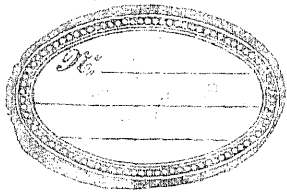
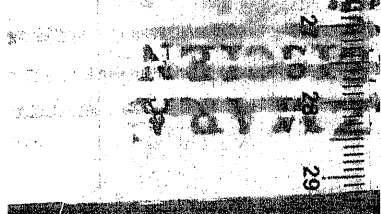

A
2
142

7 800 40
Stalpa
MADE IN SPAIN

R. 1245

R. mi P.

MATTHÆI DE MOYA,
SOCIETATIS IESV.

SERENISSIMÆ HISPANIARVM
REGINÆ MARIÆ-ANNÆ, ARCHIDUCISSÆ AVSTRIÆ,
à Sacris Confessionibus, in Compluteusi Collegio, quondam sacrae
Theologiae Scholasticae, & inde in Imperiali Matritensi pro Scholis
Regalibus, facultatis Moralis Primarij Professoris, &
Toletani Archiepiscopatus Synodalis
Examinatoris.

SELECTÆ QVÆSTIONES EX PRÆCIPVIS THEOLOGIÆ
Moralis Tractatibus.

DE OPINIONE PROBABILI. DE RELIGIONE.
De Pœnitentia. De alijs Sacramentis. De Censuris.
Et ex alijs Miscellanæ.

AD IL LVSTRISSIMVM, ET REVERENDISSIMVM
pariter, ac litteracissimum Dominum Doctorem, D. Dionysium Perez
de Escobosa, in causis olim adversus Perdueles fidei, Hispanis, & Mur-
tia, integerrimum Indicem, Quæsitoremque Apostolicum Delegatum,
Glandomyrensis postmodum, tandem Sarabricensis Ecclesia
Meritissimum Antistitem, Regis Caroli Secundi
Coll' de Madrid à Consilijs, &c. pertenezca a su Procurador.

EDITIO TERTIA LOCVPLETIOR.

TOMVS

CVM PRIVILEGIO.

Matriti, Ex Typographia Antonij Gonzalez à Reyes. Anno M. DC. LXXVIII.

A costa de Gabriel de Leon, Mercader de Libros. Vendese en su casa, en la
Puerta del Sol.

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO
 pariter, ac litteratissimo Domino Doctore. Domino Dionysio Perez, de
 Escobosa, in causis olim aduersus Perdueles fidei, Hispalis, & Mur-
 tia, integerrimo Iudici, Quasitorique Apostolico Delegato. Glandor-
 myrensis postmodum, & nunc Sarabricensis Ecclesie
 Meritissimo Antistiti, Regis
 Consiliario, &c.

EV S hic tibi sistitur liber, Illustrissime Dy-
 nastes, tanquam Cliens patrono, vt causa
 spectatissimo Iudici, vt mendicus muni-
 centissimo largitori, vt vernula hero, vt
 obæratu amplissimo Meccenati. Appella-
 ui meum, quem caligine delitescentem
 tua benignitas, vt videat lucem, requirit.
 Iacebat vt meus, vsque dum tui luminis mutuatus splendorem,
 veluti spiritum hauriret, & vitam. Effudi rudem, vt fingas; in-
 comptum, vt comas; iacentem, vt erigas; elanguem, vt sospi-
 tes: nec meus iam, sed tuus dici meritò possit, qui à me inani-
 bus tantum lineamentorum umbris donatus, de tuo gremio
 (vti de summo iubare) pulcher, elegans, fastigiatus assurgat, &
 viuudus. Meum dixi, vt potiori iure vendices tuum, qui te nil
 habere putas, nisi quod dederis. Meus igitur, quantulus est hic
 labor, si à te prodiret, in pauperes exvndaret, nec tuus iam,
 sed pauperum diceretur. Æquum ergo est, vt ex meo pau-
 perculi penu repetas, quæ suat tua, qui te, tuaque omnia paupe-
 ribus erogasti. Meum dixi, vt qui omnino sum tuus. Meum dixi,
 vt quod nequirem munere, repèderem nomine, hosque meos de
 te benemerendi conatus, dicendi arte, fallerem; quos rebus gestis,
 quin de tuo accipiat, nulla virtus explebit. Litem tandem dirimat
 liber ipse, qui transfuga meus in tuam ambit recipi clientelam, vt
 facto ipso se vocitet, *tuus*, dum à labore fugit audire, *meus*. Nec ibo
 inficias, aleam ita subiisse potiozem, bonoque adspirante genio,
 eiusmodi delectum instituisse, vt, te patrono, ea gauderet sorte,
 quam natalium ius negaverat apud patrem.

Quantum ergo ex tuo patrocinio authoritatis, & nominis huic

operi accrescat, vnus ille, qui te, tuasque dores habuerit exploratas, affatim Iudex esto. Erravi fateor, legem præscripsi arduam, & inaccessam. Quis enim tuarum laudum momēta summus quāuis studio perpendet? Quis vastissimum virtutum Oceanum, non dicam bolide pertentavit, sed nec primoribus degustavit labellis? Evolvat Hispalis quantopere, Eminētissimo Archipræsule Spinula, Vicarias ipsius gerens Ecclesiasticam promoveris disciplinā, vitia detriveris, amaveris æquitatem, cōceptam de te spem, apud nimis religiosum Principem, quam candidè sustinueris, longèquè superaveris Haud prætereat vrbs eadem tuum pro religione tuenda tyrociniū, cum in sacrum ibidē Tribunal cooptatus, advocati, acerrimiquè vindicis partes obieris, cruentum hæresi bellum intuleris, vniuersam impietatem eliminaueris, fartam tectam Christianam veritatem afferueris. Nec Menralia (vulgò Murtia) subriceat, qualem ad sacrum fidei Senatum adlectus, in tanto munere exequēdo te gesseris, quā nullo negotio tricas dissidentium exsolueris, quā cordatè ius dixeris, quā eximia, vsque ad miraculum, Cæsarei iuris, Pontificique peritia, doctissimorum etiam animos in tui admirationem abstuleris. Clamitet Glandomyrēsis primæva tibi sponsa, buccinet Sarabricensis, quæ modò te Pastorem reveretur Ecclesia, excelsum animum aduersus sacra demissum, aduersus prophanā surrectum, sibi pauperem, pauperibus diuitem, comem maiestatem, qua bonos allicis, improbos retrahis, afflictos erigis in spem, ac vitam.

Omnia hæc, licet maxima, minora profectò sunt virtute, ac magnitudine tua: vnde compertum habeo æquum eis nunquam posse contingere æstimatorem. Minax tamen hæc moles, inaccessus tuarum virtutum scopulus non mihi invidiam debet conflare, sed veniam, quæ audaciæ, & temeritatis opinione me exoneret, cum ex plurimis, pauca tua rudi contendi perstringere penicillo, quamvis aliquantò magnitudinis detrimento, nullo tamen dispēdio veritatis. At vereor in silentio mendacium, cum in veritatem idē ferè sit solœcismus, & silenda dicere, ac dicenda tacere: nec remissa fecius, quā prætervolantia tela scopum non colliment. Hic tamen non despero te mihi, & patronum, & mitissimum iudicem ad futurum, qui in gravescenti huic veritatis vulnere, modestiæ tuæ pharmaco medearis, qui tibi parcitatem meam imputes, & in meo

cri-

crimine tibi ignoscas: tibi, inquam, cui religionem propriæ laudes iniiciunt.

Strictim attigi, quibus sis perfunctus honoribus, quæ muneribus obieris. Honores? Munera? Imò labores, officia, quibus exhaustis interdum, vel præstitis, Regias vrbes, præcipuos Hispaniæ Tractus demerueris. Duplici omnino, & iudiciali, & Pastorica es potestate initiatus. Hæ tibi præcipuæ artes fuerunt: in eis ita integritatem iudicis temperasti, clementia Pastoris; vt nunquā non inulcēdo æquiritatis, & iudicādo semper misericordiæ memineris. O numinis proprium inuentum! Stadium sæliciter studiorum emensum, factumque scientiarum omnium ex optimis quibuscumque litteris encyclopediam, te suum militem diuina exornauit Pallas, ac omnium disciplinarum insulis instructum, cælestibus iam armis communiuit. Induit tibi pro torace iustitiam, & pro caside certum iudicium induxit, vt in campum aduersus vitiorum agmina inuictus antagonista prodires. Nec iustitiæ te deperenti, externum hoc armorum subsidium exhibere fuit satis: Nam vbi primū Astra illa, quæ sordentes terras ob inulta flagitia reliquerat, te subsellia præmentem inspexit, hilari statim fronte tuis sinibus est illapsa, ibique vt in molli gleua ætheræa virtutum condidit semina, vberrimos in dies fructus paritura: manus quoque diuina sua tanto muneri supellectile instruxit; stateram læuæ, dextræ gladium inseruit, vt non iustus modo, quin viuos etiam ipsius iustitiæ vultus, spiritu, ore, ac habitu ad vnguem referre sis visus.

Quod monstrum auderet in pugilem sic armatū, nisi sensu extutum, vitamque pertessum? Quænam de æternis latebris, acta diris, erūperet fera, quæ Herculeos tecum non formidaret amplexis? vel altius spem tanti certaminis figeret, quā tuæ gloriæ, suæ potius, adscribere, si, vt est fatale, succumbat? Nullum tibi æquitatis Alcidi periculum facecit effrænata habendi libido, immanis illa auri sacra fames, quæ veluti Mænalaica aripes cerua aureis impetit cornibus; & vt peruigil draco Hesperidum pomis laceffit obrizis. Nostit equidē, & expertus es, quod beatitudo summa sit inopia cupiditatum. Ille prædiues, qui desiderat nihil. Capax animus virtutum diuitijs opplendus; læta alacris mens conscia recti. Hoc tu seuerioris philosophiæ tinctus oraculo voces illas Pithij consulentis Philippo.

Tela adhibe in bellis argentea, & omnia vinces.

ostendisti mendaces: nil enim aurum iuris, vel roboris in te habuit, qui ea contentus es mediocritate, quam nec modestia respuere, nec integritas consueuerit auersari. Vnde nullum tibi iam certamen extimescendum, qui tot in vna (ceu Hercules Hydras) pullulantes iugulas cupiditates. Qui strenuè adeò

Scelerum matrem, quæ semper habendo

Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum,

Trudis auaritiam.

Qui ad maiora natus non dignitatès ambis, sed te ipsæ ambiunt, religioſum Herculem, à quo cum auaritia eius etiam

Fædisſima nutrix

Ambitio, quæ vestibulis, foribusque potentum,

Excubat, & pretijs commertia poſcit honorum,

Pulſa ſumul.

Quàm pulchrè integritas resonat tua Ciceronis illud plenum desiderij ſuſpirium Catonem percipientis æmulari, cum aiebat. O te fælicem, M, Porci, à quo rem improbam petere nemo audet! Nec enim feritate tereris, aut expectatione perliceris, vt vel metus, vel ſpes à te cum iure valeat extorquere pugnancia; ſed illibatus, integer, non minis tantum, verum blanditijs, precibus, rimas omnes occluſeris.

His monſtrorum conculeatis horroribus, quid cætera per cenſere opus eſt? Sed quæ tibi inſtructæ acies ad teterrima adeò oſtenta de vincenda opem præſtitere? virtutes. Quæ arma? quæ vires? qui ſpiritus diuinitus tibi ad tot victorias ſuffecti? virtutes. Quæ ex tot triumphis exuvia? quæ ſpolia in trophæum reportata? Nō alia proſecto quàm virtutes, & quæ ex virtutibus fama diffunditur. Quæ tantis demum manent famæ præconia virtutibus?

Quæ nec ventura ſilebunt

Lustra, nec ignota rapiet ſub nube vetuſtas.

Conſulto igitur tuarum virtutum facinora, ſupervacaneum duxi, edere ſingillatim, vt quæ nulla olim ætas conticeſcet, & ab eo tantum cupiant ſciri, à quo ambient coronari.

Inter eaſtamen præclaras tuarum virtutum dotes, longè illa benignitas, & quaſi innatus tibi erga litterarum ſtudioſos, ſeſe amor

ex-

extollit, vt ad hanc vnam videatur te natura genuiſſe, exercuiſſe genius, fortuna ſeruaiſſe. Plura hic de peculiari tua in me animi propenſione, & fauoribus, gratus animus non inepte ad tutandam ſpem producere poterat; ſed iniucundum tibi auſpicor fore, ſi ea ſenſibus tuis obijciam, quæ obliuiſceris, quam facis, beneficentius. Et ſi verum fatear, ſatis mihi, & hiſce laboribus conſultum, præſtantique compensatos præmio iudicabo, ſi meus hic, politis tuis, & limatis auribus; ſe probauerit liber. In eo quantumcumque eſt, quod præſtiti, quod ſentio quam ſit exiguum, id omne tuæ in primis, Illuſtriſſime Antiteſ, & eruditorum ſpongiæ permitto. Tibique ex Eccleſiæ bono, & ſtudiorum votis id vnum deprecor, vt olim adſcribendus cœleſtibus, quos merito augebis, tandiù ſuperſtes agas, quandiù

Iliacos æquare ſenes, aut vincere poſſis.

Illuſtriſſimæ tuæ

Addictiſſimus Capellanus

Matthæus de Moya.

LECTO:

LECTORI BENEVOLO.

A bene licet etate, moralibus disciplinis enixe deditus, has tantæ lucubrationes prolo committere, adhuc hærebam, assidua lectione edoctus nullã ferè in Ethica quæstionem extricandam occurrere, nullam ex eius principijs consecutionem eruendam, quam fecundiora aliorum ingenia præoccupauerint. Cæteri cū Doctorem in hoc florantissimo sæculo, in extrema doctrinæ animaduertentem, alios in laxiora sæpè, alios in strictiora semper: indeque conscientia, habenas, aut plus iusto laxandas, aut minus comprimendas. Vt vitium vitium fugerem, & nonnullos scriptores de Ecclesia benemeritos, à laxorum, & nouatorum infami nota ab aliquibus malignè, vel ignoranter inuisa vindicarem, mediam statui carpere viam, & selectiores disputationes, quæ aliarum basis, & fundamenta sint, in fasciculum colligere, gratius meo. Lectori sic facturum ratus, quam si apud alios tritis, & passim obuijs, paginas replerem, foliaque magis, quam fructus propinarem. Vtque haud leui hoc officio, arctius mihi te obstringerem, auctores ferè omnes hinc inde conterrantes, in prolixis voluminibus sparsos, eorum fideliter excerptis verbis, in vnam coegi, vt meum singulis veritatis scopum propinquius attingentibus, calculum maturius adiungerem, & in vnaquaque controuersia, quid tenendum, pro tenuitate mei iudicij, designarem. Quæ vt aequi bonique consulas, in memoriam reuocare libuit, Principijs eloquentiæ sententiã, ex libro Rhetor. cap. 1. excerptam. Cuius vestigijs in Ethicis tradendis instituisse, vitio non vertes. * Vt artem, inquit, discendi præscriberemus, omnibus vnum in locum coactis scriptoribus, quod quisque commodissime percipere videbatur, excerptimus; & ex varijs ingenijs excellentissima quæque libauimus. Ex his enim, qui nomine & memoria digni sunt, nec nil optime, neque omnia præclarissime quisquam dicere, nobis videbatur. Quapropter stultitia novis visa est, aut à bene inuentis alicuius recedere, si quo in vitio eius offenderemus: aut ad vitia quoque eius accedere, cuius aliquo bono præcepto duceremur (attende). Quod si in cæteris quoque studijs, à multis eligere homines commodissimum quoque, quam se se vni alicui certo vellent addicere, minus in arrogantiã offenderent, non tantopere in vitijs perseverarent, aliquo ex infcitia leuius laborarent. * Sic Cicero rethoricatur, sic & ego theologizare decreui. Quamuis enim omnes, qui præcesserunt Scriptores tanti vbique faciam, vt eorum sententias venerabundus suscipiam, nulli tamen alicui certo me addicere volui, sed ab alijs bene inuenta ita suscipere, vt si quæ minus vera deprehenderim, modeste deserere, vel explodere quiverim, memor consilij Philosophi Cordubensis, lib. de vita beata, c. 1. * Nil ergo, inquit, magis præstandum est, quam ne pecorum ritum, sequamur antecedentium gregem, pergentes non quo eundem est, sed qua iur. Atqui nulla res nos maioribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur, optima rati ea, quæ magno assensu recepta sunt. Quorum exempla multa sunt. Neque ad rationem, sed ad similitudinem viuimus. Inde ista tanta coaceruatio aliorum supra alios ruentium. Nocet enim applicari antecedentibus: & dū vnusquisque mavult credere, quam iudicare, nunquam de vita iudicatur, semper creditur. Versatque nos, & præcipitat traditus per manus error, alienisque perimus exemplis. Sanabimur, si modo separemur à coetu. * Hactenus Seneeca.

Omnium igitur opiniones in re controversa referens, nec laxioribus collaro studia adhærebo, ne ad rumorem componi, & ad similitudinem potius, quam ad rationem scribere videar; Nec strictioribus, ex industria me addicam, vt vel sic minus in arrogantiam offendam, & aliquo ex infcitia leuius laborem: sed quas veritati conformiores iudicauerim, siue pro lege, siue pro libertate pugnantes, pro vt Doctotis munere adstringor, eligam semper. Quid quæque veri habeat diligenter inquiram; & nulli parcens labori inuentum docilis persequar. * Sin autem (vt cum Cicerone mea vora expromam) temere aliquid alicuius præterisse, aut non satis eleganter sequenti videbimur, docti ab aliquo facile, & libenter sententiam murabimus. Non enim parum cognosse, sed in parum cognito, stulte, & diu perseverare, turpe est: propterea quod alterum communi hominum infirmitati, alterum singulari vnus cuiusque vitio est attributum. *

Ne autem plagiorius habeat, Lectorem monitum velim, nonnulla me ex opusculo Ama-

Amadei Guimenij, & ex eiusdem supplici libello ad Emin. Cardinales, in has lucubrationes coactum deriuasse. Sed tamen necessarium prudentiores duxerunt, vt cuiusdam Neotherici Scriptoris calumnias omninò multas diluerem, in fumumque, & umbras abire facerem, quæ contra Amadei Guimenij, in opinionibus restituendis, fidelitatem stylum exerens, declamatoremque agens passim iactat.

Anno igitur 1665. abortus est liber Pontificio fulmine in vtero percussus ab Alex. VII. in Bulla cum ad aures, edita die 26. Iunii, eiusdem anni. In quo eius Author Vincētius Baro, (quem cæteri Baronum; ipse vero Baroniam æquiuoce conuertit) effreni licentia, opiniones omnes, quas ex varijs Authoribus fideliter excerptas, iuste defensionis causa, Amadeus traduxerat, ipsimet per summam calumniam affingit. Insuper Doctorum verba consulto præteriens, vt infidelis citationis illud incuset, in contrarium sensum detorquet, aut alia a se conficta superaddit, & non rarò authoribus insalutatis, eorum verba intrepidè negat, omnemque in Amadæum lapidem mouet. Sed in cœli exitu; quia nullum in toto opere emisit (mirabile dictu) qui infundibularij caput, obliquo istu, non ceciderit. Et vt ex vno crimine omnia discas, (quod omnem admirationem superat) doctissimi, & Reigiosissimi viri R. P. Fr. Luisij de Valeria, cœtoris Opusculi Amadæi, elogium, & subscriptionem callide eleuare molitur, & his non quiescens, nec inter viuos illum vnquam deguisse persuadere tentat. Quibus stupefactus Amadæus, in supplici libello ad Eminētissimos Cardinales, in hæc verba prorupit. * Aliquam ego, cisi præsentiam, Baronio excusationem meditabar, vt à temeritatis nota eius ausum eximerem, quod in quæstione facti sic scripserit, quasi ad nullius viri docti oculos, nec aures, eius opus peruenturum esset, sed solum apud imperitos, & ignaros evoluendum, qui iuxta ipsius dictiorum, calumniarum, & conuictorum colluicem, causæ iustitiam mentientes, in Amadæum concitarentur. Sed iam neque apud istos Baronium fidem vllam facturum video, postquam illum inueni serio negantem in vniverso existisse Reuerendissimum P. F. Luisium de Valentia, ex Capuccinorum Ordine, virum grauissimum, & in Hispania, præcipuè in Regnis Valentie, & Murtie, doctrina, prudentia, & religione notissimum, qui ex præscripto Vicarij Generalis Archiepiscopi Valentini, Amadæi Opusculum anno 1660. ad prælum Valentie approbavit: vt in fronte operis præmittitur, his verbis: *Approbatio admodum R. P. Fr. Luisij à Valentia, Ministri Provincialis semel, & iterum Ordinis Fratrum Minorum Franciscanorum Capuccinorum Province Sanguinis Christi, in Regnis Valentia, & Murtia, Sacre Theologie antecessoris, ac Lectoris iubilati, & apud Fidei Iudices sacros in vtriusque Coronæ Senatibus, Consiliarij Qualificatoris.* Huius ergo tanti viri (qui hoc anno 1666. paucis ab hinc mēibus, plenus meritis natale solum cum cœlesti folio commutauit) non solum memoriam abolere, sed nec inter vivos vnquam extitisse, Baronijs suadere tentavit. Imò parum id censens, nec Capuccinorum Provinciam Sanguinis Christi, in vniverso ordine esse, nec fuisse, testari, & comprobare ausus est (pag. 267. primæ editionis, disp. 2. sect. 5. art. unico) *Plures, inquit, suspicabantur commentitium esse illud Capuccini elogium, & fraude Authoris in gestum suo opusculo. Ea opinione nil verius probant Capuccinorum querimonie iustissima, & Præpositi Capuccinorum Generalis omni exceptione maius testimonium, cui cum sui Ordinis res omnes sint notissima; nec Provincialium, aut celebriorum virorum nomen illum lateat, vt ab vno illustri Capuccino accepi; sancte iurauit, nullam extare hoc nomine Sanguinis Christi sui Ordinis Provinciam, nec vllum cognomento Luisium à Valentia Exprovincialem.* Sic iudit Baronijs; istoque emendicato R. P. Generalis Capuccinorum verè commentitio testimonio, armis ac nomine loricatus, insidiosa arte, in vltimã Amadæi sagittam molitus est. Sed dū primū hæc fabella ad Hispanorū aures peruenit (vt præfagus Amadæus, prædixerat) non solum Doctores omnes, & Religiosi viri Vniuersitatis Valentinae, sed vtriusque Senatus Regnorum Valentie, & Murtie Domini Inquisitores, tam ingens commentum ex vllius hominis cerebello prodire potuisse, obstupuerunt, & debitis inde præconijs, fidè Baronianam, vt in proverbium abiret, commendarunt. Quæ non paucis stomachū movit, & ad tanti sceleris penam, calamū non cohibendum, sed stylū exerendum iudicarunt. Verum hanc Baronijs criminationem opus non est aliter retundere, quam mutuatjs Terruliani verbis ex capite 6. in Valentianum: *Si ridebitur, inquit, materijs ipsis satisfiet. Multa sunt sic digna reuinci, ne granitate adoratur. Congruit, & veritati ride re, quia letans: de amulis suis ludere, quia securo, & c. vbi cumque dignus risus, officij est.*

Nihilominus tamen, quia Vincentius Baronius iteratò luci dedit eiusmodi librum, cui titulus *Manuductionis ad Theologiam moralem pars altera*, &c. auctoritate Apostolica in præcitata Bulla *Cum ad aures*, prima luce nondum potitum, sed præla fatigantem, prohibitum, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, contra legentes, aut penes se retinētes, aut locorum Ordinarijs, aut hæreticæ prauitatis Inquisitoribus non consignantes: idè ab aliquibus quæstionibus in hoc opus deriuandis, iustæ defensionis causa, abstinere nequibor: tum etiã ne Tyrones nonnulli, vt audio, in suo errore persistant, non percallentes scopum Amadei non fuisse de opinionibus, quas refert, iudicium ferre, sed eas authoribus restituere. Tamen in quarta editione Matritensi, dissonantia ductus pluras reprobauerit, pluresque graui censura notasset, (vt in supplici libello testatur) si Tribunalium fidei iudicium de ipsis ferendum non sperasset, contentus in prologo prædixisse, *illas se referre, non vt probabiles, sed vt Anonymi non simplex inde innotescat animus, qui non eas vt debuisset, sed quæ vnus, vel alterius Iesuitæ, etsi inter alios communes, in censuram vocauit.*

Ex quibus apertè intelligitur, non Authorum quorumlibet patrocinium Amadeum suscepisse, sed vnus, vel alterius ex Iesuitis, vt ab imposturis Anonymi, & Gregorij Elclapes eius pedisequi, strenuè vindicaret. Et quædam tantum opiniones, quas vitiligatores isti ad inuidiã vninerse Societati conciliandam, vt temerarias, scandalosas, & erroneas traduxerant, ab hac fœdissima nota luculenter purgaret: vnde in coronid: sui operis cõcludit, dicēs: *Quomodo scãdalosa, & erronea? Vbi scãdalũ? Vbi error?* A quibus nõ exemit propositiones per summã calumniã Iesuitis affixas, neque aliàs ex varijs Authoribus iure defensionis excerptas, & traductas. Hunc autem fuisse Opusculi scopum, & exitum, satis comprobatur præfatio Amadei ad Lectorem, & rigorosum libri examen, auctoritate Apostolica, viris doctissimis commissum. Quo diligenter præmissò anno 1665. & 1666. Summus Pontifex Alexander VII. inter quadraginta, & quinque propositiones ex varijs Authoribus, quas vt scandalosas damnauit, & prohibuit, vnã super viginti, ex præfatio opusculo eas referēte, deprompsit. Quarum vix vna Iesuitam patronum agnouerat, vt constat ex ipso, vbi suis restituuntur Authoribus, & ex supplici eiusdem Amadei libello ad Eminent. Cardinales: & Sacre Congregationis Indicis integerrimos iudices, nouam opusculi editionē ab ipsis recens confixi, exorantis, vt opinionibus, quas ex alijs refert, suũ omnibus, pro vt desideratur (ne indocti in aliqua offendat) iudicium adiungat. Et nisi mea me fallit spes, res pro votis succedet, & feliciori exitu. Quia nec, sine Dario, clarus Alexander. Interim verò, dum opus prælo paratur, ex quæstionibus, quas Amadeus historicè tantum pro vt ad suam causam agebat, tetigit, in has disputationes eas solum deriuabo, vel in compendium redactas attingã, quæ venenoso morsui paratũ antidotũ exigunt. Ne (vt ait Cyprianus lib. vni. ad Demetr.) *diffidētia esse incipiat, quod tacemus, & dum criminationes falsas contemnibus refutare, videamur crimen agnoscere.*

Formalia Authorum verba, duplici asterisco, ** continentur.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS SOCIETATIS Iesu in Prouincia Toletana.

Genesius de la Puente, Societatis Iesu in Prouincia Toletana Præpositus Prouincialis, potestate ad id mihi facta à Reuerendo admodũ Patre nostro Paulo de Oliua Præposito Generali, facultatē facio, vt liber inscriptus *Selectæ Quæstiones ex præcipuis Theologiæ Moralit Tractatibus*, P. Matthei de Moya nostre Societatis Theologi, & eiusdem Societatis grauium, Doctorumque hominum iudicio approbatus, Typis mādetur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscripitas, & sigillo nostro munitas dedimus. Matriti in nostro Imperiali Collegio, die 3. Maij anno Domini 1669.

Genesius de la Puente,

CEN-

CENSURA REVERENDISSIMI PATRIS Ioannis Antonij Velazquez Societatis Iesu, in Castellana Prouincia semel, & iterum Prouincialis: & in Regio Salmanticensi Collegio quondam sacrarum litterarum Interpretis, & nunc pro Cetu Immaculatæ Conceptionis B. Virginis à Rege Philippo Quarto, & à Carolo Secundo deputati.

LIBRVM, cui titulus: *Selectæ quæstiones ex præcipuis Theologiæ moralis tractatibus Authore R. P. Mattheo de Moya, Societatis IESV, olim in Collegio Complutensi Sacre Theologiæ Scholasticæ Professore, ex cõmissione D. D. Don Francisco Fortaleza, Toletanæ Diocesis Vicarij Generalis, cui id iuris est, ad censendum traditum accuratè legi, & attentè prævolvi, cumque dignissimum censeo, qui publicam lucem aspiciat, cum nihil orthodoxe fidei, nihil bonorum morum integritati, contrarium contineat, quinimo sit ex optimorum Doctorum placitis, veluti ex varijs floribus texta corona pulcherrima spirans per quam suauiter, & salubriter ad veram, solidamque morali doctrinæ cognitionem, & accuratam difficultatum difficultatibus ad praxim spectantium solutionem, præsertim vero illud hoc in opere maxime laudandum censeo, quod cum hodierna tempestate valde sit anceps, morales dissertationes pro dignitate conscribere, tum quod ea de re, *libros scribendi nullus sit finis, tum vt maxime quod dimicent, plerumque ex vtraque acie Scriptores; dum alij adum agentes communia, & vetera transcribunt, quin aliquid de suo addant; alij e contra noua, & cruda nullo Doctore, aut ductore præuio velint obtrudere, de quibus dixisse videtur Hypocritæ: Preces, & labi facilis est nimia sui confidentia: possimulque illis arctare, quod Comicus de nouis sat. aut comedijs cum nouis nostri temporis nummis compositis, quibus minus pondos, & incertus valor est, opportune dicebat.**

Nam nunc noua, quæ prodeunt comediæ

Multo nequiores sunt, quàm nummi noui.

Auctor quidem inter hos scopulos secure incedat: exprimens illud Quintilianum monitum, vt noua communiter; communia nouiter dicantur: nam cum vna ex parte vetera, & communia tangit (vt est omnigenæ doctrine scientissimas, & in libris moralibus versatissimus.)

Vno se pectore cuncta vetustas

Condedit, & maior collectis viribus exit.

Maius siquidem pondus, lucidiorem claritatem, & maiores, seu valentiores vires ab ipsius ingenio, & explicandi facilitate accipiunt, vt scribam doctum in Regno Cœlorum monerat Vincentius Lyrinensis. O Sacerdos! O tractator! O Doctor! si te diuinum munus idoneum fecerit ingenio, exercitatione; doctrina, i, esto spiritualis tabernaculi Beseleel pretiosas diuini dogmatis gemmas exculpe, fideliter coapta, adorna sapienter, adijce splendorem, gratiam, venustatem: intelligatur te exponente illustrius, quod ante obscurius credebatur: Per te posteritas intellectum gratuletur, quod antea vetustis non intellectum veneratur. Sed enim cum alia ex parte nouum aliquid ingenium eius parturit, & ex propria pharetra depromit; sic se omnino gerit, vt idem Vincentio adhæreat ibidem subijcanti: *Eadem tamen, quæ didicisti doce, vt cum dicas noue, non dicas noua: eam nimirum rationum firmitatem, & similitum ex alijs Doctorum placitis ratiocinationum soliditatem, suis opinionibus ingerens, vt velut altis radicibus innixæ subsistant: iam vero si aliqui nonnulla ex his sub luce maligna aliquando esse voluerint; pro Auctore stabit illud septimæ Synodi. Fuit apud nos quoddam prælium sine ferro, dum sermones iaciunt, & iaciuntur, sed triumphale habemus trophæum, veritatem, quæ non vincitur; Ergo in*

Hypocritæ.

Plautus in Casuam.

Claudian. de Manij Consulatu. Vincent. Lyrinens. Adversus prophanas heresũ nouitates, ca. 27.

Septima Synodus, actione 3. vltim.

usum, & fructum plurimorum, quam primum liber iste publicè appareat. Sic enim Calsiodori verbis censeo: *Neque enim fieri poterat, ut quem tantus Auctor, familia tanta produxerat, sententia nostra in eo corrigendum aliquid inueniret.* Matriti in hoc Imperiali Societatis Iesu Collegio, die decima Maij, anno 1669.

Ioannes Antonius
Velazquez.

Licencia del Ordinario.

Nosel Doctor Don Francisco Forteza, Abad de San Vicente de la Sierra, Dignidad en la Santa Iglesia de Toledo, y Vicario de esta Villa de Madrid, y su Partido, &c. Por la presente, por lo que à Nos toca, damos licencia, para que se pueda imprimir, y vender vn libro, intitulado: *Selecta Quaestiones, ex præcipuis Theologia moralis Tractatibus*, compuesto por el Padre Matheo de Moya, de la Compañia de Iesus, atento à que de la censura del Padre Iuan Antonio Velazquez, de la misma Compañia, à quien le remitimos, consta no contiene cosa contra nuestra Santa Fè, y buenas costumbres. En Madrid à treze de Mayo de mil y seiscientos y sesenta y nueve.

Doct. D. Francisco Forteza.

Por su mandado

Iuan Bautista Sanz Bravo.

APPROBATIO REVERENDISSIMI PATRIS MAGISTRI
Fr. Francisci Antonij de Isassi, Regalis Ordinis Redemptorum Beatae Mariae de Mercede in Prouincia Castella Prouincialis, Philippi
Quarti, & Caroli Secundi Concionatoris.

Regij Senatus iussioni obtemperans selectissimum hoc opus Reuerendissimi P. M. Matthæi de Moya Societatis Iesu, primi, meritoquè Primarij Professoris, &c. ex præcipuis Moralis Theologiae Tractatibus excerptum sedulo inspexi, eiusdemquè solidissima dogmata introspexi, ex visceribus securioris doctrinae de prompta, planam iter animarum saluti parantia. De quibus fas est impune evulgare: *Omne tulit punctum, dum miscuit vile dulci.* Sanè augustissimi Authoris resolutio (ut cum Plinio lib. 1. epist. 8. loquar) mihi (imò & omnibus peritis) *pro ratione sufficit.* Quippè eiusdem suffragium in omni re litteraria, uti sanctiorum plaudent cuncti, amplectuntur Aulici confessus, subsequuntur præstantiores Theologi, omni hæsitacione avulsa. *Nil est enim* (fatur idem Plinius, epist. 22. *grauius, sanctius, doctius: Quam peritus ille, & privati iuris, & publici? Quantum rerum? Quantum exemplorum? Quantum antiquitatis tenet? Nil est enim quod discere velis, quod ille docere non possit.* Cuncta hæc propalat opus hoc, mirabili Synopsi, quæ veraciter retuli, dilucidè continens. Aded ut præstantissimi Doctoris foetum se ipsum prodeat, scientiarumquè patrem, illius fuisse genitorem buccinet. *Magna Doctorem nostrum* (prosequitur ipse lib. 2. epist. 3.) *fama præcesserat, maior tamen inuentus est, summa namque in eo est facultas, copia, obertas; præmiatur aptè, narrat apertè, pugnat acriter, colligit optimum, ornat excelso. postremò docet, delectat, adficit.* Annecterem plura tantum virum depingentia. Ne tamen assentatoris noxa videar conspurcatus, quæ cunctis patent, licet invitus filebo. Igitur quidquid in hoc opere edoctum, resolutum, opinatum, stabilitum, fidei & moribus apprimè consonum iudico, & firmo. Salvo, &c. in hoc Matritensi Cœnobio Regalis, Redemptricisquè Familiæ Verbiparæ de Mercede, die 16. Iunij, anno Christi 1669. Descensionisque Virginis Matris ad nostri instituti erectionem 451.

Fr. Franciscus Antonius de Isassi.

APPROB

99

Suma

Tiene Privilegio el P. Mateo de Moya, de la Compañia de Iesus, para imprimir este Libro, intitulado: *Selecta Quaestiones ex principis Theologiae Moralis Tractatibus*, en todos los Reynos de Castilla, por espacio de diez años; y para que ninguna otra persona, sin poder, o facultad suya, le pueda imprimir, ni vender, so pena, de que qualquiera que lo contrario hiziere, pierda la impresion, e incurra en pena de cinquenta mil maravedis, como mas largamente se contiene en su original, despachado en el Oficio de Gabriel de Aresti, Escriuano de Camara de su Magestad, à 13. de Julio, de 1669.

Y el dicho Privilegio se le tiene cedido à Gabriel de Leon, Mercader de Libros, vezino de esta Villa de Madrid.

Errata, quae correctione indigent.

FOL. 2. num. 3. condito, l. conditio. ibidem, probabilitas, l. probabilitas. ibidem n. 4. proposito, l. propositio, fol. 5. n. 3. dicendis, l. decidendis, fol. 7. n. 4. communi, l. comuniter, fol. 10. n. 14. & l. Sed non adquisito, quia, fol. 12. n. 2. committi, l. committit, fol. 13. n. 3. probabiles, l. probabilis, ibi n. 4. quacumque, l. quacumque, ibidem de desiderant, l. desiderant, ibi n. 6. amplecteret, l. amplecterem, ibi recentioris, l. recentiores, n. 7. militet, l. militet, fol. 15. n. 12. ex benignus, l. ex benignis, ibi n. 13. hamito, l. hamito, fol. 19. n. 1. alie qui, l. alioqui, fol. 18. n. 38. secundum, l. secundum, fol. 21. n. 2. 4. ditas, l. duas, fol. 24. n. 8. docens, l. docent, fol. 25. n. 9. nec si, l. se, fol. 29. n. 2. agnoscit, l. agnoscat, fol. 31. n. 25. inveniens, l. invenies, ibi pollet, l. polleat, ibi n. 27. credere, l. crederet, fol. 22. n. 29. concludit, l. concludi, fol. 41. n. 58. ponderunt, l. ponderunt, ibidem n. 60. audierunt, l. auderem, fol. 46. n. 4. Sic M. S. C. e, l. sic cum M. S. O. to, ibi sciendum, l. sciendum, fol. 47. n. 7. inquirunt, l. inquirunt, fol. 53. n. 20. periculo, l. periculum, fol. 54. n. 25. post p. m. a. l. te & fol. 55. n. 26. inferri, l. inferre, vel lipitocopis, l. vel tribus, l. 59. n. 20. voluntatibus, l. voluntatibus, fol. 63. n. 7. respectit, l. respectit, fol. 71. n. 9. audierunt, l. audierint, fol. 9. n. 23. & omnium, l. ex, fol. 94. n. 25. nisi alius, l. alias, ibi n. 28. laboribus, l. laboris, fol. 104. n. 14. obtenta, l. obtenta, fol. 106. n. 18. iurisdictione, l. iurisdictione, fol. 110. n. 18. concedit, l. concedet, fol. 122. n. 12. a medico, l. a medico, fol. 123. n. 10. ista, l. ita, fol. 123. n. 28. quod, l. quam, fol. 137. n. 3. videns, l. videns, fol. 138. n. 10. dubij, l. dubijs, fol. 142. n. 4. primo, l. primo, fol. 143. n. 12. accidit, l. adducit, fol. 145. n. 19. ex iusta, adde causa, fol. 154. n. 9. in actionem, l. actione, fol. 159. n. 23. & quod, l. ex, ibi n. 25. sic aliqua, l. sic, fol. 163. n. 9. ergo sicut vnus, adde est post alium, ita & vnus peccatum, fol. 164. n. 11. confiteri, l. confitari, fol. 169. numerum, adde & fol. 17. n. 13. tantum probabile, l. tanquam, fol. 171. negari, l. non potest, fol. 181. n. 3. qui, l. quis, fol. 185. n. 14. euidam, l. quidam, fol. 188. n. 20. promittere, l. praemittere, fol. 195. n. 47. posterum, l. posterum, fol. 213. n. 68. operantibus, l. operantibus, fol. 203. excusse, l. excusio, ibidem constat, l. vt constat, fol. 267. n. 96. quos, l. quod, fol. 268. quia imo, l. quia imo, l. 209. n. 106. solutione, l. sollicitatione, fol. 211. n. 121. specie, l. species, fol. 213. n. 128. intar, l. intendat, fol. 217. n. 10. secundum Seru, l. Scotum, ibi, & ratione, l. ex, fol. 212. n. 25. tabulis, l. tabulis, ibi ad confessionarium, l. confessionariu, fol. 230. n. 4. fuit invalida, l. quae fuit, fol. 232. n. 9. etenim, l. est enim, fol. 233. n. 11. non eliciatur, l. nunc, fol. ibi n. 3. vniforme, l. vniforme, fol. 234. n. 2. duocere, l. de cuere, ibidem dispositum, l. dispositum, fol. 241. n. 2. referens, l. referens, fol. 246. n. 17. con callentes, l. non callentes, fol. 248. n. 6. remittentur, l. remittentur, fol. 250. n. 16. quatenus ex se, l. est se, fol. 251. n. 20. recipier, l. respiciendum, fol. 252. n. 5. sicut enim, l. sic enim, fol. 257. n. 11. subijcient, l. subijcientur, ibidem n. 12. primam, l. proximam, fol. 266. n. 3. dispositio, l. depositio, fol. 275. qui ex inter, l. quia, fol. 286. suscipere, l. suscipere, fol. 290. n. 28. inquirunt, l. inquit, fol. 297. n. 1. confessione, l. concessione, fol. 298. n. 5. manifestor, l. manifestus, fol. 300. n. 12. habet, l. non habet, fol. 307. n. 29. restringit, l. restringitur, ibi n. 30. censuerit, l. censens, fol. 310. n. 11. priuilegij, l. priuilegij, fol. 314. n. 2. vitam, l. vitam, fol. 316. n. 8. statutum, l. statutum, fol. 319. n. 5. cuius Parochi, l. cuius, fol. 344. n. 28. subiecto, l. subiecto, fol. 346. n. 38. audeo, l. non audeo, fol. 346. n. 19. 5. n. 1. fol. 347. n. 2. eligere, l. exigere, fol. 351. n. 2. cum l. vt cu, fol. 354. n. 11. conferendi, l. confitendi, fol. 356. n. 9. confessione, l. confusionem, fol. 388. n. 2. vnde, l. inde, fol. 359. legeres, l. lege, fol. 360. n. 10. abstrueretur, l. adstrueretur, fol. 361. n. 15. iniustam, l. iniustam, ibi n. 16. qua ratione, l. quia, ibi n. 18. alteris, l. altaris, fol. 362. n. 21. adducendum, l. inducendum, fol. 371. n. 4. legentem, l. legem, fol. 372. quidam di, l. dicant quod & dele ibidem, cant quod, fol. 379. n. 15. omnes capti, l. omnium, fol. 390. n. 13. cui ly l. qui ly, fol. 391. n. 4. qui contritus, l. non contritus, fol. 393. pauci, l. non pauci, fol. 394. n. 15. facta, l. factas, fol. 402. conuulentem, l. conuulerem, fol. 404. n. 4. ibi non, l. vbi non, fol. 408. n. 10. excludit, l. quam bitextiles excludi, fol. 417. n. 11. suppositus, l. suppositam, fol. 419. n. 2. probabile, adde est posse, ibidem ly apud, l. ly a, fol. 439. n. 14. patiat, adde an potius teneatur, fol. 444. n. 8. recipit, adde sed ille, ibi, & alij, adde dicens, fol. 461. n. 2. verba, l. parua, fol. 468. n. 27. genitio, l. concessio, fol. 502. n. 14. quando eo certum, l. quod adeo certum, fol. 525. n. 32. deduxerat ex illa, adde P. Molina, fol. 535. n. 3. eos, l. nos, fol. 541. n. 20. Vazquez, l. vsque, fol. 551. n. 8. communis, l. conuotationis, fol. 559. n. 14. secundum, l. secundum, fol. 563. Pasqualigum, l. Pasqualigus, ibi Angelum Mariam, l. Angelus Maria, fol. 569. c. 2. lin. 34. suare, l. suare.

Este Libro intitulado: *Selecta Quaestiones ex principis Theologiae Moralis Tractatibus*, corresponde con su original, con estas erratas. Madrid, y Julio 5. de 1670.

Lic. D. Francisco Foreiro de Torres.

SVMA DE LA TASSA.

Tassaron los Señores del Consejo este Libro, intitulado: *Selecta Quaestiones ex principis Theologiae Moralis Tractatibus*, escrito por el Padre Mateo de Moya, de la Compañia de Iesus, à seis maravedis cada pliego, como consta de la certificacion, que della diò Gabriel de Aresti, Escriuano de Camara de su Magestad, su fecha en Madrid, à onze de Julio de 1670.

TRACTATVM, ET
QVÆSTIONVM, QVÆ IN HOC OPERE
continentur.

TRACTATVS PRIMVS.

De Opinione probabili.

Questio 1. Quid sit opinio probabilis? & quæ ad illam requirantur? fol. 1.

Questio 2. De opinione speculatiuè, & practicè probabili. fol. 3.

Questio 3. Vtrum vnus grauis Doctor possit sibi opinionem probabilem efficere? fol. 4.

Questio 4. Vtrum ad probabilitatem extrinsecam opinionis sufficiat auctoritas vnus grauis Doctoris? fol. 5.

Questio 5. Vtrum sit obligatio eligendi tutiorem opinionem, etsi minus probabilem? fol. 12.

Questio 6. Vtrum saltem sit obligatio eligendi tutiorem, si probabilior sit contraria pugnante pro libertate? & quid si paris probabilitatis? fol. 21.

Questio 7. Vtrum Regij Consiliarij in imponendis tributis, teneantur eligere probabiliorem opinionem? fol. 43.

Questio 8. An subditi habentes opinionem probabilem de iniustitia tributi, à solutionis onere eximantur? fol. 45.

Questio 9. Vtrum liceat opinionem minus tutam eligere circa Sacramenta? fol. 48.

TRACTATVS SECVNDVS.

De Religione.

DISPVATIO PRIMA.

De Voto, & Iuramento.

Questio 1. An votum castitatis, vel Religionis emissum à valde procliuu inueniendum, obliget ad abstinendum à matrimonio? & quid si fragilitas post emissum votum adueniat? fol. 57.

Questio 2. Vtrum votum castitatis, vel Religionis possit aliquando commutari virtute Cruciatæ? fol. 62.

Questio 3. An iuramentum quod non cedit in utilitatem eius, cui præstatur, possit virtute Cruciatæ commutari? fol. 68.

Questio 4. An reseruatoto voto, maneat etiam reseruatoto iuramentum? fol. 69.

Questio 5. An votum, vel iuramentum de eroganda elemosyna alicui pauperi determinato, possit post eius acceptationem, virtute Bullæ commutari? fol. 71.

Questio 6. An quando est probabilis opinio, quod taxa alicuius mercis sit iniusta, & propter eam venditor falsis ponderibus, vel alias iniustitiam committat, possit postea à iudice interrogatus id rotum iure iurando negare, subintelligendo se iniuste non fecisse? fol. 73.

DISPVATIO SECVNDA.

De Horis Canonicis.

Questio 1. An qui preces Deo fundit cum proposito actuali peccandi mortaliter, nouum orando peccatum committat? & quid si voluntariè distractus recitet? fol. 80.

Questio 2. Vtrum Regulares satisficiant præcepto recitandi Horas Canonicas, si mentaliter tantum recitent? fol. 82.

Questio 3. Vtrum mutatio Officij diuini in aliud breuius, v. g. si loco officij de Feria, dicatur de Sacramento, vel de Sancto, sit peccatum mortale? & quid de officio Resurrectionis? fol. 86.

Questio 4. Vtrum Pensionarius teneatur ad officium paruum B. Virginis, si pensio ad vitam sustentandam non sufficiat? fol. 95.

DISPVATIO TERTIA.

De Oratorijs.

Questio 1. Vtrum virtute Cruciatæ possit quisque sine alio priuilegio, in domo priuata Oratorium erigere, quod ab Episcopo designetur & approbetur ad celebrandum? fol. 99. Vbi an licentiam concedere queat Illustris Commissarius Cruciatæ? fol. 105. num. 16.

Questio 2. Vtrum finito tempore, pro quo indultum Oratorij concessum fuit, liceat virtute Cruciatæ in eo celebrare, vel celebrari facere? fol. 106.

Quæstio 3. Vtrum Regulares possint in Oratorio non approbato ab Ordinario, vel in Altari portatili, in domibus priuatis secularium, virtute suorum priuilegiorum celebrare? fol. 111.

TRACTATUS TERTIVS.

De Sacramento Pœnitentiæ.

DISPUTATIO PRIMA.

De integritate confessionis.

Quæstio 1. In quo consistat confessionis integritas, & quæ causæ ab illa exeunt? fol. 113.

Quæstio 2. An satisfaciatur integritati confessionis, qui vnum individuum physicum peccati pro alio subrogauerit? fol. 115.

Quæstio 3. Vtrum peccata sic debeant in confessione explicari, vt Confessarius percipiat, post vltimam confessionem fuisse commissa? fol. 118.

Quæstio 4. Vtrum qui habet iudicium probabile pro vtraque parte, an mortale commiserit teneatur confiteri, saltem si magis propendeat? fol. 124.

Quæstio 5. Vtrum sit obligatio confitendi peccata dubia? fol. 125.

Quæstio 6. An qui peccatum vt dubium conatus est, teneatur, dubio cessante, vt certum confiteatur? fol. 136.

Quæstio 7. Vtrum sit obligatio confitendi lethalia in confessione obliuata? fol. 140.

Quæstio 8. An qui scienter ex verecundia tacet in confessione peccatum mortale teneatur aliorum confessionem iterare? fol. 147.

DISPUTATIO SECUNDA.

De distinctione numerica peccatorum.

Quæstio 1. Vnde sumatur distinctio numerica in peccatis merè internis? fol. 153.

Quæstio 2. An tactus, & oscula, quæ præcedunt absque intentione copulæ, si hæc postea subsequatur, debeant in confessione explicari? fol. 159.

Quæstio 3. An plures copulæ absque interruptione morali vnum numero peccatum constituant? fol. 161.

Quæstio 4. Vtrum, qui vnica actione pluribus iniuriam infert, vt si vnico ictu decem occidat, vnicum tantum peccatum committat? fol. 164.

Quæstio 5. Vtrum ad confessionem

quidquam referat, vnum, vel plura peccata in vna actione pluribus iniuriosa referant? fol. 166.

DISPUTATIO TERTIA.

De circumstantijs peccatorum.

Quæstio 1. Vtrum circumstantiæ notabiliter aggrauantes intra eandem speciem debeant in confessione explicari? fol. 171.

Quæstio 2. De circumstantia *Quis*, fol. 174.

Caput 1. Vtrum habens castitatis votum debeat in confessione illud explicare, si aliquo suo peccato a teras fuerit, se r'consilio, fuerit cauta, vt alij non habentes votum contra castitatem deliquant? fol. 175.

Caput 2. An qui violauit votum solenne castitatis, verb. grat. Religiosus, vel sacerdos, aut sacris iniuratus, vel cum his carnaliter se commiserit, teneantur in confessione explicare solemnitate voti? fol. 175.

Caput 3. An qui prauo suo exemplo, vel consilio inducit habentem votum castitatis, ad peccandum contra castitatem, teneatur in confessione explicare votum proximi, cui scandalum dedit? fol. 178.

Caput 4. An Confessarius, qui pœnitentem carnaliter cognouit, teneatur, hæc circumstantiam in confessione aperire: & an possit à peccatis, quorum fuit cõplex, absolueret? fol. 180.

Quæstio 3. De circumstantia *Quid*, seu circa *Quid*, fol. 182.

Caput 1. An in peccato furti debeat eius quantitas expressè in confessione declarari? ibidem.

Caput 2. Vtrum, qui cum matre coitum habuit, satisfaciatur, si in confessione dicat, commisisse incestum? fol. 187.

Caput 3. An peccata contra naturam in consanguineis, vel affinis, habeant malitiam grauem incestus? fol. 191.

Caput 4. An in peccatis contra naturam, opus sit in confessione explicare circumstantiam bestialitatis, vel sodomie, vel pollutionis? an vè sufficiat, dicere, peccavi contra naturam in materia castitatis? fol. 192.

Caput 5. Corollaria, fol. 194.

Caput 6. An defloratio virginis sponte consentientis contineat nouam speciem malitiæ in confessione explicandam? fol. 196.

Caput 7. Vtrum in delectatione morosa de

de re turpi explicari debeat circumstantia status personæ, quæ peccanti obijcitur, v. g. an consanguinea, an nupta, vel voto castitatis adstricta? fol. 201.

Caput 8. Corollaria ex dictis, fol. 204.

Caput 9. Vtrum circumstantia infidelitatis, v. g. si cum non baptizata, iudea, vel Mahometanarem habueris, sit in confessione explicanda? fol. 206.

Caput 10. An copula consummata contineat malitiam specie distinctam à tactibus in confessione explicandam? fol. 207.

Caput 11. An sollicitans foeminam ad peccatum teneatur, copula consummata, circumstantiam inductionis in confessione explicare, fol. 209.

Caput 12. An inducere media trium, vt foeminam tibi sollicitat, sit circumstantia in confessione explicanda, effectu subsequuto? fol. 210.

Caput 13. Vtrum in peccato odij, sit in confessione explicanda qualitas mali proximo desiderati, vel coniunctio personæ, cui desideratur? fol. 211.

Caput 14. An iudicium, temerarium, & detractio distinguantur specie in ordine ad confessionem? fol. 212.

Quæstio 4. De circumstantia *vbi*, fo. 214.

Caput 1. De furto commisso in loco sacro, ibidem.

Caput 2. De effusione seminis, vel sanguinis in loco sacro. fol. 216.

Caput 3. Vtrum tactus impudici, & turpes in Ecclesia habeant malitiam sacrilegij in confessione explicandam? fol. 220.

Caput 4. Quid veniat nominis loci sacri quoad furtum, & sanguinis loci seminis effusionem? fol. 221.

Quæstio 5. De circumstantia. *Quomodo*, fol. 222.

Caput 1. An pœnitens teneatur in confessione explicare consuetudinem peccandi? fol. 222.

Caput 2. An saltem rogatus à confessario ad id obligetur? fol. 223.

Caput 3. Quomodo se accusare debeat qui habet consuetudinem peccandi? f. 226.

Caput 4. An circumstantia quæ mutat speciem possit taceri, quando aliter confessarius in notitiam complicitis deuincet? fol. 227.

Caput 5. An qui obliuiscitur circumstantiæ mutantis speciem confessus est peccatum, satisfaciatur, eam precisè postea explicando? fol. 229.

DISPUTATIO QUARTA.

De obligatione iterandi confessionem.

Quæst. 1. Quando, & quomodo sit iteranda confessio? fol. 230.

Quæstio 2. An sufficiat, qui inculto modo confessi sunt, non potens distinguere species, neque numerum peccatorum teneantur, si postea possint, ad confessiones iterandas? fol. 236.

DISPUTATIO QUINTA.

De dolore, & dispositione, qua peccatum absolutionem præcedere debet.

Quæstio 1. An ad effectum huius Sacramenti requiratur contritio, an sufficiat attritio? fol. 234.

Quæstio 2. Vtrum ad prædictum effectum sufficiat bona fide confiteri lethalia cum desiderio veniæ, aut cum eorum displicentia? fol. 236.

Quæstio 3. An ad valorem Sacramenti requiratur vera attritio, an sufficiat existimata? fol. 239.

Quæstio 4. Ex quo motiuo debeat esse attritio, vt sufficiat ad effectum Sacramenti? fol. 242. Vbi de opinione M. Soti, fo. 243.

Quæstio 5. An quando de solis venialibus sit confessio, sufficiat accedere cum eorum displicentia, aut desiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum? fol. 247.

Quæstio 6. An pœnitens teneatur sub mortali habere dolorem efficacem de omnibus venialibus, quæ confitentur? fol. 254.

Quæstio 7. De proposito requisito ad valorem, & effectum confessionis de venialibus, fol. 255.

Quæstio 8. An ad singulas confessiones requiratur novus actus doloris? fol. 255.

Quæstio 9. Quâto tempore possit dolor confessionem præcedere? fol. 258.

Quæstio 10. An dolor ad Sacramentum requisitus debeat præcedere confessionem? fol. 261.

Quæstio 11. Quale debeat esse propositum ad valorem, & effectum Sacramenti? fol. 262.

Quæstio 12. An sufficiat propositum formale non peccandi de cetero, absque detestatione formali peccati præteriti? fol. 263.

DISPUTATIO SEXTA.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæstio 1. An moribundus, qui in absentia confessarij, verbis, aut nutibus confessionem petijt, aut vera signa pœnitentiæ dedit, absoluentus sit, si testis aliquis deponat? fol. 266.

Quæstio 2. Quid si testis deponat in absentia infirmi? fol. 268.

Quæstio 3. An moribundus, qui non audiens, neque loquens dubia signa exhibet, absoluentus sit? fol. 273.

Quæstio 4. An moribundus, qui nec confessionem petijt, neque vlla signa

Index Tractatum, & Questionum.

contritionis dedit, possit absolui? fo. 274.
Quæstio 5. Vtrum moribundus, de cuius petitione confessionis testes deponit, possit in absentia sub conditione absolui, si prudenter timeatur, aliter sine villo Sacramento decessurus? fol. 284.

DISPUTATIO SEPTIMA.
De Ministro huius Sacramenti.

Quæst. 1. Vtrum solus Sacerdos sit Minister idoneus, & quid ultra ex parte illius ad valorē absolutionis requiratur f. 297.
Quæstio 2. Vtrum Parochi possint sibi eligere confessarium? an etiam non approbatum ab Ordinario? fol. 300.
Quæstio 3. Dubia nonnulla occurrentia circa approbationem confessarij, fol. 308.

Quæstio 4. Vtrum confessarius, qui ex ignorantia vincibili, seu grauitate culpabili, non præcepit poenitenti restitutionem, ad illam, eo non restituente, maneat obligatus? fol. 311.
Quæstio 5. An confessarius muneri suo satisfaciatur interrogando poenitentem, an doleat de peccatis, & affirmanti credere debeat? fol. 314.

DISPUTATIO OCTAVA.
De Ministro ad reseruata.

Quæstio 1. Qui & quot sint casus reseruati? fol. 318.
Quæstio 2. Vtrum, qui ignorat reseruationem illam incurrat? fol. 319.
Quæst. 3. An dubium de peccato reseruato tollat eius reseruationem? & quid si post absolutionem cesset dubium? f. 322.
Quæstio 4. An possit superior concedere facultatem absoluedi a reseruatis sub onere comparendi? fol. 323.
Quæstio 5. Vtrum Regulares possint in foro conscientie absoluedi seculares a casibus Bullæ Cœnz? fol. 325.
Quæstio 6. An Regulares post decretum Vrbanum VIII. die 17. Nouemb. anno 1628. potuerint absoluedi a casibus Episcopis reseruatis? fol. 328.
Quæstio 7. Vtrum valide absolvatur, qui bona fide confitetur casum reseruatum Sacerdoti non habenti iurisdictionem? fol. 335.

Quæstio 8. An teneatur confessarius se conformare opinioni Regularis exigentis absolutionem a reseruatis virtute Cruciatæ? fol. 336.
Quæstio 9. An confessarius possit credere poenitenti dicenti se habere licentiam a superiore, vt a reseruatis absolvatur? fol. 346.
Quæstio 10. An confessarius, qui opi-

nionem Bullæ Cruciatæ pro absoluedis Regularibus, probabilem existimaret, possit illum absoluedi eiusmodi privilegij omnino ignarum, vel eo vti nollentem? fol. 347.

Quæstio 11. An petita, & non obtenta facultate absoluedi a reseruatis, possit confessarius ab illis directe absoluedi? fol. 348.

Quæstio 12. Vtrum inferior Sacerdos possit, nulla urgente necessitate, absoluedi a reseruatis cum onere comparendi coram superiore? fol. 351.

Quæstio 13. An qui habens reseruata potest Sacerdoti inferiori confiteri, ad id ante communionem teneatur? fol. 355.

TRACTATUS QVARTVS
Miscellaneus.

De alijs Sacramentis.

Quæstio 1. Vtrum peccet mortaliter Sacerdos administrans Sacerdotum in peccato mortali? fol. 358.

Quæstio 2. Vtrum ob grauem metum liceat vti simulatione in administratione Sacramentorum? fol. 363.

Quæstio 3. An Sacramento invalide ex defectu intentionis Ministri, gratia aethiominus sanctificans a Deo conferatur? fol. 370.

Quæstio 4. An præcepto annuæ communionis satisfaciatur fideles, si in Ecclesijs Regularium Eucharistiam tempore Paschæ suscipiant? fol. 379.

Quæstio 5. Vtrum qui ad celebrandum, vel communicandum confectus est, si postea recorderetur lethalis in confessione oblitus, teneatur ante communionem confiteri? fol. 382.

Quæstio 6. Vtrum Sacerdos, qui habens copiam. Confessoris ex malitia celebravit, non præmissa mortali confessione, teneatur postea, quam primum confiteri vbi de præcepto Tridentini? fol. 387.

Quæstio 7. An qui sacrilege pluries communicauit, si actum contritionis postea eliciat, vel attritus confiteatur, recipiat, simul omnes gradus gratiæ, quos recipisset ex opere operato, se digne semper communicasset? fol. 390.

Quæstio 8. An qui habuit voluntariam pollutionem, possit præmissa confessione, eodem die communicare? fol. 395.

Quæstio 9. Vtrum non baptizatus Baptismo aque possit valide ordinari, & Sacerdotium recipere? fol. 399.

Quæstio 10. An qui ob probabile dubium Baptismi? Ordinem Sacerdotalem sub

Index Tractatum, & Questionum.

sub conditione iterum recipit, possit eodem die omnes ordines, omisis etiam solemnitatibus suscipere? fol. 401.

Quæstio 11. An absolute loquendo, omittere Sacramentum confirmationis sit peccatum veniale? & quid si ordines suscipiendi? fol. 403.

Quæstio 12. Vtrum atas ad ordines computari possit a die Conceptionis? fo. 428.

Quæstio 13. Vtrum Religiosi possint ordinari ante legitimam ætatem a Tridentino præscriptam? fol. 406.

Quæstio 15. Vtrum ad incurrendum impedimentum criminis dirimentis matrimonium, notitia impedimenti requiratur? fol. 414.

TRACTATUS QVINTVS
De Censuris.

Quæstio 1. Vtrum incurratur irregularitas ex homicidio omnino occulto? fol. 419.

Quæstio 2. Vtrum Episcopi, & alij iurisdictionem quasi Episcopalem habentes possint dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto? fol. 421.

Quæstio 3. Vtrum Prelati Regulares etiam locales possint cum subditis dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, etsi omnino occultum non sit? fol. 425.

Quæstio 4. Vtrum omnes confessarij Regulares possint dispensare cum secularibus, in irregularitate ex homicidio, etiã voluntario omnino occulto? fol. 427.

Quæst. 5. Vtrum virtute Cruciatæ possit dispensari irregularitas, quæ est pœna peccati? fol. 428.

Quæstio 6. An qui abortum procurauit, dubitat vero an foetus esset animatus, irregularitatem incurreret? fol. 433.

Quæstio 7. An adulter, qui in vita suæ defensionem cum moderamine inculpate tutele, maritum inuaforem occidit, fiat irregularis? fol. 426.

Quæstio 8. Vtrum damnati ad triremes sint irregulares? fol. 439.

Quæstio 9. An sit improbanda consuetudo, qua quibusdam in locis Catholici sunt Patrini filiorum hæreticorum, Ministro hæretico baptizant? fol. 442.

Quæstio 10. Vtrum incidat in excommunicationem contra legentes libros hæreticorum, qui audit alium legentem, ipso autem incitante, aut petente, vt legat? fol. 445.

TRACTATUS SEXTVS
Miscellaneus.

DISPUTATIO PRIMA.
De Legibus.

Quæstio 1. Vtrum acceptatio legis sit conditio necessaria ad eius obligationem? fol. 450.

Quæst. 2. Vtrum qui ex iusta causa dispensatur a Pontifice, absque vlla limitatione ad non ieiunandum per totam vitam possit tali dispensatione vti, si causa cessauerit? fol. 454.

Quæstio 3. An sit licitum vti dispensatione, sine causa obtenta? fol. 455.

DISPUTATIO SECVNDA.
De peccatis.

Quæstio 1. Vtrum habens voluntatem perpetrandi omnia peccata venialia solaque vitandi mortalia, grauitate delinquat? fol. 457.

Quæstio 2. Vtrum in re venerea detur parvitas materie? fol. 460.

Quæstio 3. Vtrum licitum sit intendere delectationem, quæ ex cibo, & potu non immoderatis capitur? fol. 469.

Quæstio 4. An qui sollicitat foeminam sine intentione executionis, ob solam ostentationem amoris, certo sciens illam minime ad assensum alliciendam, neque ad scandalum asserendam, delinquat mortaliter? fol. 473.

DISPUTATIO TERTIA.
De Homicidio.

Quæstio 1. An litum si accusatorem falsum occidere? an etiam testem, & iudicem? si oppressio innocentis aliter vitari non possit? fol. 476.

Quæstio 2. An licitum sit occidere latronem, re valoris accepta fugientem, quædo aliter recuperari non potest? fol. 478.

Quæstio 3. An Proscriptum, seu Bannitum a Pontifice, aut ab alio Principe, liceat vbiq; occidere? fol. 462.

Quæstio 4. Vtrum ad vitandum periculum vite, vel infantiæ puellæ prægnantis licitum sit procurare abortum foetus inanimati? fol. 485.

DISPUTATIO QVARTA.
De Restitutione.

Quæstio 1. An filius possit salarium exigere a parte mercatore, vel agricola pro opera in illo officio ab ipso impesa? f. 489.

Quæ-

Quaestio 2. An acceptum pro iniusta sententia, homicidio, vel adulterio, teneatur naturali, aut positivo iure restituere: fol. 492.

Quaestio 3. An Iudices, & alij Ministri publici teneantur restituere munera liberaliter à litigantibus donata: fol. 499.

Quaestio 4. An qui paulatim modica usurpans ad notabilem quantitatem pervenit, mortaliter delinquat: & ad restitutionem sub lethali teneatur: fol. 507.

Quaestio 5. Vtrum peccatum mortale furti ex suo genere, gravius sit quam sodomia: fol. 511.

Quaestio 6. Sit ne usura aliquid supra sortem exigere pro obligatione non repetendi mutuam intra certam terminum: fol. 518.

Quaestio 7. Sit ne simonia pecuniam promittere ad consequationem Beneficij, quando non est intentio standi promissis: fol. 525.

DISPUTATIO QUINTA.
De Ieiunio.

Quaestio 1. An qui labore, sive ex bo-

no, sive malo sine, suscepto, ut ad aliquem occidendum, vel ad insequendam concubinam, defatigatur, excusetur à precepto ieiunij: fol. 528.

Quaestio 2. Aliqua dubiola circa preceptum ieiunij. fol. 534. Vbi de pluribus parvis quantitibus in die ieiunij. f. 541.

DISPUTATIO SEXTA.
De Praecepto charitatis Dei, & proximi.

Quaestio 1. An detur speciale praecipuum actus amoris Dei super omnia: fol. 543.

Quaestio 2. Quo tempore hoc praecipuum obliget: fol. 549.

Quaestio 3. Vtrum maritus, qui uxorem adulteram suspicatur, possit ei occasionem offerre, ut in adulterio deprehensam corrigat: fol. 553.

Quaestio 4. Vtrum divites laici teneantur erogare proximo elemosynam de superfluo: fol. 557.

Quaestio 5. Vtrum licitum sit desiderare alteri mortem, & de illa gaudere, non quatenus illi mala, sed quatenus desideranti utilis est: fol. 563.

TRACTATUS PRIMVS
de Opinione Probabili.

VM Prudentiae iudicium proxima sit regula operationum moralium, tractatui de opinione probabili primum deberi locum non dubitavi, ut selectis quaestionibus ad mores pertinentibus, aliter praclusus aditus pateret. Si enim opinionum, probabilitas, ad excusandos à peccato actus humanos, nil deserviat, oleum, & operam omnes scriptores perdiderimus. Quia post rem undique sedulo, & mature exagitatam, supra hominis ingenium est, in libertatis fauorem, certae veritatis sententiam elicere, aut ita inualescentis, ut pene nullam opinioni contrariae probabilitatem relinquat; quam aliunde, naturae lumine, ab omni peccati periculo prorsus alienam, quibusvis etiam rudibus, & illiteratis notissimum est. Ne ergo labor in his lucubrationibus à me impensus (& qui à reliquis, qui nos praecesserunt) deinceps in improprium veniat, tractatum hunc praemittere opere pretium duxi.

QVAESTIO PRIMA:

Quid sit opinio probabilis? & quae ad eam requirantur?

EX actibus humanae cognitioni subiectis, pauci sunt, quorum honestas, aut malitia iudicio metaphisice, vel phisice, vel moraliter certo cognoscatur; nisi tales sint, quorum ignorantia invincibilis dari nequeat, aut quos ex fide Divina, vel Ecclesiae traditione, aut unanimi Patrum consensu, malos, aut bonos esse aperte constat. Unde fit, iudicium, quod communiter efformare possunt de honestate actus, ex nullo ex praedictis capitibus nobis innotescente, non posse transgredi terminos assensus probabilis.

2 Qua propter opinio probabilis, ait M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 1. quaest. moral. cap. 1. de cons. quaest. 1. §. 1. * Est assensus intellectus ad unam partem, cum formidine alterius, propter motuum probabile. ** Priorē, inquit, partem docet D. Thom. 1. part. quaest. 79. art. 9. ad 4. & 2. 2. 1. art. 4. Vbi docet, quod quando intellectus assentit alicui, non quia sufficienter moveatur ab obiecto proprio, sed per quandam electionem, voluntarie declinans in unam partem magis, quam in aliam; si hoc sit cum dubitatione, & formidine alterius partis, erit opinio. * Et inferius, quaest. 2. §. 3. * Probabilitas, opinio- Pat. Mat. de Moy. Quaest. p. 1.

num intrinseca nulla pure humana Doctorum auctoritate potest tolli, siquidem eo ipso, quod ipsa habeat rationem probabilem, vel textum, ex quo probabiliter inferatur, & nil in contrarium sit decisum, nec evidens adducatur ratio, quae conuincit esse falsam, semper manet probabilis. * Cui consentit M. Hyacinthus Donatus eiusdem instituti, tom. 4. addit. ad practicum, tract. 12. q. 37. num. 5. inquit: * Opinio, seu sententia probabilis est, quae innititur ratione alicuius momenti, dummodo tamen pro opposita non sit aliquid convincens, ut potest textus clarus, vel ratio evidens. * Huic definitioni adhaerent communiter Doctores, Thomas Sanchez in sum. lib. 1. cap. 9. num. 6. Layman lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 1. qui de communi testatur, Angelus Maria Verticelli tom. 1. q. mor. tr. 2. q. 3. Machado tom. 1. discurso practico de probabil. opin. artic. 2. §. 1. dicens esse communem, & Caramuel. in Apologemate pro doctrina de probabilitate Epist. 2. Quos sequitur Frat. Franciscus Bonae spei in Apologemate retorto contra Caramuel. dub. 7. praesumpt. 4. num. 44. in fine, dicens. * Opinio probabilis positivè inter Catholicos est, quae (semper Sacrae scripturae, & Ecclesiae definitionibus, communi SS. Patrum consensu, & lege naturae salvis) fundatur in autoritate alicuius, vel aliquorum Doctorum in Ecclesia probatorum rationibus congruis, solutione congrua fundamentorum oppositae opinionis, cum formidine de huius veritate. * Quibus consentit M. Araujo in decision. moral. ubi de statu civil. disp. 9. n. 1.

3 Definitionem hanc opinionis probabilis prout à Thomistis citatis traditam, & ab alijs communiter recepta, admittunt leuita ferè omnes cum Suarez. Cæterum Fr. Vincentius Baronius, ex Præclarissimo Prædicatorum Ordine, in libro nuper edito, cui titulus est *Manuductionis ad moralem Theologiam pars altera, in qua Diuum Thomæ vera mens de singulis vitæ humanæ, & Christianæ officijs, inter rigidas, & laxiores opiniones, media defenditur, contra Amadæum Guimentium*, totus est in hac definitione opinionis probabilis euellenda: idèque in eximium Doctorem Francisc. Suarez *diss. 1. sect. 1. §. 4. fol. 33.* Sic inuehitur. *Primum fundamentum totius quæstionis, nempè ad conciliandam opinionum probabilitatem, duas ex Suarez conditiones requiri, vt scilicèt nil contra illam convincens afferatur, deinde vt firmo aliquo nitatur fundamento. Mihi omnino suspecta est vtrique conditio. Imò prima absolutè falsa est: nam si opinio non desinat esse probabilis, nisi contra se habeat aliquid convincens, in tuto erunt opiniones contra immortalitatem animæ, contra originem mundi è nihilo, aliaque fidei veritates, quæ cum ex Caramuele, & Nominalibus demonstrari nequeant, nil cõvincens afferri potest contra opiniones ipsi aduersas; ac proinde, si stet prima conditio, verè probabiles erunt, & tutæ. *Hactenus Baronius, qui similia intorserat contra Caramuelem in opere contra illum inscripto, *Theologia Moralis aduersus laxiores probabilitas, p. 1. disp. 2. sect. 1. exam. 2. epist. Caram. art. 2. §. 2.*

4 Cæterum huic obiectioni satis occurritur explicatione illius primæ conditionis, prout à Fr. Francisco Bonæ spei, *ubi supra*, cū alijs communiter. Opinio enim Luterani, aut Calvinistæ, & similes ab Ecclesia damnatæ congruis rationibus non innituntur, & habent contra se Sacram Scripturam, Ecclesiæ definitionem, & Patrum consensum. Vnde his, & alijs factis deficiunt conditiones ad probabilitatem requisitæ: & in hoc sensu verè dicitur, quod aliquid convincens contra se habeant, quia nomine *demonstrationis*, vt explicat Caramuel loco à Baronio citato, solum intelligitur conclusio syllogismi cuius vtrique præmissa ita est certa, vt neutra in dubium, aut quæstionem probabilem vocari possit. *In hoc inquam sensu, proposito dicitur certa, & indubitata, vt patet ex his, quæ tradit in *Apologemate de probabilitate, numer. 309. & 311.* (vt benè aduertit Fr. Franciscus bonæ spei in suo *Apologemate retorto, dub. 7. num. 35.*) *ubi ait* * certæ, & indubitatæ præmissæ sunt, de quibus nullus prudenter dubitat, nullus iudicat esse improbabiles. Huc pertinet articuli Fidei, siue

veritates determinatæ ab Ecclesiâ, &c. *Hæc Caramuel, quæ benè ponderat Bonæ spei, *ubi supra, fol. 86.* Inde concludens contra Baronium * ista demonstratio Caramuelis fortior est ad conuincendos Ethenicos, & impios, quam sit istius auctoris principium standum scilicet, pro lege contra libertatem. *

5 Probabilitatis duo sunt principia, auctoritas docentis, & ratio, cui nititur. Quæ ab auctoritate proximè desumitur, dicitur probabilitas extrinseca, nam quod viris doctis, & pijs videtur, non potest non probabile iudicari. Quæ vero à rationis pondere, intrinseca vocatur. Hinc opinionem probabilem à principijs intrinsecis nuncupamus, quando rationibus pro vtraque parte accuratè perpensis, & nulla euidenti pro altera reperta, vni potius, quam alteri, ex imperio voluntatis determinatum assensum, cum formidine veritatis oppositæ, inter lectus præstat. Vnde quod fundamentum, seu motiuum assentiendi maioris fuerit ponderis, eo maior erit intrinseca opinionis probabilitas, siue pro lege, siue pro libertate. Opinio verò probabilior à principijs extrinsecis, seu à loco extrinseco dicitur, quando motiuum proximum, & immediatum assentiendi maioris est auctoritatis: quando plures, nimirum, qualitate, & numero Doctores, opinio pro se recenset. Dixi proximum, quia re benè inspecta, intellectus idè mouetur ad assensum, quia supponit, Auctores optimis rationibus ductos fuisse ad sic opinandum; vt benè notauit P. Bardi *tract. de conscient. discept. 4. cap. 1. n. 2.* Quia sine ratione, ita sensisse incredibile est; aliàs graues, pijs, & docti non essent. Hoc autem rationis motivum ex aliena vnius, vel plurimum Doctorum fide, confusè cognitū, est re vera quod intellectum mouet ad assensum. Dixi, ex qualitate, & numero Doctorū, maiorem sibi extrinsecam probabilitatem opinionem arrogare: quia non rarò Doctores (vt ait Seneca de vita Beata) * sequuntur antecedentium gregem, pergentes non qua eundem est, sed qua itur. * Nullus enim veritatem indaga re curauit, nec vtriusque partis rationes, & motiua diligenter appendit. Vnde pluralitas quandoque Doctorum nil probabilitatis opinionem superaddit, cum ea, qua poller, qualis fuerit, ad vnū, in cuius verba iurarunt, reducatur. Vnde M. Sotus *lib. 1. de iust. q. 6. art. 6. in fine, primæ cõclusionis.* Lepide satis dixit: *Parum ad rem refert, quam sit, numerosa citatio, vbi ratio non adhibetur noua. *

6 Siue autem probabilitas opinionem cõpetat, à loco intrinseco, qualis communiter euenit opinionem respectu Doctorum, qui veritatem, appensis fundamentis, indagarant; siue ab extrinseco, vt communiter indoctis, &

& non nunquam etiam doctis, qui sola auctoritate aliena ducti opinioni assentiuntur, parum ad rem facit, quia in ordine ad excusandum à peccato operantem, nullum Doctores constituunt discrimen; siue enim probabilis sit ab intrinseco, siue ab extrinseco, si probabilis practicè euadat, eandem illi, vim inesse concedunt, quoad securitatem conscientia.

QVÆSTIO II.

De opinione speculatiuè, & practicè probabili.

1 NON Conueniunt Doctores in explicatione diuisionis opinionis in speculatiuè, & practicè probabilem. M. Araujo in *decisionibus moral. de statu civili, disp. 9. assert. 1. num. 7.* inquit, illam esse opinionem probabilem speculatiuè dumtaxat, quæ potest defendi, & tuaderi in cathedra; propterea quod ratione fulciatur, illam verò probabilem practicè, quæ est de his, quæ ad mores spectant, & in humanis negocijs ad praxim reduci potest: indequè infert primam, sine secunda, inueniri posse. Explicat exemplo opinionis Caietani *3. p. q. 66. art. 5.* affirmantis, validè baptizari sub hac forma: *Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis ab utroque*: & tamen licèt hæc opinio (inquit) speculatiuè probabilis sit, nō licèt in praxi illa forma uti. Quo etiam exemplo vtitur Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. q. moral. cap. 1. de conscientia, quæst. 2. §. 2. n. 7.* aliud subdens ex M. Ioann. à S. Thoma *1. 2. disp. 12. art. 1.* (quo itidem Vincentius Baronius, in opere contra Amadæum, rem hæc explicat.) Vt si venator probabiliter, imò & probabiliter opinetur, in nemore esse feram, quam hominem, non licèt iaculare ad eam occidendam. Cæterum hæc, & similia exempla non videntur ad rem: quia alia opinio versatur circa valorem Baptismi, alia circa licitum eius vsum: & similiter vna circa existentiam hominis, vel feræ; altera circa iaculationem sagittæ. Et non est opinio probabilis, quæ asserat; licitum esse iaculare quæ probabiliter iudices esse hominem, licèt probabiliter esse feram: nec est opinio affirmans licitum esse baptizare sub illa forma probabiliter, ommissa certa, qua Ecclesia vtitur. Quando autem venatori sit opinio probabilis, quod arcendæ sui mortis causa; ad quam ius habet cum periculo alieni damni; liceat sagitta impetere animal, quod probabiliter, aut æquè probabiliter feram, ac hominem reputat *ex graui, & probabili dubio, ne quod sibi apparet, vrsus sit, aut latro, qui in se insurgant, nisi illos occupet, * tunc sagittam ex arcu emitte, à peccato immune Baronius ipse fate;

tur, vbi infra *disp. 1. sect. 1. fol. 47.* Hoc igitur exemplo Authores citati abutuntur, siquidam quando opinio versatur circa operationem iaculandi, opinio speculatiuè probabilis, practicè etiam probabilis est.

2 Difficultas ergo solum est, an quando opinio speculatiuè modo versatur circa operationem, v. g. Sit necne licitus hic contractus? Stare possit, intellectum probabiliter iudicare absolute, & secundum se licitum esse, & tamen non esse probabile practicè, quod illum celebrare liceat? Cui difficultati astrictiue respondendum est; quia opinio speculatiuè probabilis est, quæ in communi, præscindendo à circumstantijs, quæ in praxi occurrere possunt, dicitur, talem contractum licitum esse. Practicè verò probabilis, quando dicitur tamen conscientia ultimo applicans voluntatem ad operandum, perpensis omnibus circumstantijs, iudicat, hic, & nunc licitum esse operari. Certissimum autem est, posse contingere, intellectum iudicare in communi, contractum aliquem, eius natura considerata, licitum esse, & tamen; attentis circumstantijs concurrentibus, nequire, iuxta dictamen practicè prudentiæ, licite celebrari; vel propter legis humanæ prohibitionem, vel propter scadalum, vel quia in graue aliorum præiudicium cedit, &c. Qua propter negari non potest, opinionem illam assentem contractum esse licitum, præscindendo à circumstantijs, probabilem esse speculatiuè, non verò practicè, quia deficit dictamen prudentiæ ad operandum requisitum. Vt enim ad praxim deueniatur, aliæ circumstantiæ cõsiderari debent, quæ in speculationem illam non veniunt. Idque solum intendunt Doctores assentes, non omnes opiniones circa actiones humanas speculatiuè probabiles, esse practicè probabiles: plus enim exigitur ad probabilitatem practicam, quam ad speculatiuam; quia potest adesse ratio probabilis speculatiuè, & tamen, quia hic, & nunc adest, aliquod inconueniens, quod in speculatiuam cõsiderationem non venit, nō detur, vt debet, practicum dictamen ad licite operandum. Sic & benè explicat P. Oviedo *1. 2. tr. 5. contr. 3. punct. 1. n. 10.* M. Ioann. à S. Thom. *1. 2. disput. 22. art. 3. §. 1.* *Primum ergo.* M. Prado *ubi supra, num. 13.* Thom. Hurtado *tom. 2. resol. Moral. tract. 10. cap. 3. num. 27.* & alij. Quibus conuenit Vincentius Baronius *2. p. Manuduct. disp. 1. sect. 1. art. 2. §. 5. fol. 46.* dicens: * Probabile practicè à probabili speculatiuè distingui, ex circumstantijs adiunctis, quas probabile speculatiuam excludit, art. 2. solum rei principijs. Probabile verò practicum porrigitur ad quascumque rei, de qua opinamur, accidentarias circumstantias. * Sic ille: & benè quidem.

igitur si in considerationem speculati-
nam omnes circumstantiæ, & inconveni-
entia, quæ in praxi postea occurrunt, de-
venierint, & tamen intellectus speculatio-
modo procedens, omnibus pensatis, iudicaverit, contra-
ctum esse licitum, implicabit omnino opi-
nionem speculatiuè probabilem, non esse
probabilem practicè, quia nil de nouo occu-
rrit, quod iudicium practicum discordare ab
speculatio, efficere possit: ut bene advertit
Thomas Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 41. num. 5.* ubi sic: *Observandum tamen est, ex
opinionem speculatiua, quam quis habet, tene-
ri simile iudicium practicum formare, ut si
speculatiuè, & in communi sciat (vel opine-
tur) aliquid esse vsuram, teneatur practicè, &
hic, & nunc idem scire, (vel opinari) nisi ali-
qua ratio specialis cogat, &c. Qui cognitio
speculatiua dirigit voluntatem ad opus: ergo
tale debet esse iudicium practicum, quale
est speculatiuum. * In hoc sensu opinionem
speculatiuè probabilem, esse etiam probabilem
practicè, tradit Ioannes Sanchez in *Sele-
ctis, disp. 44. num. 63. & disp. 54. num. 11.* di-
cens: *Imperceptibile esse, aliquam opinio-
nem esse speculatiuè probabilem, (modo
scilicet supra explicato) & in praxi tuto am-
plexari non posse. * Quem sequuntur M. Serra
1. 2. quest. 19. art. 6. dub. 4. §. Docent etiam.
Francisc. de Lugo, *cap. 3. quest. 4.* Leander à
Sacram. Spinola, Ioann. Henric. Narbon. A-
uerla, Machado, & plures alij, apud Dian. *2. p. tract. 13. resol. 5. & 12. & p. 9. tr. 6. Miscell. resol. 21. & p. 10. tr. 11. resol. 47. §. Nota vero.* Dominus Caramuel in *Apologemate Epist. 4. num. 140.* & strictius alij speculati-
uam probabilitatem negant opinioni, si pra-
cticè etiam probabilis non sit. Quos sequi-
tur M. Hyacinthus Donatus, ex *Ordine Præ-
dicatorum tom. 4. Additionum ad practicam, tr. 12. var. res. q. 38.* ubi sic. [An omnis opi-
nio speculatiuè probabilis, sit etiam practicè
probabilis? Negant Granado, Suarez, Garcia,
Sanchez, Merola, & alij plures. Oppositum
tamen, quod existimo de iure verius, docent
Ioann. Sancius, Pasqualigus, Felizarius, &c.]
& infra *num. 5.* [Quod si opinio speculatiuè
probabilis nequit ad praxim reduci ob ali-
quam legem sibi resistentem, vel ob aliquod
inconueniens ex praxi opinionis oriturum,
(attende) signum est, quod neque sit specu-
latiuè verè probabilis, quamvis tale incon-
ueniens in esse speculatio non cognoscatur.
Quandoquidem non potest homo operari,
secundum probabilitatem speculatiuam, nisi
applicet tale iudicium ad mensurandam,
& dirigendam operationem, secundum re-
gulas rectæ rationis, quod scilicet, sit mora-
liter certus, quod ex vsu, & praxi talis opi-
nionis, nemini sit iniuria, nullum emanat

exinde inconueniens, nullius in conscientia
laeditur.] Hæc M. Donatus, quibus rem ma-
gis explicat.

4 Hinc iam amice Lecter, magis mira-
beris Vincentij Baronij autum, *in oper. e contra Amadæum 2. p. M. 1. disput. 1. sect. 2. §. 3. fol. 167.* Vbi hunc Auctorem, vel ex eo, quod
prædictam opinionem referat, sic carpit.
[Quoad illum consequutionem ab opinio-
ne speculatiuè probabili, ad practicè tutam,
tantum abest esse necessariam, aut probabi-
lem, ut falsissimam & periculosissimam esse,
atque Atheismam inuicere, multis locis,
& argumentis demonstratum sit, superioribus
disputationibus,] sic ille. Quem doleo in
domesticos, ita exarsisse, cum in vero, & legi-
timo sensu iuxta superius dicta, eos exponere
potuisset. Præterquam quod, ut nōnemo bene
notauit, si intercurrent in praxi nouæ cir-
cumstantiæ, quæ non fuerunt consideratæ spe-
culatiuè, alius casus in speculatione propo-
nitur, & alius exercetur in praxi. Variato au-
tem casu, quid mirum sententias discordare,
sicut & inuariatō non discrepare; cum pro-
babilitas, quæ est in praxi, sit eademmet nu-
mero probabilitas, quæ est in speculatione,
omnibus circumstantiis consideratis, ut con-
cedit ipse Baconius verbis ex illo dati, *num. 2.*
Qua solum ratione, ab opinione specu-
latiuè probabili, ad practicè probabilem, con-
secutionem necessariam Doctores citati nos
edocent, quibus ipse dissentire non potest.
Vbi ergo falsitas, ubi periculum? ubi Atheis-
mus?

QVÆSTIO III.

Vtrum vnicus grauis Doctor possit sibi opi-
nionem probabilem efficere?

PARS affirmatiua omnino tenenda
videtur, si vir doctus sit, & prudens,
& in Theologia morali, non parum versatus,
qui proinde principia ab auctoritate, & a ra-
tione, pro contraria, & communi sententia
adducta, expendere, & argumenta probabili-
ter dissolvere possit. Ratio est, quia eorum,
quæ ad mores pertinent, & nec Ecclesiæ de-
finitione, vel traditione, nec aliquo decreto
Pontificio nobis constat, ratione naturali ve-
ritas adquirenda est. Ergo si vir doctus nouā
aliquam ab alijs non excogitatam adeo effi-
cacem inuenit, ut in assensum determina-
tum partis contrariæ vehementer ferat, ex
eiusque visceribus solutionem congruam, &
probabilem argumentis cōtrariæ adhibeat,
nec vanæ gloriæ appetitu, suam sententiam
probabiliorē cōtraria cēseat, nō est cur illā,
sicut, & alias quæ inter Doctores probata
auctoritatis probabiliores communiter ha-
ben-

bentur, licite, & laudabiliter sequi non possit.
Idemque similiter dicendum, si ratio, cui com-
munis sententia innititur, & quæ aditam proba-
bilitati contrariæ, vsque modo præcludebat, ad
trutinam ab vno viro docto vocata; minoris
ponderis inueniatur; eo quod à magno aliquo
Doctore primo excogitata, alij, qui in eius ver-
bā iurarunt; absque alia veritatis inquisitione,
subscripterunt; & ex eisdem fundamentis, & mo-
tivis, quasi veritatem inconcusam potius suppo-
suerunt, quam probarunt. Si ergo Doctor alius,
omnibus expensis, probabili tantum fundamen-
to contrariam, & communem sententiam inni-
xam inuenit, rectè poterit, contra omnes, qui
præcesserunt, opinionem propriam probabiliorē,
aut saltem probabilem iudicare, & ad praxim
deducere.

2 Urgetur, quia nisi temerè, dici non potest,
plures opiniones nouas, quas D. Thom. contra
omnes, qui ipsum præcesserunt scriptores, inue-
nit, non fuisse ipsi sufficienter probabiles, ut ad
praxim reducere possent. Et similiter, quas D. Bo-
nau. quas Scot. quas Caietan. & alij viri Doctissi-
mi validis rationibus comprobauerunt, & ut proba-
biliiores in Scholas induxerunt.

3 Confirmatur, quia si ab his, & similibus
Doctoribus, & Theologiæ morali magistris, de
notio a se inuenta opinionem tales censerentur, ut
ipsi absque lathali non possent illas sequi, ne-
quissent, absque grauisimo scandali peccato,
alios eas edocuisse, nec consuluisse, minusque ty-
pis mandasse utpotè occasionem spiritualis rui-
næ illis præbentes. Est ergo evidens, virum do-
ctum, prudentem, & in Theologia morali ver-
satum posse, post diligentem contrariæ, & con-
munis sententiæ fundamentorum discussionem,
nouam, & singularem sententiam contra om-
nes probabilem practicè sibi efficere, & iuxta il-
lam consilium præbere. Alias nullo tempore,
opinionem modo antiquæ, nouæ fuissent, aut eius
inventores graviter in eorum evulgatione pec-
cassent, donec aliorum consensus accessisset;
quod dici non potest, necesse enim est aliquem
sine duce in opinionem incidisse. Nec mirum,
quod opiniones nouæ non raro prodeant ab alijs
Doctoribus non excogitata; ut ait Mag. Bañez
2. 2. quest. 62. artic. 5. dub. 4. §. ad argument. [Ad
primum, quod erat ex multitudine Doctorum.
Respondetur, quod in rebus moralibus obscuris,
& difficillimis dicendis, non mirum est, si alicui
viro docto fesse offerat aliqua noua ratio, ut opi-
netur contra communem sententiam, merito, &
non temerariè, & isto modo sunt introductæ plu-
rimæ opiniones contrariæ alijs, quæ solebant esse
communes.]

4 Probatur secundo. Quia doctrinæ mor-
ales, etsi ab omnibus Doctoribus vnanimi con-
sensu traditæ, non sunt evidentes (licet suis de-
fensoribus quandoque tales appareant) plerum-
que enim probabiliores tantum sunt, quæ tamen

vt in dubitata supponuntur, propter rerum in-
evidentiam, & intellectus imbecillitatem. Ergo
vir doctus in Theologia Scholastica, & morali
maxime versatus, inevidentiam hanc cognosce-
re poterit, & contrariæ sententiæ probabilita-
tem ostendere. Præcipue, quia vt ait Glossa in
capit. ad nostram, de consuetudine, interdum re-
uelatur minori, quod maior nescit: & vt inquit
Caiet. *2. 2. quest. 141. art. 4. §. ad primum*, [male
cum humano ingenio actum esset, si nil scire pos-
semus, nisi quod Aristoteles dixit.] Et bene
quidem, nam vt scripsit Quintilianus *lib. 10. in-
stitutionis Oratoris, cap. 20.* [Pigri est ingenij
contentum esse his, quæ ab alijs inventa sunt.
Quid futurum erat temperibus illis, qui sine
exemplo fuerunt?] Denique probat Mag. Ioan-
nes Martinez de Prado, quia probabilitas opi-
nionum intrinseca, nulla purè humana Docto-
rum auctoritate tolli potest, eo quod vel pro se
habet rationem probabilem, vel textum, ex
quo probabiliter inferitur, ideoque dum nil in
contrarium sit decisum: [Nec evidens, inquit,
adducatur ratio, quæ conuincat esse falsam, tem-
per manet probabilis.] Sæpe autem contingit,
opinionem ab vno solo Doctore assertæ omnia hæc
conuenire. Non ergo est vnde probabilitas negari
illi debeat. Ideo hæc nostram sententiam com-
munem esse credo Doctorem. Quam sequuntur
Vazquez *1. 2. disput. 62. capit. 4.* Mag. Ioann. à
S. Thom. *1. 2. disput. 18. artic. 3. §. si vero.* Mag.
Serra *quest. 19. artic. 6. dub. 4. §. Si queratur*
Mag. Ioann. Martinez de Prado *tom. 1. quest. moral. capit. 1. quest. 2. §. 3.* & plures apud
illum.

QVÆSTIO IV.

Vtrum ad probabilitatem extrinsecam opinionis,
sufficiat auctoritas vnus grauis Doctoris?

§. PRIMVS.

Referuntur Doctores affirmantes.

SI opinio singularis procedat in casu
alijs non ventilato, qualis ex varieta
circumstantiarum occurrere solet, cui proinde
non ex aliorum auctoritate, sed ex ratione,
principijs Theologiæ morali, respondendum sit.
conueniunt Doctores, vnus viri docti, & in
Theologia morali versari, auctoritatem suffice-
re, ad conciliandam suæ opinioni eam proba-
bilitatem, qua alij in praxi uti possint, quia
tantum viri auctoritas non est fundamentum le-
uissimum, nec prudenter iudicari potest opi-
nionem illam accuratè examinari non fuisse,
& argumentis, quæ contra illam fieri possunt,
Doctorem illum, non satisfacturam. Imò ad-
dunt Vazquez *ubi supr. disp. 62. cap. 4. num. 8.* Tho-
mas Sanchez *lib. 1. summi. cap. 9. & tom. 6. & plu-*

res alij, imprudenter, facturum virum doctum, qui alterius opinionem improbabilem statim iudicaret, eo quod sibi videatur rationem aliquam contra illam habere evidentem, & insolubilem. Nam quisque prudens sui argumenti fallaciam iure timere potest, & alios facili negotio solutionem praeferre sibi suadere, ut non raro contingit: ideoque superbiae potius, vel ignorantiae, firmitatem illam proprii iudicii, quam rationis evidentiae vertere debet.

2 Difficultas ergo, & sanè gravissima, solum est, an quando vnus Doctoris opinio, in re morali, est contra omnes, qui illum praecesserunt, fiat nihilominus ex illius auctoritate sufficienter probabilis ut alij in praxi amplectantur? Affirmat quatuor super viginti Doctores, quos citatos sequitur Vericelli, tom. 1. quest. mor. tract. 2. Singularium, quest. 5. inter quos Sylvester, Angel. Nauar. Sanchez, Villalob. Clauis Regia, Molfesius, Pasqualigus, Rolandus, & alij. Quibus adde M. Serra 1. 2. quest. 19. art. 6. fol. mihi 365. Vbi sic. [Quamvis vnus solus sit talis opinionis auctor, si tamen sapiens maximè cognitus, & probatus sit, sufficit ad illam probabilem efficiendam, nisi aliàs constaret ab omnibus improbari.] Et sequuntur M. Ioannes Nider in consolatorio timoratae conscientiae edito Romae anno 1604. part. 3. cap. 11. §. tertio patet, in fine, ibi: [Item dicit idem Vvilielmus, quod frater simplex, vel quilibet homo cum salute potest sequi in consilijs, quamcumque opinionem voluerit, dummodo alicuius magni Doctoris opinionem sequatur.] Et M. Hyacinthus Donatus tom. 4. additionū ad pract. var. res. tract. 12. quest. 37. ibi: [Ex quibus collige, auctoritatem vnus Doctoris pij probi, & docti, qui rem ex professo discussit, posse efficere vnam opinionem probabilem, ex quo eius auctoritas non est levis, sed alicuius ponderis, propter rationabile fundamentum, cui innititur.] Quod probat cum Sylvestro, Verbo opinio, num. 2. q. 2. in fine, ex l. 1. C. de veteri iuri enucl. Vbi dicitur. [Sed nec ex multitudine auctorum, quid melius, & æquius est, iudicatio, cum possit vnus, & fortè deterioris sententia multos in aliqua parte superare,] & fauet (inquit) D. Thom. quodlib. 3. art. 10. Vbi ait [posse querpiam amplecti opinionem, quam a suo magistro (docto scilicet pio, & probato) an divit, in his, quæ ad mores pertinent.] Quibus adheret Mag. Acaarius de Velasco Episcopus Oretensis, tom. 2. res. sol. mor. verb. opinio, res. sol. 316. ibi: [Multos Doctores absolute, & sine excepçionem ninguna defendentes, que solo vnus Doctor que aya impresso, es bastante para hazer opinion probable, cõ tal, que la tal opinion no este abrogada por alguna ley, ò Canon, ni tenga algun error, ni notada por los Superiores, a cuyo cargo esta, ni el Doctor padezca alguna nota en el buen nombre, y yo siento lo mismo con Sylvestro, y otros.]

3 Sunt etiam pro hac sententia. Plures alij, Thom. Hurt. tom. 1. resol. mor. tract. 4. cap. 8. re-

sol. 8. nu. 1018. ibi: [Vnius auctoris classici auctoritas sat est ad efficiendam opinionem probabilem, in praxi sequendam, ut tenent ferè omnes,] & num. 911. [Vnus Doctor classicus sufficit ad constituendam opinionem probabilem, ut tenent Sañchez, Valdellus, Vazquez, Montesinos, Martinez, Curiel, Araujo, & innumeri, quos citat, & sequitur Pasqualigus, decis. 360. qui cum multis ex citatis, & alijs; quos ipse adducit, putat hoc esse verum, etiam si communiter contrarium sentiat, si tamen vnus doctor firma aliqua ratione nitatur. Vnde Castro Palao dicit, hoc nemini dubiū debere esse,] sic ibi, & iterum, tom. 2. tract. 10. cap. 3. num. 33. Bonacina tom. 2. tract. 2. disp. 2. de peccatis, quest. 4. part. 9. ibi: [Ad efficiendam opinionem probabilem non requiritur multitudo Doctorum, sed sufficit auctoritas vnus Doctoris valde periti, & bonæ conscientiae, modo non constet talem opinionem continere errorem, aut abolitam, & antiquata fuisse.] Sic ille. Cui adiunge Solorcanum de iure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 1. in fine. Vbi sic [Is qui opinionem probabilem sequitur, securus est in conscientia: & probabilis opinio dicitur, quæ vnus, vel alterius docti, & gravis viri auctoritate innititur.] Sic ille, tredecim auctores ibi referens, & plures, tom. 1. lib. 5. cap. 2. num. 38.

4 Sed quid si de mandato Sanctæ Inquisitionis expunta sit? Respondet Caramuel in Theolog. fundam. part. 1. fol. 17. in Epist. dedicatoria ad Innocentium 10. [Scio, communi Theologorum iudicio, has inhibitiones habere tantum vim opinionis probabilis, aut probabilioris, ut plurimū,] & 2. part. Theol. fundam. fol. 5. num. 12. [Quando liber, inquit, vel sententia interdicitur, non astringitur esse improbabilis, sed iusta manere, in gradu probabilitatis, in qua antea erat, ob bonum publicum, vel privatum, nec dictari, nec defendi precipitur.] Et audatius 1. part. Theol. fund. num. 182. & 259. & 258. Toris viribus suadere contendit. [Quod non datur in mundo visibili auctoritas condemnandi opiniones probabiles.] Verum eiusmodi positiones non bene audiunt apud Theologos. Et contra vltimam acriter insurgit ex doctissima Dominicanorum familia M. Ioannes Martinez de Prado in Academia Complutensi Primarius. D. Thomæ Cathedra dignissimus moderator, tom. 2. Theol. mor. cap. 33. in apendice contra Caramuel, quest. 2. §. 3. nu. 22. Vbi distinguens probabilitatem intrinsecam, ab extrinseca, quæ ex auctoritate docentis desumitur; Caramuelis positionem de prima probabilitate verissimam putat, de secunda vero falsissimam, Verba eius sunt. [Si ergo opinio sit intrinsecè probabilis, sicut nulla humana auctoritate fieri potest, quod bonum sit malum, & quod lux sint tenebræ: ita nec fieri potest, quod probabile sit improbabile. Quando autem probabilitas est extrinseca, & apparens, quamvis per accidens deservire possit, ut operantes, & errantes invincibiliter excusantur a peccato;

peccato; tamen per se loquendo, ad Papam primum, & auctoritativè, & ad dominos Cardinales, & supremos fidei iudices, pertinet declarare, quid tenendum, ad fidei, & morum integritatem, & quid operandum. Et hac via videmus innumeras propositiones antiquitus existimatas probabiles, hodie declaratas improbabiles.] Hactenus Mag. Prado. Verum cum opinio intrinsecè probabilis (ut potè firma quo ad nos ratione innixa) possit adhuc in re esse falsa, videat Martinez, quomodo potestatem id declarandi neget Pontifici in his, quæ ad mores pertinent. Qua propter censeo contrariam sententiam omnino veram esse, & apud Theologos communi receptam; & hanc sustineri non posse; quia condere leges, declarantes, quid sit iustum, pertinet ad potestatem collatam Petro, & eius successoribus, Matth. 16. & 18. Luc. 22. Ioann. 21. cap. in nouo, dist. 21. cap. ita Dominus, dist. 19. cap. omnes, dist. 22. extrauag. vnam sanctam, de maiorit. & obedient. cap. solita, eod. tit. cap. cum adveniant, cap. quodcumque 14. q. 1. cap. ad Apostolicam de re iudicat. in 6. cap. nouit de iudic. cap. per venerabilem. Qui filij sint legitimi. Vide Nauarr. dict. cap. nouit. notab. 6. in principio, num. 11.

5 Ex quibus fit, non esse audiendum Caietanum tom. 2. apusc. tract. 6. cap. 2. vbi sententia Caramuelis fundamenta iecit; sic enim, inquit, [Summi Pontificis iudicio promissa est omnis veritas de necessarijs ad salutem fidelium, & non omnis veritas naturaliter scibilis, aut moralis. (& infra) Et propter hæc, sicut in his, quæ sunt fidei, Summi Pontificis auctoritas omnibus præest rationibus; ita in his scibilibus supra tam ipsum, quam quemcumque alium iudicem, ratio naturali lumine roborata, locum obtinet; contra quam sola auctoris naturæ auctoritas statuere, aut dicere aliquid potest. Hæc Caietanus. Quem omnes reprehendunt. Videatur M. Ambrosius Catharinus in Annotationibus, lib. 6. fol. 562. vbi adductis Caietani verbis, illum carpit, dicens; * Quo in loco perniciosè errat. * Sed contra Catharinum nouitimi pro Caietano militat Vincentius Baronius 2. p. contra Amadæum, pag. 17. dicens: * Quid verius hoc asserto Caietani, quid iniquius censura Catharini, quam refert, & sequitur Amadæus. * Sed quidquid sit de censura Catharini; defendere Pontificem posse errare in his, quæ ad mores pertinent, gravi nota dignum censeo, cum pluribus, quos refero in opusc. pro Iesuitis, tract. de Baptismo. Nec enim Deus Ecclesiæ suæ sufficienter propidisset, ni veritatis moralis iudicium illi reliquisset. Et sanè si ut fatetur ipse Baronius, 1. part. disp. 2. sect. 4. fol. 241. * Quisquis negaret hanc propositionem (licitum est, & piū colere, & credere immaculatam Conceptionem Deiparæ) de hæresi vehementer esset suspectus, quod dubitaret de certa fide, nimirum de Ecclesiæ auctoritate, emergentia circa religionem dubia dirimendi. * Cur idem non diceret de illo, qui Ecclesiæ auctori-

tatem denegat dirimendi dubia emergentia, circa actus ad alias virtutes morales pertinentes? Consequentiam desidero.

§. II.

Singularis aliorum sententia.

6 His alij non contenti addunt, opinionem vnus Doctoris contra communem, sola eius auctoritate, fieri sufficienter probabilem, ut quisque, etiam doctus, possit licite, & tuta conscientia iuxta illam operari, etiam si a principijs intrinsecis falsam, & improbabilem existimet. Ita docent Angelus Maria Verriceli in quest. mor. tom. 1. tract. 2. q. 5. num. 8. Vbi sic. * Puto, posse me operari secundum opinionem vnus gravis recentioris contra communem, & contra propriam opinionem, quamvis iudicem illam esse falsam secundum principia intrinseca. * Pasqualigus in decisionib. decis. 23. num. 2. Arriaga 1. 2. tom. 1. disput. 24. sect. 3. num. 10. & Tanerus 1. 2. disp. 2. de actibus humanis, quest. 4. dub. 3. num. 34. & sequentibus. Probant, quia vir doctus potest tanquam indoctus se gerere, & proprium iudicium iudicio viri docti submittere. Ergo, & illius opinionem amplecti. Secundò, quia potest sibi formare iudicium, quod illa opinio probabilis sit, etiam si probabilis sibi non videatur; sufficiens enim ad hoc motiuum est auctoritas Doctoris, quem credere non debet absque ratione motum; aliàs eius auctoritas nil operaretur. Terriò, nam quando pro opinione stant tres, aut quatuor Doctores, potest secundum illam operari, licet ipse a principijs intrinsecis falsam, & improbabilem existimet, ut tenent Vazquez, Lessius, & Ioannes Sanchez, quos citatos sequitur Verriceli tom. 1. qq. mor. tract. 6. sect. 14. num. 93. Ergo probabilitas extrinseca sufficiens ad rectè operandum, stare potest cum iudicio speculatiuo de improbabilitate, & falsitate opinionis a principijs intrinsecis: ita cum citatis tradit expressè Verriceli vbi supra, & cum pluribus Ioannes Sanchez in select. disp. 41. num. 8. asserentibus subditum teneri obedire superiori præcipienti, quantumuis iudicet opinionem superioris esse falsam.

7 Fauent huic sententiæ quotquot asserunt, confessarium teneri absolvere poenitentem, quoties pro illo steterit aliorum probatæ auctoritatis opinio, etiam si confessarius a principijs intrinsecis falsam iudicauerit: ita M. Sotus in 4. disp. 18. quest. 2. art. 5. §. vnde ad argumentum. Vbi sic ait: * Quamvis Sacerdos existimet, opinionem (scilicet poenitentis) esse falsam, non tamen indè existimare debet, sibi non licere ipsum absolvere, siquidem propter probabilitatem excusatur ille à culpa. * Quem ex eodem ordine sequuntur M. Mercatus, de contractibus cap. 15. Mag. Candidus, & alij quos citatos sequitur Machado tom. 1. in discursu practico, de probabilitate opinionum, art. 6.

6. & 7. Quibus adde Bonacinam, & alios quos sequitur Bossius p. 1. tit. 1. §. 22. num. 207. Ioannes Sanctius in *selectis disp.* 41. nu. 7. & 8. & *disp.* 44. num. 35. §. *Qualiter autem.* Quamuis enim hi Doctores de opinione poenitentis loquantur, quando non ab vno tantum Doctore, sed ab aliquibus probatae auctoritatis defenditur; conueniunt tamen omnes licere, imò & debere confessarium iuxta opinionem alienam operari, quauis à principijs intrinsecis falsam, & improbabilem existimet. Quod à fortiori dicere tenentur, licet vnus tantum sit Doctoris, si tamen tantae auctoritatis, vt probabilem efficere possit, vt de opinione quae superior doctus, & prudens in praecipiendo sequitur; docet Vazquez 1. 2. *disp.* 62. cap. 6. num. 33. Cui subditum obedire cogit, contra propria opinionem: & ita in genere, tradit Thomas Hurtado *tom. 1. tract. 4. cap. 8. resol. 62. num. 875.* ibi: * Si opinionem poenitentis alij sequuntur, vel si poenitens est vir valde doctus; potest confessarius per media extrinseca, assentiri opinioni poenitentis, quamuis ipse per media intrinseca iudicet improbabilem, & sic potest deponere iudicium practicum, quo iudicat esse improbabilem. * Hac Hurtado ex Clericorum Minorum doctissimo coetu.

§. III.

Auctoritas iudicium.

Auctoritas vnus tantum Doctoris, regulariter loquendo, non est sufficiens motiuum, vt eius opinio singularis contra omnes Doctores, censeatur probabilis, ita vt eam contra propriam, quam veram omnes existimant, tuta conscientia sequamur. Ratio est, quia vnus auctoritas leuis momenti fundamentum censeari debet, comparatione auctoritatis plurium Doctorum contrariam solidis fundamentis tueri, quibus mihi non constat ab vno illo Doctore satisfactum. Hoc argumentum maioris ponderis erit, si perpensis vnici Doctoris rationibus, quibus ad suam contra omnes opinionem ductus fuit, iudicet vlr doctus parui momenti esse, & à principijs intrinsecis improbabilem: vt bene docent Vazquez 1. 2. *disp.* 62. n. 17. & Thom. Sanchez. *lib. 1. sum. cap. 9.* Ratio est, quia auctoritas doctus eatenus est fundamentum prudens assentiendi opinioni contra omnes Doctores, quatenus quisque sibi suadet, virum doctum non potuisse moueri ad singularem illam opinionem, absque ratione magni momenti, quae, alijs etiam postea expendentibus, talis videatur. Sed qui, ratione perpensa, à principijs intrinsecis falsam, & improbabilem adhuc censeat, nec ab alijs approbatam nouit, planè iudicat nullius momenti ratione fuisse ductum: ergo sola illius auctoritas non est sufficiens motiuum ad probabilitatem extrinsecam illi conciliandam.

9 Vergetur, quia licet plures ex antiquis opi-

nionem aliquam defensauerint; si tamen postea eorum perpensis fundamentis, omnes moderni tanquam falsam, & improbabilem reiecerint, nemo, qui talem senserit, potest antiquatam illam opinionem amplectari. Si ergo nec plurium Doctorum auctoritas sufficit efficere extrinsecè probabilem opinionem, quam perpensis illius fundamentis, à principijs intrinsecis falsam, & improbabilem quis censeat; & plurium etiam auctoritas nullius ponderis est, quando rationis momenta abesse noscuntur, qui feri potest, quod vnus Doctoris auctoritas regulariter loquendo ad probabilitatem extrinsecam sufficiat? Ideo, ita & bene, cum Vazquez, Thoma Sanchez, Garcia, & alijs; tradit Mag. Ioann. Martinez de Prado *tom. 1. quest. mor. cap. 1. quest. 2. §. 4.* dicens esse rem per se notam.

10 Si verò fundamenta, quibus ille Doctor ad eam opinionem ductus fuit, examinare quis non possit, aliter discurrendum videtur; si enim tantae auctoritatis apud viros doctos habeatur, vt prudenter censeari nequeat, opinionem singularem contra omnes tenuisse, quin omnibus contraria, & communis sententiae fundamentis accuratè perpensis; probabiliter satisfecerit, & ratione de nouo excogitata, vel antiqua nouis confirmationibus roborata solidari; eius auctoritas, vt principium extrinsecum, sufficienter mouere potest, vt fidem prudenter quisque (maximè illiteratus) illi praestet, sibi que suadeat opinionem illam graui aliquo fundamento inniti, & ideò esse ita probabilem, vt possit licitè iuxta eam operari. Idque praecipue locum habere poterit, quando Doctor ille ab alijs omnibus estimaretur tanti ingenij, tantaeque doctrinae, prudentiae, & probitatis; vt merito iudicaretur eius auctoritas aequivalere auctoritati plurium: vt bene docent Angelus Bossius *tom. 1. tract. de conscientia, puncto 1. §. 19. num. 174.* & Bresserus *de conscientia, lib. 3. cap. 3. num. 31.* Nam in tali casu ex illius auctoritate potest prudenter deduci, non debile habuisse fundamentum ad sentiendum contra communem. Immo addo, tantae auctoritatis posse esse Doctorem; vt quisque prudenter suadere sibi queat, postquam eius etiam fundamenta perpenderit, non illa percalluisse, dum leuis ponderis censuit. Qua propter, vt indoctus, respectu illius se gerere poterit, & illius iudicio se submittere, indeque alienam opinionem contra propriam amplecti: quia etsi à principijs intrinsecis improbabilem censeat, potest tamen iudicio alieno tanti Doctoris, potius quam proprio fidere, eiusque sententiam extrinsecè probabilem habere: saepe enim videmus aliquos recentiores damnare vt falsas aliorum opiniones, quae de nouo contra communem prodierunt, quas tamen postea alij scriptores doctissimi communi calculo receperunt. Huic conclusioni non dissentiet P. Bardi *tract. de conscientia, discept. 4. cap. 5. num. 4.* Vbi ait: Si Parochus opinionem illam docens sit vir doctus, & prudens, & affermet illam

illam ex professo ponderasse, poterit alius vir, etiam doctus fidem illi praestare, absque alio examine; nam talis viri auctoritas valde iuuat ad suadendam illius opinionis probabilitatem: etsi obligationem ad examinanda opinionem imponeremus, vel ad alios viros peritos consulendos; nil auctoritati talem docentis opinionem deferremus: quod non videtur consentaneum, cum opinio illa non leue habeat fundamentum in doctrina hominis prudentis, & non parum in scientijs versati.

11 Rudes autem, & illiterati, qui per se rationum momenta expendere non possunt, si inuincibiliter ignorent opinionem, quam vir doctus sequendam consulit, singularem esse, & contra omnes Doctores, certissimum est, licitè posse iuxta illam operari, quia sufficientem quisque diligentiam praestitit ad notitiam veritatis adquirendam, dum virum doctum, & in re morali non parum versatum consulit, cuius proinde iudicio prudenter stare potest. Alioquin in oppidis, vbi vnus Parochus est, nullus posset iuxta illius consilia operari, sed huc illuc peregrinari teneretur, viros doctos inquirens, vt sic nosceret, an alijs etiam opinio Parochi probabilis haberetur: quod rationi consentaneum non est. Hac conclusio videtur Sylvestri *verb. Opinio, quest. 1.* Vbi sententiam eorum, qui censeant, excusati à peccato sequentem opinionem sui Magistri, admittit in his, in quibus potest esse ignorantia inuincibilis; id est, in quibus ipse ignarus est, & aliorum tantum consilio, & iudicio duci debet, vt bene explicat P. Vazquez eum sequutus *disp. 62. citata, cap. 8. num. 42.* cum Henrico, & M. Conrado, quos ibi refert. Addo idem dicendum, licet vir doctus illiterato manifestaret, singularem, quam illi consulit, opinionem esse contra omnes Doctores, qui illum praecesserunt. Sic docent Azor, Villalobos, Torres, Lorca, Ioannes Sanchez, & alij, quos citatos sequitur Verricelli *tom. 1. tract. 2. quest. 5. num. 6.* & alij. Quod à fortiori tenere debent quotquot asserunt, discipulum posse tuta conscientia amplecti opinionem sui Magistri probi, & docti, nil inquirendo de probabilitate opinionis, Panorm. Imol. Scaria, Gagnol. Neuiz. Azor, Villalobos, Bresserus, & alij, quos citatos sequitur Pasqualigus *decis. 28.* & ante illos D. I. Thomas *quodlib. 3. art. 10.* Quibus dissentire non potest P. Vazquez vbi supra, vt constat ex ratione, qua conclusionem probat. * Nam si quisque doctus, & probus (inquit) potest sequi opinionem suam relicta aliorum opinione, cur etiam non poterit iuxta eam operari illiteratus, qui doctrinae illius, & moribus merito fidere debet? Et enim quicumque illiteratus rectè aduertit,

Doctorem illam esse probum, & tuta conscientia sequi eam opinionem in operando, & in praebendo alijs consilium; ergo, etiam ipse illiteratus colligere potest inde singulare iudicium, quo credat, sibi etiam licere, quod iudicat licitum esse probò, & docto viro. *

12 Nec deterere debet operantem opinionis nouitas, quando auctoritas docentis, & rationis pondus in illam, contra communem ferunt: prudenter enim potest credere: alios etiam doctissimos eidem opinioni subscriptos, vt nouis etiam alijs non raro contingit. Quod bene ponderat M. Gallego *tract. de consc. probabili, dub. 21.* * Nosler (inquit) Angelicus Doctor multa scripsit, & docuit contra alios, qui ante ipsum scripserunt, & tamen eius opiniones statim, ac ab ipso traditae sunt, existimatae sunt probabiles: tum propter maximam eius auctoritatem, apud omnes Theologos; tum, quia non leuibus, sed rationabilibus fundamentis ductus est ad sic opinandum. * Queni, alijs etiam opinionibus Doctorum magnae auctoritatis, euentum sperare debemus, nec statim improbabilitatis notam illis inuere: hoc enim vtilitati communi non leue praedudicium pararet. Cui consulens Angelicus Praeceptor *opus. c. 19.* sic scribit: * Vtilitas communis non solum debet procurari, vt sit quocumque modo; sed, vt sit optimo modo, quo fieri potest. Quanto autem Doctores magis multiplicentur, tanto vtilitas communis, quae ex doctrina prouenit, magis crescit, quia vni manifestatur, quod alteri nondum notum est. Propter, quod dicitur Sapientiae 6. *Multitudo sapientium sanitas est Orbis terrarum.*

13 Non ergo opinio improbanda, quod ab antiquioribus non fuerit tradita; vt bene aduertit Villalobos *tom. 1. sum. tract. 1. diff. 4. num. 17.* * No por solo ser nueva la opinion, se deue reprobare, que Santo Thomas, y otros Doctores graues dixeron muchas cosas, y buenas contra vejezes de antiguos. * Cui facit Caramuel *in Apolog. Epist. 4. num. 163. fol. 95.* * Angelici praepetoris doctrina (inquit) antiqua est, noua fuit, an ideò debuit reijci? Audiatur S. Antoninus *3. part. Histor. tit. 23. cap. 7. §. 5.* Qui tantum abesse, vt esse nouam neget, vt potius illam ab ipsamet nouitate commendat. * Cuius vestigijs insistentis Vincetius Baronius *in opere contra Amadeum, disp. 1. sect. 1. fol. 19.* discipulos D. Thomae commendat ob nouas opiniones, quas ex eius doctrinae fonte scaturientes quoti diè hauriunt! * D. Thomae (inquit) doctrina solida est, & quae plus patet introrsus. Qui praecessere Interpretes Caietanus, & alij, quasi fossionis metallicae opifices, venas auri aperuerunt, non exhau-

serunt. Suprà discipulorum captum esse Magistri mērem probant, quæ ex illa noua quotidie eruuntur, superioribus ignota, & occulta. * Non ergo opinio, si noua, expungenda. Quia, vt scripsit Tacitus Dialogo de oratore 9. *Vitio malignitatis humane, vetera semper in laude, præsentia in fastidio sunt.* Quod Iaculentius Hieronymus Epistola 108. *Queritur ingenium probari, quasi vinum ab antiquitate.* Vide plura, apud Caram. lib. 4. *Theol. fundamenti in editione Lugd. anno 1675. num. 430. fol. 154.*

14 Ex quibus deducēs, recentiorum opiniones, & si contra Doctores antiquos, non idēo spernendas, sed ratione potius, quam antiquitate appendendas. Nam, vt iure notauit M. Araujo in *Decis. Moral. disput. 9. de Statu Ciuili, assert. 3. num. 14.* * Quandoque contingit in practicis, & moralibus, sicut in speculatiuis, opinionem minus communem, & paucorum Neotericorum, esse probabiliorē, propterea quod efficacioribus fulciatur rationibus, quam opinionem communem, & à pluribus Doctoribus, etiam antiquis, communiter receptam, & probatam, eod quod isti non ita accuratē inconuenientia, aut argumenta in contrarium perpenderunt, sicut iuniores, tum experientia ducti, tum frequentia disputationum exercitati. * Sic ibi. Quos sequitur Pasqualigus, addens, cæteris paribus probabiliorē censendam opinionem recentiorum, quando concurrat cum opinione veterum. * Quia dum concurrat (inquit) auctoritas veterum, & recentiorum, debet præsumi, quod auctoritas recentiorum fundetur in meliori ratione, quia recentiores sciunt motiua veterum, & ea expendunt, & scientia semper magis in dies crescit: Veteres autem non habebant tantam notitiam, quantam habent recentiores, & idēo auctoritas recentiorum præferenda est. * Sic Pasqualigus *decis. 364.* Ex quibus inferit, eum, qui nequit ponderare fundamenta opinionum veterum, & recentiorum, debere ratione auctoritatis censere probabiliorē illam, quæ est recentiorum. Et vt ait Syluester *verb. Opinio, num. 2.* Si ad auctoritatem attendamus, concurrentibus antiquis, & modernis; antiqui sunt præponendi. * Quia temporis diuturnitas videtur aliquam auctoritatem attulisse. * Et longē maiorem esse antiquorum, quam recentiorum, bene ait P. Bardi *tract. de conscient. discip. 4. cap. 6. num. 7.* Vnde nisi appareat noua aliqua ratio, siue ex lege, siue ex decreto, siue aliunde orta quæ veteres latuerit, eorum sententia præferenda est. Nec facile credendum vnus Doctoris opinionem, ni maximæ auctoritatis sit, extrinsecam probabilitatē sibi conciliari, quando contra comunem antiquorum militat.

§. IV.

Corollaria.

15 **E**X dictis colliges primo, falsam, & improbabilem esse sententiam asserentium, opinionem typis datam ab aliquo iuniori, & moderno, eo ipso debere censeri probabilem, dum non constet ab Ecclesia fuisse reiectam. Ratio est aperta. Primum, quia rectē stare potest auctorem libri esse Doctorem a gradu, non à doctrina; iuniorē, & modernum, non probum, & prudentem, sed audacem, & vanæ gloriæ cupidum, & turpis lucri gratia scribentem. Non ergo opinio in eius libro reperta statim probabilis censenda, licet à Sede Apostolica reiecta non fuerit. Secundò, quia, vt suprà diximus, maioris auctoritatis sunt auctores, quos antiquitas commendauit, quàm iuniores; & tamen opinio in aliquo ex antiquorum libris inuenta, non idēo à lectore probabilis statim censeri debet, vt eam tuta conscientia sequi possit, dum diligentiam non adhibuerit ad sciendum, an antiquata, & ab omnibus recentioribus, vt improbabilis, & falsa reiecta, ex aliqua noua lege, quàm illi ignorarunt, aut ex aliqua Ecclesiæ declaratione, vel Pontificio decreto postea damnata. Idem ergo de opinione Doctoris moderni iudicium ferendum est, quia forsitan hæc ignorauit, aut leui fundamento, & solo innouandi pruritu ductus, eam opinionem typis dedit, quàm reuifores librorum permittere non debuissent: quos ego aliquando à læthali non excusarem, vel quia onus approbandi suscipiunt, cui se ineptos agnoscunt, vel quia libros, ne prælibatos quidem approbant.

16 Hac rationē quotidie experimur, opiniones plures ab antiquis, & modernis traditas, & typis datas, iure fuisse ab Ecclesia damnatas, quarum plures adduxi in *opusculo pro Iesuitis*; nulli verò suffragium adiungens, nec probabilitatem vllam adstruēs, sed questionem facti pro Iesuitarum vindictis instituens, vt imposturas aperirem, & à laxo-num nota innoxios, auctoribus suis opinionibus restitutis, demonstrarem. Quarum ad viginti, quæ in præfato *opusculo*, ex varijs Doctoribus, iustæ defensionis causa, fideliter excerptæ referuntur, vt minimum, vt scandalosas, inter aliàs, damnauit Sanct. P. Alexand. VII. anno 1665. & 1666. & ferē omnes ipse reprobaueram in edit. Matritensi, anno 1664. Quarum syllabum feci in libello supplicii ad Eminentissimos S. R. Ecclesiæ Cardinales. Inter damnatas autem die 24. Septembris, anno 1665. vigesima septima est, quam

quàm in præsentī reijcimus. * Si liber sit alicuius iunioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet reiectam esse à Sede Apostolica, tanquam improbabilem. Sic ibi. * Non ergo sufficit, quod opinio in libro moderni reperiatur, nec quod ab Ecclesia damnata non fuerit, vt probabilis censeatur. Ecclesia enim Dei (vt nos præmonuit Augustinus *rom. 2. epist. 119. cap. 19. in fine*) * inter multam paleam, multaque zizania constituta multa tolerat; & tamen quæ sunt contra fidem, vel bonam vitam non approbat. *

17 Colliges secundò quanta diligentia, & quo examine debeant fideles in rebus dubijs, Theologos doctos inquirere, quorum consilijs tutè acquiescere possint. Sunt enim plerique, qui non viros doctos, & probos; sed Magistros prurientes auribus quærant. Ex doctis verò communiter habijis, licet cuique etiam docto plures consulere, donec excusantem ab obligatione inueniat: vt docent Illust. & Reuer. M. Fr. Petrus de Tapia Archiep. Hispal. in sua *Catena Mor. libr. 1. quæst. 8. art. 14. num. 5. & 6. Thom. Sanchez lib. 1. Decalogi, cap. 9. num. 24. Zumel. Castro Palao, Valdelus, Bresserus, & alij, quos sequitur Pasqualigus *decis. 33. num. 4. Verricelli tom. 1. quæst. mor. tract. 2. quæst. 39. M. Candidus, & alij quos citatos sequitur Machado tom. 1. disc. pract. art. 7. num. 9.* Quia vnique licitum est suo iure vtī, per licitum, & honestum medium, quale est varios Doctores consulere, sicut, & varia volumina voluere, ad fauorabilem opinionem inueniendam: Hoc enim recta intentione fieri posse indagandi veritatem, & firmo animo nil mali faciendi, dubium non est. Aduerte tamen oportet, quod casu quo duo, vel tres, vel plures viri doctissimi nullum pronuntiauerint matrimonium, aut faciendam esse restitutionem; vt horum sententia, ab alio quantumuis docto reuocetur, necesse est, vt poenitens, vel cōsulens voce, aut scripto ei referat rationes, auctoritates, & fundamenta illorum, vt hic ea consideret, & argumenta dissoluat: aliàs non erit tutus in conscientia, vt bene tradit Verricelli *suprà*, quia facile potest iste decipi, si contraria fundamenta ignoret, cum tot viri docti contrarium docuerint.*

§. V.

Qui Doctores consulendi?

18 **S**I autem inquiras, qui nam ex Doctoribus consulendi? Respondet Magister Victoria in Relect. de Indis in Iulianis *prop. 1. fol. mihi 291.* * In rebus dubijs,

quilibet tenetur consultare illos, ad quos spectat hæc docere, aliàs non est tutus in conscientia, siue illa dubia sint in re licita, siue illicita (*et num. 3.*) Si post consultationem rei dubiæ, definitum sit à sapientibus, illud esse licitum, qui sequitur sententiam illorum est tutus, etiam si aliàs sit illicitum. * Qui autem sint hi sapientes? Quando res non sunt examinandæ per leges humanas, sed per Diuinas? Respondet. * Hæc determinatio non spectat ad Iuriconsultos, vel saltem non ad solos illos, quia Iurista non sunt satis periti, vt per se possint eiusmodi quæstiones definire. *

19 Iam ex Theologis, qui consulendi? Respondet Verricelli *sup. quæst. 39. §. lico 3.* Debere consuli Theologum doctum, in quo sit æqualitas, aut maior doctrina in Theologia Morali. * Addidi, inquit, doctum in Theologia Morali, nam scio frequentissimè euenire, vt magni nominis concionator magnæ doctrinæ reputetur, & sine difficultate ad eum, tanquam doctissimum confessorium recurratur, tamen ille in re Morali, ac casibus conscientiæ minimè versatus, sit re vera indoctus; vnde sæculares falluntur, putantes se doctissimum habere confessorium. *

20 Respondet Bresserus *lib. 3. de conscientia, cap. 3.* Nec virum doctum in sola Theologia Scholastica sufficere. * Constat enim multos insigni ingenio, & Doctrina in Theologia Scholastica, parum in Morali, ac casibus versatos. * Quem sequitur Pat. Bardi *de conscientia, discip. 4. cap. 4. numer. 5.* * Non est satis, inquit, perfectè Scholasticam, & speculatiuam Theologiam callere, si agatur de rebus ad Moralem Theologiam spectantibus: frequenter enim agnoscimus non nullos in speculatiua peritos, ieiunos tamen esse de conscientia casibus. * Quos sequitur Fr. Franciscus Bonæ spei in *Apologem. reuocato, dub. 7. resolut. 2. fol. 142.*

21 Et omnium optimè Illustrissim. Archiepiscop. Hispal. Mag. Tapia *ubi suprà, q. 8. artic. 21. num. 7.* Vbi ad Reges, & Principes pro bono Regni, & conscientia regimine hanc monitiunculam dirigit. * Princeps in quærendis consilijs, & formandis, seu faciendis consultationibus pro securitate sua conscientia; prudentem, atque cautissimam debet adhibere diligentiam, maximè in eligendis Doctoribus, seu consultoribus, &c. Isti consulendis igitur Doctoribus ad formandam conscientiam, & assequendam opinionem practicè probabilem, hæc obseruare debet. Primum, quærere Doctores pro materijs tractandis. Non enim omnes Doctores callent res, quæ aguntur: Si enim soli speculationi metaphisicæ dumtaxat sunt dediti, aut soli

soli prædicationi incumbunt; quamvis in his ministerijs sint in populo, aut curia famosi, non sufficiunt ad res Moralis Theologiæ, aut regiminis expediendas. Secundum debet attendere in consultore timorem Dei, qui placere ipsi, non hominibus querat. Hinc terriò caueat cõsultores ambitiosos, qui honores aucupantur, & ambiunt à Regibus, quibus propterea in opinionibus nimium placere desiderant, eorum gratiam, & fauorem aucupantes.* Sic doctissimus vir.

22 Ex quibus inferes: quantum Regibus, & Principibus in consultationibus cauendum à Theologis, Episcopatus, & Dignitates ambientibus. Quibus proinde in memoriam reuocare libet reuelationem Sanctæ Brigittæ cap. 48. Nimirum, tres Reges apparuisse in conspectu Domini ad iudicium vocatos; vnūque ex illis ad inferni poenas damnatum excusationem de suis peccatis allegare dicentem, se viros doctos, & literatos Consiliarios, & confessorium consuluisse. Cui responsum est, nullatenus esse validam, aut proficuum excusationem, quia tam illi Consiliarij, quam confessorij, erant passione affecti, vtpotè à Rege muneribus, & dignitatibus subornati. Quæ planè confirmant, quæ de qualitatibus in Doctore requisitis ad suam contra omnes opinionem probabilem efficiendam, superius diximus.

QUESTIO V.

Vtrum sit obligatio eligendi tutiorem opinionem, etiam si minus probabilem?

1 **Q**UOD sit obligatio, totis viribus contendunt nonnulli recentiores. Quorum mentem, vt accuratius proponam aliqua præmittere oportet. Primò, quotiescumque Doctores dissident, an aliquid operari sit licitum necne? Opinio, quæ negat esse licitum, iurior dicitur: quia illi adherentes, cum ab operatione abstineant, nulli discrimini operandi contra legem, adhuc materialiter, se committunt, idèque omnes opiniones pro legis obligatione securiores dici solent. E contra verò, quæ pro libertate voluntatis, vel pro commodo, siue priuato, siue communi, pugnant, affirmantes actum esse licitum, minus tutè dicuntur, quia earum vsus periculum materialis peccati annexum importat: forsan enim actus ille coram Deo re ipsa prohibitus est, licèt nobis ignotum. Præmitto, 2. ex dictis, quæst. 1. opinionem ab intrinseco probabiliorem dici, quæ maioribus à ratione fundamentis nititur, quod cum in indiuisibili non consistat, & dispar sit ingeniorum conditio, non est facile discernere, quænam probabilior, quæ

paris, aut minoris probabilitatis sit? Thomistæ suas probabiliores iudicant, & his contrarias Scotistæ. Et inter opiniones quascumque, quæ apud Auctores melioris notæ probabiles communiter habentur, nulla est, quàm illius patroni probabiliores non censèat. Qua propter illitterati omnes, qui opinionum momenta non à ratione, sed ab auctoritate extrinseca emendicant, eam opinionem sibi probabiliores habere solent, quàm à confessorio, seu Theologo consultis acceperunt. L. iteratis verò, & in Theologia Morali non parum versatis aliter contingit, nam cum ratione, & fundamentis nitantur, ea probabilior apparebit, quàm ipsi fundamentis perperis, rationi magis conformem iudicauerint.

2 Præfati igitur recentiores toti sunt in suadèdo: quotiescumque varietas sit opinionum inter Doctores, omnes teneri sub præcepto tutiorem opinionem eligere, etiam si alias minus probabilem, & minus rationi conformem iudicent. Et quod magis, hoc fuisse Diui Thomæ placitum eruere tentant, ex *Quodlibeto* 8. artic. 13. Vbi S. Doctor sic scribit: * Quando sunt duæ opiniones contrariæ de eodem, oportet alteram esse veram, alteram esse falsam: aut ergo ille, qui facit contra opinionem Magistrorum (vtpotè habendo plures præbendas) facit contra veram opinionem. Et sic cum faciat contra legem Dei, non excusatur à peccato, quamuis non faciat contra conscientiam. Hæc D. Thomas. Quibus expressè damnare videtur non amplectentem opinionem tutiorem pro lege, nempe affirmantem illicitum esse plures habere præbendas, quamuis opinio contraria, & probabilis pro commodo, & libertate, licitum esse propugnet; imò, & pluribus probabilior videatur. Quinimo (vt constat ex D. Thomæ verbis) idem sentire videtur, licèt duas præbendas retinens certitudinem habeat, id esse licitum, si tamen ex contraria opinione pro lege, dubium aliquod ei suboriatur.* Aut non habet (inquit) opinionem, sed certitudinem (quod sibi licèt habere plures præbendas.) Sed tamen in quandam dubitationem inducitur ex contrarietate opinionum, & sic, si manente tali dubietate, plures præbendas habet, periculo se committi, & proculdubio peccat, vtpotè magis amans beneficium temporale, quàm propriam salutem.*

3 Ex quibus Reu. P. Fr. Julius Mercorus Cremonensis, Ordinis Prædicatorum, in *Basiliensium Moralis Theologiae*, part. 2. artic. 21. Sic optimè deducit. * Noto ex hoc textu non solum non licere, secundum D. Thomam, sequi minus probabilem affirmantem actum esse licitum, in cõkursu probabilioris oppos-

ta; sed etiam peccatum esse sequi magis probabilem alterantem actum esse licitum, in concursu minus probabiles negantis, quando ex illa minori probabilitate potest oriri aliqua duritatio, (attende) sicut non potest non oriri, quia mediū probabile semper aliquo modo vrget. Deducitur euidenter, quia si, secundum D. Thomam, peccat, qui sequitur sententiam de qua habet certitudinem, quando ex opposita inducitur in dubietate; tãtò magis peccabit sequendo probabilem, etiam si maiorem probabilitatem habeat, dummodo ob oppositam aliquo modo probabilem, in aliquam dubietatem inducatur.* Sic Mercorus, quod ex verbis D. Thomæ, vt sonant, euidenter deducit.

4 Idèd eandem sententiam, quo ad rem principaliter controuersam, defendit nouissimè Vincentius Baronius ex eodem Prædicatorum Ordine, ex familia Tolosana in *lib. supra citato, cõtra Amadæum Guimenium*. In quo liberalissimo cornu iniurias, probra, & calumnias diffundit: In hoc igitur libello pluribus in locis, obligationem eligendi opinionem tutiorem etiam minus probabilem apertissimè docet. Quinimo agrè fert vliam fuisse Dominicanum, qui ab hac sententia dissenserit, & si quem offenderit, vt degenerem à D. Thomæ doctrina Thomistam denegat. Vide illud *fol. 5.* vbi sic ait: * A S. Doctore, in cuius verba iurant Dominicani, hoc dogma inconcusum habent: Quod agitur contra legem, semper esse malum, nec excusari per hoc, quod sit secundum conscientiam, quacumque probabilitate munitam; quæ in certitudinem moralem nunquã sit eua sura, quãdiu reclamabunt Doctores graues, & cõtra stabunt rationum momenta.* Et *fol. 55.* ait: * Neminè magis sanctissimo Præcepto re abhorruisse à licètia opinionum probabilium contra legem, quandoquidem nullã illarum, re ipsa falsam, dissidentibus inter se Doctores; patitur in peccati excusationem trahi, quamcunque probabilitate, & ignorantia.* Vide etiã illum, *fol. 98.* vbi itidem sic. * Constant est sancti Doctoris sententia, falsam, & aduersam legi opinionem (nempe re ipsa, & coram Deo) nunquam excusare à peccato, si Doctores desideant.* Et iterum Amadæum carpens, *fol. 141.* * Nos, inquit, ex D. Thomæ certissima regula nullam opinionem quãrumlibet probabilem censemus tutam, si falsa sit (nempe re ipsa) nec desit vnus, aut alter grauis Theologus, qui reclamet. Amadæo tutam facit probabilem opinionem falsam, legi aduersam, vni Doctor, alijs reclamantibus: apud D. Thomam, ne quidè mille, si vnus ad sit, qui pro lege pugnet; ergo nil nobis cū Amadæo cõmune.* Et his non cõtentus de obligatione eligendi tutiorem nos admonet, his verbis, *fol. 356.* * Necessarium est, ad delectum opinionum moralium, vt tutioribus, etiã minus probabilibus adhærea-

mus, quod carcant omni periculo peccati.* Et *fol. 375.* * Opinio pro libertate præter falsam cõmune, peccati etiam singulare periculum adiunctum habet, quo aduersa pro lege omnino caret, & hoc nomine est anteponenda probabiliori; vt omnes ex consilio cõcedunt, nos etiam ex præcepto necessarium contendimus.* Omitto plura.

5 Itaque secundum præfatos Thomistas, iuxta D. Thomam, & eius legitimam scholam, dissidentibus Doctores, opinio tutior ex necessitate præcepti amplectenda est, & contraria, etiam si probabilior, nequit absque lathali ad praxim reduci, eo quod forsan, re ipsa licèt nobis ignotum, falsa, & legi Dei contraria sit; idèdque periculum peccati, quo opinio contraria caret, necessario adiunctum habeat. Hæc est horum Recentiorum sententia, quam non solum à D. Thoma, sed ab omnibus antiquis acceptam blaterant, & oppositam hoc tempore communem negantem obligationem amplectendi opinionem tutiorem, tanquam nouam, & morum corruptelis viam aperientem reprobant.

S. I.

Iudicium Auctoris.

6 **H**anc ego opinionem libenter amplecteretur, nisi quam isti Recentioris in commune Reipublicæ Christianæ bonum, ego in totalem animarum perniciem vergere iudicarem. Ex illa enim horrenda corollaria, euidenter, & ineuitabiliter deducuntur, quibus totam Rempublicam Christianam turbare necesse est. Primò, in quacumque materia morali, varietas sit opinionum, nulla D. Thomæ opinio, etsi probabilior, asserens aliquem actum esse licitum, poterit tuto conscientia ad praxim deduci, quia cum pro lege sit opinio contraria; hæc tutior est, atque adeò, etsi minus probabilis, ex necessitate præcepti anteponenda; vnde cum ferè nulla sit, in moralibus, D. Thomæ opinio (extra materiam ratione naturali demonstratam, aut Sacra Scriptura, vel decreto Pontificio firmatam) in qua omnes Theologi conveniant, sed hinc inde in varias contradictorie oppositas frequenter abeant, quarum alteram veram, alteram falsam esse, necesse est; sit planum ex opinionibus D. Thomæ in re morali nullam libertati fauentem, vtpotè minus tutam cõtraria pro lege, posse ad praxim deservire, sed omnes sub lathali fugiendas, quia eas amplexari adiunctum habet singulare peccati mortalis periculum.

7 Secundo sequitur, quascumque opiniones fauorabiles asserentes aliquem actum esse licitum (etsi in hoc conveniant D. Thomæ & Scotus) inuriles prorsus esse ad praxim, & neminè posse illas tuto amplexari, si cõtraria vnus, vel alterius grauis Doctoris pro lege mi-

liter. * Quia nec mille quidē Doctores (ait Baro-
nius supra) faciunt probabilem, & tunc opi-
nionem fauentem libertati: si vnus adit, qui
pro lege pugnet. * Atque adeo illa maior pro-
babilitas, quā D. Thom. & Scotus simul, co-
rūque discipuli suis opinionibus conciliarūt,
non practica dicēda erit, sed speculatiua: quia
opinio practice probabilis, id est, iuxta quam
operari possumus, ea tantum est, iuxta D. Tho-
mam (vt ab his Recētoribus expositum) qua
tutior, licet minus probabilis, vel quā ita cō-
munis apud Doctores est, vt pro cōtraria nul-
lus grauis Theologus militet, alias cū ex ista
in aliquant dubitationem induci necessarium
sit (vt ex D. Thoma contendit Iulius Mercor-
us supra) nemo, licet certitudinem de veri-
tate benigna opinionis habeat, poterit iuxta
illam operari, nam periculo peccandi se cō-
mitteret.

8. Tertio sequitur, D. Thom. ferē ab om-
nibus suis discipulis passim deferri. Quia ferē
omnes docent, licitum esse amplecti opi-
nionem probabiliorem minus tutam, & plures
minus etiam probabilem, quorum longam
syllabum dabo infra. Quos proinde fatendum
est, aut D. Thomae mentem non assequatos,
quae his tantum Recētoribus assulit, aut
contra praesitum eius doctrinae sequenda iu-
ramentum defecisse.

9. Quarto sequeretur D. Thomam graui-
ter deliquisse sequendo opiniones probabili-
res minus tutas, & eas discipulis tradendo, re-
lictis tutioribus pro lege ab alijs magistris tra-
ditis, quia a occasione fidelibus tribuit, tanti
Doctore auctoritate innixis, eas amplectendi,
relinquendo tutiores Scoti, aut aliorū Docto-
rū, & si minus probabiles, pro lege certantes.
Hoc enim a peccato eximi non potest, si vera
sit regula, quam praefati Recētores Sancto
Doctore affingūt, & quā vt incōcūsum apud
Dominicanos dogna se teneri, dicit Baro-
nius supra: quia vbi vnus inquit, grauis Doctor ad-
sit, qui pro lege pugnet, nec mille possunt fa-
cere probabile, & tutam opinionē negantē. *
Et ex opinione pro lege, & si minus probabi-
li, non potest, vt ait Mercor. non oriri aliqua
dubitatio, quae electionē opinionis minus tu-
tae illicitam reddat. Quia propter suos ipse cō-
militones, sic exhortatur. * Caueat ergo Tho-
mista, & obseruet, dubium ex diuersitate opi-
nionū secundum D. Thom. esse dubium prac-
ticum, quia qui operatur cū tali dubio peccat
dam committit se periculo. * Quod autem D.
Thom. plures opiniones minus tutas (et si pro-
babiliores) docuerit, & amplexatus fuerit, cō-
stabit ex infra dicendis. Hoc argumentū vrgēt
Fr. Luis de la Cruz in *exposit. Bull. Cruciat. n. 8.*
Et Illust. Episcop. Quitenis, D. D. Alphon-
sus de la Peña, & Motenegro, in itineraio au-
teo pro Indorū Parochis *lib. 5. tr. 4. sef. 20. n.*

4. fol. 53. dicens: opinionem obligantem ad
electionem tutioris esse. * Contra toda razón,
y equidad, por condenar contra toda razón a
tantos hombres doctos, y pios, que ordinaria-
mente enseñan opiniones probables, aunque
menos seguras, y a muchos Santos, y Docto-
res de la Iglesia, que muchas vezes enseñan
opiniones probables, las quales no son las mas
seguras. Este fundamento, a mi juicio, es bas-
tante para la prueba de nuestra conclusion. *
Sic ille.

10. Quinto sequeretur, mortaliter peccas-
se omnes Summos Pontifices, qui in voto so-
lemni castitatis cum Monachis professis dis-
pensarunt, vt matrimoniū contraherent. Ale-
xandr. III. Honor. II. Celestin. III. Clemens II.
& alij. Sequela est manifesta, quia amplexati
sunt opinionē minus tutā, relicta tutiori pro
lege naturali, & diuina, quam D. Thomas, &
plures ex discipulis sequuntur, atque adeo cū
dubio practico, quod a peccato inexcusabiles
reddit. Nec opinione probabili se protegere
possunt, nā quod agitur contra legem excusa-
ri nō potest opinione, quacūque probabilis a-
te munita, vt totis viribus cōtendit Baro-
nius supra. Sequitur similiter peccasse omnes Pon-
tifices, qui in matrimonio rato, non consum-
mato dispensarunt, Gregor. VII. Martin. V. Eu-
gen. IV. Paul. III. Gregor. XIII. Pius IV. Pius
V. & alij quos adducit Caram. in Apologema
re, de probabilitate, *epist. 4. res. 11.* cum ample-
xati fuerint opinionem minus tutam, (immo
secundum Sotum in 4. dist. 47. q. 1. art. 4. *vers.*
His tamen) nullam probabilitatis effigiem re-
presentant, relicta tutiori, & probabiliori Sco-
ti, bona ventura, & aliorū grauiam Doctorū,
pro lege naturali, & diuina pugnantium. Se-
quelas has concedere, temerariam cēsent Do-
ctores. Legas quāso Basilium Legionensem de
Matr. lib. 9. cap. 3. n. 1. vbi sic: * Illud tamen sta-
tuamus primum: quod ad praxim attinet, tuta
conscientia Pontifices dispensare potuisse, &c.
Vt enim tuta conscientia faciant, sufficit pro-
babilis Doctorum opinio, quam hactenus nō
damnauit Ecclesia, quae asserit, dissolui posse.
Esset autem valde temerarium asserere illos
Summos Pontifices in eo euidenter errasse, vt
decet Gregor. de Valentia 4. tom. *dispur. 10. q. 1.*
punct. 7.

11. Sexto sequeretur grauius deliquisse
Patres Conc. Lateran. & grauius Leonem X.
qui sacro approbante Concilio declarauit, es-
se licitos montes pietatis, in quibus a singulis
mutuataris aliquid vitra sortē exigatur, pro
eorundem montium indēnitate, ob solas mi-
nistrorum impensas, absque lucro dictorum
monnium. * Sequela est manifesta, quia ample-
xatus est opinionem minus tutam, relicta tu-
tiori pro lege naturali, quam tuebatur Caie-
tan. tom. 2. *opusc. tract. 6.* absolutō anno 1496.

(vt

(vt ipse ad finem operis notat) & quam mor-
dicus post conciliū defendit Sotus de *iust. lib. 6. q. 1. art. 2.* & sequitur Baro-
nius ipse, vt infra videbimus. Dixi, quod sequeretur peccasse Pa-
tres Concilij, quia prefata declaratiōe pro-
ximam fidelibus occasionem peccandi obtu-
lerunt, opinionem minus tutam eis propo-
nendo: sicut de facto iuxta Recētoribus cita-
tos peccant omnes, qui auctoritate Concilij
Lateran. innixi montes pietatis cū conditio-
ne supra posita erigunt, aut eis inferunt, vel
adeorum conseruationem cooperantur. Hi
enim omnes contra opinionem Caietani, &
Soti, & ipsius Vincentij Baro-
nij, pro lege natu-
rali militantē operantur, & per consequēs,
si eius notitiam habuerint, nequibunt pericu-
lo peccandi non se cōmittere, tūm quia cum
dubio practico, vt ait Mercorus, tūm quia
nulla opinionum probabilitatem ipsa falsa,
dissidentibus inter se Doctoribus, quacū-
que probabilitate, & ignorantia, in peccati ex-
cusationem trahi potest, vt ex D. Thoma. Di-
cit Baro-
nius, vbi supra.

12. Septimo denique sequeretur omnes
summas, & libros de rebus moralibus tractā-
res debere iussu Pontificis vltimicibus ignibus
tradi, vt potē occasionem proximam peccan-
di offerentes. Quia vix vlla est in tota Theo-
logia Morali pro libertate opinio, quae nō ha-
bet contradictoriam probabilem, & tutiorem
pro lege, cū autem omnes hāc teneamur, (vt
supponūt aduersarij) ex præcepto sequi, & al-
terā benignam, & si probabiliorē fugere, nul-
lusque excusationē a peccato, ex eo quod pro-
babilem, immo, & probabiliorem opinionem
pro libertate sectatus fuerit, prætere-
re queat, nulla ex benignis opinionibus poterit absq;
peccato ad praxim deduci. Vnde libri omnes
quibus continentur, nisi ad illaqueandas fide-
lium conscientias, in animarum perniciem,
inutiles prorsus erunt. Quia occurrente du-
bio circa legē, omnes etiam illiterati natura
lumine ducti securiorē partē agnoscunt: alia-
rum vero opinionū, fauentiū libertati, noti-
tiam habere, & auctoritate grauiū Doctorum
munitas inuenire, perniciosum valde est, & eo
magis, quo Doctores maiore auctoritate pol-
leant, quia tātō maiori fide ad praxim eas re-
ducent. Ideoque facillius capiuntur, & se se in
lathalia sibi occulta præcipites agēt. Vt quid
ergo huiusmodi opiniones, tam graui anima-
rum præiudicio præla fatigant? vt quid pagi-
nas replent? nisi ad laqueos fidelibus iniicien-
dos, & ad homines, veluti hario, ad æternum
ignē capiendos? Quid ad hæc Vincentius Ba-
ro-
nius, si vnus, vel alter Doctor, (vt ipse sa-
pius inculcat) pro lege militās illicitū reddit
vltimū contrariæ opinionis probabilioris pro
libertate. Exhibeat quæso, vel vnam libertati
fauentem, quae contraria non impetatur?

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

Baronij euersiones insufficientes demonstrantur.

13. Nonnullas tērauit Baro-
nius, ne vno
hausto tot absurda deuoraret. Ad
exempla opinionum minus tutarum, quas Su-
mus Pontifex amplexatus fuisse, numero de-
cimo ostendimus, responderet 1. p. *Theol. Mor.*
aduersus laxiores probabilistas, & contra Cara-
muell. disp. 2. sef. 5. fol. 438. & 350. Ad primū
de dispensatione voti solemnis castitatis, cum
Monacho professio ad contrahendū matrimo-
nium, ait, nullā ex cōtrariis opinionibus, qua-
rum altera affirmat, Pontificē posse dispensa-
re, altera negat, tutam apparere, ideoque ad-
ducto exemplo, nullatenus probari, ex facto
Pontificum licitum esse amplecti opinionem
minus tutā, relicta tutiori, nec huic principio
innixas fuisse voti solemnis castitatis dispēsa-
tiones, sed antiquas, & certissimae iuris regula-
re: nempe, cum dubia res est, & nulla pars tu-
ta apparet, quia vndique pericula impendēt,
eam partem eligendam, vnde minus mali ti-
meatur.

14. Sed contra manifeste: quia opinio re-
nens, Pontificē dispensare non posse, & quod
inde elicitur, nempe, nō esse licitū Monacho
professo ex dispensatione Pontificis ad matri-
monium transire, nō solum est probabilior in
Scola Thomistica, sed in omnibus est tutior,
vt potē, quae omnē periculū materialis etiam
peccati remouet, quo nō caret opinio contra-
ria cōcedens Pontifici potestatem dispensandi,
& in Monacho facultatem contrahendi, ob
probabilitatem valoris dispensationis. Huius
enim opinionis praxi inuitabile periculum
subest faciendi re ipsa contra votum, & cōtra
solum Decalogi præceptum, si re ipsa votum
solemne indispensabile sit, quod soli Deo no-
tum est: hoc igitur periculum subire, tam Pō-
tificem dispensationem concedendo, ratione
cooperationis ad peccatum alienum, quam
Monachum, illa vtendo, ex terminis notum
est: quia neuter alio præcepto ad id cōstrin-
gitur: nec id in dubium ab aliquo hucusque
Theologo vocatū est: nec Pontifices dispen-
sasse dicuntur prætextu obligationis, sed po-
restatis ex iusta causa. Falso ergo, & abque
fundamētō scripsit Baro-
nius, nullam partem
contradictionis tutam apparere, quando qui-
dem opinio pro lege voti, & castitatis, nullo
occurrente incompossibili præcepto, certissi-
mē tuta est.

15. Ad secundum exemplum de dispensa-
tione in matrimonio rato, vt ad secundas nupa-
tias transitus fiat, respondet Baro-
nius fol. 338. certū esse, Pontifices posse dissolvere matrimo-
nium ratū, non consummatum, & cōsequenter,
sic dispensatum, ex causa iusta, posse licite

B 2

aliud

aliud inire. Quia opinionem moraliter certā, et si minus tutam, eligere licitum est. Lepide quidem dictum, sed gratis. Non inficior valde probabilem esse opinionem asserentem, Pontificem posse dispensare, seu dissolvere matrimonium ratum: hoc verò moraliter certū esse, firmiter nego: nam contraria opinio pro lege, ut ait Sánchez de Matr. lib. 2. disp. 14. n. 1. * Probabilissima est, & illam tenent communiter Theologi. * Pro qua ex Thomistis refert Paludan. Victoriam, Petrum de Soto, Martinū, & Bartholomæū de Ledesm. Tabienani, & alios: & (quod Baronium iugulat) adeo veram putauit M. Dominicus de Soto lib. 7. de iust. q. 2. art. 5. vers. Et licet peregre. & in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. vers. His tamen nil obstantibus, ut, nullam probabilitatis speciē habere, dixerit opinionem alteram, quā certam Baronium iactauit. * Re vera (inquit) opinio hæc, quāvis aliquibus suscitabilis appareat, mihi tamen, salua semper Ecclesiæ censura, nullam probabilitatis effigiē repræsentat. * Cui consonat M. Petrus de Ledesm. de Matr. q. 67. art. 2. dub. 14. dicens: esse improbabilem. Et Pontificem nequam posse matrimonium ratum dissolvere, expressè tenent cum Scoto omnes Scotistæ, & innumeri alij Doctores, tam ex Theologis, quā ex iuris peritis, apud Sanchez supra. Quæ si animadvertit Baronium, non effutijset, oppositum esse certum; cum probabile ad summum sit, etiam iuxta sui instituti auctores. Quos cū alijs sequitur Leander à Sacram. tom. 2. tr. 9. disp. 5. q. 7. Debet ergo Neothericus iste, vel inuitus fateri, Summus Pontifices opinioni minus tutæ adhæsisse, & in praxi amplexatos fuisse, non ratione certitudinis, sed probabilitatis, & ex hoc capite excusandos à peccato, dum matrimonij rari dissolutionem concesserunt, sicut & illos, qui ex probabili opinione pro libertate, ad secundas nuptias transferunt.

16 Est præterea validum argumentum ad hominem contra Baroniū: quia ut ipse tradit ubi supra fol. 383. cum Mercoro: quādiu dissidet opiniones Doctorum de re; licita sit, aut contra legem? nūquam potest quis esse certo conscius, se nil mali agere, quia ex dissidio Doctorum suboritur aliqua suspitio, & formido erroris; ratione cuius periculo peccandi se committit; ac proinde dissidentibus Doctoribus (inquiunt) excusari nequit à peccato præter opinionem probabilem: ergo neque poterunt Pontifices, quos hæc Doctorum dissensio latere non potuit, sicut neque alij, qui ex opinione probabili, valens dispensationis ad secundum matrimonium transferunt: nullus enim potuit esse certo conscius, se nil mali agere: ergo vel tenetur Baronium, palinodiam decantans fateri, opinionem probabilem dissidentibus Doctoribus sufficere ad

à peccato sequentes mihi tutam, aut irreuerenter pronunciare, Pontifices dissolventes matrimonium ratum peccasse mortaliter, non minus, quam dispensatione tantum probabiliter utentes.

§. III.

Exemplis alijs. Baronium convincitur.

17 **A**D Alia fundamenta, quibus ostenditur D. Thomæ auctoritatem eleuari, eiusque opiniones pro libertate ad securitatem conscientie insufficientes esse, si Scotus, vel alius grauis Doctor reclamet, solutione veritati, & facto repugnantem Baronium parauit. Iactat enim, D. Thomam nullam opinionem minus tutam relicta: tutiori probabili, sequutum fuisse. * Nulloque exemplo (inquit, I. p. contra Caramuelem disp. 2. sect. 6. §. ult. fol. 401.) probari potest; hoc vnquam à D. Thoma factum; nam ex omnibus Sancti Doctoris scriptis, author in Theologicis verfatissimus (nempe P. Ferrerius) nulla referre potuit, præter duo, de dilata confessione, & de vnitare detestationis omnium peccatorum: at verò demonstrauius, minimè fuisse secutas intra probabilitatis fines, sed inde extraxisse vi argumentorum, & in ordinem superiorem euexisse. * Quod est, dicere, D. Thomam nullam opinionem minus tutam, seu pro libertate, sequutum fuisse, nisi moraliter certam, cuius proinde contraria pro lege non sit probabilis, licet tutior.

18 Ceterum, plures opiniones minus tutas; quarum contrariæ tutiores pro lege probabiles sint, D. Thomam defensasse, tradit M. Ioannes Martinez de Prado tom. 1. Quæst. Moral. cap. 1. de cons. q. 4. §. 2. ex D. Antonino 1. p. tit. 3. cap. 10. §. 10. * Et exempla (inquit Prado) innumera possent proponi, ut asserit D. Antoninus. * Quibus probetur, D. Thomam sequutum fuisse opiniones, quas probabiliores iudicauit; relictis tutioribus, probabilibus. Quæstio facti est, ideòque Baroniū exemplorum colluue obruere, & apertæ falsitatis convincere, facile erit.

19 Primum sit. Plures Theologi tuerentur, peccatum esse mortaliter, qui, vel salutare excommunicati, non concessis; quos sequitur Raymundus lib. 3. sum. §. 40. & ibi M. Ioannes de Eriburgo eius commentator litt. C. Ceterum, Sanctus Thomas in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. quæstionc. 3. contrariam opinionem minus tutam defendit. * Alijs probabilius (inquit) videtur, quod non semper peccat mortaliter, sed solam quando in crimine sibi participat, vel in contemptum Ecclesiæ. *

20 Secundum. Quam plures grauisissimi Theologi

Theologi defendunt, eum, qui confitetur absque dolore sufficienti ad remissionem mortalium, quæ clauibus subijcit teneri, iterare confessionem; nec satisfacere, fictionem, seu defectum doloris confitendo: ut videre est apud Leandrum tom. 1. tr. 5. disp. 7. q. 23. & tamen sententiam contrariam minus tutam amplectitur D. Thomas in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. quæstionc. 1. in corpore. Vbi sic: * Confessio etiam potest esse in eo, qui non est contritus, & quāuis tunc non percipiat absolutis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet: unde non tenetur iterare confessionem, qui fictus accedit, sed tenetur postmodum fictionem suam confiteri. *

21 Tertium. Opinio probabilis inter Doctores asserit, eum, qui peccat, alias non peccaturus, ex confidentia misericordie Dei de remissione obtinenda, teneri hanc circumstantiam confidentie in confessione explicare. Sic D. Bonau. apud Nauarr. cap. 6. n. 3. Cordub. in sum. q. 22. & alij: & tamen contrariam opinionem minus tutam sequitur D. Thom. 2. 2. q. 21. art. 2. ad 3. dicens: * Peccare sub spe veniæ quandoque percipiendæ, cum proposito abstinendi à peccato, & poenitendi de peccato: hoc peccatum dimittit, quia per hoc videtur habere voluntatem minus firmatam ad peccandum. * Quod proinde in confessione explicari non debet.

22 Quartum. Plures Thomistæ, Sylvester, Sotus, & alij, quos sequitur Ludouic. Lopez quæst. 1. art. 2. dub. 2. pagin. 1064. probabiliter asserunt, circumstantiam ingrati tudinis peccatis post remissionem peccatorum, esse speciale peccatum in confessione explicandū: & tamen contrariam sententiam sequitur D. Thom. 2. 2. q. 107. & in secundo scripto super librum sententiarum, dist. 22. art. 2. * Ingratitudo (inquit) non trahit in aliud genus specialis peccati, ideò nec confitenda. *

23 Quintum. Probabilissima est opinio adstruens obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggrauantes, quam ex Thomistis sequuntur plures, ut videre licet apud Dian. tom. 1. tr. 7. de circumstantijs aggrauantibus, ref. 1. & p. 3. tr. 4. ref. 67. quos referemus infra tr. 3. de Poenit. disp. 3. q. 1. Nihilominus contrariam sententiam minus tutam tradit expressè D. Thom. in 4. sentent. dist. 16. q. 3. art. 2. quæstionc. 5. ibi: * Quidam dicunt, omnes circumstantias, quæ aliquam notabilem quantitatē peccato addunt, necessarium esse confiteri: alij verò dicunt, quod non sunt de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt, & hoc probabilius est. * Sic ibi. Et iterum dist. 22. q. 1. art. 2. & p. 12. q. 6. & alibi.

24 Sextum. Satis probabilis, & communis est opinio asserens, poenitentem, neque ex Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

licentia confessarij posse iniunctam sibi poenitentiam per alium implere: quam tenet M. Nugnus 3. p. q. 14. art. 2. Vazquez de Poenit. q. 94. art. 2. dub. 4. M. Martinus de Ledesm. 2. p. 4. q. 14. art. 4. Et tamen contrariam minus tutam defendit D. Thom. in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. ad 3. quæstionc. dicens: * Nō est permittendum, quod aliquis pro alio poenitentiam faciat, nisi defectus aliquis appareat in poenitente, vel corporalis, per quem impotens ad sustinendum, vel spiritualis, per quem nō sit promptus ad portandum. *

25 Septimum. Sententia inter Doctores valde probabilis est, non licere confessario, etiam de licentia expressa poenitentis, reuelare peccata sibi confessa: quam tenent Scotus dist. 21. q. 2. & plures apud Nauarr. cap. Sacerdos, n. 154. quos sequitur Ludouicus q. 7. art. 2. dub. 2. concl. 1. pag. 484. Et tamen contrariam sententiam minus tutam sequitur D. Thom. in 4. dist. 21. q. 3. art. 2. in corpore, dicens: * Potest poenitens facere, ut illud, quod Sacerdos sciebat ut Deus, sciat etiam ut homo: quod facit, dum eū licentiat ad dicendum, & ideò, si dicat, non frangit sigillum confessionis: tamen debet cauere scandalum dicendo, ne fractor sigilli prædicti reputetur. *

26 Octauum. Valde probabilis, & ferè communis est sententia asserens, non licere confessario uti scientia confessionis ad faciendum, vel omittendum aliquid, quod non esset facturus, vel omitturus; ut videre licet apud Sanch. lib. 3. de Matr. disp. 16. & apud Dianā 3. p. tr. 4. ref. 76. Nihilominus sententiam oppositam minus tutam sequitur D. Thom. in 4. dist. 21. q. 3. art. 1. quæstionc. 1. ad 4. dicens: * Ex multis alij causis aliquis redditur indignus ad prælationis officium, quam ex peccato, sicut ex defectu scientiæ, vel ætatis, vel alicuius huiusmodi, & ideò qui contradicit, nec suspitione de crimine facit, nec confessionem reuelat. * Et iterum quodlib. 5. q. 6. art. 13. * Alia occasione accepta posset subditum sibi confessum ab administratione remouere. *

27 Nonum. Plures, & graues Theologi probabiliter docent, laicum Baptizantem in casu necessitatis in peccato mortali, & ex communicatione, peccare mortaliter; & similiter Sacerdotem, etiā sine solemnitate: quos sequitur Vazq. 3. p. disp. 136. cap. 3. & tamen contrariam sententiam minus tutam amplectitur D. Thom. in 4. dist. 24. q. 1. art. 3. quæstionc. 5. ad 4. ibi: Quandocumque exhibet se, in aliquo actu, ut ministrum Ecclesiæ, mortaliter peccat (nempe si in peccato mortali existat) secus autem esset, si in aliqua necessitate aliquod sacrum contingeret, vel exequeretur in illo casu, in quo etiam laicis liceret; sicut si baptizaret in articulo necessitatis. * Et iterum 3. p. q. 64. art. 6. ad 3.

28 Decimum. Grauiſſimi Theologi tuē-
tur, adultum, qui baptizatur, teneri habere
cōtritionem peccatorum mortalium antea
commiſſorum. Ita Nauarrus *cap. 1. nu. 37.* &
cap. 11. nu. 7. Victoria *q. 23.* M. Balthanās in
Margarit. confell. fol. 33. & M. Sotus de *instru-*
ctiōe Sacerdotum, lect. 4. de Baptism. & plu-
res apud Dianam 3. p. tract. 4. resol. 13. Et ta-
men contrariam sententiam minus tutā de-
fendit D. Thom. in *4. dist. 6. q. 1. quæstion. 1. ad*
5. dicens: * Ad hoc, quod homo præparet se
ad gratiam in Baptismo percipiendam, præ-
exigitur fides, sed non charitas, quia sufficit
attritio præcedens, etsi non sit contritio.*

29 Undecimum. Subtilis Doctor Scotus
dist. 7. q. 2. Petrus de Soto *lect. 2. de Sacram.*
Confirmationis, & plures alij probabiliter as-
serunt, baptizatos, ex præcepto diuino, tene-
ri hoc Sacramentum recipere. Nihilominus
contrariam sententiam tuetur D. Thomas,
3. p. q. 72. art. 8. ad 4. Nam, secluso contemp-
tu, non recipientem à peccato mortali excu-
sat, ibi: * Hugo de Sancto Victore dicit, om-
nino periculosum esset, si ab hac vita sine cō-
firmatione migrare contingeret: non quia
damnaretur, nisi fortè propter cōtemptum,
sed quia detrimentum perfectionis patere-
tur.*

30 Duodecimum. Doctissimi omni-
um opinio est, peccatum mortale esse, accipere Eu-
charistiam post pollutionem volūtarium in-
tra eandem diem; etiam præcedente confes-
sione. Sic Nauarrus de *Pœnit. dist. 6. cap. 1.* &
in *Manual. cap. 21. n. 51.* Couarr. in *Clement. si*
furiosus, part. 3. n. 8. & alij. Contrariam tamē
sententiam minus tutam sequitur D. Thom.
3. p. q. 80. art. 7. in corpor. * Ex necessitate (in-
quit) impedit hominem ab huius Sacramen-
ti perceptione, solum peccatum mortale.*
Quo per confessionem ablato; ex quadam
tantum congruentia, non ex necessitate, im-
pedire asserit. Sic ibi ad secundum, & ad
quartum.

31 Decimum tertium exemplum sit. Sa-
cerdotes diuites non posse licitè stipendium
pro Missis suscipere, tradit probabiliter Syl-
uester *verb. Simonia, q. 3.* & Graffius *lib. 11.*
Decision. aurear. cap. 96. & alij apud Suarez
disp. 86. sect. 3. Nihilominus contrariam sen-
tentiam minus tutam defendit D. Thomas,
quodlib. 6. art. 10. ibi: * Reddere debitum, est
actus iustitiæ; & idè ad hoc, quod alicui red-
datur, quod ei debetur, non refert, vtrum sit
diues, vel pauper Naturalis autem ratio dic-
tat, vt illi, qui pro populo in spiritualibus la-
borat, à populo stipendia suæ sustentationis
accipiant.*

32 Decimum quartum. Promissionem
merè internam factam homini matrimonij
futuri, obligare ad contrahendum, tradunt

Martinus de Ledesma *2. part. 4. q. 18. artic. 1.*
dub. 13. Molina *tom. 2. de iust. disp. 266.* & alij,
quos refert Thomas Sanchez *lib. 1. de Ma-*
trim. disp. 3. n. 4. dicens, esse satis probabile.
Nihilominus contrariam sententiam minus
tutam defendit D. Thomas *2. 2. quæst. 88.*
art. 1. in corpore, ibi: * Obligat homo se ho-
mini ad aliquid per modum promissionis,
&c. Sed promissio, quæ ab homine fit, homi-
ni non potest fieri, nisi per verba, vel quæ-
cumque exteriora signa: Deo autem potest
fieri promissio per solam interiorem cogi-
tationem.*

33 Decimum quintum. Probabilis sen-
tentia est, eum, qui post matrimonium bona
fide contractum, incipit dubitare de obitu
prioris coniugis, ex causa probabili, nō pos-
se reddere. Quia maius est periculum in red-
dendo (est enim incontinentiæ contra casti-
tatem, & contra prioris matrimonij iustitiā,
quam in non reddendo, in quo solum est in-
iustitiæ periculum) sic M. Petrus de Soto *lect.*
2. de Matrim. Altiſſodorensis, Adrian. Medi-
na, & alij, apud Sánchez de matrim. lib. 2. disp.
41. n. 43. Et tamen contrariam minus tutam
amplecti D. Thom. in *4. dist. 38. in fine, in ex-*
posit. litteræ, vbi sic: * Si autem postea oriatur
dubitatio aliqua de vita prioris viri ex aliqua
causa. Si causa illa facit (tātum) probabilem
dubitationē, debet reddere.* Quem sequuntur
Thomistæ, & alij communiter, quos cita-
tos laudat Sanchez *suprà num. 45.*

34 Decimum sextum. Virginem deflorā-
tam, sicā matrimonij promissione, teneri
saltem defloratæ restituere, & de nuptijs pro-
uidere, etiam si notabiliter dignior sit, & in-
dicia fideli consensus præbuerit, docent gra-
uissimi Doctores apud Sanchez *de Matrim.*
lib. 1. disp. 10. n. 18. Et tamen cōtrariam sen-
tentiam tuetur D. Thomas in *4. dist. 28. q. 1.*
art. 2. ad 4. vbi sic: * Sufficit, si ei de nuptijs
providerit: & ad hoc etiam non tenetur, vt
quidam dicunt, si sponsus sit melioris condi-
tionis, aut aliquod signum evidens fraudis
fuerit, quia præsumi probabiliter potest,
quod sponsa non fuerit decepta, sed decipi se
finxerit.*

35 Decimum septimum. Peccatum esse
mortale, consummare matrimonium, ante-
quam recipiantur benedictiones Ecclesiæ, af-
firmat D. Antoninus *3. p. tit. 1. cap. 16. in fin.*
Paludanus, Tabien. & alij, apud Sanchez *lib.*
3. de Matrim. disp. 12. n. 2. Et tamen contra-
riam sententiam minus tutam defendit Diu.
Thomas in *4. sentent. dist. 28. quæst. 1. art. 2. ad*
3. ibi: * Si sponsa sponsum admittat, excusa-
tur à peccato.*

36 Decimum octauum. Probabilis opi-
nio est, Prælaturam non posse secundum dis-
pensare in lege ieiunij imposita à superiore,
licet

licet cum subditis possit. Quam tenent Pa-
ludan. Manuel Rodriguez, Azor, Miranda, &
alij, quos refert Leander à *Sacram. tom. 3. in*
quinque præcep. Ecclesiæ, tract. 5. disp. 10. q.
25. Et tamen contrariam sententiam minus
tutam defendit D. Thomas *2. 2. q. 185. art.*
8. in corpore, dicens: Religiosum factam Epif-
copum secum posse dispensare in ieiunijs ex
præcepto regulæ obseruandis, modo, quo
etiam Prælati Religionum in talibus secum
dispensant.*

37 Decimum nonum. In graui neces-
sitate proximi esse obligationem largiendi
elemosynam de necessarijs ad statum, do-
cent valdè probabiliter Sotus, Cano, Victo-
ria, & alij, quos citatos sequitur Bañez *2. 2.*
quæst. 32. art. 2. dub. 4. Nihilominus contra-
riam sententiam minus tutam sequitur D.
Thomas *2. 2. quæst. 32. art. 5. ad 3.* Vbi, ultra
evidentem, & urgentem necessitatem prox-
imi, requirit ad obligationem grauem lar-
giendi elemosynam, quod quis * habeat
superflua, quæ secundum statum præsentem
non sunt sibi necessaria, prout probabiliter
æstimari potest. * Et iterum, *art. 6.* loquens
de bonis necessarijs ad statum propriæ per-
sonæ: * De huiusmodi ergo elemosynam
dare, est bonum, & non cadit sub præcepto,
sed sub consilio.*

38 Vigefimum denique exemplum sit.
Grauissimi Theologi docent, quemlibet re-
neri extremè indigenti dare elemosynam
ex bonis simpliciter necessarijs ad conserua-
tionem sui status, sine quibus omnino amit-
tetur; quod esse certum, dicit Trullench *lib.*
1. in Decalog. cap. 5. dub. 8. num. 5. & vt pro-
babiliter sequitur Azor, Villalobos, Thomas
Sanchez, Suarez, Vazquez, & plures apud Leā-
drum *tom. 6. tract. 5. disp. 2. quæst. 17.* Et tamē
contrariam sententiam minus tutam tenet
D. Thomas *2. 2. quæst. 32. art. 6. ibi: * De*
huiusmodi enim elemosynam dare, est bo-
num, & non cadit sub præcepto, sed sub con-
silio. Inordinatum autem esset, si aliquis tan-
tum sibi de bonis proprijs subtraheret, vt
alij largiretur, quod de residuo non posset
vitam transigere conuenienter secundum
proprium statum, & negotia occurrentia.
Nullus enim inconuenienter viuere debet.*
Quæ D. Thomæ verba excludere obligatio-
nem, subueniendi extremè indigenti ex bo-
nis necessarijs ad decetiam status, modo su-
perius dicto, tradit M. Prado *tom. 1. Theolog.*
Moral. cap. 13. q. 3. num. 30. & plures Theolo-
gi, quos referam infra *tract. 6. q. 4. §. 5.* Quo-
rum expositio firmatur verbis subsequenti-
bus eiusdem Angelici præceptoris: * Quan-
do occurrit (inquit) extrema necessitas ali-
cuius priuatæ personæ, &c. Laudabiliter præ-
mitteret aliquis id, quod ad decentiam

sui status pertinere videretur; vt maiori ne-
cessitati subueniret. * Quibus præceptum
excludere, discipuli exponunt, & consequen-
ter D. Thomam minus tutam opinionem
amplexatum fuisse. Quæ propter sic iure
scripsit Conradus de *contr. q. 100.* [D. Tho-
mas in multis tenet partem minus tutam.]
Quid plura? Alijs parco, ne lectoribus fasti-
dium pariam; nam vt D. Antoninus, & M.
Prado adnotarunt vbi supra, innumera exē-
pla possent proponi, quibus demonstreretur, D.
Thomam non tutiores opiniones, sed sibi
probabiliores, etsi minus tutas, vbique am-
plexatum fuisse. Quid ad hæc Baronius!

39 Respondebit forsitan pro omnibus,
quod pro duabus vbi supra; nullam, scilicet,
opinionem tutiorem à D. Thomæ desertam,
probabilem esse: quia minus tutas, quibus ad-
hæsit, vi argumentorum in superiorem cer-
titudinis ordinem euexit. Cui solutioni insis-
tens *2. part. Manud. contra Amadæum Gui-*
menium disp. 1. sect. 1. fol. 39. cum in quan-
dam subtilis Scoti opinionem tutiorem pro
lege, contra minus tutam D. Thomæ pro li-
bertate incidisset; respondet, ex opinione Sco-
ti pro lege non oriri graue dubium, sed scrup-
ulum deponendum, & contra illum operā-
dum. * Scrupulus (inquit) esset, si ex opinio-
ne Scoti dubitaret. * Qua vna solutione
nos edocet, solas D. Thomæ sententias mi-
nus tutas licere nobis amplecti, deponendo
scrupulos; quia hi tantum, & non vera du-
bitatio, quæ ab operando retrahat, ex Scoti,
aut aliorum grauium Doctōrum opinione
tutori pro lege, suboriri possunt. Lepidè
quidem dictum! Sed quid, si Scotiste de suis
opinionibus idem dixerint? Licetum scilicet
esse, Scoti opiniones contra D. Thomam,
etsi minus tutas amplecti, & dubium ex opi-
nionem D. Thomæ pro lege subortum, non
graue, sed scrupulum tantum reputandum?
Quid, si de alijs etiam opinionibus benignis
alij scriptores graues, & docti idem pronun-
tiant? Si concedas; oleum, & operam perdi-
disti: si neget; ostendas quæso, cur solius D.
Thomæ opiniones minus tutæ hoc priuile-
gio gaudeant? Omitto inconsequentiam Ba-
ronij redarguere, cum apertè asserat vbi su-
pra: * Nec mille Authores sufficere, ad tu-
tam efficiendam opinionem fauentem liber-
tati, si vnus adsit, qui pro lege pugnet. * Er-
go nec D. Thomas, nec Scotus, nec vterque
simul sufficere, si Doctor alter sit, qui recla-
met. Est euidentis conuictio; quia vt ait Iu-
lius Mercorus *suprà artic. 7. fol. 87.* * Mo-
tiuū probabile contra aliquam sententiam
semper causat dubium graue, & formale
(scilicet practicum.) Ergo quousque intel-
lectus stat in tali dispositione, semper est du-
bium. * Semper igitur erit peccatum lætha-
le;

le, dissidentibus Doctoribus, opinionem D. Thomæ, aut Scoti libertati fauentem, et si probabiliorem amplectari. Nullus Thomista, nullus Scotista concedet.

§. IV.

Corollaria.

40 **E**X dictis euidenter deducitur, aut omnia absurda superius adducta, vno haustu ab his Neothericis deturanda, aut D. Thomam immunem prorsus, esse ab impostura obligationis eligendi tutiorem opinionem. Insuper absque vilo prorsus fundamēto Baronium iactasse, apud D. Thomam, & Dominicanos dogma inconcussum esse ex præcepto eligendam tutiorem opinionem. Nam quod D. Thomæ id falso ad scribatur, ostensum est supra: quod autem alijs Thomistis; res adeò per se nota est, vt probatione non egeat. Testes aduoco omnes viros doctos, & processum præsentis ex omnibus in re morali voluminibus conflatum, in quibus ferè nulla inuenitur opinio pro libertate, quæ vnum, vel plures ex Dominicanis patronos non veneretur. Et in terminis, non esse obligationem eligendi tutiorem opinionem, tradunt Mag. Victoria, cuius verba dedi sup. q. 4. num. 18. D. Antoninus Sylvester, Albertus Magnus, Ioannes Nider. Vvihelmus, Thomas Villar. Bañez, Candidus, Medina, Gregorius Martinez, Petrus de Ledesma, Ludouicus Lopez, Marcus Serra, Ioannes Martinez de Prado, Barnabas Gallego, Acatus de Velasco, Sorus, Tapia, Texeda, & alij, quorum verba dabo infra.

41 Et quod mirabilis Baronius ipse pluribus in locis refert, à Theologis antiquis, & recentioribus Thomistis, id ipsum fuisse traditum. Vide illum 2. part. *Manud.* contra Amadæum Guimenium *disp. 4. sect. 1. §. 1. fol. 345.* vbi sic scribit. * Certum est D. Antoninum illos laudasse (nempè Sanctum Leonem, Albertum Magnū, & D. Thomam) & fuisse interpretatum, iuxta propriam sententiam, quæ omninò damnat delectum opinionis minus tutæ, nisi aduersam probabilitate vincat, & eam fuisse mentem omnium antiquorum Theologorum, & recentiorum Thomistarum, Alvarez, Lopez, Gregorij, Ioannis Martinez, & Baptistæ fusè probauimus. * En amice lector, ipso Baronio testante, non est apud Dominicanos inconcussum dogma ex præcepto eligendam tutiorem opinionem: potest enim minus tuta eligi, si probabilitate vincat. Quod, & ipse Baronius, licet sibi contrarius palinodiam decantans in toto suo opere, intendisse, fatetur, *fol. 330.* dicens: * Standum contendimus pro lege,

quamdiu maiori, aut pari probabilitate pollet contra commodum, & libertatem. * Non ergo quamdiu minori. Igitur saltem quoties opiniones minus tutas pro libertate, probabiles quisque censet, licet poterit eas amplecti, relicta tutioribus pro lege.

42 Inficiari nequibit Baronius, quia, & minus tutas ipsemet amplectitur, quando probabiles putat. Hinc 1. part. *Theologia Moralis* contra Caramuelem *disp. 2. sect. 4.* negat diuitibus obligationem redimendi captiuos, apud Turcas redemptione maximè egentes, cum tamen tutior sit contraria opinio pro lege charitatis, quam tenent Caietanus, Maior, Azor, Filiucius, Villalobos, & alij, quos sequitur Leander à *Sacram. tom. 6. tract. 5. disp. 2. q. 20.* Insuper 2. part. *Manud.* contra Amadæum *disp. 1. sect. 1. fol. 95.* relicta tutiori quadam opinione Sancti Raymundi, sui instituti gratissimè Doctoris, contrariam minus tutam cum D. Antonino amplectitur, dicens: * Congressum verò sola voluptatis causa inter coniugatos, licet Sanctus Raymundus damnet peccati mortalis, verior tamen, & tuta D. Antonini sententia est, si nil præmittatur, quod ad generationem conferat, veniale esse tantum peccatum. *

43 O Baroni! Quo iure tuas opiniones contra legem pro libertate tutas vocitare audeas, cum re ipsa falsæ esse possint, & à sancto Doctore, in cuius verba iurant Dominicani, hoc dogma (vt asseris) inconcussum habeant; quod agitur contra legem semper esse malum, * nec excusari per hoc, quod sit secundum conscientiam, quacumque probabilitate munitur? * Nolo tamen tuis opinionibus, etsi minus tutis, securitatem negare. Fateor, tutas esse, & à peccato excusare. Sed quæse, deleas, quæ tibi non constans postea scribis, *fol. 141.* * Nos (inquis) ex D. Thom. certissima regula nullam opinionem quantumlibet probabilem censemus tutam; si falsa sit (nempè re ipsa, & contra legem) nec desit vnus, aut alter grauis Theologus, qui reclamet. * Deleas, etiam rogo, quod scribis, *fol. 375.* opinionem tutiorem anteponendam probabiliori minus tutæ. * Quod nos (inquis) ex præcepto necessarium contendimus. * Hæc enim non coherent cum doctrina, quam verbis, & exemplis nuper nos edocuiti, dum licitam, & tutam merito concessisti electionem opinionis minus tutæ probabilioris contraria pro lege.

44 Maneat ergo Baroni in posterum stabilitum ex tua, & tui instituti Doctorum sententia, licitum esse vti opinione minus tuta ad gradum certitudinis non euecta, sed intra fines probabilitatis contenta, dum probabilior sit contraria tutiori pro lege. Quo euel-

luntur omnia fundamenta, quæ contra electionem opinionis minus tutæ, paræ, vel minoris probabilitatis contraria pro lege confecti; cum falsa quandoque probabiliora sint veris. Et apertissimè falsitatis conuincitur omnia ex tuis scriptis fideliter excerpta, vbi supra num. 4. quibus obligationem adstruere tentasti, eligendi opinionem tutiorem, etiam minus probabilem: *Nullamque re ipsa falsam dissidentibus inter se Doctoribus in peccati excusationem trahi posse, quacumque probabilitate, & ignorantia, & ne quidem mille Authores tutam facere probabilem opinionem, re ipsa legi aduersam, si vnus adsit, qui pro lege pugnet, necessariumque esse ad delectum opinionum Moralium, vt tutioribus, etiam minus probabilibus adhaereamus, quod careant omni periculo peccati.* Quæ omnia modo iure quidem retractas, dum verbis supra datis, & exemplo adhibito, liberam facultatem facis eligendi opiniones minus tutas, si probabiles sint contrarijs pro lege.

45 Ex dictis euidenter constat, mala omnino fide Baronium, vt inconcussam ex D. Thom. apud sui instituti Authores, dogma iactasse, ex præcepto eligendam tutiorem opinionem pro lege. Nec credo, vir Religiosus hæc protulisset, si suarum constitutionum memor esset. Illis enim huius sanctissimi instituti professoribus iniungitur, vt in consilijs præstandis ab opinionibus austeris caveant, quales, vt ex terminis patet, illæ tantum esse possunt, quæ pro lege probabiliter militant, pugnantibus alijs probabilius, aut æquè probabiliter pro libertate. Quarum constitutionum obseruantiam Dominicani Scriptores in prologo suorum operum Religiosè promittunt. M. Barnabas Gallego. * In eligendis (inquit) opinionibus, statui apud me illud, quod in Glossa prologi nostrarum constitutionum adnotatum est Ibi igitur *text. 1. §. 3.* ad illa verba: *Cum ordo noster specialiter ob prædicationem, animarum salutem, &c.* Sic habetur: *Declaramus, quod tria sunt præcipua, quæ salutem impediunt animarum, & annumeratis duobus primis sic habetur: Tertium est nimia austeritas in consilijs, & opinionibus: terrentur enim homines ex hoc in tantum, vt salutem propriam negligant. Quæ propter relaxanda est (quantum fieri potest) rigiditas, & austeritas in consilijs, ac homines benignè tractandi sunt.* Hactenus in nostris constitutionibus. Cum igitur hoc à tot, Religiosissimisque viris nostri Ordinis declaratum, & decretum fuerit: ego illis adhaerendo non rigidas, & austeras in eligendis opinionibus ero; sed benigniores, probabiles inter Thomistas, & alios Doctores amplectar. Iudicanda ergo est benignior opinio illa, quæ conscientiam soluit, quam ea, quæ eam ligat. * Hucusque

Gallego. Et ante illum M. Barthol. Fumus in Armilla, eiusdem constitutionis tenax, *verb. Opinio, num. 3. fol. mibi 911.* * Opinio (inquit) quæ soluit, potius sequenda est, quam ea, quæ ligat. *

46 Quos sequuntur M. Serra 2. 2. tom. 2. *In Epist. ad Lectorem* sibi: * Benigniores opiniones, aut amplector, aut earum probabilitatem non reijcio, ne pluribus claudam cœlum; sed omnibus viam Domini faciliorem demonstro. * Et M. Ioann. Martinez de Prado in Vniuersitate Complutensi, Primarius olim Sactæ Theologiæ moderatōr, tom. 1. 7. *Moral. in Proœmio*: * Cum pro neutra parte (inquit) aliquid conuincens, qua parte steter veritas, asseritur, curabo benigniores amplecti, vel earum probabilitatem indicare: cum ordo noster Prædicatorum ob animarum salutem ab initio noscatur institutus, & anima rum salus impediatur, (vt notatur in Glossa constitutionum) nimia austeritate in consilijs, & opinionibus. * Sistas quæso paulisper amice lector, vt expendas quid cum his constitutionibus commune habeat Baronius? Potest ne maior esse austeritas in consilijs, & opinionibus, quam strictiorem semper consulere, & ex præcepto sequendam tradere, nullamque relinquere opinionem practicè probabilem fauentem libertati, si vnus sit Doctor, qui reclamet? Quid ad hæc?

QVÆSTIO VI.

Utrum sit obligatio eligendi tutiorem opinionem, si probabilior sit quam contraria? Et quid si paræ probabilitatis?

§. I.

Opinio affirmatiua refertur.

CERTISSIMUM Est, diuersam quid esse opinionem esse probabiliorem, & esse tutiorem, vt docent communiter Theologi, quos sequuntur Thom. Sanchez tom. 1. *Sum. libr. 1. cap. 9. num. 5.* & Illustrissim. ac Reuer. M. Tapia Archiepiscopus Hispanensis in *Carena Morali, q. 8. art. 11. §. 1. num. 1.* M. Texeda tom. 1. *controu. Theologia Moral. lib. 1. tract. 2. controu. 7. num. 3.* Quia non ab eodem principio opinionum securitas, & probabilitas suboriuntur; probabilitas enim desumitur ex fundamentis probatiuis; securitas verò ex remotione periculi: quo fit, vt sepe opinio minus probabilis sit magis secuta, & e contra, opinio minus secuta sit magis probabilis, v.g. opinio asserens teneri quæ statim post peccatum commissum confiteri, securior est, minus tamen probabilis. Et e contra opinio id negans pro-

babilior est, sed minus tuta. Semel autem statuto, non esse obligationem eligendi tutiorem opinionem, ut docent communiter Theologi, quia nullibi hoc præceptum, vel naturale, vel diuinum, aut Ecclesiasticum inuenitur. Quod inquirimus est, an si opinio tutior pro lege militans sit etiam probabilior, quam contraria pro libertate, sit ex necessitate præcepti preferenda?

2 Prima, & communis antiquorum Theologorum sententia, teste Baronio (cuius verba habes, *supra num. 41.*) partem affirmatiuam tuetur, ac proinde grauitè peccatum, qui opinionem probabilem fauentem libertati sequatur, relicta tutiori, & simul probabiliori pro lege. Ita Syluester, *verb. Opinio, num. 1. in fine, & verb. Dubium, q. 2. Conradus de contractib. q. ult. D. Anton. 1. part. tit. 3. cap. 10. §. 10. reg. 4. Tabien. Paludan. Angel. A. Imañ. Gerson. Cordub. & alij, quos refert Pater Salas 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. vnic. sect. 5. num. 46. & sect. 6. num. 61. Cate-tan. Armilla, Sotus, & alij quos citatos, sequuntur M. Prado tom. 1. tract. 1. q. 3. §. 2. n. 14. & M. Araujo in *decisionibus Moralibus disp. 9. de statu civili, ass. vt. 3. num. 19.**

3 Addunt alij idem omnino dicendum licet opinio tutior probabilior non sit, sed paris probabilitatis cum contraria pro libertate. Quod adeo firmum apud Thomistas esse, iactat Baron. in opere contra Amadeum, *disp. 1. sect. 1. fol. 48. & 49.* ut nullum ex eis fuisse, qui contrarium scripserit, confidenter asserat. * Thomista, inquit, recentiores nunquam eo delapsi sunt, ut expressis verbis docuerint, opinionem pro libertate paris cum aduersa pro lege probabilitatis, securam esse, seu practicè probabilem, &c. Quod præter citatos quatuor, aut quinque, expressè docet Ludou. Lopez, &c. Quibus addo duos magni nominis Ioann. Martinez de Prado, & Araujo, quos sibi aduersari Amadeus non diffidet. * Sic Baronius: Quæ non leui admiratione scripta legi, cum Amadeus Ioan. Martinez de Prado expressè reluctans, eius transcripsit verbis, ibidem adduxerit, tract. de opinione probabili, *proposit. 1.* Et M. Araujo non meminerit. Verum, ut morem ego amico gererem, utrumque consului, & Baronium ut de more habet, in suum caput deceptum apertissimè inueni. Igitur Araujo in *decisionibus moral. disp. 9. citata de statu civili. assert. 3. num. 12. fol. mihi 428.* Sic scribit: * Pro huius asserti declaratione, prænotare oportet. Primò, concursum, siue conflictum duarum opinionum probabilium posse contingere dupliciter: nimirum, aut quando ambæ sunt apud sapientes, & in scholis æquè probabiles, plus minusve, aut quando vna, apud eosdem notoriè, & constanter est magis

probabilis, quam altera. Et quidem in primò euentu (attende) non tenemur sequi magis vnam, quam aliam, cuius ratio euidentis est apud omnes Doctores, quia tunc vtraque opinio æqua lance propendet: vtraque pariter mouet, & inclinatur intellectum, & vtramque proponit intellectus sub æquali probabilitate voluntari cum iudicio indifferenti, cum autem iudicium est indifferens, liberum, ac licitum est voluntari, quam libuerit sequi partem, ergo tunc quamlibet harum opinionum in praxi liberè, ac licitè potest amplecti voluntas. * Quid clarius?

4 Recolui etiam locum Mag. Ioann. Martinez de Prado tom. 1. q. Mor. tract. 1. q. 4. §. 3. num. 12. (ab Amadeo ibidem citatum) & idem profus sententem inuenio. Legas quæso: * Dico tertio inter duas opinionis æquè probabiles, licet eligere minus turam. Sequitur ex dictis, q. 3. conclus. 1. Præterea probatur, nam qui inter opiniones æquè probabiles vnam eligit in practica, habet certitudinem moralem, quod rectè operatur: quia iniquità veritate quantum potuit, si in re erret, inuincibiliter ignorat, & actus est formaliter bonus. Ergo in re, quamlibet tuto sequi potest. * Et infra: * Non cadit sub præcepto, quod vitemus mala materialiter, quia homini hoc est impossibile, supposito, quod in multis habet ignorantia inuincibilem (nimirum, quia post adhibitam diligentiam, veritatem non inuenit) ergo inter duas opinioes æquè probabiles, quælibet etiam minus tuta amplecti potest. Et hæc conclusionem tenent Authores primæ, & secundæ sententiæ quæstionis præcedentis. Sed ex his, qui nobiscum ibi sentiunt, tenent Mag. Soto, & Nauarro. * Iam qui sint Authores illius primæ, & secundæ sententiæ, recole, q. 3. præcedentem. Vbi sic: * Fuit, inquit, semper hæc conclusio communis, & in terminis tenent S. Anton. Sotus, & communiter Thomista, & interpretes Diu. Thomæ. * Hæc Magist. Prado supra. Obiectioni autem, quæ ex verbis Syluestri, & Sancti Anton. contra superius dicta fieri poterat, respondet ipse Mag. Prado q. 4. citata, num. 14. * Syluester exponi potest de dubitante, ut patet conferendo cum his, quæ docet, *verb. Opinio, q. 1. in fine*, & attendendo intentum illius. Manifestè etiam de dubitante ad neutram partem determinato loquitur Sanct. Anton. 3. part. tit. 14. cap. 19. §. 8. Vnde non benè pro contraria parte refertur. Ad illud, quod obijci-tur de periculo, benè respondet Baptista *dub. 4. conclus. 7. num. 684.* Quod est periculum mali phisici, non mali moralis. Et hoc periculum potest subire homo sine vilo peccato, quia idem periculum est, cum sequitur opinionem probabiliorē (minus tutam) quia

quia cum non sit infabilis, potest in re esse falsa. * Factenus Magist. Prado. Quæ fideliter transferere placuit, ut vel ex his mi lector, Baronij fidem agnoscas, & apertissimè falsitatis conuictum doleas.

§. II.

Contraria sententiæ Auctores.

5 SECUNDA Sententia tenet, licitum esse amplecti opinionem minus tutam fauentem libertati, non solum probabiliorē, aut æquè probabilem, sed etiam minus probabilem contraria pro lege. Ita communiter Theologi, cum Mag. Bartholomæo de Medina cuius sententia (ait Vazquez 1. 2. disp. 62. cap. 4. num. 14.) iam in scholis, & multo antea communis fuit. Audiamus discipulos D. Thomæ, Mag. Thom. Villar in *summ. controuersiarum 1. 2. D. Thomæ tract. poster. de conscientia, 4. part. §. 6.* inquirens. * Vtrum ex duabus opinionibus, quis probabilem, probabiliori relicta, sequi possit? Respondet. * Partem affirmatiuam teneo cum Medina, Lorca, Martinez, Cornejo, Montelinos, & pluribus alijs. * Et infra: * dices, esse quidem rectæ rationi conformem, tamen quia opinio probabilior est conformior, & securior; eam sequi obligamur. Contra, inquit Medina, quia nemo ad id, quod melius, & perfectius est, obligatur. * Mag. Bartholomæus de Ledesma in *sum. mar. in editione Salamantina, anno 1585. tract. de Pœnitent. difficult. 14. conclus. 5.* * Hæc conclusio est contra Adrianum q. 5. de *Confess. dub. 7.* Vbi dicit, quod quis tenetur sequi tutiorem opinionem, & contrariam etiam probabilem omittere. Sed nihilominus nostra conclusio est verissima. Et probatur tum ex vñ vniuersali omnium situm quia, si est probabilis, habet pro se graues Authores, urgentesque rationes. * Pro hac ipsa opinione non incongruè citari solet M. Soto *lib. 6. de iustit. q. 1. artic. 6. in fine.* Vbi absque limitatione dicit: * Quando sunt opiniones probabiles inter graues Doctores, vtramque sequaris in tuto habes conscientiam. * Quia, ut patet, nullum constituit discrimen inter probabilem pro libertate, & probabiliorē pro lege. Quod expressius tradit in 4. *dist. 18. q. 2. artic. 5. ad 5. §. Vnde ad argumentum.* Dicens confessarium teneri absoluerè pœnitentem sequentem opinionem probabilem, contra propriam ipsius confessarij opinionem probabiliorē, & tutiorem. Cuius rationem reddit: * Si quidem propter probabilitatem excusatur ille a culpa. * Sic sentit Mag. Sotus loquens de pœnitente, qui vult perseuerare in contractu, quem iuxta probabilem

opinionem doctorum probatæ autoritatis, licitum putat, contra aliorum tamen opinionem probabiliorē, & tutiorem, ut potè pro lege pugnantem. Sentit ergo apertè opinionem probabilem fauentem libertati excusare operantem a peccato, quamuis minus tuta sit quam contraria, & licet probabilitate vincatur.

6 Hac Soti autoritate oppressus Baronius illam obnubilare tentat, in opere contra Amadeum *disput. 1. sect. 1. §. 2. fol. 16.* Dicens falso pro hac parte Sotum ab Amadeo citari in 4. *dist. 18. q. 2. artic. 5.* * Quia eo loci tatum docet, licere adhærere opinioni probabili, cum fiat pro lege, &c. Non quando pro commodo. * Sed quidem nil a veritate magis alienum Baronius dicere potuit. Et, ut clarè innoretur: En quæstionem, de qua ibi Mag. Soto. * An confessarius teneatur absoluerè pœnitentem, qui non secum consentit volens manere in contractu, quem contra ipsius opinionem putat non esse usurarium. * En Baroni, pœnitens adhæret opinioni pro commodo asserenti contractam non esse illicitum. E contra verò confessarius opinionem pro lege pugnantem sibi probabiliorē amplectitur. Et tamen in hoc opinionum conflictu, asserente Conrado confessarium ordinarium teneri pœnitentem absoluerè, secus delegatum. Respondet M. Soto nullum esse faciendum discrimen: * Sed hoc solum, inquit, distinguendum, an opinio pœnitentis sit probabilis inter Authores probatæ autoritatis, necnè? Si opinio illa est probabilis, tunc Sacerdos, siue ordinarius, siue delegatus tenetur eum absoluerè. * Subnectens infra id esse verum: * Quamuis Sacerdos existimet opinionem esse falsam, si quidem propter probabilitatem excusatur ille a peccato. * Est ergo indubitabile Mag. Soto sentire opinionem probabilem pro commodo, seu libertate excusare a peccato, quamuis contraria pro lege, non solum tutior; sed, & probabilior sit ac proinde pœnitentem, qui innixus opinioni probabili pro commodo nolit a contractu desistere, absoluerè esse. Cui apertissimè opponitur Vincæus Baronius, vbi supra; dum censet opinionem probabilem pro libertate non excusare a peccato. Quod non solum est contra Mag. Soto vbi supra, & in alijs locis, vbi plures sententiâ minus securas amplectitur, sed contra communem sui instituti Auctorum sententiâ, ut ex referendis magis constabit.

7 Eandem sequitur Magist. Acatus de Velasco Episcopus Orientalis *tom. 2. verb. Opinio probable, resol. 3. 16. num. 7.* ibi: * Digo lo primero. La mas comun, y recibida opinion de los Doctores es, ser licito, y segu-

ro en conciencia ſeguir la opinion probable, aunque ſea dexando la mas probable. La primera parte ſe prueba, porque en ſiendo opinion probable, es conforme a razon, &c. La ſegunda parte ſe prueba, porque no ay obligacion de hazer ſiempre lo mejor, &c. Ademàs, que ſino fuera coſa licita, y ſegura el ſeguir la opinion probable, dexando la mas probable, y mas ſegura, ſin duda que peccarian los Doctores, y Maestros que enſeñan opiniones probables, por la parte menos ſegura; porque dauan ocasion para peccar a los que viſan dellas. Y es muy ageno de equidad, y de razon condenar en eſta parte a tantos varones doctos, y pios, que enſeñaron opiniones probables, dexando las mas probables, y ſeguras. Pruebaſe tambien, porque vemos que los Sumos Pontifices en las coſas de la Iglesia, que no eſtàn determinadas, y diſtinidas, ſino debaxo de opinion de Doctores, ſiguen ſus opiniones probables, y no ſiempre las mas probables, y mas ſeguras, &c. Y aunque parece que Cayetano niega eſta opinion, quando dize: *In Summ. verb. Opinio.* * In operandis, niſi tutiorem partem eligendo, non licet opinionem cuiusque ſumere. * Pero en realidad de verdad (attende Baroni) no habla Cayetano en eſte lugar de opinion probable, ſino de qualquiera opinion, aunque no ſea probable; lo qual es manieſto, &c. De Sylveſtro dizen tambien algunos, que tuto la opinion contraria; pero ſe engañaron. * Sic Illuſtriſſim. Pat. Mag. Acacius, addens num. 10. in fine, plures, & graues Doctores pro hac ſententia militare, pro qua in margine citatos refert Magiſt. Bañez 2. 2. q. 10. art. 1. Mag. Candidum diſq. 3. art. 20. dub. 1. M. Medina 1. 2. q. 19. art. 6. M. Ledesma in Sum. tom. 2. tract. 8. cap. 22. & alios, quos ſequuntur M. Ioann. Nider ubi ſupra part. 3. cap. 11. §. 3. Vbi inquit hanc ſententiam * patere ex antiquis ſatis tam Theologis, quam iuris peritis, & auctoritatibus modernorum Theologorum faſoſorum, * & M. Baptiſta, apud M. Prado tom. 1. cap. 1. de conſcientia, q. 4. num. 10. vt conſtat ex fundamentis, quibus nititur, quæ, vt notat ipſe M. Prado, non tantum probant licere eligere minus tutam probabiliorē, ſed quacumque probabilem.

8 Idem prorsus docet Mag. Barnabas Gallego, ex eodem instituto, in tractat. de conſcientia, edito Matrili, anno 1648. ubi de conſc. probabili, dub. 1. ibi: * Inquirimus in præſenti, vtrum ſit licitum relicta opinione probabiliori, & magis tuta? Sequi opinionem probabilem, & minus tutam? In hac igitur re eſt prima ſententia quæ dicit non eſſe licitum, &c. Secunda ſententia, quæ eſt longe probabilior, mihi magis placet; (& por noſ-

tra reſolutione habenda eſt) docet licitum eſſe ſequi in praxi opinionem minus probabilem, & minus tutam, dummodo ſit practice probabilis, relicta probabiliori, & tutiori, &c. Hæc igitur ſecunda ſententia communior eſt inter Thomiſtas. Eam docens Bartholomæus de Medina 1. 2. q. 19. art. 6. dubio ante penultim. Dominicus Bañez 2. 2. q. 10. art. 1. corollario penultimo. Petrus de Ledesma in Summa, tom. 2. tract. 8. cap. 22. diſſic. 2. circa undecimam conſuſionem, Gregorius Martineſ. 1. 2. q. 19. art. 6. dub. 6. Didacus Alvarez 1. 2. q. 19. diſp. 80. Ludouicus Lopez 1. part. inſtruct. cap. 120. & 287. Vincentius Candidus tom. 1. diſq. 3. art. 20. Petrus de Lorca 1. 2. tract. 1. diſp. 39. memb. 2. Ludouicus Montefines 1. 2. diſp. 29. q. 5. §. 3. Petrus Cornejo tom. 1. tract. 8. diſp. 3. dub. 6. Petrus de Aragon 2. 2. q. 63. art. 4. dubio penultimo. Et ibi Michael Salon controuerſ. 2. concl. 4. Ioannes Malderus Episcopus 1. 2. q. 19. art. 5. diſp. 68. Marcus Serra 1. 2. q. 19. art. 6. dub. 4. Qui etiam conatur explicare Caietanum, & Sylveſtrum primam ſententiam non docuiſſe. Hanc ſententiam communiorē inter Thomiſtas ſequuntur alij plures Authores. Hi ſunt Suarez, Valentia, Vazquez, Azor, Thomas Sanchez, Ioannes Sanchez, Diana, Salas, Nicolaus Vandellus, Petrus de Navarra, Laymã, Sayro, Granada, Filiucius, Baſſæus, Nauarrus, Becanus, Leſſius, Henriquez, Reginaldus, Ludouicus de la Cruz, Baſilius Ponce, Villalobos, Ludouicus de Torres, Ioannes de Lugo, Sanctarellus, Nicolaus Garcia, Barboſa, Portel, Machado, Tannerus, Caſtro Palão, Franciſc. de Lugo, & alij, * Haſtenus Mag. Barnabas Gallego vbi ſupra, ſingulis ſuis citatis locis, quæ breuitatis cauſa omitto.

9 His adde alios ex eodem ordine viros celeberrimos. Illuſtriſſimū P. Mag. Petrum de Tapia Archiepiſcopum Hiſpalenſem in doctiſſima ſua Catenã Morali, libr. 1. q. 8. art. 12. Vbi ait: * Opinio etiam minus probabilis, dum tamen ſit probabilis practice, poteſt eligi tuta conſcientia; relicta probabiliori, & tutiori, ita Medina, Bañez, Ledesma, & alij plures. * Et Mag. Franciſcum Lopez de Texeda tom. 1. controu. Theologiæ Moraliſ, lib. 1. tract. 2. controuer. 7. num. 9. ibi: * Quando vtraque pars eſt ſecura, & tuta, vt contingit, quando vtraque pars eſt probabilis, bene poteſt ſequi opinio probabilis; probabiliori, & ſecuriori omiſſa; cum tuta, & ſecura ſit, aliàs enim probabilis non eſſet. * Quod iterum firmat controuerſ. 9. dicens: * Opinio probabilis quodcumque malitiæ periculū, quod fortaiſis in ipſa re reperitur, aufert, & tollit. Idem ſentiunt alij, quos refert Mag. Ioannes Martineſ de Prado ubi ſupra. cap. 1. q. 3.

q. 3. §. 2. Qui licet hanc opinionē non ſequatur, inquit tamen eſſe comuniſſimam. Et non parum fauet, §. 3. dum aſſerit ſæpè in praxi licite ſequi opinionem minus probabilem, nec ſi reperiffe Authores, qui hanc conſuſionem expreſſe negent. * Probatur, inquit, ratione Caietani, quia ſapiffimè ſufficienti adhibita diligentia, laet non ſolum homines plebeios, ſed etiam homines doctos, quæ ſit opinio probabilior: Et ſæpè falſa quoad re ipsam, quoad nos ſunt probabiliora veris. * Sic Prado. Quem cum latere non poſſit opinio nem quam viri docti probabiliorē cenſent, minus probabilem alijs Doctores videri, & e contra: Et ignorare nequeat, indoctis aliud non eſſe fundamentum ad iudiciū maioris probabilitatis opinionis ferendum, quam Doctores pluralitatem, quos numero, & qualitatis pondere metiri, eſt moraliter impoſſibile, videtur manifeſtum, tam docto, quam indocto ſufficere ad ſecuritatem conſcientiæ, quacumque maluerint eligere opinionem, ex his quæ inter Doctores probata authoritatis probabiles habentur. Si quidem quacumque electa, ſemper verificatur, probabiliorē ſibi, vel alijs Doctores eligere. Quemlibet autem poſſe operari iuxta aliorum opinionem, propria relicta, commune eſt apud Theologos.

10 En Baroni, quot, quantique Doctores ex familia Dominicana propugnent, & expreſſis verbis doceant, opinionem pro libertate, non ſolum paris, ſed etiam minoris, cum aduerſa pro lege, probabilitatis, ſecuram eſſe, & practice probabilem. En quot quantique tuum illud inconcuſſum dogma aperte concutiant.

§. III.

Authoris iudicium.

11 CVM Doctores ſecundæ ſententiæ pronuntio, licitum eſſe, opinionem minus tutam, minusque probabilem eligere, relicta tutiori, & probabiliori. Communem hanc ſententiam, nullum ex fundamentis cõtrariæ deferere cogit. Immo cum communis antiquorum Theologorum, & Thomiſtarum teneat, licitum eſſe, opinionem probabiliorē, etſi minus tutam eligere, eorum veſtigijs inſiſtens, hanc ego amplector, quia probabiliorē iudico. Quod proinde, qui ſenſerint, tuta conſcientia, iuxta communem Theologorum ſenſum, amplecti poterunt, & à peccati periculo immunes erunt.

12 Quod autem à principijs extrinſecis noſtra hæc ſententia probabilior ſit, nemo in dubiū vertere poteſt, vt ex numero, & qualitate Doctorum, quos pro ea congeſſi, euidēter evincitur. Quibus adde Fr. Franciſcū Bonæ Spei Ordinis F. Beatæ Mariæ Virginis de Montē Carmelo in Apologemate retorto contra Caramuelē pro doctrina D. Proſperi Fagnani ad cap. Ne innitaris, dub. 7. n. 287. & 298. Fr. Patricium Sporer ex Ordine Minorum in Tyrocin. Theolog. Moral. cap. 3. aſſert. 8. §. 2. n. 42. & alios ex varijs familijs Authores, quos recenter Vincentius Baronius in opere contra Amadæum, diſp. 1. ſect. 1. §. 5. fol. 49. nēpè Ludovic. Beja, Lezana, Vrbanum, Petrum a Sãcto Iosepho, Maletum, Pelbartum, Haucur, Caſpenſem, Getualdum, Leandrū à Sacram. Hieroyn Garcia, Auerſam, Paſqualig. Marcū Vidal, Spinulam, Merulã, Guarzinum, & Ianuariū: & eſſe communem Doctores omnes fatentur. Et docet nouiſſimè Illuſt. D. D. Alphoſ. de Montenegro Episcopus Quintēſis, in Itinerario aureo para Parachos de Indios, lib. 1. tr. 4. ſeſſ. 20. vbi ait. * Nueſtra conſuſio es cierta, y muy comun, tienela muchiſſimos Autores, que ab extrinſeco la hazē mas probable, y tambien lo es ab intrinſeco. * Ergo hoc vno fundamento ductus vnuiſque poterit opinionem minus tutam, minusque probabilem circa honeſtatem operationis, diſſidentibus Doctores eligere. Formo ſic argumentum, licitum eſt iuxta communem Doctores conſenſum, opinionem probabiliorē pro libertate, etſi minus tutam eligere, ſed quando Doctores diſſidēt, probabilior opinio aſſerit, licitam eſſe, quam malueris, partis electionem, ergo.

13 Conſtituitur, quia nullum argumentum cõtra reflexam hanc demonstrationem fieri poteſt, quod æquè non militet contra Doctores directe aſſerentes, non eſſe obligationem eligendi tutiorem opinionem, ſi cõtraria pro libertate probabilior ſit: æquè enim in vno, ac in altero caſu exponitur operans periculo faciendi contra legem: aliud autem non eſt in amplectēda communi opinione de licito delecta minus tuta, minusque probabilis, relicta tutiori probabiliori: ergo ſicut in primo caſu periculum ſolum eſt mali phifici, non moraliſ, & idē opinio probabilior de honeſtate actus eliciendi excuſat operantem à malitia formali, & a peccato, ita ſimiliter excuſabit probabilior opinio reflexa de licita electione minus tuta, minusque probabilis, relicta tutiori.

14 Secundo probatur, quia iudicium de honeſtate actus eliciendi nequit à principijs intrinſecis probabilius eſſe omnibus operantibus, ſed his tantum, qui in re morali nō parum verſati, opinionum fundamenta excuſerint, & rationibus vndique perpenſis, maturo conſilio partem præferendam diſcreuerint: rariffimi autem ſunt, qui hoc iudiciū formare

possint; ergo viros tantum doctissimos in re morali lex illa eligendi probabiliorem opinionem ligare poterit, & hi tantum licite nequibunt poenitentes in confessionario favorabili opinione iuare, & consulentes benigna opinione reficere; sed tenebuntur, iuxta quam, ipsi probabiliorem censeant, consilium praeberere, aut si de maiore probabilitate dubitent, differre, usque ad sufficiens adhibitam diligentiam. Quo quidem onere, alij confessarij & Theologi minus docti, quibus id moraliter, praeter inopia doctrinae, vel librorum, impossibile sit, non grauabuntur, sed dum primum poenitentem, aut quemvis alium consulentem audierint, absque mora poterunt illi respondere, & opinione aliena pro libertate consolari, quam alij Doctoribus, alijs etiam reclamantibus, probabiliorem censi nouerint. Nec ipsis maiorem diligentiam adhibere incumbeat, ad probabilitatem opinionis indagandam: quia neque a principijs intrinsicis, cum eorum vim non penetrent, neque ab extrinsecis, cum haec ex Auctorum numero, & qualitate pendeat, quos ad lancem appendere nemo potest: imò & quandoque pauci pluribus praualere debeant. Vnde quaecumque opinio pro libertate ab Auctoribus probata auctoritatis defensata, iure poterit ab indoctis probabilior, aut saltem aequè probabilis iudicari, quia minor probabilitas eis constare non potest. Iam, si haec ita se habeant: Vnde Doctoribus, quos sit idiosissima haec obligatio solum tenebit! Felices indocti, qui quam maluerint viam arripuerint, ad salutis terminum peruenient. Quis non videat, haec irrationabilia esse? Ideo huic opinioni non assentior, de qua merito M. Bartholomaeus de Medina 1. 2. q. 19. art. 6. quae est. 6. dixit: * Haec sententia cruciat animos timoratos, & P. Thomas Sanchez lib. 1. sum. cap. 9. n. 14. * Intolerabile onus, & multis scrupulis expositum esset, si opiniones probabiles intelligere teneremur. * Maxime cum non raro, quae magis apparere vera falsa sint, ut dixit Aristoteles, vnde Caietanus 2. 2. q. 100. art. 7. in fine. * Contingit aliquando magis apparere, percipi, satisfacere, & mouere, argumenta falsa, quam solutiones eorum. * Quis ergo inter opiniones probabiliorem discernet?

15 Tertiò probatur, quia in dubio melior est conditio possidentis: Quae regula non solum in materia iustitiae, sed in alijs etiam locum habet; ita ut ratione possessionis libertatis, licitum sit practice deponere dubium speculatiuum, & contra illud operari, docent grauisissimi Theologi, quos citat, & sequitur Thomas Sanchez lib. 1. de Matrim. disp. 9. & lib. 2. disput. 41. num. 32. Suarez, Henriquez, Ioannes Sanctius, Villalobos, Sanctarellus, & alij penes ipsos, quos citatos sequitur Dia-

na 4. p. tr. 3. resol. 2. & cum Soto, Sylvestro, M. Baptista, M. Gallego, & alijs triginta, apud illum, defendit M. Prado tom. 1. q. 9. §. 1. n. 3. & §. 2. n. 10. Et merito: nam ut lepide scripsit Caramuel in Apologem. epist. 2. nu. 83. fol. 36. * Plus inter se differunt monetae aureae, quae vno grano praeponderant, quam opiniones plus, & minus probabiles: illas autem nemo nudis oculis, nemo mente distinguit, libella illarum differentiam percipimus, quae mens humana, nisi coelitus adiuta, caret, ut probabilitates examinet. * Vnde haec est iam communis, & vera. Fundamentum est: primum, quia ut pluribus probat M. Prado ubi supra. n. 8. perfecte verificatur, quod voluntas possidet suam libertatem, ac proinde sicut in foro externo, cognita obligatione dubia, nemo ad illam cogitur; ita neque in interno. Cui facit regul. 11. de Reg. Iuris in 6. vbi dicitur: Cui sunt paria iura obicura, reo fauendum est potius, quam auctori: Possessor autem (inquit Prado semper est reus, quia ipse non postulat, sed ab ipso postulat auctor: ergo dum non sit certa obligatio, fauendum est possessioni libertatis. Secundo, quia tota ratio, quare id valeat in materia iustitiae, non est ex aliquo peculiari talis materiae, sed ex communi ratione dubij invincibilis, quod semper excusat, in quantum, scilicet, invincibiliter ignoratur malitia retinendi rem alienam, & obligatio eam restituendi, quae tamen ignorantia eadem est, etiam in materia aliarum virtutum; sed opiniones contrariae circa honestatem actus verè generant dubium, vel proprium negatiuum, nempe suspensionem actus, quando intellectus neutri parti assensum praestat, vel positium, ut quando vni determinate assentitur cum formidine maiori, vel minori veritatis partis contrariae, (ut erudite probat Dominus Fagnanus in cap. Ne imitaris, n. 142.) ergo in dubio praecipit (quod semper manet speculatiuum, dum non fertur iudicium moraliter certum,) licite quis poterit practice deponere dubium, & operari ratione possessionis suae libertatis, quae per praecipitum dubiam superveniens spoliari non debet, sicut nec bona fide possidens, in materia iustitiae re possessa priuandus propter dubium subortum, quod sit aliena. Nam dum id certo non constat, praevalet possessio cum iudicio probabili, quod sit propria. Ergo dum certo moraliter non constat de malitia actus, & aliunde sit iudicium probabile de eius honestate, operari licebit ratione possessionis libertatis.

16 Qua propter Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 41. n. 36. ex Henriquez, & alijs ait: quoties dubium est, an impositum sit praecipitum naturale, diuinum, vel humanum, de aliqua re, eo non obligatur dubitans. * Quia donec conf-

constet de praecipito, possidet voluntatis libertas. * Quod tenet etiam Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 40. sect. 5. n. 14. Sa verb. Dubium, nu. 2. & plures alij; quia ante hoc dubium bona fide possidebatur libertas; & dubium superueniens, quod solita diligentia vinci nequit, non tollit bonam fidem, ut probant Couarr. Regula poss. ssor. 2. p. §. 7. n. 4. & Sarmiento 2. select. cap. 10. nu. 5. cum alijs, quos referunt. Quo principio ab obligatione voti excusant dubitantem de emissionem, M. Sotus lib. 7. de iust. q. 3. art. 2. docum. 2. Medina lib. 1. sum. cap. 14. §. 7. Ludouicus Lopez 1. par. instruct. cap. 45. §. dubitans de voto, & plures alij. Ergo ni inconsequenter loquantur, dubitantes etiam de existentia praecipiti, excusare debent ab obligatione.

17 Virgentius primo ex M. Soto in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. §. imò verò. Vbi probat, coniungem dubitantem de valore matrimonij posse, post adhibitam diligentiam, debitum petere, ratione possessionis suae libertatis. * Quod si arguas (inquit) illa facit contra dubium, ergo peccat. Respondetur ad antecedens, dubium esse duplex, scilicet speculatiuum, & practicum. Et quidem agere contra dubium speculatiuum non est peccatum, sed agere contra practicum. Dubitat autem illa speculatiue, an ille sit suus, sed non inde sequitur, quod dubitet, reddendum esse debitum, aut petendum, quod est dubium practicum, imò per possessionem sit certa, quod vtrumque potest. * Ergo licet speculatiue quis dubitet, propter Doctorum dissidium, sit necne praecipitum prohibens aliquam operationem, non sequitur, quod practice dubitet licere sibi operari, quia per possessionem suae libertatis sit certus, quod potest. Vnde pro hac sententia stare debent omnes, qui cum Soto sentiunt; M. Martinus de Ledesma, & M. Ludouicus Lopez, & alij, quorum sententiam probabilem iudicant M. Victoria, Cano, Peña, Gallo, Banez, Henriquez, Manuel Rodriguez, & alij apud Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 41. Qui disp. 44. n. 2. & 4. recte admonet, possessionem praualere contra dubium, non solum quando negatiuum est, nempe suspensiuum actus, sed etiam quando positium, scilicet, quando habet assensum opinatiuum vtriusque partis, quo censeat, esse probabile, matrimonium esse validum, & esse probabile, validum non esse, quae cum contradictoriae non sint, recte compatiuntur in eodem intellectu. Imò idè dicendum putat, licet probabilius iudicet, matrimonium esse inuvalidum, quod praedixerat disp. 42. num. 8. & sequitur cum Petro, & Martin. de Ledesma. & cum Ioanne Sanchez, & Villalobos, Verricelli tom. 1. qq. mor. tract. 2. q. 25. num. 3.

18 Non me latet Baronium 1. par. contra Pat. Mar. de Moy. Quae. p. 1.

Caramuel elem. disp. 2. sect. 5. art. 3. fol. 317. & 324. totis viribus contendere, & intrepide affirmare, regulam illam iuris: in dubio melior est conditio possidentis, apud iuris ciuiles Auctores, & Sacrorum Canonum Interpretes, valere tantum in foro iudiciali, non autem in foro conscientiae. Verum ut clarè constet, quantum falso, & sine fundamento id scripserit: Illi oppono eiusdem instituti Auctorem virum doctissimum M. Ioannem Martinez de Prado, contrarium asserentem ex communi Doctorum tom. 1. q. moral. cap. 1. q. 9. num. 3. vbi sic: * Dico tamen primum, etiam in foro conscientiae in dubijs melior est conditio possidentis. Ita expressè Soto in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. §. ad huiusmodi; & relect. de secreto, memb. 3. q. 2. §. Et quamvis. Sylvester verb. Praescriptio. 1. quae. 3. & Auctores communiter: viginti quinque refert, & late sequitur M. Baptista, disp. 209. dub. 4. conclus. 1. & triginta Doctores refert, & sequitur Gallego de conscientia dubia, dub. 79. * Haec Prado; quae Baronium obmutescere compellent.

19 Quarto aliter probatur, quia opiniones contrariae, etiam si inaequalis probabilitatis, verè generant dubium de honestate actus, sit ne contractus licitus, necne? Ut tradit Aristoteles 1. Topicor. cap. 9. in princip. * Sunt autem (inquit) problemata, de quibus contrarij sunt syllogismi: dubitationem enim habent, vtrum sic se habeant, an non, eo quod de vtriusque sunt rationes suasibiles. * Et re dubiam estimari, secundum ius Canonicum, quando vtriusque sunt opiniones probabiles; pluribus iuris capitibus probat Dominus Fagnanus vir sane doctissimus in cap. Ne imitaris, num. 148. & 149. Sed dubium, quod facta diligentia vinci non potest, ignorantiam inuincibilem constituit; ergo qui post sufficientem diligentiam ad inquirendam veritatem de existentia praecipiti naturalis, vel diuini, vel humani, dubius adhuc manet, nequit in operando delinquere, quia ignorantiam inuincibilem excusare a peccato, fide sanctum est. Quod autem eam generet eiusmodi dubium, si post factam diligentiam vinci non possit, constat ex D. Thom. 2. sentent. dist. 21. q. 2. art. 2. vbi ait: * Si talis sit ignorantia, cui nullo modo admisceatur ratio culpae, ex eo quod ignorantia est, sic excusat in toto, sicut ignorantia inuincibilis, & ignorantia particularis, adhibita tamen debita diligentia. * Quae sequitur M. Sylvester verb. Ignorantis, quae sit 4. ibi: * Si sit ignorantia talis, quae sit inuoluntaria, &c. Omnino a peccato excusat ex D. Thom. 1. 2. q. 77. art. 3. * Inuoluntaria autem ex D. Thom. dicit esse, quae studio insuperabilis est: * Nulla (inquit) ignorantia inuincibilis, id est, studio insuperabilis, est peccatum, quia non est voluntaria, nec imputatur ad negligentiam.

liquis nesciat, quod scire non potest. * Sic etiam M. Prado tom. 1. *Theol. Moral. cap. 2. q. 12. §. 2. num. 5. ibi.* * Probat S. Thomas 1. 2. q. 76. *artic. 2.* quia ignorantia invincibilis dicitur; quia studio superari non potest, &c. D. Thom. sequuntur Sylvester, & omnes Thomistae. * Et proximius ad nostram conclusionem tom. de *Pœnit. quæst. 3. de contrit. dub. 3. num. 23.* cum M. Petro de Soto. * Probabile, inquit, iudicium cum bona fide, & diligentia debita, faciunt ignorantiam facti, vel iuris, vel utriusque, esse invincibilem. * Quibus consentit M. Hyacinthus Donatus ex eodem Ordine Prædicatorum in *Addit. ad practicam, tom. 4. tract. 7. q. 70.* Vbi ignorantiam invincibilem appellat, si * cum præcesserit cogitatio de re opinabili, & adhibita fuerit omnis diligentia ad inquirendam veritatem, non fuit inventa. * Sic ille ex Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 41. n. 46* cum pluribus ex hoc principio defendentibus, coniugem post matrimonium bona fide contractum dubitantem de eius valore, posse post adhibitam diligentiam, veritate non assequuta, debitum perire. * Quia invincibilis (inquit Sanchez) ignorantia est, quæ sufficiente adhibita diligentia, vinci non potest. * Quod tenent apud illum alij Doctores: & expressè M. Sotus *lib. 4. de iustit. quæst. 5. art. ultim. ad finem, & in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. vers. 1. mo. vero, & dist. 37. q. unica, art. 5. ad finem, vers. Dum vero coniugatus.* Vbi rationem reddit, quia post adhibitam diligentiam ad indagandam veritatem: * Iam est in bona fide: nam tunc vanum est, habere positivè assensum virum illi non esse suum. * Ergo similiter, qui post adhibitam diligentiam de existentia præcepti, de illo dubitat, in bona etiam erit fide possessionis suæ libertatis, & vanum illi erit, habere assensum circa existentiam præcepti prohibentis, sed liberè, & licitè, quem fortè habuerit, deponere poterit, & opposito adherere. Et ita in terminis tradit novissimè ex Ordine Minorum Fr. Patricius Sporer in *Tyrocinio Theol. Mor. cap. 4. n. 72.* * Lex, inquit, invincibiliter ignorata, & non sufficienter proposita, & intimata, non obligat, secundum omnes, atqui idem est de lege, post sufficientem inquisitionem dubitare, ac eam ignorare: Ergo in dubio iuris non est obligatio ad tutiorem partem. * Sic ille. Quod pluribus probat Valdellus in *Theolog. Mor. lib. 4. disp. 8. n. 7. & 8. & disp. 9. n. 1.* cum Suarez de *cenfur. disp. 40. sect. 5. n. 15.* Henriquez *lib. 8. de Eucharist. cap. 4. n. 3.* & Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 10. n. 32.*

20 Ex hoc capite sequentes opinionem probabilem excusant à peccato M. Bartholomæus de Ledesma in *sum. tr. de Pœnit. vbi de Confess. diff. 4. §. Tertia conclusio, ibi.* * Aliquando propter ignorantiam invincibilem,

quam quis habet, sequi potest opinionem, quæ tamen, re vera, est contra ius naturale, & divinum: nam quando eodem sunt duæ opiniones contradictoriæ de eodem, alteram veram, alteram falsam esse oportet: quia tunc non liquido constat, qui cuiusmodi opinionem sequitur, excusatur, propter ignorantiam illam. * Et M. Prado tom. 2. *Theol. Mor. cap. 33. in appendice contra Caram. §. 3. n. 22.* ait, probabilitatem extrinsecam deseruire posse; * vt operantes, & errantes invincibiliter excusentur à peccato. * Et tom. 1. *cap. 1. quæst. 4. §. 3. num. 12.* excusat à peccato amplectentem opinionem minus tutam æquè probabilem contrariæ: * Nam in practica (inquit) habet certitudinem moralem, quod rectè operetur, quia quæsitæ veritate quantum potuit, si in re erret, invincibiliter ignorat. * Et sequentem etiam minus probabilem ex eodem principio eximit M. Martin. de Ledesma in *2. 4. quæst. 8. art. 4. fol. 68. in editione Corimbricensi, anno 1560. vbi sic.* * Idèd dico prius, quod probabile est, sed parum, quod solum circumstantiæ mutantem speciem sunt consistendæ, quia hoc communiter dicunt Theologi, vt S. Tomas, Bonaventura, & alij; & idèd, vel hoc est verum, vel qui hanc sequuntur opinionem, excusantur ignorantia invincibili. * Sic ille (quem miror opinionem D. Thomæ parum probabilem dixisse.) Quibus consentit M. Araujo in *Decisionibus Moral. tract. de statu civili, disput. 9. assert. 3. num. 16. & assert. 4. num. 22.* Vbi ex Sylvestro ex hoc capite excusat sequentem opinionem probabiliorem minus tutam. * Quia operatur (inquit) & procedit bona fide, hoc est, iuxta prudentem meliorem estimationem; ac proinde ignorantiam invincibilem, & iustam patitur, per quam ab omni culpa excusatur. * Idem autem contingit operanti ex opinione probabili, quia ignorantiam invincibilem non constituit maior probabilitas, sed dubium, quod post adhibitam diligentiam, veritate non assequuta, remanet. Et ita fatetur ipsemet Araujo *supr. assert. 3. nu. 16.* dicens: * Per accidens, & ratione ignorantia invincibilis, & iustæ, posset excusari à peccato sequens opinionem minus probabilem, relicta probabiliore, vt bene Sylvester. *

21 Obijcit Baronius 1. part. contra Caram. *disp. 2. sect. 1. art. 3. §. 2. fol. 155.* ignorantiam invincibilem tolli, aut resolvi in ignorantiam vincibilem, ratione dubij, vel opinionis probabilis pro lege, vt colligitur ex Paulo ad Rom. *cap. 1.* Vbi inexcusabiles pronunciat antiquos Philosophos, quod cum Deum cognovissent ex creaturis, vt Deum minimè coluerint: Philosophi autem cognitionem tantum probabilem de unitate Dei, & de eius existentia habuerunt. Respondeo, falsum supponere Ba-

Baronium: habuerunt enim, aut evidentem, aut moraliter certam notitiam Dei, ita vt prudenter de eius existentia dubitare non possent. Quod satis expressit Paulus, inquit; * Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea, quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, & divinitas, ita vt sint inexcusabiles, quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt. * Quæ ponderans Sanctus Bernardus *sermon. 31. in Cantica:* sic inquit: * Cum autem de eo, quem non vides, cetera vides, scis indubitanter existere, quem oportet inquirere, vt inquirentem non fraudet gratia, ignorantem negligentia non excuset. Verum hoc videndi genus commune. In promptu enim est iuxta Apostolum, omni videnti ratione invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciere. * Ideoque nullam nationem ita rudem, & heberem fuisse; vt laborer ignorantia invincibili vnius Dei, eruditè probat D. Solorçanus tom. 1. de *Iure Indiar. lib. 2. cap. 13. à nu. 70.* vbi plures Auctores congerit.

22 Rogabis: quanta esse debeat diligentia ad veritatem comparandam adhibenda, per quam invincibilis reddatur ignorantia? Difficultatem hanc attingit P. Thomas Sanchez *lib. 1. sum. cap. 16. n. 36.* & cum Vazquez, & alijs arbitrio boni viri relinquendum dicit. Sed quidem, si Doctores desiderantes probata auctoritatis sint, idque vir doctus agnoscant, vel indoctus à peritioro Theologo, vel Parocho intelligat, sufficiens hæc diligentia ceteri debet: Quidquid contradixerit Cella Dei *lib. 4. q. 9. fol. 587.* quia dubium, ex dissidio Doctorum, vincere, impossibile moraliter iudicare poterit: & ad diligentiam frustra adhibendam nemo tenetur; vt bene in alio simili tradit ipse Thomas Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 41. n. 47.* Vnde Fr. Franciscus Bonæ Spei in *Apologemate retorto contra Caramuelem*, hanc fortè diligentiam cuilibet adhibere possibile censens, concludit, quemlibet posse suam ignorantiam invincibilem efficere: * Talem, inquit, ignorantiam esse in humana facultate positam, nemo est, qui dubitet. * Sic *dub. 7. num. 300.* Ad cuius probationem utitur verbis Domini Fagnani ex *n. 212. negantis.* * Esse supra humanam facultatem habere moralem certitudinem de omnibus eligibilibus: * Quod Bonæ Spei sic intelligit: non esse supra humanam facultatem, veritatem inquirere, qua non reperita, certitudinem quisque habet, posse licitè, quam maluerit partem eligere: nam vt rectè ait M. Victoria in *Relect. de Indis Insularis, num. 33.* * Ad ignorantiam invincibilem satis est, quod fecerit humanam diligentiam ad sciendum. * Hæc autem satis adhibetur, Pat. Mat. de Moy. *Quæst. p. 1.*

dum veritatem sciri non posse, ex Doctorum dissidio apertè constat. Quod videtur sentire P. Salas tom. 1. in *1. 2. quæst. 6. tract. 3. disp. 4. sect. 1. n. 8.* Et tradit apertè Verricelli tom. 1. *qq. mor. tr. 8. q. 57. nu. 11.* * Certum inquit, est, quod ignorantia iuris, in quo sunt opiniones hinc inde, excusat etiam iuris peritum à dolo, culpa, & poenâ: quia opiniones Doctorum faciunt rem dubiam, & tantum quis est in culpa, quando articulus est indubitatus. Alexander *conf. 19. num. 11. vers. Non enim debet, vol. 7.* * Nec dubium speculativum, quod diuersitas opinionum generat, potest obstare, vt ex dicendis magis constabit, dum de iudicio practico certò, ratione possessionis libertatis, & ignorantia invincibilis efforçando, infra egerimus.

§. IV.

Obiectio prima ex doctrina D. Thomæ de promissa, contra delectum opinionis pro libertate.

23 **P**rimam, & in hac materia principalem desumunt aduersarij ex celebri loco D. Thomæ *quodlib. 8. art. 13.* vbi hæc scribit: * Illud, quod agitur contra legem, semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam, &c. Dicendum ergo est, quod quando sunt duæ opiniones contrariæ de eodem; oportet esse alteram veram, & alteram falsam. Aut ergo ille, qui facit contra opinionem Magistrorum, vt potè habendo plures præbendas, facit contra veram opinionem, & sic, cum faciat contra legem Dei, non excusatur à peccato, quavis non faciat contra conscientiam. * Hæc D. Thomas: quæ si vera, vt sonant, vix operantibus ex opinione probabiliore, imò & moraliter certa, ni securiorem semper eligant, in qua nec periculum mali physici possit esse. Exponendus ergo est; nam, vt ipse ait in fine articuli, * si ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem inducitur, non committit se discrimini, nec peccat. * Et tamen evidentissimè est, contingere posse, quod licet non dubitet; faciat, re ipsa, contra veram opinionem, & sic contra legem Dei. Ergo stare potest, quod faciat contra legem Dei, & tamè excusatur à peccato; nēpe beneficio opinionis probabilis, quæ licet minus tuta, dubium practicum excludat. Explicari ergo debet D. Thomæ de conscientia erronea dubia, aut ignorantia vincibili laborante, quando, conscientiam non excusare, dixit. Et sic se explicat Angelicus Præceptor *quodlib. 3. art. 10.* dicens: * In his, quæ pertinent ad fidem, & bonos mores, si sequatur opinionem erroneam alicuius Magistri, ignorantia non excusat. * Quando autè id contingat,

exprimit infra his verbis: * Qui ergo assentit opinioni alicuius Magistri contra manifestum scripturae testimonium, siue contra id, quod publice tenetur secundum Ecclesiae auctoritatem, non potest ab erroris vitio excusari. * Quid clarius? Ergo si haec non concurrant, vel assentiendi opinioni alicuius Magistri non occurrant; nec sit illi ratio vlla dubitandi studio, aut diligentia superabilis, excusabitur a vitio erroris. Vnde M. Bartholomaeus Fumus in *Armilla*, verb. *Opinio*, num. 1. * Si non appareat (inquit) opiniones esse contra bonos mores, neque contra determinationem Ecclesiae, neque contra Sacram Scripturam, & sequitur aliquis tales opiniones credens benefacere, & sine pertinacia, non peccat, etiam si tales opinionis essent falsae, imò haereticæ, sed non manifeste. Vnde nunc multa sunt haeretica condemnata, quae antea sine peccato poterant teneri secundum D. Thomam, 1. p. q. 32. art. 6. quia manifestus error non erat. * Haec M. Fumus. Quibus D. Thomae loca optimè conciliantur.

24 Et sic exponunt D. Thomam Thomistae antiqui, & Recentiores, ut videre licet apud Sylvestrum verb. *Opinio*, q. 1. vbi sic. * In spectantibus ad fidem, aut mores S. Thomas dicit, quod tales non excusantur in his, quae sunt manifeste, & clarè determinata alicubi. Quo etiam modo (attende) secundum Archiepiscopum intelligitur, cum dicit, quod in opinionibus, faciens contra verum; licet non contra conscientiam, non excusatur a peccato: puta habendo plures praebendas: quia facit contra legem Dei. Alias (inquit) contradiceret sibi in eodem libro, quod non est credendum. Et est verum, quia in talibus non excusat ignorantia. Panormitanus verò (qui asserit, excusari a peccato, qui sequitur opinionem alicuius Doctoris, licet postea appareat, esse falsam) loquitur in obscuris, & est verum. * Haec Sylvester cum D. Antonino, quos sequuntur M. Ioannes Nider in *consolatorio timoratis conscientiae*, part. 3. cap. 11. Vbi adductis verbis D. Thomae ex *Quodlib. 8. art. 13. Quando sunt duae opiniones contrariae, de eodem, &c.* sic ait: * Haec verba D. Thomae non possunt intelligi, nisi de illis, vbi manifeste patet ex Scriptura, vel Ecclesiae determinatione, quod sit contra legem Dei, & non de illis intelligit, vbi illud non apparet, sicut se ipsum declarare videtur *quodlibet. 3. art. 10. Alias enim sibi contradiceret in eodem libro, quod non est credendum. Ex quibus sequi videtur, quod non oportet semper tutiorem opinionem eligere de necessitate salutis, sed sufficit tutam eligere.* * Et infra §. *Tertio patet in fine.* * Idem item Vuilhel. in materia de decimis, recitans duas opiniones, dicit: quod illa prima opinio, scilicet, quod an-

tiquas decimas sine peccato in seculis retinere possunt laici, & quod ad haereditates transeant, benignior est, & ideo magis amplectenda. Itè reperi in libris Veteribus Ordinis nostri Praedicatorum responsa plura, quae data esse videntur à Domino Alberto, quae idem sonant, &c. (Et cap. 13. §. Quarto patet.) Concludendum est ex praedictis omnibus, quod probabilis certitudo sufficit in Moralibus, ut non exponat se quis periculo. * Haec tenet M. Ioannes Nider. Quibus, & mentem D. Thomae exponit, & ab obligatione eligendi tutiorem opinionem excusat. Ergo secundum D. Thomam, quod agitur secundum conscientiam probabilem peccatum non est, quamvis alias, re ipsa, contra legem Dei sit. Nec aliud periculum incurrit, qui ex opinione probabili operatur, ac qui ex probabiliori, aut sibi moraliter certa, minus tamen tuta: nam, ut constat ex superius dictis, cum veritatem, dissidentibus Doctoribus, acquirere non possit, ignorantia eius invincibilem habet. Quam excusare a peccato, etiam si iuris naturalis, vel diuini sit, est per se notum, & constat ex D. Thomae *quodlibet. 8. art. 15.* vbi ait: * Error autem conscientiae quandoque habet vim absolvendi, seu excusandi, quando, scilicet procedit ex ignorantia eius, quod quis scire non potest, vel scire non tenetur. * Et infra. * Quando verò error conscientiae non habet vim absolvendi, est, quando scilicet ipse error peccatum est, ut cum procedit ex ignorantia eius, quod quis scire tenetur, & potest. * Haec ibi, & in 2. sentent. dist. 22. q. 2. art. 2. in corpor. §. *His ergo visis, & de veritate*, q. 17. art. 3. & 4. Cum ergo, dissidentibus Doctoribus error conscientiae procedat ex ignorantia eius, quod quis scire non potest: planè sequitur, hunc errorem excusare a peccato: procedit enim ex ignorantia invincibili, id est, studio insuperabili, ut explicat Sylvester verb. *Ignorantia*, q. 4. Et ex D. Thomae & communi Thomistarum tradit Praed. num. 19. citatus. Dicere autem, dari non posse ignorantiam invincibilem contra ius naturale, vel positium, quod scire nostra referat, quando dissentiant inter se Doctores, omni prorsus caret fundamento; quia Doctorum dissidium solum ingerit dubium speculatiuum de honestate actus, quod non tollit certitudinem iudicij practici, quod est regula immediata operationis. Iudicium autem practicum moraliter certum, circa licitum hic & nunc, inuoluit ignorantiam invincibilem malitiae in operando. Sicut in opinione Domini Fagnani, & Baronij, opinio, seu iudicium moraliter certum speculatiuum de honestate actus, seu de prohibitionis defectu, ignorantiam legis invincibilem continet, quae forsam datur: à cuius transgressione ignorantia illa excusatur.

25 Genuinam D. Thomae expositionem, quam ex mente discipulorum celebri loco ex *Quodlibet. 8. art. 13.* Nuper exhibui, acriter reiectam inueniens à Vincentio Baronio 2. part. *Manuduct. contra Amadæum Guimenium*, disput. 1. sect. 1. art. 2. §. 1. fol. 12. & 13. Vbi D. Thomae locum falsatum, & praeter eius mentem explicatum ex postulat, sic inquit: * Cum mens D. Thomae lex sit eius scholae: & totius familiae Dominicanae, superiore disputatione demonstratum est, sanctum Doctorem adeò tenacem esse opinionis à lege stantis, ut aduersam, si falsa sit, (nempe re ipsa, & coram Deo) neget, quantumque probabilitate pollet, à peccato excusare, &c. Locum D. Thomae ex *Quodlibet. 8. art. 13.* refert Amadæus tract. *de opinione probabili*, num. 6. &c. Hic fidem Guimenij appello: locum D. Thomae tacito exemplo, quod habet ab ignorantia rerum facti, omnino corruptit. * Et infra: * Hoc pro comperto, & confesso apud omnes ponit (nempe D. Thomas) ad culpam non imputari quamcumque ignorantiam, maxime rerum facti, quae infinitae sunt; sed earum tantum, quae re scire referat, & possit, quales sunt iuris naturalis omnes. * Hinc in Amadæum immisericorditer lectoris concitat. * Ex vno (inquit) crimine discite omnia crudite lector. An putas, Amadæum bona fide, & sincerè quiddam facturum, cui adeò illustrem D. Thomae locum, qui sit omnium controuersiarum basis, & regula falsari? * Haec tenet in Amadæum Baronius, cuius fidem, iure, non iniuria, appellare possemus, Diui Thomae locum ex *Quodlibet. 8. art. 13.* Semel, & iterum recolui, & nullum in eo adducit Sanctus Doctor exemplum ab ignorantia rerum facti. Omnes, qui legerint, in testes aduoco. Adde, neque ad rem, quae ibi pertractat, exemplum facere, quia quaestio est de varietate opinionum circa legem: *Utrum qui habet plures praebendas peccet?* Quae propter extram omnino erat emplum ab ignorantia rerum facti, quod proinde nec D. Thomas adduxit, nec Amadæus tacuit. In quo ergo corruptit? In quo falsauit? Quot sum igitur tot inanium verborum strepitus; tot iniuriarum, & calumniarum colluies.

26 Sed Baronium excusatione non defraudo; forsam amanuensis incuria lapsus iste in concinnatum eius opus irrepsit, sicut, & alij passim, in quos incidit, imponendo Amadæo opiniones, omnes, quae ab alijs traditas refert. Immo, & quandoque Authores, quos non adducit: ut videre licet in syllabo locorum, quae in fronte sui libelli ab Amadæo corrupta, & falsata falsissimè obtrudit, dicens: * Pag. 37. Antoninus truncatus, & praeter eius mentem explicatus. Sicut

Albertus Magnus: Pag. 38. Syluest. Pag. 40. Alvarez Truncatus: Pag. 43. Nuño extra mente citatus: Pag. 44. & 45. Ildephonus Truncatus: Pag. 47. Martinez praeter eius mentem explicatus: Pag. 48. Paulus de Blanchis extra Thesim citatus, & ibidem Ludouicus Lopez truncatus. * Haec de probabilitate opinionum loca ab Amadæo falsata, & truncata iactat Baronius, & ab illius corruptelis vindicanda promittit, quem ego, ut ad hoc onere leuarem; ea consulere opus non habui; dolui verò apud illum, in fronte libri contra Amadæum, scripta inuenisse; quia ex vno crimine omnia didici. Non aduertit homo, ut debuisset, à pag. 21. sui operis vsque ad quinquagesimam, non contra Amadæum Guimenium disputare, sed contra Stephanum de Camps, in quaestione facti instituta in suis in Iansenium libris, vbi cum pro se adduxisset D. Antoninum, Albertum Magnum, Syluestrum, Alvarez, Nuño, Ildephonsum, Martinez, Paulum de Blanchis, & Ludouicum Lopez; omnes mala fide à Patre de Camps inductos Baronius ipse contendit. Sit esto: Quid inde contra Amadæum? Sed forsam ad horrorem lectori incuriendum; tot falsarum citationum cumulo; praefatos Doctores Baronius falsaei imposuisse; ni Authores etiam imponeret. Hinc vellem Baronij fidem lectores agnoscant, & ad alia; quae contra Amadæum obijcit, obseruent. In portu enim impigisse, infelix praesagium est.

27 Locum alium Diui Thomae, referri Amadæus ex *Quodlibet. 8. art. 15.* (& nos adduximus vbi supra) in quo Angelicus Doctor errorem conscientiae procedentem ex ignorantia eius, quod quis scire non potest, dicit excusare a peccato: secus si ex ignorantia eius, quod quis scire tenetur, & potest. Quae doctrina est verissima, & pluribus in locis ab Angelico Doctore tradita. In hoc ergo articulo decimoquinto, in exemplum ignorantiae excusantis (quam invincibilem vocat alibi) adducit ignorantiam rerum facti, quia notior est, & passim obuia: Ut * si quis (inquit) intendens accedere ad uxorem suam, & alia ei supponeretur, eo nesciente. * In exemplum autem ignorantiae vincibilis, non excusantis a peccato, (quia, & ipsa propter negligentiam peccatum est) aduocat ignorantiam rerum iuris naturalis sub lathali prohibentis fornicationem. * Mortaliter (inquit) peccaret, licet credere fornicationem simpliciter esse peccatum veniale. * Est enim clarè, & expressè alicubi determinatum, esse mortale, & secundum Ecclesiae consuetudinem fidelibus sufficienter propositum. Non tamen propterea negat Angelicus Doctor, de apicibus iuris naturalis; immò, & de

fornicatione aliquando; dari etiam posse ignorantiam inuincibilem, excusantem à peccato, ut constat ex his, quæ habet 1. 2. q. 100. art. 11. Vbi tria distinguens præceptorum Moralium genera, tertio loco ait: * Quædam verò sunt, quorum ratio non est adeò cuilibet manifesta; sed solum sapientibus, & ipsa sunt præcepta Moralia superaddita decalogo, tradita à Deo populo per Moysen, & Aaron. * In quorum exemplum adducit fornicationem, & usuram. Et quod mirabilis, ipsemet Baronius 2. part. *Manud. disp. 4. sect. 1. fol. 342. & seq.* Totus est in probando contra Vvendrochium. * Dari posse ignorantiam inuincibilem in remotissimas iuris naturalis fimbrias, quales à decalogo sepositas, scriptura de usuris tradit. * Quod iterum contra eundem premit, fol. 394. & seq. Et inferius, fol. 407. s. 5. Ignorantiam inuincibilem malitiæ fornicationis possibilem esse, ex Diu. Thoma, & Mercoro contra Vvendrochium acriter propugnat. Quod defendunt plures alij Theologi, quos sequuntur Lorca 1. 2. tom. 2. *disp. 30. de Peccatis, memb. 2.* Vazquez 1. 2. *disp. 122.* Sotus de *iustit. lib. 5. quæst. 1. art. 5. in fine.* Suarez, Coninch, Sanchez, & alij, quibus subscribit Cardin. de Lugo tom. de *fide, disp. 19. sect. 1. num. 2.* & Mag. Araujo 1. 2. q. 76. art. 4. dub. 5. Vbi sic ait: * Alia denique sunt iuris naturalis, quæ mediata, & cum aliqua difficultate ex primis principijs deducuntur, cuiusmodi sunt mendacium, propter liberandum innocentem, simplex congressus cum scorto, soluta mercede, & de his potest apud homines etiam Christianos, saltè in doctos, esse probabilem, & inuincibilem ignorantiam, &c. Etiam potest dari ignorantia probabilis, & inuincibilis iuris diuini scripti, & positiui, quantum ad necessaria ad salutem, ne dum inter infideles, sed etiam inter fideles. Hæc conclusio est expressa Diu. Thomæ 2. 2. q. 110. art. 2. & 3. part. q. 69. art. 4. ad secundum. * Hæc Araujo vbi supra, & iterum, q. 64. *disp. 2. sect. 3. diff. 1.* vbi plures citat. Quos cum Mag. Soto, Medina, Alvarez, Gregorio Martinez, & alijs sequitur M. Prado tom. 1. q. *Moral. cap. 2. q. 19. s. 6.*

48 In prædicto ergo Diu. Thomæ loco, articulo decimo quinto, nuper citato, prætermisit Amadæus in suo *pro Iesuitis opusc.* Omisi, & ego, consulto exempla, quibus Angelicus Doctor doctrinam vniuersalem circa ignorantiam vincibilem, & inuincibilem tradidit, dicens: Hanc excusare à peccato, secus illam; quia alia est eius, quod quis scire potest, & teneretur; alia eius, quod scire non potest. Quæ cum tam rerum iuris, quam facti, iuxta Diu. Thomam, eiusque discipulos, nec Baronio ipso, (licet sibi contrario) ex-

cepto, cōringere possit; deò tam ad res facti, quam iuris, doctrina eius generalis, in hoc articulo decimo quinto, & alijs locis tradita ab omnibus Theologis extenditur. Si enim ignorantia inuincibilis sit, fide sanctum est, à peccato excusare, siue facti sit, siue iuris; idque intendit Diu. Thomas, ut certum statuere, sicut, & ignorantiam vincibilem tam facti, quam iuris, vim excusandi non habere, licet claritatis gratia in exemplum inuincibilis; ignorantiam rerum facti, & in exemplum vincibilis, ignorantiam rerum iuris adduxerit. Quorum meminisse, nisi ad implendam paginam necessarium non putauit Amadæus, cōtentus habere principium hæc inconcussum ex Diu. Thoma, & omnium doctrina: quamcumque ignorantiam eius, quod quis scire non potest, seu ignorantiam inculpata excusare à peccato. Hanc autem interuenire in concursu opinionum contrarium probabilium, siue facti, siue iuris, est verissima sententia. Et huic principio maxime innotitur communis Theologorum concedens delectum opinionis minus tutæ, minusque probabilis. Ut ex supra dictis satis constat. Videatur D. Thomas 1. 2. q. 6. art. 8. & q. 76. art. 2. 3. & 4.

§. V.

Secunda obiectio de conscientia dubia.

29 **N**IL Apud Theologis magis sanctum, quam mortaliter delinquere operantem rem grauiter prohibitam, cum conscientia dubia. Hanc igitur resultare, ex conflictu contrariarum opinionum probabilium circa honestatem actus, totis viribus, contendit Diu. Prosperus Fagnanus in *capit. de inuitatis*, quem sequitur Vincentius Baronius in sua *manuductione*, 1. & 2. part. contra *Illustrissim. Caramuel. & Amadæum Guimenium*, ex quo princio ad tutiorem semper opinionem eligendam hi recentiores nos conantur adstringere. Igitur conscientiam dubiam ex contrarijs opinionibus pullulare probant ex D. Thom. *Quolibet. 3. art. 13 supra citato*, vbi de Clerico habente certitudinem, quod sibi liceat plures habere præbendas sic scribit: * Si tamen inquandam dubitationem inducitur ex contrarietate opinionum, si manente tali dubietate, plures præbendas habet, periculo se committit, & proculdubio peccat, utpotè magis amans beneficium temporale, quam propriam salutem. * Ex quibus concludit videtur, dubium, quod ex contrarietate opinionum procedit, practicum esse, & conscientiam dubiam constituere: aliàs non esset, cur manente tali dubietate, nequiret opera-

tio

tio licita euadere. Sic discurret Iulius Mercorus in *Basestotius Moral. Theologia, 2. par. art. 21. fol. 161.* Vbi ex verbis Diu. Thom. nonnulla valde notanda deducit. Primum, certitudinem speculatiuam de honestate actus stare posse cum dubietate graui, & practica de eodem obiecto, ex diuerso medio. Secundum, ex contrarietate opinionum probabilium, quarum altera pro lege, altera pro libertate pugent, non posse non oriri dubium practicum efficiens illicitam electionem opinionis minus tutæ, etsi probabilioris pro libertate: atque adeò operantem cum dubio circa honestatem actus, quod ex huiusmodi contrarietate opinionum nascitur, operari ex conscientia dubia, & proculdubio peccare. Unde concludit. * Cauent ergo Thomistæ, & obseruent, dubium ex diuersitate opinionum, secundum Sanct. Thom. esse dubium practicum, quia qui operatur cum tali dubio peccat, dum committit se periculo. * Hæc Iulios Mercorus. Cui consentit Vincentius Baronius 1. part. *Manuduct. disp. 2. sect. 6. fol. 383* dicens: Neminem excusari à peccato contra legem, ex hoc, quod operetur secundum conscientiam; id est, secundum dictamen probabile & opinatiuum. * Quandiu enim (inquit) dissident opiniones Doctorum de re, licita ne sit, aut contra legem, nunquam potest quis esse certo conscius, se nil mali agere, quia ex dissidio Doctorum suboritur aliqua suspicio, & formido erroris. * Ac proinde cum conscientia dubia operabitur.

30 Cæterum quidquid sit de compatibilitate dubij practici cum certitudine de veritate obiecti, quod non leuem difficultatem alibi examinandam ingerit. Quod ex conflictu duarum opinionum, de quibus supra, non oriatur necessario dubium practicum, tradit expressè Diu. Thom. ibidem. Aut ex contrarijs (inquit) opinionibus in nullam dubitationem inducitur, & sic non se committit discrimini, & non peccat. * Secundò, quod cum dubietate speculatiua, orta ex contrarietate opinionum rectè compatiatur certitudo practica qua licita euadat operatio; est communis omnium antiquorum Theologorum, & recentiorum Thomistarum sententia, quos referam infra, & §. 6. Immo, & ipsas Iulij Mercori vbi supra asserentis dubietatem speculatiuam posse stare cum certitudine practica; non ergo necessaria illatione deducitur conscientia dubia, ex conflictu contrariarum opinionum; dubitatio enim ex illo procedens speculatiua est, non practica.

31 Dices: Dubium practicum necessario subsequi ad speculatiuum. Responded, verum esse dubitantem speculatiuè rem ali-

quam esse licitam, debere per se loquendo dubitare etiam practice, ut benè cum Thoma Sanchez Bresero, Francisco de Lugo, & alijs, tradit Pater Bardi de *conscientia, disp. 5. cap. 2. num. 3.* Quia ex dubio speculatiuo per se loquendo, oritur practicum, nisi circumstantia aliqua, vel motiuum superaddatur ob quæ à iudicio speculatiuo discordare possimus, censentes iudicio alio moraliter certo posse contra dubium speculatiuum operari, ut in re præsentis propter rationes, & motiua supra expressa nobis contingit. Quænis enim ex solo volutatis imperio nequeat deponi dubium practicum, quod ex dubio speculatiuo per se oritur, sed necessario debeat esse causa aliqua rationalis, talem verò existimamus, ex communi Doctorum, duo illa principia vniuersalia supra stabilita: aliud quod in dubio melior est conditio possidentis: aliud, quod ignorantia, quæ facta sufficienti diligentia vinci non potest, æquiualeat ignorantia inuincibili. Quibus positis, prudenter, & absque errore iudicat homo sibi licitum, & honestum esse operari. Quod iudicium immediatè directiuum operationis est certum, & euidens, ut benè ait Lessius de *iust. lib. 1. de Prudent. dub. 1.*

32 Sensus ergo genuinus loci Diu. Thomæ est, etiam, qui ex contrarietate opinionum in dubitationem practicam inducitur, (vel quia suspedit omnino assensum, neutri parti contradictionis illum præbens, vel quia censens esse probabile peccare, & probabile etiam non peccare, non deposito primo iudicio, ut potest, in actum prodit, absque alio iudicio certo superaddito) periculo se committere, & proculdubio peccare, quia operari absque illo assensu certo, de honestate actus, est illum velle, siue bonum, siue malum, & operari censendo probabiliter peccatum committi, etsi probabiliter etià oppositum iudicatur, æquiualeat dicere: siue peccatum sit, siue non abstinere nolo ab operando. Imprudenter ergo, & temè hoc iudicio operabitur, ut solidè probat D. Fagnanus in *cap. de inuitatis, num. 98.* Secus verò dicendum, si cum dubietate illa ex contrarietate opinionum suborta, coniungatur iudicium aliud, certum practicum, circa licitum hic, & nunc, ultimo applicans voluntatem ad operandum, quo intellectus certo moraliter iudicet non peccare, ut contingit subdito obedièti præcepto superioris, perseverante dubio de honestate rei præceptæ: ut dubitanti de iustitia belli. Iuxta illud Augustini *lib. 22. contra Faustum, cap. 75.* * Iustus si fortè, etiam sub rege homine sacrilego militet, rectè potest eo iubente, bellare, si quod sibi iubetur, vel non esse contra Dei præceptum certum est, vel an sit certum non est. * Sic exponunt D. Thom.

Thom. communiter discipuli Mag. Bartholomaeus de Ledesma tract. de Penitent. ubi de confes. diff. 14. * Stante (inquit) dubio speculativo de alicuius sententiae veritate, poterit nihilominus sic dubitans in practica, non tantum illa uti, verum etiam certus esse, quod illam sequendo bene faciat. * Mag. Ioannes Martinez de Prado tom. 1. q. 9. Theolog. Moral. cap. 1. q. 4. §. 3. num. 12. * Inter duas opiniones aequae probabiles, licet eligere minus tutam, qui vnam eligit, habet certitudinem Moralem, quod recte operetur. * Et iterum q. 8. num. 4. Certum est, quod dubium speculativum, de rectitudine operis non tollit, quod in praxi licite absque dubio operemur, ut patet in illo, qui sequitur opinionem probabilem. * Illustrissim. ac Reverendissim. Mag. Didacus Alvarez, Archiepiscopus Tracensis in 1. 2. q. 19. art. 6. disput. 89. num. 3. ad 4. * Respondetur sufficere, quod homo se applicet ad operandum, per cognitionem certam practice, quae habetur per opinionem practice probabilem, nec est necessarium sequi regulam certissimam. * Qua propter Mag. Araujo in decisionibus Moral. de statu civili, disp. 3. num. 16. assert. 9. 36. Afferit, non obstat illam regulam iuris incertum est dimittendum, & certum tenendum, ex cap. si quis de Penitent. * Quia iste (inquit) est sibi certus Moraliter, cum in Moralibus sufficiat certitudo ex probabilibus orta, secundum Philosophum lib. 1. Ethicor. * Quibus facit Mag. Ioannes Nider ubi supra, cap. 13. §. Quarto patet, ubi ait: * Quod probabilis certitudo sufficit in moralibus, ut non exponat se quis periculo. * Nec obstat regula alia iuris in dubijs tutior pars est eligenda: quia, ut ait Mag. Araujo disput. 9. citata, assert. 1. num. 9. * Non est in dubio, qui probabilibus rationibus flectitur ad vnam partem potius, quam ad alteram. * Quod tenet etiam Sylvester verb. Confessio secundo, q. 2. Mag. Sotus in 4. dist. 27. quest. 1. art. 3. & alij communiter ex Navarro in Man. cap. 27. num. 284. Vbi ait regulam illam iuris procedere tantum in proprie dubio, quale non est cum sufficiente autoritate, aut ratione, altera pars creditur. Quam expositionem dicit Mag. Prado cap. 1. q. 4. num. 5. Esse Sylvestri verb. Opinio, q. 1. in fine. * Et iam communem omnium. * Quos sequitur Vericelli tom. 1. quest. Moral. tract. 2. quest. 10. num. 5.

33 Ut omittam regulam hanc, nec in dubio proprio, & stricto, nempè quando intellectus haeret, nulli parti assensum praebens, locum habere extra casus determinatos in iure, ut cap. ad Audientiam, cap. significasti 2. de Homicidio, & cap. inuenis, de sponsalibus. Atque adeo in alijs non esse de praepo,

sed de consilio: Sic Diu. Antoninus, Sylvester, Navarro, Henriquez, Malderus, Moura, Villalobos, Mag. Candidus, Mag. Baptista, & alij apud Magistrum Prado ubi supra, cap. 1. q. 8. num. 9. & apud Bardi de conscientia, cap. 3. discept. 5. num. 2. & 3.

34 Explicationem aliam nostris principijs valde congruentem, tradit M. Baptista, disp. 209. dub. 3. notab. 5. nu. 1081. cuius meminit M. Prado ubi supra. nempè regulam illam iuris, in dubio tutior pars est eligenda, non habere locum, quando resistit possessio. Cuius rationem reddit. * Quia regula illa 65. de regul. iur. in 6. In pari delecto, vel causa potior est conditio possidentis, uniuersalior est. Vnde possidens non tenetur sequi tutiorem partem. * Ergo cum dissidentibus Doctoribus circa honestatem actus, & prohibitionem legis, voluntas suam libertatem possideat, non tenetur tutiorem sequi partem. Sed instat Baronius 1. part. Manuduct. contra Caramuclem, disp. 2. sect. 5. fol. 327. eodem momento, quo rationis compos, & doli capax est homo, ligatur lege diuina priore quocumque actu, aut peccato, & forte datur lex, de qua dubitat, illum adstringens, & Deus scit re ipsa ligatum: Ergo dubia, & forte nulla est possessio. Respondeo libertatis possessionem ad operationes lege non prohibitas certissimam esse, qua per legem dubiam nemo spoliatur, nec Deus scit, hominem lege non sufficienter proposita ligari, sed potius oppositum: taliter autem se habet lex, siue naturalis, siue diuina, siue humana, de qua dissidium est inter Doctores probos, & doctos, an obliget. Addit Fr. Franciscus Bonae Spei, in lib. cui titulus Noctua Belgica, dub. 8. num. 246. fol. 84. * In casu dubiae possessionis standum pro libertate, quia in dubijs, quod minimum est, sequimur, odiaque sunt restringenda, & fauores ampliandi. Quo funditus evertitur fundamentum Baronij.

§. VI.

De ultimo iudicio ad licite operandum
requisito.

35 **A**N verò iudicium Moraliter ad honestatem actus elicendi, an sufficiat iudicium practicum probabile quo quis licitum iudicet, etiam cum formidine partis contrariae, hunc contractum hic, & nunc celebrare? Non conueniunt Doctores. Nonnulli hoc sufficere existimant. Ita M. Petrus de Ledesma de Matrimon. q. 45. art. 1. in fine quem sequitur Illustrissim. Archiepiscopus Hispanensis Petrus de Tapia in Catena Morali, lib. 1. q. 8. art. 12. Vbi ait: ad recte operandum

solum requiri, quod quis retineat dictamen. * Sibi licere eligere quam maluerit opinionem, quamuis hoc iudicium non sit sine formidine. * Quod tradit etiam Antonius Perez certamine 10. Scholastic. cap. 2. dicens: Sufficere iudicium opinatiuum cum formidine, sine vilo iudicio certo, ut homo recte operetur: * alias (inquit) nullus esset scrupulorum finis, nec terminus. * Et cum Gersono, Pasqualigo, Baldello, & alijs tenet Vericelli tom. 1. q. tract. 2. q. 11. à num. 2. & plures alij. Et sic exponit D. Thomam Quolib. 8. art. 13. M. Medina 1. 2. q. 19. art. 6. concl. 1. dicens: Solum contendere eum, qui propter varietatem opinionum dubitat de probabilitate suae opinionis, non posse illam sequi: secus qui de probabilitate non dubitat, licet cum formidine assentiat obiecto. Videatur Vazquez 1. 2. disp. 62. cap. 5. & 9. Salas 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. vnic. sect. 4. & sect. 16. num. 144. Vbi cum pluribus tradit, sufficere, quod probabiliter quis iudicet, opinionem esse probabilem, & quod opinionem probabilem liceat sequi.

36 Verum contraria sententia asserens, necessarium esse ad recte operandum iudicium practicum moraliter certum, est omnino tenenda. Hanc partem solide probant omnia fundamenta, quae congerit Dominus Fagnanus in cap. Ne innitaris, num. 98. Cuius verba refert, & sententiam, laudato auctore, sequitur Fr. Franciscus Bonae Spei in Apologemate re-torto, du b. 7. num. 180. fol. 180. & resol. 9. nu. 283. fol. 199. & fol. 207. à num. 263. Et ante illos Caietan. tom. 1. opusc. tract. 31. respons. 3. dub. 7. Arriaga in 1. 2. disp. 13. sect. 2. sub sect. 2. Granado in 1. 2. controuer. 2. tract. 12. disp. 3. sect. 34. Bardi de conscient. discept. 1. cap. 9. num. 5. Lessius de iust. lib. 1. cap. 1. dub. 1. num. 5. M. Prado ubi supra, cap. 1. q. 3. §. 1. in 5. P. Lessius lib. 1. de iust. dub. 1. & P. Suarez in 1. 2. disp. 12. sect. 3. num. 2. ubi sic ait: * Dicendum primo, ut voluntas sit recta, necessarium esse, ut sequatur iudicium conscientiae practice certum de honestate obiecti, & actionis: ita Doctores omnes, D. Thom. Caietan. Adrianus, Nauarr. Corduba. Ratio omnium est illud Ecclesiast. 13. Qui amat periculum, peribit in illo Ergo, ut homo moraliter recte operetur, oportet excludere omne dubium, & periculum malitiae: hoc autem non fit, nisi iudicio certo, saltem practico. * Haec Suarez, à quo non dissentire Doctores, qui pro contraria sententia referuntur, asserit Oviedo 1. 2. tract. 5. de conscient. controuerf. 1. punct. 2. nu. 11. illosque bene exponit Bardi de conscient. discept. 1. cap. 9. num. 7. Nimirum, non requirere ad honeste operandum iudicium moraliter certum speculatiuum circa honestatem obiectiuam rerum. Quod verum esse, omnes

Theologi conueniunt, si vnum excipias Dominum Prosperum Fagnanum, cuius fundamenta eo tendunt, ut probent, necessarium esse iudicium moraliter certum de honestate actus secundum se, excludens probabilem opinionem partis contrariae.

37 Sed quidem, ut bene Ioannes Martinez de Prado ex communi Doctorum asserit cap. 1. de conscient. q. 3. §. 1. n. 6. Duplex cognitio dirigit actum: alia remota circa honestatem actus secundum se, cui cum formidine assentitur intellectus: alia proxima de actu hic, & nunc in his circumstantijs iuxta regulas prudentiae exercendo. Haec practica simpliciter est, illa verò speculatiua, quia quasi speculatiuo modo procedit, & est remota actus regula non excludens formidinem partis oppositae Dominus verò Fagnanus cognitionem hanc speculatiuam de honestate actus, totis viribus contendit, debere esse moraliter certam, ut vel sic vsum opinionum, etiam probabiliorum, fauentium libertati prorsus exterminet. Sed frustra: quia stante formidine de bonitate actus secundum se, potest ex alijs motiuis, et si probabilibus tantum, iudicium moraliter certum efformari, excludens periculum peccadi. Hic est scopus, quae omnia eius argumenta, & conglomerata auctoritates respiciunt, quem si alij Theologi attingant, cum probabili opinione formidolosa de honestate actus, non erit cur ad cognitionem speculatiuam moraliter certam adstringantur: Quod autem iudicium practicum certum moraliter recte cohaereat cum iudicio speculatiuo assentienti cum formidine honestati actus secundum se, tradit etiam Caietan. tom. 1. opusc. tr. 17. responsionum, respons. 13. Vbi ait: Formidinem ex parte intellectus modo speculatiuo ortam ex contraria opinione pro parte tutiori, non tollere, quod quis credat absque formidine partis oppositae, quod sibi liceat operari, hic & nunc, non obstante formidine de opposita parte in vniuersum considerata. Insuper quod iudicium practicum moraliter certum procedere possit ex principijs probabilibus, constat ex ipso Domin. Fagnano supra num. 99. ubi sic ait: * Si rationes probabiles sint plures, & tanti ponderis, atque momenti, ut illis intellectus sine vlla formidine acquiescat, & iudicet, rem ita se habere, haec est moralis certitudo, quae sufficit ad recte operandum. * Cum igitur stante formidine, seu dubietate de bonitati actus secundum se, ex contrarietate opinionum protueniente, plures superaddantur rationes probabiles a possessione libertatis, & ab ignorantia invincibili petita, quibus intellectus sine vlla formidine acquiescat, & iudicet, licitum esse hic, & nunc operationem illam elicere, vel contractum celebrare,

brare, &c. Fateri tenetur Fagnanus, hanc esse moralem certitudinem, quæ sufficiat ad rectè operandum. Non ergo opus est, quod primum illud, & remotum iudicium circa honestatem actus moraliter certum sit, & formidinem excludens; quandoquidem dubietas speculatiua, & certitudo practica, (vt bene ex communi sententia tradunt Martinez, & Mercorus supra) in eodem intellectu de eodem obiecto rectè compatiuntur, quod Dominus Fagnanus inficiari non potest. Videatur Caieranus loco supra citato vbi pluribus id probat, vt ex illo refert P. Vazquez 1. 2. disp. 62. cap. 5. num. 21. & 22. Subnectens pro hac sententia stare, etiam Nauarrum in cap. siquis de Pœnitent. disp. 17. num. 61. 62. & 63. Quibus consentiunt Doctores omnes, §. præcedenti citati. Et iterum M. Ioannes Martinez de Prado tom. de Pœnitent. q. 84. dub. 4. de peccatis dubijs, §. in fine, fol. 32. Qui habet, inquit, opinionem. * Format iudicium certum practice, quod hic, & nunc non peccat, sicut in omni casu quo sequitur opinionem probabilem. Quia licet speculatiue sit probabile, quod hoc facere est peccatum, in praxi est certum, quod prudenter eligitur; & tutum, quod est rectum solum probabiliter. *

38 Ex quibus deducitur, omnia argumenta, & auctoritatum collationem diligenter cōgesta, quibus probabilitas obruere tentauit Fagnanus, solum militare contra vnum, vel alterum Recentiore, qui iudicium probabile practicum vltimo applicans voluntatem, existimarunt sufficere ad licitè operandum; non verò contra nostram, & communè Theologorum sententiam, qui solum cōcedimus, licitum esse amplecti opinionem probabilem, adiuncto probabilitati opinionis iudicio moraliter certo, de licito eius vsu: secus minime, quantumvis opinio minus tuta probabilior sit tutiori. Nullum contra hanc conclusionem Dominum Fagnanum argumentum adducere, collatis locis, & ad verbū ex scriptis, luculenter ostendit Fr. Franciscus Bonæ Spei Carmelitanus in Apologem. retorto, contra Caramuelem pro Domino Fagnano, (quod, vt verū fatear, in Fagnanum potius contortum censeo) nam vno hoc verbo iudicij practici moraliter certi, opinioni probabili adiuncti, omnia quæ Dominus Fagnanus contra licitum vsuum opinionum probabilium congesit, conueluntur, & inania prorsus ad scopum sui operis redduntur.

39 Et re bene inspecta, hoc vno, quod subijcio argumento, omnibus ab eo confectis satisficit. Iudiciū moraliter certum de honestate operis, hic & nunc eliciendi, est sufficiens ad licitè operandum, vt fateretur ipse Dominus Fagnanus supra, & omnes Orthodoxi indubitatum habent; sed iudicium de licito

vsu opinionis probabilioris, aut etiam probabilis pro libertate, relicta tutiori pro lege, est iudicium moraliter certum. Ergo licitū est, præfatum iudicium, vt regulam immediatam, & proximam, secundum prudentiæ leges, ad operandum assumere, & illi se conformare. Respondet forsitan D. Fagnanus, hoc iudicium non esse moraliter certum; sed non facile probabit, quia vt ipse docet vbi supra. * Sufficit, quod certitudo oriatur ex probabilibus, id est (inquit) quæ generatur ex probabilibus coniecturis, & argumētis, &c. Quia etsi argumenta huiusmodi, seorsim considerata non concludant omnino, nec sint euidencia, sed tantum probabilia, tamen simul iungantur, & sint multi ponderis, sunt apta nata generare talem certitudinem, vt virtus apprehensiuæ cognoscat, vel apprehēdat absque vlla trepidatione rem ita se habere. Atque ita causæ sunt probabiles, sed effectus ex illis resultans est omnino certus, & infalibilis. * Sic ille. Hæc autem concurrere de facto in iudicio vltimo, & practico de vsu licito opinionis probabilioris, aut etiam probabilis pro libertate, ratione duplicis motiui supra memorati, possessionis scilicet, libertatis, & ignorantia invincibilis veritatis obiecti, quæ do Authores probatæ auctoritatis circa honestatem actus desident, est communis Doctorum sententia. Habent ergo omnes iudicium moraliter certum, quo, & ipsi dirigantur, & alios etiam dirigere possint, omnimodam securitatem consciētiæ in opinionibus probabilibus sequendis offerentes.

40 Ex quibus fit eodem omnino fundamento, quo Dominus Fagnanus probat, posse ex probabilibus generari iudiciū moraliter certū speculatiuum de honestate actus, nos etiā probare, comparari posse iudicium practicum moraliter certum, de vsu licito opinionis probabilis. Nam, vt bene ait M. Ioannes Martinez de Prado. * Hoc iudicium practicum non sequitur adæquatè, & formaliter ex opinione speculatiua admittente formidinem circa honestatem actus secundum se, sed sequitur ex certissimis regulis prudentiæ, quia ista non regulatur penes id, quod in re est, sed quia adhibuit diligentiam, quæ potuit, & sic semper est vera practice, vt declarat M. Ioannes à S. Thom. 1. 2. disput. 12. art. 3. §. Secundum probatur. Et hanc certitudinem in ipso exercitio etiam rustici habent, per quæ facillimè argumenta corruunt. * Hactenus M. Prado cap. 1. q. 3. num. 7. Et autè illam Suarez 1. 2. disp. 12. sect. 3. num. 3. Quibus fit satis Vincētio Baronio 1. p. Manud. disp. 2. sect. 2. art. 3. §. 2. fol. 174. Certitudinem iudicij practici oppugnanti, quasi adæquatè deductam ex sola opinione speculatiua probabiliter includente formidinem circa honestatem actus. * Ex illa

S. VII.

Tertia obiectio de æquali securitate opinionum.

illa (inquit) non potest deduci certa conclusio prudentiæ: quia repugnat manifestè certiore, vel firmiore esse conclusionem qualibet præmissarum, cum debiliorem sequi debeat. * Sic ibi, sed oblitus, quæ paulò antea, §. 1. in fine, fol. 172. scripserat, dicens: * Non potest negari, non licere subdito detrectare militiam, quamvis ius belli sit dubium. Sed inquit, qui fieri potest, vt conclusio certior sit principio, cum quidquid habet necessitatis, aut virium à principio, vnde oritur, mutuo accipiat? * En Baronium eadem difficultatè implicatum, à qua se facile expediuit dicens: * Id verissimum esse de progressu scientiarum, & assensu speculatiuo, iam monuimus, secus est de agendis, quorum iudicium ex prudentia completum est, & omnibus attentis statuit, quid pro tempore facti sit opus. * Sic Baronius, & bene quidem. Solutionem quæso mente retineat; & sicut cum iure belli speculatiue dubio; ita, & cum lege speculatiue dubia, conclusionis certitudinem componet.

41 Ex quibus manifestum fit, quàm longè stent Doctores, qui vsuum probabilium opinionum concedunt, ab admittenda doctrina, quàm illis imponit Dominus Fagnanus in cap. Ne innitaris, numer. 175. vbi ait: * Hæc Theorica liberè profitetur licitum esse operari cum conscientia absolutè dubia, contra manifestam Sacrorum Canonum testimonium, & contra vnanimem Theologorum, & Canonistarum sententiam. * Sed quidem in nullius Theologi mentem id vnquam venit: nullus enim probabilistarum somniauit, licitum esse operari cum conscientia dubia; solum enim concedunt, licitum esse operari cum iudicio speculatiuo probabili, circa honestatem actus, quod nos etiam admittimus, dummodo illi adiungatur iudicium aliud practicum, moraliter certum, de licito vsu opinionis probabilis, quod est dictamen conscientia certæ contradictoriè oppositæ conscientia dubia; quia vt ait Prado vbi supr. cap. 1. de conscient. quæst. 3. numer. 6. * Hæc certitudo adest cum probabilitate opinionum, quia certum est, quod stante formidine de bonitate actus secundum se, in praxi possum illum exercere. Hanc sententiam tenet Nauarrus, & esse communem testatur Suarez, & pro ea vndecim Authores refert.

Mag. Baptista. * Sic ille, & ego.

ne) (H) (20

42 **C**ontra superius dicta, obijciunt tertio nonnulli, si nostra sententia vera esset, sequeretur opiniones omnes probabiles pro libertate æquè tutas fore, ac probabiles pro lege. Quod non solum absurdum, sed incredibile prorsus est. Hoc confectariū ex dictis, necessaria consequentione deduci videtur; quia si certū est, virtute prædicti iudicij practici, moraliter certi, nulli discrimini peccandi se committere sequentem opinionem practice probabilem pro libertate, relicta probabiliori pro lege, nulla opinio tutior erit alia. Quia vbi nullum est periculum, æqua est securitas.

43 Concedunt plures, & grauissimi Doctores sequelam, si de imputabilitate peccati sermo sit, quia licet negari non possit, opinionem pro lege materialiter tutiorē esse; quod nec mali physici periculum incurreret queat, qui illam sequatur; æquè tamen certum est, malum morale vitari, sequendo contrariam probabilem pro libertate. Vnde, si de opinionibus, quoad imputabilitatem ad culpam loquamur, tot Authores recensere debet sententia, quæ asserit, omnes opiniones probabiles esse æquè tutas; quos defendunt certissimum esse non peccare, qui sequitur opinionem probabilem, adiuncto iudicio moraliter certo de licito eius vsu.

44 Et in terminis ita tradit Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 42. n. 12. vbi sic scribit. Si enim nullum est peccatum (qui opinionē probabilem, vt tenent multi probatissimi, non erit magis tutum, vnam sequi, quàm alteram quoad imputabilitatem. Nam si quis non peccat, minus tutā sequendo, non minus tutè, quàm alius incedit quoad incurrendam culpam, quia non est dari magis, aut minus inter peccare, & non peccare. * Et iterū disp. 44. n. 66. * Dum communiter inquit Doctores, inter opiniones probabiles dari vnam securiorē, & tutiorē altera; non sic est intelligendum, quod maius periculum incidendi in culpam inueniri possit vnam opinionem sectando, quàm aliam, &c. Solum ergo in eo sensu, inquit Doctores, vel dicere tenentur, vnam opinionem tutiorē esse alia, quod, videlicet, sequens vnam contingat, non solum non incurrere culpam formaliter, verum nec materiale peccati attingere: verb. gr. Dicat vna opinio, hoc esse restituendū, & alia affirmet non esse restituendum: ille, qui iuxta opinionem obligantem, restitutionem egerit, non solum non peccat formaliter, verum nec

materialiter: cum dissonantia, nec etiam materialiter inveniri nequeat in restituendo. In nō restituendo tamen, fortè posset reperiri dissonantia materialis, &c. Vndè concludimus inter opiniones probabiles non dari vnā tutiorem alia, quoad imputabilitatem.*

45 Angelus Maria Verricelli *tom. 1. quæst. mor. tract. 2. quæst. 10.* postquam statuit licitū esse amplecti in praxi opinionem probabilem, omiſſa probabiliori, *etiamsi probabilior esset tutior. * Ad secundum contra hanc conclusionem argumentum; sic ait: * Respondetur, quod sequens opinionem probabilem, nulli se exponit periculo, &c. Vndè rectè ait Ioannes Sanchez in *Selectis, disp. 44. num. 66.* quod inter duas probabiles opiniones, nulla datur opinio formaliter tutior, aut securior, quia cum securitas in eo sita sit, vt operans ex illa, nullo modo Deum offendat, quantumque opinionem probabilem sequens æquè tutus est, quia nullo modo Deum offendit.*

46 Ioannes Machado *tom. 1. Discursus Practico, art. 4.* * Entre opiniones probables, no ay mas certeza en el obrar, ni mayor riesgo de cometer culpa en elegir la menos cierta, siendo probable, &c. Porque ni la mayor probabilidad toca en certidumbre, ni la menor llega à declinar en duda, sino que ambas se quedan en vna misma esfera de consciencia probable. De adonde se sigue claramente, que no està menos lexos de incurrir en culpa, el que sigue la vna, que la otra, &c. Demanera, que quando los Doctores contrarios enseñan, que vnas opiniones son mas seguras, q̄ otras, no es creible, que fuessè su intento dezir lo del incurſo, è imputabilidad de la culpa, sino solamente de lo material de ella. Que es dezir, que Pedro, que sigue la opinion mas probable, que le obliga à restituire, està mas seguro, no solamente de cometer culpa formal, sino tambien material. Esta doctrina assi entendida enseñan grauemente Thomas Sanchez, Doctor Sanchez y Vazquez. * Sic Machado, quem citatum sequitur nouissim. Illustris. D. D. Alphonsus de la Peña & Montenegro, Episcopus Quintensis in *Itinerario para Parochos de Indios, lib. 5. tract. 4. sess. 20. n. 7. fol. 559. ibi: * Esto de ser mas segura, no se ha de entender en quanto à incurrir peccado, ò imputabilidad de culpa, sino solo à lo material della.**

47 Caramuel in *Commentar. in regul. S. Benedicti, disp. 6. de opinion. probabil. n. 58.* & 61. & in *Theolog. fundam. fundam. 11. de opin. probab. num. 268.* * Omnes opiniones probabiles sunt per se æquè tutæ, & securæ; quia illa opinio est tuta, & segura in conscientia, quæ si iuxta illam exactè opereris, te liberabit à mortali, & veniali; at hoc æquè præstabit quæ

cumque probabilis opinio, ergo quæcumque est æquè tuta, & segura. * Quod intellige quoad imputabilitatem; nam vt ipse ait in *Apologemate de opin. probab. epist. 4. n. 134. fol. 74.* Negari non potest vnā esse alia tutiorem materialiter. * In materia, inquit ieiunij, sicut multæ sunt opiniones benignæ, multæ etiam sunt duræ, & seueræ. At hæc materialiter loquendo sunt tutiores.*

48 Pasqualigus in *decision. moral. decis. 359. de opinion. probabil.* * Videntur, inquit, ferè omnes admittere vnā opinionem esse tutiorem altera, dum passim dicunt hanc, vel illam esse eligendam, vt potè tutiorem, &c. Nihilominus ex probabilibus opinionibus vnā non esse tutiorem altera, docent Henriquez in *proæmio Sum. Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 9. n. 14.* Ioann. Sanchez in *Selectis, disp. 44. n. 66.* Castro Palao *1. p. tract. 1. disp. 2. punct. 2. n. 3.* Et idem videtur sentire Azor *tom. 1. lib. 2. cap. 16. q. 2. circa finem.* Vndè æqualiter vnusquisque sequens opinionem probabilem potest esse securus. Fundamentū est, quia quod opinio sit tuta dicit, quod operans secundum ipsam certus sit, quod Deum non offendat, nec quantumvis sit tutissima potest aliquid amplius supra hoc præstare. Hoc autem totam præstat quælibet opinio probabilis, quia operans secundum dictam rectæ rationis, certus est, quod Deum non offendat: & quia inter operari secundum dictamen rectæ rationis, & non operari secundum ipsum, nō datur medium, idè in hac certitudine non datur magis, & minus, & vna opinio probabilis non reddit magis certum, quam alia, quod Deus non offendatur.*

49 Reuer. P. Fr. Leander à Murcia in *Disquis. Mor. in 1. 2. D. Thom. lib. 1. disp. vnica, ref. 17. n. 6.* * Si sermo sit de securitate, quæ securum reddit operantem à peccato, omnes opiniones probabiles, quæ versantur circa honestatem, vel turpitudinem alicuius actus, vel opinantur, an sit licitus, vel illicitus? præceptus, vel non præceptus? sunt æquè tutæ, & non est vna tutior alia. Ita Doctores 1. sententiæ, nempe Ioannes Sanctius *ubi supr.* Quintana-Dueñas *tom. 2. singularium ad 3. Ecclesiæ præceptum, tract. 8. singul. 8. n. 6.* Caramuel *ubi supra.* Diana *2. p. tr. 13.* Franciscus de Lugo, Joseph. Rocaphul, & Escobar de Mendoza in *Theol. Mor. lib. 2. sect. 1. cap. 2. n. 22. fol. 34.* * Sic ibi, Et iterum *lib. 2. disp. 1. ref. 16. n. 10.* * Omnes opiniones prædicte probabiles sunt æqualiter securæ quoad imputabilitatē, & vna non est securior altera.*

50 Hieronymus Garcia in *sum. tr. 1. diff. 5. dub. 2. n. 7. ibi: * De lo dicho colijo con ambos Sanchez, Vazquez, y Machado, q̄ no estara menos lexos de incurrir en culpa el q̄ sigue la vna opinion, que la otra; demanera, que*

que quando los Doctores enseñan, que son vnas opiniones mas seguras, que otras, no es creible fuessè su intento dezirlo del incurſo, è imputabilidad de la culpa, sino solamente de lo material della.*

51 Bernardus Estubrochius Theologus Vientensis in *Notis aduersus Vvendrochium editis Colonia, anno 1659. sect. 3. de probabilitate, §. 2. ibi: * Dicendum mihi videtur omnē opinionem verè probabilem certò tutam esse, &c. Ac proinde æquè tutam, imò cum esse tutam sit tātum peccatum excludere, peccatum excludi non potest magis, vel minus, quod scilicet in indiuisibili positum est. Hinc eo ipso, quod aliqua opinio non est tuta, non est verè probabilis, & vicissim.**

52 Fr. Franciscus Bonæ Spei Carmelitanus in *Apologemate reterto contra Caramuel. de ignorantia invincibili, dub. 7. nu. 46.* * Physicè, inquit, & moraliter nō datur opinio tuta tutior, vt infra n. 208. & num. 333. videbimus. * Et nu. 208. fol. 191. * Vndè puto, inter sententias tutas non dari vnā tutiorem altera, benè inter certas, & probabiles, vnā certiorē, & probabiliorē altera, quia hæc à motiuis illa à carentia omnis periculi peccandi talis dicitur. * Et n. 221. fol. 218. * Omnis opinio, quam licet sequi, est æquè certa, certitudine, quod illam sequendo non peccemus. * Addit verò, & benè, in se ipsa nullam opinionem probabilem habere certitudinē hanc moralem, sed ex alio iudicio adiuncto certificari intellectum de honestate actionis, & quod non sit peccatum illam elicere.

53 Et quod magis P. Francisc. Suarez de *cons. tom. 5. in 3. p. disp. 40. sect. 5.* * Dices de hoc ipso esse opiniones, an sit in iure expressa irregularitas necne? Ergo saltem quādo probabilior sententia affirmat esse expressam, id satis est, quia illa est pars tutior, quæ semper eligenda est, vt iura dicunt. Respondeo negando consequentiam, quia eo ipso, quod contraria opinio est probabilis, sufficit ad assensum practicū moraliter certum, & consequenter ad tollendum omne periculum, (attende) ac proinde non potest altera pars propriè dici tutior; vtraque enim est omnino tuta. * Sic ibi, quod prædixerat *1. 2. disp. 12. sect. 6. n. 8.* His verbis. * Quia tunc reuera non est contraria pars tutior in ordine ad conscientiam, neque ibi est aliquod dubium practicū, nec periculum. * Quo principio probat eximius Doctor licitū esse amplecti opinionem probabilem negantem actionem aliquam esse prohibitam.

34 Ex quibus deduco, pro hac opinione referri posse omnes, qui periculum peccandi excludunt ab vsu opinionis probabilis. Illust. ac Reuer. M. Acat. de Velasc. *tom. 2. ref. mor. verb. Opinio, ref. 320. n. 2. ibi: * En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque sea*

de grande imporrancia, siguièdo opinio probable, aunque sea menos segura (nempe materialiter) se obra con toda seguridad de consciencia. * M. Texeda *tom. 1. contr. Theol. Moral. lib. 1. tr. 2. controu. 9.* * Opinio probabilis, quodcūque malitiæ periculum, quod fortassis, in ipsa re, reperitur, ab ea aufert, & tollit. * M. Prado *tom. 1. Theol. mor. cap. 1. q. 4. §. 3. n. 16.* * Ad illud, quod obijcitur de periculo, benè respondet Baptista, quod est periculū maliphisici, non periculū mali moralis, & hoc periculū potest subire homo sine vlllo peccato, quia idem periculum est, cum sequitur homo opinionem probabiliorē, qui cum nō sit infalibilis, potest in re esse falsa. * Thomas Hurtado *tom. 2. ref. mor. tr. 12. n. 2085.* * Quando quis habuit rationes verè probabiles, quod non esset mortale, manifestum est, quod non commiserit mortale. * M. Petrus de Ledesma de *Pœnit. cap. 13. dub. 8.* Postquam nonnullas sententias contrarias recensuit, concludit: * Esta vltima sententia bien se ve, que es mas segura; pero todas ellas tienen su probabilidad, &c. y parece, que no ay peligro ninguno en seguir qualquiera destas sentencias. * què loquendi modum obseruant Thom. Sanchez *tom. 1. sum. lib. 1. cap. 9. n. 14.* * Quia sicut opinio probabilis, inquit, in speculatiuis est, quæ absque deceptionis, & erroris periculo amplecti licet, ita in moralibus opinio probabilis est, quam absque peccandi periculo sequi licet, &c. Nec sequens opinionem probabilem agit contra conscientiam, nec se exponit periculo peccandi sic formaliter, id est, ita vt illi peccatum imputetur, &c. Sed materialiter, id est, admittendi id, quod a parte rei peccatum est. * Et P. Vazquez *1. 2. disp. 62. cap. 9. nu. 44.* vbi ait: * Hominem sequentem opinionem probabilem, non se exponere periculo peccandi, ita vt formaliter ipsi imputetur, sed tantum periculo faciendi id, quod, in re, forsan prohibitum est. * Qui quidem Doctores, licet expressè non asserant omnes opiniones probabiles esse æquè tutas, implicitè tamen dicunt, dum omne periculū peccandi formaliter ab earum praxi excludunt. Quibus faciunt omnes, qui opinionis probabilioris, etsi minus tutæ delectum concedunt, quem proinde omnis periculi peccandi expertem docet: vt videre liceat apud M. Araujo in *decis. moral. de statu civil. disp. 9. casu 6. n. 4.* * Nec tunc (inquit) Petrus manet commissus alicui periculo exercendi ordines sacrilege. * Nèpe, quia etiam admisso, quod talis opinio in re sit falsa, coram Deo, & hominibus, liberatur per bonam fidem. * Quod ergo illi, de vsu opinionis probabilioris, quoad imputabilitatem, docent; id ipsum alij de praxi opinionis probabilis tradunt.

§. VIII.

Iudicium Auctoris circa securitatem æqualem opinionum.

55 **H**ÆC Sententia, in sensu ab auctoribus citatis intento, est omnino certa; quàm ultra rationem attactam, hæc efficaciter probat. Opinio fauens libertati moraliter certa, circa honestatem actus, æquè certo excusat à peccato, ac opinio pro lege, ut omnes Theologi concedunt (& nec Fagnanus, nec Baronius ipse negare possunt, cum ad tutiorem eligendam obligent, & tamen opinio pro libertate moraliter certa contentisint.) Sed quicumque sequitur opinionem probabilem pro libertate, habet ex alijs motiuis (possessionis libertatis, & ignorantia inuincibilis) opinionem moraliter certam, seu iudicium practicum moraliter certum de honestate actus, prout hic, & nunc, iuxta regulas prudentia exercendi, ergo quancumque opinionem probabilem eligat pro libertate, æquè tute quoad imputabilitatem operatur, ac si opinionem pro lege militantem eligeret.

56 Nihilominus licet hæc doctrina in hoc sensu verissima sit, non est cur voces *magis, & minus tuta opinionis* non retineamus, quoniam alia à periculo, tam mali physici, quàm moralis remouet, alia à periculo tantum mali moralis, quæ proinde minus tuta materialiter iure dicitur. Nec est, qui dissentiat. Ut omittam quoad formale etiam posse, in aliquo verò sensu, vnam aliam tutiorem dici: quia, quando opinio materialiter est minus tuta, dictamen conscientia moraliter certum, quod in eius praxi non sit peccatum: quando verò materialiter etiam tutior est, est euidenter certum, quia lumine naturæ notum est, sequentem opinionem pro lege, omnia contraria pro libertate, non peccare: ergo in hoc legitimo sensu, opinio pro libertate minus tuta formaliter dici potest. Cæterum licet dictamen practicum dirigens operationes pro lege, magis certos, & securos nos reddat de licito vsu opinionis, & de vitando peccato, quàm dirigens operationes pro libertate; & in hoc sensu omnes opiniones non sint æquè tuta; tamen quoad imputabilitatem, si reflexio, ut potest, fiat supra effectum moralis certitudinis iudicij practici, euidenter omnino cuique erit, sequentem dictamen moraliter tantum certum non peccare. Quia propter reflexione facta omnes sunt æquè tuta, & æquè securum reddunt operantem.

57 Quod sic facile probo. Deus non iubet impossibilia, sed de omnibus agibilibus

habere dictamen physicè, vel metaphisicè certum est impossibile, ergo ad rectè operandum id habere non iubet. Ergo solum exigit dictamen moraliter certum. Ergo, qui eo ductus operatur, non peccat. Omnes istæ consequentia sunt euidenter, quia ex præmissis euidentibus deducuntur. Ergo euidenter metaphisicè est, operantem cum iudicio practico, solum moraliter certo de honestate actus, non peccare. Neque hoc Dom. Fagnanus, neque ipse Baronius inficiari potest. Unde inferes, quod licet certitudo dictaminis practici quoad operationem pro lege, maior sit, utpotè metaphisica, quàm certitudo dictaminis dirigentis ad operandum pro libertate, utpotè moralis tantum, conclusio tamen illa ex præmissis certis, & euidentibus, ut supra deducta, nempe, quod peccatū æquè euitet, qui sequitur dictamen practicum moraliter tantum certum de honestate actus, ac qui dictamen certum metaphisicè, æquè euidenter est in vtroque casu, & certitudinem metaphisicè continet: idèoque in hoc sensu omnes opiniones probabiles ratione iudicij adiuncti, de quo supra, æquè tuta sunt. Nec aliud intendunt huius opinionis patroni.

58 Ex dictis patet responsio ad ea, quæ Vvendrochius in *Notis ad epistol. 5. Prouincialem Montaltij*, contra nostram sententiā, congerit argumenta. * Spondent (inquit) casuista, probabilem opinionem etiam falsam (scilicet re ipsa, & coram Deo) sequentibus omnimodam securitatem. Magnificum promissum, &c. Quæro igitur ex casuistis: hoc ipsum dogma, an omnino certum sit, an verò tantum probabiliter verum? Certum esse, si respondeant, pergam quærere, unde nam ista, ut ita loquar, certitudinem reperant? An ex scriptura? At multis Scripturæ locis impugnatur hoc dogma. An ex patribus? Qui possent hoc dicere casuista, qui nullum pro eo Patrum testimonium obtulerint, cum manifestè à D. Thoma hoc commentum explosum fuisse, antea patuerit. * Sic Vvendrochius, apud Franciscum Bonæ Spei *dub. 7. nu. 223. & 311*. Sed his iam satisfactum est: fide enim diuina constat, inuincibilem malitiæ ignorantiam excusare à peccato, & Deū impossibilia non iubere. Quæ duo principia lumine etiā naturæ notissima sunt, & pluribus scripturæ, & patrum testimonijs contralansenistas à non paucis comprobata. Præterea nos sæpè habere ignorantiam inuincibilem malitiæ agibilibus, vel euidenter nobis est, vel inuincibiliter iudicamus, ac proinde eodem prorsus modo res se habet, ac si ignorantia illa re vera inuincibilis esset. Insuper euidenter est, & ex definitis euidenti etiam consecutione deducitur, certitudinem tantum moralem de vitando peccato, quæ ex cōiecturis, & probabilibus fundamentis

mentis generatur, sufficere ad licitè operandum, & ita expressè fatentur aduersarij; in re autem præsentem plura eiusmodi concurrunt ad apprehensionem suam talis iudicij, ut constat ex argumentis pro licito vsu opinionis practicè probabilis supra confectis. Merito ergo omnimodam securitatem iuxta illam operantibus spondemus, sicut omnes Theologi antiqui sponderunt omnibus, qui opinionem probabiliorem, etsi minus tutam pro libertate amplecterentur. Et sicut modo spondent Dom. Fagnanus, & Baronius, omnibus, qui opinionem moraliter certam: cum tamen vtraque re ipsa, & coram Deo falsa esse possit. Quibus non dissentire D. Thom. D. Antoninum, D. Albertum Magnū, D. Bonauenturam, & alios Ecclesiæ Patres, Pontifices, & concilia, cum opiniones plures fauentes libertati, relictis tutioribus pro lege, sequuti fuerint, euidentissimum est, & collatis locis supra demonstratum.

§. IX.

Obiectiones contra æqualem securitatem opinionum diluuntur.

59 **O**Bijcies 1. In physicis, qui distat à fouea per quatuor passus, remotior est à periculo incidendi, quàm qui distat per duos, ergo in opinionibus magis distabit à periculo peccandi formaliter, qui sequendo opinionem pro lege restituit, quàm qui adhærendo opinioni contraria pro libertate non restituit. Respondeo, concessio antecedenti, negando consequentiam; quia in physicis periculum materiale, & formale incidendi non distinguuntur, secus in moralibus, ubi materiale peccati à formali distinguitur. Sic, & benè respondet Illustrissimus Episcopus Quitensis Montenegro in *Doctissimo suo itinerario supra citato lib. 5. tract. 4. resol. 20. num. 9. fol. 559*. * Esta cercania (inquit) solo es de caer en culpa material: esto es, esta mas cerca de lo fisico del peccado, no de lo formal, porque como este se regula por la conciencia que dista, v.g. se puede no restituir. Tã lexos estã de peccar formal, y maliciosamente, como el que sigue la opinion mas probable, que dize que restituya. * Quæ securior etiam est, nempe materialiter, ut supra explicui. Quod optimo exemplo ipse explicat dicens: * Como si Dios reuelasse al que dista del rio ocho pasos: y asimismo al que dista solos dos, que ninguno dellos caeria en el, tan seguro estaria el vno como el otro, aunque físicamente, mas cerca estaria el que dista dos pasos. * Hæc est genuina huius argumenti solutio, non ea, quæ

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

adhabet Ioannes Sanchez in *sele. disp. 44. num. 66*, dicens: Disparitatem esse. * Quod in moralibus voluit Deus nullum periculum incidendi in culpam incurrere operantem iuxta opinionem probabilem. * Sed non placet, quia non in promissionem Diuinam, hæc immunitas à peccato reducenda est: licet enim ex reuelatis circa ignorantiam inuincibilem, & circa præcepta ad possibilia tantum; per legitimam consequentiam hoc deducatur, ut vidimus: infertur tamen etiam euidenter ex eisdem principijs, prout lumine naturæ notis, & ex alijs reflexis. Quæ Moraliter euidentia circa licitum hic, & nunc à peccato prorsus excusat.

60 Obijcit 2. Baronius 1. part. contra *Caramuelem, disp. 1. sect. 2. art. 3. §. 1*. * Opinio tuta ea est, quæ ab omni periculo salutis, & peccati est remota, atqui plures opiniones, & ferè omnes, quæ stant pro libertate contra legem licet sibi contrarijs probabiliores, vix vnquam carent periculo peccati: Ergo tuta non sunt. Respondeo, opinionem tutam esse, quæ caret periculo peccati formalis, etsi à periculo materialis peccati remota non sit: aliàs non solum ferè omnes, ut ait Baronius, sed nulla pro libertate opinio, etsi moraliter certa, tuta esset; quia omnes, etsi moraliter certæ, possunt, re ipsa, & coram Deo, esse falsæ; nam, ut ibidem Baronius benè inquit, * certissimum est Aristotelis dictum: falsum interdum magis speciem veri, quàm ipsum verum habere. * Nulla ergo opinio, quæ stat pro libertate contra legem, caret periculo materialis peccati, quantumuis moraliter certa nobis appareat. Unde miror Fagnanū, & Baronium, aliosque recentiores, qui toris nixibus hac tempestate ad hanc opinionem intrudendam conspirarunt, non animaduertisse, instari euidenter posse, pluribus exemplis, quibus demonstratur opiniones, quas D. Thomas, Scotus, Caietanus, & reliqui antiqui Theologi sequuti sunt pro libertate, periculo mali physici, seu materialis peccati carere non potuisse, & tamen certissimum est, innumeras opiniones huius admisisse, & quidem, ut probabiliores tantum. Quia, ut ex eorum scriptis quisque facile experi poterit, nullus eorum suas opiniones moraliter certas vocat, & rarò posset, cum contraria pro lege probabilitate non careant: sentiunt ergo tutas esse licet moraliter certæ non sint. Nec ego audierunt aliud insinuarè, nedum assertiuè pronuntiare. Quinimo addit Caramuel in *Apostolog. de probabil. epistol. 2. numer. 88*. Vnum valde notandum nimirum non solum esse verum opiniones probabiles omnes esse æquè tutas, sed inter probabiles, quæ benigniores, per accidens esse tutiores, quia fragilitati humanæ,

facilius est benignam exequi, ergo perac-
dens opinio benignior est tutior. Cui facit il-
lud Sylvestri *verb. Confess. 1. n. 3. q. 2.* * Licet
sit tutius, v. gr. statim habita opportunitate
confiteri, quam differre, non tamen tutius est
tenere, quod sic obligemur. Quia viri timo-
rati haberent maximas occasiones peccan-
di. * Probatur 2. Quia ipso Baron. testante,
disp. 2. contra Caramuel. sect. 1. art. 3. fol. 136.
Tuta est sententia, quæ pro libertate negat ne-
cessitatem contritionis perfectæ ex præcep-
to, aut medijs efficaciam necessariam ei, qui in
articulo mortis sola attritione ad Sacramen-
tum accedit. Insuper tuta est opinio, quæ stat
pro libertate contra legem, negans, amissa
per peccatum læthæ gratia, illius reum de-
bere statim per contritionem, vel confessio-
nem à peccato exurgere. Et tamen eiusmodi
opinionem remota non sunt ab omni pericu-
lo salutis, & peccati materialis; si enim falsa
coram Deo sint, qui sola attritione confessus
decedat, damnabitur: & materiale peccatum,
sicut & alias opiniones probabiles sequitur,
operando contra legem (si re ipsa existat) in-
currerit. Ergo ut opinio sit tuta, non requiri-
tur, quod ab omni periculo salutis, & pecca-
ti remota sit: hoc enim, nec moraliter certa
carer.

61 Instat Baronius argumento, quod no-
uum, validissimum, & demonstrationis vim
habere, iactat loco supr. citato fol. 26. * Mul-
to tutius est, imò, & prorsus necessarium, è
duabus opinionibus probabilibus eam elige-
re, quæ nullum habeat dubitandi locum, seu
cui nulla subsit suspicio, illicitam esse rem,
quam probat, & hoc sit evidentissimum, at-
qui quoties una opinio probabilis stat pro le-
ge, altera verò pro commodo, vel libertate,
ab illa, evidens est lumine naturali, abesse
omnem peccati dubitationem; ab ista
verò nunquam tolli omnino potest: ergo pri-
ma tuta est, & eligenda; altera verò abijci-
da, ut dubia, & periculosa. * Sed contra euidè
ter ad hominem; quia opiniones, quas ipse
numero præcedenti, ut tutas eligit, tales non
sunt, quæ nullum habeant dubitandi locum,
& quæ nulli subesse possint suspicioni, illicita
m esse rem, quam probant; nec nisi temere
dici potest oppositum esse evidentissimum,
cum grauiissimi Doctores disideant. Contra
secundò: quia viginti opiniones D. Thomæ,
quas 7. 5. §. 2. (relictis alijs) in exemplum ad-
duximus, tutæ sunt, eligique possunt absque
villo periculo peccandi, & tamen cum Doc-
tores alij reclamant, nulla est, quæ dubitan-
di locum non relinquat, & cui aliqua nõ sub-
sit suspicio de re illicita quam probat: Ergo
ut opinio sit tuta, non requirit eiusmodi cõ-
ditiones. Ex quo etiam aperta convincitur
fallitatis definitio opinionis tutæ ab isto Neo-

therico conficta, tum vbi supra, tum *disp. 2.*
sect. 1. art. 3. §. 1. fol. 142. vbi ait: * Opinione
tutam eam esse, quæ argumentis, quantum
materia moralis patitur, validis fuit, nulla
aliunde ratione, aut opinione colliditur. *
Hoc enim opinionibus D. Thomæ supra me-
moratis non competit; & tamen tutas esse,
nec Baronius ipse inficiabitur. Contra cen-
que; quia nulla opinio moraliter certa pro li-
bertate talis est, ut ab illa, evidens sit lumine
naturali, abesse omnem peccati dubitationem,
qua evidentissimum est carere opinione pro
lege; & tamen opinio illa pro libertate tuta
est: non ergo abijcienda, ut dubia, & pericu-
losa, & altera necessariò præferenda. Neque
ad excusandū à peccato quidquam facit ex-
cellus ille evidentis methaphisicæ ad mora-
lem, nec quod opinio pro lege evidenti cer-
titudine à peccati etiã materialis periculo re-
motissima sit; secus opinio pro libertate; quã
doquidem vtraque omne periculum peccati
formalis excludit: ex quo capite quoad im-
putabilitatē æquè tutæ dicuntur. Argumentū
igitur Baronij, nec vim demonstrationis habet,
nec validissimū est, sed imbelles prorsus.

62 Et ut luculētius pateat, in ipsius re-
torqueo, ex his, quæ tradit *disp. 2. sect. 1. art.*
3. §. 2. fol. 153. vbi ait: * Improbabiles pro le-
ge opiniones magis sunt certæ honestatis, &
securæ, quàm quæcumque à Caramuele, &
à Diana probabilissimæ pro libertate invec-
tæ. * At qui opiniones probabilissimæ pro li-
bertate tutæ sunt, secundum communissimã
Theologorum sententiam, & iuxta ipsum Ba-
ronium, quando contrariæ pro lege sunt im-
probabiles: ergo in hoc saltem euentu æquè
certum est, non peccare, qui illas sequitur,
acqui improbables pro lege, licet tutiores:
ergo cū periculo methaphisicè inæquali vi-
tandi malum phisicum, seu materiale pecca-
ti, rectè cohæret æqualis securitas non pec-
candi, seu opiniones esse æquè tutas quoad
imputabilitatem. Hanc ergo æqualem secu-
ritatem conuenire asserimus cuiuscumque opi-
nioni probabilis circa licitum, ratione ultimè
iudicij moraliter certi de eius licito delectu
hic & nunc. Neque aliud contendunt Doctores,
dum omnes opiniones probabiles circa
licitum æquè tutas quoad imputabilitatem
docent. Et miror Baronium aliter intellexisse
vbi supra, dum recensitis quibusdam opi-
nionibus pro lege, quas improbabiles esse di-
cit, cõcludit: * Audebit ne Caramuel iuis pro
libertate opinionibus eam securitatem asse-
rere, quam vendicamus validè opinionibus
pro lege stantibus? O Baron! sed nec tu au-
des, & tamen his contrarias pro libertate,
quas ibi recenset, æquè tutas, quoad im-
putabilitatem habes. Quid
da hæc?

QVÆSTIO VII.

Vtrum Regij Consiliarij in imponendis tributis
teneantur eligere probabiliorē opi-
nionem?

1 **Q**uæstionem hæc in terminis at-
tigit Diana 1. part. tract. 3. de
Parlamento, resol. 20. & partē
negatiuam probabilem putauit, plures pro
illa referens, Morla, Lorcam, Hurtado, Mar-
tinez, Alvarez, Delrium, & Hieronymum
Garcia, quam etiam tenent Petrus de Nauarra
de reitut. lib. 3. cap. 1. num. 268. & 296. &
M. Barnabas Gallego, tract. de *consc. probabi-*
li circa Regem, dub. 19. vbi ait: * Si iniquitas
vtrum Rex in imponendis tributis sequi pos-
sit opinionem probabilem? Respondeo affir-
matiuè: quia non debet esse peioris conditio-
nis, quàm reliqui, qui possunt iuxta probabi-
lem opinionem operari. * Et pro hac senten-
tia plures stare, fatetur Ioannes Sanctius in *Se-*
lectis, disp. 44. num. 48. propè finem, quos re-
tulisse, dicit *disp. 33. num. 35.* vbi Corduba,
Malderus, Antoninus, Vega, Salon, Moure,
& alij. Et in genere idem sentit M. Acatius
de Velasco *tom. 2. resol. Moral. verb. Opinio,*
resol. 316. & 320. num. 2. vbi sic: * En todas
las materias, y en qualquier negocio, aunque
sea de grande importancia, siguiendo opiniõ
probable, aunque sea menos segura, se obra
con toda seguridad de conciencia. * Et Pas-
qualigus *decis. 26. num. 3.* * Censeo igitur vni-
uersaliter, & semper licitum esse, sequi quam-
cumque opinionem, etiam minus probabilem,
in quacumque materia, absque limitatione,
ita ut quando est illicitum aliquid fieri, ideo
illicitum sit, quia non adest opinio probabi-
lis, quod sit licitum: quod debet intelligi, quã-
do opinio se habet, ut regula operandi, nec
transit in obiectum electionis. * Sic ibi.

2 Huius sententiæ fundamentum est, quia
Regis Consiliarij sunt iudices inter bonum
commune, & vassallos Regis; atqui iudex po-
test ferre sententiam, secundum opinionem
probabilem relictam probabiliori circa ius par-
tium: ergo in imponendis tributis non tenen-
tur eligere probabiliorē opinionem. Hoc
fundamento ductus Diana probabilem pu-
tauit hanc doctrinam, pro qua vltra supra ci-
tatos adducit omnes Doctores, qui asserunt,
iudicem in ferenda sententia non teneri am-
plecti opinionem probabiliorē circa ius par-
tium. Quam ipsemet Diana pluribus in locis
amplectitur 2. part. tr. 13. *resol. 3.* cum Lorca,
Alvarez, Ioanne Sanctio, Triviño, & Delrio,
asserente, esse communem casuistarum, & p.
9. tr. 8. *resol. 62.* cum Francisco de Lugo, Di-
castillo, & alijs, & p. 11. tr. 2. *resol. 60.* cum

supra viginti alijs Doctoribus. Quibus adde
Thomam Hurtado *tom. 1. tract. 3. cap. 6. re-*
sol. 44. num. 314. vbi ait: * Ferè omnes conve-
nire, & Verricelli *tom. 1. quæst. tract. 2. q. 15.*
vbi plures.

3 Eandem tuentur viri alij doctissimi
M. Serra 2. 2. *tom. q. 67. art. 3. dub. 2.* * Dicen-
dum est septimo, posse iudicem sententiam
ferre secundum opinionem probabilem, &
non requiri, ut eam ferat secundum proba-
biliorem. *

4 Mag. Thomas Villar in 1. 2. *tract. poster.*
de consc. 4. part. 8. §. fol. 785. * Iudex in senten-
tijs ferendis, sequi potest opinionem proba-
bilem, probabiliori relictam, etiam contra pro-
prium opinionem, dummodo probabilitas sit
circa ius, non verò circa factum. *

5 Mag. Franciscus Lopez de Texeda Sâl-
manticensis Sacræ Theologiæ professor *tom.*
1. contr. Moral. rheolog. lib. 1. tract. 2. contr.
7. num. 7. ibi. * Dicò secundò ex duabus opi-
nionibus probabilibus ex parte iuris, potest
iudex ad ferendam sententiam, probabiliori
dimissa vti probabili, si vera credat eam
probabilem esse. *

6 Mag. Tapia Archiepiscop. Hispalens.
in *Catena Moral. q. 8. art. 17. n. 7.* * Inter opi-
niones autem inæquales, probabile est, quod
iudex potest eligere minus probabilem, & c.
Quia si non posset sequi minus probabilem,
non esset dicenda probabilis, atque adeò, nec
minus probabilis, sed improbabilis.

7 Mag. Barthol. de Medina 1. 2. q. 19. *art.*
6. dub. penult. ad vltim. * Quando sunt duæ
opiniones in iure, altera probabilis, altera ve-
rò probabilior, licitum est iudici probabilem
amplecti.

8 M. Gregor. Martinez Segouienensis *tom.*
1. in 1. 2. p. 2. 7. 29. art. 6. dub. 6. conclus. 2. fol.
mibi 1067. * Etiam iudex in sententijs feren-
dis potest sequi opinionem probabilem, re-
lictam probabiliori, etiam contra propriam opi-
nionem, dummodo probabilitas sit circa ius,
non verò circa factum, quia circa factum te-
netur sequi, quod probabilius est. *

9 Mag. Petrus de Ledesma in *sum. tom.*
2. tract. 8. de iust. commut. cap. 22. p. si 11. con-
clus. diff. 2. ibi. * La segunda dificultad es
mayor, quando una de las opiniones de dere-
cho es mas probable, si es licito en tal caso,
que el Iuez siga la opinion probable, dexando
la que es mas probable, & c. A esta dificultad
se responde, ser mas probable, estando en de-
recho Diuino, y natural, ser licito, que el Iuez
siga la opinion probable, dexado la mas pro-
bable. Esta sentencia tiene Medina, y Orella-
na, y otros muchos Autores, particularmē-
te los discipulos de Santo Thomas. * Hac
Ledesma.

10 Ex quibus evidenter deducitur Regios
Con-

Consiliarios, secundum communem sententiam præfato principio innixam, in imponendis tributis, non teneri eligere probabiliorem opinionem, cum enim inter ius Regis, & vassallorum, iudices constituantur quo ad iustitiam tributis, si opiniones circa ius dissideant, poterunt communi sententiæ inhaerentes, quæ maluerint, etiam minus probabilem amplecti. Quia propter ad aliud principium recurrendum est, ut contrariam sententiam, ut probabiliorem tueri possimus.

11 Quidquid ergo sit de probabilitate præfate sententiæ, quando opiniones versantur circa ius, (cuius contrariam, scilicet, teneri iudicem in conscientia iudicare secundum probabiliorem tuentur Vazquez, Filiucius, Reginaldus, Valentia, Becanus, Torres, Layman, Azor, Tannerus, Thomas Sanchez, Sotus, Bañez, Sylvester, & alij apud Dianam 1. part. tract. 3. resol. 20. & apud Verricelli tom. 1. quest. Moral. tract. 2. q. 15.) Asserendum nobis est, Ministros Regis in imponendis tributis teneri eligere opinionem probabiliorem circa iustitiam illorum. Ratio est, quia diversitas opinionum circa iustitiam tributis, non versatur circa ius, sed circa factum, an scilicet causa occurrens, quam Princeps repræsentat ad impositionem tributis, sit sufficiens ad illud imponendum, attentis circumstantiis boni communis, & facultatum vassallorum. Ergo si omnibus pensatis Ministri Regis, qui iudices constituuntur inter bonum commune, cui Princeps cõsultat, & populum, probabilius iudicent causam non esse sufficientem, vel facultates non suppetere, & ideo tributum fore iniustum; tenentur opinionem, quam probabiliorem iudicant, amplecti: sunt enim opiniones circa factum, in quibus iudices non habent delectum, sed ad probabiliorem eligendam adstringuntur, secundum communem Theologorum sententiam, cui Doctores supra citati subscribunt, constituentes, & merito discrimen, quando versantur circa ius, & quando circa factum, ut bene advertit Verricelli tom. 1. tract. 2. q. 19. num. 11. vbi sic: *Advertendum denique, quod quamvis multi doceant, omnia probabiliori opinione iuris, posse iudicem secundum probabilem ferre sententiam, at secus est in opinione facti, nam debet secundum probationes probabiles ferre sententiam in causa civili, etiã contra possessorem, &c. Ita Villalobos, Garcia, Ioannes Sanchez, Sayrus, Salas: ratio discriminis est, quia Respublica obligat iudicem ad ferendam sententiam secundum allegata, & probata quoad factum. At quoad ius committit iudicis doctrinam, ac prudentiam iurium interpretationem. *Quod esse manifestum, ait Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 44. num. 51. §. in secundo statu. Et in hoc omnes

convenire, dicit Machado tom. 2. lib. 6. p. 1. 2. tract. 1. docum. 6. fol. mihi 371. ibi: * Todos los Doctores convienen, en que està el Iuez obligado, sin duda, à sentenciar en las causas civiles, por la parte, que en materia del hecho tuviere mas probable opinion en su favor; esto es, mas eficaz probança, con que se probò el hecho. * Hoc principio solidius alijs, hæc sententia suaderi videtur: quæ omnes Doctores Societatis tuentur, licet ex diversis convicti, ut videre licet apud Bardi tr. de consc. discept. 4. cap. 25. & apud P. Andræã Mendo in doctissima statuta opinionum moralium, dissert. 6. q. 1. num. 11. Apud quos P. Vazquez, P. Azor, P. Layman, P. Bussenbaum, P. Reginaldus, P. Valentia, P. Dicastillo, P. Castro Palao, P. Brofferus, Cardin. de Lugo, & alij. Quibus adde omnes, qui asserunt, iudicem semper in causa civili teneri eligere opinionem probabiliorem circa ius, nedum circa factum. Quam pluribus citatis docet Henriquez de Pontificis Romani clauæ, lib. 4. cap. 18. num. 4. Alias (inquit in Gloss. litt. H.) ferè semper liceret iudici sententiam ferre pro amico, & pretium offerente. Quo nil esset perniciosius in praxi. * Et solidè probant Dicastillo lib. 2. de iust. tract. 20. disp. 3. dub. 5. n. 94. Cardin. de Lugo tom. 2. de iust. disp. 36. n. 92. Pat. Bardi vbi supra, cap. 17. num. 10. dicens contrariam sententiã (etiã si circa ius tantum opiniones versentur.) esse improbabilem, & falsam, & Thomas Sanchez in summ. tom. 1. lib. 1. cap. 10. Nec hanc sententiã unquam retractavit, ut ei imposuit M. Araujo, in decis. Moral. de statu civil. disp. 9. casu 6. n. 2. dicens: * Hæc sententia sustinenda est cum Bannesco, Maldero, Filiucio, Becano, Tanner. & Thom. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 1. cap. 10. licet postea (attende) in Selectis, disp. 44. num. 50. à priori sententiã recesserit, * sed miror virum doctum, & eruditum eò delapsum, ut Ioannem Sanct. cum Thom. Sanchez confuderit. Selectas disputationes Ioanni restituat, & Thomam nullibi contrarium habebit.

§. Vnicus.

Corollarium.

12 **E**X Dictis inferes, omnino reiiciendam sententiam, quam probabilem putavit M. Serra 2. 2. q. 67. artic. 3. dub. 2. §. Dicendum est septimo. Quæ siue opiniones versentur circa ius, siue circa factum, concedit iudici liberum delectum opinionis minus probabilis: Sic enim scribit: * Non est improbabile, tam in causis civilibus, quam in criminalibus, posse iudicem sequi ex opinionibus probabilibus ex parte iuris, aut facti, quam maluerit; non solum, si æquè probabilis

QVÆSTIO VIII.

An subditi habentes opinionem probabilem de iniustitia tributis, à solutionis onere exemptantur?

1 **Q** Vando certum est, tributa esse iusta, & vtiliter expendi, communis sententia tenet, debere in conscientia solvi, etiam ante omnem iudicis sententiam; ut patet ex illo ad Rom. 13. Cui tributum, tributum, &c. Quam ad eò certam, ait Sanchez in consilijs, lib. 2. cap. 4. dub. 1. num. 8. & 9. * Vt Castro contrariam errorem appellet. * Vnde fit omnino reiiciendus Angelum, Nauarrum, Bejam, Duardum, & alios apud Dianam 1. p. rr. 10. resol. 19. Item Sayrum, Faraonium, & Ioannem Sanchez apud Bossium 1. p. §. 24. num. 290. & 296. qui oppositam sententiam amplectuntur, existimantes tributa, & vectigalia esse leges pœnales, quas in conscientia non obligare autumat, non advertentes, Rempublicam ex contractu debere Principi congruum dignitatis subdium.

2 Difficultas ergo solum est: An quando non est certum tributa esse iusta, teneatur subditi in conscientia solvere? Negant plures, quos citatos sequitur Verricelli tom. 1. quest. tract. 2. quest. 3. 2. num. 5. Petrus de Navarra, lib. 3. de restit. cap. 1. num. 267. Salon tom. 1. q. 5. art. 4. controu. 2. Malderus 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 4. §. Dico 6. Et alij, quos refert Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 33. num. 35. * Inter quos (inquit) est Angelus, Sylvester, Armilla, Caietan. Aragon. Gabriel Rodriguez, id dicens de nouis tributis, Villalobos, & alij. * Quibus adde Ludouicum Lopez, Vegam, D. Antoninum, & alios, quos citatos sequitur ipse Sanchez, disp. citat. asserentes, subditos habentes opinionem probabilem, quod tributum sit iniustum, non peccare non solvendo, quos refert Ioannes Martinez de Prado tom. 1. quest. cap. 1. q. 7. §. 10. Et sequitur M. Barnabas Gallego tract. de consc. probab. circa Regem, dub. 19. dicens: pro hac opinione stare D. Anton. & Ludouic. Lopez, & ei fauere Caietanum, Sylvestrum, & Armillam, & teste Læsius lib. 2. de iust. cap. 33. num. 67. Est communis Doctorum, quibus ipse nonnullis citatis cõsentit. Plus addunt alij nempè, dubitantes de iustitia tributis non teneri solvere, ita cum Caietano, & alijs M. Texeda tom. 1. controu. tr. 1. diff. 26. nu. 3. Et de nouis tributis loquens tenet Molina tom. 3. de iust. tract. 2. disp. 274. & apud illum, Caietanum, Sylvester, Gabriel, & Medina, quos sequitur M. Ioann. de la Cruz in direct. part. 1. q. 7. art. 3. dub. 1. concl. 2. Vbi ad argumentum; quod in dubio præsumendum

13 Adde, quod licet citati Recentiores probabilitatem aliquam extrinsecam præfate contra communem opinioni conciliare possent (quod ego non admitto) nihil minus ministri Regij illi adhærere non possent, quia iudices contra communem sententiam iudicantes, etsi opinionem vnius, vel alterius patrocinio munitam sequantur, peccare mortaliter, & teneri parti restituere, tenent communiter Doctores, quos citatos sequitur Verricelli tom. 2. quest. Moral. tr. 2. q. 1. 16. Quod probat ex receptissima, & antiquissima omnium Tribunalium consuetudine, quam habere vim legis, vbi deficit lex, tradunt Bald. in cap. Ne inuitaris, & alij communiter. Ex quo principio docent, iudicem, contra communem sententiam ferentem puniendum in Syndicatu, & compellendum parti restituere, & præsumi per ignorantiam iudicasse. Pro qua opinione Ioannes Maria Corasius in tr. de com. opinion. lib. 3. tit. 8. num. 16. infinitos Authores citat, dicens, hanc opinionem non habere contradictoriam.

22) 9 (X) 9 (22)

dum est pro Rege; responder, hoc debere intelligi, quando non agitur, de interesse ipsius Regis.

3 Cæterum, si opinionibus his standum esset, vix occurreret casus, quo obligatio solvendi tributa subditos teneret; quia vix vllâ Gabellam esse iustam, tradit Caietanus, *verb. Vectigal. cap. 3.* Et omnes ferè dubias esse M. Fumus, *verb. Gabella, num. 16.* Et omnia noua vectigalia, & veterum noua incrementa, nisi constet de eorum iustitia, præsumi iniusta, ac proinde in conscientia non deberi, tradunt Caietan. Syluester, Fumus, Aragon, Gabriel, Driedo, & alij apud Lessium *lib. 2. cap. 33. dub. 8. num. 63.* & iniustum esse tributum, quod imponitur solvendum ex rebus, quæ communiter ad vsum vitæ humanæ emuntur, vt ex pane, vino, oleo, & carne, tuetur apud Lugo *tom. 2. de iust. disp. 36. sect. 2. num. 24.* Caietan. Tabiena, Sotus, Ledesma, Zanardus, & alij, quos refert etiam Diana *part. 2. tract. 3. resol. 28.* Vnde, si probabilis opinio de iniustitia tributi, vel dubium circa iustitiam, sufficeret ad eximendum ab onere solutionis, & sola certitudo iustitiæ ad solutionem constringeret, vix, quoad noua saltem tributa, casus occurreret, quo vassalli constrictos se agnoscerent.

4 Dicendum ergo est, subditos teneri tributa solvere, nisi euidenter appareant iniusta. Ratio est, quia impositio tributi se habet veluti sententia iudicis pro bono communi contra vassallos; atqui priuatus re sua per sententiam, tenetur ei parere, etiam si probabilis, imò & probabilius sibi oppositum appareat; ergo similiter in nostro casu. Sic M. Soto *de iust. lib. 4. q. 6. artic. 4.* sentit P. Vazquez *opusc. de restit. cap. 6. §. 3. dub. 5. 78.* dicens, teneri parere, * & standum iudicio superioris, nisi præferat vectigalia Tyrannidem. * Cōfirmatur ex doctrina cōmuni Doctorum apud Sanchez *in summ. lib. 6. cap. 3. num. 5.* quos ipse sequitur, asserentes, vt subditos teneatur obtemperare, sufficere non sciat euidenter esse iniustum, & extra limitet potestatis superioris, id quod iubetur. * Quæ (inquit) sententia constat ex S. Augustino, * & docent viginti alij auctores, quos ibi refert. Cuius ratio est, quia in casu dubij, melior est conditio superioris, vt potè qui in possessione potestatis præcipiendi existit, qua spoliandus non est, nisi vbi cōstituerit, limites suæ potestatis excedere, rem iniustam præcipiendo. Ergo, cum Princeps sit in possessione potestatis imponendi tributa, quando, iuxta probabiliorum Ministris opinionem, iusta censeantur, nequibunt subditi ab onere parendi eximi, dum euidenter non appareant iniusta, & consequenter potestatem Principis excedere. Licet enim subditi sententiam ipsius fauentem probabiliorum cen-

seant; semper tamen pro Rege præsumendum est; nec in dubio contra illum consulendum; vt optimè ait Vazquez *sup. num. 78.* Et clarius §. 1. *dub. 2. num. 26.* dicens, requiri ad excusationem ab onere, * vt illis certò constet iniustitia * & facit cap. *Cum ad aures de tempor. ordin. & cap. Quod culpatur 23. q. 1.* In quibus dicitur, in dubijs sententiæ superioris faciendū esse. Quod de dubijs, in quibus sunt Doctorum opiniones, & graues rationes, exponit Sanchez *de Matrim. lib. 2. disp. 14. num. 2.* Nam quod in dubio stricto, subditi teneantur, est communis Doctorum apud Ioannem Sanchez *in Selectis, dis. 33. num. 37.* vbi ferè centum auctores refert. Qua propter Terillus *in aureo suo opere de opin. probab. q. 28. fol. 569. num. 47.* dixit, non esse probabile, quod subditus non teneatur obedire superiori præcipienti rem probabiliter licitam: idemque dicendum, quando dubitaretur, an res præcepta esset licita necne? Quia debita obedientia se extendit ad necessaria ad gubernationem, ac proinde tenetur sequi opinionem Superioris. * Nam totum regimen subverteretur, si subdito reclamare liceret, dicendo rem præceptam sibi probabilius videri, aut illicitam, aut talem, quam superior non possit præcipere. *

5 Denique hæc sententia probatur ex principio illo per se noto; bellum esse non posse iustum materialiter ex vtraque parte: ex quo euidenter deducitur, si certum fuerit, Principem, & eius Ministros posse imponere tributa, certum etiam fore, subditos ad solutionem obligari: alias inane, & ridiculum esset præceptum, cum vim obligandi non haberet: mandatam enim, & obedientia sunt correlatiua. Cum ergo ex communi Theologorum sententia, sine controuersia sit, Principem posse tributa imponere, si iuxta probabiliorum opinionem iusta censeantur: eadem certitudine tenendum est, subditos ad sic imposita solvenda, adstrictos manere.

6 Secus verò esset, si Ministri Regij opinio probabiliori omiffa, minus probabilis, circa iustitiam tributi, sequentes illud imposuissent: tunc enim cum probabile tantū esset, tributum imponi potuisse, locus maneret opinioni contrariæ ex parte subditi, quæ ab onere solutionis illum eximeret. Quam tumentur M. Gallego *de conscientia probabili, dub. 19.* & de conscientia dubia, *dub. 99.* Et pluribus citatis Diana *1. par. tract. 3. de Parlām. resol. 21.* Nauarra, Lessius, Reginaldus, Megala, Salon, Malderus, Trullench, Cardin. de Lugo, & alij, quos citat, & cum limitatione sequitur M. Prado *tom. 1. quest. Moral. cap. 1. de consc. q. 7. §. 10.* pro casu, scilicet, quo magis probabile sit, tributum esse iniustum; secus si æquè tantum probabile. Quamvis enim bel-

bellum iustum materialiter ex vtraque parte omnino repugnat, non tamen est inconueniens, quod stante opinione vtrinque probabili, quia invincibiliter ignoratur, quæ sit in re vera, detur formaliter iustum ex vtraque parte. Vnde Princeps suam opinionem probabiliter sequens, iustè probabiliter imponit, (iuxta opinionem plurium, quos præcedenti quæst. adduximus) & subditi similiter contrariam, aut probabilem, vt plures volunt, aut probabiliorum, vt concedit Prado cum M. Ludonico Lopez, iustè negant. Et in hoc sensu intelligendi sunt Doctores omnes, qui subditum habentem opinionem probabiliter de iniustitia tributi excusant ab obligatione solvendi. Supponunt enim Principem non certo iure; sed ex probabili tantum opinione gabellam imposuisse.

7 Hinc deduces, quid censendum de censura Vincentij Baronij *in opere contra Amadæum, disp. 1. sect. 1. §. 2. fol. 20.* Vbi has opiniones * periculosissimas * appellat; eo quod iustum bellum ex vtraque parte accendant. Sed vir doctus non advertit, Doctores omnes admittere, ex conflictu opinionum, dari posse iustum bellum formaliter ex vtraque parte, & solum negare iustum materialiter, scilicet sine eo quod ex parte aliqua sit error, siue ignorantia invincibilis veritatis. Vt videre licet apud Dianam *6. part. tract. 4. resol. 24.* Et in re præsentis, negari non potest a Thomistis quæst. præcedenti citatis, qui ex opinione probabili, tributa iustè imponi, defendunt: imò nec ab illis, qui ex sola probabiliori. Quia ex vna parte concedunt Ministros Regios sequentes opinionem, quam probabiliorum iudicant, circa iustitiam tributi, posse illud imponere, & ex alia tumentur, subditos habentes sibi probabiliorum contrariam opinionem de iniustitia talis tributi, posse non solvere. Opinio enim, quæ probabilior visa est Ministris Regis, minus probabilis alijs viris doctis, & probis videri potest, & cum subditi possint suam probabiliorum opinionem amplecti, ab onere solvendi eximentur, vt cum M. Lopez, & alijs concedit M. Prado *ubi supra.* Et potiori iure, si ad eorum opinionem recurrant, quæ asserit subditos ad solutionem non teneri, si non constet de iustitia tributi. Quæ ex Syluest. Caietano, Armilla, & alijs refert Ioannes Sanchez *suprà disp. 33. num. 35.* Quia licet sit probabilior opinio de iustitia tributi, respondere adhuc poterunt non constare de iustitia. En Baroni in omnium opinione, bello iusto ex vtraque parte patet aditus. Vnde de planè deduces, aut omnes opiniones periculosissimas à te vocadas, aut iuprà commemoratas ea nota non esse sedandas. Vide Ioannem Sanchez *in Selectis, disp. 33. num. 42. §. Sed esto, & disp. 43. num. 32. §. Nec reputaudū*

inconueniens, & disp. 44. num. 58. & 59. Vbi plures citat admittentes bellum iustum ex vtraque parte, quando Princeps opinione probabili ducitur: * Alias, inquit, nunquam daretur casus belli iusti ex opinionibus probabilibus. * Et tenent apud illum Victoria, Malderus, Couarrub. Filiucius, Pesantius, & alij. Et est communis, vt bene expendit P. Granada *2. 2. cont. 3. de Charit. tract. 12. disp. 4. sect. 3. §. 3. num. 36.* * Nec, id est, peculiare, inquit, in nostra opinione: nam secundum omnes Doctores, si vterque Rex putat esse certum civitatem ad suum regnum pertinere, vterque iustè bellaret formaliter, sed vnus re ipsa falleretur, & ex parte eius esset bellum iniustum materialiter. * An verò ad iustum bellum requiratur certitudo moralis iustitiæ causæ? Affirmant Vazq. Victoria, Salas, Molina, Villalobos, & alij, quos sequitur Verricelli *tom. 1. qq. mor. tract. 2. q. 34. num. 38.* Alij verò maiorem probabilitatem sufficere asserunt. Ita Suarez, Valentia, Filiucius; quos sequitur Granada *ubi supra num. 29.* & quod laxius est. Alij opinione probabili, etsi non probabiliori, contenti sunt; quos refert Ioannes Sánchez *in Selectis, disp. 44. num. 58.* Quod vt probabile admittit Doctor Garfi *cent. 2. cap. 65. num. 17.* Et amplectitur Diana *p. 2. tract. 13. res. 2.* Villalobos *tom. 1. tract. 1. diff. 17.* & non improbant M. Candidus, & Palao, neque Lugo, *tom. 1. de iust. disp. 16. sect. 5. num. 104. in fine.* Verum hanc sententiam improbabilem esse meritò inquirent P. Vazquez, & Ildephonsus Baptista; quos sequitur Iulius Mercorus *3. p. Bais, art. 18. in fine: Subnectens: imò tanquam bellorum fomes à libris est obliteranda;* sed de his alibi. Hic autem sufficiat contra Baronium demonstrasse bellum iustum formaliter, ex vtraque parte, in nulla opinione vitari posse.

8 Ratio ergo, ob quã asserere debemus, Ministros Regios nequire minus, aut æquè probabilem opinionem amplecti in impositione tributi, petenda non est ex inconuenienti belli formaliter iusti ex vtraque parte, cū hoc parui haberi debeat, & passim à Doctoribus omnibus admittatur, tam in tractatu de bello, quàm de tributis: sed ex eo desumenda, quod Iudex opinionem probabiliorum circa factum (imò & circa ius, vt opinor) amplecti teneatur: hoc enim onere manus iudices subit, idèdque persona, scientia, & prudentia prædita à Principe sufficitur, vt rectè possit exercere iudicium: quæ quidem qualitates non desiderarentur, si aliorum probabilis opinio ad ferendam sententiam sufficeret. Hinc etiam pro obligatione certa solvendi tributum desumitur argumentum ex potestate certa, & indubitata superioris ad imponenda tributa, quæ iusta, Ministris, & Theologis

logis pijs, & doctis consultis, probabilis appareant. Si enim certitudo iustæ causæ ad eorum impositionem necessaria foret, cum hæc sæpè non concipiatur, bonum publicum aperto periculo frequenter exponeretur, quod privato subditorum præferendum est. Debet ergo haberi certa, & indubitata potestas hæc in Principe, & consequenter obligatio solvendi in subditis; quantumvis opinio contraria de iniustitia tributi alijs probabilior videatur. (Quidquid contradixerit M. Prado supra) nec constat de iustitia tributi, ut alij dixerunt. Quorum opinio reiicienda est, quia bellum formaliter iustum ex utraque parte, nequit non accendere, cum ferè nunquam deficiat subditis opinio de iniustitia tributi; vel rarò cõstet de illius iustitia, sed eos lateat opinio, cui Ministri Regis in eorum impositione steterint, an probabiliori de illorum iustitia? an æquè, aut minus probabilis? Vnde tenendum est, quoties de iniustitia tributi, vel de inutili distributione certo non constat, nullius opinionis præsidio, posse subditos à solutione excusari, quia certa secus manet Principis potestas ad obligandum. Et quidem de Principe probò, & vrente Ministris sufficiente doctrina præditis, præsumi non debet præcipere, nisi quæ ipsum posse certo iudicat. Quia propter Iulius Mercorus in *Basii* 3. p. art. 21. ait, *subditum quantumvis ipse oppositam opinionem, sibi faventem credat veram, teneri obtemperare, & credere superiorem posse præcipere, vel prohibere.* Sic ille. An consequenter ad eam, quæ tradiderat de impotentia assentiendi parti etiam probabiliori, si opposita appareat probabilis, modo non curo, sicut nec ipse consequentiam doctrinæ. Docti iudicent.

9 An verò iustæ gabellæ, ad quas in cõscientia solvendas, subditi tenentur, solvi debeant, si ab exactoribus non petantur? Sub lite est. Thomas Hurtado *tom. 2. var. tract. 8. cap. 1. resol. 9. num. 175. & 198.* ex Thomistarum doctrina collatis locis, totus est in probando partem negativam. *Sententia, inquit, quæ asserit, non teneri in conscientia quemque solvere gabellas, etiam iustas, nisi ab exactore, per se, vel per suos ministros exigantur (etiam si occultè, & secretò transtulerat merces, & eas vendat) valdè probabilis est. Sic tenent Soto, Bañez, &c. Idem tenet Tabiena, &c. Vnde satis benè Martinus de Ledesma 2. part. 4. quæst. 18. artic. 3. conclus. 3. pag. 259. Sic dicit: *Gabella, ut nunc solvitur communiter, scilicet petita à publicano, & non aliàs, est tributum honestum, & moderatum, & tenentur civis solvere, &c. Adde etiã D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. ad 5. Vbi loquens de decimis idem clarè docet. Quidquid dicit Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 37. num.*

2. D. Thom. sequitur ibi Caietan. *Hactenus Hurtado. Què, alijs citatis, sequitur Fr. Leander à Murcia, cuius verba referam *tr. 2. disp. 1. q. 6. num. 7.* Ego verò, licet eos, qui bona fide, absque fraude, & dolo, non solvunt, probabiliter existimem, ab onere restituendi liberari, si tributa ab exactoribus non petantur, eo quod ita videatur constare ex vtu, & consuetudine communiter receptis, quæ voluntatem Principis non aliter obligantis interpretantur; nunquam verò sentire poterò, excusandos, qui consulto merces occultant, ut ab exactoribus non petantur, & potiori iure, qui decimas non solvunt: quia fraus, & dolo nemini patrocinari debent, nec intentio Principis his favens præsumi potest: ut benè docent Palacios, Angles, Cordoua, Menchaca, & alij, quos sequitur Thomas Sanch. *tom. 1. consil. lib. 2. cap. 1. dub. 10.* & M. Tapia in *Catena lib. 4. de legibus, q. 11. art. 13.* vbi sic. *Dicendum est non posse tributarios, fraude, aut dolo occultare tributa iusta, quamvis eorum solutio non obliget, nisi petantur, iuxta dicta articulo præcedenti. Quod si fraudaverint, tenentur ad restitutionem. * Illud tamen inquit Vazquez *opuscul. de rest. cap. 6. §. 3. dub. 5. num. 86.* ultimo addam, errasse Sylvestrum *verb. Gabella 3. q. ultim.* dum ait, quod in dubio, Confessores, ante factum, prohibeant fraudationem gabellarum, ne exponant fraudantes discrimini: post factum autem non debent cogere ad restitutionem, quia in pari causa turpitudinis, potior est causa possidentis: tum ne exponant se periculo auferendi ab isto, quod suum est, & Regi non debitum: in hoc ergo erravit, quia etiam post factum, si cur antea, exponitur periculo auferendi à Rege debitum: & si post factum potior est causa possidentis, similiter ante factum subditi possent defraudare, quia possident. * Sic ille, & merito.

QVÆSTIO IX.

Utrum liceat opinionem minus tutam eligere circa Sacramenta?

1 **O**piniones circa Sacramenta in duplici sunt differentia, aliæ versantur circa valorem, aliæ circa licitam administrationem. Contingitque non raro, dari opinionem probabilem de Sacramenti valore, sub hac vel illa materia, vel forma, & tamen eius usum illicitum esse, & graviter peccaturum, qui sub illis ministraret; aut propter Ecclesiæ prohibitionem, aut propter consuetudinem legitime introductam, aut propter damnatum (si fortè falsa sit opinio) proximo imminens: quod saltem ex charitate vitare tenemur. Hinc secundum omnes Theologos, baptizare non licet in nomine Genito-

ris, & Geniti, & Procedentis ab utroque, tamen si probabilis valdè sit Caietani opinio, & aliorum asserentium, eiusmodi baptismum esse validum. Similiter cõfici nõ potest cum aqua rosacea, vel distillata ex vite, cum adest naturalis, licet pro valore baptismi sub hac materia, sint qui suffragium ferant.

2 Difficultas ergo est, an quãdo circa licitam administrationem Sacramenti, opinio minus tutam probabilis est, liceat eam eligere, & ad praxim devenire, relicta tutiori? Pro parte affirmativa plures referri solent, sed non omnes hanc quæstionem versant. Quia præscindentes ab opinione præsupposita, circa licitam Sacramenti administrationem, hic, & nunc, sub hac materia, vel forma, inquirunt, an liceat amplecti opinionem probabilem minus tutam circa valorem Sacramenti, illudque administrare sub materia, vel forma tãtũ probabilis, relicta certa? In qua quæstione, seclusa necessitate salutis proximi, id non esse licitum, est communis Doctorum sententia: illa verò urgente, ex præcepto charitatis administrari debere. Quia hoc præceptum præstantius est, quàm religionis de non frustrando Sacramento, ac proinde huius periculum postponendum: ut benè adnotat Vincentius Baronius 1. p. *Theol. mor. disp. 1. sect. 4. §. 1. fol. 39.* Ceterum extra casum necessitatis, probabilis tãtum Sacramento subvenire, quãdo certè valido potest, nequit non esse cõtra charitatem proximi, quem exponimus periculo carendi fructu Sacramenti. Quinimò, & cõtra Religionem, propter Ecclesiæ prohibitionem, extra casus permisos, de quibus Doctores passim. His positis.

3 Quod inquirimus est, an quãdo valor Sacramenti nõ est certus, est tamen inter Doctores probabilis opinio, circa licitã eius administrationem, in his circumstantijs, liceat minus tutam amplectari? Negat moderni, qui ad tutiorem opinionem circa licitum eligendam obligant. Affirmant verò communiter Theologi, qui opinionem probabilem circa licitum, etsi minus tutam, in quacũque materia à peccato omnino excusare defendunt. M. Petrus de Ledesma in *sum. tom. 2. tr. 1. de Fide, cap. 5. post 6. conclus.* *Tengo por regla cierta, que la opinion probable en las cosas morales, siempre se puede seguir de la manera que es probable, aunque sea en agravo de tercero, y en materia de Sacramentos, y esto so pena de no ser probable. * M. Acacius de Velasco *tom. 2. ref. mor. verb. Opinio, ref. 316. & 320. n. 2.* *En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque sea de gran importancia, siguiendo opinion probable, aunque sea menos segura, se obra con toda seguridad de conciencia. *

4 Eandem sententiam (etsi plus content. P. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.)

dere videatur) defendit M. Serra 1. 2. *tom. 2. q. 19. art. 6. dub. 4.* * In administratione, inquit, Sacramentorum, licitum est, omisso eo, quod tutius, sequi opinionem probabilem asserentem, sic vel sic validum, & nõ irritum fieri Sacramentum, aut eius effectum suscipi: si rament Ecclesiæ vult, & consuetudo id permittat, & non prohibeat. Probatur, nam circa potestatem, & iurisdictionem Sacerdotis ad absolvendum poenitentem, sine quibus nulla est absolutio, & poenitentia Sacramentum est invalidum, multæ sunt opiniones probabiles; qualis est, quæ asserit in articulo mortis simplicem Sacerdotem posse absolvere poenitentem, etiam præsentem Sacerdote approbato, vel proprio: & asserens approbatum in vna Diocesi posse in altera audire confessiones habentium Bullam Cruciatæ, eosque absolvere; sed has licet sequi, quoties se obtulerit occasio, etiam si tutius esset, poenitentem in articulo mortis absolvi a Sacerdote proprio: & habentem Bullam Cruciatæ absolvi ab approbato in Diocesi, in qua est, & ad quam pertinet. Ergo. * Sic M. Serra.

5 Pro eadem opinione militat Medina 1. 2. q. 19. art. 6. q. 5. §. Ceterum magna est, pag. 308. M. Baptista *disp. 208. dub. 12.* M. Prado *tom. 1. Theolog. moral. cap. 1. q. 6. n. 6.* ibi: * In omnibus, & per omnia easdẽ opiniones prædicte probabiles, quas tuto, & licite sequimur in alijs materijs, tuto, & licite eas amplectimur circa materiam, & formam Sacramentorum; & circa iurisdictionem, & usum, & ritus, & ceremonias. Sola est differentia, quod practica probabilitas à distinctis capitibus su nititur in hac materia, ac in alijs. Et quod facillime circa Sacramenta contingit, aliquid esse speculatiuè probabile, & non esse practice probabile. *

6 Quibus adde Card. de Lugo *tom. de Pœnit. disp. 7. sect. 13. num. 273.* ibi: * Regula illa, quod in operando liceat sequi sententiã probabilem, vera est in vniuersum, si sermo sit de ultimo iudicio circa licitum, vel illicitum hic, & nunc. Neque obstat illa alia regula, quæ dicit circa materiam, & formam Sacramenti Baptismi, & Ordinis saltem Sacerdotij, nõ licere sequi sententiam probabilem: nam ibi nõ est sermo de probabilitate circa licitum, sed circa valorem: v. g. materiæ, vel formæ. * Et infra num. 275. * In quæstione practica, vbi agitur de obligatione practica hic, & nunc, licitum semper est amplecti sententiam probabilem. *

7 Probatur à priori, quia principium vniuersale, quod probat, adherentem opinioni probabili practice versanti circa licitum, nõ peccare mortaliter, idem probat in quacumque materia; sicut principium, quod vniuersaliter probat, totum esse maius sua parte, idem

idem in quacumque materia evincit. Opinio autem probabilis circa licitum, vt ex dictis in hoc tractatu apertissime constat, constituit operationem conformem rectæ rationi, quia se illi conformans, habet iudicium vltimum practicum certum, quod hic, & nunc sibi liceat operari. Ergo qui opinioni probabilis practicæ circa licitam Sacramenti administrationem adhærens, hoc vltimo iudicio ducitur; prudenter, & iuxta rectam rationem operatur, siue opinio minus tuta paris, aut maioris probabilitatis sit, vt vult M. Prado supra, siue minoris, vt reliqui Doctores citati. Quia æqualis, vel maior probabilitas supplere non potest valoris defectum, si Sacramentum ex sua institutione validum non sit, vt potest essentialiter requisitis non constans; ac proinde negata obligatione eligendi opinionem tutiorem circa licitum, vel illicitum, sicut excusatur à peccato eligens minus tutam, paris, vel maioris probabilitatis, ita & qui minus probabilem, si verè probabilis supponatur.

8 Secundò à posteriori à nonnullis probatur, quia opinio asserens, ex dispensatione Pontificis licitam esse consecrationem Episcopi ab vno tantum cōsecratam, est minus tuta, quā contraria: nititur enim opinioni speculatiuè probabilis circa valorem talis consecrationis, cuius contrariam adstruentem tres Episcopos iure diuino ex Sacramenti institutione requiri (ideoque consecrationem Episcopi ab vno factam inuvalidam esse) defendunt aliqui apud Sylvestrum, *verb. Consecratio 1. num. 1. ibi: *Vndè si consecratur à paucioribus, nil ageretur secundum Glossam, in cap. Episc. de tempor. Ordinis, & secundum Glossam Raymundi. *Idè sentiunt Hostiensis, Hugo Archidiaconus, Panormitanus, & ferè omnes iurisperiti, vt ait Turresemata, & ex illo refert Thomas Sanchez tom. 2. consil. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 26. probabilis censens. Item Caietanus, Coninch, Philibertus Marchinus, & plures, quos sequuntur Castro Palao tom. 4. tract. 27. punct. 14. num. 13. Diana p. 10. tr. resol. 29. Bernal de Sacram. disp. 49. sect. 2. n. 5. Diecastillo tom. 1. tr. 6. disp. 1. dub. 18. n. 256. Quibus adde Vazquez, Bellarminum, & Ochagauia, apud M. Arango in decis. moral. tr. 2. de statu Ecclesiæ, q. 21. n. 2. Laurentius Brancatius tom. 3. disp. 8. art. 4. n. 89. dicens: *Neque pro Episcopo haberem sic ordinatum, * & alij. Ex Aniceto Papa in Epistolo differente de S. Iacobi minoris ordinatione in Episcopum Hierosolymitanum, vbi ait: *Pater profecto, eam formam, instituente Domino, tradidisse, non minus, quam à tribus Episcopis debere Episcopum ordinari. * Sic Anicetus explicans testimonium Anacleti epist. 2. *Decretali, cap. 2. Vbi hunc con-**

secrationis modum se tradere dixerat, prout Dominus tribuit. Probant insuper ex Ioanne Papa III. in Epistola, quæ habetur tom. 2. Conciliorum, dicente: *Omnia quæcumque maxima Concilia affirmant, illam non esse Episcopum, qui minus, quam à tribus Episcopis, Metropolitanis etiam auctoritate, fuerit factus. * Et tamè opinionem circa licitam consecrationem Episcopi, ab vno tantum cōsecratam, etsi minus tutam, sequuntur frequenter Summi Ecclesiæ Pontifices, vt quotidiana Episcoporum apud Indos consecrationes testatur, & plures Gregorij XIII. Pij V. & Alexandri VII. ex Henriquez lib. 10. de Ordin. cap. 24. ex Machado tom. 2. lib. 4. p. 6. tract. 2. docum. 6. & Brancatio vbi sup. num. 89. referuntur à D. Ioanne de Caramuel in Apolog. epist. 4. fol. 83. num. 146.

9 Quod autem minus tuta sit opinio asserens, Episcopum ab vno tantum Episcopo validè consecrari (& accedente dispensatione Pontificis, etiam licitè) est euidenter ex apprehensione terminorum, quia si reuera, ex Christi institutione, ad eius valorem tres Episcopi requirantur, consecratio ab vno tantum nulla erit: Ergo ab vno consecratus, non erit Episcopus: ergo neque alij, quos ipse cōsecrauerit: ergo neque erunt Sacerdotes, quos ordinauerit: ergo neque validæ absolutiones, quas isti impenderit. Et cum non rarò ex Indis ad Europam Episcopi ab vno tantum consecrati reuertantur, totius ferè orbis Episcopos, Sacerdotes, sacrificia, & consequenter Sacramenta Eucharistiæ, & Pœnitentiæ, in dubium, seu opinionem reuocari necesse erit: quæ omnia pericula certissimè evitantur, si tres Episcopi in consecrationem concurrant. Ergo ex praxi Pontificum (cum res adhuc definita non sit) apertè colligitur, licitum esse amplecti opinionem minus tutam circa Sacramenti valorem, & licitam eius administrationem, licet verissimum sit, probabilitatem opinionis defectum valoris Sacramenti supplere non posse.

S. I.

Effugium Baronij.

10 **R**espondet Baronius 1. p. aduersus Caramuelem, disp. 2. sect. 5. fol. 341. contrariam opinionem, pro valore consecrationis Episcopi ab vno tantum cōsecratam, probabiliorē esse, & per consequens, & quæ ex dispensatione Pontificis eiusmodi consecrationem licitam asserit: secus Pontificem dispensare non potuisse. En eius verba: *Ad do, non potuisse ab vno dispensari hac in re, si probabilis constaret, iure diuino, Episcopi con-

consecrationē ea forma esse faciendam, quia in re sacramentaria, quæ sunt necessaria ad medijs efficaciam, nulla possunt excusari ignorantia, aut probabilitate suppleri. * Sed contra manifestè ad hominem; quia nec maior probabilitas supplere potest defectum valoris consecrationis, neque euitare damna innumera, quæ ex illo pullulare necesse est: ergo licet probabilis constet, Episcopi consecrationem ea forma validam esse, non potest à Pontifice dispensari, neque vilo modo fieri licitus talis opinionis, etsi probabilioris vsus; sicut neque (ipso Baronio testante) opinionis Caietani circa Baptismum sub ea forma in nomine Genitoris, & Geniti, &c. * Etsi probabilissima sit: * propter periculum relinquendi proximum sine Baptismo. Quod opinio alia tutiori relicta inuitabiliter imminet, quantumvis opinio circa valorem probabilior adstruatur. Quia in re sacramentaria, quæ sunt necessaria ad medijs efficaciam, nulla possunt excusari ignorantia, aut probabilitate suppleri. Nequit ergo Pontifex maiori opinionis probabilitate excusari in electione opinionis minus tuta, si aliàs ad tutiorē, etsi minus probabilem eligendam adstringatur, vt hic auctor totis nixibus probare tentat; vt constat ex testimoniorum colluuiè, quæ ex illo adauxi quæst. 5.

11 Contra secundò: quæ ipse Baronius sibi non constat: nam disp. 2. citata, sect. 1. artic. 3. fol. 135. tradit opinionem tutiorē circa Sacramenta, quæ sunt necessaria ad medijs efficaciam, ex præcepto eligendā, relicta contraria, quacūque probabilitate munita. * Cōsequitur (inquit) manifestè, cum de medijs ad salutem comparandam institutis lege naturali, aut positua agit, semotis quibuscūque probabilitatibus, quæ stant contra, semper tutioribus adhærendum. * Quod prædixerat disp. 1. sect. 2. art. 3. fol. 24. * Omnes (inquit) concedunt, dari interdum formam, & materiam Sacramenti probabilem, & longè probabiliorē sententia, quæ id negat; quæ tamen usurpari nequit, & adhiberi forma illa probabilissima, ommissa communi, & solita. citra peccatum mortale, nisi urgeat necessitas, & periculum salutis illius, qui iunāndus est Sacramento. * Ergo cum nulla in præsentia urgeat, & talis opinionis vsus grauissimis periculis sit expositus, illicitus prorsus erit, adhuc admissa maiore probabilitate opinionis pro valore consecrationis Episcopi. Quod magis constat ex his, quæ tradit disp. 2. sect. 1. fol. 133.

12 Contra denique tertio: quia dum opinionem minus tutam circa Sacramenta liceat amplecti, nemo titulo minoris probabilitatis ab eius praxi abstinere tenebitur; quia opinio Scoti minus probabilis, probabilior

D. Thomæ videtur, & è contra: & idè quare quisque doctus à principijs intrinsecis minus probabilem contraria censeat, poterit auctoritate extrinseca probabiliorē iudicare, & certo certius poterit indoctus, cui maior probabilitas est imperceptibilis. Ergo si opinionem minus tutam circa Sacramenta necessaria ad salutem, necessitate medijs, seu necessaria ad medijs efficaciam (qualem Episcopi consecrationem vocat Baronius) liceat amplecti, minus etiam probabilem Pontifici dispensanti, dum alijs probabiliorē, sequi licebit: Potuisset ergo Pontifex hac in re dispensare, etsi probabilis sibi non constaret, Episcopi consecrationem iure diuino sub ea forma validam esse. Quibus Baronij solutio omni ex capite inutilis ostenditur.

S. II.

Verè, & tenenda sententia.

13 **D**Vplici conclusione clauditur. Prima est: quotiescumque fuerit opinio probabilis circa licitam administrationem Sacramenti hic, & nunc, sub hac materia, vel forma, intentione, vel iurisdictione, se illi conformans licitè ad praxim deuenire potest, efformando vltimum iudicium practicum certum, quod sibi liceat, iuxta illam operari. Id euincunt Doctores, & fundamenta communis sententiæ de electione opinionis probabilis circa licitum, etiam si minus tuta, minus que probabilis circa valorem Sacramenti. Cuius beneficio à peccato excusantur omnes, qui se illi conformantes operantur.

14 Secunda conclusio. Nequit esse practicè probabilis opinio circa licitam administrationem Sacramenti valoris tantum probabilis (seclusa necessitate) quoties ex eius vsu, dani grauis periculum, cui proximus cedere non possit, probabiliter subsequi potest. Hanc conclusionem à principijs intrinsecis verè reputo. Moueor, quia nulla opinione, etsi probabiliori speculatiuè, si se ipsa, & coram Deo falsa sit: & nulla ignorantia, quantumvis invincibili ex dissidio opinionum suborta, vitabitur damnū salutis æternæ proximi, cuius etiam periculum sub lethali ex charitate vitare tenemur: ergo nulla opinio potest reddere licitā praxim sententiæ minus tuta circa valorem Sacramenti in his circumstantijs: ergo à principijs intrinsecis nulla potest esse practicè probabilis circa licitum, quando damnum irreparabile, seu cui cedi non potest, consecuturum est probabile. Confirmatur, quia opinio probabilis practicè, seu iudicium vltimum circa licitam operationem hic & nunc, est assensus prudens rectæ rationi

conformis: nemo autem potest prudenter iudicare, licitum sibi esse administrare Sacramentum dubium, seu probabilis tantum valoris, relinquendo certo validum, & fructuosum, quando hoc adhiberi potest, & secus imminet probabiliter damnum irreparabile æternæ salutis proximi, sicut nullus medicus prudenter operabitur, qui applicet medicamentum, quod iudicatur probabiliter proficuum, relicto certo, quo mors certissimè vitabitur. Hoc lumine naturæ notum. Ergo cū vsus opinionis minus tutæ, etsi probabilioris, circa valorem Sacramenti, quando tutiori uti possumus, vergere possit probabiliter in gravissimum damnum proximi, cui ipsi cedere non potest, nequit esse practicè probabilis opinio circa licitum talis opinionis vsum.

15 Secundò probatur, nam ex eo, quòd lege iustitiæ teneamur vitare homicidium, implicat, seclusa necessitate (vt ait Baronius 2. p. disp. 1. sect. 1. fol. 47.) esse opinionem probabilem circa licitam emissionem sagittæ ad occisionem animalis, quod venator à lōge stās, probabilius censet, feram esse, quàm hominē; eo quòd maior probabilitas opinionis circa naturam animalis, nequeat vitare homicidium, si re ipsa præfatū animal fuerit homo: ergo cū lege charitatis teneamur, salutis spiritualis proximi damnum vitare, nequibit esse opinio probabilis circa licitam applicationem mediij, quod periculum probabile æternæ damnationis importet; quia maior probabilitas circa valorem Sacramenti, nequit vitare æternæ damnationis periculū proximi, qui certo Sacramento iuvari poterat. Nequit ergo esse probabilis opinio circa licitum vsum opinionis minus tutæ, etsi probabilioris, circa valorem Sacramenti, relicta certa, & tutiori, ex qua nullū periculum imminet. Sic, cum pluribus, tenent Ioānes Sanchez in *Selectis*, disp. 44. num. 11. & seq. & Doctor Garfi *centur.* 2. cap. 8. & est sententia expressa D. Augustini contra Donatistas *lib.* 1. cap. 3. vbi ait: *si dubium haberet non illic* (nempè apud Donatistas) *rectè accipi* (Baptisma) *quod in Ecclesia Catholica rectè accipi, certum haberet; graviter peccaret, in rebus ad salutem animæ pertinentibus; vel ex eo solum, quòd certis incerta præponeret.*

16 In hoc sensu veram existimo opinionem asserentium, quòd si solum attēderemus reuerentiam debitā Sacramento, liceret quacumque opinionem probabilem sequi, circa valorem, nisi obstaret vsus, & consuetudo recepta Ecclesiæ: si verò attendamus fructum Sacramenti, vel damnum proximo imminēs ex defectu valoris, tenemur tutiorem amplecti. Ita Vazquez 1. 2. disp. 63. cap. 2. & 3. Thomas Sanchez *lib.* 1. sum. cap. 9. n. 33. & sequētib. Basilii Pontius *lib.* 4. de *Matrim.* cap.

25. n. 8. & 9. Villalobos de *conf. diffic.* 13. & alij. Et est conforme sententiæ D. Augustini, *tom.* 10. *Homil.* 41. de *Pœnit.* vbi loquendo de articulo mortis inquit: *Tene certū, & dimitte incertum.* Qua propter dissidētibus Doctoribus, circa valorem Ordinis Præsbyteratus, vel Episcopatus suscipi; debere dubitantes, iterū sub conditione ad eundē gradum promoueri, ad idque ex lege charitatis, & iustitiæ adstringi, ait Bard. de *conf.* fol. 310. *discep.* 6. cap. 11. p. 6. §. 2. n. 6. & 8. eò quòd malum, quod timetur est irreparabile, & in notabile dānum fidelium vergat, nil profus adiuuante probabilitate opinionis: Si enim reuera Ordo Sacerdotalis, vel Episcopalis invalidè susceptus fuerit; quot indē mala: expendat lector. Idē cum Bardi sentiunt Diana p. 5. tr. 13. *resol.* 47. & 48. & tr. 14. *resol.* 64. & cum Baucio, & Martino de S. Ioseph tenet p. 10. *tract.* 13. *resol.* 50. Item Dicastillo *tom.* 1. de *Sacram.* tr. 2. *disp.* 1. *dub.* 9. n. 216. Verricelli *tom.* 1. *qq. Moral.* tract. 2. q. 27. nu. 11. Angelus, Suarez, Valeria, Granada, & alij, quos citatos sequitur Leander à *Sacram.* *tom.* 1. tr. 1. q. 14. Et esse obligationem iterandi Sacramēta, quando prudēter dubitare possumus de eorum valore, ait Lugo *tom.* de *Fide*, *dis.* 1. sect. 13. n. 321. & Quintana Dueñas *tom.* 1. *sing.* 10. fol. 19.

17 Si autem damnum, quod ex opinione minus tuta pro valore Sacramenti, (si falsa esset) subsequi potest, tale sit, cui proximus queat cedere, locus manere potest probabiliter opinionis circa licitum eius vsum, atque adeò si apud Doctores probabilis habeatur, licitè operabitur, qui ei se conformet, v. gr. Est opinio probabilis circa iurisdictionem Sacerdotis ad absolvēdum à reſeruatis; & similiter est opinio, quod liceat iurisdictione hac probabiliter uti, & pœnitens rei conscientia hunc eligit, relicto alio, in quo certa iurisdictione residet: in hoc casu licitè potest confessarius electus illum absolvere, quia scienti, & volenti nulla sit iniuria: licet enim contingeret, Sacramentum ex defectu iurisdictionis infructuosum esse, vt docent plures apud Dianam p. 9. tr. 7. *resol.* 59. quando absque rationabili causa, quis utitur iurisdictione probabiliter relicta: certa, huic damno potest pœnitens ipse cedere, sicut & nolle absolutionem recipere. Periculo autem frustrationis Sacramenti, ex opinione probabiliter de eius valore, se exponere, nullum est peccatum contra Religionem, vt tenet communis Doctorum sententia, apud Machado *tom.* 1. *discurs.* *practico*, art. 5. Nam probabilis opinio negans prohibitionem administrationis, satis euincit, legem non esse sufficienter promulgatā, & propositam; idēque vim obligandi nō habere: ex indicio autem prudenti se exponere periculo operandi contra legem non sufficienter propositam,

tam, non est periculo peccandi se committere, vt ostendi *quæst.* 6. §. 7. quia tunc, re vera, non est cōtraria pars tutior in ordine ad cōscientiam, neque ibi est aliquod dubium practicum. Sic in casu, quo opinio minus tuta probabilior sit, discurreunt plures, tam ex antiquis, quàm modernis. Et quando moraliter certa omnes fatentur, quamvis reuera semper sit periculum efficiendi materialiter contra legem.

18 Rogabis, an quòd diximus de iurisdictione Sacerdotis, procedat etiam in articulo mortis? Respondeo affirmatiuè, quia pro eo articulo omnibus Sacerdotibus in omnia peccata æqualis iurisdictione conceditur, vt probabo tr. 3. de *Pœnit.* *disp.* 7. q. 1. Instabis: plures Doctores oppositum asserere, ergo vel dici debet, nullam esse opinionem contrariæ probabilitatem practicam, aut negare tenemur, simplicem Sacerdotem posse in articulo mortis licitè absolvere, si adsit alius approbatus, neque hunc à casibus reſeruatis, si superior adsit: quia relinquere medium certum, & eligere minus tutum, licet probabilius, ex quo periculum æternæ damnationis proximi probabiliter imminet, est contra omnes prudentiæ, & charitatis regulas. Si enim re ipsa falsa sit probabilior opinio, quæ indiscriminatim cuicumque Sacerdoti, pro articulo mortis, æqualem iurisdictionem concedit, & aliàs pœnitens sola attritione confiteatur, cum probabilitas maior communis opinionis defectum iurisdictionis ad valorem Sacramenti requisitæ non suppleat, pœnitens sic decedens absque dubio in æternum peribit: tenetur ergo propter periculum salutis, medium certum Sacerdotis approbati, etiam quoad reſeruata, sibi eligere, & incertum, & probabile tantum relinquere.

19 Respondeo, moraliter certum esse, nullius Sacerdotis absolutionem ex defectu iurisdictionis in articulo mortis invalidam esse; quia certum moraliter est, piam matrē Ecclesiam ad vitandum salutis æternæ damnum, ex diuersitate opinionum imminens, æqualem omnibus Sacerdotibus iurisdictionem concessisse; & vt docent communiter Doctores, ex l. *Barbarius de offic. Prætoris*, error communis sufficit ad gestorum validitatem. Quod ad opinionem probabilem Doctorum extendunt Thomas Sanchez *lib.* 1. in *Decalog.* cap. 9. num. 35. & *lib.* 3. de *Matrim.* *dispur.* 22. Basilii de Leon *lib.* 5. de *Matrim.* cap. 19. num. 8. & cap. 20. num. 7. Bonacina, Mag. Serra, Mag. Baptista, Mag. Gregorius Martinez, & alij apud Ioann. Martinez de Prado *tom.* 1. *Theolog. Moral.* cap. 1. *quæst.* 6. §. 2. num. 17. & cum pluribus Thomas Hurado *tom.* 2. *resol.* *Moral.* tract. 12. cap. 1. numer. 2055. dicens: *Esse omnino certum.* Et sal. P. Mat. de Moy. *Quæst.* p. 1.

tem eiusmodi absolutionem validam esse, & licitè à quouis Sacerdote impendi, si pœnitens aliquod veniale, simul cum mortalibus fateatur: non posse sub dubio cadere, ait Ioannes Sanchez in *Selectis*, *disp.* 44. n. 24. cū Suarez, & Thoma Sanchez, & tenent plures, quos referam infra tr. 3. de *Sacram. Pœnitent.* *disp.* 8. q. 8. num. 5.

20 Dices, neque hoc probabilissimum fundamentum animum peccare: quia certum etiam moraliter est, attritionem cognitam cum Sacramento Pœnitentiæ sufficere ad eius valorem, & fructum, & tamen in articulo mortis, ob salutis æternæ periculum, tenetur peccator actum contritionis elicere, vt tenent Suarez *tom.* 4. in 3. part. *sect.* 4. num. 18. Thomas Sanchez *tom.* 1. in *decalog.* *lib.* 1. cap. 9. num. 34. M. Nugnus 3. part. *tom.* 2. q. 2. art. 4. & plures apud Dianam 3. part. *tract.* 4. *resol.* 98. & apud Leandrū à *Sacram. de Pœnitent.* *disp.* 7. *quæst.* 8. Eò quod, cum fide certum non sit, attritionem cum Sacramento sufficere, locus maneat periculo damnationis æternæ, quod ex charitate vitare tenemur, & à quo neque moraliter certa opinio, si re ipsa falsa sit, hominem liberare valet; licet eum, qui se illi conformauerit, à nouo peccato nō eliciendi contritionem eximat. Ergo à simili, etsi certum moraliter demus, in articulo mortis, nulli Sacerdoti deficere iurisdictionem in omnia peccata, tamen cum de fide certum non sit, neque ex terminis euidentis, sicut est obligatio eliciendi actum contritionis, eo quod sit medium certum, quo omne periculo salutis vitatur; ita & eligendi Sacerdotem, in quo certissima iurisdictione resideat, cui nullum periculum subesse possit.

21 Vtrique difficultati eadem solutio respondet. Dico ergo, eum, qui attritione cognita confessus est, non habere obligationem eliciendi actum contritionis. Ratio est, quia nemo potest in hac vita acquirere certitudinem metaphysicā de statu gratiæ, sed solum morale; idēque cum ad impossibile nemo teneatur, dum hanc per Sacramentum Pœnitentiæ ex attritione cognita adeptus fuerit, ad aliud medium non tenetur. Confirmatur, quia nequit peccatori certius constare, eliciisse actum contritionis, quam adeptum fuisse gratiam per Sacramentum cū attritione susceptum. Ergo sicut qui certus moraliter esset de actu contritionis, in nulla opinione ad hunc iterandum teneretur, eo quod certus moraliter sit de statu gratiæ; ita qui certus moraliter fuerit de hoc statu per Sacramentum ex attritione susceptum, ad habendam contritionem non tenebitur. Cōsequenter videtur irrefragabilis, quia re benè inspecta, magis certus moraliter quisque

esse debet, quod Sacramentum cum attritione gratiam causauerit, quam quod actum contritionis eliquerit: illud enim ita certum est, ut oppositum sit dignum censura; secus istud. Ergo non est obligatio eliciendi actum contritionis in articulo mortis, sed præcepto charitatis plenè satisficit, Sacramento Pœnitentiæ cum attritione cognita suscepto, ut benè docent Coninch, Becanus, Layman, Fagund. Philip. Faber, Turrianus, Salas, & plures alij, quos citatos sequuntur Card de Lugo de Pœnit. disp. 7. sect. 13. n. 262. M. Prado ubi supra, quest. 5. §. 4. num. 14. Diana, & Leander locis citatis.

22. Hinc ad argumentum de iurisdictione præstò est solutio, pro articulo mortis certam esse moraliter omnibus Sacerdotibus æqualem in omnia peccata iurisdictionem; secus Ecclesia sub opinione reliquisset salutem omnium, qui opinionem minus tutam circa iurisdictionem pro eo articulo ignoratiam inuincibili elegissent, credentes sine ulla hesitatione à quolibet Sacerdote æquè validè, & licitè absolvi posse. Quod dicere, plusquam temerarium est: sed evidenter sequitur, si ex conflictu opinionum iurisdictione pro eo articulo incerta, & probabilis tantum relinqueretur. Ideò Sacerdotem absolventem ex quacumque opinione reuera probabili intrinsicè, vel extrinsicè, circa iurisdictionem, validè absoluerè, idque moraliter ita certum esse, ut oppositum sit improbableè, & falsum, tradit Verricelli in qq. Moral. tom. 1. tract. 2. quest. 25. ubi pluribus id probat, cui labens subscribo.

23. Obijcies, contra nostram conclusionem, directè militare factum Pontificum de quo supra, qui opinionem minus tutam in consecratione Episcopi sequuti sunt; dispensationem concedentes, ut ab vno tantum Episcopo fieri posset, cum tamen à tribus ex necessitate Sacramenti, ut validè fiat, effici debere, valdè probabile sit. Est ergo practicè probabilis opinio circa licitam administrationem Sacramenti valoris tantum probabilis, etiam si graue damnum proximi indè subsequi possit, aliàs grauitè deliquissent, tamen Summi Pontifices dispensantes, quàm Episcopi consecrantes, & consecrati. Respondeo 1. Pontifices, & Episcopos dispensatione vtentes, secundum communem sententiam, excusari à peccato, quia id præstiterunt innixi opinioni contrariæ statuenti probabile esse practicè, licere uti opinione minus tuta in administratione Sacramentorum valoris tantum probabilis, dum Ecclesiæ prohibitio deficiat, non obitante periculo damni alijs probabiliter inferendi. Quam tueri aliquos Recentiores refert Vazquez 1. 2. tom. 1. disp. 63. cap. 1. num. 3. & tenent M. Bartholom. de Me-

dina 1. 2. q. 19. art. 6. §. *Ceterum,* Cenedo in pract. q. 8. num. 23. Castro Palao tom. 1. disp. 2. punct. 5. num. 8. ubi contra Vazquez, Villalob. Anton. Perez, & vtrumque Sanchez, inquit. *Nullus mihi se offert casus, in quo ob charitatè proximi tenearis uti sententia omnino certà* pro qua refert Montefinos, 1. 2. disp. 29. q. 5. num. 232. Huic igitur opinioni adherentes ab omni peccati labe immunes seuerè pronuntio.

24. Ceterum cum probabilitas opinionis, quantacumque sit, non possit reddere validam consecrationem, si deficiat Minister à Christo Domino constitutus, (ut in confesso est apud omnes,) quia sicut in Ecclesia nulla est potestas ad conficiendum Sacramentum Pœnitentiæ, v. gr. si non sit Sacerdos, qui est eius Minister: ita neque ad Sacramentum Ordinis Sacerdotalis, vel Episcopalis, si re ipsa non derur Minister ex institutione Christi determinatus. Ideò si Minister ex necessitate Sacramenti ad consecrationem Episcopi, sint tres Episcopi, nulla, & in valida prorsus erit consecratio, si ab vno, vel duobus tantum fiat. Ex quo tot, tam ingentiaque absurda sequuntur, ut me iudice, nulla in vniuersa Theologia morali quæstio sit, quæ sententia Pontificia, è Cathedra rem hanc definiende magis indigeat.

25. Interim verò, ad pacandos fidelium animos, dicendum existimo, Pontificem, qui primò, facto ipso dispensationis, declarauit (ut potuit) ius diuinum circa Ministrum consecrationis Episcopi: & Ecclesiæ notum fecit, alium esse ordinarium, nempe tres Episcopos, alium ex commissione, seu delegatione, & hunc esse vnū, vel duos Episcopos tantum; illum inquam, in re tanti momenti, maturo consilio processisse, præuio Theologorum examine, & auditis Eminentissimorum Cardinalium votis, & speciali Spiritus Sancti assistentia, qualis ad res fidei est illi promissa, ne in consecratione Episcopi, ut potè in medio ad salutem animarum necessario, ex cuius veritate, Sacramenta, & sacrificia dependet, error aliquis omnia casta reddens immisceretur. Atque adeò Pontificem opinionè moraliter sibi certam sequutum fuisse post primam dispensationem Pontificis, canonizatam mansisse sententiam, quæ docebat Ministrum ex commissione, consecrationis Episcopi, esse vnū, vel duos Episcopos; ad eumque certitudinis gradum euectam, ut contra nullam modò habeat probabilitatè. Moueor ad hoc assertum ex loco D. Pauli ad Ephesios 4. ubi ait: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Profetas, alios Pastores, & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes, &c.* Vbi docet Apostolus,

ut benè ponderat Bellarminus tom. 2. lib. 4. cap. 8. de notis Ecclesiæ, §. *Sed ut vis.* Futuros Pastores in Ecclesia, vsque ad diem iudicij: tunc enim omnes occurremus Domino in vnitæte fidei. Quòd autem Episcopi sint Pastores gregis Domini, constat ex Act. Apostol. 28. ibi: *Attēdite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Ex quibus aperte constat Ecclesiam Dei, esse non posse sine Episcopis, & Sacerdotibus. Vnde Hieronymus in lib. contra Luciferianos. *Ecclesia (inquit) non est, quæ non habet Sacerdotes.*

26. Modo sic. Si Episcopus ab vno, vel duobus tantum consecratus, non esset verè Episcopus, nõ esset apud Indos Ecclesia, quia nullus ibi esset Episcopus; cum omnes, vel ab vno tantum consecrati, vel à pluribus, qui verè Episcopi non erant ex hoc defectu. Nulli Sacerdotes, quia non à vero Episcopo ordinati. Quòd probabile esse negare non poterit, qui post dispensationem Pontificiam, probabile adhuc iudicauerit, consecrationem Episcopi nisi à tribus Episcopis esse invalidam. Si autem semel admittatur probabile, apud Indos non esse Ecclesiam, quia nec Episcopi, nec Sacerdotes. Nec apud Hispanos inueniri, inferri indè quisque poterit; quia Episcopi ibi consecrati, & Sacerdotes ibi ordinati, quorum plures ad Episcopatum pro moti sunt, totam ferè Hispaniam repleuerunt. Vnde probabile foret in Hispania nullū esse verū Episcopum, quia nullus est à tribus verè Episcopis consecratus, nullum verè Sacerdotem, quia à nullo verè Episcopo ordinatum, ac proinde nec Ecclesiam, nec Sacramenta Eucharistiæ, Pœnitentiæ, Ordinis, & Extreme vntionis. Adde quòd cum Pontifex possit vbique terrarum dispensare, ut ab vno Episcopo consecratio fiat, si de facto dispensaret, relinqueret probabile, breui tempore nullum in Ecclesia Dei Episcopum, vel Sacerdotem futurum. Quæ non solum falsa, & improbabilis, sed ut hæretica declarari digna censerem, ut potè contra Pauli testimonium, supra citatum, ubi Christum Dominum quosdam dedisse Pastores, tradit: *Donec occurramus omnes.* Nempe vsque ad diem iudicij. Ergo principium, ex quo tot absurda deducuntur, plusquam falsum est, ac proinde post dispensationem Pontificiam dubitare non licet verè Episcopum esse, etsi ab vno tantum consecratum. Quia ut ait M. Bannez 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8. conclus. 4. *Non potest Summus Pontifex errare, ita ut approbet leges perniciosas, aut nociuas salutem animarum,* & oppositum dicere (inquit) esse hæreticum,* & ut benè M. Canus lib. 6. de locis, Proposit. secunda. *Si Pasqua salubris doctrinæ ouibus Christi non daret, sed posset eas erroribus falsis, &

perniciosis pascere, nimirum nõ esset à Christo Ecclesiæ prouisum.* Sed qui perniciosior error, quàm Episcopis, & Sacerdotibus Ecclesiam Dei orbare, ex quo tot, tantaque irreparabilia mala in dies imminet? Nequit ergo Pontifex in præfata dispensatione errasse.

27. Secundò probatur à posteriori, argumento mihi efficacissimo. Communis Theologorum opinio est eū, qui probabiliter credit non esse baptizatum, teneri sub conditione baptizari, & eum qui probabiliter opinatur non esse Episcopum, vel Sacerdotem, obligari ad ordinem sub conditione iterandos: videmus tamen experientia, omnes de baptisimo valore probabiliter dubitantes, iterationem baptismi sollicitè petere; nullum verò Episcopum ab vno tantum consecratum, vel Sacerdotem ab eiuismo Episcopo ordinatum de obligatione iterandi scrupulis angere, nedum ordines iteram sub conditione recipere. Nec à viris doctis, & Religiosis suasionè, & consilio ad iterationem conditionatam inducantur, cum tamen ex defectu Ordinis Episcopalis, vel Sacerdotalis verè suscepti, tot absurda consequi certissimè videat. Signum ergo euidens est, omnes fideles ea certitudine credere, Episcopum ex commissione Pontificis ab vno consecratum, esse verè Episcopum, & ab illo factis insignitos veros Sacerdotes, ac si à tribus Episcopis consecratus fuisset. Est ergo iam certissimum ad consecrationem Episcopi, ex commissione vnū Episcopum sufficere, posseque Pontificè munus hoc vni, vel duobus delegare, & improbableè prorsus Episcopum sic consecratum non esse verè Episcopum. Et sanè quis dubitet Apostolos per varias mundi plagas dispersos, sic successores in Episcopos consecrasset? Vbi nam ad manus habuit, D. Thomas Apostolus ad Indos pergens, in vastissimis illis regionibus, tres Episcopos, qui secum nouum Episcopum consecraret? Ergo ex Christi institutione licet Minister Ordinarius sint tres Episcopi, ut suaudent testimonia, quæ contraria opinio allegat, Minister vero ex commissione vnus Episcopus esse potest. Sicut duplex est Minister Baptismi, alius solemnitatis, nempe Sacerdos, alius necessitatis, scilicet quicumque secularis.

28. Et sic olim in Ecclesia quadoque practicum, suaderi putant non pauci ex Clemente Romano lib. 8. Constitutionum, cap. 27. ubi dicitur. *Quòd si necessitas coegerit ab vno ordinari, quòd propter persecutionem, aut aliam causam plures adesse non possint, offeratur decretum commissionis plurium Episcoporum.* Et ex D. Gregorio Magno, qui commisit D. Augustino Episcopo Cantuariensi, ut ipse solus Episcopos consecraret, quan-

quando alij non essent, vt habetur in Respon-
sione 8. ad interrogaciones ipsius D. Augustini.
Ceterum horum authoritati non fido, quia
de libri Clementis authore non satis con-
tat: & textum D. Gregorij mendosum esse, collig-
itur ex lib. 12. Epistolarū registri in fine. Qua
propter ad dispensationes à Summis Pontifi-
cibus postea concessas recurrendū est: de qua-
rum valore, vt dixi, dubitare non licet: esset
enim assistentiam Spiritus Sancti in his, quæ
ad fidei conseruationem necessaria sunt, in
dubium reuocare. Quod nefas est. Qua pro-
pter Vera-Cruz in speculo, 2. part. art. 27. cum
Sancto Antonino, Caietano, & Armilla, iure
optimo scripsit: * De Pōtificis potestate post-
quam dispensauit dubitare, instar sacrilegij
est, * esset enim Christo Domino quasi expro-
brare, quod non satis Ecclesiæ suæ prouidisset,
vt benè adnotat Illustris. Montenegro
Episcopus Quitensis, apud Indos in suo Itinc-
rario, sess. 26. fol. 506. Quod autem dispensa-
tio ipsa vim quandoque habeat statuti, tradit
Sylvester verb. *Votum* 4. num. 5. in fine. Vbi lo-
quens de dispensatione in voto solemnī casti-
tatis, quam Pontificem concedere posse negat,
licet contrariæ opinioni innixū aliquando
fecisse conser: Sic inquit. * Aliud est face-
re de facto, aliud determinatè, quod ita pos-
sit fieri de iure. Quod si faceret Papa, vt Pa-
pa, id est, vt caput vtens adiutorio membro-
rum, consultando factum, & faciendo quod
in se est, vt sciat veritatem; tali determina-
tioni standum esset necessariò. * Quis autem
credere poterit in re tanti momenti; ex cuius
veritate dependet, Sacerdotes ritè initiatos
esse, ac verum in multis Christianorum Pro-
uincijs Eucharistiæ nunc esse Sacramentum,
Pontificem, vt talem non processisse? Facto
ergo ipso quæstionem de Ministro consecra-
tionis Episcopi, à Summo Ecclesiæ capite so-
lutam esse dubitare non debemus, nec possumus.
Et ita, post hæc typis data, cum gaudio
reperi, apud Iulium Mercorum 3. part. *Basis*,
Mor. Theolog. art. 2. 2. Vbi ait, similes quæstio-
nes ex facto terminari, etiam quoad veritatē,
vt si Pontifex dispenset, vel præcipiat: opposita
sententia, quæ prius probabiliter assererat, non
posse dispensare, vel præcipere, haud amplius esse
probabilem. Sic ille: cui consentit Terillus de
prob. q. 22. à n. 194. & Illustris. M. Araujo in

decis. mor. tr. 2. de Eccles. statu, quæst. 19. num. 41.

29 Qui his, in re tanti momenti nō quiescat; legat quæso doctissimum Episcopum Segouientem, M. Araujo in decis. moral. tr. 2. de Eccles. statu, q. 21. diffic. 1. Vbi cum Fillucio, Leandro à Sacram. Cardinal. de Lugo, Villaruel, Solorzano, Layman, Hugolino, Valençuela, Turrecremata, Gregorio Lopez, & Farinacio, asserit ordinationē Episcopi posse validè, & licitè fieri, absque præsentia trium Episcoporum, de Summi Pontificis dispensatione. Quem sequitur Doctor D. Franciscus Miñano in lib. de *Basi Pontificie iurisdictionis* ad communem Theologorum, & Canonistarum vtilitatem nouissimè edito, tract. 2. fund. 2. q. 9. §. 9. sect. 2. fol. 621. Qui eruditè, copiosè, & ingeniosè probat, numerum trium Episcoporum ad consecrationem Episcopi, solum esse necessarium necessitate præcepti, non necessitate Sacramenti. Quod efficaciter persuadet; ex canone 1. Apostol. In quo à duobus, vel Episcopis, quilibet Episcopus præcipitur ordinari. Non ergo tres requiruntur ad valorem; si autem non sunt de necessitate Sacramenti, nullus est textus, ex quo vnus non sufficere inferatur: quia de solo numero prædicto est inter Doctores cōtrouersia; quibus si tres non esse necessarios ostendatur, de duobus nullus contendit. Insuper consecrationem à duobus factam, approbatam reperimus in Concil. Arausicano 1. cap. 21. & Arausi. 2. & in Carraginēsi 4. can. 2. Atque ad eam necessitas trium Episcoporum ad valorem exclusi supponitur. Confirmant, quia si de necessitate Sacramenti duo, vel tres Episcopi ad valorem essent requisiti, nō dispensarent Pōtifices, vt aliter fieret. Vnde apertè euincitur, Ecclesiam Dei nunquam intellexisse, numerum trium Episcoporum esse necessarium ad valorem consecrationis Episcopi, sed duos, aut vnum sufficere, & sic ex Christiano Lupo, Francisco Hallier, & alijs tenet Doctor D. Franciscus Miñano vbi supra nu. 132. & tam ipse, quam alij, plures referunt Episcoporum consecrationes, quas ab vno, vel duobus Episcopis celebratas, Concilia, & Pontifices validas absque controuersia existimant.

57
TRACTATUS SECVNDVS
DE RELIGIONE.

DISPVATIO PRIMA.

DE VOTO, ET IVRAMENTO.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum castitatis, vel Religionis emissum, à valdè procliu in venerem, obliget ad abstinendum à matrimonio? Et quid si fragilitas post emissum votum adueniat.

§. I.

1

VOAD Primam quæstionis partem, negatiuā sententiam amplectuntur grauisissimi Doctores adherentes posse licitè matrimonium contrahere, ac si votum non emissum. Sic M. Petrus de Ledesma in summ. 2. par. tract. 10. de voto, cap. 2. post 4. concl. §. *Lo sexto, y ultimo dingo, *fol. mihi 617. *Si Pedro (inquit) le sientemuy flaco, y con mucho peligro de ofender à Dios, no està obligado à cumplir el voto simple que haze de Religion, presumiendo de si, moralmente hablando, que la Religion por la imperfeccion suya, le ha de ser de mas daño, que prouecho, &c. Mas si haze voto solemne de Religio, es valido el voto, y obligatorio. Esta doctrina se faca casi claramente de Santo Thomas, y de Caietan. 2. 2. q. 88. art. 2. ad 3. Pruebase lo primero, en quanto à la primera parte. Solo el acto de virtud es materia de voto, (como ya està declarado) y en nuestro caso el tal voto cōsiderado en tal indiuiduo, dexa de ser acto de virtud, y redunda en daño espirital del q̄ le haze; luego no es valido. Lo segundo se prueba. El voto se debe hazer de lo que es mas vtil, y prouecho so al alma de el que le haze, como consta de su difinicion, y de la doctrina de todos, y en nuestro caso no se halla etio, como consta de sus terminos; luego no es valido el tal voto. * Quid clarius?

2 Hanc doctrinam deducere sibi videtur Ledesma ex D. Thoma, & Caietano, & benè

quidem: quia abstinere à nuptijs non magis est materia voti, quam maceratio carnis per vigilijs, & ieiunia, sed hæc non vt cumque est materia voti: quia vt ait D. Thomas * Non est Deo accepta, nisi in quantum cum debita discretionem sit, vt scilicet concupiscentia refrenetur, & natura nō nimis grauetur, & sub tali tenore possunt huiusmodi sub voto cadere. * Ergo idem dicendum de abstinentia à nuptijs, nempe solum posse sub voto cadere, quando natura non nimis inde grauetur, secus si propter fragilitatem res aliter se habeat, & in præiudicium, & periculum animæ voti obseruatio vergere videatur.

3 Ideò hanc opinionem, cum Ledesma, tenet Bonacina tom. 2. circa 2. decalogi præcep. disp. 4. quæst. 2. punct. 1. num. 26. dicens: * Octauo sequitur, invalidum esse votum castitatis, vel Religionis, vel non nubendi, factum ab eo, cui salubrius est matrimonium, ob incontinētiam, & lapsum in res venereas. Ita Petrus de Ledesma, & alij apud Sanchez lib. 4. cap. 8. num. 9. contra eundem Sanchez num. 10. Ratio est, quia votum debet esse de meliori bono, in tali autem casu, non est de meliori bono, cum melius, & salubrius ueniret sit matrimonium, quam abstinentia à matrimonio. * Sic ille. Eiusdem sententiæ sunt Quintana-Dueñas tom. 1. Singul. tract. 9. singul. 12. n. 6. & alij, quos citatos sequitur Ledesma à Murcia Capuccinus in *Disquisit. lib. 2. disp. 2. resol. 23.*

4 Et probabilem esse, dicit Homobonus de Bonis in consult. moral. vol. 1. p. 2. resp. 28. vt testatur Diana part. 4. tract. 4. resol. 102. vbi sic: * An votum castitatis, vel non nubendi factum à procliu in venerem valeat? Hic casus potest frequenter accidere, & Homobonus de Bonis putat, probabilem esse sententiā, tale votum inualidum esse, cum ab eo sit factum, cui ob incontinētiam, & in carnis peccatum lapsus, matrimonium salubrius sit. Sed tu cogita. *

5 Quibus consentit Fr. Martinus de S. Ioseph in *Monitis confess. tom. 1. lib. 1. tract. 41. de Matrim. num. 6. vbi sic: * El que hizo voto de Castidad, ò Religio, siendo cosa cierta, que le està mejor casarse, por la experiencia que tiene de sus caidas, y flaqueza en pe-*
cados

cados de carne, d' presumiendo de si, con cōsulta de hombre prudente, y docto, à quē comunicò sus caídas, que la Religion le ha de fer de mas daño, que prouecho, es muy probable, que no le obligan estos votos: porque no son de meliori bono para el que votò, y cōtra el consejo de San Pablo, Corinth. 7. *Quod si non se continent, nubant: melius est enim nubere, quam vri.* * Sic ibi: Et probabilem etiam putat Trullench in decalogum, tom. 1. libr. 2. cap. 2. nu. 18. dicens: * Invalidum videtur votum castitatis, vel Religionis, vel non nubendi, factum ab eo, cui salubrius est matrimonium ob incontinentiam, & lapsam in res venereas. Ita Petrus de Ledesma, & Bonacina; quia hoc votum non censetur de re meliori. Oppositum tamē tenet Sanchez, & fortē verius, obidque talia vota emittentes, si contra here velint, solent, & tenentur petere dispensationem à Pōtifice, vt etiam primæ sententiæ Authores cōcedunt. Signum est ergo, talia vota esse valida. * Sic Trullench, qui sententiam Ledesmae, & Bonacinae probabilem putat, & ab illis solūm discedit ob inconsequentiā doctrinæ, quæ re ipsa videtur inuitabilis, vt modestè fatetur Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 8. num. 9. dicens: * Addit Ledesma, teneri hunc impetrare dispensationē: quod non intelligo: Si enim votum est irritum, non eget dispensatione, etsi eget, non est irritum. * Quod eodem iure potuisset contra Bonacinam, & alios contorquere. Qua propter Martinus de S. Ioseph, vbi supra, consequenter ad illorum opinionem, quam ipse, vt vidimus, valdè probabilem putat, sic ait: * Y siendo así, no parece necesario pedir dispensacion à su Sãtidad, pues donde no ay voto, no ay dispensacion del. * Et ad praxim petendi dispensationem respondet: * Que esto procede de no acabar de ajustar, si el casarse con las malas inclinaciones, y caídas dichas, es mas vtil: que ajustado bien esto, las razones en que se funda la primera sentencia, parece que no admitten solucion. *

5 Et sanè D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 2. ad 3. in cuius auctoritate fundatur Ledesma ad exigendam dispensationem, non dicit, esse de necessitate, sed de cōgruentia. * Sed quia in his, inquit, quæ ad se ipsum pertinent, de facili fallitur homo in iudicando, talia vota congruentius secundum arbitrium superioris sunt, vel seruanda, vel prætermittenda. Ita tamen quod si obseruatione talis voti manifestum grauamen sentiret, & non esset facultas ad superiorem recurrendi, non debet homo tale votum seruare. * Sic D. Thomas, quē ita exponit Caietanus ibidem ad 3. * Nota, quod littera non dicit, quod quando obseruatio voti est manifestè nociua notabiliter, requiratur recursus ad superiorem, etiam

in promptu habitū, sed dicit, quod congruentius secundum superioris arbitrium, &c. Et ratio est, quia definit in tali casu res promissa (scilicet, abstinere) esse pro tunc materia voti, ex quo non est pro tunc actus virtutis talis maceratio corporis, vt in littera habes. * Hæc ille.

7 Propter hæc votum non nubendi, & castitatis (provt ad abstinendum à matrimonio refertur) nō obligare in casu posito, valdè probabile mihi videtur. Quod sic vltorius ab opposito probō. Votum contrahendi matrimonium est validum in aliquibus circumstantiis: ergo in eisdem votum non nubendi invalidum erit. Consequētia est euidens; quia votum nubendi idè est validum, quia est de meliori bono in talibus circumstantiis: Si autem nubere est maius bonum, nō nubere minus bonum erit: ergo in talibus circumstantiis votum non nubendi erit de minori bono, ac proinde inualidum. Igitur omnes Doctores, qui defendunt, votum nubendi aliquādo esse validum, tenentur à fortiori dicere, votum non nubendi in illis circumstantiis emissum inualidum esse.

8 Votum igitur nubendi validum esse, quoties ob fragilitatem, & frequentes lapsus vitandos, emittitur, tradit Eminentiss. Caietanus 2. 2. q. 88. art. 2. vbi sic: * Quoniam status non semper cōsonat personæ, quoniam multi sunt in statu continentium, qui non sunt continētes, quibus dicitur ab Apostolo: *Melius est nubere, quam vri, &c.* Sic opinor, votum nubendi factum, propter fornicationem vitandam, ab impotente se continere, propter suam fragilitatem, &c. esse validum. * Sic Caietanus: cuius sententiam referens Araujo in decis. Moral. 2. part. disp. 11. quæst. 7. numer. 5. ait: * Hæc est opinio Caietani satis probabilis. *

9 Eandem cum M. Cano tuetur etiam M. Ludouicus Lopez 1. p. instruct. cap. 44. dicens: * Votum absolutè ducendi vxorem, non valet absolutè loquendo, quia, qui sic vouet, descendit ad imperfectiorem statum, secus si ob vitandam fragilitatem carnis, quam sapè in se expertus est, sic vouet: quia hæc circumstantia facit magis bonum, quod de se est minus bonum. Ita Nauarrus, & Canus contra Sotum. * Hæc Lopezius. Et cōsonat M. Zannardus 1. p. Sum. cap. 48. de Voto, §. Octauo dico. Vbi docet, quandoque licitum esse vouere opera consilij opposita, nimirum: * Si ista opera huic mala fuerint. *

10 Quibus consentit, plures referens, Thom. Sanchez lib. 1. de Matrim. disp. 4. nu. 7. ibi: * Secunda sentētia verior ait, id votum validum esse, ac obligare ad ducendam vxorem. Probatur primò, quia huic est melius, & cōsilium, ducere vxorem, iuxta illud D. Pauli

ad Corinth. 7. *Melius est nubere, quam vri.* Ergo id votum tanquam de meliori bono firmum erit. Et confirmatur, quia ad honorem Dei, vt gratius aliquid sit, non refert, quid in vniuersali & in se consideratum præstantius sit; sed quid hic, & nunc præstat: (actus enim humani ex circumstantiis adiunctis bonitatem, aut malitiam fortiuntur) sed huic est melius, attentis omnibus circumstantiis, vxorem ducere: ergo valet votum, &c. Et idè hanc sententiam tenent Caietanus, Bellarminus, Nauarrus, Hèriquez, Molin. Angl. Lopez, Philiar. Manuel, & communiter Iunior. dicti. * Sic Sanchez: Quibus adde Azorium, Valentiam, Suarium, Filliucium, Layman, & alios, quos citatos sequitur Bonacina to. 2. disp. 4. q. 2. punct. 1. num. 21. dicens: * Abstinētia à matrimonio, licet ex se sit opus cōsilij, nihilominus fieri potest, vt ob aliquam circumstantiam non sit opus consilij, & consequenter votum de contrahendo matrimonio validum sit. Propter eà votum de contrahendo matrimonium factum ab eo, qui se cognoscit imbecillum ad resistendum tentationibus carnis, validum est, cum attentis circumstantiis melius sit matrimonium, quàm eius omisio, & melius sit nubere, quàm vri, vt inquit Apostolus. * Igitur in his circumstantiis votum non nubendi irritum erit, cum sit de minori bono. Ergo, qui in illis votum castitatis emisit, solum erit adstrictus ad abstinendum ab illicitis voluntatibus, non verò à matrimonio contrahendo, quia quoad hanc partem, irritum fuit tale votum, & proinde nulla eget dispensatione, quoad prædictum effectum.

§. II.

Quid si fragilitas, & propensio ad venerem contingat post emissum votum?

11 **S**VSPENDETUR Ne obligatio abstinendi à matrimonio, ita, vt licite possis illud contrahere? Per legitimam consequentiam ex superioris dictis hoc inferri, censent viri doctissimi. Thomas Sanchez in Sum. tom. 1. lib. 4. cap. 8. nu. 9. dicens: * Hinc rursus posset inferri, tria hæc vota (nempè Castitatis, Religionis, & non nubendi) emissæ ab hoc homine antecam incontinentiam, non obligare, eà superueniente, sed huic tunc integram fore absque dispensatione vlla matrimonium inire, quia quando voueti constat, aliquid aliud esse melius, quam materiā à se promissam, potest propria auctoritate in id commutare. At huic constat, salubrius fore illi matrimonium. Secundò, quia, vt diximus, quod ante emissum votum efficit, vt res promissa sit inepta voti materia; si eo omisso

superueniat, tollit voti obligationem. Si ergo hæc, ante emissā hæc vota, contingentiā irritarent illa, tollerent quoque obligationem superuenientia. Fateor, argumenta hæc fortissima esse, & speculatiuè persuadere intentum. * Hæc Sanchez. Quæ ad minimum euincunt, hunc Auctorem sentire, non esse magis probabile, votum non nubendi emissum à procliu in venerem esse irritum, quam eius obligationem suspendi, superuenienti postea fragilitate, & periculo incontinentiæ; cum vnum ex aliis necessario inferri censeat, vt constat ex dictis.

12 Quod autem circumstantia adueniens post votum emissum, quæ si antea adfuerit, irritum redderet; eius obligationem, aut tollat, si est perpetua; aut suspendat, si temporalis; tradit cum omnium Magistro D. Thoma, M. Dominicus Baltanas in Margarita Confessor. Hispal. edita, anno 1526. fol. 66. dicens: * Secundum Beatum Thomam, quidquid votum impediret, si rursus esset, aufert obligationem etiam voto facto. * Et idem de iuramento docet, fol. 133. Idemque tenet cum doctissimis Dominicanis P. Thomas Sánchez lib. 4. cap. 2. num. 23. dicens: D. Thomam, Sylvestrum, Tabienam, & plures Doctores hanc regulam tradere: * Id liberat voti, aut iuramenti obligationem; quod si à principio accidisset, impediret ea fieri. * Quæ quidem regula (inquit ipse) sic intelligenda est: * Vt sicut non valeret, quando materia esset ab initio mala, indifferens, aut maius bonū impediret; ita, si quæ à principio erat legitima materia, efficiatur postea mala, indifferens, aut maius bonum impediatur, efficit, vt cesset obligatio, & ita explicant Caietanus in Sum. verb. Votum, cap. penult. & 22. q. 88. art. 3. col. penult. vers. ad hoc dicitur, quod de Voto. Sotus lib. 7. de Iustit. q. 2. art. 1. ad 3. vers. Ex his, quæ dicta sunt. * Hæc Sánchez

13 Vnde planè deducitur, Doctores, qui hæc duo principia simul defendunt: *Votum non nubendi emissum à procliu in venerem est irritum: Et circumstantia, quæ aduenit post votum emissum, quæ si ab initio esset, reddere irritum, si postea eueniat, efficit, vt cesset obligatio, non posse negare, quod si fragilitas carnis, post votum non nubendi emissum, adueniat, suspendatur obligatio talis voti.* Abstinere enim à nuptiis, quæ antea erat legitima voti materia, effecta iam est inepta, cum maius bonū impediatur. Ex quibus inferitur, huic opinioni dissentire non posse M. Petrum de Ledesma, quia, vt vidimus, votum non nubendi factum à propenso in venerem, dicit esse inualidum. Et simul cap. 3. fol. mihi 624. defendit, circumstantiam aduenientem post votum validè emissum, eundem effectum causare, ac si præcessisset. Verba eius sunt. * La tercera du-

da en esta materia; y septima en orden es, si ay algunos casos en que vno no quede obligado à guardar el voto simple de Religion, que de hecho fue firme, y valido? Respondo que si. El primer caso es, quando despues de hecho el tal voto, sobreuiene algun impedimento. * Vnde ex eo, quod senectus præcedens impediatur valorem voti Religionis, infert ipse, votum emissum à iuvene superueniente senectute, non obligare. * Corre (inquit) la misma razón, y se halla el mismo impedimento

14 Cui consentire etiam debet Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 1. quia docet, vt vidimus, votum non nubendi esse nullum, quando propter fragilitatem, melius est vouenti nubere: & simul defendit punct. 7. num. 5. * obligationem voti tolli, vel suspendi, quoties tempore adimpletionis voti, materia voti facta est impeditiva maioris boni. * Ergo si, post votum castitatis, vel non nubendi emissum, superueniat fragilitas carnis, suspendetur obligatio voti, quia non nubere, quæ fuit materia primi voti, facta est impeditiva maioris boni, siquidem homini fragili melius est nubere: & fragilitas facit, sit iam de consilio Apostolico, iuxta illud: *Melius est nubere, quam vri.* *

15 Qua propter doctissimus P. Leander à Sacramento tom. 2. tract. 9. disp. 23. §. 5. q. 2. postquam tres opiniones retulit, aliam communem affirmantem, prædicta vota Castitatis, Religionis, & non nubendi, etiam si ab homine fragili emissa, esse valida: aliam nuper relatam Petri de Ledesma, & Bonacinae id negantem: & aliam, inde inferentem, ob fragilitatem superuenientem voto, eius obligationem suspendi: concludit, hanc opinionem esse probabiliorē speculatiuè; & id probare argumēta superius facta. * Quia certe, inquit, vt fatetur Sánchez, fortissima sunt: & persuadent speculatiuè prædicta vota facta ab eo, cui salubrius, & melius est ob incontinentiam antecedentem, aut superuenientem, matrimonium contrahere, esse irrita, & inualida, & consequenter posse absque vlla dispensatione matrimonium inire. * An verò hæc sententia sit etiam practice probabilis, & tuto amplecti possit? Discutit statim q. 3. & resoluit affirmatiuè, dicens: * Sed ego probabiliter respondeo, esse prædictam opinionem, practice etiam loquendo aequaliter probabilem, tutoque amplecti posse. * Sic ille.

16 Quem citatum sequitur Leander à Murcia vbi sup. n. 5. dicens: * Ex hoc casu, & similibus colligitur cum communi Doctorum sententia, quod si post votum emissum materia eiusdem voti efficiatur inepta, vel impossibilis, fiet etiam votum irritum, & inualidum, etiam si prædictum votum simplex sit Castita-

tis, vel Religionis, dum tamē certo moraliter cōstet, materiam voti post emissum votū redditam fuisse, vel impossibilem, vel ineptā. Nec verum est iudicandum, quod aliqui autumant, votum debere esse de meliori bono in se, & non de eo, quod melius est vouēti: tum, quia hoc est cōtra cōmunē omnium sententiā: tū, quia manifestē est cōtra cōsiliū Apostoli, &c. * Sic Leander à Murcia cum Leandro à Sacramento. Quibus consentit Doctor Garza in questionibus Moral. cent. 2. cap. 35. num. 22. & apud illum, Quintana Dueñas, & Doctor D. Franciscus Verde. Probant ex principijs sententiæ (de qua egi tract. de opin. probab. q. 2.) asserentis, opinionem speculatiuè probabilem, esse etiam practice probabilem, quando, nempe, in praxi nil occurrit, quod in speculationē non venerit (vt in præsentī cōtingit) quam, vltra Ioannem Santium, & Machado, tenent grauissimi Doctores, & Magistri, apud Dianam p. 10. tract. 11. resol. 47. M. Serra, Spinola, Ioannes Henriquez, Narbona, Auerfa, & Franciscus de Lugo, Quintana Dueñas, Escobar, Dicastillo, & alij. Quibus consentit M. Donatus tom. 4. addit. tract. 12. var. resol. q. 38. num. 4. vbi sic: * Posterior verò opinio est vera, attendendo solum ad principia intrinseca probabilitatis opinionis: hoc enim modo considerata opinio, certum est, quod ea, quæ est speculatiuè probabilis, etiam in praxi est probabilis; quia praxis oritur ex speculatione, tanquam effectus à sua causa, & sequitur naturā illius, vt dixit Santius citato loco. * Monet verò, & prudētissimè Leander à Sacramento, cognitionem circa obligationem huiusmodi votorum, cum res grauissima sit; & in quibus, proprium semper iudicium suspectum est, remittendam esse confessario docto, & cordato, qui omnibus circumstantijs perpensis, declaret, an votum fuerit validum; an vè ob superuenientem fragilitatem eius obligatio suspendatur. Ex his principijs aliam casum resoluit Fr. Leander à Murcia tom. 2. disquisit. moral. libr. 4. disp. 7. ref. 5. pro licito contractu matrimonij absque dispensatione voti * cui, inquit, subscripserunt multi Doctores Complutenses, & Cathedralici Sacræ Theologiæ, & Sacrorum Canonum professores doctissimi illius vniuersitatis. *

17 Fateor ingenuè, difficilè disparitatem reddi, inter eum, qui emisit votum præcedente fragilitate carnis, & eum, cui superuenit post votum emissum: quandoquidem votū de finit esse de maiori bono. Quod suaderi videtur ex dictis, nam si quis fragilitate cognita post emissum votum non nubendi, emitteret contrarium votū nubendi; hoc secundū iuxta sententiam Caietani, Soti, Molinæ, Bellarmini, & aliorum, validum foret, cum esset de me-

nubendi prius emissum non obligaret, quia ad duo contradictoria vouentem adstringi, impossibile est.

18 Iam si respondeas cum Sánchez supra, & Valentia 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 2. diff. 4. maius bonum non iudicandum relatiuè ad vouentem, vt indiuiduum particulare est, sed vt est pars Ecclesiæ, cui melior est status cælibatus quæ coniugij: non videtur solutio firma, tum propter dicta à Leandro supra; tum, quia fidelis quicumque, ante vltimū emissum votū, verè est pars Ecclesiæ; & tamē quia respectu illius, vt indiuidui particularis, maius bonum est nubere, dicunt isti Doctores cura Caietano, Soto, & alijs supra citatis, votum nubendi validum esse, quia, vt ait Sánchez lib. 1. de Matr. disp. 4. n. 7. * Ad honorem Dei, & vt gratius ei aliquid sit, non refert, quid in vniuersali, & in se consideratū præstantius sit, sed quid hic, & nunc præstet, (caus enim humani ex circumstantijs adiunctis bonitatem, aut malitiā sortiuntur) sed huic est melius, attentis omnibus circumstantijs, nubere; ergo valet votum. * Quæ doctrina, vt n. 2. notauimus, desumitur ex D. Thom. & Caietan. 2. 2. q. 38. art. 2. ad 3. vbi de voto macerationis carnis similiter discunt. Considerandum ergo est ad honorem Dei, & vt gratius aliquid ei sit, id, quod melius est huic indiuiduo, secundum se considerato, non vt est pars Ecclesiæ. Et ratio videtur manifesta: quia secundum hanc considerationem, votum nubendi nunquam esset validum, quantumvis fragilitate carnis aliquis grauaretur, quia indiuiduo, vt parti Ecclesiæ, vt ipsi tradunt in quibuscumque circumstantijs, melius est non nubere; ac proinde quantumvis ante votum emissum, se fragilem cognosceret, validè castitatem voueret, quod ipsi negant.

19 Aliud verò dicendum de voto solenni castitatis, aut de voto etiā simplici in Societate Iesu, constituentibus statum Religionis, & ad hunc finem emissis, vt omnes fatentur: quod multis suadet Leander à Murcia in disq. moral. lib. 2. disp. 2. ref. 24. Vnum modò sufficiat discrimen, quod in his circumstantijs (secundum omnes) locum habet principium illud P. Valentia, & P. Sanchez numero præcedenti adductum, nempe, quod materia solennis voti non consideratur, vt magis, vel minus bona indiuiduo secundum se considerato, sed vt parti cōmunitatis, cui maius semper bonū est à nuptijs, abstinere propter perfectionem status, & vitanda scandala, & perturbationes ex opposito oriunda. In hac parte omnes Theologi conueniunt, alias plures quotidie allegare possent, non esse Religiosos, & professionem fuisse nullam. Quod sufficit reddere practice improbabilem contrariam opinionem. In votis vero simplicibus

P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

castitatis, & Religionis hoc inconueniens non reperitur, neque scandalum, aut Ecclesiæ perturbatio timeri potest, ex eo quod in prædictis circumstantijs invalida sint: idèque opinandi locus relinquatur, & additus practicae probabilitati, vt vidimus.

§. III.

Vera sententia.

20 **Q**uamvis opinio proposita, §. 1. valde probabilis sit, contrariam tamen tenendam esse, nempe votū castitatis, vel Religionis à valde procliu in venerem emissum, validum esse. Ita P. Thomas Sánchez vbi supra lib. 4. sum. cap. 8. n. 10. vbi ait: * Oppositum esse contra communem Ecclesiæ sensum. * Et P. Castro Palao tom. 3. tr. 15. disp. 1. punct. 8. n. 14. vbi, vt indubitatum, apud Doctores supponit. * Si stante, inquit, illa facilitate, & peccandi consuetudine, votum castitatis, & Religionis emitteres, quis auderet dicere invalidum esse votum, esto esset inconsideratum? * Probatur primò, quia matrimonium non est absolutè melius procliu in venerem, sed ex suppositione, quod nolit alijs medijs orationis, abstinentiæ, & poenitentia; uti, idèque absolutè, & simpliciter loquendo, status cælibatus perfectior illi est. Ergo qui post suā fragilitatem, & notam in venerem propensionem, castitatem vouet, sciens & volens se obligat ad non nubendum, & consequenter ad alijs medijs, ad sedandas tentationes, vtendum: vnde tale votum, etsi à valde procliu emissum, validum est, & consequenter absque dispensatione matrimonij inire nequit. Secundò probatur, quia, vt benè ait Sanchez supra, deprauata cupiditas plurimos falleret falsò existimantes se continere non posse, atque ita plurima merita, & egregia opera, Ecclesiæq; vtilissima impediretur.

21 Ad fundamentum contrariæ opinionis desumptum ex valore voti nubendi, emissi à propenso in venerem. Respondeo, tale votum solum habere vim conditionatam obligandi ex suppositione, quod nolit, qui emisit, alijs medijs ad castè viuendum conducentibus uti; atque adeò tale votum, hac voluntate durante, adimplere tenebitur: secus verò absolutè, & simpliciter loquendo: quia pro suo nutu alia media applicare potest, & sic in cælibatu permanere. Ita P. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 9. à nu. 12. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 7. n. 45. Coninch 3. p. tom. 2. disp. 22. dub. 10. Layman lib. 4. sum. tr. 4. cap. 2. n. 12. Quos sequitur Castro Palao tom. 3. tract. 15. disp. 1. punct. 8. num. 14. qui cum Soto, Aragón, & alijs probabilis putat, præfatū votum de matrimonio contrahendo invalidum esse, quia

quia impedit maius bonum formaliter, nēpē vitam cælibem, & Religionis statum; ergo adhuc posita illa facilitate, & peccandi consuetudine, non potest à Deo acceptari.

22 Si verò post emissum votum fragilitas carnis adveniat, specialis est difficultas, quia neque implicitè videtur vouens se obligasse ad media rigorosa abstinentiæ, & extraordinariæ poenitentiae, & forsitan si propensio illa in venerem præcessisset, non emitteret votū, & quandoque id certo moraliter iudicat. Nichilominus cum hic casus non sit ex raro contingentibus, sed ex illis, qui pro diuersitate occupationis, & ætatis evenire solent, & aliū de votum sit in possessione obligandi, pro illo sententiam ferendam censeo; ideoque tenendum, vouentem implicitè se obligasse ad alia orationis, & poenitentiae media adhibenda, quibus à tentationibus carnis vehementibus liberetur, & melius sibi reddat à matrimonio abstinere, quam oppositum.

23 Rogabis, an prædicta Castitatis, & Religionis vota à propenso in venerem, siue ante, siue post fragilitatem cognitam, emissā, sint Pōtifici reseruata? Respōdeo, partem negatiuam esse satis probabilem: quia Doctorū auctoritas, & argumenta contra eorum valorem, §. 1 & 2. adducta, efficaciter suadent, non esse certam talium votorum obligationem; ac proinde non esse reseruata, quia cum reseruatō sit odiosa, ad sola vota, certo valida, restringenda est, vt tradunt Sanchez in sum. lib. 4. cap. 40. n. 26. & cap. 44. n. 3. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto, cap. 26. n. 6. quos sequitur Machado tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 13. docum. 1. n. 4. dicens: * De este principio inferen Sanchez, y Suarez por doctrina, y regla general, que todas las vezes, que sobre el valor del voto se ofreciere alguna duda moral, ò sea de hecho, ò de derecho, ò la duda sea negativa por conjeturas, que no bastā para determinar el iuzio; ò sea positiva por las opiniones contrarias probables: semejante voto, aūque sea de qualquiera materia reseruada, por el mismo caso que en si tiene duda, no se debe tener por reseruado; y así le pueden conmutar el Obispo, y el Cōfessor aprobado por la Bula. * Et cōfirmatur: quia sicut aliqua vota reseruantur Pontifici, ita & nonnulla peccata: sed reseruatō peccati non extēditur ad peccata dubia, sed tantum ad certa, vt cum Suarez, Henriquez, Filliucio, & Hurtado defendit Lugo de Poenitent. disp. 20. num. 16. Et cum Sanchez, Bonacina, Trullench, & communi Doctorum, contra Armillam, & Cordubam, tenet Diana p. 4. tr. 3. resol. 4. ergo reseruatō voti non extenditur ad votum dubij valoris sed certi. Consequētia videtur legitima. Vndē inferitur, eiusmodi vota, cū Pontifici reseruata non sint, posse etiam à Regu-

laribus virtute suorum priuilegiorum commutari, vt ex infra dicendis conitabit. Idemque dicendum putat Henriquez lib. 11. de Matrim. cap. 15. n. 8. quando ab impuberibus ex metu leui fuerunt emissā, quia non sunt perfectè voluntaria, & reseruatō, vt potè odiola, restringi debet.

QVÆSTIO II.

Vtrum votum Castitatis, vel Religionis possit aliquando commutari virtute Cruciatæ?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

AD Plenam huius quæsti notitiā suppono primò, per clausulam Bullæ Cruciatæ, concedi: *Vota omnia (Vltimarino, Castitatis, & Religionis dumtaxat exceptis) in aliquod subsidium huius expeditionis, per Confessorē commutari.* Suppono secundò, votum Castitatis, quod hic excipitur, illud tantum esse, quod Summo Pontifici est reseruatum: nimirum, votum perpetuum, perfectum, & absolutū omnimodæ castitatis: quod cōprehēdit omnes actus, tam internos, quàm externos, ad quos virtus castitatis extēditur. Nam cum reseruatō sit odiosa, & iuri Episcoporum deroget, strictè interpretanda est, vt docent communiter Doctores, quos citatos sequuntur Thom. Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 9. n. 5. & lib. 4. sum. cap. 4. n. 48. Clauis Regia, Suarez, Trullench, & alij, cum Machado tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 13. docum. 4. fol. 280. Cuius adhæret doctissimus M. Barnabas Gallego in Bulla cap. 9. p. 3. dub. 151. vbi sic scribit. * Preguntase, que se requiere, para que el voto de castidad sea propiamente reseruado, de suerte, que no se pueda por la Bula cōmutar? Respondo: regla general de todos los Doctores, que tratan esta materia, que el voto de castidad, que su Santidad exceptua en la Bula por reseruado para si, se debe entender del voto de castidad perpetua, total, y perfecta. Porque en faltando alguno de estos requisitos, le falta tambien, y cessa la causa de la reseruacion, y por conliguente puede legitimamēte conmutarlos el Confessor electo por la Bula, pues ella le concede autoridad para ello, excepto los dichos reseruados. * Hæc ille, & est communis Doctorum sententia.

2 Adde ex Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 10. n. 4. & 5. quem alij Doctores sequuntur, votum castitatis solum esse perfectæ castitatis, quando affectus in eā directè fertur: secus si in aliud, quod consequi optat; ideoque in hoc casu, cum deficiat à perfectione, vel conditionatum sit, nō subiacer reseruationi.

Verb.

Verb. grat. (inquit Sanchez) dum quis morbo oppressus, aut in alio periculo cōstitutus, promittit Religionem, si incolumis euaserit. Huiusmodi votum erit verè conditionale, quando animus vouentis fuerit, quasi inire cōtractum innominatum cum Deo: faciam, vt facias, id est, si hoc mihi concesseris, ingrediar Religionem. Quia voluntas non fertur directè in Religionem, sed in consequentiā incolumitatis, ad quam obtinēdam offertur Deo. Et talia communiter sunt eiusmodi vota: si sanauero, si incolumis euatero, Religionem, Castitatem, aut peregrinationem voveo, vt benè ait Sanchez supra nu. 5. in fine. Quæ doctrina est valdè obseruanda. Vide Dianam p. 6. tr. 8. res. 16.

3 Ex qua inferunt ferè omnes, virtute Cruciatæ commutari posse vota omnia conditionalia, & poenalia Castitatis, & Religionis, quia non ex affectu harum virtutum. Itē votum non nubendi; votum non fornicandi; votum non petendi debitum, etiam cōmuni coniugum consensu prælitum; & similia, quia neutrū illorum est omnimodæ castitatis, nec totale, sed parziale, vt potè quod non se extendit ad obiectum adæquatum huius virtutis, cum plures sint actiones virtute castitatis prohibita, quæ nullo ex his votis comprehenduntur. Limitat verò, & benè P. Thomas Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 9. n. 2. dicens, hoc temperandum esse, dum in fauorē tertij id petentis, cuius interest; votum, vel iuramentum emissum non fuerit (vt si cōiux à coniuge petat, vt iub iuramento, vel voto se obliget ad abstinendum ab alio matrimonio) tunc enim sicut nō potest Episcopus dispensare, ita nec virtute Cruciatæ queit commutari; eo quod cōiugis illius interfit propter filiorum bonum; & vt eius amor, honor, amicitiaque cum eius consanguineis conseruetur; ac proinde ius tertio acquisitum sit, cui Episcopus derogare nequit. Et ita etiam sentiunt Antonius de Escobar in Mor. Theolog. tract. 1. exam. 17. cap. 9. num. 144. & cum Maldero, & Lefcio, Diana 1. p. tract. 11. resol. 59. & omnes debent.

§. II.

De Voto virginittatis.

* **C**irca votum virginittatis non cōueniunt Doctores, an parziale, an totale castitatis sit? Et quidē cum hoc ex intentione vouētis dependeat, ad illam recurrendum est. Si enim constet, vouentem solū intēdisse, se obligare ad integritatem corporalem, seu virginalē claustrum seruādum, non erit votum totale, sed parziale castitatis, vt potè ad primum solummodo actum, quo virginittas deperditur, virādum obligans: quæ

P. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.

amissa, subsequentes actus non erunt contrā votum. Sic Doctores omnes.

5 Si verò hanc expressam intentionem limitantem non habuerit, dicunt communiter censendum esse votum totale castitatis, & per consequens ab Episcopo indispenabile, & virtute Cruciatæ incommutabile. Sic M. Corradus p. 1. Respon. q. 286. M. Candidus dij. q. 25. art. 8. dub. 10. & 11. & est communis Doctorum, quos citatos sequuntur Sanchez lib. 8. de Matr. disp. 9. n. 9. & disp. 15. n. 4. & in sum. lib. 4. cap. 4. n. 65. Leander à Sacram. tom. 1. disp. 14. tract. 5. q. 113. Diana p. 1. tract. 11. resol. 60. & plures.

6 E contrā alij existimant, nunquam censendum esse votum totale castitatis, nisi quis habeat expressam intentionem vouēdi absolutam, perfectamque castitatē, aliter verò votum in fauorem vouentis interpretandum, & de sola virginittate editum credendū esse. Sic videtur sentire Doctissimus Fr. Franciscus Pichon in opere de Matr. disp. 7. sect. 4. n. 65. fol. 445. dum ait: quod animus vouentis virginittatem * communiter interpretatur, quod solum fuit ad solam abstinentiam à primo actū venereo coitus, * & disp. 6. cap. 2. sect. 3. nu. 107. prædixerat, Episcopum posse dispensare in voto virginittatis: * Nisi (qui vouit) in animo habuerit seruare castitatē simpliciter. * Cui alij consentiunt. Itaque discrimen inter hanc, & primam sententiā in eo stat, quod prima nō exigit, quod expressè intēdat, se obligare ad castitatē, vt ad cā obligatus maneat, sed sufficere, quod nō habeat expressam intentionē limitatam ad primum actum, quo virginittas deperditur. Secūda verò exigit expressam intentionem se obligandi ad castitatem, vt ad hanc seruandam teneatur, & aliter votum virginittatis interpretandum cum limitatione ad solum primum actum.

7 Ego vero maioris claritatis gratia sic distinguendum censeo. Aut vouens cognoscit differentiam inter votum virginittatis, & votum castitatis, aut non. Si primum: erit votum parziale ad integritatē solum corporalem seruandā obligans; quia tale votum hoc tantum obiectū respicit, & ideo ad hoc solū intēdit se obligare. Si secundum, erit votum totale castitatis: nam cum nullum discrimen inter vtrumque (vt iuuenibus, & puellis cōmuniter accidit) agnoscat, eandem intentionem vtroque exprimit, licet diuersis vocibus, pro diuerso statu, in quo reperitur. Virgines enim votū virginittatis dicunt se emittere; alij vero (cum eam amiserint) castitatis votum: quia illarum votum primum etiam actum virginittatis conseruatiuum respicit, secus votum aliorum. Adde, eum, qui dubitat, an virginittatis votum, prout à castitatis distinctum, an votum absolutum

castitatis emiserit, posse in suæ libertatis fauorem resolvere. Ita Portel in *dub. regul. verb. de voto simplici in addit. num. 50.* & Vidal in *Arca Theolog. Moral. tit. de voto, inquis. 5. num. 3. contra Dianam p. 10. tract. 15. resol. 47.* & alios apud ipsum: quia licet certum sit emisisse votum, ac proinde provoto stet possessio in quantum ad existentiam voti ad vnum, vel alterum extremum, hoc nihil aliud est, quàm esse certum votum disunctiuè obligans, votum autem disiectiuum in quacumque materia relinquit liberam electionem cuiuslibet extremi determinatè, quia respectu cuiuslibet determinatè est dubium, & consequenter pro libertate stare debet possessio. Ex quo principio, satis commune est apud Doctores, votum disiectiuum, cuius altera solum pars est materia reseruata (vt in præsentis contingit) non esse reseruatum. Et ita in terminis docent Suar. Bonac. Sanchez, Rebell. Valent. & alij apud Dian. 3. part. tr. 7. Misc. res. 50. asserentes, certum de voto, & dubium de qualitate voti, posse eligere, quod sibi favorabilius fuerit, vt si vouit castitatem, & dubitet, an perpetuam, vel temporalem, non teneri ad perpetuam. Ergo qui certus de voto dubitat, an totale, an partiale castitatis fuerit, non tenebitur ad totale, sed partem, quam maluerit, eligere poterit, & consequenter tale votum non erit reseruatum, sed virtute Cruciatæ commutabile. Quod verum puto, etiam post electionem materiæ reseruata, quia dum hanc determinatè postea non vouerit, solum devinctus manet voto disiectiuo, quod commutabile est, vt diximus. Vnum valdè notandum hic addam, ex Doctore Ioanne Ioseph Garfi in *qq. Moral. cent. 1. cap. 17. n. 8* foeminam, quæ vouisset virginitatem, prout præcisè dicit integritatem corporis, & abstinentiam à prima copula, si hæc per vim desloraretur, quamvis inculpabiliter virginitate caruisset, à voti obligatione liberam remanere: quia iam impossibilis est ei virginitas: sicut liber manet ab obligatione ieiunij, qui inadvertenter carnes comedit, aut bis in notabili quantitate in opinione aliquorum, quos ibi refert, & sequitur. Cæterum quidquid sit de præcepto Ecclesiæ: non facilè in voto id concedam, quia istud habuit pro obiecto abstinentiam à prima copula voluntaria: hæc enim tantum, sub dominio voluntatis, ad cuius operationes votum extenditur, cadit. Ac proinde, cum nulla copula voluntaria, sed violenta tantum præcesserit, locus manet obligationi voti.

§. III.

De voto absoluto castitatis.

Difficultas solum est, an votum totale absolutum, & perfectum castitatis possit, aliquo in casu, virtute Cruciatæ commutari? Et pro parte affirmatiua efficaciter argui videtur. Nam confessarius virtute Cruciatæ potest commutare omnia vota, quæ iure ordinario potest Episcopus dispensare, vt docent cõmuniter Doctores. Sed Episcopus, iure ordinario, potest in aliquibus circumstantijs, in prædicto castitatis voto dispensare; ergo in eisdem, virtute Cruciatæ, poterit confessarius illud commutare. Argumentum videtur concludere, si Episcopus aliquando iure ordinario id possit: poterit autem, si tale votum in aliquibus circumstantijs non fuerit reseruatum, quia secundum communem Theologorum sententiam, vota omnia non reseruata Pontifici potest Episcopus iure ordinario dispensare.

9. Ad rem ergo. Quod in aliquibus reseruatum non sit, ostenditur ex verbis doctissimorum fideliter transcriptis. Thom. Sánchez *lib. 8. de Matr. disp. 10* postquam numero tertio præmisserat: *Seclusa reseruatione, integrum esse Episcopis dispensare in suis Diocesisibus, in omnibus votis, sicut Pontifici, in toto orbis, ratione verò reseruationis modo nequire dispensare in absolutis castitatis, & religionis votis; post hæc, inquam, n. 22. sic scribit: *Hæc votum reseruatio, nõ ita amare, ac strictè accipienda est, quin liceat Episcopo dispensare in his votis castitatis perpetuæ, & religionis, quando magnum incontinentiæ periculum imminet, nec facilis aditus ad Pontificem patet, præ paupertate, vel alia causa. (attende) Quia iure optimo credi potest, non esse mentem Pontificis velle in tali casu reseruare sibi hæc vota: neque est verisimile, velle eum, vt animæ laqueis irretitæ in tanto periculo versentur (& infra.) Imò ob easdè rationes, idè dicendum est, quamvis non imminet periculum incontinentiæ ex mora, si aliud quodcumque graue periculum imminet, vt grauis scādali, vel magni damni tertiæ personæ. *Hæc Sánchez vbi supr. & iterum in *sum. lib. 4. cap. 40. n. 32. & 34.* eandem reddens rationem: pro qua alios refert, dicens: *Hanc cum alijs doctrinis, & multis Doctoribus allegatis *lib. 8. de Matr. disp. 9. n. 22.* tenent Leonardus, Petrus de Ledesma, Suarez, &c.*

10. Vide Lessium *lib. 2. de iust. cap. 40 de voto, dub. 18.* vbi à n. 125. Casus nonnullos refert, in quibus Episcopus potest in voto integre castitatis dispensare; sic ait: *Quartus, quoadcūque est magnū periculum incontinentiæ,

riæ, &c. Et non sit facilis recursus ad Pontificem, vel eius delegatum: tunc enim (attende) quia est necessitas, censetur Pontifex non intendere reseruare, sed permittere Episcopo, vt sua potestate ordinaria, quàm seposita reseruatione habet, vratur. Non enim vult, suā reseruationem esse in eueruionem, sed in adificationem animarum.*

11. Quibus faciunt Hieron. García ex religiosisimo coetu D. Hieron. in *Polit. regul. tr. 4. p. 2. diffic. 1. dub. 6. n. 10.* *Puede el Obispo dispensar, quando ay necesidad virgente, y peligro en la tardança, yno se puede recurrir al Papa, (attende) porque no es de creer, quiera el Pontifice en estos casos, que esté reseruado el tal voto.*

12. M. Rafael de la Torre Dominicanus *tom. 1. in 2. 2. 88. art. 12. disp. 3. n. 14.* probat Episcopum aliquando in voto absoluto castitatis dispensare posse. *Quia iure diuino, inquit, cõcessa erat facultas dispensandi super omnibus votis dispensabilibus, & hæc potestas Summi Pontificis auctoritate limitatur, ne in actum exeat respecta aliquorum. Sed credendum non est, attende) Summum Pontificem interdiceret hanc potestatem super hæc vota dispensandi: ergo in eisdem modo Episcopis talis potestas. Probatur minor, quia talis prohibitio eadet in graue præiudicium Ecclesiæ, & in Christi offensam.*

13. M. Petr. de Ledesma in *sum. p. 2. tr. 10. de voto, cap. 8. ad ult. argum. 5. Digo lo quarto,* sic scribit: *Considerado solo el derecho diuino, tienen los Obispos en sus Obispados, en orden à la dispensacion en los votos, tanta autoridad, como tiene el Sumo Pontifice en toda la Iglesia, &c. Y no lo pueden aora hazer sin especial autoridad del Papa, por estar reseruados los dichos cinco votos à la Sede Apostolica (attende) y no es de creer, que el Papa en la tal reseruacion pretendiese limitar la dicha autoridad de los Obispos, aun quando no huiesse facil recurso à su Santidad, &c. Porque tal reseruacion redundara en graue daño, y perjuizio de la Iglesia, y en ofensa de Christo; porque muchos tienen muy justa causa de pedir dispensacion en los dichos cinco votos, &c.*

14. Eandem sententiam, quãdo magnum periculum incontinentiæ imminet, & nõ est facilis aditus ad Pontificem præ paupertate, ex eodem principio tuetur Diana *p. 6. tr. 6. res. 50.* *Quia nõ est, inquit, credendum esse mentem Summi Pontificis velle in tali casu reseruare sibi hæc vota, neque est verisimile, velle eum, vt animæ laqueis voluntarijs irretitæ, in eo periculo sine remedio relinquatur. Et ita docet expressè Sanch. Sylvest. &c. *Et p. 11. tr. 8. res. 49. defendit cum Dicastill. *tom. 2. de Sacram. tr. 8. disp. 11. dub. 17. n. 305.* Superiorem P. Mat. de Moy. *Quæst. p. 12.*

non reseruare peccatum pro circumstantijs vrgentis necessitatis, sic Doctores citati, quos sequitur Doctor Garfi *cent. 2. cap. 34. n. 8.* dicens: Irrationabile fore, si Pontifex veller pro graui, & vrgente necessitate calum manere reseruatum; quod multis suadet. n. 9. & seq. Idem sentit Fr. Philippus à Sanctissima Trinitate, Carmelita Excalceatus *tom. de Penitent. disp. 2. dub. 3.* dicens: *Præsumitur esse voluntatè interpretatiuam Superioris, quod in tali casu præcepti, vel grauis necessitatis, nulla sit reseruatio, nec peccatorum, nec censurum.* Eadem autem militat ratio in reseruatione voti.

15. Ex quibus sic instauratur argumentum. Confessarius virtute Cruciatæ, aut iubilæi, potest commutare vota omnia nõ reseruata Pontifici: sed votum castitatis, aut religionis nõ est Pontifici reseruatum, quoties ratione incontinentiæ est periculum in mora, aut ex alia iusta dispensationis causa, & non est facilis aditus ad Pontificem (vt docent omnes Doctores supra citati.) Ergo in his circumstantijs virtute Cruciatæ, aut iubilæi poterit commutari.

16. Hoc argumento convictus totum concedit Pasqualigus *de iubilæo, q. 306.* verba eius sunt. *Facultas cõmutandi vota cõcessa in iubilæo, se extendit ad omnia vota nõ reseruata: vota autè castitatis, & religionis, quando subsistat talibus circumstantijs, vt possit in ipso Episcopus dispensare, non sunt Pontifici reseruata. Ergo poterit virtute iubilæi cõmutari. Minor probatur. Reseruatio est tantum in adificationem, non autem in destructionem, vt habet Concil. Tridēt *sess. 14. cap. 7* & proinde ex sui natura non se extendit ad casus, ad quos si se extenderet, esset in destructionem: esset autem in destructionem, si se extenderet ad vota, in casu, in quo si non possent Episcopi dispensare, pateret, grauis: maximum damnū etiam spirituale esse, non autem vtilitatem: ergo vota in talibus circumstantijs non erunt reseruata, non quia subtrahantur à reseruatione ex præsumpta voluntate Pontificis, sed quia reseruatio ipsa non cõprehendit.* Hæc Pasqualigus. Cuius opinionem probabilem putat Boisius *tract. de triplici iubilæo, sect. 2. casu 20. n. 25.* quia contrariam, quam sequitur, vocat veriorem, & sustinent alij, quos suppresso nomine refert Rodriguez *in §. 9. Cruciatæ, num. 118.*

17. Et quod regulares in prædictis castitatis, & religionis votis dispensare, seu illa cõmutare possint, defendunt ex eodè principio non pauci viri docti. Quorum verba fideliter etiam scripta dabò, Croufers in *Regul. S. Franc. cap. 7. lect. 29. fol. 78.* *Dubitare, inquit, hoc loco aliquis poterit, quod cū medicantes dispensare possint in omnibus votis, in

quibus possunt Episcopi, vtrum, sicut Episcopi dispensant in voto absoluto castitatis, & religionis, quando vouens taliter est constitutus, vt propter incontinentiam votum huiusmodi sit ipsi maximè periculosum, nec est facilis votum habenti recursus ad Pontificem, vel propter paupertatem, vel propter distantiam: vtrum, inquam, in tali casu possint Mendicantes dispensare, vel commutare per priuilegia sua? Negat Sanchez *lib. 4. Sum. cap. 43 num. 7.* Et ratio eius est, quia in tali casu votum huiusmodi est verè reseruatam, &c. sed per accidens potest Episcopus in illis dispensare, ex quadam benigna voluntatis reseruatione interpretatione. Verùm ego non video, quomodo per accidens tantum id possit Episcopus, quando quidem ipsemet Sanchez *cap. 40. num. 25.* doceat, quod seclusa reseruatione, sit integrum Episcopis dispensare in suis Dioecesibus in omnibus votis, sicut Pontifici in toto orbe. Restat ergo, vt dicamus, id posse Episcopos, quia ex modo reseruationis rationi congruo constat, id Episcopis mansisse residuum ex antiquo iure, quod habebat dispensandi in omnibus votis per suas Dioeceses, sicut Pontifex. Quæ cum ita se habeant, non video, quare Ordines Mendicantes per sua priuilegia valentes dispensare in votis, sicut Dioecesanus, in hoc, vel simili casu id non possint. * Hæc Croufers, qui potuisset de inconsequencia redarguere P. Sanchez, cum locis citatis, vbi supra asseruerit, Pontificem noluisse reseruare hæc vota in prædictis circumstantijs. Quæ proinde iure ordinario, sicut & alia non reseruata, poterit Episcopus, & consequenter superiores Mendicantes, per sua priuilegia dispensare, & inferiores commutare.

18 Dicit consentit Fr. Ludouic. à Concept. in *Examine veritatis, tom. 1. tract. 1. de Matrim. cas. 30. fol. 102.* vbi sic: *Suppono in his, & similibus casibus, Episcopos ordinariã habere iurisdictionem ad dispensandum, & non solum per Episcopiam, vt quidam dicunt, vel, vt alij existimant, ex commissione Summi Pontificis. Ita iure communi possunt in valde probabili sententia Episcopi dispensare. *Ex quo principio sententiam Croufers, quam semper in corde retinuerat (vt ipse ibidem fatetur) in medium sic profert. *Ducor ex communi Theologorum, præsertim Regularium sententia asserente, posse Prælatos, imò & quoscumque Religiosos ab ipsis Prælati, aliàs iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus, deputatos, dispensare virtute priuilegiorum, in illis omnibus, quæ iure communi, & ordinario ad Episcopos spectant. Cumque, in probabiliori sententia, prædictum votum (simplex castitatis perpetuæ, absolutæ, & ex omni parte perfectæ, & votum Reli-

gionis simplex, de quo etiam pro cedit quæstio) ad Episcopum iure communi, & ordinario pertineant, poterunt similiter vigore priuilegiorum, non solum Prælati, sed etiam subditi regulares ad confessiones secularium deputati, modo dicto, in talibus dispensare, prædictis in casibus.*

19 Pro eadem sententia ex eodem principio militat Reu. P. Leander à Murcia Capuccinus, in *Regul. Sanct. Francisci cap. 7. q. 7. §. 2. num. 56.* vbi sic: *En quanto à los dichos votos (nimirum castitatis, & religionis, de quibus supra,) quando concurren las circunstancias de necesidad, y imposibilidad ad en la persona que hizo el voto, de recurrir al Papa, los pueden dispensar los Obispos; es comun de los Doctores. Y que quedan reseruados à los Obispos por derecho ordinario, se prueba: porque por derecho Diuino tiene el Obispo en su Obispado tanta autoridad, como el Papa en toda la Iglesia. Y así cesando por las circunstancias dichas la reseruation del Papa, poterit Episcopus iure ordinario in illis dispensare. Luego si los Regulares pueden dispensar en todos los votos que pueden los Obispos por derecho ordinario, por el mismo caso podran en los dichos casos.* Sic ille.

20 Denique ex Recentioribus hanc sententiam à principiis intrinsecis veriorē existimat F. Franciscus Pichon, Ordinis Minor. in *tract. de Matrim. dis. 6. c. p. 2. sect. 3. num. 136 fol. 396.* vbi sic: *Difficultas potest esse, vtrum Religiosi ex hac potestate delegata (per sua priuilegia) possint dispensare in votis reseruatim Pontifici, scilicet castitatis, Religionis, peregrinationis ad S. Iacobum, ad Romam, & Terram Sanctam, ratione necessitatis, in casu, in quo possunt Episcopi dispensare? Communis sententia negat Suarez, Sanctius, &c. Quia in generali concessione non veniunt vota reseruata, nisi in concessione exprimentur; sed contra hoc fundamentum potest obijci; Episcopi in casu necessitatis possunt: ergo etiam Religiosi. Pater consequentia. In casu necessitatis illa vota non censentur reseruata. Ergo suppositum fundamenti communissimæ sententiæ falsum omnino est, &c. Nec valet tunc dici, ex benigna interpretatione mentis Pontificis, Episcopum dispensare, per quod non desinunt talia vota esse reseruata: hoc enim implicatoriū est euidenter, si benigna interpretatio mentis Papæ non æquiualeat iudicio, quo Episcopus iudicet prudentissimè, quod non fuit mens Pontificis, vt votum esset reseruatum in tali, & simili casu. In casu autem necessitatis, prædicta vota manent in terminis iuris communis, & sic non sunt reseruata stante tali necessitate. Vnde cum Episcopi ordinaria potestate

te possint in illis dispensare, non est fundamentum sufficiens ad denegandum Religiosis talem potestatem. Quare (attende) ni auctoritas extrinseca Doctorum obstat, attendendo ad fundamentum rationis, verior videtur sententia opposita sententia communissimæ, & illam tuentur noster Croufers, & per doctus Ludouic. de la Concept. (locis supra citatis.) *Sic doctissimus vir.

21 En amice lector, quot quantique Doctores sentiant, vota castitatis, & Religionis non esse Pontifici reseruata in casu urgentis necessitatis; ideoque Episcopum iure ordinario in illis posse dispensare: ac proinde, & Prælatos Regulares, & confessarios ab illis deputatos, & consequenter omnes, quibus ex priuilegio id concessum fuerit, posse, in prædicto casu illa commutare, cum habeant potestatem commutandi omnia vota non reseruata. Vnde videtur inferri, omnes Authores concedentes, regulares posse virtute priuilegiorum commutare votum castitatis, vel Religionis, in casibus, quibus Episcopi iure ordinario id possunt; idem a fortiori dicere debere de confessarijs virtute iubilæi, aut Bullæ Cruciatæ, quia vota castitatis, & Religionis, æquè excipiuntur in priuilegijs regularium, ac in iubilæo, & Cruciatæ. Et vtrouque de solis reseruatim sit exceptio; qualia non esse prædicta vota in casu necessitatis, Doctores supra citati contendunt.

§. IV.

Authoris iudicium.

22 **N**ihilominus contraria, & communissima sententia tenenda est, pro qua militant Suar. Sanch. Laym. Henric. Rodrig. Mirand. & alij, quos citatos sequitur Lezana in *sum. tom. 4. verb. Votum, n. 21.* Fagundez, Pontius, Barbosa, & Castro Palao, apud Dianam p. 9. tract. 6. ref. 56. & plures alij. Probatum primò, quia omnes Doctores antiqui concedentes Episcopis potestatem dispensandi in huiusmodi votis, in casu urgentis necessitatis, eam negarunt regularibus, & confessarijs electis virtute iubilæi, & bullæ Cruciatæ: & qui concedunt, iure ordinario id competere Episcopis, quod pro tali euentu non censentur reseruata, negant nihilominus id licere regularibus, aut alijs virtute Cruciatæ, & hæc fuit communis omnium Theologorum, vsque ad hanc tempestatem, certissima sententia. Vnde inferitur, exceptionem pati debere illud commune principium: *Regulares virtute suorum priuilegiorum, & confessarij virtute Cruciatæ possunt commutare omnia vota, quæ Episcopus iure ordinario potest dispensare.* Cui ianitur sententia cõ-

traria, quæ, si principium nullam admitteret exceptionem, non solum probabilis, sed verissima foret. Limitatio igitur adhibenda, iuxta communem Authorum sensum, hæc est: virtute Cruciatæ, aut priuilegiorum Regularium, posse commutari omnia vota, quæ modo, in quouis euentu, communiter, & regulariter potest Episcopus dispensare. Hanc limitationem adhibeo, quia apud antiquos omnes, & modernos, paucis exceptis, principium illud, sic receptum inuenio. Et ideo præfate Recentiorum argumento sic respondet Bardi in *Bulla, part. 2. tract. 7. cap. 2. sect. 5. n. 14.* Respondeo, per Bullam dari facultatem commutandi omnia vota, quæ absolute, & perse non sunt reseruata Pontifici, non autem illa, quæ per accidens, & quantum sufficit ad subueniendum necessitati fidelium, non sunt reseruata.*

23 Cuius ratio esse potest: quia virtute Bullæ Cruciatæ solum delegatur confessario facultas commutandi omnia vota, exceptis castitatis, Religionis, & vltimario: ergo non delegatur facultas commutandi votum castitatis perfectum, & absolutum: atqui etiã in casu urgentis necessitatis, & quando non est reseruatum Pontifici, verè retinet rationem voti perfecti, & absoluti castitatis: ergo adhuc in isto casu commutari nequit. Vigetur, quia virtute Cruciatæ id solummodo potest circa vota confessarij, quod ipsi in ea conceditur, sed circa voti absoluti, & perfecti castitatis commutationem, nil in Bulla conceditur: ergo in nullo euentu poterit virtute Bullæ commutare. Quæ quidem ratio æquè probat de regularibus virtute priuilegiorum, cum in eisdem similis exceptio reperitur; & certissimum sit Pontificem posse sibi, & Episcopis reseruare prædicta vota, & de facto reseruasse, iuxta communem Theologorum sententiam. Et sic omnino tenendum, aliàs latissimus pateret aditus ad prædicta castitatis, Religionisque vota commutanda, & facile confessores, præcipuè indocti, urgentem necessitatem crederent, quæ vere talis non esset.

24 Adnotare hic oportet, virtute Bullæ Cruciatæ commutari posse votum strictioris Religionis in minus strictam, quia hoc non est commutare votum Religionis, sed quoddam illius accidens, vt benè docet M. Texeda in *Theolog. Moral. tom. 2. lib. 3. §. 4. controu. 10. num. 103.* Ideoque, & Regulares virtute suorum priuilegiorum, & a fortiori Episcopi, id poterunt. Insuper adverte, votum castitatis, & Religionis ab impubere emissum, non esse Pontifici reseruatum: quia eiusmodi vota possunt à Patre irritari, ac proinde virtute Cruciatæ commutari, & ab Episcopo dispensari, vt cū Nauarro, Sylvestro, Soto, & alijs, quos

quos refert, tradit Ioannes Gutierrez lib. 2. q. 9. *Canoniarum*, cap. 22. num. 49. Coninch, cap. 22. num. 49. Vnde inferitur, quod si eiusmodi vota non fuerint post pubertatem renouata, commutari, aut dispensari poterunt, usque ad annum ætatis vigesimum quintum, quia usque ad hoc tempus irritabilia manent. Vide etiam Dianam part. 4. tract. 4. resol. 29. & 6. part. tract. 7. resol. 22.

QVÆSTIO III.

An iuramentum, quod non cedit in utilitatem eius, cui præstatur, possit virtute Cruciatæ commutari?

I Causus est: iurasti Antonio, te auditurum Missam, vel non commissurum fornicationem, poteris ne virtute Cruciatæ, præfati iuramenti commutationē obtinere? Negarunt nonnulli, tuo iudicio loca tenacitate adherentes, ut contrariæ opinionis notam invrere non reuerint. Sed ego affirmatiuam sententiam cum alijs communiter sustineo, quam firmissimis principijs innixam censeo. Primò, quia virtute Bullæ Cruciatæ potest cōfessarius commutare omnia vota, quæ Episcopus dispensare, ut docet Thom. Sanchez, Sanctarellus, & alij, quos citatos sequuntur Diana 1. p. tract. de Bullæ, resol. 56. & Machado dicens, esse communem tom. 2. lib. 4. p. 6. tract. 14. docum. 6. & constat ex supra dictis: sed iuramenta omnia, quibus nullum ius homini acquiritur (qualia sunt ea, de quibus disputamus), habent rationem voti ab Episcopo dispensabilis, ut tradit Sylvester verb. iuram. 5. q. 3. & 4. M. Sotus lib. 8. de iustit. q. 1. art. 9. in fin. M. Bartholom. de Ledesma tract. de Matrim. dub. 13. post 6. conclus. Rodriguez, Trullench, Bofsius, & alij, quos citatos sequitur Diana 4. p. tr. 4. resol. 19. & 5. p. tr. 12. resol. 56. Leander à Sacramento tom. 1. tr. 5. disp. 14. q. 102. & cū Aragon, Stunica, Vivaldo, Sayro, & alijs, Dicastillo de iurament. disput. 4. dub. 5. nu. 86. Ergo virtute Bullæ Cruciatæ possunt commutari.

2 Secundò, quia iuramentum, quod quis alteri præstat de audiendo sacrum, cum non fiat principaliter gratia hominis, cui præstatur, sed in honorem Dei, in cuius obsequium res promissa cedit, iudicandum est, non homini, sed Deo ipsi præstitutum, ut docet D. Thom. Felin. D. Antonin. Abulensis, Angel. Sylvest. Armilla. Tabiena, Driedo, M. Sotus, quos citatos sequuntur Thom. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 3. cap. 20. num. 5. Suarez lib. 2. de iurament. cap. 39. num. 5. & Dicastill. tract. de iuram. disp. 4. num. 39. Sed in Bulla Cruciatæ conceditur facultas communitandi iuramenta, quæ soli Deo præstantur, ut docent Hen-

riquez, Stunica, Sa, Aragon, Vivaldo, Manuel Rodriguez, Suarez, Sayrus, Sorbus, & alij, quos citatos sequuntur Thom. Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 2. num. 18. & in sum. lib. 4. cap. 53. num. 8. Trullench, in expositione Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 2. Villalob. tract. 27. claus. 9. §. 3. num. 29. M. Ludouicus Lopez cap. 9. de Bulla, pag. 845. col. 1. Et ex Caieran. & Soto, Dicastillo tract. de iuram. disp. 4. dub. 5. num. 86. Quibus adde Molfestium, Fagund. M. Candid. Bofium, Basilium, Dian. & alios, quos sequuntur Leander à Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 14. q. 100. & Thom. Harrado tom. 2. tr. 12. n. 2212. dub. 6. fol. 47. Ergo in Bulla conceditur facultas commutandi præfata iuramenta.

3 Hinc fit, virtute Cruciatæ posse commutari iuramentum, quo quis alteri iurat, se auditurum Sacrum, & similia, quæ in solam utilitatem iurantis cedunt. Et ideo ita expressè tenent Anton. de Escobar in sum. tract. 1. exam. 17. num. 144. & in Theol. Moral. tom. 1. lib. 7. sect. 1. num. 245. fol. 231. * Quia eiusmodi, inquit, iuramenta magis inducunt rationem voti, quam iuramenti, & per eam nullum ius homini, sed tantum Deo paratur. * Et ante illum Trullench in exposit. Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 2. num. 8. * Si iuramentum, inquit, non cedit in utilitatem eius, cui præstatur, sed tantum in utilitatem iurantis, potest commutari per Bullam; quia tale iuramentum potest dispensari (ab Episcopo) ut si iurasti Petro, te auditurum Missam, vel non admitturum tale peccatum, quia eiusmodi iuramenta magis inducunt rationem voti, quam iuramenti, & per ea nullum ius homini, sed tantum Deo paratur. * Sic ille, & vterque ex M. Corrado p. 1. Respons. q. 312. vbi sic ait: * Quicumque per Bullam, vel priuilegium potest commutare, aut dispensare vota, potest etiam, & similia iuramenta absque præiudicio tertij, quia votorum, & iuramentorum, quantum ad hoc par ratio est. * Quæ sequitur Thomas Sanchez in sum. tom. 1. lib. 3. cap. 20. num. 5. & 8. vbi postquam statuit, iuramentum quod non est principaliter gratia alterius hominis, cui præstatur, sed principaliter in Dei honorem, &c. Non posse ab homine relaxari, nec remitti: ut si duo, inquit, sibi inuicem iurent, fore, ut in posterum non furentur, aut audiant sacrum in festis (quò exemplo vruntur D. Antoninus, Abulensis, Driedo, Angelus, Sylvester, Tabiena, & alij apud Sanchez supra) subnectit. * Hæc iuramenta, quæ num. 5. diximus non posse ab homine, cui præstantur, remitti, iudicanda sunt quoad commutationem, perinde ac si soli Deo præstita essent. Ac proinde de potestate commutandi, & dispensandi in illis dicendum est, quod de iuramentis soli Deo emif-

emissis, toto cap. præcedenti diximus. * Quæ virtute Cruciatæ commutari posse, tradit, rum ibi, tum lib. 4. cap. 53. num. 8. & 9. cum Suarez, Sayro, Sorbo, Ludouico Lopez, & alijs.

4 Ratio præcipua huius sententiæ est: quia in Bulla Cruciatæ conceditur expressa facultas commutandi vota iurata, ibi: * Potrà tambien el dicho Confessor conmutarles qualesquiera votos, aunque sean hechos con juramento, &c. * Sed iuramenta præfata, quibus duo iure iurando sibi promittunt, vel alter solus alteri, auditurum sacrum, vel quid simile, quod non cedit in utilitatem eius, cui præstatur, sed in solam utilitatem iurantis, non continent promissionem homini factam, sed Deo: homo enim (ut bene Suarez, & Dicastillo supra) tantum est motiuum, seu incentiuum, vel, ut melius dicam, telis promissionis iurata, quod etiam inter homines non raro contingit. Ergo eiusmodi iuramenta vera sunt vota iurata, & nil aliud excogitabile in illis est: quia quatenus promissio Deo facta, inducunt rationem voti, & quatenus Deus adducitur in testem, seu fideiussorem de stando promissis, habent rationem formale iuramenti: ergo nil aliud continent, quam vota iurata, sed hæc possunt virtute Bullæ commutari: ergo & iuramenta, de quibus loquimur.

5 Confirmatur: quia Episcopus potest commutare, (imò & dispensare) omnia iuramenta, per quæ nullum ius homini, cui præstantur, acquiritur, ut tradunt D. Antoninus, M. Tabiena, M. Petrus de Ledesma, Couarrub. Angelus, & alij, quos citatos sequitur Thomas Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 32. num. 15. Ergo poterit commutare iuramenta, de quibus præsens quæstio est: quia cum homo non sit persona, cui fit promissio; sed Deus, ut constat ex dictis, nullum ius homini acquiritur. Si autem Episcopus potest, à fortiori etiam virtute Cruciatæ commutari poterunt, quia virtute Cruciatæ potest confessarius commutare omnia iuramenta, quæ potest Episcopus dispensare, ut videre est apud Dianam p. 4. tr. 4. resol. 19. & tradunt omnes Doctores supra citati pro iuramentis soli Deo præstitis. Quod intellige iuxta dicta superius quæstione præcedenti, num. 22.

6 Ex quibus cōcluditur, virtute Cruciatæ non solum commutari posse iuramenta facta in confirmationem voti, ut si quis dicat: *Iuro me seruaturum ieiunium, quo voui*, & quæ comitantur votum, ut si dicat: *voueo*, & *iuro ieiunium*, (in his enim casibus verè dicuntur vota iurata,) sed etiam quando iuramentum, vel non continet votum, vel saltem non expressum, ut cum immemor voti dicit: *Iuro, me ieiunaturum*. Quia tota ratio for-

malis istius iuramenti (nempe promissio, & advocatio Dei in fideiussorem) continetur in voto iurato, quo proinde commutato, & commutatur votum, & etiam iuramentum soli Deo præstitum; ergo, & iuramentum præstitum seorsim à voto commutari poterit, sicut & votum emissum seorsim à iuramento; nam cum soli Deo obligationem pariant, equiparantur in ordine ad dispensationem, & commutationem. Vnde quoties votum de aliqua materia, virtute Cruciatæ commutari possit, poterit etiam & iuramentum.

QVÆSTIO IV.

An reseruato voto, maneat etiam reseruatum iuramentum?

I Causus est: iuravit quis seruare castitatem, vel ingredi Religionem, poterit ne virtute Cruciatæ eiusmodi iuramentum commutari? Negant nonnulli existimantes, quoad reseruationem, idè de utroque iudicium ferendum. Sed cōtrarium sentiunt alij viri doctissimi, quos sequitur loquens de potestate Episcopi. M. Petrus de Ledesma in sum. tom. 2. tract. 11. de voto, cap. 4. dub. 2. post 5. conclus. addens, oppositam sententiam, seclusa auctoritate, parum probabililitatis habere. Verba eius sunt: * Cayetano tiene la parte negatiua, porque pone esta regla: Todos aquellos juramentos estan reseruados al Papa, los quales lo estuuiera, si fueran votos; y pone exemplo en el juramento de perpetua castidad. Esta regla de Cayetano siguen comunmente los discipulos de Santo Tomas, &c. La sentencia afirmatiua es mucho mas probable. Y si no consideramos la mucha autoridad de los Autores, que tienen la sentencia contraria, sino que proceden ramos con solas razones, es muy poca; ò ninguna la probabilidad de la sentencia contraria. * Sic Ledesma.

2 Quem sequitur M. Texeda in Theolog. Moral. tom. 2. lib. 3. tract. 2. controu. 6. num. 229. qui licet, sicut Ledesma, de Episcopo tantum loquatur, idem ex eorum principijs planè euincitur pro Bulla Cruciatæ, cuius facultas ad iuramenta non reseruata extenditur, ut constat ex superius dictis. De Episcopi igitur probat sic: * Et ratio est, quia Episcopi possunt relaxare omnia iuramenta suorum subditorum, nullo excepto, dummodo non cedant in præiudicium tertie personæ: quæ propositio D. Thomæ est apud omnes certa. At huiusmodi potestas non est ablata eis iure aliquo: ergo, attento iure, manet apud illos. Et hæc videtur demonstratio. * Hæc ille, & ante omnes M. Tabiena, verb. iurare. Cum autem iuramenta, quæ Episcopus relaxare,

xare, seu dispensare potest, possint virtute Cruciatæ commutari, vt diximus, & insuper secundum M. Texeda, ex eo, quod votum castitatis sit Pontifici reseruatam, non deducitur, quod iuramentum castitatis reseruatam sit: Planè infertur ex illius sententia, Bullam negantem commutationem voti castitatis, non negare commutationem iuramenti: sicut licet de iure, vel consuetudine negetur Episcopis dispensatio, vel commutatio prædicti voti, non ideo negatur iuramenti de eadem materia. Poterit ergo confessorius virtute Bullæ iuramentum Castitatis, vel Religionis commutare. Et ita tenet Rocaphul in *Praxi Theolog. Moral. tom. 2. lib. 2. præcep. 2. Decalog. sect. 5. cap. 1. nu. 289.* Et putant probabile Leander à Sacramento. *tom. 1. tract. 5. disput. 14. quæst. 106.* Diana *tom. 4. tract. 4. resol. 70.* & *part. 10. tract. 14. resol. 17.* Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 9. docum. 3. numer. 2. fol. 260.* Quintana-Ducñas *de Iubilæo duplicis hebdom. cap. 2. num. 18.* Trullench in *exposit. Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 5. num. 4.* Nauarrus *consil. 1. de iure iurando, num. 4.* & 5. referens Tabienam, & tenent aliqui Neotherici apud Sanchez *de Matrim. lib. 8. disp. 13. num. 3.* Et in terminis Iubilæi excipientis vota Castitatis, & Religionis, tradit expressè Alphonsus de Leon *p. 2. q. 13. sect. 1. nu. 83.* vbi sic: *Quæritur primo, an possit Confessorius commutare iuramenta Castitatis, & Religionis? &c. Videretur omninò affirmandum, quod dicta iuramenta possit Confessorius commutare virtute Iubilæi. * Ergo & virtute Bullæ, cuius eadem est ratio.

3 Probant præfati Doctores, quia Bulla Cruciatæ, & Iubilæum solum excipiunt vota Castitatis, & Religionis, non verò iuramenta, & cum materia sit odiosa, non est ab vno casu ad alium extendenda, sed potius restringenda. Secundò, quia votum, & iuramentum de eadem materia sunt vincula diuersæ speciei, & obligatio voti maior est, quàm iuramenti, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæst. 89. artic. 8.* Ergo ex eo, quod in Bulla excipiatur votum castitatis, inferri nequit, quod iuramentum eiusdem excipiatur: esset enim à maiore ad minus in odiosis arguere, quod pessimum argumentum est; quia licet in Bulla negatur, quod est maius, non benè inde infertur, quod etiam id, quod est minus. Sic discurrunt præcitati Doctores.

§. I.

Iudicium Authoris.

4 **V** Num mihi in hac parte certissimum est: Si Episcopus in eiusmodi iuramenti castitatis, & Religionis dispensare possit, & nullum iuramentum, vt citati Doctores contendunt, Pontifici sit reseruatam; confessorij approbati ab Ordinario, etiã poterunt virtute Cruciatæ omnia eiusmodi iuramenta commutare; tum, quia quidquid Episcopus iure ordinario potest circa iuramenta, quoad dispensationem, conceditur confessorio per Bullam commutare; tum: quia iuramenta non reseruata, & soli Deo præstita, iuxta communem sententiam, sub facultate virtute Cruciatæ concessa comprehenduntur. Quæ proinde, virtute etiam privilegiorum, poterunt à Regularibus commutari.

5 Cæterum, præfata doctrinã prorsus dissentio, quia iuramentum seruandi castitatem Deo factum, verè est promissorium; ergo includit totam essentiam voti, ac proinde est votum iuratum castitatis: hoc autem virtute Bullæ commutari non posse, certissimum est: quia in illa expressè excipitur. Confirmatur, quia iuramentum homini factum de re ipsi vtili, includit promissionem ipsi factam: ergo iuramentum Deo præstitum de re ipsi grata, promissionem Deo factam includit. Vrgetur, quia iuramentum acceptatum ab homine, in cuius vtilitatẽ præstat, (si nullam turpitudinem, & iniustitiam contineat) nequit ab Episcopo, nec virtute Bullæ commutari, ex eo, quod ius homini ad rem promissam, eo præstito, acquisitum fuerit, vt omnes Theologi concedunt: ergo includit verã promissionem. Si enim assertorium tantummodo esset, nullum ius homini pararet: quale foret huiusmodi: *Iuro, me habere propositum tibi pecuniam conferendi.* Si ergo iuramentum homini præstitum includit promissionem, cur Deo præstitum non includet? Ergo cum iuramentum seruandi castitatem, non sit assertorium, sed promissorium, quo, reuera, castitas sub iuramento in Dei obsequiũ, & honorem promittitur, non poterit rationem voti non induere, non solum per regulã æquparatorum in ordine ad commutationem, vt qui possit in votis, possit etiam in iuramentis soli Deo præstitis, sed per formalem inclusionem voti, vt benè tradit D. Antoninus 2. *p. tit. 11. §. 2.* & alij viri doctissimi. M. Sotus *lib. 8. de Iust. q. 1. art. 9.* Rodriguez 2. *tom. sum. cap. 100.* & plures, quos refert & sequitur Sanchez vbi infra. Quibus adhæsit P. Mendo in *Bull. disp. 26. cap. 6. n. 81.*

6 Non me latet, P. Thomam Sanchez lib.

lib. 8. de Matri. disp. 13. num. 5. & *lib. 3. sum. cap. 19. num. 6* respondere, hæc iuramenta, licet vt in plurimum, & communiter includant votum iure iurando firmatum, ac proinde sint Pontifici reseruata; id verò pendere ex intentione iurantis, qui vult castitatem Deo offerre in eius obsequium; si autem id nõ intendat, sed solum Deum offerre in testem executionis futuræ, non includetur votum in tali iuramento, ideoque, tam ab Episcopo, quàm virtute Cruciatæ commutari poterit. Et ita etiam videtur sentire Dicastillo *tract. de iuram. disp. 4. dub. 5. num. 79.* Et multis suaderet conatur P. Bardi in Bullam *p. 2. tr. 7. cap. 2. sect. 4. fol. 380.* quibus faciunt Lessius *de iur. lib. 2. cap. 42. dub. 11. nu. 53.* Suarez *tom. 2. de Relig. tr. de iuram. lib. 2. cap. 1. num. 3.* & *cap. 2. num. 6.* & alij, quos refert Sanchez *supra & in sum. lib. 3. cap. 9. num. 5.* Quibus accessit Fr. Leander à Murcia *tom. 2. disquis. Moral. lib. 4. disp. 5. ref. 7.* asserentibus, iuramentum posse cadere supra propositum rei faciendæ absque vlla promissione. Sed non placent. Primò, quia, vt istimet Doctores expressè concedunt, vota, & iuramenta æquiparantur in ordine ad dispensationem, & commutationem, sed vota castitatis nequeunt virtute Bullæ commutari: ergo nec iuramenta. Secundò, quia hæc distinctio, licet acuta, difficilis captu est, nam cum eiusmodi iuramentum sit rei pendens in futurum, nequit esse purè assertorium, sed promissorium simul: hæc enim inter vnum, & alterum est distinctio, vt constat ex D. Thoma 2. 2. *quæst. 89. artic. 3. ad 1.* Ergo imperceptibile est, quod tale iuramentum nõ includat promissionem rei Deo gratæ, & consequenter rationem voti, nam vt cum D. Thoma 2. 2. *q. 88. art. 1.* & 2. docent omnes Theologi, votum est promissio Deo facta de meliori bono. Quapropter Basilius de Leon *lib. 8. de Matrim. cap. 11. n. 3.* contra Sanchez, & Suarez, asserit non posse esse iuramentum promissorium, * quod tamen non includat rationem voti. *

7 Dices cum Patre Bardi: Hoc iuramentum esse assertorium simpliciter, & promissorium secundum quid. Nam, quatenus ostenditur propositum exequendi rem, est assertorium; quatenus vero est de re futura, est promissorium, non simpliciter, quia non est animus promittendi, sed exequendi. Sed contra est, quia nullus Doctor in diuisione iuramenti in suas species designauit speciem iuramenti circa rem futuram, quod promissorium simpliciter non sit. Ideò communior, & verior Doctorum sententia cum Caietano, & communi Thomistarum tenet, hæc iuramenta castitatis, & Religionis, sicut & vota, virtute Cruciatæ commutari non posse.

8 Ex hæcenus dictis, facile erit argumẽ-

ta partis contrariæ dissolvere. Ad primum respondeo, quod Bulla Cruciatæ, cum excipiat vota, à fortiori excipit vota iurata, vt potè quæ & voti rationem includunt, & simul respectum alium ad Deum, vt testem, vel fideiussorem, superaddunt. Ad secundum respondeo, vinculum voti maius esse, quàm iuramenti assertorij, non verò maius, quàm promissorij, cum illud in isto includatur, sicut pars in toto. Fareor tamen, quod si dari posset iuramentum castitatis seruandæ, quod assertorium tantummodo esset, non deberet ceteri reseruatam, & id tantum concludunt argumenta pro sententia Patris Sadhez, & Dicastillo, quibus non dissentio casu illo dato, sed casum non admitto, saltem regulariter loquendo, quidquid sit de possibili.

9 Quapropter difficile assentiar sententiæ Leandri à Sacramento *num. 2.* citati, asserentis contra Suarez, & Sanchez, quod si non constet de intentione iurantis, sed omnibus pensatis, fuerit dubia, iudicandum est iuramentum non includere promissionem. Hoc enim leui fundamento dictum est, quia ex communiter accidentibus res hæc iudicari debet, ac proinde iuramentum promissionem includere, dum de contraria intentione non constet. Sic enim affluunt homines iurare circa in futurum exequenda, & rari sunt, qui alium iuramenti sensum percipiant, aut discrimen inter hæc iuramenta audiuerunt. Nil autem volitum, quin præcognitum.

QVÆSTIO V.

An votum, vel iuramentum de eroganda elemosyna alicui pauperi determinato, possit, post eius acceptationem, virtute Bullæ commutari?

1 **T** Rullench *lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 8. num. 2* discrimen constituit inter votum, & iuramentum: ait enim non esse improbabile eiusmodi votum posse commutari; secus iuramentum. Sed non placet, tum, quia ipse totus est in probando, vota, & iuramenta Deo præstita omnino æquiparari in ordine ad commutationem; quia vinculum voti, & iuramenti votiui, licet in rigore metaphysico specie differant, non verò moraliter quoad effectum dispensandi, & commutandi; quia solum Deum, eiusque honorem respiciunt, solum Deo ex vtroque obligatio paritur: etgo votum, & iuramentum, ex quibus Deo simul & homini obligatio acquiritur, ratione promissionis vtrique factæ, & magis principaliter Deo, quàm homini, æquiparari etiam debent in ordine ad commutationem; ac proinde, vel improbabile est, votum elemosynæ à paupere acceptatũ posse, absque

que eius consensu, virtute Bullæ commutari, vel probabile debet esse, quod etiam iuramentum, post acceptationem, similiter commutari possit.

2. Secundò; quia per promissionem votivam Deo, & homini factam, semel ab homine acceptatam, idem ius homini acquiritur, ac per iuramentum: si ergo quia promissio votiva in Dei cultum principaliter fit, potest virtute Bullæ commutari, poterit similiter etiam si iurata: quia iuramentum erogandi eleemosynam, licet huic pauperi determinato fiat, revera est promissio iure iurando firmata, quæ licet pauperi præstita, in Dei obsequium principaliter fit.

3. Qua propter magis consequenter P. Fagundez in præcept. decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 49. num. 11. tam iuramentum, quam votum probabile putat, posse commutari; nam cum æquè in hoc iuramento, ac in voto, finis cuius, (qui principalis est) sit Deus, propter quæ fuit; ad hunc finem in commutatione attendi debet, non verò ad finem cui, seu ad creaturam, cui fiunt. Quia accessorium sequitur principale. Cum igitur tota, seu præcipua ratio istius promissionis sit Deus, & ius determinato illi pauperi adquisitum dependeat à beneplacito Dei, propter quem, tanquæ propter finem principalem, promissio voti, & iuramenti fit, & aliunde Deus suum maius obsequium semper habeat gratius, non est cur negari debeat, posse eiusmodi vota, & iuramenta in melius commutari. Imò & propria auctoritate, vt quidam existimant, quia hoc fundamentum, vel id probat, vel nihil.

4. Huic discursui dissentire non poterit Petrus de Navarra lib. 2. de restit. cap. 1. in nova edit. dub. 3. num. 14. Vbi licet de voto sermonem instituat, idem de iuramento, ratio, qua vtitur, evincit, & tam respectu Episcopi, quam Bullæ Cruciatæ vim retinet. Sic enim ait: *Cum quis emit votum dandi alicui pio loco certam quantitatem, etiam postquam acceptata est, possit Pontifex Romanus illam commutare in alium usum, (attende) quod principaliter ea donatio, seu promissio ortu habuerit ex religione voti, non ex lege iustitiæ. Cum non sit facta in gratiam, & utilitatem personarum illius loci, sed principaliter in Dei cultum. Quare si quis sine voto illam promitteret, vel donaret, vel alio contractu, Ecclesia, vel pius locus adquisierit, nullo modo posset auferri. *Hæc ille: qui licet de voto, & de Romano Pontifice commutante loquatur, ratio verò, qua dicitur (vt prædixi) idem probat de iuramento, cum ortum etiam habeat ex religione, & factum non sit in gratiam, & utilitatem personæ, cui fit, sed principaliter in Dei cultum. Vnde etiam deducitur, quod non solum à Romano Pontifi-

ce, cum non sit ex reservatis, sed etiam ab Episcopo, & virtute Cruciatæ possit commutari.

5. Facit ad hæc Eminētiss. Caietanus 2. 2. q. 88. art. 12. vers. Ad huius evidentiam. Vbi docet, promissionem factam Deo, & simul homini acceptanti, in cuius utilitatem cedit, si principaliter fiat propter Dei cultum, & honorem, posse dispensari, aut commutari, absque acceptantis consensu. Dixi, favere, quia ibi asserit, profitentem in aliqua Religione, licet non soli Deo se obliget, sed etiam Religioni, cui suas actiones tradit, ipsaque acceptat, posse, Religione in iura, ad meliorem transire, vt constat, inquit, ex cap. Licet de Regul. quod fundamēto supra adducto, sic probat: *Et ratio cur quis potest in tali casu præiudicare Prælati, & Religioni priori, est, (attēde) quia non propter se ipsos, sed propter Deum Prælati, & Religioni, data est Religioni persona, & propter hoc solius Dei ratio habetur in eiusmodi commutatione. * Ergo secundum Caietanum, idem dici debet de quolibet alio voto, vel iuramento promissorio homini propter Deum præstito, etiam post acceptationem, cum eadem sit omnium ratio.

6. Nihilominus tam vota, quam iuramenta, quæ in alterius utilitatem cedunt, nequire post acceptationem commutari virtute Bullæ, nec ab Episcopo dispensari, tenendum est; quia licet promissio magis principaliter fiat Deo, quam homini, sit tamen modo sufficiens, vt homini, acceptanti pareat ius ad re promissam, cuius violatio est contra iustitiā, vt adversarij etiam fatentur: ergo absque præiudicio tertij nequit commutari, & per consequens, neque absque eius consensu. Ita tradit Thomas Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 9. n. 12. dicens esse communem. Et iterum lib. 4. summ. cap. 41. vbi sic: * Tandem dubitatur, an cum promissio facta Deo, & homini acceptanti, non sit propter eius utilitatem, possit commutari? Affirmant aliqui, &c. Et huius sententiæ videtur aperte Caietanus, &c. Verum hoc ita vniuersaliter dictum non audeo dicere, quia Doctores omnes supra relati sola promissione facta homini, & Deo; ac ab homine illo acceptata contenti sunt, ne liceat dispensatio, aut commutatio absque eius consensu. Præterea, quia negari non potest, ius homini illi adquiri. * Sic Sanchez, & ante illum Suarez tom. 2. de Relig. lib. 5. cap. 15. n. 7. dicens: * Regulariter non potest tale votum commutari sine consensu tertij, in cuius præiudicium cederet commutatio. Est communis assertio. Ratio est, quia ibi cum voto coniungitur promissio humana, quam supponimus esse acceptatam, & consequenter dare ius, quo non potest quis priuari per potestatem commutandi vota, sicut etiam de iuramento pro-

promissorio dictum est. * Hæc Suarez: cui consentit Diana 3. part. tract. 11. resol. 47. Vbi postquam dixit, confessarium virtute Bullæ posse commutare votum emissum in fauore tertij, limitat, dicens: * Secus autem si huiusmodi votum fuerit à paupere acceptatum, nam ita adquisiuit ius per acceptationem. * Quos sequitur P. Meno in Bullam, disp. 26. cap. 14. (licet contrariam amplectentes se non damnaturum asserat) & sequi videtur M. Barnabas Gallego in Bulla, cap. 9. dub. 145. licet falsò, & absque vilo fundamento, pro sententia contraria referat Patrem Sanchez, Suarez, & Dianam, vt ex eorum verbis conuincitur. Ex quo non nemo invidiam illi conciliare molitur est.

QUESTIO VI.

An quando est probabilis opinio, quod taxa alicuius rei sit iniusta, & propterea venditor falsis ponderibus, vel alijs, iniustitiam compensat, possit postea à iudice interrogatus id totum iure iurando negare, subintelligendo se iniusta non fecisse?

Duplicem difficultatem hoc quæsitum dinouit. Prima: An quis teneatur ad taxam obseruandam, quando probabilis opinio tenet, esse iniustam? Secunda: Anposito quod non teneatur, possit à iudice interrogatus negare defectum?

§. I.

Quid de prima quæstionis parte?

Quoad primam, communis sententia negat obligationem seruandi taxam probabiliter iniustam, cõmuni principio innixa, quod cuique licitum sit opinionem probabilem amplecti: quoties autem probabile est, taxam esse iniustam, probabile etiam est, obligationem non inducere. Hanc sententiã sequuntur quotquot asserunt, non esse obligationem soluendi tributum, quando probabile fuerit esse iniustum. Petrus de Navarra, Ioannes Sanchez, Salon, Malderus, & alij, quos citatos sequitur Verticelli tom. 1. tr. 2. singul. opinion. q. 32. n. 5. & M. Barnabas Gallego de consc. probab. cir. ca Regem, dub. 19. plures citans. Et tenent expressè Corduba, M. Araujo, & alij apud Thomã Hurtado tom. 1. var. resol. tr. 13. cap. 2. n. 74. fol. 106. & esse communem Doctorum dicit Lessius de Iustit. lib. 2. cap. 33. dub. 8. nu. 67. Quã, vltra citatos, sequuntur Vega, Moure, & alij apud Ioannem Sanchez in Selectis, disp. 33. n. 35. vbi ait: * A fortiori hanc docere tenentur, qui asserunt, vectigalia in consci-

P. Ma t. de Moy. Quæst. p. 1.

tia non deberi, nisi cõstet de illorum iustitiã. Inter quos est Angelus, Syluester, Caietanus, Aragõ, Gabriel, Rodriguez, Medina, Carbo, Villalobos, & alij. * Ergo cum idem prorsus dici debeat de taxa, ac de tributo, cum eadẽ sit vtriusque ratio, sicut tributum probabiliter iniustum, probabiliter ad solutionem nõ obligat; ita neque taxa probabiliter iniusta ad sui obseruationem obligabit.

2. Confirmatur: Quia subditus non tenetur obedire, quoties probabile est, esse iniustum, quod illi præcipitur, vt piures, & grauisissimi Doctores tuentur. Sic M. Petrus de Ledesma in sum. 2. p. tract. del Estado de los Religiosos en comun, cap. 4. fol. mini 82. ibi: * La quinta dificultad es, quando ay diuersas razones probables, moralmente hablando por ambas partes desuerte, que son probables al parecer de hombres doctos, y buenos. La dificultad es, si en tal caso tiene obligacion el subdito de obedecer. A esta dificultad se ha de responder, que no tiene obligaciõ el subdito de obedecer, sino que puede muy biẽ seguir la opinion q quisiere. En esta resoluciõ conueniẽ comunmẽte los Doctores, q enseñan, que es licito seguir opinion probable, aunque sea dexando la sentenciã mas probable. * Sic ille, cuius opinionem multis illustrauit Ioannes Sanctius in Selectis, disp. 33. & probabilem putant Castro Palao tom. 1. disp. 2. punct. 6. n. 5. & Diana p. 1. tr. 10. resol. 10. & cum alijs amplectitur Dicastillo de Iuramēt. disp. 2. dub. 12. n. 349. Vbi cum sibi obiecerit aliorum opinionem asserentem, in opinione æquè probabili, subditum teneri parere superiori, responder, id negandum esse. Saltem quando agitur de damno inferioris, seu de eius interesse, quia in eo casu vtraque pars vtitur iure suo. * Et ita dicit respondere, in casu vectigalis, Petrum de Navarra, & Lessium. Quibus consentiunt Stephanus Spinula, & Ianuarius, quorum verba adducit Diana p. 9. tr. 9. ref. 45. Ergo licet probabile sit, taxam esse iustam, & superiorem posse illius obseruationem præcipere, si tamen probabile etiã sit, iniustam esse, subditus non tenebitur obedire, quia probabile similiter est, subditum non teneri, quoties probabile est, esse iniustum, quod præcipitur. Hæc opinio probabilis est; quia nititur his præmissis: In re iniusta nemo tenetur obedire. Taxa hæc est iniusta. Quarum prima est euidens, & secunda probabilis. Ex duabus autem præmissis vna euidens, & altera probabili nequit non inferri probabiliter consequens. Quod iterum sic confirmo. Quoties datur opinio probabilis asserens, subditum non teneri obedire superiori, potest subditus in praxi illi non parere, vt docent Thom. Sanchez in summ. lib. 6. cap. 3. n. 7. Sayrus in Clauis Regiã, lib. 1. cap. 12. num. 6.

G

Ps.

Petrus de Navarra, Torres, Palao, Layman, & alij, quos sequitur Thomas Hurtado *tom. 1. resol. Moral. tract. 3. cap. 3. resol. 28. n. 151. fol. 113.* Sed quoties res præcepta est probabiliter iniusta, datur opinio probabilis, asserens, subditum non teneri obedire superiori, ut vidimus: ergo. Consequētia est euidens, & apertè tuadet probabile, non esse obligationem seruandi taxam, quoties iuxta opinionē probabilem fuerit iniusta.

3 Adde plus contendere M. Petrum de Ledesma *ubi supra*: nempe id etiam procedere, quando subditus dubitat de iustitia præcepti. * Quando ei subdito, inquit, duda rasonablemente, si el Prelado justamente manda con precepto. * In quo euentu, si res præcepta in subditi præiudicium sit, iudicat, idem sentiendum in casu dubij, ac quando probabilis esset opinio, quod esset iniusta. Sic enim ait: * La limitación del Padre Maestro Gallego me parece muy bien, y es, que en caso de duda, parandole perjuizio, no tiene obligacion de obedecer. Porq̄ entonces tiene por verdad, q̄ es mejor la condicion del que posee. * Cui consentit Doctor Garfi *cent. 2. cap. 42. n. 16.* quando agitur de crimine proximi manifestando. Verum hanc partem non puto probabilem, tum, quia est contra torrentem Doctorum; tum quia latissima per hanc doctrinam aperitur via non solvendi tributa, & nõ seruandæ taxam, quia dubiam de iustitia illorum frequenter occurrit, imò & omnes ferè gabellas dubias esse, ait M. Farnus, *verb. Gabella, num. 16.* Tum etiam, quia debilitatur principio: Nam quādo superior est legitimus pro illo stat possessio, non pro libertate subditi: ergo in dubio de iustitia rei præcepta, pro superiore standum est; ac proinde asserendum, subditum teneri obedire. Quapropter audiendum non est M. Ledesma; sicut nec M. Texeda *tom. 1. controu. lib. 1. tract. 2. controu. 14. dub. 4. nu. 46.* ubi cum Caietano asseruit, cum, qui dubitat de iustitia tributi, nõ teneri solvere. Si enim hæc opinio probabilis esset, rarò daretur obligatio solvendi tributa, præcipuè cum iuxta Caietanum, *verb. Vectigal.* vix vlla gabella sit iusta.

4 Est ergo dicendum, quod, saltem dum non fuerit opinio probabilis de iniustitia tributi, vel taxæ, nemo potest probabiliter ab obligatione legis liberari. Secus si probabilis fuisset opinio, asserens non solum esse iniustam, sed non esse obligationem seruandi taxam; nam cum cuique liceat opinionē probabilē amplecti, probabiliori relicta, ut alibi cum communi Doctorum diximus, cuiusque etiam licebit eam sequi, & consequenter non seruare taxam. Et ita docet Thomas Sanchez *in sum. lib. 3. cap. 6. n. 29. in fin.* * Atque ad hoc, inquit, satis est, opinionem esse

probabilem, eam taxam non obligare. * Quæ sequuntur Escobar *in Moral. Theolog. tract. 1. exam. 3. cap. 7. nu. 34.* & Dicastillo *tract. de iuram. disp. 2. dub. 12. n. 364.* quod ex præiacta communi doctrina per euidentem consequentiam inferatur.

5 Credo autem non esse principium, ex quo euidenter deducatur, subditum posse nõ obedire, quando opinio solum asserit probabiliter, esse iniustum, quod præcipitur. Ideoque plures Doctores (inter quos Thom. Sanchez *lib. 6. cap. 3. n. 6.*) asserunt, subditum teneri obedire, quamuis iudicet probabiliter esse malum, quod superior præcipit, & solum excusari posse, quando detur opinio probabilis, dicens, in tali casu non teneri. Quia in casu de opinione probabili pro iniustitia rei præceptæ, ut tractatu de opinione probabili, q. 8. diximus, stari debet pro superiore possidente, & habente potestatem præcipiendi, quod certò, vel probabilius iustum fuerit: in secundo vero casu, cum opinio probabilis dicat, non esse obligationem obediendi, libertatem relinquit subdito, ut eam sequendo non obediat. Nihilominus ex vna ad aliã opinionem putant nonnulli euidenter argui. Nam quoties probabile fuerit, esse iniustum, quod præcipitur, probabilis opinio asserit, nõ esse obligationem parendi, quam, pluribus citatis, tenet Ioannes Sanchez *in Select. disput. 33. numer. 32.* & seqq. cui innixus poterit subditus non obedire. Unde idem prorsus consequens proximè, vel remotè ex eisdem præmissis, videtur deduci. Sed de his alibi. His positis.

S. II.

Quid de præcipua questione?

6 Secunda difficultas est: vtrum in casu, quo iuxta opinionem probabilem, non sit obligatio seruandi taxam, venditor, falsis ponderibus, vel aliter iniustitiam sibi factam compensans, possit à iudice interrogatus sub iuramento id totum negare, subintelligendo, se iniuste non egisse? Et partem affirmatiuam verissimam, & communis sententiæ principijs conformem esse credo, quã in terminis tradunt Thom. Sanchez *in sum. lib. 3. cap. 6. n. 29.* ibi: * Quando taxa alicuius rei est iniusta, si plaris vendens, aut defraudas in pondere, aut mēsurā, ita ut sibi satisfaciat pro pretij iniustitia, & reddat correspondentes merces pretio dato, potest hic rogatus à iudice, an plaris vendiderit, vel defecerit in pondere, & mensura, id negare, asserereque pretio taxato vendidisse, & integrè pondus, & mensuram tradidisse, intelligendo hæc, ita ut plaris vendens, aut deficiens in pondere, & men-

mensura non deliquerit. Quia absque delicto vtrumque fecit, atque ita verè dicit, te integrè tradidisse, nempe quatenus tenebatur eo pretio accepto, neque excusabile delinquendo. Atque ad hoc satis est, opinionem esse probabilem, eam taxam non obligare. * Hæc Sanchez, & ex illo Antonius de Escobar, ubi supra, quos eisdem ferè verbis sequuntur Dicastillo *tract. de iuram. disp. 2. dub. 12. numer. 364.* Diana 3. *part. tract. 6. resol. 30.* & ante illos Portel *in addit. ad dub. Regul. verb. Iuram. num. 16.* & alij.

7 Et in simili tenet Leander à Murcia *in disq. Moral. lib. 2. disp. 6. ref. 11.* ubi ex M. Tabiena, M. Medina, M. Soncinas, M. Soto, & alijs, *num. 11.* sic ait: * Quapropter, cum in foro conscientiæ (secundum probabilem prædictorum sententiam) non teneatur quis soluere tributum, si nõ petatur, & possit occultare merces, & contractum, in quo fundatur ius tributi, si post occultationem interrogetur ab exactore, vel a iudice, an fecerit contractum, vel occultauerit; etiam cum iuramento, poterit id negare, utendo amphibologia, quia occultando merces, vel contractum in foro conscientiæ, vltus est iure suo, & nemini fecit iniuriam. * Sic ille in re sanè difficiliore, quam taxa pretij.

8 Principium autem, cui hæc conclusio innititur, satis commune est, nimirum: Quoties factum exterius contra legē excusatur à culpa ratione alicuius circumstantiæ, posse subditum rogatum iuridicè, & sub iuramento, tale factum negare, intelligendo de facto criminoso. Quia interrogatio iudicis ex circumstantia interrogantis, & iudicij, de eo solo facto intelligitur. Ita docent M. Bañez 2. 2. q. 69. *art. 2. dub. penult.* Salon ibidem *controu. 11.* Sayrus *in Clavi Regia, lib. 12. cap. 17. num. 26.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 31. dub. 3. num. 14.* & cum illis Sanchez ubi supra. Sed in casu quæstionis, qui falsis ponderibus, aut taxa non seruata, merces vendidit, (ut supponimus) excusatur à culpa, quia probabile est, iniustam esse, & non esse obligationem illam seruandæ: Ergo.

9 Huic opinioni facit M. Corradus 1. p. q. 21. ibi: * Quæritur, an qui iurauit iudici dicere veritatem, si mentiatur, mortaliter peccet? Responderetur, quando iuramentum accipitur de veritate dicenda, huiusmodi iuramentum non cadit nisi super his, de quibus, secundum ordinem iuris, respondere tenetur, &c. Et quia ad interrogantis intentionem respondere non tenetur, Nauarrus, *in libello de responsis*, docet modum, quo quis respondere potest, ut non peccet, nec veritatem patefaciat: & hic est, vel fictitijs verbis tergiversando, vel respondendo ad se ipsum in corde suo, & non ad iudicem. Sic Sorus, Sylvester, & P. Ma t. de Moy. *Quæst. p. 1.*

nè omnes, præter vnum tantum, quem tacere libet. * Hæc M. Corradus.

10 Verum, licet facillè percipiatur, causam, quæ adest ad excusandum à mendacio amphibologicum sermonem, sufficere etiam posse ad excusandum iuramentum, ut docent Angelus, Sylvester, Nauarrus, Azor, Valentia, Salon, Sanchez, Toleus, Manuel Rodriguez, Filiarcus, Suarez, Lessius, Martin del Rio, & alij, quos sequitur Ioannes Sanchez *in Selectis, disp. 46. num. 17.* non tamen facillè videtur exponi, quomodo in casu præsentis mendacium euitari possit. Licet enim verbis æquiuocis plures habentibus significationes possimus ex causa vti, in euentu aliquo ab audiente non intelligendis, ut docent communiter Doctores; quando verò æquiuoca non sunt, sed determinatam ex impositione hominum significationem sortiuntur, qui fieri potest, ut absque mendacij labe possit quis illis abutens respondere, *taxam seruauit*, ea non seruata; aut *non plaris vendidit*, quam pretio taxato, cum plaris vendiderit? Nonne hoc contra mentem irè est? Nonne exterius verbis exprimere, contra id, quod interius lateret?

11 Sed respondeo ex communi Doctorum, verba ex impositione hominum ratione circumstantiarum loci, temporis, officij interrogantis, aut respondētis, & obligationis eorum, varias significationes sortiri; idèque mentem loquentis sufficienter exprimere, & illi conformari, quamuis rudes, & ignorantes decipiantur, aliud credentes, quam verba in illis circumstantijs prolata significant; quod quidem non vitio loquentis, sed ruditati, & inscitia audientis tribuendum est. Quod varijs exemplis illustrant Doctores. Primò: cū rogaris, an Petrum videris? Verè respondes, te non vidisse, quia licet videris, non tamen ira proximè, ut rationem reddere possis, ut à quærente inueniatur. Secundò, si poenitens in confessione rogetur à confessario, an furtum commiserit? Verè respondet, non commississe, licet verè aliquando admitterit, & confessus fuerit. Quia verba hæc negatiua, in his circumstantijs, determinantur ad significantum, quod in alijs non significarent, idèque mendacium non continent, licet alibi continerent. Ad hunc ergo modum in alijs casibus discurrendum est.

12 Quapropter Doctores communiter tradunt, non interuenire mendacium quoties restrictio mentalis implicite significatur per verba exterius prolata: & hoc contingere (attende) quando interrogans non habet ius interrogandi, aut quando interrogatus ratione sui officij, aut ex alio capite non habet obligationem respondendi. Videatur Thomas Hurtado *tom. 2. resol. Moral. tract. at.*

7. cap. 4. n. 41. apud quem id tenent Ioannes Malderus, Suarez, Caietanus, Salo, Reginaldus, Toletus, Barbosa, Nauarrus, Lelsius, Layman, Bonacina, Sylvius, Coninch, Tannerus, Valeria, Azor, Filiucius, Clavis Regia, Rodriguez, Villalobos, Lublinus, & alij, quos ibi refert & sequitur, dicens: * Qui omnes pro certo habent, quod quando subest rationabilis causa, potest quis vti restrictione mentali (modo supra explicato) quia saltem implicitè datur intelligi ex circumstantijs talis æquiuocatio, & mentalis restrictio. * Quæ sententia adeo certa est, vt ferè nulla in hoc sit controuersia inter Doctores, teste Dicastillo *tr. de iuram. disp. 2. dub. 12. n. 298.*

13 Cum ergo intentio iudicis interrogantis ea semper præsumatur, quæ debet esse, ac proinde secundum regulas iuris, & in ordine ad iustitiam seruandam, & subditorum iniuriam auertendam, aut illatam refarciendam: fit indè, vt quoties interrogat sub iuramento, an falsis ponderibus, vel aliter in pretio venditor, taxa non seruata, defraudauerit; idem prorsus hæc verba significant, ac si rogaret, an in pondere, & mētura, vel pretio iniuriam alicui fecerit: hæc enim est intētio debita iudicis, & cui conformari debet responsio iurata. Cui sanè venditor conformem adhibet, etsi negatiuam, dicens: *Non defraudauit*, vel affirmatiuam, *taxam seruauit*; quia hæc verba ratione circumstantiarum idem significat, ac *nulli in pretio damnum intuli*. Quod cum verissimum sit, non est vnde iuramentum falsitatem contrahat, imò nec vllam malitiam, seu deformitatem aliquam, cum fiat ex causa iusta propriæ vtilitatis, vel damni vitandi. Quod autem hæc sit causa iusta iurandi cum mentali restrictione; tradunt Nauarrus, Bonacina, Clavis Regia, Filiarcus, Sánchez, & alij, quos sequitur Dicastillo supra n. 324. dicens: * Tunc adest iusta causa (occultandi veritatē etiam sub iuramento, modo, quo supra) quoties id necessarium est, aut vtile ad salutem corporis, honorem, & famam, vel res familiares tuendas: ac tunc vniuersim nullum erit peccatum vti amphibologijs, aut occultationibus, etiā cum iuramento, quoties quis ex nō iurando incurrit, aut prudenter timet dānum aliquod notabile. * Quod alijs verbis vniuersalioribus tradiderat Sanchez *libr. 3. sum. cap. 6. n. 18.* dicens: * Causa iusta vtendi his amphibologijs est, quoties id necessariū, aut vtile est ad salutem corporis, & res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita vt veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & virtuosa. Ita Nauarrus, &c.

14 Quibus consonat M. Corradus 1. p. q. 137. dicens: * Neminem, qui gratia salutis animæ, vel corporis, pietatis, vtilitatis, vel alte-

rius necessitatis, vtitur eiusmodi amphibologia, mentiri, neque peccare peccato mendacij, etiam si iuramentum addatur. Hæc ait Nauarrus vbi supra, allegans pro hac parte Diu. Hieronymum, Gregorium, D. Thom. Ricardum, Scotum, Paludanum, Syluestrum, & multos alios, &c. Non tenebatur iudici respondere, vt volebat; sed, vt velle debebat, & huic rectæ voluntati satisfacit, respondendo, se illa non dixisse, sub intelligendo animo, &c. Hactenus M. Corradus. Et ante illum M. Dominicus de Soto *de Secreto, memb. 3. vers. Hi tamen*, vbi sic: * Sed quid si in particulari me interroget iudex, vtrum Petrus occiderit Ioannem? Quod ego solus vidi. Respondetur, quod iure possum respondere: *Nescio*, quia iure intelligitur: nescio, vt dicam: aut nescio eo modo, quo iure debeā dicere. * Ex quo principio plures fauorabiles resoluuntur casus, quos per otium videre poteris apud citatos Auctores.

15 Maior esset difficultas, si iudex exprimeret suam intentionem (licet iniquam) esse, vt venditor manifestet an iuste, vel iniuste pluris, quam verba taxæ sonant, merces vendiderit; & hoc sub iuramento extorqueat: an in hoc casu respondere venditor possit; non pluris vendidisse? Et ratio difficultandi est, quia cum verba non sint æquiuoca, & nec ratione circumstantiarum aliam significationem, nec implicitè, induant; non videntur à malitia mendacij denudari posse, & per consequens, nec iuramentum à labe periurij.

16 Respondeo, etiam in hoc casu sufficienter significari, saltem implicitè, restrictionem mentalem respondentis. Et sic intelligo M. Zanardum *part. 1. vbi de iuram. cap. 11. §. 8.* dum ait: * Octauo dico de illo, qui vnum voce iurat, & aliud mente concipit, quod contra veritatem iuramenti quandoque peccabit, & quandoque non, * nimirum (ait ibidem, §. Quarto dico.) * Quando non tenetur respondere ad mentem interrogantis. * Vide *fol. 456. & 480.* Et ratio potest esse, nam quoties ad mentem interrogantis respondere non tenetur, & aliundè expedit, veritatem occultare, ad hoc quisque ius habet, licet sub iuramento extorqueatur, quam cum tacendo occultare non possit, nec verba æquiuoca sint, quiuis prudens auditor sibi suadere debet ratione circumstantiarum occultationem, restrictionem mentalem verbis superadditam esse, & iuxta illam responsum mensurari. Vnde sit, verba esse menti conformia, cum illam implicitè saltem significant, quod ad veritatem orationis voca-

lis sufficere constat ex communi Doctorum, vt vidimus.

(. . .)

S. IV.

Quid de vsu restrictionis mentalis.

17 VT difficultas superius proposita penitus euaneat, addo secundum plures, licitum esse ex iusta causa veritatem occultare, mentali restrictione addita, etiam si verba, neque ex sua significatione, nec ratione circumstantiarum, sensum verum admittant, sed ratione tantum additi, quod mente proferentis omnino retinetur, etsi nec implicitè signo aliquo exteriori significetur; vt si quis verb. gr. iuret, se non fecisse aliquid, quod reuera fecit, intelligendo intra se, non fecisse anno præterito, seu non fecisse, vt manifestet, & similia. Et ratio est, quia ex oratione vocali, & mentali vna conflatur oratio, licet diuersa ab illa, quam audientes concipiunt; & cum respondens ius habeat occultandi veritatem, quam exquirunt, permittere illis potest errorem ex partiali oratione generandum. Ita Syluester, Nauarrus, Valentia, Salon, Toletus, Manuel Rodriguez, Filiarcus, Lelsius, Suarez, & alij, quos citatos sequitur Thomas Sanchez *in sum. lib. 3. cap. 6. n. 15. & seq.* Item Scotus, Paludanus, Adrianus, Richardus Maior, & alij apud Nauarrum *in cap. humane aures, 2. 2. quæst. 5. in quæst. 2. à num. 10.* Et plures quos citatos sequitur Dicastillo, supra à num. 300. Et quod, secundum se, oratio, quæ falsa esset, sine restrictione mentali, possit esse vera, posita restrictione, licet externo signo, neque implicitè, neque explicitè restrictio denotetur; tenent vltra citatos Angelus, Tabiena, Pellantius, Raynaudus, & alij apud Thomam Hurtado *tom. 2. resol. Moral. tr. 7. cap. 3. n. 42.* Quibus adde Dianam 2. p. tr. 1. *Miscell. resol. 25. & 3. p. tr. 6. Miscell. resol. 30.* & Gasparem Hurtado *tract. de iust. disp. 4. de Reo, diff. 8.* vbi sic, inquit: * Est tamen difficultas, an subditus possit licitè vti restrictione interius addita verbis vniuocis: v. g. non feci, non vidi, sub intelligendo interius, seu mentaliter aliquid, quo verbum exterius fiat verum, nempe, vel vt dicam tibi, vel tali tempore? Sotus, Couarrub. & Aragon dicunt, non posse. Bannez, & Salon, Lelsius, Nauarro, Valentia, Toletus Suarez, & communiter Doctores dicunt, posse, & meritò, quia verba exteriora non proferuntur, vt integra propositio, sed vt pars. *

18 His consonat cum Paludano M. Corradus 1. p. q. 137. vbi sic: * Paludanus ait expressè, quod quando verum est, quod quis dicit secundum suam intentionem, licet sit falsum secundum intentionem audientis, non est mendacium, nec peccat, vtendo illa amphibologia ex causa. Et fortè illi sic neganti causa

multa, potuerunt adesse iuste: ergo iste periculus non fuit. * Ex quibus ibidem, *fol. 261.* sic concludit: * Per hanc doctrinam singularem vitare possumus innumera peccata, quæ passim aliquot negligētiore admittunt, negando, vel affirmando passim sine aliqua subintellectione, cum qua cōiuncta essent vera, &c. Videlicet, subintelligendo aliqua, quibus sūt vera quæ annuimus, vel falsa, quæ negamus: vt si quis respondeat petenti pecuniā, librum, &c. Non habeo, vel nescio illa, subintelligendo, ita vt teneat præstare, tradere, dicere, vel palā facere, quæ rei, quæ agitur, conueniat, ad hoc quod sit verum, quod affirmat, vel falsum quod negat. * Sic Corradus, & in idem recidunt verba ex illo scripta *supr. num. 14.*

19 Quibus adde plures, quos citatos sequitur Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 8. docum. 10.* vbi negatiua sententia proposita sic ipse ait: * Pero otros muchos, con mas probabilidad defenden, que auiedo justa causa, es licito vsar de equiuocaciō en el juramento, con oracion ambigua, que ñaga perfecto, y verdadero sentido con las palabras, que mentalmente se añadieren; como el que preguntado por el juez, teniendo justa causa para no responder en juicio, dixesse, que no auia visto, ò sabido tal cosa, añadiendo mentalmente *para dexarla*, & sic de ceteris, &c. Porque jura segun el sentido verdadero que el pretende, ni haze agrauio al tercero, porque no està obligado à hablarle à su mente, ni à declararle todo lo que interiormente siente. * Ergo qui huic sententiæ se conformans restrictio-nibus mentalibus ex iusta causa vtatur, nullius culpæ reus erit.

20 Et quidem cum non raro nonnulla tegere necessarium sit, & hominum cōvictus ad sui conseruationem id exigat, si verba æquiuoca non occurrant; nec silentio veritas occultari possit (cum sic frequenter clarius manifestetur): x natura rei debet esse modus, vt regulam rationis nō transgrediens possit quisque verbis absque mēdacio, prout oportet, veritatem occultare: atqui nequit aliter congruenter fieri cum verba æquiuoca non occurrunt, nisi non exprimēdo verbis totam suam mentem, sed partem illius, etiam si error in alio indè causandus sit: ergo hoc non esse contra rationem, fatendum est. Quapropter in hanc tandē sententiā venit M. Sotus *lib. 5. de iust. q. 6. art. 2. conclus. 7.* Vbi docet, quod si quis nulla alia euasione possit astuti iudicis interrogationi satisfacere, poterit, quando respondere ad eius mentem non tenetur, dicere, se nescire, subintelligēdo, vt tibi dicā: quia verbū *sciendi*, dicit relationem ad loquelam, ac proinde verè potest dici *nescio*, subintelligendo, ad dicendum. Putat verò, non posse respondere; non vidi, aut non audiui,

ubintelligendo ad dicendum: quia facta, inquit, non dicunt relationem ad loquelam. Quod mirabile quidem dictum est: quia licet facta non dicant ordinem ad loquelam, verba omnia, quibus exprimentur, hunc ordinem dicunt; imò partes loquelæ sunt. Et sicut notitia rerum potest verbis manifestari, ita & res ipsæ, & operationes; & sicut verba sunt signa conceptuum, ita & rerum, & operationum, quarum quis notitiam habet; quia in harum cognitionem non minus, quam illorum, per verba devenimus. Ergo sicut scientiam rei negare licitum est, subintelligendo ad manifestandum, ita & actiones, & operationes sub eodem sensu: ac proinde sicut respondere quis potest absque mendacio: *nescio*, subintelligendo, ut tibi dicam; quia in ordine ad finem manifestandi, quando non tenetur, perinde est, ac si nesciret, ita similiter respondere poterit, *nō vidi*, aut *non feci*, quia in ordine ad obligationem respondendi perinde est, ac si non vidisset, aut non fecisset.

21 Suadetur hic discursus efficaciter ex sacra Pagina, in qua usus restrictionis mentalis, tam per verbum sciendi, quam per alia, quibus facta exprimentur, a Christo Domino expressius continetur. Primum testimonium habet Marci 13. *De die illa nemo scit, neque Angeli in caelo, neque filius, nisi Pater.* Cuius propositionis veritas completur per aliquid aliud in mente Christi Domini retentum, v. g. *Neque filius scit, ut revelet, vel non scit ab humanitate*, iuxta varias Sanctorum Patrum expositiones. Secundum testimonium est Ioan. 7. *Ego non ascendam ad diem festum istum.* Quod Christus Dominus protulit, subintelligendo: *Non ascendam vobiscum, vel non ascendam publice.* Ascendit enim postea, postquam Apostoli ascenderunt, ut ait Evangelista: *Ut autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit, non manifeste, sed quasi in occulto.* Ex quibus planè duo constant, & restrictionis mentalis usum licitum esse, & non magis ad verbum sciendi, quam ad alia verba, quibus operationes significantur, applicari posse, cum eas manifestare non oportet. Quod est intentum huius propositionis; contra quam plura congerit Thomas Hurtado ubi supra, sed facile ex dictis occurrere potest.

22 Ex quibus concludo, rogatum sub iuramento, quando veritatem manifestare non tenetur, posse licitè eam occultare verbis æquiuocis, vel quæ ex circumstantiis implicitè veram significationem sortiantur, vel etiã alijs, quæ ex solo addito mentis, et si exterius nullatenus manifestato, verum significant, ut constat ex dictis. Quæ magis explicat Mag. Dominicus Balthasas in *Margar. Confessor. Hispani edita anno 1526. fol. 97.* ubi sic scri-

bit: * Quando quis interrogatur de aliquo, quod dicere non expedit, dicere potest, se illud nescire, subintelligendo, ut reuelandum, exemplo Christi, qui dixit, se nescire diem iudicii, &c. cauèda est ista celatio: primò, quando posset esse scandalum. Secundò: in iudicio vero, & iusto. Tertio, vbi cumque quis tenetur confiteri veritatem, de qua interrogatur. Quarto, quando quis iuraret extra iudicium non coactus per superiorem contra ordinem iuris, nec ab aliquo particulari per comminationem, sed spontè iurat. * Hæc ille. Quæ ad praxim obseruanda sunt.

23 In æquiuocationum, & restrictionum mentalium Authores, quasi noui inuèti, acriter inuehitur Baronius 1. *pari. Theolog. Moral. disp. 1. sect. 5. art. 3. fol. 84.* Sed in duos tantum, nempe Theophylum, & Tamburinum, iacula cororquet, quasi doctrinam excrandam docuerint, a D. Augustino, & D. Prospero damnatam, contra Origenem, Cassianum, & alios. Cæterum hi Doctores nō restrictiones mentales, sed mendacium ex iusta causa licitum esse, asserunt, ut videre licet apud Sixtum Senensem *lib. 5. annotat. 105.* & apud Cornelium à Lapide in *Epist. ad Galatas, cap. 2. vers. 11.* Vbi D. Hieronymum, & D. Chrysostomum ab hac opinione vindicat. Est enim apertissimus error damnatus ab Innocentio III. *titul. de iuris, cap. super eo.* Unde non mirum Origenem, & sequaces ab Augustino reprehensos. Instat Baronius Lessium *lib. 2. cap. 47. dub. 6.* & Theophylum in *lib. sub nomine Emonerij edito, cap. 12. & 14.* existimare, plerosque ex prædictis Patribus excusari posse, quod mendacium vocent etiam orationem habentem tacitam mentis limitationem. Fateor: sed viri alij doctissimi, ex quibus fuit Augustinus, de aperto mendacio, & simulatione ex causa legitima eos intellexerunt, ideòque acerrimè impugnarunt, quod secus fieret, si Lessij, & Theophyli piam interpretationem admisissent.

24 Ex dictis notanda venit audacia Vincentij Baronij in opere contra Amadæum, ab Alex. VII. prohibito *disp. 1. sect. 2. art. fol. 157.* ubi, ut liberaret à duplici hæresi Robertum Holchot, qui docuit *Deum posse esse infidelè; & non solū posse dicere falsum, sed aliquando dixisse.* Respondet Baronius. *Amadæum turpius errasse Roberto Holchot, cum Amadæus mendacium in specie ait Deo repugnare, consentire verò quamcumque æquiuocationem, aut restrictionem mentalem.* Quam (inquit) *purum mendacium esse, disp. 1. art. ultim. ex SS. PP. demonstrabimus.* Sic Baronius contra tot Doctorum Phalangem supra scriptam. Qua censura notandus? alijs remitto; sicut in eo, quod excusat Holchot his verbis. *Amadæus*

dæus Robertum Holchot Dominicanum duabus hæresibus notat ex Mendoxa, quod dixerit, mendacium Deo non repugnare: id verò ex communi nominalium opinione tradit, & ex principio Scoti omnia decalogi præcepta merito Dei arbitrio mutari. Sed quidem Deum posse mentiri, hæresis apertissima est, & nemo hactenus dixit, nec apud vllum ex nominalibus reperies. Lege, & perlege.

25 Nec à principijs Scoti subsidium petere potuit Holchot; nam Scotus in *tertio sententiarum, dist. 37.* (ut explicant Scotistæ) mendacium Deo repugnare sentit. Verba eius sunt: * Ad quartum igitur dico, quod aliqua possunt dici, esse de iure naturæ dupliciter. Vno modo tanquam prima principia practica nota ex terminis, vel conclusiones necessario sequentes ex eis: & hæc dicuntur esse strictissimè de iure naturæ. Et rationes primæ opinionis probant, quod in talibus non potest esse dispensatio, quas concedo. * Hæc Scotus, ex quibus apertè fallitatis conuincitur Baronius, quod dixerit *ex principio Scoti omnia Decalogi præcepta merito Dei arbitrio mutari.* Iam, quæ sint illa, in quibus non potest esse dispensatio, expriment Scotistæ. R. P. à Felice in *tentatiuis Complutensibus tom. 2. tentatiua de peccatis* in exemplum adducit *odium Dei, & mendacium.* Theses Lovanij à Patribus Franciscanis in Comitij Provincialibus propugnata. * Cætera præcepta secundæ Tabulæ, excepto illo, quod verat mendacium, sunt tantum legis naturalis largè, adeòque in rigore iuris positui Deus dispensare potest. * Ex quibus Illustrissimus Dominus D. Ludouicus Crespi à Borgia Episcopus Piacentinus, in *questionibus Selectis Moralibus, q. 2.* sic ait: * Licet Scotistæ dixerint, ut vidimus, Deum posse dispensare in præceptis aliquibus decalogi, excipiunt tamen à diuina dispensatione præcepta primæ Tabulæ, & ex secunda mendacium. *

26 Addo, quod si Scotus alicubi contrarium tenuisset, idem ei contigisse crederem, quod D. Thomæ, qui cum in *4. sentent. dist. 33. quæst. 2. art. 2.* dixisset: * Potest dispensatio esse diuinitus, etiam contra prima præcepta legis naturæ, * hoc assertum retractauit in sum. ut notat M. Sotus in *4. distinct. 33. quæst. 2. artic. 1. §.* * Tertia conclusio, * ubi sic ait: * Hoc autem loco id obiter adnotaucrim, quod S. Thomas in præsentis distinctione, aliqua opinionem communem sequutus, dixit, quæ post modum emendatius in summa collimauit. Ait, inquam, quod super prima præcepta nonnunquam Deus dispensauit, ratione alicuius Mysterij. Nam homicidium, fornicatio, & furtum, ut cætera præcepta Decalogi, sunt in illo primò ordine, &

tamen dispensauit cum Abraham, ut filium occideret; & cum Osea, ut fornicario concubitu vteretur. Verum 1. 2. *quæst. 100. artic. 8.* perspectius rem intuitus simpliciter asserit, nullatenus eiusmodi præcepta dispensationem admittere. * Hæc M. Sotus. Quia autem ratione possint supradicta absque dispensatione contingere? explicuit D. Thomas 2. 2. *quæst. 154. artic. 2. ad 2.* * Quia, quod homo (inquit) facit ex voluntate Dei, eius præcepto obediens, non est contra rectam rationem. * Videatur P. Vazquez 1. 2. *disput. 179. cap. 2. & 3.* ubi sententiam Diu. Thomæ amplectens, ea, qua solet claritate, explicat modum, quo eiusmodi effectus absque vlla legis naturalis dispensatione eueniant. Nimirum, quia in omnibus casibus, in quibus aduersarij dispensationem Dei interuenisse, suadere nituntur, solum fuit variatio materiæ præcepti, & circumstantiæ necessariæ, qua sublata ex facto Dei, aufertur obligatio præcepti, & disconuenientia operis cum natura rationali. Si enim Deus alicui faciat facultatem occidendi hominem, eo ipso non auctoritate priuata, sed publica ab authore vitæ, & mortis, non minus, quam aliorum animalium concessa, illum occidet. Non ergo manet materia præcepti cum circumstantiis requisitis ad obligandum. Insuper, cum Deus sit supremus Dominus rerum omnium, si alicui concedat facultatem accipiendi rem alterius, eo ipso accipiet non invito supremo Domino, qui ab vno potest auferre, & alteri tradere potiori iure, quam ipse possessor; ac proinde desinit esse furtum. Similiter, licet in hoc statu foemina non fiat propria viri; nec in eius dominio sit, nisi per Matrimonium; tamen cum Deus sit supremus Corporum Dominus, poterit pro suo arbitrio donare homini dominium corporis foeminae, etiam ipsa renuente, & sic in alijs, quæ simili modo absque dispensatione vlla, sola mutatione materiæ, & circumstantiarum, ex voluntate Dei euenire possunt.

DIS (X) DIS

DIS

DISPUTATIO SECVNDA,
De Horis Canonicis.

QUESTIO PRIMA.

An qui preces Deo fundit cum proposito actuali peccandi mortaliter, nouum orando peccatum committat?

IN Hac disputatione vnum supponitur, & alterum discutitur; supponitur, vt in dubitatum, propositum actuale peccandi lethalius esse peccatum mortale; dubitatur, an huiusmodi peccatum concomitans sit circumstantia vitians orationem, ita vt oratio ipsa sit peccaminosa? P. Thomas Sanchez tom. 2. opusc. Moral. lib. 7. cap. 2. dub. 9. docet, vt asolet, rem hanc attingit, & resoluit: * An qui ex Ecclesie praecepto tenentur ad Horas peccent, si in peccato mortali eas recitent? * Et in hac parte, cum communi Doctorum sententia, negat contra Adrianum Quodlibeto octauo; putat enim, & merito, nullam interuenire irreuerentiam in eo, quod inimicus Dei, seu in peccato habituali permanens, orer, & beneficia impetrare intendat, à Deo offenso, licet possit ante orationem ad Deum conuerti, vt dignus ad orandum accederet.

2. Hinc ad aliam quaestionem à paucis attentam, gradum faciens, inquit: * An saltem peccaret ipsamet oratione, & recitatione, si oraret, aut recitaret actu peccans, vel actuale propositum peccandi habes? * Et in hac difficultate Doctores dissident. Prima sententia affirmat, cum Ioanne de Medina Doctore Complutensi, Cod. de orat. tract. 6. q. de modis, quibus oratio deprauari solet, vbi fol. 177. sic scribit: * Si orans sit in peccato, scilicet, actu peccando, vel actu proponendo peccare, & Deum offendere, peccat, sic orando. Nā apertum est, cum magnam irreuerentiam Deo facere, petendo beneficium, & gratiam ab illo, quem actu offendit, & offendere intendit: talis enim, non orare, sed contemnere videtur, orando, petens à Deo audiri, cui tamen ipse non vult obedire. * Sic Medina, qui tamē culpæ quantitatem non determinat. Sed Corduba lib. 1. q. 50. in 3. & 4. punct. dicit, esse peccatum veniale.

3. Contrariam tamen sententiam tenet Nauarro in Manual. de oratione. & Horis Canonicis, continente commentarium in cap. Quando ita mus, de consec. dist. 1. Vbi cap. 20. n. 25. contra Medinam, quem ibi refert, sic ait: * Ambo asserimus cum omnibus alijs, orationem non fieri malam, eo quod orans solū

fit in peccato mortali: limitat tamē ipse, hoc non habere locum in peccatore, qui non abstinet, nec proponit abstinere à peccato, ob magnam irreuerentiam, quam committit, petendo ab eo, cui nō vult obedire. Quæ quidem limitatio non videtur nobis bona, tum ob illa, quæ supra num. 12. in aliud propositū allegauimus, &c. Tum quia, vt defectus propositi abstinendi à peccato, ita voluntas peccandi, & perseverandi, non repugnat voluntati recitandi, & orandi Deum, imò: mutuo compatiuntur, sicut actus virtutis compatiuntur secum peccatum mortale. * Et in margine: * non enim repugnant sibi mutuo, per ea, quæ tradit Diu. Thom. 2. 2. q. 24. art. 12. Pro quo text. in cap. pinum, de Penit. dist. 3. Hactenus Nauarrus.

4. Hanc sententiam tāti Doctoris patrocinio munitam amplexus est Thom. Sanchez tom. 2. consil. lib. 7. cap. 2. dub. 2. dicens: * Tertia sententia asserit, non peccare, qui recitat ex praecepto in peccato mortali, & cum proposito actuali peccandi mortaliter. Ratio, nā voluntas colendi Deum, & petendi aliquid ab eo, stat cum actuali peccandi proposito: sicut stat, facere opus moraliter bonum, vt ieiunare, cum actuali proposito peccandi. Ita tenet Nauarrus reprobandus sententiam Medinae cap. Quando, cap. 6. & cap. 20. n. 25. & hæc sententia est verior. * Sic Sanchez.

5. Idē sentit Diana contra Sylvium part. 6. tr. 7. Miscell. resol. 36. Nam licet solū intendat, statuere, non esse peccatum mortale, approbat tamen sententiam Nauarri, & Patris Sanchez, dicens: * Sed quidquid asserat Sylvius, si quis orat, nō solū in peccato mortali, sed etiam cum proposito actuali, & voluntate peccandi mortaliter, non peccat: vt docet Thom. Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 9. nu. 3. & alij. * Opinionem Patris Sanchez sequitur Doctor Garri cent. 1. cap. 23. num. 5. indeque probat ex oratione non refundi malitiam sacrilegij in peccatum, eodem tempore commissum.

6. Quorum sententiæ fundamentum est, quod qui ob diuinum testimonium credit, v. g. culpam grauem esse dignam poena aeterna, licet simul proponat committere adulteriū; hoc propositum non vitiat fidem, nec peccat credendo: ergo similiter non vitiat orationem, nec peccabit orando. Probat: quia vt ex Angesto, notat Vazquez 1. 2. q. 18. art. 3. circumstantia alicuius actionis dicitur, quæ eam aliquomodo respicit: * Si circumstantia, inquit, aliqua solū comitetur actum, nec ipsum vllomodo afficiat, non potest ad malitiam, aut bonitatem actionis pertinere: exemplum est, cum quis facit opus aliquod ex vno sine prauo, & simul aliud opus non ex illo fine: nam respectu huius operis prauus finis nō est

est circumstantia, sed respectu prioris: idem de alijs circumstantijs, eadem seruata proportionem dicendum est. * Ergo, cum propositum peccandi lethalius sit circumstantia, quæ solū comitatur orationem, sicut, & actum fidei, & auditionem sacri, non est cur potius illam vitiet, quam alios actus: ergo non repugnat honestè velle Deo cultum per auditionem sacri, cum proposito adulterandi: cur ergo oratio licita, & honesta cum illo pugnet? Et sanè difficilè creditu videtur, eam qui in discrimen adulterij se proicit, nō posse licitè Deum simul orare, vt ab imminente corporis, & animæ morte liberetur: & eū, qui præ fragilitate carnis, est in proposito peccandi, nequire licitè auxilia petere ad ingressum Religionis, vt deinceps se turū reddat ab occasionibus libidinis. Nec parum his fauet Magister Petrus de Ledesma in summ. tom. 1. de Sacram. Eucharist. cap. 11. conclus. 5. Vbi docet, affectum actualem peccati venialis non vitare susceptionem Eucharistiæ: * No peccat (inquit) venialmente el que llega à este Sacramento con conciencia, y afecto de pecado venial, porque no es contra precepto alguno, ni importa irreuerencia ninguna. * Cuius sententiam tenent Maior, Adrianus, Curiel, Viualdus, & alij, quos citatos sequitur Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 22. num. 9. ibi: * Cum peccato veniali, quod comitanter in ipsa perceptione Sacramenti comittitur, ad Eucharistiam accedere, nullum peccatum, etiam veniale sacrilegij est peculiare, & nouum, præter ipsum, in quo quis accedit. * Ergo similiter præter peccatum lethale, quod comitanter, quando quis orat, committitur, nullum peccatum, etiam veniale sacrilegij peculiare, & nouum interueniet, quia eadem ad vtrumque excusandum militat ratio ex principijs supra dictis petita.

7. Hæc sunt, quæ militant pro Nauarri sententia, cui licet nulla in contrarium demonstratio obstat, nec aliquid contra bonos mores ex illa deducatur; nihilominus nunquam ei assentire potui: quia ex terminorum apprehensione, nescio quid peculiare rationi dissonans, in oratione, statim occurrit, quod ab irreuerentiæ labe purgare, difficilè sit. Imò nescio quam contemptus effigiem præsert, vno, & eodem tempore, Deum grauius offendere, & beneficia simul ab illo petere, quam alij virtutum actus ex consortio lethalis peccati non participant. Et vt magis innotescat, rogo, si dum quis, à creditore debiti remissionem oraret, eidem simul alamp infligeret, nonnè talis deprecatio iniuriōsa etiā haberetur? Beneficium enim petere eo ipso tempore, quo offensa irrogatur, ex duplici capite personæ vilipensio censetur;

scilicet, quia non solum alapa exterius percutitur, sed & petitione ipsa interius offenditur: eo quod tunc temporis beneficium petat, quo non solum accipiēdo indignus sit, sed ab acceptis spoliari mereatur: confirmo alio exemplo, si mulier dum in adulterio actualiter deprehenditur, torquem aureum à marito peteret, quis negaret, petitione ipsa illum contemnere; idēque, & nouam offensam superaddere: ergo & in nostro casu idem dici debet, cum vrgentior sit ratio, ob dignitatem infinitam personæ offensa, & vilitatē offendentis. Licet ergo peccatum actuale alios virtutis actus non vitiet, eo quod respectu illorum non sit circumstantia: secus respectu orationis dicendum est: quia ex natura rei, peccatum actuale circumstantia illius est, & maior longè, quam distractio, quam peccati venialis cōmuniter Doctores damnant. Hoc argumentum magni ponderis est.

8. Sed magis vrget contra Sanchez, quia eodem cap. 2. dub. 31. asserit, orationem absque attentione requisita esse peccatum veniale: * Quia ipsa, inquit, ratio naturalis dicit, esse contra reuerentiam Dei, cum quo agimus; sicut qui loqueretur cum Principe aliquo terreno, & non attenderet ad id, quod loquitur, faceret ei iniuriam, & hæc sententia videtur mihi certa. * Quis autē dubitet, ipsam etiam rationem naturalem dicitare, esse contra reuerentiam Dei, beneficium petere, dum actu iniuriatur. Ergo licet actus alij virtutum non inficiantur actuali peccato comitanter admisso: quia nulla ex conjunctione illa irreuerentia contra Deum resultat; aliter de actu orationis dicendum est, vt ex apprehensione terminorum innotescit.

9. Rogabis, an qui ex praecepto Ecclesie ad Horas Canonicas tenentur, peccatū mortale committant, si absque attentione interna voluntariè distracti recitent? Respondeo, satis probabile esse, non peccare mortaliter, si externè nil operentur cum attentione interna impossibile. Quod tenent plures apud Dianam 2. p. tract. 12. resol. 1. & part. 7. tract. 11. & apud Leandrum tom. 2. de Sacrament. tract. 6. disp. 13. q. 13. & tom. 6. tract. 8. disput. 4. q. 2. quos sequitur Ioann. Valerius in differ. vtriusque fori, verb. Hor. Canonic. diff. 1. Vbi viginti Doctores refert. Quibus eū alijs adhæret Illustris M. Acatius de Velasco Episcop. Oriolensis tom. 2. resol. Moral. verb. Horas, resol. 54. qui pro hac sententia dicit stare, Diu. Antoninum, & Sylvestrum, eorum verba fideliter excubens. Quæ ex ipsis à me excerpta in gratiam lectorum placuit hic asserre.

10. Igitur D. Antoninus 3. p. tit. 13. §. 7. sic scripsit. * Quæritur, vtrum attentio in Ho-

ris dicendis sit necessaria? Respondeo: quamuis aliqui dixerint, quod sic; ita quod in eis non habens cor ad Deum, sed ad exteriora mortaliter peccet, &c. Benignior tamen est sententia, quod in præcepto est Horas dicere. Sed alia quæ in deuotione consistunt, suadendo dicuntur. Et hunc intellectum teneas, quia benignior est, &c. At signat Umbertus aliam rationem, quia scilicet, cum hoc sit præceptum de iure positio, non refertur, nisi ad ea, quæ sub iudicio humano cadere possunt, & ista sunt, quæ exercentur per actus exteriores, non autem per interiores. * Et iterum §. 8. * Si euagatio, inquit, est aduertenter, & solum secundum actum interiorem, licet temeraria, & grauis foret, non tamen mortale, nisi propter contemptum, sed si euagatio sit ex hoc, quod aliquis scienter se occupat in actu exteriori, qui non secum patitur attentionem, videtur esse culpa mortalis. * Hæc D. Anton. Cui in hac parte cõsentit Sylvester verb. Horæ, q. 11. n. 13. ibi: * Ideo dico ex mente D. Thomæ, & Petri de Palade, quod præcipitur deuotio, quantum ad actum exteriorem, vt non dicantur Horæ operando manualiter opera impertinentia, aut confabulando, aut notabiliter syncopizando: Et similiter quantum ad actum interiorem, sine quo iste exterior haberi non potest, cuiusmodi est velle satisfacere præcepto, aut ptallendo velle abstinere à prædiciis. Non autem attentio, sine qua prædicta esse possunt. * Sic citati Doctores, quos fide Illustrissim. Acatij ex eodem instituto refert Amadeus in opusculo tract. de Hor. Canon. prop. 1.

11 Dices Vincetium Baronium pro opinione contraria hos authores sterisse contendere, & vel ex hoc carpere Amadeum, quod contentus aliorum fide retulisse testimonia, noluit indicare authorum libros, ratus, vt res erat, his lectis calumniam in ipsius caput casuram. * Et se legisse iactat D. Antoninum, & Sylvestrum, quibus falsò præfatam opinionem affingi dicit: Sic disp. 2. sect. 1. §. 2. fol. 201. Sed hinc, amice Lector, bonam Baronij fidem agnosces: homo distractus legit. Nec miror, cum & Amadeum, cuius autoritatem eleuare moliebatur, attentè legere, non vacauerit. Et ne longius abeam, in hac ipsa questione, plura sunt specimina. Primum: quia illi affinxit pro sententia D. Antonini, & Sylvestri adduxisse Caietanum, & Sotum: cū tamen Amadeus eorum non meminerit. Secundum: quia imponit usum fuisse communi illo argumento. Nempè * Ecclesia non potest præcipere actus internos, &c. * de quo nec verbum apud Amadeum. Tertium: quia cum apud eum legisset opinionem Petri de Soto lib. de Instit. Sacerd. tract. de vita Sacerd. lect. 4. vers. Nec illud excusantem ab obliga-

tionem restituendi, ante sententiam beneficiarium, non recitantem Officium Diuinum, in Amadeum Baronius insurgit, Sotum ab illa vindicare cõtans, his verbis: * Quia Sotus (inquit) in questione citata, articulo sexto, solum hoc statuit, omisso pensu Horario, non esse omnes fructus beneficij restituendos, si impleta fuerint alia onera, &c. Hæc Baronius, & verè quidem excerpta, sed non ex Petro de Soto, quem refert Amadeus, sed ex Dominico de Soto lib. 10. de iustit. q. 5. art. 6. Dominicus enim fuit, qui libros de iustitia in questiones, & articulos digessit, Petrus verò in tractatus, & lectiones (Qui in hac de qua agitur, cautè legendus, est enim nouissimè, vt scandalosa damnata, & prohibita ab Alex. VII. die 24. Sept. anno 1665.) Quartum, nam cum Amadeus purum relatorem agens duas traduxisset opiniones, aliam concedentem Beneficiario studio litterarum vacanti Officium Diuinum suo nomine recitandum alteri committere. (Quæ iure etiam postea damnata fuit ab Alex. VII. vbi supra) Aliam, quæ oculis caligantem, ita vt legere nequeat, ex soluit ab oneratarum opinionum authorem, eo quod referat, illum fingit. Et quod omnem admirationem superat, post tot calumnias, quasi de tot in vna questione triumphis reportatis, sibi plaudens, fol. 204. concludit: sed nullus hic finis est falsitatum. O Baronie rectè iudicasti, sed Amadæi causam egisti. Ex ore tuo te iudico. Plures omitto, aliquid enim viro maioribus distracto condonandum. Hoc spicilegium in vno eius paragrapho feci, vt candidus lector indè colligat, quam copiosam in alijs segetem messoribus relinquam.

QUESTIO II.

Vtrum Regulares satisfaciunt præcepto recitandi Horas Canonicas, si mentaliter tantum recitent?

1 Sententia affirmatiua plures habet Patronos: quia ex priuilegio Leonis X. id competere Regularibus, est apud doctissimos sanctum M. Ludouicum Lopez 2. p. inst. cap. 102. §. Tertio aduertendum. * Si mentaliter dicant, cum soli recitant, prædici Religiosi satisfaciunt, cum prolatio exterior sit, vt ab alijs intelligatur. Vbi supra, verb. Officium Diuinum, concess. 9. in dict. compend. priuilegiarum. * Sic ille, quem sequitur M. Ioannes de la Cruz in Epitom. lib. 2. cap. 8. dub. 2. ibi: * Prima conclusio: Religiosi possunt mentaliter, aut legendo intra se per librum recitare horas, & alia, quæ in Officio Diuino, vt potè in communitate celebrato, & in Missa, præcipiuntur dici secreto, sub silètio. Ita concessit

fit Minoribus Leo X. inter viua oracula, numer. 12. vt testatur Cardinalis. Quatuor coronatorum. * Huius priuilegij verba adducit Manuel Rodriguez tom. 1. quæst. Regul. q. 42. art. 4. dicens cum Nauarro de orat. cap. 19. n. 88. dictum priuilegium ibi contineri, quatenus dicit: sufficere, dicere mentaliter, absque vlla voce secreta, vel publica.

2 Idem tradunt Fr. Sanctorus à Melfi in comment. in const. Minor. stat. 2. dub. 3. ibi: * Cum soli recitamus, possumus totum officium mentaliter dicere, cum prolatio verbalis, vt idem Pontifex dicit, sit præcipuè, vt ab alijs intelligatur. * Thom. Hurtado tom. 1. variar. resol. Moral. tract. 3. cap. 1. resol. 9. ibi: * Hoc priuilegium referunt, & approbant Emanuel Rodriguez vbi supra art. 4. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 24. diff. 10. uum. 11. Miranda in Manuali, q. 37. art. 17. dicens: hoc esse amplissimum priuilegium valdè cõducens proscrupulosi fratribus. * Ex quibus, num. 43. concludit. * Igitur sententia Sanctori in comment. in const. Minor. stat. 2. dub. 3. quam præter citatos, tenet Nauarrus de orat. cap. 19. num. 88. Quod regulares satisfaciunt pensu Officij Diuini, ex vi huius priuilegij, probabile est, & in praxi securum, (quidquid dicant Cyprianus Capuccinus, & Lezana) non enim hoc priuilegium reuocatum est à Gregorio XV. & Urbano VIII. quia per Bullam confirmatum est à Pio V. sicut & cetera omnia viua vocis oracula ante ipsum concessa. * Hæc Hurtado.

3 Hanc sententiam esse probabilem multis suadere conatur perdoctus Fr. Ludouicus à Conceptione in Exam. Verit. tr. 2. de Rest. cas. 6. num. 2. fol. 133. * Licet per librum, inquit, visu non discurreret, sed memoriter tantum, & mentaliter, existimo adhuc implere præceptum de recitando officio. * Quod probat, quia non videtur, posse dubitari de tali priuilegio. * Nec obstat, quod per Pontifices Gregor. XV. & Urbanum VIII fuerint reuocata viua vocis oracula, quia ante Gregorium XV. confirmata fuerunt priuilegia viua vocis oraculo concessa, & hoc in scriptis, per quem modum confirmandi, deseruit esse viua vocis oracula, & in speciales, scriptasque concessiones transferunt. * Sic ille.

4 Idè vt probabiliorè amplectitur ex eadem familia Reuer. P. Leander à Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 13. q. 19. vbi sic. * An saltem Regulares possint ex particulari priuilegio priuatim totum Officium Diuinum recitare mentaliter? Negatiuè respondent Lezana, & Capuccinus, &c. Sed probabilius respondeo, posse Regulares, quando in particulari soli recitant, totum officium mentaliter recitare, & sic satisfacere suæ obligationi. Ratio est, quia hoc priuilegium de facto

fuit concessum à Leone X. viua vocis oraculo, vt docent etiam Lezana, & Cyprianus, & alij Doctores contrariæ sententiæ, & non est reuocatum, &c. Quia dictum priuilegium confirmatum est per Bullam Pij V. sicut & cetera omnia viua vocis oracula ante ipsum concessa. Ergo comprehendit nequit reuocatione viua vocis oraculorum. Sic Sanctorus, cuius opinionem amplectuntur Rodriguez, Miranda, & Villalobos citati. * Sic ibi, & iterum tom. 6. in Decalog. tract. 8. disp. 4. q. 45. subnectens. * Quibus nunc addo Atcanium Tamburinum de iure Abbatum disp. 10. quæst. 9. & Thomam Tamburinum de Societate Iesu, quæ refert Diana pro hac parte p. 10. tr. 1. resol. 1. & Pericini de Horis Canonicis, cap. 2. dub. 4. * Hæc Leander.

5 His accedunt plures doctissimi, quos refert Diana p. 9. tr. 7. resol. 61. & p. 10. tract. 14. resol. 24. & p. 11. tr. 6. resol. 45. asserentes, in reuocatione oraculorum facta à Gregor. XV. anno 1622. & ab Urbano VIII. anno 1631. non comprehendit illa, quæ ante hos Pontifices fuerant confirmata per Gregorium XIII. & Paulum V. vt potè qui per Bullas speciales omnia priuilegia Minorum confirmauerunt, & innouauerunt. Quod in terminis tenent Leander à Murcia Capuccinus, Franciscus de Lugo, Marcus Vidal, Pellizarius, Possentius, Stracius, Martinus de S. Ioseph, & Ioannes de Soria, & putat probabile Lezana in Quæst. Regul. cap. 3. num. 21. Qui proinde nequibit negare, probabile esse, præfatum Leonis X. viua vocis oraculum non esse modo reuocatum, sed in suo robore permanere, atque adè omnes Regulares, qui priuilegijs Minorum communicant, posse prædicto priuilegio recitandi mentaliter priuatim vti. Quod quidem habetur in supplem. fol. 59. concess. 170. & refertur in Compendio verbo, Officium diuinum, §. 9. Aduerte tamen Iesuitas eo vti non posse de facto: quia à Reuer. P. Generali non est nobis communicatum, provt in nostra Religione necessarium est, vt subditi priuilegio isto, sicut & quouis alio frui possimus. Vnde colliges, Tamburinum non in sodalium, sed in aliorum leuamen, huic sententiæ subscripsisse. Sic vos, non vobis, melificatis apes.

6 Ceterum Doctores alij, vt Iesuitis etiã melificent, addunt, omnes Clericos de iure communi satisfacere, si Horas Canonicas mentaliter tantum recitent, & sic declaratum esse (inquiunt) à Leone X. viua vocis oraculo nunquam reuocato. Ita videtur sentire Sanctorus à Melfi vbi supra statuto 2. dub. 3. Vbi citato Peyrino ait: * Non esse reuocata oracula, quæ continent meras declarationes, & explicationes eorū, quæ prius concessa erant, vel in iure communi continentur, &c. sed pri-

uilegium, inquit, recitandi mentaliter est declaratio iuris communis *cap. Dolentes, de celebr. Missar.* Vt probabiliter defendi posse, ait Nauarrus, &c. Quia verba videntur requiri principaliter, quò alij audiant. Quam explicationem à verbis concessione accepisse videtur; reddens enim rationem Pontifex ait: *Cum prolatio verbalis sit præcisè, ut ab alijs intelligatur.* Ergo. Quid enim necesse est, ut se audiat, qui solus recitat? Sic Sanctorus.

7 Idem sentire debet Thom. Hurtado vbi supra *tr. 3. cap. 1. resol. 9. n. 43* dum ait: Hoc viux vocis oraculum est declaratio iuris communis *cap. Dolentes, de celebr. Missar.* Et viux vocis oracula declaratiua iuris communis, aut alicuius Bullæ, non sunt derogata. * Cui consentit Leander à Sacram. vbi supra *tom. 2. tr. 6. disp. 13. q. 19.* alios referens, ibi: * Vt ipse Lezana concedit *tom. 1. cap. 3. nu. 21.* huiusmodi viux vocis oraculum est declaratio iuris communis *cap. Dolentes, de celebr. Missar.* At viux vocis oracula declaratiua iuris communis non sunt derogata. *

8 Ex quibus videretur inferri, (iuxta hos Auctores) omnes Clericos de iure communi, vt à Leone X. explicato, suæ obligationi satisfacere, si mentaliter tantum recitent. Quod citato Sæctore à Menfi vbi supra. & illius verbis deducit Fr. Ludouicus à Conc. *pr. in Examin. Veritat. tr. 2. de Resit. cas. 6. fol. 134.* dicens: * Secundum istum auctorem, non solum per priuilegium, quo Regulares fruuntur, sed etiam absque villo, poterunt omnes ad recitandum officium obligati, illud mentaliter recitare. * Quod secundum omnes citatos, si consequenter loquantur, dicendum videtur. Et hoc ipsemet Ludouicus in initio resolutionis expressè dixit: * Fundamento probabili non carere. * Imò planè tuetur, vt constet ex fundamentis, quibus id suadet à *num. 10.* vbi ait: * Sed dices: ergo qui Pontificum priuilegijs talibus non gaudent, non poterunt mentaliter recitare, quod est contra superius dicta. Sed ad hoc dico multa, &c. * Et *num. 11.* explicat omnia iura, & decreta, quibus Officiu Diuinum voce distincta, clara, deuotaque recitari præcipitur, dicens solum habere locum, quando in Choro, vel cù socijs recitatur, & ad argumenta in contrarium responder.

9 Hoc ipsum ante illum, probabile putauit Nauarrus *de orat. cap. 19. n. 38.* & nò dissentit Thom. Hurtado illum referens vbi supra *n. 45.* ibi: * Nauarrus *n. 38.* §. Sextum est, dixit, posse sustineri, quod etiam iure communi, quis satisfacit, dicendo officium mentaliter, & sic quantum ad hoc non sit priuilegiu, tamen verius iudicat, quod contineat priuilegium dispensatorium, quod quis mentaliter possit dicere officium per se solus. * Sic ex Nauarro, Thom. Hurtado, cuius senten-

tiam probabilem etiam putat Leander à Sacram. vbi supra, quia referens, Patrè Sanchez *tom. 2. consil. lib. 7. cap. 2. dub. 8.* dixisse: * Opinionem Nauarrum non esse probabilem. * Subnectit: * Sed hoc durum mihi videtur, (quod iterum repetit *tom. 6 in Decalog. tr. 8. disp. 4. q. 44.* contra Suarez, & M. Prado) & illam esse probabilem, apertè insinuat Thomas Hurtado mox citandus. * Et talem reputat Brunus Cassaing. *de priuileg. Regul. p. 2. tr. 8. cap. 4. prop. 5.* vbi sic: * Quauis hoc priuilegiu magnum sit, potest tamen aliquomodo dici non esse priuilegium, sed iuris communis explicationem. Ratio est: quia præceptum de recitando officio, est tantum de illo dicendo, sed ille, qui mente dicit, verè dicit officium; verba enim mentalia sunt verba verissima; alioquin filius Dei non esset verbum Dei. Et certè S. Thomas videtur eiusdem esse sententiæ, cum *2. 2. q. 88. art. 12.* ait: Quòd vocalis oratio non est necessaria, nisi quando illa debet innotescere toti populo; constat autem Horas priuatas non debere sic innotescere, &c. Quo circa probabile est, quod aliqui putant, quos refert Emanuel Sà, *verb. Hora, §. 11.* illu, qui sic dicit officium ob maiorem deuotionem, excusari à lethali peccato. Vtrum autem venialiter peccet? Lectori docto iudicandum relinquo. * Hactenus Cassaing.

10 Sed potuisset etiam ipse sententiam ferre, quia si Leo X. vt putant auctores citati, explicauit viux vocis oraculo, de iure communi non esse præceptum recitandi voce, sed solum recitandi: cui proinde mentali recitatione satis fit, non est cur ab omni culpa immunis non sit, qui hoc modo recitaret: sicut fatentur, illa carere Religiosum, cui ex priuilegio, sic recitare conceditur.

§. Vnicus.

Auctoris iudicium.

11 **I**N Hac controuersia difficilè semper mihi fuit componere præceptum recitandi, quod ad actum externu necessariò refertur, absque obligatione vlla talem actum externum exercendi. Fateor, admisso priuilegio, rectè stare, Pontificè dispensare cum eo, qui mentaliter Officiu Diuinu recitauerit, vt præcepto vltèrius non teneatur ad vocalem, aut externam recitationem. Hoc autem re ipsa nil aliud est, quam dispensare in præcepto recitandi in *cap. Dolentes* contento, liberum relinquendo Religiosis modum recitandi vocaliter, vel tantum mentaliter. Quare ratione optimè explicatur priuilegium pro Regularibus à Leone X. concessum. Secluso autem priuilegio (quod absque villo fundamento diceretur Clericis secularibus concessum) non video, cui principio iuri possint

Doctores ad asserendum præceptum recitandi in iure contentum capax esse illius declarationis, quam à Leone X. adhibitam supponunt, cum prorsus repugnet, dari præceptum Ecclesiasticum circa actus purè internos, seu quod absque villo actu externo adimpleri possit, vt tradunt communiter Theologi. Quapropter, vt Doctoribus citatis morem gerã, asserendum puto, viux vocis oraculum Leonis X. continere priuilegium, quatenus recitationem purè mentalem Fratribus Minoribus, (& Religionibus reliquis consequenter) concedit, & solum admittere posse explicationem iuris communis in *cap. Dolentes*; quatenus declarat Pontifex, satisfacere præcepto, qui solus recitat mentaliter, librum vero oculis iustrans. Rationemque reddit, * cum prolatio verbalis sit præcipuè, vt ab alijs intelligatur. *

12 Hanc igitur declarationem admittere posse *cap. Dolentes* supra citatum, existimo valdè probabile, tum propter auctoritatè Doctorum, qui de illa testantur, tum quia eiusmodi recitatio est vera lectio, & actio externa sensibilis, in qua tota ratio legis locum habere potest, vt loquentes de lectione librorum hæreticorum, sub excommunicatione prohibita, docent Vgolinus, Graffis, Fagundes, Trullench, Bonacina, Rocaful, Duardus, & alij, quos citatos sequitur Leander à Sacramento *tom. 4. tr. 3. disp. 1. §. 5. q. 54.* Et P. Thomas Sanchez *lib. 2. sum. cap. 41.* dicens: * Quia vera lectio nullatenus verborum eget prolatione *arg. l. 2. §. Inspectio, ff. Quemadmodum testam. aperiantur.* * Et ante illum Suarez *de Fide, disp. 20. sect. 2. n. 18.* * Sufficit, inquit, legere, oculis percurrendo librũ, etiam si ore nil proferatur, quia illud reuera est legere, & etiam actio sensibilis, in qua tota ratio legis locum habet. * Sic Suarez de lectione librorum hæreticorum; in cuius doctrina continetur ratio conclusionis, nimirum, *cap. Dolentes* supra citatum huius explicationis Pontificiæ capax esse.

13 Sed, an Pontifex eam de facto dederit? Hoc opus. Concedunt Doctores supra citati, ego verò nunquam concedam. Quia Leo X. dum oraculum edidit, non curauit de explicatione prædicti *cap. Dolentes*, sed de priuilegio dispensatiuo Minoribus concedendo. Cuius hic tenor est apud Mirandam supra *art. 17.* * Leo X. (vt habetur in *supplem. fol. 59. concess. 170.*) concessit, vt ne Fratres Minores mutuo se impediunt in Diuino Officio, aut alijs sint fastidiosi, quod illa, quæ in ordinario iubentur dici secreto sub silentio, tam in Horis Canonicis, quam etiam in Missa, nò teneantur proferre vocaliter, sed satisfaciant, dicendo mentaliter, aut legèdo intra se per librum, quia ali-

P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

qui deuotius sic dicunt, & absque impedimento, & fastidio alioru. Et quod eodem modo possit facere, qui solus dicit officium per se, cum prolatio verbalis sit præcipuè, vt ab alijs intelligatur. Hæc Leo X. vbi supra. In quibus priuilegium Minoribus expressè concedit, vt nò teneantur proferre vocaliter. Vbi planè supponit, ad id, secluso priuilegio, teneri. Huius priuilegij motiuu duplex fuit, aliud, maioris deuotionis ipsius recitantis, minorisque fastidij aliorum; aliud, quia prolationis verbalis præcipuus finis est, vt ab alijs intelligatur, idèoque quado ab alijs intelligendus nò est, minor causa ad dispensationem præcepti recitandi vocaliter necessaria ut. Hæc est genuina explicatio huius priuilegij, in quo nò explicationem iuris communis, de qua non curauit Pontifex, sed solius priuilegij dispensatiui concessio cõtinetur. Et idè, qui verba non proferat, præcepto satisfacere nò poterit, nisi Religiosus, iuxta superius dicta. Et sic declaratum est in *Concil. Basiliensi, sess. 21. §. 2.* Quapropter P. Sà *verb. Hor. Canon. n. 11.* iurè dixit, contrariam aliquorum, quos supprelio nomine refert, opinionem non esse tutam. Et P. Suarez *de Horis Canonicis.* Sàchez *in opusc. lib. 7. cap. 2. dub. 8. n. 4.* & Baldellus *in Theol. Mor. to. 2. lib. 3. disp. 35. n. 16.* inquit, esse practicè improbabile, & constat apertè ex Concilio Basiliensi, vbi dicitur: quod siue soli, siue associati recitent, diuinum, nocturnumque officiu; reuerentè, verbisque distinctis, debet peragere. Quibus euclitur solutio quorũdam, qui iura & decreta Canonica vocalem recitationem exigentia exposuerunt pro Choro, vel quando cum socijs: secus aliter. Vide tamen, quæ infra *tr. 4. q. 11. num. 8.* circa hoc verbum debet.

14 Quid autem necessarium sit, vt quis verè dicatur verba proferre? Non conueniunt Doctores: Plures enim existimant, ad prolationem requiri, quòd quis se ipsam audiat. Sed non assentior, quia auditio est effectus prolationis, non cuiuscũque, sed prolationis cum sonitu, qui iuxta maiore, vel minorem eius intensionem; ad maiorem, vel minorem distantiam, alijs non impediens, percipitur: sicut ergo stare potest vera prolatio, quia ab alijs, etiam parum distantibus, percipiantur, ita & quia ab ipso proferente: quia prolatio consistit in sola motione linguæ, & labiorum, quorum motu respiratio frangitur, & vox proinde, licet summissa valdè, necessariò efformatur, quod sufficit, vt quis dicatur vocaliter, & non sola mente, aut visu discurrèdo, recitare. Sic cum Azor *1. p. lib. 10. cap. 11. q. 4.* tradunt Diana *2. p. tr. 11. resol. 11.* Vericelli *tom. 1. tr. 5. q. 6. num. 122.* & Caram *in Regul. Sancti Bened. disp. 108. n. 1381.* Sic etiã Trullench, Bonacina, Martinus de S. Ioseph,

H

Bal.

Baldellus, Bassæus, Ludovicus à Conceptione, Leander à Murcia, & alij, quos sequitur doctissimus Leander à Sacr. tom. 2. de Sacr. tr. 6. disp. 13. q. 18. & tom. 6. in Decalog. tr. 8. disp. 4. q. 47. Quibus lubens adhæreo, tum quia favorabilior scrupulosis, tum quia inter duas extremas media: scilicet, inter nuper reiectam de mentali recitatione, & aliam, talem prolationem requirentem, ut recitans saltem à se ipso audiri possit.

QVÆSTIO III.

Vtrum mutatio officij Diuini in aliud breuius, v. gr. si loco officij de Feria, dicatur de Sacramento, vel de Beata Virgine, vel de Sancto, sit peccatum mortale? Vbi quid de officio Resurrectionis.

Prima opinio negat præfatam officij mutationem esse peccatum lethale. Hanc defendit Eminentiss. Caietanus in sum. verb. Hora, cap. 2. vbi sic: * Non est propterea reus peccati mortalis commutatio qualitate Horarum: puta solvens de Sanctis, quas deberet solvere de Feria, & similiter solvens iuxta ritum Romanæ Ecclesiæ, qui deberet solvere iuxta Monachalem, &c. Et horum, & similium ratio est: quia substantia præcepti consistit in hoc, quod Canonice Horæ dicantur, & non in qualitate, aut ordine. * Idem tradit Sylvester M. Sacri Palatii in sum. verb. Hora, n. 15. ibi: * Duodecimo quaeritur: Quid iuris de his, qui officium mutant? &c. Qui ad libitum suum mutat officium consuetum, secundum Summā Angeli, peccat mortaliter, &c. Sed melius dico secundum Zab. post Lau. in Clem. 1. de celebr. Miss. quod dicere hoc officium, vel illud, non est in præcepto, cum diuersi diuersa dicant &c. Si verò fiat in fraudē, ut dicatur breuius, secundum Arch. non est absque graui culpa, non tamen intelligas, quod sit mortale, quia determinatum officium non est in præcepto. * Quibus consentit M. Dominicus Baktanás in Margar. Confessor. in edit. Hispaniæ. ann. 1526. fol. 123. ibi: * Secundum aliquos peccatur mortaliter, quando officium Diuinum non dicitur secundum quod est in ordinario: sed hoc non videtur, quia dicere hoc, vel illud, non est in præcepto. Vnde male facit, qui non seruat ordinarium suum, satisfacit tamen præcepto, dicto quocumque officio, secundum veriorem opinionem. * Sic ibi. Et iterum infra fol. 161. * Dicere Horas est de præcepto, non autem dicere has, vel illas determinatè. * Et probabiliter putat M. Dominicus de Soto lib. 10. de inst. q. 5. art. 4. dicens: * Non profus contradicere auctori Caietani sententiæ inquietis in sua Summ. non esse reatum mortalem, solvi of-

ficiū de Sanctis, die, qua deberet de Feria, neque solvi iuxta ritum Romanæ Ecclesiæ, cum deberet iuxta Monachale institutum. Haud tamen culpa omnino careret. * Sic ille. Quæ sunt valde notanda, quia paulò antea prædixerat: * Monachi nigri duodecim Psalmos canunt, & alij octodecim, sed alij toto anni circulo tribus contenti sunt Psalmis. * Quibus notabilis excessus præfertur.

2 Eandem sententiam amplectuntur M. Fumus, M. Victoria, M. Tabiena, & innumeri alij Doctores, quos referunt, & sequuntur Leander à Sacram. tom. 2. tr. 6. de Ordine, disp. 13. q. 27. Diana 2. p. tr. 12. resol. 3. Caramuel in Theolog. Fundam. fund. 53. n. 1108. Iuniparus à Drepano in Reuocat. Urbani VIII. constit. viua vocis orac. disp. 5. q. 2. cap. 3. n. 1. M. Acarius de Velasco Episcop. Oriolensis tom. 2. verb. Horas Canonicas, resol. 58. Thomas Hurtado, vbi infra, qui supra viginti & sex Auctores refert, inter quos D. Anton. M. Barinol. de Medin. & M. Raphaellem de la Torre, dicens cum Azorio, omnes ita fateri. Item Vega in sum. p. 1. cap. 18. cas. 17. vbi sic probat: * La razon es, porque el officio determinado no està debaxo de precepto. Y esto es comun. * Sic ille, & alij, quos sequitur Lessius de instit. lib. 2. cap. 37. n. 77. Quibus nimis fauet P. Vazquez opusc. de Beneficijs, cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 2. n. 57. & 59 quibus in locis præceptum Pij V. sic restringit: * Pius V. anno 1569. edidit Breuiarium ex ordinatione Pij IV. & Concilij Tridentini, & Motu proprio iussit sub peccato mortali omnia alia Breuiaria abrogari, quæ antiquiora non essent ducentis annis, & admittendum esse Romanum Breuiarium sub mortali, vbi prædicta breuiaria antiqua non essent. * Ad qualitatem autem officij in Breuiario Romano contenti, præceptum Pij V. non extendi, aperte sentit P. Vazquez: putat enim obligationem istam ex consuetudine promanare, * cum hic (inquit) nullum aliud sit præceptum de qualitate Horarum, non est consuetudo, si vim habet præcepti, tam strictè interpretanda; quod si ex oblivione, aut incuria, vnus diei officium, aut sancti, pro alio quis recitauit, teneatur iterum, quod omisit, recitare. Imò si aliquando ex rationabili causa id fiat, non audeo peccati mortalis damnare, secus si sine defectu, & communiter. * Et absolutè sine vlla restrictione id nouissimè tenet Fr. Leander à Murcia tom. 2. disp. Mor. lib. 4. disp. 6. resol. 3. fol. 242. & P. Ioannes de Cardenas in Select. tract. 4. disp. 3. cap. 5. dicit esse

probabile.

S. I.

Contraria sententia tenenda, præcipue quoad officium Resurrectionis.

3 Communio tamen opinionem asserentem, citra causam dedita opera, mutare officium, ut si loco officij ferialis reciteretur de festo, esse peccatum mortale, omnino tenendam censeo: quam esse communem Patrum Societatis Iesu, testatur Fr. Franciscus Bonæ Spei in Noctua, dub. 24. fol. 726. Eam enim sequuntur Vazquez, Reginaldus, Bellarmin. Toletus, Filiucius, & alij apud Dianam part. 2. tract. 12. resol. 3. Itē Angelus, Nauarrus, Rodriguez, Garcia, Squilante, Philiaricus, Onuphrius, & alij, quos citatos sequitur Doctor Garri in qq. Moral. centur. 1. cap. 98. num. 2. & cent. 2. cap. 83. num. 14. Et contrariam nuper expositam omnino reiiciendam, merito contendit P. Suarez de Religione tom. 2. cap. 23. numer. 14. Tum quia præcepto Pij V. oppositam, ut colligitur ex eius verbis, in prædicto Motu proprio statuentes, quoscumque, qui Horas Canonicas dicere, vel psallere debent, post hac in perpetuum; Horas ipsas diurnas, & nocturnas ex huius Breuiari Romani præcepto, & ratione, omnino teneant. Neminemque ex his, quibus hoc dicendi psallendique munus necessario impositum est, nisi hac sola formula satisfacere posse. Sic Summus Pontifex: cuius verba non solum videntur excludere vsum cuiusvis alterius Breuiarii præter Romanum: id enim verbis præcedentibus præstiterat dicens: Hoc nostrum Breuiarium, omni alio vsu cuiuslibet interdicto, præcipimus obseruari. Est ergo Pontificis mēs, formulam Horarum in eo præscriptam ex obligatione præcepti seruari debere, ut attentè legenti constabit. Quibus nostra sententia neruose munitur, & contraria enervatur: tum quia ex illa plura sequuntur absurda. Quorum præcipuum est, posse etiam consequenter officium Feriæ commutari in officium Resurrectionis, & quotidie toto anno recitari, absque læthali, quod ipse Suarez putat improbabile. Verba eius sunt: * Hæc autem sententia (nimirum Caietani, & sequacium) & eius ratio nunquam mihi probari potuit. Dico ergo, peccatum esse, mutare officium diei in recitandis Horis Canonicis, & ex genere suo posse esse peccatum mortale, &c. Quod probo primo, quia si quis vellet omni tempore dicere Paschale officium, quia breuius est, sine dubio grauius peccaret. Item, qui omnibus diebus diceret officium Feriæ tertiæ, quia breuius: Item, qui semper, & quotidie eodem modo recitaret, ut memoriter, & facile diceret. Quæ omnia P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

nia (attende) iuxta priorem opinionem posse fieri sine peccato mortali. Quod mihi (inquit) nunquam persuadere potui, etiam ut probabile. * Hæc Suarez. Ex quibus satis constat, quàm longè sit à concedendo, posse recitari de Resurrectione loco Feriæ, vel alterius Officij de Sancto, vel Dominica.

4 Hæc si animadvertisset Illustrissimus Ioannes de Caramuel, non aulus fuisset, adducere Patrem Suarez pro opinione, & præxi recitandi quotidie de Resurrectione, nec tanti fecisset fundamentum, quod iucitur in Regul. Sanct. Benedicti, disput. 16. num. 1438. Vbi cum adnotasset, eximium doctorem ferè omnibus diebus studio vacasse octodecim horis, & dubitaret, an sex residuis puerit dormire, comedere, Misiam dicere, & Horas recitare? Respondet. * Fortè singulis diebus legebat officium de Resurrectione. * Hæc ille, sed non absque iniuria tanti Doctoris. Quoniam de viro adeo præclaro, non minus sanctitate, quam doctrina florente, credere non licet, opinionem, quam improbabilem sensit, & scripsit, ad praxim quotidie reduxisse. Hoc enim, nisi temerè, dici non posse, quis inficiabitur? Legas, quæsto, Pat. Adamum Burgaber Centuria 1. casuum consec. casu 16. Vbi de hoc eximio Doctore sic scribit: * Additissimum orationi fuisse, viderunt nostri Patres, & dicentem audierunt: Malle se omnem scientiam perdere, quam vnā horam ex regula ordinis quotidianæ orationi destinatam omittere. Quomodo ergo (inquit) tot annis orationem Canonicam ex graui lege Ecclesiæ debitam, turpi, ac defectuosa mutatione declinauit? * Quid plura? Vide etiam doctissimum Thomam Hurtado tom. 1. de Resident. Sacra, tract. de Resid. Canon. resol. 7. sub resol. 10. num. 22. fol. 327. vbi Suarium à calumnia etiam vindicat, his verbis: * Vnde sine fundamento affirmat Caramuel, P. Franciscum Suarez, ob illam cōtinuam assistentiam ad studia, officium de Resurrectione perlegisse, aut omisisse recitationem officij. Ego nil horum existimo probabile viro obseruantissimo, & valde pio erga disciplinam Ecclesiasticam, ut eius opera satis abunde demonstrant. Quare recitationem officij ante omnia peragebat: & sic ita benedictum fuit eius studium benedictione coelesti, ut tot fructus in Ecclesia faceret, sicut vident etiam hæretici. * Hæc pro Suario Thomas Hurtado ex doctissima Clericorum Minorum familia. Et hæc satis.

5 P. Castro Palao tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 2. vestigijs P. Suarez insistentes impugnat etiam ex eodem capite Caietanū, Sylvest. & alios asserentes, præceptum recitandi quoad substantiā adimpleri, recitando de Sancto, die,

quo de Feria recitandum erat impugnat, inquam, ab absurdo, quod pro commutatione officij de Feria in officium de Resurrectione, videtur sequi. Sic enim inquit. * At mihi verius, & probabilius est, te non satisfacere præcepto, si omisso Feriali officio, recites de Sancto, &c. Alias non solum non esset peccatum mortale illius omisio, sed neque veniale, quia non potest esse peccatum veniale, ubi non est materia præceptæ violatio, &c. Vt multis probat G. Vazquez 1. 2. disp. 143. cap. 3. Item si verum est, te tantum esse obligatū recitare, secundum quamlibet formam Breuiarij Romani, & non secundum formulam contingentem quolibet die, satisfaceres præcepto recitandi, (attende) si officium dicas de Resurrectione, quolibet die Quadragesimæ, & Dominicæ per annum. Consequens autem durum videretur, cum totum illud officium non æquiualeat matutinis precibus alterius diei: Ergo. * Sic Palao ubi supra, numer. 18. Quem in modo arguendi, & inferendi, imitatur Pellizarius tom. 1. Man. Regul. tract. 5. cap. 8. quæst. 11. nu. 74. dicens: * Quod autem probabilius sit, mutare officium communiter non excusare à peccato mortali, probatur; tum quia Ecclesia non præcipit recitationem officij in genere, sed etiam in particulari, nimirum, vt tali die tale officium recitetur; tum quia aliàs posset quis toto anno dicere officium Resurrectionis. * Sic ibi.

6 Ex qua argumentandi forma deducitur, præfatos Doctores Suarez, Palaum, & Pellizarium, hanc consequentiam legitimam iudicasse: officium Diuinum vnus diei potest commutari in aliud, etsi breuius: ergo potest commutari in officium Resurrectionis: quos sequitur Fr. Franciscus Bonæ Spei in Noctua ad Aquilam ubi supra, dub. 24. numer. 72. & sequentibus: cum autem consequens durum, aut improbable præsentiant, sentire etiam debent antecedens, si inuitabiliter ex illo deduci indicauerint. Non tamen crediderim, improbabilitatis nota, antecedens illud voluisse inuere, & idè nec censuisse consequens ea certitudine, & euidencia deduci, vt antecedenti admissio, negari non possit. Quia Authores communiter consequentiam negant, (etsi in eorum opinione huiusmodi officij recitationem omnibus anni diebus licere, Suarez dixerit) & rationem discriminis conantur reddere inter officium Resurrectionis, & alia officia.

7 Neque aliud supra adducta absurda concludunt, quam stare non posse Caietani sententiam esse probabilem quoad mutationem officij in aliud breuius, ni super sit modus vitandi probabiliter consequentiam,

quæ indè ad officium Resurrectionis protrahitur: & idè illius sententiæ probabilitatem complebit per negationem præfate consecutionis, tanquam per vnum ex constitutiuis essentialibus illius. Ad eū modum, quo probabilitas existentiae physica prædeterminationis in causa libera, completur per negationem inuitabilis illationis contra libertatem indifferentiæ voluntatis creata. Si enim eiusmodi illatio necessaria, & inuitabilis foret, antecedens sustineri non posset, quia consequens est hæreticum, & vt tale damnatum ab Innocentio X. & ab Alexand. VII. contra Iansenium, & sequaces.

S. II.

Auctorum prima sententiæ euasiones, quoad officium Resurrectionis, enervantur.

8 **I**am qualiter caueant sequelam pro recitatione officij Resurrectionis, Doctores admittentes, substantiam præcepti consistere in eo, quod septem Horæ Canonice dicantur, non vero in qualitate officij, seu in eo, quod hoc, vel illud determinate à Pio V. pro singulis diebus præscriptum, recitetur. Vnum pro omnibus dabo Doctissimum, & Illustrissimum Magistrum Acacium de Velasco, Episcopum Oriolensem tom. 2. resol. moral. verb. Horas Canonice, resol. 58. num. 5. ubi sic: * La sentencia de Caietano no se atreue à negar Soto, y yo la tengo por la mas probable; pero no me atreuo à admitir sin pecado mortal, que se pueda (attende) todo el año rezar el oficio, como se reza en tiempo Pasqual en nuestra Religion de Predicadores, con solos tres Psalmos, y tres Lecciones en Maytines, &c. O que se pueda dezir el oficio de tres Lecciones, quando se ha de dezir el de nueue. Porque la substancia de el precepto de rezar el Oficio Diuino, parece que consiste en que se digan siete Horas Canonice en aquel modo, y en aquella diferencia de tiempo, y solemnidad, que están instituidas. Y así, si por aquel tiempo, ò solemnidad los Maytines están instituidos con tres Nocturnos, no parece que satisface al precepto el que rezare vn Nocturno solo. Y en orden à la transgression de la Bula de Pio V. digo, que si la transgression redunde en la substancia de lo que se manda, como de el culto que se pretende en las solemnidades, como si vno en dia de Natiuidad, ò de Corpus Christi, rezasse de San Francisco: ò defraudasse mucho de parte de la cantidad, como si vno en Domingo rezasse el oficio de Feria tertia, ò de vn Santo de tres lecciones, pienso que pecaria mortalmente, porque esto ya redunde en

la substancia del rezo. * Hæc Magist. Acacius. Quibus fortan non satis quietes: Imò nec ipse. Quia ex vna parte sententia Caietani probabilior dicit, & ex alia manifestè illam deserit, vt limitationes adhibita præferunt. Nec enim aliter loqui potuisset, si contra Caietani, sententiam Patris Suarez, & aliorum defendendam suscepisset. Vnde inferitur, Magist. Acacium retenta Caietani opinione, modum vitandi consequentiam ad officium Resurrectionis non inuenisse Nam, quod possit dici de Sancto trium lectionum, quando dicendum erat de Feria, vel de Dominica, & quod dici possit de Feria tertia, quando deberet dici de Sancto nouem lectionum, vel de Dominica, & quod modus officij non obliget sub læthali, est sententia communis Doctorum, qui Caietani sequuntur, & quam ipse probabilior asserit. Cum autem de officio Resurrectionis idem putet Acacius dicendum, ac de prædictis officijs, videtur planè recensendus inter Doctores, qui ex sententia Caietani inuitabilem putant consequentiam ad officium Resurrectionis, quandoquidem hanc vitare non potest, nisi illam deserendo, quam cum probabilior esse dixerit, id quod ex illa inuitabiliter sequitur, negare nequibit.

9 His etiam consentire videtur Egidius Trullench, tom. 1. in Decalog. libr. 1. cap. 7. dub. 13. num. 12. & 13. ubi postquam retulit sententiam Pat. Suarez, & Palaos asserentiam, contra Caietani, & Sylvestrum, commutationem officij ex genere suo esse peccatum mortale. Eo quod aliter sequeretur non peccare mortaliter, qui quotidie recitaret officium breuius, verb. gr. Resurrectionis, longiori relicto, quod non est conforme voluntati Ecclesiæ, nec admittendum, * post hæc, inquam, subnequit. * Hanc sententiam existimo probabilior, & in praxi sequendam, quia validiori fundamento fundatur. * Quibus illationem pro recitatione officij de Resurrectione ex contraria Caietani opinione legitimam admittit: idemque iudicium de antecedenti, & consequenti probabilitate videtur efficere.

10 Iam quale de antecedenti ferat: explicat ibidem subiungens: * Nihilominus tamen ille, qui contrariam sequendo sententiam (nimirum Caietani) commutaret vnum officium pro alio, excusari posse à mortali. Quia in rebus moralibus adhærens opinioni probabilis non peccat; fundatur enim opposita sententia in ratione probabilis, & innuitur grauissimorum Doctorum auctoritati. Præsertim, si semel, aut iterum, & raro fiat, & adsit iusta causa, vt si occurrat necessitas repentina studendi, vel prædicandi, vel le-

gendi. Quibus limitationibus Sanchez in Cælijs, part. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 25. num. 2. approbat priorem sententiam; non vero communiter loquendo, & sine causa, qua existente, excusat hæc facientem semel, & iterum etiam à peccato veniali. * Hæc Trullench, qui cum ex vna parte deserat sententiam Caietani, eo quod ex illa sequatur, posse quotidie absque læthali recitari officium Resurrectionis, & ex alia doceat, cum qui prædictæ opinioni adhærendo commutationem officij faciat, excusari à peccato mortali, nullūque discrimen constituat inter officium Resurrectionis, & alia officia, nullaque limitatione adhibita præfixam conclusionem tenuerit, planè ex hoc deduci videtur, cum non damnare grauis culpæ recitantem de Resurrectione: maximè si non quotidie, sed semel, aut iterum, vt de alijs breuiarij Romani officijs, ibi docet.

11 Quapropter Fr. Ludouicus à Cõceptione 1. p. exam. verit. tr. 2. de Resit. cap. 6. n. 13. & seq. postquam pro opinione Caietani adduxit Iuniparū à Drepano referentem pro illa quindecim grauissimos Authores, & Leandrum à Sacram. qui decem & septem. * Et implicite (inquit) plures, ex Societate Iesu, & ex Dominicana familia. * Post hæc, inquam, sic sibi obiecit: * Ergo, qui singulis diebus totius anni recitaret officium Resurrectionis, non peccaret mortaliter, nec ad vllam consequenter teneretur restitutionem. * Cui respondet: * Aliqui ita absolute loquuntur, vt confusionem maximam pluribus offerant ad finem cõcedendi totum, quod à plurimis, & non indoctis sæpius audiui; nullatenusque admissi, sed omnino falsam, vt reuera iudico, reputaui. * Cæterum non omnino iudicasse videtur, nam vt consequentiam viter, Caietani sententiam deserit, probans qualitatem officij cadere etiam sub præcepto. Vnde planè cõuincitur, inuitabilem putasse consequentiam; si Caietani sententia semel admittatur.

12 Ipse vero alteri sententiæ eiusdem Caietani innixus, asserentis, ad peccatum mortale contra præceptum officium, necessarium esse, quod interueniat contemptus; existimat, posse aliquibus diebus, at sine læthali, officium Resurrectionis recitari. Verum hoc principium intolerabilius est conclusionem, vt expendenti constabit. Imò & damnatum ab Alexand. VII. Pontifice Maximo, die 24. Septembris, anno 1665. prop. 23. contra nonnullos ex hoc capite excusantes à læthali fractionem ieiunij, ad quod tenentur.

13 Cæterum præfatus Author mentem suam magis explicat nu. 22. ubi post longam rei discussionem, sic concludit: * Vnde à

Paschate Resurrectionis vsque ad Adventum exclusiue, & a Natiuitate Domini, vsque ad septuagesimam, qui recitaret bis in hebdomada Officium Resurrectionis, (& excipio festa solemnia) non illum ad mortale peccatum condemnarem, nec similiter ad restitutionem aliquam obligarem. * Sic ille. Sed cur non etiam in Quadragesima, & Adventu? Quandoquidem, vt ipse ait, hæc consuetudo recitandi bis in hebdomada, non sufficit ad contemptum, ex quo tantum capite, malitiam grauem derivari censet. Non video solutionem, ni ad temporis solemnitatem recurrat. Quam, si solis Dominicis concedendam quis contenderet, haud facile à suo sensu remoueretur.

14 Ideo magis consequenter Iuniparus à Drepano, vbi supra num. 21. & 22. peruerso illi principio innixus de necessitate contemptus ad peccandum mortaliter, sic scripsit: * Respondeo, quod si quis omni tempore vellet dicere Paschale officium, eo quod sit breuius, peccaret quidem mortiferè (attende) non ex mutatione officij accidentali, sed quia id ex more facere videtur, in quo quædam species contemptus formalis præcepti Ecclesie includitur. * Sic ibi. Quibus planè deuorat, licere commutatione cuiusvis officij breuiarij in officium Resurrectionis, sicut in quodlibet aliud de Feria, vel de Sancto, & nunquam fieri cum peccato læthali, nisi ex more commutatio fieret, eo quod mos ille inuertendi officium, formalis quidam contemptus esset, quem ad peccandum læthalerè putat cum Caietano necessarium.

15 Verum si hoc principium tolerari posset, latissima opinandi pateret via: quia communis est Doctorum sententia contra Angelum, ad contemptum non sufficere consuetudinem operandi contra præceptum, cum hæc, vt in plurimum, ex humana fragilitate prouenire soleat. Vt cum D. Thoma, Salas, Bonacina, Vazquez, & Azor, tradit Thomas Hurtado tom. 1. de Resid. lib. 5. de Resid. canon. ref. 7. subresol. 1. §. 6. fol. 314. Et ante illum D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 7. ad 3. vbi sic ait: * Tunc quis transgreditur ex contemptu, quando voluntas eius renuit subijci ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, aut regulam. * Quæ sic exponit Caietanus: * Ad peccare ex contemptu non sufficit, etiam si esset perpetua, & milies resoluta deliberata consuetudo peccandi in tali commissione, sed exigitur, quod peccans peccet ex hoc, quod non vult subijci legi, seu Regulæ, & Prælato. * Imò addit P. Præpositus 1. 2. q. 95. disp. 3. dub. 2. num. 7. * Vt lex censeatur transgredi ex contemptu, requiritur, vt illa transgressio procedat ex affectu animi, quo potestas Superioris parui

fiat, seu vt homo contemnat superiorem, nolitque subijci eius legibus. * Ergo si contemptus esset necessarius ad peccatum læthale contra præceptum Ecclesie, non esset læthale toto anno de Resurrectione recitare, dum id non oriretur ex eo, quod quis nollet legi se subijcere, sed ex eo, quod breuius officium pro naturæ fragilitate quæreret.

16 Quapropter optimè deducit Leander à Sacram. tom. 6. in decalog. tract. 8. disp. 3. q. 44. contra Ludouicum à Conceptione eiusdem instituit, * quod si non est mortale recitare bis in hebdomada de Resurrectione; nec erit profecto recitare sapius. * Cuius sententiam loquens de mutatione officij in genere, tradiderat Diana part. 2. tract. 12. resol. 3. & part. 7. tract. 12. resol. 10. dicens: * Si non potest mutari frequenter sine reatu peccati mortalis, nec erit licitum, facere vno, vel altero die, nam pro quolibet die est præceptum distinctum, & officium cuiuslibet diei onus illius est, quod in alium non transit. * Et ante illum Vega in Summ. part. 1. cap. 18. cas. 17. ibi: * Dize Manuel Rodriguez, que èl no tendrà por pecado mortal la conmutacion del rezo, vna, ò dos vezes: à lo qual digo, que sino la puede hazer, que tampoco la puede hazer vna, ò dos vezes, pues cada dia ay precepto de rezar distinto vno de otro. * Quasi diceret, si potest vno, vel altero die commutare officium, quolibet die poterit: quia si fieri non potest commutatio, nunquam poterit: si autem potest, semper poterit.

17 Ex quibus deducitur, sententiam asserentem, non esse læthale quotidie recitare de Resurrectione, difficile vituros, qui pro vno, vel altero die, aut bis in hebdomada, illam admittunt: vt Fr. Ludouicus à Conceptione, & Iuniparus à Drepano vbi supra. Quibus annueradus est Illustrissim. Mag. Acatius de Velasco, loco supra citato. Vbi cum opinionem Caietani de mutatione officij, vt probabilior, amplexus fuisset, & vim consequentiam ad officium Resurrectionis præteriret, sic scripsit: * Pero no me atreuo a admitir, que sin pecado mortal (attende) se pueda todo el año rezar el oficio, como se reza en tiempo Pasqual. * Quibus planè concedit, quod si non toto anno recitaretur, non damnaret de læthali: præcipuè si extra solemnes festiuitates. Verum ex hoc principio efficacius, quàm ex alio (de contemptu ad peccatum requisito) pro quotidiana officij Resurrectionis recitatione conficitur argumentum. Nam si ex eo, quod possit vnum officium commutari in aliud, vno vel altero die deducitur, posse vno, vel altero de Resurrectione recitari; ergo ex eo, quod possit omnibus diebus vnum in aliud commutari (vt Caietanus, & sequaces autumant) poterit etiam omnibus diebus

diebus officium Resurrectionis recitari. Videtur vrgere consequentia.

§. III.

Doctores nonnulli inuitabilem, ex opinione Caietani, consequentiam ad officium Resurrectionis censent.

18 Ideo doctissimus Leander à Sacramento vbi supra tom. 6. in decalog. tr. 8. disp. 3. q. 45. euidentem, & inuitabilem præfatam consequentiam videns, idem iudiciu de consequentis, ac de antecedentis probabilitate ferendum tradit: * Respondeo (inquit) dicendum, quod, vel probabile sit dicere, solum esse veniale communiter, & regulariter loquendo recitare, sine vrgenti causa, officium Resurrectionis, ea die, qua iuxta Rubricas Missalis, recitandum erat de Feria, aut de Sancto, vel non sit probabile, quod possit quis absque mortali dicere officium alicuius Sancti loco Ferialis. Hanc responsionem docent Suarez, Palao, Pellizarius. * Sic ibi: quod etiam tradiderat tom. 2. de Sacrament. tr. 1. 6. de Ordin. disp. 13. q. 8. vbi rem hanc ex professo discutens, plura congerit ad probandum, quod admissa Caietani sententia, quam ipse probabilem putat, decet, & tempem graues Authores pro illa referens, negari non possit præfatam consequens. * Vnde mihi (ait) respondendum videtur, vel quod hæc argumenta habent vim faciendi hanc negatiuam partem probabilem, nimirum non peccare mortaliter, qui priuatim officium Resurrectionis recitat, quando de Feria, vel de Sancto, vel de Dominica deberet) vel reddendi improbabilem alteram, quæ quæstione præcedenti, vt probabilem cum Diana sequi sumus, (& paulò antea) quod durissimum dictum est, cum illa tot, ac tam graues patronos habeat, & esse probabilem ex contrarijs nonnulli doctissimi, vt Sanch. Filliuc. Trullèch, & alij concedant. * Ex quibus fit, hunc Authorem planè sentire, hanc sententiã, de commutatione officij in officium de Resurrectione, esse probabilem. Et ita concludit, dicens: In facti contingentia non auderem, sic officium absque contemptu formali, vel virtuali permutantem, læthali culpa damnare; nec consilium præbere alicui de tali officij permutatione: nisi fortè illis, qui iuste, vel iniuste sunt valde occupati, idèoque præmagnitudine officij Diuini exterriti nullum recitant. * Hæc est sententia doctissimi Leandri, qui argumento conuictus manus dedit. Quæ sequutus est alter Leander a Murcia Capucinus Regius Concionator tom. 2. disq. Mor. lib. 4. disp. 6. ref. 3. fol. mihi 245. vbi sic: * Non audeo sententiam hanc negatiuam improba-

bilitatis nota inuere: tum quia graues habet patronos, tum quia supposita sententia Caietani, & aliorum, efficaci ratione fundatur: tum quia optime ad argumenta contraria respondet. *

19 Sed apertius, & absque vlla hæsitacione, vel imitatione hanc sententiã tenuit Illustris Episcopus Ioann. de Caramuel in Regulam S. Benedicti, disp. 09. num. 1387. vbi sic ait: * Respondeo, quod licet quisque dedita opera quærat officiu totius Breuiarij breuissimum & temper illud recitet, illum adimplere præceptum, quoad substantiam, & deficere quoad modum, ac proinde peccare venialiter, non mortaliter. * Et nec venialiter peccaturum, si ex causa id fiat, tradit disp. 116. num. 1438 dicens: * Fortè singulis diebus legebat officium Resurrectionis, quod viri occupatissimi laudabiliter faciunt. * Sic Caramuel vir sanè occupatissimus, vt præstantissima eius opera præferunt. Et denique in Theolog. Fundam. fundam. 53. à numer. 1100. à fol. 512. vsque ad 523. in edition. Fr. C. furt. ann. 1652. quæstionem hanc iterum ex professo discutit, & similiter resoluit, posse absque læthali toto anno officium Resurrectionis recitari. Cuius rationem reddit, dicens: * Vnum officiu potest mutari in aliud, quotiescumque non mutetur substantia, sed modus, & hoc debet absque aliqua limitatione dici. At quando mutatur officium de Sancto, aut de Feria in officium de Resurrectione, non mutatur substantia, sed modus: Ergo. * Sic ille, quod aliter etiam persuadet ex eo, quod substantia præcepti recitandi officium Diuinum est, vt scriptum Horæ Canonice per solvantur, sicut substantia audiendi sacrum est, quod Missa audiatur. * Ergo sicut huic præcepto, inquit, satisfacit, qui Missam breuissimam audit, ita & alteri, qui officium breuissimum recitat: ergo absque læthali, potest illud toto anno recitare: imò & absque veniali, si ex causa fiat. * causas autem à veniali excusantes enumerat ipse, tum in Regul. Sancti Benedicti num. 1391. tum in Theolog. Fundam. num. 1108. * Vt si iter agens, inquit, legat officiu, quod scit memoriter pro eo, quod non nouit memoriter, aut etiam si studiosus lector, concionator, economus, aut alij, qui magnas habent occupationes. * Sic ibi.

20 Videatur etiam prædictus Caramuel in fine Theolog. Fundam. Epist. vltim. fol. 768. vbi quæstionem itidem versat, & contra Dianam sic resoluit: * Non posse vnum officium pro altero legi probabilissimè docent nonnulli, & etiam alij probabilissimè posse affirmant. Stando primæ sententiæ, legere officiu de Resurrectione, alio cumque die, mortale peccatum est; non tamen stando secunda. At

Diana, nescio qua dialectica, secundæ adhæret, & interim à generali regula officium de Resurrectione excipit ob duas rationes. Prima est, quoniam est nimis breue. Secunda: quoniam est illi soli diei ab Ecclesia destinatum. Priorem illam rationem nullius esse momenti, rationibus multis euici, aut enim reiicienda est secunda sententia, & admittenda prima, aut quantitas non pertinet ad officij substantiam. * Sic ibi, & iterum in parte altera *Theolog. Fundam. n. 94 fol. 54.*

21 Eandem opinionem, & si quadam adhibita limitatione, defendit Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum familia *tom. 1. de Resident. Sacra, lib. 5. de Resid. Canon. resol. 7. sub resol. 1. num. 7.* vbi sic ait: * Siquis sine rationabili causa proponat per duos menses continuos recitare de Resurrectione, propositum illud respicit materiã grauem, & sic est mortale. Si verò quis (attende) sine hoc proposito, sed vel ex acedia, vel vt breuius dicat, iudicans melius esse dicere officium breue, quam nullum, vno die, & post alio recitet, & sic deinceps ex passione, aut consuetudine ductus: iudico, quod non peccet mortaliter, sicut qui vno die post alium sine proposito comprehendendi totam quadragesimam, antequirit sine causa horam prandij: quia vtraque circumstantia, vt est diei alligata, est modus, & conditio accidentalis, neque materia gravis respectu cultus Diuini. * Hactenus Hurtado.

22 Iam si quæras: cur propositum illud mutandi officium pluribus diebus sit peccatum mortale, quandoquidem consuetudo ipsa mutandi vno die, & post alio, &c. Solum est peccatum veniale? Respondet, quia tale propositum habet pro obiecto materiã grauem * scilicet notabilem læsionem in disciplina Ecclesiastica, & diuino cultu à particularibus exhibendo in recitatione diaria diuini officij, quam alterare proponit per nimis longum tempus, ratione cuius mensuratur grauitas materiæ. * Verum hæc limitatio parum placet Dianæ *p. 2. tr. 12. ref. 3.* Et merito, quia sicut nõ peccat mortaliter, qui initio quadragesimæ proponit, singulis diebus sumere materiã parvã, neque qui obligatus ex voto recitare singulis diebus quinque Pater, & Aue, proponit illa omittere per totum annum, eo quod singulæ commissiones, vel omissiones sint peccata venialia, & materia diuersorum præceptorum, quæ in se ipsis consideratæ non continuantur mortaliter (aliàs deficiente proposito, vnam materiã grauem constituerent, sicut in materia furti contingit,) ita similiter in proposito mutandi vnum officium Diuinum in aliud, multis diebus, interuenire non potest peccatum mortale, si singulis tale non sit. In quo

ferè conveniunt Doctores, qui sententiam Caietani de mutatione officij in aliud, est breuius, admittunt, (quam amplectitur ipse Hurtado *suprà resol. 7. §. 2. & 3.*) cum ergo alij plurimi limitationem illam non opponant, & à paucis appositam alij respiciant, & aliunde non aliter de officio Resurrectionis, ac de alijs dicendum putet Hurtado, nequibit ipse negare, esse probabile id ipsum, in quo ab alijs discedit, ac proinde non solum non peccare lethaliter, qui singulis diebus officium Resurrectionis recitat, (quod ipse cõcedit) sed neque illum, qui initio anni haberet propositum sic recitandi.

23 En amice Lector, quàm inevitabilis sit consequentia pro officio Resurrectionis, quotidie recitando, si Caietani sententiam de commutatione vnius officij in aliud breuius amplectaris. Laborarunt viri doctissimi, & vi consequentiæ oppressi manus deierunt. Paterem & ego, si illam sententiam amplecterer, quia modum vitandi euidenter hoc absurdum, postrem diligenter consideratam, non inuenio. Illud autem deorare, improbable, & temerarium puto, quia rationi dissonum est, ritus Ecclesiastici destructivum, & mentis Pontificum repugnans.

24 Ideoque prædictam sententiam de commutatione officij de Feria, vel de Sancto in officium de Resurrectione, non esse probabilem, sentiunt vnanimiter omnes Doctores Societatis, apud Dianam *p. 11. tr. 1. resol. 26.* Qui multis citatis concludit: * Vnde pater, quod nullus ex Scripturibus Societatis ausus sit sententiæ Carameuelis adhærere. * Et contrariam vt inconueniam proponit Filiacius *tom. 2. tract. 23. cap. 7. num. 226.* dicens: * Si quis vellet omni tempore dicere officium Paschale: quia breuius, & omnium sententia, peccaret mortaliter. * Et licet Diana pluribus in locis quæstionem hanc versans, videlicet, *p. 5. tract. 5. resol. 26. §. Notandum, & p. 7. tract. 11. resol. 7. & p. 10. tract. 11. resol. 16. & p. 11. tract. 1. resol. 26.* nunquam ausus fuerit Carameuelis, & Leandri sententiam nota improbabilitatis inurere, id inde ortum habuit, quod Caietani opinionem sequutus, difficultatem vitandi consequentiam præfenserit. Sed quidem sententiam Caietani potius improbare debuisset, quàm tam absurdam consequens probabile relinquere. Et improbabilem esse dicit Pellizarius, quem sequitur P. Ioannes de Cardenas *in Select. disp. 33. cap. 6.* & idem sentit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 2. cap. 30. q. 2.* Ideoque merito suam sententiam retractauit Carameuel *in Theol. Fundam. in editione Lugdunensi, anno 1657. fundam. 53. num. 1500.* nostram, & communem probans, *ex cap. in die de consecrat. dist. 5.* vbi Gregorius VII. sic ait: * Qui in quoti-

dianis diebus tres tantum modo Psalmos, & tres Lectiones celebrare volunt; non ex regia Sactorum Patrum, sed ex fastidio, & negligentia probantur hoc facere. Romani vero diuerso modo agere ceperunt. Nos autem ordinem Romanum investigantes, & antiquum morem nostræ Ecclesiæ imitantes antiquos Patres, statuimus, fieri; sicut superius prænotauimus. * Ex quibus apertè constat, ex antiqua Ecclesiæ Romanæ consuetudine, statuto Sûmi Pontificis confirmata, non licere extra diem Resurrectionis, & Pentecostes officium tres tantum Psalmos, & tres lectiones continens recitare. Quam consuetudinẽ vim legis habere; & nec ipsam, nec Pontificum statutum, contraria consuetudine fuisse abrogata, benè ponderat P. Cardenas *suprà.* Videatur iterum Caram. in editione nouissima *Theolog. Fundam. lib. 2. num. 2101. fol. 763.* vbi in hanc quæstionem incidens ait: * Ecclesiã ob legitimas causas officium de Resurrectione tempori Paschali ex præcepto affixisse, nollens quod in alio tempore, obligationi illud recitando satis fiat. * Sic in editione Lugdun. anno 1675.

tum à pari, vel à minori ad maius, sed proprietati verborum standum est. * Sed quidem cum iam nobis constet de falsitate principij, ex quo pro alijs diebus id probare præfati authores tentarunt; dum nouum aliud non producant, cui eiusmodi cõclusio innitatur, nescio quomodo eius probabilitas sustineri possit. Quapropter assentire non possum Leandro à Murcia vbi *suprà*, nec Leandro à Sacramento *p. 6. tract. 8. disp. 3. q. 45. §. Ad confirmationem*, vbi dixit: * Hoc argumento ad summum probari, non posse absque graui culpa, dici officium Resurrectionis, in Dominica Palmarum, & reliquis huiusmodi Ferijs. * Nã si diebus his nõ satisfat præcepto, tamen si quo ad substantiam nil deficiat, sed solum quoad modum; euidenter inferitur esse falsam explanationem, & falsum principium, cui pro alijs diebus non excipiendis, authores isti, & alij hactenus innituntur.

26 Vnum tamen prædicta infirmare videtur. Nempe quod Summus Pontifex Alexander VII. non damnauit opinionem aliorum, qui officium Resurrectionis recitari posse docuerunt, loco alterius officij, de Sancto; de Feria, vel Dominica, sed tantum assententiam posse recitari in Dominica Palmarum, absque culpa mortali? Quandoquidem prima opinio plures habet patronos, qui se protegere poterunt ipsamet Pontificis declaratione; nam exceptio firmat regulam in contrarium, *l. nã cum liquide, ff. de penu legata, paulo ante, §. si quis fundum, vers. §. final. primo responso, ff. de penu leg. l. quæsitum 12. vers. Idem respondet. Et ibi Glossa, verb. Non potest, ff. de fundo instructo, cap. 2. de coniugio leproso. Menochius de arbitr. lib. 1. q. 30. num. 4. Surdus cons. 303. num. 11. Cardin. Seraphinus Rotæ Romanæ, decis. num. 7. & Rotæ Roman. apud Farinacium decis. 51. num. 10.* Ergo cum Alexander VII. non damnauerit, vt scãdalosam, opinionem, quæ in alijs diebus concedit commutationem officij, occurrentis in officium Resurrectionis; sed eam, quæ in Dominica Palmarum; nõ videtur ablata probabilitas pro alijs diebus; saltem pro illis, in quibus magna difformitas non inuenitur, aut qui primæ classis non sint. Ad quæ, propter identitatem rationis extendi debet. Audio viros doctos sic discurrere: & discursus factus euincere videtur præfatam opinionem non esse à Generali Inquisitione Romana damnatam, nec prohibitam; posseque absque contrauentione decreti sublineari, recurrendo ad alia principia ab his, quibus hactenus eius patroni innixi fuerunt; disparitatem quærentes, ad limitationem sui principij, vt non omnes anni dies comprehendat. Quod nullus eorũ vsque modo præstitit, licet difficultatem præfenserit. Sed quidem cum ex alijs fundamentis, falsitatis euincatur

rar (vt constat ex supradictis) omnino est releganda. Quia vt bene adducit Thomas Sanchez *lib. 6. de matrim. disp. 4. n. 8.* Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus nō exceptis nisi alius sit casus alio iure exceptus. * Vt constat ex Clementi de verb. significat. & ibi docent Glossa, Gutierrez, & alij. At hic casus de recitatione officij Resurrectionis, vt non possit alio tempore ad praxim deduci, constat ex verbis Gregorij VII. supra adductis: ac proinde cum alio iure exceptus sit, non firmatur regula supra memorata. Ni forte casus occurrat, quo recitari aliud officium non possit; tunc enim epicheia dabitur locus: & mos ille Romanæ Ecclesiæ, quæ viguisse, ait Gregorius VII. & vigere modo constat, sic exponendus est.

§. IV.

Laxior opinio pro Monialibus admitti potest.

26 Tolerabile tamen videtur, quod asserit Thomas Hurtado, *tom. 1. de Resid. tract. 5. de Resid. Canon. resol. 7. sub resol. 3. fol. 316* nimirum Moniales (quamuis sub mortali ad Horas Canonicas teneantur, quod plures doctissimi negant apud Amdem *tr. de Horis prop. 2*) posse maiore cum libertate mutare extra chorum officium longius in breuius. * In illis enim, inquit, est rationabilis causa: obligantur enim ex consuetudine, cui videtur satisfieri quocumque officio ex Breuiario Romano, præcipue cum ordinariè malè, & cum summa difficultate latinè legant. * Vnde fit, secundum hunc Authorem, Moniales extra chorum recitantes quotidie de Resurrectione, ne venialiter quidem peccaturas. Idemque à fortiori dicendum de Regularibus professis, non dum sacris initiatis, propter eandem rationem, vbi ex consuetudine tantum, & non ex præcepto, aut voto, ad Horas teneantur.

27 Quod de Monialibus dictum est, dicit Hurtado, posse similiter asseri de Lectoribus, Predicatoribus, Confessoribus assiduis confessionibus, lectionibus Theologiæ, vel sacrorum Canonum, vacantibus, dum studijs ad suum munus rectè obeundum operantur, & idem de Scriptoribus Regularibus. * Et ratio, inquit, est: quia omnibus istis concessum est priuilegium, vt satisfaciatur diuino officio dicentes septem Psalmos assignandos à Superiore, cum septem Pater noster, & bis Symbolū Apostolorum, &c. Quare ratio, quæ mouit Pontificem ad tam magnum priuilegium concedendum, sufficiens est, vt quilibet istorum propria auctoritate mutet in breuius officium diuinum, si non

vult vti priuilegio. * Sic Hurtado. Vnde secundum hunc auctorem hi omnes, quoties vti possint prædicto priuilegio, poterunt, si velint, officium de Resurrectione recitare, Quia septem Psalmi cum alijs orationibus memoratis in quantitate non excedunt officium Resurrectionis.

28 De præfato priuilegio à Clemente VII. Patribus Theatinis concessio, meminerunt Diana *3. p. tract. 11. resol. 8.* Miranda *in Manuali tom. 1. quest. 37. art. 19.* Portel, Hieronymus Rodriguez, & alij, quos refert idem Hurtado supra, & *resol. 8. sub resol. 10. n. 3. fol. 370.* vbi illud explicat dicens: * Confessores solum posse illo vti, temporibus illis, in quibus maximus est cōcurus poenitentium, in quorum confessionibus audiendis totum mane, & maxima pars vesperti intendunt, siue in consulendis, & gubernandis. Lectores verò toto tempore, quo insudant studijs ad legendum, & arguendum, præsidendum, & alia exercitia litteraria, quibus ex suis constitutionibus, vsu, & consuetudine, attendunt, vel intendunt. Scriptorum verò toto tempore, quod in scribendis, corrigendis, & disponendis libris grauibus insumunt, &c. * Et infra num. 11. * Quare, etsi in rigore tempus superfit, vt commodè possint officium integrum recitare, tamen non tenentur, quia in subsidium laboribus suscepti, hæc conceditur gratia à Summo Pontifice. * Et inferius, num. 16. adnotat, non esse necessarium, vt Psalmi designentur à superiore, quia licet in priuilegio id dicatur. * Hæc, inquit, non est forma, sed solum est modus: Vnde licet, & validè potest quis vti illo, etiam si à superiore Psalmi non designentur, sed lector, aut scriptor sibi designet, nec longiores, nec breuiores. * Hæc ille pro regularibus, sed non pro Iesuitis, quia hoc priuilegium non est illis à Reuerendis Patre Generali cōmunicatum (prout opus est, vt constat ex Bulla Greg. XIII. expedita die tertia Maij, anno 1575.) Quapropter eo vti non possunt, & consequenter, nec officium Resurrectionis loco alterius recitare. Imò, vt existimo, nec lectores, nec Magistri, neque scriptores aliorum ordinum in diebus solemnibus, & Dominicis primæ classis præfato priuilegio vti poterant, & per consequens, nec recitare de Resurrectione, quia simile priuilegium pro solemnioribus festiuitatibus Natiuitatis, Corporis Christi, Dominicæ Palmaram, & similibus, concessum credere nequeo. Nec in generali concessione veniunt, quæ in specie verò similis est, non fore concedenda. Videatur Thomas Hurtado *tom. 2. variar. resol. tract. 12. cap. 1. num. 1178.* vbi refert priuilegium à Paul. III. concessum Monialibus religiosissimi Conuentus Hispalensis Sanctæ Mariæ de Gratia, vt

quæ

quæ pro tempore agrotæ, aut aliqua occupatione detentæ fuerint, Pater Noster aliquoties dicendo, & recitando, debito Horarum Canonicarum & officij Diuini satisfaciunt. Similique priuilegium iamdiu concesserat Innocentius Quartus, anno 1253. Monialibus degentibus sub cura Minorum, in Bulla, quæ incipit. *Soler annuere, ibi: His, quæ occasione rationabili non possunt aliquando legendo dicere Horas suas, licet, sicut alie sorores* (nō dicatæ choro) *dicere Pater Noster.* * Quo priuilegio per communicationē gaudere Moniales omnes, & Religiosos professos, non constitutos in Sacris, aliorum Ordinum, dicit Pellizarius *tom. 1. Manu. tract. 5. c. p. 8. sect. 2. num. 129 & tom. 2. tract. 10. cap. 6. n. 16.* Leand. à Sacram. *tom. 5. tract. 8. disp. 2. q. 32. & 33. & alij.*

QUESTIO IV.

Vtrum Pensionarius teneatur ad officium paruum Beatæ Virginis recitandum, si pensio ad vitam sustentandam non sufficiat?

1 **Q**uestionem hanc exagitatam inuenio apud Dianam *p. 10. tr. 16. resol. 95.* vbi sic scribit: * Quæro quartò: An Pensionarius teneatur persolvere officium Beatæ Virginis, si pensio sit tenuis? Respondeo, quod Valerius Reginaldus, *in praxi fori Poenit. lib. 30. tract. 3. cap. 4. sect. 3.* (attende) colligit ex Nauarro de *Orat. cap. 7. nu. 25.* teneri Clericos ad preces B. Virginis, qui pensioñe habent ad vitam sustentandam sufficientem. * Hæc sunt Dianæ verba, quæ si ita accipiantur, vt non teneantur recitare, nisi pensio sufficiat ad integram vitæ sustentationem, prorsus reiicienda est hæc sententia. Quam nec Reginaldus tueri, nec ex Nauarro deducit, vt iam ostendo.

2 Et quidem, quod Reginaldus nec sentiat, nec ex Nauarro colligat, sed recitatiuè tantum Nauarri sententiam referat, constat expressè ex verbis, quæ fideliter scripta subdo: * Eos (Pensionarios) ad recitationem Horarum Canonicarum non teneri, consentiunt Auctores, &c. Ita Nauarrus *in cap. 7. de Orat. n. 25.* Addens nihilominus, eos, qui pensioñe Clericalem habent sufficientem ad vitam sustentationem, teneri ad recitationem Horarum B. Virginis sub eadē poena, quæ Beneficiarij tenentur ad recitationem Horarum Canonicarum. * Hæc Reginaldus. Qui ex Nauarro, vt vides, nil sibi tenendum colligit. An verò eius mentem fideliter referat? Non disputo. Sed quidquid de illa sit, (in qua Valerius, & Diana nō conveniunt) certissimum esse debet, in modo saltem referendi, Reginaldò Dianam im-

possit, quia aliud est, non teneri recitare, qui non habet pensionem sufficientem ad vitam sustentandam, quod falsissimum est; aliud, habentem pensionem sufficientem teneri; quod est certissimum. Hoc cōcedit Nauarrus, non illud.

3 Et expressè Reginaldus negat, loco supra citato, vbi ex professo contra M. Dominicum de Soto probat, Beneficium, quantumvis tenue, obligare sub lethali ad Horas Canonicas, & pro hac opinione refertur ab ipso Diana *2. p. tract. 12. resol. 9.* vbi sic ait: * Communis sententia docet, Beneficiū, quantumvis tenue, obligare ad Horas Canonicas. Ita Victorellus, D. Antoninus, Suarez, Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 3. sect. 1. num. 33.* * Hæc est opinio Reginaldi, quam non solum de Beneficiarijs, quoad Horas Canonicas, sed etiam de Pensionarijs, quoad obligationem recitandi officium paruum B. Virginis, expressissimè tenet, vbi supra *sect. 4. nu. 46.* * Adverte, inquit, tertio: Quia Pius V. sua cōstitutione, pensionarium non recitantem officium paruum B. Virginis, ad restitutionem obligat, eadem ratione, quæ Beneficiarium non recitantem Horas Canonicas. Quæ de hoc quoad modum restituendi sunt dicta, ad illum extende. * Cum autem Beneficiarius, vt supra ipse asserit, teneatur, etiam si beneficiū sit tenue, Horas Canonicas recitare, planè sentit, Pensionarium similiter ad officium paruum teneri, licet pensio sit tenuis. Ex quibus apertissimè constat, strictissimam omnium opinionum in hac parte Reginaldum amplexatum fuisse.

4 Verum, quam Diana à veritate prorsus alienam Iesuitæ attribuit, tradit ex suo Clericorum Regularium Ordine Angelus Maria Verricelli *tom. 1. quest. Moral. tract. 8. quest. 47. n. 7.* vbi loquens de Beneficio quoad obligationem recitandi Horas Canonicas, (& per consequens de pensione quoad officium paruum, cum æquè ex utroque confluat obligatio) sic scribit: * Ad obligationem Horarum Canonicarum requiritur sufficiens sustentatio ex redditibus beneficij. Qui enim altari seruit, de altari viuere debet. * Quod tenent alij, quos suppresso nomine refert Suarez *lib. 4. de Horis, cap. 21.* Et Paulus de Palacios ad *Sum. Caietani, ibi: * Beneficiū adeò tenue, quod non sufficiat ad sustentandum Ministrum, non est beneficium, nisi imperfectè. * Ita Caietanus, quem laudatum refert Thom. Hurtado *tom. 1. de Resid. fol. 389.**

5 Sed plus addit ex Dianæ familia Marcus Vidal *in Arca vitali Theolog. Moral. tit. de Iudice, inquis. 5. num. 45.* Pensionarium nō teneri sub lethali ad recitandum officium paruum B. Virginis, licet pensio valde pinguis sit, & ad vitam sustentandam superabundans. Verba

Verba eius sunt: * Responderetur primo, hanc Pij V. constitutionem obligantem Clericos Pensionarios ad officium Beatæ Virginis, pluribus in locis non esse receptam, &c. Insuper (attende) videtur non obligare ad sui obseruantiam sub mortali; tum quia nullum verbum præceptivum continet, tum quia odia sunt restringenda, & non amplianda, &c. Tum etiam, quia legis Ecclesiasticæ intentio est, non iniicere laqueos animabus, sed ad ædificationem corporis mystici Christi Domini promouere, & ideo vt plurimum non obligat sub mortali. Ergo cum hæc Pij V. constitutio non sit vbiq; recepta, neque obliget sub mortali culpa; clarè deducitur, quòd pensiones maneat, sicut in anteriori tempore, prophana, & temporales. * Sic Marcus Vidal, & ante illum nonnulli, quos suppresso nomine refert Aragon 2. 2. q. 63. art. 2. *propè finem in dubio de Pensionibus, vers. An autem.* * Qui à fortiori dicere tenentur, Pensionarios non recitantes ad nullam fructuum restitutionem modo teneri, sicut nec antea tenebantur, cum verba constitutionis Pij V. æquè ad recitandum, ac ad restituendum referantur.

6 Cæterum hæc opinio, cuiuscumque sit, omnino improbabilis est, & graui centura notanda: est enim expressè contra constitutionem Pij V. vt ab vniuersis Christi fidelibus intellectam, quæ, quantum ad obligationem recitandi officium parvum B. Virginis, & restituendi fructus malè perceptos, æquiparat Beneficiarijs Pensionarios, his verbis: * At quicumque pensiones, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, vt Clericus percipit, cum modo prædicto (de habente beneficium) ad dicendum officium parvum B. Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. * Quid clarius? Ideò ita communiter tradunt Doctores apud Palaum *tom. 2. disp. 2. num. 16.* & Bonacinam *de Horis Canonicis, q. 5. p. 1. 2. num. 21.* & apud Dianam *p. 10. tr. 16. resol. 94.* An vero probabile sit, non esse lethale vno, vel altero die Horas omittere? Affirmat nonnulli apud Leandrum à Murcia *tom. 2. disquis. Moral. lib. 4. disp. 6. res. 4.* quia censent ad peccatum mortale requiri violationem ex contemptu, vel ex consuetudine, quæ virtualis cõtempus dici solet. Quorum sententiam probabilem putat, quia cõtrariam, quam sequitur, probabiliorem vocat, adnotans, illum ex consuetudine violare legem, * qui ex leuibus causis sine vlla difficultate operatur frequenter contra legem. * Verùm hæc sententia improbabilis, & scãdalosa est, & in simili damnata ab Alexandro VII. vt dixi contra Caieranum *quæstione præcedenti, num. 12.* Quapropter ipsemet Leander me-

ritò eam retractauit, *lib. 6. disp. 2. resol. 7.* dicens contrariam esse verissimam, & omnino tenendam.

§. I.

Quid si fructus sint tenues?

7 **D**Vbitant tamen, & meritò: An si fructus Beneficij, vel Pensionis tenues, & exigui sint, adeò, vt ad bonam partem congruam, & moderatam sustentationis Clerici nõ sufficiant, teneatur recitare? Negatiuam sententiam, etsi nullo duce, amplexus est M. Sotus *lib. 10. de Inst. q. 5. art. 3.* quæ hac tempestate non pauci sequuntur. Qui autem dicendi tenues fructus, & insufficientes ad obligandum? Hoc opus. M. Sotus vbi supra de fructibus beneficij loquens respondet: * Dixerim tenuissimum, vt ferè pro nihilo reputetur, nempe si his temporibus summam saltem octo ducatorum non attingeret: nam si ditius est, quam vis non sufficiat ad victum, si tamen pauperi Clerico (attende) bona esset pars sustentationis, non omnino possidens excusatur. De hoc ergo sapientium prudentia cõsulenda est. * Sic Sotus in editione Salamantina, anno 1553 quo tempore pretia rerum longè moderatiora erant. Ideò M. Petrus de Ledesma in summa, quæ postea scripsit *p. 2. tr. 9. cap. 4. concl. 5. diff. 4.* maiorem quantitatem ad obligationem recitandi requirit. * A mi parecer (inquit) aunque el Beneficio sea de diez y seis ducados, y aun veinte, no le obligaria à rezar. * Sic ille. Imò & Sotum hanc sententiam partim tenuisse refert ex auditu Thomas Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 67. nu. 5.* vbi sic ait: * Imò Pater Doctor Henriquez rerulit mihi, quod consultus Soto de beneficio, cuius redditus erant decem, & sex nummi aurei, respondit, non obligare ad recitandum; & quidam maximè doctus recentior dixit, non minus, quam viginti aureos obligare. * Sic Sanchez referens M. Petrum de Ledesma suppresso nomine.

8 Post citatos scripsit Episcopus Malderus. Et tract. 10. de Virtutibus, cap. 2. dub. 3. *vers. Nilominus.* * Ad obligationem recitandi requirit, quod beneficium sufficiat ad tertiam partem sustentationis Clerici vulgaris. Cui adhærent Quintana-Dueñas, & Escobar, quos refert, & sequitur Diana *part. 9. tract. 7. resol. 8.* Imò Aragon testatur *2. 2. q. 83. art. 12.* hanc esse communem sententiam recentiorum. Sed immerito, vt obseruat Palaus infra citandus. Fundamentum huius opinionis est: quia secundum M. Sotum necesse est, ad obligandum ad Horas, quod beneficium sufficiat ad bonam partem sustentationis

tionis Clerici pauperis: minor autem quantitas, quàm tertia pars, nequit dici sufficiens ad bonam partem sustentationis.

9 Verum, si hæc opinio esset vera, beneficium non attingens triginta, vel quadraginta aureos, non obligaret ad recitandum Horas Canonicas: vt merito dixit Castro Palaus *tom. 2. disp. 2. p. 1. §. 2. n. 8.* * Et certè nisi tertiam partem attingat, dici non potest, attingere bonam partem sustentationis. Quapropter si hæc sententia (nempe M. Soti) vera esset, Beneficium, cuius redditus, hoc tempore, non attingunt triginta, vel quadraginta aureos, nequaquam dici potest, attingere bonam partem sustentationis moderatam, vt bene notat Suarez *lib. 4. cap. 21. n. 2.* Quibus enim decem, tempore Soti, non sufficiebant, modo triginta non sufficiunt. * Hæc Palaus.

10 Propterea Doctores alij, consentientes præmissis, absolutè asserunt, ad obligationem recitandi Horas Canonicas, requiri, quod Beneficij valor attingat quadraginta ducata. Ita Martinus de S. Ioseph *tom. 1. libr. 2. tract. 7. num. 3.* & Leander à Sacramento *tom. 6. in Decalog. tr. 8. disp. 2. quæst. 112.* & q. 114. Vbi subnectit, quod hæc quantitas debet computari ex solis fructibus, aut redditibus: * qui supersunt (attende) deductis expensis in collatione illorum, & dempta elemosyna, quæ pro Missis datur, ad quas obligat Cappellania. * Sic ille vbi supra referens pro hac parte graues Auctores, Sanchez, Quintana-Dueñas, Trullench, & Martinum de S. Ioseph. Sic discurrunt Doctores, qui ad obligationem recitandi, valorẽ tertiæ partis congruam sustentationis Clerici pauperis, seu moderati, exigunt.

11 Addunt alij, ad obligationem quotidianam recitandi Horas Canonicas requiri, vt Beneficium sufficiat ad dimidiam partem congruam sustentationis. Sic tradit Hieronymus Garcia *in sum. tr. 2. de Horis, dub. 2. n. 11.* vbi sic: * Por muy probable tengo con Layman, Maldero, Lelsio, Molfesio, Trullench, y Diana, què quando no llega el Beneficio al medio sustentado, que se cumplira cõ rezar los dias de fiesta, y Domingos, ò rezar el oficio parvo de nuestra Señora cada dia, en lugar del mayor, y lo vltimo està muy en vso en España, dõde todos los hòbres doctos, y timorata conscientia lo acõsejan. * Hæc Garcia, sed apertè fallitur. Et nullus eorum, quos citat, hoc asserit: sunt enim ipsimet Doctores, quos pro alijs opinionibus refert Diana *p. 2. tr. 12. resol. 9.* Posset verò pro se citare Thomam Hurtado *tom. de Resid. tract. de Resid. Canonic. resol. 9. subresol. 15. fol. 389.* vbi laxiorẽ opinionem tradit, his verbis: * Si Beneficiũ maiorem partem annuæ sustentationis fructibus suis non tribuat, non obligat ad restitutionem,

P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

quia non obligat ad solvendas quotidie Horas Canonicas. Ita Sotus vbi supra, dicens, Recentiores Theologos communiter sequi hanc opinionem. Et Nauarrus *de Horis, cap. 7.* dicit, suo tempore multos viros pios, & doctos ita sentire. Palatius *ad Sum. Caietani* ibi: *Beneficium adeò tenue, quod non sufficiat ad sustentandum Ministrum, non est Beneficium, nisi imperfectè.* Ita Eminentissimus tam ratione litteraturæ, quàm purpuræ. * Hæc Hurtado, qui paulò infra suadere contendit, onus annexum Beneficio imperfecto non esse, recitare quotidie totum diuinum officium.

12 Possetque, ex doctrina M. Soti, pro opinione præfata, sic vrgere. Plus valebant tempore Soti decẽ ducata in ordine ad vius humanos, quàm modo quadraginta: ergo plus valebant decem & sex, quàm modo sexaginta, & quatuor; quia sicut se habent decẽ ad quadraginta, nempe, vt quarta pars, ita se habet 16. ad 64. Sed M. Sotus (vt testatur Henriquez, & ex illo Sanchez) Beneficiũ, cuius redditus erant 16. aurei, iudicauit consultus, non sufficere ad obligationem recitandi: ergo idem modo iudicaret, licet fructus essent sexaginta & quatuor. Fateor, consequentiam vrgere, & potiori iure, si verum est, quod dicit Hurtado supra num. 18. nempe, fructus, qui olim sufficiebant ad maiorem partem sustentationis, non sufficere hodie ad octauam partem. Sed quidem, si huic opinioni standum esset, vt modo in Regno Castellæ rerum pretia se habent, centũ ducata requirerentur, vt obligationem recitandi inducerent, quia bis cẽtum ad congruam sustentationem Clerici pauperis vix sufficiunt, vt non semel à timoratisimis audiui. Quapropter nunquam concedendũ est, requiri valorem diuini sustentationis, vt docuit Garcia, & multo minus maioris partis sustentationis, vt tenet Hurtado: sed ad summũ tertiæ partis, relinquendo iudicio Doctorum, pro locorum, & temporũ diuersitate, quænam quantitas ad tertiam partem sustentationis sufficiat. Et in hanc tandem sententiam venit Hurtado vbi supra, sed inconsequenter quidem ad ea, quæ paulò antea prædixerat. Legas, quæso, Iulium Mercurum *3. p. Basis, art. 14. ad 1.* vbi circa diuersitatem valoris monetæ, pro diuersis locis, ait, * cum vnum aureum Martini, & Parisijs, vbi abundant pecuniæ, quantum ad estimationem furti, æquipolleat valori trium iuliorum, vbi abundant res, & non abundant pecuniæ. * Ex quibus deduces, pro diuersitate locorum quantitatem pecuniæ ad congruam sustentationis partem taxari debere.

13 Notandum verò hic est, si fructus nõ attingant tertiam partem sustentationis,

Benef.

Beneficiarium, seu Pensionarium non recitantem, non solum non peccare; sed neque ad restitutionem teneri. Quia in hoc non facit contra præceptum Ecclesiasticum recitandi Horas. Obligatio autem restituendi fructus Beneficij non oritur ex præcepto naturali, sed Ecclesiastico; ac proinde, hoc deficiente, non esse huiusmodi obligationem, docet supra viginti Doctores apud Dianam *part. 11. tract. 1. resol. 7.* quos sequitur Garcia de Beneficijs, 3. p. cap. 1. num. 7. Cui principio innitur communis Doctorum sententia, quæ Beneficiarios non recitantes primis sex mensibus, (etiam si preces alias non fundant) ad restitutionem non obligat: nimirum, quia præceptum Ecclesiasticum solum adstringit ad restituendos fructus, non recitatem post primos sex menses à possessione Beneficij, vt constat ex constitutione Pij V.

14 An vero Beneficiarius, qui præcepto Ecclesiastico non ligatur ad Horas, ob tenuitatem fructuum Beneficij, modo supra explicato, teneatur iure naturæ ad aliquas preces? Non conveniunt Doctores. Negat Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 16. nu. 4.* Affirmat cum communi sententia Thomas Hurtado *tom. 1. de Resident. Sacra, tr. de Residentia Canonicorum, resol. 8. n. 22. & 35. & resol. 9. n. 3. & 4.* Ait verò, hanc obligationem iure naturæ inhærentem non esse sub mortali, sed sub veniali. Quod docet etiam Nauarrus apud ipsum; quia solum oritur ex gratitudine, & oratio, quæ debet fieri, indeterminata est. Quod est valde notandum, & mihi placet: quia nullus est contractus inter Beneficiarios, & fideles, ex quo obligatio iustitiæ confurgat.

15 Si autem ad plenam quæstionis decisionem scire desideras, quid veniat nomine congruæ sustentationis? Respondet M. Corradus 2. p. *Respons. q. 482.* *Sustentationem intelligendam puto, scilicet, victus, vestitus, domus, & ei inferuientes. *Et ante illum Caietanus 2. 2. q. 100. *art. 2. & 3.* ibi: *Sustentationis nomine non tantum venit cibus, & potus, sed quidquid est necessarium ad vitam, & vestitum sui, & eorum, quorum cura sibi incumbit. *Quibus adhæret Martinus de S. Ioseph *lib. 2. tract. 7. de Orat. num. 13.* ibi: *Los frutos del Beneficiado son para alimentos del Clerigo, y debaxo del nombre de alimentos, se entiende comida, y bebida, casa en q̄ viuir, vestidos, cama, medicinas, y todo lo necesario para la vida, &c. y tambien criados, si los pide la dignidad, y calidad, y tambien los salarios q̄ se les dan. Pues vease, si conforme à esto me alargo mucho en señalar quarenta ducados, para buena parte de sustento. *Hæc ille, & est sententia Thomæ Sanchez in *consilijs, lib. 2. cap. 2. dub. 67. num. 4.* vbi ait:

*Nomine sustentationis intelliguntur, non tantum alimenta ad corpus, sed etiam moderatus victus, & vestitus, habitatio, & omnia alia hoc modo necessaria ad moderatam vitam (attende) ac si nihil aliud haberet Beneficiarius ad sustentationem, quia id esset per accidens. Ad quod considerandum necessaria est consideratio temporum, & locorum, quia diuersis temporibus, & locis, carius valent res. Similiter decetia vestitus diuersis in locis diuersimodè consideratur. *Hæc Sanchez, quæ sunt valde notanda.

16 Omnia superius dicta de Beneficijs, intelligenda veniunt de Pensionibus, quia Pius V. in sua constitutione, quoad obligationem recitandi, & restituendi, eodem prorsus modo voluit manere obligatos Pensionarios, ac Beneficiarios, discrimen solum faciens inter officia recitanda. Et ita cum Suarez, Bonacina, Petro de Navarra, & alijs notat Palaus *tom. 2. disp. 2. p. 7. num. 16.* vbi ait: *De Pensionarijs non recitantibus officium paruum B. Virginis idem esse dicendum, ac dictum est de Beneficiarijs; peccare, inquam, mortaliter post obtentam pensionem, si non recitent, & transacto semestri obligatos esse restituere integros fructus perceptos, quia nullum officium præter recitationem exequuntur, ratione cuius ab integra restitutione excusari possint. Sic obligantur ex supra dicta constitutione Pij V. *Sic Palaus.

17 Verum alij mitius cum Beneficiarijs, & Pensionarijs non recitantibus se habentes, ad solam tertiam partem fructuum diei correspondentium restituendam obligant. Ita viri sapientissimi apud Henriquez *lib. 13. de Excommunicat. cap. 13. n. 2.* vbi sic. *Praxis cum sapientum consilio rigorem decreti Lateranensis; & Pij V. ita temperat, vt Parochus, & alijs relinquatur quædam portio, quia cum titulo sustinent onera beneficio annexa (& in Gloss. lit. V.) vt Parochus, seu Episcopus quintam partem fructuum, quæ in die recitationi horarum respondet, restituat in pia opera, reliquas partes retinebit sibi. Ita Frat. Medina, Frat. Lopez, & in generali Soto. Recentiores in prælectionibus, & consulti Peña, Cuenas, Gallo. Et colligitur ex Sylvestro, & infra lit. Z. *Addit Fr. Medina, & Peña, & prædicti Recentiores: Si Canonicus omittat Horas, satis est, vt restituat quartam partem fructus pro rata, alij Beneficiarij restituant tertiam partem. Sed de habente præstimonium solus Frat. Medina obligat restituere omnes fructus diei respondentes; & idem diceret de Pensionario; quia non habet aliud onus, aut officium præter recitationem. At quia onus recitandi his additum videtur accessoriè, satis est, vt pro rata restituant tertiam partem, quia cum hac moderatione praxis sapientum acceptauit nouam, & rigidam constitutionem Pij V. Reliquas duas partes retinet Pensionarius ob titulum ex causa datum, vt ob sua, aut parentum benemerita in Ecclesiam. *Sic ex citatis Henriquez. Quorum opinionem tutam, & probabilem esse ait Trullench in *expositione Bullæ Cruciatæ, lib. 3. casu 2. num. 3.* Et videntur tenere alij apud Dianam *part. 2. tract. 12. resol. 8.* & Thomas Sanchez *tom. 1. consil. lib. 2. cap. 2. dub. 84.* Quibus non dissentit P. Mendo in *Buil. disp. 34. cap. 2. num. 25.* Et nouissimè probabilem esse, dicit M. Fr. Antonius Baco Augustinianus in *sum. disp. 35. cap. 9.* Sed illam nimis laxam vocat Lelsius *lib. 2. cap. 34. dub. 32. nu. 177.* & improbabilem Palaus, vbi supra *puet. 7. num. 9.* licet alij eam referentes non improbant.

18 Et quidem cum Beneficium sit propter officium, & hoc in prædictis Beneficiarijs aliud non sit, quam horarum recitatio, quando hæc deficit, totum officium deficit: ergo & totum pro illa die Beneficium: ergo ad nullam partem fructuum diei correspondentem titulum habet, & consequenter omnes restituere tenentur. Idemque à fortiori de Pensionarijs dicendum, quos Pius V. Beneficiarijs quoad obligationem restituendi pares esse voluit. Non tamen audeo sententiam Patris Henriquez, & aliorum improbare, maxime cum lex Pontificia, vt ab eo explicatur, acceptata fuerit, & sapientum præxi confirmata, quia sicut leges non acceptatæ non obligant, ita nec aliter quam acceptatæ fuerint. Nec fides tantis Doctoribus negari debet. Ideò sententiam Pat. Henriquez sequutus.

19 Pro coronide aduertendum est, Pensionarium non initiatum sacris, si efficiatur miles Ordinis Militaris D. Iacobi, Alcantaræ, aut Calatravæ, &c. cum indulto retinendi, pensionem, satisfacere obligationi recitandi officium paruum B. Virginis, si orationes Dominicæ, & Angelicæ à sua Religione præceptas recitet. Quia Pius V. solum obligare voluit, ad recitandum prædictum officium B. Virginis, eos Pensionarios, qui aliàs ad nullas preces adstricti erant. Sic docet Garcia de Beneficijs, 3. p. cap. 1. n. 117. cum Vega, Manuel Rodriguez, & Petro de Ledesma. quos cum alijs sequitur Bonacina *disp. 1. de Floris Canon. q. 2. punct. 4. num. 2.* Quibus adde Rocassal, Trullench, Persicum, Pellizariū, Castro Palao, & alios, quibus eos referens subscripsit Diana *p. 10. tr. 16. ref. 95. vers. Quarto tertio.* Quam doctrinam extendi ad Religiosos Societatis Iesu, recitantes orationes solitas in Societate, putat probabile Tancredi de Relig. *tract. 3. lib. 4. q. 6.* Sed illi non assentior, quia hi Religiosi ad præfatas orationes P. Mat. de Moy. *Quæst. p. 2.*

nes adstricti non sunt. Neque alijs Doctoribus supra citatis consentiam, nisi Militares, vt potè quibus officium Diuinum in prædictas orationes auctoritate Apostolica commutatum fuit, ad eas recitandas sub lethali teneantur, quod negat Leander à Sacramento *tom. 6. tract. 8. disp. 2. §. 1. quæst. 22.* dicens, sibi esse ferè certum, non teneri. Et saltem, vt audio, hæc obligatio, licet olim imposita, in desuetudinem abiit, vel vt minimum ab obligatione graui immunes communis ordinum militarium sensus sæculares equites declarat. Addunt alij, equites coniugatos, quibus pensiones antea Ecclesiasticæ, titulo laicali, ex cõcessione Pontificia, conseruantur, & vulgò iam dicuntur *Caualleros*, non teneri ad officium paruum B. Virginis: Et hunc esse effectum illius dispensationis. Sic à viro doctissimo in Curia Romana subscriptum legi. Sed verbis dispensationis standum censeo: nec aliud esse potest principium, ex quo huius casus decisio in fauorem equitis coniugati admitti possit. Solent enim Pontifices dispensare cum Pensionario, titulo Clericali, vt retenta pensione, nubat; cuius natura non mutatur, licet nomine variato vocetur *Cauallero*, vide Dianam vbi supra *vers. Notandum.*

DISPUTATIO TERTIA De Oratorijs.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum virtute Cruciatæ possit quisque, sine alio privilegio, in domo priuata oratorium erigere, quod ab Episcopo designetur, & approbatur ad celebrandum? vbi an licentiam concedere queat Commissarius Cruciatæ?

I. PRIMVS.

Affirmatiuæ sententiæ Auctores referuntur.

1 Privilegium Bullæ Cruciatæ aded aliqui ampliarunt, vt asseruerint, cuilibet assumentis Cruciatam licitum esse in domo sua oratorium erigere, & ab Ordinario approbatione obtenta, in eo celebrare, vel celebrari facere. Sic docuerunt nonnulli quos suppressio nomine refert Trullench in *expofit. Bullæ, lib. 1. §. 3. dub. 4. n. 6.* vbi sic: *Quidam existimant, & insinuat Rodriguez, §. 5. numer. 4. in *Addit. ad §. 5.* per illa verba Bullæ, vt in oratorio priuato possint celebrare, vel celebrari facere, &c. duo concedere Pontifici habenti Bullam; & quod possit habere

in domo sua oratorium designatum, & visitatum ab Ordinario, & quod in eo sic designato, & visitato per Ordinarium, possit celebrare, vel celebrari facere, etiam interdicti tempore: ita tamen quod facta ab Episcopo approbatione oratorij, non sit in eius potestate impedire, quominus quocumque tempore, ratione Bullæ in eo celebretur: * Sic refert Trullench.

2 Huius opinionis antesignanus fuit Doctissimus M. Dominicus de Soto in 4. diff. 13. art. 3. Vbi postquam statuit, licere ex necessitate, extra Ecclesiam celebrare, concludit: * Sed præter necessitatem, sunt & priuilegia: Prædicatoribus enim, & Minoribus indultum est, ut cum altari portatili possint, etiam sine licentia Episcopi, extra Ecclesiam celebrare: ut patet cap. in his, de Priuileg. Jam vero modo, attende per Pontificum diplomata, quibus vis concessum est, ut intra lateres proprios, Missas facere possint celebrari. Atq; ubi aliqua necessitas incumberet, nil irreuerentiæ tales cõcessiones haberent, &c. At verò quod vniuersi, citra delectum, huiusmodi cõcessionibus utantur, reuera nõ potest non reuerentiam Sacrosancti Sacramenti denigrare, & quandam præferre cõtempus effigiem. In primis ergo neque ex priuilegio facere licet, nisi in loco decet: in locis enim, ubi vel mæsa, vel lectus sternitur, nisi ob grauem iacentis infirmitatem, ut cõmunionem suscipiat, indecentissimum est, huiusmodi priuilegijs uti. Imò ut sententiam meam proferam, nisi esset perillustis persona, mallet, ut cæteri, quando exire ad Ecclesias non possunt, die etiam festo, Missam non audirent, quam domi audirent. * Hactenus M. Sotus. Quibus ex vna parte, ut certum supponit, virtute Bullæ Cruciatæ, quibusvis concedi priuilegium habendi oratorium, & in eo celebrare, vel celebrari facere, & ex alia significat, quantum ipsi eiusmodi priuilegij usus, citra delectum personarum, displiceat. Sotus sequitur M. Ludouicus Lopez 2. part. instruct. cap. 79. §. * Superest iam nunc differere de gratia concessa in Bulla Cruciatæ. * Vbi licet præfatam licentiam in Bulla contineri existimet, rationabilem tamen causam ad eius usum requirit. * Et tunc locus ille, inquit, mundandus esset, & ornandus, atque præparandus maxime. * De quo dubium non est, cum sit ab Ordinario Approbandus, & designandus.

3 Horum sententiam sequitur Ludouicus à Cruce in Bulla, disp. 1. cap. 5. dub. 1. nu. 5. & videtur tradere Diana part. 5. tr. 10. ref. 76. Vbi citato Ludouico, subnectit, * cuius doctrina est valde notanda, &c. * Et probabilem esse dicit Hieronymus Garcia in Summ. tract. 3. diff. 8. dub. 9. punct. 3. ibi: * Los Autores desta opinion son muy graues, y Ludouicus

à Cruce, a demas de ser muy docto, fue Penitenciario del Romano Pontifice, y así no se puede negar, sino que esta opinion es probable. * Et esse valde probabilem dicit Thomas Hurtado tom. 2. resol. moral. tract. 12. cap. 1. in Digressione de Bulla Cruciatæ, n. 1242. fol. 484. Vbi postquam argumenta cõmunis sententiæ expendit, & ad illa respõdit; sic pro contraria nuper posita cõcludit: * Fa-teor, hanc sententiam valde probabilem esse, & tutã in praxi, si velint domini Episcopi illa uti: quia ut dicebam, Episcopi non dant licentiam habendi oratorium, sed solum Sum. Pontifex, licet ipsi Episcopi approbent, & designent locum honestum, sicut supra ex multis Authoribus ostendimus, quod regularibus non concedit Episcopus iurisdictionem, & licentias ad audiendas confessiones, sed solum Sum. Pontifex, licet ut iste dicatur illas concedere, requiratur tanquam condicio necessaria posita de nouo à Tridentino approbatio ipsius Episcopi. * Sic ille, etsi contrarium amplectendum asserat, propter fidelium praxim, & consuetudinem.

4 Denique hanc sententiam tuentur viri alij doctissimi, quos sequitur Castro Palao tom. 4. tr. 25. de Bulla Cruciatæ, disp. vnic. p. 6. n. 2. Vbi postquam Latinã clausulam ad verbum scripsit, sic ait: * In hac clausula primò conceditur facultas habendi oratorium priuatum; uti cum Henriquez, alijsque Neotericis notauit Ioannes de Salas in explic. Bullæ Cruciatæ, q. 19. Nã esto id in prædicta concessione non habeatur expressè, manifestè supponitur: tum quia cõceditur, ut in priuato oratorio tempore interdicti celebretur: tum ex illa dictione etiam, quam addit Bulla Latina, quæ casum difficiliorè, & magis dubitabilem exprimit, supponit tamen faciliorem, & minus dubitabilem, qualis erat extra tempus interdicti. Bulla ergò concedit habenti ipsam, ut possit habere priuatum oratorium, & in eo Missas celebrare, vel celebrari facere dummodo oratorium sit diuino tantum cultui deputatum, & ab Ordinario designatum, iuxta formam in Tridentino præscriptam, & dum eo quis utitur, fundat preces pro vnione Christianorũ Principum, & eorundè contra infideles victoria. * Hæc Palao: pro cuius sententia, vltra citatos adducit P. Henao de Sacrific. Miss. disp. 23. à n. 143. & disp. 30. à n. 205. Martinum de Ledetma, Alfonso Vivaldo, & Hieronymum Llamas in opere de Sacrific. Missæ, disp. 23. à nu. 143. & disp. 30. à n. 205. Item Lezana in Sum. verb. Orator. n. 5. & Pasqualigum q. 638. de Sacra. nouæ legis, n. 4. & eam nõ improbat Quintana-Dueñas tom. 1. Singular. tract. 7. singul. 33. & Henao, vbi supra, tom. de scient. media, fol. 463. dicit esse probabilem. Et nouissimè vnus

vnus pro mille hanc sententiam defendit Dominus D. Ludouicus de Egea & Talayero vtriusque Senatus Aragonij, & Cruciatæ consiliarius, vir sanè omnibus numeris absolutus, & dignus qui ad Magistratum, tribunitiã potestatis ad instar, qui vulgo Aragoniæ Iustitiã nominatur, promotus fuerit, in erudito tractatu, hoc anno 1677. luci dato Matriti, cui titulus: *Iustificacion de la facultad del señor Comissario de la Cruzada, para conceder Oratorios priuados.* Qui num. 11. ex verbis Bullæ plumbeæ à Pio IV. Pio V. & Gregorio XIII. fideliter excerptis, deducit præfatam sententiam expressè in illis contineri. Et insuper num. 15. concedit, habentem Bullam Cruciatæ posse vi illius petere ab Ordinario oratorij erecti approbationem, & illa obtenta, in illo, absque alio indulto, & licentia, celebrare, vel celebrari facere. En illius verba ex num. 11. * Del referido contexto, se manifesta claramè, que estas gracias de gozar de los Oratorios priuados, es-tàn concedidas à quatro generos de personas: Es à saber: à los que se alitaren contra los enemigos de la Fè; à los que embiaren à otros en su lugar; à los que contribuyeren liberalmente para esta empresa; y à los q̄ obtuvierẽ facultad del señor Comissario General para lo sobre dicho, igualandose todas en el beneficio, y gracia de este uso. Y así lo han entendido muy doctos, y graues Autores. * Sic ibi: Et prædixerat num. 7. propè finem. Insuper num. 15. sic scribit: * Y si los priuilegiados por la Bulla pretendieren valerse de esta facultad, como si entenden algunos (nempè absque vilo recurso ad Dominum Commissarium) dependen de su Ordinario, à quien tocarà, no solo estimar la deputaciõ del puesto, culto, ornamento, y decencia, sino de las mismas personas, en su calidad, y merito; pues así como es justo, que no se conceda à todos, lo serà el que se conceda à algunos. * Hæc Dominus D. Ludouicus de Egea, cuius sententia ad sui opusculi scopum est valde notanda, & mente retinenda.

§. II.

Eiusdem sententiæ fundamenta.

5 PRimum, & præcipuum desumitur ex verbis clausulæ Latinæ Bullæ Cruciatæ, in qua conceditur: * Ut in priuato oratorio ad Diuinum cultum tantum deputato, ab Ordinario visitando, & designando, etiam tempore interdicti, &c. celebrare, vel per aliu celebrari facere. * Ex quibus sic conficitur argumentum. Hoc priuilegium est omnino independens ab alio præuic concess. P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

so, vel concedendo, nec sumens Bullam alterius priuilegij adminiculo indiget ad huius usum: ergo virtute Cruciatæ omni alio, circa oratoria, indulto secluso, potest Sacerdos in priuato oratorio celebrare, vel celebrari facere: Atqui hoc est impossibile absque oratorio: ergo hoc illi implicitè conceditur in Bulla. Confirmatur, tum quia concessio aliquo, intelliguntur omnia concessa, sine quibus impossibilis est illius usus: tum quia Bulla non casu, sed à cõsilio utitur verbis illis de futuro, * ab Ordinario visitando, & assignando: * quibus Ordinario expressè conceditur, ut visitet, & approbet (si decens inuenerit) oratorium, ut in eo celebrari possit: ergo etiam si præuic ad hanc concessionem nullum esset priuilegium ad oratorium erigendum, vi Cruciatæ posset quis in domo sua locum decentem extruere, & Ordinariũ accersere, ut declaret, an ad Diuinum cultum, & Missæ celebrationem idoneus sit; & in eo semel approbato celebrare, vel celebrari facere. Aliàs priuilegium Bullæ nil operaretur, casu, quo illam assumens non inuenisset oratoriu virtute alterius priuilegij præuic erectum, & approbatum ab Ordinario; & frustra etiam videretur Pontifex verbis illi: de futuro: *Visitando, & assignando*, cum potius aduertenter dicere debuisset, *in oratorio iam visitato, & virtute alterius specialis indulti approbato, & designato.* Ut sic intelligeretur exclusus casus, qui in præsentia controuertitur.

6 Secundo probatur: quia nullibi prohibetur Episcopis oratoria approbare, sed solum concedere licentiam celebrandi in priuatis oratorijs. Hæc enim est, quæ ab Episcopis, & Nuntijs per Paulum V. & Urbanum VIII. in specialibus Breuibus, hæc super re editis, reuocata, & ablata est. Ergo modo, sicut antea, approbationem oratorij concedere possunt, quamvis licentias celebrandi non possint. Sicut licet nequeant concedere facultatem absolendi à reſeruatõ Pontifici, possunt tamen confessarium approbare, ut idoneum ad absolutionem, si ex priuilegio aliunde facultas absolendi illi concedatur. Ergo sicut confessario semel approbato, potest quis virtute Bullæ reſeruata Pontifici confiteri; ita oratorio semel approbato, poterit in eo per se, vel per alium virtute Bullæ celebrare. Confirmatur: nam qui habet priuilegium eligendi pro reſeruatõ confessarium approbatum, potest petere ab Episcopo, ut Petrum, verb. grat. aliàs virum doctum ad confessiones approbet; & Episcopus potest illum approbare, ut ei approbato subditus confiteatur: Ergo similiter, qui habet priuilegium celebrandi in oratorio priuato ab Ordinario

designando, poterit petere ab Episcopo, ut priuatum oratoriū ei approbet, & designet; & Episcopus id efficere poterit, quia nullibi inuenitur prohibitum.

7 Tertiō: Commissarius Cruciatæ potest concedere licentiam habendi oratoriū priuatum, & in eo celebrandi, ut constat ex publicatione facultatum Commissarij, quam fieri iussit anno 1642. Illustris. ac Reuerendissim. Fr. Antonius de Soto. Maior, Commissarius Generalis Cruciatæ, vir doctissimus ex Prædicatorum Ordine, & iterato publicauerunt eius successores Illustrissimi D. Petrus Pacheco, & D. Ioseph González, anno 1664. quæ Hispano idiomate circumfertur hoc titulo: * Facultades concedidas por su Santidad, al Comissario General de la Cruzada, en todos los Reynos, y Señorios de su Magestad, &c. * Inter quas hæc continetur. * Item, que podamos dar licencia para celebrar, y hazer dezir Missa en Oratorio particular, siendo primero visitado por el Ordinario. * Et in fine: * Lo qual, todo mandamos sacar de la dicha Bula original, y Breues en fauor della, por su Santidad concedidos, y en fee dello mandamos dar, y dimos la presente firmada de nuestro nombre, &c. * In quibus verbis clarè, & euidenter contineri, Commissarium posse concedere licentiā habendi oratorium priuatum, & in eo celebrandi, putat doctissimi viri. Videatur P. Andreas Mendo in explicat. Bullæ, disp. 37. cap. 15. num. 106. ubi ait: * Temerè, & absque fundamento iudicaretur oppositum, & in re grauisima fides negaretur tanto viro. * Cui consentit M. Barnabas Gallego in explic. Bullæ, cap. 14. claus. 14. dub. 182. fol. 199. & seq. Vbi acriter carpit Antoninum Dianam, eo quod oppositum doceat part. 9. tract. 1. resol. 24. Et post eius impugnationem concludit: * Esta nuestra resolución, conviene a saber, que es cierta, è indubitable la dicha facultad, rienen comúnmente los Autores, que escriben sobre la Bula de la Cruzada, que han tocado este punto. (que no todos le han tratado, porque lo suponian) Estos, pues, son Alfonso Perez de Lara, en el Compendio de las tres gracias, fol. 59. Egidio Trullench de Bulla, lib. 2. §. 5. dub. 3. Andrés Mendo supra, y Iuan Valero, Monje Cartujo, en las diferencias de ambos fueros, en la palabra Missa, en la diferencia 2. Y ahora nouissimamente, el año de 1651, el muy docto Tomás Hurtado, Clerigo Menor tom. 2. variar. resol. tract. 12. cap. 1. §. 4. lo supone como cosa cierta. Y esta doctrina deuen enseñar todos los que sobre este punto escriuieren. * Hæc M. Gallego. Commissariū autem Cruciatæ non semel concessisse talem facultatem, euidentissimum est, & non pauci oculares testes deponunt.

8 Ex quibus ad rem nostram sic formo argumentum, ex eo quod Commissarius, ut ipse declarat, possit: * Dar licencia para celebrar, y hazer dezir Missa en Oratorio particular, siendo primero visitado por el Ordinario. * Inferunt citati Authores, quod si prædictam licentiam dederit, poterit quisque in domo sua oratorium erigere, & obtenta Ordinarij approbatione, in eo celebrare, vel celebrari facere. Atqui Bulla Cruciatæ hanc eandem, & ferè eisdem verbis licentiam sumentibus Bullam concedit, ut constat ex clausula quarta Bullæ Hispanæ. * Que puedan, aun en tiempo de entredicho, en Oratorio particular, señalado, y visitado por el Ordinario, dezir Missa, o hazerla celebrar, &c. * Ergo virtute facultatis, quam Bulla Cruciatæ concedit, idem prorsus cuique licebit, quod virtute licentiæ, quam Commissarius Cruciatæ concessit. Confirmatur, quia Alphonsus Perez de Lara refertur à Gallego, Mendo, & alijs pro facultate Commissarij ad concedendum oratorium: cum tamè præfatus Lara solummodo dicat. * El Comissario General tiene facultad de dar licencia para dezir Missa en Oratorio particular, siendo primero visitado por el Ordinario, y en Altar portatil. * Ergo cum idem, circa oratoria, Bulla Cruciatæ cuique concedat, re ipsa concessum habet, quod Commissarius, concedere potest, & consequenter erigere oratorium.

9 Adde, Commissariū non aliunde prædictam facultatem habere, nisi ex citatis Bullæ verbis, ut fatetur Thomas Hurtado supra: * Commissarius, inquit, virtute Bullæ habet potestatem dandi licentiam erigendi oratorium, ut praxis docet, sed non ex alio habet potestatem, nisi ex verbis relatis Bullæ. Undè illi credendum est, dum dicit, se posse id concedere. * Quod non improbat Trullench in exposit. Bullæ, lib. 2. §. 5. dub. 3. nu. 7. fol. 487. dum ait. * Quæ quidem facultas non continetur saltem expressè in Bulla Latina, attramen si Commissarius Cruciatæ utitur hac facultate, credendum est, id posse. * Nec fundamentum vllum habet, quod scribit M. Gallego, ubi supra fol. 201. nimirū hanc facultatem Commissario competere virtute Bullarum Apostolicarum, & aliorum Breuium. Nec quod affirmat Ioannes Valerus, dicens: * Præfatas licentias celebrandi in priuatis oratorijs concedi Commissario Cruciatæ ex speciali commissione Papæ. * Dixi, non habere fundamentum, quia ut à viro doctissimo accepi, nullum Breue, nec Bulla, nec specialis commissio à Pontifice facta, post diligentem inquisitionem in Tribunali Cruciatæ reperitur. Quod etiam ex testimonio Secretarij veratissimi in illius monumentis testatur à viro valde graui, & fidedigno accepisse

cepisse eruditissimus Pat. Henao in opere de scientia media, fol. 464. num. 1678. Quapropter ex solius clausula Bullæ Cruciatæ verbis, hanc potestatem sibi competere Commissarius Cruciatæ censuit: & præmissio, ut creditur, doctissimorum consilio, ne temerè illam sibi arrogaret, declarasse censendus est. Ergo cum Bulla Cruciatæ id concedat sumentibus, quod Commissarius eius virtute potest, vel negandum est, facultatem Commissarij sufficere ad erigendum oratorium, ut in eo approbato ab Ordinario, celebretur; vel asserendum, licentiam per Bullam concessam ad id etiam sufficere.

10 Ex quibus concludi videtur, quod si habens Bullam Cruciatæ roget Episcopum, vel Vicarium, ut locum decenter ornatum in domo sua visiter, & designet, & aptum ad Missam celebrandam declaret: si Ordinarius votis annuat; poterit virtute Bullæ in eo celebrari, quia reuera in tali casu datur quidquid Pontifex ad vsum huius priuilegij requirit. Nec quidquæ ex præfata licentia contra bonos mores infertur, quod æquè nõ inferatur ex ea, quæ cõmuniter Romæ ad oratoria erigenda conceditur, cum Ordinarius non credatur approbaturus, nec designaturus ad celebrandum, locum vel domum viri ignobilis, seu vilissimi officialis, sed eorum tantum, qui absque indecentia vlla, vel personæ, vel loci, Missam domi celebrare, vel celebrari facere possint. Et hac ratione limitata concessione Bullæ Cruciatæ, & eius vsu, reuerentia Sacrosancto Sacramento debita non videtur denigrari. Hanc opinionem sic explicatam tuentur non pauci viri docti hac de re consulti, ut testatur Garcia ubi supra p. 3. n. 26. ex quibus ipse concludit iterum. * Y assi no se puede dudar, sino que esta opinion es probable. *

11 Addit Ludovicus de la Cruz, & ex illo Diana, ubi supra p. 5. tr. 10. resol. 66. quod si contingat, locum esse decentem, & idoneū ad arbitrium boni viri, & Ordinarius nolit eum approbare, nec facultatem concedere ad celebrandum, potest compelli ad concedendam: quia non potest defraudare subditū priuilegio à Pontifice sibi concessio, habendi domi oratorium: priuaret autem, non cedendo approbationem. Imò qui vellet, inquit, huiusmodi lites vitare, probabile satis videtur, quod licitè possit tunc vti prædicto oratorio, & in eo celebrare per se, vel per alium absque facultate Ordinarij, quia supposita decentia, & idoneitate loci ad arbitrium prudentis viri, licentia, seu approbatio iusta petita, & iniuste ab Ordinario negata, ipso iure intelligitur concessa à Papa. * Hæc ex Ludouico de la Cruz, refert, & amplectitur Diana part. 5. tr. 10. resol. 76. subnectens: * Cuius

doctrina est valde notanda; nam potest etiam deterrere in calibus quotidianis, quando Papa concedit aliquibus licentiā habendi oratorium in domo pro celebratione Missæ. * Sic ille. Quibus partim consentit Palao ubi supra tom. 4. li. 25. disp. in cõpunct. 6. num. 3. dicens: * Quod si roges, quid operatur hoc Bullæ priuilegium, si expectanda est Episcopi approbatio, visitatio, & designatio? Respondeo, multum operari, &c. Et præcipuè operatur, ut Episcopus sit obligatus, & cogi possit approbationem concedere, si locus decens est diuino cultui deputatus. * Et partim consentit Thomas Hurtado ubi supra, nam cum opinionem Ludouici de la Cruz, & Dianæ nuper positam referat, licet non sequatur, non reijcit, neque impugnat: Quod in hoc præcipuè Doctore signum approbationis est.

§. III.

Authoris iudicium.

11 **C**eterum, ut verum fatear, nulla ex opinionibus, quæ virtute Cruciatæ oratorium erigi posse, concedit, mihi vnquam neque ut probabilis arridere potuit. Et sanè prout à Ludouico de la Cruz defenditur, omnes reijciunt. M. Barnabas Gallego in Bullam Cruciatæ, cap. 4. diff. 31. dicit, esse manifestè falsam. * Y assi, inquit, se engañò Fr. Luis de la Cruz en su explicacion, disp. 5. cap. 1. dub. 1. donde dice, que el que tiene Bula, puede compeler, y obligar al Ordinario, y que si no quiere, basta auertelo pedido (aunque lo niegue) para poder tener Oratorio, y dezir Missa en el, y oirla. Pero esta doctrina es manifestamente falsa. * Antoninus Diana sibi contrarius p. 9. tr. 1. resol. 23. dicit: * Esse prorsus reijciendam. * Hieronymus Garcia ubi supra num. 26. valde dissonam putat, dicens: * Pregunto, si el Pontifice dà facultad à los seglares para esto, para que la niega à los Obispos, y à su Nuncio? De que ha de servir prohibirles, que den tales licencias, si los que las piden, pueden tomarse la justicia por sus manos? Si el abuso, o por lo menos la latitud de dar estas licencias en los Obispos, y Nuncio, ha ocasionado al Pontifice para reprimirlas, y aun quitarlas: Como se puede entender, q̄ pretende dar en la Bula este priuilegio à todos los que la romaren? * Hæc ille, cuius ratio euidenter euincit, sumentem Bullam Cruciatæ non posse cogere Ordinarium ad oratorij approbationem. Alias reuocatio licentiæ Episcopis, & Nunzio Hispaniæ facta, nullius roboris, & prorsus inanis redderetur: tum quia possent à subditis cogi ad approbandum oratorium: tum quia, si re-

nerent, posset quisque prudens sibi approbare: vnde esset bellum iustum ex vtraque parte, altera iuste petente approbationem, altera iuste negante. Et maiora inconvenientia inde pullularent, quam timeri possent, si Illustrissimi Nuntius, & Episcopus has licentias concederent. Cum ex vna parte oratoriorum numerus non minueretur, & ex alia dissensionibus, & litigijs frequens daretur occasio: facile enim quisque in propria causa iudex pro sui oratorij decentia, & decenti ornatu iudicaret, nec Episcopi prohibitionem, censurasque timeret, cum se privilegio Pontificis, cui Episcopus derogare non potest, protectum existimaret. Ergo praefata opinio à Ludouico de la Cruz, & à nonnullis defensata omni probabilitate destituta est: ac proinde habens Bullam Cruciatam, dum oratorium ab Ordinario approbatum, & designatum non fuerit, nullatenus poterit in eo celebrare, vel celebrari facere, quamvis decenter ornatum habeat.

12 Maiorem probabilitatis speciem habet opinio Clerici Minoris, Hurtado, prout supra proposita, & propugnata, scilicet pro casu, quo Nuntius, vel Episcopus, aut alius Ordinarius approbaret locum, & ornatum oratorij; & sufficientes ad Missae celebrationem declararet, posse habentem Cruciatam in eo celebrare, vel celebrari facere. Nō quidem virtute licentiae à Nuntio, vel Episcopo obtenta, quam supponimus tanquam certū, eos non posse, post Breue Pauli V. concedere, sed ratione Priuilegij in Bulla Cruciatata contenti.

13 Vnum ego in hac parte certum reputo; quod si Ordinarius, Nuntius, vel Episcopus hodie posset eiusmodi approbationem facere, ea facta, cuique habenti Cruciatam liceret in oratorio sic approbato celebrare per se, vel per alium. Hoc enim privilegium expresse continetur in Bulla. Vnde si Episcopus sequeretur opinionem asserentem, posse oratorium approbare, & illam ad praxim reduceret; posset quavis virtute Cruciatata in illo celebrare. Ita Garcia vbi supra, dicens, hoc esse probabilissimum, & praxi aliquando deferuere posse. *Puede seruir de consuelo para algun caso repentino importante. *Ceterum certissimum existimo; reuocationem facultatum ad oratoria à Paulo V. factam, non magis comprehendere licentiam celebrandi in Oratorio, quam illud approbandi, & declarandi aptum ad celebrandum. Moueor, quia in Hispania, & in alijs huius Monarchiae Provincijs, & Regnis, vbi concessio Cruciatata locum habet, facultas à Nuntijs, & Episcopis olim exacta, non requirebatur ad celebrandum in Oratorijs approbatis, & designatis, sed ad erigenda oratoria, & vt erecta

approbarent, & ad diuinum cultum designarent, quia ad alium effectum nemo illa indigebat. Sicut Regulares solam approbationem ad confessiones ab Episcopis exigunt; non licentiam, & iurisdictionem ad absolvendum, qua virtute suorum priuilegiorum potiūtur; hanc enim ab Episcopis obtinere nō curant, quia ea non indiget. Ergo si Paulus V. in suo decreto edito anno 1615. die 25. Octobris (quod adducit Trullench in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 4. num. 5.) ad vitandam oratoriorum latam licentiam, hanc facultatem approbandi non reuocauit; oleum, & operam perdidit, cum facultatem reliquerit, cuius tantummodo vsum habentes Cruciatam requirent; & obtinere curabunt, quia in oratorio ab Episcopo approbato possunt virtute Bullae celebrare.

14 Vrgetur: quia finis reuocationis facultatum fuit, oratoriorum numerum minuire, & vt Nobilioribus tantum, vel ex causa infirmitatis concederentur: quod solius Sedis Apostolicae iudicio remittendum voluit Pontifex, idēque eiusmodi concessionem sibi reseruauit; quod frustra fecisset, si vna ex parte Nuntijs, & Episcopis facultatem approbandi oratoria reliquisset, & ex alia omnibus summentibus Bullam licentiam concederet, celebrandi per se, vel per alios in oratorio approbato. Ergo vt reseruatō Pontificis subsistat, vnum ē duobus necessariō asserendum est, aut quod Ordinarijs, & Nuntijs reuocata sit facultas approbandi oratoria, aut quod in Bulla Cruciatata priuilegiū celebrandi in oratorio approbato non contineatur: hoc secundum dici non potest, cum in Bulla sit expressum: ergo primum necessariō asserendum est. Non video solutionem. Idē iure optimo P. Henao in opere de scientia media historicè propugnata, fol. 463. num. 1676. cum Pasqualigo tradit, post decretum Pauli V. fuisse impeditam potestatem designandi, & approbandi oratoria, qua antea Episcopi potiebantur. Et inferius num. 1678. subnequit, per decretum etiam Urbani VIII. ablatam esse, & ita Dominos Episcopos existimare.

§. IV.

Fundamentis contrariae sententiae fit satis.

15 **E**X dictis fit, virtute Bullae, solum licere celebrare in oratorijs, in quibus alias, virtute alicuius priuilegij, permillum erat, sicut & in alijs Ecclesijs, seu Monasterijs. Idque satis constat ex ipsius Bullae Latinae clausula, ibi: *Vt anno durate possint in Ecclesijs, in quibus alias diuina officia, interdicto durante, quomodolibet celebrare permillum fuerit, vel in priuato oratorio

rio ad diuinum cultum tantum deputato, ab Ordinario visitando, & designando, etiam tempore interdicti celebrare, &c. * In quibus ly permillum fuerit: ad verba etiam subsequenter refertur: & forsitan ex eo, quod vtriusque partis orationis idem sit sensus, in Bulla Hispana illud permillum fuerit omititur. Et solum dicitur. * Que puedan, aun en tiempo de entredicho Apostolico en las Iglesias, y Monasterios, o Oratorio particular señalado, y visitado por el Ordinario dezir Missa, &c. * Vbi etiam notandum verba illa futuri temporis visitando, & designando in Bulla Hispana à Commissario in praeteritum verti: señalado, y visitado, vt confusio nem, quam generare poterant, auferret. Ideoque ex illa Grammatica, nil in fauorem sententiae contrariae deduci potest, cum idem praefatis verbis significare intendat Pontifex. Quapropter, sicut ex eo, quod concedatur Bulla facultatem celebrandi in Monasterijs, inepere inferretur, concedere assumentri Bulla facultatem erigendi Monasteria; ita similiter ex eo, quod concedatur, celebrare in oratorio priuato, inferri non potest, habenti Bullam concessam esse, oratorium erigere, sed solummodo in iam erecto, & approbato; tunc virtute specialis indulti in posterum designando, & approbando celebrare. Et forsitan, quia ad designata, designandaque, mens Pontificis extenditur, idē Bulla Hispana verbis de praeterito vritur, & Bulla Latina de futuro, vt vtrumque tempus hanc concessionem respicere, modo supra explicato, denotaretur. Ex dictis responsum manet primo argumento. Secundo vero iam satisfactum est, dum probauit, facultatem etiam approbandi oratoria reuocatam esse.

16 Ad tertium de facultate Illustrissimi Commissarij Cruciatatae. Respondeo 1. plures Doctores illi etiam facultatem concedendi priuata oratoria denegare, sed quidquid de veritate huius sententiae sit: à qua iustis de causis, iterum solidanda super sedeo. Respondeo 2. longē aliam, quoad illum esse rationem. Quia assumentibus Bullam solum conceditur, tempore etiā interdicti, celebrare, in oratorio priuato, & alijs locis, in quibus alias permillum fuerit, vt constat ex dictis. Illustrissimo autem Commissario datur facultas concedendi licentiam habendi oratorij priuatum. Quae licet non inueniatur expressa in ipsa Bulla Cruciatata, constat in illa contineri, ex declaratione ipsius Commissarij, auctoritate Apostolica à Pio IV. ipsi commissaria, anno 1559. ibi: *Etsi forsitan supra praemissorum executione, & praesentium litterarum concessione, & illarum clauisulis, & verbis, aliqua dubia quomodolibet exorirentur, Ioannis Episcopi, & Commissarij praefati declarationi, &

interpretationi, quoties opus fuerit, stari debere. * Exorto autem dubio circa sensum illius clausulae, in Bullis plumbeis Pij V. & Gregorij XIII. contentae, quoad vsum priuati oratorij; in qua post concessam assumentri Bullam facultatem, etiam tempore interdicti, in eo celebrandi, superadditur. Et qui facultatem ad id à Commissario Generali habuerint, etiam per horam antequam illucescat dies, & per horam post meridiem: hac inquam verba, nō solum facultatem praueuendi, aut postponendi horam, vt supra, continere; sed etiam concedendi licentiam habendi priuata oratoria, ex potestate explicandi, & interpretandi dubia à Pio IV. delegata, Illustrissimi Commissarij Cruciatata saepe declararunt, & nouissime verbo, & opere idem praestitit Dominus D. Antonius de B. nauides; cui quanta fides adhiberi debeat, iam diu sumus Pontifex Pius IV. in praecitata Bulla nobis indixit, vbi de Commissarijs, & eorum delegatis adhibenda, inquit: Quod eorum assertio in omnibus, & per omnia sufficiat, perinde ac si litterae facultatum praedictarum, in litteris per eos expediendis, & concedendis, & verbo ad verbum insertae forent. Cum ergo Illustrissimus Commissarius Cruciatatae, post omnia, quae contra eius facultatem ab aliquibus allegantur, (& nos in prima editione huius tractatus ann. 1670. expressimus) firmiter nunc asserat, sibi adhuc competere facultatem concedendi priuata oratoria, eius assertio in omnibus, & per omnia sufficere debet, ac si litterae Pontificiae id continentes exhiberentur. Nec vllius Doctoris auctoritas contra eiusmodi declarationem praualere potest. Commissarij enim assertionibus omnimodam fidem praestare debemus, captiuantes intellectum, in obsequium auctoritatis tanti viri. Melior est obediencia, quam victicia. In hoc igitur fundamento, facultas Domini Commissarij ad concedenda priuata oratoria inuenitur. Quod cum hactenus inconcussum permaneat, vt constat ex nouissima ipsiusmet Illustrissimi Commissarij assertione, quae ex opusculo Domini D. Ludouici de Egea, nobis nuper innotuit: cum inquam, res ita se habeat, nil iam contra opinionem ipsi fauenter conuincens occurrit. Secus vero contra facultatem ad priuatum oratorium, habenti Bullam à Summo Pontifice immediatē concessam, quam vt improbabilem supra reieimus.

17 Addo, vtramque conclusionem euidenter constare ex clausula, quam, vt aequivalentem contentae in Bullis plumbeis Pij V. & Gregorij XIII. supponit Dominus D. Ludouicus de Egea, num. 22. quae huiusmodi est. Conceditur habenti Bullam celebrare, vel celebrari facere in oratorio priuato, dummodo sit approbatum ab Ordinario, & habeat facultatem

Commissarij Cruciatæ. Quibus verbis vtraque pars expressa continetur; nempe & Illustrissimum Commissarium posse facultatem habendi oratorium habenti Bullam concedere; & hunc absque illius licentia habere non posse. Quam clausulam non solum ut in Bullis Pij V. & Gregor. XIII. expressè, vel implicite contentam, Dominus Egea indubitanter admittit; sed totus est in suadendo, à nullo ex successoribus fuisse ablatam; (quod ego post reuocationem licentiarum à Paulo V. factâ, contigisse, Bulla Hispana ductus olim asserui) & atque noua expressione ab omnibus Pontificibus fuisse prorogatam. Quod apertis tabulis concessione Cruciatæ ipsiusmet Pauli V. probare contendit, subnectens. *Y servirà para mas fiel desengañò de los que sin entera noticia deste hecho dijeren, y lleuan la opinion contraria.* Sic ille. Cuius operam pro Illustrissimi Commissarij facultate firmanda impensam, laudibus cumulare debitum est. Miror tamen valde, tantum virum, præmissa prorogatione istius clausulæ expressè contradicentis; concedere, assumens Bullam Cruciatæ posse absque Commissarij facultate priuatum oratorium habere. Satis secisset, si negasset, prout verba ipsa clausulæ præferunt, ibi: *Dummodo sit approbatum ab Ordinario, & habeat facultatem Commissarij Cruciatæ.* Sed his omiſsis.

18 Denique, ut meo muneri satisfaciâ, & Illustrissimi Commissarij Cruciatæ iurisdictionem ad priuata oratoria concedenda in subsidium belli, pro Christiana Religione tuenda cedat, & deferuat, non possum non advertere, Doctores concedentes habenti Bullam facultatem habendi oratorium priuatum absque alio indulto, inuilem ferè, & infructuosam reddere facultatem Domini Commissarij ad illud concedendum. Ratio intentum vincit. Quia si assumenti Bullam Cruciatæ Summus Pontifex id concedit, nemini opus erit ad Dominum Commissarium pro licentia oratorij recurrere? Quid ergo illius interest, prædictam facultatem, illa non indigenti, posse concedere? Quis ad Dominum Commissarium, oblata in elemosynam pecunia, recurreret, ad iterato obtinendam ab ipso licentiam oratorij, quam à Summo Pontifice per Bullam immediatè concessam habet? Et vt nil subiceam, ut quid ad Pontificem ad impetrandum Breue, si habenti Cruciatam, ipsamet Bulla Cruciatæ Breue Apostolicum est? Qui potest capere, capiat. Ego sane non solum Illustrissimi Commissarij, sed Summi etiam Pontificis causam ago, dum præferam laxissimam sententiam ab Scholis exterminandam exoro: & dum constanter assero, illam tuentes non tam pro iurisdictione Domini Commissarij ad priuata orato-

ria concedenda militare, quam eam ferè inuilem, & nullius æstimationis publico auario relinquere.

19 Dices, habentes Bullam Cruciatæ, licet ad usum priuati oratorij, etiam tempore interdicti, licentia Commissarij non egent, illa tamen indigere ad celebrandum per horam ante lucem, vel post meridiem: Fateor; sed quid inde subsidij ad bellum contra infideles? Ergo sicut parum indulgeret ipsius iurisdictioni, qui hanc solum licentiam ab illo concedi posse assereret, ita & qui habentes Bullam hac tantum indigere defendat. Maxime, quia absque illo priuilegio celebrari posse per horam cum dimidia ante solis ortum, imò & per duas horas, tradunt plures apud Dianam 2. p. tr. 14. resol. 33. Et Missam hora post meridiem ex communi usu, & praxi incipi posse, docent alij apud eundem p. 10. tr. 12. res. 22. Ergo si ad id tantum licentia Commissarij foret exigenda, ferè nullus exigeret. Oleum ergo, & operam perdet, qui facultatem Commissarij ad priuata oratoria concedenda propugnantes, simul asserat, habentes Bullam illa non indigere ad habendum priuatum oratorium.

QUESTIO II.

Vtrum finito tempore, pro quo indultum oratorij concessum fuit, liceat virtute Cruciatæ in eo celebrare, vel celebrari facere?

§. I.

Doctorem Placita.

1 **Q**uestionem hanc pauci attigere, & potius supponentes, quam disputantes Doctores communiter minimè licere putant. Nihilominus partem affirmatiuam, ut veram, nullo pro contraria auctore citato, defendit Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia tom. 2. resol. moral. tr. 12. cap. 1. in digressionè de virtute Bullæ, num. 2177. fol. mihi 472. vbi inquit: *An si Summus Pontifex, aut eius Nuntius concedat priuilegium ad celebrandum in oratorio priuato domus, si fuerit prius examinatum de decenti ornatu, & approbatum; si moriatur persona, aut aliò diuertatur, maneat tamen oratorium in eadem decentia, ac antea, possit quilibet Sacerdos habens Bullam Cruciatæ in illo celebrare, sine alia speciali licentia? En in terminis casum, cui post alia, circa oratoria, respondet à num. 2243. §. 5. per hæc verba: *In oratorio sic semel approbato, semper inest approbatio, & de illo dico, quod quamvis in domo,

in

in qua situm est, habitent diuersi moradores, quilibet potest, ratione Bullæ Cruciatæ celebrare, si sit Sacerdos, et si laicus, facere celebrare. Probatur primò. Quia licet priuilegiū habendi oratorium priuatum concedatur à Pontifice, & erigatur ab Ordinario, tanquam priuilegium personale, &c. tamen approbatio semper manet, quæ primario respicit personam, cui concessum est priuilegium, & secundario respicit locum approbatum, qui si maneat in eadem decentia, & non transeat ad prophana, semper manet dicatus diuino cultui, ex vi prioris approbationis, & ita semper manet approbatum, nam approbatum semel, semper manet approbatum, manentibus circumstantijs, sub quibus approbatum fuit: l. Pomponius, ff. de Negotijs gestis, Glossa cap. cum Vint. de Elect. verb. Admiserunt. Sequitur Barbosa ibi num. 3. Surdus consil. 351. num. 41. & est axioma in iure communi. Quare solus Princeps potest reprobare, quod semel approbavit, quod si expressè non reprobet, censetur semper approbatum. * Hactenus Hurtado. Itaque iuxta præfatum Doctorem, cum in Bulla Cruciatæ concedatur absolute, & absque limitatione celebrare, vel celebrari facere in oratorio designato, & approbato ab Ordinario: & semper, ut ipse putat, maneat approbatum, dum in eadem maneat decentia, semper licebit virtute Bullæ Cruciatæ in eo celebrare, licet persona, cui priuilegium oratorij concessum fuit, mortua fuerit, vel domicilium mutauerit, vel licentia, arbitrio Ordinarij duratura, pro eius nutu abrogata fuerit.

2 Hanc conclusionem, ratione à paritate desumpta, probat Hurtado, quia sicut te habet approbatio oratorij ab Ordinario, in ordine ad celebrandum, ita se habet approbatio Confessoris in ordine ad electionem pro absolute reservationum: eodem enim tenore verborum loquitur Bulla in utroque casu: *atqui semel approbatus ad audiendas confessiones, quamvis mutet locum domicilij, & Diocesis, manet semper eligibilis ab habente Bullam, &c. Consequenter ergo oratorium semel approbatum potest eligi à quacumque persona habente Bullam, quamvis ad ipsius petitionem non sit approbatum, ut in illo celebret, vel faciat celebrare: quia priuilegium celebrandi in oratorio approbato sequitur personam habentem Bullam. * Sic ille.

3 Ideò hanc sententiam amplectitur, etiam Mascareñas tom. 1. de Sacram. tract. 5. de Sacrific. Missæ, disp. 5. cap. 5. Vbi ex eisdem principijs illam suadere conatur: *Quod verò, inquit, possint saculares Clerici celebrare virtute Cruciatæ, patet. Quia supposita approbatione oratorij facta ab Ordinario,

concedit Pontifex in Cruciatæ facultate celebrandi in illo Missam, quin aliquam apponat limitationem, ut tradit Diana part. 4. tr. 4. resol. 76. Tullench in expositione Bullæ cruciatæ lib. 1. §. 3. dub. 4. num. 11. Et Manuel Rodriguez in Addit. ad Bullam Cruciatæ §. 5. n. 4. ergo cum Pontifex in Cruciatæ nullam apponat limitationem, sed solum requirat approbationem ab Ordinario factam, rectè sequitur, posse saculares Clericos in tali oratorio Missas celebrare. * Sic ille, supponens approbationem oratorij permanere, etiam si priuilegium in illo celebrandi, siue quia pro determinato tempore sit concessum, siue quia persona decesserit, finitum fuerit. Confirmatur: quia approbatio oratorij est quasi sententia de loci decentia ad celebrandum, sicut approbatio Confessoris est quasi sententia de eius sufficientia, & idoneitate ad confessiones audiendas, ut bene tradit Gardin. de Lugo tom. de Penit. disp. 2. num. 49. & sequentibus: atque adeò licet priuilegium Cruciatæ sufficit ad eligendum confessarium approbatum, licet aliunde nullam habeat licentiam, seu iurisdictionem ad audiendas confessiones: sic priuilegium Cruciatæ sufficit ad celebrandum in quocumque oratorio approbato ab Ordinario, licet nulla aliunde sit licentia celebrandi in illo, quia hæc conceditur habenti Bullam Cruciatæ, non minus quam illa, cum æquè, & eodem tenore verborum concedatur, ut dixit Hurtado supra. Et videtur: quia Sacerdos approbatus pro tempore determinato, potest etiam, eo transacto, eligi virtute Bullæ, ut docent Sebastianus de Aosta, & M. Petrus Fay, quos sequitur Diana 1. p. tract. 11. de Bulla, res. 1. 11. ergo & oratorium transacto tempore præfixo. Hæc consequentia, admisso antecedenti, rem concludit.

4 Hanc sententiam videntur confirmare fundamenta, quibus Doctores alij propagant, virtute Bullæ Cruciatæ posse celebrari in oratorijs priuatis, etiam in diebus exceptis, quibus Summus Pontifex concedens indultum oratorij, id prohibet, v. gr. in die Pentecostes, in Natiuitate Domini, Epiphania, Ascensione, &c. ut constat ex illorum verbis. Doctissimus M. Barnabas Gallego in explicat. Bullæ Cruciatæ, cap. 4. claus. 4. dub. 37. fol. 25. *Los señores Obispos no podrán licitamente prohibir à los Sacerdotes que tienen Bula, que no digan Missa en oratorios particulares la fiesta de Pentecostes, Natiuidad de nuestro Señor Iesu Christo, y otros q. suelen exceptuar los priuilegios, y Buletos: ni tampoco à las personas que tienen Bula, q. en tales fiestas no oyan Missas en los oratorios dichos, visitados, o señalados por el mismo Ordinario. Y si à los vnos, y à los otros se lo

pro

prohibieren, no tienen obligacion de obedecerles en conciencia, sino usar de lo que la Bula de la Cruzada les concede, lo qual como el Papa es quien lo concede, ninguno otro inferior a él puede prohibir, que no se use, y se goze de lo en ella contenido, &c. Esta duda la tratan muy pocos Autores antiguos en propios terminos; y si se pondera bien las palabras de la Bula, deben tener nuestra resolucion todos los Doctores, &c. Fr. Munuel Rodriguez toco esta resolucion en las Adiciones a la Bula, §. 5. &c. Tiene tambien nuestra resolucion en terminos propios Trullench de Bulla, lib. 1. §. 3. dub. 4. Luis de la Cruz de Bulla, disp. 1. cap. 5. dub. 1. Bardi de Bulla, tr. 2. cap. 6. sect. 2. Diana p. 4. tr. 4. resol. 76. Quintana Dueñas tom. 1. tr. 7. Singular. 33. * Hætenus M. Gallego.

5 Eadem ferè inuenies apud Egidium Trullench, ubi supra num. 1. & 2. ibi: * Vigore indulti (nimirum concedentis oratorium) solum licet cum limitationibus, & conditionibus ibi contentis in oratorio celebrare, at supposita oratorij approbatione, & concessione, videtur concedere Pontifex per Bullam Cruciatam, ut possit in eo celebrari absque limitationibus supra dictis (id est, quocumque die anni, nullo excepto, ut cum Rodriguez, & Ludouico de la Cruz tenet ibidem, & constat ex ipsa Bulla Latina) eo quod talis licentia absolute, & sine temporis, & personarum differentia, in Bulla concedatur. Sic etiam Parochus, ex vi suæ approbationis, solum possit suas oues absoluerè, at supposita approbatione, si ab habente Bullam eligatur, potest alienas, non vigore suæ approbationis, (id est, iurisdictionis) sed quia supposita approbatione, Papa ei per Bullam iurisdictionem conferit; sic in hoc casu, etiam nunc in oratorio approbato solum possit strictè, & limitatè celebrari, & audiri Missa virtute approbationis (id est, indulti Pontificis oratorium concedentis) at supposita ea approbatione, per Bullam Papa de oratorio confert absolute licentiam celebrandi, & audiendi Missam. *

6 Egidij mutuatis verbis, Idem tradit Diana p. 4. tract. 4. resol. 76. sic concludens: * Igitur, ut dictum est, licet in oratorijs priuatis approbatis ab Ordinario non possit celebrari, nisi cum limitationibus appositis à Pontifice in eorum licentijs, tamen supposita dicta approbatione, vigore dictæ licentiæ, postea per Bullam Cruciatam, absolute in illis quis celebrare potest, & Missam audire, quod est valdè norandum à confessorijs. * Sic ibi: Quæ iterum reperit p. 9. tr. 1. de Orator. resol. 5. Vbi refert, & sequitur P. Bardi ex eodem principio inferentem ex vi Bullæ, non solum vnã, sed plures Missas à pluribus Sacerdotibus eadè die in oratorio priuato celebrari

posse. Quia licet Breue Apostolicum, concedens oratorium, limitet ad vnã dumtaxat Missam, qualibet die (ex non exceptis) celebrandam, tamen hoc non tollit, quin per aliud priuilegium, quale est priuilegium Bullæ Cruciatæ, in quo non reperitur talis restrictio, possint plures eadem die Missæ celebrari. * Cui quoad vtramque partem assentitur Quintana-Dueñas, ubi supra, citatus à M. Gallego, dicens: * Licet ex virtute indulti à Papa, vel Nuntio obtenti in priuato Oratorio vnica solum Missa quotidie dici queat, & nec vnica diebus exceptis Paschalis Resurrectionis, &c. nec à Regulari, sine sui Prælati licentia, omnia hæc ex Cruciatâ licent, eo ipso, quod supponatur oratorij priuilegium à Papa, vel eius Nuntio concessum, & ab Ordinario approbatum: hoc enim non prohibetur in Cruciatâ, &c. Sic Rodriguez, Henriquez, & Trullench. * Quibus non citatis adhæret Dicastillo tom. de Sacram. tract. 5. de Sacrif. Missæ, disp. 5. dub. 4. nu. 59. ubi ait: * Qui habet priuilegium à Papa, ut contingit in Bulla Cruciatâ, etiam in diebus, qui excipi solent in concessionibus oratoriorum, ut sunt dies Paschæ, Pentecostes, &c. licebit celebrare, & audire sacrum. * Sic ille, & est ferè communis sententia Doctorum.

7 Ex quibus sic pro Hurtado, & Mascareñas instauratur argumentum. In concessione oratorij ad celebrandum, non minus excluduntur dies ibi expressi, quàm tempus subsequens mortem personæ, cui facta est concessio: sed quia in Bulla Cruciatâ conceditur facultas celebrandi in oratorio approbato ab Ordinario, licitum est in illo celebrare, etiam in diebus expressè exceptis: ergo licitum etiam erit in tempore subsequenti mortem personæ, cui concessum est.

8 Hæc sunt fundamenta, quibus Doctores citati nituntur, & quibus alij etiam doctissimi à me consulti hanc sententiam probabilem putarunt. Ex quibus inferri videtur, absque noua Ordinarij approbatione, licitum esse virtute Bullæ Cruciatæ, in loco pro oratorio semel approbato celebrare, etiam si ornatus, sub quo antea fuerat approbatus, defecerit: dummodo, qui de nouo inducitur, & pro alio subrogatur, fuerit alibi ab Ordinario decens iudicatus ad celebrandum. Nam cum locus, & altare ad vsus prophanos non transferint, semper manent cum eadem approbatione, & designatione ad diuinum cultum: reliqua verò paramenta, & ornatus de nouo subrogata, cum alteri oratorio ad ornatum inseruierint, & ut decencia approbata fuerint, sufficientem approbationem retinent. Sic tenet expressè Quintana-Dueñas tom. 1. tract. 7. singul. 32. num. 4. & viri alij ex primis huius sæculi, quos consului. Et non impro-

improbat Diana part. 9. tract. 1. de Oratorijs, resol. 12.

§. II.

Vera sententia.

9 **C**ontrariam nihilominus sententiam communem inter Doctores propugno, quam ad eam certam omnes iudicant, ut in disputationem adducere neglexerint. Probatum primò ex cõmuni fidelium praxi, qui finito tempore concessionis, seu mortua persona, cui licentia oratorij facta fuit, aut nouam requirunt, aut oratorij locum ad prophanos vsus destinant, & eo in posterum ad celebrandum uti non audent.

10 Secundò probatur à priori, quia ut fatetur Hurtado supra, Princeps potest reprobare, quod semel approbavit, ut conitatur ex l. sed, & reprobar. ff. de munerib. & honorib. Sed Pontifex reprobat oratorium finito tempore concessionis, quia solum approbat pro vita personæ, cui indultum concedit, ergo hoc tempore transacto, nequit virtute Cruciatæ in illo celebrari. Cõfirmatur, quia Bulla requirit, quod oratorium maneat deputatum, & designatum ad cultum diuinum; atqui Pontifex, & ex eius mandato Ordinarius, solum deputat, & designat pro tempore indulti, ergo eo elapso, nequit virtute Bullæ in eo celebrari.

11 Tertiò probatur, paritate desumpta ab approbatione confessorij, cui præcipuè innititur contraria sententia. Nam approbatus ad confessiones cum limitatione ad tempus, non potest, eo transacto, confessiones excipere, ex defectu approbationis, ut docet communis sententia, quam tenent Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 28. sect. 7. n. 19. Vazquez ibidem q. 93. art. 3. dub. 5. nu. 4. Nauarrus in Sum. cap. 4. num. 10. & 11. & Diana 3. p. tr. 2. de Dubijs Regul. Resol. 25. Vnde fit approbatum ad confessiones pro vno anno, eo elapso, non posse eligi virtute Cruciatæ, ut bene docent M. Ledesma, M. Nuño, Henriquez, Ioannes Gutierrez, Ludouicus de la Cruz, & alij, quos citatos sequitur M. Barnabas Gallego in Bulla, cap. 9. claus. 9. dub. 91. fol. 76. eo quod Bulla solum concedit facultatem eligendi approbatum. Ergo cum Pontifex solum concedat facultatem approbandi oratorium pro tempore limitato, eo transacto, virtute Cruciatæ in eo celebrari nequit. Consequentia est legitima. Quod autem ita approbetur, euidentissimum mihi est, quia Pontifex non magis extendit approbationem, quàm licentiam celebrandi, ut ex eius tenore constat, nec aliam esse eius voluntatem, potest verosimiliter præsumi: alias quodlibet P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

oratorium semel ex causa nobilitatis, & infirmitatis concessum, perpetuitatem quandam ratione Bullæ Cruciatæ fortiretur, quo ignobiles, & vilissimi quicquæ pro libito, nulla requisita licentia, uti liberè possent, & breui tempore, vilius etiam personarum domus in Ecclesias conuerterentur, non ieiunia Christianæ Religionis, & diuini cultus iactura. Quod iuxta Pontificis mentem esse, nunquam mihi suadere poterò. Insuper suaderi potest ex dictis quæst. 1. num. 15. nempe quod in Bulla Cruciatæ solum conceditur facultas celebrandi in oratorijs; in quibus alias, ex vi alterius indulti, permittitur celebrare: ergo dum aliud non subsistat, vicius permittatur, nequaquam licebit virtute Cruciatæ in eo celebrare.

12 Ex his ad fundamenta contrariæ sententiæ respondeo. Ad primum salto niti principio, quia elapso tempore in indulto Pontificis expresso, non manet approbatum oratorium, atque ad eam virtute Bullæ solum est elegibile ad celebrandum intra tempus præfixum.

13 Ad secundum concedo approbationem oratorij in ordine ad celebrandum eodem modo se habere, ac approbationem confessorij in ordine ad confessiones. Inde verò nil pro adversarijs inferitur, quia vtraque potest esse pro tempore limitata, & talis de facto est, quæ in indulto oratorij conceditur.

14 Ad tertium, de facultate celebrandi virtute Bullæ in oratorio, in diebus in indulto exceptis, respondeo, pro his non limitati approbationem, alias nouam postea accedere, necessarium esse; sed solum licentiam celebrandi in tali oratorio approbato; ac proinde, diebus etiam in indulto exceptis, licitum esse virtute Cruciatæ celebrare, vel celebrari facere; nam cum approbatum maneat pro tempore præfixo, nempe ad vitam eius, cui concessum est, toto eo manet elegibile virtute Bullæ: sicut confessorius ad annum approbatus, & habens licentiã limitatam confessiones audiendi, & absolvendi ab omnibus peccatis (exceptis reseruat) est etiã quoad hæc virtute Cruciatæ, toto eo eligibilis, quia toto eo durat approbatio. Facultas autem omnibus diebus celebrandi, conceditur in Bulla Cruciatæ, ut constat ex illa clausula: * Puedã aun en tiempo de entredicho Apostolico, ò Ordinario, òr Missa en las Iglesias, Monasterios, ò oratorio particular, señalado, y visitado por el Ordinario, ò dezir Missa, ò hazerla celebrar à otros en su presencia, y de sus familiares, y parientes. * Verba enim illa Bullæ Cruciatæ: * Puedã aun en tiempo de entredicho, * hunc sensum habent: concedimus, ut in tempore prohibito, etiam ratione indulti

Apostolici, possint in oratorio approbato celebrare, vel celebrari habere: atque adeo absque limitatione vlla, omnibus anni diebus: sicut & verba illa de electione confessorij approbati. *El qual los pueda absolver de qualquier pecados, aunque sean de los reservados à la Sede Apostolica, hunc sensum reddunt; qui possit absolvere à reservatis cuiusque superiori, imò & à reservatis Pontifici, quia vim hanc continet particula *etiam*, in vtraque clausula posita: *Etiam tempore interdictionis sedis Apostolicæ reservatis*. Vt cum Manuel Rodriguez, docet M. Gallego in *Bulla, cap. 4. claus. 4. dub. 37.* dicens: *Si se pòderan bien las palabras de la concessión de la Bula, deben tener nuestra resolución todos los Doctores. *Sic ille, & merito, quia vt pluribus citatis, ait Barbosa. *Implicatiua est hæc dictio *etiam*, & exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabile. *Sic ille, & omnes. Ergo ex eo quod virtute Bullæ liceat celebrare in oratorio, etiam diebus in indulto exceptis, non deducitur, elapso tempore concessionis, similiter licere.

15 Ex quibus concluditur, priuilegium oratorij omnino spirare cum persona, cui fuit concessum, & per reuocationem licentiæ ab Ordinario, quando eius arbitrio duratura fuit concessa: & idè nec virtute Bullæ posse in eo vterius celebrari, sed nouam concessionem desiderari. Adnota re verò non omittam, perdoctum M. Barnabam Gallego vbi supra fol. 24. supponere expressam contineri in Bulla Cruciatæ exceptionem celebrandi in die Resurrectionis in oratorio; sed apertam æquiuocationem patitur, quia Bulla solum excipit hunc diem ad recipiendam Eucharistiam, ad implendum præceptum annuæ communionis: si verò antea præcepto quis satisfecerit, vel proponat postea satisfacere, nulli prohibetur ibi celebrare, si Sacerdos, vel celebrari facere virtute Bullæ, si laicus sit. Et ita docent communiter Doctores.

16 Denique est adnotandum, non esse audiendum Pellizarium in *Man. Regul. tom. 2. tr. 8. cap. 2. sect. 2. n. 153.* asserentem, concessionem oratorij transire quandoque ad hæredes personæ, cui concessum est: *Si concessio, inquit, fiat his verbis: *Ac de ipsius Ordinarij licentia eius arbitrio duratura, &c.* puto, talem concessionem durare, vsque dum legitime reuocetur. Nec obstat, quod concessio ista est personalis, atque adeo debet cessare per mortem eius, cui facta est, &c. Nam bene hoc limitatur à Palao *tr. 3. disp. 4. punct. 2. §. 1. num. 4.* nisi in priuilegij concessione addantur verba, quæ perpetuitatem, ac transmissionem priuilegij ad posteros denotent, &c. Quæ limitatio videtur procedere in casu no-

stro, stante quod concessio oratorij sit ad arbitrium Ordinarij; quod potest durare post mortem illius, cui fit concessio, eoque durante durat concessio, ac proinde centeri debet, transmitti ad alios. *Hæc ille.

17 Verum leui motus fundamentum, nam cum pro vita personæ, cui fit concessio, possit limitationem admittere, ita vt si Ordinario videatur, cesset oratorium, etiam durante vita talis personæ, non est cur clausula extensionem facultatis, & non potius limitationem continere dicatur. Nec credibile est, Pontifices, qui oratoria minuere, & licentias concedendi Nuntijs Apostolicis, & Episcopis reuocarunt, intendisse, illis concedere facultatem perpetuandi oratoria semel concessa, & concessionem, quam temporalem oratores petunt, Pontifices voluisse reddere perpetuam, si Ordinarius non reuocet. Indè enim fieret, cum in forma consueta indultorum omnium, clausula illa veniat inserta, & oratoria semel approbata nunquam ab Ordinario reprobentur, omnia fore perpetua; quod incredibile prorsus est, & mihi improbabile.

18 Ex dictis reiicienda etiam venit opinio M. Sori in *4. distinct. 13. q. 2. art. 3.* asserentis, si absit contemptus, & scandalum, non esse mortale, etiam absque necessitate, dicere Missas extra Ecclesiam. Sic tradit supra §. *Circa hoc*, vbi inquirens: *Vtrum celebrare in locis non consecratis, & benedictis, nempe extra Ecclesiam, sine Papæ, vel Episcopi facultate, sit peccatum mortale? *Sic satisfacit. *Ad hoc respondetur primum. Quod de licentia Episcopi, etiam citra necessitatem, licitum est: Item ex necessitate, etiam sine licentia Episcopi, & ita tenet Sylvester, *verb. Missa 1. §. 5.* tamen si licentia haberi potest, concedet, vt petatur. Quinimo non opus est magna necessitas, vt peccatum mortale excusetur, &c. Imò verò (attende lector) vbi nullus sit contentus, vel scandalum, vix arbitror, posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra Ecclesiam. *Sic ille. Cuius sententiam absurdam putat Suarez *tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 3.* & refellunt communiter Doctores. Nauarr. *cap. 25. nu. 32.* & alij, quos citatos sequitur Diana *2. part. tr. 14. res. 38.* & Leander *tom. 2. tr. 8. disp. 7. q. 15* militat enim contra præceptum Ecclesiasticum obligans sub mortali, vt Missa non celebretur extra Ecclesiam, vel oratorium ad diuinum cultum designatum, & ab Ordinario designatum. Quod capit. *Nullus* præcipitur sub comminatione depositionis: quæ grauem obligationem inducit, vt cū alijs ait Sánchez in *summ. lib. 6. cap. 4. num. 55. & 56.* Quos sequitur Doctor Garfi *cent. 3. cap. 57. & cap. sicut, de consec. dist. 1. vrgentissima necessitas exi-*

exigitur; dicitur enim non licere extra Ecclesiam celebrare, nisi summa coegerit necessitas. Cum autem materia grauissima sit, non est vnde violatio præcepti à mortali excusari queat. Aliàs quilibet absque villo priuilegio, posset absque lathali in sua priuata domo celebrare, vel celebrari facere: quod falsissimum, & valde absurdum est. Imò cum Sorus asserat, ex necessitate hoc licitum esse, nec venialiter peccaret, qui celebrari faceret, si propter infirmitatem domo exire non posset, quia ad excusandum à veniali maior necessitas non videtur necessaria. Quod si semel concedatur, aut frustra, aut ad tollendos tantum scrupulos, oratorij indultum obtineretur, cum Pontifex pro hoc tantum casu, vt in plurimum illud concedat.

QUESTIO III.

Vtrum Regulares possint, in oratorio non approbato ab Ordinario, vel in altari portatili, in domibus priuatis secularium, virtute suorum priuilegiorum celebrare?

1 Notissimum est priuilegium Regularium ab Honorio III. indultum, quod habetur *cap. in his, de Priuilegijs.* Vbi sic eis conceditur: *Cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgentum, vt vbi cumque fuerint, sine Parochialis iuris præiudicio (nimirum quoad exactiorem decimarum, & primitiarum) cum altari valeant viatico celebrare. *Idem priuilegium concessit Paulus III. Societati Iesu, anno 1549. in Bulla, quæ incipit: *Licet debitum Pastoralis officij*, ibi: *Liceatque Præpositis, & de eorum facultate, vniuersis fratribus, & socijs Societatis huiusmodi, in præbyteratus ordine constitutis, in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit, habere oratoria, & in eis, ac quocumque alio honesto, & congruenti loco, in altari portatili celebrare. *His positus.

2 Disputant Doctores, an præfatis priuilegijs derogatum sit per Tridentinum, *sess. 22. de reformat.* Multi absolute affirmant; plures tamen probabilius negant, asserentes, vim suam modo retinere, dummodo Episcopi celebrare non prohibeant, quibus libens assentior: Quia ex Tridentino nil aliud contra illa deducitur, vt ex dicendis constabit.

3 Hanc sententiam tradit M. Perrus de Ledesma in *Sum. 1. part. de Eucharist. cap. 20. diff. 4. post 2. conclus. vbi sic ait: *En esta dificultad se ha de suponer, q̄ ay priuilegio para los Religiosos Predicadores, y para los de la Orden de San Francisco, (quibus alij Ordines per communicationem prefruantur) P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.*

que puedan dezir Missa fuera de la Iglesia en lugar honesto, y decente. Este priuilegio refiere la Suma Angelica, y se haze mencion del en el derecho. Esto supuesto como cosa cierta, digo, que antes que el Obispo mande à los tales Religiosos, que no celebren fuera de la Iglesia, no pierden el tal priuilegio, sino q̄ pueden muy bien vsar del; porque el Concilio Tridentino tã solamente manda à los Obispos, que no permitã, &c. Luego aates que lo prohiba el Obispo, pueden muy bien dezir Missa fuera de la Iglesia. *

4 Cum Ledesma sentit M. Ludouicus Lopez *2. p. instruct. cap. 79. §. Caterum accessorium.* Vbi sic scribit. *Nihilominus tamen dicendum videtur, quod licet decretum Tridentini prædicto priuilegio videatur derogare; tamen hoc est certum, quod antequam hoc Episcopus prædictis Religiosis prohibeat, mandans, aut statuens, ne celebrent extra Ecclesiam, non amittunt hoc priuilegium, quia Concilium non annullat, antequam mandet Episcopus. *Hæc M. Lopez.

5 Pro eadem militat M. Ioannes de la Cruz in *Epit. lib. 2. de Priuileg. circa Euchar. cap. 5. dub. 7. conclus. 4.* vbi ait: *Religiosi vbi que, etiam in priuatis domibus secularium, possunt Missas celebrare. Ita concessit Minoribus Sixtus Quartus, &c. Si obijcias decretum Tridentini ad hoc dico, quod Concilium aliquo modo reuocat ista priuilegia. Licet enim Religiosi antequam ab Episcopo moneantur, possint vt prædictis priuilegijs, non tamen post monitionem, quia in Concilio sic dicitur: *Non patientur Episcopi, quod Sacerdotes, etiam Regulares, in domibus priuatis, & omnino extra Ecclesiam, vel oratoria, &c. celebrent.* Ergo dum Episcopi illud non vetant, poterunt Religiosi ibi celebrare: secus ramè erit post prohibitionem. *Sic M. Cruz.

6 Quibus adde Manuel Rodriguez *tom. 1. Quæst. Regul. q. 43. art. 3. & 5.* Portell. *de Dubijs Regul. tom. 1. verb. Altare, n. 1.* Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 8. diff. 33. n. 7.* Ludouic. de S. Iuan de Sacram. *Euchar. q. 12. art. 3. dub. 2. apend. 1.* Cardinal. de Lugo de *Eucharist. disp. 20. sect. 2. num. 51.* vbi addit: *Et ita senserunt Patres Dominicani doctissimi Salmanticæ consulti, & Pat. Ioannes de Salas, & alij Recentiores. *Ita etiam tradit Diana *part. 6. tract. 8. resol. 39.* & plures apud illum. Quibus consentit Dicastillo de *Sacrament. tract. 5. de Sacrif. Missæ, disp. 4. dub. 5. numer. 104.* dicens: *Tridentinum non tollit priuilegium, sed facultatem dat Episcopis prohibendi Regularibus, ne celebrent extra Ecclesiam. *

7 Et post omnes, id magis explicans Thomas Hurtado *tom. 2. tract. 12. cap. 1. n. 2221. & 2225.* vbi sic: *Duplex est priuilegiorum

genus: primum, quo cōceditur Regularibus, vt etiam Cameris secularium, in altari portatili in loco decenti, & honesto, possint celebrare. Quæ priuilegia confirmauit Honorius III. cap. in his, de priuilegijs. Et concessit iterum Paulus III. Patribus Societatis, anno 1549. Et hæc mihi videtur certius non esse derogata, sed eis non posse vti Regulares; si Episcopi contradicant. Quare sicut antea inconsulto Episcopo id poterant, ita hodie ignorante Episcopo, seculo scandalo. Ita Portel. Ledesma. Ioannes de la Cruz, Marchinus, Rodríguez, Villalobos. * Hæc Hurtado: cuius sententia, tam à ratione, quam ab auctoritate valde probabilis est.

8 Addunt alij, etiam prohibente Episcopo, posse Regulares modò, in altari portatili, vbique celebrare; eo quod à Pio V. reuocatum fuerit præfatum Tridētini decretum. Sic refert, non reprobans M. Ludouicus Lopez vbi supra, dicens: * Aliquibus peritis visum est, quod si post Bullam Pij V. de noua concessione priuilegiorum, id statuunt Episcopi, non ligant Mendicantes, quia ablata est eis potestas ligandi Mendicantes, non obstante Concilio Tridentino. Sed quia Gregorius XIII. Regulares omnes, etiam Mendicantes, dispositioni sacri Concilij Tridentini reducit; propterea, quod Episcopi modo, vt delegati Papæ, non possint statuere, quod Regulares non celebrent extra Ecclesiam, non est certum, nisi de nouo id priuilegium, non obstante hac sessione Concilij Tridentini fuerit concessum, de quo mihi non constat. * Hæc M. Lopez, qui satis innuit, contrarium esse probabile, dum contentus est dicere, hoc non esse certum.

9 Quod à fortiori sustinere debent, qui asserunt, præfatum Gregorij XIII. Bullam non fuisse promulgatam, neque intimatam. Nauartus in Manual. cap. 27. Manuel Rodriguez in Adit. ad Sum. tom. 4. cap. 105. & alij apud Henriquez lib. 7. de Indulgent. cap. 24. num. 8. in fine. Quapropter Mag. Antonius de Hinojosa ex doctissimo Prædicatorum Ordine in direct. decision. Regul. verb. Cōfirm. à fol. 121. pluribus suadere contendit, Regularium priuilegia eandem modò viti habere, ac ante Tridentinum: verba eius sunt. * Idem Pius V. motu proprio, anno 1570. die 18. Ianuarij, de nouo concessit Ordini Prædicatorū omnia priuilegia à suis prædecessoribus indulta, & voluit, illa pro expressis haberi, non obstantibus alijs quibuscumque Apostolicis, necnon Provincialibus, vel Generalibus constitutionibus, &c. Ex quibus constat, nos reductos ad pristinum statum, quo ante Conciliū Tridentinum priuilegijs nostris in amplissima concessione potiebamur. Quia de nouo conceduntur, non obstantibus constitutioni-

bis generalibus, vel specialibus Apostolicis. * Hæc Hinojosa. Cui facit Hieronymus Garcia in Summ. tract. 3. diff. 8. dub. 2. p. 3. num. 32. in fine; vbi ait: * Además de que ay vn famoso privilegio de Pio IV. à los Canonicos Sancti Saluatoris Lateranensis, que lo referen Peyrino, Peregrino, y Diana, el qual deroga al Concilio. *

10 Propter hæc forsitan M. Serra in 3. par. quest. 83. art. 3. asserit prædictum priuilegium celebrandi extra Ecclesiam in Cameris secularium, vel in alio loco decenti, concessum esse aliquibus Religionibus post Tridentinum, quo proinde reliquæ per communicationem frui poterunt. Quod an verum sit? alijs iudicandum reliquo. Ego enim, dum tale priuilegium non ostendatur, suffragium non feram, quia apud nullam Religionem est in vtu, nec facile credam vllam Regularem autum fuisse, contradicente Episcopo, illo vti.

11 Quod verò possint Regulares in grangijs suis, & in cellis particularibus, in altari portatili, celebrare, etiam si Episcopus contradicat, minus difficile est. Et probabile putat Lezana tom. 3. Quest. Regul. verb. Altare, num. 14. & ante illum M. Ioannes de la Cruz, vbi supra ub. 2. capit. 5. dub. 7. conclus. 2. Vbi ad locum Concilij respondet: * Dico, quod ibi tantum interdicitur, quod in domibus priuatis non erigantur oratoria, &c. Secus in grangijs Monasteriorum, vt patet ex contextu; &c. Oratoria enim, & altaria portatilia in grangijs, & infirmarijs Religiosorum ab istis erecta, non censentur esse omnino extra Ecclesiam; quia secundum Doctores communiter, nomine Ecclesie, Monasteria intelliguntur: Sic ille, & idem sentiunt Peyrinus, & Rodriguez apud Lezanam supra. Qui non solum de infirmarijs, sed de cellis etiam Religiosorum idem affirmat, dum morbo grauati non possint inde exire, vt sacrum audiant. Eo quod eiusmodi loca non sunt priuata, & profana domus, sed decencia, & honesta. Quibus adde perdoctū Thom. Hurtado tom. 2. resol. Moral. tract. 12. capit. 1. num. 1222. fol. 480 vbi asserit, concessum fuisse à Gregorio XIII. & ab Alexandr. VI. in Bullis editis, vt regulares possint in proprijs Grangijs, & domibus ruralibus, & in Monasterijs, in cubiculis particularibus infirmorum, erigere oratoria, vt etiam, è lecto possint audire sacra, & comunicare. * Quod inquit, certissimum est, non esse derogatum per Tridentinum. * Pro quo adducit Compend. Minorum, & Societatis, Rodríguez, Villalobos, Marchinum, Ludonicum de S. Iuan, & alios.

12 Addit Pasqualigus, Regulares virtute huius priuilegij à Gregor. XIII. post Tridentinum

tinum concessi, posse (Episcopo etiam contradicente, si infirmi sint, extra Ecclesiam celebrari facere in domibus secularium in suis cubiculis. Sic tradit decision. 177. Et quamvis Hieronymus Garcia, & alij existiment, hoc priuilegium non esse in vtu, id parum refert, quia huiusmodi priuilegia per non vsum non deperdi; est doctissimorum sententia, quos citauit opusc. pro Iesuitis, tract. de Ieiun. prop. 7. num. 8. & 9. Præterquam quod, vt ait M. Ioann. de la Cruz in Epitom. lib. 2. cap. 5. dub. 2. conclus. 2. * Priuilegia etiam per non vsum reuocata, iam sunt per Paulum V. reuocata. * Ergo virtute prædicti priuilegij de nouo concessi post Tridentinum, poterunt Regulares infirmi extra claustra in domibus secularium facere celebrari, nec Episcopi poterunt id prohibere, et si prohibeant, non ligant.

13 Ad hæc facit priuilegium aliud Pij IV. qui post Concilium Tridentinum die 18. Maij, anno 1565. concessit Canonicis Regularibus Sancti Saluatoris Lateranensis, vt possint erigere altaria in locis, seu cellis, vbi infirmi decumbunt, vt è lecto Missam audire possint. Quo regulares alij per communicationem priuilegiorum gaudent. Huius priuilegij tenorem vide apud P. Henao in tom. de scientia media, fol. 445. & apud Pasqualigum quest. 471. de Sacram. nouæ legis, num. 7. Propterea.

14 Hæc sententia probabilis est, & ad praxim sine scrupulo reduci potest. Addo Gre-

gorium XIII. in Bulla, quæ incipit: Dilecte fili, anno 1579. die 1. Octobris concessisse etiam vsum altaris portatilis ad Missiones Patrum Societatis, cuius supra meminimus, & est tenoris sequentis: * Vsum altaris viatici Societati vestra à Paulo III. concessum, acindè à Concilio Tridentino vniuersè sublatum, restituiamus, vt inter Missiones, quæ à superioribus fiunt, præbyteri vestri, seruata al à forma prædictæ concessionis, Missæ sacrificium licite valeant celebrare super huiusmodi altare, vbique gētium, etiam in castris militum, modo loca, et si communia, & profana, tuta, & honesta sint, & Generalis, aut per eum Provinciales Præpositi eo vtiendum fore, iudicauerint. * Sic ibi.

15 Ex dictis constat, Patrem Mascareñas tom. 1. de Sacram. tract. 5. de Sacrific. Missæ, disp. 5. cap. 5. (à nescio quodam fugillatum) parum indulsisse Regularibus, dum asseruit, virtute suorum priuilegiorum posse celebrare in oratorio erecto ex licentia Pontificis, cum approbatione Ordinarij, etiam clauso tempore præfixo, (quod virtute Cruciatæ fieri posse docent plures citati quæstione præcedenti) cum illis concedere potuisset, tot Doctorum patrociniis munitus: posse absque noua licentia, & absque vlla Ordinarij approbatione erigere altare, & non contradicente Episcopo, in eo celebrare, & secundum plures, quandoque, vt vidimus, etiam si contradiceret. Recole superioribus dicta.

TRACTATUS TERTIVS.

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

DISPUTATIO PRIMA.

DE INTEGRITATE CONFSSIONIS.

QVÆSTIO PRIMA.

In quo consistat confessionis integritas, & quæ causæ ab illa excusent?

1 **S**uppono ex Tridentino sess. 14. cap. 5. & Canon. 7. quemlibet teneri iure Diuino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quæ post diligentem sui discussionem memoriæ occurrant. Qui verò, ait conciliū, secus faciunt, & scienter aliqua reticent, nil Diuinae bonitati per sacerdotem remittendum. P. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

proponunt Ex quibus omnes Theologi tanquam dogma fidei defendunt illicitam, & sacrilegam esse confessionem, in qua poenitens, absque legitima causa, scienter tacet in confessione peccatorum aliquod mortale. Etiam si purè interna sint, ad hæc exprimenda, ex præcepto diuino, tempore ab Ecclesia determinato, omnes tenentur; & omnino exterminanda contraria sententia. Quam olim tenuit M. Dominicus Baltanàs in Margaritæ Confessorum, fol. 44. edit. Complut. anno 1554. Quam plusquam temerariam esse, dixit Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 36. sect. 2. ubi. 2. Et non nisi-

missimè Thomas Hurtado *tom. 1. de Residenza Sacra, resol. 8. fol. 345.* Verùm cum aliq̄z sint iustæ causæ excusantes ab integritate confessionis, ad maiorem huius materiæ claritatem, duplicem integritatem in Sacramento confessionis, ex communi sententia, distinguere possumus, vnam formalem, alteram materialem: Materialis est illa, in qua absolutè, & simpliciter omnia læthalia, quæ ab vltima confessione commisit, vel in ea oblita, quis confitetur, formalis verò integritas in eo stat, quod cōfiteatur omnia mortalia, quæ hic, & nunc in hac cōfessione manifestare tenetur; cui non obstat relinquere aliqua per oblivionem, aut quæ ab aliquam iustam causam tacere potest. Tenemur igitur ex præcepto Divino, confessionem formaliter integram efficere, non verò materialiter, existente legitima causa excusationis, vt docent omnes Theologi.

2 Iam quæ sint iustæ causæ ab integritate confessionis excusantes, passim apud Doctores reperies; & ex dicendis in hac, & sequentibus disputationibus clarè percipies: Nunc verò breuiter dico ex communi Theologorum sententia plures esse; quarum alia ex parte confessoris, alia ex parte pœnitentis, alia ex parte proximorum delumendæ sunt. Quoties enim singulis eorum diuissim, vel omnibus simul, aliquod damnum graue, siue temporale, siue spirituale timetur, & pœnitens nullum habet confessarium, cui integrè, & sine periculo talis damni confiteatur, tacere poterit peccatum, in quo tale periculum timetur, cum proposito tamen confitendi cessante causa. Ratio omnium est, quia præceptum diuinum de integritate confessionis, non obligat cum grauissimo nocumento proprio, vel alieno. Tum quia hoc præceptum sic ab vniuersa Ecclesia fuit semper intellectum; tum quia præceptum diuinum naturale charitatis fortius, & antiquius est: Ergo si vnum cum alio concurrat, & vtrumque seruari nequeat, seruandum est præceptum charitatis, ni alia detur rationabilis causa ab obligatione charitatis excusans, vt agentes de circumstantia manifestatiua complicitis est professio examinabimus.

3 Ex his inferitur primo; foeminam probabiliter timentem à confessario sollicitandam in confessione, aut extra illam, occasione confessionis, aut ab illo infamandam, aut futuram confessario grauem occasionem peccandi, si hoc, vel illud peccatum confiteatur, posse tacere in confessione tale peccatum cum proposito alteri confitendi, cum oportunitatem confessoris habuerit. Ita Pater Suarez de Pœnitent. *disp. 23. sect. 2. num. 1.* Toletus *lib. 3. Summ. cap. 3. num. 4.* Et Henriquez *lib. 2. de Pœnitent. cap. 12. num. 5.* Sc-

cūdo excusatur ab integritate materiali cōfessarius, qui alteri Sacerdoti confitetur, & probabiliter iudicat, si ei declaret certū aliquod peccatum, aut circumstantiam, quam per confessionem sciuit, statim venturum in notitiam peccatoris, quem in confessione audiuerat. Ratio est, quia maior est obligatio sigilli, quam integritatis confessionis. Ita P. Suarez *disp. 54. sect. 2. num. 14.* Henriquez *lib. 2. de Pœnitent. cap. 12. num. 7.* & alij apud ipsos.

4 Tertio excusat impotentia physica pœnitentis, vt si, incepta confessione, vocem, aut sensum amittit. Sic Henriquez *lib. 2. de Pœnitent. cap. 12. Victoria in relect. de Pœnit. §. 151.* & plures alij. Quarto excusat necessitas aliqua vrgens, vt in procella, vel prælio, vel tēpore pestis; tunc enim sufficeret, quod multos alta voce vnum peccatum, quod maluerint, confitentes simul absoluat Sacerdos, dicens: *Ego vos absolvo à peccatis vestris.* Ita Medin. Angel. Henriquez. Coninch, & alij, quos refert, & sequitur Diana *2. part. tract. 2. Miscellan. resol. 43.* & sequuntur Vazquez, Villalobos, Lugo, & alij, quibus subscribit Leander *hic disp. 5. q. 34.*

5 Quinto excusat ab integritate materiali probabilis timor, quod infirmus, sine absolutione discedet. Tūc enim audito vno peccato debet confessarius absolvere, & sic postea de cæteris, quātum infirmitas permiserit, vt bene P. Henriquez cum alijs *supra.* Sexto excusatur ab integritate confessionis, quæ occurrente necessitate communicandi, quā non potest omittere absque nota, & scandalo, habet confessionem adeo prolixam, vt perfici non possit, & aliunde de sua contritione prudenter dubitat: quapropter non audet, sola contritione præmissa, communicare. Ita P. Granad. *in 3. part. controu. 7. disp. 5. sect. 3. num. 20.* Prædictæ causæ, & alia similes cuiusvis facile obuia ab integritate materiali cōfessiones excusant. Omnes enim minutim recensere, nimis molestum foret.

6 Non tamen omitam adnotare singularem opinionem M. Ioānis Viguerij *in summ. cap. 16. §. 4. vers. 17.* asserentis habentem plura læthalia, si causam habeat tacendi aliquod in confessione, posse vrgente necessitate, communicare contritum, nullius confessione præmissa. Verum contrarium est certū apud Theologos, quia nil est, quod ab aliorū confessione excuset. Ideoque hanc opinionem prorsus falsam censeo.

7 Ex dictis infero, omninò reiiciendum M. Soto *in 4. dist. 18. art. 5. §. Occurrit.* asserentem præceptum de integritate materiali cōfessionis strictius obligare, quam præceptū de sigillo, atque adeo Sacerdotem, nō solum posse; sed teneri violare confessionis sigillū, quā-

quādo necessariū fuerit, ne integritati materiali confessionis deficiat. Verba eius sunt. *Occurrit hic dubium nullatenus dissimulandum. Vtrum vnam confessionem liceat reuelare in alia? Exempli gratia, Sacerdos accedit ad sororem ignorantia vincibili, & probabili, ignorans esse sororem, & postea ipsa confitetur fratri se esse illam ad quam accesserat. Et Sacerdos non potest confiteri, nisi alij, qui scit vnicam illi esse sororem: Vtrum debeat confiteri illi circumstantiam incestus, &c. Profecto res est dubia, & videtur veritas in hanc partem inclinare, quod non debeat illam circumstantiam confiteri, quia strictius est vinculum secreti confessionis, quam integræ faciendæ confessionis. Sic aiunt Scotus, Paludanus, Adrianus, & alij. Attamen ratio certè non vsque adeo conuincit, quia nescio, cur sit arctius vinculum seruandi sigillum, quam integrè confitendi, quandoquidem obligatio sigilli ex obligatione cōfessionis emergat, &c. Reuera vtraque opinio est probabilis, & fortasse hæc probabilior, quod debeat confiteri. *Hæc Sotus. Sed miror virum doctum, tam leui fundamentō, in tam singularem opinionem delapsū esse, quando tot sunt ad excusandum ab integritate materiali cōfessionis causæ à Theologis omnibus approbatæ, & nulla hucusque ad vllō in casu reuelandam confessionem. Et quidem, si aliqua excusare potest ab integritate, cur non & ista? Ego sanè etsi nullam excusantem admitterem, hanc vnam exciperē, quia præceptum confessionis ad solam integritatem formalem obligare, sanctum apud omnes est; sigillum verò cōfessionis, nec pro totius mundi salute, nec pro inferno toto expoliando violari posse, & ex nullo sine honestabile esse, sicut nec odium Dei, est apud omnes Theologos inconcussū. Quapropter sententiam Soti improbabilem esse, iure inquit Thomas Hurtado *tom. 2. resol. mor. tr. 6. cap. 11. resol. 27. num. 131.* Vide Sotum de secreto, *membr. 3. quest. 4. vers. Alterum dubium est.*

8 Omitto, quod licet integritas materialis confessionis sub præcepto omninò indispensablem caderet, & strictius, quam sigillū obligaret, vtrumque in casu M. Soti obseruari posset, nempe se accusando de copula cum persona vincibiliter sibi ignota. His enim verbis tota malitia illius actus exprimitur ex se expositus incestui, sacrilegio, & adulterio. Vnde inferes, quod si de solo incestu cum sorore per confessionem noto se accusaret (vt contendit Sotus) inexplicata maneret malitia illius actus, idèque & sigillum confessionis violaret, & integritati confessionis deficeret; ni fortè sola species incestus in mentē venisset, & de hac solū dubia conscientia

præcessisset. In hoc autē euentu sufficeret se accusare de copula, ignorantia vincibili, an consanguinitate, vel affinitate in gradu prohibito; esset sibi persona coniuncta, iuxta doctrinam D. Thomæ, & discipulorū infra tradendam *disp. 3. q. 3. cap. 2.* quæ omnes gradus incestus eiusdem esse speciei, constanter defendit. Cui Sotus ipse non dissentit, vt constat ex verbis *ibidem n. 21.* referendis.

QVÆSTIO II.

An satisfaceret integritati confessionis, qui vnum individuum physicum peccati pro alio subrogaret?

I CASUS curiosus est, & apud neminē, quem viderim exagitatus. Habuit quis, v. gr. pollutionem, vel sodomiam cum puero satisfaciens ne cōfessionis præcepto (etsi leui aliàs mendacio) confiteatur habuisse cum foemina? si quidem circumstantia maris, vel foeminae in peccatis contra naturam, nec mutat speciem secundum quosdā; quos sequitur Diana *p. 7. tr. 12. resol. 23.* nec notabiliter aggrauat, sed æquè graue peccatum est, vt nonnulli existimant. Similiter habuit quis rem cum Maria, satisfaciens ne, si dicat, habuisse cum Ioanna? Occidit Petrum, satisfaciens, si confiteatur occidisse Ioannem? Hoc inquam mendacium erit, nec ne cōtra præceptum integritatis confessionis, ita vt ex hoc capite nulla, & invalida efficiatur? Hoc in præfenti inquirimus.

2 Pro parte affirmante confessionem esse nullam, ac proinde non satisfacere integritati, qui vnum individuum physicum pro alio subrogaret, est vrgentissimum argumētum. Quia ex præcepto confessionis, tenetur quisque cōfiteri illa numero peccata, quæ commisit, qui autem aliquo ex prædictis modis confiteretur, non explicaret peccatum commissum, sed aliud numero distinctum. Quapropter, si aliam materiam absolutionis non adhibuisset, faceret Sacramentum irritum ex defectu materiæ: ergo vnū individuum physicum peccati nequit in confessione pro alio subrogari. Ita videntur supponere communiter Theologi, qui rem hanc, vt sine controuersa, in disputationem non vocarunt. Ideo obiter Cardin. de Lugo *disp. 16. de Pœnit. sect. 2. n. 53.* * Si ille, inquit, qui occidit Petrum fratrem Confessarij, dicat se occidisse aliū, nempe Ioannem, ne confessarius suscipietur; non videtur sufficienter confiteri: quia non confiteretur peccatum, quod fecit, sed aliud quod non fecit. * Quem sequuntur Tamburini *in Methodo expeditæ confessionis, lib. 2. cap. 10. §. 2. n. 45.* & Leander à Sacram. *tom. de Pœnit. tr. 5. disp. 5. q. 24.*

3 Nihilominus pro contraria sententia sibi: pro qua, quatuor supra viginti ab hinc annis, cum tractatum de Pœnitentia è suggestu discipulis dictarem, valida fundamenta congessi, quapropter viri doctissimi in publicis conclusionibus in celebri Academia Complutensi illam amplexati defenarunt. Et licet tunc nullo duce hanc sententiam docuerim, postea eâ luci datâ inveni à P. Arriaga tom. de Pœnit. tr. 8. disp. 34. n. 10. & disp. 35. n. 29 Et nouissimè illâ tueretur Marcus Vidal in Arca salutari, typis data Venetijs, anno 1660. in tract. de Sacram. Pœnit. Inquis. 7. n. 36. dicens rationem huius conclusionis esse claram. Pro qua etiam itare videntur nonnulli recentiores, quos suppressio nomine refert M. Petrus de Ledesma in Sum. cap. 16. de Pœnit. dub. 1. post concl. 3. asserentes, eum, qui decem vicibus subripuisset quantitatem mille aureorum, non teneri explicare numerum actionum, sed sat esse, confiteatur, dicens: *Subripui quantitatem mille aureorum.* In hac enim confessioe vnus actus physicus, vt ex terminis patet, pro decem subrogatur. Fauer etiam ipse M. Petrus de Ledesma ubi supra, qui licet à prædictis Recentioribus discedat (& meritò) ratione verò, qua eorum sententiam rejicit, nostram confirmat: nimirum, quia maior datur malitia in decemillis actibus, quam in vna. * La razón, inquit, es clara; porque vn hurto acerca de la misma cantidad, nunca tiene tanta malicia, ni intensidad, ni extensión, como muchos hurtos multiplicados, acerca de la misma cantidad; y así es necesario dezirlo al Confesor, para que juzgue bien. * Quæ etiam ratione vtuntur contra præfatos Recentiores, doctissimus Pater Leander à Sacram. tom. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 7. quæst. 7. Doctor Garfi centur. 2. cap. 64. n. 11. & Egidius Coninch de Sacram. disp. 7. de integritate Confess. dub. 7. num. 61. * Quia longè grauius, inquit, est, id decem actibus fecisse, quam vnico, & hæc multum morale iudicium mutant. * Ergo secundum hos Doctores, si peccatum grauius non esset, sed in sola pluralitate actionum physicarum esset discrimen, satisfaceret pœnitens subtrahendo numerum, & vnâ actionem loco omnium subrogando, dicens: *Subripui mille aureos.* Consequentiâ videtur legitima: quia non ex hoc capite, sed ex sola grauitate malitiæ, quæ in vno euentu maior euadat, modus ille cõfiteendi his Doctoribus displicuit. Quos idè non incongruè pro nostra sententia vocare possemus.

4 Ratio à priori desumenda est, ex his, quæ docet Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 22. sect. 2. num. 2. ubi sic scribit. * Cum Concilia, & Patres in hac materia de peccatis loquuntur, formaliter de eis loquuntur, vt peccata sunt,

atque ad eò, vt ad mores pertinent. * Vnde infert numer. 6. * Distinctionem physicam actuum non referre ad cõfessionem, sed moralem. * Cuius sententiam defendunt communiter Theologi, vt eos laudans testatur M. Texeda tom. 1. lib. 2. tract. 3. contr. 10. nu. 97. * Addo, inquit, cum Soto, Caietano, Ludou. Lopez, & communi, non esse necessariò confitendam diuersitatem physicam peccatorum, sed solum moralem. * Itaque duplex in quolibet peccato consideratio fieri potest, alia in esse physico, quæ ad confessionem nõ refert, alia in esse moris, seu in ratione malitiæ, & hæc est, quæ ad confessionem pertinet; ac proindè quando diuersa est malitia contracta, ab ea, quam quis confitetur, non satisfacit integritati confessionis; dicitur autem diuersa, non ex eo quod actio physica, cui inest, distincta sit, sed ex eo quod maior, vel minor inest malitia, qualis est, quæ ex maiori, vel minori quantitate obiecti, vel ex maiori, vel minori duratione actus, & similibus: hæc enim est, quæ distincta peccata constituit, & quæ confusè saltem in cõfessione dici debet; & de hac differentia indiuiduali in esse moris loquuntur Cõcilia, Patres, & Theologi, quando vnumquemque obligant confiteri idem peccatum, quod cõmisit, vt constat ex dictis.

5 Ex quibus sic argumentum conficio. In casibus supra enumeratis, licet indiuiduum physicum peccati, quod pœnitens confitetur, sit physicè diuersum ab illo, quod commisit, non tamen est diuersum numero in esse moris, quia non differt moraliter in ordine ad malitiam, nec iudicium humanum variat. Quod enim occiderit Petrum, vel Ioannem, vel quod cum Maria, vel Ioanna rem habuerit, eadem est malitia in esse moris, sicut, & quod quantitas subrepta sit à Petro, vel à Ioanne, aut quod argentum, vel aurum fuerit. Hæc enim tantum est circumstantia pertinet ad esse physicum actus, quæ proindè physicè tantum potest indiuiduum peccati variare, non verò moraliter, cum neque augeat, neque minuat eius malitiam. Ergo in esse moris idem peccatum semper subiicitur, siue vnum, siue aliud obiectum physicum habuerit, siue vnâ, siue alterâ actionem physicam exprimat: ergo cum peccatum sit totum quodam morale, & obligatio tantum non sit cõfiteendi idem indiuiduum moraliter, nõ idem physicè, verè satisfaciet præcepto confessionis, qui vnum indiuiduum physicum pro alio in confessione subiiciat: in qua ad si innum leue mendacium solummodo interueniet, ni aliundè æquiocatione, aut restrictione vitetur, iuxta diuersas opiniones alibi examinandas. Vide supra tract. 2. disp. 1. q. 6. num. 17. & seq.

6 Confirmatur primò. Nam quoties duplex species physica peccati est vna, & eadem in esse moris, non est obligatio explicandi species physicas in confessione, nec distinguendi vnâ ab alia, vt de peccato bestialitatis, docet cum Caietano, Diana 1. p. tract. 7. resol. 2. Quod ad eò certum est, inquit Suarez supra, vt nulla ratio dubitandi circa rem hanc appareat. * Quia confessor non dedit ferre iudicium de speciebus entis, seu naturæ, sed de moribus. * Quam esse communem doctrinam, inquit Coninch de integrit. confess. disp. 7. num. 2. & 8. Vnde qui cum peccasset cum mula, se accusaret de peccato contra naturam cum equa, confessionis præcepto, & si leui mendacio interiecto, absque dubio satisfaceret: quia licet actus diuersam speciem physicam haberet, tamen in esse moris vna, & eadem est species, & hanc pœnitens confessus est, de qua sola debet ferre confessor iudicium, non de speciebus entis, seu naturæ. Atqui de indiuiduis in esse physico, nõ magis debet ferre iudicium, quam de speciebus: ergo sicut non est contra integritatem confessionis vnâ speciem physicam pro alia subrogare, ita neque vnum indiuiduum physicum pro alio.

7 Vrgeo, non est maior obligatio confitendi idem indiuiduum peccati, quam eandem speciem, sed quando species solum differunt in esse physico, & sunt eadem in esse moris, non est contra integritatem confessionis vnâ pro alia in confessione subrogare; ergo neque quando indiuidua solum differunt in esse physico, & sunt idè in esse moris. Confirmatur secundò. Subrogata vna specie physica pro alia satisficit præcepto integritatis, vt tradunt cõmuniter DD. sed quoties hæc subrogatio fit, sufficitur à fortiori vnum indiuiduum physicum pro alio: quia indiuidua diuersæ speciei physice non possunt non indiuidualiter physicè distingui, sicut indiuiduum hominis, ab indiuiduo equi. Ergo si vna species physica potest pro alia subrogari, etiam poterit vnum indiuiduum physicum pro alio.

8 Secundò probatur hæc sententia ab inductione, pluribus illustrata exemplis; quibus, licet ad alia vtantur Doctores, nostram, velint, nolint, sententiam incidenter tuerentur. Primum de primo ex cõmuni sententia apud Lugo supr. tom. de Pœnit. disp. 16. sect. 2. asserente, eum, qui peccatum luxuriæ confessus, oblitus est circumstantiæ voti, satisfacere præcepto, si in alia confessione se accuset de violatione voti in re graui, non explicato iterum peccato luxuriæ, quod iam confessus fuerat. Ex qua doctrina sic arguo: Diuersus in esse physico est vnus voluntatis actus terminatus ad luxuriam contra vo-

tum à duplici actu, quorum alter ad luxuriã, alter ad violationem voti terminetur, & tamen in cõmuni sententia in subrogatione duplicis actus pro vnico, vt in casu adducto contingit, non fit contra integritatem confessionis, ergo neque in subrogatione vnus pro alio physicè distincto.

9 Vrgetur ex doctrina P. Suarez disp. 22. de Pœnit. sect. 2. num. 9. asserentis, adhuc in eadem confessione, posse pœnitentem à cõsilio, eundem actum physicum, vt duos realiter distinctos: subiicere, dicendo, v.g. *Commisi semel fornicationem, & post aliqua, violauimus semel votum in re graui.* Quod cum Angelo, & Nauarro defendit: nã cum duæ illæ malitiæ explicari possint, nõ explicando connexionem earum in eodem actu. * Satis, inquit, erit illas dicere per modum plurimum peccatorum.

* Cui consentit Thom. Sanchez in Sum. lib. 4. cap. 11. num. 24. dicens: * Si votum fuit nõ fornicandi, aut non furandi, optima esset cõfessio dicendo: *Toties admisi fornicationem, vel furtum, & toties fregi iuramentum, vel votum rei grauis: quia quando malitia peccati, & circumstantiæ, sunt separata, possunt seorsum, tanquam diuersa peccata in confessione exprimi, vt bene ait Henriquez. * Quibus accessit Tancredi in quæst. disp. 6. de Pœnit. quæst. 22. & Caram. in Theologia Fundam. fundam. 35. cap. 4. num. 537. fol. mihi 233.*

Qui citato doctiss. Fr. Angelo Manrique primario olim Salmantino, & postea Episcopo Pacensi, asserit eidem principio innixus, eum, qui commisit adulterium, satisfacere, si confiteatur: *Commisi simplicem fornicationem: & post alia interiecta peccata addens: intulimus eiuiam grauem iniuriam; tertia quadam persona cooperante, cui satisfaciam, si poterò.* * Ex quibus sic argumentum instaurò. Peccatum contra votum idè numero est in esse physico cum peccato contra castitatem, sed in præfato modo cõfiteendi, significatur fuisse numero distinctum, cum exprimitur actio interna, & externa contra votum, vt distincta numero ab actione interna, & externa contra castitatem; ergo in ista confessione, pro vno indiuiduo physico peccati, duplex subrogatur, & tamen non fit contra integritatem confessionis, vt omnes citati asserunt. Ergo Consequentiâ est apertissima, idè quæ, vt illam viraret Tamburinus, negauit antecessor, in Method. expad. confess. lib. 2. cap. 1. §. 1. num. 83.

10 Vrgeo 2. Exemplo alio, quod expressum reperio apud Card. de Lugo supr. disp. 16. citatâ, sect. 16. num. 660. Bonanus hominem vnico voluntatis actu intendisse duos homines occidere: hic, inquam, iuxta ipsius, & cõmuni opinionem nuper relata, potest se prius accusare, dicens: *intendi occidere*

dere vnum hominem : & post alia interiecta addere : me etiam accuso de intentione occidendi alterum hominem : sed in isto casu, vt patet, ipso modo confitendi significat, habuisse duos voluntatis actus, (neque enim alio modo posset confiteri si duos habuisset) ergo pro vno indiuiduo physico peccati duplex realiter subrogauit. Ergo vnum pro alio subrogare non est contra integritatem confessionis.

11 De exemplo autem alio de adulterio adducto à Caramuele, non curo, quia cenfeo eum Sanchez, & alijs vltra duas malitias contra castitatem, & contra iustitiam, dari aliam in adulterio contra statum matrimonij, & fidem illi debitam ob bonum commune: aliàs enim consentiente marito, sola maneret malitia simplicis fornicationis, quia scienti, & volenti non fit iniuria: quod dicere nemo audebit. Ac proinde non faceret factis integritati confessionis, se accusando de simplici fornicatione, & postea de iniuria graui, tertia persona interueniente, cuius iam illata: quia hæc est circumstantia scandali, & restat adhuc inexplicata alia species contra fidem debitam matrimonio, quæ adulterio non explicato, subijci confessioni non potest.

12 Tertio probatur à posteriori nostra sententia: nam ex opposita sequeretur, debere iterati confessionem, quoties pœnitens ex obliuione, aut inadvertentia, aut etiam à cōsilio, iudicans parum ad rem facere, vnum indiuiduum physicum pro alio subrogat: ac proinde iterandam in casibus sequentibus. Primo, si quis furatus fuisset à Petro centum aureos, & in confessione dixisset, subripuisse à Paulo. Secundo, si cum fuisset argentum, dixisset aurum. Tertio, si commisisset bestialitatem cum mula, & dixisset cum equa. Quarto, si cum percussisset hominem sinistra, dixisset cum dextra, vel cum occidisset gladio, dixisset globulo: & in similibus, quæ risum mouent. Quod autem teneretur iterare confessionem, si contraria opinio esset tenenda, patet: quia non confessus est peccatum, quod fecit, sed aliud in esse physico diuersum, quia diuersa actio physica est, quæ ad diuersa obiecta, & quæ cum diuerso instrumento fit, vt in exemplis positis contigit, ac proinde cum peccata, reuera commissa, non fuissent clauibus subiecta, teneretur iterum confiteri. Quæ quidem obligationem nemo, ni fallor, quantumvis scrupulosus, pœnitenti imponere somnauit.

13 Denique, quod hæc sententia sit prorsus tenenda, mihi suadeo: quia licet sit inter Philosophos opinio asserens actus indiuiduari à circumstantia temporis, in quo fiunt, nihilominus si quis mane peccasset, & in con-

fessione diceret peccasse vespere, nemo eum obligaret ad iterandam confessionem illius peccati, explicando non mane, sed vespere fuisse commissum. Nec mihi suadere possum Cardinalem de Lugo aliter in praxi censurum, quamvis defendat actiones, à tempore indiuiduari. Et tamen certum est, iuxta hæc opinionem, vnum indiuiduum physicum peccati pro alio subrogari. Ergo eiusmodi subrogatio non est contra integritatem confessionis, & cum aliàs mendacium, quod interuenit, leue sit, & substantiæ præcepti non opponatur, non faciet Sacramentum irritum.

14 Hæc sunt fundamenta, quæ iam diu hanc sententiam mihi probabiliorē reddiderunt, ex qua nil contra mores deduci posse credo, sed potius magnæ aliquando fore vtilitatis, vt pœnitentes indiuiduum physicum peccati occultari posse agnoscentes, à confessione non retrahantur, nec inualidâ, subtrahendo aliquod peccatum, efficiant. Cautent verò, ne illa abutantur. Nam quoties maior malitia datur in vno indiuiduo, quam in alio cum iam sit moralis distinctio, non potest vnum indiuiduum physicum pro alio subrogari. Vt si furatus est centum, non satisfaciet dicens quinquaginta, & sic de alijs.

QVÆSTIO III.

Vtrum peccata sic debeant in confessione explicari, vt confessarius percipiat post vltimam confessionem fuisse commissam?

1 **C**asus frequens, & curiosus est. Vult pœnitens, quod confessarius non intelligat certum quoddam peccatum post vltimam confessionem fuisse commissum; poterit ne ita illud explicare, vt confessarius id non percipiat, sed potius sibi suadeat, fuisse iam ab illo in altera confessione absolutum? Hoc in præsentem inquirimus.

§. I.

Negatiua sententiæ Authores, & fundamenta.

2 **P**rima sententia tenet, pœnitentem non habere obligationem ita explicandi suum peccatum, vt confessarius percipiat, fuisse post vltimam confessionem commissum, seu non fuisse in alia ab illo absolutum, sed tantum ad integrè confitendum eo modo, quo omnem peccati malitiam specificam manifestet, et si confessarius decipiatur, censens in alia confessione, fuisse ab illo absolutum; sic docent Bonac. disp. 3. de sacram. quæst.

quæst. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffc. 4. num. 5. Diana 3. p. tr. 4. resol. 162. & 4. p. tr. 3. resol. 65. & apud illum Bussembaum, Longus, Pasqualigus, Martinus de S. Ioseph, P. Amicus, & alij, quos citatos sequitur p. 11. tr. 6. Miscell. resol. 22. & tuentur R. P. Christophorus Delgadillo tom. de Pœnitent. cap. 17. dub. 42. Verricelli tom. 1. tract. 5. quæst. 5. num. 20. Homobonus in consultat. casuum, volum. 2. p. 5. resp. 132. Leander tract. 5. de Pœnit. disp. 5. q. 23. Cardin. de Lugo disp. 16. sect. 2. num. 47. Tamb. in Method. expeditæ confes. lib. 2. cap. 1. Dicastillo tom. de Pœnit. disp. 9. dub. 2. §. 6. à num. 144. & dub. 7. num. 294. Doct. Garficc. 2. cap. 16. & alij. Citantur etiam ab his auctoribus pro hac parte, Pater Thom. Sanchez in Sum. lib. 1. cap. 10. num. 71. P. Suarez disp. 2. de Pœnit. sect. 9. & P. Coninch disp. 17. dub. 8. n. 69. Sed immerito, vt constabit ex infra dicendis.

3 Fundamentum omnium est, quia peccatum idem est, siue antea fuerit clauibus subiectum, siue non, nec diuersa malitia explicatur declarando non fuisse antea confessum: circumstantia enim temporis præcisè sumpta non addit nouam malitiam; ergo non est obligatio illam explicandi. Vnde sumitur pro hac sententia efficax argumentum. Nemo tenetur in confessione explicare circumstantias, quæ speciem peccati non mutant, vt postea dicemus, sed peccatum fuisse commissum post vltimam confessionem, non est circumstantia, quæ mutet speciem (supponimus enim pœnitentem non variasse statum, sed explicare omnem malitiam, quam peccatum habet) ergo nemo tenetur explicare illam circumstantiam. Imò licet esset obligatio manifestandi circumstantiam aggravantem notabiliter intra eandem speciem. * Nemo, inquit Lugo, teneretur istam explicare. * Quia hæc circumstantia non se habet ex parte peccati, sed ex parte pœnitentis, ac proinde eius malitiam non aggravat, & consequenter, ea tacita, explicatur peccatum secundum omnes circumstantias aggravantes. Cui consentit Verricelli vbi supra num. 20. citato.

4 Quod autem pœnitens ex modo confitendi videatur implicite indicare peccata illa fuisse iam iterum clauibus subiecta, & iudicata, parum refert (ait Lugo) nam pœnitens verè habet animum loquendi de peccatis nouis, & de illis loquitur, licet desideret, quod confessarius intelligat esse peccata antiqua iam iterum absoluta: intentio autem absolvendi non regulatur eximinatione priuata confessarij; ipse enim absolvere intendit à peccatis, quæ pœnitens detulit ad iudicium, quæcumque illa sint. Confirmat Lugo hoc exemplo: Si quis afferret infantem bap-

tizandum, dicens esse filium suum, cum talis non sit, sed supponat vnum pro alio, adhuc infans esset baptizatus, quia Minister intendit baptizare, non eum, quem putat esse, sed eum, quem præsentem habet, quicumque ille sit, ergo à simili in nostro casu.

5 Imò non solum non obstat confessioni, quod confessarius iudicet peccata illa fuisse iam in alia confessione iudicata, sed idem tenendum videtur, licet pœnitens per mendacium ita expressè affirmaret. Vt suadet exemplum adductum pueri baptizandi; quia illud mendacium est circumstantia valde extrinseca, & non facit, quod pœnitens non explicet in confessione idemmet peccatum, quod fecit: nec quod ab illo non absoluitur, licet confessarius decipiatur, existimans non esse distinctum ab alio in præcedenti confessione exposito. In hanc sententiam manifestè inclinat Cardin. de Lugo vbi supra num. 52. quauis asserat non posse dici peccatum esse commissum anno præterito, in opinione constitutante durationem actus indistinctam ab ipso actu temporis determinato affixo, quam ipse tenet contra communem Philosophorum; verum poterit dici in opposita, & communi, vt apertè colligitur ex dictis. Igitur ex eo quod per mendacium dicat pœnitens peccatum in hoc anno commissum, fuisse commissum in præterito, non desinit confiteri idem peccatum, quod fecit. Præterquam quod etiam in opinione Cardin. de Lugo poterit dicere esse peccatum vitæ præteritæ, nullum determinando tempus, quantumvis confessarius decipiatur, existimans fuisse iam in alia confessione absolutum: quia hoc non opponitur cum doctrina, quam circa durationes actuum tenet ipse Lugo.

6 Imò fortè etiam à confessario interrogatus posset pœnitens, sine mendacio (cum restrictione aliqua mentali) dicere, peccatum illud fuisse iam in alia confessione subiectum clauibus, id est, virtualiter, in ordine ad notitiam, quam de hoc peccato illi præbere debet: iuxta doctrinam Ioannis Sanchez in Selectis, disp. 9. per totam, vbi ait, habentem consuetudinem peccandi, posse interrogatum à confessario respondere æquiuocatione, se non habere talem consuetudinem; nam posito, inquit, vero proposito emendationis habet pœnitens ius ad absolutionem; vt autem confessarius suo officio fungatur rectè, nihil conducit scire, habeat ne pœnitens consuetudinem, vel non habeat: ergo eodem modo in nostro casu posset aliquis dicere, pœnitentem interrogatum à confessario posse cum æquiuocatione respondere, iam fuisse peccatum illud clauibus subiectum, & absolutum, nam vt confessarius suo munere fungatur, nil conducit scire, an peccatum fuerit post vltimam

confessionem commissum, an non: Cum pœnitens sit alias rectè dispositus, vt supponimus, & omnem specificam peccati malitiã in confessione manifestet.

7. Denique potest suaderi hæc sententia, quia si propter aliquam rationem teneretur pœnitens manifestare, peccatum non fuisse antea confessum, seu non indicare, iam esse absolutum, cum verè non sit; maximè vt confessarius posset imponere pœnitentiam, magis vel minus grauè, pro maiori, vel minori grauitate peccati: quando enim sibi suadet fuisse iam in alia cōfessione iudicatum, parū de pœnitentia curat, cū supponat, à se, vel ab alio confessario fuisse iam in alia confessione sufficientem adhibitam. Hæc tamen ratio, quæ vrgentior videtur, parum habet ponderis, tum quia plures Doctores post Tridentin. docent, non esse obligationem acceptandi pœnitentiam, inter quos Nauarr. & alij, quorum sententiam putant probabilem Sorus, Ioann. de la Cruz, Villalobos, Faber, Vega, & alij, & non improbat Diana 2. part. tract. 1. Miscellan. resol. 52. & 5. part. tract. 4. resol. 51. Tum quia pœnitens, licet de obligatione acceptet pœnitentiam (vt ego certum existimo) poterit ipse leuem à confessario iniunctam in aliam euidenter meliorem commutare, iuxta sententiam, quam cum Porrel, & Villalobos tenet Diana 3. p. tract. 4. resol. 53.

8. Onitto pœnitentem non teneri ea omnia in cōfessione explicare, quæ si confessarius sciret, grauioribus pœnitentias imponeret, aliàs teneretur declarare circumstantias notabiliter aggrauantes, v. g. An peccatum nimio affectu fuerit commissum, an multo tempore continuatum, & alia huiusmodi, quæ verior, & communior sententia negat, vt videbimus infra. Ergo ex hoc cap nihil contra hanc opinionem potest concludi, si ergo pœnitens confiteatur omnem malitiam peccati à se commissi, confessario habenti iurisdictionem, nec sit in proxima occasione peccandi, quam sub mortali vitare teneatur, deinde habeat verum dolorem, & propositum non peccandi, non videtur præcepto confessionis teneri ad ita manifestanda peccata, vt confessarius percipiat fuisse post vltimam confessionem commissum: Sed posse saltem verbis æquiuocis indicare iam iterum clauibus subiecta, & iudicata fuisse, licet verè non fuerint, & confessarius decipiat.

J. II.

Contraria, & vera sententia.

9. **S**ecunda sententia, quæ vt indubitatum supponitur à Doctoribus, oppositum ailerit. Quam adè verā putat P. Luisius Turrianus in opusc. Theolog. cēs. 4. dub. 7. vt dicat oppositam non esse probabilem, nec tutam in praxi, sed potius perniciosam bonis moribus. Et licet hunc authorem excessisse in censura sine fundamento, dicat Lugo supra, & ego de illius censuris non esse multum curandum existimem; quia nimius in hoc munere solet esse, eius tamen sententiam veram existimo cum Castro Palao tom. 4. tract. 23. punct. 10. n. 7. & 8. vbi sic. * Graues Doctores affirmare videntur integritati confessionis non obesse, quod indices peccatum mortale quondam fuisse commissum, & iam ab eo esse absolutum, cum tamen nec longè ab ea confessione commissum fuerit, nec alia vice fuerit absolutum, &c. Carterum prædictæ sententiæ acquiescere nunquam potui. * Neque ego potero: adè enim ingentia absurda in morali Theologia ex ea euidenter inferri video, vt illi adhærere non audeam, ne vno haustu ea deuorare cogar. Optarem sanè illius patronos consulere, quia rationes allatæ vehementer mouent, & absurda afferenda vehementius terrent.

10. Primum absurdum, iuxta illam opinionem est, non solum posse pœnitentem dicere confessario, se velle confessionem generalem facere, & hoc prætextu inter alia peccata iam confessa, noua quædam post vltimam confessionem commissum, immiscere, non distinguendo, fuerint, necne in alia confessione iudicata, quod expressè admittunt Doctores citati, & fundamentis allatis probant; sed vltra sequitur, posse pœnitentem singulis hebdomadis grauitè peccantem in materia castitatis; v. g. se accusare de venialibus, & imperfectionibus, & confessionem concludere dicendo: me etiã accuso de mendacijs, & iuramentis vitæ præteritæ, & præcipuè de vna, vel pluribus pollutionibus, seu fornicationibus, quas iam religiosus, vel coniugatus habuit. Quis autem audebit dicere per hanc confessionem sufficienter adimpleri præceptum confitendi lathalia, in quæ frequenter pœnitens miserè laberetur. Quod autem ex fundamentis supra iactis hoc sequatur, videtur mihi luce meridiana clarius: recole quæso fundamenta, & applica: nimirum quia peccatum idem est, siue explicetur ita, vt confessarius percipiat esse de nouo commissum, siue non, solum enim taceretur circumstantia temporis, quæ nõ tribuit nouam malitiam,

litiam, nec mutat speciem peccati: imò nec notabiliter aggrauat, vt inquit Lugo. Quod autem pœnitens modo confitendi indicet implicitè, illud peccatum esse idem, quod in præcedenti confessione iudicatum fuerat, nil refert, iuxta aduersarios; nam ipse verè habet animum loquendi de peccato nouo, & distincto ab alio, licet desideret, vt confessarius non intelligat. Deinde confessarius intendit absolvere à peccatis ad iudicium delatis, quæcumque illa sint. Ergo, &c. Si autem dicas illo confitendi modo non tantum implicitè, sed explicitè significare peccata illa iam esse in alia confessione iudicata, nil interest, vt supra vidimus, quia mendacium non tollit explicari integrè malitiam peccati, & idem in esse moris peccatum commissum. Ergo ex illa opinione manifestè sequitur per hanc confessionem sufficienter declarari peccatum, nec teneri pœnitentem aliter illud exponere.

11. Secundum absurdum est, reseruationem peccatorum, qua vtitur Ecclena, vt medio valde vtili ad arcendos homines à peccatis; de qua inquit Tridentinum sect. 14. cap. 7. Magnopere ad Christiani populi disciplinam pertinere. Et quod in religionibus vnum ex præcipuis medijs habetur; omnino inutile, & frustra reum reddi, poterit enim subditus, qui in reseruata lapsus fuerit, suo superiori, qui in reseruata lapsus fuerit, suo superiori, seu alteri habenti iurisdictionem confiteri, & se accusare de venialibus, & de minimis imperfectionibus, vt bonam de illo existimationem habeat, concludendo confessionem, verbis illis consuetis: * de mendacijs, & iuramentis vitæ præteritæ me accuso, & præcipuè de pollutione, seu fornicatione, quam iam religiosus habui. * Hoc manifestè sequi ex contraria opinione, & ex fundamentis pro illa adductis, est mihi euidentè: sed quis audebit hanc sequelam ad praxim deducere!

12. Duplicem istam illationem ad minus improbabilem, & temerariam, & scandalosam semper iudicavi, contra bonos mores, & contra præcipuum remedium à Christo Domino inuentum, & institutum ad peccatores coercendos: si enim hæc ita essent, tota confessionis machina, & institutio in animarum medelam, funditus euerteretur, & penitus euanesceret. Vulnus enim, quod à medio sanum iudicatur, medicina non curat: rueret ergo fundamentum Tridentini sessione 14. capit. 5. ad definiendam confessionis integritatem. Si enim erubescat agrotus vulnus medico detegere, quod ignorat medicina non curat. Quis autem non videat ignorari vulnus à medico, qui neque illius quidem cicatricem permanere iudicat: ergo æquè irritat Sacramentum, palliare peccatum præiens, ac illud tacere.

P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

13. Deinde quo modo hæc cohære possunt cum definitione Trident. eadè sess. 14. cap. 5. * Necessum est omnium mortalium veniam eū aperta, & verecunda confessione à Deo querere: * nam quo modo erit aperta cōfessio, quæ ita est palliata, vt cōfessarius iudicet nil sibi virtute clauium remittendum proponi? & quomodo verecunda, in qua pœnitens implicitè, vel explicitè proteitatur, se non iam peccatorum veniam à Deo querere, sed nouum gratiæ augmentum ad maiorem vitæ spiritualis profectum? Insuper quomodo vera essent illa Concilij verba: * ipsa verò eiusdem confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia grauis quidem videri posset, ni tot commodis leuaretur. * Cum nulla difficultas, verecundia nulla, in eiusmodi confessione reperiat? Vrgetur ex cap. consideret, de Pœnitent. dist. 5. quod est Augustini de vera, & falsa pœnitentia, cap. 14. & de visitatione infirmorum. capit. 2. Vbi de peccatis loquens: sic ait. * Hæc omnia si taceantur, vel dicta callidè pallientur, animam iugulant. Quæ autem magis palliatè dici possunt, quàm quæ ita iudicium confessoris peruertunt, vt iustum existimet peccatorem, & non iam culpatum doceat, sed valde timoratum veneretur.

14. Insuper quis neget, quod magis innotesceret confessario status pœnitentis, si tanquam de re nunquam iudicata se accusaret, dicens: sæpius peccavi in materia castitatis: quam si de venialibus se accusans imperfectionibus, adderet in fine, se etiam accusare de tribus fornicationibus vitæ præteritæ, iam iterum clauibus subiectis; cum tamen de nouo, & quotidie in ea peccata miserè laberetur, & confessarius decipiat iudicans peccata illa, quæ hodie confitentur esse eadem, à quibus heri, & nudius tertius illum, absoluerat. Quis inquam inficiabitur? Sed modus ille primus confitendi est damnatus à Concilio, eo quod per illam confessionem peccata illa iudicibus non satis innotescant: ergo & secundus confitendi modus damnatus etiam censendus est, cum directè opponatur motiui definitionis integritatis confessionis.

15. Vrgetur ex eodem Concilio *ibidem*. Vbi eam notitiam peccatorum confessario tribuendam, inquit, quæ sufficiat, * vt æquitate in pœnis iniungendis seruare possit. * Sed si peccatum nouum possit, vt antiquum, & vt iam clauibus iterum subiectum confiteri, non tribuetur confessario prædicta notitia, cum nullus possit prudenter, peccatis iam remissis, & iudicatis, eandem pœnitentiam iniungere, ac si irremissa, & nunquam ad iudicium delata fuissent; ergo non est sufficiens ea peccatorum notitia, qua con-

L fessa.

confessarius sibi suadet, fuisse iam in alia confessione iudicata, cum verè non fuerint. Accedit Trident. *sess. 14. cap. 2.* definire, Christum Dominum eos, qui post Baptismum crimine aliquo se contaminauerint, *ante hoc tribunal tanquam reos sibi voluisse, vt per Sacerdotis sententiam à peccatis liberentur. * Sed qui explicat in confessione peccata, vt iam in alia remissa, non se sinit, nec presentat tanquam reum, vt à peccatis liberetur; ergo non adimplet præceptum diuinum confessionis. Ergo ita debet pœnitens confiteri, vt confessarius non decipiatur, existimans peccatum illud fuisse iam in alia confessione remissum.

16 Denique efficaciter, illationis absurditas vincitur. Primò, nam si pœnitens plura peccata in eadem confessione ad eundem iudicem deferens, ita palliatè explicaret, vt confessarius non plura, sed vnam tantum peccatum sibi proponi iudicandum perciperet, non esset confessio integra, vt omnes fatentur. Ergo quando plura peccata in diuersis confessionibus ad eundem iudicem deferuntur, ita tamen palliata, vt iudex non plura, sed idemmet peccatum ad iudicium hoc deferri existimet, & supra idem delictum sententiam pronuntiare, non erunt confessiones integræ; nam planè constat, peccata illa, vt plura iudici non innotescere, nec in hoc tribunali fuisse, vt plura iudicata. Secundò, quia hoc Sacramentum, vt definit Tridentinum, *suprà*, est institutum per modum iudicij, in quo pœnitens est reus, accusator, & testis Sacerdos verò iudex: sed in iudicio fori externi nulla esset sententia absolutoria, si præcedere accusatione delicti, reus falsis testibus probaret tale delictum fuisse iam in alio tribunali æqualis iurisdictionis iudicatum, & poena sufficienter imposita, per sententiam latam, & ab illo fuisse absolutum. Ergo, & in hoc iudicio pro foro interno cōscientiæ à Christo Domino instituto, nulla erit sententia absolutoria, interueniente eadem fraude.

17 Ex dictis mihi suadeo prædicta absurda à nullo Theologo concedi posse. Quomodo autem vitanda, iuxta principia primæ sententiæ eius patroni videbunt, qui sequelam ingeniosè negabunt, & ita reperio negasse Leand. *vbi supr.* Nam licet *disp. 5. q. 23.* asserat cum Lugo, Bonac. Homob. & Dian. eum qui facit confessionem generalem, non teneri explicare, quæ peccata fuerint post vltimam confessionem commissa; neque obstare, quod pœnitens peccata recens commissa, implicitè videatur indicare esse peccata antiqua, & iterum confessioni subiecta, nec quod confessarius decipiatur, ita iudicans. Quamvis, inquam hæc ibi doceat; nihilominus *quæst.*

24. inquirens, an liceat pœnitenti expressè confiteri peccata noua, vt antiqua? Respondet, quod licet Cardinal. de Lugo videatur indicare sublineri posse partem affirmatiuam, sibi tamen certissimum esse, non licere; * & credo, inquit, esse communem omnium Theologorum. * An consequenter? Alij viderint, quia ratio, qua mouetur ad hoc negandum, est ea, quam ex Cardin. Lugo adduximus *suprà*, quæ parui ponderis est. Sed cū Leandro conuenit Doctor Garfi *vbi supr. cap. 16. num. 14.*

18 Propter hæc existimo, præceptum manifestandi peccata confessario, vt iudici, tum ex Sacramenti institutione, & traditione Ecclesiæ, tum ex Tridentin. obligare ad ea ita exprimenda, vt si verè non fuerint in alia confessione iudicata, id confessarius percipiat, aut saltem non proponantur, vt antea clauibus subiecta, cum primum ad iudicium deferuntur; quia aliter variaretur iudicium in modo substantiali ipsius Si verò semel iudicata fuerint, non erit necessarium id exprimere, si iterum confessioni subijciantur. Nā ex eo, nullum sequitur absurdum contra bonos mores, nec cōtra finem, & integritatem huius Sacramenti. Quod si quis ita idem mortale singulis confessionibus subijceret, vt confessarius intelligeret semper esse peccatum distinctum de nouo commissum, forte aliquis sentiret esse illicitum, eo quod grauius se infamaret apud confessarium habentem illum prauis moribus imbutum, & conscientia distractum.

10 Ex dictis fit malè adduci pro contraria opinione P. Suarez, & Coninch, locis supra citatis, quia ipsi tantum asserunt, illum qui se accusat de peccato confessio, non teneri explicare iam iterum confessum fuisse, quod nos libenter fatemur; nam aliud est confiteri peccatum antiquum iam remissum quasi nouum, aliud confiteri peccatum nouum, quasi antiquum, & iam remissum, in hoc enim deficit pœnitens integritati, secus in illo. Intūper malè adducitur P. Thom. Sanchez *vbi supr.*, quia ipse tantum asserit, eum qui dubitat fuerit ne confessus peccatum aliquod, satisfacere, explicando totam malitiam illius peccati, quin explicet tempus quo commisit, nimirum an post vltimam confessionem, vel ante illam, & approbat opinionem Pat. Suarez, vt supra relatam. Ex hoc autem principio non benè deducitur, pœnitentem non teneri saltem implicitè in confessione indicare peccatū illud non fuisse in alia confessione directè absolutum: potius id semper implicitè dicit, & ita confessarius intelligit, dum verba accusationis aliud non indicent, prout cōtingit in illationibus supra deductis. Licet autem pœnitens non

non teneatur dicere, se in alia confessione subiecisse peccatum, quod modo confitetur, tenetur tamen peccatum nouum rō ita palliare, vt confessarius decipiatur, existimans fuisse olim clauibus subiectum, & absolutū. Dicere autem absurda superius allata nō provenire ex probabilitate contrariæ sententiæ, sed ex abusu hominum, ac proinde ei nō esse negandam probabilitatem, (vt respondit Doctor Garfi *n. 16.*) nō satis capio. Quia opinio, ex cuius praxi, grauias, & scandalosa inconuenientia sequuntur, probabilis esse non potest. Consequens enim improbableem temeritatem, & improbabilitatem antecedentis infert.

§. III.

Argumentis negantis sententia fit satis.

20 **A**rgumenta contrariæ sententiæ vnico verbo dissolvo. Respondeo ergo, confessionem debere esse integrā quoad substantiam, & quoad modum, quia ad vtrumlibet, confessionis præceptum obligat, vt ex traditione Ecclesiæ, ex Tridentino, & ex motiuo ad integritatem definiendam constat. Integritas quoad substantiam in eo stat, quod omnia peccata quoad speciem, & numerum clauibus subijciantur: integritas autē quoad modum exigit, quod ita hæc subiectio fiat, vt confessarius, qui primus sententiam tulerit, agnoscat pœnitentem ante hoc tribunal tanquam reum sibi, vt beneficio absolutionis veniam peccatorum consequatur, & quod pœnitentis status ista confessario innotescat, vt penam, quam oportet, pro peccatis possit imponere, vt definit Concilium: ad quod requiritur, quod non decipiatur iudex in modo substantialiter variante iudicium. Argumenta autem contrariæ sententiæ solum probant confessionem illam fore integrā quoad substantiam; quod non inficior Hoc verò nō sufficit, quia deficit integritas quoadmodū, quæ etiam requiritur ad satisfaciendum præcepto confessionis: aliàs daretur deceptio grauis in modo, & ordine istius iudicij, sicut in iudicio humano cōtingeret, si reus fatetur delictum, falsis tamen testibus probaret, fuisse iam ab alio iudice eiusdem potestatis iudicatum, & poena debita punitum.

21 Fateor nihilominus casum illum à præfatis Doctoribus admissum de eo, qui in confessione generali, omnia sua peccata permixtim confiteretur non explicans, fuerint necne aliqua post vltimam confessionem commissa, longè minus dissonantia habere, quam illationes ex principijs supra iactis à me factas: quem propterea admittit Tamburin. *in Method. lib. 2. cap. 1. §. 1.* cum Henriquez, & alijs, quos sequuntur Dicastillo *tom. de Pœnit. P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.*

nit. disp. 9. dub. 2. §. 6. à n. 144. & dub. 7. num. 294. & Card. de Lugo *suprà*: pro quo tantum casu refert, & sequitur Doctor Garfi *vbi supr. cap. 16. n. 4.* Doctores à nobis citatos *num. 2.* quia pœnitens in ea confessione generali, nō magis indicat in alia fuisse remissa peccata, quæ verè de nouo confitetur, quam de nouo eile commissa, quæ verè in alia confessione subiecerat; ac proinde confessarius, ex qualitate peccatorum, & pœnitentis statu, satis percipere posse videtur, plura ex illis fuisse iam absoluta, alia verò de nouo subijci. Ceterum quia confessarius non percipit, quæ, & quot hæc fuerint, adhuc existimo non satisfieri integritati, quin ea declarentur. Et ita tradit Ioannes Martinon *de Sacram. tom. 3. disp. 50. sect. 1. n. 17.* (licet contrarium satis tutum dixerit) & Fr. Ludouicus à Concept. *tom. 1. exam. verit. tr. 5. de Pœnit. fol. 440. n. 19. & 21. in 2. casus resolutione.* Vbi ait contrariam sententiam: * A principio intrinseco esse improbabile. * Eadem enim absurda repetendo confessionem generalem sequi possunt, quæ si palliatè in confessionibus particularibus, noua peccata vt antiqua subijcerentur.

22 Vnde fit omninò reiiciendum, Martinon de S. Ioseph. *in Monit. confessor. tom. 1. lib. 1. tract. 8. de Pœnit. n. 11.* vbi latissimam sententiam tenet; ibi enim, sic ait: * Vno cometiò vn peccado graue, y para ocultar al Confessor, que era de la confesión presente, confessóse generalmente, y entre los peccados de la vida passada confessó el vltimo. Es muy probable, que pudo hazerlo assi, porque nadie está obligado a dezir, que los peccados q̄ confessa son cometidos despues de la vltima confesión, sino es q̄ interuenga alguna particular circunstancia, que no se de à entender, sino es diziendo, que el peccado es reciente. Sic Bonacina *de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. disp. 4. n. 5.* quæ cita à Sanchez, y à Coninch, y los cita, y sigue Diana *3. par. tr. 4. ref. 62.* Y lo mismo me parece (attende) aunque los peccados, que parece se encubren, se confessen en otra qualquiera confesión particular, como se digan con todas sus circunstancias; porque ni la misma razon, & de similibus, simile est iudicium, * sic ille. Quæ alijs Recentiores, quoad vltimam etiam partem conclusionis sequuntur, quibus fauet Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 17.* & tenet expressè Marcus Vidal *in Aurea salutari, tr. de Sacram. Pœnit. Inquisit. 7. num. 34.* Quorum doctrinam se approbare non valere, ait Tamburin. *in Method. lib. 2. cap. 1. §. 1. n. 6.* & ego ab scholis relegari vellem: & spero, quia nulla opinio perniciosior.

QVÆSTIO IV.

Vtrum, qui habet iudicium probabile pro vtraque parte, teneatur confiteri saltem si in peccatum commissum magis propendeat?

1 Partem affirmatiuam nonnulli tuerentur, quam Mag. Barnabas Gallego *tr. de consc. probab. dub. 8.* non solum communem, & veram appellat, sed nullum pro contraria stetit Auctorem dicit. Caterum vir doctus deceptus est, & miror plures pro contraria non inuenisse: Est enim probabilior, & inter Doctores communis, vt testatur Cardinal. de Lugo *disp. 16. de Pœnit. sect. 2. numer. 58. & 68.* & M. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnit. q. 84. dub. 4. §. 6. fol. 31. nu. 44.* eam tenet Sylvest. *verb. Confessio secundo, q. 2. vbi sic.* *Norandum est ex doctrina D. Thomæ, & communiter omnium, quod aliud est scire, aliud opinari, & dubitare. Quia scire, habet certitudinem sine hesitatione de opposito; opinari vero non habet certitudinem sine hesitatione, sed habet assensum, vel credulitatem de aliquo cum formidine de opposito: dubitare vero non habet assensum, vel credulitatem alicuius, sed proprie dicitur, quando aliquis aliquam sententiam, nec credit, nec decredit, sed est in æquilibrio, non declinans magis ad vnam partem, quam ad aliam, saltem notabiliter, etiam si aliquantulum coniecturet leuiter sine probabili ratione de altera earum. Qui ergo opinatur (attende) probabili ratione de aliquo, quod non sit mortale, non tenetur illud confiteri. *Sic Sylvest. M. Sacri Palatii.

2 Quem, cum alijs citatis, sequitur Thom. Sanchez *tom. 1. Summ. cap. 10. numer. 79. vbi* *Dicendum est non teneri hunc fateri peccatum, quod probabili opinione credit non esse mortale, quia potest quilibet operari, sequendo probabilem sententiam (vt satis probauit *cap. preced. nu. 14.*) atque ita docent Rosella, Sylvest. Gerson, Henriquez, Suarez, qui optime ait, hoc esse verum, etsi hic iudicet tanquam probabilius, illud esse peccatum mortale, quia non tenetur quis sequi probabiliorē opinionem, sed satis est probabilem. Atque eadem ratione idem est dicendum, quando pœnitens probabiliter opinatur, se id peccatum confessum fuisse, quamuis probabilius credat oppositum; sic Suarez, quod non obscure etiam docuit Nauarrus. *Hactenus P. Sanchez.

3 Idem sentit Diana *part. 3. tr. 4. resol. 107.* *Difficultas, inquit, est, quando pœnitens probabilius iudicat, se peccasse mortaliter, vel non esse confessum tale peccatum. In hoc

casu Coninch, & alij docent illud peccatum debere confiteri, &c. Quia nisi confiteatur potest se exponere periculo mortaliter peccandi, &c. At hæc sententia mihi non placet. Non enim possum intelligere, quomodo pœnitens sequendo opinionem probabilem, etiam probabiliori, & tutiori relicta, exponat se periculo peccandi mortaliter, &c. Et ita nostram sententiam docent Sanchez, Sylvius, & alij. * Sic Diana.

3 Quibus adde plures, quos citatos sequitur Leander à Sacram. *tom. 1. tr. 5. disp. 5. q. 28.* dicens esse communem, ibi: * An qui probabiliter opinatur se non peccasse mortaliter, aut mortale à se admissum, esse confessum, teneatur illud confiteri? &c. Respondeo non teneri, quia liberum est vnicuique sequi opinionem probabilem, quæ sicut in alijs materijs, sic etiam in hac sufficit ad obseruandum præceptum. Sic Sanchez *loco citato, nu. 76.* Suarez *disp. 22. sect. 9.* Granada *tr. 9. disp. 7. n. 1.* Diana *3. p. tr. 4. resol. 107.* Lugo *disp. 16. n. 58.* & communis. Nec oppositum docet Victoria, & Sotus pro opposita sententia citati, quia solum loquuntur de peccatis omnino dubijs. Imò, & Nauarr. in nostram inclinat sententiam, vt advertit Sanchez. Sic etiam Filliucius, Bonacina, & alij, quos sequitur Machado *1. p. Summ. lib. 2. part. 4. tract. 5. doc. 3. in fine.* *Et *quæst. 29.* asserit idem dicendum, licet probabilius iudicet se peccasse mortaliter, vel non esse confessum, pro quo ferè omnes citatos refert.

4 Cum his sentit P. Leand. à Murcia *in d. quæst. n. 12. lib. 1. disp. vnic. resol. 8. n. 1.* vbi ait ita teneri Sylvium, Sylvestrum, & Merarium, & addunt, inquit, Merarius, Sylvius, & Caramuel id verum esse, licet probabilius quis iudicet, se peccasse, aut non fuisse confessum. *Eandem opinionem tenet Pitigianus, Mercerus, & alij, quos citatos sequitur Angelus Maria Verricelli *tom. 1. tr. 2. q. 28.* * Quia homo, inquit, in rebus practicis potest sequi opinionem probabilem, omiſſa opposita probabili, vel probabiliori, quando in rebus ipsis non imminet aliquod periculum. *Et clarius infra *num. 10.* * Qui probabiliter credit, se non peccasse, non tenetur confiteri, neque in articulo mortis: (attende) & ad Sacram Eucharistiam, nulla præuia confessione, aut contritione accedere potest. Fagund. *præcept. 2. libr. 3. cap. 4. num. 6.* Probatur quoad primam partem; quia qui in mortis articulo tale peccatum non confitetur, nulli se exponit periculo, cum per aliorum peccatorum confessionem, aut contritionem gratiam sit consequutus. Probatur quoad secundam partem, quia non peccat contra Religionem, seu reuerentiam debitam Sacramento, qui iuxta probabilem opinionem illud recipit, aut

aut ministrat, vt dixi supra *quæst. 26.* * Sic ille, qui *quæstion. 26. citata* duodecim Auctores pro hac parte refert, inter quos Salonium, Sayrum, Villalobos, Basilium, Ponc. Antonium Perez, Lorcam, & Mag. Barthol. de Medina, quos sequitur Mascarenas *tract. 4. de Sacram. Euchar. disp. 4. cap. 4. num. 242. fol. 227.* Et tenet nouissimè Fr. Franciscus à Iesu Maria, Carmelita excalceatus, *part. 1. Cursus Theologiæ Moral. tract. 4. de Sacram. Euchar. cap. 7. num. 29.* apud quem Sylvest. Rosella, Gerson, Henriquez, Sanchez, Dicastillo, Bonacina, & Filliucius.

5 Notant verò, & meritò Verricelli, Fagundez, Sanchez, & Henriquez *lib. 2. de Pœnitent. cap. 4. num. 5.* Auerſa, & alij quos sequitur M. Prado supra *num. 47.* cum, qui probabiliter credit non peccasse, aut esse confessum, teneri nihilominus elicere actum contritionis in articulo mortis, nisi præcesserit aliorum peccatorum confessio, aut contritio; imò, & teneri confiteri, si dubitet de sua contritione, casu, quo sola contritio præcesserit. Quia licet opinio probabilis excuset à præcepto diuino integritatis confessionis, non supplet mediū necessarium ad salutem, qualis est remissio peccati, si fortè fuerit commissum. Ergo ne quis se exponat periculo dānationis, tenebitur medium assumere, quo suā iustificationem certam faciat, ac proinde, vel aliorum peccatorum confessionem præmittere, qua indirectè remittatur peccatum (si forsan commiserit) quod ex opinione probabilis definit confiteri, vel actum contritionis elicere, in quo includitur votum conditionatum confitendi, si aliquando ei innotuerit, illud peccatum fuisse commissum, & non confessum.

6 Dices: si probabiliter iudicans non peccasse mortaliter, nulla præmissa confessione, nec perfecta contritione, sola attritione, Eucharistiam in mortis articulo susciperet, licet reuera in statu peccati mortalis esset, iustificaretur virtute huius Sacramenti, quod primam gratiam conferre bona Fide accedenti, est sententia expressa D. Thomæ, & Thomistarum. Ergo qui probabiliter iudicat non peccasse, neque in articulo mortis tenebitur aliorum peccatorum confessionem præmittere, neque actum contritionis elicere, sed sat illi erit, Eucharistiam attritus suscipere. Respondeo opinionem D. Thomæ non esse certam, licet probabiliorē, quæ si falsa sit coram Deo, mediū necessarium ad salutem supplere non poterit. Quapropter ea nemo contentus debet esse in articulo mortis; sed mediū certum non omittit, quale est actus contritionis (secundam fidem) aut aliorum peccatorum confessio, nam quæ ex iusta causa, vel ex obligatione omittuntur, in eadem confessione P. Mat. de Moy. *Quæst. p. 1.*

quoad remissionem inclusa intelliguntur, vt ex Concilio Tridentino constat.

QVÆSTIO V.

Vtrum sit obligatio confitendi peccata dubia?

§. PRIMVS.

Doctorem sententia referuntur.

1 Quæstionem hanc nostra tempestate celebrem, & ad concientias exonerandas vtilissimam, vt rem non dubiam potius supponebant, quam probabant Theologi. Verum, vt cū P. Vazq. Azor, Villalobos, & Sayro, rectè admonet Ioannes Sanchez *in Select. disp. 29. n. 7.* negare non possumus aliquando turbam Doctorum amplecti vnam opinionem absque delectu rationum, aut saltem non tam exacte rationibus ponderatis, contra quos Doctor alius opinionem aliquam maturè excogitatam in scholas introducere potest. Pro hoc igitur dubio de peccatis dubijs, non mediocribus studijs impensis iam diu laboraui.

2 Est igitur controuersia. An dubius de peccato, teneatur illud sub tali dubio confiteri? Dubium autem hoc dupliciter potest esse, vel negatiuum, vt cum quis dubitat, an peccauerit, ita vt pro neutra parte contradictionis possit assensum præbere: vnde cum quod id proueniat: vel positiuum, vt si quis certus se peccasse dubitat, vt supra, an venialiter, an mortaliter? Et in vtroque dubio: Prima, & communissima sententia est, peccatorem teneri, sub tali dubio confiteri. Ita plures, quos ad quadraginta referens sequitur P. Thom. Sanchez *in Summ. lib. 1. cap. 10. n. 66. & 67.* P. Suarez *de Pœnit. disp. 22. sect. 9. num. 7.* P. Granada *cont. 7. de Pœnit. tract. 9. disp. 7.* dicens: *Esse certum omnino* P. Henrici. *lib. 2. de Pœnit. cap. 3. §. 7. & cap. 4. §. 5.* & de Pontif. Rom. *Clauic. lib. 4. cap. 9. n. 3. prop. fin.* Cardin. de Lugo *disp. 16. n. 63.* Leander *disp. 5. q. 25. & 26.* & alij communiter.

3 Secunda sententia in dubio negatiuo oppositum tenet. Idè quæ asserit, eum qui dubitat, an peccauerit, non teneri confiteri. Ita expressè P. Egidius Coninch, *tract. 2. de Sacram. disp. 7. dub. 8. concl. 2.* vbi sic ait: * Ad hoc, vt peccatum teneatur confiteri, requiritur, vt saltem probabiliter possim iudicare me peccasse. * Hanc opinionem amplectitur P. Ioann. Præposit. *tom. 2. in 1. 2. q. 19. art. 6. dub. 4. in fin.* & semper esse visam sine speculatiue probabilem cum P. Lessio, & alijs, quibus eam communicauit, asserit *tom. 3. in 3. p. quæst. 5. de integr. confes. dub. 3.* quævis hoc loco addat, in praxi non esse à contraria recedendum. Et in

casu æqualis dubij, defendunt Philibertus Marchinus de Sacram. Ordin. tract. 2. p. 3. cap. 1. num. 17. & plures alij, qui eodem modo philosophandum putant in dubio peccati, quoad obligationem confitendi, ac in dubio voti, quoad obligationem adimplendi. Quibus dissentire non potest Fagüdez lib. 2. in *Quinque præcepta Ecclesiæ, præcep. 2. cap. 1. n. 9* Vbi reddens disparitatem, cur dubius de voto non teneatur adimplere, & dubius de peccato confiteri teneatur: Respondet: * Disparitas est, quia in secundo casu constat, peccatum fuisse commissum, in primo verò non constat votum fuisse emissum, & idcò diuersa est ratio vtrouque, quia quando expressè non constat, votum fuisse emissum, manet homo possessor suæ libertatis, & idcò melior est conditio possidentis; at verò peccator non est legitimè possessor suæ conscientiæ, cum certò sibi constet de peccato à se commisso, & non sibi constet, fuerit, ne mortale, an veniale. * Hæc ille. Ex quibus manifestè colligitur, quod, si peccatori non constet de peccato à se commisso, erit legitimè possessor suæ conscientiæ, sicut, & qui dubitat, an votum emiserit, ac proinde non tenebitur ad confessionem, sicut neque alter ad votum: In hoc enim casu nulla esset disparitas. Stant etiam pro hac sententia Layman, & Granado infra citandi, & Auctor casuum conscientiæ Bononiæ casu 3. fol. 83. & probabilem putat Martinus de S. Ioseph in *Monitis confes. tom. 1. lib. 1. de Pœnit. tract. 6. num. 1*. Et pro scrupulosi defendunt Ouiedo 1. 2. tract. 4. controu. 1. punct. 2. num. 27. & 29. Azor tom. 1. lib. 2. cap. 20. q. 7. Sanchez lib. 1. Summ. cap. 10. num. 82. Castro Palao tom. 1. tract. 1. disp. 4. & alij, quos sequitur Verricelli to. 1. quest. moral. tract. 5. q. 2. num. 6. & cum Suárez, Becano, Granado, & alijs certissimam putat Tamburinus in *Methodo expedit. confes. lib. 2. cap. 1. §. 3. num. 16*. quia scrupulosi debent præsumi non peccasse mortaliter. Quam rationem pro omnibus etiam non scrupulosi militare tradit Speculum conscientiæ, tr. 1. §. 9. fol. 122. * Si tu (inquit) dudas, si cõsentiste en tal vicio, o peccado, es señal que no, y por consiguiente no peccaste mortalmente. * Sic ibi citato Diu. Thoma 2. 2. quest. 36.

4 Tertia verò sententia in discrimina-tim asserit, non esse obligationem confitendi peccata dubia: qualia sunt ea omnia læthalia, de quibus nequit pœnitens probabiliter iudicare fuisse commissã, vel quia sufficiens motiuum ad assensum non habet; vel quia, vt aliqui volunt, quando pro vtraque parte contradictionis æqualia motiua concurrunt, nulli potest intellectus assentiri. His ergo positis. Non esse obligationem confi-

tendi mortalia peccata dubia, tradunt absolurè Doctores alij, &c. Ita Doctores aliqui apud Machado tom. 1. lib. 2. fol. 492. Inter quos malè pro hac parte refert Patrem Suarez disp. 22. de Pœnit. sect. 9. quia ibi contrariam sententiam apertissimè tenet. Probabilem tamen putat P. Layman in *Theolog. Moral. lib. 1. tr. 1. cap. 4. §. 4. num. 37*. vbi sic habet. * Si in decursu vitæ alia peccata sua, quorum conscientiam habet, confiteatur, racito illo, de quo post diligètem excussionem dubitat, an commiserit? vel an fuerit mortale? tunc probabilè apparet non incumbere eius confitendi obligationem. * Hanc opinionè speculatiuè veram dicit Bauni tom. 1. tract. 4. de Pœnit. q. 17. Licet ipsè contrariam inuitus, vt ibidem faterur, sequatur. Et amplectuntur Illust. Caramuel in *Theol. Moral. lib. 3. de conscientia dictamine*, & apud illum Pater Anicus, & Theses Lobanienfes in Collegio Societatis Iesu. Et iterum in *Theolog. Fundament. à num. 1322. fol. 671. & fol. 691. §. Obiect. 3. vbi inquit. * A ratione nõ solum esse probabiliorè, sed moraliter certam. * Et sequuntur Ioseph de Ianuario in *resolut. Theol. Moral. tom. 1. resol. 2. per totam. Ioannes Martinon in Theolog. Scholastic. tom. 5. disp. 50. sect. 8. à num. 91*. Ferrantinus de scádalo, q. 77. à num. 31. Petrus Marcantius in *Tribunali Sacram. tract. 4. tit. 6. q. 5*. Et cum Iesuualdo à Bononijs, & Scipione Paulutio, defendit nouissimè D. Franciscus Verde in *opusculo pro Caramuele, q. 12. p. 1. §. 1. n. 547. fol. 145. & 146. & supponit M. Araujo in decision. Moral. de statu ciuili, disp. 9. casu 11. n. 9. fol. 435. vbi sic. * Ecclesia non præcipit cõfiteri hoc, aut illud in particulari, sed in cõmuni cuncta peccata mortalia; certò talia, & aliàs non confessa. * Et probabilem putat Castro Palao tom. 4. de Pœnit. tract. 23. punct. 9. quia cõtrariam, quam sequitur veriorè vocat, & Angel. Bossius tom. 1. à num. 1754. Et hanc opinionem esse practicè probabilè, tenuerunt plures Doctores Romani à P. Carolo Musarat Societatis Iesu consulti, & pluri ex Doctõribus Complutensibus, & in eadem Vniuersitate Sacræ Theologiæ publici professores, eximijque Theologi, quos à se consultos refert R. P. Leander à Murcia in *Disquis. lib. 1. disp. vnic. resol. 8. num. 26. & 27*. Et hanc sententiam probabilem esse, suo calculo firmarunt Reuifores Societatis, vt testatur P. Ferrantinus vbi supra *de scádalo, q. 77. à num. 31*. vbi hæc ex illis refert verba: * Opinonem de peccatis dubijs negatiuè (nimirum de quibus non fertur iudicium, quod non fuerint commissã) iudicauimus olim non debere permitti in Societate, cum vix reperiretur vnus scriptor, qui illam teneatur. Modò verò cum iam aperte, & ex pro-**

fesso

fesso in suis scriptis tueatur, præter Egidium Coninch, Petrus Marchinus, Caramuel. Iosephus de Ianuario, & Ioannes Martinon: & alij multi scriptores iudicent probabilem, censemus posse iã in Scholis Societatis permitti. * Et hanc sententiam esse probabilè; ait negari non posse Doctor Garfi cent. 2. cap. 28. Eandem opinionè in ordine ad recipiendam Eucharistiam amplectuntur P. Granado in 3. p. controu. 6. tract. 1. disp. 7. num. 13. P. Sà verb. Eucharist. num. 23. & tanquam probabilem admittit Leander à Sacram. de Euchar. tr. 7. disp. 7. q. 11. & Mascareñas tr. 4. de Eucharist. cap. 4. n. 242. Et in dubio æquali consentiunt Philibertus Marchinus de Sacram. Ordin. tract. 2. p. 3. cap. 1. num. 17. & M. Paulus de Blanchis in *disceptat. cas. conscientiæ, disp. 3. in litt. C fol. 136. vbi sic. * Si ille, qui vult accipere Sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ, non cognoscit, nec vehemèter suspicet se esse in mortali, non est necesse, vt confiteatur antè sanctissimam communio-nem. * Hæc ille.*

5 Ex antiquis hanc sententiam tenuisse Paludanum, D. Antoninum, & Tabienam, quando dubium est æquale, refert P. Heuriquez lib. 8. de Eucharist. cap. 45. in gloss. litt. P. * Addunt, inquit, Paludanus, Antonianus, & Tabiena id verum esse (nempe teneri confiteri peccata dubia) quando magis d. clinat id fuisse peccatum mortale, aut non fuisse illius confessionem, aliàs in dubio æquali, vt non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad confessionem illius, contra Gerson Alphabeto 41. litt. F. qui obligat in æquilibrio, &c. At re verà hic (ait Heuriquez) potest practicè deponere dubiam conscientiam, & sic exeat ad præcepto, sed in mortis articulo expediet confiteri, si facile non habeat contritionem, aut aliud Sacramentum, ne se exponat periculo damnationis. * Hactenus Heuriquez, quem immeritò nonnulli calumniatur, hos Doctores pro hac sententia adduxisse; eos recolui, & planè inueni illi fauentes, quia obligationem confitendi peccata dubia de probabili tantum dubio intelligendam tradunt, nempe quando quis probabiliter putat se peccasse. Ita D. Antoninus apud Tabienam verb. Confessio, 2. num. 12. Vbi loquens de prædicta obligatione, sic inquit. * Secundum Archiepiscopum Florentinũ debet intelligi de dubio probabili. * Cuius sententiæ adhæret ipsè Tabiena *ibidem*, & expressius num. 14. dicens: Tenetur iterare confessionem, quando adverteter racet aliquid, quod est mortale, vel credit, vel probabiliter dubitat, esse mortale. * Quibus consentire videtur M. Zanardus 1. part. instruct. de Sacram. Pœnitent. de dubijs pro confessione, §. 8. Quæritur, fol. mhi. 215. qui obligationè con-

fitendi non agnoscit, dum quis non iudicat probabiliter se peccasse. Licet in casu æqualis pro vtraque parte probabilitatis, ad confessionem obliget. * Octauo, inquit, quaeritur, an ad integritatem confessionis spectet confiteri peccata dubia? Responderur, quod pœnitens tripliciter potest dubitare peccatum esse commissum, & non confessum. Primò: probabiliter tenendo peccatum esse commissum, & non confessum, & tunc tenetur. Secundo: habendo rationes probabiles pro vtraque parte, & tunc etiã tenetur confiteri. Tertio: habendo rationes probabiles pro confessione facta, & sic debet omnes scrupulos rejicere. * In quibus, vt patet, solum comprehendit casus iudicij probabilis de peccato commisso, & solum obligat ad confessionem peccati dubij eum, qui probabiliter tenet se peccasse, dum oppositum non sit i. si probabiliter, cum verò qui iudicium suspendit, neutri parti assensum præstare potens, obligatione adstrictum non agnoscit.

§. II.

Tertia sententia fundamenta, eius probabilitatem ostendunt.

6 Nemo negare potest hanc sententiam a loco extrinseco valdè probabilem esse; id enim Doctõrum, quos congesti, auctoritas apertissimè euincit. Nec ab intrinseco negare audeo, habet enim efficacissima fundamenta, quæ improbari non possunt.

7 Probo i. efficaciter ex Concil. Tridèntin. ses. 14. cap. 5. vbi totam materiam necessariam huius Sacramenti explicans; sic definit. * Constat enim nihil aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi, quam, vt postquam quisque diligentius se excuserit; ea peccata confiteatur, quibus Dominũ, & Deũ suũ mortaliter offendisse meminerit. * Ex quibus sic firmo argumentũ. Ille tantum tenetur confiteri, qui meminit mortaliter offendisse Deũ, sed qui dubitat, an peccauerit mortaliter, nõ meminit mortaliter offendisse Deũ: ergo qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non tenetur confiteri. Consequentiã est legitima: maior est de fidẽ, minor iudicabitur apud Theologos, & mille exemplis demonstrabilis: nam qui meminit de solutione debiti, non tenetur solvere, secus qui dubitat. Qui meminit de recitatione officij, non tenetur recitare, secus qui dubitat. Qui meminit se confessum fuisse, non tenetur confiteri secũdum omnes, secus qui dubitat. Rursus nemo potest iurare se meminisse de illo, de quo dubitat: ergo qui dubitat, non meminit. Ergo qui dubitat, an mortaliter peccauerit, non me-

meminit mortaliter offendisse Deum; sed Ecclesia, ut fides docet, nil aliud exigit à penitentibus, nisi quòd ea peccata confiteantur, quibus Deum suam mortaliter offendisse meminerint: ergo nõ exigit confiteri peccata dubia.

8 Confirmatur ex Aristotele *libr. 1. de memoria, & remiscencia*, & ex D. Thoma *ibidem, lect. 1.* Vbi explicans cum Philosopho, quid sit, *meminisse*, inquit, *semper, cum anima memoratur, pronuntiat, se vel prius audiuisse aliquid, vel sensitse, vel intellexisse. *Sed, qui de his dubitat, non pronuntiat, se audiuisse, vel intellexisse; sed dubium esse, an audierit, & an intellexerit: Ergo qui dubitat, non memoratur: ergo qui dubitat, an peccauerit lethaler, nõ meminit mortaliter offendisse Deum: ergo nõ tenetur cõfiteri. Urgetur: Quia dubius ab ignorare nõ dilat, *l. Manifestissimi, §. Si autem nescius.* Gam. *Luj. 11. decis. 51. numer. 1. in princip.* Imò comparantur ex *Sardo decis. 265. numer. 17.* Sed qui ignorat non est memor, ergo nec qui dubitat.

9 Secundo probatur: quia omnia iura clamant in dubio delicto reum esse absolvendum, & consequenter esse liberum ab obligatione, quam ratione delicti subiturus erat. A qua regula iuris, utpotè rationi consona, inquit Sanchez *in Summ. lib. 1. cap. 10. numer. 48.* non est recedendum absque textu expresso. Accedit: quòd in dubio non debet presumi delictum: & in nullo foro aliquis accusare debet de delicto, quod commissile, ita ostendi non potest, ut data indicia, & coniecturæ assensum non generent. Ergo nemo tenetur se accusare de peccato dubio. Hac ratione ducuntur auctores pro secunda sententia citati; verum si alicuius ponderis est, qui hanc sententiam amplectuntur in dubio negativo, debent etiam in positivo amplecti, ne inconsequenter loquantur: nam rationes allatae, & afferendæ, vel in utroque præstant, vel in neutro: nam si delictum præsumi non debet, potiori iure, licet constet de delicto, non debebit præsumi graue. Deinde materia necessaria accusationis est delictum graue: ergo si nemo accusari debet de delicto, quod non sit probabile, nemo tenebitur accusari de delicto graui, quod probabile non sit. Ergo vel in utroque dubio affirmandum, vel in utroque negandum. Et ita sentit Cardin. de Lugo *disp. 16. sect. 2. n. 61.*

10 Tertio probatur: quia præceptum confessionis, tam iure Diuino, quam humano, solum est præceptum confitendi mortalia: ergo dubitare, an culpa sit mortalis, est dubitare, an contineatur sub præcepto: Sed quando constat de præcepto, & dubitatur, an res aliqua sub illo contineatur, nemo illo te-

netur, ut docent P. Thom. Sanchez *in Summ. cap. 10. numer. 32.* & P. Salas *1. 2. quest. 21. tr. 8. disp. vnic. sect. 25. numer. 258.* Et cum Filliucio, & Alphonso de Leon, Marcus Vidal *vbi infra numer. 4.* Ergo qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non tenetur præcepto confessionis. Urgetur, quia ut ex P. Henriquez probat Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 41. numer. 36.* idem est dubitare, an hæc culpa contineatur sub præcepto, ac dubitare, an sit præceptum de illa confitenda. Sed quando quis dubitat, an sit præceptum, non tenetur illo, ut fatentur prædicti Doctores, quos sequitur P. Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 40. sect. 5. numer. 14.* & P. Sa. *verb. Dubium, numer. 2.* Medina, Sotus, Valentia, & alij, quibus consentit Marcus Vidal *in Arca salutari. Vbi de dubijs, inquis. 2. fol. mihi 39.* Ergo qui dubitat, an hæc culpa contineatur sub præcepto confessionis, illo non tenetur; sed qui dubitat, an sit mortalis, dubitat, an contineatur. Ergo, &c.

11 Premo iterum, nam ut colligitur ex Palao *punct. 34 de conf. numer. 4. & 8. & punct. 35. numer. 2.* (quod à Theologis communiter supponitur) omne dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, reducitur ad dubium iuris, in quo dubio nemo tenetur, ut docent communiter Theologi. Hinc dubitans, post sufficientem diligentiam, an hodie sit dies veneris, vel an dies festus, vel an vigesimum annu expleuerit, nullo præcepto ligatur abstinendi à carnibus, audiendi sacrum, vel ieiunandi: quia materia horum præceptorum est abstinencia in die veneris, auditio sacri in die festo, & ieiunium anno vigesimo primo completo, ac proinde de prædictis dubitare, est dubitare de præceptis, eo quod sit dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, quod proinde ad dubium iuris reducitur. Sed peccatum mortale est materia præcepti confessionis: ergo dubium de peccato mortali est dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, ergo ad dubium iuris reducendum; in quo neminem teneri, commune est apud Doctores.

12 Insto clarè ad hominè contra Thomam Sanchez *in Sum. cap. 1. numer. 48.* nam ibi manifestè docet, dubium iuris esse, quoties dubia est res, seu actio, ex qua ius aliquod, seu lex nascitur: quod sentit etiam expressè Pat. Arriaga *1. 2. disp. 25. sect. 3. numer. 15. & numer. 58.* dum inquit, *Quandocumque dubium est circa actionem, qua primo quasi incurrit quis obligationem; tunc standum pro libertate hominis. *Insuper ipse Sanchez *ibidem cum Suarez supra sect. 6. numer. 8.* Salas, Navarro, & alijs, docet, in dubio facti præter homicidium, neminem censendum esse irregularem, eo quod in dubio facti pro solo homicidio est in iure præscripta irregularitas: (par-

(partialis nimirum, quia hæc irregularitas tantum priuat vlti ordinum maiorum, non receptione, neque redit inhabilem ad beneficia, ut benè probat P. Brefer *lib. 4. de conj. cap. 8.* Imò si facta diligenter maneat quis in æquali dubio, non censi irregularem tradit P. Henriquez *lib. 14. cap. 14. numer. 3.*) Sed quidquid sit de hoc. Omnes Doctores citati aperte sentiunt in dubio facti, ex quo lex aliqua nascitur (excepto dubio homicidij) neminem ea lege obligari: sed peccatum mortale est id, ex quo nascitur ipsa lex confessionis, ergo in dubio peccati mortalis, nemo tali lege ligabitur.

13 Respondent Sanchez, & Lugo, in iure esse præceptum confitendi peccata certa, & dubia. Verum hæc responsio est ipsissima aduertariorum conclusio, quam nõ supponere, sed probare deberent, afferentes caput aliquod iuris, vbi, id expresse præscriberetur, quod non afferunt, neque possunt; quia nullibi reperitur. Ergo si irregularitas, quæ est præceptum abstinendi ad ordinum actibus non obligat in dubio facti præter homicidium, quia in alijs dubijs non inuenitur expressum in iure, ut fatetur P. Sanchez: Ita præceptum confessionis non obligat in dubio facti lethalis, quia hoc nullibi reperitur expressum, & ut constat *ex l. quicquid adiringenda, ff. de verb. oblig.* Quidquid adstringendæ obligationis causa dictum est, id ni palam exprimat, omnissum esse ceterandum est. Et ut conitat etiam *ex cap. 1. de iure iurando, lib. 6.* Vbi agit de obligatione inducenda, interpretatio debet esse mitis.

14 Quarto probatur, nam ex eo, quod Trident. *sess. 14. cap. 5.* doctrinaliter agens de circumstantijs necessariò contendit, definit, mutantem speciem necessariò confitendas esse; & nihil dicat de notabiliter aggrauantibus; communior, & probabilior sententia, ut infra videbitur, defendit, has nõ esse necessariò confitendas: quam illationem esse claram ex Trident. tum quia de circumstantijs aggrauantibus tacet, tum quia doctrinam ibi tradens de necessarijs ad confessionem, subiungit, *nil aliud in Ecclesia à penitentibus exigi, *docet cum pluribus Leander *tr. 5. disp. 8. §. 1. q. 3.* Ergo, quia Trident. doctrinaliter agens de materia necessaria confessionis, solum definit confitenda peccata mortalia, quorum quis conscius, & memor est, nil dicens de peccatis dubijs, sed potius subiungens, *nil aliud in Ecclesia à penitentibus exigi.* Eadem probabilitate tenendum est, peccata dubia non esse necessariò confitenda. Videtur argumentum convincens, cui non dissentit P. Vazquez *de Pœnit. q. 91. art. 1. dub. 2. numer. 8.* vbi inquit: *qui ea tantum confitentur, quæ concilium explicauit esse explican-

da, satisfecisse præcepto credendum est. *Nec dici potest argumentum hoc esse tantum negatiuum, non enim purè negatiuum est, cum concilium de mortalibus confitentibus agens, semper positiuè limitet ad ea, quæ memoriæ occurrunt, sicut limitat circumstantias ad eas, quæ speciem peccati mutant.

15 Urgetur, quia confessionis præceptum, rigidum, & valdè onerosum est, & obligatio confitendi peccata dubia, utpotè plurimos afferens scrupulos, valdè est odiosa: ergo præceptum confessionis nõ est extendendum ad peccata dubia, sicut ob eandem rationem, non extenditur ad circumstantias notabiliter aggrauantes, sed potius restringenda est, iuxta regulam iuris: odia sunt restringenda, & fauores ampliandi. Præterquam quod, ut habet in iure *cap. graue 22. quest. 3.* iniustum est pro culpis dubijs certam adhibere pœnam: non potest autem, non adhiberi pro peccatis dubijs, si materia necessaria forent. Omitto ipsammet confessionem peccati dubij esse pœnam non exiguam peccati, ut nemo nõ experitur, ergo non est pro culpis dubijs imponenda.

16 Respondet P. Thom. Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. numer. 66. & 78.* præceptum confessionis esse fauorabile, & idèò extendendum. Quia confessio, inquit, est medicina peccati sanans, ac præseruans à lapsu in similia peccata dubia. Benè quidem; sed non benè inde deducit, confessionem non esse pœnalem. Primò, quia rectè componitur idem esse medicinam, & pœnam, ut de satisfactione Sacramentali definit Trident. *sess. 14. cap. 8.* dicens: *Debere talem esse, ut non sit tantum ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum vindictam, & castigationem. *Secundò ad hominem contra ipsum Sanchez: nam de excommunicatione loquens, ita docet aperte *libr. 9. de Matrim. disp. 3. numer. 13.* per hæc verba: *Quia ex vna parte, inquit, excommunicatio est medicinalis, & ex altera est pœna. *Tertio, quia reseruatio peccatorum est medicina ad præcauendum in posterum, ut tradit Lugo *disp. 20. sect. 2. numer. 11.* & non dissentit ipse Sanchez *supra numer. 18.* Et tamen reseruationem esse etiam odiosam, & pœnalem, idèòque restringendam, ut non extendatur ad casus dubios, tradit ipsemet Sanchez *in Sum. cap. 10. citato.* Ergo rectè coheret præceptum confessionis esse medicinam, & simul esse odiosum, & pœnale, ac proinde restringendum, ut non extendatur ad peccata dubia. Fateor institutionem huius Sacramenti esse fauorabilem, & idèò extendendam; cuius verò præceptum medicinam valdè pœnalem inficiari non possum, adèò enim graue onus est, ut plures Doctores existimant, supra Ec-

clesiæ potestatem esse, illud imponere, ea saltem integritate, qua de facto impositum est. Vide Cardin. de Lugo *disp. 15. sect. 6.* Igitur præceptum confessionis extendi non debet, sed tantum confessionis institutio, nam ut benè docet Sanchez *de Matrim. lib. 1. disp. 1. num. 4.* cum Gloss. Panormit. Bartolo, Baldo, & alijs; constitutio, quæ simul est fauorabilis, & pœnalis, extendenda est quatenus fauorabilis; & restringenda quatenus pœnalis. Ergo confessio quoad præceptum, ut potè pœnalis restringenda est, & confessio quoad institutionem, ut potè fauorabilis amplianda. Undè consequenter fit, peccata dubia non esse materiam necessariam confessionis, sicut nec circumstantias aggrauantes, nec peccata venialia, licèt confessionis institutio, quia fauorabilis, ad hæc omnia extendatur.

§. III.

Alia eiusdem sententiæ præsidia.

17 **Q**UINTO probatur nostra conclusio. Semel posita reſeruatione peccati, præceptum confitendi tale peccatum reſeruatum, est præceptum illud confitendi superiori: sicut semel posito peccato mortali, est præceptum confitendi Sacerdoti approbato: sed in dubio an sit reſeruatum, cessat obligatio confitendi Superiori, ut docent P. Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 40. sect. 6. P. Thom. Sanchez supra num. 74.* & alij communiter: ergo in dubio an sit mortale, cessat obligatio confitendi Sacerdoti approbato.

18 Respondet Thom. Sanchez, reſeruationem esse odiosam, & idè non extendi ad casus dubios. Fateor, sed consequentiam doctrinæ non capio. Primò, quia ex eo confessio, iuxta Sanchez, est fauorabilis quoad præceptum, quia est medicina ad peccata in posterum præcauenda: sed etiam reſeruatio est medicina ad præcauendum in posterum, ut satis inuuit ipse Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 32. num. 18.* & docet expressè Cardin. de Lugo *hic disp. 20. sect. 2. num. 11.* & supponitur à Trident. *sess. 4. cap. 7.* Ergo vel reſeruatio extendenda est ad casus dubios, vel confessio non est extendenda ad peccata dubia. Secundò, quia ut ait ipsemet Sanchez *in sum. lib. 1. cap. 10. num. 66.* & probat *lib. 1. de Matrim. disp. 39. num. 5.* cum Bartolo, Couarrub. Azebedo, & alijs: Lex quantumcumque pœnalis, & odiosa amplianda est, quando est in animarum fauorem ad vitanda peccata; sed lex reſeruationis talis est iuxta communem Theologorum sententiam: ergo in doctrina Thom. Sanchez, non est restringenda, sed amplianda. Genuina igitur ratio, ob quam pec-

cati reſeruatio, in principijs huius Doctoris, licèt in animarum fauorem ad vitanda peccata, non extenditur ad casus dubios, ea est, quam ex ipso Sanchez, & alijs supra adduximus: nimirum, dubium iuris esse, quoties dubia est res ex qua lex nascitur, & cum lex reſeruationis oriatur ex peccato; eo ipso, quod peccatum sit dubium, dubium iuris erit, & consequenter nemo illo tenebitur, iuxta communem sententiam. Hæc autem ratio aequè militat in lege confessionis, quæ ex peccato mortali similiter nascitur, ut expendi.

19 Sextò probatur: Qui certus de voto à se emisso dubitat, an post septennium miserit, non tenetur illo, secundum Malderum, imò idem docet Alphonsus de Leon, quando dubitat, an habuerit intentionem se obligandi: & idem tenent Sotus, Veja, Castro Palao, & alij, quando voto post septennium emisso, dubitat, an tunc habuerit vsum rationis: quorum opinionem, auctores citans, non improbat Diana *4. p. tr. 3. resol. 10.* & II. Ex quibus sic formo argumentum. Certus de voto, & dubius de qualitate, ratione cuius inducitur obligatio, non tenetur adimplere: ergo certus de peccato, & dubius de qualitate, ratione cuius inducitur obligatio, nempe, an sit mortale, vel veniale, non tenetur confiteri. Huius consequentiæ probabilitatem negare non poterunt plures Doctores supra citati, qui eodem modo philosophandum putant in dubio peccati, ac in dubio voti.

20 Septimo: Dubium, quod facta diligentia vinci non potest, æquiualeat ignorantia invincibili, ut docet Thom. Sanchez *lib. 1. de Matrim. disp. 41. num. 46. §. 2. probatur,* & plures quos citauit *tr. 1. q. 6. num. 19.* Ergo dubium de peccato læthali, quod facta sufficienti diligentia vinci non potest, æquiualeat ignorantia invincibili de culpa mortali: sed tacere in confessione culpam, quæ ex ignorantia invincibili non existimatur mortalis, non opponitur præcepto confessionis, ut omnes fatentur: ergo tacere in confessione culpam mortalem, cuius dubium facta sufficienti diligentia, vinci non potest, non opponitur præcepto confessionis. Octauò, quia ut conſtat ex dictis quaestioni precedenti: quædo pro vtraque parte; nempe commissi peccati, & non commissi; sunt graues rationes, non est obligatio confitendi, ergo neque quando pro neutra. Pater consequentia: quia si rationes graues, quæ suadent me peccasse non obligant confiteri, quomodo nulla, aut leues obligabunt?

21 Tandem potest suaderi hæc sententia, quia ad minus dubitari non potest, tum auctoritatem Doctorum, quos supra citauit, tum fundamenta in superioribus iacta, valde du-

dubiam reddere obligationem confitendi peccata dubia; in dubio autem de obligatione, probabilior sententia docet, neminem tene-ri. Hæc fundamenta maioris mihi ponderis sunt postquæ, ut iacèt, de madao R. P. Joan. de Piña, Prouincialis huius Prouinciæ Tolitanæ, examinata fuerunt à plurimis doctissimis viris, & omnes huic opinioni, tanquam probabili subscriperunt.

22 Ex dictis constat, quam incautè, & sine fundamento Diana *4. p. tract. 3. resol. 5.* dixerit, hanc sententiam esse improbabilem, cum ex vna parte tot pro illa militent Doctores, & ex alia, aequè solidis, imò, & solidioribus nitatur fundamentis, quam opiniones alia morales, quæ communiter inter Doctores probabiles reputantur. Quibus passim ipse adheret. Conſtat etiam, quam audacter Thomas Hurtado Clericus Minor *tom. 2. de Resol. Moral. tr. 12. cap. 1. dub. 8. iactauerit,* * esse temerariam, eo quod nullum habeat fundamentum, & sit contra omnes, qui ante, & post Concilium scripserunt. * Sed illi parco, quia nec Authores citatos vidit, nec fundamenta superius iacta perpendit. Quapropter eius censura improbabilis profuse est. Nam ut ipsemet *tract. 10. cap. 7. num. 130.* inquit, (contra quemdam Neothericum dicentem esse improbabilem opinionem asserentem chocolatum non frangere ieiunium) *proprus improbabile est, dicere, esse improbabilem opinionem, quæ tot patronos, tot defensores, & tot fundamenta habet.* Plures autem, & plura habet nostra opinio pro peccatis dubijs, quam sua pro chocolato.

23 Caueant tamen pœnitentes, ne semetipsos facile decipiant, iudicantes peccata dubia, quæ certa peccata sunt: v.g. Si Religiosus, vel coniugatus, qui contra castitatem deliquit, dubitet, an aduerterit ad circumstantiam status: & vniuersaliter si aliquis in quacumque materia delinquens dubitet, an aduerterit ad offensam Dei, quam aduerterit ad rationem peccati mortalis requiri, & non sufficere, quod cognoscatur actionem esse contra rationem, defendit cum pluribus Cardin. de Lugo *tract. de Incarn. disp. 5. sect. 5. & 6.* qui inquam, aliquo ex prædictis modis dubitaret, non posset prudenter peccata illa reputare dubia: quia licèt forsitan prædictas circumstantias explicite non aduerterit, semper tamen aduertit implicite, quatenus illam culpæ foeditatem concipit, quam sæpè cogitauerat consilari ex pluribus illis malitijs, ac proinde supponitur, & præsumitur, pœnitentem fuisse sufficienter recordatum, non solum in opere externo, sed etiam in desiderijs, & simplicibus delectationibus, ut bene notat Lugo *supr. num. 100. & 103.* ac proinde quoties dubitationi accesserit

præsumptio iuris pro aliqua contradictionis parte, hæc non dubia censenda est, sed probabilis saltem, ut rectè cum Soto, Aragon, & alijs docet Sanchez *in Summ. cap. 10. citato num. 13.*

24 Nostra autem doctrina solum procedit de peccatis verè dubijs, de quibus nequit pœnitens se accusare, nisi addat se dubium esse, an peccauerit, an vè mortaliter. Nam si aliter se accusaret confitendo dubium, ut certum, peccaret mortaliter, ut cum D. Thom. Paludan. D. Anton. Caietan. Soto, Ledesma, Sylvestro, & alijs tenet Sanchez *supra num. 68.* Quod adè certum est, inquit, ut nullus de hoc dubitet, quia alias valde confessionis iudicium variaret. Valdè enim diuersum iudicium ferendum est de peccato dubio, ac de certo. Hæc igitur peccata dubia, quæ nequeunt in confessione, absque prædicto addito, explicari, probabile est, posse in confessione taceri, ut omnia, quæ pro hac parte cõgessi, appertissimè euincunt.

§. IV.

Obiectionibus fit satis.

25 **P**OTISSIMUM contrariæ sententiæ fundamentum desumitur ex vsu, & praxi totius Ecclesiæ, quæ præceptum confessionis mortaliū ita interpretatur, ut ad peccata dubia etiam extendatur. Fateor cõsuetudinem confitendi peccata dubia, hæc tamen non conuincit: nam etiam in vniuersa Ecclesia est vsus, & consuetudo confitendi tempore quadragesimæ, ut ait Tridentin. *sess. 14. cap. 5* & tamen non obligat præceptum pro hoc tempore determinato. Præterea est vsus, & consuetudo confitendi circumstantias notabiliter aggrauantes, & tanten quia verba præcepti confessionis maiorem latitudinem admittunt, plures Doctores hanc obligationem probabiliter negant. Ergo licèt vsus, & consuetudo fidelium sit confitendi peccata dubia, tamen quia præceptū confessionis læthaliū maiorem latitudinem præferret, possumus probabiliter asserere, non inducere obligationem confitendi peccata dubia. Undè fit, quod licet consuetudo communiter dicatur optima legis interpretis; nihilominus, quia multoties non in verborum legis proprietate, neque in præcipientis intentione, sed in scrupulo, vel ignorantia, vel maiore partis securitate fundatur, non reddit omnino certum legem obligare, eo modo, quo vsus, & consuetudo est recepta.

26 Hinc quætidie videmus Theologos contra vsam, & praxim in Ecclesia communiter receptam opinari: pluribus id posset exemplis demonstrari: vnum, vel alterum præ-

præstabo. Lex præscribens Beneficiarijs obligationem recitandi, ita ab initio fuit communiter intellecta, & vsu recepta in Ecclesia, vt Beneficium, quantumvis tenue, sub mortali obligaret ad recitandum, & tamen doctissimus Sotus, vt vidimus tractat. 3. de Religione, vbi de Horis Canonicis, quest. 4. num. 7. Considerans hanc interpretationem præcepti, non ratione, sed timore fundari, prædictam obligationem negauit. Quem plures postea sequuti sunt, quorum alij ad obligationem recitandi requirunt, quod valeat viginti aureos, vt Ledesma in Sum. p. 2. tr. 9. cap. 4. concl. 5. Alij, quod Beneficiū sufficiat ad tertiam partem sustentationis Clerici ordinarij, vt Malderus apud Dianam 2. p. tr. 12. resol. 9.

27 Præterea præceptum abstinendi à lactinijs tempore Quadragesimæ, quod latū est in capit. denique, distinct. 4. communiter fuit ab omnibus vsu receptum, & intellectū de obligatione graui, & tamen P. Fagundez præcept. 4. Eccles. lib. 1. cap. 2. n. 11. maturè perpendens prædicti capituli verba aded strictè non obligare; oppositum his temporibus asseruit. Cui subscripserunt Doctores Academiae Conimbricens. Eborens. Salmant. & Cœplutens. quos nominatim citat in sua Apologia, qua prædictam opinionem ad Inquisitionis Tribunal delatam, à multorum calumnia vindicauit, auctoritate, & ratione probas ex sola consuetudine teneri fideles sub mortali lactinijs, & ovis in Quadragesima abstinere: Ergo licet consuetudo, & vsus confitendi peccata dubia, ita præceptum confessionis exposuerit, & receperit, non inde rectè cõvincitur, esse certam eiusmodi obligationem. Cum prædicta consuetudo, & interpretatio, non in ratione, & proprietate verborum legis, sed in scrupulo, & maiori partis appositæ securitate fundata fuerit. Et vt benè P. Vazquez supr. quest. 91. art. 2. dub. 2. num. 2. * Opinio, licet tutior, non ideo est magis animabus expediens, quando est causa multorum scrupulorum. *

28 Obijcies 2. Ex Card. Lugo: Tribunal Sacerdotum, cum sint Christi Vicarij, debet extendi ad omnes causas, ad quas extendetur diuinum Tribunal Christi, si visibile aliquod Tribunal in terris erigeret, sed ad Tribunal Christi deferri deberet peccata dubia, non solum ex charitate propria, ne pœnitens se exponeret periculo damnationis, sed etiā ex charitate erga Deum, qua tenetur in eius gratiam, & amicitiam redire, & eam procurare. Ergo ad Tribunal Sacerdotum ex eadē obligatione deferri debent. Hæc verò obiectio facile infringitur. Primo, quia licet Diuinum Tribunal esset erectum visibile à Christo Domino, non esset yndè ex charitate propria

teneretur pœnitens confiteri peccata dubia, nam eo ipso quod alia certa cõfiteri teneretur, à dubijs indirectè absolueretur, & cõsequenter omnia illi remitterentur. Secundò, quia ex fundamento Card. de Lugo, manifestè deducitur, teneri etiam, saltè in articulo mortis, confiteri peccatum, etiam si probabile sit non fuisse commissum, ne se exponat periculo damnationis, si fortè cõmisit. Scio Cardin. de Lugo admittere sequelam, sed absque necessitate, quia hoc periculum omnino euitatur confitèdo aliqua venialia, vel mortalia iā clauibus subiecta, vel actū contritionis eliciendo: Nec enim charitas propria ad aliud obligare potest, quod ad medium aliquod eligendum, quo periculū damnationis nullum sit, & similiter, nec charitas erga Deum: quia per nuper dictam aliorum peccatorum confessionem, seu contritionē amicitia Dei procuratur, & in eius gratiam, si fortè amissa fuerat, pœnitens restituitur. Et ideo ita expressè cum Henriquez, tenet Sanchez in Sum. lib. 1. cap. 10. n. 77.

29 Urgebis. Pœnitens debet ad hoc Tribunal recurrere per confessionem, eo modo quo antea ad Deum tenebatur per contritionem. Atqui etiam habentes peccata dubia, tenebantur ad Deum recurrere per contritionē. Ergo & modo per confessionē ad hoc Tribunal. Sed nescio quo fundamēto ad hoc recurras. Quia Christus Dominus potuit hoc Sacramentū ita instituire, vt de peccatis tantū certis debeamus in hoc tribunali iudicari. Quod verò sic de facto instituerit, videtur non obscure inferri ex Tridentino, vt probauit supra n. 170. Omitto, quod ante huius Sacramenti institutionem tenebatur pœnitens conteri de illis etiam peccatis, quæ probabiliter iudicasset fuisse cõmissa, etiam si oppositū probabiliter sibi esset, ne fortè periculo damnationis secus se exponeret. Et tamē, vt communis sententia fert, non tenetur de his peccatis in hoc tribunali se accusare. Ergo non debet ad illud recurrere per confessionē, eo modo, quo olim ad Deum per contritionem. Hoc tamen non tollit præceptū charitatis de illorū contritione includente votū conditionarum confitendi, cū constet certo fuisse cõmissa, vel de aliorū saltem venialium confessione, casu quo peccator moraliter certus non reddatur de sua cõtritione. Quia licet opinio probabilis excuset à præcepto diuino confessionis, non tamē supplet mediū necessarium ad salutē, & remissionem mortalium, si fortè commissa fuerint. Ac proinde non solum de peccatis dubijs, sed etiā de probabiliter, imò & probabiliter non commissis, teneretur in articulo mortis confiteri, si nulla alia cõmississet, vel confitenda non occurrissent, secus minimè: quia per Sacramen-

mentalem aliorū, etiam venialium confessionem potest certam facere suam iustificationem, cū dolore, scilicet, ex motiua vniuersali ad omnia etiam oblita se extendere, & proposito implicito conditionato confitendi, si memoria certò cõmissa aliquando occurrerint, prout opus est, vt virtute clauium remittantur.

30 Obijcies 3. Trident. sess. 14. cap. 5. definit * oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui excusationem, conscientiam habent, in confessione recenserit, * sed qui dubitat, an mortaliter peccauerit, habet conscientiam dubiam peccati mortalis; ergo tenetur confiteri peccatū dubium. In hoc principio nitur contraria, & communis sententia. Sed rogo cur eodem fundamento non asseris, teneri etiam ad confessionem qui probabiliter iudicat peccasse, licet oppositum etiam probabiliter, imò & probabiliter censeat? Nā sicut qui dubitat habet conscientiam dubiam peccati, ita qui opinatur, conscientiam peccati probabilem habet. Respondeo, ergo verba illa: *Quorum conscientiam habent*, explicanda per ea quæ subueniunt ibidem Concilium, dicens: *Itaque dum omnia, quæ memoria occurrunt, &c.* & infra dum inquit: *Nil aliud à pœnitentibus exigi, nisi, vt quis ea peccata confiteatur, quibus Deū suum mortaliter offendisse meminerit.* Quod iterū, Canone septimo, vbi definitionem doctrinæ capituli quinti recopilat, magis exprimit dicens: *Debere cõfiteri omnia peccata quorum memoria habeatur.* Cum igitur dubitans de peccato mortali, eius memoriam non habeat, vt ex terminis notum est, non obscure deducitur ex Concilio, non esse obligationē confitendi peccata dubia.

31 Ad hæc facit, quod verba illa capituli quinti: *Quorum conscientiam habent*, nil aliud important, quàm vt ea quisque lethalia confiteatur, quorum conscius fuerit. His enim terminis, vt Synonymis vtitur Conciliū sess. 13. cap. 7. & Can. 11. Nam loco eorum. *Quorū conscientia fuerit, vsus est postea in Canone. Quos conscientia mortalis peccati grauat.* Dubitans autem non est conscius, vt tradunt Doctores supra citati. Quibus facit Eusebius Nembergius in libro, cui titulus *de la Diferencia entre lo Temporal, y Eterno*, lib. 4. cap. 13. §. 1. ibi: * No lo sabe, porque no estuvo cierto del consentimiento, sino q̄ quedo dudoso. * Quia vt inquit Bernardus lib. de conscient. *Conscientia est quasi cordis scientia.* Ergo peccatorum, quorum non est scientia, nō est conscientia. Quapropter Bald. consil. 398. volum. 1. * Cōscientia, inquit, dubia non dicitur conscientia, & in dubio possessor potius debet ipsi fauere, quā dissuadere. * Ergo verba illa Concilij, *quorum conscientiam habent*, non inducunt

obligationem confitendi peccata dubia, quia solum habet conscientiam peccati, qui illius conscius, & memor est. Quibus dicitur P. Sà, verb. *Eucharist. n. 23.* excusat ab obligatione præmittendi confessionem, quando quis dubitat, an mortaliter peccauerit, quia * non dicitur (inquit) cum conscientia peccati accedere, qui dubitat quidem, sed non putat, * & post illū Granado tr. 10. de Euchar. disp. 7. nu. 13. * In vero dubio, an habeas peccatū mortale (dicit Henric.) posse accedere ad Eucharistiam, sine confessione deponendo dubiū, & videtur colligi ex Tridentino dicente cōfessionē esse præmittendam, quando quis est sibi conscius peccati mortalis, dubitans enim nō est conscius. * Quod probabile censent Diana p. 9. tr. 3. resol. 6. Leand. à Sacram. de Euchar. tr. 7. disp. 7. q. 11. Regim. tom. 2. lib. 29. cap. 6. q. 1. n. 99. in fin. Qui omnes apertè sentiunt dubitantem speculatiuè de peccato cõmissio posse practicè deponere dubiū, nempe formando iudicium, quod cum dubio speculatiuo circa peccatum commissum, licet sibi non præmissa illius confessione communicare. Eliciendo scilicet actum contritionis, vel aliorum peccatorum confessionem, ne se exponat periculo communicandi indignè.

32 Hæc expositio non leue fundamentū habet in iure Canonico, vt constat ex his quæ tradit P. Molin. tom. 1. de iust. tr. 2. disp. 63. n. 9. vbi probans continuare præscriptionē, qui post sufficientem adhibitam diligentiam, dubitat an res, quam possidet, sit aliena, vtitur argumento desumpto ex Concilio Lateranensi, cap. vltim. de præscript. * Vbi (ait Molin.) ad continuandam præscriptionem solum exigitur, vt qui possidet, in nulla temporis parte conscientiam habeat rei alienæ. * Ergo qui dubitat an res, quam possidet, sit aliena, non habet conscientiam rei alienæ. Cui consonat P. Lessius de iust. lib. 2. cap. 6. dub. 3. nu. 11. vbi adductis verbis cap. fin. de Præscriptio. supra relatis, ex illis sic concludit. * Atqui dubius, non est sibi conscius rem esse alienam. Ergo manet possessor bonæ fidei. * Ergo apud hos Doctores, idem prorsus est, dubium esse, ac non esse sibi conscientiam. Atqui solum tenetur confiteri, qui peccati mortalis est conscius, ergo non qui dubitat. Ergo similiter qui dubitat an mortaliter peccauerit, non habet conscientiam peccati mortalis. Discursum videretur legitimus. Si enim dubium rei alienæ conscientiam constitueret, non continuaretur præscriptio indubitare, vt ex terminis patet, quia in aliqua temporis parte conscientiam habuisset rei alienæ, & per quam desineret continuari præscriptio iuxta Con-

silium Lateranense, vbi

suprà.

33 **P**ropter fundamenta superius iacta, per triginta abhinc annos hæc sententiam valde probabilem existimaui, & non semel è suggestu discipulis tradidi. Vnde Compluti ab anno 1652. (quo tempore Vespertinam Sacræ Theologiæ Cathedram moderabar) inoffenso pede sub præsidio insigniam Doctõrũ celeberrimæ huius, vbique terrarum, vniuersatis, frequenter defensatur. Nihilominus re maturius considerata, standũ censeo pro contraria, & communi sententia adstruente obligationem confitendi peccata dubia. Quam tenuit D. Thomas in 4. dist. 21. q. 2. art. 3. ad 3. Ad quam hoc vno efficaci fundamento ducor. Quia Sacramentum Pœnitentiæ à Christo Domino institui potuit cum hac obligatione: quod autem ita instituerit, suadet communis Catholicorum sensus, & traditio à tempore Apostolorum, vsque ad nostra continuata, vt tradit P. Salas 1. 2. tom. 1. tr. 8. disp. vnic. sect. 6. n. 58. * Nam rradictio, inquit, & vsus ita interpretari præceptum Christi videtur, *ratione cuius velut inconcussum dogma præceptũ cõfitendi peccata dubia, æquè ac certa, nõ tam probarũt, quàm supposuerunt Doctores, à quorum sensu recedere non licet: absque expressa alicuius Concilij definitione, vel argumento cõuincenti, qualia in præsentĩ non sunt. Nam omnia à ratione superius petita facillè corruunt ex sola traditione, qua docemur præceptum confessionis ex Christi Domini institutione, peccata dubia, æquè ac certa comprehendere. Nam vt ait Augustin. libr. 4. contra Donatistas. * Quod vniuersa tenet Ecclesia; nec concilij institutum, sed semper reentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissimè creditur. * Quapropter ad illud infirmandum, nullum delumi potest argumentum ex his, quæ circa alterius generis dubia Doctores tradunt; sicut ex eo quod in iure sit irregularitas certo imposita in dubio homicidij; nequit in oppositum allegari, quod secus in alijs dubijs contingit. Quia expressa iuris decisio, & determinatio nullum argumento locum relinquit. Nec sententiã retractare pudet, Augustini vestigijs insistens. Quia vt ipse de semetipso, ait epist. 7. * *Vitii mali, vel sulti, vel incommodi pœnitentia; conditorum est. Ego prouidè fateor me ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt.* * Et in opusc. pro Iesuitis, tract. de Matrim. prop. 7. (vt refertur in editione Matritensi, anno 1664.) nonnullas opiniones à D. Thoma prius traditas, ab ipso nec postea retractatas, adnotant eius disci-

puli: Quorum verba fideliter excerra ibi adduxi; subiungens alias, quas fatentur, ipse retractasset, si tertiæ parti vltimam manũ impoluisset. Nec hoc minuit tanti Doctõris excellentiam, vt notauit Caietanus 1. p. q. 34. art. 1. * Nec derogat, inquit, dignitati Doctõris, quoniam naturale est intellectui humano, perfici in progressu temporis. *

34 Ad fundamentũ verò, quod ex verbis Trid. n. 7. desumitur. Respondetur intentum Concilij, vt ex toto c. p. 5. sess. 14. apertissimè constat, solum esse, reuincere hæreticorum nostri temporis deliriũ, assentium confessionem, qua ratione præcipitur, esse impossibi- & conscientiarum carnificinã, quia nemo teneri potest confiteri peccata quorum non recordatur. Ad quam eliminandam, & suppositum falsitatis convincendum Conciliũ fidelis instruit de obligatione confitendi ad rem tantum possibili terminata; eos edocens, ad ea solum lethalia confitenda, præceptum adstringere, quæ memoriæ occurrunt, id est, quæ potest pœnitens confessioni subijcere. Hic est Concilij scopus. In hæreticorũ autem mentẽ nanquam venit, nec venire potuit, pœnitentẽ non posse subijcere peccata dubia, sed ea quæ nullo modo memoriæ occurrunt, ad quæ tamen confitenda præceptũ confessionis, ex Catholicorum mète, ligare; idèdque de re impossibili esse, garriebant. Cõtra hos igitur definit Cõcilium, ad sola mortalia, quæ memoriæ occurrunt, se extendere. Atque aded, *impium esse confessionẽ, quæ hac ratione præcipitur, impossibile dicere, quod vt dixi non asserbant, nec poterant, de cõfessione peccatorũ, quæ vt dubia memoriæ occurrunt, sed eorũ, quæ nullo modo, vt per se notũ est. Ab his igitur confitendis eximi fideles Conciliũ definit, secus ab alijs, quæ licet non vt certa verè subijci possunt. Vnde constat opus non fuisse Concilio de peccatis dubijs mentionẽ facere, nec aliquid, quoad illa indulgere, seu declarare intendisse, quia de his nulla erat cum hæreticis cõtrouersia, sed solum statuere nil per Ecclesiam impossibile præcipi, quando quidem ea de quibus nulla est memoria, seu quæ nullo modo illi occurrunt, confiteri non obligat. Nec in eius mète venit peccata dubia excludere ab obligatione confessionis, quinimò materiam esse necessariam ibidem supponit, dum sola venialia liberã declarauit. Nam postquam omnia mortalia, quorum conscientia habent, à pœnitentibus in confessione recensenda definiuit, prosequitur dicens: *Nã venialia quibus à gratia Dei nõ excludimur taceri citra culpã, multisque alijs remedijs expiari possunt. Ergo cum per peccata dubia, si verè cõmissa fuerint, excludamur a gratia Dei, nec alijs remedijs, quæ potestate clauũ remittenda sint, necessariũ est,**

est, iuxta Concilium, vt dubia in confessione recensere.

35 Ex quibus deducitur, verba quibus in hac contra hæreticos definitione, vtitur Cõcilium, iuxta ipsius mentem esse limitanda. Mens enim magis attendi debet, quam verba, l. labeo in fin. ff. de supellect. leg. l. nominis, & rei, §. verbum, ff. de verb. signific. Amendari in Proæmio addit. ad Recop. legũ Nauar. n. 16. Sigism. Scac. de appel. q. 4. n. 21. & sæpè alibi; & plures apud Barbof. Axioma 148; ac proinde licet verba illa: *Quorũ meminerit, & memoriã, & cõscientiam habeat.* Latiorẽ significationẽ fortiantur; in præsentĩ tamè strictius vsurpantur, in sensu nempe à Cõcilio intento contra hæreticos, qui ad peccata, quorum nulla est memoria, præceptũ confessionis extendi fingebant. Quibus plenè opponitur Cõcilium oppositum definiens. Cũ his verò rectè cohæret obligatio confitendi peccata dubia, quia ex mente etiã hæreticorum, confessio illorum non est impossibilis, idèdque sub præcepto cadere potest, vt probat textus in capit. intelligentia 6. de verb. signific. vbi ita Pontifex. *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendis; quia non sermoni res, sed rei est sermo subiectus. Et in cap. propterea 8. eodẽ titulo. Vbi ita Gregor. Rogo non verbũ ex verbo, sed sensum ex sensu trãsferri, quia plerumque, dum proprietates verborum attenditur, sensus veritatis amittitur. Textus in cap. Marchio 1. quæst. 1. Azebedo consil. 16. num. 17.*

36 His tamen non obstantibus, scrupulosi cogendi non sunt peccata de quibus dubitant confiteri, vt docent Doctores num. 3. citati. Quia vt bene obseruat Card. de Lugo tom. de Pœnit. in prolog. ad Lectore: * In eiusmodi personis, non sunt reputanda dubia, nec putandi sunt in dubio obligari, quando alij ratione dubij obligandi essent. * Quinimò scrupulosis consuli solet, vt omittant confessionem peccati dubij, supponimus enim pro certo non esse peccatum; quia scrupulosi sunt, qui putant esse peccatum, quod tale nõ est, aut dubitant, an sint cõfessi peccata, quæ ex circumstantijs, quarum recordantur, constat esse confessa.

37 An verò qui certus de peccato commisso dubitat de eius confessione, ad illam teneatur? Negant absolute non pauci. P. Sà, verb. Confessio, num. 42. ad obligationem requirit, quod pœnitens certus sit non fuisse confessum. * Nec pœnitens, inquit, debet quidquam confiteri, ni certus sit, illud nunquam fuisse confessum. * Quem sequi videtur Caramuel in Theolog. fundam. fol. 691. & tenent expressè apud illum, fol. 688. Thesès Viennæ defensora; & à tota facultate Theologiæ approbata; cuius fundamenta proponit ipse Caramuel ibidem & ad opposita communis P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

sententiæ, responder, à num. 1324. fol. 690. in nulla tamè quiescit, vt cõstat ex his quæ scribit, fol. 695. putat enim non teneri in vita cõfiteri, secus in articulo mortis, si adhuc maneat dubius de cõfessione. Quod clarius tradit obiect. 7. §. Respondeo, fol. 694. Sed absolute nunquã teneri, docet nouissimè Doctõr D. Franciscus Verde in Opusculo pro Caramuele q. 12. v. 4. §. 12. fol. 161. n. 606. ibi: * Dubius an confessus sit peccatũ, non debet confiteri, quia præsumitur confessum, cũ vnusquisque præsumatur facere res benè, & sic bonum examen. * Ex quo principio, §. 11. cum Homobono asserit eum, qui dubitat, an recitauerit, non teneri repetere. * Nam factum in dubio præsumitur, quotiescumque quis facit opus ad quod tenetur. * Eandem sententiam partim tenent Paludanus, Tabiena, & D. Antoninus, apud Henriq. de Eucharist. cap. 45. in Gloss. litt. P. Afferunt enim sic dubitantẽ non teneri confiteri, si magis inclinuet iam fuisse confessum, secus si in dubio æquali versetur. Quod probant paritate voti, quæ si ellet ad rem, nec si magis inclinaret, teneretur: sicut ne qui magis inclinatur votum fuisse emissum, ad illud tenetur, vt docent communior DD. opinio, quæ sequitur Sanchez in sum. t. 1. lib. 1. cap. 10. n. 36. & cum alijs Diana 3. par. tr. 6. Misc. ref. 50. Imò addit Salas 1. 2. tr. 8. q. 91. disp. vnic. sect. 25. n. 254. Vt votum obliget exigi rationes, ita convincere emissum fuisse, vt nulla maneat formido partis oppositæ. Ergo si de præcepto, & obligatione confessionis peccati commissi philosophandum foret, sicut de obligatione voti, de cuius emissionem certò non constat, nemo teneretur confiteri, nisi certus esset non confessum fuisse.

38 Caterum paritas hæc nulla est, quia licet ex dubio voto ad dubium præceptũ rectè valeat, quò ad vim obligandi, non tamen est paritas inter dubium votum, & certum præceptum, quale est confitendi mortalia cõmissa. Vnde qui certus de præcepto dubitat, an adimpleuerit, adimplere tenetur, quia præceptum possidet vim obligandi, qua per dubium superueniens priuari non potest, nec præcepto certo sit satis adimplerione dubia, idemque omninò dicendum quando votum est certum, & quis dubitat, an adimpleuerit, propter eandem rationem. Et hæc est communis sententia Doctõrum, quam tenent Suarez disp. 22. sect. 9. Egidius disp. 7. dub. 8. num. 68. Card. de Lugo de Pœnit. disp. 16. nu. 59. & alij. Quapropter qui dubitat, an confessus fuerit peccatum cõmissum, tenebitur illud confiteri.

39 Secus verò dicendum censeo si dubitans sit scrupulosus, hic enim confiteri non tenebitur ni certò sibi constet non fuisse confessum, vt cũ Caietan. Medin. Nauarr. Henriq.

& alijs tradit Thom. Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 85.* Quem cū Rodriguez, Becano, Reginaldo, & alijs sequitur Ioannes Sācius in *Selectis disp. 41. num. 18.* Quorum ratio est, quia in scrupulosis moraliter incredibile est, quod peccata recens commissa memoria non occurrerint, post mediocrem diligentiam tūc adhibitam, & quod post multum temporis transacti, nunc occurrant. Ac proinde in eiusmodi personis eo ipso quod dubitent, credendum est adimpleuisse confessionis præceptum, nec verum esse dubiū, sed patum scrupulum; & ut ait Sanchez supra cum P. Sā in *sum. verb. Dubium.* Scrupulis nimis vexatus non solum potest credere probabiliter obligationi confessionis satisfecisse, dum contrarium non certo sibi constiterit, * sed non debet fateri nisi quæ potest iurare esse mortalia, & se nunquā ea falsum fuisse. * Qui recte etiam monet ne cōfessarius vltis scrupuloli precibus quantumvis importunis acquiescat ut eum admittat ad ea confitenda, de quibus ipsi scrupuloso dubiū superuenit, an ea confessus fuerit, quando mediocri diligentia, eum confessum esse constat. Hoc enim maxime conducit ad obuiandam scrupulis. Hæc & alia reperies, apud Sanchez vbi supra à num. 81. saluberrima sanè consilia pro scrupulis vincendis.

QUESTIO VI.

An qui peccatum, ut dubium confessus est, teneatur, dubio cessante, ut certum confiteri.

§. I.

Authorum sententiæ.

Doctores omnes, qui difficultatē istam attingerunt, partem affirmatiuam tanquam certam, & sine controversia definiunt. Ita Thom. Sánchez in *sum. lib. 1. cap. 10. nu. 69.* Luis. de Torres de *Pœnit. q. 9. art. 2. disp. 29. dub. 6.* Diana 3. p. tr. 4. ref. 91. & 4. p. tract. 3. resol. 5. in fine. Gaspar Hurtado *disp. 9. de Pœnit. diff. 7. §. Obseruandū.* Escobar in *sum. tr. 7. exam. 4. cap. 2. nu. 112.* Auersa q. 10. sect. 2. §. Quod si, Martinon. *tom. 5. disp. 50. sect. 8. num. 95.* Oniedo 1. 2. tract. 5. controu. 4. part. 7. num. 58. dicens esse omnino certum; & iterum Diana part. 10. tr. 16. ref. 79. Et alij communiter. Secus vero esset, si peccatū confessus fuisset, ut certum, & post confessionem dubitaret, an commiserit, vel an fuisset mortale: quia iterum confiteri, ut dubiū, solum deferret ad se excusandum, & non est materia quam in confessione dare teneatur; quia negatio notitiæ certæ non est materia accusationis: sicut neque error cō-

missus in priori cōfessione, cum in eo nō interuenerit peccatum. Idemque, propter eandem rationem, dicendum est de illo, qui dixisset in cōfessione plures actus peccaminosos, quam reuera commiserat, ut bene docent Bonacina *disp. 5. de Sacr. q. 5. sect. 2. punct. 3. nu. 3.* Diana 2. p. tr. 3. *Miscel. resol. 25.* cum Megala, & alijs contra Hyriarnem.

2 Quamvis autem hæc sententia asserēs obligationem iterum confitendi, ut certum peccatū sub dubio antea confessum, sit aded inter Theologos certa, & licet cōmuni præxi totius Ecclesiæ præceptum cōfessionis sic fuerit expositum, nihilominus tamen Card. de Lugo pluribus, & efficacibus rationibus contendit probare contrarium. Concluditque *disp. 15. sect. 2. n. 92.* * Aliquos viros doctos id probabile iudicasse, in quibus Reu. P. Nicolaus Richardus, Sacri Palatii Magister. * Addit tamen * se nolle in hoc puncto aliquid definire, sed securiorem partem consulere. * Verum iam sine formidine amplectuntur Morella, & Leāder, illum citans *disp. 5. q. 27.* Martinus de S. Ioseph. in *Monitis confessor. tom. 1. lib. 1. tract. 8. h. 9.* Marcus Vidal in *Arca Theol. Moral. tom. 1. tr. de Pœnit. inquisit. 5. à num. 33.* Caramuel in *Theol. Moral. lib. 3. disp. 4. num. 1539.* & iterum in *Theol. fund. fol. mihi 699.* & putant probabilem Pellizarius in *Manuali Regularium, tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. nu. 56.* Tamburin. in *method. exped. confessor. lib. 2. cap. 1. §. 4. n. 24.* Angel. Mar. Verricelli in *quæst. Moral. tom. 1. tr. 5. q. 6. n. 22.* & Fr. Ioseph Rosell. Carthus. in *tract. de deponendo conscientiam in dubio, cap. 19. n. 14.* & tuerit Fr. Sebastianus Sachs in *Fasciculo Flor. lib. 1. tr. 4. cap. 3. de consc. dubia, num. 35.* R. P. Fr. Christoph. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 14. dub. 10.* Ferrantinus in *disp. pract. q. 78.* Tancredi in *qq. moral. disp. 6. de Pœnit. quæst. 2. fol. 102.* & Antonius Perez in *manuscriptis de Pœnitentiæ.* Et non improbabilem putat P. Bresser. de *conscientia, lib. 4. cap. 18. num. 197.* Addens, idem dicendum, etiam si dubitatio procedat circa speciem peccati; quod negat Cardin. Lugo *sect. 14. n. 587. & 588.*

3 Inter alia fundamenta, quæ pro hac firmanda sententia congerit Lugo. Primum, & præcipuum est huiusmodi. Qui in confessione se accusauit, dicens: * Periurauit decies, plus minutè, * si postea recorderet periurasse duo decies, non teneretur iterum confiteri; quia illa verba plus minusvè, ea duo periuria comprehendunt, ut docent Pat. Suarez, Vazquez, Coninch, Ledesma, Villalobos, Sorus, & alij, quos citat Lugo supra *sect. 2. n. 78.* Sed, qui se accusauit, dicens: Periurasse decies, plus minutè: non confessus est ut certū vndecimum periurium, sed tantum ut dubium, imò

imò & decimum videtur etiam, ut dubium dixisse per illam particulam minusvè. Ergo qui confessus est peccatum ut dubium, nō tenetur, dubio cessante, iterum ut certum confiteri. Fundamentum hoc tanti apud se ponderis esse, inquit Lugo, ut intrinsece aliter nequeat, nisi dicendo, eū, qui se accusauit periurasse decies, plus minutè, si postea recorderet fuisse vndecies, debere hoc, ut certum confiteri: ut affirmat Gaspar Hurtado de *Pœnit. disp. 9. diff. 5.* Verum alter Hurtad. ex *Ordine Clericorum Minorum tom. 2. tr. 22. cap. 1. dub. 9. n. 2097.* argumentum Card. de Lugo irridet, dicens esse infirmum. Sed certe ipse omnino leuius à difficultate discessit; ut legenti constabit. Nullum enim neque apprens, (quamvis dicat sibi esse videns) discrimen reddit inter vnum, & alterum casum. Quare R. P. Delgadillo vbi supra asserit * debere eam defendere quotquot affirmant sufficientem, & tutum esse modum illum confitendi: decies, v. g. plus minusvè peccatū commisi. * Quem ferè omnes Doctores admittunt, supponentes esse obligationem confitendi peccata dubia, ac proinde numerū dubiū; & tamen à numero postea, ut certo cognito subiiciendo excusant. Ex quo ad peccatum singulare dictum, ut dubium, consequentiam virgere, cum Lugo autumat.

4 Secundò probat Lugo ratione à priori: quia supra peccatum dubium cadit absolutio directè. Sacerdos enim absoluit ab illo directè sub conditione implicita, si fuerit commissum: ad quid ergo est iterum ad iudicium deferendum? non ad absolutiōnem directam, quia iam pœnitens est ab illo absolutus, & quidem directè: ergo repugnat, quod obtinuerit absolutiōnem directam à tali peccato, & quod adhuc sit obligatus illud iterum ad iudicium deferre, pro absolutiōne obtinenda.

5 Cæterum, si hæc fundamenta aliquid probant, manifestè etiam euincunt, eum, qui de nullo peccato dubitans, sub conditione se accusaret, dicens: *Decies falsum iuravi, sed me accuso de omnibus alijs iuramentis falsis, si forte alia commisi.* Hunc, inquam, non teneri vltra confiteri, licet postea recorderet, vigesies falsum iurasse. Quod mordicus negat Card. de Lugo *supr. n. 87.* cum cōmuni Theologorum sententia, & merito quidem. (quāuis non recuset concedere Vivald. apud Dianam 3. p. tract. 4. resol. 94. Quod ipse Diana, neque approbare, neque improbare ausus est; sed viris doctis iudicandum reliquit) Sequela probatur: nam qui peccatum ut dubiū confessus est; idè, adueniente notitia certa, non teneretur iterum, ut certum confiteri, ut ait Lugo, quia iam de illo sub conditione se accusauerat; quid enim aliud est peccatum sub

dubio confiteri, quam se de illo accusare sub cōditione, si fuerit cōmissum. Sed hoc idem contingit in casu, in quo de nullo peccato periurij dubitans, se accusaret, ut supra: ergo non tenebitur iterum confiteri, licet postea recorderetur, vigesies, vel itigesies iurasse.

6 Urgetur primò retorquendo fundamentum Cardinalis. Idè supra peccatum dubium cadit directè absolutio, quia Sacerdos sub cōditione implicita directè absoluit, ergo supra illa iuramenta, de quibus pœnitens sub cōditione se accusauit, cadet etiam directè absolutio, quia Sacerdos absoluit ab illis directè sub conditione, quod fuerint cōmissa; ad quid ergo iterum ad iudicium sunt deferenda? non ad absolutiōnem directam, quia iam pœnitens fuit ab illis directè absolutus, non ut aliam notitiam tribuat confessorio, nam quæuis notitia debet esse in ordine ad absolutiōnem, quæ iam non indiget, cū sit directè absolutus: ergo repugnat, quod obtinuerit absolutiōnem directam ab illis iuramentis, & quod adhuc sit obligatus iterum ad iudicium deferre pro absolutiōne obtinenda. Respondet Lugo, eum, qui non dubitat, nullo modo se accusare de illis iuramentis. Sed non satisfacit: quia ipsemet pœnitens explicitè dicit, se accusare de illis, si fortè commiserit. Se autem sub conditione accusare rectè compatitur, cum ignorantia invincibili peccati commissi. Iuxta illud Psalmi: *Ab occultis meis munda me Domine.*

7 Urgetur secundò, quia eadem materia subijcitur clauibus ab eo, qui dubitat, & ab eo qui non dubitans se accusat sub conditione: in vtroque enim casu potest contingere, ut nullum peccatum commiserit: solumque est discrimen, quod in dubitante præcedit dubium de peccato, secus in altero: materia autem, quæ subijcitur externè, non est suspensio actus, nec iudicium, sed obiectum illius, scilicet peccatum, de quo sub conditione se accusat. Sed etiam si non dubitet, potest sub conditione peccatum clauibus subijcere: ergo vtroque eadem materia, & eodem modo subijcitur: ergo vel in vtroque casu cadit directè absolutio supra illam, vel in neutro.

8 Urgetur tertio, si aliquis de excommunicatione non dubitans, sed ratione solius possibilitatis incursionis, peteret ad cautelam absolutiōnem illius, etsi postea certo cōperiret, prædictam censuram incurrisse, non indigeret noua absolutiōne, ut fatetur Lugo, quia noua illa notitia nil aliud esset, quam cōperisse, positam fuisse conditionem, sub qua absolutio collata fuerat. Ergo similiter si quis se accusaret sub conditione de peccatis, de quibus nullo modo dubitaret, sed ratione solius possibilitatis cōmissionis, nō teneretur

certior factus iterum confiteri, quia notitia illa de nouo adueniens, nil aliud est, quā certo cognouisse positam fuisse conditionem, sub qua absolutio data fuerat.

9 Vidit difficultatem Cardin. de Lugo, & respondet, non esse paritatem à possibilitate censurae ad possibilitatem peccati: quia Pontifex potest sub conditione tollere censuram, non praecedente accusatione; at verò Sacerdos nequit in Sacramento tollere directè peccata, etiam sub conditione, nisi vt iudex, & praecedente accusatione. Ille autem, qui solùm proponit peccata, vt possibilis, nullo modo se accusat, ac proinde non subdit ea iudicio, & potestati Sacerdotis: lecus qui proponit, vt dubia. Sed contra primò; censura possibilis est materia absolutionis prouenientis à potestate iurisdictionis, licet nulla precedat dubitatio ex parte petentis absolutionem, quia ad huius effectum sufficit re ipsa incursum esse, licet de illa non dubitetur, sed possibilis tantum agnoscatur. Ergo similiter peccatum possibile notum, & subiectum clauibus sub conditione, si forte fuerit commissum, erit de se materia sufficiens absolutionis prouenientis à Sacerdote, vt iudice, licet ex parte poenitentis nulla dubitatio praecedat, dummodo re ipsa commissum fuerit.

10 Contra secundò, quia de peccatis, de quibus poenitens dubius nō est, potest in oratione veniam petere sub conditione, si forte commiserit, vt diximus supra, iuxta illud Psalmi 18. *Ab occultis meis munda me Domine.* Quae ad peccata penitus oblita, & de quibus ne dubitationem quidem aliquam Regius vates habebat, referenda sunt, iuxta communem huius loci expositionem, & Tridentinam sess. 14. cap. 5. Ergo de peccatis, de quibus ne dubius quidem est, potest se accusare sub conditione, si forte commiserit. Ergo sicut à peccatis dubijs, de quibus conditionatè se accusauit, absoluitur directè conditionatè, ita & à peccatis occultis, de quibus conditionatè se accusauerit. Confirmatur, quia iuxta doctrinam Cardin. de Lugo, quaestione praecedenti adductam, eorum potest quis per confessionem in hoc tribunali veniam quaerere, quorum per contritionem potest, si Sacramentum Poenitentiae institutum non fuisset, sed tunc posset per contritionem veniam quaerere sub conditione de peccatis penitus oblitis, de quibus nullam haberet dubitationem. Ergo & modo per confessionem sub conditione potest.

tionem sub conditione potest.

§. II.

Vera sententia.

11 Propter hanc cum, communi Theologorum sententia tenendum est, omnia peccata sub dubio, vel sub conditione clauibus subiecta, debere iterum cessante dubio, vt certa confiteri. Ita Doctores citati n. 1. & alij communiter, quos sequitur Card. de Lugo tom. de Sacram. Poenitent. lucel dato prius, quam ad purpuram fuisset assumptus, disp. 16. sect. 2. Vbi postquam fundamenta pro contraria proposuit, concludit, dicens: * Hæc faciunt pro hac parte, propter quae aliqui viri docti probabile iudicauerunt, non teneri postea poenitentem confiteri, vt certum, quod prius sub dubio confessus fuerat, pro tunc reuera sibi erat. In quibus erat R. P. Nicolaus Ricardus sacri Palatii Magister, cum quo priuatim rem hanc contuli, & ipse priuatim etiam respondit, valde probabile sibi videri non adesse talem obligationem, id quod alij etiam iudicauerunt. Cæterum, quia in re morali non est facile recedendum à communi sensu, & quia nullum inuenio Scriptorem pro ea parte, & c. nolo ego in hoc puncto aliquid definire, sed securiorem partem consulere. * Sic eminentissimus, tunc scientia, in cuius verbis *ly securiorem* non comparatiuè, sed aduersariuè accipio, vt apud D. Thomam, & eius discipulos non raro vltimari monet Vincentius Baronius in opere contra Amadeum, pluribus in locis: & argumenta, quae pro contraria confecit, disputandi gratia, non propriū sensum aperiendi producta credam. Hanc igitur communem sententiam amplectitur Card. Lugo vbi supra, & expressius n. 78. dicens (magis quidem consequenter alijs) eū, qui se accusauit: decies plus minusve peierasse, teneri postea duo alia periuria confiteri, si certo noscat fuisse duodecim. Quod, vt iam monui, tuetur Gaspar Hurtado num. 3. citatus.

12 Aliorum rationibus omissis, sic ego conclusionem probo. Poenitens, vt constat ex Trident. tenetur ea peccata confiteri, quibus Deum suum grauitèr offendisse meminerit, sed qui peccata sub dubio, vel sub conditione confessus est, nō est confessus peccata, quibus Deum suum grauitèr offendisse meminerit: ergo nō satisfecit obligationi praecipiti. Hoc argumentū rem euincit, negata obligatione confitendi peccata dubia, ea verò concessa, instaurandū sicut Peccatum reuera commissum sequitur per se obligatio, vt tale confitendi, à qua dubium subortum per accidens partim excusat, sicut obliuio in totū excusaret: ergo sicut cessante obliuione, rediret per se integra obligatio, ita & cessante dubio in-

inte-

integrū restituatur: ergo reuiuiscit obligatio confitendi peccatū reuera commissum, vt tale; obligatio enim ista nō fuit extincta, sed suspensa per dubiū subsequens: Ergo adueniente postea certa notitia, tenetur iterum confiteri, (sicut ab initio teneretur) vt directè nunc absoluaur à peccatis absolutè, à quibus directè conditionatè absolutus fuerat: Sicut enim aduersarij cum communi sententia benè asserunt, neminem ab onere confessionis liberari, ex eo praecise, quod à peccatis fuerit absolutus, sed ex eo quod fuerit directè absolutus: Ita ego ex eadem Theolog. sententia assero, neminem ab onere confessionis eximi, ex eo praecise, quod fuerit directè absolutus, sed ex eo quod directè absolute; Quod omnes docere tenentur, ne in Vitaldi opinionem omnibus exosam abire cogantur. Quibus ni fallor manifestè occurritur rationi a priori, quam adducit Card. de Lugo.

13 Ex dictis mihi euidentè est, verba illa, *plus minusve* de more addita in confessione, non addi ad subiiciendum clauibus peccatum aliquod peculiare, de quo poenitens dubitat, an commiserit. Nam idemmet Doctores, qui defendunt, eum, qui se decies plus minusve periurasse, confessus est, non teneri, dubio cessante, vnde decimum periurium confiteri; mordicus simul defendunt, eum, qui peccatum, vt dubium confessus est, teneri dubio cessante, iterum vt certum confiteri. Ergo nullus Theologus accepit illa verba *plus minusve* in sensu, quem Cardin. de Lugo supponit. Nequit igitur ex communi Theologorum sententia fundamentum desumi ad singularem contra omnium opinionem firmandam. Qui enim recordaretur decies periurasse, & dubitaret de aliquo alio periurio in particulari, non sufficientè se accusaret, dicens, decies plus minusve periurasse, sed teneretur iuxta communem sententiam dicere: decies periuravi, & de alio periurio dubito. (secus in negante obligationem confitendi peccata dubia; in hac enim solum tenetur ad numerum mathematicè, vel moralitèr sibi certum) Vnde fit dubium designatum per illa verba, *plus minusve*, longè diuersum esse ab illo, quod vocare solemus peccatum dubium, vel sub dubio confessum.

14 Explicationis igitur gratia, duplex dubium distinguendum est. Primum circa peccatum aliquod in particulari, quod ita memoriae occurrit, vt nequeat Poenitens iudicare determinatè, ne commiserit, vel non. Secundum; circa numerum peccatorum in generali, eo quod nequeat ad certum numerum commissā reducere: quod rectè contingere potest (vt experientia testatur) absque dubio occurrente circa substantiam alien-

ius peccati in particulari. Hinc facile possunt conciliari Doctores, si dixerimus, peccatum dictum, vt dubium, cadente dubio supra substantiam alicuius actus in particulari, debere (iuxta omnes Theologos antiquos) cessante dubio, vt certum confiteri: secus verò, si dubium tantum cadat supra numerum, eo quod nequeat poenitens ad numerum mathematicè determinatum reducere. Sic ferè respondit Martinius Theolog. Scholast. tom. 5. disp. 50. sect. 8. num. 95. cuius verba adducit Diana, part. 10. tract. 16. res. 79. Ratio est, quia obligatio explicandi numerum, magnam habet latitudinem, vt alibi dicemus. Hæc namque obligatio, iuxta communem Theologorum sententiam, solum est ad explicandum numerum mathematicè, vel moralitèr determinatum, quod fit per illa verba *plus minusve*; ita vt confessarius verosimiliter percipiat multitudinem peccatorum, & statum poenitentis. Vt docent P. Granad. in 3. part. controu. tract. 9. difficult. 10. num. 8. P. Fagúndez 2. praeccepto Eccles. 2. lib. 3. cap. 4. num. 9. Diana 1. p. tract. 6. res. 39. & 4. part. tract. 14. res. 55. Et cum Caietano, & Soto, M. Prado tom. de Poenit. quæst. 84. §. 7. dub. 4. de peccatis dubijs, num. 58. fol. 33. Et ferè Card. Lugo disp. 16. sect. 14. num. 587. & 588. Vbi expressè cognoscit discrimen inter dubitationem, quæ versatur circa numerum, & quæ circa aliquam speciem peccati in particulari. Cui consentit Leander supra. De hoc igitur dubio cadente tantum supra numerum loquuntur Doctores, dum excusant ab obligatione iterandæ confessionis, eum, qui cum se accusasset; decies plus minusve periurasse, recordatur postea fuisse duodecies. Sic respondet M. F. Petrus de Tapia in Catena mor. lib. 4. quæst. 15. art. 9. folio mihi 447. apud quem post hæc scripta gratulabundus inueni. Vnde ex ipsorum doctrina inefficax sumitur argumentum ad probandum, peccatum dictum vt dubium, cadente dubio supra substantiam actus, non debere, illo cessante; vt certum confiteri.

§. III.

Dubiolum occurrens.

15 Rogabis. Quantum se extendant illa verba, *plus minusve*? Aliqui putant tantum extendi ad quartam partem summæ, cui adijciuntur, v. g. si dicas: Octo plus minusve, verificatur in sex, & in decem. Alij addunt, si quis se accusauerit; decies plus minusve peierasse; si postea recorderetur de alijs tribus, vel quatuor vicibus, non teneri illas confiteri, ita cum Filucio, & alijs Diana 3. part. tract. 4. res. 94. & 4. part. tract. 3.

tract. 4. resol. 204. Vbi cum Nauarro putat, quod si quis confiteretur centum plus minusve, non amplius teneretur confiteri, licet postea recordaretur fuisse centum, & decem. Ego verò cum Vazquez apud Dianam supra arbitrio prudentis relinquendum censeo, iuxta peccatorum summam, cui illa verba plus minusve, superaddantur: & ita videtur sentire M. Texeda tom. 1. lib. 2. tractat. 3. controu. 10. Vbi indiscriminatim asserit. * Si postea confessione finita, recordetur illorum peccatorum, quæ confessus est, maiorem esse numerum, non teneri iterum confiteri, quia illa confessio cum sufficienti examine facta, moraliter loquendo, comprehendit, & claudit totum peccatorum numerum, & illa particula à pœnitente adiecta æquiualeat omnibus alijs, & per illam confessarius satis deuenit in cogitationem status pœnitentis. *

16 Imò addit Delgadillo ubi sup cap. 17. dub. 54. idem prorsus dicendum, licet numerum certum, & determinatum confessus fuisset v.g. Decies iurauit, non addendo particulam: plus minusve. Quia * implicite, inquit, & interpretatiue videtur inclusus (maior numerus) inquamvis confessione: * sed non acquiesco, quia determinatio illum excludit. Et multò minus opinioni Vivaldi in Candelabro Aureo, de confessione, tractat. 7. §. Sed dixi, fol. 100. asserentis, cum qui confessus fuit, centies plus minusve iurasse, verè satisfecisse, nec teneri iterum confiteri, licet postea recordetur fuisse 200. Quod putat etiam probabile Verricelli tom. 1. quest. mor. tract. 5. quest. 6. num. 23. Verùm hæc opinio omninò mihi improbabilis est, imò & quam sequitur ipse Verricelli tractat. 1. quest. 8. dicens illa verba plus minusve addere, quoad confessionem, medietatem supra suam expressam, ita vt qui confessus est centum plus minusve, non teneatur iterum confiteri, licet reperiat fuisse centum, & quinquaginta. Sed hæc nullam, vt dixi, probabilitatis speciem habent, quia ex communi modo loquendi, particula adiecta longè minorem summam significat, ideoque maior ille numerus non clauditur moraliter in illa confessione.

QVÆSTIO VII.

Vtrum sit obligatio confitendi læthalia in confessione obliuata

§. I.

Singularis sententia refertur, & rejicitur.

REm hanc in dubium reuocarunt, paucis ab hinc annis, recentiores nonnulli adulterantes Concilij Tridentin. Sanctiones, & Theologorum sententias. Quam propterea in disputationem adducere opere pretium duxi, vt Recentiorum fundamentis explosis, veritas, me iudice, ad fidem pertinens omninò firma, & inconcussa maneat.

2 Igitur doctissimus Leander à Murcia ex Capuccinorum Ordine, apud quem primo in controversiam rem istam deductam, & typis datam inuenio, lib. 2. disquis. moral. in 1. 2. D. Thom. disp. 4. resol. 25. nonnullos suppresso nomine refert asserentes, neminem teneri confiteri peccata læthalia, quæ ex inadvertentia, seu obliuione in confessione Sacramentali omisit. Cuius delirij fundamenta per extensum ipse proponit, & argumenta communis sententiæ in contrarium dissolvit: & quamvis singularem recentiorum ipse non sequatur, sic illam recitat n. 9. * De hac opinione vidi ego, dum essem Neapoli tractatum integrum à quodam docto Religioso nostri Ordinis, cui subscriperunt plures quam duodecim viri doctissimi eiusdem Ciuitatis, & Regni Neapolitani, quorum subscriptiones ego vidi. Et postea dum Romæ essem, alius vir doctus de ea me consuluit, ipsamque tanquam verissimam tuebatur. * Sic refert Leander à Murcia. Sed tamen ipse, & merito contra concludit, dicens: * Sed his non obstantibus, hæc opinio nullatenus sustineri, aut defendi potest in praxi; tum quia noua, & à nemine hucusque in lucem edita, tum quia contrarium tanquam certum docet communis opinio; tum quia eadem communis tutior omninò est, & totius Ecclesiæ praxi confirmata: tum quia hæc opinio ex aliqua parte (nempe quoad confessionem obliuata ante communionem præmittendam) expungi mandata est à sacra Inquisitione, cuius iudicio in rebus fidei, & morum standum est, contrarijs non obstantibus quibuscumque. * Hactenus Leander. Apud quem nollem adeò benignam censuram inuenisse, cum non solum improbabilis sit, & vt minimum scandalosa (& nouissimè, vt talis damnata à Sanctissimo nostro Alexandro VII. die 24. Septemb. anno

anno Domini 1665.) sed, vt ego opinor, erronea.

3 Moveor cōmuni Catholicorum sensu in Tridentin. expresso sess. 14. cap. 5. vbi adeò apertis verbis proponitur, vt mirum sit in mentem viri docti contrariam venire potuisse Expende Concilij verba definitis. * Institutam esse à Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post baptismum lapsis, iure Diuino necessariam esse. * Et infra. * Cum vniversa mortalia, etiam cogitationis, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant, necessum est omnium etiam veniam, cum aperta, & verecunda confessione à Deo querere. * Et inferius can. 8. * Si quis dixerit confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia seruat, esse impossibilem, aut traditionem humanam, aut ad eam non teneri omnes, & singulos vtriusque sexus fideles, anathema sit. * Hactenus in Tridentino.

4 Ex quibus sic argumentor. Omnes Christi fideles tenentur omnia mortalia commissa confiteri, sed qui in alijs confessionibus oblitus est peccati, cuius modò memoriam habet, non est confessus omnia mortalia commissa, ergo tenetur ea, quæ non est confessus, cum eorum memoriam habeat, confiteri. Hæc est conclusio Theologica, ex maiori de fide, & ex minori lumine naturæ nota. Est ergo certum teneri confiteri, non minus quam eum, qui debens centum; sed ex obliuione quinquaginta tantum soluit; teneri postea memorem ad alia quinquaginta solvenda. Primo sic: de fide est, omnes Christi fideles teneri * ad omnium peccatorum confessionem, qualem Ecclesia seruat. * Sed confessio omnium peccatorum, qualem Ecclesia seruat, est, vt obliuata, cum in memoriam venerint, omnes confiteantur, ergo de fide est, obliuata confitenda; cum in memoriam venerint. Res adeò clara est, & fidei principijs innixa, imò & in definitis expressa, vt me iudice, à nullo verè Catholico in dubium verti possit.

§. II.

Eneruantur contrariæ sententiæ fundamenta.

SED, vt dogma istud magis innotescat, diluam sophismata, quibus recentiores, à Leandro memorati, in illum errorem ducti fuerunt. Primum efformant ex verbis Tridentini, sess. 14. citata, cap. 5. asserentis à pœnitentibus nil aliud exigere, quam * omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem, conscientiam habent, in confessione recenserunt. * Quod iterum Concilium exprimit ibidem, dum ait. * Constat nil aliud à pœnitentibus exigere, quam

vt postquam quisque diligentius se se excuset, & conscientiam suam sinus omnes, & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminert. * Ex quibus sic aduersarij malè inferunt: Ergo Concilium docet pœnitentes nō debere confiteri illa peccata, quorum post diligentem sui excusionem, conscientiam non habent, seu quibus non meminert Deū suum grauitèr offendisse. Futilis illatio, & viro Theologo, imò & Catholico indigna. Distinguo confitens: non debere confiteri, dum conscientiam, seu memoriam illorum non habent, concedo: quando illam habuerint, nego. Et hæc est Catholicorum omnium intelligentia, quia pœnitens, cum postea recordatur læthalis non confessi, vrgente præcepto annualis confessionis, verè habet conscientiam læthalis commissi, & non confessi, & verè meminit eo peccato Deum suum grauitèr offendisse, & nunquam in confessione recensuisse, nec illius veniam cum aperta, & verecunda confessione à Deo querere. Ergo cum de fide sit debere confiteri omnia mortalia, quorum conscientiam habeat, & omnium veniam cum aperta, & verecunda confessione à Deo querere, de fide etiam est, teneri postea peccatum oblitum, cum memoriæ occurrit, confiteri. Confirmatur: quia, vt omnes etiam aduersarij concedunt, & salva fide inficiari non possunt; pœnitens tenetur peccata alia, ex iusta causa in confessione omitta, ea cessante, confiteri, ergo, & obliuata, cessante obliuione, quia eadem est vtriusque ratio.

6 Instat aduersarij diuersam esse rationem de peccatis obliuatis, ac de alijs, quæ ea iusta causa pœnitens non est confessus, quia Concilium de obliuatis loquens, sic ait. * Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniversum eadem confessione inclusa intelliguntur. * Id est (inquit ipsi) pro confessis habentur, ergo cū confessa intelligantur peccata, quæ memoriæ diligenter cogitanti non occurrunt, non tenebitur postea, & si memoriæ occurrant, confiteri. Quod indè (subnectunt) magis suaderi videtur, quia Concilium ibi non loquitur de absolutione indirecta, & remissione peccatorum, sed de obligatione confitendi peccata, & de peccatis, quæ quilibet fidelis tenetur confiteri: Ergo ex verbis Concilij, inquit apertè colligitur non esse vltius obligationem confitendi ea læthalia, quæ ex obliuione omitta fuerunt. De alijs verò, quæ ex causa, pœnitens memoriam habens non est confessus, nil determinat Concilium.

6 Respondeo primò, non magis certum esse,

esse, quod peccata ex obliuione, quam quæcumque alia, ex iusta causa excusante ab integritate materiali confessionis, omiſſa, in eadem etiam incluſa intelligantur. Et tamē fide ſanctum eſt, manere obligationem iſta conſitendi, quando vrgente præcepto confessionis, cauſa tacenſi ceſſauerit, eo quod præceptum eſt conſitendi omnia mortalia. Ergo, & illa.

8 Reſpondeo ſecundò: Definitionem Concilij procedere contra Hereticos impiè aſſerentes confessionem, vt ab Eccleſia præceptam, impoſſibilem eſſe, & conſcientiarum carnificinam. Quod hoc argumento ſuadere tentarunt. Ad remiſſionem peccatorum neceſſarium eſt omnia læthalia conſiteri: hoc autem impoſſibile eſt illi, qui omnium non recordatur; deinde ei, qui aliquod conſiteri omitit, nullum remittitur, ergo hoc præceptum (garriebant Heretici) eſt de re impoſſibili, & conſcientiarum carnificina. Hanc igitur hæreſim, vt extirparet Concilium, duo definit. Primò: præceptum non obligare, niſi ad confessionem peccatorum, quæ memoriæ occurrunt, atque ad eò nō eſſe de re impoſſibili. Secundò, ad remiſſionem peccatorum virtute clauium obtinendam, non eſſe neceſſariam eorum, quorum quis, poſt diligentem ſui excuſionem, non recordatur, confessionem; atque ad eò non eſſe conſcientiarum carnificinam. Falſum enim prorsus eſt, nullum remitti, quando ex cauſa, aliquod in confessione omittitur, nam per gratiam Sacramentalem virtute abſolutionis obtentam, omnia mortalia, etiam oblita, aut ex iuſta cauſa omiſſa remittuntur, vt potè cum quolibet impoſſibilem, ideoque omnia in eadem cōfeſſione quoad effectum remiſſionis, incluſa intelliguntur: Hoc eſt, quod intendit Concilium ſtatueri, non quod vltèrius non ſit obligatio illa conſitendi, licet in memoriā venerint, quia de hoc non erat controuerſia: Verba Concilij ſunt: * ſed impium eſt, confessionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impoſſibilem dicere, aut carnificinam illam conſcientiarum appellare: (attende cauſalem) conſtat enim nil aliud ab Eccleſia à pœnitentibus exigi, quam vt poſtquam quiſque diligentius ſe excuſerit, &c. ea peccata conſiteatur, quibus Dominum, & Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit: reliqua autem, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſam in eadem confessione incluſa eſſe intelliguntur. * En aperte Concilium ad eliminandam hæreſim à ſerentium confessionem, vt ab Eccleſia præceptam, eſſe impoſſibilem, & nullum peccatum remitti, ſi alicuius memoria non habeatur, id eò de obliſis ſpecialiter ſermonem inſtituit, eius tamen ratio,

de alijs etiam ex iuſta cauſa omiſſis, æquè procedit: aliàs in his argumentum Hereticorum vrgeret. Poſſent enim illud inſtaurare in hunc modum. Id poſſumus, quod iure poſſumus, ergo qui ex cauſa aliqua nequit licitè conſiteri aliquod peccatum, nequit omnia conſiteri, & per conſequens omnia irremiſſa manebunt. Ecce recrudescit hæreticorum argumentum, quo confessionem de re impoſſibile eſſe, & conſcientias potius dilacerare, quam ſanare blaterabant. En idē prorsus inconueniens ſequitur, ſi peccata, ſiue ex obliuione, ſiue ex iuſta cauſa in cōfeſſione omiſſa, in eadem non intelligantur incluſa. Ergo licet Concilium de obliſis tantum mentionem fecerit, eo quod Heretici hæc ſolū peccata in exemplum adducebant, de omnibus æquè definitio procedit, dum declarat, iure Diuino integram omnium peccatorum confessionem neceſſariam eſſe, & omnes fideles teneri ad omnium mortalium, qualem Eccleſia ſeruat confessionem. Ex quibus aperte conſtat recentiorum ſententiam nullum ab auctoritate Trident. habere præſidium.

9 Nec à ratione vllum habet, quia eius patroni præcipuum fundamentum deſumunt, ex opinione adſtruentem, peccata in confessione oblita, virtute abſolutionis collata, manere directè abſoluta; quam nouiſſimè tuetur Leander à Murcia in ſuo erudito opere ſuprà citato *Diſquiſit. Moral. lib. 2. diſput. 4. reſolut. 365.* Verum vnum Leander illam tueri exiſtimo, quia apud alium non inueni; Doctores enim, quos ipſe pro ſe adducit, eam non docent, ſed vel contrariam, vel longè diuerſam, vt collatis locis demonſtrabo.

§. III.

Fundamentum ab auctoritate petitum, pro abſolutione directæ obliſorum, apertiffimè euellitur.

10 Pro ſingulari hac ſententiā referre Leander vbi ſuprà Pater Henriquez *lib. 1. de Pœnitent. cap. 13. num. 8.* Sed falſò; quia Pat. Henriquez in hoc loco de peccatis obliſis idem cenſet, ac de alijs, quæ ex iuſta cauſa in confessione tacentur, aut ab inferiore Sacerdote, non habente iurisdictionem, abſolvuntur; quorum abſolutionem expreſſè dicit eſſe indirectam, eo quod tam hæc, quam oblita remittantur ratione abſolutionis aliorum, ſeu ratione gratiæ intuitu confessionis illorum collata, quæ cum omnibus impoſſibilis eſt. Et ideo ceſſante cauſa, tradit expreſſè, omnia debere in confessione explicari. * Abſolutio, inquit, non

non ſolū peccata, quæ quis expreſſè conſitetur tollit, ſed ea, quorum poſt diligens conſcientiæ examen, homo obliuſus eſt, vel quæ cauſa excusante, ſilet, vt ne proximum infamet, & tamen poſtea cum obliſorum ſit memor, aut cum ceſſat cauſa, cōſitēda ſunt. Secundò quandoque peccata, quæ ſuperiori reſeruatur, abſoluit, vrgente cauſa inferior, cum alijs indirectè, ita tamen, vt ſuperueniente Præſbitero ſint conſitēda, vt directè abſoluantur, *infrà lib. 3. capit. 15.* * Hæc ibi. *Cap. autem 15. citato, quo ſe remittit. ſic ſcribit.* * A reſeruatis poteſt inter: um, confeſſarius expoſitus abſoluere indirectè, ſi modo conſiteatur huic omnia peccata, tenetur tamen ſic abſolutus ſtatim præſentari ſuperiori, & iure Diuino tenetur huic, aut cui ipſe commiſerit, iterum cōſiteri reſeruata, vt ad illis, directè abſoluatur, nec enim poteſt inferior abſoluere niſi indirectè cum tali benere. *

11 Ex quibus ſic conſicio argumentum. Henriquez primo loco ſuprà citato, ſolum dicit abſolutionem tollere etiam peccata oblita, & ea quæ non o ex cauſa ſilet. Sed hæc non tollit directè, ergo neque illa. In ſecundo vero loco, (& etiam in primo) vbi de reſeruatis inferiori Sacerdoti conſiſis loquitur expreſſè dicit, illa abſolui, *in directè*, ergo ex verbis Pat. Henriquez, nullum pro abſolutione directæ obliſorum fundamentum deſumi poteſt. Imò addo abſolutionem indirectam ex illis aperte conuinci. Nā ſiquis conſiteretur Sacerdoti inferiori bona fide læthalia non reſeruata, & ſimul reſeruata aliqua, quæ memoriæ occurrerint, omiſſis alijs ex obliuione, non aliter, nec magis ab obliſis reſeruatis abſolutus maneret, quàm à reſeruatis, quæ conſeſſus fuit; ſed ab his, dicit Henriquez, abſolui indirectè; ergo & ab alijs quorum ſuit obliuſus. Conſequentia eſt euidentis, quia imperceptibile eſt, quòd abſolutio cadat directè ſuper reſeruata oblita, & indirectè ſuprà expreſſa. Inſiſtit adhuc Leander *tom. 2. diſq. mor. lib. 5. diſp. 2. reſolut. 5. num. 6.* dicens Parrem Henric. ez *in Gloſ. lit. C. & D.* ſe explicare dicendo: *Quod pœnitens abſoluitur formaliter ab obliſis, quod (ſubnectit ipſe Leander) idem eſt, ac directè.* Verum aperte fallitur, quia etiam abſoluitur formaliter ab his, quæ ex iuſta cauſa in confessione tacet, & etiam à reſeruatis, abſente ſuperiore, & tamen ab illis *indirectè*, abſoluitur. Non eſt ergo idem abſolui *formaliter* ab aliquo peccata, ac abſolui *directè*. Inſtat iterum Leander. [*P. Henriquez ſubdit. Quare non addat (confeſſarius) in abſolutione abſoluo te à peccatis conſeſſis. Quod etiā aduertit Nauarrus.*] in quibus, ait Leander clarè patet [abſolui *formaliter* ſecundū Hen

riquez, idem eſſe, ac abſolui ab obliſis *directè*, & *non conſequenter*, & *indirectè*] ſed leuiora hæc: nam idem monet Henriquez cōfeſſarium, quando pœnitens ex cauſa ſilet peccatum, dicit: *s. Quare ne addat, & c.* & tamen indirectè abſoluit, ne mpe ratione gratiæ, cum illis impoſſibilis: vt docent cōmuniter Doctores.

12 Accedit ſecundo Leander pro abſolutione directæ obliſorum eundem Pater Henriquez *lib. 3. capit. 16.* & plures ab hoc Doctore *ibidem* citatos: verba Leandri ſunt * verū Nauarrus, Paludanus, Gabriel, Adrianus Canus, Ledefina, Angies, Antonius, Sylueſter, Armilla, Angelus, Gerſon, Cœnarub. Corauba, Penz, Gallo, Guenara, Roſella, Manuel Rodriguez, quos refert, citat, & ſequitur Henriquez *de sacram. pœnitent. lib. 3. cap. 6. num. 6. in comment. lit. D.* docent abſolutionem ab obliſis eſſe directam, & peccata ipſa oblita, directè fuiſſe clauibus ſubiecta. * Hæc Leander *sed eius venia*, neque hoc ibi tradit Henriquez, neque auctor vilis ex citatis ſed illos pro longè diuerſa opinione refert. Pro illa nimirum, quam communiter docent Doctores, ſcilicet, eum qui tempore iubilæi conſitetur ſuperiori (ſeu alteri habenti facultatem abſoluendi) ipſofacto ab excommunicatione, & a reſeruatione liberum manere, quamuis cōfeſſionē inuvalidam fecerit ex defectu doloris, vel integritatis, quia à prædictis excommunicationis, & reſeruationis pœnis directè abſoluitur à confeſſario habente iurisdictionem, etſi à peccatis tã conſeſſis, quam obliſis, nec directè, nec indirectè maneat abſolutus, cum fuerit inuvalida conſeſſio. En Pat. Henriquez verba loco, & capite a Leandro citatis. * Durante iubilæi tempore, ſi quis animum habeat præſtandi, & ſupplendi neceſſaria, licet in contritè, vel etiam dimidia te, præ pudore, à principio conſiteatur; abſoluetur directè ab excommunicatione, & à reſeruatione peccati, etiam obliſi. * Hæc Henriquez, qui pro hac opinione *in Gloſ. lit. D.* refert Auctores, quos recentet Leander vbi ſuprà: nullus verò dicit pœnitentem manere directè abſolutum à peccatis obliſis; imò neque à conſeſſis, (ſi conſeſſio, vt ponimus, inuvalida fuit) ſed ſolum a pœnis excommunicationis, & reſeruationis, quia has intendit confeſſarius tollere; vult enim in quantum poteſt eum liberum relinquere ab excommunicatione, & ab onere comparandi coram ſuperiore, vt poſſit confeſſario inferiori peccata, vſque ad illud tempus cōmiſſa conſiteri. Et hoc præſtat abſolutio illa, licet conſeſſio ſit inuvalida, & per conſequentes, nec directè, nec indirectè fuerit à peccatis abſolutus. Nullibi ergo docet Henri-

quez quod peccata in confessione oblita directè absoluantur, nec ad tam singularem opinionem ei attribuendam vllum fundamentum præbuit.

13 Adducit insuper Leander pro hac opinione Ioannem Valerum in Different. vtriusque fori, verbo. Nullitas, different. 5. & quoad speciem, & corticem verborum, benè quidem, quia in editione, quæ communiter præ manibus habeatur, sic ait. * Ego puto probabile esse, talia peccata oblita, (cum iam sint directè absoluta in prima confessione) posse postea absolvi à quocumque etiam non exposito, seu approbato. * Hæc Valerus. Quibus verbis (ait Leander) dicit esse probabilem, & vt talem amplectitur opinionem asserentem peccata oblita manere directè absoluta in prima aliorum confessione. Verùm Ioannes Valerus ibi de hac re non agit, sed quæstionem aliam longè diuersam exagitat; antequam Sacerdos non approbatus, sicut potest absolvere à venialibus, possit etiam à mortalibus in confessione oblitis? Et partem affirmatiuam dicit esse probabilem, cuius rationem obiter, in parentesi posuit, dicens: * Cum iam sint directè absoluta in prima confessione. * Sed quidem, vt benè notauit Thomas Hurtado, tom. 2. variar. resolut. tract. 12. cap. 1. dub. 6. num. 2081. * Forsan voluit dicere indirectè. * Quod ego omninò certum puto, quia incredibile est, quòd tam singularem doctrinam, qua non indigebat, ad suam conclusionem, & quam nullus vsque ad hæc tēpora indisputationem adduxit, vt principium inconcussum supponeret, vt inde, quam intendebat opinionem probabilem esse, suaderet. Quapropter dicendum est per errorem Typographi, vel Amanuensis scriptum fuisse Ly * directè * pro indirectè. Quod in originali author habebat. Et ideò pro hac parte citat Valerum, Machad. tom. 1. lib. 1. part. 1. tract. 2. dist. 3. num. 4. * Estambien, inquit, muy probable, que no solamente de los pecados veniales, y mortales ya confessados, sino de los mortales olvidados en otras confesiones, puede absolver qualquiera simple Sacerdote, porque semejantes pecados (attende) estan indirectamente absueltos en las demás confesiones (& in margine) tenet Valerus in different. vtr. fori, verb. Nullitas, difficul. 5. num. 3. * Hæc Machado, qui vt patet pro absolutione indirecta obliorum refert Valerum, & in ea vterque suam opinionem fundat, vnde constat malè pro parte contraria à Leandro de Murcia referri vbi supra, resol. 28. cum potius Typographi errorem advertere, quam illo ad suam causam abuti, debuisset.

14 Denique ad hominem contra Leandrum ex ipsius principijs demonstro, peccata in confessione oblita non manere directè absoluta. Ipse enim in eodem opere *Disquis. Moral. lib. 1. disp. vnic. resol. 9. num. 11.* ad probandum peccata sub dubio confessa, debere iterum, cum memoria, vt certa occurrant, in confessione, vt talia explicari, enititur, quòd non fuerint directè absoluta: Sic enim arguit. * Simul cum certo peccato, illud dubium, & incertum confiteatur, (attende) iam directè non absoluitur ab illo poenitens, sed indirectè ratione peccati certi, quod confessus est, & ideò illud peccatum non est directè subiectum clauibus Ecclesiæ: * Sic ille. In quibus duo expendo. Primò, quod in hoc loco pro eodem videtur vsurpare peccatum esse directè absolutum, ac non esse obligationem iterum confitendi, cum tamen aliud totus sit in probando, peccata oblita esse directè absoluta: vnde horribilis illa consequentia, scilicet, non esse obligationem confitendi peccata oblita (quam ipse non admittit) euidenter deducitur. Secundò, quod peccata sub dubio confessa dicit non absolvi directè, eo quod ratione oblivionis, non fuerint subiecta, vt certa, & determinata. Ex quibus modo sic: sed peccata, quæ ex oblivione omnimodà in confessione omissa fuerunt, non fuerint confessa, vt certa, & determinata, ergo * iam directè non absoluitur ab illis poenitens, sed indirectè ratione peccati certi, quod confessus est. * *Recognosce tuam consequentiam.*

§. IV.

Obiectionibus fit satis.

15 **O**bjicit Leander: Intentio Sacerdotis est absolvere ab omnibus peccatis in se ipsis, & verba absolutionis: *Absoluo à peccatis tuis*, extenduntur ad oblita, & directè in illa tendunt, quia indefinita propositio, sumitur pro vniuersali, ac proinde æquiualeat huic: *Absoluo te ab omnibus peccatis tuis*. Ergo peccata oblita manent directè absoluta. Respondeo primò retorquendo argumentum, in peccatis sub dubio confessis, quæ tamen ipse Leand. concedit non manere directè absoluta, vt nuper vidimus. Deinde in peccatis, quæ ex iusta causa in confessione omittuntur, quæ non manent directè absoluta incòcussum est apud omnes, ergo verba absolutionis, licet indefinitam propositionem, & vniuersali æquiualentem constituent, non respiciunt directè omnia peccata, sed ea solum, quæ clauibus subiiciuntur. Ergo non extenduntur directè ad oblita, nec in illa directè tendunt. Quid ad hæc?

16 Res.

16 Respondeo secundò: de ratione iudicij esse, quod causa cognita à legitimo iudice sententia proferatur, & ideò peccatum esse directè absolutum, duo necessariò importat, & quod fuerit clauibus subiectum, & quod confessarius habuerit iurisdictionem ad absolendum ab illo. Vnde quouis deficiente, dicitur indirectè absolvi. Atque adeò quoties ex oblivione, vel ex iusta causa peccatum aliquod mortale in confessione omittitur, vel licet exprimat, non habet confessarius iurisdictionem ad absolendum ab illo, sed ab alijs, quæ simul poenitens confiteretur, in tali casu peccata oblita, vel ex iusta causa omissa, vel non habenti iurisdictionem confessa, absoluntur indirectè, quia remittuntur ratione confessionis aliorum, quæ poenitens confiteretur, & ad quæ iurdictio Sacerdotis extenditur. Ex quibus aperte colligitur, absolutionem esse directam, vel indirectam, non dependere ex intentione Sacerdotis, sed ex iurisdictione circa peccata subiecta, & ex confessione peccatorum, quæ ab illo absolventa proponantur: hæc enim tantummodo absoluntur directè, reliqua verò sicut remittuntur ratione aliorum, nempe ratione gratiæ intuitu absolutionis aliorum collatæ, ut potè cum omnibus incompossibilis; ita & ratione aliorum absoluntur; atque adeò indirectè.

17 En, amice Lector, omninò dirata fundamenta, quibus recentiores illi præcipuè nituntur, ad asserendum non esse obligationem confitendi peccata oblita, quæ si quid probarent, planè evincerent, nec esse obligationem confitendi peccata, quæ ex iusta causa in confessione fuerunt omissa: æquè enim omnia remissa manent, & indirectè absoluta. Vnde huic principio nemo inniti potest ad tollendam obligationem confitendi peccata oblita.

18 Addo nec sufficere illa confiteri Sacerdoti non approbato (quidquid dixerint Valerus, & Machado *supr. Delgadillo de Poenitent. capit. 19. dub. 13. numer. 41.* & alij) quia absolutio indirecta non minuit obligationem poenitentis, nec vim reservationis; aliàs, quæcumque peccata læthalia, etiam hæresis, ex oblivione omissa, aut ex causa legitima, possent postea à simplici Sacerdote absolui, quod euidenter falsum est, & quod ni fallor Authores citari denotare non audebunt. Ergo peccata esse indirectè absoluta, non efficit, quod possint deinceps à non habente iurisdictionem, seu à simplici Sacerdote absolvi. Et ratio est, quia dum manent materia necessaria confessionis, necessariò requiritur ad absolutionem approbatio, & iurdictio in confessore, vt constat ex *P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.*

Trident. *sess. 14. cap. 7.* Atqui peccata indirectè absoluta semper manent materia necessaria confessionis, cum sit obligatio sub læthali ea confitendi, vt fide sanctum est, ergo Sacerdos simplex nõ approbatus ab Ordinario, & non habens in talia peccata iurisdictionem, nequit ab illis absolvere.

19 Quanta autem certitudine hoc tenendum sit? lege Tridentin. vbi supra sic decernens. * *Peruassum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem.* * Vide etiam *ess. 23. capit. 15. de reformation.* Vbi: * *Decernit sancta Synodus, nullum, etiam regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis approbationem obtineat.* * Quæ directè comprehendere omnes confessiones mortalium, quæ materia necessaria confessionis sunt, seu omnia mortalia ex obligatione confitenda, vniuersa Ecclesia semper intellexit. Ideò cum nullum sit fundamentum ad excipiendam confessionem peccati obliti, potius quàm aliorum, quæ ex iusta fuerunt omissa, aut quæ Sacerdoti non habenti iurisdictionem confessa sunt (simul cum alijs non reservatis) cum omnia indirectè absoluta sint, nequit probabilitatem vllam sortiri opinio Ioannis Valeri pro peccatis oblitis. Et me iudice, aut de oblitis negandum, aut pro omnibus indirectè absolutis concedendum. Nam vbi est eadem formalis ratio, idem formaliter concludere necessum est; ergo si mortalia oblita, quia indirectè sunt absoluta, possunt deinceps à simplici Sacerdote non approbato, & non habente in illa iurisdictionem, directè absolui, reliqua etiam ex iusta causa omissa propter eandem rationem ab eodem Sacerdote absolvi poterunt. Quod concedere nefas est. Quapropter fatendum est ex absolutione indirecta nil posse concludi pro valore absolutionis læthali à simplici Sacerdote collatæ, vt malè cum valero Doctores citati intulerunt.

§. V.

Confessarium.

20 **A**N verò ex absolutione directà alicuius peccati, rectè deducatur non esse obligationem illud confitendi? Magis controuersum est. Video plures Doctores legitimam consequentiam existimare, cui principio innixi docent, eum qui sub dubio aliquod peccatum confessus est, non

N tencr

teneri postea dubio cessante, ut certum confiteri, quia iam est ab illo directè absolutus. Pro qua adduximus supra *quest. 6.* Pellizariū, Tamburinum, Merollam, Leandrum à Sacramento. Martinum à S. Ioseph. Marcum Vidal, Caramuelem, Verricelli, Roseilam, Sebastianum Sachum, Christophorum Delgadillo, & Ferrantinum. Qui omnes, vel id tuetur, vel saltem probabile dicunt. Quod suo calculo firmarunt recentiores, quos suppresso nomine refert Leader à Murcia, dum hoc principio, (licet falsò applicato) probare contendunt, non esse obligationem confitendi peccata oblita.

21 Ceterum ego praefatum principium nunquam probavi, & contra illud multis egi, ubi supra. Et clarè determinari oppositum in Concilio *sess. 14. cap. 5.* dicit Thom. Hurtado *tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 2091.* Quod licet ab auctoritate clarum non sit, à ratione tamen sic ostendo. Si quis in casu vrgentissimae necessitatis, in qua ex causa, nec species, nec numerum peccatorum confiteri posset, se in genere accusaret, dicens: peccasse mortaliter: posset à confessario absolvi, ut doceat communiter Theologi, & ab omnibus lethalius, maneret in tali casu absolutus, & ab omnibus directè, quia absolvi indirectè ab aliquo peccato non contingit, nisi aliud sit, à quo directè absolvetur, ratione cuius ab alio dicatur indirectè absolvi. In praefato autem casu, cum nullum in particulari subiiciatur clauibus, sed omnia aequaliter, & confusè, omnia aequaliter absoluerentur, ac proinde omnia directè: nam cum non absolvetur vnum, ratione alterius, nec sit maior ratio, ut absolutio cadat directè super vnum, quam supra aliud, omnia directè absolvi, & remitti dicendum erit: & tamen, quia non sunt explicitè dicta in confessione, manet obligatio postea confitendi, ergo quod peccata sint directè absoluta, non infert non debere iterum in confessione explicari. Et post haec scripta, sic traditum reperi à Patre Dicastillo *tom. 2. de Sacramentis, tract. 8. disp. 6. dub. 17. nu. 312.* quem sequitur Doctor Garfi *in qq. Moral. centur. 2. cap. 73. numer. 20. fol. 579.*

22 Vnde concluditur, quod licet daremus aduersarijs, peccata oblita manere directè absoluta in prima confessione, non idè cogemur, concedere, non esse obligationem illa confitendi, dum memoriae occurrant: Sicut nec concedit Leander à Murcia ubi supra; sed absolutionem directam admittens, obligationem confitendi non negat, iudicans, & meritò consequentiam non esse legitimam, ab affirmata absolutione directà, ad negatam obligationem confitendi. Qui vero contrariam senserint, nullatenus admit-

tere poterunt peccata oblita (sicut nec alia ex iusta causa omiſſa) manere directè absoluta, ut potè principium ex quo improbabilis, scandalosa; imò & erronea consequentia deducitur.

23 Dices: si peccata essent directè absoluta, & remissa in praecedenti confessione, ad quid essent iterum confitenda? Non ad absolutionem directam, quia supponimus fuisse directè absoluta, non ut poenitens det confessario notitiam peccati, quia talis notitia debet esse in ordine ad absolutionem, quia iam non indiget, cum sit directè absolutus: ergo repugnat, quod quis obtinerit absolutionem directam alicuius peccati, & quod teneatur ad iudicium illud deferre. Respondet Magist. Paulus de Blanchis Dominicanus *in discept. casuum conscientiae, disp. 4. in litt. C. casu 5. dub. 2. fol. 225. §. Theologus.* Quod poenitens teneatur confiteri oblita, dum in memoriam venerint, ut Sacerdos pro illis assignare possit poenitentiam satisfactoriam, & de nouo ab illis absolvat, ut tutior sit in conscientia. *Sed contra, primò, quia poenitens (ut hic Author tradit *ibidem, fol. 223. §. tertia pars Sacramenti*, & docent doctissimi Thomista, quos refero *in Opusc. pro Iesuitis, tr. de Poenit. prop. 5.* (licet ipsis omnino dissentiam) non tenetur acceptare poenitentiam (saltem sub lethali). Ergo ex hoc capite non tenebitur sub lethali ad confitenda oblita. Contra secundò, quia virtute absolutionis, ex confessione aliorum, tutus omnino est in conscientia, quod remissa sint. Ergo si aliud non sit caput obligationis deferendi ad iudicium peccata directè absoluta, non erit obligatio saltem grauis confitendi oblita, quod erroneam est.

24 Respondeo ergo, dicendum, omnia peccata secundum speciem, & numerum, quibus poenitens Deum suum grauerè offendisse meminerit, debere ex praefato Diuino in confessione explicari. Cum autem huic praefato non satisfecerit, qui peccata, quorum modò meminit, non est confessus; vel quia in prima confessione oblitus fuit, vel quia secundum speciem, & numerum, ex iusta causa, explicare non potuit; sit planum, debere iterum ad iudicium deferre ad implendum praefatum confessionis à Christo Domino fidelibus impositum. *Qui (ut ait Tridentin. *sess. 14. cap. 5.*) Sacerdotes sui Vicarios reliquit, tanquam Praefides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quae Christi fideles ceciderint, quo pro potestate clauium remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronuntiant. Constat enim Sacerdotes iudicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, neque aequitatem in poenis iniungendis seruare, si in genere dum-

taxat, & non potius in specie, & sigillatim sua ipsi peccata declarassent. * Itaque praefato Christi Domini nondum est satisfactum, donec super omnia peccata in specie, & sigillatim confessori declarata, ut reuera patrata fuerint sententia remissionis pronuntiata fuerit, ac proinde non sufficit, quod aliter subiecta, & ad iudicium delata directè absoluta fuerint. Sicut nec sufficeret, quod per Diuinam reuelationem constaret, fuisse remissa, quia sententia sensibilis super illa, ut nuper exposita, ex praefato Christi Domini desideratur. Quod bene notauit M. Blanchis *ubi supra, fol. 273. in fine, casus primi*, dicens: * Dato, quod quis per reuelationem haberet certitudinem de sua contritione, scilicet, quod fuerit talis ac rata, ut totam poenam, ac culpam soluerit, vel abstulerit, tenetur etiam ad ipsam confessionem, ut satisfaciatur praefato Ecclesiae de confitendo semel in anno, (adde & Christi Domini de omnibus peccatis modo exposito confitendis) alias peccaret contra tale praefatum. * Haec est genuina ratio, cur absolutus, etiam directè (praefata confessione cum expressione requisita non praecedente) praefato confessionis teneatur. Et quæ planè etiam euincit obligationem confitendi oblita, licet gratis aduersarijs detur, fuisse directè absoluta in confessione aliorum. Quod falsum esse ostendimus. Quia ut explicat D. Thomas *in 4. ad Anibaldum, dist. 21. q. 3. ad 3.* * Ratio quare in confessione generali, peccata oblita dimittuntur, est, quia Deus non requirit ab homine, plusquam possit, cessante autem impotentia, requiritur specialis confessio. * Sic D. Thomas & cum illo omnes.

QUESTIO VIII.

An qui scienter ex verecundia tacet in confessione peccatum mortale, teneatur aliorum confessionem iterare?

§. PRIMVS.

Quid nonnulli senserint.

1 **R**Em hanc in disputationem adduco, quia nonnullos de certitudine communis sententiae affirmatiuae dubitantes audiui, et si quorundam Thomistarum principijs infra iaciendis non leuiter ductos. Quam licet deferere non audeat Quintana Dueñas *tom. 2. Singular. tr. 3. à Singular. 23. usque ad 27.* ex modo tamen referendi, in contrariam valde inclinare videtur: Sic enim, inquit, * ut ingenuè fatear, non leu em difficultatè pro vtraque parte inveni, licet semper tutiorem viam sequens, huiusmodi confessionem iterari feci. Sed re perpensa, non exigui ponderis fundamenta apparere videntur ad inuestigandam praedictam confessionem esse validam, in formem tamen sine Sacramenti fructu, gratia nempe sanctificante: ac proinde iterationis onere eximi, probabiliter forsitan videri posse poenitentes, qui ita sunt confessi, &c. * Sic ille *in q. 23. & infra post r. 3. vndique exagitatam singular. 27. nu. 6. concludit: * Haec, & alia, quae breuitatis ergo omitto, sunt fundamenta, quibus inniti posse videtur haec sententia (negatiua) illa sapientes attentè perpendant, discuteantque, an ob haec fundamenta à communi ferè praxi discedere liceat. Omnes enim Confessores repetere adstringunt, licet vnum, vel alterum non vulgari in Theologia morali sapientia praeditum ab hac repetitione poenitentes exonerare auidui. Vtinam Doctores hanc quaestionem expressè, ac expressè exagitantes haberemus, quorum calculo libenter ego assentirem, sed nullum adhuc inueni, ac proinde haec potius proponendo, quam resoluendo, prodo. Affirmatiuae autem, & communi repetendi eiusmodi confessiones, adhaereo. * Sic ille *in 6. sed tamen illicò, quod desiderabat, inuenit nu. 7.* Nam partem negatiuam apud illum tuetur Ioannes Baptista Possevinus Mantuae Archiepiscopus *in lib. de officio Curati, cap. 7. n. 28.* ubi sic scribit: * Queritur, an qui verecundia confessionem dimidiat, sciens quidem male agere, sed nesciens confessionem non valere, teneatur omnia repetere, vel sola relicta? Respondeo. Si ille credebatur peccatum quidem, sed non mortale, credo sufficere, si confiteatur sola relicta, &c. Deducitur ex Soto, etiam ex Lopez, ubi admittit ignorantiam inculpatam excusare ab integritate confessionis. Posses dicere: Doctores supra citati concedunt talem ignorantiam excusare, sed non in casu posito, cum iste tacens verè sciat mortaliter delinquere, licet sciens omnium non reddere confessionem invalidam. Respondeo vera esse ista; at sicut primus excusatur ignorantia inculpabili, & nulla alia ratione, sic, & hic secundus, cum vtrorumque eadem sit ratio. Posito tamen, quod iste faciens verè credat, se non teneri ad validitatem confessionis peragendam, omnia confiteri sub mortali: quia si sciuisset, integram omnium peccatorum fecisset. * Sic Possevinus.*

2 Cui consentit Fr. Luis de S. Iuan in Sūma, cui titulus: * Tratado de la administracion de los Sacramentos, * ubi de la Penitencia, *nu. 52.* Ibi enim hanc interrogatiunculam facit: * Si callò el pecado, sabiendo que hazia mal, mas no sabia, que la confession no era valida, estarà obligado à repetir todas las cosas, que confesò: ò solas las que dexò de confesar? *nu. 53.* ratio difficultandi, inquit,

Inquit, est. *Porque este que calla, sabe verda deramente que peca mortalmente, aunque no sepa, que lo que dexa de dezir, haze que la confessiõ no sea valida. * En casum in stricti oribus terminis. Respondet; idem prorsus de isto esse iudicandum, ac de illo, qui ex ignorantia inculpabili omisisset confiteri, ac proinde non teneri peccata iam dicta repetere. Reddit rationem: *Porque assi como al primero le escusa la ignorancia inculpable, y no alguna otra razon, assi de la misma manera a este segundo; porque la misma razon es del vno, que del otro, como crea verdaderamente, no estar obligado, para hazer que la confessiõ sea valida, a confessar todos sus pecados, so pecado mortal; porque si lo supiera, hiziera la confessiõ enteramente de todos los pecados. Suarez tom. 4. disput. 23. sect. 3. num. 2. Possévinus ibi num. 28. *Hactenus Fr. Luis de S. Iuan; sed nescio, quo fundamento pro hac opinione referat P. Suarez, quia ibi contrariam, & communem expressè tuetur, in d. nu. 4. inquit. *Certum esse, & receptum apud Theologos in eo casu confessiõem esse nullam, & per consequens iterandam, prout communiter omnes ex hoc principio deducunt.

3 Faut autem plurimum citatis Ferratinus de scandalo, disp. 1. quest. 79. à num. 14. qui licet eam non sequatur, ei aliquando placuisse significata, dicens: *Nunc solum proponam rationes, quibus antea persuasus existimabam, non esse repetendas confessiones sacrilegas. Itaque non esse necessarium, ut sigillatim, ac speciatim repetantur peccata iam dicta (etiam si confessarius sit diuersus) sed ad summum in communi, explicando tamen in specie, ac numero alia non dicta: verb. grat. *Peccavi centies mortaliter in specie furti, milies in specie detractionis, & sic de cæteris, quæ nunquam dicta fuerunt in confessionibus præcedentibus, siue culpabiliter omisa, siue postea commissa.* Rursus feci quinque confessiones sacrilegè, & tandem accuso me generaliter de omnibus mortalibus, quæ in huiusmodi confessionibus præcedentibus dixi, vel accuso me de omnibus mortalibus totius vitæ. *Sic ille.

4 Cui etiam fauet Nauarr. de Pœnit. disp. 5. cap. Consideret, §. Cautus, vbi ait, nulla ratione necessariò cõcludi posse, integritatem confessiõis esse necessariam omnino ad eius valorem. Et Ioannes de Medina Cod. de Confessione, quest. 8. & nonnulli Catholici, qui vt testatur Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 22. sect. 1. num. 3. asserunt, non posse sufficienti ratione colligi, integritatem formalem confessiõis esse de necessitate Sacramenti, seu ad eius valorem requisitam. Nullus verò ex antiquis ausus est dicere, confessionem non in-

tegram formaliter esse validam; atque adeò Doctores omnes, si diuerso confessario fiat, iterandam esse docuerunt, eaque expressione, ac si nunquam ea peccata dicta fuissent in præcedentibus confessionibus sacrilegis. Quibus indubitanter adhareo.

§. II.

Recentiorum fundamenta.

5 Ceterum, disputandi causa, Recentiorum (quibus ego nunquam assentiar, fundamenta producam, vt doctiores iudicent. Capto exemplari à Socraticorum Schola, in qua, vt inquit Hieronymus contra Pelagianos, sollicitum erat in dubijs, omnia, quæ dici possunt, vtrinque adducere, vt perspicacius veritas eligatur. Quod, vt feliciter præstem: Suppono integritatem confessiõis aliam esse materialem, quæ in eo consistit, quod omnia læthalia commissa, & clauibus non subiecta, pœnitens confiteatur. Et hæc, vt fatentur omnes, non requiritur ad valorem confessiõis, neque ad eius effectum; quia non rarò, aut ex obliuione, aut etiam ex causa rationabili, possunt aliqua scienter omitti, absque præiudicio valoris, & fructus confessiõis. Alia verò est integritas formalis, quam omnes Theologi antiqui, & communiter moderni, vt indubitatum vsque modo supponebant esse de necessitate Sacramenti, ita vt ea deficiente, confessiõ sit invalida, & ideò iteranda.

6 Hanc igitur integritatem ad valorem confessiõis non requiri, sed solummodo ad eius effectum, pluribus suadere contendunt recentiores citati. Primò, quia integritas formalis confessiõis consistit in eo, quod fiat de omnibus peccatis, quæ moraliter loquendo, hic, & nunc pœnitens confiteri tenetur: sed hæc non requiritur ad valorem confessiõis, sed tantum ad eius effectum. Ergo syllogismus concludit, si præmissæ constiterint. Maiorem tuentur D. Thom. Henriquez, Bellarm. Molfesius, & alij, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5. q. 2. & consentit Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 23. sect. 4. n. 3. vbi ait: *Eam tantum esse integritatè formalem, in qua homo nil omittit peccando mortaliter, siue scientia, siue ex ignorantia, & negligencia culpabili, &c. tenent Caiet. Petrus de Soto, Nauar. & Medin. *Hæc cū citatis Suar. & nouissimè M. Ioann. de Prado in opere posthumo, de Pœnit. q. 2. de integrit. confess. dub. 3. n. 1. fol. 658. vbi ait, confessiõem formaliter integram, tunc contingere. *Quando explicatur omnia quæ moraliter explicari possunt, quia si aliqua reticeatur, est cum iusta, & rationabili causa. *Vnde in-

infertur non esse formaliter integrā confessionem, in qua, non ex obliuione, nec ex aliqua iusta causa, peccatū mortale omittitur.

7 Quorum sententia defumitur ex Cõcilio Trident. sess. 14. cap. 5. Vbi confessiõis integritatem (quam ad valorem exigit) in eo consistere dicit, *quod à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussione, conscientiam habent, in confessione recenseantur. *Peccata autè, quæ ex negligentia grauiter culpabili omittuntur, non sunt à pœnitentibus diligenter discussa, & consequenter eorum omisio necessariò integritati formali confessiõis opponitur. Cuius rationem tradit Vazq. tom. 4. in 3. p. q. 92. art. 3. n. 4. & 5. dicens: *Et ratio meo iudicio est manifesta, quia in confessiõne non integrè facta ex ignorantia culpabili mortaliter, peccatum, quod committitur, eiusdem nature est, ac si ex industria fieret, aut ex ignorantia nimis crassa. Peccata enim quorum malitia consummatur in actu, vel omissione exteriori, eiusdem speciei sunt, siue scienter, siue ignoranter fiant, ergo aut neutrum vitiat Sacramentum, & irritat, aut vtrumque idem faciet. *Sic Vazq. Cuius principium est satis commune apud Theologos. Quod sustinet Illust. ac Reuer. M. Tapia, Archiep. Hispal. in sua doctissima Cate-na Mor. lib. 3. q. 9. art. 8. dicens: *Peccatum ex ignorantia vincibili non affectata est eiusdem speciei cum peccato facto ex certa scientia circa idem obiectum. *Et tenuit ante illum, M. Ledesma in Sum. 1. p. de Sacram. Pœnit. cap. 19. concl. 3. & plures apud Salas 1. 2. tract. 13. disp. 8. sect. 9. n. 71. *Et ita generatim, inquit, docent Vazq. Azor, Sayro, Valentia, & alij communiter. *Ex quibus concluditur cū Vazquez supra, aut neutrum, aut vtrumque peccatum vitare Sacramentum, quia æquè vnum, ac alterum integritatem formalem confessiõis euertit.

8 Vnde sic instauratur argumentum. Integritas formalis consistit in eo, quod pœnitens nihil omittat in confessione peccando mortaliter, vt ex Trident. & auctoribus citatis probatum manet. Sed omittit in confessiõne peccatum læthale ex ignorantia grauiter culpabili, ac proinde peccando mortaliter, non reddit confessiõem invalidam, vt fatentur M. Syluest. M. Sorus, M. Palud. M. Victoria, M. Ledesma, & alij Thomistæ, apud Quintana Dueñas supra, & apud Leand. à Sacram. q. 70. & 75. & concedit cum alijs Diana p. 2. tr. 17. resol. 31. Doctor Garfi cent. 2. cap. 26. n. 14. & Carolus de Baucio in selecto compediolo, fol. 24. Et quod mirabilius, ipse M. Prado supra, vbi postquam integritatem formalem, vt auctores citati definiuit, sic ait: *Si obliuio, & ignorantia fuerint culpabiles, confessiõ erit valida, sed informis. * Ergo integritas formalis non requiritur ad valorem confessiõis, sed solum ad eius effectum: atque adeò licet non fuerit formaliter integra, non erit obligatio illam iterandi, sed solum peccatum omisium, & integritatis defectum explicandi, sicut de reliquis confessionibus validis, licet informibus, docent communiter Theologi. Huic discursui difficilè dissentiet M. Prado, quia tom. de Pœnit. citato, q. 3. de contrit. dub. 3. fol. 625. n. 24. concedit cum Suarez, & Lugo, quod *obliuio inculpabilis alicuius mortalis non tollit formalem integritatè confessiõis, secus si culpabilis. Quæ doctrina, inquit, evidēs est. *Sic Prado (licet in consequenter sentiat ergo validam esse confessiõem, etsi formaliter non integram, vtrumque locum conferò.

9 Huius argumenti robur viros doctissimos latere nõ potuit, ideòque ad illud enervandum, maiorem præfari syllogismi negat, asserentes integritatem formalem confessiõis non esse, qualem supra descriperunt Doctores citati, sed in eopractisè consistere, quod scienter nullum peccatum omittatur in confessiõne, ex illis, quæ pœnitens confiteri tenetur: Hoc gratis dicitur; sed tamen quia falsitatis conuincere facilè non est, ideò secundum argumentum sic efformo:

10 Cõciliū Trident. sess. 14. cap. 3. 4. & 5. æquè definit, attritionem includentem detestationem de peccato commisso, & propositum non peccandi de cætero, esse quasi materiam huius Sacramenti, ac integram peccatorum confessiõem, sed confessiõ scienter facta, absque prædicta attritione, est valida, & non iteranda: ergo & scienter facta, absque prædicta integritate. Maior constat ex Cõcilio cap. 3. ibi: *Sunt autem quasi materia huius Sacramenti, ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio, &c.* Et cap. 4. *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.* Et cap. 5. *Ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ iam explicata, vniuersa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse à Domino integram peccatorum confessiõem.* En definitio Cõcilij æquè declarat, qualis debeat esse contritio, & qualis confessio. Ergo si Sacramentum possit validum consistere; absque contritione, vt à Cõcilio explicata, in consequenter negabitur validum esse posse, absque formali integritate.

11 Confessiõem autem scienter factam absque præfata detestatione peccati (cum sola displicentiâ) & absque proposito non peccandi de cætero, validam esse, atque adeò nõ iterandam (si peccator de tali defectu doloris, & propositi se accuset, casu, quo agnoscat

in hoc mortaliter delinquere) docent Caiet. M. Canus, M. Ledesma, Couarr. Thom. Hurtado citans Capreolum, & D. Thom. D. Anton. Paludanus, Sylveiter, & alij, quos referā infra *disp. 5. q. 2.* Quibus adde M. Paulum de Blanchis eiusdem Prædicatorum Ordinis in *discept. casuum conscientia, disp. 4. in litt. C. casu 5. dub. 1. fol. 221.* vbi sic. *Quartus defectus ex parte contritionis est, quando nō habet dolorem sufficientem, & non confitetur talem defectum, confessio ex tali fictione est nulla, cum non sit integra; quia, in sufficientia illa imputatur ad peccatum. Si verō confitetur illum, & absolvitur; satisfaciit præcepto Ecclesie, & non tenetur iterare confessionem, nihilominus pro tunc non consequitur gratiam sacramentalem: sed recedente fictione, tunc pœnitens incipit accipere fructum absolutionis. * Et est expressa sententia Diu. Thomæ in *4. dist. 21. q. 3. art. 1. q. 1. ad 1.* vbi hæreticum, quem cōfessarius inducere nequit, ut desinat à corruptione plebis, ac proinde sine dolore, & proposito confitentem, validum Sacramentum recipere docet, & rationem reddit. * Sicut enim (inquit) Baptismus est Sacramentum, quamvis quis fictus accedat (id est, sine dolore, & proposito) ita confessio non desinit esse sacramentalis, quamvis ille, qui confitetur, emendationem non proponat. * Sic D. Thom. Quod satis prædixerat *dist. 17. q. 3. art. 4. q. 1. in corp.* vbi ait: * Confessio etiam potest esse in eo, qui non est contritus, &c. & quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione, percipere incipiet. * Cuius verba ponderans M. Blanchis *suprà §. Difficultas, fol. 222.* sic ait: * Inter Thomistas est controuersia de intelligentiâ verborum D. Thomæ, de illo, qui accedit ad confessionem nō contritus, qui pro illo tunc non accipit fructum Sacramenti, accipit tamen recedente fictione, ut accidit in Baptismo, & in alijs Sacramentis. M. Dominicus de Soto, dicit, quod Angelicus Doctor loquebatur secundū opinionem communem, quod dictum in Summa correxit, &c. Capreolus, Caietanus, & alij Thomistæ oppositum tenent: dicunt sententiam verissimam esse, & quod non esset retractanda, sed solida manere. * Sic M. Blanchis pro D. Thoma, qui locis *suprà* citatis, non solum videtur admittere Sacramentum Pœnitentiæ validum absque sufficienti dolore, sed etiam absque vilo.

12 Ideo eius auctoritate ductus Fr. Christophorus à S. Iosepho *tom. 1. opin. moral. 2. p. de Sacram. Pœnit. dub. 1.* non tenuit dicere, confessionem scienter factam absque vilo prorsus dolore, etiam ab illo, qui bene nouit esse lethale, sic accedat, validam esse, & non iterandam. Quod pro babile putauit Durand.

in *4. dist. 17. q. 13. n. 7.* & non esse improbabile ait R. P. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 10. num. 44.* contendens pro hac sententia militare Ricard. Cateran. Canum, Ledesman, & Couarr. & posse pro illa citari Paludanū, D. Anton. & Sylveit. & esse indubitata D. Thomæ sententiam in *4. dist. 17. q. 3. art. 4. q. 1. in corpore* ab illo nullibi retractatam. Quibus à fortiori contentire tenentur Maior, Almainus, & alij, apud Henriquez *lib. 1. de Pœnit. c. 26. num. 7. in Cl. ff. litt. V.* asserentes, dolorem non esse partem essentiali Sacramenti Pœnitentiæ, sed requiri vt dispositionem ad eius effectum. Cum igitur integritas formalis confessionis non magis exigatur à Trident. quam dolor, seu detestatio de peccatis, cum proposito non peccandi de cetero, & æquè de vtraque parte definiat, esse quasi materiā Sacramenti pœnitentiæ: necessariò indè cōcludendum videtur, aut vtramque, aut neutram esse partem essentiali illius, vt Sacramenti. Et sanè si definiente Concilio detestationem peccati commissi cum proposito non peccandi, esse quasi materiā Sacramenti, solum definit (vt exponunt aduersarij) esse partem Sacramenti, vt remissioni peccatorū; non vero Sacramenti, secundum se considerati: definiente similiter integram peccatorum confessionem esse quasi materiā Sacramenti, eandem prorsus expositionem admittere poterit. Aut reddas, quæso apparentem disparitatem?

13 Urgetur primò. Quia si ob aliquam rationem confessio formaliter integra esset necessaria ad valorem Sacramenti, maxime, quia ita videtur declarare Trident. *sess. 14. c. 5.* dum ait: * Itaque dum omnia quæ memoriæ occurrunt peccata, Christi fideles confiteri student, proculdubio omnia diuinæ misericordiæ ignoscenda exponunt. Qui vero secus faciunt, & scienter aliqua retinent, nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt. * Atqui verba hæc solum euincunt, prædictam integritatem esse requisitam ad effectum Sacramenti, non verò ad eius valorem. Ergo: Minorem, in qua tota est difficultas probo. Primò, quia pœnitēs, qui ex ignorantia grauius culpabili omittit confiteri aliquod lethale, nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponit, & tamē, iuxta communem Thomistarum opinionem, confessionem validam, & non iterandam efficit. Secundò, qui scienter confitetur sine sufficienti dolore, & proposito, (vt omnes *suprà* citati defendunt) validum etiā Sacramentum efficit, cum tamen nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponat. Ergo verba Concilij non magis cogunt nos asserere confessionem formaliter integram esse necessariam ad valorem Sa-

§. III.

Iudicium Auctoris.

cramenti, quàm dolorem efficacem, & propositum non peccandi: sed hæc, vt Thomistæ relati tuentur, solum requiruntur ad effectum, non ad valorem. Ergo, & illa.

14 Urgetur secundò, quia Trident. *sess. 14. Can. 4.* eodem tenore verborum definit necessitatem doloris, & integritatis confessionis, & vtriusque solum adtruit in ordine ad remissionem peccatorum. * Si quis, inquit, negauerit ad integram, & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiā pœnitentiæ, videlicet, contritionem, confessionem, & satisfactionem, quæ tres partes pœnitentiæ dicuntur, &c. anathema sit. * Ergo si ex hoc Canone inferre licet, dolorem, de quo loquitur Concilium *cap. 3.* solum esse necessarium ad effectum Sacramenti, non verò ad valorem; idem euidenter inferre licebit de integritate confessionis. Cui etiam facit, quod *Canone 7.* Vbi de sola integritate sermonem instituit, solum definit esse necessariam ad effectum Sacramenti. * Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ, ad remissionem peccatorum, necessariam non esse iure Diuino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta anathema sit. * Cum ergo nullibi definiat, Concilium integritatem confessionis esse necessariam ad valorem Sacramenti, sed ad remissionem peccatorum, & aliunde non magis definiat integram peccatorum confessionem, quàm eorum detestationem, & propositum, esse partes Sacramenti Pœnitentiæ; planè deducitur, ex definitis non magis convinci formalem integritatem esse de necessitate Sacramenti, quàm attritionem includentem detestationem, & propositum.

15 Urgetur tertio. Quia quantum ex Concilio colligere licet: tam requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ dolor integer peccatorum, quæ quis confitetur, quàm integra peccatorum confessio, sed qui scienter haberet dolorem vnius peccati, & non alterius (si de hoc defectu se accusaret) faceret confessionem validam, & informem, iuxta communem Thomistarum sententiam, asserentium ex defectu integritatis doloris ad omnia peccata, posse dari Sacramentum validum, & informe, ergo & absque integritate confessionis. Ergo vel vtraque ad valorem Sacramenti requiritur, vel neutra.

16 Ideo vtramque integritatem doloris, scilicet, & confessionis, licet, & attritionem includentem detestationem, & propositum, esse necessariam ad valorem Sacramenti, semper existamini, & firmiter nunc teneo. Cetero enim, à principijs intrinsicis non esse magis probabilem opinionem negantem præfatam attritionis necessitatem ad valorem Sacramenti, quàm quæ integritatem formalem confessionis ad eius valorem necessariam negat. Nam, vt *suprà* probauit, vnam, & alteram æquè definit Concilium esse partem Sacramenti, & vtramque ad remissionem peccatorum æquè necessariam esse sub anathemate decernit. Quapropter de vtraque eodem prorsus modo Theologizandum iudico.

17 Addo teneri etiam confessionem iterare, qui certus de peccato in confessione omisso dubius est, an ex verecundia, an ex iusta causa omiserit. Quia, reuera, dubius est de valore confessionis: atque a seò de adimplentione præcepti. Certus autem de præcepto, & dubius de eius adimplentione, adimplere tenetur. Quapropter audiendus non est Carolus de Baucio, cui in *Miscel. tom. 1. quæst. 471.* oppositum videtur asserere, his verbis: * Salvo meliori iudicio, si post diligens examen pœnitens dubitat, an reuera tacuerit peccatum mortale in confessione ex verecundia; assero, quod non tenetur repetere confessionem illam, in qua dubitauit tacuisse ex verecundia, etiam si magis inclinaret, quod non sit confessus, &c. Idem dicendum est, si magis inclinaret pœnitens, quod ex malitia tacuerit peccatum; nempe non tenetur repetere confessionem, sed tantum confiteri peccatum omisissum, de quo est dubius, an aperuerit in confessione, &c. Ira mecum sentiunt docti, & pii viri, quibus hunc casum communi caui. * Hæc Baucius. Sed non placet, propter rationem nuper artatam, quando certus est non fuisse confessum, & dubitat, an ex verecundia, an ex iusta causa omiserit. Idemque dicendum, quando vtrumque, quia ratione dubij de confessione peccati certo commissi, certum est manere obligatum.

18 Ex dictis concluditur, quod sicut pœnitens nequit, absque iusta causa, tacere in confessione peccatum aliquod lethale; ita nec confessarius potest, nisi omnibus auditis, absolutionem impendere, quia vterque ex præcepto Diuino ad confessionem, & absolutionem formaliter integram tenetur, quæ sicut

ex parte pœnitentis exigit, vt omnia, pro quibus tacendis non est causa, recenscantur, ita ex parte confessarij, vt omnibus auditis, absolutionem largiatur. Vnde fit primò, audiendos non esse M. Sotum, M. Paludanum, D. Antoninum, Nauarr. M. Ledesm. & alios, apud Dicastillo de Pœnit. disp. 11. dub. 18. num. 315. asserentes, superiores, pro suo nutu, posse, pœnitentem à solis reservatis Sacramentaliter absolvere, & pro absolutione aliorum læthaliū ad inferiorem confessarium remittere. Hoc enim, absque urgente causa, propter rationem suprâ adductam, fieri non potest, vt benè docet M. Paulus de Blanchis Dominicanus in disceptat. casuum conscientia, disc. 4. disput. 4. in lit. c. fol. 179. & communiter Theologi, quia si pro libito confessarij, dimidiari posset confessio, pro libito etiam pœnitentis posset, quia non est maior ratio vnius, quam alterius.

19 Fit secundò omninò reiiciendum M. Baltanas in Margarita Confessorum folio mihi 44. ex præfacta opinione (quam etiam ipse cum commilitonibus tuetur) sic deducentem: * Ex quibus, inquit, infero, quod quando quis facit longam confessionem durantem per plures dies, posset in qualibet partiali confessione absolvi, quia non videtur maior ratio in casu superiori, quam in hoc. * Sic ille. Quod licet consequenter dictum, à veritate prorsus alienum est (extra periculum mortis) quia confessionem dimidiare est contra præceptum Diuinum, quod nisi urgente causa occurrente, suam semper obligandi vim retinet. Secus autem esset, si pœnitens vellet confessionem generalem facere de omnibus læthaliū iam iterum ritè confessis, nam cum eiusmodi peccata sint materia libera confessionis, poterit, pro suo nutu, quæ voluerit ommittere, & per consequens eorum confessionem dimidiare, vt ex terminis notissimum est.

20 Fit tertio, minimè sustinendam sententiam quamdam præcitati M. Paali de Blanchis ubi suprâ fol. 180. §. *Observandum.* qui putat probabile, eum, qui de omnibus peccatis Sacerdoti inferiori confessus, gratiam sacramentalem virtute huius confessionis accepit, si postea superiori reservata iterum confiteatur, & sacramentaliter ab illis absolvetur, non recipere augmentum gratiæ per absolutionem sacramentalem à superiore collatam. Verba eius sunt. * Observandum igitur est, quod per absolutionem primi absolventis siue sit inferior, siue superior, confertur sacramentalis gratia, vnde secunda confessio, & absolutio, est prioris perfectio, (artende) & ideo potest sustineri, quod per secundum Sacramentum non augetur sacramentalis gratia, quia fuit data

(in primò) virtute ambarum absolutio. At verius tamen est, siue sit vnum, siue duo Sacramenta, quod per secundam absolutionem augetur gratia. * Sic ille, cum M. Soto in 4. dist. 18. quest. 2. art. 5. §. *Uigilantur,* ubi ait: * Secunda confessio, & absolutio est prioris perfectio, & ideo potest dici vnius Sacramenti, & sustineri, quod per secundum Sacramentum non augetur sacramentalis gratia, quia prior fuit data in virtute ambarum absolutionum, at tamen siue sit vnum, siue duo Sacramenta, verosimilius est, quod per secundam absolutionem augetur gratia. * Quibus M. Sotus contrariam sententiam probabilem putat. Sed hæc doctrina sustineri non potest: quia ubi est distincta, eorundem peccatorum confessio, cum dolore, seu dispositione requisita à Triden. & noua Sacerdotis absolutio, datur verum, & distinctum Sacramentum Pœnitentiæ ritè susceptum, quod gratiam sacramentalem conferre, certissimum est, & me iudice, fide sanctum. Videatur idem Paulus de Blanchis disput. de Contrit. fol. 300. & 301. ubi ex D. Augustino, & D. Thoma, hanc conclusionem certissimam esse constat; ac proinde oppositam, in eius etiam principijs, reiiciendam prorsus.

21 Pro coronide huius disputationis observandum est, præcepto Ecclesiastico annuæ confessionis non satisfieri per confessionem voluntariè nullam: quia Ecclesiæ præceptum est modificatiuum Diuini, quod tempore ab Ecclesia determinato ex huius præcepto adimpleri debet. Præceptum autem Diuinum non adimpletur, nisi verum Sacramentum pœnitentiæ recipiatur. Vnde fit, omninò exterminandam opinionem asserentium, per confessionem non integram, omittendo voluntariè aliquod mortale, etsi inuvalidam, satisfieri præcepto annuæ confessionis. Quam tenuerunt S. Iyester, Paludanus, Cano, Ledesma, & alij, quos refert Leander à Sacramento tom. 1. tract. 5. de Pœnit. disp. 3. quest. 52. Idemque propter eandem rationem tenendum, licet confessio sit integra, si tamen nulla, & inuvalida ob defectum omninò internum; doloris v.g. pœnitentis: quidquid contraxerit Mag. Victoria quest. 163. quem sequitur Ludouicus de S. Iuan quest. 8 art. 2. diff. 2. pag. 498. Qui addunt, idè prorsus dicendum, etiam si eiusmodi confessionem non subsequatur absolutio. * Qui confitetur (inquit Victoria suprâ) omnia peccata sua, etiâ si non habeat dolorem, si confiteatur hoc ipsum, quod non habet dolorem, siue absoluetur, siue non; credo, quod satisfacit præcepto Ecclesiæ: ergo certè non damnarem illum. * Cui consentit M. Can. in relect. de Pœnit. part. 5. fol. 43. §. *Ad tertium iam patet,* ubi ait: * Imò crediderim ego, quod cum pec-

peccator se sistit Sacerdoti, etiam si non recipiat absolutionem, impiet præceptum Ecclesiæ. Quare censuræ, si quæ fulminentur aduersus eos qui eo anno non sunt confessi, huiusmodi peccatores impœnitentes non tangunt. * Ceterum nulla ex præfatis sententijs sustineri potest: quia præcepto recipiendi verum Sacramentum, eo voluntariè non suscepto, nemo satisfacit. Et contraria assertio damnata est ab Alexandro VII. die 24. Septembris anno 1665. ubi inter aliàs propositionis, vt scandalosam, vt minimum damnauit hanc: *Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.* Quæ censura potiori iure inuenda singulari opinioni M. Domin. Baltanas in Margarita confes. fol. 44. in edict. Complut. anno 1554. ubi ait: * Si quis haberet solum peccata cordis, videtur quod possit differre confessionem, vt que ad mortis articulum, cum de illis Papa nil habeat iudicare. * Cuius sententiam omnes authores reiiciunt, in illamque Thoni. Hurrad. tom. 1. de Resid. Sacra, ref. 8. de Resid. Canon. subsect. 1. num. 20. fol. 345. ex principijs veræ Theologiæ, sic concludit: * Manet ergo temeraria, & improbabilis sententia Margaritæ, quæ antè porcos, non ante fideles, & Catholicos projici debet. * Et hæreticam esse dixit Philippus à Santissima Trinitate Carmelita Excalceatus, & Primus sui Religiosissimi Ordinis Definitor Generalis, tom. de pœnit. disp. 12. dub. 2. Quia fide sanctum est præceptum Diuinum confessionis ad omnia peccata mortalia, tam interna, quam externa subiicienda obligare: vt definit Triud. sess. 14. cap. 5. Ecclesia autem tempus ad eiusmodi præcepti ad impletionem determinauit, semel in anno. Vnde semel, singulis annis, tenentur fideles præceptum Diuinum confessionis adimplere, nec aliter Ecclesiæ præcepto satisfaciunt. Qui autem peccata cordis mortalia non confitentur semel in anno, vel qui confessionem inuvalidam efficiunt vt porè aliqua parte essentiali claudicantem, non adimplent præceptum Diuinum confessionis, tempore ab Ecclesia determinato, in quo consistit violatio præcepti Ecclesiæ, vt benè M. Sotus in 4. dist. 18. quest. 3. art. 3. conc. 6. Suar. de Pœnit. disp. 36. sect. 2. num. 2. & sect. 7. num. 3. Vivald. Adrian. Nauar. Medina, Petr. de Soto, Paul. Comitol. quos citat, & sequitur P. Fagund. Secundo præcept.

Eccles. lib. 1. cap. 4. num. 5.

✠

DISPUTATIO SECUNDA de Distinctione numerica peccatorum.

QVÆSTIO PRIMA.

Vnde sumatur distinctio numerica in peccatis merè internis?

§. PRIMVS.

Auctorum sententiæ.

1 **D**istinctio numerica peccatorum alia physica est, moralis alia. Distinctio physica ad confessionem parum refer, vt benè tradit P. Suar. disp. 22. sect. 2. num. 6. Licet enim Concilium Trident. sess. 14. cap. 5. & Canon. 7. definiat, necessarium esse, omnia peccata sigillatim confiteri, id intelligi debet, non de omnibus sigillatim physicè, sed moraliter. Sicut licet præcipiatur, omnes species confiteri, non de omnibus physicis, sed moralibus intelligendum est: Vt ibidem cum vtroque Soto docet P. Suar. quem sequitur Card. de Lugo disp. 16. sect. 3. num. 104. Verum cum difficile sit cognoscere, quando plures actus physici, non plures moraliter, sed vnus censendus sit: hoc in præfenti indagandum aggredimur. Et primum de actibus, & peccatis merè internis vnde nam sumenda sit distinctio numerica in his peccatis?

2 Prima sententia asserit, plures voluntatis actus, circa idem obiectum, non efficere plura numero peccata, nisi per pœnitentiam, aut actum contrarium interrumpantur. Ita Canus apud Vazq. quest. 91. art. 1. dub. 5. Quam sententiam, licet Vazq. falsam appellet, & incredibilem apparere dicat Suar. disp. 22. sect. 5. num. 9. plures tamen Doctores amplectuntur, inter quos Ludouicus Lopez, t. 1. c. 31. Martin. Delrio, de Magia lib. 6. c. 1. sect. 3. Arag. 1. 2. quest. 62. ar. 8. ad primum, Garcia de Benefic. 3. part. cap. 1. num. 138. Petr. de Ledesma in sum. lib. 2. de Pœnit. cap. 37. Petr. Fai, Filarc. Ioann. de la Cruz, Pitigian. & alij, quos congerit Diana 3. part. tract. 4. res. sol. 95. & Marcus Serra, 2. 2. quest. 62. art. 8. §. *dicendum 3. & dicendum 4.*

3 Omnium fundamentum est: quia ad distinctio numerica moralis, requiritur, inter voluntatis actus, interruptio moralis, quoties autem hæc non fit per pœnitentiam, aut actum contrarium non est interruptio moralis, sed tantum physica: ergo non

est distinctio numerica moralis. Minorum probant. Nam quando aliquis habuit voluntatem aliquam, & eam non retractavit, censetur moraliter in illa perseverare: ergo quavis sepius eandem voluntatem iteret, absque prædicta retractione, eandem voluntatem moraliter censetur habere, & consequenter eam numero peccatum committere; ideoque confessioni satisfaciet, si pluralitatem illam physicam actu per modum unius peccati confiteatur: Dicens; accuso me de vno peccato desiderij fornicationis.

4 Doctrina ista confessionario aptissima est Cathedræ verò difficillima. Primò, quia ex eo precisè, quod peccator voluntatem præteritam non retractaverit, non potest dici moraliter perseverare in actuali peccato, sed habitualiter tantum; semel enim præterita voluntas non magis durat, quam periurium semel præteritum duraret in eo, qui doloris actum non eliciisset: dicimus ne moraliter in actuali periurij peccato perseverare, & periurium aliud novum, circa eandem materiam post mensem commissum, idem numero peccatum cum præcedenti constituere? Absit. Ergo hæc non retractatio non sufficit, ut plures actus physici unum peccatum constituent: aliàs, qui singulis mensibus voluntatem fornicandi habuisset, de qua nunquam pœnituisset, vnicum tantum peccatum committeret, quod ex terminis videtur absurdum. Secundò: Illi actus physici distinguuntur numero moraliter, qui malitias morales numero distinctas habent; sed actus, qui propter temporis interruptionem physicè distinguuntur, tales sunt, ergo distinguuntur numero moraliter. Minor probatur, quia malitias morales distinguuntur in subiectis, quibus insunt, sed insunt actibus numero distinctis: ergo numero distinguuntur moraliter; quo cessat fundamentum contrariæ sententiæ.

5 Eminentis. noster Lugo *disp. 16. sect. 14. num. 561* sententiam Cani, & aliorum ingeniosa quadam limitatione defendit. Docet igitur plures voluntates physicè interruptas unum peccatum constituere; quoties ita inter se comparantur, ut una ab alia dependeat. Explicat, ut si quis v.g. cogitans de homicidio eodem, absque nova aliqua deliberatione, memor voluntatis, seu deliberationis præcedentis, illud iterum desideret, seu de illo delectetur. Ratio est, inquit, quia illæ voluntates physicè interruptæ verè habent inter se aliquem ordinem, cum una influat, & determinet ad aliam. Si enim intentio physica determinans ad electionem medij hodie faciendam, unum cum illa constituit peccatum, quamvis heri habita fuerit, cur intentio eadem determinans hodie ad aliam inten-

tionem, seu complacentiam circa idem obiectum, non constituet unum peccatum cum illa? secus autem, ait iugo dicendum, quando una voluntas in aliam non influeret, sed viso obiecto, de novo quis se determinaret ad illud desiderandum. Tunc enim illæ voluntates, si notabiliter inter se distrarent, plura numero peccata constituerent. Ad hanc cogitationem aptam arripuit ex P. Vazquez *supra dub. 5. num. 10* vbi Canum impugnant: *quia nullam, inquit, continuationem video in his voluntatibus, cum una ex alia non dependeat.* Et ex Suarez *supra sect. 5. num. 11* vbi refert ex aliorum opinione, actus moraliter continuari, ex eo quod reditus ad similem actum, quasi naturaliter fit, sine nova deliberatione.

6 Non inficior Card. de Lugo, intentionem unam ab alia, non minus quam electionem dependere posse. Cæterum hoc non videtur sufficere ad unitatem peccati, in ordine ad confessionem constituendam: aliàs, qui modo haberet intentionem efficacem accedendi ad fornicationem, & post annum memor huius intentionis cogitans de eodem obiecto, absque nova deliberatione, illud iterum desideraret, seu de illo delectaretur, non committeret novum peccatum in confessione explicandum. Insuper si post oscula, & tactus, ex intentione operantis ad copulam ordinatam, occasione defectu, ad plures dies differretur, idem cum illa postea subsequuta constituerent peccatum. Quod nemo concedet. Ergo quod una voluntas ab alia dependeat, siue tanquam electio, siue tanquam intentio, vel unitas ordinis inter duos actus valde distantes, non plenè suadet unionem moralem sufficientem ad illorum confessionem per modum unius peccati: aliàs explicata copula, & nulla facta mentione de osculis, & tactibus, in prædicto casu, præcepto confessionis satisfaceret, quod Cardin. de Lugo non admittit.

7 Secunda sententia tenet, quamcumque physicam interruptionem interiorum actu, siue voluntariam siue involuntariam, ut potè ex distractione naturali, vel somno proveniente, sufficere ad multipliciter numericam peccatorum. Probant: quia illis actus interrupti talis naturæ sunt, ut quilibet suam malitiam moralem habeat, quorum malitia nequit una fieri, absque aliqua continuatione; sed nil intercedit, in quo tales actus continentur, cum nil mediet, ratione cuius, possit homo dici actualiter peccare. Ergo, &c. Secundò: quia postquam cessavit prima voluntas, iam homo actu non peccabat. Ergo quando repetitur, incipit actu peccare. Ergo est unum, & aliud actuale peccatum: ergo sunt re ipsa plura peccata. Ergo, ut plu-

plura confitenda. Quia præceptum confessionis, supposita distinctione, quam inter se peccata habent, ad illa declaranda obligat: aliàs idem esset, peccata distingui numero moraliter, quod distingui in ordine ad confessionem: ac proinde committeretur circulus: nimirum ideò distingui moraliter, quia sunt, ut plura confitenda, & ideò esse, ut plura confitenda, quia distinguuntur moraliter. Hanc sententiam tenent P. Vazq. *quæst. 91. art. 1. dub. 5. à num. 10* quem sequitur Merat. *disp. 16. dub. 3* & argumenta convincere esse veram, ait P. Suar. *supra num. 17*. Alij verò licet existiment cum P. Vazq. per quamcumque cessationem, siue voluntariam, siue involuntariam, interrumpi peccata interna, addunt tamen, vltra hoc requiri, quod cessatio sit per aliquod temporis spacium, nempe unius diei, ut ait Ochagavia, *tract. 2. de conf. quæst. 15*. aut saltem dimidiæ horæ, ut cum Fagund. & alijs putat probabile Leander, *disp. 8. s. 7. quæst. 5* dummodo non retractetur propositum per pœnitentiam, aut actum contrarium.

§. II.

Nonnullis prænotatis propria sententia stabilitur.

8 **D**edi superius de numerica distinctione duplicem sententiam, quarum primam, ut nimis laxam, non admisi, & secundam, ni fallor, ut nimis strictam rejiciis. Quapropter mediam aggrediendo viam, aliquid de utraque sententia adsumam. Quod ut foelicius præstem: suppono primò: rectè stare posse, quod peccata fiat in se, & coram Deo distincta, quin numero distinguantur in ordine ad confessionem. Quidquid contra dicat P. Suarez *supra num. 15*. Ipse enim velit, non sit, admittere tenetur, ut exemplis ab ipso, & à communi sententia admisis, manifestè convincitur. Nonnulla specimina præsto. Conveniunt Doctores, oscula, & tactus antecedentia copulam, & ad illam ordinata, unum numero peccatum cum ea subsequuta constituere: quod, ea præcisè explicata, sufficienter explicatur, licet res ita evenire possit, ut aliquando tactus impudici præcesserint, aliquando non. Modo sic: certum est oscula, tactus, & copulam sigillatim suas habere singulares malitias: ergo inter se distinguuntur, non solum in esse physico, sed in esse morali, seu in ordine ad Deum: est enim quodlibet eorum ex suo obiecto peccatum mortale, quod autem ad copulam, ut dispositiones antecedant, non tollit eorum malitiam, & multipliciter numericam, ut benè advertit P. Fagundez *2. præcepto Ec-*

cles. lib. 3. cap. 4. num. 14. Sunt igitur eiusmodi oscula, & tactus plura peccata in se, & coram Deo, & tamen non sunt numero distincta in ordine ad confessionem, ut docet communiter Doctores: Ergo in omnium opinione admittendi sunt aliqui actus in ratione peccati distincti in se, & coram Deo, qui tamen in ordine ad confessionem non sint moraliter distincti censendi. Immediata enim successio duplicis malitiæ numero distinctæ, non facit, quod ex utraque unum numero peccatum contietur: ut constat in duplici fornicatione sine interruptione physica.

9 Urgetur, in opinione strictiori, quam adduximus ex P. Vazq. & Suar. asserentibus, plures voluntatis actus tunc unum peccatum constituere, quando voluntas prima manet in aliquo actu, seu operatione, qui sit illius effectus. Tunc enim, inquit, licet actu cesset prima voluntas, manet in effectu suo illam numero malitia moralis, quæ antea erat in voluntate. Undè cum postea voluntas repetitur, eadem prorsus malitia continuatur: quia voluntas repetita non causat in actionem aliam malitiam numero distinctam. Ex hac doctrina argumentum conficio. Malitiæ, ut expressè fatetur P. Suar. *supra num. 14*. distinguuntur numero moraliter, si insunt actibus numero distinctis, sed actus voluntatis, qui modo existit, est numero distinctus à præcedenti: ergo habet malitiam numero distinctam. Confirmatur, quia duplex actus amoris Dei immediatè elicitus, habet duplicem bonitatem moralem: ergo duplex actus odij immediatè elicitus habet duplicem malitiam. Ergo illa peccata interna numero distinguuntur, non tantum physicè, sed etiam in ordine ad Deum, & tam ad displicentiam, quam ad poenam: & tamen omnes Doctores affirmant, non deberè, ut numero distincta explicari. Ergo, &c.

10 Urgetur secundò alijs exemplis in hac, & alijs disputationibus enodandis v. g. confessarij excipientis confessiones multorum in statu peccati mortalis: & illius qui pluries periuravit, seu blasphemavit, seu verba iniuriosa vno continuato sermone protulit: quorum singula, manifestum est, coram Deo esse peccata numero distincta, & tamen in ordine ad confessionem non sunt talia, ut expressè fatetur cum alijs P. Fagundez *2. præcepto. Eccles. lib. 3. cap. 5*. Ergo, &c. Hæc fundamenta mihi probant in omnium opinione tenendum, peccata posse esse distincta in se, & coram Deo, quin tamen in ordine ad confessionem distincta censeantur.

11 Suppono secundò, distinctionem numericam moralem, aliam esse moralem in rigore metaphysico, aliam moralem humano modo. Distinctio moralis methaphysica

reperitur, quoties actus distincti in esse physico distinctas malitias habent: quales sunt omnes in praecedentibus relati, & alij, quibus non advenit malitia ex intentione operantis, sed ex se ipsis mali sunt: horum enim quilibet suam habet dissonantiam ad naturam rationalem, & quilibet independenter ab alio dissonat: siue inter vnum, & alium detur interruptio, siue non. Quapropter non video, cur in esse morali, rigore methaphysico loquendo, non distinguantur. Distinctionem moralem numericam humano modo eam voco, quae in prudenti hominum aestimatione talis reputatur. Hanc autem non causat quaelibet physica interruptio, sicut nec quaelibet distinctio actuum in esse physico, & malitia morali. Vt exempla supra adducta satis demonstrant. His politis.

12 Dico primo: Quando Tridentinum obligat omnia peccata sigillatim confiteri, non obligat confiteri omnia, distincta moraliter methaphysice, sed distincta moraliter humano modo. Haec mihi suadent rationes allatae, & innumeri casus à Doctoribus admitti, quorum plures in discursu huius disputationis dabo, in quibus continuationem sufficientem ad unitatem moralem peccati, in ordine ad confessionem defendunt: Et tamen evidens est, methaphysice loquendo, plura numero peccata intervenire. Dicendum igitur est, ea tantum peccata esse plura numero in ordine ad confessionem, quae humano modo, seu in prudentum aestimatione plura reputantur; sic enim hoc Sacramentum, quoad obligationem confitendi, à Christo Domino fuisse institutum, intellexerunt communiter Theologi, & sic intelligendum Concilium: Et ita sine dubio sentit P. Suarez disp. 22. sect. 5. num. 14. & 20. ut testatur P. Quiedo infra citandus.

13 Dico secundo, distinctionem numericam humanam, seu iuxta prudentum aestimationem, non inveniri in actibus voluntatis circa idem obiectum iteratis, quoties interruptio actuum nimis brevis, & naturalis fuerit, absque speciali advertentia facta. Ita expressè P. Granado controu. 6. de peccatis, tra. 2. disp. 5. num. 4. P. Aegidius de Sacram. Poenit. disp. 7. num. 31. P. Henricus lib. 2. de Poenit. cap. 5. §. 2. & in illam tandem venit P. Merat. disp. 26. sect. 3. num. 2. ubi ait, probabilem esse, turamque in praxi eorum opinionem, qui censent ea solum peccata recensenda, ut numero diuersa, quae non possunt moraliter secundum prudentem, & communem hominum aestimationem pro vno computari. Et P. Fagund. 2. praecept. Eccl. lib. 3. cap. 3. num. 14. asserens ad nouum peccatum requiri physicum quoddam spatium, & physicam temporis interruptionem, arbitrio prudentis

faciendam, quam ipse putat dimidiæ horae. Nec dissentiet Card. Lugo supra sect. 14. citata, ubi asserit, duas voluntates, quarum vna non influat in aliam, tunc plura peccata constituit, quando notabiliter inter se distant. Quod etiam tenet P. Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 8. num. 81. Caietan. Nauarr. & Grassius, apud P. Quiedo. 1. 2. tract. 6. de peccatis, controuers. 5. punct. 5. num. 103. qui num. 109. eorum sententiae assentitur. Nec aliud sentit Tamb. in Method. lib. 2. cap. 5. §. 5. num. 34. ubi ait peccata multiplicari numero, quando tanta est interruptio actuum, ut nequeat moraliter cesseri persistere eandem voluntatem, ac proinde debere explicari tempus durationis, si fuerit notabile, secus si breue. Quibus consentit P. Bauni tom. 1. tract. 4. quest. 15. dub. 9.

14 Fundamentum huius asserti est, quia talis interruptio non variat morale iudicium humanum; ergo humano modo, & iuxta prudentum aestimationem per inde res se habent, ad si nulla physica interruptio daretur. Secundo, quia quoties distractio talis est, ut voluntas ratione prioris commotionis, quasi naturaliter actum repetat, absque speciali voluntatis deliberatione; certum est, quod minus grauitur peccet, quam si asque distractione aliqua per horam integrâ in turpi delectatione durasset: cur ergo maiore obligatione tenebitur? Tertio, quia interruptio physica, quae in hoc casu intervenit, talis est, ut in prudenti aestimatione quis dicatur non cessasse per integram horam à turpi delectatione: ergo ratione eius interruptionis non multiplicatur numero peccata moraliter humano modo, licet methaphysice multiplicentur. Igitur illi actus iterati circa idem obiectum censendi sunt veluti partes eiusdem peccati, quod aliquando minus, aliquando magis patet, ad eum modum, quo docet P. Vazquez supra de tactibus, & osculis copulam praecedentibus, quae in confessione, in omnium opinione, explicari non debent, & tamen certum est, quod plures distractiones reales frequentè in illis reperiantur.

15 Dico tertio: interruptionem voluntatis habitam absque expressa intentione interruptendi, sed quasi naturaliter, ratione alicuius negotij, aut alterius cogitationis occurrentis, aut sumptionis cibi, aut somni, &c. quibus actionibus transactis, statim ratione prioris commotionis iterum ad eandem quis redit voluntatem; non constituere plura numero peccata. In hac parte conuenio cum Card. de Lugo, & Doctoribus citatis pro prima sententia, & consentire debent omnes pro nostra conclusione nuper allati. Ratio est, quia prima determinatio voluntatis in prudentum aestimatione non dicitur ces-

cessasse; potius dicere solemus, hominem perseuerare in suo prauo proposito, ergo interruptio per somnum, vel occurrentiam alicuius negotij diuertentis alio cogitationem, non constituit pluralitatem numericam moralem in ordine ad confessionem: ac proinde, iuxta dicenda in sequentibus disputationibus, satisfacet penitens se accusans de vna delectatione morosa; vel de vna voluntate efficaci explendi libidinem: quia duratio temporis non debet in confessione explicari, iuxta infra dicenda de circumstantijs aggrauantibus.

§. III.

De distinctione numerica in peccatis externis.

16 Pater Vazquez supra dub. 5. citato, & Pat. Merat. disp. 26. sect. 3. suis inhaerentes principijs, contendunt, actus externos peccaminosos toties discontinuari, & plura numero peccata constituere, quoties voluntas finis non perseueret, vel formaliter in se, vel virtualiter in medio ex illa procedenti, ratione cuius continuo absque interruptione aliqua physica, verè, & in toto rigore methaphysico sit homo actualiter peccans; ac proinde vnde cumque proveniat, quod in aliquo instanti actualiter peccare desinat, ut distractione, vel somno, &c. inde multiplicitas, & distinctio peccatorum proventura. Quapropter si actiones externae non habuerint inter se ordinem medij, & finis, semper efficient, iuxta horum Doctorum sententiam, plura numero peccata. Alij verò è contra; unitatem peccati externi desumendam aiunt ex voluntate praeterita non retractata. Ita Ioannes de la Cruz in direct. part. 2. de Sacrament. Poenitent. quest. 2. dub. 3. Homobon. part. 1. tract. 5. cap. 13. q. 83. Pitigianus, Petrus Fai, & alij apud Lugo infra num. 538. Apud quem Coninch, & Henriquez assunt, non obstat unitati peccati externi interruptionem per somnum; stabunt etiam pro hac sententia omnes Doctores supra citati, pro unitate in peccatis internis.

17 Ego verò vniuersaliter pro omni peccato externo duplicem regulam generalem statu o. Prima sit, consequutio finis prauis, & exequutio mediorum ex vi intentionis praecedentis, idem numero peccatum constituunt, quoties actus interni voluntatis non discontinuantur moraliter, iuxta dicta paragrapho praecedenti, & media, quae assumuntur ex se mala non sint, vel si mala fuerint, ad finem natura sua ordinentur, & malitiam specie diuersam non contineant. Exemplum P. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

prioris sit, eius, qui ex intentione occidendi inimicum, quærit enssem preparat, &c. Exemplum secundae: colloquia turpia, oscula, & tactus; quibus ad copulam peruenitur. Hanc regulam vniuersalem trado ex doctrina Pat. Suarez disp. 22. sect. 5. numer. 24. & Pat. Vazquez quest. 91. articul. 1. dub. 4. num. 3. & 7. Vterque enim ex communi Doctorum sententia ait ex fine, & medijs vnum in genere moris resultare, & ex his omnibus vnum consummatum peccatum coalescere, quia omnes isti actus interni, & externi ad vnum opus ordinantur, & ex illius intentione procedunt. Et ut ait Pat. Suarez, ex methaphysica, unitas numerica, etiam in actionibus non est semper eiusdem, vel aequalis rationis: nam aliquando ex simplici entitate; aliquando verò ex collectione plurium cum aliqua artificiosa compositione resultat. Ad hunc, ergo modum, inquit, omnes illae actiones, censentur esse partiales, & componere moraliter vnum peccatum, quia omnes ordinantur ad vnum consummatum opus. Sic etiam ante illum discurret M. Sotus in 4. dist. 18. quest. 2. articul. 4. post. 8. argum. ubi ait: * Notandum est, quod quando sunt plures partiales actiones ad vnam integram concurrentes, satis est, finalem illam confiteri. Quasiuis quis arma, ut hominem occideret, armavit se, & explorauit, ubi esset inimicus: omnia quidem sunt peccata; sed tamen, si tandem occidit, satis est dicat, occidi hominem, & eodem modo, qui patratam fornicationem confitetur, non opus habet suauia, & alios tactus confiteri: * sit Sotus.

18 Hinc fit, quod vtrouique sufficiat explicare in confessione finem obtentum, non explicatis medijs; ut cum P. Suarez, & Nauarro docet Coninch disp. 7. dub. 7. num. 58. (ni forte peccatum tale sit, quod non sufficienter explicetur, non explicito aliquo medio, ut quando per mediatricem, quis foeminae sollicitat) Si verò finis non obtineatur, necessarium erit fateri intentionem, & saltem in genere se accusare, aliqua adhibuisse media ad eius consequutionem, ut ait Coninch supra. Imò, quando media ex se mala sunt, putat ipse, debere omnia sigillatim explicari, dicendo: toties foeminam fuisse osculatum, toties tactus inhonestos cum illa habuisse. Verum hoc non iudico necessarium, sed satisfacere, si dicat, se illam osculatum fuisse, vel tactus inhonestos habuisse ex intentione copulae, non explicato numero: quia omnes eiusmodi actiones sunt vnus actus in genere moris, sicut de pluribus iniurijs respectu eiusdem personae, & de pluribus periurijs eodem continuato sermone prolatis, docet cum Zanardo, Diana 1. part. tract.

7. *resol. 51. & 3. part. tract. 4. resol. 163. & cum Azor, & alijs tenet Lugo supra num. 501.* Quod si vnus medijs exequutio distet ab executione alterius, ad eò, vt censeatur à distincta numero moraliter intentione procedere, eò quod interruptio notabilis intervenerit; & non solum naturalis, ex his quae frequenter in actibus humanis reperiri solent, per prandium, per somnum, per diversionem breuem ad alia occurrentia, &c. Non conflabitur vnum peccatum ex obtentione fines, & executione medijs ac proinde tenebitur poenitens, iuxta veriorè sententiam, vt peccata numero distincta in confessione explicare, si verò media ex se mala non sint, sed ex fine tantum malitiam sortiuntur, censeat Vazquez 1. 2. *disp. 76. num. 18.* necessarium non esse in confessione illa explicare. * Sed satis, inquit, videtur si dicat, habui intentionem occidendi inimicum * cui consentit Par. Salas *tom. 2. in 1. 2. quæst. 73. dub. 5. sect. 8. num. 91.* Sed non assentior, quia accipere enssem, & induere arma ex intentione occidendi inimicum, verè sunt peccata, quae in explicata relinquuntur, per solam expressionem pravae intentionis occidendi, debet ergo ingènere se accusare de medijs adhibitis, licèt speciem, vel numerum explicare nec esse non sit, quia eorum distinctio physica tantum est.

19 Secunda regula sit: quotiescumque plures actus externi in prudentum aestimatione reputantur partes integrantes vnus actionis humanae, vnum numerum peccatum constituunt, siue ordinem medijs, & finis inter se habeant, siue non. Ita tenet Cardin. Lugo *disp. 16. sect. 14. num. 540.* Et stare debent pro hac sententia omnes Doctores, §. 2. pro nostra sententia allati, & P. Fagundez supra, qui hanc vnitatem moralem ex pluribus actionibus constatam magis explicat, dicens: in peccatis momentaneis, vt in blasphemijs iniurijs, contumelijs, periurijs, & detractionibus, requiri aliquando ad distinctionem numericam inter capedinem, vnus quadrantis, aliquando minus. In successivis verò, qualia, inquit, sunt peccata odij, & amoris, requiri dimidia horae, plus minusve inter capedinem. Et *num. 15.* Inquirens, quot numero peccata committat, qui illicitis amoribus involutus, sollicitat foeminam, & ea rō potitur; respondet, spatium temporis notabile, & sufficiens ad multiplicandam numero peccata, esse, si per dimidiam horam plus, minusve, ab exteriori persecutione mulieris cessauerit. Et sic tenent expressè Batani supra §. 3. *Affertio Candidus de confes. disp. 24. articulo 22. dubio 10.* & Tamburini. *in Methodo, libro 2. cap. 1. §. 8.* Huius regulæ ratio perenda est ex dictis §. precedenti, scilicet, quia

vna actio humana externa, vnum peccatum externum est. Ergo quotiescumque plures actiones in prudentum aestimatione vniam, veluti ex partibus constatam efficere censeantur, non plura numero peccata moraliter erunt, sed vnum moraliter, licèt in rigore metaphysico plura numero reperiantur.

20 Quando autem plures actiones vna actio humana censenda sint; ex prudentum iudicio dependet: quapropter non ratione, sed varijs exemplis adhibitis demonstrabo. Vna dicitur recitatio officij, licèt quis inter vnum, & alterum Psalmum, aliquo temporis intervallo, dormitet; vel occurrenti aliquo negotio Horam interrumpat. Et vna dicitur comestio Sacramentalis, licèt Sacerdos, post communionem suam, det Eucharisti am mille personis; & posteaumat particulas relictas, vt benè advertit Lugo supra. Præterea, vna comestio est vna actio humana, licèt aliqua interruptio physica interpolletur: Vt si, verb. grat. ad legendam Epistolam, vel excipiendum hospitem è prandio surgas, & statim redeas, vt docent P. Azor 1. *part. libr. 7. cap. 11. quæst. 1.* P. Reginald. *tom. 1. lib. 4. cap. 14. num. 177.* & alij.

21 Imò, dum quis surgat animo postea continuandi, eandem reputari comestionem, licèt longa detur interruptio, tradit Bonacina *de legibus, disp. ult. quæst. 1. punct. 3. num. 10.* Quam interruptionem ad spatium duarum horarum extendit Ioannes Sanchez *in selectis, disp. 52. num. 4.* Quod si absque animo redeundi surrexerit, & tamen postea, mutata intentione, velit iterum ad prandium redire, eandem reputari comestionem; si intra quadrantem, vel paulò post instuaretur; docent Filiutius *tom. 2. tract. 27. part. 1. cap. 10. quæst. 10.* & Molfesius *in Sum. tom. 1. tra. 10. cap. 5. num. 27.* Ex quibus fit, iuxta horum Doctorum opinionem, non fracturum ieiunium, qui cum aliqua ex prædictis interruptionibus vniam comestionem efficeret, & consequenter semel tantum peccaturum, qui in die veneris, prædictis interruptionibus, carnes ederet: nam cum moraliter vna censeatur comestio ex pluribus partibus constatam, vnum tantum erit peccatum in ordine ad confessionem, Horum tamen Doctorum aliqui nimis laxè loquuti sunt; qua propter eorum opinionem non adhaereo, ni modica fuerit interruptio.

22 Secundò: Omissio restitutionis per plures dies non constituit plura numero peccata, ni voluntas retinendi per contrariam voluntatem fuerit interrupta, quia non restitutio singulorum dierum moraliter censeatur pars vnus omissionis ex pluribus constatam; ac proinde vnum tantum peccatum ingènere

re moris, etiam si voluntas non restituendi fuerit pluries repetita. Ita docent Nauarr. *lib. 4. de restitut. cap. 4. numer. 9.* Tanner. 2. 2. *disp. 4. quæst. 6. dub. 14. num. 425.* Card. de Lugo *disp. 16. sect. 14. num. 549.* Aragon, Malderus, Rodriguez, & Sayrus, quos refert, & sequitur Diana 2. *part. tract. 1. Miscel. resol. 25.* Neque obstat, quod interrumpatur per impotentiam restituendi: nam cum quis dormit, est pro tunc impotens, & tamen moraliter censeatur vna ommissio, vt benè advertit Lugo.

23 Addit Lugo *num. 551.* posse fortasse aliquando stare vnitatem actionis, & peccati non restituendi, etiam si voluntas retinendi reuocata fuerit per contrariam voluntatem, seu propositum restituendi: probat; nam si in die ieiunij proposuisset quis in fine prandij non plus comedere, & priusquam à mensa surgeret, novum aliud ferculum ei offeratur, poterit comedere, non obitante proposito illo, quia continuatio illa ratione loci, & temporis sufficit ad continuandum illud prandium, vt docent Lessius, Layman, Villalobos, Filiuc. & Diana, apud Lugo supra: Ergo idem prorsus dicendum est de omissione restitutionis ratione temporis continuatae. Et quo exemplo infert Lugo, cum, qui, prædicta interruptione per contrariam voluntatem facta, carnes ederet in die prohibito, vnum tantum peccatum commissurum; nam quando statim mutatur animus, eadem videtur comestio moraliter, ac si per contrariam voluntatem non fuisset interrupta. Cum Lugo sentit Doctor Garfi *centur. 2. cap. 17. num. 22.* Hæc doctrina est valde notanda, quia singularis, & casus frequenter occurrens. P. Gran. apud Diana 5. *part. tract. 14. resol. 55.* licèt non conveniat cum Lugo in vnitatem peccati omissionis restituendi, existimat tamen cum Nauarro, & Reginaldo, cum, qui aliquoties doluerit de culpa, & proposuerit restituere, non teneri explicare interruptionem actu, sed sufficere explicare tempus detentionis voluntariae. Adnotare hic non desinam, Doctores nonnullos probabiliter sentire debitorem morosum, & habentem voluntatem solvendi, non peccare mortaliter differendo solutionem, si ex mora detrimentum non sequatur creditori. Quia talis dilatio non est illi multum iniuriosa. Sic Molina, Bonacina, Gaspar Hurtado, quos citatos sequitur Diana 2. *part. tract. 3. Mis. res. 3.* Dicent: hanc decisionem notandam à confessarijs * Nam multos tollit scrupulos, maxime in confessionibus nobilium. *

24 Tertio: tactus, & oscula libidinosae subsequentia copulam, vnum peccatum cum illa constituunt, nec debent in confessione explicari; sed sufficit confiteri copulam. R. P. Mat. de Moy. *Quæst. p. 1.*

tio est, quia licèt in se mala, & turpia sint, & secum afferant delectationem prohibitam, tamen in genere moris ex copula, & ex tactibus, & osculis subsequentibus, vnus congressus, & vna actio humana inhonesta coalescere reputatur: eiusmodi enim actiones, & tactus se habent, vt complementum copulae. Ita contra P. Suarez *disp. 22. sect. 5. num. 26.* & contra Vazquez *quæst. 91. dub. 5. num. 33.* docent P. Gran. 1. 2. *controver. 6. tract. 2. dub. 5. num. 11.* P. Salas 1. 2. *tom. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 8. num. 9.* P. Fagundez 2. *præcep. Eccl. lib. 3. cap. 4. num. 14.* Card. Lugo supra *num. 554.* Henriquez, Nauarro, Azor, Sanchez, & alij, quibus subscripsit Diana 1. *part. tract. 7. resol. 42.*

25 Idem docet Nauarro *in Manuali Confessorum, cap. 6. num. 17.* de reliquis accessorijs substantiæ peccati, vt si quis delectatur de copula habita, aut verbis, vel factis de monstret sibi placuisse: hic enim, inquit, satisfaceret confitendo præcisè fornicationem. Et in fine addit, hoc esse verum, licèt inter præambula, & subsequentia ad substantiam peccati, sic aliqua notabilis interruptio, quod etiam tradit Ioannes Sanchez *in select. disp. 6. num. 9.* intelligendum tamen ait, quando is, qui fornicationem commisit, ad alia negotia agenda neutiquam se divertit, sed in eodem situ, & statu, quo peccavit perseverat, detinens foeminam ad deosculandum; & colloquendum. Vel si fortè foemina discesserit ex vtriusque conventionione, expectet reditum ad iterum deosculandum, & colloquendum. Vide Leandrum *disp. 8. §. 6. quæst. 8. & 9.* vbi totam hanc doctrinam amplectitur.

QUESTIO II.

An tactus, & oscula, quae procedunt absque intentione copulae, si hæc postea subsequatur, debeant in confessione explicari?

1 SI ex intentione copulae procedant; conveniunt communiter Doctores, vt supra diximus, non debere, sed copulam tantum explicata, præcepto confessionis satisfieri. Difficultas igitur solum est, quando eiusmodi tactus, & oscula absque intentione copulae, solo animo in illis sistendi, habita fuerunt, & tamen copula fuit postea subsequuta. Doctores, qui in hanc, dubitationem inciderunt, communiter affirmant debere explicari, & non sufficere copulam tantum confiteri. Ita P. Vazquez supra *dub. 5. num. 27.* P. Gaspar Hurtado *de Poenit. disp. 9. diffie. 6.* Lugo supra *num. 556.* & Diana 4. *part. tract. 4. resol. 20.*

2 Contrariam verò sententiam tenuit quidam recentior, quem suppresso nomine

refert Diana supra, & tuerur Leander *disp. 8. §. 6. quest. 10.* addens ita etiam sentire recentiores aliquos à se consultos. Quos sequitur R. P. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 17. dub. 85. num. 194.* & assentitur P. Ouiedo *1. 2. tra. 6. controu. 5. de peccatis, punct. 3. num. 63.* licet non sit ausus clarè asserere. Sed ego probabiliter assero, non debere explicari, & efficacè ratione probo. Quia, vt omnes Theologi fatentur, tactus, & oscula ex sua natura magis ordinantur ad copulam subsequenter, quam ad antecedentem: imo ad istam plures ordinari negant: sed licet ex intentione operantis non ordinetur ad copulam antecedentem, sed in delectatione ex ipsismet actibus percepta sistatur, non faciunt distinctum numero peccatum à copula, nec debent in confessione explicari, vt supra probaui. Ergo licet ex intentione operantis non ordinentur ad copulam subsequenter, sed in eorum delectatione sistatur, si tamen postea copula subsequatur, non constituent diuersum peccatum, nec debebunt in confessione explicari. Quibus, ni fallor, enervatur fundamentum, quoad aliter sentiendum motus est Card. de Lugo; nimirum tactus secundum se, quando in ipsis sistitur, habere malitiam specie distinctam à copula. Sed quidem mirum foret, non esse distinctæ speciei, quando in ipsis sistitur post copulam, vt concedit ipse Lugo *supra num. 554.* & tamen distinctæ speciei esse, quando ante illam. Præterquam quod, vt ait P. Vazquez *supra num. 28.* tactus, & oscula totam malitiam habent ex copula, ad quam natura sua ordinantur, licet aliquando ex voluntate operantis, quia ipse ibi sistit, non ultra procedant. Ergo eandem habent malitiam, ac si ex intentione operantis ad copulam referrentur: ordinatio enim extrinseca non est in diuersa specie à relatione intrinseca. Quibus satis fauet Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 46. num. 7.* dum ait: * Amplexus, & oscula ob delectationem habita, suapte natura, & intrinsecè ordinantur ad copulam, tanquam circumstantiæ illius, &c. At circumstantiæ intrinsecæ actus participant eandem ipsius malitiam: quare talis dilectatio est inchoatio copulæ carnalis. * Ergo inter virum, & foeminam malitiam copulæ participant, licet in ipsis sistatur: sicut inter duos viros aut duas foeminas malitiam sodomia: quia adhuc nefandum concubitum ordinantur: vt cum Gersono, Nieua, & alijs docet ipse Sanchez *numer. 8.* Quæ expressius tradit *numer. 20.* dicens: * Satis esse, vt malitiam copulæ participant, ad illam ordinari. *

3 Deinde sibi met contrarius videtur Cardinalis de Lugo: nam vt eadem *disp. 16. sect. 3. num. 238.* & præcipue *num. 242.* expres-

sè tenet: malitia tactus, provt est de delectatione ex contræctatione illicita, & turpi, non distinguitur specie à malitia copulæ, provt est etiam contræctatio illicita, & turpis (licet, in eius sententia, aliam malitiam super addat copulæ.) Ergo explicata malitia copulæ, nulla malitia specie distincta manet in explicata. Deinde est moralis continuatio inter tactus, & copulam: ergo quod copula superaddat malitiam specie distinctam, non probat, tactus, & oscula debere in confessione explicari, sed debere explicari copulam, ne aliqua species malitiæ in explicata maneat.

4 Confirmatur exemplo; quod cum communi sententia admittit Lugo. Si foemina haberet votum solius virginitatis, quod violatur per copulam, si post eam immediatè continuaret tactus libidinosos, hi tactus non haberent malitiam contra votum, quia hoc cessauit per copulam, per quam amisit virginitatem, & tamen non debent in confessione explicari, quia faciunt idem peccatum contra castitatem cum copula præcedenti; vt docent Henriquez *lib. 5. de Pœnit. cap. 5. num. 5.* & Diana plures referens *1. part. tract. 7. resolut. 42.* & *3. part. tract. 4. resolut. 67.* & tenet ipse Lugo *supra à num. 239.* vbi reddens rationem, inquit. * Quia tactus subsequentes faciunt idem numero peccatum cum copula, in quo peccato, licet quoad aliquam partem sui, non habeat malitiam sacrilegij, sufficit, quod eam habeat, quoad aliam. * Hæc Lugo: & benè quidem. Sed quare idem in nostro casu non dixit: nempe tactus, & oscula constituere vnum moraliter cum copula, etiam si ex illius intentione non procedant? In quo peccato, licet quoad aliquam partem sui, non sit illa malitia distinctæ speciei, quam adstruit Lugo in copula, est tamen quoad aliam. Præterquam quod, reliqui Doctores eam negant: quia oscula, & tactus totam speciem malitiæ copulæ habere videntur; vnde tactus dicuntur fornicatio inchoata, vt ait P. Vazquez *quest. 91. dub. 5. num. 33.*

5 Tandem probatur: nam qui absque intentione peccandi se exposuit periculo, non tenetur, subsequuto peccato, confiteri periculum, cui se exposuit, nisi inter vnum, & alterum notabilis mora intercesserit, vt docet ipse Lugo *disp. 16. sect. 4. §. 7.* Sanchez, Suarez, Villalobos, Aragon, & alij, quos citatos sequitur Diana *1. part. tract. 7. resolut. 44.* Sed qui habuit oscula, & amplexus absque intentione copulæ, se exposuit periculo illius: ergo ea subsequuta non tenebitur oscula, & amplexus in confessione explicare. Dicendum igitur est, prædictos tactus, & oscula præcedentiæ absque intentione copulæ, sufficienter

cienter, ea subsequuta, explicari, copula præcisè explicata: Secus verò si non subsequatur: vt omnes Doctores docent, etiam in casu, quo ex intentione copulæ procedant, vt supra docuimus.

QVÆSTIO III.

An plures copulæ, absque interruptione morali, vnum numero peccatum constituent?

§. PRIMVS.

Affmantis sententiæ Auctores, & fundamenta.

1 EX dictis in præcedentibus dubitatione continuationis morali, idem numero peccatum in genere moris efficiant? Partem affirmatiuam tuerur M. Zanadus *1. part. Directorij de Sacramento Pœnit. cap. 18. vbi de dubijs pro confessione, & circumstantijs, §. 5. fol. mihi 210.* vbi sic. * Non solum dico tactus, & oscula ante copulam vnum constituere peccatum cum copula; sed etiam si accidant post copulam, & non amplius ad nouam copulam ordinentur. Et si post illa sequeretur noua copula, & esset deliberata antea, quia quando iuit dormitum cum illa muliere, determinauit per totam noctem delectari cum ea carnaliter, tamen formaliter acciperentur per modum vnius deliberationis, & peccati continuati formaliter. Et idem dico de eo, qui deliberauit tres viros occidere, & postquam vnum occidit, alterum interfecit, & deinde tertium: vel iuit dormitum cum duabus solutis, cum animo cognoscendi carnaliter vtramque. Nam quamvis in confessione sint explicandæ personæ occisæ, & cognitæ, ad hoc, vt cognoscantur grauitas peccati in eadem specie: per hoc tamen non efficitur, quod ista sint multa peccata homicidij, vel fornicationis formaliter, quia eadem remansit voluntas, deliberatio, & finis, quæ actiones specificant, & distinguunt formaliter. * Hæc ibi. Quem sequitur Maurus Antonius Verarduzius sacrae Theolog. Doctor in Summa Corona Confessorum *1. part. cap. 2. de circumstantijs, num. 19. in fine.* In summa, inquam, Italicè conscripta * Tradotta di Larino in vulgare, & ampliata dall' itessio Authore, edita Venetijs anno 1590. ibi ergo sic ait: * Qui se fa dubio, si vn huomo dormendo vna notte con vna cortigiana conoscesse quella tre, o quatro volte, fara forse bisogno, dir al Confessore, tante volte li ho conosciuta in vna notte? Nauarro dize eche si: perche son atti distincti, & vno non è ordinato

P. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

all'altro. Siluestro dize il contrario. Maper accomodere questi duo Dottori, potremo dire, che si vno conoscendo vna donna, non pretendeba vsar piu di vna volta: è doppo fatto, delibera di nouo, tanti peccati distincti faranno, quante noue deliberationi farà. Ma si propone dormir con quella, è tutta la notte goderla, quanto puo, se la conoscesse tre volte, è vn peccato, perche tutti insieme considerati son ordinati ad vn fine. Chesarà goderla tutta la notte. * Hæc ibi.

2 Eiusdem sententiæ est Arcangelus Rubens *dist. 16. fol. 189.* apud Leandrum de Sacram. *tom. 1. de Pœnit. disp. 8. §. 7. quest. 8.* Qui ait, hanc sententiam iudicasse probabilem quosdam recentiores, quos ipse consuluit. Et videtur ipse adhæsisse *tom. 4. de Censuris, tra. 1. disp. 3. quest. 44.* vt constat ex indice: vbi verbo, fornicatio, sic habet. * Fornicationes plures successiuè absque temporis interruptione vnam post alteram committens, vnum solum mortale committit. * Sic ibi. Licet in corpore quæstionis, tanquam quid certum oppositum statuatur, discrimen constituent inter plures occisiones successiuè (quas vnum peccatum constituere, quæstione præcedenti statuerat) & plures fornicationes: dicens vnica actione plures occidi posse, sicut, & vnica abtolutione plures absolvi; non verò posse vnica actione ad plures foeminas, sicut nec pluries ad eandem accessum contingere: quia * repugnat, inquit, omnino, quod actio fornicationis efficiat, quidquid sequentes efficiunt, aut earum effectum attingere, & ideo hæ actiones nequeunt ita coniungi inter se, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur, benè tamen aliæ assignatæ. * Sic illæ. Quem sequitur ex eodem instituto Fr. Ludouicus à Conceptione in eadem. *verit. part. 1. tract. 5. de Pœnit. num. 18 fol. 445* Vbi concedens occidentem successiuè plures eiusdem rationis hominis, vnicum solum committere homicidium. Numero tamen 23, inquit * secus dicendum de committente plures fornicationis actus successiuè, propter rationem traditam à Leandro vbi infra: quam cum alijs ipse plaudet *illatione 9. numer. 13.* Sed mens non plenè quiescit: quia vt ipsemet Leander defendit *tom. 1. tr. 5. disp. 8. §. 8. quest. 18.* Sacerdos qui in peccato mortali existens pluribus ministrat Eucharistiam (dato lathaliter delinquere) vnicum peccatum mortale committit. * Quia in genere moris, inquit, vnica est illa actio. * Et tamen manifestum est, quod vnica actione non potest pluribus Eucharistia ministrari, & quod prima administratio non facit, quidquid sequentes efficiunt. Igitur id non impedit, quod plures actiones vni-

ea ingenere moris reputentur. Quapropter Dicastillo tom. 2. de Sacram. tract. 8. disp. 9. dub. 2. num. 79. * Si ratione, inquit, agamus, opinio Zanardi tam probabilis est, atque doctrina de occisione trium in eodem conflictu, seu pugna. * Cui accedit Cardin. de Lugo tom. de Poenit. disp. 16. sect. 14. num. 557. Et P. Ouied. 1. 2. tract. 6. controu. 5. part. 5. num. 115. eodem modo philosophandum putat de habente plures copulas successiue, ac de illo, qui plures confessiones audit in peccato mortali. De quo infra.

3 Ideo sententiam Zanardi multis suadere conatur Caramuel in Tholog. fund. in 1. editione, fundam. 29. fol. mihi 213. ubi ait: * Si quis vnico luxuriae impetu ad multas foeminas accederet, & a fortiori, si pluries ad eandem, vnicum peccatum committeret. * Et infra: * Sicut de periurijs, & blasphemijs, ita de homicidijs, & fornicationibus in hac materia est philosophandum. * Et iterum * Dico secundò, sicut de fornicatione, ita de pollutione, sodomia, & alijs sordibus dicendum, &c. Vnicum erunt peccatum mortale multae pollutiones, aut contra naturae copulae habitae consequenter, & vno impetu. * Hac Caramuel; & ante illum Reuer. D. Marcus Scarfella de Tolentino in Summa Italice scripta; cui titulus, Giardino di sommissi 1. part. cap. 125. num. 11. ubi casus distinguens sic ait: * Si domanda? Vno dormi con vna donna, è la conobe tre, ò piu volte; se commisse tre, ò piu, ò pur vn sol peccato? * Respondetur: * Quando proposse veramente, è determinatamente tutta la notte conoscerla, senza determinare vna, ò piu volte, hauer commesso vn sol peccato, per la indeterminatione: ma se con animo deliberato di conoscerla molte volte, tante volte pecco, &c. Onde vn sol peccato faria ad vn vecchio per due volte sole, che quella hauesse conosciuto, quanto ad vn giouane, che dicee volte. Percioche sul' intentione, è la voluntà de conoscerla tutta la notte il vecchio, & il giouane. *

4 Huius sententiae fundamentum est, quia si ob aliquam rationem vna copula non constitueret vnum peccatum cum alia, maxime, quia singulae sunt actiones completae, & totales; hanc autem rationem nil probare, pluribus suaderi videtur. Primò, quia singulae periuria sunt actus compleri, & totales, & tamen si vno continuato sermone ter, vel quater quis periurasset, non teneretur numerum in confessione explicare, quia idemmet peccatum periurij constituit, vt docent Lugo disp. 16. sect. 14. num. 561. Azor, & alij, quos citat, & sequitur Diana 3. part. tract. 4. resol. 163. Praeterea quaelibet blasphemia est actus completus, & totalis, & tamen plures blas-

phemiae ratione vnius impetus, & continuationis vniuntur moraliter in ordine ad constituendum vnum peccatum, ita vt plures vna censeantur, vt ait Diana cum Fagundez, & Trullench 6. part. tract. 8. resol. 38. & tenet Lugo cum Molina supra: ergo licet singulae copulae sint actus completi, & totales; si tamen vno continuato accessu, vel vno impetu committantur, vnum peccatum mortale constituent, neque opus erit numerum in confessione explicare; nulla enim videtur esse ratio, cur eadem occasio sermonis possit vnire moraliter periuria, & blasphemias, & vna conversationis occasio non possit fornicationis vnire.

5 Secundò: Confessarius, qui in peccato mortali confessiones multorum excipit, vnum tantum mortale committit, nec teneretur personarum numerum in confessione explicare, vt cum Rodriguez tenet Diana 1. part. tract. 7. resol. 43. Card. de Lugo disp. 16. sect. 3. & sect. 14. num. 558. Fagundez 2. praecepto Ecclesiæ lib. 3. cap. 5. num. 9. Leander à Sacramento disp. 8. §. 8. quæst. 19. Escobar in Sum. tract. 7. ex. 4. cap. 7. num. 38. Bauni tom. 1. tract. 4. quæst. 15. §. Dubitatur 4. & putat probabile Tambur. opusc. 1. de conf. lib. 2. cap. 1. num. 55. Et tamen quaelibet absolutio est actio completa, & totalis, & tot sunt absolutiones, quot personae. Ergo. Respondet Lugo vbi supra, absolutiones continuari intentione absolvendi omnes subditos, & irreuerentia contra Christum. Benè: sed cur idem non dicit de pluribus actibus fornicationis. Nimirum continuari intentione peccandi cum foemina quantum possit, & in oppositione contra eandem virtutem? Quapropter magis consequenter P. Ouiedo supra eodem modo in vtroque casu philosophandum tradit.

6 Tertio: Plures actus externi completi, dum ab eadem voluntate procedant, idemmet numero peccatum constituant: ergo idem de pluribus actibus fornicationis dici potest. Antecedens tradit M. Paludan. quem refert, & sequitur M. Dominicus Balanàs in Margar. Confes. fol. mihi 136. ibi: * Nota, quod in voto negatiuo non bibendi vinum, toties est mortale, quoties agitur contra illud, si iteretur actus interior, & exterior, non autem si solum actus exterior, secundum Paludanum, quia peccatum per se est in actu interiori: Vnde si vnico actu voluntatis vult furari plura, quoad Deum vnum peccatum committit, licet plura furetur, secundum iudicium hominum. * Cui forsàn principio innixi recentiores quidam apud Ledesnam in Sum. de Poenit. lib. 1. cap. 16. dub. 1. post tertiam conclus. asserunt, cum, qui decem vicibus surripuit quantitatem mille aureorum, non te-

neri explicare in confessione numerum actionum, sed quantitatem furatam, nimirum, quia vniuntur in vnica volitione, qua fuerunt volitæ, & ex qua processerunt, vt complementum: sicut & plures omissiones restitutionis, & si in se completæ, dum ab eadem voluntate continuantur, & vnum peccatum constitunt. Ergo similiter plures actus fornicationis eadem ratione vniri poterunt.

7 Quarto: Prima copula, & oscula illam subsequenter sunt idem numero peccatum in genere moris, vt cum pluribus supra docuimus. Deinde hæc eadem oscula, vt potè antecedentia ad secundam copulam vnum moraliter peccatum cum illa constituant: ergo & copula ipsa inter se. Hæc consequentia valde vrgere videtur, quia si secunda copula est idem peccatum cum osculis precedentibus, & hæc eadem oscula idem cum prima copula, quam subsequenter; quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se. Ergo prima, & secunda copula, vt potè idem moraliter peccatum cum osculis intermedijs, idem moraliter peccatum sunt. Hanc illationem esse legitimam, & necessariam ex opinione audente, oscula subsequenter ad copulam idem cum illa peccatum constituere, tradunt Pat. Vazquez quæst. 91. art. 1. dub. 5. num. 31. & P. Suarez disp. 22. sect. 5. n. 26. in fine.

§. II.

Negatiua, & vera sententia.

8 Nihilominus contraria omnino sententia tenenda est. Quam certissimam iure vocant Leander à Sacrament. tom. 1. tract. 5. de Poenit. disp. 8. §. 7. quæst. 8. & Castro Palao tom. 1. tract. 2. disp. 3. punct. 1. in fine, ubi ait: * Vnum tamen est omnino indubitatum apud omnes, coitum vnum non esse viam ad alium, ac proinde etiam si mox post alium sequatur, necessariò est peccatum distinctum in confessione manifestandum. * Quos sequuntur Cardin. de Lugo tom. de Poenit. disp. 16. sect. 14. num. 557. & cum Vazq. Bonacina, & alijs. P. Ouiedo vbi supra. Diana 3. p. tr. 4. resol. 67. & communiter Theologi. Ratio est, quia communi omnium persuasione plures copulae non solum physice, & methaphysice distincta numero peccata sunt, sed moraliter, & humano modo; ac proinde nullum est caput excusationis, cum non repententur partes eiusdem actionis humanæ, sed actiones totales diuersae. Quod aliter contingere in exemplis allatis docent Doctores, qui pro illis militant, quibus dissentire debent, qui in opinione, & discursu de multiplicitate peccatorum in ordine ad

confessionem nobiscum sentiant. Adde, si fundamenta superius allata aliquid suaderent, idem proarent de pluribus copulis cum diuersis foeminis, dum ab eadem voluntate, quia absolutiones, etiam conferuntur diuersis, & tamen vt aduersarij contendunt, non ideo tollitur vnitas moralis ex intentione agentis; sicut nec pluribus convitijs, vno continuo sermone, licet alia sint contra Deum, alia contra Sanctos; vnum enim numero peccatum constituit in ordine ad confessionem, vt cum Caietan. Valentia, & Azor, tradit Diana 1. p. tract. 7. resol. 50. Ergo, quod plures copulae cum diuersis foeminis haberentur, non impediret vnitatem moralem peccati. Quod sanè valde absurdum est, & à nemine concedendum.

9 Idem consequenter dicendum cenfeo contra Zanardum, & F. Leand. à Sacramento. quæstione præcedenti citatos, & contra F. Ludouicum à Concept. in exam. veritatis, tom. 1. tract. de Poenit. casu 5. num. 15. asserentes plures occisiones successiue, eadem continuata actione, vnum esse peccatum. Cuius ratio est, quia singulae occisiones sunt actus completi, & totales, & vnus non est via ad alium; nec vllam vnitatem inter se habent in æstimatione morali, sed vnusquisque actus peccatum consummat; ergo sicut vnus post aliud. Temporis autem continuatio, vnire non potest in esse morali actiones, in suo ordine absolute completas, & adequatas, & à diuersis actibus voluntatis executioni mandatas; licet ab vnica intentione procedentibus; id enim actibus etiam diuersis speciei contingere potest; vt si vnico actu, quis intenderet fornicationem, homicidium, & furtum; & successiue hæc executioni mandaret. Et tamen nemo audebit dicere vnum ex illis resultare peccatum in individuo, ad plures pertinens species. Quid verò tenendum, quando non plures actus externi occisionis pluri, sed vnus interueniat, quæstione sequenti indagabimus.

10 Ad fundamentum solidius pro contraria sententia, responderi potest, secundam copulam esse idem peccatum cum osculis precedentibus, diuersum verò ab illis, vt subsequenter, quia secundum diuersas rationes ad distinctas actiones humanas pertinent. Sunt enim aliqui externi actus habentes certos terminos, in quibus consummantur; & talis est fornicatio, in communi sententia: vt omittam per plures fornicationes, plura inferri damna proli, quæ in morali æstimatione peccata multiplicat in esse morali. Sicut, & quando plura læduntur iura, licet aliàs in esse physico, & methaphysico, idem peccatum censerentur; quod secus in præsentia contingit, cum plura esse, etiam methaphysice,

sicè, ut potè plures actus, suas singulos habentes malitias, dubitari non possit.

II In vno tamen casu admitti posset Zanardi, & aliorum sententia: nempe, quando in eodem actuali coitu pluries vir feminas, tunc enim effusiones plures ad eundem numero factum deferuire censentur: ideòque vnus ex omnibus fornicationis actus confiteri ceteri debet. Et sanè ita supponere videntur Doctores, quia nullus, quem sciam, dixit foeminam pluries in eodem actu seminantem, teneri numerum explicare, nec confessarij interrogant. Ergo omnes, vt certum supponunt peccatum non multiplicari mortaliter ex hoc capite, nec esse necessè id in confessione explicari.

QVÆSTIO IV.

Vtrum, qui vnica actione pluribus iniuriam infert, vt si vnico ictu decem occidat, vnica tantum peccatum committat?

§. PRIMVS.

Affirmantis sententiæ Auctores.

I **P**artem affirmatiuam defendunt Ioannes Pontius, Ordinis Minorum in cursu Theologico, disp. 45. q. 7. conclus. 2. num. 53. Martinus de S. Ioseph. in Monitis, tom. 1. lib. 1. tract. 11. de Pœnit. num. 4. Constantinus de Castro in Collectaneis Theologiae Moralis, tract. 1. cap. 5. art. 3. sect. 3. Quorum verba adducit Diana part. 11. tract. 3. resol. 3. & tract. 8. resol. 64. Vbi dicit esse probabile; & iam diu prædixerat 1. part. tract. 7. resol. 17. & 29. & 5. part. tract. 9. resol. 59. eandem sequuntur Remigius in Summ. tract. 6. cap. 5. §. 6. & Leander à Sacrament. tom. 1. tract. 5. de Pœnit. disp. 8. §. 3. q. 20. 21. & 22. & iterum tom. 4. de cœsuris, tract. 1. disp. 3. q. 42. vbi concludit, dicens: *Et quidem illam esse probabilem satis apertè, & expressè affirmant, & probant Alterius Bassæus, Candidus, & Cornejo. *Et tenet apud illum Bonacina disput. 1. q. 1. punct. 5. num. 7. Pro eadem sententia militant Mag. Bañez 2. 2. q. 62. de iure, art. 8. in Commentario, art. indubit. circa conclusionem, in responsione ad 3. arg. vbi sic: *Ad tertium, vt respondeamus, multa necessariò nobis dicenda sunt. *Et post pauca: *Dicimus quartò, quod qui vno proposito expresso, vel interpretatiuo, retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit. Ratio est, quia vnus actus numero est moraliter loquendo, quando vnica volitione sequitur effectus etiam multiplex, præsertim si illa multiplicitas non est specifica, verb. grat. Si vno ictu

occidat quis multos homines, vnicus actus est moralis æquiualens in grauitate multis. * Sic ille.

2 Eiusdem sententiæ sunt M. Serra 2. 2. q. 76. art. 3. ibi: *Si quæras, an qui plures homines simul malediceret, mortem eis optando, vnum vel plura peccata committeret? Respondetur, de hoc sicut de voluntate occidendi plures homines simul, varias esse sententias. Mihi probabilius videtur (attende) vnum solum numero esse peccatum, tam physicè, quàm moraliter. *Mag. Aعاتius de Velasco tom. 2. resol. Mor. verb. Golpe, resol. 2. num. 5. ibi: *Es probable, que con vn golpe, ò vna percussione, hiriendo à dos, ò muchos Clerigos, no se incurre mas de vna descomunion, porque absolutamente solo ay vna transgessio, y vn solo pecado: y lo mismo digo de el que con vna sola accion hurta dos vasos de plata de diuersos dueños. Ni obsta, que de aquella accion se figan muchos daños, supuesto que no ay muchos pecados, sino muchos efectos de vn mismo pecado. * Quem sequitur M. Tapia in Catena Morali, lib. 3. q. 4. art. 3. num. 9. Et Mag. Araujo 1. 2. q. 73. art. 10. dub. 2. *Illa, inquit, occisio plurium hominum vnico ictu nõ est multiplex, sed vnum dumtaxat peccatum æquiualens pluribus. * Quos sequuntur Fr. Ludouicus à Conceptione in examine veritatis, tom. 1. tr. 5. de Pœnit. casu 5. illatione 7. fol. mihi 444. ibi: *Infero septimò, occidentem plures eiusdem rationis homines vnico actu, vel ictu, vnico tantum peccare peccato. Sic à me cõsulti plures tenent Salmanticenses Magistri. Sic etiam Eminentiss. Cardin. de Lugo de Pœnit. disp. 16. sect. 4. num. 887 & sic etiam probabiliter Suarez de censuris, disp. 5. sect. 3. n. 8. Quem sequitur Diana 5. p. tr. de excommunic. resol. 59. referens Cornejo de censuris: in genere, disp. 9. dub. vlt. q. 4. *Hactenus Ludouicus: Quem sequitur Ludouicus alter à Sãcto Raymundo, & decem Doctores, quibus pro hac parte citatis adhæret Doctor Garfiscen. 1. 1. sp. 81. n. 7. vbi ait: *Quandocumque, & quomodocumque vno actu, siue externo, siue interno, siue efficaci, siue inefficaci, attinguntur simul plura obiecta numero, non est nisi vnum numero peccatum, &c. * Et R. P. Fr. Christophorus Delgadillo tom. de Pœnit. cap. 17. dub. 64. n. 142. & iterum dub. 80.

* * *

22 (252) 22

§. II.

Duplex in Baronium animadversio.

3 **C**VM tot, ex Doctissimis etiam Magistris Ordinis Prædicatorum, pro hac parte militauerint, & omnes fideliter Amadæus circumsisset: de aperto tamen falsitatis crimine, fol. 234. eum Baronius accusat, quod Magistrum Bañez, & Mag. Serram pro opinione præfata adduxerit. Verba eius sunt. Bannez quo citatur loco, q. 6. art. 8. nil eorum prorsus habet, quæ illi adscribit Amadæus, conclus. 4. Tria in illum articulum instituit dubia. Primò, nullam distinguit conclusionem. Secundum sex conclusiones habet. Tertium quatuor; sed nullibi lego illud. * Dicimus 4. Qui vno proposito expresso, &c. * Hæc Baron. Sed mirum nemini esse debet. homini maioribus distracto commilitonem legere non vacasse. Est tamen omnibus, quod ad eò confidenter loquatur: & mirabilius, quod Bannezium citatum affingat conclus. 4. cum Amadæus non conclusionem 4. sed §. dicendum 4. citatum adduxerit. Deceptus homo est, idem reputans apud Bañez paragraphum & conclusionem. Recolat quæsto, pacato animo, articulum 8. citatum, in quo (vt ipse benè aduertit,) tria tantum dubia M. Bañez excitat: Et in primo, in quo nullam distinguit conclusionem, in responsione ad 3. argumentum, verba, quæ ab Amadæo conficta falsò iactauit; fideliter ex scripta reperiet. Sic enim M. Bannez ait, ibi: *Ad tertium, vt respondeamus, multa necessariò nobis dicenda sunt. Primò dicimus primum referre ad mores, &c. Nichilominus dico secundo, &c. Dico tertio, &c. * (& postea, §. immediato) Dicimus quartò, quod qui vno proposito expresso, vel interpretatiuo retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit, &c. En amice lector, Baronium de prima falsa accusatione conuictum.

4 Nec est maior illi fides, in secunda, fol. 234. Vbi post memorata M. Serra verba, quæ ipse inficiari non potuit, Amadæo nihilominus insultat dicens: * Quæ tibi fides in posterum Amadæ, ad eò apertè fraudis conuictus? * Sed cuiusnam? Quia quæ sequuntur, verba suppressit, (nempe quia sentiebat illis suam causam iugulari) * Quia tamen multis numero distinctis æquiualeat (ait Serra) aperiendum est in confessione, quot homines maledixerit. * Vera Baronius refert, sed extra choram saltat; quia quæstio, quàm Amadæus hic versat, non est, an numerus personarum, quæ vno ictu læduntur, sit, necne in confessione aperiendum? Sed an vnica actio plures lædens vnum sit peccatum? Et pro parte affirmantè (vt ipse etiam Baronius fatetur) adduxit si-

deliter Mag. Serram, præscindens omninò à quæstione alia; de modo confitendi cuiusmodi peccatum, quæ longè diuersa est: In qua præfati Doctores non conveniunt, sed alij personarum numerum exprimendum negant; alij affirmant: quod probabilius videtur M. Serra. Quem proinde Amadæus, quando hæc secundam quæstionem exagitet, pro hac parte (licet contrariam censeat probabilem) illum adducere promittit, & eius verba refert. Quando verò primam de vno, vel pluribus peccatis attigit, ad rem non erant, ideòque prudenter omisit: non ergo quia illis suam causam iugulari sentiret, vt sua vora eleganter expromens, iactauit Baronius. Nullo igitur iure apertæ fraudis Amadæum conuictum garrit. Quinimo in ipsius caput calumnia cecidit.

§. III.

Authoris Iudicium.

5 **P**rima conclusio. Qui vnica actione plures lædit personas, vt si vno ictu decem occidat, vnum tantum peccatum, metaphysicè loquendo committere concedo cum Authoribus num. 1. & 2. citatis, & euidens ex terminis est, in sententia Thomistarum asserentium repugnare in eodem actu plures malitias solo numero distinctas, quod ex D. Thomà tradit Caietanus tom. 1. opusc. 31. resp. 15. Mag. Nuño in additionibus ad 3. p. q. 92. art. 2. diffin. 2. M. Serra 2. 2. q. 76. art. 3. Suarez, Filiucius, Layman, Duardus, Megala, & alij apud Dianam 3. p. tr. 4. de Sacrament. resol. 164. & probabile ipse iudicat part. 10. tract. 8. resol. 3. Quos sequitur Verricellii tom. 1. q. mor. tract. 8. q. 17. Huius conclusionis ratio apertissima est; nam vbi vnica tantum est malitia; & vnicus tantum actus, impossibile est multiplex esse peccatum, sicut & multiplex esse concretum, vbi nec forma, nec subiectum multiplicatur. Vnde augetur admiratio anxietatis Baronij, in præsentia executione M. Bañez ab opinione, cui nec ipse, neque alius verè Thomista, nisi Angelicum Doctorem deterat, dissentire potest.

6 Secunda conclusio: licet plures numero malitiæ in eodem numero actu compatibles admittantur, vnum tantum peccatum in vna actione pluribus iniuriam inferente continetur. Hæc conclusio est expressè cõtra P. Azor tom. 1. lib. 2. cap. 4. §. 2. Secunda circumstantia, & lib. 4. cap. 4. §. 5. & 6. vbi ait: * In altero à Nauarro dissentio, quod puto, plura esse peccata, si vno ictu vulneraret, vel occideret plures. * Cuius rationem reddidit quæst. 6. dicens: * peccata plura numero fieri, tantum si vnus sit actus, propter respectum ad obiecta

obiecta numero differentia. * Quem sequuntur Vazquez, Hurtado, Henriquez, Clavis Regia, & alij quibus consentit Diana 3. p. tract. 4. resol. 164. Conclusionem tamen nostram defendunt Cardin. de Lugo tom. de Pœnitent. disp. 16. num. 134. sect. 3. Leander à Sacram. tom. 1. de Pœn. tr. 5. disp. 8. §. 3. q. 19. Tamburinus in Methodo expeditæ confess. lib. 2. cap. 1. §. 9. num. 59. & Tancredi in qq. Moral. disp. 6. de Pœnit. quest. 7. fol. 105. Et in rigore veram esse docet Vazquez 1. 2. disp. 74. cap. 2. num. 7. & consentit P. Ouiedo 1. 2. tract. 4. controu. 8. punct. 2. num. 26. Quibus nouissimè adhæsit Doctor Garfi cent. 2. cap. 64. num. 16. * Quamvis, inquit, sint multæ malitiæ, in vno, & eodem actu, reuera non est nisi vnum numero peccatum. * Probatur: quia peccatum est concretum accidentale ex actu, & malitia, & concreta accidentalia, non multiplicantur per formas, sed per subiecta, licet autem multiplicetur malitia, non multiplicatur subiectum, quod est actus, nõ ergo erit multiplex peccatũ, sed vnicum habens plures malitias; sicut vnus est artifex, vnus Dominus, vnus Pater, licet plures artes, plures subditos, aut plures filios habeat. Secũdò probatur exemplis in præcedentibus allatis, in quibus plures malitiæ, in diuersis etiam actibus repertæ, vnum tantum peccatum constituunt, eo quod pluries illi actus pro vno moraliter repententur, verb. grat. In osculis, & copula subsequuta, in pluribus blasfemijs eodem continuato sermone, in pluribus absolutiõibus successinè collatis, & similibus. Ergo potiori iure plures malitiæ in eodem actu physico repertæ, idem peccatum constituent. Si enim indiuerfis physicè actibus adunatur, eo quod omnes illi actus vna actio humana tenseantur; quantò magis vnientur in eadem actione physica?

7 Deniquè suadetur, quia ex hac sententia, nil contra bonos mores inferri potest, quod æquo iure non inferatur ex opinione Di. Thomæ, eiusque discipulorum, asserentium plures numero malitias non posse in eodem actu reperiri, cum expressè defendant vnicam esse, licet plura numero obiecta respiciat, quorum quodlibet seorsim ad actum grauer peccaminosum constituendum sufficeret. Ergo sicut in re morali nullum sequitur absurdum ex eo, quod vnus actus externus, pluribus iniuriam inferens, vnicam malitiam contineat, ita neque ex eo, quod plures malitiæ simul admittæ vnum peccatum constituent.

22 (262) 20

QVÆSTIO V.

Vtrum ad confessionem quidquam referat vnum, vel plura peccata in vna actione pluribus iniuriosa reperi?

§. PRIMVS.

Vincentij Baronij placitum.

Partem negatiuam tuetur Vincentius Baronius in opere contra Amadeum, disp. 2. sect. 3. fol. 233. & in hoc omnes conuenire audacter pronuntiare nõ renuit: * Cõueniunt, inquit, omnes idem esse iuris, quoad praxim, & confessionem, idest, sincerè aperienda esse confessario, quæ vno actu adij opitauimus, aut intulimus, vel vni diuersa, vel eadem pluribus damna, & mala. *

2 Sed quidem homo cui, nec Dianæ opera, vt ipse alibi fatetur, consulere licuit, non mirum, quod nullam auctorem discrepantẽ inuenerit. Dissentiunt verò plures, quod nec Baronium ipsum latuisset, si vel Mag. Serra celebrem sui instituti auctorem consuluisset. Legat illum quæso loco supra citato, 2. 2. q. 76. art. 3. & hæc inueniet: * Quamvis autem vnum sit peccatum (pluribus nimirum si mul maledicere) hoc tamẽ grauius est, quàm si vnus homo malediceretur, vnde, qui dicunt, circumstantias aggrauantes notabiliter esse necessariò aperiendas in confessione, asserunt, in ea exprimendum esse, quot fuerint homines maledicti; qui verò docent, solum esse necessario confitendas mutantes speciem (attendas rogo Baroni) dicunt satis esse confiteri maledixisse, & non esse opus exprimere, quot homines maledixerit. * Didicisti iam ex tuo commilitone, non omnes conuenire, si vnum tantum peccatum actio vna plures lædens involuat, idem esse iuris quoad praxim, & confessionem. Sed tot contrarios tuũ assertum habere, quot negant obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggrauantes. Quorum longum syllabum dabo infra.

§. II.

Aliorum sententia referuntur.

Si plures malitiæ solo numero distinctæ in eodem actu repugnent, non esse obligationem explicandi in confessione numerum personarum, quibus vnica actione inferatur iniuria, tradunt M. Acarius de Velasco tom. 1. resol. Mor. verb. Falso testimonio, n. 5. in fine, ibi: * Bastarà que se acuse, que ha echado vna maldicion, sin explicat a quantos hombres maldixo en ella. * Et Fr. Chris-

Christophorus Delgadillo tom. de Pœnitent. cap. 17. dub. 64. num. 142. vbi ait: Eum, qui eodem actu vult occidere decem homines, imò, & qui eodem actu illos occidit, non teneri explicare numerum obiectorum. * Et iterum dub. 80. * idem dicendum de illo, qui vnica persuasione inducit multos ad peccandũ. * Et legitimam illationem, ex principijs D. Thomæ, & Thomistarum, censet P. Ouiedo 1. 2. tract. 6. de peccatis, controu. 5. punct. 6. n. 122. & sequentibus. Et probabile id esse, fatetur Vazquez tom. 4. in 3. p. q. 91. art. 1. dub. 4. num. 8. Vbi postquam docuit, plures malitias, & ideò plura peccata contrahere, qui vnico actu plures homines percuteret, ac proinde teneri ad numerum in confessione explicandũ, subnectit: * Hoc dixerim in opinione hac, quam credo probabiliorẽ, in eodem actu esse posse duplicem malitiam solo numero differentem, cuius contrarium non existimò improbabile; & secundum illam tenentur, qui eam sequuntur, dicere, eam circumstantiã non esse necessariò explicandam. * Sic Vazquez, cui adhæret Dicaillio de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 10. & sequitur Megala 1. part. lib. 5. cap. 12. num. 4. vbi expressè aduersus Azorium probat, quòd si quis vnico actu voluntatis decem homines occidat; non teneretur numerum in confessione explicare. Cuius sententiam legitime deduci ex opinione D. Thomæ, & aliorum, fatetur cum Vazquez; Diana 1. p. str. de circumstantijs aggrauantibus, resol. 17. dicens: * Ex hac secunda opinione apparet, obiecta diuersa numero non multiplicare peccata, sed tantum aggrauare, & ideò secundum illam dicendũ, talem circumstantiam non esse in confessione aperiendam, vt rectè notauit, licet contrariam sententiam teneat Vazquez, vbi supra. * Et iterum resol. 29. Inquirens; an sit necessariũ explicare in confessione numerum personarum, quibus fit iniuria respondet: * Resolutio huius casus pendet ex illa quæstione, vtrum in eodem actu possint dari plures malitiæ solo numero distinctæ? Suarez asserit confitendum esse necessario numerum personarum, sed magis consequenter loquitur Vazquez. * Scilicet, dum negat obligationem explicandi numerum personarum, iuxta sententiam asserentem circumstantias notabiliter aggrauantes non esse necessario aperiendas in confessione.

3 Et loquentes de illo, qui vnico voluntatis actu vellet plures homines occidere, aut ad plures foeminas accedere, non teneri in confessione explicare numerum obiectorum; tradunt Verricelli, Martinus de S. Ioseph, & alij, quorum opinionem probabilem esse dicunt Trullenchi lib. 5. in Decalogum, disp. 3. p. 3. num. 7. & Diana p. 11. tract. 7. resol. 34. Sub-

nectens: eum; qui dum se polluit, plures habuit, pro obiecto delectationis coniugatas, satisfacere, si in confessione dicat, habuisse pro obiecto coniugatam: hoc inquam probabile dicit ex Martino de S. Ioseph. in Monitis confessor. tom. 1. lib. 1. tr. 11. nu. 9. qui sic scribit: * Quando vno tuo polucion con obieto de muchas casadas; no tiene obligacion a dezir el número; y aun es probable, que cumplira con dezir, que tuvo por obieto muger casada; potque los objetos, que solamente son diuersos en numero; no multiplican los pecados, sino solamente los agrauan. * Quibus fauent quotquot asserunt, eum qui vnico actu rem plurium dominorum furatur, non teneri numerum personarum, quibus damnũ inferatur explicare, vt M. Serra 2. 2. q. 78. art. 2. in fine, fol. mihi 655. Qui licet probabilius censuerit, numerum occisorum, vno actu, in confessione explicandũ, id tamen negat de numero damnificatorum vno furtu. Ratio nem autem disparitatis reddit: * Nã hi formaliter, & expressè solum vult summam illam pecuniæ accipere, iniuriam verò, quæ fit Dominis, solum implicite. * Quod censet etiam Pat. Vazquez 1. 2. disp. 146. cap. 2. & tom. 4. in 3. part. q. 91. art. 1. dub. 3. & alij ex eius discipulis: Et absolutè defendunt Diana part. 11. tr. 7. resol. 34. Martin de S. Ioseph. vbi supra, Verricelli in quæst. Moral. tom. 1. tract. 8. q. 17. num. 2. Quos sequitur Doctor Garfi in qq. Moral. cent. 1. cap. 81. num. 18. & Fr. Ludouicus à Conceptione tom. 1. exam. tr. 5. q. vnic. fol. 442. & seq. Quia vnica actus, siue internus, siue externus pluribus iniuriam inferens, vnum est peccatum: quod quidem licet pluralitas obiectorum grauius constituat, non tamen est circumstantia speciem mutans: circumstantiæ autem aggrauantes intra eandem speciem, non sunt de necessitate confitendæ, vt disp. 3. dicemus: Ergo nec numerus personarum, quibus damnũ inferatur. Syllogismus videtur rectè concludere, si præmissæ constiterint. Quarum simultatem D. Thomas defendit, vt constat partim ex dictis, partim ex dicendis disp. sequenti, quest. 1.

4 Addunt alij idem prorsus dicendum, licet plures malitiæ solo numero distinctæ in eodem actu reperiri possint. Ita Card. de Lugo tom. de Pœnit. disp. 16. sect. 3. num. 135. & 139. & 141. Leander à Sacram. tom. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 3. q. 20. & 26. & Tamburinus in Methodo expeditæ confess. lib. 2. cap. 1. §. 9. num. 59. probant. Quia plures malitiæ solo numero distinctæ in eodem actu vnum tantum numero peccatum constituent: vt diximus quest. 4. num. 6. præceptum autem confessionis solum obligat confiteri speciem, & numerum peccatorum, non malitiarum: de

de hoc enim explicando non inuenitur præceptum. Deinde probatur, quia præceptum confessionis non obligat ad explicandam distinctè totam malitiam indiuidualem peccati, vt fatentur omnes, qui negant obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggrauantes: pluralitas autem malitiarum in eodem actu, cum peccata non multiplicet, vt supra probaui, solum potest idem aggrauare intra eandem speciem; vnde ad rationem circumstantiæ aggrauantis reducenda est, vt de quantitate furti loquentes tradunt Doctores infra citandi; & de intensiōe actus ferè omnes fatentur; & de peccato ex mediōrum exequutione, & finis intenti consequentiōe cōflato, vniuersimodo docet Theologi. Cuius ratio à priori est, quia iuxta meliorem philosophiam, species est tota essentia methaphisica indiuidui, ac proinde explicato clarè peccato quoad speciem, explicatur clarè quoad suam essentiam. Non est ergo vnde teneamur totam malitiam indiuidualem explicare, & sic tradit D. Thomas in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. ad 2. *Quantitas* (inquit) *culpe, quæ est ex specie peccati, debet innotescere Sacerdoti per confessionem, non quæ ex circumstantiis quibuscumque.* Non est ergo obligatio explicandi in confessione numerum personarum, quibus vnico ictu iniuria infertur.

5 Et quod mirabilius; Doctores etiam qui vnum peccatum, ex pluribus actibus externis ab vno voluntatis actu imperatis, resultare consent; similiter asserunt, non esse obligationem explicandi in confessione numerum actuum externorum. Sic M. Zanardus 1. part. *Directorij, cap. 18. quoad circumstantiam.* *Quando fol. 204. §. 5. loco, vbi sic: * Similiter, qui per noctem cum amalia dormiuit, non est opus, vt dicat, ego eam per tot vices cognoui, sed feci, quod potui; dummodo non habuerit interruptionem mentis, vel operis. * Quem sequitur Archangelus Rubens dist. 16. fol. 169. apud Leandrum tom. de Pœnit. disp. 8. §. 7. quæst. 8. inquit, quod licet quis cognouerit foeminam tribus, aut quatuor vicibus in vna nocte, satisfacit, si in confessione dicat: * se habuisse vna nocte rem cum muliere. * Quam sententiam ait Leander, iudicasse probabilem recentiores quosdam, quos ipse consuluit. Et tenet Maurus Antonius Verardus Sacre Theologiæ Doctor in Summ. Corona confessor. 1. par. cap. 2. de circumstantiis, num. 19. cuius verba dedimus supra. quæst. 3. num. 1.

6 Ex opinionibus relatis liquet, quantum ad rem moralem referat quæstio illa methaphisica de vno, vel pluribus peccatis in eodem actu, seu in pluribus externis ab vno actu voluntatis procedentibus, & quot, quantique Magistri ex hoc principio quoad praxim,

& confessionem, diuersum ius adstruxerint. Quapropter minus bene scripsit Baronius supra, omnes conuenire idē esse ius, siue vnum, siue plura peccata in vnico actu pluribus iniurioso concedantur.

§. III.

Propria sententia duplici conclusione explicatur.

7 **S**it prima. Integritati confessionis non satisfacit, qui peccatum non explicat vocibus confundentibus saltem totam malitiam indiuidualem illius. Ratio est, quia præceptum confessionis obligat ad subiiciendum clauibus idemmet moraliter indiuiduum peccatum commissum, cui nō sit satis, dum aliquid pertinens ad substantiam indiuidui peccati dicitur, quod illi non conueniat; vel quod aliud esse indicet: v. gr. Si quis furatus fuisset centum, & se accuset quinquaginta subripuisse, non confiteretur peccatum, quod fecit, quia verba hæc aliam quantitatem significant, & alium voluntatis actum; ac proinde nec confusè subijceret peccatum, quod fecit, sed aliud longè diuersum. Quapropter, secundum omnes, confessionis integritati deficeret vnde sit omninò reiiciendum Remigium ex Clericorum Minor. Familia, qui in Sum. tract. 2. cap. 2. §. 6. sermonem instituens de illo, qui vnico ictu decem occidisset, asserit, nec numerum, nec pluralitatem obiectorum teneri in confessione explicare, sed satisfacere * si se accuset de vno homicidio. * Hoc enim prorsus falsum est, quia vnum homicidium significat occisionem vnius hominis, & cum fuerit plurium, non confiteretur adhuc confusè peccatum, quod fecit. Vnde non ex solo vsu, & praxi fidelium id tenendum, sed ex verisimilis Theologiæ, & methaphisicæ principijs. Quidquid contra dixerit Doctor Garfi vbi supra cap. 81. num. 18. in fine.

8 Fit secundò, falsam esse sententiam, quam cum Verricelli, & Martin. de S. Joseph. putauit probabilem Diana part. 11. tr. 7. ref. 34. asserentem, eum, qui toto anno statuisset non ieiunare, vel non audire sacrum, &c. sufficienter confiteri, si dicat: habui propositum non ieiunandi, non audiendi Sacrum, &c. Et similiter, eum, qui habuit, pro obiecto delectationis, plures coniugatas, satisfacere, si dicat, coniugatam habuisse. Hoc inquam falsum est, quia Sacerdos intelligeret actum voluntatis ad ieiunium, vel omissionem sacri vnius diei, & similiter ad vnam tantum coniugatam delectationem respexisse; ac proinde, nec ille confusè diceret, nec confessor perciperet, indiuiduum peccatum commissum, sed

sed diuersum, nempe voluntatis actum ad vnum tantum obiectum terminatum, cum ad plura se extenderit. Quapropter Leander supra tract. de Pœnit. disp. 8. §. 3. q. 20. & 21. Card. de Lugo tom. de Pœnit. disp. 15. sect. 3. num. 141. Doctor Garfi vbi supra. P. Oviedo 1. 2. tr. 5. contr. 5. p. 6. nu. 28. Tambur. in Methaph. lib. 2. c. 2. §. 4. nu. 13. & alij, qui obiectorum, ad quæ actio terminatur, numerum personarum, quibus iniuria infertur, explicare non obligant, dicunt tamen, pluralitatem explicandam, v. g. Occidisse aliquos, vel infamasse, vel scandalum eis præbuisse; & similiter statuisse non ieiunare pluribus diebus, vel pluribus omittere Sacrum Quia, sub hac vniuersalitate vocum indiuidua peccata commissa comprehenduntur. Quod mihi in hac sententia omninò tenendum videtur, quia verba alia pluralitatem obiectorum, vt in plurimum, non confundunt, sed alia indiuidua indicant, v. g. Si de homicidio se accusaret, cum plures eodem ictu occidisset, vel de animo habendi copulam cum soluta, cum plures copulas intēdisset Confessarius enim in his, & similibus, vnius homicidium, & vnam tantam copulam intentam perciperet, quia iuxta cōmunem modum loquendi, quā do pluralitas non exprimitur, vnitatis peccati determinatur.

9 Secunda cōclusio: quoties vnica actione plures læduntur, vel vnico actu plura attinguntur obiecta, quorum quodlibet ad peccatum graue sufficeret; tam personarum, quam obiectorum numerus in confessione explicari debet. Hæc est communior Theologorum. Cuius ratio desumenda est, ex doctrina à nobis supra tradita de distinctione numerica peccatorum q. 1. hum. 10. & seq. Vbi distinctionem numericam moralem diuisimus in moralem, rigore methaphisico, & moralem in prudenti hominum æstimatione, & de hac tantum loquuntur Trident. diximus, dum omnia peccata sigillatim confiteri obligat: quod pluribus exemplis demonstrauimus. Sicut ergo, vt ex ibi dictis constat, plura peccata in rigore methaphisico, confiteri possunt vnum, & idem peccatum in morali prudentum acceptione: ita similiter contingere potest, quod vnum peccatum methaphisicè loquendo, sit plura moraliter in prudentum morali æstimatione. Vnde cum hæc, & non illam pluralitatem Concilium attenderit, cum ad numerum peccatorum explicandum obligauit: planè deducitur, hanc in confessione explicari debere. Talem autem peccatorum pluralitatem contineri in actione vna pluribus iniuriosa, seu plura respiciente obiecta, modo supra explicato, quantumuis in rigore methaphisico vnum sit peccatum, mihi suadet omnium fidelium praxis, &

P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

vniuersimodo ad hæc tempora Theologorum cōsensus, qui occidentem tres homines, & si vnico ictu, ad numerum occisorum in confessione explicandum, ex diuersis principijs obligant. Alij, quia plures malitias, & plura peccata in illo actu considerant, vt Vazquez, Hurtado, & Henricus. Alij, quia circumstantias notabiliter aggrauantes necessariò explicandas censuerunt. Alij, quia iudicant tres consummationes peccati reperiri, licet eodem voluntatis actu, & vno ictu, tres occidantur. Alij, quia peccatum, licet vnum, pluribus tamen æquiualens, vt plura exponendum putarunt, vt M. Serra, M. Araujo, & M. Bañez locis supra citatis.

10 His Thomistis vltimo loco relatis ego lubens consentio, modo supra explicato. Quem post hæc scripta reperi apud Reu. P. Fr. Franciscum à Iesu Maria Carmelitam Excalceatum bis Diffinitorem Generalem eiusdem Ordinis in Cursu Theolog. Moral. p. 1. tr. 6. de Sacram. Pœnit. cap. 8. punct. 4. nu. 69. Vbi cum Dicastillo, Palao, Molina, Fagundes, & alijs, contra Salas, Vazquez, & alios, probat, in peccato furti, numerum dominorum in confessione declarandum: * Non quia ibi, inquit, sint plures numero tantum distinctæ malitiæ physicæ, vel methaphisicæ acceptæ, vt putant plures ex his Authoribus: accidentia enim solo numero distincta physicè, vel methaphisicè, nequeunt esse in eodem subiecto, vt sæpè dictum est: sed quia in eodem illo facto multiplicatur numero moraliter, in acceptione morali, malitia iniuste damnificationis vnius personæ in bonis fortunæ à malitia iniuste damnificationis alterius: sicut in vnico actu detractionis, vel occisionis plurium personarum, multiplicatur numero moraliter, in acceptione morali, malitia iniuste damnificationis. * Quæ magis explicat punct. 1. num. 5. & sequentibus: dicens, inter alios, id docere eruditissimum Petrum de Tapia in Catena Morali, tom. 1. lib. 3. de vitijs, & peccatis, q. 4. art. 3. Ex quo principio obligat ad explicandum in confessione numerum occisorum, siue vnico, siue pluribus actibus exterioribus, res euererit. * Sicut enim, inquit, plura peccata moraliter loquendo, secundum acceptionem moralem. * Quæ etiam ratione ex doctrina D. Thomæ, & Salmanticensium, plures malitias morales non physicè, vel methaphisicè, sed moraliter acceptas, in eodem actu, tam interno, quam externo, solo numero distinctas reperiri posse, & ab omnibus admittendas, optimè ibi probat.

S. IV.

Corollaria.

II EX doctrina superius tradita inferatur, coniugatum peccatum carnaliter cum coniugata vnicum peccatum adulterij committere: est enim vnicus actus, & si duplici matrimonio iniuriam inferens: & similiter religiosum cum religiosa delinquentem, vnicum tantum peccatum sacrilegij contrahere, vtriusque voto contrarium. His illationibus dissentire nequeunt Doctores supra citati q. 4. n. 1. & 2. qui, vnicu actu plures ledentem, vnum committere peccatū, constanter defendunt. Et in terminis tradunt M. Zanardus in Directorio 1. p. 2. in explicitatione sexti, & noni præcepti, cap. 3. ibi: *Adulterium dupliciter committitur. Primò inter duos matrimonio iunctos, quia vir adulter habet uxorem; & mulier vxor habet virum, & hoc est propriè adulterium, sed vnum, quia vna malitia intervenit, etsi duæ iniuriæ concurrant materialiter, id est, ratione personarum. *Idè sentit Martin. de S. Ioseph. in Monitis Confessor. tom. 1. lib. 1. tract. 11. de Pœnitent. n. 10. dicens: *No pecan mas de vn pecado numero el casado, que adulterò con muger casada; ni el Religioso, que pecò cõ Monja; porque pecat con persona del mismo estado, agrava dentro de la misma especie. *Quibus adde Fr. Ludovicum à Conceptione in exam. veritatis, tr. 5. de Pœnit. casu 5. n. 10. fol. mihi 444. vbi ait: *Infero sexto, coniugatum rem cum alia coniugata habentem, vnū tantum committere adulterium. *Cui consentiunt Ludovicus à Sancto Raymundo p. 1. tract. 2. resol. 18. num. 345. & Doctor Garfiscus cent. 1. cap. 81. num. 16. ibi: *Negamus, inquit, esse duplex peccatum in adulterio coniugati cum coniugata, sed vnicum, &c. * Sic ibi citans Farinacium, & alios, quos iterum sequitur cent. 3. cap. 98. Quem alij infra citandi sequuntur.

12 Restat verò difficultas circa modum confitendi eiusmodi peccata adulterij, vel sacrilegij. Nonnulli existimant, sufficere de peccato adulterij, vel sacrilegij se accusare, non explicando, an ex parte vnus, an vtriusque coniugum, vel votū se habeat. Mouentur; quia ex vna parte peccatum est vnum in vtroque euentu, vtpotè vnicus actus externus, qui vel vnica tantum malitia inficitur, vel si pluribus, non multiplex idè peccatum fit, iuxta superius dicta. Vnde, quod vni, vel duobus iniuriā inferat, vel duplici voto opponatur; solum est circumstantia notabiliter aggrauans, quam in confessione explicari nõ

debere, est ferè cõmunis Doctorū sententia, vt ex infra dicendis constabit. Deinde, voces istæ *Adulterium*, & *Sacrilegij*; non solum personarum, & obiectorum numerum, sed pluralitatem etiam confundunt, vt ex terminis liquet. Ergo indiuiduum peccatum commissum comprehendunt, & sufficienter confusè significant, prout ad integritatem confessionis requiritur.

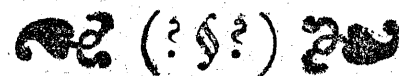
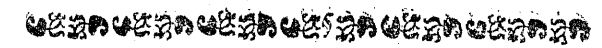
13 Idè in terminis sic tradunt P. Sà, verb. *Confessio*, n. 30. Ferrantinus in *Præcinctis Dissp.* q. 66. n. 121. & vt probabilem admittit Vazquez tom. 4. in 3. p. q. 91. art. 1. n. 3. & 8. Vbi dicit, debere eam amplecti omnes adherentes, in eodem actu reperiri non posse duplicem malitiam, solo numero distinctā. Cui consentit Fr. Leander à Sacram. *dissp.* 8. q. 3. q. 54. & Fr. Leander à Murcia tom. 2. *dissp.* Moral. lib. 4. d. sp. 10. resol. 5. n. 4. qui pro hac parte adducit Lessium lib. 4. cap. 3. dub. 10. n. 74. & legitimam illationē ex principijs Suarez, & aliorum, putat Quièdoi 2. tr. 6. de *Pœnitentia*, contr. 5. punct. 6. n. 121. Quibus adherere videtur Diana 3. p. tr. 4. ref. 164. vbi postquam dixit esse probabile, posse reperiri in eodem actu plures numero malitias; subnectit: *Consequenter in hac opinione debere explicari coniugatum cū coniugata, aut Religiosum cū Religiosa deliquisse. *Ergo sentit esse probabile in contraria opinione non debere. *Quod inquit Leander supra) docere debent, qui affirmant, circumstantiam duplicati adulterij, aut sacrilegij esse tantum aggrauantem, si aliās sentiant circumstantias aggrauantes, non debere in confessione explicari. *Idque rātum probabile admittit ipse Diana p. 9. tr. 9. ref. 55. vtpotè conclusionē deductam ex principio, quod fatetur esse probabile: *Ex eodem, inquit, principio videtur inferri, Religiosum habentem rem cum Religiosa vnum tantum committere peccatum contra religionem, & sufficere, si in confessione dicat, commississe fornicationem sacrilegā, seu contra votum castitatis: nec aliquā video disparitatem inter circumstantiam coniugij tenentis se ex parte vtriusque, & voti ex parte eorundem se tenēris. *Videatur idem Diana 1. p. tr. 7. ref. 29. vbi cum Vazquez sentit aperte, quod in opinione, quam ipse probabilem iudicat, negante plures malitias solo numero distinctas in eodē actu, non est necessariū, explicare in confessione numerum personarum, quibus fit iniuria. Ideoque 3. p. tr. 4. ref. 164. contrariam opinionem, quoad numerum malitiarum amplectitur, vt ex illa probet in peccato coniugati cum coniugata, & Religiosi cum Moniali, duplicem contrahi malitiam, & plura numero peccata in confessione explicanda. Verum quod vnum tantum, licet notabiliter grauius inter-

ueniat, tradunt vltra citatos Mag. Petrus de Ledesma in *Summ.* 2. p. tract. 27. cap. 12. & D. D. Franciscus Verde in opusc. pro Caramele *quest.* 4. §. 37. fol. 41. & §. 93. fol. 57. & plures apud illum.

14 Nec dissentiet Doctoribus citatis M. Acarius de Velasco, cum ex vna parte vnum tantum peccatum interuenire fateatur in vna actione plures ledente personas, vt vidimus supra; & ex altera eum, qui pluribus maledixit, asserat satisfacere, si in confessione de vna maledictione se accuset, non explicato personarum numero, vt videre licet tom. 1. resol. Moral. verb. *Falso testimonio*, num. 5. Quapropter præsentē difficultatem versans, verb. *Luxuria*, resol. 206. proposita parte negatiua concludit: *Cõ todo ay algunos Doctores, que sienten no se debe declarar esta circunstancia en la confesion, &c. Deben de ser los que juzgan, que en vn acto indiuiduo no se pueden dar muchas malicias numero distintas. *Quorum opinionem ipsemet Velasco quoad malitiarum numerum, ne Diu. Thom. advertetur, tenere debet: neque aliter vbi *supr.* verb. *Falso testimonio*; excusare posset à numero personarum, quibus illata est iniuria, in confessione explicando. Si autem in maledictione pœnitens excusatur, nulla congrua reddi potest ratio, cur in adulterio excusari non debeat.

15 Nihilominus contraria omninò sententia, quæ communis est inter Doctores, tenenda est, cum Vazquez, Salas, Nauarr. & alijs, quos citat, & sequitur Palas tom. 1. tr. 2. *dissp.* 3. punct. 3. Quibus adde Suarez, Lugo, Fagundez, Lessium, Candidum, Bonacinam, Trullench, & alios apud Leandrum tract. 5. de *Pœnit.* *dissp.* 8. & Thomas Sanchez, cum Petro de Ledesma, & Lopez lib. 9. de *Matrim.* *dissp.* 15. Cuius ratio petenda est ex superius dictis. Quamvis enim vnum peccatum, vel vnica tantum malitiam physicè, & metaphysicè illi adulterio, vel sacrilegio concedamus; moraliter verò loquendò; duplex peccatum, duplexque malitia moraliter, & in acceptatione morali, numero diuersa negari potest. Quapropter iure Thom. Sanchez lib. 9. de *Matrim.* *dissp.* 15. num. 6. propè finem scripsit, de coniugato peccante cum coniugata, idem dicendum, quod de illo, qui duos eodem ictu percussit. Quorum numerum in confessione explicandum, constat ex dictis supra n. 9.

* * *

DISPUTATIO TERTIA.
De circumstantijs peccatorum.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum circumstantia notabiliter aggrauantes intra eandem speciem, debeant in confessione explicari?

I S Vppono primò ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 5. & Canon. 7. debere in confessione explicari circumstantias, quæ speciem peccati mutant: tales sunt iuxta D. Thomam in 4. dist. 16. *quest.* 3. artic. 2. quæ habeat specialem repugnantiam cum ratione, diuersam ab ea, quæ est in ipso peccato; vel, vt ait Scotus in 4. dist. 17. quæ speciali prohibitione prohibentur. Vnde quoties eadem actio ex motiuo duplicis virtutis prohibita est, vt occisio Clerici ex iustitia, & ex religione: vel ex eadem virtute sub diuersa ratione formali, præcipitur, vt actio ex voto, & ex iuramento debita, tunc dicitur in peccato commissionis, vel omissionis contineri circumstantia, quæ speciem peccati mutat, & consequenter ex obligatione explicanda in confessione.

2 Difficultas solum est de alijs circumstantijs, quæ speciem peccati non mutant, sed intra eandem speciem malitiam aggrauant. V. grat. in peccato furti, quòd quantitatis sit viginti aureorum, vel decem tantum; quòd delectatio venerea per horam, vel per quadrantem durauerit, & similes. De his igitur circumstantijs, etiam notabiliter aggrauantibus, quærimus, an debeant in confessione explicari.

3 Prima sententia affirmat, quam tenent Aletius, Altrifiodor. Dom. Sot. Canus, & alij, quos sequuntur Suarez hic *disput.* 2. 2. sect. 3. Henriquez de *Pœnit.* lib. 2. cap. 7. n. 6. Fagundez lib. 4. in *quinque præcepta Ecclesiæ*, præcept. 2. num. 10. Thom. Sanchez lib. 2. in *Sum.* cap. 32. n. 39. & lib. 4. cap. 11. n. 4. Petrus de Ledesma de *Sacram. Pœnit.* cap. 19. Ioannes à S. Thoma 1. 2. q. 28. *dissp.* 10. art. 3. Llamas, Coninch, Ioannes de la Cruz, Petrus Fai, Sylvius, & plures alij, apud Dianam tom. 1. tr. 7. de *circumstantijs aggrauantibus*, resol. 1. & p. 3. tract. 4. resol. 67. & apud Leandrum tract. 5. de *Pœnit.* *dissp.* 8. quos sequitur M. Araujo, 3. p. q. 84. art. 5. dub. 3.

4 Secunda, & verior sententia negat, quæ tumentur D. Thomas, infra citandus, Scotus, Valentia, Durandus, Paludanus, D. Bonaventura, D. Antoninus, Turrecremata, Ioannes

Viguerius, Sylvester, Tabiena, Armilla, Zarnardus, Medina, & innumeri alij, quos citat, & sequitur Diana vbi supra, & p. 3. tract. 14. resol. 56. Quibus addit Lelsium lib. 4. de Iust. cap. 3. dub. 12. num. 8. Meratium hic disp. 27. Vazquez q. 91. art. 1. dub. 2. Lugo disput. 16. sect. 3. Dicastillo disp. 9. dub. 3. nu. 180. Palao tr. 23. disp. unica, p. 9. Et probabilem vocant ex aduersarijs Henriquez, Fagundez, & Suarez vbi supra sect. 3. nu. 13. & innumeri alij, quibus assentior.

3 Probo primo auctoritate D. Thomae, qui pluribus in locis, adeo expressè id tradit, vt mirum fuerit, de eius mente aliquem dubitasse. In 4. sentent. dist. 16. q. 3. art. 2. questiu. 3. *Quidam dicunt omnes circumstantias, quae aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, necessarium esse confiteri, si memoriae occurrant; alij verò dicunt, quod non sunt de necessitate confitendae, nisi circumstantiae, quae ad aliud peccati genus trahunt, & hoc probabilius est. Sed addendum, quae ad aliam speciem mortalis trahunt, & c. (attende) & quia circumstantiae aggravantes, quae aliam speciem peccatorum non tribuunt, vel quae tribuunt quidem, sed non mortalis peccati, non sunt de necessitate confessionis, tamen eosdem confiteri, perfectionis est, sicut de venialibus dictum est. *Hactenus Angelicus Doctor, vbi supra, & iterum, & c. dist. 22. quest. 1. artic. 4. *Ad secundum dicendum, quod quantitas culpae, quae est ex specie peccati, debet innotescere Sacerdoti per confessionem, non tamen oportet de quantitate, quae est ex circumstantijs quibuscumque, vt supra dictum est. *Et iterum in secundo scripto super lib. sentent. dist. 16. art. 3. *Circumstantia, quae nouam rationem peccati mortalis addit, de necessitate est confitenda, alia autem non: *Quae autem debeat esse noua haec ratio peccati mortalis, explicat ad 2. dicens: *Sufficit cognoscat Sacerdos quantitatem, quae ex noua specie confurgit. *Et ad quintum: si talis circumstantia non trahit in aliud genus mortalis, non est confitenda. *Quae iterum tradit in eodem secundo scripto dist. 22. art. 2. *Ingratitudo, inquit, non trahit in aliud genus specialis peccati, ideo nec confitenda. *Et infra ad secundum argumentum, quod erat eius modi: *Per confessionem debet Sacerdoti manifestari quantitas culpae, & c. *Respondet sic: *Ad secundum dicendum, quod verum est de quantitate, quae confurgit ex noua specie peccati, non de quantitate, quae est de circumstantijs quibuscumque. *Denique hanc sententiam tenet D. Thom. opusc. 12. q. 6. vbi respondens cuidam Lectori Biantino, sic ait. *Huiusmodi circumstantias aggravantes, quae non trahunt in aliud genus peccati, non credo, quod aliquis teneatur confiteri. *Et in-

frà. *Quod autem dixi circumstantias, quae non trahunt in aliud genus peccati, non esse de necessitate confitendas, non est referendum ad numerum, quem aliquis confiteri tenetur, si potest, quia iam non est vnum peccatum, sed multa. *

6 Tot ex D. Thomae cogessi loca, vt euidenter appareat, dubitari non posse, secundum eius mentem, non esse obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes, sed eas solum, quae peccati speciem mutant. Adeo enim expressè loquitur, vt nec aduersarij ex peritioribus Thomistis inficiari audeant. Quorum primus M. Domin. de Soto in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. §. Alia autem, sic scribit: *Alia autem circumstantiae sunt, quae aggravant peccatum, sed tamen speciem non mutant, vt si quis furatur vel decem, vel centum, vel mille; & de istis sunt opiniones diuersae. Quidam enim opinantur, solas circumstantias mutant speciem esse de necessitate confessionis: atque huius opinionis fuit D. Thom. & Bonavent. & Durandus, & est ferè communis opinio. *Idem alij ex eodem instituto fatentur M. Canus relect. de Poenit. 6. part. 5. Sed enim grauisimum. *Diuus Thomas (inquit) expressè tenet solas circumstantias, quae speciem mutant, esse confitendas. *M. Prado tom. de Poenitent. quest. 2. de integ. confess. fol. 646. nu. 3. *Dico primò. Expressa sententia Sancti Thomae est, quod per se loquendo, circumstantiae notabiliter aggravantes, dum non mutant, aut addant aliam speciem, non sunt de necessitate confessionis. *Sic ille pluribus D. Thomae expressis testimonijs comprobans, quam iam diu amplexus tom. 2. Theol. Moral. q. 5. §. 3. num. 31. M. Serfa 1. 2. tom. 2. quest. 73. art. 7. fol. 111. *Secundam sententiam, quae D. Thomae videtur probabilior, (nempe non esse obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem) tenent Nauarr. cap. 6. num. 7. & alij innumeri ex recentioribus. *Quam propterea sequuntur ex discipulis D. Thomae, D. Anton. Palud. Sylvest. Viguerius, Turrecremata, Armilla, Tabiena, & alij supra citati num. 4. Quibus addit Caietanum, & M. Corradum; quorum verba dabo infra disp. 3. q. 3. cap. 2. num. 25. & M. Acaetium de Velasco tom. 1. resol. Moral. verb. Confession. res. 186. n. 4. & §. vbi sic ait: *Esta sententia tengo por mas verdadera, asì por las razones con que se prueba, como por que la tienen expresamente des Doctores tan grandes de la Iglesia, como S. Thomas, y S. Buenaventura, y otros muchos muy graues. *Quibus adhæret Marcus Vidal in Arca salu-tari, tr. de Sacram. Poenit. inquis. 13. num. 31. dicens: *Ita cum D. Thomae affirmare plures graues Doctores. *

7 Hæc

7 Hæc cum à D. Thomae, & ab eius antiquioribus, & peritioribus discipulis expressè tradita lego, non possum non mirari quorundam recentiorum Thomistarum ausum, qui D. Thomae, & discipulorum sententiam acriter censura foedare non erubuerunt. Vide M. Ioann. de la Cruz in direct. 2. p. de Poenit. q. 3. de confess. dub. 5. concl. 2. & M. Petrum de Ledesm. in Sum. de Poenit. cap. 17. concl. 4. & expauesces assentes hanc opinionem esse improbabilem, & (quod horrent aures) Mag. Texeda tom. 1. Theol. Moral. lib. 2. tract. 3. controu. 10. num. 43. inquit: *Sententiam esse omnino improbabilem, repugnantemque definitioni Concilij Trident. sess. 14. cap. 5. *Alij verò, vt à censura D. Thomae liberent, violentam adhibent expositionem, dicentes loquutum de circumstantijs, quae se ipsis seiuñctæ ab alijs partibus non sufficiat nouo mortali constituendo, ex quibus est Vincentius Baronius in opere contra Amosium, disput. 2. sect. 3. fol. 235. & 238. Verum hæc expositio apertissimè opponitur menti, & verbis Diu. Thomae; ideoque omnes eius discipuli nuper adducti eam reiiciunt; tum quia D. Thom. expressè excusat ab obligatione confitendi circumstantias, quae aliquam notabilem quantitatem peccato addunt. Quae autem se ipsis non sufficiunt nouo mortali constituendo, notabilem quantitatem non addunt. Tum quia ab obligatione confessionis excludit quantitatem culpae, quae non confurgit ex noua specie peccati, & circumstantiam quancumque, quae nouam speciem peccati non addit, seu in aliud genus peccati non trahit. Ergo explicatio Baronij, vt potè D. Thomae apertè repugnans, ab Schola Thomistica omnino aliena est. Et vt talem explodit M. Ioannes Martinez de Prado tom. de Poenitent. q. 2. citata, fol. 646. vbi sic. *Quidam, inter quos Ioannes à Cruce de Poenit. q. 3. conclus. 2. in fine respondent, quod (Diu. Thomas) loquitur de circumstantijs parum, non de aggravantibus notabiliter. Sed vt appareat, quod expositio est contra textum, oportet ipsius verba referre, & c. *His M. Prado Baronij expositionem ex sufflauit. Vnde constat in dubium reuocari non posse D. Thomae, pro secunda sententia negante obligationem confitendi circumstantias notabiliter, intra eandem speciem aggravantes, sterisse: quantumvis se ipsis, seiuñctæ ab alijs partibus nouo mortali constituendo sufficerent.

8 Hanc secundam sententiam secundo probo. Quia confessio circumstantiarum, etiã notabiliter aggravantiũ intra eandem speciem, neque est præcepta iure Diuino, neque humano: ergo nullo. De secunda parte ante cedentis non est dubium. Primam sic probo. Ea circumstantiarum confessio præcipitur ab

P. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

Ecclesia, quae iure Diuino à Christo Domino est præcepta; sed confessio, quae ab Ecclesia præcipitur, tantum est circumstantiarum, quae speciem peccati mutant, vt decernitur in Trident. sess. 14. cap. 5. Can. 7. Ergo explicatio circumstantiarum iure Diuino præcepta, tantum est earum, quae speciem peccati mutant. Secundò probatur, quia vel ex Verbis Christi Domini infertur euidenter eiusmodi obligatio, vel non: primum dici non potest, quia incredibile est, Diu. Thom. D. Bonavent. & Scotum, torque, ac tantos DD. qui pro parte contraria militant, hanc euidentiam lauisse. Et à fide alienum, PP. Concilij Tridentini ad explicandam huius Sacramenti materiam congregatos, euidentiam illam non vidisse, & diminutè processisse in assignanda materia necessaria poenitentiae. Si ergo euidenter non infertur: cur onus adeo graue fidelibus imponendum eo quod probabiliter videatur inferri; cum probabilius oppositum inferatur?

9 Confirmatur primò: nam Concilium Trident. materiam necessariam confessionis sic determinat, vt circumstantias, etiam notabiliter aggravantes positiuè excludere videatur. Quotiescumque enim agit de circumstantijs in confessione explicandis, semper addit particulam illam restrictiuam, quae peccati speciem mutant. Ergo decernit manifestè, vel innuit probabilius esse, circumstantias non mutant speciem, non esse materiam necessariam confessionis. Confirmatur secundò à simili: nam ex eo, quod Concilium præcipiat confiteri semel in anno, inferunt communiter Theologi, non esse iure Diuino obligati onem confitendi bis intra annum; quia aliter Ecclesia suo præcepto occasionem tribuisset erradi, diuinum sic proponens, vt qui liber cordatus tuadere sibi posset, ad maiorem confessionis frequentiam non teneri: ergo ex eo, quod Concilium præcipiat, eas circumstantias confiteri, quae speciem peccati mutant, debent similiter Theologi inferre, non esse materiam necessariam circumstantias alias, quae speciem peccati non mutant, ne Ecclesia declaratione sua occasionem errandi tribuisse censeatur.

10 Tandem probatur, quia ex opposita sententia sequeretur, quemlibet teneri sua peccata pluries confiteri. Sequelam probò: quia circumstantia ingratitude notabiliter aggravat peccatum, sed hæc non potest explicari, non iterata confessione peccatorum, quae in alijs confessionibus fuerunt remissa: ergo, & c. Minorem probo. Quia grauitas ingratitude eo maior est, quo maiora quis recepit beneficia, sed qui in alijs confessionibus à pluribus, & grauioribus peccatis fuit iustificatus, maiora recepit beneficia: ergo iterum

P 3

pec-

peccans eo magis erit ingratus: ergo, ut confessarius percipiat hanc maiorem ingratitudinem, cognoscere debet peccata remissa, ex quorum remissione grauitas ingratitude augetur. Tenebitur ergo penitens peccata iam confessa, & remissa iterum confiteri. Quod in nullius mentem venit.

11 Obijcies primò. Ratio, qua vtitur Concilium ad inferendam obligationem confitendi circumstantias mutantes speciem, æquè probat de notabiliter aggrauantibus intra eandem speciem: ergo idem de vtriusque dicendum est. Antecedens probatur. Nam Concilium (*ess. 14. cap. 5.*) obligationem illam ex eo deducit, quod sine illis. * Peccata ipsa, nec à poenitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innotescant, & fieri nequeat, ut de grauitate criminum rectè censere possint, & poenam, quam oportet, pro illis imponere poenitentibus. * Sed non explicatis circumstantiis notabiliter aggrauantibus, nequeunt confessarij poenam, quam oportet, imponere, nec de grauitate criminum rectè censere; cum eorum grauitas ex eiusmodi circumstantiis notabiliter augeatur; imò vnum peccatum maiori poena dignum sit, quam duplex absque tali circumstantia commissum, ut patet in eo, qui vnam delectationem morosam continuasset per duas horas, vel duplicem delectationem discontinuam in duplici quadrante habuisset: Ergo ratio, qua vtitur Concilium, æquè probat de circumstantiis aggrauantibus, ac de illis, quæ speciem peccati mutant.

12 Respondet rationem Concilij id non probare: Quinimò tam longè fuit ab imponenda obligatione confitendi circumstantias aggrauantes intra eandem speciem, ut verbis immediatè precedentibus, talem obligationem excluderet, ut iam probaui. Grauitas igitur criminum, de qua censere debent confessarij, iuxta Concilium, non est grauitas individualis, sed specifica, iuxta quam, & peccatorum numerum, debent poenitentiam imponere: supra hæc enim tantum sunt iudices à Christo Domino constituti. Sic respondet D. Thomas *suprà in 2. scripto super 4. sent. dist. 18. art. 3. ad 2.* * Sufficit (inquit) cognoscat sacerdos quantitatem, quæ ex noua specie confurgit. * Quia tantum est præceptum de mortalibus, & de substantia, & specie, & numero peccatorum. * Nec hæc limitatio (ait Prado *suprà fol. 651. §. ad 2.*) est voluntaria, sed sumitur ex natura rei, quia non est idem iudicium de essentia, & de accidentibus. * Nec omisso circumstantia etiam notabiliter aggrauantis variat morale iudicium confessarij quoad essentialia, & substantialia, sed tantum quoad accidentalia, de quibus non magis, quam de venialibus præceptum confes-

sionis datur. Et confirmari potest, quia si confessarij de grauitate individuali iudicare deberent tenerentur poenitentes explicare circumstantias, etiam minuente malitiam individuali peccati. Sequela videtur clara, quia earum notitia valde necessaria est ad formandum iudicium de maiore, vel minori grauitate individuali peccati; cum ex illis notabiliter decreseat, vel augeatur, & diuersum valde iudicium, quoad quantitatem culpæ, in sacerdote causent. Hoc autem neque aduersarij concedunt, aliàs tenerentur poenitens sua peccata excusare, quod ut quid imperfectum, & malum reiiciunt. D. Thom. Bonau. & alij. Dicendum igitur est confessarios non fuisse constitutos iudices super grauitate individuali, sed super specifica peccatorum, ac proinde iuxta istam tantum debere in penis iniungendis æquitatem seruare.

13 Obijcies secundò: plura inconuenientia ex hac opinione necessaria consecutione deduci. Respondeo, nullum absurdum subsequi in admittendis, quæ ex illa euidenter inferantur, nec inconueniens id censendum, quia Christus Dominus suo præcepto, licet potuisset, noluit ad difficiliorem confessionem nos adstringere; sicut nec ad confitenda venialia, nec ad læthalia confessionem non differendam. Quæ ex quæstionibus subiiciendis magis constabunt.

14 Sententiam hactenus stabilitam, & à D. Thom. expressè traditam limitat ex ipso M. Ioannes Martinez de Prado *vbi supr. dub. 2. n. 14. fol. 649.* dicens: Circumstantias notabiliter aggrauantes esse de necessitate confessionis indirectè, nempe quando circumstantia non expressè, sciri non potest debitus satisfaciendi modus, ut ait D. Thomas de *circumstantia, recidiantis, in 4. dist. 2. q. art. 4. in corp.* Ex quo principio inferit Prado plerumque debere explicari, sed pro libito iam obligat, iam ab onere confitendi excusat: ut suis locis adnotabo. Qui proinde audiendus non est.

QVÆSTIO II.

De circumstantia, Quis.

Plures sunt circumstantiæ, de quibus inter Doctores valde controuersum est, an sint aggrauantes tantum, an speciem peccati mutant; quapropter opere pretium duxi breui calamo difficiles percurrere. Peccatorum circumstantiæ septem numerari solent. *Quis, Quid, Vbi, Quibus auxilijs, Cur, Quomodo, Quando:* ex quibus, scitu digniora, scelligemus, & maioris claritatis gratia per capita digesta propinabimus.

CAPVT PRIMVM.

Verum habens castitatis votum debeat in confessione illud explicare, si peccato alterius speciei, seu consilio fuerit causa, ut alij non habentes votum contra castitatem delinquant?

1 Pat. Thom. Sanchez in *Sum. lib. 5. cap. 6. num. 10.* respondet, habentem votum castitatis non peccare contra votum, etiam si aliorum peccata contra castitatem procuret, * quia Religiosus (inquit) per votum solum promisit castitatem suam, non alienam. * Huic sententiæ adhæret Card. de Lugo *disp. 16. sect. 4. num. 156.* Sed ex alio fundamento. Nimirum, quia procurare peccatum alterius contra castitatem, non est (inquit) in specie luxuriæ, sed alterius vitij accipientis suam speciem ex ordine ad obligationem indirectam castitatis obligantis indirectè alios. Vnde *num. 152.* arguit inconsequentiam P. Thom. Sanch. eo quod in *Sum. lib. 1. cap. 6. num. 3. & 8.* docuerat, peccatum scandali pertinere ad eandem speciem peccati, ad quam proximus inducitur. Probat inconsequentiam Lugo, quia in illa opinione, qui absolutè promisit castitatem, peccare videtur contra eiusmodi promissionem, quoties contra virtutem castitatis grauitè delinquit.

2 Ego verò doctrinæ inconsequentiam non video, quia vouens castitatem tantum intendit se obligare ad abstinendum ab omni delectatione venerea, & ab operatione, quæ suæ castitati opponatur: Votum autem nequit ultra vouentis intentionem obligare. Vnde licet qui prauo suo exemplo, vel consilio ad peccatum contra castitatem inducit, dilinquat contra virtutem castitatis, non idè opus est, ut contra proprium castitatis votum deficiat; ad plura enim se extendit virtus castitatis, quam votum. Confirmatur, nam per votum castitatis non magis vouet Religiosus castitatem, quam per votum paupertatis; paupertatem: sed qui consulit alteri furtum, non peccat contra votum paupertatis, ut supponunt communiter Theologi: ergo qui consulit peccatum contra castitatem, non peccat contra votum castitatis. Minor probatur, quia reservato in Religione peccato contra votum paupertatis, si quis consulere alteri Religioso peccatum graue contra paupertatem, nemo dicit tale consilium esse casum reservatum: Signum igitur euidenter est vouentem paupertatem non teneri ex voto ad non consulendum peccatum contra paupertatem. Cur ergo id non dicemus de vouente castitatem? Hæc sententia videtur mihi

tenenda propter fundamentum Pat. Thom. Sanch. Et propterea, eam tenent Par. Ouedo *1. 2. tract. 6. de peccat. controu. 2. punct. 6. nu. 100.* Caram, in *regul. S. Benedict. disp. 66. conclus. 4. num. 986.* Castr. Palao *tom. 3. tract. 16. disp. 3. punct. 1.* & putat probabilem Leand. hic *disp. 8. quæst. 10.* Diana *part. 7. tract. 11. resol. 27.* Pellizari. in *Manual. Regul. tom. 1. tract. 4. cap. 3. sect. 4. num. 91.* & Tamburinus in *Methodo expedite confess. lib. 2. cap. 7. §. 5. num. 32.*

CAPVT II.

An, qui violauit votum solemne castitatis, v. g. Religiosus, vel Sacerdos, aut sacris initiatus, & cum his carnaliter se commiscens, teneatur in confessione explicare solemnitate voti?

3 Prima sententia affirmat. Ita Lay. Azor, Coninch, & alij apud Dianam *1. part. tract. 7. resol. 3. & 4.* Quibus subscripsit Card. Lugo *disp. 16. sect. 4.* Probat, quia sicut coniux per matrimonium dedit dominium sui corporis alteri coniungi: Ita Religiosus per votum dedit religioni, & Sacerdos, vel sacris initiatus dedit Ecclesie: Sed coniux præter malitiam contra castitatem, contrahit aliam adulterij contra alterum coniugem: Ergo Religiosus, vel Sacerdos, &c. præter malitiam luxuriæ, & sacrilegij contrahit aliam contra fidem datam Religioni, vel Ecclesie.

4 Sed contra est: quia si alia esset malitia in peccato Religiosi, vel Sacerdotis, maxime iniustitiæ Religioni, vel Ecclesie illatæ; sicut in peccato coniugis est malitia iniustitiæ contra alterum coniugem: Sed hæc non datur: Ergo nulla. Minorem probo. Quia per votum, etiam solemne, nemo intendit se obligare ex iustitia, sed ex Religione tantum erga Deum, & ad Summum ex fidelitate erga homines, ut ex communi omnium intentione facile constat. Sed obligatio ex fidelitate sub veniali tantum conscientiam ligat, ut tradunt Lessius, Henriquez, Fumus, Petrus de Ledesma, & alij quos citat, & sequitur Diana *2. part. tract. 3. Miscell. resol. 9. & 3. part. tract. 5. Miscell. resol. 116. & 4. part. t. 4. resol. 122.* Qui hoc fundamento innixi asserunt, promissionem externam legitime ab alio acceptam non obligare ex iustitia, nec sub mortali: Ergo, & peccatum luxuriæ contra votum solemne castitatis non habet malitiam specie distinctam ab ea, quæ reperitur in peccato contra votum simplex: Ergo nihil est caput, vnde quis teneatur solemnitate voti in confessione explicare. Vrgetur: nam Religio per votum non acquirit maius

dominium corporis Religiosi, quam dominus corporis mancipij per emptionem: sed mancipium contra castitatem delinquens nullam infert Domino iniustitiam, ergo nec Religiosus Religioni. Omitto, Religiosos per votum, non vt mancipia, sed vt filios haberi respectu Religionis.

5 Denique suadetur hæc sententia, quia votum solemne castitatis non distinguitur specie à voto simplici, vt cum Scoto, & alijs tradit Sanchez *lib. 7. de mat. disp. 25. num. 2.* dicens eiusdem sententiæ videri omnes qui asserunt votum solemne castitatis ex solo iure Ecclesiastico dirimere matrimonium, quos ad septuaginta refert *disp. 26. num. 2.* Quo principio efficaciter probatur, Pontificem posse in illo dispensare, quod tenent ferè centum Authores, quos citatos sequitur *lib. 8. disp. 8. num. 7.* Quorum plures testantur Pontifices varijs vicibus dispensasse. Non inficior alios Authores potestatem dispensandi Pontifici negare. Et vt refert Amadaus *tract. de Matrim. prop. 2.* * Ad quæstionem de facto responderet Mag. Corrad. *1. par. quæst. 311.* *Quidam dicunt Papam sic fecisse de facto, &c. Dico, quod etiam vidi Pontificem facientem maiora cum scandalo totius Christianitatis. Undè aliud est facere de facto, aliud determinare, quod ita possit fieri de iure.* Hæc ille, & ante illum Syluest. Mag. Sac. Palatij, *verb. votum, 4. §. Quinto queritur*, ex quo fideliter transcripsit Corrad. sed irreuerenter quidem. * Hactenus Amadaus. In quem propterea, pro commilitationibus vindicandis Baronius somachatur, *fol. 103.* dicens: *Quid peccauit Syluester in Pontificem Romanum? & vt illius causam agat, Amadao imponit verba truncasse. In quonam? in eo, inquit, quod ad inuidiam, & per summam calumniam subtrahit Amadaus, quam addit Syluester distinctionem facti, & decreti Pontificis, illud ait interdum damnandum.* Verum nil horum subtrahit Amadaus: recale eius verba nuper adducta, & distinctionem hanc expressam inueniens, qua Syluest. & Corradus abutuntur, vt ad quæstionem defacto dispensationis in voto solemnè castitatis, respondeant: Nil ergo ad inuidiam, & per summam calumniam subtrahit Amadaus. Hæc est Baronio fides. Quapropter eadem erit illi cum Syluest. passio; audiat doctissimum M. Sotum *in 4. dist. 38. prop. finem, §. At vero.* Vbi sic invehitur in Syluestrum. *Nec decet de Summo Pontifice sic irreuerenter loqui.* Aliquid ergo peccauit Syluester in Pontificem Romanum. An plus Baronius, dum culpam in irreuerente sermone non agnouit? Doctores iudicent.

6 Propter hæc existimo, non esse obligationem explicandi in confessione solemnitatem voti, sed sufficere se accusare de peccato

contra votum castitatis in hac, vel illa specie luxuriæ. Ita P. Thom. Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 27. & in Sum. lib. 5. cap. 6. nu. 14.* Filliuc. & Llam. quos citat, & sequitur Diana supra, apud quem probabilem sententiam vocant Fagund. Henriq. & Villalobos. Et probabilissimam, & tutam in praxi affirmat Lugo vbi supra. Adde non esse obligationem explicandi, an votum ex parte poenitentis, an ex parte complicitis se habeat; dummodo explicetur peccatum sacrilegij contra votum: nam quod ex parte vnus, vel alterius se habeat, non mutat speciem peccati.

7 Audiendi verò non sunt Doctores alij, apud Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 27. num. 20. & 21.* asserentes, non solum celari posse circumstantiam solemnitatis voti, sed & ipsum votum. Putant enim fornicationem Sacerdotis, aut Monachi non addere circumstantiam specie diuersam à simplici fornicatione, necessariò fatendam: quos sequitur M. Ioan. de Tabien. *verb. Votum 1. num. 3. notab. 2.* Verba eius sunt: * Votum illius rei, ad quæ tenemur, non est propriè votum, sed confirmatio illius, ad quod tenemur, & per consequens, non trahit ad aliam speciem, & non est de necessitate confessionis. Sed tamen Archiep. Florentin. dicit, quod mutat speciem, &c. Vt si quis voueat non fornicari. Sed quia D. Thom. dicit generaliter, & clarè, quod non est propriè votum, ideò dicendum simpliciter, quod non mutat speciem, vt dictum est: grauat tamen, quia non solum facit contra præceptum, sed contra suam bonam deliberationem. * Hæc Tabiena: cuius opinionem prorsus rejiciendam dicit Thom. Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 27. num. 20. & erroneam, & à veritate alienam appellat Castro de lege penal. cap. 10. col. 5.* quem in censura imitatur Ilust. ac R. P. F. Petrus de Tapia, Archiep. Hisp. *in sua doct. Caten. mor. lib. 3. q. 3. art. 3. num. 4.* dicens: * Non solum esse improbabilem, scandalosam, & temerariam, sed erroneam. * Et ante illum eadem censura notauit M. Corradus *1. part. Resp. fol. 554. col. 1.*

7 Neque admitti potest excusatio, quam trahit Baronius *in opere contra Amadaum, disput. 1. sect. 1. §. 11. prope finem, fol. 99.* dicens: * Tabiena autem non fauet propositioni, quia negat esse votum castitatis, & simplex tantum propositum admittit. * Sed hic esset error peior priori. Nam, quod Religiosus votum castitatis emittat, absque errore in fide negari non potest. De secularibus verò Sacerdotibus, vel sacris initiatis licet certa fide tenendum sit, posse votum castitatis emittere, ac proinde illius rei, ad quæ tenemur, esse propriè votum; fatetur tamen

du-

dubium esse, an de facto emittant, an ex solo Ecclesiæ præcepto ad continentiam tenentur, vt tenent plures apud Sanchez *supra nu. 9.* quos citatos sequitur Fr. Leander à Murcia *in disquis. Moral. lib. 2. disp. 2. resol. 15.* Ex quo principio, pluribus citatis, tanquam probabile defendit Sacerdotes seculares; & sacris initiatos solam malitiam simplicis fornicationis contrahere. Cæterum gratis admissio, non ex voto, sed ex solo præcepto teneri, (quod negant communiter Theologi cum Diu. Thom. *in 4. dist. 37. quæst. 1. art. 1. in corpore; ex cap. cum olim, de Clerico conuigato. Et ex cap. vnico de voto in 6. & ex extravaganti antiqua, Ioannis 22. de voto; & ex Concilio Toletano 2. quod refertur cap. de his, dist. 28.* In quibus votum continentiae Ordinibus sacris annexum dicitur) tenendum ad huc est, fornicationem fore sacrilegam, quia præceptum illud ad Religionem pertinet, eo quod castitas ab Ecclesia præcipiatur Clericis, ob reuerentiam ministeriorum sacrorum, quibus vacat: ac proinde eius violatio sacrilega est. Quod satis conitatur, ex Concilio Tolentino 2. citato: vbi expressè Clericos fornicantes, tanquam sacrilegij reos, ab Ecclesia rejiciendos decernitur. Et ita sentiunt M. Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 4. art. 2. colum. 4. vers. de tertia propositione, Gutierrez quæst. Canon. lib. 2. cap. 7. num. 3. Azor lib. 13. instit. Moral. cap. 12. quæst. 6. ad finem; & plures; quos sequitur Sanchez vbi supra num. 19.* Ergo in quacumque opinione Sacerdotes, & sacris initiati suum statum, aut fornicationem sacrilegam in confessione explicare tenentur. Instabis: plures Doctores sentire præceptum Ecclesiæ solum esse de voto emittendo, non de castitate seruanda, vt videre licet apud Vazquez *tom. 3. in 3. part. disp. 247. cap. 7. num. 97.* Ergo qui votum non emiserit, & huius præcepti ignarus contra castitatem deficiat, nullam sacrilegij malitiam contrahet: Totum concedit P. Vazquez vbi supra; & consequenter quidem, si ignorantia præcepti sit invincibilis. Aliàs peccabit læthaliter contra præceptum, quousque votum sub præcepto iniunctum emittat. Quod peccatum ad sacrilegij speciem pertinet, cum præceptum reuerentiam sacri mysterij, vt finem respiciat.

8 Non tamen inficior Doctores sequentes opinionem negantem obligationem ex voto in Sacerdotibus secularibus; & sacris initiatis, probabiliter excusare à malitia sacrilegij simplicem delectationem morosam; nam ad huiusmodi actus internos prohibendos Ecclesiæ præceptum non extenditur, sed ad eos tantum sine quibus externi subsistere non possunt; secus verò erit, si ex voto castitatis teneantur, vt docent communiter Theo-

logi, contra Eusebium de Herrera Augustinianum oppositum asserentem *in decisionibus Mor. de statu Religioso, decis. 6. §. 9.* Vbi sic dubium proponit, & dissoluit. * Si el peccado de la delectacion morosa milita contra el voto de la castidad? Respondo, que no milita derechamente contra el voto, si bien se considera; porque no ay voluntad de quebrantarlo; v. g. Si vn Religioso se estuviere delectando en si, en pensar en cosas venereas; pero no tiene voluntad, ni consentiente en ellas; sino solo se recrea con imaginarlas, o pensarlas. pecca mortalmente con peccado, que se llama delectacion morosa; pero yo no dire, que es sacrilegio contra el voto de la castidad, pues tiene intento de guardarlo. * Hac illa: Verum hæc sententia, ab errore Tabienæ, parum diiata, & vt improbabilem meritò respuit Ludouic. de Torres *in select. part. 2. disp. 16. dub. 1.* & ab omnibus Theologis rejicitur: quia votum castitatis absolute, quale à Religiosis explicite, & ab alijs Sacerdotibus implicite saltem emittitur; omnem talem actum internum sub se complectitur; ac proinde non potest non mortalem, specialem malitiam, contra virtutem Religionis, præter malitiam luxuriæ deriuare, vt bene P. Vazquez *1. 2. disp. 112. cap. 2. num. 8.* & Arriaga *in cursu Theologico, tom. 3. disp. 47. sect. 4. num. 28.* Secus verò dicendum esset, si aliquis vouisset seruare castitatem solo opere exteriori: hoc enim votum cum non esset castitatis absolute, & totalis; sed partialis; delectationes morosas non comprehenderet; imò ex intentione vouentis planè excluderet.

9 An verò, qui votum iuramento confirmatum violauit, teneatur in confessione vtrumque explicare, an alterum sufficeret? Respondeo circumstantiam iuramenti omitti non posse, quia tale peccatum ultra malitiam contra votum, specialem contrahit contra obligationem non adducendi Deum in testem falsi, vt bene cum Enriquez, & Azor, tradit P. Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 27. num. 26.* quos sequitur Card. de Lugo *disp. 16. sect. 4. num. 169.* An verò possit circumstantiam voti omittere, explicato iuramento? Non conueniunt Doctores. Negant supra citati: Cæterum opposita sententia mihi probabilior videtur. Nam iuramentum Deo factum frequenter includit in se ipso præmissionem Deo factam, vt diximus *tract. 2. disp. 1. quæst. 4. num. 5.* non enim adhiberi solet ex solo fine se in proposito confirmandi; ac proinde; ni de speciali non promittendi intentione deliberauerit, delinquens contra iuramentum, & contrahit malitiam contra fidem Deo debitam, & malitiam contra obligationem non adducendi in testem falsi. Ergo

go

gosiue poenitens in confessione votum explicet, siue non, verè declarat omnem malitiam specificam sui peccati: votum enim aditum iuramento aliam vim non habet quàm renouationis voti, quod ex intentione iurantis ipsi iuramento inest.

CAPVT III.

An qui prauo suo exemplo, vel consilio, inducit habentem votum castitatis ad peccandum contra castitatem, teneatur in confessione explicare votum proximi cui scandalum dedit?

10 **P**rima sententia tenet, volentem directè, seu consulentem peccatum contra castitatem, teneri explicare votum proximi, secus cum, qui directè non inducit ad peccatum, sed tamen facit actionem aliam, quam prauidet futuram proximo occasionem peccandi contra castitatem: hic enim nec tenetur explicare votum alterius, nec speciem peccati, ad quam illum induxit; sed satisfacet se accusando de circumstantia scandali. Ita Card. Lugo vbi supra, num. 157. Nauarr. in Summ. cap. 6. numer. 19. P. Suarez disp. 10. de charitate, sect. 2. num. 9. Coninch disp. 32. de charitate, num. 46 & disp. 28. num. 12. Quibus accedit P. Salas tom. 2. 1. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 15. num. 128. & 134. Vbi asserit inductionem indirectam non esse in specie fornicationis, sed in specie scandali, quod cum Lefcio, & alijs, putant valdè probabile P. Ouiedo supra punct. 6. num. 96. & Doctor Garfi Centuria 1. cap. 56. num. 3.

11 Quod autem is, qui consulit rem alias prohibitam, contrahat malitiam oppositam speciali virtuti, contra quam consulit, putat sine controuersia Lugo supra num. 155. contra Caramuel, apud Diana part. 7. tract. 11. ref. 27. quia si solum esset in tali consilio malitia scandali, eo quod sit causa ruinæ spiritualis proximi, sequeretur, nullum esse peccatum inducere alium positiuo consilio ad rem prohibitam, quando ille ex obliuione, seu ignorantia inuincibili non attendit ad prohibitionem: quia in tali euentu nullum damnum spirituale pateretur ex Consilio: vnde liceret consalere, & inducere ad mendacium eum, qui inuincibiliter ignoraret, hoc esse illicitum: quod nemo concedet.

12 Verùm hanc sequelam admittere non recusat Thomas Hurtado, ex Clericorum Minor. familia tom. 2. variar. tract. 12. cap. 1. num. 172. vbi sic ait: * Quando quis inculpabiliter ignorat aliquid esse prohibitum lege humana, vel diuina, possum consilium dare, quod illud exequatur, nisi sit contra ius tertij; maximè si ex apertione ignorantiae sequitur contra ius alicuius, et si fundatum sit

in illa ignorantia, * cui facit sententia Bordononi tract. Misc. decis. 294. sic scribentis * Non damnarem de peccato mortali eum sacrilegum, qui vt effugiat incommodum faciendi consecrare calicem dilectum, exponit illum Sacerdoti infcio, vt ex consecratione vini fiat consecratus; ratio est, quia celebrans infcius non peccat: ergo cum ex eius expositione non sit causa peccati in celebrante, non videtur ira peccare. * Hæc Bordonus: qui propter eandem rationem, idem de consulente dicere tenetur. His non parum fauent Dicastillo tom. de iuram. disp. 2. numer. 389. & Hurtado de Mendoza 1. 2. disp. 173. sect. 15. num. 199. Diana 5. part. tract. 7. resol. 10. asserentes, cum qui sciens rem aliquam esse falsam, simul scit aliquos putare veram, posse ab illis exigere, vt sub iuramento illam affirmet. Probant priò: nam cum alter deceptus putet esse verum, ab eo petitur materia hic, & nunc non mala. Secundò, quia quando actus prauidet nullum damnum spirituale allaturus proximo, non addit circumstantiam scandali. Vnde idem Hurtado supra. sect. 9. num. 85. existimat, consulentem peccatum contra castitatem, non peccare contra castitatem, sed contra charitatem, & contra bonum prolis: quia lex inquit, castitatis tantum me obligat ad temperantiam in meis actibus, non verò in alienis. Ex quibus infert, quod si quis amenti consuleret peccatum contra castitatem, solum peccaret contra bonum prolis: cum his tamen componit consulentem furtum peccare contra charitatem, & contra iustitiam.

13 Secundam suæ conclusionis partem probat Lugo, quia castitas obligat me indirectè, ne alios inducam ad luxuriam, non tamen, vt positiuè procurem, alios esse castos. Vnde licet peccet contra castitatem, qui proximo luxuriam consulit, non tamen peccat contra castitatem, qui proximi luxuriam non impedit. Similiter votum castitatis obligans alium directè ex Religione ad seruandam castitatem, obligat me indirectè ne remoueam illum ab observatione voti, non tamen obligat, vt eius observationem procuret, sed virtus charitatis est, quæ eiusmodi obligationem inducit, quia scandalum indirectum non videtur habere aliam malitiam, nisi quatenus opponitur charitati erga proximum, cuius detrimentum spirituale impedire debemus, cum commodè possumus. Ergo sicut omittens correctionem fraternam, non tenetur explicare speciem peccati, quod in proximo non vitauit, ita qui ex sua actione prauidet proximum accepturum occasionem peccandi, non tenetur explicare speciem peccati, ad quam inducit, sed satisfacet, si de peccato scandali se accuset,

14 Cæterum fundamentum hoc leuissimum est: nam si attentè res inspiciatur, aliud est positiuè procurare suasionem, vel consilio, vt alius sit castus, aliud non efficere actionem, ex qua proximus prauidetur accepturus occasionem peccandi. Ad primum non obligat castitas, sed correctio fraterna. Secus verò ad secundum. Nec firma aliqua ratione oppositum suadet Lugo.

15 Ideò secunda, & vera sententia affirmat, tam qui consilio, quàm qui actione quauis alia habente speciem mali, inducit habentem votum castitatis ad peccandum contra castitatem, teneri explicare in confessione circumstantiam voti alterius. Ita P. Thomas Sanchez supra, & P. Vazquez vbi supra, num. 20. in fine, & cum Bonacina, Azor, Coninch, & alijs, tradunt Diana 3. part. art. 4. resol. 114. & part. 5. tract. 7. resol. Hurtado de Mendoza 2. 2. disp. 173. sect. 8. num. 61. & P. Ouiedo supra punct. 6. num. 96. Et debent tenere quotquot asserunt, prauum consilium, & actionem inducentem ad peccandum, si non interdatur directè ruina spiritualis proximi, non habere malitiam contra charitatem, sed contra illam virtutem ad cuius violationem inducunt. Quod tenent Albertus, Durandus, Angelus, & alijs, quos sequitur P. Vazquez 1. 2. disp. 102. & Thomas Sanchez lib. 1. Summ. cap. 6. num. 3. & est expressa D. Thom. 22. quæst. 43. art. 3. Fundamentum est, quia quælibet virtus, sicut mihi prohibet, ne alijs eius violationem consulam: ita etiam, ne alijs sim causa eius violationis: sed qui facit actionem externam, quæ prauidet futuram proximo occasionem peccandi contra castitatem, & contra votum; verè est causa moralis violationis castitatis, & voti: ergo verè delinquit contra castitatem, & votum: ergo tenetur eiusmodi circumstantiam in confessione aperire.

16 Ex dictis infertur primò. Consulentem alteri peccatum, teneri explicare in confessione speciem peccati, quam consulit. Conueniunt Doctores vtriusque sententiæ. Infertur secundò: eum, qui suo peccato externo est occasio, vt alij in specie distincta delinquant: v. g. Si peccans contra castitatem induceret proximum ad furtum, teneri explicare speciem peccati ad quod induxit, si eiusmodi inductionem futuram prauiderit. In hac parte conueniunt omnes Doctores secundæ sententiæ contra primam.

17 Hæc tamen illatio limitanda est, quando scandalum patientes adeò prauis moribus sunt imbuti, vt aliorum prauum exemplum eos non moueat, vel ita faciles sint ad peccandum, vt non censeantur moraliter inducti. Ita Thom. Sanchez in Summ. lib. 1. cap. 6. num. 7. Card. de Lugo vbi supra num.

163. Tambur. in Method. lib. 2. cap. 1. §. 17. num. 103. & cum Salas, & Alphonsio de Leo, Diana 5. part. tract. 7. resol. 3. & Ioann. Sanctius in select. disp. 46. num. 11. & alijs, quos refert Palao tom. 1. tract. 6. num. 7. De consilio autem alia est ratio; licet enim proximum non moueret, participaret speciem peccati, quod consulit, vt pote per ipsum directè volitum, & procuratum. Limitat secundò Nauarr. in Summ. Latina, cap. 14. num. 3. dicens: ad hoc, vt imputetur scandalum, debere esse probabilem existimationem de aliquo in particulari scandalizando, & non sufficere existimationem scandali futuri in vniuersum à quo non dissentit P. Vazquez in opusc. de scandalo, dub. 2. num. 19. & 28. Sed mihi non placent, quia lex charitatis ad hunc etiam casum extenditur: parum enim ad rem facere videtur, quod hic determinatè, vel quod hic, vel ille disunctim scandalizandus pronoscatur.

18 Fateor Doctoribus primæ sententiæ, volitionem peccati proximi, siue directam per consilium, & suasionem, siue indirectam per actionem aliam, quæ prauidetur futura occasio peccati alieni, habere malitiam contra charitatem. Quod vltra citatos tenent Petrus de Soto, Valentia, Lorca, & alijs, quos sequuntur P. Hurtado de Mendoza supra sect. 6. num. 33. & P. Ouiedo supra punct. 5. num. 73. Fundamentum est, quia imperceptibile est, quomodo virtus charitatis, quæ me obligat ad vitandum peccatum proximi, si commodè possum, potiori iure non obliget ad non consulendum, & ad non eliciendam actionem, quæ proximum ad peccatum inducat? Dices: ergo qui consulit peccatum contra castitatem grauius peccat, quàm qui exquiratur. Probat: quia consilium, vltra oppositionem cum virtute castitatis, habet aliam contra charitatem. Sequelam plures Doctores concedunt: sed non est necesse pro omni casu concedere: quia ratione inuoluntarij ita potest decrefcere malitia, vt grauius sit peccatum contra vnã virtutem, quàm contra duas, & communiter loquendo concursus moralis minorem habet malitiam, quàm physicus.

10 An vero qui suo prauo exemplo est causa moralis, vt alius in eadem specie delinquat, teneatur in confessione explicare circumstantiam scandali? dubitari posset: eo quod vnum peccatum, & non plura in vnicò actu externo interuenire posse, plures Doctores, quos alibi citauimus, constanter asserant. Iuxta, quorum opinionem circumstantia scandali, cum speciem non mutet, non videtur necessariò in confessione explicanda. Et ita fatetur P. Vazquez tom. 4. in 3. part. quæst. 91. art. 1. dub. 4. num. 8. Vbi contrario princi-

pio innixus oppositum defendit, his verbis. *Hoc dixerim in opinione hac, quam credo probabilior, in eodem actu esse posse duplicem malitiam solo numero differentem; cuius contrarium non existimo improbabile: & secundum illam tenentur, qui eam sequuntur dicere, eam circumstantiam (nempe scandali) non esse necessario explicandam* sic Vazquez, & alij: quos supresso nomine refert Nauarrus in *sum. cap. 6. n. 19.* Caterum omnes fere Doctores conueniunt inducentem alterum ad peccandum, aliquo modo ex dictis, teneri hoc expresse & distincte confiteri; nec in his dissidere, ait Diana *part. 5. tr. 7. resol. 2.* cum Egidio, Lorca, Azor, & alijs. Quibus ego meum calculum lubens adiungo, quia varietas opinionum in re praesentis, vt reor, parum ad proximum conducere potest, nam licet vnica tantum reperiatur malitia (in rigore metaphysico loquendo) in vna actione externa inducente ad peccatum eiusdem speciei, cum tamen poenitens teneatur saltem confuse malitiam indiuidualem confiteri, non sufficit, se accusare de peccato vtcumque, sed tenebitur dicere, in publico, seu coram alijs patrasse, prudenter timens aliquos scandalizandos, quia peccatum habens circumstantiam scandali longè diuersum est ab illo, quod verbis istis significatur: *Commissi fornicationem, vel furtum.* Sicut de circumstantia inducendi mediante alio, omnes docent: quia nec confuse dicitur, solo fornicationis actu explicato. Imò non sufficit personarum pluralitatem explicare, sed tenebitur, numerum, in quantum possit, exprimere; vt bene Diana *3. part. tract. 4. resol. 114.* & *part. 5. tract. 7. resol. 3.* cum communi Doctorum. Et constat ex supra traditis *disp. 2. de distinct. num. peccatorum, quest. 5. num. 7. & seq.* Quia moraliter loquendo tot sunt peccata, quot personae, quibus scandalum datur; sicut in actione plures laedente, tot reperiuntur, quot personae, quibus iniuria infertur. Quae proinde in confessione necessario explicari debent. De sententijs aliorum, *num. 11. relatis.* Doctores iudicium ferent, à quo modo abstinco, quia prolixiori indigent calamo, sufficiat nunc lectorem remittere ad Eminentissimum Cardin. de Lugo *tom. 2. de iustitia, disp. 35. sect. 6. num. 911 & 92.* vbi pro certo statuit, non licere petere ab alio, nec consulere rem materialiter malam, & quam facere licere non potest, ni propter ignorantiam: haec enim cum ex parte consulentis non se habeat, nequit illum à culpa excusare: Et ita sentiunt Suarez, Azor, & Basilius de Leon apud Dianam *part. 5. tract. 7. ref. 14.*

CAPVT IV.

An confessarius, qui poenitentem carnaliter cognouit, teneatur hanc circumstantiam in confessione aperire? Et an possit à peccatis, quorum fuit ipse complex, absolueret?

17 **Q**uoad primam partem dubij, affirmant Thomas Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 55. Coninch disp. 32. num. 23.* P. Sa *verb. Confessio, num. 26. in Summa antiqua,* Viguerius, Sotus, Tabiena, Armilla, Ludouicus Lopez, & alij apud Sanchez supra, & apud Dianam *1. part. tract. 7. resol. 12. & 56. & part. 2. tract. 3. Miscell. resol. 11.* Quia circumstantia illa mutat speciem, vel saltem valde aggrauat.

18 Verum contrariam sententiam absolute amplectuntur Basilius de Leon *de impedimentis matrimony, causa 30. cap. 24. §. 2.* Ioannes Sanctius *in select. disp. 11. num. 5.* P. Sa *in Sum. correct. num. 26.* P. Azor, Bonacina, Vega, & alij quos refert, & sequitur Diana supra. P. Quiedo *1. 2. tract. 6. controu. 5. punct. 3. §. 12. num. 84.* M. Texeda *tom. 1. Theol. Moral. lib. 2. tract. 7. controu. 10. dub. 4. num. 53.* Ochagauiia, Gaspar Hurtado, Cardin. de Lugo, quos citat, & sequitur Diana *castillo disp. 9. de Poenit. dub. 8. num. 603.* Villalobos *in Summ. tract. 9. de Sacram. Poenitent. diff. 36.* Gabriel à Sancto Vincentio *de Poenit. disp. 8. quest. 6. diff. 5.* quos sequitur Fr. Franciscus à Iesu Maria Carmelita *Excelsus in cursu Tholog. Moral. part. 1. tract. 6. puncto 4. num. 60.* & Marcus Vidal *in Arca salutari, tract. de Sacram. Poenit. inquis. 13. num. 31.* Et valde probabilem dicit Petrus de Ledesma *quest. 56. art. 2. dub. vlt.* Et *in Sum. cap. 19. de Sacram. Poenit. post 6. conclus. ibi:* * Digo, que qualquiera de estas sentencias es bien probable, y se pueden muy bien seguir por los Doctores, y razones, que ay por ambas sentencias. * Quid tenendum breuiter expromam.

19 Pars negatiua mihi placet, quod attingit ad malitiam ex prohibitione Ecclesiastica prouenientem, cum Cardin. Lugo *disp. 16. sect. 6. num. 359.* Probatur, quia si ob aliquam rationem daretur specialis malitia in peccato confessarij cum poenitente, maxime, quia ex administratione Sacramenti Poenitentiae contracta fuisset cum illo affinitas aliqua spiritualis: Sed haec non fuit contracta, ergo, &c. Minorem probo ex decreto Bonifacij VIII. *in cap. fin. in fine de Cognatione in 6.* Vbi decernit ex alijs Sacramentis praeter Baptismum, & Confirmationem, nullam oriri cognationem spirituales. Vnde

Vnde licet aduersarijs demus, talem cognationem fuisse olim iure Ecclesiastico inducta, vt videtur colligi ex *cap. omnes 30. q. 1.* vbi inquit Simachus Papa, *Quos in poenitentia accepimus, ita filij nostri sunt, ac in Baptismate suscepti.* Hodie tamen tam consuetudine, quam Pontificio decreto, lex ista Simachi est abrogata. Quapropter M. Sacri Palatij Victorellus contrariam P. Sa opinionem corripuit, & oppositam ei iniunxit, vbi supra.

20 Si verò sermo sit de malitia proueniente ex prohibitione diuina naturali, existimo cum Lugo supra, confessarium teneri hanc circumstantiam aperire, quoties praetextu, & occasione Parris spiritualis, cum poenitente deliquit, maxime si ex praeterita confessione fragilitatem eius cognouerit, indeque ad sollicitationem ansam arripuerit. Si enim haec ita contingant, nemo inficiari poterit, confessionem valde odiosam reddi poenitenti, magnumque detrimentum in Sacramentum redundare: remouerentur namque fideles ab eius usu, & frequentia. Ergo erit specialis irreuerentia, & peccatum sacrilegij. Neque enim ob aliam rationem docent Theologi communiter, fractionem sigilli iure naturae Diuino prohibitam esse. In hunc sensum trahi possunt plures ex Doctoribus contrariae sententiae, qui in peccato cum filia confessionis, non incestum, sed sacrilegium agnoscunt. Secus autem dicerem, si alio titulo, quam confessoris, poenitentem suam inuideret, neque audita in confessione possent prudentis arbitrio occasionem praebere sollicitationi: dum tamen eiusmodi lapsus alij non intelligant, vel si intellexerint, suspicari non possint ex occasione confessionis prouenisse: aliter foeminae aliae honestae à Sacramento Poenitentiae retraherentur.

21 Secunda difficultas, sub titulo quaestionis comprehensa, est; An possit confessarius sui complicitis peccati confessionem excipere? Quae in idem recidit cum illa: An possit poenitens suum peccatum confiteri eidem confessario, quo cum illud commisit? Affirmant Ioannes de Medina *Cod. de confessione, cap. de circumstantijs mutantibus speciem.* Iacobus Graffius *1. p. decis. lib. 1. cap. 20. num. 30.* Qui supponentes, vt licitam sine controuersia eiusmodi confessionem, docent; sua peccata confitendi Sacerdoti, qui eorum particeps fuit, satis esse, dicat: *Peccaui in his, quae tu nosti,* dummodo alia peccata non commiserit. Et ita expresse tenet Ioannes Sanchez *in Selectis disp. 11. num. 16* dicens: nullum ibi crimen interuenire, & ita cenere S. Thom. licet ab alijs pro contraria sententia adducatur. Quibus addo Marcum Vidal *vbi supra num. 12. cum Diana part. 5. tract. 14. resol. 110.*

P. Mat. de Moy. Quest. p. 13

22 Hanc sententiam libenter amplector, pro casu, quo non sit periculum noui consensus, & committendi sacrilegium, quia his seclusis, cum poenitens sit rectè dispositus, & confessori nullibi sit prohibendum, illum absolueret, validè, & licitè efficere poterit. Et cum hac limitatione defendunt D. Thom. Sotus, Syluester, Ledesma, & Victoria, apud Henriquez *de Poenit. lib. 3. cap. 13. numer. 9. in Glos. litt. Q.* Et consentit Basilius supra, qui praedictum periculum noui consensus ex parte solius confessarij videtur admittere, & non semper; sed quando frequenter cum poenitente rem habuerit, eiusque veluti concubina sit. Et quod ex parte solius confessarij se teneat, supponit etiam D. Thom. *in additionibus ad 3. p. q. 20. art. 2. ad 1.* vbi ait, foeminam non debere illi confiteri; tum propter periculum, tum quia est minor verecundia: * Si tamen, inquit, absolueret, absolutio valeret. * Quam doctrinam dicit esse verissimam Carden. Lugo *disp. 16. sect. 6. num. 362.* Vera autem esse non posset, si periculum se haberet ex parte poenitentis; nam cum poenitens scienter poneret obicem, non posset validè absolui: Praefatum autem periculum in consistere videtur, vt ex Basilio Pontificio docet Lugo, quod confessario adhuc in peccatis cum poenitente perseveranti, confessione criminis, eius memoria renouatur, & ex ipsa confessione, cognoscit iterum affectum poenitentis erga ipsum, cui periculum lapsus est annexum.

23 Verum hoc periculum relatiuum est ad aetatem, & complexionem confessarij: atque adeò, qui aetate, & complexionem attentis, non habuisset periculum noui consensus, poterit absque culpa confessionem suae concubinae excipere: imò aliquando id expedire putant aliqui, cum Ioanne Sanchez, & Marco Vidal vbi supra: ne apud alium confessarium diffametur, vel vt citius à peccato liberetur, vel vt conscientiam illius melius cognitam commodius reconciliet. Quod de confessario dictum est, de concubina dictum reputa: poterit enim sine scrupulo confiteri, dummodo talis confessio ipsi concubinae non sit occasio permanendi in periculo proximo peccandi, nec probabiliter timeat periculum aliquod consensus ex parte confessarij.

24 Totam hanc doctrinam supponit Thom. Hurtado *tom. 1. resolut. Moral. tract. 4. cap. 6. resol. 8.* & ea posita, valde inclinatur, vel potius aperte sentit; poenitentem sollicitatum à confessario ad inhonestam, in ipsa confessione, non tenet denunciare Inquisitioni confessarium, si eidem sua peccata confiteatur. * Quia confessarius, inquit, vt potè habens iurisdictionem, potest illi absolueret, & aliunde

non tenetur imponere onus, ut ipsum denuntiet, cum nemo teneatur facere, quod alius denuntiet ipsum, ac proinde poterit poenitens absolui sine onere denuntiandi. * Quae est doctrina singularissima, & valde notanda, quam putarunt probabilem Trimarchius, Franciscus Maria de Agrifolij, Freita, Lorca, Ambrosius Roman, & Emanuel de Auila, omnes viri doctissimi, apud Hurtado supra, & alij DD. Complutenses ab ipso consulti. Verum nec doctrinae consequentiam, nec probabilitatem capio: quia foemina, aut vir sollicitatus in actu Sacramentalis confessionis teneretur ex praecepto Pontificis, & ex mandato Inquisitionis, sub poena excommunicationis latae sententiae, denunciare confessarium sollicitantem, ut tradit ipse Hurtado supra cap. 8. resol. 47. num. 361. & 367. Ergo quamuis in tali casu confessarius non teneatur imponere onus, ut ipsum denuntiet, poenitens tamen tenebitur denunciare. Haec sententia est omnino tenenda, & contraria Thomas Hurtado, & aliorum non solum est improbabilis, sed ut minimum, ut scandalosa, damnata, & prohibita est ab Alexandro Septimo, die 24. Septemb. anno 1665.

QUESTIO III.

De circumstantia Quid, seu circa Quid.

Egimus de circumstantia personae peccantis, & complicitatis peccati, vel in effectu, vel in effectu efficaci, qui secundum omnes eiusdem speciei est cum obiecto. Modo agendum nobis est de circumstantia Quid, seu circa quid, ad quam redducuntur, tam quae tenentur ex parte personae, ad quam affectus inefficax, seu simplex delectatio terminatur, quam quae ex parte rei volitae, ut in furto quantitas, in copula virginis defloratio, in odio qualitas mali desiderati, & similia.

CAPVT PRIMVM.

An in peccato furti, quantitas expressè in confessione declarari debeat.

§. PRIMVS.

Notabilia praemitto.

Pro decisione noto 1. furtum dupliciter considerari posse: primo, ex suo obiecto praecise, independentè, à quolibet alio damno extrinseco proximo prouenturo. Secundo, quatenus est causa, vel occasio alterius damni extrinseci, ex ablatione rei prouenientis, ut sartori, v. g. ex ablatione acus. Si hoc secundo modo consideretur, non

est proprie graue peccatum furti, licet graue inde damnum proximus patiat, sed peccatum graue iniusta damnificationis, quae quidem in specie furti non est, neque enim viurpatio acus graue furtum, nisi valde improprie nuncupari potest, ut bene Fagundez in decalogum, lib. 7. cap. 2. num. 2. & 3.

2. Praemitto 2. furtum ex suo obiecto praecise consideratum non opponi tantam iniustitiam commutatiuam: quod sic facile probatur. Potest esse culpa grauis in specie furti, quia grauius violatur iustitia commutatiua: ergo grauitas furti non desumitur tantum ex oppositione cum iustitia commutatiua. Consequentia est legitima. Antecedens probatur. Nam si aliquis centum regalia à centum personis, vnicum à quolibet usurpasset, grauius peccasset in specie furti; & tamen iniustitia commutatiua non esset grauius violata. Quia, ut ex communi DD. tenet Vazq. opusc. de restit. cap. 9. ad peccandum mortaliter contra iustitiam commutatiuam, necessarium est, ut alicui fiat iniuria grauis, & graue patiatur damnum, sed in casu posito nulli fit grauis iniuria, & nullus est, qui graue damnum patiat, cum à quolibet seorsim vnicum tantum regale viurpatum fuerit: ergo in hoc casu repetitur malitia grauis furti, absque violatione graui iustitiae commutatiuae. Grauitas igitur huius peccati in specie furti ex oppositione cum alia virtute desumenda est.

3. Propter haec existimo, furtum, ex suo obiecto consideratum, esse peccatum oppositum iustitiae legali: de qua agit S. Thom. 2. 2. art. 5. & Aristoteles lib. 5. Ethicor. art. 1. Cuius virtutis munus est, velle, & procurare Reipublicae bonum: in quo specialis honestas, & laudabilitas reperitur; huiusque virtutis debito quilibet cuius respectu Reipublicae tenetur, qui pars est propter totum, & bonum partis propter bonum totius. Huic, inquam, virtuti assero, peccatum furti opponi ex suo obiecto. Quod probatur primo à sufficiente partium enumeratione. Quoniam furtum graue in omnium opinione virtuti iustitiae opponitur, non distributiuae, ut omnes supponunt, non commutatiuae tantum, ut probatur: ergo legali. Nulla enim alia species iustitiae datur, cui opponi possit. Secundo, quia negari nequit esse contra bonum commune, & rectam Reipublicae gubernationem, quod homines sine rationabili titulo diriscant, & quantitatem alienam sine titulo usurpent: daretur enim occasio latrocinij, miserique homines labori incumbere nollent, sed modicas quantitates à singulis usurpantes, vitam degere curarent: quod quidem Reipublice maxime aduersatur bono, & contra rationem omnino est. Ergo furtum ex suo obiecto iustitiae legali opponitur. In hac tandem cogitationem, alijs rationibus non quiescens, videtur mihi venisse P. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 10. dub. 7. vbi ait: *Hanc rationem furandi, remque suam au-gendi valde repugnare societati humanae, & in omni Republica bene instituta valde exossum esse: ac proinde tamquam rem valde noxiam hominum societati, censeri prohibitam sub peccato mortali.* Hoc tamen non tollit, quod ratio ne damni alicui indiuiduo illati, iustitiae etiam commutatiuae opponatur, ut ex dictis discostabit.

uiter opponi non videtur in ordine ad bonum commune.

6. In hanc sententiam pro me aduocato DD. aliquos, apud Petrum de Navarra tom. 2. de restit. lib. 3. cap. 1. num. 33. asserentes, furari centum regalia, & aliquid amplius, non esse peccatum lethale ex natura rei, & ex obiecto. Quam opinionem ait Navarra se audiuisset à pluribus, qui illam defendebant. Quam etiam refert ex alijs M. Texeda tom. 1. Theolog. moral. lib. 2. tra. 2. controu. 18. num. 11. dicens: * Vnde recedendum est à sententia Navarrae in Man. cap. 17. num. 33. & Aragon 2. 2. quae. 66. art. 6. dub. 3. asserentium, nec etiam numerum centum argenteorum, vel aureorum quantitatem absolute loquendo dicendam esse ex natura rei, & ex obiecto peccati mortalis materiam, nisi quando ex tali furto, quis graue damnum pateretur. * Qui quidem nulla alia ratione duci poterunt, quam bono communi grauius non opponi, quod eiusmodi quantitatem sine titulo quis possideat, quando nullus est, qui ea usurpatione graue damnum patiatur.

7. Secundo probatur, quia iuxta communem doctrinam desumentem malitiam furti ex oppositionem cum iustitia tantum commutatiua Fagundez in 7. praecipuum Decalogi lib. 7. cap. 1. n. 18. duo, vel tria ducata requirit ad culpam grauem respectu Regis, aut hominis ditissimi. Quam opinionem ante illum docuerunt M. Sotus de Iust. lib. 5. quae. 3. art. 3. ad 3. vbi ait: * Duo, tredecim aurei ducati, etiam si à Caesare subripiantur, criminosi, nempe lethales, ut praedixerat. Et M. Serra 2. 2. quae. 66. artic. 6. dub. 1. fol. mihi 442. * Duo, inquit, aurei ducati, & ad summum tres respectu omnium, etiam Regis sunt materia grauis. * Quos sequuntur Aragon, & Navarra apud Texedam supra. Et Rodriguez in Sum. tom. 1. cap. 149. n. 6. fol. mihi 258. in editione Salmantina anno 1610. ait, esse notabilem quantitatem, quae excedit duos aureos. Quam opinionem in ordine ad opulentos, tenent Angelus verb. Furtum n. 34. Syluester ibidem p. 2. n. 5. & Sotus vbi supra. Duo autem aurei valorem longe excedentem hodie habent. Si igitur id putant aliqui probabile, quando ex ablatione eiusmodi quantitatis persona aliqua priuata damnificatur, cur nos non dicemus, quantitatem non attingentem quadraginta regalia non sufficere ad culpam grauem, quando nullus in particulari damnus patitur? Confirmatur, quia minus damnus patitur? Quadraginta homines, à quorum singulis vnicum regale usurpatum fuerit, quam Rex, ex usurpatione viginti, aut triginta; sed haec quantitas respectu Regis non sufficit ad culpam grauem. Ergo neque illa respectu quadraginta hominum.

rationibus non quiescens, videtur mihi venisse P. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 10. dub. 7. vbi ait: *Hanc rationem furandi, remque suam au-gendi valde repugnare societati humanae, & in omni Republica bene instituta valde exossum esse: ac proinde tamquam rem valde noxiam hominum societati, censeri prohibitam sub peccato mortali.* Hoc tamen non tollit, quod ratio ne damni alicui indiuiduo illati, iustitiae etiam commutatiuae opponatur, ut ex dictis discostabit.

4. Pro hac sententia videtur aperte stare Ioan. de la Cruz in direct. 1. p. praecip. 7. quae. 2. de furto, dub. 2. conclus. 3. vbi sic ait: * Ad peccatum furti impertinens est damnum alteri illatum, aliis non peccaret mortaliter, qui à Rege furaret mille aureos, cum parum illum laedat, neque etiam qui à multis furando vnicum assem, v. niret ad materiam mille ducatorum, cum parum damnum singulis inferat. Consequens tamen est falsum: nam etsi singuli sint parum laesi, tamen fur habet in suis bonis plus notabiliter, quam debet habere, quod etiam cauetur à virtute iustitiae. * Haec ille. Quibus nostram sententiam explicat, & confirmat. Cui consonat F. Quiuedo 1. 2. tract. 6. de Peccatis, cont. 3. p. 6. n. 97. dicens esse lethales: * Quia etsi nulli persone in particulari damnum inferatur, illud infert Reipublicae. * Vnde infero, quantitatem furto ablatam duplici iustitiae speciei opponi, legali scilicet, & commutatiuae; ac proinde furtum duplicem malitiae speciem contrahere. Quod est valde notandum.

§. II.

De quantitate ad peccatum mortale requisita.

5. Sed curiosus inquires: Quenam quantitas erit grauis in ratione furti, vel damni publici, & quanam grauis ratione damni priuati? De hoc alibi egi. Verum quia plena huius quaestioni notitia in ordine ad confessionem tradi aliter non potest, respondeo, furtum in ratione furti, seu damni contra bonum publicum, non esse peccatum mortale, nisi quantitas usurpata attingat quadraginta regalia. Moueor, quia minor quantitas non videtur grauius opponi bono communi, & rectae gubernationi Reipublicae. Et enim, ut bene aduertunt Vazquez 1. 2. disp. 158. n. 60. & Sanchez tom. 1. Sum. lib. 1. cap. 4. n. 6. ad grauitatem, & leuitatem non est materia praecipua secundum se solum inspicienda, sed inspecto etiam fine, ad quem ordinatur. Vnde licet quantitas assignata respectu cuiuscumque personae sufficiens sit ad mortale, prout iustitiae commutatiuae opponitur: minor tamen illa, in prudenti aestimatione, grauius.

P. Mar. de Moy. Quaes. p. 1.

8 Favent huic discursui contrarie sententiae DD. nam expresse asserunt in furtis minimis, eò maiorem quantitatem requiri, quò plures fuerint domini, eo quod damnum in plures dividatur. Ita Sanchez in Sum. tom. 2. lib. 7. cap. 21. num. 27. Lessius de iust. t. lib. 2. cap. 12. dub. 8. n. 46. & Diana 1. part. tract. 6. resol. 34. §. dico 3. vbi inquit, in his furtis minimis, duplo maiorem requiri quantitatem, quam in alijs: quod etiam de furtis respectu eiusdem personae, docet Lessius supra quando non ex industria, sed ex occasione, & magnis temporis intervallis subtrahitur quantitas.

9 Urgeretur ex doctrina P. Rebelli lib. 3. de iust. quaest. 15. sect. 5. concl. 3. qui licet putet duos argenteos, ab una persona ablatos sufficere ad culpam mortalem furti, addit verò, si à pluribus leues quantitates accipiantur, requiri unam aureum, qui valorem longè excedentem habet. Ergo quantitas quadraginta regalium a nobis assignata, ut requisita ad culpam grauem, quando à pluribus, leue damnus singulis patientibus, usurpatur, non debet iudicari excedens iuxta prudentem estimationem, sed potius longè minor, quam iuxta aliorum principia designari possit.

10 Tertio probatur: nam si iuxta communem doctrinam asserentem, furtum iustitiae tantum commutativae opponi, designanda esset quantitas ad mortale requisita, latissimus pateret campus, quia ad grauem huius virtutis violationem, opus est, quod alicui fiat iniuria grauis, & notabiliter sit iniurus, damnumque graue patiat; minus autem damni paterentur, minusque essent iniuri mille homines mediocriter diuites, à quibus mille argentei, singuli à singulis ablati fuissent, quam Rex ex ablatione viginti: sed haec quantitas non sufficit ad culpam grauem respectu Regis, ergo neque illa sufficit respectu mille hominum.

11 Hoc argumentum adeò malè egit DD. contrarie, & comunis sententiae, ut propter illud, aliqui non dubitauerint asserere, non esse peccatum mortale minutis furtis subripere à pluribus personis quantitatem quantumvis notabilem, dummodo à nulla seorsim grauis quantitas usurpetur. Ita docent Angelus in moral. c. 9. Ioannes Henriquez in quaest. pract. sect. 9. quaest. 7. num. 12. Aragó apud M. Texeda num. 6. citatur. Nauarrus in Sum. Latina c. 17. n. 130. & 140. ut videre est apud Vazquez supra num. 82. licet inconsequenter ad sua principia, existimet teneri sub mortali restituere; cum tamen alibi requirat culpam grauem intervenisse in acceptione, ad obligationem grauem restitutionis. Sententiam Angelus putavit probabilem Petrus

de Navarra 1. p. de restit. lib. 3. cap. 1. dicens: * Aliquibus non videri improbabilem. * Et, quod magis, P. Vazquez opusc. de rest. cap. 9. §. 1. n. 75. inquit, se fateri, praefatum argumentum * difficilimum esse, & probabilem fortan Angelus opinionem efficere. * Illamque defendit Medina. t. od. de restit. quaest. 10. in fine quando ille, qui sic acciperet, esset pauper, & non faceret in fraudem legis, sed quia non habet unde domum suam possit alere. Quam sententiam, ut à Medina explicatam, vocat piam Ludou. I. o. ez. apud Amerum de iust. disp. 6. dub. 9. num. 274. In nostra autem sententia, desumente etiam malitiam furti, per oppositionem ad iustitiam legalem, praedictum argumentum nullius ponderis est: quia solum convincit, in eiusmodi furtis minimis non esse malitiam grauem contra iustitiam commutativam: secus verò contra legalem, quae bonum commune intendit, & ad rectam Reipublicae gubernationem ordinatur. Et sic omnes tenentur respondere: quia sententia Angelus, & aliorum sustineri non potest. Est etenim Reipublicae bono aperte repugnans; quod bono particulari proponendum, ratio naturali nos edocet.

12 Maior est difficultas determinare quantitatem requisitam ad culpam grauem furti rationi damni singulis illati; in quo tot capita, quot sententiae. Communiter tamen Doctores videntur convenire, nullam certam quantitatem respectu omnium determinandam, sed diuersam requiri ad constituendum mortale respectu pauperis, & hominum communium, ac respectu Regis, vel hominis ditissimi. Ratio est manifesta: quia furtum secundum hanc considerationem constituitur in esse culpae grauis ratione damni, sed quantitas, quae respectu vnus reputatur graue damnus, respectu alterius est leue. Et ut ait D. Thom. in opusc. de erud. Principis, lib. 7. cap. 8. * In amissione vnus gallinae plus pauper grauatur, quam vnus multum diues grauaretur in mille maris: * Ergo ad culpam mortalem diuersa quantitas respectu diuerorum assignanda erit. Quapropter iudico, vnum aureum sufficere ad culpam grauem respectu cuiuscumque etiam Regis: octo regalia respectu hominum, mediocriter diuitum, qui ex proprio labore non aluntur. Quatuor respectu eorum, qui ex diurna mercede sustentantur; quales sunt officiales, fofores, &c. Denique respectu hominis pauperrimi, qui mendicatis fidelium elemosynis, vitam degeret, duo saltem regalia, & forte vnum etiam materia sufficiens ad culpam grauem. Sed de

his alibi. De modo constituendi

nunc agendum.

(5)

§. III.

Quaestio principali duplici conclusione respondetur.

13 **S**it prima. In opinione, quam defendo, asserente, peccatum furti duplicem malitiae speciem contrahere, contra iustitiam, scilicet, commutativam, & legalem, poenitens tenetur quantitatem usurpatam sic explicare, ut confessarius percipiat, an soli iustitiae commutativae, an etiam legali grauitur opponatur: aliàs species aliqua malitiae grauis inexplicata maneret. Quapropter, ni quantitas ablata exprimitur, difficile erit praecipuo confessionis satisfacere, praecipue illiteratis, & rudibus, qui haec distinguere nesciunt, & quantitatem in vnaquaque specie mortale constituentem ignorant. Imò iuxta superius dicta, & qualitatem personae, à qua fuit ablata, exponere debent, ut confessarius agnoscere possit, an veniale, an mortale commiserint, & ad restitutionem iuxta culpae quantitatem obligare. In quo confessarij grauitur deficere possunt, dum poenitentes haec manifestare non astringunt. De viris autem doctis, qui speciem peccati, & quantitatem ad graue constituendum requisitam bene norunt, longè alia est ratio, quae magis ex subiiciendis constabit.

14 Secunda conclusio. Iuxta opinionem communem, quae vnicam in furto speciem iniustitiae adstruit; illius quantitas, utpotè circumstantia tantum aggrauans, per se non est necessario in confessione explicanda: ac proinde qui mille aureos furatus fuisset, praecipuo satisfaceret, se accusans: subripuisse quantitatem grauem. Hanc sententiam tenet expresse D. Thom. in 4. distinct. 16. quaest. 3. art. 2. ad 3. quaest. vbi sic ait. * Quod autem accipiat multum, vel parum, talis circumstantia aggrauat (& quaest. 3.) euidam dicunt, omnes circumstantias, quae aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, necessarium esse confiteri. Alij verò dicunt, quod non sunt de necessitate confitendae, nisi circumstantiae, quae ad aliud peccati genus trahunt; & hoc probabilius est. * Et iterum dist. 22. quaest. 1. art. 4. ad 2. * Quantitas culpae, quae est ex specie peccati, debet innotescere Sacerdoti per confessionem, non tamen oportet de quantitate, quae est ex circumstantijs quibuscumque. * Quae rursus confirmat in secundo scripto super librum sententiarum lib. 4. dist. 16. art. 3. ad secundum. * Sufficit, cognoscat Sacerdos quantitatem, quae ex noua specie confurgit. * Et sic alibi. Quae sententia adeò expressa est D. Thomae, ut M. Sotus in 4. dist. 18. quaest. 2. art. 4. in 8. argument. nullam congruam expositionem admittere P. Mar. de Moy. Quaest. p. 1.

§. III.

animaduertens, hoc vnum effugium inuenierit ad contrariam absque illius iniuria defendendam. * D. Thom. (inquit Sotus) licet fuerit locutus in quarto sententiarum cum communi opinione, forte in summa sententiam mutasset. * Quam solutionem adhibuit etiam M. Canus, ut refert M. Serra 1. 2. q. 73. art. 7. * Addunt (inquit) Sotus, & Canus, quod D. Thom. suam sententiam retractasset, si tertiae parti extremam manum impoluisset. * At sanè (ait P. Henricus, l. 2. de Poenit. cap. 7. num. 5. in Glossa litt. R.) * non mutasset: quia D. Thom. in Sum. 1. 2. quaest. 88. art. 5. & 2. 2. quaest. 110. art. 4. ad 5. generaliter negat circumstantiam grauare infinite, nisi mutet speciem. *

15 Praefixam conclusionem negari non posse à Doctoribus; qui ex D. Thom. defendunt, non esse obligationem explicandi circumstantias notabiliter aggrauantes; tradunt innumeri, quos laudatos, sequitur M. Serra 1. 2. q. 73. art. 7. fol. mihi 111. * Secundam, inquit, sententiam, quae D. Thom. videtur probabilior, tenet Nauarr. cap. 6. num. 7. & alij innumeri ex recentioribus, quibus non videntur in conuenientia, quae auctores primae sententiae inferunt, nempe satisfacere suae obligationi illum, qui furatus est mille aureos, dicendo in confessione: furatus sum rem notabilem. * Haec Serra. Quibus supponit, consequentiam ex D. Thom. doctrina ita urgere; ut vitari non possit, quin deseratur D. Thom. sententia: ideo pro illa etiam militant Sylv. verb. Confessio 1. num. 10. quaest. 9. & probabilem putat M. Petrus de Soto de integritate Confess. lect. 9. Vbi postquam dixit ex mente Syluestri; non esse per se necessarium manifestare quantitatem furti, subnectit. * Nos vero putamus tutius esse, ut cum certa est quantitas, manifestetur. * Et amplectitur M. Zanard. in Director. 1. p. de Sacram. Poenit. cap. 18. §. Notandum tamen venit, vbi ait: * Si autem circumstantia non aggruet in infinitum (id est non mutet speciem, ut exponit M. Corradus 1. part. quaest. 27.) sed tantum notabiliter in eadem specie, non erit simpliciter, & de praecipuo, sed bene de consilio confitenda, nisi haberet reservationem annexam, quia, v. g. furtum decem aureorum sit casus reservatus. * Quos sequuntur Giptius, Megala, & Cerol. quos citat, & sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 14. Thom. à Iesu, Archangelus Rubeus, Hurtado, Turriani, Granad. & alij. Quibus consentit Fr. Leand. à Sacram. disp. 8. §. 3. q. 2. Tamburinus in Method. expedita Confess. lib. 2. cap. 8. Nauarro in cap. consideret. n. 12. Meratius dis. 27. Card. de Lugo disp. 16. sect. 3. Et probabilem putat Bonacin. tom. 1. de Sacram. Poenitent. disp. 5. q. 2. sect. 2. p. 2. §. 3. diff. 3. Et nouissima

Q1

185

tenet Ioannes Pontius, Ordinis Minorum *disp. 45. quest. 7. concl. 2. num. 53.* dicens: *Sufficere, quod dicat furatus sum quantitatem mortaliter peccaminosam, & Reu. P. Christophorus Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 17. dub. 17.* ibi: *Petes, an qui furatus est mille aureos, satisfaciatur in confessione dicendo; subripui materiam peccati mortalis, aut rem notabilem. Respondet affirmatiuè: Quia circumstantia non mutat speciem. *Mazuchellus *de casibus seruatis, disp. 21. cap. 4. diffc. 5. num. 28.* *Gravius peccatum est furtum mille aureorum, quam centum, & tamen quantitas non est explicanda in confessione, sed satis est dicere: subripui quantitatem notabilem. *Quos sequitur Fr. Franciscus à Iesu Maria in cursu Theologico *tract. 6. de Sacram. Pœnit. cap. 8. punct. 2. num. 28. & 30.* Hanc sententiam amplexus est P. Vazquez *in 3. part. tom. 4. quest. 91. art. 1. dub. 3.* Cum limitatione tamen, quam adhibent Syluest. & M. Zanardus vbi supra. Nimirum quantitatem furti explicari debere, ratione excommunicationis, vel reservationis quoties ita res se habeat, & quando, quantitate non expressa, Sacerdos scire non potest, quid sit furtus.

16 Ex dictis amice lector, valdè miraueris audaciam Magist. Texeda, qui *ro. 1. lib. 2. tract. 3. controu. 10. num. 33.* non reuict dicere hanc sententiam *esse a veritate alienam, & *num. 75.* *non esse probabilem, & animabus laqueos parare. *Sed audacior Vincentius Baronius in opere contra Amadæum *disp. 2. sect. 3. §. 2. fol. 236.* non reuict, illam Amadæo affingens, errorem vocare. *Thomistæ, inquit, in sui erroris patrocinium aduocat, sed inuitos, & reluctantes, maxime Syluestrum *verb. Confessio 1. num. 10. quest. 9.* *Et paulò supra. *Quo sensu explicanda sit mens Diu. Thomæ satis constat ex regula à nobis constituta. *Cæterum Syluestrum pro hac parte militare, est communis Theologorum sensus, qui illum in eius subsidium aduocant, & pro illa refertur à Mag. Petro de Soro vbi supra. Et constat apertè ex ipsius Syluestri verbis: *De aggrauantibus, inquit, in eadem specie sunt opiniones; sed secundum S. Bonauentura communior, & secundum S. Thomæ probabilior est, quod eas confiteri necessarium non sit, sed laudabile tantum, &c. Opinio verò Altifiodorensis, quod necessario sunt confitendæ, sicut quod ei, qui furatus est mille aureos, non sufficit dicere se furtum admisisse: (attende) nō est vera regulariter, sed quando tales sunt, quod eis non scitis, Sacerdos scire non potest, quid sit facturus, vel ratione iurisdictionis, vel ratione damni dati: quia alioquin hoc oportet scire, vt sciatur modus imponē-

dæ restitutionis, & vt sciatur, an talis quantitas sit Episcopo seruata. Vndè in talibus dico idem de ista circumstantia, (nempe quantitatis furti) sicut de peccatis iam confessis in recidiuante: quia tenetur quis eam dicere indirectè, in quantum sine ea aliquando non potest benè sciri debitus satisfactionis modus. *Hactenus Syluest. Ex cuius verbis apertissimè constat, tum cum Diu. Th. sentire, tum per se non esse obligationem confitendi quantitatem furti, sed in eo tantum casu, quo Sacerdos, ea non expressa, scire non potest, quid sit acturus, vel ratione reservationis, vel ratione modi imponendæ restitutionis, vndè quoties ad eiusmodi rectè obeunda quantitatis explicatio necessaria non sit, non tenetur pœnitens, secundum Syluestrum, illam confiteri.

17 Quod autem D. Th. idem senserit, eius expressa verba, quæ *num. 14.* transcripta dedi, apertè demonstrant. Et Magist. Sotus, Mag. Canus, & alij expresse restantur: *Atque huius opinionis (inquit Mag. Sotus *loca supra citato, art. 4. §. Aliæ autem.*) Fuit D. Th. & Bonauentura, & Durandus, & est fere communis opinio. *O Baroni! Hæc apud Amadæum legis, & errorem vocas! Alius tecum contendat. Exponit D. Th. locutum de circumstantia quantitatis, quæ superaddita sufficienti ad peccatum mortale, leuis sit, & seorsim considerata, seu ab alia seiuncta, non nisi veniale constitueret. Verum hæc expositio violenta prorsus est, & iam explosa vbi supra. *quest. 1. num. 7.* vbi adduxi Mag. Prado dicentem esse contra textum Diu. Thomæ, tum quia leuis quantitas non est notabilis, vt ex terminis patet: Diu. Thom. autem circumstantiam, etiam si notabilem quantitatem superaddat, dicit expresse non esse necessario confitendam, tum quia quantitas culpæ, quæ non consurgit ex noua specie peccati, non est necessario in confessione explicanda, vt inquit D. Thom. illa autem, qualis qualis fuerit, nō mutat speciem. Tum quia ipse *in 4. dist. 16. q. 3. quest. 5. ad 3.* expresse ait non esse obligationem confitendi, circumstantias, quæ non aggrauant in infinitum, nouam speciem peccati conferendo. Ergo secundum D. Thomam, circumstantia illa quantitatis furti, licet seiuncta ab alia ad mortale sufficeret, explicari necessario non debet: *Nisi quando ea non explicata scire non potest debitus satisfaciendi modus.* Ergo licet propter satisfactionem, vel reservationem sit, quando opus fuerit explicanda. *Non tamen (inquit Prado *sup. quest. 2. fol. 654. num. 27. in fine*) quia sint tot peccata, quot committi possent, si paulatim, & actibus interpollatis mortalibus, illa auferretur. *Vnum enim est peccatum, licet grauius intra eandem speciem, non ergo ex neces-

cessitate, quantitas explicari debet, si pœnitens nō ignoret debitum satisfaciendi modum: Sicut nec quando confessarius illius expressione, ad munus suum rectè ob eundem, non indiget. Quod, si pœnitens vir doctus sit, frequentissimè eueniet.

18 Et inuadetur à posteriori, quia si quantitas furti decem aureorum, v. grat. explicari deberet in confessione eo quod singula partes, etsi ab alijs seiungantur, idonea sint peccatum lethale numero distinctum conficere, aut de veniali trahere ad mortale vnum, aut plura (vt explicat Baronius D. Thomam vbi supra fol. 234. & 235.) sequitur apertè, eum qui vna continuata actione in die prohibito libram carnis ederet, teneri hanc quantitatem in confessione aperire: æquiualeat enim pluribus actibus venialis, quorum singuli, etiã ab alijs seiuncti, peccatum lethale numero distinctum conficerent: & singulæ quantitatis partes adiunctæ peccato, tantæ grauitatis sunt, vt de veniali trahere possint ad mortale. Ergo vel quantitas furti non est explicanda, vel quantitas cibi prohibiti exprimentanda est. Sequitur secundo: declarandas esse circumstantias durationis, & intensiōis, vt benè expendit Lugo *disp. 16. sect. 3. num. 111.* nam si declaranda est quantitas furti, eo quod furtum viginti aureorum æquiualeat pluribus furtis, quorum singula ad lethale sufficerent; sic odium intentum, vt octo declarari deberet: æquiualeat enim pluribus actibus odij remissis, quorum quilibet lethale constitueret. Item odium per quadrantem horæ durasse, cum æquiualeat quatuor, vel pluribus actibus odij grauius peccaminosis. Atqui nullus, qui à circumstantijs aggrauantibus confitendis excusat, hæc confiteri obligat, vt colligitur ex Magistro Prado vbi supra, fol. 664. num. 29 vbi a duratione eiusdem numero actus explicanda omnino excusat: (imò nec Baronium ipsum adstricturum credam) ergo in communi sententia vnicam iniustitiæ speciem in furto agnoscente, & aliunde negante obligationem confitendi circumstantias notabiliter intra eandem speciem aggrauantes, necessaria consecutione deducitur, non esse obligationem explicandi in confessione quantitatem furti, dum sufficientem fuisse ad mortale pœnitens manifestet. Quidquid inconsequenter dixerit Magist. Prado, supra num. 27. vbi contendit explicandam necessario, vt inde confessarius cognoscat quid, qualiter, & cui, & quomodo est restituendum. Quod cum raro ignoret pœnitens, raro tenebitur explicare, vt docent communiter Doctores supra citati, qui nec directam, nec indirectam obligationem explicandi in confessione quantitatem furti, in omni euentu agnouerunt. Itaque, si pœnitens iam res-

tituisset, & de peccato suo se accusaret, vt quid confessarius scire indigebit, qualiter, & cui, & quo, modo est restituendum? Nonne instantis ista rem euincit? Perperam ergo causatur Baronius, ab Amadæo, per summam calumniam Thomistis vbi supra citatis hanc opinionem afflixam. Omitto aculeata diœticia, & morsus cruentos huius Neotherici, erroris notam inuentis opinioni tot tantorumque doctorum patrocinio munitæ. His enim respondere mei muneris non est.

CAPVT II.

Vtrum, qui cum matre coitum habuit, satisfaciatur, si in confessione dicat, commisisse incestum?

19 Affirmant Giptius, Megala, Cælestinus, Bartholomæus à S. Faustino, Ioannes de Soria, Remigius, Ioann. Henriquez, Martinus de S. Iosepho, Marcus Serius, Mazuchellus, & alij, quos citatos sequitur Diana *p. 3. tr. 14. resol. 56. & par. 11. tr. 7. Misc. resol. 34. §. Et tandem nota, & tract. 8. resol. 63.* Probant; quia omnes gradus consanguinitatis, & affinitatis sunt eiusdem speciei in genere moris, vt docet D. Thom. 2. 2. *quest. 154. art. 9.* Vndè incestum fuisse cum matre, tantum est circumstantia aggrauans intra eandem speciem. Atqui eiusmodi circumstantiæ notabiliter aggrauantes non sunt necessario in confessione explicandæ; vt docet idem Diu. Thom. in locis supra citatis: Ergo.

20 Argumenti difficultatem Baronius præsentit, & cum facile posset euadere, negando vt supra minorem, iuxta suam explanationem, quæstione præcedenti Diu. Thomæ adhibitam, quia adstructa obligatione confitendi circumstantias notabiliter aggrauantes, nulla ex D. Thomæ principijs esset consecutio. Nihilominus in hac interpretatione (quia violentam forsan recognouit) noluit persistere: idèdque totus est in neganda maiori, & de horribili corruptela D. Thomæ exoptulat pag. 232. & 233. contra Amadæum, eo quod *tract. de Pœnit. prop. 4.* D. Thomam adduxerit pro opinione assertente, omnes incestus esse eiusdem speciei in genere moris. *Infelicitatem (inquit) reputo necessarium cum hoc hominè certamè, cum non tam scholæ nostræ, quam Religionis Christianæ causam ago. Diu. Thomam nego docere eo articulo quidquam eorum, quæ illi affingit per summam calumniam Amadæus, &c. Quis non videat ex mente D. Thomæ pluraquam specie morali differre copulam cum parentibus, & cognatis, & non solum specie, sed etiam plus quam genere, & tantum

analogia convenire? &c. * Sic Baronius. Sed quo iure? qua fide? verba D. Thomæ sententiam ferent, cum promiserō pro eadem opinione, qua Amadæus, referre D. Thomam, plures gravissimos, tam domesticos, quam extraneos Doctores. Quod expressis eorum verbis ostendam.

21 Magister Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. arg. 17. ibi: * Septimo: incestus inter affines, & inter consanguineos non differunt specie, ut D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 9. Author est. * Magist. Ioannes de la Cruz in summ. præcept. 6. art. 4. dub. 6. concl. 2. * Inter proximiores consanguineos, aut affines, erit gravior incestus, intra eandem speciem. Imò in primò gradu gravior erit incestus cum matre, aut filia, quam cum sorore. * Caietanus 2. 2. quest. 154. art. 9. citato, §. Ad secundum verò, ibi: * Verum est huiusmodi incestus differre secundum gravitatem absolute, quia gravius est secundum se peccatum incestus cum sorore, quam cum sorore vxoris, sed ex hoc non sequitur diversitas specifica: gravior namque est furari mille, quam decem; & tamen non distinguuntur specie. * Magist. Corradus 1. part. quest. 47. ibi: * Item si quis fuerit in cogitatione morosa per horam, vel per diem multum interest in gravitate, tamen eadem species est. Ita etiam de incestu, eadē species est, si sit cum matre, & cum affine in quarto gradu. * Quibus adde Magist. Nugnum Cabezudo, apud Dianam infra citandum, & Magist. Ioannem Martinez de Prado. tom. de Pœnitent. quest. 2. de integritat. confessor. dub. 2. fol. 655. numer. 10. ibi: * Ad quartum responderetur, quod probabilis est illa sententia Caietani, & fundamentum habet in D. Thomæ. * Idem tenet Magist. Canus, ut refert Vazquez tom. 4. in 3. part. quest. 91. art. 1. dub. 4. numer. 10. §. 3. ibi: * Quod gradus incestus non differant specie, docent Canus, & Sotus ubi supra, & existimant esse sententiam Sancti Thomæ, & Caietani, secunda secundæ question. centesima quinquagesima quarta, articulo nono. * Cui consonat Pat. Suarez tom. 4. in 3. part. disput. 22. numer. 12. ubi de gradibus consanguinitatis loquens, ait * probabilis esse non mutare speciem peccati, ut latè Caietanus 2. 2. quest. 154. artic. 9. & tom. 1. opuscul. tract. ultim. resp. 5. Soto, & Cano supr. * Patritius Sporer, ex Ordine Minorum, in Tyrocinio Theolog. Morak. part. 2. cap. 2. §. 3. fol. 112. * Diversitas gradus, & lineæ non affert diversitatem peccati specificam, vti contra Nauarr. capit. 7. num. 4. probabilis docent alij. * Antoninus Diana 1. part. tract. 7. de circumst. aggravant. resol. 31. * Dicendum est, cum Nugno in additionibus ad 3. part. tom. 2. quest. 9. art. 2. dub. 3. diversitatem graduum non facere diversitatem spe-

cificam in incestu, sed esse circumstantiā aggravantem. * Bonacina tom. 1. tract. de his, quæ pertinent ad usum matrimonij, q. 4. punct. 16. numer. 6. * Tertia, inquit, sententia, cui tanquam probabiliori adhareo, est Caietani 2. 2. quest. 154. art. 9. & nonnullorum recentiorum asserentium, omnes gradus, & omnes incestus esse eiusdem speciei. Ratio est, quia isti gradus differunt tantum: secundum magis, & minus, sicut maior quantitas rei ablata in furto respectu minoris quantitatis: magis autem, & minus non variant speciem, ut ex communi axioma. * Et quod hæc sententia sit D. Thomæ, vltra citatos, dicit Diana supra resol. 31. ibi: * Et hæc opinio D. Thomæ magis placet. * Et Bartholomæus à S. Fausto de Sacram. Pœnit. to. 1. lib. 4. q. 96. * Iuxta opinionem D. Thomæ 2. 2. q. 154. art. 9. & Caietani ibi: omnes gradus consanguinitatis, & affinitatis sunt eiusdem speciei in genere moris. * Quibus consentit Fr. Leander à Murcia tom. 2. disquis. Moral. lib. 4. disp. 10. ref. 6. n. 7. ubi sic: * Mihi probabilior videtur hæc tertia sententia D. Thomæ, & Caietani: quia firmiori nititur fundamento. * Quid plural?

22 Nil ergo affinxit Amadæus D. Thomæ ei adscripsit, gradus consanguinitatis, & incestus, nec inter se, nec ab affinitatis gradibus specie differre. Nulla ergo, nedum horribilis, loci corruptela interfuit, cum hanc fuisset Angelici præceptoris mentē, non solum Doctores extranei, sed domestici etiā fateantur. Quos si evoluisset Baronius, inauditam sibi opinionem tantopere non exhorruisset.

23 Sententiam igitur, de qua est sermo, apertam esse D. Thomæ. licet authores citati Baronio non suspecti suadere sufficerent, eius tamen fideliter ex scriptis verbis, probandum suscipiam. Disputat Angelicus Doctor 2. 2. q. 154. art. 9. Vtrum incestus sit determinata species luxuriæ? Et conclusio est affirmativa. Imò supponens, ut certum gradus consanguinitatis inter se non differre specie, nullum ex hoc capite contra conclusionē producit argumentū, sed tantummodo petit ex distinctione inter gradus consanguinitatis, & affinitatis. Quos specie distingui, primò intuitu dicendum videbatur, & consequenter incestū cum consanguinea ab incestu cum affini. Idem argumentum contra hanc solam partem sic sibi objicit. * Incestus est consanguineorum, vel affiniū abusus, sed affinitas differt à consanguinitate; ergo incestus non est vna species luxuriæ, sed plures. * Cui concessa majori, negat minorē; & inde consequentiam, inquiens: * Ad secundum dicendum, quod persona affinis coniugitur alicui propter personam consanguinitate coniunctam; & ideo quia vnum est propter aliud, eiusdem rationis inconuenientiam

etiam facit consanguinitas, & affinitas. * Sic D. Thom. Quod tamen non tollit intra eandem speciem gravius esse peccatum incestus cum matre, quam cum sorore, & hoc gravius, quā cum sorore vxoris, ut benè adnotavit Caietanus Angelicum Doctorem sequutus ubi supra. Quia Filius cum matre immediate, & seipso coniunctus est, cum sorore vero, ratione parentum, eo quod eadem sit vtriusque origo. Vnde personæ istæ ait D. Thom. supra * cum non coniungantur per se ipsas, sed per ordinem ad parentes, non habent ita ex se ipsis indecētiam. * Atque adeo sicut peccatum incestus cum matre gravius est quam cum sorore: ita & cum sorore est gravius, quā cum vxore fratris, quia vxori fratris non est coniunctus per ordinem ad ipsam, sed propter fratrem consanguinitate sibi coniunctum. Vnde provenit, & quod intra eandem speciem vna indecētia minor sit alia, & quod eadem prorsus ratio, qua D. Thom. probat incestus inter consanguineos, & affines non differre specie, potiori iure probet, nec incestus inter gradus consanguinitatis inter se, & similiter neque inter gradus affinitatis.

24 Hec ex D. Thom. obseruat Caietanus ubi supra, §. Ad euidētiam prope finem. * Quædam, inquit, est naturalis reuerentia consequens per se, & immediatam coniunctionem carnalem personarum: & hæc est inter parentes, & proles. Quædam verò est, quæ consequitur coniunctionem carnalem non per se, & immediatam, sed media coniunctione in parentibus, seu filiis, & hæc est inter reliquas personas, tam consanguinitate, quam affinitate coniunctas: nam nullæ tales per se ipsas iunctæ sunt, secundum carnem, sed mediante patre, aut matre, seu filio, aut filia, ut patet discurrendo. * Cum ergo coniungi immediate & mediante alio, seu coniungi per se, vel per ordinem ad aliū, ad eandem speciem pertineat, in doctrina D. Thomæ; consequitur planè, incestus omnes intra gradus consanguinitatis inter se eiusdem esse speciei, non minus quā incestus intra gradus consanguinitatis, & affinitatis & sanè si ita non esset, falsā prorsus esset D. Thomæ conclusio, incestum esse determinatam speciem luxuriæ, & non plures. Nam licet consanguinitas, & affinitas vnam speciem constarent: gradus tamen consanguinitatis inter se plures species constituerent: quod est apertè contra D. Thom. quia ut constat ex secundo argumento, eam negat consequentiam: Ergo incestus non est vna species luxuriæ, sed plures. Sancti Doctoris mente prolixius examinare libuit, ut ex his innotescat bona illi Baronij fides, qua de horribili, D. Thomæ corruptela Ama-

dæus accusat cum genuinam eius mentem cum alijs Thomistis, & viris doctissimis, expresserit. Cur ergo illi magis, quā alijs succederet, cur in meliori corditer profecidit, & exenterat?

25 Semel autem posito, incestus omnes iuxta D. Thomam esse eiusdem speciei implicite fatetur Baronius, argumentum nullam admittere solutionē; quia ex capite circumstantiæ aggravantis, illam noluit agnoscere. Vnde sic de nouo in illum instauratur. Circumstantia gradus proximioris, vel remotioris, in peccato incestus, est tantum notabiliter aggravans intra eandem speciem, ut cum D. Thom. tradunt omnes Thomistæ supra citati. Sed huiusmodi circumstantias, (ut ex D. Thom. etiam supponimus, testimonijs expressis comprobatur supra quest. 1. n. 5.) nemo tenetur in confessione explicare. Ergo nec quod incestus fuerit cum matre, vel sorore, vel persona distantiori gradu constituta; nec consanguinitatem ab affinitate distingere, sed sufficit se accusare de incestu, nil aliud explicando, ut docent omnes Auctores supra citatis num. 1. Quibus acce Caietanus 2. 2. quest. 154. art. 9. §. Ad secundum verò, ibi: * Et hinc habes, quod peccatū carnale commissum cum consanguinea eiusdem est speciei cum commissio, cum affini. Itaque non oportet te in huiusmodi circumstantiæ diversitate, sollicitari de necessitate. * Cuius ratio potiori iure probat de diversitate graduum consanguinitatis inter se. Et ita expressè docet Magist. Corradus part. 1. summæ, quest. 49. ubi sic: * Sed in eodem capite Nauarrus asserendo, quod gradus consanguinitatis, & affinitatis differant specie, & quod de necessitate sit continentium in quo gradu fuerit commissum: hoc non mihi quadrat, cum nusquam inveni im eos specie differre, & sanctus Doctor hoc dixisse, non inuenitur, ut allegatur. Fateor tamē bonum esse id explicare, quia in genere moris gravius est misuisse se cum sorore in primo gradu, quā in secundo, tertio, & quarto. Sed quod specie differant, non admittitur. * Sic per doctus Thomista: quæ iam prædixerat quest. 47. ubi de incestu loquens ait: * Eadem species est, si sit cum matre, & cum affini in quarto gradu. * Quos sequitur Bartholomæus à S. Fausto de Sacram. Pœnitent. tom. 1. lib. 4. quest. 96. ubi ait: * Quia iuxta opinionem D. Thomæ quest. 154. artic. 9. & Caiet. ibi, omnes gradus consanguinitatis sunt eiusdem speciei in genere moris, sufficit ut ille, qui cum matre, vel filia, aut sorore, carnaliter peccauit, dicat: commissi incestum semel, vel bis, non explicando personam cum qua peccauit: & quamuis gravior sit incestus cum matre, vel filia, quam cum sorore,

re, vel consobrina tamen quia ista gra-
uitas auget malitiam intra eandem spe-
ciem, non est necessario confitenda. * Eandem
sententiam eidem ferè verbis tenuit Diana
1. part. tract. 7. de circumstant. aggravant. resol.
31. subnectens: * Et hæc opinio Diu. Thomæ
magis placet. * Quorum opinionem proba-
bilem esse in praxi, dicit Trullench lib. 6. in
Decalogum, cap. 1. dub. 6. Et sequitur Bordo-
nus in Miscell. decis. 479. vbi adductis ver-
bis Mazuchelli ex disp. 2. cap. 4. num. 28. di-
centis, sufficere dicere in confessione, *com-
misi incestum, non explicando gradum, neque
consanguinitatem, vel affinitatem.* Subnectit*
& certè placet id mihi, quia sic confessio
non redditur onerosa, neque manifestatur
persona in individuo. * Sic ille. Cui subscri-
bit Tamburinus opusc. de confessione, libr. 2.
cap. 7. §. 7. nu. 48. & alij apud Dianam. part.
10. resol. 13. & part. 11. tr. 8. resol. 63. apud
quem Dicastillo putat probabilem, sicut, &
Leander à Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 8. quest.
76. Et sequitur Martinus de san. Ioseph. in
monitis confessariorum, tom. 1. lib. 1. tr. 10. de
Pœnitent. num. 10. & 11.

§. VNICVS.
Iudicium Auctoris.

26 **F**ateor, hanc sententiam, necessaria
consequutione, ex his præmissis de-
duci: de illius tamen veritate valdè dubito,
propter specialem deformitatem, quæ in in-
cestu cum matre, ex apprehensione termino-
rum apparet. Quapropter iuxta principia su-
perius à me facta excusantia cum Diu. Tho-
mæ ab obligatione confitendi circumstantias
notabiliter aggravantes, intra eandem spe-
ciem illationem vitari non posse censeo, ni-
si Vincentio Baronio concedam, *incestum non
esse unam determinatam speciem luxuriæ, sed
plures; tanta enim reuerentia parentes præ
alijs prosequi debemus, vt incestus cum pa-
rentibus execranda sit turpitudine, quadam tan-
tum similitudine, & analogia (vt loquitur
Baronius) incognatos redundans. Ac proinde
non solum specie, sed plusquam genere ab
incestu cum alijs differre videtur.*

27 Dico ergo primò. Inter incestus cum
consanguinea, & cum affini, diuersitatem ef-
se specificam, ac proinde necessario in con-
fessione explicandum, an cum matre, an cum
nouerca. Ita Pat. Granada tract. 9. de Pœnit.
disp. 9. num. 19. Gaspar Hurtad. disp. 9. diffi-
4. Fagandez lib. 6. in Decalogum, cap. 6. num.
23. 26. & 27. qui pro hac parte refert Na-
uarrum cap. 16. num. 7. Filiucium, Valentiam,
Azorium, & Lessium: item Vazquez, Sua-
rez, & alij, quos refert, & sequitur Palao
tract. 23. disp. vnica, punct. 9. num. 8. & Dica-

stillo disp. 9. dub. 6. num. 272. Quibus adhe-
ret cum Trullench. Ochagaia, & alijs Frat.
Franciscus à Iesu Maria, Carmelitanus Ex-
calceatus in cursu Theolog. mor. 1. part. tract.
6. cap. 8. punct. 2. num. 31. Probatum ex Gra-
nada, quia modus coniunctionis est valdè di-
uersus, nam consanguinei ab eodem stipite
descendunt, affines verò non. Dico secundo,
incestum cum consanguinea in linea recta, &
transversali, vt cum matre, & cum sorore,
specie distingui, quia filius cum matre ratio-
ne sui coniugitur; cum sorore verò ratione
parentum, eo quòd eadem sit vtriusque ori-
go, vnde non satisfaciet se accusans; commi-
sisse incestum in primo gradu, vt bene con-
tra Bauni tom. 1. tract. 4. docent Henriquez,
Cardinal. de Lugo, quos citatos sequuntur
Leander disp. 8. §. 3. quest. 41. & cum Lessio,
& Palao, Fr. Franciscus à Iesu Maria, vbi su-
prà.

28 Dico tertio. Incestus in primo gra-
du lineæ rectæ, specie videtur distingui ab
alijs, in gradibus remotioribus eiusdem li-
næ: arctior enim reuerentia parentibus de-
betur; tum etiam, quia immediata coniu-
ctio cum primo stipite est diuersi ordinis à
remota, cum hæc propter illam sit: eodem
modo discurrendum censeo de primo gra-
du lineæ transversalis respectu aliorum, cum
Lessio, Palao, Leandro, & Fr. Francisco à Ie-
su Maria, loco supra citato. Quoad alios ve-
rò gradus absque absurdo admitti potest spe-
cie non distingui, ac proinde non debere in
confessione explicari, an secundus, an ter-
tius, an quartus, &c. vt cum Lessio, Vazquez,
Dicastillo, Palao, & Leandro, bene docet Fr.
Franciscus à Iesu Maria. Quia extra gradus
in quibus matrimonium iure naturali pro-
hibitum est, præceptum Ecclesiasticum, ex
eodem motiuo congressum cum consanguineis,
& affinibus prohibens, diuersas species
incestus non constituit. Licet intra eandem
propter naturalem coniunctionem, aut maio-
rem propinquitatem, vnum peccatum ince-
stus grauius sit alio, de quo inter Doctores
non est controuersia, idèdque in opinione
obligante circumstantias notabiliter aggra-
uantes confiteri, exprimendus est gradus in-
cestus, secus in nostra.

29 Adnotare hic non omittam M. Pra-
do tom. de Pœnit. quest. 2. de integrit. confess.
dub. 2. fol. 555. num. 30. conatum esse expli-
care D. Thomam, quasi tantum voluerit di-
cere speciem vnã incestus esse, sed tamen
non infimam, sed subalternam sub se habentem
plures infimas. Verum cum hanc expo-
sitionem contra textum esse agnosceret, in
quo pro conclusione statuitur, *incestum esse
vnã determinatam speciem luxuriæ, & non
plures: huic solutioni parum fideus addit.*

Sc-

Secundo dicimus quod esto illa peccata sint
eiusdem speciei, circumstantia aggravans hic
est necessario confitenda, quia distinctum re-
medium exigit accessus ad matrem, & ad cõ-
sobrinam vxoris. Et pœnitens debet confes-
sori explicare, vnde ipse cognoscat, an occa-
siones sint proximæ, vel remotæ. * Sic ille.
Sed quid si semel tantum incestum commi-
serit? Quid si in eadem domo omnes com-
morentur, nec separari possint? Quid si om-
nes complices in diuersis domibus habitent?
Ad quid complicis diuersitas confessori ex-
plicanda? Quodnam distinctum remedium
pro incestu cum matre non iterando excogi-
tabile est, quod incestu cum consobrina vxor-
is vitando deservire non possit? ergo ex hoc
capite nulla esse potest necessitas explicandi
circumstantiam personæ, si incestus sint eius-
dem speciei; debemus ergo dicere oppositum.
Denique obseruare oportet, in nulla opinio-
ne sustineri posse sententiã Bordoni in Mis-
cell. decis. 109. & Dianæ p. 10. tract. 15. resol.
13. afferentium, eum qui concupiscit sapius
habere copulam cum matre, & filia, nõ con-
trahere malitiam incestus. Hoc enim euident-
er falsum est, quia voluntas efficax sumit
speciem malitiæ ab obiecto, & hoc efficaci-
ter intentum nequit non malitiam, iusta cir-
cumstantias, quibus afficitur, in actum deri-
uare, vt adulterij, si sit copula cum coniuga-
ta; & sacrilegij, si cum voto castitatis adstri-
cta: vt omnes fatentur. Ergo cum incestuosa
sit copula cum matre, & cum filia nequit ef-
ficaciter intenta malitiam incestus in deside-
rium efficax non deriuare; est euident. Ad-
vertè tamen aliquos Doctores sentire copu-
lam cum consanguinea, vel affini habitam,
post obtentam dispensationem ad contrahē-
dum matrimonium, non habere malitiam
incestus, sed solum simplicis fornicationis,
quia incestus non committitur, nisi copulē-
tur personæ, quæ ob consanguinitatem, vel
affinitatem contrahere non possunt. Sic Do-
ctor Garci cent. 1. cap. 36. num. 15. & alij Do-
ctores, vide Dianam p. 11. tr. 5. resol. 38. Hæc
opinio est probabilis.

CAPVT III.

An peccata contra naturam in consanguineis,
vel affinibus habeant malitiam grauem
incestus.

30 **P**rima sententiã afferit, eiusmodi
peccata, etiam in primo gradu,
non habere malitiam incestus, & consequē-
ter non esse necessarium in confessione ex-
plicare circumstantiam consanguinitatis, vel
affinitatis. Ita cum Megala, & Zuprio, docet
Diana 3. part. tract. 4. resol. 101. & part. 7. tr.

12. resol. 18. vbi citat Auerfam, Trullench,
& Mazuchellum, & p. 9. tract. 9. resol. 20. vbi
refert Candid. Et sequuntur Machano om. 1.
lib. 2. part. 3. tract. 19. dicunt. 8. & Remigius
in Summ. tract. 2. cap. 6. num. 21. Item Floro-
nus, Finelus, & Ianuarius, apud D. Franciscum
Verde pro Caramuele, quæsi. 4. de incestu, §.
60. fol. 49. Quibus adde Bellochiam, & Ho-
modonum, quos citatos sequitur Leander à
Murcia in disquis. Moral. lib. 2. disp. 2. resol.
19. num. 5. Alij verò limitant, dum non fue-
rit consanguinitas, vel affinitas, in primo,
vel in secundo gradu. Ita Bonacin. de Matr. qe.
4. punct. 11. num. 7. & Azor tom. 3. lib. 3. cap.
18. q. 5. Qui cap. 20. idem dicendum putat, li-
cèt peccatum cõtra naturam committatur
cum foemina consanguinea, vel affini extra
primum, vel secundum gradum.

31 Meum tamen in hac controuersia iu-
diciam est, omnem actum carnalem inter con-
sanguineos, in gradibus illis, quibus iure na-
turæ est inter eos prohibitum matrimoniũ,
prohibitum etiam esse eodem iure naturali:
ac proinde continere nouam speciem ince-
stus distinctam à malitia contra castitatem
in confessione explicandam. Fundamentum
est, quia eadem est vtriusque prohibitionis
ratio: Si enim reuerentia coniunctioni san-
guinis debita, ex virtute speciali, iure natu-
ræ grauius prohibet copulam inter contan-
guineos, quo fundamento dici poterit, non
prohibere peccata contra ipsam naturam,
cum maiorem hæc difformitatem contineat?
Hæc conclusio est contra Dianam, Megala,
& alios num. præcedenti citatos: sed meo iu-
dicio est omnino certa, lumineque naturali
nota. Quis enim dicet, minus opponi con-
iunctioni sanguinis sodomiam cum sorore,
quam copulam?

32 Dico secundo. In gradibus, in quibus
iure naturæ nõ est prohibitum matrimoniũ,
sed solo præcepto Ecclesiastico, non datur in
peccato contra naturam, siue cum matre, siue
cum foemina (quidquid contra hanc secun-
dam partem dicat Tancredi cum alijs in
Questionibus moral. disp. 6. de Pœnit. q. 27.)
specialis aliqua malitia incestus in confes-
sione necessario explicanda. Hæc est sententiã
expressa P. Azor, cui partim consentit Bona-
cina supra, & putat probabilem Lugo vbi su-
prà num. 350. quia contrariam, quam ipse
amplectitur veriolem vocat; cui consentit
Thomas Hurrado tom. 1. resol. Moral. tract.
1. cap. 8. num. 303. Et in simili eam tenent Ba-
silias de Leon de impedimento cognationis
spiritualis, causa 30. §. 2. Acuña tract. de cõ-
fessario sollicitante, q. 5. num. 33. Probatum
quia, vt ait Azor; ius humanum prohibens
matrimonium inter cognatos, & affines, so-
lum prohibet expressè coitus ordinarios, qui

sunt seruatō sexu, & vase naturali. Ergo talis prohibitio non est extendenda ad coitus extraordinarios, seu peccata contra naturā, cum enim lex ista odiosa sit, potius restringenda est, quam extendenda.

33 Ex dictis fit, in peccatis luxuriæ contra naturam, solum reperiri malitiam grauem incestus, quando fuerint cum consanguineis in primo gradu lineæ rectæ; nam in reliquis gradibus, vltra primum in recta linea consanguinitatis, non est irritum matrimonium iure naturæ, sed validum, etiam in primo gradu affinitatis, vt videre est apud Sanchez lib. 7. de Matrim. disp. 51. num. 20. & disp. 52. n. 7. & disp. 66. Addit verò Sanchez cum Ledesma, in alijs gradibus, seu affinitatis, seu consanguinitatis, venialem quandam indecentiam continere copulam, seu matrimonium cum consanguinea, vel affine, quod à fortiori tenendum est in peccatis contra naturam.

34 Obijcit Lugo *suprà* num. 346. Eadem ratio prohibendi matrimonium militat ad prohibendum etiam contactum illicitum: ergo omnis contactus illicitus inter consanguineos, vel affines est iure humano prohibitus: nego consequentiam. Quia lex pœnalis non est ex identitate rationis ad alios casus extendenda, vt docent Salas, Portel, Bonacina, Sayrus, Suarez, & Valerus, apud Dianam 1. p. tract. 10. resol. 26. Vnde licet concedamus eandem prohibitionis rationem militare in copula naturali, & contra naturam, hæc tamen de facto non inuenitur expressè ab Ecclesia prohibita, secus illa.

35 Obijcit secundò, qui cōsanguineam, seu affinem in tertio, vel quarto gradu turpiter tangit; debet in confessione explicare circumstantiam personæ sanguine, vel affinitate coniunctæ, vt ex communi Doctorum tradit Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 46. num. 18. ergo à fortiori tenebitur explicare, si habuerit concubitum sodomiticum cum tali foemina. Cæterum, hæc ratio nihil probat de peccato contra naturam cum masculo, vnde turpiter illum tangēs, nō tenebitur eam circumstantiam aperire, iuxta opinionem assententem, peccata contra naturam, extra gradus ad matrimonium iure naturæ prohibitos, non continere specialem malitiam incestus. Et idè in sodomia cum viro (non verò cum foemina) nostram sententiam tenet Tancredi in *Questionibus Moral. disput. 6. de Poenitent. quest. 1. fol. 154.* citans Bellocchiū, Homobonum, Dianam, Alphonsum de Leon, & putat probabilem apud illum Card. de Lugo.

36 Respondeo secundò, tactus illos cum consanguinea, vel affini etiam in 3. & 4. gradu debere in communi sententia explicari,

quia tactus cum foemina habent malitiam copulæ, licet non procedant ex illius intentione, vt pluribus citatis tradit Sanchez *suprà* num. 19. ac proinde eodem iure prohibiti censentur, ac ipsa copula. Quod si adhuc contendas, prædictos tactus, absque intentione copulæ, diuersæ esse speciei ab illa, vt existimat Lugo *disp. 16. sect. 14. num. 556.* poteris consequenter respondere, circumstantiam consanguinitatis non esse necessariò explicandam in tactibus impudicis, absque periculo consentiendi in copulam; vt bene tradit D. Franciscus Verde, opusc. pro Caramuele q. 4. §. 60. fol. 49. dicens, sufficere se accuser* osculatus sum: tetigi turpiter foeminā. Omitto, rationem superius adductam ad probandum Ecclesiastica prohibitionem copulæ non censi prohibitorum peccatum contra naturam, manifestè etiam probare, non esse prohibitos tactus impudicos, si in illis tantum sistatur, absque animo progrediendi ad copulam, & absque eius periculo: vt in simili docet Ioannes Sanctius in *Selectis, disput. 11. num. 11. & 13.* Nam iuxta hanc sententiam ad speciem sodomie inchoatæ referuntur.

CAPVT IV.

An in peccatis contra naturam opus sit in confessione explicare circumstantiam bestialitatis, vel sodomie, vel pollutionis? an sufficiat dicere: peccavi contra naturam in materia castitatis?

37 **V**T principali quæsitò satisfaciā, necessarium est præmittere doctrinam, ex qua illius congrua ratio petenda est. Omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimæ, & per consequens eiusmodi circumstantias esse tantum aggrauantes intra eandem speciem (quas non esse ex necessitate confitendas sæpè diximus) affirmant plures, quorum opinionem tenuisse D. Thomam 2. 2. q. 154. art. 11. & 12. contendunt non pauci, quos citatos sequitur Illustr. Caramuel in *Theolog. Fundamēt. num. 1199. fol. mihi 580.* inter quos numerat M. Bartholomæum Fumum in *Armilla verb. Luxuria, num. 5.* vbi sic ait. *Virium contra naturam, licet sit vna species secundum Diu. Thom. multis tamen modis exercetur, & quotquot cum D. Thoma eiusmodi virium contra naturam, non in plures species, sed in varios peccandi modos, licet alios alijs grauiores diuidunt. Omnes inquam, contendit Caramuel, pro sua stare sententia adstruente, omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimæ. Pro qua adducit Nauarrū, Graffum,

fum, Mathiam Pheliphium, & M. Andream à Turri Dominicanum, Sacræ Theologiæ professorem, & decem alios, ex varijs Religionibus Magistros Louanienfes. Eamque refert approballe Vniuersitatē Pragensem: vide etiam illū *suprà* fol. 752. & 760. & in *Theolog. Moral. n. 1607.* & in *Regul. S. Benedict. n. 983.* & in *Synthesibus*, quæ extant sub fine eiusdem commentarij, & denique in 2. part. *Theolog. Fundamēt. præcept. 6. n. 91. fol. 74.* vbi sic ait. *Video pro probabilitate opinionis distinctionem negantis (nimirum specificam inter peccata contra naturam) stare triginta Scriptores, vel plures, stare academiæ Pragenfis facultatem Theologicam. *Et probabilem putant Diana 3. part. tract. 4. resol. 159. & p. 7. tr. 12. resol. 23. Trullench in *Decalogum, tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. n. 8.* Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. docum. 8. n. 4.* vbi sic ait. *Demas, de que como afirma Filiucio, es muy probable, que todos los pecados contra naturaleza son vntus speciei infimæ, & non subalterna. *Quibus consentit Fr. Ludouicus à Conception. in *examin. veritat. tr. 5. de Poenit. casu vlt. fol. 459.* & *tom. 2. examin. in litt. L. verb. Luxuria, illat. 1. n. 3. fol. 239.* Et sequuntur Astensis, Nauar. M. Ioan. Nider, Ludouicus Carbo, & ferè triginta Doctores, apud doctissimum Fr. Leandrum à Murcia Capuceinum in *disquis. in 1. 2. D. Thom. lib. 2. disp. 2. resol. 17.* Qui asserit, hanc opinionem esse probabilem. Et fauet Angelus, *verb. Interrogationes, n. 1.* dicens. *Confiteatur mulier, quod fuit cognita extra vas debitum, non quærat postea confessarius, in quo loco, vel quomodo, & huiusmodi, sicut faciunt quidam, qui potius sunt contaminatores, quam confessores. *Quem sequuntur Caietanus, Armilla, Syluester, & Raynerius, apud Hèriquez *tom. 1. lib. 11. cap. 16. n. 6.*

38 Et quod magis: eam expressè tuetur M. Canus *Relect. de Poenit. 6. part. §. & quidem in re vehementer ambigua*, citans Caietanum (sed non bene) ex hoc principio probare contendens, circumstantias notabiliter aggrauantes intra eandem speciem debere in confessione explicari, quia aliter circumstantiæ sodomie, & bestialitatis possent celari: verba eius sunt. *Peccata contra naturam non videntur specie discriminari, quod Caietanus confirmat, at non satis esset confiteri: effudi semen contra naturam, circumstantias verò illius peccati celare. *

39 Cæterum id satis esse, admissio antecedenti, est aperta sententia D. Thomæ, vt testatur ipse Canus *relect. de Poenit. 6. p. §. Sed enim grauisimum*, vbi sic ait. *D. Thom. expressè tenet, solas circumstantias, quæ speciem mutant, esse confitendas. *Ergo si circumstantiæ sodomie, & bestialitatis speciem nō mutant, P. Mat. de Moy. *Quæst. p. 1.*

rent, satis erit confiteri: effudi semen contra naturam. Idè hanc sententiam mordicus defendit Caramuel in *Theol. Moral. lib. 4. n. 1607.* & in *Theolog. Fundamēt. 1192.* Vbi ait expressam esse D. Thomæ: cui fauet M. Fumus *suprà*, vbi postquam dixit, virium contra naturam esse vnam speciem secundum Diu. Thom. multis tamen modis exerceri; monet confessarium, vt dum circa luxuriæ peccata interrogat. *Tangat species, non autem ad actus, & modos singulares delat. *Et supponit Diana *part. 8. tract. 7. resol. 86.* Vbi loquens de illo, qui sodomiam commisit, inquit. *Satisfaceret, dicendo: peccavi contra naturam. *Ex quo Antonius Cotonijs in *Sum. Diana, verb. Confessionis modus.* *In confessione non est aperienda circumstantia sodomie (nisi propter reservationem) si cum foemina, vel masculo illam commisit: sed satis est dicere: peccavi contra naturam. *Quibus adde D. Franciscum Verde in defensione Caramuelis *quæst. 6. §. 1. fol. 73.* vbi ait. *Pœdet veritas (huius assertionis) & controuersia, an in vno actu possit esse multiplex numero malitia? *Quæstione autem 4. s. 37. num. 168. fol. 41. satis probabile putat in eodem actu, duplicem malitiam, non posse reperiri: quod æquiualeat dicere, sufficere, se accusare de peccato contra naturam. Vnde semel posito mollitiem sine socio, vel cum illo, & sodomiam non distingui specie (vt docent auctores *suprà* dati) dicendum erit; sodomiam esse grauius peccatum cōtra naturam, propter participationem peccati alterius; non verò multiplicari numero peccata: sicut fornicatio vnum numero peccatum est, licet duarum personarum concursu fiat. Idè Caramuel in *Theolog. Moral. lib. 4. num. 1507.* eum, qui bestialitatem, aut sodomiam commisit, inquit, satisfacere, si in confessione dicat. *procurauisse pollutionem: *quia tantum occultat circumstantias notabiliter aggrauantes. Alij verò qui malitias ex hoc capite multiplicari sentiunt, id exprimentum in confessione censent. Quapropter Fr. Ludouicus à Conceptione vbi *suprà*, licet cum alijs probabile existimet, omnia peccata cōtra naturam esse eiusdem speciei infimæ; aduertit committentem sodomiam teneri in confessione dicere: *Peccasse contra naturam cum socio*, quia secus in explicatum relinqueret numerum peccatorum. Et ita meliora sapiens, prima sententia retractata, docet Caramuel in *Theolog. intentionali præcept. 6. lib. 4. n. 1970.* dicens: debere poenitentem. *Hæc peccata distinguere ob malitias aliquas numero distinctas, quæ intercurrunt. *Sic ibi & n. 1701. & 1707. in editione *Lugdunensi, Theolog. Fund. anno 1657.* & *novissima anno 1675.* contra id quod dixerat in *Franc. Ford. anno 1652.*

40 Verum peccata contra naturam esse diuersae speciei infimae, ac proinde circumstantias titulo quaestionis expositas debere in confessione explicari, certissimum est. Sic communis Theologorum, & contrariam, iure optimo, intolerabilem omnino vocat P. Quedo 1.2. tract. 6. controu. 5. punct. 3. § 7. num. 54. Vbi bene advertit illi non suffragari D. Thomam, nec Armillam, aut alium ex antiquis Doctoribus: quia intelligi debent de specie subalterna, & nequaquam trahendi ad singularem sententiam discrepantem à communi Doctorum consensu. Probatur primo. Quia notabilis distinctio obiectorum sufficit ad constituendam diuersam speciem; vt omisio Officij Diuini, & omisio sacri diuersam peccati speciem efficiunt, in confessione explicandam: & comedere lactinia, vel carnes in die prohibito, diuersam fundant peccati speciem, secundum omnes; propter notabilem obiecti distinctionem, etsi ab eadem virtute abstinentiae, adiuncto Ecclesiae precepto, prohibeantur: Ergo si niliter bestialitas, sodomia, & pollutio, vtpote, quae prudenter iudicio, notabilem distinctionem inuolunt, diuersas peccati contra naturam species in esse moris constituent.

41 Secundò probatur: quia, vt ex apprehensione terminorum constat, diuerso modo rationi dissonant; & iudicium variant, licet omnia conueniant in exercendo actu venereo, quem sequi non possit generatio: quod solum probat, praedictas circumstantias genus peccati contra naturam contrahere ad species infimas. Confirmatur, quia motivum legis naturalis, eiusmodi vitia prohibentis, diuersum est; v. grat. pollutionem prohibet, quia illa prodigitur semen à natura ad generationem destinatum; sodomiam, quia ulterius addit vltim vasis indebiti, & bestialitatem, quia superaddit suppositum alienae naturae; & denique grauius caeteris concubitum cum demone, quia vltra has dissonantias superstitionem inuolunt. Ergo nequaquam dubitandum est de veritate huius sententiae, ab omnibus Theologis, si vnum, vel alterum ex recentioribus excipias, communiter receptae. Et contrariam improbabilem esse, dicunt Ioannes Martinez de Prado tom. 5. cap. 1. §. 9. 18. n. 35. & Diana p. 9. tr. 8. ref. 31. Quos sequitur P. Ioannes de Cardenas in disp. Select. disp. 53. tr. 6. c. 4. n. 85. Nec D. Thomas pro contraria sententia iure refertur: Ideoque eum à calumnia vindicat P. Vazquez tom. de Poenit. q. 91. art. 1. dub. 4. n. 20. vbi sic: Colligitur haec differentia specifica ex D. Thoma in eo articulo (vndecimo, & duodecimo ex 1.2. q. 154.) imò Caietanus in solutione ad 4. dubium, docet, diuersae speciei esse concubitum cum muliere praeter ordinem, quae

cum homine, quato magis cum bestia, vel alio modo ex numeratis in eo articulo. * Si autem inquiras, an contraria sententia intelligatur damnata, & prohibita per decretum Alexandri VII. in Sacra Congregatione Generalis Inquisitionis Romanae. Respondet affirmatiue Fr. Leander à Murcia tom. 2. diquis. Moral. lib. 4. disp. 10. ref. 8. Ideoque alibi à se traditam retractat. Caeterum Alexander VII. non damnat sententiam de vnitatem specifica, quae ad methaphysicam pertinet; quam supra triginta Doctores tuentur apud Caramuelum, in editione nouissima, anno 1675. lib. 2. Theol. Fundam. fund. 57. fol. 851. & seq. Sed opinionem simul defendentem non esse obligationem explicandi in confessione circumstantias pollutionis, sodomiae, & bestialitatis. Vnde qui negans distinctionem specificam inter eiusmodi peccata, affirmat obligationem ea confitendi, non contraveniret decreto Alexandri: ratione cuius omnes obligantur id docere, & defendere, vel quia speciem mutant, vel quia malitias multiplicant, vel quia notabiliter aggraunt. Quia dum in conclusione conueniant, nil interest in praemissis dissentiant.

CAPVT V.

Corollaria.

42 EX dictis euidenter deducitur, eum, qui bestialitatem commisit, non satisfacere, si se accuset, peccasse contra naturam, vt doceat omnes auctores Societatis, quos sequitur Amadeus Guimenius in opusc. tract. de Poenit. prop. 8. n. 3. contra Doctores vbi supra, dicens: Imò nec satisfaciet, si dicat, peccasse contra naturam, omittendo circumstantiam bestialitatis, aut sodomiae. * Cui consentit Vincentius Baronius in opere contra Amadeum, disp. 2. sect. 3. §. 3. n. 328. vbi ait. * Omnes ad vnum conuenire. *

43 Non tamen possum, non adnotare apertam Baronij calumniam, qui cum apud Amadeum verba superius scripta reperisset; quibus secum consentientem inuenit, in eum tamen hostem fingens inuectus est, & sententiae contrariae, quae ibidem expressis verbis reijcit, auctorem facit, fol. 239. dicens: Inletem tandem assensus singulorum principijs, contra omnes concludit (Amadeus) nullam harum circumstantiarum esse poenitenti apertendam, nec congressus cum bruto adiunctum peccato contra naturam ita praep. 8. * Sic Baronius. Sed quae illi fides adeo apertae falsitatis conuictio?

44 Infertur secundò, improbabilem esse opinionem Caramuelis supra relata, asserentis, eum, qui bestialitatem, aut sodomiam commisit, satisfacere si se accuset procurauisse polu-

tionem. Haec enim conclusio, etiam admissio falso illo principio non distinguat, specie infima, peccata contra naturam, sustineri non potest, quia nec confusè quidem confiteretur peccatum; quod commiserat, sed aliud minus graue non commissum. Ex quo fundamento similiter reijciendus venit Angelus Maria Verricelli tom. 1. qq. Moral. tract. 4. q. 27. sect. 8. num. 57. Vbi asserit foeminam solutam se polluentem, licet mortaliter delinqueat, non verò formali peccato mollitiei; ac proinde satisfacere, si in confessione se accuset dicens: in honestè me tetigi. Idemque de Frigidis, & Spadonibus, & de pueris incapacibus habendi veram pollutionem, sed distillationem quandam asserit sect. 13. Quod est aperte falsum: nam conlequuto fine, non satis est media tantum in confessione manifestare. Actus enim externus, quo peccatum consummatur, necessariò explicandus est. Nec obstat, quod horum semen prolificum non sit, quia non ideo eius emissio voluntaria extrahitur à malitia peccati consummati delectationis mollitiei, quae vtriusque humoris effusionem includit, secundum omnes Theologos. Quapropter sententiam Verricelli ea censura dignam censeo, quam nuper opinioni Caramuelis inuit Summus Pontifex Alexand. VII. die 24. Septembr. anno 1665. Qui illam vt minimum vt scandalosam damnauit, & prohibuit. Quod praestiterat Amadeus loco supra citato, vt bene obseruat Baronius vbi supra fol. 240. inquit: * Non est etiam alia laude fraudandus Amadeus, quod Caramuelis singularem, & audacissimam opinionem damnet, & similem Verricelli. * Sic ille.

45 Sed labijs honorauit, vt recoctam calumniam hoc melle condiderit. In eodem enim Paragrapho fol. 237. in Amadeum inuehitur, ei affingens opinionem aliam Caramuelis, quam ibidem Amadeus similiter dannauerat: Quis enim (inquit Baronius) neget naturam hominis conspurcari magis congressu cum bestijs; vnde oriri possit monstruum in probrum naturae, &c. Et post ista ex Caramuele, & ex Amadeo, hic execrandus congressus satis confessariò aperietur, vt habet rationem communem peccati contra naturam. Sic iterato Baronius Amadeo imponit, sed calumniam scriptis Amadei verbis detexi supra num. 42. Recolas, quae lo.

46 Opinionem aliam huic non dissimilem damnauit ibidem Amadeus asserentem eum, qui bestialitatem commisit, satisfacere si confiteatur commississe sodomiam. Quam ex eodem, quo praecedentem principio, iure explosit: & à calumnia vindicabit Dianam, cui nescio quis sicophanta imposuerat, referre à quodam Iesuita acceptam 1. part. tr. P. Mat. de Moy. Quaest. p. 1.

7. resolut. 2. Quod aperitissimè falsum esse; transcriptis Dianae verbis Amadeus ostendit: * Anonymus, inquit, non legit, aut non bene intellexit Dianam: hanc vnam excusationem habet: hic enim non dixit talem opinionem fuisse à Iesuita traditam, imò nec illam refert. * Et inferius nu. 5. in fine. Nullus, quem viderim, admittit eum, qui commisit bestialitatem, satisfacere si dicat, commississe sodomiam. Quia nec confusè quidem confiteretur peccatum, quod commisit, sed aliud minus graue non commissum. Imò nec satisfaceret, si diceret, procurauisse, vel habuisse pollutionem, propter eandem rationem; quidquid senserit Caramuel. * Haec tenus Amadeus, quibus nil clarius ad vtramque opinionem explodendam scribere potuit. Nihilominus ea est Baronio calumniandi libido, vt oppositum omnino Amadeum scripsisse, ipsi affingere non erubuerit, fol. 237. dicens: * Propositione octaua, hominem cum mulla, aut qualibet alia specie brutorum concubum liberat à pudore hanc circumstantiam confitendi, nisi communi nomine sodomiae. * O Baroni! quo iure hoc delirium Amadeo imposuisti, cum Anonymum, & Gregorium Esclapes de apertissima calumnia ab ipso conuictos ibidem legeris? Quid ad haec? Apprime in te quadrant Augustini verba contra Iulianum lib. 4. cap. 8. Tu autem vir honestus, & verax abstulisti verba, quae dixi, & dixisti, quae finxisti, redde verba mea, & vane scet calumnia tua.

47 Infertur tertio, reijciendam esse periculosam quorundam sententiam asserentium circumstantiam congressus sodomitici incepti absque animo ibi consummandi, sed intra vas naturale, non esse necessariò in confessione explicandam, sed sufficere de copula se accusare: putant enim eiusmodi tactum posticum eiusdem esse speciei cum alijs in reliquis corporis partibus. Ex quo principio à lethali inter coniugatos illum excusant Nauarrus, Ouandus, & alij, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 17. num. 4. Angelus, Zerola, Graffius, & alij, apud Dianam 2. p. tract. 3. Misc. resol. 37. & 3. part. tract. 4. resol. 204. Quos sequitur M. Zanardus part. 1. direct. tr. de Matrim. cap. 41. §. 10. fol. mihi 900. Vbi ita inquit: * Tentare copulam in vase indebito ad excitandam copulam, aliqui dicunt non esse mortale, quia est actus tantum excitativus copulae, sicut tactus manus. Ego autem dicerem esse mortale: Primo, si fiat cum animo ibi consummandi, quamvis postea mutetur voluntas: Secundò, si adsit periculum pollutionis ibidem ex experientia: Tertio, si ex hoc multum turbatur vxor. Caeterum quando non interueniunt supradicti casus, erit veniale. * Haec M. Zanardus.

48 Verum contraria sententia est vera omnino, & communis inter Theologos, quam cum Basilio Pontio, Rodriguez, & alijs tenet Diana *resolut.* 204. citata, & cum viris doctissimis à se consultis amplectitur Sanchez *vbi supra num. 5. Pat. Fagundez in sextum Decalogi, cap. 3. num. 19. Pat. Castro Palao tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 2. n. 6. & alijs innumeris.* Ratio est, quia tactus pro posterius ex sua natura ad sodomiam ordinatur, & est medium improporionatum ad copulam, ac proinde alterius ordinis luxuriae ab illa, & alijs tactibus ad eam ordinatis. Ergo debet in confessione explicari, ut potè, qui ex fine operis, etsi non ex fine operantis, ad peccatum contra naturam refertur, cuius proinde speciem participat. Hæc doctrina certissima est. Quapropter iure optimo Vincentius Baronius *vbi infra* contrariam sententiam falsam, & periculofam vocat, & Magistrum Michaelem Zanardum à Diu. Thomæ Schola, hoc loco, transfugam haberi vult.

49 Hoc verò præmisit, ut liberius in Patrem Thom. Sanchez descenderet, & falsæ citationis inculcasset, quod Doctorem Nauarrum pro contraria sententia adduxisset. *Temerè, inquit, inculpat a Sanchez Nauarrus, huic propositioni assentiri, quod dixerit peccatum esse tactus impudici: quasi ex Nauarro omnis tactus impudicus careat læthali culpa, & sit tantum venialis. Hoc enim falsum est, & indignum tanto auctore. *Cæterum si Baronius Nauarrum legisset, Patrem Sanchez temerè non inculpasset. Videat ergo illum loco à Sanchez supra citato, nempe *lib. 5. consil. tit. de Poenitent. & remiss. consil. 7.* Vbi Doctor Nauarrus inquit: *An actus ille sodomiticus inceptus ab uxore cum sua uxore, citra animum illum perficiendi, sit peccatum mortale: * Cui sic satisfaciunt. Attende. *Respondetur, quod in casu illius, videtur tantum esse peccatum tactus illiciti.* En Nauarrus apertissimè tradit non esse peccatum mortale inter coniugatos. Iure ergo & non temere pro hac sententia illum Sanchez adduxit. Ex qua euidenter deducitur eiusmodi circumstantiam non pertinere ad speciem peccati contra naturam, iuxta Nauarrum, & Doctores supra citatos; aliàs nec inter coniugatos potuissent à culpa morali excusare, ut certa fide tenendum est: sicut contraria, & vera sententia non excusat; ac proinde in confessione necessariò explicandam, ut potè, quæ speciem peccati mutat, nequit in dubium verti. An verò coniugatus, qui cum propria uxore, ex eius consensu, actum sodomiticum exerceret, teneretur in confessione explicare se coniugatum esse, an satisfaceret dicendo, pec-

casse toties contranaturam sodomitice, nil aliud explicando? Non conveniunt Doctores, hoc vltimum dicit esse probabile Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 19. docum. 5. n. 5.* Cæterum nullo fundamento, & contrarium merito docet P. Sanchez, cui citato adhæsit Diana *p. 7. tr. 12. ref. 23.* quia uxoris consensus nequit denudare actum à malitia contra fidem debitam matrimonio; nec potest coniux alteri conferre vllum ius ad hanc turpitudinè. Non minus turpe, & execrandum est, quod à Paludano traditum referunt Fr. Dominicus Balthanàs *in Margarit. Confessorum circa 6. decalog. præceptum,* & Sylvester *verb. Debitum conjugale, num. 9. quæst. 7.* nempe *fœminam non peccare mortaliter, si statim post copulâ mingat, vel se erigat, ut semen emitat. * Quod uterque merito rejicit. Quibus consonat Baronius *2. p. Manud. fol. 97.* & in Margaritam acriter invehitur, eo quod non adnotauerit locum Paludani, ex quo sententia illa deprompta sit, dicens: * Quod ex illo refert Margarita, seu Hieronimus confessorum, &c. * Sed quidem nec Sylvester adnotat, non tamen eius summa idè denigranda. Malle sodali, quam modestiæ pepercisset.

CAPVT VI.

An defloratio virginis spontè consentientis contineat nouam speciem malitiæ in confessione explicandam?

50 **A**ffirmant omnes, qui existimant, in eiusmodi defloratione, vltra speciem luxuriæ, reperiri malitiam aliam iniustitiæ, quæ stuprum appellari solet. Ita Caietanus *in Summ. verb. Stuprum, Victoria de consil. num. 126.* Nauarrus *in Sum. Hispana, cap. 16. num. 3.* Henriquez *lib. 5. de Poenit. cap. 6. n. 3. litt. T. & cap. 8. num. 2.* Toletus *lib. 3. Sum. cap. 18. nu. 2.* Luis Lopez, Llamas, Angles, Gutierrez, Gratian, Alenfis, Abulenfis, Corduba, vterque Ledesma, Alcozer, Medina, Manuel Rodriguez, & alijs, apud Dianam *1. part. tract. 7. resol. 11.* Probatum: quia licet in illa defloratione non reperatur iniustitia contra personam virginis, nam scièri, & volenti non fit iniuria, est tamen iniustitia contra finem naturæ, cui non potest fœmina, ut potè non domina, sed cuius sui signaculi, renuntiare; ac proinde sicut permittens abscondi sibi manum, peccaret, ita in sui deflorationem consentiens.

51 Alij verò præfatam sententiam limitant, & iniustitiam solum admittunt in casu, quo virgo deflorata adhuc esset constituta sub potestate parentum, quibus dedecori, & ignominie id verteret, & ad dotem augen-

augendam, aut innuptam alendam cogentur. Ita D. Antoninus, Angelus, Tabiena, Sylvest. Armilla, & alijs, apud Sanchez supra *num. 4.* Vnde plures consequenter existimant, stuprantem teneri restituere parentibus, quantum damni inde patiantur, quamvis virgo spontè consenserit, sic Bernardus Diaz, Luis Lopez, Salcedo, Cordoba, Valentia, Manuel Rodriguez, & alijs, quos refert Sanchez supra *num. 11.*

52 Verior tamen, & hac tempestate communior sententia tenet, deflorationem virginis spontè consentientis, siue sub cura parentum constituta sit, siue non, non differre à simplici fornicatione; ac proinde, per se loquendo, non superaddere nouam speciem malitiam in confessione explicandam. Ita Petrus de Nauarra *lib. 2. de restit. cap. 3. p. 4. de ledente in corporis bonis, dub. 1. in noua editione.* Molfesius, Trullench, & Megala, quos citat, & sequitur Diana *1. part. tract. 7. resol. 11. & alijs,* quos refert *2. part. tract. 3. Miscellan. resol. 12. & 3. part. tract. 4. resol. 67.* Mazuchellus *de casibus reseruat. disput. 21. cap. 4. diff. 5. num. 28.* Ludouicus à Sancto Raymundo *1. part. tract. 1. resol. 11. num. 220.* D. Franciscus Verde *in opusc. pro Caramuele, quæst. 4. §. 64. fol. 50.* Leander à Sacram. *tom. 1. de Poenitent. tract. 5. disput. 8. quæst. 17. §. 2.* Reuer. Pat. Delgadillo *tom. de Poenitent. cap. 17. dub. 69.* Ioannes Sanchez *in Selectis, disput. 29. num. 7.* & apud illum M. Sotus, & alijs. Gaspar Hurtado *de Poenitent. disput. 9. diff. 4.* Tamburinus *in Methodo, lib. 2. cap. 8. §. 8.* Quibus adde Cardin. de Lugo *tom. de Poenitent. disp. 16. sect. 4. numer. 218.* apud quem Sotus, Suarez, Vazquez, Lessius, Coninch, Tannerus, & alijs. Et plures, quos sequitur Thom. Sanchez *lib. 7. de impediment. matrim. disput. 14. num. 5.* & probabile putat Fr. Franc. à Iesu Maria *in cursu Theolog. tract. 6. cap. 8. punct. 4. num. 57. fol. 426.*

53 Hanc sententiam amplectuntur ex Ordine Prædicatorum Mag. Acatius de Velasco *tom. 1. resol. Moral. verb. Doncella, resol. 172.* vbi sic: * Si la doncella, libre, y voluntariamente consiente, aora estè, ò no estè, baxo la cura de sus padres, no es estupro el primer acto, en que pierde la virginidad, sino de simple fornicacion; y assi esta circunstancia no tiene obligacion de confessarla. * Hæc ille, citans Sotum, & alios: & iterum *verb. Luxuria, resol. 204.* Quem sequitur Mag. Paulus de Blanchis *in disceptation. cas. conscient. disput. 4. in litt. C. fol. 137.* & putat probabile Mag. Corradus *in respons. cas. 1. p. quæst. 47. in addition. & quæst. 94.* Et ante omnes supra allegatus M. Dominicus de Soto *in 4. distinct. 18. quæst. 2. artic. 4. cum P. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.*

clus. 13. §. De simplici, vbi sic ait: * Non clarè video, saltem si puella, quæ non est sub cura parentum, sua sponte vult virginatatem perdere, quod sit distincta species luxuriæ à simplici fornicatione: peccat enim peccato luxuriæ, non tamen iniustitiæ, imò sicut homo est dominus oculorum ad videndum, ita & illius partis ad illum actum, vè citra iniustitiam id possit facere, &c. Imò fortasse licet esset sub cura parentum, licet illis aliquam iniuriam faceret, non mutaret speciem. Si quis ergo habeat contrariam opinionem abundet in suo sensu; sed tamen ego arbitror, hanc esse probabilem, & idè non debet confessarius tantum pudefacere puellas, interrogando, an sint virgines, vel corruptæ. * Hæc ille. Vnde Petrus de Ledesma *in Summ. tom. 1. cap. 16. de Poenitent. dub. 5.* ait: * Algunos Doctores, y entre ellos el Padre Maestro Soto, sienten, que este peccado no es distinta especie de la fornicacion. * Eiusdem sententiæ videtur Mag. Bannez *2. 2. quæst. 62. art. 2. dub. 7. in confirmat. 1. conclus. vbi sic ait: * Cæterum existimo, quod mulier est domina vsus illius membri, sicut, & aliorum, & quia talis vsus non est sine corruptione, non peccat illa contra iustitiam, si amittat virginatatem. * Et infra. * Ergo etiã qui admiserit stuprum cum illa volente, non peccat contra iustitiam, neque ipsa, neque stuprator, sed contra castitatem. * Hactenus M. Bañez Soti vestigijs insitens. Quapropter vtrumque pro hac sententia refert, & merito Pat. Thom. Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 14. num. 5. propè finem,* dicens: * Hanc sententiam tenet Sotus, &c. Eiusdem videtur apertè Bañez. * Semel autem posito, hanc circumstantiam non mutare speciem, necessaria consequentione deducitur, iuxta nosstram ex Diu. Thomæ sententiam, necessarium non esse in confessione illam explicare, imò ex Doctoribus, qui obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggrauantes, affirmant, Magist. Sotus, Sanchez, & Nauarra, hanc de necessitate confitendam negant: putant enim notabiliter non aggrauare: videatur Sanchez supra, vbi Sotus, inquit, * esse consilium, ut eam explicet, * & Nauarra * non esse necessariò confitendam. * Cæterum, quoties graue indè dedecus in parentes resultauerit, si timeri prudenter potuit, explicanda ne sit? constabit ex dicendis infra.*

(? ? ?)

J. I.

Animadversio in Baronium.

54 **P**ropterea valde miratus sum, Vincentium Baronium *sect. 3. art. 2. fol. 240.* ausum fuisse Amadæum carere, quod Magist. Sotum, & Bannez pro hac opinione adduxerit: *Falsò, inquit, confirmat suffragio Soti, & Bannez. Nam primus scribit, non ita certum esse mutare speciem, &c. Bannez verò assentit Caietano, & alijs Thomistis, qui virgini saltem si sub cura patris sit, negant liberum usum illæsa iustitia, sui corporis, extra matrimonium. * Sic Baronius. Sed quidem vir doctus maioribus distractus neutrum cõtulit. Quia Magistrum Sotum pro ista sententia itare, constat aperrè ex ipsius verbis supra datis, idèdque omnes authores tam domestici, quam extranei cum pro illa referunt. Magistrum autem Bannez eam confirmare, dubitare non poterit, qui legerit, sicut nec quod Baronius sententiam contrariam ei affinxerit. Verba recole fideliter excerpta ex loco supra citato, ubi nec ullam Caietani mentionem facit, nec malitiam stupri à simplicis fornicationis malitia distinguit, nec ullam per se iniustitiam in usu corporis extra matrimonium agnoscit.

55 Sed novum non est Baronio authorum verba negare, vel alia ipsis affingere, cum ad suam causam agit. Quod mirabile dictu est, cum tor contra se habeat iudices, quot lectores. Huius furfuris plura possem exhibere specimina: aliqua tantum, ne longior, quam oportet, sit digressio, in hoc loco, iustæ defensionis causa traducam. Primum desumo ex communi Doctorum opinione asserente licitum esse occidere iniustum aggressorem honoris, quando aliter defendi nequit: pro qua plures militant Doctores, quos refert Amadæus Guimenius in *Opusculo, tract. de iustit. proposit. 1.* Ex quibus Caietanus in *Sum. verb. Homicidii*, sic ait: * Licet alterum occidere tuendo necessaria ad vitam, & virtutem, ne perdat res suas, & suorum, & 2. 2. q. 64. art. 7. §. *Ad hoc dub.* Est, inquit, sententia D. Thomæ, & Augustini, quia Augustini auctoritas loquitur, non solum de viri corporali; sed de alijs, quæ inuiti perdere possunt, sub quo ordine ponit honorem, & diuitias. * Quem sequitur Magist. Prado *tom. 2. Theolog. Moral. cap. 20. q. 4. num. 24.* ubi sic. * Dico licitum esse occidere iniustum aggressorem honoris, qui in praxi vult lædere. Ita Sotus, & communiter Thomistæ. * Et duodecim Authores relati à Diana *2. p. tract. 15. resol. 15.* sic ibi Prado. *Qui num. 14.* prædixerat, hanc sententiam esse communem, refe-

rens pro illa M. Ludouicum Lopez, M. Seram, M. Bañez, & M. Ioannem à Sancto Thoma viros doctissimos sui instituti; & alios, quos adducit Diana *p. 5. tr. 4. resol. 9.* inquires esse Christianam, & probabilissimam, quam iterum defendit *p. 8. tr. 7. resol. 45.* Et duodecim authoribus citatis subscripsit Doctor Ioannes Ioseph Garfi in *qq. Moral. cent. 1. cap. 46. n. 8* & P. Fagundez in *decalog. lib. 5. cap. 3.* Quapropter Eminentiss. Cardinalis de Lugo *tom. 1. de iust. disp. 10. sect. 10. num. 187.* nõ recusauit dicere: * Omnes testari licitum esse, pro defensione honoris, in vasorem occidere. * Quorum plures adducit Amadæus supra, eorum verba fideliter excerpta excubens, inter quos Magist. Bannez *2. 2. q. 64. artic. 7. §.* Dubitatur 4. Vbi ei qui certò nouit, quod ab alio erit iniuste occidendus, vel infamandus, vel amissurus bona temporalia, concedit, §. *Secula conclusio*, posse licitè occidere illum defendendo se, vel sua, si aliter non potest. Quod pro conclusione itatu erat, *dub. 2.* dicēs; licitum esse iniustè in vasorem occidere, pro defensione rerum temporalium, & honoris, subnectens. *Quæ sententia est consensus philosophorum, & fere omnium Theologorum.*

56 His tamen nil obstantibus, Vincentius Baronius *ubi supra, disput. 1. sect. 2. fol. 146.* falsæ citationis Amadæum inculat, & verba Mag. Bannez præteriens audeat dicere, hunc authorem in solius vitæ defensionem concedere alterum occidere, si adsit certa sequutura mortis notitia. Et alios sui instituti authores non curans, contrariū ipse, vt principium apud D. Thomam, & eius discipulos inconcussum falsò iactat, eaque tenacitate defendit, vt inquirenti, cur sicut in defensionem vitæ, licet iniustum in vasorem occidere, non liceat etiam in tutelam honoris? respondet fol. 148. * Dum ita quæris, videtis ignorare omninò, quod latere possit neminè; sicut vitæ, & honoris, ira vtriusque defensionis diuersam esse omninò rationem, &c. Ergo ineptè quæritur cur ex priori pugna pro vita consequatur mors, & ex posteriori fieri nequeat? Dignior esset carnificè, quam Theologo obiectio. * Hæc Baronius. Quem feruore disputationis abreptū, extra fines Christianæ moderationis excurrisse, mirum tibi non accidat. Modestia ei parcere iubet, qui illi pepercit. Alijs forsan styli effraus debitas dabit poenas. Mea tantum refert illius fidem in authorum verbis, & sententijs vindicandis animadvertere.

57 Eadem arte negandi verba, quando congrua solutio ei non occurrit, vtitur Baronius in casu altero in materia simoniæ. Pactum amicitie de dono ex gratitudine, obtento Beneficio, conferendo, quod grauissimi Doctores licitum putant apud Amadæum *tract.*

tract. de simonia, prop. 1. confirmauit ipse ex Doctrina Caietani *2. 2. quasi. 100. art. 2.* iniquentis id quod recipitur per modum sustentationis a Ministris Ecclesiæ, Sacerdotibus, & Prædicatoribus, posse in pactum deduci: Nam ex pacto *velle tale stipendium; non est vendere spiritualia: quia pactum non mutat materiam actuum.* Quo principio (subnectit Amadæus) posset Caietanus similiter probare in pactum amicitie deduci posse, id quod recipitur per modum liberalis doni. Hanc consecutionem, vt vitaret Baronius, eò delapsus est, vt negare ausus fuerit Caietani verba, dicens: *Nullum verbum habet eorū, quæ ex illo refert Amadæus; sed diuersa prorsus omninò, quæ statim referam.* Promissis verò nõ stetit: maluit enim infidelitatis, quam falsitatis apertè conuinci. Sed in vtramque misere impedit. Quæstio facti est. Quam malueris editionem elige: & loco citato, in commentario, quod incipit * in articulo secundò, tertio, & quarto, dubium occurrit * verba Caietani reperies.

58 Insuper *tract. de censur. proposit. 4.* à temeritatis, & erroris nota vindicans Amadæus quorundam sententiam asserentium, quod si duo Clerici gladijs districtis se invadant, animoque hostili inuicem digladientur, nullus tamen ictus aduersarij personam attingat, neuter excommunicationem incurret: subnectit. * Et videtur amplecti Caietanus in *Summa, verb. Excommun.* ubi inquit: *Quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum, lancea, sagittis, lapidibus, nisi lancea, sagitta, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici personam, non incurret excommunicationem latam contra percutientes Clericos quia manus violentæ iniectio non est consummata. Consummatum enim tactum ipsius Clerici, & non aliter, & sic de alijs.* * Hæc ex Caietano fidelissimè excerpta adducit Amadæus ubi supra. In quem tamen cæco Marte Baronius irrumpit, sic exclamans: * Sed quis non videat hanc interpretationem manifestam esse Canonum corruptelam, & à scopo, quem spectant, enormem exerrationem, confirmatam falsò alciis Caietani verbis. * Et iterum infra. * Quod refert ex Caietano, excommunicationem non esse latam, nisi ictus pertigerit ad Clericum, fraude non caret. Tractatio de excommunicatione est apud Caietanus longissima, & diffunditur vltra summariū, per 76. capita. Nec locum, nec numerum (Amadæus) adnotat, quo extent verba relata, ne plagium deprehendatur. Cerrè sicubi hæc scripsisset Caietanus, legerentur capite decimo contra manus violentas. Illud legi, & re-legi, & nil horum verborum reperi: ergo commenta sunt. * Hæc Baronius *disp. 2. sect. vltima, folio 274. & 275.*

59 Sed ego apud illum semel legisse do-
lui: quia virum religiosum iusto pudore sustulim trillia cinnulare cogor, & stylo iudicè nunc ferreo, ac eleganti mente acerrime pungendum, cruciandumque video, quam si lanceæ, sagittæque ictus ipsiusmet viscera penetrarent. In quacumque enim editione, verba Caietani superius ab Amadæo adducta reperies; loco ab ipso citato, nullo tamen capite, nec numero designato, quia non licuit. Non enim extant in vilo ex 76. capitibus, per quæ vltra summariū diffunditur tractatio, sed in ipso summario; quod ad capita de excommunicatione Caietanus præmittit, dicens: *Ante omnia circa intellectum excommunicationum, &c. prænotanda sunt duo; &c. oportet autem scire, quod ex parte termini, actio excommunicationi subiecta intelligitur consummata, &c. Vnde quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum lancea, sagittis, lapidibus, nisi lancea, sagitta, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici personam, non incurrit excommunicationem, &c.* Quid ad hæc Baronius? commenta ne sunt?

60 Huius furfuris plura, quibus Baronij libet scatet, traducere possem. Hæc modo sufficiant, vt candidus lector hominis fidem agnoscat, nec miretur, quod in præsentia, verba M. Soti, & M. Bannez contrariam sententiam illis affingens prætereat; licet ex ipsis apertè constet. Deflorationem virginis sponte consentientis non differre à simplici fornicatione.

J. II.

Quæstionis decisio.

61 **P**refixa igitur sententia probatur: Quia virgine consentiente, nec ipsi fit iniustitia, si que naturæ ordinanti claustrum, vt fiat aptior matrimonio; nam foemina vsus illius membri, sicut, & aliorum, domina est. Ex eo autem quod natura, extra matrimonium, vsus eius non concesserit, tantum inferitur esse peccatum contra temperantiam, propter indebitum vsus, non verò contra iustitiam: sicut neque istud inferitur, ex eo quod corrupta nequeat licitè extra matrimonium suo corpore vti. Neque obstat, quod minus apta reddatur matrimonio: aliàs non ei liceret emittere votum solenne castitatis, per quod magis inhabilis ad matrimonium redditur; potest enim abstinere à nuptijs, vel ita res disponere, vt vir non percipiat, esse corruptam, vel suum ei defectum aperire, vel esse paratam per ferre molestias ex defectu celato imminentes.

62 Deinde per se loquendo, non fit iniuria parentibus; ergo nulli. Antecedens pro-

bo. Primò, quia ipsa virgo spontè consentiens, utitur corpore, cuius est domina. Ergo non peccat contra iustitiam: ergo neque vir, qui ex eius consensu eovtitur, ut benè dixit Bañez supra. Secundò, quia parentes non habent maius dominium corporis filiae virginis, quam corruptae; sed cognoscere corruptam spontè consentientem, non continet specialem malitiam iniustitiae contra parentes: ergo neque cognoscere virginem. Quod autem se exponat periculo manendi innuptam, non obstat: quia absque parentum iniuria, potest ipsa pro suo nutu innupta manere. Ergo per se loquendo in defloratione virginis spontè consentientis non interuenit malitia distincta à simplici fornicatione, in confessione explicanda.

63 Potest tamen aliquando per accidens specialis malitia interuenire in fornicatione, siue virginis, siue corruptae, ut benè obseruat Lelsius lib. 2. de Iustit. cap. 10. dub. 1. num. 5. Nam si occultè non fiat, sed publicè, vel in his circumstantiis, quibus publicanda timeatur, ex indeque parentibus dedecus magnum, & ingentem moerorem ob familiam dedecoratam superventurum praevideatur, non poterit non continere malitiam contra pietatem parentibus debitam, quam à fortiori contrahet tam ipsa, quam qui in praedictis circumstantiis virginem defloraverit, seu cum corrupta deliquerit. Ac proinde ad honorem, in quantum possit, parentibus restituendum tenebitur, ut benè tradit Mag. Bañez ubi supra: licet Sanchez, & alij, non acquiescant. Non verò ad illum pecunia cõpensandum, quia ut ait P. Vazquez opus. de rest. cap. 3. §. 2. dub. 4. num. 13. *si aliqua sit iniuria Patri, illa est circa illius honorem, quæ restitutionem pecuniae non postulat.*

64 Assentiri tamen non possum sapientissimo Leandro disp. 8. §. 2. quæst. 19. afferenti cum alijs recentioribus, apud Sanchez in Selectis disp. 29. num. 8. in fine, stuprantem virginem per vim satisfacere, confitendo: commississe simplicem fornicationem per violentiam. Quorum sententiam probabilem esse dicit Doctor Garfi in qq. Moral. cent. 2. cap. 50. & latè id suadere contendit. Non inquam, placet; nam cum foemina per violentiam virginitatem amittit, plura ex hac iniuria patitur damna, quam, si semel iam corrupta violenter cognosceretur. Quæ ad diuersam iniustitiae speciem reducuntur, sicut furtum, & rapina: ut benè Ioannes Sanchez ubi supra. Quia præter ius illud, quod habet soluta, ne alius ipsius corpore, ipsa in vira ab utatur, speciale aliud virgo habet, ad signaculum virginis, (quod estimatur plurimum) ne ipsa renuente auferatur: ergo respectu virginis non potest praedicta doctrina substi-

neri: iniuria enim virgini illata nouam iniustitiae malitiam continet distinctam ab ea, quæ iam corruptae per violentiam inferretur, ac proinde necessariò in confessione explicanda est.

65 Obijcies primò. Specialis malitia stupri non datur in virgine consentiente. Ergo nec specialis malitia adulterij in peccato nuptae, quæ ex consensu mariti cum altero copuletur. Respondeo negando consequentiam. Quia licet in tali euentu non fieret iniuria marito, atque aded deficeret hæc iniustitiae species; fieret tamen contra statum matrimonij, & fidem illi debitam, ob bonum commune, cui non potest coniugatus renuntiare: sicut nec Clericus priuilegijs ob statum Clericalem sibi concessis. Vndè colliges, in adulterio, dissentiente viro, triplicem malitiae speciem reperiri; aliam contra iustitiam, aliam contra fidem debitam statui, aliam contra castitatem; ac proinde si iniustitia ratione consensus viri deficeret, teneretur poenitens in confessione explicare, ne confiteatur malitiam, quam non contraxit, sicut teneretur dicere, non esse coniugatum, quem confessarius talem existimat, ut benè notat Thomas Sanchez supra num. 15. Non me latet nonnullos, quos, citato Illustris Fr. Angelo Manrique Episcopo Pacensi, sequitur Caramuel in Theologia Fundam. fundam. 35. cap. 4. num. 537. fol. 230. duplicem tantum malitiam in adulterio cognoscere, aliam contra castitatem, aliam contra iustitiam. Vndè inferunt satis confiteri, qui diceret: *Commissi simplicem fornicationem*: Et post alia interiecta peccata, subnecteret: *Intuli cuiuspiam grauem iniuriam, tertia quadam persona cooperente*. Sed non placent: tum quia consentiente viro, sufficeret se accusare de simplici fornicatione, quod nullus concessit: tum quia eo modo confitendi duplex numero peccatum in esse moris pro vno individuo ad duplicem speciem pertinente subrogaret, ac proinde diuersum peccatum in esse moris ab eo, quod commiserat, confiteretur.

66 Obijcies secundò. Virginitas est virtus specialis distincta à castitate. Ergo vitium virginitati oppositum specialem habet malitiam distinctam à malitia contra castitatem. Respondeo, virginitatem tantum distingui à castitate accidentaliter per extensionem ad plura obiecta, nimirum ad delectationes, etiam licitas; id autem, quod opponitur virginitati, ut condistincta à castitate, non est vitium, aliàs matrimonium esset illicitum. Præterea, cum virginitas deperdat per quodlibet peccatum contra castitatem, si circumstantia virginitatis adderet nouam speciem malitiae, teneretur virgo in simplici

ces delectationes consenties explicare virginitatem amissile per tale peccatum. Imò qualibet foemina in habitu virginis incensens teneretur, quoties actu interno contra castitatem deliquisset dicere in confessione, esse, vel non esse virginem. Nam cum talis appareat, si confessarius eius conscientiam ignoraret, apprehenderet malitiam contra virginitatem, quæ fortè non esset. Vndè confessarius teneretur de virginitate interrogare, si poenitens taceret, & puella teneretur respondere; & per consequens manifestare suum defectum, iam iterum in alijs confessionibus declaratum. Rursus, non solum foemina, sed quilibet barbatus teneretur in confessione explicare suæ virginitatis florem per tale peccatum amissile, quod est contra omnium fidelium praxim. Ergo circumstantia virginitatis non mutat speciem peccati, & per consequens, non debet in confessione explicari.

CAPVT VII.

Vtrum in delectatione morosa de re turpi explicari debeat circumstantia status personæ, quæ peccanti obijcitur, an consanguinea, an nupta, vel voto castitatis adstricta?

67 **A**ffirmant Caietanus, Lorca, Azor, Thomas Sanchez, & alij apud Diana 1. part. tract. 7. resol. 48. Quibus accedunt D. Antoninus, Tabiena, Nauarr. & Montefinos apud Hurrado Complut. 1. 2. tra. de Peccatis, disp. 4. diffi. 10. & tenere videntur Doctores asserentes, malitiam delectationis simplicis, sicut & efficacis, delumendam esse ab obiecto.

68 Ex quo principio non pauci deducunt, licere non coniugatis operantibus uxorem ducere, morosè delectari de copula habenda tempore coniugij, quia talis copula non est mala. Ita Victoria, quem refert, & sequitur Medina 1. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 3. Zumel ad eandem quæstionem, disp. 4. dub. 3. & quidam Neotherici, ut refert Corduba in Quæstionario lib. 1. quæst. 23. dub. 13. & ipse clarè sentit esse probabile. Idem tenent loquentes de sponsa de futuro Curiel, Herrera, & alij apud Dianam 3. part. tract. 5. Miscel. resol. 2. & Magist. Araujo ubi infra, qui eadem ratione nixi asserunt, licere viduis morosè delectari de copula præterita, cum proprio coniuge habitata, quod vitra citatos refert Caietanus, Rosella, Syluester, Armilla, Angelus, Tabiena, Pedraza, Valentia, Nieba, Medina, Zumel, Sa, & alij apud Thomam Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 47. numer. 3. Quos sequuntur Lorca 1. 2. disp. 28. & Mon-

tesin. ibidem, disp. 7. quæst. 6. M. Serra 1. 2. quæst. 64. art. 8. M. Araujo 1. 2. quæst. 74. artic. 10. dub. 3. num. 48. & alij. Quod à fortiori tenentur dicere, etiam si ad secundas nuptias transierit.

69 Addunt alij apud Cordubam supra (& ipse putat probabile) non esse mortale, solutos delectari morosè de copula cogitata sub conditione, si adesset matrimonium; nam cum obiectum sub ea conditione apprehensum non sit turpe, non est vndè talis affectus malitiam grauem fortiri possit, si aliàs supponatur ex parte subiecti capientis delectationem, non interuenire votum castitatis, ratione cuius teneatur ab illa delectatione abstinere. Quidquid contradicat iam alibi citatus, & reiectus Euseb. de Herrera in suis de cõsionib. moralibus, decis. 6. §. 5. ubi tradit, per votum castitatis non prohiberi delectationem morosam. Limitant tamen prædicti Doctores doctrinam supra traditam, dum non sit periculum pollutionis, vel consentus in aliquod peccatum mortale. Si enim hoc adsit, nequibit à mortali excusari.

70 Verior tamen sententia oppositis insistens principijs docet, in delectatione venerea, & morosa de copula cum consanguinea, coniugata, vel moniali, non reperiri malitiam specie distincta à delectatione cum soluta: ac proinde poenitentem non teneri, prædictas circumstantias in confessione explicare. Ita Pat. Vazquez 1. 2. disp. 111. & 112. & 114. Quem omnes eius discipuli sequuntur, Castro Palao tom. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 10. §. 4. & cum Angelo, & Pesantio, Hurtado Complutensis supra disp. 4. diffi. 10. Diana 1. part. tract. 7. resol. 48. & 2. part. tract. 3. resol. 34. & 3. part. tract. 4. resol. 67. pro qua citat Reginaldum, Sayrum, & alios, & probabilem putant Salas, Azor, Filliucius, Bonacina, Lelsius, & alij apud Dianam, & pluribus citatis defendit Quiedo 1. 2. tract. 6. controuers. 4. punct. 7. num. 57. & Tamburinus in Methodo expeditæ confess. lib. 2. cap. 7. §. 1. & Doctor Garfi cent. 1. cap. 60. numer. 14.

71 Ad probationem huius sententiae noto primò ex communi Doctorum, delectationem non dici morosam à mora temporis, sed à mora culpabili detentionis; hoc est, à libertate in detentione, postquam quis aduertit esse prohiberi. Noto secundò cum Pat. Vazquez 1. 2. disp. 112. cap. 2. num. 4. quem sequuntur Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 6. num. 60. Palaus supra punct. 10. §. 4. num. 41. Lugo disp. 16. sect. 6. num. 390. Lelsius lib. 4. cap. 3. num. 112. Quiedo 1. 2. tract. 6. contr. 4. punct. 7. num. 54. & omnes (quos viderim) delectationem morosam intra speciem luxuriæ semper habere eandem malitiam

tiam cum opere, quatenus est contra castitatem. Ratio est, quia talis delectatio eodem modo, ac opus virtuti temperantiæ opponitur, & eandem habet dissonantiam ad rationem. Vnde sicut diuerso modo opponitur virtuti castitatis simplex fornicatio, & peccatum contra naturam; ita etiam diuerso modo opponitur delectatio de fornicatione; & de peccato contra naturam. Cum enim virtus castitatis non minus, neque alio modo moderetur delectationes internas, quam externas, eadem videtur interuenire species peccati in vna ac in altera delectatione intra speciem luxuriæ.

72 Prædicta tamen doctrina limitanda est, quoties delectatio capiatur de copula cogitata cum fœmina, cum præcisione an sit, vel non sit propria; cum enim eiusmodi copula præscindat à licita, & illicita, delectatio de illa capta non erit eiusdem speciei cum opere, quod habet pro obiecto. Alias cum opus non opponatur virtuti castitatis, sed ab oppositione præscindat, non opponitur delectatio, sed ab oppositione præscinderet, quod falsum prorsus est. Erit igitur in tali euentu malitia alterius speciei innominatæ contra castitatem, seu malitia copulæ illicitæ, cum eodem modo opponatur virtuti, ac ipsa copula.

73 Ex dictis assentiri non possunt Bonacina de Matrim. quest. 4. punct. 8. num. 15. & Palao tom. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 10. s. 2. num. 7. Quibus consentire videtur Thomam Sanchez, supra num. 4. assentibus, malitiam delectationis venereæ desummi ex effectu, quem secum affert, nimirum vehementem commotionem appetitus, & spirituum genitalium, subseruentium generationi. Nam vt benè expendit Lugo, ex hoc principio aperte sequitur, delectationem morosam captam de sodomia eiusdem esse speciei, cum delectatione capta ex copula, quod est contra omnes Doctores: Imò, & contra ipsum Bonacina loco citato, num. 18. & contra Sanchez in Sum. lib. 2. cap. 2. distinguentes specie delectationem circa solutam, & circa coniugatam, cum tamen omnes eundem effectum causent.

74 Noto tertio, illam delectationem dici veneream, quæ in ipsa carne sentitur, cum commotione spirituum subseruentium generationi circa partes libidinosas. Ità Caietan. Armilla, Tabiena, & alij, quos citatos sequitur Thomas Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 46. dicitur delectatio venerea, vt inquit Sanchez, ad differentiam delectationis, qua placet tactus proprii, vel alieni corporis, sine villa libidine, ob solam proportionem, & conaturalitatem cum organo tactus, seu visus: quilibet enim tactus rei blandæ, & visus rei

pulchræ, organa, visus, & tactus naturaliter delectant. Delectatio igitur morosa in re venerea ex parte voluntatis, nihil aliud erit quam affectus quidam simplex, quo quis ex aduertentia rationis sibi complacet in delectatione illa venerea, quæ ex cogitatione obiecti turpis in carnis titillatione, & in potentia appetitiua sentitur. His positis.

75 Negatiuam sententiam Pat. Vazquez sic facile probo: Delectatio morosa venerea non est vnde malitiam sumat, nisi vel ex obiecto, vel ex oppositione cum virtute castitatis prohibentis omnem delectationem veneream extra statum matrimonij: sed quomodocumque res se habeat, delectatio venerea non sortitur diuersam malitiam, ex circumstantia status personæ quam habet pro obiecto: Ergo non debet in confessione explicari. Quod ratione oppositionis cum virtute castitatis non sortiatur malitiam specie distinctam ab ea, quæ reperitur indelectatione de copula cum soluta, conueniant omnes. Quod autem neque ratione obiecti malitiam aliam contrahat, probatur. Quia obiectum, quod neque directè, neque indirectè terminat affectum voluntatis, nequit malitiam aliquam in illum deriuare, sed iniuria contra maritum, v. g. quæ in copula cum nupta reperitur, neque directè, neque indirectè terminat simplicem delectationem veneream, ergo, &c. Non directè, quia delectatio venerea, non capitur de iniuria, sed de concubitu cum fœmina, qui media sui apprehensione præscindente ab statu fœminæ, delectationem illam causat; non indirectè: quia vna ratio potest seorsim ab alia simplicem delectationem terminare, licet nequeat vna sine alia executioni mandari: sicut si fœmina pulchra, & nupta sit, potest quis complacere, quod pulchra, & displicere quod nupta.

76 Est itaque magnum discrimen inter desiderium, & simplicem complacentiam, illud enim cum tendat in executionem obiecti, & copula cum nupta nequeat in executione separari ab iniustitia, nequit saltem indirectè ad illam non terminari, vt communiter docent Theologi contra Angelum, verb. luxuria num. 2. assentem, desiderium efficax fornicationis cum soluta, & cum coniugata esse eiusdem speciei, cuius proinde sententia expuncta fuit de mandato Sanctæ Inquisitionis in Expurg. anno 1640. Simplex verò delectatio cum non tendat ad tribuendam existentiam obiecto, benè potest ad vnam rationem terminari, quid ad aliam villo modo terminetur: ac proinde potest quis delectari de copula, cum nupta allectus à delectabili, quod est in copula, & non à delectabili, quod est in iniuria, & consequenter quin de-

J. Vnicus.

Cuiusdam nouum placitum refertur, & refellitur.

linqueat contra iustitiam: quia virtus iustitiæ non prohibet delectationem de opere iniusto, quando non capitur de illo, prout iniustum est: vt communi Doctorum tradit P. Quiedo I. 2. tract. 6. controu. 4. punct. 5. Ergo nullum est caput, vnde delectatio venerea diuersam malitiam sortiatur ratione diuersi status personæ, quæ peccanti obijcitur. Sufficiet ergo se accusare de vna, vel pluribus delectationibus morosis, in explicato personæ statu.

77 Confirmatur, nam delectatio de copula cum moniali habita ab eo, qui votum non emisit, non est contra votum illius, qui delectationem capit, quia hoc non subsistit, nec contra votum monialis, quia materia huius voti tota est posita in actibus ipsius monialis, quorum nullum talis delectatio inducit, nec ei villo modo cooperatur. Similiter delectatio habita à soluto de copula cum coniugata, ad nullum actum coniugis ordinatur, etiam si, vt obiectum illum rescipiat: ergo cum non coniugatur cum obiecto, fidei coniugij non opponitur. Ergo non est vnde à coniugio malitiam sortiatur.

78 Idemque dicendum de delectatione habita cum consanguinea, quia licet circumstantia consanguinitatis seetiam teneat ex parte personæ capientis delectationem, nequit malitiam refundere nisi ex parte obiecti se habeat. Quia ex reuerentia sanguini debita tantum prohibetur commixtio seminum, ad quam non ordinatur simplex delectatio, sicut ordinatur desiderium efficax. Ergo nisi delectatio capteretur de copula cogitata cum consanguinea, vt tali, non contrahet malitiam incestus.

79 Tota hæc doctrina confirmatur exemplo, cui nemo dissentire potest, nec discrimen inter actus efficaces, & inefficaces diffiteri: Si quis audiat inimicum occisum esse in loco sacro, & de illius morte delectetur, ex displicentia personæ, peccatum odij committet, non verò sacrilegij: ergo delectatio non secum trahit malitias omnes in obiecto repectas. Ergo similiter, nec in casu questionis, cum eadem prorsus militer ratio.

80 Quamuis autem hæc ita sint, consultum erit, confessario, rudes, & mediocriter doctos de circumstantia obiecti interrogare: tum quia tales inter affectus efficaces, & inefficaces nesciunt distinguere; tum quia eandem in omnibus malitiam concipiunt, & consequenter contrahunt.

oe (? ? ?) 2u

81 Post hæc olim à me scripta, in lucem prodijt recentior quidam, qui doctrinam superius traditam extendit, ad omnes simplicis delectationes intra genus castitatis, etiam si obiecta terminantia specie distinguantur: ac proinde eiusdem putat speciei delectationem morosam de copula sodomitica, ac de fornicatione. Nam malitia delectationis, inquit; excusio consensu absoluto in copulam, solum potest prouenire ex vi causatiua motuum turpium, & pollutionis de præsentis, aut ex eo quod estatui matrimonij derogare videatur. Ex primò autem capite malitiam specie diuersam non contrahit, constat ex superius dictis, quia omnes delectationes morosæ eundem effectum causant. Quod autem neque ex secundo, probat ex eo, quod siue delectationes sint de hoc, siue de illo obiecto, non propterea statui matrimoniali magis derogant, nisi forrè quatenus sunt magis intensæ, & vehementiores, quod non pendet ab eo, quod sint contra naturam.

82 Cæterum doctrina hæc sublinenda non est, eodem enim fundamento asserere potuisset, sodomiam, & fornicationem non distingui specie: quia non magis vna, quam altera statui matrimonij derogat, nisi fortè quatenus intensiorem, aut vehementiorem delectationem inducunt, qua ratione ad circumstantiam aggrauantem earum differentia pertineret: imò grauius inde peccatū fornicatio euaderet, quam sodomia; quam minus natura appetit, & à qua potius per se abhorret. Secundo, quia obiectum, quod delectationem terminat, & à quo nullatenus præscindit, nequit, si malum sit, malitiam in actum non deriuare: ergo obiecta specie distincta intra genus castitatis, à quorum malitia actus non præscindit, non possunt, non specie distinctam in delectationem refundere. Confirmatur, quia simplex delectatio de vindicta, & de fornicatione non aliunde specie distinguantur secundum omnes, nisi quia ad obiecta specie distincta terminantur: ergo.

83 Obijciet: oppositum constare ex Diu. Thoma opusc. 64. §. * Complacentia habita in memoria peccati: * Vbi excusat ab explicanda in confessione specie peccati commissi, de quo memoriæ occurrente capitur delectatio. Quod verum non esset, si obiecta specie diuersa malitiam diuersam specie in actum refundere. En D. Thomæ verba, * Si autem

rememorando mala præterita, quæ fecisti, non habes dolorem; sed potius delectationem in eis, & propter hanc delectationem fatis moram ibidem, non credo expedire, quod specifics ipsa peccata rememorata, si alias integrè confessus es ea. Et si non habuisti aliud, quam delectationem in mente, sufficit dicere, mihi venerunt in memoriam quedam vindictæ, vel iniuriæ, quas feci, vel quedam peccata grauiora, quæ commisi, de quibus non solum non habui dolorem, sed de ipsis cum multa complacencia cogitavi. * Hæc D. Thomas. *Quem secutus est P. Sa, verb. Confessio, num. 16. dicens: * Qui delectatus est de peccatis præteritis aliis confessis, id solum oportet confiteatur, non autem exprimere, quæ illa fuerint peccata. Vide D. Tho. opusc. 64. **

84 Respondeo, principium, quod ex verbis præfari opusculi sexagesimi quarti obtruditur, capitaliter aduersari alijs principijs doctrinæ D. Thomæ asserentis, actus qualescumque ab eo, quo tendunt obiecto, speciem sumere. Quapropter opusculum, ex quo præobiecta verba fideliter excerpta sunt, adulterium Diu. Thomæ opus esse, iure admonet Vincentius Baronius, in opere contra Amadæum disp. 2. sect. 3. §. 2. fol. 233. Et ideò opinio illa, quam (auctorem opusculi credens D. Thomam) sequutus est Pat. Sa illum citans, expuncta fuit postea per Mag. Sacri Palatii in editione Romana: & in eam sic iure inuehitur M. Texeda tom. 1. Theol. mor. lib. 2. tract. 3. contr. 7. num. 23. & seq. * Aduersatur (inquit) Concilio Trident. sess. 14. cap. 5. Nec video, quo is auctor vtatur fundamento, nisi tantum velle doctrinam nouam, & laqueos animarum introducere. * Sic ille, & merito: quia vnum, cui Pat. Sa innixus est fundamentum, ab auctoritate, tum auctoris opusculi sexagesimi quarti, quod inter alia D. Thomæ opera circumferuntur; tum eorum, qui incautè inter eius opuscula inseruerunt, nullius momenti iudicare debuisset, imò & erroris insimulare; vtpotè ex quo singularis, & omninò improbabilis doctrina, & Concilio Tridentino apertissimè repugnans euidenter deducitur. Ni fortè non de delectatione, de peccato commisso, sed de sola iactantia intelligendus veniat. In hoc enim peccato, tota malitia in eo consistit, quod offensa Dei assumatur, vt medium ad laudem; vnde omnia pecca sub eadem ratione formali ad iactantiam pertinent, & quoad hunc actum eorum differentia specifica per accidens se habent, vt cum Nauarro tenet Diana 3. part. tract. 4. resol. 161. & cum Soria part. 11. tract. 7. resol. 36. Leander à Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 8. §. 3. quest. 12. Castro Palao tom. 1. tract. 2. disp. 2. part. 11. num. 5. &

probabile vocat Lugo disp. 16. sect. 5. numer. 268. Si verò iactantia sit coniuncta cum complacencia, & approbatione peccati commisi, v. gr. adulterij, vel vindictæ, &c. nequit in dubium verti obligatio confitendi obiecta terminatiua specie diuersa, sicut nec obligatio confitendi numerum, & species peccatorum. Equali enim certitudine ad hæc explicanda adstringimur. Iuxta superius dicta differt Doctor Garfi in qq. Moral. cent. 1. cap. 60. fol. 304. per hæc explicans opinionem recentioris num. 81. relata, quoad simplices delectationes intra genus castitatis, dicens non distingui specie. * Si delectatio solum capiatur sub generalisatione rei delectabilis, & sub formalitate voluptatis, quæ sentitur in carne. Quia hoc casu differentia specifica obiecti contra castitatē in memoriam reuocati, materialiter se habet, & speciem delectationis non variat, cum non terminet delectationem sub ratione specifica sodomia, vel pollutionis, aut simplicis fornicationis. * Quod magis explicat centur. 3. cap. 77. fol. 597. vbi iterum de hac questione. Sic explicata sententia recentioris probabilitatis speciem præfert: quia sub hac præcisione delectatio solum capitur de genere, non de specie vlla luxurie: ac proinde doctrina tradita toto isto cap. 7. huic sententiæ apprime quadrat, vt recolenti constabit.

85 Non verò omittam hic adnotare Baronij negligentiam in operibus Diu. Thomæ euoluendis. Secus contra Amadæum inuectus non fuisset, dicens: * Vbiq; obtrudit Opusculum sexagesimum quintum, adulterium Diu. Thomæ opus, vt supra demonstratum est. * Sed homo non aduertit, Opusculum nuper allegatum non esse sexagesimum quintum (quod non esse D. Thomæ à se demonstratum dicit) sed sexagesimum quartum, quod non vbiq; sed in hoc tantum loco ab Amadæo allegatur. Vnde Baronij calumnia hoc vnum operata est, quod duo iam opuscula, quæ inter alia Diu. Thomæ opera circumferuntur, nec dubiæ fidei habenda, sed radicitus euellenda, abolendaque, ex ipsius Baronij testimonio habeamus. Sit esto: dum in posterum non in Amadæum, sed in auctorem opusculi, & in eos, qui inter Diu. Thomæ opera inseruerunt, virus euomat.

CAPVT VIII.

Corollaria ex dictis.

86 Infertur primò, non esse admittendam, sed ab scholis relegandam opinionem asserentium, consensum formalem, & expressum voluntatis in delectationem

nem veream, seu, quod idem est, simplicem delectationem morosam, non esse culpam mortalem, cessante periculo consentiendi in pollutionem, vel in opus, de quo capitur delectatio. Quam tenuit Martinus de Magistris tract. de temperantia, quest. 3. de luxuria; & clarius, questione de pollutione post probationem quartæ conclusionis, & alij ex antiquis apud Salas 1. 2. to. 2. quest. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 4. n. 38 vbi ait: * Fertur, Victoriã dixisse, opinionem illam esse probabilem, & talē fuisse tempore D. Thomæ, testatur Salas referens pro illa Adrianū. Et putat probabilem Antonium de Corduba Ordinis Minorū lib. 1. q. 23. dub. 11. §. 1. gitor, dicens, esse sententiam D. Augustini, & nonnullos eam docuisse: & consentire videtur M. Tabiena Ordinis Prædicatorū, verbo Cogitatio morosa, n. 2. * Vtrum delectatio morosa sit peccatum mortale? Alij tenent, quod non est peccatum mortale, sed veniale tantum; alij verò dixerunt, quod est peccatum mortale, & hæc secunda opinio est comunior, & verosimilior, & est communis opinio modernorum, & securior. * Sic Mag. Tabiena ex D. Thom. in 2. sent. dist. 24. q. 3. art. 4. in corpore, vbi ait: * Delectatio morosa mortale peccatum est, vt Magister dicit, & verba Augustini sonare videntur, quamvis quidam in hoc, Magistro contradicant. Sed opinio Magistri valde probabilior est, & securior. *

87 Verum opinionem istam, non solum non esse probabilem, sed neque ferendam, dixit Zumel apud Salas vbi supra, & P. Vazquez 1. 2. disp. 109. cap. 3. pluribus Patrum testimonijs illam refutat, & licet in hac disputatione nullam illi censuram inurat, infra tamen disp. 111. c. 5. n. 20. in fine, vt errorem expressè dānat, & in expurgatorio S. Inquisitionis anno 1612. & 1640. relatis verbis supra citati Antonij Cordubensis, dicitis: * Igitur utraque opinio probabilis est, sic notatur. * Appone in margine: secunda opinio (nōpè, quæ negat, esse mortale) nec tuta, nec probabilis est. * Et sane non potest negari esse cōtra Augustinum lib. 12. de Trinitate vbi sic ait, * totus homo dānatur, per huiusmodi, quæ sine voluntate operandi, sed tantū cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, nisi per gratiam Christi remittantur. Nullus autē dānatur sine peccato mortali. * Non est ergo probabilis Martini de Magistris, & aliorū opinio. Nec D. Thomas probabile censuit, dū contrariam, & communem probabiliorem, securiorēque vocauit: eiusmodi enim verba non cōparatiuè, sed aduersatiuè accipiēda sunt, quoties apud Angelicum Præceptorem, aut alium grauisimum Doctorem, opinioni dissonæ adiecta reperiantur, vt in præfati con-
P. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

tingit: sicut nec probabile censuit oppositū, quando in 4. dist. 8. q. 1. art. 4. q. 2. ad 2. dixit: Alij probabilius, & securius dicunt, quod citā post aquæ potum corpus Christi non sumendum est. Nec quando contrā opinantes matrimonium non conferre gratiam, solum dixit: Affirmatiuam sententiam esse probabiliorem. Sic ergo in præfati circa opinionem de morosa delectatione, D. Tho. intelligendus est. Cui animus non fuit a lethali probabiliter excusare, dum contrariam, & verissimam sententiam, probabiliorem nuncupauit: certissimū enim est, & auctoritate Sanctarum Patrum comprobatum, virtutem castitatis, extra statum matrimonij, tam delectationes internas, quàm externas prohibere, accedente cōsensu voluntatis.

88 Infertur secundò. Non licere viduis, neque sponsis de futuro morosè delectari de copula præterita, vel futura tempore matrimonij. Quia licet obiectum externum actus non sit illicitum, est tamen illicita delectatio præsens voluntatis, vtpotè virtuti castitatis opposita, deficiente matrimonio, quod illam posset honestare. Ita P. Vazquez 1. 2. disp. 114. n. 3. Tannerus 1. 2. disp. 4. quest. 8. n. 13. Basilius de Matrim. lib. 10. cap. 16. §. 2. n. 10. & 11. Bonacina, Palao, Villalobos, & alij, quos sequitur Diana 3. p. tract. 5. Miscell. resol. 2. Thom. Sánchez lib. 9. de Matrim. disp. 47. num. 4. & 5. & Ioannes Sanchez in Selectis disp. 21. n. 27.

89 Infertur tertio, nemini licere delectationem voluntatis captam de obiecto apprehenso sub conditione auferente ab ea malitiam, v. gr. de concubitu cum tali femina, sub conditione, quod esset vxor. Quia (quidquid dixerit P. Sanchez in Sum. lib. 1. cap. 12. num. 33.) imaginatiua etiam potentia conditionem ex parte obiecti apponere potest, vt benè cum Salas 1. 2. tom. 1. tract. 13. disp. 6. sect. 30. num. 189. tradit Palao tom. 1. tract. 2. de Peccat. disp. 2. part. 10. num. 6. Vnde non sola voluntas, sed etiam appetitus posset tendere in obiectum, sub conditione auferente malitiam, quo morosis delectationibus contra castitatem laxarentur habenæ. Præterquam quod delectationem appetitus cohibere, dum delectatio voluntatis adesset, paucis datum credam, ideòque ob periculum saltem, à noxa lethali excusari non potest. Et improbari prorsus debet opinio illa, quam probabilem censuit Corduba supra. num. 81. asserentem non esse mortale delectari morosè per actus voluntatis, & appetitus de copula sub conditione, quod esset cum propria vxore. Hæc enim opinio in ordine ad mores, idem præiudicium

cium parat, ac quae delectationem morosam à culpa mortali eximit. Quid enim cuique facilius, quam apprehensionem conditionatam huiusmodi efficere, qua semel posita, grauis malitia delectationis dicitur desicere? Quapropter opinionem istam iure rejicit Palao ubi supra punct. 10. num. 9. & me iudice, eadem censura notanda, ac quae morosam delectationem à mortali culpa liberat. Quam ut diximus num. 87. errorem vocat Vazquez, cui lubens assentior.

CAPVT IX.

Vtrum circumstantia infidelitatis v. gr. si cum non banti zata, Iudaea, vel Mahometana rem habueris, sit in confessione explicanda?

90 **N**egant Franciscus Syluius 2. 2. q. 154. art. 2. Ioannes Franciscus Suarez in *Enchiridio casuum conscientiae* verb. *Confessio*, fol. mihi 346. Alcozer in *sum. c. 20. fol. 74. d. el ser muger*. Et fauent Doctores asserentes, esse circumstantiam notabiliter aggrauantem, quod sentit M. Ludouicus Lopez p. 1. instruct. c. 35. §. * affine est* vbi cum formidine, ex hoc principio confitendam, dicit: Verba eius sunt: * An concubitus Christiani cum tali infideli sit circumstantia notabiliter aggrauans, & necessario confitenda? Id reuocamus in dubium. Et licet nullum Doctorem repererim de isto casu expressè loquentem: arbitror sub aliorum iudicio, quod talis circumstantia sit confitenda. * Eandem sententiam, eisdemque verbis, tradit M. Corradus 2. p. resp. q. 174. Dixi hos Doctores fauere: quia supponunt, praedictam circumstantiam non mutare speciem, quod non improbat (licet contrarium sequatur) M. Candidus t. 2. disp. 24. art. 23. dub. 25. & dubitant, an sit notabiliter aggrauans: & per consequens in eorum doctrina necessario confitenda, licet contra D. Thomam supra citatum.

91 Cui principio innixi negatiuam sententiam non pauci attribuent P. Azor 3. p. l. 3. c. 29. q. 3. & Fagundez in *Decalogum tom. 2. lib. 6. cap. 1. n. 14*. Eo quod asserant, hanc circumstantiam non mutare speciem. Quod probabile putant Diana p. 7. tr. 7. ref. 72. & p. 9. tr. 9. ref. 3. Tamburinus *opus. 1. lib. 2. cap. 7. §. 4. n. 20*. Leander à Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 8. §. 3. q. 7. pro quo refert Bonaciam q. 4. de *Matrim. punct. 15. n. 7*. (sed non clarè id asserit, ut constant ex contextu) inde inferentes probabiliter tenendum, non esse obligationem exprimendi in confessione eiusmodi circumstantiam. Quibus adde M. Acatum de Velasco t. 1. ref. *Mor. verb. copula ref. 227*. vbi ait: * Esta sententia tengo por probable con Diana en el lugar citado * idemque censet Leander à Murcia tom. 2. disp. *Moral. lib. 4. disp. 10. ref. 7. num. 9. in fine.*

92 Nihilominus contrariam ex opposito principio probabiliorē existimo. Circumstantia enim infidelitatis speciē peccati mutat, ac proinde necessariò in confessione explicanda est, sic Natarrus in *sum. cap. 16. n. 3*. in principio. Henriquez *lib. 5. de Poenit. cap. 6. n. 3. litt. M*. Thomas Sanchez *lib. 7. de impedim. disp. 5. n. 12*. Card. de Lugo de *Poenit. disp. 16. sect. 6. n. 333* Leander vbi supra q. 7. citata. Naldus in *sum. verb. fornicatio num. 2. M. Candidus disp. 24. art. 23. dub. 35*. Et sequitur Leander à Murcia vbi supra, & alij. Ratio à priori est: quia accessus fidelis ad infidelem, non solum est contra castitatem, sed contra Religionem. Antecedens probatur: quia motiuum prohibens matrimonium cum infideli inuenitur, etiam in prohibitione copulae illicitae. Ergo vtrumque ex eadem virtute Religionis prohibitum est. Confirmatur, quia praecipuum prohibens matrimonium inter consanguineos, & affines vsque ad quartum gradum, idè prohibet, etiam copulam fornicariam inter illos, (secundum omnes Theologos) quod motiuum prohibitionis matrimonij inueniatur, etiam in copula illicita, nempe obseruantia ipsis debita, & praecauere pericula, quae ex conuictu, & familiaritate inter cognatos, spe matrimonij contrahendi concepta, timeri poterant. Hae autem ratio idem evincit in casu praesenti: quia primarium motiuum prohibitionis, & impedimenti dirimentis matrimonium Christiani cum infideli, est reuerentia baptismo debita, & Religionis decus: Secundarium autem vitare periculum peruersionis, quae eiusmodi congressum subsequi potest: & ut patet, vtrumque in copula illicita inuenitur. Manet ergo aequè prohibita, & ex eodem motiuo, ac matrimonium, ac proinde non solum castitati; Sed Religioni, etiam opponitur. Vnde maius sacrilegij contrahere necessarium est.

93 Addo cum Sanchez, & Candido idem prorsus dicendum de copula fidelis Catholici cum heretica. Quamvis enim matrimonium, inter eos contractum, valeat, est tamè grauitè sub lethali prohibitiò ob dedecus, & iniuriam Religionis Catholicae, & periculum peruersionis, ac proinde eadem militat prohibitionis ratio, ac in copula Christiani cum infideli.

94 Notandum verò est, P. Sanchez vbi supra, & lib. 7. disp. 67. n. 9. existimare, esse in re periculo peruersionis (quod commune quidem est ad alias actiones periculo peccati expositas) si Pontifex dispensaret, ut infidelis iniret matrimonium cum infideli, vel heretica, copulam cum illa ante matrimonium habitam, circumstantia infidelitatis carere: sicut matrimonij prohibitionem per dispensationem sublata, inter consanguineos in secundo, &

vl-

vlterioribus gradibus vsque ad quartum, coitus in tali gradu ante matrimonium incestus non esset; sic Sanchez supra n. 6. ex Caetano in *sum. verb. incestus*: inquit, incestus esse commixtionem veneream inter consanguineos, vel affines, absque dispensatione matrimoniali; quem sequuntur Armilla ibi, & Vega tom. 2. *sum. cap. 5. casu 1*.

95 Huic tamen assero alij non acquiescunt, quia licet veritatem contineat, si absolute auferatur prohibitio matrimonij, quae defacto est inter consanguineos, & affines, & inter fideles cum infidelibus, quia per se loquendo, nulla tunc esset Ecclesiastica prohibitio, quae copulam ad nouam speciem traheret: secus dicendum videtur, si sola dispensatio interueniat ad contrahendum cum consanguinea, vel cum infideli, ut docent maior, & Gallego apud Sanchez *disp. 67. citata*: quia dispensatio ad vnum actum non auferit prohibitionem ad alterum, sicut dispensatio cum habente votum castitatis ad contrahendum matrimonium non eximit à peccato sacrilegij, copulam ante contractum habitam. Ergo similiter dispensatus ad matrimonium contrahendum cum consanguinea in secundo, vel vlteriori gradu, aut cum infideli, vel heretica si copulam ante matrimonium cum illa habuerit, peccatum incestus, vel sacrilegij committer in confessione necessario explicandum: quia dispensatio, utpotè limitata honestati matrimonij contractum, non verò immunem reddit ab incestu, vel sacrilegio copulam antecedentem. Hae pars probabilior videtur, licet contraria, ut supra dixi probalis sit.

CAPVT X.

An copula consummata contineat malitiam speciei distinctam à tactibus in confessione explicandam?

96 **S**I copula consummata non fuerit, sed est effusio seminis, neque in viro, neque in femina interuenerit, non est improbabile eiusmodi copulam non differre specie à reliquis tactibus absque periculo pollutionis, vel cum periculo, (ut res se habuerit) vel ex intentione consummandi copulam habitam: ita videtur sentire Thom. Sanchez *lib. 8. de Matr. disp. 25. n. 10* vbi ait, quod si vir vas femina penetravit, non effuso intra semine is coitus non est vera copula, sed instar cuiusdam tactus impudici. Et expressius *lib. 9. de Matr. disp. 19. n. 3*. vbi sic ait. *Vas illa femine absque seminatione penetratio reputatur instar tactus parium verendarum*. Idem sentit Diana p. 10. tr. 14. ref. 55. * Quia copula (inquit) absque seminatione reputatur instar tactus parium verendarum * Et Martinus de S. Ioseph in *Monit. confes. t. 1. lib. 1. tr. 51. de Matr. nu. 10. ibi*: * Començarla copula, fue como tener tactos, que à los casados no le son ilicitos. * P. Mar. de Moy. *Quæst. p. 1.*

Nimirum secluso periculo pollutionis contra vas. Ex quo capite non pauci excusant à lethali coniuges incipientes copulam delectationis causa, cum animo non consummandi. Caetanus, Paludanus, Tabiena, & Leander, quos citatos sequitur Diana vbi supra: & ita absque dubio sentit Card. de Lugo tom. de *Poenit. d. s. 16. sect. 5. §. 1*. dum inquirens, an copula consummata inter solutos debeat in confessione explicari, consulto semper addit in responsione *ly consummata*, quos satis inuit, difficultatem praesentem non procedere, quando consummata non fuerit; tunc enim sufficit, se accusare de tactibus impudicis cum soluta, ex intentione, vel cum periculo consummandi copulam, vel sine illis, prout res se habuerit.

97 Difficultas igitur enodanda solum est de copula consummata, an explicari debeat? Non de fuerunt aliqui existimantes, praecipuum confessionis satisfieri dicendo: *Commisi peccatum graue contra castitatem, cum soluta*. Ita defenserunt quidam recentiores satis obseruantis Religiosi Ordinis, in Vniuersitate Complutensi, ut testatur Dicastillo de *Poenit. disp. 9. n. 456*. * Non sine multorum, inquit, admiratione, potius dixissem scandalo. Hos autem Theologos, (si hoc nomine digni sunt) bene perstrinxerunt Doctores alij, inter quos noster Turrianus, qui postea eorum suppressio nomine, illos retulit in *suo tract. de Poenit. disp. 29. dub. 2*. ad quintum: sed quod miror; Illustris. Caramuel in *Theol. Fundam. fundam. 25. n. 450*. illorum opinionem probabilem esse dixit, subnectens: * Dianam, nisi contemneret loquatur, debere idem sentire * Caeterum Diana, licet illam referens 3. p. tr. 4. ref. 88. iudicium de probabilitate alijs reliquerit: postea verò (p. 11. tr. 5. ref. 48.) improbabilem iudicauit. Et (quod laudo) eam retractauit Caramuel in 2. p. *Theolog. Fundam. cap. 4. n. 73*. Est enim opinio omnino improbabilis, & nouissimè damnata, & prohibita, ut minimum, ut scandalosa, ab Alexandro VII. die 24. Septembris anno 1665. & ante illum reprobauerant Dicastillo vbi supra, Cardin. de Lugo de *Poenit. disp. 16. sect. 5. §. 1. num. 258*. & P. Ouied. in 1. 2. tract. 6. controu. 5. punct. 3. §. 8. num. 54.

98 His positis: Dico primò, omnino certum est, actum consummatum copula non explicari sufficenter verbis illis: *Commisi graue peccatum in materia castitatis cum soluta*. Ratio est manifesta, quia per hunc confitendi modum non explicatur species peccati, sed genus; nam peccatum graue in materia castitatis cum soluta continet ad minus duas species, nimirum fornicationem, & peccatum contra naturam. Ergo per illa verba non explicatur species peccati commissi. Confessio igitur illa insufficientis ad satisfaciendū

62

pra-

precepto, quo singulas peccatorum species confiteri tenemur, ex Tridentino *sess. 14. c. 5.*

99 Dico secundò, non explicari sufficienter prædictum peccatum, si quis tantum se accutaret, dicens: Habuisse tactus impudicos cū soluta ex intentione consummandi copulam. Moueor, quia licet explicato sine sufficienter censeantur explicata media natura sua ad illam ordinata, & quæ ipsius consequentiam, vt in plurimum, veluti complementū quoddam commitari solent; tamen explicatis medijs ex intentione finis, nō explicatur consecutio ipsius finis, quia imò iuxta communem loquendi modum; excludi videtur. Igitur, qui consummata copula, se accusaret detactibus impudicis, ex intentione illam consummandi, negaret saltem implicite consummationem copulæ, ac proinde nec clare, nec cōfusè explicaret peccatum, quod commisit, cuius malitia ex actibus, & consummatione copulæ coalescit; imò præcipue in huius consummatione consistit; vt potè per quam cum effectu infertur nocumentum proli. Quæ ratio impulit Card. de Lugo, vt *disp. 16. sect. 5. n. 238.* vt assereret, copulam consummatam superaddere nouam speciem malitiæ, non repperam in tactibus.

100 Vnde concluditur, quod licet copula non addat nouam speciem malitiæ, vt contra Lugo videtur supponere communiter Theologi, dicendum adhuc est peccatum illud copulæ consummatæ explicari aliter non posse, quam ipsam copulam explicando, nam, vt benè expendit P. Ouiedo, præceptum confessionis obligat ad explicandum peccatum externum committunt, & hoc consistit in ipsa copula, in qua cōsummatur affectus internus, qui ad externam ordinatur, & non consummatur intactibus, aut alijs actionibus præcedentibus, deoque non explicata copula præcepto confessionis satisfieri nō potest. Fundamentum autem illud recentiorum ad singularem illam sententiā, nimirum, quod copula consummata, & tactus, & oscula præcedentia eiusdem sint speciei, idemque peccatū in esse moris constituent; ad summum probat satisfacere, si in confessione illud exprimat per verba, quæ speciem peccati clare, & totā malitiam confusè significant, qualia sunt: Commisi graue peccatum cum soluta in specie naturali luxuriæ. Quod licet satis verisimile videatur, ego tamen ulterius non asseram, quia contrarium communi Doctorum sensu, & fidelium praxi firmatum inuenio.

101 Non me latet, Diana *tr. 4. de Sacram. 3. p. ref. 88.* imputare Turriano opinionē, vbi supra reiectam, & ab Alexandro VII. damnatam, eo quod illam referens, sic scripserit: *Recentiores aliqui censent probabile, talem modum confitendi sufficere per se loquendo, sed hoc videtur esse cōtra communem vsum

fidelium; idèd probabilius potest responderi, quod debeat explicari. * Quibus (ait Diana) * Hanc sententiā probabilem, etiam putat, nam, & contrariā, quam tenet, probabiliorē tantum vocat. * Verum, neque hoc fundamentum est ad improbabilem prorsus opinionem ei ad scribendam: ly enim *probabilius* secundum regulas D. Tho. interpretandum est quandoque *aduersatiuè, non comparatiuè*, quo sensu Angelicus Doctor olim asseruit, *probabilius* esse Sacramentum Matrimonij conferre gratiam, vt refer Sotus *in 4. dist. 26. q. 2. art. 3. §.* * Hic autem Sacramentalis gratia * Quibus tamen contrariā opinionē probabilem innuere non intendit; est enim hæretica, vt benè notat Vincentius Baronius *disp. 2. sect. 2. in operè contra Amadæum §. 1. fol. 208.* Quæ expositio pro alijs casibus est valdè observanda: Cui innixus ipse Baronius *fol. 204.* liberat à cētura duplicem opinionē, aliam M. Dominici de Soto eximentem ab onere recitandi, oculis caligantes, qui leger e nequeunt, licet memoriter recitare valentes. Aliam Syluestri *Verb. Hora q. 2. dicto. 3. asserentem*, beneficiarium studio vacantem posse per alium Horas recitadas committere. Quæ opiniones his Doctoribus, tanquam probabiles ab ipsis iudicatæ, attribuebantur, quos tamen ex principio superius iactò, ab illis sic exiniit Baronius. *Nam cum dicit contrariā rutiorem, id aduersatiuè, non comparatiuè sumendum est, quasi tuta sit opinio, quæ pensum Horarum negat esse personale.* Sic ille, & merito, quia contraria sententia damnata est, vt scandalosa ab Alexandro VII. *die 24. Septembris anno 1665.*

102 Ex dictis fit, reiiciendam prorsus opinionem Ioannis de Caramuel *in Theol. Fundam. fundam. 25. fol. 209. n. 450.* asserentis, eum, qui in sodomiam, vel in pollutionē tactibus alterius procuratam incidisset, satisfacere, si dicat; *cum viro peccavi mortaliter: tãgendo alium peccavi grauitè.* Non explicadò, an pollutio fuerit subsequuta? Et similiter in molitie, ei, qui tactibus peccauit lehaliter, satis esse, si dicat, *morosè delectatus sum*, quia probabile est delectationē morosam esse pollutionem inceptam. Cuius sententiā, partim sequitur Verricelli *tom. 1. tr. 4. q. 1. n. 1.* asserens: * Qui ex proposito proprijs manibus procurauit pollutionem, si hoc confiteatur, sufficit, ne c tenerur explicare deinde sequutam. * Quibus subscripsit D. Franciscus Verde *in opusc. pro Caramuel q. 4. §. 118. fol. 64.* Cæterum horum sententiā omninò exterminanda est, nam qui sic confiteretur, necōfusè quidem subijceret indiuiduum peccati commisi, quod pollutione consumatur, quæ proinde in confessione explicari debet, sicut, & peccatum externum tactus in eo, qui nō tantum actu interno, morosè delectatus est. Nec mi-

mihī suadeo, præfactam sententiā hodie sustineri posse, post prohibitionem alterius de confessione peccati grauis cum soluta, ab eo, qui copulam consummauit. Est enim eadem prorsus vtrobique ratio, atque adeò vtraque propositio eadem censura notanda, consummatio enim peccati secundum omnes, in confessione manifestari debet: alias non esset obligatio confitendi actus externos.

CAPVT XI.

An sollicitans feminam ad peccatum teneatur, copula subsequuta, circumstantiam inductionis in confessione explicare?

103 IN duplici statu potest præsens quæstio exagitari: Primò, quado femina, quam ad peccatum inducis, est de separata, & quasi exposita, & in actuali, vel virtuali voluntate peccandi. Secundò, quado nō est parata, sed à voluntate peccandi prorsus aliena. In primò casu communis Theologorum sententiā est circumstantiam inductionis non debere in confessione explicari. Ita Suarez *disp. 22. sect. 4. n. 18.* Ledesma. Azor, Coninch, & Azor quibus subscribit Diana *1. p. tract. 7. ref. 34. 18.* cum Soto, Medina, Valentia, & alijs Thom. Sanchez *in summ. lib. 1. cap. 6. num. 14.* & cum Henriq. Vazquez; Ludouico, & alijs Hurtado *disp. 173. de Charit. sect. 13.* Probat Suarez cum alijs, quia petere corpus à femina parata, nō censetur scandalum actiuum, nec moralis inductio ad peccatum: Imò nec circumstantiam aggrauantem esse, tradit Fagundez *2. præcepto Ecclesie lib. 4. cap. 5.*

104 Cæterum hæc ratio non multum probat, vt benè vidit Thom. Sanchez supra, nam licet femina parata sit, hoc tamen numero peccatū externum, te non inducente, non patret: Ergo eius causa moralis fuisse. Secundò, quia copula non subsequuta, esset obligatio explicandi inductionē: Ergo inductio pro vt condistincta à copula, suam habet malitiam. Terriò, quia hic, & nunc petitur à femina actus externus, quem abique peccato exercere non potest. Ergo circumstantia inductionis nequit à malitia denudari, quam nūuis femina parata sit ad peccatum.

105 Iam si femina non est parata, difficultas recrudescit, varia tamen sunt Doctorum placita. Prima, & cōmuniore sententiā defendit circumstantiam eiusmodi inductionis debere explicari, sed non omnes in fundamento cōueniunt. Alij id affirmant, quia existimant inductionem continere nouam speciem malitiæ contra charitatem. Alij, quia nouam malitiam, saltè numero distinctam, vt Suarez *disp. 22. sect. 4. num. 16.* Alij denique, quia putant, esse circumstantiam notabiliter aggrauantem, vt Fagundez supra *cap. 4. n. 45.* Petrus de Ledesma *in summ. tom. 2. tra. 4. cone. 6.* & Suarez vbi supra. Verum hæc fundamē-

P. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.

ta conclusionem non probant, quia iuxta cōmuniorem opinionem circumstantia inductionis non continet speciem malitiæ, quæ in ipsa copula non reperitur. Secundò, quia si tantum daretur diuersa numero malitia, vel ratio circumstantiæ aggrauantis, non esset obligatio explicandi inductionem foemina non parata: alias idem propter eandem rationem de inductione parata deberet dici, quia negari non potest, vt iam expendi adhuc respectu ipsius nonam numero malitiam, & circumstantiam aggrauantem continere.

106 Secunda sententiā absolutè docet, nō esse obligationem explicandi circumstantiam inductionis ad peccatum, etiam si foemina nō sit parata. Ita Vazquez *de Pœnit. q. 91. art. 1. dub. 4. à. n. 7. & 21.* Lugo *disp. 16. sect. 3. nu. 542.* Sotus *lib. 6. de iust. q. 1. art. 5.* & cum Fagundez, & Palao, Leander *hic disp. 8. §. 5. q. 5.* & putat probabile Meratius *disp. 27. sect. 4.* & ex parte tradit Valentia *2. 2. disp. 5. q. 2. punct. 4.* & aliquos supressio nomine refer Salas *1. 2. t. 2. tr. 13. disp. 5. n. 133.* & amplectuntur Verricelli *in q. Mor. t. 1. tr. 4. q. 3.* & Tamburinus *in Method. lib. 2. cap. 7. §. 4. m. 24.* Er putat probabile Dicastillo *de Pœnit. disp. 9. dub. 4. n. 237.* Quibus adde Ioannem Sanchez, Montefinos, quos citatos sequitur Doctor. Garfi *cent. 2. cap. 76. n. 16.* Probat Vazquez, nam qui sollicitat foeminam non paratam, ex eo tantum peccat, quia participat in suo peccato, sed hæc malitia participationis datur etiam, quando erat parata. Ergo vel in vtroque casu debet explicari, vel in neutro, sed in secundò non debet, vt docent communiter Theologi, ergo neque in primò. Secundò, quia malitia cooperationis ad spiritualem ruinā proximi reperitur in ipsa copula. Ergo ex malitia contenta in solutione, & in copula, vt potè solò numero distinctis, vnum peccatum conflabitur, sicut ex osculis, & copulat & potiori iure, quia omnia peccata, quæ non possunt committi sine complice, moraliter est impossibile patrari, nisi vnus alterum inuitet. Adde sustineri probabiliter posse, vnicam tantum interuenire malitiam, vt ait Vazquez supra *n. 21.* quia in tali casu non est duplex actus moralis, sed pro eodem reputatur, eo quod inductio ordinetur ad ipsam actum fornicationis, & in genere moris, ex medijs, & sine, vna malitia, & vnum peccatum resultat. Propterea.

107 Ego distinguendum censeo, vel enim vir inducit foeminam, siue paratam, siue nō; vel e contra foemina virum. Si primum, non est opus circumstantiam inductionis exprimeret: secus si secundū. Moueor, quia vir explicata copula, sufficienter significat suā inductionem, vt potè medium, quod communiter à viris adhiberi solet, non minus, quam oscula.

& tactus: aliter verò contingit, si foemina sollicitet virum; nam cum ex parte foeminae medium istud extraordinarium sit, malitia illa maior, seu numero distincta, quae ex circumstantia inductionis pullulat, ne confuse quidem subijciatur clauibus, si copulam tantum exprimat; ac proinde confiteretur peccatum longe minoris malitiae ab eo, quod commisit.

108 Tenebitur ergo foemina inducens virum, siue paratum, siue non, circumstantiam inductionis explicare, licet vir foeminam inducens non teneatur. Hanc sententiam tenere videtur Thomas Sanchez in *summ. lib. 1. cap. 6. num. 14.* Eaque, pro vt à me explicata, rectè componitur, circumstantiam inductionis esse tantum aggrauantem, quacumque ex parte se habuerit, vt tenet Sanchez supra, & tamen debere in confessione subijci, saltem confuse, ne diuersum individuuum peccati in esse maioris confiteatur, tamen si non sit obligatio explicandi circumstantias aggrauantes, quod defendit, etiam Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 27. num. 27.* Nec contra nostram doctrinam aliquid evincunt fundamenta P. Vazquez, quia eo solum tendunt, vt probent, non esse speciem malitiae in inductione, quae in copula non reperitur: non vero suadent non resultare ex illa maiorem malitiam moralem, quam confuse, saltem in confessione significare teneatur, vt de furto loquenstradit ipse Vazquez *qu. est. 91. art. 1. dub. 4. num. 23.* & ex ipso, & alijs, nos supra docuimus. Quamvis excessus quantitatis speciem non mutet.

109 Affero secundò, si vir inducat foeminam, & sollicitet ad peccandum extraordinarijs precibus aequalentibus violentiae morali, tenebitur circumstantiam eiusmodi inductionis explicare. Ratio est, quia superaddit nouam speciem malitiae contra iustitiam. Hanc conclusionem tenent P. Salas supra, & Ioannes Sanchez in *select. disp. 1. num. 24.* Quod in simili sentiunt plures Doctores apud Sanchez *de Matrim. lib. 4. disp. 7. num. 4.* & *lib. 7. disp. 12. num. 10.* censentes importunas preces vim inferre. Est tamen aduertendum cum Sanchez preces importunas non esse quascumque assiduas, sed quae sunt instantissimae, & saepius repetitae, & inculcatae, & has non equiparari violentiae, nisi aliae circumstantiae concurrant, vt maximus reuerentiae timor, ita vt personae suadenti non audeat puella contradicere. Cui videtur consentire Salas vbi supra dicens: inductionem tunc esse manifestandam, quando sollicitatio est talis, vt vix resisti possit, secus si leuis, & cui facile potest resisti.

110 Affero tertio, si vir sollicitet virum ad peccandum contra naturam, probabile

est, non teneri, effectu sequuto, circumstantiam inductionis explicare, siue paratus sit, siue non. Ratio est, quia vox illa *peccatum contra naturam* non excludit ex parte viri circumstantiam sollicitationis, ac proinde saltem confuse illam significare cenletur; non minus, quam oscula, & amplexus: nomen autem copulae ex parte foeminae, vt iam expendi, iuxta communem omnium acceptationem, circumstantiam inductionis provt à se excludere videtur: ex quo disparitas manifesta cernitur. Sed oppositum probabilius censeo, quia licet non excludat, non tamen positivè includit in communi hominum apprehensione: ideoque malitia inductionis nec confuse videtur confiteri.

CAPVT XII.

An inducere mediatricem, vt foeminam tibi sollicitet, sit circumstantia necessario explicanda, effectu subsecuto?

111 SI mediatrix parata non sit, affirmant communiter Theologi. Fagundez 2. *praecepto Ecclesiae lib. 4. cap. 5.* Suarez de *Poenit. disp. 22. sect. 5. num. 27.* & alij. Probat Fagundez: nam talis inductio est causa peccati mediaticis, ac proinde distinguitur saltem numero à peccato postea committendo, quod est finis praedictae inductionis: ob quod ait Suarez, inductionem habere malitiam, quasi totalem distinctam à fornicatione committenda.

112 Cæterum non videtur omnino certa praefata doctrina, quia vt capite praecedenti ex Vazquez notauimus, vna malitia conflatur in genere moris ex fine, & medijs, quorum malitia aliàs non distinguitur specie à malitia finis, sed inducere mediatricem, vt mediet cum alia foemina in ordine ad copulam, solum opponitur virtuti castitatis, cui copula opponitur, iuxta probabilem opinionem Vazquez, & aliorum: Deinde est medium eiusdem ordinis, & speciei cum sollicitatione immediata ipsius foeminae. Ergo ex his malitijs medijs, & finis, vna numero malitia conflabitur in genere moris, & vnum, idemque peccatum resultabit, quod iuxta principia Vazquez cap. praecedenti iacta, sufficienter explicabitur, copula explicata, sicut sollicitatio immediata, & oscula vnum peccatum constituunt cum copula subsequuta, quae sufficienter explicantur, explicata copula, tamen si quandoque praedictae actiones copulam non praecedant.

113 Nihilominus tamen à communi, & vera sententia recedendum non est, & in nostris principijs ratio est facilis: Cum enim medium istud foeminam sollicitandi per me-

diatricem, siue ad hoc munus paratum, siue non; extraordinarium sit, & non ex illis, quae ex natura rei praecedere solent, non videtur adhuc confuse sub nomine copulae significari; ac proinde non sufficere, de copula se ac curare, sed tenebitur ultra, mediū istud appositum declarare; vel eis vii vocibus, vt confuse saltem malitiam ex medio illo, & sine conflatam, imò, & quae circumstantiam, etiam inductionis, siue mediatrix parata sit, siue non, confuse significant, dubitari enim non potest, iuxta superius dicta, circumstantiam inductionis, etiam paratae, malitiam peccati augere.

114 Rogabis: an liceat famulis, vel aurigis adducere concubinam in domum heri, alium ve locum, in quo peccaturum sciunt, vel deferre inter nuncia, vel scripta, in quibus herus petit à concubina, vt ea nocte ad se veniat, etiam si famulus non ignoret, velle, vt veniat ad fornicandum? Id non esse peccatum morale affirmant cum Merolla Diana 3. *p. tr. 6. Misc. ref. 11. P. Sà, verb. Peccati, num. 9.* Nauarrus, & Rodriguez apud Sanchez in *Sum. lib. 1. cap. 7.* qui hæc à peccato excusant ratione famulatus, vel ne famuli, vel aurigae amittant lucrum, quod ex hoc ministerio comparant. Verum P. Sanchez supra à *num. 21.* hæc limitat: affirmat enim, famulū posse comitari concubinam ad domum heri, idque sufficienter à culpa excusari, ratione solius famulatus, quia est actio de se indifferens. In quo conveniunt Angles, Nauarrus, & Rodriguez, quos adducit ibidem *num. 22.* Addit verò *num. 25.* id non licere aurigis ex ratione communi famulatus, nisi alias notabile damnum illis imminet; quia actiue deferre in sella, vel lectica, iam proxime ad peccatum accedit. Sed ego in his discrimen non facerem, secus tamen cum Sanchez dicerem de famulis deferentibus inter nuncia, vel scripta, & de iussu Domini praedictas epistolae scribentibus. Vide alia apud Sanchez supra: & adverte vltimum concurrenti modum esse moralem sollicitationem, vt mediatorem ad peccatum heri, idèdque si famulum animus heri litteris expressus non lateat, non excuset à peccato lethali.

CAPVT XIII.

Vtrum in peccato odij, sit in confessione explicanda qualitas mali proximo desiderati, vel coniunctio personae, cui desideratur.

115 SVppono ex communi DD. damnata proximo illata in diuitijs, in fama, & in vita, diuersae speciei esse contra iustitiam; ac proinde voluntatem efficacem

lædendi proximum in diuitijs distinctam specie malitiam continere, ac voluntate efficaci lædendi in honore, vel in vita: & consequenter qualitatem mali efficaciter voliti, debere in confessione explicari. Difficultas igitur solum est, quando non efficaciter, sed ex odio tantum, quis desiderat, vt ea mala aliunde proximo eueniant, seu quod eueniant, gaudet, quia mala illius sunt.

116 Qualitatem mali voliti declarandam esse, affirmat P. Suarez *disput. 6. de Charitate, sect. 2.* Sylvius, & alij, apud Dianam 1. *part. tract. 7. resol. 30.* Negant verò ipse Diana cū Ledesma, & Bonacina. Lorca *de Charitate, q. 34. art. 3.* Luisius de Torres ibidem *disp. 91. dub. 1. in fine.* Cardin de Lugo *disp. 16. sect. 5. nu. 260.* Homobonus, Valentia, & alij, quos sequitur nouissimè Leander *disp. 8. §. 3. q. 8.* & Tamburin. in *Method. lib. 2. cap. 6. §. 3. numer. 9.*

117 Ego autem vtriusque sententiae Auctores facile concilio. Assertio sit. Communiter loquendo non debet in confessione explicari qualitas mali voliti ex odio. Probat, quia mala volita ex odio sitente in merito desiderio inefficaci, quo quis veller proximo ea mala aliunde euenire, vt in plurimum solum attinguntur formaliter per hunc affectum, quatenus mala proximi sunt. Ergo cū omnia sub eadem ratione formali attingantur, non constituent diuersam speciem; nam in ordine ad istum affectum valde materialiter se habent differentiae specifice mali voliti: In hoc sensu verum habet secunda sententia. Si verò (vt bene advertit Lugo) quis desideraret ex odio ea mala, quatenus talia sunt, nempe quatenus in diuitijs, in honore, vel vita; contrarium prorsus tenendum est, iuxta dicta cap. 7. nam affectus inefficaces, vt ibi diximus, distinguuntur specie, quando rationes formales motiuae, & terminatiuae illorum distinguuntur specie; sed iniuria proximi, vt in diuitijs distinguitur specie ab iniuria, vt in honore, vel vita. Ergo qui complacet de malo proximi, seu ineffaciter desiderat, vt in diuitijs; habet affectum inefficacem distincti specie ab eo, quem haberet, si complaceret in alio damno proximi, vt in honore, vel in vita: ergo in tali casu tenebitur circumstantiam mali voliti declarare.

118 Confirmatur: quia diuersae speciei est deprecari alicui mortem temporalem, quia malum materiale illius est, ac optare, & implorare, quod à dæmone rapiatur, quia malum spirituale illius est: sed non alia ratione distinguuntur specie, nisi quia voluntas tendit in hæc obiecta sub diuersa ratione formalis, nimirum, quatenus tale malum est: ergo quoties affectus inefficaces habuerint, pro obiecto motiuo, mali voliti qualitatem, tene-

bitur pœnitens in confessione eiusmodi qualitate explicare: & ita tradit Pat. Suarez de Fide, tract. 3. disp. 6. sect. 2. n. 3. Vbi de damno spirituali loquens, dicit, de hoc dubitandum non esse, quod tenet etiam Ioannes Sanchez in Select. disp. 6. n. 1. & ego verum puto, dum non terminet affectum sub ratione communi damni præscidentis à materiali, & spirituali.

119 Circa coniunctionem personæ, cui ex odio malum desideramus, communis Doctorum sententia tenet, in odio parentum explicandam esse circumstantiam personæ. Ita Nauarr. in Manuali, cap. 14. num. 11. P. Sà, verb. Confessio, nu. 23. Azor tom. 2. lib. 2. cap. 2. q. 2. Card. de Lugo disp. 16. sect. 6. n. 303. qui addit, idem fore dicendum in peccato odij parentum in filios, vxoris in virum, & viri in vxorem. Ratio est, quia peccata odij in his personis militant directè contra pietatem, seu reuerentiam coniunctis debitam; ac proinde specialem dissonantiam habent, oppositionemque cum alia virtute à charitate & ira tenendum.

120 Ex dictis in hoc capite, alia venit decidenda quæstio præcedenti similis. An scilicet qualitas contumeliæ, v.g. quod appellaueris aliquem furem, vel hæreticum, vel sodomitram, &c. explicanda sit in confessione? Afirmant Filiucius cap. 9. num. 322. & Ioannes Sanchez in Select. disp. 6. num. 2. Verum contraria sententia est nobis tenenda cum Azor tom. 3. lib. 13. cap. 5. dub. 1. Fagundez 2. præcept. Ecclesiæ, lib. 3. cap. 5. num. 3. Card. de Lugo supra sect. 5. num. 265. Caietan. Reginald. Sà, Molina, & alij, quibus consentit Diana 1. part. tract. 7. resol. 28. Ratio est, quia omnes contumeliæ eo tendunt, vt lædant honorem, sicut omnia furta, vt lædant diuitias: ergo sicut diuersus modus furandi non constituit furta diuersæ speciei, ita nec diuersus modus lædendi honorem constituet contumeliæ diuersæ speciei.

121 Idem propter eandem rationem dicendum est de detractionibus, & de iudicio temerario: sufficit enim se acculare; toties in materia graui temerè iudicasse; & toties detraxisse; non explicata materia, vt bene Lugo, & Diana supra, quibus, licet non sibi constans, consentit Ioannes Sánchez. De blasphemijs non hæreticalibus, docent similiter aliqui non debere explicari, an fuerint in Deum, vel in Sanctos Ita Azor, Nazarius, Homobonus, & alij, quos citatos sequitur Diana supra resol. 50. Sed contrarium tenent cum Suarez, Filiucius tom. 2. tract. 25. cap. 1. num. 26. Sanchez in Select. disp. 6. & plures alij. Et hoc est probabilius, quia cultus, & adoratio, quæ Deo debentur, diuersæ sunt speciei, ac quæ Sanctis; ergo & vitium, quo

inhonorantur. Imò blasphemiam in B. Virginem specie distingui à blasphemia in alios Sanctos docent Thom. Sanchez in Sum. lib. 2. cap. 32. num. 32. & Aragon 2. 2. q. 13. art. 1. & quidem consequenter.

CAPVT XIV.

An iudicium temerarium, & detraçtio distinguantur specie in ordine ad confessionem?

122 **R**atio dubitandi sumitur ex eo, quod bona existimatio propria, seu bona opinio de proximo, quæ per iudiciū temerarium apud iudicantem deperditur, eiusdem sit speciei cum ea, quæ per detractionem læditur; vnde tantum videtur consistere diuersitas in modo lædendi famam, ac proinde, quod eiusdem sint speciei in genere moris: & ita tenere videtur Diana cum Faustoto 5. p. tr. 14. resol. 56. qui existimat, eiusdem speciei esse infamare proximum dicendo falsum, ac verum dicendo: & consequenter opus non esse eiusmodi circumstantiam in confessione aperire. Stat. expressius pro hac parte Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 5. num. 10. Vbi inquit eiusdem speciei infamæ esse lædere famam internè per iudicium temerariū, & externè per detractionem, aut contumeliæ. Idemque tradit Tamburin. in Methodo expeditæ confess. lib. 2. cap. 9. §. 1. numer. 5. atque ad eò in confessione non esse necessariò declarandam eiusmodi differentiam.

123 Verum hæc doctrina difficultate non vacat: nam si eiusdem speciei sunt iudicium temerarium, & detraçtio, neque in illis alia reperitur malitia, quam læsionis famæ: & aliunde infamare proximum, inponendo falsum testimonium, non distinguitur specie ab infamare manifestando delictum verum, quod occultum erat; manifestè deduci videtur probabiliter sustineri posse, iudicium temerariū, aut falsum testimonium, apud vnum, non esse peccatum mortale. Sequelam probo, quia læsio famæ proximi apud vnum, vel alterum, non est culpa mortalis, iuxta multorum opinionem asserentium, non esse mortale reuelare crimen proximi occultum, vni vel duobus, qui rem secreto tenebant: putant enim hoc famæ detrimentum esse leue. Ita Caietanus q. 73. art. 2. dub. 1. Nauarra lib. 2. cap. 4. num. 335. Cord. de Detractione, q. 2. conclus. 5. Nauarro cap. 18. num. 33. Reginald. & Grassus. Quibus consentit Diana 2. part. tract. 3. Miscell. resol. 22. & 3. p. tract. 5. Miscellan. resol. 33. & 6. p. tr. 7. resol. 9. apud quem probabilem putant Tanner. Ionnes de la Cruz, Zambran. & alij. Ergo cum per iudicium temerarium tantum lædatur fama proximi apud vnum temerè iudicantem; probabile erit, non esse peccatum mortale, cum sit probabile, detrimentum in fama apud vnum non esse culpam grauem. Aliunde autem, vt ait Diana supra, ex eo quòd fama lædatur per impositionem falsi criminis, seu per manifestationem veri occulti, non mutat speciem, sed tantum est circumstantia aggrauans. Ergo secundum probabilem opinionem, non est, vnde iudicio temerario, aut falso testimonio, grauis malitia possit aduenire. Sequelam istam nemo concedere audebit: est enim contra omnes Doctores. Vide Lessium de Iustit. lib. 2. cap. 29. dub. 2. & Doctor Garfi in qq. Moral. cent. 2. cap. 94. n. 5.

124 Propter hæc dicendum existimo, grauitatem iudicij temerarij, seu falsi testimonij, ad aliam speciem malitiæ contra iustitiam reducendam esse; & consequenter esse obligationem distinguendi in confessione iudicium temerarium à detractione criminis veri: secus autem à falso testimonio apud vnum tantum, à quo materialiter tantum distingui videtur per distinctionem subiectorum. Ratio à priori desumenda est ex diuersa habitudine ad rationem, quam omnes Theologi cognouerunt. Potest insuper suaderi paritate desumpta ex furto. Nam si in præsentia domini contra eius voluntatem res sua auferatur, superadditur, ratione modi auferendi, noua alia species malitiæ, ratione iniuriæ contra honorem, quæ appellari solet rapina, vt cum D. Thoma, & Caietano docet Lessius lib. 2. de Iust. cap. 12. dub. 2. n. 8. Ergo ratione modi auferendi famam per iudicium temerarium, aut falsum testimonium, noua etiam malitiæ species distincta à læsione famæ superaddenda est: & hoc, ni fallor, est communis sententiæ fundamentum.

125 Est tamen advertendum, iudicium temerarium non semper interuenire, quando ex leuibus, & insufficientibus indicijs de proximo malè iudicatur: vltra hoc enim requiritur, quod ex plena deliberatione fiat, & absque formidine partis oppositæ: quoties enim cum formidine indicatur, non est iudicium temerarium, sed suspicio, quæ licet ex leuibus, & insufficientibus indicijs orta, non est culpa mortalis, vt docent Ioannes de la Cruz in Direct. p. 8. q. 1. dub. 2. conclus. 2. cum Rossella, Armilla, & alij, & cum Faulto, Layman, & Nauarra, tenet Diana 3. part. tract. 5. Miscel. resol. 31. Ratio desumitur ex D. Thoma asserente, nullum iudicium citra certitudinem esse peccatum mortale; quia non videtur per illud grauis iniuria proximo irrogari, cum talis suspicio sit quoddam iudiciū imbecillum cum notabili formidine de opposito. Audi Angelicum præceptorem 2. 2.

q. 60. art. 3. *Cum aliquis pro certo malitiam alterius æstimat ex leuibus indicijs, si sit de aliquo graui, est peccatum mortale. *Sic ille, quem sequuntur Doctores citati, & nouissimè subscripsit Doctor Garfi vbi supra numer. 25.

126 Ex quo Caietan. in Summ. verb. Iudicium temerarium. *Si autem iudicat de peccato mortali, & non asserit in corde suo determinat, quamvis credat firmiter, & temerariè, non peccat mortaliter, quia non definitiue iudicat, * id est, non iudicio certo, quia remanet formido de opposito, vt exponit Gaugericus ibidem. Ex quibus obiter obserua, firmam credulitatem non esse idem, ac iudicium certum, vt falsò ceter Baronius, fol. 101. & 181. contra Amadæum, dicens eum, dum negat, * controuerfiarum Scholæ Thomistæ se profus ignorare procedere. * Sed vir religiosus excelsit, quia Amadæus ibi sequitur M. Serra 2. 2. q. 33. art. 7. sic exponentem D. Thomam: & ita docet Caiet. sup. vbi firmam credulitatem non excludere formidinem de opposito supponit, & cum opinione temeraria componit. Qui enim suspicatur, vel opinatur, simul putat tacite, vel expressè, se posse facile decipi. Imò vt in plurimum ex leuibus indicijs non suspicamur malum de proximo, nisi ex errore intellectus, quo apprehendimus illa signa, tanquam sufficientia ad suspicionem: si autem ex se sufficientia sint, aut talia prudenter censeantur, non solum non erit iudicium temerarium, sed suspicionis etiam culpæ omnino experferit, sicut, & opinionis temerariæ.

127 Si verò vt insufficientia apprehendantur, nequibit intellectus ad suspicionem moueri, ni forte ex maleuolentia, & prauo affectu voluntatis erga alterum: voluntas enim efficere potest, vt intellectus rationes leuibus alijs momenti, vehementius apprehendat, illisque moueatur ad iudicandum, non solum cum formidine, sed etiam certo esse verum, vt bene Coninch de Fide, disp. 14. dub. 2. num. 8. Vnde concludo cum Diana supra, & cum Molina Dicastillo, & Tamburino, quos sequitur Doctor Garfi eos citans vbi supra, cent. 2. cap. 94. num. 38. omni odio, & prauo affectu seclusis, raro, vel nunquam iudicium temerarium contingere, si enim suspicio, & opinio, etsi temerariæ, ex suo genere, mortalia non sint, vt ait Caietanus supra, & 2. 2. q. 60. art. 3. (cui adherent Layman, Nauarrus, & Tamburinus apud Garfi supra) iudiciū absque formidine de opposito, difficultè his deficientibus, admittam.

128 Adnotare hic oportet Baronium vbi supra, imposuisse Amadæo, quod ex D. Thoma, & Caietano * inter probare iudicium pro-

probabile Synonymum esse cum certa, & firma credulitate, *verum ly certa ex suo cerebello Baronius addit; Amadeus enim solum dixit cum Mag. Serra 2. 2. q. 33. art. 7. firmam credulitatem, prudenti principio innixam esse iudicium probabile, iuxta Diu. Thomae verba ibi, excusantis à denunciando, qui firmiter existimaret, (correctionem profutura) id est, inquit Serra prudenter, & probabiliter. Vnde constat firmam credulitatem, secundum D. Thom. prout à Mag. Serra explicatum, aliquando esse idem cum opinione probabilis, aliquando verò cum opinione temeraria, seu improbabilis, vt à Caietano vsurpatur. Quae si animadvertisset Baronius, à conuicijs abstinuisset. Sed omisis nugis. Existimo firmum iudicium valde improprie appellari, quando iudicans non redditur per illud certus absque vlla formidine de veritate rei iudicatae, vt bene cum Molina, Filiucio, & Reginaldo tenet Bonacina de restit. disp. 2. quest. 7. punct. 1. Firmum enim non est, quod formidolosum, & imbecillum. Sic iudicij firmitatem explicant D. Antoninus, Angelus, & Rosella, quos citatos sequitur Thomas Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 44. num. 3. Quamuis Caietanus, & M. Serra aliter accipiant ex Sylvestro verb. Matrim. 8. q. 13. dicto 2. dicente: mulierem credentem ex probabili causa virum esse mortuum, posse ad secundas nuptias transire: & tamen inferius adhuc transitum ait: *Requiritur firma credulitas ex causa probabili. *Firmam exponens, prout opponitur dubitationi. Quibus satis innuit probabile iudicium firmam credulitatem involuere, nam qui probabiliter iudicat, non dubitat; sed formidinem de veritate rei iudicatae habet. Propter quorum autoritatem dixi vbi supra, non esse idem apud Thomistas firmam credulitatem, & iudicium certum.

129 Temerè de aliquo iudicare, esse spurium, vel illegitimum, vel iudicium, excusant à mortali Lescius lib. 2. de iust. cap. 29. dub. 2. num. 14. Nauarr. & Azor, & putat probabile Diana illos citans 5. part. tract. 5. resol. 68. dummodo proximo aliud non eueniat damnatum. Verum Hispanis adeò infame est à Iudaeis originem ducere, vt haec iniuria nequeat leuis iudicari, cum acrius communiter ferant, quam si aliud quodvis malum graue ipsis falsò impingeretur, vt bene Escobar de Nobilitate, 1. p. q. 8. §. 2. num. 33. Quapropter existimo culpam mortalem in eiusmodi iudicio temerario, sicut & in falsò testimonio, apud vnam interuenire: de quo nemo dubitat.

130 Tandem aduertendum est, iniuriam in parentes specialem habere malitiam contra pietatem in confessione explicandam, vt bene Bonacina de Poenit. disput. 5. q. 5. sect. 2.

punct. 2. diffic. 3. num. 15. Quod de peccato detractionis loquens tradit etiam Sotus in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. idemque dicendum est cum Lugo supra sect. 6. nu. 307. de graui infamiatione fratris, de vulnere graui, seu fraticidio, de quibus dubitari nequit, continere specialem deformitatem contra amorem fratribus debitum. Ex quibus concludo, iudicium temerarium, seu falsum testimonium contra parentes, seu fratres, nouam ex hoc capite contrahere malitiam, quae vt potè specie distincta debet in confessione declarari.

QUESTIO IV.

De circumstantia Vbi.

Circumstantiam loci per adverbium *vbi* designamus, quae cum aliquando speciem peccati mutet, & aliquando intra eandem aggrauet, opus erit in praesenti hoc examinare. Peccata prohibita intuitu loci sacri sunt tantum quatuor, furtum, homicidium, seu grauis effusio sanguinis, effusio voluntaria feminis, & violatio immunitatis Ecclesiae. Ita omnes Doctores.

CAPVT PRIMVM.

De furto commisso in loco sacro.

Suppono ex communi Doctorum consensu, furtum rei sacrae, siue fiat in loco sacro, siue non, nouam continere speciem sacrilegij ratione specialis prohibitionis ex motiuo religionis. Sic Henricus lib. 2. de Poenit. cap. 6. num. 5. in Gl. ff. litt. N. Turrecremata, Tabiena, Angelus, Syluest. Fumus, & Fagundez eos citans 2. praecept. Eccles. lib. 4. cap. 4. num. 9. Et ita decimum iudico à Ioann. Pap. VIII. in capit. quisquis inuentus 17. q. 4. Scio oppositum tenere M. Lopez, & Lablinum, quando res sacra, v. g. Calix, non est alicuius Ecclesiae, quod putat probabile, eos citans Leand. hic disp. 8. §. 4. q. 21. Sed mihi non placent; quia verè est furtum rei sacrae, licet nullius sit Ecclesiae, sed alicuius personae particularis.

2 Difficultas igitur solum est, an furari rem non sacram in loco sacro contineat speciem sacrilegij? Ratio dubitandi sumitur ex praedicto cap. quisquis: Vbi Pontifex, inquit, committi sacrilegium auferendo non sacrum de sacro. Et ideo affirmatiuam partem sustinent Syluest. verb. Sacrileg. §. 2. Nauarr. in Sum. Latina cap. 6. num. 4. Suarez lib. 3. de Relig. cap. 5. num. 7. Laym. lib. 4. tract. 10. cap. 7. n. 18. Vazq. Nugn. & alij, quos refert, & sequitur Bonacina. 1. praecept. Decalog. disp. 3. quest. 6. punct.

punct. vnic. num. 17. Rebell. Regin. & Ledesma. apud Dian. 1. part. tract. 7. resol. 27. qui omnes existimant, quodcumque furtum, in loco sacro commissum, continere nouam sacrilegij speciem in confessione explicandam.

3 Caeterum probabilius est oppositum, nisi casu, quo res non sacra, seu profana, dicata, vel commodata sit cultui Ecclesiae, vel sub speciali eius custodia; ita vt Ecclesia de illa teneatur. Itaque ad hanc speciem malitiae contrahendam requiritur, quod res non sacra sit aliquid loci sacri. Sic tenent Sotus in 4. dist. 18. quest. 2. art. 4. Henricus de Poenit. lib. 2. cap. 6. num. 5. Caietan. Luis Lep. & Palar. quibus citatis, consentit Fagund. supra, & cum Lescio, Coninch, Ioann. de la Cruz, & alijs tradunt Lugo disp. 16. sect. 10. num. 460. & Leand. disp. 8. §. 4. quest. 18. Ratio est, quia verba illa Pontificis: * Non sacrum de sacro, restringenda sunt, ita vt minus extendantur, quam si dixisset, non sacrum in loco sacro: strictè autem accepta indicatè videntur ad sacrilegium incurrendum opus esse, quod res profana sit aliquid loci sacri.

4 Hinc fit primò, iuxta praefatos Doctores, non esse sacrilegium, & consequenter nec circumstantiam in confessione explicandam, si quis in Ecclesia furatur crumenam, etiam à Sacerdote, vel scamna, tapetia, & similia, non concurrentibus, quae nuper diximus, ad sacrilegium contrahendam requisita. Fit secundò contra Cordub. in Summ. quest. 13. & contra Fagund. supr. cap. 4. num. 11. eum, qui, dum confitetur, furaretur à confessorio rem modicam, non peccaturum mortaliter, quia furtum illud leue concomitantè se habet ad confessionem, sicut quodlibet aliud veniale, quod eodem tempore committeretur: cum his autem bene componitur recta dispositio ad absolutionem, vt bene Lugo supr. sect. 10. num. 474. Si verò confessio assumeretur, vt mediū ad furtum leue, videtur sentire Lugo cum Fagundez, interuenire culpam grauem sacrilegij: sed oppositum verius iudico: nam assumere confessionem, vt mediū ad vanam gloriam non est mortale, vt tradit ipse Lugo sect. 9. contra Syluest. Angelum, & alios. Ergo neque assumere, vt mediū ad furtum leue: finis enim vtriusque venialiter tantum malus est; ac proinde reddere nequit grauius peccaminosam actionem de se leuem.

5 Rogabis, an qui rem sacram de loco sacro furaretur, teneatur in confessione explicare vtramque circumstantiam rei, & loci: vel satisfaciat dicens, furatum esse rem sacram, non explicando locum sacrum? vel furatum esse rem de loco sacro, non explicando esse sacram? Non teneri vtramque circum-

stantiam manifestare, sed vno, vel altero modo ex dictis, satisfacere, tenet Fagundez de praecept. Eccles. lib. 4. cap. 5. num. 21. in fine, quod tractandum remisit cap. 4. num. 12. consentit etiam Diana 1. p. tr. 7. res. 22. Probant, quia vtraque circumstantia ad eandem rationem formalem virtutis religionis spectat, nec multum variat iudicium confessarij. Sed contra primò, quia, vt isti Doctores fatentur, quado votum castitatis se habet ex parte vtriusque delinquentis, non satisfacit quis in confessione declarans proprium votum, & excludens alienum, licet vtraque circumstantia voti ad eandem rationem formalem virtutis religionis pertineat. Contra secundò, quia haec non coherent cum his, quae docet ipse Fagund. supr. cap. 4. num. 9. in fine, vbi ex communi Theologorum sententia defendit, esse tres species sacrilegij. Primam, furari rem sacram de loco sacro. Secundam, furari rem sacram de loco non sacro. Tertiam, furari rem non sacram de loco sacro: ergo iuxta ipsius doctrinam, si non explicetur circumstantia loci sacri, non manifestatur prima species sacrilegij, quam contraxit, sed secundam. Et similiter si non explicetur circumstantia rei sacrae, sed tantum loci, non prima, nec secunda sed tertia species sacrilegij explicabitur. Ac proinde, vel dicendum est, vnicam tantum dari speciem infimam sacrilegij in his furtis, vel necessariò confitendas circumstantias rei, & loci sacri: vt cum Alcezer existimant Lugo supr. num. 471. & Ouiedo 1. 2. tr. 6. controu. 5. punct. 3. num. 32. Ego verò iudico, non tres, sed vnicam esse speciem sacrilegij, vt sentit Diana, & non satis sibi contentans Fagund. nullam enim caput inuenio ad distinctionem specificam constituendam. Caeterum si iuxta haec principia duplex numero malitia, vel saltè vna duplo maior in eo peccato reperiat, vt supponunt communiter Doctores, tenebitur penitens, vt illud satis explicet, voce aliqua vti, quae confusè peccatum commissum significet, & non aliud longè minoris malitiae, v. gr. commisi furtum sacrilegium. Sic enim nulla malitia inexplicata manebit. Vel vt ego verius reputo consequenter ad superiora dicta disp. 2. quest. 5. numer. 9. & seq. vtraque circumstantia explicari debet, quia licet specie non distinguatur, constituit duplex peccatum in morali prudentum acceptione, sicut de circumstantia duplicis voti diximus ibi,

num. 16.

ne (? ? ?) ?

CAPVT II.

De effusione seminis, vel sanguinis in loco sacro.

6 **S**uppono primò per textus in capit. unico, de consecr. Eccles. in 6. cap. Eccles. de consecr. dist. 1. cap. fin. de consecr. Eccles. cap. significasti de Adulter. & alijs iuribus, statutum esse, Ecclesiam violari per effusionem sanguinis, vel seminis, ac proinde non posse in eis, donec reconcilientur, celebrari. Vnde prouenit, praedictam sanguinis, vel seminis effusionem sacrilegam esse, ut potè sanctitati loci oppositam, & ex motiuo religionis ab Ecclesia prohibitam, ut docent communiter omnes, tam Theologi, quam Canonistae. Suppono secundò, Ecclesiam non pollui, nec violari per sanguinis, vel seminis effusionem, nisi notoria sint, ut docet Vazq. 1. 2. disp. 98. cap. 3. num. 2. & Card. de Lugo disp. 16. sect. 10. num. 462. & tanquam verissimam ferè omnium sententiã supponit Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 15. num. 10. & cum Suar. Nauarr. & alijs Fagund. 2. praecept. Eccles. lib. 4. cap. 4. nu. 24. quam tenet cum alijs M. Ioan. de la Cruz 2. p. direct. de sacrif. Miss. q. 3. vbi sic: * Violatur Ecclesia pollutione voluntaria, & publica, non per pollutionem, aut coitum occultum, etsi à duobus, vel tribus sciatur, dum non publicatur, ita Palud. in 4. q. 8. art. 4. & Sotus dist. 13. art. 3. * & sequitur M. Acatus de Velasco tom. 2. verb. Iglesia, resol. 77. num. 6 vbi ait: * Advierten los Doctores, que las tales acciones deben ser publicas, porque si son occultas, comunmente afirman, q por ellas no queda poluta la Iglesia. * Imò addunt alij, non sufficere delictum esse notorium, sed ultra requiri, quod per sententiam iudicis declaratur, Ecclesiam esse pollutam, ut indocatur obligatio abstinenti à celebrandis Missis, & Officijs Diuinis, & à sepeliendis fidelibus. Ita Diana 6. p. tr. 6. Miscell. res. 27. apud què probabile putant Suarez, Fagund. & Martinus de S. Ioseph. in Monit. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de Eucharist. num. 7. Videatur etiam Diana p. 11. tr. 2. resol. 59. vbi iterum de hac quaestione.

7 Difficultas est, an quando Ecclesia non violatur, eo quod sanguinis, vel seminis effusio sit occulta, contrahatur malitia sacrilegij in confessione explicanda, siue effusio seminis per pollutionem, siue per copulam conjugalem, vel per illicitam contingat? Affirmant Fagundez supra cap. 4. Suarez tom. 1. de Religione, lib. 3. cap. 7. nu. 4. Bonacina de Matrim. q. 4. punct. vltim. Cardin. de Lugo vbi supr. Palud. D. Anton. Adrian. & Nauar. quos citatos sequitur Sanchez lib. 9. de Matrim.

disp. 15. num. 11. Eorum fundamentum est, quia per talem seminis, vel sanguinis effusionem ex natura facti, & per se polluitur Ecclesia: si enim ille actus fieret postea publicus, Ecclesia pollueretur, & reconcilianda foret, ut deciditur in cap. significasti, de Adulterijs: ergo à principio fuit sacrilegus, & contra Ecclesiam prohibitionem, quia non incipit esse contra illam, quando postea publicatur: ergo ab initio malitiam illam contraxit, licet verum sit, neminem teneri abstinere à celebratione in ea Ecclesia, dum talis actus permaneat occultus.

8 Hoc fundamentum non multum habet ponderis: quid enim prohibet, quod Ecclesia censetur polluta, & violata, dum primum sanguinis, vel seminis effusio fiat publica, & notoria, & tamen, quod in praedicta effusione occultè facta, nulla interuenit sacrilegij culpa? Nonne ita potuit per sacros Canones sanciri, ut sola effusio notoria, & publica in fieri, ex motiuo religionis sit prohibita? Si igitur Ecclesia, quae posita seminis, vel sanguinis effusione non erat adhuc polluta, incipit postea talis esse absque nouo actu, & absque noua culpa, vbi primum praedicta effusio publicata fuerit, ut inquit Sanchez, cur dicere non poterimus, Ecclesiam pollui, & violari posse absque culpa aliqua sacrilegij idque euenire, quoties sanguinis, aut seminis effusio occultè contigerit, & postea publicetur, ac proinde prohibitione canonica tantum esse prohibitos praedictos actus publicè, & notoriè patratos.

9 Propter hac secunda, & fauorabilior sententia tenet, seminis, vel sanguinis effusionem in loco sacro, si occultè habeantur, non continere malitiam sacrilegij, & per consequens circumstantiam loci non esse necessariò in confessione explicandam. Sic M. Zanard. p. 1. Direct. de Sacram. Matrim. cap. 41. fol. mihi 898. dicens: * Non erit peccatum mortale (nempè sacrilegij) si copula, siue licita, siue illicita, sit secreta, quia tantum propter publicam pollutionem seminis, vel sanguinis, Ecclesia ut polluta reconciliatur. * Quem sequuntur Eman. Rodrig. tom. 1. cap. 243. n. 19. Fr. Basil. de Leon de Matr. lib. 10. cap. 10. nu. 15. M. Victorell. Graffius, & Sayr. apud illam, & viri doctissimi apud Dicastillo de Poenit. disp. 1. dub. 8. n. 651. Item Caspens. Trull. Bassaus, Caram. & alij apud Dian. p. 9. tr. 9. res. 5. & probabilem ipse putat p. 1. tr. 7. resol. 25. & 26. & p. 2. tract. 3. Miscell. res. 13. & p. 7. tr. 11. resol. 31. Sicut, & Naldas, verb. sacrileg. n. 12. Leand. à Sacram. tom. de Poenit. tract. 5. disp. 8. q. 9. & Machad. tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 4. docum. 3. n. 11. & nouissimè amplectitur R. P. Delgado tom. de Poenit. cap. 17. dub. 77. & doctissimus Pat. Fr. Francisc. Pichon in tr. de

M2-

Matrim. disp. 7. sect. 5. n. 150. vbi sic: * Nisi de licito effusionis seminis sit publicum, non polluitur Ecclesia. Vnde si effusio seminis sit occulta, etsi sit grauiter peccaminosa, non contrahit malitiam sacrilegij. Ita communis sententia Avila, Azor, Toledo, Ponce. * Hanc sententiam esse satis probabilem dicit Vazq. 1. 2. disp. 98. cap. 3. n. 6. Cui consentit Hurrad. Complut. de Matrim. disp. 10. Lugo vbi supra, & Tamburina. in Method. exped. confess. lib. 2. cap. 7. §. 5. num. 35. Pro eadem militant Barbosa, & alij, quos citatos sequitur Sachus ex Ordine Minorum, in Fasciculo Flor. lib. 1. tract. 3. cap. 3. dub. 10. & D. Francisc. Verde in Opusculo pro Caramuele q. 4. §. 89. fol. 56.

10 Eandem opinionem, loquentes de concubitu conjugali occulto, tuentur Angles, Man. Rodrig. Vega, & alij apud Sanchez. supr. num. 10. & fauet M. Sotus in 4. dist. 32. art. 3. vbi sic: * Quando talis concubitus est sic occultus, ut in publicum venire non possit, tunc fortè non est coniugibus peccatum mortale: nam ut dist. 13. q. 2. art. 3. scripsimus, nisi de violatione legitimè constiterit, non est à celebratione abstinentum, ob idque iniuria non est adeò atrocis censenda. * Sotus sequitur Mag. Ludouicus Lopez 1. part. instructo-rij, cap. 82. §. at verò, ibi: * Si tamen sit secretus talis concubitus, quia secundum Sotum, & Theologos non indiget reconciliatione Ecclesia, fortè, inquit Sotus, non est peccatum mortale, cui ego assentior, * & infra. * Dum talis concubitus cum vxore est secretus, excusatur à mortali ratione non tantè irreuerentiæ, & quia per talem actum non violatur locus sacer. * Sic Lopez cum Soto vbi supra. Quorum ratio, aut nullius ponderis est, aut aequè probat, eximendas esse à malitia sacrilegij, pollutionem, & simplicem fornicationem, si occultè fiant, ut bene notauit Sanchez supra num. 10. * Et ratione, inquit, huius sententiæ apertè colligitur, fornicationem occultè admissam in loco sacro, non habere malitiam lethalem sacrilegij, atque ita loci circumstantiam non esse necessariò tunc confitendam, quia ut probauimus num. 4. tota sacrilegij mortalis deformitas ex loci sacri pollutione petenda est. At cessat pollutio, vbi est fornicatio occulta. * Quod autem malitia sacrilegij ex loci sacri pollutione proueniat, aut ex eo, quod Ecclesia violetur, tradunt apud Sanchez supra Palud. Sotus, Caeteran. Armilla, Victoria, Ioannes Nider, Petrus de Ledesma, & plures alij, & approbavit Ludouicus Lopez loco citato: indeque infert cap. 33. Concubitum conjugalem publicum habere malitiam sacrilegij, * cum per illum violetur locus sacer. * Igitur quicumque alius concubitus, si secretè fiat, P. Mat. de Moy. Quaest. p. 12

malitiam sacrilegij non habebit: Vnde in consequenter de non coniugatis aliter sentit alij auctor iste, ut iam diu notauit. Hæc consequentia ex principijs iactis legitima est, & hoc syllogismo breuiter demonstratur. Effusio sanguinis, vel seminis in loco sacro, eatenus est sacrilegium, quatenus per illam locus sacer violatur, sed nulla effusione seminis occulta violatur, ut omnes citati docuerunt. Ergo nulla effusio occulta est sacrilegium. Ut omittam iuxta M. Sotum in 4. dist. 32. q. unic. art. 3. supra citato, violationem loci sacri occultam fortè non sufficere ad peccatum lethale sacrilegij, eo quod Ecclesia solum prohibet celebrare in Ecclesia violata, * quando violatio est publica, nam si sit occulta, nec opus est Missas, & sacrificia suspendere, neque Ecclesiam reconciliare, & est inquit, opinio communis, ut Sylueller refert. * Si ergo concessa violatione Ecclesiae, non est adhuc sufficiens fundamentum ad grauem culpam effusionis, si occultè contingat, quatenus, si propterea ad violationem insufficientis adstruatur?

11 Ego verò ex vtriusque sententiæ fundamentis, mediam carpens viam existimo, malitiam sacrilegij tunc interuenire, quando vel praedicti actus publicè fiunt, vel in his circumstantijs, ut prudenter timeri possit publicandos; secus verò minimè. Moueor, quia videntur Doctores secundæ sententiæ, eatenus illi actus malitiam sacrilegij participat, quatenus locus sacer per illos profanatur, eiusque benedictio tollitur, sed per tales actus, licet secreto habitos, adueniente postea publicatione, locus sacer profanatur, eiusque benedictio tollitur. Ergo si secreto faciens non sibi suadeat probabiliter non esse publicandos, iam quatenus est ex se habet voluntatem violandi, profanandique locum sacrum, & consequenter non potest non delinquere contra religionem: nec aliud, ni fallor, probant argumenta primæ sententiæ, nec fundamenta secundæ aliud suadent. In hanc sententiã, ut à me explicatam, voco M. Sotum verb. supra datis, in 4. dist. 32. art. 3. excusantem à malitia sacrilegij conjugatorum concubitum in loco sacro, * quando est sic occultus, ut in publicum venire non possit. *

12 Non me latet Vincentium Baronium ægrè ferre, M. Sotum in huius opinionis patrocinium advocari, ut videre licet in opere contra Amadæum disp. 2. sect. 3. art. 2. §. 3. fol. 240. vbi non solum negat, vel subdole tacet verba nuper adducta, ex M. Soto, sed alia contraria illi affingit, dicens M. Sotum loco ab Amadæo citato (nempè in 4. dist. 32. q. unic. art. 3.) de coniugatis sermonem instituendo affirmasse; tā exigere, quā reddere in loco sacro esse peccatum mortale, eo quod locus sacer violatur, &

& sacris celebrandis ineptus fiat: Quapropter eiusmodi effusio sacrilegium est, siue iam, siue publice fiat, dummodo sit voluntaria. * Ita (inquit Baronius) habet Sotus, * sed homo non solum hostem finxit; sed verba, quia illa siue clam, siue publice fiat, apud Sotum non inveniuntur, sed ex vnico figuli cerebello ortum habuerunt; praeterquam quod, & verbis M. Soti superius adductis expressè contradicunt, & etiam alijs eiusdem in 4. distinct. 13. quest. 2. art. 3. vers. Art. 4. infra referendis. Et forsitan, vt calumniam occultaret Baron. affinxit Amadæo, citasse Sotum dist. 33. quest. 2. art. 3. cum tamen Amadæus non dist. 33. sed 32. nec quest. 2. (quia vnica tantum in hac dist. continetur) Sotum referat. Addit Baronius, malè omninò in nostræ opinionis patronum advocari Caietanum. * Nam Caiet. inquit, falsò citatur ab Aquila tom. 1. tract. 17. resol. 12. quia nil habet eo tractatu, sed 31. resp. 12. * Sed miror Baron. ignorasse tra. 17. resp. tom. 1. Opusc. Caiet. eundem esse, cum 31. In cuius fidem, ne curiosus lector hæreat, duos omni exceptione maiores testes advoco, Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 15. num. 21. ibi: * Vt optimè, inquit, docet Caietanus in Opusc. tom. 1. tract. 17. resp. qui est trigesimus primus, respons. 12. dub. 2. * & Reu. Candid. M. Sacri Palatii tom. 2. disquis. 24. art. 23. dub. 41. ibi: * Videatur Caietanus in Opusc. tom. 1. tract. 17. respons. qui est 31. resp. 12. dub. 2. * En Baroni mala citationis fides tua est, cum vnus, & idem sit locus, & à Sanchez, & M. Candido pro opinione præfata allegatus. Sed quidquid in hoc loco Caietanus tradiderit (à quo ego pro ea citando, consulto abstinui) credo tamen, multum fauere 1. 2. q. 7. in commentariis, vbi sic ait: * Circumstantia sacri loci illa sola ad sacrilegij speciem trahit, quæ sanctitati loci directè opponitur, aut annexa immunitati, vt effusionis sanguinis, aut seminis humani (attende) quæ impediunt, exhibendum ibidem Diuinum cultum. * Cum autem, si occultè fiat, Diuinum cultum non impediât, vt tradunt communiter Doctores supra citati, sequitur apertè, Caietanum non incongruè in patronum nostræ sententiæ advocari. Maximè cum ipsemet in Summ. verb. Sacriliegium dixerit, consistere in eo quod, * aut sanguine, vel femine humano voluntario, locus sacer violetur. * His autem occultè contingentibus non violari,

constat ex dictis

num. 6.

§. Vnicus.

Quid de concubitu coniugali?

13 **M**Aior est difficultas, an concubitus coniugalis, extra casum necessitatis, sit prohibitus in loco sacro? Negant non pauci, qui proindè per illum, etiam publicum, Ecclesiam non violari, nec sacrilegij malitiam contrahi defendunt. Ita apud Sanchez supr. n. 7. tenent Glossa, Hugo, Laurent. Gandulf. Archidiacon. Henricus, Rosella, Gerson: quos sequitur Basilius de Leon lib. 10. de Matrim. cap. 10. num. 13. vbi, his, & alijs citatis. Sic ait: * Horum accedo sententiæ hac inductus ratione. Quia actus maritalis in loco sacro non habent labem sacrilegij ex naturali, aut diuino iure, sed tantum ex constitutione Ecclesiastica, quæ statuit nonnullis actibus Ecclesiam violari, & reconciliandam esse, vt dicebam supra. Videamus ergo, an ius Ecclesiasticum statuatur, maritali effusione seminis locum sacrum pollui. Si enim non statuit, non est cur dicamus, actum maritalem in loco sacro, etiam extra casum necessitatis, esse sacrilegum, imò neque culpabilem, si scandalum absit. Adducitur ergo textus ex cap. significasti. de Adulterijs. At ibi est sermo de copula Clerici cum alterius uxore. In cap. Ecclesijs, dist. 68. & de consecr. dist. 1. quod de iure iuratum ex Concilio Niceno, tantum dicitur, violari Ecclesiam, si cuiuscumque, hoc est, siue viri, siue foeminae pollutione maculetur. Eo autem verbonon significatur maritalis actus. Atque idem dico de cap. fin. de consecr. Eccles. Debet ergo esse illicita seminis effusio. Actus autem maritalis ex se non est illicitus, & ex iure non ostenditur illicitus. Ergo non est, vnde dicamus esse illicitum, & sacrilegium in loco sacro, Quod etiam à simili ostendi potest in effusione sanguinis, quæ quædo iusta est, non habet speciem sacrilegij. Restat ergo, vt tantum effusione seminis ex se illicita, & quæ cum peccato mortali sit, polluat Ecclesiam, & illa sola commissa in loco sacro habeat speciem sacrilegij. * Hactenus Basilius.

14 Hanc sententiam, etsi cum formidine, tenuit etiam M. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. §. ait 4. S. Thom. vbi sic: * Violatur Ecclesia per quamcumque illicitam seminis effusionem in vigilia, vt habetur cap. significasti de Adulterijs. De qua etiam effusione seminis, & sanguinis, habetur etiam de consecr. dist. 2. Canone Ecclesijs. Et de consecr. Eccles. vel altaris, cap. fin. tametsi de coniugali concubitu dubium sit inter Doctores: Et forsitan per illum concubitus non violatur; nam poenæ sunt restringendæ. * Sic Sotus, cuius opinionem absque formidine sequuntur Martini de S. Ioseph. in

in monitis Confess. tom. 1. lib. 1. tr. 50. de Matrim. n. 2. Mascareñas tom. 1. de Sacr. tr. 5. nu. 199. Vbi pro illa refert Angelum, & Sylvest. Hurtad. disp. 4. de Sacrific. missæ, diffic. 7. Fr. Francisc. Dichon tom. de Matrim. disput. 7. sect. 5. nu. 147. D. Francisc. Verde pro Caramele q. 4. §. 86. fol. 55. & probabilem putat Diana part. 11. tract. 8. resol. 34. Dicastillo de Sacr. tom. 3. tr. 10. disp. 9. dub. 5. n. 57. M. Serra in 3. p. q. 83. art. 3. §. Tertius est, fol. mihi 541. & M. Acatus de Velasco tom. 2. verb. Iglesia, res. 7. n. 8. dum inquit: * Pero otros con mas probabilidad. * Et sequitur Martin Perez de Matr. disp. 49. §. 4. n. 7.

15 Pro hac sententia adducit Vincetius Baronius vbi supra, Amadæum Guimenium tract. de Poenit. prop. 11. cum tamen ipse, ibidem nu. 5. in fine, oppositam expressè teneat, dicens. * Cæterum contraria est communis inter Theologos, & omninò tenenda, ex cap. fin. de consecr. Eccles. & cap. Ecclesijs, dist. 68. * Non potuit clarius dicere. Addit insuper calumniam aliam Baron. * Mala est consecutio, quam vrget Amadæus à coniugatorum occulto, ad publicum in loco sacro congruam, * cum tamen Amadæus talem consecutionem non vrgeat, nec pro illa Doctorem aliquem referat: omnes enim, quos adducit, ex diuerso principio id tenent; nempe ex eo, quod sola copula illicita contra castitatem sit in loco sacro à sacris Canonibus prohibita, secus coniugalis; vt constat, ex superius dictis. Affingit præterea Baronius, Amadæum, ex coniugatorum occulto congruam licito deducere similiter non esse sacrilegium, solummodo quæcumque in loco sacro congruam, quasi publicum etiam à sacrilegij malitia inter violatos exemerit. Quod nec in Amadæi nec alterius ex Doctoribus, quos refert, mentem venire potuit. Quinimò, nec ex occulto coniugatorum coitu occultum solummodo à sacrilegio excusandum deduxit, sed vtrumque ex eodem principio intulit, nempe quia per occultum, siue licitum, siue illicitum, non violatur Ecclesia, nec reconciliatione indiget, vt docent communiter Doctores. Lectorem iudicem auo. Sed his omisis, quia calumniatum nullus est finis,

16 Nostra sententia est, per concubitus coniugalem, extra casum necessitatis, in Ecclesia habitum, nisi occultè exerceatur, Ecclesia pollui, reconciliationeque indigere, ac proindè speciali sacrilegij malitia infici. Ratio est, quia cap. Ecclesijs, de consecr. dist. 1. & cap. Ecclesijs, dist. 68. desumptis ex Concilio Niceno, dicitur generaliter, Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione: atqui per effusionem sanguinis licitam, iudicis ministerio factam, locus sacer polluitur. Ergo

P. Mar. de Moy. Quest. p. 1.

go, & per effusionem seminis ex feliciter: Neque his obstat Basilij vbi supra explicatio: quia vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. Quapropter hanc sententiam amplectuntur ferè centum Doctores, quos citatos sequitur Thom. Sanchez lib. 10. de Matrim. disp. 15. num. 7. & M. Sotus suo contrarius dist. 32. quest. vnica, art. 3. conclus. 3. vt certam supponit, §. Hanc autem conclusionem tametsi, vt verum fatear, contraria haud facile possit falsitatis conuinci. Cum iuxta communem Doctorum sententiam, quos citatos sequitur Diana part. 11. tract. 2. resol. 58. si effusio sanguinis (extra iudicialis) à peccato mortali excusetur, quacumque ex causa, nec erit sacrilegium, nec violabitur Ecclesia. Cur ergo idem non erit de effusione seminis? Sed quidquid de actu publico sit, secus dicendum, si concubitus coniugalis occultè habeatur: tunc enim idem prorsus de illo, quod de copula illicita, & pollutione occultè habitis, iuxta superius dicta, dicendum erit: Et potiori iure, vt ex terminis patet. Vnde cum hæc malitia sacrilegij non contrahant, eo quod, secreto factis, locus sacer non violetur, ita nec concubitus coniugalis.

17 Dubitant nihilominus Doctores, an in casu necessitatis, v. gr. quando coniuges diu sunt intra Ecclesiam inclusi, nec pater aditus ad cameram adiacentem, possint in eodem thoro publice accubare. Negant plures apud Sanchez supra num. 9. Asserunt Albertus Magnus in 4. dist. 32. art. 11. ad secundum, Sylvest. 7. 3. num. 5. Ioann. Nider in Summ. præcept. 6. cap. 4. Margarita Confessor. 6. præcept. fol. 86. Petrus de Ledesma de Matrim. quest. 64. art. 7. concl. 1. & in Summ. tract. de Eucharist. cap. 20. diffic. 1. circa modum, quo polluitur Ecclesia semine, vers. Digo lo primero, & viginti alij Doctores, quos citatos sequitur Sanchez vbi supra, num. 12. Quibus labens assentior, quia credibile non est, Ecclesiam cum tam manifesto incontinentiæ periculo, quod attentata humana fragilitate, moraliter prorsus inuitabile est, voluisse coniuges tantum ad continentiam obligare. Si autem quæras, quod tempus dicatur longum, quodnam breue, vt casus necessitatis reputetur? Patet Thom. Sanchez vnum mensem longum tempus existimat: alij verò diurnam obsidionem reputant decem, aut quindecim dies: alij verò quatuor, aut quinque, vt videre licet apud Fagundez, 2. præcept. Eccles. lib. 4. cap. 4. num. 24. Imò addit Sanchez num. 13. prope finem, posse statim coniuges coire in Ecclesia, si constet fore, vt ea obsidio diu perseveret, quia iam adest vrgens causa, & necessitas prædicta.

18 Est tamen aduertendum pro omnibus superius dictis, notorium, siue publicum illud

T 2

illud

illud tantum esse, quod sex personis notum est, ut ait Sa, verb. *Manifestum*: Septem verò requiri, docent Mascardus, & Martinus Antonius loquentes de percussione Clerici notoria: in qua decem testes exigit Adrianus. Sed plus addit Avila, ex Nauarro, & Soto; approbatque Diana omnes citans 2. part. tract. 2. *Miscellan. resol.* 24. percussione Clerici in magna ciuitate coram decem, vel duodecim non esse notoriam: secus si in oppido paruo, vel Collegio; quæ quidem ad nostrum casum applicanda sunt. Verum laxius Fagundez secundo *Ecclesia precepto*, lib. 4. cap. 4. num. 24. vt copula, seu feminis, vel sanguinis effusio publica sint, requirit, quod maiori parti Parochiæ, vel viciniae nota fuerint. Quem alij sequuntur, & sunt valde obseruanda ad ea, quæ diximus num. 9. melius intelligenda. Vide infra tract. 5. q. 2. num. 3.

CAPVT III.

Virum tactus impudici, & turpes in Ecclesia, habeant malitiam sacrilegij in confessione explicandam?

19 **P**Lures Doctores negatiuam sententiam tuentur, cessante periculo pollutionis: pro qua stant Alcozer apud Sanchez supra: & Caietanus, & Nauarrus apud Fagundez in *Decalogum*, lib. 3. cap. 3. num. 13. Quibus adde Bonacinam, & Homobonum, quos citatos sequitur Diana 1. p. tr. 7. ref. 25. & p. 2. tract. 13. *Miscell. resol.* 23. & Leander à Sacram. tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 8. §. 4. quæst. 13. addens Iesualdum 1. p. *Summ. tr.* 19. cap. 4. quæst. 14. num. 23. & viros alios doctissimos; & tenet M. Zanardus 1. p. *Director. de Matrim.* cap. 41. pag. mihi 398. vbi sic ait: *Non erit peccatum mortale, (nempè sacrilegij) primò quoad cogitationes, locutiones, & tactus impudicos, citra periculum pollutionis feminis: quia propter hanc causam haberent circumstantiam mortalem. *Et nouissimè amplectitur Reuer. Candidus, Magister Sacri Palatii tom. 2. *disq.* 24. artic. 23. dub. 41. vbi sic: *Aspectus, nutus, verba inhonesta, tactus turpes in Ecclesia, absque pollutionis periculo, non habent circumstantiam sacrilegij aperiendam necessariò in confessione. Videatur Caietanus in *opusculo*. tom. 1. tr. 17. resp. qui est 31. resp. 12. dub. 2. *Quos sequitur M. Acarius de Velaico tom. 2. *resoluit. Moralium*, verb. *Luxuria*, resol. 208. num. 2. vbi ait: *No es circunstancia el desear en la Iglesia tener acto carnal, que se ha de executar fuera della; y lo mismo es de los tactos, osculos, &c. que se hazen sin peligro de polucion. *Quod putat probabile Corduba quæst. 190. & me citato, sequitur D. Franciscus

Verde in *opusculo*. pro Caramuele quæst. 4. §. 88. fol. 59. addens Tabienam, Caramuelem, & M. Serram 1. 2. q. 72. artic. 6. dub. 1. §. *Hinc colligitur*, & ante illum Villalobos in *Summ. tom. 2. tract.* 40. *diffic.* 14. vbi de desiderio reiturbis ait: *No tiene particular deformidad, que no es irreuerencia contra el lugar sagrado, y lo mismo de los tactos, que se hazen sin peligro effusionis feminis. *Eandem sententiam, quoad aspectus, nutus, & verba inhonesta, tenent Canus, Ludouicus Lopez, & Ledesma, apud Sanchez supra num. 20. Et pro omnibus stant text. in cap. finali, de consecrat. & text. in cap. *Ecclesijs de consecrat. dist.* 1. & text. in cap. *Ecclesijs*, dist. 68. & reliqui, in quibus tantum dicitur: *Ecclesiam pollui feminis, aut sanguinis effusione. *Non ergo tactibus, quantumvis impudicis, seclusa pollutione. Et ita cum Vazquez, Sanchez, Henriquez, & Fagundez tradit Ouedo 1. 2. tract. 6. *contro.* 5. p. 3. num. 65. & sequitur Sebastianus Sachus ex Ordine Minor. in *Fasciculo storum*, lib. 1. tract. 3. cap. 3. dub. 10. num. 93. vbi ait, hanc sententiam tenere Magistros Candidum, Serram, item Bonacinam, Merollam, & alios. Quod cum alijs, quos refert, sequitur Leander à Murcia tom. 2. *diffiniquis. Moral.* lib. 4. disp. 10. *resol.* 7. n. 14.

20 Pro hac sententia militare debent Sotus, & Ludouicus Lopez alibi citati, qui circumstantiam loci sacri, tunc in confessione necessariò aperiendam putant, quando actus in honestus, in eo admittus, impedit ibi posse diuina celebrari, quod tenent etiam Caietanus, & Nauarrus supra memorati. Prædicti enim tactus id non impediunt, quia illis non violatur Ecclesia. Nec est violationis periculum, cum absque pollutionis periculo contingant, vt ponimus.

21 Adde, quod si eiusmodi tactus secreto fiat, etiam si cum periculo pollutionis occultæ, non habebunt malitiam sacrilegij, iuxta Doctores cap. præcedenti citatos asserentes, nec pollutionem ipsam, nec simplicem fornicationem, si occultæ fuerint, prædictam malitiam contrahere, vt bene aduertit Leander vbi supra, *disput.* 8. §. 4. quæst. 13. Ideò Reu. P. Delgadillo tom. de Poenitent. cap. 17. dub. 22. postquam id de pollutione statuit, sic ait: *Vndè à fortiori deducitur, neque per tactus turpes, aut aspectus occultè factos in Ecclesia, violari Ecclesiam, imò, neque per fornicationem occultam: & consequenter, quando est secreta, non est necessarium aperire hanc circumstantiam in confessione. *Et sequitur Franciscus Pichop vbi supra num. 155. dicens: *Ex dictis sequitur, non esse sacrilegia, cogitationes, desideria, & tactus inhonesta. Ita necessariò fateri debent Authores supra citati num. 150. & sequi-

CAPVT IV.

Quid veniat nomine loci sacri, quoad furtum, & sanguinis, vel seminis effusionem?

quitur noster Emanuel, qui solum excludit tactus impudicos in partibus verendis, quod etiam ego dico, dum sequatur pollutio notoria; secus aliter. *Imò M. Serra in 3. part. de Sacrament. quæst. 83. artic. 3. fol. 340. §. *Tertius est*. Existimat, Ecclesiam non violari per pollutionem, nisi copiosa sit. *Copiosa, inquit, esse debet, sicut effusio sanguinis: vnus enim, vel alterius guttæ emissio, quæ accedit turpia cogitantibus, non sufficit ad polluendam Ecclesiam. *Quod est valde notandum.

22 Consentio Doctoribus citatis, quoad tactus turpes in loco sacro occultè habitos: dissentio verò omnino ab alijs, qui etiam publicè factos à malitia sacrilegij eximunt. Moueor, quia licet ex speciali statuto Ecclesiæ nullibi inueniantur prohibiti, secluso periculo effusionis feminis (ac proindè locus sacer per illos, siue occultè, siue publicè habeantur, non violetur; & propterea, nec reconciliatione indigeat, nec opus sit Missas, & sacrificia suspèdere) nihilominus eiusmodi tactus impudicos in Ecclesia publicè fieri, tanquam indecentissimos sanctitate loci, ius diuinum naturale prohibet; idèque sacrilegij malitiam subeunt. Ita tradit P. Tamburini in *Method.* lib. 2. cap. 7. §. 5. num. 37. & à fortiori Ortiz in *Summ. notabili* 5. in fine, circa 6. *preceptum*. Pat. Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. *disput.* 6. sect. 22. num. 150. & Pat. Suarez tom. 1. de Religion. lib. 3. cap. 7. num. 11. vbi cum Cardinali, Syluestro, Lopez, Rodriguez, & Ledesma, asserit, hos actus impudicos in Ecclesia factos esse mortalia sacrilegia, ex vi legis naturalis, quia prudenter reputantur materia grauis, & sufficiens ad grauem irreuerentiam loci sacri: quos sequitur M. Raphael de la Torre 2. 2. tom. 2. q. 99. art. 4. *disp.* 7. Quorum sententiam approbo, quando publicè fiant: secus si occultè, propter superius dicta.

23 Hæc etiam fundamento non incongruè defendi potest, concubitum coniugalem publicum in loco sacro, extra casum necessitatis, malitiam grauem sacrilegij contra ius diuinum naturale contrahere, etiam gratis dato, nullo iure Ecclesiastico fuisse prohibitum, vt contendunt Doctores, quæst. præcedenti, num. 13. & 14. citati Ex quibus solum inferri poterit, Ecclesiam non manere violatam, nec reconciliatione indigere, non verò malitiam sacrilegij vitari.

24 **R**espondeo, tantum venire Ecclesiam, vel locum consecratum, aut benedictum: & ultra requiri, quod sit ad officia diuina, aut fidelium sepulturas deputatus. Ita P. Henriquez lib. 9. cap. 27. & lib. 5. de Poenitent. cap. 6. num. 9. in *Gloss. list. H.* Sanchez lib. 9. de Matrim. dub. 15. num. 27. Fagundez 2. *precep. Eccles.* lib. 4. cap. 4. num. 32. cum Rodriguez, Nauarro, Capua, & alijs. Vndè constat, nomine loci sacri venire etiam cæmeterium benedictum ad fidelium sepulturam, vt contra Sotum in 4. dist. 32. quæst. vnica, art. 3. conclus. 3. docent communiter Theologi, quos citatos sequuntur Fagundez, supra numer. 34. & Thom. Sanchez num. 40. & constat ex cap. vnico. de consecrat. Ecclesia, in 6.

25 Ex dictis colligitur, non contrahere malitiam sacrilegij copulam, vel sanguinis, vel seminis effusionem, in cameris Ecclesiæ adherentibus, vel in sacristia, vel in turri, vbi cimballa pulsantur. Ita Fagundez, & Sanchez supra cum pluribus: neque habitam in tribunis ad sacrum audiendum ex aduerso aræ edificatas, quia istæ ad diuina officia celebranda non deputantur, sed sunt quasi cameræ distinctæ, Ecclesiæque adherentes, vt bene Sanchez supra: secus si in choro, quia est intra Ecclesiam ad diuina officia deputatus, vt ex Sanchez tenet Fagundez supra.

26 De confessionarijs est maior difficultas, an veniant nomine loci sacri, & dicendum est non venire, quoties confessionarium fuerit intra concauum parietis à parte externa Ecclesiæ, quæ ad cæmeterium non pertineat. Idem dicito, quoties fuerit constitutum confessionarium intra ipsius parietis concauum, dummodo pariete aliquo tenui ex lateribus ducto, vel talibus, vel panno cerato diuidatur, & solum per crates, aut foramina confessiones excipiantur: tunc enim pars illa, quæ ad confessionarium spectat, non est locus sacer, secus ea, quæ foemina ad confessionem accedunt. Ita Sanchez, & Fagundez supra cum alijs apud ipsos.

27 Clausura Religiosorum, & oratoria, si benedicta sint, & officijs diuinis, aut mortuis sepeliendis destinata, certum est, venire nomine loci sacri: secus verò minime. Idem dicendum est de reliquis Religiosorum habitaculis, & officinis, quoad prædictum effectum, tamen si omnia Ecclesiastica immunitate gaudeant. Vide Sanchez supra nu. 42 &

Fagundez num. 39. Henriquez lib. 2. de Poenit. cap. 6. num. 5. & alios apud illos, penes quos plura de hac materia. Idem tradit cum Sanchez, Fagundez, & Diana, Leander disp. 8. §. 4. quasi. 25. de pollutione, seu copula habitis in Oratorio alicuius domus, in quo de licentia Episcopi Missae celebrantur: huiusmodi enim locus non est benedictus, nam tale Oratorium, ad nutum fundatoris, potest ad usus redire prophanos: deficit ergo conditio necessaria, ut malitia sacrilegij refundi possit.

QUESTIO V.

De circumstantia Quomodo;

CAPVT PRIMVM.

An poenitens teneatur in confessione explicare consuetudinem peccandi?

I Affirmant Fagundez, Henriquez, Tabiena, Rosella, Sotus, & alij. Sed melius negant Suarez, Vazquez, Bonacina, Reginald. Zerola, & alij, quos citatos sequitur Diana p. 1. tract. 7. resol. 15. & 55. Ratio est manifesta; quia neque ex praecipio diuino, neque humano tenetur poenitens idem peccatum bis confiteri: ergo qui semel est confessus, non tenetur iterum peccans se accusare de reincidencia: ergo per se loquendo non tenetur explicare consuetudinem; aliam deberet pluries se accusare de eodem peccato. Si autem consuetudo oriatur ex occasione proxima peccandi, non aliter tenebitur illam explicare, quam opus sit ad occasionem proximam declarandam.

2 Sed quid, quando consuetudo fuerit causa eliciendi similes actus sine advertentia, & sufficienti deliberatione? (ut contingere solet habenti consuetudinem iurandi, vel blasphemandi, qui quidem falsitatem rei, vel rationem iniuriae, ut in plurimum non aduertit) tenebitur ne se accusare de omissione auferendi praedictam prauam consuetudinem? Affirmant Reginaldus, Suarez, Layman, & alij cum Diana 3. part. tract. 5. Miscell. resol. 62. Thom. Sanchez in Summ. lib. 3. cap. 5. numer. 13. & 14. Lugo disput. 16. sect. 4. §. 6. putant enim, iuramenta ex illa consuetudine orta, etiam sine advertentia, esse peccatum lethale.

3 Caterum secunda, & verior sententia tenet, praedicta iuramenta, neque in se, neque in causa esse peccatum lethale; ac proinde, neque esse obligationem grauem auferendi consuetudinem, ex qua sequuntur, neque explicandi illam in confessione. Ita Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 20. num. 5. & non improbat Diana 3. p. tract. 5. Miscell. resol.

62. Neque Lugo supra num. 206. Probatur: quia verba iuratoria absque intentione, animoque iurandi prolata, non habent periurij rationem, neque grauis offensae Dei, ut plures Theologi docent, sed qui inadvertenter iurat, seu blasphematur, intentionem iurandi non habet: ergo verba iuratoria ab eo prolata non habent rationem periurij; ergo consuetudo iurandi non est causa periurij: ergo non est occasio, nec periculum grauis peccati. Deinde non est, vnde probetur obligatio grauis virandi iuramenta materialia, & materialiter tantum falsa: Ergo non est vnde oriatur grauis obligatio vitandi consuetudinem. Secundo probatur, quia nemo tenetur vitare in causa actiones, quas in se ipsis non tenetur vitare; sed nemo tenetur sub lethali vitare in se ipsis verba iuratoria, absque animo iurandi prolata: ergo neque in causa tenebitur: ergo neque auferre consuetudinem. Patet consequentia, quia hoc nihil aliud est, quam velle in causa proferre verba, absque animo iurandi.

4 Obijcit Lugo: verba periurij, etiam inadvertenter prolata, periurium sonant, & in hoc sensu ab auditoribus accipiuntur: ergo omnino vitari debent, tam in se, quam in causa. Sed contra, quia ex eo, quod periurium sonent, dum illud non contineant, non inducunt obligationem grauem ad ea vitanda, ut patet in eo, qui iurat, utendo aequiuocatione, praecipue, quando verba ex se ambigua non sunt, sed ex solo addito in mente iurantis in verum sensum detorquentur. In hoc inquam casu verba iuratoria periurium sonant, & in eo sensu ab auditoribus usurpantur, & tamen malitiam grauem non continent, docent P. Sanchez in Summ. tom. 1. lib. 3. cap. 6. nu. 22. Bonacina de legibus, disput. 4. q. 1. punct. 12. Filliuc. tom. 2. tract. 25. cap. 11. num. 331. & plures, quos citavi tract. 2. de Relig. disp. 1. q. 6. num. 17. & seq. Si igitur verba iuratoria advertenter prolata non continent in se ipsis culpam grauem, neque inducunt grauem obligationem ad ea vitanda, cur si inadvertenter proferantur, dicenda sunt continere in causa eiusmodi malitiam, & obligationem? Confirmatur: quia ex eo, quod iuramenta, & verba contumeliosa in ebrietate, vel somno prolata non habeant rationem iuramenti, vel contumeliae, non continent malitiam grauem, neque in se, neque in causa, etiam si proferenda prauideantur, ut ipsi aduersarij fatentur: sed verba iuratoria absque advertentia prolata ab homine rationis compositae non habent rationem iuramenti, ut ex communi Doctorum supponimus: ergo neque in se, neque in causa malitiam grauem continere possunt.

5 Dices: in habente usum rationis continere

tinere quamdam turpitudinem obiectiuam, ratione cuius in sua causa vitari debent. Verum non satis capio: nam Cardinalis de Lugo aliam assignare non videtur, quam illa verba, exterius sonare periurium, & hunc sensum apud audientes generare. Lege illum supra à num. 211. Hoc autem non sufficere ad culpam grauem, iam supra confeci. Fortasse verò propter scandalum, & inductionem ad falsa iuramenta, poterit in aliquo casu id esse mortale; quod quidem, propter eandem rationem, dicendum est de illo, qui amphibologicis verbis utens iurasset. Quae. autem praesens ab his praescindit, illisque seclusis, inquit de obligatione vitandi consuetudinem.

CAPVT II.

An saltem rogatus à confessario teneatur poenitens aperire consuetudinem peccandi?

§. I.

Negatiua sententia Authores, & fundamenta.

6 Partem negatiuam non pauci Doctores tuerentur, post Ioannem Sanchez in Select. disp. 9. num. 6. vbi totus est in probando, confessarium ius non habere ad interrogandum de consuetudine peccandi; ac proinde, nec poenitentem interrogatum teneri illam manifestare. Cuius fundamentum apud grauissimos Doctores fixum inuenio, M. Texeda tom. 1. Theol. Moral. lib. 2. tract. 3. controu. 10. num. 32. ibi: * Id, quod poenitens interrogatus tenetur declarare; tenetur ipse dicere, etiam si non interrogetur. * Sed non interrogatus, non tenetur dicere consuetudinem peccandi, ut constat ex cap. precedenti; Ergo interrogatus non tenetur declarare. Pat. Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 22. sect. 3. nu. 10. * Interrogatio confessoris non addit obligationem; sed illam potius supponit, ideo enim confessor iuste interrogat, quia poenitens habet obligationem confitendi. * Angelus Maria Verricelli in questionibus Moral. tom. 1. tract. 8. quae. 18. * Quidquid ex se poenitens non tenetur confiteri, neque interrogatus fateri tenetur. * Filliucius tom. 1. tract. 7. num. 88. * Interrogatio non addit nouam obligationem, sed supponit. * Fr. Franciscus Bonae Spei in noctua Belgica, dub. 16. resol. 3. num. 468. * Poenitens non tenetur respondere nisi ad ea, aut saltem in ordine ad ea, quae per se, & non interrogatus fateri tenetur. In hac enim sola obligatione fundatur legitima interrogatio Sacerdotis. * Cum igitur poenitens, ut quae. precedenti diximus, & ex

D. Thom. tradit M. Canus relect. de Poenit. part. 5. fol. mihi 36. non habeat obligationem confitendi consuetudinem peccandi, videtur apertissime inferri, per se loquendo, neque in interrogatum teneri.

7 Ideo hanc sententiam tenet Reu. Pat. Leander à Sacram. tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 8. §. 7. quae. 21. vbi sic: * An saltem teneatur poenitens confiteri consuetudinem peccandi, si à confessario de illa interrogetur? Affirmant Diana 1. part. tract. 7. resol. 55. & clarius resol. 55. Vazquez, Henriquez, Reginaldus, & alij. Et iterum contra me, Diana part. 9. tract. 9. resol. 66. in fine, addens contrariam opinionem à sacra Congregatione Indicis fuisse delatam ab operibus Satij. Sed probabiliter respondeo, adhuc in hoc casu non teneri, si aliam poenitens verè sit dispositus, quia poenitens non tenetur, ut vidimus, talem consuetudinem confiteri. Ergo nec confessarius habet ius ad hoc interrogandum. * Hac Leander, qui disp. 8. in fine, sensum prohibitionis sacrae Congregationis Indicis exponit, modo infra referendo.

8 Leandro consentit Ioannes Poncius ex ordine Minor. in cursu Theologico, disput. 45. concl. 2. num. 32. ibi: * Quasi solet, an poenitens teneatur confessario interroganti, an habuerit consuetudinem committendi peccatum, quod confitetur, respondere, quod sic; si eam habuerit? Ioannes Sanchez negat, Cardin. de Lugo affirmat, &c. existimo non teneri quem confiteri lapsus antecedentes, quamuis vtiliter posset, si vellet. Sed non placet modus eludendi interrogationem per aequiuocationem (ut Ioann. Sanchez putat) melius esset absolute dicere: Pater, hoc non spectat ad rem; quidquid sit de hoc, iam spero cum gratia Dei cauere lapsum in posterum. * Sic Poncius.

9 Eiusdem sententiae videtur Illustris. M. Acatius de Velasco tom. 1. resol. moral. verb. Confession. resol. 188. nu. 8. fol. mihi 376 vbi inquit. * Algunos Doctores dicen, que por lo menos, si el Confessor pregunta de la costumbre, está obligado el penitente a confesarla, y que podrá el Confessor, confesada la costumbre, diferir, y alargar la absolución como le pareciere. Lo contrario dice Sanchez en sus Selectas disputaciones, &c. Prueba esto con autoridad de muchos Doctores. * Dixi; M. Acatium huius sententiae videri, quia eadem vltimo loco posuit. Nam ut ait M. Fumus in Armilla, verb. Opinio, num. 3. * Doctor referens plures opiniones, videtur sequi vltimam, quando aliam non firmat, secundum Hostiensem in cap. 1. de Privilegijs, lib. 6. * Cui regulae adheret Sanchez de Matrim. lib. 2. disput. 36. num. 3. & alibi. Id quod M. Acatius, tenet Machado tom. 2. lib. 7. part. 2. tract. 3. do-

*cum. 2. fol. mihi 605. ibi: Muchos Doctores fienten, que el penitente està obligado à confessar la costumbre ordinaria, que tiene, de reincidir en vn mismo pecado (attende) y que por consiguiente el Confessor tiene derecho a preguntarle por ella, y èl està obligado à responder, &c. Si bien otros muchos fienten, y defienden ex professo lo contrario, si no es en caso, que la costumbre naciese de la ocasion proxima de el pecado. * Et expressius tradit Tancredi in *Questionib. Moralib. disp. 3. quest. 23. fol. 62. dicens cum Ioanne Sancto, posse pœnitentem vtendo æquiuocatione dicere: * se non habere consuetudinem ralis peccati.***

10 Et loquendo generaliter de obligatione confitendi circumstantias notabiliter aggrauantes, hanc sententiam tenet Diana p. 5. tract. 14. resol. 100. vbi probans, circumstantiam copulæ cum confessario, vel pœnitente, non esse necessariam in confessione aperiendam, ait: * Est enim circumstantia aggrauans, quæ quidem non est necessario confitenda, etiam si de illa pœnitens interrogetur à confessario: non enim habet ius confessarius ad interrogandum de circumstantijs aggrauantibus, vnde nulla ei irrogatur iniuria, si occultentur. * Quem sequitur Leander à Sacramento plures citans tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 8. quest. 26. * Quia confessarius, inquit, non potest pœnitentem obligare ad id, quod non est necessarium ad confessionem. Vnde optimè poterit ille respondere Confessori, se iam declarasse, quod sufficit, quia ex Doctoribus, & ratione nouit, se ad nil amplius teneri; & tunc confessarius ei se debet accommodare. Sic Henriquez, Granada, Nauarrus, Syluester, Hurtado, & postea Baunius. * Quibus adde Ioannem Poncium Ordinis Minorum in *Cursu Theologico, disp. 45. quest. 7. conclus. 2.* vbi loquens de quantitate furto sublata, sic ait: * Si confessarius petat quantitatem, ipse potest dicere: non teneor ad hoc confitendum. * Et consentiunt Frat. Ludouicus à Conceptione 2. part. exam. verit. tra. 3. de peccator. circumst. in *præludijs notabili 3.* dicens: * Nemo tenetur confessori respondere de aliquo non necessario interroganti. * Et Dicastillo de Pœnit. disp. 9. num. 147. vbi ait: * Pœnitentem, etiam interrogatum à confessario de circumstantijs aggrauantibus, posse illas non fateri, licet non neget, & respondere confessario, se non obligari ad declarandum. * Quibus adde M. Ioannem Martinez de Prado tom. de Pœnit. quest. 2. de *integ. confess. dub. 2. de circumst. §. 3. fol. 651. §. Ad secundam confirmat.* vbi sic. * Si ramen sit casus, quo circumstantia nullo modo sit sub præcepto (nempè nec directè, nec indirectè) de necessitate confessionis, etiam interroga-

tus potest veritatem occultare, sicut si interrogaretur de venialibus. *

11 Sic loquuntur præfati Doctores; quorum fundamentum, si aliquid probat, idem euincit de consuetudine peccandi, quæ ad circumstantiam solum aggrauantem reduci potest. Probat Ioannes Sanchez conclusionem: quia idem prorsus est dicere, confessarium habere ius ad interrogandum de consuetudine peccandi, ac illud habere ad obligandum pœnitentem, vt idem peccatum bis confiteatur, sed ad istud ius nullam habet: ergo neque ad illud. Confirmatur, quia Sacerdos tantum est iudex constitutus super species, & numerum peccatorum, quæ clauibus subiecta non fuerunt: hoc enim vulnus, & non aliud, ex medici munere, curare debet: ergo solum habet ius ad interroganda, quæ necessaria sint ad cognitionem peccatorum, secundum speciem, & numerum: sed sine expressione consuetudinis hac pœnitens explicare potest: ergo confessarius ius non habet ad interrogandum de consuetudine. Vrgetur, quia interrogatio confessoris, vt constat ex Auctoribus supra citatis, non addit obligationem, sed illam potius supponit: ideo enim confessor iuste interrogat, quia pœnitens non satis exprimit, quæ confiteri tenetur, sed non tenetur ex se confiteri consuetudinem peccandi: ergo nec post interrogationem confessarij

12 Nec obstat, quod diuersam pœnitentiam confessarius iniungeret pro peccato reincidentiæ, quam pro semel commissio, quia pœnitens non tenetur manifestare peccatum, his circumstantijs vestitum, cui maior pœnitentia iniungenda sit, sed solum ad exprimeudum peccatum secundum grauitatem specificam illius. Ergo si hæc declarari possit absque alterius peccati iam confessi expressione, nullum est fundamentum, vt confessario competat ius ad interrogandum de præterito: munus enim confessarij, vt medici, solum est curare infirmum à peccato præfenti clauibus antea non subiecto, minimè verò ab alijs, per quorum absolutionem precedentem sanus iam effectus fuit; aliàs idem peccatum bis, & pluries puniendum foret.

§. II.

Affirmatiua sententia in aliquo sensu omninò tenenda explicatur.

13 **C**ontrariam tamen sententiam, quæ affirmat, teneri pœnitentem rogatum à confessario consuetudinem peccandi ei aperire, tenent communiter Do-

ctores. P. Vazquez de Pœnit. quest. 91. art. 1. dub. 3. Henriquez lib. 5. cap. 8. Syluester, Sotus, P. Sa, Luis Lopez, Tabiena, Angelus, & plures alij apud Ioannem Sanchez in *select. disp. 9. num. 3.* Tamburinus in *Method. expedit. confess. lib. 2. cap. 1. §. 1. num. 3. in fine.* Et ita certam putat Lugo tom. de Pœnit. disp. 14. sect. 10. vt oppositam dicat* esse contra omnes Theologos. * Probatur, quia ad absolutionem impertiendam, non satis est, quod pœnitens benè dispositus accedat, sed oportet, vt confessario id constet. Ergo si ipse, vt huius dispositionis certior fiat, interroget de consuetudine, tenebitur pœnitens illam aperire; non quidem præcisè, vt integra sit confessio, sed vt innotescat confessario dispositio pœnitentis, & se posse licitè, & validè absolutionem impertiri, vt benè cum Vazquez docet Dicastillo tom. de Pœnit. disp. 9. dub. 3. num. 195. Vnde licet pœnitens non interrogatus non teneatur consuetudinem peccandi confiteri, eo quod ea celata, speciem, & numerum peccatorum exprimit cum debita dispositione; tamen posita interrogatione confessarij, qua cognoscit illum dubitantem de requisitis ad licitam, validamque absolutionem tenetur certiore reddere, veritatem aperiendo, vel directè confitendo consuetudinem, vt tradunt DD. citati, vel aliter, si fieri possit, vt ego opinor: si enim pœnitens vir doctus sit, & confessario notus, qui sua autoritate illius dubitationem excutere possit, & hic benè noscat, confessarium ad munus suum rectè exercendum consuetudinis notitia non indigere, rectè poterit celare, & eius manifestationem necessariam non esse confessario exponere, qui prudenter poterit, & debet docto pœnitenti credere, & maiori expressione non ex torta, illum absolvere. Secus si pœnitens illiteratus, & rudis esset.

14 Sic explicatam communem sententiam videntur mihi tenere grauissimi Doctores, & nonnulli pro contraria citati. Legas quælo Patrem Dicastillo de Pœnit. disp. 6. dub. 21. num. 377 vbi benè explicat, quid veri continet Ioann. Sanctij sententia, & quo casu sustinenda, quo reiicienda sit. Concedit, & benè, non teneri pœnitentem, etiam interrogatum, fateri consuetudinem, si ipsi constet (vt potè viro docto) rem esse in eo statu, vt nulla ordinatio ex parte confessarij sit requisita, nec maior notitia, quam ex peccatorum confessione acquisita. (Hoc enim euincunt fundamenta Ioannis Sanctij, & aliorum.) Ideoque censet in tali casu admitti posse eius doctrinam de vsu æquiuocationum ad occultandam consuetudinem: in praxi verò, ait Dicastillo omninò sequendam contrariam sententiam, * nisi euidentissimè constet, confessarium frustra interrogare. * Cui absque

dubio consentit Verricelli vbi supra, dum loquens de circumstantijs docet, teneri pœnitentem, præsertim interrogatum fateri circumstantiam, etiam non aggrauantem. * Quando id necessarium esset ad cauendum reciduum, & medicinalem pœnitentiam imponendam, aut ad salubre consilium recipiendum: regulariter tamen loquendo, inquit, non tenetur pœnitens fateri interrogatus, quod non interrogatus tacere posset. *

15 Sic etiam temperat Ioannis Sanctij sententiam Gaspar Hurtado de Pœnit. disput. 9. diffic. 4. vbi de circumstantia Quid, dicens: * Nec pœnitens tenetur respondere de consuetudine peccandi, si ipsi constet, non indigere directione confessarij ad cautionem in futurum; nec confessarius poterit illi negare absolutionem, quia non responderet; (attende) si aliàs reddatur de eo moraliter securus. * Quem sequitur Baunius in *Theolog. Moral. part. 1. tract. 4. de Pœnit. quest. 15. dub. 12. pag. 137.* vbi ait in hoc sensu probabiliorē esse opinionem Ioannis Sanctij, & in praxi sequendam. * Quia confessarius, inquit, ius non habet interrogandi pœnitentem de consuetudine peccandi, nisi eius rei causam grauent habeat, quæ raro accidit. * Et ita etiam limitat suam sententiam Leander à Sacramento supra tom. 1. tract. 5. disp. 8. vbi relatis Patris Hurtado verbis, ait: * Sic Hurtado, & sic postea Baunius: secus autem dicendum casu, quo pœnitenti constet indigere directione confessarij ad præcauendum peccatum in futurum. * Addo ego, vel saltem dubiter de huiusmodi indigentia: quia si dubitans non respondat, se exponet periculo peccandi, quia ex conscientia practicè dubia veritatem occultat. Quapropter, ni certus sit pœnitens, non indigere confessarij directione, & dispositionem requisitam satis illi per confessionem innotescere, quod viris tantum doctis contingere potest, consuetudinem interrogatus confiteri tenebitur, quia pro confessario, vt potè iudice, & superiori stat præsumptio iuris.

16 Vnde fit, sententiam Ioannis Sanctij, vt ab ipso explicatam, rusticis, & indoctis, qui proprio iudicio fidere non possunt, circa necessitatem directionis confessarij, minimè ad praxim deferuire posset: huiusmodi enim interrogati, cum ipsamet interrogatio dubium saltem ipsis ingerat obligationis (quod in his communiter practicum est) consuetudinem peccandi fateri tenentur; secus viri docti, qui æquè, ac ipse confessarius, & quandoque magis rem penetrant, quibus proinde constare potest, nulla confessarij directione indigere, illumque certiore possunt reddere nullum desiderari ex requisitis ad licitam, validamque absolutionem. Quæ, si Ioannes

Sanctius distinxisset, eius opinio à sacra Indicis Congregatione deleta non fuisset. Quia, vt bene aduertit Leander supra, *disp. 8. in fine*, prohibitio sacre Congregationis Indicis intelligenda est, * casu quo pœnitenti constet (adde, vel dubitet) indigere directione confessarij ad præcauendum peccatum in futurum, aut quando fortè eius explicatio necessaria sit, vt ex peccati iteratione sumat argumentum confessarius, pœnitentem non accedere animo contrito. * In hoc enim euentu opinio contraria prorsus reiicienda est. Quam merito Cardin. de Lugo supra *disp. 14. sect. 10.* dixit esse * contra omnes Theologos, contra praxim Ecclesiæ, & contra finem huius Sacramenti. * Quod dictum est de consuetudine peccandi; dicendum est de circumstantijs notabiliter aggrauantibus, si confessarius interroget, quandoque enim earum notitia (vt in quantitate furti non raro contingit) necessaria esse potest confessario ad directionem pœnitentis, iuxta dicta *quæst. 3. num. 17. in fine.*

17 Ad argumenta in oppositum respondeo facile ex dictis, confessarium directè non habere ius obligandi ad iteratam eiusdem peccati confessionem: Secus indirectè, cum aliter certior reddi non possit de dispositione pœnitentis, de qua ipsi ad absolutionem constare debet: & in hoc casu dicimus teneri interrogatum consuetudinem aperire. Nec mirum, quod in hoc euentu peccata iam clauibus subiecta exprimere teneatur, id enim in alijs etiam casibus contingit, vt bene expendit Lugo supra; nam qui post confessionem peccati cum consanguinea, ad propriam vxorem accessit, non obtenta dispensatione, nequit explicare peccatum accessus ad propriam vxorem, quin simul delectet accessisse ad consanguineam vxoris: quod tamen inferum confessus fuerat. Ad primam confirmationem respondeo, confessarium vt potè iudicem, & medicum spirituales, teneri pœnitentem dirigere, & de pœnitentia medicinali ex præcepto naturali applicanda admonere; ac proinde ea illi notitia debetur, qua indigenti directione, & mōitione subuenire possit. Ad secundam fateor, confessarij interrogationem non addere, sed supponere obligationem pœnitentis, non quidem proximam, sed remotam supplendi, quidquid ultra peccatorum confessionem necessarium fuerit ad pœnitentis directionem. Vnde, si ex præcisa peccatorum confessione non satis confessario id innotescat, tenetur pœnitens, quod desideratur, supplere, prout ex interrogatione confessarij illi constiterit: per quam veluti per conditionem, constituitur obligatio proximam aperiendi consuetudinem, vel certioram aliter reddendi confessarium,

nil aliud requiri, vt muneri suo satisfaciat.

CAPVT III.

Quomodo se accusare debeat, qui habet consuetudinem peccandi?

18 **A**B hac quæstione facile se expedirent Canonistæ aliqui cum Archidiacono, opinantes, tatis esse ad præceptum confessionis adimplendum, peccatorum numerum confusè dicere, v. gr. sapius peccavi in furto, sapius iuravi, &c. quam sententiam non esse improbabilem, quamvis contraria sit securior, docuit Angelus in *Sum. verb. Confessio, num. 1.* & rem esse incertam dicit Sylvester *verb. Confessio, num. 11.* Sed quidem immerito, quia contrarium est omninò certum, vt bene tradit Suarez *disp. 22. sect. 5. num. 1.* ex communi Theologorum, colligiturque expressè ex Tridentino *sess. 14. cap. 5.* & *Canone 7.* vbi omnia peccata sigillatim cōfitenda præcipit, quæ sanè verba, iuxta omnium Theologorum sensum, significant numerum peccatorum, plus, minusvè, si id fieri possit, determinandum est: vt obseruat etiam Lugo *disp. 16. sect. 4. num. 53.*

25 Nihilominus id non tollit, quod si peccata nimis frequentia sint (qualia sunt meretricis, & eorum, qui ex consuetudine cum aduertentia peierant, & blasphemant) possit adimpleri præceptum integritatis confessionis, confusa quadam peccatorum explicatione, cum expressior alia moraliter sit impossibilis: neque enim pœnitens ad exactissimum examen, sed ad humanum tantum obligatur, & tale, vt ex hoc capite non reddatur Sacramentum valdè onerosum, vt aduertit Lugo supra. Hinc communiter Doctores asserunt, peccatorum consuetudinarium satisfacere confitendo tempus, siue peccati durationem, v. gr. meretrici sufficere dicere, per mensem, vel per annum fuisse euilibet accidenti expositam. Similiter concubinario satis erit, accusare se vsum fuisse concubina more vxoris per vnum, vel duos menses. Ita de meretrice docent Nauarro in *Manual. Latino, cap. 6. num. 15.* Totelus *lib. 3. Sum. cap. 7. num. 2.* Henricus *lib. 2. de Pœnitent. cap. 5. num. 9.* Fagundez *2. præcept. Ecclesiæ, lib. 3. cap. 5. num. 11.* Caietanus, Sorus, Cæmus, & alij, quos citatos sequitur Diana *3. part. tract. 4. resol. 89.* vbi cum Suarez, Villalobos, & Doctoribus citatis addit, id etiam procedere in quolibet peccatore non potente numerum designare: & de concubinario, idem tenent Henriquez, & Fagundez vbi supra, quibus accessit Lugo *disp. 16. sect. 14. num. 57.*

26 Verùm bene aduertit Vazquez de *Pœnit. quæst. 91. art. 1. dub. 5. num. 3.* debere à prædictis explicari principales peccatorum species, quas possint, vt si cum coniugatis, cum Clericis, vel consanguineis: quia de his, cum non tam frequenter occurrant, facile poterunt recordari, & de illis paulò plus, minusvè, se accusare dicendo, v. g. Singulis hebdomadis tot Clericos, vel coniugatos, seu consanguineos admisisse: quod etiam tenet Fagundez supra cum Vivaldo, & Henriquez locis citatis, licet Toletus, & Nauarrus, hanc limitationem non admittant, sed absolute, sufficere asserant, explicare se fuisse cuiuscumque expositam. Verum sine fundamento id asserunt, quia præceptum integritatis confessionis obligat ad numerum, & speciem peccatorum, in quantum fieri possit explicanda.

CAPVT IV.

An circumstantia, quæ mutat speciem, possit taceri, quando aliter confessarius in notitiam complicitis deueniet?

27 **C**Asus frequens est: peccauit quis, v. g. cum coniugata, vel consanguinea, qui si circumstantiam adulterij, vel incestus confiteatur, non potest confessarius in notitiam complicitis non deuenire, poterit ne pœnitens se accusare de fornicatione, tacendo circumstantiam adulterij, vel incestus? Prima sententia negat, quam tenent Suarez de *Pœnit. disp. 34. sect. 2. num. 7.* Vazquez *q. 91. art. 1. dub. 3. num. 13.* Henriquez *lib. 2. de Pœnit. cap. 9. num. 3.* Toletus *lib. 3. Summ. cap. 8. num. 4. P. Sà verb. Confessio, num. 18.* Bonauentura, Panor. Medina, Petrus de Soto, Paludanus, Angelus, Rosella, & alij, quos citat, & sequitur Fagundez *2. præcepto Ecclesiæ lib. 5. cap. 1. num. 8.* Bonacina, Coninch, Rebellus, Layman, Lessius, Ioannes Sanchez, & alij apud Dianam *1. part. tract. 7. resol. 49.* & *part. 3. tract. 4. resol. 64.* qui asserunt, circumstantiam manifestatiuam complicitis esse in confessione aperiendam, si aliud non sequatur compliciti damnum, præter infamiam apud confessarium. Quam sententiam cum D. Bernardo tenet nouissimè Lugo *disp. 16. sect. 7. num. 395* & cum Caietano, Granada, & alijs Leander *hic tract. 5. disp. 5. quæst. 60.* & 61. & viginti Doctores antiquos, & alios iuniores referens, amplectitur Ioannes Sanchez in *select. disp. 8. num. 9.* Quibus consentit Doctor Garfi *cent. 2. cap. 68. num. 11.*

28 Secunda sententia affirmat, non solum posse, sed teneri pœnitentem circumstantiam complicitis manifestatiuam tacere, etiam si complex aliam inde infamiam non incurrat,

quam quod a confessario agnoscat. Ita Nauarrus, Victoria, Alexander, Luis Lopez, Bañez, Ledesma, Vivaldus, Fumus, Angelus, Medina, Dominicus de Soto, eosque citans putat valde probabile Fagundez supra *num. 4. & 6.* Tenent etiam Marsilius, Hostiensis, Innocentius, Viguerius apud Suarez de *Pœnit. disp. 34. sect. 2. num. 2.* qui addit *num. 1. in fine*, hanc opinionem esse probabilem, cui consentit P. Sà *verb. Confessio, num. 22.* & illam defendunt Valentia *disp. 7. quæst. 11. punct. 1.* Villalobos in *Summ. tom. 1. tract. 9. dub. 38. num. 3.* Ioannes de la Cruz, & alij, quibus citatis, accessit Diana *1. part. tract. 7. resol. 49.* & *3. part. tract. 4. resol. 64.* Quorum aliqui, ea firmitate, id tenent, vt nec in articulo mortis posse licite prædictam circumstantiam aperire, tueantur. Ita Bañez, Medina, Sotus, Nauarrus, & Vivaldus apud Fagundez supra; qui quidem satis consequentes loquuntur; idem enim est præceptum integritatis in mortis articulo, ac extra illum: ergo idem in vtroque casu dicendum. Sic sentiunt Doctores. Ex quibus.

29 Meam sententiam duplici assertionè expono. Sit prima, si pœnitens absque graui sui incommodo possit alteri Sacerdoti confiteri, qui non deueniet in notitiam complicitis, ad id sub mortali tenetur. Ita Suarez supra *sect. 2.* vbi ait, omnes in hoc conuenire, Coninch *disp. 7. dub. 9. num. 88.* Vazquez supra *dub. 3. num. 1.* Lugo supra *num. 392.* Ratio est, quia saltem ex charitate tenetur prospicere famæ proximi, si absque graui sui incommodo possit immò, & contra iustitiam in prædicto casu peccatorum, bene cum Vazquez, & Suarez vbi supra defendit Lugo *num. 4154.* Est enim detractio formalis, delictum proximi absque rationabili causa manifestare; sed quando pœnitens potest integre suum peccatum ita confiteri, vt confessarius in notitiam complicitis non deueniat, non est rationabilis causa ad illum infamandum. Ergo.

4 Verùm, licet hæc sententia probabilior sit, negare tamen non possum, contrariam asserentem, id non esse mortale, probabilem esse, quia manifestare crimen alienum vni, vel alteri, qui secreto retinebit, non esse culpam grauem, docent Caietanus, Nauarrus, Reginaldus, Grassius, & putant probabile Tannerus, Ioannes de la Cruz, Filliucius, Zambellus, & alij, quos citat, & sequitur Diana *2. part. tract. 3. Miscellan. resol. 22.* & *3. part. tr. 5. Miscellan. resol. 33.* & *6. part. tract. 7. resol. 9.* Quorum placitum improbari nequit.

30 Placere autem mihi non potest aliquorum sententia asserentium, tantum esse sub consilio, alium confessarium adire, cui complex ignotus sit, licet commode fieri possit.

Quod tenent Caietanus, Sotus, Cano, Sylvester, Angelus, Tabiena, Armilla, Viguierius, & D. Antoninus, idque sine dubio tenendum ait Fagundez eos citans ubi supra num. 3. Verum, quo fundamento, non capio. Immo aliquos ex his Doctoribus malè adduci pro se à P. Fagundez, inquit Lugo *disp. 16. num. 391.* quem sequitur Leander *disp. 5. q. 62.* quia ratio ipsa naturalis oppositum manifestè dicat: si enim potest pœnitens præceptum de integritate confessionis, & de non infamando proximo, adimplere, cur ad utrūque non tenebitur, si commode possit? Ergo si ad sit confessarius, qui, explicato integre peccato, in notitiam complicitis non devenit, alium, cui notus fiat, pœnitens eligere nequibit. Non tamen assentior Doctori Ioseph Garfi in *qq. Moral. cent. 2. cap. 63. num. 8.* assentiri, ob solam consolationem pœnitentis, * quam sentit confitendo suo ordinario confessario, posse illi confiteri circumstantiam manifestatiuam complicitis * quod tenuit ante illum Tamburinus, quem ibi refert. Hæc enim lenissima causa est ad non vitandam proximi infamiam, cum possit commode.

31 Assertio secunda. Si nequeat commode alius confessarius haberi, circumstantia complicitis manifestatiua aperienda est in confessione, licet præsens confessarius in complicitis notitiam devenire possit, dummodo pœnitenti aliud non sequatur damnum, quam iactura famæ apud confessarium, quæ confessioni ipsi quasi intrinseca est. Moueor primo autoritate D. Bernardi in formula honestæ vitæ. *De nullo, ait, sinistre loquaris, nisi in confessione, & hoc ubi aliter non possit explicari peccatum tuum.* Supponit ergo Melissius Doctor, in tali euentu explicari debere.

32 Secundo probatur ratione, quia præceptum seruandi proximi famam non obligat in omnibus circumstantijs, sed ad non infamandam, absque rationabili causa, eoque minor sufficit, quo minor est infamia, qualis est apud vnum minime nociturum: sed in præsentem est rationabilis causa, nempe integre confessionis utilitas à Christo Domino instituta, ab eoque præcepta, & quam quis creditur capturus ex bono consilio confessoris; maior item fructus ex opere operato maiori pudori correspondens, & vitæ molestiæ confitendi quandoque bis idem peccatum; huic confessario sub voce concubitus, & alteri sub nomine incestus: ergo cessat obligatio, non infamandi: ergo non est vnde pœnitens excusetur confiteri circumstantiam complicitis manifestatiuam. Accedit, ipsum complicitem ratione delicti huic iudicio voluntarie se subdidisse, & suæ famæ quantum ad hoc cessasse: Nam cum iurisdiclio confes-

foris supra crimen commissum cadat, non potest non etiam cadere super circumstantias ad idem iudicium pertinentes: Igitur ex natura istius iudicij oritur, quod complex tenetur apud confessarium hanc famæ iacturam pati.

33 Adde, à Christo Domino, utpote famæ hominum supremo Domino, & dispensatore, sic potuisse res ordinari, & de facto ordinare verò similis est, ut colligitur tum ex modo institutionis in forma iudicij, in quo, etiam complices manifestari solent: tum quia aliàs frequenter liceret confessionem dimidiare, ob complicitem occultandam; immò secundum quosdam in totum relinquere, & contritione tantum præmissa, communicare: quia, ut significat D. Thom. & tradunt Victoria, Medina, & Viguierius; putantque probabile Alexander, Paludanus, & Mancius apud Henriquez *lib. 2. de Pœnit. cap. 9. in glos. lit. C.* quando non est idoneus confessarius; cui quis integrè confiteatur, potest se gerere, tanquam non habens copiam confessoris.

34 Roboratur amplius, quia plus requiritur ad obligandum aliquem, ut se ipsum infamet, quam, ut aliorum crimen manifestet: sed præceptum integritatis confessionis obligat, proprium crimen manifestare, non obstantem infamiam propriam: ergo ad idem obligabit, non obstante complicitis infamia. Dices, præceptum integritatis intelligi debere de peccatis, quæ sine proximi infamia explicari possunt. Sed contra est: quia eodem fundamento possem ego dicere solum intelligendum de peccatis, quæ absque graui infamia propria confiteri possint, quia facilius excusatur aliquis ab onere se infamandi, quam alios. Quia plus se, quam eos diligere, iuxta charitatis ordinem tenetur.

35 Hæc ratio æquè probat, explicari posse in confessione alterius defectum, quoties id necessarium fuerit ad manifestationem proprii peccati, etiam si alter vere complex non fuerit. V. g. si per vim deflorasti sororem, vel violentia illata, cum moniali rem habuisti, vel cum vxore aliena. Ita cum Soto, Gabriel, Richardo, & Alcozer, merito tenet Lugo supra *num. 420.* contra Suarez, & Fagundez. Potestas enim manifestandi defectus alienos, non solum oritur ex eo, quod defectus sit culpabilis, sed ex eo etiam, quod integritas quo ad speciem, & numerum, nequeat aliter in confessione obseruari. Ex quo etiam fit, pœnitentem non solum posse complicitem reuelare, cum nequit aliter integre confiteri, sed ad id teneri: quia proximi infamia, nequit illum ab isto onere excusare, sicut nec infamia propria ab integritate confessionis excusat. Voluit enim Christus Dominus, ut bo-

num integritatis anteponeretur malo infamie apud confessarium.

36 Obijcies, quando duo præcepta occurrunt necessario obseruanda, & utrumque seruari non potest, fortius obseruandum est: sed fortius est præceptum non infamandi proximum, utpote diuinum naturale, quam præceptum de integritate confessionis, utpote diuinum tantum. Ergo illud, & non istud obseruandum est. Respondeo distinguendo maiorem: quando concurrunt duo præcepta cum omnibus circumstantijs ad obligandum, debet obseruari, quod maius, & fortius est, concedo maiorem: si deficiat aliqua circumstantia necessaria, nego: Et distingo similiter minorem: præceptum diuinum naturale charitatis est maius, & fortius, & habet omnes circumstantias requisitas ad obligandum, nego; & deficit circumstantia aliqua, concedo, & nego consequentiam. Quia circumstantia necessaria deficit, quoties rationabilis causa intervenit ad infamandum, qualis in præsentem videtur adesse: vel quia aliud maius damnum obstat, vel quia Christus Dominus, utpote famæ omnium Dominus, de facto dispensauit. Verum, sicut detrimentum extrinsecum infamie, seu alterius damni temporalis, quod per se non affert præceptum confessionis, pœnitentem ab integritate excusat, ita detrimentum quodlibet considerabile proximo euenturum, quod secum non adducat confessionis præceptum, sed confessarij abusus: Illud enim sequitur contra Christi Domini intentionem. Non tamen audiendus Mag. Sotus, dum asserit, præceptum de integritate confessionis strictius obligare, quam sigillum, ac proinde circumstantiam manifestatiuam complicitis debere exprimi, etiam cum detrimento sigilli confessionis. Cuius sententia ipsius verbis scriptam reieci *disp. 1. quæst. 1. num. 7.*

CAPVT V.

An, qui oblitus circumstantiæ mutantis speciem, confessus est peccatum, satisfaciat eam precise postea explicando?

37 **C**asus est: habens votum castitatis v. g. deliquit, & in confessione ex obliuione omittens circumstantiam voti, de copula se accusauit, satisfaciet ne se accusans postea de violatione voti in re graui, celata copula? Communis Doctorum opinio asserit sufficere. Nam cum in confessione præcedenti copulam clauibus subiecerit, satis postea erit explicare circumstantiam omisam. Ita Henriquez *de Pœnit. lib. 2. cap. 11. numer. 4.* cum Navarro, & Petro de Soto in *P. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.*

gloss. lit. P. Valentia tom. 4. disp. 7. quæst. 112. punct. 1. Thomas Sanchez in *Summ. libr. 4. cap. 11. num. 24.* P. Sa *verb. Confessio num. 31.* Suarez, Corinch, Reginaldus, Fillucius, & alij, quos citatos sequitur Diana *1. part. tra. 7. resol. 45.* Procedit autem hæc sententia, ut bene aduertit Suarez, quoties circumstantia omissa explicari potest, non explicato iterum peccato. Addit verò, adhuc in eadem confessione posse pœnitentem illa peccata, ut distincta, explicare: v. g. primum de copula se accusando; posteaque de violatione voti in re graui. Vide illum *disp. 22. sect. 2. num. 9.* Quem sequitur Tancredus in *qq. Moral. disp. 6. de Pœnit. quæst. 22.*

38 Ceterum contrariam sententiam tenet Sylvester, & sequitur Nugnus hic *quæst. 9. articul. 2. dub. 2.* & vocat satis probabilem Lugo *disp. 16. sect. 16. num. 660.* Et mihi probabilior videtur. Quia licet in peccato luxuriae contra votum sit tantum duplex malitiæ species, & vtraque, siue diuisim, siue in eadem, siue in diuersa confessione sufficienter explicetur; nihilominus tamen ex modo explicandi diuisim in eadem confessione, duplex numero peccatum significatur, cum tamen non duplex, sed vnum habens duas malitiæ species patratum sit: Vnicus autem voluntatis actus ad malitiam contra castitatem, & contra votum terminatus, non est idem peccatum in esse moris cum duplici actu in duplex obiectum diuisiue, aliud contra votum, & aliud contra castitatem; aliàs qui duplex numero peccatum commisset, aliud contra castitatem, & aliud contra votum in materia distincta, non teneretur explicare, quod fuerint duo numero peccata, sed se accusare de vno peccato, habente duplicem speciem malitiæ; contra castitatem scilicet, & contra votum; quod omninò falsum est, quandoquidem non solum species, sed numerum etiam peccatorum, explicare tenemur. Vnum maxime in hac questione præ oculis habendum, circumstantias, quæ genus aliquod contra hunt ad speciem nouam constituendam, non posse in confessione exponi separatas à genere, quia species peccati ex genere, & differentia constitatur, & ad speciem constituendam adstringimur. V. gr. iniuria in honore genus est plures sub se species continens: distincta enim species inhonoratōnis est iniuria verbalis, ac iniuria abusus vxoris alienæ: Vnde adulter, qui se accusaret de fornicatione, & postea de iniuria alteri illata in honore, non constitueretur speciem peccati inhonoratōnis, sed genus, ac proinde non adimpleret præceptum integritatis, sicut nec qui se accusaret de graui peccato contra castitatem cum soluta, quia hoc est

genus ad naturale, & contra naturam, nec qui, cum commisset incestum, se accusasset de fornicatione, & de graui iniuria illata consanguineæ, quia species iniuriæ maneret in explicata, & sic de alijs, vt benè notat Doctor Garfi cent. 2. cap. 64. num. 7. Præterquam quod malitia incestus non est contra iustitiam, sed contra pietatem, cuius variæ sunt species, alia incestus, alia percussio, seu occisio, alia verbalis, alia odij inimicitia, &c. quæ sub iniuria, seu irreuerentia contra consanguineum continentur.

39 Ex quibus reiicienda venit singularis opinio Ioannis de Caramuel in *Theologia Fundamentali fundament. 35. cap. 4. num. 537. fol. 237.* qui cum Illustrissimo Fr. Angelo Manrique Episcopo Pacensi, olim Primario Salamantino, asserit eum, qui commisit adulterium, satisfacere, si ita contentetur: *Commissi simplicem fornicationem, & post alia interiecta peccata, subnectat: Intuili cuiusdam grauem iniuriam, tercia quadam persona cooperante, cui satisfaciam, si poterò.* Hæc enim opinio falsa est, tum propter superius dicta, tum quia alia species peccati contra fidem Sacramenti Matrimonij debitam, in explicata maneret; vt ex Sanchez dixi *disput. 3. quæst. 3. cap. 6. numer. 65.*

40 Similiter audiendus non est Antoninus Diana tom. 1. tract. 7. de Circumstantijs aggravantibus *resol. 45.* Vbi ex opinione Pat. Suarez, & aliorum malè intulit, eum, qui furatus est calicem, sed ex obliuione dixit, se furtum commisisse, non expressa circumstantia calicis, in secunda confessione satisfacere dicendo *se mortale sacrilegium commisisse.* Cuius sententia prorsus falsa est: quia sacrilegium mortale, genus est, plures sacrilegij species sub se continens, vt contra votum, contra iuramentum, contra reuerentiam debitam rei sacræ, &c. Ergo circumstantia furti calicis, vel alterius rei sacræ non explicatur, explicando genus, sed debet saltem exprimi fuisse sacrilegium contra rem sacram, nec Diana contrarium diceret, si hæc aduertisset.

DISPUTATIO QUARTA.

De obligatione iterandi confessionem inualidam.

QVÆSTIO PRIMA.

Quando, & quomodo sit iteranda confessio?

1 Certum est apud omnes, confessionem debere iterari, quoties ex defectu alicuius requisiti fuerit inualida, hic autem valoris defectus prouenire potest, vel ex parte confessarij non habentis iurisdictionem, vel intentionem absolvendi, vel non ritè proferentis formam, aut ex parte pœnitentis, quia sine dispositione, vel non integrè confessus est, vt alibi diximus. Vnde consequenter fit, vt quoties ex culpa graui omisum fuerit in confessione aliquod mortale, ex defectu examinis conscientia, iudicio prudentis, requisiti, iteranda sit talis confessio, vt pluribus citatis tradit Meratius hic *disp. 29. num. 7.* & Diana 3. part. tract. 4. *resol. 65.* contra Henriquez, Sotum, & Canam, existimantes, hoc tantum esse verum, quando omittitur peccatum ex negligentia examinis affectata, seu nimis crassa. Ratio nostræ conclusionis est, quia ad valorem confessionis requiritur integritas formalis, quæ in eo consistit, quod pœnitens omnia ea peccata confiteatur, ad quæ tacenda legitimam excusationem non habet; vt tradunt communiter Doctores ex Tridentin. *sess. 14. cap. 5.* & constat ex dictis *disp. 1. quæst. 8. num. 6.* & seq. Secundo, quia ad valorem confessionis requiritur dolor excludens voluntatem peccandi, vt definit Concilium, hunc autem non habet, qui actualiter peccans ad confessarium accedit.

2 Est tamen notandum, quod si pœnitens confessionem inualidam non iteraret, sed ex obliuione, vel ignorantia invincibili, in sequentibus confessionibus defectum illum taceret, licet postea recorderetur talis defectus, non tenebitur reliquas intermediâs repetere, sed illam tantum, fuit inualida, & defectum in illa commissum; reliquæ enim interpositæ validè fuerunt, vtpotè in quibus nullus intervenit defectus, vt benè cum Vazquez, Sanctio, & alijs tenent Diana 3. part. tract. 4. *resol. 118.* & Cardinal de Lugo hic *disp. 16. sect. 15. num. 599.*

3 Quodadmodum iterandi confessionem inualidam, non leuis est difficultas, an teneatur pœnitens omnia, & singula peccata in

prima confessione subiecta, iterum distinctè repetere? Et quidem si confessio iteranda sit cum diuerso confessario, affirmatiuè respondeo cum Suarez *disp. 22. sect. 6.* contra Delgadillo de *Pœnitent. cap. 19. dub. 51. nu. 155.* Quia ei sunt peccata sigillatim, & distinctè proponenda, qui vt index, causa cognita, sententiam absolutionis est prolaturus. Vt constat ex Tridentino, & ex ipsa ratione iudicij. Si verò cum eodem confessario, qui de peccatis in confessione inualida auditis recorderetur, sufficeret, omnia vnico verbo illi confiteri, defectum supplendo. Hæc apud omnes certa. Difficultas ergo solè est, quando Sacerdos est idem, sed de peccatis in confessione inualida subiectis, iam est oblitus. In qua varia sunt Doctorum placita.

4 Aliqui absolute asserunt, memoriâ Sacerdotis non esse necessariam ad absolvendum, ac proinde opus non esse, repetere distinctè confessionem. Ita Medina *Codice de confess. quæst. de ci. cumst. mutantibus speciem.* & Adrian. *quæst. 4. de clauibus,* & pro casu, quo confessarius in confessione inualida impouerit satisfactionem, admittunt Syuest. Antonin. Paludan & Nauarr. apud Suarez *supr. num. 6.* Ipse verò illis consentit nõ absolute, sed pro eo tantum casu, quo inualiditas confessionis proueniat ex defectu formæ ritè prolata: sed magis vniuersaliter Lugo *vbi supr. à num. 632.* verum putat, quoties inualiditas non prouenerit ex defectu iurisdictionis: Si autem ex hoc capite putat necessariū esse, habeat saltem confessarius memoriâ confessam præteritæ confessionis. Imò P. Suarez accusationem omnium peccatorum de nouo distinctè fieri requirit, sicut & quando ex defectu doloris, vel integritatis fuit inualida.

5 Cæterum P. Vazq. hic *q. 92. art. 3. dub. 3.* aperte docet, quocumque ex capit. fuerit inualida confessio, non esse opus distinctè confiteri, dummodo confessarius recorderetur status pœnitentis, aut pœnitentiæ, quam imposuit, cui dissentire nequit M. Ioan. de la Cruz *in direct. 2. p. de Pœnit. q. 3. dub. 9. tom. 1.* vbi loquens de his, quibus a confessario differtur absolutio, inquit *dilata absolutione iniunge statim pœnitentiam, vt hac postea nota, & confessione non repetita absolvas pœnitentem, etsi non recorderis peccatorū. Ita Henr. Sylu. Nauarr. cum alijs. *Si verò de pœnitentia iniuncta neuter recorderetur, confessam aliquam peccatorum notitiam confessario tribuendam sentit cum Valentia, Fausto, & Nauarro, Diana 4. part. *tr. 4. resol. 203.* quos sequitur Gaspar Hurtado de *Pœnit. disput. 8. diff. 8.* vbi addit, quod si pœnitentia non fuerit iniuncta, nec de pœnitentis statu P. Mat. de Moy. *Quæst. p. 1.*

confessarius recorderetur, nec pœnitentis in memoriâ illi reuocet, non esse adhuc necessarium de omnibus peccatis distinctè se accusare, sed sufficere confessam aliquam peccatorum notitiam confessario tribuere, quæ sufficiat ad pœnitentiam prudenter taxandam, nam postquam peccatorum confessio fuit distinctè facta, & a confessario distinctè percepta, sufficit notitia confessam ad pœnitentiâ imponendam, qualis post longam confessionem solet confessario relinqui.

6 Denique P. Granad. *in 3. p. controu. 7. tr. 9. disp. 12. nu. 5.* absolute & sine aliqua limitatione docet, pœnitenti iteranti inualidam confessionem cum eodem confessario sufficere, si in generali se accuset, dicens: *accuso me de omnibus peccatis quæ in ea confessione inualida tibi confessus fui, & de sacrilegio in ea commisso: & confessarium posse valde, & licitè eum absolueri, quamuis nec confessam peccatorum notitiam habeat, nec pœnitentiæ, quam iniungerat, recorderetur.* Hanc sententiam amplectitur Leander *tr. 5. disp. 5. q. 81.* vbi pro illa citat Adrianū, Medianam, D. Antoninum, & P. Thom. Sanchez, & satis probabilem sibi videri, inquit Diana 5. p. *tr. 14. resol. 51.* & planè sequitur, *p. 11. tr. 6. res. 49.* item Delgadillo *vbi supr. à cap. 19. num. 53.* Verricelli *in q. Mor. tr. 5. q. 6. n. 35.* & Tamburinus *in Method. lib. 3. cap. 2. num. 4.* Fundamentum horum Doctorū est, quia absque repetitione peccatorum in speciali, & sigillatim, verificatur pœnitenti omnia, & singula peccata distinctè confessum fuisse, & confessarium illorum notitiam habuisse. Si autem de præteriti talis notitia in speciali ad aliquid requireretur, maxime ad pœnitentiam proportionatam imponendam; ad hoc autem non requiritur, quia supponimus in confessione illa inualida fuisse iniunctam. Præterquam quod pœnitentia non est cum tanto rigore proportionanda peccatis, vt nequeat ex iusta causa minorari, quæ autem magis rationabilis, quam aliam iam impostam super eisdem peccatis adimpletam fuisse. Confirmatur: nam si pœnitens confessionem generalem faceret durante per multos dies, & confessarius singulis diebus, non collata absolutione, pœnitentiam aliquam imponeret, non esset necessarium, vt in fine confessionis, eum licite absolueret, quod recorderetur omnium peccatorum, nec quod de pœnitentis iniunctis interrogaret. Ergo.

J. Vnicus.
Propria sententia.

7 IN hac controuersia certum in primis existimo, ad valorem Sacramenti sufficere

ficere bona fide se accusare in generali de peccatis in cōfessione inualida subiectis, quocumque ex capite, valoris defectus prouenerit; quia ut postea probabimus ex communi Theologorum sententia: peccata sic vniuersaliter dicta, sunt materia sufficiens absolutionis; imò in casu naufragij, pestis, & similibus, omnes Doctores eiusmodi confessionem consilium tollent. Difficultas igitur tantum esse potest: an pœnitens, si possit, teneatur maiorem præbere notitiam, & an ea non data, possit confessarius eum licite absolueret? Et respondeo non posse, nisi eam notitiã de statu conscientie pœnitentis retineat, quæ solet communiter remanere in confessario paulò post audita peccata sigillatim quoad numerum, & speciem. Et hæc, ni fallor, est mens Pat. Vazquez, & Hurtado supra.

8 Hanc sententiam iudico euidenter inferri ex Trident. sess. 14. cap. 5. ubi ad absolutionem impertiendam exigit eam cognitionem causæ, quæ ex huiusmodi peccatorum narratione sigillatim facta, generetur. Sic enim, inquit, constat, Sacerdotes iudicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, neque æquitatem, in pœnis iniungendis, seruare, si in genere dum taxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent: ex his colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, &c. Ergo ex mente Concilij non solum ad taxandam pœnitentiam, sed etiam ad absolutionem impertiendam opus est prædicta notitia. Ergo per se loquendo nõ potest confessarius licite absolvere, quin statum conscientie pœnitentis agnoscat, ea notitia, quæ ex narratione omnium peccatorum sigillatim facta solet, communiter remanere. Vnde si confessarius illa careat, tenebitur pœnitens prædictam notitiam ei conferre, ni aliunde ex impotentia morali excusetur. Hanc sententiam tenere debet Card. de Lugo disp. 17. sect. 1. num. 12. ubi inquit, omnes debere dicere hoc iudicium per se loquendo, & ut debito, & exacto modo fiat, exigere notitiam de speciebus, & numero peccatorum omnium. Verum si notitia, quam hic, & nunc retinet confessarius, parum magis confusa esset, quam ea, quæ à Concilio exigitur, tantum foret venialis culpa, non iterata confessione peccatorum in particulari, pœnitentem absolvere, imò, & nulla, si ex rationabili causa fieret.

9 Ex dictis colligo primò contra Leandrum, Paludanum, Syluestrum, & alios, parum ad rem conducere, quod in confessione inualida fuerit iniuncta pœnitentia, si modo confessarius non recordetur peccatorum: quod verum est etiam contra Vazq. & Hurtado, quamvis pœnitens iniuncta memoriam

habeat; nam si peccatorum, & conscientie pœnitentis notitia, ex memoria iniunctæ pœnitentiæ comparata sufficeret ad absolutionem impertiendam, quilibet forte Sacerdos posset absolvere à peccatis inualide alteri confessis, si in genere tantum, & confuse ipsi subijciatur, dummodo pœnitens simul declararet pœnitentiam, quæ in confessione inualida fuit sibi iniuncta; quod nullus Doctorum debet concedere. Etenim contra praxim, & consuetudinem Ecclesiæ, à qua non est recedendum, ut cum Dicastillo, Hurtado, & Lugo, apud Dianam, part. 11. tract. 8. resol. 41. tradit Doctor Garli Cent. 2. cap. 37. contra Ferrantinum. Ergo pœnitentiæ iniunctæ memoria eam non tribuit notitiam, quam exigit Cõcilium ad hoc iudicium exercendum. Ratio à priori est, quia solent aliquando confessarij pro grauissimis delictis leues iniungere pœnas, vel quia pro tunc iudicant expedire bono pœnitentis, vel quia alijs principijs, & opinionibus ducuntur. Vnde cum eadem pœnitentia, quæ pro culpis leuibus, soleat quandoque pro grauibus iniungi, non potest ex pœnitentia iniuncta sufficienter colligi status conscientie pœnitentis.

10 Dico secundo: quando confessio fuit inualida ex defectu iurisdictionis confessarij, repetenda distinctè, & in particulari. Hæc conclusio est contra Pat. Vazquez, & Hurtadum; sed illam tenet Pater Suarez supra, & desumitur ex Adriano, & alijs, quam sic probò. Pœnitens iure diuino tenetur omnia sua peccata distinctè quoad speciem, & numerum Sacerdoti, ut iudici declarare, ut constat ex Trident. in loco supra citato, sed qui confessus est non habenti iurisdictionem, v.g. Sacerdoti non approbato, vel excommunicato denunciato, non declarauit sigillatim sua peccata Sacerdoti, ut iudici: ergo inualiditas confessionis ex defectu iurisdictionis proueniens, suppleri non potest, nisi confessio distinctè, & in particulari repetatur. Consequentiam probò, quia licet de peccatis in genere postea se accusat coram eodem Sacerdote, iam habente iurisdictionem, non verificatur, quod confessarius ut iudex, omnia, & singula peccata distinctè perceperit. Ergo per accusationem peccatorum in genere non suppletur defectus prioris cõfessionis, debet igitur pœnitens distinctè, & in particulari omnia cõfiteri, ni forrè sacerdos de omnibus, & singulis peccatis recorderetur, ita ut per illa verba: *Accuso me de omnibus, quæ in prima confessione audivi*, omnia, & singula, priori notitia supposita, hic, & nunc sufficienter declarentur. Ex quibus fit, non satis sibi constare Card. de Lugo, dum his principijs insistens, ubi

supra

supra, num. 63. tradit sufficere, quod confessarius acquirat memoriam confusam præterita confessionis.

11 Dico tertio: si confessio fuerit inualida ex defectu doloris, vel integritatis, & confessarius recordetur de statu conscientie pœnitentis, ea notitia, quæ paulò post audita peccata remanere solet, ut supra diximus, sufficit pœnitenti de peccatis in genere, in confessione inualida subiectis, se accusare. In hac parte conuenio cum Vazquez, Hurtado, & Lugo contra Suarez, & facile probò: quia eo ipso, quod non eliciatur actus doloris, qui in prima confessione defuit, vel explicentur peccata ex malitia omittenda, simul cum fictione, nil est, quod desideretur ex parte materiae ad absolutionem requisitæ, cum verè præcesserit confessio omnium peccatorum, distinctè facta Sacerdoti, ut iudici, & vera illorum attritio: ergo neque ex parte pœnitentis deficit aliquid ad impletionem præcepti diuini, neque ex parte confessarij, ad rectè fungendum suo munere.

QUESTIO II.

An rustici, qui inculto modo confessi sunt, non potentes distinguere species, neque numerum, peccatorum, teneantur, si postea possint, ad confessiones iterandas.

1 Cardinal. de Lugo disp. 16. sect. 14. numer. 585 existimat, partem affirmatiuam amplectendam necessariò ab omnibus asserentibus, peccatum confessum, ut dubium, debere cessante dubio, ut certum confiteri. Ipse verò, cum oppositum putet probabile, etiam contendit, rusticum ab hoc onere liberare, dummodo peccatorum tantum numerum confuse passus fuerit: secus, inquit, si species. Ita loquitur supra num. 588. sed nescio, an consequenter: nam qui se accusat, dicens: dubium esse, an peccatum adulterij commiserit, non est cur, dubio cessante teneatur ad confitendum iterum, ut certum (iuxta ipsius principia) nullam enim assignabile est discriminem inter dubium de individuo, & dubium de specie peccati.

2 Respondet Lugo, eum qui se accusaret, dicendo, certum esse de peccato contra castitatem, dubium tamen, an fuerit circa solutam, vel coniugatam, non fuisse directè absolutum à differentia specifica peccati; ac proinde teneri, cum postea recorderetur, differentiam illam, ut certam confiteri, ut ab ea directè absolueretur. Sed contra est: nam ut ipse ait sect. 4. citata, num. 183. & sectione secunda, iam docuerat, absolutio directè cadit supra individuum sub dubio dictum, eo quod

P. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.

absoluitur sub conditione, quod fuerit contra missum: Ergo directè etiam cadet supra speciem, seu differentiam specificam dictam ut dubiam, quia absoluitur ab illa sub conditione, quod illam incurrit: ergo nulla inueniri potest disparitas inter individuum confessum, ut dubium, & inter speciem. Quapropter Pat. Bretscherus de conscientia, libr. 4. cap. 18. num. 197. tam in vno, quam in altero casu opinionem Card. de Lugo probabilem putat: Ergo si principium, quo nititur Lugo, aliquid probat, concludit etiam, esse probabile, rusticum nunquam teneri confessiones, agresti modo factas repetere licet, nec numerum, nec species peccatorum distinctè confessus fuerit. Hanc illationem esse legitimam, fatetur Doctor Garli in qq. Moral. cent. 1. cap. 58. num. 9. Addit verò, etsi probabilem, non esse ad praxim reducendam, quia in contrarium est consuetudo fidelium, & est communis sententia Doctorum, ut ex Martinon tradit Diana part. 10. tract. 16. resol. 79.

3 Nos verò licet existimemus, ut constat ex dictis disput. 1. de integritate confessionis, quæst. 6. peccatum dictum ut dubium debere, dubio cessante, ut certum explicari adhuc ex alio principio, asserimus probabile, eiusmodi rusticos communiter non teneri præfatas confessiones repetere Ita Henriquez de Pœnit. lib. 2. cap. 3. cum Guerrero, & alijs viris doctis, à se consultis. Pat. Sà verb. confessio, num. 41. Fagundez 2. præcept. Eccles. lib. 3. cap. 5. num. 11. Dian. 3. part. tract. 4. res. 89. & cum Marchancio iterum part. 5. tract. 13. res. 84. Quibus consentit Tamburin. in Method. lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 29. & cum Fabro, tenet Leand. tr. 5. disp. 5. q. 72. licet restringat eo modo quo Card. de Lugo supra. Moneor, nam cum prædicti rustici vniuersim vitæ modum communiter habeant, ex confessione vnius anni, conijcere potest prudens confessarius, quorū numero peccata, & in quibus speciebus, reliquis annis commiserit. Si autè ex confessione vnius anni nequiret prudenter de antea vita iudicare, & aliunde eiusmodi rustici, ut ponimus, in reliquis confessionibus ita se accusauerint, ut confessarius plus minusvè, peccatorum numerum, & species nõ percepisset, teneretur sub mortali omnes cõfessiones dū postea possent repetere, determinando certum numerum moraliter, vel mathematicè. Quidquid contradixerit Leand. der ex Lugo, quod prius docuerat Vazq.

ja 1. part. casu 2. & Pat. Sà

ubi supr.

DISPUTATIO QUINTA.
De dolore, & dispositione, quæ pec-
catorum absolutionem debet
præcedere.

QVÆSTIO PRIMA.

An ad effectum huius Sacramenti requiratur
vera contritio? an sufficiat attritio?

1 SUPpono primò ex communi Theo-
logorum, attritionem sufficere ad
valorem Sacramenti, & distingui à contritio-
ne per ordinem ad diuersa motiua: contri-
tio enim est dolor de peccatis propter Deum
summè dilectum: attritio verò est dolor de
peccato propter eius turpitudinem, vel ex
metu gehennæ, & poenarum, seu amittendæ
beatitudinis conceptus. Suppono secundo,
valorem huius Sacramenti in eo stare, quod
habeat partes essentielles, effectum verò illius
esse gratiam habitualement reddentem homi-
nem sanctum, maculamque mortalem expel-
lentem. His positis.

2 Prima sententia asserit, veram, & per-
fectam contritionem ad hunc effectum re-
quiri, taliter, vt si re ipsa non habeatur, non
conferatur gratia habitualis. Ita docere M.
Bonauent. Hugo, Richard. Alensis, Gabriel,
Maior, Medina, & Adrianus, apud Suarez de
Pœnit. disp. 22. sect. 1. Verùm hanc senten-
tiam periculosa vocat Vazquez hic quest. 92.
art. 1. num. 2. Et hoc Sacramentum habe-
re virtutem ad iustificationem peccatorum,
per solam veram attritionem dispositum,
ad eò certum est, inquit Suarez supra numer.
10. vt non possit absque errore negari. Proba-
tur ex Tridentino sess. 14. cap. 5. vbi de attri-
tione loquens, sic ait: *Quamuis sine Sacramen-
to Pœnitentiæ per se perducere peccatorum ad
iustificationem nequeat; tamen eum ad Dei gra-
tiam in Sacramento impetrandam disponit. Ec-
ce ex Tridentino attritio, quæ sine Sacra-
mento ad iustificationem non sufficit; in illo
tamen sufficienter disponit, ac proinde pro-
ximè, vt benè expendunt Pat. Suarez supra,
Vazquez art. 1. citato, dub. 2. & Card. de Lugo
disp. 5. sect. 9. num. 134. quia si in Concilio
tantum esset sermo de dispositione remota,
malè assignaretur discriminè inter attritionem
cum Sacramento, & sine illo; concedendo
attritioni in Sacramento, quod extra illud
negat; quandoquidem attritio; etiam extra
Sacramentum, ad iustificationem remotè
disponit. Præterquamquod, cum Concilium
intendat ex professo explicare dispositionem,
quæ ad effectum, & fructum Sacramenti re-
quiritur, eam nobis tradere, & proponere de-*

buit, quæ per se esset sufficiens ad talem effe-
ctum consequendum, absque consortio alie-
rius doloris ex perfectiori motiua proueni-
tis, alias diminutè processisset.

3 Deinde probatur ratione: quia si con-
tritio perfecta requisita foret ad effectum hu-
ius Sacramenti, iam essent mortalia remissa,
quando absolutio conferretur, ac proinde
non remitterentur virtute clauium, quod er-
roneum, & contra fidem est, vt notat P. Vaz-
quez quest. 84. art. 3. Est enim contra Conci-
lium Florentinum sess. vltima in decreto Eu-
genij de Sacramento Pœnitentiæ, vbi defi-
nit: *Rem illius (id est, effectum) esse remissio-
nem peccatorum. Est etiam contra Tridenti-
num sess. 14. cap. 5. vbi ait: Sanè res, & effectus
huius Sacramenti, quantum ad eius vim, & ef-
ficaciam pertinet, reconciliare est cum Deo. Quæ
quidem, vt patet, vera esse non possent, si con-
tritio esset requisita ad Sacramenti effectum,
nam cum contritio absolutionem præcedere
deberet, Sacramentum non remitteret pec-
cata (vt ait Florentinum) quia iam suppo-
neret ante absolutionem remissa: nec recon-
ciliaret cum Deo (vt dixit Tridentinum)
quia iam supponeret peccatorem cum Deo
reconciliatum. Hoc argumentum virget sub-
tilis Scotus in 4. dist. 14. quest. 4. litt. E. per
hæc verba. * Alioquin, inquit, non apparet
quomodo Sacramentum Pœnitentiæ sit se-
cunda tabula, si numquam per ipsum, vt Sa-
cramentum possit recuperari secunda gra-
tia amissa, sed tantum per contritionem, tan-
quam per dispositionem completiuam. * Er-
go omninò certum esse debet, ad effectum
huius Sacramenti veram contritionem non
requiri, sed sufficere attritionem, quæ imper-
fecta contritio dici solet. Hæc veritas me iu-
dice inter fidei dogmata numeranda esset.
Et sibi videri iam definitam in Tridentino;
inquit R. P. Antonius de la Parra ex Clerico-
rum Minorum Cætu tom. de Sacrament. tract.
2. disp. 3. quest. 2. art. 1. * Et contrariè opi-
nioni, (ait Araujo in decis. Moral. disp. 9. de
statu civili assert. 3. num. 21.) Videtur aduer-
sari Concil. Tridentinum cap. 4. * Ceterum
post hæc typis data ad me peruenit decretum
Sanctissimi Alexandri VII. editum die 5.
Maij anno 1667. in quo, in virtute Sanctæ
Obedientiæ, & sub poena excommunicatio-
nis latæ sententiæ Sedi Apostolicæ reserua-
tæ, prohibetur alicuius Theologiæ censura, vel
iniuriæ, aut contumeliæ nota, taxare alteru-
tram sententiam, siue negantem necessitatem
aliqualem dilectionis Dei in attritione ex metu
gehennæ concepta: siue asserentem dictæ dilec-
tionis necessitatem, donec à Sanctæ Sede fuerit
aliquid hac in re definitum. Id eò à censura, &
nota abstinendum est.*

4 Dices, contritionem perfectam non
sem-

semper habere coniunctam remissionem pec-
catorum, sed solum in casu necessitatis, quã-
do quis nequit, nisi difficillimè, confessarium
adire: quando verò potest, non remittuntur
peccata, quantumvis contrito ante receptio-
nem Sacramenti. Sic respondet Franciscus
Sylvius in q. 5. supplementi D. Thomæ, art. 1.
cum Molano, & Ioanne Estio discipulis Mi-
chaelis Baij. Ceterum hanc sententiam esse
erroneam, ait Egidius q. 68. art. 2. n. 30. & esse
contra sententiam Catholicam, inquit Vaz-
quez tom. 2. in 3. p. disp. 152. n. 3. & iam diu
damnata est à Pio V. & Gregorio XIII. in Bul-
la contra Michaelem Baium. Vbi inter alias,
damnatur propositio hæc: *Charitas illa, quæ
est plenitudo legis, non est semper coniuncta cū
remissione peccatorum.*

5 Vnde sit omninò reiiciendam senten-
tiam Caietani in Summ. verb. Contritio, s. Ita-
que, vbi ait: * Scito, quod eiusmodi vera con-
tritio dupliciter inveniri potest, scilicet, cum
gratia, & charitate, & sine illa. * Quem ideo
acriter reprehendunt Catherinus in Annotat.
lib. 5. fol. mibi 432. & M. Sotus in 4. dist. 17.
q. 2. art. 5. Est enim sententia valdè affinis re-
latæ ex Francisco Sylvio, vt ipsemet iactat: &
est expressè contra D. Thomam loco citato
ex 4. sentent. dist. 7. q. 2. art. 5. ad 3. q. vbi in-
quit * Quantumcumque parvus sit dolor, dū-
modo ad contritionis rationem sufficiat, om-
nem culpam delet. * Cuius rationem tra-
dit quodlibet 1. art. 9. dicens: * Quia contri-
tio non potest esse sine charitate, per quam
omnia dimittuntur peccata. * Et iterum 3. p.
q. 89. art. 2. in corpore. * Respondeo dicendū,
quod, sicut dictum est, motus liberi arbitrij,
qui est in iustificatione impij, est vltima dis-
positio ad gratiam. Vnde in eodem instanti
est gratiæ infusio cum prædicto motu liberi
arbitrij, vt in 2. p. dictum est. * Ergo vera con-
tritio, vt potest vltima dispositio ad gratiam,
semper coniuncta cum illa est, ac proinde cū
remissione peccatorum; ergo ante absolutio-
nem peccatorem cum Deo reconciliat. Et
ita multis suadet M. Prado tom. de Pœnit. q.
1. de contrit. dub. 3. §. 2. fol. 494. vbi sic. * Af-
ferendum est, in omni euentu contritionem
quamlibet perfectam, quodlibet quantumvis
minimo charitatis actu, asserre statim, & sem-
per remissionem peccatorum, & oppositam
sententiam non solum esse periculosa, &
parum in fide tutam, sed & temerariam, &
scandalosam. * Sic ille. Et me iudice, hæc cō-
clusio definita est in Tridentino sess. 14. cap.
4. vbi dicitur, contritionem charitate perfe-
ctam, hominem Deo reconciliare, priusquam hoc
Sacramentum actu suscipiatur.

6 Propter hæc secunda sententia asserit,
per se loquendo necessariam esse contritio-
nem, accidere autem posse, hominem bona

fide accedentem sola attritione iustificari.
Itaque iuxta hanc sententiam, sola attritio
re ipsa est sufficiens dispositio ad effectum hu-
ius Sacramenti; opus tamen est, vt invincibi-
liter existimetur contritio: nã aliter, inquit,
obicem peccator poneret Sacramento, vt po-
tè, qui faceret contra præceptum accedendi
cum contritione. Sic docent Victoria, Sotus,
Ledesma, Vega, & alij, apud Suarez disp. 20.
sect. 1. num. 7.

7 Ceterum, attritionem, vt talem cog-
nitam sufficere; benè ait P. Suarez supra. num.
9. esse omninò verum. Et num. 20. esse hoc
tempore practice certum. Idem ante illum di-
xit Scotus in 4. dist. 14. q. 2. Et oppositum esse
improbabile, inquit Lugo disp. 7. sect. 13. n.
73. subnectens à multis censura notari Et M.
Ioannes Martinez de Prado tom. 1. Theolog.
Moral. cap. 1. q. 5. §. 4. dicit: Post Tridentinum
esse certum certitudine morali, ita vt oppo-
situm non sit opinabile, & esse apud Theologos
improbabile, ait Vincent. Barou. 1. p. Theolog.
Moral. disp. 2. sect. 1. art. 3. fol. 136. & 153.
& falsum, temerarium, & erroneum, vocat
Verricelli in qq. Moral. tom. 1. tract. 2. q. 38.
num. 8. quibus facit Pat. Henriquez lib. 1. de
Pœnit. cap. 26. num. 5. dicens: Salmantica ita
defendisse M. Peña, Gallo, & alios viros do-
ctissimos, & ita certum illos parasse, vt sine
temeritate, vel errore, negari non possit. Sed
quidquid de censura sit. Hæc est communis
Doctorum sententia, quam cum D. Thom.
Capreolo, Durando, Antonino, & Sylvestro,
tenent Suarez supra. n. 9. Vazq. quest. 92. artic.
1. dub. 2. & alij quos citatos sequitur Leader
tr. 5. disp. 7. q. 9.

8 Probatur primò, quia vt constat ex Tri-
dentino, Sacramentum Pœnitentiæ est Sa-
cramentum mortuorum, institutum à Christo
Domino ad viuificandos homines culpa mor-
tali post Baptismum infectos, eosque cum Deo
reconciliandos; ergo non facit iniuriam Sa-
cramento, qui sciens esse mortuum per pec-
catum, accedit vt viuificetur, & beneficio
Sacramenti Deo reconcilietur: non est ergo
necessarium, quod se existimet, antequam actu
suscipiat, iustificatum, & Deo reconciliatum.
Confirmat, quia licet potest pœnitens in-
tendere per confessionem consequi effectum,
ad quem hoc Sacramentum fuit institutum;
nemò autem potest prudenter, & efficaciter
intendere consequi gratiam, & peccatorum
remissionem, quin probabiliter saltè credat
esse in peccato: ergo licet potest ad Sa-
cramentum accedere, & absolutionem reci-
pere, licet sibi suadeat non esse contritum,
sed sola attritione ad gratiam obtinendam
dispositum.

9 Probatur secundo: quia ex vi præcepti
recipiendi Sacramentum, solum tenetur pœ-

nitens ad dolorem, quem ex Tridentino bene nouit dispositionem esse proximam ad illius effectum: esse autem dispositionem sufficientem, & proximam, non refertur in existimationem humanam: id enim ex se illi competit, ut adversarij supponere videntur. Ergo attritio, ut talis cognita est sufficiens dispositio ad gratiam in Sacramento obtinendam. Nec vllum est fundamentum in Scriptura, & Concilij ad statuendum praecipuum illud rigorosum accedendi cum contritione, quod proinde nullatenus admittendum est.

10 Ex dictis concluditur, contritionem perfectam (quae nomine *contritionis* per antonomasiam venit) non esse necessariam ad valorem, & effectum Sacramenti Poenitentiae: quinimò istud, contritionis loco, ob illius difficultatem ex perfectione motui subortam, à Christo Domino subrogatum est, * ut per Sacerdotum sententiam (ait Tridentinum) non semel, sed quoties, ab admissis peccatis, ad ipsos poenitentes confugerint, possent liberari. * Ex quo loco, & ex alijs numero 3. transcriptis, euidenter deducitur praefixa conclusio. Quam, me iudice, definitam tradit Concilium *sess. 14. cap. 4.* dum postquam declarauit perfectam contritionem, si absolutionem praecedat, hominem Deo reconciliare, *priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur*, subnectit; * illam verò contritionem imperfectam, quae attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae, & poenarum metu cõmuniter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, eum spe veniae, declarat donũ Dei esse, & Spiritus Sancti impulsam, quo poenitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat. Et quamvis sine Sacramento Poenitentiae per se ad iustificationem perducere nequeat, tamẽ cum ad Dei gratiam (attende) in Sacramento Poenitentiae impetrandam disponit, &c. Quamobrem falso quidam calumniatur Catholicos scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Poenitentiae absque bono motu suscipientium gratiam conferre. Quod nunquã Ecclesia Dei docuit, nec sensit. * Haecenus Tridentinum. Si ergo attritio in Sacramento disponit ad Dei gratiam impetrandã, aliter ac extra, ac proinde proximẽ; & est bonus ille motus suscipientis, quo Sacramentum Poenitentiae gratiam cõfert; apertissimẽ declarat Concilium, attritionem esse dolorem illum, qui est pars huius Sacramenti, & proxima dispositio ad gratiam, & remissionem peccatorum illius virtute obtinendam. Quã Sacramentum non causaret, si contritio perfecta praecelsisset, cum hæc priusquam actu susciperetur, hominem cum Deo reconciliasset. Est ergo certa fide tenendum, contritionem imperfectam, quae attritio dicitur,

sufficientem esse ad valorem, & effectum huius Sacramenti. An verò dolor, qui gradum attritionis nuper à Concilio exposita non attingat, sit sufficiens? constabit ex dicendis quaestione sequenti.

QUESTIO II.

Utrum ad effectum huius Sacramenti sufficiat, bona fide, confiteri lethalia, cum desiderio veniae, aut cum eorum displicentia?

1 **Q**uod ad valorem Sacramenti Poenitentiae sufficiat confiteri cum desiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum, sentiunt non pauci, qui asserunt formalem dolorem, non esse partem essentialem huius Sacramenti. Maior, Gabriel, & Durandus, apud Suarez, *disp. 20. de Poenit. sect. 3. num. 7.* Quibus adde Sylvestrum, *verb. Confess. 1. §. 21.* vbi sic: * Aliquibus videtur, quod cum actus interior sit pars essentialis huius Sacramenti, sine poenitentia non valet; sicut nec matrimonium tenet eius, qui vult contrahere matrimonium, sed non vult consentire. Sed ista non stant cũ dictis Sancti Thomae: nec eorum ratio concludit, quia pars est contritio aliquando futura; sicut aliquando satisfactio praecedit, * sic ibi, & iterum *Quaestio 22. in fine.* * Si non dolet de praeterito, & de futuro cauere non vult, & tamen ista fictio non occurrit sibi ut peccatum fuisset per negligentiam oblitum, & est verum Sacramentum. * Haecenus Sylvestri. Qui hanc sententiam non solum defendit (ut bene adnotant Suarez *disp. 20. sect. 1. num. 2.* & Granada *contr. 7. tract. 3. disp. 3. sect. 1. num. 3.*) sed iuxta mentem D. Thomae esse restatur. Cuius forsã auctoritati innixi recentiores aliqui infra citandi non dubitant dicere esse *indubitata sententiam D. Thomae in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. q. 1.* vbi ait. * Potest quis non contritus peccata sua Sacerdoti innotescere, & clauibus subijcere; qui quamvis tunc nõ percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet, sicut est in alijs Sacramentis, vnde nõ tenetur iterare confessionem, qui fictus accedit. * Sic D. Thomas. Vide alia sup. *disp. 1. quaest. 8. num. 11.*

2 Ideò hanc sententiam tenuit Bernardus de Gannaco (seu Galliaco) *in impugnationibus Godofredi, quodlib. 5. q. 14.* & cum Capreolo probabilem esse dicit M. Martinus de Ledesma *2. p. 4. q. 8. art. 1. dub. 3. fol. mih. 54.* vbi sic scribit. * Qui sine dolore confitetur, & sine proposito cauendi in futurum, & est adeò ignarus, ut non advertat ad dolorem,

vel si advertat, non advertit, quod est peccatum: sed putat, quod ad hoc, quod sufficienter confiteatur, non debet aliud facere, nisi confiteri peccata, & quod absolvatur à Sacerdote etiam ignaro. Tunc Bernardus de Gannaco dicit, quod est vera confessio. Et Capreolus licet non recipiat eam opinionem, dicit tamen, quod est probabilis. Maior *in 4. dist. 17. q. 9.* dicit, quod talis confessio est nulla, & dicit hanc esse opinionem D. Thomae. Sed ego nescio vbi ipse invenerit hoc in Sancto Thoma. Opinio Bernardi de Gannaco habet hanc probabilitatem: quia aliqui dicunt, quod de essentia Sacramenti Poenitentiae, solum est confessio, & absolutio. Ergo probabile est, quod dicit Gannaco. * Hæc M. Ledesma. Huic sententiae subscripsisse Scotum refert Caietanus *3 p. q. 90. art. 1.* & Sylvestri *vbi supra quaestio 21. num. 24.* Et ex recentioribus eam defendunt Fr. Christophorus à Sancto Iosepho *tom. 1. Recept. opin. 2. p. de Sacram. Poenit. dub. 1. nu. 8. fol. 360.* F. Ludou. à Concept. *in Exam. verit. tom. 1. tract. 5. de Poenit. q. 2. num. 25.* & R. P. Delgadillo *tom. de Poenit. cap. 10. num. 5. & dub. 8. num. 44. & cap. 16. num. 31.* & *in Quaest. Moral. de frequentia confess. num. 37.* Quibus hanc sententiam magis explicans accessit Thomas Hurtado *tom. 2. resol. moral. tract. vltim. ref. 10. §. 2. num. 499.* dicens. * Quam rationem manifestam esse iudico: quia hæc clauium subiectio non fit sine aliquo dolore peccatorum imperfecto, & virtuali. Nec enim quis se subijcit alteri emendandus, & iudicandus, nisi aliquem dolorem habeat, & poenitentiam eorum, à quibus absolvi desiderat. * Sic Hurtado supra: qui *num. 501.* addit hac ratione posse probabiliter defendi opinionem Bernardi de Gannaco, & aliorum, quos supra dedi. * Cuius, inquit, sententiae probabilitas, quae multum potest ad praxim pertinere, potest deprehendi, si dicamus, quod in confessione vera facta à peccatore de peccatis commissis, imbibitur dolor de peccatis sufficiens, ut sit materia proxima poenitentiae, ad hoc, quod Sacramentum sit validum, sed informe. Nec alius expressus dolor videtur requiri à Tridentino ad validitatem Sacramenti, bene tamen ad eius effectum consequendum. * Et est iuxta mentem Sylvestri vbi supra *q. 21. n. 25.* qui sine displicentia virtuali, nequire Sacramentum validum coalescere, expressè ibi docet.

3 Addunt alij confessionem scienter absque vllò expresso, vel formali dolore factam validam esse, licet poenitens bene noscat esse peccatum mortale sic accedere, dum tamen de eiusmodi peccato se accuset, & absolvatur. Ita Fr. Christophorus à S. Ioseph. vbi supra, & probabile putat Durandus *in 4.*

dist. 17. q. 13. num. 7. & non esse improbable, ait Delgadillo *tom. de Poenit. cap. 10. num. 44.* *Et cap. 16. in fine,* concludit cum praecitato Fr. Christophoro, esse *indubitata sententiam D. Thomae, vbi supra.* Quod censuit etiam Ariaga *tom. 7. tract. de Sacram. in genere, disp. 13. num. 2.* Et quidem semel concessio doloris actum formalem, & expressum, praecedentem sacramentalem absolutionem, non esse partem essentiali Sacramenti, sed absque illo validum, licet informe subsistere, sola confessione, & absolutione; hæc sententia necessaria consecutione deducitur. His positis, de quibus quaestione sequente iudicium ferendum.

4 Quod in hac quaestione inquirimus, est, an qui bona fide accedit absque vllò actu expresso doloris, sola voluntate suscipiendi Sacramentum, & eius effectum, mortalium remissionem, collata absolutione obtineat? Affirmant Angelus, & Rosella apud Vazquez *de Poenit. q. 92. art. 1. dub. 1.* & Alainus *in 4. dist. 14. q. 4.* Et quod caput, ita tenuisse Scotum asserit Mag. Sylvestri, *verb. Confess. §. 21.* ibi: * Scotus tenet in 4. quod ad consequendam gratiam per hoc Sacramentum, non requiritur attritio; sed sufficit voluntas suscipiendi hoc Sacramentum, sine obice peccati mortalis actualiter sibi facto in vltimo instanti absolutionis, in quo est vis huius Sacramenti. * Sic refert non refelens Sylvestri. Cui expressius consentit M. Dominicus Balthanàs in Margar. Confessor. fol. 45. dicens: * Secundum Scotum ad consequendam gratiam per hoc Sacramentum, sufficit non ponere obicem, quod est minus quam attritio; quia secundum ipsum sufficit voluntas suscipiendi hoc Sacramentum sine obice peccati mortalis actualiter sibi facto in vltimo instanti absolutionis. Obex actualis dicitur, si quis actu tunc cogitaret aliquod mortale nõ relinquere. Et ferè hæc est mens D. Thomae, cum dicit, quod confessio potest esse informis. * Quibus in attribuenda Scoto praefata sententia, convenit M. Petrus de Soto *lect. 7. de confess. informi, vbi in Scotum,* & Gabrielem inuehitur, inquit. * Non verentur dicere, quod sine omni bono motu animi sola susceptione voluntaria Sacramenti remittatur peccatum. *

5 Verum ab hac calumnia Scotum vindicat P. Vazq. vbi supra, efficaciter probans nullibi id docuisse. Et ut bene ait P. Suarez *disp. 20. sect. 1. nu. 1.* Scotus solum ait: Quod licet homo accedat parũ attritus, iustificabitur. Scoti verba sunt. * Parum attritus, etiã attritio, quae non habet rationem meriti ad remissionem peccati, volens tamen scipere Sacramentum Poenitentiae, recipit effectum istius Sacramenti ex pacto Dei assistentis. * Sic *in 4. dist. 14. q. 4. lit. E. & dist. 16. q.*

2. *lit. F.* Et quod magis ab impostura Petri de Soto Scotum vindicavit Tridentinum *sess. 14.* ubi postquam statuit *cap. 4.* attritionem, quæ voluntatem peccandi excludat, disponere ad gratiam in Sacramento impetrandam, subnectit. * Quamobrem falso quidam calūniantur Catholicos scriptores, quasi tradiderint, Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipiendum, gratiam conferre: quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit. * Longè ergo fuit Scotus Catholicorū scriptorū facile Princeps à sententia, quæ ipsi affingitur. Et sanè cuiuscumque sit, reiicienda prorsus est, & graui censura digna. P. Vazquez ubi supra dicit esse erroneam, & P. Suarez esse temerariam, & videri apertè damnatam in Tridentino: quod & ego censeo: quia contritionem imperfectam, seu attritionem illam, quam inter actus pœnitentis definit esse quasi materiam, *sess. 14. cap. 3.* declarat posseà, *Canone 4. Ad integram, & perfectam peccatorum remissionem requiri.* Quapropter nequit absque errore in fide asseri, formalem, & expresse dolorem de lethalibus, aut aliū bonum motum necessarium non esse ad iustificationem virtute absolutionis obtinendam.

6 Restat verò difficultas, an sola displicentia ad hunc effectum sufficiat, absque efficaci dolore, & proposito? M. Canus in *Relect. de Pœnit. part. 5. ad 2. principale, fol. mihi 41. in edit. Complut. anno 1563.* existimat esse ex se insufficientem dispositionem, tamen accedentem, ignorantia invincibili insufficientiæ, verè iustificari. Ideòque postquam statuit displicentiam aliqualem de peccatis, vocari etiam attritionem, sic quæstionem proponit. * Si quæras, quando ex attrito fiat contritus virtute Sacramenti? Respondeo, id primum euenire quocumque attritionis genere homo sit attritus, si existimat sese præstitisse, quod necessariū erat; ignoratque invincibiliter se non habere sufficientem dispositionem. Quia is non ponit obicem, sed bona fide accedit ad Sacramentum. Quo fit, ut omnia Sacramenta ex eiusmodi attrito contritum faciant. Quod D. Thomas dilucidè tradit *3. part. q. 79. art. 3. & in comment. super Ioannem cap. 11 in illud: Soluite eum.* * Hæc Mag. Canus. Quem sequuntur Vega in *Trid. lib. 13. cap. 26. 34. & 36.* & Marcus Vidal in *Arca vitali, tract. de Pœnitent. fol. mihi 420.* & videtur aperta sententia Scoti in 4. verbis supra datis.

7 Laxiorem sententiam tenent alij, existimant enim, eiusmodi displicentiam ex se esse sufficientem dispositionem (ac proinde dicere debent etiam cognitam sufficere ad effectum Sacramenti,) ita Sylvester, *verb. Confess. l. 1. §. 21.* ubi ait. * Sufficit velle, habe-

re displicentiam, & à Deo gratiam cauendi in posterum, quia talis est attritus virtualiter, id est, displicentiam habet, cum nulli placeat displicentia rei placitæ, & habeat etiam voluntatem cauendi, licet imperfectam. Undè in absolutione virtute clauium iustificatur, nisi obicem ponat: quia de attrito faciunt contritum secundum doctrinam Sanctorum, maximè D. Thomæ. * Hæc Sylvester. Quem ferè eisdem verbis sequitur M. Baïtanus in *Margarita Confessorum, fol. mihi 45.* Quibus consentiunt M. Martinus de Ledema, M. Victoria, Caietanus, M. Dominicus de Soto, Paludanus, & Nauarrus, quos refert P. Henriquez de *Pœnit. lib. 1. cap. 23. in fine in Glossa, lit. Q.* subnectens. * Propter quos auctores, & congruas rationes est sententia probabilis in praxi. *

8 Contrariam verò vtrique è regione oppositam veram omninò existimo, nec in re tanti momenti à communi Doctorum sententia absque vrgentissimo fundamento recedere licet. Quod in præsentis non est, cum huius rationem ex reuelatis haurire debeamus: & præcipuè ex his, quæ in Tridentino continentur. Ex illo autem *sess. 14. cap. 4.* nobis constat, attritionem, quæ in Sacramento Pœnitentiæ ad peccatorum remissionem, & gratiam impetrandam disponit, includere detestationem peccati cum proposito non peccandi de cætero, & talem esse debere, quæ voluntatem peccandi excludat. Atqui displicentia de peccato commisso talis non est: ergo ex se non est sufficiens dispositio ad effectum huius Sacramenti. Nec per ignorantiam invincibilem insufficientiæ, hic defectus suppleri potest, quia ignorantia solum potest vitare peccatum, non verò efficere sufficientem dispositionem, quæ ex se talis non est. Quapropter licet daremus, Sacramentum esse validum (de quo postea) esset tamen informe, quia non solam peccatū actuale est obex gratiæ, sed etiam habituale non sufficienter retractatum, ut benè ait Suarez *disp. 7. sect. 4. §. Tertio dicendū in fine.* Undè falsum prorsus est dicere, Sacramentum Pœnitentiæ causare gratiam in non ponente obicem peccati: est enim præter peccatum actuale, obex alter ad infusionem gratiæ, nempe defectus dispositionis, quem cum dolore sufficiente ad valorem Sacramenti compatibilem esse, docent communiter Thomistæ, & quotquot Sacramentum validum, & informe ex defectu doloris admittunt.

QVÆSTIO III.

Verum ad valorem Sacramenti requiratur vera attritio an sufficiat existimata?

1 Huius quæstionis decisio ad praxim valdè conducit, quia confessionem validam iterare nemo renetur, quantumvis sibi certus sit informem fuisse; id est, effectum gratiæ, & remissionis lethalium carentem. Igitur attritionem necessariam non esse ad valorem Sacramenti, etiam si de mortalibus fiat confessio, docent auctores citati quæstione præcedente, *num. 1. 2. & 3.* qui ut ex eorum verbis constat. Sacramentum Pœnitentiæ validum, absque vlllo formalis doloris actu, sola peccatorum confessione, & absolutione coalescere existimant. Verum hanc ego sententiam, post Concilium Florentinum, & Tridentinum, defendere nō auderem. Quia ut ex vtroque constat, sunt quasi materia huius Sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio. Ex quibus satisfactionem esse partem integram, contritionem verò, æquè ac confessionem esse de essentia, est communis, post Concilia, Theologorū sententia: æquè enim repugnat, esse Sacramentum Pœnitentiæ, sine pœnitentia, ac confessionis, sine confessione. Et hæc est sententia expressa D. Thomæ in *4. dist. 23. q. 1. art. 4. Quæstionc. 2.* ubi ait: *contritio est de essentia Sacramenti Pœnitentiæ.* Quod iterum tradit in *3. p. q. 90. artic. 2. in corp.* Quibus in locis, vel retractavit opinionem, quam docuerat in *4. dist. 17. q. 3. art. 4. q. 1.* ut nonnulli cēsent. Vel ut ego certum reputo, nullibi eam tenuit; sed solummodo tradidit, ad valorem Sacramenti non requiri attritionem, seu contritionem imperfectam, quæ ad effectum etiam illius sufficiat. Quod evidenter mihi inferre videor, ex eadem *dist. 17. q. 3.* Nam in articulo tertio, quæstioncula secunda, ad primum, prædixerat: *Quod est de essentia Sacramenti contritio, & confessio,* ergo dum statim articulo quarto sequenti asserit eum, qui non contritus confitetur, Sacramentum validum, & non iterandum efficere, non intelligit de carente omninò contritione; aliàs sibi apertè, in eadem quæstione, articulo immediato, contradiceret, sed de non habente eum contritionis gradum, qui in Sacramento Pœnitentiæ ad gratiam, & remissionem lethalium obtinendam sufficiat. Cum D. Thomas, eius mutatis verbis, sentiunt Caietanus in *Summ. verb. Confessio 12. & de confessione iteranda.* Paludanus in *4. dist. 16. q. 4. art. 2. & dist. 17. q. 3. concl. 1. num. 16.* S. Antoninus *3. p. tit. 14. cap. 19. §. 1.* & Mag. Canus in *Relect. de Pœnit. 5. p. fol. 20.* Qui con-

dem sensu, quo D. Thom. loquitur, *fol. 41.* dum de contritione dicit, non esse partem essentialem Sacramenti, nempe in gradu requisito per se ad eius effectum. Quapropter omnes hi auctores immeritò pro sua sententia à Reu. P. Delgadillo, & ab alijs citantur. Eos ego legi, & relegi, & expresse reluctantes inueni.

2 An verò recentiorum sententia sit aliqua censura notanda? alijs remitto. Caietanus in *3. p. q. 84. art. 1. & q. 90. art. 1.* referens sententiam Scoti, qui solam absolutionem pro essentia Sacramenti constituit, & Durandi, qui ex confessione, & absolutione tantum coalescere existimavit, inquit: *S. Matris Ecclesie doctrina monstrat, tam Scoti, quam Durandi opiniones deficere.* Et paulò antea, contrariam Diui Thomæ opinionem, post Concilium Florentinum: *Canonizaram esse,* dixerat. M. Sotus in *4. dist. 17. q. 3. artic. 2. §. Inter Catholicos,* adductis Tridentini verbis concludit: *Post hos igitur Sacros Canones, non est fas negare, tres esse partes pœnitentiæ; sed veritas hæc tanquam Orthodoxa est veneranter amplectenda.* Bellarminus *lib. 1. de Pœnit. cap. 17.* asserit, quod sententia D. Thom. est Theologorum communis, & certissima: *Neque id amplius in dubium reuocari potest, cum in Concilijs Oecumenicis, Florentino, & Tridentino, dissertis verbis legamus.* Et acrius M. Canus in *Relect. de Pœnit. part. 5. §. Quintum fundamentum,* contrariam sententiam Durandi erroris insinuat, dicens: *Durandus in eadem erroris nauis versatur, cum dolorem negat esse partem essentialem Sacramenti, sed dispositionem praxiam.* Sic loquuntur grauisissimi Doctores citati de sententia, quam recentiores, iam antiquatam, suscitare moliti sunt. Illa ergo reiecta.

3 Quod in dubium vertere licet, solum est, an vera attritio, nempe includens detestationem efficacem de peccato lethali commisso, & propositum efficacem non peccandi de cætero, requiratur ad valorem Sacramenti? Prima sententia asserit, eiusmodi veram attritionem per se requiri, per accidens verò sufficere existimatam, licet in re talis nō sit, sed displicentia tantum simplex de peccato, siue pœnitens ex ignorantia invincibili, siue ex grauiter culpabili, veram existimet. Ita Paludanus, Capreolus, Ricardus, Durandus, Sylvester, Sotus, Canus, Nauarrus, apud Suarez *disp. 20. sect. 4. num. 3.* Item Caietanus, Toletus, Valentia, Victoria, Granada, & alij quos citatos sequitur Quintana Dueñas *to. 2. singul. tract. 3. singul. 26. n. 3.* & plures apud Amadæum, in editione Marticensi, *tract. de Matrim. propos. ultim. à num. 22.* Quibus pro casu quo ignorantia sit invincibilis, seu inculpabilis, subscribit Thomas Hurtado *tom.*

2. *variav. resol. tract. ultim. num. 502.* & putat probabile Filiucius *tr. 7. de confes. cap. 6. num. 151.* Probant, quia non sunt obligandi fideles ad iterandas confessiones, ubi non constat evidenter de tali obligatione, deberent autem iterare, si attritio existimata non sufficeret ad valorem. Quia nunquam possent conscientie securitatem habere.

4. Cæterum contraria sententia docens ad valorem Sacramenti necessariam esse veram attritionem, & non sufficere existimatam, vera mihi est. Eamque pluribus citatis tueretur P. Vazquez *in 3. p. q. 92.* Egidius *disp. 4. dub. 11.* Layman *tract. 6. cap. 9. num. 9.* Card. de Lugo *disp. 14. nu. 70.* Suarez *disp. 20. sect. 5.* Filiucius *tract. 7. q. 11.* Quos sequitur Garficient. *1. cap. 39.* Huius sententiæ fundamentum vnicè desumitur ex reuelatis, & præcipuè ex his, quæ nobis innotescunt, ex Trident. explicante quidditatem, & essentiam Sacramenti Pœnitentiæ: quod ex materia, & forma, sicut & alia Sacramenta, essentialiter coalescit Igitur Tridentinum, *sess. 14. cap. 3.* 4. contritionem imperfectam, seu attritionem, quæ est materia huius Sacramenti, sic definit: *Animi dolor est, ac detestatio de peccato commissi cum proposito non peccandi de cætero.* Ergo hoc dolore, ac detestatione deficiente, non erit Sacramentum validum. Patet consequentia, quia nullum compositum subsistere potest absque suis partibus essentialibus. Ignorantia autem inuincibilis, seu bona pœnitentis fides, partis essentialis defectum supplere non potest: aliàs Sacramentum, deficiente etiam absolutione, validum esse posset, si pœnitens bona fide se absolutum existimaret.

5. Confirmatur. Quia *vt, eodem cap. 3. de confessione, & contritione,* quæ sunt materia huius Sacramenti, definit Concilium: * Quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem, ex Dei institutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur. * Atqui contritio, seu attritio vera, (nempe quatenus est dolor, ac detestatio de peccato commissi, cum proposito non peccandi de cætero) ex Dei institutione requiritur ad peccatorum remissionem per hoc Sacramentum obtinendam, vt docent communiter Doctores pro contraria sententia citati: ergo secundum hanc rationem est pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ, ac proinde de illius essentia. Ergo quoties defecerit dolor requisitus ad peccatorum remissionem, deficiet pars essentialis Sacramenti, & per consequens, & Sacramentum. Ergo ad eius valorem non sufficit attritio existimata, si reuera non est.

6. Imò nec sufficit attritio vlla, quæ nõ

fit ex motiuo vniuersali ad omnia lethalia detestanda; quia cum tota hac extensione requiritur ad remissionem peccatorum, ac proinde cum minori extensione motiuo, nõ erit attritio pars huius Sacramenti. Quid quid contra dixerint Suarez, Lugo, supra, qui ex hoc capite, Sacramentum validum, & informe contingere posse defendunt. Sed nullum in Concilio fundamentum inuenio. Quia propositum non peccandi de cætero, vt potè quod ad omnia lethalia vitanda extenditur, nequit non habere motiuum vniuersale omnia comprehendens. Et vt bene obseruat P. Vazq. supra, nullam in Concilijs velligium reperitur ad asserendum dolorem, qui est pars essentialis Sacramenti, non esse simul dispositionem sufficientem ad eius effectum. Quinimò Concilium definit esse partem, *quatenus adhuc requiritur, vt diximus: atque adeo, qui ad illum nõ sufficit, nequit esse pars huius Sacramenti.* Quapropter neque Sacramentum queit esse validum, & informe, ex hoc capite, neque ex eo quod attritio existimata (licet reuera talis non sit) ad valorem sufficiat.

7. Secundò probatur nostra sententia ab absurdo. Quia si deficiente Concilio, attritionem esse partem Sacramenti, posset intelligi de attritione existimata, posset etiam cum de contritione charitate perfecta loquitur, de existimata interpretari. Et consequenter possemus dicere hominem extra Sacramentum iustificari per contritionem veram, aut existimatam. Quod hæreticum est. Ergo sicut contritio existimata non sufficit ad iustificationem, ita neque attritio existimata ad rationem partis essentialis Sacramenti. Confirmatur, quia aqua existimata, etiam inuincibiliter, non est sufficiens materia baptismi, si vera aqua non sit: ergo attritio existimata non erit sufficiens materia pœnitentiæ, si vera attritio non sit. Vrgetur iterum, quia si tota materia Sacramenti datur absque attritione vera, tota etiam dabitur, licet pœnitens clarè noscat non habere hunc dolorem, & foret validum Sacramentum, licet aduertenter, & scienter absque illo accederet.

8. Hæc assertio apertior est, quando pœnitens ex ignorantia grauiter culpabili sibi suadet, habere veram attritionem, quia verè accedit cum actuali culpa graui in Sacramenti susceptione commissa, quæ secundum comuniorem, & verior sententiam, non minus impedit valorem, quam si scienter accederet sine dolore, aut si ex verecundia taceret aliquod peccatum lethale: nam vt bene inquit Suarez, non potest dici non continere intolerabilem errorem sententiam illam, quæ actum grauius peccantem absoluit, ac proinde

de non potest non esse nulla. Vide quæ diximus de integritate confessionis, *disp. 1. quæst. 8. num. 15.*

9. Ex dictis fit, sententiam iudicis in hoc foro non esse validam ex ordinatione Christi Domini, nisi in pœnitentem rectè dispositum feratur, ac proinde deficiente vera attritione, intolerabilem errorem continere, vt potè defectum partis, seu materiæ essentialiter requisitæ: in foro autem externo aliter contingit; quia, vt leges disponunt, intolerabilem errorem non continet sententia, quæ fertur secundum allegata, & probata, bona fide. Vnde patet, non esse audiendos Canum, & Caietanum, & alios supra citatos *quæst. 2. nu. 3.* asserentes, validum fore Sacramentum, si pœnitens se accuset de peccato non habendi dolorem, quorum sententiam improbabilem dicit Suarez *disp. 20. sect. 5. num. 4.*

10. Ad fundamentum aduersariorum, respondeo, concedendo, non esse obligandos fideles ad iterandas confessiones, ubi non constat evidenter de tali obligatione, cum autem de illa non constat, quoties pœnitens inuincibiliter se existimat attritum, nec possit moraliter constare, verum dolorem defecisse: nunquam ex hoc capite proueniet obligatio iterandi confessionem, nec ad moralem securitatem conscientie aliud requiritur; quam ad dolorem concipiendum, cum adhibuisse diligentiam, qua prudenter quis iudicet, esse attritum; quod si reuera attritus non sit, Sacramentum non erit validum, remittentur verò peccata indirectè per subsequenter confessionem, cum verò dolore factam. Nec fundamentum esse potest ad anxietatem conscientie, nam si merò possibilitas euentus moralem securitatem tollere posset, sufficeret etiam ad hunc effectum possibilitas defectus jurisdictionis, aut intentionis in Sacerdote absolute, quæ quidem nulli cordato prædictam anxietatem inferri solet.

11. Ex dictis in hac, & in præcedenti quæstione, satis liquet non esse concedendum Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe. Nam quæ ad valorem requiruntur, sufficiunt ad effectum gratiæ. Qui verò illud admittunt, consequenter asserunt, recedente fictione gratiam habitualemente conferendam. Ita communiter docent Thomistæ, quos referam infra *tractat. 4. de Sacrament. quæstion. 7. cum Diu. Thoma in 4. distinct. 17. quæst. 3. articulo 4. quæstioncula 1. vbi sic ait: * Confessio etiam potest esse in eo, qui non est contritus, quia potest peccata sua Sacerdoti innotescere, & clauibus Ecclesiæ subijcere.* P. Mat. de Moy. *Quæst. p. 1.*

re. Et quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione, percipere incipiet. Vnde non tenetur iterare confessionem, sed tenetur (attende) post modum fictionem suam confiteri. * Hæc Diu. Thomas; & ita in terminis, Diu. Thomam; & Diu. Antoninum pro se referens tenent Mag. Tabiena, *verb. Confessio 2. numer. 42.* & Mag. Ioannes de la Cruz *2. part. de instit. Sacrament. Pœnitent. dub. 9. fol. 183.* Capreolus, Durandus, Sylvester, & alij apud Suarez supra *sect. 4. numer. 3.* & *sect. 5. numer. 5.* Hanc verò opinionem postea retractasse D. Thomam, contendit Mag. Sotus *distinct. 17. citata articulo 3. in fine.* * Ad Diu. Thomam, inquit, respondetur primum, quod fortasse loquebatur in 4. cum communi vulgo, quod quidem in Summa correxit, & correxisset elarius, si huc: quæ peruenisset. * Sic ille, sed locum non refert.

12. An verò sola forma absolutionis, an totum Sacramentum habeat causalitatem in gratiam? non conueniunt Doctores. Diu. Thomas in 4. *sentent. soli formæ attribuit.* Verum hanc sententiam postea retractauit in Summa *3. part. quæst. 84. articulo 1.* vt notat Caietanus ibi per hæc verba. * Tertium est, quod Author se ipso doctior, cum in 4. *sentent.* putasset totam formam in Sacramentum Pœnitentiæ habere causalitatem, sicut in Sacramento Eucharistiæ, &c. hoc in loco altius sentit, vt expressius docet inferius, in articulo vltimo, quæstionis 86. * Sed quidquid de his sit: hoc mihi certum est, cum Sacramentum, recedente fictione, causat gratiam, nec formam absolutionis, nec totam Sacramentum illam physicè causare; quia in tali causa, nec Sacramentum fuit, nec est vera causa physica instrumentalis gratiæ, sicut nec absolutio Sacramentalis: quia deficiunt condiciones agentis physico necessariæ, quarum prima est, quod existat. Quapropter non Sacramentum propriè, sed Deus dicitur conferre gratiam ratione prioris Sacramenti, quod in diuina acceptatione manet, vt Deus eius absentiam suppleat.

***

241

QVÆSTIO IV.

Ex quo motiuo debeat esse attritio, vt sufficiat ad effectum Sacramenti?

1 **S**uppono ex Tridentin. sufficere quodlibet ex motiuis capite primò relatis: est tamen difficultas, an sufficiat dolor de peccato ob infamiam, vel pœnam corporalem, aut pecuniariam, qua peccator multandus est?

2 **R**espondeo, dupliciter posse pœnam hanc temporalem timeri. Primò, vt infligendam à iudice humano. Secundò, vt à Deo in peccati vindictam. Si primò, non sufficiet ad eliciendam attritionem, ad Sacramenti valorem, & effectum requisitam. Tum, quia dolor ex hoc motiuo conceptus, non potest hominem à peccatis internis auertere, quæ à iudice humano puniri non possunt, ac proinde non excludet voluntatem peccandi, quod necessarium est, vt infra dicemus; tum, quia hoc motiuum purè humanum est, & non facit, hominem converti ad Deum, sed ad iudicem, quem timet. Si verò secundò modo res se habeat, sufficiet tale motiuum ad veram attritionem, requisitam ad valorem, & effectum Sacramenti, quia timor mali temporalis, vt à Deo, in pœnam peccati infligendi, auertit hominem ab omni peccato, & aliunde cum ex timore Dei procedat, est cõuersio quædam ad Deum, licet nõ amore, sed timore concepta. Et confirmatur, quia pœna temporalis purgatorij in alia vita luenda, est sufficiens motiuum veræ attritionis, quia respicitur, vt infligenda à Deo in pœnam peccati: ergo pœna temporalis in hac vita solvenda, erit etiam sufficiens sub eodem respectu.

3 **P**robatur insuper ex Tridentin. sess. 14. cap. 4. vbi metum pœnarum à metu gehennæ distinguit, adducitque exemplum pœnitentiæ Ninivitarum, quæ concepta fuit ex metu excidij suæ Ciuitatis, quod Deus comminatus fuerat: ergo pœna temporalis huius vitæ, vt à Deo in peccatorum vltionem infligenda, sufficiens motiuum est ad attritionem, quæ à Concilio Tridentino, vt pars, & dispositio ad peccatorum remissionem, in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, aditruitur.

4 **P**ropterea hanc sententiam grauissimè Theologi tuerentur. Pat. Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 5. sect. 2. num. 8. disparitatem constitutens inter motiuum purè naturale vitandi infamiam apud homines, ibi sistendo, & motiuum vitandi gehennam; hoc admittit, illud verò, vt insufficiens ad veram attritionem, rejicit. * Quia intentio, inquit, vitandi

infamiam corâ hominibus per se solum continet hominem ab exteriori actu, quia per hunc infamia contrahitur, & illo ablato vitatur, etiam si in interiori affectu perseueretur; at verò motiuum vitandi pœnam apud Deum corrigit etiam interiorem affectum, nam hunc etiam Deus corripit, & punit, & expressius infra num. 13. dolorem ob malum temporale, vt supra explicatum, sufficientem esse dispositionem ad gratiam in sacramento obtinendam, concedit cum Vega lib. 13. in Trident. cap. 14. Quia * quamvis pœnæ, inquit, temporales sint, si tanen considerentur, vt inflictæ à Deo, & vt nobis indicant iram eius, & quodammodo inchoat diuinum supplicium, nisi emendemur, sub ea ratione possunt mouere ad supernaturalem attritionem. * Ex quibus conitat, malè pro contraria sententia referri ab Escobar in Summ. tract. 7. examine 4. cap. 7. num. 21. quamuis enim disput. 20. sect. 2. m. 10. scripserit, ad attritionem non sufficere motiuum temporale, & humanum, quia tale motiuum non auertit voluntatem ab effectu peccati: loquitur de motiuo humano, in eo sistendo, in sensu ab eo explicato disput. 5. sect. 2. citata, quo in hoc loco se remittit, dicens, * vt supra latè declarauit. * Si verò motiuum temporale, & humanum consideretur, vt malum inflictum, vel infligendum à Deo in pœnam peccati, illud non excludit Suarez à motiuo sufficienti ad attritionem; sic enim à cuiusvis peccati affectu voluntatem auertit.

5 **I**deo hanc sententiam tenet Lessius 3. p. d. Thom. q. 1. Quid sit contritio, dub. 5. n. 18. vbi sic: * Dico 5. Satis probabile est, sufficere, si malum illud temporale, propter quod dolet, apprehendatur tanquam à Deo infligendum: secus verò si apprehendatur, vt malum purè naturale. * Cuius ratione reddit, * quia hic dolor (scilicet primus) sequitur ex fine prouidentie, & iustitie diuinæ, & ex timore Dei tanquam vltoris peccatorum. * Idem sentiunt Gasp. Hurtad. quem citatum sequitur P. Escobar vbi supra, Granada, Leander, Coninch, Ochagauia, Llamas, Tamburinus, Reginaldus, Varinus, Iosephus Augustinus, & alij, quos citatos sequuntur Diana p. 4. tract. 4. resol. 193. & p. 9. tr. 9. res. 51. & p. 11. tr. 8. resol. 43. §. Notandum, Card. de Lugo disp. 5. sect. 9. à num. 137. & grauissimi Doctores, Auerfa, M. Candidas, & alij quos citatos sequitur M. Ioannes Martineç de Prado tom. de Pœnit. q. 1. de contrit. dub. 8. nu. 48. M. Paulus de Blanchis in discept. casuum conf. disp. de contrit. litt. C. fol. 271. dub. 2. ibi: * Attritio est dolor de peccatis ob timorem inferni, aut aliorum nocumentorum temporalium. * Et M. Corradus 1. p. q. 65. in additione ibi: * Mihi videtur sufficere, si quis doleat de

præteritis peccatis cum proposito in futurum cauendi, etiam propter pœnas inferni, vel alia incommoda. * Qui duo Authores in sensu à nobis explicato intelligendi sunt, vt eorum opinio sustineri possit.

§. Vnicus.

Quorundam sensus omninò rejiciendus

6 **I**n alio autem sensu illam reprobatur sapientissimus Pat. Suarez vbi supra. disp. 20. sect. 2. in eo scilicet quo eam tenuit Mag. Sorus in 4. dist. 14. quæst. 2. art. 5. §. & confirmatur ratione, * & expressius dist. 18. q. 3. art. 3. asserens, ad effectum huius Sacramenti sufficere attritionem naturalem, solis viribus naturæ elicitam, siue sit ex motiuo æterno & honesto, siue ex motiuo naturali, & indifferenti vt vitare infamiam apud homines, ibi sistendo, vel aliud temporale detrimentum secundum se consideratum, & non prout à Deo in vltionem, & pœnam peccati immissum.

7 **Q**uod autem hæc fuerit opinio Soti, constat aperte ex eius verbis dist. 18. citata. * Scio, inquit, quosdam nec sine probabilitate de eiusmodi attritione distinguere, quæ si sit propter pœnas inferni, sufficit cum Sacramento, quia illic Deus timetur, vt vltor, & inflictor illarum pœnarum. Cum tamen dolor ex timore detrimentorum temporalium nascitur, vt timore honoris, aut infamie, aut mortis, aut iacturæ bonorum, aiunt, neque cum Sacramento sufficere ad gratiam, tamen si confessio sit valida. At verò probabilis fortasse dicitur, quod cum ille timor sit bonus, quia illa sunt verè mala, & à Deo, licet per causas naturales inflicta, illa attritio, dummodo existimetur contritio, adiuncta Sacramento sufficit. * Hæc ibi. Et prædixerat distinct. 17. quæst. 2. articul. 5. vbi sic: * Contritio est dolor de offerfa Dei propter Deum; attritio verò dolor peccati ob timorem inferni, vel aliorum nocumentorum temporalium, &c. ex qua differentia subsequitur, quod attritio potest ex viribus naturalibus elici, quia non est vltima dispositio ad gratiam, sed potest esse simul cum peccato: contritio verò nasci nequit, nisi ex auxilio speciali Dei supernaturali præuenienti, * & antea. * Nomine attritionis solam illam detestationem intelligimus, quæ per se non sufficit ad delendum peccatum; sufficit tamen cum Sacramento. *

8 **C**um Soto sentit Mag. Canus in Relect. de Pœnitent. 3. part. fol. mihi 13. & 14. in editione Complutensi, anno 1563. vbi triplex genus attritionis distinguit: * Primum, P. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.

inquit, est cum quis dolet de peccato propter humana, naturaliaque motiua, vt quia turpe est, & contra rationem, vel quia induxit infamiam, &c. Secundum genus imperfectæ displicentiæ est, quæ oritur à timore pœnarum; pœnas verò intelligo spirituales, & æternas, quæ lumine fidei cognoscuntur, &c. Tertium imperfectæ displicentiæ genus inuenitur, cum quis dolet quidem de peccato, qua ratione offensa Dei est, sed ex velleitate, non ex voluntate absoluta, & efficacitè habet enim desiderium imperfectum placendi Deo, & vitandi peccata, &c. Ad contritionem requiritur auxilium Dei speciale, cum sit actus supernaturalis. Attritio verò (attende) solis viribus naturalibus haberi potest, nisi attritio secundi generis (nempe quæ oritur ex timore pœna spiritualis, & æterna) quæ tam ex parte intellectus, quam voluntatis, auxilio speciali opus habet, &c. Ad alias verò attritiones ex parte voluntatis nullum auxilium speciale requiritur. Nam illa primæ generis, cum naturale obiectum habet, solis naturæ viribus nititur; illa autem postremi generis, supposita fide beatitudinis supernaturalis, haberi potest sine auxilio Dei speciali, sicut desiderium inefficax, & imperfectum beatitudinis. * Sic ibi: Postea verò pars. 5. §. Ad secundum princip. Sic habet. * Etsi quæras, quando ex attrito fiat contritus virtute Sacramenti? Respondeo, id primum euenire quocumque attritionis genere homo sit attritus, si existimat se præstitisse, quod necessarium erat, ignoratque invincibiliter se nõ habere sufficientem dispositionem, quia is non ponit obiecm, sed bona fide accedit ad Sacramentum: Sacramentum autem in non ponente obiecm, suum semper habet effectum. Quo fit, vt omnia Sacramenta ex huiusmodi attrito, contritum faciant. Quod Diu. Thom. dilucidè tradit 3. part. quæst. 79. artic. 3. & in commentar. super Ioannem, cap. 11. in illud soluite eum. * Itaque secundum M. Canum attritio propter humana motiua, naturaliaque, nimirum (vt ipse dixerat. * Quæ ex timore infamie proficiscitur, vel cuiusque mali temporalis, vt qui detestatur peccatum, & proponit constiteri, ne eiiciatur ab Ecclesia, vel ne mulctetur pecunia, &c. * Hæc inquam, attritio viribus solius naturæ, absque speciali auxilio Dei elicita sufficit iuxta hunc Doctorem ad gratiam in Sacramento obtinendam, si invincibiliter iudicetur à pœnitente sufficiens: secus aliter.

9 **E**t sanè hanc esse horum Doctorum sententiam, refert ex eadem Illustrissima familia M. Ludouic. Lopez 1. p. instr. cap. 8. vbi adductis verbis M. Cani, vt supra, asserentis, præsentem fieri ex attrito contritum virtute Sacra-

menti* quocumque genere attritionis sit attritus; si existimet se præstitisse, quod necessarium erat. * Sic ex illis infert: * Cum autem aliquod genus attritionis, scilicet, quod est de peccato, quia induxit infamiam, vel nocuum tempore, ex viribus naturæ haberi possit, & communiter habeatur, sequitur sensisse Canū, cum tali attritione ex viribus naturæ elicitam, accedente Sacramento in re, posse hominem iustificari, si ignoret inuincibiliter, se non habere sufficientem dispositionem. Sed quid, si sciat, talem dolorem insufficientem dispositionem? tūc, ait, sic attritus non fit ex attrito contritus virtute Sacramenti, id est, non accipit gratiam. Ita Canus. Ex cuius dictis colligitur, quod ad iustificationem attritio ex speciali Dei auxilio elicitam, non est necessaria cum Sacramento: quia cum attritione habita ex viribus naturæ, qua quis dolet propter infamiam, si pœnitens recipiens Sacramentum, ignoret inuincibiliter insufficientiam istius dispositionis, poterit iustificari, & eiusdem sententiæ puto fuisse Sotum. * Hæc Lopez, qui paulò intra planè fatetur esse etiam sententiam M. Soti, dicens: * Sotū in 4. dist. 14. q. 2. art. 5. non solum concedere, validum efficere Sacramentum attritionem per vires naturæ elicita, ut cum quis dolet de peccato propter infamiam, sed superaddit contra nostram conclusionem; quod per Sacramentū tali attritione attritus fit contritus, & recipit gratiam, quia Deus per causas naturales, ut ipse Sotus alibi ait, inuehit hæc mala, quatenus displicentiam peccati generant in peccatore. * Hæc M. Lop qui vbi infra pro sententia M. Cani refert etiam M. Barthol. de Medin. Pro qua M. Paul. de Blanch. vbi sup. dub. 2. fol. 271. adducit Caiet. dicens: Etsi Caiet. dicat, quod ex puris naturalibus possumus habere ultimam dispositionem ad gratiam, decipitur. * Cum Soto, & Cano cōsentit Pitig. in 4. tom. 1. dist. 4. q. 4. art. 3. cōcl. 3. apud Dian. 3. p. tr. 4. resol. 13. §. Sed plus.

10 Est tamen valde notandum discrimen inter assertionem Mag. Soti, & Cani: quod Sotus attritionem ex viribus naturæ absque speciali Dei auxilio elicitam, numquam dicit, esse sufficientem dispositionem secundū se, sed tantum quando ex ignorantia inuincibili existimatur contritio. M. verò Canus concedit, attritionem viribus naturæ elicita, etsi non existimata contritionem, esse sufficientem dispositionem. Hoc discrimen adnotauit M. Ludouic. Lopez supra cap. 9. fol. 30. * Dissident (inquit) & non satis conueniunt inter se nostri præclari Thomistæ Sotus, & Canus. An attritio cognita, qua peccator scit, se non dolere de peccatis, quia offendit Deum; sed propter infamiam inde incursum, vel alia bona temporalia inde amissa,

sufficiat ad condonationem peccatorum per Sacramentum Pœnitentiæ? Canus in sua relectione part. 5. relectionis pœnitentiæ, affirmat sufficere; ei subscripsit Medina Salmaticensis in sua Summula Hispanica, fol. 294. p. 1. & 2. fol. 5. p. 1. & 2. At negatiuam sententiam tuetur Sotus in 4. *

11 Cæterum opinionem præclarorum Thomistarum Soti, & Cani de attritione viribus naturæ elicitam ob infamiam, vel malum temporale, quæ ad gratiā in Sacramento Pœnitentiæ disponat, veluti omninò falsam omnes meritò reiiciunt, seuerisque censuris notant M. Petr. de Ledesm. in sum. tom. 1. cap. 7. de Pœnit. concl. 4. fol. mihi 195. * La primera manera de atricion (nempè vt ait, concl. 2.) porque ha incurrido en alguna enfermedad, ó en alguna infamia por el pecado, ó por otro motiuo natural, qual es la fealdad, ó torpeza del pecado) q̄ es meramente natural, por motiuos naturales, y q̄ no procede de auxilio de Dios sobrenatural, no es bastante para que con ella se de la gracia del Sacramento. Esta conclusion es certissima entre todos los Teologos: es tan cierta, que lo contrario es grande temeridad. * M. Serra de Sacram. q. 69. art. 9. fol. 233. * Dicendum est, ad prædictum effectum recipiendum non sufficere attritionem naturalem, etiam si quis probabiliter existimet, se habere supernaturalem. Prima pars (attende) patet ex Trident. sess. 6. Can. 7. vbi definitur: * Si quis dixerit, sine præuenienti Spiritus Sancti inspiratione, atque eius adiutorio, hominem pœnitere posse, si cut oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit. * Loquitur enim Concilium de omni iustificatione, etiam de ea, quæ virtute Sacramenti fit, ut legenti constabit.

12 Et esse de fide, docent præstantissimi alij Thomistæ. M. Tapia in Caten. Moral. lib. 5. quæst. 2. art. 2. * Dispositio, inquit, ad iustificationem impij est in duplici differentia: alia proxima, alia remota, &c. Dispositio remota sunt actus supernaturales, qui non cōuertunt hominem perfectè ad Deum. Quicumque adultus, ut iustificetur à Deo, debet se præparare per proprios actus liberos. Huiusmodi actus, quibus se disponunt, debent esse supernaturales ex auxilio gratiæ Dei, &c. Duæ assertiones præcedentes desumuntur ex D. Thomæ 1. 2. quæst. 112. art. 2. & 3. & q. 113. art. 3. & sequenti. Et sunt de fide Catholica, ut constat ex sacris litteris, & Concil. Trident. sess. 6. cap. 5. & 6. & sæpè in Arauscano 2. & D. August. in tom. 7. in pluribus libris contra Pelagianos. *

13 Idem sentit M. Corradus 1. p. Resp. q. 178. in addition. * Hæc sunt argumenta Pelagij, quibus probat, hominem ex facultate naturæ se posse ad gratiam præparare. Sed hæc sen-

sententia est heretica, & contra scripturas, & Concilia: veritas Catholica est, quod nemo se valet ad eam præparare sine auxilio speciali. * Sic Corradus; quem sequitur Thomas Hurtado tom. 2. variar. resol. num. 504. Sic enim ait: * Si disponderet ad gratiam, Pelagianum esset, asserere, quod sufficiebat esse ex viribus naturæ. * Et aperta hæresim sapere, dicit nouissimè Vincentius Baronius, Ordinis Prædicatorum in opere contra Amadæum disput. 3. sect. 2. artic. 1. §. 2. fol. 316. ibi: * Nonnulli ausi sunt propugnare hanc thesīm: attritionem naturalem, ex metu alicuius temporalis commodi, Sacramento iunctam, peccatorem iustum facere, quod aperta hæresim sapit. * Hæc ille, in Auctoritate Societatis hanc opinionem tentans regere, sed nullum pro illa nuncupat, nec poterit.

14 Dices Mag. Tapiam, & Corradum adeo acrem censuram opinioni Soti, & Cani inuentes, intelligendos esse de dispositione ad iustificationem extra Sacramentum, hanc enim absque auxilio gratiæ haberi non posse, fide sanctum est, secus attritionem, qua ad gratiam in Sacramento obtinendam peccator disponitur. Sed contra est, quia eorum fundamenta locis supra citatis, de hac etiam iustificatione, & dispositione præcedente ad gratiam virtute absolutionis obtinendam, procedunt, ut expressè tradit Mag. Corradus 2. part. quæst. 57. vbi sic: * Queritur, an cum attritione orta solum ex viribus naturæ, simul cum Sacramento cōfessionis, possit pœnitens iustificari? Respondeo, (inquit) si secundum Sotum, & quosdam alios tenendum esset, sententia esset affirmatiua; sed tamen contrarium asserendum ex definitione Concilij Tridentini dicentis, quod attritio, quæ cum Sacramento Pœnitentiæ sufficiens ad consequendam gratiam, ex viribus naturæ solius haberi non potest. Hæc conclusio est ipsius Concilij certissima sess. 14. cap. 4. vbi de attritione loquens ait: *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, declarat donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsus, non adhuc quidem habitantis, sed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus viam sibi ad iustificationem parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Ecce quid clarius. * Hactenus Mag. Corradus. Sentit ergo aperte, esse de fide attritionem, quæ in Sacramento Pœnitentiæ ad gratiam disponit, esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus, atque adeo non ex viribus so-*

lius naturæ, sed ex speciali Dei auxilio elicita. Cui consonat Thom. Hurtado vbi supra, qui contrariam assertionem Pelagianam esse dicit. Ex quibus refellendis etiam venit Magist. Paulus de Blanchis in Disceptat. casuum; disput. de contrit. litt. C. dub. 2. vbi de attritione loquens ait: * Attritio est dolor de peccatis ob timorem inferni, aut aliorum nocuum temporarium, &c. Potest elicere viribus naturalibus, cum non sit vltima dispositio ad gratiam. * Et iterum folio 272. * Attritio ex natura est semper sine charitate, quia ex viribus naturæ procedit. * Cuius sententia æquè repugnat Concilio Tridentino: eiusmodi enim attritio ob timorem inferni in Sacramento Pœnitentiæ ad Dei gratiam impetrandam disponit, & donum Dei esse definit Concilium.

15 Quapropter Ioannes Martinez de Ripalda tom. 2. de ente supernaturali, lib. 6. disput. vltim. num. 437. sic scripsit. * Nostri instituti non est veritatem istam modo illustrare, sed supponere, esseque certam de fide, putant Valentia, & Curiel; & absque errore negari non posse Zumel. * Sic Doctores contra Soti, & Cani opinionem. Dices: D. Thomam 2. sentent. distinct. 27. & 28. tenuisse hominem viribus naturæ posse ad gratiam se disponere. Respondeo Mag. Sotum non potuisse sancti Doctoris auctoritate se protegere: quia ipsemet fatetur, de natura, & gratia, lib. 2. cap. 3. D. Thomam hanc sententiam postea retractasse. Verba eius sunt. * Vnde cum D. Thomas 2. sentent. distinct. 27. & 28. opinionem communem in sequutus affirmasset; tū quod homo ex naturalibus posset se disponere ad gratiam, tum quod dispositio illa esset meritum de congruo. Post modum in Summa eloquia sacra, & PP. cum primis Augustini sententias meditatus explorans, vitiumque retractauit. * Sic M. Sotus. Cui idem contigisse, hæc ipsius verba mihi persuadent. Quod à suis commilitonibus adnotatum non fuisse doleo. Videatur etiam ipsemet Angelicus Doctor Quodlibet: 1. artic. 7. vbi agens de dispositione ad gratiam per solam naturalem arbitrii facultatem, post relatum Pelagij errorem ait. * Vnde ad errorem Pelagianum pertinet dicere, quod homo possit se ad gratiam præparare absque auxilio diuine gratiæ; & est contra Apostolum ad Philippenses 1. * Quapropter valde miror, tam Sotum, quam Caieranum hanc sententiam, quam Pelagianam vocat D. Thomas, ab ipso primò traditam referre: cum potius in eum exponere debuissent. Quod iure præstitit Par. Vazquez 1. part. quæst. 91. artic. 10. numer. 63. * Nec oppositum, inquit, alicubi affirmavit, ut falso putat

Caietanus in eo art. 6. imò id expresse docuerat in 2. distinct. 28. art. 4. Quem locum pro contraria opinione affert ibi Caietanus; inquit enim, hominem posse se ad gratiam præparare sine dono habituali gratiæ, quod nullus negat; sed nõ posse sine aliquo dono, à diuina providentiâ, peculiariter accepto. Vbi auxilium gratiæ mouentis fatetur necessarium. *Hæc P. Vazquez in gratiam D. Thomæ contra Sotum, & Caietanum.

16 Adnotare tamen non desinam, plures Thomistis defendere, attritionem viribus naturæ elicitam, licet non sit dispositio sufficiens ad gratiam in Sacramento obtinendam, sufficere tamen ad valorem Sacramenti. Ita apud Henriquez libr. 1. de Pœnit. cap. 26. num. 2. & in Gloss. litt. D. tenent Canus, Sotus, Paludanus, Capreolus, Durandus, Caietanus, Sylveſter, Victoria, Mantius, & Penna. Quibus adde Mag. Ludouicum Lopez 1. p. instructorijs, cap. 8. §. sed ego, vbi ait: * Crediderim attritionem ex viribus naturalibus de peccato, propter inductam infamiam, vel iacturam bonorum temporalium ex perpetrato peccato, licet non idonea sit ad cū Sacramento conferendam gratiam, tamen ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ sufficientem esse, si pœnitens ignoret eius insufficienciam invincibiliter. * Sic Lopez, & alij, quos citatos sequitur Thom. Hurtado tom. 2. variar. resol. moral. tract. ultim. num. 504. & sequenti, exemplum adhibens. * Vt quando quis, inquit, dolet de peccato propter motuum naturalem, quia est contra rationem naturalem, ob turpitudinem naturalem peccati, aut quia ex ipso contraxit infirmitatem, aut infamiam. * Hanc, inquam, attritionem, dicit sufficere ad valorem, non verò ad effectum. * Si enim (ait num. 504.) disponderet ad gratiam, Pelagiarum esset asserere, quod sufficiebat esse ex viribus naturæ. * Verum hæc sententia cum hac etiam limitatione non est sustinenda, & est expresse contra D. Thomam, vt ait M. Petrus de Ledesma 1. p. Summ. cap. 7. conclus. 6. fol. mihi 195. vbi de prædicta attritione loquens ait. * Nõ es sufficiente para constituir verdadera esencia de Sacramento, aunque informe. Esta conclusiõn tienen todos los discipulos de Santo Tomàs, con el mismo Santo 3. p. q. 84. art. 1. ad primum, & q. 86. art. 6. ad 1. * Ratio huius assertionis in nostra sententia est manifesta: quia dolor, qui est pars essentialis Sacramenti, est etiam dispositio ad gratiam, vt infra dicemus. Ergo ex viribus naturæ elicitus insufficiens prorsus est ad illius valorem.

17 Denique advertere oportet, apud Theologos disidium esse, an attritio ad valorem, & effectum Sacramenti Pœnitentiæ requisita debeat esse supernaturalis quoad substan-

tiam, an sufficiat quoad modum; nempe ex gratia per Christum elicita, licet entitatiue naturalis sit: qualia sunt opera virtutum moralium meritoria vitæ æternæ in opinione valde communi Theologorum. Cardin. de Lugo disp. 5. de Pœnit. sect. 9. Suarez disp. 5. sect. 1. & disput. 20. sect. 2. num. 7. Coninch disp. 20. dub. 5. num. 4. & alij existimant esse debere supernaturalem quoad substantiam; qualia in eorum opinione sunt omnia bona opera, quæ ex gratia eliciuntur. E contra verò P. Vazquez 1. 2. disp. 194. cap. 4. Hurtado disp. 6. de Pœnit. diffc. 6. Bonacina disp. 5. q. 5. sect. 1. p. 3. num. 12. & q. 3. p. 2. nu. 9 & alij asserunt sufficere attritionem supernaturalem quoad modum, seu ex gratia per Christum elicitam. Nam cum eiusmodi attritio ad meritum gratiæ, & gloriæ sufficiat, non est, cur sufficienter non disponat, si cum spe veniæ coniuncta sit, ad gratiam virtute clauis obtinendam. Hæc sententia, admissio principio, cui inaititur, valde probabilis est, de quo alibi Modo sufficiat animadvertere, nullum ex his Theologis somniasse dicere attritionem viribus naturæ elicitam sufficere, (vt aliqui eis falso imponunt: aliud enim est, entitatiue, licet ex auxilio gratiæ esse naturalem, aliud viribus naturæ elicita absque auxilio gratiæ per Christum. Illam enim meritoriam esse, & ex gratia prouenire, valde probabile est; istam verò meritoriam dicere, est hæreticum Vnde cautè legendi auctores, qui terminos concallentes, attritionem viribus naturæ elicitam vocant, quæ quoad substantiam supernaturalis non est, licet reuera talis sit quoad modum. In quo miserè delabuntur, non leui grauissimorum iniuria, qui attritionem viribus naturæ elicitam constanter excludunt à merito, & dispositione ad gratiam. Vt videre licet in Vazquez 1. 2. disput. 194. cap. 4. num. 34. vbi ait. * Quo circa Sotus in 4. dist. 14. q. 2. art. 5. post medium, perperam docuit hanc attritionem, quæ concipitur ex metu inferni, & turpitudine peccati, esse ex proprijs viribus, & nihilominus esse dispositionem ad iustificationem cum Sacramento, vt suo loco notauimus. * Nil ergo commune sententiæ Patris Vazquez cum opinione Soti.

18 Non omittam hic adnotare Caietanum, cuius verba fideliter exscripsi supra q. 1. num. 5. asserentis in Summ. verb. Contritio, veram contritionem inveniri posse sine gratia, & charitate, veræ attritioni prius attribuisse, quod, loco citato, contritioni veræ falso subtraxit: vt notat M. Soto in 4. dist. 17. q. 2. art. 5. dicens: Per contrarium extremum Caietanus 3. p. q. 84. art. 1. ait quod potest esse attritio, quæ sine Sacramento Confessionis ad gratiam sufficiat. Quod intelligere nequeo, quo modo

QVÆSTIO VI

An quando de solis venialibus fit confessio, sufficiat accedere cum eorum displicentia, aut desiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum?

§. I.

Varie Doctorum sententiæ.

modo accedere possit. Sic ibi. Sed acrius infra, graui inuit censurâ disp. 24. quæst. 1. art. 4. versiculo: Hoc autem, vbi sic. Dicere quod Deus peccatorem sine Sacramento, & contritione, iustificat, esset manifestior error. Vtraque ergo Caietani sententia claudicat, vnâ per defectum, altera per excessum. Quæ nam magis? Ecclesiæ iudicio remitto. Neutra verò post Tridentinum sustineri potest. Quia fest. 14. cap. 4. definit veram contritionem extra Sacramentum hominem Deo reconciliare: Et attritionem sine Sacramento perducere peccatorem ad iustificationem nequire. Ergo certo sibi tenendum est, nec veram contritionem inveniri posse sine gratia, nec attritionem sine Sacramento ad illam obtinendam sufficere.

19 Sed mirabilior adhuc est secunda Caietani conclusio, quam tradit in summa, verbo, Contritio, vbi contritionem tantum depriimit, quantum attritionem exegerat: * Scito (inquit) quod eiusmodi vera contritio dupliciter inveniri potest, scilicet formata, vel informis: hoc est, cum gratia, & charitate, & sine illa. * Mirabile quidem dictum! Nam vt alibi scripsi, quomodo sine gratia, cum sit vltima dispositio ad gratiam? Quomodo sine charitate, si cum remissione peccati necessario coniuncta est? Quia vt ait D. Thomas in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 5. ad 3. quæst. * Quantumque paruus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet. * Vide Sotum ibidem art. 5. vbi Caietanum imperit, dicens: * Est opinio vsque ad Caietanum nunquam audita, & certe nescio, cui sit vnquam credenda. * Et infra. * Attritio potest esse actus informis, contritio verò nequaquam: quia simul à Deo liberum arbitrium mouente infunditur gratia, & Charitas. * Et acrius P. Vazquez tom. 2. in 3. part. disp. 152. num. 3. * Vera, inquit, & catholica sententia est, quemlibet baptizatum, antequam recipiat Sacramentum absolutiõnis, per viam fidem, & contritionem, non solum consequi à Deo veram iustitiam, per quam iustificatur, sed etiam, per quam peccata re ipsa remittuntur. * Cuius rationem tradit D. Thomas quod lib. 1. art. 9. dicens. * Quia contritio non potest esse sine charitate, per quam omnia remittuntur peccata. * Et contra Caietanum insurgit etiam M. Catherinus in annot. ad illius commentaria lib. 5. fol. mihi 432. dicens. * Tertium dictum Caietani, videlicet cõtritionem informem non esse vltimam dispositionem ad gratiam, etiam periculosum est, & desperationis inducivum, &c. Denique hæc sua doctrina noua est, & contra D. Thom. 3. part. quæst. 89. art. 2. * Alias censuras vide apud Leandrum supra quæst. 26. vbi Egidius errorem appellat, & Curiel parum tutam infide-

AD valorem, ne dum ad effectum confessionis, quando de mortalibus fit, hoc non sufficere; ostendimus ex Tridentino supra quæst. 2. & 3. Restat verò graue inter Doctores disidium, an idem dicendum, quando de solis venialibus fit confessio, aut de mortalibus iam cõfessis? In quo prima sententia tenet solam displicentiam esse sufficientem dispositionem, non solum ad valorem Sacramenti, sed etiam ad eius effectum, gratiam, scilicet, & venialium remissionem obtinendam. Ita recentiores aliqui apud Lugo de Pœnit. disp. 14. sect. 8. num. 105. Quos sequitur P. Granada contra: 7. de Pœnit. tract. 4. disp. 1. num. 9. pro qua refert P. Ignatium Yañez, P. Ildephonsum Rodriguez, P. Alvarez, P. Castillo, & alios, & putat probabile P. Præpositus in 3. part. vbi de Pœnit. quæst. 2. de contrit. dub. 7. quia contrarium vocat verius.

2 Addunt alij, in confessione venialium non requiriri formalem displicentiam, sed sufficere virtualem, quæ continetur in voluntate confitendi venialia, (sine actuali eorum cõplacencia) seu in desiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum. Sic Tamburinus in Methodo expedite confess. lib. 1. cap. 3. §. 1. subnectens: Hanc sententiam Præpositus vocat non improbabilem; citatque pro eâ Suarium de Pœnit. disp. 12. sect. 1. num. 9. Aditque idem Præpositus, quod hanc opinionem alij sequuntur, iuxta quam, si quis se dirigit, non peccabit, & forte consequetur Sacramenti effectum. Eandem sententiam sequitur Rosella, 2. Confess. num. 2. §. 1. & Sylvest. verb. Confess. quæst. 11. Et veram esse mihi dixit Pat. Franciscus Quiros nostræ Societatis Iesu in Theol. Moral. non parum versatus. * Hactenus Tamburinus. Quem sequitur P. Tancredi in quæstionibus Moral. disput. 4. quæst. 10. fol. 97. Pro quorum sententia stare tenentur, quotquot quæst. 2. & 3. citauimus, asserentes, ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ (etiam quando confessio est de mortalibus) sufficere displicentiam eorum, imò, & solam voluntatem suscipiendi Sacramentum, vt potè virtualem pœnitentiam includentem: nam licet de confessione mortalium,

lium, ea opinio falsa sit propter ibi dicta; quando verò de solis venialibus ab homine iusto fit, semel posito valore Sacramenti, non est vnde eius effectus, gratia scilicet habitualis, & venialium remissio impediri possit, vt ex dicendis constabit.

3 Ideò consequenter satis ad sua principia, præfatam sententiam iustinet R. P. Christophorus Delgadillo *can. de Pœnit. cap. 16. dub. 12* dicens, ei debere assentiri D. Thom. & alios. * Quia semel statuto, sine dolore, aut displicentia peccati mortalis confessi, dari verum Sacramentum Pœnitentiæ, etsi informe; necessariò fatendum est dari prædictum Sacramentum cum suo effectu in homine iusto confitente veniale sine dolore de illo. Cum ex vna parte detur verum Sacramentum, & ex alia in confitente non sit obex, aut aliquod mortale, à quo impediatur infusio gratiæ sanctificantis, quam quodlibet Sacramentum necessariò causat, quando in recipiente non reperit obicem, seu culpam mortalem; igitur pro nostra sententia (asserente non requiri dolorem formalem in confessione venialium) adducendi sunt Diu. Thom. Ricardus, Durandus, &c. * Sic ille.

4 Quod si ei obiecias Trident. *sess. 14. cap. 2. & Can. 4.* exigere attritionem, saltem ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ. Respondet, Concilium non fuisse loquutum de confessione, in qua sola venialia, aut lethalia iam ritè confessa iterum subiiciuntur. Cuius rationem reddit: quia * cum iste effectus (remissionis venialium) non impediatur in iusto, quamvis non eliciat attritionem, aut dolorem, fit vt in confessione venialium, quam facit, non requiratur, & consequenter prædicta doctrina Tridentini (inquit) est intelligenda de illo, qui confitetur mortalia; & merito: quia Ecclesia intendebat præscribere modum reconciliandi peccatorem cum Deo (vt suppono ex *tora sess. 14. præcipue ex cap. 1. & ex tora sess. 6.* vbi præscribitur modus iustificationis impij.) Qui verò solum habet peccata venialia, est amicus, & non eget reconciliatione, * sic ibi.

5 Addit Delgadillo confessionem de solis venialibus non solum validam, & fructuosam esse, sine dolore formali factam, * sed etiam cum actuali complacentia de illis, &c. Sicut enim (inquit) peccati venialis complacentia non destruit gratiam sanctificantem, sic non impedit effectum Sacramenti, &c. Hoc autem non contingit in confessione mortalium iam ritè confessorum: quoniam complacentia peccati mortalis est peccatum mortale, & consequenter dabitur obex. * Non tamen asserit remitti venialia, quorum quis complacentiam habeat; nec id dici potest, quia licet complacentia de venialibus

non sit mortale, & consequenter, nec obex gratiæ (si aliunde dentur partes essentielles Sacramenti) est tamen obex illius venialis remissioni, cuius est complacentia, cum impediatur virtutalem saltem dolorem illius, qui secundum omnes ad venialium remissionem necessarius est, ideòque vltra voluntatem suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, carentiam complacentiæ de venialibus ad eorum remissionem exigunt.

6 Huius sententiæ præcipuum fundamentum est. Quia ad remissionem venialium, cum de illis tantum fit confessio, non requiritur dolor ille, seu attritio, de qua Trident. *sess. 14. cap. 3.* Nam cum hæc, iuxta communem sententiam, extra Sacramentum sufficiat ad remissionem venialium in homine iusto, nunquam remittentur virtute clauium illa venialia, quæ cū dolore essentialiter requisita ad valorem Sacramenti subiicerentur. Absurdum autem videtur id asserere, quia alias dicere liceret, Sacramentum Pœnitentiæ non habere virtutem remittendi peccata venialia, quæ cum dispositione à Tridentin. requisita pœnitens confitetur, sed ea tantummodo, quæ absque dolore requisita ad valorem Sacramenti subiiciuntur.

7 Vrgetur primò, quia sententia asserens contritionem perfectam esse requisitam ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, ideò ab omnibus rejicitur, & acerbis censuris à non paucis notatur, quia ex illa sequitur virtute clauium non remitti mortalia, cum iam supponantur per contritionem præuiam remissa, & impossibile sit Sacramentum exigere, tãquam partem, & dispositionem ad suum effectum, quod eius consequentiam virtute Sacramenti impossibilem reddit, vt contingeret, si contritio perfecta deberet absolutionem præcedere. Ergo à simili in nostro casu. Si enim quando confessio ab homine iusto de solis venialibus fit, deberet attritio absolutionem præcedere, Sacramentum exigeret, vt partem, & dispositionem ad suum effectum, quod eius consequentiam virtute speciali clauium impossibilem redderet, cum ante absolutionem ratione attritionis præuiæ supponantur remissa. Ergo eadem ratio, quæ probat contritionem perfectam non esse partem Sacramenti, nec dispositionem requisitam, quando confessio est de mortalibus, etiam euincit, non requiri attritionem, quando de solis venialibus ab homine iusto fit. Quapropter cum nec ad valorem Sacramenti, nec ad venialium remissionem virtute absolutionis Sacramentalis obtinendam, requiratur dolor ille, seu attritio, de qua Tridentin. quando partes huius Sacramenti, sermonem instituens de iustificatione impij, de-

§. II.

Quam dispositionem requirant Doctores ad remissionem venialium virtute Sacramentorum?

10 **M**ag. Martinus de Ledesma *1. part. 4. quæst. 28. art. 3. §. 9.* Vnde sequitur, sic scribit. * Vnde in perceptione cuiuscumque Sacramenti remittuntur venialia: tum quia perceptio cuiuscumque Sacramenti est virtualis displicentia, vel formalis, vel cum formali displicentia peccatorum. Quia si ille erat extra gratiam Dei, requiritur formalis dolor de peccatis; si autem erat in gratia, requiritur aliquis motus liberi arbitrij in Deum: ergo est displicentia virtualis, quia per illum motum in Deum vult ille placere Deo, & virtualiter vult non displicere. * Et infra de Eucharistiæ Sacramento loquens, sic ait: * Ad argumentum, quo quærebatur, quare Eucharistiæ sumptio dicitur virtualis displicentia venialium? Dico, quod ex hoc ipso dicitur virtualis displicentia, quia est voluntaria susceptio illius, quod est institutum in remedium contra peccata; & omnia Sacramenta sunt in remedium contra peccata: ergo omnia remittunt de se venialia peccata. * Hactenus Mag. Ledesma.

11 Mag. Petrus de Soto *de institut. Sacerdot. lectione 18. de Pœnit.* * Ad venialia asserimus eam sufficere (pœnitentiam virtualem) quod non sint perfecta peccata, nec illis indicatur specialior pœnitentia; ille verò actus virtualem continet pœnitentiam venialis peccati, quo posito, si peccatum veniale occurreret, displiceret (& infra) Putat tamen D. Thom. satis quidem rationabiliter, semper in infusione gratiæ, vel augmento, remitti peccata venialia, non quidem omnia, sed ea dumtaxat, quorum est virtualis pœnitentia. * Cum autem voluntas recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ sit displicentia virtualis, eorum saltem venialium, quæ quis confitetur: sequitur apertè, secundum Diu. Thom. & M. Petr. de Soto, ad eorum remissionem idoneam esse dispositionem.

12 Mag. Dominicus de Soto *in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 3.* * Crediderim ego quod per omne Sacramentum (attende) remittantur omnia venialia, solo illo actu concurrente, quo quis illud suscipit, quamquã non concurrat alius actus dilectionis: & ille est usus gratiæ: Nam si per summptionem aquæ benedictæ, quia per illum actum homo seueretur rem diuinam, suscipit remissionem venialium, multò efficacius per actum, quo suscipit Sacramentum. *

signauit: videtur inferri, minorem dolorem sufficere, qui proinde vel erit displicentia de venialibus, vel virtualis ille dolor, qui in voluntate recipiendi Sacramentum, & eius effectum continetur.

8 Vrgetur secundò, quia Sacramentum Pœnitentiæ, quando confessio de solis venialibus fit est Sacramentum viuorum: hoc autem inter pœnitentiæ, & Sacramenta Confirmationis, Eucharistiæ, Ordinis, Matrimonij, & Extremæ vnctionis, discrimen est, quod hæc viuorum tantum Sacramenta sunt, cum statum gratiæ in suscipiente requirant; & si quandoque primam gratiam bona fide accedenti in lethali conferant: Sacramentum verò Pœnitentiæ, etsi Sacramentum mortuorum sit, eo quod ad iustificationem impij est primario institutum, & ideò non prærequirit in suscipiente statum gratiæ; ceterum cum iterabile sit, peccata lethalia iam remissa, aut sola venialia hominis iusti in confessione iterum, atque iterum absolvenda subijci possint; in tali euentu rationem Sacramenti viuorum participat, quia eiusmodi confessio non ad impij iustificationem, sed ad novum gratiæ augmentum, & ad iustificatum à venialibus expiandum ordinatur. Ergo non leui fundamento dicitur Sacramentum, in hoc euentu eum dolorem exigere ad sui valorem, & effectum, quem ad augmentum gratiæ, & remissionem venialium reliqua viuorum Sacramenta requirunt. Atqui reliqua non exigunt dolorem efficacem, sed inefficaci peccatorum dolore, seu displicentia, imò, & virtuali incluso in desiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum, contenta sunt: ergo idem prorsus de Pœnitentiæ Sacramento, quando de solis venialibus, aut mortalibus iam remissis fit confessio, non incongruè asserere possumus.

9 Iam, quod in Sacramentis alijs, imò & Pœnitentiæ, semel validè, & fructuosè susceptis, remittantur venialia absque dolore efficaci, sola displicentia, aut dolore virtuali supra exposito, est communis Doctorum sententia, quorum verba fideliter dabo, vt viri timorati, ad eorundem, etiam venialium, frequētē confessionem iterandam moueantur, & ne timore irritandæ confessionis à tam fructuoso Sacramento arceantur.

13 Expresius pro Sacramento Pœnitentiæ eandem sententiam cum Dico Thom. Soto, & Ledesma defendit Suarez de *Pœnit. disp. 12. num. 9.* ubi sic: * Satis est, quod pœnitens accedat sine actuali complacentia peccati venialis, & cum voluntate, & desiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum. Ita etiam sentiunt Soto, & Ledesma, &c. Quia ad hunc effectum, nempe remissionis venialium, non potest Sacramentum postulare, & exigere attritionem: aliàs postulari ipsam effectum iam factam. Ergo nil aliud potest cogitari, nisi illa carentia complacentiæ cum prædicta voluntate, quod etiam docet D. Thom. citatis in locis. Addunt præterea Soto, & Ledesma illam voluntatem circa Sacramentum, & effectum eius, esse retractionem quandam virtutem peccati venialis, quatenus homo vult medicinam illius assumere. Et ideo, si accedat Sacramentum, & non inveniatur complacentiam formalem, vel virtutem, tollit illud. * Hæc Suarez cum citatis. Quem sequuntur Montefinos *tom. 2. in 1.2. disp. 36. num. 6.* Bonacina *tom. 1. disp. 5. quest. 6. sect. 2.* Trullench *lib. 4. præxis, cap. 2. dub. 1.*

14 Idem sentiunt viri alij doctissimi, M. Zanardus de *Pœnit. cap. 46. folio mihi 22.* * Sufficit non ponere obicem, id est, non complacere sibi in illis. * Cui consentit Pat. Tancredi in *Question. Moralib. disp. 4. quest. 10. fol. 97.* Et semel admissio Sacramentum valido, & informi, absque formali dolore, solo illo virtuali contento in voluntate suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, quale (etiam quando confessio fit de mortalibus) admittunt Thomistæ *quest. 2. citati*: videtur hæc sententia omnino tenenda, ut colligitur ex Pat. Granada *tom. 5. in 3. part. cont. 7. tract. 4. disp. 1. num. 5. & 9.* Qui ex eo tantum ei dissentit, quia putat formalem dolorem saltem inefficacem esse partem essentialem Sacramenti Pœnitentiæ; censens apertè sustinendum in opinione oppositum sententiam.

§. III.

Quæ venialia remittantur in confessione.

15 SI autem inquiras: an omnia venialia remittantur in confessione? Respondent gravissimi Doctores illa remitti, quæ quis confitetur (licet in confuso nullum determinando, ut cum Dicastillo tradit Diana *part. 11. tract. 5. resol. 24.*) dummodo eorum complacentiam non habeat. Ratio est, quia, ut supra ex Suarez diximus, ad remissionem venialium virtute Sacramenti Pœnitentiæ non requiritur attritio, seu do-

lor ille, de quo loquitur Trident. *sess. 14. cap. 3.* Nam cum dolor ille in homine iusto, & ipso, per modum condignæ satisfactionis peccata venialia delere sufficiat (iuxta communem Theologorum sententiã) non possunt remitti virtute clauium peccata illa, quæ cum dispositione à Trident. requisita clauibus subijciantur: non ergo requiritur attritio ad valorem, & effectum huius Sacramenti; sed ille tantum dolor, quem Sacramenta viuorum ad augmentum gratiæ, & remissionem venialium requirunt; hic autem (ut constat ex dictis) virtualis tantum, seu in voluntate suscipiendi Sacramentum contentus sufficit.

16 Rogabis: an etiam remittantur venialia, quæ vel ex obliuione, vel ex industria in confessione omittuntur? Respondent nonnulli hæc etiam remitti, si illorum complacentia deficiat. Ita tenent Doctores infra citandi. Et pariter Suarez *suprà num. 12.* * Saltem, inquit, remittet peccata, de quibus homo non est attritus, maxime si sint oblita, & non voluntariè omissa, quia quatenus ex se, omnia illa subijcit clauibus, & quia illud Sacramentum habet vim tollendi peccata, etiã oblita, si non inveniatur obicem. At verò de alijs peccatis, quæ homo voluntariè non subijcit clauibus, non est res adeò certa, & fortasse maior aliqua dispositio circa illa requiritur. * Sic Suarez.

17 Verùm M. Sotus, & M. Ledesma, quos ipse refert *num. 10.* planè censent, semper tolli omnia venialia, quibus homo non est actualiter affectus; & hunc effectum ab omnibus Sacramentis præstari. Quibus non dissentit ipse Suarez, dicens: * Et in hoc concedendo, quamuis hæc res mihi dubia videatur, & incerta; nullum absurdum, vel inconueniens sequi video, quamquam efficaci fundamento ostendi non possit, præsertim de omnibus Sacramentis. *

18 Pro eadem sententia partim militat Pat. Granada *ubi infra num. 7.* Necessè est, inquit, ut pœnitens aliquod veniale confiteatur, cuius dolorem habeat, ne alioquin irritum sit Sacramentum, eo autem dolore posito, non est cur cætera venialia, siue in confessione explicata, siue tacita, siue oblita, non remittantur, si iustus non habeat complacentiam in illis, sicut tolluntur virtute aliorum Sacramentorum, quæ tamen nullius venialis dolorem formalem exigunt: quia confessio cum dolore non pertinet ad materiam illorum. * Sic discurret Granada: existimat enim formalem aliquem dolorem, ultra voluntatem suscipiendi hoc Sacramentum esse necessarium, velati partem essentialem illius, atque adeò eo posito, licet vnus tantum venialis (vel alicuius mor-

talisi iam confessi) reliqua venialia, etiam voluntariè omissa, virtute huius Sacramenti remitti. Alij verò Doctores, ut vidimus, nullum formalem dolorem requirunt ad valorem, & effectum Sacramenti; quando de solis venialibus fit confessio: quo posito, illis non dissentit Granada. Vnde nec venialiter peccatorum, qui sic ad Sacramentum accederet, putat Reuer. P. Delgadillo *ubi supra cap. 16. de Pœnit. dub. 14.* * Imò addo, inquit, non occurrere caput, vnde asseratur, esse peccatum veniale, etiam quando est totalis materia confessionis; accedere sine dolore, aut displicentia illius. * Ni mirum, quia sine dolore formali, ut ipse cum pluribus tradit, datur materia essentialis Sacramenti, & non ponitur obex augmento gratiæ, & venialium remissioni. Cui fatet Granada *tom. 5. in 3. part. cont. 7. tract. 4. disp. 1. num. 9.* ubi ex eo probat licet accedere ad confessionem, qui cum dolore inefficaci. * Quia eo ipso datur materiam essentialem Sacramento, & aliunde nullum obicem ponitur ergo consequitur augmentum gratiæ, & remissionem venialium; ac proinde nullo modo peccabit accedendo ad pœnitentiam. * Cum igitur in opinione, quam à quibusdam Thomistis traditam defendit Delgadillo, nullus formalis dolor requiratur ad valorem, & effectum Sacramenti, quando de solis venialibus fit confessio; sed virtualis contentus in desiderio suscipiendi Sacramentum sufficiat; per bonam inde consequentiam deducit, sic accedentem, eo ipso dare materiam essentialem Sacramento: & cum aliunde nullum obicem ponat, consequatur augmentum gratiæ, & remissionem venialium, ac proinde nullo modo peccaturum.

§. IV.

Judicium Auctoris.

19 Hæc sunt, quæ pro hac sententia, satis quidem pia congerere potui. Quam si amplectaris, nullo vexaberis scrupulo in confessionibus venialium iterandis, cum ipsa voluntas consistendi includat dolorem requisitum ad valorem, & effectum Sacramenti, & nulli periculo irritandi, saltem culpabili, te exponas. Verùm sententiam contrariam veriorum reputo: quia licet omnia Sacramenta vim habeant remittendi venialia, accedenti cum eorum displicentia (et si velis cum dolore tantum virtuali in voluntate suscipiendi contento) ad hunc verò præstandum effectum, supponitur aliunde ad esse Sacramentum ex omnibus suis partibus essentialibus coalescens. Ac proinde non dubito, si semel statuat Sacramentum vali-

dum; & absque obice ad gratiam conferendam, quod eius virtute remittantur venialia; prout in alijs Sacramentis, ex generali ratione Sacramenti, contingit: in quo dicem habeo Patrem Granada, & P. Suarez *tom. 2. de gratia, cap. 24. num. 5.* & alios Doctores. Dixi, absque obice ad gratiam, quia in opinione admittente Sacramentum validum, & informem ex defectu alicuius requisiti ad gratiam; nullum veniale remittetur. Quia horum remissio absque gratiæ infusione non contingit, & multo minus non remissio mortali ex defectu dispositionis: similiter requiritur non potest obicem remissioni venialis culpe: si enim in confessione ipsa leue quis peccatum mendacij, aut vanæ gloriæ committeret, non obtineret remissionem talis peccati, ut ait Suarez *suprà.*

20 Aliunde ergo supponere debemus Sacramentum Pœnitentiæ validum, & suis partibus essentialibus constitutum, & absque obice ad gratiam; ut inde certius possimus, venialia eius virtute, ex generali, aut speciali ratione Sacramenti, remittenda. Et sanè non dubium est, potuisse Christum Dominum instituire Sacramentum Pœnitentiæ, ex dolore efficaci coalescens; quando confessio est de mortalibus; & ex inefficaci formali, vel virtuali, quando de venialibus: quod proinde vnum, vel alterum dolorem; efficacem, vel inefficacem; formalem, vel virtutalem pro materia exigeret, & non efficacem formalem determinatè. Hoc mihi de possibili, certum est. Sed quidem cum ad institutionem de facto præstitam recipiendum sit, non ad eam, quæ fieri potuit; & de facto ex Concilijs nobis constat, Sacramentum Pœnitentiæ à Christo Domino institutum habere pro materia dolorem, qui de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero, ut definit Trident. *sess. 14. cap. 4.* ideo debemus dicere, eiusmodi dolorem deficientem, non dari Sacramentum Pœnitentiæ, siue confessio sit de mortalibus, siue de venialibus tantum: ac proinde nullum veniale fore remittendum: ita Pat. Suarez *tom. 4. in 3. v. disp. 20. sect. 6. num. 2.* Cardin. de Lugo *disp. 14. num. 106.* Doctor Garfi *Cent. 1. cap. 39. num. 2.* & 3. Leand. *disp. 7. quest. 24.* dicens esse certissimam, & communem omnium Theologorum: non quia, si aliàs staret valor Sacramenti in homine iusto, non sufficeret displicentia formalis, aut virtualis, quæ cum susceptione alterius Sacramenti effectum remissionis operaretur, sed quia istud, ex ratione speciali Sacramenti Pœnitentiæ, requirit; ut partem sui essentialem dolorem efficacem, seu deestimationem peccati, saltem alicuius commissi, & clauibus subiecti. Hoc autem posito, reliqua venialia remittenda, de qui-

quibus displicentiam formalem, aut virtua-
lem, in desiderio suscipiendi Sacramentum,
& eius effectum contenta habeat, non infir-
rior: quia ad ea, quorum non est compla-
centia, sufficiens dispositio reputari debet in
hoc Sacramento, quae in alijs talis haberetur.

21 Si autem semel admittatur, cum Tho-
mistis, Sacramentum Poenitentiae validum,
absque detestatione peccati, cum sola displic-
entia formali, aut, vt alij contendunt, cum
sola virtuali, inficiandum non est, ab homine
iusto susceptum, fore fructuosum, & venia-
lium remissionem operatum: quia ad hunc
praestandum effectum quilibet, etiam virtua-
lis eorum dolor sufficiens est, non minus
quam in reliquis Sacramentis; idque cuius-
cuncta fundamenta pro prima sententia addu-
ca, quibus in quantum nobis aduersantur, ex
superius dictis, satis, superque responsum est.
Ideo hanc nostram sententiam tuentur Pat.
Suarez *disp. 20. sect. 6.* Filiucius *tract. 7. cap. 6.*
num. 168. Card. de Lugo *disp. 14. sect. 8.* &
plures alij, & a fortiori Caiet. 3. *part. quest. 87.*
art. 1. ad 2. Henriquez *lib. 4. de Sacrament. Poenit. cap. 15.* D. Bonau. Scotus, Gabriel, Me-
dina, & alij, apud Dianam *part. 11. tract. 5. resol. 3.* 2. asserentes, poenitentiam, seu proprie
voluntatis actum necessarium non esse ad
remissionem venialium, sed sufficere liberum
arbitrium non repugnare.

22 Obijcies: Sacramentum Poenitentiae,
etiam quando iustus sola venialia confitetur,
coalescit tanquam ex parte essentiali, ex de-
testatione peccati: ergo ad suum effectum
praerequirat aliquid, quod eius consequentiam
impossibilem reddit. Probatur consequen-
tia: quia praerequirat peccatum veniale re-
missum, cum exigit eius detestationem, quae
in homine iusto ante absolutionem Sacra-
mentalem remissionem venialium opera-
tur. Hoc est praecipuum contrariae sententiae
fundamentum. Respondeo, Sacramentum
Poenitentiae de solis venialibus non ordinari
ad remissionem eorum, quae cum dolore suf-
ficien- ti ad remissionem extra Sacramen-
tum poenitens confitetur; nec hunc dicen-
dum effectum huius Sacramenti, sed solum
augmentum gratiae habitualis, & eorum ve-
nialium remissionem, quae absque dolore
sufficiens ad remissionem extra Sacramen-
tum clauibus subiiciantur: haec enim (semel
aliunde posito eius valore) virtute clauium
remittuntur, tum ex ratione generali Sacra-
menti, tum ex speciali poenitentiae non exi-
gentis ad hunc effectum equalem dolorem,
ac ad sui constitutionem. Nec mirum, quod
cum Sacramento, ad remissionem venialis,
sufficiat minus perfectus dolor, quam extra.
Attritio enim cum Sacramento, mortalis re-

misionem operatur, secus vero extra. Semel
ergo statuto valore Sacramenti ratione de-
testationis alicuius venialis, vel mortalis
iam confessi, non incongrue dicitur, ad alio-
rum venialium remissionem sufficere eor-
um displicentiam formalem, aut virtua-
lem, & consequenter remitti omnia, quorum
complacentiam non habeat, quia ad om-
nium remissionem est sufficiens dispositio.
Diuersimode tamen id praestat, quia ad ea,
quae confitentur est dispositus, vt ex virtute
speciali Sacramenti Poenitentiae remittan-
tur: ad reliqua vero, quae ex obliuione, vel
etiam ex industria omitti, vt ex ratione ge-
nerali Sacramenti (sicut in alijs contingit)
remittantur per augmentum gratiae, quod
confertur. Quia vt bene ait Emin. Cardin. de
Lugo *tom. de Poenit. disp. 9. sect. 3. num. 54.* le-
gibus amicitiae consentaneum est, vt quoties
aliquis admittitur ad maius, & strictius ami-
citiae vinculum, offensae leues omnes, vel ex
parte condonentur.

23 Iustabis: ergo ad nil deseruit venia-
lium confessio. Sequela probatur. Quia ea,
quorum detestationem iustus habet, remit-
tuntur extra Sacramentum, reliqua vero, li-
cet voluntarie omittantur, remittuntur vir-
tute Sacramenti: ergo eorum confessio nul-
lius prorsus utilitatis est. Huic argumento
diuersimode occurri potest. Primo ex doc-
trina Cardin. de Lugo *tom. de Poenitent. disp. 9.*
sect. 11. asserentis, attritionem ratione sui
non asserre extra Sacramentum omnium ve-
nialium, ad quae se extendit, remissionem,
sed alicuius, vel aliquorum tantum, iuxta re-
gulam diuinae ordinationis, quam in hoc, in-
quit, nullo modo possumus certo definire:
exigit enim pro grauioribus venialibus per-
fectiorem attritionem, & pro leuioribus mi-
nus perfectam; posita autem attritione in ta-
li gradu, non remittuntur venialia, quae per-
fectiorem requirunt, sed ea tantum, quae co-
attritionis gradu contenta sunt; atque adeo
virtute Sacramenti remittuntur alia, ad quo-
rum remissionem attritio insufficiens fuit.
Sic Lugo. Hunc dicendi modum probabilem
putat Suarez, sed eo non quiescit *disp. 11.*
num. 16. & merito, quia, vt bene ponderat
Ripalda *tom. 2. de ente supern. disp. 97. sect. 4.*
ad num. 63. Attritio, quae extenditur ad omnia
venialia, ad omnium remissionem extra Sa-
cramentum sufficiens est, quia non minorem
virtutem habet attritio in homine iusto ad
omnium venialium remissionem, quam in
peccatore contritio ad omnium lethaliu-
rum: ergo aequum erit, omnia venialia per
attritionem in quocumque gradu remitti, ac
est certum, omnia mortalia per contritio-
nem remittenda: ergo semel admissa, cum
eodem sententia, attritionem, seu detestatio-
nem

nem venialium in homine iusto esse condiga-
na eorum satisfactionem, omnia ante ablo-
utionem supponuntur remissa, dum attritio
ex motiuo vniuersali de omnibus habeat-
tur.

24 Ideo dicendum existimo cum Sua-
rez *disp. 20. sect. 6. numer. 18.* argumentum
plane convincere, quod ad venialium remis-
sionem non est necessaria eorum confessio,
cum per attritionem, & multis alijs modis
remissio obtineri queat, recte tamen, vt vri-
liter in confessione dicuntur, vt definit Tri-
dentin. *sess. 14. cap. 5.* quia licet praecedente
attritione, ex motiuo vniuersali, omnia
supponantur remissa, multum tamen con-
fert eorum confessio ad pleniorum remis-
sionem quoad poenam, & ad specialem gra-
tiam remissiuam, & praeseruatiam obti-
nendam, quod etiam sentit Palao *tom. 4. de*
Poenitent. tract. 23. disput. unica, part. 7. num. 15. Praeterea cum non raro contingat, attri-
tionem non esse ex motiuo vniuersali, sed
speciali ad aliquam speciem venialium se
extendentem, propter specialem dissonan-
tiam: reliqua ante absolutionem irremissa
manebunt, & virtute Sacramenti remitten-
tur, praecedente aliqua eorum displicentia
formali, vel virtuali, quae maior, aut minor
esse potest. Et forsitan ea tantum peccata ve-
nialia, quae quis confitetur, remittentur, quia
ex eorum displicentia, & confessione, dispo-
sicio requisita coalescit, vt virtute Sacra-
menti remittantur: non vero alia, quae vo-
luntarie omittit: nam cum omnia Sacra-
menta, iuxta vniuersi cuiusque dispositionem
maius gratiae augmentum, & maiorem ve-
nialium remissionem operentur, & gradus
huius dispositionis ad omnium venialium
remissionem nobis sit ignotus, recte qui-
dem, & vriliter venialia in confessione di-
cuntur, nec eorum confessio superfluit, quia
forsan ex illa dependet multorum venialium
remissio, quae ea deficiente ex defectu dispo-
sitionis irremissa manerent. Quia senten-
tia, quae asserit, omnia remittenda, quorum
poenitens complacentiam non habeat, sed
solam displicentiam, seu retractationem vir-
tualem, quatenus vult Sacramentum recipere,
& eius effectum (vt bene ait Suarez *disp. 12.*
num. 12.) non est adeo certa, licet satis
pia, vt de certiori remissione curare non de-
beamus.

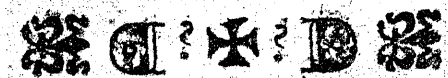
25 Quod inde magis suadetur, quia Sa-
cramentum Poenitentiae respectu venialium,
quae clauibus non subiiciuntur, non habet
maiorum virtutem remissiuam, quam Sa-
cramentum Eucharistiae, sed hoc plura, vel
pauciora venialia remittit, iuxta maiorem,
vel minorem dispositionem recipientis, vt
docent Diu. Thom. Bonacin. Richard. Ga-
P. Mat. de Moy. *Quest. p. 1.*

bruel, Alensis, D. Antoninus, & alij, apud
Suarez: ergo idem dicendum de Sacramento
Poenitentiae: ergo iuxta maiorem, vel mino-
rem displicentiam eorum, quae quis confite-
tur; & maiorem, vel minorem deuotionem,
& humilitatem, qua ad eorum confessio-
nem accedit, plura, vel pauciora remittentur
ex illis, quae ex obliuione, vel etiam vo-
luntarie omittit.

26 Ex quibus concluditur venialium
confessionem valde vtilem esse, tum propter
augmentum gratiae, & remissionem poe-
nae temporalis, tum quia quae per attritio-
nem non supponuntur remissa, remittentur
in Sacramento subiecta; cum displicentia,
seu dolore inefficaci, tum quia quod deuotior,
& humilior fuerit eorum confessio, eo plura
ex obliuione, & etiam ex voluntarie omisis re-
mittentur, ex generali ratione Sacramenti,
vt constat ex dictis.

27 Adde, nonnullos existimare, ad valo-
rem Sacramenti, & venialium remissionem;
quando de illis tantum fit confessio, sufficere
hunc actum: doleo toties peccasse venia-
liter: nolo vltius tot venialia committere:
propono maiorem curam, & diligentiam
adhibere, vt minuam tot mendaciorum, tot
otiosorum verborum multitudinem. Qui
quidem doloris, & propositi actus facilius
eliciuntur, & confessionis fructus consequi-
tur. Ita Verricelli in *qq. Moral. tom. 1. tract. 5.*
quest. 5. num. 10. vbi citat D. Thomam: &
cum Cardin. de Lugo *disp. 14. sect. 9. n. 133.*
defendant Tamburinus in *Methodo libr. 1. cap. 3. §. 3.*
& Tancred. in *qq. Moral. disp. 4. quest. 10. fol. 97.* Et cum Cardin. Sfortia in
Afferet. Theolog. lib. 7. cap. 29. num. 288. tue-
tur Doctor Garf. *cent. 2. cap. 40.* Ceterum
cum hic actus nullius venialis in particulari
detestatio efficax sit, & non tam culpam,
quam multitudinem habeat pro obiecto; for-
san deficit a perfectione illa, quam ex pra-
cepto Christi Domini adhibendam docent
Concilia. Preterquam quod cum dolor ille,
de tot mendacijs commissis, propositum
mentiendi non excludat, sed numerum, non
videtur attingere gradum attritionis, quem
ad valorem Sacramenti Poenitentiae Con-
cilium requirit: veluti omnes dicere debemus
de dolore de multitudine mortalium, qui
voluntatem peccandi non excludat.

Nostra sententia fecit-
rior est.

QVÆSTIO VI.

An poenitens teneatur sub mortali habere dolorem efficacem de omnibus venialibus, quæ confitentur?

IEVm qui de venialibus confitetur, teneri si aliam materiam non adhibeat, de vno saltem veniali dolore efficacem habere, constat, ex dictis *quæst. 5. nu. 20.* idè in præfati solùm inquirimus, an talis dolor efficac, & detestatio de omnibus, quæ quis confitetur, esse debeat? an de vno veniali sufficiat? Prima opinio asserit, esse obligationem sub mortali ad concipiendum dolorem efficacem de omnibus venialibus in confessione subiectis. Ita docent multi suppresso nomine citati à P. Suarez *disp. 20. sect. 6. nu. 7.* Probant, quia absolutio cadit supra omnia venialia: ergo in omnibus debet esse vera, & effectum habere. Sed talis esse non potest, nisi de omnibus dolor concipiatur: ergo, &c. Secundò, quia confiteri aliquod veniale absque dolore efficaci illius, est offerre pro materia Sacramenti, quod re vera materia non est: hæc enim solùm est confessio dolorosa; talis autem non est narratio peccati absque prædicto dolore.

2 Contraria tamen sententia est omninò tenenda, quæ est Theologorum communis. Suarez supra, Gasp. Hurtado de Poenit. *disp. 6. diffic. 10.* Granado supra *tom. 2. in 3. p. contr. 7. tract. 4. disp. 1.* Diana 4. part. tract. 4. *resol. 193.* Henriquez, Fagüez, & alij, quos refert, & sequitur Lugo supra *disp. 14. numer. 118.* Probatur, quia eo ipso, quod apponatur dolor efficac de aliquo peccato, quod in tali confessione subijcitur, non irritatur Sacramentum, nec verba Christi Domini frustra, & irritorè proferuntur, nec defectus doloris aliorum venialium ponit obicem effectui Sacramenti, cum non impediatur collatione gratiæ; imò nec remissionem venialium, etiam eorum, de quibus non est formalis dolor, dummodo complacentia non habeatur, iuxta superius dicta: ergo nullum est caput ad asserendum, poenitentem sub mortali teneri concipere dolorem de omnibus venialibus, quæ confitentur. Adde, neque grauitè peccaturum, licet aliquorum complacentiam haberet, vt benè Hurtad. & Diana supra, quia, ea posita, adhuc manet validum, & fructuosum Sacramentum, ratione aliorum, quæ cum verò, & efficaci dolore subijciuntur. Secus si de omnibus complacentiam haberet, quidquid dixerit Delgado *quæst. præcedenti nu. 5. citatus*, quia hæc non comparatur cum efficaci detestatione alicuius, quæ est pars essentialis Sacramenti.

3 Neque obstat, quòd poenitens se accuset de aliquo, quod ex defectu doloris non sit materia confessionis; de more namque est apud pios, & Religiosos se accusare de imperfectionibus, & defectibus, qui peccata venialia non sunt: ergo non omnia, de quibus se accusant, debent esse materia confessionis: admixtio enim alicuius partis, quæ non est materia Sacramenti, non est culpa moralis, vt constat in alijs Sacramentis: nam in baptismo, cum aqua admiscetur pars quadam olei benedicti, quæ non est materia Sacramenti baptisimi. Et in Eucharistia vinum consecrandum miscetur aqua, quæ materia consecrationis non est. Ergo à simili in nostro casu, nulla erit culpa, verè materiæ poenitentiae adiungere peccata aliqua venialia, seu mortalia iam confessa, licet ex defectu doloris materia Sacramenti non sint. Tandem potest nostra sententia suaderi ex eo, quòd peccata venialia sunt materia libera confessionis, cum licitè possint pro libito omitti: si ergo peccatum veniale omisum non obstat valori, & effectui Sacramenti, cur peccatum insufficienti dolore expressum obstat?

4 Dices, qui offert Sacerdoti decem hostias consecrandas, quarum aliqua non essent triticeæ, peccaret mortaliter: ergo qui offert Sacerdoti pro materia absolutionis decem venialia, quorum aliqua ex defectu doloris materia absolutionis non sint, peccabit mortaliter. Hæc obiectio instatur euidenter in eo, qui confitetur imperfectiones, quæ peccata venialia non sunt, & in exemplis de Baptismo, & Eucharistia supra adductis. Respondeo igitur concedendo antecedens, & negando consequentia. Disparitas sumitur ex intentione Sacerdotis, & verborum significatione communiter recepta: etenim in primo casu de omnibus, & singulis hostijs distributivè affirmat absolute, illud esse Corpus Christi: sicut qui plures homines ex occasione occurrenti simul absoluit, dicens: *Ego vos absolvo*; de omnibus, & singulis distributivè loquitur. Ac proindè aliqua hostia triticea deficiente, sicut & aliquo homine absque villo prorsus dolore se accusante, non potest non irritari aliquod Sacramentum: ipsa enim forma, licet vna quoad voces, virtualiter tamen est multiplex: Secus autem in nostro casu contingit, quando imperfectiones, & alij defectus, seu peccata venialia, de quibus non est dolor, explicantur: hoc enim Sacramentum non est multiplex: sed Sacerdotis intentio, & sensus verborum absolutionis est: ego in quantum possum, iuxta allegata, & vera tua accusatione probata, remitto tibi peccata tua, quod quidem verum est, licet ex defectu dispositi onis aliqua non dimittantur.

5 Ex dictis colligitur: sanum semper fore consilium omnibus, qui venialia tantum confitentur, se accusare de aliquo peccato vitæ præteritæ, de quo verum, & efficacem dolorem habent: sicut enim valor Sacramenti, & fructus gratiæ nullum periculum subire possunt. Et aliunde (vt diximus supra) si nullam de venialibus, etiam voluntariè omisissè complacentiam habeant, vt tradit expressè Pat. Granad. *sup. nu. 7.* vel saltè aliquam displicentiam, vt magis inclinatur Suarez, eorum remissionem virtute Sacramenti consequetur.

QVÆSTIO VII.

De proposito requisito ad valorem, & effectum confessionis de venialibus.

1 SUppositis, quæ de qualitate doloris statuimus, nõ erit difficilis resolutio. Dico igitur, ad valorem confessionis de venialibus, & ad eorum remissionem virtute Sacramenti obtinendam, non requiri propositum vitandi omnia venialia, sed sufficere propositum (quod semper implicitè reperitur) non committendi illa, quæ cum efficaci dolore poenitens confitetur. Ita Card de Lugo *disp. 14. sect. 9. nu. 227.* Suar. hic *disp. 20. sect. 6. nu. 7. in fine.* Coninch de effectu gratiæ, *dub. 14. nu. 130.* Palao *rom. 4. tract. 23. diso. unica, punct. 2. nu. 16.* & punct. 6. nu. 7. Diana 3. part. tract. 4. *resolut. 117.* & desumitur ex D. Thom. *quæst. 87. art. 1. in solut. ad primum.* Et debent tenere omnes quæst. præcedenti citati pro nostra sententia: quia, vt vidimus, concedunt, ad valorem, & effectum huius Sacramenti non requiri dolorem de omnibus venialibus subiectis; & expressis Diana, & Hurtado, qui hæc componunt cum affectu, & complacentia circa aliqua.

2 Huius conclusionis ratio delimitur ex differentia peccati venialis, & mortalis: mortale namque remitti nequit, quin omnia mortalia remittantur; neque vnus remissio stare potest cum affectu adhuc virtuali erga aliud. Vndè prouenit, quod detestatio peccati commisi, & propositum non peccandi omnia, ad mortalia extendi debeat. E contra verò, cum vnum veniale possit remitti sine alio, imò & existente affectu erga aliud, non est, cur ad remissionem vnus requiratur propositum vitandi omnia. Confirmatur, quia propositum efficacem non magis requiritur ad valorem Sacramenti, quam detestatio peccatorum, sed quia venialia sunt materia libera confessionis, non requiritur omnium detestatio: ergo neque propositum efficacem vitandi omnia. Adde, iuxta opinionem quæst. præcedenti relata, non requirentem ad valorem, & effectum Sacramenti dolorem efficacem de aliquo veniali, consequenter te-

nendum est, non requiri propositum efficacem vitandi aliquod. Cui opinioni videtur alii quibus, assentiri P. Suarez *lib. 7. de gratia, cap. 24. nu. 7.* vbi ad obtinendam remissionem venialis fortasse, inquit, non requiritur propositum efficacem non committendi simile veniale, sed satis esse poterit, habere displicentiam commisi, cum desiderio; & petitione veniale. Sed intelligendus cum grano salis, nam quod requiratur implicitum efficacem circa aliquod veniale, non dubitat Suarez *tom. 4. in 3. part. disp. 20. sect. 6. nu. 3.* aliàs Sacramentum esset invalidum. Semel autem in suo valore constituto sufficere ad aliorum venialium remissionem habere eorum displicentiam, iuxta superius dicta.

QVÆSTIO VIII.

An ad singulas confessiones requiratur nouus actus doloris?

1 IN duplici tantum casu præfati quæst. locum habere potest. Primò, quando poenitens de omnibus peccatis vniuersaliter doluit, oblitus tamen est confiteri aliquod lethale, de quo post absolutionem recordatur, & statim confitetur. Secundò, quando eadem peccata, sine mortalia, siue venialia iam confessa, vult iterum denuò confiteri. Et in vtroque communis Doctorum sententia tenet, ad nouam absolutionem recipiendam debere elici nouum actum doloris. Fundamentum est, quia dolor est pars, & materia prima Sacramenti, non minus, quam confessio, sed cum eadem confessione nequit duplex confici Sacramentum: Ergo nec cum eodem dolore. Longè verò alia est ratio de peccatis: hæc enim sunt materia remota, quæ proindè duplici Sacramento, sicut eadem aqua duplici baptismo deservire potest. Ita sentiunt P. Vazq. *q. 92. ar. 2. dub. 5. n. 1.* Filiuc. *tr. 6. de contrit. cap. 3. n. 77.* Dian. 3. part. 4. *resol. 116.* & Ioann. Sanch. *in selectis disp. 1. nu. 22.*

2 Ceterum P. Henriq. licet conveniat cum communi sententia, quoad secundum casum; negat tamen quoad primum. Ait igitur *lib. 1. de Pan. cap. 26. n. 7.* eum, qui peccatum oblitum in prima confessione, statim confitetur, non teneri nouum dolorem elicere, sed virtute prioris absolvi posse, & gratiæ Sacramentalem recipere: secus verò, si in noua confessione repeteret peccatum, à quo in alia confessione fuit directè absolutus. Mouetur ad discrimen hoc constituendum, ex eo quod dolor ille vniuersalis ad oblita extensus, non fuit per primum Sacramentum directè informatus, quatenus ad oblita terminatur. Quasi diceret, dolor, vt terminatus ad oblita, non fuit pars Sacramenti in prima confessione ac proindè, vt talis poterit esse pars, & materia proxima in secunda. Secus verò contingit, quæ-

do in noua confessione subiunguntur eadem peccata, à quibus in alia fuerat pœnitens absolutus; nam cum dolor, vt ad illa terminatus, fuerit pars proxima primi Sacramenti, non potest ad secundum deservire.

3 Hanc doctrinam, quatenus ponit discrimen inter vnum, & alterum casum, multis euertere conatur Card. de Lugo *disp. 14. sect. 3. num. 33.* contendens, dolorem, vt terminatum ad oblita, fuisse etiam partem essentialem, & materiam proximam primæ confessionis. Verùm sibi contrarius, sententiam, quam impugnat, statim amplectitur *sect. 7. num. 92.* vbi loquens de dolore, vt terminatio ad oblita, sic ait; *ille tamen dolor, prout terminatur ad illud peccatum, quod non confitetur, non esset materia Sacramenti, neque pars illius, quia non fit sensibilis per aliorum peccatorum confessionem. * Quod tenet etiam P. Suarez *disp. 20. sect. 4. numer. 24.* Imò in hoc principio maximè nititur Lugo ad asseruendum Sacramentum validum, & informe. Consequenter igitur P. Henricus iuxta sua principia, absque exigentia noui doloris primum casum admittit, in quo non eadem materia proxima, sed diuersa diuerso deservit Sacramento per quod vitatur absurdum, quod communis sententia fugere contendit; & negat secundum, in quo res aliter contingit, eo quod dolor, vt terminatus ad hæc peccata, quæ iterum confitetur, fuerit iam pars, & materia proxima in alia confessione.

4 Verùm decisio huius quæstionis non dependet ab his principijs, nam licet Doctores, qui sentiunt, non dari Sacramentum validum, & informe, asserant, consequenter dolorem, vt terminatum ad oblita, esse partem Sacramenti Pœnitentiæ, nihilominus, si pœnitens post absolutionem recorderetur alicuius peccati obliuisci, & statim confiteatur, curare non solet, nec confessarij admonent de nouo dolore eliciendo (quamuis sanum semper foret consilium propter maiorem securitatem valoris.) Insuper omnes Theologi Morales tanquam rem indubitatam supponunt, moribundum, qui propter instantem mortem, non potest omnia sua peccata lethalia confiteri, posse quolibet audito, absolvi, & deinde confessionem profequi, nouas recipiendo absolutiones nouis expressis peccatis: nec vllus est, qui nouum doloris actum ad singulas absolutiones requirat. Imò id molestissimum, & fere impossibile foret. Omnes igitur communiter sentiunt, eundem dolorem duplici Sacramento deservire posse, etiamsi vtrouique rationem partis, seu materiæ proximæ sortiatur. Ergo tam in vno, quam in altero casu debent hanc sententiam amplecti, ac proinde non solum, qui de obliuiscitis tantum

confitetur, vt vult Henriquez, sed etiam qui ratum se accusat de peccatis iam confessis, non teneri nouum actum doloris elicere, sed virtute prioris moraliter perseverantis pluries absolvi posse.

5 Huius assertionis ratio est, quia ad diuersum Sacramentum non requiritur, quod tota materia proxima sit diuersa, sed sufficit, quod materia per se sensibilis diuersa sit. Idque debent fateri omnes: nam Corpus Christi Domini est materia proxima, & pars essentialis Eucharistiæ, eo modo, quo est materia proxima attritio, & pars essentialis pœnitentiæ. Constat enim speciebus, & Corpore Christi, quod per illas sensibile fit, sicut Sacramentum Pœnitentiæ confessione, & dolore, qui per illam sensibilis redditur, vt ex PP. Hieronym. Ambros. Theod. Tertul. & alijs probat P. Vazq. *de Euchar. disp. 167. cap. 5. & 6.* Sed idem Corpus Christi est materia proxima, diuersis numero Sacramentis, vt benè tradidit ipse Vazq. *suprà disp. 178. cap. 2.* Ergo eadem materia proxima inadequata, & que per se sensibilis non est, potest pluribus Sacramentis deservire.

6 Quod potest efficaciter suaderi, quia ad nouum Sacramentum conficiendum solum tenetur pœnitens adhibere materiam, ex qua, noua accedente absolutione, nouum Sacramentum coalescat: sed eo precisè, quod materia proxima per se sensibilis diuersa sit, resultat diuersum Sacramentum, vt constat in Eucharistia. Ergo ad nouum Sacramentum conficiendum solum tenetur nouam confessionem efficere, non verò nouum eorumdem peccatorum dolorem elicere. Cum enim Sacramentum dicatur, ex eo quod gratiam sanctificantem significet, eo precisè, quod dentur plura significantia gratiam, plura consurgunt Sacramenta. Et sicut ad multiplicitatem Sacramenti Eucharistiæ sufficit, quod plures species idem Corpus Christi significant; ita ad pluralitatem Sacramenti Pœnitentiæ sufficit, quod plures confessiones eundem dolorem sensibilem reddant.

7 Propter hæc, mihi semper arrisit hæc sententia, illamque expressè tenent viri doctissimi, M. Pet. de Ledesma in *Summ. cap. 4. de Pœnit. concl. 8. dub. 2.* ibi: *La segunda duda es, si bastará repetir la confesion vocal de los mismos pecados, para perderse iterar la forma, ó si será necesario tambien repetir el dolor? &c. Algunos hombres doctos, discipulos de S. Tomás, enseñan, que para repetir la forma sobre los mismos pecados, no basta hazer nueua confessiõ, sino que es necesario repetir el dolor, y tenerle de nueuo, y de otra manera seria pecado, y sacrilegio. A esta duda, mi parecer es, que aunque esta sentenciã referida tenga alguna probabilidad, la con-

traria es mas probable, y mas comun entre los Doctores, en el lugar que tengo citado (nempè 3. part. quæst. 84. art. 3. ad vltimum,) y esto se ha de seguir.*

8 M. Ioann. de la Cruz in *direct. de Sacram. Pœnit. quæst. 1. dub. 6.* * An vero sufficiat repetere vocalem confessionem eorundem peccatorum remissorum, sine nouo dolore? Probabile est, quod non sufficiat, nam materia proxima pœnitentiæ non est sola confessio, sed & contritio, & satisfactio: ergo totum est repetendum sed probabilius est oppositum. Ita Ledesma. Nam repetita sola confessione vocali, repetitur materia proxima, etsi non totaliter, & hoc fat est, vt repetatur forma. Et sic patet ad argumentum oppositum. Preterquam quod repetita confessione vocali, repetitur saltem virtualiter dolor, in ordine ad confessionem vocalem. Si arguas. Num etiam fat erit repetere dolorem eorumdem peccatorum, sine noua confessione vocali, cum contritio, sicut & confessio sit pars Sacramenti Pœnitentiæ? Ad hoc nego antecedens. Nam confessio in ratione partis Sacramenti est præcipua, imò contritio non est pars, nisi in ordine ad confessionem vocalem, cum non sit signum sensibile, nisi in quantum per confessionem manifestatur. Et sic, si non repetitur confessio, etsi repetatur contritio, non repetitur materia proxima sensibilis.*

9 Remigius in *Summ. tract. 5. cap. 5. §. 14.* ibi: * Quando vno se confessado solo de pecados ya confessados, no está obligado à hazer particular acto de contricion, ó atricion, para ser absuelto; porque por el mismo caso que repite la confesion, repite tambien la contricion, y dolor de los pecados ya confessados. Con que se abre puerta para fosegar à muchas personas de temerosa conciencia, que se confessan à menudo, y de los mismos pecados, y nunca acaban de creer, que tienen dolor de sus culpas.*

10 Leander a Sacram. *tom. 1. tract. 5. disp. 7. quæst. 4.* * An quando quis iterum confitetur eadem peccata, à quibus iam directè fuerat absolutus, teneatur habere nouum dolorem eorumdem peccatorum? Affirmant Henriquez, Filliucius, Vazquez, Bonacina, Bernal. Sed æquè probabiliter respondeo, non teneri ad habendum nouum dolorem formalem, &c. quia repetita confessione vocali, repetitur saltem virtualiter dolor præcedentis confessionis, perseverans adhuc moraliter, & virtualiter.*

11 Dicastillo *tom. de Pœnit. tract. 8. disp. 6. dub. 12. fol. 286.* inquirens: * An pro noua confessione novus actus doloris requiratur? * Postquam fundamenta iecit, concludit *num. 160.* * Ex tota hac doctrina asserendum est, non solum casu illo assignato ab Henrico P. Mat. de Moy. *Quæst. p. 1.*

quez, quando nouum peccatum quis confitetur, quod obliuione non dixerat, sed quando eadem omnino peccata nouæ confessioni subiungunt, sufficere antiquum dolorem, & physicè, vel moraliter manentem adhuc. Ratio est, quia potest idem dolor per nouam confessionem nouæ absolutioni subiici, &c. * Sic ille.

12 Insuper hanc sententiam probabilem putauit Diana 3. part. tract. 4. *resol. 116.* & *p. 9. tr. 9. res. 31.* & *part. 10. tract. 16. resol. 30.* & absolute illam amplectitur *part. 11. tract. 5. resol. 21.* & tanquam probabilem subscribit Tancredi in *Quæstionib. Moralib. tract. 1. p. 2. de Sacram. Pœnit. quæst. 6. fol. 93.* dicens: * Non improbarem puto, vnum dolorem non retractatum sufficere ad plures confessiones eorumdem peccatorum. * & Verricelli *tom. 1. Quæstion. Moral. tract. 5. quæst. 5. nu. 20.* ibi: * Probabiliter multi docent quod si accederet pœnitens in præsentia confessione cum nullo prorsus dolore, sufficit illa peccata esse in alia confessione detestata, &c. Ratio est, quia sufficit repetere materiam primam (id est, per se sensibilem) nempè confessionem, vt repetatur forma.*

13 Quibus accedunt Cardin. de Lugo, & alij, quos refert *disp. 14. sect. 3. num. 34.* vbi sic: * Ioannes de Salas in manuscriptis de Pœnit. quæst. 84. art. 10. relata sententia aliquorum recentiorum, qui dicebant, requiri nouum dolorem, sicut nouam confessionem, ad valorem Sacramenti, ipse dicit, contrarium verius esse, & sufficere, quod partes sensibiles nouæ sint, &c. Eandem sententiam indicauit obiter quidam alius M. Salmanticensis, dicens, illam non videri improbabilem. Clarius autem, & expressè illam docuit Petrus de Ledesma, & Ioannes de la Cruz. Apud alios nil inuenio pro hac parte, nec etiam contra aliam, quam quidem ego non audeo reprobare. * Hæc Lugo.

14 Denique hanc sententiam tenent Iosephus de Ianuario in *Resol. Moral. part. 1. resol. 30. numer. 1.* & sequent. F. Luis de S. Iuan in *Summ. de Sacram. Pœnit. quæst. 1. art. 14. dub. 3.* & R. P. Fr. Christophorus Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 14. dub. 8.* vbi sic: * Petrus octauo, an quando quis iterum confitetur peccata iam ritè confessã, teneatur elicere nouum actum displicentiæ? Respondetur negatiuè, quia, posita noua confessione, perseverante antiqua displicentiã peccati, id est, non retractata, variatur, seu multiplicatur proxima materia Sacramenti: ergo super illam poterit cadere noua absolutio. * Sic ibi: & iterum in *Quæst. Moral.* Hispano idioma è cussa Martini anno Domini 1660. cui subscripserunt celebriores Doctores, & Magistri Vniuersitatum Salmanticensis, &

Complutensis, quos sigillatim *ibi*. cum approbationibus refert. Vnam pro omnibus adducere placuit, doctissimi, & amicissimi Doctoris D. Ioannis Zafilla & Azagra, Maioris Diui Iudephonfi Complutensis Vniuersitatis olim Collegæ, atque Rectoris, & Primariæ Sacræ Theologiæ D. Thomæ Cathedralis moderatores, & inde Toleranæ Ecclesiæ Canonici meritisissimi, qui huic opinioni subscribens, sic inquit: * Quando en estas segundas confesiones no haviere dolor expreso, es muy probable que se haze valido, y fructuoso el Sacramento de la Penitencia con el dolor pasado, &c. Y que vn dolor baste para muchos Sacramentos de la Penitencia, lo enseña Henriquez, Ledesma, Cruz, Salas, Leander, Remigio, el Eminentissim. Cardenal de Lugo, &c. Esta opinion la dà por probable Diana, & nouissimè el Padre Maestro Mateo de Moya, Catedratico que fue de Visperas en este Colegio de la Compañia de Alcalá, y aora de Prima en el Imperial de Madrid, en su materia de Penitencia *disp. 15. cap. 12.* adonde dà razones tan eficaces, que haze muy probable la parte. * Quibus nouissimè consentit Doctor Garfi *cent. 1. cap. 4. nu. 29.* dicens: * Probabile videtur ad nouum Sacramentum, satis esse poni de nouo parte: sensibiles. * Eandem sententiam sequitur Tamburinus *in Methodo lib. 1. cap. 2. §. 5.* cum hac tamen limitatione: *Dummodo antiquus ille dolor non sit, ita tempore disiunctus ab hac confessione, vt moraliter vnus quid cum hac facere non censetur.* Quæ autem coniunctio requiratur, dicemus ex professo quæstione sequenti.

15 Obijcies: eadem accusatio, etiam si diuerso dolore significaret, non sufficeret ad diuersa Sacramenta: ergo neque idem dolor sufficeret, etiam si per diuersas accusationes significetur. Respondeo negando consequentiam: & argumentum retorqueo in Eucharistia, vbi ad pluralitatem Sacramenti requiritur multiplicitas materiæ proximæ per se sensibilis; non verò materiæ, quæ per se sensibilis non est; imò neque id concludit: huius enim vnitas, vel multiplicitas non facit esse vnum, vel plura significantia gratiam iustificantem, & consequenter non facit, esse vnum, vel plura Sacramenta. Cum igitur ex parte materiæ in Sacramento Pœnitentiæ sola confessio si per se sensibilis, ex illius tantum vnitate, & pluralitate vnitas, vel pluralitas Sacramenti desumenda est. Vnde fit, quod licet eadem accusatio significans diuersos dolores, deservire nequeat ad diuersa Sacramenta; idem tamen dolor per plures accusationes significatus sufficiat. Respondeo secundò ex Card. de Lugo, peculiarem in hoc Sacramento inveniri rationem: nam

cum per modum iudicij institutum sit, non potest secundò exerceri abique noua accusatione: nequit enim iudex super eadem causa iterum sententiam ferre, nisi noua accusatio, & nouus processus fiat: totum autem hoc abique nouo dolore potest consistere; nam diuersa peccatorum narratio, licet eundem dolorem connotet, diuersa est accusatio; vt potè diuersum concretum accidentale more adiectiuorum significans.

QUESTIO IX.

Quanto tempore possit dolor confessionem præcedere?

1 **A**D præcedentis quæstionis complementum, restat modo examinare, quænam coniunctio requiratur inter dolorem, & confessionem? Si enim nullus designetur terminus, poterit pœnitens initio anni, v. gr. habere dolorem de aliquibus peccatis iam confessis, & virtute illius; dummodo per peccatum mortale non fuerit retractatus, confiteri singulis diebus aliquod ex his, de quibus doluit, cum venialibus occurrentibus, prout libuerit. Sequela inevitabilis videtur, quandoquidem, vt quæst. præcedenti probauimus, idemmet dolor pluribus Sacramentis deservire potest: nec nouo indigeat dolore, qui peccata iam confessata tantum adhibet pro materia, & aliunde eorum dolorem nunquam retractauit.

2 Ex Doctoribus, qui nouum dolorem ad nouam eorumdem peccatorum confessionem non requirunt, Salas, Ledesma, & Ioannes de la Cruz, abique limitatione aliqua, præfixam conclusionem defendunt, nec de coniunctio inter dolorem, & confessionem meminerunt. Lugo autem *suprà nu. m. 35.* moralem aliquam vnionem requirit, ad quam, ait, tempus aliquod debet ab omnibus taxari, intra quod debeat esse dolor. Ne fortè propter longam distantiam non possit esse vnio moralis inter partes. Ipse verò nullum tempus determinat, nec explicat, quænam esset longa distantia. Præpositus *in 3. part. quæst. 2. dub. 1. num. 30.* moralem coniunctionem intervenire putat, si quis vespere attritionem habuerit, & sequenti die abique nouo dolore confiteatur. Idque tanquam verum supponit Lugo *suprà disp. 14. sect. 4. num. 36. & 37.* & ex D. Thoma tradit Diana *5. part. tract. 14. resol. 67.* & sequitur Tamburinus *opuscul. 1. lib. 1. cap. 2. §. 4. num. 5.* qui addit, dolorem per quatuor, aut quinque dies antea conceptum sufficere, concluditque, dicens: * Longiorem temporis extensionem nondum inveni quoad Theologos, si quis inueniat, vel longiorem satis esse autemet, hic

oro

oro subscribat. * Sic ille. Sed alij longiorem inuenerunt, quos miror virum eruditum lauitisse.

3 Dicastillo *tom. de Pœnit. disp. 6. numer. 167. circa finem*, inquit, eum, qui confessione audita, distulit ex aliqua causa absolutionem, (v. gr. ob frenesim infirmi) posse post multos dies illum abolvere. Imò id etiam, inquit, potest quilibet alius Sacerdos in casu necessitatis, si de priori confessione, etiã per alios, habuerit notitiam. P. Tancredi *in quæstionibus Moral. disp. 4. q. 7. fol. 94.* dicit: * Communiter sufficere dolorem mente antecedenti elicitum de peccatis, si nunquam fuerit retractatus, & aliquando plus attentis circumstantijs. *

4 P. Granado *in 3. p. controu. 7. tr. 3. disp. 3. sect. 1. num. 7.* asserit, ad moralem coniunctionem sufficere, dolorem moraliter, seu virtualiter perseverare: tãdiu autem, inquit, sic perseverat, quandiu pœnitens interrogatus, cur doluerit, possit sine noua deliberatione respondere, se doluisse, vt confiteatur, & non retractasse dolorem, quia vult confiteri. Probat paritate intentionis Ministri, quæ tãdiu dicitur virtualiter durare in ordine ad conficiendum Sacramentum, quandiu interrogatus de fine illius ritus externi, sine noua deliberatione respondet, quia vult conficere Sacramentum.

5 Verum si ex intentione ministri desumi possit paritas, nimia se se daret opinandi licentia. Nam intentio suscipiendi ordines, abique noua alia formali intentione (dum nunquam habuerit contrariam) reputatur ab aliquibus sufficiens ad consecrandum, & absolvendum. Ita Sotus *dist. 1. q. 5. & 8. ad tertium.* Nauarro *cap. 25. numer. 91.* Henriquez *de Sacram. in genere, lib. 1. cap. 10. num. 2.* Et saltè, vt ibidem ait Henriquez, si ante annum, quis habuisset intentionem baptizandi, absolventi, vel consecrandi, & illam non reuocasset, sufficeret ad conficienda Sacramenta. Igitur iuxta hæc, si ante annum habuisset dolorem ex animo confitendi singulis diebus eadem peccata, non erit necessarius alius dolor pro singulis confessionibus.

6 Adde ex eodem Henriquez *de Pœnit. lib. 1. cap. 10. num. 4.* & *de Sacram. in genere, lib. 1. cap. 9. num. 11.* cum Soto, Ledesma, & Nauarro, posse interdum absolutionem dari, quamvis multis retro diebus præcesserit confessio. Probat, tum, quia censetur manere moraliter præsens confessario, qui peccatorum recordatur, tum, quia vt *cap. 11. num. 6.* cum Sancto Thoma, & alijs tradit ipse Henriquez, humanus actus, nisi reuocetur, durat præsentia morali. Si igitur peccatorum recordatio facit confessario moraliter præsentem confessionem, quare recordatio doloris

nō faciet penitenti moraliter præsentem dolorem? Insuper, si confessio nō retractata est moraliter præsens ad absolutionem, cur dolor nō retractatus nō erit moraliter præsens ad confessionem? Nec enim maior vnitas requiritur inter partes materiæ Sacramenti, quàm inter eius materiam, & formam.

7 Vnde Gaspar Hurtado *disp. 1. de Sacram. in genere, diff. 11.* Hæc moralem vnionem existimat intercedere, licet multo tempore post dolorem fiat confessio. Probat primò, quia tandiu manent moraliter actus penitentis, quandiu non retractantur; neque expressè, neque implicite. Secundò, quia hoc Sacramentum est institutum ad modum iudicij: in forensi autem iudicio, absolutio, vel condemnatio fieri solet, multò postquam causa discussa fuerit. Hanc sententiam putat probabilem Diana *5. p. tract. 14. resol. 67.* & sequitur *p. 9. tract. 9. resol. 51.* Et amplectitur cum Candido, Fr. Leander hic *disp. 7. quæst. 6.* dicens, fauere Sotam, & Suárezum: & sequitur Remigius *in Summ. cap. 5. §. 14. num. 10.* & non improbat Tancredi *in quæstionibus Moral. disp. 4. q. 6. fol. 94. & q. 7. fol. 96.* & expressè tenet Christophorus Delgadillo, *tom. de Pœnit. cap. 16. dub. 5.* vbi ait, dolorem vnus confessionis sufficere ad valorem, & esse quàm alterius: * Quamuis longo tempore præcesserit dolor, dummodo per voluntatem contrariam non fuerit interruptus: quia quacunque temporis intercapedine intercedere, habet perseverantiam moralem sufficientem ad Sacramentum conficiendum: sicut illam habet, in ordine ad matrimonium conficiendum, consensus coniugis, cuius matrimonium fuit nullum, defectu consentus alterius coniugis. * Hæc ille. Cum citatis conuenit Doctor Garfi vbi *suprà* inquit: * Tandiu moraliter permanere, quandiu non retractantur, neque implicite (per peccatum lethale postea commissum) neque explicitè, * & *num. 29.* addit, contritionem multis retro annis factam sufficere eo quod. * Quia retractata non est, manet moraliter, potestque deteruire integrando Sacramento. *

8 Pro qua faciunt omnes Doctores asserentes, voluntatem peccandi non retractatam, censeri moraliter perseverare, quos citauimus, *disp. 2.* huius tractatus, *q. 1. num. 2.* Fauent etiam, qui putant, dolorem non esse partem essentialeni huius Sacramenti, sed requiri, vt dispositionem; ac proinde confessionem sine dolore factam, validam esse, & non iterandam. Hi sunt Maior *distinct. 17. q. 73.* Almainus *quæst. 4.* & videtur Scoti, Gabrielis, Durandi, vt notat Henriquez *de Pœnitent. lib. 1. cap. 26. num. 7. in gloss. in fin.* Quæ sententia, inquit, licet falsa, seruit tamè proposito, tum, quia eadem dispositio potest de-

ser-

seruire duplici Sacramento, vt Pœnitentiæ, & Baptismo: tum, quia licet multo tempore post confessionem sequatur dolor, eundem effectum dispositiuè causat: * Ergo è contra licet multo post dolorem sequatur confessio, eundem etiam effectum causabit.

9 Hæc sunt, quæ apud Authores inuenire potui: nec facile quidem est in re morali ad prudentis tantum iudicium deducta, prudens semper iudicium ferre. Video etenim moralem aliquam vnionem inter dolorem, & confessionem, vtpotè eiusdem Sacramenti partes, necessariam esse, sed non est facile distantiam impediendam taxare. Nam satisfactio, seu pœnitentia Sacramentalis est pars integralis huius Sacramenti, & tamen si tempus à confessario non præscribatur, posse per annum differri, docent Antonius Fern. 1. par. docum. 4. num. 5. & Diana par. 2. tract. 1. Miscell. resol. 53. & p. 5. tract. 5. resol. 15. & non est dubium, posse confessarium imponere pœnitentiam intra quatuor, vel octo annos adimplendam.

10 In hac controuersia meum iudicium est, dolorem peccatorum, & confessionem sufficienter vniri moraliter in ordine ad idem Sacramentum, quoties pœnitens ex odio præcedenti peccatorum, & desiderio obtinendi veniam, in memoriam reuocatis, mouetur ad eorum confessionem, vel primò efficiendam, vel iterandam. Moueor, quia nihil aliud requiritur ad constituendam accusationem dolorosam: igitur distantia illa, quæ prædictam motionem impedire non possit, nequit moralem coniunctionem partium in ordine ad absolutionem tollere. Confirmatur primò, nam dolor duabus, vel tribus horis ante confessionem habitus, iufficiens est secundum omnes ad confessionem; quia licet physice non existat tempore, quo fit confessio, eam tamen dolorosam constituit, vtpotè, ex peccati odio, & detestatione præhabitis, procedentem. Ergo quoties ex peccati odio ad memoriam reuocato, excitetur, & deliberet pœnitens de confessione talis peccati efficienda, verè talis confessio dolorosa erit, siue breue, siue longum tempus inter dolorem, & confessionem interfluxerit; cum semper interueniat eadem ratio formalis constituens peccatorum narrationem in esse, dolorosam accusationis. Confirmatur secundò, quia plures voluntatis actus physice interrupti habent vnitatem sufficientem ad constituendum vnum peccatum mortale, quando voluntas memoria vnus actus præhabiti excitatur ad habendum alium, vt vult Lugo disput. 16. sect. 14. num. 561. de quo nos supra. Ergo dolor de peccatis sufficienter vnietur confessioni in ordine ad vnâ materiâ pœ-

nitentiæ constituendam, quando voluntas memoria doloris peccatorum præhabiti ad eorum confessionem excitatur.

11 Probatum secundò, ex doctrina Suarez de Pœnit. disp. 20. sect. 4. nu. 29. & ex Lugo disp. 14. sect. 4. num. 37. & 38. asserentibus, ad veram confessionem sufficere, doloris signum præbere in ordine ad absolutionem obtinendam; sed qui ex memoria odij, & detestationis peccatorum non retractata excitatus, peccata sua semel, vel iterum confitetur, verè præhibet signum doloris in ordine ad absolutionem obtinendam: ergo habet quidquid requiritur ad veram confessionem. Stat, me iudice, pro hac sententia Reginaldus in praxi, lib. 5. num. 54. & dissentire nequit Tamburinus in Method. exp. confess. lib. 1. cap. 2. §. 4. num. 5. vbi ait, dolorem posse confessionem tanto tempore præcedere: *Quantum moraliter potest censei vnus actum imperari ab alio.* Remotè enim imperatur moraliter, quando ex vnus memoria ad alterum excitatur.

12 Ex dictis infertur, pœnitentem timoratum nulla culpa mortali post vltimam confessionem infectam, posse memoria doloris præhabiti excitatum, confiteri singulis diebus peccatorum aliquod, de quo iam doluit, quin teneatur de præsentis dolere, & nullam esse distantiam, quæ vnionem sufficientem impedire possit: nec enim est maior ratio vnus hebdomadæ, quam vnus anni, nec vnus, quam duorum. Quia sola doloris retractatio vnionem moralem impedit.

13 Animadvertendum verò est, dolorem, & propositum vitandi venialia, & mortalia ex motiuo vniuersali conceptum, non intelligi retractatum per aliquod veniale postea commissum, vt tradunt Dicastillo tom. 2. de Sacram. tr. 8. disp. 6. dub. 18. n. 322. Eminētissim. Cardin. de Lugo de Pœnit. disp. 14. n. 144. Diana p. 11. tract. 5. resol. 25. & P. Sfortia Pallavicinus in Assertionib. Theologic. lib. 7. cap. 29. dub. 290. Vnde ex hoc capite nil adduci potest contra repetitas venialium confessiones sub eodem dolore moraliter perseveranti. Huius ratio, vt bene ait Cardin. de Lugo supra, defumenda est ex eo, quod dolor, licet sit vniuersalis de omnibus peccatis, inæqualiter tamen ad illa, iuxta eorum inæqualitatem, terminatur, ita vt magis mortalia, quam venialia detestetur. Vnde licet per veniale commissum post dolorem, & ante absolutionem, retractetur dolor, prout ad venialia illius speciei terminatus, perseverat tamen moraliter, prout ad lethalia, vel ad graviora venialia se extendit. Quod satis est, vt sine scrupulo possit quis, non iterato doloris actu, nouam confessionem efficere.

14 Animadvertendum est secundò, non esse

esse necessarium, quod dolor peccatorum processerit ex intentione confessionis, nec ad illam relatione aliqua antecedenti ordinatus fuerit, vt bene ex Suarez probat Lugo supra contra Bonacinam, & Palaum tom. 4. tr. 23. disput. vnic. punct. 7. Quia sine hac relatione verificatur, adesse totum, quod exigit Concilium ex parte pœnitentis, nimirum confessionem cum vero dolore. Vnde qui de peccatis doluerit, nil de confessione cogitans, poterit postea doloris præhabiti memoria excitatus ad eorum confessionem accedere. Et ita cum Reginaldo tenet etiam Fr. Leander hic disp. 7. q. 7. Iosephus de Ianuario in Theolog. moral. p. 1. resol. 29. & Tamburinus in Method. lib. 1. cap. 2. §. 3.

QVÆSTIO X.

Ad dolor ad Sacramentum requisitus, debeat præcedere confessionem?

1 **A**ffirmat Coninch disp. 4. dub. 6. & cum Layman, Castro Palao de Pœnit. tom. 4. tract. 23. disp. vnic. punct. 7. numer. 11. Negant, & merito Suarez disput. 20. sect. 4. num. 31. Filiucius tract. 7. num. 158. Canus, Vazquez, & alij, quos sequitur Hurtado de Pœnit. disput. 6. diff. 10. Nauarrus, Henriquez, Fagundez, & alij, quibus accessit Lugo disp. 14. sect. 2. quos sequitur nouissimè Iosephus de Ianuario in resolut. Theolog. Moral. p. 1. resol. 29. Bauni tom. 1. de Sacram. tract. 4. q. 12. & Tamburinus in Method. lib. 1. cap. 2. §. 4. Probatum ex communi praxi fidelium, & confessariorum, qui post audita peccata solent ante absolutionem exhortari fideles ad dolorem: ergo omnes supponunt, dolorem subsequenter confessionem sufficere. Ratio à priori est, quia partes essentielles huius Sacramenti sunt attritio, & confessio; sed, siue attritio antecedit, siue subsequatur confessionem, verè dantur ex parte pœnitentis attritio, & confessio: ergo verè datur quidquid ex parte eius requiritur ad valorem Sacramenti.

2 Obijcies, dolor, qui est pars Sacramenti, debet fieri sensibilis per confessionem, sed dolor subsequens confessionem fieri non potest sensibilis per illam: ergo nequit esse pars essentialis Sacramenti. Probatum minor. Quia non potest confessio esse signum doloris, nisi ex dolore procedat: significat enim dolorem tanquam sui causam. De veritate, & genuina intelligentia maioris propositionis nonnulla prælibauimus alibi. Etenim, iuxta meliorem Theologiam negantem Sacramentum validum, & informe, dolor, vt terminatus ad oblita, est pars essentialis Sacramenti; & tamen vt talis non reputatur sensibilis à Theo-

logis. Igitur ad valorem Sacramenti non requiritur, quod secundum omnem formalitatem sibi intrinsecam sensibilis sit, nec quod possit ex notitia per sensus habita iudicari de existentia Sacramenti. Vnde fit, Sacramentum esse, & dici signum sensibilis in eo sensu, quo homo est, & dicitur rationalis, denominatione desumpta ab aliqua parte sibi intrinseca. Ita, vt sensus sit, Sacramentum esse totum continens rationem signi sensibilis gratiæ sanctificantis; quod quidem verum est, licet secundum aliquid sui sensibilis non sit.

3 Verum admissa maiori, ad probationem minoris respondeo primò, dolorem illum sufficienter fieri sensibilis in actu pectoris, vel verbis pœnitentis, dum absoluitur asserentis se dolere. Respondeo secundò, confessionem, quoad rationem talis, & verè accusationis, semper prouenire à dolore in genere causæ formalis. Respondeo tertio, non requiri, dolorem significari tanquam confessionis causam in alio genere: id enim nullo fundamento probari potest, sufficit namque, vt bene Lugo supra, quod significetur tanquam habitus, vel habendus ante absolutionem: idque semper significatur eo ipso, quod pœnitens de peccatis se accusat in ordine ad absolutionem, & eorum veniam obtinendam. Cui enim absque prævio dolore, non sint à Deo remittenda, eo ipso, quod per confessionem significat efficacis remissionis desiderium; sic etiam se habere, vel ante absolutionem habiturum dolorem requisitum: nam qui vult efficaciter finem, vult etiam omnia ex parte sua requisita ad eius consecutionem.

4 Hæc ratio, eo mihi magis arridet, quod per illam facilis aperitur via ad defendendum, dolorem, etiam vt terminatum ad oblita, fieri aliquomodo sensibilis per confessionem, ac proinde Sacramentum sensibilis esse secundum omnem formalitatem sibi intrinsecam. Nam cum mortalia in confessione expressa remitti nequeant sine oblitis, & hæc remitti non possint sine dolore ad illa terminatos, saltem ratione motiui, eo ipso, quod confessio significat desiderium efficacis remissionis, non potest non significare, adesse iam, vel ante absolutionem ad futurum dolorem, oblita comprehendentem. Confirmatur, quia confessio est signum sensibilis gratiæ iustificantis, (id enim est de ratione essentiali Sacramenti,) sed de existentia gratiæ iudicari non potest, qui ignorat, dispositionem requisitam existere ad mortalia, etiam oblitorum, remissionem: igitur in omnium sententia per confessionem debet aliquo modo fieri sensibilis talis dispositio, seu dolor, prout ad oblita terminatus. Dices, non esse de ratione Sacramenti, quod ita faciat sensibilis gratiam, vt eius existentia affirmari possit.

Sed cur rogo, idem non asseris de confessione respectu doloris, quia non est potior ratio vnius, quam alterius.

5 Rogabis, quanto tempore post confessionem possit subsequi dolor, quin deficiat coniunctio moralis ad vniionem Sacramenti requisita? Responso quidem difficilis est, & in qua eodem modo philosophatur Hurtado supra, ac quando dolor confessionem præcedit. Ego verò ex principijs quæstione præcedenti factis respondeo, sufficere ad moralem coniunctionem, quod ex memoria præhabitæ confessionis peccatorum excitetur pœnitens ad eorum dolorē, dummodo alias confessarius eam peccatorum notitiam retineat, quæ paulò post audita peccata de statu conscientiæ pœnitentis remanere solet. Vt diximus *disp. 4. quæst. 1.* Vnde communiter loquendo minor distantia sufficit ad impediendum licitum vsum absolutionis, quando confessio præcedit dolorē, ac è contra, quando dolor confessionem. Quia in primò casu potest confessarius omnino oblitus esse de peccatis; secus in secundo, cum statim post confessionem absolvat.

6 Inquires. Quanto tempore possit confessio absolutionem præcedere? Respondeo ex dictis, confessionem moraliter permanere, dum non retractatur; ac proinde si mortale aliquod subsequutum non fuerit, poterit pœnitens virtute confessionis factæ, licet longum tēpus interfluxerit, absolvi. Sic Doctor Garfi *cent. 1. cap. 4. num. 9.* & 10. Vbi ex Cano, & M. Nuño obseruat, olim fuisse in Ecclesia receptum, quod quis confiteretur in initio Quadragesimæ, & absolueretur Feria quinta in Cœna Domini. Quæ doctrina intelligenda est, iuxta superius dicta, *disp. 4. quæst. 2.* circa statum conscientie pœnitentis; cui si nil de nouo superaddat, credendum in nullam mortale post confessionem, quæ præcessit, incidisse.

QUESTIO XI.

Quale debeat esse propositum ad valorem, & effectum Sacramenti?

1 Circa propositum non peccandi de cætero, est difficultas. An sufficiat virtuale, illud nimirum, quod in dolore de peccatis commissis includitur? An requiratur formale, & expressum? Prima sententia asserit, ad valorem Sacramenti nullum propositum requiri. Ita aliqui apud Suarez *disp. 20. sect. 4. num. 32.* & ex D. Thoma in 4. *dist. 21. quæst. 3. art. 1. quæst. iunc. 1. ad primum*, tradit Thom. Hurtado *tom. 2. var. resol. Mor. tr. ult. n. 501.* D. Thomæ verba sunt. *Confessio non desinit esse sacramentalis, quamuis ille, qui*

confitetur, emendationem non proponat. Quem sequutus est Sylvester verb. Confes. 1. q. 22. ibi: Si non dolet de præterito, & de futuro cauere non vult, & c. est verum Sacramentum.

2 Alij vero è regione oppositi, ad valorem, propositum formale, & expressum requirunt. Ita Alensis, quem sequuntur Medina, *Cod. de confessione, quæst. de facta iteranda*, & Toletus *lib. 3. Sum. cap. 4. §. quinta pars est.* Et quod ad effectum Sacramenti requiratur, asserunt Bellarm. Canus, & Sotus apud Dianā *3. p. tr. 4. resol. 119.*

3 Tertia sententia tenet, propositum saltem virtuale, nempe inclusum in detestatio- ne efficaci peccati commissi, ad valorem Sacramenti requiri. Ita Suarez supra *num. 33.* Filliuc. *num. 159.* Villalobos *tom. 2. tract. 9. diff. 19. num. 8.* Sylvius in *additionibus ad 3. p. quæst. 1.* addunt vero hi Doctores per se loquendo, necessarium esse propositum formale, quia vera pœnitentia sine tali proposito non reperitur, vt tradere videtur D. Thomas *3. part. quæst. 9. art. 4.* Ac proinde si pœnitens sciens tale propositum non habere, veller recipere absolutionem, peccaret mortaliter, & consequenter faceret irritam confessionem. Secundò probat Suarez à posteriori, nā qui cognoscit, se non habere propositum formale, & tamen non vult elicere, signum est, nec virtuale propositum habere; nam hoc habito, facile ei foret, habere formale, & expressum. Subiungit tamen, quod si quis non adverteret ad formale propositum, sed ita omitteret, vt in eius omissione non peccaret, futurum Sacramentum validum ratione propositi virtualis in dolore inclusi. An verò gratiam habituralem reciperet? non determinant hi Authores.

4 Quarta, & vera sententia tradit, tam ad valorem, quam ad effectum Sacramenti sufficere propositum virtuale, in dolore inclusum, dummodo talis sit dolor, vt saltem implicitè extendatur ad omnia mortalia, etiā si pœnitens vnum tantum commiserit. Ita sentit Coninch *disp. 4. de Pœnit. dub. 5.* & adduci potest Gran. in 3. *par. controuer. 7. tract. 10. disp. 3. sect. 1. n. 6.* Et magis explicatam videtur amplecti Lugo hic *disp. 14. sect. 5.* Et mihi videtur magis conformis Tridentino, si semel supponatur, dolorem de peccatis præteritis separari posse à proposito formali, & expresso in eo, qui de futuris cogitat; quod supponunt Doctores tertiæ sententiæ, & negat Vazquez hic *art. 2. dub. 4.* Probat, quia Tridentinum *sess. 14. doctrinaliter agens de dispositione ad effectum huius Sacramenti requisita, desinit attritionem, si voluntatem peccandi excludat, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponere: sed absque proposito formali, & expresso, vt*

ponimus, potest dari attritio, quæ voluntatē peccandi excludat: ergo tale propositum, nec ad Sacramenti valorem, neque ad eius effectum requiritur: sed sufficit virtuale in attritione contentum; quia eo ipso, quod attritio talis sit, vt peccandi voluntatem excludat, incompossibilis est cum illa, & consequenter est virtualis voluntas non peccandi, vt bene tradunt Suarez supra *sect. 2. num. 3.* & Filliucius *num. 159.*

5 Rogabis, quæ detestatio peccati, seu dolor, talis erit, vt ad omnia peccata mortalia, non solum præterita, sed futura etiam extendatur? Card. de Lugo acutè, vt assolet, sic explicat. Duplex potest esse motiuum detestationis peccati, vel vniuersale, vel particulare, v. gr. ob turpitudinem propriam peccati furti, aut fornicationis, quod quis confitetur. Dolor, seu detestatio ex hoc motiuo non excludit voluntatem peccandi contra religionem per iuramentum falsum, seu fractionem voti: rectè enim compatitur detestatio vnius peccati ob specialem eius dissonantiā, cum proposito committendi aliud diuersæ speciei, vt videre est in eo, qui peccatum sodomie detestatur ob specialem huius vitij deformitatem, & tamen ad fœminā accedere proponit. Dolor igitur, seu detestatio ex speciali motiuo non est sufficiens, neque ad valorem, neque ad effectum huius Sacramenti excludat. Si verò motiuum doloris vniuersale sit, v. gr. ob turpitudinem peccati, vt peccatum est, vel vt Dei offensa, vel vt inductiuum poenarum: talis dolor, seu detestatio ad omnia peccata extenditur, & voluntatem peccandi excludit: implicat enim offensam Dei efficaci odio habere, & simul velle, illum offensaere. Hunc ergo dolorem, vt potè virtuale propositum includentem asserimus ex Tridentino, ad effectum Sacramenti sufficere.

6 Addo, ad eius etiam valorem detestationem vitam: ita requiri, vt non sufficiat alia ex speciali motiuo habita, nisi coniuncta sit cum formali proposito de cætero non peccandi mortaliter; quia attritio illa, quæ est pars huius Sacramenti desinitur à Tridentino: *Animi dolor, ac detestatio de peccato commissi cum proposito non peccandi de cætero.* Sed rotum hoc neque implicitè reperitur, quando dolor, & detestatio ex motiuo speciali procedunt; ergo in tali euentu desiciet Sacramenti valor, nisi talis dolor cum proposito formali non peccandi mortaliter coniungatur. Adverto tamen contra Vazq. *q. 92. art. 1. dub. 3.* & contra Hurtad. *disp. 6. diff. 3.* non requiri attritionem habentem motiuum æternum, sed sufficere temporale, v. gr. ob metum purgatorij, vt bene cum Lugo *disp. 5. num. 137.*

tradit Leander *disp. 7. q. 13.* Sicut sufficit ob metum poenæ in hac vita in vindictam à Deo infligendæ, vt diximus supra, *quæst. 4.* cum pluribus ibi citatis, & tradit Suarez *di. pur. 5. sect. 2. num. 13.*

7 Ex dictis in hoc capite constat, non esse audiendos recentiores quosdam; quibus accessit P. Gaspar Hurtado *disp. 6. de Pœnit. diff. 7.* (quamuis in fine dicat, contrarium esse securius, & persuadendum fidelibus) asserentes, ad valorem, & effectum huius Sacramenti non requiri propositum, adhuc implicitum, vitandi omnia mortalia, sed sufficere propositum non reincidenti in commissis, cum carentia propositi actualis peccati. Probat: quia propositum tantum debet esse correspondens dolori, in quo includitur. Verum si dolor non sit ex motiuo vniuersali, est apertè falsum, vt constat ex dictis, & ita cum Egidio, & Lugo tradit Leander hic *disp. 7. q. 28.* & Palao *tom. 4. de Pœnit. tract. 23. punct. 2. n. 16.* & punct. 7. num. 6. & tenet Ochagaña apud Hurtadum supra, & credo esse communè Theologorum.

8 Fundamentum desumitur ex Trident. ex quo attritio ad Sacramentum requisita, talis esse debet, quæ ratione sui voluntatem peccandi excludat; dici autem non potest, excludere, si secum comparatur voluntatem peccandi mortaliter in alia specie; quia absolute non excludit voluntatem peccandi, sed peccandi in tali specie. Probat, in super ratione: quia ad valorem huius Sacramenti requiritur, quod quis efficaciter tendat ad reconciliationem cū Deo: omnis autem amor efficacis alicuius boni implicitè continet detestationem mali contrarij: ergo ad valorem, & effectum Sacramenti implicitè saltè requiritur propositum vitandi omnia mortalia. Patet consequentia: quia quodcumque mortale est malum oppositum cui libet reconciliationi cum Deo: igitur non sufficit propositum vitandi commissis; cum defectu propositi actualis peccati; quia iuxta hanc considerationem, non attritio; sed defectus propositi excluderet propositum peccandi.

9 Est tamen advertendum, rectè stare posse propositum requisitum ad valorem, & effectum Sacramenti, licet quis probabiliter timeat futurum, vt aliquando ratione suæ infirmitatis mortaliter delinquat. Ita Coninch *de Pœnit. disp. 2. dub. 6. num. 39.* Præpos. in 3. *p. q. 88. art. 1. dub. 6. num. 31.* Car. in. de Lugo *disp. 14. sect. 9. num. 137.* dicitur, esse communem Theologorum. Quam sequuntur Henriquez, Suarez, Nauarr. & alij, quibus citatis, assentitur Diana *3. p. tract. 4. resol. 117.* & 3. *p. tract. 14. resol. 66.* Quod bene explicat Ripaldá *tom. 2. de Ente supernaturali. disp. 97. sect. 4. num. 62.* quia dum talis est dolor, vt, eo re-

tento, non possit admitti peccatum, verè excludit voluntatem peccandi, & consequenter poenitens rectè dispositus accedit, licet credat peccatum in iisdem circumstantiis, in quibus antea peccauerat, quia peccaturus creditur in sensu diuiso detestationis praesentis, cum quo iudicio rectè stat praesens dispositio absolute opposita peccato actuali in sensu composito, quamvis non indiuiso, quod necessarium non est ad veram poenitentiam. Alias Deus nunquam dimitteret peccatum homini, quem prauidet relapsurum, quod profus falsum, imò & erroneum est.

10 Obijcies primo contra primam, & praecipuam conclusionem. Concilium Tridentinum non tantum meminit detestationis, & doloris peccati, sed etiã propositi non peccandi de cetero: ergo in omni euentu vterque actus formaliter, & expresse necessarius est. Respondeo, Concilium solum intendere ad valorem, & effectum Sacramenti, nõ quamcumque detestationem sufficere, sed illam, quæ cum proposito absoluto non peccandi de cetero coniuncta sit, siue propositum sit actus distinctus à detestatione, siue cù illa identificatus, seu virtualiter in ea inclusus: de hac enim actu distinctione, seu identitate non egit, nec curauit Concilium: & quidem satis innuit, sufficere virtuale propositum, dum in fine eiusdem capituli non meminit propositi, sed solum attritionis excludentis voluntatem peccandi. Vnde ex mente Concilij, idem sonant verba illa: *Detestatio cum proposito non peccandi*, ac detestatio excludens voluntatem peccandi. Existimo tamen, in eo, qui cogitat de vitandis peccatis in posterum, ferè semper propositum formale coniunctum esse cum actu detestationis, vt bene tradit Hurtado supra citatus, quia ex vno actu ad alterum communiter excitatur voluntas, & quamvis physice vnus sine altero reperiri possit; moraliter tamen raro continget. Si tamen speciali studio, & industria vellet quis non elicere formale propositum, iudicans virtuale sufficere, quod inclusum cognoscit in efficaci detestatione, non est, cur inde inferatur, neque propositum virtuale habere; nam si ex natura rei vnus actus connectatur cum alio, vterque simul reperitur: si verò non connectatur, non potest ex vnus defectu, alterius negatio inferri: ergo ex defectu propositi formalis non bene deducit P. Suarez defectum doloris.

11 Obijcies secundo ex Lugo, si quis commisisset hoc peccatum: *si esset necessarium eligere penas inferni ad vitandum peccatum, ego potius peccarem, quam infernum eligerem.* Propositum vitandi hoc peccatum, esset propositum eligendi infernum, potius quam peccatum, quia in illa hypothese non aliter po-

test peccatum vitari, quam eligendo infernum, sed metus inferni, seu voluntas illum fugiendi, non potest mouere ad eligendum infernum: ergo neque ad propositum vitandi praedictum peccatum: ergo dolor ex metu inferni conceptus, vtpote qui non est ex motiuo vniuersali ad omne peccatum, non est sufficiens ad valorem, & effectum huius Sacramenti.

12 Respondeo, secundum praesentem prouidentiam, ipsamet electionem inferni esse medium ad illum vitandum; ac proinde ex meta inferni bene potest quis proponere, praedictam electionem facere, & de peccato praeterito dolere, sicut qui scit, quod eligendo mortem, & se ad illam offerendo vitabit, potest ex metu mortis illam eligere, & se occidendum offerre. Ita ergo contingit in eo, qui ex metu inferni imperat hanc actum: eligo infernum potius, quam offensam Dei. Si autem è contra quis sciret, oblationem istam fore à Deo acceptandam, & ad inferos infallibiliter proijciendum, praedicta oblatio non esset medium ad vitandum infernum, ac proinde ex huius metu eligi non posset. De facto autem, vt dixi, hoc non contingit, ac proinde secundum praesentem prouidentiam, metus inferni est sufficiens motiuum ad vitanda omnia mortalia, & vt tale proponitur nobis à Tridentino. videatur Lugo vbi supra.

QVÆSTIO XII.

An sufficiat propositum formale non peccandi de cetero absque detestatione formali peccati praeteriti?

1 **D**iximus in praecedentibus, non requiri propositum formale, sed sufficere virtuale inclusum in detestatione peccati: modo verò è contra inquirimus, an requiratur detestatio formalis, an sufficiat virtualis in formali proposito non peccandi inclusa? Ratio difficultandi sumitur ex Trident. sess. 14. cap. 4. vbi de attritione loquens, ait, *non solum vitæ nouæ propositum, sed veteris etiam odium continere.* Difficultatem hanc apud aliquos exagitatam inuenio; in eam incidit Cardin. de Lugo supra, cui duo respondet. Primum, propositum formale efficax, & absolutum non peccandi continere implicitè detestationem peccati praeteriti. Secundum, detestationem de peccato praeterito magis necessario includere propositum, quam è contra; nam propositum formale non secum affert necessario detestationem implicitam peccati praeteriti: potest enim voluntas praescindere peccata praeterita à futuris, & complacere de praeteritis; vel saltem de illis non cura-

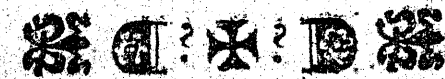
curare, proponendo firmiter omnia futura vitare, ad eum modum, quo senes proponunt castè viuere in futurum, licet eis non displiceat iuuentutis lasciuia. Ego verò existimo, detestationem, & propositum in omnibus æquiparari; ac proinde titulo quaestionis affirmatiuè respondeo: sicut enim datur detestatio formalis, in qua, vtpote ex motiuo vniuersali, includitur virtuale propositum omnia lethalia vitandi, & datur detestatio tale propositum non includens, eo quod ex motiuo speciali procedat; ita similiter datur propositum formale vitandi omnia mortalia ex motiuo vniuersali ad omnia, tam praeterita, quam futura, in hoc proposito includitur virtualiter omnium mortalium detestatio: daturque propositum ex motiuo speciali, in quo talis detestatio non continetur. Explico exemplo: Proponat quis castè viuere, ex turpitudine peccati contra castitatem motus; in hoc proposito non includitur adhuc virtualiter detestatio furti; sed solius luxuriæ; sicut in detestatione peccati luxuriæ ex praedicto motiuo, non continetur propositum implicitum non furandi, sed non committendi luxuriam. Proponat vero quis, in nulla specie peccare ex motiuo vitandi infernum, vel ex odio peccati, vt est Dei offensa; in hoc proposito continetur detestatio virtualis omnium mortalium; sicut è contra in detestatione formali ex eodem motiuo, virtuale propositum vitandi omnia.

2 Ratione probo. Ideò detestatio ex motiuo vniuersali includit virtuale propositum non peccandi, quia talis detestatio nequit componi cum voluntate peccandi: vt ex Suarez, & alijs supra notauit. Sed propositum formale non peccandi ex motiuo vniuersali conceptum, non potest componi cum complacentia peccati praeteriti: ergo includit virtuale detestationem illius. Confirmatur: ideò in detestatione peccati praeteriti includitur virtuale propositum vitandi futura, quia ratio odibilitatis peccati praeteriti, reperitur etiam in futuris; sed ratio odibilitatis peccati futuri reperitur etiam in praeteritis: ergo in proposito formali non peccandi de cetero ex motiuo vniuersali includitur detestatio virtualis peccati praeteriti. Confirmatur secundo ex doctrina ipsius Cardin. de Lugo. Qui diligit Deum super omnia, & ex hoc motiuo proponit, seruare mandata, eo ipso dicitur habere contritionem virtuale, quia in illo actu continetur implicitè peccati praeteriti detestatio, quantumvis homo puret, se non offendisse Deum. Ergo, qui ex metu inferni concipit odium peccati, & proponit om-

nia vitare, eo quod ei peccatum displiceat; vt damnationis aeternæ inducium, eo ipso tale propositum, seu odium implicitum peccati praeteriti, detestationem continet: ergo tam ad valorem, quam ad effectum Sacramenti, sufficit propositum formale non peccandi de cetero absque detestatione formali peccati praeteriti. Hanc sententiam magna probabilitate defendi posse, inquit M. Victoria in Relect. de potest. Ecclesiae, num. 7. in fine, fol. mibi 40.

3 Ad authoritatem Concilij respondeo, idem esse dicere, non solum vitæ nouæ propositum, sed veteris peccati odium continere; ac dicere, esse detestationem peccati cum proposito non peccandi: idem enim inuerso ordine verba ista significant: sed hæc intelliguntur à Doctoribus cap. praecedenti citatis de proposito implicito in detestatione formali inclusa: ergo illa intelligi possunt de detestatione implicita in proposito formali inclusa: ergo ex verbis Concilij nil potest contra hanc sententiam inferri, quod æquè non militet contra quæst. praecedenti traditam. Concilium igitur tantum intendit, attritionem continere odium efficax veteris peccati, siue distinctum, siue indistinctum à proposito formali, de quo non curat. Dices, Concilium consultò adadiisse particulam illam *non solum*, per quam videtur denotare debere esse actus distinctos. Respondeo cum Lugo supra num. 36. in fine, non ad hoc additam fuisse, sed ad significandum, non qualecumque propositum vitæ nouæ sufficere, sed absolutum, & efficax, quod cum detestatione veteris peccati coniunctum est, siue per identitatem, siue per actum diuersum.

4 Ad exemplum senis proponentis castè viuere, respondeo, quod si ex odio turpitudinis peccati contra castitatem id proponat, iam implicitè detestatur luxuriam praeteritam: si verò propositum aliunde oritur, verb. grat. ex metu amittendi salutem corporalem, eo quod iam ex corporis abusu vires debiles experiatur, non mirum, quod in vita praeterita complacere, quia in tali casu, ratio odibilitatis luxuriæ futuræ non reperitur in luxuria vitæ praeteritæ.

DISPUTATIO SEXTA.
De Forma absolutionis.

QUESTIO PRIMA.

An moribundus, qui in absentia confessarij, confessionem petijt, aut vera signa pœnitentiæ dedit, si testis sit, qui deponat, absolvi possit?

Quando in Sacerdotis præsentia hæc pœnitentiæ signa eueniunt, in controuersiam absolutionem non voco. Quia licet M. Soto in 4. dist. 18. q. 2. art. 3. parti negatiuæ tenaciter adhæserit, dicens: Enim vero nisi aliquod delictum in particulari, nutu saltem designet, non est sacramentaliter absolvendus. Et est res certior, quam ut cuiuspiam autoritate intelligat: Quem sequuntur M. Cano, M. Martinus de Ledesma, M. Ludouicus Lopez, M. Corradus, M. Alvarez, M. Franciscus Dauila, M. Coquecius, M. Petrus Fay, & Mag. Candidus, quos referunt Diana 3. p. tract. 3. resol. 1. & 4. & M. Prado tom. de Pœnit. q. 3. de qualitat. confess. dub. 2. fol. 671. Nihilominus contraria sententia affirmans moribundum, qui in præsentia confessarij confessionem petijt, vel vera doloris signa exhibet, nullo peccato in particulari, nec voce, nec nutu designato, absolvendum esse, est communis Doctorum: Quam multis sanctorum Patrum, præcipue S. Augustini, S. Leonis, & D. Thomæ, omnino veram, & practicandam, efficaciter probat M. Prado supra dub. 2. §. 2. à n. 8. Et à sacris Canonibus definitam censet Vazq. 1. 2. disp. 62. cap. 7. n. 40. & multis illustratam amplectitur Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 44. num. 34. dicens: Contrariam non esse practicè probabilem, licet tantæ autoritatis Doctorum sit, & nostram esse ferè definitam in Concilijs Carthaginensi 4. cap. 76. & Arausicano 1. cap. 3. Et sequuntur apud illum D. Antoninus, Sylvester, Angelus, Medina, Corduba, Suarez, Salas, Toletus, Valentia, Bellarminus, Zambraus, Thom. Sanchez, Pefantius, Pitigianus, Hériquez, Peña, Mancius, Bönacina, Basilius de Leö, & alij, quos ultra citatos refert, & sequitur Dian. 3. p. tr. 3. res. 1. Et quod caput est, ita declararunt viuæ vocis oraculo duo Summi Pontifices Clemens VIII. & Paulus V. ut videre licet apud Sanchez supra.

2. Huius sententiæ fundamentum est, quia infirmus in præsentia Sacerdotis doloris signa exhibens, aut per se, vel per alium confessionem, & absolutionem petens, signo hoc exteriori feretur in genere se peccasse, & de commissis se dolere significat; pecca-

tum autem in genere expositum sufficienter esse materiã absolutionis, est verissima Theologorum sententia, quia quod est materia sufficiens contritionis, & quandoque necessaria, nequit non esse materia sufficiens absolutionis. Ille autem, qui in articulo mortis, se mortaliter peccasse meminisset, licet speciem peccati fuisset oblitus, teneretur, secundum omnes, actum contritionis elicere, quod deficiente cōfessario, fide sanctum mihi est: Ergo si in eius præsentia id confiteretur, absolvi posset. Præterquam quod, ut ipsemet M. Soto ait vbi supra, licitum est vti materia & forma dubia, imò & ex charitatis præcepto adhiberi debet, ad arcendum salutis periculum quando certa non suppetit. Ergo in casu præsentis, pœnitens tenebitur peccatum in genere, licet materiam demus dubiam, confiteri, & confessarius, forma etiã si dubia, illum absolvere. Ut omittam conditione adhibita si possum nulli periculo frustrationis exponi: ut ex infra dicendis magis constabit. His positis.

3. Duplex restat enucleanda difficultas: Prima: An quando in absentia confessarij, signa præfata doloris fuerunt exhibita, sufficiat ad absolutionem, quod testis aliquis, in vtriusque præsentia, confessarij, scilicet, & moribundi, de illis deponat? Secunda, an eiusmodi dispositio debeat sic fieri, ex necessitate Sacramenti, an ve sufficiat, quod in absentia infirmi fiat, ut confessarius postea accedens illum possit præsentem absolvere? De prima nunc agemus, de secunda in questione sequenti.

4. Quoad primam, Thomista omnes supra citati suis persistentes principijs partem negatiuam tuerentur, affirmant enim, ut refert M. Prado supra in nullo casu, sine confessione explicita peccati in specie, posse dari absolutionem sacramentalem. Cæterum contraria sententia est cōmunis apud Theologos sequutos D. Thomam opusculo sexagesimo quinto, §. de Extremã vñctione, in fine. Vbi sic ait: Si autem infirmus, qui petit vñctionem, amisit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum; nihilominus vngat eum Sacerdos. Quia in tali casu (attende) debet etiam baptizari, & à peccatis absolvi (nimirum si baptismum, vel absolutionem petierit) ut Extrauag. de Baptismo, & verus effectus, cap. Maiores. Hæc D. Thom. Quem ex antiquis eius discipulis sequuntur D. Antoninus 3. par. tit. 10. cap. 2. Sylvester verb. Confes. 3. n. 16. Paludanus dist. 21. q. 2. art. 2. concl. 2. & ex recentioribus; M. Ioannes de la Cruz in direct. p. 2. de Sacram. Pœnit. q. 3. dub. 8. concl. 2. M. Barnabas Gallego, & M. Casalas infra citandi, & alij; quibus subscribit M. Prado supra dub. 2. §. 5. & q. 2. dub. 4. fol. 679. Quorum opinio inquit Diana supra

præ resol. 4. *Est communis in schola Patrum Societatis Iesu.*

5. Et, quod maximo cumulatæ gaudio hic scribo, communis etiam iam est in schola Patrum Dominicanorum; ad eum vt M. Casalas ex eodem instituto, in libro cui titulus: Candor lily, seu Ordo Prædicatorum à calumnijs vindicatus edito Parisijs anno 1664. præmissa approbatione R. P. Vincentij Baroni, contrariam sententiam tanquam ab schola Thomistica degenerem traducat, quinimo & à nullo Dominico vnquã traditam suadere, & persuadere contendat. *Cōsentiant, inquit, Cyriachi (id est Dominicani) eum de quo per idoneos testes constat perijisse confessariũ, signaque doloris edidisse, licet vocẽ, & nutus amiserit, dũ præsens sit Sacerdos, posse & deberẽ absolvi, nec sub his conditionibus vnquã Suario aduersatos reperies.* Sic Casalas in suo candore, §. 142. in resp. fol. 573. Vbi contra Petrum à Vallẽ clausa pro contraria sententia referentem Sotum, Canum, Petrũ Fai, Coquetium, & alios (quos pro eã referunt Diana, & M. Prado vbi supra) sic invehitur. *Debueras Authores, & loca signare, & te conuictum mendacij lector exsufflauer.* Vtinam nec M. Prado signasset, vbi supra, vt vel sic fidẽ saltem dubiam Casalas faceret. Sed hac laude fraudandus non est: Tentauit vtramque scholam in re tanti momenti conciliare. Hæc enim est sententia illa, quam exponens decretum Clem. VIII. tradidit Suarez tom. de Pœnit. disp. 21. sect. 4. cuius expositioni subscripsit Cardin. Toletus, lib. 3. Sum. cap. 8. n. 2. dicens esse expressam sacrorum Canonum sententiam, & Summus Pontifex Clemens VIII. interrogatus, respondit præfatum moribundum absolui posse, neque aliter se facturum, neque id vnquam suo illo vetuisse decreto. Cuius oraculi testes auriculi fuerunt Bellarminus, & Armachanus, vt refert Egidius de Sacram. Pœnit. disp. 7. Et vt in ipsius P. Francisci Suarez vita refertur to. 1. de gratia, Sanctissim. Paul. V. ab illo coram interrogatus; quid in hac re sentiri deberet? (nempe an liceret confessum in absentia Sacerdotis, in extremo necessitatis articulo, ab ipso iam præsentem absolvi, si de pœnitentiæ signis ex altantium testimonio constet?) Respondit Pontifex: Licere ei pro sua pietate, atque doctrina, quæ potior videretur, sententiam sequi. Idque viuæ vocis oraculum Suarius ipse multis aperuit. De cuius fide nemo prudenter dubitare potest.

6. Huius ergo communis iam sententiæ ratio desumitur ex Concilijs. Ita enim discernitur in Concilio Arausicano 1. cap. 3. Subito obmutescens (prout statutum est) pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præterita testimonium, aliorum verbis habet, aut præsent-

is in suo nutu. Idem habetur in Concilio Carthaginensi 3. In cap. Agravantes de consecratis dist. 4. & in Cartaginensi 4. cap. 76. ibi: *Is, qui in infirmitate pœnitentiam petijt, si casu, dũ ad eum Sacerdos in vitatus venit, obmutuerit, vel in frenesim conuersus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam, & si incontinenti creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia.* Sic loco citato, quem adducit D. Thomas 3. p. q. 80. art. 9. in corp. & vt patet nequit non intelligi de absolutione sacramentali ad communionem requisita: secus nequiret Eucharistiã ori eius infundi. Similia inuenies in Leone Episcopo ad Theodorum Epist. 89. prout refertur 26. 9. 6. Et ita ordinatur in Rituali Romano Pauli V. edito anno 1615. in Ritibus de Sacram. Pœnit. vbi sic: *Si inter confitendum, vel etiã antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægri deficiat, &c. Si desiderium confitendi siue per se, siue per alios ostenderit, absolvendus est.* Quid clarius? Dubitare ergo non licet de veritate nostræ sententiæ. Quæ etsi rationi tantam Theologicæ standum esset, æquẽ mihi certa foret, ac quæ peccatorum in genere confessionem per interpretem factam ad absolutionem sacramentalem sufficere docet: quam omnes Theologi (paucis exceptis, quos à contraria laudabiliter tentauit eximere Casalas supra) certissimam censet.

7. Neque audiendus est M. Coquetius in differt. Theolog. de confess. per litteras, cap. 7. num. 42. Qui autoritatem Ritualis Romani Pauli V. (quo suam iugulari sententiam animadvertit) eleuare maluit, quam ab ea discedere, dicens: *Manuale seu Rituale illud priuati Doctoris opera confectum esse, & illius autoritatem non excedere. Neque consensus Pontificis, aut iussio, vt conscriptum fuerit, & euulgatum, confert aliquod pondus rebus, quæ in eo præscribuntur; quia non præcessit serium, ac sufficiens Theologorum examen,* sic ille. Sed contra expressa verba Pauli Quinti in Breui dato Romæ die 17. Junij, anno 1614. In quo testatur dictum Rituale à Congregatione plurium Cardinalium specialiter ad id deputatorum compositum fuisse: ordinatque vt omnes Episcopi, Archiepiscopi, &c. ab omnibus Parochis faciãt inuolabiliter obseruari. Hæc est Ritualis Romani autoritas, & obligatio standi rebus quæ in illo præscribuntur; & præcipue, quando tanti ponderis sunt, vt secus operando, periculum animarum imminet; qualem in præsentis est.

8. Est etiam hic advertendum, ad absolutionem in isto casu impertrandam, sufficere vnus testis fidem testantis infirmam pœni-

rentiæ signa dedisse. Ita Raymundus in *Sum. vbi de sepult. in principio*; vbi inquit, sic censere ferè omnes auctores. Quem sequuntur Ioannes Sanchez in *Selectis*, disp. 44. nu. 35. & Graffius, & Felinus apud illum; & cum Zambrano, Reginaldo, & alijs Diana 3. p. rr. 3. resol. 5. Quinimo & ferè omnes addunt testem etiam infidelem, & hæreticum sufficere, quia de his præsumi non potest falsum dicere, vt fiat Sacramentum.

QVÆSTIO II.

Quid si testis deponat in absentia?

1 Maior est difficultas, si testis in absentia infirmi notificet confessario pœnitentiæ signa ab illo data, possit ne postea adueniens sensibus destitutum inuentum absolvere? Prima & communis inter Thomistas sententia negat, quia Sacramentalis confessio Sacerdoti absentia facta, illicita, & invalida est. Et contrariam sententiam à Clem. VIII. fuisse damnatam die 20. Junij, anno 1602 docent nō pauci apud Dianam *sup. resol. 7.* Pontifex enim in suo decreto, tanquam falsam, temerariam, & scandalosam hanc propositionem damnauit. *Licet per litteras, seu internuntium confessario absentia Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.* Cuius quamlibet etiam partem diuiniè damnatam fuisse, contendunt.

2 Secunda tamen & verior sententia affirmat, talem confessionem esse validam, & in casu moribundi licitam. Ita Pat. Valentia tom. 4. vbi de Pœnit. disp. 7. quæst. 1. p. 1. Filliucius tom. 1. tract. 7. cap. 1. num. 122. Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. nu. 10. Zambranus de casibus temp. mortis, cap. 4. sect. 5. n. 31. P. Henriq. lib. 5. cap. 2. n. 7. P. Bardi in *Select. Moral. lib. 10. q. 13.* Possuinus de officio Curati, de Pœnit. cap. 7. num. 38. Villalobos in *Sum. tom. 1. tract. 9. de Pœnit. diff. 37. à num. 6.* Auersa, Gamachæus, Pontius, Paludanus, Ricardus, Adrianus, Petrus de Soto, Ioannes de Medina, Nauartus, & S. Antoninus, apud Bardi supra. Tambur. in *Methodo, lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 13.* Philibertus Marchinus, Card. de Lugo, & alij, quos citatos sequitur Dicastillo tom. de Pœnit. disp. 9. dub. 9. num. 840. Diana p. 11. tract. 7. resol. 31. cum Leandro à Sacram. & Martino à Sancto Ioseph. Quibus adhærent Fr. Franc. à Iesu Maria, Carmelita Excalceatus, in *curfu Theolog. Mor. p. 1. tract. 6. cap. 8. p. 6. num. 144.* Trullench lib. 4. cap. 6. dub. 7. num. 11. & alij apud ipsos. Videatur etiam Diana 3. p. tract. 3. ref. 7. & p. 5. tr. 14. ref. 40. vbi Mancinurum Kellisonium, Cælestinum, & alios refert. Quibus

conuenit Doctor Garfi cent. 1. cap. 4. n. 11. & vt bene obseruat P. Bardi vbi supra in *Select. lib. 10. cap. 13. à n. 20.* hanc etiam partem defendit Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 21. sect. 4. n. 3. & n. 10 inquit esse veram, piam, & conformem Christi institutioni. Et cum decretum Clementis VIII. sibi obieceret, respondet nō fuisse mentem sanctissimi de hac opinione tractare.

3 Eandem sententiã tuentur, ex præclarissimo Ordine Prædicatorum, M. Ioann. de la Cruz in *direct. 2. p. de Pœnit. q. 3. dub. 7. concl. 3. §. Nec est idem*, vbi sic eam probat. * Quia et si confessio facta sit in absentia Confessoris, absolutio fit in præsentia, & confessor tunc habet moralem notitiam de statu pœnitentis, & præsentem pœnitentem absolvendum. * Sic ille. Cui, citato etiam M. Ioanne à S. Thoma viro doctissimo, consentit M. Barnabas Gallego *tr. de conscient. probab. dub. 7. §. Ex ultim. verb.* Et Illustr. Episcop. Oriolensis, eiusdem Instituti, tom. 1. verb. *Absolutio, resol. 13. n. 4. ibi*: * Digo lo tercero. Cō mucha probabilidad pūede el Confessor, hallandose presente, absolver al dicho enfermo, en virtud de la noticia que èl le diò de sus pecados, quando le escriuiò la carta. Porque en este caso, aunque la confesion se hizo al Confessor ausente, con todo despues la absolucion no la dà, estando ausente, sino presente, &c. Y si vn Sacerdote pūede absolver al que halla fuera de sentido, si ay testigos que dicen, que pidio confesion, por que està presente el Sacerdote, quando abuelve; tambien podrà hazer lo mismo en nuestro caso, pues milita la misma razon. Esta opinion tiene Henriquez cō otros muchos, y muy graues Doctores; y así siento, que es muy probable, y que se pūede seguir con mucha seguridad. * Sic M. Acacius. Et non solum posse ad praxim deduci, sed debere; tradit nouissimè doctissimus M. Prado tom. de Pœnit. q. 3. de *Qualit. & modo Sacram. confess. dub. 2. num. 51.* dicens: * Prò tam extrema necessitate, sufficit quæuis probabilitas, vt non solum liceat, sed teneamur animæ fauere, & per nutus, & in absentia exprimentis signa confessionis absolvere, &c. Cui hæc non placuerint, poterit sequendo solutionem datam num. 42. non absolvere, nisi coram infirmo sint, qui testificentur de eius petitione. Sed mihi hoc nimis durum videtur. * Hæc M. Prado. Cum citatis videtur consentire Sylvester *verb. Confess. 3. quæst. 13. in fine*, qui absolutè dicit sufficere, quod vnus testis de petitione confessionis deponat: nec innuit hoc debere fieri in præsentia infirmi. * Si ista, inquit, contingant, postquam ager Sacerdotem petiuerat, putat, quia loquelam perdit, aut furiosus efficitur, ad nutum pœnitentis, vel ad testimonium eorum, qui audiuerunt illum

pos-

pœnitentiã, vel presbyterum petere, debet ei quidquid potest humanitatis impendere, absolvendo, scilicet, generaliter, & Eucharistiam præbendo, si id sine periculo potest. Et in hoc sufficit vnus testis, cum nulli fiat præiudicium.

4 Hanc sententiã, cui vt probabiliori à principijs intrinsicis adhaereo, probō primo ratione à priori. Quia valor huius Sacramenti non deficit ex parte materiæ remotæ, quandoquidem petitio confessionis, & doloris signa in absentia confessoris exhibita, si fides Magistro Cafalas adhibenda sit; secundum omnes Thomistas, quin vllus dissentiat, sunt materia sufficiens absolutionis: neque ex parte materiæ proximæ, quia confitetur per interpretem exponentem confessario materiã remotam: neque ex parte conditionis essentialiter requisitæ; quia quod interpres loquatur in præsentia moribundi sensibus destituti, vel in absentia, nil ad rem facit, nam moraliter absens est, qui sensu caret. Ergo sicut potest absolvi, quando in eius præsentia testis deponit de signis pœnitentiæ, ita & quando in absentia. Confirmatur: quia Christus Dominus solum exigit à pœnitente, vt suam conscientiam Sacerdoti aperiat, quantum, & qualiter possit; ergo si non possit in præsentia illi confiteri, dum ab eodem præsentem absolvatur, validum erit Sacramentum. Nam, vt optimè ait M. Prado tom. 1. *Theolog. Moral. cap. 1. quæst. 6. num. 10.* * Quia Sacramenta instituta sunt in fauorem iulcipientiam, & propter eorum utilitatem, idè, quod fuerit magis accommodatum salutis animarum, hoc debemus credere fuisse voluntatem Dei, & Christi authoris Sacramentorum. *

5 Secundò probatur, quia licet confessio explicita, & integra omnium peccatorum, sit necessaria per se loquendo ad absolutionem, non tamen est necessaria simpliciter: urgente enim necessitate possunt aliqua omitti. Ergo licet confessio explicita in præsentia Sacerdotis sit per se loquendo necessaria, poterit tamen ex urgente necessitate per litteras, vel internuntium Sacerdoti absentia fieri. Nec leue id fundamentum habet in Concilio Arausicano, & Carthaginensi supra citatis, & in Rituali Romano Pauli V. in quibus ad validam, & licitam moribundi absolutionem, solum exigitur, quod Sacerdos desiderij confitendi testimonium habeat. Quod, vt patet ex terminis, verificatur, licet in absentia infirmi huiusmodi testimonium exceperit. Et ita videretur declaratum ab ipso Clem. VIII. Archiepiscopo Armaeano, de hoc casu illum consulenti, vt constat ex eiusdem Epistola ad P. Agidium Coninch in *opusc. de Absolut. moribundi.*

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 13

6 Addunt alij idem prorsus dicendum, licet testantes de signis pœnitentiæ in absentia infirmi, ea ipsi non viderent, sed ex aliorum narratione referant. Ita cum Cardin. de Lugo tradunt Dicastillo de *Pœnit. disput. 9. dub. 9. num. 840.* Fr. Franciscus à Iesu Maria Carmelitanus in *curfu Theolog. Moral. p. 1. tr. 6. de Sacram. Pœnit. cap. 8. n. 146.* Leander à Sacram. tom. 2. tract. 5. disp. 5. q. 44. Martinus de S. Ioseph. Bulsembau, & alij, quos refert, & sequitur Diana p. 11. tract. 7. *Misc. ref. 31.* Quorum ratio est: quia desiderium confitendi per se, vel per alios ostendit, licet per alios, qui à videntibus audierint, & relata referant. Et mihi placet: quia (vt bene ait M. Prado *suprà num. 12* ex Mag. Baptista viro doctissimo sui instituti) si fortè in re apponit materiã sufficientem, sit ei iniuria non minuiturando illi Sacramentum, sine quo fortè condemnaretur. * Quod fundamentum magni pōderis est, & præ oculis in hac materia semper habendum, & iuxta hanc regulam operandum, vt docet Montesinos 1. 2. d. p. 29. q. 5. n. 245. & cum illo Ioannes Sanchez in *Select. disp. 44. n. 35.* Quibus consonat vinctius Baronius in *Theol. Mor. 1. p. 1. sect. 4. art. 1. fol. 39.* & alijs in locis, cuius formalia verba dabo *infra q. 6.*

7 Cardinalis de Lugo, licet totam hanc doctrinam auctoritate Conciliorum, & Pontificum convictus verant quæstionem, nihilominus, eam limitat *d. 17. sect. 5. num. 83.* dicens sustinendam solum esse, quando notitia confessario data tantum est de voluntate, & proposito confitendi, secus si per litteras, vel internuntium sua peccata illi absentia referret, vt postea adueniens præsentem absolveret. Quia Concilia non de confessione stricta, sed de latè sumpta loquuntur, quando absentia Sacerdoti factam, validam, & licitam declarant. Verum hæc doctrina valde mihi difficilis est: quia confessio latè sumpta, id est, voluntas confitendi signo exteriori confessario in absentia explicata, est sufficiens materia absolutionis, vt ponimus; qui autem per litteras, vel internuntium peccata sua explicitè confiteretur Sacerdoti absentia, verè habet voluntatem confitendi signo exteriori illi manifestatam: ergo materiã sufficientem absolutionis adhibet: ergo si confedarius postea adueniens sensibus destitutum inueniat, poterit, & tenebitur Sacramentaliter absolvere. Hæc ratio me iudice, intantum convincit. Mirum enim esset voluntatem confitendi expressam, sine actuali confessione, ad absolutionem sufficere, & tamen eam actuali peccatorum expressione coniunctam insufficientem esse. Ergo incredibile prorsus est discrimen à Cardinal. de Lugo constitutum. Et potiori iure, quod

23

Cle-

Clemens VIII. declarare intenderit invalidam confessionem explicitam absentis factam, cum tamen latam, & implicitam, ut ipse Card. de Lugo fateatur, approbaverit!

8 Respondent aliqui, posse animum pœnitentis mutari, vel nuntium falsa referre, & ideò confessionem explicitam, in qua peccata sigillatim specie, & numero exponuntur invalidam esse. Verum hæc responsio friuola est. Quia idem dici posset, quando voluntas sola confitendi innotuisset confessario per alios in absentia, quiniò, & in præsentia infirmis sensibus destituti, & tamen valida est confessio, & absolutio.

9 Vnum ego inter vnam, & alteram confessionem invenio discrimen, quod moribundi per testes, vel litteras, expressis peccatis, vel sola voluntate confitendi, valida quidem, & licita est; alterius verò, qui absque urgente causa, per litteras, vel internuntium Sacerdoti absentis cōfiteretur, ut postea ab eo præsentem absolutionem obtineret, illicita est, & sacris Canonibus prohibita, cap. quem pœnitent, cum similibus de pœnit. diu. 1. & cap. omnis utriusque sexus, de pœnit. & remis. Et ita suadet vniuersalis Ecclesiæ consuetudo præceptum confessionis sic exponens, expedit enim, ut confessarius ante absolutionem examinet conscientiam, & dispositionem pœnitentis, & quantum fieri possit, de illa certificetur.

10 Hanc tamen conclusionem ego limitarem, si postea adueniente confessario, se pœnitens accusaret, dicens: Accuso me de omnibus peccatis, quæ per litteras, vel internuntium tibi declaravi. Ducor, quia notitia confessarij, extra confessionem acquisita, sufficiens est ad absolutionem, additis coram ipso verbis accusationis, ut docent communiter Theologi, teste Suarez disp. 22. sect. 6. num. 5. Nec dissentire possunt Vazquez q. 91. art. 4. dub. 4. & Cardin. de Lugo disp. 15. sect. 5. cum asserant pœnitentem posse confiteri peccata, quibus confessarius præsentis fuit, dicendo: Accuso me de peccatis heri commissis, quæ tu bene nosti. In his enim circumstantijs ratio legis omnino cessat, quia per signa externa in præsentia exhibita, confessarius moraliter certus redditur de præsentis dispositione pœnitentis. Addo; si pœnitens extra casum necessitatis bona fide per litteras, vel internuntium Sacerdoti absentis confiteretur, & hic postea adueniens, absque noua in præsentia accusatione, præsentem illum absolueret, Sacramentum validum fore. Quia eius valorem solum poterat impedire mortale pœnitentis peccatum in actuali susceptione commissum, quo quidem bona eius fides non compatitur, siue confessarius bona siue mala illum absoluat.

11 Ad decretum, seu declarationem Cle-

ment. VIII. ab aduersarijs vbi supra obiecta, damnatis propositionem illam: *Licere per litteras, vel internuntium confessario absentis sacramentaliter confiteri, & ab eodem absentem absolutionem obtinere.* Respondet Auersa, quæ citatum sequitur Mag. Ioannes Martinez de Prado tom. posthumo de Pœnit. q. 3. de qualit. & modo Sacram. confes. dub. 2. num. 49. Clementem VIII. solum intenderit damnare copulatiuam, & absolutionem ab eodem collatam: confessionem vero diuisim confessario absentis factam, non pro omni casu, sed tantum, quando nulla urgente necessitate sit. Alij verò inquit Pontificem non damnasse propositionem illam in sensu diuisiuo, vtramque eius partem determinatè attingentem, sed in copulatiuo, propter absolutionem absentis. Hanc expositionem primus adhibuit P. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 21. sect. 4. num. 10. Quem sequuti sunt Filiucius, Villalob. Becanus, & tanquam probabilem eos citans admittit Diana 3. part. tract. 3. resol. 7. Castro Palao tom. 4. de Pœnit. tract. 23. punct. 5. num. 8. & punct. 8. num. 9. pro se referens Cerolâ, Valentiam, & Reginaldum. Quibus adde Marcum Vidal in Arca vitali, tract. de Pœnit. num. 19. fol. mihi 427. & num. 61. fol. 430. & à n. 98. fol. 450. Martinum de S. Ioseph. in Monit. Confes. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de Pœnit. num. 6. Ludou. Caspensem, & alios. P. Bardi in Select. Moral. lib. 10. q. 13. num. 39. & 40. Tanburin. in Method. expedit. confes. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 3. Dicastillo de Pœnit. disp. 9. dub. 8. num. 840. & in eadem veniunt Auersa, & Prado sup. dub. 2. num. 49.

12 Dices præfactam expositionem iussu Clementis VIII. & Pauli V. eius successores, expunctam fuisse in P. Suarez ergo, & in reliquis, qui post illum scripserunt, expungenda est, non defendenda. Respondeo Clementis decretum non ob illius falsitatem, sed ob aliud lōgè diuersum morium prodijisse: quo proinde lapsu temporis cessante, expositio primò adhibita inualuit, & in nouis editionibus fuit restituta. Quodnam fuerit? Non conveniunt Doctores. Quidam censent expositionem illam eo expungi mandatam, quod Pontifex ægrè tulerit nostrum Suarium ipsius decretum, statim, eo vivente, interpretatum fuisse. Ita cum alijs Bardi in Select. lib. 10. q. 13. num. 39. & 40. Quod duplici Armachani Archiepiscopi testimonio relato à P. Coaninch vbi supra, totis viribus persuadet Pat. Antonius de Kamps in vita P. Suarez Hispano idiomate cussa p. 3. cap. 6. dicens ita declarasse Clementem Octauum, coram multis Eminentiss. Cardinalibus. Nihilominus Paulum V. ob obseruantiam suo antecessori debitam, anno 1605. Clementis decretum executioni mandari iussisse. Dicitis consonat, quod

quod rescripsit P. Suarez anno 1606. die 15. Ianuarij ex Collegio Salmanticensi, Patri Antonio Ramiro nostræ societatis, in quadam Epistola familiari, quæ apud me extat. Vbi licet. * Yo apretè allà (nempe Romæ) à los que les tocava, para que sino querian aquella interpretacion, eligiessen otra, & nuncate atrevieron, sino cerrarte, con que por aora (attende) no querian interpretacion, aunque en todo lo demás de la doctrina no reparan. * Hæc tamen responsio, & si tanti Doctoris autoritate signata pluribus non fuit satis. Ideò alij expunctam fuisse arbitrantur: quia Suarez tentauit suadere expressionem voti confessionis, aut contritionis, nullo peccato expresso, siue per litteras, siue testimonio proprio, vel alieno, Sacerdoti absentis factam, esse materiam omninò certam, urgente necessitate, cum tamen dubia sit. Ita Vincentius Baronius 1. part. Theol. Moral. contra Caram. disp. 1. sect. 4. §. 2. & ult. fol. 40. & 45. Sed quidem nullum apud Suarez huius omnimodæ certitudinis ab eo adstruente argumentum reperitur, nec ille suam sententiam, ut omninò certam, sed ut sibi probabiliorē edidit. Alij verò expunctam credunt, quia nonnulli mentem Suarez non calentes, præfatam confessionem extra casum etiam necessitatis licitam ab illo existimari, falso iniungerant: quapropter Pontifex, dum res magis non explicaretur, suo decreto comprimere oportere censuit. Ut refert Auersa teste Baronio, fol. 44.

13 Ceterum genuina ratio prohibendi expositionem Patris Suarez, qua Pontificem in ientiu copulatiuo, non indiuisiuo propositionem illam damnasse, interpretatus est me iudice, alia non fuit, quam quorundam temerariam aulum cohibere, qui hac expositione permilla, contendebant, ex illa euidenter, aut saltem valdè probabiliter deduci, singulas propositionis copulatiuæ partes diuisiue defendi posse, non obstante decreto Clementis: ac proinde nulla censura affectam fuisse aliquorum opinionem, quos referam infra quæst. 7. num. 4. asserentium, licitum esse in casu necessitatis absentem absolvere, si in præsentia confessus, fuerit: sicut licet absentis confiteri, dum in præsentia absolutio conferatur: & validam esse absolutionem absentem collatam, sicut & confessionem absentis factam. Quam quidem opinionem æquè damnatam declarauit Pontifex, ac quæ integrum Sacramentum inter absentes confici posse defendebat. Cui dum primum innotuit P. Suarez non contravenisse, quia absolutionem in absentem in nullo casu licitam, imò nec validam post decretum Clementis admittit. Sed expressè disp. 21. cap. 4. dixit Pontificem Sacramentum inter absentes, præci-

puè damnasse propter eos, qui dicebam absolutionem posse dari in absentia. Cuius expositio communi plausu recepta fuit, & in communem vtilitatem operibus restituta, & ab alijs, ut probabilior admittitur.

14 Hæc si peccato animo omnes legissent, nil in eximio Doctore, quod morderent, inuehissent; sicut nec in alijs, qui hanc expositionem amplexati sunt: quam eisdem ferè verbis tradit Filiucius tom. 1. tract. 7. de Sacram. Pœnit. cap. 1. quæst. vltim. Cui tamen nouissimè doctrinam damnatam enormiter imposuit Neotheticus quidam, apud Ludouicum à Concept. tom. 2. exam. disp. 1. sect. 1. litt. A. num. 9. Sed à tantâ calumnia ipsemet Filiucius expressis verbis se purgauit, in eodem tract. 7. cap. 5. num. 122. vbi loquens de casu necessitatis, inquit: * Vt diximus cap. 1. quæst. vltim. in tali casu, satis est confessio in absentia, modo absolutio sit in præsentia. * Quod expressius tradiderat tract. 5. cap. 4. num. 80. & 81. dicens: * Non posse absolutionem sacramentalem ferri in absentem, & contrariam sententiam esse falsam, & improbabilem. * Quid clariùs?

§. Vnicus.

Confessarium cum animadversione in Baronium.

14 PRO huius grauissimæ quæstionis coronide, rogabis, an moribundum, qui confessionem in absentia confessarij petijt, si hic postea accedens mortuum inueniat, possit adhuc à peccatis sacramentaliter absolvere? Non desuit, qui partem affirmatiuam sustinuerit innixus autoritate D. Thomæ petite ex Opusculo sexagesimo quinto de Officio Sacerdotis, §. De cautela in confessione habenda, vbi sic dicitur. * Si infirmus petit pœnitentiam, & antequam Sacerdos veniat ad eum, sit mortuus, vel amiserit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confesso, & post mortem absoluat eum. * Verum contraria sententia est omninè certa ex cap. Multiplex, dist. 1. de Pœnit. ibi: * Quod manens in corpore non receperit, consequi exitus corpore non poterit. * Et ex Tridentino sess. 14. Can. 9. * Si quis dixerit absolutionem sacramentalem non esse actum iudiciale, anathema sit. * Vnde Caramuel in Theolog. Fund. in secunda editione Romana num. 1878. * Conclusio, inquit, hæc anima separata à corpore non potest à peccatis absolvi, est certa apud Catholicos. * Vide Amadæum tract. de Pœnit. propos. 19. in fine, vbi pro valore confessionis absentis, verbis ex præfato opusculo fideliter excerptis vtitur.

15 Ceterum huius loci allegatione, quæ

quasi Oestro percussus Baro nius in Amadeum irrumptit *disp. 2. sect. 3. fol. 222 & 223.* & de enormi impostura praefati *opus. 65.* exposulat, illum carpens, quod Diu. Thomae tanto Doctore indignum opus adscripserit. * Non adeo, inquit, peruersi, aut obtusi criteri j, in recessendis authorum libris, Amadeus est, vt nisi excacasset animum libido carpendi D. Thomam, non posset facile cognoscere illud opusculum, nec stylum, nec eruditionem, grauitatem, & modestiam Sancti Doctoris respicere. Nam vt omittam infinita argumenta: Sancto Doctore omnino insolens est quodcumque conuictum, aut verbum asperius dictum, &c. At Sacerdotes, qui aliquid peccant in administrandis Sacramentis, *stultos, & fatuos* vocat Author illius opusculi, quod a D. Thoma adeo alienum est, vt ne dicam Sacerdoti, sed neque etiam Atheo, stultitiae notam voluerit inuistam, contentus opinionem stultitiae notasse. * Hanc Diui Thomae modestiam Amadeus in toto suo opusculo imitatus est: vt inam & Baronius, cuius famulosus liber tot in Amadeum probris, & calumnijs scater, vt vel ex hoc conuictus venisset, nisi prauius, vix prima luce potitum, dum adhuc sub praelo esset, velut in vtero, suffocasset prohibitio Summi Pontificis Alexandri VII. in Bulla, *Cum ad aures*, proprio motu expedita die 26. Iunij, anno 1665. propter quasdam censuras, quas laudatas, & insertas ibi trahit, non veritus fulmen Apostolicum, quo in praefata Bulla feritur, vbi sic: * Nec in libris, aut etiam scripturis publicis, vel priuatis illas alleget, sub poena excommunicationis latae sententiae, cuius absolutionem nobis, ac Sedi Apostolicae reservamus, &c. Insuper libros, & opera in quibus praefata censura quomodolibet continentur, laudantur, & defenduntur, Apostolica autoritate prohibemus. * His tamen non obstantibus Vincentius Baronius nec opus praelo subtraxit, nec a divulgatione abstinuit. Hae fuit illi in Sedem Apostolicam reuerentia!

16 Laude vero fraudandus non est, quod praecitatum *Opusculum sexagesimum quintum*, quod inter alia Angelici Praeceptoris circumfertur, alienissimum a Diu. Thoma pronuntiet, & ab eius operibus abstratum non fuisse doceat. Quod iam praestiterat Amadeus in editione Marritensi, anno 1664. vbi sententiae dissonantiam expendens concludit: *Quapropter mihi fudeo illud opusculum non esse D. Thomae. Quod efficaciter probatur ex eo quod eius Author ad errorem coprobandum duplici abusus est textu, alio ex cap. Multiplex, dist. 1. de Poenit. vbi contrarium expressè deciditur verbis supra datis: Quod manens in corpore non receperit, consequens ex corpore non poterit. Alio ex cap. a nobis, de*

sent. excommuni. qui extra rem omnino est, quia in eo tantum est sermo de absolutione ab excommunicatione, quae etiam defuncto conferri potest. Sed ab ista non valet argumentum ad absolutionem a peccatis, de qua Author opusculi loquitur, vt euidens legenti erit. Vnde non datur locus violentae expositioni, quam textui repugnantem Baronius adhibet, *fol. 224.* Quapropter melius, veritate comperta, Opusculum illud sexagesimum quintum adulterinum Diu. Thomae opus iudicauit, & nec inter dubiae fidei Sancti Doctoris opera admittendum, sed vt certissimè spurium excludendum, eradendumque. Sic censuit Baronius, licet contra regulam, quam ex impressione Romana statuit M. Paulus Nazarius in *Opusculo de scriptis D. Thomae Aquinatis, fol. 12.* dicens: * Inter Opuscula D. Thomae, ea quae minoribus excussa sunt characteribus, tanquam dubia recipienda. *

17 Sed testat adhuc Baronio querela, quod Amadeus in editione Valentina, & in Lugdun. anno 1664. omiserit Textus *ex cap. Multiplex, & ex cap. a nobis.* Fateor, sed non castiganda fraude praeteriit, vt temere dixit Baronius. Sed quia sententiam referre contentus, de authoris fundamentis, vt ad causam, quam ibi agebat, de more illi est, non curauit. Et sane, si is fuisset illi animus, quem affinxit Baronius *insidias instruendi Angelico Praeceptoris*, non omisset erroris subsidium a praecitatis iuris capitibus petiturum, cum ex illis potissimum, & novum insidiarum caput parare potuisset, non solum erroris sententiam insimulando, sed inscitiae quoque arguendo, vt potè ex duplici iuris capite petitam, alio expressè contrario, alio extra rem adducto. Nullius ergo criminis accusari Amadeus potest, nullius imposturae, nec truncationis loci. Quia nec Opusculum affinxit, nec verba diminuta excerpfit, nec errorem excusantia omisit, sed quae potius cumulabant. Non ergo insidias instruxit.

18 Sed novum non est Baronio Amadeum insidiarum instructorem fingere, etiam vbi ab aliorum calumnijs D. Thomam vindicat. Quos satis ostendi, nec Amadeum impugnaturum legisse. Quid ni alios auctores! Vnum modo in exemplum tradacum Amadeus Guimenius tract. *de Ieiunio, prop. 6. fide-liter refert Dianae verba part. 10. tract. 14. resol. 60. sic scribentis.* * Ex dictis a fortiori patet, refellendam esse opinionem D. Thomae, Diui Antonini, Gabrielis, & Richardi, quos citat, & sequitur Syluester, *verb. Ieiunium, quest. 3. num. 2.* asserentium, licitum esse sumere in die ieiunij electuaria ex saccharo coadita, ob solam delectationem. * Sic Diana. In quem propterea, tanquam in relatorum infi-

delem opinionis D. Thomae, & in Thomam Hurtado eiusdem criminis reum *tom. 2. v. 2. riar. resol. tract. 10. cap. 7. num. 116.* inuehitur Amadeus *vbi supra*, Diui Thomae verba, pro ipsius vindicijs, illi opponens: * Diminute (inquit) refert Diu. Thomae verba, praecidit enim vltima, quo non paucis occasionem errandi praebere potuit. Nam cum D. Thomas scripserit electuarium vsum ieiunium non solvere, illico subiunxit: *Nisi in fraudem ieiunij quis sumeret, aut si ei, quasi alijs cibis vteretur, ad famem extinguendam.* Haec Amadeus in obsequium Angelici Praeceptoris. Quis, rogo, his praecitatis, Amadeum laudibus a Baronio cumulandum non speraret? Sed referre pudet: Calumnias, calumnijs cumulat. Et cum Dianam, & Hurtado, D. Thomae verba truncantes carpere debuisset, Hurtado incolumi relicto, in eius locum Amadeum suffecit, vt eum aequè, ac Dianam immisericorditer profunderet, *disp. 1. sect. 1. fol. 122.* * Notam, inquit, vterque Diu. Thomae inuit foedissimam, lachrymis eluendam. Sic enim illum accusat Amadeus, delatore Dianam, si vera ex illo referat. Nec enim licuit adhuc Dianam consulere, &c. Si vera sit Diana, & ex illo Amadei accusatio, non potuit atrocius flagitium impingi D. Thomae, &c. Si vero temere, & falso totius Ecclesiae Praeceptor incusatus sit quasi palpo, & voluptatis illicite Magister, iudicet Christianus Lector, par ne vnquam calumnia instructa sit, & audita. * Et his non contentus, *fol. 124.* D. Thomae verba, prout apud Amadeum ipsius vindicem, fideliter excerpta inuenit, ex scribens sic iterato exclamat. * Hic tuum Lector iudicium appello: num Diana, & Amadeus iniquissimam Diu. Thomae calumniam instruxerint? * O Baroni! alius tecum contendat: tam ingrati animi labent quis ferat!

19 Sed morsus cruentes lubens condono, & Christiani Lectoris iudicium ad aliqua ex dictis ponderanda voco. Primum, quod, ni Baronius ipse vltro fateretur, nequirit absque temeritate iudicari ipsi, scilicet, *adhuc non licuisse Dianam consulere.* O Maeste humilitate virum! Quod alios auctores non legerit, mirum mihi non acciderat, quia copia caruit, vt ipse testatur *fol. 51.* *Vix centesimam partem*, inquit, *habui librorum, quibus Amadeus abutitur ad suam causam.* Vnum vero omnibus mirabile fuit, hominem tantae librorum inopia laborantem, & tot occupationibus distractum, vt nec Dianam, qui praecitatum omnium manibus est, consulere licuerit, aut sumi fuisse suscipere prouinciam respondendi Opusculo Amadei Guimenij, qui non rationum pondere, sed testimonijs tantum Doctorum fidelissimè excerptis, copioso, & gra-

ui testimonij numero, quam agebat, causam comprobauit. Quem proinde, in questione facti, impugnare, authoribus non relictis, & locis non collatis, impossibile prorsus erat: & maxime Baronio, qui, vt ipse testatur, libros nec attergo viderat. Quinimo, vt ex eius testimonio aperte intelligitur, quam plurimum eorum nec nomen audierat, ideoque Amadeum illos consinxisse, pro eruditionis copia, stomachosus evomuit. * *Placuit etiam, inquit, Amadeo, confingere, qui nunquam scripsere, nec vsquam extiterunt.* * Nullum vero huiusmodi auctorem, nec in syllabo, nec in toto suo famoso opere ausus est nuncupare, ne de aperta falsitate convinceretur. Nullus enim apud Amadeum confictus inuenitur, licet plures Baronio, & in Theologia moraliparum versatis prorsus ignoti.

20 Alterum notatu dignissimum est, quod Baronius ea calumniandi libidine astuaverit, vt Amadeum, Diui Thomae accusatorem traducat, vbi advocatum, & ab aliorum calumnia vindicantem reperit. Verba illius recole: Quid ad haec Baroni? Nec Amadei locum tibi consulere licuit? Vel concedas, vel ex ore tuo clamabo: *Parem vnquam calumniam instructam, & auditam non fuisse. Nec potuisse atrocius flagitium Amadeo impingi.* Nullam ergo calumniam, ne dum iniquissimam Diu. Thomae Amadeus instruxit. An Baronius Amadeo? *Hic tuum Lector iudicium appello.*

QUESTIO III.

An moribundus, qui non audiens, neque loquens, dubia doloris signa exhibet, absolvendus sit?

1 **S**I doloris signa constiterit fuisse exhibita, in ordine ad clauas, constat ex dictis absolvendum. Difficultas solum est, de alijs doloris signis, de se indifferentibus. Vt si, v. g. moribundus pugno pectus pulset, oculos ad caelum tollat, vel aliquam imaginem deuote respiciat, praesente Sacerdote, vel alijs testificantibus.

2 Moribundum praedicta doloris signa exhibentem non esse absolvendum, tradunt Bonacina, Ioannes Francisc. Suarez, & Thoma a Iesu, apud Dianam *3. part. tract. 3. resol. 2.* & consentire videntur Pat. Suarez *disp. 23. sect. 1. num. 12.* Filliucius *tract. 7. cap. 5. num. 120.* & Vazquez *hic quaest. 91. art. 2. dub. 1. num. 1.* Qui asserunt, infirmum, quantumuis contritionis signa praebentem, absolvi non posse, si nullam fecit mentionem confessionis, eam petendo, seu vocando Sacerdotem, saltem nutibus, seu ipsi confessorio dicendo, se dolere de peccatis. Eorum fundamentum est,

est, quia ea signa, de quibus supra, non videntur exhibita in ordine ad claves, quæ ratio est omnino necessaria ad absolutionem. Nam ut definitum est in Tridentino, *sess. 14. Can. 9.* sine confessione nequit esse absolutio: ergo cum illa signa rationem confessionis habere non videantur, nequibit moribundus absolvi virtute illorum.

3 Contraria tamen sententia probabilior est, in praxique omnino tenenda, cum Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 8.* Henriquez *lib. 3. de Pœnit. cap. 10. num. 7. & 8.* Lugo *disp. 17. sect. 2. num. 29.* Zambrano, Pharaonio, & alijs; quos sequitur Diana *3. part. tract. 3. resol. 2.* Probatur primò optima ratione, quam ex Layman desumpsit Lugo. In mortis articulo quilibet præsumitur desiderare optimum suæ animæ remedium. Ergo signa doloris, & pœnitentiæ, in eo articulo exhibita, censeferi debent relata à pœnitente ad Sacramentalem absolutionem. Confirmatur, quia reque adversarij negare possunt in his circumstantijs dubium saltem generare, an fuerint exhibita in ordine ad claves? In dubio autem, an sit materia sufficiens absolutionis, absolvendus est moribundus, ut bene Lugo *suprà num. 31.* Et ita tenet M. Texeda *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 2. tract. 3. controuers. 10. num. 9.* * Quod adeò, inquit, verum est, ut si dubitetur de sufficientia signorum pœnitentiæ, in mortis articulo constituti; adhuc tamen pœnitens absolvendus est, ne maneat suæ spiritualis salutis remedio destitutus: & aliàs pœnitens ratione dubij est in possessione, ut absolvatur, saltem sub conditione. * Et nequit dissentire Vincentius Baronius, ut pluribus ex illo exscriptis, probabo quæst. sequente *num. 39.* Eiusdem sententiæ defensor est M. Iulius Mercorus in *Essi Moral. Theologiae 2. part. art. 13.* his verbis: * Si dubium sit, an moribundus dederit sufficiens signum pœnitentiæ, ut possit absolvi, sequenda est pars, quæ fauet saluti animarum, tuncque Sacramentum sub conditione est administrandum: Ita Parochi instruuntur in Rituali Romano edito à Paulo V. quod etiã docuit D. Tomas *3. part. quæst. 68. art. 7.* *

4 Secundò probatur, nam quando dubitatur, an signa oriantur ex contritione de peccatis, an ex angustia mortis, & morbi morore, absolvendus est sub conditione infirmus, ut tradunt Ioannes Sanchez, & alij, quos citatos sequitur Diana *3. part. tract. 3. resol. 3.* Ergo quando dantur veræ contritionis signa, & tamen est dubium, an fuerint exhibita in ordine ad claves, poterit infirmus absolvi sub conditione. Paret consequentia, quia idem est dubitare, an signa oriantur ex contritione, ac dubitare, an fuerint in ordine ad claves. Imò non solum poterit, sed de-

bebit absolvi; nam quoties potest, ad id claritas grauer obligat, ne ex omissione, & incuria confessarij æterna moribundi salus periclitetur, ut cum Vazquez, Suarez, Montesin. Coninch, & alijs communiter docent Diana *suprà resol. 9.* Lugo *disp. citata, sect. 1. num. 20. & sect. 5. num. 87.* Henriquez de Pœnit. *lib. 3. cap. 10. num. 8.* Ioannes Sanchez in *Select. disp. 44. num. 32.* & cum Dicastillo, F. Franciscus a Iesu Maria, Carmelita Excalceatus, in *Cursu Theolog. Moral. tract. 6. cap. 8. punct. 6. num. 138.*

5 Occasione huius doctrinæ posset aliquis inquirere, an Sacerdos, qui dicta confessione generali, ut de more est, in principio Missæ, sensibus destituitur, & periculum mortis subiit, absolvi possit virtute predictæ generalis confessionis, nullo alio doloris signo edito? Negant cum Layman, Lugo *suprà disp. 17. sect. 1. num. 23.* & Diana *tract. 3. citato, resol. 2. & 4. part. tract. 4. resol. 92. in fine.* contra Philibertum Marchinum oppositum asserentem. Verum tempore pestis, cum omnes in mortis periculo versentur, probabile mihi est, non solum Sacerdotem, sed eius etiam ministrum virtute predictæ confessionis absolvi posse sub conditione, quia confessio illa, & contritionis signa in his circumstantijs prudenter censeferi possunt, in ordine, etiam ad claves exhibita, vel dubium saltem de illa relatione generant, quod sufficere ad absolutionem sub conditione.

QVÆSTIO IV.

An moribundus, qui nec confessionem petijt, neque vlla signa contritionis dedit, possit absolvi?

1 **UT** quætionem hanc in animarum fauorem enucleare possimus, certa ab incertis sunt separanda. Sacramentum Pœnitentiæ non posse dari sine confessione, traditur in Trident. *sess. 14. cap. 6.* & *Can. 9.* Unde constat, omnino exterminandam opinionem contrariam, quam tenent Corduba *lib. 5. q. 7. post prop. 7.* apud Henric. *lib. 3. cap. 10. num. 9.* in *Glos. litt. 1.* & nonnulli moderni suppressio nomine citati à Coninch *disp. 3. dub. 1. num. 2.* Quibus facit Iacobus Baius Louaniens. *instituzione Religionis Christiane, lib. 2. cap. 91.* vbi asserit, in casu moribundi non requiri confessionem, quia in tali casu potest impendi absolutio per modum suffragij: accusatio enim, inquit, solum est necessaria, quando conferenda est per modum iudicij.

2 Verum hæc distinctio Baij temeraria omnino est: ne errorem, vel hæresim dicam. Nam absolutio sacramentalis est actus iudicialis, etiam respectu moribundi, & sine confessione

essione esse nequit: vtrumque enim definit Trid. *suprà.* Temere igitur dixit Baius absolutionem conferri posse per modum suffragij, non præcedente confessione, aliàs conferri posset non subdito: imò, & mortuo, sicut applicari potest indulgentia: neque esset necessaria iurisdictio in ministro absolvente, ut bene expendit Lugo *disp. 17. sect. 3. num. 42.* Casus autem necessitatis essentiam absolutionis mutare non potest, atque adeò si extra illum, deficiente accusatione est invalida, à fortiori etiam erit, in casu necessitatis. Igitur absolutio sacramentalis conferri non potest, non præcedente accusatione, alijsvè signis contritionis confessario notis, quibus confessionis ratio conveniat. Hæc est verissima, & communis sententia, quam tenet Vazquez *quæst. 91. art. 2. dub. 1. num. 1.* dicens, nullum esse, qui contrarium dixerit. Henriquez, Coninch, & Lugo *suprà.* Suarez *disp. 23. sect. 1. num. 13.* Ioannes Sanchez in *Selectis, disp. 44. num. 35.* Nec de eius, ut iacet, veritate, salva fide, dubitari potest, cum expressè definita sit in Trident. *suprà.* Quare modestè nimis Pater Coninch *disp. 7. num. 96.* tantum dixit, illam sententiã non videri probabilem, cum erroneam, vel hæreticam vocare debuisset.

3 Hoc prædicto fundamento, solum potest esse difficultas, an ægrotus, qui in eo periculo nullum prorsus doloris signum dedit, nec confessionem petijt, possit sacramentaliter absolvi virtute aliarum actionum antecedentium, quæ confessionis nomine venire possint? Vt si, v. g. Christiano modo vixerit, Sacramenta frequentaverit, & fidelis, ac pius habitus fuerit? Negant absolute Vazquez *suprà,* Diana *3. part. tract. 3. resol. 8.* vbi citat Layman, Malderum, Turrianum, & alios, quos iterum sequitur *part. 9. tract. 6. resol. 20.* quibus accessit Lugo *vbi supra,* cum Suarez, Coninch, & Reginaldo, addens, nullum ex Doctoribus Societatis, qui sua scripta prælo mandauerit, oppositum docuisse, nisi fortè paulò antea præcesserit doloris signum, seu confessionis petirio, ut si pœnitens, v. g. dixerit, se ex tunc absolutionem petere pro mortis articulo, si in illo postea versetur, & ita sentit ipse Lugo *num. 40.* cui alij consentiunt.

§. I.

Sententia magis pia ab autoritate comprobatur.

4 **N**ihilominus moribundum, de quo supra, qui nec confessionem petijt, nec doloris, seu contritionis vlla signa dedit, posse sacramentaliter absolvi, vir-

tute actionum antecedentium, quas prædictimus, videtur sententia expressa S. Antonini, provt refertur in Sacramentali Romano antiquo, *tract. de Sacram. Pœnitentiæ, cap. 26.* vbi hæc ex illo habeatur verba: * Talis infirmus, qui amisit loquelam, vel vsurum rationis, si bene vivebat, ut bonus, & fidelis, & frequentabat confessionem, & communionem, quamvis non petierit Sacramenta, qui ex insperato taliã acciderunt, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia, & peccato. * Hæc ibi. Et hanc opinionem approbavit Gregorius XV. cum esset Archiepiscopus Bononiensis in *Morali Confess. cap. 1. de forma Sacram. Pœnitentiæ, num. 16. fol. 215.* Sic enim inquit. * Licet absolvere moribundum, etiam si nullum pœnitentiæ signum det in præsentia confessarij; si tamen aliquis testetur, eum ostendisse confitendi desiderium. Ita docet Rituale Pauli V. imò addit Sacramentale Romanum, *pag. 624.* ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest confessarius in his duobus casibus absolvere, sed etiam debet, quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, unde damnetur, nisi absolvatur. * Sic ibi.

5 Ideò hæc sententia est hodie ferè communis inter Theologos, quorum syllabum, eorum verbis fideliter excerptis, visum est itidem, ne in re tanti momenti aliquis deficiat, ob oculos ponere. Eam tenet Molfesius in *Summ. tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 48.* vbi sic ait: * Hanc opinionem, ut mihi retulit noster D. Gabriel Lotterius, vir magnæ eruditionis, Romæ sequuti fuerunt ipse, & Franciscus Suarez, & P. Salméronus Societatis Iesu, & P. Lupinus Capuccius; & audiui etiam, quod dum casu cadebat Romæ quidam, ex fabrica S. Petri, & reperiebatur ibi Clemens VIII. Pontifex Maximus, vir sapientissimus, & vidisset illum cadentem, quod dederit ei absolutionem, dicens: Si es capax absolutionis, absolvo te à peccatis. * Et *infra num. 49.* * Non est ratio convincens, cur id fieri non possit sub conditione, quando hic talis signum non dedit, & aliàs deuotus erat ad Sacramenta, &c. Itaque prodesse, non autem nocere potest, nec sit iniuria Sacramento, & est opinio satis pia. * Sic ille.

6 Homobonus in examine Ecclesiæ *part. 1. tract. 7. cap. 18. quæst. 84.* * Prudenter aget Parochus, si favorabiliori illi opinioni adhæreat, quæ sentit absolutionis beneficium moribundo impendi posse, etiam si nullum

confessus sit peccatum, nec confessarium petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis, vel attritionis argui possit; modo talis in mortis articulo constitutus Christiano more vivere soleret, & bonus, ac fidelis homo aestimaretur. Quod quidem placitum in praxi referunt amplexum fuisse Clementem VIII. Quae sententia, illa sane ratione confirmatur, quod in necessarijs ad salutem tutior pars est amplectenda, & certiori periculo occurrendum est. Et irreuerentiae Sacramenti, vel sacrilegij periculum, tum conditione opposita, tum auctoritate Doctorum hanc opinionem tuentium, cessare dicitur.*

7 Antonius de Litteratis in Sum. edita Romae cum approbatione Mag. sacri Palatii, anno 1611. part. 1. de Confess. cap. 35. num. 7. * Respondeo, quod si infirmus loquelam amiserit, vel si in frenasum conversus fuerit, Sacerdos debet considerare, an talis infirmus bene fidelis, ut bonus Christianus vivebat, & singulari annis confitebatur, & se communicabat, & huiusmodi, licet Sacramentum non petierit, quia talia ex insperato acciderunt, &c. Talis praesupponitur contritus, id est Sacerdos absolvat eum ab omnibus censuris, casibus, & peccatis.*

8 Bartholomeus à Sancto Fausto in Theologiae Moral. lib. 4. quest. 204. * Quia si potest, inquit, dari absolutio sub conditione, quando dubitatur, an poenitens habeat usum rationis; vel an sint peccata, nulla est ratio convincens, cur id fieri non possit similiter sub conditione, quando talis hic nullum signum dedit contritionis, & alias devotus erat, & frequentabat confessionem, & communionem. Nam potest esse, prout in dubio praesumitur, ut quis sit memor salutis aeternae, & quod interius habeat aliquam efficacem attritionem, qua recte dispositus sit, recipere Sacramentalem absolutionem, & de attrito fiat contritus. Praesertim, quia nulla fit iniuria huic Sacramento, quando sub conditione impertitur absolutio; unde si non reperiat dispositus, absolutio habetur pro non data, & sic prodesse, non autem nocere potest.*

9 Victorianus Præmoli in Memoriali Clericorum part. 4. cap. 1. num. 14. * Licet absolvere moribundum, etiam si nullum poenitentiae signum dederit in praesentia confessarij, si tamen aliquis testetur, eum ostendisse consistendi desiderium. Ita docet Riguale Pauli V. & etiam supra diximus. Imò addit Sacerdotale ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest confessarius in his duobus

casibus absolvere, sed etiam debet: quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, unde damnetur, nisi absolvatur, ut de priori casu dicit Suarez. * Sic ille.

10 Pellizarius in Man. Regul. tom. 1. tr. 5. cap. 3. sect. 1. num. 60. * Cuius, inquit, opinionem puto defendi posse ob doctrinam tradendam, nimirum posse absolvi illum, qui sensibus omnino destituitur, & nullo facto petit confessionem, si constat illum fuisse solitum vivere more Christiano. * Et tom. 2. tract. 8. cap. 3. sect. 2. num. 114. * Respondeo, videri non omnino improbabile, quod absolvi possit saltem sub conditione. Moneor, tum ex principio extrinseco, nempe ex auctoritate plurium Doctorum opinionem hanc sustinentium; qui sunt Molfesius, Homobonus, Litteratus, &c. Suarez, qui ex auctoritate grauium virorum talem doctrinam priuatim tradidit; Baldellus, & Naldus, à me per litteras consulti; alijque docti recentiores, à quibus non omnino videtur dissentire S. Augustinus. * Et num. 166. in fine. * Ergo ex charitate tenemur eam sequi: quantum ab est, ut non possimus eam practice sequi.*

11 Reuer. P. Leander à Sacram. tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 5. quest. 46. * An confessarius possit absolvere sub conditione moribundum sensibus destitutum, qui nec confessionem petijt, nec signum poenitentiae dedit? Mihi, in hoc difficillimo puncto, sic respondendum videtur. Quod, scilicet, quamuis prima sententia negans speculatiue sit longè verior, longèque probabilius secundum hanc tamen, quia non caret probabilitate (ut ipsemet Diana merito fatetur) in praxi observari debeat, & practicari (quod ego Romae in occurrenti casu semel, & iterum feci, nec poenitui) ut ex statim dicendis constabit.*

12 R. P. Fr. Christophorus Delgadillo tom. de Poenit. cap. 13. dub. 18. & 19. tradit: * Non solum posse, sed teneri absolvere sub conditione, quia vixisse more, & modo Catholico sufficit pro signo sensibili doloris, in articulo mortis requisito de peccatis, sicut sufficit, ut prudenter iudicet, praedictum moribundum hic, & nunc habere intentionem, seu voluntatem requisitam ad validam, & fructuosam receptionem aliorum Sacramentorum, scilicet, Eucharistiae, & Extremae unctionis.*

13 Illustris ac Reu. P. M. Acatius de Velasco tom. 1. resol. Moral. verb. Absolutio, res. 12. num. 4. * La tengo por probable, por la autoridad de los Doctores tan grandes, que la tienen. * Et infra. * En particular, si el moribundo es hombre bueno, del qual se puede prometer, que todos los dias haria acto de con-

contricion, y dar ia alguna señal de dolor. * Et tom. 2. verb. Sacram. resol. 403. num. 7. * Muy probable es, que à un hombre que se está muriendo, sin poder, ni aver dado materia alguna por camino alguno, el Confessor le debe absolver con condiccion. Et latius M. Zanardus in Direct. or. 1. part. 2. de Poenit. §. 9. dicens: * Posse absolvi, si non erat in mortali noto.*

14 Antoninus Diana 3. part. tract. 3. resol. 8. * Unde ego, saltem ex principio extrinseco, puto hanc sententiam probabilem esse, & ita illam tenent aliqui Patres Societatis Iesu, & nostrae Religionis, & dici potest, quod in hoc casu adest aliquo modo materia; quae per testificationem, & famam probitatis dicti moribundi, efficitur praesens.*

15 Doctissimus Episcopus Ioannes Cameruel in Theol. Fundam. 1. part. fundam. 6. num. 195. fol. mihi 92. testatur, hanc opinionem, tanquam probabilem approbatam esse ab Vniuersitate Viennensi, in Thesis, quibus praesuit R. P. Tur Kovich Societatis Iesu. Et ipse, vbi supra, & num. 1311. fol. 660. mordicus illam defendit, plures pro ea Doctores referens, tum ex Societate, tum ex Franciscanis, & in 3. edit. fol. 533. usque ad 541. (vbi de hac quaestione) ait; pro hac parte sterile Stephanum Bauni, & Carolum Musart Societatis Iesu, & alios, qui in voce id docuerunt in Vniuersitate Viennensi. Quibus adde laetentium apud Lessium in 3. part. quest. 9. art. 2. dub. 2. num. 20. Laurentium Longium in Tabulis Sacrament. Tab. 2. cap. 24. num. 8. Theophilum Raynaudum de Martyrio, part. 2. cap. 3. num. 7. Bassam, verb. Absolutio, num. 13. in 3. editione, Philippum Seruiam in Annunt. fidel. part. 3. cap. 1. Fauet Auerca de Poenit. quest. 10. sect. 8. & inclinatur Machado tom. 1. lib. 2. part. 4. docum. 5. num. 4. & plures infra citandi. Et cum Viualdo, Carolo de Baucio, Sancto Fausto, & alijs tenet Barbo. in Collect. ad Trident. sess. 14. cap. 5. num. 2. dicens: * Si poenitens nullum peccatum confiteatur, nec petijt confessionem, nec signa, vel nuntus contritionis exhibuit, & sit vir bonus, & deuotus ad Sacramenta, poterit sub conditione absolvi, in hunc modum: Si tu es capax absolutionis, ego te absolvo à peccatis tuis. * Et in Belgio hanc opinionem practicari in bello à multis confessarijs, testatur se audiuisse Cardin. de Lugo tom. de Poenit. disp. 17. sect. 3. numer. 33. Quibus facit fundamentum, quo pro Eucharistia freneticis, & amentibus conferenda vultur M. Texeda tom. 1. tract. 2. cont. 18. dub. 5. num. 47. Denique hanc sententiam probabilem putant plures, quos citatos sequitur F. Franciscus à Iesu Maria tom. 1. Curs. Theolog. Mor. tra. 6. cap. 8. punct. 6. num. 148. Par. Mag. de Moy. Quest. p. 1.

fol. 450. & seq. Apud quem num. 148. pro eadem militat Gabriel à S. Vicentio de Sacram. Poenit. disp. 7. quest. 2. & hanc sententiam, sic explicatam (inquit Fr. Francisc. à Iesu Maria punct. 6. in fine) probabilem esse sentimus, & sic ad praxim deducendam: cum nulla fiat iniuria Sacramento, impediendo in eo casu absolutionem sub conditione, & ex praxi possit salus aeterna pendere moribundi. * Sic doctus Carmelitanus Excalc. Quos sequitur Doctor Garficer. 1. cap. 4. & cap. 57. num. 10. vbi ait: * Probabile est posse fauere, atque adeo ex charitate tenetur fauere. * Et cent. 2. cap. 87. num. 19. ait: * Esse opinionem satis probabilem.*

16 Propter hæc Tamburinus in Methodo expedi. confess. edito Romae, anno 1647. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11. * Nonnulli, inquit, Doctores putant, eiusmodi moribundum satis, superque petere confessionem, per mores Christianos tota vira sensibiliter peractos. Itaque idè putant absolvi posse, saltem sub conditione: si es capax absolutionis. Idcirco in praxi censeo, posse absolvi sub conditione dicta: imò, propter tam urgentem instantis mortis necessitatem, etià debere. Ratio est, quia propter conditionem canetur iniuria Sacramento, & ex alia parte, consulitur, quantum fieri potest, salutem moribundi: quia in tali articulo praesumi saltè attritus potest. Quid si fortè ita, actualiter peccando, subito destituitur sensibus, ut non possit humanitus loquendo atteri? Respondeo, tunc non esse praesumendum attritum, atque adeo, nec absolvendum docent communiter. Sed ego sub praedicta conditione vix illum regulariter sine absolutione dimitterem: quia rarissimè euenit, ut tam cito sensibus quis, dum actu peccat, destituatur, ut vicinus morti non velit suae salutem consulere per aliquam attritionem. * Sic ille.

17 Addunt alij praedictam sententiam pro quolibet peccatore Catholico sustinendam esse. Ioannes Pontius in Cursu Theolog. decis. 46. concl. 4. * Quamuis etiam possit conijci, ex antea vita; quod si habuerit tempus, habuerit etiam internam dispositionem, tamen illa coniectura non sufficit, nisi ad absolutionem conditionatam, qualis si possit dari ipsi, possit etiam ei, qui antea sceleratè vixeret, quia tales solent dolere de peccatis, & petere confessionem, quando sunt in periculo vitæ: de quibus, non eodem modo, quantum ad hoc discurrendum esse, sentiunt Doctores, qui oppositum conclusionis tenent. Quantum ad me attinet, non video, cur non possit dari vtrisque sub conditione, cum nil nisi sit in conferenda tali absolutione, & non sit euadens, nec certum de fide, quod non possit prodesse. * Sic ille, qui ad argumenta in contrarium responder. Aa 18 Pe.

18 Petrus Marchantius in *Tribunali Sacram. tom. 1. tract. 4. tit. 4. dub. 7.* * Sed ad primam partem huius quartae responsionis in fauorem animarum reuertamur in qua dixi: quod quando peccator Catholicos ita opprimitur, ut nullum appareat signum poenitentiae, aut desideratae, siue postulatae confessionis, nihilominus possit sub conditione absolvi, siue absolvendum esse. *

19 Fr. Martinus de S. Ioseph in *Monitis, tom. 1. lib. 1. tract. 16. num. 2.* * Iuzga Diana, que es probable, y lo mismo ha tenido hombres doctissimos, porque todos dicen, que en aquel punto, aun los hombres defalmados se convierten de ordinario, y le piden misericordia a Dios, pesandoles de sus ofensas; y nadie en duda se ha de presumir, que no se acuerda, y cuida de su salvacion eterna, y que por lo menos en lo interior carezca de attricion, con que ayudado con el Sacramento se salve: A la verdad, yo juzgo, que esta opinion es probable, por principios extrinsecos; en caso semejante, peccata contra caridad el Sacerdote, que no absolviendo al tal enfermo, de baxo de la condicion dicha. *

20 Torreblanca lib. 14. *Pract. cap. 11. num. 14. pag. 407.* * Moribundo enim sensibus destituto, quamuis peccatum nullum pronantiauerit, nec signa contritionis dederit, potest, & debet confessarius cum absolvere, saltem sub conditione: Si es capax, absolvo te. *

21 Remigius in *Summ. tract. 5. §. 11. num. 5.* * Es tambien opinion probable, que el Confessor puede absolver al moribundo destituido de sus sentidos, aunque no ay a perdido confession, y exercitar la caridad en estado tan peligroso, en que cada vno la deseria para su remedio. *

22 Fr. Ludouicus a Concept. in *examine veritatis, tract. 5. de Poenit. quest. 1. per totam, precipue num. 19.* hanc conclus. sic probat. * Tum quia de nullo debet malum praesumi, & praesertim finale, nisi expressè de illo constiterit, cum ergo neque expressè de hoc constare possit, in casu proposito, reuebitur de omnibus similibus nullum iudicare malum. At qui in simili casu tenentur omnes suae salutis exequi necessaria, inter quae vnum, & facilius est contritionis signa praebere, confessionemve signo aliquo postulare. Ergo hoc de illis possumus iudicare (scilicet, quamuis non viderimus proindeque illis absolutionis beneficium sub conditione impendere. *

23 Lezana in *Sum. qq. Regul. tom. 3. verb. Confes.* * Ego vero licet hanc secundam sententiam (nempe negatiuam) probabilioram credam, primam tamen non reputo omnino improbabilem, eo vel maxime, quod existi-

men, omnes fideles in eo periculo constitutos, si vel per modicum tempus sui compos existant, non solum actu interno confessionem desiderare, sed externo actu id desiderium semper manifestare, quod virtualis quaedam confessio est pro absolutione conditionate concedenda, sed alij iudices sumpto. *

24 Illustris Ioannes Caramuel in *2. part. Theolog. Fund. cap. 1. num. 50. fol. 35.* * Qui a vniuersitas Viencensis sententiam, quae asserit, moribundum Catholicum sensibus destitutum, qui nullum signum doloris dedit, posse saltem sub conditione absolvi, iudicauit probabilem, hanc eandem opinionem probabilem esse pronantio, * & cap. 7. num. 120. de Poenit. * Probabilis, inquit, est sententia, que docet Catholicum moribundum sensibus destitutum, qui nullum signum doloris dedit, posse absolvi saltem sub conditione. * Et idem tradiderat in *Theolog. Moral. lib. 3. disp. 4. num. 1542* dicens. Confessarium teneri hanc sententiam praedicare. Verba eius sunt. * Non posse absolvi, qui nullum signum dederit, quo videatur actualiter petere confessionem, sentis quidem probabilissime: tibi enim viri doctissimi consentiunt. Et tamen te peccatum esse mortaliter, si non mutes dictamen assero: cum moribundo omnibus sensibus destituto, qui nullo signo externo confessionem petijt, non occurrat. Ratio est clarissima. Ille enim est in extrema necessitate constitutus, in periculo aeternae damnationis, & iure fraternae charitatis teneris eum adiuuare, si potes. Ergo & teneris ipsum absolvere, id eam potes: quia tamen non possis operari contra tuum dictamen, potes illud prudenter mutare, & opinioni probabilis subscribens illi absolutionem concedere. *

25 Angelus Maria Verricelli in *questionibus Moralibus, tom. 1. tract. 6. per totum*, multis suadere conatur. * Moribundum Catholicum, quantumcumque perditae vitae, nullo dato poenitentiae signo, sub conditione absolvendum. * Ita ubi supra sect. 12. quamuis haec disputandi gratia dicta esse velit. Et sect. 14. num. 48. suum iudicium declarans ait: * Dubium mihi est, an haec opinio probabilis sit ab extrinseco, & ego non audeam asserere hodie esse probabilem, non tamen condemnarem tanquam sacrilegij reum, qui dubitans, an haec opinio sit saltem per principia extrinseca probabilis, absolueret sub conditione moribundum, nulla praesentem signa doloris. * Haec ibi, & num. 100. & facit eius doctrina tract. 2. quest. 36. num. 5.

26 Militant, etiam pro hac sententia Doctores alij. Illustris D. D. Alphonsus de la Peña & Montenegro, Episcopus Quin-

sis, in *Itinerario pro Indorum Parochis, lib. 3. tract. vnico, sess. 2. fol. 280.* ubi sic: * Digo, que es opinion muy probable, que en caso, que vno aya caido de vna torre, y del golpe quedo tan aturrido, y molido, que no puedo dar señal de dolor alguno, ni aun de pedir este Sacramento, se debe absolver sub conditione, diciendo: Si capax es, ego te absolvo. Et Mag. Acarius de Velasco tom. 2. verb. *Sacrament. resolut. 403. num. 7.* ubi post verba supra num. 17. fideliter excerpta, subnectit. * Luego constando, como consta, que la tal absolucion (nempe, sub conditione) no puede ser mala por camino alguno, y que puede servir al enfermo de vn tan gran bien espiritual, qualquier Confessor puede, y debe absolverle en la dicha forma. * Sic ille vniuersaliter pro omni Catholico moribundo discurre. Quibus addendi asserentes, agoniam Catholici esse probabile signum, tum contritionis, tum voluntatis confitendi; nam ita frequenter contingit inter Catholicos, ut ait Verricelli tom. 1. tract. 6. quest. vnico. a num. 12. Et videtur de mente D. Augustini tom. 6. lib. 1. de *Adulterinis coniugijs, cap. 28.* ubi ait: * Adulterum, in adulterino coniugio, mortis periculo praecipitatum, quamuis nulla posset dare suae voluntatis signa, tamen baptizandum esse, si cathecumenus erat (attende) & si baptizatus, nec onerandum: talis enim tum sic intrinsecè poenitens credendus est. * Et cap. 26. praedixerat: * Si voluntas eius incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare. * Haec Augustinus. Propter quae P. Dicalillo de *Poenitent. disp. 9. dub. 9. num. 854.* non dubitauit dicere. * Haec sententia videtur pro se habere Augustinum. * Et expressè, illam docuisse Augustinum, dicit Verricelli supra num. 14. & 74. Et consentit Terillus de *probabilitate, fol. 339.* & Doctor Garfi cent. 1. cap. 4. num. 16. dicens: * Et vere Augustinus lib. 2. de *Adulterinis coniugijs, cap. 28.* satis fauet huic sententiae, ut contra Coninch docet Petrus Aingo in *resol. cas. tempore mortis occurrentium tract. 5. resolut. 31.* *

27 Haec opinio, quoad Catholicum, qui Christiano modo vixerit, ob auctoritatem saltem extrinsecam tot, tantorumque Doctorum improbabilis mihi non est, licet pietate magis, quam ratione, suaderi possit. Verum cum hoc Sacramentum in animarum fauorem institutum sit, ea nobis opinio eligenda est, non quae Sacramento, sed quae poenitenti magis faueat. Sacramentum enim, inquit Ioannes Sanchez in *select. disp. 44. num. 35.* * Iuri suo cedit, & (vt ita dicam) periculo irritationis exponi non aegre fert, eo quod salus spiritualis proximj magis tuta

relinquitur. * Cui facit Baronius in opere contra Caramuel 1. part. disp. 1. sect. 4. art. 1. §. 1. fol. 39. ibi: * Cum enim Sacramenta instituta sint ad salutem animarum, nil mali est, si aliquod periculum irriti Sacramenti incurras, ne damnetur anima, in cuius gratiam a Deo est institutum. * Omitto periculo irritationis non exponi, si absolutio sub conditione impendatur, vt ibidem docet Ioannes Sanchez, & tenet Suarez *disput. 23. sect. 1. in fine.* Quibus conueniunt plures ex supra citatis. Ergo cum administratio Sacramenti in nostro casu, non possit ei obesse, & possit prodesse infirmo, si haec opinio forte sit vera, ideo illam, quam ex charitate iudico, debere omnes confessarios amplectari (vt ferè omnes Doctores citati expriment) aliquibus fundamentis stabilire, & explicare, Deo gratum facturum iudicauit.

§. II.

Sententia magis pia triplici ratione stabilitura

28 **I**gitur moribundum, qui nec confessionem petijt, nec vlla contritionis signa dedit, absolvi posse, si Christiano modo vixerit, suadetur: Primò, quia voluntas confitendi peccatum manifestata confessario per signum aliquod exterius, est sufficiens ad absolutionem, saltem sub conditione, vt docent communiter Doctores: quod procedit, etiam si post multos dies absolutio sit impertienda, vt constat ex Henriquez de *Poenitent. lib. 1. cap. 10. & 11. num. 6.* & ex Hurtado Complut. de *Sacram. in genere disp. 1. diff. 11.* Sed fidelem Christiano modo vixisse, & Sacramenta frequentasse, est signum exterius, per quod manifestatur confessario voluntas confitendi futura in articulo mortis: ergo licet pro tunc non petierit absolutionem, nec signum aliquod doloris in eo periculo edere potuerit, datur materia sufficiens ad absolutionem. Probo consequentiam: moraliter certum est, praedictam moribundum in eo vitae discrimine constitutum habere voluntatem confitendi, & haec sufficienter manifestatur, & fit sensibilis per supra dicta signa antecedentia: omnes enim per illam venimus in notitiam, quod si posset, pro eo articulo absolutionem peteret: ergo.

29 Confirmatur: dolor de peccatis sufficienter fit sensibilis ad absolutionem per confessionem illam praecedentem, vt tradit Lugo *disp. 14. sect. 2. cum Henriquez, Fagnan, Nauarr. & alijs:* ergo voluntas confitendi in articulo mortis sufficienter redditus sensibilis per signa illam antecedentia. Vrgetur; sicut dolor constituitur in esse materia

Sacramenti per confessionem: ita voluntas confitendi constituitur in esse confessionis, per signum illam manifestans, sed confessio antecedens dolorem potest illum constituere in esse materiæ Sacramenti: ergo signum antecedens voluntatem confitendi potest illam constituere in esse confessionis: æquè enim certum moraliter est, eum, qui benè vivit, & Sacramenta frequentat, habiturum in mortis articulo voluntatem confitendi, ac est certum, eum, qui sua peccata confiteretur, habere, vel habiturum ante absolutionem dolorem de peccatis: ergo dum confessorio per se, vel per aliorum testimonium, confiteretur, de antea vita pœnitentis, non solum poterit, sed tenebitur illum absolvere, quia in omni rigore verum est, desiderium confitendi, per se, vel per alios ostendit: quod sufficere ad absolutionem impertendam habemus ex Paulo V. in Rituali Romano.

30 Dices: ergo saltem, si infirmus non solum vocem, sed & sensum amiserit, non poterit absolvi, quia in tali casu non datur in eo voluntas confitendi, cum rationis compos non sit. Respondeo primò: ex privatione usus sensuum externorum, non deinde evidenter usum rationis ita defecisse, ut non poterit habere dolorem, ac proinde in casu dubij, debere absolvi sub conditione. Respondeo secundò: licet constaret, repente amissile usum rationis, absolvi etiam posse, non ratione voluntatis, quam tunc habeat, cum supponamus non habere, sed ratione alterius voluntatis præteritæ. Explico simul, & confirmo: Ipse rectè vivendi modus, & Sacramentorum frequentatio, ut potè orta ex desiderio placendi Deo, & obtinendi beatitudinem, non solum sufficienter significat, pœnitentem habiturum confitendi voluntatem in mortis articulo, si sui compos fuerit, sed ex nunc desiderare confessionem pro eo articulo, & absolutionem Sacramentalem pro eo patere, eo modo, quo potest, iuxta infra dicenda. Hoc enim desiderium confessionis implicitè continetur in voluntate illa præterita rectè vivendi, & frequentandi Sacramenta ad consequendam beatitudinem: quæ quidem voluntas per hæc bona opera sufficienter significatur: ergo si de tali voluntate implicita, & præterita confessorio confiteretur, poterit, & tenebitur intantum absolvere, quia ad absolutionem nil aliud exigit Concilium Arausicum primum, cap. 11. ibi: *Subito obmutescens pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præterita testimonium, verbis aliorum, habeat.*

31 Quod autem voluntas hæc, & desiderium confessionis exterius manifestata,

multò tempore antecesserint articulum mortis, non obstat ad absolutionem, nam ut supra diximus ex Henriquez, & Hurtado, & latius disput. præcedenti, quæst. 10. absolutio potest conferri, quamvis multis antea diebus præcesserit confessio, dummodo non constet, pœnitentem voluntatem retractasse per culpam mortalem. Imò addo; in casu præsentis, licet id constaret, absolvendum sub conditione: nam cum aliud certum non sit, moribundam ad eò subito usum rationis amissile, ut spatium ad voluntatem confitendi & attritionem de peccatis concipiendam non habuerit, posset confessorius in eius favorem prudenter iudicare, ac proinde virtute prædictæ voluntatis præsumptæ, & per antea vitam sufficienter significatam illum absolvere sub conditione. Quia fortè sic collata salvabitur, qui secus in æternum peribit. Et ita sentit Caramuel tom. 4. Theolog. Fundam. in additione Lugdun. anno 1675. dialecti de non certitudine art. 4. num. 420. in fine.

32 Suadetur secundò: quia eadem confessio Sacramentalis eorundem peccatorum, si ex intentione pœnitentis ad plures Sacerdotes dirigatur, sufficiens est ad plures absolutiones à pluribus obtinendas, ad novumque, & distinctum Sacramentum, cum novo gratiæ augmento, conficiendum, ut bene tradit Lugo supra disp. 13. sect. 7. num. 164. Quia confessio iterabilis est, & licet prædicta materialiter, & physicè videatur una, moraliter tamen, & virtutè aliter est multiplex, quia æquivaleret: *Confiteor tibi, Petre, & confiteor tibi, Paule;* sicut forma hæc: *Ego vos absolvo:* æquivaleret, *absolvo te, & absolvo te.* Igitur si ab vno Sacerdote fuisset pœnitens absolutus, posset postea virtute eisdem confessionis absolvi ab alio, qui de confessione præterita notitiam haberet. Ergo occurrente mortis periculo non solum posset hic Sacerdos, sed deberet illum absolvere.

33 Præfatus discursus, admissio antecedente, videtur legitimus. Iam verò, quod nullus sit pœnitens, qui vni Sacerdoti confiteatur, qui ex sua intentione saltem implicita non dirigat confessionem ad alios Sacerdotes, ut eius virtute possit, pro articulo mortis, à quolibet absolvi, si aliam efficeret, & alia doloris signa edere non ponerit, videtur probabilissimum: nemo enim est, qui ad vnum confessorium accedens, rogatus non responderet, se velle, & desiderare iterum à quolibet Sacerdote in articulo mortis, virtute illius confessionis absolvi: ergo quilibet pœnitens, quando confitetur explicitè vni Sacerdoti, confitetur implicitè, & in genere cuilibet alteri advenienti in

In articulo mortis, qui per se, vel per alios de cuiusmodi confessione notitiam habeat, quæ quidem moraliter perscrutat, dum in memoria confessorij, vel alterius interpretis vicem gerentis conservatur. Ergo virtute istius confessionis absolvi poterit.

34 Et procedit iuxta superius dicta, licet constaret, pœnitentem in novum mortale post illam confessionem incidisse, dummodo Sacramenta frequentaverit, eamque conscientiam habuerit, ut reddat sufficienter sensibilem dolorem concipiendum de peccatis, post talem confessionem, commissis. His enim concurrentibus, nil desiderari videtur ad absolutionem sub conditione, cum verè, licet multò antea præcesserit confessio, interveniat moralis præsentia confessionis huic Sacerdoti facta, modo, quo explicui, & per illam, ut coniunctam cum frequentia Sacramentorum, & conscientiæ cura, fiat sufficienter sensibile, pœnitentem ante mortem habiturum dolorem de peccatis, si fortè aliquod post confessionem contraxerit Vbi autem intervenit peccati, saltem in genere, confessio, sufficiens datur materia absolutionis validæ, & fructuosæ, ut supra docuimus.

35 Suadetur tertio, quia ad minus hæc fundamenta dubium generant, an eiusmodi infirmus sit capax absolutionis, quia dubium saltem est, an sit materia sufficiens voluntas illa confitendi, quæ datur in articulo mortis per antea vitam significatam, vel an possit in eo articulo absolvi virtute confessionis prius factæ, vel virtute præteritæ voluntatis obtinendi absolutionem pro eo articulo. Sed in dubio de capacitate subiecti ad absolutionem, & in dubio de materia sufficienti, impertienda est sub conditione, ut ex Layman, Sanchez, Diana, & alijs diximus quæstione præcedenti, & ex communi Doctorum probat latè Lugo disput. 8. de Sacrament. in genere, sect. 9. Ergo in casu, quo moribundus, nec confessionem petierit, nec vllum doloris signum dederit, absolvi poterit sub conditione. Et Sacerdos ex charitate graviter ligatus erit, si concurrant, quæ in superioribus supposuimus. Melius etenim est subvenire proximo cum Sacramento dubio, quam sine vilo Sacramento relinquere: & ut ex communi Doctorum tradit Leander supra quæst. 47. & diximus supra quæst. 3. num. 4. Sacerdos, non solum potest, sed debet absolvere moribundum in casibus, in quibus ex opinione probabili aliorum potest, quamvis ipse contrariam sequatur, potest enim alienæ adherere, & ideo tenetur, suam deponere, ne æternæ damnationis periculo proximum exponat. Sic firmè sentio, & sentirent omnes, si memores fuissent Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

dicti Hugonis de Sancto Ricardo in cap. 233 Matt. Ferramus, inquit, non ne melius est propter misericordiam dare rationem, quam propter crudelitatem deficere pœnitentem?

S. III.

Obiectionibus communis sententia fit satis.

36 **O**bjicies primò cum Eminentiss. Cardenali de Lugo Accusatio de peccato debet esse post commissum peccatum: ergo voluntas nunc habita accusandi se de peccato postea committendo, non est sufficiens, ut virtute illius in mortis articulo absolvatur. Concedo totum, sed nihil contra me. Ego enim tantum assero, absolvi posse, vel virtute voluntatis confitendi, quam habet in articulo mortis sufficienter iam significatam, & sensibilem factam per antea vitam Christiano modo, & cum Sacramentorum frequentia: vel virtute confessionis de alijs peccatis commissis, ut potè quæ vni Sacerdoti explicitè, & in particulari, alijs verò implicitè, & in genere facta fuit, ut in mortis articulo posset à quolibet, virtute illius, impendi absolutio: siuè prædicta confessio sit expressa (ut dixi) siuè implicita in recto vivendi modo, & frequentia Sacramentorum imbibita; quæ quidem ex nunc est petitio quædam absolutionis à peccatis usque modo contractis, & significat dolorem de alijs, si fortè committantur, concipiendum: neque enim, ut ab omnibus absolvatur, in casu necessitatis opus est, de omnibus præcesserit accusatio.

37 Objicies secundò. Decrèta Pontificum, & Conciliorum agentia de absolutione moribundi, semper addunt, *si voluntatis præterita testimonium aliorum verbis habeat, vel si desiderium confitendi per se, vel per alios ostenderit.* Ergo non sufficit Christiano modo vixisse, & Sacramenta frequentasse. Respondeo, negando consequentiam: quia, ut constat ex dictis, in toto rigore hæc decrèta in nostro casu verificantur; addunt tamen, & meritò prædictam limitationem: quia possunt esse aliqui homines, ad eò praviis moribus imbuti, ut eorum vita, nec implicitè significet, in articulo mortis habituros confessionis desiderium, sed potius de misericordia Dei desperaturos, qui proinde nec virtute voluntatis confitendi, per antea vitam significatam, nec virtute alterius confessionis, siuè explicitæ, siuè implicitæ possunt absolvi, cum nil horum interveniat. Quapropter eorum opinio-

ni non acquiesco, qui contrarium vbi supra docuerunt, & à principijs intrinsicis nullam censeo probabilitatem habere. Vel si mauis, responde, limitationem illam additam fuisse à Concilijs, quia potest contingere confessarium nullam de antea vita moribundi habere notitiam, nec esse testes, qui deponant: his autem deficientibus, nequit absolutionem ei impertiri, quia nulla datur confessio. Et in omnium sententia formam Sacramenti, etiam sub conditione, proferre, vbi nec dubia materia reperitur, graue peccatum est. Aliàs equis, & mulis possent sub conditione baptizari, vel absolvi.

38 An verò à principijs extrinsecis sufficiens probabilitas opinioni nuper relatæ insit, ad absolvendum quemcumque Catholicum in articulo mortis constitutum, quem talem esse confessario constiterit; difficile satis est. Sed quia illa opinio in animarum fauorem cedit, & aliandè non est omni auctoritate destituta, censeo confessarium, et si parum probabili, posse illi adherere, quia vt ait P. Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 36. num. 8.* quamuis opinio parum probabilis sit, ratione periculi magni, quod ex opposita imminet, sustineri potest. * Quod aliàs (inquit) non iudicaretur probabile, facit tale esse vrgens necessitas, & periculum, quod ex opposito sequeretur, vt optimè docet Sotus *de secreto 3. membra quest. 2. conclus. 3.* * Quos sequuntur Baldellus, Nauarrus, Suarez, Valentia, Reginaldus, & alij, quibus citatis subscribit Thomas Hurtado *tom. 1. variar. resol. tract. 3. cap. 3. resol. 13.* & non parum fauet Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnitent. quest. 3. de qualitat. confes. dub. 2. num. 31. dum ait.* * Pro tam extrema necessitate sufficit quævis probabilitas, vt non solum liceat, sed teneamur animæ fauere. * Ergo & probabilitas aliqualis à principio extrinsecis sufficere. Cum autem in præfata opinione deferenda grauissimum contineatur periculum relinquendi proximum omni remedio destitutum, & periculo æternæ damnationis expositum, qui fortè, absolutione sub conditione collata, saluabitur, credulitatis speciem præ se ferret, præfaram opinionem non amplexari, cum absque vilo peccato possimus. Cuius ratio à priori est, quia inter duo mala disiunctiuè necessaria, minus est eligendum, vt constant *ex cap. duo mala, & cap. Nerui. dist. 13.* Cum igitur minus malum sit periculum frustrationis Sacramenti, quam æternæ salutis moribundi: quia illud Religioni, istud charitati opponitur, primum à fortiori eligendum. Et quidem casu, quo vtrumque præceptum observari non possit, charitatis præferendum, cum Montefino tradit Ioannes Sanchez *in selectis, disp. 44. num. 2.*

35. & certissimum apud omnes est. Omitto nulli periculo frustrandi Sacramentum se exponere, vt cum Suarez, Sanchez, & alijs supra diximus: quia absolutio impenditur sub conditione, *si es capax*, quia non subsistente, non confertur: ergo nil fit contra Religionem. Insuper suadet nostra conclusio: quia confessarius tenetur absolvere pœnitentem pro se habentem opinionem, quæ apud Doctores probatè auctoritatis probabilis habeatur, licet ipse à principijs intrinsicis falsam, & improbabilem censeat. Vt docent M. Sotus, M. Mercatus, M. Candidus, & alij, quos citauit *tract. 1. de opin. probabili, quest. 4. num. 7.* Ergo potiori iure in casu extremæ necessitatis.

§. IV.

Animaduersio in Baronium.

39 EX his reiiciendus venit Vincentius Baronius, qui *2. part. Manuduct. contra Amadeum, disp. 2. sect. 3. fol. 222.* confidenter asserit, nec multibundo, qui Christiano modo vixerit, licere absolutionem impendere, etiam sub conditione: * nisi præter interpretatiuam voluntatem adsit signum præsentis contestatæ petitione confessarij, aut doloris sensu, gemitu, vel verbis expressè. * Sed non placet. Quia, vt constat ex superius dictis, non solum potest, sed ex præcepto charitatis (quæ obligat ad remedium dubium, quando certum extremè indigenti applicari non potest) absolvere tenetur. Quod insuper argumento, vt aiunt, ad hominem, cuiusmodi: quia, vt ipse Baronius testatur *1. part. Theolog. Moral. contra Caramuel, disp. 1. sect. 5. fol. 79.* * Nullum est certum, falsi argumentum, quam à se ipso dissentires. * Quod autem ipse secum non conveniat. probo ex his, quæ tradit *infra disp. 2. sect. 2. fol. 171. & 172.* Vbi dubia materia, & forma Sacramenti vtendum esse, docet, quando certa deficit, nec aliud medium superest ad salutem morituri. * Dubijs (inquit) & incertis, omni dubitatione semota, vtendum est, quia certum est prudentia iudicium. * Et ita in terminis tradiderat *disp. 1. sect. 4. art. 5. §. 1. fol. 39.* cuius verba dedi *suprà num. 27.* Quæ iterum firmat, *fol. 49. ibi:* * Ex mente nostra responsum est, adhibendum Sacramentum absolutionis, licet dubium, ratione periculi salutis, quod amouendum est, etiam cum aliquo periculo irritum faciendum Sacramentum. * Quod tertio repetit *disp. 2. sect. 1. fol. 146.* dicens: * Charitatis, imò & iustitiæ Ministrum ex officio vrgent, vt puero, & adulto extremo periculo laborantibus succurrat, etiam cum probabili opinione, aut

aut dubio, ne irritum sit Sacramentum, quia tunc vrget regula ex duobus malis ingruentibus arcendum maius, & minus excipiendum. *

40 Idemque in simili contestatur *2. part. Manud. disp. 1. sect. 1. fol. 46.* Vbi, de materia Baptismi loquens, sic ait: * Nil improbabilius, seu magis dubium aqua rosacea, aut ex sale expressa, in materiam Baptismi assumpta, & tamen istius materiæ improbabili speculatiuè, vsus prædicè probabilis est, atque omninò adhibendus puero morituro, si desit aqua elementaris. * Et *infra:* * Cum hoc Thomista (scilicet Gregorio Martinez) concedimus, licere opinionem nullius, aut minimæ probabilitatis speculatiuè eligere, & vsurpare, dummodo prædicè probabilis sit, id est, stet pro lege; & subinde careat omni periculo peccati, hac ad minus excusatione, quod necessaria sit ad maius vitandum malum. * Ergo cum opinio de licita absolutione, sub conditione, moribundi, stet pro lege charitatis, & subinde careat omni periculo peccati, cum necessaria sit ad maius vitandum malum, eiusque vsus æquè forsitan necessarius sit moribundo, ac opinionis de aqua rosacea ad baptismum pueri, aliter sine illo decessuri: licet materia speculatiuè improbabili sit, vsus tamè eius prædicè probabilis sit, atque adeo omninò adhibenda absolutio, si desit materia certa. Facit etiam ad hæc doctrinam ipsius Vincentij Baronij supra *1. p. Manud. contra Caramuelem, disp. 1. sect. 2. art. 2. §. 1. vbi sic scribit:* * Non probabilitates omninò profligamus, qui etiam dubia ad vsum reuocanda docemus, videlicet, cum duo disparia mala imminet, nec grauius amoueri potest, nisi dubia, & minus probabili adhaereas sententiæ, quæ tunc fit certissima. * Quod iterum tradit *sect. 5. fol. 350.* dicens, * id esse tenendum ex certissima, & antiqua iuris regula. * Ergo cum duo in præfata disparia imminant mala, nempe aut periculum frustrationis Sacramenti, (vt asseris) aut damnationis æternæ: nec istud, quod grauius est, amoueri possit, nisi dubia, & minus probabili adhaereamus sententiæ, certissima sit, in opinione Baronij, hæc ipsa opinio, quam minus probabilem absolutè loquendo supponimus. Ergo in huius Doctoris principijs certissimum est, præfata opinionis vsum licitum esse.

41 Hunc si semel nobis cõcedat, de obligatione facile convincetur, vt docent communiter Theologi apud Dianam *3. part. tr. 3. resol. 9.* & apud Leandrum *tom. 1. de Pœnitent. tract. 5. disp. 5. q. 47.* Est enim legitima hæc consequentia: *Possim absque peccato extreme indigenti subuenire, ergo teneor.* Maxime cum absque vilo meo incommodo pos-

sim. Quam vt lumine naturæ notam, loquens de baptismo ausus non est Baronius ipse distineri. Quia *2. p. disp. 1. sect. 1. fol. 46.* vt supra animadverti, expressè asserit, *omninò adhibendum puero morituro baptismum aqua rosacea, si desit elementaris.* Quod iam tradiderat *1. p. disp. 2. sect. 2. fol. 172.* Cuius rationem à priori dedit, quia * si auertenda sint grauiora mala; dubijs, & incertis, omni dubitatione semota, vtendum est, quæ, nisi excuset necessitas, sacrilegio vix carerent. * Ergo in casu vrgentissimæ necessitatis moribundi aliter absque Sacramento in peccato mortali decessuri, confessarius contra charitatem grauius delinquet, si absque absolutione relinquat, cum grauissimorum auctoritati innixus licitè possit illam impertiri. Ita cum Vazquez, Suarez, Lugo, Dicastillo, & alijs tradit Fr. Franciscus à Iesu Maria Camelita Excalleatus *in cursu Theolog. part. 1. tract. 6. cap. 8. num. 138.* * Quia cum licitè (inquit) possit Sacerdos eum absolvere, & hoc prodesse possit ægrotò ad æternam salutem, tenetur ex charitate subuenire illi eodem modo, quo potest, ne fortè habens attritionem solum damnetur, qui cum beneficio absolutionis saluus fieret. * Sic ille. Cui cum communi Doctorum consentit Doctor Garfi *in qq. Moral. cent. 1. cap. 4. num. 3. & cap. 57. num. 10. & cent. 2. cap. 20. num. 21.* Ergo opinione propria deposita, cõtrariæ fauenti moribundo quicumque confessarius in praxi adherere tenetur. Nec Baronium ipsum secus facturum credam, ni doctrinam tot locis traditam retractet.

42 Rogabis: An in præcedenti, & similibus casibus teneatur Sacerdos non aliter, quam sub conditione, absolutionem impendere? Conueniant Doctores non teneri exteriùs exprimere conditionem. An debeat mente concipere? Dubium est. P. Vazquez *quest. 91. art. 2. dub. 1. num. 39.* Ioannes Sanchez *in selectis, disp. 44. num. 32.* Lugo supra *numer. 90.* & Diana *3. part. tract. 3. resol. 10.* existimant, & merito, non debere, sed posse absolutionem absolutè impendere, quoties fuerit opinio probabilis de valore Sacramenti: si verò probabilis opinio non sit, sed Sacerdos dubitet de existentia materię, seu de capacitæ subiecti, inquit Lugo, Sanchez, & Diana debere absolutionem impertiri sub conditione mentè saltem concepta, quia in tali casu non potest formare iudicium dictas absolutionem validè conferri. Et ita in casu præfati tenendum, tradit Leander *disp. 5. q. 48.* dicens, absolutionem debere sub conditione impendi, quoties opinio non est, quod possit absolutè dari, sed tantum quod possit dari sub conditione. Verum ego de lethali non damnarem non concipientem expressè

conditionem; quia certum est, ut supponit Lugo supra, semper adesse conditionem implicitam, cum nemo intendat dare absolutionem impossibilem, sed illam, quam potest; ac proinde in casu dubij de valore absolutionis non videtur gravis irreuerentia non exprimere in mente conditionem, quia Sacramentum non exponitur periculo frustrationis ratione conditionis implicitæ. Propterea fortasse Doctores docentes, in casu dubij debere absolutionem impendi sub conditione expressa, non determinant quantitatem culpæ, sicut neque nos supra.

QUESTIO V.

Vtrum moribundus, de cuius petitione confessionis, testis deponat, possit, etiam in absentia, sub conditione absolui, si prudenter timeatur, aliter sine ullo Sacramento decessurus?

Questionem hanc in mediū produco, non animo disputandi pro vŭo licito Sacramenti Pœnitentiæ inter absentes, sed magis solidandi doctrinam ab vniuersa Ecclesia receptam, post decretum Clementis VIII. editum die 19. Iulij, anno 1602. Vbi propositionem hanc: *Licere per litteras, vel internuncium, confessario absenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*, damnauit tanquam, ad minus, falsam, temerariam, & scandalosam, & prohibuit, ne vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, & ad praxim quouis modo deducatur, idque sub excommunicationis poena latæ sententiæ: addens, quod si quis illam doceat, aut etiam de ea disputatiuè tractauerit, nisi forte impugnando, alijs poenis arbitrio infligendis subiaceat. Vide doctissimum, & amicissimū Leandrum disp. 2. de Pœnit. q. 28. Vbi decretum ad verbum adducit.

§. I.

Partis affirmantis fundamenta.

AD impugnandam igitur sententiam asserendum, ante decretum Clementis, licitum fuisse in casu necessitatis absentem absolueri, & ad solidandam communem, & verissimam, tuentem, post decretum Clementis, in nullo casu etiam extremæ necessitatis, id esse licitum, sed pro quocumque, fore omnino illicitum, rationem difficultandi, à quodam Magistro paucis ab hinc annis, obiectam, proponam; cuius solutionem congruam desiderans, plures viros doctissimos consului, quibus multum negotij fasset.

fit: alijs nil respondentibus, alijs diffuso calamo. Argumentum ergo, quod pro valore, & vŭo licito absolutionis inter absentes in casu extremæ necessitatis, etiam post decretum Clementis VIII. recentior conficiebat, huiusmodi est.

3 Probabile est per principia extrinseca, post decretum Clementis, absolutionem à confessario absenti collatam esse validam ex sua institutione; sed absolutio valida nullo præcepto Ecclesiastico potest reddi illicita pro casu extremæ necessitatis: ergo probabile est modo per principia extrinseca, absolutionem à confessario absenti collatam esse validam, ac proinde licitam in casu extremæ necessitatis. Discursus est legitimus, si præmissa constiterint, & talem reputat Card. de Lugo disp. 17. sect. 5. num. 64. vbi, ut illam infringat, totus est in probando, maiorem propositionem esse falsam. Et similiter Par. Gaspar Hurtado de Pœnit. disp. 5. diff. 6. cuius rationem reddens, inquit: * Quia si non esset nulla absolutio, verè esset licita in aliquo casu. * Et ante illos P. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 19. sect. 3. num. 16. ibi: * Nam si ex se non licet, idè est, quia Sacramentum non potest ita perfici. * Et ita etiam responderunt grauissimè recentiores à me consulti, asserentes vitari non posse efficaciam discursus, concessa maiori.

4 Quod autem concedi debeat, probat sic. Ante decretum Clementis probabile erat, à principijs extrinsecis, absolutionem absenti collatam ex sua institutione validam esse, sed per tale decretum præfata opinio non est facta improbabilis: ergo. Consequutio est legitima: Maior probatur transcriptis verbis Authorum, qui eam opinionem defendebant. D. Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 19. §. 9 post relatum contrariam, & communem sententiã, sic concludit: * Dicit tamen Petrus de Palude, quod, cum est claudus pœnitens, & ire non potest, nec Sacerdos ad eum venire, quia forte infirmus, licet ei scribere peccata sua, si vult, & numerum dare; & Sacerdos illi scribere, & mandare absolutionem: sed non tenetur ad hoc, imò aliquando posset esse scandalum, quia posset charta ab alijs reperiri, vnde non multum consulendum secundum Richardum. * Et iterum tit. 17. cap. 12. & cap. 21. §. 3. inquirens, quid facere debeat confessarius, qui absoluit secularem, quem non potuit absolueri? Respondet: * Collatio facta fuit de hoc cū multis notabilibus Doctoribus Theologiæ, in Concilio Basiliensi: quidam dixerunt, quod debet auctoritatem à superiore impetrare, absolvendi eum; & si sine magno scandalo fieri potest, vocare non absolutum, vel si magnum scandalum timeatur, absentem absoluat, si ab vltima con-

fessione speratur esse in gratia. Adhuc autè, & alijs placuit, si magnum timeretur, summo Deo Sacerdoti committat. * Sic D. Antoninus. Hanc sententiam, quoad vtramque partem sequitur Syluester verb. Confessio. 1. q. 15. num. 16. Vbi post adductam contrariam sententiam D. Thomæ, subnectit: * Dicit tamen Petrus de Palude, quod vbi præsentiam Sacerdotis habere non potest quis, licet non teneatur confiteri scripto, tamen hoc potest; & Sacerdos similiter scripto absoluerè, licet hoc non sit multum consulendum ratione scandali possibilis acciderè. * Et paulò infra ad finem, Scotum contrariū asserentem impugnat, suis verbis: * Tertio dicit, quod absentem non licet confiteri per scripturam: contra quod arguitur; quia ut ipsemet testatur, sic confessus est Sanctus Thomas Caturariensis, non tamen quis ad hoc tenetur. * Quod autem sic confessus fuerit, & Romam pro absolutione miserit, vulgò fertur. Et denique verb. Confessor. 3. num. 1. asserit cum D. Antonino, quod confessarius, qui eum, quem non poterat, absoluit; petita postea auctoritate, si præsentem non habeat, vel propter scandalum absolueri nequeat; absoluat absentem, si ab vltima confessione adhuc creditur perseuerare in gratia, &c. Et adde, quod sufficit credulitas probabilis dictæ perseuerantiæ in gratia secundum istam opinionem, cum certa haberi nequeat, etiam de eo, qui præsentiam liter confitetur. * Citatis consentire videtur M. Tabiena, verb. Confes. 2. num. 37. Vbi Paludani sententiam referens, non rejicit, dicens: * Quando Sacerdos non est præsentialiter, non debet (pœnitens confiteri) per litteras ad absentem, quamvis possit Sacerdoti præsentem, & secundum Petrum de Palude etiam absentem. *

5 Eandem sententiam tenuit M. Dominicus Baltanàs Prouincialis Beticæ Prouinciæ Ordinis Prædicatorum, in Summa, cui titulus *Margarita Confessorum*, fol. 43. vbi sic: * Quamuis confiteri clericis absenti per scriptum liceat, & absolueri similiter, quando tamen timetur scandalum, fieri non debet. * Et fauet M. Dominicus de Soto de secreto, mēb. 3. q. 4. concl. 4. dub. 4. vers. Ad hoc, ibi: * Nullo modo licet absolueri absentem, saltem ignorantem, an absolvatur, &c. Dixerim absentem, & ignorantem, nam forsan posset pœnitens absenti Sacerdoti mittere confessionem scriptam, & Sacerdos recribere absolutionem, ut ait Paludanus in 4. distinct. 17. quæst. 2. de quo alias. * Et apertè sequitur M. Petrus de Soto de institut. Sacerdotum, lect. 1. f. de secreto confessionis. Vbi sic scribit: * Ad necessitatem huius Sacramenti sufficit per interpretem, vel nuncium, aut scripto confiteri, & eodem modo nuncio, vel scripto absolvi.

Tenant etiam hoc plures nostrum Petrus de Palude, Adrianus, Syluester. * Quibus adde ex eodem instituto Mag. Mantium, & Peña; apud Henriquez infra. Aruillam; Reyneriū; Petrum de Tarantasia, & alios, quos refert Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 19. sect. 3. num. 2. dicens, eam indicare Turrecrematam in cap. quem pœnitet de Pœnit. dist. 1. art. 2. nam cum dixisset, non esse necessarium confiteri Sacerdoti absenti, subiungit: * si quis tamen vellet hoc facere esset opus supererogationis. * Et hanc sententiam fuisse communem multis, antequam sedes Apostolica oppositam diceret; testatur M. Calas in candore lily, §. 64. fol. 294. Vbi admittit pro illa stetit. Palud. Pet. de Soto, Antoninum, Syluester, Friburgo, Fiumum, Tabienam, & Raynerium. Ob quorum auctoritatem concludit Suarez numer. 15. se ante decretum Clementis ausum non fuisse aliam censuram præfate sententiæ inferre, præter eam, quæ ex communi, & verâ sententiâ inferitur, scilicet esse falsam.

6 Ex alijs eam tenuerunt Natarrus, Palacios, Maior, Ioannes de Medina, Alexander Alensis, Taperus, & probabilem dicit Richardus, & alij, quos referunt Suarez vbi supra, Vazquez de Pœnit. q. 91. art. 4. dub. 2. & Henriquez tom. 1. lib. 2. de Pœnit. Sacram. cap. 2. num. 7. subnectens: * Addit Peña, & quidam recentiores, ut saltem absolvat sub ea conditione, si possum, quando præsentem haberi non potest. * Videatur etiam Fagúndez 2. præcept. Eccles. lib. 2. cap. 10. Vbi postquam alios citauit, concludit; * omnes esse numero per exiguo; comparatione eorum, qui sunt ex Augustissima familia D. Dominici, qui primi huius opinionis auctores, & defensores fuerunt; & sic à quibus orta, & ad huc fuit hæc opinio, in eorum etiam sinu extincta fuit, & conspuita. * Oppones Vincentium Baronium in Theolog. Morali aduersus laxiores probabilistas, par. 1. disp. 1. sect. 3. artic. vltimo contra Theophilum Raynaudum iactare, * illud compertum omnino esse, nullam Thomistarum clarè asseruisse; integrum Sacramentum licitè, & validè confici inter absentes. * Respondet, hanc esse Baronij fidem, eorum verba recole.

7 Ex dictis apertè constare videtur, ante decretum Clem. VIII. probabilem fuisse à principijs extrinsecis sententiam asserentem, absolutionem absenti collatam ex Christi institutione validam esse: & ita expressè supponit Suarez 1. 2. disp. 12. sect. 6. num. 11. Vbi ait, quod licet ante decretum Clem. VIII. probabilis semper fuerit, & mihi (inquit) certum absolutionem absentis in necessitate fuisse nullam, & consequenter non esse excedendam; tamen quid probabile videbatur non

paucis esse validam, & hoc absolute erat utilis proximo, ideo licita erat, illa uti. Quibus manifeste supponit, opinionem pro valore absolutionis in absentia à principiis extrinsecis, tunc temporis probabilem fuisse. Nec vilius ponderis est, dicere Doctores, & Thomistas supra citatos non vidisse auctoritatem Tridentin. sess. 24. cap. 2. dicentis, eos, qui post baptismum crimine aliquo se contaminauerint, Christus Dominus ante hoc tribunal sisti voluit, ut per Sacerdotis sententiam possint à peccatis liberari. * Licet enim verba illa sissi ante Tribunal, idem significant, quod se presentem facere, ut patet ex toto titulo, ff. si quis cautionibus, &c. hoc tantum probat, dari præceptum confessionis, & absolutionis in presentia; non verò esse inuvalidam absenti collatam. Nec credibile est, tot, tantosque Doctores Christi Domini præceptum ignorasse, & Tridentini locum eos latuisse. Et sane, si in Concilio definiretur necessaria presentia poenitentis ad valorem absolutionis, Clemens VIII. non solum, ut falsam, & temerariam; sed ut hæreticam damnasset propositionem asserentem: *Licere absentem absolvere*; ut ex terminis patet. Ergo post Concilium Tridentinum ante decretum Clementis, probabile adhuc erat à principiis extrinsecis, absolutionem absenti collatam validam esse.

8 Quod autem hæc opinio per eiusmodi decretum non fuerit reddita improbabilis, probat Neothericus ex eo, quod Pontifex in suo decreto non damnauit propositionem asserentem, absolutionem absentis esse validam, sed *esse licitam*, ut tradunt expressè Villalobos in *Summ. tom. 1. tract. 9. diff. 37. n. 6. P. Egidius Coninch in responsione contra Cocceium, num. 27. & 28. Philippus Gamachus in 3. p. de Penit. cap. 20. §. 4. dicens: Esse probabilem admodum sententiam: quam refert, & non improbat Diana 5. part. tract. 14. r. 101. 60. Vnde Thomas Hurtado tom. 1. res. mor. tract. 3. cap. 4. res. 30. num. 169. aliquibus non displicuisse, notat. Quibus consonat Cenfor Romanus apud Caramuelem 2. part. Theolog. Fundam. nu. 23. fol. mihi 21. qui hæc dubitationi: * Valida ne sit absolutio directa ad absentem, post Clementis VIII. declarationem? * Respondet: * Congregatio non egit de doctrina, sed iussu Pontificis prohibuit actiones ipsas lege positua, quo præcepto Ecclesie extante, iam illa omnia sunt certè illicita. * Hæc apud Caramuel supra. Quibus faciunt assertiones Theologicæ Pragæ defensæ anno 1650. quas refert ipse Caramuel in secunda editione Romana, num. 300. fol. 107.*

9 Idem tenet expressè P. Ioannes Præpositus in 3. p. q. 4. de qualitate confes. dub. 3.

num. 78. eo quod ipsemet Clemens VIII. Cardinali Bellarmino postea declarauit, hæc fuisse sibi mentem in præallegato decreto: ita testatur supra per hæc verba: * Nil decernit Clemens VIII. de validitate absolutionis, quod ipsemet declarauit Cardinali Bellarmino, & Cardinalis significauit Læcio die 29. Aprilis anno 1608. addens, se idem sentire, scilicet in prædicto decreto non agi de validitate, seu inuvaliditate absolutionis, quia solum dicit, non licere. * Si igitur Pontifex, nil decernit circa valorem absolutionis; in eadem, quam ante decretum habuit, probabilitate modo persistet: non enim censurare debemus propositionem, quam Pontifex, re vndique exagitata, damnare non intendit.

10 Dices cum doctissimis recentioribus, Pontificem damnando propositionem illam: *Licere per litteras, &c.* approbasse tanquam veram sententiam asserentem, confessionem, & absolutionem in absentia invalidas esse: inuvaliditas namque Sacramenti fuit motiuum, cui vnice, vel maximè innixus est Pontifex ad definiendam ut temerariam, falsam, & scandalosam propositionem asserentem: *Licere absentem absolvere*, ut ait Mag. Prado tom. 3. de Penit. q. 3. de qualitate confes. num. 20. Ergo absque temeritatis, & scandali nota affirmari nequit, esse validum Sacramentum inter absentes. Quia hoc esset negare fundamentum, quo Pontifex ductus est ad definiendam: quod quidem negari non potest, quin ipsi definitioni contraueniatur: nam Spiritus Sanctus non solum assistit Ecclesie, ne erret in suis definitionibus, sed etiam ut neque in ijs, quibus ad definiendum ducitur. Possentque prædicti recentiores pro se referre Vazquez 1. 2. disp. 165. cap. 2. num. 17. vbi sic ait: *Cum aliquid præmittitur tanquam vnicum fundamentum definitionis, talem certitudinem habere debet, ut merito illud suscipere, atque suscipere debeamus, & absque nota negare non possimus.*

11 Cæterum hæc obiectio facilem habet solutionem, ex ipso Vazquez petitam vbi supra; nempe solum habere locum, quando Pontifex expressit rationem vnica, qua motus est ad definiendum: secus quando nullæ & plures sunt, quibus moueri potuit: tunc enim quælibet seorsim absque nota vlla negari potest. Præterquam quod in re presenti declaratio ipsius Clementis postea facta coherere non potest cum hoc determinato motiuo: si enim inuvaliditas Sacramenti motiuum huius definitionis fuisset; aliquid circa inuvaliditatem Sacramenti decreuisset, quod tamen ipse negat in declaratione Cardinali Bellarmino facta. Urgetur: quia si totum, vel præcipuum motiuum Pontificis ad illam propositionem

positionem condemnandam fuisset inuvaliditas Sacramenti ex Christi institutione, cuncti Doctores, qui asserbant, confessionem, & absolutionem inter absentes licere, fundarentur in valore Sacramenti, non esset cur Pontifex non damnaret propositionem hæc: *Valida est confessio, & absolutio inter absentes*: hæc enim vnice condemnata, præcludebatur omnino aditus controuersie. Ab hoc autem tam longè fuit Pontifex, ut potius consultus in calu dubij respondit, nil in suo decreto circa valorem decernere. Ergo motiuum damnandi propositionem illam: *Licere per litteras, &c.* non fuit inuvaliditas Sacramenti, sed præceptum diuinum, quod tum ex Tridentino, tum ex Ecclesie traditione constare videtur, iuxta regulam Augustini, lib. 5. de Baptismo, cap. 24. asserentis; iudicium iuris ciuili esse, quando aliquid ab Ecclesia vniuersa obseruatur, quod neque ab aliquo Pontifice, neque à Concilio præceptum est.

12 Ut omittam sententiam M. Domini Grauiña ex Ordine Prædicatorum, tom. vltim. præscriptionum, controuers. vltim. de in-fallibilitate Romani Pontificis in decretis morum à num. 299. vsque ad 303. quem citatum sequitur M. Ioannes Marrinez de Prado, tom. 2. Theolog. Moral. cap. 31. de voto, §. 3. nu. 38. & 39. vbi sic ait: * Rationes assignatæ in decretis Pontificum non habent eandem certitudinem cum ipsa conclusione: quod inductione patet. In septima Synodo, quæ est Nizena 2. actione 2. definitur, Angelos pingendos, quia circumscribi possunt, & ut homines apparuerunt; & tamen, cum hæc ratio sit infirma, & vnice ibi assignata, definitioni nullus Catholicus dissentire potest. Et vniuersaliter Cano. 5. de locis, cap. 5. q. 2. fol. 171. asserit. Porro, quæ in Concilijs, vel Pontificum decretis, vel explicandi gratia inducuntur, vel ut obiectiõni respondeatur, vel etiam obiter, & in transcurso, præter institutum præcipuum, de quo erat potissima controuersia, ea non pertinent ad fidem, hoc est, non sunt Catholicæ fidei iudicia, quæ doctrina verissima est. * Hucusque Prado.

13 Propter hæc grauissimus quidam recentior à me consultus expressè respondit, esse probabile, etiam post decretum Clementis, validam esse absolutionem absenti collatam, & ita sentire videtur P. Præpositus in 3. p. q. 6. de forma Sacramenti, dum contrariam sententiam, quam sequitur, vocat veriore: & aliquibus non displicuisse refert Hurtado supra num. 170. Vnde iuxta præfatam sententiam, si modo aliquis Sacerdos, siue bona, siue mala fide, absentem huius decreti ignarum absolueret, valida foret absolutio. Hæc enim consequutio legitima est, concessa probabilitate sententia adstruente valorem absolutionis

in absentia, ut bene probat Suarez vbi supra disp. 19. sect. 3. Quia essentia Sacramenti semper est eadem; ac proinde si absolutio essentialiter non requirat presentiam, quacunque ratione feratur in absentem, etiam sine necessitate valida erit, & efficax, si poenitens excusetur à culpa per bonam fidem, & attritus exillimet, se illo modo rectè confiteri. Quia malitia ministri impedire non potest essentiam, vel effectum Sacramenti, dummodo intentio conficiendi non deficiat. Et ita expressè concedit Philippus Gamachus, vbi supra in 3. part. cap. 20. de Penitent. §. 4. fol. mihi 606. vbi ait: * Si poenitens bona fide procedat, ignorans prohibitionem Ecclesie, talem absolutionem esse validam, esse probabilem admodum sententiam, donec Ecclesia aliud non decreuerit. * Sic ille. Quæ sunt valde notanda.

§. II.

Absolutio valida nequit esse illicita pro omni casu.

14 Admissa maiori syllogismi, scilicet, probabile esse modo, post decretum Clementis VIII. absolutionem absenti collatam esse validam; solum reitrat probanda minor; nimirum nullo præcepto Ecclesiastico posse reddi illicitam pro casu extremæ necessitatis, quod videntur supponere tanquam certum Card. de Lugo, Hurtado, & Suarez supra citati, num. 3. aliam non rectè ex valore Sacramenti inferrent, licitum fore usum pro aliquo casu. Et ita sentiunt doctissimi recentiores, quos consului. Et nouissimè tradit Fr. Franciscus à Iesu Maria in commentu Theolog. tom. 1. tract. 6. cap. 3. punct. 3. num. 25. ibi: * Quod enim validè, sed illicitè fit, in aliquo casu, & validè, & licitè, necessitate urgente, fieri potest, &c. * Quibus consentit M. Ioannes Martinez de Prado tom. de Penit. q. 3. de qualitate Sacramentalis confessionis, nu. 20. ibi: * Si in aliquo casu esset valida talis confessio, & absolutio, non potuisset prohibitione Pontificis reddi illicita in vniuersum pro omni casu. * Et Auerfa quæst. 10. sect. 17. * Si absolutio sic data vllò casu valeret, non potuisset à Pontifice prohiberi pro tali casu necessitatis extremæ spiritualis. * Quibus nouissimè subscripsit perdoctus P. Ioannes de Cardenas in disp. Select. disput. 9. cap. 8. n. 134. fol. 87. vbi sic: * Si enim esset valida probabiliter, non posset esse illicita, in casu extremæ necessitatis. *

15 Et probatur, quia præceptum diuinum prohibens absolutionem in absentia, non obligat in casu extremæ necessitatis. Ergo nec præceptum Ecclesiasticum. Consequen-

tia est legitima: antecedens probo. Primò, quia, vt supra vidimus, in Tridēt. proponitur tale diuinū præceptum, & tamen plures Doctores post Trident. defendebant (ante decretum Clementis) licere talem absolutionem; & semel admissò valore absolutionis* licitū fuisse illa vti, quia id vtilius erat proximo,* scripsit Pat. Suarez vbi supra. Secundò, quia præceptum diuinum non magis est de absolutione in præsentia, quàm de confessione, & tamen plures Doctores, supra citati, existimant, præceptum confessionis in præsentia non vrgere in casu extremæ necessitatis. Quos cum Auersa sequitur M. Prado tom. de Pœnit. quæst. 3. de qualitat. Sacram. confess. dub. 2. num. 49. Tertio, quia, vt ait P. Vazquez 1. 2. disp. 161. cap. 2. num. 12. ea, quæ sunt de iure diuino circa Sacramenta, non obligant cum periculo vitæ: ergo multò minus cum periculo damnationis æternæ: si ergo præceptum diuinum non obligat in casu extremæ necessitatis, quò iure præceptum humanum Ecclesiasticum obligabit?

16 Probatum secundò: quia si ob aliquam rationem præceptum Clementis comprehenderet casum extremæ necessitatis, maximè quia vtitur rigidis illis, & vniuersalibus verbis, *ne vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur; neque ad proxim quouis modo deducatur.* Sed hæc verba non possunt comprehendere casum extremæ necessitatis: ergo, &c. Minor probatur à paritate ex decreto Pij V. quod incipit: *Decorum*, edito anno 1569. quod ad verbum adducit P. Azor 1. part. lib. 13. cap. 8. in quo Pontifex prohibet Monialibus à Monasterijs exire, *quauis alia ratione, & pretextu, nisi ex causa magni incendi, vel infirmitatis lepræ, aut epidemici, & aliter quàm, vt præfertur, egredientes, seu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, ipso facto excommunicat.* Ecce Pontifex expressè prohibet, ne aliquo casu, præter à se assignatos, *quauis occasione, & pretextu, quomodocumque, &c.* quæ quidem verba æquè premunt, ac illa decreti Clementis: *Nūquam tanquam aliquo casu probabilis, quouis modo, &c.* Vt ex terminis liquet: & tamen his non obstantibus, posse Monialem à Monasterio exire in casu extremæ necessitatis, docet P. Azor supra cum Nauarro *Commēt. 4. de regulis, num. 48.* Cuius, inquit, ratio est, quod humanæ leges, & iura nos non tam feruè tenent, & obligant, vt mortis periculum subire cogamur. Si ergo decretum Pij V. quia Ecclesiasticum, & humanum est, non obligat cum periculo vitæ temporalis; cur decretum Clementis VIII. quod nec maiorem rigorem, nec strictiora verba continet, obligabit cum vitæ æternæ detrimento?

17 Accedit Pat. Thomas Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 17. num. 3. Vbi explicans decretum Trident. *sess. 14. cap. 1.* reddentis personam omninò inhabilem ad contrahendum sine Parocho, & testibus, sentit apertè ex vtili solius præcepti Ecclesiastici non posse prohiberi matrimonium clandestinum cum vitæ æternæ periculo. Ex quo sic instauratur argumentum: Matrimonium ex sua natura validum, nequit præcepto Ecclesiastico reddi illicitum pro casu extremæ necessitatis, seu cum periculo salutis æternæ: ergo absolutio ex sua natura valida, nequit præcepto Ecclesiastico reddi illicita, pro casu extremæ necessitatis.

18 Vrgetur, quia licet Pat. Thom. Sanchez, & alij communiter existimant, Ecclesiam, prout inducit solemnitate substantialem contractui matrimonij, posse reddere inhabilem ad contrahendum, etiam cum periculo salutis æternæ, eo quod posita inhabilitate, vt inquit Sanchez, obligatio non est ratione legis Ecclesiasticæ, quasi obliget in tanta necessitate, sed ratione legis naturalis, & diuinæ: nihilominus alij Doctores difficultate oppressi iudicant, nulla ratione posse Ecclesiam inhabilitare cum periculo salutis æternæ: ac proinde in tali euentu posse validè contrahi matrimonium sine Parocho, & testibus: imò addunt alij, posse etiam in alijs casibus magnæ necessitatis. Ita sentiunt Vega, Vera-Cruz, Capua, & in articulo mortis probabile putat Azebedo apud Sanchez supra num. 3. idque tenent Grassius, Leander, Amicus, & Martinus de San Ioseph. apud Dianam 3. part. tract. 4. resol. 234. & part. 10. tract. 13. res. 15. Et dicit esse practicè probabile Villalobos, tom. 1. tract. 13. de Matrim. diff. 17. Ergo semel posito probabiliter valore absolutionis in absentia, probabile erit, Ecclesiam non posse eius vsum prohibere in casu extremæ necessitatis. Cui facit doctrina Merceri apud Dianam 4. part. tract. 4. resol. 202. asserentis, nullum ius humanum posse prohibere vsum opinionis probabilis in casu necessitatis. Cui cōsentit Lessius in 3. part. D. Thomæ, q. 11. de sigillo confessionis, articulo 1. dub. 2. num. 6. & 7. vbi ait: *Nec ius humanum potest efficere, vt sententia probabilis non possim vti, quando id necessarium est ad ingens malum impediendum.*

19 Tertio denique, quod Ecclesia nequeat prohibere absolutionem in absentia in casu extremæ necessitatis, si aliàs valida sit, probatur, quia Pontifex non potest auferre ab vilo Sacerdote iurisdictionem absolventi in articulo mortis, vt asserunt plures Doctores: Nam si id posset, non satis prouidisset Christus suæ Ecclesie, vt inquit Vazquez quæst.

93. articulo 1. dub. 3. & Cardin. de Lugo *disp. 18. sect. 2. n. 17.* Vel saltem si Pontifex potestate sibi concessa auferret, grauissime delinqueret, vt ait Pat. Hurtado *de fide, disp. 84. sect. 8. §. 139. & 140.* Er intollerabilem errorem committeret, vt inquit Pat. Suarez de Pœnit. *disp. 26. sect. 4. num. 8.* Sed idem inconueniens sequitur ex prohibitione absolutionis in articulo mortis, & in casu extremæ necessitatis, ac ex ablatione iurisdictionis: ergo sicut absque intolerabili errore, & grauissimo peccato, nequit Pontifex auferre iurisdictionem pro casu extremæ necessitatis, ita neque prohibere absolutionem, aliàs validam: ergo si semel ponatur, absolutionem in absentia validam esse, nequibit illam prohibere pro casu extremæ necessitatis.

20 Ex quibus videtur inferri, stante declaratione Pontificis asserentis, *se nihil decerne e circa inualiditatem absolutionis; & per consequens (permanente modo in sua probabilitate opinione asserente, absolutionem absenti collatam esse validam) interpretandam esse prohibitionem talis absolutionis, ita vt tantum procedat in casibus humanæ prohibitioni subiectis; non verò in casu extremæ necessitatis, qui prohibitioni humanæ subiectus non est.* Cui expositioni plus iusto fauent Marcus Vidal, *tract. de Pœnit. num. 19. fol. 427.* dicens prohibitionem Clementis procedere in eo, qui aliter confiteri potest, *secus in moribundo, qui aia via confiteri, & absolvi non potest.* Et Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. part. 33. n. 4. Vbi postquam statuit confessionem absenti factam diuini uè æquè esse damnatam à Clem. VIII. ac absolutionem à Sacerdote absenti collatam, excipit casum extremæ necessitatis. * Quia nullus (inquit) ad impossibile obligatur, & multa in extrema necessitate permittuntur, quæ aliàs non permittentur. * Ergo si esset infirmus in eo periculo, quod, si aduentum confessarij expectaret decederet sine absolutione; posset, imò teneretur Sacerdos (si conscius esset per internuncium de dispositione infirmi, & de voluntate confitendi) absentem absolueret: quia hic casus non probatur comprehensus in decreto Clementis, neque pro illo prohibetur praxis, nec quod prædicta opinio probabilis defendatur.

21 Quod autem admissò valore Sacramenti, admittenda consequenter foret hæc decreti expositio, iudicant non pauci Doctores à me consulti: quapropter toti sunt in negando valore. Quod vero posito valore, & vtu licito per principia extrinseca probabilis, teneretur confessarius ex charitate moribundum absentem sub conditione absolueret constat ex dictis quæst. præcedenti, & est Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

communis Doctorum apud Dianam 3. part. tract. 3. resol. 9. quos sequitur Fr. Franciscus à Iesu Maria, fol. 447. num. 138. Hæc sunt fundamenta, quæ pro antiquata sententia, etiam post decretum Clementis vrgere, recens quidam contendebat. Quibus proinde satisfacere, & ea omninò diuere, necessarium iudicavi, ne res in Ecclesia vniuersali, decreto Pontificio sancita, ne leui quidem nebula, obscurata relinquatur.

§. III.

Stabilitur vera sententia negans licere absentem absolueret, etiam in casu extremæ necessitatis.

22 **T**riplici propositione conclusio: nem Catholicam stabilio. Prima est, *absolutionem absenti collatam ex natura sua, & ex institutione Sacramenti inuvalidam esse.* Secunda: *Post decretum Clementis VIII. nullam, neque extrinsecam probabilitatem habere sententiam contrariam.* Tertia: *Definitam esse ab Ecclesia propositionem asserentem, non licere absentem absolueret in casu extremæ necessitatis.*

23 Primam probo, autoritate ferè omnium Theologorum, qui ita tradunt post decretum Clementis. Vide Card. de Lugo *disp. 13.* Vbi plures citans, inquit, *non posse iam de hac re dubitari, quod, alijs citatis, dicit etiam P. Vazquez quæst. 9. art. 4. num. 2.* Probatum primò, quia forma huius Sacramenti, sicut & aliorum, (excepto matrimonio) ex Christi institutione, consistit in verbis, quæ materiã præsentem significant, vt patet ex illo pronomine demonstratiuo personæ, pœnitentis *absoluo te:* ergo ad veritatem absolutionis, & Sacramenti valorem, requiritur pœnitentis præsentia.

24 Secundò probatur, quia de ratione huius formæ est, quod verbis proferatur: de ratione autem verborum, quod ad præsentem dirigantur: ergo & de ratione huius formæ. Consequentia est legitima, & de minoris veritate dubitari non potest: cum tanquam primum principium inter summularum rudimenta supponatur. Major probatur ex Concilio Florent. in decreto Eugenij, vbi de Sacramento Pœnitentiæ loquens sic ait: *Forma huius Sacramenti sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos profert:* Vbi, vt bene expendunt Suarez *disp. 19. sect. 1.* & Cardin. de Lugo *disp. 13. sect. 1.* proferre, & dicere, indicant proprietatem verborum, & locutionis humanæ, ex communi sensu Doctorum.

25 Tertio probatur à paritate. Sacerdos nequit panem absentem consecrare, eo quod

signum hoc demonstratiuum in forma consecrationis contentum, ex vi suæ significationis, rem præsentem demonstrat, ad illamque dirigitur: atqui signum demonstratiuum re contentum in forma absolutionis re præsentem demonstrat, & ad præsentem dirigitur: ergo nequit Sacerdos pœnitentem absentem absolueret: ergo sicut consecratio panis absentis ex sua natura, & ex Christi institutione invalida est; ita & absolutio pœnitentis absentis.

26 Secundam propositionem, nimirum, post decretum Clementis, nullam, neque extrinsecam probabilitatem habere sententiam contrariam, probo. Quia ex una propositione definita, & ex altera moraliter euidenti, per bonam consequentiam deducitur, absolutionem absentis collatam non esse validam: ergo non est modo probabile adhuc per principia extrinseca talem absolutionem validam esse. Consequentiã est legitima, quia propositio opposita conclusioni, quæ manifestè inferitur ex talibus præmissis, est error in fide, vt inquit Pat. Quiedo tract. de fide, cœntrovers. 12. punct. 4. num. 59. Antecedens patet: quia, vt infra probabo, hæc est definita ab Ecclesia, (in gradu in censura Pontificis contento) nunquam licet absentem absolueret. Deinde hæc est euidens in communi Theologorum consensu, si absolutio absentis collata est valida, aliquando licet: sed ex his duabus præmissis deducitur per legitimam consequentiam esse inuvalidam: ergo, &c. Minorem probo; quia hic sillogismus rectè concludit; si absolutio in absentia valet, aliquando licet: sed nunquam licet, ergo non valet.

27 Dices: maiorem propositionem istius sillogismi non esse moraliter euidentem; quia bene stat, absolutionem absentis esse validam, & tamen nunquam licere ex præcepto aliquo Diuino omnino indispensabili: ac proinde, qui simul defenderet, esse validam, nunquam tamen licitam, nihil assereret contra Ecclesie definitionem. Ita recentior quidam, & à censura, vt vidimus, eam liberat Thomas Hurtado supra citatus tom. 1. resol. mor. tract. 3. cap. 4. resol. 30. num. 168. & seq. Fateor, eum, qui has duas propositiones simul defenderet, nullum errorem committere. Cæterum improbabiliter, & sine vlllo fundamento adstrueret eiusmodi præceptum diuinum indispensabile. Quis enim suadere sibi poterit, Sacramentum ex sua institutione validum, & à Christo Domino institutum in animarum (præcipuè ex hac vira decedentium) fauorem, tanto rigore ab ipso prohiberi, pro momento, à quo dependet æternitas; & in circumstantiis, quibus moraliter certum est, pœnitentem damnandum, si in absentia non absoluatur? Quapropter P.

Vazquez supra citatus merito oppositum docet. Et doctissimi alij recētiore hoc præceptum Diuinum omnino indispensabile absque vlllo prorsus fundamento confingi, iure optimo iudicant, censentes non posse absolutionem absentis reddi illicitam pro omni casu, nisi ex defectu valoris: quia neque ex præcepto Diuino indispensabili, vt dixi, neque ex præcepto purè Ecclesiastico, vt euincunt fundamenta supra iacta. Fatendum igitur est, per bonam, necessariamque consequentiam deduci, absolutionem absentis collatam esse inuvalidam; ex eo quod definitum habemus ab Ecclesia, nunquam licere: & quod certum moraliter sit, quod si valeret, aliquando liceret: ac proinde propositionem oppositam non esse probabilem. Idèò vtramque propositionem, in eodem gradu, damnatam esse; ait Suarez supr. tom. 4. in 3. part. disp. 19. sect. 3. num. 16. * Tum, quia in hoc Sacramēto hæc duo non separantur; tum, quia hic erat cardo controuersie: nam si ex se non licet, idèò est, quia Sacramētum non potest ita perfici. * Quem sequuntur Vazquez, & Fagūdez supra citati, & communiter Doctores, qui post decretum Clementis scripserunt, vt videre est apud Toletum lib. 3. Summ. cap. 6. Coninch disp. 4. dub. 10. n. 89. Valentiam 3. p. disp. 7. q. 11. p. 1.

28 Iam verò quod hæc propositio: nunquam licet absentem absolueret, quam tertio loco probandam posuimus, sit ab Ecclesia definita, probatur: quia opposita est damnata, vt falsa in decreto Clementis VIII. Neque obstat, quod Pontifex in suo decreto, vt definitiuo tantum dicat, damnatè propositionem hanc; licere absentem absolueret: Quamvis enim non dicat, damnatè asserentem, aliquando, seu in aliquo casu licere; hic est sensus propositionis damnatæ, quia eius defensores nō dicebant, semper, & pro omni casu licere, sed aliquando. Sicut quando Ecclesia definit, non licere mentiri, nec fornicari, definit, nunquam licere. Quod autem sensus prædictus sit, qui continetur in propositione definita, probo efficaciter, duplici fundamento. Primum est, intentionem Pontificis fuisse comprehendere in suo decreto omnes casus, etiam extremæ necessitatis; quia inter casus, in quibus Doctores, ante Clementem, ruebantur, licere absolueret absentem, præcipuus erat casus extremæ necessitatis, & tamen * auditis votis PP (inquiunt decretum) & re, cum Illustris. Cardin. contra hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus, maturè, & diligenter considerata, præcepit, ne vnquam prædicta propositio, tãquam aliquo casu probabilis defendatur, neque ad praxim quouis modo deducatur. * ergo verbis expressis intendit Pontifex, illam propositionem,

eiusque vsum, quouis modo, & pro omni casu, etiam extremæ necessitatis, prohibere: si enim id non intendisset, grauissimè quidem deliquisset; rigidis adèò, & vniuersalibus verbis vtens; quia per illa omnibus Ecclesie Doctores, Episcopis, & fidei tribunalibus occasionem errandi tribuisset, in re grauissima, in perniciem animarum vergente. Dubitabile enim non est, quod prædictum decretum innumeris Christi fidelibus suã damnationem attulisset, qui sub conditione saltem in absentia absoluti, salui forsitan facti fuissent, & absolutionis defectu misere perierunt.

29 Imò non solum Clemens VIII. sed eius successores grauissimam contraxissent culpam, & in posterum contraherent, si communem hanc totius Ecclesie excommunicationem DD. altè insitam non abolerent; ne deinceps plures alij occasione huius ignorantie perirent. Quæ quidem omnino intolerabilia, & scandalosa sunt. Ergo euidentissimum est, Pontificem intendisse quamcumque absolutionem sacramentalem in absentia, quouis modo, siue absolute, siue conditionatè, quouis casu, etiam extremæ necessitatis, prohibere; idque successores Clementis, etiam post eius declarationem à nobis supra adductam, tamquam omnino firmam, & indubitatum habuisse.

30 Et sanè si casus extremæ necessitatis excludendus foret, eo quod non videatur humanæ prohibitioni subiectus, alij etiam casus excludi possent, vt si; verb. grat. negari non possit absolutio absque vitæ dispendio, aut alio grauissimo damno confessarij, vel pœnitentis: idque plane conuincunt, si quid probant, ea quæ ex decreto Pij V. & alijs, adduximus supra §. 2. Neque congrua ratio reddi potest, cum hæc Pontificia lex in alijs casibus grauissimæ necessitatis obliget. Nam licet verum sit, leges humanas posse aliquando obligare cum vitæ detrimento; vnde probauimus eiusmodi legem talem esse: imò oppositum suadet ex Vazquez supra citato asserente, ea, quæ sunt de iure Diuino circa Sacramenta, non obligare cum periculo vitæ. Quomodo igitur obligabant, quæ de iure tantum humano sunt? Ergo vel casus extremæ necessitatis in decreto Clementis comprehenditur, vel alij etiam casus excludendi sunt.

31 Secundum fundamentum, quo, cum doctissimis recentioribus à me cōsultis, moueor, est; quia legitima, detinitiuæque condemnatio Clementis, qua tamquam administrata, temerariã, & scandalosam partem oppositam censurauit, fuit absque vlla exceptione toti Ecclesie proposita, & ab vniuersis eius Pastoribus, & Tribunalibus fidei, & ab

omnibus Doctoribus, etiam ab illis, qui notitiam declarationis postea e literæ habuerunt, ab omnibus, inquam, his per annos fere septuaginta fuit vniuersaliter intellecta, & qualibet exceptione posituè exclusa, nemine reclamante indubitanter acceptata: Quapropter in Indice expurgatorio Inquisitionis Hispaniæ iubetur, vt in margine Doctorum, qui eam sententiam ante decretum Clementis defendebant, scribatur, *illam esse proijctam, seu omnino reiectam, atque damnatam.* Quæ quidem verba se extendunt ad omnes casus, quos illi Doctores locis ibi notatis expresserant: quorum præcipuus erat casus extremæ necessitatis. Nequit igitur modo prædicta Clementis condemnatio probabiliter aliquam exceptionem admittere; alias tota Ecclesia longo tempore errauisset, intelligendo casum extremæ necessitatis fuisse damnatum, cum revera damnatus non esset, sed ab hac censura adèò distaret, vt in illo præceptum charitatis obligaret, ad absolutionem in absentia conferendam. Quis autem audebit propositionem adèò dissonantem, & Catholicarum auriuuti offensiuam proferre? Hinc fit eodem sensu, & rigore intelligendam, & intellectam fuisse ab vniuersa Ecclesia definitionem illam Clementis, non licet absentem absolueret, ac illam: non licet fornicari, aut mentiri: ac proinde sicut hæc nullam pati potest exceptionem, ita neque illa.

32 Cæterum, in animarum solatium notandum est: non quamcumque distantiam confessarij sufficere, vt absolutio dicatur conferri absentis; si enim confessarius in ea sit distantia, vt videat pœnitentem, aut alio sensu illum percipiat, non est absens, sed moraliter præsens, vt bene aduertit Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 19. sect. 3. n. 13. ibi. * Illa ergo ergo propinquitas, quæ sufficit ad sensibilem designationem, & loquutionem cum alio, ad huiusmodi formam validè, & efficaciter conferendam satis erit. * Ac proinde validè, licetque poterit illum per internum confessionem exigentem, aut signa doloris exhibentem absolueret. Ita etiam Ochagania tract. 2. de Confes. q. 41. n. 6. Diana 5. p. tract. 13. resol. 59. Benzō de fuga pestis, q. 5. Molfesius 1. p. sum. tract. 7. c. 5. n. 59. Quibus consentit M. Prado tom. de Pœnit. q. 3. de qualitate confes. dub. 1. num. 38. Et Tanchredi in qq. moral. tr. de pœnitentia, quæst. 12. quia paria sunt in iure esse sub eodem tecto, & cubiculo; ac in ea distantia, vt humana vox alte clamantis exaudiri possit, & in l. 1. §. 1. de dem. ff. de Silentijs, ibi * quicumque eo loci fuerint, vnde vocem exaudire poterunt, hi puniantur, quasi sub eodem tecto fuerint. * Vbi Bartholus ait * vicini dicunt eos, quorum voces alte clamantium exaudiri

possunt. * Et communis iuris peritorum. Quos sequitur Angelus Maria Verricelli in *qq. moral. tr. 8. q. 56.* & Leander à Sacram. *disp. 2. q. 30.* Imò nonnulli docti recentiores ab eo consulti iudicarunt, sufficere ad praesentiam moralem, quod confessarius sit in ea distantia, ut videat domum moribundi, in qua continetur, quod putat probabile ipse P. Leander *quest. 31.* licet longe multò probabilius iudicet oppositum, cum sapientissimo Patre suo Prouinciali Fr. Francisco à S. Iuliano, & P. Gasp. Hurt. quos consuluit. Quod mihi certum videtur, quia pronomine demonstratiuo designari nequit persona, quæ nullo sensu percipitur, ideòque nõ sufficit, quod domus, in qua habitat videatur: aliàs si tuuo optico, a longè perspiceret, absolueret etiam posset. Quod nemo dicere audebit. Obseruare hic non omittam, in eundem fere modum, quo nos supra, quoad praesentiam poenitentis, nonnullos discurre, quoad praesentiam materiae consecrandae. Nam Verricelli vbi supra *num. 10.* ait, praesentem reputari, si in ea sit distantia, ut colloquentes alta voce possint se audire: pro qua parte citat Viguerium. Et tenuit M. Ioannes de la Cruz *2. p. instruct. de Eucharist. q. 1. dub. 4.* * Nota, inquit, non requiri praesentiam physicam materiae, &c. Sat est enim praesentia physica, vel moralis, qua materia existens etiam à tergo, seu post parietem, ex odore, tactu, aut visu, etiam si sit maxime distans; aut alia via certissimè moraliter cognoscatur; ut si fide dignus dicat Sacerdoti caeco, illam esse praesentem. * Sic ibi. Quæ alijs iudicanda remitto. Videatur etiam in *sum. q. 74 de Euchar. dub. 4. conclus. 1.*

§. IV.

Fundamentis partis opposita, & obiectiõibus alijs satisfi.

33 **A**D fundamentum partis oppositae, quod hoc syllogismo continetur: Probabile est modo, absolutionem absentis esse validam, sed absolutio valida nulla prohibitione Ecclesiastica potest reddi illicita pro casu extremae necessitatis; ergo probabile est, modo, absolutionem absentis esse licitam pro casu extremae necessitatis. Respondeo: post decretum Clementis nullam, neque extrinsecam probabilitatem habere opinionem adstruentem valorem absolutionis in absentia, ut constat ex dictis §. precedenti, *num. 25.* Quapropter dicendum est, verba declarationis Clementis facta Card. Bellarmino, in qua Pontifex dixit: *Se nihil decernere de validitate, seu inualiditate absolutionis, restringenda esse, ita ut nil aliud significent, quam nil de-*

cernere directè, seu non condemnare directè absolutionis valorem, sed tantum indirectè. Ratio est, quia valor Sacramenti inter absentes, & eius vñs illicitus pro omni casu coherere non possunt, ut docent commuiter Theologi, ideòque vel restringenda sunt verba decreti à Cathedra Pontificia toti Ecclesiae matura consideratione proposita, & nulla restrictione recepta; vel limitanda sunt verba priuatae declarationis Pontificis. At qui decreti verba restringi non possunt, cum Pontifex expressè intenderit comprehendere casum extremae necessitatis, ut vniuersalis Ecclesia semper intellexit: ergo verba priuatae declarationis restringenda sunt: cui facit, quod verba decreti maiorem rigorem, & proprietatem praesferunt. Et sanè quis non rideret verba clarissima, vniuersalissimaque decreti authentici, Pontificia autoritate, & matura consideratione pronuntiata, restringi, ut verba priuatae declarationis (quæ nullam esset crimè negare) in omni vniuersalitate, & extensione possibili verificentur?

34 Pontifex igitur solù declarauit Bellarmino, in suo decreto non condemnasse propositionem asserentem, Sacramentum inter absentes validum esse, nam esse damnatam aliquam propositionem propriè loquendo, idem sonat, ac esse directè oppositam alicui expressè damnationi: hæc autem non extrahat, cum tantum dicat Pontifex, *non licere*: ac proinde nil aliud declarat, quam, quod iam aliqui recentiores notauerant (ut Coninch, Villalobos, & alij) ipsius decreti verbis manducti, quorum opinio declaratione Clementis confirmatur; quæ id solùm ad summum operari potest, ut cuique absque vlla censuræ nota licitum sit defensare valorem Sacramenti inter absentes, dū modo simul defendat, eius vñs illicitum esse pro omni casu; sicut esset prohibitus, si Pontifex condemnasset valorem.

35 Ad minorem concedo Pontificem non posse, vi sui præcepti prohiberis, reddere illicitam, pro casu extremae necessitatis, absolutionem aliàs validam. Respondeo tamè decretum Clementis non reddere illicitam absolutionem absentis pro casu extremae necessitatis, quatenus præceptivum est, sed supponere, quatenus definitivum, declarans, & definiens, ut falsam, doctrinam asserentem, id licere; quæ tam ex subiecta materia, quam ex sensu totius Ecclesiae, nullius casus exceptionem admittit. Quapropter ex eo quòd Ecclesia nequeat suis præceptis ligare cum periculo damnationis aeternae, nil deducitur contra veram, & Catholicam sententiam, quam nos defendimus, asserentes absolutionem absentis collatam in nullo casu licere, & consequenter inualidam esse. Nec Clemens

VIII.

VIII. excludere potuisset in suo decreto omnem casum, ita ut confessarius nullo modo in aliquo casu absentem absolvere posset, nisi supponeret, id esse illicitum ex natura rei; nam si ex natura rei in aliquo casu liceret, posset esse casus, in quo ex præcepto naturali confessarius teneretur absolutionem absentem conferre, quod proinde humano præcepto prohiberi non posset. Id ergo censetur Pontifex supponere, dum pro omni casu illicitam declarat, & præceptum prohibens cum tanta amplitudine imponit. Quo discursu ad alios casus vtuntur Dicastillo *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 12. dub. 7. num. 14.* & Card. de Lugo *de Sacram. Poenit. disp. 23. num. 94.* & Thomas Hurtado *tom. 2. resol. mor. tr. 6. cap. 11. resol. 32. §. 13. n. 187.* Quia lex, aut prohibitio, inquit, non obligat, nec prohibere potest, medio ex se non illicito vti * quando interuenit alia maior, & strictior obligatio iuris naturalis. * Quod in casu praesenti conringeret, si absolutio in absentia non foret inualida ex natura rei.

36 His, ni fallor, plenè satisfactum est rationi dubitandi pro parte contraria. Cui potest etiam breuius responderi, permittendo, aut concedendo, vtramque præmissam seorsim, & diuisuè probabilem esse post decretum Clementis, non tamen esse probabile coniunctum ex vtraque, ut potè ex quo deducitur conclusio opposita propositioni definitæ ab Ecclesia: sicut probabile est, bonum opus morale naturale esse meritorium: & rursus probabile est, opus morale bonum naturale posse fieri sine gratia, & tamen non est probabile posse fieri opus meritorium sine gratia. Cuius ratio est, quod licet singulae præmissae seorsim sint probabiles, non tamen est probabile coniunctum, eo quod inferat conclusionem oppositam propositioni definitæ: quapropter affirmare tenemus probabilitatem vnius præmissae compleri in esse talis per falsitatem alterius. Quod valde obseruare oportet.

37 Obijcies eodem tenore verborum damnat Pontifex confessionem absentem factam, & absolutionem absentem collatam: & tamen plures sunt Doctores asserentes, in casu vrgentis necessitatis licere confiteri Sacerdoti absentem, ut illis citatis docuimus supra *q. 2. n. 2. & 11.* ergo Pontificis definitio non est vniuersaliter intelligenda, quoad absolutionem absentem, ita ut in nullo casu liceat; sed potius ad casus illos restringenda, qui vrgentissimæ necessitatis non sint. Respondeo primò: Doctores sentientes Pontificem definire, etiam diuisuè *non licere confiteri absentem*, sentire etiam debere consequenter in nullo casu licere: ac proinde talem confessionem inualidam esse. Alios verò, qui sentiunt id licere

Par. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

in casu necessitatis, teneri dicere consequenter, Pontificem nõ damnasse, ut falsam, propositionem essentem; *licere ab confiteri absentem*, sed asserentem; *licere eodem absentem absolutionem obtinere*, ratione cuius damnata fuit copulatiua illa in decreto Clementis contenta, ut ex supra dictis *q. 4. n. 14.* satis constat. Quod si dixeris hanc decreti expositionem fuisse teiectam ab ipso Clemente VIII. & à Paulo V. anno 1605. ut refert Lugo *de Poenit. disp. 17. sect. 4. n. 65.* Respondeo, hoc nõ fauere absolutioni in absentia, sed si aliquid probat, euincere, nec confessionem absentem factam villo in casu licere. Respondeo secundò: post Clementem, & Paulum V. plures Doctores oppositum docuisse de confessione in absentia, quod signum est, Pontificem solùm damnasse expositionem illam, nimirum: *Copulatiuam tantum esse prohibitam*, quatenus innuit, neutram illius partem seorsim esse damnatam: & benè quidem, aliàs posset quis ab absente absolui, si eidem praesenti confessus fuisset. Et in hoc sensu verissimum est, non tantum copulatiuam esse damnatam, quia aliqua eius pars diuisuè etiam sumpta damnata fuit, imò & propter illam complexum. Non me laet Auerfam *q. 10. de Poenit. sect. 17. §. Quinto tandem*, aliter explicare decretum Clementis, nimirum intendisse damnare vtramque partem diuisuè, absolutionem nimirum pro omni casu, confessionem vero extra casum necessitatis tantum: sed gratis hoc dicitur. Si enim vtrumque membrum propositionis in decreto suo expressè Clemens damnauit, cum ipse prohibeat, neque unquam aliquo casu ad praxim deducatur. Auerfae expositionem explofit.

38 Obijcies secundò. Pontifex solùm damnat propositionem asserentem, licere absentem absolueri, quæ quidem damnatio, ut potè odiosa, de absoluta tantum absolutione intelligenda est, non de conditionata: ergo saltem sub conditione licebit absentem absolueri in casu extremae necessitatis, ut asseruit Peña citatus *sup. n. 6.* cum alijs recentioribus, apud Hèriquez. Huic sequelæ multum fauere videtur Villalobos in *sum. tom. 1. diff. 37. n. 7.* vbi loquens de confessione absentem facta, existimat, quod in opinione doctè æquè fuisse à Clemente damnatam, ac absolutionem absentem collatam, potest nihilominus in absentia confessus, absolui postea sub conditione à Sacerdote praesenti: cuius rationem reddens, inquit. * Porque allí no determina el Papa, que la confesion hecha en ausencia, no es valida; sino solo áize, q no se liga tal opinion, y no obstare podrá ser verdadera delante de Dios: aunq yo no creo, que lo es, y por esso digo; que le podrá absoluer debajo de condicion. *

Bb 3

Hæc

Hæc ille: cuius ratio, siquid probat, idem plane euincit de absolutione absenti collata; nimirum posse conferri sub conditione, quia ibi, iuxta hunc Doctorem, non decernit Pontifex absolutionem in absentia esse inualidam, sed tantum prohibet eius praxim: debet ergo addere, quod hoc non obstante; posset esse vera coram Deo: & consequenter posse absolui sub conditione. Ac proinde dum Author ille *diffic. 7. num. 8.* dicit non licere absentem absolvere, iuxta præfatam solutionem, si consequenter loquatur, intelligendus videtur: nimirum non licere absolvere absolute, non verò non licere absolvere sub conditione.

39 Fauet etiam Ioannes Sanchez in *Select. disp. 4. n. 31* dicens: Sacerdotem existimantem falsam opinionem asserentem, sufficere ad absolutionem, quod pœnitens per nutus, vel signa eam petierit, teneri adhuc absolutionem impertiri; *nam cum possit, inquit, pœnitens saluari, si à parte rei forte esset Sacramentum validum, periculo frustrandi Sacramentum tenetur se exponere confessarius, ob pœnitentis salutem, quia magis obligat Charitas, quam Religio. *Si igitur cum periculo frustrandi Sacramentum, tenetur confessarius ex præcepto Charitatis pœnitentem absolvere, propter contingentiam illam, quod forte à parte rei erit validum, licet ipse falsum existimet, quanto magis tenebitur absolvere sub conditione infirmum absentem in ultimo vite discrimine constitutum: quandoquidem absolvens sub conditione nullo periculo frustrandi Sacramentum exponitur. Ergo licet decreto Clementis coactus iudicet falsam opinionem de valore Sacramenti, inter absentes, tenebitur absolvere sub conditione.

40 Vrgetur ex P. Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 36. num. 8.* asserente, quod opinio, quæ aliàs non iudicaretur probabilis, facit esse talem vrgens necessitas, & periculum, quod ex opposita sequeretur; pro qua citat Sotum, Nauarrum, & adducit exemplum moribundi, qui absente Sacerdote signa contritionis ostēdidit; quam opinionem, ait, ratione periculi sustineri posse, licet parum probabilis sit, pro quo argumento plura diximus *q. 4. nu. 39.* & *40.* Ergo licet opinio asserens, licere sub conditione absentem absolvere, aliàs non iudicaretur probabilis, facit talem esse vrgens necessitas, & periculum, quod ex opposita sequeretur. Opinio enim, quæ Sacramento nocere non potest, & infirmo potest prodesse, non est cur alijs omnibus non præferatur, vt probat Ioannes Sanchez *suprà num. 32.* Ergo potest Sacerdos sub conditione absolvere moribundum absentem, imò, & tenetur, nam quoties po-

test, ad id ex Charitate adstrictus est, vt doceat P. Vazquez, Suarez, Coninch, Joannes de la Cruz, Sylvius, & alij communiter, quos refert, & sequitur Dina *3. p. tract. 3. resol. 9.* melius enim est cum Sacramento dubio succurrere infirmo, quam absque villo relinquere, vt sæpè diximus.

41 Nihilominus, quod sub conditione liceat absentem absolvere, nullatenus sustineri potest: est enim expressè prohibitum in decreto Clementis per illa verba: *neque ad praxim quouis modo deducatur.* Nam qui sub conditione absentem absolveret, iam aliquo modo ad praxim opinionem deducere. Et quidem fundamenta, quæ pro communi, veraque sententia adduximus, vel id euincunt, vel nil probant: tum quia omnis absolutio habet implicitam conditionem, si possum ex communi prudentum restrictione; ac proinde nil operaretur Clementis decretum: tum quia Doctores aliqui eius ætatis de absolutione absentis sub conditione loquebantur. Et decretum Pontificis ab vniuersa Ecclesia sic intellectum fuit, vt absolutionem etiam sub conditione comprehenderet: cum igitur ex definitione Ecclesiæ certum habeamus, prædictam absolutionem sub conditione, in quouis casu, esse illicitam: & consequenter improbable sit, esse validam; omninò præcluditur aditus ad illam conferendam. Ac proinde non magis licebit absolvere sub conditione hominem absentem, quam non rectè dispositum, vel quam animal irrationale præsens.

42 Nec rationes dubitandi efficaces sunt: non prima; quia Villalobos id expressè negat de absolutione: ex quo rectè arguitur inefficacia, & inconsequencia suæ rationis pro confessione in absentia. Non secunda, quia iudicans opinionem falsam, nequit iuxta illam operari, nisi probabilis iudicetur ab alijs probatæ authoritatis, quibus iudicium submittat, vt bene docet Ioannes Sanchez *disp. 44. num. 31.* & tradunt communiter Doctores. Non tertia, quia nequit necessitas probabilem facere opinionem, quæ etiam pro casu extremae necessitatis est ab Ecclesia condemnata. Concludendum igitur est in nullo caso, nulloque modo, neque absolute, neque conditionatè, licere absentem absolvere, & oppositum esse ad minus falsum, temerarium, & scandalosum.

43 Ex dictis deduces, acriori censura inurendam aliorum opinionem, qui non solum absentem absolui posse docuerunt, sed etiam per scriptum: vt bene notauit P. Henriquez *lib. 1. de Sacram. in genere, cap. 8. n. 5. in Glos. litt. L.* vbi sic scribit: *Paludanus *disp. 3. q. 1.* Petrus de Soro *tit. de confessione, lect. 11.* Nauarro *cap. 21. num. 36.* Fr. Mancius *in prælect.*

lect. (næpè *quæst. 60. art. 6.*) aiunt, valere absolutionem peccatorum per scriptum, vel nutus, sicut valet sententia iudicialis, &c. Quæ sententia est periculo plena, quia forma Baptismi, & Pœnitentiæ ex scriptura Matthæi 28. Ioannis 20. colligitur à Concilio Florentino, & Tridentino, *sess. 7. Can. 4.* & *sess. 14. cap. 3. Can. 9.* & traditio approbat, Christum instituisse in vocali oratione. Sotus *disp. 4. quæst. unica, art. 4. col. 10.* & recentiores dicunt, oppositum esse hæreticum contra communem Ecclesiæ consensum, & Conciliorum, excepto solo matrimonio. * Idemque repetit *lib. 1. de Pœnit. cap. 11. num. 6. in Glos. litt. M.* vbi ait, communem sententiam esse certam, * & oppositum esse errorem. * Videas quæso, M. Dominicum de Soto *in 4. dit. 1. quæst. 1. art. 6.* vbi disputat, * vt in significatione Sacramentorum, requirantur verba? * Cui hac conclusione responderet: * Quod Sacramenta rebus, & verbis consistunt, veritas est Catholicæ fidei, cuius proinde negatio hæresis esset manifesta. * Ex quibus eadem certitudine tenendum, nec in præsentia, impendi posse absolutionem à Sacerdote nudo, nutibus, aut in scriptis: Vt bene, cum Isamberto, ait Diana *part. 11. tr. 6. resol. 14.* contra Ioannem Pontium innoxium authoritati, Adriani, Medinæ, & aliorum, quos supra retuli. Quorum opinionem Theologi communiter rejiciunt: & miror Dianam contentum dicere *non audeo sententiam Ioannis Pontij practice approbare* cum graui censura digna sit. Est enim de essentia formæ absolutionis, quod voce humana proteratur. Vt constat ex dictis-

§. V.

Quæ nota dignus esset, qui contra censuram Clem. VIII. opinaretur.

44 SI autem inquiras, qua censura notandus, qui affirmaret non esse falsam, temerariam, & scandalosam propositionem asserentem, licitum esse in aliquo casu absentem absolvere? Respondeo, ad minus esse errorem in fide, vel errori proximum, quia talis assertio opponitur conclusioni deductæ ex vna præmissa de fide, & altera euidenti. De fide enim est (secundum plerisque Theologos) Ecclesiam errare non posse in his censuris statuendis. Ita Malderus hic *quæst. 11. art. 2.* cuius sententiam valde probabilem esse, dicit P. Coninch *disp. 18. dub. 8. num. 134.* & Verricelli *tom. 1. quæst. Moral. tract. 4. quæst. 16. num. 4.* & insuper euidens est, præfatas censuras assertioni de licita absolutione absentis, Clementem VIII. statuisse. Cui faciunt Doctores asserentes, es-

se de fide, Pontificem toti Ecclesiæ quoad mores legem proponentem errare non posse. S. Antoninus *3. part. tit. 12. cap. 8. §. 2.* Ioannes de Neapoli *quodlib. 1. r. Causa de locis 1. theologis, lib. 5. cap. 5.* Molina *de Iustitia, tom. 2. disp. 325.* Suarez *de Fide, disp. 5. sect. 8. num. 7.* Turrianus *2. 2. disp. 16. dub. 2.* Castro Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 3.* nam alioquin tota Ecclesia in errorem induci posset: lex autem prohibens absolutionem absentis, & esse illicitam declarans, etiam in casu extremae necessitatis, ad mores, & ad Religionem pertinet, & toti Ecclesiæ proposita est: ergo Ecclesiam in asserenda errare non potuisse, fide sanctam esse. Unde, qui præfatam assertionem his censuris afficiendam non esse pertinaciter assereret, errorem in fide admitteret, vel errori proximus esset. Dixi ad minus hac censura afficiendum, nam re bene inspecta hæresim incurreret, quia sentiret, Ecclesiam posse errare, & de facto errasse in qualificatione propositionum, & in legibus toti Ecclesiæ in his, quæ ad mores, & Religionem pertinent, statuendis; quod hæreticum censo: est enim contra illud Ioannis 14. *Qui docebit vos omnem veritatem, vbi infallibilis assensio Spiritus Sancti promittitur* Ergo supponendo cum meliori Theologia summam Pontificem, vt caput Ecclesiæ prædictam sententiam illis censuris percussisse, ita sentire cogimur. Vellem omnes id supponerent.

45 Si verò aliquis solum assereret, licitum esse, absentem absolvere ex natura rei, & ex Sacramenti institutione, non esset hæreticus, quia propositio contraria non est definita, vt ad fidem pertinet: esset verò temerarius, & scandalosus, & falsum dicens: quapropter M. Bañez, Malderus, & Coninch, quos refert, & sequitur Lugo *tom. de Fide, disp. 20. sect. 3. num. 108.* & 113. advertunt, grauius errare, qui dicit, Ecclesiam errare posse, vel errare in his censuris, quam qui solum assereret, esse veram propositionem ab Ecclesia iudicatam temerariam, & scandalosam.

46 Restat tamen adhuc mihi scrupulus in re præsentia, quia Pontifex declarat, & definit, esse falsam propositionem asserentem, licere absentem absolvere: atqui Ecclesiæ iudicium infallibile est: ergo vel fide certum est, præfatam absolutionem non esse licitam: vel saltem absque errore in fide aliud asseri non potest. Quia in his censuris statuendis errare non posse, ita certum est, vt si deus non esset de fide, (vt putat Malderus *suprà citatus num. 44.*) oppositum, vt minimum, sit erroneum, vel errori proximum, vt ait Mag. Bañez in præsentia *quæst. 11. art. 2. in fine*, quæ sequitur Cardin. de Lugo *suprà num. 109.* &

Turrianus *tom. de Fide, disp. 55. dub. 3. §. Deinde in alijs, & disp. Select. part. 1. disp. 30. dub. 3.* Nam qui tuctur propositionem, quam Ecclesia, vt falsam, damnauit, cogitur per euidentem consequentiam ad dicendum, Ecclesiam deceptam fuisse in ea censura. Difficultas hæc me cogit asserere, Pontificem dum vt falsam damnauit propositionem asserentem, licitum esse absentem absolueri, eius contradictoriam declarasse, & definisse vt veram, ad eumque gradum certitudinis euenisse, vt opposita, quæ ante decretum Clementis falsa, temeraria, & scandalosa ab ipso fuit declarata, sit iam post decretum in eo gradu constituta, quod qui eam defenderit, vel hæresim, vel errorem incurrat, vtpotè sentiens, & docens, Pontificem errare posse, & de facto errasse in censura inferenda: decretum enim hoc (etsi in Congregatione Sanctæ, & generalis Inquisitionis Romanæ) editum fuit * assistentia, & mandato Vicarij Christi, cui est facta a Christo promissio, vt non possit deficere in tradenda doctrina à Cathedra. * Sic M. Prado *tom. de Poenit. quest. 3. de qualitate Confes. Sacrament. dub. 2. num. 41.* qui etiam *dub. 1. num. 20.* ait. Pontificem à Cathedra absolutionem absentis damnasse; tamen Sacra Congregationis generalis Inquisitionis nomine prodierit.

47 Secus verò dicendum, si Ecclesia non vt falsam, sed vt temerariam, vel scandalosam, vel malè sonantem illam propositionem damnasset: tunc enim, qui his censuris affectam, veram esse verbis affirmaret, non cogereur dicere, Ecclesiam deceptam fuisse in illis inferendis: rectè enim stare potest, aliquam propositionem non esse falsam, & tamen esse contra communem sensum Doctorum, & Patrum; idèdque temerariam, & similiter occasionem ruinæ spiritualis auditoribus præstare, eos ad peccata inclinando, vel ab exercitio virtutum auocando, idèdque scandalosam; & tamen sensum Catholicum continere, licèt voces frequentius in hæretico accipi soleant, idèdque malè sonantes, & piarum aurium offensiuæ sint. Qui ergo aliquam propositionem eiusmodi censuris affectam adhuc veram affirmaret, non idèd cogereur fateri, Ecclesiam in illis inferendis deceptam fuisse: respondere enim posset, se affirmare propositionem temerariam, vel scandalosam, &c. Si verò talem esse negaret, erroris aperti convinceretur; assereret enim, Ecclesiam errasse in qualificatione propositionum.

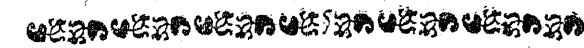
48 Rogabis, quænam culpa esset, veram sentire, & affirmare propositionem præfatis censuris affectam? Respondet Suarez *tom. de Fide, disp. 19. sect. 6.* hos assensus, & assertiones non carere peccato, cum ab Ecclesia, &

Concilijs damnentur, & grauiter puniantur, nec possint sine imprudètia admitti. An verò sit mortale, vel veniale? non determinat. Asserit verò *num. 5.* malitiam quasi intrinsecam huiusmodi actuum, nempe quam ex vi obiecti habent distinctam ab accidentali malitia, quæ ex circumstantijs oriri potest, pertinere ad vitium curiositatis, in materia supernaturali, oppositum virtuti studiositatis, iuxta illud Pauli ad Romanos 12. *Non plus sapere, quod oportet sapere, & Ecclesiast. 3. Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, & in pluribus operibus Dei noli esse curiosus.* Peccatum autem curiositatis per se, & ex suo genere solum esse veniale, tradit P. Lessius *lib. 4. cap. 4. dub. 11. num. 83.* & videtur sumi ex Diu. Thom. 2. 2. *quest. 167. art. 1.* Ex circumstantia verò graue potest esse peccatum, & alijs virtutibus oppositum. Quandoque enim erit contra fidem, vt si ex prolatione propositionis malè sonantis periculum sit, quod auditores in suspicionem hæretici sensus à proficiente iuentum deueniant, vel inde ipsi in errorem aliquem inducantur: Quandoque contra iustitiam, vel Religionem, si per scandalosam propositionem, occasionem alijs præbeat peccandi in his materijs, & sic in alijs.

49 Est tamen maximè notandum discrimen, inter censuras: si enim quis interius sentiret, veram esse propositionem, quam Ecclesia vt temerariam damnauit, si nulla de nouo ratio hucusque à nemine producta accessisset, non posset non errorem contra fidem incurrere: quia talis actus involuit iudicium de graui fundamento sufficienti ad prudenter assentiendum: quod non existisse, declarauit Ecclesia, dum propositionem vt temerariam damnauit; quapropter, qui veram modo illam sentit, & suum assensum prudentem censet, apertè iudicat non esse temerariam, & per consequens Ecclesiam errasse in qualificatione propositionis (si censura eum non lateat.) Quod absque hæresi, vel errore in fide non euenire, constat ex superioribus dictis. Secus verò esset, si propositio, neque vt falsa, nec vt temeraria, sed solum vt scandalosa, vel piarum aurium offensiuæ damnata fuisset. Quia rectè compatitur iudicium de veritate propositionis cum assensu de scandalo, & offensione, si in actum externum prodeat. Qui autem scandalosam non negaret, decreto Pontificio non opponeretur. Vide alia *infra disp. 8. quest. 5. à num. 32.*

50 Cæterum memoria semper retinere oportet, opinionem damnatam à Summo Pontifice à Cathedra, seu per Bullam Apostolicam, vt scandalosam, quoties scandalum non oritur ex sensu æquiuoco, nequire esse practicè probabilem (rebus in eodem sta-

statu permanentibus) quia opinio scandalosa est, quæ inducit ad peccatum, & quæ ea vtentes, à peccato nõ excusat, quod opinioni practicè probabili convenire non potest.

DISPUTATIO SEPTIMA. De Ministro huius Sacramenti.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum solus Sacerdos sit Minister idoneus? & quid ultra ex parte illius ad valorem absolutionis requiratur?

1 Dico primò, solum Sacerdotem esse Ministrum Sacramenti Poenitentiae, etiam si peccatorem: est dogma fidei ex Tridentino *sess. 14. cap. 6. & Can. 9. & 10.* Sicut & in sui ordinatione potestatem absolvendi à peccatis accipere; licèt sola hæc ad valorem absolutionis non sufficiat, vt *cap. 7.* Concilium definit, dum inquit: *Nullius momenti absolutionem eam esse debere, in quem Sacerdos ordinariam, aut delegatam iurisdictionem non habet.* Ex quo omnes Theologi euidenti consecutione deducunt, stare posse Sacerdotem absque vlla iurisdictione, & consequenter absque proxima potestate absolvendi, saltem à lethalibus alijs non confessis. Quia ab his, quæ virtute absolutionis sunt directè remissa, sicut & à venialibus, vtpotè materia libera confessionis, omnes Sacerdotes ex vi suæ ordinationis iure diuino posse absolueri, sentiunt Paludan. Capreolus, Caietanus, Sotus, & alij, apud Vazquez hic *quest. 93. artic. 1. dub. 6.* Quos sequuntur Coriolanus *de casib. reseru. part. 1. sect. 3. num. 8.* & Molfesius *tract. 7. cap. 15. à num. 66.* Et saltè ex iure Ecclesiastico, & piæ Matris Ecclesiae confessione, Sacerdotes omnes hanc potestatem habere, est communis Theologorum sententia usu, & consuetudine comprobata, sicut & nullatenus omnibus concessam ad absolvendum à mortalibus non confessis.

2 Quapropter quorundam antiquorum sententiam, quæ omnibus Sacerdotibus, ex vi suæ ordinationis sufficientem iurisdictionem ad absolvendum ab omnibus peccatis (cuius tamen vtum ab Ecclesia de facto esse prohibutum) concedebat; post Tridentinum, esse erroneam; dicit Fagundes 2. *præc. Eccles. lib. 7. cap. 1. num. 11.* & hæreticam censet Vazquez *quest. 93. art. 1. cap. 2.* Quæ quidem

censura potiori iure inurenda alicuius sententia, quos referunt Thom. Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp. 22. num. 27.* & Machado *tom. 1. lib. 1. part. 2. tract. 1. docum. 8.* asserentes fore validam confessionem, quam ex communi errore quis faceret, cum non Sacerdote, imò, & cum foemina: quasi Ecclesia posset supplere defectum potestatis ordinis, & tollere impedimenta iuris naturalis, & diuini: aut communis error iurisdictionem ad absolvendum à peccatis in laicum, etiam in foeminam, deriuare potuisset. Quod ipsi putant, non minori dementia, quam errore.

3 An verò; licèt laicus à peccatis absolueri nequeat, vt fide Sanctum est, queat tamen in casu necessitatis vicem Sacerdotis supplere, vt ei confessio fieri possit? quæstio longè diuersa est. Quam attingit D. Thomas in 4. *dist. 17. quest. 3. art. 3. quest. 2.* & affirmatiuè respondit verbis, quæ subnecto. * Ad secundam quæstionem dicendum, quod sicut Baptismus est Sacramentum necessitatis, ita & Poenitentia. Baptismus autem, qui est, vel (vt in antiquioribus editionibus legitur) quia est Sacramentum necessitatis, habet duplicem Ministrum: vnum, cui ex officio baptizare incumbit: alium, cui ratione necessitatis, baptisimi dispensatio committitur. Et ita etiam Minister Poenitentiae, cui confessio facienda est, ex officio, est Sacerdos: sed in casu necessitatis (attende) etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, vt ei confessio fieri possit. * Et iterum infra, luculentius effectum gratiæ sanctificantis, qui ex Dei misericordia eiusmodi confessionem subsequitur, sic explicat. * Defectum Sacerdotis summus Sacerdos supplet; & confessio laico ex defectu Sacerdotis facta sacramentalis est quodammodo, quamuis non sit Sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte Sacerdotis. * Hactenus Diu. Thom. vbi supra *art. 4. quest. 3. in quest. 3. ad 3.* vbi excusat ab obligatione confitendi Sacerdoti absenti per scriptum, & hanc assignat rationem. * Quod in absentia proprii Sacerdotis, potest etiam laico fieri confessio, & idèd non oportet, quod per scriptum fiat, plus pertinet ad necessitatem, confessionis actus, quam ille, cui fit confessio. * Quæ iterum repetit *Opusc. 65. de officio Sacerdotis, & de cautela in confessione habenda.*

4 D. Thomam sequitur M. Raynerius de Pisis in *Summ. seu Pantheologia, verb. Confessio, cap. 17.* ibi: * Dico, quod in casu necessitatis, scilicet, quando imminet periculum mortis, sufficit laico confiteri. Et summus Sacerdos, scilicet Deus, supplet Sacerdotis defectum, & hoc propter desiderium poenitentis. Et quamuis ille confessus laico in necessitatis articulo, sit misericordiam

consecutus à Deo, eo quod mandatum Dei, sicut potuit implevit, non tamen adhuc est reconciliatus Ecclesiae, ut ad Sacramenta Ecclesiae admitti debeat, nisi prius absolva- tur à Sacerdote. Hæc D. Thomas in 4. dist. 17. art. 3. quest. 2. * Sic Raynerius. Quæ si vera, sufficit ad iustificationem in articulo mortis, quod laicus peccatoris confessio- nem audiat, licet absolvere nequeat (ut fide- sandum est) siquidem per confessionem lai- co factam peccator reconciliatur Deo sup- plenti Sacerdotis defectum, quoad effectum gratiæ.

5 Ceterum in opusculo pro Iesuitis cum Soro, & alijs communiter, ostendi ha- bitummodi sententiam, pietati solum innixam esse: quia de lege ordinaria nemo extra Sa- cramentum iustificari potest, absque actu contritionis. Confessio autem laico facta non est Sacramentum, & contrarium dice- re esset aperta hæresis. Videatur M. Sotus in 4. dist. 24. quest. 1. art. 4. vers. Hoc autem, ibi: * Quo circa, inquit, non dubito, quin Sanctus Thomas in Summa, nunquam tale verbum dixisset. Est enim dicere, quod Deus pecca- torem sine Sacramento, & contritione ius- tificat, quod esset manifestus error. * Sic ille.

6 Omittere verò non possum adnotare Baronium, ut de more habet; Amadæum, D. Thomæ verba referentem, tract. de Eucha- ristia. prop. 1. num. 4. acriter carpere, & de ca- lumnia in D. Thomam ex postulare disp. 2. sect. 4. art. 2. fol. 254. Verum cum Ama- dæus formalia D. Thomæ verba referat, nul- laque fraus interveniat, nulla malitiosa in- terpretatio, nulla mendax informatio, cape- re non possum, cur Baronius veram, & fide- lem verborum exscriptionem calumniam blateret. Sensus D. Thomæ apertissimus est, confessionem in casu necessitatis, posse fieri laico, deficiente Sacerdote, & huius defe- ctum Deum supplere, non quoad valorem Sacramenti, quia laicus absolvere non po- test, sed quoad effectum gratiæ iustificantis. Tribuit itaque huic confessioni, quod disp. 6. quest. 1. art. 2. attribuerat baptismo, defi- ciente intentione baptizantis. Quod pietate magis, quam ratione inicitur. Ut tradunt communiter eius discipuli, de quo plura tract. 4. de Sacram. quest. 3.

7 Exponit Diu. Thomam Baronius vbi supra cum P. Nicolai, dicens: * Sed P. Nico- lai huic venenoso morsui antidotum appo- suit eruditus notis ad illam quasiunculam: non esse mentis D. Thomæ parem statuere necessitatem vtriusque Sacramenti (Baptis- mi, scilicet, & Poenitentiae) neque enim, in- quit, baptismus adultis, sed parvulis dumtaxat confertur: quia cum remedium supplere

nequeant villo modo, quoad illes absolutæ est necessitatis, & ideo conferri oportuit a laico. Poenitentia autem ad adultos pertinet, quam cum supplere possint interno do- lore, non est par necessitas confitendi laico, &c. Quamvis in signum quoddam Christi- anæ professiois prædicta confessio fieri pos- sit. * Sic Baronius. Fateor discrimen, sed ex- positio superflua: nec contra Amadæum, quia nullibi imposuit Diu. Thomæ, quod parem vtriusque Sacramenti necessitatem fecerit, nec quod deficiente Sacerdote, dixe- rit necessarium esse confiteri laico, sed quod confessio illi fieri possit: quod D. Thom. ex- pressè tradit, & Baronius cum P. Nicolai ad- mittit, licet vterque consulto omiserit, quod D. Thomas ibi addit, nempe, Deum Sacer- dotis defectum supplere, quod tradit iterum disp. 24. quest. 1. art. 2. quest. 3. ad 2. vbi de non baptizato, ad ordines tamen promotus, sic ait. * Non est Sacerdos, nec conficere po- test, nec absolvere in foro poenitentiali. Sed tamen pie credi potest, quod quantum ad vltimos effectus Sacramentorum, summus Sa- cerdos supplere defectum. * Hæc cum legis- set Baronius, non dubitavit 2. p. Ethices Christianæ, disp. 3. sect. 4. numer. 85. fol. 462. verba, & sensum immutare: nam cum cer- tum dixerimus, absolutionem à laico nulla- tenus conferendam, idque expressè docere D. Thomam, & insuper Deum non aliter supplere defectum Sacramenti Poenitentiae, in hoc casu, quam in absoluto à non bapti- zato, ex defectu baptismi, & quando defece- rat intentio Ministri, quod D. Thom. dixit: pie credi posse, non verò quasi lege Dei esset statutum. Nihilominus Baronius ad alio- rum animos in me concitandos oppositum D. Thomæ attribuisse his verbis finxit: * In- culcat D. Thomam voluisse absolutionem à laico datam, apud se confessio poenitentis, parem esse à præbitero impertite, quoad effectum gratiæ iustificantis, non minus cer- to, & rato decreto, quam si à Sacerdote illa absolutio prolata fuisset. * Hactenus Baro- nius. Quam verò enormis impostura hæc sit, lectores videant. Recole superius scripta.

8 Non inficior, licetum, & si tuorum esse in articulo mortis, deficiente Sacer- dote, peccata in genere coram laico explicare, ad confessionem doloris, & desiderium Sacer- dotis, ut hic postea adveniens, infirmum, li- cèt sensibus destitutum, ex assantium testi- monio, absolvere possit. Imò, & ad signa con- tritionis exhibenda, si de illa certus non sit, ex charitate propria teneri. Quod asserere debent omnes, qui moribundum sensibus de- stitutum, qui nulla signa contritionis dedit, absolvi non posse, defendunt. Et in hoc sen- su admitti potest sententia M. Sententiarum

in 4. dist. 17. cap. 4. dicentis, confessionem in casu necessitatis non solum posse, sed debe- re fieri laico. Videatur Henriquez tom. 1. lib. 6. cap. 2. num. 7. & in Glos. litt. O. vbi causas refert, propter quas laicus confessionem al- terius audire possit, sed nullo modo, inquit, est præceptum, licet utile sit. * Primo, ut laicus peccata audita referat Sacerdoti superve- nienti, nomine infirmi: secundò, ut inuet, ad contritionem excitandam, & ad consilium, aut restitutionem faciendam. (Pro qua re- fert Victoriam, Ledesnam, Armillam, Na- uarrum, Mantium, & alios) Tertio, ut in ar- ticulo mortis Clericus absolvat ab excom- municatione, etiam reservata, aut conferat indulgentias. * Sic ille.

8 Addunt alij, in articulo mortis, defi- cienti Clerico, laicum posse ab excommu- nicatione validè absolvere. Ita sentiunt Ioannes Sanctius in Selectis, disp. 44. num. 7. Bartholomæus de Ledesma de excommu- nic. dub. 4. D. Antoninus 3. part. tit. 17. cap. 4. casu 7. Ioannes de la Cruz, Tabiena, Ioannes Valerius, & alij, quorum sententiam proba- bilem putat Leander disp. 111. quest. 7. Addit Thom Sanchez lib. 2. Summ. cap. 13. num. 13. non solum posse, sed debere laicum, in prædicto casu impertiri absolutionem ab ex- communicatione, cui consentit Leander, eo quod Doctores citati, & plures alij probabi- liter doceant, posse. Quod est valde nota- dum. Sicut & quod, alijs citatis, tenet Qui- tanaduençastom. 1. singularium, in appen- dice ad tract. 9. in Iubilæo pro mortis articulo, dub. 4. nimirum, posse etiam laicum, deficiente Clerico, applicare moribundum indulgentias concessas pro mortis articulo, si requiratur applicatio (quam ipse, non quam requiri, cen- ser, & probat vbi supra dub. 3.) Harum asser- tionum ratio est, quia pia mater Ecclesia in eo articulo constituta, quidquid beneficij impendere potest, deficiente Sacerdote, per laico, conferre censetur, dum illorum capa- citatem non excedat. Monet verò Sanchez, ut absolutus ab excommunicatione à non Sacerdote, absolva- tur iterum ab illo post mortem, ut certus sit valor absolutionis, ne exponatur periculo carendi suffragijs publi- cis Ecclesiae, quæ excommunicatio non pro- sunt.

9 Assentiri tamen non possum M. Vic- toriæ in Summ. de confessione, num. 142. con- cedenti laico facultatem absolventi à ve- nialibus per modum cuiusdam Sacramenta- lis: verba eius sunt: * Imò ipse Sacerdos, cum celebrat, absoluitur de venialibus à laico. in confessione generali, auctoritate Ecclesiae, quæ habet potestatem supra venialia, sicut per functionem peccatoris, vel aquam benedic- tam, quia licet talis confessio non sit Sacra-

mentum, est tamen quoddam Sacramenta- le. * Licet enim concedatur, quod ipse con- fessione attribuit, nempe, quod ipsius virtu- te, ut actus poenitentis est, venialia remittā- tur, nullum est fundamentum ad asserendum virtute absolutionis à laico impensa, aliqua remitti, quia, neque ut actus iurisdictionis, cum laicus sit illius incapax, neque ut actus Sacramentalis, quia Ecclesia talem non ins- tituit. Quapropter hæc sententia omni pror- sus fundamento est destituta.

10 Dico secundo: ultra iurisdictionem Sacerdotis, opus esse ad valorem absolutio- nis, quod eam approbationem ipse habeat, quam definit Trident. sess. 23. cap. 15 dicens: Nullum etiam Regularem posse confessionem secularium, etiam Sacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Be- neficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias ido- neus iudicetur, & approbationem, quæ gratis datur, obtineat. Ex quo inferunt communiter Doctores, absolutionem secularis à non ap- probato collatam esse nullam. Quamvis con- trariam absque fundamento villo defendat Crousers in Regul. S. Franc. cap. 7. lect. 3. fol. 498. vbi censet, solum esse à Concilio prohi- bitam, non verò inualidatam. Verba enim illa non posse nullitatem actus importat. Nec audiendus est Barbosa in Collectan. ad Trid. sess. 23. cap. 15. vbi citatis Molfesio, Coro- liano, & Ioanne Valero, inquit, ignoranter Confessum non approbato, monere coram Deo absolutum: id enim gratis dicitur, si so- la mortalia confiteatur. Et sic declaravit Sa- cra Congregatio, ut ex Farinacio, refert Ioannes Sanchez in Selectis disp. 44. num. 10. versic. Præterea.

11 In articulo autem mortis, quoslibet Sacerdotes, etiam non approbatos, imò, & degradatos, irregulares, & excommunica- tos, posse validè, & licitè, alijs deficietibus, absolvere à quibuscunque peccatis, & cen- suris, constat ex Trid. sess. 14. cap. 7. Nec bene Nauar. cap. 26. n. 26. & Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 4. de Sacerdote hæretico negant. Quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere de- bemus. Nec credibile est, cum periculo salutis æternæ animarum, vsum Sacramenti in earum fauorem instituti, prohibitum esse, ne dum inualidum. An verò simplex Sacerdos licitè possit absolvere, quando adest approbatus, vel etiam superior, cui peccata referuata possunt subijci? sub lite est apud Doctores. Sed pars affirmatiua probabilior mihi videri. Quia Tridentin. vbi supra expressè, nul- la adhibita limitatione, sic defini. In ar- ticulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet poe- nitentes à quibusvis peccatis, & censuris ab- solvere possunt. Amplissima ergo hæc conces-
sio

no non est à nobis coarctanda. Hanc sententiam tenent grauiſſimi Theologi, quos sequuntur Thomas Hurtado *tr. 5. rej. 67.* & Doctor Garſi *cent. 1. cap. 12. num. 2.* cenſentes iure inniti Diuino, quod peccati reſeruationem excludit. & onus comparandi non relinquit. Cæterum ſi confeſſar ſus hanc opinionem probabiliorem non ſenſerit, exigat à pœnitente, vt veniale aliquid conſtetur, ſeu de alijs iam confeſſis, iterato ſe accuſet, & ſic certus manere poterit de valore abſolutionis. Vt bene cum Suarez & alijs tradit Ioannes Sanchez *in Select. diſp. 44. n. 24.* & nos dicemus *infra diſp. 8. q. 7. n. 3.*

12 Adde grauiſſimos Doctores, ex hoc Tridentini loco deducere, iure nouo in eo contento, abſolutum ab excommunicatione reſeruata in articulo mortis, non teneri, eo ceſſante, comparere coram ſuperiore, prout olim tenebatur *ex cap. Eos qui, de ſent. excomm. Ita P. Sà verb. Abſolutio ab excomm. num. 6.* Petrus Marcantius *tom. 1. tract. 2. tit. 4. queſt. 7. concl. 3.* & Millardus *in Sum. Paroch. de Pœnit. cap. 97. num. 10.* Quod limitant alij ad caſum, quo cenſura non ſit deducta ad forum contentioſum, ſic Cæſtinius, & alij, apud Dianam *part. 5. tract. 14. reſol. 59.* & p. 10. *tract. 14. reſol. 63.* vbi pro hac opinione refert Ianuarium, & M. Texeda: vel quando excommunication non habeat onus ſatisfaciendi cauſæ, ob quam incurritur, ita Nauarrus *cap. 26. num. 27.* Auila *de Cen. iuris, part. 2. cap. 7. diſput. 3. dub. 4. concl. 1.* Quod putat probabile Filliac. *tom. 1. tract. 13. cap. 7. num. 151.* Contrariam tamen ſententiam tradunt communiter Doctores, quos ad viginti protrahit Diana *p. 9. tr. 6. rej. 36.* Quibus adhæret Doctor Garſi *cent. 1. cap. 12. num. 8.* & 9. Quia per generalia verba concilij, non videtur derogari iuri cõmuni *cap. eos, qui vbi habet caſum reſeruatum obligatiõ comparandi imponitur: quando habet annexam excommunicationem maiorem; & non comparans, cum poſtea poſſit, ſimilem cenſuram eidem ſuperiori reſeruatum incurrit. Sed quidquid de his ſit. Certum eſt non eſſe imponendum pœnitenti onus comparandi, quando in articulo mortis, vel extra illud abſoluitur a cẽſuris virtute Bullæ Cruciatę, vel Iubilei, aliàs priuilegiũ nil operaretur, vt bene Thom Sanchez *in Sum. lib. 2. cap. 13. n. 31.* Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp. 12. num. 5.* Trullench *in Bull. libr. 1. §. 7. cap. 2. dub. 5. n. 12.* & alij apud ipſos. Id autem locum habet in hæretico; nam Bulla nil circa hæreſim cõcedit, vt aduertunt Doctores citati. Quia in generali facultate, ſemel in vita, & iterum in articulo mortis, abſolui à reſeruatis etiã in Cœna Domini, excipitur, in Bulla Hiſpa-*

na, hæreſis crimen, ex ſpeciali cõceſſione Gregor. XIII. facta in quoddam motu proprio, qui incipit *Officij noſtri partes*, anno 1576. Vnde Bulla, nec pro articulo mortis, quidquã concedit circa abſolutionem ab hæreſi, ſed Tridentini tantum cõceſſioni ſtandus eſt. An etiam extenſionã Doctoribus citatis adhibita? Supremum ſanctę Inquiſitionis Tribunal conſulere oportet. Ego interim onus cõparendi hæretico externo iniungere, non omitterem. Nec eſſentiar principio, ex quo oppoſitum inferatur.

QVÆSTIO II.

Vtrum Parochi extra caſum neceſſitas poſſint ſibi eligere confeſſarium? an etiam non approbatum ab Ordinario?

1 **D**Vplex ſub hoc titulo exagitar quæſtio: Prima, an Parochi poſſint in confeſſarium eligere, quem maluerint Sacerdotẽ approbatum ab Ordinario, ſed aliàs carentem iuriſdictione? Secunda, an etiam ab Ordinario non approbatum? Duplex hæc quæſtio à nonnullis cõfunditur, ſed immeritò: valdè enim diuerſæ ſunt, quia rectè comparitur, Sacerdotẽ eſſe approbatum; & tamen iuriſdictionem ad abſoluendum non habere: vt cuoad reſeruata contingit; à quibus ex defectu ſolius iuriſdictionis Sacerdos, aliàs approbatus, abſoluere nequit. Cuius diſtinctionis ratio à priori eſt, quod a probatio nil eſt aliud, quã quædam publica ſententia, ſeu Ordinarij iudicium de ſufficiencia Sacerdotis ad audiendas confeſſiones: iuriſdictio autem eſt quædam gratia, quam liberaliter facit Pontifex, vel Episcopus, vel Parochus, dum ſuas illi oues iudicandas committit. Hoc poſito.

2 Primò certum eſt, *ex cap. ultimo de Pœnit. & remiſ. Episcopos, & inferiores Prælatos exemptos habere facultatẽ eligendi cõfeſſarium; cuius cõceſſionis rationem exprimit textus: ibi: Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum imminet animarum, permittimus Episcopis, & alijs Superioribus, necnon minoribus Prælatibus exceptis, vt etiam præter ſui Superioris licentiam, prouidum, & discretũ, ſibi poſſint eligere Confeſſorem.*

3 Eſt tamen non leuis difficultas; an Parochi, in præfato iuris capite, comprehendantur ſub illa particula *Prælati minores*, ac proinde valide, & licitè non minus, quam Episcopi, extra caſum neceſſitatis, pro ſuo natu. in alicna Diœceſi, vel Parochia Confeſſorem prouidum, & discretum eligere poſſint, etſi aliàs carentem iuriſdictione? Affirmant nonnulli, quorũ ſententiam probabilẽ innuit

Innuat P. Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 28. ſect. 2. n. 7.* dicens: *Ita ſentiunt Sylveſter, & Angelus, cum Panormitano; ſed in rigore, probabilius videtur contrarium. *Sylveſtri verba ſunt *verb. Confeſſor. 1. queſt. 8. ibi: Qui poſſint eligere confeſſorem? Et dico, quod ſunt Episcopi, & Prælati Superiores, & ſimiliter Prælati inferiores exempti, vt Abbates, & huiusmodi. Notandum tamen, quod vt eligere poſſint prædicti inferiores, requiritur primò, quod ſint Prælati, capiendõ largè Prælatos, etiam pro Sacerdotibus Curatis, vt dicit Panormitanus *in dict. cap. final.* qui largè dicuntur Prælati. *Quibus facit Margarita Confeſſorum, fol. 156. vbi ait: *Dicendum eſt igitur, quod Curatus largè dicitur Prælati, & aliquo modo etiam ſtrictè, quia in certis caſibus habet iuriſdictionem in foro contentioſo. Vnde ſecundum Sanctum Thomam *in 4. diſt. 18.* poteſt excommunicare pro furto, & rapina, & ſimilibus: & ſecundum Panormitanum poſſunt eligere Confeſſorem, ſicut Episcopi, facit *cap. tua de Clerico egrotante.* *Hactenus M. Baltanàs, quem refert, & ſequitur Vega *1. p. Sum. cap. 75.* vbi ſic: *Segun Panormitano, puede el Cura elegir Confeſſor para ſi, ni mas, ni menos, que el Obiſpo, vt eſt in iure, y eſta opinion tuõ tambien Margarita Confeſſorum. *Quibus cõſentit Paſqualigus *decif. 105.* & alij, apud Leandr. à Sacramento *tom. 1. tr. 5. diſp. 11. q. 34.**

4 Verum contraria omnino ſententia tenenda eſt cum Suarez *vbi ſuprà*, quem ſequuntur P. Granados *tract. 10. diſp. 5. n. 4.* & Molſeſius *tract. 7. cap. 15. num. 38.* vbi ait, hæc eſſe reſponſionem omnium. Egidius *diſp. 8. n. 61.* & plures alij. Quorum ratio eſt, primò, quia Parochi nunquam in iure ſimpliciter, & abſolutè dicuntur Prælati, quin potiùs in Clementina *Dudum de ſepulturis* ſit apertè diſtinctio inter Parochos, & Prælatos. Secundò, quia licet nomine Prælatorum Curati venire poſſint, non idèò præfato iuris priuilegio fruì poſſent, quia ſolis Prælatibus inferioribus exemptis conceditur. Curati autem non ſunt exempti ab Episcoporum iuriſdictione. Quod ſi fortè aliquis exemptus ſit, & immediatè Pontifici Summo, in hoc tantum locũ habere poterit opinio Panormitani, Sylveſtri, & aliorum: quia vt bene ait Suarez *ſuprà*: verba textus probabiliter ei accommodari poſſunt, propter rationem, cui innititur, *ne pro dilatione pœnitentiæ, periculum imminet animarum*: quia non eſt facilè, Pontificem adire: Vnde ni Sacerdotem, aliàs iuriſdictione carentem, eligere poſſet, nõ fatiſ illi prouidum fuiſſet, vt animæ periculum vitareſ. Et, me iudice, pro ſolis Parochis exẽptis adduci poteſt Sylveſter *vbi ſuprà*; ait enim, vt eiufmodi eligant. *Secundò requi-

ritur, quod ſint exempti; quod in Episcopo, & Superioribus, non requiritur ſecundum Panormitanum, ibi: *Ergo Curatis non exemptis, non concedit Sylveſter facultatem eligendi Confeſſorem, ſed exemptis tantum.

5 Quoad Prælatos verò Regulares, vt Prouinciales, Miniſtros, Priores, Guardianos, Rectores, & alios Superiores locales, conueniunt ferè omnes, poſſe ex iure eligere ſibi confeſſarium, quia verè ſunt Prælati, & exempti, licet alijs Prælatibus maioribus ſubſint, vt Generali, vel Abbati. Ita contra Hoſtienſem, Panormitanum, & Angelum, tradunt Suarez *vbi ſuprà diſp. 27. ſect. 2. num. 10.* Lugo *diſp. 19. num. 4.* & *diſp. 20. numer. 67.* Vazquez *queſt. 93. artic. 2. dub. 4.* Diana *3. part. tract. 2. reſolut. 1.* & *part. 4. tract. 4. reſol. 1.* & plures, quos citatos ſequitur Paſqualigus *decif. 96. num. 2.* Et ante omnes Sylveſter, *verb. Confeſſor. 1. queſt. 8.* quem refert Amadeus Guimenius *in opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Pœnit. prop. 16.* vbi eius formalia verba adducit.

6 Vnde valdè miror deſidiam Vincentij Baronij *in opere contra Amadeum, diſp. 2. ſect. 3. fol. 245.* vbi non ſolum contrariã ſententiam Sylveſtro attribuit, ſed enormis impoſituræ Amadeum inſimulat, dicẽs: *Quoad Sylveſtrum attinet, aduerto, non bona fide referri, ſic enim habet: Præter exemptos, qui immediatè ſubduntur Papæ, Prælatos, qui habent ſuprà ſe Abbatem, Generalem, vel eiufmodi, id eſt, Episcopum, eligere communi iure non poſſe quemlibet Sacerdotem in confeſſarium. *Hæc Baronius, quibus Sylveſtro & verba, & ſententiam imponit, nempè, quam ab alijs traditam refert, & deſerit. En eius verba: *Exempti habeates immediatè ſuprà ſe Abbatem, vel Generalem, & huiusmodi, eligere communi iure non poſſunt, ſecundum Hoſtienſem, quod ibi Panormitano placet, & hoc ſequitur Angelus. *Sed Petrus de Palude (attende) tenet contrarium, dicens: Quod Prior, ſi eſt Prælati, & exemptus, licet ſubſit Abbati, & Maioribus, hoc poteſt ſine licentia eorum, quia hoc priuilegium (inquit) de eligendo Confeſſorem aequaliter conceditur Episcopis, & minoribus Prælatibus exemptis. Hoc ſequitur Archi. & hoc tenet: quia conſtitutio eſt gratioſa, & latè interpretanda.* *Ergo apertiffimè Baronius contradicit Sylveſtro, & ſententiam, quam ibi reiicit, attribuit; & ex induſtria imponit, vt Amadeo calumniam inferat. Maneat ergo omninò certum, iuxta opinionem Sylveſtri, Prælatos inferiores exemptos poſſe communi iure confeſſorem eligere, licet *ſuprà ſe habeant Abbatem, vel Generalem, & huiusmodi.* Quod vt negaret Baronius, verba à ſe conſicta Sylveſtro aſſingere coactus eſt.

7 Restat verò nō leuis difficultas, an Curati extra suam Parochiam, licet non ex iure, ex consuetudine tamen, habeant facultatem eligendi confessorem, nempe, aliās approbatum ab Ordinario, sed iurisdictione carentem? Affirmant plures ex antiquis; Hof-tienfis, Raymundus, Astensis, Gerson, & alij apud Suarez disp. 27. sect. 3. quos post Tridentinum sequuntur Nauarrus in cap. placuit, num. 30. & sequentibus. M. Sotus in 4. dist. 18. quest. 4. art. 2. §. Similiter & omnes. Vbi sic scribit: *Curati consuetudine habent, vt possint sibi eligere confessores, praterquam in casibus referuatis. Quin verò, & vniuersi simplices Sacerdotes eadem gaudent facultate, vt sibi promiscuè quemcumque eligant Sacerdotem. *Idem tenent M. Ledesma, & alij, quos sequitur Vega vbi supra 1. part. Summ. cap. 75. ibi: *Dize bien Ledesma, que los Curas por la costumbre que ay, pueden elegir para si Confesores, los quales los pueden absolver, sino es de los casos referuados. *Quorum sententia, si rectè explicetur, sustineri potest, vt bene ait Suarez.

8 Sit igitur prima conclusio: Ex sola consuetudine nullus habere potest facultatem eligendi confessarium, aliās carentem iurisdictione. Sic Pat. Suarez vbi supra, Vazquez tom. 4. in 3. part. q. 93. art. 2. dub. 2. nu. 5. Caietanus, & alij communiter. Probat ex cap. si Episcopus de Poenit. & remission. in 6. Vbi Bonifacius VIII. definit, nulla consuetudine introduci posse, vt aliquis, prater superioris licentiam, confessorem sibi eligere possit. Vnde probant communiter Theologi, iurisdictionem esse iure diuino necessariam, & à solo Pontifice, aut Episcopo, vel Parocho in proprias oues communicabilem. Iuri autem diuino nulla consuetudo derogare potest: esset enim corruptela, non consuetudo, vt docent communiter Theologi. Vnde infero, eradenda esse verba Magistri Soti loco supra citato ex editione Methynæ à Campi, anno 1579. Vbi cum sibi obiecisset prae citatum caput, si Episcopus, respondet: *Nudam consuetudinem contra illud ius praeualere posse, quod sustineri non posse, censo; quia aliās innanis prorsus esset Pontificis decisio. Quapropter mihi suadeo, verba illa non esse M. Soti, sed per errorem Typographi itrepisse, ly nudam cum deberet dicere nullam. Quod non obscure colligitur ex subsequentibus, quae congruam capituli explicationem praesferunt: & ipsemet expressit inferius art. 3. §. *In introitu.*

9 Dico secundo: si videntibus, & tacentibus Pastoribus, alicubi introducta fuerit consuetudo eligendi confessarium, poterunt tuta conscientia Curati, etiam extra suam Parochiam, & alij Sacerdotes illi stare; quia

Prælati censentur iurisdictionem ecclesiis conferre, dum vident es silent, idèque iurisdictione hac non ex consuetudine, sed ex legitima concessione Prælati promanant, & ex vitalis concessionis à successoribus non reuocatae continuatur. Vnde consuetudo, si propriè loquendum sit, non dat facultatem eligendi confessorem, sed est signum concessæ, & virtute consensus taciti superioris perseverantis. Ex quibus consequenter deducitur, Prælatum, ex cuius tacito consensu continuatur consuetudo, posse pro suo libito, contraria expressa voluntate, illam abrogare, & penitus abolere, quin præcedens consuetudo allegata vilo modo præualere possit. Hac ratione explicanda est consuetudo, quam Curati, & alij omnes Sacerdotes seculares obtinuerunt, eligendi confessarium, de qua testantur M. Sotus vbi supra, P. Vazquez, quest. 93. citata art. 1. dub. 4. nu. 2. in fine. P. Gaspar Hurtado disp. 10. de Poenit. diff. 12. Suarez disp. 27. section. 3. Vega, & alij. Quibus consentit Vincentius Baronius 2. part. Manuduct. disput. 2. sect. 3. fol. 245. Et sanè quod Parochus in sua Parochia possit, videtur certum, quia quæ subditis potest sibi eligere non prohibetur. Potest autem pro subditorum confessionibus quemlibet approbatum exponere.

§. I.

Quid de electione confessarij non approbati, post Tridentinum?

10 **C**RAUIOR est difficultas, vtrum habentes facultatem eligendi confessarium aliās carentem iurisdictione, possint post Tridentinum (vbi receptum fuerit) eligere etiam non approbatum ab Ordinario? Ad cuius concessionem pramittere oportet Tridentini verba sess. 23. cap. 15. vbi: *Decernit Sancta Synodus, nullum etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire; nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficiū habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliās idoneus iudicetur, &c. Privilegijs, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obstantibus.* His positis:

11 Omnes ex iure habentes facultatem eligendi confessarium posse, etiam post Tridentinum, eligere non approbatum ab Ordinario, asserit Thomas Hurtado tom. 1. variar. quest. resol. tract. 3. cap. 1. ref. 12. cum Villalobos, Ioanne de la Cruz, Miranda, & alijs quos refert. Et de Prælati Romanæ Curiae, Auditoribus Camerae, Thesaurarijs Clericis Camerae, Auditoribus Rotæ, Magistro Sacri Palatii,

Palatii, tradunt plures apud Dianam p. 10. fr. 16. resol. 76. apud quem Suarez, Filliucius, & Angelus Bolius. Quos sequitur Pasqualigus in decis. Mor. à decij. 85. Et in terminis, quod Parochi, seu Curati possint; affirmat dec. 105. n. 6. ibi: *Existimo, posse eligere etiam non approbatum ab Ordinario. *Probat, quia per Tridentinum non reuocatur priuilegium Parochis concessum, cap. fin. de Poenit. & remission. vt potè in corpore iuris insertum, cuius priuilegia non reuocantur per clausulas generales, & sicut non reuocantur, quatenus fauet eligentibus, quia Tridentinum specialem mentionem de ipso non fecit, ita neque in ordine ad eligendos, ob eandem rationem: cum Pasqualigo continere debent, qui asserunt idem quod Episcopis priuilegium, ex iure Parochis competere. Panormitanus; Vega, & Baltanas citati num. 9.

12 Huic sententiæ dissentire non possunt M. Gallo, M. Ioannes de Orellana, & doctissimi alij Magistri, quos citatos sequitur ex eodem insiruto Mag. Petrus de Ledesma in Sum. tom. 1. de Sacram. Poenit. cap. 12. conclus. 5. §. La segunda sentencia. Et Ludouicus de S. Iuan, quest. 6. de Poenit. art. 2. diff. 12. Quotum sententiam probabilem putat M. Ioannes de la Cruz in direct. par. 2. de Sacram. Poenit. quest. 3. dub. 6. concl. 2. & Leander à Sacramento tom. 1. tr. 5. disp. 11. q. 56. & amplectitur Thomas Hurtado tom. 2. resol. moral. tr. 12. cap. 1. num. 2024. Hi, inquam, dissentire nequibunt, quia asserunt, Parochum, post Tridentinum, posse Sacerdotem simplicem non approbatum ab Ordinario exponere, ad audiendas suorum Parochianorum confessiones. Quod ante illos tenuit M. Soto in 4. dist. 18. q. 4. artic. 3. vers. Postremum dubium. Parochus enim potest Sacerdotem, quem subditis exponit, sibi eligere: nam vt ex Diu. Thoma, D. Antonino, & alijs tradit M. Ioannes Martinez de Prado tom. 2. quest. moral. cap. 21. §. 6. num. 64. *Potest Prælati vti licentijs, quas subditis concedit, & concedere confessario, vt eum absoluat, & cum illo dispenset, sicut potest committere dispensare cum alio. *Quæ sententia est expressa D. Thomæ in 4. distinct. 21. q. 1. art. 5. quest. 4. ad 1. *Eis, inquit, quæ authoritate iurisdictionis dantur alijs, potest etiam Prælati vti, tam in temporalibus, quam in spiritualibus. *Et est communis opinio Doctorum apud Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 3. Est ergo necessaria consequutio ex vna opinione ad aliam, ac proinde Parochum posse confessarium non approbatum sibi eligere, quem suis ouibus exponere potest.

13 Urgetur ex doctrina Ludouici à Cruce, disp. 1. cap. 2. dub. 23. n. 20. asserentis, Eminentissimos Cardinales posse ex sibi subditis, Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

& commentalibus eligere confessorem non approbatum à Diocesano, cuius egregiam rationem (inquit Thomas Hurtado) reddit Naldus, verb. Cardinalis, num. 8. nempe quia certum est, Cardinales esse proprios Sacerdotes suæ familiæ, & per se, vel per alios posse hoc munus Parochia in illos exercere. Sed apertius loquitur Naldus, ibi: Nam si possunt (inquit) hanc facultatem (supradictæ familiæ) vt supra, concedere, non erit ambigendum, posse, & erga se ipsos vt eadem authoritate. Atqui certissimum est, Parochum in subditos, & Parochianos illam exercere posse: ergo non minus, quam Domini Cardinales, confessarium, quem subditis exponere, sibi eligere poterit. Idem ergo iudicium de vtraque opinione ferendum est: atque adeo si ex iure, post Tridentinum, potest pro subditis non approbatum designare, (vt pluribus suadere contedit Thomas Hurtado vbi supra) poterit etiam ex iure non approbatum sibi eligere.

14 Ex quo principio Parochum posse suam iurisdictionem alteri Parocho communicatam validè, & licitè vti, & beneficium absolutio-nis, sicut & subditos, ab illo obtinere, tradit Henriquez lib. 6. cap. 8. num. 2. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 18. num. 4. Nauarrus cap. Pl. 3. enit, num. 49. de Poenit. dist. 6. Suarez disp. 28. sect. 4. num. 18. Coninck, Fagundez, & plures alij, quos citatos sequuntur Bossius de Iubileo, sect. 3. casu 2. §. 4. num. 126. Leander à Sacramento tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 11. quest. 34. Et Thomas Hurtado vbi supra, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 2026. Ergo si Curatus post Tridentinum possit simplici Sacerdoti, & non approbato ab Ordinario suam iurisdictionem pro suis subditis delegare, poterit etiam ab illo absolvi: habet enim potestatem ordinis, & iurisdictionis. Ergo vel necessariò dici debet, iurisdictionem non esse post Tridentinum delegabilem non habenti approbationem in Concilio stabilitam, vel posse Parochum post Tridentinum Sacerdotem non approbatum in confessarium sibi eligere. Cuius ratio à priori est, quia Prælati potest quoad se, quod potest quoad subditos: duas enim personas repræsentat, aliam superioris, secundum quam iurisdictionem delegat; alteram hominis, vel partis communitatis; secundum quam iurisdictioni subijcitur: expedit enim, vt hi, qui alijs, sibi etiam facultatem facere possint, ne sint peioris conditionis quam subditi. Quod desumitur ex D. Thoma, Caietano, Soto, Tabiena, Sylvestro, D. Antonino, Suarez, Salas, Molina, Azor & alijs, quos sequuntur Pasqualigus decis. 86. & alij communiter.

15 Denique ex alio capite probant nonnulli, Curatum posse eligere confessarium non approbatum ab Ordinario; nimirum ex

consuetudine legitime introducta. Ita videtur sentire. Vega 1. part. Sum. cap. 75. vbi sic: *Dize bien Ledesma, que los Curas, por la costumbre que ay, pueden elegir para si Confessores, los quales los puedan abloiver, sino es de los casos referuados. Y yo se auer puelto en practica vn Cura doctissimo la opinion de Margarita, y de Panormitano (supr. num. 7.) fundandose en esta costumbre, que dize Ledesma que ay. * Et expressè hanc sententiam, non solum quoad Parochos, sed quoad alios etiam Sacerdotes, tenet M. Dominicus de Soto in 4. dist. 18. q. 4. art. 2. §. *similiter & omnes*, vbi ait: * Curati non sunt Prælati, & ideo in proprium Sacerdotem habent solum Episcopum. Quamquam consuetudine habeant, vt possint sibi eligere confessores, præterquam à casibus referuatis. Quin verò & vniuersi simplices Sacerdotes eadem gauderent facultate, vt sibi promiscuè quemcumque eligant Sacerdotem; quapropter & cuiuscumque de Religiosis confiteri possunt, quamquam huiusmodi Religiosis, nec sit expositus ab Episcopo, nec à suo Prælato. * Sic post Tridentinum M. Sotus in editione Methynæ à Campi, qua vtor, anno 1579. Cui consentit nouissimè Vincentius Baronius eiusdem instituti in *Manuduct. ad Theolog. moral. part. 2. contra Amadæum Guimenium*, disp. 2. sect. 3. fol. 245. vbi sic. * Absit, vt Curatis ius auferam, quod illis reuera cõfert Panormitanus, & Soto relatus ab Amadæo, apposta tamen hac, quam tacet, conditione; si Episcopi videant subditos promiscuè sibi eligere confessarios, & sileant. Hoc enim silentio, addita consuetudine, censentur consentire, & facultatem permittere. * Sic ille, sed immeritò Amadæum reprehendit, quod conditionem à Soto appositam tacuerit: non enim conditionaliter loquutus fuit Soto, sed absolute: * Cum præfati (inquit) superiores videant subditos promiscuè sibi eligere confessarios, & sileant, commuere censentur, eademque permittere facultatem. * Concedit ergo illam Parochis, quia superiores vident, & silent; quo silentio consuetudo firmatur, & facultas eligendi non approbatur, non ex nuda consuetudine, sed ex tacito consensu Episcopi continuatur. Omitto Baronium testari, secum Panormitano sentire: hunc autem concedere Parochis ex iure facultatem eligendi confessarium, quæ Episcopis competit, constat ex dictis supra num. 3. & 15. quapropter nec tacitum Episcopi consensum desiderare debet, sicut nec Panormitanus desiderat. Nec dissentiret conclusioni M. Sotus, si antecedens concederet, quia dist. 18. q. 4. art. 3. vers. *Postremum dubium*, expressè asserit eos, qui habent facultatem eligendi confessariū idoneum, siue per Pontificiū diploma, siue à

Parochiali Sacerdote, posse eligere quemcumque Sacerdotem, etiam si nec beneficium Parochiale habeat, nec per Episcopum sit expositus. Quod post Concilium Tridentinū à tanto Doctore asseritum miror. Nec potest de tempore dubitari, quia comprobatur testimonio ipsius, dist. 15. q. 1. art. 2. vers. *Et ad maiorem*. Vbi Tridentinam Synodum refert, eiusque auctoritate se protegit.

16 Quod autem Sacerdos sufficienter censeatur approbatus ad confessiones audiendas, per licentiam tacitā Episcopi, est communis Doctorum sententia; & ratio est efficax, quia, vt constat ex superius dictis, consensus tacitus superioris est sufficiens dare iurisdictionem: ergo & approbationem: consequutio est euident, quia hæc est de iure humano, post Tridentinum introducta: illa verò ex diuino, vt inferunt communiter ex cap. *si Episcopus*, supra citato: ergo si Episcopus videat, vel sciat Curatos, vel simplices Sacerdotes eligere confessarium non approbatum, & eis non contradicat, cum facile possit, eo silentio, electum sufficienter approbat, & iudicium de sufficientia confessoris eligenti committit; nam qui tacet in his, quæ ad ipsum pertinent, & in quibus tenetur contradicere, consentire videtur, ex regula iuris 10. in 6. Sic Sylvester, Soto, Becanus, Henriquez, Homobonus, Tolerus, Fagundez, & alij, quos citatos sequitur Diana 3. part. tractat. 4. resol. 68. Thomas Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 35. nu. 20. & 21. Ioannes Sancius in *Selectis*, disp. 44. & plures alij, quos citat, & sequitur Bossius de *Iubileo*, sect. 3. casu 2. §. 4. n. 135. Bardi in *Bullam*, tr. 5. cap. 1. sect. 9. à n. 120. & P. Mendo in *Bullam*, disput. 22. cap. 11. n. 115.

17 Difficulus ergo solum est, an de facto talis existat consuetudo: illa enim, quæ ante Concilium Tridentinum extitit, per ipsum fuit reuocata, illis verbis: *Privilegijs, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili non obstantibus*. Ergo si post Tridentinum de nouo inducta non fuerit, nequibunt Curati ex hoc capite excusationem prætere, ac proinde ex nullo.

§. II.

Iudicium Auctoris.

18 Nullus secularis, licet Sacerdos, aut Parochus, potest post Tridentinum eligere confessarium non approbatum ab Ordinario. Ita P. Gaspar Hurtado de *Pœnit. disp. 10. diff. 13*. Vbi postquam diff. 12. recensuit eos, qui vel ex iure, vel ex consuetudine possunt sibi eligere confessariū absque licentia proprii, inter quos numerauit Pa-

Parochos, & omnes alios Sacerdotes, etiam simplices; statim sequente, diff. 13. citata, inquiri; * an habeas facultatem eligendi confessarium, possint eligere Sacerdotem simplicem, & non approbatum? * Et responderet negatiuè; his verbis. * Certū est post Tridentinum non posse à pœnitente seculari eligi in confessarium nisi Sacerdotem, qui vel sit Parochus, quamvis alias alienus, vel qui sit approbatus ab Ordinario: quia in Tridentino sess. 23. cap. 15. decernitur nullū posse audire confessiones secularium, nisi approbatum ab Ordinario, vel habentem Beneficium Parochiale: * Sic Hurtado, à quo decreto solum excipit Religiosos, circa quorū confessiones, nil Concilium innouauit, ideoque cuiuscumque Sacerdoti non approbato ab Ordinario, nec Beneficium Parochiale habenti, possunt modo, sicut ante Concilium, de licentia tantum suorum Prælatorum, validè, & licitè confiteri, vt docent communiter Theologi. Suarez disp. 28. sect. 4. num. 5. Vazquez quæst. 93. art. 3. dub. 3. Lugo disp. 21. num. 2. Diana 3. part. tract. 2. resol. 3. & 30. & part. 8. tr. 1. resol. 86. Thomas Hurtado tom. 2. resol. mor. tr. 12. cap. 1. §. 2. dub. 5. num. 2071. & plures alij, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 11. q. 45. Et ad quatuor supra viginti protrahit Ioannes Sanchez in *Selectis*, disp. 49. num. 2. qui pro omnibus regularibus tam viris, quam fœminis id tradunt:

19 Hanc exceptionem extendunt aliqui ad Equites militares D. Ioannis, D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ. Sic Leander vbi supra cum Ioanne Santio in *Selectis*, disp. 49. num. 10. 11. & 13. subnectens quæst. 47. ita debere sentire omnes, qui affirmant prædictos milites esse verè Religiosos. Et in terminis posse sine scrupulo confiteri seculari Sacerdoti non approbato per Episcopum, ait Thomas Hurtado supr. num. 2072. Et ita docere Ricium, Vidal, Nouarium, & Martinum à sancto Iosepho, refert Diana part. 10. tr. 16. resol. 76. Quorum opinionem de iure veram esse, licet consuetudo sit in contrarium, dicit ipse Diana vbi supra, & prædixerat part. 8. tr. 7. resol. 96. cui subscripsit Pat. Amicus tom. 8. disp. 15. sect. 3. n. 97.

20 Sed quidquid de his sit, nullum Sacerdotem, etiam Regularem, posse secularium etiam Sacerdotum confessiones, post Tridentinum excipere, quin Beneficium Parochiale habeat, aut Episcopi approbationem, vt omninò certum supponit Gaspar Hurtado vbi supra diff. 13. citata; & esse in Tridentino definitum, ait P. Vazquez tom. 4. in 3. part. quæst. 93. art. 2. dub. 5. nu. 5. * Post Concilium, inquit, iam certissimum est, neque ex generali, neque speciali commissione, con-

cedi posse licentiam eligendi confessarium non approbatum ab Episcopo: quod definitū est in Tridentino sess. 23. decreto de reform. cap. 15. & c. ca. ergo deficient (approbatione) definit Concilium non esse viliam Sacerdotem idoneum ad iudicandum, & absolvendum in hoc Sacramento. * Sic Vazquez, quem sequutus est Gaspar Hurtado verbis ex illo datis num. 18.

21 Quapropter animaduertere hic non omittam recēiores quosdam quæstiones diuersas confundentes, Doctore Gaspar Hurtado imposuisse sententiam asserentem; Parochum post Tridentinum posse sibi eligere in confessarium Sacerdotem simplicem non approbatum ab Ordinario: cum ille expressè contrarium certissimum esse docuerit: & ex consuetudine solum concesserit facultatem eligendi carentem iurisdictione, non verò non approbatum: æquiparatum enim ibi Parochos habentibus privilegium Bullæ Craciaræ, quoad electionem confessarij, pro non referuatis. Ideòque diff. 12. primam facultatem ex consuetudine illis contedit, secundam verò expressè negat diff. 13. non solum Parochis, sed quibusvis etiam Prælati, & Episcopis secularibus; quibus ex cap. *Ne pro dilat. de Pœnit. & remis.* facultas eligendi confessarium prouidum, & discretum conceditur. Quia post Tridentinum nullus talis censetur, nisi ab Episcopo approbatus, aut Beneficium habens Parochiale. Quod docent Suarez disp. 28. sect. 4. num. 7. Cardia de Lugo disp. 21. sect. 1. in num. 3. Nauarrus, Riccius, Barbosa, Fillucius, Azor, Fagundez, & plures alij, quos citatos sequuntur Diana 3. part. tr. 2. resol. 3. Pasqualig. decis. 86. & Leander vbi supra q. 28.

22 Qua verò certitudine id tenendum? Grauis est difficultas. Sed quoad Parochos nouissimam decisionem habemus ab Alexandro Septimo die 24. Septemb. anno 1665. qui hanc propositionem: *Qui Beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere in confessariū simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*, damnauit vt minimū vt scandalosam, & sub pœna excommunicationis prohibuit eam publicè, vel secreto docere, & insuper illius præxiā in virtute sanctæ obedientiæ: Quamuis pœnam excommunicationis præxi non adiecerit. Vnde nemini in posterum similem confessarium eligere licet; nec prætextu alicuius privilegij ex iure sibi competentis; nec ex consuetudine tacito superiorum consensu continuata. Et quidem, vt à viris doctissimis accepi, nunquam post Tridentinum in Hispania talis consuetudo viguit.

23 Ex quibus inferitur primò, falsam esse opinionem M. Petri de Ledesma, & aliorum.

nam, quos sequutus est Thom. Hurtado ubi supra num. 12. asserentes posse Parochum post Tridentinum ad confessiones subditorum excipiendas, simplicem Sacerdotem ab Ordinario non approbatum exponere. Ratio est aperta: quia si alijs posset, illum sibi eligere valeret, vt in confesso est apud omnes; sed sibi eligere non valet, vt constat ex decreto Alex. VII. ergo. Idco sententiam præfatam Petri de Ledesma, iam diu vt improbabilem reiecerunt P. Suarez disp. 28. sect. 4. num. 11. dicens: *neque tutam, nec practicè probabilem sibi videri, * & apertius Pat. Fagundes, præcept. 2. lib. 7. cap. 2. num. 43. Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 48. num. 11. Caspensis in cursu Theologico, tom. 1. tract. 24. disp. 5. sect. 7. num. 64. Martin. de S. Ioseph. in Monitis confess. tom. 1. lib. 1. tract. 24. de Pœnit. num. 5. Quos citatos sequitur Diana 3. part. tract. 4. res. 1. 146. & part. 10. tract. 16. res. 75. & Petrus Fay in Addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. Vbi adducit declarationem Eminentissimorum Cardinalium Concilij interpretum. Cui insistens nouissimè Illustrissimus Dominus D. Alphonsus de la Peña & Montenegro, in aureo suo itinerario pro Incorum Parochis, lib. 1. tr. 7. sess. 1. num. 3. fo. 98. de præfata M. Ledesma opinione loquens, ait: * Ya no se puede seguir esta opinion, ni ponerla en practica, despues que los Illustrissimos Cardenales declararon, que no rienen los Curas facultad para aprobar Confesores en sus Beneficios. * Et quidquid sit de præfata declaratione, sit necne authentica, conclusio certissima haberi debet, vt potè necessaria consecutione deducta ex decreto Alex. VII. vt supra expendimus. Quapropter sustineri vltèrius nõ potest opinio M. Soti supra citati num. 15. in fine, vbi habentem facultatem à suo Parocho ad cõfittendum alteri, docet posse eligere non approbatum ab Ordinario. * Et ratio, inquit, est, quia ad absolutionem solum requiritur potestas ordinis, & iurisdictionis. * Quod apertè falsum est, nam post Tridentinum non est capax iurisdictionis, qui Beneficium Parochiale non habet, vel approbationem ab Ordinario, vt definitur sess. 22. cap. 5.

24. Inferitur secundo, facultatem cõcessam Parochis in cap. Placuit, & cap. Omnes vtriusque sexus, de Pœnit. & remis. exponendi pro subditorum confessionibus quemlibet Sacerdotem prudentis iudicio idoneum, absque alia approbatione, vel abrogatam esse per Concilium Tridentinum, etsi illius mentionem non fecerit. Vel vt alij asserunt, id necessarium nõ fuit ad nouum hoc ius instituendum, quia Parochis non est ablatum priuilegium, & facultas, quam habebant delegandi iurisdictionem Sacerdoti idoneo, sed Concilium declarauit, quis in posterum per

confessarium idoneum (seu prouidum, & discretum, vt in textu dicitur) habendus sit. Quæ declaratione semel posita, nequit de cætero alteri iurisdictione delegari.

25. Præterquam quod, vt bene adnotat Cardin. de Lugo disp. 21. de Pœnit. sect. 1. nu. 6. hoc Tridentini ius potissimum fuit inductum, ne Parochi sua potestate abutentes oues suas ineptis confessarijs traderent, vt nonnulli fecerunt. Vnde Concilij declaratio exceptionem hanc non patitur, aliàs inconuenientibus non occurrisset. Quapropter nullatenus audiri debet Thomas Hurtado ubi supra tract. 12. cap. 1. dub. 1. num. 2028. dum ait: Concilium Tridentinum solum intendisse declarare, quid intelligatur per confessarium idoneum in Bullis, & priuilegijs, quibus Summus Pontifex concedit facultatem eligendi confessorem idoneum, non verò quid intelligendum in iure canonico, quando in illo similis facultas concessa reperitur. Hæc enim interpretatio est omnino voluntaria, & extorta, & verbis Tridentini repugnans, quia vniuersaliter decernit, nullum ad potestatem iurisdictionis, quoad sæcularium confessiones etiam Sacerdotum excipiendas, idoneum in posterum reputari, nisi approbationem ab Episcopis obtinuerit: ergo post Concilium nullus est capax accipiendi iurisdictionem delegatam, neque ex iure, neque ex Bulla, aut priuilegio, si præfata approbatione careat. Ex quibus fit reiiciendam prorsus sententiam adferentem, Religiosos iniuste reprobatos ab Episcopo posse confessiones excipere. Quam post Trident. ausi sunt defendere Ioannes de la Cruz de Part. Relig. lib. 2. cap. 6. dub. 1. & Thom. Hurtad. tom. 2. qq. Moral. tr. 12. cap. 1. n. 1887. & 1896. ex M. Soto in 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Quam Diana p. 6. tr. 7. res. 60. testatur inter Doctores inclityæ Sorbonæ esse communiter receptam, cæterum sustineri in posterum non potest: quia vt scandalosa, damnata, & prohibita est ab Alex. VII. die 24. Sept. anno 1665.

26. Cum his verò rectè cohæret potestas Parochi, ad exponendum pro suis quibus, quemcumque alium Parochum, vel Sacerdotem approbatum, & si aliàs iurisdictione carentem. Est communis Theologorum sententia: quia ad delegationem iurisdictionis acceptandam quilibet prædictorum sufficientem habet approbationem, nec ad inconuenientia vitanda maior alia requiritur. Ita tradunt Suarez disp. 28. sect. 4. M. Candidus disp. 24. art. 65. n. 10. Filiucius, Toletus, Henriquez, Egidius, & alij, quos pro valida, & licita expositione alterius Parochi, refert Leander tract. 5. disp. 11. quest. 58. item Nauarrus, Trullench, Henriquez, Ioannes de la Cruz, quos pro cuiusvis approbati expositione, sine

ab

ab Episcopo Diocesano, siue ab alio quopiã Episcopo, refert & sequitur Leander ubi supra quest. 59.

27. Neque id opponitur Bullæ Innocentij X. in causa Angelopolitana sub die 9. Maij, anno 1648. (quidquid contradixerit Diana p. 10. tr. 16. res. 75. Nec Bullæ Clementis X. superuina Magni Patres, expedita die 2. Augusti, anno 1670. in illis enim solum limitatur vsus iurisdictionis regularibus competentis, ex vi suorum privilegiorum: vt ea vti non possint, quoad sæcularium absolutionem, quin ab Episcopo Diocesano (id est, Diocesis, in qua sunt) approbationem obtinuerint: si vero aliunde iurisdictione eis delegetur, vt a Parochis, quoad suos Parochianos, aut virtute Bullæ Cruciatæ à secularibus eligantur, sufficit alicubi fuerint semel approbati: idque similiter procedit, si eligantur virtute Iubilai. Ita Vivaldus, Valètia, Sà, & alij apud Leandrum supra, Petrus Fay, Llamas, Portel Nugnus, Filiucius, Coninch, Reginaldus, & alij apud Dianam p. 1. tr. 11. res. 71. Quintanadueñas, Bosius, & Brunus apud Garri cent. 2. cap. 57. num. 9. Idem tenet alij, quos citatos sequitur M. Gallego in Bull. Cruciatæ cap. 9. claus. 9. dub. 102. Vbi ait. * Hanc conclusionem esse certam in schola Thomistarum, * pro qua viginti Doctores refert innixos fundamento, quod in Bulla Plumbea id expresse conceditur, illis verbis: Conceditur vt possint eligere confessarium sæcularem, vel cuiuscumque etiam Mendicantium regularem, ex his, qui ab Ordinario, (attende) & quoad regulares, semel tantum approbati fuerint.

28. Addit M. Gallego, ex verbis Cruciatæ supra scriptis, idem procedere, licet in Diocesi, vbi Regularis semel fuit approbatus, reuocata fuerint generaliter approbationes: nam quantum ad Diocesim, in qua non habet approbationem, perinde se habet, Que se la quiten en el otro, o que se la dexen, para en quanto jure garse por aprobado para aquel Obispado. Secus vero, inquit, esset, & meritò, si ob demerita, vel insufficientiam fuisset reuocata licentia, quia tunc esset, positiuè reprobatus, ac proinde locum habere non posset clausula de semel approbato.

29. An idem, quod dictum est de regularibus semel approbatis, dicendum sit de quibuscumque alijs confessarijs; & idco semel approbatus à suo, vel pœnitentis Ordinatio, sit vbiq; eligibilis virtute Bullæ? non conueniant Doctores: communior tamen, & tam à ratione, quam ab autoritate extrinseca, probabilior sententia affirmat, quam supra triginta Authotes pro illa referens, sequitur M. Gallego ubi supra dub. 10. inter quos P. Franciscum Suarez tom. 4. in 2. part.

disp. 28. sect. 9. pro hac parte afferentem declarationem Eminentissimi. Cardin. quæ extat Coimbra; in qua ly ab Ordinario, cuius approbatio exigitur, ad absolutionem virtute Bullæ, non restringit; sed quemcumque, siue pœnitentis, siue confessarij, siue Diocesanij, siue alterius Diocesis comprehendere declaratur. Quicumque enim Episcopus, vel habens auctoritatem approbandi confessarios, dicitur absolutè Ordinarius. Ergo cum priuilegium Bullæ in fauorem fidei fuerit concessum, & eiusmodi priuilegia non restringenda, sed extendenda sint. Argumento textus in cap. finali de hereticis in 6. non est cur hic potius Ordinarius, quem ille, & non quilibet vage intelligi debeat.

30. Maior est difficultas quoad Regulares; an scilicet confessarius à suo Regulari Prælato approbatus ad confessiones, nõ verò ab Episcopo, sit eligibilis virtute Cruciatæ à quocumque pœnitente regulari pro casibus non reseruatibus? Prima sententia negat, quia Prælati regularis Confessarij, vel pœnitentis, non venit nomine Ordinarij in Tridentino, ad cuius decretum concessio Cruciatæ refertur, cum approbationem ab Ordinario ad eius vium requirit. Ita P. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 28. sect. 6. num. 11. Molfesius, Vega, Reginaldus, & alij apud Dianam 2. p. tr. 3. Miscellan. res. 47. Contrariam tamen sententiam multis suadere conatur Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 49. num. 6. & tenent apud illum Rodriguez, Ledesma, Bonacina Moure, Nauarrus, Angles, & Valens. Quibus consentit Diana ubi supra, & 3. p. tr. 2. res. 3. & in Addit. ad 3. part. res. 4. & p. 5. tr. 12. res. 37. vbi plures. Quorũ sententia mihi magis arridet, quia in Tridentino sess. 23. cap. 15. ad confessiones Regularium excipiendas, non exigitur approbatio ab Episcopo, sed tantum ad sæcularium, etiam Sacerdotum. Ergo dum in Bulla Cruciatæ exigitur approbatio Ordinarij, distributione accomoda, est intelligendum: ita vt solum requiratur, quod approbatus sit ab Episcopo, si sæcularium confessiones sint excipiendæ: * Si vero Regularium (ait Sanchez & bene) relinquatur dispositioni iuris communis dicentis, Ordinarium Regularium esse sui ordinis superiorè. * Ergo ad vsum Bullæ Cruciatæ, si Regularibus permittatur, nõ indigent iuxta dispositionem Tridentini electione Confessarij approbati ab Episcopo, sed sufficit, quod a Prælato, siue pœnitentis, siue Confessarij approbatus sit, & quando Regularis habeat licentiam sui Prælati ad eligendum Confessarium, ita sentiunt P. Suarez sup. section. 4. num. 5. & plures alij apud Dianam locis citatis. Quia in hoc 2. casu iuri standum communi cõuenit, secus in primo.

Iuxta hæc intelligenda superius dicta de approbatione Episcopi (sine qua, etiam iniuste negata, stare non potest valor confessionis) intelligitur enim necessaria ad valorem confessionis secularium, & contrariam sententiam (hodie damnatam, ut dixi ab Alexandro VII.) iam diu improbabilem esse dixerant, P. Suarez, P. Fagundez, & alij, quos citat, & sequitur Trullench, in Bulla lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 8. num. 3.

QUESTIO III.

Dubia nonnulla occurrentia circa approbationem confessorij.

I **C**um certum nobis sit ex Tridentino, nullum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire; neque ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, aut aliis idoneis iudicetur; dubitari potest, an Prælati Regulares, & superiores locales, Priores, Guardiani, Rectores, & similes ipso iure censentur habere approbationem à Tridentino requisitam, ita ut absque alia Episcopi Diocesani, secularium confessiones virtute Bullæ Cruciatæ excipere possint? Partem affirmatiuam sustinent, ex præclarissimo Dominicanorum catu, M. Mancius, M. Gallo, M. Medina, & M. Bañez, quos refert Henriquez lib. 6. cap. 6. num. 2. in gloss. litt. E. & F. Vbi sic: * Quarto addunt Mancius, Gallo, Medina, Bañez, & alij Dominicani, Prælati Monasterij æquatur habenti Parochiale beneficium, & est iure Ordinarius, & eligibilis per Bullam à secularibus, sine approbatione Episcopi. Hæc tamen in praxi sunt magis cogitanda. * Hæc Henriquez vbi supra, & iterum lib. 7. de Indulgentijs, cap. 12. in gloss. litt. K. Quorum doctrina innititur opinioni Caietani in sum. verb. Excommunicatio, cap. 72. Vbi ait: Prælaturam Regularem esse officium Ecclesiasticum, quod Beneficio equiparari videtur. * Cui consentit Vicentius Baronius 2. part. Manuduct. contra Amalæum, disp. 2. sect. 5. fol. 272. Indequæcum Caietano contendit, pecunia data ob prælaturam regularem, & simoniam contrahi, & poenas contra simoniacos in collatione Beneficij a iure impositas: consulto verò omittit Baronius illationem à præclaris Thomistis, ut supra deductâ, quoad electionem confessorij virtute Cruciatæ, forsitan quia legitimam agnouit.

2 Quibus adde M. Barnabam Gallego in Bullam Cruciatæ, cap. 9. dub. 84. Vbi sic ait: * No puedo dexar de confessar, que me agrada mucho la opinion del P. M. Fr. Diego Nuño in addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. dub. 8. en la solucion

del nono argumento; el qual dize, que tiene para si por euidente, que si se concede, que el Parocho, solo por serlo, sin otra aprobacion del Ordinario, es eligibile por virtud de la Bula (lo qual no admite el Maestro Nuño) se ha de conceder tambien, que los Prelados de las Religiones, solo por serlo, sin otra aprobacion del Ordinario, puedē ser eligidos por la Bula. Y ansí lo enseñan los PP. MM. Mancio Gallo, Medina, Bañez, y Iuā Valero, Mōge Cartujo (in differēt. vtriusque fori, verb. Nullitas, diffic. 5.) lo tiene ex præclarante. *

3 Eamdem sententiam sequuntur Hieronymus de Llamas 1. p. methodi, cap. 6. §. 6. & 7. pag. 63. Ludouicus de S. Iuā, q. 6. de Poenit. art. 6. dub. 4. pag. 467. Brunus Casaling. de Priuileg. Regular. p. 2. tract. 5. cap. 2. prop. 1. Reuer. P. Delgadillo tom. de Poenit. cap. 19. dub. 34. Et probabilem putant P. Salas in manuscriptis. Ludouicus à Cruce in expositione Bullæ, disp. 1. cap. 2. dub. 11. n. 8. Angelus Bolsius tract. de Iubilæo. casu 2. §. 2. n. 53. Martinus de San Ioseph in monitis confess. tom. 1. lib. 1. tract. 24. de Poenit. n. 19. Zelpedes de exemptione Regularium, cap. 6. n. 141. & Diana. 5. p. tract. 12. resp. 52. Et valdè probabilem, & securam in praxi vocat Thomas Hurtad. tom. 2. resol. mor. tract. 12. cap. 1. resp. 34. dub. 2. n. 1868. & sequentibus. Quorum ratio est, quia ex Tridentino approbatus est ad secularium confessiones, qui habet Beneficiū Parochiale: Prælati autem Regulares, ut pote curam animarum habentes, Beneficiū Parochiale habere censentur: poterunt ergo eligi virtute Cruciatæ, non minus, quam alij Parochoi extra suam Parochiam.

4 Cæterum contraria omnino sententia tenenda est, quàm cū Rodriguez, Fagundez, Tamburino, & Cardinali de Iugo, defendit P. Quintanadueñas de Iubilæo duarum hebdomadarum, cap. 1. P. Suarez de Poenit. disp. 28. sect. 4. n. 21. Candidus disquisit. 24. artic. 64. n. 5. P. Mendo in Bullam, disp. 22. cap. 2. n. 30. Petrus de Ledesm. c. 13. de Poenit. diffic. 4. & 6. post. 1. conclusionem, & alij, communiter. Probat, quia Prælatura Regularis, etsi curam animarum habeat, & subditis Sacramenta ministrat, non tamen est Beneficiū Parochiale: hoc enim ex communi Theologorum sensu, est ius percipiendi reditus propter officium administrandi secularibus sibi subditis Sacramenta, & sepulturam, ex iurisdictione ordinaria in ipsos. Vnde Parochus definitur, qui auctoritate Episcopi alicui Parochiali Ecclesiæ est præfectus, ut plebi, seu populo, sacrum diuini Verbi, & Sacramento-rum pabulum, ad pascendos animos subministrat. Quæ definitio Prælati Regularibus non conuenit, ut ex terminis, patet. Vnde

qua-

quamuis Parochis æquiparari dicantur, eo quod in Regulares sibi subditos, eam curam habeant, quam Parochi in populū sibi commissum, seu in seculares suæ Parochia; non idè ex hoc principio deduci potest, eam ex Tridentino approbationem, quoad secularium confessiones ipsis competere, quæ Beneficiū Parochiale habentibus. Alias sicut Parochi, qui Beneficiū Parochiale habuerunt, sed iam non habent, possunt adhuc eligi virtute Cruciatæ, eo quod approbatio, quæ Parocho simul cum Parochiali Beneficio concessa fuit, adhuc perseverat, & sola iurisdictione cessauit (ut docent Manuel Rodriguez in addit. ad Bullam, §. 9. num. 4. Villalobos tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 1. num. 4. & tract. 9. de Poenit. diffic. 55. num. 4. Et Basilius de Leon, quem refert, & sequitur P. Mendo in Bullam, disp. 22. citata, cap. 2. num. 34. A costa in explicat. Bullæ, quæst. 59. Petrus Fay in addit. ad 3. part. q. 8. art. 5. disp. 3. conclus. 4. ad 3. Thomas Hurtado tom. 2. tract. 12. cap. 1. resol. 34. dub. 3. num. 1878. Et putat probabile Ioannes de la Cruz, part. 2. de Poenit. quæst. 5. dub. 8. conclus. 4.) ita similiter Prælati Regulares, qui semel superiores locales alicuius Conuentus extiterunt, possent de cætero, postquam suo munere functi sunt, vbiq; eligi virtute Bullæ Cruciatæ, quod in nullius viri docti mentem venire potest.

5 Secundò probatur, quia si Prælati, vel superiores locales Regularium venirent nomine habentium Beneficiū Parochiale, in decreto Tridentino, eo quod Parochis, quoad animarum subditorum curam, æquiparentur, eodem prorsus fundamento dici deberet, sub Episcoporum voce, à quibus Concilium approbationem obtinendam expressit, venire etiam Generales, & Prouinciales Religionum; quia, ut Theologi communiter fatentur, eiusmodi Prælati Episcopis æquiparantur: atqui nemo, nisi temere, dicere audebit, Generales, vel Prouinciales Religionum posse post Tridentinum sibi subditos approbare quoad secularium confessiones: ergo quoad rem hanc, sicut isti non veniunt, in Concilij decreto, Episcoporum nomine, ita neque illi, Parochorum.

6 Tertiò probatur, quia si superiores locales eo ipso censentur habere approbationem, quæ habentibus Parochiale Beneficiū ex Tridentino competit, sequeretur manifestè, eiusmodi Prælatos absque noua Episcopi approbatione, secularium confessiones audire posse, etiam si poenitentes nullo priuilegio per Bullam Cruciatam, vel Iubilæum sibi concessio, quoad electionem confessorij potirentur. Ratio est aperta, quia Regularibus approbatis iuxta formam Triden-

tini summi Ecclesiæ Pastores iurisdictionem in omnes Christi fideles delegarunt: ergo eiusmodi superiores locales, cum nec approbatio sufficiens, nec iurisdictione delegata deficiat, poterunt vbiq; absque alia approbatione secularium confessiones audire. Cōsequutio hæc est necessaria, quam idè, iuxta sua principia, tenuerunt ex Doctoribus supra citatis. M. M. Mācius, Gallo, Medina, Bañez, Ioannes Valero, & putant probabilem Martinus de S. Ioseph, Thomas Hurtado, Zelpedes, & Diana.

7 Verum horū Doctorum sententia sustineri non potest, maximè post Bullam Innocentij X. in causa Angelopolitana edita die 9. Maij anno 1648. in qua in responsione ad nouum dubiū sic habetur. * Nono, vtrū Regularis qui cumque, etiā societatis Iesu, possit administrare Sacramentū Poenitentiae secularibus absque licētia Episcopi Diocesani, si in aliena Diocesi approbatus sit? Responderetur, Regulares, etiā societatis Iesu, in vna Diocesi ab Episcopo approbatos, ad confessiones peritorum secularium audiendas, nequaquā posse in alia Diocesi huiusmodi confessiones audire, sine approbatione Episcopi Diocesani. * Ex quibus verbis per legitimam consequentiam duo inferuntur: Primum, superiores locales conuentus siti in Diocesi Tolletana nequire in alia Diocesi, absque Episcopi approbatione confessiones secularium audire, quod est contra Doctores supra citatos: Secundum, Regulares nullibi posse eas excipere absque Episcopi Diocesani approbatione. Atqui Prælati maiores Generales, & Prouinciales, qui superiorem localem constituunt, & electione ipsa ad animarum subditorum curam idoneum declarant, nō sunt Episcopi Diocesani: ergo prælati superiores locales non habent approbationem requisitam, ut iurisdictione ad secularium confessiones excipiendas à Pontifice delegata censentur.

8 Dices pro aduersarijs, Bullam Innocentij X. non obstat, quia eius mens solum fuit, non Regularem quemcumque in vna Diocesi approbatum, posse virtute suorum priuilegiorum in alia absque noua Diocesani approbatione, seu licentia, secularium confessiones audire, ut constat ex dubio proposito verbis illis: Vtrū Regularis quicumque: rectè autem cohereret, non quemcumque Regularem id posse, sed Prælatos tantum. Respondeo, decisionem dubij nullum Regularem excludere; quod faciliè ex illa euincitur, quia superior localis vnius conuentus ex vi sui muneris maiorem approbationem habere nequit, quam quicumque alius doctus Regularis ab Episcopo approbatus, sed hic nō potest in alia Diocesi absque noua Episcopi

Dioc-

Dioecœsanæ approbatione, vel licentia, secularium (qui priuilegio Bullæ Cruciatæ nõ fruuntur) confessiones audire, vt decernit Innocentius X. ergo neque ille. Roboratur ex Tridentino *sess. 23. capit. 15.* vbi nullum Regularem absque Episcopi approbatione ad secularium confessiones idoneum reputari decernit: quod cum nullum excipiat, nec discrimen inter Prælatos, & alios Regulares constituat, eadem pro omnibus statuta ex lex. Idem nullum Regularem, cuiuscumque gradus, & dignitatis existat, posse secularium confessiones excipere, absque Dioecœsanæ approbatione, est communis Doctorum sententia, quam tenent Suarez, Rodriguez, & alij, quos referunt, & sequuntur Diana 2. p. tract. 15. resp. 46. & p. 3. tract. 1. resp. 86. Cardinal. de Lugo *disp. 1. sect. 1. num. 10.* Granada tract. 10. *disp. 5. num. 5.* P. Bardi in Bullam, tract. 5. cap. 2. sect. 2. n. 6. P. Mendo in Bullam, *disp. 22. cap. 2. num. 30.* & alij.

§. III.

Quid de Graduatæ in Theologia, vel iure?

Rogabis, an Concilium Tridentinum in suo decreto de approbatione ab Episcopis requisita pro secularium confessionibus, comprehendat Sacerdotes graduatæ in Theologia, aut iure Canonico? Negatiuè respondent doctissimi PP. Magistri Salmanticensis ex Ordine Prædicatorum, Mancius, Gallo, Medina, Bañez apud Henric. lib. 6. cap. 6. num. 2. in *glos. lit. E. & F.* quos sequuntur est Llamas 1. p. *method. cap. 7. §. 7.* Et Thomas Hurt. eorum sententiã probabilè vocat, imò & valdè probabilè, tom. 2. resp. *moral. tract. 12. cap. 1. dub. 1. nu. 1866.* & seq. Cuius ratio (inquit Hurtado) est; nam quamuis non possit eligi nisi approbatus ab Episcopo, vel qui aliàs ab eo iudicentur idonei; eo tamen ipso, quod Episcopo constat, talem esse laurea Doctoratus insignitum, iudicatur ab eo idoneus, & si non eo ipso conferatur iurisdictione. Ex quo principio cum præcæditatis Magistris censet, præfatos laureatos (imò & Lectorem Theologiæ, aut egregium Prædicatorem publicum (vt inquit Dominicani citati,) absque Episcopi approbatione posse eligi in confessorios virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi. Pro qua opinione refert Emanuel Rodrig. in *addit. ad Bullæ explanationem, §. 9. n. 4. vers. A la qual duda.* Gutierrez lib. 1. *Cononiarum, cap. 27. n. 22.* vsque ad 27. Henriquez. lib. 6. de Pœnit. c. 6. §. *Varijs modis.* Ludouicum à Cruce, *disp. 1. cap. 2. dub. 6.* Trullench in *expositione Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 4. n. 5.* &

Valerum in *different. verb. Nullitas, differentia. §. num. 3. vers. Sexto fallit, in fine.*

10 Sed miror Thomam Hurtado ausum fuisse hanc sententiã valdè probabilem vocare in *prima editione Lugdunensi anno 1651.* cum ignorare non potuisset, per sanctum Inquisitionis Tribunal expunctam fuisse ex Hieronymo de Llamas in Expurgatorio, anno 1640. Præterquamquod est contra Bullam Pij V. expeditam anno 1571. octauo Idus Augusti, in qua decreuit, & declarauit, decretum Concilij Tridentini de approbatione Regularium ad audiendas secularium confessiones ab Episcopis faciendâ obseruari debere in omnibus Regularibus, etiam si sint Doctores, aut in Theologia ex superiorum licentia graduati, vel promoti.*

11 Idem contra illa prorsus sententiã tenenda est cum communi Doctorum. Ita Suarez *disp. 28. sect. 4. n. 3.* Petrus de Ledesma *cap. 12. post. 5. concl. pag. mihi 419.* Filiucius, Lugo, Layman, Bossius, Tamburinus, Lezana, Barbosa, Molfesius, Machado, Bassaus, & alij, quos referunt, & sequuntur M. Barnabas Gallego in Bullam, cap. 9. dub. 92. Leand. à Sacram. tom. 1. tract. 5. *disp. 11. q. 48.* & 50. & M. Hyacinthus Donatus tom. 4. *addit. ad practicam, tract. 4. q. 3.* Et oppositam sententiã esse improbabilem dicunt Fagundez 2. *præcept. Eccl. lib. 7. cap. 2. n. 67.* & P. Mendo in Bullam Cruciatæ, *disp. 22. capit. 10. num. 109.* quòrum censura mihi placet. Ratio est aperta, quia ad confessiones secularium excipiendas, est conditio, sine qua non, quod Sacerdos per examen, aut aliàs ab Episcopo iudicetur idoneus: stare autem potest, aliquem esse Doctorem, vel insignem Prædicatorem, & tamen idoneum ad confessiones ab Episcopo nõ iudicari: tum, quia non omnes graduati, vt ait M. Donatus supra, sunt Doctores, quamuis dicantur Doctorati; tum, quia aliud est, esse Doctorem in Theologia speculatiua, & aliud in casibus moralibus. Tum, quia licet quis in doctrina non deficiat; prauis tamen moribus imbutus esse potest. Secundò probatur, quia iudicium Episcopi (vel iurisdictionem Episcopalem habentis) de idoneitate Sacerdotis secularis, vel Regularis, ad secularium confessiones, debet exterius verbo, vel scripto manifestari: est enim velut sententiã lata de sufficientia confessorij, qua, licet iniuste, negata nullus Sacerdos secularis (vt fatetur Thom. Hurt.) reputatur ad confessiones idoneus: ad hoc enim requiritur Concilium, quod de idoneitate approbationem obtineat, priuilegijs, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obstantibus. Doctorati autem seculares, nec virtute priuilegij, vnquã

potuerunt absque approbatione Ordinarij confessiones secularium excipere: Regulares vero, iure antiquo, approbatione iniuste denegata, eo ipso approbati censentur. Videatur Leander vbi sup. *disp. 11. q. 83.* vbi communis contra communem. Post Tridentinum res aliter se habet, vt dixi sup. q. 2. num. 25. vbi contrariam grauium Doctorum sententiã, vt scandalosam damnatam notauit. Tenendum ergo est tamquam omnino certum, post Concilium Tridentinum, nullum Sacerdotem, etsi graduatum in iure Canonico, vel Theologia, posse eligi virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi ad secularium confessiones, quin ab Episcopo Dioecœsanæ, vt supra dictum est, approbationem obtinerit, quia Concilium omnes comprehendit.

12 Nec Doctores, quos pro contraria sententiã (quam valdè probabilem putat) adducit Thom. Hurt. supra, fideliter refert: illi enim, quos mihi consulere licuit, oppositum expressè asserunt. Et in primis P. Henriquez lib. 6. cap. 6. §. *Varijs modis,* quo citatur ab Hurtado, nil de hac re: número autem secundo præcedenti, vbi quæstionem attingit, sic ait: Nec potest vir, quantumuis habeat testimonium spectatæ doctrinæ, secularis, aut Regularis, etiam Doctor, aut Prælector Theologiæ, & Canonum, sine prædicta approbatione Episcopi censi idoneus, & eligibilis ab alio Parochò per Iubilæum, aut Bullæ priuilegium. Hæc Henric. quibus vt patet contra Hurtado aperte pugnat. Pro eius verò sententiã in *glos. lit. E.* Patres Dominicanos supra citatos, & Doctores alios adducit, dicens: At Mancius, Gallo, Fr. Medina, Bañez, Sebastianus Perez Episcopus Oxomensis, Doctor Petrus Martínez Complutensis aiunt, idoneum esse iure Licentiarum in Theologia, aut Canonibus, quia Academia iam nomine Papæ examinauit, & Lector Theologiæ, aut egregius Prædicator publicus. Insuper infideliter etiam refert Hurtad. pro sua sententiã Egidium Trullench in *expos. Bullæ lib. 1. §. 7. capit. 1. dub. 4. n. 5.* quia ibi nil de hac quæstione. Illam verò exagitat *dub. 1. num. 6.* & ab imposta se purgat apertissimis verbis, dicens: Concilium expressè requirit approbationem factam ab Episcopo, ita vt non sufficiat, quod quis sit Doctor in Theologia, vel iure Canonico; aut quod conuentioni consensu iudicetur ad istud munus idoneus, quia voluit Concilium talem approbationem ex iurisdictione, & iudicio Episcopi pendere, sicut pendet Parochorum institutio, omnemque exceptionem exclusit, eum simpliciter dixerit: *Nullum etiam Regularem, &c.* ad eò vt nemo ratione doctrinæ,

aut sanctitatis, aut dignitatis cuiuscumque, excipiendus videatur, nisi habeat Parochiale Beneficium. Hæc Trullench.

13 Denique non nisi per summam calumniam pro sua sententiã adduxit Thomas Hurtado, Emanuel Rodriguez in *addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 4.* Ibi enim solum asserit, approbatum ab Episcopo vt idoneum non concessa iurisdictione, posse eligi virtute Cruciatæ, vel Iubilæi, quidquid alij contraxerint. Verba eius sunt: A la qual duda se responde, que basta la dicha aprobacion, como lo dize Cano, al qual sigue Gutierrez, y otros hombres doctos; porque la Bula, y el Concilio Tridentino solamente piden, que el Confessor sea aprobado: y el juzgar à vnò por idoneo, y apto para confesar, es vna muy verdadera aprobacion: por lo qual el aprobado desta manera puede por virtud de la Bula confesar, ò por virtud de otro priuilegio, ò costumbre de iurisdictione actual. Hactenus Manuel Rodriguez de aprobado ab Episcopo, non commissa Episcopali in suas oues iurisdictione; vbi nec verbum de quæstione præsentis pro Doctoratis in iure Canonico, vel Theologia, quos neque hic, neque alibi, iure ipso approbatos, & per Bullam Cruciatæ eligibiles tradidit. Authores alios, quos pro se allegat Hurtado videre non licuit; fortan non meliori fide illos citat. Nec eius sententiã sustineri potest; sed potius ex ipso, sicut ex Llamas, iuxta præscriptum Expurgatorij indicis, expungenda est.

QVÆSTIO IV.

Vtrum confessorius, qui ex ignorantia vincibili, seu grauius culpabili, non præcepit penitenti restitucionem; ad eam; illo non restituente, maneat obligatus?

Negatiuam sententiã defendit Gaugericus Hispanus in *addit. ad sum. Caietani edita duaci anno 1613. verb. Restitut. fol. 607.* & sequitur M. Marcus Serra 2. 2. q. 62. art. 7. *dub. 1. fol. mihi 227. in editione Valentina anno 1643.* Vbi sic. De confessorijs, qui faciunt, & non præcipiunt penitentibus vt restituant, quæ restituere tenentur, &c. si faciunt ex ignorantia crassa, & affectata, inquit Nauarrus manere obligatos ad restituendum. P. Lessius hoc limitat ad eos, qui ex officio curam habent animarum, vt sunt Episcopi, & Parochi: nam Religiosi non tenentur, &c. Sed neque hos neque illos ad restitutionem tenet, etiam si culpabiliter omiserint obligare penitentem ad restituendum, multo minus est sententiã

na, quos refert & sequitur Diana 1. p. tract. 2. misc. resp. 1. Nam confessarius non tenetur ex iustitia prospicere temporalibus creditorum bonis, eum ab eis mercedem non accipiat: sed solum tenetur ex charitate, & religione, procurare bonum spirituale pœnitentis, quod si negligat, non obligando illum ex ignorantia vincibili ad restituendum, peccabit quidem contra religionem, sed non contra iustitiam, si que non tenebitur ad restitutionem, nisi forte illi consulari ut non restituat, nam tunc ut consulari ad restitutionem tenebitur, iuxta dicta conclusionem secundam. * Hæc M. Serra. Huius sententiæ fundamenta paulò antea ipse iecerat, contra nonnullos asserentes, ex violata charitate, oriri obligationem restituendi, eo quod indirectè sit causa iniustæ damnificationis proximi. Quos re: jct. trascriptis verbis M. Soti 4. de iustitia, quest. 7. art. 2. Vbi sic: *Melius tamen Scotus, & reliqui id negant, (ait M. Soto ubi supra) persistendum namque est in illa superioris asserta regula, quod sola contumivata charitas, nisi iustitia violatur, necessitate restitutiōnis non inducit.* Hæc Sotus: quem sequitur Serra ubi supra dicens, causam indirectam iniustæ damnificationis non teneri restituere, nisi ex iustitia sit obligata* ad impediendum. * Ex quo principio, ut vidimus, confessarium non obligantem pœnitentem, ab onere restituendi eximit: cuius proinde sententiæ, Doctores omnes præmissis inherentes assentiri debent. Ideoque eam teneant Suarez, Rebellus, Gaspar Hurtado, Lessius, Thomas Sanchez, & alij, quos sequantur Diana 2. part. tract. 16. resp. 1. & Leander à Sacram. tom. 1. tract. 5. de Pœnit. disp. 11. quest. 138. Quibus adde Filiucium tom. 1. tract. 7. cap. 12. quest. 7. num. 634. Egidium de Sacram. disp. 8. dub. 17. num. 144. Bonacinam de restit. disp. 1. quest. 2. puncto 11. nu. 13. Malderum 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 24. Reuerend. P. Delgadillo tom. de Pœnit. cap. 19. dub. 43. Et F. Franciscum à Iesu Maria, Carmelitam Excalceatum, & sui Religiosissimi Ordinis bis Diffinitorem Generalem 1. part. cursus Theologiæ Moralæ, tr. 6. de Pœnit. cap. 12. punct. 4. fol. 516. quos sequitur Marcus Vidal in Arca salut. tr. tract. de Sacram. Pœnit. inquis. 12. num. 7. & 8. dicens esse communem.

2 Quorum vnum est fundamentum ex doctrina subtilis Scoti, M. Soti, & aliorum ubi supra petitur, & à M. Serra probatur, nempe obligationem restitutionis solum oriri ex violatione iustitiæ contra personam damnificatam, confessarius autem ex officio, vel nulli ex iustitia, vel soli pœnitenti tenetur, non illius creditoribus, quia non temporalibus istorum bonis, sed spiritualibus

bus illius, ex officio prospicere debet. Et sic in terminis tradit Card. de Lugo disp. 22. sect. 3. nu. 67. dicens: *Quod est communis tant sententia; & plures pro illa refert.*

§. I.

Animaduersione in Baronium

3 **H**is prælectis, Vincentius Baronius in opere contra Amadæum, disp. 2. sect. 3. fol. 244. in fine, in illum iuehitur, dicens: * Immeritò præficia quæsisse ex M. Serra, & ex Gaugericò Caietani interprete, quia hi authores eam non tuerentur. * Sed apertè fallitur: ut constabit legenti verba M. Serra supra data, num. 1. Et quæ ex Gaugericò, ubi supra citato subnecto. * An ergo, inquit, confessarius non iniungens pœnitenti restitutionem, ubi debet, teneatur ipsemet restituere, &c. Nauarrus affirmat sequutus Rosellam, & Angelum. Idem Tolerus: sed videtur distinctio opus esse. Vel enim confessarius habet se merè negatiuè circa restitutionis in iunctionem, sicut nautus: & sic non videtur obligari per illam taciturnitatem, etiam si sponte, & ex malitia omittat consulere. Quia nautus, ut hic docet auctor nempe Caietanus) non tenetur restituere, nisi quando debet consulere ex officio siue (quod idem est ex iustitia Confessarius autem etiam si aliquando teneatur admonere pœnitentem ex iustitia, tamen iustitia illa non est respectu tertij, qui damnatum patitur, sed dumtaxat respectu pœnitentis. * Sic ibi Quoad hos ergo authores non potuit apertius Baronius de falsitate convinci. In reliquos autem sic insurgit. * Incredibilis esset temeritatis, & audaciæ, futilibus nescio, quibus distinctionibus, vnde onus restitutionis repetatur, ab illo liberare Sacerdotem, quod soli pœnitenti, quo ad bona spiritualia sit ex officio adstrictus, etiã si suo (attende) non solum silentium; quod satis graue peccatum est; sed etiam suo consilio, causa sit damni à pœnitente illati alijs, &c. Quis neget confessarium huius consilij autorem, si inde pœnitens credat se ab hoc onere restitutionis exemptum, ut non sit à Sacerdote monendus iui officij, vel restitutio loco pœnitentis à confessario faciendâ? Qui hoc negauerit, nescio an vllum sit admissurus in his naturalis principium. * Sic Baronius.

4 O foelix homo, nullus tibi hostis. Vbi apud Amadæum citatum inuenisti auctorem vllum asserentem, cum qui tuo consilio eximit pœnitentem ab onere restitutionis, ad quam teneri certer? seu quempiam alium, qui sic est causa damni alijs illati; non

manere eius loco adstrictum restituere: Nulli profectò: quia hoc delirium in nullius mentem venit. Et quod in Baronij, valdè miror, cum ipsemet ubi supra opinionem ab Amadæo ex alijs excerptam referens, sic scribat. * *Eximit ab omni restitutionis onere confessarium, qui ex ignorantia vincibili, pœnitenti non iniunxerit restitutionem bonorum, quæ iniuste possedit.* Non ergo de confessario consulente omissionem restitutionis, sed de non præcipiente pœnitenti restitutionem, ad quam tenetur, questio procedit. Hunc autem ab omni restitutionis onere exemptum esse, docent Mag. Serra, Gaugericus, & reliqui Doctores citari, ut eorum collatis locis aperitissimè constat. Omnes verò vno ore, & calamo vno, confessarium consulentem pœnitenti, ne restituat, si ex ignorantia culpabili errorem commiserit, ad restituendum, eius loco, obligant, ut potè iustitiæ violatorem. Aliud enim est consulere damnatum, aliud non impedire: illud contra iustitiam esse, omnes fatentur, idèdque & obligatio nem restituendi istud vero in non obligato ex iustitia ad impediendam (ut in hoc casu, secundum citatos authores, contingit) soli charitati, aut religioni opponitur. Quo semel statuto, conitans est apud ferè omnes conclusio, in cuius præsidium, ut verbis fideliter exscriptis, ostendi, meritò vocati sunt M. Serra, Gaugericus, & reliqui supra citati. Qui ergo, Baronij, authores illi sunt, quos incredibilis temeritatis, & audaciæ infumulas? Qui, quos criminariis, quod futiibus distinctionibus ab onere restitutionis liberent Sacerdotem, qui non solum silentio, sed etiam suo consilio causat damni à pœnitente illati alijs? Nulli profectò. Ut quid ergo hostem sinxisti? Ut calumniam instrueres? Apage.

§. II.

Probabilior sententiæ

5 **Q**uamuis valdè mihi probabilis sit opinio Mag. Serra, & aliorum eximentium, ab omni restitutionis onere, confessarium, qui ex ignorantia grauitèr culpabili solo silentio est causa indirecta damni illati, seu non impediens, cum posset admonendo pœnitentem de obligatione restituendi, qua tenetur: nihilominus contraria sententiæ probabilior videtur, quam tenent Mag. Nugnus in addit. ad 3. p. tom. 2. quest. 8. art. 4. dub. 4. Zanardus in direct. præcept. 7. cap. 26. dub. 3. Sylvester verb. *Vsura* 7. quest. 2. in fine. Vbi ait teneri ad restitutionem confessarios absoluentes eos, qui tenentur restituere, si ex denegatione abstinentiõis fuisset facta restitutio. Et Nauarrus in Par. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

manuali, cap. 17. num. 22. Qui ait confessarium tacentem ex ignorantia crassa, & affectata, manere obligatum restituere, si pœnitens, non restituat. His acquiesco, nam quando ex circumstantijs constat pœnitentem ignorare, vel dubitare de obligatione restituendi; silentium confessarij æquiualeat consilio, seu sententiæ eximenti pœnitentem ob onere restitutionis: se etenim habet, ac si expressè diceret: *Non teneris restituere*, & Indocui omnes ab obligatione restituendi æquè se liberos credunt, siue silentio, siue consilio; confessarij iudicium ipsis innotescat; ergo non aliter sentire debemus de confessario tacente, quando tenetur admonere pœnitentem de obligatione restituendi, ac de consiliente ut non restituat, seu dicente non esse obligatum. Ideò hanc sententiam vltra citatos iure tuerent Medina, Clauis Regia; Salo, Aragon, Pat. Molina, & alij apud Bonacinam ubi supra num. 15. Pat. Layman tom. 1. sectio. 5. de iustit. tract. 2. cap. 2. num. 4. Tolerus lib. 3. cap. 16. num. 13. Rosella, Angelus, Petrus de Nauarra, & alij apud Lessium lib. 2. de iust. cap. 13. dub. 10. nu. 77. Qui optimè tradit cap. 7. num. 33. cum Ioanne de Medina confessarium Theologum, vel Iuristam, qui ex ignorantia grauitèr culpabili dixerit contractum quempiam esse licitum; qui reuera est illicitus, teneri ad restitutionem damni sequuti, nec aliter Magistrum, vel confessarium eximi posse ab hoc onere, quam habendo euentiam moralem, (aut probabilè opinionem) quod licitè possit pœnitens restitutionem omittere, aut quidpiam aliud efficere, ex quo damnatum proximo vidit imminere; quia cuiuslibet est ius, ne in eius præiudicium alter decipiatur, cui principio innixus Marcus Vidal; ubi supra, suam sententiam limitat, dicens: Confessarium, qui malitiosè non admoneret pœnitentem de obligatione restitutionis, ad hanc teneri, quia dolus ex natura sua est iniustus ei; in cuius præiudicium cedit, & idèd ut causa indirecta damni facit contra iustitiam. Vnde ni opinione probabilè ductus confessarius, vel doctor procedat, non solum grauitèr delinquet, in consilio, vel doctrina tradendis, vel omittendis, sed ab obligatione restituendi eximi non poterit, nisi fortè pœnitentem potentem restituere postea doceat, quid debeat facere, & de errore in confessione commisso, vel in consilio præstito admo neat. In hoc enim casu soli pœnitenti, & non confessario imputabitur, si ille restitutionem omittat, ut benè ait Lugo disp. 2. 2. sect. 3.

6 Rogabis, quid dicendam de confessario, qui sentit pœnitentem esse obligatum restituere; esse tamen probabilè oppositum? Res-

pondeo ex dictis, tract. 1. de opin. prob. q. 4. §. 6. non teneri restitutionem consulere, sed indicare esse opinionem probabilem excusantem à restitutione. Licet ipse confessarius contrariam probabiliorē iudicet. Quia poenitens ex opinione probabili excusatur, & implicite quilibet, dum absolutioni subijcitur, rogat confessariū, ut eum excuset ab onere restituendi, si licite potest. Si enim confessarius absolute restitutionem consulat; poenitentes, ut in plurimum, ut in dubitatum habent obligationem. Qualis autem foret confessarij culpa, qui calata opinione benigna, poenitentem obligaret ad restitutionem? Doctor Garfi cent. 1. cap. 19. censet esse venialem contra charitatē, quae dicat benignius agendum cum proximo. Sed P. Thomas Sanchez lib. 1. Sum. cap. n. 21. & P. Salas 1. 2. tom. 1. tr. 8. disp. unica, sect. 9. n. 84. & sect. 10. num. 95. nullum in hoc culpam agnoscunt, nisi expressē poenitens, aut rogans, inquirat, an aliqua ratione excusari valeat à restitutione faciendā; tunc enim, inquit, teneris, aut à consilio dādo abstinere, aut aliorum opinionem probabilem excusantem declarare: non tamen ipsi declarant qualitatē culpae, an mortalis, an venialis, sicut nec Ioannes Sanchez, qui illos sequitur in Select. disp. 43. nu. 42. nec Castro Palao tom. 1. disp. 2. p. 3. nu. 4. licet dicat iniuriā poenitenti, aut roganti fieri, quoties iste intelligat, ut indubitatum sibi consuli, quod revera sub opinionibus est. Sed quidem hanc iniuriam gravem ego censeo: Quia non potest levis reputari, proximum contringere ad restitutionem quantitatis grauis, ad quam iuxta probabilem opinionem à peccato excusantem non tenetur. Ergo quoties confessarius, saltem rogatus, potest, tenetur sub lethali ab onere hoc liberare.

QVÆSTIO V.

An confessarius muneri suo satisfaciat, interrogando poenitentem, an doleat de peccatis, & affirmanti credere debeat?

Rem hanc in disputationem adduco, quia Theologaster (nescio quis) opinionem affirmatiuam eximij Doctoris Francisci Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 32. sect. 2. n. 2. ausus est sugillare. * Quando poenitens inquit Suarez, non habet iufficientia signa doloris, potest, & debet confessarius interrogare poenitentem, an ex animo detestetur peccatum? Cui affirmanti credere tenetur, & hoc idem dicendum est de proposito in futurum, quando ex confessione non oritur specialis aliqua obligatio restituendi, vel relinquendi occasionem proximam peccandi, sed solum communis, & generalis obligatio

non peccandi de cætero. * Sic ille supra, & iterum tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 8. n. 7. ibi: * De proposito credendum est poenitenti, non obstante quacumque precedenti frequentia, & inconstantia eius, quia sicut potest mutari in malum, ita etiam in bonum, & ipse est sui accusator, defensor, & testis. * Hac est sententia P. Suarez intixa principio apud Theologos indubitato, scilicet, in rebus merè spectantibus ad forum conscientiae, poenitenti pro se, & contra se credendum esse.

2 Quapropter eiusmodi sententiam pluribus in locis tenuit apertè D. Thomas, ut iam ostendo. Quod liber. 1. art. 12. * Respondeo, dicendum, quod in foro iudiciali creditur homini contra se, sed non pro se: in foro autem poenitentiae creditur homini pro se, & contra se. * Et ad secundum. * Dicendum, quod spiritualis pastor vultum peccatoris sui debet diligenter agnoscere, considerando exterius vita eius, sed per modum confessionis non potest diligentius scrutari, sed oportet, quod credat ea, quae sibi à subdito dicuntur. * Idem tradiderat in 4. dist. 17. q. 3. quæstio. 5. ad 2. ibi: * Quantum ad hanc cognitionem, non potest maiorem certitudinem accipere, quam ut subdito credat, quia hoc est ad subueniendum conscientiae ipsius; unde in foro confessionis creditur homini pro se, & contra se. * Hac D. Thom. quem sequuntur communiter discipuli, Turrecremata cap. Quem poenitet de Poenit. dist. 1. n. 18. M. Bartholomæus Fumus in Armilla, verb. Absolut. n. 30. M. Tabiena ibidem q. 24. n. 45. & alij, quos citatos sequitur Ioannes Sanctius in Select. disp. 8. n. 1. & disp. 9. n. 7. Quibus adde Filiucium tom. 1. tr. 7. n. 354. & Dicastillo de Poenit. disp. 10. dub. 29. n. 571. vbi ait: * Poenitenti affirmanti, se habere retractationem, & propositum non peccandi credendum est. * Et Henriq. lib. 6. cap. 20. & cap. 26. §. 4. quos sequitur Leander à Murcia, dicens esse communem, in disquisit. in 1. 2. D. Thomæ, disp. 1. resol. 10. lib. 2. ibi: * Poenitenti fides habenda est de vero proposito emendæ, sicut de alijs, quæ contra se, & pro se dicit, ut notauit D. Thom. Opusc. 26. art. 6. Henriquez supra, & communiter Doctores. * Cui consonat Machado to. 2. lib. 7. p. 2. tr. 3. docum. 2. fol. 606. vbi ex communi sententia Doctorū, quos ibidē refert, cōcludit: * Todas las vezes, que el poenitente tuviere verdadero dolor de sus peccados, no debe ser excludido del beneficio de la absolucion. Acerca de lo qual se ha de estar à lo que el dixere, y debe darle el Confessor credito, como en todas las demas cosas, que contra si, ò en su favor dixere. *

3 Hanc communem sententiam omnino veram censeo, tum propter rationem D. Thomæ nuper adductam; tum, quia, ut ait Tho-

Thomas Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 45. n. 2. nemo ita salutis suae inmemor presumitur, ut quærens Deo reconciliari, in interno foro fallum deponat, & ita, inquit, farentur omnes. * Dictis consonat M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. vers. At postquam de confessionis interrogacionibus, vbi quærens, * utrum teneantur interrogare poenitentes? sic ait. * Responderetur, & est notandum, quod officium per se confessarij non est interrogare, sed audire poenitentem, & inferius. * Igitur prudentia Sacerdotis sit, vbi poenitens cordatus apparet, neque tanta sarcina peccatorū onustus, dicitque se diligentiam fecisse pro sua virili, & iudicio suo, nullius esse oblitum delicti, nil amplius interrogare. * Si verò tanta prudentia præditus non appareat, nec tantam suæ conscientiae curam gerere. * Ea, inquit, prorsus interroget, quæ secundum suum statum, & officium verisimile est incurrisse, citra molestiam minutiarum scrutationem. * Quæ obseruare oporteret confessarios, ne poenitentibus molesti sint.

4 Rogabis, an etiam debeat confessarius credere poenitenti offerenti relinquere occasionem proximam peccandi, & eius proposito contentus absoluerit? Ut respondeam, suppono, eam dici occasionem proximam peccandi, quæ ex suo genere talis est, ut frequenter homines similis conditionis ad peccatum mortale inducat, vel experientia constet, in hoc homine talem effectum habere: potest enim contingere, ut respectu vnus occasio proxima sit, quæ respectu alterius talis non est. Videatur Suarez disput. 32. sect. 1. num. 4. Hinc aliqui apud Cardin. de Lugo disput. 14. sect. 10. occasionem proximam peccandi definiunt: Quæ nunquam, vel ferè nunquam vitatur homo, absque honore peccati: & ita cum Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 45. num. 6. Navarro, Suarez, Corduba, Trullench, & alijs, eos citans explicat Leander à Sacram. hic disp. 7. q. 32. Vtramque explicationem approbat Cardin. de Lugo vbi supra, & credo esse satis conformem communi Doctorum sensui: quanius Nauarrus in Summ. cap. 3. num. 10. & 11. asserat, neminem, quem ipse vidit, occasionem proximam pro dignitate definisse. His positis.

5 Prima sententia asserit, habentem occasionem proximam, absolvi non posse, nisi prius eam reliquerit, nec eius proposito fidendum. Ita Rodriguez tom. 2. Summ. cap. 46. n. 17. Navarro cap. 16. n. 20. Margarita Confess. fol. 30. & Capeauila de casibus reservatis in fine, fol. 386. Et est communis Doctorum, quos refert, & sequitur P. Ioannes de Cardenas in disp. Select. disp. 18. cap. 9. n. 119. Contrariam verò sententiam tuentur viri doctissimi, Suarez disp. 32. sect. 3. Ioannes Sanctius in Select. Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

lectis, disp. 10. n. 4. Tabiena verb. Concubinae, n. 2. Quam veriore sententia: quia ut poenitens absolvatur, non debet prius exequi, quidquid facere tenetur, sed sat est debeat de omissione culpabili præterita, & habeat propositum efficacem non peccandi de cætero; in quo continetur intentio efficacem eiiciendi V. gr. concubinam; & relinquendi occasionem quâlibet aliam proximam peccandi, ut potest quæ, se ipsa, si voluntaria, est peccatum mortale, ratione proximi periculi reincidenti. Qui enim sic dispositus accedit, sufficientem habet dispositionem, ut confessarius absolutionem ipsi impendat. Quapropter eum qui ante confessionem, cum posset, non restituit, absolvendum esse, si verum habeat propositum restituendi: docet Sylvester verb. Confessio, quæst. 12. Imò, & quod durius est, poenitentem etiam antequam denuntiet confessarium, qui ad inhonestam in confessione sollicitavit, absolvi posse, si firmiter proponat, quæ primum possit denuntiare, putant Sanctiarelus de hæresi, cap. 9. dub. unico, num. 16. & Nauarrus apud ipsum testans de praxi sacrae Poenitentiarie. Freitas quæst. 21. num. 25. Ortíz in Summ. cap. 29. n. 9. Et absolvendum, licet semel, aut bis propositum non steterit, ait Doctor Garfi cent. 1. cap. 32. nu. 4. * Si bis, aut ter, absoluerit ob fidem datam, iam amplius, nisi facta denuntiatione non absolvat. * Quod admitti tantum potest, urgente necessitate communionis, vel vitandi scandali, maxime quando Minister Tribunalis Sanctæ Inquisitionis longè distat. Sic enim huius mandatū, & quod continetur in Bulla Gregor. XV. quæ incipit Vniuersi Dominici gregis, exponunt communiter Doctores, apud Leandrum à Sacram. tom. 2. tr. 5. disp. 13. q. 48.

6 Maior est difficultas, an si poenitens aliquoties proposuisset concubinam eiicere, vel iniuste ablatam (prout potest) restituere, & virtute huius propositi fuisset à confessario absolutus, possit ter, vel quater, si promissis non steterit, retenta concubina, vel restitutione non præcedente, à peccatis absolui? Responder affirmatiuè Ioannes Sanctius vbi supra nu. 24. pro se adducens Mediā, Cordubam, Angelum, Sylvestrum, Tabienam, Armillam, Caetanum, D. Antonium, & Suarez: & nouissimè cum Candido, & Grassio, Granado, & alijs, idem tradit Leander disp. 7. q. 25. & 51. Probant, quia ex eo quod ter, vel quater fregerit propositum, non est graue indicium defectus dispositionis præsentis: aliquid enim fragilitati humanæ tribuendum est.

7 Verum quando nulla iusta causa, saltem poenitentis iudicio, ad non relinquendam occasionem proximam peccati, adfuerit; si semel, & bis absolutus proposito defecisset,

ego tertio non absolverem, nisi obligationi, qua adstringitur, eijciendi concubinam, vel solvendi debita, quæ potest, prius satisfecisset. Neque enim prudens iudicium de eius firmo proposito non peccandi concipere possem: & experientia didici occasionem raro relinquere, qui ad confessionem sic accedit. Nec audiendi sunt nonnulli Neotherici, qui asserunt confessarium posse absolutionem impendere, licet sibi certo constet aliunde pœnitentem non esse rectè dispositum, quod in hoc foro semper stari debeat eius dictis, & secundum allegata, & eius testimonio probata, sententia absolutionis, vel retentionis sit ferenda; sicut in foro externo ex testium depositione, licet iudici contrarium constet. Sed hæc sententia est falsa omnino, & contra omnes Theologos: nec paritas quidpiam probat, quia in foro externo, iuxta opinionem D. Thom. contra Scotum, ad rectam Republicæ gubernationem notitia tantum publica iudicem vti maximopere oportet: in foro autem conscientie, cum bono animæ ipsius pœnitentis tantum consulat, nequit conf. stitui, qui iudex, & medicus simul est, venenum ei, loco medicinæ, applicare, quale esset indispositum absolueret, nouo eius peccato cooperando, & Sacramentum irritum administrando, quod à graui culpa nullatenus potest eximi. Ideoque confessarium, qui ex alijs circumstantijs iudicat pœnitentem non habere dolorem, & propositum, quantumcumque ipse affirmet se dolere, non posse illum absolueret, docent Suarez, Reginaldus, Sanchez, quos citatos sequitur Granada *controu. 7. tract. 10. disp. 9.* Henriquez *lib. 4. cap. 24. n. 4.* Lugo *disp. 14. num. 166.* & alij communiter. Id autem contingit, quando non relicta occasione proxima, tertio post absolutionem relapsus ad confessionem accedit.

8 Aliud verò esset, si pœnitens, qui bis absolutus concubinam tamen non eiecisset, modo reprehensus à Confessario, denuo eliceret extraordinarium aliquem dolorem, & efficacissimum propositum relinquendi statim occasionem, ex quo posset confessarius prudenter iudicare, executionem non differendam. Nam cum pœnitens expertus non sit fractionem propositi adeo efficacis, potest prudenter censere ei statutum, & confessarius ita se habere, ac si nunquam talis pœnitens de occasione proxima domi retenta se accusasset, & consequenter fidem illi præstans absolvere. Quia licet sæpè proposito minus efficaci defecerit, non vero intensissimo, quo ex Dei auxilio affectum in his circumstantijs se agnoscit. Ita cum Layman, & Nauarra tradit Bauni *tom. 1. de Sacram. tract. 4. de Pœnit. quest. 15.* Imò addo, posse in prædicto casu

pœnitentem absolui ratione propositi non peccandi de cætero, licet non proponat eijcere, quam vt concubinam habuerat. In hoc asserit me iudice militat Cardin. de Lugo *disp. 14. sect. 10. num. 151.* Vbi ex communi Doctorum ailerit, extraordinarium dolorem, & propositum non peccandi cum scemina domi retenta, facere, quod hæc retentio non censeatur in posterum occasio proxima peccandi: * Quia homo, inquit, sic armatus fortior multo est, quam erat prius, ac proinde probabilem possumus de ipso sperare victoriam tentationum, à quibus antea semper superabatur. * Ergo cum voluntate non eijciendi concubinam (si aliunde non sit scandalum, vt notant communiter Doctores) compatitur dolor efficax, & propositum non peccandi, quod in habente occasionem proximam voluntariam non inuenitur. Vnde, quæ antea talis censebatur, desinit esse talis. Hæc enim est vis, & efficacia feruorosisimi doloris, & propositi non peccandi. Ideo citato Cardin. de Lugo, id iure tradit Tamburini *in Method. lib. 3. cap. 3. s. 3. n. 6.* Qui addunt idem dicendum, quando occasione proxima non relicta, pœnitens proponeret efficaciter alia media de nouo adhibere, quibus positus prudenter censeret non futuram deinceps peccandi occasionem. Quod à fortiori verum erit, quando ob aliquod inconveniens, vel impedimentum, quod de nouo superuenit, occasio proxima desinat esse. Vt cum Grassio, Lopez, Fernandez, & Sanctio, tenet Leander *disp. 7. q. 41.*

9 Similiter, si pœnitens nullam occasionem proximam extrinsecam haberet, sed ex fragilitate carnis sæpius laberetur. V. gr. iuuenis, qui in pollutiones voluntarias frequenter reincidentet, posset toties quoties absolvi, si eam vitæ præteritæ pœniteret, & proponeret efficaciter, auxilio Dei, non peccare de cætero. Est enim ad absolutionem rectè dispositus, nique ex obligatione, & necessitate Sacramenti, ad eius receptionem præmittente adstringitur præter id, quod valor, & effectus Sacramenti, vt præuiam dispositionem iuxta declarationem Concilij, exigunt. Ita P. Thomas Sanchez *tom. 1. Summ. lib. 2. cap. 32. num. 45.* vbi loquens de habente consuetudinem blasphemandi, inquit. * Secundo dico, quando nil curæ apposuit ad emendam, admonitusquæ est sæpè in alijs confessionibus, posse adhuc in rigore loquendo statim absolui, si verè doleat de præteritis, & in posterum emendationem firmiter proponat, quia nullam occasionem extrinsecam habet, vt vel sic necessario impediatur absolutio, sed ex fragilitate carnis, sicut in alia vitia, &c. * Sic ibi. Et iterum *lib. 3. cap. 5. num. 16.* Et in terminis (vt aiunt) tradit M. Zanardus *p. 1. cap. 2. de*

2. de fornic. fol. mihi 812. ibi: * Sicut absolui blasphemus, gulosus, ac alios sæpè sæpius eidem peccatis peccantes; ita etiam possumus absolueret illos, qui ex fragilitate carnis, sæpè meretricantur, dummodo promittant, Deo adiuuante, pro possibili ab his abstinere. * Hos sequuntur Castro Palao *tom. 3. tract. 14. disp. 1. punct. 9. n. 6.* Bauni *in Theol. mor. tract. 4. q. 15. fol. 96.* Leander à Sacram. *tract. 5. disp. 7. q. 36. & q. 49.* vbi pro se refert Henricus Suarez, Reginaldus, & Azorium. Idem docet Leander à Murcia Capuccinus *in disquis. mor. lib. 2. disp. 1.* apud quem M. Sotus, Valentia, Egidius, Sà, Ioannes Sanctius, & alij. Quibus subscribit Thomas Hurtado *tom. 1. resol. moral. tract. 1. cap. 1. & cap. 3. resol. 2. n. 36. & 37.* Vbi ex verbis Christi Domini, *Lucæ 17. vt à Chrysostomo, D. Augustino, & ab alijs SS. Patribus expositis, sic infert: * Ex quibus tale coligo, meo iudicio, validum argumentum. Christus dicit, quod si peccauerit quis in die septuagies septies, si pœniteat, debeat absolui. Ergo quamuis sæpissimè cadat, si speret auxilio Dei non cadere in futurum, potest concipere propositum emendandæ vitæ, & dolorem de præteritis. Consequentia est euidens, quia Christus id non putat impossibile, siquidem id præcipit Petro. Atque ita si Petrus tenetur dimittere, &c. poterit Confessor absolueret illum, qui est in occasione proxima peccandi venialiter; imò, & mortaliter, si occasio fiat ei involuntaria (& iterum *cap. 5. num. 9.*) Quare de illo idem iudicium debet ferri, ac de alio, qui habet consuetudinem peccandi, vnde etiam *septuagies septies* cadat, toties debet absolui. **

10 Quibus faciunt plures alij Doctores, qui de consilio tantum putant differre absolutionem habenti consuetudinem peccandi, quos citatos sequitur ipse Hurtado *tom. 1. resol. mor. tract. 1. cap. 6. num. 206.* dicens: * Communis sententia est ferè omnium Doctorum asserentium, saluberrimum consilium fore, denegare ad tempus absolutionem irretitis, aut consuetudinem peccandi, aut occasione proxima (nimirum, quam non tenetur vitare.) Sic Suarez, Sanchez, Ledesma, Rodriguez, Ludouic. Lopez, Sayrus, Villalobos, Henricus Azor, Gaspar Hurtado. Quos omnes iterum vidi, & loquuntur de habente consuetudinem, vel iurandi, vel blasphemandi, vel occasionem proximam, à qua, quia sui iuris non sunt, separari non possunt. * Si ergo de consilio tantum est absolutionem differre, poterit confessarius peccatores huiusmodi statim absolueret; quia recta dispositio præsens rectè compatitur cum consuetudine præterita, & cum omissione diligentia ad eam extirpandam: & vt rectè cum M. Soto, & Val. Mar. de Moy. Quest. p. 1.

lentia, ait Ioannes Sanctius *in Selectis, disp. 9. n. 6.* * à peccato omissionis non vitandi prauam consuetudinem, tunc aliquis desistit, quando dolet de peccatis, & de mala consuetudine præterita. * Quibus consentit Doctor Garfi *cent. 3. cap. 100.* dicens: * Si verum dolorem, & propositum habet firmum, tãquam benè dispositus dignus est absolutione, & toties quoties cum hac dispositione potest, & debet absolui, qui habet occasionem proximam, quam vitare non potest: quia supposita impossibilitate, æquè est illi condescendendum, ac peccanti ex fragilitate nature; licet nullus appareat profectus. * Sic ferè ad verbum ille, pro se referens Thom. Hurtad. Ioann. Sanch. & Cardin. de Lugo *de Pœnit. disp. 14. sect. 10.* Addit Ioannes Sanctius *in Selectis in edit. Lugdunensi, disp. 10. n. 20.* non esse obligationem eijciendi concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij, vulgo regala dùm deficientem illo, nimis ægrè ageret vitæ, & aliæ epulæ tædio magno concubinarij afficerent, & alia famula nimis difficile inueniretur. Verum hanc opinionem, vt scandalosam dānauit Alex. VII. anno 1666. in Sacra Congregatione Sanctæ, & Generalis Inquisitionis Romanæ. Hæc enim causa leuis est, vt propriam salutem spiritualem contemnat.

11 Addit Sanctius *num. 11.* non solum posse Confessarium in his casibus statim absolueret, sed teneri, nec posse absolutionem differre, si pœnitentem verò dolore, & proposito affectum censeat. Cui consentit Mourre *in Sum. 3. p. cap. 6. n. 25.* dicens esse communem, & tenent Sotus, Ledesma, Nauarr. & alij, apud Henricus *lib. 6. de Pœnit. cap. 26. n. 5. in Glos. litt. 2.* Quos cum Illustris. ac Reuer. P. M. Fr. Petro de Tapia, sequitur M. Acatus de Velasco, Episcopus Oriolensis, *tom. 1. resol. moral. verb. Absolutio, & iterum resol. 194. fol. 390.* dicens: * El officio recto del Confessor pide, que aviendo bien dispuesto, le debe absoluer, pena de pecado mortal. Así lo enseña el Ilustrisimo, y Reuerendisimo Fr. Pedro de Tapia. * Quos, alij citatis, sequitur Fr. Leander à Murcia *in disquis. lib. 2. disp. 1. resol. 14. fol. 158. num. 3. & seq.* * Hæc sententia, inquit, mihi semper arrisit, quia, vt experientia docet, eos, qui in confessionibus audiendis exercentur; differre absolutionem, regulariter non est remedium, sed potius medium quo in desperationem ruant, vel quod odiosa reddatur eis confessio, &c. Hanc experientiam, quam ego habeo, & multi graues viri, qui confessionibus audiendis frequenter vacant, similiter habuisse retulerunt. * Hæc ille cum citatis. Quorum sententiam pluribus comprobatur P. Dicastillo *tom. 2. de Sacram. tract. 8. disp. 10. dub. 29. nu. 573.* Quæ

sunt valde notanda à confessarijs pro huius Sacramenti praxi, ne peccata in futurum multiplicent, dum praecavere intendunt. Prudentis tamen medici iudicio remittendum censco, an aliquando absolutionem differre expediat, aliqui enim sunt poenitentes, quibus hoc remedium saluberrimum fore, prudentissimè censerè potest. Vnde Confessarius, licet iudicis munere praecisè considerato, teneretur absolutionem impendere, cum tamen medicus simul sit, qui ad praecavendum in futurum debet etiam ex munere attendere, non est, cur ei illicitum dicatur, hanc medicinam applicare, quoties convenientem iudicaverit. Quinimò & debet; ut benè ait Cardin. de Lugo disp. 14. sect. 10. num. 171. dicès esse còmunem sententiam experientia comprobata.

DISPUTATIO OCTAVA. De Ministro in ordine ad casus reservatos.

Reservatio peccati nil aliud est, quam ablatio iurisdictionis à reliquis Sacerdotibus inferioribus; ita ut à solo reservante, vel ab eius superiore, vel de eorum licentia, possit ab alio Sacerdote directè absolvi, neque aliter cessare potest obligatio confitendi, qua iure diuino peccatores adstringuntur.

QUESTIO PRIMA.

Qui, & quot sint casus reservati?

Certum est primò apud Doctores, nullum peccatum veniale esse de facto reservatum, licet lato saltem modo reservari possit, auferendo iurisdictionem ad absolvendum. Certum est secundò, peccata mortalia interna reservari posse, ut cum Caietano, Soto, Coninch, Bonacina, & alijs docet Trullench in praxi Sacram. cap. 10. dub. 1. n. 4. De facto tamen nullum mortale internum reservatum est, sed solum externum; imò non quodcunque, sed illud tantum, quod secundum quantitatem operis externi, & nò sola relatione ad consensum internum, constat certo esse mortale. Ita Henriquez de Poenit. lib. 3. cap. 14. n. 6. in Gloss. litt. H. vbi plures pro hac sententia adducit. Eam etiam tenent Granado 2. tract. 15. disp. 13. num. 14. Thomas Sanchez in Summ. lib. 2. cap. 8. n. 7. Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 18. n. 12. Lugo de Poenit. disp. 20. sect. 2. n. 15. & Diana 4. p. tr. 4. resol. 163.

2 Ex hac doctrina valde notanda, inferunt Doctores citati, reservato peccato externo contra castitatem (ut in Societate reservatur) necessarium esse ad incurrendam reservationem opus aliquod externum, quod ex se mortale sit: ut oscula, v. g. & tactus impudici; nam si actio externa de se levis sit, ut visio curiosa, tactus manus, &c. non erit casus reservatus, quamvis actus internus, seu intentio, ex qua procedit, sit graviter peccaminosa. Ex eodem fortè principio docent alij, pollutionem ex turpibus cogitationibus ortam, quamvis peccatum mortale sit, nò esse reservatum; quia effusio illa, inquit, est actio, vel passio de se non mala, sed indifferens; ac proinde ut sit reservata, opus est, quod procuretur per medium aliquod externum, quod de se peccatum mortale sit. Ita cum Corosiano, & Giorgio Kiene sentit Diana 4. p. tr. 4. resol. 61.

3 Si autem solum reservetur lapsus carnis voluntarius opere consummatus (qualiter in alijs Religionibus reservatur) non erit reservatum quodlibet peccatum mortale externum contra castitatem, sed illud tantum, quod in sua specie consummatum fuerit, ut fornicatio, pollutio, sodomia, & bestialitas. Ita Suarez supra, à quo non dissentit Lugo n. 15. Ex quo poterit aliquis fortasse inferre, raptionem vasis foeminei absque seminis effusione, non esse casum reservatum in alijs Religionibus extra Societatem, quia non est actus consummatus in specie fornicationis, ad hoc enim opus est, ut docet Lugo disput. 16. sect. 5. n. 238. quod cum effectu inferatur dñum proli: hoc autem absque effusione seminis non magis per hunc actum, quam per alios tactus impudicos inferitur.

4 Iam quot sint casus reservati, longum foret sigillatim recensere, cù diversi in Diocesis reservari soleant; vide Palaum tom. 4. de Poenit. tr. 23. p. 15. vbi minutim refert, & explicat. Hoc modo dicere sufficiat: omnes casus Episcopis reservati virtute Cruciatæ absolvi possunt: Praterèa omnes casus Pontifici reservati, dummodo occulti sint, reservationem Pontificiam amittunt, & Episcopis iure communi Tridentini reservati manent. Quapropter toties quoties absolvi poterant. Ita P. Thom. Sanchez in Summ. tom. 1. lib. 4. cap. 54. n. 37. Quem sequitur Diana p. 1. tr. 5. res. 2. & p. 8. tr. 7. res. 67. duodecim Authores pro hac parte adducès: quos ad vigintiquinque deducit Thom. Hur. tom. 1. resol. mor. tr. 5. cap. 4. res. 17. S. 2. & alij, apud Leandrù, tom. 4. de Censur. tr. 2. disp. 17. q. 45. & 46. Quamvis quoad casus contentos in Bulla Coenæ, sub lite sit, an per eius publicationem, facultati Tridentini derogatum fuerit. Videatur Leander à Sacramento, & Diana ubi sup. In-

5 Insupèr observandum, Episcopum non solum in foro interno, sed etiam in externo absolvere posse directè ab omnibus Pontifici reservatis, etiam non occultis, mulieres, pueros, senes, valerudinarios, aliasque personas Pontificem adire impeditas, ut tradit Palaus supra §. 4. cum Suarez disp. 30. sect. 3. iura textus in cap. Mures, cap. Noscitur, & alijs, ex identitate rationis, qua in illis probatur, posse absolvere ab excommunicatione ob percussione Clerici, nimirum, ut animarum periculum vitetur, quod esset, si nimium absolutio differri deberet. Nec eiusmodi personæ impeditæ mittere tenentur procuratorem, aut per Curialem sibi providere, ut bene ait Bellus de iurisdictione Episc. discept. 1. dub. 3. n. 13. vbi vndecim auctores pro hac parte refert, quos sequitur Diana 4. p. tract. 4. res. 58. & p. 9. tract. 7. es. 9. Imò Parochum etiam possit suos subditos directè absolvere à reservatione Pontifici, vel Episcopo, si eos adire non possint, & instet necessitas communicandi, vel celebrandi, quæ omitti non possint sine scandalo, aut infamiae nota, tradit Palaus ex tex. i. cap. Nuper, de sententia excommunicationis. Monet tamen cum Soto, Cano, & Ledesma poenitentem sic absolutam manere cum obligatione comparendi coram Pontifice, vel Episcopo, aut eorum legato, cum commode possit. Et sanè, qui eiusmodi onus negaverit, tenebitur consequenter ad superius dicta asserere, omnes casus Pontifici, vel Episcopo reservatos amittere reservationem, eo ipso, quod ab impeditis superiorem adire committantur: nam ut ait Sanchez supra, casus Papales desinunt esse tales per generalem constitutionem concedentem eos in perpetuum cuicumque Episcopo, quod à fortiori dici deberet de concessis in perpetuum, cuius Parochus, ni aliàs poenitens cum onere comparendi maneat; quod est valde notandum pro dicendis, quest. 4. vbi de hoc onere disputabimus. Vide Dianam. part. 9. tract. 7. resol. 9. 10. & 11. Vide etiam illum p. 10. tract. 14. res. 7. vbi refert plures Doctores asserentes casus reservatos in aliqua Diocesi, si committantur in Monasterijs regularium, posse à quocumque approbato absolvi, eo quod propter exemptionem loci, à iurisdictione Episcopi cessat in illo reservatio. Sic tenet apud illum Baucius, Pellizzarius, Bordonus, Bonacina, Pasqualigus, Marcus Vidal, & probabilem ipse tenet: sed contrariam, & comunem merito sequitur: Quia exemptio loci solum respicit personas, eaque eximit à iurisdictione Episcopi, & suis Regularibus superioribus subijcit; secus ceteros, qui Episcopo de iure subijciuntur.

6 Casus, qui in Religionibus ex decreto Clementis VIII. reservari possunt, & nò plu-

res nisi de consensu Generalis Capituli, aut Congregationis Provincialis, sunt vndecim. Primò: veneficia, incantationes, sortilegia. Secundò: apostasia à religione, siue habitu dimisso, siue reteto, quando eo pervenit, ut extra septa monasterij fiat. Tertio: nocturna, ac furtiva à monasterio egressio, etiam nò animo apostatandi facta. Quarto: proprietates contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. Quinto: iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo Sextò: procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendū post animatū foetū, etià effectus non subsequuto Septimò: falsificatio manus, seu sigilli officialis Monasterij, aut Conventus. Octavo: furtum de rebus Monasterij, seu Conventus in ea quantitate, quæ sit peccatū mortale. Nonò: lapsus carnis voluntarius opere consummatus. Decimo: occisio, aut vulneratio, aut gravis percussio cuiuscunque personæ. Vndecimo: malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad superiores.

7 Ultra hos casus reservantur etiam in Societate. Primò peccatum mortale, (nempe exterius, quod de se manifestè tale sit) contra aliquod ex tribus votis, vel contra alia vota, quæ professi emittunt. Secundò: periurium, vel falsum testimoniū. Tertio: furtum. Quarto: seditio in superiorem, vel divisio à capite cum graui damno Religiosis. Quintò: detractio, & discordiarum seminatio inter Fratres. Sextò: accipere, vel mittere furtim litteras materiam peccati mortalis continentes. Septimò: tacuisse impedimentum aliquod excludens à Societate, vel mentitum esse in examine ad eius ingressum in graue Societatis incommodum. Octavo, quodlibet peccatum habens annexam excommunicationem in Bullis, aut decretis Societatis. Quæ omnia sigillatim explicat Palaus ubi supra; alia vero, quæ in Ecclesia Pontifici, alijsve Prælatibus reservantur, poterunt per otium apud Doctores videri.

QUESTIO II.

Vtrum, qui ignorat reservationem, illam incurrat?

Duplicem reservationem apud Theologos inuenio, aliam, quam poenalem in odium peccati vocant; aliam, quam medicinalem, quæ ad bonam Ecclesie gubernationem refertur. Quoad primam, multorum opinio est, non incurri ab illam ignorante. Ita Thomas Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 32. n. 18. talèque putat esse reservationem Sixti V. contra male promotos ad ordines, & probabile putat Lugo de

de Pœnitent. disp. 2. num. 11. P. Petrus Hurtado 2. 2. tom. 1. disp. 84. sect. 1. & ex Molina, & Ledesma videtur tenere Fagundez. 2. p. r. c. c. p. Ecclesiæ, lib. 3. cap. 1. n. 28. Fundamentum deumitur ex probabili Doctorum sententia asserente, nullam pœnam incurri ab ignorante, etiam si conficio prohibitionis actus, cui est imposita. Quam cum Henriquez, Suarez, Nauarro, Lopez, Vega, & Rodriguez tenet Thom. Sanchez supra num. 13. Imò ab incurfione pœnæ excusare ignorantiam, etiam mortaliter culpabilem dummodo non sit ex malitia affectata, vel ex nimia negligentia, & tali, quæ dolo æquiparetur, tenet ex Portel, Sanchez, & alijs, Diana 3. p. tract. 5. Miscellan. resol. 13. Et part. 9. tr. 6. resol. 13. Cui consentit M. Serra, to. 2. p. D. Thomæ, quæst. 76. art. 3. dub. 3. id probans ex cap. anim. de const. in 6. ubi ignorantia excusare dicitur, dum tamen crassa non fuerit, vel supina.

2 Quoad reservationem verò aliam, quæ non pœna, sed medicina dici solet, communis Doctorum sententia affirmat, incurri etiam ab eo, qui illam ignorat. Ita Sanchez, Lugo, & Fagundez supra, & contrariam sententiam vocat improbabilem P. Petrus Hurtado loco citato. Probant, quia reservatio ista non est pœna, sed limitatio iurisdictionis ad absolvendum, quæ ad bonam Ecclesiæ gubernationem valde conducit; ignorantia autem pœnitentis non potest tribuere iurisdictionem confessario.

3 Secunda sententia supponit, omnem reservationem esse pœnam. Ita sentit Paludanus in 4. dist. 34. quæst. 2. art. 1. Iacobus de Grassis tom. 1. lib. 5. de adultis, consilio 3. num. 13. Velochius de casibus reservatis, p. 2. quæst. num. 203. & quæst. 17. num. 66. & alijs, quos nomine suppresso, refert Hurtado ubi supra, quos sequi videtur Diana 2. part. tractat. 1. Miscellan. resol. 1. Qui proinde tenentur dicere non incurri ab ignorante: & ita tradit ipse Diana part. 10. tract. 14. resol. 63. dicens esse satis probabile, pro quo adducit Nauarrum, Grassium, & Ianuarium. Et novissimè aperit illam tenet Quirana aduenas in singul. tract. 3. de Pœnitent. singul. 11.

ubi inter alias observationes pro reservatis, sic inquit: * Omitto plures, quia perueit inter Doctores. Quarum prima erat, quod ignorantia reservationis, siue iuris, siue facti, etiam si culpabilis sit, seu vincibilis, excusat à reservatione. * Quidd iterum repetit, & probat tom. 2. tract. 4. singul. 8. Quibus partim consentit Thomas Hurtado tom. 2. resol. Moral. tract. 12. cap. 1. num. 1123. folio 323. ibi: * Diana part. 6. tract. 6. resol. 42. sentit esse probabile, id quod ego quoque sentio, idem esse dicendum de casuum reservatione, à qua liber est ignorans invincibiliter. *

Nec longè sunt ab hac sententia qui reservationem, ad bonam Ecclesiæ gubernationem ordinatam, vocant pœnalem, & odiosam, ut Thomas Sanchez in Sum. lib. 1. cap. 10. num. 74. & 78. Bonacina de Sacramentis, disput. 5. quæst. 7. punct. 5. §. 4. num. 1. Reginaldus tom. 1. lib. 1. cap. 11. num. 113. Coriolanus, Chapeauilla, Naldus, Homobonus, & alij, apud Dianam 6. p. tract. 6. resol. 42. Favet etiam Ledesma, apud Fagundez supra, qui reservationem absolutè vocat pœnam. Stant apertius pro hac sententia omnes, qui asserunt, nullam pœnam incurri ab ignorante illam, quod defendunt Nauarrus, Sylvester, Angelus, & alij, apud Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 32. num. 20. & ipse putat probabile, num. 21.

4 Suadetur hæc sententia, quia formalitas medicinæ non destruit rationem pœne: istæ enim formalitates rectè in eadem entitate compatiuntur, ut patet in pœnitentia sacramentali, quæ pœna, & medicina simul est, iuxta Tridentin. & in excommunicatione, quæ ut ait Sanchez n. 13. * ex vna parte est medicina, & ex altera est pœna: * ergo bene stat reservationem esse medicinam ad Ecclesiæ rectam gubernationem conducentem, & simul esse pœnam. Vnde argumentum sic conficitur. Excommunicatio quia rationem pœnæ participat, non incurritur ab ignorante illam, licet simul includat rationem medicinæ conducentis ad rectam Ecclesiæ gubernationem: Ergo reservatio, quia rationem pœnæ participat, non incurritur ab ignorante, licet simul includat rationem medicinæ conducentis ad rectam Ecclesiæ gubernationem. Nec contrariè sententiæ fundamentum premere videtur, & in aduersarios retorqueri potest, quia omnis reservatio, etiam illa, quæ ab ipsis adstruitur ut pœna; verè est ablatio iurisdictionis absolvendi, & tamen ignorantia eiusmodi reservationis efficit, quod absolutio sit valida, impediendo ablationem iurisdictionis, ut ipsi fatentur, eo quod talis ablatio fuerit in pœnam: ergo idem de omni reservatione, etiam medicina dici poterit: quia omnis reservatio, ut ex dictis constat, rationem pœnæ participat. In hanc sententiã valde inclinã Diana supra p. 6. tr. 6. resol. 42. citata: verù quia contrariã, inquit, est communis, fatetur, se non audere ab illa recedere, sed tamen postea ausus est p. 10. tr. 14. ref. 63. citato Nauarro & Grassio.

5 Cæterum licet præfata sententia probabilis sit, probabilibus tamen existimo, reservationem simpliciter factã, quæ ad bonam Ecclesiæ gubernationem, & populi Christiani disciplinam refertur, incurri à quolibet, et si invincibiliter illam ignorante. Moueor, quia oppositã sententiã solum fundatur in pro:

probabilitate opinionis asserentis, ignorantiam pœnæ ab eius incurfione excusare, quæ quidem opinio, ut videre est apud Doctores, solum procedit in pœna, cui primario conuenit ratio pœnæ, & secundario ratio medicinæ, & non è contra. Pœna enim & punit delicta præterita, & præcauet in futurum, ne alia committantur: reservatio autem, & si pœnæ rationem contineat, non tamen primario, sed secundario, ut ferè vniuersi Doctores fatentur apud Sanchez in Sum. lib. 2. cap. 4. num. 4. & tenet expressè Fagundez supra num. 28. quia ratio primaria reservationis non est, ut puniat delicta, sed ut medeatur in posterum, ad quod necessarium est, ut medicina à prudentiori medico applicetur, idque ad prudentem Ecclesiæ gubernationem maximè conducit.

6 Sed nondum plenè exhausta videtur difficultas, nam iuxta communem Doctorum sententiam, ut videre est apud Suarez disp. 29. sect. 2. num. 8. Sanchez in Sum. lib. 2. cap. 8. num. 5. & Card. Lugo hic disp. 20. sect. 2. num. 15. Pontifex ferè nunquam reservat peccatum sine excommunicatione, & peccatum ratione censuræ reservatur. Vnde non leuis insurgit difficultas, nam si censura tantum est, quæ reservatur, non verò peccatum, nisi ratione censuræ, ut volunt Durandus, & Caietan. apud Suarez supra, & tenet expressè Trullench in praxi Sacramentorum, lib. 4. c. 10. dub. 2. eo ipso, quod pœnitens habuerit ignorantiam censuræ, nullam reservationem incurret, ac proinde à quolibet approbato poterit à peccato absolui. Si verò non solum censura, sed etiam peccatum per se, & immediatè reservatum sit, ut existimant Thomas Sanchez, Suarez, & Lugo, parum ad rem facit, nam ut omnes Theologi fatentur, ita inter se connexa sunt peccatum, & censura, ut illud sine ista minimè reservetur, ita ut sublata excommunicatione cuiuscumque peccati Pontifici reservati, possit quilibet confessarius approbatus ab illo absolui: ergo si pœnitens ignorauerit censuram peccati hæresis, verbi gratia, non erit peccatum, hæresis, reservatum, quia licet pœnitens in tale peccatum incidere, non tamen reservationem incurrit, ut potè censuram ignorans.

7 Sequela ista videtur mihi omnino tenenda, eamque de hæretico loquens (quod est valde notandum) tenet expressè Thom. Sanchez lib. 2. Sum. cap. 8. num. 5. in fine. Cui consentit Doctor Garfi in qq. moralib. cent. 1. cap. 22. num. 4. Et cum Henriquez amplectitur Trullench supra cap. 10. citato dub. 2. n. 2. in fine. Vbi planè fatetur, eum, qui ratione ignorantie non incurrit censuram, non incurere reservationem peccati. Et cum Vazquez, & alij si idem tradit Palao tom. 4. tract.

23. punct. 15. §. 2. Et cum Egidio, Granado, Layman, & Hurtado tenet Leander disp. 12. q. 16. Addit Croulers apud Dianam 6. p. tr. 6. Miscellan. resol. 61. ob hæresim occultam non incurri excommunicationem; ex quo planè deducitur, iuxta superius dicta, hæresim occultam non esse casum reservatum, sed posse à quouis approbato absolui. Verum hæc doctrina Croulers est omnino falsa, & contra communem Doctorum, & graui censura notanda.

8 Aduertendum tamen est, inaduertentiam, seu obliuionem actualem excommunicationis, seu pœnæ, etiam excusare ab illarum incurfione, ut bene à paritate de ignorantia probat Sanchez lib. 4. Sum. cap. 22. num. 18. & ex illo Diana 3. p. tract. 5. resol. 41. & p. 9. tract. 6. ref. 13. Vbi pro hac opinione refert P. Bardi, Suarez, Merolam, & alios, subiungens, paucos incurere reservationem, quando casus habet annexam excommunicationem, quia vel hanc ignorant, vel non aduertunt, dum peccant. Obliuio enim, inaduertentia, & ignorantia inuincibilis, sicut æquiparantur in ordine ad excusandum à culpa, ut cum Suarez, Azor, & alijs Theologis communiter, tradit Sanchez lib. 1. Sum. cap. 16. n. 8. ita etiam in ordine ad excusandum à pœna, quod est maximè observandum ad pluriimum casuum resolutionem. Hinc coniux incestuosus cum consanguinea vxoris in primo, aut secundo gradu, excusatur ab incurfione pœnæ priuationis petendi debitum, non solum ob ignorantiam. Quod tenent Franciscus de Lugo de princip. Theolog. moral. cap. 4. q. 3. n. 37. Et Quintana Dueñas in Theolog. moral. tom. 1. tract. 9. singul. 6. num. 3. & 4. sed etiam ob inaduertentiam, aut obliuionem actualem talis pœnæ, ut cum Portel, & alijs tradit Diana 3. p. tract. 5. resol. 12. & part. 4. tract. 2. resol. 36. & 85. Et putat probabile Sanchez lib. 9. de Matrimonio. disp. 32. num. 50. Hinc etiam, quicumque sibi imponens pœnam sub conditione, si actionem aliquam efficiat, vel præceptum transgrediat, excusatur à pœna, si eius immemor delinquat, ut tradit Sanchez lib. 4. Sum. cap. 22. citato. Hinc denique pro nostro casu consequenter inferitur, obliuionem, seu inaduertentiam reservationis, etiam si coniunctam cum notitia prohibitionis actus externi, excusare ab incurfione reservationis, in opinione supra relata vniuersaliter asserente, ignorantiam pœnæ, quæcumque illa sit, excusare ab eius incurfione. Quod notare oportet pro reservatione censurarum, cuius notitia erit etiam necessaria iuxta hanc opinionem.

***

QVÆSTIO III.

An dubium de peccato reservato tollat eius reservationem? & quid, si post absolutionem cesset dubium?

1 **S**uppono ex communi Doctorum, in Ecclesia esse potestatem referendi peccata dubia, vel quia potest auferre ab inferioribus Sacerdotibus iurisdictionem ad absolendum, qua etiam ratione reservari possunt venialia, & mortalia semel confessi, vel quia potest obligare pœnitentem ad subiicienda clauibus peccata dubia coram superiore. Quod tenent communiter Doctores existimantes eiusmodi peccata esse materiam necessariam confessionis. Qua opinione supposita (licet nos contrariam probabilem esse docuerimus *disput. 1. quæst. 5. de integritate confessionis*) inquiri solet, an in dubio maneat casus reservatus?

2 Duplex potest esse dubium, vel facti, vt cum quis dubitat, an commiserit peccatum, quod habet annexam reservationem; vel iuris, vt cum certus de peccato commisso, dubitat, an sit reservatum. De utroque dubio quæstio procedit. In dubio iuris, eam proponit Thom Sanchez *lib. 1. Sum. cap. 10. num. 73.* & respondet, in eiusmodi dubio non censeri casum reservatum, pro quo citat Suarez, & Henriquez, & tanquam certum tenet cum Bonacina, Trullench *in praxi Sacramentor. cap. 10. dub. 9. num. 3.* & supponit Quintana. Dueñas *tom. 1. tract. 3. de Pœnitent. singul. 11. & 18. num. 9.* In dubio autem facti proponitur à Cardin. de Lugo *disp. 20. num. 16* & respondet similiter, in tali dubio non censendum casum reservatum, pro quo ultra Suarez, & Henriquez adducit Filiucium, & Hurtado, pluresque alios, quos refert Diana *4. part. tract. 3. resol. 4.* Quibus cum Sanchez, & Bonacina consentit Trullench *supra*, & est communis Doctorum sententia contra Frias, Armillam & Cordubam.

3 Probant communiter Doctores. Primum, quod reservatio est odiosa, atque adeo ad casus tantum certos restringenda. Secundò, quia reservato voto castitatis, intelligitur de voto certo & non de dubio, vt bene Sanchez *lib. 4. Summ. cap. 40. num. 26. & capit. 44. num. 3.* ergo reservato peccato mortali, intelligitur de peccato certo, & non de dubio. Prefata ratio non solum probat in dubio facti, sed etiam in dubio iuris, quia pœnitens de peccato mortali certus suam possidet libertatem ad committendum cuilibet Sacerdoti, in mortalia iurisdictionem habenti,

Ergo possessione certa priuari non potest per dubium superveniens, vt docent communiter Doctores: ergo si facta sufficienti diligentia, dubius adhuc maneat, an peccatum sit reservatum, poterit à quolibet approbato absolui, quia melior est conditio possidentis. Hæc sententia quoad utramque partem mihi placet.

4 Maior est difficultas, an qui post confessionem peccati mortalis sub dubio, cognoscit certo, fuisse mortale reservatum, teneatur, pro eius absolutione ad superiorem recurrere? Ratio dubitandi est, quia pœnitens verè commisit casum reservatum, & si casus habeat annexam excommunicationem reservatam, illam contraxit: ab his autem nondum est à legitimo superiori absolutus; ergo veritate postea comperta tenebitur pro absolutione ad illum recurrere. Quintana. Dueñas *tom. 1. tract. 3. lin. 11. n. 1.* Card. de Lugo vbi *supra. n. 20* & ex illo Leander *disp. 12. quæst. 2.* respondent, non teneri, quia pœnitens, dum casus manebat dubius, verè fuit ab eo directè absolutus per sacerdotem habentem iurisdictionem delegatam à reservante, vel à Pontifice, qui in illis circumstantiis cuilibet approbato eam committit: sed directè absolutus à peccato, seu excommunicatione reservatis, non tenetur pro absolutione iterum ad superiorem recurrere: et ergo, &c. Minor, in qua est difficultas, probatur, Quia vis reservationis in eo sita est, quod superior impediatur, ne alius confessorius de hoc, vel illo peccato iudicet: si autem semel in his, vel illis circumstantiis concedat alteri Sacerdoti facultatem absolventi ab illo, non potest obligare ad illud iterum sibi confitendum, quia pœnitens iam plene satisfecit præcepto diuino confessionis.

5 Hæc ratio intentum convincit, in opinione asserente, peccatum confessum vt dubium non deberi, dubio cessante, vt certum confiteri, quam alibi impugnavimus Verum in nostra parvi ponderis est; nam, cum non obstante prima absolutione directâ, vt potè conditionata, teneatur iure diuino pœnitens, cessante dubio, iterum confiteri peccatum vt certum, poterit superior sibi reservare iurisdictionem ad absolutionem directam absolutam. Ergo, sicut quando pœnitens confessus est peccatum, vt dubium, tenetur, dubio cessante, iterum confiteri vt certum Sacerdoti approbato; ita si comperiat, fuisse reservatum, tenebitur coram superiore comparere: Nihilominus non improbabiler appositum sustineri potest, quia reservatio, cum de iure tantum humano sit, pie interpretari potest cessasse, eo ipso quod comissa fuit facultas directâ absolventi in casu dubij. Quia dum onus comparandi expressum non sit, in-

ungi non debet. Quo fundamento &c. fundamento dici potest, Pontificem substulisse reservationem, manente obligatione, se iterum de illo accusandi.

6 Si verò dubium non caderet supra peccatum, sed supra reservationem, seu censuram: vt si quis, verb. grat. se accusasset de peccato certo, & quia dubium erat, an reservationem, vel excommunicationem haberet annexam, absolutus fuisset ab inferiori Sacerdote; existimo cum Card. de Lugo, in tali euentu non teneri pœnitentem, dubio cessante, coram superiore comparere. Probatur ex doctrina, quam ex Sanchez *in Sum. lib. 4. cap. 44. n. 10.* adducunt Lugo *disp. 20. sect. 2. n. 22.* & Trullench *in Decalogum, tom. 1. lib. 2. dub. 33. n. 24.* Nam qui in dubio, an votum esset reservatum, obtinuit dispensationem illius, non tenetur, veritate postea detectâ, ad Pontificem pro dispensatione recurrere, eo quod dispensatio obtenta, dum erat dubia reservatio, non fuit conditionalis, nec eius valor à futuro euentu dependens: ergo à simili in nostro casu, qui in dubio; an peccatum fuisset reservatum, absolutionem obtinuit à potente directè, & absolute in illis circumstantiis absolvere, non tenebitur, veritate reservationis postea detectâ, ad superiorem pro alia absolutione recurrere, quia prima non fuit conditionalis, sed absoluta, & à futuro euentu independens, talique naturæ, vt nulla maneat in pœnitente obligatio iterum confitendi illud peccatum, vt potè, quod non vt dubium, sed vt certum confessus est.

7 Quod diximus de reservatione peccati, in dubio, dicendum est etiam de reservatione censura: nam licet possit Ecclesia concedere facultatem absolventi à censura dubia sub onere reincidendi, si non compareat coram superiore, dum primum sibi constet, fuisse reservatam: non tamen constat Ecclesiam de facto ita statuisse. Et vt bene notat Lugo *supra*, non potest absolui ad reincidentiam, nisi in casibus à iure expressis, qualis præsens non est.

QVÆSTIO IV.

An possit superior concedere facultatem absolventi à reservatis sub onere comparandi coram illo?

1 **E**X vi præcisè reservationis, seu iuris referuandi peccata, non posse; ac proinde, non manere onus comparandi, casu, quo superior prædictam facultatem concessisset, si ex alio capite obligatio comparandi non oriatur, docent expressè P. Vazquez *q. 93. art. 1. dub. 6. à num. 11. vbi, re-*

melius considerata, retractat sententiam, quam sequutus fuerat *qu. 91. art. 3. dub. 6. 7. & 8.* Et cum Nauarro, Paludano, & alijs, Ioannes Sanchez *in Selectis, disp. 12. num. 3.* Quibus noatissimè accessit Lugo *disp. 15. sect. 6. num. 115.* An verò sit aliud caput, ex quo obligatio comparandi possit oriri? negant moderni quidam apud Suarez *disp. 30. sect. 5. num. 7.* & in eam inclinatur Durandus, & tenent Holchor. & Cartusian. quos citat Suarez, & alij, apud Trullench *in praxi Sacramentor. lib. 4. cap. 10. dub. 9. n. 16.* Item Croufers *in Regula Sancti Francisci, capit. 7. lect. 22. fol. 697.* & Thomas Hurtado vbi infra.

2 Vera tamen, & communis Doctorum sententia oppositum tenet. Conueniunt igitur, superiorem posse concedere licentiam, sub onere comparandi, & subditum manere sub mortali constrictum ad comparandum. Ex quo autem capite hæc obligatio oriatur, non omnes eodem modo explicat. Alij enim existimant, oriri ex sola voluntate superioris: Ira plures apud Ioannem Sanctium *supra n. 2.* Id autem benè, cum Vazquez, ipse impugnat; quia superior solum habet ius ad applicandam, vel subtrahendam materiam, id est, ad concedendam, vel negandam Sacerdoti inferiori iurisdictionem ad absolventum semel verò applicata, seu concessa iurisdictione, nihil aliud potest, quia iam est collata vltima sententia, & pœnitens non tenetur bis confiteri idem peccatum.

3 Ideò alij aiunt, onus comparandi consergere ex eo, quod superior concedit confessorio facultatem absolventi à reservatis cum conditione, vt iniungat in pœnitentiâ subdito, vt coram superiore compareat. Verum, vt benè tradit Vazquez, *quæst. 93. artic. 1. dub. 6. num. 12.* hoc onus comparandi firmum non est, quia prædicta pœnitentia, potest ab alio confessorio commutari, imò, & ab ipso pœnitente, vt ait Lugo, lucrando indulgentiam aliquam plenariam. Omitto, Ioannem Sanctium *supra num. 6.* existimare, superiorem non posse concedere facultatem absolventi cum conditione, quod eiusmodi pœnitentia iniungatur, ac proinde, ea non iniuncta, validè absolvi pœnitentem, & ab onere comparandi manere liberum.

4 Alij verò putant, onus comparandi provenire ex voto, vel iuramento, quod pœnitens efficit: potest enim superior non aliter concedere facultatem, nisi iuramento, vel voto ad comparandam se adstringat. Ceterum, neque hic dicendi modus firmior est præcedenti; quia eiusmodi votum, & iuramentum possunt virtute Cruciatæ commutari: & saltem quoties superior non concedat facultatem sub onere emittendi tale votum, seu iuramentum, nec à pœnitentibus emit-

emittatur, vt de facto contingit, non erit obligatio comparendi.

5 Propter hæc communis dicendi modus est, subditum manere obligatum ad comparandum, ex vi cuiusdam pacti, quo per vsum facultatis eligendi Confessarium pro reseruatatis, se obligat ad comparandum coram superiore. Ita Pater Vazquez *suprà num. 13.* Ioannes Sanctius *num. 3. citato.* Lugo *suprà num. 115.* & cum Nauarro, Henriquez, Egidio, & alijs, Castro Palao *tom. 4. tract. 23. punct. 15. §. 5. n. 15* & alij communiter. Probatur, quia superior potest non concedere facultatem absoluedi aliter, quam dependenter à consensu subditi, se obligantis ad comparandum, illum quidem non cogens ad istam obligationem subeundam, sed liberum reliquens vsum prædictæ facultatis, quasi vti velit teneatur comparere. Si verò nolit, habeat se tanquam non habens copiam confessarij, vt bene Suarez *disp. 30. sect. 5. nu. 12.* & Lugo *ubi suprà.*

6 Et sic declarauit R. P. Mutius Vitteleschius, Præpositus Generalis nostræ Societatis, anno 1617. intelligendam concessionem pro nostris iter agentibus factam: ait enim, obligationem illam, nimirum comparandi coram superiore, esse conditionem, sine qua nullo modo societas concedit facultatem, idè quæ, qui non habet animum acceptandi, vel implendi, non posse vti illa facultate, & in vsum eius facultatis tacite contineri acceptationem conditionis, qua subditus se obligat. Et hanc obligationem comparandi coram superiore sub mortali esse, declarauit R. P. N. Generalis Claudius Aquauina, vt testatur Suarez *tom. 4. de Religion. tract. 10. lib. 8. cap. 5. n. 1.* Ex quibus constat, in nostra Societate, ex vsum prædictæ facultatis, contrahi obligationem grauem comparandi, etiam ab ignorante tale onus annexum; nam qui efficaciter vult, actionem aliquam validè exercere, eadem efficacitate, saltem implicitè, vult, quæ ad eius valorem necessaria sunt. Cum autem valor absolutionis stare non possit absque iurisdictione, à superiore delegata, & hæc non delegetur, nisi sub conditione obligationis comparandi, non potest non efficaciter illam velle, qui vult efficaciter validè absolui.

7 Vnde, saltem in Societate, non potest locum habere doctrina, quam ex Vazquez, & Gaspare Hurtado *disp. 11. diff. 12. adducit,* & sequitur Diana *4. p. tract. 4. resolut. 119.* asserens, subditum sub onere comparandi absolutum, non teneri comparere, si ante absolutionem ignorauit onus, vt bene cum Egidio tradit Palao *suprà num. 16.* & Leander *disp. 12. quæst. 68.* licet oppositum putet etiam probabile: secus forsan erit in alijs

Religionibus, vbi superiorum mens non fuerit, sicut in Societate, declarata. Imo fortè validè absoluetur subditus, licet sistè simul, acceptare obligationem comparandi, dummodo aliàs bona fide existimet, non teneri ad illam acceptandam, quia non conceditur facultas dependenter à vera acceptatione ex vero animo adimplendi, sed dependenter ab acceptatione externa. Et ita intelligendus est Suarez *suprà num. 19.* Est tamen aduertendum, quod si quis ex Societate sit tanquam hospes in aliquo Collegio, si diu ibi moraturus sit, (puta spatio vnus, vel alterius circiter mensis) potest, si in reseruatum incidat, imò, & tenetur, coram superiore talis Collegij comparere, ac si esset proprius eius subditus, sine obligatione comparandi, coram alio superiore: secus verò, si minori spatio sit moraturus: in tali enim euentu eodem modo est de illo philosophandum, ac de reliquis iter agentibus. Ita decisum est in instructione de reseruatiõne, *cap. 6. num. 6.*

8 Verum, nec istum dicendi modum videtur putare firmum P. Vazquez *quæst. 91. art. 3. dub. 7. n. 28.* vbi ait, quod licet ipse ex contractu supra dicto onus illud comparandi obligans sub mortali, oriri posse existimet, videri tamen alicui posset, non esse a teriam contractus. Primò quia promittens Petro, se ei confessurum omnia peccata, quæ antea fuerat confessus, non tenetur ex iustitia stare promissioni, sed potest absque culpa graui mutare voluntatem, & non adimplere promissum. Secundò, quia contractu, & mutua voluntate, nequit quis superiori obligari, nisi in his, quæ respiciunt materiam iustitiæ, cedere iuri suo: secus in alia materia: hæc autem promissio non versatur circa materiam iustitiæ; nec refert, inquit Vazquez, quod superior concesserit sub conditione licentiam, & cesserit iuri suo reseruandi peccatum illud, & quod subditus promiserit comparere, quia re vera illam promissionem non obseruare, non esset contra iustitiam, sed contra fidelitatem, quæ, in opinione plurium, obligationem grauem non inducit. Hæc Vazquez, quæ satis indicant, ipsum putare probabile, ex prædicto pacto, non posse grauem comparandi obligationem consurgere. Cui cum alijs consentit Dicastillo *de Pœnit. disp. 11. à num. 209.*

9 Quod efficaciter suadet ex his, quæ ipse Vazquez postea docet *q. 9. art. 1. n. 17.* nam cum facile posset virtute prædicti pacti defendere (vt multi defendunt apud Henriquez *lib. 2. de Pœnit. cap. 16. n. 4.*) constitutionem quamdam Cisterciensem, (quæ iam est reuocata à Clemente VIII. vt cum alijs tradit Leander *disp. 3. q. 51.*) in qua Monachis

chis præcipitur, vt peccata, quæ confessarijs deputatis à superiore intra annum confitentur, teneantur iterum Abbatibus, in fine anni, confiteri: talis pacti non meminit, sed absolute asserit, illam constitutionem, non alia ratione potuisse obligare, quam ratione voti, & iuramenti. * Sixtus enim IV. eam confirmauit secundum opinionem quorundam, repugnantibus viris doctis. * Hæc Vazquez, quibus satis innuit, se non quiescere præfatio communi dicendi modo. Quapropter nonnulli, quos suppressio nomine refert Suarez *suprà*, absolute docuerunt, etiam admisso hoc genere pacti, & obligationis, subditum non peccare mortaliter non comparando. Sed quid immoror! Ita expressè docuit P. Vazquez in manuscriptis de Pœnitentia, quæ in Bibliotheca nostri Collegij Complutensis obseruantur, *q. 91. citata, art. 3. dub. 7.* in quibus sic lego. * Quis non videat, esse ridiculum asserere, hanc esse materiam contractus, vt quis superiori se obliget, & cur si nolit postea comparere, reus non erit mortalis saltem. * Et notissimè multis argumētis id probat Thom. Hurtado *tom. 1. resol. moral. tr. 5. cap. 5. res. 23.* & licet concludat, se Ecclesiæ iudicio, & sapientiorum submittere, aperte tenet, ex prædicto pacto non manere subditum obligatum sub mortali ad comparandum.

10 Nihilominus à communi dicendi modo recedere non audeo; & contrariam opinionem esse improbabilem, dicit Suarez *suprà.* Est enim, in illo pacto, contractus quidam onerosus, facio, vt facias, cedo iuri meo, vt te obliges ad comparandum: qui quidè contractus verus est, & in re graui Ecclesiasticæ disciplinæ, & iuri Prælatorum grauius conducens, cuius violatione graue illis inferretur damnum; ac proinde non pertinet ad nudam fidelitatem. In quo deficit paritas de promittente alteri confessionem, quin aliud interueniat. Nec est, cur res spirituales excludantur à materia contractus, alias duo Sacerdotes non manerēt mutuo grauius obligati ad faciendum sacrum, licet pactum inijsent de mille pro totidem celebrandis. Existimat Trullench *in praxi, lib. 4. cap. 10. dub. 9. num. 16.* prædictam obligationem comparandi coram superiore, non esse ad confitendum denuò sacramentaliter peccata reseruata, sed vt poenitens reddat rationem peccati commissi, & satisfactionis imposita, acceptando aliam, si superior imponere voluerit. Sed oppositum ipse docuerat, *cap. 2. dub. 4. num. 10.* cum Bonac. & alijs. Ego verò arbitrio superioris remittendum censeo. Nam cum subditus sit iam à peccato reseruato directè absolutus, obligatio ex contractu superaddita, sicut ex voluntate superioris ortū habuit, ita pro eius nouo cessare potest.

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

11 Addo, subditum iudicantem non teneri ad comparandum, non posse virtute prædictæ concessionis, à reseruatis absolvi, quia superior non intendit concedere facultatem eligendi confessarium pro reseruatis subdito, non manenti obligato ad comparandum: si verò semel absolutus opinionem mutet, ab isto onere probabiliter excusabitur.

QVÆSTIO V.

Vtrum Regulares, post decretum Vrbanum VIII. anno 1628. potuerint absolueri à casibus contentis in Bulla Cœnæ?

J. I.

Notabilia præmittit:

1 Ad plenam huius quæstionis intelligentiam suppono, casus in Bulla Cœnæ contentos pures esse. Quorū summam me referam, relicta breuitatis causa explicatione, quam apud auctores hæc de re scribentes quique facile inueniet. Igitur casus reseruati in Bulla Cœnæ sunt. 1. Hæretici cuiusque sectæ, eorum fautores, libros hæreticos legentes, tenentes, aut imprimentes, & schismatici. 2. Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores. 3. Piratæ atque eorum receptatores, & fautores. 4. Naufragorum Christianorum cuiusque generis bona, etiam in littoribus inuenta subripientes. 5. Imponentes noua pedagagia, & gabellas, vel eas augentes. 6. Falsificantes litteras Apostolicas, aut falso fabricantes. 7. Deficientes arma, & alia vsui bellico idonea ad Turcas, vel alios Christiani nominis inimicos; & ad reipublicæ Christianæ statum pertinētia ipsdem in damnationem Christianorum nuntiantes. 8. Impedientes eos, qui victualia, & alia necessaria Romam conuehant. 9. Ad Sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes, sua aut aliorum opera lædentes, & sine iurisdictione vexantes in curia commorantes. 10. Romipetas, ac peregrinos etiam in vrbe morantes, vel abeuntes lædentes. 11. Offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos. 12. Ad Romanam Curiam pro negotijs suis recurrentes per se, vel per alios lædentes. 13. Appellantes à grauiamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum ad laicam potestatem. 14. Executionem litterarum Apostolicarum, aut aliarum expeditionum impediētes, & præhibentes ad gratias impetrandas accedentes. 15. Iudices seculares, qui Ecclesiasticas personas trahunt ad sua Tribunaia, quique Ecclesiasticam libertatē tollunt, aut in aliquo perturbant. 6.

Es

Im

Impedientes Praelatos, ne sua iurisdictione utantur; quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad curiam saecularem recurrunt, aut contra illos decernunt, praestantisque auxilium. 17. Vsurpantes Sedis Apostolicæ, & quarumque Ecclesiarum iurisdictiones, vel etiam fructus sequestrantes. 18. Imponentes decimas, & alia onera personis Ecclesiasticis, Monasterijs, aut eorum fructibus. 19. Iudices saeculares, qui se interponunt in causis criminalibus contra Ecclesiasticas personas. 20. Occupantes bona, aut terras Ecclesiae Romanae, & illius iurisdictionem usurpantes. Hi sunt casus Bullae Coenae Pontifici reservati, à quibus (si quatuor excipias, nempe haereticum relapsum, chismaticum, litteras Apostolicas falsificantem, & ad infideles prohibita deferentem) poterant olim Regulares absolvi ex concess. Urbani IV. & Sixti IV. ut notant communiter Doctores. Sunt & plures alij extra Bullam Coenae Pontifici reservati, de quibus non disputo, quia certissimam est absolvi posse à Regularibus virtute privilegiorum. Et ita supponitur, vel, ut potius dicam, exprimitur in ipso Urbani VIII. decreto.

2. Praemitto secundò casus Episcopis reservatos, alios esse ab homine, nempe quos ipsi in suis Dioecesebus reservant, qui pro singulis non iidem sunt: alios esse à iure. Quorum novem recensentur in gloss. extrau. sup. Cathedralis de sepulchris, verb. à iure. Et solum quinque exprimit M. Hyacinthus Donatus in addit. ad pract. tom. 4. tr. 4. quæst. 38. Quos omitto: quia ut ipse asserit cum Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 29. sect. 3. num. 6. Seclusa consuetudine ex solo iure communi nullum peccatum est Episcopis reservatum. Quod efficaciter probat Suarez per singula discurrendo. Et ut cum Ludouico à Cruce, & Lezana dicit Donatus, nullus est in iure textus, quo dicantur reservari, sed tamen dicuntur reservata à iure consuetudinis, quia olim communiter reservabantur, à quibus virtute privilegiorum Urbani IV. & Sixti IV. Eugeni IV. Iulij Secundi, & Pauli Tertij poterant Regulares, quoscumque absolvere, ut videre licet apud Quintana-Dueñas, tom. 1. sing. 16. siue ab homine, siue à iure reservarentur.

3. Ceterum iure nouo Concilij Tridentini, sess. 24. de reformat. cap. 6. omnes & quicumque casus Papales occulti, etiam haereticum crimen, Episcopis reservantur, vel ut ait P. Henriquez, lib. 6. de Poenitent. cap. 14. num. 7. ad finem, de hac Tridentini concessione loquens: Restituit Episcopis sublatam olim iurisdictionem, quam habebant iure communi, aut diuino. Quam ex iure ipso annexam esse dignitati Episcopali, tenent plures apud ip-

sum sup. in gloss. litt. K. Et post Tridentinum magis certum est: quia iurisdictione non annexa personae, sed perpetuo dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinariae iura habet, ut docent Bartul. Bald. Immola, Sylvest. Couarr. Passarel. & alij, quos citatos sequitur Thom. Sanchez, lib. 2. de Matrimon. disput. 40. num. 14. Unde omnes casus Pontifici reservati, si occulti sint, Papalem reservationem amittunt, & consequenter manent de iure Episcopis reservati, à quibus proinde toties quoties absolvere poterunt, quicumque privilegium habeant absolviendi à casibus Episcopis reservatis. Ita P. Thomas Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4. cap. 54. num. 2. Aversa, & alij, quos citatos sequitur Diana 3. part. tom. 2. resol. 13. §. Nota quarto. Et in additionib. resol. 17. & part. 8. tract. 7. resol. 71. Bassæus in florib. Theolog. Moral. verb. Haereticus, numer. 18. Thomas Hurtado tom. 1. resol. Moral. tract. 5. cap. 4. resol. 16. num. 127. Marcus Vidal in Arca vitali de cas. reserv. inquis. 1. à num. 121. P. Mendo in Bull. Cruciat. disput. 23. cap. 5. n. 61. Leander à Sacramento. tom. 4. tract. 17. q. 84. apud quem Trullench in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 6. numer. 5. Croufers, Marcellus, Oliuerius, Maçuchellus, & Ioannes de Soria, & alij, quos sequitur Illustriss. M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. Mor. verb. Absolucion. resol. 5. num. 11.

§. II.

Quæstionis resolutio.

4. **Q**uamuis casus Bullae Coenae occulti sint casus Episcopales de iure, Episcopis post Tridentinū reservati, ut purant omnes qui censent facultatem in Concilio illis concessam, ubi supra, non fuisse postea reuocata per Bullam Coenae (quod tenet supra triginta Doctores, quos referunt Thomas Hurtado tom. 1. tract. 5. cap. 14. resol. 17. §. 2. Diana 1. part. tract. 5. resol. 2. & Leand. tom. 4. tract. 2. disp. 17. quæst. 45. & 46.) nihilominus tenendū est Regulares post decretum Sacrae Congregationis iussu Urbani VIII. Nou. anno 1628. non potuisse absolvere seculares à casibus occultis Bullae Coenae. Hæc conclusio est contra Brunum, Cassaing, Croufers, Bassæum, Candidum, Acatium, Leandrum à Sacramento, Bañez, Soufam, & Hinojosam apud Amadæum in opusc. pro Iesuitis, tract. de Fide, prop. 3. num. 2. quos sequitur Leander à Murcia, Capuccinus tom. 2. disquis. Moral. lib. 4. disp. 1. resol. 8. numer. 7. & sequent. Ratio est, quia ut in præfato decreto declaratur, per Bullam Coenae reuocantur quorumuis Regularium pri-

privilegia, si quæ habebant ad absolviendum ab eiusmodi casibus, ibi: *Quemadmodum nec (reuixisse) indulta absolviendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Coenae Domini legi consuevit, ut potest per annum ipsius Bullae publicationem sublata.*

5. Dices, per Bullam Coenae solum reuocari facultatem absolviendi, quando casus sunt publici, scilicet quando occulti. Sic Diana p. 4. tr. 4. res. 239. Bassæus in Flor. verb. Haereticus, num. 18. Leand. à Sacramento tom. 4. tr. 2. disp. 17. quæst. 85. & alij quos sequitur M. Texeda, tom. 1. lib. 2. tr. 1. contr. 18. num. 14. ibi: *Cum clausula Bullae Coenae possit explicari de reuocatione facultatis concessae absolviendi à casibus reservatis publicis, & notorijs, de illis reuera, & non de occultis explicanda est. * Unde per Bullam Coenae non derogari Regularium privilegij, sustinent M. Soussa in Bull. cap. 2. disp. 100. concl. 7. num. 13. Peyrius de priuil. Minim. tom. 1. Const. 4. Sixti IV. Bauni tom. 1. tr. 4. de Poenit. quæst. 32. & tom. de censur. disp. 3. de absol. tr. 2. quæst. 26. Mag. Hinojosa in direct. decif. Regul. verb. Confirm. gratia. Leander à Murcia cap. 21. in 7. Regul. S. Franc. Croufers ad cap. 7. eiusdem Regulæ, & M. Candidus tom. 1. disq. 22. art. 49. qui sua opera luci dedit decem post annos, postquam decretum Urbani prodijt, ut adnotat Leander à Sacramento, sup. q. 78. in fine. Respondeo horum Doctorum sententiam forte sustineri non posse, post nouissimum Alex. Septimi decretum die 24. Septemb. anno 1665. ex quo nobis constat, Ecclesiam non tolerare expositionem illam Bullae Coenae pro casibus tantum publicis. Inter alias enim propositiones, quas uti scandalosas damnat, & prohibet, tertia est: *Sententia asserens, Bullam Coenae solum prohibere absolutionem haereticis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18. Iulij, in consistorio sacrae Congregationis Emin. Cardinalium visa, & tolerata est.* Licet enim censura, & prohibitio solum officiat directè huius propositionis prædicatum, seu testimonium asserentis visam, & toleratam fuisse à sacra Congregatione expositionem illam Bullae Coenae pro solis delictis publicis; tamen indirectè cathegoricam inclusam, saltem quoad Regulares, comprehendit, aliàs non esset, cur ut scandalosa reijceretur falsa testantis assertio. Et ut certum defendit Pat. Ioannes de Cardenas in disp. Select. disp. 9. cap. 20. art. 5. num. 343. dicens: * Alexander VII. in prædicto decreto expressè declarat, Bullam Coenae Domini prohibere absolutionem à casibus occultis, derogando facultati Synodi Tridentinae. * Sed certum esse; non asseram, propter rationem attractam, li-

ter probabiliter ex declaratione Pontificis deducatur. Addit Thomas Hurtado tom. 2. resol. Moral. tract. 12. de exam. Synod. cap. 1. num. 1036. in Anglia, Germania, & Gallia, eo quod in his locis casus haereticus occultus factus sit Episcopalis. * Possunt non solum Praelati Regulares, sed etiam Confessores Regulares ab haeresi occulta absolvere virtute suorum privilegiorum, maximè Pij V. * Ceterum fundamentum est mihi proorsus falsum. Quia etiam dato eiusmodi casum esse Episcopalem, vera subsistere debet declaratio Alexandri VII. supra posita; quæ sustinenda est, etiam pro locis ubi Bulla recepta non est, quia absque vlla loci exceptione absolute ut scandalosa contraria damnatur ab Alexandro in decreto præfate Congregationis.

6. Secundo exploditur, quia ibidem dicitur expressè, ut scandalosa sequens propositio: *Praelati Regulares possunt in foro conscientiae absolvere, quoscumque saeculares ab haeresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurssa.* Nec facile caput aliud huius notæ inuenies, quam esse casum in Bulla Coenae Domini contentum, à quo proinde Regulares absolvere saeculares nequeunt, etiam concessio casum Episcopalem esse, quod hactenus asserere damnatum non est. Fateri ergo debemus post decretum sacrae Congregationis iussu Urbani VIII. per annum Bullae Coenae publicationem derogari privilegij Regularium ad absolviendum à casibus occultis in ea contentis: aliàs Sum. Pontif. Alexan. Septimus, ut scandalosam non damnaisset opinionem Doctorum contrarium asserentium. Unde in locis, ubi Bulla Coenae recepta est, quantumvis certum supponatur, casus occultos in ea contentos esse Episcopales, nequibunt Regulares virtute privilegiorum, & confirmationum, quæ hucusque obtinuerunt, vel in posterum obtinebunt, ab illis saeculares absolvere, nisi nouum Bullae Coenae derogans privilegium impetrent. Quod si in eo non exprimitur, nunquam concessum intelligi debet. Ex quibus inferes, audiendum non esse Leandrum à Murcia tom. 2. disquis. Moral. lib. 4. disput. 1. resol. 8. in fine, asserentem, per Bullam Coenae expressè reuocari facultatem concessam Episcopis in Tridentino, absolviendi à casibus occultis in Bulla ipsa contentis: idque declarasse Alexander VII. in verbis ex eius decreto fideliter, ubi supra, exceptis. Non verò esse reuocata facultatem concessam Praelatis Regularibus per Bullam Pij V. ac proinde virtute huius privilegij posse suos subditos absolvere à casibus occultis Bullae Coenae etiam post declarationem Alexandri. Quod ante illam tenuit Magist.

Acatius de Velasco tom. 1. verb. *Absolut. ref.* 10. dicens id posse Prælatos Regulares ex Pij V. privilegio, licet Episcopi vigore Tridentini non possint. Quod prorsus falsum est. Quia Regulares nil in hac parte posse virtute privilegiorum, constat ex declaratione Alexandri VII. cuius verba dedi supra.

7 An verò Prælati Regulares virtute Tridentini possint sibi subditos ab eiusmodi casibus etiam hæresis absolvere extra regna, & Prouincias Inquisitionis Hispaniarum supremo Tribunali subiecta? Quæstio longè diuersa est à duplici principio dependens: nempe, quod Episcopi erga sibi subditos, id modo possint virtute facultatis in Tridentino eis concessæ; & quod Prælati Regulares, verb. grat. Generalis, & Provincialis, sub nomine Episcoporum in clausula Tridentini veniant. Et vtrumque principium est probabile, pluresque recenset authores, quos refero in opusc. pro Iesuitis, tract. de fide, prop. 2. & tenent alij apud Leandr. à Sacram. supra quæst. 41. 45. & 46. & q. 72. Quod autem ab hæresi occulta possint Episcopi sibi subditos absolvere, docent vltra citatos num. 4. Suarez, Palao, Lugo, Mendo, Tamburinus, Bossius, Araujo, & alij, quos citat, & sequitur nouissimè Doctor Garfi cent. 2. cap. 97. num. 21. Quod verò Prælati Regularibus liceat, quoad sibi subditos, quod Episcopis, quoad suos, tradunt plures apud Leandram à Murcia loco citato, & cum Fagundez, Granada, Sanchez, Azor, Bonacina, Molina, & Barbosa, plures referente, tradit Doctor Garfi supra num. 27. Quibus adde M. Hinojosa in direct. disquis. regul. verb. *Absolutio* 1. vbi ait: * Absolutio à quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, quæ in foro conscientie licet Episcopis per Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. licet etiam Prælati ordinarijs Prouincialibus, Prioribus, &c. ex declaratione iuris Concilij. * Sic ibi. Addit hic recentior Pium V. declarasse, Conciliū, nomine Episcoporum, quoad absolutionem, comprehendisse omnes Prælatos Religionum, etiam superiores locales, neque his derogari, dum facultas Episcopis in Tridentino concessa non reuocetur: quod multis suadere contendit, verb. *Confirmatio gratiæ*, fol. 111. sed, me iudice, à veritate deviat. Quia Pius V. Concilium non declarauit: sed ne, inquit, Priores conuentuales, & alij superiores deterioris conditionis sint, quam laici, & Clerici, concedimus eis, vt ipsi per se ipsos idem omnino possint in sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos, & laicos sibi subiectos, quoad absolvendum, & dispensandum, & alia ibidem (nempe in dicto cap. 6.) concessa, vbi notandum ly concedimus: quod privilegium à Pio V. de nouo indultum importat. Quo

proinde vtpotè per decretum sacre Congregationis reuocato, & extincto, æquè ac alijs; nequibunt Priores, & alij superiores locales subditos absolvere à casibus Bullæ Cœnæ. Nec audiendus est M. Hyacinthus Donatus 1. p. praxis, tract. 13. de reuoc. priuil. quæst. 17. num. 25. dum ait: * Tàm prædictum nouissimum decretum Urbani VIII. quàm confirmiles declarationes præfatæ Congregationis debent intelligi respectu secularium, & quando delicta sunt publica, non autem in ordine ad Regulares* pro hac parte referens Molfesl. Naldum, Vegam, Soufam, Portellium, & Peyrinum. Nō, inquam, placet, quia virtute privilegiorum nil possunt Regulares quo ad casus Bullæ Cœnæ, etiam circa religiosos, vt constat ex illis decreti verbis: *Non posse quempiam absolvere; ac si secus egerint, absolutiones irritas fore.* Quapropter ad ius commune in Tridentino contentum pro Generalibus, & Prouincialibus, quo ad sibi subditos, recurrendum est.

8 Est tamen aduertendum, quod in Hispania, & alijs Prouincijs Tribunali Sanctæ Inquisitionis subiectis, Prælati Regulares non possunt sibi subditos ab hæresi occulta absolvere. Quia Domini Inquisitores reuocationem privilegij, quo poterantur Regulares Prælati, à Sede Apostolica obtinuerunt, vt multis probat Leander à Murcia, tom. 2. disquis. Moral. lib. 4. disput. 1. resol. 9. Et nos antea docuimus in opusc. pro Iesuitis, tract. de Fide, prop. 3. num. 7. cum Turriano, Trullench, Hurtado de Mendoza, & Fr. Leandro à Sacramento.

QUESTIO VI.

An Regulares post decretum Urbani VIII. die 17. Nou. anno 1628. potuerint absolvere à casibus, quos Episcopi sibi reseruauerunt?

1 Non disputo, an modo absolvere possint? Quia post nouissimum decretum Alex. VII. die 24. Septemb. anno 1665. damnantis vt scandalosam hanc propositionem: *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reseruatis, non obtenta eorum ad id facultate*, non licet in controuersiam id vocare, sed certissimè tenendum, virtute suorum privilegiorum neququam ab eiusmodi casibus absolvere posse. Qui autem in singulis diocesis reseruatur, prolixum esset hic transcribere; quapropter cuiuscumque diocesis statuta spectanda sunt: qui communiter reseruari solent, refert Barbosa alleg. 50. cum consule. Ego eos tantum

exscribam, qui in hac Toletana reseruantur. 1. Contra Parochos, & Beneficiatos, qui fideles ex aliena Parochia ad suam transmigrare cogunt, vel inducunt. 2. Contra occupantes, vel retinentes Ecclesiarum bona, aut impediētes exactiōem reddituum Ecclesiasticorum, aut extractiōem fructuum. 3. Contra non adimplentes Ecclesiæ præceptum, tempore ab ipsa præscripto, & constitutionibus Synodalibus designato. 4. Contra habentes copulam carnalem cum religiosa professa, cum consanguinea, vel affini in primo, vel secundo gradu, aut cum filia confessionis. 5. Contra peccatum nefandum, aut bestialitatem perpetrantes. 6. Contra iurantes falso in alterius præiudicium. 7. Contra blasphemantes publice. 8. Contra beneficos, incantatores, & supersticiosos. 9. Contra falsificantes quodcumque instrumentum publicum. 10. Contra iniicientes manus violentas in patrem, vel matrem. Ab his igitur delictis nullus Regularis virtute privilegiorum potest absolvere, & contrarium asserere, est prohiberetur sub pœna excommunicationis late sententiæ Summo Pontifici reseruata.

2 Quæstio ergo præfata solum est, vtrum ante eiusmodi Alex. VII. decretum, post constitutionem Urbani VIII. anno 1628. editā, potuerint Regulares ab illis absolvere? Affirmarunt plures Manuel Rodríguez, Bauni, Quintana Dueñas, & alij, quos citatos sequuntur Leander à Sacramento, tom. 4. tract. 2. disp. 17. quæst. 79. in fine. Thom. Hurtado tom. 1. resol. moral. tract. 5. cap. 4. resol. 16. num. 127. M. Acatius de Velasco Episcopus Oriolensis tom. 1. resol. mor. verb. *Absolutio*, resol. 8. P. Mendo in Bull. Cruce. disput. 23. cap. 4. & M. Candidus de cens. disquis. 22. artic. 51. Quibus adhæsit Illustriss. Episcopus Segouiensis Araujo in decis. moral. tract. 1. de Eccles. statu, quæst. 8. cas. 2. num. 19. & 20. Sed non omnes ex eodem fundamento. Mag. Acatius de Velasco sacre Congregationis decreti vim enervat, dicens: * Pero aunque este, y otro qualquier decreto de las sagradas Congregaciones tienen grandissima autoridad, y sin vrgentissimas razones, & causas, no se deben dexar de obseruar, singularmente en los que priuan de jurisdiccion, como el referido (nempe iussu Urbani VIII. editum) con todo no faltan Doctores, que dicen, que los tales decretos, aprobados por el Papa, y mandados obseruar por su Santidad, que no tienen fuerza mas que de opinion probable; de suerte, que qualquiera queda con facultad de seguir lo contrario. * Et iterum infra num. 4. * Si entor, que no tienen fuerza de ley, ni que es necesario el seguir las, sino que podrá libremente seguir lo contrario el que tuviere

bastante fundamento para hazerlo, y con el podrá con seguridad apartarse de la declaracion de los Eminentissimos Señores Cardenales arriba referida. * Sic sentit M. Acatius de Velasco de supra adducto decreto sacre Congregationis, de mandato Urbani VIII. edito, & ab eodem approbato; subnectens num. 6. in fine. * Y se ha de aduertir, que la confirmacion Pontificia de este, y de los demás decretos, no añade à la declaracion de los Eminentissimos Cardenales, mas que confirmar su probabilidad. * Sic ille. Cui consonat Brunus Cassianh, ex Ordine Minorum de Privilegijs Regul. p. 1. tract. 5. cap. 2. prop. 2. dicens istud decretum esse sententiam Doctorum à Pontifice approbatā, quæ non magis obligat, quam sententia aliorum Doctorum, cum non sit lex, nec publicata admodum legis, nec habeat clausulam reuocatoriā, quæ necessariā est ad dicta Regularium privilegia reuocanda. Sic Brunus, & alij, quibus consentit Delgadillo tom. de Pœnit. cap. 21. dub. 21. dicēs præfatas declarationes iussu Clémentis, & Urbani VIII. editas * esse magnæ auctoritatis, non tamen sufficere ad tollendam probabilitatem sententiæ, quam tot grauissimi authores docent, & Ecclesia non prohibet. *

3 Cæterum hoc fundamentum omninò mihi displicet, vtpotè quo, omnia sacre Congregationis decreta hucusque edita ad abroganda Regularium privilegia ab absoluedum à casibus Episcopis reseruatis, etiam intra Italiam, penitus eliduntur; quod concedi minimè potest. Aliàs Summus Pontifex Alex. VII. non damnasset, vt scandalosam opinionem concedentem Regularibus, post decreta Clémentis VIII. & Urbani VIII. potestatem absoluedi à prædictis casibus, cum nullum ex eius praxi scandalum subortum, supponatur. Ergo necessariò fatendum est supra adductum sacre Congregationis decretum & similia à Pōtifice approbata, & ab omnibus, ad quos pertinent, obseruari mandata, non esse meras Eminentiss. Cardin. declarationes (de quibus loquuntur Sanchez, Diana, Ledesma, & Villalobos, quos pro sua singulari opinione malè adducit Acatius) sed vim legis obtinuisse; ac proinde vbi cumque terrarum, saltem vbi legitime promulgata, & intimata fuerint, debuisse omninò obseruari; nec oppositum vllam potuisse probabilitatem fortiri. Alias & modo post decretum Alexandri VII. probabile esset, quia à sacra Congregatione Cardinalium similiter prodijt.

4 Ideò alij ex alio capite difficultatē fugere conantur, respondentes, decretum sacre Congregationis iussu Urbani VIII. editum, vim non obtinuisse ad abrogandā fa-

cultatem Regularium. Quia sacra Congregatio solum declarauit: * Per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post sacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam renixisse priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta absoluedi à casibus Episcopis reseruat. * Priuilegia autē Regularium, ad huiusmodi absolutionem, nunquam fuerunt à Concilio Tridentino sublata, vt docēt Henriquez, Medina, Corduba, Petrus de Soto, Rodriguez, Ludouicus à Cruce, Quintana-Dueñas, & alij, quos citatos sequitur Leāder à Sacram. tom. 4. tr. 2. disp. 17. q. 79. & Leāder à Murcia vbi supr. n. 10. Ergo virtute talium priuilegiorum idem possunt modo, quod ante Tridentinum: ad antea, vt omnes concedunt, poterant Regulares absolvere à casibus Episcopo reseruat: ergo & modo. Sic discurrūt Quintana Dueñas *tr. 1. singular. tr. 3. singular. 14.* & Leander à Sacram. *vbi supr. q. 77.*

5 Sed non placent, quia authores asserentes, non fuisse reuocata per Tridentinum Regularium priuilegia ad absoluendum à casibus Episcopis reseruat, scripserunt ante declarationem sacre Congregationis de mandato Urbani VIII. in qua oppositum expressè continetur, & à Tridentino extincta fuisse, declaratur, & per ipsum etiam decretum extinguitur: quapropter Quintana-Dueñas, & Leander verbis decreti Urbani VIII. innitentes illorum auctoritatem eleuare debuissent, non ea se protegere. Ideoque eorum auctoritas nil deseruire potest ad probabilitatem, adhuc extrinsecam, huic opinioni conciliandam.

6 Instant Quintana-Dueñas, & Leander; licet concedatur prædicta priuilegia fuisse sublata, & extincta per Tridentinum, & postea per sacre Congregationis declarationes, & decreta: nec reuiuiscere per confirmationes priuilegiorum factas, faciendæque; possunt tamen reuiuiscere per nouam omnium priuilegiorum concessionem, quia oppositum nullibi declaratur: atqui plures Pontifices de nouo illa concesserunt, vt Pius V. anno 1567. Clemens VIII. anno 1582. Sixtus V. anno 1587. (quorum verba ex Bullis excerpta referunt.) Imò & ipse Urbanus VIII. anno 1625. in Bulla, quæ incipit: *In plenitudine potestatis*, cuius tenorem refert M. Acatius de Velasco *tom. 1. resol. moral. verb. Absolut. resol. 7.* priuilegia omnia Ordini Prædicatorum concessa innouauit, & de nouo concessit; & vt ait Acatius. * Pretendit per eam suam Santitatem de Urbano VIII. reuoluerunt, no solo los priuilegios no reuocados por los Sumos Pontifices, predecesores suyos, sino tambien los que realmente fueron reuocados,

porque esto significan las palabras: *Innouamus, & de nouo concedimus*, como está dicho arriba: * Ex quibus *num. 8.* colligit: * Que están oy todos los priuilegios de los regulares puestos en la misma fuerça, que tenían antes que los reuocassen. * Ergo, licet virtute confirmationis priuilegiorū Regularium nō possint vti prius extinctis, & sublati per Tridentinum; poterunt tamen vi nouæ eorundem concessionis ab alijs Pontificibus postea emanatæ. Vide, quæ ex Portel, adducit Diana *p. 10. tr. 15. ref. 8. versic. Sed contrariam.*

7 Imò addit cum alijs M. Donatus ex eodem Prædicatorum Ordine; & per nouas confirmationes ex certa scientia factas reuiuiscere: sic tradit in *3. part. praxis, resol. rerum Regularium, tract. 11. q. 17. in fine*, ibi: * Illud denique aduertunt, ly priuilegia Regularium semel sublata, & extincta, per subsequentes confirmationes nequaquam reuiuiscere, (vt dicitur in dicto decreto Urbani VIII.) procedere de confirmatione facta in forma communi, secus autem si fieret ex certa scientia, vt constat ex decis. *1. part. tract. 9. claus. 3. num. 6.* ibi: * Clausula ex certa scientia posita in confirmatione priuilegiorum, restituit priuilegia reuocata, &c. quia habet vim nouæ concessionis, vt pluries decium refert Rota Romana. * Et *tract. 11. de confirm. priuilegior. quest. 2. num. 10.* * Hinc, si Dominus Papa confirmaret Regularium priuilegia ex certa scientia, absque alio superaddito, & sine vlla limitatione, reuiuiscerent, atque reuoluerentur omnia alia priuilegia, tam per generalia Concilia, quam per suos prædecessores reuocata, & annullata. * Quod autem clausula ex certa scientia in nonnullis confirmationibus priuilegiorum Regularium contineatur, notat Quintana-Dueñas *vbi supr. singular. 17. num. 5.* & Marcus Vidal apud Dianam *p. 10. tr. 13. resol. 22.*

8 Sed nec hoc fundamentum solidum est, quia sacra Congregatio per ly confirmationes priuilegiorum obtentas, & obtinendas; intendit etiam comprehendere nouam concessionem in genere; aliter diminuta, & cassata foret declaratio, cum Eminentissimis Cardinalibus latere non potuerint præfata priuilegiorum, post Tridentinum, nouæ concessionis. Ergo dum in specie facultas absoluedi à casibus Episcopis reseruat de nouo non concedatur, nequebunt Regulares virtute priuilegiorum, quæ ante, & post prædictam declarationem sacre Congregationis obtinuerunt, eiusmodi absolutionem impendere.

9 Omitto, in Bullis Pij V. Clementis VIII. & Sixti V. de nouo concedentibus Regulariū priuilegia expressè continere clausulam, dummodo Tridentino non contrarietur; atque

atque adeo nec vi confirmationis ex certa scientia, nec vi nouæ cōcessionis reuiuiscere potuerunt, cum exceptionem contrarietatis ad Tridentinum omnes nouæ concessionis, aut confirmationes continent. Quod autem per Tridentinum sublata, extinctaque fuerint, declarat S. Congregatio Cardinaliū, quam ab omnibus obseruari Pontifex præcipit. Nec aliud credi potest Urbanum VIII. in tendisse in Bulla, *In plenitudine*, (quamuis Tridentini non meminerit) dum omnia Ordinis Prædicatorum priuilegia restituit, & de nouo concessit: aliàs virtute huius nouæ cōcessionis, etiā intra Italiā, nō obstantibus decretis Clementis VIII. & Urbani VIII. & declarationibus Eminentiss. Cardinaliū, potuissent Regulares a reseruat Episcopis absolvere, quod apertè militat contra nouissimū Summi Pontificis Alex. VII. decretum, in quo eiusmodi doctrinam vt scandalosam, damnauit. Vt omittam, in generali cōessione non venire, quæ in specie non concederetur, vt in prædicti contigisse, aduersarijs fateri tenentur.

10 Instant secundo. Priuilegium Regularium, ad absoluendum à casibus Episcopis reseruat, insertum esse in corpore iuris, vt ex Clementina *dudum*, & extrauaganti *inter cunctas*, docent D. Antoninus, Tabiena, Armilla, & communiter Doctores, vt testatur, eos sequens, Manuel Rodriguez *tom. 1. quest. Regular. q. 66. art. 2.* In generali autē priuilegiorum derogatione non comprehenditur insertum in corpore iuris, vt cum pluribus, quos citat, tradit Sanchez *tom. 2. Consil. lib. 7. cap. 1. dub. 21.* Ergo cum Tridentinum in derogatione priuilegiorum absoluedi à peccatis, ius commune non expresserit, in suo antiquo robore manebit; atque adeo, licet Regulares virtute priuilegiorum, quæ aliunde habuerint, nequeat a reseruat Episcopis absolvere, poterunt tamen ex vi iuris communis, quod non est propriè priuilegiū, vt notat Sanchez supra. Hoc argumentum urget Fr. Leander à Murcia vbi supr. n. 14. fol. 85. dicens: nec per decretū Urbani VIII. derogari ius commune, cum expressa illius mentio non fiat.

11 Hoc fundamento conuictus Eligius Bassus, *verb. Casus reseruatus, num. 37. in fine*, rotum planè concedit quoad Patres Ordinis Prædicatorum, & Minorum, quibus ex iure communi id competit. * Dici potest, inquit, quod hi Patres possunt a dictis absolvere, quamuis aliorum Regularium priuilegijs sit derogatum virtute prædicti (nempè Clementis VIII.) decreti. * Hæc ille. Quæ sunt valde notanda, quia etiam intra Italiā prædictis Religiosis concedit, absoluedi facultatem, quam reliquis denegat.

12 Ceterum intra Italiā audiendus nō est, quia in declaratione primi decreti sacre Congregationis de mandato Clementis VIII. facta anno 1602. die 26. Nouembris, abrogatur omnia Regularium priuilegia ad absoluendum intra Italiā a reseruat Episcopo, & a contentis in Bulla Cœne, cum hac clausula: *Etiā si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorūque totis tenoribus, ac formis, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, & de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, seu alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nil penitus omisso, & forma in illis tradita seruata inserti forent, presentibus pro expressis habentes, quoad ea, quæ presentibus aduersantur, illis alijs in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat, specialiter, & expressè derogamus, contrarijs quibuscumque non obstantibus.* Sic ibi, quæ postea innouauit, & confirmauit sacra Congregatio anno 1617. de mandato Pauli V. cuius declarationem adducit M. Donatus *3. part. praxis, tract. 11. quest. 17.* Quibus priuilegio inserto in corpore iuris sacre Congregationis de mandato Clementis VIII. intendisse derogare, videtur mihi certissimum. Aliàs oleum, & operam perdidisset; idque constat ex pluribus, quæ congerit Thom. Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 44.* Præterquamquod Diana *par. 9. tr. 6. resol. 51.* cum Lezana, & Cairo Palao, inquit, in iure non contineri priuilegium, quod supponitur, sed absoluedi ab his, a quibus possunt Parochi.

13 Respondent alij, prædictam doctrinā intra Italiā locum habere posse, pro qua decretum Clementis editum fuerat; secus in Hispania, quam sola sacre Congregationis declaratio in sū Urbani edita comprehendit. Hæc enim in Hispaniæ Prouincijs promulgata non fuit, prout opus erat, vt Regulariū priuilegia ad absoluendum a reseruat Episcopo reuocata manerent; sic tradunt non pauci; Quintana dueñas *singular. 15. numero 3.* Mendo in *Cruc. disp. 23. cap. 4.* M. Acatius de Velasco *tom. 1. resol. moral. verb. Absolutio, resol. 8. numer. 8.* * Tengor por cierto, que el sobredicho decreto, de declaracion de la Sacra Congregacion dicha (nempè ex mandato Urbani VIII.) no está aceptado en los Reynos de España, como consta del uso contrario, y por consiguiente no obliga. * Leander à Sacramento *tom. 4. tract. 2. disp. 17. quest. 78. §. Tertio proba.* * Quia sicut lex non obligat ante sufficientem, & authenticam promulgationem: ita nec reuocatio priuilegii, cum sit quædam lex; sed hæc priuilegiorum reuocatio non est Regularibus sufficienter intimata, aut promulgata, &c. vt affirmant omnes

nes Religiosi, ac Prelati ergo. * Sic ibi, & iterum *quæst. 79. §. Rursus.*

14 Thomas Hurtado *tom. 1. resol. moral. tract. 5. cap. 4. resol. 16 num. 127.* * Sed an sit in Hispania promulgatum, vsuque receptum, maxime dubito, quare ad minus in foro interno mihi probabile est, posse Regulares vti in hac parte suis priuilegijs. * Eligius Bassus, *verb. asus referu. tus, n. 12.* * Sacra Cardinalium Congregatio de speciali mandato Clementis VIII. edidit decretum 9. Ianuarij anno 1601. quo pro Italia constituit, vt Regulares nõ possint absoluere a casibus referuatis Episcopo, per quam restrictionem pro Italia satis indicatur, posse extra Italiam, non obstante alio decreto eiusdem Sacræ Congregationis in contrarium edito ex mandato Sanctissimi Domini nostri Urbani VIII. anno 1628. die 17 Nouembris, quod in Belgio nostro promulgatum non est. * Et in ferias, 38. post adductum ad verbum Urbani VIII. decretum, concludit: * Vnde hodie hoc decretum à priuilegijs seruandam est, vbi authenticè publicatum; & vsu receptum est. * Eiusmodi autem decreta ad sui obligationem exigere, vt in singulis Dioccesibus, & Prouincijs promulgentur, tradunt M. Bartholomæus de Medina, M. Sotus, M. Viçtorellus, Angelus, Molina, & alij, quos citatos sequitur Diana 1. p. tract. 10. de legibus, resol. 8. apud quem probabile putant Layman, Becanus, Homobonus, Lessius, Vazquez, & Granada, & sequuntur Trullench in Cruciatam, lib. 1. §. 7. dub. 9. nu. 20. Quintanaduenas *tom. 1. singular. tract. 3. fing. 15. num. 3.* Mirada, Sa, Conradus, Ludouicus à Cruce, & alij quos referunt.

15 Insuper suadetur hæc sententia, ex his quæ doctissimus P. Mendo addit in Bulla Cruciatam, *disp. 23. cap. 4. num. 49.* & seq. nimirum Gregorium XIII. in Bulla prima ipsius, quæ incipit *a quum reputamus*, cuius meminit Diana *tom. 7. tract. 10. resol. 29.* concessisse Religiosis Societatis, vt nullius priuilegij reuocatio eis præiudicet, nisi sit illis intimata per trinas distinctas litteras eundem tenore continentes, tribus distinctis vicibus, vt intelligunt graues Doctores apud ipsum Dianam *suprà.* Reuocatio autem priuilegij absoluendi poenitentes à peccatis Episcopis referuatis non est intimata societati; nec semel post decretum Urbani VIII. saltem in Hispania, vt omnes nostri (inquit) fatentur.

* * *

§. Vnicus.

Vera sententia:

16 **V**Num in hac parte, vt probabilius supponi debet, quod etiã præfata sacre Cõgregationis decreta essent vbique authenticè promulgata; potuissent adhuc Regulares absoluere a casibus de iure communi Episcopo referuatis, quia nec intra Italiam à Clemente VIII. neque extra Italiam ab Urbano VIII. est sublatum Regularibus priuilegium absoluendi à casibus de iure Episcopis referuatis, sed ab illis, quos Episcopi sibi referuauerunt, aut in posterum referuauerunt, vt loquens de Clementis VIII. decreto, tradit expressè Diana 3. part. tract. 2. resol. 13. §. Nota quarto Et in terminis decreti Urbani VIII. tenet cum Auerla *part. 8. tract. 7. resol. 71.* Quos sequitur M. Hyacinthus Donatus in *Addit. ad praxim, to. 4. tr. 4. q. 30. n. 3.* Vbi sic. * Quibus item adde, quod cum in dictis decretis dicitur, quod Regulares, in vim suorum priuilegiorum nequeant absoluere à casibus Episcopo loci referuatis, non debet intelligi de casibus, qui de iure dicuntur, & sunt Episcopis referuati, de quibus infra: sed de his, qui expressè ab eiusdem Episcopis locorum referuauerunt. Quod diligenter aduertente, ne in praxi contingat errare, vt bene notant Ludouicus à Cruce in *expositione Bullæ Cruciatæ, disp. 1. cap. 3. dub. 5.* Lezana, *verb. Casus, num. 5.* Et Zepedes de *excep. Regul. cap. 6. dub. 112.* * Sic ibi. Quibus consentiunt Marcus Vidal in *Arca vitali de casibus referuat. inquis. 1. à num. 121.* Leander, Quintanaduenas, & alij supra citati. Ergo non obstantibus decretis Summorum Pontificum Clementis, & Urbani VIII. Regulares vbique poterunt absoluere à casibus de iure Ordinario Episcopis referuatis, quales iuxta communem Theologorum opinionem, sunt omnes Papales occulti. Dixi *communem*, quia eam defendunt supra triginta Doctores, quos refert Thomas Hurtado *tom. 1. resol. moral. tract. 5. c. 4. resol. 17. §. 2.* & *tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1036.* & alij, quos sequitur M. Acarius de Velasco. *tom. 1. resol. moral. verb. Absolutio, resol. 5.* & 7. Diana *tr. de Bulla, resol. 28.* & 3. part. t. 2. resol. 13. & in *Addit. post 3. part. resol. 17.* item Bardi, Croufers, Marullus, Bassus, Oliuerius, Mucuchellus, Ioannes de Soria, & alij quibus citatis adhæsit Leander à Saer. *to. 4. tract. 2. dis. 17. quæst. 34.* & Leander à Murcia *tom. 2. dis. q. lib. 4. disp. 1. ref. 5.*

17 Discursus iste legitimus est, vimque suam retinet, etiam post nouissimum decretum Alexandri VII. damnantis vt scandalosam hæc propositionem: Mendicantes possunt

absoluere à casibus Episcopis referuatis, non obtemperant eorum ad id facultate. Quia Summus Pontifex solum damnat, vt scandalosam opinionem, cui Regularibus innixi, nõ obstantibus decretis Clem. VIII. Pauli V. & Urbani VIII. authenticè promulgatis, adhuc priuilegiorum prætextu, à casibus, quos Episcopi sibi referuauerant, absoluere: non verò damnauit opinionem, quæ Regularibus concedit posse absoluere à casibus de iure ordinario Episcopis referuatis, quales de facto sunt omnes Papales occulti, vt potè in Tridentino in perpetuum Episcopis concessi (si contentos in Bulla Cœnæ excipias, ab his enim, & si occultis, nequeunt Regulares virtute priuilegiorum absoluere, vt diximus quæst. præcedenti.) Tota hæc doctrina confirmatur ex decreto Sacræ Congreg. iussu Urbani VIII. supra citato, in quo postquam sublata declaratur facultas absoluendi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci referuatis; ait Sacra Congregatio. * Ab alijs verò casibus, & censuris Sedi Apostolicæ referuatis, siquidem Regulares habeant à Sede Apostolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublata esse eisdem Sacræ Congregationis decretis hac de re editis, iussu sanctæ memoriæ Clem. VIII. * Quæ quidem facultas cum nec iussu Urbani VIII. sublata fuerit, poterunt extra Italiam Regulares ab omnibus casibus Papæ referuatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & quæ Episcopi sibi referuauerunt, seculares absoluere, vt bene tradit Lezana, 1. p. *Sum. cap. 19. num. 16.*

18 Est tamen hic aduertendum, Regulares virtute suorum priuilegiorum absoluere posse ab omnibus casibus Pontifici referuatis supra memoratis, non solum quando occulti sunt, sed etiam si publici. Vnde etiam dato eiusmodi casus occultos non esse Episcopales, sed semper mansisse Papales; idcirco virtute Cruciatæ semel tantum in vita, & semel in morte absolui posse; virtute tamen priuilegiorum religionis, tam publici, quam occulti toties quoties absolui possunt, vt patet ex priuilegio Pauli Tertij Iesuitis concessio in Bulla, quæ incipit: *Dilecti filij*, expedita anno 1545. ibi: * Necnon illis ex vobis, qui presbyteri fuerint, quorumcumque vtriusque sexus Christi fidelium ad vos vndeumque accedentium confessiones audiendi, & ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcumque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ referuatis; & à quibusvis ex ipsis casibus resultantibus sententijs, censuris, & poenis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini solita est legi) absoluendi, &c. * In hoc enim priuilegio nulla ponitur limitatio pro casibus non contentis

in Bulla Cœnæ; ac proinde tam à publicis, quam ab occultis facultas absoluendi conceditur, sicut & à poenis, & censuris ex illis resultantibus.

19 Secunda conclusio. Post decretum Urbani VIII. anno 1628. non potuerunt Regulares absoluere à casibus Episcopis referuatis. Sic communiter Doctores apud Dianam *p. 9. tr. 6. ref. 51.* ratio est: Nam, quamuis in hoc priuilegio facultas contineatur absoluendi à casibus, quos Episcopi sibi referuauerunt, in illis nempe verbis *etiam Sedi Apostolicæ referuatis*, quæ inferioribus prælatis referuata concedunt, vt docent communiter Theologi; hæc tamen facultas reuocata est per Sacram Congregationem decreto supra dato, cui nulla solemnitas deficit ex requisitis, vt vim obtineat, etiam in Hispania: quia quidquid cum alijs dixerit P. Mendo *suprà* ad reuocationem priuilegij Iesuitis concessi, nõ requiritur modo solemnitas illa intimationis; sufficit enim quod de Societate expressa mentio fiat, vt constat ex stylo curiæ: prout remelius considerata tradit Diana *p. 10. tr. 13. ref. 22.* Præterquamquod, vt ipsemet refert *p. 11. tr. 2. ref. 9.* Urbanus VIII. die 5. *Notemb. anno 1631.* declarauit, omnes constitutiones Apostolicas comprehendere omnes Regulares, nisi expressè excipiatur, nec ipsis prodesse clausulas quascumque in contrarium suis priuilegijs superadditas. Cuius tenorem adducit Dicastillo *tr. 10. de censuris in communi disp. 3. dub. 10. fol. mihi 203.* Idque verum esse supponit Alex. VII. dum vt scandalosam damnauit, & prohibuit opinionem asserentem posse modo Regulares absoluere à casibus, quos Episcopi sibi referuauerunt, aut in posterum referuauerunt. Nec priuilegium, quod pro Iesuitis allegat P. Mendo, ex Bulla Gregorij XIII. ad rem presentem deseruit; quia in prædicta Bulla *Æquum reputamus*, expedita ann. 1573. illud non continetur (vt refertur) quia non ad reuocationem cuiusuis priuilegij requiritur solemnitas illa de trina intimatione *tribus distinctis vicibus*; sed tantum ad reuocationem facultatis, in dicta Bulla concessæ iudicibus conseruatoribus, pro defendendis Societatis iuribus, & priuilegijs à sede Apostolica, aut Regia potestate illis concessis: nec de vno casu ad alios dissimile priuilegium extendi debet.

20 Dices, præfatum Alexandri decretum non esse in Hispania authenticè promulgatum, nec Regularibus intimatum: ergo in Hispania res manent modo sicut antea. Respondeo primo, objectionem istam falsum principium supponere, nempe necessitatem promulgationis authenticæ in singulis Prouincijs, vt decreta sacre Congregationis iussu Pontificis edita obligent. Dixi *falsum principium*, quia ita ex-

pressè à posteriori colligitur ex hoc nouissimo Alexandri decreto. Quia non obstante, quod decretum Urbani VIII. reuocans facultatem absoluendi à casibus Episcopis reservatis, quo potiebantur Regulares, non fuerat in Hispania authenticè promulgatum (vt apud Doctores Hispanos indubitatum est) damnauit vt scandalosam prefatam opinionem, quæ ex hoc capite, vsum priuilegiorum, quoad absolutionem ab eiusmodi casibus, licitum illis concedebat, quæ quidem damnatio, vel in Hispania locum habere nequit: vel necessariò dicendum, eandem indirectè, & implicitè in vri opinionem asserenti non sufficere ad obligationem inducendam decreta Pontificum, vel Sacræ Congregationis Cardinalium, eorum iussu edita, ad valuas S. Petri fuisse affixas. Primum dicere nefas esset, alias decreta Alexandri damnantis vt scandalosam prædictam propositionem extendi non posset ad prouincias, in quibus decreta aliorum Pontificum non fuissent authenticè promulgata: vt pote in quibus ex defectu conditionis ad obligationem legis, nullum ex nõ observantia scandalum suboriri potuisset. Ergo necessariò dicendum secundum, & ita post hæc typis data, traditum inueni à Doctissimo P. Ioanne de Cardenas, in disp. selectis disp. 9. cap. 20. art. 11. & ante illum tenuit Theophilus Raynaudus (seu Bonifacius Politus) in discip. Theologica de fœdere Catholicos in te, & Sarracenos cap. 7. in fine. Quia sufficientissima, inquit, est promulgatio, quod nemo vsquam ignoret Bullam extare, & esse genuinam. *

21 Respondeo secundo, quòd licet decretum Alex. VII. vt prohibitivum praxis contrariæ opinionis, nequiret vim legis obtinere in singulis prouincijs, quin in eisdem promulgaretur (vt putant plures Doctores, quos citatos inuenies apud Dianam p. 1. tr. 10. ref. 8. contra plures id negantes) tamen vt est declaratio Pontificis in materia doctrinæ ad mores, vel ad fidem pertinentis, & qualificatio, & censura propositionum, quæ vt scandalosæ, temerariæ, vel erroneæ notantur, vt locum vbique terrarum habeat, maiorem publicationem non exigit, quam si grauiora nota, v. gr. hæreseos fuissent affectæ, cum ab eadem potestate omnes notæ promanent: ideoque vnde cumque certa moraliter notitia decreti Pontificis habeatur, omnes obligat, nec vlli licet dubitare talem esse propositionem, qualis à Pontifice declaratur, iuxta notam iniustam. Quapropter absolutè, & absque limitatione admittenda non est sententia Fr. Leandri à Murcia, qui quoties incidit in decretum Alexandri VII. in Sacra Congregatione Generalis Inquisitionis Romanæ damnantis 45 propositiones, quarum plures ipse

defendebat, illud contra sibi obijciens, concludit: Tenendum tamen esse, quod in prædicto decreto decernitur, vbi sit sufficienter promulgatum, & legitime receptum. Sic scribit tom. 2. disquisit. moral. lib. 4. de legib. disp. 1. ref. 9. fol. 28. in edit. 1. anno 1670. Quòd iterum repetit, ref. 23. fol. 123. & disp. 3. ref. 3. n. 13. fol. 173. & sæpè alibi; licet lib. 6. disp. 2. ref. 2. n. 3. in fine, animaduertens vnam ex propositionibus ibi damnatam, esse hanc: Populus nõ peccat, etiam si absque vlla causa non recipiat legem à Principe promulgatam, sententiam li-masse videtur, dicens: Decretum Alexandri obligare, si sufficienter promulgatum sit. Consulto omittens necessitatem receptionis ad vim obligandi.

22 Rogabis, qua certitudine tenendum, Ecclesiam & eius caput errare non posse in eiusmodi, & similibus propositionum qualificatione, & censura? Hanc difficultatem attingi sup. disp. 9. q. 5. n. 44. & seq. & iuxta ibi dicta. Respondeo, id ita certum esse, vt alij errori proximum, alij erroneum, alij hereticum oppositam pronuntient, vt videre licet apud Cardin. de Lugo tom. de Fide. disp. 20. sect. 3. n. 108. Quamvis enim defendere propositionem contradictoriè oppositam illi, quam Ecclesia vt scandalosam damnauit, eotingere possit absque errore in fide; secus verò tueri non esse scandalosam; quia id esset asserere, Ecclesiam in suo iudicio errasse: quod, vt prædixi, aut errorem, aut heresim sapit. Vnde qui post decretum Summi Pontificis Alex. VII. affirmaret, Mendicantes posse vbique à casibus Episcopis reservatis absoluerè; vnum è duobus sentire necesse est; aut se defendere propositionem scandalosam, aut Ecclesiam errasse. Verum cum hoc vltimum determinatè concedere non cogatur, nil affirmaret, ex quo euidenter posset erroris convinci, tamen non leuem suspensionem contraheret.

23 Dices, hoc verum esse, quando Ecclesia, vel Pontifex, vt eius caput, è Cathedra propositionem aliquam damnat, & infamè nota inurit, secus quando non vt Ecclesie caput, sed vt Doctor particularis, seu vt præfidet alicui Dominorum Cardinalium Congregationi, vt in presenti contingit. Quadraginta enim, & quinque propositiones, anno 1665. & 1666. damnatæ vt scandalosæ (quarum duodecima est, de qua disputamus) non in Bulla Pontificia, sed in decreto Sacræ Congregationis Generalis Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis prodierunt. Quas Sanctus Alex. vt illius Præses, post earum examen, pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentiss. & Reverendiss. D. D. Cardinalibus, contra hereticam prauitatem Inquisitoribus commissum, re maturè considerata, decrevit, vt minimum tanquam scandalosam

damnandas, & prohibendas; sicut eis damnat, & prohibet. Quæquidem damnatio, & prohibitio non à Sede Apostolica, sed à Supremo sanctæ Inquisitionis Romanæ Tribunali pridissi censenda est: ac proinde longè minoris auctoritatis habenda, vt potè non à Pontifice vt ab Ecclesia capite. Audio nonnullos sic distinguere, sed apud me non benè audiunt: Nam quod Summus Pontifex Emin. Card. consilio, præmissis examine, auditis votis in doctrina motum declarat, non video cur non pari reuerentia suscipiendum, & aequè certum habendum, ac si in Bulla speciali, & Motu proprio, vt à supremo Ecclesie capite. Adde pro hac parte stare vniuersam Theologorum phalangem, quia post simile decretum Clementis VIII. sub eadem forma datum in Generali sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, in qua die vigesima, mensis Iunii, anno 1602. opinionem asserentem licerè absolvere absentem ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnari, ac prohiberi, omnes vno ore fatentur, de hac re dubitare non licere: & tan uam à Sede Apostolica, & à supremo Ecclesie capite id declarante, in vniuersa Ecclesia, hæc damnatio, & prohibitio recepta est: & licet in Tribunali Romanæ Inquisitionis, & in eius decreto vulgata, nihilominus eam referens Palao tom. 4. tr. 23. disp. vi. p. 5. hoc decretum Motum proprium, vocat dicens: sed iam de hac re dubitare non licet, quia Clemens VIII. in Motu proprio, & c. & è Cathedra Pontificem id docuisse, ait Prado tomo de Pœnit. q. 3. de confes. num. 20. Nullum ergo inter hæc agnoscunt discrimen. Res sanè grauissima est, & digna, quæ Ecclesie iudicio expressè discernatur; secus ob nullius Doctoris auctoritatem ab asserto dimovear. Quamuis à viris peritissimis exceperim sententiam de absolutione absentis fuisse, etiam à Tribunali Sanctæ, & Generalis Inquisitionis Hispanæ prædictis censuris affectam, & prohibitam. Ac proinde, cum ab vtroque fuerit, vt falsa, temeraria, & scandalosa damnata, nullibi terrarum potest probabiliter gradum attingere; quantumvis concedatur, nec Motu proprio, nec è Cathedra id fuisse à Pontifice declaratum; quod ego non concedam.

QUESTIO VII.

Vtrum validè absolvatur, qui bona fide confitetur casum reservatum Sacerdoti non habenti iurisdictionem?

1 PAT. Ioannes Præpositus, in 3. part. quæst. 9. de reservat. casuum, dub. 7. num. 38. respondet, eiusmodi absolutionem videri validam, siuè pœnitens ignoret, casum esse reservatum, siuè id sciat; ignoret tamen,

Sacerdotem non posse ab illo absolvere. Ad-dit verò sic absolutum manere cum onere comparandi, si postea cognoscat, fuisse defectum iurisdictionis. Cui consentit Diana, p. 9. tract. 8. resol. 29. Hoc verò secundum nõ probat Præpositus, sed supponit. Primum autem suadere conatur, quia Ecclesia hic, & nunc tacitè dat iurisdictionem in favorem animarum, alioquin innumeri manerent anxij de suis confessionibus, cum plerique Sacerdotes ignorent casus reservatos, nec proprium sit pœnitentium, eos scire, vel Sacerdotis potestatem investigare: ergo siuè Sacerdos peccet, siuè non, valida erit absolutio, si pœnitens bona fide procedat. Quid ego in hac parte sentiam, triplici dabo conclusione. Sit prima.

2 Si pœnitens, simul cum reservatis confiteatur alia peccata non reservata, circa quæ confessarius iurisdictionem habeat, valida erit absolutio: manebit tamen pœnitens cum onere comparandi coram superiore; pro absolutione reservati, si postea cognoscat defectum iurisdictionis. Ita sentiunt Lugo, disp. 19. sect. 2. n. 31. Suarez, disp. 31. sect. 3. num. 3. & 12. qui sic intelligit verba illa Tridentini, nil posse in casibus reservatis. Non enim dixit Concilium, nil posse in personam habentem casus reservatos. Probatur primo, quia vt bene Lugo supra, idem est non recordari alicuius peccati, & ignorare inculpabiliter obligationem illud confitendi alteri Sacerdoti: sed qui mortalium oblitus, venialium tantum confitetur simplici Sacerdoti, validè absolvitur (quòd addò certum est, vt Suarez supra n. 10. asserat, oppositum esse falsum, & improbabile) ergo qui ignorans obligationem confitendi alteri Sacerdoti, confitetur casum reservatum non habenti iurisdictionem, validè etiam absolvetur, si bona fide peccata alia non reservata subiiciat.

3 Confirmatur, quia sicut aliqua lethalia sunt reservata superiori, sic omnia mortalia sunt reservata Sacerdoti approbato ab Ordinario: sed qui simul cum venialibus confitetur bona fide mortalia simplici Sacerdoti, validè absolvitur: ergo qui simul cum reservatis confitetur aliqua non reservata non habenti iurisdictionem, validè etiam absolvetur. Discursus est legitimus. Minor, in qua est difficultas, traditur expressè à Leandro, disp. 11. q. 14. pro qua citat P. Suarez, disp. 31. sect. 2. n. 8. P. Fagundez, lib. 1. Decalogi cap. 16. n. 12. & Trullench ibidem cap. 3. dub. 7. probatur ex doctrina P. Sanch. in Sum. lib. 2. cap. 13. n. 15. & expressius lib. 1. c. 9. n. 35. Vbi sic inquit. * Quoniam in confessionibus semper quicumque fatetur aliqua venialia cum mortalibus, & quilibet Sacerdos certam in venialia iurisdictionem habeat; ideo cum pœnitens non

non ponat obicem, & sit certa iurisdictionis, in aliquam materiæ partem, erit certus confessionis valor. * Eandem sententiam tenent Ioannes Satius, in *selectis disp. 44. n. 24.* Diana, 1. p. tract. 13. resol. 1. & Lugo, *disp. 19. nu. 28.* ass. rens, illam tenere Bonacinam, Granad. Castro Palao, Turrian. Lessium, Malderum, & alios, qui ex hoc fundamento efficaciter probant, Sacerdotem posse licite, & valide absolvere à mortalibus, quoties fuerit opinio probabilis circa iurisdictionem in mortalia, quia si pœnitens venialia simul confiteatur, omnino certus erit confessionis valor; ergo si pœnitens simul cum reservatis confiteatur alia, in quæ Sacerdos certam iurisdictionem habet, licet nullam habeat in reservata, absolutio erit valida.

4 Adde, iuxta præfatam doctrinam non solam fore validam absolutionem, quando Sacerdos ex ignorantia invincibili iudicaret, habere iurisdictionem, sed etiam quando ex malitia absolutionem impenderet. Ratio est, quia totus Sacramenti valor subsistit ratione iurisdictionis certæ in peccata venialia: hæc autem non tollitur per notitiam confessarij circa defectum iurisdictionis in mortalia: ergo accedente bona fide pœnitentis, cui mala Sacerdotis fides obviare non potest, valida erit absolutio à mortalibus, etiam si à simplicij Sacerdote collata. Ita in terminis P. Suarez, *disp. 26. sect. 6. n. 9.* & P. Prepositi. ubi supra. quibus non dissentiet Egidius, *disp. 8. dub. 13. n. 103. in fine.*

5 Affero secundo, contra Prepositum, ex eius principijs deduci, non esse obligandum pœnitentem ad iterum comparandum, licet postea cognoscat, defectum iurisdictionis intervenisse: quod ipse negat, & merito. Sequela probatur: quia in principijs huius Doctoris absolvitur directe à casibus reservatis à Sacerdote iurisdictionem habente, ex concessione Ecclesie pro illis circumstantijs. Ergo nullum manet onus comparandi. Consequentiam probò à paritate; nam confessio facta coram Sacerdote absolvente, ex opinione tantum probabilis iurisdictionis, non est iteranda, licet pœnitens postea cognoscat, confessariū, re ipsa, aliunde non habuisse iurisdictionem. Cuius ratio est secundum Doctores, quia in tali casu, Ecclesia supplet iurisdictionem, quam confessarius re ipsa non habebat: sicut supplet, quando est error communis. Ita Suarez, Sanchez, Henriquez, Lessius, Egidius, Poncius, Villalobos, Vazquez, Sancius, Salas, & alij, quos citat, & sequitur Diana 3. part. tract. 2. resol. 3. Bossius tom. 1. de conscient. n. 384. & Leander *disp. 5. n. 83.* Quibus adde Auctorem Grafi cent. cap. 87. n. 7. & Ioann. Sanchez in *selectis disp. 44. n. 3.* apud quem plures alij. Propter quorum auctoritatem à

principijs extrinsecis probabilem esse dicit n. 10. Sed iuxta principia Parrisi Prepositi, pœnitens in nostro casu absolvitur directe à reservatis à Sacerdote iurisdictionem habente pro his circumstantijs, ex concessione Ecclesie: ergo licet postea certò cognoscat, talem Sacerdotem aliunde non habuisse iurisdictionem, non tenebitur ad iterum comparandum coram superiore. Patet consequentia, quia nullum aliàs intervenit votum, iuramentum, seu pactum: sed hoc est contra omnes Theologos: ergo opinio P. Prepositi non sibi constat. Propter hæc.

6 Affero tertio: si pœnitens sola reservata confiteatur Sacerdoti non habenti iurisdictionem, absolutio erit nulla. Fundamentum est, quia nulla alia materia subiecta, idem est, nil posse in reservata, ac nil posse in personam casus reservatos habentem, cum nulla detur materia, circa quam confessarius iurisdictionem habeat, & ratione cuius, reliqua indirectè remittantur. Hanc sententiam supponunt Suarez, & Lugo supra, & Sanchez, in *Sum. lib. 2. cap. 8. à num. 5.* Et probatur, quia licet error communis tribuat iurisdictionem, ut cum Diana 3. p. tract. 4. resol. 122. & cum Molfesio, & Poncio, tradit Thom. Hurtado, tom. 2. *resol. mor. tract. 12. n. 2018.* non tamen error particularis unius, vel alterius, sicut è contra, scientia privata pœnitentis de defectu iurisdictionis confessarij non obest, ut ab eo absolvat, si aliàs sit error communis circa iurisdictionem, ut ex Sanchez, Bonacina, & alijs notat Leander *disp. 5. quest. 79.* dummodo inducendo confessarium, non peccet mortaliter, quod continget, quoties confessarius non delinquat graviter in administratione Sacramenti. Ratio est, quia si bona fides, licet privata, pœnitentis, facere posset, quod Ecclesia iurisdictionem conferret, nulla absolutio ex defectu iurisdictionis invalida foret. Ex quo sequeretur, simplicem Sacerdotem posse etiã valide absolvere à mortalibus, licet nulla alia adhiberetur materia. Quod nullatenus sustineri potest.

QVÆSTIO VIII.

An teneatur confessarius se conformare opinioni Regularis exigentis absolutionem à reservatis virtute cruciatæ?

Ratio difficultandi sumitur ex pluribus declarationibus Pontificum, quibus clausulam Cruciatæ, in qua omnibus Christi fidelibus conceditur facultas eligendi confessarium pro absolutione reservatorum, explicuerunt, seu limitarunt, declarantes suam mentis non esse Regulares quoad hunc articulum comprehendere. Inter aliàs, duas extant no-

nouissimæ: Alia Clementis VIII. alia Urbani VIII. ille etenim constitutione perpetuò valitura declaravit: *Facultatem, & concessionem sanctæ Cruciatæ, aliorumque indulgentiarum, quantum ad prædictum articulum eligendi confessarium, & absolventi à casibus reservatis, non habere locum cum fratribus, & sororibus quorumcumque Ordinum, &c.* Et Clementis vestigijs insistens Urbanus, die 19. Iunii, anno 1630 in Bulla, quæ incipit: *Innovatio constitutionis felicis recordationis Clementis Papæ VIII.* Post memoratam prædictam constitutionem, ait: *Nihilominus sicut nobis non sine animi molestia innotuit, nonnulli Ordinis Predicatorum, pretextu eiusdem sanctæ Cruciatæ, Confessarium huiusmodi, qui eos, ut præfertur (nimirum à reservatis) absolvat, eligere posse prætendant. Nos præmissis obviare volentes, præfatæ Clementis declarationi inhaerentes, illamque tenore præsentium innovantes, ac quatenus opus sit ampliantes, motu proprio, & ex certa scientia, deque Apostolica potestatis plenitudine, perpetuò declaramus, concessionem sanctæ Cruciatæ, aliorumque indulgentiarum quantum ad prædictum articulum eligendi Confessarium, & absolventi à casibus reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus quorumcumque Ordinum, locum minimè habuisse, nec habere, nec illis vilo modo suffragari potuisse, neque posse.*

2 Hæc Pontificum decreta, si benè expendantur, planè conuincunt, per Bullam Cruciatæ non concedi Regularibus privilegium ad eligendum Confessarium pro absolutione reservatorum: & consequenter non posse eius virtute absolutionem exigere, nec Confessarium eos absolvere.

3 Nihilominus, quia his decretis, & constitutionibus non obstantibus, exant adhuc opiniones circa usum Cruciatæ pro Regularibus, quoad articulum eligendi Confessarium, posset aliquis pro parte affirmatiua Regularibus favente sic arguere. Confessarius, semel audita confessione, tenetur, se conformare opinioni pœnitentis, licet ipse falsam, & improbabilem existimet, dummodo inter Doctores probatæ auctoritatis probabilis reputetur (ut docent Sotus, & Valeria, quos refert, & sequitur Thom. Sanchez in *Summ. lib. 1. cap. 9. num. 30.* Ioannes Sanctius in *Selectis, disp. 44. num. 31. & 35.* Diana 2. part. tract. 13. resol. 11. & cum Henriquez, Bassano, Candido, & alijs Machado tom. 1. *disp. præct. artic. 6.* & Mercado de *controvers. cap. 15.* addens, debere se illi conformare, si opinio pœnitentis non sit error; quæ quidem obligatio adeò stricta est, ut sub mortali teneatur, si de mortalibus fuerit confessio, ut existimant Ioannes Sanchez *disput. 33. num. 54.* Thom. Par. Mat. de Moy. *Quest. p. 1.*

Sanchez supra num. 24. Diana supra *resolut. 11.* & ex Suarez, Lugo *disp. 22. sect. 2. n. 48.* Tamburinus in *Methodo expedit. Confess. lib. 3. cap. 9. §. 1. n. 3. & 4.* contra Vazquez, Motefinos, & Salas apud Dianam exultimantes, sub veniali tantum teneri. Sed opinio pœnitentis regularis circa usum Cruciatæ pro absolutione reservatorum reputatur probabilis inter Doctores probatæ auctoritatis: ergo licet Confessarius falsam, & improbabilem existimet, tenebitur se illi conformare, & absolutionem impendere.

4 Vidit fortasse Lugo discursus difficultatem, quare ad illam fugiendam statuit doctrinam communem asserentem, Confessarium debere se conformare opinioni pœnitentis non habere locum, quando opinio veratur circa iurisdictionem, quia iam non agitur de permittenda pœnitenti sua opinione, sed de amplectenda illa in operatione propria, quod facere non potest, nisi iudicet, esse probabilem. Hunc dicendi modum desumpsit ex Valentia 2. 2. *disp. 5. quasi. 7. punct. 4. in fine.* & ex Thom. Sanchez supra num. 3. illumque amplectitur Sanctius in *Selectis*, nam licet *disput. 44. num. 35. §. Qualiter.* Existimet, quæstionem esse de nomine, an sit dicendus Confessarius permittere opinionem pœnitentis; an vero eam sequi: quia permittere nil aliud videtur esse, quam illam sequi per principia extrinseca. Nihilominus eadem *disput. num. 10. §. Sed valide notandum*, asserit, quod licet communis doctrina defendat, Confessarium teneri, sequi opinionem pœnitentis: * Id tamen verum non est, quando ob id non absolvit, quia putat non habere iurisdictionem. * Et infra, rem nostram in terminis attingens, ait: * Ex quo deducitur, constitutum non esse Confessarium sentientem, Bullam Cruciatæ non prodesse Regularibus, confessionem excipere Regularis, oppositam sententiam amplectentis. * Quem sequuntur Pontius de Marimon. *lib. 4. cap. 25.* Castro Palao tom. 1. tract. 1. *disp. 2. punct. 4. num. 4.* & Verricelli tom. 1. *qq. Moral. tract. 2. q. 28. num. 9.* Et non licere uti iurisdictione probabili, relicta certa, & multis suadent Marchantius, Oviedo, & Bardi, apud Dianam p. 9. *tr. 7. resol. 59.*

5 Verum hæc doctrina difficultate non vacat. Primò, quia inter Doctores asserentes, Confessarium teneri, sequi opinionem pœnitentis, si ab alijs Doctoribus probabilis reputetur, Vazquez 1. 2. tom. 1. *disp. 62. cap. 7.* exemplum adhibet in casu, quo opinio pœnitentis circa confessarij iurisdictionem versatur. *Ut si confessarius, inquit, existimet, talem casum esse reservatum: contra vero pœnitens oppositum cum alijs Doctoribus probabiliter censet. Quapropter in quocumque casu*

teneri confessarium se conformare opinioni pœnitentis, tradit cum Vazquez, Ouiedo 1. 2. tract. 5. controuers. 3. punct. 6. num. 73. & 74. & nulla adhibita limitatione id tenent apud ipsum, Suarez, Salas, Azor, Bonacina, Egidius, Torres, Sayrus, Filliuc, Sotus, Montelinos, Granada, & alij.

6 Secundò, quia licitum est sequi, & amplecti, in operatione propria, opinionem, quam per principia intrinseca iudicat confessarius improbabilem, & falsam, si tamen per principia extrinseca probabilis sit, ut tradunt ipsemet Lugo disp. 25. de Pœnitent. sect. 6. num. 109 & ex Vazquez, Lessio, Salas, Egidio, & Sayro, Ioannes Sanchez in Select. disput. 41. num. 7. quibus consonat Machado supra cum Doctoribus, quos citat. Quo fundamentum nixi obligant confessarium ad absoluentum moribundum in pluribus casibus, licet improbabilem à principijs intrinsecis iudicet opinionem.

7 Iam verò, si respondeas, neque extrinsecè esse probabilem contrariam, post decretum Urbani VIII. contra esse videtur: quia, ut in simili ait Vazquez 1. 2. disp. 62. cap. 4. num. 17. Si difficultatem ortam ex lege, & decreto, recitiores aliqui notarunt, & conati sunt eam dissolvere, non debemus existimare, illorum opinionem carere probabilitate, ut eam sequi nò possimus. Igitur cum hæc in præsentia reperiantur, & recentiores notauerint difficultatem ex decretis Clementis, & Urbani VIII. subortam, poterit confessarius per principia extrinseca iudicare probabilem opinionem pœnitentis Regularis, & consequenter iuxta illam operari. Ergo tenebitur sub mortali, audita confessione, illum absolueret. Nam, ut ex communi Doctorum sententia tradit Sanctius in Selectis, disput. 33. numer. 54. in fine, quoties confessarius potest licitè beneficium absolutionis impendere, ad illud exigendum habet ius iustitiæ pœnitentis: licitè autem potest, quando pro pœnitente est opinio extrinsecè probabilis circa iurisdictionem confessarij. Ergo si absolutionem non impendat, faciet contra iustitiam, vel saltem contra charitatem: graue enim onus esset obligare pœnitentem ad sua crimina alteri detegenda. Igitur si post citatas constitutiones Clementis, & Urbani VIII. sit adhuc extrinsecè probabile, priuilegium Cruciatæ prodesse Regularibus, tenebitur confessarius eius virtute pœnitentem absolueret, licet eius opinionem improbabilem, & falsam existimet, iuxta superius dicta.

8 Nec obstat, quòd opinio hæc minus tuta, minusque probabilis sit. Quia ut docuimus tract. 1. de opin. prob. quest. 5. per totam, licitum est, tutiori, & probabiliori relicta, minus tutam, minusque probabilem, dum pro-

babilis sit, amplecti: pro qua plures ibi adduximus, & sexaginta auctores pro hac parte refert Bardi in Selectis, lib. 11. quest. vnica. * Qui, inquit, cuiuscumque hominis intellectu rectè dispositu mouere possunt: & ideo non solum tutam, & probabilem, verum etiam moraliter certam opinionem hanc reddunt, & probabilitatem oppositæ ita minuunt, ut hodiè post talium Doctorum sensum, parum probabilitatis involuat: imò pensatis rationibus, quas prædicti auctores adducunt, videtur ipsa sententia opposita constituta veluti in consilio improbabili. Hactenus P. Bardi. Ex his planè constat, huius quæstionis decisionem ad hunc cardinem deuolui, an post decretum Urbani VIII. sit saltem extrinsecè probabile, Bullam Cruciatæ prodesse Regularibus, quoad articulum eligendi confessarium? Sed quia plures opiniones hac de re extant, eas obiter referre, ferreque iudicium, opus erit.

§. I.

Referuntur, & expenduntur opiniones pro Regularibus quoad electionem Confessarij virtute Cruciatæ.

1 **Q**uatuor apud Doctores reperio: Prima asserit, Regulares virtute Cruciatæ, posse à quolibet Sacerdote ab Ordinario approbato absolvi à peccatis mortalibus non reseruatis. Ita expressè post decretum Clemētis VIII. Manuel Rodriguez in Sum. tom. 3. cap. 7. n. 2. in fine, dicens, sic iudicasse multos Doctores Salmanticensis, quibus consentit Diana 1. p. tract. de Bulla, resol. 14. Eandem sententiam post decretum Urbani defendunt Fr. Leander à Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 12. q. 62. & cum Ludouico à Cruce, Quintana-Dueñas ad Pœnitentiæ Sacramentum, tr. 3. singul. 18. vbi ait: Plures doctissimos recentiores hanc partem indubitater tueri, Barnabas Gallego, Martinus de S. Ioseph, Thomas Hurtado, & alij, apud Dianam part. 1. tract. 11. resol. 14. & par. 9. tract. 6. resol. 10. in fine, & p. 11. tract. 6. Miscellan. resol. 38. P. Escobar in Theolog. Moral. lib. 7. Problem. 33. n. 560. & non parum fauet P. Castro Palao tom. 4. tr. 25. punct. 8. §. 3. dū ait, per constitutionē Urbani VIII. id nò prohiberi; secus per Clem. VII. & Gregor. XIII. constitutiones. Quòd alij non placet, item Ludou. à Cruce, & Man. Rodrig. quos citatos sequitur, & multis illustrat doctissimus P. Mendo tom. in Bull. Cruciat. disp. 24. cap. 18. & 19. & in Appendice, disp. 1. cap. 10 in statuta opin. mor. dissert. 14. q. 7. Quibus adhæret Illustriss. M. Araujo, Episcop. Segouienis, de c. Moral. tr. 1. de statu Eccles. q. 8. n. 20. cas. 3. Et

Et quòd possit eligere ex confessarijs sui ordinis, tradit Delgadillo de Pœnit. cap. 21. dub. 24. Et plures ex scriptoribus id supponere vt certum, testatur Trullench in exposition. Bulla, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 9. n. 25. per hæc verba: Hoc videtur certum posita constitutione Urbani, & Clementis VIII. posse Regulares eligere Confessarium ex approbatis, etiam extra Religionem, si non habeant peccata reseruata Sedi Apostolicæ, ac suis superioribus, vt tenet Rodriguez, & supponunt Doctores citati: nam solum loquuntur de peccatis reseruatis. Hanc opinionem latè probat Quintana-Dueñas contra Lugo ex proœmio constitutionum Clemētis, & Urbani VIII. quas supra retulimus.

10 Ad alia verò indulta, quæ adducit Lugo, ex Gregorio XI I Clemente VIII. & Gregorio XV. in quibus Regularibus Societatis Iesu in speciali prohibetur vti facultatibus Cruciatæ publicatæ, vel publicandæ, respondent Quintana-Dueñas n. 9. & P. Mendo in Bulla, disp. 24. cap. 9. n. 213. eodem modo explicanda, nimirum, quoad reseruatum absoluitur: non verò quoad alia. Quòd non leuiter suaderetur ex eo, quòd in 6. Congregatione Generali tantum prohibetur defendere, Bullam Cruciatæ prodesse nostris, quoad absoluitur à casibus reseruatis. Addit verò Quintana-Dueñas num. 14. * Praxim oppositā in nostra Societate credo esse, & huic standum planè censeo. * Ita ille, & ego, quia non est satis exploratum, quòd possint vti Cruciatæ quoad non reseruatos, & oppositum docent cum Suarez, Palao tom. 4. tract. 25. punct. 8. §. 3. num. 3. & Cardin. de Lugo, disput. 20. sect. 9. à num. 194. Quorum sententiam verissimam esse ait M. Ioannes Martinez de Prado sup. q. 6. §. 2. & alij omisso probatur: Quia Clemens VIII. in Motu edito pro omnibus Regularibus expressè inquit: Suae mentis fuisse, quòd Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, & confessionis administrationem, dispositioni suorum Prælatorum subiecti sint. Quam constitutionem Urbanus, inquit, se innouare, & ampliare. Illa autem vnici saliter interdicit vsum Cruciatæ quoad absoluitur, siue peccata sint reseruata, siue non: vt constat ex illius constitutione, in illis verbis. Quòd Regulares, * quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, & confessionis administrationem, ordinariæ Prælatorum suorum dispositioni subiecti sint. * Super quorum intelligentia testatur Cardinalis de Lugo vbi supra se consuluisse Illustrissimum D. M. A. Maraldū, à quo ex præscripto Urbani ea constitutio fuit constructa, disposita, & subscripta; & hunc sensum approbasse, & miratum fuisse, quòd in alio hæc voces ab vilo intelligerentur. Non ergo admitenda quorūdam expositio, qui ad reseruata

hæc Urbani verba limitant: sicut etiam constitutionem Gregorij XV. in qua eis prohibetur: Confessarium sibi eligere virtute Cruciatæ.

11 Secūda opinio asserit, Regulares posse virtute Cruciatæ eligere confessarium pro absoluitur eorum reseruatum, quæ non Prælati Religionis, sed Pontifici reseruatur. Ita nouissimè Quintana-Dueñas supra singulari 26. num. 3. & 4. Probat ex proœmio Bullarum, quia Clemens VIII. ait, quòd prædicti Religiosi prædictis facultatibus vti præsumebant in detrimentum Regularis disciplinæ. Et Urbanus VIII. Nos præmissis, quantum nobis ex alto conceditur obuiare, atque directioni consulere volentes, præfataque Clemētis prædecessoris nostri declarationi inherentes, &c. Ex quarum proœmio constare videntur, Pontifices solum prohibere vsum Cruciatæ, quantum ad illos casus, qui pro Regulari disciplina obseruanda, Prælati Regularibus reseruatur. Igitur à reliquis casibus, qui in generali pro Christianæ vitæ reformatione reseruatur, vt in tota Ecclesia à Papa, & in Diocesis ab Episcopis, rectè possunt vtriusque sexus Regulares virtute Cruciatæ absolvi.

12 Verum hæc doctrina difficultate non vacat, quia Urbanus VIII. in suo decreto expressè declarat, concessionem sanctæ Cruciatæ, quoad prædictum articulum eligendi Confessarium, & absoluitur à prædictis casibus reseruatis, etiam in Bulla Cienæ contentis, cum Regularibus locum non habere. Igitur non solum prohibet vsum Cruciatæ, quoad casus Prælati Religionis, sed etiam Summo Pontifici, pro bono Ecclesiæ regimine, reseruatos. Et ita supponit Trullench supra, contra Delgadillo de Pœnit. cap. 21. dub. 25. & expressè tradit P. Mendo in Bullam, disp. 24. cap. 19. num. 198. & mihi etiam placet, quia mens Urbani VIII. est, quòd Regulares quoad reseruata Sedi Apostolicæ, eidem maneat subiecti, quin virtute Cruciatæ eximantur, vt constat ex verbis illis: Nostræ intentionis fuisse, & esse, quòd Sedi Apostolicæ quoad sibi reseruata subiecti sint. Ergo opinio Quintana-Dueñas sustinenda non est.

13 Tertia opinio asserit, Regulares posse eligere Confessarium pro reseruatis suis Prælati, dummodo eligant ex Confessarijs domus, illis nimirum, qui pro subditorum confessionibus sunt deputati. Ita post Clementē VIII. docuit vt probabile Villalobos in Sum. tract. 27. claus. 9. §. 2. n. 12. Vbi inquit, ita sensisse viros doctissimos Alphonsum Cariel, Antolinez Augustinianum, Cornejo Carmelitanum, & Hernandez de Campo Franciscanum, omnes primarios sacre Theologiæ Lectores in Academia Salmantina, & PP. Collegij Societatis Iesu eiusdem Ciuitatis.

Putat etiam probabile Ioannes de la Cruz, lib. 1. cap. 9. dub. 12. asserens, ira iudicasse Hêriquez, Bañez, Vincentium, Lunam, & alios. Et hanc sententiam post decretum Urbani VIII. tenet nouissimè Ludouicus de S. Iuan, asserens, nonnullos ita docere, & putat probabilem Diana illum citans 4. p. tract. 4. ref. 43. & Leander à Sacram. disp. 12. q. 60. quia contrariam, quam sequitur, vocat multo probabiliorem, & non esse improbabilem dicit Thomas Hurtado Clericus Minor, tom. 2. tract. 9. cap. 12. licet plus contèdere videatur, dum inquit: * Urbanum tantum prohibere, eligere Confessarium extra Religionē. * Et nouissimè hanc sententiam referens, non improbat Mag. Ioannes Martinez de Prado in theol. moral. cap. 6. quest. 5. § 6. Quod, in hoc præcipuè Authore, sufficiens signum approbationis est.

14 Hanc opinionem verbis, quæ sequuntur, probat Villalobos ubi supra. * Porque así lo concede su Sãtidad à todos los Christianos, que tomaren la Bula, y no obstan los fundamentos de la parte contraria. Porque al primero se responde, que los Sumos Pontifices no pueden atar las manos à sus sucesores; y así por las concessiones nuevas estàn reuocadas las antiguas. Y vimos, que despues de todas las antiguas, fue estillo en la religion apronecharse de la Bula quanto à esto, hasta que vinieron los Breues de los Padres Dominicanos, y Carmelitas (nimirum constitutiones Pij V. & Clementis VIII.) à las quales responde esta opinion, que no derogaron esto, sino el poder elegir Confessor de fuera de la Religion, que abuelua de los casos reseruados, como consta de la relación, que en ellas se pone al principio, entendiendo la bien en aquellas palabras: *Et illorum prætextu eligunt Confessorem aliquando, præter eos, qui à suis Prælati eorum confessionibus deputati sunt, quod aliquando in speciale eorum vergit detrimentum.* Y así las entienden los Padres, que citamos por esta sentencia, y auiedo Bula nueva, seria esto mas llano, porque se responderia como à las antiguas. * Hæc Villalobos. In quibus duo expedienda sunt. Primò, viuente adhuc Clemente, putasse hunc Doctorem suam opinionem probabilem, propter fundamentum desumptum ex citato procemio constitutionis. Secundam, existimare, per nouam concessionem Bullæ à nouo Pontifice factam reuocari omnia decreta, constitutiones, & declarationes à prædecessoribus edita, quibus usus Cruciatæ pro absolutioe reseruatorum Regularibus prohibetur.

15 Verum præfata opinio est omnino improbabilis. Primò, quia falso niritur fundamento: nam procemium illud, licet cum

ea restrictione (nimirum præter eos, qui à suis Prælati eorum confessionibus deputati sunt) reperitur in Bulla Pij V. pro Dominicanis edita (quam ad verbum adducit Manuel Rodriguez, post explicationem Cruciatæ) & in Bulla priuata Clementis VIII. pro Carmelitis Excalceatis: Similis autem restrictio non apponitur in procemio Bullæ Clementis, postea editæ pro omnibus Regularibus mendicantibus, & non mēdicantibus, cuius hic tenor est: *Quod cum in Bulla Cruciatæ, & alijs priuilegijs, detur facultas eligendi Confessarium idoneum ab Ordinario approbatum, qui possit à reseruatibus absoluerè. Nonnulli prædictis facultatibus vti præsumebant, in detrimentum eorum regularis disciplinæ. Quod ad verbum reperitur, & innouatur in constitutione Urbani VIII. Igitur illa opinio, ex procemio constitutionis Clementis, nullum habet subsidium.*

16 Iam verò, quod nullam probabilitatem sortiri possit, ex alio principio apud patronos Cruciatæ valdè familiari, nempe, per nouam Bullæ concessionem à nouo Pontifice, omnes antiquas reuocari: constabit planè, ex infra dicendis, in impugnatione quartæ opinionis.

§. II.

Quarta, & laxior opinio pro Regularibus cum fundamentis proponitur.

17 **Q**uartæ opinio absolutè, & sine vlla restrictione asserit, posse Regulares virtute Cruciatæ, etiam repugnantibus Prælati, eligere pro reseruatibus quemcumque Confessarium ab Ordinario approbatum. Sic ante Urbani VIII. decretum, docuerunt Ioannes Valerius in diff. ferent. vtriusque fori, verb. Bulla, different. 1. concl. 5. Egidius Trullench in expositione Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 9. in 1. editione; vbi pro se citat Clarum, & Rium de Mendoza, Ludouicum Lopez, & Sotum. Alphonfus Perez de Lara lib. de tribus gratijs, fol. 27. Sotus in 4. dist. 18. quest. 4. art. 3. ad 1. Ludouicus Lopez 2. part. instruct. cap. 8. §. Præterea hic, fol. mihi 822. Freitas in Memoriali particulari de hoc puncto, Eusebius de Herrera Augustinianus in decisionibus Moral. decision. 9. per totam. Ioannes de la Cruz lib. 1. de statu Religioso, cap. 2. dub. 12 plures citans, Ioannes Sanctius in Selectis, disp. 44. num. 10. & 13. Basilius Poncius de Matrim. lib. 5. cap. 20. n. 7. & præcipuè lib. 8. cap. 19. §. 2. nu. 13. & 14. & latius in manuscriptis de Pœnitent. vbi ait: hanc sententiam tenuisse Mag. Bañez, Ioannem Vincentium Lunam, & Antolinez. Et quondam tenuit P. Thom. Sanchez in manuscriptis, vt

constat ex verbis, quæ ex illo adducit Quintana-Dueñas tom. 2. singul. tract. 4. singul. 7. num. 4. & ita declarauit Commissarius Cruciatæ Lusitanæ, die 7. Martij, anno 1630. & hanc opinionem esse probabilem indicat Corduba de Indulgentijs, quest. 49. & pro alijs Religiosis à Societate Iesu, Castro Palao tom. 4. tract. 25. disp. unica, punct. 8. §. 2. & ea vtenes, se non audere condemnare, dicit Manuel Rodriguez in expositione Bullæ, §. 9. fol. mihi 86. §. 2. sexto digo, & tom. 1. quest. regular. quest. 21. articul. 8. fol. 215. & probabilem esse responderunt multi Doctores Salmanticensis hæc de re consulti, pro qua doctus Machado tom. 1. libr. 1. fol. 24. citat Candidum pro se adducentem Patrem Henriquez: sed hunc malè, quia lib. 7. cap. 2. in Gloss. litt. X. tantum dicit, hoc fieri ex consuetudine per superiores tolerata. Vnde non pro omnibus Regularibus; sed in aliquibus Religionibus vltim Cruciatæ à superioribus permissum concedit.

18 Denique post Urbani VIII. decretum prohibentis Regularibus vltim Cruciatæ quoad reseruata, prædictam sententiam non esse improbabilem, tradunt Ludouicus à Cruce in expositione Bullæ, disp. 1. cap. 1. dub. 12. n. 2 & Petrus de Leon, apud Dianam in addit. ad 3. p. ref. l. 9. & se non audere nota improbabilitatis inuere dicit Diana p. 11. tr. 6. resol. 37. Et non carere probabilitate, si constitutio Urbani VIII. nõ sit à subditis acceptata, inquit Trullench in 2. editione Bullæ Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 9. num. 19. quem sequitur Thomas Hurtado tom. 2. resol. moral. tract. 9. cap. 5. num. 74. & probabilem putant Trullench supra 3. edit. dub. 10. n. 3. M. Candidus, apud Dianam p. 8. tract. 7. resol. 78. & Leander à Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 12. quest. 58. vbi ait: * De præfata Urbani Bulla fuisse eidem supplicatum per Commissarium Generalem, de ordine, & mādato Regis Philippi Quarti. Quæ, inquit, supplicatione posita, dum contrarium non cõset de responsione Pontificis, nõ renuam concedere esse probabilem. * Cui facit doctrina M. Serra 1. 2. q. 95. art. 3. §. Nunc ergo, vbi ait, dum ab aliquo lege Pontificia supplicatur, interim eius obligatio suspenditur, & non peccat, qui illam non feruat; & legislator audita supplicatione, etiam si nil respondeat, sed taceat, censetur consentire, & legis obligationem tacitè auferre. * Sic ille: Et plures alij, quos dabo infra tract. 6. disp. 1. q. 1. n. 16. Quibus addo Patrem Salas tract. de censibus, dub. 6. n. 3. vbi vt rem indubitam supponit ex cap. si quando de rescriptis. Et absolutè sequuntur Remigius in Summ. tract. 5. cap. 5. §. 2. num. 8. & iterum in nouo appendice. Iuniparus à Drepano de casibus reseruatibus p. 3. disp. 7. q. 5. cap. 2. Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

3. & sequentibus: vbi ex diuersis Religionibus in confirmationem suæ sententiæ adducit subscriptionem quatuordecim Qualificatorum Tribunalis sanctæ Inquisitionis Regni Siciliae. M. Acatus de Velasco tom. 1. resol. moral. verb. Bulla, resol. 128. num. 15. in editione Valentina, anno 1656. vbi sic ait: * Todos los Regulares, licita, y validamente pueden, sin licencia de sus Prelados, en virtud de la Bula de la Santa Cruzada, elegir siempre que quisieren Confessor aprobado por el Ordinario, el qual los pueda absolver de todos los casos reseruados, aunque lo estèn à sus Superiores, y al Papa, de la manera que los seculares. * Sic Illustrit. Acatus. Quem sequitur ex eodem instituto Antistes alter. M. Araujo in decisionibus moral. tract. 1. quest. 8. num. 28. fol. 51. & probabilem putat M. Ioannes Martinez de Prado tom. 1. quest. moral. cap. 6. de Bulla, quest. 5. addens, pro hac sententia militare omnes Doctores supra citatos, & qui ante decretum Urbani post Clementem VIII. scripserunt: * Quia in substantia, inquit, idem decreuerunt alij Pontifices, & præcipuè Clementis VIII. cuius constitutionem innouat Urbanus. Vnde quoad hoc opinio, quæ illo tempore erat probabilis, modo eandem retinet probabilitatem. * Quibus adde Mag. Barnabam Gallego in Bullam Cruciatæ, cap. 12. claus. 12. fol. 178. Vbi post adducta Urbani VIII. decreti verba, concludit: * No obstante esto, en auiedo nueva concession de la Bula de otro Pontifice, lino declarar, que no es su intencion, que les valga à los Religiosos quanto à la absolucion de los casos reseruados à sus Prelados, parece, que el Religioso que tuuiere la Bula, se podrá conformar, si quiere, con la opinion de los que dicen; que pueden los Religiosos ser absueltos de los casos reseruados à sus Prelados, teniendo la Bula de la Santa Cruzada. * Denique hanc sententiam nouissimè multis tuetur Mag. Fr. Antonius Baco Augustinianus in Summ. Hispano idiomate cursa Maiorica, anno 1661. disput. 36. cap. 11. & probabilem putant Fr. Christophorus à Sancto Iosepho tom. 1. recept. opin. 1. part. fol. 130. à numer. 7. Ludouicus à Conceptione tom. 2. exam. tract. 1. §. 2. verb. Bulla, illatione 1. n. 5. Et cum limitatione amplectitur ex Clericorum Minorum doctissimo Coetu, R. P. Antonius de la Parra & Arteaga tom. de Sacram. tr. 5. disp. 1. q. 2. art. 4. fol. 388. Vbi non obstantibus Clem. VIII. & Urbani VIII. constitutionibus, Bullam Cruciatæ, quoad absolutioem reseruatorum, Regularibus prodesse docet, nisi Pontifex immediatè post concessionem Bullæ declarat Religiosos non posse vti tali priuilegio Bullæ. Sic in editione Matritensi, anno 1668. & pro Monialibus ordinario

subiectis, hanc sententiam tenet Pellizarius tom. 3. tract. 10. cap. 7. num. 4. fol. 893. Hi sunt Doctores, quos pro hac sententia inuenire potui.

19 Plura sunt, quæ ad illam firmandam congruunt citati Doctores, quæ videri possunt apud Trullench, Leandrum, & Lugo, disp. 20. sect. 9. feligam præstantiora. Primò, quia Commissarius Cruciatæ, ex delegatione Pontificis, ante promulgationem Bullæ, singulis annis, absolutè derogat omnibus priuilegijs eius expeditioni contrarijs: talia autem sunt superioribus Religionum concessa à Clemente, & Urbano VIII. ne eorum subditi possint pro reseruatjs Confessarium eligere. Secundò, quia semel promulgata, & assumpta per Regulares Bulla Cruciatæ, non potest renocari priuilegium in ea contentum eligendi Confessarium, nisi Pontifex iusserit, vnicuique restitui elemosynam contributam: nam cum sit priuilegium concessum per modum contractus, nõ potest aliter renocari, vt docent Martenzus, Gregorius Lopez, & alij, quos sequuntur Thom. Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 33. num. 9. & 10. & cum Henriquez, Manuel Rodriguez, Bonacina, & Salas, Castro Palao tom. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 21. §. 2. & Quintana Duñas tom. 1. singul. tr. 8. appendicis ad Iubileum anni Sancti, iug. 14. num. 2.

20 Tertiò, quia supradicta Religionum priuilegia, post Bullæ Cruciatæ promulgationem, quando singulis annis fit, non sunt ad instantiam Prælatorum per Papam reualidata, & post reualidationem à superioribus subditis notificata, & per notificationem à subditis acceptata, quæ omnia ad eorum obligationem requiruntur, iuxta opinionem Soti, & Medinae, quos adducit Manuel Rodriguez in explicatione Bullæ, §. 9. nu. 24. Quartò, quia, vt supra diximus ex Villalobos, & tradit Trullench, loco citato, Pontifex solù declarat suam intentionem pro Bullis à se concedendis, & concessis; non verò pro concedendis à suis successoribus: ergo isti, saltè post nouam Bullæ concessionem (quæ singulis sexenijs fit) derogant intentioni, & declarationibus à prædecessoribus factis. Igitur mortuo Pontifice, qui suam intentionem declarauit, poterunt Regulares, virtute Cruciatæ à nouo Pontifice concessæ, eligere Confessarium pro reseruatjs.

21 Et ita planè videtur sentire Diana in additionibus post 3. p. resol. 9. vbi postquam de verbo ad verbum retulit decretum Urbani, sic concludit: * Ex supradicta Bulla apparet, saltem dum viuit Urbanus, non posse Regulares virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confessarium extra ordinè pro casibus reseruatjs. * Sentir igitur esse probabile, quod eo mortuo

possint eligere. Et expressè ita sentiunt Trullench in 2. editione lib. 1. cap. 7. & Candidus, apud Leandrum supr. q. 61. vbi pro se adducit Henriquez, Nauarr. Rodriguez, & alios, & ipse Leander consentire viderur; & aliquo modo fauet Palao supra tract. 25. punct. 8. §. 3. num. 3. Quibus adde Ioannem de la Cruz de statu Religioso, lib. 1. cap. 6. vbi postquam dub. 12. concl. 1. prædixerat, in aliquibus Religionibus speciali Papæ concessione cautum esse, ne Religiosi vtantur priuilegijs eligendi Confessarium pro reseruatjs sine licetia suorum Prælatorum: conclus. 3. sic ait: * Probabile est, prædicta priuilegia suspendi per Bullas concessas ab alijs Pontificibus, & sic Religiosi sumèdo Bullam Cruciatæ possunt eligere Confessorem, & absolvi à reseruatjs iuxta tenorem eius. Ita Henriquez, & Antolinez, & ita fertur tenuisse Bañez, Ioannè Vincentium, Lunam, & alios. * Hæc M. Cruz, cui consentit Gallego vbi supra, & cum M. Candido tom. 2. disquis. 24. probabile putat Ludovicus à Concept. tom. 2. examinis veritatis, tr. 1. ver. Casus reseruati, §. 3. n. 1.

22 Quintò, quia verbis legis standù est, secundum interpretationem iuris, etiam si legislator extra legem dicat, se aliter intellexisse, vt sentiunt P. Sa, verb. Lex, num. 15. Bonacina tom. 2. disp. 1. de legibus, punct. 8. num. 16. Salas, Nauarro, & alij. A Papa quidem Innocentio IV. declarante suam mætè, circa constitutionem à se antea factam, recessit Hostientis, & cum eo alij Doctores, vt refert P. Sa supra; sed verba Bullæ Cruciatæ comprehendunt Regulares, quoad articulum eligendi Confessarium pro reseruatjs: ergo verbis Bullæ standum est, quantumvis Pontifex extra Bullam dixerit, se aliter intellexisse.

23 Sextò, quia Pontifex, quando vult, Regulares non comprehendit in aliquo indulto Cruciatæ; in ipsamet Bulla illos expressè excludit, vt cernere licet in indulto lactiniorum tempore Quadragesimæ, in quo excipit Regulares ante sexagesimum annù: sed in indulto eligendi Confessarium pro reseruatjs non excipiuntur: ergo comprehenduntur. Patet consequetia, quia exceptio firmat regulam in cõtrarium. Nec ob stare possunt declarationes Clemētis, & Urbani VIII. in oppositum adductæ: istæ enim ad terrorem potius, quam ad revocationem priuilegij Cruciatæ editæ videntur. Nam ad quid, inquirunt, tanto, tam prolixoquè decretorum, & Bullarum processu opus erat, quando vnico tantum verbo Bullæ Cruciatæ inserto poterat facillimè Pontifex ab indulto eligendi Confessarium regulares excludere, sicut exclusit à lactiniorum indulto? Hoc argumētum vrget M. Martinez de Prado vbi supra, tom. 1. cap. 6. quæst. 5. de Bulla, num. 31. inde con-

concludens. * Et suspicor, quod medium vnicum, & facile, ad tollendam probabilem oppositæ opinionis, esset, in summario Bullæ Hispaniæ id exprimere. Et dum (Commissarij Cruciatæ) non expresserint, vel decipiunt Regulares in re grauissima, vel opinio est probabilis auctoritate, & ratione. * Sic ille.

§. III.

Bullam Cruciatæ Regularibus non prodesse, pro absolute reseruatorum, vera, & communis sententia est.

24 Hanc tenent innumeri Theologi, vel, vt fatius dicam, exceptis pro contraria citatis, omnes vt omnino certam defendunt. M. Martinus de Ledesma 2. p. 4. q. 29. art. 2. conclus. 2. M. M. Ioann. Galus, Bartholomæus de Medina, & Petrus Ibañez, quos refert Vivaldus de absolut. num. 25. M. Petrus de Ledesma de Sacram. Pœnit. cap. 13. conclus. 1. dub. 15. M. Ioannes à S. Thoma in explicatione Doctrinae Christi. 2. p. notat. 2. pro casibus reseruatjs. Miranda tom. 2. Manual. Prælator. q. 4. art. 15. conclus. 2. citans Cordubam, Collectorem, & Passarellù, Portel tom. 2. Respons. casu 3. 4. & 5. & in Dubijs Regn. verb. Cruciatæ, n. 1. Hieronymus Rodriguez resol. 3. n. 25. cum Emanuele Rodriguez tom. 3. addit. Sum. cap. 7. nu. 2. Nicolas Becchius, Coriolanus, & alij, apud Dianam 1. p. tract. 11. resol. 14. Martinus de S. Ioseph, & alij apud ipsum Dianam p. 11. tr. 6. resol. 37. quos ipse, tum ibi, tum alijs in locis sequitur. Pro hac parte adduco etiam Trullench quia in 2. & 3. editione lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 9. n. 27. Sic scribit. * Supposita Urbani VIII. constitutione, existimo (saltem eo viuente, vt inquit Diana) dictam primam sententiam sequi non posse. * Dicto enim saltem non restringit constitutionem pro solius vite Pontificis Urbani VIII. sed exprimit, quod certius est. Videatur Barbosa Dictione 355. fol. 782. Nostram tandem sententiam tenuit Trullench, & nouissimè tenet Doctor Garzi in qq. moral. cent. 1. cap. 98. num. 8. vbi rem hanc, extra opinionem modo esse supponit.

25 Ex Authoribus Societatis omnes ad vnum. P. Suarez de Relig. tom. 4. tract. 9. lib. 2. cap. 16. n. 3. Reginaldus in Praxi tom. 1. lib. 8. cap. 3. sect. 3. n. 37. Castro Palao tom. 4. tract. 25. punct. 8. §. 2. n. 2. Lugo de Pœnit. disp. 20. sect. 9. à nu. 153. usque ad 194. P. Bardi in explicat. Bullæ Cruciatæ p. 1. tract. 2. cap. 5. sect. 2. P. Mendo in Bullam, disp. 24. cap. 12. & 13. usque ad 18. in appendicè disp. 1. c. 9. & in statera dissertat. 14. q. 6. Fragolus tom. 2. p. 2. lib.

2. disput. 7. n. 16. & 25. Escobar de Mendoza a lib. 7. Problemate 32. n. 359. & alij, quos, ne lectori fastidium pariam, libens omitto.

26 Huic communi sententiæ fundamentum firmissimum est, vt potè innixum constitutioni Urbani VIII. quam ann. 1630. ad omnes opiniones pro Regularibus funditus euertendas, in tota Dei Ecclesiâ publicari iussit, ex qua sic euidenter conficitur argumentum. Regulares non possunt eligere Confessarium virtute Cruciatæ, nisi comprehendantur in clausula vniuersali Bullæ, per quam omnibus Christi fidelibus hoc priuilegium conceditur; sed Pontifex auctoritate Apostolica declarat, Regulares non comprehendit in tali clausula; ergo dum clarioribus alijs verbis non exprimantur, non poterunt eius virtute à reseruatjs absolvi. Maior est euidenter, & æquissime dubitata. Minor probatur ex decreto nouissimo Urbani VIII. qui, vt opinandi licentiam cohiberet, alta mente perpensens, quod mortuo Clemente VIII. qui aliorum Pontificum declarationes priuatas, ad omnes Regulares extenderat, prætendebant adhuc priuilegium Cruciatæ quoad articulum eligendi Confessarium pro reseruatjs, ipsi prod. se; auctoritate Apostolica, & de plenitudine potestatis, constitutionem perpetuo validam, declarauit, concessionem sanctæ Cruciatæ, quantum ad prædictum articulum eligendi Confessarium, & absolviendi à casibus reseruatjs, cum Fratibus, & Monialibus quorumcumque Ordinum locum non habuisse, neque habere, neque illis villo modo suffragari potuisse, neque posse.

27 Ex quibus per euidentem consequentiam conuincitur apertæ falsitatis, tam opinio asserens, mortuo Clemente, per nouam Bullæ concessionem, eius declarationem abrogari, quàm opinio defendens, per nouam Cruciatæ publicationem reuocari omnia priuilegia, & declarationes eius expeditioni contrariæ: qualia sunt Prælatorum Regularium, ne subditi virtute Bullæ absoluantur, vt potè impediencia Regularium contributiones, & elemosynas pro Bulla Cruciatæ assumenda. Illatio, inquam, est euidenter, quia auctoritate Apostolica regula infallibili veritatis nobis constat, Bullam Cruciatæ non fuisse suffragatam Regularibus mortuo Clemente; nec per nouam concessionem successoris, nec per nouam Cruciatæ publicationem, fuisse reuocatam declarationem prius à Clemente factam; quandoquidem, ante decretum Urbani innovantis constitutionem Clementis, iam præcesserat nota ab ipso Urbano Cruciatæ concessio, & publicatio. Imò & trium aliorum Pontificum, qui, post Clementem, Urbanum præcesserunt, nempe Leo XI. Paul. V. & Gregor. XV. quorum nul-

ius pro omnibus religiosis prohibuit vsum Cruciatę, & tamen Regularibus nullo modo suffragari potuisse, auctoritate Apostolica Urbanus declarat: ergo præfata opiniones post decretum Urbani VIII. nullatenus sustineri possunt, sed tanquam omnino improbabiles rejiciendæ sunt.

28 Hæc si expendissent recentiores nullus forsitan ausus fuisset asserere, Bulla Cruciatę prodesse posse Regularibus, ne mortuo quidem Urbano, id enim planè conuincit discursus à nobis factus. Quapropter eorum incuria (quorum syllabum ad hanc conclusionem eruendam, omnibus prælectis, protraxi, n. 18.) in præfatis decreti verbis, prout ad præteritum referuntur, expendendis, omnem recentiorum auctoritatem penitus eleuauit, ita vt eorum opinioni nulla, neque extrinseca probabilitas subesse possit, quia nullus hucusque directè respondit citatis decreti verbis ad præteritum relatis, specialiterquè adiunctis ad debellandas, funditusquè euertendas omnes opiniones causas Regularium agentes, quoad absolutionem referuatorum. Hæc est communis opinio omnium timoratorum, & contrariam non esse securam dicit M. Ioannes à S. Thoma supra; & esse improbabilem omnino dicunt Mendoza, Fragoius, & alij locis citatis; & neque extrinsecè probabilem esse, ait P. Mendo. Et se non videre, quomodo iam opinio illa possit amplius sine grauioris censuræ nota subtrahi, inquit Lugo supra num. 168. & non solum esse manifestè falsam, sed non immerito à nonnullis temerariam ad minus censeri, dicit Baldi loco citato num. 59. vbi pro hac censura adducit Portellum tom. 3. Respons. moral. casu 30. num. 17. & texta Congregatio Generalis Societatis Iesu, decreto 5. prohibuit, ne vllus ipsorum audeat, vel docere, ve in praxi contrariam sententiam tenere, quod & præceperunt Reuer. PP. Generales, & ab omnibus inuolabiliter obseruatur. Ex dictis colligitur exterminari debere opinionem aliam mediam, quæ placuit Trullench lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 9. n. 5. vbi postquam tradidit Religiosos Mendicantes de licentia Superiorem posse eligere confessarium pro absolutione referuatorum (in quo non est dubium) subiungit * quam licentiam concedere tenetur Prælati sub peccato mortali, vt docet Rodriguez §. 11. n. 23. Ludouicus à Cruce disp. 1. cap. 1. dub. 9. num. 4. * Sic Trullench. Sed apud Rodriguez non inuenio; Ludouicum videre non licuit ceterum hæc cogitatio, cuiuscumque sit, omni fundamento est destituta, & expressè opponitur sensui, & verbis Pontificis Clementis VIII. in Motu proprio ad omnes Regulares, vbi ait: *Sua mentis fuisse, quod Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramentum pœnitentiæ, & confessio-*

nis administrationem, dispositioni suorum Prælatorum subiecti sint. Quenam rogo, subiecto hæc foret, si superiores tenerentur sub læthali concedere suis subditis vsum Cruciatę pro absolutione referuatorum, à quo maluerint confessario ex approbato ab Ordinario? Insuper, qua ratione verum esset; quod ait Pontifex: nempe Bullam Cruciatę quoad hunc articulum cum Fratribus, & Monialibus, quantumcumque Ordinum locum non habuisse, neque vlllo modo suffragari potuisse. Nōne aliquo modo posset, si vsum Cruciatę pro absolutione referuatorum nequireret à Superioribus negari? Clariora hæc, quam probatione egeant.

J. I V.

Adversariorum fundamenta enervantur.

29 **A**D primum respondeo Illustrissimum Commissarium Cruciatę post decretum Urbani, non posse derogare priuilegijs Prælatorum Regularium, ne suoditi virtute Cruciatę à referuatis absoluantur, nec posse aliter explicare, seu interpretari Cruciatam; quia hæc facultas expressè auferitur ab illo per Urbanum VIII. his verbis: *Sublata eis, & eorum cuiilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, declarando irritum, & inane, si secus super his à quocumque, quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari.*

30 Ad secundum iuxta hæc facile respondetur, in falsa suppositione fundari. Nulli enim Regularium post assumptam Bullam Cruciatę reuocatur priuilegiū eligendi Confessarium pro referuatis, sed ex vi eius constitutionis, tale priuilegium nulli regularium postea concessum fuit, in Bulla Cruciatæ. Præterquam quod constitutio Urbani non fuit reuocatio alicuius priuilegij concessi Regularibus per Cruciatam, sed quædam iuridica declaratio prædictæ Bullæ, & in doli in ea contenti: ac proinde opus non fuit, quod elemosyna contributa singulis restitui iuberetur. Nec quod modo assumptibus Bullam restitui iubeatur, vt à priuilegio eligendi Confessarium pro referuatis, excludantur. Omitto, nonnullos sentire, priuilegium onerosum reuocari posse ex iuxta causa, etiã non soluta compensatione. Vide Palao supra tom. 4. tr. 25. punct. 8.

31 Ad tertium respondeo: reuocationem priuilegij nulla Regularium acceptatione indigere, quia non versatur circa actiones subditorum, sed circa actionem legislatoris, declarando suam voluntatem in concessione priuilegij, vt benè tradunt Palao supra, & Garcia de Beneficijs 2. p. cap. 5. n. 68. ideòque tan-

tantum requiritur, eiusmodi reuocationem in Curia Romana publicari; & quod in notitiam priuilegij perueniat, vt docent Suarez de legibus, lib. 8. cap. 40. Vazquez, Azor, Tana, Pontius, Lorca, Filluc. Granado, Salas, & alij duodecim Doctores, quos citatos sequitur Diana 1. part. tract. 10. resol. 8. & pro nostro casu, ita expressè decernit Urbanus in sua Bulla dicens: * Has litteras sic publicatas (nempe Romæ) omnès, & singulas personas, vbique existentes ita afficere, ac si omnibus personaliter intimatæ essent: *

32 Ad quartum constat ex dictis, per constitutionem Urbani redditus fuisse improbabiles opiniones asserentes, per nouam Bullę concessionem, vel publicationem, reuocari declarationes Pontificum antea factas circa clausulam eligendi Confessarium. Aliàs falso dixisset Urbanus, post nouam ab ipso, & ab alijs Pontificibus concessionem, & publicationem, mortuo Clemente factam, Bullam Cruciatę Regularibus suffragari non potuisse; & simulatè etiam dixisset, non sine animi molestia sibi innoxisse, Regulares prætextu eiusmodi opinionis vti facultatibus Cruciatæ.

33 Dices: ante constitutionem Urbani VIII. præcesserat constitutio Clementis VIII. declarans, Bullam Cruciatę non prodesse Regularibus quoad articulum eligendi Confessarium pro referuatis, & tamen plures, & grauiissimi Doctores supra citati defensabant, posse eligi virtute Cruciatę postea publicatæ, vel de nouo ab eodem Pontifice concessæ, vel saltem ab eius successoribus: sed eadem, quæ tunc fundamenta modo extant post decretum Urbani; ergo & eadem probabilitas extrinseca, & intrinseca. Respondeo breuiter Sum. Pontificem Urbanum VIII. non solum declarasse Bullam Cruciatæ non habere locum cum Regularibus, vt fecerat Clemens, sed neque habuisse, nec suffragari potuisse post declarationem Clementis, sublata Commissarijs facultate reuocandi eiusmodi declarationem: Per quæ verba apertè declarat, prædictam opinionem fuisse falsam, omnique fundamento destitutam. Quod quidem satis expressè rat Clemens VIII. ni aduersarij cæcutire vellent, appellans præsumptionem, & prætextum vsum Cruciatæ, postquam alij sui prædecessores oppositum declarauerant. Et magis hoc vrget quoad Religiosos Societatis, quia Gregor. XIII. declarauit, non esse, nec fore vnquam mentis suæ, aut Sedis Apostolicæ, Cruciatam illis prodesse quoad prædictum articulum Verbum enim, illud *Sedis Apostolicæ* comprehendit Bullas à successoribus concedendas, vt benè expendunt Lugo, Mendo, Leander, & alij, ni oppositum ab illis exprimitur.

34 Nec fundamentum, quod adducit

Leander, de supplicatione Urbano facta per Commissarium Generalem Cruciatę, potest vim nostri discursus labefactare. Primo, quia de illa non constat authenticè, nec maius fundamentum habet, quam ipsum affirmare, ita accepisse ab Illustris Arauxo. Secundo, quia illa admittitur propter auctoritatem tanti viri non suffragatur opinioni contraria, quia vel facta fuit, vt reuocaretur decretum Urbani iam publicatum, & vim obligandi habens, quale de facto extitit ex communi consensu Theologorum, vel vt non publicaretur, & sic eius vis obligandi impediretur? Et neutrum obtinuit Commissarius, vt eius silentium comprobatur, alias reuocationem, vel suspensionem decreti Urbani publicasset, vt Regulares, ad subsidium suis elemosynis ferendum bello, contra Ecclesię inimicos, excitarentur, & nullus in posterum ab vsum Cruciatę retraheretur.

35 Ad quintum respondeo, esse improbabile verbis legis standum, licet legislator extra legem dicat, se aliter intellexisse, si aliàs, vt in præfatis contingit, per aliam nouam legem declarat priorem. Omitto opinionem illam in quocumque casu esse satis difficilem quia, vt benè P. Suarez de legibus, lib. 6. cap. 1. nu. 16. mens legislatoris vtriusque sufficienter cognita est verbis legis præferenda: anima enim legis intentio legislatoris est, vt docent communiter Theologi, & iuristi eriti.

36 Ad sextum, omnis solutioibus P. Suarez, Cardin. de Lugo, & P. Bardis supra cap. 5. sect. 2. §. 3. n. 55. fiteor, nis congruam rationem non inuenire, cur Pontifex, cum id facilius esset, non exceperit expressè in Cruciatæ regulares, quoad articulum eligendi Confessarium pro referuatis. Hoc tamen remouere nec nequit ab opinione præfixa, nec quis cordatus aliud sentire potest, ni imprudenter & temerè asserat, Pontifices fideles decipere in re grauiissima ad mores, & animarum salutem pertinente, dum Apostolica auctoritate declarat, Bullam Cruciatæ quoad prædictum articulum Regularibus suffragari non potuisse, nec posse. Hæc enim propositio, & declaratio à perniciosissimo mendacio excusari nequireret, si Bulla Cruciatæ Regularibus suffragari potuisset, & posset. Quis autem Catholicus talia proferre audebit?

37 Mâneat igitur omnino certum, decreta, & constitutiones Sedis Apostolicæ circa clausulam Bullę Cruciatę, aliorumque indultorum in generali concedentium facultatem eligendi Confessarium pro referuatis, Regularibus nullo modo suffragari posse, vt sua constitutione perpetuo valitura Sedes Apostolica declarauit. Quapropter, si aliquis postea Pontifex intendisset, Regularibus concedere priuilegium Cruciatę quoad prædictum

articulū, deberet illos exprimere, vt de eius intentione sufficienter constare posset; & ita videmus exprimi in Iubilæo anni Sancti, quod singulis 25. annis, & iam frequentius ex aliqua vrgentissima Ecclesiæ causa concedi solet (& Religiosis omnibus, etiam Societatis suffragatur, vt bene notat Mendo *suprà* sect. 15. num. 170. quia in eo derogatur priuilegijs quibusvis Religionibus concessis) Ex quo etiam planè colligitur, Pontificem non intendere Regulares comprehendere, dum eorum in specie non meminerit: quando enim aliud intendit, eorum expressam mentionem facit Quibus non parum fauet regula illa iuris in 6. cap. 2. de pœnitentijs, & remissionibus. Sub clausula generali non comprehenduntur particularia, quæ non esset quis verosimiliter in specie concessurus.

38 Ex omnibus hucusque dictis concluditur, nullum Confessarium, etiam deputatum à Prelato pro subditorum confessionibus, posse absoluerè Regularem exigentem virtute Cruciatæ absolutionem à reseruatis. Quod si aliquis eius virtute absolutus fuerit, tenebitur secundum plures confessionem reseruatorum iterare, vt potè quæ, saltem directè, in præcedenti remissa non fuerunt. Nec audiendus Ioann. Martinez de Prado *vbi supra*, dum n. 28. ait: * Dico tertio, propter prædictas Pontificum constitutiones, ego nulli regulari consulerem, quod vteretur Cruciatæ, quoad absolutionem à reseruatis. Tamen si de facto illa fuisset vsus, non cogere confessiones repetere, quia illam opinionem esse improbabilem penitus, audeo asserere. * Sic ibi. Cæterum sententiam istam probabilem esse post Urbani VIII. decretum nullatenus concedendum est. Quoad repetitionem vero confessionum, quæ factæ fuerunt virtute Cruciatæ à pœnitentibus innoxis opinionem inter Doctores probatæ authoritatis probabili, nõ dissentio. Quia licet ex Pontificis constitutione, & declaratione nobis constet, talem opinionem esse falsam, id non sufficit, vt inualidæ sint confessiones antea bona fide factæ, vt constat ex dictis q. 7. n. 5. Quia Ecclesia sicut in casu erroris communis, ita & opinionis probabilis apud graues Doctores, iurisdictionem supplet. Quod tenet Doctor Garfi *cent. 2. cap. 85. n. 16. & cap. 87. n. 7.* Quibus facit Illustris Araujo in *decis. moral. tr. 1. q. 8. n. 22.* vbi sit ait: * Quoties in opinione versatur, vtrum confessor habeat iurisdictionem, licitum est confessorio ministrare Sacramentum Pœnitentiæ, & pœnitenti illud recipere sub opinione probabili, licet minus probabilis, dummodo vere probabilis sit, quoniam in eo euentu Ecclesia confert iurisdictionem. * Sic ille ex Bonacina, Sanchez, Lefio, Castro Palao, & alijs apud Dianam 2. p. tr. de opin.

probabili, res. 2. Quod procedit, licet opinio probabilis in re sit falsa; hoc enim non impedit veram, & validam fuisse absolutionem. Sic ipse Araujo q. 12. n. 2.

39 Est tamen aduertendum, quemcumque Confessarium, semel audita peccatorum confessione, teneri sub mortali, quantum in se fuerit, impetrare à superiore facultatem ad absoluendum (ni aliàs pœnitens non egrè ferat alteri confiteri) nam cum Confessarius possit, obtenta facultate superioris, Regularem absoluerè, graue illis onus iniungeret, obligando, vt alteri confiteatur. Aduerterentur d. xi. *audita confessione*, nam aliter ad id non tenetur, nisi fortè in ea Religione, & cum eo Confessario, cui idem esset dicere, indigeo tibi confiteri, ac in reseruatum incidere: in tali enim euentu, ex charitate saltem teneretur, quia eadem videretur militare ratio, ac si confessionem excepisset.

QVÆSTIO IX.

An Confessarius possit credere pœnitenti dicenti se habere licentiam à Superiore, vt à reseruatis absoluatur?

1 CASUS curiosus est, eiusque resolutio communi plausu recipienda, quia communis Doctorum sententia affirmatiuè respondet. Ita Abb. Bonifacius, Stephanus, & Immoletus *Clement. 1. de Priuilegijs. Henricus cap. Omnis de Pœnit. & remission. n. 25. Angelus verb. Confess. 3. n. 32. Syluest. ibid. r. q. 17. Armil. verb. Absol. n. 2.* quos sequitur Thom. Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp. 37. num. 1. & 2. & 6.* Fundamentum est, quia pœnitenti in foro confessionis, pro se, & contra se credendum est, vt ex eodem Sancti. Henriquez, & alijs docet Sanctius in *selectis disp. 8. n. 1. & disp. 9. num. 7.* & patet ex dictis *disp. 7. q. 51.* iuxta mentem D. Thom. & aliorum. Poterit igitur Confessarius credere Regulari, vel cuius alteri asserenti, habere à superiore licentiam, vt absoluatur à reseruatis & consequenter absolutionem impertiri. Nec Confessarius absoluens delinquit, vt bene ait Ioannes Sanchez in *selectis disp. 44. n. 13.* his verbis: * Quapropter absoluens Regularem eligentem confessariū virtute Cruciatæ, quia posse illud facere, cogitat probabiliter, non peccat contra Religionem, vt iā probabimus n. 10. nec contra charitatem, eo quod ipsemet Regularis se iuxta eam opinionem absolui petat. Adde, auditis peccatis, ad absolutionem sub mortali teneri, iuxta dictam a questionem præcedenti: nam quoties Confessarius potest licitè absolutionem impendere, ad illam exigendam habet pœnitens ius, vt alibi diximus ex communi Doctorū, quos sequitur Sanctius in *select. disp. 33. in fin.*

2 Hanc

2 Hanc doctrinam ego limitarem in Societate, & si qua alia est Religio, in qua non sit in vsu concedere subditis facultatem, vt pro libito eligant Confessarium pro reseruatis. In his enim moraliter certum est, pœnitentem non habere licentiam à superiore Religionis, sed opinioni Bullæ Cruciatæ innixū absolutionem eligere; quamquidem opinionem, cum Confessarius ex Pontificio decreto sciat, nullam adhuc ex principijs extrinsecis probabilitatem habere, non poterit virtute Bullæ absolutionem impendere, sed tenebitur ignorantiam pœnitentis, in quantum possit, auferre, & declarare, se non posse illam absoluerè. Quod si de licentia pœnitentis dubitans, intendat, vt debet, in quantum possit, absoluerè: & Sacramentum validum sit, eo quod pœnitens inter reseruata confitetur simul, bona fide, alia peccata, ad quæ confessorij iurisdicatio extenditur; tenebitur pœnitens, veritate comperta, coram superiore, seu eius delegato comparere; quia indirectè tantum à reseruatis absolutus est. Quæ intelligenda sunt, iuxta superius dicta q. 8. n. 38. si enim pœnitens opinioni adhuc probabilis apud Doctores innixus, confessus fuisset, non teneretur repetere confessiones, quia directè absolutus reputari deberet.

QVÆSTIO X.

An Confessarius, qui opinionem Bullæ Cruciatæ probabilem existimaret, possit absoluerè Regularem eiusmodi priuilegiū omnino ignarum, vel eo vti nolentem.

1 CVM aliqui sint Confessarij, prohi dolor! qui aliorum, quos doctos reputant, dictis inhærentes, probabilem à principijs extrinsecis iudicent opinionem Cruciatæ pro Regularibus, quoad articulum eligendi Confessarium pro reseruatis. Restat adhuc singularis difficultas, an ex suppositione, quod talem opinionem probabilem existimaret Confessarius, possit absoluerè Regularem penitus ignorantem, se habere priuilegium ad eligendum Confessarium, quod contingere posset, vel quia revera pœnitens non assumpserat Bullam, sed Confessarius pro illo omnino in scio, vel quia licet Regularis Bullam susceperit; putat tamen improbabilem opinionem, sibi fauentem: vel si probabilem indicat, non tamen vult ad eam accipi priuilegio absolutionem obtinere. In his ergo circumstantijs præsens difficultas procedit, quæ apud nullum exagratam reperio.

2 Pars negatiua suaderi videretur, Primò, quia priuilegium non prodest priuilegiato, nisi quæ de illo notitiam habeat, vt asse-

runt communiter Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp. 36. n. 2.* & quando priuilegium non conceditur ad instantiam priuilegiati, sed motu proprio vel alio pro ipso exigente; est res magis, certa, quam cum Syluestro tenet Vazquez 1. 2. *disp. 156. cap. 4. n. 33.* & supponunt Argelus, Sotus, Veracruz, Lopez, & alij apud Sanchez *suprà* n. 1. Suadetur secundo, quia Pontifex nulli communicat iurisdictionem ad absoluendum virtute Bullæ, nisi media voluntate pœnitentis, cuius hoc priuilegium eligendi proprium est; nam priuilegiatus non cogitur vti suo priuilegio, & multo minus, quando eius vsus in aliquod ipsius detrimentum verti posset. Ergo dum Confessarius non eligitur à pœnitente virtute Cruciatæ, nullam accipit à Pontifice iurisdictionem: sed pœnitens priuilegiij Cruciatæ ignarus, vel eo vti nolens, non eligit Confessarium virtute Cruciatæ ad absolutionem reseruatorum: ergo nequit Confessarius eius virtute à reseruatis illum absoluerè: & ita tradere videtur Suarez *lib. 8. de legibus, cap. 25. n. 10. & 23.* cui cum Ioan. Sanctio, & Gaspare Hurtado consentit Quicodo 1. 2. *tract. de cens. cont. 3. p. 4. n. 43. & 44.* ratione periculi, cui pœnitentem exponit.

3 Nihilominus pars affirmatiua non videtur improbabilis; ac proinde si Confessarius iudicaret probabilem opinionem pro Regularibus, posse licitè virtute Cruciatæ pœnitentem eiusmodi priuilegiij omnino ignarū, vel eo vti nolentem à reseruatis absoluerè. Probatur primò, quia probabile est, priuilegium prodeste priuilegiato illud ignorantem, vt docent Archidiacon. Zinus, Albericus, Paulus, Bonifacius, & alij Iuristæ, apud Sanchez *suprà* num. 1. Et de priuilegijs remuneratorijs, quale est priuilegium Cruciatæ, tradunt Sanchez *suprà* num. 3. Bonacina *de legibus disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 15.* & alij apud Iosos. Confirmatur, quia vt multis probat Doctor Garfi *cent. 1. cap. 66. n. 9.* voluntas facienda quod potest fieri, etiam si faciens existimet esse impossibile quod vult, & facit; si se vera potest, valida est: ergo licet pœnitens centeat non posse absolui virtute Cruciatæ; si tamen ex opinione probabili possit, valida erit absolutio. Præterquam quod, quicumque præsumitur acceptare Cruciatam à quouis alio pro ipso, licet in scio, assumptam, & per consequens saltè in genere, & implicite omnia indulta, quæ in illa continentur.

4 Probatur secundo, quia eo ipso, quod pœnitens subditur confessorio absoluendus, implicite saltè vult efficaciter, eum habere iurisdictionem ad talem actum requisitam, & consequenter in quantum potest, vult ad illam concurrere, & quantum in se fuerit, eo modo, quo possit, confessorio conferre; ne

con-

confessio fiat inualida: Ergo saltem implicite vult acceptare, & vti quocumque privilegio, vel medio ad hunc finem consequendum requisito, non enim opus est intentione expressa vtendi Bulla, vt tradit Choninch. Mol-fesius, Reginaldus, & alij, quos refert, & sequitur Diana 1. p. tr. 11. ref. 16. Sed intentio implicita sufficit, tam in confessario, quam in pœnitente. Ergo si privilegium Bullæ etiã per alium assumptæ, possit ipsi prodesse, efficaciter desiderat, eius virtute absolui, casu, quo confessarius certiore aliam iurisdictionem non habuerit. Patet consequentia, quia habens voluntatem alicuius actionis validè exercendæ, vel suscipiendæ, eo ipso habet voluntatem implicitam eorum, quæ ad prædictum actum validè exercendum, vel suscipiendum requiruntur, vt pluribus probat Lugo disp. 15. de Pœnit. sect. 6. n. 119.

5 Tertiò tandem probatur, quia si ex aliquo capite id non liceret confessario, maxime, quia se exponeret periculo irritandi Sacramentum; sed hoc non sequitur, ergo, &c. Minor probatur: quia eo ipso quod pœnitens simul cum referuatis confiteatur alia non referuata, certus est confessionis valor, eo quod Sacerdotis iurisdictione in aliquam materiã partem certa sit: ergo si aliunde ex probabili iurisdictione circa referuata ab illis absoluat, omnino certa, & tuta erit absolutio, vt docent Suarez, Bonacina, Diana, Granada, Palao, vterque Sanchez, Turriar. Lessius, Malderus, & alij, quos sequitur Lugo disp. 19. sect. 2. num. 18. Quod autem Sacerdos ex opinione probabili absolvens, non solum nõ delinquat contra Religionem, sed nec contra Charitatem, benè probat cum pluribus Lugo supra num. 30. & 33. Et hoc procedere, quamvis minus probabilem, minusquè tutã sequatur, tradit Leander disp. 11. q. 79. & tenet apud illum Sanchez, Vazquez, Villalobos, Salas, Bonacina, & alij: Imò addit Suarez disp. 26. sect. 6. n. 9. absolutionem fore validam, licet confessarius certo sciret, se non habere iurisdictionem in referuata: sed in hoc casu grauius peccaret absolvens. Nihil igitur est, quod obitare possit, seu impedire valorem absolutionis, neque illam, modo quo supra collatam, reddere illicitam. Fundamenta patris oppositæ, ex dictis, sufficienter soluta manet.

QVÆSTIO XI.

An, petita, & non obtenta facultate absolventi à referuatis, possit Confessarius ab illis directè absoluerè?

1 Si hæc licentia negetur Confessario domus, pro subditorum confessionibus, deputato, certum est, cum posse pro il-

la vice pœnitentem absoluerè: ita enim expressè decernitur ab Urbano VIII. & habetur in 4. tom. Bullarj, folio 237. & prius decreuerat Paulus V. cuius decisionem refert Malderus in Sum. verb. Relig. n. 44. An vero clausula ea pro illa vice intelligenda sit pro vna vice tantum? Responder Alphonus de Leon apud Dianam p. 3. tract. 2. resol. 1. 6. hoc non esse certum, & probabile esse pro pluribus vicibus valere, docet nouissimè F. Ludovic. à Concept. tom. 2. exam. tract. 1. §. 1. lit. A. Quibus adde Pellizarium in Man. Regular. tom. 2. tr. 8. cap. 2. sect. 1. sub sect. 2. n. 59. pro referentem Bordonum ref. 39. nu. 50. in quo, inquit, forte non dissentit Lezana tom. 3. Sum. verb. casus referuati n. 23. * Sed melius Tamburinus, apud Dianam oppositum tenet, quia respectu eiusdem pœnitentis hæc videtur Pontificis mens, saltem si longum tempus non interfluxerit: si enim quinque, aut sex menses, non aliter de hoc pœnitente, quam de alijs nunquam absolutis, ex vitalis indulti indicandum existimo.

2 Procedit igitur difficultas, quando licentia ad absoluendum petitur per alium, qui domus confessarius non est: an inquam petita, & non obtenta, possit à referuatis absoluerè in casu necessitatis communicandi, aut celebrandi, quando nimirum, absque infamia pœnitentis hæc opera omitti non possent.

3 Prima sententia negat: quia iniquitas superioris negantis licentiam, non concedit iurisdictionem in referuata. Ita Suarez disp. 27. sect. 4. conclus. 2. Alen. Llamas, Nauarra, & alij, quos sequitur Layman lib. 5. tract. 6. cap. 13. num. 3 & Cardin. Lugo disp. 20. num. 148. Quapropter Doctores aliqui huius sententiæ existimant, idem iudicium ferendum esse de tali pœnitente, quod de non habente copiam confessarij; ac proinde urgente necessitate communicandi, vel celebrandi, posse contrita Sacramenta recipere, vel administrare. Ita expressè D. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. ad 3. per hæc verba: *Si licentiam habere non potest, quia illam superior negauit, id est iudicium, quod de illo, qui non habet copiam Sacerdotis, quem sequitur Sorus, Caietanus, Marsilius, Sylvester, Panormitan. Henriquez, Rodriguez, Candidus, & Bonacina, quos sequuntur Fagundez infra num. 17. & alij apud Leandrum disp. 12. quæst. 66.*

4 Secunda sententia affirmat, petita, & negata licentia pio, docto, & Religioso confessario, ad absoluendum à referuatis, posse ab illis directè absoluerè, instante necessitate communicandi, vel celebrandi. Ita Henriquez de Pœnit. lib. 3. cap. 13. num. 4. & 6. & cap. 15. num. 6. Manuel Rodriguez tom. 1. Sum. cap. 55. num. 10. Trullech lib. 1. Cruciat. §. 7. cap. 2. dub. 2. num. 5. Naldus, verb. Religios. num.

num. 44. Diana 3. p. tract. 2. resol. 126. Quintana-Dueñas tom. 1. singul. tract. 3. singul. 11. Ludouicus à Concept. 2. p. exam. tract. 1. §. 1. lit. A. & probabilem censent Leander supra, & Fagundez 3. præcept. Ecclesie, lib. 3. cap. 9. n. 17. in fine. Imò Quintana-Dueñas, etiam extra casum necessitatis, probabile videtur putare. Sic enim inquit: * probabile videtur id; tum maxime si ex præcepto, vel regula inest necessitas communicandi. * Particula enim maxime hoc planè indicat; sed malè pro hac parte adducit Henriquez, & alios, quia ipsi expressè loquuntur in casu necessitatis. Addit Quintana-Dueñas, hanc opinionem procedere, etiamsi superior concedat facultatem cum obligatione comparendi coram ipso: putat enim posse absoluerè, quin subditus maneat obligatus ad comparandū, idemque tenendum, inquit, quoties superior adiri nequit, & instat necessitas communicandi, pro qua citat Henriquez; Trullench, & Suarez pro hac parte referentem Canam, Sorum, & Ledesman censentes id etiam licere; etsi pœnitens sit occultè excommunicatus, & alios.

5 Probant hi Doctores, quia in prædicto casu alij superiores maiores, nimirum Generalis, vel Papa, censentur concedere facultatem ad absoluendum à referuatis. Rari habitio autem de præsentis æquivaleret concessioni, vt docent communiter Theologi apud Henriquez supra cap. 12. num. 13. & in gloss. litt. S. Vrgetur, quia in casu necessitatis, & periculi animarum in mora, censetur Pontifex concedere Episcopo facultatem ad dispensandum in voto castitatis referuato. Ergo urgente periculo infamiæ pœnitentis, & scandali aliorum, si communionem omittat, censetur etiam licentiam concedere, vt pius, & doctus confessarius eiusmodi Regularem absoluat, ne referuatio, quæ in bonum subditorum ordinatur, in eorum conuertatur perniciem.

6 Probatur secundò, quia iniuste negatur licentia in casu necessitatis, quando petitur per virum prudentem, & doctum, sed licentia iniuste negata habetur in iure pro concessa, vt cum Magistro, & D. Thoma docent communiter Doctores apud Henriquez supra cap. 13. nu. 4. & in gloss. litt. E. ergo. Propter hæc fundamenta, vltra citatos hanc sententiam tenent plures apud Leandrum supra, & probabilem putat Trullench in praxi, lib. 4. cap. 9. dub. 8. num. 8. etiamsi casus habeat annexam excommunicationem. Faciunt etiam pro hac parte Doctores absolute, & sine restrictione asserentes, superiorem teneri concedere facultatem subdito per alium petenti, licet nullum damnatum extrinsecū timeat ex confessione talis peccati suo Prælato fac-

Par. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.

ta, sed solum ei renuat confiteri ob erubescantiam, vel timorem amittendi apud ipsum bonam famam, quod tenet Sorus, Ledesma, Sylvester, Angelus, Victoria, Nauarr. & Diu. Thom. apud Suarez de Pœnit. disp. 3. sect. 4. num. 2. quia si tenetur concedere facultatem, iniuste negat.

7 Quis autem, ad prædictum effectum, censendus sit confessarius pius, prudens, & doctus, non omnes conueniant. P. Fagundez 3. præcept. Ecclesie, lib. 3. cap. 9. num. 17. cum Sylvestro respondet, illum esse, qui approbatus est, & expositus ad confessiones audiendas. Idem sentiunt Diana 3. part. tract. 2. resol. 126. & Trullench in praxi, lib. 4. cap. 10. dub. 9. num. 12. Probat Fagundez, quia prædictus confessarius sufficit ad expediendas litteras Apostolicas, quarum inscriptio est: *Pio, & docto Magistro, vel Theologo. P. Quintana-Dueñas supra tract. 3. singul. 3.* virum prudentem, religiosum, & doctum illum tantum censendum existimat; qui in Regulariū confessarium eligi valeat à Prælato, licet de facto non sit ex designatis, cui consentit Par. Tancredi in qq. moral. disp. 3. q. 4. in fine.

§. Vnicus.

Proprium placitum exponitur.

8 **A**sertio prima sit: opinio secunda da, vt hic proposita, disciplina Religiosæ valde perniciosa est; nam si quilibet Religiosus approbatus ab Ordinario ad confessiones exterorum, vt supponunt Fagundez, Diana, Trullench, posset absque licentia Prælati, ea prius petita, & non obtenta, à referuatis absoluerè, non minor Religiosæ obseruantie iactura ex huius opinionis praxi inuinceret, quam ex vsu Bullæ Cruciatæ, cum rarissimè inueniatur in Conuentu, vel Collegio, Religiosus Sacerdos, qui approbatus non sit ab Ordinario ad confessiones: nullus igitur erit, qui petita; licet non obtenta facultate, nõ possit Regulares à referuatis absoluerè. Iam verò, si omnibus id licet, ad quid concessio illa, & singulare privilegium confessario domus concessum à Paulo V. & Urbano VIII. vt petita, & non obtenta licentia possit pro illa vice à referuatis absoluerè? Non est igitur fundamentum ad præseruandam facultatem Pontificis, neque aliorum superiorum Religionis, ex eo precisè, quod Prælati inferior pio, & docto confessario licentiam denegauerit.

9 Asertio secunda: difficilis mihi est sententia expressa S. Thomæ, Sylvest. Bonacina, & aliorum supra asserentium, deficere copiam confessarij, quando superior Regularis

non vult concedere prudenti, & docto confessario licentiam, vt subditum à reseruatâ absoluat, ac proinde in tali euentu posse vrgente necessitate, non præmissâ confessione, celebrare, vel communicare cõtritus. Hoc, inquam, capere non possum, quia superior iure potest cogere subditum, vt coram ipso pro absolutione compareat, vel facultatem petat per alium Sacerdotem, de quo superior maiorem habeat satisfactionem: hoc enim importat, peccatum esse reseruatam superiori; non posse ab alio absolvi, nisi ab ipso, vel ab eo, cui suam ipse deleget iurisdictionem. Cur igitur dicendum est, non esse copiam confessarij, quando adest superior, vel alius Sacerdos, quibus absque vilo extrinseco dano, potest pœnitens confiteri?

10 Vrgetur ex decreto Clementis VIII. de casuum reseruatione, §. 2. vbi sic ait: *Non liceat superioribus Regularium confessiones subditorum audire, nisi quando peccatum aliquod reseruatam admiserint, aut ipsimet subditi sponte ab eis id petierint.* Supponit igitur Pontifex, superiores posse audire confessionem subditi habentis reseruatam, licet subditus non sponte velit: ergo supponit ex vi reseruationis posse cogere subditum, vt coram ipso compareat pro absolutione reseruatorum: ergo ex eo, quod superior neget facultatem pio, & docto confessario, non ideo censendus est subditus non habere copiam confessarij, vt possit contritus communicare, sed tenebitur, vel confessionem præmittere, vel communionem omittere: idque tenendum saltem quoties superior iuste licentiam negat, vt alteri confiteatur, vel ne illi per quem de facto licentia petitur. Vnde n. scio, quo fundamento dixerit Fagundez apud Lugo disp. 20. sect. 4. Clementem VIII. prohibuisse, ne superior audiat confessionem subditi habentis casum reseruatam: quod bene impugnat Lugo num. 41. & est aperte falsum.

11 Pro resolutione igitur huius quæstionis, norandum est, ex duplici capite prouenire posse, quod facultas petita denegetur iniuste. Primum, ex eo, quod subditus habeat ex parte sui rationabilem causam excusantem à præmittenda confessione casus reseruatâ coram superiore, vel alio confessario, cui ipse committit: qualis esset, si graue damnum extrinsecum confessioni timeret, verb. grat. quod eam reuelabunt, vel eius notitia aburentur in damnum ipsius pœnitentis. Secundum, ex eo, quod licet hæc deficiant, ac proinde maneat subditus iure diuino obligatus confiteri superiori, vel alteri ab eo delegato; nihilominus præ verecundia, & propria fragilitate adeo detinetur, vt superior prudenter timeat graue detrimentum spirituale sub-

diri, si facultatem petitam denegat, v. grat. quod tacebit peccatum in confessione, vel nimium illa differet, vel licentiam peccandi capiet. In hoc, inquam, casu iniuste negatur facultas, vt cum D. Thom. Sylvestro, Nauarro, & Filiucio docet Trullench in praxi, lib. 4. cap. 10. dub. 9. Nam licet subditus sit sibi causa huius damni, superior tamen ex suo munere debet illud impedire, & non abuti potestate, & iure reseruationis, quæ ad bonum pœnitentis, & non ad eius destructionem ordinatur.

12 Hæc autem superioris obligatio ex secundo capite orta nõ opponitur cum obligatione, quam iure diuino habet pœnitens confitendi superiori, vel alteri, de eius licentia; aliàs sola verecundia, solisque timor amittendi bonam opinionem, apud confessarium, excusaret subditum à confessione ante communionem præmittenda cum superiore, vel alio, cui ipse commiserit: quod prorsus falsum est. Subditus enim, vt bene docent Suarez disp. 30. sect. 5. num. 10. Vazquez quæst. 93. art. 2. dub. 2. num. 5. & c. text. in cap. 1. Episcop. de Pœnit. & remis. in 6. tenetur iure diuino confiteri proprio pastori, si ipse nolit suam iurisdictionem alteri committere: à quo præcepto non excusat verecundia, aliàs in exiguo oppido, vbi vnus tantum est Sacerdos, omnes ferè Parochiani, nõ præmissâ confessione, possent communicare, quoties absque scandalo communionem omittere non possent; rari enim sunt, quibus hæc verecundia, & timor amittendi bonam opinionem apud confessarium non afficiantur.

13 Imò poterunt facere confessionem non integram, omittendo peccatum, de quo erubescunt, quia non magis vrget præceptum de integritate, quam de præmittenda confessione ante communionem, valdeque familiare est apud Theologos, vt in eisdem casibus, quibus alij docent, posse pœnitentem, non præmissâ confessione mortalis, communicare; doceant alij, posse omittere in confessione prædictum peccatum. Rectè igitur fiat, superiorem peccare mortaliter, si nolit facultatem absolvendi alteri concedere; & tamen quod subditus teneatur, proprio pastori confiteri, ac per consequens, quod grauius delinquat, si habeat propositum, non confitendi, si superior talem facultatem denegat.

14 Ex his assero tertio: quoties superior negat iniuste, hoc secundo modo, licentiam absolvendi subditum à reseruatâ, potest confessarius, ex præsumpta de presenti facultate aliorum superiorum, illum absolvere. Conuenio in hac conclusione cum secunda sententia, propter fundamenta ibi adducta. Et pro-

procedit etiam si superior committat alteri facultatem absolvendi, quia irrationabiliter obligat pœnitentem, vt alteri se prodatur, cum possit alius confessarius, vt potè probus, & doctus æquè, & bene saluti spiritali subditi prospicere. Idemque dicendum est, licet facultas peteretur per confessarium iuuenem, & non bene moratum, seu talem, qui non posset ad confessiones subditorum deputari, casu, quo superior certior factus de verecundia, & nimia difficultate pœnitentis prudenter timere possit, licentiam negatam, in damnum potius, quam in subditi spirituale commodum vertendam. In hoc enim euentu, eadem, quæ supra, militat ratio, ad licentiam aliorum Prælatorum præsumendam.

15 Assero quarto, si superior probo, & docto confessario neget iniuste licentiam absolvendi subditum, alias excusatum à præcepto diuino confitendi superiori propter damnum extrinsecum, quod timeret, & confessarius nolit illum absolvere, poterit vrgente necessitate communicare, vel celebrare contritus. Et fortè nil aliud contendunt D. Thom. & sequaces. Ratio est, quia nequit omittere sine nota communionem, & non habet copiam confessarij. Si autem Sacerdos velit illum absolvere, poterit eidem confiteri, imò, & tenebitur ei, vel alteri, quem superior designauerit, si nullum ab eo damnū extrinsecum timeat. Nec aliter poterit communicare, cum nequeat elicere actum contritionis, in sensu composito cum proposito non confitendi cum aliis teneatur.

16 Hæc ratio planè etiam euincit, non posse vrgente necessitate communicare, non præmissâ confessione, subditum, cui superior non habenti legitimam causam excusantem ab obligatione comparandi coram superiore, vel eius delegato; nolit, & si iniuste, concedere facultatem confitendi alteri: nam cū subditus sub mortali teneatur confiteri, non potest actum contritionis elicere, non adimplendo præceptum, atque adeo si confessarius noluisse illum absolvere, teneretur, vel omittere communionem, quantumuis vrgente necessitate, vel suo Prælato parere; quod si Prælatus cognita pertinacia, & obstinatione subdiri, fragilitati humanæ, vt debet, condescendat, facultatem concedendo, vt absolvatur; curet confessarius, cum ritè disponere, exhortando ad concipiendum dolorem de peccato prauæ intentionis nõ confitendi Prælato, nec alteri, cui ipse commiserat, & ad propositum saltem generale de cetero non peccandi.

17 Debent autem superiores in eiusmodi concessione facultatis se faciles præstare, vt ex communi Doctorum tenet Trullench Pat. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.

suprà, & aliter peccare mortaliter, docent Henriquez, Sylvestro, Parormit. Rodriguez, & alij, quos sequuntur Fagundez supra, Sotus, Angelus, & Arilla apud Terrianum disp. 31. de Pœnit. dub. 38. Audiant, obsecro, modestissimum P. Suarez apud Fagundez supra: *Crudele, inquit, Tyrannicum, & plene periculosum est, velle, & ordinare superiores antecesser, vt subditi ipsis confiteantur.* Et infra, asserit, id velle, & ordinare, *quando moraliter cogunt subditos, vt sibi præsententur, vel confiteantur. * Quibus verbis, ait Fagundez, clarè supponit Suarez peccare mortaliter superiores eam licentiam denegando.

18 Sed ne aliquis existimet, superiorem nunquam posse absque peccato, licentiam denegare; assertio quinta sit. Superior potest iuste negare facultatem subdito, vt altero confiteatur, vel ne confessario, per quem licentiam petit; quoties id bono pœnitentis expedire iudicauerit. Ita expressè P. Suarez disp. 30. sect. 4. num. 4. & 11. Sylvestro, Sotus, Filiucius, Bonacina, Coninch, & alij, quos citatos sequitur Trullench in praxi, lib. 4. cap. 10. dub. 9. quibus consentit P. Henriquez cap. 13. citato num. 8. dicens: quod interdum; si frequentior esset reincidentia, posset prudenter negari: dubitari enim non potest, multoties posse Prælatos prudentissimè timere, concessionem huiusmodi facultatis non futuram vtilem pœnitenti, sed potius occasionem scandali, & reincidentiæ in similia peccata. Idque tunc maximè, quando facultas per confessarium, qui nec pro subditorum confessionibus deputatus est, nec proximate, & moribus capax, vt deputetur.

19 Addit Suarez supra num. 8. superiorem non solum posse, sed debere negare facultatem; quando hoc necessarium fuerit ad aliorum perniciem, & graue damnum vitandum, etiam si subditus male vsurus sit tali medicina; quia tunc tenetur subditus suam conscientiam ei aperire, qui sibi, & alijs prodesse potest, & non obesse; ac proinde si nolit, non est sufficienter dispositus ad confessionem; nec facultas alteri confitendi potest esse utilis esse.

QVÆSTIO XII.

Vtrum inferior Sacerdos possit, nullâ vrgente necessitate, absolvere à reseruatâ, cum ore re comparandi coram superiore?

1 **Q**uæstio procedere potest, vel de absolutione directa, vel de indirecta. Absolutio directa à reseruatâ ea dicitur, quæ ex iurisdictione à superiore delegata confertur, sive absolute, sive

cum onere comparandi: ita ut nulla adhibita materia, praeter reſeruata, poſſit ſubditus ab illis abſolvi; ut ex communi Doctorem tradit Henriquez *lib. 3. de Poenit. cap. 15. numer. 2.* Abſolutio verò indirecta dicitur, quae impenditur a Sacerdote non habente iurisdictionem in reſeruata, ſed in alia peccata, a quibus directè poenitentem abſolvit, & conſequenter à reſeruatis, eo quod vnum mortale ſine alio remitti non poſſit. Vnde ſit, reſeruata in tali confeſſione ſubiecta non aliter per eam abſolutionem remitti, quàm peccata mortalia oblita, & per conſequentes, debere ex præcepto diuino iterum legitimo iudici cōfiteri. Si de abſolutione directa loquamur, certum eſt apud omnes, non poſſe ab inferiori Sacerdote, non urgente neceſſitate, impendi; aliàs per reſeruationem non tolleretur iurisdictione in reſeruata, ſed ſolum limitaretur ad abſoluendum ſub onere comparandi, quod manifeſtè repugnat Tridentino dicenti, Sacerdotes inferiores nil poſſe circa reſeruata, ut conſtat *ex ſeſſ. 14. cap. 7. & Can. 11.* Vbi anathemate percutit dicentes: *Casuum reſeruationem non prohibere, quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſolvat.* Difficultas igitur ſolum procedit de abſolutione indirecta; nempe quando poenitens ſimul cū reſeruatis alia peccata conſitetur, in quæ, alijs deficientibus, certa eſt Sacerdotis iurisdictione, in dubium tamen ratione concurrentiæ vertitur, ſaltem quoad licitū eius uſum; Hiſpoſitis.

2 Prima ſententia aſſerit abſque vlla neceſſitate, & rationabili cauſa, abſolvi poſſe à Sacerdote approbato cum onere, ut poenitens ſola reſeruata ſuperiori, aut eius delegato, poſtea conſiteatur. Ita ſentiunt Toletus, Sylveſter, & alij, quorum ſententiam referens, non improbat Diana 3. part. tract. 4. reſol. 58. Et pro illa ſtare, & cum Hieronymo Pharaono, tenet Doctor Garſi *cent. 1. cap. 88. numer. 1.* videntur D. Thom. Ledefma, Paludan. Richard. Gerſon & alij apud Henriquez *lib. 3. cap. 12. in gloſſ. litt. Y.* quia non expriment, requiri cauſam; ſicut neque plures alij, quos adducit Suarez *diſp. 31. ſect. 2. numer. 1.* item Henricus, Medina, Viguerius, Angelus, & Gabriel apud Luſium *diſp. 31. de Poenit. dub. 3.* & hanc opinionem, quando poenitens non eſt adſtrictus excommunicatione reſeruata, amplectuntur Nauarr. *de Poenit. diſt. 5. §. 5. Cap. 12. numer. 12. & 13.* Caietanus *in ſumm. verb. Confeſſio, condit. 10.* & alij apud Bonacinam *tom. 1. diſp. 5. q. 7. punct. 5. numer. 5.* & putat probabilem Trullench *in præxi, lib. 4. cap. 10. dub. 8. numer. 2.* Huius opinionis aliud fundamentum non reperio, quam per huiusmodi abſolutionem indirectam non tolli, nec ceſſare reſeruationem peccati, cum adhuc maneat

poenitens cum obligatione comparandi coram ſuperiore; & aliunde aliam adhibeat materiam, ſuprà quam directè cadat abſolutio, ne fruſtretur Sacramentum.

3 Verum ſi probabilis eſſet alia opinio, quam ex Cornejo, & alijs referemus, *tract. 4. de Sacrament. quæſt. 5. numer. 2.* aſſerens, abſolutum indirectè à mortalibus poſſe ad cōmunionem accedere; multum ex praxi præſentis opinionis, iurisdictioni ſuperiorum derogaretur, & non leui religioſæ diſciplinæ iactura; quia per integrum annum poſſet ſubditus abſque vlla cauſa conſiteri reſeruata inferiori Sacerdote cum onere comparandi in fine anni coram ſuperiore, aut eius delegato. Sequela probatur, nam ex vna parte præceptum conſitendi proprio paſtori ſemel tantum per ſe obligat in anno, & ex alia ad cōmunionem ſolum tenetur poenitens ſuam iuſtificationem certam facere per confeſſionem, quod in præſenti eueniret. Nec obſtat, Sotum, Ledefma, & Henriquez ſuprà citatos aſſerere, ſic abſolutum teneri ſtatim, ac commodè poſſit ſuperiori præſentari: quia id gratis dicitur, nam ut infra *tract. 4. quæſt. 6.* cum pluribus dicemus, laicus, qui ſola contritione præmiſſa in aliquo caſu cōmunicauit, non tenetur, quàm primum poſſit conſiteri; ergo idem dicendum eſt de illo, qui per confeſſionem aliorum peccatorum iuſtificatus ad cōmunionem acceſſit. Propter hæc.

4 Secunda, & vera ſententia negat, Sacerdotem inferiorem poſſe licitè, ſine licentia ſuperioris, abſolvere à reſeruatis, etiam ſi cum onere comparandi, non exiſtente rationabili cauſa, nempe celebrandi, aut cōmunicandi, quando abſque ſcandalo, & infamiae nota, omitti non poſſent. Ita cum Soto, Cano, Durando, & alijs ſentit P. Suarez *diſp. 31. ſect. 2. numer. 3.* dicens, ſic intelligi debere Doctores in contrarium adductos, & oppoſitam opinionem non poſſe cum probabilitate, & ſecuritate in praxi ſeruari. Probat: quia confeſſio iure diuino debet eſſe integra; ergo debet eſſe accuſatio omnium peccatorum coram legitimo iudice, ſed illa confeſſio, de qua loquimur, magna ex parte non eſſet accuſatio coram legitimo iudice, cum Sacerdos, ut ponimus, non habeat iurisdictionem in omnia peccata ſibi ſubiecta; ergo ſicut abſque cauſa urgente nequit confeſſio ficti non integra, ita neque coram Sacerdote, non habente iurisdictionem in omnia peccata.

5 Confirmatur, quia aliàs poſſet etiam conſiteri ſola non reſeruata, tacendo reſeruata, ut poſtea ſuperiori conſiteatur. Quod licet probabile putent Aléſis, & Petrus de Soto apud Suarez ſuprà, reuera non eſt, ut bene

Sua

Suarez *nu. 5.* tamen ſi Doctores iſti conſequenter ad ſua principia loquantur, quandoquidè idem eſt conſiteri reſeruata non habenti iurisdictionem, ac non integrè conſiteri. Confirmatur ſecundò, quia aliàs poenitens habes venialia, & mortalia poſſet conſiteri ſimpliciter ſacerdoti non approbato cum onere comparandi coram approbato pro abſolutione mortalium. Et ſimiliter poſſet ei conſiteri ſola venialia cum propoſito; & onere conſitendi mortalia, etiam reſeruata legitimo ſuperiori, quod prorsus falſum, & mauditum eſt.

6 Si autem fortè poenitens reſeruata ſimul cum non reſeruatis bona fide conſiteatur, iudicans ſibi ſufficere propoſitum comparandi coram ſuperiore, valida foret abſolutio, quia ex vna parte, ratione bonæ fidei; eſſet confeſſio illa formaliter integra, & ex alia Sacerdos habet iurisdictionem in aliquâ partem materiæ; ac proinde, etiam ſi mala ſi fide, abſolutionem conferat, valida erit. Ita Suarez ſuprà cum Nauarr. & Caietano, dicens, eſſe ſententiam communem, quam tenent plures apud Henriquez *lib. 3. cap. 15. numer. 1.* quando peccatum non habet annexam excommunicationem reſeruata. Vide, quæ diximus *ſup. q. 3.*

7 Sed quid ſi illam habeat? Aliqui Doctores exiſtimant; nullo modo poſſe, quantumvis urgeat neceſſitas cōmunicandi, abſolvi indirectè à peccatis; poſſe verò ad vitandum ſcandalum cōmunicare, vel celebrare contritum. Ita botus, Valentia, & alij apud Bonacinam *tom. 1. diſp. 5. quæſt. 7. punct. 5. §. 3. numer. 8.* & eſt ſerè communis inter Theologos, quorum plures reſert Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp. 32. n. 11.* Eorum fundamentum eſt, quia non ablata excommunicatione, poenitentis abſolutio à peccatis eſt inualida.

8 Verum contraria ſententia probabilior eſt, quam tenent Henriquez *ſuprà numer. 7.* Suarez *diſp. 31. ſect. 3. numer. 6.* Coninch *diſp. 8. dub. 13. nu. 106.* Bonacina ſuprà, & cum Layman, & Palao, Doctor Garſi *cent. 1. cap. 88. nu. 10.* & putat probabilem Diana 3. part. tract. 4. reſol. 104. *in fine.* Probat, quia etiam ſi peccatum habeat annexam excommunicationem reſeruata, poteſt poenitens in cauſa neceſſitatis, ut concedunt aduerſarij, præmiſſa tantum contritione, cōmunicare, vel celebrare; ergo, eadem urgente neceſſitate, poterit conſiteri Sacerdoti inferiori cum onere cōparandi coram ſuperiore pro reſeruatis. Conſequentia videtur certa; quia ſi ſcandalum vitandum excuſat à præcepto diuino confeſſionis præmittendæ ad cōmunionem, ut ipſi volunt, cur non excuſabit à præcepto diuino conſitendi proprio Sacerdoti, præci-

Pat. Mar. de Moy. Quæſt. p. 1.

pue cum maneat onus comparandi? poterit ergo non ſolum indirectè, ſed directè à reſeruatis abſolvi. Secundò probatur: quia ratione urgente neceſſitatis tenetur Pontifex concedere facultatem abſolvendi à reſeruatis cum onere comparandi coram legitimo iudice; ergo, eadem urgente, cenſebitur etiam concedere ad abſoluendum à cenſurâ reſeruata ſub eodem onere. Tertio, quia valde probabile eſt, excommunicationem ſequentem ex parte poenitentis, bona fide accedentis, non invalidare abſolutionem à peccatis, ut tradunt Nauarr. Sotus, Couarrub. Caietanus, Suarez, & alij apud Sanctiam *ſuprà numer. 11. citato.* Quapropter etiam hæreticum, qui ob vitandum ſcandalum, nequit cōmunionem omittère, abſolui poſſe, data alia materia cum onere comparandi coram Dominis inquiſitoribus, aut alio habente, ab ipſis facultatem, ad abſoluendum ab hæreſi (à qua indirectè tantum fuit abſolutus) defendit Doctor Garſi *cent. 1. cap. 3.* & tenent apud illum Palao; Hurtado de Mendoza; Nauarrus, Couarrubias, Caietanus, & Suarez; quos citat & ſequitur Diana *part. 1. tract. 5. reſol. 4.* & Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 3. dub. 4. numer. 13.* Probat Garſi: quia conſeſſa cōmunionem homini excommunicato ad vitandum ſcandalum, concedi etiam debet, quod ad illam neceſſarium eſt. Ergo ſaltem illi, qui de ſua contritione diffidit; ita ut nec probabile iudicium de illa concipere poſſet; concedi debet confeſſio Sacramentalis.

9 Addit Trullench *lib. 1. Cruciatæ, §. 7. cap. 2. dub. 2. numer. 5.* à calibus Epifcopo reſeruatis, poſſe cum prædicto onere abſolvi, quãuis nō ſit alia neceſſitas, quam utilitas magna cōmunicandi, vel celebrandi in feſtis, in quibus ſolet ex ſpeciali deuotione. Quod deſiciente excommunicatione, tenet etiam Henriquez cum Ledefma, & alijs *lib. 3. cap. 12. numer. 5. in Gloſſ. litt. Y.* Addunt alij ſeclufa neceſſitate cōmunicandi poſſe ſubditum nō valentem recurrere ad ſuperiorem, conſiteri cum inferiore; expriment; vel ſubtrahendo reſeruata, ne multum differat confeſſionem, aut cōmunionem. Ita cum Suarez *de Poenitent. tom. 4. in 3. part. ſect. 2. numer. 7.* & cum Granada *in 3. part. controuerſ. 7. tract. 9. diſp. 5. ſect. 3. numer. 22.* tenet Diana 5. part. tract. 13. reſol. 8.

10 Sed quid ſi ſuperior in caſtium adiri poſſit? P. Medoz. 2. 2. diſp. 84. ſect. 7. §. 190. Videtur poſſe, nec debere hominem noctu ad ſonitum accedere in peccato mortali, ſine confeſſione. Nihilominus non audeat decernere. Mihi verò ſufficiens cauſa videtur ad præſumendam voluntatem ſuperioris, ut abſolvatur cum onere comparandi, & ita expreſſe

Gg 3

te-

tenet Caramuel in Theolog. Fundam. in prima edit. num. 1301. fol. mibi 651. & iterum in secunda num. 1836.

11 Addit Marchantius apud Dianam p. 9. tract. 7. resol. 11. §. Ex quibus, habere reservata, & non potest adire superiorem, posse per inferiorem Sacerdotem directè ab eis absolvi in omni casu, ne pro dilatione pœnitentiæ, periculum imminuat animarum imposito onere comparandi. Quod satis probabile, & tutum in praxi putat Diana supra, quorum opinionem cum limitatione defendit Dicastillo de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 11. dub. 17. num. 305. quando scilicet confessorius habet potestatem absoluendi à non reservatis. * Quia in casu, inquit, urgentis necessitatis, prudenter præsumi potest superior nolle pro eo esse reservata, quæ aliàs talia sunt. * Sic ille: cuius sententiam satis probabilem vocat Diana p. 11. tract. 8. resol. 49. Cæterum omnia superius dicta à num. 9. 10. & 11. nullatenus admittenda in casu hæresis, quia hoc peccatum ob rigurosam eius reservationem, nequit directè absolvi, etiam cum onere comparandi; quando autem necessitas communicandi adeo urgeret, ut posset quis, ad vitandum scandalum, communicare contritus, tunc posset ab illo indirectè absolvi, ut docent communiter Theologi. Quia per remissionem indirectam non aufertur obligatio conferendi legitimo superiori. Sed de hac questione iterum dicemus 2. par. Select. Aduerte tamen, peccatum mortaliter subditum, qui ex industria differret confessionem usque ad horam, qua præuidet, præangustis temporis, aut alijs circumstantijs, confessorium non valiturum adire superiorem ad impetrandam facultatem absolvendi; quia ante communionem tenetur iure diuino confiteri superiori, vel alteri de eius licentia, atque adeo non se impotentem reddere ex indultia.

12 Obijcies: ergo qui habet venialia, & mortalia poterit, urgente aliqua necessitate ex dictis, confiteri simplici Sacerdoti cum onere comparandi coram approbato pro absolute mortali. Concedo sequelam, in quam valde propendet, Suarez disp. 31. sect. 3. n. 9. & satis probabilem videri, inquit Egidius Coninch disp. 8. dub. 13. n. 107. Quamvis autem præfati Doctores certum putent, fore validam prædictam absolutionem, si bona fide pœnitentis conferatur, nihilominus iudicant verosimilius, esse illicitam, quia usus, & praxis Ecclesiæ ita videtur observare: non enim concedit facultatem confitendi simplici Sacerdoti, dum adest conscientia peccati mortalis. Si autem inquiras, cur concedat potestatem confitendi reservata Sacerdoti approbato, non habenti jurisdictionem

in illa, cum onere comparandi coram superiore, & non concedat sub eodem onere facultatem confitendi mortalia simplici Sacerdoti? Id probat Suarez aliquibus conceduris, cui consentit Henriquez, lib. 3. de Pœnit. cap. 12. n. 4. sed me iudice parum probant, ac proinde oppositum iudico probabile. Unde in casu necessitatis poterit pœnitens confiteri mortalia simplici Sacerdoti cum onere comparandi coram approbato, vel communicare contritus ob scandalum vitandum, iuxta diversas opiniones. Quod intellige, dummodo de sua contritione iudicium saltem probabile habere, sibi videatur; ut bene ait Doctor Garfi cent. 1. cap. 3. §. 88. n. 10. secus, inquit, confiteri tenebitur, * ut evitet peccatum mortale, quod incurret celebrans, (aut communicans) incertus de sua contritione; & tunc poterit sola venialia confiteri, tacendo mortalia. *

13. Nō desinam hic adnotare singularem sententiam, quam tenet Croulers in Regulâ D. Francisci, cap. 7. lect. 22. fol. 697. Vbi asserit, absolutum indirectè à casibus reservatis excusari ab obligatione iterum confitendi, per ratihibitionem subsequentem superioris, id est, per facti approbationem, quæ quidem, ait, sufficiens est ad effectum tollendi obligationem confitendi iterum talia peccata. Cui consonare videtur Trullench in praxi, lib. 4. cap. 10. dub. 9. n. 16. Verum oppositum docent communiter Doctores, & merito; quia per illam confessionem, utpotè non factam coram legitimo iudice, & per absolutionem indirectam, non adimpletur præceptum diuinum confessionis. A quo nequit superior subditum eximere.

14. Ex dictis in hoc capite, decidenda venit quæstioncula alia legentibus non ingrata. An scilicet habens casus reservatos, & non habens Bullam Cruciatæ, nulla urgente necessitate, possit confiteri Sacerdoti approbato cum onere assumendi Bullam, & ea assumpta, coram illo, vel alio, quem maluerit ex approbato, comparandi? Affirmatiuè responde re debent (quod est valde notandum) quotquot asserunt supra, licere pro libito pœnitentis, nulla urgente necessitate, confiteri inferiori cum onere comparandi coram superiore, vel eius delegato, pro absolute reservatorum. Nos verò contrarijs principijs inhærentes oppositam sententiam consequenter defendimus. Asserimus verò cum Thom. Sanchez tom. 1. Sum. lib. 2. cap. 13. n. 32. absolutum ab aliquo reservato cum onere se presentandi, si postea vi Iubilæi, aut alterius indulti, iterum absolvatur, manere liberum ab illo onere, nec teneri superiori se presentare. Quia iam est directè absolutus per legitimam superiorem à Summo Pontifice delegatum.

QVÆSTIO XIII.

An, qui reservata potest confiteri inferiori Sacerdoti, ad id teneatur ante communionem.

1 Non disputo cum Doctoribus asserentibus, habentem casus reservatos, in nullo euentu, posse absque licentia superioris, nec directè, nec indirectè absolvi; sed tantum posse in casu necessitatis, contritione præmissa, communicare, vel celebrare. Quod tenent Adrian, Richardus, Durandus, & alij, quos sequitur Vazquez tom. de Pœnit. quæst. 91. art. 3. dub. 9. n. 27. & 28. & tom. de Euch. disp. 208. cap. 2. n. 7. & alij apud Santium in Jelic clis, disp. 32. n. 10.

2 Procedit igitur quæstio cum his tantum Doctoribus, qui nobiscum admittunt, licere in casu necessitatis confiteri Sacerdoti inferiori, cum onere comparandi, siue absolute directè à reservatis, ex præsumpta licentia superioris, ut sentiunt plures: siue indirectè tantum, ut vult Suarez disp. 31. sect. 3. Rursus præsens quæstio solum procedit, quando non patet aditus ad superiorem, vel (quod perinde est) quando non potest illi fieri confessio reservati, sine graui periculo, aut detrimento; quia si absque his incommodis possit à superiore peti absolutio, vel facultas confitendi alteri, nulla potest esse necessitas, ob quam inferior Sacerdos possit absolvere à reservatis, etiam si cum onere comparandi, ut constat ex dictis q. præced. His positis: duo inquirimus. Primum, an occurrente necessitate communicandi, vel celebrandi, si ad superiorem non possit recurrere, teneatur pœnitens habens reservata confiteri inferiori Sacerdoti? Secundum: An etiam ipsa reservata, cum onere tamen comparandi? Videatur Machado tom. 1. fol. 381. num. 4.

2 Prima sententia utrumque affirmat. Ita Henriquez, Suar. Filiuc. Bonac. quos citans sequitur Trullench in praxi, lib. 4. c. 10. dub. 8. n. 6. quibus accedunt Vega, & alij apud Dianam 3. p. tract. 4. ref. 104. Probat Trullench, quia iure diuino præmitti debet ad communionem confessio omnium mortalium, quando talis confessio possibilis est, sed in presenti, ut ponimus, est possibilis: ergo.

3 Secunda sententia asserit, pœnitentem, licet possit, non teneri confiteri reservata, sed sufficere, quod mortalia non reservata confiteatur. Ita Alex. Petrus de Soto, Angel. & alij, quos sequitur Ioannes Sanch. sup. Gerson, Victoria, Ledesma, & alij apud Henric. lib. 3. de Pœnit. c. 15. n. 5. in glos. litt. 1. Et hanc sententiam esse probabilem, & tutam in praxi, tenet cum pluribus Diana 2. p. tract. 14. ref. 65. & p. 5. tr. 13. ref. 10. & cum Hurtado

de Mendoza, Doctor Garfi cent. 1. cap. 3. n. 8. Quibus accedit Filiucius tom. 1. tr. 4. cap. 8. n. 213. & plures Doctores, quos nouissime citat, & sequitur Fr. Leander hic disp. 12. q. 33. apud quem illam tenent expressè Castro Palao, & Torreblanca, & putat probabilem cum Salas, Gardin. de Lug. tom. de Euch. disp. 14. sect. 5.

4 Assertio prima sit contra primam sententiam. Nullus tenetur confiteri peccata reservata cum onere comparandi coram superiore, vel eius delegato. Ratio est, quia aliter obligaretur pœnitens bis confiteri idem peccatum, quod nec iure diuino est præceptum, nec humano præcipi potest, iuxta communem Theologorum sententiam. Ex quo fit, quod quando in Religionibus conceditur iter agentibus facultas eligendi confessorium pro reservatis cum onere comparandi, nemo obligatur prædicta facultate uti, ut ex Suarez, & Lugo docuimus sub q. 4. num. 5. in fine, & cum Filiucio tenet Diana ref. 65. Quapropter DD. affirmantes, subditum in prædicto casu teneri ab confessionem reservatorum, debent consequenter dicere, in casu necessitatis præsumi licentiam de præfati concessam ad absolvendum directè à reservatis absque villo onere comparandi: & ita, me iudice, sentiunt aliqui, quos supresso nomine refert Henric. lib. 3. cap. 13. num. 9. quod ipse non improbat licet n. 10. in fine, asserat, in his, & alijs casibus se nil definire, contentum aliorum sententia monstrasse.

5 Et quidem inficiari non possum esse probabile, posse pœnitentem directè absolvi à reservatis absque onere comparandi, quoties talis fuerit necessitas, ut posset contritus nullo adstante Sacerdote, celebrare, vel communicare. Et ita expressè tenet D. Franciscus Verde in utroque iure Doctor in opusc. pro Caramuele, q. 12. p. 7. §. 40. n. 633. fol. 170. dicens: * Hinc cum reservatio sit de iure humano, non potest prævalere integritati de iure diuino requisita, & consequenter ut seruetur integritas, cessat reservatio: Ex quo iam cognoscis, quod quotiescumque quis potest fateri peccata confessorio, confessio non est dimidianda ob reservationem, sed directè est absolvendus, reservatione cessante, nam debet cessare, vel integritas, vel reservatio, non integritas, ergo reservatio. * Sic ille, cuius opinionem docuerat Dicastillo tom. 2. de Sacram. tr. 8. disp. 11. dub. 17. n. 305. Vbi asseruit quod si valde difficile sit adire superiorem, vel urgeat necessitas, peccatum non est reservatum. Et putat probabile Dian. p. 11. tr. 8. ref. 49. Fundamentum est, quia non est minor ratio ad præsumendam de presenti licentiam superioris ad absolutionem in isto casu conferendam, absque villo onere, quam ad eam præ-

præsumendam à Generali, vel Pontifice delegatam, quando peritur, & non conceditur pio, & docto confessario à superiori locali. Ergo vel utrobique, vel nullibi præsumenda; sed in secundo casu præsumitur, secundum plures q. 10. citatos: ergo & in primo. Et ideo in utroque casu idem dicendum tenet Quintana-Ducñas in *sing. ad pœnitentiæ Sacramentum, tract. 3. sing. 11. n. 7.* citans Henriquez, & Trullench. Sed parum fideliter. Contrarium verò tenendum est; tum ne à communi sententia discedamus; tum præcipuè, quia id videtur intendisse Concilium, cum dixit, Sacerdotem inferiorem nihil posse in reservata extra articulum mortis, quod saltem de absoluteione directa absque villo onere comparandi verificari debet.

6 Assertio secunda contra primam sententiam. Pœnitens habens reservata, potest in casu quaestionis sole non reservata confiteri. Conveniunt Doctores secundæ sententiæ. Probat: quia Sacerdos, ut ponimus, non est iudex respectu reservatorum: ergo non est obligatio se de illis accusandi coram ipso, etiam ex suppositione, quod alia peccata possit, aut teneatur confiteri: vera enim accusatio, nisi coram legitimo iudice esse non potest. Non est igitur in præsentem aliud iudicium ferendum de reservatis, quam de alijs peccatis mortalibus, quæ pœnitens posset in hac confessione ex iuxta causa tacere: argui ex eo quod occurrat causa excusans à confessione vnius mortalis, non ideo impeditur quis confiteri reliqua legitimo eorum iudici: ergo. Quod autem defectus iurisdictionis in Ministro sit sufficiens causa omittendi reservata, constat ex Tridentino *Sess. 14. cap. 5.* Vbi confessionis integritatem ex eo probat, quod Sacerdotes sint iudices, ideoquæ incognita causa, iudicium exercere non possint, nec æquitatem in pœnis iniungendis servare. Cum autem Sacerdos non habens iurisdictionem in reservata eorum iudex non sit, non est cur pœnitens ea confiteri teneatur, & non possit sola non reservata, quorum præsentis est iudex, subijcere. Huic sententiæ dissentire non potest Doctor Garfi *cent. 1. cap. 3. §. 88. num. 10.* ut constat ex ipsius verbis scriptis supra q. 12 n. 12. in fine. Ex his ad rationem in contrarium responderetur: quod, ut confessio integra obliget, non sufficit, sit utcumque possibilis, sed requiritur, quod, ut sacramentalis, id est, quod Sacerdoti, ut iudici omnium peccatorum possit integrè fieri: quod in præsentem non cõtingit. Vnde inferitur, iuxta principia P. Hurtado *quæstione præcedenti citati*, posse subditum confiteri sola non reservata, licet superior possit adiri in crastinum, & non sit alia causa, quam voluntas non permanendi in peccato. Et laxius M. Cano *Relectione de*

Pœnit. p. 5. fol. mihi 51. Vbi sic ait: * Si pœnitens sit in oppido, quod à civitate, in qua est superior, tribus miliaribus distet, tunc ego non censuram, huiusmodi pœnitentem copiam confessoris habere. * Cuius sententia lata opinandi viam aperit; vel ad omittenda reservata, vel ad celebrandum, non præmissa confessione aliorum, iuxta dicta q. 11. num. 3.

7 Obijcies, licet confessarius, ut ponimus, non sit iudex reservatorum, tamen ut pœnitens possit directè absolvi à non reservatis, opus est, ut sit rectè dispositus circa omnia mortalia, quam dispositionem habet ius cognoscendi confessarius, ac proinde totam causam, & conscientiam pœnitentis: ergo vel tenetur confiteri etiam reservata, vel omnium, etiam non reservatorum confessionem omittit. Hæc ratio parum urget, facilequæ infringi potest in pœnitente habente peccatum aliquod, non reservatum, quod ratione damni extrinseci, quod timet, potest in confessione omittit, confitendo reliqua. In hoc inquam, casu, ut pœnitens possit absolvi ab his, quæ confitentur, opus est, ut sit rectè dispositus, circa omnia; & tamen non ideo habet ius confessarius, ut omnia sibi confiteatur. Ratio igitur adducta falso nititur fundamento: confessarius enim solum habet ius cognoscendi dispositionem requisitam per peccata, quæ pœnitens tenetur confiteri, qualia, ut probavi, non sunt reservata.

8 Assertio tertia. Habens casum reservatum, in casu, de quo loquimur, tenetur, ante communionem præmittere confessionem non reservatorum. Conveniunt in hac parte cum Doctoribus primæ, & secundæ sententiæ. Pro qua stare videtur Santius in *selectis, disp. 32. n. 10.* & cum alijs tradit apertè Leander *sup. q. 33. citata.* Ratio est, quia pœnitens iure divino tenetur ante communionem iustificationem suam certam facere per confessionem, ut alibi probavimus, sed habens casum reservatum, id potest, confitendo peccata non reservata: ergo ad ea confitenda tenebitur. Minor probatur ex assertione præcedenti; tum etiam, quia ad valorem Sacramenti non requiritur iurisdictionis super omnia peccata, quibus pœnitens ligatus est: alias si obligatus reservati confiteretur Sacerdoti approbato, in valida foret absolutio: idemque contingeret, si obligatus mortalis culpe, venialia tantum confiteretur simplici Sacerdoti, quod falsum, & improbable vocat Suarez *disp. 31. de Pœnit. sect. 3. n. 10.*

9 Assertio quarta. Potest pœnitens, si velit, confiteri etiam reservata cum onere comparandi, est communis sententia. Probat: primo, quia ad maiorem humilitatē, & propriam confessionem licet exponere confessario

rio defectus, & imperfectiones, supra quas non potest cadere absolutio: ergo & peccata reservata, licet ex defectu iurisdictionis nequeat confessarius de illis directè iudicare. Secundò, quia probabile est, in casu necessitatis concedi à superiore facultatem absolvendi directè à reservatis cum onere comparandi; quia per talem concessionem non minuitur iurisdictionis superioris, & aliunde subvenitur necessitati subditi, meliori modo, & congruentiori naturæ, & integrari Sacramenti. Igitur, si pœnitens velit cum tali onere confiteri reservata, non est, cur confiteri non possit.

10 Maior difficultas est, an qui præter reservata, solum habet venialia, teneatur, urgente necessitate communicandi, & non patente aditu ad superiorem, venialium saltem confessionem præmittere? Negat Castro Palao *tom. 4. tr. 23. disp. unica, punct. 15. num. 8.* si probabiliter credat esse contritum, quia non est legitimus iudex, qui confessionem excipiat illorum, quæ pœnitens confiteri tenetur: negata enim obligatione confitendi reservata cum onere comparandi, venialia non adstringitur confiteri: ac proinde solum tenetur præcepto naturali divino non accedendi in mortali ad Eucharistiam, quo non habens copiam confessoris teneretur, cui elicitò contritionis actu satisfacit. Ceterum si de sua contritione probabile saltem iudicium non haberet, cum communicare non possit in peccato, à fortiori tenebitur confessionem venialium, ut minimum præmittere, quo suâ iustificationem attritione adiuncta certam faciat, & ita docet Garfi *suprà cap. 88. nu. 11.* quod verum cum ipso *nu. 10.* censo quamvis Sacerdos non sit approbatus ab Ordinario, iuxta superius dicta q. 11. nu. 12. Imò & tenebitur venialia confiteri, propter rationem datam n. 8. licet se contritum probabiliter iudicet: quia præceptum divinum efficiendi certam suam iustificationem sacramentalē, quando commode fieri potest, in hoc casu obligat.

11 Rogabis, an teneatur confiteri reservata qui virtute Bullæ Cruciatæ, potest confessarium pro eorum absoluteione eligere, an vè possit ita se gerere, ac si eam non assumpsisset? Fr. Ludovicus à Conceptione loquens de præcepto confitendi semel in anno, inquit habentem reservata non teneri ad eius observantiam, si non sit superior, cui confiteatur. Sic tradit in *exam. verit. tom. 2. tr. 5. de Pœnit. fol. 419.* * Nam probabilis, inquit, est sententia affirmans habentem Bullam non teneri audire sacrum tempore interdicti, licet possit (quam vel teneatur, vel probabilem censent quatuordecim Doctores, quos citat sequitur Doctor Garfi *cent. 2. cap. 5. n. 2.*

ergo probabile etiam erit, non teneri habentem Bullam, qua eligere possit alios idoneos, illi confiteri. * Ergo similiter non tenebitur ante communionem confiteri reservata, licet virtute Bullæ possit alteri Sacerdoti approbato confiteri. Quia utrobique eadem militat ratio, minimorum quoddam nemo suo privilegio uti teneatur. Ideò sic aliquos censere, ait Leander à Sacram. *disp. 7. de Euch. in edit. Lugd. q. 29.* addens Filiucium innuere id esse probabile. Ipse verò contrarium dicit esse certissimum, & Diana *p. 9. tr. 3. ref. 13.* cum M. Nugno in *3. p. tom. 1. q. 80. art. 4. disp. sic. 2.* asserit oppositam sententiam esse improbabilem. Nec paritatem de præcepto audiendi sacrum, à quo habens Bullam tempore interdicti excusatur (ut docet plures apud eundem *1. p. tr. 11. ref. 2.*) quidam probare autumant, quia hoc est præceptum humanum Ecclesiasticum, illud verò divinum.

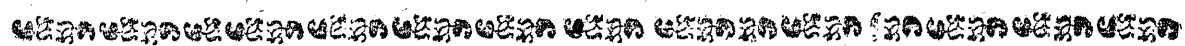
12 Sed quidem solutio non satisfacit, quia sicut interdictum in tantum excusat ab obligatione audiendi Missam, in quantum ponit impedimentum ad audiendam illam, ita reservatio eatenus excusat ab obligatione confitendi reservata, quatenus aufert Sacerdoti iurisdictionem ad absolvendum. Ergo sicut habens Bullam non tenetur audire sacrum, licet impedimentum tollatur virtute Bullæ, possitquæ præceptum Ecclesiasticum adimplere: ita neque alter confiteri tenebitur licet virtute privilegij divinum adimplere possit. Nec enim minus cessat impedimentum interdicti, quam defectus iurisdictionis; ac proinde vel utrumque præceptum suam obligandi vim retinet, vel neutrum. Congruam disparitatem non invenio. Nec consequutionem aliter veritati censo, quam negando prædictæ probabilem esse opinionem excusantem ab obligatione audiendi sacrum habentem Bullam Cruciatæ; tempore interdicti: ut cum Navarro Soto, & alijs negat Suarez *tom. 3. in 3. disp. 88. sect. 6. §. Solet etiam.* Nec in his casibus, ut bene ipse ait, cogitur quis uti privilegio, sed hoc supposito, cogitur servare præceptum, sive divinum, sive humanum, hoc enim discrimen per accidens in præsentem se habet: est siquidem quasi effectus formalis privilegij tollere inhabilitatem, & impedimentum, & hunc, in primo casu interdicti, necessario habet, & absque alio vii tollitur excusatio, & consequenter manet obligatio præcepti. Longèquæ certior esse debet pro illo conclusio, quam pro confessione reservatorum: quia ultra Bullam requiritur, quod pœnitens positivè aliquid efficiat, nempe electionem sacerdotis, ut iurisdictionis ad reservata à Pontifice illi conferatur. Estquæ manifesta disparitas inter hunc casum, & illum de privilegio interdicti; tam in illo oblato im-

pedimento, nulla posseà dispensatio fit in iure, quod in casu confessionis secus fit. Vt in simili docent Merolla, Pellizarius, & Ledesma quos citatos sequitur Diana p. 9. tr. 1. de Orationis ref. 19 excusante ab obligatione audiendi sacrum, in suo oratorio; impeditum à domo exire, licet habeat indultum: Quod tamen secus dicendum putant de habente Bullam tempore interdicti. Vide etiam Dianam p. 4. tr. 4. ref. 80. Vbi cum Trullench in expositione Bullæ lib. 1. §. 3. dub. 6. n. 9. idem dicendum tradit, licet gratis celebrantem inueniat; quia celebrari non potest, absque privilegio derogatorio iuris cõmunis. Quod in usu Bullæ Cruciatæ militare certum est. Quapropter authores, qui primum casum

practicè probabilem admittunt, nequeunt secundo consequenter dissentire, ne dum im probabilem dicere.

13 Si vero probabilis tantum esset opinio de valore absolutionis virtute Cruciatæ obtinendæ, non teneretur poenitens ea vti, licet ipse probabilem censeret; quia fas cuique est suam opinionem deserere; est contrariam aliorum sequi: vt bene Ioannes Sanch. in selectis disp. 44. nu. 25. Præterquam quod, cum iudicio de probabilitate illius opinionis, pro vsu Cruciatæ, recte coheret, quod quis propriam, & communem contrariam probabiliorem censeat: Idèoque hanc sequendo melius se habeat.

TRACTATUS QVARTVS

MISCELLANEVS, DE ALIIS

SACRAMENTIS.

QVÆSTIO PRIMA.

Utrum peccet mortaliter Sacerdos ministrans Sacramentum in peccato mortali?

1 **P**ræsens questio omnibus Sacramentis communis est; idèoque illam ad omnia in sequentibus dicenda, præmittente opere pretium duxi. Ad cuius accuratam decisionem, suppono primo ex communi Doctorum sententia, contra Adrianum, & Marsium, Ministrum Sacramenti conficiendum peccati mortalis, non teneri ad conficiendum, seu administrandum, confessionem præmittere, sed satis esse quod actum contritionis eliciat. Solum etenim, ad recipiendam Eucharistiam, extrat præceptum Christi Domini, procurandi statum gratiæ per confessionem, vt constat ex Tridentino Sess. 13. cap. 7.

2 Suppono secundo, quæstionem procedere de ministrante, & simul conficiente Sacramentum; v. gr. Poenitentia, aut Baptismi, non verò de ministrante iam confectum, vt Eucharistiam: de hoc enim leuior est difficultas. Suppono tertio, confessarium à contritione etiam præmittendâ excusari, si extrema necessitas poenitentis ita urgeat, vt nequeat moraliter se reparare ad contritionem eliciendam: hac enim necessitate occurrente, excusatur ratione impossibilitatis moralis se iustificandi absque periculo damna;

tionis æternæ poenitentis, vt ex communi Doctorum sententia tradit Gaspar Hurtado de Sacram. in genere, disp. 4. diffie. 9. & cum Lugo, & Egidio Leander disp. 11. q. 104. & 105. Idem ego dicerem in alijs casibus, si præ angustia temporis non posset confessarius ad contritionem se disponere, & aliàs nequirer differre absolutionem, absque graui sui nota, & infamia apud poenitentem, qui vnde in notitiam præui status confessarij deuenire posset. Et ita cum Hieronymo Garcia, Suarez, Vazquez, Lugo, Ochagavia, Diana, Hurtado, Aversa, Tamburino, & Paqualigo, tradit Doctor Garfi cent. 1. cap. 86. nu. 9. vbi alia adducit exempla.

3 Suppono quattò, ex triplici tantum capite posse consurgere obligationem ministrandi Sacramenta in statu gratiæ, nimirum ex præcepto diuino naturali, semel posita institutione Sacramenti, vel ex præcepto diuino positivo, vel ex humano Ecclesiastico. His positis. Difficultas est, vtrum quando Minister Sacramenti potest moraliter actum contritionis elicere, seu per confessionem iustificari; teneatur vnum ex his præmittere, vt possit licitè Sacramentum conficere administrare;

(o)

§. I.

Authorum sententia.

4 **P**rima, & communis Theologorum sententia affirmat, teneri sub mortali, talemquè obligationem consurgere ex præcepto diuino naturali. Ita Vazquez tom. 2. in 3. p. disp. 136. cap. 1. vbi ait, esse constans, & indubitatum apud Scholasticos, quemlibet ministrum consecratum, qui in statu peccati mortalis Sacramentum conficit, peccare mortaliter. Et P. Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 16. sect. 3. §. ultimo reddenda est ratio. Vbi inquit, dubitari non posse, esse in Ecclesia præceptum prohibens eiusmodi administrationem in peccato mortali. Et Egidius Coninch de Sacram. q. 64. n. 24. art. 6. dicens in hoc ferè omnes conuenire. Et contrariam sententiam esse im probabilem, inquit Leander à Sacram. to. 1. tract. 1. disp. 4. quæst. 9. Petrus de Ledesma, Turrianus, & Diana eos citans p. 10. tract. 16. resol. 27.

5 An verò vltra præceptum naturale diuinum detur etiam positivum diuinum, vel humanum? Non conueniunt Doctores: Vazquez, & Suarez vbi supra, affirmant, dari etiã præceptum humanum in iure Canonico cõtinentum: è contra verò Coninch loco allegato ait: *non conuenire inter Doctores, hanc obligationem conficiendi Sacramenta in statu gratiæ non oriri ex aliquo præcepto positivo: nullum enim tale extat.* Idem sentit Hurtado diffie. 9. citat. Vbi ait: *non esse prohibitum iure aliquo positivo humano, aut diuino.* Et quod tale præceptum non sit diuinum positivum, docet etiam Vazquez supra cap. 2. dicens, esse indubitatum apud omnes Scholasticos.

6 Secunda sententia absolutè asserit nullum esse præceptum, nec naturale, nec positivum, diuinum, vel humanum obligans administrare, seu conficere Sacramentum in statu gratiæ; ac proinde Sacerdotem ministrantem, seu conficientem in statu peccati mortalis, non peccare mortaliter. Ita expressè Couiers in Regulam sancti Francisci, lect. 21. fol. 680 quem adducit Diana 6. p. tract. 6. Miscel. resol. 53. & quidam vir doctus, quem tacito nomine refert Nauarrus infra citandus, & alij apud Turrianum in selectis, & apud Ludovicum de S. Ioann. q. 5. de Sacram. in genere, art. 1. dub. 1. conclus. 1. Vbi de hac sententia loquens, ait: ** Se que anda muy valida en algunos.* Illam sequuntur Llamas 1. part. sue methodi cap. 1. §. 5. pag. 4. & p. 2. cap. 2. §. 12. pag. 160. Ortiz in Sum. cap. 19. de 4. præcept. communibus §. 3. fol. 183. Vbi ait: *El consagrar este Sacramento, y el darle à quien le recibe, si estas obras haze el Sacerdo-*

te en pecado mortal, no pecca mortalmente. * Et Ludouicus de S. Ioan. quæst. 8. de Poenit. art. 1. dub. 1. disp. 2. pag. 503. & 504. retrahens, quod dixerat quæst. 5. de Sacram. in genere, art. 1. dub. 1. conclus. 1. ibi enim hanc opinionem vocauit. * *Cõta harco miserable, y digna de llorar.* Et tamen postèa q. 8. citatâ, dicit: *Administat Sacramento en pecado mortal, no perdonado por la confesion, & contricion, no es pecado mortal.*

7 Hanc sententiam esse probabilem, responderunt consulti viri doctissimi. Et nouissimè dicit esse probabilem Marcus Vidal in Arca vitali, tit. de Ministro Sacramenti, inquisition. vnica, num. 69. & 75. Vbi cum contrariam sequatur, concludit: ** Artamen opposita etiam mihi probabilis videtur, quã aperte docet Grouers apud Dianam part. 6. tract. 6. resol. 13. legere illum, qui ad obiecta in contrarium doctæ responderet.* * Hec Vidal; cui faciunt Fr. Christophorus à Sancto Iosepho infra citandus, & alij recentiores; & plures Doctores apud Dianam p. 5. tract. 13. resol. 63. asserentes, Episcopum conficientem christiana, aut consecrantem Ecclesiam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Temuerunt etiam hanc sententiam (vt refert Sayras de Sacrament. lib. 2. c. 7. art. 2.) Ledesma 1. part. q. 5. art. 6. & Henricus de Gandavo in quodlib. 6. q. 30. affirmantes, posse Sacerdotem existentem in mortali ministrare, sine novo peccato, alia Sacramenta præter Eucharistiam, etiam extra casum necessitatis, dum tamen commodè alius haberi non possit, qui loco illius illa ministrat.

8 Et saltem quod non sit præceptum naturale, innuit esse probabile Egidius supra, dum ait: *Ferè omnes in partem contrariam conuenire.* Particula enim *ferè*, aliquos excludit. Et Suarez id manifestè sentit, quia partem, quam sequitur, ait, esse verisimiliorem iuxta communem Theologorum sententiam. Rursus, non esse expressum præceptum, quo prohibeatur administrare Sacramenta in peccato mortali, docent Nauarrus de Poenit. disp. 6. num. 10. s. Ad secundum, & Granado, tract. 6. disput. 15. num. 7. cuius hæc sunt verba: ** Quod minister peccet mortaliter in ministrandis Sacramentis cum conscientia peccati mortalis, non est adeò exploratum, attenta efficacitate rationis, licet certum sit propter auctoritatem.**

9 Horum tamen aliqui existimant, Ministrum existentem in mortali, licet non teneatur se iustificare ad conficiendum Sacramentum, teneri tamen elicere aliquem actum displicentiæ de peccato. Ita Christophorus à S. Iosepho tom. 1. recept. opinion. dub. 18. de Sacram. n. 2. fol. 304. Vbi ait: ** Imperanda est opinio hæc, quod Sacerdos debeat habere alia*

aliquem dolorem suorum peccatorum, quæ si non habeat, non erit nisi veniale sic administrare, non vero mortale, vt nouissimè docet Crouses. * Sic ille, retractans, quod dixerat de Baptismo, dub. 12. num. 9. & 10. vbi hanc opinionem improbabilem esse scripsit, fol. 58. Idem sentit Ludouicus de S. Ioan. supra quatuor. 8. citata, vbi post alia sic ait: * De lo dicho se sigue, que aunque el dicho Ministro no sea obligado à tener contricion, à lo menos lo està à no tener complacencia actual, y à tener algun proposito de arrepentirse. * Alios suppresso nomine refert Leander à Sacramento tom. 1. tract. 1. de Sacram. in genere, disp. 4. q. 9. vbi asserit, aliquos recentiores, quos ipse in suis manuscriptis legit, asserere, non esse omninò improbabile, non peccare mortaliter Ministrum solemnitate, ministrando in peccato Sacramenta, dummodo prius eliciat (si tempus non urgeat) actum attritionis, aut habeat aliquam displicentiam peccati à se commissi. Quod, sensisse, fertur Doctor Ioannes Sanchez vir doctissimus, & ex selectis disputationibus satis notus. Verum, si semel admittatur, non requiri contritionem, nec confessionem, per quam ad statum gratiæ restituatur, non apparet fundamentum ad asserendum, sub graui præcepto, necessariam esse attritionem, & non sufficere, carere complacencia actuali de peccato. Et ira sentiunt viri doctissimi à me consulti, & non excedere culpam venialem dixit Christophorus à Sancto Iosepho vbi supra.

§. II.

Non datur præceptum positivum humanum prohibens Ministro conficere Sacramentum in statu peccati mortalis.

10 **P**Ræceptum prohibens administrationem solemnem Sacramentorum, in mortali, non esse diuinum positivum ex sola Dei voluntate impositum, vt indubitatum apud omnes Scholasticos supponit (vt diximus) Vazquez supra disp. 136. c. 2. Cum enim tale diuinum præceptum nullibi expressum sit, nullusquæ sit Scripturæ locus, vbi clarè contineatur, aut in quo Patres, & Concilia declarauerint, contineri; abique fundamento abstrueretur. Tota igitur difficultas de præcepto humano versatur; & licet, teste Egidio, ferè commune sit inter Doctores, nõ extare humanum præceptum, opere pretium tamen duxi, examinare decreta, ex quibus aduersarij illud adstruere conantur.

11 Ex iure igitur Canonico præceptum positivum humanum probant primo Suarez, & Vazquez supra ex c. ultimo de temporibus ordinationum. Vbi Gregorius IX. sic habet:

Sacerdotes, vel alij Clerici, qui per peccatum adulterij, homicidij, vel falsi testimonij, bonum conscientia recta perdididerint: respondemus, quod si proposita crimina ordine iudiciario comprobata, vel alijs notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidij) post penitentiam, in iam susceptis, vel suscipiendis ordinibus impediri, qui si non penituerint, morandi sunt, & sub interminatione diuini iudicij obtestandi, vt in testimonium suæ damnationis, in susceptis etiã ordinibus, non ministrent.

12 Verum quis non videat, verba prædicta non conuincere intentum: in illis enim Pontifex non loquitur de Sacerdotibus, sed de alijs etiã Clericis, vt constat: inquit enim, *Sacerdotes, vel alij Clerici, & hos omnes, ait Pontifex, obtestandos sub interminatione diuini iudicij, vt in testimonium suæ damnationis, in susceptis ordinibus non ministrent.* Ergo si ex his verbis colligitur, Sacerdotes grauius delinquere in administratione Sacramentorum, planè etiam conuinceretur, alios etiam Clericos non Sacerdotes grauius delinquere, si in statu peccati mortalis, in susceptis ordinibus ministrent: & consequenter Diaconos, & Subdiaconos peccatores mortaliter canentes solemniter Epistolam, vel Evangelium in statu peccati mortalis, quod mordicus negant Suarez supra sect. 3. & Vazquez hic cap. 4. & 5. Villalobos, Valentia, Coninch, & alij, quos refert, & sequitur Diana 3. p. tract. 4. res. 195. Imò nec venialiter peccate, contendunt Suarez, & Vazquez locis supra relatis. Item Ostiarij, & alij Clerici minorum Ordinum, grauius etiam peccarent, si in statu peccati mortalis suo munere fungerentur, quod, vt benè Coninch supra dub. a. num. 41. videtur incredibile.

13 Propter hæc fortasè Vazquez supra cap. 4. n. 49. faterur; prædictum Gregorij decretum valdè difficile esse. Quapropter illud ita explicare concedit, vt Sacerdotibus prohibeatur ministratio, alijs verò ascensus ad alios ordines. Verum hæc explicatio omnino violenta est; quia de Sacerdotibus, & alijs Clericis loquitur Pontifex, cum inquit: *Vt in testimonium suæ damnationis in susceptis etiã ordinibus non ministrent.* Ergo omnibus æquè prohibetur ministratio in statu peccati, ergo vel omnibus grauius, vel nemini.

14 P. Suarez disp. 16. sect. 3. §. de alijs verò duobus ministris, respondet, præfatum iuris textum non condere nouam legem positivã, sed tantum explicare naturalem. Benè: sed si id ipsi demus, malè quidem ex hoc textu, contendit probare præceptum positivum humanum. Rursus lex naturalis per talem textum explicata, æquè comprehendit Sacerdotes, & alios Clericos, vt ex eius verbis constat: sed hos non obligat sub mortali, vt concedit

Suaz.

Suarez; ergo nequè illos. Igitur, ex hoc capite iuris nulla obligatio grauis, nec naturalis, nec humana induci potest.

15 Melius igitur Coninch vbi supra absolute negat, in prædicto textu contineri præceptum. Nihilominus, inquit, iure optimo Pontifex addidit verba illa: *Ne in testimonium suæ damnationis ministrent*, quia cum ipso suo ministerio profiteantur sanctitatem, restantur malè viuentes, se dignos esse condemnatione. Sicut communiter dicere solemus, religiosum malè viuentem à suo habitu condemnari: qua phrasi vsus est Apost. ad Rom. 2. dum ait: *Se ipsos condemnare, qui faciunt, quæ in alijs damnant.* Facit ad hæc, poenitentiam exactam à Pontifice, vt Sacerdotes peccatores in suis ordinibus ministrent, non esse contritionem, seu dolorem de peccatis, sed poenitentiam iniustam, vt explicat ibi Glossa. Ex hoc igitur textu delumi nequit argumentum, ad probandum præceptum positivum humanum administrandi in statu gratiæ Sacramenta.

16 Secundò probant Vazquez, & Suarez ex cap. ultimo de cohabitatione Clericorum, & mulierum. Vbi Gregorius IX. dicit: *Quemlibet Sacerdotem pro mortali peccato, quoad se ipsum esse suspensum.* Quod, ait Suarez, non contingit, quia speciali Ecclesiæ censura affectus, seu impeditus sit; sed qua ratione sui status, & peccati impeditus est. Cæterum in hoc capite, vt ex terminis liquet, non imponitur præceptum, sed ad summum supponitur. Pontifex enim sic ait: *Verum, & si quemlibet pro mortali peccato quoad se ipsum constet, esse suspensum, non debet tamen in officijs euitari.* Hæc autem verba, qualemcumque insinuant obligationem, non eam de nouo imponunt, sed supponunt. Perperam igitur adducuntur, ad probandum præceptum positivum humanum ibi iniungi.

17 Respondeo secundò, in hoc capite tantum esse sermonem de Sacerdotibus celebrantibus, non de ministrantibus alia Sacramenta, vt constat ex contextu. Casus enim sic se habet. Aliqui Clerici prolapsi fuerant in fornicationem: quæsitum fuit à Pontifice, vt eorum officium esset audiendum, antequam poeniterent? Et Pontifex respondit: *Verum, & si quemlibet pro mortali peccato quoad se ipsum constet, esse suspensum, non debet tamen in officijs euitari.* Illud enim officium, de quo interrogatur Pontifex, an sit audiendus ante poenitentiam, non potest aliud esse, quam officium, seu Sacrificium Missæ; quia de nullo alio potest proprie dici, quod audiat à fidelibus, & quod existens in peccato sit quoad se ipsum suspensus ad illud ministrandam. Ergo quod in hoc capite decernit Pontifex, est, Sacerdotem existentem in mortali

Par. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

tali posse celebrare: si verò celebraverit, non debere eius officium Missæ vitari, sed posse à fidelibus audiri.

18 Vnde Lugo de Sacramentis, disp. 8. sect. 9. n. 146. rectè notavit, vtrumque textum à Vazquez adductum, pariter contra ipsum Vazquez pugnare: ac proinde responderet, fortasè in his textibus sermonem esse de toto officio, & exercitio Clericorum, quod etiam in non Sacerdotibus non poterat totum esse absque culpa graui, quia, iuxta antiquos Canones, Ministri saltem alteris communicabant in Missa solemniter, vt multis probat Suarez de Eucharist. disp. 69. sect. 3. Quo casu verum est (ait Lugo) per quodlibet peccatum mortale erant Ministri suspensi ab exercitio completo, & integro suorum ordinum. Probat tertio Suarez pluribus Patrum testimonijs, quæ lubens omitto, quia illis optimè respondet Vazquez supra, conuincens, non agere de digna Sacramentorum administratione.

19 Ex dictis clarè constat, nullum in iure Canonico contineri præceptum prohibens Ministris consecratis Sacramentorum administrationem in statu peccati mortalis.

§. III.

Quid de præcepto naturali Diuino?

20 **N**Egant tale præceptum Doctores omnes pro secunda sententia citati. Fundamentum fortasè erit, quia non est certum ex Ecclesiæ declaratione eiusmodi præceptum existere, & aliunde nulla adducitur ratio in contrarium, cui non respondeatur probabiliter: ergo probabile est, non dari præceptum naturale diuinum. Discursus videtur legitimus: antecedens probatur discurrendo per singulas.

21 Prima est Caietani, quam amplectantur Suarez supra, & Thom. Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 6. nu. 4. qui existimant, præceptum naturale grauius obligans ad conficiendum Sacramentum in statu gratiæ, inde consergere, quod Minister sit per aliquod Sacramentum consecratus ad illud munus obeundum. Hanc verò rationem latè impugnant Vazquez disp. 136. citata, cap. 2. nec video, quomodo Suarez in illa quiescere possit. Quia consecratio Ministri non inducit obligationem iure naturæ, vt patet: nam Diaconi, & Subdiaconi sunt consecrati ad canendum solemniter Evangelium, & Epistolam, & tamen ipsemet Suarez, cum alijs, ne venialiter quidem peccare existimat, licet in statu peccati mortalis canant. Secundò, quia Sacerdos in sua ordinatione non magis consecratur ad baptizandum solemniter, quam ad baptizandum

Hb

sine

sine solemnitate: solemnitas enim est purè iuris Ecclesiastici; obligatio autem ministrandi Sacramenta in statu gratiæ, quæcumque illa sit, oritur per se, & intrinsicè ex substantiali ritu, ipsiusque Sacramenti sanctitate. Et sanè incredibile videtur, quod solemnitas accidentalis iuris Ecclesiastici omnino extrinseca Sacramento postulet per se Ministeri sanctitatem, quam Sacramentum ipsum per se non exigit: sed Sacerdos in peccato mortali baptizans sine solemnitate non peccat mortaliter, vt tenet Durandus in 4. dist. 5. q. 2. art. 1. Valentia de Sacramentis in genere, disp. 3. q. 5. punct. 3. & cum S. Thoma, Richardo, Sylvestro, Caetano, Soto, & alijs docet Suarez disp. 16. citata, §. Nihilominus. Ergo ex eo, quod Minister sit consecratus ad aliquod munus obeundum, non benè deducitur grauis obligatio, iure nature ministrandi in statu gratiæ. Et ita expressè tradit Castr. Palao to. 4. de Pœnit. tr. 18. disp. vnic. punct. 5. n. 11

22 Secunda ratio est Sancti Thomæ, qua vtuntur Vazquez supra cap. 3. & Meratius tract. de Sacramentis, disp. 8. sect. 2. qui præceptum naturale ex eo probant, quod Minister Sacramenti debet conformari sanctitati ipsius Sacramenti, quod conficit, & eius primario Auctori, cuius, vt principalis agentis, instrumentum est, eius nomine agens, & vice fungens: ad hoc autem requiritur status gratiæ, cum tam Deus, quam Sacramentum Sanctam sit. Verùm hæc ratio facilè etiam infringitur ex dictis, quia Sacerdos baptizans sine solemnitate, est minister Sacramenti, & iustificationis: & tamen non tenetur sub mortali se conformare sanctitati Sacramenti, neque eius primario agenti, cuius est Minister, instrumentumque, vt docent Doctores numero præcedente citati. Igitur ratio conformitatis non sufficit ad adducendum præceptum naturale, de quo disputamus. Vtgetur ex D. Thoma in 4. dist. 5. quæst. 2. art. 2. ad quæst. 4. Vbi non vt certum, sed tanquam probabile tradit, Ministrum Baptismi debere esse in statu gratiæ: * Ad quartam, inquit, quæst. dicendum, quod quicumque in peccato mortali existens exhibet se Ministrum Ecclesiæ, etiam in quocumque spiritali, peccat, secundum quorundam opinionem satis probabilem, & ideo Sacerdos baptizans cum solemnitate Ministrum Ecclesiæ se exhibens peccat mortaliter. * Quibus videtur relinquere probabile contrarium.

23 Secundò impugnatur: quia laicus baptizans in casu necessitatis est Minister baptismi ex institutione Dei, eiusque auctoritate instructus ministrat, vt ipse Vazquez fateatur supra cap. 3. n. 31. & tradit D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 3. quæst. 2. ibi: * Baptismus, qui est Sacramentum necessitatis, ha-

bet duplicem Ministrum. * Et tamen laicus non tenetur sub mortali se conformare sanctitati Sacramenti, & eius primario agenti, cuius est instrumentum; vt præter Doctores pro Sacerdotibus citatos, tenent Granada, Henriquez, Præpositus, Cabrera, & alij, quos refert, & sequitur Diana 5. p. tract. 3. resol. 23. Ergo ex eo, quod Sacerdos sit Minister Sacramenti, non inferitur, debere esse in statu gratiæ ad illud ministrandum, seu conficiendum. Nec Vazquez negare poterit, hoc esse probabile, cum tot, tantique Doctores docuerint. Denique prædictæ rationis robur enervatur in Sacramento matrimonij, in quo coniuges sunt ministri talis Sacramenti, & iustificationis: & tamen quatenus administrant in peccato mortali, non peccant mortaliter, vt cum Soto, Ledesma, & alijs docet Thomas Sanchez supra, & cum Suarez, Bonacina, & Coninch, putat probabile Palao ubi supra (secus, quatenus in peccato mortali illud suscipiunt, quod improbabiler negarunt aliqui apud Sà in Sum. antiqua, verbo Sacramentum, num. 1. vt notatur in Sum. correctâ per Victorellum.) Manet igitur probabile, Ministrum Sacramenti, ex eo, quod talis sit, non teneri sub mortali se conformare Sacramento, nec eius auctori, ac proinde ex hoc capite non probari, debere conficere in statu gratiæ.

24 Tertia ratio est Cardin. de Lugo disp. 8. de Sacram. sect. 9. num. 141. qui totam obligationem delumendam ait, ex gravitate, & sanctitate actionis, qua Sacramenta conficiuntur, & qua minister operatur in persona Christi, mediante qua, operatur gratiam habitualem. Verum, rationem istam non sufficere ad inducendam obligationem gravem, affirmat omnes, qui excusant à mortali culpa Sacerdotes, & laicos administrantes baptismum in mortali, etiam si possint commode actum contritionis elicere. Item omnes, qui excusant à mortali coniuges administrantes Sacramentum matrimonij in statu peccati mortalis: in utroque enim casu concurrunt gravitas, & sanctitas actionis, qua Sacramenta conficiuntur, & qua Minister operatur in persona Christi gratiam habitualem; & tamen non inde oritur obligatio grauis. Inficiari igitur non poterit Lugo, esse probabile, non colligi ex hoc fundamento grauem obligationem conficiendi Sacramenta in statu gratiæ.

25 Quarta, & vltima traditur à Coninch de Sacramentis, art. 6. nu. 32. vbi ait, obligationem ministrandi Sacramentum in statu gratiæ, oriri primario ex sanctitate, & dignitate ipsius Sacramenti; quatenus eius minister merita, & sanguinem Christi dispensat; idque in persona Christi, quam immedia-

tè sustinet, ita vt sit vntim agens cum ipso. Secundario verò, inquit, oriri ex eo, quod Minister sit singulariter per aliquod Sacramentum consecratus ad tale munus. Congel sit Coninch vtranque rationem, quia vnam sine altera non iudicauit sufficientem ad obligationem grauem iudicandam, vt constat ex doctrina, quam tradit supra num. 37. Sed facile impugnatur; quia hæc secunda ratio est omnino diuersa: ergo quod ex vnaquaque seorsim per se colligi non potest, neque ex vtraque simul colligetur. Ita in simili argumentatur Vazquez disp. 136. citata, cap. 2. nu. 17. Præterea dispensans Eucharistiam antea consecratam, dispensat realiter corpus, & sanguinem Christi: & consequenter Christi personam in munere sustinet, & exercet actum, ad quem specialiter est consecratus, vt expressè fateatur Coninch; & tamen ministrans Eucharistiam in mortali, non peccat mortaliter, vt docent Vazquez supra cap. 3. nu. 36. Meratius de Sacram. disp. 8. sect. 2. n. 8. Ioan. de la Cruz, Henricus, vterque Ledesma, Cabrera, & alij, quos sequitur Diana 2. p. tract. 3. Miscelan. resol. 13. Ergo ex duplici ratione allata, simul sumpta, non deducitur grauis ministrandi obligatio, seu Sacramenta conficiendi in statu gratiæ. Denique impugnantur quia Sacerdos baptizans sine solemnitate dispensat merita Christi; idque in persona Christi, & singulariter est consecratus ad tale munus, vt etiam concedit ipse Coninch, & tamen non peccat mortaliter ministrando in mortali, vt plures supra citati docent. Ergo hæc secunda ratio insufficientis est, ad obligationem grauem inducendam.

26 Quæ hucusque congestimus, videri possent alicui efficere probabile, non esse præceptum naturale grauius obligans ministrare, seu conficere Sacramenta in statu gratiæ; nam cum præceptum naturale sit ipsa ratio naturalis obligationem inducens, & probabile sit nullam esse rationem naturalem; quæ talem obligationem inducat, vt singulas expedientes probauimus; probabile etiam erit, nullum esse præceptum naturale. Tum maximè, quia vbi non constat de præcepto, non est facile imponenda obligatio sub mortali, vt benè advertit Suarez supra disp. 26. sect. 3. §. De alijs vero Vltorius; negari non potest, dubium saltem ex dictis effici tale præceptum naturale, sed in dubio, an sit præceptum, nemo illo tenetur, vt docent Sanchez in Sum. cap. 10. num. 32. Salas 1. 2. quæst. 12. tract. 8. disp. vnic. sect. 25. n. 258. Suarez tom. 5. in 3. p. disput. 40. sect. 5. n. 15. Henriquez lib. 8. de Eucharistia, c. 45. n. 3. in Glos. lit. P. P. Sà vlt. Dubium, n. 2. Ergo probabile est ex præcepto diuino, & naturali neminem sub mortali teneri, administrare Sacramenta in

statu gratiæ. Quod autem tale præceptum naturale sit dubium, præter dicta, suadet auctoritas Navarri, & Granados: illius, dum ait, non esse expressum, & huius, dum inquit, non esse adeò exploratum, atenta efficacitate rationis, licet certum putet propter auctoritatem: forte aliud diciturus, si auctoritatem expendisset quam pro contraria sententia adduximus. Denique huius sententiæ probabilitas munitur videtur ex doctrina Verricelli tom. 1. quæst. moral. tract. 2. q. 3. num. 4. dicentis: * Signum probabilitatis intrinsicæ esse, quando Doctores communis sententiæ discordantes sunt in probanda sua opinione, & alij aliorum rationes, & fundamenta evertunt; quia tunc signum est ea fundamenta non conuincere, & sic admitti posse probabilitatem oppositæ sententiæ. * Auctores autem non conuenire in probanda communi sententia adstruente gratiæ statum necessitate præcepti requisitum ad Sacramentorum administrationem, sed alios aliorum fundamenta evertere; constat ex hæcenus dictis; & magis constavit ex solutione argumentorum, quibus communis sententia nititur.

§. IV.

Obiectionibus sit satis.

27 **O**bjicies primò Augustinū lib. 2. contra Epistol. Parmeniani, cap. 10. post medium. Vbi inquit: Omnia Sacramenta cum ob sint indignè tractantibus, profunt tamen per eos dignè sumentibus. Igitur supponit Augustinus, dari præceptum naturale ministrandi, conficiendique Sacramenta in statu gratiæ. Verum, quod ex Augustini verbis, suaderi non possit grauis obligatio, probatur: quia solum dicit obesse indignè tractantibus, non verò obesse grauius tergo non est, cur nos id asseramus. Dices, id deduci ex gravitate materiæ. Sed contra argumentor à paritate. Quia licet Nicolaus Papa in cap. vltim. 25. quæst. 8. dixerit, adulterum Sacerdotem ministrando Sacramentum Eucharistia, se tantummodo ledere, & vnde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbere; nihilominus plures Doctores, quos supra citauimus, docent, talem Sacerdotem non peccare mortaliter; & tamen dubitari non potest, materiam esse gravissimam: igitur idem in primo casu dicere tenentur. Si enim verba illa Pontificis: se ledere, sibi dispendium præbere: non inducunt obligationem gravem; quare illam inducent illa Augusti. obesse indignè tractantibus: maioris enim ponderis non est verbum obesse, quam ledere, & dispendium præbere.

28 Præterea si verba Augustini aliquid

probant, planè etiam conuincunt, tam Sacerdotes, quam laicos administrantes Baptismum in peccato mortali, peccare mortaliter (imò de huius Sacramenti administratione loquebatur Parmenianus in sua Epistola, contra quam scripsit Augustinus) & tamen laici in statu peccati mortalis, seu indignè hoc Sacramentum tractantes, non peccant mortaliter, vt cum D. Thoma, Caetano, & Soto fatetur Suarez *disput. 16. citata, sect. 4. §. Nihilominus*. Igitur ex testimonio Augustini non benè infertur obligatio gravis ministrandi, seu conficiendi Sacramenta in statu gratiæ.

29 Testimonijs igitur Augustini, & Nicolai Papæ responderi potest; vel ipsos loqui de ministrantibus in peccato mortali actuali (ex hac enim administratione novam culpam mortalem contrahi, docent plures huius sententiæ patroni, vt infra vi debimus) Secus verò de ministrantibus in peccato habituali, in quo longè minor indecentia reperitur. Vel si maais, respondere poteris, (iuxta sententiam quorundam supra relata, asserentem, bonam conscientiam ministrum non esse debitam Sacramento, nisi secundum quandam decentiam) solum intervenire culpam venialem in tractatione indigna Sacramenti, quando indignitas tantum provenit ex defectu gratiæ habitualis ministri: licet enim ministratio Sacramenti sit materia grauissima in ordine ad effectum gratiæ, quam confert incipienti, non verò talis est in ordine ad exigendum itatum gratiæ ex parte ministri, vt constat in administratione baptismi à laico, & patet ex dictis.

30 Obijcies secundo, plura Scripturæ loca, in quibus naturale præceptum contineri videtur, vt *Itaiæ 52. Mundamini, qui fertis vasa Domini. Levitici 21. Incensum enim Domini, & panes Dei sui offerunt, & idèo sancti erunt Deo suo. Et cap. 22. Omnis, qui accessit ad ea, quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino. Et Exodi 19. Sacerdotes, qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos. Caterum in his, & similibus locis interdum esse sermonem de immunditia, & sanctificatione legali, seu ceremoniali, fatetur expressè Suarez *suprà sect. 3. citata*, eademque videtur esse de omnibus ratio, qua fortè ductus Vazquez eis non vtitur ad suam conclusionem probandam.*

31 Obijcies tertio. Administrare Sacramenta in statu peccati actualis; verb. grat. cum proposito, seu affectu actuali peccandi, est peccatum graue sacrilegij contra reuerentiam Sacramento debitam: ergo & administrare cum peccato habituali, non remisso per confessionem, seu contritionem. Respondet Croulers *ubi supra* negando consequen-

tiam. Quia in primò casu, interuenit grauissima irreuerentia, in secundo verò leuis. Quæ quidem sententiam, me iudice, tenent omnes Doctores *suprà citati num. 3.* qui aliquam displicentiam peccari requirunt ad ministrandum Sacramentum, quo manifestè indicant, affectum peccati actualis, dum actu administratur, importare grauem irreuerentiam; quod secus iudicant de administratione facta cum peccato habituali; proindeque exigunt aliquid impossibile cum peccato actuali, non curantes de forma impossibili cum habituali. Secundo respondeo per instantiam, & amice rogo: cum Sacerdos, seu laicus administrat Baptismum in peccato mortali actuali, vel delinquit grauiter, vel non? Si primum: ergo benè stat, esse irreuerentiam grauem administrare in peccato mortali actuali; non verò in habituali. Si secundum: ergo nunquam peccabit mortaliter Sacerdos, etiam si cum solemnitate ministrat.

§. V.

Iudicium Auctoris.

32 **H**æc omnia disputationis gratia dicta sunt: contraria enim, & communis sententia omnino tenenda est, vt potè comprobata auctoritate Sanctæ Inquisitionis in Expurgatorio anni 1640. (in quo expungi mandatur ex Llamas opinio negans obligationem grauem se iustificandi ad conficiendum Sacramentum) & roborata certo, & firmo consensu Theologorum ex D. Thom. 3. p. *quæst. 64. artic. 6. in corpore*, ubi sic ait: * Non est dubium, quin mali exhibentes ministros Dei, Ecclesiæ in dispensatione Sacramentorum peccent, & quia hoc peccatum pertinet ad irreuerentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum, quantum est ex parte ipsius peccatoris, consequens est quod tale peccatum ex genere suo sit mortale. * Quod prædixerat in 4. *dist. 24. q. 1. art. 3. quæstiunc. 5.* ibi: * Quicumque homo, quod sibi competit ex ordine, facit indignè; quod iustum est, iniuste exequitur, & contra præceptum legis facit, ac per hoc mortaliter peccat. * Quapropter, licet omnia principia ad hanc conclusionem labefactandam seorsim sumpta probabilia sint; non tamen sunt comprobabilia, vt potè ex quibus propositio improbabilis deducitur. Vnde omnes tenentur vni, vel alteri rationi inherentes, aduersariorum fundamenta dissoluere, vel saltem conclusionem, vt certam admitentes, planè fareri, nulla ratione conuincendi ad illam adduci.

34 Est tamen aduertendum, his non ob-

stantibus, probabilissimum esse, Confessariū non peccare mortaliter audiendo totam confessionem in peccato, dummodo habeat propositum præmittendæ contritionis ante absolutionem, vt docent Henriquez *lib. 6. cap. 18. num. 6. in Gloss. litt. V.* Cardin. de Lugo *disp. 21. num. 69.* Diana *1. p. tr. 7. resol. 43.* quia irreuerentia in eo consistit, quod Minister non sit in gratia, quando illam operatur: hoc autem præstat, quando absoluit, ac proinde sufficit, quod tunc gratiæ statum consequutus fuerit.

QVÆSTIO II.

Vtrum ob grauem metum liceat vti simulacriote, in administratione Sacramentorum?

1 **C**ommunis Doctorū sententia negat, quam adeò certam putat Palaus *tom. 1. tract. 2. disp. 1. p. 13. n. 8.* vt contrariam, non reuerit dicere, audaciam, & temeritatem videri redolere.

2 Verum alijs rigida valdè hæc censura visa est, & talem putauit Antonius de Escobar *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 1. sect. 2. Problem. 26. fol. 27.* * Mihi certè, inquit, mei amicissimi Patris Ferdinandi Castro Palao vocitantis primam sententiam audacem, & temerariam nimium rigida censure videtur, dum lego graues Doctores, affirmantes in quibusdam euentibus licere hostiam non consecratam pro consecrata porrigere, quæ proculdubio maior est simulatio. * Sic ille, vel idè ab imperito Neotherico sagillatus.

3 Quapropter duplex in præsentiarum enteleiada venit difficultas: Prima, an in aliquo casu liceat hostiam non consecratam, veluti consecratam peccatori occulto ad vitandam infamiam porrigere? Secunda, an, hoc negato, liceat nihilominus in administratione Sacramentorum simulatione vti?

§. I.

De subrogatione Hostiæ, non consecratæ; quid nonnulli senserint?

4 **P**rimam difficultatem versat Mag. Petrus de Ledesma *1. p. Sum. capit. 12. de Eucharist. fol. mihi 27.* Vbi licet negatiuam partem amplectatur, plures tamen, & graues Doctores pro affirmatiua militantes refert. * La septima duda (inquit) es, si es licito en algun caso comulgar à vno con hostia, que no estè consecrada? En esta duda algunos tienen, que si. Y assi lo tiene Alrison dorense. Y San Buenaventura dize, que es li-

Par. Mar. de Moy. Quæst. 4. 1.

cito, si se haze con consentimiento del peccador. Y lo mismo enseña Adriano. * Cum quibus sentit M. Christophorus Iabellus *tom. 1. Philosophiæ Christianæ, p. 5. tract. 4. cap. 6. num. 50.* Vbi postquam statuit, peccatori fictionis inficio, hostiam non consecratam porrigere non licere; ait: * Secus autem esset, si ipse peteret, sibi dari hostiam non consecratam, ne indignè sumat corpus Domini; tunc enim sibi dari posset, ita tamen quod talis hostia ponatur seorsim à consecratis, ne Ecclesia decipiatur dando ei non consecratam, ac si esset consecrata. * Sic ibi. Et ante illum Albertus Magnus apud Suarez *de Eucharist. disp. 67. sect. 4.* Quos sequitur Villalobos *in Summ. tom. 1. tract. 7. diff. 38. num. 7. fol. mihi 150.* ubi sic: * No es licito darle la hostia no consecrada, por el peligro que ay de idolatria, como notò Ledesma. Mas si la forma que le ha de dar, la tuviere secreta, de manera, que los Fieles no la pudiesen adorar; con consentimiento del peccador, serà licito darle, para evitar algun grande escandalo, pues alli no auia peligro de idolatria, como dize San Buenaventura, Adriano, y Angeles. *

5 Eamdem sententiam tuetur Ludouicus de San Iuan *in Summ. tom. 1. quæst. 7. de Eucharist. artic. 8. diff. 3.* dicens: * Serà licito dar al peccador oculto vna hostia no consecrada, con su consentimiento, para que no se infame, con quien viere, que no comulga, porque no se comete sacrilegio en la comunión, ni se infama al proximo; y como es licito dar la absolucion cautelosa, tambien lo es dar la comunión. Pero esto no se ha de practicar, sino en raros casos, con sabiduria del peccador, y proponiendole delante otra hostia consecrada, q. èl, y el pueblo adoren. * Sic ille, & alij quos refert Diana *3. p. tr. 6. res. 83. & 4. p. tr. 4. res. 47.* qui licet hanc opinionem non sequatur, probabilè tamè putat, quia contrariam probabiliter vocat, & hanc censuram afficere non audeat, dicens: * Non tamen audeo sententiam affirmatiuam nota improbabilitatis inuere. * Et nouissimè amplectitur Franciscus de Lugo *in principijs Theolog. Moral. part. 2. cap. 6. quæst. 6.* Pro eadem sententia refert Ioannem Sanctium Castro Palao *in opere Morali, tom. 1. tractat. 2. disput. 1. punct. 13. numer. 10.* Sed illum ab ea eximit Diana *resolut. 84. citata*, dicens Sanctium numquam dixisse, vt patet ex tota *disput. 35. num. 6. & 10.* licere Sacerdoti in aliquo casu ministrare hostiam non consecratam pro consecrata. Vnde immeritò aduersus illum insurgit doctus Palaus. * Sic Diana pro amicissimo suo Sanctio. Et benè quidem vt constabit ex dicendis *nu. 10.* ubi eius sententiam ipsius verbis describemus.

Hh 3

6 Ita

6 Itaque Doctores citati non agnoscunt peccatum in prefata fictione administrationis Eucharistiae, secluso periculo idolatrie, quod praecauti sufficienter putant, si hostia non consecrata seorsim ponatur, & ita secreta existat, quod populus eam adorare non possit. Quibus favere videtur D. Thom. *opus scilicet 65. de Eucharistia*. Vbi ob delusionem populi, hostiam non consecratam porrigendam non esse, docet. * Caveat, inquit, Sacerdos, ut nunquam porrigat sano, vel inermi hostiam non consecratam pro corpore Christi, quia non debet populum deludere. * Ergo si nec peccator, ut potest rei conscius, nec populus, ut potest cui hostia non consecrata non exponitur adoranda, sed seorsim, & secreto custoditur, non deludatur; licitum erit, eam peccatori occulto porrigere. Cessat enim idolatriae periculum, quod vnicè ob stare videtur, secundum prefatos auctores.

7 Verum hoc fundamentum communiter rejicitur: quia periculum idolatriae inevitabile est. Primò, quia forsitan aliqui adorabunt illammet hostiam, quam sumit peccator: nam ut ait Caietanus 3. *part. q. 80. art. 6.* * Praesentes indistinctè adorant, vel adorare possunt quamlibet hostiam, quam deferri, vel dari conspiciunt. * Ad actum enim adorationis non requiritur determinatè, quod illam videant; nam quando communio fidelibus confertur, etiam longè adstantes adorant, licet hostiam oculis non percipiant: idemque non raro contingit, quando in Missa leuatur. Secundò, quia actus sumendi reverenter, & similiter ministrandi, qui propter praesentes ex parte suscipientis, & ministrantis excusari non possunt, erè sunt cultus externus, & adoratio, quae Eucharistiae solet, & debet adhiberi: à quibus materialem idolatriam separari, impossibile videtur, ut tradit D. Thom. 3. *part. quest. 80. artic. 6. ad 2. ibi*: * Hostia tamen non consecrata nullomodo debet dari loco consecrata, quia Sacerdos hoc faciens, quantum in se est, facit idol. trare illos, qui credunt esse hostiam consecratam, sive alios praesentes, sive etiam ipsum sumentem. *

8 Si autem respondeas ex Vazquez *tom. 1. in 3. part. disput. 110. cap. 5. & tom. de Eucharistia. disput. 209. cap. 1. num. 41.* non esse periculum idolatrie, licet species non sint consecratae, quia affectus summisionis internae fertur in solum Christum, idèdque licet ibi verè non existat, ille adoratur, & est terminus interni affectus: non satisfacis: quia idolatria externa, & ficta nequit in hoc casu non intervenire, ut potest quae iuxta communem Theologorum sententiam, in solis externis signis summisionis consistit. Ergo etiam in suscipiente, vel ministrante, licet interna summisio deficiat, cum noverint hostiam consecra-

tam non esse, idolatriaverò externa non deficiet. Secundò: quia prefatum fundamentum equè probat, etiam ignorantes hostiam non esse consecratam, externè illam adorantes idolatriam non committere. Quia ut cù Caietano, Azor, & Bonacina, docet Trullench *lib. 1. in decalog. dub. 7. n. 6.* quos sequitur Doctor Garf. *cent. 1. cap. 39. num. 3.* Hostia adoratur sub conditione tacita, & implicita, quod sit consecrata: & affectus summisionis verè fertur in solum Christum Dominum; & hic est, qui adoratur, licet ibi non existat. Quod non negavit, sed expressit ipse Vazquez *disputat. 209. citata de Eucharistia. cap. 4. num. 41.* dicens: * Idolatria non committitur sine expressa intentione adorandi pro Deo id, quod re vera non est, ac proinde, qui adoraret hostiam non consecratam apprehendens cognitione sua ibi Christum, idolatriam non committeret. * Ergo licet hostia non consecrata porrigenda peccatori populo exponeretur, nullus idolatriam committeret, quandoquidem omnes cognitione sua ibi Christum apprehenderent, & illum adorarent; nullusque haberet expressam intentionem adorandi pro Deo id, quod re vera non est. Ergo licet hostia non consecrata non ponatur seorsim ab alijs consecratis, nec secreto custodiatur; idem prorsus teneris dicere, si ob solum periculum idolatriae, fictionem istam condennas: periculum enim illud, cuovis ex dictis modis res contingat, aut semper occurrit; ut videtur tradere D. Thoma supra, aut nunquam, ut probat ratio nuper attackta ex P. Vazquez.

9 Hic discursus videtur aliquibus concludere, aut fundamentum Patris Vazquez firmum non esse, aut labeli, & aliorum falsum existere. Quia hostiam non consecratam, veluti consecratam populo exponere, peccatum esse, & quidem gravius sacrilegium, constat ex decisione Innocentij Tertij, *cap. de homin. de celebrat. Missar.* vbi loquens de quodam presbytero, qui, eo quod esset in statu peccati mortalis, Missam celebrabat absque intentione consecrandi, dicit gravius peccasse, quam si sacrilegè consecrasset, & Eucharistiam suscepisset. * Cum falsa, inquit Pontifex, sint abijcienda remedia, quae veris sunt periculis graviora, licet is, qui pro sui criminis conscientia putat se indignum, peccat graviter, si se ingerat irreverenter ad illud (scilicet, ad consecrandum, & communicandum); gravius tamen videtur offendere, qui ira fraudulenter illud presumpserit simulare: (attende) cum ille in solius misericordiae Dei manum incidat, iste verò non solum Deo (quem illudere non veretur) sed etiam populo, quem decipit, se obstringat. * Haec Innocentius. In quibus gravius peccatum declarat,

rat, hostiam non consecratam, veluti consecratam adorandam exponere, quam consecrare & communicare in peccato mortali, quia illud solum est contra Deum; illud verò contra Deum, & homines. Ergo porrigere peccatori occulto hostiam non consecratam quam externè tantum ipse peccator, & minister, & alij assistentes adorant, gravius peccatum est, quam consecratam ei communicare, quia in hoc casu solum contra Deum delinquitur: in illo autem contra Deum, & homines. Ergo vel solus cultus externus, & ficta adoratio (saltem, quæ ex errore intellectus procedit) habet rationem idolatriae, quod avertit opinionem Patris Vazquez, aut sola simulatio, quæ in consecratione intervenit, absque periculo idolatriae, sufficit ad constitutum peccatum mortale gravius, quàm sacrilegium. Hoc secundum censet Pat. Vazquez *vbi supra*, idèdque putat efficaciter probabi ex decisione Innocentij Tertij supra commemorata. Ceterum cum Pontifex gravitatem peccati in casu supra adducto de Sacerdote fictè consecrante, desumpserit ex iniuria ficta populo assistenti facta, & nulla iniuria fiat, quando occulto peccato, de eius consensu, secreto hostia non consecrata separatim ab alijs posita porrigitur, non videtur hic casus in decisione Innocentij comprehensus, sed aliunde resolutionem deducendam, quia non loquimur de fictè celebrante deludendo populum, sed de occultè ministrante: in quo casu, si periculum idolatriae non est (ut fateretur Vazquez) fictionem, & simulationem hanc non sufficere ad culpam, quando famæ peccatoris conservandæ causa fit; docent Doctores omnes, quos supra citavi.

§. II.

Vera sententia.

10 Sed omnino tenendum, nunquam veluti consecratam peccatori occulto porrigere. Sic cum D. Thom. 3. *part. q. 80. art. 6. ad 2.* doceat communiter Theologi apud Ioannem Sanctum *vbi infra num. 3.* quibus adhaereo. Moneor quia licet periculum idolatriae non adesse, ut contendit Vazquez, & fictio in Sacramentis ex causa iusta admitti possit; ut D. Bonavent. & alij existimant; nunquam tamen occurrere potest eiusmodi causa. Primò: quia peccator occultus potest actum contritionis elicere (si confessionem praemittere non possit) & hostiam consecratam suscipere, quo famæ consulat, vel mortem non communicanti imminetentem evitet. Si autem nolit, eius malitiæ tribuendum est, & sua culpa damnus incurret; vel spirituale, si (ut de-

bet) à comunione sacrilega abstineat. Secundò: quia licet peccator adeo esset obstinatus, ut potius eligeret sacrilegam comunione, quàm à preposito peccandi desistere; & aliunde ni comunicaret, mors illi immineret; posset Sacerdos simulare se Eucharistiam in os illius immittere, ut bene docet Henricus *lib. 8. c. 33. n. 3.* vbi sic: * Sacerdos non debet hostiam non consecratam dare peccatori occulto, ob eius finem, ne eius peccatum detegatur, quia hostia prius proponitur adoranda, quam sumenda; urgente tamen casu posset simulare se homini prius monito ministrasse, cum tamen occultè recondat hostiam in custodia. * Quæ sequuntur Ioannes Sanchez *in Selectis, disp. 35. n. 9.* Diana 4. *part. tract. at. 4. resolut. 47.* & Leander, *tom. 2. tract. 7. quest. 61.* Casum autem occurrentem proponit Sanctius: * ut si maritus, inquit, manitus esset mortem uxori, nisi communicaret, qui videns illam comunicantem, suspensionem, quam aduersus illam conceperat, deponeret; aut si uxori notum esset, maritum in Ecclesia illam observare, an communicet, vel minus; ad confirmandam contra eam suspensionem conceptam: nam cum maritus non habeat ius ad cogendum uxorem communicare, sicut licet viam repellere, ita, & fallacia contundere, retenta in mente equivocone. * Sic Sanctius: Hic enim casus cum Sacramenti fictionem non contineat, nec idolatriae periculum praeferrat, sed Sacerdos praecise concurrat ad occultandum defectum comunionis, ob evitandum spirituale, vel temporale peccatoris nocendum, causam iustam Sacerdoti offert ad prefatam simulationem utendum. Idemque dicendum puto contra Sanctium casum, quo urgente praeccepto comunionis, peccator non esset rectè dispositus. Nec est, quod in hoc casu ea vti prohibeat; quandoquidem non dissimilis simulatio in administratione Sacramenti Poenitentiae frequens factis est Confessoribus, qui poenitentem, quem praedictis indispotione absolvere non possunt; simulant signis externis absolvere propter adstantem; & absque absolutione dimittunt; quo eius famæ propiciunt, & sacrilegium irritæ absolutionis evitant. Cum igitur vno, vel altero modo ex dictis, famæ proximi, & cuilibet alteri danno gravi imminenti occurrere possit, quin opus sit, hostiam non consecratam loco comunionis porrigere, inde fit, ad eiusmodi fictionem iustam causam nunquam adesse, atque adeo hoc semper illicitum fore.

§. III.

Quid de simulatione in Sacramento conficiendo.

11 **H**inc ad secundam difficultatem, supra positam, gradum faciens inquiri: utrum in aliquo casu liceat simulatione uti in consecratione, vel administratione Sacramentorum? Affirmant D. Bonavent. S. Albertus Magnus, Altifiodorensis, Adrianus, Angles, Mag. Tabellus, Villalobos, Franciscus de Lugo, & alij supra citati, qui hostiam non consecratam veluti consecratam aliquando porrigere, licitum putant, quod supra reiecimus. Affirmant etiam alij, licet prædictum casum, de hostia non consecrata, non admittant. Ioannes Sanctius in *Selectis, disp. 35. citata, num. 3.* Ludovicus de S. Iuan 1. p. *Summ. tract. de Euch. i. q. 7. art. 8. diffic. 4. fol. 167.* Ioannes Præpositus in 3. part. q. 2. de *Sacram. Matrim. dub. 4. num. 37. & 38.* Diana 3. part. tr. 6. *Miscell. resol. 83.* Antonius de Escobar *ubi supra, & alij.* Quibus contentio.

12 Ad huius sententiæ probationem supponendum est, simulationem in præsentia latè sumendam esse, & non ea stricta significatione, qua usurpat D. Thom. 2. 2. *quæst. 111. art. 1.* ubi ait: * Simulatio propriè est mendacium quoddam in exteriorum signis factorum consistens. Non refert autem utrum aliquis mentiatur verbo, vel facto quocumque alio, ut supra habitum est; unde cum omne mendacium sit peccatum, consequens est etiam, quod omnis simulatio est peccatum. * Si enim simulatio in hoc stricto sensu accipiatur, certissimum est, nunquam ea uti licitum esse, sicut nec mendacium. Est igitur tantummodo quæstio, an sicut ex iusta causa in alijs materijs, licet uti æquiuocatione in verbis, & factis, quæ latè dicitur simulatio, (dissimulatio potius dici deberet) liceat etiam in administratione Sacramentorum. Et quidem quod in alijs materijs, aliquando æquiuocatione, & amphibologia uti liceat. * Adeo certum est (inquit Thom. Hurtado *tom. 2. tract. 7. cap. 1. nu. 8.*) quod sit error in fide id negare, constat enim manifestè ex sacra pagina. * Difficultas igitur solum est, an in re nostra locum etiam habere possit? Et affirmatiuè cum cæteris respondeo. Quia simulatio ex iusta causa, ratione æquiuocationis, aut restrictionis, quæ in mente retinetur, aut ratione alterius implicitæ significationis ex circumstantijs desumptæ, in alijs materijs à labe mendacij immunis est, ut probaui *supr. tract. 3. de Religione, quæst. 6. de Iuram. §. 4. ergo, & in Sacramento.* Deinde non sit irreuerentia Sacramento, nec proximo iniuria, quando ob re-

uerentiam Sacramenti, aut ob proximi nocendum vitandū, iusta interueniente causa, æquiuocatione utimur. Ergo non est cur in alijs, & non in Sacramento, ex iusta causa, simulatione uti possimus.

13 Quapropter hanc sententiam ultra citatos probabilem putat perdoctus Angelus Maria Verricelli *tom. 1. tract. 1. quæst. 10. & 11. num. 3.* * Probabile, inquit, est, licere metu mortis simulare Sacramentum Pœnitentiæ, vel alia, obmurmurando verba, vel proferendo sine intentione absolventi. Probatur: quia quando non est, neque materia, neque forma Sacramenti, tunc non dicitur Sacramentum irreuerenter tractari; neque dicitur irritari. Hoc fatentur ipsi adversarij agentes de Sacramento matrimonij, de quo omnes asserunt non committere sacrilegium contrahentem inualidè ex metu graui, etiam exterius proferat verba, quibus contrahi solent matrimonium. Ratio est, secundum ipsos, quia cum materia Sacramenti matrimonij sit contractus legitimus, qui tunc ob grauem metum non adest, idè tunc non est materia Sacramenti, & cum non sit materia Sacramenti, neque cogitent coniuges de consecratione Sacramenti, sed de contractu; consequenter non adest Sacramentum, quod irritetur, aut irreuerenter tractetur, &c. Ergo aduersarij idem docere tenentur in casu nostro, cum Sacerdos metu mortis simulat, se absolueret proferendo verba absque intentione absolventi, quia tunc non adest materia proxima, cum pœnitens sit indispositus, neque habeat dolorem; neque adest forma: tunc enim tantum est forma, quando profertur intentione absolventi, ut docent Portius, Valentia, & Castro Palao: ergo non debet dici in hoc casu Sacramentum irreuerenter tractari, aut irritari. * Hæc ille. Ex quibus concluditur, quod existente iusta causa excusante à labe mendacij æquiuocationem in verbis, quibus consecratio, vel administratio Sacramenti simulatur, non est cur ob metum saltem mortis, non liceat simulatione huiusmodi in omnibus Sacramentis uti.

14 Hinc si hæreticus (nō in odium fidei) minaretur mortem Sacerdoti, nisi omnem panem in foro existentem consecraret, posset ille consecrationis verba proferre, absque intentione consecrandi, absque villo peccato contra Religionem, vel iustitiam, & absque vlla mendacij labe: habet enim iustam causam utendi æquiuocatione. Sic Ioannes Sanchez in *Selectis, disp. 35. num. 3.* * Nec obstat, inquit, aliquos adorare talem panem, tanquam consecratum, erit enim solum idolatria materialis, quam Sacerdos in illo casu vitare non tenetur: grauius namque esset consecrare, & multas particulas perire. * Sic ille. Non

ramen inde inferas, licet malum operari ad grauius malum vitandum: hoc enim in huius auctoris mentem venire non potuit; sed intentum illius est, non esse malum in his circumstantijs non evitare materialem idolatriam, quam ex iusta causa permittere, licitum putat. Et quidem si ratione fictionis, vel simulationis, peccatum in præsentia casu non committitur, dissentire nequibit Vazquez *ubi supra*, quia, ut vidimus, idolatriam non iudicat, absque expressa intentione adorandi pro Deo, quod non est; idè què de hac ratione vitandi idolatriam materialem, quam ipse nō videtur admittere sine formali, parum curauit. Cui ego non assentior. Nam Gentiles, qui Iouem, aut Lunam, vel Solem adorabant, omnes Patres vocant idolatras, & tamen ipsi adorabant, quam ibi existimabant, ex errore, adesse veram diuinitatem: ergo cū in casu prædicto fideles adorassent contentum sub speciebus panis, quod ex errore ipsi putarent esse Christum, verè materialem idolatriam committerent, licet à culpa propter inuincibilem ignorantiam excusarentur, vel propter grauius malum vitandum, ut ait Sanctius supra, cui plures dissentiunt.

15 Quapropter melius responderi posset, in tali euentu fideles ex circumstantia metus iniuste illati Sacerdoti, ad consecrandum omnem panem in foro existentem, debere prudenter dubitare de intentione Sacerdotis; idè què solum posse adorare sub conditione, quod vera consecratio præcesserit, & hanc esse expressam omnium voluntatem; & talè præsumendam, qua omnis idolatria etiam materialis vitatur. Ad hanc enim requiritur error, quod diuinitas vera ibi lateat, qua deficiente, idolatria materialis non est: sicut ad formalem requiritur expressa, vel implicita intentio adorandi pro Deo id, quod non est, & cum hic error in casu præsentia non adsit, sed vel purum dubium, vel suspicio; & magis debeat quiuis inclinare, quod non fuerit consecratio; dicendum est, signa ipsa externa adorationis procedere ex voluntate conditionata, quæ ad materialem etiam idolatriam constituendam non sufficit. Idè hanc conditionem adhibendam esse, quoties fuerit ratio sufficiens ad prudenter dubitandum (ut in præsentia contingit) bene docet Suarez *2. to. 3. in 3. p. disp. 65. sect. 2.* Cū igitur Sacerdos, qui ex graui metu verba consecrationis absque intentione profert, ad voluntatem tantum conditionatam occasionem præbeat; non est dicendum, quatenus est ex se, facere alios idolatras, sed ad summum dubitare de consecratione. Ratione cuius expressam conditionem adhibere debent, qua posita, omnis idolatria, etiam materialis, vitatur. Hæc solutio ne uti poterit, cui à Ioanne Sanctio præstira

non placuerit, licet planè non videam, cur admitti non possit, quia nec rationi dissonat, nec est, cur cum mortis periculo, teneatur Sacerdos materialem aliorum idolatriam vitare, quando nec fidei, nec eorum saluti nocet. In alijs autem Sacramentis, simulationem admittere minus dissonat.

16 Et quidem in Sacramento Pœnitentiæ licitum esse simulationem, uti profertendo verba absolventi absque intentione absolventi, ob fugiendam mortem Sacerdoti aliter à pœnitente indisposito comminatam, haud difficile percipitur. Et ita concedunt Ludovicus de S. Iuan 1. part. *Summ. tract. de Euch. q. 7. art. 8. fol. 167.* Diana 3. part. *tract. 6. Miscell. resol. 83.* Ioannes Sanchez *ubi supra, disp. 35. num. 7.* * Tunc enim, inquit, iusta adest causa utendi æquiuocatione: sicut ille, cui minata fuit mors à latrone, nisi iurer, se daturum centum aureos, poterit verba iuratoria exterius proferre absque intentione.*

17 Quoad Sacramentum Matrimonij ferè omnes conveniunt, hanc doctrinam esse admittendam; etsi in alijs Sacramentis non admitteretur. Quod tradit cum Nauarro, & alijs Thom. Sanchez *lib. 1. de Matrim. disp. 11.* ubi gratia vitandi magni scilicet ali existimat, posse proferri verba, æquiuocatione mente retenta, absque intentione contrahendi. * Equiuocatione, inquit; ubi iusta causa subest, communis sententia habet: ut si intelligat: Accipio te in meam, si ad id teneor; sicuti in simili asserunt Siveiter, Angelus, Nauarrus, Ludovicus Lopez, &c. Quod si opponas irritum reddi Sacramentum. Dico cum Henriquez, diuersum esse in hoc Sacramento, & in alijs sentendum: cum enim vitæ Sacramenti rationem, contractus naturam induat; potest ea ratione, qua contractus est, absque Sacramenti iniuria, irritum reddi, quando causa iusta ad id cogit. * Quod iterum cum Petro de Ledesma tradit *lib. 4. disp. 16. num. 1.*

18 Verum licet conclusioni consentiã, rationem non probo: quia existimo, eandem, quæ in alijs Sacramentis, in matrimonio militare; & idè ad obiectionem, quam sibi opponit Sanchez, omnino negandum censere, irritum reddi Sacramentum, quia ad hoc necessarium erat, quod adhiberetur forma Sacramenti, & tamen non resultat ex alio defectu; quod in præsentia non contingit: quia verba absque intentione contra hæc non habent rationem formæ, ut cū Basilio de Leon, Valentia, & Palao docet Verricelli *ubi supra tom. 1. tr. 1. q. 10. & 11.*

19 Adde, rectè stare posse intentionem efficiendi contractum matrimoniale, absque intentione efficiendi Sacramentum; ut con-

contingit, quoties inter absentes contrahitur, iuxta opinionem Caietani, Victorii, & Cani, quos citatos sequitur Franciscus Syluius in 3. part. quæst. 42. art. 1. quæsto 3. conclus. 2. aut saltem quando contrahentes non intendunt facere Sacramentum, vt docent Villalobos in Summ. tom. 1. tract. 13. difficul. 6. num. 4. Basilius de Léon tom. de Matrimon. lib. 1. cap. 9. num. 3. Vazquez tom. 2. in 3. part. disput. 138. ap. 5. Hartad. Rebellus, & alij, quos sequitur Diana 3. part. tract. 4. de Sacramento. resolut. 255. Ergo si quis ex iusta causa (verb. grat. quia vrget contrahere per procuratorem, & quia excommunicatus est, nequit licite Sacramentum Matrimonij recipere) haberet intentionem efficiendi contractum, non verò Sacramentum, non fieret Sacramentum, non tamen redderetur matrimonium irritum, quatenus contractus est: sed nulla fieret iniuria Sacramento. Ergo ratio adæquata, cui innititur, posse dari simulationem in Sacramento Matrimonij non est, quia, vt contractus, possit irritum reddi, vt volebat Sanchez. Nam optime stat, quod maneat validum, vt contractus, & tamen quod ex iusta causa non adhibeant contrahentes formam Sacramenti; nempe verba ex intentione faciendi, quod facit Ecclesia; qua deficiente, cum de sit forma, non redditur irritum Sacramentum. Sicut Poenitentiae Sacramentum non dicitur irritum reddi a Sacerdote, qui postquam peccatoris recte dispositi confessionem excepit, cum tamen ex iusta causa (nempe, quia iurisdictionem se non habere meminit) absque absolute dimittit; quia licet adfuerit materia, defuit forma, qua non adhibita, non potest dici Sacramentum irritum, sed non fuisse celebratum, in quo, quando iusta adest causa simulandi, vtendo æquiuocatione, nulla interuenit irreuerentia.

20 Ex quibus concludo in omnibus Sacramentis licitum esse ex iusta causa simulationem vii, proferendo verba formæ absque intentione requisita, & hanc conclusionem longe veriore esse, quam illam de communione in hostia non consecrata peccatori occulto conferenda, & omnino ab illa independentem, vt constat ex supra dictis, quamvis ex illa ad istam optime valeat consequentia, vt potè à difficiliore, vt bene expendit

Escobar vbi supra.

***

QUESTIO III.

An Sacramento in valido, ex defectu intentionis Ministri, gratia nihilominus sanctificans à Deo conferatur?

1 **I**ntentionem Ministri necessariam esse ad valorem Sacramenti, definit Tridentinum Sess. 7. Canon. 11. vbi eius qualitatem simul exponit. Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit. Hoc posito, difficultas est, an deficiente valore Sacramenti Baptismi, ex defectu eiusmodi intentionis Ministri, certum sit, iuxta presentem prouidentiam, infantem absque baptismo decedentem ad salutem æternam non peruenientem?

2 Prima sententia est, in tali euentu, Deum supplere defectum baptismi, quoad eius effectum, conferendo scilicet gratiam sanctificantem, & remissionem peccati originalis: ac proinde puerum licet sine baptismo decedentem gloriam obtenturum. Ita Diu. Thom. in 4. sentent. distinct. 6. quæst. 1. artic. 2. quæstiuncula 1. ad 2. vbi ait: *Si deficiente mentalis intentio in baptizante puerum, pie creditur, quod Summus Sacerdos, scilicet Deus, defectum suppleat, & salutem ei conferat. Quod iterum tradit 3. part. quæst. 64. artic. 8. ad 2. ibi: Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Ministro, quæ si defit, non perfitur Sacramentum, sed huc defectum in pueris supplet Christus: in adultis autem, qui intendunt Sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides, & deuotio. Sed hoc satis posset dici, quoad vltimum effectum, qui est iustificatio à peccatis. Sed quantum ad characterem, non videtur per deuotionem accedentis posse suppleri. *Hæc D. Thomas, quæ ex illo fideliter excerpta refert Amadæus Guimenius in opusculo pro Iesuitis tract. de Baptismo, prop. 2. num. 10. Quam sententiam, ex discipulis D. Thomæ sequuntur Syluester, Summa Confessorum, Chrysostomus Iabellus, Bartholomæus ab Angelis, Zanardus, Vignierius, & alij, vt omnes referens testatur ex eodem instituto R. M. Ioannes Martinez de Prado, olim Primarius Complutensis in 3. p. q. 64. dub. 7. §. 6. n. 76.

3 Eidem pietatis fundamento insistent M. Syluester, verb. Baptismus 1. quæst. 5. idem consequenter asserit; licet defectus valoris baptismi aliunde proueniat. *Si subtrahatur, inquit, aliquid de essentia formæ baptismi, creditur quod suppleat Summus Sacerdos: vt si moriatur puer ante formæ perfectionem. Idemque tradit infra q. 7. si defectus valoris proueniat

ueniat ex corruptione verborum, ibi: Sicut dictum est, §. 5. de subtrahatione, ita & de corruptione dicendum; scilicet, quod si non sit facta ex malitia, etiamsi sensum tollat, si moriatur puer, Deus supplet, si autem vixerit, baptizatur sub conditione. Sic vbi supra, & verb. Baptismus 4. quæst. 10. num. 8. Quem sequitur M. Ioannes Baptista Corradus 2. part. quæst. 84. & si vterque hanc partem sustineat contra D. Thomam, vt fateatur ipsemet Syluester, illo citato.

4 Idem prorsus docent alij, quando paruuli absque Sacramento Baptismi decedunt, eo quod eis applicari non potuit. Ita Caietanus, vt refert M. Sotus in 4. dist. 5. q. vnic. art. 2. §. Grauius autem, vbi sic: Ad hæc accedit modo opinio Caietani, quod paruulos sine Sacramento, dum applicari non potest, Deus ab originali liberabit. Idemque dicitur est infra artic. 11 de illis, qui in vtero moriuntur. Ab hac sententia non longè distat Mag. Dominicus Baltanæs in Margarita Confessorum, fol. mihi 199. in editione Complutensi, anno 1554. ibi: *Quæritur vtrum sine baptismo, puer possit saluari? Dicendum, quod secundum legentem communem damnabitur; secundum D. Thomam, pie tamè creditur, quod si Mater prægnans faciat aliquod speciale obsequium Deo pro saluatione pueri. Si coningat abortus, vel infans ex defectu aquæ, sine baptismo moriatur, quod non damnabitur: sed ex Dei misericordia valebit ad remissionem originalis &c. Imò aliqui tenent, quod si quis Christianus faciat aliquid pro salute puerorum infidelium, quod saluantur, quia talis tenet locum Ecclesiæ, & parentum. Non tamè hoc est certum. *Cui consonat ex eodem instituto M. Campanella, qui vt refert Vincentius Baronius 2. part. Manuductionis contra Amadæum Guimenium disp. 1. sect. 2. §. 3. fol. 139. & iterum disp. 2. sect. 2. fol. 216. affirmat: *Paruulos, dum deest aqua ad baptismum, saluos fieri posse Sacramento legis naturæ, id est benedictione paternæ, aut alia simili cæremonia, quæ magis sit in præoptu, quàm aqua. * Sic discuntur Doctores citati.

5 Cæterum de fide est baptismum esse necessarium ad salutem, quod definitum habemus in Tridentino sess. 7. can. 5. his verbis: Si quis dixerit baptismum non esse necessarium ad salutem, anathema sit. Necessarius autem non esset si, eo in re, & in voto deficiente (vt paruulis sine illo decedentibus contingeret) salui possent fieri. Ideoque nullum saluari posse sine baptismo, definit sess. 6. cap. 4. vbi de iustificatione ait esse translationem ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ in statum gratiæ. * Quæ quidem translatio post Euangelium promulgatum sine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non potest,

sicut scriptum est. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei. * Hæc est Catholicorum sententia, quam tradit cum Augustino (tom. 3. libr. 7. de origine anima, cap. 9.) D. Thom. quodlib. 6. q. 3. art. 4. vbi sic: *Manifestum est, quod in pueris nondum habentibus vsum rationis non potest esse motus fidei, & dilectionis, & ideo non possunt saluari, nisi per baptismum aquæ, vel per baptismum sanguinis, si propter Christum occidantur, vt Augustinus dicit de innocentibus. * Sic Angelicus Præceptor. Vbi vt adnotat R. P. Antonius de la Parra & Arceaga, ex Religiosissimo Clericorum Minorum instituto, vir doctissimus, & in D. Thomæ operibus versatissimus, tom. de Sacramentis, tract. 2. de Baptismo, disp. 2. q. 2. art. 2. fol. 126. * D. Thom. sibi opponit, & respondet ad argumenta Caietani, vt patet, quam oppositus sit, in hac parte, Magistro commentator. * De sententia autem, quam cum D. Thoma ipse amplectitur, fol. 125. inquit: * Hæc resolutio ita certa visa est authoribus communiter contra Caietanum, vt plures damnificent Caietani sententiam, iam vt hæreticam, iam vt erroneam, iam vt temerariam, vt videri possunt apud Auerfam, q. 66. part. 2. conclus. 2. * Sic ille, & merito. M. enim Sotus, vbi supra eam explodit, dicens: * Fateor me non intelligere, quomodo valeat citra errorem defendi, & apertius, §. At verò, pluribus D. Augustini testimonijs illam confutat. M. Cabrera de Sacram. quæst. 64. art. 8. disp. 1. §. 6. num. 65. & 66. inquit, esse temerariam, & erroneam. Denique quod secundum presentem prouidentiam Deus suppleat defectum Sacramenti Baptismi in pueris, conferendo gratiam, ita incertum ait Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 8. vt sit temerarium credere. * Quod, inquit, vbi quæritur locus occurrerit admonebre non cessabo. * Et promissis stetit dist. 3. q. vnicæ, art. 5. concl. 1. vbi locus occurrit; dicens esse temerarium asserere. Et iterum lib. 9. de iust. q. 6. art. 1. ad 1. vbi sic: * Etenim dicere, quod Deus vicem baptismi suppleat, non solum temerarium est, imò & peiori nota dignum: & lex est sine baptismo, aut sanguinis, aut fluminis, aut fluminis, saluum fieri neminem. * Qualitatem censuræ iudicio Ecclesiæ relinquo. Quia propositioni vniuersali definitæ, circa necessitatem baptismi ad salutem, & adstruendi impij iustificationem, post promulgatum Euangelium, sine lauacro regenerationis, aut eius voto, fieri non posse, immediate opponitur, quæ asserit pueros sine baptismo decedentes saluos fieri; negat enim baptismi necessitatē ad salutem. Quapropter ab hæreticos nota eximere non audeat M. Ioannes de la Cruz in direct. 1. par. q. 3. de Baptismo, dub. 7. ibi: * An pueri sint baptizandi

di ut salventur? * Conclusio affirmatiua definita est in Tridentino; & proximius, q. 3. dub. 1. * An possit quis saluari sine baptismo? Conclusio negatiua definita est in Tridentino, sess. 7. can. 5. * Vide Sotum *supr. dist. 1. quest. 5. art. 2. §. Grauius tamen; & dist. 24. quest. 1. art. 4. vers. Ad 1. igitur.*

§. I.

Animadversio in Baronium.

6 **A**D hæc iterum inculcanda, & erā-
bem recoctam apponendam in-
vitum me trahit Vincentij Baronij vitiligatio,
in opere contra Amadæum, *disp. 2. sect. 2. §. 2. fol. 212. & 217.* vbi enormiter truncatum blaterat D. Thomæ locum de intentione Ministri, *ex 4. sentent. dist. 6. q. 1. art. 2.* Cuius verba cum Amadæo fideliter excerpta adduxi vbi supra. In quem tamen ipse immisericorditer sic invehitur. * D. Thomæ in-
struit insidias *ex 4. sent. dist. 5. (sextam lege) art. 2* vbi referes aliorum opiniones sic præfatur. *Quidam dicunt: si desit mentalis intentio baptizandi puerum, pie creditur, quod Summus Sacerdos, scilicet Deus, defectum suppleat, & salutem ei conferat.* At Amadæus puniendæ fraude, erasis primis verbis: *Quidam dicunt, reliqua refert quasi dicta à D. Thoma ex propria mente, si desit intentio baptizantis suppleri à Deo.* Nec contentus impegisse in huc errorem, adiungit alterum ad finem secundæ propositionis de baptismo Martyrij. * Sic Baronius, *fol. 212.* Quibus non contentus, de Amadæo apertæ calumniæ conuictio, plausum quærens, concludit *fol. 217.* * Aduertarij calumniam deteximus reuerentissimè castigandam; nisi atrox scelus maius supplicium esset qualibet pœna à nobis deprecanda. Imò Deum precamur, vt quas commeruit; cōdōnet. * Hactenus Baronius in Amadæum.

7 Sed quem hostem petis mi homo? Tuæ eloquentiæ bullæ facillè distillantur, & quod dolo: cecidit obliquo ictu in fundibularij caput emissus lapis. Igitur vt loco beneficij, quam enormem loci D. Thomæ truncationem incautè declamasti, gratus reponas, eius contextum, argumentum, & solutionem ob oculos ponam, vt quæ in ipso Angelico præceptoris legerè non vacabit, modo coactus perlegas. Argumentum quod loco citato *ex 4. sent. sibi obiicit D. Thomas, contra necessitatem intentionis Ministri, est huiusmodi.* * Intentio hominis non est alicui certa, nisi sibi: si ergo requiritur intentio ad baptismum, non erit certum de aliquo, quod sit baptizatus. * Huic igitur argumento (quod iterum proponit *3. p. q. 64. art. 8.*) duplicem solutionem adhibet D. Thomas vbi supra; Aliam,

Deum supplere defectum baptismi, quoad eius effectum, conferendo scilicet gratiam sanctificantem, & remissionem peccati, non verò confici Sacramentum. Aliam, vt iūque absque Ministri intentione coalescere & Sacramētū validū, & formatū. En Angelici præceptoris verba, *ex 4. sent. dist. 6. q. 1. art. 2.* * Ad secundum dicendum, quod ad hoc, secū-
dū diuersas opiniones, respōdetur. Quidā disidēs mentalis intentio in baptizante, non cū, quod cōfert Sacramētū Baptismi, tamē in adulto supplet fides, & deuotio defectū baptismi, vt periculum ex hoc, baptizato, qui ignorat intentionem baptizantis, non proueniat. Si autem puer, pie creditur, quod Summus Sacerdos, scilicet Deus, defectum suppleat, & salutem ei conferat, &c. Alij dicunt, quod in baptismo, & alijs Sacramentis, quæ habent in forma actum externum, non requiritur mentalis intentio, sed sufficit expressio intentionis per verba ab Ecclesia instituta: & idē si forma seruetur, nec aliquid exteriùs dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus est. * Hæc D. Thomas in *4. sentent. distinct. 6. artic. 2. quest. 1. quest. 2. ad 2.*

8 Eia Baroni liberum harum solutionū delectum tibi facio, quam malueris, elige ex propria mente à D. Thoma exhibitam. Primam, à consilio ei attribuit Amadæus, & nos cum illo supra (& si primò loco positam) vt potè distantiorem ab hæresi in Concilio Trident. *sess. 7. can. 11. damnata.* Manifestū enim est, minùs repugnare eius definitioni requirenti ad valorem Sacramenti *intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia,* opinionem, quæ asserit, deficiente intentione Ministri, baptismum non confici, sed quoad effectum gratiæ sanctificantis, Deum illum supplere; quam quæ & baptismum etiam perfici defenderit. Illud primā solutio adstruit, hoc secunda; quàm idē censuris supra datis, Doctores inuunt, & quam non esse iuxta D. Thomæ opinionē, iure conantur adstruere. Sotus in *4. dist. 1. q. 5. art. 8.* & Caietanus *3. p. q. 64. art. 8.* est enim in Concilio expressè damnata, vt ait P. Vazq. in *3. p. tom. 2. disput. 138. cap. 3.* & ante illum M. Victoria in Summa, *vbi de Baptismo, fol. 27. num. 34.* ibi: * Secundum hūdem ita tenendum; & opposita asseritio est hæresis, vt definitur in Concilio Tridentino *sess. 7. can. 5.* & idem fuit definitum in Florentino sub Eugenio Quarto. * Quibus consonat Fr. Leander à Murcia *tom. 2. disp. moral. lib. 5. disp. 2. resol. 1.* vbi, postquam hæc solutionem à Catharino, Adriano, & ab alijs traditam retulit, sic, inquit, *num. 8.* * Sed hæc sententia merito ab omnibus Theologis reijcitur, tanquam erronea, & proxima hæresi: illamque omnino falsam, & erroneam iudicant

cant Ioannes Dicastillo, Serra, Franciscus de Lugo, Ochagauia, Suarez, Vazquez, Hurtado, quos refert, citat, & sequitur Diana *part. 10. tr. 11. resol. 57.* * Et quidem ab errore Lutheri, & hæreticorum non multum distare inquit Eminentissimus Cardinal. de Lugo *tom. 1. de Sacram. disp. 8. sect. 2. n. 15.* Quos sequitur M. Donatus ex præclarissimo Prædicatorum Ordine, *tom. 4. tr. 7. q. 26.* Secunda ergo ex solutionibus, qua ex aliorum mente, ad argumentum secundum solvendum, vsus est D. Thomas, vel vt potius dicam, quam ibi refert, tanquam ab eius opinione alienissima explodenda est. Et prima tantum vt ex proprio Marte adhibita ei est attribuenda Hoc præstitit Amadæus, & nos cum illo supra. Non ergo castiganda fraude, ex loco citato crasimus verba illa, *quidam dicunt, sed quia, ad solutionem ex propria mente D. Thomæ exhibendam, non conducebant.* Quinimò confundeabant, & non primam, sed secundam illum amplexari innuebant. Quæ si Baronius aduertisset, vel si D. Thomæ locū consulisset, adēdō misere delapsus non esset, vt nulli verborum farragini, nulli fraudi parcens solutionem à D. Thoma exhibitam errorem incautè appellaret, dicens: *Nec contentus impegisse in hunc errorem, &c.*

9 Adde; non solum non vacasse Baroni D. Thomæ locum *ex 4. sent.* consulere; sed, quod omnem admirationem superat, nec Amadæum ipsum, quem enormiter truncasse locum D. Thomæ causatur, hostem fingēs quem impugnaret. Ibi enim immediatè proximè, nulla facta interpolatione, post verba, quæ Baronius ab Amadæo truncata iactat (nempe quod omiserit illa, *quidam dicunt*) subiunxit Amadæus locum alium D. Thomæ *ex 3. p. q. 64. art. 8. ad 2.* vbi ait: * *Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Ministro, quæ si desit, non perficitur Sacramentum, sed hunc defectum in pueris supplet Christus, &c.* Sed hoc satis possit dici, quantum ad vltimum effectum, qui est iustificatio à peccatis. Sed quantum ad characterem, non videtur posse suppleri. * Hæc ex D. Thoma fideliter excerpta, in eodem paragrapho, post locum *ex 4. sent.* adduxit Amadæus. Quorum meminisse noluit Baronius; sed silentio præterijt; ne calumnia, quam Amadæo impingit, detegeretur: cum ex præfato loco *ex 3. p.* clarè innotescat verba illa, *quidam dicunt, ex illo expressa, ne leuiter quidem, innuete D. Thomam eorum solutioni non consentiret: refert enim, quosdam dicere, deficiente intentione Ministri, Deum supplere defectum Sacramenti quoad vltimum effectum, qui est iustificatio à peccatis, ipseque suum calculum illis adiungit. Ita ne verò? Nil ergo peccauit Amadæus, cum solu-*

tionem ex proprio D. Thomæ sensu adhibitam retulit, omittis *ly quidam dicunt* (*ex 4. sent.*) Quinimò & laudi verti deberet silentium, quo D. Thomæ sententiam expressit, & ab alijs imponenda purgavit. Vndè grauius Baronias peccauit, dum ex hoc capite calumniam illi instruxit, de qua tam facillè conuinci posset. Vbi ergo Baroni? Vbi puniēda illa *frans?* Vbi enormis, truncatio loci? Vbi aduersarij calumnia seuerissimè castiganda? Vbi atrox scelus? Inceptas quæso, preces absque interruptione prolequere, nos enim tecum Deum precamur, vt quas impostor commeruit pœnas, condonet. Tuam causam ago Verum si probis, & contumelijs doloris sensum demulcere, & lenire conaris; enome ergo & vno semel statu expectora recoctum toties virus in Amadæum Guimenium Miserationi locum ipse dabit, non ira. *Perfecti enim viri est* (ait Ambrosius *lib. de S. Iosepho, cap. 1.*) *non moueri uti scendi doloris inuidia, nec malorum vependere vicem: In e ergo mirandus Ioseph, qui hoc fecit ante Euangelium; vt lacus parceret, appetitus ignosceret, venditus non referret iniuriam, sed gratiam pro contumelijs solveret.*

10 Ceterum ne in postea; inaudita parte, reum condemnes; & erroris notam, ignoto authore, eius sententiæ inuas, sisse paulisper, & ad ea, quæ scribis animum aduerte, ne dum eleganter tua vota expromis, res pro votis non succedat. Et ne deterius, quid tibi contingat, monitum te velim D. Thomam non solum ad baptismum; sed ad alia etiam Sacramenta ex defectu Ministri invalida, supplementum à Deo Summo Sacerdote, eadem pietati innixum, quoad effectum gratiæ sanctificantis petiuisse. Sic in eodem libro *4. sentent. distinct. 24. q. 1. artic. 2. quest. 3. ad 2.* ibi: * *Ad secundum dicendum, quod talis, (nempe qui baptizatus non est) si ad Sacerdotium promoueat, non est Sacerdos; nec conficere potest, nec absoluerè in foro pœnitentiæ: vnde secundum canones debet baptizari iterato, & ordinari: etiā in Episcopum promoueat, illi quos ordinat, non habent ordinem. Sed tamen (attende) pie credi potest, quod quantum ad vltimos effectus Sacramentorum, Summus Sacerdos suppleret defectum.* * En Baroni, quem aggredis Pygmaeus Herculem, Tersites Achillem. Cur ergo Amadæo, vel ex eo quod referat, succenses? Quo œstro percitus in eum furis?

J. II.

Alterā Baronij calumnia detegitur.

11 **E**X superius dictis satis constat primam solutionem, quam ex duobus D. Thomæ locis fideliter excerptam, & ex propria eius mente adhibitam argumento, contra necessitatem intentionis Ministri, sibi obiecto, telegimus, non admittere Sacramentum Baptismi confici deficiente intentione Ministri, hoc enim dicere nefas est, sed Deum eius defectum supplere quoad ultimum effectum, qui est iustificatio à peccatis. Nihilominus Vincentius Baronius Amadæum hostem appetens et imponere non dubitavit solutionem nefandam, tanquam ex propria mente adhibita D. Thomæ adscripta: nempe deficiente intentione Ministri, validum etiam confici Sacramentum: *Si Amadæo, inquit, fides illa sit: ipse D. Thomas non omnino certus fuit pedem, sed in hoc lubrico tibat, & cadit; cum supplementum ali quod intentionis ad validum baptismum necessarie, reperit à Deo Summo sacerdote.* Hæc Baronius, nullo tamen Amadæi testimonio ob signata: quod ex solo figuli cerebello ortum habere poterat. Quia Amadæus ex 4. sentent. hanc solutionem, etsi secundo loco positam, consultò referre onisit, censens & merito omnino alienam à mente D. Thomæ. Et ex 3. part. quasi. 64. artic. 8. ad 2. sententiam oppositam ipsius verbis excerptis refert, quibus Angelicus Doctor concedit defectum intentionis Ministri suppleri à Deo Summo sacerdote, quantum ad ultimum effectum Sacramenti, non verò quoad eius valorem. * Hoc, inquit, satis pollet dici quantum ad ultimum effectum, qui est iustificatio à peccatis, sed quantum ad characterem non videtur per devotionem accedentis posse suppleri. * Hæc ex Dia. Thomæ refert Amadæus. Ex quibus agnosces, quam citò Baronius suæ maledicentia meritas dedit penas. Indulgentiæ tamen, non vindictæ, idèò subijciendus; viro enim occupatissimo, tam Dia. Thomæ quam Amadæum, à limine tantum salutare licuit.

12 Hinc ortum habuit altera calumnia, quam ibidem Baronius affinxit, dicens: * Nec contentus (Amadæus D. Thomæ) impigisse in hunc errorem, adiungit alterum ad finem secundæ propositionis de baptismo Martyrij. * Cum tamen ad finem huius propositionis, nullum D. Thomæ locum Amadæus citaverit, nec pro opinione de baptismo Martyrij (quoad infantem etiam in utero existentem) alium auctorem præter Sotum adduxerit. (in editione S. Lugdunensi, quæ præ-

manibus fuit Baronio. Licet postea in Martirensi, superaddiderit M. Cortado 2. par. 7. 62. M. Serra 3. p. q. 66. art. 12 & M. Prado eadem questione, dub. 12. num. 65. dicentem esse ferè communem) Nullum ergo errorem, nec D. Thomæ, cuius non meminit, nec alijs auctoribus, quos refert, Amadæus adiunxit. O Baronis! sic operam, & atramentum perdis? Sic ad calumnias paginas replest? Doleo.

J. III.

Quænam intentio ad valorem Sacramenti, ex mente D. Thomæ, sit necessaria?

13 **G**Ravis inter Doctores est difficultas, in enodanda mente D. Thomæ circa intentionem in Ministro requisitam ad conficiendum Sacramentum. Dubium suboritur ex duplici Angelici Præceptoris loco supra citato: Alio ex 4. sentent. dist. 6. quasi. 1. art. 2. q. 1. ad 2. Alio ex 3. part. quasi. 64. art. 8. ad 2. In primo enim loco quorundam opinionem refert, nec refellit, assentientiam: *Quod in baptismo, & alijs sacramentis, quæ habent in forma actum externum, non requiritur mentalis intentio, sed sufficit expressio intentionis per verba ab Ecclesia instituta. Et idèò si forma servatur, nec aliquid exterius dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus est.* Quam solutionem secundo adhibitam cuidam argumento oppugnantem necessitatem intentionis Ministri ad valorem Sacramenti, ostendimus supra, prodire non potuisse ex propria mente Dia. Thomæ. Recrudescit verò difficultas ex alio loco ex 3. part. q. 64. art. 8. ad 2. Vbi explosa aliorum sententia exillimantium, deficiente intentione Ministri, validum nihilominus Sacramentum Baptismi perfici, eo quod Deus supplet defectum quoad parvulos; & fides, devotione adiuncta, quoad adultos; concludit D. Thomas. *Idèò alij melius dicunt, quod Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ, cuius est Minister. In verbis autem, quæ profert, exprimitur intentio Ecclesiæ, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi contrarium exterius exprimat ex parte Ministri, vel recipientis Sacramenti.* Ergo ex mente D. Thomæ, licet desit mentalis intentio in Ministro, validum tamen conficitur Sacramentum, ratione intentionis Ecclesiæ, quæ verbis formæ exprimitur, dum contrariam Sacerdos externe non manifestat, quantumvis interne retineat. *Quod videtur coincideri cum solutione secundo loco posita in præcitato loco ex 4. sententiarum.*

14 Cæterum, ut bene ait Cardinalis de Lugo tom. de sacram. disp. 8. sect. 4. n. 64. cum Gaetano 3. part. q. 64. art. 8. ad 2. incredibile est

est D. Thomam, in his locis, sensisse Sacramentum posse validè conferri absque intentione interna Ministri. Quod ex ipso met Angelico Doctore omnium optimè ostendit P. Suarez tom. 3. in 3. part. quasi. 64. art. 8. Quibus ego lubens assentior: primò, quia statim artic. 10. eiusdem quasi. 64. contrarium supponit, dicens: *Cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere, talis perversio tollit veritatem Sacramenti: præcipue quando suam intentionem exterius manifestat.* Quibus apertè tradit derisionem internam, quæ nil aliud est, quam defectus intentionis, vel voluntas non conficiendi Sacramentum, eius valorem tollere; id verò multò certius est, si præfata voluntas, seu defectus intentionis exterius manifestetur. * Ly enim præcipue (quod D. Thomas subdidit) exprimit casum minus dubium, & alium magis dubium includit, * ut optimè cum alijs tenet Barbof. diction. 274. Secundò probatur, quia in eodem artic. 8. ad 3. explicans habituales intentionem, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti subnequit: *Putam cum Sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum, quod facit Ecclesia. Undè si postea in ipso exercitio actus, cogitatio eius ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Per quæ explicandus venit, in his, quæ ad 2. dixerat. Tertiò probatur, quia ibi æqualem intentionem requirit ex parte Ministri conferentis, ac ex parte adulti suscipientis, & quæ vtriusque defectum veritatem Sacramenti tollere affimat, si exterius exprimat. Et tamen si interne ex parte recipientis deficiat, licet nullo actu externo manifestetur, non perficitur Sacramentum, ut tradit quasi. 68. art. 7. ad 2. dicens: *si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus.* Ergo licet in Ministro interne tantum deficiat intentio, non perficietur Sacramentum: & mens Dia. Thomæ alia non est, quam id certius esse, quando intentionis defectus externe exprimitur. Quarto probatur, quia quasi. 64. artic. 8. citato in corp. expressè asserit requiri intentionem Ministri, qua ablutio aquæ, de se indifferentis ad munditiam corporalem, determinetur ad Sacramentalem effectum. Et infra ad 1. *Et idèò, inquit, requiritur eius intentio, qua se subijciat principali agenti, ut scilicet intendat facere, quod facit Christus, & Ecclesia.* Quid clariùs! Quod iam diu prædixerat in 4. dist. 8. q. 2. art. 4. quasiuncul. 3. ad 1. ibi: * Dicendum quod ad Sacramentum requiritur intentio faciendi, quod facit Ecclesia in essentialibus. * Est ergo indubitatum, hanc fuisse mentem D. Thomæ.

15 Solutionem verò argumenti, quod sibi obiecit D. Thomas, fateor difficile: illius est Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 12.

enim vis in eo posita. Si mentalis intentio Ministri necessaria sit ad valorem baptismi, cum hæc ipsi tantum sit nota, nullus certus esse poterit, quod baptismum susceperit: ac proinde omnes erunt semper dubij, & anxij, an ritè baptizati sint. Respondet Vincentius Baronius ubi supra, fol. 217. * Huius argumenti vim D. Thomam infringere, intentione Ecclesiæ, verbis Ministri expressa, quæ tantæ est efficaciam, ut priuatum Ministri errorem corrigat. * Sed quidem cum fide sanctorum sit intentionem Ministri, saltem faciendi, quod facit Ecclesia necessariam esse ad valorem baptismi; si hanc ille non habeat, intentione Ecclesiæ defectum non supplebit: alias nisi exterius exprimat, nunquam valor Sacramenti deficere poterit ex defectu intentionis Ministri, quod hæreticum est. Intentio ergo Ecclesiæ in eo tantum euentu priuatum Ministri errorem corrigere poterit, quando iste habuerit intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, quam tamen ipse interne irridet; puramque ceremoniam ad illudendos homines inuentam iudicat. Ergo cum Minister carere possit intentione faciendi, quod facit Ecclesia (quoniam & contrariam internam habere) si illa necessaria sit ad valorem baptismi; & illius incerti sumus; dubietas & anxietas baptismi non vitantur. Recrudescit ergo argumenti difficultas, non euacuatur, solutione Baronij.

16 Aliter explicat D. Thomam Caietanus 3. part. quasi. 64. artic. 8. ad 2. dicens: * Ad certitudinem nostram de susceptis Sacramentis, intelligendum est; sufficere intentionem Ecclesiæ per verba Ministri expressam, nisi per Ministrum, aut suscipientem contrarium exprimat. Ita quod non intendit Author, quod hæc sufficiant ad perfectionem Sacramenti simpliciter, sed ad perfectionem eius secundum humanam certitudinem. Per hoc enim euatur inconueniens, quod quilibet incertus possit esse de susceptis Sacramentis. * Sic Caietanus, quem alij Thomistæ communiter sequuntur. Sed non quiescit animus. Quia si deficiente Ministri intentione, ut concedit Caietanus, intentio Ecclesiæ non sufficit, ut perficiatur Sacramentum: cum humanam certitudinem non habeamus de intentione Ministri, unde illam habere poterimus de valore baptismi? Quod si dixeris ad huiusmodi certitudinem sufficere, quod exterius defectus intentionis non exprimat: non facile id persuadebis baptizatis à peruersis Ministris, hæreticis, Mauris, & ab alijs infidelibus in casu necessitatis. Præterquam quod D. Thomas asserit, quod si desit mentalis intentio in Ministro, perficitur nihilominus Sacramentum, ratione intentionis Ecclesiæ, quæ exprimitur in verbis Ministri, dum

contrarium exterius ab isto, vel à suscipiente non exprimat. Eam ergo certitudinem de suscepto Baptismo cuilibet ritè baptizato concedit D. Thomas; quæ ex intentione Ecclesiæ, de qua dubitare non licet, desumi potest. Hæc autem certitudo tanta est, quanta ex intentione interna Ministri per revelationem nota pullularet. Ideòque Angelicus Præceptor ad omne dubium, & anxietatem expellendâ, solam intentionem Ecclesiæ, quæ verbis Ministri exprimitur, dicit sufficere ad perfectionem Sacramenti. Alias enim Ministri intentionis incerti semper dubij, & anxij essemus, an baptizati simus, necne?

17 Propterea, inquit Cardinalis de Lugo ubi supra, non pauci censuerunt D. Thomam in eam sententiam inclinasse, quod sufficeret intentio faciendi exterius, quod facit Ecclesiæ: & mirum non esse, cum scripserit ante definitionem Concilij Florentini, & Tridentini. Ab hac tamen noxa cum ipse vindicat, & merito; & eius verba supra adducta ex 3. part. quæst. 64. artic. 8. ad 2. & ex 4. sentent. distinct. 6. exponit dicens, D. Thomam in utroque loco solum agere de necessitate intentionis internæ expressæ, & explicatæ, quæ si requiretur, videretur posse reddi dubium valorem Sacramenti, saltem apud illos, quæ ignorarent, an Minister talem specialem intentionem habuerit. Cæterum neque hæc solutio mihi arridet: primò, quia ad incertitudinem baptismi, sat est requiratur ad valorem Sacramenti intentio interna, nã cum hæc soli Ministro sit nota, nequibit accedenti ad Sacramentum esse notum, quod Sacramentum suscepit, & ita non poterit habere certitudinem solutis. In quo sita est vis argumenti, quod sibi objicit D. Thomas. Ergo solutio illi adhibita cõ tendere debet, vt excludat incertitudinem de valore baptismi, quin obstat incertitudo, quam accedens ad Sacramentum habet de interna intentione Ministri. Ad illam autem excludendam quidam recurrebant ad Summum Sacerdotem, scilicet Deum, & ab illo supplementum intentionis Ministri necessaria ad valorem Sacramenti repetebant: quorum sententiam D. Thomas rejicit; & aliorum approbat, qui intentionem Ecclesiæ in verbis, quæ Sacerdos profert, expressam, aiunt sufficere ad perfectionem Sacramenti, dum exterius defectus intentionis Ministri, vel suscipientis Sacramentum, non exprimat. Quorum solutione admissa, nullus dubitationi de valore Sacramenti locus relinquitur, & consequenter argumenti difficultas funditus exhauritur. Quæ secus integra perseverat; si intentio interna Ministri requiratur, cum non sit vnde certitudinem de illa habere possimus. Secundò displicet responsio Cardinal. de Lu-

go, quia intractatam relinquit difficultatem sabortam ex solutione D. Thomæ ad 2. nempe intentionem Ecclesiæ sufficere ad perfectionem Sacramenti, si nil contrarium à Ministro exprimat. Quæ secum patitur defectum intentionis internæ in Ministro, imò & contrariam, vt ex terminis constare videtur.

18 Ideò, postremè mature excogitatam, duplici cõclusionem respondeo: Prima sit, D. Thomæ solutionem nullatenus eo tendere, vt suadeat, deficiente intentione interna Ministri, Sacramentum perfici intentione Ecclesiæ, quæ illius verbis exprimitur. Ratio est evidens, quia conclusio contradictoria est expressè ipsius D. Thomæ in eodem artic. 8. & non semel, aut bis, sed iterum, nempe, in corpore, & in solutione ad 1. & ad 2. vnde nisi temere dici non potest, ibidem ad secundum sibi contradicere Dico secundo D. Thomam non curasse solutionem adhibere, quæ euidenter certum baptismatum relinquit, de Sacramento suscepto, sed quæ animo pacatum. Ad conscientiam autem quietem sufficit non posse prudenter dubitare de intentione necessaria ex parte Ministri. Quod contigit, si nil aliunde in contrarium exprimat, dum verba ab Ecclesiâ instituta profert: quia sic exprimit se habere in illo actu ablutionis, eam intentionem, quam habet Ecclesiâ, que sufficit ad perfectionem Sacramenti, quantumvis ipse ignoret significationem, quæ sub illis latet. Et sic explicanda veniunt verba illa D. Thomæ; quod Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ, in cuius Ministri verbis exprimitur intentio Ecclesiæ sufficiens ad perfectionem Sacramenti. Hoc autem sufficere ad moralem certitudinem de valore Sacramenti suadet exemplo penitentis cum attritione accedentis ad Sacramentum poenitentiam, qui licet euidenciam non habeat de Sacerdotio confessoris, cum eius baptismus, & ordo Sacerdotalis non sint ipsi euidencia, eam tamen moralem certitudinem de his habet, vt prudenter dubitare nequeat. Et in hoc sensu accepta expositio Caietani, & Thomistarum verum continet. Si verò de intentione Ministri dubitetur, quia Infidelis Iudæus, vel Mahometanus, iterandus erit sub conditione baptismus, ad incertitudinem, & anxietatem expellendam.

Vt bene ait P. Quintana-Ducñas
tom. 1. tract. 1. singul. 3.
num. 3.

§. IV.

Enormis Baronij impostura in Cardinalem de Lugo.

19 CUM sententiam ex Caietano, Sylvestro, Margarita Confessor, & ex Campanella num. 4. relatam, & reiectam, à gravissima nota eximere, Baronius non auderet, & nullum ei effugium occurrisset, eam deriuare tentavit in Eminentissimū Cardinalem de Lugo, fol. 216. dicens: * Campanellæ opinionem Cardinalis de Lugo munitam fuisse suffragio, quia ait, paruulos si desit aqua ad baptismum, salvos fieri Sacramento legis naturalis, id est, benedictione, aut preceatione paterna. Quod pro de Lugo, (inquit) respondebit Amadaus, ego reponeam pro Caietano, & Sylvestro. * Sic Baronius. Cæterum ab hac, & alijs calumnijs, quas Cardinali de Lugo affinxit Campanella, se ille purgavit, tom. de fide, disput. 20. sect. 3. numer. 130. fol. 562. his verbis: * Prudenter faciet censor si numquam nisi in scriptis censuram propositionis ibidem scriptæ profert, imò & apud se exemplar propositionis, & censuræ retineat, quo convincere possit, siue propositio, vel censura postea alterata referatur. Inveni non semel responsa, vel censure à me petitas, non eisdem verbis relatas, & editas; ita vt necesse fuerit mihi, pro meis non agnoscere. In quo (attende) aliquis querelæ scrupulus mihi remansit erga Patrem Thomam Campanellam, qui in suo opusculo de Prædestinatione, & Reprobatione, statim initio aliquos suos articulos refert, meo nomine subscriptos, & à me simpliciter approbatos, sine vlla restrictione, vel explicatione: quos tamen ego quantum meminisse potui, non ita absolute probavi, sed cum explicationibus; & limitationibus addendis, quæ ibi desiderantur. * Eri Cardin. de Lugo à suffragio, quo suas opiniones Campanella munire tentavit, se in tuto posuit. Secus verò contigit Doctoribus, & Magistris, quorum verba fideliter excerpta dedi. Vtinam hæc Baronius pro Caietano, & Sylvestro reponere potuisset.

§. V.

Animadversio in Baronium.

20 Post hæc in lucem edita, quibus genuinam D. Thomæ mentem ex 3. part. quæst. 64. artic. 8. ad 2. expresseram, circa intentionem requisitam in Ministro, ad Sacramentum conficiendum; ad manus peruenit nouum opus Ethicæ Christianæ, Vind. Pat. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.

centij Baronij editum Parisijs, anno 1673. In quo illa, qua Religiosus vir stetit eloquentia, in me invehit ut part. 2. disp. 3. de Sacramentis generatim, sect. 4. à nu. 60. fol. 437. & præcipue num. 441. forsan, quia, non animadvertit secundam solutionem, quam D. Thomas 3. part. loco citato adhibuit, argumento sibi obiecto contra necessitatem intentionis Ministri; diuersam esse ab illa, quæ in 4. sentent. distinct. 6. quæst. 1. artic. 2. quæstion. 1. ad 2. Secundò loco adduxerat. Quam ego cum Caietano, Soto, Victoria, Vazquez, & alijs Doctoribus ostendi supra, alienissimam fuisse à mente D. Thomæ, imò & repugnantem ijs, quæ postea scripsit 3. p. quæst. 64. artic. 8. ad 2. vbi ad valorem Sacramenti, eam intentionem in Ministro requirit, quæ, nec mente, nec verbis ab intentione Ecclesiæ discrepet, vt pluribus ipsius testimonijs supra ostendi.

21 His tamè non obstantibus, sic me Baronius lacescit; & iudices in me concitare satagit. * Voris, inquit, potius cū Moya agendum esse existimo, quam argumentis. Ad iudices remitto, an alio remedio cohibendâ sit ea libertas D. Thomam pro arbitrio interpretandi, vt obtendatur gravissima accusatio erroris Sæcto Doctori impacta, & (quod in infinitum augēt inuidiam) furo Charitatis testis. Ex postremo opere (nempe Seiectatum) quæstionis tertiæ, de Sacramentis, animadversionis in Baronium, §. 1. ijsdem articulis confectæ, vix per folium integrum, vel vnum exerat verbum; quod præter plura communia, singulare aliquod non habeat vitium corrigendum. * His doloris sensum Baronius demulsi. Quæ me pacatum cogunt ad iustam cum inculpata tutela defensionem. Et in primis in his, quæ contra me verba fudit, non intendit corrigendam sanam interpretationem, quam loco D. Thomæ ex 3. part. quæst. 64. citata post rem mature excogitatam, §. 3. adhibui. Hanc enim ipse impugnare non est ausus. Quia licet inuitam contra ipsum me, & contra alios, à me haberi clamet, nil tamen illi a ratione occurrit, quo minus solidam præberet.

22 Contentio ergo tota deuoluitur ad duas illas solutiones, quas D. Thomas iuuenis adduxerat in 4. sentent. dist. 6. quæst. 1. artic. 1. quæstion. 1. ad 2. Ex quo fideliter excerptas dedi supra §. 1. Animadversionis in Baronium. Quarum prima erat: deficiente intentione Ministri, non confici Sacramentum Baptismi; viè tamen credi posse Deum supplere illius defectum, quoad vltimū effectum, conferendo scilicet gratiã sanctificantem: secunda vero solutio addebat, absq; intentione mentali Ministri, validum etiam confici Sacramentum. Hanc igitur secundam solutionem

ex duabus, quas in 4. sent. tantum adduxit D. Thomas, ut alienam à mente D. Thomæ ubi supra explorat: sed non pro meo arbitrio, & libertate, ut Baronius exprobat, sed cum grauioribus D. Thomæ interpretibus, Caietano, Soto, Victoria, Vazquez, & alijs, (quorum verba dedi supra num. 8.) assentibus præfata solutionem continere apertam hæresim, in Concilio Tridentino, damnatam: & saltem ut erronem, & hæresi proximam reijciunt plures alij, quos refert Diana ibidem. Et ab errore Lutheri, & Calvini non multum distare, dicunt supra Cardinalis de Lugo tom. 1. de Sacram. disp. 8. sect. 2. num. 15. & M. Donatus tom. 4. tract. 7. q. 26. Quapropter valde miror Vincentium Baronium hanc secundam solutionem non solum amplectari, sed in eam D. Thomam vnice confugisse blaterare. Quod autem aliena fuerit à mente D. Thomæ constat ex his, quæ postea tradidit 3. p. q. 54. citata. Vbi (ut ipsemet Baronius refert) expressè docet, necessariam esse in administratione Sacramentorum intentionem, quæ nec verbis, nec mente, ab Ecclesiæ intentione dissentiat, * *ascita*, (ut verbis Baronij vtar) & *ascripta Ministro Sacramentorum interna intentione, externis verbis significata*. * Quod nos à D. Thomæ traditum in 3. p. q. 64. art. 8. citato diximus, & dicimus. Sed nil, hæc solutio commune habet cum adducta in 4. sentent. concedente valorem Sacramenti, absque interna intentione Ministri Vnde euidenter constat in solutione illa secunda in 4. sentent. ut à mente D. Thomæ aliena, explodenda, quæ nuper relate contradictoriè opponitur, nullam me accusacione erroris Angelico Præceptori impigisse; quinimo omnem, vel leuissimam suspicionem, (ut fieri debet) amouisse. Ita ne vero?

23 Ex eo igitur tantum me apud iudices, decrimine liberi interpretis, accusare Baronius poterit, quod scripserim D. Thomam in 4. sentent. dist. 6. in prima solutione ibi adhibita quæuisse, nempe, * *quod si desit mentalis intentio in baptizante puerum, piè credi- tur, quod Summus sacerdos, scilicet Deus, defectum suppleat, & salutem ei conferat*. * De hoc me accusat Baronius, ubi supra dicens: * *Me falsum asserere Diuum Thomam in 4. sentent. in hac solutione primo loco posita conquie- uisse, cum vnice ad secundam confugerit*. * Fateor equidem, si crimen hoc est, me illius reum fuisse. Verum cum ex duabus solutio- nibus, vnâ vel alterâ Angelico Præceptori attribuit debere, certissimum sit; & secundam ab eius mente prorsus alienam ostenderim cum doctissimis eius interpretibus (quorum de illa censure supra adduxi) coactus sum concedere Diuum Thomam, tunc temporis, in solutione primo loco posita,

conquieuisse. Hæc autem non interpretandi libertas fuit, sed reuerendi voluntas, & estendi coherentiam huius solutionis cum alijs supra adductis, pietati magis, quam rationi Theologicæ innixis. Qualis est illa lib. 4. sentent. dist. 24. supra citata, §. 1. in fin. de absolute collata à non baptizato, ad Sacerdotium promotum: in quo casu, ait D. Thomas, *piè credi posse*, Deum suppleri illius defectum, quoad vltimum effectum, qui est iustificatio à peccatis. Cuius sententiam referens ipsemet Baronius ubi supra sect. 4. citata, fol. 442. dicit, & benè D. Thomam, cum subiungat *piè credi posse*, non hoc tanquam dogma Theologicum tradere, sed tanquam piam cogitationem, quam à Summa Theologica se mouit, præferens veritatem pietati. * Sic Baronius: & verè quidem. Sed tamen falso me hostem fingens, in casu defectus intentionis, subnectit. * *Relata verba (nempe ex distinct. 6.) longe diuersum ab eo, quem illis affingis, sensum habent. Nec enim ista fieri vult statuta lege prouidentia*. * O Baron! Vbi nam ego huc affixi sensum? Verba tantum D. Thomæ id *piè credi posse* dicentis, nullo à me superaddito, fideliter excerpta dedi. In solutione ergo illa prima, pietati innixa, in lib. 4. sent. dist. 6. D. Thomæ, tunc temporis, attribuenda; nil reprehensione dignum inuenire potuit Baronius, ne dum exclamare, iudices aduocando, ad cohibendam libertatem interpretandi prohibito D. Thomam. Non ego, Baroni, interpretem, sed purum relectorem egi. Iudices omnes lectores aduoco. Sed his omisissis.

24 Mirum omnibus esse debet, quod Baronius, primam solutionem ex lib. 4. sentent. dist. 6. q. 1. art. 2. (in qua diximus D. Thomam conquieuisse) errorem appellauerit: cum ipsemet iam concedat D. Thomam id *piè credi posse*, asseruisse. Non ergo errorem, sed piam cogitationem vocare debuisse, ut vocauit supplementum absolutionis à non Sacerdote collatæ. Vnde inferes incaurè in suo opere contra Amadæum scripsisse, *D. Thomam non omnino certum sigere pedem, sed in hoc lubrico titubare, & cedere, si sensisset, deficiente mentali intentione in Ministro Baptismi, piè credi posse* Deum suppleri defectum, quoad vltimum effectum, qui est iustificatio à peccatis. Censuit enim Religiosus vir, idem omnino esse; suppleri quoad effectum; ac suppleri, quoad valorem Sacramenti. Quod de viro alias pio, & docto, vix credi poterit.

25 Sed ne me fingere existimes, audi ipsum de se testimonium ferentem in 2. p. Ethices Christianæ, disp. 3. sect. 4. n. 64. fol. 442. Vbi sic ludit: * *Moya me deceptum dicit: Quia D. Thomas in prima solutione ex 4. sentent. excepta, solum ait, Deum suppleri ministri intentionem, quoad effectum vltimum, id est,*

non confici Baptismum, sed Deum gratiam iustificantem ex misericordia conferre. Dum mea dicta sic confutat, putat ne Moya serio se agere? Quid enim rogo aliud est supplementum intentionis ad valorem Sacramenti Deo attribuere, quam Deum suppleri defectum intentionis? * Hæc Baronius, quæ fateor apud illum reperisse indolui. O Baron! Valor baptismi distinctus est ab eius effectu; atque adeo aliud est suppleri defectum intentionis quoad valorem; aliud quoad effectum. Hoc vltimum continebat prima solutio, quam ego ut piam cogitationem attribui D. Thomæ; illud primum continebat secunda, quam propterea à D. Thomæ cum eis interpretibus explori. Hæc, si Baronius advertere voluisset, vel D. Thomam (aut me ipsum ipsius verba fideliter referentem) legere vacasset, adeo mitere delapsus non fuisset; ut inter supplementum intentionis, quoad valorem Baptismi, & supplementum quoad eius effectum, nullam distinctionem inueniri; quasi fide sanctum teneat, cum tamen inter supplementum defectus absolutionis; quoad valorem penitentis, & quoad eius effectum, distinctionem à D. Thomæ fuisse constitutam; plane fateatur. Sed quod omnes captum superat, est, quod Baronius ipse, ex duabus solutionibus ex 4. sentent. primam de supplemento intentionis ministri, quoad effectum Baptismi, errorem censeat; & tamen ipsemet secundam solutionem, de supplemento intentionis quoad valorem, & effectum simul; à D. Thomæ amplexatam asserat. Non capio:

QVÆSTIO IV:

An præcepto annuæ communionis satisfaciant fideles, qui in Ecclesijs Regularium tempore Paschatis Eucharistiam suscipiunt?

QUOD, excepto primo die Paschatis Resurrectionis, possint fideles, in ceteris diebus à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, præceptum communionis in Ecclesijs Regularium adimplere, tradit Nauarrus c. 12. n. 52: vbi sic ait: El Papa Leon X. cõcedio à qualquier Sacerdote de la Orden de los Frayles Menores, que en qualquiera dia del año pueda administrar la Eucharistia à los seglares, excepto solo el Domingo de la Resurreccion; y por consiguiente à los Dominicos, y à todos los otros que participan de sus privilegios; lo qual tambien sabemos estar particularmente concedido, y con mucha razon, à los Padres de la nueva, y muy exercitada en confessar, y comulgar, y por ello muy provechosa Compañia de Iesús. X. aunque por algunos se peters

puede parecer à algunos, que esta excepcion del dia de la Resurreccion se entienda de toda Comunion, con que se cumple el precepto de comulgar la Pasqua. Parecenos, empero, que se ha de entender de la Comunion de solo el dia de la Pasqua; aora ella se romè para cumplir con el precepto, aora no. Porque el dicho Papa Leon parece averlo declarado assaz, por las palabras que aadiò à las de Nicolao V. que concedio antes eade priuilegio, y por otras razones. * Sic ille. Quæ pro opinione solum primum diem Paschatis excludente ad præcepti adimplerem exponunt nonnulli, & sequitur P. Sà, verb. Euchar. num. 10.

2 Quorum explicationem genuinam supponit Manuel Rodriguez tom. 1. quæst. Regul. quæst. 56. artic. 3. §. Ad hanc objectionem; ex priuilegijs Leonis X. Martini V. & Sixti IV. id Regularibus concedentibus, præterquam in die Paschatis, vel in die Resurrectionis. Quod de solo primo die Resurrectionis intelligunt. Quibus Nauarrum explicans consentit M. Ludouicus Lopez 2. part. Instruct. cap. 6. de Bulla, fol. mihi 803. Vbi sic scribit: * *Excepto solo die Paschatis; ex priuilegio Leonis; Religiosi Mendicantes possunt communionem impendere laicis ad satisfaciendum præcepto communionis, ut insinuat Nauarrus in Sum. cap. 21. n. 52*. * Sic ille, qui benè subiungit, oportere, non obstante hoc priuilegio; quod ad satisfaciendum præcepto * laicus ad communionem recipiendam à suo Parocho remittatur. * Quod aduertit etiam P. Tamburinus cum sequutus Opusc. de commun. cap. 4. §. 4. num. 51.

3 Addunt alij, Mendicantes nullo excepto die, posse in suis Ecclesijs Eucharistiam secularibus, vnde cumque confluentibus, ministrare in Paschate, ut satisfaciunt præcepto annuæ communionis. Ita M. Ioannes de la Cruz in Epitom. Priuileg. lib. 2. cap. 5. dub. 4. conclus. 3. Vbi sic: * *Licet Religiosis ministrare fidelibus in suis Ecclesijs Eucharistiam in Paschate, etiam ad implendum præceptum communionis, quia concessit Patribus de Guadalupè Nicholais V. & Iulius Secundus, ut habetur in compendio istius Ordinis, §. 2. & 6*. * Sic ille, in cuius sententiam valde inclinat ex eodem ordine M. Antonius de Hinojosa, verb. Eucharist. fol. 229.

4 Hanc opinionem tenet etiam Manuel Rodriguez tom. 1. quæst. Regul. quæst. 56. artic. 3. §. Quantum ad secundum, & seq. Vbi asserit priuilegia Nicolai V. Pauli III. & Iulij II. ex quibus id possunt omnes Mendicantes per participationem priuilegiorum, addens, hoc priuilegium, licet non sit in vfu, vim suam retinere. * Nam ut supra (inquit) latè pro-

babimus, privilegia Minorum, & preconsequens aliorum mendicantium, fuerunt confirmata à Pio IV. & ab alijs Pontificibus eū clausula ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, quæ clausula confirmat etiam privilegia, quæ sunt per non usum abrogata. Et ibi etiam adiecit Sixti V. confirmationē, &c. Et non solum confirmavit dicta privilegia, sed etiam de nouo concessit, & per consequens de nouo concessit ipsis Minoribus, per viam communicationis, privilegium Nicolai V. & Antonij Cardinalis (nimirum Pauli III.) Monasterijs Ordinis D. Hieronymi, & privilegium Iulij Secundi concessum Præteritis Minimis. Quæ cum sint tantè recentè concessa, non potest contra ea allegari non usus, præsertim cum non usus minimè præiudicet ignorantibus, & talis non usus in Religionibus ex ignorantia privilegiorum fuerit introductus. * Pro eadem opinione militat Brunus Cassiung. de Privilegijs Regul. part. 2. tract. 8. cap. 2. per totum. Vbi ait: * Quod licet Regularibus Eucharistiam in die Resurrectionis Dominicæ secularibus porrigere, etiam vt Ecclesiæ præcepto satisfaciatur, & Idque multis suadere conatur, & ad decretum Sacre Congregationis respondet. Vide illum.

5 Eandem sententiam cum Rodriguez, & M. Ioanne de la Cruz, tenent Bejar, & Sorbus, quos citatos sequitur Diana part. 2. tract. 14. resol. 37. Vbi in terminis quæstionem pertractat, inquirens: * An Sacerdos Regularis, tempore Paschali, possit ministrare Eucharistiam secularibus, vt adimpleant præceptum Ecclesiasticum annuæ communis? * Cui sic: * Negatiuè respondent Suarez, Portel, Gaspar Hurrado. Sed affirmatiuam sententiam non ignobiles authores docuisse constat: hi sunt Ioannes de la Cruz, Beja, Rodriguez, Sorbo, & alij, & hoc ex privilegio, &c. Vnde ex dictis remanet satis probabilis ista sententia. Sed ego consulerem, vt Regulares in tali casu faueant Parochis, & talem sententiam in praxim non deducant. * Sic ille. Quod etiam consulit P. Bauni in Theolog. Moral. par. 1. tract. 5. quæst. 19. Vbi adductis privilegijs Martini V. & Pauli III. concludit: * Non videtur negari posse, fideles satisfacturos præcepto de communionem annuâ, cum eam, quocumque die à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, in Ecclesijs Mendicantium acceperunt. Sed id ego illis, vt faciant, non sunt author ob scandalum. *

6 Idem sentit Martinus de San Ioseph in Monitis confessorum tom. 1. lib. 1. tract. 5. de Eucharist. nu. 14. ibi: * En rigor pueden los Religiosos en sus Conuentos dar à los seglares la Comunion Pasqual, por vn privilegio de Nicolao V. concedido al Monasterio de nuestra

Señora de Guadalupe, y estendido por Pio IV. à todos los Conuentos de la Orden de San Geronimo, de que participan todos los Mendicantes, y yo juzgo tambien que es probable Aunque aconsejo, que en el tiempo de Pasqua, se abstengan los Religiosos de este privilegio. *

7 Denique hanc sententiam vltra citatos tenent Ludouicus de S. Ioann. in Sum. q. 8. de Euchar. art. 3. dif. 3. Bartholomæus à S. Fausto de Euchar. lib. 1. q. 280. Ioannes Henriquez in q. Moral. sect. 15. Et putant probabilem Ioannes de Soria in Epilog. Sum. p. 2. tract. 1. sect. 1. d. 7. §. Circa ministrum. Et Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 3. quæst. 19. dicens: * Fagundez addit, hanc sententiam non posse securè amplecti, sed hoc additum non placet, quia re vera est probabilis, vt bene Diana loco citato. * Quibus consentit Machado tom. 2. lib. 5. p. 2. tract. 6. docum. 5. n. 2. fol. mihi 330. Et Remigius in Pract. Confess. tract. 3. cap. 3. §. 1. num. 6. inquit, id esse probabile ex privilegio Iulij Secundi, & Nicolai V. * Y por vna sententia dada en favor de los Padres de San Francisco, en confirmacion deste privilegio, contra los Curas, como refiere Fagundez apud Dianam. Mas no conuiene que esto se haga, sino raras vezes, con mucha prudencia, y cautela, por evitar escándalos, y discordias. * Sic Remigius.

8 Non me later, hanc sententiam retractasse Dianam p. 9. tract. 9. ref. 27. & insuper contra superius dicta militare declarationem Cardinalium in Epistola ad Archiepiscopum Neapolitanum, die 10. Martij anno 1638. quæ ad verbum adducit Diana p. 6. tract. 7. Miscell. resol. 58. in fine. Verum ad illam respondet Martinus de S. Ioseph vbi supra. * Ni se debe dar credito al Padre Diana, quando trae declaracion de los Señores Cardenales en contrario; pues como probare abaxo, para que hagan fe estas declaraciones, han de parecer autenticas, y firmadas del señor Cardinal, Presidente de la Sacra Congregacion, y legalizadas del Secretario della; y demàs de esto han de ser promulgadas con los requisitos que las demàs leyes. * Quas condiciones non habere prædictam declarationem, constat ex Diana vbi supra. Quapropter Tamburinus opusc. de Com. cap. 4. num. 54. illam sibi obijciens, respondet: * De hac declaratione non constat authenticè. Secundo non est directa Religiosis, sed Archiepiscopo. Tertio est Epistola particularis pro Dios celi Neapolitana, vbi fortè aliquod peculiare suboritur inconueniens. * Præterquam quod Sacra Congregatio non intendit derogare privilegijs Mendicantium, nec illorum vllam mentionem facit, prout necessarium erat ad eorum reuocationem. Ideò Leander vbi supra,

præ, non obstante hac Sacre Congregationis declaratione, cuius ipse mentitur, præfatam sententiam probabilem esse dixit, agrè ferens, quod Fagundez asserat, non posse securè amplecti.

9 Propter hæc illam improbare non est auius Tamburinus loco supra citato, & multo minus aliam supra relatam, quæ in cæteris diebus, excepto primo die Paschatis, Eucharistiam ad satisfaciendum præcepto in Ecclesijs Regularium ministrari posse, concedit. Cæteram ipse neutram practicè probabilem admittit, & merito. * Has duas, inquit, opiniones relatas nu. 51. & 52 non possum non vocare saltem speculatiuè probabiles, siquidem probabilibus rationibus nituntur, bonoque habent authores. Et quidem prior (nempe quæ excipit primum diem Paschatis) videretur expeditior, ita tamen, vt neutram in usum deducendam censeam, ne detur occasio, vel admirationis in populo, vel querelarum in Prælatibus. * Sic ille. Cuius insistens veltigijs neutram probabilem existimo, nec credo, privilegia allegata ad praxim vnquam reducta fuisse, quia eorum usus omnino impediret Pastores cognoscere vultum peccatoris sui, & funditus everteretur medium, quo fideles ab Ecclesia per Parochos compelluntur ad præceptum annuæ communionis adimplendum.

10 Ex quibus fit, potiori iure audiendum non esse M. Ioannem de la Cruz in Epit. lib. 2. c. 5. dub. 5. concl. 2. Vbi ait, Regulares posse etiam Viaticum ministrare secularibus in periculo mortis constitutis. Verba eius sunt. * In sententia (quam ipse tuetur) asserente, licere Religiosis ministrare fidelibus Eucharistiam in Paschate, idem videtur dicendum de ministracione Eucharistie in articulo mortis. * Sic ille, quem citatum sequuntur Brunus Cassiung. de priuilegijs Regul. p. 2. tract. 8. cap. 2. & Portel in Addit. ad verb. Sacramentorum administratio: id probantes ex privilegijs Nicolai Quinti, & Sixti Quarti, Minoribus concessis. Sed his abunde respondent P. Amicus in Curs. Theolog. tom. 7. disp. 31. sect. 3. nu. 57. & Card. de Lugo de Pœnit. disp. 18. sect. 2. nu. 52. & 53. omnino videndi, ne illorum prætextu singularis hæc opinio, iuri Parochorum valdè derogans, ad praxim vnquam deducatur.

11 Vnum hic adnotare oportet, Ioann. Machado tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 7. docum. 1. n. 6. fol. mihi 379. existimare, virtute Bullæ Cruciatæ posse fideles, in quacumque velint Ecclesia, adimplere præceptum annuæ communionis. Quam opinionem dicit, tenere Patrem Vazquez in 3. p. tom. 2. disp. 219. cap. 5. n. 47. & Dianam, qui illum citatum sequitur, p. 1. tract. 11. resol. 20. Verba Machadi

sunt: * Es tambien dudoso entre los Doctores, si con la Bula de la Cruzada pueda cumplarse el que la tuviere, donde quisiere, y con esto cumplase Suarez de donde la parte negativa, à quien sigue N. S. &c. Vazquez, y otros juzgan por probabilissima, y segura en practica la parte afirmatiua. * Verum apertè fallitur Machado, & non leui P. Vazquez iniuria, quia de hoc non est dubium inter Doctores, nec author vllus partem affirmatiuam docuit. Sed solus ipse deceptus auctoritate Doctorum, quibus obiter leuè (vt aliquando huic authori contingit) id falso imposuit. Quia P. Vazquez vbi supra postquam adduxit verba Bullæ latinæ, in qua conceditur * Eucharistiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paschatis recipere: * Sic ait: * Triplex autem conceditur facultas. &c. Tertia est vt Eucharistiam, & Sacramenta omnia, præterquam in die Paschatis recipere possit. * Et infra: * Tertia facultas non intelligitur pro solo tempore interdicti, sed pro omni tempore, etiam si non sit interdicti. Idque tribus rationibus probari potest. Prima est, quia in Bulla Hispano sermone transcripta, cum agitur de receptione Sacramentorum, dicitur: * Recibir el sacramento de la Eucharistia, y los demàs sacramentos (saluo el dia de la Pasqua) aunque sea tiempo de entredicho, &c. Per diem autem Paschatis (attende) vt capite præcedenti notauimus (ait Vazquez) intelligi debet totum tempus Paschale, intra quod præceptum Eucharistie implendum est: nempe vt fauore Parochorum hæc communio, qua impletur præceptum, ipsis referueretur (quod tenent communiter Doctores apud Dianam sup. p. 9. tract. 9. ref. 27.) Neque Religiosis virtute suorum privilegiorum alicui Eucharistiam tribuendo, efficere possit, vt præceptum illud impleatur. Neque laici seculares virtute Bullæ Cruciatæ de manu alterius communicantes, idem præceptum implere possint. * Sic Vazquez, qui non potuit clarius dicere, nec apertius de impositione Ioannes Machado conuinci, cum non solum virtute Cruciatæ, sed nec privilegiorum Religionis, asserat expressè, præceptum annuæ communionis extra propriam Parochiam adimpleri non posse.

12 Insuper Machado apertè etiam fallitur, dum ait, Dianam ex Vazq. sententiam illam defendere. Quia Diana vbi supra loquitur etiam excipiendo diem Paschatis: rogat enim sic: * An per Bullam Cruciatæ detur facultas recipiendi Eucharistiam (attende) præterquam in die Paschatis, de manu simplicis Sacerdotis sine licentia Parochi? * Cui respondet: * Negatiuam sententiam docet Suarez, & Nugnus. Sed pace tantorum viro-rum, probabilissima, & iura in praxi est con-

traria sententia, quam docet Vazq. in 3. part. tom. 3. disp. 219. cap. 5. n. 47. * Nullus ergo eorum opinionem illam docuit; atque adeo nec imposter pro illa imposterum citandus erit; nam ipse eam solum refert, male à se intellectam; & quod authores citati, ipse tenet, nilque de nouo addit. Illis verò in mentem non venit, Bullam Cruciatam continere priuilegium communicandi extra Parochiam ad ad implendum Ecclesie præceptum, vt constat ex dictis.

QVÆSTIO V.

Utrum, qui ad celebrandum, vel communicandum confessus est, si postea recordatur lethalis in confessione oblitus, teneatur ante communionem confiteri?

5. I.

Doctorem placitum:

Negatiuam sententiam imposuit Patri R. ginaldo doctus Trullèch de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. n. 13 & quod valde miror, diligentissimus etiam scriptor Fr. Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 7. q. 21. dicens: * An qui confessionem præmisit, & postea, antequam ad altare accedat, recordatur alicuius peccati non confessi, teneatur illud confiteri, priusquam communicet? Negarunt aliqui, quos suppresso nomine refert Cornejo, & expressè Reginaldus tom. 2. lib. 29. cap. 6. quæst. 4. sect. 1. num. 105. * Verum Reginaldus, nec illam docuit, nec probabilem innuit, sed potius impugnat, & contrariam, vt veram, & communem amplectitur. Verba eius sunt: * Qui ante communionem præmisit confessionem integram omnium mortalium peccatorum, quæ memoriæ occurrunt: & postea antequam ad communionem accedat, recordatur alicuius peccati adhuc à se commissi, de quo non est confessus (attende) teneatur per se loquendo, & exclusis circumstantiis, quæ excusare possunt, illud confiteri, antequam communicet, quia præceptum, de quo agimus, obligat non tantum ad confitendum ante communionem, sed simpliciter ad confitenda omnia peccata mortalia, quorum quis sibi conscius fuerit. Nec refert, quod tale peccatum oblitum, iam sit remissum in confessione legitime facta, quia non obstat remissio, quin debeat supponi clauibus, vt satis indicat Concilium Tridentinum, cum in citato capite, nec contritum quidem, & per consequens, nec consequutum remissionum suorum peccatorum mortalium, vult liberum esse à faciendâ eorum Sa-

cramentali confessione, antequam ad sacram communionem accedat. * Quid clarius? Subiungit vero cum pluribus infra referendis: * Attamen ad vitandam irreuerentiam illam, quæ erga Sacramentum ipsum committeretur, recedendo indecenter coram alijs, quando ipsum administratur, ille, qui cum ceteris communicare paratus adlat ad sacræ communionis linteum, non tenetur statim recedere ad confessarium, vt absolvatur directè à peccato, cuius est oblitus in sua confessione, & tunc recordatur Pro quo aliquot authores assert Henricus in sua Sum. lib. 8. cap. 46. §. 3. in margine litt. I. notatque, id locum habere, seclusa etiam infamie nota, & scandalo. * Hæc Reginaldus in 1. edition. Lugdun. anno 1616. loco, & capite à Trullech, & à Leand. supra citatis: qui vt ex eius verbis fideliter exscriptis patet, opinionem illi attributam neutiquam defendit, sed potius contrariam (sicut & P. Henricus vbi supra) & solum videtur admittere opinionem P. Henricus de poenitente iam communicaturo ad linteum altaris coram alijs adstante, de qua infra iudicium feremus.

2 Verum, quam hi authores imposuerunt Reginaldo, probabilem putauit de Sacerdote loquens doctissimus Fr. Petrus Cornejo in 3. part. tract. 4. quæst. 80. disp. unica, dub. 3. Vbi sic: * Quæres, an iste teneatur confiteri illud peccatum (nempe oblitum in confessione) antequam celebret? Quidam negant, tum, quia iste reuera non habet conscientiam peccati mortalis, cum illud iam ei fuerit per abolitionem remissum, quamuis teneatur confiteri tempore, quo præceptum confessionis obligat per se, semel in anno: tum, quia idèd præcipitur confessio ante communionem, quando est conscientia peccati mortalis, quia probatio requisita ab Apostolo non debet relinqui iudicio proprio, sed confessoris. Alij verò affirmant, quia iudicant, hoc præceptum amplè esse accipiendum, & c. Mihi videtur vtraque sententia probabilis, sed hanc posteriorem video amplecti à viris timoratae conscientie. * Hactenus Cornejo de Sacerdote celebraturo. Cuius sententiam de mandato suppressi Tribunalis Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ expunctam esse, iure notat Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum familia, tom. 1. variar. resol. tract. 3. cap. 1. resol. 14. n. 58. fol. 105. * Que sententia, inquit, defendi iam nullomodo potest, quia expuncta est à suo authore, iudicio suppressi Tribunalis Sanctæ Inquisitionis. Quod quidem (attende) verissimum est, si loquamur de Sacerdote, qui iterum celebraturus est ante tempus annuæ confessionis. * Sic Hurtado.

3 Cæterum pro laico, videtur ipse amplecti opinionem, quam pro Sacerdote traditam

iani à Cornejo, expunctam refert; in d. laxiore; putat enim, laicum, qui urgente necessitate, non præmissa confessione, contritus semel communicauit, non teneri confiteri ante tempus annuæ confessionis, sed posse iterum, atque iterum, non præmissa confessione, communicare, dum postea in novum peccatum lethale non incidit, quod Sacerdoti non concedit, sed celebraturum ad confessionem adstringit. Vide illam sup. n. 60. vbi sic scribit: * Respondeo secundo: si sit casus, in quo laicus possit communicare, non præmissa confessione, cum sola contritione non tenetur peccatum coniteri, & clauibus subijci ante tempore annuæ confessionis (attende) potestque, nisi novum peccatum committat, accedere ad communicandum. * In quibus plus Hurtado concedit, quam Cornejo; nam ei, cui, semel ex causa, nullius peccati confessione præmissa, communicare licet, concedere videtur, si in novum postea peccatum non recidat, sepius communicare, licet peccata illa non confessi, quorum contritionem habuit, non confiteatur: putat enim, non teneri ante tempus annuæ confessionis. Verum cum hanc doctrinam à nullo Theologo sustineri posse animadverteret; idèd (licet ipse eam adhibuisset, dum dixit: Respondeo secundo) subiungit, & merito; * sed hoc non placet: quia si iste laicus habeat copiam Confessoris, tenetur confiteri: quia non est certus de sua contritione, & tenetur se probare quis ante communionem, vt moraliter certus accedat ad Corpus Christi. * Quod ego probabilis reputo, licet de sua contritione certissimus esset; etiam per reuelationem. Quia præceptum diuinum non idèd cessat, etiam ex verbis Tridentini id probari non posse contendat Ariaga infra citandus eo quòd Concilium solum asserat teneri, quantumvis sibi contritus videatur, & se contritum existimet, sess. 13. cap. 7. & Can. 11. qui autem ex reuelatione se contritum nosceret, his terminis non videtur comprehendendi, quia hæc notitia longè excedit. Sic etiam sentiunt Kubio, & Palacios, apud Amicum tom. 7. disp. 26. n. 11 sed nostra sententia est probabilior, quam tenet Henricus lib. 4. cap. 4 & plures alij.

4 Sed quid si laicus confessus esset & alicuius lethalis fuisset oblitus, poterit re, confessione illius non præmissa, communicare? Respondet affirmatiuè Hurtado supra, vbi postquam dixit, & merito, teneri confiteri, qui nullam præmitterat confessionem, quantumvis contritus communicauerit, sic ait: * Quod secus est, si obliuiscatur alicuius peccati mortalis, quod (inquit) non tenetur confiteri ante tempus annuæ confessionis, quia iam per confessionem peccatum illud dimis-

sum est, & igitur sanctificatur. * Hæc Thomas Hurtado, in quibus aperit & concedit, laicum, qui in confessione oblitus est alicuius lethalis, posse accedere ad communionem, non præmissa illius confessione, licet ante communionem recorderetur, eo quòd iam per confessionem aliorum peccatum oblitum est dimissum, & accedens ad Eucharistiam mediante aliorum confessione sanctificatus est. Cur autem Sacerdoti negat, quòd laico conceditur non video. Timore forsan incidendi in manus Sanctæ Inquisitionis, calumniam adhibuit. Quia præceptum Tridentini, quo præcipitur Sacerdotibus statim confiteri (non verò laicis) quando non præmissa confessione mortalium celebrantur, solum procedit, vt ipse in eodem n. 63. laterari: Quando Sacerdos, necessitate urgente, cum non sit copia Confessoris, exiens in peccato mortali celebrat, non verò in alijs casibus obliuionis, aut malitiæ, &c. * Casus autem, de quo loquitur Cornejo, casus obliuionis est. Vnde non ex eo, quòd urgeat necessitas, neque ex eo, quòd non sit copia Confessoris, sed ex eo, quòd a peccato oblitus indirecè ab obliuio, sit iam sanctificatus virtute Sacramenti Poenitentiae, asserit Hurtado, posse, non præmissa obliuio confessione, dignè communicare: ergo vel Sacerdoti hoc concedere tenetur, maxime cum iam semel celebrauerit, vel laico negare eam eadem vtrobique militat ratio.

5 Ideoque vtrique indifferenter probabiliter concedi posse, tradit M. Franciscus Araujo in Vniuersitate Salmaticensi obia primarius Sacre Theologie Cathedre moderator, & postea Episcopus Segouitensis tom. 2. in 3. p. 80. art. 4. n. 30. in impressione Salmaticensi anno 1636. vbi sic: * Si roges, an si quis post sumptam debitè Eucharistiam, recorderetur peccati mortalis nondum confessi, an teneatur illud confiteri, priusquam iterum ad communionem accedat, vel non? Respondeo, vtrumque esse probabile, sed a hinc vtramque partem potius considerem. * Verum etiam hæc semper consulenda, negari iam posse ad præmissa deterere, cum Magistro Araujo consequenter ad principia iacta concessit Præpositus in 3. p. p. 80. art. 5. dub. 3. n. 15. dicens: * Si aliquis sit legitime confessus, qui in confessione ex obliuione, vel iusta de causa aliquod peccatum non explicuit, non tenetur elicere contritionem de illo. Quo casu potest communicare, antequam præmittat confessionem illius peccati, quia per præcedentem confessionem illius peccati remissionem est consequutus, quamuis indirectè, estque in statu gratiæ. * Sic Præpositus, quem sequutus est Ferrantinus de scandalo, disp. 1. quæst. 80. n. 2. cuius verba extant apud Dianam p. 11. tract. 8. resol. 40. folio 518. Et

hanc opinionem probabilem putare Hieronymum Garcia in *Sum. tract. 3. diff. 5. dub. 1. p. 5. n. 50* dicit Diana *p. 9. tract. 3. resol. 4.* * Vide hanc, inquit, sententiam probabilem putat Hieronymus Garcia. * Sed ego apud illum hanc non inuenio, sed longè diuersam, ex qua si ad istam valeret consequentia, plures pro ea recensere potuissent Auctores. Vide Fr. Leandrum à Murcia in *disquisit. in 1. 2. lib. 2. diff. 4. res. 25. n. 15. fol. 361.* vbi ait, censores fidei, dum prædictam opinionem de non confitendis, ante communionem, peccatis oblitis in confessione, damnarunt. * Non ex eo credendum eius opinionem probabiliter, qualicumque sit, derogare intendisse. * Vide inquam illum supra, vbi pro sententia Magistri Araujo, & aliorum refert etiam Henriquez, Tamburinum, Reginaldum, & Hieronymum Garcia sed illi Auctores id non docent, vt constabit ex dicendis, vbi eorum opinionem proponam. Adsit etiam alios, sed cum *summa iniuria veritatis Theologicæ*, vt eorum mentem, & verba expendens, inquit P. Cardenas in *dispos. eccl. disp. 5. cap. 13. n. 160.* & seq. Fauet autem Pasqualigus in *praxi de iuribus, quæst. 64. n. 3.* vbi ait: eum, qui post confessionem recordatus est peccati obliti, posse, si eo. fessari) copia non sit, communicare, ne omittat lucrari lubileum.

6 Huius opinionis fundamenta primus fecit M. Dominicus Baltanàs in Summa, quâ impresso auctoris nomine luci dedit Hispali anno 1526. in *Margarita*, inquam, *Confessio rum, fol. 170.* Vbi licet communem sententiam sequatur, hanc tamen probabilem sentit: verba eius sunt: * Qui verò confessus est, & post paululū accedit ad communionem, & tunc recordatur de aliquo mortali, non peccat mortaliter communicando, proponens post communionem confiteri (attende) præsertim, si iam est positus in loco communionis, vel si non potest tunc commodè confiteri. * *Ly enim r. se. tis*, aperte denotat, quod possit communicare, non præmissa obliti confessione, licet quando illius recordatur, non sit positus in loco communionis; verius autem esse quod possit, quando iam est in communionis loco. Sic cum communi Doctorum exponit adverbium illud *Præsertim*, Barbosa dicitur. 277. fol. 73. vbi sic: * Hæc dictio (*Præsertim*) ponitur comparatiuè, & importat idem quod *Maximè*, & *Præcipuè*: vnde exprimit calum minus dubitabilem, & implicat magis dubitabilem. *

7 Faciunt ad hæc alij, qui in præsentia casu, cum M. Baltanàs vbi supra, ex leui causa, à præmittenda lethali obliti confessione excusant, Henriquez *lib. 8. de Eucharist. cap. 46.* * Laicus, qui in linteam altaris adstat, paratus communicare cum alijs, & confessionem

præmiserat, excusatur propter reuerentiam Sacramenti, ne statim redeat ad confectariū, vt directè absolvatur à peccato, cuius fuerat oblitus, etiam secusa nota, & scandalo, cum iam accedat iustus, & probatus per confessionem. * Hæc Henriquez ibi, & in *Gloss. lit. 1. C. K.* vbi pro hac opinione refert Victoriā, Angelum, Tabienam, Rotellam, Aureolum, Cordubam, & alios. Et cum Henriquez, eius mutuaris verbis, sentit Bautius in *Miscel. casuum conscientie, quæst. 537. fol. 347.* & consentit P. Reginaldus n. 1. citatus Quibus dissentire non videtur Martinus à S. Iosepho de *Eucharist. tract. 7. n. 13.* & putat probabile Bonacina *tom. 1. de Euchar. disp. 4. q. 6. p. 1. nu. 17. §. Si contrarium.* Et hæc est opinio, quam putant probabilem Hieronymus Garcia, & alij, quos citatos sequitur Diana 3. part. tract. 4. *resol. 7.* non verò aliam, quam ei imposuit vbi supra. Quibus neuisimè adhaesit Tamburinus in *Methodo expedite communionis, cap. 1. §. 3. n. 63.* ibi: * Solum eos liberandos à præmittenda confessione talis peccati obliti censeo, qui vel actu celebrant, vel ante altare ad linteam communicaturi expectant: hos enim, et si nullam notam infamiae incurrant, non obligo ad recedendum, quamuis breui reuerturos, quia ex vna parte irreuerenter se gererent, inchoatam quasi actionem siue necessitate relinquendo, &c. Et ex alia parte non apparet clara necessitas, quia hic iam est iustus, beneque dispositus propter absolutionem in directam talis peccati. * Hæc ille.

§. II.

Auctoris iudicium.

8 **E**X hac secunda opinione (si probabilis admittatur) validissimum pro prima, supra adducta (ex Magistro Araujo, Thoma Hurtado, Præposito, Cornejo) argumentum desumitur ad probandum, non esse præceptum confitendi ante communionem peccatum in prævia confessione obliti. Argumentor sic: Laicus adstant communicaturus cum alijs, si non sit nota, aut scandalum; potest licitè ab altari discedere, & confessione obliti præmissa, communicare; & tamen, secundum Henriquez, & alios, ad confessionem præmittendam non tenetur: ergo non est præceptum diuinum consistendi ante communionem peccatum, quod in præcedenti confessione fuit oblitum. Patet, quia aliàs nulla ratione excusaretur poenitens à confessione obliti præmittenda. Dicere autem, præceptum non obligare in his circumstantijs, absque fundamento iactatur. Quia præceptum præmittendi confessionem lethalem ante communionem, magis vrget, quæ

præ

præceptum præmittendi ieiunium naturale, cum hoc humanum, illud diuinum sit; sed qui, dum adstat altari communicaturus cum alijs, recordatur, non esse ieiunium, tenetur discedere, si possit, sine nota, & scandalo. Imò & Sacerdos, si ante consecrationem, se non esse ieiunium recordetur, tenetur dimittere Missam inceptam; vt tradunt D. Thom. Sotus, Ledesma, Victoria, & alij discipuli D. Thomæ, quos cum Angelo, & Maiolo sequitur ipsemet Henriquez *supra num. 3. in Gloss. lit. II.* Et est communis sententia Theologorum, quam cum Diana, Sylvestro, Azor, Hurtado, Philiberto, Machad. & alijs defendit Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. quæst. 21.* Ergo si datur prohibitio communicandi, non præmissa lethali obliti confessione, tenebitur, ab altaris linteo discedere, si laicus sit; vel si Sacerdos, Missam inceptam ante consecrationem dimittere, quoties absque nota, aut scandalo discedere queat. Consecutio videtur necessaria: ergo vel dicendum est, non dari præceptum diuinum consistendi ante communionem peccatum, quod in præcedenti confessione ex oblivione, vel alia iusta causa fuit omisum: aut tale præceptum obligare, quoties absque nota, & infamia adimpleri possit. Si enim irreuerentia, quæ in recessu ab altari consideratur, non excusat non ieiunium à præcepto Ecclesiastico non communicandi, qui fieri potest, vt excuset à præcepto diuino non communicandi absque præmissa peccati obliti confessione? Numquid præceptum diuinum minus vrget, quam humanum? Si verò ex alio capite excusetur; nempe, quia iam accedit iustus, & probatus per confessionem: Hoc idem euincit, licet ad altare nondum accesserit, vt ex terminis patet: ergo, vel in vtroque euentu, vel in neutro, ad obliti confessionem ante communionem tenebitur. Hæc consecutio est mihi euidentis.

9 Propter hæc nunquam assensum præbere potui secundæ opinioni, quam cum doctissimis Thomistis, & alijs supra citatis defendit Henriquez: quia ex illa per necessariam consequentiam deducitur, primam esse probabilem, quam à Cornejo ex mandato suppressæ Inquisitionis expunctam diximus, licet postea ex Doctoribus Hispanis eam intrudere non formidauerit Thomas Hurtado, censens de laico aliter ac de Sacerdote iudicandum, cum tamen ex vno ad alium euidentis sit consequentia. Idedque vtraque sententia æquè prohibita haberi debet a supremo Inquisitionis Tribunali, atque adeo improbabilis centeri; quidquid contra tenerit Caramuel in *Theolog. moral. fundamentali, fol. 17. in epist. dedicat. ad Innocentium X. & in 2. p. Theolog. fund. num. 12. fol. 5. & fundam. Pat. Mar. de Moy. Quæst. p. 1.*

mento 13. n. 229. & 233. Vbi contendit opinionis probabilitatem non deperdi per prohibitionem in Expurgatorio Romano, & Hispano ab vtraque suppressa Inquisitione factam. Quod prorsus falsum est: Nec Thomas Hurtado hoc putido principio se proxit. Quapropter, eius sententiam expungendam esse, & omnino reijciendam puto, quia et si accedens post confessionem, in qua ex oblivione lethale aliquod omisit, verè sit iustus, & probatus per confessionem, non tamen accedit probatus per omnium lethaliū confessionem. Et, vt definit Trident. *(sess. 13. cap. 7.)* * Ecclesiastica consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, vt nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacræ Eucharistiam accedere debeat. * Qui autem lethale, quod commisit, non est confessus, verè est sibi conscius peccati mortalis, quamuis sibi suadeat, virtute confessionis aliorum esse remissam; sicut verè esset conscius peccati mortalis, licet moraliter certus esset, imò et si per reuelationem agnouisset, remissum fuisse per actum contritionis, aut per Eucharistiam bona fide ab attrito susceptam: Quia esse concium peccati mortalis, nil aliud importat, quam scire, fuisse commissum, & clauibus non esse subiectum, vt vniuersa Ecclesia semper intellexit. Quod inde suadet, quia præceptum confessionis iure diuino obligat confiteri omnia lethalia, quæ memoria occurrunt: ergo præceptum diuinum confitendi ante communionem, obligat confiteri omnia, quæ ante illam memoria occurrerint. Nemo ergo potest ad sacræ Eucharistiam accedere, non præmissa obliti confessione, si tempore opportuno meminerit.

10 Quapropter Tamburinus vbi supra *num. 62.* benè dixit, solo primo aspectu videri, non esse obligationem ad præmittendam confessionem in prædicto casu: * Cum præmittatur, vt dignitatem gratiæ communicaturus adquirat, & iam per confessionem prædictam gratiæ ornatum obtinuerit. Et ex alia parte præceptum de præmittenda confessione ante communionem iam obseruauerit. Ac proinde (inquit) ex vi argumenti ita dicendum esset: obstat tamè praxis fidelium, ex qua colligimus, præceptum de præmittenda confessione ante communionem, non esse solum de præmittenda confessione integra formaliter, sed etiam materialiter. * Sic ille. Cui consentit P. Arriaga *tom. 7. in 3. p. tr. de Euchar. disp. 46. sect. 3. subject. 2. vbi num. 21.* dixit, stando rationi, videri valdè probabile, per se non teneri confessionem peccati obliti præmittere ante communionem: pluraque congerit, * quæ (inquit *num. 27.*) speculatiuè loquendo faciunt eam sententiam

KK

pre

probabilem; tamen non censeo, absolutè defendi posse, sed standum cõmuni, &c. * Quod probat ex usu, & praxi fidelium, quibus iudetur, Christum Dominum præcepisse confessionem omnium mortalium, quorum ante ipsam communionem homo recordatur. Sed quidem vim præcepti non solum ex praxi fidelium, cum hæc in securiori opinione fundari soleat, sed ex verbis Tridentini, vt ab Ecclesia communiter receptis, & intellectis, efficaciter persuaderi, indubitanter affirmo. Prohibetur enim communicatio, non præmissa confessione omnium lethalium, quæ memoriæ occurrunt, seu quorum quis conscius est. Vnde contra prohibitionem faceret, qui, nõ præmissa obliti confessione, communicaret. Et ita firmiter tenendum contra M. Araujo, Hurtado, Præpositum, & M. Cornejo; in quos omnes ferè Theologi insurgunt, Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 66. sect. 4. §. 1. ed huius. Filiucius de Euchar. cap. 8. num. 15. Mercerus in 3. p. q. 80. art. 4. dub. 2. Auersa de Sacram. Euchar. q. 8. sect. 6. Cairò Palao tom. 4. tract. 21. disp. vnic. punct. 1. 2. num. 4. Coninch de Sacram. q. 80. art. 4. dub. 2. Leander à Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 7. q. 21. & alij communiter. Adnotat Doctor Garfi cent. 1. cap. 1. cum illustrissimo Domino Crespi à Borgia, Episcopo Placentino. * Nouum non esse quædam dogmata in aliquo auctore iussu Expurgatorij deleri, quæ tamen in alio authore, ob diuersum fundamentum permittantur vt probabilia. * Sed quidem in re præfenti hoc locum non habet, quia non ob diuersum fundamentum, sed ex eodem, quo præfata opinio fuerat à Cornejo inducta, post prohibitionem Sanctæ Inquisitionis, fuit temere intrusa.

11 Ex dictis concluditur, potiori iure reiiciendam esse opinionem aliorum asserentium, eam etiam, qui nullam præmiserat confessionem, excusari à præmittenda, si iam communicaturus in linteo altaris adisset; etiam si absque vlla nota, & scandalo discedere possit; atque adeò posse in tali euentu, contritione prius elicitâ, communicare. Sic tenuit M. Victoria in Summ. vbi de Euchar. num. 79. dicens: * Qui sunt ibi parati ad recipiendam Eucharistiam, si ibi recordati fuerint alicuius mortalis, securè possunt communicare, etiam ante confessionem, propter reuerentiam Sacramenti; nec de hoc dubito. * Idem docuit M. Martinus de Ledesma 1. p. 4. tom. 1. q. 20. art. 3. post dubium 3. vbi de laicis sic ait: * Postquam iam sunt parati ad recipiendam Eucharistiam, esto recordentur alicuius peccati, doleant de illo, & proponant, quod postea cõfitebuntur, & hoc propter reuerentiam communionis, & mensæ Domini. * Idem sentit M. Lublinus, & alij, quos refert Bonacina de Sacram. disp. 4. q. 6. p. 1. n.

17. & vt inquit Machado tom. 1. lib. 2. p. 4. tr. 8. d. cum. 3. num. 3. fol. 381. * mas de diez y seis Autores lo afirman, * quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 7. q. 18. inter quos refert Dianam p. 5. tract. 14. resol. 6. sed Diana ibi contrarium tenet. Refert etiam illum p. 9. tract. 2. resol. 8. sed hic excusat ratione scandali. * Nam difficile (inquit) videtur in tali scâdalum vitari posse. * Casu autem quo nullum prudenter timeatur, id ibi non tradit.

12 Cæterum 3. p. tract. 4. resol. 77. de Sacerdote, qui statim post introitum recordatur peccati mortalis, id tenet cū Soto, Victoria, & alij; quos refert, & sequitur Leander supra quest. 16. quod quest. 17. extendit ad Sacerdotem existẽtem in altari, si antequam inchoet Missam, recordetur culpæ mortalis. * Quia si laicus, inquit, potest Eucharistiam sumere, casu quo iam sacræ missæ communicaturus assistens recordetur alicuius mortalis non confessi, etiam præcisâ omni nota, & periculo infamiae, vt statim dicemus; quare hoc idem nequibit Sacerdos, si hoc illi accidat, iam in altari ad sacrificium celebrandum existenti? Hanc sententiam defendit M. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 6. vers. 2. arguitur, vbi ait: * Si Sacerdos est in culpa mortali; etiã si in introitu Missæ, quando est in altari, sic memor, satis est contritione, & proposito confitendi, vt possit inceptum perficere. * Sic debent à fortiori sentire Scotus, & Granados locis citatis, vbi absolutè dicunt, quod si Sacerdos Sacerdotibus vestibus indutus, recordetur peccati mortalis, & non habeat in promptu Confessorem, possit celebrare. * Sic Leander, & consequenter quidem.

13 Sed huic ego opinioni assentiri nunquam poterò, quia, vt prædixi, seclusa nota, & scandalo, non est sufficiens excusatio à præcepto diuino præmittendi confessionem lethalium ante communionem. Et ita sentiunt communiter Doctores cum D. Thoma 3. p. q. 83. art. 6. ad 2. vbi sic ait: * Si ante consecrationem alicuius prædictorum sit memor (nempè aliquid comedisse, vel bibisse, vel peccatum aliquod commisisse) tutius reputarem, maximè in casu manducationis, & excommunicationis, quod Missam inceptam desereret, nisi graue scandalum timeretur. * Nec video (vt supra animaduerti) cur Sacerdos, si ante consecrationem recordatur, non esse ieiunium, teneatur Missam captam dimittere (vt ex communi sententia tradit ipse Leander) ratione præcepti non communicandi, non præmissio ieiunio naturali; & nõ teneatur recedere ab altari, quando absque nota & scandalo potest, si recordetur non esse confessum, ratione præcepti non communicandi, non præmissa lethalium confessio-

ne:

QVÆSTIO VI.

Verum Sacerdos, qui non habens copiam Confessoris, urgente necessitate, celebravit, non præmissa mortalium confessione, teneatur postea quam primum confiteri?

1 **C**onueniunt ferè omnes Doctores, quod si ex malitia, habens copiam Confessoris, noluerit confessionem præmittere, non tenetur postea quam primum confiteri. Ratio est, quia præceptum Tridentini sess. 13. cap. 7. hunc casum non comprehendit: solum enim ait, * quod, si necessitate urgente (deficiente copia Confessoris) Sacerdos absque præmissa confessione celebraverit, quã primum confiteatur. * Ergo quando, absque necessitate, habens copiam Confessoris, non præmissa confessione, celebravit, non ligatur præcepto Concilij. Sic tenent M. Nugnus de Sacram. tom. 2. quest. 80. art. 4. diff. 4. conclus. 3. vbi sic: * Laicus nõ habet tale præceptum; atque adeò non tenetur confiteri in præfenti casu: neque Sacerdos, quando celebravit sine confessione ex malitia, vel negligentia, vel quia non est recordatus peccati mortalis, quando celebravit. * Sic M. Nugnus, quem sequitur Illustris P. M. Araujo, Episcopus Segouienfis in 3. p. q. 80. art. 4. num. 29. ibi: * Si ex malitia extra illos casus sine præmissa confessione celebret; non debet statim confiteri, aut si non celebret; sed laicorum more communicet; & idem de laicis dicendum est, etiam in prædictis casibus, in quibus licet, non præmissa confessione, communicare. * Hæc M. Araujo.

2 Idem tenet Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia tom. 1. tr. 3. cap. 1. resol. 14. n. 62 vbi citatis pluribus concludit: * Conueniunt omnes isti Doctores citati; Concilium loqui solum, quando, necessitate urgente, cum non sit copia Confessoris, existens in peccato mortali Sacerdos celebrat (atende) non verò in alijs casibus obliuionis, aut malitiæ, & timilibus. * Sic ille.

3 Et hanc sententiam citè communè testatur illam defendens Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. quest. 51. & sequitur plures citans Diana p. 9. tract. de Coniug. ante Euchar. resol. 26. vbi inquit: * An Sacerdos si voluntariè non confessus celebret, teneatur quantum primum confiteri? * Cui sic responderet. * Ego puto, negatiuã sententiam tenendam esse; & ita tenet, me citato, Leander, Stephanus à Sancto Gregorio, Suarez, Mercerus, Granad. Araujo, Filiucius, Nugnus, & alij communiter. Probat, quoniam nulam est tale præceptum, nisi impositum à Tridentino; sed in illo tantum fit mentio de Sacerdote

hec cum hoc diuinum fortius, & antiquius præceptum sit? Præterquam quod, si hæc opinio probabilis esset, dici deberet, cum, qui propter hanc causam semel communicasset, posse deinceps, si in nouum lethale non incidit, iterum atque iterum non præmittendo confessionem lethalis antiqui, ad Eucharistiam accedere, iuxta opinionem Magistri Araujo, & Thomæ Hurtado, quorum verba dedi supra num. 3. & 5. Non me latet, Eminentissimum Caietanum, M. Fumum, M. Paludanum, & M. Baltanas olim tenuisse, præceptum præmittendi confessionem ante communionem non obligare sub mortali. Verum hæc sententia falsissima, & perniciosissima est contra D. Thomam, & omnes Theologos, & à Tridentino explosa; imò & vt hæretica damnata, vt ait ex eodem instituto M. Ioannes Baptista Corradus 2. p. q. 469. licet ab hac nota immunem esse contendat; Petrus de Soto, Victoria, & Canus, apud Amadæum tract. de Euchar. prop. 3. n. 8.

14 An vero in aliquo casu possit quis in peccato mortali communicare? Affirmant aliqui, quando præ angustia temporis nequit ad contritionem excitari, & aliunde non potest absque scandalo, & nota infamiae, communionem differre. Sic Vazquez in tertiam partem, tom. 3. disp. 207. cap. 1. & Gaspar Hurtado de Sacram. disp. 8. de Euchar. difficult. 1. & putat probabile Cardinal. de Lugo, vt refert Pellizarius tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 2. num. 103. Probant, quia magis urget præceptum vitandi scandalum, quam præceptum digne suscipiendi Eucharistiam. Quod extendit Doctor Garfi cent. 1. cap. 5. num. 5. ad Sacerdotem in altari existentem, qui turpi aliquo amore ira exardescat, vt nequeat ab eius incendio se compescere; & ita neque contrari. Cæterum huic doctrinæ ego non acquiesco, nam omissionem contritionis non esse voluntariam, & liberã, difficilimè mihi iuadebo. Et M. Sotus vbi supra ait: * Quod omnino potius debet dare summum scandalum, quam sumere Sacramentum in peccato; & idè si eum non poenitet, postquam in sua est potestate, peccabit tam sumendo, quam relinquendo. * Sic ille. Quapropter hanc partem, etsi contrariam probabilem puter, probabiliorẽ esse merito censeo, cum Escobar, ipse Doctor Garfi: si autem mortalem diligentiam ad contritionem eliciendam peccator adhibeat, cum facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam, probabiliter credere potest esse contritum, & sic ad Eucharistiam accedens non peccabit.

celebrante sine confessione, urgente necessitate: et in alijs casibus non est talis obligatio. Pater, quoniam præcepta poenalia non sunt extendenda magis, quam sonant. * Sic ille. Quibus adde Ioannem Sanctium in *Selectis*, disp. 32. num. 12. in fine. Villalobos in *Sum. tract. 7. disp. 37. num. 9.* Franciscum de Lugo de *Sacram. lib. 4. cap. 6. q. 8. num. 70.* & ante illum, fratrem eius Eminentissimum Cardinalem de Lugo de *Sacram. Eucharist. disp. 14. sect. 7. num. 150.* * Quia Concilium, inquit, apertè loquitur de illo, qui, necessitate urgente, celebrat, & in his præceptis positivis non debemus arguere de vno casu ad alium. * Sic ille. Et antea Bonacina de *Sacram. Eucharist. disp. 4. q. 6. p. 1. num. 38* dicens: * Hinc primò colligitur, Sacerdotem, qui ex sua malitia celebravit in peccato mortali, non præmissa confessione, non teneri quam primum post celebrationem confiteri: Hic enim non dicitur celebrasse urgente necessitate, sed ex malitia: Tridentinum autem loquitur de Sacerdote celebrante urgente necessitate, absque præmissa confessione. * Sic loquitur Doctores, quos sequitur Mascareñas de *Sacram. tr. 4. de Euchar. disp. 5. cap. 6. n. 212. fol. 236.* Quem Theologaster nescio quis ob hanc opinionem imitavit.

4 Sed ex dictis, non solum deducitur, opinionem Patris Mascareñas esse communem, sed variationes ex eodem principio satis favorabiles admittendas. Cum enim Concilium *sess. 13. cap. 7.* solum declarer, necessarium esse, * vt nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione ad Sacramentum Eucharistiæ accedere debeat, &c. modo non desit illis copia Confessoris (& præcipiat.) *Quod si necessitate urgente Sacerdos, absque præmissa confessione, celebraverit, quam primum confiteatur.* * Ex his, inquam, ultimis verbis apertè procedentibus de Sacerdote sibi conscius peccati mortalis, non habente copiam Confessoris, & idè, necessitate urgente, absque præmissa confessione celebrante, deducunt Doctores, non esse præceptum *quam primum* confitendi, quatenus ex dictis conditionibus deficiente. Quia lex poenalis non est de vno casu ad aliud extendenda.

5 Vnde inferitur primò, non ligare hoc præceptum laicos, nec Sacerdotes non celebrantes, sed more laicorum communicantes; nec illos, qui peccati mortalis consci non fuerint, licet ex culpa graui ex defectu exanimis id euenierit: nec qui habentes copiam Confessoris non præmittunt confessionem, antequam celebrare incipiant: nec qui, dum celebrant, recordantur peccati mortalis non confessi, quod vel ob vitandum scandalum,

vel aliqua probabili opinione ducti (licet possint tunc confiteri) licite omittunt: nec eos, qui absque urgente necessitate, non præmissa confessione, celebrant. Videatur Diana p. 9. tract. 3. resol. 24. & seq. Leander à Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 7. q. 48 & seq. & Bonacina *vbi infra de Sacram. disp. 4. quest. 6. p. 1. à num. 37.* Qui pro his illationibus plures Auctores congerunt.

§. I.

Tridentini præceptum qualiter à nonnullis explicetur.

6 EST tamen grauis difficultas, quædo Sacerdos non habens copiam Confessoris, necessitate urgente, non præmissa lethalis confessione, celebravit; qua ratione intelligi dum sit præceptum Tridentini, *quam primum confitendi*? Nonnulli censuerunt, ibi solum præcipi, quod confiteatur suo tempore, seu antequam iterum celebret. Sic Molfelsius in *Sum. tom. 1. tr. 3. cap. 10. n. 28.* & ante illam Petrus Binsfeldius in *Enchirid. Theolog. Pastoral. cap. 5.* Quorum opinionem esse probabilem, saltem per principia extrinseca, dixit Diana eos citans 2. p. tr. 14. resol. 60 licet postea p. 9. tr. 3. resol. 23. dixerit cum Auerſa, reiiciendam esse, nec probabilem existimandam.

7 Idem, quod Molfelsius, tenet Thomas Hurtado tom. 1. *variar. quest. tract. 3. cap. 1. resol. 14.* his verbis: * Sacerdos, qui ex iusta causa, vel iniusta, non præmissa Sacramentali confessione, celebravit, non tenetur statim post Missam confiteri, sed sufficit, si ante primam celebrationem exequatur. * Quod magis explicat in corpore resolutionis, dicens: * Sacerdos, qui ex carentia Confessoris, ad evitandum scandalum in peccato mortali celebravit, solum obligatur confiteri antequam iterum celebret. Et infra num. 64. Tridentini mentem explicans, sic ait: * Solum est difficultas, quid denotent verba illa: *Quam primum*? Quibusdam asserentibus, significare, quam primum fuerit commoditas, & copia Confessoris. Sic Suarez, Vazquez, Sayras, Sylvius, Nuñez, Zerola, Marchinus. Alij verò intelligunt illa verba: *Quam primum*, hoc est, priusquam celebrent. Sic Diana, Fagundes, Binsfeldius, Molfelsius, & alij, quibus assentior. * Vnde infert Hurtado, quod Sacerdos; qui necessitate urgente sine præmissa confessione celebravit in mortali, si priusquam secundo celebret, etiã sit post annum, non confiteatur, duplicis peccati est reus: quia agit (inquit) contra duo præcepta; aliud diuinum, quo obligatur, non accedere in peccato; aliud Ecclesiasticum latum in Tridentino de

de confessione facienda ante celebrationem secundam. * Sic Hurtado cum alijs.

8 Quibus adde Homobonum, quem citatum sequitur Barbosa de *officio Paroeci. p. 2. cap. 20. num. 39* dicens: * Nouissimè Homobonus de Bonis in *Respons. quest. moral. p. 2. respons. 52.* subdit, illud *quam primum*, moraliter arbitrio boni viri intelligendum esse, hoc est, cum primum iterum celebraturus est, vt post Reginaldum, Valentiam, & Suarez, resoluit Bonacina de *sacram. disp. 4. quest. 6. p. 1. num. 22.* * Sic Barbosa, sed malè pro hac parte adducit Iesuitas citatos, quia nullus eorum id asserit, imò nec Bonacina id resoluit, sed contrarium num. 37. dicens ibi, teneri *quam primum* confiteri. Quod num. 41. explicat, id est, teneri * *quam primum* confiteri, post celebrationem. * Nec auctorem aliquem contra refert. Vnde credo in Barbosa citationem, Amannensis incuria, errorem irrepissile.

9 Plus addunt alij, nimirum, in verbis Tridentini nullum contineri præceptum, sed solum consilium *quam primum* confitendi. Sic M. Petrus de Ledelma in Vniuersitate Salmantina Primarius Theologiae Cathedrae moderator in *Summ. 1. part. tract. de Eucharist. cap. 11. ante conclus. 9.* vbi sic scribit: * Alunos enseñan, que el que comulgó, sin que precediese la confesion, està obligado por precepto luego en teniendo copia de Confessor, à confesarse. Y esto parece que significa el Concilio en el lugar citado, y esta tenencia es probable, hablando de los Sacerdotes, de los quales habla el Concilio. Pero à mi me parece cosa muy mas probable, lo que tienen otros; que no es precepto. Porque no es precepto diuino, como es cosa notoria, ni tampoco es precepto humano: porque el Concilio tan solamente dice, que el tal, luego en pudiendo, comodamente se confiese. Y aquella palabra *se confiese*, no tiene fuerza de precepto, sino de consejo. * Sic M. Ledelma. Cuius opinionis fundamenta iecit Caietanus 2. 2. q. 186. art. 9. in *respons. ad 2.* vbi sic ait: * De modo verò loquendi, puta, quia lex vtitur imperatiuo modo, clarè liquet, quod nõ inducit vinculum præcepti, modus enim huiusmodi imperium Grammaticè denotat, non iuridicè. * Quem sequuntur alij apud Dianam p. 3. tr. 6. *Miscell. resol. 74.* vbi inquirens: * An verba imperatiui modi præceptum contineant? * Respondet. * Prima opinio negat, supradicta verba imperatiui *facite, caute (attende) abstineant, nemo audeat, &c.* præceptum continere. Ita Calrus de *lege poenali, lib. 1. cap. 5. docum. 4.* Caietanus 2. 2. quest. 166. (lege 186.) art. 4. (lege 9.) circa *solutionem ad 2. Carbo de legibus, lib. 7. disp. 4. ad finem, & alij.*

Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

10 Idè sententiam Petri de Ledelma amplectitur Villalobos in *Sum. tom. 1. tract. 7. de Eucharist. disp. 37. num. 7.* vbi sic: * El Sacerdote, que dixo Missa sin confesarse, por necesidad urgente, y no tener copia de Confessor, no està obligado à confesarse luego, en auiendo oportunidad. Esta conclusion tègor por probable, y en practica se puede seguir. Tiene esta Ledelma con otros. El fundamento es, porque aunque el Concilio Tridentino dize: *Quam primum confiteatur*, estas palabras no son de precepto, sino de consejo. Y por lo menos no son de precepto claro, lo qual es necesario, para que nos obliguemos à pecado mortal. Y así en practica se puede muy bien seguir esta opinion. * Quibus adde Ludouicum de S. Iuan q. 7. de *Euchar. art. 7. dub. 2. fol. 264.* & probabilem putare videtur Diana 2. p. tr. 14. resol. 63. vt constat ex modo referenti. Et esse probabile innuit Cornejo *tract. de Eucharist. p. 80. art. 4. dub. 3. p. 409.* vt dicit Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 7. q. 46 & ipse clarè probabilem iudicat, quia solum ait: * Longè probabilius est, contineri in dictis verbis preceptum. * Et consentit, vt probauit Trullech *lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 27. in fine.* Et, quod mirabilius, hanc sententiam, vt magis communem refert, & sequitur Machado tom. 1. *lib. 2. part. 4. tract. 8. dub. 3. in me, fol. 112.* 582. dicens: * Si bien Nauarro afirma lo contrario, fundado en el Concilio Tridentino, que dize: *Quam primum confiteatur*, palabras, que el juzga inducen precepto, así à Sacerdotes, como à legos; y en quanto à los Sacerdotes, la sigue Suarez. Pero la comun, como hemos dicho, es, que en vaos, y en otros, son de solo consejo. * Sic ille citans Balthazarem *verb. Communio, n. 39.* sed apertè fallitur, dum comuniorē dicit.

§. II.

Vera sententia.

11 Ceterum eiusmodi opiniones sustineri minimè possunt. Non secunda, quia negare verba Concilij *quam primum confitendi*, continere præceptum de nõ uo impositum Sacerdotibus, ex urgente causa, deficiente Confessario, non præmissa confessione celebrantibus, est contra comunem Doctorum sententiam, & omnino reiiciendū. Verbis enim legis standū est iuxta comunem Doctorum interpretationem. Hæc autem de præcepto ab omnibus fuisse intellecta, restat per P. Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 66. sect. 7. * Ex tenore, inquit, verborum constat, quia ita sunt ab omnibus Doctoribus intellecta. * Ergo de mente Concilij præceptum imponere

intendentes, dubitare non licet. Sic docent Vazquez tom. 4. in 3. p. 90. art. 3. dub. 3. nu. 8. Hurtado disp. 9. de 2. nar. diff. 7. Henriquez cap. 41. num. 4. Lugo disp. 14. nu. 135. Etiliucius tom. 1. tract. 4. num. 221. Diana p. 9. r. 3. r. 2. & alij communiter. Quapropter nouissime Summus Pontifex Alexand. VII. tãquam scandalosam damnauit, & prohibuit die 18. Martij 1656. hanc propositionem: *Mandatum Tridentini factum sacerdoti sacrificanti ex necessitate, cum peccato mortali, confitendi quam primum, est con. l. um, & non preceptum.* Ex quibus constat, prorsus corruisse opinionem Petri de Ledesma, & Villalobos negantium preceptum.

12. Iam semel statuto, in verbis illis preceptum contineri, omni prorsus fundamento destituta est opinio Thomæ Hurtado, & sequacium assertorium, eiusmodi preceptum solum esse, confitendi ante aliam celebrationem. Si enim ita esset, parum, vel nil operarentur verba Concilij, nec nouum imponerent preceptum. Certissimum enim est, & ex verbis precedentibus eiusdem capituli scitum conitari eum, qui à mortalibus absolutus non est, quantumvis contritum teneri, antequam celebret, confiteri, si copia Confessoris non desit. Verbis ergo subsequenter: *Quod si necessitate urgente sacerdos absque praua confessione celebrauerit, quam primum confiteatur, frustra nouum preceptum imponeretur, si nil de nouo sub precepto inuigeretur.* Ergo *quam primum confiteatur*, quod specialiter sacerdotibus præcipitur, aliquid inuoluit, quod, in verbis antecedentibus, Christianis omnibus, ut necessarium declaratum, non præconitabatur. Hæc consequentia est euidentis; & in posterum de eius veritate nemini dubitare licet: post decretum Alexandri VII. supra memoratum, in quo ut scandalosam etiam damnauit, & prohibuit hanc propositionem: *Ita particula, quam primum, intelligitur, cum sacerdos suo tempore confitebitur.* Vnde corrumpitur opinio contraria n. 7. relata.

13. Si verò inquiras, quam latitudinem admittat dictio illa: *quam primum*? Ioannes Sanchez in *Selectis*, disp. 32. nu. 14. excellimat, illico finita Missa, sacerdotem teneri, confiteri, pro qua citat Suarez, & Vazquez. Verù dictio *illico*, cum *ly quam primum* æquiuale re dicitur; maiorem latitudinem admittit, ut videre licet apud Barbofam in *Dictionario*, dict. 149. vbi sic ait: **Interdum illud dicitur illic fieri, quod intra triduum fit, ut per textum in l. infra decem dies, C. Quomodo, & quando iudex, & in l. fin. C. de iudic. viduit. tollend. tradunt Mascardus de Probat. concl. 1084. num. 10. Gonçalez ad Regul. 8. Cancell. gloss. 43. num. 51. Inclinatur ipso iure, ut in l. vitim. de iudicis, notant Socin. regula 160.*

in 2. salient. Cremen. sing. 7. Firaquell. in l. se inquam, v. Reuertatur, num. 115. C. de reuocandis donat.

14. Imò si Barbofam consulamus de propria significatione dictionis *quam primum*, responderet dict. 302. **Importat hæc dictione spatium trium mensium in magnis & duorum in paruis, ut in l. fraudem, §. F. scilicet, ff. de iure iur. Alberic. in suo Dictionario in verb. Quam primum, & Specul. de alleg. & disp. §. I. q. hoc autem, n. 9. in fine.**

15. Ceterum hæc expositio in re præsentis admitti non potest: eil enim latissima, & menti Concilij repugnans. Raro enim Sacerdos per duos, vel tres menses celebrare differt, vnde hæc latitudo æquè obiosa est, ac opinio concedens verba *quam primum* solum obligare confiteri ante aliam celebrationem. Quod longissime est à mente Concilij intendentes, quod statim Sacerdos ille confiteatur. Non tamen ideo immediatè, finita Missa, tenebitur, quia ut bene ait P. Sanchez lib. 1. de Matrim. disp. 51. ex Hostiensi, Ioanne Andrea, & Anchar. statim intelligitur fieri, quod intra triduum fit. **Quia in iure, inquit, dicitur in continentem aliquid fieri, quod intra triduum fit, l. fin. C. de erro. e. aduocatum, ibi: Incontinentem, id est, triduo; & l. final. C. de iudicis, ibi: Illico autem, id est, intra triduum. Et cõfert doctrina Balci, & Felini cap. veniens el. 2. de testibus, num. 15. in fin. Ripæ l. 4. §. Condenatum, ad finem, ff. de re iudicata. Mandosij de Monitorijs, §. 31. num. 8. vbi docent, dici incontinentem probari, quod intra triduum probatur.** Quorum sententia ad genuinam Concilij explicationem deseruire potest, quia eã sequentes rigorosum verborum sensum retinemus, & aliunde, nec conscientia habenas laxamus, nec Sacerdotes nimis grauamus. Et ita expressè tradunt M. Candidus tom. 3. disp. quis. 2. q. 2. dub. 56. P. Coninch de Sacram. disp. 23. dub. 2. num. 3. Trullench de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 26. Pellizar. in Man. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 1. num. 15. & alij.

QUESTIO VII.

An qui sacrilegè pluries communicauit, si ad contritionis posseã eliciat, vel attritus confiteatur, recipiat simul omnes gradus gratiæ, quos accepisset ex opere operato, si dignè semper communicasset?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

1. *Supponendum est primò, pro eodè usurpari in præsentem, dignè suscipere*

re Eucharistiam, ac sine obice peccati mortalis: nam indignè suscipere, idem est ac reu esse corporis, & sanguinis Domini. Vnde qui ita accedit, ut illius reus non sit, dicitur, dignè suscipere; quamvis deuotione, alijq; actibus disponentibus ad maiorem gratiam suscipiendam crearet. Iuxta illud Chryostomi Homil. 28. in Epist. 1. ad Hebræos, ibi: **Non est expectanda solemnitas, ut accedere possis ad hoc Sacramentum, sed semper est solemnitas, cum adest cordis munditia, quam si habueris, semper poteris celebrare solemnitate, & semper accederis: id enim solum tempus præferbit Paulus, cum ait: Probat autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat.** Hæc Chryostomus.

2. Ceterum minimum gratiæ habitualis recipiet, qui mundus a mortali, nulla positiva dispositione Eucharistiam suscipiat; nam qui minima dispositione accedit, minimum gratiæ recipere, congruum est. Ut bene tradit M. Sarr. 3. p. quæst. 62. art. 1. dub. 4. ibi: **Quamvis non sit omnino certum, probabilitatem tamen est, in his etiam, si absque alia dispositione accedant, Sacramenta gratiam causare, nam nulli u obicem ponunt, & Sacramenta non ponentibus obicem gratiam conferant, &c. (& ad 2.) In non ponentibus obicem sine dispositione propria actuali, Sacramentum non operatur quantum potest, sed minimum, quod potest.** Nimirum, quod operaretur ab infante susceptum, ut explicant Theologi: ex quibus Dicitillo de Eucharistia, disp. 8. sect. 4. dub. 4. n. 35. **Asserendum (inquit) est, dispositionem, ac deuotionem actualem præcuram quidem debere in tempore suæ institutionis huius Sacramenti: ad effectum tamen quendam communem, qui videlicet etiam in infantibus effici potest, prædictam dispositionem non esse si simpliciter necessariam, sed potius ad talem effectum sufficientem esse gratiam habituales, & intentionem prædictam suscipiendi Sacramentum. Ita D. Thomas, Gabriel, Sorus, Victoria, Vazquez, Suarez, Comachi, Bonacina, Lugo ad 1. 14. nu. 16. Quod multis suadet Arraga tom. 7. disp. 45. de Eucharistia, 3. nu. 16. dicens: *Habet autem vniuersalis hæc doctrina fundamentum in Concilijs, quæ ad horum Sacramentorum dignam susceptionem non aliud requirunt, quam istum gratiæ, & specialiter de hoc sacramento videtur ita loqui Tridentinam sess. 13. cap. 3. solum ex Paulo requirens, quod probet se homo per confessionem, si in mortaliter.** Et quod caput, ita tenet expressè D. Thomas 3. part. q. 79. art. 8. in corp. reiecta opinione contraria, qua tenuit in 4. dist. 12. q. 2. art. 1. ad 3. q. Ut notat M. Petrus de Soto in 4. dist. 12. de Eucharistia, fol. 83. vbi sic scribit:

De venialibus, quæ in ipsa sumptione Sacramenti committuntur, qualis est mentis euagatio; quod proculdubio impediunt fructum Sacramenti, et sententia D. Thomæ in 4. dist. 12. q. 2. art. 1. ad 3. q. putat enim, peccato veniali manente, non auferri charitatem. Ceterum ipse D. Thom. postea in 4. dist. 12. q. 2. art. 8. asseruit, hoc peccatum euagationis admittit, sicut non opponitur habitum gratiæ, & charitati, ita neque impedire augmentum eius. Hæc Sorus.

3. Præmittendum est secundo, dissidium non leue esse inter Theologos, vtrum Sacramentum Eucharistie, quod ratione obicis peccati mortalis non cauauit gratiam tempore susceptionis; eam postea cauere, quando peccatum ratione contritionis, vel sacramentalis confessionis remittitur. Quæ quidem quæstio de alijs etiam Sacramentis proponi solet, sub his terminis, *An uero cauens gratiam, recedente fictione, & tamen de Baptismo, propter auctoritatem Augustini, omnes affirmant; de alijs verò Sacramentis non pauci negant, & de Eucharistia plures, ut videre licet apud Leonardum à Sacram. tom. 1. tract. 1. de 8. cum in genere, disp. 5. q. 7.*

4. Verum, quod de Baptismo nos edocuit Augustinus, tradit de Eucharistia D. Thom. loco infra citando, cui contestat Caicranus tom. 1. opuscul. tract. 5. q. 3. §. Communi, ibi: **Augustinus primus inuenit de Baptismo, D. Thomas de alijs Sacramentis: eum non id nos sentiemus etiam de illis.** Vnde concludit: **Non oportet sapere plus, quam decet.** D. Thomæ verba reperies in 4. sentent. dist. 17. quæst. 3. art. 4. ad 1. quæst. vbi sermose in iustitiam de illo, qui contritus confiteatur, sic loquitur: **Et quamvis tunc non percipiat abolitionis fructum, tamen recedente fictione, percipere incipit, attende sicut eadè est in alijs Sacramentis.**

5. Nec obstat, quod disp. 4. q. 3. art. 2. quæstione 3. ad 3. comparitatem constituit inter Baptismum, & Eucharistiam; & hæc videatur negare, quod non concedit: longe enim alia sunt eius mens; neque enim intendit negare, alia Sacramenta, præter Baptismum, recedente fictione gratiam causare; sed discrimen ostendere inter Sacramentum Baptismi, & Eucharistie, ratione cuius etiam gratis dato, Eucharistiam, recedente fictione, non cauere gratiam, non idè de Baptismo necessario negandum fore. **Quia in Eucharistia, inquit, non imprimitur character, cuius virtute possit aliquis virtutem Sacramenti percipere recedente fictione, & idè non est simile.** Per hæc autem non intendit D. Thomas necessarium esse, quod Sacramentum characterem imprimat, ut recedente fictione, cauere gratiam, aliàs aperte sibi contradice-

ret *disp. 17 citata*, ubi expressè asserit, confessionem informem, recedente fictione, effectum gratiæ causare, sicut & alia Sacramenta: quandoquidem sacramentum Pœnitentiæ Characterem non imprimere, ut potè quod iterabile est, dubitari non potest.

6 Ideò pro opinione asserente, Eucharistiã in lethali susceptam, causare gratiam recedente fictione (id est, peccato per pœnitentiã sublato) militant Caietanus *ubi supra*, M. Serra de *sacram. q. 62. artic. 1. dub. 3. fol. mini 83.* & M. Ioannes de la Cruz in *Disput. 2. p. d. Pœnitent. dub. 10 fol. 183.* ubi sic: * Omnia Sacramenta, etiam non imprimentiã characterem, causant suos effectus, ablato impedimento, ita D. Thomas, Caietanus, Paludanus, & Ledesma. * Quibus adde Margaritam Confessor. à M. Dominico de Baltanas editam Hispali, anno 1526. *fol. 46.* ubi sic: * Cum nostra Sacramenta gratiam conferant, non effectivè, sed dispositivè, quæ non imprimunt characterem, imprimunt similè dispositionem, quæ dicitur ornatus, * & infra * Ad omnem formam sufficienter disponentem ad aliquem effectum, sequitur effectus, sublato impedimento, & remota fictione: in Baptismo sequitur gratiã à characterè. Sed ornatus sufficienter disponit ad gratiam: ergo sublato impedimento fictionis, sequitur inde gratia * Sic ille, qui licet de Sacramento Pœnitentiæ loquatur, idem ob eandem rationem de Eucharistiã dicere tenetur, cum utrumque Sacramentum similem ornatum imprimat, non characterem.

7 Eandem sententiam tenent M. Petrus de Soto de *inst. Sacerdot. lect. 4. de Baptism. in fine*, ibi: * Augustinus rationabiliter asseruit *lib. 1. de Baptismo contra Donatistas*, quod recedente fictione, incipit Sacramentum operari, &c. Hoc dicimus in Eucharistiã, hoc in cæteris omnibus, nec opus est, inquirere, quæ virtute Sacramenti hoc fiat. * Et pro hac stare Capreolum, & Paludanum, colligitur ex his, quæ tradit M. Dominicus de Soto in *4. disp. 18. q. 3. artic. 3. in fine.* Hanc sententiam, dicens esse D. Thomæ, amplectitur Thomas Hurtado *tom. 2. variar. resol. tract. ult. resol. 10. num. 529.* ubi ait: * Quare mihi non placeat sententia Martini de Ledesma asserentis, quod Sacramentum Eucharistiæ, recedente fictione, non causat suum effectum, quia iterabile est. Hoc inquam mihi non placet, cum omnium Sacramentorum eua sit ratio, quantum ad istam rationem. * Eandem amplectitur, & multis suadet, esse probabilem Cabrera de *Sacram. quæst. 69. art. 10. disp. 4. num. 9.* quem citatum sequitur Diana *3. p. tract. 4. resol. 15.* P. Arriaga *tom. 7. de Sacram. in genere. disput. 14. sect. 4. fol. 156.* P. Mascarenhas *disp. 4. cap. 5. n. 211. fol. 49.* & Villalobos in *sum-*

tom. 1. tract. 5. diff. 21. ubi inquirens: * Si lós demàs Sacramentos, fuera del Bautismo, recibidos con ficcion, tienen sus efectos, quita da lo ficcion? Respondet: * En esta quæstion no ay cola cierta. Lo que tengo por mas probable es, que todos los Sacramentos, quitada la ficcion, tienen su efecto. * Sic ibi, licet posset à *tract. 7. diff. 32.* sibi non comitas, oppositum de Eucharistiã dicat.

8 Et novissimè hanc sententiam, pluribus pro ea citatis, valdè probabilem putat M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. de Sacram. 3. p. q. 69. nu. 9* ibi: * Rursus, alij id tribuunt omnibus Sacramentis, nempe causare gratiam recedente fictione, &c. Demum alij hoc privilegium omnibus tribuunt, excepto Sacramento Eucharistiæ &c. Hac sententia videtur reliquis probabilior, & conformior D. Thomæ; non tamen negamus, penultimã sententiam esse valdè probabilem. * Cæterum hanc penultimã conformiorem esse D. Thomæ, constat ex auctoribus supra citatis. Quibus non dissentit M. Sotus in *4. disp. 6. quæst. 1. art. 8.* dicens: * D. Thomas videtur hoc generaliter omnibus Sacramentis tribuere, & certè id videtur consequi ex ista solutione ad primum argumentum; quia quodlibet est opus Dei. * Ideòque tanquam D. Thomæ sententiam, alijs citatis, illam defendit Leander à *Sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 5. q. 7.* ubi ait: * Probabilius respondeo, omnia Sacramenta sicè suscepta, ablata fictione, suam effectum conferre sic D. Thomas, Caietanus, Petrus de Soto, Bonacina *disp. 1. quæst. 6. p. 3. nu. 3.* Henriquez *lib. 1. cap. 24. § 25.* & alij, quos sequitur Palau *tom. 4. tract. 18. part. 9. § num. 4.* * Et novissimè amplectitur P. Antonius de Parra fidus D. Thomæ discipulus *tom. 2. de Sacram. tract. 2. de Baptismo in fine §.* Hinc quod dictum est. Vbi inquit esse sententiam D. Thomæ, subnectens. * Quod eam admittit M. Prado in *hac quæstione dub. 6. § 2. num. 11.* ubi sic ait: *Ratio, quæ movit August. ut id concederet Baptismo, probat concedendum pœnitentiæ: indeque a paritate, idem videtur dicendum de alijs Sacramentis.* Huiusque Prado. * Sic Parra ubi supra, & iterum *tr. 4. de Eucharist. disp. 6. q. unica art. 2. vers. resolutio secunda.* Idemquè sentiunt M. Candidus, & Heredia, quos citatos sequitur Vinalius de *Sacram. in genere q. 4. art. 7. nu. 6.* apud Doctorem Garfi *q. 1. cap. 33. nu. 12.* & sequitur Fr. Leander à Murcia *tom. 2. disput. moral. lib. 5. disp. 2. res. 6. num. 9.* in fine.

§. II.

Quæstionis resolutio.

9 EX Sacramenti Eucharistiæ reuiviscencia, & ex virtute à Christo Domino concessa ad causandam gratiam recedente fictione (id est, remisso peccato lethali, quod fuit gratiã infundenda obex) infertur planè, eum, qui pluries sacrilegè communicavit, dum primum per contritionem, aut veram confessionem pœnituerit, recipere saltem eos gradus gratiæ, quos percepisset, si dignè, id est, sine mortali nulla positiva dispositione præcedente, communicasset: sicut ille, qui paries Sacramentum Pœnitentiæ sicè, seu absque dolore sufficienti percipit, dum primum cum dolore debito confitetur, recipit saltem eos gradus gratiæ, quo Sacramentum Pœnitentiæ ex opere operato causasset, si non adfuisset obex tempore susceptionis, nempe minimam gratiam, quia in hoc Sacramentum ex opere operato causare potest. Ut cum Suarez, & alijs tradit Arriaga de *Sacrament. in genere, disp. 15.* & tenent pauci infra referendi.

10 An verò in maiori mensura conferenda sit gratia, recedente fictione, in Eucharistiã, vel pœnitentiã, alijsvè Sacramentis? colligendum est ex doctrina D. Augustini pro Sacramento Baptismi; nam quod ille de Baptismo asseruit, dicit D. Thomas censendum de Pœnitentiã, de alijsque Sacramentis, ut videre est apud M. Petrum de Soto *ubi supra*, cuius hæc sunt verba: * Augustinus rationabiliter asseruit *lib. 1. de Baptismo contra Donatistas*, quod recedente fictione, mutata videlicet voluntate illa, cum qua quis in peccato accessit ad Baptismum, incipit Sacramentum ipsum operari, non minus, inquit ill (nempe Augustinus) quam si cum susciperetur, adesset illa pœnitentiã. Quam pian quidem, & dignam Dei misericordiam sententiam tota Ecclesia sequitur, &c. Et quamquã hæc sententiã in reliquis omnibus Sacramentis non sit ita recepta, potest tamen rationaliter credi, cum sit in omnibus eadem ratio. Ita ut nullus sine ipse cõsolationis doleat de amissa gratiã Sacramenti sed credat, quod etsi cum suscepit, non satis fuerit dispositus, nunquam tamen exclusus est à fructu ipsius, quamdiu illum defectum supplere potest. Hoc dicimus in Eucharistiã, hoc in cæteris omnibus. * Hactenus ille. Ex quibus duo nobis liquido constant. Primum, quod D. Augustinus (iuxta mentem Petri de Soto) planè sensit, Baptismum reuiviscere ad eum gradum gratiæ, quem contulisset, si pœnitentiã, quæ nunc habetur, adfuisset tempore susceptionis Bap-

tismi. Secundum, quod M. Petrus de Soto sentit apertè, eodem modo philosophandum de Eucharistiã, ac de Baptismo; ac proinde eandem gratiam conferendam ex opere operato, quando, recedente fictione, Eucharistiã Sacramentum reuiviscit, quæ collata fuisset, si dolor, & dispositio, quæ modo est, præcessisset tempore susceptionis Eucharistiæ.

11 Hanc sententiam loquens de Baptismo defendunt plures Thomistæ, quos refert, & sequitur M. Ioann. Martinez de Prado *tom. 1. de Sacram. 3. p. q. 69. dub. 4. § 4. nu. 29.* ubi postquam pro contraria, & negativa retulit Patrem Suarez, Coninch, Castrum Palao, M. Seram, & Averiam, sic ait: * Afirmativa sententiã est communior, & vera, & ideò in eam magis inclinat Nufio, tenentque Cabrera *q. 69. art. 10. disp. 1. num. 10. c. 27.* Candidus, *disput. 16. art. 9. d. 10.* & admittit Vazquez *d. sp. 159. cap. 5. § 2.* (& etiam *cap. 4. nu. 48.*) itando in ea opinione, quæ docet, Baptismum, recedente fictione, conferre gratiam ex opere operato, idem probat Lugo *art. 9. de Sacram. in genere, cõs. 2. cum. 73.* * Sic ibi. Quos sequitur Dicalillo de *Sacram. Baptismi, tract. 2. disp. 2. dub. 15. nu. 176.* Et ante omnes M. Bannez *2. 2. q. 24. art. 6. ubi. 6. conclus. 4.* loquens de reuiviscencia Sacramentalis gratiæ, ubi ait: * Cum ergo diximus gratiam Sacramentalem restitui pœnitenti, intelligendum est in ea quantitate restitui, quæ daretur illi, si cum præsentis dispositione accessisset ad præterita Sacramenta. * Sic ex illo refert M. Prado *tom. de 1. dicit. q. 89. dub. 4. n. 2. § 3.* illique subscribit, dicens: * Sic Bann 2, & merito. * Quorum precipuum fundamentum est, quia gratia Sacramentalis datur adultis inæqualiter iuxta uniuscuiusque dispositionem, ut tradit Concilium Tridentinum *sess. 6. cap. 7.* cum autem attritio, seu contritio, quæ tollitur fictio, vero sit dispositio ad gratiam virtute Baptismi antea suscepti recipiendam (quia Baptismus eam non operatur sine dispositione recipientis) sequitur inde, iuxta præsentem dispositionem, gratiam esse conferendam, & consequenter eandem, quæ si tempore susceptionis Baptismi, huiusmodi dispositio præcessisset. Quod de alijs etiam Sacramentis dici debet.

12 Eandem sententiam defendit Thomas Hurtado *ubi supra num. 535.* dicens: * Colligitur tertio contra Suarez, quod gratia remissionis peccatorum, quæ causatur, recedente fictione, virtute Sacramenti, datur iuxta mensuram præsentis dispositionis, ita loquens de Baptismo tenet Granada. Et ratio est, quia omnia Sacramenta valida, quando sunt informia, conferunt tuam virtutem, & efficaciam respectu sui effectus; atqui Sacramen-

menta exerunt suas vires, iuxta dispositionem recipientis, ut est apud omnes indubitatum, & videtur definitum in Tridentino *sess. 6. cap. 7. & c.* Quare actus, quo tollitur impedimentum (attende) non est dispositio ad Sacramentum, quod iam antea erat susceptum, sed ad recipiendum effectum Sacramenti, qui proportionatur presenti dispositioni. * Hæc Thomas Hurtado, cui accessit M. Ioannes de la Cruz *vbi supra*, dicens: * Sacramentum præcedens operatur modo ac si esset præiens. *

S. III.

Consecratio.

13 **E**X dictis euidenter deducitur, Doctores omnes, qui sentiunt, privilegium reuiviscentiæ concessum esse omnibus Sacramentis, nullo excepto, non possent negare Sacramentum Eucharistiæ fide susceptum, recedente fictione, causare ex opere operato, saltem gradum illum gratiæ, quem contulisset, si absque obice fuisset conceptum. Vnde pro hac parte necessario stabunt D. Thom. Caietan. Mag. Serra, Mag. Ferrus de Soto, Cabrera, Arriaga, Diana, Mag. Nuño, Candido, Hurtado, Ioannes de la Cruz, qui opinionem istam sequuntur, & Mag. Prado, qui valde probabilem esse dicit, illos referens *vbi supra*. Qui consequenter inficiari non possunt sequelam illam, quæ nonnullis mirabilis visa est: scilicet, poenitentem eò maiorem gratiam, ablato obice, suscepturum, quod pluries antea fide communicauerit; quæ euidenter ex his præmissis deducitur. Nam quo pluries fide communicauit, eo plura numero Sacramenta reuiviscunt; & cum eorum quodlibet causet, ex opere operato distinctum gradum gratiæ, necesse est, quod omnia simul maiorem gratiam, ablato obice, causent, quam quodlibet seorsim cum minima dispositione susceptum. Nempe tot gradus gratiæ, quot recepisset, qui tot vicibus communicasset, absque vlla positiua dispositione, nec obice peccati.

14 Hæc illatio adeò euidentis est, ut ob eam vitandam, non pauci negaverint Eucharistiæ, quod alijs Sacramentis, recedente fictione, concesserunt. Ita Diana *p. 11. tr. 7. resol. 48. §. Itaque dicendum*; ibi: * Alioqui Sacerdos, qui cum indignitate sibi nota contra ius, & fas celebrat, grauissimis criminibus, & censuris innodatus, sæpius etiam quotidie per longam vitam; reciperet in fine vitæ conuictus gratiæ cumulum ingentem, ex tot sacrilegijs horrendis, quod apparet satis absurdum. * Hæc Diana, & ita etiam cum alijs M. Ioan. Martinez de Prado *vbi supra §. 3. nu. 10. fol. 629.* * Demum (inquit) alij hoc privilegium

omnibus tribuunt, excepto Sacramento Eucharistiæ. Ita Suarez, Coninch, Filiucius, Lugo, Layman, Palao, Villalobos, Bonacina, Trullench. Exceptionem probant, primo ab inconuenienti; quia ex opposito sequeretur, Sacerdotem scienter toto vitæ curriculo in mortali peccato celebrantem, si in mortis articulo conteratur, vel cum attritione confiteatur, recipere ingentem gratiam cumulum correspondentem omnibus Missis præteritis, in quibus celebrandis ingentia sacrilegia commisit. Vnde fieret repente sanctissimus, & eo sanctior, quo plura fuissent sacrilegia, & multo sanctior, si singulis diebus contra leges Ecclesiæ celebrasset decies, vel centies, quod incredibile apparet, &c. * Hæc Prado, cui tamen sequela ista parum dissonat, quia infra de contraria, quam sequitur, opinione, inquit: * Hæc sententia videtur reliquis probabilior, & conformior D. Thomæ. Non tamen negamus, penultimam, & primam esse valde probabilem, & idè vnusquisque in hoc puncto poterit in suo sensu abundare. * Sic ille. Qui, cum, ut ex dictis patet, illationem præfaram inuitabilem censeat, iuxta sententiã concedentem Eucharistiã, recedente fictione, gratiam causare, & aliunde concedat, valde probabilem esse sententiam istam penultimam, ex qua id necessario sequitur; plane conuincitur, conclusionem æquè probabilem putare, æ principium; & consequenter valde probabilem: eo enim concessio, nemo illam negare potest. Quapropter iure admittit Mascarenhas *vbi supra disp. 4. c. 5. n. 211. fol. 49.*

15 Deducitur secundo ex dictis, in opinione asserente, iuxta mensuram præsentis dispositionis, qua peccati obex tollitur, gratiam conferendam; necessario dicendum esse omnes Eucharistiæ sumptiones in peccato lethali prius factæ, reuiviscere postea, quoad effectum ex opere operato causandum, ad eos gratiæ gradus, quorum causa fuissent, si hæc numero dispositio, quæ modo datur, singulas communionem præcessisset. Hæc illatio maiorem admirationem excitat; nequeunt tamen illi dissentire Doctores supra citati, qui admittunt reuiviscentiã Eucharistiæ, recedente fictione (sicut & Baptismi) quoad effectum gratiæ, iuxta mensuram præsentis dispositionis gratiam habitualement regulandam tradunt. Vnde pro huiusmodi illatione ultra alios necessario stare debent Petrus de Soto, Caietan. Thom. Hurtado, Ioan. de la Cruz; posentque non incongruè citari M. Nuño, M. Candidus, Card. de Lugo, Vazquez, Dicastil, Parra, & alij; & pro illius probabilitate M. Prado, Cabrera, Diana, & alij, qui, ut vidimus locis supra citatis, Sacramentum Eucharistiæ, sicut & Baptismi, recedente fictione, gratiam conferre, probabile existimant.

16 Neque idè dicendum, peccatorem habere commodum ex fictione, qua suscepit Eucharistiã: fictio enim per accidens se habet, & commodum solum habetur ex Sacramento Eucharistiæ validè suscepto, quod pluries reperitum maiorem gratiam causat, recedente fictione: sicut qui pluries Sacramentum poenitentiae fide suscepisset, maiorem postea gratiam, recedente fictione, reciperet, & eò maiorem quò pluries validè cum fictione, seu cum obice ad infusionem gratiæ, confessus fuisset. Imò & de illo etiam verificaretur, si fictio fuisset grauiter peccaminosa, quod eò sanctior euaderet, quò plura sacrilegia fide committendo commisit. Et tamen in hoc concedendo, nullum datur absurdum in opinione cõmuni Thomistarum, eo quod peccatum fictionis per accidens se habeat, & fructus maior non ex peccato, sed ex Sacramento sepius iterato proneniat, & ut ait cum Scoto, M. Prado *supra num. 27. de Baptismo fide suscepto loquens*: * Potius habet detrimentum ex fictione, quia tempore, quo suscepit, & sequenti usque ad poenitentiam, qua aufertur fictio, est filius gehennæ, & omnia opera eius mortua sunt. Si autem non fuisset fictus fuisset tunc, & usque ad lapsum filius Regni, & opera eius viua, quibus meruisset augmentum gratiæ, & gloriæ; ideoque id cedit in commendationem poenitentiae, & diuine largitatis, qui rantam vim contulit Baptismo (adde, & Eucharistiæ) ut vim habeat operandi ablato obice, ac si tunc conferretur. Et ita omnino est asserendum. * Hæc Prado.

17 Sicut igitur, per se loquendo, melioris conditionis est, qui Baptismum suscepit dignè cum attritione, ut duo; quam qui indignè suscipit, licet postea, ablata fictione per attritionem, ut quatuor, maiorem gratiam virtutè Baptismi recipiat, quam antea recepisset dispositus per attritionem, ut duo; & sicut per se loquendo melioris est conditionis, qui initio vitæ Baptismum suscepit, quàm qui culpabiliter differt usque ad articulum mortis, licet iste asserat remissionem animodam omnium peccatorum totius vitæ, etiam quoad poenam, quem fructum non consequitur, qui multis retro annis baptizatus est: ita similiter in nostro casu dicendum est. Idemque contingeret, absque vilo absurdo in Sacramento Poenitentiae valido, fide suscepto. Per se enim loquendo, melioris est conditionis, qui absque fictione dispositus attritione, ut duo, sæpè recipit Sacramentum Poenitentiae, quàm qui fide totidem recepisset, licet hic postea, fictione ablata per attritionem, ut quatuor, maiorem gratiam virtutè iterati valoris Sacramenti ex opere operato recipiat, & eo sanctior evadat, quò

plura sacrilegia commiserit, & multo sanctior, si singulis diebus ter, vel quater validè, sed cum fictione Sacramentum Poenitentiae suscepisset: eo quod totum hoc augmentum per accidens eueniat ex fictione; per se verò ex virtute Sacramenti, quod hac dispositione ut quatuor accedente, iuxta illam, gratiæ effectum modo causat, ut docent Theologi supra citati: ergo similiter de Sacramento Eucharistiæ fide suscepto discurrere debemus, si consequentiam seruare velimus. Dissonantia enim, quoad augmentum gratiæ, reperiri nequit in vno Sacramento magis, quam in alio.

QUESTIO VIII.

An qui habuit voluntariam pollutionem, possit, præmissa peccati confessione, eodem die communicare?

S. I.

Probabilior sententia ab auctoritate sua detur.

1 **P**Artem affirmatiuam tuerentur grauissimi Doctores, quos citatos sequitur P. Mascarenhas *tom. 1. de Sacrament. tract. 4. cap. 7. fol. 239.* dicens: * Ita tenet Sylvester, *verb. Euchar. n. 3. §. 10. num. 12.* Nauarrus retractans se in vltima editione in *Manu. cap. 21. num. 51* & cum multis Ioannes Sanchez in *seleclis, disp. 23. num. 30. & 31.* Item Hurtado, Azor, Suarez, Layman, &c. * Quibus adde D. Thomam *3. p. quæst. 80. art. 7.* & alios, quos suppresso nomine refert M. Serra *ibidem fol. mihi 457.* quorum sententiam probabilem ipse exillinat: * Si pollutio, inquit, sit peccatum mortale, quod non est per legitimam poenitentiam deletum, à sumptione Eucharistiæ impedit ex necessitate præcepti, & sub ratione peccati mortalis; si verò reatus culpæ mortalis esset à pollutione ablatum per contritionem, & confessionem, non hoc modo impediret, sed solum eodem modo, quo impedit pollutio, quæ est sine peccato, vel cum solo peccato veniali, ut colligitur ex solutione quarti argumenti: de qua pollutione dicit D. Thomas non impedire ex necessitate. Quod quidam intelligunt sub nullius peccati, etiam venialis reatu impedire, cum necesse sit, peccatum veniale vitare, & nunquam liceat, illud committere. Vnde de coniugatis dicit sanctus Doctor hic ad secundum cum D. Gregorio eos, qui paulò ante communionem coniugalibus vacauerunt amplexibus, suo iudicio relinquendos esse, ut scilicet, si velint, ad communionem accedant: quia coitus coniugalis solum impedit se-

secundum congruentiam, & non secundum necessitatem. Ex quo aperte colligitur, non impedire ex necessitate, idem esse, ac sub nullius peccati, etiam venialis reatu impedire, &c. Hęc intelligentia, & doctrina mihi probabilis videtur, sed probabilior, & conformior esse D. Thomæ iudicio, impedire sub peccato veniali, quæ præsertim inter Thomistas communis est. * Hactenus M. Serra.

2 Sed, me iudice, aperte fallitur, dum opinionem, quam probabilior esse putat, dicit, esse conformiorem D. Thomæ: nam loco ab ipso citato, nempe 3. p. quæst. 80. art. 7. D. Thomas expressè aliter, emissionem seminis proventem abique peccato lethali, non impedire ex necessitate, sed ex congruitate. Quibus non solum peccatum mortale, sed etiam veniale excludere, constat ex ratione, qua utitur: * Ex quadam verò (inquit) congruentia impedit quantum ad duo, scilicet, quia in illa reperitur quedam foeditas corporalis, &c. & oritur euagatio mentis. * Et ob hanc causam in responsione ad secundum, asserit, impedire communionem ex congruentia coitum conjugalem, quando est sine peccato, * scilicet, propter immunditiam corporalem, & mentis distractionem. * Et paulo post: * Sed quia hoc, secundum congruitatem, & non secundum necessitatem, est intelligendum, Gregorius dicit, quod talis est iudicio suo relinquendus. * Igitur D. Thomas (sicut & D. Gregorius) nullam culpam agnoscit in eo, qui cum immunditia corporali, & mentis distractione, in statu gratiæ ad Eucharistiam accedit; alias iudicio suo non esset relinquendus. Atqui præfati solum effectus remanent, quando pollutio cum peccato mortali contingit, ut faretur D. Thomas ibidem ad quartum, his verbis: * Dicendum, quod licet per contritionem, & confessionem auferatur reatus culpæ, non tamen auferatur corporalis immunditia, & distractio mentis ex pollutione consequuta. * Ergo post confessionem, ex congruentia tantum debet à communione abstinere, sicut & post coitum conjugalem. Ergo sicut in hoc casu, ita & in illo, iudicio suo est relinquendus: poterit ergo licitè communicare.

3 Propter hæc sententiam, quam probabilem dixit M. Serra, probabilior ego putro, cum Mascareñas supra, & alijs Doctoribus, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. de Eucharist. disp. 6. q. 3. Vbi sic ait: * An saltem sit peccatum veniale, accipere Eucharistiam abique aliqua iusta causa, post pollutionem mortalem, etiam confessione præmissa? Affirmant Valentia, Ioann. de Cruce, Victoria, Granado, Lugo, &c. sed probabilius respondeo, adhuc non esse venia-

le peccatum ob rationem ex Tridentino traditam (nimirum, quia confessio de peccato commisso auferit omnem indecentiam, ob quam quis à susceptione Eucharistiæ impediri posset sic Sanctius in selectis, disp. 23. n. 30. & apud illam D. Thom. & Gabriel locis citatis, Azor, lib. 10. cap. 30. quæst. 14. Nauarrus, Paludanus, Sylvester, locis citatis, Egidius q. 80. art. 7. nu. 42. vers. Secundo potest. Filiucius tract. 4. nu. 224. Lazarius, & Chamerota apud Bonacinam, Hurtado disp. 6. de Eucharist. disp. 1. 3. in fine. * Sic Leander. Cui consentit Hieronymus Garcia in Sum. tract. 3. disp. 5. dub. 1. nu. 90. & dub. 2. nu. 16. & seq.

4 Eandem sententiam tuetur, cum Vazquez, Dicastillo de Sacram. tom. 1. tr. 8. disp. 9. dub. 14. num. 245. vbi postquam rationes contraria proposuit, sic ait: * Hæc tamen omnes rationes ad summum probant, congruum quidem esse, non vero obligatorium; nam qui iam confessus, & purificatus accedit, iustus, & amicus Dei, nullam facit irreuerentiam, accedendo, nec censetur ad mensam tanti Principis venire pollutus, &c. Aliquos refert Vazquez, expressè docens, nullum esse peccatum, etiam veniale, qui post nocturnam pollutionem cum peccato, vel sine peccato, vel post quodcumque aliud peccatum accedit ad celebrandum, deleto peccato per confessionem. Eamque sententiam probabilem putat Bonacina disp. 4. q. 6. quamvis absolute asserat, esse peccatum veniale celebrare, quoties non adest iusta causa. * Sic Dicastillo, quem sequitur Bernal de Sacram. disp. 43. sect. 1. n. 1 & Baunni tom. 1. tract. 10. q. 33. fol. 457.

5 Militat etiam pro nostra sententia vnus pro mille, sapientissimus P. Franciscus Suarez tom. 3. in 3. p. q. 80. disp. 66. sect. 8. Vbi sic scribit: * Dicendum est, per se loquendo, nullum esse peccatum, paulò post commissum peccatum mortale, communicare, præmissa confessione debita. Hæc est sententia D. Thomæ hic art. 7. ad 4. Vbi dicit: Solum peccatum mortale durans in anima impedire ex necessitate communionem huius Sacramenti, atque in hunc modum explicat doctrinam in corpore articuli traditam. Clarius dist. 9. in art. 4. q. 3. ad 2. dicit, consulendum esse ei, qui peccauit mortaliter, ut non statim accedat ad communionem, etiam si confessus sit, nisi magna necessitas urgeat, vbi cum dicit, consulendum esse, planè sentit, non esse præceptum, sed consilium; atque idem sentit ibi Paludanus, Maior, Gabriel, Adrianus, Sylvester, Caietanus, verb. Communio, Corduba lib. 1. q. 7. qui in specie loquitur de illo, qui nocte proxima, vel fornicatus est, vel mortaliter pollutus. Atque idem tandem docuit Nauarrus in Sum. cap. 21. nu. 51. Ratione probatur, quia nulla est lex positiva hu-

mana, vel diuina, quæ hanc obligationem imponat, nec generatim de omni peccato, neque specialiter de aliquo. Deinde ex sola ratione naturali colligi non potest, &c. Tandem olim erat consuetudo in Ecclesia quotidie communicandi, & tamen non est verisimile, neminem eorum, qui quotidie communicabant, solitum esse aliquando mortaliter peccare: ergo necesse erat, ut multi communicarent eodem die, quo mortaliter peccauerant, mutato tamen affectu, & deleto peccato mortali. Et ita Augustinus cum dicit, se, nec laudare, nec vituperare eum, qui quotidie communicat, solum ab eo requirit, ut conscientia peccati mortalis non grauetur, ut videre licet Epist. 116. & de Ecclesiast. dogmat. cap. 57. & in cap. quotidie de consecr. diu. 2. &c. Caietanus, & Adrianus sentiunt, non solum esse consilium, sed etiam semper esse aliquod peccatum veniale, non interponere huiusmodi tempus (nempe diem) præcipue si peccatum, quod præcessit, carnale fuit; tum, quia est nonnulla indecentia, tum, quia semper eiusmodi homo accedit sine convenienti preparatione, ac deuotione. Et hoc fortasse, moraliter loquendo, ita frequenter accidit. At verò intrinsecè, & ex obiecto non est intrinsecè malitia in eiusmodi actu, etiam lenis, ex sola breuitate temporis interposita inter peccatum, & communionem. Et ideo si ex ceteris circumstantiis præsentibus honestiter actus, poterit nullum esse peccatum. * Sic ille, quem sequitur Card. de Lugo dist. 15. sect. 1. Hurtado de Eucharist. disp. 9. disp. 13. Arriaga tom. 7. disp. 44. de Eucharist. sect. 1. num. 3. & seq. & alij.

6 Pro hac etiam sententia nouissimè pugnat Antonius Velazquez Pinto in libro aureo, cui titulus * Tesoro de los Christianos * pluribus in locis, præcipue fol. 368. vbi probat: * Que comulgar sin conciencia de pecado mortal, es comulgar con gran reuerencia, y santidad. * Et fol. 371. De esta costumbre (inquit) vniuersal de la Iglesia, y de la de dar tambien la comunión quotidiana à los recién bautizados, se haze evidente argumento, que quien está sin conciencia de pecado mortal, o si le tiene, se confiesa del, está digna, congrua, y loablemente dispuesto para recibir este diuino Sacramento cada dia. Y no solo en los tiempos primitiuos de la Iglesia, sino en todos, la costumbre vniuersal de la Iglesia declara, y manifesta esto mismo, como enseñan los Concilios, y Pontífices. * Sic ille, cui consentiunt alij apud Dianã p. 11. tr. 7. ref. 15. de comunione quotid. Quibus facit Augustinus serm. 88. parum à medio, tom. 10. quæ refert D. Thomas 3. p. q. 83. art. 2. in corp. dicens: * Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis, accipe quotidie, quod quotidie tibi proficit. *

Pat. Mar. de Moy. Quæst. p. 4.

7 Ideò Ioannes Sanchez in selectis, disp. 32. num. 30. idem expressè tenet, dicens: * Qui in pollutionem, seu coitum incidit, post tali facti confessionem, non est à communione excludendus, licet, peccatum veniale esse, concedant Nugnus, & Ochagavia ratione corporalis immunditiæ, quibus tamen non credo. Imò quam ratione id Concilio Tridentino aduersari non videatur, percipietur difficile. Ait enim sess. 13. cap. 7. illum dignè, & sanctè Eucharistiam suscipere, qui nullius criminis mortalis est sibi conscius, aut si sit conscius, dignè accedit, se per confessionem probando: ergo asserere, deletum iam peccato per confessionem, adhuc fidelem non esse dignum Eucharistiæ suscipiendæ, quia si suscipiat, peccatum veniale sit committitur, aduersari Concilio videtur manifestè, cum sequatur, cum non accedere tunc sanctè, ac dignè, cum actionem exerceat, ex mente horum Doctorum, intrinsecè malam, & culpabilem: nec obstabit distractio, licet habeatur, cum per penitentiam sit causa à qua ortum habuit) interrupta, & distractio peccatum non erit, dum faciat quis, quantum in se est, ad expellendam illam. * Hæc Sanctius, quem cum Hurtado, & alijs sequitur Diana 3. p. tract. 4. ref. 30. Nec dissentit M. Baltanàs in Margarita Conf. fol. 195. dū ait: * Secundum Caietanum grauius peccat, qui post continuata peccata mortalia, die, quo de ipsis contritatur, & constitetur, communicat, quam qui post pollutionem ipso die communicat. * Quod autem de alijs peccatis contritus, & confessus possit eodem die communicare, est communis sententia, quæ cum D. Thoma, Nauarro, Suarez, & alijs defendit Garcia in Sum. tr. 3. disp. 5. dub. 1. n. 9.

J. II.

Alia eiusdem sententiæ fundamenta.

8 Insuper probatur hæc opinio ex cõmuni Doctorum, asserentium, coniugem, post habitam copulam conjugalem, posse abique vlla, etiam leui culpa, nec Sacramento irreuerentia communicare. Quam tenent Angelus, verb. Eucharistia, num. 30: Nauarrus, Egidius, Hurtado, Ioannes Sanctius, Dicastillo, & alij, quos sequitur Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 6. q. 4. Quibus adde M. Victoria in Sum. de Eucharist. n. 81. vbi ait: * Breuiter dico, quod accedere ad Eucharistiam post legitimum concubitum, non est peccatum. * Ex quibus sic conficior argumentum: Confessio sacramentalis non minus tollit, & extinguit, post copulam illicitam, reatum culpæ mortalis, quam status matrimonij illi impedit: ergo vel in vtroque casu poterit

potest absque veniali Eucharistia suscipi; vel in nullo: consequentia premit, quia tam in vno, quam in altero, invenitur hebetudo mentis, seu distractio, & indevotio, quæ ex delectatione venerea præhabita naturaliter consequitur. Vt tradit D. Thomas supra 3. p. quæst. 80. art. 7. in corpore. Hic discursus aperte conuincit, aut quancumque effusionem feminis, cum delectatione carnis contingente, æquè impedire sub veniali communione intra eandem die, aut nullam, confessione præmissa: ablato enim peccato, reliqui effectus à delectatione præterita dimanantes, vt potè naturales, non magis retrahere possunt, ac si nulla culpa præcessisset. Ergo licet pollutio involuntaria, & copula coniugalis non impediunt, etiam sub veniali, communionem, vt docent Doctores citati, licet effectus naturalis distractionis, & hebetudinis mentis permancant; sic nec copula illicita post confessionem Sacramentalem.

9 Neque his consequenter dissentire poterit M. Sotus in 4. diu. in 2. quæst. 1. artic. 7. prop. 2. Vbi, ni fallor, omnia superius dicta discursu corroborat; sic enim inquit. * Secundò probatur: quia ex pollutione, sublata culpa, non remanet nisi corporalis immunditia, & mentis distractio; hæc autem, vt hic ait D. Thom. solum ex congruitate, & decetia impediunt, &c. Et confirmatur, quia illæ sordes, & mentis distractio tanta emergitur ex pollutione licita, scilicet ex coniugali opera, quanta ex adulterio: ergo deleta culpa, non est cur magis quantum ad necessitatem impediatur secunda, quam prima. * Atqui post copulam coniugalem absque villo peccato veniali habita, verb. grat. causa prolis, nulla est culpa, ad Eucharistiam accedere, vt cum D. Thom. D. Gregorio, D. Bonauent. Alberto Magno, Paludano, Turrecremata, D. Anronino, Martino de Ledesma, Ludouico Lopez, Bartholomæo de Ledesma, & alijs tradit Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 13. n. 5. quem innumeris citatis sequitur Doctor Frutos de Ayala in Apologia sacra de la Comun. freq. 5. n. 72. fol. 28. Ergo nec post confessionem pollutionis.

10 His, vt dixi, dissentire non poterit M. Sotus, quia doctrinæ traditæ pro coniugatis consentit vbi supra art. 7. prop. finem: dicens. * Quo circa pridie, quam communicandum sit, vel saltem illa nocte irreuerentia est debitum petere, nūquam tamen mortalis: imò (attende) forsitan nec venialis, si fiat procreandi causa, nam facere contra consilium, ex genere suo, non dicit culpam. * Sic M. Sotus, quem eisdem verbis sequitur M. Paulus de Blanchis in discept. casuum consc. in litt. P. fol. 156. prop. 5. Ergo idem prorsus dicendum, post pollutionem, sublata culpa,

nec maior mora, vel intercapedo exigi debet, vt absque vlla culpa, ad Eucharistiam, præ nulla confessione, quis accedat, quam si alterius generis peccatum commississet. Et quod magis est Ludouicus Lopez 2. part. cap. 76. fol. 215. licet fateatur, esse irreuerentiam à iquam post coitum coniugalem, procreandi causa, ad Eucharistiam accedere: putat tamen, non sufficere ad culpam venialem, dicens: * Nec erit venialis; nam facere contra consilium suo genere non dicit culpam. * Sed non bene irreuerentiam appellat, si nulla est culpa.

11 Addunt alij, nec esse contra consiliū præmissa confessione communicare post co-cubitum illicitum, aut pollutionem voluntariam, si quantum in se est, quis fecerit, ad reddendam mentem quietam: Quia si id non consequatur, distractio non erit voluntaria, ac proinde nec peccatum, sed est effectus peccati, qui non impedit (nec sub consilio) Eucharistiam sumere. Ita cum Palacios, & Marcilla, tradit Ioannes Sanctius in Selectis, vbi infra, num. 22. & 25. * Potius, inquit, ego cōsulerem, vt illo die communicaret, præhabito maximo dolore, & præmissa confessione, ne gratia Sacramenti, & alijs effectibus careret; atque vt quietis, & animi tranquillitatem adipisceretur. Quod tenent Azor, & Fillicius, &c. * Et defendit M. Corradus 2. p. q. 348. in fine. Si magna deuotione dispositus accedat, dummodo non illico post confessionem. Sed plus addit Ioannes Sanchez ibidem disp. 23. n. 26. dicens: * Nostra tamen sententia, licet non curet distractionē abigere; peccatum veniale non erit communicare; erit tamen sanum consilium quietem procurare, contra quod agit non procurans: at non ager contra consilium communicando, cum adhuc existente illa voluntaria distractione, illi sit melius communicare, quam abstinere. * Sic ibi, & num. 31. cuius rationem tradiderat cum alijs num. 21. inde petitam, quod licet sit veniale, nolle distractionem illam expellere, accedendo tamen ad Eucharistiam cum tali distractione, non comittitur nouum peccatum veniale, ac proinde nec de consilio esse non communicate, cum alius detur consilium de communicando, quoties licet, & absque vlla culpa fieri potest. Sic opinatur Ioannes Sanctius, qui num. 19. pro hac sententia refert P. Vazquez, & M. Curiel, quam probabilem putat Doctor Frutos de Ayala vbi supra, 5. n. 73. fol. 30.

12 Cui facit Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 6. quæst. 5. vbi sic: * Dicendum, quod licet consulendum sit cōiugatis, vt nocte præcedente communionem, à copula abstinere, dato tamen quod non abstinuerint, non est consulendum illis, quod non communi-

municent si alia non adsit causa, quia suscipere Eucharistiam illo die, quo habita est copula, nul um est peccatum (etiam si voluptatis causa) sic Sanctius, Medina, & Marcilla, &c. * Quod suadet Sanctius, quia etiam est illis consulendum, vt abstinere à copula, vt vacent orationi, & tamen si non abstinuerint, non ideo consulendum, vt orationi non vacent, sed potius oppositum. Ergo similiter, vt ad Eucharistiam accedant.

13 Ex quibus infert Sanctius num. 40. nõ fore validum votum emissum ab vxorato abstinendi à communione die habitæ copulæ, nam maius bonum est, eo die communicare, quam à communione abstinere. Quia licet abstinere ob reuerentiam sit actus virtutis, est tamen impeditiuus actus perfectioris virtutis nempe propter eandem rationem, dicendum putat de voto non suscipiendi Eucharistiam die habitæ copulæ fornicariæ, præmissa confessione, & vero dolore: quem sequitur Mascareñas vbi supra tract. 4. cap. 7. fol. 219. & Doctor Frutos de Ayala in Apologia, § 8 num. 106. fol. 38. Quæ sunt valde notanda, & valde probabilia, quia votum debet esse de meliori bono; in illis autem circumstantijs, in quibus nullum est peccatum communicare, maius bonum est, ad Eucharistiam accedere, quam abstinere. Vnde semel statuto, licitum esse, confessione præmissa, communicare, difficile suaderi poterit, melius esse oppositum, quia inter hæc duo extrema, discrimen, & distantia notissima sunt, circumstantiæ verò, quæ extremum ex se minus bonum, vel indifferens, maius bonum Eucharistiæ summptionem constituent, difficile determinantur.

QUESTIO IX.

Vtrum non baptizatus, baptismo aquæ possit valide ordinari, & Sacerdotium recipere?

1 **M**irum videbitur rem aded inter Catholicos certam in disputationem adducere. Nam quod sine baptismo nullum Sacramentum possit valide recipi, videtur definitum ab Eugenio Quarto in Concilio Florentino, post vltimam sessionem, vbi de Baptismo ait: *Primum omnium Sacramentorum locum tenet, quod vitæ spiritualis inuua est, per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficiuntur Ecclesiæ. Et constat etiam ex cap. veniens de Presbytero non baptizato, & ex cap. si quis eod. tit. Vbi sine baptismo ordinatus præcipitur baptizari, & ordinari, ibi: Si quis Presbyter ordinatus deprehenderit, se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.* Vnde videtur certum, non bapti-

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

zatum incapacè esse ordinis sacri, aliàs iterum ordinari non posset, quia Sacramenta, quæ characterem imprimunt, vt Baptismus, Confirmatio, & Ordo, iterari nõ possunt, vt fide sanctum est. Iam si hoc Sacramentum sine baptismo recipi non potest, idem de alijs dicendum erit, ac proinde non baptizatum nullius capacem esse. Hoc indubitabile videtur, & ita cum D. Thom. & communi Doctorum ex Concilijs Florent. & Trident. tradit Henriquez lib. 1. de Sacram. in genere, cap. 10. num. 4. & in Gloss. litt. X.

2 Verum cum baptismus alius aquæ, alius flaminis sit, dubitari nõ incongruè potest, de quonam baptismo Patres, & Concilia loquantur, quando ad reliqua Sacramenta necessariò requisitum prædicant. Rem hanc pauci attigerunt, sed disputatam inuenio apud M. Corradum 2. p. respons. q. 72. vbi docet, baptismum flaminis sufficere ad validè recipiendum Sacramentum ordinis. Verba eius sunt: * Si sit adultus, credens se esse baptizatum, & viuit, vt Christianus, hic baptismo flaminis est baptizatus, & moriens sine peccato mortali saluabitur, & si iste ordinetur Sacerdos, & Episcopus, & consecraret, ordinaret, & absolveret. * Sic ille.

3 Verum hæc sententia sustinenda non est, tum, quia contra communem Theologorum sensum, & contra text. in cap. veniens supra citatum, vbi non baptizatum baptismo aquæ, baptizari, & iterum ordinari præcipitur; tum, quia est expressa contra Angelicum Præceptorem in 4. distinct. 24. art. 3. quæst. Vbi docet, illum baptismum ad validè suscipiendum ordinem requiri, qui characterem imprimat; baptismum autem flaminis non imprimere, certò certius est, cum iterabilis sit. * Per characterem baptismalem, inquit, efficitur homo receptiuus aliorum Sacramentorum. Vnde qui characterem baptismalem non habet, nullum alterum Sacramentum suscipere potest, & character ordinis baptismalem characterem præsupponit. * Et infra loquens de non habente characterem baptismi, ait: * Ad secundum dicendum, quod talis, si ad Sacerdotium promoueatur, non est Sacerdos, nec conficere potest, nec absolvere in foro pœnitentiali; vnde secundum Canones debet baptizari iterum, & ordinari. * Quod item tradit ad 4. quæstionem, dicens: * De necessitate Sacramenti præxiigitur, quod ille, qui accedit ad ordines, sit ordinis susceptiuus, quod cõpetit ei per baptismum, & ideo character baptismi præsupponitur de necessitate Sacramenti; ita quod sine eo Sacramentum ordinis præferri non potest. * ergo iuxta D. Thomam certissimum est, baptismum aquæ, vt potè qui vnus characterem imprimat, necessariò præire debere

ad ordines validè suscipiendos. Cui consentiunt omnes Theologi. Vide Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 11. sect. 1. §. Tertio*. Vbi remittitne controuersia censet *ex cap. si quis, & ex cap. veniens de Presbytero non baptizato*. Et iterum *section. 3. §. Responderi ad hæc omnia potest*, dicens: Nullum Sacramentum posse habere valorem, neque effectum in subiecto non habente characterem baptismalem.

4 Adde M. Corradum, sibi ipsi contrarium, ita expressè postea docere in *2. p. Respons. quæst. 408. ibi: * Quæritur, an ordo sumendus prærequirit aliquem characterem? Respondetur ex D. Thoma, quod quilibet ordo præsupponit characterem baptismi de necessitate, cum baptismus sit ianua omnium Sacramentorum. * Et iterum infra quæst. 475. explicans, quid sit character, inquit: * Est quoddam signum indelebile, quod in anima imprimitur, & est quadam spiritualis potestas, per quam homo efficitur capax ad recipiendum, & administrandum Sacramentum. In baptismo autem homo accipit potestatem accipiendi alia Sacramenta, cum ea omnia præsupponant characterem baptismalem. * Ex quibus constat, hunc Doctorem sibi non cõstare, sed in hoc loco sui oblitum iure retractasse sententiam, quam *quæst. 72. tradiderat*. Cum certissimum sit, baptismum flaminis non imprimere characterem, ut constat ex Tridentino *sess. 7. Canon. 9. & ex D. Thoma 3. part. quæst. 63. art. 6. Quia, quæ characterem imprimunt, iterari nõ possunt, ut definit Concilium supra: baptismum autem flaminis iterabilem esse, nemini dubium est. Ergo baptismus flaminis non sufficit, sed de necessitate Sacramenti requiritur baptismus aquæ ad validè recipiendum Sacramentum ordinis.**

5 Veritas hæc valido suadetur argumento ex Concilij. Quia, ut definit Florentinum, Sacramentum baptismi est ianua Sacramentorum: solus autem baptismus aquæ est Sacramentum. Ut benè tradit D. Thom. *3. part. quæst. 66. artic. 11. ad 2. * Alia verò baptizata, inquit, (nempe sanguinis, & flaminis) conueniunt cum baptismo aquæ, non quidem quantum ad rationem signi, sed quantum ad effectum baptismatis, & ideo nõ sunt Sacramenta. * Ergo solus baptismus aquæ est Sacramentorum ianua: ergo qui hunc non susceperit, alia Sacramenta suscipere nõ poterit. Verissimum hoc est, & tenendum censeo, licet de aliquo constaret fuisse, in vtero sanctificatum, ut benè tradit D. Thom. *in 4. disp. 6. q. 1. art. 1. ibi: * Dicendum, quod sanctificatus in vtero debet baptizari. Primò propter acquirendum characterem, quo annunceretur in populo Dei, & quasi deputetur**

ad percipiendâ diuina Sacramenta. * Quod iterum docet *3. p. q. 68. art. 1. ad 3. Quæ explicans M. Ioannes Martinez de Prado tom. 1. de Sacramentis, quæst. 68. dub. 1. num. 10. inquit: Sanctificatus in vtero necessarium fuisse baptismum aquæ, * ut essent capaces recipiendi alia Sacramenta. * Vnde consequenter ibidem tradit, cum Caietano, non baptizatis aquæ baptismo require penitentia Sacramentum ministrari.*

6 Ex dictis concluditur, non baptizatum non posse validè ordinari; ac proinde prorsus reiiciendum M. Corrado, supra relatum; & quorundam opinionem, quam probabilem putauit Sylvester, verb. *Baptismus 6. num. 3. vbi sic: * Vtrum non baptizatus, si ordinetur, recipiat characterem ordinis? Dicit Sanct. Thom. in 4. distinct. 24. quod non baptizatus non potest ordines recipere, nec conficere, nec absolueret, &c. Albertus tamen putat talem, si ordinetur ad Sacerdotium, conficere, non virtute sua, sed Ecclesie, quod Summa Angeli sequitur, & falso attribuit D. Thom. sed primum est verius. * Cum Alberto, & Angelo videtur consentire *Gloss. in cap. Apost. licet pro diuersa allegetur à Barbof. de Potest. Epif. p. 2. alleg. 2. n. 9. vbi sic: * Nõ baptizatum, qui se baptizatum credit, Sacerdotio insignitum conficere non in virtute sua, sed Ecclesie purat Angelus, verb. Baptismus 7. n. 12. Glossa verò final. in cap. Apostol. de Presbytero non baptizato, arbitrat, non esse Sacerdotem, neque conficere, sed benè quoad se, & quoad alios idem credentes, tanquam verum Sacramentum conficere, sibi que, & recipientibus prodesse. * Dixi Glossam nõ dissentire ab Angelo, & Alberto, quia neutra opinio Sacerdotem non baptizatum credit, sed altera admittit Sacramentum à non baptizato confici virtute Ecclesie: altera Deum eius defectum supplere, quoad vltimū effectum gratiæ. Quod piè credi posse, tradit D. Thom. vbi supra his verbis: * Non baptizatus non potest ordines recipere, nec conficere, nec absolueret, neque ordinare. Piè tamen credi potest, quod Summus Sacerdos suppleat, quoad vltimos effectus Sacramentorum. * Sic D. Thom. & cum illo Sylvester, & Corradus supra.**

7 Ceterum hæc doctrina valde displicet M. Soto in *4. dist. 5. q. vnic. art. 2. §. Grauius autem. * Vbi sic in illam inuehitur: * Hæc autem Dei supplementa, vbi Sacramentum, vel quidquam eius essentia deest, ad eum mihi nunquam persuadere potuerunt, ut si ingenuè, quod sentio, dicere mihi liceat, semper fuerim arbitratus, non solum temerè, & absque vlla prorsus ratione asserta, imò præter sententiam Catholicam, & nonnumquam contra. Et quo omnia ob oculos ponam, & simul eorū error pateat, gradatim illa referam. * Et*

QVÆSTIO X.

An qui, ob probabile dubium baptismi, Ordinem Sacerdotalem iterum sub conditione recipit, possit eodem die omnes ordines, omisit, etiam solemnitatibus, suscipere?

1 **A**D huius dubij decisionem præmittito cum, qui certus est nõ esse baptizatum, debere in iterata susceptione ordinum seruari tempora, & interstitia, & solemnitates omnes de iure requisitas: quia nõ est vnde lex Ecclesiastica limitari possit.

2 Præmittito secundò: ex iusta causa, licitum esse Episcopo in interstitijs dispensare, imò & minores ordines simul cum Subdiaconatu, eadem die, conferre: aut quia ex cõsuetudine iuri communi est derogatum, ut tradunt Nauarro, Miranda, Sayrus, Rodriguez, Philiberto, Machado, Villalobos, Sanchez, Dicastillo, & alij, quos refert, & sequitur Leander à Sacram. tom. 2. tract. 6. de Ordine, disp. 11. q. 13. aut quia nullo id iure prohibito est, ut putant Gutierrez, Moysesius, Vazquez, Diana, Hurtado, & Palas Quibus consentit Dicastillo de Ordine, disp. 23. in fine.

3 Præmittito tertio: ex cap. de eo, de tempor. ordinat. Ad Subdiaconatum, nisi in quatuor temporibus, aut in Sabbatho Sancto, vel in Sabbatho ante Dominicam de Passione, nulli Episcoporum, præterquam Romano Pontifici, licere aliquos ordinare. *

4 Præmittito 4. ex cap. litteras, & ex cap. dilectus eodem tit. Episcopis prohibitum esse, vno, & eodem die ad tres sacros ordines promouere. Quod iterum statutum est in Tridentino *sess. 23. cap. 13. ibi: * Duo sacri ordines non eodem die, etiam Regularibus conferantur: priuilegijs quibusvis, ac indultis concessis nõ obstantibus quibuscumque. * Vnde audiendus nõ est M. Ioannes de la Cruz in Epit. lib. 2. c. 8. dub. 1. Neque Brunus Cassain. cum alijs asserens, Regulares, post Tridentinum, ex priuilegio posse omnes ordines maiores vno, & eodem die recipere. Vide illum de Priuileg. Regular. fol. 283. His positis.*

5 Affirmatiuè respondeo quæsitò. Itaque assero; quotiescumque ordines sub conditione iterantur, siue ob dubium baptismi, siue ob aliam rationem, ut quia vinum in præparatione calicis defecit, vel quia prudenter de requisito ad valorem ordinum dubitatur, posse Episcopum omnes ordines, etiam maiores, eodem die, omisit etiam solemnitatibus, conferre. Moneor, quia textus omnes iuris Canonici, qui tempora, & ordinum solemnitates præscribunt, aperte loquuntur de

iterum infra *disp. 24. q. 1. art. 4. §. Hoc autem, ait, nullum habere fundamentum, quod Deus suppleat defectum, & conferat gratiam. * Quo circa, inquit, non dubito, quod S. Thom. in Sum. nunquam tale verbum dixisset. Est enim dicere, quod Deus peccatorem sine Sacramento, & contritione iustificat, quod esset manifestus error. * Hactenus M. Soto. Vide plura apud M. Ioannem Martinez de Prado tom. 1. de Sacram. q. 68. dub. 2. §. 2. vbi etiam M. Soto, M. Nuño, M. Candido, Vazquez, & Suarez, asserit: * Quod de nullo in particulari potest affirmari, quod receperit gratiam, deficiente Sacramento, nisi diuinando, & temerariè loquendo, absque speciali reuelatione diuina. * Sed de hoc satis diximus supra *quæst. 3.**

8 Rogabis, an sit de fide, non baptizatum baptismum aquæ non posse validè ordinari? Respondeo rem hanc, ut cõtrouersiam referri in cap. veniens ad apostolicam Sedem de Presbytero non baptizato, in quo Innocentius III. post rem maturè excogitatam, & apud Doctores ventilatam, quæram aliqui negatiuam partem sustulerunt, asserentes non baptizatum posse validè ordinari, eò quod non solum per Sacramentum baptismi, sed per fidem etiam efficiatur quilibet membrum Christi, & possit recipere Sacramentum coniugij, & Eucharistiæ; post hæc, inquam, Summus Pontifex rem non definiuit, sed solummodo ut securiorem partem affirmatiuam obseruari præcepit, dicens: * Nihilominus, quia in Concilio, apud compendium, legitur constitutum, quod si quis in Presbyterum ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur. Nos in dubitabili casu, quod tutius est sequentes, mandamus quatenus, ipsum per singulos ordines, usque ad Sacerdotium, promouere procures, & permittas eum in Sacerdotio ministrare, quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum, nec malè de Sacramento sentitur, cum illud non religionis contemptus, sed articulus necessitatis excludit. * Vnde inferri videtur, non esse de fide, quod non baptizatus non possit validè ordinari, tum, quia ibidem supponitur: * Quod Sacramentum coniugij, & Eucharistiæ à non baptizatis recipi potest. * Tum quia Pontifex, ut securius, non ut certum decernit, iterum ordinandos. Ceterum de fide esse mihi suadeo post Florentinum, cuius verba dedi supra, & ita tradit Quintrana-Dueñas tom. 1. singular. tr. 1. sing. 10. & supponunt Doctores.

absoluta ordinum collatione, non de conditionata, quæ iam absolutam, omnibus solemnitatibus seruatis, consecram supponit: ergo cum lex ista à iure promanans odiosa sit, non debet ad casum in ea non comprehensum extendi, sed potius restringi, & intra limites iuris diuini, & naturalis contineri, vt de alijs legibus pœnalibus tradunt communiter Doctores.

6 Confirmatur: quia de iure diuino non est prohibitum Episcopis ordinem sacrum extra tempora conferre, nec omnes ordines eodem die: ergo, lex id illis prohibens coarctat potestatem Episcoporum: ergo strictè interpretanda: ergo cum tantum procedere, & intelligi possit de absoluta ordinum collatione, non de conditionata, de illa tantum intelligenda est: nisi a iure oppositum conlitterit, quod in præsentia non contingit. Ergo quando ordines non absolutè conferuntur, sed sub conditione, non adstringitur Episcopus obseruare tempora, nec solemnitates à iure præscriptas.

7 Vrgetur ex doctrina communè Theologorum, apud Sanch. lib. 8. de Matrim. disp. 9. n. 3. & 5. vbi cum alijs tradit, dispensationis reservationem esse restringendam: quod seclusa reservatione, possit Episcopus in sua Diocesi, quidquid Pontifex in tota Ecclesia, (vt cum pluribus ipse defendit lib. 1. disp. 6. n. 3. & tenent alijs apud Amadeum in Opusc. tr. de Matrim. prop. 2.) Vnde restringendam rectè concludit: * Quod iuri, inquit, Episcoporum deroget, & idè odiosa sit, quod fatentur omnes Doctores. * Ex quo principio plures, quos citatos sequitur Diana 3. p. tr. 5. Miscel. resol. 25. & 26. p. tract. 8. resol. 16. deducunt, reservationem voti castitatis, solum intelligi de voto absoluto, non de conditionato, & omnes inferunt, reservationem peccati non de peccato dubio, sed de certo intelligendam. Ergo cum Episcopi iure diuino possint omnes sacros ordines vno, & eodem die, extra tēpora, & non seruatis solemnitatibus conferre, reservatio de illis, vt supra conferendis, cum iuri Episcoporum deroget, & idè odiosa sit, restringenda est, atque adè solum intelligēda de absoluta ordinum collatione, non de conditionata: illa enim solummodo comprehensa; & reservatio subsistit, & regula de odijs restringēdis, apprimè obseruatur, quæ non minus in re præsentia, quam in alijs suum locum habere debet.

8 Vrgetur secundò: quia ex eo, quod lex inducens irregularitatem rebaptizantibus, sit odiosa, & idè restringenda; inferunt Doctores non comprehendere rebaptizantes sub conditione, sed absolutè: ergo ex eo, quod lex reseruās Pontifici ordinum collationem, nõ seruatis temporibus, & solemnitatibus,

odiosa sit, & restringenda, non comprehendet Episcopos ordinantes sub conditione, sed absolutè. Ergo poterunt Episcopi eodem die omnes ordines sacros, etiam non seruatis solemnitatibus, eidem conferre. Nõ leuia hæc.

9 Idè hanc sententiam viri nonnulli doctissimi tuentur. Quintana-Dueñas tom. 1. singul. tract. 6. singul. 1. nu. 6. * Propter hoc, inquit, ego etiam existimare n. licere eodem die omnes ordines, tam minores, quam maiores simul iterari, licet consulente minores cum Subdiaconatu vno die, & duobus sequentibus Diaconatum, & Sacerdotium suscipere; nisi aliquod scandalum, aut incriminodum notabile ex hoc oriretur, quod quidem vitandum erit: & maximum esset in publicitate, & interstitijs, videre nempe, quem Sacerdotem cognouerunt omnes, modo sacris initiari. (& infra) Deinde solemnitates omnes, quibus Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus, vel alijs minores ordines conferuntur, non esse necessariò adhibendas, in hac conditionali ordinum susceptione, existimo, sed solum præcisè iteranda, quæ requiruntur ad valorem Sacramenti. * Pro eadem sententia militat P. Granada controu. 9. de ordine, tract. 2. disp. 3. & alijs recentiores, qui censent in supplendo defectu substantiali in susceptione ordinum commissio, solum iteranda esse, quæ ommissa fuerunt, vel de quibus dubitatur; verb. grat. contractus instrumentorum, vel manuum impositio simul cum prolatione formæ. * Probabile est, (inquit Granada) quod viri docti à me consulti opinantur, quouis tempore licere defectus prædictos supplere. Etenim propriè loquendo, supplere eiusmodi defectus, non est ordines celebrare, sed potius perficere id, quod tempore ordinationis, imperfectè præstitum est; nec enim repetendæ sunt cæremoniæ omnes, aut Sacramentum ministrandam, sicut in diebus ordinum ministrari solet, sed præcisè iteranda saltem sub conditione ea cæremonia, quæ ommissa est, v. gr. iterandus contractus instrumentorū, aut quid simile, quod potius est appendix ordinum præcedentium. * Hac Granada, cuius sententiam referens Diana p. 5. tr. 14. resol. 6. inquit: * Improbabilem esse non audeo dicere. *

10 Quibus fauent Doctores asserentes in reualidatione matrimonij, quod in facie Ecclesiæ celebratum fuit, sufficere supplere defectū substantialem, & non esse necessarium solemnitates alias adhibere; v. gr. iterum celebrare coram Parocho, & testibus. Quod in matrimonij reualidatione magis videtur vrgeri, eo quod Parochi, & testij præsentia, ad eius valorem requirantur, secus tēpora, Missæ celebratio, vestes Pontificales, & similes

solemnitates ad validam collationem ordinis sacri Nequit ergo negari, valdè probabile esse, tam tempora, quam solemnitates omitti posse, in iterata sub conditione celebratione ordinum, supplendo præcisè defectus substantiales, repetendo nimirum sub conditione materiam, & formam Sacramenti: reliqua verò cum ex solo præcepto Ecclesiastico adhibenda sint, & hoc tantum inueniamus expressum pro absoluta ordinum collatione, non leui fundamento, collationem conditionatam non comprehendere, asserere possumus.

11 Rogabis. An, qui ex dubio probabili sui baptismi, iterum sub conditione baptizatur, & ordinatur, teneatur, omnes ordines sacros iterum sub conditione recipere? P. Granada tract. 1. de Sacram. disp. 4. nu. 7. & controuers. 9. de Ordine, disp. 5. Leander tom. 1. tr. 1. q. 14. & Diana p. 5. tract. 13. resol. 55. existimant, non esse necessarium alium ordinem iterari, præter Sacerdotium, & Episcopatum, quia à reliquis non iterandis opinio probabilis de eorum valore sufficienter excusat, & Ordo Sacerdotalis, alijs non præmissis, valde suscipitur, vt docent Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 11. sect. 3. §. 1. et. io de caractere ordinis. Coninch de Sacram. Ordinis. disp. 20. dub. 10. conclus. 4. P. Sa. verb. Ordo, nu. 25. Verricelli in quæst. moral. tract. 2. q. 27. nu. 11. Diana p. 5. tract. 13. resol. 55. M. Sotus, Sanchez, & alijs cum D. Thom. quæst. 53. art. 5. asserentes, Sacerdotem ritè ordinatum, licet alios ordines non susceperit, posse omnium ordinum functiones valdè exercere, quia in eo virtualiter continentur, vt refert Quintana-Dueñas supra num. 6. Quorum sententia verisimilis est, vt constat ex cap. tu. litteræ lib. 5. decret. tit. 29. de clerico per saltum promot. ibi: Mandamus, quatenus cõdignam pœnitentiam pro eiusmodi negligentia iniungas eidem, quæ peracta, ipsum in Diaconum ordinare proceus, & sic de misericordia eundem ministrare permittas in ordine Sacerdotali. En Pontifex Innocentius III. non præcipit iterari adhuc sub conditione Ordinem Sacerdotalem absque Diaconatu susceptum; ergo vt indubitatum supponit eius valorem ab alijs Ordinibus præcedentibus non dependere. Vnde non est audiendus Hugo, quem refert ibi Glossa dicentem, esse nullam Ordinem Sacerdotalem, si nullum minorem ordinem, quis susceperit. In hoc enim casu errare non potuisse Pontificem, constat apertissimè ex communi omnium sententia, cuius fundamenta congerit M. Cano de locis lib. 5. conclus. 1. Ergo quando propter dubium probabile Baptismi, necesse sit Ordinem Sacerdotalem sub conditione iterare, non tenemur idem dicere de alijs ordinibus, à quorum iteratione, vt potè, quæ non neces-

sitate Sacramenti, sed solius præcepti essent cæcilia, opinio probabilis excusat; est enim probabile, fuisse valdè susceptos, & non esse obligationem ad iterandos sub conditione, cum ex omissione nullum animabus periculum immineat.

12 Ceterum licet certum existimem cū citaris, Sacerdotium valdè suscipi, alijs ordinibus non susceptis, & solum ex præcepto Ecclesiastico, & diuino alios ordines præmittendos. Nihilominus si dubium Baptismi tale esset, quod in partem affirmatiuam nequiret intellectus prudenter inclinari, assentiendo valori Baptismi, nemo potest excusari ab obligatione iterandi omnes ordines sub conditione. Quia præceptum illos præmittendi, ante Sacerdotium, est certum, & non est probabile fuisse præmissos, dum non sit probabile Baptismi fuisse validum. Ergo in dubio de Baptismi valore nequit negari vrgeri præceptum eos iterandi sub conditione, licet ad valorem Sacerdotij suscipienda illorum receptio necessaria non sit, & in hoc casu eorum continet sententia P. Quintana Dueñas tom. 1. sing. tr. 1. singular. 10. secus in casu opinionis probabilis de valore Baptismi. Hæc enim licet non excuset ab iterando sub conditione Ordine Sacerdotali, vel Episcopali, secus ab alijs, quæ solius præcepti necessitate sunt necessaria. Vide tract. de opinione probabilis, quæst. 10. §. 2. num. 16. vbi Ordinem Sacerdotalem, vel Episcopalem, cuius valor sub opinione sit, iterandum ex præcepto docuimus, ad evitanda inconuenientia ex defectu valoris: quem maior etiam probabilitas opinionis, si re ipsa vera non sit, supplere non potest.

QUESTIO XI.

An absolutè loquendo, omittere Sacramentum Confirmationis sit peccatum veniale?
& quid si ordinis præmissi fuerint?

1 Affirmant plures. & graves Doctores: negat verò T. Matracenas cum alijs tract. 3. de confirm. disp. 4. c. 3. n. 72. fol. 152. Quibus adhaereo. Quia communè sententia inuitur communi Doctorem asserentium, nullum dari præceptum recipiendi hoc Sacramentum. Videatur M. Io. nes Martinez de Prado, tom. 1. de Sacram. 3. p. q. 72. dub. 9. nu. 15. vbi sic ait: * Asserendum est, nullum dari præceptum, neque diuinum, neque humanum recipiendi confirmationem. Ita sumitur ex D. Thom. q. 65. ad 3. & q. 72. art. 1. ad 3. & c. Idem docet, & quidem rationibus probat Sotus in 4. dist. 7. quæst. unica art. 8. & Serra dicens esse communem, Suarez novem

Authores referens: alios decem refert, & sequitur Auerſa, triginta authores refert Leander. *tract. 3. diſp. 1. quaest. 5. & 6. & alij communiter.* * Sic Prado.

2 Hoc poſito, ſic diſcurſum efformo. Per ſe loquendo nullum datur praecipuum ſumē di Confirmationis Sacramentum, ſed vbi nullum datur praecipuum, nullum eſt peccatum: ergo nec veniale. Diſcurſus eſt legitimus. Ideo hanc ſententiam tradiderunt viri doctiſſimi M. Petrus de Ledefma *in Sum. 1. p. cap. 8. conc. 3. vbi ſic:* * No es pecado venial no recibir eſte Sacramento, aun quando ay oportunidad. Eſta conſuſion eſt contra Cayerano, y contra el P. M. Soto, en los lugares citados; la razon es, porque no ay precepto diuino, ni Eccleſiaſtico de recibir eſte Sacramento, como queda ya determinado: luego no ſera pecado venial no lo recibir, porque no ſe haze contra ley ninguna. Et ſe conſirma, porque de ſer vtil, y provechoſo eſte Sacramento, no ſe colige ſer pecado venial el no lo recibir. Porque el comulgar en cierto dia, quando no ay precepto, eſt cosa vtil, y provechoſa, y con todo eſto no eſt pecado venial el no comulgar. * Sic ille contra M. Sotum, quem de inſcente quentia arguere potuider. Nam ex argumento, quod vrget contra nonnullos cōtendentes, omiſſionem confirmationis eſt peccatum mortale negligentia, planē etiam deducitur, non eſt veniale. Verba Soti *in 4. diſp. 7. q. unica, art. 8. ſ. Et idē, hęc ſunt.* * At verō ſi principium petunt: quoniam negligentia nunquam eſt craſſa (attende) nec culpabilis, niſi quando homo tenetur aliquid facere: deberent ergo prius conſtabilitate eſt praecipuum, quam negligentiam oſtendere eſt culpam. Nam quacumque quis negligentia in die non feſto non audiat ſacra, non eſt illi peccatum, quia non tenetur. * Ergo cum nullo praecipuo (ſecundum ipſummet Sotum, & communem ſententiam) quis tenetur hoc Sacramentū ſuſcipere, eius omiſſio non erit culpabilis. Et ita ipſe, vt conſequenter loquatur, dicere tenetur.

3 Quapropter hanc etiam opinionem tuetur Doctiſſimus M. Serra *in 3. p. quaest. 72. art. 8. dub. 1. fol. 263. ibi:* * Dicendum eſt ſecundo, ad recipiendum hoc Sacramentum Confirmationis, neminem teneri ſub praecipuo, per ſe directe ad hoc obligante. Docent hoc communiter Theologi, praecipuum M. Sotus, vbi ſupra. Et hoc colligitur ex D. Thomā hic ad 4. &c. Probatur ſecundo ex autoritate Melchiadis Papae, &c. Tertio, ad recipiendam Confirmationem non tenentur fideles praecipuo diuino, &c. Nec praecipuo Eccleſiaſtico, nam Eccleſia non cogit, nec determinat tempus ad Confirmationis ſuſceptionem: ergo nullo. Hinc ſequitur (attende) per ſe lo-

quendo nullum eſt peccatum; etiam veniale, nolle confirmari, nam vbi nullum eſt praecipuum, nullum poteſt eſt peccatum. *

4 Quibus conſentit M. Nuño Cabequedo *in 3. p. q. 71. art. 8. dicens:* * Quarta conſuſio. Per ſe loquendo non eſt peccatum, etiam veniale, non veſte ſuſcipere hoc Sacramentum. Patet iſta conſuſio, quia ibi non eſt lex, neque preuaricatio, ſed, vt conſtat ex precedentibus, nullum eſt praecipuum in hac parte: ergo. * Et partim conſentit M. Prado ſupra *num. 22. & 23.* Vbi Authores aſſerentes committi veniale, ſcum citatis concordare, contendit admittens vt veram propoſitionem aſſerentem per ſe, & abſtracte conſiderando, non eſt peccatum veniale, regulariter tamen loquendo tale peccatum interuenire. Verum qua parte diſſentit, claudicare videtur, quia, nullum dari praecipuum recipiendi Confirmationem, ipſe tradit *art. 8. cum M. Soto, eius referens verba, quod* * negligentia nunquam eſt culpabilis, niſi quando homo tenetur aliquid facere * ergo nec venialis regulariter loquendo erit.

5 Quod probabile putat Leander à Sacramento, ſupra *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. quaest. 6. referens Ludouicum de S. Ioan. quaest. 1. art. 6. concl. 3. & Granadam tract. 4. diſp. 1. num. 4. verba eius ſunt.* * An ſaltem ſit peccatum veniale, Confirmationis Sacramentum ſolum ex negligentia omiſſere? Negant Petrus Ledefma, & Ludouicus de S. Ioan. ſupra. Et per ſe loquendo, inquit, hoc ipſum docent Suarez *diſp. 38. ſect. 2. Torreblanca lib. 2. praest. cap. 6.* qui etiam pro hac parte refert Sotum, Henriquez, Nauarrum, Bonacinam, Egidium, & alios. *

6 Denique pro noſtra ſententia non leui fundamento adduci poteſt D. Thom. nam quamvis in terminis non diſputer, an ſit veniale Confirmationem omiſſere, videtur tamen, dum negat eſt de neceſſitate praecipui, planē ſentire, eſt tantum de conſilio, & ad ſolum augmentum perfectionis requiſitam. Vide illum *3. p. quaest. 72. art. 1. ad 3.* Vbi de Confirmatione, eodem modo, ac de Sacramento Ordinis, & Matrimonij loquitur: * Omnia Sacramenta, inquit, ſunt aliquoſiter neceſſaria ad ſalutem: ſed quaedam, ſine quibus non eſt ſalus: quaedam vero ſunt, quae cooperantur ad perfectionem ſalutis: & hoc modo Confirmatione eſt de neceſſitate ſalutis. * Et *art. 8. ad 4.* loquens de omiſſente Confirmationem, non dixit peccare, ſed quod * detrimentum perfectionis patretur. * Quae verba, vt ex terminis liquet, conſilium tantum important, nam eadem proprietate dici poſſent de Sacramento Ordinis, & de frequentia Confeſſionis, & Communionis; ſed tamen certum eſt, hęc Sacramenta, aut eorum frequen-

tiam

ti ſim ad perfectionem ſalutis cooperari, & illa omiſſentem detrimentum perfectionis pari; illa vero omiſſere, ne veniale quidem peccatum eſt. Ergo idem de Confirmatione dicendum ſecundum D. Thom.

7 Vnde facile diluitur fundamentum aſſerentium, eſt peccatum veniale, eo quod, ſit ſpiritualis quaedam prodigalitas, ſe priuare tanto fruſtu huius Sacramenti, quando cuiſ commodē percipere poteſt. Quae quidem ratio nimium probat, ac proinde nihil, quia eodem modo militat contra omiſſentem Sacramentum Ordinis, & contra non frequentem accedentem ad Sacramenta Penitentiae, & Eucharistiae, quando commodē percipere poſſunt; cum ſe priuent horum Sacramentorum fruſtu, qui magnus eſt, & forſan maior. Sicut ergo in his omiſſentibus non dicitur eſt prodigalitas ſpiritualis, nec venialis ad eſt culpa, eo quod omiſſio ſolum eſt contra conſilium, non contra praecipuum; ſic in Sacramento Confirmationis dicendum eſt.

8 Nec obſtat Canon *omnis de conſec. diſt. 5.* vbi dicitur, *quod omnes fideles hoc Sacramentum accipere debent.* Nam vt reſpondet M. Serra, & Sotus ſupra. * Canon citatus, *omnis* non habet formam praecipui, ſed ſolum determinat ius diuinum, quod eſt, vt non ſit ſimpliciter neceſſarium, ſed vtile. Et hoc ſignificat verbum *debent*, non praecipuum. * Hae Serra ex Soto, cui conſonat M. Victoria *in Sum. de conſec. n. 143. fol. 118.* vbi ait: * Hoc verbum *debet*, non dicit praecipuum. * Et expreſſe M. Nuño *vbi ſup. conſuſio. 3. dicens:* * Hęc verba (nempē debent ſuſcipere) non important praecipuum ſecundum ſe: * ergo ſolum conſilium quod omnibus datur nō ſe priuandi fruſtu ſpirituali Sacramentorum, quando commodē percipere poſſunt. Ex quibus conſuſio, ſecluſo contemptu, nullum eſt peccatum, etiam veniale, omiſſere Sacramentum Confirmationis, quod tum ab autoritate Doctorem id defendentium, tum à ratione ſuperius artata efficaciter ſuadetur.

9 Maior eſt difficultas, an ſit praecipuum, ſub lethali obligans ſuſcipere Confirmationem, ad recipiendos ordines? Nam Trident. *ſeſſ. 23. cap. 4.* expreſſe decernit, quod * prima tonsura non initiatur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint. * Ex quibus non pauci deducunt eſt lethale, ordines ſaltem maiores, ante Confirmationem recipere, quia verba Concilij continent prohibitionem recipiendi ordines, non praemilla Confirmatione.

10 Nihilominus contraria ſententia mihi arridet, quam tenent plures, & graues Magiſtri, quos citatos ſequitur Leander à Sacramento. *tract. 3. diſp. 1. quaest. 8. dicens:* * Sed probabilius reſpondeo, non peccare mortali-

ter, ſed venialiter tantum, quia non facit contra aliquod praecipuum ad mortale obligans. Nam in verbis Concilij nil praecipitur initiandis, ſed praecipitur Episcopis, quod facere debent. Sic Sotus, Victoria, Bartholomaeus de Ledefma, &c. Quibus addē Dianam *p. 10. tr. 16. reſ. 61.* vbi Doctores ſupra viginti pro hac parte adducit. An vero Episcopus grauitur delinquat? Negant plures apud Leanderum ibi, tum *quaeſt. 9.* aſſerentes, neque Episcopum ordines conferentem non confirmatis peccare mortaliter, inter quos M. Sotus, Nauarrus, Torreblanca, Victoria, & alij, quos ſequitur Diana *p. 8. tract. 1. reſol. 47. & p. 10. tract. 11. reſol. 14. & p. 11. tract. 1. reſol. 17.* Quibus addē M. Serra *vbi ſupra fol. 265.* dicentem: * Ita ſentite Nauarrum, & alios recentiores, & ad verba Concilij, inquit, reſpondent, ibi nil praecipitur initiandis, ſed praecipitur Episcopis, quod tacere debeant, quamvis neceſſaria aliqua obligatio imponatur, quia nullum eſt verbum, quo ſtrictum praecipuum indicetur. * Idem ſentunt plures alij. * Quae omnia (inquit M. Prado *ſupra num. 26.*) poſſunt in hoc puncto, quemlibet poſſe in ſuo ſenſu abundare. *

11 Sed rogabis, an ſaltem ſit peccatum veniale? Et ratio difficultandi eſt, quia, vt fatentur auctores citati, in Concilio non eſt praecipuum, nec ex alio capite adducitur: ergo qui ordinatur non confirmatus, nullum frangit praecipuum: ergo nullum committit peccatum. Videtur diſcurſus euidentis ex ſupra dictis; nam ex eo, quod non detur praecipuum Confirmationis per ſe loquendo, inferunt non eſt veniale eius omiſſionem, Petrus de Ledefma, M. Serra, M. Nuño, Ludouicus de S. Ioan. & plures alij ſupra citati: ergo ex eo, quod nullum detur praecipuum prohibens recipere ordines, non praecedente Confirmatione, inferunt ſimiliter non eſt veniale ante Confirmationem illos recipere. Ideo hanc partem conſequenter ad ſuperius dicta defendit Granada *tract. 4. diſp. 1. num. 9.* Et non improbat illum referens Leander à Sacramento. *ſupra quaest. 8.* Nec poteſt, me iudice, aliter negari, quam aſſerendo peccatum mortale committi, quia ſi in Concilij verbis continetur praecipuum non recipiendi ordines, nō praemilla confirmatione, cum materia ſit grauis, nequit non ſub lethali obligare; ſi autem verba Concilij conſilium tantum contineat, nullum erit peccatum adhuc veniale, quia agere contra conſilium, ne veniale quidem eſt. Dicere autem dari praecipuum, ſed materiam eſt leuem, non video, quo fundamento dici poſſit; quia res prohibita grauiſſima eſt, nempē ordinis ſuſceptio, quae quidem, admiſſo praecipuo, prohibetur non praemilla Confirmatione, ſicut non praemilla contritione, ſeu

Ieu confessione peccati lethalis. Nec apparet cur accipere ordines maiores, non susceptis minoribus, sit materia grauis secundum omnes, non verò ordines suscipere, non suscepto Sacramento Confirmationis: cum vtroque (vt ipsi contendunt) sit præceptum prohibens; & insuper sit de fide, Confirmationem esse Sacramentum, quod de ordinibus minoribus plures negant. Dicendum ergo est, aut nullam esse culpam ordines, etiam maiores suscipere, non præmissa Confirmatione, aut esse grauem.

12 Vnum hic adverte M. Martinum de Ledesma tom. 1. in 4. sentent. quæst. 13. art. 12. existimare non esse de necessitate Sacramenti Confirmationis, quod Vnctio adhibeatur in fronte. ibi: * Nota, quod puto, non esse de necessitate Sacramenti Confirmationis, vt in fronte conferatur. * Cui consentit M. Victoria in Summ. de Confir. q. 18. Verum hanc opinionem esse plus quàm temerariam, & oppositam esse de fide, dicit Basilius de Leon in Prælect. de Sacram. Confirm. p. 2. cap. 5. nu. 5. Quia apertissimè constat non solum ex vsu Ecclesie, & ex auctoritate PP. sed ex Innocentio III. in cap. vnico de sacra Vnctione, & ex Concilio Florentino, decreto de Armenijs, ibi: * Ideò in fronte, vbi verecundia sedes est, confirmandus iniungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipuè crucem eius, quæ Iudæis est scandalum, gentibus autem stultitia, secundum Apostolum. Propter quod crucis signum signatur. * Et ita tradit D. Thom. 3. p. q. 72. art. 9. & communiter Theologi. Quapropter Suarez 3. p. tom. 3. q. 72. art. 4. disput. 33. sect. 3. dicit, oppositam sententiam non solum esse falsam, sed valde temerariã, quod Bellarm. cap. 8. Prop. 4. ex pluribus Summis Pontificibus, & Concilijs comprobatur, & sequuntur Egid. Filliuc Valenc. Laym. Nugnus, Sotus, & alij, apud Leand. tom. 1. tract. 3. disp. 3. q. 5.

QVÆSTIO XII.

Vtrum ætas ad ordines requisita computari possit à die conceptionis?

§. I.

Autores & fundamenta partis affirmatiuæ.

1 **Æ**tatem ad ordines statuit Trident. sess. 23. c. 12. vbi ad Subdiaconatum vigesimum secundum, ad Diaconatum vigesimū tertium, ad Presbyteratum vigesimum quintū (inceptum, scilicet) annum exigat, vt cōmunis Theologorum sententia, & Episcoporum praxis exponit. Difficultas ergo est à quo tempore ætas hæc computari debeat.

2 Non defecere Doctores, qui à die conceptionis (id est, animationis factus) computari posse existimant, quos suppressio nominis refert P. Ioannes Præpositus in 3. p. de Sacram. Ordinis, quæst. vnica, dub. 17. num. 166. Quam sententiam P. Thom. Sanchez tom. 2. consil. lib. 7. cap. 1. dub. 33. num. 8. attribuit Glossæ & Mandosio, dicens: * Nota, quod Glossæ regul. 17. Cancellaria, dicit etatis annos computandos esse à die conceptionis, si id vti sit ei, de cuius ætate agitur, & c. Idem Mandosius de ætate minor. cap. 1. num. 25. Et eam tenet Sfortias Oddo tract. de resit. in integrum, p. 1. quæst. 2. art. 7. nu. 48.

3 Probat primo. Quia iure ciuili à die conceptionis computatur: vt multis euincit Mandosius vbi supra. Ex quibus concludit num. 441. * conceptus, quoad commodum pro nato generaliter habetur. * Et confirmatur ex l. qui in vtero 7. ff. de statu homin. vbi Iurist. consil. sic habet: * Qui in vtero est, perinde est, ac si in rebus humanis esset: custoditur, quoties de commodis ipsius partus quæritur. * Sunt etiã aliæ leges huic similes, l. qui in vtero 26. ff. eod. tit. l. quod dicimus 231. ff. de verb. signific. l. 2. §. Qui autem, ff. de excusat. tutor. l. cum quidam 30. §. 1. vers. Et in eo ventre, de acquirend. hered. * Quibus & alijs iuribus apertè probatur, in vtero existentem pro nato haberi, quoties de eius vtilitate agitur. * Sic Didacus Yañez Faxardo in tract. de legitim. per subsequens matrimonium. fol. 18. n. 33.

4 Secundo probatur ex text. in l. nuper, C. de nat. liber. vbi dicit Imperator. * Hoc favore facimus liberorum, vt editionis tempus statuamus esse spectandum (attende) exceptis his tantummodo casibus, in quibus conceptionem magis approbari, infantium conditionis vtilitas exposulat. * Ergo vniuersaliter hæc regula obseruanda est, vt ait Faxardo vbi supra. * In quibus verbis, inquit, demonstrabit, quod homo dum in vtero est, pro nato habeatur, in rebus sibi vtilibus. *

5 Tertio suadetur ex text. in l. seruorum §. 5. Ingeni, ff. de stat. homin. princ. insit. vers. Sufficit, de Ingeniis. Quibus probatur, conceptum ex muliere libera, liberum nasci, etiam mater in tempore natiuitatis sit iam in seruitutem redacta. Cuius legis rationem expendens Antonius Faber lib. 20. Coniectur. cap. 1. sic ait: * Cuius ratio est, quia iste talis in sibi vtilibus (qualis erat libertas omnibus rebus favorabilior, & pretiosior) pro nato haberi debet. * Sic Faber. Quem refert, & sequitur Alphonsus à Carrança in suo tract. de legitim. part. designat. cap. 2. §. 4. nu. 19.

6 Ex quo principio ætatem à die conceptionis computandam ad dignitates seculares, & honores, docent plures apud Narbonam, in Annal. anno 25. q. 64. n. 1. & 2. Hinc

In vtero existentem legari, & donari posse, & tutorem dari, docent communiter Iurisperiti. Quibus eiusmodi computatio ætatis à die conceptionis satis familiaris est, quoties de commodis alienius agitur.

7 Ex quibus sic pro re nostra formari potest argumentum. Pro computanda ætate, ad ordines suscipiendos, nil determinat Concilium iuri civili oppositum, sed supposito modo communi computandi, decernit annorum numerum; sed modus communis computandi in favorabilibus est à die conceptionis, vt ex iure ciuili constat; ergo hic quoad computationem in iure Canonico est seruandus, dum oppositum ab illo non declaratur. Confirmatur primo. Quia quoad computationem numeri dierum vnus anni, non discrepat vtrumque ius, sicut nec quoad modum computandi naturalis anni initium, & finem: ergo neque quoad modum computationis discrepare debent. Ergo eadem omnino regula, quæ iure civili seruatur in favorabilibus, seruari debet iure Canonico; atque adeo, sicut ibi à die conceptionis, ita & hic computandi sunt.

8 Confirmatur secundo ex Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 24. num. 22. vbi argumentum admittit ex iure ciuili, ad computationem ætatis, in favorabilibus, quæ sunt de iure Canonico, efficiendam. Ideoq; censet, quoad professionem Religionis, diem inceptam non esse habendam pro completa. * Quia favor ipsius est, vt in ea ætate, religionis status assumatur, qua plenior est deliberatio. * Confirmatur tertio. Quia ideò iure Canonico annus computandus, quoad ordines, solum constat ex 365. diebus, quod iure ciuili, in favorabilibus sic computetur; ac proinde licet annus bisextilis diem aliam huic numero superaddat, tamen quia in favorabilibus non computatur, iure ciuili; ideò nec Canonico ad ordines suscipiendos est computandus; sed annus ex 365. tantum, & non ex maiore dierum numero coalescere debet. Quod tradit Sylvester vbi infra, & putat valde probabile Martinus de S. Ioseph in Monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de ordine, num. 22. sic enim ait. * Para la edad de las ordenes legitima, se ha de incluir en ella el dia del año del bissexto, como lo tiene Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 24. hablando de la profesion, y lo mismo es para la edad de las ordenes. Y se prueba; porque el dia del bissexto es complemento de los quatro años precedentes, que faltaua para el círculo del Sol por el Zodiaco, y porque el dia veinte y ocho, y veinte y nueue de Febrero se computan por vno. Pero tengo por muy probable la opinion contraria de Sylvestro, verbo Etas num. 5. de Panormitano in cap. quarenti, de officio delegati, que di-

ze, que en las cosas odiosas no se ha de computar el dia del año bissexto, sino solamente se ha de contar el año de 365. dias, caiga bissexto, ó no caiga; y parece esto se determina en la ley Cum heres, §. Stichus, ff. de statu lib. * Idem tenent apud Dianam p. 10. tract. 11. resol. 67. Didacus de Narbona, Riccius, & Acugna: & alij apud Leandrum à Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 6. quæst. 20. & Pellizarius tom. 2. Manual. tract. 8. cap. 2. sect. 3. nu. 170. in fine. Expresè Henriquez lib. 10. c. 16. n. 2. litt. K. vbi sic: * Pro ætate ordinis non computantur dies bissexti, quia favor est; nec ad professionem, Sylvester verb. Etas, §. 3. * Et Barbosa de Poss. Episcopi, alleg. 101. * Ad professionem in Religione, anno bisextili satis est ad probationem compleuisse dies 365. ita Sylvest. Henriquez, Riccius, Bart. à Sancto Fausto. *

9 Iam quod pro computatione ætatis iure Canonico requiritur, exclusione facta diei superaddite in anno bisextili, nil tet, expresè Sylvester; suadetur ex eo, quod licet (vt constat ex lex. in l. cum heres, §. Stichus supra citata) vbi à iure ciuili datur annus, intelligitur ex 365. diebus continuis, id tamen cum Panormitano ibidem ipse limitat, dicens: * Quod si terminus statuitur per numerum annorum, aut mensium secundam opinionem glossæ, distinguimus inter favorabilia, & odiosa, quia in odiosis annus intelligitur de 365. diebus, licet eo anno contingat bissextilis, secus in favorabilibus. * Cui principio innixus P. Thom. Sanch. lib. 2. de Matrim. disp. 24. nu. 18. sic infert. Vnde suspensus per mensem, si incipiat mensis Februarius bisextilis, poterit celebrare vltima Februarij die. * Nimirum, quia cum suspensio sit odiosa, non computandus est dies superadditus propter bisextum; pro quo refert 18. Doctores. Quos breuitatis causa non refero.

10 Ex quibus pro opinione asserente ætatem computandam à die conceptionis, argumentum multipliciter instauratur. Primo, quia ex eo, quod iure ciuili, l. cum heres supra citata, annus intelligitur de 365. diebus, concedant auctores citati sic computandum iure Canonico ad ordines suscipiendos: ergo ex eo, quod iure ciuili ætas computari soleat, in sibi vtilibus, à die conceptionis, eodem modo computanda etiam erit ad ordines. Secundo, quia iure Canonico annus computandus est in odiosis de 365. diebus, licet constet ex 366. in anno bisextili, non alla ratione, nisi quia vtilius est ordinando. Ergo primus annus factus computandus est à die conceptionis, quia hæc computatio ei vtilior est. Tertio in spacio 24. annorum completorum, superadduntur sex dies bissextilis, atque adeo ætas ista claudit 24. annos comple-

pletos ex 365. diebus, & alios insuper sex dies, & consequenter ille, cui sex tantum dies deficiant ad complendos 25. annos (ut vulgo computantur, vere compleuit 24. annos de 365. diebus; & ideo poterit, eis sic computari, die sequenti ad ordinem Presbyteratus ascendere; non obstante, quod vulgariter non dicatur habere 25. inceptum: Ergo similiter, licet vulgariter non dicatur quis plures annos habere, quam qui à natiuitate numerantur; nihilominus hoc non impedit, quod dies, quibus in utero animatus extirrit, computentur; quia attenda iuris civilis computatione, magis certum est, hos dies in ea claudi, bissextilis excludit: tamen si tam inclusio, quam exclusio pro commo, & utilitate concedatur, cui utrumque ius innititur, ut constat ex dictis: vrgetur quia significatio verborum in iuribus non vulgariter est accipienda, sed pro ut ciuilitate in iure recepta est, ut ex Bartolo, Alex. & alijs, docent Sebastianus Sachus in Fasciculo florum, lib. 1. tr. 2. cap. 3. dub. 5. num. 36. & Doct. Garfi cent. 1. cap. 37. num. 14. Ergo annorum computatio non vulgari modo, sed prout ex iure civili fieri debet.

11 Hæc sunt, quæ pro ætate à die conceptionis computanda magis vrgerent videntur. Quam opinionem preferens, non improbat Sanchez *ubi supra*, sicut nec Bonacina *tract. 3. de suspensionibus in particulari, disp. 3. quest. 1. part. 1. num. 6.* Imò in modo impugnandi, non ei displicere, satis innuit: solum enim ait: * Quod ego dixi, sublinendam videtur (scilicet, à die natiuitatis esse computandam ætatem) contra Sfortiam, & alios arbitantes à die conceptionis esse computandam. * Quæ fundamenta cum anno 1643. ego concessissem, & proposita fuissent vitiis Doctissimis, & Primarijs sacre Theologie Magistris in Vniuersitate Complutensi; nonnulli responderunt, aut nullam opinionem ex his, quæ communitè probabiles habentur, talem esse, aut hanc probabilem esse debere. Sic mihi testari sunt viri alij fidedigni.

12 Denique illam multis illustratam notissimè luci dedit doctissimus Fr. Ludovicus à Conceptione *in examine Theolog. Moral. tom. 1. tract. 1. de Matrim. sexto casu*; qui licet suffragium illi ferre non audeat, omnia vero proponit fundamenta, & difficultates omnes dissolvit. Concludens: * Sic se habent fundamenta pro secunda ad casum resolutione posita. Modo an sit probabilis, iudicent docti. Per me enim probabilis non fiet. *

(505)

S. II.

Novum eiusdem sententiæ præsidium.

13 **P**roduxi ego fundamenta præcipua, ut consulto prætermisi argumentum, quod, à computatione ætatis Christi Domini ante Baptismum, Fr. Ludov. *ubi supra* adducit. Quod huiusmodi est. Christus Dominus trigesimo anno baptizatus fuit ut dicitur p. 1. *Decret. dist. 78. Can. 4.* & tradunt PP. Augustinus, Chrysostomus, Euthimius, Ambrosius, & alij: sed ætas Christi Domini non potuit vilo modo stare triginta annorum, nisi ætatis computatione facta à die conceptionis eius (ut videre est apud Henriquez *in Sum. de fine. Homin. cap. 23. num. 7.* cum glossa) ergo iuxta ius commune ætas est computanda à die conceptionis: cui iuri cum Tridentinum non derogauerit, conformare videtur. Iuris enim communis correctio vitanda est, dum expressè illi non derogatur, ut omnes Doctores fatentur.

14 Hoc inquam argumentum, quo vtitur perdoctus P. Fr. Ludovicus à Conceptione, ego cõsulto prætermisi, quia ut lego apud Henriquez *suprà n. 6. in gloss. litt. Y. & Z.* Si ætas ad ordines computari posset, eà ratione, qua in Christo Domino ætas triginta annorum ad Baptismum computatur, latissima opinandi pateret via. Quia in Christo Domino numerantur triginta anni ad Baptismum, eo sensu, quo triduum mortis ad resurrectionem. Sic enim à PP. computatio fit. Primus annus Christi Domini continet septem tantum dies, nimirum à die 25. Decembris vsque ad diem 31. huius mensis. Et trigessimus annus assumit sex tantum dies, post 28. annos intermedios completos. Quia propter iuxta computationem annorum, ut à nobis communiter fit, ait Henriquez *suprà*. * Quod Lucas 3. dicuntur 30. anni, erat annus vigesimus nonus inceptus per terdecim dies. * Scilicet, septem ex primo anno, & sex ex ultimo, & 28. anni intermedij. Vnde si computatio que fit in annis 30. Christi Domini, quoad Baptismum, ad ordines suscipiendos accommodari posset, nimis strictè opinatus fuisset Fr. Ludovicus à Conceptione, cum ætatem, ex hoc fundamento, à die conceptionis computari posse scripsit, nam longe minori ætate pro ordine suscipiendo concludere posset, & deberet; quia ætas Christi Domini à conceptione etiam computata, non sufficit ad 30. annum attingendum, sed ad 29. inceptum per nouè menses, & 13. dies, cum solum addat hæc computatio nouem menses, quibus Christus fuit in utero B. Vrginis *suprà* ætatem ab Henriquez computatam. Nam Christus Do-

mi

minus, quando baptizatus est, solummodo habebat, à die incarnationis 29. annum inceptum per nouem menses, & 13. dies, quæ quidem ætas non attingit 30. annos inceptos.

15 Vnde duo sequuntur contra doctissimum Ludovicum. Primum, ad rem non facere, quod ætas Christi computetur à conceptione, ad numerandum 30. annum ante Baptismum, quandoquidem sic etiam computata, non attingit Christus Dominus 30. annum. Secundum ex computatione ætatis Christi Domini à PP. facta, ut refert Henriquez, nullum argumentum desumi posse pro ætate ad ordines computanda, quia si aliud quod planè euinceretur, eum, qui natus est anno 1665 die 25. Decembris, ordinè Presbyteratus suscipere posse post viginti & tres annos completos, & aliquos dies assumptos ex anno sequenti, quia iste diceretur habere 25. annos, eà proprietate, qua Christus dicitur habuisse triginta, quando baptizatus est, haberet enim 24. inceptum per 13. dies, septem ex primo anno, & sex ex ultimo, & 23. annos completos intermedios, quod ad verificandam prædictam propositionem sufficit, iuxta superius dicta, & iuxta computationem tridui mortis Christi ab omnibus admirandam. Ergo vel computatio 30. annorum Christi Domini nullum præbet argumentum ad quæstionis præsentis decisionem, aut euidenter euincitur, cum, qui non habet 24. annorum inceptum computatione etiã facta à die conceptionis ad Sacerdotium promoueri posse, quæ euidenter falsa sunt. Præterquam quod, licet in Christo Domino computaretur ætas à conceptione, nullum inde, pro aliorum computanda, fieri posset argumentum: est enim peculiaris ratio in Christo Domino, ut obseruat Henriquez *ubi supra*, dicens: * In solo Christo, quia in conceptione fuit statim perfectus vir, cum pleno, & permanenti rationis vsu, merito computantur anni ab incarnatione integri. * Sic *ubi supra cap. 23. in gloss. litt. S.* Vnde fit ex annorum computatione iure cõmuni pro ætate Christi Domini facta, nil firmum desumi posse, pro ætate, à die conceptionis, ad ordines in alijs computanda.

S. III.

Negatiua sententiæ tenenda.

16 **P**ro communi sententiâ negantè eiusmodi computationem ad ordines, stant cõmuniter Doctores. Quibus, assentior, quia ex iure Canonico nullum argumentum solidum pro contraria desumitur: illud enim, quod de computatione dierum anni bis-

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

fexilis supra efformari, à peritioribus Theologis nõ admittitur. Ex iure enim ciuili ad Canonicum argumentum non valere auctoritat, quando communis Doctorum expositio aliter intellexit, ut in præsentis contingit. Hinc omnes, tam Theologi, quam Canonistæ ætatem ad ordines, ad beneficia, ad professionem, ad matrimonium, & alia, ad quæ ius Canonicum ætatem determinatam exigunt; semper computant à natiuitate, & solum disputant, an completa, an incepta sufficiat, quod ex verbis Canonum elicere curant, (et si de matrimonio loquentes latius opinentur nonnulli apud Dianam p. 5. tract. 5. resol. 16. & in aliquo casu etiam pro ordinibus. Vide illum 2. p. tract. 2. resol. 29. & p. 9. tract. 9. resol. 50. & Leandrum tom. 2. disp. 6. de Ordine, q. 6. Et P. Ioannes de Cardenas *in disp. Select. disp. 27. cap. 10. n. 110.* Apud quem, in ætate requisita ad matrimonium validè contrahendum, Martinus de Ledesma putat esse materiam paruam decem dies; & Rebellus unum, vel alterum mensem: nempe in femina ad duodecimum completum, & in viro ad quartumdecimum similiter completum. Vide Dianam 3. p. tr. 4. resol. 277. apud quem Ioannes Gutierrez censet sufficere annum esse inceptum. Quod est valdè notandum; quia videtur contra *cap. ex litteris*, vbi prohibetur his verbis. *Donec compleat puer annum decimum quartum.* Ante hoc verò tempus (nisi malitia suppleat ætatem) matrimonium esse nullum est communis Doctorum, apud Sanchez *lib. 1. de Matrim. disp. 17. num. 5.* Nemo autem dubitat, fore invalidam professionem eius, qui decimum sextum annum completeret ex mensibus, quibus fuit in utero, licet ipso vtilius id esse moraliter certum haberetur. Ergo similiter nec dubitari debet, illicitè promouendum ad ordines, & beneficia, qui annorum numerum à Tridentino requisitum, à conceptione computaret. Quia non tam vtilitatem perionæ, quam Ecclesiastici status respicere debemus: sicut & religioni consulimus, quando de ætate ad professionem requisita disputamus. Quapropter Thomas Sanchez *in consil. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 33.* licet contrariæ sententiæ censuram non inuenerit, satis sibi censuram placere ibidem ostendit, dum ea opinione proposita, subnectit, * sed Couarrub. 4. *Decretal. 2. p. cap. 4. n. 3.* dicit, nil hæc in re falsius dici posse: & Pat. Ioannes Præpositus *ubi supra*, inquit, * omni carere probabilitate. *

17 Ego verò licet eam non amplectar, à censura cum Sanchez abstinco, tum propter fundamenta supra iacta, tum ob auctoritatem Doctorum, qui à principijs intrinsecis probabilem iudicant. Fuerunt enim viri doctissimi, Doctor Torrexõ Primarius sacre

Mat

Theo

Theologiae Cathedrae moderaror, in celeberrima Vniuersitate Complutensi. Reuerendissimus P. Fr. Leander à Sacram. diligentissimus scriptor, & suis operibus notissimus, & Magistri alij celebriores, quos iustis de causis nuncupare omitto.

18 Verum quamvis praedictae opinionis praxis nulli sit consulenda; si tamen aliquis, mala fide, ea usus fuisset, deseruire poterit ad excusandum illum à suspensione, quia Pius Secundus, qui suspensionem imposuit Clericis suscipientibus ordines maiores ante legitimam aetatem, usus est verbo *Presumpserit*, quod scientiam peccati susceptionis ordinis importat, ac proinde non solum bona fides, sed ignorantia etiam crassa, dum non sit affectata, à suspensione incurrenda excusabit; ut docent communiter Doctores, quos citatos sequitur Leander tract. 6. de Ordine, disp. 6. q. 12. Insuper praefata opinio ei, qui bona fide Presbyteratum suscepit, computatione aetatis à conceptione facta, deseruire poterit, (secundum aliquos) ut semel ordinatus, absque scrupulo celebrare possit, quia ut cum Nauarro docet Machado tom. 2. sum. lib. 4. p. 1. tr. 7. doc. 4. §. 6. * rite tal, estando legitimamente ordenado, tiene derecho de exercitarle en el orden, que recibid, y por consiguiente no peca en ello. * Quorum sententiam probabilè putant Petrus de Ledema in sum. cap. 7. de orat. res. La tercera duda, post 1. conclus. Ludouicus de S. Iuan qu. 6. de Ordine, artic. 1. diff. 3. & dub. 3. assic. 7. conclus. 3. & alij, qui absolutè hanc partem tuerentur, etiam si in quacumque aetatis computatione, legitimam aetatem non habeat. Quorum opinio, licet alias mihi parum probabilis sit, (quia eius fundamentum aequè probat de illo, qui mala fide ordinatus suspensionem non incurrit, ratione ignorantiae, vel ab incurta per Euliam Cruciatam absolutus est, quia cum verè ordinatus sit, poterit etiam dici ius habere celebrandi) nihilominus adminiculo alterius opinionis de computatione à die conceptionis, sustineri potest, & ea utrem non damnatam.

19 An vero post completam aetatem cesserit ipso facto suspensio? Non conveniunt Doctores. Afirmant M. Sotus in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. in fine. Corduba in sum. casu 144 & alij. Negant tamen plures apud Dianam p. 3. tr. 4. res. 182. & merito, quia ea est vis suspensionis contractae, sicut, & cuiuslibet censurae, ut permaneat, donec reus ab illa fuerit per superiorem absolutus. Vnde si ante abolitionem, in ordine suscepto ministraret irregularitatem incurreret: postea verò virtute Cruciatam eam obtinere.

20 Advertendum verò hic est, M. Antonium de Hinojosa in director. decision. Regularium, litt. O. fol. 326. cum Armilla, & Ta-

biena, contra omnes Doctores, & Ecclesiam Romanam praxim, docere, recipientem ordines maiores ante legitimam aetatem, vel extra tempora, vel sine litteris dimissorijs, non incurre e suspensionem: putat enim ex Armilla Pij Secundi extrauagantem non fuisse receptam. * Sed Armilla (inquit) verb. Irregularitas, §. 82. dicit, quod non fuit recepta haec extrauagans. Quorum opinioni subscribendum videtur. * Sed uterque fallitur, ut praefata constitutio non solum Clericis Secularibus (de quibus expressè procedit) sed etiam Regulares comprehendit, ut videre licet apud Barbosam de potest. Episc. p. 2. Alleg. 16. n. 25.

QUESTIO XIII.

Utrum Religiosi possint ordinari ante legitimam aetatem à Tridentino praescriptam?

§. I.

Quid de iure antiquo?

1 CERTISSIMUM est, olim potuisse. Quia Innocentius VIII dispensauit cum toto Ordine Fratrum Minorum, ut postquam vigesimum tertium annum attigerint, dum tamen sufficientes sint, possint promoueri ad Sacerdotium, & Missas celebrare, non obstante iure, ceterisque in contrarium faciētib. * Ita refert Brunus Cassaing. in Priuilegijs Regul. p. 2. tract. 7. prop. 2. iubeatens: * Possent etiam Prouinciales Minorum dispensare cum fratribus sui Ordinis (attende) ut in vigesimo secundo anno incepto, ad Sacerdotium ascendant, ex priuilegio Ioannis Vigesimo secundi concessio Conuentui domus Chartusae Sanctae Trinitatis. Qui concessit: *Ut omnes Monachi, & Clerici domus Chartusae, qui nunc sunt, & erunt pro tempore, vigesimo secundum eorum annum attingentes possint ad Presbyteratum ordinem promoueri.* * Quod quidem priuilegium, nulla Praelatorum dispensatione requisita, concessit Iulius Secundus Fratribus Minimis cum reuocatione iuris communis, in Bulla edita anno 1506. quae incipit: *Dudum ad sacrum Ordinem.* Vbi eis indulgit: *Quod Fratres Ordinis Minimorum huiusmodi, in vigesimo secundo anno suae aetatis, tunc & pro tempore constituti, ad Presbyteratum ordinem, alias tamen rite se promoueri facere possint.* Quo priuilegio omnes alij Ordines Regularium ante Tridentum, per communicationem fruebantur, ut aperte probatur ex Bulla Leonis X. & aliorum Pontificum apud Brunum Cassaing. tract. 1. cap. 3. prop. 1. f. 138. Et constat etiam ex his, quae in simili tradunt Mag. Ioannes de la Cruz in Epit. priuil.

priuil. lib. 2. cap. 9. dub. 4. Mag. Raphael de la Torre, Lezana, Hieronymus Garcia, & alij, apud Dianam p. 10. tract. 12. resol. 49. & apud Leandrum tom. 3. tract. 6. de solut. decim. disputat. 6. quæst. 45. Et est communis sententia, ut cum Rodriguez, Sorbo, & Miranda ait Brunus supra.

§. II.

Quid post Tridentinum nonnulli senserint?

2 DIFFICULTAS solum est, an ubi Concilium Tridentinum receptum est, ut in Hispania, haec modo priuilegia subsistant? nam sess. 23. cap. 12. de Reformat. reuocata fuisse, tradunt communiter Doctores, ex verbis illis: * Nullus in posterum ad Subdiaconatus ordinem, ante vigesimum secundum, ad Diaconatum, ante vigesimum tertium, ad Presbyteratum, ante vigesimum quintum promoueatur, &c. Regulares quoque nec in minori aetate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur: priuilegijs quibuscumque quoad hoc penitus exclusis. * Ex quibus videtur euinci regulares, post Tridentinum, non posse ante legitimam aetatem, ut supra statutam, ordinari.

3 Nihilominus eisdem omnino priuilegijs, quibus ante Tridentinum, Regulares modo gaudere, sunt, qui asserant. Idquè ex duplici capite. Primo, quia verba illa Concilij: *Priuegijs quibuscumque quoad hoc penitus exclusis:* non sufficiunt, (ut ipsi putant) ad reuocanda Regularium priuilegia, quod multis suadere contendit Brunus tract. 2. capit. 5. prop. 4. folio 49. dicens: * Priuilegia Regularium non reuocantur per generalem reuocationem priuilegiorum, licet apponantur verba generalia, & geminata: *Priuegijs in contrariam penitus derogatis, & exclusis:* constat ex Maremagno Minorum, ex concessione Eugenij Quarti facta Praedicatoribus, & eiusdem Eugenij, & Leonis X. priuilegio concessio Benedictinis. *Quod non possit derogari illorum priuilegijs, nisi de ipsorum ordine, & de huiusmodi litteris fiat de verbo ad verbum expressa mentio.* Sic Rodericus, cum his, quos citat tom. 1. quæst. Regular. art. 6. * Haec Brunus ubi supra. Varia adducens priuilegia, quibus similia verba non habere vni reuocandi Regularium priuilegia suadere tentat. Secundo, quia Regularium priuilegia se habent, ut in corpore iuris inserta: haec autem per illam clausulam non censerent reuocata, docent plures apud Brunum supra.

4 Tercio, quia etiam si per Tridentinum fuissent reuocata, ut communis sententia tenet, Pat. Mar. de Moy. Quæst. 2.

net, fuerunt postea reualidata à Summis Pontificibus, & ad suum pristinum vigorem restituta, ut docet Mag. Antonius de Hinojosa ex doctissimo Praedicatorum Ordine in director. decis. Regul. verb. Confirmatio, à fol. 121. Quod, sic probat. * Nam licet Pius IV. (qui decreta omnia Tridentini confirmauerat) ex certa scientia, & potestatis plenitudine, confirmauerit omnia Fr. Minorum priuilegia, cum restrictione; exceptis, scilicet, contrarijs Tridentino: postmodum tamen, absque vlla modificatione, confirmauit omnia priuilegia Ordinis Sanctissimae Trinitatis (nimirum concessa Conuentui domus Chartusae) cum quo communicant Ordines Mendicantes, licet ipse non sit de numero Mendicantium. * Ergo cum Fratribus praedicti Conuentus concessum fuerit, ut vidimus, quod vigesimo secundum annum attingentes ad Presbyteratus ordinem ascendere possint; id modo potestunt aliorum Ordinum Regulares.

5 Suadet insuper idem Hinojosa ex alio priuilegio Pij V. Fratribus Praedicatoribus concessio, non viuae vocis oraculo, nec pro foro conscientiae tantum, quale Fratribus Minoribus concesserat, (de quo Henriquez lib. 6. cap. 6. num. 6. & in Gloss. litt. R.) sed Motu proprio, & absque vlla restrictione. Verba eius sunt: * Pius V. viuae vocis oraculo Fratribus Minoribus omnia praedecessorum priuilegia, absque vlla restrictione, vel obstantia Concilij Tridentini, in foro conscientiae tantum, concessit die 13. Martij, anno 1568. Et idem Pius V. Motu proprio, anno 1570. die 18. Ianuarij, de nouo concessit Ordini Praedicatorum omnia priuilegia à suis praedecessoribus indulta, & voluit pro expressis haberi: *Non obstantibus alijs quibuscumque Apostolicis, necnon Prouincialibus, Generalibus, vel specialibus constitutionibus.* * Ex quibus, inquit, constat, nos reuocatos ad pristinum statum, quo ante Concilium Tridentinum, priuilegijs nostris, in amplissima forma, potiebantur. Quia de nouo conceditur, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus generalibus, vel specialibus Apostolicis. * Et insuper aliam refert concessionem paulò infra dicens: * Idem adhuc Pius V. die 27. Septembris, anno 1571. omnia, & singula priuilegia, indulta, concessiones, praerogatiuas, & alias quascumque gratias Ordini nostro Praedicatorum, & eiusdem pro tempore existenti Ministro Generali, Fratribus, ac Monialibus, approbavit, confirmavit, innovavit, omniaque & singula perpetuam obtinere firmitatem, absque vlla restrictione, decreuit. * Hactenus M. Hinojosa. Extat etiam alia Bulla Pij V. prius edita anno 1567. in qua non solum confirmat, sed de

nouo concedit omnia, & singula priuilegia Mendicantibus à suis prædecessoribus concessa, ibi: *Necnon priuilegia, facultates, indulgentia, fauores, & gratias tam temporales, quam spirituales, &c. modo, & forma etiam per viam communicationis, & extensionis, actiue, & passiuè inter se, & alios quocumque ordines respectiue, de nouo concedimus, ac si de verbo ad verbum, nullo pœnitur omisso exprimerentur. *Sic refert Quintana-Dueñas *um. 1. sing. tract. 3. sing. 17.*

6 Quapropter Regulares modo posse ordines suscipere ante ætatem à Tridentino præscriptam, tradit expressè cum alijs Brunus Callaing. ex Ordine Minorum *de Priuileg. Regul. p. 2. tract. 7. cap. 2. prop. 2.* Quod probat ex priuilegijs præfatis Innocentij VIII. Ioannis Vigefimisecondi, & Iulij Secundi, nuper adductis. * Ex quibus, inquit, manifeste patet, Fratres Minores, qui etiam in hoc ultimo priuilegio (Iulij Secundi præfatis Minimis) participant, & consequenter alios, habere facultatem dispensandi super ætate constituta à iure ad ordinem Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus suscipiendos. Cõfirmatur, quia ante Tridentinum fratres petierant suos subditos dispensare & facere, vt assumerent Subdiaconatum in decimo octauo anno, Diaconatum in vigesimo, & Presbyteratum in vigefimosecundo completo, ac etiam in vigefimosecundo inchoato: ergo etiam nunc illa facultate vt possunt, cum illud priuilegium sit validum etiam post Tridentinum, vbi illud receptum est. Ac sic tenet Emanuella *verb. Relig. nu. 56.* Christophorus à Cap. Font. proxime citatus, & vt aduertit Porrel, subscribere debent Rodericus, Henriquez, & Sorbus. *Sic Brunus. Bullam aliam Urbani VIII. refert Mag. Acarius de Velasco *tom. 1. verb. Absolut. resol. 7* ex qua sic infert: * De lo dicho se infiere manifestamente, que etiam oy todos los Priuilegios de los Regulares (aun los reuocados por los Pontifices) de nouo confirmados, y pueitos en la misma fuerza, que tenian antes, que los reuocaran, y reualidados de nouo por la Santidad de Urbano Octauo.

7 Ex his auctoribus, expressè id tenet Sà *ubi supra*, & Hieronymus Sorbo *in Compend. Priuileg. Mendic. tit. Dispensatio, numer. 15.* qui asserit, modo vigere priuilegium Innocentij VIII. quo concessit, vt Generalis, vel Prouincialis Ordinis Minorum possit cum Fratribus sui Ordinis, completo anno vigefimosecundo, ad Sacerdotium dispensare. Quamuis autem ex priuilegio Ioannis XXII. & Iulij II. concessis Conuentui domus Chartusæ, & Fratribus Ordinis Minimorum, vt in 22. anno inchoato, nulla requisita Præla-

torum dispensatione, possint Fratres Minores, per communicationem priuilegiorum, in supradicta ætate ad Presbyteratum ascendere; tamen in Capitulo Generali Burgenfi *1. cap. Statutorum* prohibentur, nisi quibusdam circumstantijs concurrentibus auctoritate Apostolica adhibitis, vt notat Brunus supra: statuti verba sunt. * Ad Sacerdotium non promoueat quis antè quam 25. annum ætatis suæ attigerit, & quintum Religionis, nisi Minister Prouincialis cum cõsa filio Discretorum aliter iudicauerit faciendum. Cui statuto Fratres Minores extra Galliam, & Hispaniam stare debent. * Huius statuti meminit P. Vazquez *tom. de Euch. dist. 246. cap. 4. num. 43.* adnotatque concessionem Innocentij VIII. factam fuisse viuæ vocis oraculo, & priuilegia sic concessa à Capitulo Generali suspendi posse, ac proinde prædictum priuilegium limitatum fuisse in Capitulo Burgenfi, quam limitationem pro toto ordine vbiq; terrarum factam supponit. Sed de his alijs. Nobis sufficiat adnotare priuilegia supra exscripta Ioannis XXII. & Iulij II. & Pij IV. non viuæ vocis oraculo, sed Bullis specialibus fuisse concessa Ordini Minimorum & Conuentui Chartusæ SS. Trinitatis, quibus per communicationem, (si modo subsistant) Minores etiam vt poterant: si solum concessiones viuæ vocis oraculo factæ, à Capitulo Generali suspendi possint; & hæc de qua loquimur, absque recursum ad Sedem Apostolicam suspensa fuerit, vt supponitur.

8 Insuper, quod Regulares modo possint ante ætatem à Tridentino præscriptam ordinari, virtute concessionis Pij Quarti, supra num. 4. memoratæ, confirmanti, absque vlla modificatione, omnia priuilegia Conuentus Chartusæ Sanctissimæ Trinitatis; probatur auctoritate Doctorum celeberrimæ Vniuersitatis Salmantina, quam adducit M. Hinojosa *ubi supra* his verbis: * Hac confirmationis Bulla ostensa, tunc Academia Salmantina affirmant DD. in Theologi, tum vtriusque Iurisprudentes, posse Mendicantes vi huius priuilegij, non obstantibus recentis Concilij decretis, vt omnibus priuilegijs sibi iam dudum concessis. Et hæc subscriptio cum authentico præfate Bullæ seruatur Mexici Indiarum Occidentalium, in Collegio S. Pauli Augustiniano. Hoc stante (inquit) stetit videntur integra nostra priuilegia, ac in antiquum robur restituta, in Pontificatu Pij Quarti, cui successit Pius V. * Hactenus M. Hinojosa, qui, vt supra vidimus, ex Motu proprio Pij V. omnia sui Ordinis priuilegia antiqua, & per Tridentinum reuocata, in tuo etiam robore nunc existerè, mordicus affirmat.

§. III.

Iudicium Authoris.

9 Nec contra superius dicta militare putant Bullam Gregorij XIII. quæ incipit *In tanta rerum mole*, edita Kalendis Martij, anno 1573. reducentis ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini tres constitutiones à Pio V. pro Ordinibus Mendicantibus, alijsque rebus editas. Primò, quia Gregor. XIII. non reuocauit constitutionem Pij Quarti supra adductam. Secundò, quia valde dubium est, an reuocauerit Motum proprium Pij V. de quo supra; quia solum videtur reuocare constitutiones alias huius Pontificis, quibusdam alijs de rebus, quas ibi memorat. Tertio, quia non reuocat viuæ vocis oracula. * Quia oracula non dicuntur constitutiones, vt ait Henriquez; & reuocatis priuilegijs, non intelliguntur oracula reuocata, nisi in specie reuocentur, vt cum pluribus tradit M. Hyacinthus Donatus *p. 1. tr. 11. de Confr. priuileg. q. 17. n. 17. fol. 133.* Vnde, saltem pro foro conscientie, vt oracula Fratribus Minoribus concessis, & postea per Bullas Apostolicas confirmati, posse Regulares vti suis priuilegijs per Tridentinum reuocatis, tradit Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 6. litt. R. & lib. 7. cap. 24. n. 8.*

10 Insuper efficacius intentum hoc suadet. Quia hæc Bulla Gregorij XIII. nõ fuit promulgata, aut saltem non fuit Regularibus intimata, vt asserit Nauarr. *in Manuali. cap. 27. in fine.* Cui consentiunt Peyrinus, Henriquez, Thomas à Iesu, & Hieronymus de Llamas, apud Dianam *p. 3. tr. 2. resol. 107.* Itè Rodericus, Sorbus, Medina, Porrel, Cochier. Augustinus de Bellis, & alijs, quos citatos sequitur Brunus Callaing. *tom. de priuileg. tr. 1. cap. 6. prop. 8. fol. 50.* Ergo Bulla Gregorij XIII. obstare non potest.

11 Denique difficultas ex hoc capite obiecta diluitur, quia licet præfata Gregorij XIII. Bulla publicata fuisset, & recepta; tamè postea idem Gregorius eam reuocauit, confirmando priuilegia Minorum amplissima confirmatione, cum clausula derogatoria suæ ante dictæ constitutionis, & aliorum prædecessorum, quæ eorum priuilegijs obstare possent, sub datis die 25. Maij, anno 1573. in Bulla, quæ incipit *Ex benigna*, cuius clausulam derogatoriam ad verbum refert Brunus *ubi supra fol. 51. prop. 6. in fine.* Quapropter dum aliunde non euincatur, priuilegia antiqua Regularium per Tridentinum reuocata, nõquam fuisse restituta, & fallam prorsus esse allegationem Antonij de Hinojosa, quoad Bullas Pij Quarti, & Pij V. difficile latet videtur, opinionem Brunij, pro ordinandis Regularibus ante ætatem à Tridentino præscriptam, improbare.

12 Verumtamè suffragium illi ferre, nec vt probabili, possum. Tum, quia non est in vsu apud Regulares, quæ sanè non amittent, si apud ipsos fixum non esset, præfatum priuilegium nõ esse post Tridentinum restitutum: tum, quia Bullæ allegatæ ex Pio Quarto, & Pio V. quibus præcipuum, imò, & totum præfate opinionis fundamentum innititur, non extant in Bullario; (semel enim, & iterum euoluto, non reperio). Tum, quia Doctores, qui modo disputant, an post Tridentinum priuilegia regularium ei contraria subsistant? non intelligunt pro foro externo, sed pro solo conscientie foro. Hanc enim restitutionem fecisse Pium V. viuæ vocis oraculo Fratribus Ordinis Minorum, constans est apud Theologos, & passim ita referunt: de illa verò Bulla Pij Quarti, & de Motu proprio Pij V. ab Hinojosa allegatis, pauci pro foro externo suffragari meminerunt. Insuper restitutionem priuilegiorum Regularium à Gregorio XIII. factam, (de qua Brunus *ubi supra*) P. Vazquez, ex declaratione sacræ Congregationis Concilij, asserit, pro solo conscientie foro factam fuisse. Vide illum *tom. de Euch. dist. 246. cap. 4. num. 43. ibi: * Vt testantur Cardinales Congregationis Concilij Tridentini, postea idem Gregor. XIII. hæc priuilegia Mendicantibus contra Concilium Trident. restituit in foro conscientie. * Sic Vazquez, cui consonat Henriquez lib. 6. cap. 10. litt. B. dicens: * Quidam Regulares habent confirmatum post Concilium Trident. priuilegium de supplemento ætatis, & fruuntur pro foro conscientie priuilegijs per Tridentinum derogatis, vt concessit Pius V. sup. cap. 6. litt. R. * Quod tradit etiam P. Sà, *verb. Relig. num. 56.* dicens: * Pius V. voluit, Mendicantes vti gratijs suis, & priuilegijs in foro conscientie, non obstante Concilio Tridentino. Et quamuis eius Bullam, vbi eis multa concessit, reuocauerit Gregor. XIII. tamè postea reualidauit, vt testatur Congregatio Concilij. * Hæc ille.*

13 Non inuicior Patrem Sà inde deduxisse: * Quare videntur posse ordinari ante legitimum ætatem, cui fauet Henriquez *supra*, dum concedit habere confirmatum post Tridentinum * priuilegium de supplemento ætatis. * Hæc tamen doctrina, si pro solo conscientie foro, Regularium priuilegia sint restituta, difficilis visa est Patri Vazquez *ubi supra n. 44. & Dicastillo de Sacram. Ordinis, tr. 6. disp. 1. dub. 21. nu. 302.* Nani absque literis dimissorijs nullus Regularis ordinari

potest, cum autem in illis veritas exprimi debeat, nequibit Pronincialis testificari, subditum habere legitimam aetatem ad ordines, cum hoc falsum sit, & in privilegio non concessum, quia nequit intelligi privilegium, ut falsitas in litteris contineatur. Si vero Regularis, veritate expressa, ordinari posset virtute huius privilegij, iam illi suffragaretur in foro externo, contra id, quod supponimus. Sic authores citati discurrunt. Ceterum, si aliunde praefata sententia improbanda non esset, his facile occurri posset cum Doctoribus alijs, qui, admissa privilegiorum restitutione, existimant, ad ordines etiam suffragari, & litteras dimissorias veritatem continere, si superior testetur, habere legitimam aetatem, quia legitima est pro Regularibus, quam Pontifices ex privilegio talem admittunt, quamvis non attingat aetatem iure communi a Tridentino requisitam. Quapropter illam non improbat P. Vazquez ubi supra, nonnullos pro ea militare, suppresso nomine, referens.

14 Sed ut omnis opinandi aditus praecluderetur, novissime prodiit decretum sacrae Generalis Inquisitionis Romanae, in quo Sanctissimus Noviter Alexander VII. die 18. Martij, anno 1666. prohibuit, ut scandalosam hanc propositionem *Regulares possint in foro conscientiae uti privilegij suis, quae sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum. *Vnde à posteriori aperte intelligitur, privilegia eiusmodi, quae aliquando fuerunt revalidata, fuisse tamen postea pro utroque foro revocata. Ac proinde modo improbabile profus esse ordinari posse Regulares ante legitimam aetatem. Et ut refert M. Donatus p. 1. tract. 12. de Confirm. privileg. quest. 17. fol. 134. n. 23. iam erat in specie expressè prohibitum à Sixto V. anno 1588. constit. 9. quae incipit *Sanctum, & salutare*, fol. 651. Bullary. Quod iterum reperit p. 3. tr. 11. fol. 196. cui prohibitioni absque dubio innititur censura Alex. VII.

15 Addit tamen Donatus ibidem, esse probabile, Regulares quoad forum conscientiae, & quietem animarum subditorum posse uti privilegij à Concilio revocatis. *Quoad absolvendum à censuris, & dispensandum in irregularitatibus contractis. *Sed post praefatum Alexandri VII. decretum, hoc dici non potest, & ipse sibi non constat, quia r. m. 4. tr. 3. quest. 17. ait, oraculum Pij V. sub anno 1566. die 13. Maij, quo declaravit, Patres Minores in foro conscientiae posse uti omnibus gratijs, & privilegij per antecessores Pontifices sibi concessis, etiam quoad illa, quae fuerunt abrogata per Concil. Trid. fuisse per Sixtum V. revocatum in constitutione praedicta, quae incipit: *Sanctum, & salutare*. Quae

revo-
cationem Clemens VII. confirmavit, anno 1593. in Constituit, quae incipit: *Remanum Pontificem*. Quibus omnino standum est: ergo opinioni contraria nulla in posterum remanet probabilitas, maxime post decretum Sanctissimi nostri Alex. VII. nuper adductum, quo praefata revocationes privilegiorum, etiam pro foro conscientiae nobis innotescunt, quas ipse confirmavit, dum opinionem Theologorum contrarium asserentium, ut scandalosam damnavit, prohibuitque.

QUESTIO XIV.

Utrum ad incurrendum impedimentum criminis dirimens Matrimonium, notitia impediti requiratur?

§. I.

Praemittuntur nonnulla.

1 CRimina, quae Matrimonium subsequens dirimunt, possumus ad duo reducere. Primum est adulterium cum machinatione mortis alterius coniugis, effectum subsequuto. Secundum est adulterium cum promissione de contrahendo post coniugis mortem, vel cum contractu Matrimonij de presenti cum altera.

2 Ad contrahenda eiusmodi impedimenta aliqua conditiones requiruntur, ut videre licet apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 78. & 79. in quibus assignandis Doctores non conveniunt, sed in opiniones dividuntur, verb. gr. An incurrat impedimentum criminis, quando vxor occidit maritum ad contrahendum cum adultero? Quod negant M. Victoria, M. Petrus de Ledesma, & alij, sed contra communem Doctorum. Quia leges non magis probant de marito occidente vxorem, quam de vxore occidente maritum. Item, an sufficiat, absque adulterio mortis machinatio, quando non solus coniux alterius coniugis mortem machinatur, sed alter etiam cum quo est contrahendum? Negant nonnulli asserentes, hoc impedimentum absque adulterio numquam contrahi. Sed hoc etiam est contra communem, quia quando uterque machinatus est mortem non requiritur adulterium, sed quando alter tantum, ut ex varijs iuribus deducitur. Item, an coniugis interfectio requiratur fieri ex intentione contrahendi? Quod desiderari ad contractionem huius impedimenti, negant Caietanus, Petrus de Soto, Armilla, & alij. Sed contra Div. Thomam, & communem Theologorum, & Canonistarum sententiam. Quia iura statuentia hoc impedimentum ad hanc intentionem respiciunt. Imò addunt alij,

§. II.

Doctorum sententiae.

3 Quid in presenti inquirimus, est, an ad incurrendum criminis impedimentum, sit necessarium scire, tale crimen matrimonium contrahendum dirimere? Negant communiter Doctores cum D. Thoma, apud M. Serram tom. 2. in 2. 2. quest. 96. art. 4. ad tertium, & apud Dianam part. 10. tract. 13. resol. 51. Quorum fundamentum est, quia impedimentum criminis non est pure poena delicti, sed principaliter est inhabilitas ad contrahendum, sicut & reliqua impedimenta. Ergo sicut alia ab ignorante incurrantur, ita & istud.

4 Nihilominus contrariam sententiam tenet M. Paladenus in 4. sent. dist. 34. q. 4. num. 17. dicens: requiri scientiam impedimenti criminis, ex parte utriusque delinquentis, nec sufficere ex parte unius. Verba eius sunt. * Item requiritur in his duobus casibus, quod uterque sciat impedimentum, de concess. preben. cap. 1. Nam altero ignorante non dirimit, ut extra eo tit. *propositum*, &c. & cap. *veniens extra de spons.* cum in Apostolica. * Sic ille. Et absolute requiri scientiam, licet non explicet, an ex parte utriusque, docet Fernandez in Medulla cas. conscient. p. 3. cap. 16. sect. 5. in fine, subnectens: pro hac sententia stare etiam Maiorem q. 2. dist. 37. q. 1. artic. 4. & esse communem opinionem. Eandem amplectitur Baucius in Mis. cas. conf. tom. 2. opusc. 1. q. 176. Et novissime defendit doctissimus Fr. Leander à Murcia in disquis. in 1. 2. D. Thomae lib. 2. disp. 4. resol. 22. dicens: * Pro illa stare omnes, qui asserunt, irregularitatem, & alias poenas per leges Ecclesiasticas impositas non incurri ab eo, qui illas ignorat, etiam ignorantia vincibili, dummodo non sit crassa, & supina, id est, dummodo non sit talis, ut ad eam vitandam, nulla, vel fere nulla diligentia adhibita sit, Nauarrus, Sylvester, Nauarra, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 9. de Matrim. disput. 32. num. 31. & 34. * Hanc opinionem referens non improbat Diana part. 10. tract. 13. resol. 51. hi tamen adhaerere non audent, dicens: se circa supra dicta magnam habere difficultatem, & n. ille opinioni Baucij, tam praediciali sacris Tribunalibus Pœnitentiarum, & datarum Romane calculum suum adiungere. * Nam si hæc opinio, inquit, esset admittenda, plures in contrahendis Matrimonijs non egerent dispensatione. * Consequenter Dianæ est apertissima, sed si aliunde fundamentum ex quo deducitur, non evertat, oleum, & operam perdidit. Alias pluribus in casibus, abolenda forent opinio-

alij, ultra requiri, esse exterius manifestatam, nec sufficere interius retentam, quod est valde norandum. Ita Basilus de Leon lib. 7. c. 45. num. 4. Gaspar Hurtado disp. 27. de Matrim. diff. 1. num. 3. Martinus Perez disp. 33. sect. 1. num. 7. quos sequitur F. Franciscus Pichon disp. 5. de Matrim. cap. 3. sect. 8. num. 272. & 374. Item, an promissio matrimonij ficta, & ore tenus, sufficiat cum adulterio, an vera, & ex animo facta requiratur? Et hanc requiri docent Henriquez, Sà, & alij. Sed contra plures, quia in ordine ad extorquendum adulterium, spe futuri Matrimonij, post mortem coniugis, eque facit promissio ficta, alteri ignota, ac promissio vera: ac proinde eadem est utriusque ratio. Item: an promissio debeat præcedere adulterium? Affirmat M. Ledesma apud Ioannem de la Cruz in direct. or. 2. p. de Matrim. quest. 4. conc. 4. Sed absque fundamento. Cum ex iure, adulterium, adiuncta promissione, Matrimonium dirimat, quod utique vere datur, siue promissio antecedit adulterium, siue subsequatur. Insuper sub opinione etiam est, an promissio debeat esse mutua? An iuramento etiam firmata? An adulterium utriusque delinquenti notum? Et denique, an quod vir intra vas adultere seminaverit? Hoc enim requiri, ait M. Corradus in Respons. cas. quest. 142. dicens: ita fuisse declaratum Romæ, quia viro non seminante, non est adulterium in sua specie completum, nam talis copula, neque ad consumationem Matrimonij, neque ad impedimentum affinitatis contrahendum est sufficiens. Quae quidem ratio eque probat, similiter requiri, ad hoc impedimentum contrahendum, quod femina etiam seminaverit, quia ea non concurrente, non sufficere seminationem viri ad consumandum matrimonium, nec ad impedimentum affinitatis contrahendum, est probabilis multorum opinio, ut videre licet apud Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 21. n. 11. & apud Dianam 3. part. 5. resol. 19. & in addit. resol. 21. & 4. p. tract. 2. resol. 43. & 5. p. tract. 13. resol. 54. & alibi. Denique ad impedimentum criminis incurrendum, opus est, ut Matrimonium sit verum, si enim in re sit irritum, propter aliquod impedimentum dirimens, quamvis bona fide existimatum fuerit legitimum, nullum ex illo impedimentum criminis pullulabit; quia vera non erit occisio coniugis, nec interuentur verum adulterium, sed existimatum. Sic ex communi Doctorum tradit Thomam Sanchez lib. 7. disp. 78. n. 20. Vbi rationem reddens inquit. * Quia textus iuris Canonici petunt coniugis occisionem, & adulterium: quae ambo

vere deficiunt, ubi veritas Matrimonij desideratur. *

His positis.

nes circa dispositiones: omnes enim negatiue Tribunalibus Pœnitentiariæ, & Datarie Romanæ præiudicant, cum plures dispensationes non esse necessarias doceant, vt passim apud Doctores reperies.

5 Suaderi potest sententia Paludani, & aliorum pluribus petitis argumentis ex doctrina P. Thomæ Sanchez in libris de Matrimonio. Primum desumitur ex his, quæ de impedimento criminis tradit lib. 7. disput. 5. n. 7. vbi aperte docet, impostum esse in pœnam delicti commissi, & ad præcauendum in posterum. * Dupliciter, inquit, interuicet Ecclesia Matrimonium inter aliquos: priori modo ob speciale motivum virtutis, posteriori modo in delicti admissi pœnam, aliquodquæ præcauendum damnum. * Ex quo principio deducit, copulam habitam cum fœmina, cum qua ratione impedimenti criminis, nequit iniri matrimonium, non habere circumstantiam in confessione explicandam. * Quia in ea, inquit, deficit ratio prohibitionis Matrimonij, nimirum pœna delicti admissi, & ne detur ansa capiendi mortem coniugis, ad contrahendum cum adultera. * Hæc ille.

6 Ex quibus patroni opinionis Paludani sic arguunt. Impedimentum criminis est pœna delicti commissi, & simul in medicina ad alia præcauenda sed nulla pœna (licet simul habeat rationem medicine) incurritur ab ignorante illam. Ergo neque impedimentum criminis. Minor, in qua est difficultas traditur ab ipso lib. 9. de Matrimon. disput. 3. 2. nu. 13. & sequent. vbi vniuersaliter de omnibus pœnis id tenendum asserit, ex cap. 2. de constitution. c. 6. In quo propositione indefinita, quæ vniuersitati æquiualeat, statuitur: Ignorantiam excusare ab incurritione pœnæ, ac proinde ab omni pœna, vt ipse probat lib. 3. disput. 44. nu. 2. sic exponens indefinitas iuris propositiones. Ergo impedimentum criminis, vt potè, quod pœna delicti est, non incurritur ab ignorante, sed requiritur illius notitia, quia non videtur rationi consonum, quod tantum sibi quis detrimentum subsequendum ignorans subeat.

7 Confirmatur primo ex doctrina, quam probabilem, & piam vocat ipse Sanchez lib. 7. cap. 40. nu. 7. vbi loquens de impedimento dirimente, quod ad contrahendum, mortuo marito, contrahit eius vxor, si licentiam ei dederit, vel dissimulauerit, vt ad Ordinem Sacram promoueretur, sic ait: * Temperant quidam Doctores volentes, vt tunc Matrimonio incundo reddatur inhabilis vxor promotioni consentiens, quando fuit conscia iuris reddentis eam inhabilem, & adhuc consentum præstitit, siue cum voto, siue absque voto. Non enim rationi consonat (attende) vxorem huius sibi detrimenti subsequenti ex illius licentiæ concessione inciam illud per-

peti. Et ita docent Hostiensis, Goffredus, Alfis, & Gaeta. Et est opinio pia, ac probabilis * sic ergo scientia huius impedimenti requiritur probabiliter ad illud contrahendum, cur potiori iure id in nostro casu non eveniet? In quo impedimentum criminis rationem habet pœnæ, vt fatetur ipse Sanchez supra, & Doct. Garfi cent. 2. cap. 71. nu. 5. & tradit expressè Vazquez 1. 2. tom. 2. disp. 168. cap. 3. nu. 10. dicens: * Impedimenta ex crimine profecta verè sunt pœnæ, quale est impedimentum, quod vocant vxoricidium cum machinatione ad mortem. * Quare ergo de hoc impedimento, quod de præcedenti non est asserendum? Quare de hac pœna negandum, quod de reliquis, tradunt Vazquez, & Sanchez, & passim Doctores, quos videre poteris apud Dianam 3. p. tract. 5. Miscel. resol. 13. & 67. & tract. 6. Miscel. resol. 7. & 41.

8 Confirmatur secundo ex ipso Sanchez lib. 9. disp. 23. nu. 18 vbi sic scribit. * Adde, annullationem actus, quando non est solemnitatis defectu, sed in delinquentis pœnam, non incurritur à legis ignaris, vt bene advertit Anton. cap. de constitution. nu. 19. * Benè: sed annullatio Matrimonij coram Parocho, & testibus celebrari est annullatio actus, non solemnitatis defectu, sed in delinquentis pœnam à lege Pontificia proueniens: ergo à legis ignaris impedimentum criminis incurri non poterit.

9 Vrgetur ex doctrina, quam, pluribus citatis, defendit etiam Sanchez supra nu. 49. vbi probat, ignorantiam iuris humani, statuentis pœnam priuationis debiti coniugij habenti copulam cum cõsanguineis alterius coniugis in 1. & 2. gradu, illum eximere ab hac pœna, eo quod in reliquis pœnis hæc ratio locum habeat, ac proinde in hac priuationis debiti eundem habere debeat. Ergo à simili in nostro casu dicendum.

10 Secundum pro hac sententia argumentum desumitur ex alia doctrina ipsius Sanchez lib. 9. disp. 3. 2. citata n. 13. vbi rationem reddens, cur excommunicatio non incurritur ab ignorante, sic ait: * Quia ex vna parte excommunicatio est medicinalis cap. 1. de sentent. excom. in 6. Et ex altera est vltima pœna, qua Ecclesia punit, teste Augustino, de correctione, & gratia cap. 15. (attende) At non esset medicina, sed potius obesset, si ignorata incurreretur. * Expendas quæso iterum rationem: ex illa enim argumentum ad hominem sic conficitur. Impedimentum criminis est pœna delicti commissi, secundum quam rationem non incurritur absque notitia, & simul est medicina ad præcauendum aliquod damnum, vt tradit ipse auctor supra lib. 7. de Matrim. disp. 5. verbis supra datis. Atqui non esset medicina, si ignorantum in-

curreretur: ergo nequit incurri ab ignorante. Nam de impedimento criminis non aliter, ac de excommunicatione sentiendum est, cum eadem vtrouque militet ratio: sicut enim excommunicatio ignorata nequit esse medicina ad vitandum crimen, eo quod ignorata nequeat delinquentem retrahere à crimine patrando: ira similiter impedimentum propter crimen nequit ignoratum esse medicina ad illud vitandum, cum certissimum sit, neminem eius, quod ignorat, memoria, aut timore coerceri posse. Ac proinde sicut de excommunicatione dicit Sanchez, quod ex eo quod est medicina, potius obesset, quam proderet, si ignorata incurreretur: idem de impedimento criminis, si consequenter procedat, dicere debet. Ex vtroque enim capite, medicine, & pœnæ, ignorantiam, vt incurri possit, excludit.

11 Tertio probatur, quia si propter aliquam rationem impedimentum criminis incurreretur ab ignorante, maximè quia licet sit pœna, est tamen simul, & præcipuè inhabilitas ad contrahendum. Sed hæc ratio parum probat; quia ipsamet inhabilitas est in pœnam criminis statuta, atque adeo quod requiritur ad incurrendum pœnam, est etiam requisitum ad inhabilitatem incurrendam. Quod exemplis euincitur. Irregularitas ex delicto, verb. grat. ex homicidio, est inhabilitas quedam ad ordines suscipiendos, & ad vtendum susceptis, & tamen quia in pœnam delicti statuta est personæ particulari propria authoritate occidenti, non incurritur ab ignorante, vt alibi, pluribus citatis, ostendit. Et loquentes de alijs irregularitatibus ex delicto (verb. grat. ex eo quod quis centura ligatus celebravit, vt si excommunicatus, suspensus, vel interdictus alicuius Ordinis Sacti actum exercuit, vel ex eo quod scienter rebaptizauit) tenent plures Doctores, quos citatos sequuntur Thomas Sanchez supra lib. 9. disp. 3. 2. M. Cornejo disp. 6. de irregul. dub. 3. Leander à Sacram. tom. 5. de irregularitate tract. 1. disp. 4. quæst. 6. Portel in dubijs Regul. verbo, ignorantia, nu. 19. Reginaldus, Peregrinus, & alij, quos citatos sequitur Diana p. 3. tract. 5. resol. 67. Ergo licet impedimentum criminis sit inhabilitas ad contrahendum, cum hæc sit statuta in pœnam criminis, non incurretur ab ignorante. Secundo; excommunicatio, quæ & pœna, & medicina est, sicut impedimentum criminis, est etiã inhabilitas ad actus iurisdictionis exercendos: & tamen quia hæc inhabilitas est in pœnam, requirit ad sui incurritorem, notitiam legis positivæ, eam impotentis: ergo. Tertio: reseruatio peccati est ablatio iurisdictionis ad absolvendum, atque adeo re vera redditur inhabiles inferiores sacerdotes ad absolu-

tionem impertiendam: & tamen quando in pœnam delicti statuitur, non incurritur ab ignorante talem esse reseruationem, vt tradit Sanchez supra disp. 3. 2. citata, nu. 18. dicens: * Hinc deducitur, dum in noua constitutione reseruat absolutio alicuius peccati in odium illius, vt fecit Sixtus V. contra malè promotos ad ordines, ignorantem inuincibiliter eam constitutionem non incurritur hanc reseruationem, quamvis se delinquere norit, quia ea reseruatio est pœna statuta in odium delinquentis, &c. * Quod de omni reseruatione docent plures, vt alibi diximus, quos cum Diana p. 6. tract. 6. resol. 42. sequitur Thomas Hurtado tom. 2. variar. resol. tr. 12. cap. 1. nu. 1123. fol. 323. Ergo licet impedimentum criminis sit inhabilitas ad contrahendum, non benè hinc deducitur, non exigere scientiam, vt incurritur: nam cum ipsamet inhabilitas sit nonnumquam statuta in pœnam delicti, sicut deficiente delicto nõ incurritur, ita nec deficiente notitia legis, in pœnam delicti, illam statuens; quia vt incurritur in pœnam, æquè requiritur notitia pœnæ, ac ipsum delictum: iuxta doctrinam, modo supponimus, de scientia requisita ad incurrendas pœnas, & præcipuè medicinales, qualis est impedimentum criminis, vt de irregularitate, & excommunicatione, & alijs, quæ simul inhabilitates quedam sunt, diximus supra.

12 Itaque sicut duplex genus est irregularitatum, aliæ enim parè inhabilitates sunt: vt ex defectu natalium, ex defectu lenitatis, & ex defectu corporis, ad quas incurrendas non requiritur scientia legis: eas statuens; alia vero sunt in pœnam delicti statuta, vt irregularitates omnes ex delicto, ad quas incurrendas notitia legis statuens irregularitatem necessaria est, iuxta plurimum Doctorum opinionem, quos dedi supra: ita similiter duplex est impedimentorum Matrimonij genus: quedam enim sunt parè inhabilitates ad contrahendum, vt impedimentum afinitatis, ex copula licita, aut etiam ex ignorantia consanguinitatis illicitè habita, cognatio spiritalis, quæ contrahitur baptizando filium communem, etiam in casu necessitatis, & similia. Quæ quidem impedimenta cum non fuerint imposita in pœnam delicti, sed propter alios fines, suis locis examinandos, sunt parè inhabilitates ad contrahendum; ac proinde non requiritur earum notitia, sed potius ignoratæ incurritur. Alia vero impedimenta sunt, quæ non parè inhabilitates, sed pœna etiam sunt, & in criminis punitionem statuta, quæ sicut, & irregularitates ad sui incurritorem notitia legis indigent: & huiusmodi censetur esse impedimentum criminis.

13 Ex dictis, videntur sibi Doctores citari enervasse fundamenta, quibus nititur Diana, cum alijs, ad contrariam sententiam suadendam; nempe ab exemplis petita ex lege Canonica, & civili, in quibus statuitur, ne testamenta condantur absque certo numero testium; nec professio emittatur, nisi completo integro anno novitiatus, & post annum decimum sextum: & tamen si quis (inquit Diana) ex ignorantia has condiciones omitteret, nec testamentum, nec professio valerent. Sed quidem, me etiam iudice, argumentum Dianæ leue est: quia vititur statutis, quæ rationem poenæ non continent, nec inhabilitatem in delicti punitionem inducunt. Ac proinde cum nulla sit paritas, disparitatem reddere non cogimur. Sicut nec in alio simili, quod adducit, de illo, qui cum cognovisset carnaliter matrem, contraxit postea bona fide cum filia impedimentum affinitatis ignorans. Nam hoc impedimentum, vt prædixi, cum sit purè inhabilitas, non requirit scientiam, vt incurratur eodem enim prorsus modo incurreretur, si absque vlla culpa existimans inuinciuiliter esse propriam uxorem, matrem cognovisset; quod fecus contingit in impedimento criminis, quod in poenam delicti statutum est, quod proinde sicut deficiente delicto incurri non potest, ita nec deficiente notitia poenæ, si aliunde oppositum non probetur.

14 Denique non est dubium, potuisse Ecclesiam impedimentum criminis, etiam materialis instituire, ita vt quamvis formalis adulterij malitia, aut decisionis deficeret, maneret inhabilitas ad contrahendum, tamen de facto non instituit. Similiter certum est statuere potuisse, vt etiam ab ignorante incurreretur; cæterum dum non ita instituisse constiterit, non est cur de hoc impedimento criminis, sicut de alijs, quæ in poenam non imponuntur, discurremus.

J. III.

Judicium Auctoris

15 **D**E di fundamenta, quæ pro Paludani sententia cogere potui, sed contraria, & communis tenenda est. Quia sicut affinitas, & consanguinitas, & cognatio spiritalis sunt ab Ecclesia instituta impedimenta dirimentia, ne occasione conuersationis, & nimia familiaritatis, quæ ex illis generari solet, actibus in honestis, spe Matrimonij contrahendi, daretur occasio; ita similiter vt adulterij, & homicidij, spe Matrimonij futuri, omnis precluderetur aditus, hanc inhabilitatem impedimenti criminis statuit Ecclesia, quam ab omnibus delin-

quentibus, siue scienter, siue ignoranter contrahi voluit, sicut & ceteras, de quibus supra quaram eadem est ratio: licet hoc impedimentum, delictum præsuponat, cuius punitionem secundo, & minus principaliter intendit Ecclesia. Hoc verò non inuauit vim inhabilitatis alijs impedimentis comunem; idèdque maiorem impedimenti notitiam Ecclesia non exigit.

16 Secundo probatur, quia si impedimentum criminis non incurreretur ab ignorante esse annexum dilecto; nec etiam contraheretur ab illo, qui ex inconsideratione naturali, & inculcata, seu ex inaduertentia, & oblivione, tempore commissi delicti, non recorderetur esse impedimentum. Nam in ordine ad excusandum à poena; inaduertentia, obliuio, & ignorantia omnino æquiparantur, vt docent Thom. Sanchez in Sum. lib. 4. c. 22. num. 18. Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 4. sect. 8. num. 11. Diana 3. p. tract. 5. resol. 41. Puente, Hurtado 2. 2. tom. 1. disp. 83. §. 42. & P. Bardia apud Dianam p. 9. tract. 6. resol. 13. dicens: tum, qui ex inaduertentia non recorderetur censuræ, nec censuram, nec peccati reservationem incurere. (Quæ doctrina, ait Hurtado, magna consideratione indiget, quia non raro hereticus agit hereticè inculcata in consideratione censuræ) ergo sicut cum censuram ignorat, nec censuram, nec peccati reservationem incurrit (vt tradunt Sanchez in Summ. lib. 2. cap. 8. num. 5. in fine, & cum Vazquez, & alijs Palao tom. 4. tr. 23. punct. 15. §. 2. & cum Egidio, Granado, & Laym. tenet Leand. à Sacram. tom. de Pœnit. tract. 3. disp. 12. q. 16.) ita nec cum peccat ex oblivione, seu inaduertentia ad censuram. Et consequenter si impedimentum criminis non incurrit, qui illud ignorat, ita neque qui ex eius inconsideratione crimen admittit. Sequelam hanc nemo concedere audebit, nec admissis principijs eam facile vitare poterit. Ergo dicendum à foriori est ad incurrendum impedimentum criminis, non esse necessarium illius notitiam.

17 Ad argumenta in contrarium factè ex dictis responderetur. Ad primum, & secundum dic, excommunicationem primo, & principaliter esse in poenam delicti, & secundario in medelam. Quod est de conceptu cuiusvis alterius poenæ, in cuius impositione, & taxatione legislatores bonum reipublicæ regimen attendunt, quam poenarum timor, & præmij concepta spes conservat. Secus verò contingit in impedimentis Matrimonij instituendis, quæ suo conceptu primario non delictorum punitionem, sed alios fines respiciunt. Aliter enim affinitas ex copula fornicaria, quia delictum supponit, & ideo rationem poenæ continere dicitur, non con-

traheretur ab ignorante, ex tali copula impedimentum oriri, quod nullus ex contrariæ opinionis authoribus concedere audebit. Ad tertium dic, inhabilitatem non esse in poenam criminis primario institutam, sicut nec affinitatem ex copula fornicaria, & idèd non

consideranda, quæ ad rationem poenæ, sed quæ ad inhabilitatem contrahendam requiratur notitia. Et cum nullam desiderari ex Ecclesiæ praxi, ex communi Theologorum nobis constet, his stare debemus.

TRACTATUS QUINTVS,
DE CENSURIS.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum incurratur irregularitas ex homicidio omnino occulto?

1 **H**omicidium omnino occultum voco, quod adeo occultum est, vt nulla ratione probari possit in iudicio, neque in notitiam hominis deuenire, nisi ex confessione homicidæ. Hoc posito.

2 Prima sententia asserit, ex eiusmodi homicidio irregularitatem non incurri. Ita aliqui ex antiquis apud Sylvestrum verb. dispensatio, nu. 12. vbi Verbecillus docet, in occultis non requiri dispensationem, propter depositionem vitandam, * quia occulta (inquit) peccata non habent vindictam, sed quia de eo, super quo dispensatum est, quis accusari non potest. * Et expressius Vincen. qui ait, * quod homicida omnino occultus celebrare potest, & ordinibus uti, si agit condignam poenitentiam, quia iste non est obnoxius Ecclesiæ, cum peccatum sit occultum. * Sic ex illis refert Sylvester vbi supra, & verb. Homicidium 3. num. 11. quæst. 8. Quos sequitur M. Ioannes de Tabiena verb. irregul. 5. nu. 3. vbi in sumario hæc habet. * Homicidium, si sit omnino occultum, & homicida egit poenitentiam, non indiget dispensatione. * Et licet in explicatione huius conclusionis, dispensationem cum alijs exposcat, non sibi contradicit, quia non eam exigit, quando certum est, homicidium esse omnino occultum, vt constat ex principio, quo ducitur, nempe dispensationem esse necessariam; secundum Laurent. Ioannem, Archidiaconum & Panormitan. * ne quis constituat se iudicem in causa propria, existimando omnino occultum, quod non est. * Si ergo certum sit, homicidium esse omnino occultum, tam ipse Tabiena, quam authores, quos refert, negare consequenter debent, necessariam esse dispensationem.

3 Eandem sententiam tenet cum alijs Manuel Rodrig. tom. 1. quæst. reg. q. 24. art.

11. vbi sic ait: * Scio, communem esse opinionem, quod vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo (id est, omnino occulto) nullam tamen video rationem, neque auctoritatem, quæ id efficaciter probet; imò omnia iura, quæ huic videntur suffragari sententiæ, omnino refragari existimo. Ideo statuitur conclusio probabilis, quod per homicidium occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noster doctissimus Castro, &c. Et eam opinionem primo probat decretalis expressa in cap. ex tenore, de tempor. ordin. in qua sic dicit Alexand. Tertius: Verumtamen, quis peccatum occultum est, si promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.

4 Cum citaris, id esse probabile, sentit ex eadem Minorum familia Fr. Ludouicus de Miranda in Manual. tom. 2. quæst. 8. art. 12. fol. mihi 89. vbi de argumento ex superiori textu efformato, inquit: * Hoc certè argumentum est fortissimum pro hac parte, ad probandum, quod irregularitas non contrahitur per peccatum, siue delictum omnino occultum. * Nihilominus contrariam sententiam ex fundamento infra examinando ipse defendit, dicens: * Et hoc sufficit ad hoc, vt propter hanc solam rationem predicta opinio videatur probabilior, & tenenda. * Hæc Miranda, in quibus, licet contrariam sequatur, nihilominus opinionem excusantè ab irregularitate homicidam omnino occultum, probabilem fatetur, neque in conscientia damnandum, qui eam fuerit amplexus. Quem sequitur ex eodem ordine Bruno Caslang. de Priuil. Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 4. prop. 1. fol. mihi 143. §. Verum non leuis, dicens: * Quidam respondent, per tale homicidium omnino occultum non induci irregularitatem: hæc sententia est multum probabilis, sed quia contraria est probabilior, & communior, &c. * Quibus subscripsit Anselmus Gomez Benedictinus in Thesouro scientiæ moralis cap. 20. & 41. fol. 103. Et probabilem esse fatetur etiam

Potentius *Recollect. quest. Mor. Misc. pro regularibus sub sect. 3. nu. 16.* Machado *tom. 1. lib. 1. p. 3. tract. 16. locum. 7. num. 2. fol. mihi 138.* P. Sà *verb. irregularitas, num. 8.* & P. Mendo *in Cruciatam disp. 37. cap. 6. num. 7.* quia contrariam, quam sequitur vocat veriore, & communior, & ante illam P. Sà *verb. irregularitas, num. 8.* Et multis cum Rodriguez probat P. M. Fr. Antonias Baco *in sum. disp. 30. cap. 10.* cui planè assentitur. Denique, probabilem esse, clarè sentit Pellizarius *in Manual. Regul. tom. 2. tract. 9. c. 3. sect. 4. num. 40.* ubi ait, esse probabile, non incurriri irregularitatem per homicidium omnino occultum, quod scilicet nulla ratione probari possit in iudicio, neque in notitiam hominis devenire, nisi ex confessione ipsius occisoris. In quo sensu homicidium omnino occultum usurpatur à ferè omnibus authoribus citatis, dum defendunt, vel probabile dicunt, non inducere irregularitatem.

5 Dixi ferè ab omnibus, quia M. Tabienas, ubi supra, per homicidium omnino occultum intelligit, quod non potest probari in iudicio dicens: * Est omnino occultum, prout occultum distinguitur contra probabile. * Et in hoc sensu usurpat Panoritanus ad id illud. Quod est valde notandum, quia tunc dicitur, non esse probabile in iudicio, secundum M. Joannem a S. Thoma 2. 2. q. 64. disp. 23. art. 2. * Quando non potest iuridicè probari, quia nullus extrat testis, vel ut plurimum est unus solus testis, nec exceptione maior, nec sunt indicia, nec clamorosa insinuatio. *

§. Vnicus.

Judicium Auctoris

6 Dico primo: sententia M. Tabienas in hoc sensu, sustineri non potest: & omnes supra citati contrariam existimant, quia non est omnino occultum, quod duobus notum est, ut ex terminis liquet; magis enim occultum est, quod uni tantum, quod proinde omnino occultum proprie dicitur. Quapropter, nisi termini à propria significatione alienentur, sententia Tabienas falsa prorsus est, & in re gravissima contra omnes, qui ex homicidio, etsi in iudicio probabile non sit, si tamen in notitiam hominis, absque occisoris confessione, devenire possit, irregularitatem incurrere; certum existimant.

7 Dico secundo: idem dicendum ex communi Doctorum, etiam si homicidium omnino occultum sit, in sensu stricto supra exposito. Probant nemini, quia ita videtur decisum à Gregorio IX. *in cap. final. de tem-*

por. ordinat. ubi rogatus Pontifex, an Clerici, qui committunt adulterium, perjurium, homicidium, aut falsum testimonium, permitteri debeant in susceptis ordinibus ministrare? Ait: * Respondemus, quod si proposita crimina ordine iudiciario comprobata, vel alius notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidij) post penitentiam in iam susceptis, vel excipiendis ordinibus impediri. * Verum hic textus rem non evincit, quia ex eo solum constat, homicidas esse irregulares, licet homicidium non sit ordine iudiciario comprobatum, nec notorium. An vero sufficiat, esse commissum, licet omnino occultum sit? Non determinat Pontifex, in hoc capite. Quidquid dicat Glossa. Rectè enim stat homicidium; & si nec in iudicio comprobatum, nec notorium, exercitium ordinum impedire; & tamen secus dicendum si omnino occultum sit.

8 Per quæ satis explicatur *cap. ex tenore*, ab Alexandro III. prius editum, in quo, non de homicidio, sed de alijs delictis, sermo est. Quæ, si comprobata, aut notoria non sint, peracta penitentia, non impediunt, ordines suscipere; nam ut cum Navarro, Martino de Ledesma, Castro, & Corduba tradit Henricus, *lib. 7. de Indulgentijs cap. 13. n. 5.* * Ob nullum crimen occultum, etiam nefandum sodomie (excepto unico homicidio) incurratur immediate vlla irregularitatis poena. *

9 Efficatius igitur probatur ex eo, quod homicidio est in iure imposita irregularitas: sed homicidium, quantumvis occultum, est vere homicidium, & actus externus consummatus sub irregularitate prohibitus: ergo quantumvis occultum irregularitatem inducit. Confirmatur, quia occidens Clericum omnino occulte incurrat excommunicationem, ergo & irregularitatem: quæ enim sub utraque poena est prohibitum tale homicidium. Confirmatur secundo, quia excommunicatus celebrans, etiam si omnino occultè, irregularitatem contrahit, secundum communior sententiam; ergo & qui alterum occidit, quantumvis occultè. Consequentia est evidens. Ideo contra Castrum *lib. 2. de leg. pænali cap. ult. conclus. 3.* & alios Doctores, oppositum tenentes acriter invehitur Suarez *disp. 40. sect. 3. num. 21.* eorum opinionem improbabilem dicens, ex communi sententia Glossarum, & Doctorum, Quod prædixerat *disp. 31. sect. 1. nu. 67.* Cui ego assentior, quia non solum censura incurrunt, etiam si delictum sit omnino occultum, ut patet de excommunicatione, & suspensione, sed in poenis inhabilitantibus ad aliquem effectum idem contingit, nam qui cum consanguinea uxoris in primo, vel secundo gradu rem habuit, privatur iure pe-

cepti

tendi debitum, quantumvis occultum sit delictum; & qui propriam uxorem occidit, ut cum altera contrahat, est inhabilis ad contrahendum, etsi uxoricidium omnino occultum sit, ut omnes Doctores fatentur: ergo siue irregularitas sit censura, siue tantum poena inhabilitans ad ordines, à fortiori incurratur, quamvis delictum sit omnino occultum. Ideo, te melius considerata, sententiam mutavit Castro in secunda editione, & miror alios in illa persistisse. Ita sentiunt communiter Doctores, quos refert, & sequitur Fr. Leander à Murcia *tom. 2. disquis. Morals lib. 4. disp. 9. resol. 30. num. 10. fol. mihi. 357.* Nec contrariæ opinioni fauent Doctores, quos ipse pro illa adducit *num. 3.* explicantes, quid veniat nomine casus occulti in Tridentino: quando illius absolutionem Episcopis committit? Si enim horum expositio in casu præsentis locum habere potuisset, & eorum mens ad illum se extenderet; probare, & persuadere intendissent irregularitatem non incurrere ex homicidio, etiam voluntario; non solum quando omnino occultum fuerit, ut tenent supra, sed etiam si aliquibus notum: dum tamen non sit publicum, aut ad forum contentiosum deductum. Quod prorsus falsum est. Incautè ergo scripsit Leander sententiam Alphonsi de Castro, & aliorum, quos dedi supra, tenere omnes; qui assèrunt occultum, in præsentis materia, intelligendum etiam illud, quod probari potest, quia notum; sed tamen paucis; quod nec est vulgare, neque in iudicium deductum. Incautè inquam; & non levi authorum iniuria; hæc scripsit. Cum ipsemet expressè doceat ex homicidio, etiam omnino occulto irregularitatem incurrere; & solum disputent, de casibus, in quibus, casuale homicidium censendum sit occultum; ut Episcopo liceat illi irregularitatem ex illo contracta dispensare. De quibus infra.

10 Addunt nonnulli post Concilium Tridentinum, negari absque errore non posse, ex homicidio omnino occulto irregularitatem incurrere, quia id putant definitum *sess. 14. capit. 7. de Reformat. & sess. 24. cap. 6.* sic Leander à Sacramento *tom. 5. tractat. 2. disput. 10. quæst. 5.* verum cum plures post Concilium, ut vidimus, vel negaverint, vel saltem probabile oppositum iudicaverint, non ausim dicere, ibi definitum, imò nec credo argumentum ex illo efficacè desumi. Quia Concilium *sess. 14. capit. 7. citato*, occultum homicidium vocat; quod nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum. Et de illo definit, quando voluntarium est, irregularitatem Pontifici reservatam inducere: nil verò de omnino

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

occulto, etsi voluntario, dicitur. In *sess. autem 24. numer. 6.* supponit Concilium, irregularitatem incurrere ex delicto occulto, & eius dispensationem Episcopo committit, dummodo non sit homicidium voluntarium. An verò incurratur ex delicto omnino occulto? Non explicat, nec supponit Concilium: ergo aliunde id probandum erit, quia totum decreti robur subsilet, dum delicta alia non omnino occulta inducant irregularitatem ab Episcopo dispensabilem; secus vero homicidium voluntarium: huius enim irregularitas non est ab Episcopo dispensabilis, sed per Concilium Pontifici reservatur. In quo stat discrimin n huius delicti, ab alijs occultis, quoad dispensationem irregularitatum ex illis provenientium. Et sic exponunt Concilium plures Doctores citati, & citandi. Quapropter aliunde probari debet, ex homicidio voluntario omnino occulto irregularitatem incurrere. Quod non ex alio capite, ut supra diximus, nisi quia homicidio hæc imposita à iure irregularitatis poena, ad quam incurrendam fufficit actus externus consummatus, cui quantumvis occulto, certissimum est, Ecclesiam posse, irregularitatem imponere; & quod de facto imposuerit, suadet stylus curiæ, & praxis uniuersalis Ecclesiæ.

QVÆSTIO II.

Vtrum Episcopi, & alij iurisdictionem quam si Episcopalem habentes; possint dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario omnino occulto?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

1 Quæstione præcedenti statuimus, ex homicidio omnino occulto irregularitatem incurrere. Inquirimus modo: An si voluntarium sit, eius dispensatio sit Pontifici reservata? Homicidium voluntarium in præsentia strictissime accipitur pro eo, nimirum, quod per insidias, aut per industriam sit: quod Hispanè dici solet: *de caso pensado*, ac proinde quando non ex consilio, & maturatione deliberatione factum, licet in se voluntarium sit, & ex animo directo accidendi, ut contingit, quando ex repentina ira, vel rixa perpetratur; aut quando excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, non dicitur voluntarium, sed casuale; quia licet metaphysicè voluntarium sit, moraliter verò, prout

Na

prout

prout vsurpatur à Concilio, dum concedit Episcopis facultatem ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, ex delicto occulto prouenientibus, * excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, * strictius accipitur. Quod colligitur ex illis Concilij verbis: *Eum, qui per insidias, aut per indubriam occiderit proximum, de altari euelli debeat, &c.* Et ex illis: *Si verò homicidium non ex proposito, sed casu, &c.* Et ita docent Auila, Rodriguez, Peyrinus, Coninch, Machado, Marchinus, Hieronymus Garcia, Antonellus, Squilante, Angelus, M. Donatus, quos refert Diana *par. 12. in resol. Miscellan. fol. 217. & probabilem esse putat, tum hic, tum 2. part. tract. 15. resol. 21. & amplectitur p. 7. tract. 2. resol. 32.* Et expressè tenent Henriquez, Perez, Plaça, Salcedo, Fr. Franciscus à S. Juliano, & alij, quos citatos sequitur Leander à Sacram. *tom. 5. tract. 2. disp. 10. q. 12.* Quapropter de solo homicidio voluntario, vt supra explicato, præsentem modo institutâ questionem, suppositi veritatem alijs examinandam remittens.

2. Cum autem concessio generalis Episcopis in Concilio facta ad dispensandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, fauorabilis sit, quod sit Principis priuilegium, ac proinde amplè interpretandum, vt docet Thom. Sanchez *lib. 8. de Matrim. disp. 2. & sola excipitur irregularitas ex homicidio voluntario, & hac exceptio, vt potè odiosa, strictissimè sit interpretanda, ea scilicet ratione, qua minus concessioni fauorabili deroget: scire maxime oportet, quod nam dicatur à Concilio delictum occultum. Plures asserunt, occultum in hoc Concilij loco dici, quod verè in iudicio probari non potest: ac proinde occultum accipiunt, prout opponitur probabili. Sic Garcia de Beneficijs *p. 2. cap. 11. n. 46. Gutierrez lib. 1. Canon. quest. cap. 13. nu. 27. Rodriguez in Addit. ad Bull. §. 9. in fine, & alij apud Dianam p. 7. tr. 2. resol. 15.* Alij verò communiter asserunt, occultum in præfenti dici, quod non est publicum, etiam si ab aliquibus sciatur, atque adèd si ad forū contentiosum deductum non sit, posse Episcopū dispensare in irregularitate ex illo suborta. Ita Doctores communiter apud Dianam supra, vbi sexdecim refert, & sequitur. Quibus adde M. Hyacinthum Donatum *p. 2. tract. 4. de violata clausura, q. 32. fol. 66. & plures apud ipsum: & alios, quibus citatis, consentit Dicastillo de censuris, tr. 10. disp. 4. sect. 2. nu. 98. dicens, esse communem sententiam. Quia Concilium committit Episcopis dispensationem, quando delicta occulta sunt, & ad forum contentiosum non deducta: ergo ex eo quod deduci possint, nil inde contra**

Episcopi potestatem inferre licet, quia verificatur nihilominus adesse quicquid requiritur à Concilio, vt Episcopus possit dispensare, nempe delictum esse occultum, & non esse deductum ad forum contentiosum: atque adèd in magna ciuitate quatuor, quinque, aut sex vidisse testes, ait Diana, non sufficere impedire Episcopi dispensationem, quia verè delictū dicitur occultū prout distinguitur à notorio, & publico, quod docent etiam Henricus Sayrus, Sánchez, & alij, quos ibidem adducit.

3. Addit, cum Nauarro, & Porrel, Donatus supra *n. 6.* * Si delictum contingat committi in magna Congregatione, & sciatur immediatè, & euidenter ab octo, vel decem illius, etiam si sint viri magnæ auctoritatis, non dicitur simpliciter notorium, cū factum ignoretur à maiori parte illius congregationis. Nauarrus, & Porrel vbi supra. * Hactenus M. Donatus ibi: Et ipse *2. p. tr. 13. q. 50. fol. 278. latius dicitur, dicens n. 6. * Quod si Pater blasphemaret corā centum filijs, & sic de similibus, quæ sunt priuatis domibus, non possunt dici notoria, quia deest loci qualitas. * Pro qua citat Grassium.*

4. Plus addunt alij, Episcopum vigore Tridentini posse dispensare in irregularitatibus ortis ex delictis, etiam notorijs, & publicis, dum non sint deducta ad forum contentiosum, quia in Concilio idem significat, delictum esse occultum, ac non esse ad forum contentiosum deductum. Ita doctissimus P. M. Fr. Ioannes à S. Thoma *2. 2. q. 64. disp. 23. nu. 2.* vbi sic ait: * Vniuersaliter intelligitur (nempe in decreto Trident.) delictum occultum, quod non est deductum ad forum contentiosum, etiam si probari possit iuridicè, & notorium sit in ciuitate. * Quæ sequitur Anselmus Gomez in *Thesouro scientie moral. cap. 40. fol. 99. dicens: * Serà occulto no estando en tela de justicia. * Cui facit Diana supra p. 7. tr. 2. resol. 31.* Vbi cum Marchino, & alijs existimat, probabile esse, Episcopū posse dispensare in homicidio casuali publico. Quod (si non sit deductum ad forum contentiosum) tenendum necessariò est in sententia M. Ioannis à S. Thoma, vt ex eius verbis constat: quem sequitur Fr. Leander à Murcia, *tom. 2. di. quij. Moral. lib. 4. de Legib. disput. 1. resol. 5. nu. 16. & tenent alij, apud Dianam p. 12. tract. 2. resol. 21.* nempe Ludouicus Bail, Doctor Parisiensis, & Petrus de Auila, Canonicus Magistralis Ecclesiæ Cesar-Augustanæ, qui citat Basilium Pontium de *Matrim. lib. 8. cap. 21. n. 19. & benè quidem: sic enim Basilus ait: * Occultum vocatur apud Tridentinum sess. 24. cap. 6. non quod probari in iudicio non potest, sed quod licet multis cognitum, deductum tamen non est ad forū contentiosum, * & tradit*

expressè Prunus Cassaing. *tom. 1. Priuil. Regular. tract. 4. cap. 1. proposit. 5. in fine, fol. mii. 169. vbi sic: * Adiunge præmissis rationibus, quod irregularitates semper censentur occultæ, donec ad forum contentiosum deuenierint. * Sic ille de irregularitate ex homicidio voluntario sermonem instituens, quæ sunt valdè notanda. Dicitur autem delictum deductum ad forum contentiosum, quando iam iudici est delatum, & paritè intimatum, vt docent Sayrus in *Thesouro, lib. 4. cap. 17. num. 21. & P. Henricus lib. 14. de irregul. capit. 20. à num. 4. & iuxta Barbos. de potest. Episc. alle. 39. requiritur, vt lis sit iam contestata. Vide Leandr. à Sacram. tom. 4. tract. 2. disp. 17. quæst. 47. His positis.**

J. II.

Questionis resolutio.

3. Certum est apud Authores omnes, Episcopum dispensare posse in irregularitate proueniente ex homicidio casuali occulto, quia id Episcopis conceditur in Tridentino, dum sola irregularitas ex homicidio voluntario occulto excipitur. Ex quo capite censeo contra Dianam, & Marchinum, nullatenus posse dispensare; si homicidium casuale sit publicum; quia nullibi talem facultatem concessam inuenio Episcopo. Secus Commissario Generali Cruciatæ, vt videre licet apud Trullench in *exposit. Bullæ lib. 2. §. 3. dub. 2. nu. 2.* huius enim facultas non limitatur; sed amplè conceditur, quoad irregularitatem ex homicidio casuali prouenientem; ideoque in foro etiam externo ei competere; ait Trullench vbi supra. Existimo etiam contra M. Ioannem à Sancto Thoma *num. 4. citatum; delictum dici publicum quoad hunc effectum; licet non sit deductum ad forum contentiosum: hic est enim communis peritotum, & interpretum Concilij Tridentini sensus, & vt credo, nō solum stylus curiæ, sed totius Ecclesiæ praxis. Quapropter Diana, vbi supra, illam rejicit, quod præstiterat *p. 11. tract. 8. resol. ultim. ex Barbosa indictum locum Concilij num. 26. & de potest. Episcopi, part. 2. alleg. 39. n. 24.**

6. Præfens igitur questio solum est; an attenda explicatione præfata Tridentini, possit Episcopus dispensare in aliqua irregularitate proueniente ex homicidio voluntario? Quod autem de Episcopo dixerim, dictum puta de alijs iurisdictionem Episcopalem habentibus.

7. Conclusio sit: posse Episcopum dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omninò occulto, id est, soli homicidæ noto. Moueor, quia Concilium

solum excludit homicidium voluntarium ab illis delictis, super quorum irregularitate, dispensandi facultatem Episcopis ibi cōcedit; at qui nil ipsis indulget circa homicidium omninò occultum (quia de omninò occultis non est illi sermo), ergo nullam quo ad hoc exceptionem facit. Vergetur: quia reseruatō est odiosa. Ergo quando ad casus occultos extenditur, non est ad omninò occultos protrahenda: sed ad eos tantum, qui absque frustratione decreti referuntur, iuxta interpretationem Theologorū, occultis dicuntur. Ergo dum post iuris antiqui sanctiones, Concilium Tridentinum casus occultos commisit Episcopis, solo excepto homicidio voluntario, nil circa omninò occultos, vt potè sub antiqua reseruatione non cadentes, illis indulget, sed circa occultos communiter dictos, è quorum numero solum excipit irregularitatem ex homicidio voluntario. Ita ex antiquis M. Tabiena, *verb. Irregul. cum Panormitan. & alijs, & Angelus verb. Homicidium, quæst. 1.* Et post Tridentinum tenent plures apud Hyacinthum Donatum *part. 3. tract. 11. quæst. 9. num. 8.* Vbi sic: * Contrariū multis allegatis, Miranda, Angelus, Lezana, & alij viri grauissimi probabiliter tenent; Episcopum posse dispensare super omni irregularitate proueniente ex crimine omninò occulto, & quod nullis potest retribus probari, neque aliter, quam per propriam confessionem sciri, &c. * Idem tenet M. Texeda *tom. 2. lib. 3. tract. 3. num. 188.* vbi sic scribit: * Potest Episcopus dispensare in irregularitate ex homicidio (voluntario) omninò occulto orta; dummodo ita sit occultum, vt nullus aliàs sciat, id delictum fuisse commissum à tali persona, nisi solus ipse homicidæ, &c. Probatur ista sententia, quia Concilium Tridentinum non aufert ab Episcopis facultatem dispensandi in irregularitate contracta ex homicidio omninò occulto: ergo sicut Episcopi ante Concilium poterant dispensare in prædicta irregularitate, id etiam possunt post Concilium iure communi. * Et infra: * Obijcies: Concilium Tridentinum in prædicta *ess. cap. 7.* expressè asserit, quod in homicidio voluntario, etiam si fuerit occultum, non licet dispensare. Respondet, Concilium nō loqui de homicidio omninò occulto, sed aliquomodo; scilicet de illo, quod in iudicio probari non potest. Quibus ego addo, (attende) quamvis aliàs sciatur aliunde, si iudicio probari non possit. * Hæc M. Texeda, cui consentit M. Bañez *2. 2. q. 40. art. 2. dub. 4. & P. Henriquez lib. 14. cap. 19. in Gloss. litt. H.*

8. Eandem sententiam cum Alphonso de Castro, Couarrub. & alijs defendit Miranda *ro. 2. quæst. 8. art. 10. conclus. 1. dicens: * In*

supradicta irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omnino occulto, Episcopi dispensare possunt, cum sibi subditis. Hanc conclusionem tenent expressè Couarrub. in *Clem. si furiosus, de homicid. 2. p. §. 5. num. 4.* & probat ex multis Doctorem auctoritatibus, quos refert, & sequitur: & præcipuè ex Abbate in *cap. ex tenore*, & eam etiã rener, & probat tanquam nimis probabilem P. Alphonsus de Castro, & Angelus. Hi omnes asserunt, quod in irregularitate proueniente ex homicidio omnino occulto, & quod nullis potest testibus probari, neque aliter, quam per propriam confessionem sciri, potest Episcopus dispensare. * Et infra ad difficultatem, ex textu Concilij desumptam respondet, non ob stare verba, quæ in eo habentur: * Nam Concilium intelligendum est de illo homicidio occulto, quod quamvis actu non sit deductum in iudicium, neque ad forum contentiosum, est tamen ex se probabile, quamvis actu in iudicio ordinatio non sit probatum; non autem de homicidio omnino occulto, de quo in presenti loquimur, quod probari nullo modo potest. Nostra conclusio verissima, & probabilissima est. * Hæc ille cum citatis. Qui laxius, quam Texeda loquuntur.

9 Quibus adde Brunum Cassing. in *Priuilieg. Regul. part. 2. tract. 9. cap. 4. prop. 1. fol. mihi 243.* vbi sic ait: * Respondetur, posse confessarium ante dictum dispensare super irregularitate primo modo occulta (id est ex homicidio voluntario ita occulto, vt à nemine possit in notitiam hominum adduci, nisi a solo occidente) quoniam Episcopus potest super illa dispensare, vt tenent Couarrub. Abbas, Calirentis, Angelus, Bannez, Vualdus, & alij. * Et ita etiam tenet cū Abbate Manuel Rodriguez tom. 1. *quest. Regul. quest. 24. art. 11.* Ad difficultatem vero ex Concilio tubortam respondent. * Concilium loqui de homicidio, non de omnino occulto, sed tantum de illo, quod ad iudiciũ, & notitiam hominum deduci potest, & probari. * Sic Brunus, quæ sunt valde noranda, quia passim occurrentia.

10 Addit P. Lessius in 3. *part. cap. 4. de irregul. dub. 2. num. 35.* probabile esse * Episcopum posse dispensare, vt homicida voluntarius, si crimen occultum sit (licet non omnino occultum) minoribus ordinibus iam susceptis vratur, imò, si causa iusta subsit, vt etiam sacris antea susceptis. Ita (inquit) tenent multi recentiores, & Couarrub. §. 3. *num. 4.* qui etiam *num. 6.* docet ab Episcopo posse admitti ad beneficium simplex. * Hæc Lessius. Et quidem si homicidium sit casuale, licet sit publicum, posse homicidam admitti ad minores ordines, & ad beneficium

simplex, tradit cum alijs Diana *part. 10. tract. 11. resol. 19.* imò & ad retinendum contractum antea obtentum; quod tenent apud illum Nauarrus, Avila, & Layman.

§. III.

Confessaria.

10 EX dictis fit, Prælatos Regulares, Generales, nimirum, & Prouinciales posse cum subditis in prædicta irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto, vigore Concilij Tridentini dispensare. Ratio est, quia nomine Episcoporum comprehenduntur in decreto Concilij, vt docent Manuel Rodriguez tom. 1. *quest. Regular. quest. 61. artic. 9.* Bartholomæus à S. Fausto lib. 3. *Thesauri Relig. quest. 125.* Reuer. Pat. Delgadillo tom. de *Penitent. cap. 21. numer. 46.* & alij duodecim Doctores, quos citatos sequitur Thomas Hurtado tom. 1. *Resol. Moral. tract. 5. cap. 4. num. 128. fol. 285.* & plures apud Dianam *part. 7. tract. 2. resol. 5.*

11 Ideò præfatam conclusionem in terminis defendit Miranda *vbi supra artic. 10. conclus. 2.* dicens: * Generales Ministri, & Religionum Prælati, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, bene possunt dispensare cum subditis in irregularitate, proueniente ex homicidio omnino occulto (nempe voluntario.) Hæc conclusio colligitur ex supradictis, nam Episcopi, vt supra dictum, id possunt, &c. * Et vt probabilem refert Lezana in *Summ. tom. 1. cap. 18. num. 44.* * Quando homicidium, inquit, est voluntarium, & illicitum, est ita occultum, vt nullo modo sciri, aut probari possit, probabile est apud aliquos, posse Prælatos Regulares in irregularitate propter illud contracta dispensare, quia etiam est apud illos probabile, posse Episcopos, &c. Exponunt etiam Concilium de homicidio voluntario occulto, quod aliquo modo probari potest, &c.

12 Hanc sententiam itidem tenuit Manuel Rodriguez tom. 1. *quest. Regul. quest. 24. artic. 11.* vbi ait: * Numquid poterit Prælati Regularis dispensare cum subdito, qui cum esset secularis, vel dum esset Monachus, fuit homicida omnino occultus? Respondeo affirmatiuè, nam secundum sententiam, quam sequitur Couarrub. cum multis auctoribus, quos refert, & sequitur, prædicta irregularitas non est Papæ reservata, sed Episcopis. Ac proinde sicut Episcopus potest cū suis subditis dispensare, vt supra dictum est, ita & Prælati Regularis habes iurisdictione, quasi

quasi Episcopalem. Neque obstat Concilium Tridentin. vt obitare putauit Nauarrus. Nam id intelligendum est in homicidio occulto, quod tunc est probabile in iudicio, & non de homicidio omnino occulto, quod probari non potest. Nam Concilium euidenter innuit, quod non procedit, nisi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non sit probatum, potest tamen probari. Verum tamen est, quod contrariam opinionem tenent viri docti, quam ego quoque in nostra sum. Confessorum sum sequutus, scilicet, quod necessarium sit recurrere ad Papam ad huiusmodi dispensationem impetrandam. At modo cū videam contrariam opinionem solido niti fundamento, eam libenter amplector. * Sic Rodriguez supra retractans opinionem, quã in sum docuerat *cap. 178. numer. 3.* Vbi de homicidio omnino occulto loquens dixerat: * Tambien en este caso es necesario recurrir al Papa por dispensacion, siendo el homicidio voluntario. * Et cum citatis sentit, imò ait, esse communem, Hieronymus Garcia in *Politica Regul. tom. 2. tract. 10. diffe. 6. dub. 5. num. 29.* dicens: * Es comun opiniõ, que en el homicidio omnino occulto dicho (nempe voluntario) pueden dispensar los señores Obispos y los Prelados de la Religio. * Sic ille, sed non bene, quia communis opinio est in contrarium, quando homicidium fuit voluntarium, & auctores, quos ipse refert, non omnes de voluntario, sed de casuali loquuntur. In quo nulla est difficultas, quando quidem plures supra citati idem asserunt, etiam si publicum sit, dummodo non deductum ad forum contentiosum.

13 Concludendum igitur est, tam Episcopos, quam Prælatos Regulares habentes quasi Episcopalem iurisdictionem, posse cum subditis in irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto dispensare, quia potestas dispensandi, cum fauorabilis sit, potius extendenda, quam restringenda est. Et Concilio Tridentino probabiliter, vt supra, respondetur.

QUESTIO III.

Vtrum Prælati Regulares, etiam locales, possint cum subditis dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario non omnino occulto

1 Partem affirmatiuam graues Doctores, (quibus subscribo) sustinet ex priuilegio Prælati Regularibus concessio. Ita sentit Reuerendiss. M. Candidus sacri Patris M. *tomo Disquis. moral. disquis. 24. artic. 61. dub. 8.* vbi sic: * Dico: Prælati Regulares Pat. Mat. de Moy. *Quest. p. 1.*

possunt dispensare cum suis subditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij, occulti tamen, &c. vi priuilegij Martini V. (Priori Monasterij S. Benedicti Vallisoleri concessi) in quo communicant Religiones Mendicantium, non solum Generales, & Prouinciales, sed etiam Præpositi, & Rectores locales, &c. Nec obstat Concilium Trident. *sess. 24. cap. 6. de reformat. &c.* Nam licet non possint ex facultate Concilij Tridentini: possunt tamen virtute priuilegij Martini V. concessi Benedictinis, & virtute priuilegij concessi Prædicatoribus, &c. Iulij Secundi, dispensare cum subditis in irregularitate contracta ex homicidio voluntario. * Hactenus M. Candidus.

2 Idem tradit M. Ioannes de la Cruz de *statu Relig. lib. 1. de voto obedientie, cap. 6. sub. 19.* vbi sic: * Dicit Prælati Regulares possunt ad omnia dispensare cum suis subditis in irregularitate homicidij iniurii, alijs occulti, & dicitur occultum secundum Nauarrum, quod non est notorium, ita quod à multis sciatur, licet in iudicio probari possit. Et patet conclusio, quia Martinus V. concessit, &c. * sic illic, & alij, quos sequitur M. Acacius de Velasco tom. 1. *resol. moral. verb. Absolut. resol. 2. n. 2.* ibi: * Los Prelados de las Religiones pueden dispensar à sus subditos en la irregularidad, que nace de homicidio voluntario occulto. En este dicho conuenien muchos, y muy graues Doctores. * Quibus consentit Portel in *Dubijs Regul. verb. Dispensare, nu. 8.* dicens: * Possunt Prælati, etiam Conuentuales, dispensare cum suis subditis super irregularitate orta de homicidio voluntario, si sit occultum, non vero si sit publicum. * Quæ sequuntur Sigismundus à Bononia, Baunius, Bassaus, Croufers, Palas, & plures, quos citatos sequuntur Leander tom. 5. *de irregul. tr. 2. disp. 27. q. 32.* & alij apud Dianam *p. 3. tract. 2. resol. 45.* & *p. 7. tr. 11. resol. 41.* ex prædicto priuilegio Martini V. quod ad verbum refert Miranda *vbi supra*: in quo vix vocis oraculo concessit Priori prædicti Monasterij, (& postea omnibus Prioribus, & Abbatibus aliorum Monasteriorum) quod in foro conscientie cum Monachis super omni irregularitate, etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi vicem reseruat, (morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare, dum tamen aliquod horum trium non sit notorium, & hoc propter scandalum. Ergo licet homicidij voluntarium non sit omnino occultum, dummodo non sit notorium, poterunt Prælati omnes Regularium cum subditis in irregularitate ex illo proueniente dispensare.

3 Ideò ita cum Croufers, Bassao, Miranda, Hieronymo Rodriguez, Vega, & alijs,

fentit Thom. Hurtado tom. 2. resol. moral. tr. 1. 2. cap. 1. num. 1166. Nec dictis obest reuocatio oraculorum viue vocis facta a Gregorio XV. anno 1622. & ab Urbano VIII. anno 1631. quia in illa non comprehenduntur oracula olim concessa, & confirmata per Bullas speciales Pontificum, quæ proinde non iam viui oraculi, sed priuilegij vim per Bullam Apostolicam concessi obtinuerant. Quod tenent plures apud Dianam part. 9. tract. 7. resol. 61. & p. 10. tract. 14. resol. 24. & part. 11. tract. 6. resol. 45. Videatur Hurtado vbi supra, qui eruditè, & latè de hac materia. Quando autem delictum censendum sit notorium, constat ex super us dictis questione precedenti, §. 1. num. 2. vbi plures Authores adduximus id explicantes, quos sequitur Fr. Antonius Baco Augustinianus in Sum. disput. 30. cap. 13.

§. Vnicus.

Quid si homicidium voluntarium sit publicum.

4 **A**ffirmat adhuc plures, idem posse Regulares, ac in occulto, dummodo ad forum contentiosum deductum non sit. Ita M. Antonius de Hinojosa in Direct. decij. Regul. verb. Dispensatio, fol. 184. vbi ex concessione Eugenij Quarti Monachis Benedictinis facta, sic ait: * Imò cum Apostolica concessio expressè dicat, quod in irregularitatibus ad Sedem Apostolicam pertinentibus, dispensare possint, absque specifica restrictione, absolute concedi videtur irregularitas in genere ad Sedem Apostolicam quomodolibet pertinet, etiam si ex homicidio voluntario proueniat, &c. dummodo ad iudicium contentiosum non fuerit deductum, &c. Prædictum priuilegium maximè notandum est, quoniam excedit plurimum concessionem Martini V. * Hæc M. Hinojosa, ex cuius vltimis verbis, vt bene advertit Leander à Sacram. tom. 5. tract. 2. disput. 27. quest. 33. * Clare constat, (quidquid postea limitet) posse Prælatos Regulares dispensare cum suis subditis, vi priuilegij Eugenij IV. in irregularitate orta ex homicidio voluntario publico. *

5 Et ita expressè tenent non pauci ex alio priuilegio Pauli III. eidem Monachis S. Benedicti concessio, vbi Prælati indulget cum subditis, singulis annis, prima die Lunæ Quadragesimæ, super quibusvis irregularitatibus, pro tempore quauis occasione, vel causa contractis, dispensare, ita vt si præsertim concessio reuocetur, illi reintegrari, vel restitui consueatur. Sic ibi. Super qua concessione videndus omnino Machado tom. 2. lib. 5. p. 3.

tr. 2. doc 6. vbi ait: * Y assi muchos Doctores afirman, que por este priuilegio pueden los Prelados de las Religiones dispensar con sus Religiosos en qualquiera irregularidad, que ayan incurrido, como quiera sea, por defecto de maldadumbre, in conciencia, o por delito, aunque sea homicidio voluntario, y publico. * Idem sentiunt Manuel Rodriguez, & Portel, apud Dianam 3. p. tract. 2. resol. 45. & purat probabile Leander à Sacram. vbi supra dicens: * Probabiliter certè respondeo, posse Prælatos Regulares dispensare cum suis Religiosis subditis, in irregularitate contracta ex homicidio voluntario, etiam publico, quia probabile est, ad id habere priuilegium minimè reuocatum. Nam Paulus III. concessit Benedictinis, &c. * Sic ille referens Rodriguez, Portellum, Baunium, & Machado, & tenet asertè Brunus Castaing. vbi supra tr. 4. cap. 5. prop. 6. * Quia cum verba, inquit, præfati priuilegij sint amplissima, amplissimè sunt interpretanda, nec nos restringere debemus. * Et improbare non audeo Diana vbi supra, sed aliorum iudicio remittit.

6 Nec obest, vt aduertimus §. precedenti, præfatas concessiones inter viue vocis oracula computari, quæ reuocata fuerunt à Gregorio XV. anno 1622. & ab Urbano VIII. anno 1631. Nam cum Gregorius XIII. & Paulus V. per Bullas speciales omnia priuilegia Minorum antea confirmauerint, & inuauerint, idè non iam viui oraculi, sed priuilegij vim per Bullam Apostolicam concessi retineant; ac proinde reuocata non sunt, sicut neque alia viue vocis oracula ante hos Pontifices concessa, vt docent communiter Doctores, quos adduxi in opusculo pro Iesuitis, tr. de Ieiunio, prop. 7. num. 8. Et licet præfate concessiones factæ fuerint Benedictinis, tamen per participationem fratrum etiam Ordinis Minorum competunt: quod sufficit, vt in confirmatione, & inuauatione priuilegiorum Ordinis Minorum comprehensa intelligantur. Et ita expressè docet Brunus, vbi supra tract. 5. cap. 4. prop. 1. fol. 243. dicens: * Bulla, & si mendicantium, & Paulus V. anno 1609. illa absolute confirmauit, cumque omnia confirmauerint, & illa, quæ immediate Minorum Ordini sunt concessa, & alia, quæ per participationem possident, cum sint vera illorum priuilegia, sine dubio vtraque confirmantur. * Ergo omnia priuilegia supra adducta pro Prælati Regularibus quoad dispensationem irregularitatis ex homicidio voluntario, siue occulto, siue publico, verè hodie subsistunt, ac proinde, illis, absque vilo scrupulo, cum subditis vi poterunt Prælati. Sic censeo, probabiliter dici posse, dum de prædictorum priuilegiorum reuocatione aliunde non constet.

7 Rogabis, quid si homicidium voluntarium publicum Religiosi foret deductum ad forum contentiosum, & ab eo ex defectu probationis fuisset reus absolutus? posset ne Prælati in tali euentu in irregularitate ex illo proueniente dispensare? Respondeo, in hoc casu idem dicendum, quod Doctores communiter loquentes de potestate Episcopi, quoad alias irregularitates, quarum dispensatio ipsis committitur, quando delicta, deducta ad forum contentiosum probata non fuerint. Purant enim non pauci, non posse dici deducta ad forum contentiosum cum effectu, si probata non fuerint, etiam si medijs deprauatis absolutionem à delicto reus obtinuerit; at ne adeo posse dispensari, non aliter ac si deducte non fuissent. Vide plures, quos citatos sequitur Diana p. 7. tract. 2. resol. 18. pro Episcopis, & eorum doctrinam ad Prælatos Regulares, quoad dispensationem in irregularitate homicidij voluntarij, prudenter applica.

QUESTIO IV.

Vtrum confessorij Regulares possint dispensare cum secularibus in irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto?

1 **A**ffirmatiuam partem sustinent non pauci ex duplici priuilegio, alio Eugenij Quarti per Bullam concessio Monachis S. Benedicti in compendio Mendicantium insertam. Alio Sixti Quarti per Bullam Minoribus concessio, quod habetur in libro, cui titulus, Monumenta Ordinum. Primum Eugenij IV. (vt videre est in citato compendio, verbo, Absolutio, quod secularis 2. num. 9.) concedit facultatem absolventi: * A quibuscumque suspensionum, excommunicationum, & interdicti sententijs, alijsque Ecclesiasticis censuris, & penis, quas à iure, vel ab homine satisfactione inuncta, incurrisse, quomodolibet censentur. * Nomine autem poenarum, venire irregularitates ex delicto prouenientes, est multorum sententia, quam tenet Thom. Sanchez in Sum. lib. 6. cap. 5. num. 178. M. Bartholomæus de Medina 1. 2. q. 96. art. 4. dub. 10. M. Sotus in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. Corduba in Sum. 4. 43. dub. 4. quos citat P. Sa. verb. irregularitas nu. 2. & alij, quos refert Suarez tom. de censuris. disp. 40. sect. 3. n. 3. & de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 21. num. 16. vbi bene tradit, verbum Absolventi, pro verbo, dispensandi, sæpe tolerè sumi.

2 Et vt nulla possit dubitandi ratio manere, utroque vtitur Sixtus Quartus in Bulla citata, in qua * concessit Fratribus Ordinis Minorum facultatem ad confessiones audien-

das, & ab omnibus excommunicationis, suspensionis, & interdicti, & super quacumque irregularitate Ordinario, tam à iure, quam ab homine reseruat, toties, quoties opus fuerit, absolventi, dispensandi, ac vota iuxta quæ commutandi, sicut potest Diæcesanus. * Simile priuilegium concessit etiam Iulius Secundus, vt refert M. Hinojosa vbi infra.

3 Ex quibus sic formo argumentum. Omnes confessorij Regulares, vt potest qui priuilegijs Minorum participant, possunt cum secularibus dispensare in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus, sed Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omnino occulto, nempe quod nec probari potest in iudicio, nec in notitiam hominis devenire, nisi ex confessione occisoris, vt supra q. 2. num. 7. probatum est: ergo & confessorij Regulares Consequenter est euidens ex premissis Et idè ita expressè tenet M. Antonius de Hinojosa in direct. d. cit. Reg. verb. Dispensatio in secularibus, fol. 187. vbi ait: * Dispensare possunt fratres Confessores cum secularibus in quacumque irregularitate, super qua Ordinarius dispensare potest. Concessit Sixtus IV. & Iulius Secundus. * Et ex eodem priuilegio idem tenent Portel in respons. tom. 1. cap. 3. num. 1. & 2. & Corduba in Sum. verb. Absolutio, casu 43. Quos sequitur Brunus Castaing, in Priuileg. Regul. tract. 5. cap. 4. prop. 1. vbi sic: * Verum non leuis difficultas est, si confessorius Regularis potest dispensare cum secularibus super irregularitate homicidij voluntarij omnino occulto? (nempe, quod ita occultum est, vt à nemine possit in notitiam hominum adduci, nisi à solo occisore) Respondetur, posse Confessorium ante dictum dispensare super dicta irregularitate, quoniam Episcopus potest super illa dispensare, vt tenet Covarr. Abbas, Catrechis, Angelus, Bannez, Vivaldus, & alij. Sed confessorius Regularis eadem, quoad hoc, facultate pollet: ergo id similiter potest. *

4 Eandem sententiam tenent Rodriguez, Ioannes de la Cruz, Caspenis, Balæus, Pelizarius, Martinus de S. Ioseph, & alij, apud Dianam omnino videndum p. 11. tract. 4. resol. 3. Quos sequitur Rever. P. Leander à Murcia Capuccinus in Quest. Regul. cap. 7. quest. 3. num. 62. dicens: * Pueden dispensar en todas las irregularidades en que dispensa el Obispo; no solo por derecho comun, sino tambien en las que dispensa por derecho especial del Concilio Tridentino. * Sic ibi cum alijs.

5 Hæc opinio, ni aliunde priuilegia reuocata ostendantur, videtur valde probabilis: ad idquè indicandum, non parum mouet auctoritas sapientissimi Pat. Magistri Arau-

Jo. Episcopi Segouiensis in *Decis. Moral. tr. 2. q. 11. num. 23.* ubi sic scribit: * In materia favorabili, qualis est ita de dispensando in irregularitatibus, non requiritur intrinseca probabilitas, sed sufficit extrinseca virotum non infamæ notæ, ob quorum auctoritatem non potest evidenter convinci contrarium. *

6 Dices, hoc privilegium non esse in usu. Verum cum pro solo conscientie foro concessum fuerit, & ideo eius usus secretissimus sit, quis poterit cum fundamento affirmare, non esse in usu apud doctos, saltem Regulares, peritosque; licet apud ignaros, & facultatem, quam habent, ignorantes, in usu non fuerit? Ut omittam, privilegia omnia per non usum revocata, revalidata fuisse per Paulum V. ut tradit Ioannes de la Cruz *lib. 2. cap. 5. dub. 2. conclus. 2.* dicens: * Ut privilegium per non usum revocetur, requiritur notitia talis privilegij, & non usus centum annorum iuxta dicta *cap. 3. dub. 2.* tum etiam quia iuxta dicta *dub. 5.* privilegia etiam per non usum revocata iam sunt per Paulum V. revalidata, * Eugenius Quartus (ut refert Diana *3. p. tract. 2. ref. 128*) concessit benedictinis, quod possint uti suis privilegijs, etiam si contra illa habuerint contrarium vltimum: quo privilegio per communicationem omnes regulares trauntur: ergo ex non usu prefati privilegij gratis concessio, nil contra nostram conclusionem deduci potest. Quod multis probat Martinus de S. Ioseph in *Reg. Sanct. Francisc. in declaratione Breuium, verb. Dispensare, fol. 575.* Nequibit verò Religiosi Societatis similibus privilegio uti, quia non est eis communicatum a Rever. Pat. Generali, prout in nostra Religione ad cuiusvis privilegij participationem necessarium est, ex concessione Gregor. XIII.

7 Ceterum, quamvis, me iudice, negati prudenter nequeat, prefatum privilegium à Sixto Quarto concessum fuisse, propter auctoritatem tot, tantorumque Doctorum identitantium, semper tamen Regularibus conferrem, ut eo non utantur. Nam usus talis privilegij odiosus est Episcopis, quia raro ad illos erit secularium recursus pro dispensatione irregularitatis. Si enim Regulares dispensent cum secularibus, in quacumque irregularitate possint Episcopi, ut huiusmodi privilegio utantur, dispensare poterunt, ut bene expendit Diana supra, quoties opinio probabilis pro Episcopo inveniatur, ac proinde in irregularitate vere Bigamiæ, quoad ordinem minores, & simplex beneficium. Secundo super irregularitate occulta ex defectu natalium. Tertio, in irregularitate ex defectu lenitatis. Quarto, in irregularitate ex mutilatione alicuius membri. Quinto, in irregularitate propter delictum deductum ad forum

contentiosum, iudicio finito, punitum. Sexto, in irregularitate occulta hæretis. Septimo, in contracta in bello isto. Octavo, in proveniente ex homicidio casuali occulto, imo etiam publico, iuxta citatos supra *q. 2. nu. 4.* quod tenet etiam S. *verb. Irregularitas ex homicidio n. 7.* & in repentina rixa orto, etsi directe volito, * & ita (concludit Diana) videtur dicendum in alijs casibus, in quibus Episcopis (nempe iure ordinario) licitum est super irregularitate cum secularibus dispensare. Nam in his posse Confessarios Regulares dispensare vigore privilegij Sixti Quarti, & Iulij Secundi, tradiderunt Doctores superius adducti. * In supra enumeratis autem posse Episcopum dispensare, est opinio Doctorum, qui videri possunt apud illum *p. 4. tr. 2. in resolut. 64. 96. 71. 72. 97.* & in *p. 7. tract. 2. resolut. 25. 27. 29. 31.* & *22.* & *p. 10. tr. 11. ref. 24.* Quos sequitur Fr. Antonius Baco in *Sum. disp. 30. cap. 12.*

8 Quapropter usus prædicti privilegij omnino dissuadendus est Regularibus, ut merito consulunt Porrel, & Diana *ubi supra.* Imò & Prælati idem consulerem; & quod subditis, sub precepto, prefati privilegij usum prohibeant: tantæ enim potestatis visus non expedit omnibus Confessarijs Regularibus, sed ad summum Prælati, & viris alijs doctrina, & morum integritate vigentibus.

QUESTIO V.

Utrum virtute Bullæ Cruciatæ possit absolvi, seu dispensari irregularitas ex delicto, quæ est purè poena peccati?

1 **A**ffirmativa sententia est communis Thomistarum, quos refert, & sequitur M. Barnabas Gallego ex Ordine Predicatorum in *Exposit. Bullæ, clas. 9. p. 2. c. 9. dub. 139.* ubi sic: * Respondo, pues, que la irregularidad contrahida por pena de delito, es verdadera, y propria censura; y assi se puede abolver por virtud de la Bula, que concede, pueda el Confessor electo por ella absolver de qualesquiera pecados, y censuras. Esta doctrina es constante en la florentissima Escuela del Angelico Doctor Santo Tomás de Aquino. * Et iterum *infra fol. 140.* * Esta nuestra doctrina es común entre los Doctores de la Escuela de Santo Tomás. Enseñanla el Maestro Ledesma, el Maestro Soto, el Maestro Bartolomé de Medina, el Maestro Bañez. Los Maestros Miguel Salon, y Pedro de Aragon, el Maestro Nuño, los Maestros Fr. Melchor Cano, y Fr. Iuan de Orella. El Maestro Alvarez, el Maestro Cornejo, el Maestro Cabreta, y el Maestro Fray Iuan de Santo

Santo Thoma se inclina à esta sententia, y Fray Iuan de la Cruz en el Directorio dice, que es probable, y que es común de los Thomistas. * Hactenus M. Gallego *ubi supra* qui, ultra citatos, refert Cordubam, Mouré, Carrillo, Ioannem Gutierrez, Naldum, & Rodriguez. Vnicum huius sententiæ fundamentum est, quod irregularitas, quæ est purè poena delicti, est censura: cum ergo per Bullam possit absolvi à censuris reservatis Episcopis toties quoties, & à reservatis Pontifici semel in vita, & semel in morte. Sequitur evidenter posse similiter absolvi ab irregularitate, quæ est purè poena delicti.

2 Secunda vero sententia, omnino tenenda, negat irregularitatem, quæ est poena delicti, posse absolvi, seu dispensari virtute Cruciatæ, imò nonnulli contrariæ improbabilitatis notam inurant, & Antonius Gomez in *Bullam Cruciatæ ad decimam clausulam*, dicit, Sotum in hac re *misero errore* lapsum fuisse. Et contra Sotum, & communem Thomistarum militant, ex eadem florentissima Schola, Martin de Ledesma *2 p. tom. 4. quæst. 26. art. 2. de Irregular. in Regul. 4.* & Ludouicus Lopez in *Instruct. conf. q. 2. c. 92.* Citantur etiam Mantius, Petrus de Soto, Peña, & alij, & ex alijs docet expressè Navarrus in *Sum. cap. 27. num. 194. & 230.* & est communis inter Doctores Societatis, adeò, ut contrariam indicatam probabilem ab vno Patre S. M. Sacri Palatii expungendam illico iudicavit: sic corrigens: *Non est villo modo tenenda sententia quorundam affirmantium. Quia in contrarium est praxis Romane Curie, &c.* Dixi, *indicatam probabilem a P. S. a.*, licet melius dixissem improbabilem iudicatam; quia eius verba hoc potius indicant, *verb. absolutio num. 20.* * An, inquit, qui potest absolute ab omni censura, possit liberare ab irregularitate orta ex peccato? alij negant. Probabile (attende) posse, qui potest ab omni poena: illa enim poena est. * Non tamen hic, nec alibi, dixit, virtute Cruciatæ absolvi posse à poenis: aut irregularitatem esse censuram: potius id expressè negat *verb. Irregularitas*, dicens: * Irregularitas non censura, sed poena quædam, aut inhabilitas est. * Nulli ergo P. S. illi sententiæ fauet. Quapropter Gibalinus *de Irregularit. cap. 6. q. 5.* iuste conqueritur de Magistro Sacri Palatii, eo quod in indice librorum expurgatorio hanc sententiæ expunxit, & damnauerit in vno Emanuele S. a., cum eam sui Thomistæ ferè unanimi consensu sequantur. Et Dicastillo *de Censuris, tract. 10. dub. 4. nu. 86.* miratur, * id potius in Emanuele S. a. iudicatum fuisse, expedire corrigi, cum tamen per tot annos in Soto, & alijs ea sententia prius fuisset typis mandata. * Unde in illo, inquit, potuisset

corrigi à domestico, & eiusdem doctissimæ Dominicanæ Familiæ Correctore, ut e ratione *inciperet iudicium à domo Dei*, * Si autem contendas virtute Cruciatæ, absolvi posse à poenis, ac proinde ab irregularitate, quæ secundum omnes, poena est. Respondeo ita sentire plures, quos dedi *q. præcedenti, num. 1.* Quibus consentit Doct. Ioannes Ioseph Carri cent. *1. cap. 12. num. 4.* M. Gallego in *Bull. cap. 9. caus. 9. dub. 139. vers. de illa resolutione*, & M. Texada, & M. Lezana apud Dianam *p. 10. tr. 11. ref. 22.* ait hanc sententiam non esse improbabilem. Quod ego non asseram; postquam Pius V. præcepit ex Bull. Cruciatæ expungi *1. q. apud panis*: prout hac tenus observatum est: nec enim aliud motivum illius præceptum habere potuit, quam præfate sententiæ aditam præcludere, & ab scholis relegare.

§. I.

Secunda sententia efficaciter susdetur.

3 **H**ic igitur secundæ sententiæ neganti, irregularitatem ex delicto posse absolvi virtute Cruciatæ, lubens adhaereo; cuius fundamenta apud Doctores passim reperies. Vnum ego superaddam, quod contrariam omnibus inuisam reddat. Nimirum, aut aliam non esse probabilem, aut probabile esse, virtute Cruciatæ absolvi, & dispensari posse irregularitatem ex homicidio provenientem.

4 Ratio dilematis est, quia irregularitas ex homicidio est purè poena peccati: ergo si irregularitas, quæ est purè poena, possit absolvi, seu dispensari virtute Cruciatæ, negati id nequibit de irregularitate ex homicidio. Quod autem hæc purè poena sit, apertis evincitur argumentis. Nam Doctores, qui, purè poenam esse, negant, in eo fundantur, quod duplex irregularitatis species in irregularitate ex homicidio continetur: alia, quæ est in poenam delicti, alia ex indecentia, seu ex defectu significationis, seu ex defectu lenitatis: his enim vocibus, eadem species significari solet, quam, simul cum poena delicti, in prædictam irregularitatem constituentem concurrere, putant Auctores, qui assunt, irregularitatem ex homicidio non esse purè poenam; ut videre licet apud Magistrum Gallego *ubi supra* apud Bart. de Medina in *Sum. lib. 1. cap. 11. §. 9.* apud Mirandam *tom. 2. q. 8. art. 10.* apud Henriquez *de Indulg. lib. 7. c. 13. num. 5. in Gloss. litt. A.* apud Manuel Rodriguez *tom. 1. quæst. Regul. quæst. 24. art. 11.* & apud Dianam *p. 4. tract. 2. resolut. 85.* Itaque si ostendamus, irregularitatem ex defectu lenitatis (quæ alijs verbis dicitur, ex indecentia,

aut ex defectu significationis) non provenire ex homicidio iniusto, seu propria auctoritate commisso; evidenter probavimus, irregularitatem ex homicidio esse pure poenam delicti; ac proinde, vel hanc posse per Bullam absolvi, vel nullam, quod intendit argumentum.

5 Ad rem ergo: probo, ex homicidio iniusto propria auctoritate commisso, non incurri irregularitatem ex defectu lenitatis. Primo, quia hæc irregularitas contrahitur absque ulla culpa occisoris; ut docent omnes Theologi apud Leandrum *tom. 5. de Irregularitate. tract. 2. disput. 7. quest. 1. ex cap. Clerici; & ex cap. sentent. sanguis*, & ex alijs iuribus. Ex homicidio autem nulla irregularitas contrahitur absque culpa, saltem veniali, imò neque absque mortali, ut docent communiter Theologi, M. Sotus, M. Banez, M. Ludovicus Lopez, & alij, quos citatos sequitur M. Ioannes de la Cruz *in Sum. p. 1. præcep. 1. in fine de Irregul. dub. 12.* & tradit Leander *supra disp. 1. quest. 7.* cum Navarro, Henriquez, Suarez, Auila, M. Bartholom. de Ledema, Navarro, Salon, Filiucio, Egidio, Reginaldo, Layman, Palao, Vaidello, & alijs; quos sequitur Diana *2. v. tract. 2. Miscel. resolut. 20.* En verba ex Navarra *lib. 2. de resolut. cap. 1. nu. 45.* qui ait: * Collige secundo, non incurri irregularitatem ex homicidio, ob levissimam culpam. Quia non est æquitate positum, ut tanta poena (poena enim est semper irregularitas ex homicidio privatae personæ) ob levissimam culpam incuratur, imò neque certe ob levem. * Sic ille. Et Thom. Sanchez *de Matrim. lib. 9. disput. 32. nu. 34.* dicēs: * Hinc deducitur, minus bene aliquos sentire, sufficere levem culpam ad contrahendam homicidij irregularitatem. * Ergo ex homicidio non contrahitur irregularitas, ex defectu lenitatis, sed tantummodo irregularitas, quæ est poena peccati (quidquid contra senserit ipse Sanchez *lib. 8. disp. 2. nu. 22.*) Aliàs ex homicidio nulla culpa commissa aliqua species irregularitatis incurreretur.

6 Secundo, quia irregularitas ex defectu lenitatis incurritur ab ignorante invincibiliter illam, quia sufficit efficere opus, cui imposita est, ut docent communiter Doctores, quos citatos sequitur ipse Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 32. num. 19.* * Quia siue data opera, inquit, siue ignoranter id fiat, cui est annexa, æquè tollitur significatio, cuius defectu incurritur. * Sed irregularitas ex homicidio nulla incurritur ab ignorante invincibiliter homicidio esse impositam à iure, ut docet M. Cornejo *disp. 6. de Irregul. dub. 3. conclus. 3. num. 3.* vbi contra Dianam *4. p. tr. 2. resolut. 83.* dicentem cum Merola, in tali casu ignorantiam invincibilem solum excusat

re ab irregularitate, quæ ponitur in poenam homicidij, non vero ab alia, quæ in defectu lenitatis; respondet dicēs: * Stare contra hoc, quod eiusmodi irregularitas est specie diversa ab ea, quæ propter homicidium peccaminosum incurri debet, & solum incurritur (attendente) propter licitam hominis occisionem, quod non potest in hoc casu nostro verificari. * Hæc M. Cornejo, quem citatum sequitur Leander à Sacrament. *tom. 5. de Irregul. tract. 1. disp. 4. quæst. 6.*

7 Et tenet expressè Portel *in Dub. Reg. verb. Ignorantia, nu. 19.* dicens: * Præmittendum est, aliam irregularitatem confurgere ex delicto; ut ex homicidio, ex celebratione in excommunicatione, &c. in poenam delicti. Alia vero est irregularitas, quæ non ponitur ob delictum, sed indecentia, vel defectu significationis; & comitatur non culpam, sed indecentiam, qualis est bigamia, & irregularitas contracta à iudice sine culpa damnante hominem ad mortem iustè. Et quidem certum est apud omnes; hanc irregularitatem secundi generis certo contrahi, etiam si operans operetur ex ignorantia invincibili. Est ergo sola questio de irregularitate primi generis orta ex delicto, an ista, quæ poena est, & similes incurrantur ab operante, invincibiliter ignorante? Sotus, & Ledema affirmant, Sanchez vero negat probabilius. * Sic ille, quem refert Machado *lib. 1. p. 3. tract. 15. docum. 3. num. 3.* vbi postquam sententiam contrariam proposuit, hanc probabilem indicat dicens: * Si bien, Portel, y otros deslenden, que no se incurre la irregularidad del homicidio culpable, quando se comete con ignorancia della. * Et universaliter nullam irregularitatem ex delicto incurri; vbi adest ignorantia iuris positivi eam imponentis, tradunt plures Doctores; quos citatos sequitur Sanchez *vbi supra nu. 17.* & expressè de irregularitate homicidij, id esse probabile, ex Suarez, & alijs, putat Hieronymus Garcia *in Politica Regul. tract. 10. diff. 6. punct. 1. nu. 2.* Quibus consentit Verticelli *tract. de Mission. tit. 25. quest. 280. num. 7.* quos refert Diana *p. 12. in fine, fol. 216.* Imò & ignorantiam iuris etiam vincibilem, dummodo non sit crassa, & supina, excusare ab irregularitate homicidij incurrenda, docent Navarra, Sylvester, Navarra, & alij, quos sequitur Rev. P. Leander à Murcia Capucinus *in Disquisit. in 1. 2. D. Thomæ, disput. 4. resolut. 17.* & est iuxta mentem Patris Sanchez, & aliorum, quos refert *disp. 32. citata, num. 34.*

8 Ex quibus sic instaurò argumentum. Si irregularitas ex indecentia, seu ex defectu significationis, vel lenitatis incurreretur ex homicidio; nulla ignorantia iuris positivi, seu poenæ, ab ea incurrendæ excusaret, ut constat

ex communi Doctorum. Atqui, ut omnes citati concedunt, ignorantia saltem invincibilis excusat: ergo ex homicidio privata auctoritate commisso non incurritur irregularitas ex defectu lenitatis.

9 Tertio, quia irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur ab his, qui, ut Ministri iustitiæ, ad mortem concurrunt, ut tradunt triginta Doctores, quos proprijs nominibus, & citationibus expressis refert, & sequitur Diana *p. 11. tract. 2. resolut. 63.* & alij, quos adduxerat *3. p. tract. 5. Miscellan. resolut. 79.* dicens: * Igitur secundum Vazquez, Turrianum, & Hurtado nullum ius imponit irregularitatem privatis personis ex defectu lenitatis, sed iura, in quibus supponitur hæc irregularitas, loquantur tantum de Ministris iustitiæ, & his, qui concurrunt ad causæ probationem, vel poenæ executionem. * Sic ille, & alij, quos sequitur M. Serra *tom. 2. 2. 2. q. 64. art. 8* & Leander à Sacram. *tom. 5. de Irregul. tract. 2. disp. 7. quæst. 35.* & alibi. Ergo qui auctoritate privata alterum occidit, non incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, sed tantummodo proveniente ex delicto. Et ita expressè dicit Leisius *de Iust. lib. 2. c. 9. dub. 21. num. 73.* * Occisio, inquit, privata auctoritate facta non inducit irregularitatem ex defectu lenitatis, sed ratione culpæ. *

10 Quarto, quia Baptismus non tollit irregularitatem ex indecentia, seu ex defectu significationis, seu lenitatis, ut docent Archidiaconus Hostiensis, Ioann. Andreas, Butrius, Ancarranus, Villadiego, Ricardus, & alij, quos refert Verricelli *tom. 1. Quæst. Moral. tract. 1. quæst. 19.* Et est communis apud Henriquez *tom. 2. lib. 13. de Irregul. cap. 17. nu. 1.* vbi explicat, quo modo id eveniat, nimirum, quia eliciens ante Baptismus operationem, cui ab Ecclesia imposta est inter fideles irregularitas ex defectu significationis, * habet radicem, ex qua post Baptismus subsistat irregularitas. * Atqui ex homicidio propria auctoritate ab infideli commisso, nulla post Baptismus pullulat irregularitas, ut cum Armilla, Sylvestro, & alijs tradit ipse Henriquez *supra in Gloss. lit. L.* dicens id provenire * ex generali regula, quod Baptismus tollit omnem poenam ex culpa, etiam homicidij, proveniente. * Cuius sententiam ut communem refert, & sequitur Villalobos *in Sum. tom. 1. tract. 21. diff. 7. num. 2.* inquit: * La tienen casi todos, y consta de un texto. Esta es la mas probable, y se ha de seguir en practica. * Ergo ex homicidio sola contrahitur irregularitas ex delicto: si enim aliam speciem ex defectu significationis, seu ex indecentia contineret hæc, post Baptismum pullulasset ex homicidio ante illum commisso, quia Baptismus solum aufert irregularitatem,

quæ est poena delicti, ut ait Henriquez supra: non vero impedit speciem aliam ex radice ante Baptismum posita, per si illum suscepit sub ortam, qualis est irregularitas ex indecentia, seu ex defectu significationis, vel lenitatis. Ut omittam, quod quando indecentia oritur ex delicto, ei, cuius facultati subest irregularitatis ex delicto, subest etiam indecentia, ut loquens de facultate Commissarij Cruciatæ ad dispensandum in irregularitate proveniente ex homicidio casuali, docet P. Bardi *in Bull. p. 3. tr. 2. fol. 441.* * Quando indecentia, inquit, oritur ex delicto, tum quemadmodum irregularitas ex delicto subest facultati Commissarij, ita & indecentia resultans ex eodem delicto. * Cui sermonem instituens de illegitimi dispensatione, consentit Machado, quem citatum sequitur Diana *p. 7. tract. 2. resolut. 24.* Ergo si irregularitas ex delicto sit dispensabilis virtute Cruciatæ, indecentia ex illo proveniens eadem facultati subijciatur.

11 Quinto, Episcopus, secundum omnes, potest dispensare, ex concessione Trident. in irregularitate ex homicidio casuali occulto, sed Episcopus nequit dispensare in irregularitate ex defectu lenitatis, ut docent communiter Theologi, ex quibus supra viginti refert Diana *4. p. tract. 2. resolut. 69.* & alios Leander à Sacram. *tom. 5. tract. 2. quæst. 134.* quos sequitur M. Candidus *Disquisit. 17. art. 14. dub. 3. n. 5.* * Cum Episcopis, inquit, tantum concessa sit facultas dispensandi in irregularitate contracta ex delicto ex Concil. Trident. *sess. 24. cap. 6. de Ref. rm.* * Ergo ex homicidio casuali occulto non provenit irregularitas ex defectu lenitatis, sed tantummodo irregularitas, quæ est poena delicti. Quid plura?

5. II.

Conclusio ex præmissis.

12 EX quibus argumentum, contra communem Thomistarum sententiam audentem irregularitatem, quæ est poena delicti, posse absolvi virtute Cruciatæ, sic urgeo. Irregularitas ex homicidio est pure poena peccati, ut probabiliter saltem tuarent quinque argumenta proposita, & Doctores supra relati: ergo vel probabile est, hæc irregularitatem posse virtute Cruciatæ dispensari, vel improbabile esse debet irregularitatem, quæ est pure poena, esse censuram virtute Cruciatæ dispensabilem. Non video solutionem. Et re bene inspecta, à sequela concedenda non longe abesse videtur M. Araujo *1. 2. quæst. 76. art. 4. dub. 4.* vbi sic: * Hinc colligitur aliud discrimen inter huiusmodi irregularitates, ad homicidium iustum, vel in-

Iustam consequitas, quod ab illa, quæ est pœna, possunt absolvi confessarij virtute Bullæ Cruciatæ, secus ab illa, quæ est purè inhabilitas ratione indecentiæ, vel significatio- nis, vt tenet Cano, Soto, & Bañez, licet opposita sententia mihi verior sit, nomine cen- suræ in Bulla Cruciatæ solum intelligi ex- communicationem, suspensionem, & inter- dictum. * Irregularitatem autem ex homicidio iniusto non esse purè inhabilitatem, cer- to certius est. Est enim pœna, secundum om- nes: poterunt ergo confessarij ab illa absol- vere, virtute Cruciatæ, si censuræ nomine veniat.

13 Idè doctissimus in re morali Fr. Lu- douicus à Conceptione non audens impro- bare Thomistarum sententiam in 2. p. Exa- min. verit. tract. 2. verb. Conf. §. 2. solutio, ve- hementer inclinat, virtute Cruciatæ, ab irre- gularitate ex homicidio absolvi posse. * Cū nulla, inquit, alia hic excogitari irregulari- tas possit, præterquã ex delicto, iuxta proba- biliorè mihi sententiam asserentem, irregu- laritatè ex significatione, aut ex defectu leni- tatis, in solis publicis personis, & ministris lo- cum habere. * Quod tenent omnes Doctores supra citati, & precipue Diana pluribus in lo- cis, licet sibi non constans in 4. p. tr. 2. ref. 85 cum Merol. dixerit: * Quod irregularitas ex homicidio, licet videatur esse ex delicto, in- cludit tamen præcipue defectum lenitatis. * Ad quod principium recurrunt Dominicani, & alij, qui sentiunt, irregularitatè ex delicto esse censuram dispensabilem virtute Crucia- tæ, vt inde irregularitatè ex homicidio exci- piant. Verū hanc limitationem rejicit Ioan- Gutierrez apud Auilã de Censuris, p. 7. disp. 10. dub. 4. qui loco citato sic scribit: * Dubitatur quarto, vtrum irregularitas contracta ex pec- cato possit dispensari per Bullam Cruciatæ? Prima opinio est affirmatiua, ita Soto, Me- dina, Corduba. Hanc autem sententiam li- mitant Soto, & Medina (attende) quando irregularitas contrahitur tantū propter pec- catum non tamen quando contrahitur etiã ex defectu significationis, vt quando quis ini- iuste occidit hominem: hinc enim est irregu- laris, nō solum propter peccatum, sed etiam ex defectu significationis; vnde dicunt, hanc irregularitatem non posse per Bullam absol- vi. A qua limitatione omnino longè differt Ioannes Gutierrez Canoniar. Quæst. cap. 3. * Sic ex illo refert Auila, quibus satis innuit, limitationem præfatam adhiberi non posse, nec excipiendam homicidij irregularitatem, si virtute Bullæ absolvi possit irregularitas, quæ est pœna peccati. Quod tenere Ioannem Gutierrez, refert M. Gallego vbi supra, & bene, quia si limitatio à Soto adhibita illi non placet, consequens vno haustu planè devo-

rat. Et hanc conclusionem probabilem deni- que censuit F. Ludovic. à Conceptione in 2. tr. 1. §. 12. verb. Opinio 1. n. 16 dicens: * Er- go absolvi potest ab irregularitate orta ex voluntario homicidio, quæcūque illa sit. Pro- babilitèr constat hæc vltima consequentia. *

14 Neque huic sententiæ dissentire pote- rit Leander à Murcia, quia in Quæst. Regul. cap. 7. §. 8. num. 62. cum alijs asserit, virtute Cruciatæ posse confessarium absolvi ab irre- gularitatibus, à quibus confessarij Regula- res, virtute suorum priuilegiorū, possunt sæ- culares absolvi. Et ibidè simul asserit, quod prædicti confessarij Regulares. * Pueden dis- pensar en todas las irregularidades, en q̄ dis- pensa el Obispo; no solo por derecho comū, sino tambien en las que dispensa por derecho especial del Concilio Tridentino. * Ergo au- ctor ille scætit aperte, virtute Cruciatæ, ab- solvi posse ab irregularitate ex homicidio casuali occulto, id est, nō publico, vel noto- rio, aut (vt alij explicant) non deducto ad fo- rum contentiosum, etsi aliàs publici Conse- quentia est evidens, quia in hac irregularita- te posse Episcopum dispensare vigore Tri- dentini, & per consequens confessarios Regu- lares virtute suorum priuilegiorum, est hu- ius auctoris sententia, & aliorum.

15 Adde, si vera esset Thomistarum sen- tentia, non solū posset virtute Cruciatæ ab- solvi ab irregularitate ex homicidio casuali occulto, sed etiam ex voluntario omnino oc- culto; quia in hac posse Episcopum dispensa- re, docent nō pauci, quibus supra adhaesi. Imò & posset etiam absolvi ab irregularitate ex homicidio voluntario, licet publico, vt vide- tur innuere Fr. Ludouicus à Conceptione vbi sup. quod horribile est dicere: sequelam probo, quia Bulla Cruciatæ nullã irregulari- tatè ex delicto excipit: ergo ab omnibus eius virtute absolvi poterit. Sed mirabile dictū vno haustu totū devorat nouissimè Fr. Leand. à Murcia tom. 2. disquis. Moral. lib. 4. disp. 9. ref. 81. & putat ita sentire Portel. cuius verba adducit Diana p. 4. tr. 2. ref. 85. & omnes, qui ex vna parte docent, nullum esse ius impon- nēs irregularitatem, ex defectu lenitatis, ho- micidij priuata auctoritate factis; & simul defendunt, virtute Cruciatæ absolvi posse ab omni irregularitate imposta in pœnam pec- cati. Cæterum nullum auctorem ipse refert, qui hæc duæ principia simul defendat, licet vtrumque simul ille amplectatur, ideoque concludat, dicens: * Valde probabile esse, posse virtute Cruciatæ, aut Iubilæi conceden- tis absolutiōnē ab omnibus censuris, absolutū ab irregularitate contracta ex homicidio vo- luntario. * Sic ille. Sed contra omnes Theo- logos apud Trullench lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 17. fol. mihi 325. & apud alios passim. Hoc

Hoc autem omni probabilitate destitutum esse, patet: tum quia Confessarius electus vir- tute Cruciatæ haberet potestatem, quam Concilium Tridentinum denegat Episco- pis: tum, quia maiorem, quam Commissarius Cruciatæ; Commissarius enim nō potest dis- pensare in irregularitate proueniente ex ho- micidio voluntario: quia inter irregularita- tes ex delicto, quas illi dispensandas concedit Pontifex, hanc expressè excipit: cuius excep- tio non solum denegat dispensationem in fo- ro externo, sed etiam in interno, vt commu- niter exponunt Theologi (quamuis hæc ra- tio parui fiat à Trullench in Bullam Crucia- tam, lib. 1. §. 7. cap. dub. 15. Quia hæc duæ fa- cultates, inquit, distinctæ sunt, & à diuersis nō fit illatio.) Ergo non subiacet opinioni, quod virtute Bullæ possit absolvi irregularitas ex homicidio, quantumvis occulto, & casuali, ne dum voluntario. Idè melius, inquit ipse Leander, nullatenus recedendum ab hac cō- muni opinione: * quia sic, inquit, habet stylus Curia, cui omnino semper standum in vtro- que foro. * Cæterum, si sententia contraria probabilis esset, vt ipse censet, stylus Curia eius probabilitatem non tolleret, vt docent Fagundez in 3. p. præcep. Ecclesiar. lib. 8. cap. 8. num. 36. & Pellizarius in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 5. num. 196. vel saltem, vt alij dicunt, stylus Curia non obligaret extra Cu- riam, vt ait Rebuffus, quem citatum sequi- tur Doct. Garri, cœnt. 1. cap. 36. n. 7. Vbi ex Rodriguez refert, non obligare in Hispania; & bis Toleri fuisse à Vicario Generali iudi- catum contra stylum Curia. Vide infra q. 6. in fine, vbi alios Doctores inuenies asseren- tes, stylum non obligare in foro conscientia; & Dianam part. 10. tract. 13. resol. 7. vbi plu- ra de stylo Curia congerit. Ex quibus con- cluditur, nullam irregularitatem ex delicto esse virtute Bullæ dispensabilem: aliàs diffici- le esset, absurdum illatum: evitare. Quod om- nino fugiendum est: quidquid contra sene- rint Authores citati. Mirabile sanè foret, hanc facultatem, quæ in maximis etiam Iu- bilæis expressè negatur, omnibus absque de- lectu, virtute Cruciatæ concedi.

QVÆSTIO VI.

An, qui abortum procurauit, dubitat vero, an fetus esset animatus, irregularitatem incurrerit?

1 Partem negatiuam probabilem esse, censuit Antonius de Escobar in Moral. Theolog. tract. 4. exam. 6. cap. 5. num. 161. sed grauis cōtra illum insurgit difficul- tas ex duplici textu iuris Canonici, cap. Ad Audientiam, & cap. significasti de homicidio, in Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 11.

quibus expressè decernitur, in dubio homicidij irregularitatem incurri. Quod secus est in alijs delictis. Verum cum in hac materia sit axioma ab omnibus receptum, irregula- ritatem non incurri, nisi in casibus in iure expressis, operepretiū erit, enucleare, de quo dubio loquantur hi textus, vt inde iudicium de præfata quæstione ferre possimus.

§. I.

Notabilia.

2 **D**ubium homicidij multiplex po- test esse. Primò, an re ipsa fuerit homicidium: quod dupliciter cōtingere po- test, aut quia dubium est, an factus esset ani- matus; aut si constiterit de animatione, du- bitatur, an occisus fuerit. Secundò, quando licet certum sit homicidium commissum, dubitatur tamen de homicida: aut quia non constat, quis vulnus inflixerit; aut si constat, à quo fuerit inflictum; dubitatur, an ex vulnere, an ex aliquo excessu subsequuto, an ex incuria medici mors prouenerit?

3 Iam de quo dubio homicidij procedat decisio textu iuris Canonici, non leuis con- trouersia est inter Doctores. Plures doctissi- mi sentiunt, ex prædictis iuris capitibus non posse argumentum desumi, ad probandum, in dubio de animatione fetus, irregularitatem incurri, quia expressè, inquit, illam decer- nunt non pro omni dubio homicidij, sed pro aliquo tantum dubio, nimirum, quando cō- stat de morte alicui illata, & dubitatur, à qua causa, aut persona prouenerit. Ac proinde in dubio, an homicidium sit sequutum, non in- curritur irregularitas. Sic tenet expressè Ioã- nes de Escobar Jurista tract. de vtroque foro, art. 1. num. 74. vbi sic: * Dubio manente, an homicidium sit sequutum, nulla aderit irre- gularitas: sicut enim dubitans, an damnatum intulerit, vel homicidium commiserit, ad res- titutionem non tenetur, quæ iure naturali diuino prouenit; multo minus irregularitati subijcitur, quæ iuris positiuū est, &c. Textus autem in dicto cap. ad Audientiam contra nos non est, cum in eo maneat certa mors fa- muli, circa culpa Presbyteri, & certum vul- nus, contra quem est iuris præsumptio, nem- pe mortem ex vulnere ab eo illato sequu- tam fuisse. Quamuis vertatur in dubium cir- ca circumstantiam homicidij, nempe an ex vulnere, vel ex infirmitate, vel ex incuria medici, vel excessu vulnerati mors fue- rit sequuta. Nam cerro vulnere extante, & morte vulnerati, dubium incidens nō de- bet attendi, ne tertium præ incerto omitta- tur, &c. Nec quidem cōtrarium habemus textum dicti cap. signific. In quo etiã habemus

certum occisum, ex certo vulnere, & à certo inflicto vulneranti, habemus quæ certam eius culpam, cum cooperatus fuerit in occisione, & ita habemus certum effectum, id est, irregularitatem ex certo facto, & ex certo iure precedentem. * Sic ille. Eandem adhibet explicationem Dicastillo *tr. 10. de Censur. dub. 3. num. 62. fol. 420. vbi sic*: * Accedit, quod iura citata, quæ dicunt in illo casu homicidij debere abstinere à susceptione, & vltimum loquuntur in casu, in quo constat de homicidio simul cum actione adhibita, quæ ex se possit influere, & iuuare: in hoc autem casu non constat de homicidio. *

4. Eodem modo explicat textus citatos doctissimus Gibalinus *tom. de Irreg. cap. 4. n. 17. ex quibus hanc regulam statuit*. * Quoties constat de homicidio commisso, dubium quæ tantum existit de persona committente, censenda est irregularis, ex peculiari iuris dispositione in hac materia: Quod si dubitaretur de ipso homicidij actu, an nempe fuerit aliquis occisus, in nullo foro censendus erit quis irregularis, donec veritas commissi homicidij reperiatur. Probatur, inquit, prima pars *ex cap. significat*: ibi enim conuictus, matricum illum, qui Eucharistiam, & Altaris ornamenta asportauerat, occisum fuisse: sed dubitatur, an laterisset ex vulnere, quod in eius caput sacerdos impegerat: an vero ex alijs vulneribus, quibus eum Parochiani occiderant? &c. *In cap. quoque ad audientiam ead. tit.* Clemens Tertius eodem modo pronunciat habendam irregularem Presbyterum, qui dum corrigeret domesticum suum, illum in suo cingulo percussit, & cum interiret, dubium erat, an ex eo vulnere? an ex alio quopiam morbo? In his casibus, vt vides, dubium erat de homicidio, non de homicidio, &c. * Ergo solum contrahitur irregularitas, de qua loquimur, quando homicidium est certum, & non quando dubium est de ipso homicidio. Probat consequentiam Gibalinus *n. 22. * Quia certum est, inquit, irregularitatem in dubio homicidij non incurri, nisi ex peculiari iuris dispositione, & in casibus ab illo expressis: at qui ius non loquitur, nisi quando certum est homicidium, & homicidium revera interisse, sed dubitatur, an vulnus lethale fuerit? an ex alio quopiam vulnere ab alio illato? aut medici incuria, aut denique alia qua pars de causa interierit, &c. Igitur in hac materia debemus stare principijs vniuersalibus, & duabus illis regulis generalibus: nempe nunquam contrahi irregularitatem, nisi in casibus iure expressis. Secundo, neminem in dubio facti censendum esse irregularem in vlllo foro, præterquam ex singulari iuris dispositione: in dubio homicidij, in casibus expressis ab illo: atque ita necessario dicendum est, in dubio ip-*

sus homicidij, & cadis, & non homicida, nullam incurri irregularitatem. * Hactenus Gibalinus. Quæ sequitur P. Escobar *suprà num. 72.*

§. II.

Conclusio ex dictis.

5. Propter hæc sententia asserens, eum, qui fecit abortum, sed dubitat, an foetus esset animatus, non incurri irregularitatem, valde mihi probabilis est. Eam tenet Emanuel de Moura *opusc. de censur. & in cantationib. sect. 3. cap. 1. n. 27. vbi sic*. * Non incurrit irregularitatem ille, qui cum certus sit, iniquè concurrissè ad abortum, dubitat vero, an proles per abortum occisa fuerit, seu iam animata anima rationali. * Quem sequitur Ioann. Præpos. *3. p. q. 5. de Irreg. ab. 8. num. 58. * Quia non est, inquit, censendus irregularis ex eo, quod in dubio homicidij aliquis debeat se habere tanquam irregularem, quia si bene perpendantur iura statuentia, aduertetur, ea non comprehendere præsentem casum, cum omnia supponant subiectum capax mortis, nam ingunt, quando constat de morte alicui illata, & dubium est, à quo ex varijs concurrentibus sit illata. In præsentem vero causa dubium versatur circa conditionem subiecti, an scilicet viueret, necne: vnde dispositio iuris non intelligitur de nostro dubio, & proinde non satis constat, an in præsentem casu irregularitas iure sit illata, & per consequens non est dicenda incurri. * Sic Præpositus.*

6. Pro hac opinione è consequenter ad sua principia supra iacta militat etiam Gibalinus *vbi supra n. 26. * Quia ius, inquit, statuens irregularitatem, in dubio homicidij, loquitur tantum in eo casu, in quo certum est fuisse commissum homicidium, & dubitatur, an Titius, qui percussit, etiam occiderit: hic autem cum dubitatur, an foetus viueret, dubitatur, an fuerit commissum homicidium: cum igitur de eo casu ius non agat, in illo non contrahitur irregularitas. * Hæc ex illo, cui adheret Franciscus Bardi *tom. de Cens. disp. 6. cap. 7. §. 4. n. 2. & 3. vbi, postquam opinionem communem proposuit, sic ait*: * Nihilominus est probabilis contraria opinio. * Et ratione conclusionis reddat: * Quia dispositio illa iuris *in cap. ad Audientiam*, & in illis capitibus supra citatis, &c. intelligi debet, quando constat de corpore delicti, licet dubitetur, an dubitans habuerit influxum in illud delictum, &c. At in casu nostro non constat de corpore delicti, cum dubium sit, an foetus fuerit animatus, necne? seu an fuerit homo? & cū dispositio illa sit penalis, restringenda erit. Proinde nisi constet de homicidio, iudicandum est, delictum illud non esse*

esse comprehensum sub tali dispositione, &c. Et si attentè legantur textus iuris Canonici, videbitur de cetero supponere homicidium iam peractum. * Quibus faciunt Doctores alij asserentes, in dubio facti homicidij nullum iudicandum esse irregularem pro foro conscientie, sed pro foro tantum externo, post latam iudicis sententiam: pro qua nonnullos refert Leander à Murcia *in Disquis. in 1. 2. lib. 1. disp. vnica, res. 7. n. 34. dicens*, esse probabilem.

7. Præterea hanc sententiam defendunt Pellizarius *tom. 2. tr. 7. cap. 5. n. 25. D. Franciscus Verde opusc. pro Caramuele, q. 12. p. 2. §. 6. n. 569. fol. mihi 151. & Machado tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 17. docum. 10. n. 3. vbi sic*: * La segunda cuestion es, si el que está con duda, si la criatura, que por su causa se abortò, estaua animada, ò no, se deba tener por irregular? La mas comun, y recibida opinion es, que si. Fundase, en que el que fue causa del aborto, está en duda de si cometió, ò no homicidio; y en caso de tal duda, expressamente está dispuesto por el derecho Canonico, que se deba tener por irregular. No obstante, que la contraria opinion defenden Doctores de no poca autoridad. El fundamento que tienen, es, porque por sola razón de duda no queda irregular, el que auizendo hecho de su parte lo que buenamente pudo para salir de la duda, se quedó todavia con ella. Ni tampoco el tal queda irregular por la disposicion del derecho referida, &c. Porque si bien se consideran los dichos textos, no comprehenden este caso, pues presuponen el sugeto capaz de muerte: y assi la duda entonces no viene à ser sobre si era viuo, ò no el sugeto, sino de si le matò, ò no el que está dudoso. Mas la duda de si la criatura estaua animada, ò no, es acerca de la condicion del sugeto, conuiniendo à saber, si estaua viuo, ò no, con que viene à ser, que ya la irregularidad dispuesta por derecho, en caso de duda del homicidio cometido, no ay a lugar en la duda de si la criatura estaua animada, ò no, por ser principio; que el mismo derecho nos enseña, que la irregularidad, que no estuviere expressa en él, no se debe admitir. * Sic ille, qui in margine citat Gomezium *de Delict. cap. 3. in rubrica de homicidio, num. 2. & Baiardum in Addit. ad Iulium Clarum, q. 68. num. 9.*

8. Hanc opinionem probabilem putat Diana *4. p. tract. 2. resol. 16. vbi*, citatis pro illa Moura, & Præposito, sic ait: * Hanc sententiam videntur approbare Gomez, & Baiardus (suprà) vbi tenent, quod in dubio foetus præsumi debet inanimatus. Hæc opinio est probabilis. * Et talem etiam reputat Leander à Sacramento *tom. 5. de Irregularit. disp. 11. tract. 2. quæst. 10. quia contrariam, quam Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.*

sequitur, solum vocat probabiliorum. Quam alijs fundamentis sic stabilio. In dubio iuris, quando scilicet dubium est, sit necne in iure irregularitatis poena imposita, minime incurritur, vt docent Thom. Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. num. 42. Suarez de Censuris, disp. 40. sect. 5. n. 1. apud quem Nauarro, Villa-Diego, & Couarr. Quibus adde Franciscum de Lugo 1. p. dec. q. 26. nu. 150. & Leandrum à Murcia in Disquis. lib. 1. disp. vnica, resol. 7. n. 39. apud quos communiter Doctores, eo principio ducti, quod irregularitas non incurritur, nisi in casibus in iure expressis: nullam autem est ius, quod incurri decernat in dubio iuris. Vnde cum in casu præsentem in dubio iuris versetur, eo quod plures, & grauissimi Doctores, vt vidimus, textus iuris Canonici exponant non comprehendere casum, in quo non constet de facto homicidio, qualis est, qui modo ventilatur: necessaria consequentione deducitur, in eo irregularitatem non incurri. Quibus facit Ioannes Sanchez *in Selectis, disp. 44. num. 10. §. Sed dices*, asserens, censuram non incurri, quoties fuerint opinioniones probabiles inter Doctores, quarum altera negat. Quia hæc opinionum varietas arguit non esse expressam in iure. Ergo cum hoc contingat in casu præsentem, circa irregularitatem, idem prorsus dicendum est.*

9. Secundo probatur ex regul. iuris *semper in obscuris*, vbi statuitur, pro illa parte præsumendum esse, pro qua euitatur poena, vt exponit Alciatus *regul. 3. præsump. 45.* ergo in dubio de animatione factus præsumendum est; non esse animatum, cum agamus de euitanda irregularitatis poena. Quo fundamento viri doctissimi censent, in dubio, an fetus sit mas, vel foemina, præsumendum esse foeminam: ac proinde non esse animatum ante 80. diem, iuxta communem opinionem asserentem, mares animari die 40. à conceptu, foeminas vero die 80. vt cum Aristotele, Plinio, & alijs tradunt Theologi apud Dianam *p. 7. tr. 5. resol. 6.*

10. Confirmatur, quia non est irregularis, qui consuluit homicidium, dum non constiterit fuisse commissum, quia si hoc non constet, (ait Sanchez *vbi supra nu. 44.*) nulla est possessio, & præsumptio contra consulentem, sed factum manet omnino dubium. * Ergo saltem consulens abortum non incurrit irregularitatem, quando est dubium de animatione factus. Quia dum hoc dubium adest, verè factum est omnino dubium, cum non constet de homicidio facto. Et ita à fortiori tenere debet Sanchez *vbi supra*, cui consentit Merola *tom. 1. disp. 3. cap. 3. dub. 2. & expressè docet P. Theaurus 1. p. cap. 16. dicens*: in dubio facti de homicidio, vel abortu, si quis applicuit media fallibilia ad procurandū

abortum, vel homicidium, verb. gr. si solum mandauit, vel consuluit, vel si pragnanti fecit venæ sectione sanguinem emitti, & postea non potest certiorari, an res habuerit effectum: tunc in dubio non est censendus irregularis, quia non proceditur contra quemdam ad poenas, nisi constet de corpore delicti, l. 1. §. Item illud sentiendum, ff. ad sen. cōs. syllan. Menochius de arbitr. casu 452. n. 20. & procedit tam pro foro exteriori, quam interno. Sanchez in Decalog. cap. 10. nu. 44. lib. 1. Nauarrus cons. 47. de homicidio. Quaranta §. Nota per hanc. Barbof. alleg. §. 1. n. 139. * Hæc Thelaurus, cuius ratio vel nil probat, vel plane euincit, quoties non constat de homicidio sequuto, non esse locum irregularitati, quia non constat de corpore delicti. Ergo in dubio an fetus sit animatus, non erit irregularis, qui procurauit abortum, quia nō constat de homicidio sequuto, in quo consistit corpus delicti, cui irregularitas est annexa.

11 Et hanc sententiam tenet nouissimè doctissimus, & Illustriss. M. Acatius de Velasco Episcopus Oriolensis ex Ordine Prædicatorum tom. 2. verb. Homicidio, resol. 48. num. 5. post medium, ubi sic ait: * Ni tam poco el que està con duda, de si la criatura, q̄ por su causa abortò, estaua animada, ò no, se debe tener por irregular: entienda se, auiendo hecho de su parte, lo que buenamente pudo para salir de la duda, y queda rodavia cō elia. Presume se, que la criatura tiene alma, quando tiene claramente distintos sus miēbros. * Addit Gibalinus de Irreg. cap. 4. q. 1. consult. 11. n. 32. quod dubitans, an mandatum, vel consilium suum influxerit in homicidium, hoc etiam sequuto, non esse irregularem in foro conscientie, licet in exteriori, si de cōsilio constaret, declararetur incurrisse. Plus addunt alij, dubium de homicidio à se patratò, videlicet, an mors iniusta sequuta fuerit ex vi suæ, an vero alterius tantum actionis, non esse sufficiens, vt dubitans existimetur irregularis. Sic P. Henricus lib. 14. cap. 13. n. 2. in fine. Vbi ad incurrendam irregularitatem requirit, vt probabilius reputer, ipsum occidisse. Cuius sententiam sequitur Medina lib. 1. Summ. cap. 11. §. 11. in fine, & probabilem censet Fr. Ludouicus à Conception. tom. 1. examinis veritatis, tract. 5. casu 4. & non putat omnino improbabilem Suarez, Salas, Rebellus, & alij, quos refert P. Bardi in explicatione Bullæ Cruciat. p. 3. tract. 2. sect. 5. n. 31. Qui auctores ad capita prædicta iuris Canonici dicunt, sermonem ibi esse pro foro exteriori, quod non esse improbabile, iudicat P. Lessius in 3. p. cap. 3. de Irregul. dub. 1. num. 25. & sequitur Gibalinus, ubi supra num. 17. quorum sententia in dubio abortus fetus animati eundem locum habere debet.

12 Adnotandum hic est, M. Candidam tom. 1. disquis. 18. art. 16. dub. 9. num. 8. ex illi- mare, irregularem non esse incapacem beneficii acquirendi: atque adeò posse beneficium post irregularitatem obtentum alteri cedere, atque permutare. Cui consentiunt Doctores, quos refert, & sequitur Leāder à Sacram. tom. 5. de Irregul. tract. 1. disput. 3. quæst. 12. & 19. Et licet hæc sententia opponatur stylo Curie, & pluribus sacre Rotæ decisionibus, (vt videre licet apud Dianam part. 4. tract. 2. resol. 37. & 79. & part. 11. tract. 5. Miscellan. resol. 1.) eam tamen sequuntur 17. Doctores, quos ipse ibidem refert, existimantes stylum Curie obligare in foro exteriori, nō autem in foro conscientie, & fundari in probabilitate alterius sententie, sed non tollere probabilitatem contrarie. Et saltem in dubio homicidij irregularem non esse incapacem retinendi, & acquirendi beneficia, est communior, & verior sententia Theologorum, quam tenent Sayrus, Suarez, Salas, Molina, Sánchez, Coninch, Hurtado, & alij, quos citatos sequitur Palao tom. 6. de cenjur. disp. 6. punct. 3. num. 8. §. Notanter dixi. Quod est valde notandum. Vide Bretserum lib. 4. de cons. cap. 8. ubi irregularitatem ex dubio homicidij, inquit, non priuare receptione ordinum maiorum, sed eorum vsu. Verum nullum ego fundamentum ad singularem hanc sententiam inuenio.

QUESTIO VII.

An adulter, qui in vita sua defensionem cum moderamine inculpate tutelæ, maritum inuasorem occidit, fiat irregularis?

1 Communis Doctorum opinio negat, Sylvest. in Summ. verb. Homicidium 3. §. Quarto queritur dicto 3. ibi: * Qui occidit, aut mutilat, aliter euadere non potens, sed ad hoc ex illicito opere deductus: puta, quia noctu deprehensus est cum muliere, &c. videtur irregularis, per regulas prædictas quia dabat operam rei illicitæ. Quam opinionem credo veram (attēde) ubi iste licitè impugnaretur, vt quia capitur iuste à Ministris Iustitiæ pro maleficio; sed falsam, ubi impugnaretur illicitè, & consequenter licitè se defenderet, quia iura excipientia, ab irregularitate homicidij voluntarij, se defendentem, de licita defensione intelligenda quando in hac cōtrouersia irregularitatum, dicitur in regula generali, quod is eam incurrit, qui dat operam actui illicito, ex quo sequitur mors: per actum illicitum intelligendus est ille actus, qui prohibitus fuit ratione huius periculi, scilicet, mutilationis, & mortis (vt colligitur ex cap. tuanos de homicidio) secus si non ratione periculi, sed ex alia causa esset talis actus prohibitus, quia tunc huius prohibitionis transgressio abes-

aggre-

aggrederetur ipsam. Etenim, verb. grat. adulter ex iniuria, quam facit marito, non amittit ius naturæ defendendi propriam vitam, &c. * Sic ille. Quem transcriptis verbis sequitur Mag. Paulus de Blanchis in discept. cas. cons. verb. Homicid. casu 5. dub. 1. conclus. 3. folio 447. & Mag. Petrus de Ledelma in Sum. part. 2. cap. 18. post octauam conclus. diff. 3. dicens: * Esta resolucion tiene todos los Theologos en el lugar citado. * Sic ibi, & merito: ex quo principio opinionem præfatam tenuit Sylvest. supra, & tenet communiter doctissimi alij Patres Magistri sui Ordinis.

2 Mag. Sotus lib. 5. de Iustit. quæst. 1. art. 9. §. In tertia autem conclusion. sic ait: * Si Clericus in adulterio comprehensus inuaditur, & cum moderamine inculpate tutelæ, inuasorem occidit, quamvis operam daret rei illicitæ, non debet irregularis censeri, quia homicidium illud non est tunc voluntarium. Nam quamvis adulterium fecerit voluntarium, non tamen fuit per se causa homicidij, sed vulneratio, quæ non fuit voluntaria. *

3 Mag. Fumus in Armilla, verb. Irregular. numer. 42. * Si Titius inueniatur cum vxore Petri, & inuasus à Petro, defendendo se Titius interficiat Petrum, &c. non fit irregularis, quia aliter non poterat euadere, & sic ius disponit. Et hanc tene opinionem, nã irregularitas non respicit peccatum, nec meritum. *

4 Mag. Ludouicus Lopez 2. part. instruct. cap. 25. de Irregul. §. Prætereà. * An Clericus adulter cum adultera comprehensus à marito adulteræ, & ab eo inuasus, si causa defendendi vitam propriam, occidat illum, fiat irregularis? Corduba tenet affirmatiuam partem. At verò Sotus lib. 5. de Iustit. quæst. 1. circa explicationem tertiæ conclusionis, negatiuam partem tuetur. Dicendum puto, quod opinio negatiua Soti; scilicet, quod talis Clericus occisor mariti adulteræ, ob sui necessariam defensionem, non est irregularis, probabilior est, & verosimilior, &c. Huic opinioni Soti videtur patrocinari Couarrub. &c. Probatur primò ratione Soti; tum etiam probatur ratione elicita ex quodam fundamento Couarrub. dicens, quod quando in hac cōtrouersia irregularitatum, dicitur in regula generali, quod is eam incurrit, qui dat operam actui illicito, ex quo sequitur mors: per actum illicitum intelligendus est ille actus, qui prohibitus fuit ratione huius periculi, scilicet, mutilationis, & mortis (vt colligitur ex cap. tuanos de homicidio) secus si non ratione periculi, sed ex alia causa esset talis actus prohibitus, quia tunc huius prohibitionis transgressio abes-

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

ser à culpa homicidij, quæ requiritur ad irregularitatem incurrendam: sed sic est, quod adulterium commissum cum adultera non est actus prohibitus ratione periculi mortis inde potentis procedere, sed ex alia causa: ergo. * Hactenus M. Lopez.

5 Mag. Michael Zanardus 1. part. ubi de homicidio, cap. 2. §. Sexto dico, & seq. ibi: * Imò occidens Clericum, cum moderamine inculpate tutelæ, non incurrit irregularitatem, &c. (& inferius) Quintò etiam valet in eo, qui dabat operam rei illicitæ, vt fuit ille, qui deprehensus est à marito cum vxore sua. *

6 Mag. Ioannes de la Cruz 2. p. Direct. ubi de Irregular. dub. 5. concl. 1. fol. mihi 245. ibi: * n. Clement. si furiosus de homicidio, liberatur ab irregularitate, qui mortem aliter vitare non valens, suam occidit, vel mutilat inuasorem. Et intelligitur, etiam si aggressus daret operam rei illicitæ, vt si capitur cum vxore inuasoris. Ita Soto, Ludouic. Lopez, Henriquez, cum Sylvestro, Armilla, Paludano, Victoria, Cano, Mantio, Peña, & Medina contra Nauarrum, & alios Canonicas indistinctè asserentes, quod qui dat operam rei illicitæ, ex qua sequitur mors, fit irregularis. * Sic ille, & alij eiusdem familie, quos refert Henriquez de Irreg. lib. 14. cap. 3. num. 4. in Gloss. litt. P.

7 Eandem sententiam tuentur viri alij doctissimi, quos citatos sequitur Reuer. Pat. Leander à Sacram. tom. 5. tract. 2. disp. 12. q. 32. ubi sic probat: * Nam quamvis adulter causam aliquam dederit antecedenter, committendo adulterium, & maritum adulteræ, facto ipso, prouocando, tamen iuste se defendit, & licitè, cum maritus illum illicitè priuata auctoritate velit occidere. Ergo prædictus adulter, licet absolutè in ordine ad adulterium sit nocens, tamen in ordine ad hanc defensionem innocens est: ergo ipse tanquam innocens se iuste potest defendere cum morte iniusti inuasoris. Ita Fagundez, Lessius, Salon, Beja, Petrus de Nauarra, Mercado, Sylvest. Cardofus, Ovandus, Hurrado, Cornejo, Bordonus, Pellizarius. * Quibus adde Sayrum de censuris, lib. 6. cap. 17. num. 18. ubi decem auctores adducit, & Auilam de censuris ubi infra, dub. 1. §. Sed petis, qui sic tradit: * Et bene probat Mercado, quia ista iniuria non dedit alteri ius, vt se vindicaret propria manu. *

**

S. Vnicus.

Iudicium Auctoris.

8 **O**pinionem istam communē, tam propter auctoritatem tot sapientissimorum, quam propter fundamenta supra iacta, libens amplector cum Antonio de Escobar in *Moral. Theolog. tract. 4. exam. 6. cap. 5. n. 166.* cuius opinionem nescio quis Neothericus notare non erubuit. Sed ad poenam libri, auctores retulisse sufficiat.

9 Addunt alij, quibus assentior, idem prorsus dicendum, licet adulter prauiderit periculum occisionis mariti occasione adulterij futurū. Sic Viualdus illos referens, *tr. de Irregul. num. 212. ibi: *Couarr. in Clement. de homicidio, p. 3. n. 4.* limitauit, ut adulter sit irregularis, quando prauiderit periculum. Sed secunda parte tenuit contrarium, quod aliqui probabile, alij probabilius, dixerunt esse; id est, non incurrere irregularitatem, si moderamen inculpatae tutelae seruauerit, se defendendo. Ita Sorus *lib. 5. de Iust. q. 1. art. 9.* ubi rationem, quam mihi satis placet assignat: scilicet, quod etiam si adulterium fuit omnino voluntarium, homicidium inde sequentū non sic. Ita tenuit Victoria, & Camus in *publica lect. 12. quest. 73. art. 8.* & Mag. Manrius, & alij *2. 2. quest. 64. art. 8.* Castro citat alios. Sed quia Maiolus ait in Curia Romana in facti contingentia responsum fuisse, talem egere dispensatione, tutius, & securius est, illam impetrare. *Hæc Viualdus, qui, ut constat ex dictis, tutam, & securam censet præfaram opinionem. Imò & à principijs intrinsicis magis in eam inclinare videtur cum Doctoribus, quos citat.

10 His consonant plures, quos refert Aulla de *Censuris, 7. p. de Irregul. disp. 5. sect. 3. dub. 3.* ubi sic: *Probabilius est, quod non manet irregularis. Ita Sorus, Medina, Henriquez, Nauarra, Syluester, Tabiena, Mercado, & alij Iuniores. Et intelligitur conclusio, quamuis Clericus (adulter) prauideat periculum. Probat, nam licet peccauerit adulterando, tamen postea inuasus, licite se defendit: ergo non fit irregularis. (& infra) Ipse aggrediens censetur causa suæ mortis, cum cessando ab aggressionem, ad quod terebatur in foro conscientia, posset illam vitare. Ita respondēt quidam Iuniores, & referunt, sic respondisse Sorum consultum de hoc. *Hæc ille.

10 Huius sententia ratio est, quia adulter prauidens periculum inuasionis à marito adulteræ proventuræ, & necessitatem inde emanaturam se constituendi in periculo patiendi, aut inferendi mortem marito, non tenetur ex iustitia, sed ad summum ex chari-

tate à prædicto discrimine abstinere, quia adulterium non est causa per se mortis mariti, sed causa per accidens, quam sola charitas remouere obligat. Irregularitas verò ex homicidio non contrahitur ab illo, qui malitiam homicidij non contrahit, ad quam contrahendam requiritur delictum contra quintum Decalogi præceptum. Sic tradit, & bene cum M. Syluestro, & alijs Villalobos in *Summ. tom. 1. tract. 21. disp. 22. num. 16.* *Et que non impide, inquit, el homicidio, si peccato solo en ello contra caridad, no queda irregular: allí lo tiene Syluestro, Nauarro, Suarez. *Quibus adde Dianam cum alijs *p. 11. tract. 6. resol. 29.* & plures apud Bonacinam de *offic. fur. disp. 7. quest. 4. punct. 8. nu. 37.* quos sequitur M. Ioannes de la Cruz in *Directi. 2. p. ubi de Irregul. dub. 10. conclus. 3. fol. mihi 2. 8.* citans D. Antoninum, Nauarrum, & Ludouicum Lopez. *Dixi, inquit, ex iustitia, nã si ex sola misericordia tenearis, non sis irregularis. *Quapropter prædictam Viualdi, & aliorum sententiam probabilē putat Diana *4. p. tr. 2. resol. 2. in fin. & Pottel in dubijs Regular. verb. Homicidium, nu. 32.* & plures omnino, quos breuitatis causa non refero.

11 Ex quibus sit, prorsus reiiciendū Maiolum *lib. 5. de Irregul. cap. 48. 5. Tertia declaratio,* asserentem, adulterum inuasum iniuste se defendere. Cuius rationem reddit: *Quod hic adulter se se iniecit in eam necessitatem, idè cum iuste, inquit, inuadatur, iniusta est defensio. *Verum hoc principium falsissimum est, & contra omnes, & ex illo euidenter deducitur, fore licitam occisionem adulteri in flagranti comprehensi (quod ut scandalosum dānauit Alex. VII. die 24. Septemb. anno 1665.) Si enim maritus iuste inuadit adulterum, iuste etiam occidere poterit, quia inuasus, & occisio eamdem in foro externo excusationē habent, ob defensionem honoris. Dicendū igitur est, maritum iniuste inuadere, & adulterū inuasum à marito iuste se defendere: atque adeò, si vim repeliendo, ipsum occidat, non fieri irregularem.

12 Dices cum D. Thoma *2. 2. quest. 64. art. 7. ad tertium.* *Quod irregularitas consequitur actum homicidij; etiam si sit absque peccato, ut patet in iudice; & propter hoc Clericus, etiam si se defendendo, interficiat aliquē, irregularis est, quamuis non intendat interficere, sed se ipsum defendere. *Fateor, sic olim scripsisse D. Thomam, sed respondere Eminentiss. Caietanus ibidē: *Quod nouo iure in *Clem. vnica de homicid. statutum est,* quod is, qui aliter mortem euitare non valens, suū occidit inuasorem, irregularis non est, quæ lex, si tempore Auctoris sterisset, non scripsisset hoc Auctor. *Sic Caietanus. Imò addunt alij, nec secundum ius antiquum manere irre-

irregularem. Et Glossa in *Clement. si furiosus,* refert Hostientem asserentem, quod suo tempore Clemens IV. & curia sic tenebat.

13 An vero maritus occidens adulterum in flagranti repertum fiat irregularis? Maior est difficultas, cū verissimum sit, illicitè occidere, ut contra Thomam Hurtado, & nonnullos docui in opusculo pro Iesuitis *tract. de Inuitia, prop. 4.* Nihilominus P. Mendos in *statera Dissert. 3. ad 3. Decalogi præceptum, quest. 2. n. 27.* cum Fagundez in *quinque præcepta Ecclesie, lib. 5. c. 10. cenet;* non incurrere irregularitatem, quia *rex. in cap. Si verò alicuius,* occidentem adulterum deprehensum cum uxore, vel cum matre, sorore, vel filia, æquiparat, quoad immunitatem à poena excommunicationis occidenti alium, ut iuste se defendat: ergo idem dicendum quoad irregularitatem, quod Doctores communiter quoad excommunicationem, quam non incurrere, sicut nec alias poenas iuris ciuilibus, omnes docent. Vide Molinam *tom. 1. de Iust. tract. 3. disp. 35. n. 6. & disp. 99. n. 15.* ubi citatis Antonio Gomez, & Iulio Claro, concludit dicens, esse communem Doctorem sententiam.

14 Rogabis, an adulter possit permittere sui occisionem, ne maritus inuasor illam patiatur, hunc occidere, si aliter euadere non possit? Responder Villalobos in *sum. tom. 2. tract. 12. de homicid. diff. 10. ibi: *Quando vno non pūede defender su propria vida, si no es matado al proximo, no está obligado para defenderla, à matarle.* At si lo dizen communemente los Doctores. Hæc de limitat (attende) en caso que no estè en semejante peligro espiritual, porque si se sintiese en peccado mortal (ut est adulter in flagranti comprehensus) no le auia de sufrir por el peligro de la salvacion. *Putant alij, idem asserendum, licet inuasus non habeat conscientiam peccati mortalis. Sic M. Zanardus *1. p. ubi de homicidio cap. 2. fol. 749.* ubi sic: *Septimo dico: quando aggressus est persona publica, & multam Reipublice necessaria, & aggressor non, &c. tenetur aggressus se tueri; nec potest voluntariè pati mortem, non resistendo aggressienti, &c. Si sint equalis conditionis, dico, quod aggressus peccat, nisi se defendat, vnde non potest, pati mortem, nollendo aggressienti resistere, quia magis tenetur propria vitæ, quam alienæ, ut docet D. Thom. *2. 2. quest. 64. art. 7.* *Sic ibi. Et ante illum Abulensis super *Ioan. cap. 11. quest. 11.* Imò & quemque teneri iniustum inuasorem, vitæ, honoris, & bonorum proximi, interficere, si aliter non possit illius dānam impedire, tradit Ioannes Pontius, cui citato consensit Diana *p. 11. tr. 6. ref. 52. §. Nota,* sed quidem non credam charitatem, cum

tanto vnus dispendio, alteri proximo subuenire nos obligare.

QUESTIO VIII.

Verum damnati ad Triremes sint irregulares?

1 **S**i poena executioni mandata fuerit affirmative respondent Navarrus, *consil. 43. incipit queritur 1. num. 2.* sub titulo de temporib. ordinand in nobis, Card. Thuscus, *verb. Infamia, concl. 111. nu. 5.* Lezana in *sum. quest. Regul. cap. 16. nu. 32.* Molfestas in *sum. tract. 6. cap. 8. nu. 14.* Campanil. & alij, quos sequitur Barbosa de *Potest. Episcop. p. 2. alleg. 42. num. 15.*

2 Negant Riccius *p. 1. decis. Neapol. decis. 119.* Homobonus in *consult. cas. conf. vol. 1. p. 4. respons. 158.* Antonius de Escobar *Mor. Theol. exam. 6. cap. 5. num. 168.* & Diana *p. 4. tract. 2. ref. 83.* Probant, quia neque infamia, neque irregularitas incurritur, nisi in casibus expressis à iure, qualis hic non est. Quia numquam legitur condemnatum ad remigandum contrahere infamiam, ex Borello *consil. 52.* & alijs. *Quæ omnia, inquit, Diana notent confessarij, nam hi casus sæpè in praxi accidunt. *Idem repetit *p. 10. tract. 11. ref. 26. §.* Sed quid, ubi se magis explicans hanc sententiam moderatur, dicens: *Licet ego olim docuerim damnatos ad Triremes non esse irregulares, medo existimo cum Thesaurio in *proxi. p. 1. cap. 33.* si fuerint ad Triremes damnati, ex causa famosa, dictam poenam inducere infamiam, & irregularitatem. *Sed quidem nullo fundamento, poenæ Triremiam infamiam, quæ irregularitatem inducat, attribuit, cum potius delicto famoso tribuere debuisset. Si enim ex ipsa poena oriretur infamia, qualecumque fuisset delictum, licet ex se famosum non esset, dicta Triremiam poena infamiam, & irregularitatem induceret, ut ex terminis notum est. Nullum ergo quo ad hoc discrimen est, inter hanc, & alias poenas, quandoquidem, nulla adhibita, ex delicto præcisè considerato, si infamiam annexam habeat, irregularitas incurreretur, secus si famosum non sit, quamvis Triremiam poena puniatur. Eodem sensu, quo Diana, videtur loquutus Barbosa ubi supra, sic intelligens Doctores, quos pro prima sententia refert. Sic enim *num. 14. & 15.* scribit. *Requiritur sententia declaratoria de crimine famoso, quod infamet, ut quis dicatur infamis infamia iuris, per *l. furis, ff. de his, qui notant infam.* Resolutum fuit in Antonio Bonon. *testam. die 1. Iunii anno 1552.* coram Augustino, relata per Capuraquen. *decis. 90. infamia, p. 2.* Homobonus de *exam. Eccle-*

fiat. *tr. 12. cap. 3. q. 7. suppl. 2.* Sigismundus à Bononia de *lect. dub. 36. n. 6.* Et ideo (attendente causalem) qui virgis cæsus fuit, præcedente iudicis sententia, aut ad Triremes damnatus in eis stiterit, ad ordines promovendi non valet, ut consulti Nauarrus, &c. Sentit ergo aperte requiri sententiam declaratoriam, quod crimen propter quod eiusmodi poenæ inflata fuerunt, sit famosum, & quod infamem, ut quis dicatur infamia iuris notatus, & ideo ad ordines promoveri non valeat.

3 Pro decisione huius gravissimæ questionis, aliqua apud Theologos, & Canonistas communiter recepta, præmittenda sunt. Primum, nullam irregularitatem incurri, nisi in iure sit expressa, ut constat *ex c. is qui de sentent. excommunic. in 6.* Secundum, ad infamiam, de qua in presenti agimus, irregularitatem inducentem, necessariam esse aliquam iuris dispositionem, vel Canonici, vel civilis. Quæcumque enim delicta, quibus à iure civili, vel per sententiam iudicis poena infamiae annexa est, eam iure etiam Canonico annexam habent, dum per istud ablata non fuerit. Sic communiter Doctores, Bernardus Diaz, Grathus, Fillucius, Avila, Henricus Farinacius, Tamburinus, & alij, quos citatos sequitur Barbosa *ubi sup. num. 2.* Quia, ut bene ait Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 48. de censur. sect. 2.* cum infamia, per ius civile inducta, non revocatur per Canonice, ab ipso acceptatur expresse, vel tacite, ideoque efficitur infamia Canonice, eisdemque effectus habet, ut constat *ex cap. omnes 6. q. 1.*

4 Tertio supponendum est, infamiam aliam esse iuris, aliam facti: infamia iuris dicitur, quæ à iure ipso Canonico, vel civili (acceptato ut supra) expresse imponitur. Infamia facti, quæ ex delicto aliquo commisso provenit, cui licet à iure infamiae poena non sit imposta, nec per iudicis sententiam illata, propter illud tamen delinquens apud bonos, & graves communiter notatur, & eius opinio denigrata manet. Sic Barbosa supra, & Thomas Sanchez *tom. 2. consil. lib. 6. cap. 3. dub. 4.* ex communi Doctorum, & Felinus, Vgolinus, Sylvesterus, Henricus Candelab. aureus, Toletus, & alij, quos citatos sequitur Garcia de beneficiis *p. 7. c. 8. n. 12.* His positis:

5 Difficultas præsens non est, an damnati ad Triremes sint irregulares, quando delictum, propter quod eiusmodi poena fuit illata, habet annexam infamiam iuris, certissimum enim est in tali eventu esse irregulares. Solum ergo in dubium vocamus, an ratione poenæ irregularitas incurratur, tamen si delicto nulla ex iure sit infamia iniuncta? Et in hoc sensu idem est, ac inquirere, an infamia Canonice, quæ sola irregularitatem inducit,

ut ait Suarez *sup. sect. 2.* sit annexa poenæ Triremium? Partem negativam solum Doctores pro secunda sententia citant. Quibus in facti contingentia, his debent, subcripserunt celebriores viri in hac Matritensi curia degentes. R. P. M. F. Franciscus de Verea ex Ordine Prædicatorum, olim primarius Sacre Theologiæ professor, R. R. Fr. Antonius de Figueroa, & Fr. Didacus Henriquez Reginus concionator, Augustiniani. R. P. Fr. Hieronymus Cañada ex Ordine S. Basilij, Supremi Tribunalis S. Inquisitionis Qualificator. R. P. Fr. Blasius Toledano Carmelitanus, olim primarius in Universitate Toletana, Reginus concionator, & Supremæ Sanctæ Inquisitionis Tribunalis Qualificator. R. P. Benedictus Remigius ex Clericorum Minorum familia, & R. P. Fr. Ludovicus à Conceptione ex Ordine Exaltatorum Sanctissimæ Trinitatis, & alij, quos consului. Quibus ego meum calculum adiunxi.

6 Probatur hæc sententia, quia in toto iure Canonico, & civili, nulla invenitur lex, quæ poenæ Triremium irregularitatem, aut infamiam iniungat, ut constat ex Borrello ubi supra, ex Maiolo de *irregul. lib. 3. cap. 1.* ex Thoma Sanchez *Consil. lib. 2. cap. 3. dub. 6.* ex Barbosa de *prest. Episc. p. 2. alleg. 43.* ex Leandro à Sacram. *tom. 5. disp. 26. q. 8.* & ex alijs referentibus omnia crimina, & casus, quibus ex iure Canonico, vel civili infamiae poena est iniuncta, & ex quibus infamia Canonice contrahitur. Hæc autem notatio, vel infamiae irrogatio non fit nisi à lege. Ut constat *ex l. palam. §. Quæ in adultério, ff. de ritu nuptiarum,* cum alijs congestis per D. Franciscum de Amaia in *l. unica, Cod. de infamib. lib. 10. n. 5.* & irregularitas non est inducenda, nisi ubi est expressa in iure, *cap. is qui de sentent. excommunic. in 6.* Urgetur, quia in poenis ad notam infamiae incurrendam, potius causa, quam ipsa poena venit attendenda, propter insignem illud Marcelli responsum in *l. istius fustium, ff. de his, qui notantur infamia.* Vbi: * Quod ictus fustium infamiam non importet, sed causa propter quam id pati meruit, si ea fuit, quæ damnato infamiam irrogaret. * Ergo si delictum cuius causa delinquens fuit ad Triremes damnatus, infamiam non irrogaverit, eius modo poena Triremium infamiam non importabit.

7 Dices, consuetudine receptum esse quod similis poena inter ignominiosas, & irrogantes infamiam annumeretur. Quapropter nobiles simili poena non esse plectendos, declaravit Magnæ Curie Vicaria Neapolitana, teste Grammatico *decis. 32.* & tenet Covarr. *lib. 2. variar. cap. 9. num. 4.* & in Hispania ita observari testatur Gomez Arias in *l. 77. Tauri, num. 34.* Quem, & plures id attestan-

tce

tes de consuetudine refert Iulius Clarus in *praxi crimin. §. fin. q. 60. vers. Et ideo, de consuetud. Cantierrez lib. 4. pract. q. 16. nu. 6. & 7.* Mastrillo *decis. 261. à num. 31. p. 3.* Fontanel. *decis. 168. à num. 10.* & alij. Respondeo primo infamiam, quæ ex poena Triremium se ipsa considerata oriri potest, non esse iuris, sed facti; infamia autem facti absque adminiculo legis non est infamia legalis, & Canonice, quæ ad irregularitatem inducendam requiritur. Ut docet P. Suarez *tom. 5. disp. 48. sect. 2.* Vbi sic * dicendum est irregularitatem incurri per omnem infamiam Canonice, & per solam illam. Prior pars constat, &c. Posterior patet, quia hæc irregularitas est impedimentum Canonice: item quia debet esse in iure Canonico expressa, & consequenter annexa tali infamiae esse Canonice. * Sic ille. Quæ sequitur Thom. Hurt. *to. 2. var. resol. mor. tr. 12. c. 1. n. 1508. fol. 363.* * Irregularitas, inquit, Canonice, & iuridice quæ solum facit ipso facto inhabilem beneficio curam animarum habenti, non incurritur, nisi exprimat in iure, *c. is qui de sentent. excomm. in 6.* At qui quod infamis infamia facti incurrat irregularitatem iuridicam nullus est textus. * Idem sentiunt alij Bonacina *tom. 1. tr. de censuris. disp. 7. de irregul. q. 3. p. 1. num. 5. in fine.* * Infamia ipsa præcisè (nempe facti, quod infamiae apud graves, & honestos viros censetur) non impedit exercitium ordinum susceptorum, nisi crimen tale sit, ut impediatur etiam exercitium susceptorum, & inducat peculiarem irregularitatem, quale est homicidium. * Sic ille pro te citans Toletum, Azorium, & Suarez, quibus adde Villalobos in *Sum. tom. 1. tr. 21. disp. 30. n. 3.* ubi: * Quanto à la infamia facti, se deve advertir, que para que sea legal, no se induce por solo que los hombres tengan noticia de algũ delito, si no es que aya algũ adminiculo de derecho; esto es, que aya ley que mande, que el tal delito sea de los que hazen à los hombres infames, porque esta es pena legal, que no se incurte si no es en los casos en que està puesta en derecho, &c. Verdad es, que quando los delitos son publicos, pierden los hombres la opinion, y quedã infamados; mas esto no es por via de pena legal, è impedimẽto Canonico. * Sic ille, ex Suarez supra *disp. 48. sect. 1. num. 3. in fine, & num. 11.* Nec dissentire potest Nicolaus Garcia *ubi sup. p. 7. cap. 8. num. 64.* Vbi sic ait: * Ad tertium de irregularitate responderetur, infamem, maxime infamiam facti, non esse proprie, simpliciter, & absolute, strictèque irregularem, * & laxius *p. 11. cap. 3. num. 113.* Vbi sic. * Respondeo verioremi mihi videri sententiam Covarr. in *Clementina si furiosus, p. 1. §. 1. num. 5.* qui indistinctè ait non esse irregula-

rem notorium, seu manifestum peccatorem, & sic intelligendum textum in dicto capite finali, *de tempor. ordin.* * Ex quibus deducitur per infamiam facti irregularitatem non incurri, nisi Canonice fuerit, qualis non est, infamia ex Triremium poena procedens, ut potè quæ nec in iure est expressa, nec ex vi iuris irregularitas est illi annexa.

8 Ex dictis concluditur infamiam facti, quæ incurritur ex poena Triremium, obscurare quidem personæ estimationem, & aliquomodo vilem illam reddere ex hominum iudicio, & apprehensione, non verò priuare usu ordinum susceptorum, nec ad superioris ascensum impedire, id quod in Hispania Regnis longè verius est, in quibus speciali Philippi Quarti schedula declaratum est poenã Triremium non inducere infamiam. Sic à Regijs Ministris accepti.

9 Post hæc typis data, in lucem prodijt concinnatum opus D. Doctoris Francisci de Miñano de *Basi Pontificia iurisdictionis*; pro qua strenue dimicã, me citatum in hac parte impugnat *tr. 2. q. 3. n. 214. fol. 164.* dicens: * Speculative procedere, practice verò nunquam verificari sententiam istam. Quia nobiles hac poena in Europa plectendi nõ sunt, & Clerici, ratione ordinum nobiles efficiuntur, & nobilium privilegij fruuntur. * Sed bona viri amicissimi venia rogo. An ignobiles, & plebei damnati ad Triremes, ob delictum infamiam iuris non incurrant, sicut irregulares? Hic est quæstionis cardo. Cui respondit ipse negative, si non fuerint perpetuo damnati, sed pro aliquo limitato tempore. Imò addit: * Data hypotesi clarum (seu virum nobilem) posse damnari ad Triremes ob delictum infamiam non irrogans; infamiam facti tantum incurreret, quæ irregularem eum non reddit, ut optime probat Moya. *

10 En, amice Lector, non solum speculative, sed etiã practice verificatur mea sententia: nam licet Nobiles, & Clerici ad Triremes damnari non soleant: ignobiles verò, & plebei, ob delicta non irrogantia iuris infamiam, non raro damnantur, & pro tempore limitato: qui proinde irregularitatem, ob eiusmodi poenam, non incurrunt, ut me laudato, fatetur Miñano. Lis ergo inter nos non est quoad substantiam, sed quoad circumstantiam temporis; ratione cuius, si poena Triremium perpetuitatem coniceat, censet ipse irregularem constituere * quia perpetuo, inquit, damnatus efficitur servus poenæ, *ex l. quidam sunt; & ex alijs legibus.* Servi autem infames à iure sunt. * Sed quidem de his disputare meum non est; nec ad praxim necessarium: tum quia perpetua Triremium poena, cum atrocissima sit, nulli inferitur nisi

ob

ob delictum infamiam iuris irrogans: tum quia, si perpetuo putet, certum est, nec cum receptione ordinis, nec cum recepti vlu mariti posse: nec de hoc est controversia: si vero postea eiusmodi poena limitaretur ad sex, vel octo annos, ex nullo capite probat Miñano, eis transactis, manere irregularem, quia licet perpetuo ad Trirames damnatus, factus fuerit servus poene, & servus dum talis permanet sit irregularis: certissimum tamen est, desinere esse irregularem, quocumque modo à servitute liberetur, vt cum Suarez, Cornejo, Bonacina, & alijs tradit Leander à Sacramento tom. 5. tract. 2. disp. 5. q. 2. manet ergo in omnibus vera sententia asserens, damnatum ad Trirames non manere irregularem, post poenam adimpletam, si delictum, ob quod fuit illata, infamiam iuris non irrogauerit. Et in hac hypothese, neminem, siue nobilem, siue ignobilem, siue Clericum, siue secularem, esse irregularem, postquam à Trirerium poena liber existit. Hec est mea conclusio, cui non dissentit Miñano. An verò contingere possit, Clericum in Europa ad Trirames damnari propter delictum, quod infamiam iuris non irroget? Negat ille, vt videmus. Sed pace viri docti, paucis ab hinc annis, Vallisoleti id contigit cuidam Sacerdoti, mihi, & alijs. Satis noto.

11 Hæc dixisse sufficiat, vt viri amicissimi votis satisfacerem. Vt autem legibus etiã amicitia, cum admonere non omittam de contradictione, quam involvere videtur duplex ipsius conclusio. Numero enim 213. inquit, *Trirerium poena est: Etum sortita irregularem reddidit eum, qui illam passus est; quia infamiam irrogat.* Pro qua refert omnes auctores nobis aduersantes, quos dedi supra nu. 1. Huic verò contrariari videtur altera, qua paulo infra nu. 215. subiicit his verbis. *Damnatus ad Trirames ob delictum infamiam non irrogans, si ad limitatum tempus damnaretur; infamiam tantum facti incurreret, quæ irregularem eum non reddit, vt optime probat Moia.* Ex quibus sic: ergo poena Trirerium effectum sortita, non reddit irregularem eum, qui illam passus est, licet infamiam facti irroget, sed ad qualitatem delicti recurrenti, vt inde scire possimus, sit, necne ex illis, quæ irregularitatem ob infamiam à iure impostam inducit. Poena enim solam facti infamiam irrogat; quæ irregularem

semel transacta non reddit.

QUESTIO IX.

An sit improbanda consuetudo, quæ, quibusdam in locis, Catholici sunt Patrini filiorum Hæreticorum, Ministro Hæretico baptizante?

§. I.

Premittuntur nonnulla.

1 **E**Xtra controversiam est, quod Ministro Catholico filium Hæretici baptizante, possit Catholicus esse Patrinus. Difficultas igitur solum est, quando Minister Baptismi est Hæreticus. Et ratio difficultatis sumitur ex cooperatione, & participatione in sacris cum Ministro Hæretico; quæ ex duplici capite peti solet; vel ex eo, quod Minister Hæreticus sit notorius excommunicatus, vel ex eo, quod Sacramentum Baptismi in peccato mortali solenniter administrer.

2 Igitur, vt dilucidè procedamus, præmittenda est constitutio Concilij Constantiensis, in Basiliensi sub Martino V. recepta, in qua ad consulendum timoratis conscientijs, indultum est vniuersis Christianis, vt possint cum quodlibet excommunicato communicare, tam in sacris recipiendis, quam extra sacra, duobus præcisè exceptis casibus, videlicet, si, aut nominatim excommunicatus sit, aut manifestus Clerici percussor, qui nulla possit tergiversatione celari.

3 Præmittenda etiam est communior Theologorum opinio asserentium, Hæreticos, licet excommunicatos notorios; non idè esse nominatim excommunicatos: atque ad id non esse obligationem illos vitandi; sed de illis, sicut de alijs excommunicatis toleratis discurrendam. Sic M. Petrus de Soto de instit. Sacerd. lect. 3. de excomm. fol. mihi 223. * Generaliter, inquit, excommunicatis, & Hæreticis, & similibus non prohibemur participare. * Et M. Petrus de Ledesma in sum. p. 2. tract. 3. cap. 12. post conclus. 12. diff. 4. * La quarta dificultad es, si es licito comunicar con los scismaticos, que son notorios excomulgados, si no están excomulgados por sus propios nombres. La misma dificultad es de los Hereges notorios. La razon de dudar es, porque ya estos son notorios excomulgados (por la Bula de la Cena del Señor, y por el capitulo *excommunicamus de Hæreticis*) Luego no es licito tratar, y comunicar con ellos. En contrario haz el vso de los fieles, donde ay Hereges manifestos, &c. Como se ve en Francia, y en otras partes, donde ay hombres de los, y pios,

pios, que pasan por el tal vso. A esta dada Navarro dize, que es dura cosa condenar à tanta gente Christiana à peccato mortal, &c. y assi dize, que les favorece la extravagante; desuerte, que se puede dezir probablemente, que los excomulgados notorios no se han de euitar, si no están excomulgados por sus propios nombres, &c. Esta doctrina me parece a mi muy bien, &c. De lo qual se sigue, que probablemente se puede dezir con el mismo Navarro, que quando los Catholicos celebran sus fiestas, y viene alguna gente simple, y sincera de los Hereges, y scismaticos à oír ecer algunas oblaçiones, y à oír los Oficios divinos, los pueden dexar estar, y comunicar con ellos, porque no están excomulgados por sus propios nombres. * Sic ille, quem sequuntur Suarez, Azor, Toledo, Hugolinus, Sarrus, Zaballus, & alij, quos citatos sequitur Thomas Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 9. num. 3. 5. & 10.

4 Et hanc sententiam esse communem inter Thomistas, & alios Doctores, constat ex Leandro de Sacram. tom. 4. de censuris iv. 2. disp. 2. q. 6. Vbi ait: * Praxi totius Ecclesie esse approbatum, cum videamus apertè per totam Germaniam, Galliam, & Angliã. Catholicos sine vlllo scrupulo cum notorijs Hæreticis, & consequenter cum notorijs excommunicatis communicare, & ideo sic tenent D. Antonians, Caletanus, Victoria, Sotus, Turrecremata, Ledesma, Bart. de Ledesma, alterius dicens, nunc non esse authorem, qui ab hac sententia recedat. * Sic ille supra, vbi quadraginta Doctores pro hac opinione referunt. * Qui omnes, inquit, vt iam certum docent, nullum excommunicatum esse necessario vitandum, quamvis certum constet, ipse esse excommunicationem, si non sit nominatim declaratus excommunicatus, aut publicus percussor Clerici. * Imò addit quæst. 8. idem dicendum, licet nominatim fuerit declaratus Hæreticus, quia vltra declarationem criminis, cui constat, esse excommunicationem, requiritur, quod expressè nominatim denuntiatur excommunicatus. Nam decretum Concilij Constantiensis expressè determinat, neminem teneri vitare excommunicatum, nisi censura fuerit à iudice denunciata contra personam specialiter, & expressè. Pro quò citat Santium, Nauarrum, Grassium, Hurtad. Billuicium, Alterium, Baunium, Bonacinam, Reginald. Vivaldum, Machadam, Dianam, & alios.

5 Ex quibus euidenter constat, ex vi excommunicationis non magis teneri Catholicum non communicare in sacris cum Hæreticis nominatim non denunciatis, quam cum quodlibet alio Catholico excommunicato tolerato: ac proinde idem esse in præ-

senti querere, an Catholicus possit esse Patrinus Baptismi, quando Minister baptizans est Hæreticus, ac quando est Catholicus excommunicatus toleratus. Si igitur ratione excommunicationis nulli Catholico prohibeatur, esse Patrinum Baptismi, Ministro Catholico excommunicato tolerato baptizante, non prohibetur, licet Minister sit Hæreticus. Consecratio videtur legitima.

6 Quod autem, Catholico excommunicato baptizante, nulli prohibeatur, esse Patrinum, probatur, quia nec ratione excommunicationis, cum sit toleratus; nec ratione peccati Ministri, quia illi Patrinus non cooperatur, vt loquens de Parocho assistente Matrimonio Catholici cum Hæretico, docet Basilius de Leon tom. de Matrim. in appendice, cap. 9. §. 1. num. 5. licet in Parocho specialis sit difficultas, nam eius assistentia (vbi Tridentinum receptum est) ad valorem Matrimonij est necessaria: scus Patrinus ad valorem Baptismi: ideoque licet neuter sit Sacramenti Minister, maior tamen est censura Parocho. Ratio autem, qua Basilius de Parocho probat, equè faret Patrinus: at enim: * Non cooperari Parochum illico Matrimonij contractui, quia Parochus non assistit actu de se malo, sed quem culpa sua contrahentes prave faciunt, cum possent honestè facere. Ea autem, inquit, est regula generalis, & apud me certissima, quam multis demonstravi, lib. 5. de Matrim. cap. 18. Quod si vel peto actum, vel Ministro actui, quæ potest alius benè prestare, & sua culpa facit male, non dicor ego cooperari peccato illius, sed à culpa sum immunis omnino. * Hactenus Basilius. Cum ergo Hæreticus baptizans possit honestè ministrare, quia potest ad fidem Catholicam converteri, & contritionis actum elicere, quem sua culpa omittit, non dicitur Baptismi Patrinus eius peccato cooperari.

7 Adde, nullum esse peccatum, petere absque necessitate Sacramenta à Ministro excommunicato tolerato, parato sua sponte administrare, etiam si in exercitio peccaturus agnoscat. Vt tenent plures Doctores, & cum D. Thom. & alijs tradit Leander à Sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 5. quæst. 9. et tom. 4. tract. 2. disp. 6. quæst. 17. dicens, ita tenere Vazquez, Sanchez, Vivaldum, Bonacinam, Henriquez, D. Thomam, Ioannem de la Cruz, & ex parte Caletanum. Quibus adde M. Sotum in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 6. propos. 5. ibi: * A quocumque per simplicem excommunicationem præciso, si non fuerit nominatim excommunicatus, aut manifestus percussor Clericorum, sitque paratus Sacramenta ministrare, licet cuiuscumque tam in necessitate, quam extra, Sacramentum percipere, perinde ac si non esset præcisus. * Quem

Quem plures alij sequuntur, id confirman-
tes exemplo petentis mutuunt ab usurario
parato, quamvis bene noscat, illum peccato-
rum mutuando sub usuris.

§. II.

Conclusio ex premissis

8 Ex his, pro Patrino Baptismi Mini-
stro Heretico, aut excommunicato
tolerato ministrante, validum argumen-
tum conficitur, quod mihi valde probabi-
lem reddit opinionem asserentem non esse
improbendam consuetudinem, quæ in ali-
quibus locis viget. Nam qui petit à Ministro
Heretico, seu excommunicato tolerato, &
parato, ut Baptismum sibi administret, ma-
iorem concursum præstat, quam Patrinus,
liquidem iste præcisè leuat ex fonte; ille ve-
ro petit, & recipit, etiam extra casum neces-
sitaris, non peccat eo quod petendo, concu-
rit ad actionem ministrandi cum persona,
quam ratione excommunicationis vitare nõ
tenetur, & cuius peccato indignæ admini-
strationis non cooperatur, sed actioni, quam
licite Minister efficere potest, & ad quam in
peccato efficiendam paratus est: ergo simili-
ter Baptismi Patrinus, Ministro Heretico
baptizante, in his circumstantijs non pecca-
bit mortaliter.

9 Secundo suadetur. Quia concurrere
Catholicum cum Ministro Heretico, ut cõ-
ministrum Sacramenti, quod vterque simul
administret, & recipiat, non est peccatum: er-
go neque concurrere ut Patrinum baptis-
matis, quod alter solus administrat. Antece-
dens probatur: quia Matrimonium Catho-
lici cum Heretica licitum est in locis, in qui-
bus Heretici cum Catholicis permitti sunt,
ut in Germania, Galia, & Polonia, ut cum
Sanchez, M. Candido, Nauarro, Azorio,
Ioanne Gutierrez, Hurtado, Palao, & alijs,
esse communem tenet Leander à Sacram.
tom. 2. tract. 9. disp. 12. quæst. 7. quibus adde
Villalobos tom. 1. tract. 14. dist. 13. num. 4.
vbi ait: *En las tierras donde los Hereges no
estàn denunciados, como en Alemania, y
Polonia, es licito casarse los Catholicos He-
reges: que estos Matrimonios los sabe, y los
tolera la Iglesia, con tal que se permita vivir
los Catholicos en nuestra Ley, sin peligro de
que se petuieran. * Et Fr. Franciscus Pichon
in opusculo auro de Matrim. disp. 5. sect. 9. num.
413. fol. 231. vbi sic: *Dico secundo: licite,
& sine peccato potest celebrari Matrimonium
inter Catholicum, & Hereticum etiam sine
conversione Heretici, & alioque spe conver-
sionis ad Fidem Catholicam. Ita Nauarrus,
Azor, Reginald. Filliucius, Bellarm. Corne-

lius, Serario, Saliario, Salmecron, Sanchez;
Basilius Ponce. * Et ad rationem difficultan-
di, respondet num. 420. * Quia quoties peto
actum, vel Ministro actum, quem alius possit
bene præstare, & sua culpa facit malè, ego
non dicor cooperari illius peccato, sed im-
munis sum à culpa: aliàs petitio mutui ab
usurario esset peccatum, quando est paratus
usurarius, & similiter petitio Sacramenti ab
excommunicato Parocho. * Sic ille. Pro cuius
discursu stat aperte M. Sotus in 4. dist. 1.
quæst. 5. art. 6. prop. 1. dicens: * Nullo modo
cooperatur peccato alterius: solum enim
ille dicitur cooperari, qui eius peccati causa
est: in hoc autem casu, cum conferens sit pa-
ratissimus, & suscipiens nullatenus cum mo-
neat, fit, ut neque eius peccati simul causa sit.
Et quamvis petens sciat, quod ille non sit cõ-
tritionem habiturus, nil refert, quia alter si-
bi solus est causa, sicuti dum quis ab expositio
usurario mutuum foenerato petit. * Qui-
bus facit sententia P. Granada 3. part. con. 3.
tract. 5. disp. ult. num. 10. Vbi cum Suarez, &
Henriq. asserit non esse peccatum ministrare
Episcopo exercenti ordines in peccato mor-
tali. * Quia hoc non est inducere villo modo
ad malum, sed iuvare ad actionem per se bo-
nam, quam tamen alius propter suam cul-
pam malè exercet. * Ergo ob eandem ra-
tionem, licitum erit Catholico Patrini mu-
nus obire, Ministro Heretico baptizante,
cum iste aliàs paratus sit, & sua culpa malè
faciat actionem, quam licite efficere pote-
rat; & quam ab excommunicato tolerato
licitum est exigere, ut docent communiter
Theologi, post decretum Concilij Constan-
tensis, quia ut tradit M. Sotus supra prop. 6.
* Si per internum motum animi contem-
natur, nulla inficiuntur culpa in excommu-
nicatione ministrando Sacramenta. * Pro
qua sententia plures citat, & sequitur Lean-
der dicens esse communem tom. 4. de censur.
tract. 2. disp. 6. quæst. 14.

10 Addunt Caietanus, Nauarrus, Ioan-
de la Cruz, Sotus, & alij, quos referunt, & se-
quuntur Diana p. 7. tr. 12. resol. 33. & Leand.
à Sacram. tom. 1. tract. 1. disput. 5. quæst. 10.
Nullum esse peccatum, administrationem
Sacramenti petere à Ministro iniquo, etiam
non parato ministrare, licet nulla virgeat ne-
cessitas, nec maior sit vilitas petentis. Cæ-
terum implicationem involuit, quia maior
est vtilitas petentis, Sacramentum suscipere,
quam illius fructu carere. Ideo plures, quos
pro hac parte adducit Leander pro contra-
ria citat quæst. seq. si alius sit probus Minister,
qui Sacramentum administrare possit. Quos
ipse ibidem sequitur dicens, esse peccatum
lethale contra charitatem id petere à malo
Ministro, qui nec commodior, nec vtilior est

pe-

petenti, si addit alius probus Minister: eo ni-
mirum quod sit causa: * quod alius peccatum
committat, aliàs non commissurus: sic Sua-
rez, Sayrus, Granada, Nauarrus, Sanchez,
Vazquez, Valencia, & alij, quos citat, & se-
quitur Castro Palao tom. 1. tract. 6. disp. 6.
punct. 10. Quorum opinio mihi placet. Sed
ad rem nostram,

11 Sententia nuper tradita de Patrino
Baptismi, minus difficilis, & probabilior erit,
si hereticus sine solemnitate baptizet; quia in
hoc casu non ut minister ex officio, sed veluti
laicus, ac proinde absque lethali adminis-
traret, ut cum D. Thoma, Nauarro, Victoria,
Nauño, Bonacina, & alijs tuetur Diana 3. par.
tr. 4. resol. 10. & Leander vbi supra tom. 1. tr.
2. disp. 4. q. 29. ac proinde potiori iure excu-
satus erit Patrinus, & in hoc solo casu ad-
mittendum nonnulli existimant.

12 Cæterum Catholicum posse etiam
esse Patrinum Baptismi, Ministro heretico
solemniter baptizante; si ritu, & modo Ca-
tholico baptizet, sentit cum alijs, & merito,
doctissimus Pater Thomas Sanchez in Sum.
tom. 1. lib. 2. cap. 9. dicens: * Tandem deduci-
tur, fas esse Catholico, in prædictis locis, filiũ
heretici de sacro fonte suscipere, si Baptis-
mus ritu, & modo Catholico ministraretur, se-
cus si ritu heretico, aut schismatico. Quia
nullo iure interdicitur Catholico esse Patri-
num heretici Ira Nauarrus, Azor, Petrus de
Ledesma. * Addit M. Serra tom. de Sacram. q.
67. art. 7. cum Soto, quem ipse refert in 4.
dist. 4. q. vnic. art. 5. neque heretico esse pro-
hibitum, esse Patrinum Baptismi Catholici:
quod valde mihi displicet, nam cum bapti-
zatis Patrinus adhibeatur, ut nutricis, & pe-
dagogi vicem suppleat, eos instruendo, & in-
formando de his, quæ ad fidem, & Christianã
vitam pertinent, nequit hoc munus hereti-
cus obire: secus verò Catholicus respectu fi-
lij hereticorum, quia licet baptizans sit
hereticus, non impedit, quod postea infans
possit instrui à Patrino Catholico in rebus
fidei, imò tantum distare videtur a prohibi-
tione, ut potius consulendum videatur, ut
quo fieri possit, Patrinus hereticus, alioquin
adhibendus, videretur: quia tacite ille professu-
rus erat, se in hæresi instructurum recenter
baptizatum, ut bene notat Layman lib. 5. tr.
2. cap. 9. in fine, qui bene subnectit: * Si tamen
subsistat periculum scandali, vel quod parentes
heretici, ea intentione, adhibere velint Pa-
trinum Catholicum, ut ad suam sectam se in-
clinantem ea ratione ostendat, tunc Catho-
licus expressam protestationem præmittere
debet, quod baptizatum suscipere velit, ut Pa-
trinus Catholicus, quando opus habuerit, ca-
tholicè etiam informaturus, quatenus possi-
bile erit. * Sic Layman. Ex quo P. Escobar in
Par. Mar. de Mor. Quæst. p. 1.

Theol. Mor. tr. 7. exam. 2. cap. 4. n. 63. consue-
tudinem hanc nõ improbandam dixit, quam
nec ego improbo, donec autoritas superio-
rum in contrarium accedat.

QVÆSTIO X.

Vtrum incidat in excommunicationem contra
legentes libros hereticorum, qui audit alium
legentem, ipso autem incitante, aut in-
uente, ut legat?

1 Communior opinio Theologorũ
Cpro parte negativa pugnat, quana
tenet M. Sousa in Bulla Cane, cap. 2. disp. 14.
num. 2. vbi sic ait: * Offenditur hæc conclu-
sio. Hæc excommunicatio fertur tantum in
legentes, sed qui audit, quantumcunque le-
ctione persuaserit, in nulla verborũ proprie-
tate dicitur legere: ergo non excommunica-
tur. * Sic ille cum Vgolino, quem ibi refert.
Idem prorsus tradit Bonacina de excommu-
disp. 2. quæst. 5. punct. 4. num. 11. ibi: * Circa
particulam legit aduertendum est primo; ad
incurrendam prædictam excommunicationem
requirit, ut aliquis per se ipsum legat, hic
enim proprie dicitur legere. Idcirco ab hac
excommunicatione excusantur, qui à famu-
lo, vel ab alio legi audiunt, (attende) quam-
uis audiens sit causa, cur famulus, vel alius
sibi audienti legat. Nam Bulla loquitur de
legente, non verò de audiente, vel contulen-
te, qui non dicitur proprie legere, sicut nec
dicitur legere, qui memoriter recitat. Ita
Duardus, Sanchez, Nauarro, Vgolinus, & alij
apud Filliucium, & apud alios præfatos Doc-
tores. * Sic ille.

2 Et hanc sententiam, ferè eisdem ver-
bis, tradit Portel in Addit. ad dub. Reg. verb.
Libri prohibiti, num. 11. ibi: * Non incurrit
censuram Bullæ, qui audit legere librum hæ-
reticum; audire enim non est legere, & verba
legis pœnalis sunt accipienda in significatio-
ne propria, & stricta. Et hoc verum censeo,
etiam si is, qui audit legere, induxerit legen-
tem, ut legeret. *

3 Et ferè communem esse constat ex
doctissimo Leandro à Sacram. tom. 4. tr. 3.
disp. 1. §. 5. q. 58. vbi inquirens: * An etiam ip-
se Dominus, qui ut audiat, famulo legere præ-
fatum (heretici) librum, iubet, eandem quo-
que excommunicationem incurrat? * Respon-
det. * Negant quam plures Doctores, eo quod
in proprietate sermonis, audire legere, non
est legere, & verba legis pœnalis in propria
& stricta significatione sunt sumenda. Ita V-
golinus, quem citat, & sequitur Sanchez,
Filliucius, Sactarellus, Scottia, Duardus, Fa-
gundez, Trullench, Castro Palao, Egidius, &
alij: * Sic Leander, qui hanc sententiã æquè

Pp

ppq

probabilem putat; ac contrariam; pro qua alios Authores refert. Sicut & Diana *part. 1. tract. de Bulla Cruciat. resol. 34.* Quibus cum Sanchez, Palao, & Lugo consentiunt Ouiedo *de fide, controu. 12. p. 2. num. 20.* & Antonius de Escobar *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 7. sect. 2. problem. 59.* omnes verò conueniunt, inducentem alium ad lectionem libri hæretici peccare mortaliter, ratione moralis cooperationis ad peccatum legentis, (si legens intelligat) & forsitan etiam ratione periculi, cui audiendo errorem contra fidem exponitur. Quorum sententia mihi placet.

4 Addunt alij, (falso tamen fundamento innixi) eum, qui nō habet subuersionis periculum, posse licitè hæreticorum libros, aut alios ab Inquisitione prohibitos, legere. Hæc propositio, esse probabilem, multis suadere conatur Illustrissim. Caramuel *in Theolog. Fundam. in editione Francofurtiensi, anno 1652. fundam. 12. quest. 1. fol. 187. & sequē.* Vbi, postquam in eius confirmationem laborauit, concludit, dicens: * Sed neque hoc militat contra Inquisitionis auctoritatem: hæc enim propositio: *Nemo potest legere libros prohibitos, nisi certus sit, sibi non obfuturum,* est doctissima, probabilissima, & prudentissima, & si Inquisitores omnia sua velint esse euidentia, esse volent sede ipsa Apostolica digniores, nam præter articulos fidei, qui ad probabilitatem reduci non possunt, centena diebus singulis decreta à Pontifice emanant, quæ innituntur opinioni probabili. * Sic Caramuel quem sequuntur Andreas de Aegæa relatus à Ludouico à Concept. 1. p. tr. 4. de legib. q. 1. n. 13. fol. 346.

5 Cui faciunt plures Doctores, asserentes, finem adæquatam Pontificis, & Sanctæ Inquisitionis, dum prohibet, retinere, seu legere eiusmodi libros, esse periculum subuersionis: cessante autem fine adæquato legis in particulari, eius obligationē cessare, est grauisimorum sententia. Quapropter maiorē, in qua est difficultas, multis suadet nouissimè Doct. D. Franciscus Verde *in Opusc. pro Caramuele, quest. 8. Corol. 85. fol. 116. n. 441.* vbi sic: * Securitatem legentium, atque habentium, esse finem adæquatam huius prohibitionis, & sic non peccare, neque in censuram incurrere legentes, & retinentes absque periculo libros hæreticorum, asserunt Felinus, Albertinus, Decianus, Mascardus, Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 10. num. 51. ibi: Cum finis huius prohibitionis sit, ne legens imbibat hæresim: & excusat legentem libros Græcos, & Latinos, quos non intelligit, Castro Palao. Nec videtur posse dissentire Pueroniū asserentem, non esse excommunicatum legentem libros hæretici, à quibus sunt abradi errores, vel detractæ paginae. Tamburin. in De-*

calog. lib. 2. cap. 1. §. 7. nu. 36. Ouiedo de fide, controu. 17. punct. 3. n. 42. Marchantius tom. 2. tract. 2. lib. 2. sect. 4. q. 2. conclus. 1. Lupus part. 4. lib. 25. dist. 2. tit. 2. apud Caramuelē fundam. 17. n. 640. qui n. 664. citat Carenam, Naldum, & alios cum Ballembao in Meduill. lib. 2. tr. 1. cap. 4. dub. 3. n. 6. * Hactenus D. D. Franciscus Verde.

§. I.

Vindicantur Iesuitæ, & vera sententiæ ratio traditur.

6 **V**erum contraria sententia est cōmunis inter Doctores, quos refert, & sequitur Diana *p. 11. tr. 1. resol. 1.* & Doct. Garfi *cent. 3. cap. 10.* Item Peña, Hugolinus, Tolerus, Sanchez, Farinacius, & Suarez, quos citat, & sequitur Palao *tom. 1. tr. 4. disp. 10. punct. 10.* Item alij, apud Caramuel. *in Theolog. Fundam. fundam. 17. q. 2. num. 644.* nempe Coninch, Hurtado de Mendoza, Ioannes de Lugo, Ouiedo, Pellizarius, Tamburinus, & Baldellus. Hi, inquam, omnes docent, etiam secluto periculo peruersionis, legentem librum prohibitum peccare mortaliter, & excommunicationem incurrere, inter quos extant aliqui, quos pro sua sententia adduxit Recentior pro Caramuele: quod mirabile mihi fuit, cum ipsi fidem adhibuisse deberet, & quidem Doct. Verde malè pro hac parte adducit Tamburinum vbi suprâ; quia licet probabile iudicet cum pluribus, legem non obligare, cessante fine adæquato in particulari, & referat aliquos ex hoc principio tenuisse, eum, qui legit libros prohibitos, absque periculo subuersionis, scandali, alteriusvè mali, non incurrere peccatum, nec cēsuram (pro quo in margine citat Felinum, Albertinum, Mascardum, & Decianum apud Palao *tract. 4. disp. 2. p. 10. §. 2. n. 8.*) nihilominus contrariam sententiam iure optimo ipse propugnat, *num. 41.* dicens: * Verum, quia reuera numquam deest adæquatus finis: difficile enim videtur deesse periculum in re tam lubrica, nec apparere periculum solum esse tantæ prohibitionis finem, est enim etiam hæreticorum contemptus ex eorum exterminatione librorum enascens, &c. Quia, inquam, adæquatus finis numquam deest, nullo modo aperienda est ianua, qua eiusmodi libros impunè evoluere possis. * Hæc Tamburinus.

7 Neque P. Ouiedo docet sententiam, quam ei imponit D. Verde, sed prorsus oppositam, nam postquam illam retulit ab aliquibus traditam, inquit, * oppositū, videlicet in eo casu excommunicationem incurrere, docent Suarez, Sāctius, Azor, Coninch, Puente Hur-

Hurtad. Toletus, Palao, &c. stultum enim, & superbum esse, hominem suo iudicio in hac re fidere, & præsumere ab omni periculo se esse alienum in materia ex se grauisissima, & ingenti periculo exposita; est enim hæresis pestilens, & contagiosissima lues, quæ facillimè serpit, & maxime timenda est in his, qui se securos fingunt, &c. Quapropter mihi certissimam est, neminem prætextu securitatis posse prædictos libros legere, aut retinere, etiam causa confutandi errores. * Hactenus P. Ouiedo. Fallo igitur illi imposuit Doct. Verde sententiam omninò exterminandam, & expungendā, vtpotè quæ viam aperit contemnendi prohibitiones librorum, constituendo vnumquemque iudicem in sua causa circa periculum subuersionis; quod sanè prudenter quilibet timere potest, legendo libros hæreticorum, tum in se, tum in alijs, ad quorum manus fortè deueniant, qui facillè in sermone capientur, & labendi periculum, post lapsum, animadvertent. Præterquamquod, vt in plurimum subsistit finis alius prohibitionis librorum, nempe eorum Authores denigrare, vel tum ipsos, tum alios in posterum coercere, ne in præiudicium Religionis, vel morum, similes libros caulgare audeant, atque adedò nunquam cessat adæquatè finis legis. Sic & benè Fr. Ludouicus à Concept. vbi suprâ. Doct. Ioannes Ioseph Garfi loco citato. Apud quem Sousa, Santarellus, & alij, quos citatos sequitur Diana *p. 6. tract. 6. resol. 34.* & ante illos P. Suarez *tom. de Fide, disp. 20. sect. 2. num. 21.* vbi de libris hæreticorum loquens ait. Quod finis legis prohibitionis horum librorum fuit, ne tales libri conferrentur, sed destruantur. Videatur etiam Cardinalis de Lugo *disp. 21. de Fide, sect. 2. à num. 62.* & Tamburinus vbi suprâ *in Decalog. lib. 2. cap. 1. §. 7. num. 4.* & Palao *tom. 1. tract. 4. disp. 2. p. 10. num. 7.* vbi diuersos prohibitionis librorum fines recensent.

8 Dices, & finem secundo loco positum, quandoque etiam cessare: imò Authorum librorum poenam, eorum lectione, non leuiter augeri, nempe si sapientissimus aliquis eos legat, vt refutet, cum summa Authorum suorum confusione, & ignominia. Fateor, idedò que existimo, finem adæquatam istius prohibitionis, sicut & aliarum legum communiter, esse remotionem mali, quod legislator considerat communiter coniunctum cum lectione spectata secundum substantiam, quæ hic & nunc prohibet, quod quidem malum, et si respectu alicuius, & in particulari aliquo casu coniunctum non sit, hoc non efficit, quod communiter non sit coniunctum; id enim efficere, æquè impossibile est, ac quod vnus homo, vel vnus catus sint pluri: Ergo in nullo particulari cessare potest Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

finis adæquatus legis prohibentis lectionem librorum prohibitorum. Hæc solutio desumitur ex doctrina P. Vazquez *1. 2. disp. 163. cap. 3. numer. 19.* quem citatum sequitur Thomas Sanchez *in Summ. lib. 4. cap. 15. numer. 37.* quam necessario sustinendam censeo, vt vitentur innaniera inconuenientia ex contraria pullulantia in lege naturali, & diuina. Quò faciunt verba Iuristconsulti, *in l. 19. §. 20 ff. de legitis.* * Non omnibus, quæ à maioribus constituta sunt, ratio adæquata reddi potest: rationesque eorum, quæ constituuntur inquiri non oportet alioquin multa ex ijs, quæ certa sunt, subuerterentur. * Quapropter audiendus non est Fr. Ludouicus à Conceptione vbi suprâ, qui ab obseruatione legis huius excludit Magistros qui ad refutandum perlegunt; vt omittam Caramuel ipsum acrem huius opinionis propugnatorem referre *in Theolog. Fundam. numer. 636.* triginta authores, pro opinione tuente, quod cessante fine legis humanæ in particulari, non cessat in eo casu obligatio legis.

9 Hanc verò sententiam verissimam, & omninò tenendam, quoad librorum prohibitorum retentionem, limitauit Marchantius, *in Tribunali Sacramentorum. 2. tract. 2. tit. 2. disput. 4. dub. 5.* dicens, libros non absolute prohibitos, sed cum clausula, *donec corrigantur, seu expurgentur,* posse retineri, donec opportunè eorum correctio, aut expunctio fuerit inducta. Cui contentit D. D. Franciscus Verde *in Opusc. pro Caramuele, quest. 8. corol. 86. num. 447. fol. 117. in fine.* Sed nescio sanè, quo fundamento, cum oppositum videatur clarè constare ex Bulla Gregorij XV. quæ incipit: *Apostolatus noster,* & pateat ex indice Expurgatorio Sacri Tribunalis Inquisitionis Hispaniæ, vbi hæc habentur verba: * Mandamos, en virtud de santa obediencia, y so pena de excomunjon, &c. que de aquí adelante ninguno sea osado à tener, ni leer libros de los prohibidos en este indice, o de los comprehendidos en las reglas generales del. * Quapropter Sanctissim. noster Alexander VII. vt huic opinioni aditum omninò præcluderet, eam vt scandalosam damnauit die 18. Martij, anno 1666. & est 45. ex damnatis: *Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, vsque dum adhibita diligentia corrigantur.* Quam docere, aut edere nisi fortè impugnando sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, & sibi reseruata, prohibuit. Eos autem, qui prædictam propositionem defendebant, loquutos fuisse, periculo peruersionis secluso, notissimum est. Vnde infertur, aut reiiciendam sententiā tenentem finem adæquatam huius prohibitionis fuisse, Pp 2 vi-

vitare periculum peruerſionis; aut tuentem ceſſare in particulari, eo ipſo quod in illo videretur malum, quod lex vt in plurimum ſubditis imminere cōſiderat. Cuius contrarium ſuprà tenuimus cum Vazquez, & Sanchez; quibus conſentiunt Suarez, Salas, Bonacina, Baſilius Pontius, & alij, quos ſequuntur Palao de legib. tract. 3. diſp. 2. p. 14. & Doctor Garſi vbi ſuprà aſſerentes, motium legis debere ceſſare generaliter, & abſolutè reſpectu omnium, vt eius obligatio reſpectu particularis ceſſet. Quod probat Garſi varijs exemplis: vt donationis inter virum, & uxorem, teſtamenti minus ſolemnis, matrimonij clandestini, & aliorum; quæ, inquit, prohibita ſunt, & à quocumque ſiant, nullius ſunt valoris; quamvis in hoc vel illo nullum ſit periculum ex his, quæ leges vitare intendunt. ſufficit enim, quod cuiusmodi actus ex ſua natura periculo expoſiti ſint; vt dum lex abſolutè non abrogatur, omnes obliget.

§. II.

Quid de libris non ſuſpectis de hæreſi?

10 **N**ON Omnium librorum lectio- nem, aut retentionem eſſe prohibitam ſub poena excommunicationis lata ſententiæ, defendit Reuer. Pat. Fr. Franciſcus Bordonus, vir doctiſſimus ex tertio Ordine S. Franciſci in Sacro Tribunali, cap. 14. quæſt. 39. num. 78. vbi ſic: * Quæres, an legens alios libros prohibitos, ſeu ſuſpenſos alia ex cauſa, quàm hæreſis, aut eiſdem ſuſpicionis, incurrat excommunicationem, aut aliam poenam? Exemp. grat. An ſit excommunicatus legens librum prohibitum propter obſcœnitates, &c. Vel propter alios fines, vt Auguſtini Barboſa remiſſiones ſuper Tridentianum, & eius Bullarium; item ad euitandas diſcordias inter aliquos de iuriſdictione? &c. Reſpondeo, in his caſibus nulla impoſita eſt cenſura contra legentes cuiusmodi libros, aut ſcripta prohibita, vt colligitur ex verbis ſubſequentibus in dicto indice, *Qui verò libros alio nomine interdiktos legeret, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur iudicio Episcoporum ſeuere puniatur.* In edictis autem Inquiſitorum non comprehenduntur cuiusmodi libri, quia, vt patet ex verbis relatis, q. 23. comprehenduntur libri tractantes de hæreſi, aut de illa ſuſpecti, & non alij. * Hæc Bordonus.

11 Cui, in terminis edicti Dominorum Inquiſitorum præciſè ſtando, conſentit Tamburinus in Decalog. lib. 2. cap. 1. §. 7. num. 58. vbi ſic inquiri: * Cum per edicta (Hiſpanæ Inquiſitionis) præſcribatur terminus infra

octo dies ostendendi cuiusmodi libros; incidit ne in excommunicationem, qui vel post terminum, vel etiam nunquam ostendit? Reſpō- deo, ſaluo meliori iudicio, nequaquam quoad libros numero præcedenti dictos (in quos certum eſt nullum errorem irrepiſſe.) Ratio eſt, quia in edicto nulla apparet lata excommunicatione. Dices, in fine edicti fulminatur excommunicatio. Reſpondeo, ſi attentè edicti tenorem legas, videtur hæc excommunicatio, cum ſit tam rigoroſa, cadere ſolum in hæreſim, cæteraque grauiſſa delicta ſuperius allata, non verò in eos, qui dumtaxat à tali librorum oſtentione ſe ſubtrahunt, ſi libri, vel aliàs oſtenſi faciunt, vel certè nil erroris contineant. Quid de peccato mortali? Reſpondeo: quia illud verbum *precipimus*, eſt nota in legibus peccati mortalis, quando materia eſt grauis; peccati leuis, quãdo materia eſt leuis. In noſtra autem materia, quando libri nil erroris continent, videtur reſ eſſe leuis, vt modo num. 57. dictum eſt. * Sic ille.

12 Quibus quoad cenſuram à Sancto Tribunali Inquiſitionis impoſitam (de qua tantum ipſi fuerunt loquuti) nil videtur poſſe obijci; cum id expreſſum ſit in indice Expurgatorio anno 1640. vbi impoſita cenſura ſic declaratur: * Con declaracion, que los que tuvieren, ò leyeren libros, que ſe prohiben, ò expurgan, ò corrigen, por contener heresia, ò ſoſpecha della, ipſo facto incurran en las cenſuras referidas. Pero los que tuvieren, ò leyeren (attende) libros prohibidos, ò expurgados por otras cauſas, ademas del peccado mortal, que es cierto (que por la inobediencia avrán cometido) incurran en pena de excomunion ferenda. * En de facto nõ incurritur, ſed comminatur, vt non obediens poſt monitionem imponatur.

13 Quoad peccatum vero, clarè dicitur in Expurgatorio, vt vidimus, certum eſſe, fore mortale propter inobedientiam, & ita docent communiter Doctores, Thomas Hurta- do tom. 1. var. reſol. tract. 5. cap. 6. reſol. 62. §. 2. n. 146. & alij apud Dianam infra citandũ, vnde non eſt audiendus Tamburinus ſuprà, dum veniale tantum exiſtimat ex paruitate materiae, ſicut neque alij, qui idẽ ſuadere conantur ex alio principio deſumpto ex doctrina Eminēt. Caiet. verb. Præcep. transgreſſio, quem ſequitur M. Serra 1. 2. q. 96. art. 4. fol. 439. qui docet, legem prohibentem, ſeu præcipientem ſub poena excommunicationis ferenda, (qualis eſt hæc, de qua loquimur) nõ obligare ſub mortali. Verba Caietani ſunt: * Siſte tamen hic pedem, & aduerte, quod inter excommunicationem lata ſententiæ, & comminatam excommunicationis poenam, diſferentia eſt, etiam in quantum ad peccatum trans-

transgreſſionis, in hoc; quod transgreſſor præcepti cum lata excommunicationis ſententiæ peccat mortaliter, &c. Transgreſſor autem præcepti ſub comminata poena, non peccat mortaliter, quouſque transgreſſio nõ peruenit ad hoc, quod ille dignus ſit excommunicari. * Quod infra magis explicat, dicens: * Non peccat mortaliter, quouſque monitus (generaliter, vel ſpecialiter) perſeueret, tunc enim vt potè excommunicatione dignus peccat mortaliter. * Sic Caietanus, cuius verba referens Armilla verb. Lex, num. 4. non diſſentit, & videntur tenere alij apud Sanchez in Sum. lib. 6. cap. 4. n. 49. vbi ait: * Si excommunicatio ſit ferenda, non conſtat inter Doctores, an talis lex ad mortale ſemper obliget. Nam D. Antoninus ait: quando à iure imponatur, eſſe ſignum obligationis ſub mortali, verum quando ab homine, dubium eſt. Alij verò aſſerunt, non omnem legem huiusmodi obligare ſub mortali, quia ante quam excommunicetur transgreſſor, debet præcedere monitio, vnde tunc incipiet eſſe mortale, quando poſt transgreſſionem legis admonitus transgreſſor, ceſſare non vult, quia tunc poteſt excommunicari. Sic Driedo, Armilla, Petrus de Soro, Valentia, &c. Et loquens de præcepto ſuperioris ſub hac poena impoſito, idem docet Angles in floribus, 2. p. q. vnde de voto, art. 4. diſp. 10. * Sic Sanchez, & Diana p. 3. tr. 6. Miſcell. reſol. 76. vbi inquirès. * An excommunicatio ferenda obliget ad peccatum mortale? Reſponder: * Ali- bi pro parte negatiua adduxi Valentiam, cui nunc addo Sotum lib. 3. de excom. §. Primo igitur, & Driedonem, quos citat, & ſequitur ex Societate Ieſu Caſtrus Palao in oper. Moral. tom. 1. tract. 3. diſp. 1. p. 15. n. 3. vbi ita aſſerit: * Si excommunicatio ferenda eſt, tunc plures Doctores aſſerunt, eſſe ſignum ſufficiens transgreſſionis ſub mortali. Et quidem ſi excommunicatio ſine vlla alia monitione, & contumacia poſſet inferri, cenſeo certiffimum. At quia exiſtimo, cum cenſura annexa non ex peccato, indigere ſemper alia monitione, vt imponatur, ea de cauſa non eſt ſufficiens ſignum mortalis obligationis. * Hactenus Diana ex Caſtro Palao.

14 Hæc ſunt, quæ militant pro ſententiæ Tamburini excuſantis à lethali retentione, & lectionem librorum, quando libri prohibiti, nec errorem, nec eius ſuſpicionem continent, ſed ob alias cauſas prohibentur. Verum

contraria ſententiæ aſſerens, prohibitionem ſub cenſura excommunicationis ferendam ſub lethali obligare, eſt communior, & mihi vera. Cui innixum Tribunal Sanctæ Inquiſitionis, ita declarat verbis ſuprà datis, dum ait: * Ademas del peccado mortal, que es cierto, &c. * Et ſanè cum præceptum ſit in virtute ſanctæ obedientiæ, & mens legislatoris ad culpã lethalem obligare, vt ex eius verbis ſuprà datis id ſupponitibus, aperte deducitur, nequit excommunicatione ferendam contrarium inferri, & cum aliàs materia grauis ſit, ſecundum communem ſententiã, nequibit præcepti violatio à culpa graui liberari. Videatur Diana p. 11. tract. 1. reſol. 1. Vbi doctè rem diſcutit, & ratione, & authoritate probat, eſſe lethale, legere libros ab Inquiſitoribus prohibitos, & adducit Turrianum dicentem, erroneum eſſe, contrarium aſſerere.

15 Addo, poſt decretum Sum. Pontificis Alexandri VII. ſuprà adductum, eſſe peccatum mortale, retinere libros quacumque ex cauſa prohibitos. Probatur, quia diſtinctè, & in virtute obedientiæ, & ſub interminatione diuini iudicij prohibet opinionones, quas ibi vt ſcandalofas damnat, & verat ad praxim deſu- cere. Quorum vna erat, quod libri prohibiti, donec expurgentur, retineri poterant; vt diximus num. 9. Cuius praxim grauius prohibere, ſatis ex verbis Pontificijs conſtat, licet ſub cenſura id non prohibeat. Nam ſi prohibiti, donec corrigantur, ſub hac prohibitione continentur, à fortiori abſolutè prohibiti, vt ex terminis patet. Vnde licet excommunicationem à Tribunali Inquiſitionis nõ ſemper incurrant, vt benè Doctores citati; nequibunt in poſterum deficientes à mortali incurrendo liberari. Nec id in dubium vertere poſt decretum Pontificis cuiquam licebit. Vnde ſit, priori iure omninò reiſciendos Marchantium, & D. Franciſcum Verde vbi ſuprà, dum ne veniale quidem peccatum intervenire contendunt in retentione, quando libri ſunt prohibiti cum clauſula, donec expurgentur. Videatur Antoninus Diana p. 11. tract. 8. reſol. 62. vbi expreſſè pronuntiat, aſſerentem libros prohibitos, non continentes aliquid contrarium fidei, aut ſanctæ doctrinæ, poſſe retineri, & legi, Sanctæ Inquiſitionis denunciandum, tanquam aſſerentem proſitionis erroneæ, & ſcandalofæ. Cui conſentit Doctor Garſi vbi ſuprà.

TRACTATUS SEXTVS

MISCELLANEVS.

DISPVATIO PRIMA,
de Legibus.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum acceptatio legis sit conditio necessaria ad eius obligationem?

A Cceptionem populi esse conditionem requisitam ad valorem, & obligationem legis, est communis Doctorum sententia apud Dianam p. 1. tract. 10. resol. 1. & p. 11. tract. 1. resol. 5. & tract. 2. resol. 69. Quorum ratio est, quia Principes, & Prælati, licet possint, non tamen intendunt subditos obligare, independenter ab eorum acceptione, ut ait Machado tom. 1. lib. 5. tr. 3. p. 4. docum. 2. num. 3. ibi: * La quinta condició, para que la ley obligue, es, que ella sea aceptada por los subditos, lo qual consta del Derecho, y comunmente lo afirman los Doctores Teologos, y Canonistas, aunque la ley esté legitimamente promulgada. Y la razon es, porque las leyes se promulgan debajo de condicion, si el pueblo las acceptare. * Vnde Illust. ac Rea. M. Tapia, Archiep. Hispalensis in Catena, lib. 4. quæst. 3. art. 9. n. 3. * Probabile est, inquit, inquit, in legibus civilibus, & secularibus valorem legis pendere ab acceptione populi. Ita Felinus, & plures, quos refert Couarr. Nauar. Iasson, Priedo, Armilla, Sylvester, Valentia, Becanus, & alij. * Idemque de legibus Canonicis dicit Caietanus in Summ. verb. Excommunicatio. 75. * Nisi consensu ventium lex fuerit firmata, pro non lege habetur. * Et expressè Villalob. in Sum. tom. 1. tract. 2. diffie. 16. num. 6. conclus. 5. ibi: * Tambien las leyes Canonicas, si no se reciben, no obligan. Esta conclusio tienē caso todos los Doctores sobredichos, que hablā generalmente, y se prueba cō las mismas razones, y textos, que la segūda conclusio, nimirum, que las da el Principe con esta condicio, si las acepta el pueblo; y así quando la mayor parte del pueblo no las recibe, no obligan. * Sic ille, & alij, quos laudatos sequitur Diana supra, & est communis apud Valentiam infra citandum. Et ita de omni lege, tam civili, quam Canonica, sustinet M. Ioannes de la Cruz in Epitome, lib. 2. cap. 1. con. l. 2. s. Ad hoc dico, vbi sic: * Lex præceptiva, vel prohibitiua non obligat, dum non recipitur per maiorem partem populi. * Idem tenent

Glossa in cap. vir de secundis nupt. Felinas, Nauarrus, Couarr. Valentia, Sayro, Azer, & alij apud Salas disp. 13. sect. 1. num. 6. §. secundam partem, ex l. de quibus, ff. de legibus. Vbi ita habetur: * Leges nulla alia ex causa nos tenēt, nisi quia iudicio populi receptæ sunt. * Vfus enim voluntatem legislatoris sic interpretatur, ut quando lex non est à populo recepta, vel sit, obligationem eius suspendi, ne detur peccandi occasio. Sic discurrunt Doctores, ut videre licet apud Dianam supra.

§. I.

Gravis contra communem difficultas, ex decreto Alex. VII. subortā.

HAC communis sententia, de probabilitate, suspecta videtur, post decretum sacre Congregationis Inquisitionis Romanæ, in quo Summ. Pontifex Alex. VII. hanc propositionem: *Populus nō peccat, etiam si absque vlla causa non recipiat legem à Principe promulgatam*: damnauit, ut minimum, ut scandalosam die 24. Septembr. 1665. Quam antea cū Sylvestro tenerant Nauarrus, Dominicus, Felinus, Bonacina, Diana, Megala, Montesinos, & alij infra citandi.

3 Dixi, suspectam reddi, quia propositio ab Alexandro VII. nuper damnata, & prohibita, tradebatur à suis Patronis ut conclusio necessaria consequutione deducta ex prædicta communi opinione. Quod, ne fides penes me maneat, eorū collatis locis, apertissimè euincam Agmenregat doctissimus Sylvester; M. Sacri Palatii, verb. Lex, quæst. 6. ibi: * Sexto quæritur, quæ & quot requirantur ad hoc, quod lex habeat vim obligatiuam in se? Et dico, quod multa. Primò, quod sit iusta. Secundò, quod sit publicè promulgata. Tertiò, quod elapsus sit tempus, post quod incipit obligare. Quartò, quod per inferiores sit suscepta, &c. Ex hoc nota pulchrā Theoricam, quod vbi cumque lex generalis recipitur in usu à certo genere personarum, ab alio vero non; non recipientes non peccant, saltem per longa tempora; secus si in eodem genere personarum maior pars recipit, quia minor non excusatur. *

4 Eidem principio innixus fuit Doctor Montesinos Primarius Complutensis in 1. 2. tom. 2. tr. de legibus, disp. 13. quæst. 80. numer. 137. vbi sic: * Sed quæres, peccent ne, qui in principio legē non recipiunt, vel qui in casu du-

dubij non recipiunt illam, ut obligati in conscientia? Respondeo, non peccare, dummodo parati sint animo obedire, & recipere ut obligati, si legislator aliter tolerare noluerit, & dummodo ex tali non receptione non sequatur contemptus, aut vilipendium sanctionum, vel legum. * Sic ille.

5 Eodem modo discurrit Bonacina tom. 2. de legibus, disp. 1. quæst. 1. puncto 4. num. 39. * Seprimò dubium est, vtrum, qui absque sufficienti ratione sunt in causa, ne lex iusta condita ob communem utilitatem vlu recipiatur, eamque iam promulgatam non seruant, aliquam culpam incurrant? Respondeo, duplicem in hac re sententiam assignari posse. Prima videtur Sylvestri, & nonnullerum, apud Doctores statim citandos, existimantium, per se loquendo non peccare, nisi graue incommodum Reipublicæ, & communitati inde proveniat, ut propter tale incommodum vitandum adstringantur ad legem acceptandam. Ratio est, quia deest acceptatio, quæ est conditio requisita ad legis obligationem: si ergo lex non acceptetur, non obligat, & consequenter peccare non videtur, qui legem non acceptat: cum legislator solum intendat, obligare sub conditione, si lex acceptetur, nisi aliter expresserit. Mihi distinguendum videtur: vel legislator intendit obligare independenter ab acceptione, vel dependenter. Si independenter ab acceptione intendit obligare; censet, subditos peccare, non acceptando; quia faciunt contra superioris voluntatem obligantis ad legem acceptandam: si vero intendit obligare dependenter ab acceptione, non videtur peccare, quia non iam posita est conditio, sub qua legislator intendit obligare. Nobiscum videtur sentire Suarez supra, & Palaus, Layman. * Cum igitur iuxta communem opinionem supra expositam, quam ipse amplectitur num. 27. & 45. temper de facto intendat obligare dependenter ab acceptione populi (& sub hac conditione, si acceptetur) planè sentit Bonacina, eos, qui primò absque causa aliqua legem non acceptant, non peccare.

6 Nec alio fundamento doctus fuit Diana 1. p. tract. 10. resolut. 2. vbi inquit: * An peccent subditi sine causa non recipientes legem à principio legitimè promulgatam? * Sic satisfacit: * Respondeo ad propositam quæstionem. Si contrarium ex coniecturis sufficienter non constet, videtur Principes semper promulgare leges dependenter ab acceptione subditorum, neque illos intendere obligare, & ideò eum, qui absque sufficienti causa legem non acceptat, aliquam culpam non incurrit, nisi graue incommodum Reipublicæ inde proveniat. Ratio est, quia acceptatio est conditio requisita ad obligationem: ergo, si lex non acceptetur, non obligat, & consequenter non pec-

cat, quia acceptatio est conditio requisita ad obligationem, & Princeps intendit solum obligare cum conditione, si lex acceptetur, nisi aliter expresserit, vel ut dixi, si contrarium ex coniecturis sufficienter non constaret. Et ita in terminis docet Megala in 2. 2. lib. 2. cap. 6. q. 3. nu. 115. & 117. *

7 Quos videtur sequi Machado tom. 1. lib. 3. p. 4. tract. 3. docum. 2. num. 5. vbi ait: * Aunque es la mas comun, y recibida opinio, que peccan los subditos, que sin causa no accedan, ni obseruan la ley iustamente promulgada; con todo esto Sylvestro, y otros sienten lo contrario, si no es en caso, que de no accedalla, se siguiere graue daño, ó incomodidad à la Republica, ó Comunidad. * Sic Machado, qui cum Sylvestro sentit, iuxta communem regulam, quam alibi ex Sanchez tradidi, & quam expressit M. Fumus in Armilla verb. Opiniõ, na. 3. dicens: * Doctor referes plures opiniones, videtur sequi vltimam, quando aliam non firmat secundum Hostiensem in cap. 1. de Præiud. lib. 6. * Quod Doctores communiter adnotant.

8 Ideò propositionem nuper damnatam, tanquam communem inter Doctores, qui existimant, acceptionem populi esse conditionem requisitam ad legem humanam, refert M. Serra 1. 2. tom. 2. quæst. 95. artic. 3. fol. 40. vbi sic ait: * An populi consensus, & acceptatio sit conditio necessario requisita ad legem positivam humanam? Dux sunt de hac re Doctorum sententiæ. Prima est affirmans, quam his verbis docet Nauarrus c. 23. num. 41. * Antequam recipiatur saltem per maiorem partem vniuersitatis, cuius pars est transgressor, non ligat, quoniam promulgari videtur cum conditione, si recipiatur, saltem per maiorem partem. * Citatque pro illa Dominicum, & Felinum, illamque tenet Driedo, & alij, quorum nonnulli eam limitant ad leges civiles. Nam quoad leges Pontificias, inquit, cum Pontifex iurisdictionē accipiat immediatè à Deo, & non à populo, ideò eius lex non pendet quoad eius obligationem à populi acceptione (attendit) ac per hoc peccat, illam non acceptando. De legibus vero civilibus, inquit subditos sine causa non recipientes legem, à Principe legitimè promulgatam, non peccare: nam Principes, nisi contrarium ex coniecturis constet, semper promulgant leges dependenter ab acceptione subditorum, neque illos contendunt aliter obligare. Et ideo dum quis absque sufficienti causa legem non acceptat, aliquam culpam non incurrit, nisi graue incommodum Reipublicæ inde proveniat. Et ratio est, quia acceptatio est conditio requisita ad obligationem: ergo, si lex non acceptetur, non obligat, & consequenter non peccat,

cat, qui illam non acceptat, quia nondum purificata est conditio, sub qua legislator intendit obligare. * Sic M. Serra. Qui licet conclusionem neget, quia existimat, consensum, & acceptationem populi non requiri ad obligationem legis: fatetur vero contrariam sententiam (vt patet ex eius verbis) ex opposito, & communi principio per consequentiam legitimam deduci, & esse communem inter defensores talis principij.

9 Vim consequentiae agnovit etiam Illustriss. ac Rever. M. Tapia ubi supra num. 5. ideoque ad eam vitandam tuetur, probabilius esse, nullam legem egere acceptatione populi ad sui valorem. * Nam obligatio legis, inquit, oritur ex potestate superioris, & obedientia subditorum ad superiorem, sive Ecclesiasticum, sive laicum (attende) Si autem liberum esset subditis dissentire, & resistere superiori legitime, ac iuste praecipienti, legesque eius resistere, non dicerentur subiecti vinculo legis ex obedientia: ergo obligatio legis non potest pendere à voluntate, & acceptatione subditorum. Hoc enim non esset ex obedientia, sed pro libito operari. * Et planè concedit iuxta contrariam, & communis sententiae principia, subditos posse pro libito, ac proinde licite leges superioris legitime promulgatas non acceptare, quibus proinde ipse dissentit.

10 Et ita etiam supponere videtur Valentia tom. 2. disp. 7. de lege humana, quaest. 5. punct. 5. fol. mihi 944. ibi: * Sequitur quarta quaestio, utrum necessarium sit, legem humanam acceptari, sive recipi à communitate, vt ipsam obliget? Videtur enim non esse necessarium, nam hoc ipso, quod superior praecipit subditis, vt legem exequantur, obligat eos ad recipiendam illam: ergo legis obligatio non pendet ab acceptatione subditorum, sed prior, & independens ab ea est. In contrarium est doctrina communis Theologorum, & Iuristarum, vt patet apud Sylvestrum verb. Lex, quaest. 6. & Nauarrum cap. 23. num. 41. qui ideo docent, legem non promulgari nisi sub conditione, saltem tacita, si scilicet à communitate acceptetur: itaque nisi haec conditio ponatur, lex neque post duos menses à promulgatione, neque ante obligabit. * Sic Valentia.

§. II.

Iudicium Auctoris.

11 Fundamenta superius adducta planè evincunt, aut opinionem communem manere virtualiter damnatam, & prohibitam, vt potest ex qua propositio ab Alexandro VII. damnata, necessaria consequi-

tione, ab eius defensoribus deduci affirmatur, aut praedictam propositionem ex illa bene intellecta non deduci. Hoc ultimum suadere intendo, & facile assequar, si animadvertas, communem opinionem, exigentem ad obligationem legis acceptationem maioris partis communitatis, duplicem posse sensum involvere. Alium probabilem, non in ferentem propositionem damnatam; alium cum probabilitate incomparabilem, vt potest ex quo per necessariam consequentiam propositio ab Alexand. VII. vt scandalosa, damnata deducatur.

12 Hunc igitur duplicem sensum sic expono. Si Auctores illius communis opinionis intendunt, obligationem legis suspendam esse, quovsque à maiore parte populi fuerit vsu recepta; improbabilis prorsus erit, quia ex illa sic intellecta euidenter infertur propositio damnata. Nam quando primi sine causa lege non acceptant, certum est, non esse à maiori populi parte vsu receptam; ac proinde non peccarent. Si verò sensus communis opinionis sit, quod licet lex promulgata statim omnes obliget ad sui acceptationem, & consequenter non acceptantes, sine causa iusta, graviter delinquant, vt docent communiter Doctores apud Bonacinam supra nu. 39. legislatorem tamen non intendere, obligationem legis perseverare casu, quo tempore sufficienti elapso à maiore parte populi recepta non fuerit, verum continet. Quia communitatis resistentia, & legis transgressio iudicium apertum est, eiusmodi legem populo non convenire, vel intolerabilem illi esse, aliamvè conditionem ducere ad iustitiam, vel obligationem inducendam, requisitam. Et casu, quod nulla desideretur, benignus superior non intendit, legem suam perseverare, cum experientia noverit, non in edificationem, sed in scandalum evaturam. Si ergo communis opinio hoc solum intendat, probabilissima est, & in hoc sensu verè dicitur, acceptationem populi esse conditionem requisitam ad obligationem legis, nimirum, continuandam; non verò ad primo inducendam: ad subditos enim ad acceptationem cogendos, non praerequiritur acceptatio, vt ex terminis patet. Quapropter incaute (post decretum Alexandri VII. in congregatione Sanctae, & Generalis Inquisitionis, scripsit Leander à Murcia tom. 2. disquis. Moral. lib. 2. disp. ref. 5. subditos non teneri leges acceptare. * Nec peccarent, inquit, sine causa non acceptando. * Forte ante decretum scripserat, & obliterare fuit oblitus: nec aliud de religiosissimo viro credibile est, sicut nec Doctore Ioanne Joseph Garfi, cui idem contigit cent. 1. cap. 92. num. 12.

13 Ex quibus fit, falsam esse opinionem Illustr. Ioannis de Caramuel in Regul. S. Benedicti, disp. 52. num. 744. vbi non solum supponit, non peccare mortaliter primos non acceptantes legem, sed asserit, non peccaturos mortaliter contra illam operando, etiam postquam à maiore parte populi acceptata fuerit. Verba eius sunt: * Sed hic occurrit difficultas. Vtrum lex illa obliget, si maior pars communitatis illam acceptaverit? Respondeo, tunc obligari totam communitatem, & tam acceptantes, quam non acceptantes posse cogi in comuni ad observationem legis taliter acceptatae. Adde (attende) si aliquis ex non acceptantibus frangeret hanc legem in particulari, secluso scandaloso, non peccaret. Ratio est, quia ille acceptavit legem in communi, non in particulari, ad hoc enim sufficit, quod eam recipiant plures, ad illud opus est, vt ab ipso met in individuo recipiatur. * Sic Caramuel. Sed nullo ductus fundamento, & in re gravissima contra omnes. Quia licet daremus, quod primi non acceptantes, vt ipse planè supponit, non peccarent, antequam à maiore parte populi acceptata fuerit: hac tamen acceptatione à maiori parte facta, planè intendit legislator omnes obligare independentem à singulorum consensu, quia iste non est conditio requisita ad obligationem legis, sed solus consensus, seu acceptatio maioris partis, vt in confesso est apud omnes, qui constituunt obligationem legis dependentem ab acceptatione populi. Nec video, quomodo opinio Caramuelis subsistere possit, cum ex illa sequatur, omnes non acceptantes in particulari esse liberos ab obligatione legis. Quod dici non potest.

14 Si vero dubium esset, an lex sufficienter iam promulgata, congruoque tempore elapso, à maiori parte communitatis recepta fuisset? locum habere posse Caramuelis opinio, ante decretum Alexandri VII. in sententia exigente acceptationem à maiori parte communitatis, vt valida sit lex, nam in hoc dubio legem non obligare in conscientia, si poenalis sit, tradunt Azor, & Salas, quorum opinionem probabilem esse, propter eorum auctoritatem, & rationem dicit Illustriss. ac Rever. M. Tapia Archiep. Hisp. in Catena lib. 4. quaest. 15. art. 5. fol. 444. cui consentiunt Diana p. 1. tract. 10. resol. 3. Escobar in Theologia Moral. lib. 5. sect. 2. Problem. 14. fol. 160. Praepositus in 1. 2. q. 95. disp. 1. dub. 9. nu. 13. nam in dubio, an lex fuerit vsu recepta, presumendum est, non esse, eo quod in poenae mitior pars sit eligenda.

15 Et absolute loquendo, id probabile purant alij, quibus adhæret M. Serra ubi supra fol. 405. ibi: * Si quæras, an quando est du-

bium, sit ne lex vsu recepta, presumendum sit esse acceptatam? Quidam affirmando respondent, sed alij probabile esse existimant oppositum: sicque in foro conscientie licitum esse amplecti partem, qua negat, legem vsu receptam esse. * Ceterum cum lex ante acceptationem sit in possessione obligandi, à qua deturbari non potest, per dubiam superveniens, sed per solam voluntatem superioris suspendentis legem; dum de voluntate non contet, semper obligabit. Ac proinde donec certum sit, longo tempore, post promulgationem transacta, non tunc acceptatam, obligandi cum retinere contenta est: sicut lex non definit obligare, dum est dubium an contraria consuetudine fuerit derogata, vt docent communiter Doctores, cum à possessione obligandi, quam semel habuit, sequitur per dubiam superveniens privari. Legem autem semel acceptatam posse contraria consuetudine abrogari, certum est apud omnes. Quorum aliqui decem annos iustitiae, sive lex civilis, sive canonica sit, constantiter defendunt. Sic Palao tom. 2. disp. vlt. cap. 4. num. 2. Suarez de legibus lib. 7. cap. 8. num. 9. & Lessius lib. 2. dub. 4. cap. 6. circa finem.

16 Est tamen hic advertendum, quod licet verissimum sit, primo non acceptantes legem sine iusta causa mortaliter delinquere: non tamen inde deducitur, peccaturos si executionem suspendant, supplicantes Pontifici super tali lege. Quia talis praesumitur voluntas superioris nil imprudenter, & contra rationem precipere intendens. Ideo hoc licitum esse, & interea, dum Pontifex non responderet, obligationem legis suspendi, docent communiter Doctores, Granada, Maladerus, Salas, Suarez, Villalobos, & alij, apud Dianam 1. part. tract. 10. resol. 6. qui addit. * Quod si Summus Pontifex, analia communitatis supplicatione, taceat, & non respondeat dicte supplicationi, praesumitur consentire, & legis obligationem tollere, nisi aliter ex coniecturis constaret. * Sic Diana, & ante illum Castro Palao tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 13. num. 15. fol. 126. & Salas de legibus disp. 13. sect. 1. num. 6. vbi sic: * Dum expectatur responsum legislatoris, non peccant, qui legem non servaverunt. * Et tenet cum alijs, quos citat Thomas Hurtado tom. 2. tract. 12. cap. 1. resol. 29. num. 1814. fol. mihi 426. ibi: * Supplicatio facta à Summo Pontifice à sua lege, suspendit eius obligationem, & effectum, quovsque, non obstante supplicatione, adveniat secunda iussio. Vt in terminis tenent Villalobos, M. Sosa, Salas, Anguianus, Suarez, & alij plures, quos citat, & sequitur Salgado, &c. Quare si Pontifex taceat, & non confirmet legem, consentire videtur in eius derogationem. * Idque semel,

& iterum tradit Leander à Sacrament. rom. 1. tract. 5. disput. 12. quest. 58. & M. Serra 1. 2. quest. 95. artic. 3. §. Nunc ergo. cuius verba dedi tract. 4. disput. 6. quest. 8. num. 18.

QUESTIO II.

Utrum qui ex iusta causa dispensatur à Pontifice, absque ulla limitatione, ad non ieiunandum per totam vitam, possit tali dispensatione uti, si causa cessaverit

Affirmat Escobar in *Mor. Theolog. tract. 1. exam. 16. cap. 4. num. 36.* & nonnulli alij ex sententia quorundam asserentium absolutè, dispensationem non cessare, cessante causa. Ex quo principio hanc sententiã probat P. Salas de *legib. disp. 20. sect. 6. n. 64. & 65. vbi sic.* * Est præsens dubitatio, an si Petrus esset dispensatus ad non ieiunandum per totam vitam, propter aliquam, vel aliquas infirmitates, quæ à peritis, & expertis medicis iudicabatur perpetuæ, si illæ causæ postea omnino cessarent, an possit nihilominus Petrus licitè uti illa dispensatione? &c. Aliqui recentiores probabile putant, in dicto casu Petrum posse non ieiunare. * Questioni autem ipse sic satisfacit. * Ego in hac re satis difficiliter dicerem primo, si valida fuit dispensatio in lege propria, vel inferioris, vel superioris, vel in his, quæ pertinent ad ius diuinum, ut in votis, & iuramentis, vltus talis dispensationis contingens, post cessationem causæ nõ est ex genere suo peccatum mortale, & probabile est, nec esse veniale, sed re omnino licitam, &c. Secundo dicerem, cum quis absolutè dispensatur in perpetuum in sua lege, vel sui inferioris, vel antecessoris, nulla apposita conditione, vel restrictione, dispensatio quoad ipsam perpetuitatem est valida, etiam si nulla subsit causa: si tamen vel nulla causa sit, vel insufficientis ad talem perpetuitatem, idque ipse advertat, peccabit venialiter tantum. Idem est, si habeat ignorantiam, vel inadvertentiam culpabilem. * Ex quibus infra in fine sectionis sextæ concludit contra Sanchez, non esse absurdum, dispensatum ad esum carniarum propter infirmitatem, ea cessante, illis vesci, dicens: * Non peccare mortaliter, sed ad summum venialiter, quia dispensatio retinet suum valorem, donec revocetur. * Hactenus P. Salas. Et ante illum id docuit Henriquez de *Pontif. Rom. Clave lib. 4. cap. 15. in fine.*

2 Cuius sententiam cum alijs, quos citat, tenet Diana p. 1. tract. 10. resol. 41. vbi ait: * An cessante causa dispensationis, cesset ipsa dispensatio? Affirmativam sententiã sustinet Sanchez, & alij. Sed licet hæc sententi-

ta sit probabilis, contrariam probabiliorem esse iudico, quam tuetur Pontius, Salas, Granada, Gutierrez, Sa, & alij apud ipsos, &c. Ratio est, quia per illam dispensationem verè relaxata est illa lex, ac eius obligatio extinguitur: ergo non potest reuiviscere, eo quod causa cessauerit. Cæteras rationes vide apud Sanchez, qui, licet contrariam opinionem teneat, ut diximus, tamen in fine num. 13. sic asserit: *Qui hanc sententiam amplecteretur, damnari non posset, cum graues pro se auctores habeat, nec rationibus destituta sit, nec opposita ita concludant, quin solvi possint.* Vnde ex his inferitur, quod si quis (attende) esset dispensatus ad non ieiunandum per totam vitam, si illa causa postea omnino cessarent, posset uti illa dispensatione. * Hæc Diana: qui pro hac parte non bene citat Pontium, quia in nostro casu contrarium expressè tenet lib. 8. de *Matrim. cap. 20. num. 8.*

3 Idem prorsus sentit Auctor casuum conscientie decisorum Bononiæ anno 1638. casu 1. fol. 35. vbi quaerens: * An Sacerdos beneficiarius dispensatus ab onere horas Canonicas recitandi, ex infirmitate oculorũ, si postea cõuauerit, teneatur sub mortali, recitare officium? Respondet negatiue. Cui consentit Zambel. in *Resp. Moral. verb. Disp. n. 5. vbi ait:* * Quod dispensatio habita pro necessitate, illa transacta, adhuc valet, & dispensatus illa uti potest. * Putat probabile Prepositus in 1. 2. D. *Thomæ. quest. 97. dub. 3. num. 31:* vbi licet contrariam sententiam sequatur, concludit dicens: * Aliqui tamen non improbabiler sentent, quod quando dispensatio facta est, eo quod iudicio Medicorum infirmitas censeatur futura perpetua, ceteri possit absoluta, & non teneatur aliquis ieiunare, quamvis valetudinem recuperet. *

4 Denique hanc opinionem esse probabilem, tenent Caramuel in *Theolog. Regul. disp. 52. num. 760.* & D. Franciscus Verde in *opusculo pro Caram. q. 8. corol. 101. n. 473. fol. 124.* ex qua infert: * Quod licet cesset paupertas, ratione cuius fuit obtenta dispensatio ad contrahendum Matrimonium cum consanguinea, adhuc potest contrahi, &c. Et potest vesci carnibus, licet cesset infirmitas, qui ob infirmitatem habuit dispensationem ad comedendum carnes. Ratio huius sententiæ est, quia iam per dispensationem non obligatur, nisi revocetur dispensatio. * Si cille, qui has conclusiones deducit ex doctrina asserentium, dispensationem non cessare, cessante causa, quam tenent Antonius, Abbas, Tiraquellus, Gutierrez, Glossa, Speculator, Archidiaconus, Cardinalis Alexandrinus, Bellamera, Henricus, Angelus, & Sylvester apud Sanch. *sup. n. 13.* quam probabilem ipse putat.

3 Cæterum contrariam probabiliorem ego censeo, quam sequitur P. Sanchez *vbi supra*, & communiter Doctores. Quorum præcipuum fundamentum est, additum præcludere conclusioni, de qua procedit questio, quam ex horum Doctorum opinione legitime inferri, cum Thoma Sanch. iudico: quia absurdum (inquit) videtur, ut is, cum quo est legitime dispensatum ad esum carniarum, ratione debilitatis dubiæ & quæ ex se nõ excusabat, seclusa dispensatione, possit eis vesci, si integram, et si miraculosè, valetudinem recuperet. Et quamvis principium, ex quo hæc conclusio deducitur, improbare Sanchez non audeat, sicut nec Palao *tom. 1. tract. 3. disp. 4. part. 15.* illum tamen iure vitare contendit, dicens: in tua casu cessare dispensationem, quia dependenter à causa futura fuit concessa, ut docent communiter Doctores. Quorum sententia, ut voluntati rationabili Pontificis conformior, omnino amplectenda est. Licet enim verum sit, Pontificem in his, quæ iuris preteriti sunt, posse, etiam nulla existente causa, validè dispensare, & secundum plures etiam licitè, & per consequens, si de eius mente constaret, liberũ omnino ab onere ieiunandi futurum dispensatum, etiam si causa, quæ initio adfuit, postea cessaret: hæc tamen voluntas præsumi absque fundamento non potest: quia ut optimè scripsit Illustriss. ac Rever. M. Tapia in *Catena lib. 4. quest. 22. art. 1. num. 4.* etiam si conditio (nempe si causa perseverauerit) non sit expressa, sed tantum tacita, seu implicita in ipsa materia legis, vel præcepti, cessante causa sub implicita conditione, cessat dispensatio sic concessa, quia in his Auctoribus moralibus implicitum, seu tacitum equiparatur expresso, ut constat ex communibus iuris regulis, & moralibus principijs.

6 Communis autem huius nostræ opinionis ratio genuina, & optima est, quam attingit Basilius de Leon *lib. 8. de Matrim. cap. 20. num. 8.* nimirum, quia dispensatio in huiusmodi præceptis recitandi, & ieiunandi, quæ tractum successivum habent, licet videatur vna, est tamen virtute multiplex, sicut & obligatio Quadragesimæ; unde cum pervenitur ad quemcumque diem, debet esse in illo causa, ut intelligere possimus, Pontificem pro eo die dispensare: est enim quasi alia dispensatio diversa à dispensatione præcedenti. Quando autem prima dispensatio ex causa facta est, nec constat de voluntate Pontificis ad dispensandum pro altero die, etiam deficiente causa, nullum est fundamentum ad hoc existimandum. Quia sicut sine causa concedi non solet pro vno tempore, ita nec credi potest pro alio sine illa continuari. Si vero dispensatio facta fuerit in lege privata

v. g. in voto, vel iuramento, admitti potest sententia asserentium non cessare dispensationem. licet causa cessaverit. Nam quamvis hæc habere possit tractum successivum, tamen cum nulla indecentia, nec singularitas proveniens ex defectu conformitatis partis cum toto reperitur, præsumi congrue poterit voluntas absoluta dispensandi, pro omni tempore: ut bene ait Doctor Ioannes Ioseph Garli *cent. 2. cap. 41. a. num. 17.*

QUESTIO III.

An sit licitum, uti dispensatione sine causa obtenta?

VNum supponimus, & alterum disputamus: supponimus, talem dispensationem datam à Papa, vel ab alio superiore, in lege sua, validam esse, ut docent Caietanus 1. 2. *quest. 97. art. 5.* Thomas Sanch. *lib. 8. de Matrim. disp. 17. num. 24.* vbi refert plures Summistas, & Iurisperitos, quos sequitur P. Suarez *lib. 6. de legib. cap. 19.* Quorum ratio est, quia lex pendet ex voluntate imponentis illam: ergo & eius conservatio: ergo ablata lege, eodem modo se habet subditus, ac si vera ei non fuisset imposita, licet fortasse superior peccet auferendo, sicut & peccasset, non imponendo, si bonum commune ea indigeret.

2 Disputamus, an subditus, qui absque iusta causa dispensationem obtinuit, possit absque peccato, etiam veniali, præfata dispensatione uti: Partem affirmativam probabilem esse, dicit Antonius de Escobar in *Moral. Theolog. tract. 1. exam. 6. cap. 4. n. 32.* Quem, vel ex hoc, à quodam Theologoastro sigillatim lego. Quod mirabile quidem dictu est! Quia nõ solum ut probabilem, sed ut veram viri doctissimi tuerentur. Ancharr. Felinus, Gigas, Angelus, Sylvester, Navarro, Palacius, Stunica, Aragon, & alij, apud Sanch. de *Matrim. lib. 8. disp. 18. num. 10.* * Quod (inquit ipse) satis probabile est. * Quibus adde Innocentium, Cardinalem, Speculatorem, & alios simpliciter dicentes, sic dispensatum manere tutum in conscientia, quos in hoc sensu intelligit Felinus in *cap. ad Audientiam 2. de Rescrip. num. 4.* Et Panormitanum pro hac sententia stare, in *cap. non est, de voto, testatur M. Victoria in Relect. de Potest. Papa, & Concilij nu. 15.* Quorum sententiam probabilem esse, dicit P. Salas *tom. 3. de legibus, quest. 97. tract. 14. disp. 20. sect. 5. num. 6.* vbi ait: Canonistas communiter affirmare, utentem tali dispensatione, non peccare, & tura conscientia posse illa uti; & pro hac sententia stare Vivaldum, Summam Coronam, & Patrem Vazquez asserentem, ita tenendũ, supposito, quod,

quod dispensatio sit valida. Quia tunc constat, nullum esse peccatum directe contra ipsam legem humanam; nec contra naturam, quia lex naturali non obligat valide dispensatum, ut se conformet cum alijs membris; nullam habentibus dispensationem.

3 Ideo hanc sententiam tenet M. Bart. de Medina in Sum. 9. 10. Del precepto del ayuno. ibi: * El quarto modo, para que vno este libre del ayuno es dispensacion, de lo qual sea la primera regla. Quando vno, justa, o injustamente tiene dispensacion para no ayunar, no esta obligado a ayunar, aunque el peccaria en pedir la tal dispensacion sin causa; pero si la alcanza, vale. La razon es, porque como sea esta ley humana, puede el Sumo Pontifice quitarla, o otro, como abaxo se dira. *

4 Eandem sententiam, citans Emanuelem Rodriguez, sequitur M. Petrus de Ledesma in Sum. 2. p. tract. 17. de abstinencia, c. 2. post quintam conclusionem, fol. mi. i. 744. ibi: * La segunda dificultad es, quando el Papa, que puede dispensar en el ayuno, y en el precepto Ecclesiastico, dispensa con vno sin causa razonable, si queda libre del ayuno, de suerte que no este obligado a ayunar. En esta dificultad, Fray Manuel Rodriguez en el lugar citado, absolutamente, y sin limitacion enseña, que la dispensacion sera valida, y que no peccara esse tal exando de ayunar. A esta dificultad digo lo primero, que si el Papa dispensa, entendiendo, q no ay razonable causa, ni suficiente para dispensar en el ayuno, sino que el por su libre voluntad quiere dispensar, la dispensacion es valida, y no peccara el subdito no ayunando. Esto convence la razon de dudar (nimirum, quod sit valida dispensatio) y asse te ha de entender Fr. Manuel Rodriguez en el lugar citado. * Sic ille, qui, ut patet, ad excusandum a peccato vnum dispensationis, solum exigit, quod sit valida, talem autem esse, est plurium Doctorum sententia. Sed ego apud Emanuelem Rodriguez non inuenio, quod ei attribuit Ledesma; quin potius tom. 1. Question. Regul. quest. 22. artic. 4. contrarium expressè tenet, dicens: * Nec vtentes illi peccabunt mortaliter, sed venialiter, ut tenent doct. ssumus Sotus, & Nauarrus, & Victoria, * sic ibi. Et iterum tom. 2. q. 64. artic. 5. & tom. 3. Sum. in 2. edit. c. 237. num. 1. vnde nescio, vbi contrariam, quam ei imponit, invenerit Ledesma.

5 Militant vero pro hac viri alij doctissimi, quos citatos sequitur Illustris ac Reverend. M. Tapia, Archiepiscopus Hispalensis in Catena Morali lib. 4. de legibus, quest. 21. art. 5. num. 3. ibi: * Si dispensatio sine causa valida sit, & vltro a legislatore oblata, & concessa; probabilius cenſeo, subditum etiam

ſcienter vtentem hac dispensatione, nullum committere peccatum, cum Nauarri o, Sylvestro, & alijs, quos citatos sequitur Suarez ib. 6. de legibus cap. 10. num. 14. contra Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 18. n. 12. & 13 Ratio autem est, quia tunc subditus vtens dispensatione non cooperatur peccato dispensantis, nec agit contra legem, cum per dispensationem validam, sit ablata eius obligatio: ergo nullum committit peccatum. Quin etiam si subditus illicitè petat, non peccare vtendo dispensatione illa, existimat Suarez ibidem, & satis probabiliter, quia peccatum petendi præterijt, vtus autem dispensationis est alia actio non prohibita, cum obligatio legis vera sit iam per illam ablata, & alia lege non prohibeatur vtus illius dispensationis. * Sic ibi, & iterum art. 6. num. 3. dicens: * Quamvis enim illicitè petat, non illicitè ea vtatur, vt diximus art. precedent. num. 4. & c. Cum ex vi vtus non conservet eam, nec cooperetur ad voluntatem dispensantis, nisi forte deceptus erit eum: tunc enim tenebitur in conscientia detegere fraudem dispensatori. Quod si ea detecta, non reuocauerit dispensator dispensationem, poterit deinceps dispensatus ea vti, quia nullo modo iam cooperatur pravitati dispensantis. * Quid clarius?

6 Stant etiam pro hac parte Doctores alij, quos citatos sequitur Diana p. 8. tr. 3. res. fol. 9. vbi inquit: * An vtentes dispensatione a superiore facta sine causa, peccent? * Cui sic respondet. * Peccare saltem venialiter, ait Amicus, &c. sed mihi magis placet contraria sententia, quam tucntur Gordonus, Pontius, Suarez, Vazquez. Et ratio est, quia non peccat contra legem positivam, que iam non est, nec etiam contra naturalem, quia dispensatus non tenetur ex iure naturæ se alijs conformare: habet enim causam legitimam exemptionis, scilicet, dispensationem validam, etiam si illicitè obtentam, &c. Nec etiã potest esse peccatum, quia cooperatur dispensationi iniquè a superiore concessa, quia solum cooperatur, cum petit, petita iam, & concessa, vtitur illa, qui vtus non videtur specialiter esse prohibitus. * Sic ibi. Quod tradiderat etiam 1. part. tr. 10. res. 32. dicens: * In vſu talis dispensationis sine causa obtente, nullam culpam, etiam venialem committeret. Et ita ego sentio contra Layman, & Sanch fretus auctoritate Malderi, Suarez, & aliorum. * Quod iterum etiam tradit res. 35. Sic Diana cum citatis. Et hanc sententiam tenent Sylvest. Angel. Vazq. Suarez, Salas. Basiliu de Leon, Castr. Palao, Aragon, Vivald. & Palqualigum, testatur, eos citans, Leand. a Sacram. tom. 3. tract. 5. disp. 10. q. 26.

7 Quibus adde doctum Machado, to. 1. lib. 3. p. 4. tr. 4. docum. 7. n. 2. & 3. vbi sic scribit: * Si

* Si por lo menos peque el legislador en dispensar sus proprias leyes sin causa, es question muy controuersa entre los Doctores. La mas comu, y recibida opinion es, que pecca, &c. Pero tambien defienden muchos la contraria, de que no pecca, &c. Con esta opinion se escusa de aueriguar, que peccado sea el dispensar sin causa (atende y tambien si pecca el que vſa de la dispensacion concedida sin causa. Supuesto que tantos, y tan graues Autores, como hemios referido, defienden, que ni el legislador, que sin causa dispensa en sus leyes, pecca en manera alguna, ni el que vſa de semejante dispensacion, por ser licita. Porque Couarrub. y otros que sienten que pecca, se fundan en que es illicita la dispensacion concedida sin causa, segun la primera opinion referida. *

§. Vnicus.

Contraria, & vera sententia:

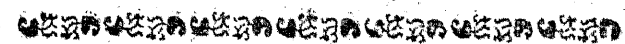
8 His tamen non obstantibus, sententia contraria magis mihi arridet, quam tenet Caietanus 1. 2. q. 96. art. 5. ad fin. M. Soto lib. 1. de iust. q. 7. art. 3. prop. fin. M. Serra 1. 2. q. 97. art. 4. P. Salas vbi supra q. 97. tr. 14. disp. 20. sect. 5. n. 60. Amicus tom. 5. disp. 6. sect. 7. n. 109. Azor lib. 5. instit. moral. cap. 15. q. 3. in fine, & plures alij, quos citatos sequitur Thomas Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 18. n. 11. Probatur: Quia legislator, etiam si Princeps suppremus, peccat saltem venialiter, dispensando cum aliquibus in proprijs legibus sine causa, vt docent cõmuniter Doctores cum D. Thoma 1. 2. q. 97. art. 4. quos referens, sequitur Thomas Sanchez supra n. 3. eo ducti argumento; quod eiusmodi dispensatio opponitur iuri naturæ dictanti, partem conformari debere cum toto: idèdque non solum peccat dispensationem concedendo, sed continuando: tenetur enim, eam quoad vnum futurum renouare: sicut qui furatus est, damnum potest, tenetur restituere. Ergo similiter, qui absque iusta causa dispensationem petiuit, non solum peccauit petendo, vt potè cooperans peccato concedentis, sed etiam dispensationi non renuntians, vel absque iusta causa illa vtens; quia secus tam vno, quàm altero modo, peccato superioris continuato cooperatur. Præterquam quod, manente lege in ordine ad alios, contra rationem est, quod absque iusta causa ab illius obligatione te eximas: offensionis quippè alijs causam præbes, quia dispensationis vtus non minus, quàm eius concessio in aliorum iniuriam cedit: cum alijs iniustam reddat legem, inæqualem constituens, quæ, vt iusta sit, æqualis omnibus esse debet. Hoc autem ad venialem saltem culpam constituendam sufficere, negare non auderem. Quod intelligè, si desit scandalu graue, aut notabile aliorum nocumentum: tunc enim sicut in legislatore dispensante lethale peccatum

Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

esset, ita in vſu talis dispensationis, propter eandem rationem.

9 In hoc sensu intelligendus venit Victoria in Relect. de Potest. Papæ, & Concilij. n. 6. vbi, hæc scribere, non reuult: * Papa dispensando in legibus, & decretis tam Conciliorum, quàm aliorum Pontificum potest errare, & grauius peccare. Vtinam liceret dubitare de hac conclusionem: sed videmus quotidie à Romana Curia tam largas, imò omnino dissolutas dispensationes profectas, vt orbis terre non possit, nec solum in scandalum pusillorum, sed maioru. * Sic ille. Sed consuetæ, innataque modestie immemor: fuit enim vir temperatissimus æquè, ac doctissimus.

10 Consulto non semel dixi peccatum vtentem dispensatione absque iusta causa: potest enim casus occurrere, quo liceat vti dispensatione, quæ obtenta fuit absque iusta causa: quia licet, tunc non adfuerit ad concessionem, modo adit ad iustam continuationem, & consequenter ad eximendum a peccato illius vtantis: sicut enim si ab initio præcelleret, concessio nem dispensationis licitam redderet, & petentem ab omni culpa excusaret: ita similiter postea adueniens continuationem licitam reddit, & talis dispensationis vnum ab omni culpa immunem constituit. Quia licet dispensatio, & alia gesta ab initio nulla, & nequeant discursu temporis conualecere: ab initio tamen illicita, ex defectu causæ, possunt illa accedente, talia esse desinere vt apud omnes Theologos inconcusum est, varijsque exemplis demonstrabile.

DISPUTATIO SECVNDA, De Peccatis.

QUESTIO I.

Vtrum habens voluntatem perpetrandi omnia peccata venialia, solaque vitandi mortalia, grauius delinquat?

NON peccare mortaliter docent non pauci, quorum sententiam probabiliter putauit Antonius de Escobar tom. 1. Theolog. Moral. lib. 3. sect. 2. cap. 8. problem. 1. fol. 83. quia contrariam, quam sequitur, probabiliorē vocat: reuult dicere certam, & merito, quia opposita plures doctissimos patronos habet. Eam tenet vnus pro mille Illustris & Reuer. P. M. Acatius de Velasco tom. 1. resol. moral. resol. 188. n. 4. vbi contra Sanchez lib. 1. Decalog. cap. 5 & contra Bonacinam disp. 2. de Peccatis, quest. 3. punct. 5. n. 13. asserentes, voluntatem committendi omnia venialia esse peccatum mortale, sic

Inquit: *Lo contrario tengo por mas verdadera, porque aunque los pecados veniales disponen para los mortales, pero por ellos nunca se dispone proximo, &c. Este parecer tiene tambien Castro Palao *to. 1. tr. 2. disp. 2. p. 5. §. 3.* y lo prueba con muchas razones. * Sic ibi, & fauet Sylvester M. Sacri Palatii *verb. Peccatum, q. 4.* vbi inquit: * Vtrum peccatum veniale possit fieri mortale? Sic respondet: * Petrus de Palud. interdit. quod illud, quod secundum se ex suo genere est veniale, potest fieri mortale hinc, vel illi, quod verum est quatuor modis predictis: non autem eo modo, quo dicit Glossa, scilicet, quasi ipse remptus, & vilis pensio venialium sit mortale, nisi forte in Religioso, qui tenetur habere propositum proficiendi, quia nullibi est preceptum, quod dictam curam habeamus, sed consilium tantum. * Sic ille, & bene quoad rem principalem; sed male, & falso quoad id, quod addit de consilio, cum verum sit de precepto sub veniali, cura vitandi venialia. Accedit M. Corradus *2. p. resp. q. 494.* vbi quaerens, * an qui vult permanere obstinato animo in peccato veniali, & in illo mori, possit salvari? inter alia, quae pro parte affirmativa, quam tenetur, adducit, haec habet: * Quod autem voluntas ebilinata peccandi venialiter non sit mortale, nec excludat a Regno Caelorum, sed in purgatorio purgetur, expressè habetur ab ipso Sancto Doctore loco citato, *quasi. 7. de Matulo circa finem undecimi articuli.* * Si igitur voluntas obstinata peccandi venialiter non est mortale: cur tale erit nullam veniale vitandi? cum haec non magis dissonet, quam illa. Et idem in terminis ita expressè tenent Ioannes Franciscus Giragus *de Regimine, p. 3. dub. 44. conclus. 1.* & P. Olicio *1. 2. controu. 3. tract. 6. punct. 6. numer. 81.* Granado, Palao, Gaspar Hurtado, Diana, Machado, Ludouicus à Concept. & alij infra citandi.

2 Huius doctrinae (quae mihi est probabilior) ratio à priori est, quia nullum vitare veniale, sed omnia occurrentia committere non est peccatum mortale: ergo neque voluntas nullum vitandi. Consequentia videtur legitima, quia malitia actus desumitur ex obiecto.

3 Non me latet, illust. Archiep. Hisp. M. Petrum de Tapia in sua *Catena Moral. lib. 3. q. 17. art. 9.* qui oppositam defendit sententiam, praefato argumento respondere: * Propositum committendi omnia venialia, quotquot se obtulerint, esse mortale peccatum; non quidem propter ipsum obiectum praecise sumptum, nam omnia venialia simul collecta non habent secundum se, nisi venialem malitiam. Caterum continent in illo vniuersali proposito proximum periculum peccandi mortaliter. *

4 Verum hoc fundamentum solidum non est, quia proximum periculum ab illo proposito separabile est. Quapropter M. Dominicus de Soto in *4. dist. 15. q. 2. art. 1. §. 1. aduertendum*

est, illi omnino non est fissus; idèoque ausus non est determinare, esse peccatum mortale. * Non audebam, inquit, ad peccatum mortale condemnare, nisi forsitan ratione imminentis periculi, dum omnia venialia contemnerentur; nam ut ait in Regula Augustinus, qui minora contemnant, in maiora paulatim deslaunt. * Sic M. Sotus. Sed ex ratione, quae vitatur, planè colligitur, in proposito aliud periculum non agnouisse, praeter illud, quod inuenitur in exercitio contemnerendi minora, & proximum, & remotum potest esse, ut ex dicendis magis constabit. Et sanè, ut bene aduertit P. Salas *1. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 16. sect. 6. num. 84.* Auctores non inficiantur, propositum illud absolutum esse saepe peccatum mortale, ratione periculi, sed eo temore, per se loquendo, mortale non esse contendunt, sicut neque ipsam frequentiam, & vilipensionem venialium: licet aliquando ratione periculi proximi peccatum mortale sit. Itaque quaestio difficilis in hoc vno cardine vertitur: An voluntas nullum vitandi veniale imbibat, per se loquendo, periculum proximum peccandi mortaliter? Afirmat M. Tapia, ut vidimus.

5 Sed quidem ex nullo capite, illud inuoluerent, tenent, vltra M. Acatium de Velasco, Sylvestrum, & alios supra citatos, Gaspar Hurtado *1. 2. tract. de Peccatis, disp. 3. diff. 6.* Diana *3. p. tr. 6. Misc. resol. 24.* & c. Granado, & alij Machado *tom. 1. lib. 2. p. 1. tr. 1. docum. 5. fol. mihi 16. s. ibi.* * Si ei quae est a consuetudine de cometer todos los pecados veniales, que se ofrecieren, peque mortalmente? Sanchez, y otros graues Auctores juzgan q. si por que el que quiere cometer todos los pecados veniales, se expone a peligro de cometer algun mortal. Si bien la parte negativa defienden el docto Granado in *1. 2. contr. 6. de Peccat. tr. 2. disp. 2. sect. 7.* Palao *to. 1. tr. 2. disp. 2. punct. 9. §. 3. n. 5. y Diana la juzga por mas probable.* Fundantse in que cometer todos los pecados veniales, ann quando esto fuera possibile, no fuera pecado mortal; porque por el mismo caso que son pecados veniales, la ofensa de suyo viene a ser venial, y no mortal. * Quae doctrina videtur aperta D. Thom. *1. 2. q. 88. art. 4.* vbi disputas, * an peccatum veniale possit fieri mortale? * Ad primum argumentum desumptum ex auctoritate D. August. dicentis: * Peccata minima, id est, venialia, si negliguntur, occidunt. * Respondet: * Dicendum, quod Augustinus loquitur in illo sensu; quod multa peccata venialia dispositiue causant mortale. * Quod de dispositione remota, & de periculo remoto intelligant communiter Doctores, alias consuetudo venialium esset mortalis, si quidem esset periculum proximum peccandi lethaliter, quod est falsum, & contra D. Thom. *vbi sup.* qui semper negat, collectionem venialium esse mortale, solumque admittit, ad illud dif-

disponere: dicere autem debuisset, consuetudinem ipsam peccandi venialiter esse peccatum mortale, si periculum proximum, per se, inuoluerent.

6 Eandem sententiam tuetur Fr. Ludouicus à Concept. *2. p. examinis verit. tr. 3. n. 5. et 6.* pro se citans Sylvestrum *verb. Peccatum, q. 4.* Salas *vbi supra, disp. 15. sect. 26.* & P. Granado *1. 2. tom. 2. tr. 2. disp. 2. sect. 7. de Peccatis*, subnectens; * nec desiderium omnia venialia simul committendi, (si id possibile foret) esse mortale, nisi forte ratione periculi, quod etiam in actu externo possit dari, non tamen in interno, nisi quis illa desideraret committere, prout foret proximum ad mortale periculum. *

7 Addit Granado *vbi supra n. 59.* hanc sententiam, non solum non esse contra D. Thom. sed colligi ex doctrina Caietani: * Dicendum, inquit, est, non esse peccatum mortale, velle committere omnia venialia, quae intra limites leuis culpae continentur. Hanc assertionem amplectuntur docti Iuniores, & Sylvester *verb. Peccati, q. 4. et c.* Colligitur etiam ex Caietano *2. 2. q. 186. art. 2. s. Ad euidentiam horum.* * Vbi docet intentionem non proficiendi in charitate, aut bonis operibus, sed solum pracepta diuina seruandi esse quidem culpam, sed non culpam mortalem, quia infra limites praceptorum, saluatur dilectio Dei super omnia, vbi *omne praceptorum* planè intelligit grauiora pracepta, ac proinde vult intentionem seruandi sola grauiora pracepta, & nil amplius, non esse culpam mortalem. * Sic ille, & bene, & iuxta mentem D. Thomae, in qua veratissimus fuit; nam D. Thom. *1. 2. q. 88. art. 4. in corpore*, in vno tantu casu admittit id, quod ex suo genere est veniale, fieri mortale; nimirum, * in quantum constituitur in eo finis, vel in quantum refertur ad mortale peccatum. * Quod non reperitur in eo, qui omnia venialia committere proponit, quia eius intentio ad ea dirigitur, in quantum intra limites venialis culpae continentur. Qua ratione vltimus finis in illis non constituitur, neque ad mortale peccatum referuntur.

8 Quapropter merito dixit P. Granado *vbi supra* videri in ipsis terminis contradictionem inuolui, dum dicitur, peccatum esse veniale, & esse proximum periculum mortalis. Quod omnium optime expendit Castro Palao citatus à M. Acatio de Velasco *vbi supra*. Tum quia illud periculum non consistit in aliquibus venialibus tantum, ut patet; neque in omnibus simul sumptis, cum nunquam possit dari casus, in quo haec committantur. Tum, quia ex opposita sententia sequeretur, quemlibet esse obligatum sub graui peccato vitare aliqua venialia, si quidem omnia (ut defendunt aduersarij) sunt periculum proximum peccandi lethaliter. Tum, quia nostra salus non consisteret solum in obseruatione praceptorum obligantium sub morte Pat. Mat. de Moy. *Quaest. p. 1.*

tali, sed etiam in obseruatione praceptorum obligantium sub veniali, si quidem vitatio venialis ad vitiationem mortalis necessaria esset. Tum denique, quia rectè compari potest propositum non vitandi venialia, cum proposito firmiter, & efficaci non peccandi lethaliter, quod fieri non posset, si primam esset mortale. Sic dicuntur Palao, & bene quidem.

9 Ex dictis pro hac firmata conclusione de proposito peccandi venialiter in quacunque materia plane colligitur, idem à fortiori dicendum de proposito committendi omnia venialia in materia aliqua determinata, ut bene notat Granado supra, nam qui committeret omnia venialia, v. g. in materia luxuria, aduertens hic, & nunc imminere sibi ruinam, & periculum proximum labendiam ea committere, non esset veniale, sed mortale. * Si autem, inquit, faceret quidquid, attentis omnibus circumstantijs, est veniale in materia luxuria, non potest villo modo esse proximum periculum mortalis. * Ac proinde mortale esse non potest propositum illa omnia committendi.

10 Quale autem peccatum sit inducere aliquem ad peccatum veniale committendum? non conueniunt Doctores. Nam esse peccatum lethale, & grauius quam homicidium, tradit ex M. Soto, M. Corradus *1. part. Respons. resp. 89. §. Sequitur, fol. mihi 176.* vbi sic scribit: * Imò, & grauius est, inducere ad vnum peccatum veniale, quam committere homicidium; quia maius damnum est, & maior iactura vnum peccatum veniale committere, quam sit mors corporis, quae de causa dicitur, non esse peccandum venialiter, etiam pro vitia totius mundi. Has assertiones Salo non admittit. Sed secundum Sotum admitti videntur. Vnuiquisque pro captu suo accipiet, quod plus sibi quadrat. *

11 Verum sententia haec M. Corradi, & M. Soti est expressa contra D. Thomam *1. 2. q. 73. art. 8. ad 3.* vbi ait: * Grauius peccatum esse homicidium, quam peccatum inducere alium ad fornicationem, ob solam delectationem, non attendendo ruinam illius. * Et expressius ad rem nostram *2. 2. q. 43. art. 4.* vbi ait: * Si verò scandalum passiuum sit per se, pura, cum intendit inducere alium ad peccandum, si intendat inducere ad peccandum mortaliter, est peccatum mortale: Et similiter si intendat inducere proximum ad peccandum venialiter per actum peccati mortalis: si verò intendat, inducere proximum ad peccandum venialiter per actum peccati venialis, est peccatum veniale. * Quid clarius? Imò hoc etiam esse verum, licet expressa intentione ruinae venialis proximi, illum induceret; tradunt Caietanus in *Summ. verb. Scandalum*, Armilla, & Angelus ibidem; & plures apud Salas *1. 2. tom. 2. tr. 13. disp. 5. sect. 15. n. 141.* vbi sic ait: * Inducere directè ad peccatum veniale, tantum

est veniale, vt docet Paludanus, Caietanus, Armilla, Tabiena, Syluest. Angelus, Emanuel, Medina, Couarr. Herrera, Azor, Zumel. * *Quæ sententia ait Vazquez 1. 2. q. 73. art. 8. disp. 102. cap. 7. * Fuit D. Thomæ 2. 2. q. 43. art. 4. si confertur cum his, quæ docet in corpore. **

12 Cæterum hæc doctrina difficilis visa est Patri Vazquez: Quapropter, si intendatur expressè ruina spiritalis proximi, etsi venialis; existimat, huiusmodi intentionem peccatum esse mortale contra charitatem, & in hoc sensu veram putat sententiam Soti, & Corradi; quia damnum spirituale, cum directè intenditur, tribuit specialem malitiam, & non est dubium, maius hoc esse, quam quodcumque damnum corporale. Sic discurret P. Vazquez: sed difficultate nõ vacat: si enim eius ratio aliquid probat, apertè convincit, neminem posse directè velle in se venialem ruinã, quin grauem: magis enim se, quam proximum, diligere tenentur. Sequelam autem admittere, communi sensui advertatur. Omnes ergo præfato argumento respondere tenentur; præcipuè, quia proximi dänificatio, si grauis sit, etiam indirectè intenta malitiam mortalem in actum deriuat: ideòquè secundum omnes lethaliter peccat, qui sagittam inferam proicit, prauidens graue damnum proximi inde imminere, licet aliàs velit, quod nullum sequatur.

13 Solutiones varias argumento Patris Vazquez Doctores adhibebant. Venior mihi est, quod licet, quodcumque peccatum veniale sit maius malum proximo, quam mors corporalis, tamen quia illud est transiens, & liberum, & medijs facillimis reparabile; ideò maius peccatum est occidere proximum irreparabiliter, quam leuem eius ruinam spiritualem intendere, quando non ex odio, sed ex alio fine procedit. Et tanè, si difficultas, suborta ex ratione maioris mali, nos terrere deberet, maius esset peccatum, etiam absque expressa, & directã ruina intentione, inducere ad peccatum veniale, quam corporaliter occidere, quia illud maius homini detrimentum est, quam mors corporalis, quod negat Vazquez cum communi Doctorum.

14 Aliam solutionem inuenies apud Sanchez lib. 1. de Matrim. disp. 5. num. 25. vbi contra Nauarrum asserentem, cum, qui promississet liberaliter vnum sacrum animo se obligandi, peccaturum mortaliter, si omittat, eo quod detrimentum spirituale ex omisso sacro, est magnum, grauiusquè quocumque temporali; sic scribit. * Sed rigida, & minus vera est opinio: non enim damnum spirituale conferendum est cum temporali; aliàs promittens semel orationem Angelicam, & omittens peccaret mortaliter, & similiter consulens veniale damnum enim illatum ex omissione illius orationis, & ex veniali admisso, cū spirituale sit, antefertur cui-

cumque temporali. Quare ad iudicandum, an sit damnum graue, conferendum est temporale cum temporali & spirituale cum spirituali. * Hæc Sanchez, cui comenit Fagunde in quinque præcep. Ecclesiæ, præcep. 1. lib. 3. cap. 8. n. 12. & sequentibus. Cæterum hæc solutio, ni ad præcedentis fundamentum referatur, difficultatem non euacuat, cum nulla congrua reddatur ratio, cur damnum spirituale cum temporali comparari non debeat, vt inde eius grauitatem appendere possimus.

15 Rogabis, an qui dubitat; committet necne peccatum fornicationis? an teneatur occurrente ratione dubij, statim repellere, & in partem negatiuam resistens tentationi inclinari? Respondeo voluntariè dubitantem, rationes pro vtraque parte inquirendo, aut earum vim apud se ponderando, & sententiam pro lege differendo, peccare mortaliter. Ita expressa Bartholomæus de Medina 1. 2. q. 74. art. 6. Quem citatum sequitur P. Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. q. 74. disp. 6. sect. 9. num. 70. P. Alderete tom. 1. in 1. p. disp. 24. de scientia, sect. 10. num. 2. Et credo esse commune inter Doctores, qui rem hanc magis supponunt, quam disputant. Probat, quia aquè verum est Deum non esse offendendum, ac est verum, quod reuelauit: sed dubitare voluntariè de veritate rei reuelatæ, est peccatum contra fidem: ergo dubitare sit necne Deus offendendus, est peccatum contra charitatem. 2. Quia sic dubitans exponitur periculo peccandi in illa specie, ergo nequit ex hoc capite à lethali excusari.

QUESTIO II.

Vtrum in re venerea detur paritas materiæ.

1 **P**Artem affirmatiuam tuerentur Ioannes Sanctius in Selectis disp. 21. num. 19. in fine, & n. 25. Nauarrus cap. si quis de Peccat. dist. 1. n. vlt. Villalobos, & Malderus: & faciunt Freitas, Miranda, & alij, quibus citatis subscribit Caramuel in Regul. S. Benedict. disp. 69. à n. 1502. & Bassæus in floribus, verb. Luxuria, num. 19. apud Caramuelem in Theologia Fundamentali, fol. mihi 595. num. 1213. dicens: * Vbi leuis quædam distillatio, & spirituum commotio procuraretur, excusaretur à mortali id procurans ratione paruitatis materiæ, cessante pollutionis periculo. * Thomas Hurtado tom. 1. variar. resol. tract. 4. cap. 8. resol. 35. num. 399. vbi ait: * Negari non potest, valdè probabile esse, dari paruitatem materiæ in rebus venereis, & pluries id reperit resol. 65. §. 2. numer. 922. & §. 3. num. 932. & 934. & 935. vbi sic: * Vt autem id, quod sentio, dicam, supposita sententia probabili, quod detur paruitas materiæ, tum in materia luxuriæ, tum in materia sollicitationis, &c. * Porrel in addit. ad Dubia Regu-

Regularium, verb. Sollicitare feminas, num. 4. vbi sic: * Habebit hic locum ad excusandum paruitas materiæ, sicut & in omni alia materia. Vnde si Confessor dicat fœminæ verba leuia, vel aliud signum, vel opus leue faciat indicium amoris lasciuæ, quæ verba ad iudiciū prudentis viri, nec sint peccatum mortale, nec sufficientia ad persuadendum, credo, quòd talis Confessor non sit accusandus. * Quos sequitur Marchantius in Hortu past. cap. 6. respons. 13. vbi de osculis loquens inquit: * Si fiant in transitu, licet voluptas aliqua capteretur, &c. posse secundum opinionem multorum veniale id iudicari, ob paruitatem materiæ. * Quos nouissime sequitur Doctor Garfi cent. 1. cap. 54. num. 10.

2 Eandem sententiam defendunt M. Soto de Doctrina Christiana, fol. 26. M. Samuel Lublinus in Summ. verb. Osculum, num. 3. vbi ait: * Inter solutos, quamuis eiusdem sint sexus, mortale crimen est osculari, & tangere ob solam veneream delectationem ex huiusmodi actibus consurgentem, nisi paruitas materiæ excuset. * M. Zanardus in Direct. 1. p. de Sacram. Matrim. cap. 41. §. 28. vbi inquit: * Oscula, tactus & verba obscena non erunt mortalia inter solutos ex paruitate materiæ, vel consensus, quia leuis est tactus, vel verba distillatio. * Pro eadem militat Illust. ac Reu. P. M. Arauxo Episcopus Segouienfis, vt testatur Diana part. 7. tr. 11. resol. 28. vbi alios Authores citans, concludit: * Hanc etiam sententiam, quod videlicet in rebus venereis detur paruitas materiæ, præter Authores à me alibi citatos, tenet nouissime contra me nominatim insurgens sapientissimus M. Franciscus Arauxo Dominicanus, sacre Theologiæ professor in Academia Salmanticensi in suis eruditissimis comentarijs in primam secundæ D. Thomæ. * Sic Diana quam sententiam probabilem putat Bonacina de Matrim. q. 4. punct. 8. num. 17. quia contrariam, quam sequitur, tutiorem vocat. * Secunda sententia (inquit) affirmat, dari posse paruitatem materiæ in re venerea. Ita Armilla, Nauarr. Sanchez. In praxi tamen tutior est, & consulenda prima sententia. * Et infra: * Ex dictis colligitur secundo, tutius esse in praxi asserere, quolibet distillationem feminis voluntariam cum carnis commotione esse peccatum mortale, vt patebit ex dicendis punct. 10. num. 13. * Sic Bonacina, quibus opinionem, quam deserit, probabilem cœfuisse satis constat: quapropter pro illa eum adducit Bassæus, vbi supra, cuius fide, illum citauit Amadeus in opusc. tract. de Peccatis, prop. 3. num. 3. sicut & Diana, Magistrum Arauxo verbis supra datis.

3 Sed vt minus bonam Vincentij Batonijs, amice lector, non mireris, illius in Amadeum stomachum tibi aperiam, quem infidelitatis rearguens, sic imperit disp. 1. sect. 1. fol. 27. * Ex Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

duobus (inquit) agnosce, qua fide reliquos citet. Bonacina laudat quæst. 4. de Matrim. quo loco nil ad rem, &c. Quod verò refert ex Diana, contra se nominatim insurrexisse Franciscum Arauxum Dominicanum ex primo Salmanticensi professore factum Episcopum, quod videlicet, in rebus venereis negaret paruitatem materiæ, hoc omnem fidem superat, &c. Ab Arauxo fuisse hac de causa Dianam nominatim impugnatū, in hac re vnica controuersia, D. Thomam sequutum; quis credat de assertore D. Thomæ acerrimo, & fidelissimo discipulo! *

4 Verum satius fuit Baronio fidem Dianæ viro eruditissimo non denegasse, quam inuidiam, tot in illum verborum strepitu, & iactantia, sibi constare: de merte Bonacina dixi satis, de sententia discipuli D. Thomæ dubitare non licet. Legas quælo Magistrum Arauxo 1. 2. q. 74. art. 10. dub. vlt. n. 52. fol. 388. in editione Salmantina, anno 1638. & luce meridiana clarius inuenies, Dianam, loco ab Arauxo citato, nempe 4. part. tract. 4. resol. 36. & 3. p. tr. 5. resol. 1. paruitatē materiæ in re venerea cum D. Thomæ denegare. Econtra verò Magistrum Arauxo, etsi acerrimum, & fidelissimum D. Thomæ discipulum, Magistrum opinionem in hac parte deseruisse. Legas, rogo iterum, Magistrum Arauxo loco supra citato, vbi postquam limitationem quandam laxiori aliorum opinioni, à Diana adhibitam, approbavit, sic ait: * Quam limitationem, & cautelã libenter admittimus; (attende) sed non illam, quam ipse respuit, nimium non esse admittendam in hoc genere peccati, scilicet, libidinis, paruitatem materiæ excusantem à mortali culpa. Miram namque esset in omnibus alijs generibus peccatorum, scilicet, sacrilegij, mendacij, iniustitiæ, furti, &c. dari paruitatem materiæ, & non in genere libidinis, vt statim dicemus. * Et infra §. Secundum est, de osculis loquens, sic scribit: * Possunt eiusmodi tactus esse leues, & leuiter habiti, etiam si eorum delectatio per se intendatur ab operante, & aliàs sit turpis, & libidinosa, tamen est modica, & leuis materia in genere turpis delectationis: sed in alijs generibus peccatorum mortalium, ex obiecto modica, & leuis materia excusat actū à culpa mortali, ergo pariter in nostro casu. * Hactenus M. Arauxo, Episcopus Segouienfis. In cuius sententiã duo expendo. Primum expressè admittere paruitatem materiæ in re venerea. Secundum non solum excusare à lethali tactum manus, & leuioribus actibus ob delectationem veneream directè intenta, ratione paruitatis materiæ, sed etiam oscula leuiter habita propter delectationem turpem, & libidinosa ex illis consurgentem.

5 Addunt alij, absolūtè loquendo venereã delectationem, quæ ex osculis consurgit, etsi directè intentam, non refundere malitiam gratiæ, deficiente sinistra alia intentione, qualis esset,

si haberetur ob delectationem copulæ, vel aliarum specierum luxuriæ. Cuius sententiæ fuerunt Martinus de Magistris, & Gabriel, apud Sanchez de *Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 6.* qui pro hac sententiâ refert etiam M. Umbertum quintum Generalem Ordinis Prædicatorum in *exposit. Regule D. Augustini, cap. 7. sexta partis de castitate, & M. Chrysostomum Labellum lib. de Philosophia Christiana 2. part. tract. 7. cap. de impudicitia, num. 10.* Quos sequitur M. Petrus de Ledetna in *Summ. tom. 2. tract. 27. cap. 19. conclus. 4.* ubi sic: *Los osculos entre los solteros, de fuyo son pecado mortal, ordenados al acto carnal libidinoso. Dize, ordenados al acto carnal; porque si no son ordenados a este acto, no son de fuyo pecado mortal. La razon es, porque los osculos, como ya queda dicho, tienen la malicia de la fornicación; luego si se ordena a ella son pecado mortal, y si no se ordenan a la fornicación, no tienen razón de pecado, porque les viene el ser pecado de este fin.* Eiusdem sententiæ (inquit Thomas Sanchez *ubi supra*) videntur D. Antoninus, Nider, Margarita Confessorum, Emanuel Rodriguez (& paulò ante) & clarè censet esse probabilem M. Sotus in *4. dist. 34. q. 1. art. 2. ad 2. vers. Ex quo fit.* *Soti verba sunt: *Non possunt lascivè se amplexari, aut impudicè tangere, aut carnaliter osculari, quia isti tactus, & oscula per se, ut verior habet opinio, sunt mortalia, nisi inter veros coniuges.* Et videtur assentire M. Victoria, ut testatur M. Ioannes de la Cruz in *Direct. 6. præcap. dub. 2.* & alij.

6 Ad hanc opinionem stabilendam; præsidium vocare tentarunt ex D. Thoma 2. 2. q. 154. artic. 4. in corpore. Vbi postquam dixit, oscula, & amplexus secundum suam speciem, & rationem non esse peccatum mortale, subnectit: *Alio modo dicitur aliquid esse peccatum mortale ex sua causa, sicut ille, qui dat elemosynam, ut aliquem inducat in hæresim, mortaliter peccat propter intentionem corruptam.* Quo exemplo videtur inuicere, horum actuum malitiam grauem ab intentione operantis dependere. Quod clariùs infra explicat, dicens, hanc intentionem ferri debere in actum fornicationis, vel in talis actus (aut aliarum specierum luxuriæ) delectationem. *Dicitur est (inquit) quod consensus in delectationem peccati mortalis est peccatum mortale; & idè cum fornicatio sit peccatum mortale, & multo magis aliæ luxuriæ species; consequens est, quod consensus in delectationem talis peccati sit peccatum mortale, & non solum consensus in actum: & idè cum oscula, & amplexus huiusmodi propter delectationem huiusmodi fiant; consequens est ut sint peccata mortalia; & sic solum dicuntur libidinosæ. Vnde secundum quod libidinosæ sunt peccata mortalia. *Ergo si non fiant ob delectationem actus fornicationis, vel

aliarum specierum luxuriæ, mortalia non erunt.

7 Quibus facit explicatio M. Araujo 1. 2. q. 74. art. 10. *et ultim. n. 53.* ubi ait: *D. Thomas tradit, oscula posse considerari in quantum ordinantur ad actum fornicationis, & in quantum ordinantur ad solam delectationem eiusdem actus fornicationis, vel formaliter, vel concomitanter, & sic solum esse libidinosæ.* Et consonare videtur ipse Angelicus Doctor in 2. scripto *super libros sent. lib. 4. dist. 31. art. 4. ad 1.* ubi ait: *Dicendum, quod consensus in delectationem est mortale peccatum, non in quantumcumque, sed in illam, quæ consequitur actum peccati mortalis.* Cum autem oscula, & amplexus secundum se non sint actus peccati mortalis, ut tradit ipse D. Thomas, & communis Theologorum sententiâ, videtur inde concludi, non fore lethalia, nisi extrinsecè ex prava intentione operantis ordinentur ad delectationem fornicationis, vel alterius speciei luxuriæ, quæ sunt actus peccati mortalis; nec sufficere, quod ex se, & ex natura sua ad illam ordinentur. Quibus annuere videtur M. Araujo *ubi supra, quæ est. 74. art. 10. num. 52.* ubi ait: *Ex D. Thoma bonitas, & malitia actus ex se indifferentis pendet ex fine, quem operans intendit; sed huiusmodi tactus sunt actus de se indifferentes, ergo eorum bonitas, & malitia moralis pendet ex solo fine operantis.* Et infra: *Dices, ordinari de se ad actum venereum, ut dispositionem præuiam; ac proinde esse mortales ex fine, ad quem per se ordinantur. Sed huic objectioni respondetur, ordinari quidem ad actum venereum à natura remotè: proximè autem à sola intentione operantis. Ex quo non efficitur mortalis culpa, nisi aut ex tali fine adiuncto, aut proximo periculo in illum incidendi.* Sic M. Araujo. Quibus occurrit hic author Caietano, P. Thomæ Sanchez, & alijs, quos sequutus est Baronius *disp. 1. sect. 1. §. 8. fol. 86.* peccati mortalis damnantes huiusmodi oscula, ex eo quod licet ex intentione operantis non tendant ad congressum, non tamen desinant eo referri, ex fine operis.

§. I.

Vera sententiâ duplici conclusione exponitur.

8 SIT Prima: oscula, & amplexus libidinosæ, etiam si non fiant ob delectationem concubitus, seu pollutionis, vel alterius actus luxuriosi, sed præcisè ob illam delectationem veneream, quæ ex ipsis consurgit, sunt peccatum mortale. Hæc conclusio est omninò certa, & contrariâ nullam habet probabilitatis speciem, & nouissimè damnata est, ut scandalosa ab Alexandro VII. die 18. Martij, anno 1666. & iam diu fuit reprobata à Clemente VIII. & Paulo V. qui Inquisitoribus fidei illam defendentes denunciari iusserunt:

ut refert P. Thom. Sanchez *lib. 5. sum. cap. 6. n. 12.* ubi sic: *Vnum advertere volo, sententiâ, quam *lib. 9. de Matrim. disp. 46. num. 7.* dixi esse verissimam, nempe amplexus, & oscula libidinosæ, quamvis sola venerea delectatio, quæ ex ipsis sentitur, placeat, excluso alio ordine ad copulam, esse mortalia, & contrariam ab alijs appellari temerariam, & erroneam; hodie approbaram esse à Summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. qui Inquisitoribus fidei denunciari iusserunt assentem in illis non committi crimen lethale.* Hæc Sanchez. Et ante illum hanc opinionem grani censura notant nonnulli, quos ipse refert *disp. 46. citata ex lib. 9. de Matrim.* Vbi Navarra dicit, esse falsam, & fortè temerariam: Corduba esse erroneam, & Tabiena, oppositam esse de fide.

9 Ad evidentiam, igitur huius verissimæ, & communis sententiæ præmittere oportet, duplicem in osculis, & tactibus delectationem reperiri: aliam sensibilem, aliam veneream: sensibilis dicitur, quæ in sensu tactus percipitur ex contactu teneritudinis, & molliciei obiecti: quæ quidem delectatio semper coniuncta est cum ipsi osculis, vel tactibus, quia naturaliter, & proximè ex ipsis resultat, etiam si propter benevolentiam, aut propter necessitatem fiant: & hæc delectatio non est venerea, sicut nec delectatio, qua placet visus proprii corporis, vel alieni: quia tactus rei blandæ, sicut & visus rei pulchræ naturaliter delectant organa visus, & tactus. Sic cum Tabiena *verb. Cogitatio, q. 8. nu. 9.* tradunt Sanchez *lib. 9. disput. 46. num. 5. & 20.* Salas 1. 2. tom. 2. q. 74. tract. 1. dist. 6. sect. 20. nu. 139. & dicens esse sententiâ D. Thomæ Araujo 1. 2. q. 74. art. 10. *duh. ult.* pro qua citat ex sua familia Umbertum, Viguerium, D. Antoninum, & Sylvestrum; & est communis Thomistarum, illamque Vincentius Baronius in Amadæum *fol. 83. 85. 108. & 109.* (ex Carmelitanis Excalceatis Salmanticensibus *tom. 1. in 1. 2. disp. 10.*) fusè defendit, dicens, delectationem hanc diffundi per omnes sensus, & partes corporis, quatenus ex primis, & secundis elementorum qualitatibus, ex lenitate, & mollicie rerum sensibilium afficiuntur, prout ipsis conveniant: *Hanc (inquit) vocamus delectationem naturalem per omnes corporis partes, nec secretioribus exceptis, diffusam, quæ ut monet D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 4. expes est boni, aut mali moralis, indifferens ad utrumvis, quæ indiscriminatum, & veluti necessario sensibus percipitur, adnoto sensibili.* Hæc apud Baronium supra, qui subnectit: *Hanc delectationem, quacumque corporis parte excipitur, innoxiant esse: nihil enim mali habet contrectatio cuiusquam rei, mollis, & teneræ, quacumque corporis parte, nisi accedat prouocatio aliqua feminis, & periculum, aut aperitus illud spargendi extra coniugij usum.* Sic ille.

10 Delectatio autem venerea, & libidinosæ dicitur illa, quæ provenit ex ferosi humoris, aut feminis, aut spirituum subservientium generationi motu, quæ sentitur in carne circa partes libidinosas, seu in lumbis, & renibus, ut cum Salmanticensibus explicat Baronius supra, & cum Caietano, & Tabiena, Thom. Sanch. *lib. 9. disp. 46. num. 5.* & alij, quos supresso nomine refert Salas *ubi supra, n. 141. in fin.* Et sumitur ex Galeno *lib. 14. de usu partium, cap. 9. & 10.* ubi ait: *Quod delectatio venerea est, quæ in carne consurgit ex motu humoris feroci incalescentis per commotionem spirituum generationi deservientiam.* Cui consonat Augustinus *lib. 14. de Civitate Dei*, dicens, in re præfenti libidinem esse illam, quæ obsecrat partes corporis, & voluntur.

11 His positis: certissima sententiâ est, oscula, amplexus, & tactus (etiam non turpionum) si venerea, si libidinosæ sint, esse peccatum mortale, etiam si ab operante ad vlicerem delectationem non referantur, quàm ad illam, quæ ex ipsismet inturgit, per spirituum subservientium generationi motum. Ita docet Sanctus Thom. in *disputatis, quæst. 15. de luxuria, art. 2. ad 18.* ubi sic: *Dicendum, quod tactus, amplexus, & oscula in quantum ordinantur ad actum fornicationis, consequuntur consentum in actum: in quantum autem ordinantur ad solam delectationem, consequuntur consentum in delectationem, qui est peccatum mortale.* Ergo iuxta D. Thomam delectatio venerea, quæ ex osculis inturgit, et si sola intendatur, vel voluntariè admittatur, refundit in illa grauem malitiam. Nec eius mentem percalluerunt, qui aliter exponere moliti sunt. Idem probat Caietanus *ex 2. 2. quæst. 154. art. 4.* Vbi dum D. Thomas, inquit, consentum in delectationem fornicationis, & non solum consentum in actum esse peccatum mortale, sub voce delectationis fornicationis, omnem veneream comprehendit. In quibus locis nullo modo sibi contradicit D. Thomas, nec sententiâ mutat, vel retractat, ut ei imponit M. Ludovicus Lopez 1. part. *instruct. cap. 295. §.* Igitur pro explicazione, dicens: *Circa hanc quæstionem non omninò conveniunt Doctores, nam Caietanus hic, atque Sylvester tenent partem affirmatiuam, nempe esse peccatum lethale, quam hic D. Thom. sequitur, ubi videtur murasse, & retractasse sententiâ contrariam negativam, quam tenuerat in *quæst. de malo, quæst. 15. de luxuria, art. 2.* * hæc M. Lopez: Quibus nil à veritate magis alienum, ut collatis locis constat. D. Thomam sequuntur communiter Theologi. Quos recensere otiosum est.

12 Suadetur primo ex Paulo ad Galatas 5: ubi postquam præmisit, opera carnis esse immunditiam, & impudicitiam, subdidit, qui talia agunt Regnum Dei non possidebunt. Sub impudicitia autem comprehendit oscula, amplexus, &

actus libidinosos, est communis Sanctorum Parrum, & Theologorum sententia, cum Iyrybi, & D. Thom. 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 1. ad 5. & ita expressè tradunt Ambrosius, & Cyrilianus, quorum verba referunt Sanchez, & Salas supra. Secundo probatur, quia oscula, ut venerea, sunt media à natura proximè ordinata ad motum feroli humoris, vel feminis, in quem vehementer influunt, tantamque in corpore voluptatem excitant, ut periculum pollutionis frequenter annexum habeant: ergo delectatio venerea, quæ eiusmodi operationes sublequitur, gravissima est, infra delectationem copulæ. Confirmatur, quia ut bene docet Caietanus 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 5. Præfata delectatio est principium, aut pars delectationis actus consummatus: actum enim fornicationis, vel pollutionis est totum quoddam successivum, sicut & motus feroli humoris, qui effusio terminatur: ergo delectatio horum actuum, ut potè subsequens motum, verè successiva est: ne ad eum eiusdem rationis sit pars illa delectationis venerea, quæ primo excitatur, quando motus incipit cum altera, quæ eius continuationem, & terminationem subsequitur sit planum, delectationem veneream osculorum & tactuum eiusdem esse malitiæ cum delectatione fornicationis: eandemque esse delectationem continuatam; solumque distingui sicut partem à toto homogeneo. Quapropter oscula, & tactus libidinosi communiter dicuntur fornicatio inchoata, ut rectè ait P. Vazquez *tom.* 4. *in 3. part. quæst.* 91. *art.* 1. *dub.* 5. *nu.* 33. & 1. 2. *tom.* 1. *disp.* 75. *cap.* 2. Et qui consentit in delectationem horum actuum, censetur consentire in delectationem concubitus. Ut Doctores omnes timorati iure sentiunt.

12 Obijcies: delectatio non est mala, nisi mala sit operatio unde captatur, sed oscula, & amplexus, secundum se, non sunt operatio mala: ergo non est mala delectatio, quæ ex ipsis captatur. Consequitur est legitima: minor expressa D. Thomæ, & discipulorum eius, ubi supra. Maiorem tradit expressè Angelicus Præceptor in 2. *sent. dist.* 24. *quæst.* 3. *art.* 4. *in corpore dicens:* * Unde si operatio est per se bona, & delectatio est per se bona, & è contrario. * Et in 4. *dist.* 31. *quæst.* 2. *art.* 3. * Secundum Philosophum in 10. Et hinc idem iudicium est de delectatione, & de operatione, quia operationis bonæ est delectatio bona, & mala mala. * Ergo cum oscula, & amplexus, operationes sint indifferentes, delectatio ex illis capta indifferens erit. D. Thomæ vestigia premunt discipuli. Sorus in 4. *dist.* 31. *quæst.* unica, *art.* 3. *concl.* 1. * Delectatio (inquit) de se neque bona, vel mala est, nisi ratione operationis unde captatur: concubitus autem conjugalis de se non est operatio mala: ergo neque delectatio illi adiuncta: quare electio huiusmodi delectationis non est ex genere suo mortalis: * cui consonat Caietan.

2. 2. *quæst.* 154. *art.* 2. 5. Quo ad secundum multi: Vbi inquirens, cur in mulieribus seminatio voluntaria, extra concubitum naturalem, sit peccatum mortale? respondet: * Delectatio in bonitate, & malitia morali sequitur operationem, & ideo oportet, si delectatio sit mala moraliter, quod seminatio illa sit mala: ridiculum enim est dicere, quod delectatio secundum se est mala. * Ergo cum oscula, & amplexus secundum se mala non sint, necessario videtur inferri, nec delectationem subsequentem esse malam.

13 Hoc argumentum nonnullis multum negotij facessit. Respondet Baronius ubi supra, *fol.* 86. oscula, & amplexus secundum se esse mala, cum quis delectationi, ad quam ex fine operis ordiuntur, adheret. Verum hoc est, principium supra factum deserere, quia probat, operationem esse malam ex eo, quod delectatio mala sit: principium verò, quod ex Aristotele iecit D. Thomas, & cum eo alij Thomistæ (quorum verba supra dedimus) oppositum suadet, nempe delectationem esse non posse malam, quia operatio, quam consequitur, mala non est. Dicere autem delectationem secundum se esse malam, ait Caietanus supra * esse ridiculum. * Præterquam quod responsio Baronij terminorum repugnantiam involvere videtur: nam si oscula, deficiente adhesionem voluntatis ad delectationem ex ipsis confluentem, non sunt mala, verè secundum se talia non sunt. Unde ergo adhesio illa voluntatis malitiam fortietur? Non explicat. Respondeo ergo cum Thom. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disput.* 46. *num.* 20. ex principio Philosophi, & D. Thomæ solum inferri, delectationem sensibilem, quæ immediatè, & naturaliter consequitur osculum, & tactum, ortam ex proportionem obiecti sensibilis ad sensum, de qua egimus supra *num.* 9. non esse per se malam: quod tenent Illust. ac Rev. P. M. Arauj. Episcopus Segoviensis, M. Sousa, & alij, quos citatos sequitur Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia, *tract.* 3. *cap.* 3. *resol.* 27. M. Candidus *tom.* 1. *disquisit.* 11. *dub.* 2. D. Antonius 2. *part.* 5. *cap.* 1. §. 9. M. Zanardus in *direct.* 1. 2. *in explicat.* 6. & 9. *precepti.* §. 13. *vers.* *Quinto deduco, ubi sic:* * Quoniam omnis delectatio tactiva, ut tactiva, & sensitiva est, non convenit homini ut homo est, sed ut animal est, & sic ei non convenit peccare; ideo si quis delectetur in osculo pulchre manus, faciei, vel gratiosi oris, & similiter in tactu mollis carnis, cuiuscumque sit partis, exclusis consensu expresso, interpretativo, & periculo consensus in delectationem scilicet veneream non censeo esse peccatum. * Sic ille Item Navarrus in *Manuali, cap.* 16. *num.* 11. Fr. Franciscus Pichon in *tom. de Matrim. disput.* 7. *num.* 325. Sylvius, & alij apud Dianam 4. *part. tract.* 4. *resol.* 136. Quos sequitur Vincentius Baronius in *opere contra Amadæum fol.* 108. & 109. verbis ex illo supra datis

dati *num.* 9. ubi hanc delectationem sensibilem per omnes sensus, & partes corporis diffundi asserit, & non esse veneream, sed naturalem, & quacumque corporis parte excipiatur, innoxiam esse. Hanc igitur talem esse admittimus, qualis sit operatio tactus extra statum Matrimonij: secus verò delectationem veneream, quæ remore ex osculis, & tactibus resultat, & proximè ex operatione alia, nempe ex motu feroli humoris, & spirituum subservientium generationi: hæc enim delectatio operationem aliam extra statum Matrimonij graviter prohibitam subsequitur; ac proinde nequit non illius gravi malitia infici. Unde fit, argumentum *num.* 12. confectum solum concludere contra Caietanum *tom.* 1. *opuscul.* 14. *q.* 3. & *verb. impudicitia, in fine nu.* 4. qui, delectationem illam sensibilem oscula, & tactus naturaliter subsequentem, dicit esse veneream: quem sibi non constans videtur sequi Vincentius Baronius *fol.* 87. dum ait: * Oscula, & amplexus propter solam delectationem tactus cum non sua esse peccata mortalia. * Cum tamen *fol.* 85. prædixisset: * qui non alia ratione afficeretur osculo mulieris, non damna rem peccati. * Quod iterum tradit *fol.* 108. & 109. ubi innoxiam pronunciat eiusmodi naturalem delectationem, ut eius verba *num.* 9. data præferunt.

§. II.

Confectario ex prima conclusione.

14 EX hætenus dictis apertè constat, oscula & amplexus libidinosi inter omnino solutos nequire à noxa lethali eximi. Restat verò examinandum, an eadem inter sponsos de futuro atficiantur malitia? Negant M. Bartholom. de Medina in *Sum. cap.* 14. §. 18. M. Ludovicus Lopez 1. *part. instruct.* *cap.* 54. M. Fumus *verb. Impudicitia num.* 2. M. Bartholom. & Petrus de Ledesma, M. Tabiena, Menochius, Veracruz, Filiarchus, & innumeri alij, quos sequuntur Thom. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 46. *num.* 48. Salas 1. 2. *tom.* 2. *tract.* 13. *disp.* 6. *sect.* 26. Navarrus, Tolet. Sayrus, Aversa, Ioannes de la Cruz, & alij, quos refert Verricel. *tom.* 1. *quæst. Moral. tract.* 4. *quæst.* 23. Bonacina, Reginald. Molfesius, Villalobos, & alij, quos refert, & sequitur Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 131. & est ferè communis opinio. Cuius ante signanus fuit Eminentiss. Caietan. in *Sum. verb. Sponsorum peccata, ubi sic:* * Oscula, & amplexus inter sponsos, si delectationis causa fiant, affectu maritali inchoante, absque impudicitia tamen, venialia sunt, quia sicut sponsa inchoative est sponsi, ita delectatio venerea conjunctionis carnalis inter eos inchoative permittitur inter eosdem. Constat enim, oscula delectationis causa facta non nisi inchoationem venere

re delectationis importare. * Sic Caietanus ibi, & secunda secunda loco supra citato, quem sequitur Navarrus in *Sum. Latina, cap.* 16. *n.* 12. dicens: * Quæ singularis determinatio fuit Caietani. Caietani 2. 2. *q.* 154. *art.* 4. * Ante Caietanum etenim (ait Rebellus *part.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 19. *sect.* 2.) nullus ex Patribus, vel Scholasticis Doctoribus, profertur, qui à peccato mortifero oscula, & tactus ex venerea delectatione captatos excuset. *

15 Mouentur Authores citati ratione à Caietano superius atfacta, qui sponsalia sunt quædam inchoatio Matrimonij: ergo sicut hoc eximit à lethali copulam, venerea delectationis causa habitam, ita sponsalia excusabunt oscula, & alios tactus (dummodo turpiorum non sint) quæ sunt inchoatio copulæ, etsi venerea delectationis causa habeantur.

16 Caterum contraria sententia sustinenda est, quam sibi contrarius tenuit Caietanus in *Sum. verb. Impudicitia, ubi sic scribit:* * Impudicitia, qua homo tactibus, osculis, seu amplexibus vacat libidinosè, hoc est, delectationis sensibilis, quæ ibi sentitur, causa, etiam si nullum intendatur aliud opus, &c. si norum aliquod sic fiat à non coniugibus, peccatum est mortale: dicente Apostolo ad Galat. 5. *Quod impudicitiam agentes Regnum Dei non consequentur.* * Et iterum, *verb. Osculum, dicens:* * Osculum benevolentia bonum, & laudabile est, iuxta morem patriæ: osculum verò libidinis, nisi inter coniuges, est peccatum mortale. * Ergo iuxta Caietanum oscula libidinosi inter sponsos de futuro sunt peccatum mortale: coniuges enim non sunt. Ideò ita expressè tenent Comitulus *lib.* 4. *respons. quæst.* 20. *nu.* 4. Gaspar Hurtado de *Matrim. disp.* 10. *diffic.* 10. *num.* 48. Rebellus ubi supra *part.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 19. *sect.* 2. Paludan. Sorus, Corradus, Pedraza, & alij apud Salas supra, Rodriguez *tom.* 3. *sum. cap.* 102. *num.* 1. & plures alij.

17 Probatum primo ex apostolo *cap.* 5. ad Galat. quo Caietanus vtitur ubi supra, quia omnis fornicator, aut immundus non habet hereditatem in Regno Dei: immunditia autem, iuxta communem Sanctorum PP. expositionem, oscula, amplexus, & tactus libidinosos inter non coniugatos comprehendit: ergo cum Apostolus universaliter loquatur, intelligendus est de omnibus non coniugatis, à qua universalitate sponsi de futuro excludendi non sunt. Secundo, quia delectatio venerea osculorum aquè est inchoatio delectationis copulæ, ac delectatio venerea tactuum impudicorum, quæ absque eius periculo, aut ulteriori consensu, inveniuntur potest. Atqui delectatio tactuum impudicorum omni etiam periculo secluso inter sponsos de futuro, est peccatum mortale, ut tradunt communiter Theologi, & ipsimet Doctores supra citati, Caietanus, Navar. Luis Lopez, Grassius, &

& Barr. & Petrus de Ledesma, & alij, quos sequuntur Thom. Sanchez, & Salas locis supra citatis: ergo & delectatio venerea osculorum: quamvis enim horum delectatio minor esse dicatur, utraque tamen æquè participat prædicatum inchoatæ copulæ; ac proinde ratio ista utriusque, vel neutri patrocinari debet, maxime cum Auctores contrariæ sententiæ oscula libidinosa inter sponfos de futuro non ex parvitate materiæ, sed virtute contractus sponsalitiij à mortali peccato excusent.

18 Tertio, quia ut multis probat Caietanus 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 4. & ex illo refert, & approbat Baronius *fol.* 87. consensus in delectationem veneream osculorum, est consensus in delectationem fornicationis, quia licet ab eo, qui cuiusmodi actus exercet, auferatur relatio ad congressum, & futuram illius delectationem; tamen osculum ipsum libidinosum ex se ipso ad illam ordinatur, & delectatio venerea osculorum est initium, & pars, & eiusdem ordinis moralis cum delectatione copulæ; atqui extra statum coniugij consentire in delectationem præsentem concubitus postea futuri modo excogitati, est peccatum mortale, etiam sponsis de futuro, ut contra Victoriam, & Medinam docent Nauarrus, Grassis, Ludovicus Lopez, Rodriguez, Vega, Corduba, & Vazquez, quos citatos sequitur Thom. Sanchez *supra* *disj.* 47. (quod respectu delectationis concubitus præsentis est de fide) ergo oscula inter sponfos de futuro propter solam delectationem veneream sunt peccata mortalia. Confirmatur, quia ipso Caietano testante, ut ait Baronius *fol.* 87. * est expressa Sancti Doctoris mens, oscula, & amplexus propter solam delectationem tactus cum non sua, esse peccata mortalia. * Ergo cum sponsa virtute contractus sponsalitiij non efficiatur sponsa, nec sua dici possit, oscula inter ipsos, propter delectationem veneream à noxa lethali non eximentur. Confirmatur secundo, nam cui prohibitus est finis, prohibita etiam sunt media ex se ipsis ad illum ordinata: sed oscula libidinosa, ut fatentur Caietanus, & Baronius supra, ex se ipsis ordinantur ad copulam sponsis de futuro prohibitam: ergo hæc illis non licent, sed sub lethali æquè, ac copula prohibita sunt.

19 Ad fundamentum contrariæ sententiæ respondeo, levis ponderis esse ad tam singularem opinionem introducendam. Quia delectatio venerea osculorum penes magis, & minus distinguitur à delectatione copulæ, & hæc in illis continetur, ut finis in principio, vel ut totum successivum in prima sui parte, ut tradit Caietanus ubi supra. Contractus vero sponsalium secus se habet respectu contractus Marrimonij, ut est per se notum, atque adeo nequit ex illo argumentum desumi ad excusandas à lethali inter personas de futuro delectationes venereas

osculorum, quas inter omnino solutos esse prohibitas dubitari non potest, & opposita assertio, ut minimum, ut scandalosa, ab Alexandro VII. ut supra diximus, damnata, & prohibita est.

§. III.

Judicium Auctoris de parvitate materiæ in re venerea.

20 **S**ecunda conclusio. In rebus veneris non datur moraliter, & practicè parvitas materiæ: physicè verò, & speculativè loquendo, negari non potest. Quia certum est dari quandoque ex parte obiecti leuem quamdam carnis delectationem veneream, qualis est illa, quæ ex tactu levi manus procedere solet; nam cum commotio spirituum, quæ inde excitatur, levis ut in plurimum sit, gravem delectationem generare nequit. Præterens igitur controversia solum est, an illa delectatio, quantumvis modica, si deliberatè quaratur, vel admittatur, gravem malitiam in actum voluntatis refundat? Quod ex duplici capite provenire potest, vel ex eo quod ratione sui graviter prohibita sit, vel ratione alicuius periculi annexi. In quo Doctores dissident: Iulius Mercorus, quem citatum sequitur Vincentius Baronius in *Ama-deum*, *fol.* 77. existimat, delectationem veneream obiectivam, quantumvis modicam, ratione sui prohibitam esse sub lethali. Quæ doctrina difficilis est, aliàs levis, & gravis delectatio æquè prohibita forent, & consequenter, sicut lex prohibens gravem delectationem, obligat sub mortali removere omnes causas ad luxuriam pertinentes, quæ notabiliter influant in gravem spirituum commotionem, prohiberet etiam sub mortali causas omnes, quæ in levem commotionem influxum efficacem præstarent: ut tactus manus, brachij, vellicatio, & similes, quas de culpa lethali damnare, quando levis illa delectatio venerea nec procuratur, neque voluntate admittitur, durissimum esset, nec ab illo, quem viderim, Theologo conceditur.

21 Dicendum ergo est, quamcumque deliberatam voluntatem circa delectationem veneream in carne, vel in appetitu sensitivo, quantumvis levem, esse peccatum mortale, non quidem malitia derivata à delectatione obiectiva physicè levi, sed à periculo annexo propter moralem impossibilitatem distinguendi practicè, in re tam lubrica materiam levem à gravi. Ita expressit N. Rev. P. Generalis Claudius Aquaviva in suo decreto, cuius sententiam omnes Doctores Societatis amplectuntur, qui constanter defendunt, non dari parvitatem materiæ in re venerea, neminemque ex hoc capite, si delectatio deliberatè quæsitæ, vel admittæ sit, à peccato mortali excusari posse. Ita docent Rebel-lus de *Iust.* *part.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 10. Lessius *lib.* 4. *cap.*

cap. 3. *dub.* 8. *num.* 58. Filiucius, P. Layman, & alij, quos refert, & sequitur Eutembium in *Theo-log.* *Mor.* *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 2. *dub.* 1. Tamburinus in *Decalog.* *lib.* 7. *cap.* 8. *§.* 1. *num.* 8. P. Vazquez 1. 2. *tom.* 1. *disj.* 15. *cap.* 2. *num.* 5. & reliqui Authores Societatis, quos sequuntur innumeri alij, quos citat, & sequitur Diana *part.* 3. *tract.* 5. *resol.* 1. & 89. *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 136. §. *Notandum*, & *part.* 5. *tract.* 5. *resol.* 5. & 9. *part.* 7. *tract.* 11. *resol.* 28. & *part.* 11. *tract.* 1. *resol.* 25. & *tract.* 6. *resol.* 53. & contrariam gravi censura notant recentiores, P. Antonius de Escobar in 2. *edit.* *Lugdunensi Theolog.* *Moral.* *tr.* 1. *exam.* 8. *cap.* 3. *num.* 75. inquit: * Esse falsam, improbabilem, & temerariam. * M. Lopez de Texada in *contro.* *Theolog.* *Moral.* *tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 3. *contro.* 13 *nu.* 66 *fol.* 173. dicit: * Esse omnino relegendam à sana doctrina. * Vericelli *in quæst.* *Moral.* *tom.* 1. *tract.* 4. *q.* 16. *num.* 4. ait: * Esse omnino improbabilem, tam per principia intrinseca, quàm extrinseca, & esse falsam, temerariam, & scandalosam, & fortè graviori censura dignam. * Et subnectit, opinionem adstruentem parvitatem materiæ in delectatione venerea esse damnatam in officio sanctæ Inquisitionis ex motu Clementis VIII. & ita referre Valdellum, Magistrum Texada, & Dianam Sed de hoc motu authenticè non constat, ut notat Doct. Garlicent. 1. *cap.* 54. *num.* 10. & fortan hi Doctores equivocationem patiuntur, hanc quætionem confundentes cum altera supra impugnata, & à Summ. Pontificibus damnata, nempe concedente oscula, & amplexus propter delectationem veneream ex illis surgentem, seclama alià finitima intentione, non esse peccatum mortale.

22 Cæterum, quamvis ab Ecclesia damnata non sit, cum Doctoribus citatis centeo omnino improbabilem, & ab scholis exterminandam. Quæ, si aliquando arrisit Patri Sanchez *lib.* 9. de *Marrim.* *disput.* 46. *num.* 9. & 17. eam postea retractavit in *sum.* *tom.* 4. *lib.* 5. *cap.* 6. *nu.* 12. Et similem doctrinam Iesuitæ omnes execrantur, extraque in Societate præceptum à Rever. P. Præpos. Generali Claudio Aquaviva. * Ne ullus ex Societate publicè, vel privatè, non modo ut veram, vel probabilem, sed nec ut tolerabilem quidem doctrinam vlla ratione doceat, aut sibi placere significet, aut secundum illam consilium cuiusdam det, scilicet, in re venerea exiguam aliquam delectationem deliberatè quæsitam propter leuitatem materiæ excusari à peccato mortali. * Idque prohibet sub poena excommunicationis, & privationis lecture, vocis activæ, & passivæ, & inhabilitatis ad quælibet officia. Cuius præceptum in *Congregatione novæ Generali in decreto* 24. renovatum fuit, & extensum ad quamcumque minimam delectationem veneream, non solum quæsitam, sed deliberatè admittam. Et cum, qui contra

hoc præceptum deliquisse constiterit, superioribus Societatis denunciari debere, sub eodem sanctæ obedientiæ præcepto omnibus subditis iniungitur, videatur P. Mendo in *Patena opin.* *Mor.* *dissert.* 5. ad 6. *Dealogi præceptum.* ubi innumeros ex Societate Doctores pro hac sententia refert.

23 Ratio à priori huius verissimæ opinionis est, quia delectatio venerea, quantumvis minima voluntatis igne succensa gravem spirituum commotionem frequenter excitat, & consequenter gravem delectationem veneream; ut distillationes, ac titillationes carnis ex vehementissima commotione libortæ demoliant. Ergo saltem ab effectu, quem simul cum obiecto, & appetitu sensitivo causare solent, gravem malitiam subire necesse est. Secundo probatur ratione, qua conclusionem primam demonstravimus, delectationem ex osculis, & amplexibus libidinosi deliberatè quæsitam, grave peccatum constituere; nempe, quia omnis delectatio venerea, & libidinosa natura sua ordinatur ad copulam, vel effusionem seminis: ea enim illius inchoatio, initium, & pars. & eiusdem ordinis moralis cum delectatione actu consummati. Ergo sicut deliberatè velle copulam, vel seminationem illicitam, in quamcumque etiam minima quantitate, semper est peccatum mortale; ita etiam & velle quamcumque minimam delectationem veneream, seu spirituum commotionem, quam subsequitur.

24 Adde, delectationem obiectivam levem, quæ sentitur in carne, & in appetitu sensitivo, cum eiusdem rationis sit cum delectatione copulæ, & illius pars, & initium, ut supra diximus, non posse non frequenter, propter affinitatem, comitari imaginationem delectationis actus consummati: hanc autem naturaliter subsequitur tam delectatio appetitus sensitivi, quàm cogitatio talis delectationis, allucens, & trahens voluntatem in eius consensum. Vnde quando voluntas deliberatè consentit in delectationem illam, quæ levis ab operante contebatur, est meritaer impossibile, non simul complacere de gravi delectatione copulæ cogitata, vel de illa, qua appetitus sensitivus fruitur. Nemo ergo prudens dubitare potest, maximum labendi periculum in his discernendis subesse, & veluti anguem sub herba latere, & quam difficile cuique sit, deliberatè quæsitæ, vel admittæ delectatione levi, à graviore complacencia abstinere; præcipuè cum quævis venerea delectatio deliberatè admittæ mentem aliquantulum perturbet, vnde maior accrescit difficultas gradum sistendi, & intra certos terminos illam cohibendi: ex modica enim scintilla ingens non raro constat incendium: practicè ergo loquendo in rebus veneris concedi non potest parvitas materiæ. Et ita firmi-

ter tenendum. Quamvis physicè, & speculati-
uè leuem quandoque contingere posse, inficiari
nequeam. In quo sensu plures ex citatis pro con-
tra sententia exponendi sunt, ne in opinionem
adeò absurdam adijisse dicantur.

25 Idque maximè expedire, ait Iulius Mer-
corus 3. part. *Basis*, artic. 15. in fine, vbi sic: *
Religiosos scriptores summe pere decet, dum
adhuc vigent Monita Sanctæ Sedis Omnibus
Religionum Rectoribus, vt ipsorum alum-
ni; à Doctrina huic nostræ opposita, in poste-
rum abstineant. * Ex quibus infertur, iure
optimo reiiciendum Sfortiam, qui *tractatu*
de iustitia, quaestionem de paritate mate-
riæ in re venerea obiter exagrans, ait, du-
plex esse genus actuum, ex quibus capitur de-
lectatio: aliud præuium ad actum consumma-
tum, verb. grat. Oscula, & amplexus: Aliud
ipsofnet actus consummatos fornicationem,
pollutionem, & sodomitiam: ait igitur, de-
lectationem libere captam de osculis, & am-
plexibus secundum se, non esse veneream, sed
prout enunctam cum delectatione orta ex
imaginatione, & cogitatione actus consum-
mati, cui libere etiam adhæret voluntas. Cen-
set itaque recentior iste, ad peccandum non suf-
ficere delectationem de actibus prævijs, absque
libera delectatione de actu consummato cogi-
tato; & consequenter præceptum, quod est in
Societate prohibens defendere, & docere, dari
parvitate materiæ in re venerea, solum
ex imaginatione actus, seu de actu consummato
in specie luxuriæ, vt de fornicatione, &c. Quia
nequit voluntas in eiusmodi delectationem
consentire, quin libere adhæreat delectationi
operis grauitate peccaminosi. Sic discurret
Sforzi, cuius sententia vade mihi displicet:
quia illam delectatio, quæ ex osculis procedit
(scilicet imaginatione, & cogitatione alte-
rius actus consummati luxuriæ) à Doctoribus
communiter venerea nuncupatur, cum distin-
cta sit ab illa, quæ ex mollitiæ obiecti, in sen-
su tactus, percipitur, quam non pauci vene-
ream esse negant; & proinde à lethali excu-
sant, vt supra diximus. Qua propter si senten-
tia Sforziæ de ista procedat, sustineri non po-
teli; tum quia præcepto Societatis prohibita,
tum maximè, quia ab Alexandro VII. in de-
creto Sacræ Congregationis Sanctæ, & Ge-
neralis Inquisitionis Romanæ, vt constat ex
dixit num. 8. vt scandalosa damnata. Dicere
autem nullam delectationem ex osculis, & am-
plexibus procedentem esse veneream, si absit
imaginatio, & cogitatio actus consummati,
remere, & gratis dicitur: & hoc admissio, cum
libere possit quis secundam delectationem co-
hibere, dicendum esset, non dari delectatio-
nem veneream in osculis, & amplexibus, in

tali exentu: & ideo libidinosa nunquam esse
absque delectatione concubitus, seu actus con-
summati. Cuius oppositum videtur suppone-
re decretum Alexandri VII. cum lethali pec-
cari damnet; etiam si non fiant ob delectatio-
nem actus consummati, sed præcisè ob illam,
quæ ex ipsis resultat.

26 A præfata sententia Cardinalis Sphor-
ciæ non multum distat, quam ex Castro Pa-
lao tom. 3. tract. 16. disp. 5. quest. 9. num. 8.
refert, & sequitur Tamburinus lib. 7. *De callo-*
gum cap. 8. §. 1. asserentem rem veneream pro-
priè esse coitum, vel pollutionem, vel ad sum-
mum, quæ ad hoc proximè disponunt, vt est
commotio spirituum subservientium genera-
tioni, vt tradit Galenus; ac proinde in delecta-
tione ex imaginatione istorum non dari par-
uitatem materiæ. Secus in delectatione; quæ
sumitur voluntarie ex visione mulieria pul-
chræ, & ex illius manus contactu, quia hæc
delectatio (inquiunt) non est venerea.

27 Vnde etiam concluditur reiicien-
dum esse Chryostomum Labellum supra, idem
defendentem tract. 7. vbi de pudicitia num. 10.
Ibi enim de osculis sic ait: * Aliqui tenent esse
mortalia, alij autem venialia. Nam nec exer-
citur talium, nec delectatio consequens in-
venitur alicui prohibita sub mortali, nisi or-
dinetur ad concubitus illicitum. Talia autem
videntur oscula, & complexus, & tactus par-
tium honestarum, quæ sistant in eiusmodi de-
lectatione. Hos autem damnare de peccato
mortali durum est. Declino igitur ad hanc
viam, & ratio oppositæ opinionis non con-
cludit. Censeo enim, quod operans consen-
sentiat in delectationem tactus, nego, quod
regulariter sit concessus in delectationem for-
nicationis. * Denique ex dictis deducitur au-
diendum non esse Paludanum dicentem in
4. *distinct. 9. quest. 3. num. 6.* * Si quis appe-
tat delectationem pollutionis nocturnæ, vt
compleat sibi in ea, &c. Videtur quod non
sit peccatum mortale. * Hæc enim senten-
tia non solum est contra D. Thomam

ibidem artic. 4. *quest. 1. ad 5.*

sed contra omnes;

(? o ?)

QVÆST.

QVÆSTIO III.

*Vtrum licitum sit intendere delectationem, quæ
ex cibo, & potu non immoderatis
captatur?*

1 **A**d decisionem suppono primo doctif-
simorum opinionem asserentem, pos-
se dari actiones indifferentes in individuo, quæ
cum D. Bouau. Scoto, & omnibus Scotistis de-
fendit Patrius Sforzi Franciscanus in *1.º* *o-*
cinio, Theol. Mor. p. 2. q. 2. n. 116. & est expressa
D. Hieronymi, Gregorij Nazianzeni, & aliorum
Theologorum, quos sequitur Vazq. 1. 2. tom. 1.
disp. 3. cap. 2. §. 3. Suppono secundo, delecta-
tionem obiectiuam per se, in genere naturæ, bo-
nam, & appetibilem esse, vt constat ex Arist. 10.
Ethic. cap. 2. * Neminem interrogas, cuius rei
gratia capiat voluptatem, propterea quod per
se ipsam appetibilis est ipsa voluptas. * Quem
sequitur D. Thom. 1. 2. q. 2. art. 6. ad 1. dicens: *
Delectationem esse propter se appetibilem, * &
in 4. *dist. 49. q. 3. art. 4.* vbi ait: * Delectationem,
vt delectationem significari, vt quoddam bo-
num. * Et est communis opinio.

2 Suppono tertio: delectationem in gene-
re moris, neque bonam, neque malam esse, sed
qualis sit: it operatio, cui est annexa. Sic ex A-
ristot tradit D. Thom. in 4. *dist. 31. q. 2. art. 3.*
ibi: * Secundum Philosophum in 10. *Ethic.* idem
iudiciu est de delectatione, & operatione, quia
operationis bonæ est delectatio bona, & malæ
mala. * Quem sequuntur communiter discipuli
Caiet 2. 2. q. 154. art. 2. Delectatio in bonitate,
& malitia morali sequitur operationem, &c.
ridiculum enim est, dicere, quod delectatio se-
cundum se est mala. * M. Sotus in 4. *distincti. 31.*
quest. unica, art. 3. conclus. 1. * Delectatio de se
neque bona, vel mala est, nisi ratione operatio-
nis vnde captatur * sic ille, & alij.

3 Ex quibus Salas 1. 2. *tr. 9. disp. 3. sect. 4.*
n. 4. in fine, concludit, delectationem sumptam
pro obiecto delectante, interdum esse ex se ho-
nestam, vt patet in visione Dei delectante Bea-
tos; interdum per se malam, vt mentiri, adul-
terari, fornicari; interdum indifferentem, vt pa-
ter de dispositione corporis, manante à visione,
auditione, gustu, generatione, &c. Quod ad de-
lectationem affectus meritò extendit Vazq. 1.
2. q. 4. art. 2. dicens: * Si sermo sit de delectatio-
ne pro affectu, & actu, dicendum est, esse aliquam
delectationem moraliter malam, aliquam mor-
aliter bonam; aliquam verò indifferentem in
genere moris. * Quibus dissentire non potuit M.
Texeda tom. 1. *Theol. Mor. lib. 2. tr. 3. cõtrou. 8.*
n. 4. & contr. 9. n. 20. Nam cum in primo loco
cum Angelico Doctore statuisset, quod eadem
est bonitas, & malitia delectationis, & opera-
tionis, cuius habetur delectatio. * Inde in secun-

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

do rectè concludit, quod exire in agrum, vel
deambulare propter ipsam delectationem, nõ
est malum ex obiecto, quod indifferens est.

4 Cum igitur Deus operationibus necessa-
rijs ad speciei, & individui conseruationem, de-
lectationem interiret, vt eas apperibiles red-
deret; & aliunde comedere, & bibere, (sicut &
generare in statu Matrimonij) non sint opera-
tiones malæ, sed bonæ, vel saltem indifferen-
tes; sit planum, delectationes his operationibus
adiunctas, non esse per se malas in genere mo-
ris; ac proinde aut bonas, aut indifferentes esse,
sicut de delectatione ambulationis dixit Texe-
da supra. Ex hoc principio, voluptates gustus
& quæ esse licitas, ac auditus, odoratus, & aspe-
ctus, easque moderatis ex se indifferentes esse,
tradunt plures doctissimi, quos adducit Bernar-
dus Stubrochius in *notam. 3. ad epist. 9.* vbi in
aduersarios sic animaduertit. * Hanc doctrinam,
inquit, turpissimam censet, quam tamen docue-
re D. Bopau. Scotus, Okamus, Almaynus, Ma-
ior, Tabiena, Sum. Benedicti, Ludouicus Bail, &
plures alij. * His positis.

§. I.

Pars affirmatiua est probabilis.

5 **L**icitum esse delectationem moderatam
gustus (sicut & olfactus, & auditus) dire-
ctè intendere, & propter illam captandam co-
medere, & bibere, docet non pauci, nec intimè
notæ Doctores. Quorum sententia probabilis
mihi est Ioan. Maior in 4. *dist. 31. q. unica. concl.*
3. * Si quis comedat plus, quam sibi sufficiat,
non transcendit limites temperantiæ in cibo,
ob solam voluptatem, non ponendo illic finem
principalem, nam si quis pyrum, vel pulchrum
pomum comedat gratia voluptatis, non peccat. *
Quem sequitur Ioann. Sanch. in *Select. disp. 2.*
n. 1. 4. vbi sic scribit: * Deficiente noimento, co-
medere, & bibere absque necessitate, solum ob
delectationem captandam, scilicet ob frigidita-
tem potus, vel inauitatem cibi, neutiquam con-
tra rationem erit; sed talis comestio, aut potatio
liberè sit, vt appetitus naturalis suis fruatur ac-
tibus. At velle appetitam delectari suis opera-
tionibus, quæ contra rationem non sunt, nulla-
tenus peccatum est, cum seclus reperiri, sit im-
possibile; nisi contra rationem tendat operans.
Dicas quæso, quare contra rationem operatur
edens, aut bibens absque fame, dū alias eius, aut
potus noimentum saluti non inferant? Nã si ob
solam cibi delectationem gula comitteretur, de-
ficiente etiam corporis noimento; peccatum
eriam esset, odorari res aromaticas ob solam de-
lectationem capiendam boni odoris, & esset scelus
res inspicere pulchras ob solam delectationem,
quæ visus in visione capitur; & esset crimè audire
musicam ob capiendam auditus delectationem.

Rr

Quis

Quis autem damnet hæc? Igitur nec gustus sensum, ex eo, quod appetat cibum ob solam eius delectationem, damnare erit fas: peioris ne conditionis erit, quam alij? *Hactenus Ioannes Sanchez.

6 Hanc opinionem probabilem censet Basilius in floribus, verb. Gula, quia contrariam, quam sequitur, vocat veriolem. Et in eam inclinat Diana 3. p. tr. 5. resol. 6. & consentit Machado tom. 1. lib. 2. p. 5. tr. 2. doc. 1. n. 6. vbi hanc sententiam in ultimo loco posuit, nil contra determinans, & in margine refert pro illa Dianam vbi supra, & nouissime amplectitur Martin Perez de Matr. disp. 18. sect. 7. nu. 9. Et vnus pro mille illam sequitur Illust. ac Reu. D. D. Alphonsus de la Peña & Montenegro, Episcopus Quitensis, olim Collega in Maiori, & veteri S. Barth. Salmant. Academ. in auzo suo Itinerario pro Indorum Parochis lib. 3. tr. 4. de Sacram. sect. 5. n. 10. & 11. Quibus adde Cardinalem de Lugo, Antonium de Escobar, & alios, quos citatos sequitur Doctor Garfi cent. 2. cap. 36. n. 9. Item Bonauenturam in Secundo, dist. 41. art. 1. q. 3. Scotum ibidem Ocham. in 1. q. 1. ad 1. Gabrielem in 2. dist. 41. art. 1. conclus. 1. & Caletanum in Summ. verb. Gula, vbi sic: * Nullum peccatum est in hoc, quod cibus delectabilis delectabiliter sumatur, nisi quis sit adeo insipiens, vt putet omnem voluntariam delectationem sensibilem esse peccatum. *

6 Cui stare etiam debent omnes, qui afferunt, licitum esse coniugatis generationi vacare propter delectationem. Ex vno enim casu ad alterum est euidentis consequentia, quia sicut generationi author naturæ annexit delectationem, vt homines, & animalia alliterentur ad conseruationem speciei; ita & operationibus comedendi, & viuendi, vt ad indiuidui conseruationem attenderent: & sicut delectatio comestionis est propter comestionem, & non comestio propter delectationem, ita delectatio generationis est propter generationem, & non e contra; & insuper hac delectatio longè maior est. Ergo si generationi vacare in statu Matrimonij, liceat propter delectationem, à fortiori licebit comedere, & bibere propter delectationem. Vim illationis nemo dubitat, quia eadem prorsus est vtriusque ratio, vt cum D. Thom. notat Ferrara 4. Contra gentes, cap. 83. num. 7.

7 Licitum autem esse coniugatis copulam exercere propter eius delectationem, docet expressè Almaynus in 4. sentent. dist. in 26. quæst. 1. in fine, vbi sic: * Virtus, quæ est circa passiones, inclinat ad fugiendas passiones excessiuas, & ad capiendum passiones mediocres. Nam qui nullo modo velle passiones habere, esset insensibilis, &c. Ergo velle mediocres capere, cum quo oportet, & vbi oportet, talis actus non est malus, sed potius bonus. Item delectari vxore non est malum, aliàs quilibet cognoscens vxorem, peccaret; et si non est malum, non est prohibitum, quod habeatur illa volitio, cum non feratur circa aliquod prohibitum. Ergo non est mala ex obiecto, & non habet circumstantiam mali finis, quia suppono, quod non referatur in malum finem alium. Ideo non est actus malus, &c. Et per consequens non oportet necessarium, quod omnis actus, quo vult actum exercere cum vxore gratia delectationis percipiendæ, dummodo non constituat delectationem tanquam supremum finem, sit malus. * Hæc Almaynus iam quid sit, delectationem vltimum finem constituere, explicauerat paulò antea, dicens: * Quantum ad aliud est maior difficultas de illo, qui cognouit vxorem, referendo præcisè in delectationem. Dico, quod si tanto impetu moueatur, quod æqualiter cognosceret aliam non vxorem, tunc talis actus est mortalis, sed si cognoscat affectu coniugali, quod si non esset, non veller cognoscere, sed quia est vxor, vult percipere delectationem, eam cognoscendo, &c. non peccaret. *

8 Pro eadem sententia militat doctissimus Basilius de Leon, lib. 1. de Matrim. cap. vlt. n. 7. * Ex genere, inquit, suo, non videtur esse aliquod peccatum in eo, quod velit expressè, non cogitando expressè de alio, percipere delectationem, & voluptatem licitam. * Quem sequitur Leand. à Sacram. tom. 2. disp. 25. de debito coniugali, q. 17. & Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 23. n. 25. ibi: * Accedere, inquit, ad propriam vxorem hoc sine (nempe gratia captandæ voluptatis) peccatum veniale non existimo cum multis relatis a Sanchez lib. 9. de Matr. disp. 11. n. 2. (nempe Almayno, Maiore, & Zelaya, Palacios in 4. dist. 31. disp. 2. fol. 691. & docet Basilius de Leon supra: & dicit esse satis probabile Vera Cruz 3. p. speculi, art. 16. concl. 2. in fin. adducens Albertum Magnum, Ekium, Martinum de Magistris, quos non vidi. *

9 Item Ioannes Machado tom. 2. lib. 6. p. 7. tr. 2. docum. 18. num. 4. fol. mihi 445. ibi: * No es menos dudoso, y controuerso, si sea pecado en los casados aprouecharse del uso del Matrimonio, por solo el deleyte? Sanchez, y otros dicen, que es culpa venial, por la puerision del acto, que auiendo de ser por la generacion, le exercita por solo el deleyte. Si bien lo niegan F. Basilio de Leon, y otros Autores clasicos, y dicen, que ninguna culpa se comete. Y la razon es, por que como dixo Aristoteles: Talis est delectatio, quale opus de quo est. *

10 Quibus adde Antoninum Diana 3. p. tr. 4. resol. 226. vbi sic: * An coniuges vrentes copula causa voluptatis peccent venialiter? Affirmatiuè responder Sanchez, &c. Sed ego puto probabiliter, non esse peccatum veniale, &c. Quod & Gaspar Hurt. existimat verum, quando non sit ob nimiam delectationem. * Sic ille. Et cum Hur-

11 Ad auctoritatem Augustini, quæ contra hanc doctrinam obijci solet, ex lib. de Bono Coniugali, cap. 6. respondet Poncius, dicens: * Augustinus debet intelligi de peccato, id est, defectu consistente in minoris boni electione. * Sed melius exponit Almaynus supra, dum dicit: * Sed frequenter est excessus in tali actu, & ideò Augustinus, & alij dixerunt, quod erat veniale peccatum propter vehementem affectum, & excessum. * Quem sequuntur Basilius, Leander, Hurtado, Martin. Perez, & alij supra citati. * Entiendese (inquit Martinus de San Ioseph) quando se busca demasado deleyte, que el ordinario, como dicen, se sigue de la misma obra, que en si es licita, y le ordeno la naturaleza, por la necesidad del fin honesto: * Nempe propter conseruationem speciei. Sic Doctores supra citati. Quæ, vt patet ex terminis, æquè locum habent in delectatione moderata gustus vsui ciborum annexa ad conseruationem indiuidui.

6. II.

Ex principijs D. Thomæ probabilitas affirmatiuæ sententiæ ostenditur.

12 Denique hæc sententia probabilis videtur in via D. Thomæ, vt ex locis afferendis constabit, nam 2. 2. q. 141. art. 5. in corpor. sic inquit: * Circa delectationes gustus, vel olfatus, vel visus, est temperantia, & intemperantia secundario. * Atqui delectationes moderatæ olfatus, vel visus directè, & expressè intentæ, vt finis operationis visionis, & olfactionis, sunt licitæ, omnique culpa carent; ergo & delectationes moderatæ gustus. Quia propter optimè Caietan. in Summ. verb. Gula, sic scripsit: * Gula peccatum consistit non in hoc, quod cibus delectabilis delectabiliter sumatur, quoniam hoc nullum peccatum est; nisi quis sit adeo insipiens, vt putet, omnem voluntariam delectationem se sibi esse peccatum; sed consistit in hoc, quod inordinatè delectatio cibi appetitur: puta, quia plus, aut prius, quam decet, delectatio cibi appetitur. * Quem sequitur M. Acatus de Velasco tom. 2. res. 2. or. verb. Gula, res. 13. Ergo si tempore debito non plus, nec prius, quam decet, moderatam cibi delectationem quis appetat, vt finem operationis, vitium gula non incurret.

13 Secundo, D. Thomas 2. 2. q. 148. art. 1. ad 2. ad peccatum gula requirit excessum in cibo; & non obscure indicat, non sufficere totam concupiscentiam delectationis. In eius verba: * Sed hoc solum, inquit, pertinet ad gulam, quod aliquis propter concupiscentiam cibi delectabilis scienter excedat menturam in eodem. * Ergo si hanc non excedat, sed quantitatem cibi competetam assumat, licet propter cibi voluptatem, non committet peccatum gula, dummodo concupiscentia nimia non sit, iuxta superius dicta pro delectatione copulæ coniugalis. Roboratur ex his, quæ tradit ipse Angelicus Doctor ibidem art. 2. in corpore, dicens: * Vitium gula consistit in concupiscentia inordinata, &c. Si verò in vitio gula intelligatur inordinatio concupiscentie tantum secundum ea, quæ sunt ad finem, vt potè quia nimis concupiscit delectationes ciborum, non tamè ita, quod pro hoc faceret aliquid contra legem Dei, est peccatum veniale. * Ecce nimias solum, seu immoderatas delectationes de culpa damnat D. Thomas. Quem sequutus est Caietanus ibidem art. 3. dū gulam sic definiit: * Gula consistit in immoderata delectatione cibi. * Quibus etiam facit, quod Sanctus Doctor in quæst. de Malo, q. 14. art. 1. in corpore, dicit: * Gulam consistere in inordinata concupiscentia, nimium illa, quæ transgredit regulam rationis. * Qualis autem sit hæc regula explicat ad 1. * Dicendum, quod regula rationis hæc est, vt homo sumat cibum, secundum quod conuenit sustentationi naturæ, & bonæ habitudini hominis, & conuersationi eorum, cum quibus viuunt, vt dicitur in 3. Ethic. * Ergo quoties, quis obseruauerit eiusmodi mensuram in cibo, vitium gula non incurret; seruari autem potest, etiam si propter delectationem cibi comedat.

14 Non me latet Diu. Thomam 4. contra gentes, capitul. 87. numer. 7. planè asserere, inordinatum esse, cibis, & venereis vti propter solam delectationem. * Nam delectationes, inquit, quæ sunt in præmissis actionibus, non sunt fines actionum, sed magis e contra. Natura enim ad hoc ordinauit delectationes in istis casibus, ne animalia propter laborem ab istis actibus necessarijs naturæ desisterent, quod contingeret, nisi delectatione prouocarentur. R 2

Est ergo ordo præposterus, & indecens, si operationes propter solas delectationes exercentur. *Sic D. Thom. quem ibidem sequitur Ferraricus, & alij communiter.

15 Certe hoc non tollit, contrariam sententiam esse etiam probabilem in via Diu. Thomæ. Quod tam ex ipso, quam ex Ferrara suadetur ex his, quæ tradiderant *tertio contragentes*, c. 2. Vbi Angelicus Doctor expressè docet, operationem ipsam esse etiam finem, quando propter eius delectationem fit. * Actiones, inquit, ludicæ interdum sunt finis, sicut cum quis solum ludat propter delectationem, quæ in ludo est. * Ergo cum quis comedit propter delectationem, quæ in comestione est, verè habet pro fine ipsam operationem, non igitur ordo præposterus est.

15 Vidit difficultatem M. Ferrara, cap. 2. citato, vbi contra D. Thomæ verba sic obiicit: *Delectatio, quæ est in operatione, est aliud ab actione ludicæ, &c. si ergo aliquis ludat propter delectationem, quæ est in ludo, ipsa operatio ordinatur ad delectationem, tanquam ad finem, & per consequens operatio ipsa non est finis. * Huic verò obiectioni sic facit satis. * Respondetur ex doctrina D. Thomæ in 4. sentent. dist. inel. 49. quæst. 3. artic. 4. quæst. in c. 3. quod delectatio consequens aliquam operationem, & ipsa operatio non sunt consideranda tanquam duo bona, sed tanquam vnum, quia ex ipsis fit vna operatio perfecta, sicut ex perfectibili, & sua perfectione. Et idè loquitur hic D. Thom. de operatione, & delectatione tanquam de unico intento ab agente, non autem tanquam si duo intenta, quorum vnum propter aliud intendatur, contra quem sensum procedit obiectio. * Hactenus Ferrara. Ergo si quis utatur cibo propter cibi delectationem eo modo, quo ludo propter eius delectationem, secundum D. Thomam delectatio, & operatio comedendi considerabuntur tanquam vnum bonum, nõ tanquam duo, & per consequens nulla erit inordinatio, eo quod in hoc modo tendendi non considerentur tanquam duo intenta, & idè operatio non ordinatur ad delectationem, tanquam ad finem, licet quis verè comedat, seu ludat propter delectationem, quæ in comestione, & ludo reperitur.

16 Imò plus aliquis contendere posset ex doctrina D. Thomæ in 2. distinct. 40. artic. 5. vbi ait: *Ad virtutem pertinet non solum intendere bonum animæ, sed etiam corporis, in quantum non est contrarium bono animæ, & rationis. * Ex quo principio M. Texeda tom. 1. Theolog. Moral. lib. 2. tit. 3. controu. 9. num. 19. & 20. efficaciter probat, exire in agnum, vel ambulare propter ipsam delectationem esse actus bonos. * Quare, inquit, dicendum est, actus illos, qui licet non sint necessarij ad conseruationem naturæ, tamen sunt commodi ad recreandum

illam, cum quadam delectatione, sine vlla necessitate, aut vtilitate debita, esse moraliter bonos, quia bonum est proijcere, & repellere, quæ naturæ sunt nociua, & querere, & amplecti, quæ illam iuuare possunt, &c. Vnde (inquit) non requiritur ad bonitatem horum actuum, vt sint causa alicuius virtutis certæ, sed sufficit, quod sint gratia eius, quod est naturæ commo sum, vt vrandi eius, quod naturæ solet præiudicare, huiusmodi enim finis naturæ congruit. * Si ergo ambulare, seu ludere propter delectationem harum operationum, quæ necessariæ non sunt ad conseruationem naturæ, sed tantum commode ad illam recreandam, pertinet ad virtutem, cur comedere propter delectationem huius actus, qui ad conseruationem naturæ est necessarius, peccati damnandum est? Cur, si non virtuosum, opus saltem indifferens non erit?

17 Afferere ego non auderem, esse actum virtutis, licet ex præiudicis à M. Texeda non leuiter inferri videatur. & expressè concedat Doctor Garfi cent. 2. cap. 83. num. 25. id probans ex D. Thomæ 2. 2. quæst. 168. art. 10. inquitente, ludum, propter bonum delectabile honestæ recreationis, pertinere ad virtutem Eutropiæ, & negare id non possit Ioannes Sanchez in Select. disp. 23. num. 25. §. si autem quis. Vbi probat, esse actum virtutis in cõiugatis copulam propter eius delectationem exercere. Cuius rationem reddit: * Quia operans propter delectationem, operatur simul ob honestum finem ex parte operis, licet ex parte sua, id est, operantis, operetur propter finem delectabilem. * Quod alij suadere conantur ex eo, quod non est dissonum rationi, vellè delectationem annexam copulæ coniugali, quæ ex se est actus iustitiæ; delectatio enim carnis ex se verè est licita, sicut & actus coniugij. Et aliunde eo quod quis operetur propter eiusmodi delectationem, non deducitur, quod operetur absque fine virtutis, quia cum finem (inquit) ipsius operis non excludat; alterius boni temporalis consecutio, reputari debet non tam finis operis, quam motuum, & excitatum illius. Quibus faciunt Caetan. Couarrub. Gutierrez, & alij apud Palaum tom. 5. de Matrim. disp. 1. punct. 10. & disp. 3. punct. 3. asserentes, regulariter nullum peccatum committere contrahentem ob vxoris dotem, & pulchritudinem, & tamen hic non est finis, ad quem ordinatur Matrimonium; nec viriatur ex eo actus, quia finis iste, vt ipsi aiunt, est indifferens, & non excluditur alius intrinsecus, & bonus Matrimonij. Ergo licet delectatio operationis sit finis operantis in usu cibi, & potus; cum hic indifferens sit, & non excludatur finis intrinsecus operis, nõpè conseruatio indiuidui, non erit cur, si non virtutis, saltem indifferens actus non sit: sicut de actu audiendi musicam propter delectationem phi-

philosophandum est; quorum finis intrinsecus non est delectatio, cum operatio non sit propter delectationem, sed è cõtra, vt tradit D. Thomas supra. Sicut ergo in his, & similibus, inuersio illa medijs, & finis non sufficit constituere venialem culpam; (imò nec ad extrahendum ab actu virtutis, vt vult Texeda) ita nec in operationibus gustus.

18 Idè, de licitis tactus delectationibus loquens, ita expressè tenet Ioannes Pontius vbi supra per hæc verba: * Dices cum Isamberto, quando in exercendo actu ex se bono, & licito, ordo ei debitus subuertitur, & solum, vel saltem primò intenditur, quod est ei annexum, nõ autem bonum eius, & finis; tunc committitur peccatum aliquod, saltem veniale, &c. Respondeo primo negando voluptatem non esse finem aliquem copulæ maritalis. Respondeo secundo negando maiorem, quando non tenetur quis intendere finem principalem ipsius, nec prohibetur ipsi illud, quod est annexum, nec vilius est actus, qui non possit haberi ob mortuum quoddamque non prohibitum, absque peccato. Non tenetur autem coniugatus hic, & nunc intendere generationem prolis, nec prohibetur ipsi agere ob delectationem aliã non prohibitam, qualis est delectatio orta ex copula maritali per se; ergo nõ inordinatè, nec peccaminosè agit. * Sic ille de voluptatibus licitis tactus. Quibus non parum fauet Abulensis lib. 2. Reg. cap. 11. quæst. 15. vbi loquens de Bersabe, sic ait: * Dicendum, quod non solum licebat ei lauare corpus ad mundificationem, sed ad refrigerationem, & delectationem quandam. * Quæ potiori iure de gustus delectationibus procedunt.

19 An verò comedere absque necessitate pertineat ad vitium gulæ? Negant Ioannes Maior, & Ioannes Sanchez vbi supra. Sed contraria sententia est tenenda, vt potè expressa D. Augustini tom. 10. serm. 4. in die animarum, vbi sic ait: * Quoties aliquis in cibo, & potu plus accipit, quam necesse est, ad minuta peccata pertinere nouerit. * Quem sequitur D. Thom. 2. 2. quæst. 148. artic. 1. ad 2. Quia sicut transgredit regulam rationis, qui immoderatam delectationem querit, & intendit, in cibo moderato, ita & qui cibum immoderatum, id est, plusquam conuenit sustentationi naturæ, & bonæ habitudini hominis: vt ipse inquit supra quæst. 4. de Malo, art. 1. in corpore.

20 Nunquam vero miscebitur peccatum mortale, (vt enim D. Thom. 2. 2. loco supra, & quæst. 14. de Malo, artic. 2. docent communiter Doctores) nisi quis ponat vltimum finem in cibo, & potu: hoc est, paratus sit, præceptum diuinum, aut humanum transgredi ad fruendum delectatione cibi aut præuideat, cibum præquantitate, aut qualitate, graue damnatum salutis propriæ, aut alienæ allaturum. In reli-

quis autem casibus, culpam venialem non excedit, vt docet Caetan. in Summ. verb. Gula, ibi: * Tunc solum est peccatum mortale, quando delectationem cibi habet quis pro vltimo fine, &c. frequenter autem est veniale, & quandoque valdè graue (intra limites venialis) vt cum delectatio cibi allicit ad comedendum vsque ad vomitum; & similiter cum inducit ad alia peccata, puta ad nimium sumptum, vel ad nocendum propriæ salutari, quæ secundum se iudicanda quanta sint. * Sic Caetan. quem sequitur Nauarrus in Manual. cap. 23. num. 125. & 127. ibi: * Si pulo su vltimo finem comeder, & beber, nõ por esto traipaisõ, nõ tuvo voluntad de traspassar algun precepto, como si por esto hurtõ, nõ ayunõ, mortal. Y de otra manera venial, puesto que (id est quamuis) huuiesse comido hasta vomitar, aun aduertiendo, que vomitaria, si tanto comiesse. Y aun con intencion de vomitar, sin prouecho, ni daño notable de la salud, por lo susodicho, como lo siente Cayetano. Diximos sin prouecho, (attende) porque comer algo, nõ mucho a consejo de Medico para vomitar por salud, virtudes, y nõ pecado. * Sic ille, & cum illo M. Petrus de Ledesma in Summ. part. 2. tract. 27. cap. 3. de Gula, & alij apud Vandellum disp. 28. n. 11. Et venialem culpam esse, absque necessitate, vsque ad vomitum se cibo, & potu implere; licet absque vilo corporis damno, & scandalo id contingat; docent vltra citatos, Tabiena verb. Ebrietas, num. 3. Bussem. lib. 5. cap. 3. disput. 5. artic. 1. Benedictus in Summ. lib. 4. pag. 368. Baillus fol. 555. Lessius lib. 4. cap. 3. n. 6. & alij communiter.

QUESTIO IV.

An qui sollicitat feminam sine intentione excitationis, ob solam ostentationem amoris, sciens certo, illam minime ad offensum alicendam, neque ad scandalum afferendum, delinquat mortaliter?

§. I.

Quid de eiusmodi verbis sentiant Authores?

1 EX triplici capite prouenire potest malitia verborum turpium, vel ex delectatione turpi, quæ in proferente excitatur; vel ex fine ipsis intrinseco, ad quæ ex se; aut ab extrinseco, ad quem à loquente referuntur, vel ex ruina spiritali proximi, cui scandalum afferunt, & ad peccatum prouocant. Vnde apparet, quod si in casu aliquo verba, quæ communiter sollicitationis, dicuntur, ex nullo ex his capitibus malitiam mortalem subeant,

difficile valdè erit, rationem aliquam evidentè inuenire, qua opinio eiusmodi verba exculans à lethali improbabilitatis nota affici possit.

2 Igitur cum verba turpia, & inhonesta viri ad feminam, rationem sollicitationis & inductionis ad peccandum, aut remotè, aut proximè inducere possint, quam nam ex his, in casu contingenti, contrahant, ex circumstantiis iudicandum erit. Quod autem verba turpia ex se, & ex fine intrinseco, non omnia sint lethalia, tradit Angelicus Doctor 2. 2. q. 168. art. 3. Què exponens Caietanus ibi, sic ait: * Author exponit se ipsum, subiungendo illam determinationem restrictivam, scilicet, quæ de se sunt peccata mortalia, ita quod non dicit, quando quis vitur turpibus verbis, vel factis absolute; sed cum ista restrictione subiuncta, quæ de se sunt peccata mortalia. * Cum rationem reddit infra, dicens: * Apostolus enim non replicavit ad Ephej 5. inter peccata excludenda à Regno Cælorum, turpiloquium, cum tamè illud inter alia continetur inter turpe peccata. * Sic Caietanus ibi, & q. 148. art. 6. in fine.

3 In quando ex se sint mortalia, & quando non? Hoc opus P. Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. l. 1. fo. 46. num. 32. sic ex alijs explicat: * Caietanus ait, turpia verba solum esse venialia, si nil aliud intendatur præter delectationem ex ipsis conurgentem. Eandem sententiam tenet Philiaricus, & videtur amplecti Alco. cr. * Inferius verò num. 53. ex proprio penu sic responderet: * Turpia loqui ex quadam leuitate, non gratia delectationis veneræ captandæ, sed cuiusdam vani solatiij, ob delectationem artificij, vel ob aliam vanam causam, est tantum veniale: quia non apparet aliqua grauis inordinatio; nec finis intentus, ex cuius malitia est metienda culpa, excedit limites venialis culpæ; & in hoc sensu est vera sententia num. 32. proposita. Et ita docent D. Antoninus 2. part. tit. 5. cap. 1. §. 8. Nauar. in Summ. Latina, cap. 16. num. 1. & cap. 14. num. 42. vers. 8. Grassi 1. part. decisio. lib. 2. cap. 75. Idem sentiunt. orduba, Armilla, Sayrus, & alij, quos cum Caietano, & D. Antonino citat, & sequitur Salas 1. 2. tom. 2. quest. 74. tract. 13. disput. 6. sect. 14. num. 162. dicens: * Turpia loqui ex scurrilitate, vanitate, vel leuitate, vel ad ostentationem ingenij, aut ad delectandum curiosum auditorem, aut ad aliam similem finem, qui non sit peccatum mortale, licet sit peccatum veniale, non tamen est mortale per se, & secluso scandalo, & periculo. Idè què est de auditione rerum turpium. Ita sentiunt Caietanus, &c. * Quando autem verba turpia sint mortalia, explicat Sanchez conclus. 3. numer. 39. ibi: * Dicere turpia ob notabilem rei turpis delectationem cogitatæ, quæ cogitatio excitatur, & fouetur verbis illis, est mortale, &c. Et in hoc casu verificatur, quod ait D. Thom. 2. 2. quest. 168. artic. 3. nimirum, vt ten-

rem in ludo turpibus verbis, vel factis, quæ de se sunt lethalia, peccati mortalis reum esse. Vbi Caietanus advertit, non dixisse absolute, vtentem verbis, aut factis turpibus, sed cum addito, quæ de se sunt lethalia, vt significet, non semper id lethale esse, nisi aliunde adiungatur mortalis malitia. * Hæc Sanchez. Et sic explicat D. Thomam Salas supra num. 165. dicens: * Respondeo, non esse sensum D. Thomæ, quod verba turpia, secundum speciem suam substantialem, sint peccata mortalia, sed ex specie accidentali, quatenus grauitè prouocant ad mortale, & idè sunt in graue detrimentum animæ. Ita Caietanus ibi, licet minus clare. * Et Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 8. num. 63. * Si turpiloquium fiat animo se oblectandi rebus ipsis narratis, &c. est peccatum mortiferum, sicut ipsa delectatio morosa, cuius causa sit. Similiter si animo excitandi se, vel alios ad turpia, vel cum periculo in illa consentiendi, etiã si animus iste desit: si verò solum fiat ob voluptatem, quæ præcisè ex ipsa narratione capitur, absque ulteriori intentione, est peccatum veniale, vt docet Toletus in Summ. lib. 5. cap. 14. * Idem cum Vega, Moure, & alijs sentit Ioannes Ioseph Garfi centur. 1. cap. 54. numer. 6. & iterum infra, ex Lessio, Trullench, & alijs, ait; peccata sola illa delectatione, quæ conlurgit ex verbis, & sensu percipitur, dum turpia quis loquitur, vel audit, quia delectat, vel vt delectet, & sic hilariter transeant, non est plusquam veniale peccatum. * Subnectit vero numer. 10. turpiloquium, quod notabilem delectationem excitat, vel fouet, ex re turpi narrata, esse peccatum mortale; in quo Authores conveniunt.

4 Itaque grauis malitia verborum turpiū desumitur, secundum hos Doctores, ex fine veneræ rei turpis cogitatæ delectationis, siue in proferente, siue in audiente procuratæ, vel cum periculo consentiendi in illam. Vnde si proferens neque in se, neque in alijs eam delectationem intenderet, nec operis executionem & omni periculo, tam consensus, quam peruersionis cessante, ob solam vanam amoris ostentationem verba illa, quæ sollicitationem sonant, proferret, difficile de culpa lethali redargui poterit.

5 Propter hæc forsàn Eminentiss. Caietanus, vt foemine inuitationem ad fornicationem, vel adulterium, culpæ mortalis damnaret, ad delectationem sibi, aut alijs inrentam recurrit, dicens: * Sunt turpia verba de se mortalia inuitatoria verba ad mortalem lasciuiam: nam si quis, vt alij delectationem ingerat, mulierem inuitet ad adulterium, aut fornicationem, tam iocus, quam ludus, peccatum mortale esset. * Quasi diceret, sunt mortalia inuitatoria verba, aut quia proferens intendit mortalem lasciuiam, ad quam inuitat, vel delecta-

lectationem veream rei turpis cogitatæ, aut si hanc sibi non inrentit, illa saltem proferat, vt alijs delectationem huiusmodi ingerat. Si enim verba illa inuitatoria dicere, sufficeret ad peccatum graue, frustra adderet limitationem illam, * vt alijs delectationem ingerat: * quia licet nec sibi, nec alijs intendisset, peccaret mortaliter. Quod euidentis signum est, Caietanum sentire, si nec sibi, nec alijs delectationem veream quis intendat, sed illa verba proferat ad vanum ostentandum amorem, & nullum periculum scandali timeat, inuitatoria verba peccatum lethale non esse.

6 Quapropter Machado tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 18. docum. 12. num. 5. de verbis turpibus loquens hanc conclusionem, vt inter Doctores communem, statuit. * Acerca de las palabras deshonestas dichas con liviandad, sin otro mal fin, ó peligro de contentir en algun mal pensamiento, comunmente enseñan los Doctores por regla general, que no exceden de culpa venial. * Et in margine citat, vltra alios, Magistrum Candidum dixit. 11. artic. 1. num. 4. Idemque ante illum docuit Villalobos in Sum. tract. 40. tom. 2. diff. 9. num. 12. fol. mihi 759. ibi: * Las palabras deshonestas comunmente son pecado venial, quando cessa el mal fin, y el peligro de pecar mortalmente: assi lo siente Cayetano. Verdad es, que porriã ser pecado mortal por razon del escandalo, lo qualteria, si las mugeres las dixessen à los hombres, y tambien serian pecado mortal, quando en ellas huviesse notable delectacion del pensamiento de la cosa torpe, que le excita, y aumenta con aquellas palabras: assi lo tiene Navarro, Thom. Sanch. y otros. *

7 Quibus consonant Verricelli tom. 1. tr. 4. quest. 4. vbi de verbis turpibus loquens, ait: * Totam malitiam habent à fine extrinseco, ad quem ab actu interno libidinoso ordinantur: * & Doctor D. Franciscus Verde in defensione Caramuelis quest. 4. de Delectatione, s. 13. fol. 34. * Dicere, & audire illa verba, in se non est peccatum mortale, quod intelligo remoto scandalo, & periculo consensus. *

8 Faciunt ad hæc Doctores asserentes, verba inducta ad peccatum solum habere malitiam contra charitatem. Putant enim (seclusa delectatione veream proferentis) idè esse mala, quia alteri præbent occasionem ruinæ spiritalis. Sic Salas 1. 2. tom. 2. quest. 73. tract. 13. disp. sect. 5. num. 124. vbi ait: * Dubitabis, an inducere ad fornicationem (nempe cum alio) non solum sit peccatum scandali, sed etiam contra castitatem. Respondeo negatiuè, quia temperantia, cuius pars est castitas, non est ad alium, sed ad se ipsum, &c. Ergo inducere alterum ad fornicationem non est contra temperantiam. * Sic ille quem sequitur Caramuel in Regula D. Benedicti, disp. 66. num. 986, ibi: *

Monachus, qui persuasione concurret, vt alius vadat ad concubinam, peccabit quidem mortaliter; sed non contra suum votum castitatis, &c. Imo neque contra textum præceptum Decalogi, sed contra quintum: fuit enim illis scandalo, & occasione vt peccarent contra sextum. Præterea in hoc scandalo, seu occasione nulla voluptas sensualis reperitur, nulla veream delectatio, neque in hac assensus, sed solum reperitur malitia voluntatis animam alterius occidentis; & hoc est contra quintum. * Ex quibus patet, quod, secundum hanc opinionem, in verbis inuitatorijs ad actum fornicationis, seclusa voluptate veream inuitantis, & pravo fine fornicationis, vel alterius speciei luxuriæ, solum reperitur malitia mortalis scandali. ratione ruinae spiritalis proximi, quam causant. Vnde si in aliquo casu particulari hæc etiam malitia scandali desinat, nulla remanebit mortalis. Hæc autem in præsentem casum manifestè dicitur: quia supponitur, eum, qui foeminae adque intentione ad fornicationem inuitat, certum esse, minime ad assensum alliciendam, & nullatenus ad scandalum assensendam. Ergo inductio illa materialis malitiam contra charitatem non continet, nec contra quintum Decalogi præceptum, vt probaui, nec contra sextum, vt tradit Caramuel supra. Ergo nullam grauitè virtuti oppositam.

9 Hæc pars non leuiter suadetur ex communi Theologorum asserentium, actiones peccaminosas coram alijs factas non inducere malitiam scandali, quando audientes, vel videntes, ea virtute pollèt, aut adeo pravis moribus sunt imbuti, vt nec ruinam, nec eius periculum eorum occasione subeant. Sic ex communi Doctorum Machado tom. 1. lib. 2. p. 2. tract. 6. docum. 14. num. 2. ibi: * La primera regla, que por cierta enseñan los Doctores, es, que nunca se comete pecado de escandalo, si no es que con efecto suceda la ruina espiritual del proximo, ó probablemente se crea que ha de suceder. De adonde inhere con unmente, que los que peccan delante de otros, se escusan del pecado del escandalo, quando ellos son tan buenos que de ninguna manera se mueven à pecar, por ver peccados ajenos, ó son tan perdidos, que los peccados ajenos tampoco los inmararán. * Sic Machado, & ante illum plures, quos sequitur Diana part. 5. tract. 7. resol. 3. vbi sic ait: * An peccantes coram alijs excusentur aliquando à peccato mortali scandali? Respondeo, plures coram alijs peccantes excusari à peccato scandali, vel quia videntes ita sunt in bono stabiles, vt nullo modo peccatis visis, cessentur ad peccatum moveri, vel ita sunt deperditi, vt peccatum aliorum nil illos immutet. Ita Salas, Sanchez, Alphonsus de Leon, Castro Palaus, &c. * Cum ergo foemina quoad speciem sollicitata, de qua loquimur, eam in bono stabilitatem habeat,

beat, vt nullo modo verba inductiua ad peccatum illam mouere ceſſentur, non videtur apparere caput, vnde eorum prolatio formalis ſolicitatio dicenda ſit, & non potius valde materialis, cum nulla inſiciatur malitia ſcandali. Ergo cum aliunde in proferente nulla ſit voluptas venerea, nulla rei turpis executio intendatur, nulluſque grauitur peccaminoluſ ſinis verba inſiciat, ſiquidem ſolum ob vanitatem, ſeu oſtentandum ſceminæ vanum amorem proferantur, nõ erit, cur malitiæ mortalis condemnanda ſint.

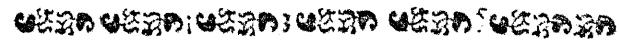
10 Ideò hanc opinionem ſingularẽ primus, quem ſciam, tenuit Nauarrus, quem citatum ſequitur M. Ludovicus Lopez *part. 2. Inſtructiony. cap. 58. §. De caſu, fol. mihi 155.* vbi ſic ſcribit. * De caſu ſatis dubio queritur apud Nauarrum, vtum fuit occaſio mortalis, quam grauis quidam vir præbuit cuidam honoratæ ſceminæ, quando ſine malo animo, vrbano ſermone, illi dixit: Vis, vt in eodem lecto, ò domina, nos metiamur? & puo cum Navarro, hanc occaſionem non eſſe mortalem, quia licet hæc verba per ſe ad peccatum mortale dirigantur, tamen attenta qualitate perſonarum, modo dicendi, & carentia mali animi, & mali ſinis, non eſt occaſio mortalis. Sicut nec illa, propter eandem rationem, quam quidam magnates Hiſpaniæ ſibi mutuo præbuerunt: dum alter alteram ſuper mulam ſuam retro ſe ferret, dixit, tranſeundo cum ſuo comitatu, per locum ſecretũ, aulicè loquens: Qualis locus erat hic domina, ſi tu alia fuiſſes. At illa reſpondit: erat quidem aptus, ſi tu alius fuiſſes: impotentia eum inſultando. Sic Nauarrus. * Hæc M. Lopez, quem cum limitatione ſubiungenda ſequitur Antonius de Eſcobar *in Summ. tract. 1. exam. 8. cap. 3. num. 89.* vbi ait: * Non peccare mortaliter, qui ſceminam ſolicitaret, ſine intentione executionis, ob ſolam oſtentionem amoris, ſi ſciat certo, illam minimè ad aſenſum allicientem & tam effrænatae libidinis ſit, qui ſolicitatur, tantæque iam infamia circa libidinem laborer, vt nullatenus ſceminæ ad ſcandalum aſſerenda ſit. *

§. II.

Judicium Auctoris.

11 Ceterum cum verba de ſe, & ex ſua natura inductiua ad culpam grauem malitiam, ad quam inducunt, contineant, niſi aliunde ex circumſtantijs ad aliud ſignificandum extrahantur, exiſtimo, contrarium omnino tenendam, niſi caſu, quo audientes ratione circumſtantiarum, aliud, quam ſonant, intelligant; quod euenire poſſe non eſt dubium, cum ex impoſitione hominum ſignificent. Ac proinde quando vel ratione ſubiecti proferentis, vel occaſionis, in qua dicuntur, ſignificationem aliã

audientium notam inducere poſſint, ſolum materialiter inductiua erunt, & ſolicitatiois rationem non fortientur, & ideo tunc a graui noxa immunia cenſere poſſumus. Aliter vero non audeam a culpa lethali præſataverba excuſare, ſecluſo etiam periculo, tam delectationis in ſe, & in alio excitandæ, quam ruinæ ſpiritualis audientis. Et in hoc ſenſu vera eſt opinio Nauarræ, & Ludovici Lopez, quibus conſenſit Eſcobar *vbi ſupra.*

DISPUTATIO TERTIA, de Homicidio.

QVÆSTIO PRIMA.

An licitum ſit, accuſatorem falſum occidere? an etiam teſtem, & iudicem, ſi oppreſſio innocentis aliter vitari non poſſit?

§. I.

Doctorem placita.

1 IN hanc controverſiam obiter inſeidi in Opusculo pro Ieſuitis, tract. de Iuſtit. prop. 1. num. 4 vbi pro parte affirmatiua, quoad accuſatorem falſum, adduxi Magiſtrum Bañez 2. 2. quæſt. 64. artic. 7. dub. 4. vbi inquirens: * An habeat rationem deſenſionis, ſi quis occidat eum, qui vadit ad iudicem, vt imponat falſum teſtimonium, propter quod erit occidendus, vel infamandus, vel amiſſurus bona tẽporalia? * Reſpondeo: * Similiter dico, quod ſi ille, qui vadit ad iudicem, fuerit admonitus, & noluerit retrocedere, poterit is, qui iniuriam patitur, occidere illum defendendo ſe, vel ſua, ſi aliter non poſſit. * Sic Bañez, cuius ſententiam amplectuntur M. Serra 2. 2. quæſt. 64. dub. 1. §. Ex hoc ſequitur, cuius verba dedi *vbi ſupra.* Et conſenſit M. Paulus de Blanchis ex eodem Ordine *in diſceptat. caſuum conſcient. in litt. H. vbi de homicidio, caſu 5. dub. 3. fol. 450.* qui ibidem adducit verba ſupra exſcripta M. Bañez.

2 Hanc ſententiam (licet contrariam ſequatur) probabilem putat M. Petrus de Ledefma *in Sum. tract. 8. de Iuſt. commutatiua, cap. 18.* ibi: * La tercera dificultad es, en caſo que vno acua a vn inocente delante del Iuez, por el qual delito le ha de condenar a muerte, ſi ſerã licito matar al que me va à acuaſar? Cayetano enſeña, que en tal caſo el inocente le puede matar, y deſaſarle. La miſma ſentencia tiene Bañez, &c. Muy mas probable es, q̃ en tal caſo no es licito deſaſiar al acuaſador, ni matarle. * Sic ille, qui, vt patet, contrariam probabilẽ cenſet.

3 Eandem

3 Eandem opinionem, non ſolum quoad accuſatorem, ſed etiam quoad teſtes, defendit M. Paulus de Blanchis *vbi ſupra.* * Si talis, inquit, occidatur, in culpa eſt oppreſſor ipſe, qui ex ſua malitia poſuit me in tali litigio contra omnem iuſtitiam, quæ iuſtitia petit, quod falſi accuſatores, & falſi teſtes occidantur, quando ſunt circa res magni momenti. * Sic ibi, *ſ. 2. h. loquens, fol. 450.*

4 Idem ſentit Ioannes Franciſcus Suarez *in Theologia, caſ. conſc. lib. 7. verb. Homicidium, §. 13.* ibi: * Licet occidere teſtem euntem ad teſtificandum falſum contra me, vbi agitur ad mortem, nil enim differt, armis, vel alia iniuſta via me iuvadat, ſi certo ſcio, gladio oris eius me fore occidendum. * Cui conſonat Stroverdoſſ. *in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 64. art. 7. conſul. 5.* & plures viri docti.

5 Addunt alij, idem proſus dicendum de accuſatore, licet crimen ſit verum, ſi tamen occultum ſit. Ita M. Bañez *ſupra quæſt. 64. art. 7. dub. 4.* ibi: * Sed rogat quis: quid agam ego, ſi quis vadit ad me accuſandum de crimine vero, ſed occulto, ex cuius accuſatione mihi certum periculum creatur mortis, vel infamie? Reſpondetur, quod ſi ille non habet ius ad me accuſandum, neque procedit ſecundum iuſtitiam legalẽ, ita me poſſum defendere ab illo, ſicut ab imponente falſum crimen. * Sic Bañez, quem eundem fere verbis ſequitur M. Paulus de Blanchis *ſup. §. ad inſtantiam, fol. 450.* Quibus conſonat M. Marcus Serra *q. 64. art. 7. dub. 1.* dicẽs: * Idem erit, ſi quis vadit ad me accuſandum de crimine vero, ſed occulto, ex cuius accuſatione mihi certum periculum imminet mortis, vel infamie. * Sic ille, & ſic alij.

6 En, amice Lector, Doctores doctentes licitum eſſe innocenti falſum accuſatorem, & falſos teſtes occultè occidere quorum ſententiam alijſ pro illa citatis dicit eſſe veriſſimam Fr. Leander à Murcia *tom. 2. diſquiſit. Moral. lib. 4. ref. 2.* luci dato Matrili anno 1670. An vero iniquum etiam iudicem, qui innocentem, vt ſupra, iniuſta ſententia mortis, aut infamie; opprimere intenderet, ſi aliter vitari non poſſit? lubricuerem Magiſtri citati.

7 Ceterum, in terminis, quod de falſo accuſatore, & falſis teſtibus, dictum eſt, de iudice iniquo contra innocentem iniuſtè procedente dicendum eſſe putat probabile Petrus de Navarra *lib. 2. de Reſt. cap. 3. num. 352.* vbi ſic ait: * Sed rogari poſſet, an liceat euntem ad teſtificandum, contra me falſum, occidere? Sotus dicit, non licere, quia, inquit, non licet iniuſtorem occidere, niſi in præſenti aggreſſione, non autem in proxima. Sed ratio frivola eſt, cum non loquatur conſequenter: ipſe enim fatetur, quando licet præuenire iniuſtorem inſidiantem, & arma parantem. Caeteram videretur, idem docere alia ratione. Quia, inquit, deſenſio armata non

licet niſi contra irradentem armis, non tamen contra eum, qui in iudicio calumnia vitatur. Sed certe non video, quid differat, armis, vel alia iniuſta via me iuvad, ſi certo ſcio, gladio oris me fore inique dampnandem, &c. ſiue ergo teſtis falſo deponens, ſiue accuſator falſo accuſans, (attende) ſiue iudex inique condemnans, verè ſunt aggreſſores, & contra communem iuris ordinem efficiunt. Quare aliter ego ſuſtendam putarem hanc controverſiam hæc diſtinctione. Occidere prædictas perſonas publicè non licet; priuatiu, atque occultè liceret. Quod occultè liceat, præter ſupradicta, ratio eſt, quia vt Caietanus fateatur 2. 2. *quæſt. 95.* niſi refert, an aliquem occidas proprio gladio; an gladio iudicis, vel carnificis. * Hactenus Petrus de Navarra.

8 Immo addunt ſapientiſſimi Patres Magiſtri, idem proſus dicendum, licet iudex innocentem, ſecundum allegatã, & probatã, iuſtè condemnat. Sic M. Ioanni de la Cruz cum alijs eiuſdem inſtituti *in Sum. præcep. 8. de iniuſtitia rei art. 3. conſul. 6. fol. mihi 121.* vbi ſic: * Sexta conſulſio eſt D. Thom. artic. 4. Non licet reo iuſtè damnato ad mortem impugnatore cuſtodes carceris; bene verò iniuſtè damnato, iuxta allegatã, & probatã, licet, ſecluſo ſcandalo, & damno communi, defendere ſe, etiam occidendo iudicem, & miniſtros iuſtitie, ſi neceſſe ſit. Ita Victoria, & Bañez 2. 2. *quæſt. 64.* contra Sorum, & Ludovicum Lopez. * Hæc M. Cruz.

9 Quibus adde plures, quorum ſententiam referens, veriſſimam cenſet Villalobos *in Sum. tom. 2. tract. 16. de Reo, cap. 9.* quamuis in praxi aſſerat non ſequendam. Sic enim inquit: * Tercera conſulſio. Auque aya procedido juridicamente, ſi la ſentencia, en hecho de verdad, es injuſta, porque ſe fundò en falſa preſuncion, ò falſa probança, no obliga en conciencia. Lo qual es comun de los Doctores, &c. Quarta conſulſio. En el caſo de la tercera conſulſio, ſi pudieſſe ſer alguna vez ſin eſcandalo, podria el reo defenderſe por fuerça contra el Iuez, y los Miniſtros, que quieren executar la ſentencia. Eſta opinion tienen Lucas de Peña, Paris de Puteo, Hypolito, y la tuvo el Padre Victoria, à quien ſiguen Bañez, y Ledefma, diziendo, que es comun de los diſcipulos de S. Thomàs, y particularmẽre de Orellana, y la tienen por probable Soto, &c. Y aſſi dize Banez, que podria matar al Iuez, y Lucas de Peña, que podria matar las guardas, y huir. Eſta ſentencia tengo por verdaderiſſima, mas en practica no ſe puede ſeguir, porque como dicen los Doctores citados, ſiempre ay eſcandalo, quando el reo ſe defende deſta fuerça por fuerça. *

Sic Villalobos.

§. II.

Vera sententia.

10 **C**ontraria omnino tenenda est. Primum, quia si calumniam passus potest suam innocentiam ostendere; alia erunt media, quibus se à calumniatore liberet: si verò innocentia demonstrari non potest, ne quibus non eiusmodi occisio plura parere scandala, dum innocenscat, hominem de calumnia non convictum per insidias occisum esse. Et, ut ait Lessius lib. 2. de iust. cap. 9. dub. 8. num. 47 si sententia illa, vel scripto, vel ipso facto, à viris doctis defendatur, sequetur facile, multos periculosos sibi ab auctore iniuriam, vel calumniam inferri, ad eundem è medio tollendum aggressuros, non sine maximo Reipublicæ detrimento: facile enim credent, aliud ipsis esugium non manere præter mortem acculatoris, vel testis, vel iudicis. Unde infinitis homicidijs patebit aditus.

11 Non inficior, hoc fundamentum parui pensum à M. Bañez; idèdque respondet, hæc incommoda non provenire ex ipsa doctrina, sed ex malitia litigantium, qui non prudenter examinant circumstantias in quibus licitum est, falsum accusatorem, vel testem occidere. Verum cum nemo, in propria causa, bonus sit iudex, opinandi aditus omnino præcludi debet, & idèd præfatam sententiam practice improbabilem pronuntiare debemus, propter absurda, & inconvenientia, quæ illam sequuntur. Adde, nec speculative probabilem esse, quia ut bene ait Cardin. de Lugo tom. 1. de iust. disp. 10. sect. 10. num. 139. ad probabilitatem etiam speculative rei moralis oportet, quod materia sit talis, ut in circumstantiis humanis non afferat inconvenientiam, quæ eam reddant illicitam.

12 Quapropter omnino displicet Illustriss. D. D. Ioannes de Caranuel in Theolog. Fundament. edita Franco-Furti, anno 1652. Fundam. 51. §. 11. num. 172. fol. mihi 492. ubi aliam verfans quæstionem sic ait: * Porro hanc doctrinam, si reducat ad praxim, esse perniciosam, non nego. At non solum probabilissimæ opiniones, sed & demonstratæ, & certissimæ sunt interdum nociuæ: quod alibi demonstrare memin. Sepè enim veritatem utiliter ignorare contingit. * Sic ibi: Et iterum de re nostra in terminis fundamenti 55. §. 6. nu. 1150. * Hinc est, quod ego iudicè, summa inconvenientia sequi ex multis opinionibus, quæ hodie circumferuntur, nec tamen idèd illas improbabiles esse. Multa enim suboriuntur ex restrictionibus mentalibus: multa ex occultis compensationibus: multa ex licentia occidendi in iustum iudicem, aut testem, quam nonnulli concedunt: multa ex alijs, quibus tamen non obstantibus inconve-

nientibus, illæ sententiæ in terminis, quibus hodie in scholis traduntur, sunt ut nullum unum probabilissimæ, & à nemine damnari possunt. * Hæc Car. mucl. Quod proterus falsum existimo, quia à posteriori, practica opinionis in probabilitas innoscit, nec in se ad mores pertinentem admitti debet ut probabile principium, ex quo absurda contra bonos mores illationes sequantur.

13 Concludendum igitur est, tanquam omnino certum, præfatam doctrinam nullum habere posse locum, ob inconvenientiam gravissimam, quæ ex illius praxi pullulare possunt. Quapropter novissimè Sanctissimus Alexand. VII. die 24. Septembris, anno 1665. inter alias propositiones, hanc ut scandalosam ut minimum dampnavit: *Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam iudicem, à quo iniqua certo inminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.* Et illam docere, defendere, aut edere, & de ea etiam disputare publice, aut privatim tractare, nisi fortis impugnando, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & Summo Pontifici reservata prohibet, & insuper districtè in virtute sanctæ obedientiæ, ne ad praxim aliquis eam deducat. Quapropter non possum non mirari, quod post hoc decretum, contrariam sententiam Fr. Leander à Murcia absolute, absque vlla restrictione, & limitatione defenderit, typisque dare fuerit ausus, contentus in sine scripsisse: * Hæc sententia in praxi reduci non potest, quia post hæc scripta exivit decretum Alexandri VII. illam prohibens. * Decretum enim non solum praxim prohibuit, sed illam defendere, edere, & de ea etiam disputative tractare, nisi forsitan impugnando, idque sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

14 Unde probabilitas saltem practica præfatæ opinionis tot Doctorum armata phalange funditus corrumpitur: sicut fundamenta Caramnelis, & aliorum, quos inconvenientia non terrent, ut probabilitatem practicam alijs opinionibus eiusdem furfuris non denegent.

QVÆSTIO II.

An licitum sit, occidere latronem, re valoris accepta fugientem, quando aliter recuperari non potest?

1 **N**egant nonnulli, quos sequitur Baronius ex Ordine Prædicatorum in opere contra Amadæum Guimenium infra citandus, imò nullum pro contraria militare Thomistam, confidenter asserit. Sed miror hominem ausum, vel, ut potius dicam, librorum inopiam: quia affirmativa sententia ad eum communis est, ut ferè omnes eam defendant. Sylvester verb. Excom. 6. quæst. 9. ibi: * Si autem non

me invadit, & tamen rem meam tenere nequeo, nisi occidam, puta, quia fugit in equo meo, quem aliter habere nequeo, nisi illum sagitta occulta percussam, &c. dici posset, in hoc casu, non esse contra legem Dei, aut naturam illum occidere. Quia quotidie de licentia Principis moventur arma pro temporalibus; quod fieri non posset, si esset contra legem Dei, aut naturam. * Et antea verb. Bellum 2. quæst. 1. in fine. * Si vis inferatur rebus, iniuria debet repelli in continentem, id est, quam primum quis poterit, licet iniuria sit facta, quia non est vindicta, sed defensio quædam. Et quando dicatur in continenti? Hoc casu Glossa in cap. significati 2. de Homicidio, dicit, quod debet facere, quam citius poterit: Ioannes Andreas, & Hostiensis dicunt hoc verum, ut licitum sit resistere cum armis ad recuperationem invalidæ rei, si hoc fiat, ante quam ad alia divertatur, aliàs esset guerra, & vindicta. Bartolus verò sentire videtur, quod hoc fieri debeat infra tres dies. Sed melius dicitur, quod est quam primum poterit, non divertendo ad alia, relinquendo arbitrio boni, rerum qualitate pensata. * Hactenus Sylvester, quem eisdem transcriptis verbis, ex verb. Excom. 6. q. 9. superius adductis, sequitur M. Dominicus Baltanàs in Maraga ita Confessor. fol. mihi 82. Advertendum, est aliquos velle Sylvestrum limitationem huic sententiæ adhibuisse; sed ipsi quidem non animadvertunt, non ad hanc referri, sed ad aliam, quam ibi refert ex Panormitano dicente, quod laicis non licet occidere pro rerum defensione, etiam si recuperari non poterant in foro contentioso laicali contra Bartholum in l. furem; & contra Ioannem de Lignano, quos ibi adducit oppositum sentientes; & contra Arch. idem tudentem; quando est necessarium pro defensione rerum aliorum, quas apud se depositas habet. Cum Bartholo autem, & Lignano, Sylvest. sentit in dicto verb. excom. idèdque post verba supra adducta, & post quam argumento pro adversarijs obiecto respondit, subnectit. * Unde dico, quod eo casu pro rebus licet occidere, & quod occidens, aut mutilans Clericum hac ratione, non incidit in excommunicationem. * Et postea addit. * Esto autem, quando verum diceret Panormitanus; & sic velis indistincte tenere; limita prædicta dupliciter. * Non verò ait Sylvester, quod verum dicat Panormitanus, ut ex eius verbis patet. Illius vero admittam sententiam, inquit, cum limitationibus, quas ibi adhibet, defendi possunt.

2 M. Sotus. le iust. lib. 5. quæst. 1. art. 8. ibi: * Respondetur circa dubium, licere furem etiam diurnum in defensionem bonorum temporalium interficere, si aliter illa eripi ab ipso nequeunt. Et ratio est, quia bona mea media sunt ad vite sustentationem, & status, atque honoris. Quapropter, sicut vita fundamentum est omnium bonorum, ita est & eorum tutrix, &c.

De tempore autem defensionis, quamdiu duret? forte dubitas: nempe utrum tunc tantum liceat resistere, quamdiu fur rem non accipit, an verò etiam tunc, dum tuis rebus onustus fugit, liceat tibi cum armis insequi, etsi aliter deprehendi nequit etiam iacto telo sternere? Respondetur, toto illo tempore flagrantis delicti licere vim vi repellere, etiam dum fugit. *

3 M. Ludovicus Lopez 1. p. instruct. cap. 62. * Passus rapinam, si illum raptorem non amisit à conspectu suo, quia adhuc invenitur cum furto, ut aiunt, in manibus, &c. tunc secundum Mercatum potest vi tollere, & in defensionem suorum bonorum passus illam rapinam potest raptorem occidere, si aliter ab eius manibus nequeat prædam arripere. *

4 Mag. Corradus 1. p. Resp. q. 75. * Quantum vero ad res, si per viam iustitiæ recuperari non possunt, omnes conveniunt in eam sententiam, ut liceat percutere, & occidere. Sylvester, Caietanus, D. Thomas, Sotus. Et hoc intelligendum, ut ibidem notat Sotus, si bona illa sint aliquanti pretij, &c. idque solum fieri licet in flagranti crimine, & etiam dum fur fugit, sed post fugam, si aliquo se iam recepit, non licet eum vi aggredi, sed tenere, quovisque iudex eum capiat. *

5 Mag. Zanardus 1. part. ubi de Homicidio, cap. 2. §. Nono. ibi: * Non dico, licere pro rebus suis defendendis, & recuperandis alterum occidere, &c. Hoc idem licebit facere cum fure diurno, quando primo res furata sit alicuius momenti. Secundo, quando ille, à quo subtracta sunt res, dubius est, vel certus probabiliter, quod res suas aliter non recuperabit, nisi persequendo furem, & occidendo eum, si veliet res furtivas defendere. *

6 M. Paulus de Blanchis in Discept. casuum conscient. in litt. H. ubi de Homicidio, cas. 5. dub. 1. §. Ad secundam impugnationem, fol. 451. * Non excusamus oppressum, quando potest repellere vim, quam patitur à raptore, vel fure, capiendo ipsam, vel quocumque alio modo recuperando sua bona, si occidit. Hac de causa dicitur Exod. 22. Si quis occiderit furem diurnum, reus erit homicidij: quando scilicet, illum capere potuit absque occisione: quando autem non potest defendere vitam suam, vel res suas absque occisione, tunc occisor non est reus homicidij: & hoc est, quod intendimus in casu nostro. *

7 M. Ioannes de la Cruz in Sum. 5. præcep. art. 1. de Homicidio, dub. 6. * Conclusio affirmativa itaque fugientem cum equo tuo, aut rebus aliquanti pretij, quæ aliter certo non recuperabis, licet sagitta confodere. Ita Sylvest. Sotus, Bañez, & Caietanus, & communiter cum D. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. 7. & patet Exod. 22.

8 Reverendiss. PP. Magistros supra citatos sequuntur communiter Doctores. Villalobos

tom. 2. tract. 12. diff. 11. * Si es licito matar al ladrón, quando no se puede defender por otra via la hacienda? Respondo, que si, siendo *cu m moderamine inculpata tutele*. Assi lo siente Cayetano, Aragon, Bañez, Ledesma, y es comunissima. Y dice Banez, que consenten en ella los Philosophos, y casi todos los Theologos, &c. Por la misma razon tambien es licito perseguir al ladrón, para que dexa lo que lleva hurtado, y quando no huviesse otro medio, matarle por esso. Y tambien, quando no se puede recuperar por otro camino, porque si se pudiesse librar por justicia, no seria la muerte inculpable. *

9 Diana p. 5. tract. 4. resol. 17 postquam negativam sententiam retulit, sic ait: * Verum contrariam sententiam tenent communiter Doctores Et ita docet Tannerus, qui citat Sylvestrum, Nauarrum, Sotum, Valentiam, Aragonium, Bañez, & Lessium. Quibus ego addo Turrianum, Marchantium, Baldellum, Layman, Binsfeldium, Molinam, Azorium, & Filliucium, &c. contra Covarrub. esse licitum occidere, vel sagitta, vel catapultam furem, si cum re furata fugiat; quia invasio rei durat, donec se in tutum recipiat, ubi quiete possidere incipiat. Et quia nisi id licitum esset, defensio rerum maxima ex parte esset inutilis: possent enim fures quodlibet rapere, & statim fuga se prorripere, in fuga enim, secundum opinionem Covarrub. essent tuti. Ita Doctores citati. * Hæc Diana ubi supra, & iterum part. 8. tract. 7. Miscellan. resol. 47. cum Cardin. de Lugo testante, hanc esse communem Doctorum opinionem, disput. 10. de iust. sect. 9. num. 179. Quibus consentit Leander à Sacrament. tom. 5. de Irreg. disp. 13. quest. 7. * Quia adhuc fure fugiente, inquit, invasio censetur adhuc durare. Sic tenent communiter Doctores, Molina, Sylvester, Sotus, Navarra, Lessius, Diana, Rodriguez, Reginaldus, Dicastillo, Lugo. * Imò potiori iure occidi posse iniustum invasorem facultatum, quam honoris, multis ostendere conatur Fr. Franciscus Bonæ Spei Carmelita reformatus in lib. cui titulus, *Noctua Belgica ad Aquilam*, dub. 20. num. 634. * Quia bona fortunæ per se ordinata sunt ad vitam conservandam, idè qui illa aggreditur, in casu, quo facillè recuperari non possunt, nisi iniustus aggressor occidatur, censetur possessoris vitam aggredi, & proinde contra illum agi potest, tãquam contra vitæ aggressorem, &c. Sic ille, ex illo principio, quod concessio vno, censetur concessa ea omnia, sine quibus non peruenitur ad ipsum, l. 1. ff. de iurisd. omni. iudic. l. ad rem mobilem, §. Quis procurat. ff. de procurat. cap. praterea de officio delegati, & cap. ex his, §. Porro de verb. signif. quod verissimum esse ratio naturalis demonstrat, quando media sunt vnice necessaria. Et novissimè viginti auctores pro

hac parte adducti, eam tuetur Doctor Ioannes Ioseph Garficcini. 2. cap. 2. fol. 9. & quod magis hanc esse D. Thomæ sententiam, ait Caietanus 2. 2. quest. 64. art. 7. vbi: * Quando quis non potest res suas aliter defendere, quin sequatur ex defensione occisio iniustis, licite potest defendendo occidere illi. * Quem sequitur Thomas Hurtado fidiissimus D. Th. discipulus, tom. 1. ref. moral. tr. ultim. num. 188. fol. 507. vbi sic: * Sanctus Thomas 2. 2. quest. 64. art. 7. dicit licitum esse occidere illum, qui facultates vult auferre mihi, & per consequens, & qui famam plus æstimabilem. *

10 En amice lector, opinio illa, quam in Lessio de iust. lib. 2. cap. 9. dub. 11. & in Eteobario in Theol. Moral. tract. 1. exam. 7. cap. 3. necio quis censura notavit, communis est apud Theologos. Quapropter iure optimo Stubro-Kius in illum, & sequaces animaduertens, in suis in quorundam notas, ad Epist. 14. fol. 208. sic scripsit: * Omnes communiter cœnent, si paucos excipias, posse quemlibet defendere facultates suas, vel Patris, vel heri, etiam cum morte furis, si aliter seruari, aut recuperari non possunt, & res notabilis momenti id postulet, Caietanus, Sotus, Navarra, Molina, Lessius, Vazq. D. Antoninus, Sylvester, Medina, &c. Vix vllum auctorem inuenio ex innumeris ferè, qui de hoc argumento scripserunt, cuius calcuo hæc sententia non donetur. *

11 Addit M. Sotus ubi supra, hanc doctrinam locum habere, licet res ablata per iniustitiam recuperari possit, non tamen facillè. Verba eius sunt: * Iurisperiti inferunt, quod dum spes est via iuridica recuperandi furtum, non licet furem occidere. Et certè si spes esset certissima, quod facillimo negotio recuperari possit, verum apparet; ubi autem res esset dubia, possit liberum esse domino iure vii suo. *

12 Docent etiam alij, licitum esse occidere furem, quoties res, eo non occiso, custodiri non potest, etiam si postea recuperari possit. Ita Henricus Strouerdosi apud Dianam p. 5. tract. 4. resol. 17. & ante illum Eminent. Caietanus, & Sylvester, vt refert Mag. Ioannes Martinez de Prado tom. 2. Theolog. Moral. cap. 20. quest. 4. num. 7. Quos sequitur Trullench cap. 4. dub. 6. num. 6. Quorum ratio est, quia fur magnam mihi infert contumeliam, dum res meas, me præsentè, capit, ac proinde vim vi repellere licet. Sic Doctores citati. Quibus consentiunt alij, quos novissimè refert, & sequitur D. Hieronymus de Molina, & Guzman in *Novis veritatibus iuris*, verit. 37. numero 20.

13 Addunt non pauci, licitam aliquando esse bonorum recuperationem, vi adhibita, non solum quando fur, eis acceptis, fugit, sed etiam postea, quando iam res in tuto est posita. Sic

Sic tradit M. Corradus 1. p. Respons. quest. 75. ibi: * Ultimo dicitur, quod si quis rem meam subripit, in continenti possum per vim eam eripere. Si autem statim non fiat, tunc per iudicem recuperari debet: Alioquin, attende si non potest per iudicem recuperari, ego dominus, in defectu iudicis, eam violenter recuperare possum, non suadente diabolo, sed iustitia tantum. Ita ait ibidem Sylvester. * Hæc M. Corradus.

14 Idem sentiunt alij, quos citatos sequitur Leander à Sacrament. tom. 5. de Irregular. disput. 13. quest. 8. vbi inquirens: * An etiam licite possit quis occidere furem, qui rem furatam habet positam in certo loco? Responder. * Negavit Covarrub. cui fauere videntur S. Antoninus, Petrus de Navarra, & alij, &c. Sed probabilius respondeo, etiam posse licite, & absque metu irregularitatis talem furem occidere, casu (ad minus) quo iniustus furem insequens in continenti illum occidat, si rem furatam non velit tradere, & nullo alio medio recuperari possit, quia tunc adhuc actus iniustitiam moraliter durat. Sic Fagundez, Sylvester, Ioannes à Lignano, & alij. * Et inferius quest. 9. inquit, posse quem ingredi domum, ubi rem furto captam in pacifica possessione fur retinet, & illum occidere, si resistat eam tradere eidem domino: * Dummodo, inquit, & remedium illi non suppetat recuperandi rem propriam per vires iuridicas, & eadem res furata in individuo extet apud furem, vt eadem torques, idem pallium. Ratio est, quia in hoc casu dominus rei non est aggressor, sed defensor rei propriæ, ob quam recuperandam licitum est illi, inferre vim iniustis. * Sic Leander, cui cœsentiant Malderus 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 13. §. Dico sexto. Diana part. 5. tract. 4. resol. 37. & plures doctissimi apud illos, quorum sententiam probabilem putat Bonacina disp. 2. de Restit. quest. ultim. sect. 1. p. 10. & tuentur alij apud Emin. Cardin. de Lugo tom. 1. de iust. disp. 10. sect. 9. num. 181.

15 Denique doctrinam traditam de occisione furis, re valoris accepta, fugientis, extendunt D. Antoninus, & Caietanus, quos citatos sequitur Lessius supra, ad Clericos, & Religiosos. Quibus cum Maldero, & Sylvio consentit Diana p. 5. tract. 4. resol. 171. & cum Soto, Petro de Navarra, Barbosa, & alijs tenet Leander à Sacrament. tom. 5. disp. 13. q. 3. & 4. subnectens: * Sic tenent ferè omnes Doctores pro nostris sententijs adducti. * Qui pro defensione rerum suarum idem putant licere Clericis, & Religiosis, quod laicis.

16 Et ante illos docuit M. Victoria in *Relect. de iure Belli*, n. 4. vbi sic: * Etiam si iure naturali non liceret occidere pro defensione rerum, videretur, quod iure civili factum sit licitum. Et hoc, revera, secluso scandalo, videretur licere, non solum laico, sed etiam Clerico, & Religioso. Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

gioso viro. * Verum si iure naturali non liceret, non video, quo modo ius civile posset licitum reddere Clericis. Melius ergo suadet ex D. Antonino asserente, omnibus concessam esse defensionem rerum quibus concessa est defensio vitæ. Quam omnibus, natura iure concessam, dicit Caiet. de Potest. Pape, cap. 17. & scribere nõ recusavit: * Quod quilibet licite possit occidere Papam iniustorẽ se defendendo. * Cui cœsentit M. Victoria illius verba referens in *Relect. de Potest. Eccles. ad finem*, & Sylvester verb. *Bellum* 2. §. 2. Verum horum doctrinam non laudo, & benè eam limitavit Fagundez in *Concepta Decalogi*, lib. 5. cap. 3. n. 6. & 7. dicens, non procedere, quando Principes, seu Domini sunt tam vitales bono cõmuni Republicæ, vt secundum prudentiæ, & charitatis regulas, videatur teneri vnusquisque potius iniustitiam suam occisionem pati, quam iniustitiam se iniuste, iuste perimere. Idè sentiunt Lessius, & Azor apud illi, & P. Suarez tom. 5. de Censur. disp. 46. sect. 3. Quibus faciunt alij, quos referam infra disp. 6. de Charitate, q. 4.

17 Hæc scripsisse sufficiat, in præsidium communis & veræ sententiæ asserentis, omnibus, etiam Clericis, licitum esse occidere invasorem suarum facultatum notabilis momenti, quando aliter recuperari non possunt. Quod insuper probari potest, ex cap. 5. de sententia excommunicationis in 6. vbi etiam pro defensione rerum temporalium dicitur esse licitum, vim vi repellere, quando aliter defendi non possunt. Et sanè rarissima latrocinia aperiretur via, si bona propria defendere non liceret, etiã cum morte tentantis auferret: nec ius ad vitam perfectam esset, si ad media ad illam nobis necessaria deficeret. Idè hæc opinio prorsus tenenda est, quam non solum Doctores supra citati, sed Divus Augustinus, & D. Thomas propugnant, vt testatur Eminentissim. Caietanus in *Summ. verb. Homicidium*, vbi ait: * Licet aliter occidere, tuendo necessaria ad vitam, & virtutem, ne perdat res suas, & suorum, * & 2. 2. quest. 64. art. 7. §. Al hoc dubium, inquit: * Est sententia D. Thomæ, & Augustini: quia Augustini auctoritas loquitur non solum de vita corporali, sed de alijs, quæ inviti perdere possunt, sub quo ordine ponit honores, & diuitias. * Quibus consentiunt doctissimi alij, quos citatos sequitur Doctor Garfi ubi supra.

18 Quæ si animadvertisset Vincentius Baronius in opere contra Amadæum Guimendum, disput. 1. sect. 2. artic. 1. §. 4. fol. 148. scribere non auderet, (ne dum vt principium apud D. Thomam, & eius omnes discipulos inconcussum iactare) occisionem hominis, ob solius vitæ defensionem, licitam esse. * Responderemus (inquit) rationem nos docere, sola auctoritate publica homicidium licitum per se esse: à privata potestate nunquam, sed ad summum nos illud pati, vt accidetario iunctum vitæ nostræ

noltra defensionem, * & expressius fol. 149. Mortem inquit, aggressoris pari & ferre possumus, non eligere, vt adiunctam inculpatam tutelam salutis, non honoris. * Quo nil à veritate magis alienum: honorem enim & diuitias cum morte aggressoris defendere possumus, vt constat ex dictis; & ex communi Thomistarum sententia. Vide quæ adduximus supra tract. 3. disput. 3. quæst. 3. cap. 6. num. 55. & 56. Est tamen aduertendum, Clerico, vel Religioso, non licere occidere calumniatorem de se, vel de sua Religione, grauius crimina spargere minantem, quando alius modus defendendi non suppetit. Quidquid dixerint authores, quos historicè referens traduxi in opusculo pro Iesuitis, tr. de Iustitia, prop. 1. illa enim opinio damnata iam est vt scandalosa ab Alexandro VII. in decreto Sacre Congregationis Sanctæ, & Generalis Inquisitionis Romanæ, anno 1665 & reiiciendam prorsus prædixeram.

QUESTIO III.

An proscriptum, seu bannitum à Pontifice, aut ab alio Principe, liceat vbiq̄ occidere?

1 Num supponimus, & aliud disputamus. Supponimus cum communi sententia, Principem posse concedere facultatem generalem cuiusque ad aliquem sceleratum hominem occidendum, propter damnum Reipublicæ imminens, quod aliter vitari non potest. Hæc vero permissio, vt bene notat Molina tom. 4. disp. 7. num. 1. nisi ex grauissima causa concedenda non est, vt si esset nocentissimus grauator, aut alius similis perniciosissimus Reipublicæ, qui facillè comprehendi non posset. Sic nonnumquam concedi solet facultas occidendi bannitos, aliosque sceleratos, proposito etiam premio occisori, qui auctoritate publica executor sententiæ mortis constituitur. Difficultas ergo est: an bannitum, seu sceleratum hominem, quem occidendi facultas cuius à Pontifice conceditur, liceat vbiq̄ occidere?

2 Prima sententia asserit, non solum bannitum à Pontifice, sed etiam à quolibet alio Principe, posse vbiq̄, alterius Principis, in cuius territorio moratur, non requisita licentia, licite occidi. Sic tradit M. Zanardus 1. part. vbi de Homicidio, cap. 3. dicens: * Hoc idem, nempe facultatem occidendi malefactorē, potest Princeps concedere in terris alienis, quando delictum adeo est immane, vt ad terrefaciendum alios, vel ad similia crimina vitanda, hoc expedire iudicauerit. Nec hoc est perturbare statum alieni Principis, quia in eo non intendit iurisdictionem exercere, sed in eo subditum suum punire. Et inferius: * Idem præstare

valebit, quando timendum esset, ne ille bannitus in actu iterum Rempublicam inuadat, vel perturbet, quia vnicuique Reipublicæ licet, ad ea media recurrere, quæ ad eius quietem apta reperiuntur. * Hactenus M. Zanardus supra fol. 758. & iterum fol. 790. cap. 9. de Bannitis.

3 Eandem sententiam defendit Iacobus de Grassis, Monachus Cassinensis in decisionibus aureis, p. 1. lib. 2. cap. 62. num. 57. fol. mihi 312. vbi sic: * Sed an statutum, quod banniti, seu foriudicati occidantur impune, & occisores premium consequantur, habeat locum in occidente extra territorium? Dic, quod sic. Casus est in l. 3. §. final ff. de sicarijs. Vbi transfugas vbiq̄ inueniantur, interficere licet. Potest enim constitutio ligare personas etiam extra territorium existentes, vt in l. magis puro, §. illud ff. de rebus eorum, per l. si fideicommissum, §. Tractatum ff. de iudic. Socinus consil. 74. num. 17. vbi potestas statuerendi in subditos non arctatur territorio, & ideo vbiq̄ que reperiuntur, sunt legati, & illos occidentes gaudent beneficio. Ita Baldus in l. cū el os populos, num. 9. c. de Sum. Trin. & Fide Cathol. Hypolitus singul. 124. sequitur etiam opinionem Baldi Pillanelus ad constit. Regni A capol. quæ incipit: Pœnam eorum. Quod videtur satis rationale; tum, quia taliter occidentes gerunt actum permissum; & in factis priuatorum non attenditur territorium, sed an faciant actum permissum, vel prohibitum? tex. in l. non solum, §. Ei, qui in testamento, & ibi Glos. sa in princio, ff. de excusat. tutor. Tum, quia Reipublicæ interest, tales, vbiq̄ que fuerint, perimere, ne reuertantur; & ne provincias cladibus, furtis, ac violētis molestant. * Hæc Grassis, cui consentiunt, ultra citatos, Lactantius Finelius de casibus reseruat. casu 4. n. 41 & Prosperus Farinacius in Præctica criminali, p. 3. q. 103. n. 213. loquens de illo, qui ob crimen læsæ Maiestatis proscriptus, & bannitus est.

4 Verum hæc opinio est contra communem Theologorum, quæ, non petita Principis territorij licentia, id minimè licere; defendit, & merito, quia nullus iudex potest extra territorium suum ius dicere, aut sententiā exequi, vt constat ex leg. vltim. ff. de iurisdictione omnium iudicum, & ex cap. 2. de const. in 6. vbi Doctores id communiter notant, & tradit Escobar in Theolog. Moral. tract. 1. exam. 7. cap. 3. num. 32. dicens, licitum esse, occidere bannitum: * Non tamen posse extra territorium Principis, seu Reipublicæ concedentis occidi, nisi consensus saltem tacitus, vel rationabiliter presumptus illius Principis, in cuius territorio inuenitur, interueniat. * Quia extra territorium punire, verè est illic iurisdictionem exercere. Quidquid authores nu. 3. citati contradixerint.

5 Hoc cum certissimum sit, dubitatur, & merito Escobar: * Quid si proscriptus a Pon-

tifice? Est ne forsitan idem statuendum, & asserendum? Et respondet negatiuè ex Filiucio tom. 2. tract. 28. p. 2. cap. 2. num. 24. Qui postquam sententiā communem, quoad alios Principes supra stabilitam, recensuit, sic ait: * Hinc deduci potest, si is, qui proscriptus, habeat iurisdictionem illimitatam, & per vniuersum orbem, vt Summus Pontifex, hunc etiam posse mandare occisionem hominis à se proscripti in alieno territorio. * Subnectit verò, & prudenter: * Quamuis ad seruandam cuique suam iurisdictionem non soleant eiusmodi homicidia præcipi in alieno territorio. * Hæc Filiucius. Ex quo Escobar, & Diana p. 5. tr. 4. resol. 4. vbi inquitens: * An liceat sine peccato occidere bannitum extra territorium proscriptantis? * Respondet cum alijs negatiuè quoad alios Principes, & affirmatiuè quoad Pontificem, & rationem quoad vtrumque reddit: * Quia cum sit, inquit, extra territorium proscriptantis, non extenditur ad illud eius potestas, nisi ad esset licentia expressa, vel tacita, vel rationabiliter presumpta alterius Principis, in cuius iurisdictione moratur bannitus. Nisi reus esset bannitus à Summo Pontifice (attende) qui cū habeat iurisdictionem illimitatam, & per vniuersum orbem, potest mandare occisionem hominis à se proscripti in alieno territorio. * Sic ille. Idque fieri posse proditoriè, & per insidias, docet Molina, Filiucius, Azor, Megala, & alij, quos referunt, & sequuntur Diana p. 5. tr. 4. resol. 25. & Leander à Murcia vbi supra resol. 13. Qui hoc semper putat verum de bannito ob delicta contra bonum commune, non distinguens, vt deberet, inter bannitum à Pontifice, & ab alio Principe. Nec obstat dicere, quod si proditoriè occidatur, exponitur periculo damnationis æternæ: ipse enim delinquens, vt potè mortis sententiā à quocumque licitè inferenda damnatus, sibi consulere tenetur, & sibi imputare, si in peccato pereat.

6 Hanc sententiā amplector. Sed quia non tam in conclusione, quam in eius principio hæere forsitan non nemo poterit; ideo, vt mihi certum de fide, statuo, Summum Pontificem, in toto Orbe habere potestatem indirectā in temporalibus, nimirum, prout necessarium fuerit ad rectam in spiritualibus gubernationem. Hæc doctrina est communis inter Catholicos, qui contra Hæreticos aliter sentientes acriter inuehantur. M. Victoria in Relect. de Potest. Eccles. n. 11. & 12. & in Relect. de Indis insularis, n. 29. ibi: * Papa habet potestatem temporalem in ordine ad spiritualia, id est, quantum necesse est ad administrationem rerum spiritualium. Hæc etiam est omnium Doctorum, &c. Et certè nullus legitimè Christianus deberet negare hanc potestatem. * Sic Victoria. Quem sequitur M. Hyacinthus Donatus p. 2. tract. 11. de successione Monasterij, q. 15. n. 6. fol. 218. dicens:

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

Romanus Pontifex de rebus temporalibus in ordine ad finem spirituales in vniuerso mundo potest disponere abique vlla controuersia, vt docent Catholici, & praxis obseruat. *

7 Eximius Doctor Franciscus Suarez in Defensione Fidei, contra Regem Angliæ, lib. 3. cap. 23. pluribus sacre Scripturæ auctoritatibus, & Sanctorum PP. testimonijs hanc veritatem demonstrat, concludens: * Docent hoc omnes Catholici Doctores, quos supra enumeravi, & Latinus Bellarminus, cuique non minus certum, quam cætera, quæ dicta sunt (nempe de potestate Pontificis ad excommunicandos Reges, quæ est de fide.) Imò si ea ponderentur attentè, & dictum refutare errorem, & veritatem Catholicam, vsu, auctoritate, & ratione comprobata defendere, difficile non erit. * Et iterum lib. 6. cap. 6. n. 27. * Ostensum est, inquit, lib. 3. multa Concilia Generalia hanc potestatem in Summo Pontifice recognouisse, &c. Et raptius Summi Pontifices cum Concilijs Generalibus illa potestate vsi sunt, vt Innocentius III. in Concilio Lateran. & Innocentius IV. in Concilio Lugdunen. Præterquam quod communi Ecclesiæ traditione, & consensu, hæc veritas fundata est, neque in hoc puncto est dissensio inter Catholicos Theologos. * Hactenus Suarez.

8 Cuius vestigijs insistant, contra Hæreticos huius temporis, auctores moderni, Diana p. 10. tr. 6. resol. unica. * Pontifex secundum omnes tam Canonistas, quam Theologos, habet potestatem indirectam in temporalibus, de qua doctrina inter Catholicos non est disputandum. * Et tract. 17. de Potestate exauctorandi Reges, resol. 8. * In quadam, inquit, Cōgregatione Theologorum, cui ego interfui ex speciali mandato Sanctissimi Domini nostri Innocentij X. nunc feliciter regnantis, determinatū fuit: Propositionē hanc: Papam nullam habere potestatem in temporalibus, etiam indirectè, esse hæreticā, saltem reductiuè. * Et hanc censuram ei inulerat P. Adamus Tannerus ex Societate Iesu in Defensione Ecclesiæ libertatis, lib. 2. cap. 8. Vbi multis probat, nō posse absque errore in fide, imò nec sine hæresi, potestatem in temporalibus indirectā Romanis Pontificibus denegari. Quam sententiā doctissimè defendit M. Sotus in 4. dist. 25. q. 2. art. 5. concl. 5. his verbis: * Adhibetur quinta, eademque Catholica conclusio, contra eorū hæresim, qui omnem abdicant Pontifici temporalem potestatem: Potestas quæcumque ciuilibus eatenus est Ecclesiastica subiecta in ordine ad spiritualia, vt Papa possit per suam spirituales potestatem, quoties ratio fidei, & Religionis exegerit, non solum Ecclesiasticarum censurarum fulmine aduersas Reges agere, eosque cogere; verum, & cunctos Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & vsque ad eorum depositionem procedere. * Hactenus M. Sotus.

9 Ex præfata igitur vera, & Catholica doctrina, sic pro opinione nostra efficaciter arguitur. Summus Pontifex habet in toto Orbe indirectam iurisdictionem, & potestatem in temporalibus, prout necesse fuerit ad rectam Ecclesiam in spiritualibus gubernationem: ergo si infensus aliquis esset huic gubernationi, & spiritali fidelium bono, posset Pontifex illum proferbere, & mandare, ut ubicumque terrarum inueniatur, internecetur, & consequenter facere cuique licitum talem bannitum ubique occidere. Non facile vitabis consequentiam. Et, quæ idem concludit pro Principe Christiano, cui ex consensu tacito Pontificis id licitum erit, in toto Orbe, utpotè territorio Pontificis, quando ad fidei conseruationem, vel rectam in spiritualibus gubernationem, hominem illi infensum proferbere, expediens fuerit.

10 Addunt alij, Summum Pontificem in toto Orbe Christiano, non solum indirectam, sed etiam directam in temporalibus potestatem habere. Sic Anguianus, Comitulus, Pereira, Martha, Pessantius, & alij, & putat probabile eos referens Diana 1. part. tract. 2. de immun. resol. 121. & ante illos tennerunt alij, prout videre licet, apud Magistrum Ioannem Martinez de Prado tom. 1. Theolog. Moral. ca. 3. quest. 3. §. 3. num. 9. ubi sic ait: *Summum Pontificem habere directam dominium spirituale, & temporale in totum Orbem, præcipue in omnes Christianos, dicunt S. Antoninus, Sylvester, Alvarus Pelagius, Augustinus de Ancona, M. Ferrara, Thomas Bocio, Solorçano, scelerque tribui D. Thomæ. *Et hanc esse plurium Canonistarum sententiam fateatur M. Sotus lib. 4. de Iust. quest. 4. §. Sed in hac questione, ubi licet: *Enim verò de Christo, qui rem superficie tenus cogitant, inficias ire non audent, quin fuerit in quantum homo, in temporalibus, Orbis dominus, &c. Ex quo principio Doctores plurimi iuris Canonici idem Summo Pontifici tribuunt temporaliam dominium, & plenissimam potestatem. * Quam sententiam apud Victoriam in Relect. de Potestate Ecclesie, num. 2. & in Relect. de Indis Insularis, tuentur plures: * Ita, inquit, tenet Hostiensis, & Archiep. 3. p. tit. 22. & Angelus, Anchar. ita tenet Sylvester, qui multo etiam largius, & benignius hanc potestatem tribuit Papæ. *

11 Si hæc doctrina esset vera, validius ex illa instaurari posset argumentum superius factum pro nostra opinione asserente, bannitum à Pontifice posse licite ubique occidi, cui proinde omnes Doctores nuper citati dissentire nequebant. Verum principium hoc, præterquàm quod nullatenus necessarium est, ad præfata conclusionem turandam, cum potestas indirecta sufficiat; valde mihi displicet, & nullo fundamento stabilitur, ut bene probat M. Victo-

ria ubi supra, qui erroris notam illi iuric: * Ex quo, inquit, patet error multorum Iuriscōsultorum, ut Archiepisc. Panormit. Angeli, Anchar. Sylvestri, & multorum aliorum, qui putant, quod Papa est dominus Orbis proprie dominio temporali, & quod habet auctoritatem, & iurisdictionem temporalem in toto Orbe supra omnes Principes. Hoc ego non dubito esse manifestè falsum, cum tamen ipsi dicant, esse manifestè verum. Ego puto, esse merum commentum in adulationem, & assentationem Pontificum. * Et infra: * Glossatores iuris hoc dominium dederunt Papæ, cum ipsi essent pauperes rebus, & doctrina. * Hæc Mag. Victoria, qui licet vir moderatissimus, nec sodalibus pepercit, tum, quia eorum opinio de potestate directa in temporalibus totius Orbis Christiani, nullum in scriptura habet fundamentum, tum, quia Innocentius III. Pontifex Maximus: & vir doctissimus in cap. Fer venerabil. Qui filij sint legitimi: dicit, se non habere potestatem (nempe directam) in temporalibus super Regem Gallie, (& per consequens nec super alios Reges, ut videre licet apud M. Victoriam supra. Et ita docet Suarez in Defensione Fidei, lib. 3. cap. 5. num. 3. & Bellarminus tom. 2. lib. 5. de Romano Pontifice, cap. 4. & sequentibus. Hæc obiter de potestate directa Pontificis prælibasse sufficiat: ut nemo deinceps odium conciliare præsumat opinioni assententium, habere potestatem, & iurisdictionem indirectam, ideoque à Pontifice bannitum posse licite ubique occidi. Quod Theologaster nescio quis censura notauit.

12 Ex hoc principio, & conclusione, singulare aliud dubium excitauit Iacobus de Grassis, ubi supra, p. 1. lib. 2. cap. 62. num. 60. his verbis: * Sed quid dicendum de muliere bannita, quæ ex forma statuti potest occidi, num impune posset adulterari? Moderni simpliciter asserunt, quod non etsi Nellus in tract. Banni. in 2. part. secus di temporis, quest. 46. contrarium asserunt, quia secundum eum, si potest occidi bannita: ergo potest adulterari, cum maius sit, delictum homicidium, quam adulterium. Facit text. in l. neque in ea, & ibi Bartol. ff. de adoptione. Sed tamen dictum Baldi, quia communiter approbatur, (attende) verius videtur; tum, quia adulterium est de se malum, & in eo non habet Papa ius dispensandi. * Sic ille, qui, ut ex adductis constat, opinionem Nelli, & Bartoli probabilem putat. Quæ quidem, si adulterium cum bannita licitum esse contendat, sicut & eius occisionem, aperta hæresis est. Si verò solum intendat adulterij poenam non incurrendam ab eiusmodi adultero, eo quod cum bannita; non multum contendam: quia ius humanum, quoad hoc, locum habere potest, sicut habet in excusando à poenis homicidij maritum occidentem uxorem in adulterio deprehensam. Nec

Nec credibile est, authores citatos aliud intendisse, etsi verba latius patere videantur.

13 Ex eodem principio de potestate indirecta Pontificis in temporalibus, in toto Orbe Christiano, conclusionem aliam notata dignissimam, quoad bellum indicendum deducit M. Victoria in Relect. de Indis Insular. num. 29. fol. mihi 325. * Hæc etiam ratione, inquit, discordantibus Principibus de iure alicuius Principatus, & in bella ruentibus, potest Papa esse iudex, & cognoscere de iure partium, & sententiam ferre, quam tenentur recipere Principes, ne scilicet eueniant tot mala spiritualia, quot ex bello inter Principes Christianos necesse est oriri. Et licet hoc vel non faciat Papa, vel non sæpè faciat, hoc non est, quia non potest, ut dicit Dominus Durandus, sed quia timet scandalum, ne Principes putent, hoc facere per ambitionem, vel veritus rebellionem Principum à Sede Apostolica, & hac ratione potest aliquando Reges deponere, & etiam novos constituere, sicut aliquando factum est. * Hæc Victoria, cuius sententiam, pluribus pro ea citatis, sequitur, dicens, esse communem M. Ioannes Martinez de Prado tom. 1. Theologia Moral. c. p. 15. quest. 4. num. 16. apud quem Lorca, Suarez, Molina, Bassæus, Mag. Sotus, Ouiedo, Hurtado de Mendoza, & alij, quos sequitur Diana part. 6. tract. 4. resol. 2. & part. 10. tract. de Princip. Christi. Federibus cum Turcis, vel Hæreticis, resol. 7. Quibus adhaesit Villalobos in Summ. tom. 2. tract. 5. difficult. 4. numer. 4. ibi: * Quando fuisset la guerra contra Principes Christianos, y conuiniesse à el bien espiritual, podria el Papa meterle en ello, y definir, y cõpeler por censuras, ò por otro camino al rebelde. Aunque no conuendria, que se hiziesse esto de ordinario, porque el Principe contra quien se sentenciase, cobraria odio contra el Pontifice, pensando que lo auia hecho por passion. * Sic Villalobos. Quamuis * in casu necessario (ait M. Prado supra) debent hæc humana iudicia contemnere, & censuris compellere Reges, ne fictis titulis bellum gerant, & totam Rempublicam Christianam perturbent; quod notat (inquit) Bassæus, & alij multi, quos citat, & sequitur Diana, & iam diu tradiderat M. Soto in 4. distinct. 25. quest. 2. artic. 1. conclus. 4. * Hæc M. Prado: quæ hic placuit adnectere, quia forsan alibi non se dabit occasio, & verissimam doctrinam continent. Videantur etiam Iulius Mercorus 3. part. Basis Theolog. Moral. art. 18. & P. Molina tom. 1. de iust. tr. 2. disp. 29. à num. 28. Qui doctissimè de hac questione.

14 Et ne Ministri Regij in Consilijs ab bellum indicendum faciles sint, animum vellem aduertant ad aliam æquè certam doctissimi Mag. Francisci de Victoria sententiam, cui si Principes supremi, ut debent, stetissent, Respublica Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

blica Christiana tot non esset quassata malis, & forsan Orbi vniuerso iam diu dominata fuisset. * Nullum, inquit, bellum est iustum, si constat geri maiori male Republicæ, quam bono, & utilitate: quantumuis aliunde suppetat tituli, & rationes ad bellum istum. Probat: quia Republica non habet potestatem inferendi bellum, nisi ad tuendum se, relique suas, atque se protegendum: ergo ubi ipso bello attenuatur potius, atque atteritur, quam augetur, bellum erit iniustum, siue à Rege inferatur, siue à Republica. Imò cum vna Republica sit pars totius Orbis, & maximè Christiana Prouincia pars totius Republicæ, si bellum utile sit vni Prouinciæ, aut Republicæ, cum damno Orbis, aut Christianitatis, puto eo ipso bellum esse iniustum. Ut si bellum Hispaniarum esset aduersus Gallos, aliàs ex causis iustis susceptum, & alioquin Regno Hispaniarum utile: tamen cum maiore malo, & iactura geritur Christianitatis, puta quia Turcæ occupant interim Prouincias Christianorum; cessandum esset à tali bello. Hæc Victoria. Quæ ut obseruentur, maximopere oporteret, omnes supremos in temporalibus Principes, exhortatione Summi Pontificis, foedus iure, ne vllus aduersus alium, bellum mouere possit, quin à maiori ipsorum parte pro iustitia causæ lata sententia præcesserit. Qui autem secus indixerit, si à Pontifice Summo admonitus non desistat, omnium arma in ipsum conuersa illico experiatur. Iustissima lex hæc foret. Sanctissimum foedus, ut versatilibus probabilitatibus in re tanti momenti aditus omnino præcluderetur. Bellare enim, necessitatis, non voluntatis esse debet, ut ait D. Augustinus episc. 207. relatus in cap. Noli 23. quest. 1.

QUESTIO IV.

Utrum ad vitandum periculum vitæ, vel infamie puellæ prægnantis, licitum sit procurare abortum factus inanimatim

1 Plures pro affirmante sententia, expressis nominibus, & collatis locis adducit Diana p. 6. tract. 8. resol. 37. inter quos, quemdam Iesuitam suppresso nomine, qui, ut verum fatear, dubiæ fidei mihi est, quia non ab eo excepit Diana (ut ipse met. refert) sed à quodam viro nobili, qui ei testatus est, Iesuitam à se consultum sic respondisse. Verba Dianæ sunt: * Non desinam hic adhortare, quod consultus de hoc casu à viro nobili, & fide digno, testatus est mihi, doctissimum Theologum Societatis Iesu, quem ego scio, respondisse, ut supra dictum est, licitum esse pro saluanda vita, & honore puellæ prægnantis procurare eius abortum ante factus animationem. * Sic Diana ex auditis à viro nobili: sed

forfan hic licet aliàs fidedignus, non bene Iesuitæ responsum percepit: quod mirum nõ erit expudenti, non rarò viros etiam doctos decipi, referentes pro aliqua opinione vnum, vel alterum Doctorem, vbi contrariam expressè defendit. Et, quod miraberis, id in præfenti contingit ipsi Dianæ, qui pro eadem opinione adducit Bordonum in *Consilijs Regul. res. 45. quest. 4. num. 4. in fine*. Et tamen hic author oppositum ibidem expressè docet, his verbis: * Quares quarto: An pro conseruando honore, seu vita puellæ, vel pro conseruatione vitæ mulieris, possit procurari abortus? Respondeo, neutrum licitè fieri potest. * Quod iterum tradit in *decif. Miscell. decif. 260. fol. 223*. Si ergo testis ocularis sic decipitur, quid mirum, quod vir ille nobilis testis ex auditu, & in rebus Theologicis parum verus, Iesuitæ responsa non calluerit?

2 Præterquam quod Iesuita consultus respondere potuit, ex aliorum sententiis. Eam enim defendunt nonnulli, quos suppressio nomine refert M. Zanardus in *Direct. Confes. par. de Sacram. Matrim. cap. 41. quest. 17*. Quos sequitur Torreblanca de *Magia, lib. 2. cap. 43. num. 10*. vbi sic: * Quando ex partu concepto euident periculum apparet, vel quod puerpera soleat ad extremum deduci, (attende) aut fama eius lædatur, aut aliter vitæ discrimen, vel existimationis possit subire, bene poterit periculum abortionis præbere, dum foetus tamen non crit animatus. *

3 Et hanc sententiam esse probabilem tradunt viri alij doctissimi. M. Lezana Carmelitana in *Sum. quest. Regul. tom. 3. verb. Abortus, nu. 5. ibi*: * Peccatum graue est, procurare abortum, etiam in casu, quo foemina nobilis, aut Monialis cum viro peccauerint, & timent mortem, vel infamiam, vel scandalum, si grauidæ fiant, &c. Dicit tamen Azorius oppositam esse opinionem aliquorum, quos non refert, quam credo probabilem solum in eo casu, quo nullo alio omninò modo, nullavè via, impediri possit infamia, aut mors talis foeminae; tunc enim non videtur intrinsecè malum, procurare abortum foetus inanimati, aut impedire conceptionem ipsius. *

4 Trullench in *Decalogum, tom. 2. lib. 5. dub. 4. num. 1. ibi*: * Aliqui existimant, si aliud non suppetat remedium, licere procurare abortum, foetus tamen inanimati, ad euitandum periculum vitæ, vel infamiae puellæ prægnantis. sicut diximus, licere ad euitandam mortem naturalem. Hæc autem opinio non placet Dianæ, & meritò quidem, non tamen videtur improbabilis. * Et apertè dicit esse probabilem Doctor Garfi centur. 1. cap. 52. vbi pro illa refert Basilium de Leon lib. 10. de *Matrim. cap. 13. num. 2. sed infideliter*: quia Basilus non acquiescit. Et ipsemet Garfi cent. 3. cap. 95. suam conclusionem limitat dicens, solum speculari-

uè esse probabilem. Quod ob auctoritatem extrinsecam asseri posse, ait P. Cardenas in *Scl. etis jrr. 1. disp. 24. n. 38*. Verum practicè etiam probabilem sentiunt Doctores alij.

5 Doctor D. Franciscus Verde in *defensione Caramuelis contra Episcopum Placentinum, quest. 4. de abortu. §. 3. fol. 30*. postquam auctores asserentes, id esse licitum, recensuit, sic ait: * Quod mihi saltem ab extrinsecò sit probabile. Neque ex textu in cap. Si quis potest improbari, in quo, vt patet intuenti, est sermo de alio casu. *

6 Reuerendis P. Fr. Leander à Murcia Capuccinus Regius Concionator in *disquis. in 1. 2. D. Thomæ, lib. 2. disp. 5. resol. 31. num. 14. et 24*. * Aliqui Doctores contrariæ sententiæ, inter quos Balsæus, & Ioannes Marrinez citans Candidum, asserunt, istam sententiam esse improbabilem. Sed vellem doceri ab ipsis, cur improbabilis dicenda sit opinio, quæ tot firmis rationibus fulcitur, & tam graues patronos habet; quæ & adeò perspicuè, & solidè argumentis in contrarium respondet. Si enim opinio, quæ his fulcris nititur, dicenda sit improbabilis, nullam probabilem inuenies. * Et infra, postquam vtriusque partis fundamenta proposuit, concludit, dicens: hæc opinio * sufficienti probabilitate non caret. * Et iterum *resol. 32. num. 2*. * Eamque esse sufficienter probabilem, ob allata fundamenta, mihi videtur. * Hæc Leander, qui pro hac opinione refert Zambellum in *Repert. Mor. verb. Medicus, num. 11*. & Bordonum vbi supra, quos etiam recensent Diana, & Doctor D. Franciscus Verde. Verum, vt supra ostendi, Bordonus oppositum tenet, Zambellum videre non licuit; idèque illum non refero: si des sit penes citantes.

7 Huius tamen sententiæ fundamenta breuiter hic attingere placuit, ne quidquam in hoc loco desideretur, arguant sic. Media, quæ licita sunt ad vitandam mortem, cum ab intrinsecò (nempè ab infirmitate) imminet, licita etiam sunt, quando ab extrinsecò (vt à Tyranno:) sed procurare abortum foetus inanimati est licitum, quando mors aliter ab intrinsecò imminet: ergo & quando ab extrinsecò. Discursus concludit, si præmissa constiterint. Minor est communis Doctorum, quos infra dabo. Maior suaderetur. Primò, quia ex eo, quod ebrietas sit licita propter sanitatem, seu ad conseruationem indiuidui, (vt cum D. Thoma tenent Caietanus in *Summ. verb. Ebrietas, et 2. 2. quest. 150. art. 2. & M. Petrus de Ledesma in Summ. 2. tract. 27. cap. 3. de Gula in fine*) deducunt Villalobos, Lessius, Layman, Diana, Martinus de Magistris, & plures Doctores Louanenses consulti, vt refert Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 66. & ex illo cum alijs Amadæus in *opusculo tract. 2. de Peccatis, prop. 2. licitè* probabiliter esse ebrietatem, vitandæ mortis causa

ab extrinsecò imminet, quando aliter vitari non potest. Secundo, quia ex eo, quod Caietan. 2. 2. q. 148. art. 2. §. ad secundum verò, tucatur, licitum esse in extrema necessitate vesci carne humana, ne quis fame pereat, cum alius non suppetit cibus; deducit M. Victoria, idem prorsus dici debere, si mors ab alijs inferenda timeretur: * Si hoc, inquit, in extrema necessitate est licitum: ergo etiam si timore Barbarorum cogeretur aliquis comedere. Nil enim facit, an timor sit ab intrinsecò, an ab extrinsecò illatus. * Quem sequitur Thomas Sanchez in *Sum. lib. 1. cap. 18. num. 13. & pluribus citatis Diana 3. p. tract. 5. res. 48*.

8 Tertio, quia ex eo quod in extrema necessitate ad vitandam mortem, quæ ex defectu alimenti ab intrinsecò timeretur, licitum sit accipere rem alienam, inferunt non pauci (quos adduxi in *opusculo pro Iesuitis, tract. de iust. propos. 8*.) licitum etiam id esse, quando ex malitia aliquis tibi mortem minaretur, ni rem alienam arriperes, vel devastares. Quod videntur sentire D. Thomas, & Vazquez, & expressè Palaus, ibi, & colligitur ex Thom. Hurt. tom. 2. *resol. mor. tract. 12. cap. 1. num. 1419*. asserente: * Licitum esse ad euitandum magnum damnum accipere rem alienam. * Et ex M. Petro de Ledesma 2. *p. sum. tr. et. 4. cap. 3. §. A esto se responde. La necesidad extrema es en dos maneras, vna como intrinseca, que nace de adentro; otra extrinseca, y que nace de la malicia de otro*. * Ergo id ipsum, quod matri licet, quando ei mors ab intrinsecò imminet, licebit etiam quando ab extrinsecò.

9 Quarto, quia ex eo, quod liceat cuique manum, brachium, aut pedem sibi abscindere ad conseruationem indiuidui, aliter ratione infirmitatis perituri; inferunt M. Bañez, M. Ledesma, M. Sotus, M. Acatius de Velasco, M. Serra, Baldellus (cum Lessio, Toledo, & alijs) quos citavi supra, licitum etiam esse, manum, & brachium sibi abscindere, si Tyrannus iuberet, & alioquin certam mortem iniuste comminaretur. * Nam parum (inquiunt Acatius, & Baldellus) videtur referre, quod necessitas ex morbo sit inducta intrinsecus, & necessitas à Tyranno sit inducta extrinsecus, & per causas voluntarias, cum semper ipsa necessitas sit intrinseca in ipso homine, cui indicitur. *

10 Quinto, quia ex eo quod foetus inanimatus sit pars viscerum matris, deducitur, quod sicut aliàs indiuidui partes, pedem, aut manum licet abscindere; liceat etiam, ad vitandum vitæ matris discrimen, abortum procurare, vt docent D. Antoninus, Sylvester, Armilla, Margarita Confessor. Nauarrus, Corduba, Covarr. Grassis, Henriquez, Vega, Palacios, & alij, quos citatos sequitur Thom. Sanchez lib. 9. de *Matrim. disp. 20. num. 9*. dicens: Hanc sententiam esse communem, nullumque se inuenisse dissen-

tentem. Quibus adde doctissimum M. Araujo ex Prædicatorum Ordine Episcop. Segontien. in *decif. moral. disp. 11. quest. 4. num. 15*. Vbi sic: * Si foetus nondum sit animatus, idque certo, aut probabiliter constet, tunc ob vitam matris prægnantis tuendam, si aliud remedium non suppetat, licita est abortus procuratio, eo quod tunc foetus, cum non sit anima rationali informatus, censetur quadam pars viscerum, quæ ad bonum, & conseruationem totius, scilicet indiuidui, ordinatur, sicut de cæteris partibus integrantibus vera sententia philologatur. Vnde licet ob vitæ conseruationem indiuidui, (attende) licet digitum, manum, aut pedem abscindere; ita & licebit foetus in eo statu expellere, maximè cum matre pereunte, foetus ille nunquam animabitur. * Sic ille ex cõmuni sententia; sed vt constat ex Doctoribus numero præcedenti citatis licitum est, digitum, manum, aut pedem abscindere, quando aliter mors ab extrinsecò, ex malitia Tyranni, minaret. Ergo similiter ob eandem causam licebit abortum procurare.

11 Idè præfatam consequentiam, concessis præmissis, ineuitabilem esse, expressè tradit doctissimus Basilus de Leon lib. 10. de *Matrim. cap. 13. num. 2. ibi*: * Si liceret euacuatio foetus nondum animati ad euitandam mortem matris, & restituendam sanitatem, liceret etiam procurare abortum nondum animatum, cum ad famam, & statum conseruandum opus erit: casus enim potest se offerre adeò premens, vt nullo alio medio possit mulier eripi, nisi abortu foetus nondum animati. Quod tamen Sanchez negat, sed nullo cõuenienti assignato discrimine. * Sic Basilus. Quem transcriptis verbis sequitur sapientissimus Fr. Leander à S. I. cranti. tom. 5. de *irregular. tract. 2. disp. 11. quest. 2. vers. Primo*; & P. Thomas Sanchez vbi supra, num. 8. refert Navarram expressè etiam id inferentem, scilicet, quod si liceret procurare abortum ad ipsius prægnantis salutem restaurandam, quæ aliter esset peritura, liceret etiam foeminae nuptæ, aut virgini fornicanti idem efficere, quando nullo alio quæsito medio consulere possent, ne crimine detecto, famæ, vitæque iacturam facerent, quia nil refert, quod periculum ab extrinsecò imminet. * Quibus facit Franciscus Galleti in *Margar. casuum conscient. verb. Necessitas in fine*, vbi sic ait: * Licet Sotus differentiam constituat inter primum casum, in quo periculum est ab extrinsecò, & inter aliud, in quo sit ab intrinsecò, reuera tamen hoc idè etiam in primo casu procedit Nil enim refert, an periculum sit ab intrinsecò, an potius ab extrinsecò, dummodo vtrumque sit probabile, ad hoc, vt propria vexatio iustè redimatur. * Ex quibus vnum e duobus concludi videtur, aut omnes casus, de quibus supra, negandos esse, aut præsentem de abortu concedendum.

12 Iam si admittas licitum esse abortum foetus inanimati ad vitandam mortem imminenti ab extrinseco, debere etiam admitti ad vitandam infamiam, suaderi potest: tum quia Authores indiscriminatim de utraque loquuntur: tum quia in iure vita, & honor æquiparantur, & quandoque honori primus locus deferatur. *L. iusta, ff. de manum. vindicta, l. isti quidem, §. 2. quid si dederit, ff. quod metus causa.* * Cum viris bonis iste metus maior quam mortis debeat esse. * Bolenco in reperi. legis cap. §. Famulos, ff. de puenis post. n. 161. & multis probat, &c. multis probat D. Hieronymus de Molina & Guzman in suo opere, *Novarum veritatum iuris, veritate 27.* vbi supra duodecim auctores refert, dicens, pene infinitos numerare potuisse: & constat aperte ex *l. fin. tit. 13. part. 2. ibi:* * Por ende pufieron los antiguos por mas estraña la ferida de la muerte, porque esta no es mas que vna vez, è aquella es de cada dia. Et *l. 2. part. 2. tit. 19.* * Ganarian ellos mala fama para siempre, que seria tan malo como muerte, è peor. * Quod locum præcipuè habet, quando vir nobilis, aut matrona illustris est, vt ibi adnotant, & illustrant Bobadilla *lib. 2. politic. cap. 14. ex num. 43.* & Couarrubias *lib. 1. variar. cap. 11.* & eius addicionator. Quibus facit *cap. frequens, de restitutione spoliat.* vbi dicitur: causa honorum, & cause vitæ æquiparantur.

13 Hæc tamen fundamenta præfatam conclusionem mihi persuadere non possunt, qui abortum foetus inanimati directe procurare, in nullo casu licitum admitto; quia non aliter de eiectione foetus inanimati, quam de effusione seminis philosophandum censeo. Nec video, cur foetus pars viscerum dicendus, potius quam semen, nec cur materiam magis elaboratam, & in formationi propinquior licet ex aliqua causa voluntariè expellere; cum nulla sit, quæ seminis effusionem honestare possit. Quapropter, sicut effusionem voluntariam seminis recepti (licet absque vlla delectatione ei eiendi) nulla excogitabilis causa honestare potest, vt contra Fagundez bene tradit cum Leandro, Diana *p. 10. tract. 14. ref. 65.* eo quod eius dispensatio non ad individui, sed ad speciem conservationem ordinatur: ita nulla, ob eandem rationem, inveniri potest, quæ foetus inanimati intentam expulsionem honestet. Et potiori iure, cum ille propinquior sit ad conuersionem speciei. Quo principio argumentis in contrarium abunde satis sit.

14 Nec dicas, foetum inanimatum esse aggressorem, ac proinde iure naturalis defensionis, quando vita matris periclitatur, posse expelli: quia si hæc ratio quid probat, etiam si animatus foret, idem euinceret (aut saltem non esset contra iustitiam) quia innocentem aggressorem licet occidere; v. g. amentem, quando

aliter, mors ab illo imminens, euadere non potest vt docent Corduba *lib. 1. quest. 38. §. Sed vt semel.* Petrus de Navarra *lib. 2. de restit. cap. 3. num. 347.* & Sayrus in *Clavi Regia, lib. 7. cap. 10. nu. 23.* ergo vel foetus inanimati abortus numquam licet, vel in aliquo casu admittendus, etiam si animatus sit. Quod à peccato saltem contra charitatem nemo exulare potest.

15 Vt omitam Doctores admittentes, licitum esse abortum foetus inanimati, quando est medium vnicè necessarium ad conservationem vitæ matris, non ideo cogi, asserere, licitum etiam fore, quando ad honorem puellæ: quia vita pretiosior est honore, ac fama, vt bene probat Navarra *cap. inter verba, conclus. 4.* alios citans, & ita docere omnes Doctores cum D. Thoma tradit Thomas Hurtado *tom. 1. resolut. moral. tractat. ultim. num. 188. fol. 507.* Vnde non bene deducitur, quod si licet abortus ad conservandam vitam, liceat etiam ad honorem.

16 Nec quando mors ab extrinseco imminet, idem dicere coguntur, ac quando intrinsece à morbo; quia quando intrinsece ex morbo, à fixtu inanimato procedente, verè foetus est causa mortis, & quasi aggressor: vnde neque erit contra iustitiam expulsio, cum ius inculpate tutela resistat, nec contra charitatem, cum nullum inde damnum illi sequatur: nec contra temperantiam, cum hæc delectationem in venereis moderetur, à qua longe abest foetus emissio; quæ proinde soli iustitiæ legali opponitur, quæ bono publico, & generis humani conservationi prospiciens directe prohibet impedire generationem: quod proinde peccatum grave est, nisi forte actus ratione circumstantiarum à malitia denudari possit, vt in representati Doctores supra citati autumant. Quibus ego assentior propter superius dicta. Vt omitam iuxta sententiam medicorum, dubium esse tempus animationis. Sentiant enim aliqui in tertio conceptionis die animari, alij in primo. Vnde semper est incertum, & dubium, sit necne foetus animatus: quapropter saltem ob periculum probabile homicidij, est practicè improbable,

licere procurare abortum sic, & bene
Doctor Garfi cum Patre
Cardenas.

DISPUTATIO QUARTA, de Restitutione.

QUESTIO PRIMA.

An filius possit salarium exigere à patre mercatore, vel agricola, pro opera in illo officio ab ipso impensa?

1 **P**at. Antonius de Escobar in *Moral. Theolog. tract. 3. exam. 9. cap. 4. n. 31.* affirmativam sententiam probabiliter defendi posse, censuit. * Quia illud lucrum, quatenus ex bonis patris, ex filij opera similitur proveniens, videtur partim inter profectitia, partim inter adventitia adnumerandum: si ergo pater totum sibi lucrum retineat, nec aliquid filio relinquat, tenetur illi salarium, quod præberet extraneo, exhibere, saltem exigente filio. * Sic Escobar, & merito Etenim valde probabile tam à ratione, quam ab auctoritate Doctorum, vt constabit ex his, quæ subijciam ad poenam libri cuiusdam Neotherici, qui immodestè in Escobarium insurrexit.

2 Hanc igitur opinionem probabilem esse (ne dicam veram, & communem) constat aperte ex pluribus, ac gravissimis Theologis, & Iurisperitis: eam enim tenent Angelus, & Navarra apud Villalobos infra citandum, & Antonius Gomez in *l. 29. Tauri, nu. 14.* qui vt refert Vazquez *opusc. de testament. cap. 7. §. 5. dub. 11.* ait, quod si ex pecunia patris, & diligentia filij, fuit lucrum acquisitum, revera est illud dividendum, & medietas pertinet ad patrem, & conferenda est; medietas verò est adventitia, & ita non est conferenda. * Vnde primo sequitur (subnectit Vazquez) quod filius, qui administrat bona patris, eo quod ille non possit, & fratres essent minores, potest in conscientia, vt Gomez docet, habere præcipuum salarium, quod extraneo commodè daretur, deductis tamen, meo iudicio, expensis, quas ipse facit, plusquam fratres sui. * Sic Auctores citati. Quorum sententiam, vt communiorem inter Doctores, refert Molina *tom. 1. de iustit. disp. 234.* vbi ex professo rem exagitant, postquam contrariam retulit, sic ait: * Bartolus vero, Navarra, Antonius Gomez, & communior Doctorum sententia; quam ipse, & Gregorius Lopez referunt, censent; bona, quæ filius sua industria, & bonis patris acquirit, esse quidè profectitia, quatenus bonis patris acquiritur; at vero esse adventitia, & propria filij, quoad proprietatem, quatenus à sua industria emanant. * (Et infra) * Navarra, & Antonius Gomez locis citatis, & plerique alij ex authoribus huius opinionis addunt: quando filius ita sua industria administrat pecuniam, aut alia bona patris, vt commoda

omnia, & damna sint patris (id quod regulariter fieri solet) posse eiusmodi filium post mortem patris exigere stipendium laboris, & industrie appositæ, quantumtribuendum fuisset extraneo, qui eadem bona similiter administrasset, habereque eiusmodi stipendium præcipuum ultra suos fratres. Hoc censet Navarra limitandum, modo is filius tacitè, vel expressè protestatus esset, se eo animo bona illa administrare, vt competens accipiat stipendium, aliequin censeretur, amore & gratitudine filiali id fecisse, atque adeo gratis, &c. & ideo neque in conscientia foro posset quidquam accipere. * Hactenus Molina, qui, licet contrariam sententiam tueatur, fatetur tamen, vt vidimus, hanc esse communiorem.

3 Et vt talem amplectitur M. Ludovic. Lopez, quem citatum sequitur M. Corradus *tom. 2. respons. moral. quest. 110.* Vbi sic ait: * Filius sub potestate patris constitutus, qui suo labore, aut industria, ex bonis paternis, aut in eisdem acquirit; tantum plus, quam ceteri fratres debet habere de bonis paternis, in quanto plus quam illi in eis querendis laboravit sua industria ad augenda bona: aut certè (attende) tantum, quantum mercedis solui deberet alij extraneo, qui tantumdem laboraret, &c. Hæc est Navarra contra Sylvestrum. Colligitur ex doctrina Bartoli, & aliorum Doctorum. At hæc conclusio intelligenda venit esse vera, accedentibus duabus limitationibus. Prima est, quod filius sustentari non teneatur. Altera est, si protestatus sit tacitè, vel expressè, se eo animo servire, vt pater ob suam operam, & laborem conferat ei tantum, quantum extraneo conferret, si ei ipse filius non interiret. Hæc ait Navarra, &c. Hæc idem Lopez ibidem *cap. 21. secundæ partis.* * Sic Corradus.

4 Eandem tenet Villalobos in *Sum. tom. 2. tract. 13. diff. 6. num. 4. fol. mihi 245.* Vbi sic scribit: * Quando el hijo trata los negocios del padre, puede tomar lo que auia de llevar otro, sacando los gastos, que se hazen en sustentarle, si no es que quiera hazerlo de gracia, como tienen Angelo, y Navarro. Aunque para esto son necessarias tres condiciones, que pone Lessio. La primera, que protelle que quiere que se le pague, &c. Aunque si lo dexasse por miedo reverencial del padre, no parece seria necessario. Lo segundo, que conste, que el padre no lo podia hazer por si mismo, ni hallar otro que lo hiziera de valde, è por menor precio. Lo tercero, que no ha de tomar para si el usufruto de la ganancia, mientras el padre vive, è no le emancipa, porque este es de su padre. *

5 Pro hæc etiam sententia militat Diana *4. p. tract. 4. resol. 66.* vbi inquirens: * An filius cauponis, metcatoris, &c. possit exigere salarium, quia patris bona administrat? * Sic resolvit: * Negative responder Glossa, Petrus de Navarra.

Varra, Molina, &c. Verum ego contrariam sententiam probabilem, & tuta in praxi existimo. Cum enim in tali casu lucrū nō tantū ex bonis patris, sed etiā ex filij industria proveniat, ideo partim inter profectiva, partim vero inter adventitia bona numerandum esse videtur. Ex quo inferitur, quod si solus pater lucrū accipiat, nullamque eius partem filio quasi societatis iure relinquat, tunc tantumdem salarij ipsi dare obligatum esse, quantum extraneo alicui deberet, saltem si filius exigat. Sin autem ob metum reverentialem petere non audeat, vel probe sciat, si petat, se repulsam laturum esse; dicendum est, filium clam à patre accipere posse. Et hæc omnia docet Layman, qui citat Lessium, Navarrum, Lopez, & Angelum. Vnde in tali casu advertant confessarij, non imponere poenitentibus onus restitutionis, nisi vitra æstimationem laboris, ac industriae suæ acceperint, computatis in dicta æstimatione expensis, quas pater facit in illo alendo. * Hæc Diana vbi supra.

6 Pro hac sententia, ut constat ex nuper dictis, refertur etiam Layman, cuius auctoritati nituntur Diana, & Escobar. Ille igitur lib. 3. tract. 4. cap. 8. num. 12. sic scribit: * Si filius familias ex bonis paternis, nomine, ac voluntate patris lucratur: v. gr. filius Cauponis, mercatoris, neque consuetudo, neque inia permittere videntur, ut ex inde salarium, vel partem lucri exigat. Ita docent Glossa, Sylvester, Petrus de Navarra, Diaz, Medina, &c. Contrarium tamen non improbabilius post Bartholum docent Angelus verb. Peculium, num. 11. Navarrus cap. 17. num. 144. Lopez p. 2. instruct. cap. 21. Lessius lib. 2. cap. 12. nu. 81. cum enim lucrum non tantum ex bonis patris, sed etiam ex filij industria proveniat, ideo partim inter profectiva, partim inter adventitia numerandum esse videtur. Ex quo inferunt, si solus pater lucrum accipiat, &c. tunc tantumdem salarij ipsi dare obligatum esse, quantum extraneo alicui deberet, saltem si filius exigat: sin autem ob metum reverentialem petere non audeat, vel probe sciat, si petat, se repulsam laturum esse, consequenter aiunt, filium clam à patre accipere posse, &c. Porro id certum est, atque omnes fatentur, si filius ex re patris non fructifera, suo periculo negotietur, ita ut propositum habeat, & rem ipsam quam seu clam, seu mutuo accepit, & damnum, si quod patri inde evenerit, plenè restituendi; tunc lucrum omne ad filium pertinere, tamquam adventitium peculium. * Hactenus Layman cum citatis, quorum sententiam probabilissimam censeo.

7 Sed quid dicendum, si filius incepisset hæc servitij obsequia gratis, & liberaliter patri præstare, absque animo compensandi? poterit ne salarium postea exigere? Huic difficultati responderet in simili M. Serra 2. 2. tom. 2. q. 66. artic. 5. dub. 2. ad 3. fol. 437. * Si famulus, inquit, co-

ctus à domino aliqua obsequia præstaret, ad quæ non tenebatur, compensationem sibi ex rebus domini facere posset, iuxta operis æstimationem: secus si gratis ea præstaret; nam sic censeretur, mercedem condonare. Posset tamen mutare animum, & mercedem exigere, ab eo tempore, quo animum mutavit. Si est autem probabile, ut nonnullis videtur (attende) illum, qui gratis aliquid donavit, aut obsequium præstitit alteri, immemor debiti ex iustitia, quo illi erat obligatus, postea cum recordatur debiti ex iustitia, posse compensationem facere per rem donatam, aut obsequium, quia præsumitur, quod non fuisset tam liberalis, si debiti fuisset memor; videtur dicendum similiter de famulo, qui gratis aliquod obsequium, ad quod non tenebatur, præstitit ignorans, aut immemor, posse illud præstare animo mercedis: postea, scilicet, cum huius recordatur, posse sibi compensationem facere, quia similiter præsumi potest, quod non fuisset tam liberalis, si huius memor fuisset. * Hæc M. Serra. Quæ pro filiorum obsequijs, ad quæ ipsi non tenebantur, æquè militant. Vnde inferitur, filium Cauponis, aut mercatoris, qui suo labore, & industria ex bonis patris lucratus est; ignorans tamen, aut immemor posse hoc obsequium præstare ex animo mercedis, licitè sibi compensationem posse facere, quoties præsumi queat, quod si notitiam haberet huius doctrinæ, non gratis, sed mercedis animo præstitisset. Quod procedit, licet ab initio gratis incepisset, si postea mutaturus animum, præfata opinionis conticius, iure præsumatur. Quod non raro continget. Sententiam vero illam, quam ut probabilem supponit M. Serra, & cum Valdello tenet Diana p. 5. tr. 13. ref. 94. insufficientem puto ad extinguendam obligationem iustitiæ, quando gratis donata non necessitati, sed luxui creditori deserviunt, quæ si in specie debita solverentur, secus foret. Consecutionem vero, quam ad rem nostram deducit Serra, lubens admitto. Quæ se protegere poterunt, qui de salario antea non cogitarunt, vel de illo pacisci erubuerunt.

8 Restat adhuc difficultas, quid in dubio dicendum? Præsumendum ne est, filium præstitisse laborè gratis, & liberaliter, an potius animo compensandi? Similem quæstionem excitat Diana p. 11. tr. 3. ref. 19. vbi inquit: * An in dubio filius præsumatur, impensas factas pro patre animo donandi fecisse? Et in partem negativam inclinatur ex l. 12. C. de negotijs gestis, ex qua in verb. Si donandi animo pecuniam dedit; arguitur: * Filium in dubio non censerì, alimenta pietatis causa fecisse. Sed quia opinio (inquit) affirmativa est communis, teste Surdo de alimentis, tit. 6. quæstion. 9. num. 7 in fine: ideo tu cogita: nolo enim singularium opinionum authorem esse. *

9 Verum huic opinioni plurimum favet fun-

fundamentum, quo Doctores probant, Ecclesiasticum posse recompenstate de fructibus beneficij, quod de patrimonialibus in sui sustentationem insumpsit, dummodo non habuerit expressam voluntatem non faciendi compensationem. * Nam in casu dubio, inquit, præsumendum est, habuisse habitualem animum recompensandi, cum nemo præsumendus sit, se velle iure suo privare. Sic Molina, Navarrus, Gratianus, D. Thomas, & Caietanus, Lessius, Palaus. * Hæc Leander à Sacramento omnes citans tom. 6. in Decalog. tract. 5. disp. 3. quæst. 49. fol. 119. Ergo à simili in nostro casu, filius poterit sibi compensare de bonis patris, quæ in salarium posset pro labore, & industria exigere, dum non habuerit expressam voluntatem non faciendi compensationem, quia in dubio nemo est præsumendus, se velle iure suo privare. Probabilis consequentia est, & opinio in praxi tuta, quam in non dissimili casu amplexatus est Doctor Ioannes Joseph Garfi cent. 1. c. p. 46. num. 7. cuius rationem reddit. * Quia unusquisque habet generalem intentionem agendi, vel dandi meliori modo, quo sibi par sit; tam ad satisfaciendum obligationibus, quibus potest per tuam actionem; quam ad consequendum quiddam boni potest, virtute sue electionis. Et hæc generalis intentio semper habetur, nisi constet de contraria electione. * Sic ille. Vide etiam Dianam 3. p. tract. 6. ref. 57. vbi ex Layman hanc doctrinam ad alios casus extendit v. g. ad eum, qui elargitur elemosynam immemor debiti restitutionis ex omissione horarum. Plus addit Doctor Garfi in cent. 2. cap. 74. num. 20. nempe inservientes, nulla conventionem facta, sed spe consequendi à Domino aliquod officium, si illud non consequantur; posse occulta compensationem uti, quanta necessaria sit ad solutionem servitij præstiti, iuxta prudentis æstimationem; quæ doctrina est valde notanda. Est tamen advertendum, nullatenus posse restitutionem fructuum ob omissionem horarum suppleri per elemosynas, quas antea Beneficiarius fecerat de fructibus sui beneficij. Hæc enim sententia damnata est ut scandalosa ab Alexandro VII. anno 1666. quia restitutio supponit debitum antea contractum, sicut & satisfactio, & solutio. Est communis, quam à fortiori tuentur, quotquot asserunt, non esse licitum Regi bellum movere adversus alium Regem, ex sola opinione probabili possideat, nequit iuste expoliari, nisi certo moraliter constet rem esse alienam. Possessio enim iuri Canonico possidenti favet. Sic Tamburinus in decalog. lib. 1. cap. 3. num. 31. Dis. 3. num. 14. vbi ait: * Nisi habeat quis certitudinem, saltem moralem, rem verè esse suam, non est probabile posse facere spoliū, propria auctoritate, contra possidentem. * Sic ille. Quid quid contra dixerit Sanchez in Select. disp. 46.

à num. 58 pro iustitia belli. Verum de hoc puncto ego ex professo alibi, & iuxta ibi dicenda hæc sententia limitanda est. Quamvis enim in dubio melior sit conditio possidentis; secus esse videtur in casu opinionis probabilis pro utraque parte, ac proinde licet ad totum recuperandum ius non assistat, ad partem verò non resistit. Vide secundam part. select. tract. Miscel. de iust. vbi de compensatione.

10 Rogabis, vnde coniectare poterimus, filium non animo donandi, sed sibi compensationem faciendi, negotia patris gessisse? Respondeo ex his, quæ tradit ipse Diana vbi supra. 5. Vnde si filium. Nam loquens de expensis factis à matre pro filijs, sic ait: * Difficultas est, quando colligatur, impensas factas pro filijs fecisse animo repetendi? Respondeo, quod hic animus colligitur, si expensas in librum expensarum retulit. Secundo, si mater necessitate aliqua rei suæ, vel temporis, aluit, non videtur materna pietate aluisse, & alimenta donare voluisse, &c. Item (attende) si mater negotia filij gerens, alimenta suppeditat, nō censetur ex materna pietate subministrasse, nec donasse: quoniam administratio negotiorum filij suscepta matre hæc facere cogebat, quæ ad tuendum filium, & res eius pertinebant. Atqui huiusmodi necessitas animo donandi planè contrariatur, quia in necessitatibus nemo est liberalis. l. 18. ff. de aliment. legal. Bonellus 15. comment. 16. * Hæc ille. Ex quibus colligitur, quod si filius bona patris sua industria, & labore administravit necessitate coactus (nempe, quia pater de rebus, & bonis suis parum curaret, & nec per se, nec per alios diligentiam ad eorum augmentum adhiberet) administrationem suscipere, posset salarium extraneo debitum exigere, aut occultè accipere; quia in tali casu non præsumitur liberalis donatio, ut constat ex dictis.

11 Rogabis secundo, quid dicendum, si scires, filium occultè sibi compensationem fecisse, & Episcopus suo monitorio sub excommunicationis poena præciperet, bona occultè accepta, etiam titulo compensationis, manere? Respondeo cum Doctore D. Francisco Verde in opusculo pro Caramuele, quæst. 8. coroll. 1. §. fol. 94. * Si monitoria sint ad finem, ut restituatur ablatum, & ego sciam, iustam esse retentionem acceptoris, puta compensationis, vel alio iusto titulo, nō teneor revelare, quia cessat finis monitorij. Ita Glossa, Suarez, Menochius, Lazarus. Quod cum alijs Doctoribus (tract. de monitorijs sect. 1. quæst. 9. nu. 2.) asserit, verum esse, etiam si monitoria præcipiant, revelari detinere titulo compensationis, nam intelliguntur de compensatione iniusta. Ripa, Angelus, Comitulus. * Hæc Doctor Verde. Et ante illum cum pluribus sui instituti M. Corradus 2. p. q. 453. vbi sic: * Sed si Episcopus, in litteris suis excommunicatorijs iubeat, revelari eos, qui talem

talem rem, etiam pro recuperatione suarum rerum acceperint; Sylvester ait, quod idem ferendum est iudicium in hoc casu: scilicet, quod talis recompenfator, atque eius recompenfationis conticij non revelantes, ad nil tenentur, neque excommunicatione ligantur, &c. Hec idem praefatus Doctor Lopez noster; atque etiam Sotus in 4. sent. dist. 22. q. 1. art. 1. hunc casum ponit, & ita resolvit, ut supra. * Hec Corradus, quae sunt valde notanda, quia passim obvia, & valde probabilia.

12 Rogabis tertio, an cui ex sola gratitudine aliquid debetur, possit illud per modum compenstationis ab ingrato clam usurpare? Diana p. 7. tr. 10. res. 19. pro parte affirmativa adducit Petrum de Navarra lib. 3. de restit. cap. 1. nu. 375. & 393. & addit, eam non improbare Machado tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 23. docum. 5. nu. 5. Ceterum Petrus de Navarra solum concedit compenstationem ei, cui ex charitate, seu ex iustitia, seu ex alia virtute sub peccato lethali res debetur; nec Machado pro alia opinione refert Navarram, ut constat ex verbis, quae ex illo expressit Diana loco supra citato. Videatur quoeso, allegatus Petrus de Navarra in edit. Lugdun. anno 1593. lib. 3. citato ap. 1. nu. 374. & 392. & constabit aperte, solum intendere, non ex sola iustitia debitum compenstare licere, sed ex charitate etiam, vel Religione, vel fidelitate ad Deum, ad quorum solutionem potest proximus à iudice cogi, vel ad poenas dandas, si non impleat. Ad illud autem, quod ex gratitudine tantum debetur; coactioni non est locus, ut ex terminis patet. Vnde omni probabilitate destituta est opinio praefatis Doctoribus impacta, quia nec à principijs intrinsicis, cum rationi non innitatur, nec ab extrinsecis, cum nullus auctor docuerit, sed Diana deceptus referat.

QUESTIO II.

An acceptum pro iniusta sententia, homicidio, vel adulterio, teneatur naturali, aut positivo iure restituere?

Negat Lessius lib. 2. de iust. cap. 14. dub. 8. num. 52. ad quod probandum, supponit ex communi Doctorum, ante patratum maleficium peccatum esse mortale, tam accipere, quam dare, seu promittere in hunc finem consequendum. Quod ex terminis patet; nam qui dat, vel promittit, verè inducit ad peccatum, & qui recipit, vel acceptat promissionem, spondet maleficium, ac proinde, ante eius executionem contractus rescindi debet, & pretium acceptum domino restitui. Difficultas igitur solum est, an maleficio contra iustitiam semel patrato, teneatur pretium acceptum restituere?

S. I.

Quid de iure naturali, & divino?

Quod iure naturali, & divino nemo teneatur, est communis Thomistarum sententia, ut testatur doctissimus M. Petrus de Ledesma in Sum. tom. 2. tr. 8. de iustit. commut. cap. 11. conclus. 6. vbi sic ait: * Estando en solo derecho natural, y divino, lo que se gana con obras malas, y que son peccados, no ay obligacion de restituirlo, antes es de aquel que recibe la ganancia. El exemplo es, en lo que se dà à vno por matar à otro, ò por herirle, ò porque de vna sententia injusta, ò porque vote mal, y contra justicia. Esta conclusion enseñan todos los discipulos de S. Tomàs en el lugar citado. Particularmente Cayetano, Soto, Banez, Orellana, Medina, Peña, &c. La razon es, porque aunque estas obras sean peccado, pero ninguno està obligado à hazerlas de valde, y son estimables, y dignas de precio. Luego estando en derecho natural, bien se puede quedar con el precio. Esta conclusion es certissima, aunque es contra algunos Doctores. * Sic ille. Sed non bene pro se citat Caietan. quoad acceptum pro sententia iniusta, ut infra videbimus.

3 Cum Ledesma sentit M. Corradus 1. p. respons. quest. 87. vbi ex Salonio sic ait: * Accepta pecunia pro opere peccati, & ut merces prae operis, cuiuscumque generis sit peccatum illud, siue contra iustitiam, ut si index accipiat, ut inique iudicet; assassinus ut alium occidat, siue contra castitatem, ut mulier accipiens, ut fornicetur; stando in iure naturae solo, non est restituenda, & accipiens illam ab eo, qui potuit, & voluit dare retinere potest, &c. Et infra in Additionibus loquens de turpi lucro, inquit: * Ex primo dicimus, turpe lucrum promissum obligat ad soluendum, &c. Nam bene stat, quod fuerit promissio turpis, & tamen post causam subsequutam sit debita, & licita eius impletio, scilicet datio, & receptio promissi. Et licet promissio sit turpis, & non inducat obligationem adimplendi, tamen causa sequuta obligat ad servandam fidelitatem. Hac est sententia Cordubæ, Medinæ, & Soti, ex D. Thoma in conscientia observanda, non tantum circa meretricem, sed etiam maritam puellam, & marem. * Cuius rationem ex D. Thoma, Salone, & Soto reddit infra quest. 100. dicens: * Ratio est hæc, quia illud pretium non accipitur ex ea parte, qua est peccatum, sed qua est actus naturalis, & licet culpam annexam habeat, non ratione culpe, ut dictum est, sed ratione laboris, & periculi, & voluptatis naturalis, ut merces, & pretium: & eadem esset ratio (inquit) si vir à muliere pretium exigeret. Quin verò æquius esset, quia plus ille, quam

Disp. 4. De Restitutione, Quest. 2.

quam illa, præbet laboris, & periculi. Vnde Alexander, ut tunc moris erat, pretium petijt à quadam muliere, ut secum rem haberet. * Sic M. Corrado. Et ante illum M. Soto lib. 4. de iustit. q. 7. art. 1. ad 2. dicens: * Quapropter mulier, quæ sui corporis copiam facit, mercedem recipere potest pro voluptate, quæ vir captat, sicut posset, ut prolem illi gigneret. Imò utiunque ratione posset etiam masculus à femina pretium recipere, quin verò æquius, quia plus præbet. Sicut Alexander iure naturæ potuit à duce illa Amazona, quæ illum gratia recipiendæ prolis iniunxit; quod & prece, & pretio, ut fertur, impetravit, &c. At verò, quia feminis maior inest pudor, ob idque rariores sunt, quæ illi turpitudini vacent, quam viri, pretium ipsæ iustius recipiant. * Sic M. Sotus. Sed his omisissis.

4 Ad rem nostram, pro Thomistarum, quos adduximus, sententia stare videtur D. Thomas in 4. dist. 15. q. 2. art. 4. ad 2. quest. ubi ait: * Si lex prohibuit actum, ex quo quis lucratur, sed non lucrum suppositio actû, tunc quamvis adquirendo tali actu contra legem fecerit, tamen tenendo non facit contra legem, sicut cum quis de lenocinio, vel meretricio lucratur, & idè hæc retineri possunt. * Sic Angelicus Præceptor Quem exponens M. Serra 2. 2. tom. 2. q. 62. sic ait: * Exemplum ponit D. Thom. de lenocinio, & meretricibus. (attende) & idem est de sicarijs: licet enim pro nefario opere pretium accipiant, quia tamè acceptio talis prærij non est contra legem aliquam illam prohibentem, retineri potest tale pretium. * Similiter Caietanus 2. 2. q. 62. art. 5. ad 2. licet D. Thomas, neque hic, neque 7. 32. art. 7. neque in 4. sent. neque alibi, (vbi questionem tractat) de adulteris loquutus fuerit, idem ac de meretricibus ex eius mente dicendum putat: * Quando dare non prohibetur, sed causa propterquam datur, ut quando prohibetur fornicatio, adulterium, & huiusmodi, non prohibetur dare propter ista, vnde homo propter accepta eiusmodi servitia, quamvis nefanda, tenetur dare, quod promittit. * Sic Caietanus, & sic etiam M. Sotus, & M. Ludovicus Lopez 1. p. instr. cap. 105. §. Igitur circa quest. dicens: * Hæc est Cordubæ, Medinæ, Soti q. 7. quarto libro. Vbi ait, quod meretricibus, imò & maritatis, in foro conscientiae post habitam cum eis copulam, tenetur solvere, quod eis promissit, &c. Hæc est D. Thomæ, cuius rationem affert. * Et iterum 2. p. cap. 106. quest. 7. Nec parum ad has expositiones confert, quod ipse Angelicus Præceptor nunquam exclusit à lucro licito, quod accipitur pro delictis contra iustitiam patratiss, sed quæ ut rapina, usura, & simonia. * Sic in 4. dist. 15. citata, q. 2. art. 4. ad 3. quest. ibi: * Quando lucrum ipsum (inquit) est lege prohibitum, ut rapina, usura, & simonia, non solum dicitur

turpe lucrum, sed iniquum. * Nimirum, quia in illis, aut deficit voluntas donandi, & idè non transfertur dominium, ut in rapina, & usura contingit: aut quia res invehibilis est, & idè iure naturali contractus nullus, ut in simonia: aut saltem quia lege Ecclesiastica redditur inhabilis ad acquirendum dominium pretij simoniacè accepti, ut alij docent. Quod secus accidit in alijs delictis contra iustitiam in peccatis utilitatem patratiss.

5 Pro eadem sententia stat etiam Sotus lib. 4. de iust. q. 7. §. Secundus ergo modus. Vbi prædictas actiones contra iustitiam dicit esse pretio estimabiles, (licet aliàs iure positivo prohibitas patet.) * Non quidem, inquit, quia actio, pro qua manus offertur, non sit natura sua pretio estimabilis, ut si litigator, aut iudici, aut testi corrupendo munera offerret, aut assassino, ut hominem interficeret. * Idem tenet Tullench in Bulliam, lib. 3. casu 5. f. l. 509. Vbi pro hac sententia refert D. Thom. Lessius, & Ludovic. à Cruce. Quam plures sequuntur. Villalobos tom. 2. tr. 11. dist. c. 16. corol. 7. nu. 13. * Lo que se dà al juez para que de sententia injusta a vno, para que mate à otro, &c. Estando en derecho natural, no ay obligacion de restituirlo, sino solo el daño que se haze à la otra parte. Esta conclusion es de casi todos los Doctores citados. * Sic ille, & alij, quos sequitur Verricelli tom. 1. tr. 3. q. 1. m. 16. ibi: * Interitur quarto, iudicem, qui iniquam tulit sententiam ob pretiam sibi datum, vel promissam, quamvis peccaverit iniquè iudicando, non tamen peccare, nec teneri in conscientia ad restitutionem accipiendo pretium pro iniqua sententia. Ita Nauarr. Angles, Petrus Navarra, Valentia, Rebellus, Toletus, Lessius, Molina, Layman, Diana contra Caietanum. * Sic ille, & pluribus citatis consentit Henriquez de Pontine. Rom. Clave lib. 4. cap. 25. n. 3. in fine.

6 Quapropter Eminentiss. Gardin. de Lugo to. 1. de iust. dist. 18. sect. 3. n. 54. iure hæc scripsit: * Communis Theologorum sententia est, attento iure naturæ, & nisi leges reddant inhabilem ad dandum, vel accipiendum, non debere restitui, factò iam opere criminioso, quod, pro eo patrando, acceptum est. Ita Nauarrus, Sylvester, Antoninus, Petrus de Navarra, quos refert, & sequitur Turrianus, Vazquez, Lessius, Molina, & alij communiter. Probatum ex his, quæ de turpi lucro meretricis dicta sunt; eadè enim est ratio de alijs peccatis cum in his etiam accipiatur pro re aliqua emptori grata, & utilitatis, ad quam venditor non tenebatur. * Hæc Lugo. Et hæc de iure naturali. Quibus probabilior sententia satis superque stabilita maneat.

S. II.

Quid de positivo?

7 **R**estat adhuc difficultas, an iure positivo teneatur quis restituere acceptum pro iniusta sententia, vel homicidio, alij (vè delictis contra iustitiam) partem negatiuam defendunt S. Antoninus, Syluester, & alij, quos citatos sequitur doctissimus Nauarrus in *Manuali*, cap. 17. numer. 33. retractans, quod antea scripserat: *Siempre, inquit, nos pareció mejor esto hasta aqui, (nempe pars affirmans) aora empero nos parece mejor lo contrario, que tienen S. Antonino, Monaldo, Angelo, y Syluestro. Lo primero, porque no ay ley, ni Canon, que mande esto generalmente. Lo segundo, porque las leyes, y Canones desta materia, dicen, que lo que por delito se dá, no se puede repetir, ni lo que por delito se promete, pedir, y no dicen, que lo tomado se ha de dar à otro, &c. Lo tercero, porque es teorica de Veruecilo, recibida por S. Antonino, Angelo, Syluestro, y otros, que la restitucion de lo que se ha de dar à pobres, y no à la parte intercedida, no se debe de precepto, sino de consejo; quando nunca se debió à persona, ni Collegio alguno, &c. Ni por ley preceptiua, ni sententia especial se les aplicò. Y segun la comun, la restitucion en este caso se ha de hazer à pobres, y no à la parte, à lo qual es configuente, que no se debe restituír de precepto. Finalmète haze, que no ay ley diuina, ni humana que esto mande. Y assi concluimos, que el que toma algo por causa que es moralmente mala, pecca mortalmente (nimirum ante maleficium commissum) y de precepto està obligado à restituír el daño, que por aquel mal hizo à otro, y tambièn lo que tomò de quien la ley especialmente lo manda restituír, como en la simonia. * Hactenus Nauarrus.

8 Eiusdem sententiæ sunt communiter Thomistæ, quos sequitur M. Petrus de Ledesma in *Sum. p. 2. tract. 8. de iust. cap. 11. concl. 8.* vbi contra Sotum, Manuel Rodriguez, & Cordubam sic ait: * A esta dificultad se responde, ser mas probable, que en el tal caso no ay obligacion de restituír el precio antes de la sententia del iuez. Esta sententia tienen comunmente los discipulos de S. Thomas, y muy particularmente Orellana. La razon es, porque estando en derecho natural, las tales obras son dignas de precio, como es cosa notoria, y el derecho positivo en los lugares citados, no haze inhabil, ni incapaz para recibir el tal precio, como consta de las dichas leyes, y derechos (pro parte contraria allegatis) luego estando en conciencia, antes de la sententia del iuez, no ay obligacion de restituír el tal precio. *

9 Ledesmam sequitur M. Serra 2. 2. tom. 2. q. 62. artic. 5. multis probans, acceptum pro delictis contra iustitiam retineri posse, & non debere restitui ante sententiam iudicis spoliatus in pœnam delicti. * Patet, inquit, nam ita docent communiter recentiores, illam etiam docuisse M. Orellana, refert M. Ledesma. Probatur deinde ex l. 3. ff. de condi. ob turpem causam, vbi dicitur: *Vbi dantis, & accipientis turpitudine versatur, non posserepeti dicimus, veluti si pecunia detur, vt male iudicetur, &c.* Ex his autem colligi, transferri dominium, etiã quando delictum est cõtra iustitiam, & iniuriolum; pretiumque pro illo datum fieri accipientis ostendo. * Et infra ad secundum: * In sententia, inquit, iniusta duo considerari possunt, & quod sit iniusta, & quod sit actus utilis ei, in cuius fauorem fertur, & laboriosa, & periculosa iudici. Concedimus, quod ratione primi non est venialis sententia iniusta, &c. si tamen aliquid acciperet pro actione iniquæ sententiæ, quatenus ipsi est periculosa, & alteri utilis, non teneretur restituere, quia vt sic est pretio æstimabilis. * Hactenus M. Serra supra, vbi Caietanum dicentem * subuersionem iustitiæ esse inuendibilem, * explicat, dicens: * Quod intelligendum est de iustitiã vt sic, seu quatenus est formaliter peccatum. * Et bene quidem, quia nulla prorsus esse potest ratio, cur sit venibile homicidium, vel adulterium, aliudvè delictum contra iustitiam; non verò subuersio iustitiæ, vt ex terminis notum est. Omnia ergo hæc materialiter sumpta, (inquit Serra) quatenus sunt quædam actiones humanæ liberè factæ, delectabiles, aut vtilis vni, alteri verò laboriosæ, & periculosæ, pretio æstimari possunt. Ergo pretium pro illis opere consummato accipi potest, & acceptum retineri, nec tenetur restituere, qui illud accipit. *

10 Pro eadem sententiã stat Mag. Bañez, quem citatum sequitur Villalobos tom. 2. sum. tract. 11. diff. 16. ibi: * Lo que tengo por mas probable, y verdadero, es, que antes de la sententia del iuez, el que lo recibò, no està obligado à restituír à nadie, sino que lo puede retener con buena conciencia. Bañez dize, que es lo mas probable, y verisimil, y lo tienen Nauarro, Lessio, y otros. El fundamento es, porque de ley natural no ay obligacion de restituír estas cosas antes de la sententia, ni tampoco la ay de derecho positivo; porque las leyes que quedan citadas, &c. no quitan la obligacion natural, ni obligan à que se restituya lo recibido antes de la sententia del iuez. Porque el que lo diò, pudo transferir el dominio. * Sic Villalobos.

11 Idem sentit M. Ludouicus Lopez 2. p. infr. cap. 106. §. Circa prædictam doctrinam, vbi sic: * Vnde doctrina D. Thomæ (circa simoniacè acceptum) videtur fundari in lege Ecclesiastica,

siastica, quæ sic punit sic agentes contra legem diuinam, vt vterque accepto, & dato simoniacè sit priuatus, & vt pretium simoniacum in pauperum elemosynas erogetur. Neque homicida, aut iudex ferens iniquam sententiam, quorum primus aliquid accipit pro obligatione occidendi, & secundus pro iniqua pronuncianda sententia, pro his accepti pretij dominio priuentur, quia homicida potuit vendere actionem suam, laborem, & periculum ad occidendam, quamvis iniusta fuerit promissio occidendi, & ille iudex iniquus ferendo iniquam sententiam, nullam iniuriam facit danti pro ea pretium, &c. Vnde cõtra Caietanum facere inultum, non videtur inuendibile. * Hæc M. Lopez, qui, vt patet, hanc sententiam in hoc loco amplectitur, licet p. 1. instr. cap. etiam 106. de male accep. rest. probabilem tantum dixerit, (excludens Hispaniæ iudices) & contrariam, vt probabilior tenuerit.

12 Et nouissimè multis illustratam defendit Illustris P. M. Araujo, Episcopus Segouienis in d. c. Moral. disp. 7. part. 2. num. 4. Vbi citatis D. Antonino, Monaldo, Angelo, Syluestro, Nauarro, Bañez, & Vazquez, sic ait: * Afferimus cum his authoribus, recipientem mercedem ob maleficium, neque iure naturali, neque iure aliquo humano teneri ante iudicis sententiam ad restitutionem, si præmissum maleficium impleuit. * Cuius exemplum adhibet num. 2. vero grat. * Quod accipit iudex ob ferendam sententiam iniquam, & quod accipit testis ob ferendum falsum testimonium, & quod accipit tabellio ob falsam scripturam. * Sic ibi, & iterum num. 12. vbi rationem reddit, * quia huiusmodi contractus, aut non est absolutus, sed conditionatus, scilicet accipere decem, vt feras sententiam iniquam, aut facias talem falsitatem, aut iniuriam alicui, quam si feceris, transfero in te dominium horum decem. Vnde sequitur, quod licet vterque peccet contra iustitiam, recipiens verò non tenetur restituere, postquam adimpleuit promissum, sed antea. *

13 Eiusdem sententiæ sunt plures alij Doctores, quos sequitur Trullench in *Decalog. lib. 7. sect. 3. cap. 9. dub. 6. num. 2.* & in *Bullam Cruciatæ, lib. 3. cap. 2.* eo quod leges à Doctoribus contrariæ partis adductæ, nec faciunt inhabilem accipientem ad comparandum dominium, nec reddunt irritam rei acceptationem. * Quare, inquit, non tenetur quis restituere acceptum ob homicidium, sententiam iniustam, falsum testimonium, & Angelus Maria Vericelli tom. 1. quæst. Moral. tract. 3. quæst. 1. numer. 16. ibi: * Infertur quatto, iudicem, qui iniquam tulit sententiam ob pretium sibi datum, vel promissum, quamvis peccauerit iniquè iudicando, non tamen peccare, neque teneri in conscientia ad restitutionem, accipiendo Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

pretium pro iniqua sententia. Ita Nuartus, Angelus, Nauarra, Valentia, Rebello, Tolemus, Molina, Layman contra Caietanum, & Couarrub. * Idem tenent Diana alios citans p. 8. tr. 6. ref. 110. Ioannes Sanchez in *Selectis, disp. 48. n. 62.* & Leander à Murcia in *dissquis. Mor. lib. 2. disp. 2. resol. 21.* dicens, esse communem. Quibus adde Leandrum à Sacram. tom. 6. in *Decalog. tr. 5. disp. 4. q. 11.* vbi ait: * Sic docent D. Thom. Lessius, Egidius, Palao, Trullench, & omnes. * Quibus meum calculum adiungere tam ratione, quam auctoritate cogor.

S. III.

Notum eiusdem sententiæ subsidium

14 **P**ro maiore huius sententiæ auctoritate, & probabilitate, quam verã reputo, cum Lessio (à nescio quodam Theologo Moralibus in ope idèò singulato) superaddere non omittam verba d. Celsini, ac Reuer. nd. P. M. Ioannis Martinez de Prado tom. 2. *Theolog. Moral. cap. 17. q. 5. nu. 36.* * Vltima, inquit, opinio docet, quod etiam si leges prohibeant acceptationem, dum tamen non declarent, esse irritam acceptationem, nõ est opus restituere accepta pro opere peccaminoso. Et addunt, quod iure communi non extant leges irritantes acceptationem, & idèò ante iudicis sententiam non debent restituí. Ita Syluester, Ioannes de Friburgo, Orellana, Petrus de Ledesma, Bañez, Serra, Ioannes de la Cruz, & probabiliter posse practicari, docuit Ludouicus Lopez, &c. Ultra Thomistas est iam inter alios satis recepta sententia, tenent enim Angelus, & Monaldus, Nauarrus, Petrus de Nauarra, Villalobos, Couarru. Azor, Lessius, Vazquez, Molina, Bart. à Sancto Fausto, Bonacina, Trullench, & alij frequenter, &c. * Hæc ille. Qui tamen, licet à num. 42. multis laudare conetur contrariam sententiam esse D. Augustini, & D. Thomæ, dicens: * Viderit ferè expressã D. Augustini, &c. (& iterum) Quod hæc sit mens Augustini, declarant verba, quæ subiungit, &c. Sanctam Augustinum, vt de more habet, sequitur S. Thomas 2. 2. quæst. 62. art. 5. ad 2. illis verbis: *Et quia etiam ille, qui accipit, contra legem accipit, non debet sibi retinere.* * Nilominus ipse concludit pro opinione contraria, & communi Thomistarum, quam reulerat, dicens: * Vltima sententiã est valdè probabilis in praxi, nec constat clarè, esse contrariã Sancto Augustino, aut Sancto Thomæ. * Exponiturque cum M. Soto, D. Thomã intelligendum, quando lex ciuilis exprimeret non transferendum dominium, aut quod restituatur, si peccatur. * Fundamentum prioris partis (inquit) est: quia hæc crimina etiam contra iustitiam sunt pretio æstimabilia, quia non sunt quid spirituale,

tuale, aut supernaturale, sed actiones liberae in utilitatem eius, qui dat pretium, & in periculum eius, qui profert iniquam sententiam: ergo pactum inter ipsos est validum: leges vero, quae reprobant conventiones praedictas, non faciunt inhabilem recipientem pretium, neque impediunt dominij translationem, quando res ipsa pecunia aestimabilis est. *Hactenus M. Prado.

15 Verum hic auctor ad auctoritatem D. Augustini, quam contra suam & communem opinionem adducit, nil respondet. Posset tamen, mutatis verbis sapientissimi Patris Gabrielis Vazquez in operibus D. Augustini euoluendis, & exponendis diligentissimus: qui *opusc. de restit. cap. 7. dub. 4. num. 28* sic ei satisfacit: *Sed oportet respondere ad illud Augustini in *Epist. 54. ad Macedonium*, quod pro se citat Adrianus: & sanè legi Augustinum, necioquè, an aliquam dignè patitur glossam, nisi quod ibi de consilio sanctus loquatur: aut si loquitur de praepcepto, forsitan loquebatur secundum leges positivas, si quae erant de hac re suo tempore; sed intra limites iuris naturalis ratio Nauarri hanc suam opinionem probabilem fecit. * Sic Vazquez, & ex illo Eminent. Cardin: de Lugo *rom. 1. d. Iust. disp. 18. sect. 3. num. 55.* & Illust. P. Mag. Araujo *suprà n. 19.* vbi sic ait: *Augustinus aut loquitur non secundum ius naturale solum, sed secundum leges positivas humanas, quae fortè eo tempore tales conventiones turpes irritas faciebant. Aut loquitur de obligatione restituendi, in foro iudiciali.*

16 Hæc inquam auctoritati D. Augustini respondere potuisset M. Prado sequutus doctissimum Patrem Vazquez. Sed hunc obiter legitte, ex duplici capite, mihi suadeo. Primò, quia n. 48. illi imponit, asseruisse, suam opinionem esse contra D. Augustinum, & gloriari, se ab isto recedere: *quod profus falsum est, ut vidimus. Secundò, quia auctoritas D. Augustini adducitur ab Adriano, & ab alijs (ut videre licet apud Lugo) ad probandum, iure naturæ debere restitui acceptum pro iniusta sententia. Quod inde suadent, quia Augustinus paritate iustæ sententiæ usus fuit, dicens: *Cum autem iudicia, & testimonia (quæ nec iusta, nec vera vendenda sunt) iniqua, & falsa venduntur, multo sceleratius pecunia sumitur, quia sceleratè etiam, quamvis à volentibus, datur.* Quibus non obstantibus, quod solo iure naturæ attento, pecunia accepta restitui non debeat, dicit ipse M. Prado videri certum *quest. 5. citata num. 28.* *Secundò (inquit) videtur certum, quod solo attento iure naturæ, nulla ex huiusmodi conventionione oritur obligatio restituendi. * Quod quidem verissimum est, post crimen patratum: secus antea, de quo solum casu loquitur Augustinus *vbi supra*, ut docent communiter Thomistæ, & eius verba

praefereant. Tum, quia pro iniqua sententia iam lata, iure naturæ, nec datur, nec sumitur sceleratè pecunia, sicut nec pro adulterio, nec pro homicidio commissis. Tum, quia restitutionem, quam ibi indicit Augustinus iniusto aduocato, cuius iniqua opera, iniusta sententia lata fuit, non de praepcepto, sed de consilio procedere, indicant eius verba, quæ sequuntur. * Verum tamen, inquit, si iustitia sincerius consulatur iustus dicitur aduocato, redde, quod accipisti, quando contra veritatem stetit, iniquitari adfuiti, &c. * Vbi cum hoc *iustus* dicat, iustum supponit esse contrarium, etsi vè perfectius aduocato id consulat, sicut & iudici consulendum. Nec obstat, quòd Augustinus dicat, quòd debet hoc facere: nam verbum *debet*, solum importare consilium, tradunt doctissimi Dominicani, ut alibi notauimus. Non dico restituere non debere personam iniusta sententia damnificatam, ut malè intellexit Baro-nius *tom. 2. Ethices Christianæ, disp. 3. sect. 3. num. 59. in fine* Sed non debere restituere alijs, à quibus pro iniustitia alteri inferenda pecuniam accepit. De hoc enim disputatur.

17 Non me later, M. Sotum *lib. 4. de Iust. quest. 7. art. 1. §. Secundus ergo modus*, traditam hucusque doctrinam de pretio accepto pro alijs delictis descendentem, excipere illa. * Quæ habent annexam iniuriam contra iustitiam. Non quod actiones illæ, inquit, puta hominem occidere, aut sententiam in tuum fauorem proferre, non sint natura sua pretio aestimabiles, sed quia actiones iniuriolæ sunt, &c. Lex fecit eum inhabilem ad recipiendum, in odium delicti, quod est contra iustitiam, & idèd nullum acquisiuit dominium. Quando verò delictum non est iniuriosum, optimè transferrur dominium. * Sic ille. Verum in hac parte non sibi constat, quia ibidem *§. Maius autem*, ipse defendit, acceptum ab adultera non esse restituendum, cum tamen adulterium sit delictum iniuriosum, & contra iustitiam. En eius verba: * Sed sunt puellæ, aut maritatæ, quæ semel, aut bis collabuntur, de his etiam est maior apparentia, quod non possint pretium recipere, sed teneantur ad restitutionem, &c. Nihilominus & illis quoque liceret pretium recipere, tenebiturquè in foro conscientia, qui illis promisit, solvere. Et ratio est eadem S. Thomæ; nam licet flagitia sint lege vetita, datio tamen non est prohibita, & idèd iuri naturali standum est. Quo utique iure, concessio illa corporum aestimabilis est pecunia. Vxores autem in poenam sui criminis prohibentur adquisito pretio: sed tamen ante condemnationem iure naturæ illis debetur. * Hactenus Sotus. Ex quibus deducitur, in consequenter loquentum *vbi supra*, dum dixit: delicta contra iustitiam iure positio reddere inhabilem ad acquirendum dominium, alias vxores, ante condemna-

tionem teneretur acceptum restituere: nec eis, semel posita lege (quam supponit M. Sotus) inhabilitante ad dominij acquisitionem, iure naturæ pretium promissum deberetur.

18 Præterea absque fundamento id asseruit: tum, quia Doctores communiter contrarium tenent, ut vidimus: tum, quia ipsemet Sotus, in his legibus exponendis, non maiorem fidem sibi arrogat, quam in alijs, quas adducit *in 4. disp. 4. quest. vnic. art. 4.* circa hereditatem relictam, seu donationem factam à patre filijs spurij: quas quidem leges reliqui omnes Doctores semper intellexerunt, & receperunt absque vlla limitatione, ut inhabilitantes, & impediētes translationem dominij. Ipse tamen Sotus aliter explicat, dicens: non reddere inhabiles filios secularium, sed Clericorum, & Religiosorum tantum. * Discrimen est, inquit, inter filios ex adulterio secularium, & filios Clericorum, quod licet vtrique priuentur hereditate, non tamen prorsus æqualiter sunt inhabiles ad suscipiendum: & idèd si pater adulter secularis carens legitima prole relinquat bona sua filio spurio: quamvis fiscus possit sibi ad iudicare: nihilominus lex illa poenalis est: & idèd quovisque filius condemnatur, potest illa bona absque culpa possidere. * Hæc Sotus *vbi supra* partim sibi contrarius, & retractans, quæ ut indubitata ex legibus Hispaniæ tradiderat, *lib. 4. de Iust. quest. 5. ad 4.* nimirum filios spurios, etiam secularium esse inhabiles per leges: *Ad succedendum iure hereditario in bona paterna, &c.* non vero extra testamentum. Ergo pater (inquit) *extra testamentum bona sua donans non facit contra rigorem legis, quia lex poenalis tantum ad id obligat, quod sonat.* * Hæc Sotus, cuius sententiam erroneam esse dicit Roxas *in epitome success. p. 6. num. 144. & 145.* Sed ego à censura abstinens sic urgeo: ergò sicut in his legibus exponendis Sotus audiendus non est, ita neque in alijs, de quibus supra. Idèd quoad leges superiorum; eius explanationem excusauit M. Petrus de Ledesma *in Addit. ad 3. part. quest. 68. art. 2. conclus. 2. prop. finem*, his verbis: Sed licet Sotus sequutus fuerit illam sententiã, non mirum est, quod in re, quæ pertinebat ad ius Cæsareum, & Regium erraret, non consulens Iurisperitos, & ius ipsum. * In nostro autem casu (etsi vice versa) idem ferè illi contigit; nam quem leges non reddunt inhabilem ad acquisitionem dominij, sua ille expositione reddere, tentauit.

19 Vnam verò in hac parte certissimam est, tant iudicem, quam aduocatum, vel testem iniquam teneri refarcire parti læsæ damnum illatum, nisi clientem ad illud refarciendum inducat, & persuadeat. Quod melius fieri non posse, existimat Augustinus *vbi supra*, quam * si suscepto suo diceret: recipere, quod mihi, cum tibi malè adesset, dedisti, & Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

redde aduersario tuo, quod, me agente, iniquè abulisti.*

20 Hæc dixisse sufficiat, ad poenam libri opinionem Lessij sagillantis: & ut lectoribus innotescat, quæ scientia, quæ prudentia, quæ eruditione pollere debeat, qui alienas opiniones censurare tentat.

21 An verò quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, possit index attento iure naturali, pecuniam accipere proferenda sententia in fauorem vnius præ alio? quæstio est methaphysica. Quia certum est de facto id non licere. Nam iure communi, & speciali Lusitanæ, & Castellæ hoc prohibitum est, ut optimè probat Fragolus *de Republica, tom. 1. lib. 4. disp. 9. n. 42.* & communiter Theologi. An verò solo iure naturali attento, hoc licitum sit non conueniunt Doctores. Assurmant Diana *3. p. rr. 5. Mijc. resol. 55.* & alij, quos sequutus est Trullench *in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 1. dub. 6. n. 10.* Cuius sententiæ fundamentum est, quia iudici liberum est, pro quo voluerit, in eo casu, sententiam ferre; & neutri facit iniuriam, in eo quod pro altero ferat: deinde sententiã in vnius fauorem proferre, esse pretio estimabile, docet M. Sotus *lib. 4. de Iust. q. 7. art. 1. vers. Secundus ergo modus*, maximè quando licitè condemnare poterat. Ergo cum gratiam ei faciat proferendo in eius fauorem sententiam, ad quam ex iustitia non tenebatur, poterit propter istam gratiam, pretium accipere. Hæc opinio nititur doctrinæ quorundam assententium licitum esse à tertia persona recipere pretium, ut in ipsius gratiam fiat, quod ex iustitia ei debitum non erat. Quam tenent M. Bañez, M. Ledesma, M. Ioannes de la Cruz, M. Ludouicus Lopez, M. Martinus Ledesma: quos citatos sequitur M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 2. Theolog. Moral. cap. 17. q. 4.* ut constat ex ratione, qua vititur. *Non debebat, inquit, ex iustitia ei, qui dat pretium, ille qui recipit, (nempe rem facere) in gratiam dantis pretium. Ergo propter istam gratiam, quam illi facit, poterit recipere pretium.* Quo principio Authores citati duci potuerunt, ad liberandam à culpa acceptioem pretij, ob actionem quantumque in alterius gratiam, quæ ex iustitia illi non debeatur. Talis autem est prolatio sententiæ in fauore vnius partis præ alia, iuxta communem sententiam Doctorum, quos citavi *tract. de opinione probab. q. 7. n. 2. & seq.* Qui non solum quando opiniones sunt æquè probabiles, sed etiam quando vna est probabilior alia, liberum delectum minus probabilis iudici concedant, si probabilitas verferur circa ius partium.

22 Cæterum hæc sententiã reiicienda proflus est: eamque retractauit Diana *p. 6. rr. 6. res. 59.* * Et opinio Magistri Soti, & aliorum, in qua fundatur, (inquit Molina *tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 83.*) est contra communem Theologorum

sententiam, & improbabili omnino. Quoniam si vera esset ipsorum opinio, sanè viurarius posset accipere pretium pro mutuo, si non ab eo, cui mutuum dat, certè à quodam tertio, ad cuius preces mutuo daret: quod Sotus non admittit; id nam pro, & probabilitate caret, & vitius, & iniustus ostium evidēs aperiret. *Hæc Molina, quem sequitur ferè eisdem verbis Cardin. de Lugo tom. 2. de iust. disp. 37. sect. 11. nu. 126. dicēs: *Soti sententiam ab omnibus relictam, &c. *Aperit enim ostium usuris, furtis, & rapinis, quia potest aliquis dicere se accipere pretium non ab illo, cui mutuum dat, nec pro mutuo, sed ab alio tertio, eo quod in eius gratiam det mutuum Petro.* *Quod licet nullum absurdum continere, dixerit postea M. Araujo in decis. Moral. de statu civili, disp. 7. p. 1. num. 12 apertè fallitur: apertam enim usuræ speciem præferret; qualem præferret simoniæ, si pretium à Paulo reciperes, eo quod in illius gratiam Beneficium Ecclesiasticum Petro conferres. Quapropter dicendum etiam est, nequire iudicem accipere pretium ab alio tertio, vt in eius gratiam proferat sententiam iustam pro Petro, quam proferre non tenebatur; vt cum communi Doctorum contra M. Sotū, & M. Ioannem de la Cruz, illis citatis, dicit Lugo, ex Molina vbi suprā. Et quidem si principium Thomistarum, quos citavi, probabilitatē vltimam retineat, præsens difficultas recrudescet. Quia iudex, vt ponimus, non teneatur sententiam proferre in fauorē partis, pro qua profert: sicut nec in gratiam alterius tertij. Ergo si ab hoc licitè possit recipere pretium, & ab illo etiam poterit. Consequentia est evidēs. *Ideòque principium hoc, cui vnicè innititur, sustineri vltèrius non potest. Et Sanctissimus noiter Alexander VII. die 24. Septembris, vt scandalosam damnauit hanc propositionem *Quando litigantes pro se habent opiniones æquè probabiles, potest iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in fauorem vnius præ alio.* Quæ censura æquè comprehendit acceptationem pretij ab alio tertio, vt in gratiam ipsius, in alterius fauorem proferat. Nam quacūque ratione ex dictis contingat, verum est accipere pecuniam pro ferenda sententia in vnius fauorem præ alio. Quod est damnatum à Sacra Congregatione Sanctæ, & Generalis Inquisitionis Romanæ, per præfatam Alex. VII. decretū. Ergo, siue in gratiam ipsius litigantis, cui ex iustitia determinatè non debetur, siue in gratiam tertij proferatur.

23 Ex eodem etiam principio deducitur sustineri in posterum non posse opinionem asserentiam, ad Maioratum, vel ad Cathedram, obligatos vnum eligere, posse, inter æquè dignos, pretium recipere, vt vnum præ alio eligat. Eo quod eiusmodi prælatio, cum sit utilis, & non determinatè debita, pretio æstimabilis est. Quod docet M. Bañez 2. 2. q. 62. art. 5. dub. 4.

Ludouicus Lopez 1. p. instr. cap. 106. § 2. part. cap. 29. quos citatos sequuti sunt Emanuel Rodrig. 2. p. Sum. cap. 10. concl. 9. Fagandez in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 26. n. 40. Fr. Ludouicus à Concept. in exam. verit. tr. 2. de rest. casu 4. fol. mibi 130. & probabilem putauit Diana part. 6. tr. 6. Mijc. v. f. 59. Et quoad legata (quorum eadem est ratio) tenuit p. 10 tr. 13. ref. 45. cū Carolo de Saucio, quem ibi ref. et, & eodem prorsus fundamento ac præcedentes Doctores hanc conclusionem ex illo probant. Dixi hanc sententiam in posterum non sustinendam. Quia ex illa per bonam & legitimam cōsequentiā deducitur, secluso iure positiuo prohibente munerum receptionem, licere iudici pretium accipere, vt in vnius litigantis præ alio, quando pro vtroque est probabilis opinio, sententiam ferat. Nulla enim congrua disparitatis ratio assignari potest, cum tota nitatur in eo, quod absque iniustitia posset huic parti negari res sibi utilis; ex quo inferunt pretio æstimabilem esse. Quod falsum est.

24 Genuina omnium ratio debet esse, quæ attingit Cardin. de Lugo tom. 2. de iust. disp. 37. sect. 10. n. 219. Quia tam electores ad maioratum, Cathedram, & legatum, quàm iudex, in casu æqualitatis meritorum, & iuris, tenentur ex iustitia rem integram vni ex duobus dare. Hoc autem stare nō potest, si pretium ab aliquo illorum recipiat: quia eo accepto non daretur ei integra. Ergo salua iustitia nullas prædictorū potest pretij accipere pro electione vnius præ alio. Vnde licet electio, & determinatio sit illa vtilior, non tamen idè ex parte iudicis digna est pretio. Hic enim ex iustitia tenetur gratuitā electionem, & determinatam efficere, quæ est intrinseca muneri electoris, & iudicis; ad quod gratis obeundum, ex contractu saltem implicitero, cum fundatoribus, & testatoribus, & cū Republica, quando acceptarunt, se adstrinxerunt; idèque digna pretio non est. *Iuxta legem vnum ex familia, §. Si de Falcidia, ff. de legatis 2. vbi: nō enim facultas necessaria electionis propria liberalitatis Beneficium est.* Ac proinde iure naturali tenentur huic contractui stare, nec ab obligatione restitutionis, si deficient, immunes erunt: tenentur enim ex vi sui muneris, & officij, hæc gratis præstare, vt bene Suarez infra: & idè cū peccet contra iustitiam vendendo, peccat exigendo, & retinendo pretium. Hæc est communis Doctorum sententia, pro qua stant Sayrus in Clau. Regia, lib. 10. tr. 5. cap. 3. n. 8. Turrianus 2. 2. disp. 4. dub. 3. Rebellus p. 2. lib. 18. q. 20. n. 1. Lessius de iust. lib. 2. cap. 14. dub. 9. n. 64. Suarez tom. 1. de Religion. lib. 4. de simonia, cap. 59. num. 13. & 14. Item Fragosus, Molina, Reginaldus, Azor, Bussembau, Dicastillo, Onate, Castro Palao, & alij ex nostris, apud Mendo in Statuta, diff. 6. q. 7. Qui addit sententiā pro pretio datam non solum esse prohibitam iure naturali,

rurali, & positivo, sed nullitatem ex hoc capite contrahere, quod legibus ex Fragoso efficaciter probat.

QUESTIO III.

An Iudices, & alij Ministri publici teneantur restituere munera liberaliter à litigantibus donata

§. I.

Doctorum sententiæ.

1 **N**egatiuæ sententiæ inuidiam conciliat M. Ioannes Martinez de Prado tom. 2. Theolog. Moral. cap. 17. quest. 5. §. 7. vbi Patri Molinæ, Cardin. de Lugo, & alijs, non leui iniuria, impoluit, quod docuerint leges Castellæ inhabiles reddere Iudices, & alios Ministros ad munera liberaliter eis oblata recipienda: non tamen teneri semel accepta restituere. Sed valde miror, virum doctum, & eruditumque eos non legisse. Vterque enim expressissimè negat, leges Castellæ inhabiles reddere iudices ad recipienda munera; indeque ab obligatione restituendi ante condemnationem eximunt, vt ex dicendis constabit.

2 Igitur doctissimus Pater Molina loco à M. Prado citato, nempe tom. 1. de iust. trakt. 2. disp. 88. supponit primo, eiusmodi donationes, seclusa etiam lege positua, quæ eas prohibeat, sæpe fieri, & accipi cū peccato, vel propter scādalum, vel propter periculum peruersionis iustitiæ, vel quia non habent tantum voluntarij ex parte dantis, quantum satis sit ad transferendum dominium. Interdum tamen (inquit) iuri naturæ stando, * posse fieri, & accipi sine vilo peccato, vt quādo ex amicitia datur aliquid ministro publico, etiam si amicitia habuerit ortum ex eo, quod sit minister publicus: aut quādo ex gratitudine, & gaudio rei iustè obtentæ, aliquid ex mera liberalitate illis datur. In eiusmodi namque donationibus nil vitij ex natura rei conspicio. * Hæc Molina.

3 Ex quibus sit; iure naturæ, seclusa lege positua, quæ ministros reddat inhabiles adquirendi dominij, ne ipsa illud acquirere, & consequenter ante sententiā iudicis non teneri munera liberaliter eis donata restituere: quia collatio eiusmodi est vera donatio, & spectato solo iure naturæ, integrum est cuique dominium rei suæ sponte in alteram transferre. Vnde fit, eiusmodi donationes validas esse, & translatis dominij, si aliunde nō constet, esse involuntarias. Tales autem communiter reputari, quando lite pendente sunt, eo quod litigantes sibi suadeant, Iudices, & officiales nō presturos, quod ex iustitia tenentur, tradit Thomas Sanch. lib. 3. consil. cap. unico, dub. 2. num. 24. fol. 404. cum

M. Soto, Sandoval, & Mercado. Ita etiam, & merito docent communiter Thomistæ, quos citatos sequitur M. Petrus de Ledesma tom. 2. Sum. trakt. 8. de iust. commut. cap. 26. conclus. 11. §. Digo lo quarto. Secus vero de donationibus post finitam litem, tunc enim voluntariæ sunt. * Quando despues de acabado el pleito, inquit) y que no se espeta que ha de auer otro, se dà algo liberalmente à los tales oficiales; la tal donacion es voluntaria, y valida, estando en derecho natural; de suerte, que no ay obligacion de restituir lo que les dieren. Esto enseña Orellana, y comunmente los discipulos de Sauto Thomas. La razon es, porque en tal caso cessa la razon de ser involuntaria la tal donacion; luego es voluntaria, y por consiguiente passa el dominio. * Sic M. Ledesma cum reliquis D. Thom. discipulis, quos sequitur Molina, vbi supra.

4 Supponit secundo P. Molina, de facto iudices peccare mortaliter, accipientes munera. * Quia propter mala, & damna (inquit) quæ eiusmodi donationes habere solent, adiuncta, iure optimo, lege positua prohibentur: estque in Principe potestas, vt ipso iure nullas eas reddat (non dixit reddidisse, vt male intellexit Prado) ita vt in foro conscientie teneatur accipiēs restituere, quæ ita acceperit, nulla expectata sententiā. * His ita constitutis, controversia est, inquit Pat. Molina, * vitium quæ accipiuntur, eiusmodi donationibus validis, spectato solo iure naturæ, obnoxia sint restitutioni in foro conscientie, nulla expectata sententiā, eo ipso, quod accepta sint contra præscriptum legis humanæ? * Hic est difficultatis cardo, in quo partem affirmatiuam nonnulli tuerunt, quod in ea sint sententiā, quod quando lex prohibet acceptationem aliquam, etiam accipientem incapacem rei, quam prohibet accipere, redditque collatorem talis rei inhabilem ad transferendum dominium. Sic à nonnullis traditum refert Molina, aduertens multos Doctores hanc sententiā tribuisse Soto, & eam amplectari Ioannem de Medina Doct. Complutensem, & M. Bart. de Medina Ordinis Prædicatorum.

5 Ipse vero Doctores citatos impugnat, & contrariam uertur ex illo principio apud Theologos satis trito, posse, scilicet, acceptationem esse prohibitam, quin accipiens fiat inhabilis ad dominium adquirendum. Multisque suadet, in presenti id contingere. * Mihi, inquit, contraria sententiā placet, nempe, quod licet peccent, qui contra præscriptum legum, eiusmodi donationes accipiunt, periarique sint, si iure iustando ad eas non accipiendum se abstinerint, vt in hoc Regno (Lusitanie) ministri publici se adstringunt, & iudices omnes, ac Tabelliones in Regno Castellæ, &c. Nihilominus donationes, de quibus loquimur, esse validas, neque cōsurgere obligationem restituendi ante latā sententiā. Mouet, quoniam eiusmodi donatio-

nes, seclufa lege humana, valida sunt, &c. In primis *lex non dubium, c. de legibus*, eas validas esse, non impedit, deinde leges Lusitanæ non reddunt invalidas: etenim solum prohibent, ne iudices eiusmodi donationes accipiant, &c. * Et inferius. * Leges etiam Castellæ non plus reddunt invalidas eiusmodi donationes in eo Regno, quàm Lusitanæ leges in hoc: etenim *l. 5. §. 1. 3. noua collect. tit. 9* solum prohibent, ne iudices eiusmodi donationes accipiant sub pœna amissionis officiorum ipso facto, & vt solvât, quod ita acceperint, & duplam fisco legis, &c. Quæ pœna locum non habet ante latam sententiam. * Et infra ad argumentum pro parte contraria adductum, negat prædicta leges efficere accipientem incapacem dominij rei, quam per eiusmodi donationes accepit: quia licet in Principe, inquit, sit potestas ad hunc effectum, * necesse est, vt constet, id sua lege interdictum. * Quod in præsentem constare contendit. Ex quibus aperte constat de impostura M. Prado.

6 Patris Molinae sententiam ex eodem fundamento defendit Villalobos *tom. 2. tract. 18. diff. 5.* vbi loquens de his legibus, inquit *num. 21.* * Bañez, y Pedro de Ledesma dizen, que los presentes, y dadas ay obligacion de restituir; porque con esta condicion tacita de que guarden el arancel, les dan el oficio, &c. Mas a esto se responde facilmente, que aqui no ay tal condicion, sino que le dan el oficio, sujeto a las leyes del; pero no por esto le impiden la translacion del dominio, pues la ley no lo dize. * Et infra: * Estas leyes no irritan lo que se haze, sino que señalan la pena. *

7 Pro eadem militare videtur Vazquez *opusc. de restit. cap. 7. dub. 6. num. 60.* ibi: * Vnde colligo, vt supra diximus, quod quando aliquis est inhabilis ad recipiendum munera, non potest acceptum retinere: Sed non facile constat, an iudices inhabiles sint ad dona recipienda: in legibus enim solum continetur prohibitio recipiendi, quæ non sufficit. Et in nostro Regno solum circa Secretarios, vidi legem, quæ ipsos inhabiles facit ad recipiendum munera *l. 1. tit. 18. lib. 2. noua Recopil. imò & ad pœnæ solutionem* (obligare ante sententiam) quamvis quoad hoc non observetur. * Et expressius *1. 2. disp. 164. cap. 3. num. 17.* vbi sic ait: * In nostro Regno prohiberi sunt aliqui ministri Regis munera accipere, ex quibus eos solum (attende) ad restitutionem obligamus, qui ipsa lege inhabiles efficiuntur, vt recipiant: eos verò, qui solum prohibentur simpliciter absque decreto irritante, non obligamus ad restitutionem. * Et iterum rationem reddens *numer. 21. & 22.* * Quoties actus alicui certo generi personarum prohibetur, intuito virtutis Religionis, aut liberalitatis contra avaritiam, vel alterius virtutis, quàm iustitiæ, actus firmus est, & acquisitum per illum non est obnoxium resti-

tutioni, nisi lex aliud explicet, &c. Huiusmodi existimo esse leges, quæ prohibent, ne Clerici exercent quædam genera negotiationum, &c. Eiusdem rationis sunt (attende) leges, quæ prohibent, ne ministri Regis accipiant munera gratis oblata à certo quodam genere personarum, &c. * Quod probat, dicens: * Id, quod accipitur contra legem prohibentem hoc modo, non esse acceptum contra iustitiam, ac proinde neque contra iustitiam retineri. Quod autem non est acceptum contra iustitiam, non est obnoxium restitutioni, vt manifestum est. * Sic P. Vazquez.

8 Hanc sententiam ex fundamento Patris Molinae tenet etiam cum alijs Diana *part. 6. tract. 6. Miscell. resol. 59. in fine.* ibi: * Nota hic obiter, iudices, & ministros publicos accipientes munera sola lege positiva sibi prohibita, non esse obnoxios restitutioni in foro conscientia, nulla expectata sententia, quando data fuerunt ex mera liberalitate, aut ex gratia, & gratitudine Ira docent Molina *tom. 1. disp. 88. & Fagundes loco citato* (nempe *in Præcep. Decalog. tom. 2. lib. 3. cap. 27. nu. 9.*) Quidquid in contrarium asserant Sotus, & Sylvester. Quia hæc donationes, seclufa lege humana positiva eas prohibente, valida sunt. Sed leges positivæ tam iuris communis, quàm aliquorum Regnorum, licet alias prohibeant, non illas invalidant: ergo non tenentur iudices illas ante latam sententiam restituere. * Sic Diana. Vbi vt patet ex eius verbis, donationes (de quibus supra) iure positivo prohibitas fatetur: atque adeo, dum asserit, iudices posse recipere munera eis collata ad allicendum animum ad iustam ferendam sententiam, aut ex mera liberalitate (pro quo *3. p. tract. 6. Miscell. resol. 4.* adducit Ioannem Franciscum Suarez, referentem Molinam, Medinam, & alios) intelligendus est de iure naturali, seclufa positivo prohibente. Sicut & Molin. & Lessius loquuntur. Quibus tamen *tract. 5. Miscell. res. 45.* inposuit, asseruisse, iudicem posse licite recipere munera, si dentur, vt maiorem diligentiam adhibeat, quàm tenetur: vel vt afficiatur magis ad expediendum intra iustitiæ limites negocium in favorem dantis. Pater enim Molina, vt supra notavi, expressè asserit, huiusmodi donationes, & acceptiones propter malitiam, & dānam, quæ adiuncta habere solent * iure optimo lege positiva prohiberi. * Pater etiam Lessius loco citato à Diana *lib. 2. cap. 14. dub. 9. nu. 64.* solum excusat ab obligatione restituendi, non à peccato, vt advertit Card. de Lug. *tom. 2. de Iustit. disp. 37. sect. 11. nu. 132. & seqq.* Quapropter, mala fide, ab Antonio Diana citantur pro opinione illos excusante à peccato, attento etiam iure positivo.

9 Cum Molina, & Vazquez sentit Cardin. de Lugo *supra disp. 37. sect. 11. citata.* Patet enim, eiusmodi leges prohibentes receptionem mu-

munerum, & adicientes pœnam, & obligantes in conscientia ad solutionem pœnæ, & ad restituenda munera (etiam si addant ante iudicis condemnationem) non obligare ante declarationem iudicalem criminis. Sic cum alijs tradit *num. 134.* & ad argumentum contrariæ sententiæ, nimirum, quod * donatio illa facta contra legem prohibentem, est nulla, & per consequens non transfert dominium muneris in accipientem. * Respondet *num. 135.* negando antecedens, & exponendo cum Patre Molina *l. non debitum, c. de legibus*, ex qua id deducere conatur adversarij, quibus cum Granada, & alijs adheret iterum Diana *p. 10. tr. 12. res. 7.* vide etiam M. Donatum *in praxi part. 4. tom. 2. tr. 1. q. 1. à num. 7.*

10 Hæc auctorum loca diligenter congesti, vt ex illis magis innotescat aperta impostura M. Ioannis Martine de Prado, qui, vt supra notavi, absque vilo prorsus fundamento illis impedit, quod docuerint, iudices & alios ministros Regis, per leges, reddi inhabiles ad receptionem munerum, & incapaces dominij, & tamen simul defendant, ad restitutionem non teneri, quod vt patet ex dictis, prorsus falsum est, quia, vt eorum verba clamant, incapacitatem, seu inhabilitatem ad dominium adquirendum negant, & ex hoc principio probant, non teneri iure positivo restituere ante sententiam iudicis.

11 Doctores alij, quos sequitur Thomas Sanchez *lib. 3. consil. cap. unico, ubi. 1.* leges (de quibus supra) exponentes, sic distinguunt. Sunt nonnullæ, quæ univèrsaliter loquentes, dicunt: *Non recipian, no tomèn por si, ni por otra persona, &c.* Et istæ, inquit, tantum prohibent receptionem, & illicitam reddunt. Sunt leges aliæ, quæ strictius loquuntur, dicentes: *No pueden recibir por si, ni por otra persona, &c.* Et hæc, inquit, reddunt recipientes inhabiles ad recipiendum, & dantes ad transferendum dominium, & ideo inducunt obligationem restituendi acceptum: quia actum reddunt ipso iure nullum, vt docent communiter Theologi, quos Sanchez refert *num. 26.* Hæc autem leges sunt *l. 56. tit. 5. lib. 2. noua Recopil.* vbi dicitur: * Que el Presidente, Oydores, Alcaldes de Audiencias, o de Cortes, Alcaldes de Hissodalgo, Notarios, sues de Vizcaya, Relatores, Escriuanos de los dichos juzgados, no pueden recibir por si, ni por interposita persona presentes, ni dadas alguna de qualquier valor que sea, ni cosas de comer, ni beber, de Concejo, ni de Universidad, ni de persona alguna, que tratara, o verisimilmente se espera que tratara pleito ante ellos, durante sus officios, ni lo pueden recibir mugeres, ni hijos en poca, ni en mucha cantidad, directè, o indirectè, ni los Letrados, ni Procuradores de pobres. * Idem decernitur *l. 21. tit. 1. lib. 9. noua Recopil. de*

Questoribus, rarijs, Auditoribus & alijs officialibus, ibi: * Ningun Contrador mayor, ni menor, ni Oydores, ni Oficiales de la dicha Contaduria, no pueden recibir de diva, ni presente de ninguna persona, que tenga, o se espere, que verisimilmente tienda negocio ante alguno dellos, aunque sea cosas de comer, y beber, y aunque sean fenecidos los negocios. * Reliquæ autem Hispaniæ leges, quæ cum hoc rigore non procedunt, licet absolute prohibeant iudicibus, & alijs ministris, verb. grat. Prætoribus ordinarijs, & Rectoribus civitatū munerum receptionem, dicentes: *No reciben, &c.* non reddunt, inquit, inhabiles ad recipiendum: & ideo licet contra prohibitionem receperint, non tenebuntur restituere. * Huius sententiæ (inquit Sanchez) favent Covarrub. Sylvestro, Navarro, Angelus, Palacios, Monaldo, Caieranus, & Medina, Henriquez, & alij viri docti, quos ego consului. Est satis probabilis, & satis colligitur ex Navarra *lib. 3. de restit. cap. 3. num. 14. & 15.* vnde inferitur. Auditores Regios, & alios iudices non teneri restituere munera, quando ea receperunt ab his, qui modo litem non gerunt, nec gestare, nec in proximum creditur gesturos. * Hactenus Sanchez: quibus duas sententias oppositas supra relatæ maritate contendit.

§. II.

Auctoris iudicium quoad obligationem restituendi.

12 Nihilominus, prædictas leges non continere inhabilitatem ad recipiendum, ideoque iudices, & alios ministros Regios, numquam teneri ante iudicis sententiam munera liberaliter eis donata restituere, mihi probabilius est, propter fundamenta Patris Molinae, & aliorum, quos supra citavi. Quibus addè Vericelli *tom. 1. quest. moral. tract. 3. q. 4. num. 2.* apud quem Paludanus, Layman, S. Faustus, Petrus de Navarra, Reginaldus, Navarr. Veja, Henriquez, Angles, Perez, Fagundes, Diana, & alii. Probatur, quia quilibet acquirit dominium vel libere donatæ, nisi à lege fiat incapax ad acquirendum dominium, iudices autè, & alij ministri nulla lege incapaces sunt, vt constat ex Molina. verba enim illa: *No pueden, sepissime* adlicitam, & honestam potestatem referuntur, iuxta subiectam materiam: nec valorem actus contrarij excludunt, vt ex his, quæ per Abbatem, Bartolum, & Iasonem traduntur, docet Dominus D. Didacus Alva, & Esquivel *lib. de Concilijs universalibus cap. 2. vers. quod autem.* Subnectit Vericelli *vbi supra*, & bene quidem: quod si lex aliqua obliget ad restitutionem rei donatæ, etiam ante sententiam: id intelligendum ante

sententiam, qua ad talem poenam damnatur, non vero ante sententiam declaratoriam criminis, ut de similibus legibus poenaliibus docet Sanchez in Sum. lib. 2. cap. 22. nu. 20. Aliud autem est, expresse fieri incapax dominij rei donatæ. * Sed esto (inquit) iure aliquo municipali fieret expresse incapax: tamen eiusmodi leges numquam cum eo rigore fuerunt vlti receptæ, atque adeo quoad hanc partem censentur abrogatæ, neque obligant in conscientia, ut rectè docent Salon 2. 2. quæst. 71. art. 4. in fine, Lugo de Iust. disp. 37. num. 134. Qui rectè ait, satis id patere ex communi praxi omnium iudicum, etiam timoratorum, qui numquam ea munera restituunt, neque à confessorijs ad id obligantur. * Hactenus Verricelli. Quæ sunt valde notanda.

13 Quoad Secretarios vero maior est difficultas, quia efficiunt iuramentum soluendi poenam lege impostam restituendi quadruplicatum, quod acceperint: ergo ratione istius iuramenti tenebuntur. Verba legis sunt l. 1. tit. 18. lib. 2. nouæ Recopil. * Mandamos, que ningún Secretario reciba dadiua, ni presente, ni agradecimiento de persona alguna, aunque sea cosa de comer, &c. to pena que lo tornen con el quatro tanto la primera vez, y por la segunda no vñen del oficio, y q̄ juren de assi lo guardar, y pagar las penas, en las quales los cōdenamos desde agora (attende) por manera, q̄ sean obligados in foro conscientiz à pagarlas, sin que mas sean condenados en ellas. * Ex quibus duo videntur necessario inferri, & peccare, si munera recipiant ratione iuramenti, & teneri ad ea restituenda modo dicto, ante sententiam iudicis. Et ita cum pluribus tradit Thom. Sanchez lib. 3. consil. cap. vnic. dub. 1. num. 5.

14 Cæterum alij doctissimi, quibus adhæreo, censent, posse retinere donata vsque ad sententiam declaratoriam criminis, quia lex non dicit, teneri restituere: neque ad id ex iuramento, neque ad poenæ solutionem se obligant, nulla expectata sententia, sed solum non expectata condemnatione, sin que mas sean condenados à ellas. Ergo ante sententiam declaratoriam criminis nulla erit obligatio restituendi. Ita Suarez de legibus lib. 5. cap. 7. nu. 8. Rebello, Salas, Angles, Perez, Nauarr. & alij, quos citatos sequuntur Card. de Lugo. de Iust. disp. 37. sect. 1. num. 134. & seqq. Verricelli tom. 1. tract. 3. quæst. 3. Quibus faciunt, quæ congerit Diana part. 11. tract. 6. resol. 47. & tract. 8. resol. 21. §. Sed ex his oritur pulchrum dubium, & M. Hiacynthus Donatus in praxi resolutoria rerum Regul. tom. 1. p. 2. r. act. 15. quæst. 25. vbi probat, exceptis censuris, nullam poenam incurri ante sententiam declaratoriam criminis, quando eo certum putat M. Sotus lib. 9. de iust. q. 8. art. 1. §. de Simonia ad 6. vers. dixerim, ut contrarium dicat nullatenus esse proba-

bile. Quibus in simili facit P. Thomas Sanchez lib. 4. de Matr. disp. 9. num. 2. vbi ubi obijciens legem quandam sic respondet. Lex vltima sine tit. 14. part. 5. dicens turpiter accipere aliquem ne accuset, subdit: Por ende deximos, que de vñ tornar lo que assi recibio, sed dic esse poenalem, quare solum subsequuta sententia teneri recipientem restituere. * Sic Sanchez de extorquente pecuniam, ne alterum, quem iuste poterat, accuset, qui legibus restituere obligatur: sic & nos cum alijs, de Secretarijs, qui lege ad quadruplum restituendam adstringuntur.

§. III.

Quid quoad culpam?

15 AN vero sint aliqui casus, in quibus non solum ab obligatione restituendi, sed etiam à peccato excusentur iudices munera liberaliter donata recipientes? Responder affirmativè Verricelli supra quæst. 2. à num. 6. vbi plures authores recenset. Quibus adhærens excusat à peccato iudices munera recipientes in sequentibus casibus. Primo, quando extraordinarium laborem, ad quem non tenebatur, præstitisset. Secundo, quando reciperet non ratione officij, seu tanquam iudex, sed ex amicitia, quamvis amicitia ex officio oriretur, ut ait Molina sup. num. 6. Tertio, quando donans ex dignitate suæ personæ merito conquereretur, tanquam de iniuria sibi facta, si donum recusaretur. Vel quando post sententiam, nulla tamen prævia promissione, ex gaudio, & gratitudine rei iuste obtentæ, libere donaretur. Quarto, quando recipit esculenta, & poculenta, quæ grandia non sunt, id est, quæ paucis diebus cōsumi possunt, aut quæ, attenta qualitate dantis, & recipientis, non reputantur magna. Quinto, si humanæ leges, siue communes, siue municipales, receptionem munerum prohibentes, per contrariam consuetudinem sint abrogatæ, vel non sint vlti receptæ à populo. Ut autem tanquam vlti non receptæ non obligent, non requiruntur decem anni, sed sufficit (ait Verricelli) quod populus pluribus actibus legem non seruet, ut duobus, vel tribus actibus, quamvis lex paulò antea publicata fuerit, sciente tamen, & tolerante Principe.

16 Ex quibus deducit, & merito, ut in nostro casu lex prohibens munera dicatur non recepta, sufficere, quod maior pars litigantiū liberè offerat munera, & iudices palam recipiant, neque puniantur. Nec obstare, quod officiales iurent, seruare pragmaticam Regni. Iuramentum enim intelligitur de vlti receptis, seu quatenus sunt vlti receptæ, non autem de alijs. Denique excusaretur iudex munera recipientes, quando constaret, salarium, vel pretium

à lege taxatum non esse iustum. In his igitur casibus (ait Verricelli supra eum alijs, quos citat) nec ratione legis positivæ prohibentis, nec ratione iuramenti, peccare iudices munera libere donata recipientes: quia iuramentum est accessorium, & idè sequitur principale. Vnde quoties lex ex aliquo capite obligare desinit, cessat etiam iuramenti obligatio, ut docent communiter Doctores apud Dianam 2. p. tr. 3. Miscell. resol. 6. & apud Sanchez in Sum. lib. 3. cap. 14. n. 8. Verum nonnulli ex his casibus expresse prohibentur in legibus supra citatis nouæ Recopilationis. Vnde ni contraria consuetudine abrogatæ sint, vel aliunde non obligent, vim suam modo retinere, dubitandum non est.

§. IV.

Duplex obligationis effugium.

17 RATIONES dubitandi, proponam, ut alij iudicium ferant. Prima sit: leges istas fundari in præsumptione corruptionis, ut sentit P. Vazquez opusc. de restit. cap. 7. dub. 4. num. 29. ibi: * Cum leges prohibeant, munera dari iudicibus, ne muneribus corrupti, iniustitiæ obliuiscantur, & dub. 6. nu. 59. dicens: * Alijs ministris prohibetur recipere munera ab his, qui negotia habent apud ipsos, vel speratur habituros (attende) ne vel modo, vel in futurum corrumpantur, quia alij ministri corrumpi possunt, vel inique officium exequantur. Advocatis prohibetur, ne recipiant à litigantibus munera in fraudem stipendij, non quia in illis timeatur corruptio, &c. * Ergo cessante præsumptione corruptionis, vel fraudis, poterunt liberaliter donata recipere. Idè ita sentit Menochius consil. 342. nu. 38. & in comment. de Præsump. lib. 5. præsump. 8. dum tradit, iudices post latam sententiam, posse recipere munera gratis oblata: * Quia recipiendo (inquit) munera post latam sententiam, cessat suspicio, & causa corruptionis. * Leges autem in præsumptione fundatas non obligare, si in aliquo casu præsumptio deficiat, tenent Sylvester, Sotus, Ricardus, Adrianus, Castro, Nauarro, Couarr. Baldo, Panormitano, Felinus, Decius, & alij apud Suarez lib. 3. de legibus cap. 23. num. 1. Quibus adde Sanchez de Matr. lib. 7. disp. 37. n. 9. Salas de legibus disputat. 10. sect. 4. Item Valerum, Rodriguez, Homobonum, Lorcum, Vazquez, Valentiam, Montesium, M. Araujo, & plures, quos citatos sequuntur Thomas Hurtado tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 8. resol. 57. num. 713. & Diana 1. p. tract. 10. de legibus, resol. 27. vnde Molina disp. 88. citata num. 12. licet peccatum mortale ratione iuris iurandi semper interuenire existimet. * Si tamen (inquit) ius iurandū secludas, quando peccatū lethale esset, aut veniale, expendendū esse ex periculo peruersionis

iniustitiæ, aut scādali, quod inde immineret, &c. * Quibus faciunt Doctores, qui explicantes clausulam illā gratis vbiq̄ in dispensationibus apponi solitā, qua prohibentur ministri munera recipere, asserunt: illa solum prohiberi, quæ arrium iudicis corrumpent. Ita Guriérrez de Matr. cap. 181. num. 2. Homobonus, & alij, quos citatos sequitur Diana part. 4. tract. 4. resol. 84. Cuius ratio alia esse nequit, nisi quia in alijs muneribus cessat legis præsumptio. Ergo in nostro casu quoties hæc cessauit, prohibitio non subsistet.

18 Secunda ratio est, quia plures Doctores asserunt, cessante sine legis in particulari, legem cessare. Ita Scavia tract. de commerc. §. 1. q. 1. num. 511. Nauarrus in Rubrica de iudicij, nu. 74. Mexia de taxa panis, con. 2. à num. 29. vsque ad 36. Henriquez lib. 11. cap. 17. num. 2. & liti. O. Comitulus lib. 7. respons. quæst. 1. nu. 10. Sousa in Bulla Clement. VII. de largit. numer. fundam. 3. Megala 2. 2. lib. 2. cap. 7. quæst. 22. num. 55. Granados 1. 2. contr. 7. tract. 3. part. 1. disp. 15. sect. 2. quos citat, & sequitur Diana p. 1. tr. 10. resol. 28. Quibus adde iterū ipsam Dian. p. 7. tract. 10. resol. 33. Caramuel in Regul. S. Benedicti, disp. 5. num. 50. Machado tom. 1. Sum. lib. 3. part. 4. docum. 4. nu. 2. Portel in Respons. Moral. part. 1. casu 21. num. 8. & probat ex optimo textu cap. cum cessante de Appellat. Finem autem harum legum esse, vitare corruptionem iudicum; tenent vltra citatos Thomas Sanchez in consil. lib. 3. cap. vnic. dub. 1. num. 20. vbi cum alijs docet, non esse condemnandos iudices, qui à consanguineis sine fraude munera recipiunt. * Quia in hoc casu, inquit, cessat finis legis. * Ergo quando ex circumstantijs periculum corruptionis, & peruersionis iustitiæ non subsistet, licitum erit iudicibus, & alijs ministris iustitiæ, recipere munera liberaliter donata, quibus facit Diana p. 3. tract. 6. resol. 4. vbi cum Ioanne Francisco Suarez, & alijs apud ipsum, censet iudicem posse recipere munera, quæ ipsi à litigante cōferuntur, ad alliciendū animū, ad iustam sententiam aut ex mera liberalitate.

19 Ex alio etiam capite possent aliqui prædictarum legum vim infringere, nimirū, quod leges poenales etiam mixtæ, quæ aliquid prohibent, poenam imponentes transgressoribus, non obligant in conscientia, secundum Nauatrum, Gomez, Ioannem Andream, Matthæū Meresilam, Scævolam Decium, & alios, apud Villalobos in Sum. tom. 1. tract. 2. dub. 22. n. 6. & probabiliter putant Filiucius, & Azor; & cū Valentia; Diana omnes citans tract. 10. de legibus, resol. 20. Leges autem istas esse poenales, tradit Molina tom. 1. tract. 2. disp. 88. §. Leges Castellæ in medio, vbi sic: * Quod etiam dicunt aliqui ex Doctoribus, cum quibus disputamus, leges videlicet illas non esse poenales, falsum profecto est, ut ex forma earum est manifestum.

* Et absolutè leges prohibentes, esse pœnales, docent Gram. Boerius, Boisius, Clarus, Amodeus de Castillo, & alij, quos citatos sequitur Menochius *tom. de Arbit. consil. 342.* Ergo vel probabile esse debet, non obligare in conscientia sub peccato lethali, aut ostendendum, aliquam saltem ex præmissis, ex quibus per bonam consequentiam id deducitur, claudicare.

20 Ideò hanc sententiam expressè ex hoc fundamento defendit nouissimè Fr. Leander à Murcia Capuccinus *in disquisit. Moral. in 1. 2. D. Thomæ lib. 2. disput. 5. resolut. 24. num. 16. & sequentibus. ibi:* * Sed quæres, an iudices recipientes munera peccent, & teneantur ad restitutionem? In hac quæstione dictos iudices (& idem asserunt de alijs iustitiæ ministris) peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem, docent Sorus Sylvester, Nauarra, Thomas Sánchez, & multi alij. Contrariam tamen sententiam quoad peccatum docent omnes, qui tenent, leges pœnales non obligare in conscientia, sed solum ad pœnam post iudicis sententiam Nauarro, Miranda, Villalobos, Reginaldo, & probabilem putant Valentia, Azor, Filiucius, quos refert, & citatos sequitur Diana *1. p. tract. 10. de legibus. resol. 17.* Et licet aliqui cõcedant, prædictas leges esse cõventionales propter iuramentum, & sponsonem, &c. Nullatenus conventionales sunt, sed pœnales, & ideo stando in opinione Nauarri, & aliorum supra adductorum, nõ peccabunt mortaliter, nec etiam ratione iuramenti, quia iuramentum sequitur naturam actus, solumque addit obligationem ex virtute Religionis: ergo si actus ex se non sit peccaminosus, iuramentum illud peccaminosum non reddet. Quo ad restitutionem vero non teneri ante sententiam iudicis, tenent Covarrub. Sylvester, Angelus, Gutierrez, Navarr. Palacios, Monaldus, Alcozer, Nauarra, quos omnes citatos refert Thomas Sanchez *tom. 1. consil. lib. 3. cap. unico, dub. 1. num. 28. & 29.* qui tenent, prædictam sententiam esse satis probabilem ex Nauarra citato. Quia licet prædictæ leges prohibeant actum dandi subditis, & recipiendi iudicibus, non tamen illum annullant. Ergo cum stando in iure naturali, & seclusa prohibitione iuris humani, ille donationes, & acceptiones sint validæ, ante sententiam iudicis non tenentur ad restitutionem prædicti iudices, &c. Et nouissimè hanc sententiam tuetur Fagundez, quem citat, & sequitur Diana *tom. 6. tract. 6. resol. 59.* & utraque hæc opinio est satis probabilis. * Hactenus Leander, vir quidem doctus, eruditus, & pius, cuius opinio iudicibus, & alijs iustitiæ ministris ingrata non erit, & ut gratior, eam iterum tradit *tom. 2. disquisit. moral. lib. 4. disp. 11. res. 3. num. 12. & 15.* verum doctissimum P. Sanchez, & Doctores, quos *ubi supra* adducit, infideliter refert, quia non lo-

quantur, quando leges vtuntur his verbis: *No puecan recibir*, sed quando: *No recibas*, vt videre licet apud Sanchez locis à Leandro citatis. Vnde non eorum auctoritate, sed aliunde probabilitas huius sententiæ ex superius dictis petenda est, ideò *tom. 2. supra citato*, alius auctores pro sua sententia refert: etiam si leges dicant: *No puecan recibir*. Hi sunt Molina, Villalobos, Diana, Lugo, Angles, Perez, Nauarra, Rebellus, Salas * qui docent, inquit, quod licet dictæ leges obligent ad non recipienda munera, non tamen obligant ad restituenda gratis data, & accepta. *

21 Dices, præfatum exculationis caput vltimo loco à nobis adductum, valde infirmum esse, quia leges pœnales, saltem mixtas, quæ aliquid prohibent, & pœnam transgressoribus imponunt (quales sunt, quæ iudicibus, & alijs ministris munera liberaliter donata recipere, vetant) non obligare in conscientia, est improbable, & acriori censura dignum: iuxta Magist. Sotum *lib. de Iustit. quest. 6. artic. 5.* vbi errorem vulgi appellat: * Sed quia vulgus (inquit) nescio quo colore ait, legem, quæ obligat ad pœnam, non obligare ad culpam, necesse est, errorem hunc eludere. * Quem imitatur Mag. Texada *tom. 1. lib. 1. tract. 2. controu. 16.* vbi asserit Soti laudat, & contrariam sententiam non esse probabilem dicit.

22 Sed vterque fallitur. Id, quod testimonio viri omni exceptione maioris comprobo; Illustris. ac Ruverendis. Magist. Tapia Archiepis. Hispalens. sui instituti, olim primarij Theologiæ professoris in Vniuersitat. Complutens. Ille igitur *in sua doctissima Catena Moral. lib. 4. de legibus, quest. 10. artic. 4. num. 1. & 2.* sic ait: * Modo inquirimus, an de facto omnes leges tam civiles, quam Canonice imponentes pœnas temporales, obligent ad solam pœnam, an etiam aliquando ad culpam mortalem, aut venialem pro gravitate, aut levitate materiæ præceptæ? In hac re est valde notanda sententia Martini Navarri *in Manual. cap. 23. num. 55.* omnes huiusmodi leges pœnales humanas, etiam præceptiuas, obligare ad solam pœnam temporalem impostam per ipsas, non ad pœnam æternam, neque ad culpam. Hanc sententiam docuisse prius Iassonem, & Ludovicum Gomez, testatur Suarez, eamque probabilem censet Valentia, & Azor ait, non esse omnino condemnandum, qui eam sequutus fuerit: & Diana probabilem etiam censet. Itaque omnes hi iudicant, probabile esse in praxi, non solum leges pure pœnales, verum etiam pœnales mixtas ex præcepto, & pœna, quæ iubent, vel prohibent, hoc, aut illud fieri, imponentes pœnam transgressoribus, non obligare

gate ad culpam, sed ad solam pœnam, nisi certo constet, velle legislatorem obligare ad culpam. Fundamenta huius sententiæ sunt, &c. Propter tantorum Doctorum auctoritatem, & tot rationum robur, hanc nouam sententiam censet valde probabilem in praxi Villalobos, & ego etiam non possum non fateri esse probabilem, & in praxi securam, donec Sedes Apostolica verum diffiniat, aut declaret. Huic enim opinioni non desunt principia practicæ probabilitatis, vt constat ex numero præcedenti. * Hæc M. Tapia de legibus pœnalibus mixtis, licet contrariam sententiam merito probabiliorem iudicet. Qualem ego etiã reputo: contendo tamen, hanc esse probabilem, ideò quæ ne causæ meæ supra verum fauere videar, fidem alienam Thomistis non suspectam interpellavi, & aliorum subiungam. Eandem sententiam cum M. Acatio de Velasco, Episcopo Oriolensi, *verb. Contract. res. 209.* tenet Doctor Garci *cent. 1. cap. 64. num. 15.* inde probans pragmaticam contra ementrem triticum, ad reuendendum, non obligare in conscientia.

23 Nec dissentit M. Corradus *1. p. quest. 180.* nec M. Serra *1. 2. tom. 2. q. 69. art. 4. dub. 2. fol. mihi 439.* vbi sic scribit: * De lege, qua præcipitur aliquid sub pœna excommunicationis maioris non lata, sed ferendæ sententiæ, quidam ad mortale obligare affirmant. Alij negant. Mihi satis probabile videtur, quod Caietanus *in Sum. verb. Præcepti transgressor*, dicit: Transgressor præcepti sub comminata pœna, non peccat mortaliter, &c. quousque monitus perseveret; tunc enim vt potè excommunicatione dignus, peccat mortaliter, &c. Hanc sententiam tenent alij discipuli D. Thomæ recentiores. * Sic ille, ex quibus validum conficitur argumentum. Nam si lex Canonica præceptiuæ, quando pœna spiritalis, licet grauis, est tantum comminata, non obligat sub lethali, cur obligabit civilis? quandoquidem omnes pœnæ temporales sunt comminatæ, & nulla est, quæ ipso facto ante sententiam saltem declaratoriam criminis incuratur.

24 Hanc sententiam multis, validisque rationibus probat Nauarrus *cap. 23. num. 55.* Quibus motus Villalobos *ubi supra, tom. 1. tract. 2. dub. 22. num. 2.* concludit: * Confessio, quæ estis razones me parecen muy fuertes, y esta sententia muy probable; y porque fauorece à las animas, y la tienen tantos hombres doctos, se puede muy bien seguir en practica. * Eandem expressè tenet ex eodem ordine Fr. Ludouicus de Miranda *in Manual. Pralator. tom. 2. quest. 25. art. 18. conclus. 2. fol. mihi 259.* * Nam Reges (inquit) & Principes seculares numquam expresserunt, aut inter-

Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

pretati sunt in suis legibus; maxime pœnalibus, mentem, aut intentionem suam esse, aut fuisse, obligare per ipsas sibi subditos ad culpam, nec consuetudo ipsa id vnquam fuit interpretata, nisi simul cum eis, seu aliqua ipsarum esset aliqua lex diuina, naturalis, aut Evangelica, aut constitutio Canonica, ex qua id ipsum colligeretur. * Hæc ille.

25 Quibus consonat Thomas Hurtado *tom. 2. Resol. Moral. tract. 8. cap. 1. resolut. 9. num. 183.* dicens: * His adiunge, valde probabile esse, & tutum in praxi, quod lex pœnalis pura, aut mixta non obligat, nisi expressè id declarer legislator. Sic tenent Villalobos citans Nauarrum, &c. Quibus adiunge Angelum, & Tabienam *verb. Pedagium*, Valentiam, & Salas *disputat. 10. de legibus, sect. 9. num. 7. & disput. 15. sect. 1. num. 17. & seqq.* Sic Hurtado.

26 Idem cum alijs sentit Antoninus Diana *1. part. tract. 10. de legibus, resolut. 20.* ibi: * Dicendum est igitur, esse opinionem probabilem illam, quæ asserit, omnem legem pœnalem, siue puram, siue mixtam non obligare in conscientia. * Pro qua *resolut. 18.* refert Nicodemum de Florentia, & eam tenet Ludouicus Bexa *1. part. Respons. casu 13.* & esse valde probabilem, si pœna non est grauis, dicit Salon *2. 2. q. 77. art. 1. contr. 7. concl. 8. §. Hæc opinio.*

27 Stat etiam pro hac opinione doctus Machado *tom. 1. lib. 3. part. 4. tract. 3. docum. 7.* vbi citans Couarrub. Menchacam, Reginaldum, & alios, inquit: * Nauarro, y otros muchos Teologos, y Iuristas defenden absolutamente, que las leyes penales, como quiera que sean, en ninguna manera obligan en conciencia à pecado, sino solamente à la pena, que en ellas dispone el legislador, sino expressa lo contrario, &c. Y assi dize Nauarro, que lo tiene interpretado la costumbre, y recibido con noticia de los legisladores, y segun principio de derecho, *consuetudo est optima legum interpret.* Et *tom. 2. lib. 6. part. 2. tractat. 1. docum. 8. num. 4.* ait: * Los Doctores defenden mas comunmente, que las leyes penales no obligan en conciencia, ni à mas que la pena, y esta despues de la sententia declaratoria. * Eiusdem opinionis est Philippus de la Cruz *in Pract. de decimis, §. 2. num. 5. fol. 41.* vbi sic: * Tengo por cierto, que ninguna ley penal, su quebrantamiento obliga à culpa, sino à sus penas, y esto quando se las aplican, en que vienen Castro, Cayetano, y Nauarro, &c. Y aunque ay hombres doctos, que lleuen la opinion contraria, pero yo no asiento à ello. * Pro hac sententia stant ex antiquis plures apud Henriquez de Pontificis Romani *clau. lib. 4. cap. 7. num. 2. in Gloss. litt. L. & R.* Et post omnes hanc sententiam tenuit

Antonius de Escobar in *Theolog. Moral. tom. 1. lib. 5. sect. 2. cap. 17. problem. 26. pag. 154.* Cuius rationem ex alijs communiter reddit: quia legislator, qui ad poenam temporalem, & aeternam potest obligare, si solius meminit temporalis, non videtur intendisse obligare ad aeternam. Imò & quando poenae spiritualis, & temporalis mentionem facit, ad solam temporalem obligare intendere, docent non pauci apud Henriquez *suprà*. Et ex recentioribus multi asserunt, nullam poenam temporalem esse sufficiens indicium obligationis sub mortali. Sic apud Dianam p. 10. *tract. 15. resol. 46.* Arriaga, Castro Palao, & Caspensis. Doctrina haec tradita, inquit Leander à Murcia vbi *suprà*, locum habet in iudicijs etiam Ecclesiasticis, si Dominos Inquisitores excipias, his enim sub poena excommunicationis latae sententiae prohibitum est, recipere munera; sic ibi *tom. 2. lib. 4. disp. 11. resol. 5.*

S. V.

Vera sententia.

28 **C**ontrariam nihilominus tenendam censo: ac proinde Iudices, & Ministros Regios recipientes munera liberaliter donata grauer peccare, quoties praesumptio, aut finis legis non cessauerit: nec excusari posse ex eo, quod leges prohibentes, sint poenales. Ratio est, quam attigit Pat. Vazquez 1. 2. *disput. 159. cap. 2. num. 10.* quia legislator humanus potestatem habet obligandi in foro conscientiae, vt contra Haereticos pluribus sacrae Scripturae, Conciliorum, & Sanctorum PP. testimonijs euincit *disput. 152. cap. 2.* Et naturae lumine edocemur, contra rationem esse, parentibus, & superioribus in licitis, & honestis non obedire. Ergo si lex sub forma praeccepti tradita sit per verba praecipendi, vel aequipollentia: nil obstat potest poena imposita, quominus vim praeccepti habeat: siquidem legislator vtrumque simul facere potest, nempe praecipere, & poenam imponere: ergo sicut in conscientia ligat, quando verbis tantum praecceptiis vtitur: ita & quando poenam superaddit, quia haec non infert defectum intentionis obligandi, sed legislatorem ardentius intendere legis adimplerionem. Ideo hanc sententiam tenent Becanus in *Summ. Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 7. quest. 2. num. 4.* Granada 1. 2. *controvers. 7. tract. 3. part. 1. disput. 4. sect. 2. num. 7.* Thomas Sanchez in *Sum. tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 60.* Et communem, & veram esse, inquit Vazquez *suprà disput. 159. cap. 2.* Et iterum Sanchez idem tenet in *confilijs, tom. 1. lib. 3. cap. unico, dub. 2. num. 5.* de iudicijs Ecclesiasticis; quod apud Murciam,

vbi *suprà* defendunt Syluester, Angelus Armilla, & Rosella.

29 Non me later, nonnullos Catholicos asseruisse, nullam legem humanam, seclusis contemptu, & scandalo, obligare sub lethali: quorum auctoritate ad suam tuendam sententiam, Nauarrus se protegit vbi *suprà, cap. 23. n. 55.* dicens: * Porque muchos Catholicos han sentido, que ningunas leyes, aunque no tengan penas temporales, en quanto son humanas, obligan à mortal al que las quebranta, sin menosprecio, y escandalo. * Pro quo in margine citat Immolam, Felinum, & Caietanum, & tenent apud Caramuel in *Apologemat. Epist. 4. num. 273. & 74.* Martinus Cromerus, Ioannes Ferro, & Seruatius de Lairvelz, asserentes, legem Ecclesiasticam non obligare ad mortale, nisi expressè in ea asseratur, traditionem esse mortalem. Quod tenuit etiam Collectarius, vt refert Angelus *verb. Inobedientia.* Quibus consensit Philippus de la Cruz in *Practica de decimis, §. 2. n. 5 fol. 41.* quando lex Ecclesiastica poenam temporalem imponit. Et de legibus potestatis saecularis loquens, etiam si nullam poenam imponant, tradit ipse Philippus de la Cruz ibidem, & sequuntur Ioannes Valerus in *Differentijs vtriusque fori, verb. Ignorantia, different. 2.* Tapia in *iure Regni, Neapolit. lib. 1. tit. de legibus, §. Obseruentur, n. 18.* Quibus adde Almainum de *Potest. Ecclesiast. q. 1. cap. 10.* & alios, quibus non parum fauet Machado, dum eorum opinionem non rejicit *tom. 1. lib. 3. part. 4. tract. 3. docum. 6. fol. 54.* vbi ait: * Gerson, Cayetano, y otros defenden, que las leyes ciuiles no obligan por sí à peccado, ni tienen fuerça en el fuero interior, sino es quando declaran alguna ley diuina; porque las leyes ciuiles, y humanas (attende) no pueden obligar à peccado, ni culpa en el fuero interior. Ni parece possible, q el legislador humano tenga potestad para poner por pena de sí ley à los transgressores della la eterna del infierno. * Haec Machado. Quibus assentitur Metchaca 1. *controu. cap. 29.* dicens: * Principes saeculares, nec velle, nec posse suis legibus, & praecceptis obligare ad poenam aeternam, seu ad culpam mortalem. *

30 Et quod miror, ex recentioribus, hanc sententiam negantem Principibus potestatem obligandi in foro conscientiae tenet Fr. Philippus de la Cruz vbi *suprà*, vbi ait: * Y aunque es verdad, que ay hombres doctos, que lleuan la opinion contraria, queriendo dar potestad al seglar, para que así obligue, yo no assiento à ello. * Et infra: * Las leyes de los Principes no obligan à culpa, y esta potestad hasta agora no se la ha dado la Iglesia, ni se ha visto, que quando hazen las tales leyes, digan, mandamos esto, pena de obediencia, ò de peccado mortal, &c. Luego conocen no tener

fa

facultad para ello, y así se estienden à la que tienen. * Haec Ille.

31 Verum Catholica doctrina tenet oppositum, & non solum Pontifici, sed etiam Principibus, & Regibus saecularibus esse potestatem ferendi leges, quae conscientias subditorum ligent. Sic Pat. Vazquez vbi *suprà disput. 152. cap. 2.* dicens: * Hanc veritatem luculenter tractant aduersus Haereticos Alphonsus de Castro, Driedo, Turrecremata, Turrianus, Dominicus de Soto, & alij, &c. * Et infra: * Fide Catholica haec potestas saecularis (leges condendi) asserenda est, licet etiam Ecclesiastica. * Et hoc esse certum, secundum fidem, tradit M. Tapia in *Catena Moral. libr. 4. quest. 8. artic. 1.* Quod probat cum Vazquez ex illo ad Romanos 13. * Omnis anima potestati sublimioribus subdita est, qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem adquirunt. * Et paulò post: * Ideò necessitate subditi estote, non solum propter iram (id est, propter timorem poenae) sed propter conscientiam. * Ex quibus planè colligitur, in Principibus saecularibus esse potestatem praecipendi, & leges ferendi: aliàs eis resistere, non esset resistere Deo, eiusque ordinationi: nec eis parere, & obedire necesse esset propter conscientiam. Est ergo certum secundum fidem, praefatam potestatem habere. Quapropter P. Salas de *legibus, disput. 15. sect. 1. num. 7.* sic iure scripsit: * Ex superioribus patet, erroneum, aut fortè haereticum esse, dicere, leges ciuiles non obligare, nec posse obligare in conscientia. Cui adhæret M. Texeda *tom. 1. controvers. Theolog. Moral. lib. 1. tract. 2. controvers. 14.* dicens: hanc conclusionem definitam esse in Concilio Constantensi contra Ioannem Vviclet: & in Bulla Leonis X. contra Lutherum *art. 17.* Allegat etiam Sotus pro hac Catholica doctrina decreta Concilij Viennensis, quod refertur in *Clement. Ad nostram de Haereticis*: In his verò locis non desiniri apertè potestatem ciuilem, leges condendi, penes Principes saeculares esse, dicit Vazquez *disput. 152. citata, cap. 2.* ex Scriptura tamen, & Ecclesiae traditione non minus apertè probari. Et *disput. 159.* argumenta Nauarri diluens, quibus intendit probare, legem poenalem mixtam de facto non obligare in conscientia, respondet: * Ad primum dicimus, frustra allegari à Nauarro in confirmationem suae sententiae Authores, qui docent, nullam humanam legem conscientias obligare ad mortale: horum enim opinio non multum distat ab errore Lutheri. * Vide illos *suprà num. 29.* Nec ad peccatum lethale contra legem Ecclesiasticam requiritur contemptus, vt constat ex dictis *tract. 2. disput. 2. q. 3. num. 15.*

32 Quamvis autem his censuris notari Pat. Mat. de Moy. *Quest. p. 1.*

non debeat opinio tot Doctoribus superioribus munita, quae supponens potestatem praecipendi, negat intentionem obligandi in conscientia, quando legislator poenam temporalem transgressoribus legis imponit: nihilominus, quia expositio eius voluntatis violentiam praefert, quandoquidem ex adiuncta poena non defectus intentionis obligandi, sed ardentius desiderium inferri deberet: ideò attendendum est, legem humanam obligationem inducere grauem, aut leuem iuxta materiae capacitatem, quoties per verba praecipendi tradita fuerit.

33 Jam quae verba legis vim praeccepti continent? Consultatur Diana 4. *part. tract. 4. resol. 191.* apud quem de verbis modi imperatiui negant Caietanus, & alij, quibus ego adhære non ausim, postquam Summus Pontifex Alexander VII. die 18 Martij, anno 1665. vt scandalosam damnauit opinionem asserentem, verba illa Concilij Tridentini *sess. 13. cap. 7.* quam primum constituitur non continere praecceptum. Videatur etiam Diana p. 10. *tract. 15. resol. 45.* vbi refert alios asserentes cum Caietano, in legibus ciuilibus non tradi praecceptum, quando legislator vtitur, his verbis: *Praecipio, mando, iubeo.* In Canonicis etiam haec verba, *decerno, statuo, volumus, intendimus, mandamus,* nisi aliud addatur, non continere obligationem grauem, ait Azor *libro 5. cap. 6. colum. 380.* secus verbum *praecipio, iubeo, impero.* Tale etiam est verbum *prohibeo, inhibeo, interdico, veto:* quamvis Caietanus apud Azor de his etiam verbis dubitet. Vnum verò aduertam cum Mag. Tapia in *Catena, lib. 4. quest. 9. art. 2. num. 9.* * quod in omnibus verbis ambiguis, cum clarè non constet sensus eorum, mitior interpretatio est adhibenda. * Vide etiam Mag. Texeda *suprà controu. 13. dub. 2. fol. 92.*

QUESTIO IV.

An qui paulatim modica usurpans, ad notabilem quantitatem peruenit, mortaliter delinquat, & ad restitutionem, sub lethali, teneatur?

S. I.

Quid de grauitate culpae?

1 **Q**uoad primam contouersiam partem certum est apud Doctores, si furtum, quo materia grauis completur, fiat cum ignorantia, vel inaduerentia furrorum praecedentium, non esse peccatum mortale: quia tale furtum per se est materiae levis, & in voluntate operantis nullam cum praecedentibus vnionem habet: ac proinde non est, vnde notabilem grauitatem de-

Vn 2

sumat

sumat. Solum ergo est difficultas, quādo viurpans recordatur præcedentium furtorum, an illud vltimum, quo materia grauis conficitur, grauem malitiam contineat? Prima sententia asserit, tale furtum non esse mortale. Ita Nauarrus in *Manual. cap. 17. num. 140.* Tolerus *lib. 5. cap. 16. num. 4.* Verarducius in *Summ. Corona, p. 1. cap. 1. num. 28.* Vega *lib. 14. in Concilium Trulentin. cap. 11. in fine.* Marcus Vidal in opere *Morali, tract. de Furto, num. 14.* & 23. Leander a Murcia in *disquis. Mor. lib. 2. disp. 1. resol. 5. nu. 11.* Grassius, Carbon. Lessius, & alij, quos refert Dicastillo *tom. 1. de iust. lib. 2. tract. 2. disp. 9. dub. 3. num. 50.* & probabilem putant Filiucius Rodriguez, Salas, & alij, quibus subscripsit Diana *1. p. tract. de Paupertate Religiosa, resol. 34.* Quorum ratio est, quia præsens voluntas solum terminatur ad leuem materiam præsentem, nec ipsa infert notabile damnum, sed partem, ex qua, & ex præcedētibz coalescit: ergo ex memoria præcedentium non potest malitiam grauem sortiri: memoria enim non mutat obiectum voluntatis præsentis.

2 Ex Doctoribus huius sententiæ nonnulli inferunt, eum, qui per minuta furta, absque peccato mortali, ad quantitatem grauem peruenit, non teneri sub lethali restituere, quia obligatio restituendi, de qua loqui mur, sequitur culpam: ergo obligatio grauis culpam grauem, & leuis leuem: ergo nullus tenetur sub mortali restituere, quæ solum venialiter peccando furatus fuit. Ita expressè tenet Nauarrus *lib. 3. Consilior. in 1. edit. tit. de Regul. conf. 75. num. 27. in 2. tit. de statu Monachor. conf. 3. num. 27. in ratione secunda,* & Verarducius in *Summ. Corona, p. 1. cap. 1. num. 28.* vbi sic ait: *Si actus furandi procedunt à voluntate intercessa, hoc est, dum homo furatur illud paruum, non intendit furari maius, nec alio tempore, & postea de nouo subuenit alia occasio furandi similiter, tunc quantumcumque reiteret huiusmodi furta, sic conditionata, semper est veniale, nec tenetur de necessitate salutis restituere illa. Quia sicut multa peccata venialia nunquam possunt facere vnum mortale, quantumcumque simul sumpta: ita huiusmodi parua furta, voluntate intercessa, cum vnum sint, quantumcumque simul sumantur, & aliqua quantitate considerentur, nunquam faciunt vnum furtum notabile mortale: & consequenter non parient obligationem; quia semper rem neat in sua natura, hoc est, sunt venialia ratione paræ quantitatis, siue furtum fiat semper eidem, siue diuersis. * Quibus fauet P. Sà in *Summ. verb. Furtum, num. 8.* vbi ait: quosdam probabiliter existimare, non teneri sub mortali restituere, qui ab eodem minima furatur, etsi peruenit ad magnam quantitatem. Et Diana vbi supra *num. 34.* vbi hanc

sententiam referens, non improbat, quinimò ei adhaerere videtur; & loquens de Religiosis furantibus res Monasterij, illam docet Fernandez in *Exam. Theolog. Moral. p. 1. cap. 6. §. 2. num. 12.*

3 Cæterum hæc sententia, cuiuscumque sit, improbabilis est, & à veritate prorsus aliena, vt benè ait Thomas Sanchez *lib. 7. Summ. cap. 21. num. 3.* quia velle retinere furtum notabilis quantitatis, est manifestum lethale peccatum; sicut velle illud committere; quia in esse moris, retentio nil aliud est, quam acceptio continuata. Nec fundamentum partis contrariæ vllius ponderis est; nam si quis, absque vlla sui culpa, rem alienam magno momenti vssurpasset, & modo retineret, veritatis certior, sub lethali, teneretur vero domino restituere: ergo à fortiori, quando culpabiliter, et si venialiter tantum, accepit. Quapropter iure Nauarr. sententiam superius traditam retractauit in *Summ. cap. 17. num. 140.* Et obligationem restituendi negari non posse ait Lugo de *iust. disp. 16. sect. 3. n. 37.*

4 Idèd alij præfatam sententiam temperant, asserentes, tunc illam quantitatem viurpatam esse sub peccato mortali restituendam, quādo extaret, aut ex illa fur ditior factus fuisset. Secus aliter: quia nec tenetur ratione rei acceptæ, cum nullo modo extet, nec ratione iniustæ acceptiouis, cum grauis culpa non interuenerit. Sic Diana vbi supra, pro se referens M. Lorcam, & Granado; hunc *1. 2. controuers. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 5. num. 49.* & illum *1. 2. tom. 2. disp. 60.* Cæterum mala fide Patrem Granado pro hac opinione adducit: ille enim expressè loquitur, quando *qui furatur vltimū obolum, non advertit illo modo tunc impleri numerum, qui constituat magnam quantitatem,* & tunc non excusat ab obligatione graui restituendi, sed solum dicit non esse certam: verba eius sunt: * Si autem illam quantitatem consumpsisset, & ex illa non fuisset factus ditior, non est certum teneri sub mortali restituere; nam Henriquez *lib. de Irregul. cap. 3. §. 1. lit. K.* satis probabiliter cum multis, quos asserit, existimat, in foro conscientiæ non esse obligationem grauem restituendi pecuniam, vbi culpa mortalis non adest. Vide Ledesnam *2. p. 4. quæst. 18. art. 6. ad finem, §. Sed dubitas,* & Sorum *lib. 4. de iustit. q. 7. art. 2. ante solutionē argumentorum, §. Dubium autem est.* * P. vero Henriquez, Ledesma, & Sorus, sicut & plures alij, quos sequitur, loco supra citato à P. Granado, non loquuntur de obligatione restituendi grauem quantitatem minuti furtis subreptam; sed de obligatione restitutionis ex dāno aliquo graui vnica actione illato, absq; culpa graui inferentis. Cuius longè alia est ratio, vt ex dicendis constabit, quia plena libertas ibi defecit, secus hic.

5 Meriam Lorca non tradit, quod Diana illi imponit; loquitur enim de furtis minimis, sine continuatione morali commissis, quorum restitutionis obligatio non continuatur. * Addo (inquit) nec tunc esse obligationem moralem restituendi, nisi materia in specie perseueraret, aut ditior ex ea factus esset, qui furatus est. Si enim consumpsisset minuta illa, sine continuatione morali accepta, non esset mortalis restitutionis omisio. * Ergo casu, quo acceptiones parue moralem continuationem habuerint, vt potè non nimis distantes, seu interpolatæ, licet vltima peccatum mortale non sit; non inficiatur Mag. Lorca obligationem grauem restituendi, quantumvis quantitas prius accepta consumpta fuerit, neque ex illa fur ditior euaserit. Cuiuscumque verò sit Dianæ sententia, nullatenus sustinenda est. Quia obligatio restituendi per minuta furta præcedentia contracta perseuerans, vnitur cum obligatione restituendi ex vltimo furto leui resultantre. Ergo ex vtraque constituitur obligatio restituendi quantitatem grauem: hæc autem grauis obligatio est, & sub lethali adstringit, siue quantitas perseueret, sine non; nec fur ex ea ditior euaserit: sufficit enim, plena libertate acceptam fuisse, licet singulæ acceptiones ex paruitate materiæ à culpa lethali excusentur: à qua excusate non potest retentio, vt potè materiæ grauis, nisi ex alio capite, vt propter impotentiam restituendi, &c. iuxta principia communis sententiæ, de qua postea. Similiter dicendum, si quis ignorantia inuincibili valoris rei alienæ, adamantis, verb. grat. cristallum putans, vssurpasset, veritate comperta, teneretur sub lethali restituere; si verò ex eodem errore alteri donasset, cum dominium semper apud dominum maneat, & res in specie extet, post depulsam valoris ignorantiam, obligatio leuis in grauem transiret, ac proinde, aut donationem reuocare, aut saltem rei valorem restituere teneretur.

6 Propterea secunda sententia asserit, vltimū furtū quantitatis leuis, qua grauis cõpletur, vt procedit à voluntate formali viurpandi leuem quantitatem, non esse peccatum mortale, in quo conuenit cum prima; secus verò vt à voluntate implicita retinendi quantitatem grauem ex hac, & præcedentibus coalescentem. Nam cum ille teneatur sub mortali illam summam restituere, non potest non mortaliter peccare, dum illam retinere intendit. Sic Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 12. dub. 8.* Sayrus *lib. 2. cap. 13. num. 19.* P. Vazq. *1. 2. disp. 146. cap. 2. & alij.*

7 Verum nec secunda hæc opinio omnino placet, quia non cõtat absurda, quæ primam consequuntur. Nam si peccatum mortale non consistit in furto leuis quantitatis,

qua grauis compleri noscitur, sed in voluntate retinendi quantitatem grauem: à mortali culpa excusabitur, qui illam iniuste non retineat; ac proinde & quicumque non possit restituere leues quantitates antea viurpatas, quia nec accipit alienum in quantitate notabili, vt ponimus, neque habet voluntatem expressam, nec interpretatiuam iniuste retinendi quantitatem notabilem. Ex quibus inferitur, hominem alioqui pauperrimum, aut Religiosum, qui per votum paupertatis non habet, vnde restituat leues quantitates præcedentibus furtis subreptas, non peccaturum mortaliter, nec in furto, nec in voluntate retinendi, vel non restituendi ablarum. Ex quo sequitur, posse quem graue damnum inferre cum plena libertate, & tamen à peccato lethali excusari: quòd valde absurdum est, vt benè ponderat Dicastillo vbi supra *num. 55.*

8 Propter hæc, tertia sententia, cui stare debemus, absolue asserit, eum, qui vltimum furtum committit quantitatis leuis completis notabilem, peccare mortaliter, ratione damni grauis plena libertate proximo illati. Hæc est communis Doctorum opinio, quam tenent Suarez Valentia, Azor, Rebelus, Sorus, Petrus de Ledesma, & alij, quos sequuntur Salas *1. 2. quæst. 83. tract. 13. disp. 16. sect. 27. num. 89.* Luis Lopez *1. part. instruct. cap. 93. colum. 2. quæst. 2.* Thomas Sanchez vbi supra *lib. 7. cap. 21. num. 6.* Ratio est, quia scilicet, & cum plena libertate proximum grauiter lædere, est peccatum mortale; qui autem aufert quantitatem leuem, qua ad notabilem furti quantitatem peruenitur, illius dominum grauiter læsum, & magnum in suis bonis noeuementum patientem perfecta libertate constituit: nequit ergo à peccato mortali vltimum illud furtum excusari, etiam si tunc non habeat commoditatem refarciendi præcedentia, vel absolute sit impotens restituere. Quo præcluditur aditus exemplo supra adducto de homine pauperrimo, vel Religioso paulatim modica ex occasione furante impotētia enim restituendi præcedentia furtiola, nō tollit grauem damnificationem proximi ex omnibus furtis collectim sumptis constatam, quam sub lethali quisque vitare tenetur. Nemo enim excusaret à lethali eum, qui leuibus ictibus interpolatis proximum grauiter læderet: Ergo nec qui furtis.

***

§. II.

Quando graue proximi damnum censetur?

Restat vero difficultas, an graue proximi damnum censendum sit, eo precise, quod grauis quantitas vltimo furto compleatur? Negant auctores secundae sententiae, qui constituentes peccatum mortale vitimi furti quantitatis leuis, in retentione grauis ex illa, & precedentibus coalescentis, asserunt, retentionem quantitatis grauis ad leue tempus, etiam cum quis commodè restituere potest, non esse peccatum mortale; quia vt ait Salas vbi supra num. 88. * sub mortali solum tenemur, non nimis restitutionem differre. * Ergo qui vltimam quantitatem subriperet cum proposito non nimis differendi restitutionem quantitatis grauis, grauem proximo laesionem non inferret. Quia vt ait Pat. Vazquez 1. 2. disp. 75. cap. 3. num. 14. * Perinde est detinere rem alienam, & usurpare: nam detentio nil aliud est, quam usurpatio quaedam continuata, imò usurpatio ideo est mala, quia ordinatur ad retentionem. * Ergo quoties retentio, iuxta auctores secundae opinionis, excusetur à peccato mortali, ratione leuis damnificationis, poterit etiam usurpatio in nostra sententia excusari. Quibus facit Lessius libr. 2. de iustit. cap. 6. dub. 7. vbi loquens de Principe prohibente venationem, quae necessaria esset ad cauenda damna, quae feræ multiplicatae possent agris vicinorum inferre, ad quorum restitutionem, si inferantur, tenetur; postquam statuit, non satis esse ad eos excusandos à peccato, si dicant, se velle, tarciri damna, si quae sequantur; quia aliud peccatum est inferre damnum, aliud nolle compensare illatum; subnequit sic: * Quamvis si verè paratus esset, totum damnum absque mora compensare, & diligenter de eo subinde inquireret, non putarem, peccare mortifere, quia non inferret notabilem iniuriam. * Idè tenet Garfi vbi supra n. 15. vbi pro hac sententia adducit Card. de Logo, Molinã, Rebell. Sanchez, Granada, & Dianam.

10 Quibus adde Petrum Hurtado de Mendoza 2. 2. tom. 2. tract. de Charit. disput. 173. sect. 10. subsect. 5. §. 125. vbi ait: licere cooperari ad minus furtum cum latrone ad euitandam maius, etiam respectu diuersae personae, quando ex cooperatione non est damna passurus: * Carere enim (inquit) bonis breui tempore, non est graue damnum. * Ex quo principio alter Hurtado Complutensis disp. 8. de restit. diff. 4. excusat à lethali dilationem restitutionis, quando creditori aliud damnum non imminet, * quia tunc, inquit, ipsa dilatio non videtur grauis damnificatio, seu iniuria contra creditorem. * Ex quibus inferretur, non aliter de usurpatione rei alienae, ac de retentione quoad illationem damni discurrendum est.

seu quod nos edocet D. Thomas 2. 2. p. 66. art. 3. ad 2. vbi ait: *Dicendum, quod detinere id, quod alteri debetur, eandem rationem nocenti habet, cum acceptione iniusta, & videtur triduum à P. Vazquez vbi supra: & quest. 72. artic. 6. numer. 21. vbi inquit, contra preceptum negatiuum esse peccatum retinendi alienam sicut & accipiendi. * Retentio enim (inquit) quaedam usurpatio est imò usurpatio peccatum est propter retentionem, nam usurpare tantum, nisi sequeretur retentio aliqua invito domino, vt si aliquis statim redderet, quod accipit, non esset peccatum, eo dumtaxat animo facta. * Cui consentit P. Granada 1. 2. contr. one. §. 6. tract. 2. disput. 2. sect. 5. num. 51. * Quia acceptio rei alienae (inquit) non est mortalis, quando fit animo restituendi illam ita cito, vt ratione dilationis non inferatur domino damnum alicuius momenti. * Ergo iuxta praefatos auctores, quoties retentio grauis quantitatis alienae à mortali excusetur, ratione leuis damnificationis, vt potè ad breue tempus retinenda; excusanda etiam erit acceptio animo citò restituendi, ita vt domino non inferatur damnum alicuius momenti. Hoc autem solum inferretur per furtum leuis quantitatis, grauem completis, ratione voluntatis non restituendi statim, (vt diximus) vel ratione impotentiae praè inopia, vt contingit in Religioso per votum paupertatis, vel in homine alioqui pauperrimo. Dilatio autem leuis à peccato mortali excusans, erit, vt in plurimum, si quis habeat animum restituendi intra octo, vel quindecim dies, cessante graui Domini necessitate, vt cum S. Fausto disp. 4. q. 103. n. 9. tradit Garfi n. 15. citato.*

11 Tertia haec sententia, cui calculum meum adiungo, maximè differt à secunda; quia secunda excusat à peccato lethali grauem damnificationem paruo furto completam, licet cum memoria precedentium committatur ab eo, qui absolute non potest restituere, quod iam consumpserit omnes quantitates leues prius subreptas; dummodo habeat animum solvendi, si fortè aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam: sic cum Lessio tradit Pat. Salas vbi supra tract. 13. disp. 16. sect. 27. num. 88. & M. Serra 2. 2. tom. 2. quest. 66. art. 6. dub. 2. fol. mibi 455. * Excusari (inquit) posset à peccato mortali, si proponeret efficaciter restituere, quod prius abstulerat, aut absolute, si habet vnde soluat; aut si non habet vnde soluat, sub conditione, si fortè aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam, & haberit, quo soluat. Tunc enim acceptio, & detentio talis oboli non continuatur cum acceptione, aut detentione precedentium, cum sit retractata voluntas acceptiois & detentionis precedentium. * Quod putat etiam probabile Pat. Granada vbi supra. Tertia verò sen-

tentia, quam defendimus, id non admittit; quia cum qui quantitatem leuem, non sit potens cito restituere, non excuset à peccato mortali, ratione grauis damnificationis iniustae, quae ibi intercedit: nam qui ex acta suo, etiam leui praeuoluit, proximum passurum esse notabile damnum, & illud efficit; verè est causa moralis illius damni. Vnde in nostra sententia additus praeccluditur absurde confectioni, excusanti à peccato graui religiosum, per minus a furto ex occasione, peruenientem ad quantitatem grauem, imò & grauissimam, quod in contraria opinione difficillimum est.

§. III.

Quid de restitutione quantitatis leuis.

12 Rogabis, an ab onere restituendi sub lethali liberetur, qui leuem quantitatem, grauem completam restituat? Negat cum Medina Complutensi, & Corduba M. Texada tom. 1. lib. 2. tract. 2. contr. 18. dub. 2. num. 23.

13 Verum communis, & vera sententia in contrarium stat, quam tener Baani in Sum. lingua vulgari, cui titulus *sem. dispen. pag. 220. edit. 6. & ex terminis notissima est, quia posito, quod octo regales, verb. grat. sint necessarii ad constituendam quantitatem grauem, retentio septem (sicut nec eorum acceptio) non est culpa grauis: ergo neque voluntas retinendi septem; sed restituito octavo, haec solum manet: ergo. Est evidens consequentia, quia ante ablationem octauae regalis praecesserat acceptio, & retentio septem regaliu, & tamen non tenebatur sub lethali eos restituere, eo quod quantitas retenta non erat grauis: ergo nec post restitutionem octauae tenebitur, cum ad pristinum statum reducatur. Ideo hanc sententiam sustinent Thom. Sanchez in Sum. lib. 7. cap. 21. Vazquez opusc. de restit. cap. 9. §. 1. num. 78. Alcozer, Rebellus, Sayrus, & alij apud ipsos, quos sequuntur lib. 3. de restit. cap. 1. num. 60. Bassaus in Floribus, verb. Furtum 1. num. 8. fol. 393. Diana 1. p. tract. de paup. ref. 34. cum Megala, Aragon, & alijs Machado tom. 1. lib. 2. tract. 19. docum. 2. num. 2. cum Hurtado, Fagundez, Remigius in Sum. tr. 2. cap. 7. §. 1. nu. 5. M. Hyacinthus Donatus in praxi, p. 2. tom. 1. tract. 15. q. 21. M. Acacius de Velasco tom. 2. ref. mor. verb. Hurtado, ref. 64. cum Reginaldo, & Azor. Et cum Molin. Granada, & alijs sequitur Card. de Lug. tom. 1. de iustit. disp. 16. sect. 3. num. 41. dicens: * Ratio autem est clara, quia si ad illam summam non perueneris, non peccares mortaliter retinendo priorem summam: ergo restituendo partem, reducitur retentio ad eundem statum, in quo non habuisset grauem malitiam,*

non est ergo vnde illam habere possit. *

14 Adnotandum hic est, furta minima filiorum, aut Religiosorum, vel ancillarum in esculentis non pretiosis, sed ad comitum vsum deseruentibus, non continuari ad culpam grauem: vt docent communiter Doctores, quia Pater, superior, & dominus esse non solent inuiti quoad substantiam rei acceptae, quando nec ad vendendum, nec retinendum, nec ad vltus illicitos, sed ad famis leuamen usurpatur. Ac proinde licet damnum, quod decursu temporis illis inferretur, graue alias reputaretur, cum non fiat invito domino quoad substantiam, culpam grauem non constituit: nec ex vltimo furtiolo cum precedentibus, obligatio grauis restituendi pullulat. Vnde inferretur filium, vel seruum non peccare mortaliter, licet habeat animum paulatim committendi eiusmodi furta leuia, quia obiectum huius voluntatis non esset usurpatio rei grauis alienae invito domino quoad substantiam rei acceptae. Ita docet P. Thom. Sanchez in Sum. lib. 7. cap. 21. num. 31. quem sequitur Diana 1. p. tr. de paup. ref. 35.

QVÆSTIO V.

Vtrum peccatum mortale furti, ex suo genere grauius sit, quam sodomia.

Peccati furti grauitatem eam esse, vt ex suo genere, sodomiae malitiam superet, non pauci viri docti timentur. Quod hoc syllogismo probant. Maius peccatum est, ex suo genere, quod maiori virtuti opponitur; sed furtum ex suo genere opponitur iustitiae, quae est maior virtus: sodomia temperantiae, quae est minor: ergo furtum ex suo genere maius peccatum est, quam sodomia. Consequentia videtur legitima, & vtraque praemissa est expressa D. Thomae: alia 1. 2. quest. 66. art. 4. in corpore, vbi ait: * Secundum hoc, nempe secundum tuam speciem, & simpliciter, iustitia inter omnes praecellit. * Et infra: * Post fortitudinem autem ordinatur temperantia, scilicet in cibis, & ueneris. * Sic ibi, & iterum 2. 2. q. 58. art. 12. Ergo secundum D. Thomam iustitia maior virtus est, quam temperantia. Alia autem praemissa non minus expressa est D. Thomae 1. 2. art. 4. vbi inquirens, * vtrum grauitas peccatorum differat secundum dignitatem virtutum, quibus opponuntur? * Respondet: * Dicendum, quod virtuti opponitur aliquod peccatum, vno quidem modo principaliter, & directe, & hoc modo oportet, quod maiori virtuti opponatur grauius peccatum. * Ideoque ad tertium argumentum in oppositum, quod his sibi verbis obijcit: * Caritas est maior virtus, quam fides, & spes, odium autem, quod opponitur charitati, est minus peccatum, quã

infidelitas, vel desperatio, quæ opponuntur fidei, & spei: ergo maiori virtuti opponitur minus peccatum. * Ad hoc, inquam, argumentum respondet, negando minorem, scilicet, minus peccatum esse odium infidelitate, aut desperatione: quod inde probat, esse maius; quia odium opponitur charitati, quæ est maior virtus fide, & spe. * Ad tertium (inquit) dicendum, quod charitas non est quicumque amor, sed amor Dei, unde non opponitur ei quodcumque odium directè, sed odium Dei, quod est grauissimum peccatum. Ex quibus P. Salas 1.2. tom. 1. quæst. 73. tract. 13. disp. 5. sect. 3. num. 25. sic concludit: * Quod peccatum nobiliori virtuti opponitur grauius sit, præter D. Thomam, Caietanum, Conradum, Medinam, Zumelium, & alios Thomistas, docet Scotus. * quibus consentiunt plures alij, vt testatur M. Lorca 1.2. disp. 19. de peccatis, dicens, * hæc regulam esse in vniuersum veram; non pauci Expositores S. Thomæ affirmant, & omne peccatum, quod digniori virtuti opponitur, esse grauius in genere moris, & secundum malitiam formalem. * Ex quo principio iniustitiæ peccatum grauius esse fornicatione, ait Thomas Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 41. num. 45. & num. 53. ad 2. arg. * Quibus consonat M. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 5. vbi sic: * Respondetur autem cum Caietano, regulam D. Thomæ esse physicam, & verissimam, si intelligatur, vt debet, quod peccatum quantum ad speciem suam, quantum est obiecti maioris, est maius; sed tamen cum dicimus ex genere suo, insinuamus, quod peccatum minus ex obiecto potest fieri maius ex circumstantijs; grauius enim est peccatum iniustitiæ, quam intemperantiæ, quia iustitia est præstantior virtus; & tamen peccatum fornicationis grauius est, quam furari vnum argentum. * Sic M. Sotus, cuius verba æquè euincunt, furtum graue ex suo genere, grauius peccatum esse, quam sodomiam, quia grauius est peccatum iniustitiæ, quam intemperantiæ; locum tamen relinqui maiori sodomie grauitati ex circumstantijs; de quo infra.

2 His principijs D. Thomæ, & discipulorum eius innixi, partem affirmatiuam, vt dixi, grauissimi Doctores sustinent, inter quos P. Vazquez 1.2. quæst. 71. art. 4. in comment. §. ultimo. vbi sic: * Eadem ratione dicendum est, peccata luxuriæ contra naturam, etiam si magis turpia appareant, & maiori nota infamie digna sint, ex genere tamen suo, minora esse, quam peccatum turpi, quia furtum iniustitiæ, illa autem peccata castitati opponuntur. * Hoc principio probat M. Lopez de Texada in Theolog. moral. lib. 2. controu. 11. dub. ult. num. 173. homicidium esse maius peccatum fornicatione, dicens: * Probatur, quia, vt docet D. Thomas, peccatum eo est grauius ex natura

sua, & specie, quod opponitur directè maiori virtuti; ergo cum iustitia, cui directè opponitur homicidium, sit longe maior, & perfectior virtus, quam temperantia, cui opponitur fornicatio, longe leuius est peccatum ad fornicationem inducentis, quam fornicationem occidentis. * Hæc Texada, cuius verba eodem pondere suadent, furtum ex suo genere grauius esse peccatum, quam sodomiam, propter eandem omnino rationem: est enim consequatio ex eisdem principijs necessario deducta. Applica formam syllogisticam.

3 Eandem viri alij doctissimi legitimam consentes, Patri Vazquez subscripserunt. Baptista Fragolus tom. 1. Regi minis Recip. part. 1. lib. 2. disp. 4. nu. 230. fol. 230. in editione Lugdun. anno 1641. post rem vndique exagitatam, sic concludit: * Dicendum tamen est, peccata luxuriæ contra naturam, etiam si magis turpia appareant; ex genere tamen suo minora esse, quæ peccatum furti, eo quod furtum iniustitiæ opponitur: peccata autem illa castitati contrariantur. Sic Vazq. 1.2. quæst. 71. art. 4. in comment. §. ult. * Hactenus Fragolus.

4 Fr. Hieronymus Garcia Ordinis S. Hieronymi in Sum. Hispana, tract. 1. diffie. 2. dub. 9. in fine. num. 24. * Affirmamus con Vazquez, que los pecados contra naturam, aunque mas feos, y graues sean, de su naturaleza son menores que el hurto, y otro qualquier pecado contra iusticia; porque los pecados contra iusticia son mas graves, que los que son contra castidad. Luego de primo ad vltimum venimos a concluir, que el hurto, y adulterio de suyo son mas graues que la sodomia.

5 Sapientissimus Doct. Ludovicus Montefinos in Academia Complutensi celeberrimus, & primarius Sacre Theologiæ Cathedre moderator tom. 2. in 1.2. quæst. 73. art. 4. in editione Complutens. anno 1622. postquam cum D. Thomæ, & alijs eius expositoribus statuit esse grauius peccatum, quod opponitur præstantiori virtuti, sic ait: * Sed dubium est, vtrum grauitas peccati ita sumatur ex obiecto, quod si sit vnum peccatum minus graue ex obiecto possit crescere eius malitia ratione circumstantiarum taliter, quod adæquet, aut etiam superet malitiam alterius peccati, quod est grauius ex obiecto? Partem affirmatiuam tenet Medina, quem sequitur Lorca disp. 19. &c. adducitque exemplum de peccato sodomie, quod est grauius, quam homicidium, & furtum, & tamen obiectum est minus graue, quoniam est obiectum intemperantiæ, & obiecta aliorum peccatorum sunt iniustitiæ, &c. Contrariam sententiã tenet Vazquez, & alij recentiores expositores huius articuli, &c. In hac re vix potest esse controuersia, nisi de modo loquendi, &c. Quoniam si circumstantia addat malitiam diuersæ speciei, potest contin-

gere, vt ratione ipsius peccatum, quod alias erat minus graue ex suo obiecto, fiat grauius, quam alterum, verb. grat. furtum minus graue est ex suo obiecto, quam homicidium, tamen si furtum sit rei sacre, sit grauius, quam homicidium, ratione circumstantiæ sacrilegij, quia sacrilegium peius est, quam homicidium. Hinc colligitur, peccatum mortale cuiuscumque speciei grauius esse quolibet veniali, quantumvis hoc grauius sit ex obiecto, verb. grat. fornicatio grauius est, quam furtum veniale rei leuis. Ratio est, quia peccatum mortale dicit quoddam accidens diuersæ speciei à veniali, scilicet, auersionem à Deo vltimo fine, ratione cuius simpliciter est grauius peccatum, quam veniale. Loquamur ergo de duobus peccatis mortalibus, aut duobus venalibus, facta comparatione inter se: & certum est, peccatum, quod est minus graue ex obiecto, posse habere maiorem malitiam accidentalem ex circumstantijs. Similiter est certum, peccatum, quod est peioris obiecti, habere maiorem malitiam essentialem. Sed difficultas est, quod sit dicendum simpliciter, & absolute grauius? Respondet D. Thomas quodlib. 1. art. 18. quem sequitur Caietan. 2.2. quæst. 144. art. 3. Syluester verb. Periurium 2. Vazquez, & ceteri expositores citati, quod simpliciter est dicendum grauius peccatum, quod ex obiecto est grauius, & ita inquit D. Thomas, periurium esse grauius peccatum, quam homicidium, & ratio est, quia obiectum periurij est peius, quia contra Religionem. * Hactenus insignis Doctor Montefinos. Ex quibus inferi, fornicationem accidentaliter esse grauius peccatum, quam furtum, non vero essentialiter, & ex suo obiecto. Idemque de sodomia dicendum putat n. 85. & 86. Ex quibus conuincitur, hunc Doctorem sentire, simpliciter dicendum, furtum grauius esse peccatum: Quia simpliciter est dicendum grauius peccatum, quod ex obiecto est grauius. Quibus consonat doctissimus Fr. Bassilius de Leon lib. 10. de Matrim. cap. 15. n. 8. his verbis: * Grauius autem peccatum est contra iustitiam, quam contra temperantiam, vt docet D. Thom. 2.2. q. 58. art. 12. licet hominibus contra peccata temperantiam turpiora videantur. * Sic ille: quem citatum sequitur Ioannes Sanchez in select. disp. 42. num. 13. in fine, & vt rem certam magis supponit, quam probat, dicens: * Cum sit maior obligatio iustitiæ, quam castitatis. * Ex quibus deducitur, iuxta citatos authores, grauius esse peccatum furti, ex suo genere, quam sodomiam, cum illud contra iustitiam, istud vero contra castitatem solum sit.

6 Ad huius illationis vim ex D. Thomæ principijs, faciunt verba Syluestri loco supra citato à Montefinos, verb. Periurium, quæst. 2. vbi eodem discursa probat, periurium esse

maius peccatum homicidio, dicens: * Secundo quaritur, vtrum periurium sit grauius peccatum homicidio? Et dicit D. Thom. in quodlibetis, quod sic, licet homicidium grauius puniatur in Ecclesia, quia magis nocet hominibus. Summa autem Angeli tenet contrarium, quia homicidium charitati proximi, & periurium patrie opponitur, quæ est virtus minor. Sed dico istam rationem esse ridiculosam, quia homicidium immeditate opponitur iustitiæ, quæ est minor patria. * Ergo sicut ex principijs D. Thom. rectè, & absolute concluditur, periurium esse maius peccatum homicidio, quia patria, cui opponitur, maior est virtus, quam iustitia, cui homicidium aduersatur: ita similiter, & potiori iure concludi debet, furtum ex suo genere (quod est additum diminuens) esse maius peccatum sodomia, quia immeditate opponitur iustitiæ, quæ est maior virtus, quam temperantia, cui sodomia. Nec obstat, quod nefandum hoc vitium grauius puniatur in Ecclesia, quam furtum, sicut nec quod grauius puniatur homicidium, quam periurium, vt ait Syluester supra.

7 Efficax aliud argumentum sumitur ex D. Thomæ 1.2. quæst. 73. citata, art. 5. vbi cum statuisset, peccata spiritualia esse grauiora, quam carnalia, sic sibi obiecit: * Adulterium grauius peccatum est, quam furtum, sed furtum pertinet ad auaritiã, quæ est peccatum spirituale: adulterium vero ad luxuriã, quæ est peccatum carnale: ergo peccata carnalia sunt maioris culpæ. * Respondet. * Ad primum dicendum, quod adulterium non solum pertinet ad peccatum luxuriæ, sed etiam ad peccatum iniustitiæ, & quantum ad hoc potest ad auaritiã reduci. * At qui sodomia solum pertinet ad peccatum luxuriæ: ergo cum tantum sit carnale peccatum, minoris erit culpæ, quæ furtum. Hæc consequutio, concessio antecedenti, irrefragabilis videtur.

§. I.

Animaduersio in Baronium.

CVm primam huius difficultatis speciem, ex principijs D. Thomæ subortæ, Vincentius Baronius ex opere Amadæi Guimenij comparasset, at onus hæsit, vnumque Gabrielem Vazquez consuluisse taretur. * In quo, inquit, argumentum, quod ex illo Amadæus refert, desidero in editione Antuerpiensi, qua vtor, siue id numquam scripserit, siue pudor coegerit eradere. * Nec mirum viro maioribus distracto id contigerit; cum in vno volumine Patris Vazquez, quo (in se dicit) vititur, hoc nigrum thera paginam dealbauerit. Igitur vt his, qui causa cadunt, de more est, in verba pronupit, & de immani cor-

ruptela principiorum D. Thomæ exposulat in opere contra Amadæum, disput. 1. sect. 1. §. 9. fol. 88. & sequentibus. Et quasi vnus hic Apologus illationis Author esset, cum tamen purum, & fidelem relatores egerit, in eum acriter inuehitur, nullique conuictorum generi parcat. Quæ ego, ne modestiæ parcans, silentio prætereo: & amicè rogo, an principia D. Thomæ superius iacta immaniter adulterauerit doctissimus Syluester M. Sacri Palatii, dum ex illis, vbi supra intulit, & absque addito illo diminuentem ex suo genere, absolute probavit, peritium esse grauius peccatum homicidio? An M. Lopez de Texeda corruerit, dum eisdem innixus persuasit, homicidium esse grauius peccatum fornicatione? Vterque enim eodem argumento, eisdemque præmissis ex D. Thomæ excerptis, suam conclusionem probat (ex oppositione scilicet cum maiore virtute) quibus ad suam comprobandam vtuntur Pat. Vazquez Fragosus, Hieronymus Gracia, Montefinos, & alij. Cur, inquam, isti, & non illi de immani corruptela principiorum D. Thomæ damnandi sunt? Cur non omnes æque immunitate gaudebunt? Cur non præcipue Vazq. qui cum addito diminuentem ex suo genere id asseruit? Candidus lector expendat.

9 Vnum ego non præteream, Baronium in hac quæstione non solum principia, sed & conclusiones D. Thomæ deterruisse. Quod euidenter ostendo; quia D. Thomas expressè asserit, homicidium esse grauius peccatum sodomia, & contra autem Baronius, sodomiam grauius esse peccatum homicidio, quod indubitatum esse contendit, & ex principijs D. Thomæ se propugnare, iactat: tenet Baronij verba: * His ita constitutis, immanitatem nefandi peccati demonstrat D. Thomas discursu profundissimo. * Ex quo subnectit ipse: * Atqui nullum peccati genus isto magis exerrat à lege æterna, à synderesi, & ratione: ergo nullum est execrabilius eorum, quæ in ius naturale, & humanum incurrunt. * Et iterum fol. 92. * Non potest (inquit) negari citra cæcitate, quin nefandum illud peccatum præcæteris, quæ ius naturale, & humanum lædunt, sit atrocissimum. * En, amice Lector, Baronius peccatum nefandum grauius esse asserit, quam peccatum homicidij: quod adedè aperte ex principijs D. Thomæ deduci sibi suadet, vt in Amadæum sic retorquet: * Nisi sophistam magis, quam Theologum agere, placeret Amadæo, non dissimulasset, quod ex D. Thomæ reuulimus, argumentum. * Sed quidem in D. Thomæ mentem numquam venit, peccatum nefandum grauius esse cæteris, quæ ius naturale lædunt: quia homicidium magis, quam peccatum contra naturam, illi aduersari, expressè tradit tertia contra gentes, cap. 122. per hæc verba. * Post peccatum homicidij, quo natura humana iā

in actus existens destruitur, huiusmodi peccatum videtur secundum locum tenere, quo impeditur generatio humane naturæ. * En Baronio, circa caritatem negauit D. Thomæ peccatum nefandum esse grauius homicidio, & miror te non negasse, cum expressè D. Thomæ verba nuper adducta apud Amadæum fideliter excerpta legeris. Quæ forsitan ignorans Thomas Hurtado tom. 1. res. moral. cap. 8. res. 30. num. 325. (etsi iuratus aliàs Thomista) ausus est, similiter dicere, sodomiam grauius esse peccatum, quàm homicidium: sed his omisis.

10 Ad argumentum ex principijs D. Thomæ vbi supra instauratum respondet Baronius, peccatum eo esse grauius, quo maiori virtuti opponitur, nisi ex circumstantijs, quod inferiori virtuti aduersatur, preponderet. * Aliàs peccatum, inquit, veniale furti, vt potè superiori virtuti aduersum, maius esset peccato mortali ordinis inferioris, v.g. fornicatione; imò & sodomia, & bestialitate. * Responso hæc difficultatem non euacuat, quæ vt supra diximus, solum procedit, facta comparatione inter mortalia: quando enim circumstantia est talis, quod ex veniali trahat ad mortale, bene docuit Montefinos vbi supra, peccatum mortale furti ratione auersionis à Deo, quam includit, in esse moris, specie differre à peccato leui furti, licet in esse physico, graue, & leue ad idem genus reducantur; certissimamque est, circumstantiam addentem malitiam diuersæ speciei posse grauius constituere peccatum, aliàs minus graue ex suo obiecto, vt constat ex dictis n. 5. Cæterum vellem ego Baronium explicasse, quæ sit circumstantia illa, quodcumque peccatum contra naturam inseparabiliter comitans, ratione cuius peccatum mortale minus graue ex obiecto, vt potè virtuti inferiori temperantiæ oppositum, grauius euadat peccatis alijs grauioribus ex obiecto, vt potè iustitiæ præstantiori virtuti aduersis. Aliàs æquo iure Baronius posset impetere Syluestrum ex D. Thomæ asserentem, peritium esse maius peccatum homicidio, quia superiori virtuti opponitur; & M. Texedam ex eodem etiam principio adstruentem, homicidium esse grauius peccatum fornicatione. Cur inquam in his casibus limitationem non patietur principium D. Thomæ ex circumstantijs præponderantibus, vt ad argumentum Patris Vazquez eneruandam fingit Baronius?

11 Omitto, hanc euasione iam diu reiectam fuisse à sapientissimo Doctore Montefinos Primario Complutensi, verbis ex illo supra dictis num. 5. Quam etiam impugnavit Primarius alter Sacre Theologiæ Cathedræ M. in celeberrima Vniuersitate Salmanticensi, D. Ioannes Alphonsus Curiel D. Thomæ doctrine addictissimus 1. 2. quæst. 73. art. 3. §. 2. vbi

vbi sic scribit: * Aut quæstio est de re, aut de nomine: si sit quæstio de re, dico, non sufficere grauitatem alicuius peccati ex parte circumstantiarum, quæ non dant species, vt tale peccatum sit absolute, & simpliciter grauius, quam aliud, quod sit ex parte obiecti grauius. Probatur, quoniam quantumcumque primū peccatum crescat in grauitate, quæ sumitur ex circumstantijs, semper superabitur à posteriori in grauitate substantiali, & essentiali. Ergo semper erit simpliciter, & absolute minus graue, quam posterius. Antecedens patet: quoniam grauitas ex circumstantijs est accidentalitas, & grauitas, quæ sumitur ex obiecto, est substantialis. * Hæc ille cum Montefinos, & est expressè D. Thomæ sententia 2. 2. quæst. 39. art. 2. in corpore vbi sic: * Dicendum, quod grauitas peccati dupliciter potest considerari: vno modo secundum suam speciem, alio modo secundum circumstantias; & quia circumstantiæ particulares sunt infinitæ; cum queritur in communi de duobus peccatis, quod sit grauius (attende) intelligenda est quæstio de grauitate, quæ attenditur secundum genus peccati: vnde manifestum est, quod peccatum infidelitatis ex suo genere est grauius quam peccatum schismatis: licet possit contingere, quod aliquis schismaticus grauius peccet, quam quidam infidelis, vel propter maiorem contemptum, vel propter maius periculum, quod inducit, vel propter aliquid huiusmodi. * Hactenus D. Thomas. In quibus plane concedit, dicendum esse grauius peccatum ex suo genere, quod ex obiecto est grauius, licet possit contingere, quod ex circumstantijs, quæ vel speciem mutant, vel intra eandem multiplicent peccata, grauius quisquam peccet. Quod Authores citati plane fatentur. Quibus enervatum manet primum, & præcipuum fundamentum, quo Baronius vim illationis argumenti Patris Vazquez, & aliorum eleuare tentauit.

§. II.

Solidius aliorum effugium proponitur, & impugnatur.

12 Doctissimus M. Curiel vbi supra inenarrabilem censens consequentiam Patris Vazquez, & aliorum ex principijs D. Thomæ, si peccata contra naturam soli temperantiæ opponantur, responderet, peccata luxuriæ non solum temperantiæ, sed iustitiæ etiam aduersari. Sic tradit artic. 4. §. 2. dicens: * Fornicationem esse peccatum grauius furto, non præcisè quatenus est contra temperantiam, sed quatenus habet aliquid iniustitiæ admixtum. * Quod prædocuerant M. Sorus lib. 5. de iustit. quæst. 3. artic. 3. vbi sic: * Forn-

catio est quodammodo contra iustitiam, quæ erga futuram prolem seruanda est. Constituitur autem principaliter in specie intemperantiæ, quia non est contra personam actu existentem, sed contra illam, quæ est tantum in potentia. * Nimirum, quia impeditur generatio, si species peccati sit contra naturam: vel saltem regulariter legitima institutio, & nutritio prolis, si peccatum simplicis fornicationis sit. Sed hic Author hoc dictum postea retractauit in 4. sentent. dist. 12. q. 1. artic. 5. vers. Respondetur autem, quia plane concedit, * peccatum furti ex suo genere grauius esse peccato fornicationis, eo quod illud temperantiæ, illud verò iustitiæ, quæ præstantior est virtus opponitur: * ergo aperte sentit peccatum fornicationis ex suo genere non esse contra iustitiam.

13 Verum sententia præfata Magistri Curiel, & Sorii lib. 5. de iustit. supra citato est expressè D. Thomæ 2. 2. quæst. 144. artic. 3. vbi aperte asserit fornicationem secundum tuam speciem, esse grauius peccatum furto. * Quia est (inquit) contra bonum hominis nascituri, & idedè est grauius peccatum secundum tuam speciem peccatis, quæ sunt contra bona externa, sicut est furtum, & alia huiusmodi. * Quem sequuntur Caietanus ibi, P. Azor 3. p. lib. 3. cap. 4. fol. mihi 146. Zumel 1. 2. q. 74. artic. 4. Sayrus lib. 2. cap. 7. num. 6. in fine. Herrera 1. 2. disp. 32. quæst. 4. & 6. P. Mendo in statena differt. 5. quæst. 34. & Vincent. Baronius vbi supra fol. 90.

14 Hæc doctrina, licet non paucis difficultis visa sit, neque ab omnibus recepta, vt dicit Lorca 1. 2. disput. 19. de peccatis, memb. 1. apertissima est ad præsentem difficultatem euadendam. Cæterum grauioribus alijs ex D. Thomæ doctrina lubricis implicatur. Primum, quia 1. 2. quæst. 66. artic. 4. verbis ex illo supra num. 1. iniustitiam constituit præstantiorem virtutem temperantiæ in venereis, quod verum non esset, si temperantia includeret iniustitiam. Secundo, quia quæst. 73. artic. 5. ad iniustitiam propriam adulterij recurrit, vt inde probet, esse maius peccatum furto, quod frustra fieret, si fornicatio simplex grauius furto peccatum esset. Tertio, quia tota ratio iniustitiæ, quam præfati Doctores considerant peccato contra naturam, vel fornicationis admixtam, desumitur ex iniuria, quæ proli in potentia sit, & cui feminis mala administratio nocere potest. Hæc autem ratio malitiæ, in quolibet peccato carnali, vt opposito temperantiæ in venereis, reperitur, vt ex Caietano 2. 2. quæst. 154. art. 4. tradit Curiel vbi supra §. 2. in fine. Ergo ratio hæc malitiæ est formaliter inclusa in peccato intemperantiæ vt talis, atque peccatum nefandum, quatenus est contra temperantiam, non est grauius furto, vt

fere omnes citati fatentur; ergo absolute, & simpliciter non est grauius, quia non est alia species virtutis iustitiae condistincta à temperantia, cui tale peccatum opponatur.

15 Quarto denique, quia si peccatum nefandum, vel fornicationis, ut est precise contra temperantiam, non est grauius furto, neque erit graue, ut est formaliter contra temperantiam, sed solum ex circumstantia iniustitiae trahentis in aliam speciem, nam propter solum damnum prolis est mortale peccatum. Quod dicere nefas est. Præterquam quod, sicut proles ius non habet iniustitiae, ut generetur; ita nec ut generetur modo conuenienti ad rectam educationem, nec ut non impediatur generatio. Ergo in peccato contra naturam, & in fornicatione, nulla continetur iniustitia; aliàs delinquens teneretur ex iustitia ad restitutionem damni, quod ex prole orta ex fornicatione subsequeretur: quod in nullius mentem venit. Si autem semel detur, simplicem fornicationem non continere malitiam contra iustitiam, sed intra metas intemperantiæ noxiam esse proli, idem à fortiori de peccato contra naturam dicendum erit. Vnde difficultas argumenti P. Vazquez, & aliorum recrudescet, quia temperantia, cui eiusmodi peccatum opponitur, inferior est iustitia, cui furtum. Quapropter ei succumbere tenetur M. Lopez de Texeda, qui omnia principia, quibus authores citati nituntur, absque lim ratione concedit. Nam *lib. 2. tr. 3. contr. 7.* expressè tradit, peccatum fornicationis (& consequenter peccata contra naturam) solum opponi temperantiæ: & *contr. 11. dub. ult. num. 177.* inquit, iustitiam, cui opponitur furtum, esse longè maiorem, & perfectiorem virtutem temperantiæ, & peccatum, ut docet D. Thomas, eo esse grauius ex natura sua, & specie, quo maiori virtuti opponitur. Ex quibus præmissis infert, homicidium, quia iustitia aduersatur esse grauius peccatum fornicatione: vnde & furtum grauius esse, consequenter infertur; & vtrumque à fortiori maius esse peccatum sodomia. Aliàs eius argumentum nil concluderet.

§. III.

Vera, & tenenda sententia.

16 Licet Doctores supra citati, & fundamenta præiacta ab omni improbabilitatis, & alterius censuræ nota immunem reddant suam opinionem, contrariam tamen in sensu ab alijs Theologis communiter intento (nempe furtum secundum suam speciem esse peccatum minus graue sodomia) sustinendam censeo, quam tenuit D. Thomas *tertio contra gentes, cap. 102.* vbi post

peccatum homicidij, peccata contra naturam secundum locum tenere asserit. Et *2. 2. quæst. 154. art. 12.* vbi ait, peccatum contra naturam esse maius adulterio: adulterium autem maius est furto; ergo & peccatum contra naturam: imo & fornicationem ait *ibidem art. 3.* secundum suam speciem esse grauius peccatum furto. Vnde dubitari non potest, iuxta D. Thomam, furtum mortale secundum speciem, leuius peccatum esse sodomia. D. Thomam sequuntur communiter Theologi, Tannerus *1. 2. disp. 4. quæst. 3. duob. 2. num. 29.* Valentia *1. 2. quæst. 2. punct. 2.* Azor *lib. 4. cap. 19. quæst. 4.* Suarez *1. 2. disput. 2. de essentia peccati, sect. 2.* Baldellus *lib. 2. de peccatis in communi; disput. 28. num. 4. vers. Vt tamen,* & Doctores omnes Societatis, M. Sotus *lib. 4. de iust. q. 3. art. 3. & q. 10. art. 3.* Corrad. Medina, & ceteri Thomistæ *1. 2. ad artic. 4. q. 73.*

17 Probatum primo ex *Genes. 3.* vbi sacer sextus ait: *Sodomitæ pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis.* Vbi septuaginta Interpretes sic legunt: *Peccatores in conspectu Dei vehementer:* quibus huius peccati grauitas, & magnitudo denotatur. Secundo probatur ex Sanctis Patribus. Chryostomus *homil. 4. super Epistol. ad Roman. ibi:* *Quodcumque delictum nominaueris, nullum huic peccato par dixeris, qui si facta sua sentirent, qui patiuntur, sexcentas utique mortes obirent, ut ne hoc paterentur. Neque enim est hac iniuria alia vlla nec grauior, nec rationis minus habens.* * Similiter loquitur Augustinus *lib. de Adulterinis coniugijs, cap. 9.* & refertur *32. q. 7.* * Adulterij malum (inquit) vincit fornicationem, vincitur tamè ab incestu: peius enim est cum matre, quam cum alia vxore concurrere: sed omnium horum est pessimum, quod contra naturam sit, ut si vir membro mulieris ad hoc non concessio voluerit vri. * Ex quibus apertissime constat iuxta mentem Sanctorum Patrum peccatum contra naturam grauius esse peccato adulterij; ac proinde grauius furto, quod ab adulterio superatur.

18 Tertio probatur ratione. Quia illud peccatum censetur grauius secundum suam speciem, per quod maius, & præstantius bonum læditur, vnde quia Deus secundum se est præstantius bonum, quam homo, & homo secundum suam substantiam, quam bona externa: ideo peccata, quæ immediatè sunt contra Deum, ut hæresis, odium, & blasfemia, grauiora sunt, quam ea, quæ sunt contra proximum, ut furtum, detractio, & homicidium. Et inter ea, quæ sunt contra proximum, grauiora sunt contra eius substantiam, quam quæ contra bona externa; ut homicidium est grauius furto. Cum ergo peccatum contra naturam, contra melius bonum sit, nempe

con-

contra vitam, quæ est in potentia, quam furtum, quod est contra bona externa; nequit nõ maius, & grauius esse peccatū, quam furtum, ut bene dixit D. Thomas supra *2. 2. quæst. 154. artic. 3.* & prædixerat *quæst. 39. art. 2.* his verbis: *Illud peccatum, quod maiori bono contrariatur, ex suo genere est grauius.* * Quem sequuntur M. Sotus, vbi supra *lib. 5. de iust. quæst. 3. art. 3.* dicens: *Quamuis fornicatio non esset contra iniustitiam, non inde sequeretur non esse grauius furto, quia satis est fornicationem esse contra melius bonum; puta contra vitam.* * Cui facit iterum D. Thom. *2. 2. q. 39. art. 2.* dum ait: *Illud peccatū, quod maiori bono contrariatur, ex suo genere est grauius.* * Item Zumel, Herrera, Sayrus, Azor, & alij supra citati, *n. 12. & 13.* & alij, quos sequitur Salas *1. 2. tom. 1. q. 73. tr. 13. disp. 5. sect. 3. n. 38.* subnectens, ferè omnes ita docere. D. autem Thomas, dū ait fornicationem secundum suam speciem esse grauius peccatū furto, clarè innuit, quod secundū quod opponitur temperantiæ, grauius furto peccatū est. Quod non aliunde probat, nisi quia est contra maius bonum: cuius argumentum magis vrget in sodomia, & alijs peccatis contra naturam, quia quantum est ex ipsis, totaliter euertunt adæquatam rationem virtutis castitatis, & ad speciem radicibus euellendam tendunt.

19 Ex his difficile nõ erit à difficultate ex principijs D. Thom. suborta me expedire; & vt felicius præmitto, virtutè iustitiæ in tota sua latitudine triplex bonorum genus pro obiecto habere: aliud eorū, quæ ad vitā, aliud, quæ ad honorè, & aliud eorū, quæ ad diuitias pertinent. Temperantiā verò in veneris vnū tantū bonorū genus respicere, nēpè eorum, quæ ad vitam futuram prolis. Vnde sit primo, speciè iustitiæ, quæ vitæ præsentis cōseruandæ consulit, melius bonū pro obiecto habere speciebus alijs iustitiæ, quæ circa honores, aut diuitias versantur; ac proinde præstantiorè ceteris esse. Præterea secundū hanc rationē præcellere etiā virtutè temperantiæ in veneris, quia temperantia vitam solū in potentia, quæ minus bonum est, quā vita in actu, pro obiecto habet: quapropter homicidiū maius peccatū est, quam peccatū contra naturam, ut ait D. Thom. *supra tertio contra gentes, cap. 122.* verbis illis: *Post peccatū homicidij, quæ n. 9.* fideliter excerpta dedi. * Fit secundo, iustitiā, prout ad honorè, & diuitias cōseruanda, vel restituenda terminatur, inferiorè esse virtute temperantiæ, quia hæc maiori bono, nempe vitæ prolis in potentia cōsulit, atque ad eodē peccatū contra temperantiā grauius est detractio, & furto, quia vita hominis nascituri bonitate excellit honores, & diuitias. Quapropter D. Thom. *vbi sup. q. 154. art. 3. citato,* iure dixit, fornicationem secundum suam speciem esse grauius peccatū alijs

quæ sunt contra bona externa, sicut est furtū, & alia huiusmodi.

20 Hinc ad argumentū ex principijs D. Thomæ supra confectū facitè respondeo, & vt citari, illud instauro: *Peccatum eodē est grauius, quò maiori virtuti opponitur; sed furtum ex suo genere opponitur iustitiæ; sed furtum maior virtus: sodomia temperantiæ, quæ est minor: ergo furtum est grauius peccatū, quā sodomia.* Distinguo maiorē, quo maiori virtuti secundū speciē, cui immediatè opponitur, cōcedo; secundū genus tantū, nego. Et similiter distinguo minorē: iustitiā, prout respicit vitā præsentē proximi, est maior virtus, quā temperantia, concedo, prout alia bona externa, nego: quia vita hominis nascituri, cui temperantia cōsulit, maius est bonū, quā honores, & diuitias, quæ iste species iustitiæ habent pro obiecto. Vnde rectè dixit Medina (quæ citatū sequitur P. Salas supra *n. 38.*) *Peccatū contra naturam esse grauius furto, licet aliquod peccatum iniustitiæ sit grauius aliquo peccato contra naturā.* * Quod verissimū esse cōstat ex dictis. Homicidiū enim peccatū maius est, quam sodomia, ut ait D. Thomas, & cōmuniter Theologi. His, ni fallor, enervatur omnino argumentum, in quantum oppugnat cōmuni omnium apprehensionē circa grauitatem peccati, & magis roboratur vera, & cōmunis sententiā allens, peccatū sodomia, secundū suam speciē, grauius esse, quā furtū; quia licet genus iustitiæ præstantius sit genere temperantiæ, & in hoc sensu verè dicatur peccatum iniustitiæ ex suo genere grauius esse peccato intemperantiæ (quod tantū asseruit P. Vazq.) nõ incōgruit, aliā quā iustitiæ speciē ratione differentiæ specificæ à perfectione temperantiæ superari, sicut in physicis cōringit: celi nāque Empiricū perfectius est, quā mæta, licet genus viuētis, sub quo ista concinetur, præstantius sit. Quis, inquam, negabit, sodomia crimen esse enormissimū flāmis reuera vlticibus explandū? Rectè ergo cohæret eiusmodi peccatū absolute, & simpliciter loquēdo grauius esse corā Deo, & hominibus, quolibet furto, quātūvis immani, & tamè secundū quid, & cū addito *ex suo genere* leuius furto peccatū appellari. Quia per hæc solum significare intēdūt P. Vazq. & sequaces, genus iustitiæ, sub quo plures species cōtinentur, perfectius esse, quā genus temperantiæ, quia illud habet pro obiecto aliquod bonorū genus, nēpè vitam hominis præsentis, longè excellens obiectum temperantiæ. Verum species generis inferioris, ob nobiliorem differentiam specificā, potest excedere speciē generis superioris. Quod verissimum esse necesse inficiari potest. Quapropter P. Arriaga *tom. 3. de vitijs, & peccatis, disp. 42. sect. 3. n. 35.* postquam de grauitate peccatorum egit, comparatione facta inter peccatum graue furti, & peccatum luxuria

contra naturam, concludit pro Patris Vazquez sententia dicens: *Solum dixit ex genere suo esse grauius, quod nos non negamus: addimus tamen non obstante ea generis diuersitate hoc indiuiduum (nempe sodomiam) esse grauius illo (scilicet furto) quod ex genere suo altius est. *Quod verissimum esse satis constat ex dictis. Nec P. Vazquez vnquam negauit, quamvis Hieron. Garcia, & alij laxius loquuti fuerint, non bene pro se illum adducens: cum aduertere debuissent *ly ex suo genere*, quo semper sententiam limitauit, locum reliquisse maiori grauitati specificæ, & indiuiduali, quam communis Theologorum sententia, aliam non curans, vt indubitatum, & lumine naturæ notam hæcenus astruxit.

21 Hæc sententia (vt dixi supra num. 3.) est conformis menti D. Thomæ 2. 2. *quest. 154. art. 3.* dicentis fornicationem secundum suam speciem esse grauius peccatum furto. Et confirmat M. Sotus *lib. 5. de iust. quest. 3. art. 3.* qui hoc non obstante, subnectit: *Esse tamē potest in indiuiduo furtum, quod sit longē fornicatione scelerius, ratione quantitatis: quin verò grauius quam adulterium; vt si decem milia ducatorum, quis deprædaretur. Quinimo, & qui amplissimam domum, & familiam expoliaret, grauius peccatum committeret, quam si faceret homicidium plebei hominis. *Hæc ille. Quæ sunt valdè notanda, sed non omnia admittenda. Sotus enim concedere cogitur furtum ratione quantitatis, esse posse grauius peccatum, quam sodomiam, cum possit euadere maius homicidio, quod grauius sodomia peccatum est; vt tradit D. Thomas verbis ex illo supra datis.

QUESTIO VI.

Sit ne usura, aliquid supra sortem exigere pro obligatione non repetendi mutuum intra certum tempus?

S. I.

Sententia negantis fundamenta.

1 **R**es sanè difficilis, & multis vndique laqueis irretita, & in cuius enucleatione, alijs gratum, alijs ingratum facere, opus erit. Sed non idèò veritas tenebris inuoluta deferenda. Pro parte negatæ, usuram esse, aliquid exigere pro nuper dicta obligatione, militat quæ sequuntur.

2 Non repetere mutuum in fine huius anni, sed dilationem concedere, est virtualiter mutuarere: ergo obligatio ad non repetendum est obligatio ad virtualiter mutuarandum. Ex hoc principio sic arguitur: obligatio nunc facta non repetendi mutuum in fine huius anni,

est obligatio mutuarandi in futurum, sed obligatio mutuarandi, est pretio æstimabilis: ergo & obligatio non repetendi mutuum. Consequentiā est legitima, maior per se nota: minor probatur ab autoritate; quia eam expressè tenent D. Thom. 2. 2. *quest. 78. artic. 2. ad 2.* Caietan. & Aragon ibi: Salon, Bañez, Conrado, Syluester, Medina, Palacios, Couarrub. Soto, Tabiena, Armilla, Toledo, Molina, quos refert, & sequitur Salas *tract. de Usuris, dub. 9. num. 2.* Sed quid recensere immoror? ferè omnes Doctores, velut agmine facto, ducis vestigijs insistentes, in hoc conspirant. Ergo saltem autoritate extrinseca manet probabilis minor illa propositio. Ex maiori autem euidenti, & minori, autoritate extrinseca, probabili, deducetur ne consequens improbabile?

3 Præterea. Minor illa propositio rationis etiam pondere sic stabiliri potest. Obligatio ex iniustitia ad mutuarandum in posterum adimit obligatio suam libertatem, eumque quasi alteri subijcit, sed hominem se ipsum sua libertate priuare in alterius obsequium est pretio æstimabile: ergo obligatio ex iniustitia est pretio æstimabilis.

4 Ad rem igitur proprius accedendo, sic instaurò argumentum. Obligatio ex iniustitia ad mutuarandum est pretio æstimabilis, quia sic adstrictus priuatur sua libertate ad non mutuarandum, sed qui se obligat ad non repetendum mutuum intra certum tempus, priuatur sua libertate repetendi: ergo obligatio ad non repetendum est pretio æstimabilis.

5 Confirmatur ex communi Doctorum sententia, quæ tenent Aragon, Mascardo, Emanuel, vterque Medina, Lopez, Graffis, Angles, Nauarro, & alij, quos refert, & sequitur Salas *dub. 14.* qui asserunt, usuram esse, mutuarere cum pacto, vt mutuararius postea conferat Ecclesiasticum Beneficium: & reddat rationem, quia illa obligatio ad conferendum adimit libertatem collatori, ac proinde est pretio æstimabilis. Benè. Sed obligatio non repetendi mutuum intra annum adimit libertatem mutuaranti: ergo est pretio æstimabilis. Ergo licet aliquid supra sortem exigere pro hac obligatione: sicut & pro damno emergente, quia pretio æstimabile est.

6 Secundò argumentor ex P. Molina, Conrado, Soto, Armilla, Ioanne de Medina, Lopez, Nauarro, Aragon, & Toledo apud Salas *dub. 9. num. 4. §. Præterea.* Qui constanter tenentur, eum, qui mutuaruit cum pacto, vt mutuararius aliquid supra sortem redderet, non solum teneri restituere acceptum, & damna, quæ mutuarario euenerint, verum etiam aliquid ultra ei conferre ratione obligationis, quam susceperat. His positis: sic insurgo. Illa obligatio, à mutuarario facta, non fuit vera, sed appa-

apparens, vtpotè quæ nullum iustitiæ ius contulit mutuaranti, vt in confesso est apud omnes, & tamen pro illa est aliqua compensatio facienda, vt præfati Doctores asserunt, sed obligatio non repetendi mutuum intra annum, est vera obligatio, & non apparens: ea etenim ex iniustitia manet mutuaranti adstrictus, verumquè, & strictum ius mutuarario confert: ergo pro obligatione non repetendi mutuum intra annum, aliqua compensatio potiori iure, est facienda. Mirabile enim dictu esset; posse mutuararium aliquid exigere pro obligatione ficta, & hoc non licere mutuaranti pro obligatione vera! Quasi peioris esset conditionis, quia beneficium contulit.

7 Dices cum aliquibus: eum, qui se obligat ad non repetendum mutuum, non manere adstrictum ad mutuarandum formaliter, sed solum ad virtualiter mutuarandum, cum non repetere, sit virtualiter mutuarere. Vnde licet pro obligatione ad mutuarandum formaliter, possit aliquid supra sortem exigere: tunc pro obligatione ad mutuarandum virtualiter. Sed auice rogo, quid ad rem, mutuaratio sit virtualis, an formalis? cum realiter idem effectus resultet. Verum ne inde vllus pateat aditus, effugium tibi præcludo, à fideiussore repagulo accepto.

8 Fideiussio, vt docet Salas *suprà dub. 11. num. 2.* (& nullus, vt credo, inficiabitur) nil aliud est, quam obligatio ad virtualiter mutuarandum, vt ex se patet: quia fideiussio est obligatio ad solvendum pro alio: solvere autem pro alio, est virtualiter illi mutuarere. Modo sic. Fideiussio est pretio æstimabilis, potestquè pro ea aliquid exigere, vt tenent Sotus, Salon, Nauarra, Molina, Vega, Emanuel, Ioannes de Medina, & alij: ergo obligatio ad mutuarandum virtualiter est pretio æstimabilis: ergo discrimen à te assignatum omnino euauit. Ergo licet obligatio non repetendi mutuum intra annum, tantum adstringat ad mutuarandum virtualiter, erit pretio æstimabilis: ergo poterit pro ea aliquid supra sortem exigere.

9 Vrgetur primò, fideiubere, alterius nomine, ad annum, pro mille aureis, verb. gr. est pretio æstimabile, licet in debitore nullum sit periculum, vt expressè fatentur Doctores supra citati: ergo mutuarere cum obligatione non repetendi, erit pretio æstimabile: nam, vt benè ait Lessius *dub. 14.* hoc est difficilius, quam illud: plures enim inuenies, qui nomine tuo fideiubeant pro tanta summa, quam qui eam tibi velint ad annum mutuarere, vt experientia constat. Nam qui fideiubet, cum nullum est periculum, moraliter certus est, nullam à se pecuniam numerandam: quod si fortasse aliter contigerit, certus est, eam recuperaturum, imò potest eam statim repetere, & omnes in-

Pat. Mat. de Moy. Quæst. 1.

teresse. Qui verò non mutuat, iam re ipsa numerat, & quidquid euenerit, non potest ante annum repetere: etsi aliquod interese cessauerit, non compensabitur, nisi de eo expressè fuerit conuentum: ergo difficilius, & æstimabilius est, mutuarere cum obligatione non repetendi per annum, quam pro eadem summa fideiubere: sed pro hac fideiussione potest aliquid exigere: ergo & pro illa obligatione.

10 Premo secundo: Fideiussio pro mille aureis est obligatio soluendi, si mutuararius non stet promissis: soluere autem pro mutuarario est illi virtualiter mutuarere, vt constat ex dictis: virtualiter verò mutuarere, nil aliud est; quam minus habere in suis bonis eam summam, donec mutuararius compenset. Ex quibus sic formo argumentum. Idem debere est pretio æstimabile, quia fideiussio quatenus est ex se, exponitur minus habere in fine anni eam summam in suis bonis, & ea inuitus carere, donec mutuararius compenset, sed qui mutuat cum obligatione non repetendi intra duos annos, exponitur quatenus est ex se minus habere in fine anni eam summam mutuaratam in suis bonis, & ea inuitus carere usque ad compensationem: ergo sicut illa fideiussio est pretio æstimabilis, ita & hæc mutuaratio. Si enim, qui mutuat, in se suscipit onus fideiussoris; & hic potest aliquid pro tali onere exigere; quare mutuaranti id non licebit? Nonne congruum erit, vt qui in eam modum sentit, sentiat commodum? Tantum ne crisma est mutuaratio, vt ipso facto incurrat penam priuationis lucri, quod aliter eodem suscepto onere sibi pararet? Ergo licitum erit aliquid supra sortem exigere pro obligatione non repetendi mutuum intra certum tempus.

11 Hæc sunt fundamenta, quæ pro hac sententia congeri possunt: quæ absolute defendunt Medina *Cod. de Restit. q. 32.* & M. Petrus de Ledesma 2. p. *Summ. tract. 8. cap. 33. conclus. 4. diff. 2. fol. mihi 546.* in edit. Salmantina, anno 1614. vbi ait, esse communem inter discipulos D. Thomæ, verba eius sunt: *Si la obligacion de no boluer à pedir, es por mucho tiempo, se puede muy bien estimar en precio, y por razon de aquella obligacion se puede muy bien lleuar el justo precio, sin usura ninguna. Esto enseñan todos los discipulos de Santo Thomas. La razon está clara, porque la tal obligacion es estimable con precio. *Sic ille. Quem sequitur M. Serra 2. 2. *quest. 78. art. 2. dub. 3. ibi:* *Dicendum est secundò, licitum etiam esse mutuaranti, aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum terminum. Huius oppositum tenent Lessius, & alij recetiores, &c. *Quibus adde M. Acarium de Velasco *tom. 1. resol. Moral. verb. Usura, resol. 455. n. 1.*

ubi sic: *Preguntā los Doctores, si por la obligacion en que se puso, de no pedir se hasta pasado el año, pueda llevar algo mas vltra fortem? * Et citatis pro parte negativa Iesuris, Turriano, Molina, Salas, Layman, & Hurtado, respondet: *No obstante, que esta opinio es probable, sientio, que la del Maestro Ledesma lo es tambien; y se puede seguir con mucha seguridad de conciencia, con que sea poco lo que se lleuare, como tres, ó quatro libras por ciento. * Et eam tuentur Coelestinus in *Compendio Theolog. Moral. tract. 11. cap. 5.* Caramuel in *Theolog. Fundamenti, fund. 60. ff. 1. à nu. 1264. fol. mihi 623. & 636.* Fr. Philippus de la Cruz tract. unico de *interesses, fol. 9.* Diana 1. p. rr. 8. *resol. 48.* & probabilem esse dicunt Bertrandus Loth in *Resol. Theolog. c. 1. art. 4. tit. 2.* & non esse improbabilem putant Trullench lib. 6. in *Decal. cap. 16. dub. 12 in fin.* Ioannes Henriquez in *99. practicas, sect. 23. q. 4. num. 13.* & Bassus in *lib. 1. verb. Usuris, num. 9.* Plus addit Caramuel ubi supra num. 1782. nempè contrariam sententiam esse improbabilem: * Contraria, inquit, sententia, quidquid de autoritate, & æquiuocatione sit, stando Deo, & rationi, videtur omnino improbalis.*

§. II.

Contraria & vera sententia.

12 **C**ontraria verò sententia omnino reuocanda est. Sed ut sacula intorta retorquendo disijciam; duo mihi stabilienda sunt: Primum, obligationem mutuandi in posterum, siue formaliter, siue virtualiter, non esse pretio æstimabilem (omni incommodo, & periculo secluso.) Secundum, etiam hoc gratis dato, non licere aliquid supra fortem exigere ratione prædictæ obligationis non repetendi mutuum. Ad primum igitur procedendo, sic argumentum conficio.

13 Obligatio non repetendi mutuum, est obligatio virtualiter mutuandi in posterum, sed pro obligatione mutuandi in posterum nil potest supra fortem exigere: ergo nec pro obligatione non repetendi mutuum. Consequenter legitime deducitur, maior est certa, minorem probo. Prius ab auctoritate, quia ita tenent Adrianus in *4. materia de Rest. q. de Usuris. §. Sed contra.* Almainus in *4. dist. 15. q. 2. S. Antoninus 2. p. tit. 1. c. 7. §. 10. Nauarra. cap. 17. nu. 120. & 123. Angelo verb. Usura 1. q. 4. & Hostiensis apud illū. Salo hic *rr. 2. cont. 3.* Emanuel 1. p. cap. 11. n. 2. & 10. 2. Sum. cap. 197. n. 3. Vega verb. Usura, casu 75. Aragon hac q. 78. art. 1. ad 3. pag. 668. P. Salas *rr. de Usuris, cap. 9. 10.* & 17. Fauet etiam P. Sa verb. *Mutuum, n. 2.* Maior, Ioannes Andreas, Laurentius de*

Rodulphis citati ab Azor p. 3. lib. 5. cap. 7. q. 1. & probabilem putat Malderus in 2. tract. 5. cap. 3. dub. 4. Verum cum pro contraria sententia auctoritas etiam aliorum non minoris momenti militet, ad rationis pondera fideliter lance libranda deueniendum est. Sic igitur minorem illam probo. Mutuare statim non est pretio æstimabile, ut fide sanctum est, & lumine naturali notum: ergo nec se obligare ad mutuandum post mensem. Consequentia patet, quia omni alto periculo, incommodovè secluso, molestius est statim mutuare, quam post mensem: plures enim inuenies, qui se obligent ad postea mutuandum, quam qui statim mutuauerint. Qui enim modo mutuatur, modo priuatur rei dominio, & in alium transfert; qui vero in posterum se obligat, toto intermedio tempore re sua potitur. Quare ergo erit pretio æstimabile, se obligare ad mutuandum post mensem, & æstimabile non erit, statim mutuare, cum hoc tibi molestius sit, & mihi commodius? Mirabile quidem esset, plus valere spem beneficii, quam gaudium, & me teneri pecuniam tibi ut debitam tradere, quia beneficium conferre distulisti? sicut & te non posse pecuniam exigere, quia mutuo das, posse vero quia mutuo dabis?

14 Urgetur, nam si obligatio ad mutuandum est pretio æstimabilis, stolidus sanè erit, qui lucrum ex mutuo ob timorem culpæ non reportet: nam, ut benè notat Buñez supra, quid facilius, quam petenti mutuum dicere: nolo mutuare hodiè, sed hodiè me obligo ad mutuandum post mensem: & ratione huius obligationis pretiam petere æquiualens vsuris. * In quo casu nemo (inquit) negabit, tale pactum vsurarium esse. * Et merito; naturali enim ratione pugnat, quod laudi, & premio tibi veratur, quod semel dederis: alteri vitio, & pœnæ, quia bis dedit, cum cito dederit. Nōne hoc iniustitiam manifestam continere, lucè meridiana clarius est?

15 Dices, magnum esse discrimen: nā qui se obligat ad mutuandum, priuatur sua libertate; quæ est pretio æstimabilis: Benè. Sed qui modo tibi mutuatur, priuatur etiam sua libertate: ergo si pro obligatione licet aliquid exigere, licebit etiam pro mutatione. Probo antecedens: quia de ratione mutui essentialiter est, dominiū tradere pro aliquo tempore, arbitrio contrahentium determinato. Ergo qui statim mutuatur, priuatur pro aliquo tempore libertate re sua vtēdi, alteri mutuandi, in aliofve viis disponendi. Ergo vel pro actione mutuandi potest aliquid supra fortem exigere, quod hæreticum est: vel pro obligatione mutuandi non potest. Vtrobique enim priuatio libertatis reperitur: si ergo hæc obligationem mutuandi pretio æstimabilem reddit, cur nō reddet mutationem ipsam?

16 Ecce à posteriori euidens pro nostra sententia argumentum. Pro actione mutuandi nil potest supra fortem exigere, ut fides, & ratio naturalis docet. Ergo in actione mutuandi nil supra fortem pretio æstimabile reperitur. Hæc consequentia est Theologica. Sed in actione mutuandi est aliqua priuatio libertatis. Ergo priuatio hæc libertatis non est pretio æstimabilis. Fit euidens consequentia.

17 Dices secundò: hoc argumento manifestè conuinci, obligationem ad statim, verb. grat. intra hebdomadam mutuandam, nō esse pretio æstimabilem, ut docent Victoria tract. de Usuris, art. 2. Nauarra de restit. lib. 3. cap. 2. dub. 4. illatione 2. asserens, esse opinionem D. Thomæ. Corradus in Summ. q. 225. P. Reginaldus tom. 2. dist. 25. cap. 11. P. Lagman lib. 3. sect. 5 tract. 4. cap. 16. num. 3. P. Lessius cap. 20. dub. 8. secus obligationem mutuandi post mensem. Sed contra. Quia idè obligatio mutuandi post mensem est pretio æstimabilis, secundum aduersarios, quia secum importat priuationem libertatis, sed hoc idem contingit in obligatione mutuandi post hebdomadam: ergo. Quod verò in vno casu detur maior libertatis priuatio, quam in alio, solum probat, æstimabilitatem non esse æqualem: nō autem, nullam esse. Exemplo confirmo. Si cōducas tuam operam per hebdomadam, & alius per mentem: non inferatur, te non esse mercede dignum, sed alterum maiorem pro mereri: ergo ex eo, quod priuatio libertatis mutuantis fuerit tantum ad hebdomadam, non inferatur, pretio æstimabilem non esse; sed non esse æstimabilem tanti, quanti si ad mentem. Ergo vel dicendum est, obligationem mutuandi in posterum non esse pretio æstimabilem, vel non inficiandum, pro actione ipsa mutuandi, posse aliquid supra fortem exigere.

18 Secundò arguor paritate accepta à contractu emptionis, & venditionis. Et maioris claritatis gratia ponamus, domum tuam mille aureos valentem, ab altero emi, anticipata solutione. Ille statim numerat pecuniam, & tu obligaris post annum domum tradere: quod licitum esse, nullus est, qui dubitet. Probo igitur, hunc contractum esse iniustum, si obligatio ad mutuandum sit pretio æstimabilis. Et procedo sic. Pecunia tradita, & valor domus tradendæ æquali lance librantur: ergo cuiusque addatur aliquid pretio æstimabile, inæqualitas constituetur: probatione non indiget. Sed ex parte vendentis additur obligatio tradendi post annum, quæ est pretio æstimabilis, ut potè priuatio libertatis: ergo ut iustitiæ æqualitas seruetur, opus erit, ut qui anticipatè soluit aliquid vltra pecuniæ, supra domus æstimationem, numeret, pro obligatione à venditore suscepta: Quod risum mouet.

19 Confirmatur exemplo ab aduersarijs admissio. Quis potest, nolle mutuare pecuniam nolenti sibi triticum, verò grat. mutuare; quia in hoc casu exigitur mutuum pro mutuo, in quo est æqualitas. Secus (inquant) si mutuum petenti dicas mutuabo, si te ad mutuandum post mentem obliges: reddant rationem, quia licet vnum mutuum sit æquale alteri seorsim sumpto, non tamen ut coniuncto cum obligatione in posterum, cum hæc obligatio pretio æstimabilis sit, benè. Ergo cū pecunia numerata sit æqualis valori domus seorsim sumptæ, non erit æqualis valori domus, & obligationi in posterum tradendi simul, cum illa obligatio pretio æstimabilis sit. Quid ad hæc?

20 Perpende quæso, dissonantiam sententiarum. Si venditor statim domum tradat, mille aurei tibi sufficiunt, si per annum protrahat, pretium augete teneris. Si statim alter tibi mutuet, nil pretio æstimabile facit, si beneficium differat, dignus est mercede. Inauditum sanè, ad aliquid vltra rei valorem me teneri, quia anticipatè pecuniam illi numeravi! Nonne hoc omni probabilitate destitutum, rationis lumine notum est? Ergo obligatio mutuandi non est pretio æstimabilis.

21 Tertio sic argumentor. Si tibi debeam centum in fine huius anni soluenda: possum modo tibi quinquaginta offerre cum pacto, ut alia non soluam ante biennium: ut ipsemet aduersarij farentur; sed hoc est dare mutuum implicitum cum pacto, ut vicissim implicitè remutues in fine anni, ut expressè tenet Lessius hic *dubit. 8. n. 59. & dub. 3. num. 21.* Ergo obligatio in posterum mutuandi non est pretio æstimabilis, aliàs in prædicto contractu interueniret vsura: sed obligatio non repetendi mutuum intra certum tempus, est obligatio virtualiter mutuandi: ergo æstimabilis pretio non est.

22 Quarto, fideiussio est obligatio ad mutuandum virtualiter, & tamen non est pretio æstimabilis, si periculosa non sit: ut tenent Salo art. 2. *cont. 4. in fine.* Sylveiter verb. *Usuris 7. q. 6. & verb. Fideiussor. q. vltim.* ubi Armilla num. 15. Tabiena num. 16. In idem inclinatur S. Antoninus 2. p. tit. 1. cap. 7. §. 45. cum Laurentio de Rodulphis. D. Bernardinus tract. de Restit. relatus à S. Anton. Caballinus quæst. 31. de *Usuris, n. 251.* Couarr. Conrado, Grassis, quos refert, & sequitur Salas hic *dub. 11.* Ergo obligatio prædicta non repetendi mutuum, non est pretio æstimabilis.

23 Verum quia alij contrarium tenent, sic retorqueo Fideiubere, etiam secluso periculo, est pretio æstimabile in opinione aduersariorum, quia fideiubens quatenus est ex se exponitur minus habere in suis bonis eam summam, & cæ inuitis carere tempore præ-

fixo, donec mutuatarius solverit, sed qui mutuat, eo præcisè exponitur, quaterus est ex se minus habere in suis bonis summam mutuatam, eaque inuitus carere tempore præfixo, donec mutuatarius compesct: ergo actio mutuandi tanti æstimabilis est, quanti fideiussio; sed pro actione mutuandi nil potest exigi: ergo nec pro fideiussione: ergo nec pro obligatione virtualiter mutuandi: ergo nec pro obligatione non repetendi mutuum intra certum terminum.

24. Vrgentius premo: fideiussio, etiam periculo secluso, est pretio æstimabilis? ergo si mutuans in se suscepit onus fideiussoris, poterit aliquid supra sortem exigere. Cur quæso, mutuanti non licebit lucrari, quod alijs licet? quid enim repugnat, mutuantis, & fideiussoris munus ab eodem obiri. Sed eo præcisè, quod quis mutuauerit, in se suscepit quidquid oneris habet fideiussor, ut probavi: ergo quilibet mutuans poterit, aliquid supra sortem exigere ratione fideiussionis, quæ cum mutuandi actione reperitur: Quod hæreticum est.

25. Dices cum Nauarro, Salo, & Salas supra dub. 11. fideiussorem: fictum, & in veritate mutuatorem, nõ committere peccatum vsuræ, si pro fideiussione aliquid supra sortem exigat, esse tamen iniustitiam: Sed contra. Quia ex eo, quod mutuans ipse fideiubeat, nullum damnum euenit proximo, quod, alio fideiubente, non eueniret; ergo ex eo, quod idẽ mutuas, & fideiussor existat, nulla inferitur proximo iniustitia.

26. Et confirmatur ex doctrina aduersariorum. Mercator omni pacto secluso, statim emens infimo pretio merces, quas immediatè antea summo vendiderat, nõ facit iniustitiam proximo, ut fatentur *Leisius lib. 2. cap. 21. dub. 16. num. 130.* Molina *tom. 2. disp. 310.* Azor *p. 3. lib. 8. cap. 11.* Bonacina *de Contractibus, disp. 3. quæst. 3. punct. 3. num. 20.* Nauarrus, Nauarra, Homobonus, Regius, Summa Corona, Grassius, Angelus, Lopez, Vega, & alij, quos refert, & sequitur Diana *tract. 8. de contract. resol. 58.* Et reddunt rationẽ, quia ex eo, quod mercator vendiderit, non fit deterius conditionis, quam alijs, sed alijs possunt vili pretio emere absque iniustitia: ergo & mercator. Benè. Sed ex eo, quod Petrus mutuo dederit, non fit peioris conditionis, quam qui non dederunt: ergo si alijs possunt fideiubere, & absque iniustitia aliquid exigere pro fideiussione: ergo & Petrus etiam poterit. Consequens est falsum, ergo & antecedens. Ergo pro obligatione mutuandi virtualiter non licet, aliquid supra sortem exigere.

27. Ratio à priori huius doctrinæ manifesta est: quia obligatio eatenus est pretio æstimabilis, quatenus alteri præbet ius ad rem,

unde ex iuris æstimabilitate, libranda est obligationis æstimabilitas. Ius autem ad rem non est plus æstimabile, quam res, ut tenent communiter Doctores cum Bartolo. *per dicitur, C. n. mandati, & Baldo l. 2. C. ne lite pendente.* Ergo ius ad mutationem non est plus æstimabile, quam mutuario: consequentiã est euidẽs. Antecedens probatur. Ius ad 10. valet 10. ius ad 5. valet 5. & sic in cæteris, ergo ius ad rem nõ plus valet, quam res: ergo ius ad mutationem non plus valet, quam mutuario, sed mutuario non est pretio æstimabilis, ut fides docet: ergo nec ius ad mutationem: ergo nec obligatio ad mutuandum, quæ accipit æstimabilitatem à iure: ergo licet obligatio non repetendi mutuum intra certum tempus, sit obligatio ad mutuandum, non idẽ tenendũ, esse pretio æstimabilem. Deinde mutuum essentialiter est traditio dominij pecuniæ pro aliquo tempore: ergo intrinsecè dicit obligationem non repetendi intra certum terminum; sed pro mutuo nil potest supra sortem exigere: ergo nec pro obligatione.

28. Verum enim verò, & si gratis demus aduersarijs, obligationem mutuandi ratione sui esse pretio æstimabilem: adhuc non inferitur, posse aliquid supra sortem exigere pro obligatione non repetendi mutuum. Et ratio est, quia quotiescumque ex parte mutuantis, & mutuatarij onera sunt paria, iniustitia manifesta interuenit, si aliquid supra sortem exigatur; sed ita res se habet in præsentia: ergo. Minorem probo: quia fors responderet torti, & obligatio obligationi: obligatio enim mutuantis compensatur per obligationem mutuatarij reddendi sortem, etiam si casu, & naturaliter perierit, ita ut in omni euentu non mutuant, sed ipsi mutuatario pereat, ergo cum vtriusque onera sint paria, nequit absque iniustitia aliquid supra sortem exigere. Deinde P. Salas *tract. de vsuris, dub. 9. in fine*, dicens. Ideo pro obligatione ista nil exigere posse, quia ex eo sequerentur incommoda, quæ ex vsura docent communiter Theologi: deoquẽ fundamẽta, quibus probatur vsuram esse iure naturali prohibitam, huic parti æquẽ faciunt, & efficaciter probant.

29. Ad fundamentũ præcipuum, cui contraria sententia innititur, respondet Molina *tom. 2. tract. 2. disp. 308. nu. 11.* apertè falsum esse: quia mutuo ad annum, non est inducere super se obligationem aliquam, sed solum ex sua liberalitate concedere beneficium mutui in totum id tempus: sicut qui donat, traditque rem donatam, nullam inducit super se obligationem in futurum, esto, traditione eius rei à se abdicet potestatem ea re deinceps vrendi, aut fruendi: ergo qui mutuum dat ad annum, nullam in se inducit obligationem, sed solum exercet liberalitatem concessione bene-

beneficij mutui in totum id tempus: esto inde sequatur toto eo tempore neque uti posse re, quam mutuo concedit, neque posse illam repetere. Huic autem obligationi intrinsecè inharenti mutuo ad certum tempus, nil superaddit altera in pactum deducta non repetendi intra ralem terminum: ergo sicut prima non sufficit inducere aliquid supra sortem; ita nec secunda, ac proinde sicut illa sufficienter compensatur obligatione reddendi mutuum, sic & ista: aliàs sequerentur omnia incommoda, quæ ex vsura sequi, docent communiter Doctores, & Scriptura, Concilia, & Pontifices damnant.

30. Propter hæc sententiam Ledesme, & aliorum, quos *num. 11.* citavi, gravi cenura inurunt Doctores. P. Molina *vbi supra num. 10.* inquit, esse: *Non solum nouam, & inauditam, sed etiam periculosam satis, & quæ viam aperit vsuris:* Et infra: ** Est igitur eiusmodi opinio periculosa valde in fide, ne quid amplius dicatur. * P. Amicus in Cursu Theologico, similiter, inquit, esse sententiã nouam, periculosam, & expositam palliat vsuris.* Sic *tom. 5. disp. 20. sect. 8. num. 131. & Palaus tom. 7. tract. 32. p. 8. ad 5. dicit, esse sententiã valde periculosam in fide.* Cuius rationem tradit Cardin. de Lugo *tom. 2. de iust. disp. 25. sect. 3. num. 17.* Nam si, seclusis damno emergente, & lucro cessante, opinio Ledesme vera esset, * reduceretur vno verbo tota controversia de vsuris ad questionem de nomine inuilem omnino ad forum conscientie, & nullus contractus esset vsurarius re ipsa, sed solum propter ignorantiam contrahentium, qui nesciunt distinguere titulum lucri. * Quapropter sententiã, quam prius tenuerat Diana *1. p. tract. 8. ref. 48.* iure retractauit *p. 8. tract. 7. resol. 63. & p. 11. tract. 1. resol. 25.* ibique libellam Philippi de la Cruz, vbi continebatur, à supremo Tribunali Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ prohibitum refert. Quod obseruat etiã Amadeus *tr. de vsuris, prop. 3. in edit. Matrit. anno 1664. fol. 227.* Et nouissimè Summus Pontifex Alexander VII. die 18. Martij, anno 1666. hanc propositionem: *Licetum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus:* damnauit, & prohibuit, ut scandalosam, ut minimum. Quam nulli in posterum docere, defendere, aut edere, nisi ad eam impugnamdam, licebit. Hæc enim prohibuit sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, Summo Pontifici reseruatæ.

31. Nouam alijm lucri titulum inuenit Illustrissimus Episc. Segouiensis M. Araujo, in doctissimo opere *decis. moral. de statu civili, disp. 7. part. 2. num. 12* vbi ait, omni damno, & periculo seclusis, licitum esse aliquid supra sortem recipere, dummodo non à mu-

tuario, seu ab alio pro illo ad mutuum intercedente. Verba eius sunt: *Petrus Petrus recipere aliquid mutui à Paulo roganti ipsum, ut mutuet Franciscus, quibus datur Paulo actio repetendi. Neque per hæc aperitur onus arti iniuste faciendi: cuius iniquitas (attende) solum in eo consistit, ut à mutuatarijs nil ultra sortem recipiatur.* Probat; quia licet ab ipso mutuatario nequeat aliquid vitra sortem recipi, quia esset ei vendere actionem gratuito exhibendam, & quia faceret rem sub dominio alterius existentem, & vsu consumperibilem, tibi proficuum, & lucra producentem; potest tamen ab alio tertio, cui non mutuat, sed in eius gratiam, & obsequium alteri mutuum dat, aliquid recipere; quia gratia ista est pretio æstimabilis. Sic ille de actionibus, seu omissionibus, ad quas debito tantum honestatis, vel gratitudinis quis tenetur.

32. Verum idem consequens potiori iure inferitur ex aliorum sententia adherente, etiam obligatum ex alijs virtutibus ad actionem, aut omissionem, dummodo non ab illo, cui esse iustitia, aut ex virtute alia tenetur, recipi potest recipere ab alio tertio, in cuius gratiam operatur. Quod expressè tradit M. Soto *lib. 4. de iust. q. 7. art. 1. dub. 2. * §. Retrocedendum * de illo, qui à Ioanne acciperet pecuniam, ut abstineret à furto rerum Petri. Cuius eandẽ, quam Araujo supra in casu mutui, rationem reddit, quia: * Et si gratis (inquit) teneretur abstinere, nihilominus, quia in gratiam mei abstinet, potest iure nature pro sua voluntate pretium ex me recipere.* Sic M. Soto, cuius sententiã amplectuntur M. Bañez, M. Petrus de Ledesma, M. Ioannes de la Cruz, M. Ladiuicus Lopez, & M. Martinus de Ledesma, quos citatos sequitur M. Ioannes Martinez de Prado Primarius Complutensis *tom. 2. Theol. Moral. cap. 17. quæst. 4.* vbi eidem fundamẽto innixus recipientem à culpa excusat. *Non debet (inquit) ex iustitia ei, qui dat pretium, ille qui recipit, cessare à peccato in gratiam dantis pretium: ergo propter istam gratiam, quam illi facit, potest recipere pretium.* Ergo cum Petrus non debeat ex iustitia in gratiam Pauli mutuum dare Francisco, poterit propter istã gratiam pretium à Paulo recipere. Consequentia est legitima, quam proinde negare non poterunt Doctores ab illo citati. Sed quidem hæc conclusionem, & absurdam ad sententiã Soti improbandam deduxerat ex illa, sic concludens M. Soto illam non admittit, nec apud aliquem ex citatis inuenio, Molina *tom. 1. de iust. tr. 2. disp. 83. * Est contra communem Doctorem sententiã, & improbabilis omnino. * Quem sequitur Cardin. de Lugo *tom. 2. de iust. disp. 37. sect. 11. nu. 126.* quia aperit, inquit, ostium vsuris, furtis, & rapinis.*

33. Ratio, me iudice, est aperta, quia si ini-

iniquitas artis foenerandi (vt vult Araujo) solum fieri in lucro ultra sortem ab ipso mutuario recipiendo, non vero à mediatori- bus, actum esse de usuris. Quid enim facilius, quam nolle absque intercessore mutuum dare, nec semel datum continuare? Unde fieri, egentem pecunijs mutuandis adstrictum fore mediatorem querere, & mercedem ab isto solvendam prauè ipsi donare, vt mutuantibus gratiam præstandam offerat. Quid absurdius? Insuper si hoc licitum foret, cur non & ab ipso etiam mutuario, ultra sortem aliquid recipere, quoties ex duobus mutuum petentibus, vnum præ alio eligeret; quia hæc prælatio in eius gratiam facta pretio æstimabilis est, & nil ob pecuniam mutuo datam ab illo recipit, sed ob gratiam prælationis. Huic illationi dissentire non poterunt M. Prado, & Doctores ab illo supra citati, quia omnes pretio æstimabilem putant gratiam, quam quis non tenetur ex iniustitia illi præstare, à quo pretium recipit. Quod absolute loquendo falsissimum est. Alias sententia iusta à iudice ferenda, si in gratiam mediatoris feratur, deseruire illi poterit ad lucrum, quia non ab eo recipit, cui sententia ex iniustitia debetur. Consequentia est aperta, quia non est maior obligatio iudici ad iustam sententiam ferendam, quam Petro ad abstinendum à furto: ergo si à mediatore roganti, vt ab hoc crimine abstineat, licitum est Petro pretium, quia in eius gratiam abstinet, recipere; à fortiori licitum similiter erit iudici, si in mediatoris gratiam iustam sententiam ferat. Sed quis ista non ægrè feret?

34 Denique efficaciter impugnatur M. Araujo, quia ex eius sententia aperte sequitur, collatorem Beneficij Ecclesiastici non peccare recipiendo ex contractu iniustitiæ munerem à tertia persona rogante ipsum, vt Beneficium Petro conferat. Quia si iniquitas artis foenerandi solum in eo consistit, vt à mutuario nil ultra sortem recipiatur, secus ab intercessore; ita similiter iniquitas simoniæ in eo sita erit, vt ab eo, cui beneficium conferatur, aliquid recipiatur; secus si ab alio in eius gratiam, & obsequium Petro conferatur. Quia secundum communem Theologorum sententiam, quod in temporalibus est usura; in spiritualibus est simonia, & è contra, quod in temporalibus non est usura, in spiritualibus simonia non erit. Insuper, si propter gratiam prælationis inter duos mutuum petentes, liceat aliquid à mutuario ipso ultra sortem recipere, licebit etiam collatori beneficij aliquid recipere ab eo, cui beneficium præ alio confert, propter similem gratiam, quam illi non debitam præstat. Que fecit sententia M. Candidi tom. 1. de Beneficij disq. 18. art. 39. in fine dub. 3. vbi dicit: Non esse contra iustitiam, beneficium Ecclesiasticum non conferre gratis. Quia

collator conferens beneficia Ecclesiastica pecunia interueniente non exigit illam pro collatione beneficij, sed veluti pro emulmento temporali, quod tibi conferre non tenebatur. Tum, quia dum exclusis alijs, te præfert conferendo beneficium; affectum ad te determinat, & se privat potestate alteri gratificandi; quod est magno pretio æstimabile. Hæc Candidus M. Sacri Palatii. Et consequenter quidem ad principia, quæ supra reieci. Verum eius sententia vt scandalosa damnata, & prohibita fuit ab Alexandro VII. in Generali Inquisitione Romana die 24. Septembris anno 1665. Ergo principium, ex quo necessario deducitur, tanquam scandalosum, etiam prohibitum censerit debet. Ergo sicut collator beneficij, nec ab eo, cui beneficium confert, potest ratione prælationis gratuitæ pecuniam recipere, nec ab intercessore, in cuius gratiam, & obsequium conferat, ita neque mutuanus poterit à mutuario, neque ab alio intercedente, vt mutuum illi det. Consequentia præstat, vide supra q. 2. in fine, n. 20. & seq.

35 Rogabis, an usura in nouo testamento, à Christo Domino sub præcepto prohibeatur, verbis illis Lucæ 6. Mutuum date, nil inde sperantes. Affirmant communiter Doctores, quos sequuntur P. Salas tr. de usuris, dub. 3. n. 2. & Card. de Lugo tom. 2. de Iust. disp. 25. sect. 2. num. 9. & constat ex Urbano III. in cap. consultuit de usur. vbi ex hoc loco probat prohibitionem usurarum: & ex Leone X. in Concil. Later. sess. 10. vbi ex omnium concertantium consensu supponitur, verbis illis, Dominus noster (Luca Evangelista attestante) aperto nos præcepto obstrinxit, ne ex dato mutuo quidquam ultra sortem sperare debemus.

36 Nihilominus, his non obstantibus, contrariam sententiam alij defendunt, quos sequitur M. Prado tom. 2. Theol. Mor. cap. 28. q. 1. §. 2. num. 9. his verbis: * In noua lege, solum sunt præcepta naturalia, & Theologica, & Sacramentorum: & testimonium Lucæ 6. si per se solum sumatur, videtur indicare consilium, & non statuere præceptum. Sed prohibetur illo præcepto Decalogi: Non furtum facies. * Sic Prado. Pro cuius sententia adduxit Amadæus tr. de Charit. prop. 3. num. 2. Magistrum Domin. de Soto lib. 6. de inst. q. 1. art. 1. concl. 1. Sed contra Amadæum ideo inuehitur Baronius fol. 204. & falsè allegationis inculcat, dicens: * Quamvis hæc Christi verba secundum totum, vt sic loquar, ambitum præcepti vim non habeant; certum tamen est, aliqua sui parte continere, neque hoc negat Soto. * Et iterum infra. * Vt optimè observat Soto, illa sententia Evangelica continet aliqua sua parte præceptum de lucro non optando ex pecunia, aut vlla re mutuata. * Hæc Baronius. Quibus nil à veritate magis alienum. Et in eius caput calumniam casuram euidenter ostendo,

ex

ex ipsius M. Soto verbis, quæ subijcio. * Locus autem Euangelij Lucæ 6. Mutuum date nil inde sperantes, ad ipsum propositum adduci consuetissimum, profecto non illam habet energiam, quæ vulgo æstimatur. Quamobrem D. Thom. Sacrorum sensuum oculatissimus perspector, non modo non vsus est eo loco, ad asserendam conclusionem; verum ex illo quantum argumentum contra eandem obiecit. Agnouit enim non esse prohibitionem usurae, sed consilium mutuandi, sine spe humanæ compensationis (attende) quare inepta glossa est, quod prius membrum sit consilium, posterius vero præceptum. * Hic Baronium tuum vultum agnosce. Progreditur Soto. * Nulla enim illic edicitur prohibitio iniustitiæ usurarum, sed commendatio sit misericordie mutui. Ais vero rursus Urbanius III. cap. consultuit eo tit. citat eundem locum: Date mutuum, nil inde sperantes, ad confirmandam usurarum prohibitionem. Respondetur, quod Papa non vbiicumque citat testimonium sacrae Paginae, in aliquo sensu, intendit canonizare eundem sensum, tanquam de fide, sed citat quandoque illud, secundum Doctorum opinionem. En, amice Lector, M. Soto expressissime asserit verba Christi Domini Lucæ 6. in nulla sui parte continere præceptum. Quo ergo iure contrariam sententiam ei effinxit Baronius, vt Amadæo calumniam instrueret? Apage.

QUESTIO VI.

Sit ne simonia, pecuniam promittere ad consecrationem beneficij, quando non est intentio standi promissis?

I Certissimum est, graue peccatum esse mendacij, & inductionis, vel cooperationis ad peccatum simoniæ collatoris beneficij. Difficultas vero solum est, an aliunde ex ratione sua intrinseca promissio ista simoniaca sit, & pœnas contra simoniacos inducat? Affirmant Nauarrus, & alij infra citandi. Pro negatiua pulchre militat, pro qua, mihi probabilior, stare decreui. Eam tenet Eminentiss. Caietanus tom. 2. opusc. tract. 9. quest. 2. vbi inquirens: * Vtrum emens, & adquirens Episcopatum, non intendendo solvere promissam pecuniam, sit simoniacus? * Respondet: * In definitione simoniæ dicitur, quod est studiosa voluntas emendi, aut vendendi, &c. Vbi igitur deest omnino emendi voluntas, ibi emptio secundum veritatem non est, sed emptio tantummodo simulatio, &c. Vbi autem neque emptio, nec venditio est secundum veritatem, sed secundum apparentiam, ibi nec simonia secundum veritatem est, sed secundum apparentiam tantum. * Caieta-

num sequitur M. Soto lib. 9. de Iust. quest. 8. art. 1. §. Dubium hinc autem, vbi hæc questionem proponit: * Dubium hinc non dissimulandum confurgit, vtum sicuti contingit simonia mentalis sine reali, ita vice versa, contingere realis possit absque mentali? Est, v. g. deceptor quispiam, atque impostor, qui pretium Episcopo pro Sacerdotio pollicetur, atque instrumento confirmat, absque vlla tamen implendi intentione. Apparet tunc ex vna parte, simoniam eriri, quandoquidem, si hoc innotuisset Ecclesie, pœnis ille iuris adigeretur, spoliareturque Sacerdotio. Ex altera verò nulla videtur simonia, vt potè cum externa operatio ex intentione sit pensanda, à qua speciem sortitur. Dicendum ergo (attende) re vera, non esse simoniam, neque in foro conscientie præbenda donatum teneri eam relinquere, vt Caietanus ait q. 10. 1. quodlib. *

2 Cum citatis sentit M. Petrus de Ledema 2. p. Sum. tr. 12. de simonia, concl. 41. §. Pars declaracion, fol. mihi 717. vbi sic: * Si vno exteriormente se concierta con el Obispo de comprar vn Beneficio, pero interiormente no tiene animo de comprarle, esta ficcion puede ser pecado de mentira, y escandalo, y de comunicar en la simonia del que vende el Beneficio: Pero en realidad de verdad no es simonia, porque no es compra, ni voluntad de comprar, sino voluntad fingida. Desta simonia fingida se ha de dezir que no tiene fuerza ninguna para obligar à restitucion, ni en realidad de verdad cità sugeta à las penas de la simonia.

3 Hanc opinionem probabilem putat M. Ludouicus Lopez tom. 1. Instrucl. cap. 305. §. Igitur pro decisione, & cap. 307. fol. 970. colum. 1. quia contrarium dicit esse verosimilius. Et expressè defendit M. Araujo in decis. Moral. p. 2. disp. 14. dub. 1. num. 6. * Simoniæ, inquit, fictæ deficiunt conditiones ad humanum contractum requisitæ: ergo deficit vera ratio simoniæ. * Et intra: * Dixi vitium simulatæ simoniæ, quia huiusmodi fictio alijs malitijs effecta, qui enim fictè pro beneficio spirituali promittit alteri pretium, ad eius mentalem simoniam operatur, ac proinde occasionaliter est via simoniæ alterius, incurritque peccatum scandali, quod in eiuusmodi occasione ruinae, exhibitio pretio, consistit, teste D. Thoma quest. 43. artic. 1. & 3. & peccat peccato perniciosi mendacij, ratione cuius se ipsum infamat, mentiendo se esse simoniacum. *

4 Eandem opinionem defendit Villalobos in Sum. tom. 2. tract. 37. diffin. 1. num. 14. dicens: * El que promete à otro precio por el Beneficio, no con animo de pagarlo, sino solo con animo de enganarle, no es simoniaco, &c. La razon es, porque este no tiene voluntad de comprar, sino de enganar al otro, mintiendo, aunque peca, porque induce al otro à

fir.

ſimonia, y haze obra, que exteriormente es ſimonia: de lo qual ſe ſigue, que puede re- tener el Beneficio, como dizen Caietano, Soto, y Leſſio.*

5 Idem ſentit Perrus de Nauarra de Reſtit. lib. 2. cap. 2. num. 4. 11. diſt. 12. ibi: * Et qui- dem dupliciter poteſt contingere conuen- tionalis ſimonia. Primum, ſine voluntate inte- riori emendi. ſed tantum pacto exterius ad- iecto. Secundo, ita vt voluntate emendi exte- rior conuentio informetur. Circa primum ſunt nonnulli, qui non centent, eam eſſe ſimo- niam, ac proinde, ſecundum illos, nulla erit reſtituendi obligatio. Ratio eſt, quia ſimonia eſt ſtudioſa voluntas, &c. Vbi igitur voluntas non eſt, verè ſimonia eſſe non poteſt, ſed appa- rens, & diminuta, ſicut homo pictus. Ita ſentit Caietanus in tractat. de ſimonia, quæſt. 2. tom. 2. opuſc. Et ſequitur Sorus articulo illo pri- mo. Bene tamen fatentur hi Doctores, pecca- re mortaliter multiplici nomine. Primum, quia participat peccato ſimonia mentalis al- terius, ſcilicet vendentis, ad quod dat operam efficaciter. Secundo, quia ſcandalizat malo exemplo proximum Tertio, quia mentitur, & ſe inflamat, quod idem Caietanus morale peccatum eſſe cenſet. Verum tamen Nauarrus contra exiſtimat, eſſe peccatum vera ſimonia, & obligare ad reſtitutionem adquiretorum, ſi ad traditionem ventum ſit. Verum ego ſen- tentiæ Caietani magis acquieſco. * Hæc Pe- trus de Nauarra.

6 Quibus adde Bernardum Stubrokiũ Theologum Viennẽſem in notis contra Vvendi- chium in not. 3. ad Epistolam. 12. fol. mihi 191. vbi ſic: Accuſas denique ſimoniaẽ illum, qui pecuniam promittit ſine intentione ſolvendi, ſed multi dicunt, non eſſe ſimoniaẽ, tẽ, haud dubiè, longè doctiores, vt Caietanus, Sorus, Tolerus, Petrus de Nauarra, Suarez. Nempe ille, qui fingit, non habet voluntatem emen- di: igitur nec ſimoniaẽ mentalem, vt vocant ſola mente conceptam committit: igitur nec eam, quam dicunt conuenzionale, ſeu pacto firmatam, quæ mentalem ſupponit. Quod di- cis corrumpi iudicem per promiſſum falſum, itemque illum, à quo, qui ſicte promittit, ac- cipit deinde Sacerdotium: vtrumque verum eſt, ſed non eſt ſimonia, quia non obtineretur beneficium per pecuniam, ſed per promiſſum falſum, &c. Non tamen negauit quiſquam, quin ille, qui ſicte promittit, grauiter delin- quat, & mendacium ſacrilegum cum maxi- ma irreuerentia committat. * Sic Theologus Viennẽſis.

7 Denique Machado tom. 1. lib. 3. part. 3. tract. 3. docum. 5. num. 2 huic opinioni, vt communiori inter Theologos, cum alijs, quos refert, aſſentitur, dicens: * Dudan los Doctores, ſi la promeſſa de dar cola tempo-

ral por la eſpiritual, & al contrario, ſin volun- tad de cumplir la promeſſa, pueda conſtituir verdadera ſimonia, &c. Nauarro ſente que ſi; pero la mas comun, y recibida opinion es, que en tal caſo no ſe comete ſimonia conuen- tional. Bien es, que, como dize Palao, eſte tal pe- carà en eſto, pero no incurrirà en el fuero in- terior en las penas diſpuestas en derecho con- tra eſta, porque no es verdadero ſimoniaco, por defecto de la intencion. * Sic ille, dicens in margine, ita tenent * Suarez, Aragon, Leſ- ſio, Valentia, & alij communiter, quos refert, & ſequitur Palao tom. 3. tract. 17. diſput. 3. part. 6. num. 2. * Vnde colliges, immerito Ca- ietanum à Catharino reprehẽſum, quod hæc opinionem docuerit.

8 Hanc communem ſententiam ample- xatus eſt P. Eſcobar (à quodam Neotherico ideo ſugillatus) in Theologia Moral. tract. 6. exam. 2. cap. 2. num. 14. dicens: * Simonia ſi- cta committitur, dum quis exterius rem ſpi- ritualẽ pro temporali promittit: vel rem temporalem pro ſpirituali, abique animo tra- dendi, & ſe obligandi ad rem ipſam tradi- dam, & ſe obligandi ad rem ipſam tradi- dam, & hæc non eſt verè ſimonia, ſicut ſiclum aurum non eſt aurum. * Hæc Eſcobar, & plu- res, quos citatos ſequitur Palao tom. 3. tract. de ſimonia. diſp. 3. p. 6. num. 2. * Communior (inquit) ſententia eſt, & mihi probanda, nec committi ſimonia conuenzionale in hoc caſu. Ita tenent Caietanus, Soto, Tolerus, Petrus de Nauarra, Leſſius, Suarez, Aragon, Manuel Rodriguez, & Valentia Ratio eſt, quia carens animo donandi ſpirituale pro tempo- rali, caret etiam animo emendi, vel venden- di: emptio enim, & venditio, & commutatio vnius pro alio. * Quod punct. 4. num. 5. aliter expliuerat, dicens: Ad contractum emptio- nis, & venditionis neceſſario requiri, datio- nem pecuniæ procedere ex voluntate com- menſurandi illam cum re ſpirituali, ac illam ranti æſtimandi: ſecluſa autem hac voluntate, etiam ſi detur tẽporale, cum obligatione do- nandi ſpirituale, vel è contra, nullam eſſe pro- priè ſimoniaẽ ex natura rei. Addit vero, & be- nè, iure Eccleſiaſtico quãlibet donationem cũ pacto ſimoniaẽ conſtituere; tametiſi, vt expli- cat ſup. punct. 6. ex parte ſicte promittentis ve- ra ſimonia non ſit, ſed tantum peccatum in- ductiois ad ſimoniaẽ ſaltem mentalem, & opus externum promiſſionis ſimoniacę. Prop- ter quod, inquit, * vt bene advertunt omnes ſupradicti Doctores, poenas à iure infli- ctas ſimoniacis non in- currit. *

* * * *

ſ. III.

Quid ſi promiſſioni non animus, ſed ex- cutio deſiciat?

9 Ad do, promittentem ex animo, li- cet ſimoniaẽ veram committat, ſi tamen poſtea promiſſis non ſteterit, non in- currere poenas contra ſimoniacos. Vide Gar- ciam de Beneficijs tom. 2. p. 8. cap. 16. num. 19. vbi pro hac opinione refert 28. Doctores, in- ter quos ſunt Nauarrus, Couarrub. Ioann. Gu- tierrez, M. Bart. Fumus vt Armilla verb. Si- monia, num. 4. M. Viguierius cap. 5. ſ. 9. Sum- ma Corona Confefſorum 3. p. tract. de ſimo- nia, num. 9. & 35. M. Ludouicus Lopez dicens equiorem, & probabiliorem tom. 1. inſtruct. cap. 305. & 307. & eſt communis in ſchola D. Thomæ, vt teſtatur M. Petrus de Ledema in Sum. 2. p. tract. 12. ad finem, vbi illam efficaci ratione probat. Sic enim ſcribit: * La dificul- tad es, en caſo que vno entregò la coſa eſpiri- tual, pero no ſe entregò el precio, ſi en tal ca- ſo ſe incurren las penas pueſtas contra el ſi- moniaco, y ſi las incurren los ſimoniacos, y mediatores? La razon de dudar es, porque las penas ſe incurren por la perfecta ſimonia, y vendicion; porque entregandole la coſa, es perfecta la venta. Luego incurrenſe las penas que eſtàn pueſtas en derecho contra los ſimo- niacos. Por la razon dicha algunos Docto- res enſeñan, que ſe incurren. Eſto tiene Caye- tano, y Soto. A eſta dificultad ſe reſponde, ſer muy probable, que no ſe incurren, ſi no es de- pues de entregada la coſa eſpiritual, junta- mente con el precio. Eſto enſeña Nauarro, y alega otros Doctores, y eſto tiene Caſiodoro, y Orellana, y comunmente los diſcipulos del Angelico Doctor Santo Thomàs. Pruebale del eſtilo de la Curia Romana, que no tiene por ſimoniaco, ſino es que ſe entregue la coſa eſpiritual, y el precio, y eſte eſtilo tiene fuerça de ley. * Sic ille.

10 Cui conſonat M. Araujo in Deciſ. p. 2. diſp. 14. art. 6. num. 19. ibi: * Quando ſimonia non fuit vtrinque conſummata, quia ſcilicet, emens dedit pretium, ſed nondum accepit be- neficium, tunc pretium reſtituendũ eſt emen- ti, quia ſtando in iure nature pretium eſt reſti- tuendum illi, à quo fuit iniquè acceptum, & aliàs Eccleſia, aut ius poſitiuum non punit hu- iusmodi ſimoniaẽ in completam. * Sic ille, qui paulo ſupra num. 10. hanc ſententiam ex pro- feſſo probat, referens pro illa Nauarrum, Mal- derum, Leſſium, Suarez, & alios loquẽtes de ſimonia conuenionali, & ſequuntur plures apud Dianam p. 10. tract. 16. reſol. 15. & p. 11. tract. 6. reſol. 30.

11 Sed quid, ſi poſt obtentum Beneficium,

ſoluas Epifcopo pecuniam, non quidem à te promiſſam, ſed ab amico, propter beneficium tibi conferendum? Reſponder Nauarrus lib. 5. conſil. 10. de ſimonia. * Te non peccare, & pec- conſequens nulla contra ſimoniacos latam poenam incurrare, ſi non contentias in factum alterius, ratum habendo contractum, ſed ſo- lum ex amicitia ſoluas id, quod ipſe amore tui dedit, vel promiſit. * Sic ille. Cui ego atten- tior, nec exiſtimo, contra D. Thomam 2. 2. q. 100. art. 6. Quia licet dixerit, in prædicto ca- ſu, non eſſe obligationem reſignandi benefi- cium ſimoniacè collatum, * niſi fortè poſtmo- dum pacto conſenſerit, ſoluendo, quod fuit promiſſum. * Ceterum hoc intelligendum eſt ſi ſolueret, vt debitum ratione contractus ab amico inſiti: ſecus ſi ad contractum non at- tendens, vellet ex gratitudine aliquid confer- re, quo ſenſu Nauarrus vbi ſup. loquutus eſt.

12 An vero reſtituendum ſit pretium ſi- moniacè acceptum in ordine, Beneficio, aut ingreſſu Religionis? Conueniunt Doctores, contra Vgolinum tabul. 4. cap. 2. ſ. 1. num. 1. in ſimonia in beneficio, ante iudicis ſenten- tiam reſtitui debere: quia in hoc caſu, ipſo iu- re, datur inhabilitas ad adquirendum illius dominium. Secus in ſimonia in ordine, vel In- greſſu Religionis. Eſt tamen difficultas, cuius reſtituendum, illi ne, qui ſimoniacè dedit, an pauperibus? His debere reſtitui tradit D. Tho- mas in 4. diſt. 15. q. 2. art. 4. ad 2. quæſt. vbi ait: * In ſimonia adquiretur non poteſt inſiſte- re, ſed debet in elemoſynas erogari. * Et iterum 2. 2. quæſt. 32. art. 5. ad 2. * De eo, in- quit, quod eſt per ſimoniaẽ acquiretum, po- teſt fieri elemoſyna, quia non eſt debitum ei, qui dedit, ſed meretur illud amittere. * Sic D. Thomas, quem ex diſcipulis ſequuntur D. An- toninus part. 2. tit. 1. cap. 5. ſ. 7. M. Tabiena verb. ſimonia quæſt. 76. & 77. Caietanus verb. Reſtitur. cap. 4. & alij.

13 Nihilominus contrariam ſententiam tenet M. Sorus lib. 9. de Inſtit. q. 8. art. 1. ſ. De ſimonia, vbi ſic ait: * Si ſimonia executioni mandata ſit, ſcilicet collatio tam pretij, quata præbenda facta, tunc eſt debitum. Omnes enim in hoc conſentire videntur, etiam D. Thom. in ſolutione quarti, quod reſtitutio pretij ſit faciendã vel Eccleſiæ, in qua ſimonia confe- cta eſt, vel pauperibus, &c. At tamen ſi res pe- nitus inſpiciatur, deſtinguendum eſt. Etenim poſt condemnationem, extra controuerſiam, faciendam eſſe conſtat reſtitutionem Eccleſiæ, vel pauperibus, aut quemadmodum Papa iuſ- ſerit. Quoniam & qui dedit, ob crimen mul- ctatur ære, quod dedit, & qui recipit, domi- nium non acquirit. Verum tamen dum crimen non eſt delatum, ſed in foro conſcientiæ latet, non perſuadere aliud mihi non poſſum, quã quod reſtitutio pretij faciendã ſit ei, qui dedit. * Et

infra ad sextum §. Dixerim, ait: * Mihi nullatenus sit probabile, posse Ecclesiam condemnare quemquam ad pœnam, ante condemnationem de crimine: & idè neque illum, qui pretium dedit, prius iure potuit, quam media eius lateret crimen. * Sic M. Sorus, cuius sententiam amplectuntur etiam M. Bañez 2. 2. q. 3. 2. art. 7. dub. 2. & M. Bart. de Medina in Sum. lib. 1. cap. 14. §. 21. quos sequitur Mag. Araujo, cuius verba habes supra num. 10. Et hæc tenenda est, quia iure positivo, recipiens pretium pro beneficio, non acquirit illius dominium: ergo qui pretium confert, dominium non transfert: deinde ante sententiam iudicis declaratoriam criminis non transfertur in pœneres: ergo verè manet in primo domino: ergo ex iustitia, sicut res aliena debet statim illi restitui. Hoc fundamentum probabiliorè reddit hanc sententiam. Cui facit Nauarrus in Man. cap. 17. cuius verba dedi tr. de iust. q. 3. num. 7.

14 Vnum hic aduertere non omitam, minime audiendam esse Ioannem Pontium, dum, in suo *Curso Theologico*, disp. 56. quæst. 2. concl. 10. num. 37. asserit, habentem ius litigiosum in beneficio posse dare aliquid intendenti tale ius, ut desinat, & hoc medio ipse vitet expensas, quas faceret, se defendendo: verba eius sunt: * Difficultas est, an qui habet ius in beneficio, sed litigiosum, possit recipere ab illo pretendenti ius in eodem beneficio, vel dare aliquid, ut renuntiaret alter? Sententia communis videtur, quod non possit hoc fieri absque simonia. Sed salvo meliori iudicio, existimarem, non esse simoniam, si daretur aliquid non pro beneficio, quod dans putaret, esse suum, sed ut vitaret expensas, quas deberet facere, ut defenderet ius suum: Nam procurare per decem nummos, ne quis exponeretur periculo perdendi centum nummos, quos in lite deberet expendere, nil profus habet malitiæ, neque enim quod dat, est spirituale, neque etiã illud, pro quo dat. Dare quidem aliquid, ut alter renuntiaret iuri positivè, videtur esse simoniacum, quia ius illud est spirituale; dare vero aliquid, ut non moueat litem ad persequendam ius suum, & consequenter ad renuntiandum iuri suo negativè, hoc est, non persequendo ipsum, non apparet simoniacum, quia illa negatio prosecutionis iuris non est spiritualis. Idem dicendum, si reciperet ab altero aliquid, ut ipsemet non persequatur ius suum. * Sic ille.

15 Qui, his adhuc non contentus, subnectit: * Sed quid? an idem dicendum de eo, qui habens possessionem beneficii, vellet illud relinquere alteri pretendenti ob aliquod pretium ab illo receptum? Resolutio huius casus videtur difficilior, quia hic dando possessionem beneficii, videtur dare rem spiritualem pro il-

lo pretio. Respondeo tamen, mihi videri, quod possit hoc facere absque simonia, quia cura non sit certum, quod beneficium sit suum, sed propter probabilitatem, quam habet, quod sit suum, vellet in litigando, expensas facere; nullo modo apparet simonia, ut vitet illas expensas, aliquid recipere, quia neque quod accipit, est spirituale, neque illud, pro quo accipit, hoc est expense, quas faceret in litigio. Itaque, si qui dat, non emit ius alterius, neque possessionem, sed solum det alteri ratione expensarum, quas faceret, ut probaret, ius alterius non esse bonum, non apparet vlla simonia ex parte ipsius. Si autem ter si recipiens, neque dat ius suum, neque possessionem positivè, sed negativè tantum præmittendo, ut alter accipiat illam, sed solum recipiat aliquid, ne faciat expensas, defendendo possessionem suam, non committit vllam simoniam. * Hactenus Pontius. Quæ si probabilia, non parum ad praxim deiecerent: sed revera videtur hic contractus simoniacus palliare, cum ius litigiosum, mediante pecunia, certum fiat, & tam per illam, quàm per contractum ex iustitia obligantem, via paratur ad beneficium, quod omnes Theologi, ut simoniacum reprobant, cum D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 2. ad 5. vbi sic scribit: * Antequam alicui adquiratur ius in præbenda per electionem, vel provisionem, seu collationem, simoniacum esset aduersantium obstacula pecunia redimere. Sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendam. Sed postquam ius alicui acquisitum est, licet per pecuniam iniusta impedimenta remouere. * Sic D. Thomas, & omnes: ergo iusta impedimenta ex dubio iure pullulantia per pecuniam remoueri non possunt, esset enim * aduersantium obstacula pecunia redimere. *

~~~~~

DISPUTATIO QUINTA, De Ieiunio.

QUESTIO PRIMA.

An qui labore, siue ex bono, siue malo sine suscepto, ut ad aliquem occidendum, vel insequendam concubinam, defatigatur, excusetur à præcepto ieiunij?

§. I.

Communis Doctorum sententia explicatur, & defenditur.

1 **D**Vpliciter hoc evenire potest, vel præuidendo defatigationem, ex labore suscipiendo, fore impossibilem cum ieiunio, vel absque vlla prævisione. Si se-

secundo: omnes fatentur; nullum intervenire peccatum contra præceptum ieiunij, quia, semel posita causa, defatigatus vere est impotens moraliter ieiunare, & in eius appositione, cum non præviderit periculum non ieiunandi, nullum contra præceptum ieiunij peccatum commisit, sed tantummodo contra alia Decalogi præcepta, nimirum contra quintum, vel sextum, iuxta intentionem operantis. Hæc conclusio est communis, pro qua vnum pro omnibus dabo Magistrum Petrum de Ledesma in Summ. p. 2. tract. 27. cap. 2. ibi. * Digo lo primero, que es cosa cierta, y averiguada, que si no se advierte, que se pone impedimento para el cumplimiento del precepto del ayuno, o no se debió advertir (nimirum, quia nulla dubitandi ratio occurrit) que no se pecca mortalmente, quando se pone el tal impedimento. El exemplo es: Si uno por su recreacion se puso à jugar à la pelota, y no advertió, ni pudo advertir, que auia de quebrantar el precepto de el ayuno, ni sentirse fatigado, ni cansado, de suerte que no pudiese ayunar. La razon es, porque en tal caso el quebrantamiento del precepto no fue voluntario, en si ni en su causa, como es cosa notoria. * Sic ille, & omnes.

2 Si vero primo modo res eueniat, nimirum præuidendo laborem suscipiendum fore incompatibleem cum ieiunio: studium duplex examinandum occurrit. Primum. An posita defatigatione moraliter incompatible cum ieiunio, teneatur adhuc sic defatigatus ieiunare? an potius à præcepto adimplendo maneat excusatus? Secundum: an in causa peccauerit assumendo laborem illum cum prævisione euentus? Primum dubitationem proponit Fillucius tom. 2. tractat. 27. part. 2. cap. 6. num. 123. ad utramque autem respondet, his verbis. * An qui malo sine laboraret, ut ad aliquem occidendum, vel ad insequendam amicam, vel quid simile, teneretur ad ieiunium? Respondeo talem peccaturum ex malo sine, at secuta defatigatione, excusarerur à ieiunio: nisi fieret in fraudem ieiunij, secundum aliquos; sed melius alij culpam quidem esse in apponenda causa fractionis ieiunij, at ea posita excusari à ieiunio. * Hæc ille, in quibus aperte admittit, dari peccatum contra præceptum ieiunij, quando in eius fraudem, aut ex prævisione euentus labor assumitur, quod fatetur consistere in apponenda tali causa, negat vero, ea posita, etiam si in fraudem, esse postea obligationem, ieiunandi. Cuius sententia verissima est, & euidenti ratione probatur; tum quia impotens moraliter ieiunare, non tenetur præcepto: tum quia, posita causa impediens, seu moraliter impossibile reddens ieiunium, ipsa ieiunij ommissio con-

iungi potest cum vero dolore, & contritione, & cum amore Dei super omnia. Quis enim dubitare potest, cum, qui malitiosè impedimentum apposuit ieiunio (quod auferre modo non potest, quia ad præteritum non datur potentia) posse nunc vere dolore de peccato in causa commisso, & simul proponere ex amore Dei super omnia in posterum non peccare, & peccatum commissum confiteri, licet simul habeat intentionem eo die non ieiunandi, eo quod rectè nouit, sic defatigatum ad ieiunium non teneri?

3 Ideo hæc sententia communis est inter Doctores, ut videre est apud Dianam p. 10. tr. 14. resol. 11. §. Quare malè, & apud Leandrum in 5. præcepta Ecclesie, tract. 5. dist. 8. quæst. 157. & 158. & illam cum Magistro Paludano defendit Syluester verb. ieiunium 24. dicens: * Et addit Petrus de Paludè, quod si peregrinatio (nimirum impossibile cum ieiunio) non est necessaria, peccat illam aggrediens indiscretè, id est, eo tempore, quo ieiunandum est: ea tamen aggressa; licet impossibile ieiunium frangere. * Sic ille, & omnes, ut ait Pasqualigus decis. 320. * Non peccat, inquit, quando non ieiunat, quia tunc cum sit impotens ratione lassitudinis, non obligatur præcepto ieiunandi, ut communiter omnes concedunt. *

4 Quapropter Bernardus Stubrokius Theologus Viennensis in Notis, nota 2. in dissertatione Theologorum de Probabilitate, fol. 91. in quemdam Iansenius sequacem, qui Fillucium ob præfatum asseritum sedisime denigrare non erubuit, sic inuehitur: * Fillucium tanquam blasphemum, & hæreticum traducis, eo quod dixerit, cum ad ieiunium non teneri, qui vel labore ob malum finem suscepto, vel alia sua culpa, talem infirmitatem, dispositionem, virium debilitationem contraxerit, ut sine grauissimo incommodo, & periculo ieiunare non possit: Quamvis expressè dixerit, cum peccare, si laboraret in fraudem ieiunij ob appositam causam solvendi ieiunij; sed si revera, ut dixi, moraliter ieiunare non potest, ad ieiunium non teneatur. Quid in hac doctrina tam nefandum, & horrendum sit, quod tam acres declamationes postulet, non video, &c. Sed tuas artes agnosco: teneri nempe vis etiam eum, qui præceptum implere non potest. Impotentia illa, quæ culpa nostra contrahitur, à culpa namquam liberat, &c. Agnoscis, ni fallor, nativum Iansenij vultum. Nil affingo. * Et infra. * Vis hominem penitus exhaustum, & semimortuum ieiunij lege teneri? Vah charitatem Farisæicam! *

5 Secunda vero pars sententiæ Fillucij

scilicet, quod in causa delinquit contra præceptum ieiunij, qui peregrinationem non necessariam, aut voluntarium laborem assumit, vtrubi gratia, ludum pilæ, eo die, quo ieiunare tenetur, præuidens, impedimentum fore ieiunio, communior est inter Theologos, eam tenet Diana *part. 10. tractat. 14. resolut. 11. vbi supra viginti Doctores refert*: * Qui omnes, inquit, asserunt, cum, qui in die ieiunij, absque vlla honesta causa, sed merè voluntariè, & sua culpa ob laborem susceptum agendo iter, vel ludendo pila, vel venando, vel in sequendo amicam, ita defatigatus est, vt ieiunium seruare nequeat, & præuidit, quod ex tali labore omnino voluntariè, vel ad malum finem suscepto, secutura erat impotentia ad ieiunandum, peccare contra præceptum ieiunij (si non eo tempore, quo supposita iam impotentia, & necessitate frangit ieiunium, quo tamen tempore multi tenent, eum peccare, ob malam voluntatem præcedentem) saltem quando dat antecedenter iniustam causam impotentie, seu necessitatis fractionis ieiunij. * Sic ille, vbi inter alios Auctores pro hac parte refert Filliucium loco à nobis supra citato, & ita sentit D. Thom. 2. 2. *quest. 147. artic. 4. in respons. ad tertium, & ibi Caietanus, & ferè omnes Thomistæ.*

§. II.

Quid alij senserint?

6 **C**ontrariam nihilominus sententiam tenet expressè M. Petrus de Ledesma 2. *part. Sum. tract. 27. cap. 3. vbi sic scribit*: * La quinta dificultad es del que pone impedimento, con el qual no puede cumplir con el precepto del ayuno, si el tal peccar mortalmente, poniendo el tal impedimento. El exemplo es en vno que de su voluntad juega à la pelota, de tal suerte, que queda despues tan cansado, que en ninguna manera puede ayunar. La dificultad es, si en tal caso peccò contra el precepto del ayuno, quando se impossibilitò, y se puso à jugar, aduertiendo esto? En esta dificultad entre los Doctores ay diuersas sentencias, y pareceres. La primera es, que en tal caso peccò mortalmente, quando puso el tal impedimento; aduertiendo, que se auia de seguir el quebrantamiento del ayuno, &c. La segunda sentencia es contraria à esta, que en el caso puesto no pecca, poniendo impedimento al ayuno. Esto ensenà Medina en su *Suma fol. 99.* y pone exemplo en los caminantes de à pie, aunque tómen el camino por su passariempo; y dice, que esto tiene verdad, aunque el camino se hiziesse por ver à su amiga, si despues quedan cansa-

dos, y fatigados, el tal peccarà contra otro precepto de no fornicar, pero no peccarà contra el precepto de ayunar, &c. Digo, que de ordinario, aunque la primera sentencia tenga probabilidad, mas probable me parece la segunda. Pruebasse con la autoridad de los Doctores que la tienen, y con la razon que se haze en su fauor, que tiene mas probabilidad. Confirmasse, porque el no jugar à la pelota, no es medio de si ordenado para el cumplimiento del ayuno; luego no està vno obligado à dexar de jugar à la pelota, en orden al cumplimiento del precepto del ayuno. * Sic M. Ledesma, cum M. Bart. de Medina.

7 Cum his sentiunt alij Doctores, Bonacina *tom. 2. disp. 2. quest. 8. punct. 1. num. 16. ibi*: * Venator non peccat contra ieiunij præceptum, dando se venationi, licet ob laborem ex venatione consurgentem ieiunare nequeat. Id nonnulli Doctores extendunt ad eos, qui defatigantur in ludis, aut in querenda meretrice, præuidentes fore, vt postea requeant ieiunare. Quod limitandum est, modo non fiat in fraudem ieiunij, seu modo non fiat intentione violandi præceptum ieiunij. * Idem sentit Rocassul *in praxi Theologiae Moral. tom. 2. lib. 3. de Præceptis Ecclesie, cap. 9. num. 153. & 154.* * Et ratio, inquit, est, quia iste ius habet ad istum laborem suscipiendum, vel ad iter agendum, ad ludendum, ad venandum, quo non priuatur ob ieiunium seruandum. * Cui consonat Ioannes Henriquez *in Sum. sect. 16. quest. 29. vers. Y aun dixè Diana.* Et putat probabile Martinus de S. Ioseph *in Monit. Confessor. tom. 1. lib. 2. tract. 12. de Ieiunio, num. 5.* & fauet Boisius *in disceptat. Moral. disceptat. 4.* quando ob honestam recreationem dat operam ludo, vel venationi.

8 Pro eadem sententia militat Leander à Sacramento *tom. 3. in 5. præcepta Ecclesie, tr. 3. disputat. 8. quest. 156.* vbi inquirens: * An defatigatus ex labore assumpto ob querendam concubinam, vel ob alium malum finem, sit exemptus à ieiunio, casu quo præviderit impotentiam futuram ad ieiunandum? * Responder: * Negant esse exemptum à ieiunio, ideoque præfatum peccasse in causa contra præceptum ieiunij, eo quod præuidendo; quod talis labor foret causa non ieiunandi, dedit causam. Ortiz, Homobonus, Ioannes de la Cruz, Rodriguez, Sanchez, Trullenck. Sed probabilius respondeo, esse exemptum, nec peccasse adhuc in causa contra præceptum ieiunij. Sic Medina. Petrus de Ledesma. Diana 1. *p. tract. 9. resolut. 40. (& 52.)* Filliuc. *tract. 27. punct. 2. n. 123.* Llamas 3. *p. cap. 5. §. 21.* Villalob. *in Sum. tr. 23. diffc. 4. n. 11.* Ioannes Sanchez *in selectis. disp. 54. num. 20.* * Sic Leander, & sic etiam Diana *ref. 40. citata,* vbi pro ea refert etiam Filliucium, dicens, * Hanc sen-

sententiam docet absolutè Filliucius Medianam sequens. * Sed vterque malè Filliucium refert, quia expressè contrarium docet *vbi supra,* vt ex eius verbis fideliter excerptis constat. Nam licet semel posita causa, dicat non teneri ieiunare: culpam tamen contra ieiunij præceptum in causæ positione fatetur interuenisse. * Sed melius alij, inquit, culpam quidem esse in apponenda causa fractionis ieiunij, at ea posita, excusari à ieiunio. * Et ideo ipse Diana *part. 10. tractat. 14. resolut. 11.* pro contraria sententia Filliucium merito refert, & ei cum Azorio, & alijs assentitur (retractans, quod 1. *p. tract. 9. resolut. 40.* scripserat) dicens: * Sed in editionibus nouissimis ego putauit, non esse recedendum à sententia Azorij, & prorsus ei adhaerendum existimo. *

9 Neque Llamas à Leandro adductus eius sententiam tenet, sed quam communiter Doctores, & quam Filliucius *supra,* nimirum, * quod postquam quis debilitatus est, & factus impotens ad ieiunandum, etsi impotentia nascatur ex culpa propria, &c. ad ieiunium non tenetur, sed sine peccato potest exnare de nouo. * Sic ex Llamas refert ipse Leander: hoc autem non est negare peccasse in causa contra præceptum ieiunij, qui præuidendo impotentiam subsequendam, eius causam eodem die apposuit: quod modo disputatur.

10 Neque Villalobos pro contraria parte iure refertur, quia expressè illi contradicit, loco à Leandro citato, nempe *tom. 1. tract. 22. diffc. 4. nu. 11.* Sic enim scribit: * Hæc de aduertir, que el que tenia ya experiencia, que jugando à la pelota, ò ocupandose en otro exercicio semejante, no puede ayunar, tiene obligacion à dexarle, como la tiene de dexar el camino, el que camina sin necesidad.

11 Imò neque Ioannes Sanchez potest pro illa referri, quia *disp. 54. num. 20.* à Diana, & Leandro citata, expressè loquitur de labore suscepto non in ipso die ieiunij, sed in die antecedenti, ex quo præuidet ratione debilitatis, & lassitudinis, futuram impotentiam ieiunandi pro die sequenti, quo præceptum vrgebit. En eius verba. * Liberos etiam à ieiunio existimo, qui culpa sua ita defatigati redduntur, quod ieiunare non valeant, vt qui defatigatus esset ludo pilæ, aut nimis esset deditus foeminarum commixtioni (attende) nam tales, die, quo præceptum obligat, impotentes sunt ieiunare; die vero, quo ludant, nondum aduenit. * Sic ille: iuxta quæ explicandus *num. 14.* vbi non ita clarè tempora distinguit.

12 Verum pro sententia Petri de Ledesma, & Bart. de Medina, stat apertè Pasqualigus *decif. 320. num. 6.* quia non solum asserit, eum, qui ex præuisione impotentie futuræ ad

ieiunium, assumit media laboriosa illicita, nõ peccare contra præceptum ieiunij, sed neque illam, qui ex intentione nõ ieiunandi assumit. * Et ita etiam (inquit Leander *supra q. 157.*) tenet Rocassul *in praxi, tom. 2. lib. 3. cap. 9.* vbi citat pro hac parte Dianam, & bene. * Quorum sententiam putat ipse probabilem. Quæ quidem à fortiori tenenda, si media laboriosa licita fuerint, & ita tenet ipse Pasqualigus *vbi supra nu. 3. & sequenti,* quem refert Leander *quæst. 158.* subnectens. * Citat etiam Pasqualigus pro sua sententia Ioannem Santium *in selectis, disp. 54. n. 14. & 20.* Dianam 1. *p. tract. 9. resolut. 52.* & Guiliamum *in Sum. verb. Ieiunium, num. 21. & c.* Sed ex his Doctoribus, quos expressè pro se citat Pasqualigus, Diana oppositum sequitur. * Sic Leander, sed non bene; nam si Diana bene citatur à Pasqualigo (vt fatetur ipse Leander) pro medijs illicitis ex intentione nõ ieiunandi assumptris; non dissentiet, quando licita fuerint. Qui a verisimile non est, Dianam sentire, non esse peccatum, contra ieiunij præceptum, assumere media illicita incompatibilia cum ieiunio, ex intentione non ieiunandi, & peccatum contra ieiunij præceptum esse, si media licita fuerint. Ergo aut Diana in vtroque euentu affirmat, vel in vtroque negat. Et sanè 1. *part. tract. 9. resolut. 52.* expressè loquitur de medijs licitis: & probat: * Quia ius, inquit, habet iste ad illum laborem suscipiendum, verb. gr. ad iter agendum, ad ludendum pila, ad venandum, &c. quo non priuatur ob ieiunium seruandum. Et hæc opinio procedit, etiam si in fraudem ieiunij id ageret, nullius negotij causa itinerando, sed solo animo non seruandi ieiunium. Et ita docet Santius *in selectis. disp. 54. num. 14.* * Hæc Diana.

13 Ceterum hic author pro vtrâque parte satis confusè loquitur, quia non exprimit, an de assumptis medijs, eo ipso die, quo adest præceptum ieiunij, an de die antecedenti, eius opinio procedat; & in hoc solo casu videtur cum Ioanne Sanchez, vbi supra contentire, vt colligitur ex fine præfata *resolut. 25.* vbi concludit his verbis: * Dicendum est igitur, quod non tenetur ieiunio, qui labore aliquo defatigatur, etiam si id agat in fraudem ieiunij (attende) quia dum defatigatio acquiritur, nõ adest ieiunij præceptum, dum vero iam acquisita est, impossibilitas adest ad ieiunandum. * Ergo expressè loquitur de labore assumpto die antecedenti præceptum, sicut & Ioannes Sanchez, quem citatum sequitur. Iuxta quæ videtur intelligendus, dum initio resolutionis, inquit, eum, qui data opera vt non ieiunet, labore aliquo, quem commode differre possit, defatigatur, excusari à ieiunio (nimirum etiam in causa) * Quia ius habet ad illum laborem suscipiendum: v. gr. ad

ludendum pila, ad venandum, quo non priuatur ob ieiunium seruandum, &c.*

§. III.

Sententia Petri de Ledesma, & aliorum reijcitur.

14 **C**onatus sum explicare Doctores & eorum minuire numerum, qui pro illa referri solent. Quia vellem sane præfatam opinionem ab scholis relegare, & tanquam indubitam contrariam, & communem stabilire. Nam, omnia illa auctoritate, si ad prima rationis principia deueniamus: quid firmitus, quam præceptum obligare ad media, quæ ad eius impletionem sunt necessaria, & prohibere impedimenta cum adimplitione incompatibilia? Quid notius eum, qui tenetur ad finem, teneri ad illud, sine quo, obtineri non potest? Hinc præceptum restituendi te obligat ad querendam pecuniam, si illa careas, & personam, qua mediante restituas, si per te absque dedecoris periculo non possis. Hinc præceptum audiendi sacrum in die festo obligat abstinere à ludo, tempore, quo vnicui celebrandum est: & ad non longè ab Ecclesia recedendum, ita ut hora celebrandi adesse nequeas; & ad non te inebriandum, nec somnum capessendum, quando prævidetur impedimentum futurum. Item è lecto surgere, è domo exire, & viam ad Ecclesiam tendentem arripere: quæ, si omittas, sacro assistere nequibus. Hinc qui tenetur Horas Canonicas recitare, non potest Breviarium in mare projicere, nec lucernam noctu extinguere, si iterum accendi nequit, & similia. Quorum omnium eadem est ratio, nempe quia media sunt necessaria ad impletionem præcepti, sicut & impedimenta sunt cum impletionem incompatibilia: & sicut præceptum obligat illa adhibere, sic & ista non opponere. Ergo similiter omnino in re præfata dicendum est; quia ludus pilæ, venatio, & labores alij, quos quisque experientia nouit cum ieiunio incompatibiles, æquè adimplitioni præcepti ieiunij repugnant, ac auditioni sacri, si tempore, quo celebrandum est, assumantur; & non minus, quam projectio breuiarij, & lucernæ extinctio, & similia, recitationem Horarum, ieiunium impediunt: ergo eo tempore, quo ieiunij præceptum obligat, nemo potest præfata impedimenta opponere.

15 Nec fatifacis, si respondeas, vnicuique suum esse ius ad ludum pilæ, aut venationem, hoc enim ius, quod aliàs foret, per superioris præceptum impeditum est, sicut & libertas moralis, quæ ad non ieiunandum, vel non audiendum sacrum cuique inerat, & qua extra

dies præcepti pro li bito vti potest; quia superioris ius ad præcipiendum praualeat contra subditi ius, idèdque illicitum reddit, quidquid iuste prohibet: cum autem præceptum ieiunandi, sicut & præceptum sacri prohibeat, cum adest, opera alia exercere cum adimplitione incompatibilia, nullum manet subditi ius ad illa præstanda, sed potius ad eorum omissionem tenetur. Benè verum est, die præcedenti ad obligationem præcepti, licitum esse opera quæque aliàs honesta exercere, vt iter arripere, pila ludere, seu venationi vacare, licet præuideatur die sequenti ieiunium, aut sacrum impediendum, quia cum hæc opera exercentur, nondum est præceptum, postea vero cum aduenit, non ligat, si adimpleri non potest. Et in hoc tantum euentu procedit ratio illa aduersariorum, de iure, quod vnicuique inest, quo per præceptum ieiunij non priuatur; idque etiam locum habere debet, licet opera illicita sint, vt si venereis ita homo fragilis detur, vt præ virium debilitate, ieiunare, vel è lecto surgere non possit: quia ad non peccandum contra præceptum ieiunij eadem vtrouique militat ratio. Ceterum eo die, quo præceptum vrget omnia impedimenta, siue licita, siue illicita cum adimplitione incompatibilia, præceptum ieiunij æquè prohibet, ac proinde si euentus præuideatur, non potest non esse prohibitum illa opponere. Et sic plerique ex Doctoribus intelligendi sunt, qui pro contraria opinione communiter allegantur, vt constat ex supradictis.

16 Addè, aliqua esse præcepta a deo strictæ obligationis, vt non solum pro tempore, quo opus directè præceptum exercendum est, sed pro antecedenti etiam ad præuentionem ligent: verb. grat. qui elapso anno tenetur creditoribus solvere, non potest in præcedenti se impotentem ad solutionem reddere, & qui ratione status Clericalis tenetur quotidie recitare, nequit hodie breuiarium, postquam recitauit, in mare projicere, quo se in reliquum impotentem recitare constituat, quia præceptum iustitiæ pro solutione debiti, & præceptum recitandi, ratione status Clericalis, strictius, quam ieiunij, & auditionis sacri præcepta obligant, & ad tempus etiam antecedens adimplitionem rei directè præcepta extenduntur. Præcepta vero ieiunij, & auditionis sacri ex communi interpretatione solum exigunt, quod eo die, quo ieiunandum est, & quo sacrum audiendum, pro libito in alijs non occupetur, quæ ieiunium, & sacrum impediunt, vtpotè cum illis incompatibilia: nec enim Ecclesia ad aliud obligare intendit, nec fideles aliam obligationem agnoscunt.

17 Ex dictis fit, potiori iure reijciendos nonnullos Doctores, qui opinioni Ledesma supra positæ assentientes, addunt, verum habere,

licet quis ex intentione non ieiunandi assumat in ipso die ieiunij, opus cum illo incompabile absque vlla causa excusante. Quod licet consequenter dictum, sustinendum non est, tueretur verò Pasqualigus vbi supra, Rocassul, Ioannes Sanctius, & Diana apud Leandrum *quæst.* 157. & 158. Refert etiam pro hac parte Doctores alios, nempe Suarez, Salas, & Sanchez, sed omnes malè, vt contabit ex infra dicendis. Dixi omnino reijciendos, nam cum præcepto ieiunij expressius opponitur nolitio, seu intentio expressa non ieiunandi, quam implicita, seu interpretatiua; qualis est voluntas adhibendi media, seu efficiendi opera, quæ re ipsa noscuntur incompatibilia cum ieiunio. Cum igitur hæc adhibere in ipso die ieiunij, vt probaui, peccatum sit, potiori iure tale erit intentio expressa non ieiunandi. Existimo tamen contra Leandrum vbi supra, duo hæc connexionem habere, ac proinde non posse vnum negari admisso alio, quia si licet adhibere media incompatibilia cum ieiunio, licet etiam non ieiunare, ac proinde & id intendere: quia intentio nequit esse mala, si nec media, nec finis prohibita sint: intendere enim finem per media, quibus licitè obtinetur, prohibitum non est. Et quidem, si, vt aduersarij dicunt, adhibere illa media, est fugere obligationem præcepti; intendere non ieiunare, illis adhibitis, erit intendere per illa fugere obligationem præcepti. Vel ergo vtraque opinio est admittenda, vel neutra, vt nos contendimus.

18 Dices: licitum esse obligationem præcepti fugere: v. g. In die festo è proprio domicilio proficisci in locum, vbi festum non obligat, & ibi seruilia opera exercere: imò etià intentione hac ex proprio domicilio discedere, & alio adire: ergo similiter licitum erit, fugere obligationem præcepti ieiunij, & ex hac intentione, ludo, aut venationi operam dare, quia factus impotens ieiunare, a præcepto excusatur. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam cum Suarez *tom.* 1. *de Religione, lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 6. & Thoma Sanchez *lib.* 1. *Summ. cap.* 12. *num.* 31. & sequenti. Quia præceptum illud audiendi sacrum, vt supponimus, non obligat extra illum locum: ergo cum ex illo proficisci non prohibeat, poterit quis illo exire, & intentionem habere exercendi seruilia in alio loco, vbi id non est prohibitum, quia nil facit, nec intendit contra præceptum festi sui oppidi. Præceptum autem ieiunij obligat ad obseruantiam in illo die, & in loco vbi commoratur. Ergo efficere in eisdem voluntariè opera cū ieiunio incompabile, seu intendere non ieiunare, nõ est fugere obligationem ieiunij, sed illud non obseruare, vbi, & quando præceptum est, quod est frangere præceptum. *Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.*

19 Addit Suarez vbi sup. *cap.* 15. *num. p. ultimo*, cum, qui proficiscitur ex loco, vbi dies festus est, teneri manè audire sacrum, quamvis ad locum, in quo festus non est, eo die sit peruenturus. Verum hoc limitat Sanchez, dicens oppositum esse probabilius, & merito: si durante adhuc præcepti adimplendi commoditate, sit futurus extra limites oppidi, aut Parochiæ, in quibus est festum. Nam cum intra præcepti tempus, v. gr. à manè ad meridiem sit ab illo eximendus ratione loci (in quo licet celebraretur, non teneretur assistere) non est cur teneatur alibi præuenire sacrum.

20 Ex his autem nil pro aduersariorum opinione inferri potest (vt malè illorum aliqui intulerunt cum Ioanne Sanchez *supra numer.* 14.) Quia vbi, & quando præceptum non obligat, non est prohibitum apponere impedimenta incompatibilia cum opere præcepto, sicut nec intendere rem alibi præceptam omittere, vbi, & quando præcepta non est: & ideo qui locum, vel tempus, in quibus non est prohibitio, ex industria querit, dicitur fugere obligationem. Intendere autem rem non efficere, vbi, & quando præcepta est, seu incompatibilia cum eius executione adhibere, non est obligationem fugere, sed violare. Vnde fit, eum, qui in die ieiunij intendit non ieiunare, seu omnino voluntariè incompatibilia cum ieiunio ponit, non posse à peccato cõtra ieiunij præceptum liberari, quia nec locum, nec tempus obligationis fugit, sed non obseruat,

21 Ex dictis fit primo. Peregrinationem, seu iter pedestre, vel equestre, quæ in alium diem commodè differri possunt, debere omitti in die ieiunij, si cum ieiunio comparari non possint. Ita D. Thom. 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 4. *ad tertium.* * Si peregrinatio, inquit, & operis labor commodè differri possit, aut diminui absque detrimento corporalis salutis, & exterioris status, qui requiritur ad conseruationem corporalis, vel spiritualis vitæ, non sunt propter hoc Ecclesiæ ieiunia prætermittenda. * Quem sequuntur Syluester, *verb. Ieiunium, q.* 9. M. Paludanus *in 4. dist.* 15. *quæst.* 4. *num.* 19. & plures alij contra M. Bart. de Medina *lib.* 1. *Sum. cap.* 14. §. 10. Ioannem Santium *in select. disp.* 51. *num.* 21. Leandrum à Sacrament. *tom.* 3. *in quinque præcep. Eccles. tr. 5. disp.* 8: q. 98. & alios apud ipsos.

22 Fit secundo. Adhibere ex iusta causa media incompatibilia cum ieiunio, etiam ex præuisione incompatibilitatis, non esse contra præceptum, quia hæc prohibere non intendit Ecclesia, iuxta communem Theologorum interpretationem, & fidelium praxim. Iusta autem causa reputatur, quando ad propriam, vel alienam utilitatem corporalem, vel spiri-

tualium labor assumptus conducit. Hinc omnes artes valde laboriosae, etiam artifices ad sui sustentationem, in diebus ieiunij, laborare non indigeant, & omnes peregrinationes ad sanctorum permittuntur. Hinc etiam se flagellantes in die ieiunij excusantur, etiam ob debilitatem ieiunare non posse, experientia nouerint; ut tradunt Filliacus, & Ioannes Santius ubi supra. Hinc denique quaecumque opera praestantiora, quam ieiunium licet efficere in die ieiunij, quamuis incompatibilia cum illo prauideantur: quia non intendit Ecclesia haec impedire, sed tantum praecipit ieiunium illis, qui praefatis operibus ex iusta causa elicitis, possunt ieiunare. Et in his tantum locum habet doctrina illa generalis, quam Ledesma, Medina, Leander, & alij supra citati pro quocumque operum genere conati sunt stabilire, licet frustra, ut constat ex dictis.

QUESTIO II.

Aliqua dubiola circa praecipuum ieiunij.

Non leue inter Doctores dissidium est, ex quonam capite, grauis obligatio ieiunij Ecclesiastici proueniat? Eminens Caietanus constanter asserit non prouenire ex iure scripto. Ita in *Summ. verb. ieiunium*. Vbi inquit, quae sit vinculum, quo tenemur ad Ecclesiam ieiunia? Sic respondet: * Ex communi interpretatione videtur vinculum praecipui obligantis ad mortale transgressores ex inobedientia, vel contemptu, vel sine rationabili causa, vera, vel existimata, vel autorizata, quia tunc scienter ageretur contra opus praecipuum, &c. Et hoc ego non audeo ex iure scripto asserere, quia nullibi scio scriptum esse praecipuum obligans ad mortale non ieiunantem: quamuis inueniatur praecipuum, hoc est, statutum obligans. Hoc est, inuenitur praecipuum, ut distinguitur contra consilium, & non praecipuum antonomastice; quod solum obligat ad mortale, ut in *verb. Praecipuum habes infra*. Et propterea quantum est ex iure scripto, nullum cognosco interuenire mortale peccatum, in fractione ieiunij Ecclesiae, si desit contemptus. * Haec Caietanus in *Summa*. Quae etiam tradit *2. 2. quest. 147. art. 3. §. Ad huius evidentiam in fine*, ubi post accuratam rei discussionem concludit. * Haec dixerim, quia ex vi verborum, nullibi ieiunium Ecclesiasticum inuenitur praecipuum, loquendo de praecipuo stricto. * Sic ille. * Cuius sententiam, ait Sanchez in *confil. lib. 5. cap. 1. dub. 1.* non esse erroneam, nec temerariam, licet sit falsa, quia ipse concedit esse praecipuum obligans ad mortale ieiunandi, saltem ex consuetudine. * Ex quo principio ab aliquorum calumnia Caietanum vindicat Leander a Sacramento

tom. 3. tr. 5. q. 8. ubi sic ait: * Non bene Vega, & Ludouicus de S. Ioan. dicunt, Caietanum docere non esse mortalem transgressionem ieiunij: id namque nullo modo affirmat, sed tantum docet non esse mortale ex vi iuris, bene tamen ex vi consuetudinis. * Nec aliud Amadeus sentit *tr. de ieiunio, prop. 6. num. 3.* ubi Caietani verba, quae nos supra, fideliter excerpta, adduxit. Vnde inferes falso dixisse Baronium in opere contra illum *fol. 126.* * Contendere transgressionem legis ieiunij, vel nullam, vel tantum peccatum veniale esse ex Caietano in *Summ. verb. ieiunium*. * Non nec latet nonnullos cum Vega, & Ludouic. de S. Ioan. ita sentisse, & ex duplici Caietani principio, hanc conclusionem ei attribuisse: alio in secunda secunda, ubi infra, *Alia in summa verbo Clericus in fine*, ubi ait: * Nec naturalis, nec humani iuris, praecipua omnia obligant ad mortale, sed ea solum, quorum transgressio contra charitatem est. * Quod autem transgressio praecipui ieiunij contra charitatem non sit, videtur tradere *2. 2. quest. 147. art. 3. §. Ad huius cuius sententiam in fine*, his verbis: * Quod in presenti consistat non habere locum, quia ieiunium huiusmodi constat nec ad Dei, nec ad proximi dilectionem, esse necessarium. *

2 Respondet Baronius, *tom. 2. Ethices Christianae disp. 3. sect. 2. num. 20.* hoc argumentum aperte, & invidie falsitatis conuinci. * Exemplo peccatorum, quae castitatem, aut iustitiam laedunt. * Sed vir doctus non aduertit harum virtutum praecipua ad charitatem proximi pertinere, idque ex primis fidei rudimentis circa praecipua decalogi, omnibus notum esse. Omnes enim abincunabilis didicerunt, decem decalogi praecipua duobus illis de amore Dei, & proximi, contineri. Solutio ergo petenda est ex ipso Caietano ubi supra, qui loco citato *ex 2. 2.* satis explicat non loquutum de materia praecipui stricti sumpti, sed de materia simplicis statuti, quod, ut ad mortale obliget, exigit talem esse, ut ad charitatem Dei, aut proximi necessaria sit, qualem non censet esse materiam ieiunij, si statuto simplici, & non stricto praecipuo mandata esset. * Quoniam in simplicium statutorum materia, inquit, transgressio medijs, & impeditio finis, licet sit mala non tamen mortale inducit peccatum, nisi materia illa ad charitatem Dei, aut proximi necessaria sit, quod in proposito constat non habere locum, quia ieiunium huiusmodi constat, neque ad Dei, nec ad proximi dilectionem esse necessarium. Et haec dixerim, quia ex vi verborum, nullibi ieiunium Ecclesiasticum inuenitur praecipuum, loquendo de praecipuo stricto. * Haec Caietanus ubi supra. Quae iterum repetit in *Summ. verb. ieiunium*; quae licet dicat Baronius, apud Caietanum non reperiri, in alijs summis ab edita anno 1584. aperte

aperte fallitur: Leguntur enim etiam in editione Parisiensi, anno 1530. & in Salmantina, anno 1571. & in alijs.

3 Solutionem aliam ad verba Caietani excerpta ex *Summ. verb. Clericus, in fine*, dicentis solum obligare ad mortale praecipua illa, quorum transgressio contra Charitatem est, adhibuit Baronius, in opere per Bullam Alexand. VII. cum ad aures prohibito, contra Amadeum *fol. 126* nempe Caietanum *verb. Clericus*, solum excludere a culpa lethali transgressionem praecipuorum ab Ecclesia, non vero praecipua Ecclesiae: * Nam ibidem (ait Baronius) accuratissime distinguit, aliud esse praecipuum Ecclesiae, aliud praecipuum ab Ecclesia, & non excusat a mortali, qui in quinque praecipua Ecclesiae grauer impingunt, sed qui leuiora laedunt. * Caeterum hoc etiam Baronij commentum est, quia in nulla ex tribus editionibus supra relatis, anno 1530. & 1571. & 1584. nec in alia mihi nota, talis distinctio praecipuorum Ecclesiae, & ab Ecclesia reperitur: lectorum in testem aduoco. Sed ibi postquam Clericorum specialia peccata ex transgressione iuris positum recentit, tabnequit. * Verum horum, & huiusmodi transgressio, si temeritas, si contumacia, si contemptus desit, non est peccatum mortale, meo iudicio, quantum ex praecipuo iuris positum pendet. * Et sequentem solum modo exceptionem adhibet dicens: * Quod ideo adiuuaxi, quia non loquor de peccato, quod res Ecclesiasticae male consumuntur: nec de peccato scandali, nec de auaritia, innani gloria, aut luxuria, & similibus immixtis, nec de peccatis, quibus se irregulares reddunt constituti in sacris, ex actu prohibito; aut excommunicationem quicunque Clerici incurrunt. * De caeteris autem Ecclesiae praecipuis non meminit, sicut nec distinctionis illius a Baronio confictae inter praecipua Ecclesiae, & ab Ecclesia; & vniuersim de omnibus praecipuis tam iuris naturalis, quam diuini, & humani, asserit, *vel sola ad mortale obligare, quorum transgressio contra Charitatem est.* Genuina: Ergo solutio verborum Caietani alia non est ab ea, quam eos ex ipso excerptam dedimus supra, subiundis, quae scripserat *2. 2. q. 147. citata*, scilicet non omnia Clericis iniuncta praecipua esse stricto talia, quia quantum est ex iure positum, nonnulla sunt simplicia statuta, quorum materia cum non sit necessaria ad charitatem Dei, vel proximi, eorum transgressio contra charitatem non est, & ideo non inducunt culpam mortalem.

4 Idem omnino, quod Caietanus docuit de obligatione ieiunij, sentiunt alij de obligatione abstinendi ad ouis, & lacticijs in ieiunij Quadragesimae, nimirum non ex iure scripto, sed ex sola consuetudine ortam habuisse. Cuius efficax argumentum desumitur

ex Caietano. Quia textus vnicus, qui de abstinentia ab his cibis in iure Canonico reperitur, *cap. denique, dist. 4.* non magis vrget, quam alij textus, quibus ad praecipuum ieiunij Ecclesiae ex iure probandum, vtuntur Doctores, nempe *cap. non licet, cap. non oportet, de consec. dist. 3. cap. Quadragesima, de consec. dist. 5.* Sed in his non continetur praecipuum obligans, ad mortale, non ieiunantem, iuxta Caietanum. Ergo neque in illo continetur praecipuum obligans, ad mortale, non abstinentem ab ouis, & lacticijs in ieiunij Quadragesimae. Consequutio videtur euidentis.

5 Et talem censuit Vincentius Baronius in opere contra Amadeum *disp. 1. sect. 1. fol. 128.* deoque vt illam vitaret, aliud non inueniens effugium ad consuetum aylum confugit, negans intrepidè apud Caietanum reperiri verba, quae circa obligationem ieiunij, fideliter excerpta supra dedi. * Nullum, inquit, & periculosum est, quod asserit ad hanc immunitatem adstruendam Amadeus; ouis, & lacticijs vsum scilicet quatenus est ex iure in capite denique, carere lethali peccato, si eo vacet, (nempe quatenus ex iure scripto) ipsiusmet Quadragesimalis ieiunij violatio. Ita est. Sed vnde probas ieiunium (quatenus est ex iure) solvi citra lethale peccatum? Caietani, inquit, verbis. Quae nulla prorsus apud illum extant. Vide hominis odium in ieiunium. Aduocat testimonium Caietani, quod desideratur, & numquam extirrit, vel saltem Ecclesiae mandato sublatum est. * Sic argumenti vim fugere tentauit Baronius. Forfan credebat in nullius viri docti manus eius scripta perventura, aliter enim haec scripsisse non posset. Verba ex Caietano ubi supra, fideliter ab Amadeo, & a nobis excerpta, in quavis eius Summa, amice lector, reperies: in editione Parisiensi, anno 1530. in Salmanticensi, anno 1571. in Veneta, anno 1584. & sic in alijs. Quae si facti est, Lectores omnes Iudices sunt. Sed iam tempore monui, familiare esse Baronio, auctorum verba negare, quoties ad suam causam agit. Vide huius fursuris alia *tr. 3. de Panit. disp. 3. q. 3. de Circumst. Quia, num. 55. & 56. & disp. 6. de forma absol. q. 2. num. 22. & infr. tr. 6. Miscell. disp. vlt. in fine.*

6 Caeterum vna Baronius excusatione defraudandus non est, quod praecipuum grauioris momenti occupationibus, hanc questionem oculis lustrare non licuerit, sed alicuius tyronis relatione contentus, Caietani patrocinium suscepit. Quod euidenter ex dicendis euincitur. Primum: quia Caietani locum in quo, ex iure scripto, grauem ad ieiunium Ecclesiae obligationem oriri negat, (quem Baronius, ubi supra, in Summa Caietani desiderari dixit, & numquam extirrit, vel Ecclesiae mandato sublatum esse) hunc inquam locum ipsemet, paulò

paulo infra, fol. 129. in præfata Summa existere recognoscit, & ad causam, quam ibi agit, illo vitur dicens: *Sed quamvis (Caietanus) ducit an ex illo capite (scilicet ex iure scripto) ieiunium violetur, concedit tamen ita esse ex inobedientia contra consuetudinem communem, quæ vim legis habet, &c. (& inferius) Non curamus ex quo capite peccetur in legē positivam, cum modo impunitatis spe illarum transgressores non alliciantur, & lætentur. * Sic Baronius. A quo nec sententia, nec verba, nec apice discrepant, qui obligationem abstinendi ab ovis, & lacticiis in ieiunijs Quadragesimæ, non ex iure scripto, sed ex consuetudine provenire defendunt. Quinimò, ut vidimus ex doctrina Caietani pro obligatione ieiunij, argumentum desumunt. Secundo, quia licet Amadeus in hac propositione septima, numero quarto, semel & iterum cum Villalobos, & Machado expresserit, Caietanum non ex iure scripto, sed ex sola consuetudine graue ieiunij obligationem subortam agnouisse, illi tamen Baronius imponit ex utroque capite illam negasse, idque ex Caietano in adere tentasse. * Amadeus, inquit, contendit transgressionem legis ieiunij, vel nullam, aut tantum peccatum veniale esse ex Caietano in Summ. verb. ieiunium. * Quod in Amadæi n. e. tem non venit. Tertio: quia cum Paulus de Palacios Caietani interpretis, ab Amadæo supra citatus obligationem abstinendi ab ovis, & lacticiis in Quadragesima seclusa consuetudine, & solo iure attento, non adstringere sub mortali, sed sub veniali tantum; iuxta mentem Caietani dixisset innixus textui editionis Venetæ, anno 1584. vbi Caietani Summa (licet mendosa) id recitat in alterius tamē longæ diuersæ opinionis patrocinium ab Amadæo advocatum Baronius supponit, & eam per calumnia illi affingit, dicens: * Omitto Palatium falso interpretari Caietanum, quasi eximat à mortali culpa in totum, transgressores legis ieiunij; cū tamen doceat, si non ex iure communi, saltem ex consuetudine, & inobedientia imputari ad graue peccatum. * Quod in huius interpretis mentem non incidit, ut ex eius verbis notissimum est. Quid ad hæc Baronius? Farcaris, amabo, nec Amadæi opusculum te legisse, vel iterato illo Augustini gladio, quo ipse Iulianum, lib. 4. cap. 8. te percutiam: Tu autem vir honestus, & verax cum sis, abstulisti verba, quæ (ex Caietano) dixi, & (contra Amadæum, & Paulum de Palacios) dixisti, quæ finxit reddere verba mea, & evanescet calumnia tua.

7 His vero sui oblitus & verborum, quæ ex ipso exscripti num. 4 sic respondet nouissime Baronius 2. p. Ethices Christianæ, disp. 3. sect. 2. nu. 12. fol. 296. * Expostulatio Moyæ omnium, saltem in speciem, grauisima est,

quam modo subieci de Caietani ex Summa, verbis à Moyæ relatis; quæ tunc legere forte non licuit per tempus, seu quod verius est, non feci, quod vsus Summa Caietani Gaugerici Hispani notis aucta, ex secunda editione Duaci facta 1677. consuluerim locum de ieiunijs & lecto primo, aut secundo capite; quartum, vbi hæc verba extant, commentationibus Hispani, per aliquot paginas interiectis, remotum à prioribus, non inquisierim; quod nullum aliud extare, quo hac de re ageretur, apud me reputauerim: non temere, sed coniectura facta ex alijs locis, potissimum ex 2. 2. vbi apertè præceptum ieiunij agnoscitur; non potuisse alio loco secus scribere, aut à se ipso dissentire. En Lector humanissime veram mei errati causam, cuius aded graues cogor dare pœnas Moyæ, & sia totas, saltem aliquam illarū partem spero te mihi remissurum. * Hactenus Baronius: cui iam ego totas, ista errati ingenua confessione, remitto. Licet sibi non constiterit.

8 Non tamen possum absque ponderatione relinquere, quod serio proferat, non potuisse Caietanum in Summa secus scribere, aut à se ipso dissentire in his, quæ 2. 2. scripteratur. Quando quidem D. Thomas ipse indecorum ipsi hoc non reputauit 3. p. q. 9. art. 4. dicens: *Quamvis alibi aliter scripserim. Et iterum q. 70. art. 4. inquit. Quod & aliquando mihi visum est, sed diligentius consideranti apparet etiam hoc non esse verum.* Et ipsemet Caietanus id contigisse D. Thomæ, pluribus in locis, fatetur. En aliqua 1. p. q. 34. art. 1. * D. Thomas (ait Caietanus) circa verbum essentialiter dictum, quod aliquando concessit, mutauit opinionem. * Item 1. 2. q. 109. art. 8. §. In eodem. * Dubium quidem, inquit, magnum occurrit ex multis. Primo ex ipso authore, quia in secundo sententiarum dist. 28. q. 1. art. 2. reijcit hanc viam, quam hic tenet pro sententia (nimirum peccatorē posse etiam sine gratia diu vitare omnia peccata lethalia) & arguit contra eam solvens rationem eius, & dimittit eam ut falsam: in hoc autem loco, non respondet suis rationibus ibidem factis; & tamen determinat oppositum. * Præterea 1. 2. q. 72. art. 9. ad 2. * Adverte, inquit, quod author mutat opinionem, quam in 4. sent. dist. 16. q. 93. tenuit, scilicet, quod circumstantia etiam si non sit finis, dat speciem peccato. * Insuper 2. 2. q. 172. art. 6. * In articulo sexto, quæstionis 172. hoc solum dicendum occurrit: quod Sybillæ, quæ hic inter dæmonum prophetas (à Diuo Thoma) computantur, superius in quæstione secunda, articulo septimo, ad tertium, inter personas in Fide Christi expliciter salutas computari videntur. Materia siquidem hæc incerta cum sit, quoniam de indiuiduis non pertinentibus ad fidem est, modo in vnam, modo

do in aliam partem declinare permittitur. * Hæc Caietanus.

9 Si ergo, secundum Caietanum, Diuo Thomæ vitio verti non potest, quod modo in vnam, modo in aliam partem declinauerit, nec Caietano possit. Cæterum id illi indecorum putans, maluit Baronius infidelis haberi, quam Caietanus inconstans. Ideoque ait, Caietanum in Summula casuum solum asseruisse, quod ex hypothesi, quod præceptum ieiunij (nèpè ex iure scripto) esset simplex statutum, non obligaret ad mortale, non vero id ab illo absolute pronuntiatum fuisse. * Sic vbi supra rom. 2. Ethices Christianæ, disput. 3. sect. 2. num. 20. Verum Caietanus, quantum est ex iure scripto, simplex tantum statutum esse, exerte, & absolute pronuntiat, verbis ex illo supra datis n. 1. * Nullibi, inquit, scio scriptum esse præceptum obligans ad mortale non ieiunantum; quamvis inueniatur præceptum, hoc est, statutum obligans. * Et iterum 2. 2. * Ex vi verborum, nullibi ieiunium Ecclesiasticum inuenitur præceptum loquendo de præcepto strictè. * Non ergo ex hypothesi tantum, sed absolute, in utroque loco, simplex tantum esse statutum, quatenus est ex iure scripto, Caietanus pronuntiauit. Vnde mirum omnibus erit, Baronium intrepide primo negasse verba illa apud Caietanum in Summa reperiri: & quod modo proferat non temere censuisse, sed coniectura facta ex his, quæ antea docuerat 2. 2. reputans non potuisse alio loco secus scribere, aut à se ipso dissentire. In quibus non inuitus, sed immerito fatetur, Caietanum 2. 2. q. 147. art. 3. citatis, contrarium, quod in Summa, tenuisse. Cæterum Caietanus, quantum est ex iure scripto, nullibi præceptum strictum ieiunij, sed simplex tantum statutum agnouit: & tam in Summa, quam 2. 2. ex communi tantum Doctorū interpretatione, seu ex consuetudine admittit præceptum strictum grauem obligationem inducens, etiam si cōtemptus deficiat. Quo supposito, quorundam opinionem reticer. * Quia supposito (inquit) quod Ecclesia ieiunium præceperit, dicere, ut quidam videntur velle, quod transgressio ieiunij, ex cōtemptu sola est peccatum mortale, à ratione longè ab est, nec à Diuo Thoma hoc vertitur in dubium. * An verò hæc obligatio, iuxta D. Thomam, ex iure scripto proveniat? Caietanus non explicat; ipse vero vbique constanter negat, ut patet ex ipsius verbis supra datis. Sed contra Angelicum Præceptorem ibi dicentem, * cadere sub præcepto iuris positivi, quod est à Prælati Ecclesiæ institutum * Cuius vestigijs insitens,

10 Conclusio sit: obligationem ieiunij Ecclesiæ, & abstinendi ab ovis, & lacticiis in Quadragesima, non solum ex consuetudine, quæ vim legis habet, sed ex iure scripto in præcitat capitis contento, provenire, hæc est

communis Theologorum, & Canonistarum sententia; & quoad præceptum ieiunij, viz alium, præter Caietanum, reluctantem inueni: de præcepto autem abstinendi à lacticiis, non est adeo certum, quia pro contraria militant graues Theologi, & celebres Vniuersitates apud Amadæum sup. tr. de Ieiunio, prop. 7. Dominicus, Petrus de Alagona, Gratianus, & Glossa, Fagundez, Pellizarius, D. D. Franciscus Verde, Fr. Ludouicus à Conceptione, item Academia Regni Lusitani, Conimbricensis, & Eborensis; omnes ferè illius Episcopi, & celebriores Doctores, & Magistri Saluanticenses, & Complutenses. Est tamen certissimum, consuetudinem abstinendi ab ovis, & lacticiis in ieiunijs Quadragesimæ obligare, estque antiquissima, ut testantur supra centum Episcopi, qui adfuerunt Synodo Trullanæ celebratæ, anno 692. idèque Summus Pontifex Alex. VII. anno 1666. ut scandalosam, vt minimum damnauit hanc propositionem: *Non est euidentis, quod consuetudo non comedendi ovis, & lacticiis in Quadragesima obliget.* Cum autem hæc consuetudo vniuersalis in Ecclesia sit; & vt omnes tradunt Doctores, & dicitur l. 37. §. de legibus, & ita sentit apertè Caietanus, consuetudo optima legum sit interpres; dubitare non debemus, legem statutam, in cap. denique, dist. 4. pro abstinencia ab ovis, & lacticiis in ieiunijs Quadragesimæ præceptum grauius obligans continere; ut cum D. Thoma 2. 2. qu. est. 147. artic. 8. docent communiter Theologi.

11 Insuper à ratione efficaciter probatur. Quia verba præcitat capitis, denique, importare præceptum (sub veniali tamen obligans) est commune apud Doctores contrariæ sententiæ: atqui materia huius præcepti est grauis: ergo obligatio leuis esse non potest. Confirmatur: quia si decretum Alex. VII. statuentis, consuetudinem abstinendi ab ovis, & lacticiis in Quadragesima obligare, quis nunc exponeret de obligatione sub veniali, audiendus non esset, & vt menti Pontificis cōtraueniens puniri deberet; & tamen caput aliud non est, unde pro obligatione graui concludatur, præter materiæ grauitatem: ergo eadem expositio textui iuris Canonici adhiberi debet. Tertio: quia Augustini Anglorum Episcopi interrogatio continebat, an præceptum abstinendi à carnibus in Quadragesima importaret etiam obligationem abstinendi ab ovis, & lacticiis? Et respondet Pontifex, quod sic. Ut exponit Glossa ibidem, idque præferunt verba illa, *per est, seu æquum, & iustum*, quæ itis nouum non inducunt, sed antiquam abstinencia Quadragesimalis exponunt: quapropter verbis præcitiis Summus Pontifex vsus non est. Confirmatur, quia in aliquibus Prouincijs, vt in Belgio, & Germania, in quibus consuetudo absti-

abstinendi ab his cibis non est, illorum usus excusant Doctores ratione consuetudinis introducta: ergo supponunt per illam præceptum iuris esse abrogatum, aliàs non ad consuetudinem, sed ad defectum prohibitionis recurrere deberent.

12 An verò in Dominicis Quadragesimæ ouis, & lacticiis vti liceat? non conveniunt Doctores. Affirmant Llamas, & Antonius Gomez apud Dianam 3. p. tract. 6. Miscellan. resol. 80 & cum Angles, & alijs P. Mendo in Bullam, disp. 18. à nu. 24. & in Appendice disp. 2. cap. 12. adducens Narbonam, & Leandrum à Sacrament. & de iure academico, lib. 3. q. 47. & in staters opin. moral. dissert. 14. q. 4. & cum Corduba, Fagundez in Apolog. cap. 5. num. 35. fol. 202. Antonius de Escobar, Ioannes Henriquez, Machado, Martinus de San Ioseph. Et factem non esse improbabile, dicunt Villalob. & Trullench, quos refert Diana p. 10. tr. 11. resol. 46. Quibus adde Palacios, Ludouicum à Cruce, Patqualigo, & alios, quos citatos sequitur Tamburinus in 5. præcept. lib. 4. cap. 5. num. 27. Quorum ratio est, quia secundum ius commune, ex quo obligatio abstinendi ab his cibis promanat, dies Dominici non appellantur dies Quadragesimales, ut potè qui numerum quadraginta dierum non complent. Atque adeo omnes tam Ecclesiasticos, & regulares, quam seculares posse absque Bulla Cruciatâ illis vesci. Quod non esse improbabile mihi etiam videtur.

13 Verum secunda sententia extrèmè opposita negat ouorum, & lacticiorum esum in Dominicis Quadragesimæ. Quæ ut probabilior mihi tenenda videtur, ratione consuetudinis, quæ sic interpretata est textum iuris, quæ eandem vim in diebus Dominicis, ac in ieiunijs Quadragesimæ obrinet. Et est antiquissima, ut conitat ex testimonio Synodi Trullanæ Canone 56. cuius verba refert P. Cardenas in Selectis, disp. 23. cap. 5. art. 10. num. 150. Secundò probatur, quia Dominicis diebus, licet Quadragesimum numerum non complentibus, obligat præceptum abstinendi à carnibus: ergo & ab ouis & lacticijs, quia ut supra diximus ex glossa, Pontifex consultus respondit: his diebus, quibus à carnibus in Quadragesima abstinemus, ab ouis etiam, & lacticijs, ex vi eiusdem præcepti abstinendum: verè enim in communi loquendi modo dicuntur Dominica Quadragesimæ, etsi numerum quadraginta dierum non compleant: quo etiam sentu dies Quadragesimæ vocantur. Et confirmatur ex cap. Quadragesima de consecrat. dist. 5. vbi dicitur diebus omnibus Quadragesima ieiunandum, præter dies Dominicos. Ergo dies Dominici sunt dies quadragesimales. Aliàs ut benè ait Thomas Sanchez in consilijs, lib. 5. cap. 1. dub. 19. esset inepta exceptio. Ideò hanc

sententiam tuerentur Pasqualigus in secunda editione retractans, quod dixerat in prima, decis. 72. P. Bardi in Bull. part. 2. tract. 3. cap. 2. sect. 6. plures referens. Item P. Henric. Vega, Villalobos, Sanctius, Rodriguez, Nugnus, Ludouicus à Cruce, Trullench, Moure, Corduba, Fernandez, Narbona, & alij, quos sequitur Diana p. 3. tract. 6. Misc. resol. 80. & part. 9. tract. 8. resol. 66. Quibus adde Lezan. tom. 3. verb. Ieiunium, num. 5. & Castro Palao tom. 4. tract. 25. punct. 7. num. 8. & pro hac opinione stare declarationem Eminentiss. Cardinalium testatur Diana p. 10. tract. 11. resol. 46. Quamuis Tamburinus, vbi supra, de illa non constare authenticè, respondeat. Videatur Ioannes Sanchez in Selectis, disp. 51. num. 25. vbi ait, se vidisse declarationem Gregorij XIII. in qua propter rationem supra attractam, id decernitur. Hoc tamen non tollit, quod si à icubi contraria consuetudo invaluerit (qualem in Hispania vigere, ait cum alijs Doctor Garfi cent. 1. cap. 1. num. 4.) secus sentire debeamus: nostra enim sententia solum procedit, iure communi arrento, & ex consuetudine, quæ vim legis in alijs locis habet.

§. Vnicus.

Corollaria.

14 EX hac conclusione inferunt non pauci, priuilegium Bullæ Cruciatæ edendi oua, & lactinia, illis tantum suffragari, pro diebus Dominicis Quadragesimæ, quibus pro diebus ieiunij prodest. Atque adeò Regulares, & alios in Bulla Cruciatâ pro Quadragesima exceptos, neutiquam posse eius virtute in diebus Dominicis, vti lacticijs. Sic P. Henriquez lib. 7. cap. 13. num. 10. & cum Ludouico Lopez tenet Vega in Sum. tom. 1. cap. 14. casu 29. Ceterum aliter sentiendum est, quia solum excluduntur in Bulla Latina à priuilegio edendi lactinia in ieiunijs Quadragesimalibus. Dies autem Dominici non sunt dies ieiunij Quadragesimalis, licet dies sint Quadragesimæ, ut supra notauimus: non ergo limitatio priuilegij ad dies expressè non exceptos extendenda est: nec frustra ly in ieiunijs super additum credendum est. Ideò ita sentiunt P. Bardi vbi supra sect. 6. nu. 61. & seq. M. Nugnus tom. 2. in 3. p. tr. de Bulla Cruciatâ, §. 8. dub. 5. Corduba, Trullench, Barnabas Gallego, Castro Palao, Escobar, & alij, apud P. Mèdo in staters opin. moral. diff. 14. q. 5. Quos sequitur Ioan. Martinez de Prado tom. 1. Theol. Mor. cap. 6. q. 8. §. 2. n. 7. & Diana p. 1. tr. 11. de Bulla, ref. 5. & p. 9. tr. 8. ref. 66. Qui asserit non constare authenticè de quadam Pontificis declaratione in contrarium, quam allegat Rodriguez. Vnde ait Prado. * Concludamus hanc sententiam esse

esse probabiliorem, quousque illa declaratio Pontificis relata in contrarium iuridice constet, & publicetur. * Ergo virtute Cruciatæ personæ ut supra in illa exceptæ in ieiunijs Quadragesimalibus tantum poterunt in Dominicis Quadragesimæ ouis, & lacticijs licitè vti. Secus absq; Bulla, aut alio priuilegio propter superius dicta, nisi consuetudo contraria ibi inualuerit, ut supra diximus.

15 Notare hic non præteream amplissimum concessum fuisse priuilegium Religiosis Ordinis Militaris S. Iacobi de Vcles, & S. Marci Legionensis, ut tam ipsi, quam eorum familiares, & seruitores possint comedere in Quadragesima, & alijs diebus anni, de iure, consuetudine, aut aliàs quomodolibet prohibitis, butyrum, oua, & alia lactinia. * Sic refert M. Ioannes de la Cruz de statu Religioso, lib. 1. cap. 6. dub. 22. concl. 2. à Leone X. concessum anno 1514. subnectens. * Quo communicant aliæ Religiones, iuxta dicenda lib. 2. cap. 4. & seruatur Bulla in Conuètu de Vcles. * Cui à fortiori consentient Rodriguez in qq. Regul. tom. 1. q. 55. art. 18. & Miranda tom. 2. Man. Prælat. q. 6. art. 7. quia putant Regulares posse gaudere, & frui omnibus gratijs, priuilegijs, & indulgitijs, etiam particulari loco, vel domui concessis. Et in terminis sententiam Ioannis de la Cruz se non audere improbare, ait doctif. Fr. Ludou. à Concept. 2. 2. tom. 2. exam. lit. L. verb. Lactinia, n. 8.

16 Verum hæc sententia nullatenus sustinenda est. Quia ut expressè deducitur cap. in Capella de priuilegijs concessum vni Ecclesiæ, Prouinciæ, vel loco, nequit trahi ad aliam Ecclesiam, Prouinciã, vel locum. Secundo, quia communicatio priuilegiorum non habet locum in exorbitantibus, & in his quæ raro, & cum difficultate conceduntur, prout Rota Romana sæpius declarauit decis. 214. 2. p. Recent. & decis. 55. num. 14. & 15. 1. p. decis. Et in vna Valentina decimarum 28. Nouem. 1603. coram Cardin. Lancelott. Et in vna Toletana 16. Nov. anno 1605. & ideò ita cæsent Butr. conf. 19. num. 9. Nauarrus tom. 2. tit. de priuilegijs conf. 13. num. 4. & alijs citatis Diana p. 11. tr. 3. resol. 17. §. Falsum est, & plures alij: & est iuxta regulam 81. de regulis iuris in 6. vbi dicitur, in generali concessione non venire ea, quæ quis verosimiliter interrogatus non esset in specie concessurus. Tertio probatur, quia in Bulla Cruciatâ, quoad priuilegium edendi oua, & lactinia excipiuntur regulares, nisi sexagettarij fuerint. Supponit ergo Pontifex hos non habere aliunde priuilegium. Quarto denique, quia ipsemet Pontifex Leo X. qui Religiosis Ordinis Militaris Iacobæis Conuentus de Vcles, & S. Marci Legionensis, præfatum priuilegium concessit, declarauit, & decreuit communicationem priuilegiorum non

intelligi de concessis quibusdam domibus, vel personis particularibus ordinis, ut habetur, & notatur in supplemento Ordinis Minorum fol. 59. conclus. 157. Nec obstat concessio Pij IV. de qua in dicto supplemento fol. 66. conclus. 206. qui priuilegia concessa vni, vel quibusdam Monasterijs Ordinis D. Hieronymi, ad omnia & singula eiusdem ordinis tam virorum, quam mulierum extendit. Hinc enim magis conclusio nostra firmatur; cum opus fuerit speciali priuilegio, nec generalis priuilegiorum communicatio ad id præstandum sufficeret. Ergo aliorum Ordinum Regulares per clausulam generalem communicationis priuilegiorum, in Bullis Pontificum insertam, nullatenus poterunt ouis, & lacticijs vti in Quadragesima, prætextu præfati Leonis X. priuilegij Conuentus de Vcles, & Sancti Marci Legionensis olim concessi.

17 Ex quibus inferes, eiusmodi priuilegiū non solum non comunicari regularibus aliorum Ordinum Monachalium, vel Mendicantium, sed nec alijs Fratibus Clericis, vel Equitibus aliorum ordinum Militarium, propter rationem superius traditam: imò nec Equitibus eiusdem Ordinis Iacobæi, nec Clericis extra Conuentus de Vcles, & Sancti Marci Legionensis commemorantibus, & domicilium habentibus. Quia præfatum priuilegium est mixtum, partim locale, & partim personale, & religiosum, ad quodlibet ex præfatis tantum conuentibus pertinentibus, seu qui eorum expensis aluntur, concessum. Atque adeò reliqui tam Equites, quam Clerici Ordinum Militarium eo vti nequebunt. Bullæ autem Cruciatæ priuilegio absque vilo scrupulo vti poterunt. Quis sub eius indulto. (ut in Bulla Latine dicitur) vescendi carnibus, & ouis, & lacticijs, comprehendantur omnes cuiusvis Militiæ regulares. Clericos autem Fratres esse regulares Militarium, est certo certius. Ut benè docent M. Barnabas Gallego in explicat. Bullæ, dub. 58. & P. Mendo in Bullam, disp. 18. cap. 3. à num. 17. & tom. de Ordinib. Militar. disquis. 12. à n. 146. & in staters opin. moral. dissert. 14. q. 5. vbi efficaciter rejicit Magistrum Ioannem Martinez de Prado contendentem, sub hac voce, Regulares Militarium, non comprehendi expressè Clericos Fratres Militares, sed solum Equites, & Commendatarios. Quod apertissime falsum est, quia illos esse strictissime regulares, sine controuersia est apud Theologos: hos verò, cum possint Matrimonium inire, & proprietatem bonorum habere, (cum quo secundum D. Thomam 2. 2. q. 186. art. 1. & 4. stare non potest propriè religio) propriè regulares non esse, plures docent. Ergo aquè ad minus certum est, Clericos Fratres Militares, ac Equites posse virtute Cruciatæ vti ouis, & lacticijs in Quadragesima, & ita cum Gallè

50, & Mendo supra citatis, tuetur Diana p. 11. tract. 2. resol. 53. contra Bardi, & Antonium de Escobar.

18 Aliud privilegium vini vocis oraculo concessum à Paulo III. Minoribus de Observantia Sancti Francisci, adducit Manuel Rodriguez tom. 1. qq. Regul. q. 21. art. 10. ad usum lacticianorum in Quadragesima. * Modo Fratres Sacerdotes duas Missas celebrent, & Choris duos Psalmos Poenitentiales, cum suis Litanis, & quando suspenduntur Bullæ, hæc omnia iterando. * Quam concessionem testatur se vidisse, & putat non esse revocandam. Verum in nulla religione est in usu, quod mihi argumentum efficax est, regulares omnes (exceptis Militaribus) illam non admisisse, vel renuississe. Alias hodie liceret tali privilegio uti; per ea quæ de revocatione oraculorum docent plures, quos refert Amadeus tract. de Ieiunio, prop. 7. num. 8. & 9. & nos supra tract. 2. de Relig. disp. 2. q. 2. n. 5.

19 Pro coronide adnotare oportet, privilegia hæcenus concessa ad ouorum, & lacticianorum esum in Quadragesima, solum illa indulgere in prandio, non verò in collatione serotina in qua, nec in ieiunijs alijs extra Quadragesimam, oua, & lacticia, aut pisces licet sumere, sed illos tantum cibos, quos consuetudo legitime recepta, ex qua collatio serotina ortu habuit, singulis locis permittit. Quapropter iure dixit Amadeus tr. de Ieiun. prop. 2. num. 2. sententiam contrariam esse contra communem Theologorum, & me iudice, prorsus falsam: licet in collatione serotina, quantitatem, non qualitatem ciborum attendi debere, dixerint Caietanus in Summ. verb. Ieiunium. M. Acarius de Velasco tom. 1. ref. Moral. verb. Ajuno, resol. 32. M. Nicolaus Moscicensis in Tyrocinio p. 2. pra. 2. num. 22. fol. 97. & alij, quorum verba fideliter excerpta refert Amadeus ubi supra. Quibus adde plures apud Dianam p. 9. tract. 6. resol. 8. & p. 10. tract. 14. ref. 58. Quos refert Doctor Garfi cent. 3. capit. 64. dicens eorum sententiam non esse improbabilem. Et in terminis ad ouorum etiam esum extendunt Machaldo, Marcus Vidal, & Pasqualigus, quos ibidem adducit; quibus Doctores alios addit Garfi ubi supra, & Hieronymus de Llamas 3. p. Methodi, cap. 5. §. 24. pro se referens M. Sotum his verbis. * Possunt & nimium studentes, & capite debiles, (qui male non coenati dormiunt) aliquantulo in hoc longiores esse: Quibus Soto usque ad paris ouorum esum concedebat, neque nobis videtur in hoc largus, cum sciamus ieiunium cum illis omnibus servari posse, quæ eius essentia, neque saluti, neque maiori bono repugnent. * Sed in hac parte largior, quam refert Llamas, fuit M. Sotus, quem sequitur Vincentius Baronius in opere contra Amadeum, disp. 1. §. 17.

fol. 129. & quod mirabile dictu est, illum de strictiori ieiunij observantia, idè enim commendat. * Adeo, inquit, antiquæ disciplinæ tenax est noster Soto, ut ipsis Doctoribus, qui ad studium, capitis dolore, & infirmitate, inepti sunt, (attende lector) permittat duo parva ouorum, nullo oleo, cibo, & vix pane adhibito. * Sic Baronius cum Soto: quorum opinione laxiorem nullam, in hac materia, hæcenus inveni. Quatuor enim oua, frustulo panis quantum exiguo adiuncto, nequeunt non collationem serotinam non solum ratione qualitatis, sed quantitatis etiam, illicitam reddere. Ratione qualitatis: quia oua maximi nutrimenti sunt, ut constat ex Schola Salernitana cap. 8. ubi ex Avicenna dicitur: *Oua esse recensenda inter nutrimenta parvæ quantitatis, quæ plurimum reficiunt alimento: & est iuxta mentem D. Hieronymi lib. 2. contra Iovinianum, ubi ex sententia veterum Egiptiorum, dicit ouum, & lac nil esse, quam carnem liquidam, & sanguinem album.* Cui facit Antonius de Leon q. de chokolate, p. 3. num. 4. dicens ex Grassio, plus alimenti præbere vnum ouum, quam duplicatam piscis quantitatem illi respondentem. Ut omittam oua, & lacticia, iuxta Medicorum sententiam, prouocare ad luxuriam, quod docet Sanctus Thomas 2. 2. q. 147. art. 8. Ergo oua ratione qualitatis, pro collatione serotina, non minus quam carnes, respicienda sunt. Quod autem quatuor oua, ratione etiam quantitatis, in collatione admitti non valeant, ponderatione non eget. Nec credam M. Sotum, cui Baronius hanc sententiam attribuit, eam tenuisse. Et miror Baronium, ob collationem istam, M. Sotum antiquæ disciplinæ tenacem appellasse: cum ipsemet largissimam vocet illam, quam communis Doctorum hodie protrahit ad uncias citra peccatum vllum, vel cum venialit (ut cum alijs, ait Diana p. 9. tract. 6. resol. 15.) ad uncias decem communis cibi. Quam, inquit, * nostri Thomistæ haberent, quasi nuperam inuentum sibi ignotum, & improbarent, quasi quoddam hallucinationis, & potationis nimia, in noxam ieiunij, à mollioribus Theologis excogitatum genus. * Hic, studiosè lector, tuum iudicium appello: & ad examen bilancis Baronianæ pro ouis te invito. Vncias, sententias, & verba pondera: & simul imposturam ibidem fingentis Amadeum tradidisse collationem ex cibis quibuscumque, ad uncias decem posse absque lethali protrahi: cum tamen neque ipse, nec vllus ex auctoribus, quos ibi refert, id asseruerit. Curiosa alia inuenies supra fol. 288. num. 18. & 19.

20 Circa ætatem, qua pueris carnes, sagimen, seu Lardum, oua, & lacticia prohibeantur; non conveniunt Doctores. M. Sotus præcepta Ecclesiastica confessionis censet non obligare usque ad duodecimum annum, quem ei-

raturum sequitur M. Serra 2. p. tom. 2. q. 96. art. 1. & M. Corradus 1. p. q. 54. in Addit. Et vniuersaliter nullum præceptum Ecclesiasticum obligare, Vazquez ad annos proximos pubertati, ait D. Antoninus apud Dianam p. 11. tract. 2. resol. 56. & in terminis nostri casus, sic respondit Serra ubi supra. * M. Sotus in 4. dist. 12. q. 1. artic. 11. ad finem corporis, loquens de præcepto Ecclesiastico sumendi Eucharistiam, ait: *Pueri non obligantur usque ad duodecimum annum, quando alijs tenentur Ecclesiæ legibus.* Idè dicit dist. 18. q. 1. art. 1. ad finem corporis, loquens de præcepto Ecclesiastico confessionis sacramentalis. Ex quo sequitur, pueros vique ad hanc ætatem, etiam si usum rationis habeant, non peccare carnes, aut lacticia in diebus prohibitis comedentes; quod expressè dicunt multi recentiores. * Hæc M. Serra. Verum hanc opinionem communiter rejiciunt Doctores, & esse improbabilem dicit Dicastillo tom. de Sacram. tr. 5. de Sacrif. Missæ, disp. 4. dub. 1. & Bullenbaum in Medulla Theologiae Moral. lib. 6. tr. 4. cap. 3. dub. 2. n. 2. & ut refert Diana p. 11. tr. 2. ref. 56. sic communiter tenent Doctores. Quia præcepta Ecclesiastica, sicut Diuina, & naturalia, obligant omnes post usum rationis, eo scilicet tempore, quo ad peccandum, & merendum sunt capaces, cum enim tunc liberè, & sufficienti ratione, præditi præceptum violant, nequeunt à peccato excusari, sicut nec virtute a merendo excludi, si bene operetur: vsus autem rationis, qui sufficit ad bene agendum moraliter, sufficit ad peccandum mortaliter, ut docent communiter Doctores. Nec Ecclesia vnquam contrariam habuisse intentionem in suis præceptis, nobis notum fuit. Imò in capite vtriusque sexus hanc expressit, dum omnes ad confessionis præceptum obligat, postquam ad annos discretionis peruenerint. Quapropter dum consuetudo non exposuerit Ecclesiæ præceptum maiorem ætatem ad sui obligationem exigere (ut de præcepto communionis ob specialem huic Sacramento reuerentiam, tradit cum D. Thoma, D. Antoninus 2. p. tit. 9. cap. 8. §. 2.) Legi naturali standum est. Non autem constat alicubi legitime præscriptam consuetudinem concedentem pueris post usum rationis lacticia; ne dum carnes: nec est facile admittenda, nisi legitime probata, ut bene Baldellus, Escobar Palao, & alij apud Dianam p. 10. tr. 2. resol. 16. §. * Neque. * Et de contraria vniuersalis Ecclesiæ consuetudine, deponit Dicastillo ubi supra, ex Corduba, Suarez, Azor, Vazquez, & alijs, ex hoc capite improbantibus opinionem Magistri Soti.

An qui in die ieiunij modicum quid sæpè comedit, peccet mortaliter, si notabilem quantitatem in sine comederit?

21 Partem negatiuam tenuit, nescio quis, duplici fundamento ductus; alio à ratione infra subiicienda; alio ex auctoritate quorundam alicentium non violare ieiunium, qui parum quid sæpè comedit post prandium, invitatus ab amico, ne potus noceret: Quam tenent M. Furnus, M. Medina, & M. Victoria, quos refert M. Ioannes de la Cruz in Directorio 1. p. præcep. 3. art. 4. & plures apud Leandrum in 5. præcep. tract. 5. disput. 5. quæst. 10. & tenuisse videtur Syluester verb. Ieiunium num. 9. ubi sic. * Dicit Thomas dicit, quod ieiunium soluitur, si comedatur pluries, per modum cibi, non autem si per modum medicinæ: id est, ad reparandum, ne potus noceret, ut Archiepiscopus doctè, & eleganter exponit. * Igitur non frangunt ieiunium propter pluralitatem comestionum, qui comedunt in ordine ad potum. Deinde arguebant ratione desumpta ex dictis supra de restitutione quæst. 4. ubi, ut vidimus, nonnulli docent, furantem quantitatem leuem, qua grauem compleri noscunt, non peccare mortaliter in ultimo furtiolo; maxime quando detentio præcedentium non est voluntaria, ex defectu potentie restituendi: quia in tali euentu, neque physicè continuantur minima furtiva, cum tempore fuerint interrupta; neque moraliter, cum nulla sit obligatio permanens ratione præcedentium. Quæ ratio eandem vim habet in pluribus ieiunij comestionibus; ut ex terminis patet. Ergo potest quis in die ieiunij sæpius quid modicum comedere, quin peccet lethaliter, etiam si in vltima sumptione prænoscat grauem cibi quantitatem per illam compleri.

22 Cæterum hæc propositio sustineri non potest: est enim damnata vti scandalosa in Sacra, & Generali Inquisitione Romana ab Alexandro VII. anno 1666. & est 29. in decreto. Ex quo deducitur, sententiam supra relata non posse in posterum defendi, nec invitationem amici; utpotè quæ nil contra præceptum Ecclesiæ operari potest, excusare a culpa graui vltimam cibi sumptionem, qua grauis quantitas compleretur. Nec Syluester hæc latitudine eam tenuit. Sed quando auctior potus, quo (inquit) indiget, obisset: tunc enim assumeretur cibus, per modum medicinæ; & idè ieiunio non obstarer, ut ait D. Thomas citatus à Syluestro omnino videndus in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 4. Quia non in fraudem ieiunij, nec quasi alijs cibis ad famem extinguendam, illo uteremur. Vnde infertur, quod si potus non noceret, cibo non præsumpto, nequiret absque

abique veniali sumi, etiam invitante amico, ut bene cum pluribus, ait Leander supra *quæst.* 14. Imò nec sine mortali contingeret, si grauis completeretur quantitas; quando patet ad salutem necessarius non esset; vel posset abique graui damno, non præsumpto cibo, adhiberi. Ad fundamentum à ratione desumptum, respondeo, sumptiones illas modici cibi continuari in effectu refectiois virium, & ideo esse culpam mortalem. Quo fundamento innixus, docui vbi supra *num.* 8 cum communi Doctorum, furantem quantitatem leuem, qua grauis completur, licet sit impotens præcedentes restituere, peccare mortaliter, ratione damni grauis proximo libere illati: in quo effectu furta omnia minima continuantur.

23 Notandum hic est, turpius errasse alios, qui ad peccandum mortaliter contra præceptum ieiunij, requirunt contemptum formalem, vel formalem inobedientiam, quorum opinionem temerariam vocat P. Valentia, & alij erroneam vide supra *tract.* de Legibus, q. 3. *num.* 29. Et quidem si probabilis subsisteret, rarò peccarent homines contra præceptum ieiunij, quia ferè nullus ex formali contemptu, aut formali inobediètia soluet. Quapropter in Sacra Congregatione Generalis Inquisitionis Sanctissimus Alexander VII. anno 1665. vt scandalosam damnauit, & prohibuit hanc propositionem. *Frangens ieiunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobediètia hoc faciat, puta, quia non vult se subijcere præcepto.* Quam Syluester verb. *ieiunium*, refert traditam à Cardin. in Clem. 1. de obseru. ieiunij, ab Archid. & ab Angelo. Sed contrariam tenet D. Thom. 2. 2. q. 147. *art.* 3. & Caietanus ibi: & Theologi communiter.

24 Artifices laboriosam artem exercentes incompatibilem cum ieiunio excusatos esse à ieiunio, est communis Doctorum sententia. Qui autem illi sunt? Confessarij, Medicorum, & Moralis Theologiæ peritorum iudicio, relinquendum est. Hoc vnum certum esse debet contra Machado *tom.* 2. *part.* 8. *tr.* 7. *docum.* 5. (cuius sententiam cum Trullench putauit probabilem Diana *part.* 8. *tract.* 7. *resol.* 55.) non omnes, qui corporalem laborem exercent, excusatos esse ab obligatione ieiunij, potest enim labor corporalis leuis esse, & ideo cum ieiunio compatibilis. Quapropter propositionem hanc: *Omnes officiales, qui in*

Republica corporabiliter laborant, sunt excusati ab obligatione ieiunij, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum ieiunio? vt scandalosam damnauit, & prohibuit Alexander VII. vbi supra anno 1666. An verò quando labor, vt in plurimum, non est compatibilis cum ieiunio, & talis apud omnes ferè reputatur, est tamen aliquis adeò robustus, vt artem illam exercere, & ieiunare possit, ad id reuertitur negat cum Patualigo Leander *tom.* 3. *in* 5. *præcep. tract.* 5. *disp.* 3. *quæst.* 61. sed contrarium sentire videtur cum Abulenti Reginaldus apud illum, cuius sententia conformior est decreto Alexandri: quia quod alij communiter non possint ieiunare, nequit esse ratio ad excusandum eum, qui potest, quia verè in ipso labor est compatibilis cum ieiunio; ac proinde non est ratio illum excusans.

25 Denique est advertendum, damnatam iam esse, & prohibitam opinionem quorundam asserentium, *absolutè excusari à præcepto ieiunij omnes, qui iter agunt equitèdo, vt cumque iter agant, etiam si iter necessarium non sit, & etiam si iter vnus diei conficiant. * Sic in decreto anno 1666. is enim labor compatibilis est, ferè in omnibus, cum ieiunio. Hoc autem non tollit, quod vnus, vel alter excusari possit, attentæ complexione; de qua ipsa certificari debet, vel saltem peritorum consilio stare. In hoc vero noluit Caietanus confessarios scrupulosos, vt ex illo notat M. Corradus, vbi supra q. 2. 50. dicens: * Ex omnibus ergo his prædictis, infert Reuerendissimus Caietanus, multos à ieiunio excusari, & admonet, nequis imprudens, & nimis sapiens in oculis proprijs audeat contrarium asserere, inducens in alijs conscientiam erroneam, mortaliterque peccare credentibus, vbi fortè quandoque nec venialiter peccatur. * Hæc M. Corradus. Sed ne omittas videre Caietanum 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 3. §. *Ad huius evidentiam*, vbi sic: * Si non seruo ieiunium ex causa rationabili, secundum meam æstimationem absque fraude: puta, quia videtur mihi, quod sim adeò debilis, vt non comprehendar sub obligatis ad ieiunium, quamvis in veritate non sit in me debilitas sufficiens ad eximendum me à vinculo ieiunij, excusor à peccato mortali; quamvis peccem venialiter, si absque peccatoris indulto negligenter meas vires examinans violauit ieiunium. *

* * *

DISPUTATIO SEXTA, De præcepto Charitatis Dei, & proximi.

QUESTIO PRIMA.

An detur speciale præceptum actus amoris Dei super omnia?

1 **E**iusmodi præceptum dari, hominèrè, tam ex iure naturali, quam diuino ad virtutem charitatis pertinente, est communis Theologorum sententia, quam tenent Diu. Thom. 1. 2. q. 100. *art.* 10. vbi sic. * Actus charitatis dupliciter considerari potest, vno modo secundum quod est quidam actus per se, atque ita cadit sub præcepto legis, quod de hoc specialiter datur, scilicet, diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum, &c. * D. Bonaventura, Scotus, Suarez, Azor, Sanchez, & alij, quos referunt, & sequuntur Puente Hurtado 2. 2. *tom.* 2. *disput.* 174. *sect.* 4. Pat. Vazquez *tom.* 4. *in* 3. *part.* *quæst.* 86. *art.* 2. *dub.* 3. *num.* 4. & *dub.* 6. *in* fine, & *quæst.* 90. *artic.* 1. *dub.* 4. *num.* 40. & 41. & alij communiter.

2 Probatur apertè ex Euangelio Matthei 22. & Lucae 10. vbi cum Christus Dominus interrogasset legis peritum, quodnam esset primum, & maximum mandatum in lege? ille respondit: *Diliges Dominum Deum tuum.* Cui Christus Dominus: *Rectè iudicasti.* Si ergo inter omnia præcepta primum, & maximum præceptum charitatis est, dubitari nequit, ex verbis Christi Domini, certissimum esse dari tale præceptum dilectionis Dei, & ab alijs præceptis, & ab omnium collectione distinctum esse: quia omnium collectio non est primum, & maximum mandatum: ineptequè respondisset Iurisperitus, si rogatus, quale esset primum mandatum, dixisset: *Collectio omnium.*

3 Deinde ratione probatur, qua vtitur D. Thomas 2. 2. *quæst.* 44. *artic.* 1. De alijs virtutum actibus sunt præcepta, quia nos ducunt ad nostrum vltimum finem: sed actus charitatis immediatè, & proximatè ad illum non ducit: ergo Confirmatur, quia dubium non est, dari præceptum actus interni fidei: quod esse certum secundum fidem, ait Suarez *disput.* 13. *de* Charitat. *sect.* 1. *numer.* 2. ex illo Ioannis 3. *Hoc est mandatum eius, vt credamus in nomine filij eius:* atqui, vt constat ex Euangelio Matthei 22. *Diliges Dominum Deum tuum, est maximum, & primum mandatum:* ergo eadem Pat. Mat. de Moy. *Quæst.* p. 1.

fidei certitudine tenendum est, dari præceptum actus interni amoris Dei. Vrgetur, quia actus charitatis non minus necessarius est ad salutem, quam actus fidei: sicut enim Scriptura Marci vltimo, dicit: *Qui non crediderit, condemnabitur:* Ita Ioannis 3. ait: *Qui non diligit, manet in morte.* Ergo sicut actus fidei, quia in Scriptura præcipitur sub comminatione damnationis ateri, & obligat in omnium opinione sub graui peccato; ita & actus charitatis. Secundò probatur, quia finis hominis est Deus, & opera virtutum sunt media ad finem hunc consequendum: atqui amor mediorum procedit ex amore finis: ergo hic primo loco nobis præcipitur, quia præceptum naturale consequendi nostrum vltimum finem, est præceptum a nobis euictè vltimi finis, ex cuius fructu desiderio aliarum virtutum actus imperantur, & diliguntur. Et sanè, vt bene inquit Baronius 2. *part.* *Manuduci.* *disp.* 3. *sect.* 3. §. 1. Si Deo ex præcepto credendum est, quod verax sit, & omniscius, nec fallere magis possit, quam fallit in eo spes nostra ex præcepto ponenda est, quod nec facultas omnipotentis, nec voluntas summè bono desit ad benefaciendum; cur non eodem iure infinite bonitatis ex præcepto est summè amandus?

4 Obijcies: Præcepta charitatis includuntur in alijs præceptis Decalogi: ergo & obseruatio præceptorum charitatis in aliorum præceptorum obseruatione; sed præcepta Decalogi obseruari possunt abique actu speciali charitatis Dei, vt tradit D. Thom. 1. 2. *quæst.* 100. *art.* 10. & 2. 2. *quæst.* 44. *art.* 1. ad 1. ergo & præcepta charitatis. Prima huius discursus præmissa constat ex D. Thom. *art.* 1. *citato ad* 3. vbi, cū suo obiecit: * Si de charitate darentur aliqua præcepta, deberent poni inter præcepta Decalogi, quæ sunt præcepta Decalogi, nõ autè ponuntur: ergo. * Respondet: * Dicendū, quod omnia præcepta Decalogi ordinantur ad dilectionem Dei, & proximi, & ideo præcepta charitatis non fuerunt connumeranda inter præcepta Decalogi sed in omnibus includuntur. * Respondeo huiusmodi solutione innixus, præcepta charitatis adeò aperta nobis esse, vt sicut præceptum de fide recta in Deum, & de spe in illo collocanda, ita de amando, non oportuerit in Decalogo vulgari. Sensus igitur solutionis D. Thomæ est, præceptum dilectionis Dei, & proximi in alijs Decalogi præceptis includi tanquam primum principium, ad quod omnia reducuntur; & similiter eorum actus: *Qui enim Deum, & proximum diligit, totam legem implebit.* Quod de eo, qui proximum diligit, nos edocuit Paulus ad Roman. 13. eo quod ad charitatem pertineat, qua proximus diligitur propter Deum: vt ponderant Sancti. Augustinus de *Doctrina Christiana*, cap. 30. & S. Thomas ad Roman. 13. *lect.* 2. videatur

Thomas Sanchez lib. 3. in Decalogum, in pro-
mio, ubi hanc expositionem ex ipso D. Tho-
ma, Caietano, & Nauarro adducit. Et constat
apertè ex 1. 2. q. 100. art. 4. ad 1. ubi ait: * Præ-
ceptū fidei præsupponitur ad præcepta Decalo-
gi, sicut præceptum dilectionis. * Ergo quod
non fuerint scripta in Decalogo, validius ar-
gumentum pro illis suppeditat.

5 Obijcies secundò locum alium D. Tho-
mæ ex eadem quæst. 44. art. 4. ubi præceptum
diligendi Deum ex toto corde sic exponit: *
Ad secundum dicendum, quod dupliciter cõ-
tingit, ex toto corde Deum diligere. Vno qui-
dem modo in actu, id est, ut totam cor homi-
nis semper actua iter in Deum feratur, & ista
est perfectio patriæ. Alio modo, ut habituali-
ter totam cor hominis in Deum feratur, ita
scilicet, quod nil contra Dei dilectionem
cor hominis recipiat, & hæc est perfectio viæ.
* Ex quibus sic arguitur. Qui diligit Deum ex
toto corde, prout est perfectio viæ, verè ob-
seruat præceptum charitatis Dei: sed qui ha-
bitualiter Deum diligit, nil contra Dei dilec-
tionem agens, diligit Deum ex toto corde,
prout est perfectio viæ: ergo. Cum autem ha-
bitualis hæc dilectio, & nil contra Dei dilec-
tionem agere, absque actu interno amoris Dei
contingere possit, seruando scilicet Decalogi
præcepta, & habendo animum paratum ad di-
lectionem Dei (sicut de dilectione proximi
tradit Angelicus Doctor 2. 2. q. 184. art. 2. ad
tertium. * Sufficit (inquit) ut feratur in singu-
los habitualiter, & secundum animi præpara-
tionem: *) Inde non leuiter concludi videtur,
præceptum diligendi Deum ex toto corde, cui
præceptum dilectionis proximi simile est, sa-
tis adimpleri, iuxta principia D. Thomæ, si
voluntas in Deum habitualiter feratur, secun-
dum animi præparationem, nil contra Dei di-
lectionem agens. Respondeo, perfectionem
viæ consistere in obseruatione duplicis præ-
cepti dilectionis Dei, affirmatiui scilicet, &
negatiui: primo obligatur homo elicere actū
amoris Dei, non quidem pro semper, hæc enim
est perfectio patriæ, sed aliquoties in vita, ut
intra dicemus. Præcepto verò negatiuo nil
agendi, quod dilectioni Dei opponatur, sem-
per, & pro semper obligatur: & sic se habens,
dicitur homo habitualiter Deum ex toto cor-
de diligere, quia nil contra Dei dilectionem
recipere paratus est.

6 Obijcies tertio D. Thomam 2. 2. quæst.
184. art. 3. ad secundum, ubi ait: * Perfectio di-
uinæ dilectionis vniuersaliter cadit sub præ-
cepto; sed transgressionem præcepti euadit,
qui quomodocūque perfectionem diuinæ di-
lectionis attingit: est autem infimus dilec-
tionis gradus, ut nil supra eum, aut contra eum,
aut æqualiter ei diligatur. * Et infra: * Non est
transgressor præcepti, qui non attingit ad me-

dios perfectionis gradus, dummodo attingat
infimum. * Ex quibus sic: Qui nil supra Deum,
aut contra Deum, aut æqualiter ac Deum di-
ligit, præceptum dilectionis Dei adimplet: sed
nullo actu charitatis elicito, verificari potest,
nil supra, aut contra, aut æqualiter ac Deum
diligere: ergo & adimpleri præceptum dilec-
tionis Dei super omnia. Cui videtur facere Ca-
ietanus 2. 2. q. 186. art. 2. dum ait: * Infra limi-
tes præceptorū communi modo seruandorum
saluatur dilectio Dei super omnia. * Respon-
deo, D. Thomam loco supra citato supponere
præceptū dilectionis Dei alijs locis à se tradi-
tū, & explicare gradū dilectionis ad illius ad-
implerionem requisitum: dicit què, infimum
sufficere: idèdque non esse transgressorem præ-
cepti, qui illam attingit, id est, qui eo actu di-
lectionis feratur in Deum, ut nil supra eum,
aut æqualiter ei diligit. Qui enim creaturam
plus, aut æquè, ac Deum diligeret, neque infi-
mū quidem charitatis gradum attingeret, &
multo minus, qui contra Deum aliquod eius
præceptū frangeret, quia actus dilectionis Dei
etiam infimus, cū eiusmodi creaturarum amo-
re componi non potest. Itaque genuinus Diu.
Thomæ loci sensus est, eum, qui eo actu feratur
in Deum, qui secum non compatiatur alium
dilectionis creaturarum supra Deum, aut cõ-
tra Deum, aut æqualiter ei, non esse transgres-
sorem præcepti charitatis, quia actus ille dilec-
tionis, quo in Deum feratur, licet nec supre-
mum, nec medios perfectionis gradus, attingit
tamen infimum.

7 Obijcies quartò D. Gregorium Homil.
20. in Euangel. ubi ait: * Verè enim Deum di-
ligimus, si mandata eius custodimus. * Et Au-
gustinum serm. 33. de tempore, ubi ait: * Dei ve-
rò dilectio in obseruatione mandatorum eius
rota consistit. * Respondeo, inefficax ex his
Parribus argumentum desumi: eorum enim
verba solum euincunt à posteriori, & ab effe-
ctu rectè colligi, Deum diligere, qui manda-
ta eius custodit, iuxta illud Ioannis 14. Si quis
diligat me, sermonem meum seruabit.

§. II.

Consecraria.

8 EX dictis inferunt, nullatenus susti-
neri posse opinionem asserentem non
dari speciale præceptū actus charitatis, quod
ex hac virtute procedat. Quam maximum er-
rorem continere, dixit Lorca 2. 2. q. 57. & ut
minimum ut scandalosam damnauit Summus
Pontifex Alexandr. Septimus, die 24. Septem-
bris, anno 1665. Inter alias enim in Congre-
gatione Generali Sanctæ, & Romanæ Inquisi-
tionis damnatas, & sub poena excommuni-
cationis prohibitas, hæc extat. Homo, nullo
vni-

vniquam vita sua tempore, tenetur elicere actū
fidei, spei, & charitatis, ex vi præceptorum di-
uinorum ad eas virtutes pertinentium. Vnde de-
ducitur ut scandalosam in posterum reijciendā
quorundam opinionem asserentium non
dari speciale præceptum charitatis, sed gene-
rale, cui per aliorum præceptorum adimple-
tionem, satis fit. Quapropter incautè post de-
cretum Alexandr. VII. probabilem putauit
Fr. Leander à Murcia tom. 2. diu. lib. 4. disp. 3. resol. 3. num. 9. 18. & 14. fol. 173. in
editione 1. Matrit. anno 1670. contentus ad
calcem addidisse: * Decreto tamen Alex. VII.
standum, si sit publicatum, & admissum. * Quali-
vis obligandi huius decreti ab acceptione de-
penderet, quod prorsus falsum est, ut constat
ex dictis tract. 3. de Punit. disp. 8. quæst. 6. nu-
mer. 21.

9 Inferitur secundò ab scholis exterminā-
dam sententiam eorum, qui obligationem ad
actus internos charitatis, indirectam solum
esse, defendunt, id est, non ortam ex vi præcep-
ti diuini ad hanc virtutem pertinentis, sed ad
virtutes alias. Ver. gr. ex præcepto religionis,
ut quando existenti in mortali occurrit neces-
sitas communicandi, vel celebrandi, vel con-
ficiendi aliquod Sacramentum, & non habet
copiam Confessoris.

10 Inferitur tertio defensari vltèrius non
posse opinionem asserentium ad actum chari-
tatis solum teneri, qui alia via iustificari non
potest. Aliàs qui medio Sacramento Pœnitenti-
æ iustificationem obtinere posset, nullo vn-
quam vitæ suæ tempore teneretur elicere ac-
tum charitatis. Quod expressè damnatum est
ab Alex. VII.

11 Inferitur quartò falsam prorsus esse
opinionem quorundam asserentium eum, qui
semel in anno dignè Eucharistiam sumat, ad-
implere speciale charitatis præceptū. Quam
tenuit Mag. Bannez in Vniuersitate Salman-
tina Primarius D. Thomæ Cathedræ modera-
tor 2. 2. quæst. 44. dub. 1. conclus. 3. §. Alij di-
cunt, verba eius sunt. * Nihilominus dico se-
cundò, quod absque scrupulo credi potest, quod
qui dignè sumit Eucharistiam semel in anno,
adimplet simul speciale præceptum charita-
tis. * Sic ille, quem suppresso nomine, refert,
nec refellit Mag. Serra 2. 2. quæst. 44. in fine.
Vbi ait: * Certum est præceptum charitatis
obligare, ut pluries in discursu vitæ, actum
dilectionis Dei, & proximi eliciat homo. Sunt
nihilominus qui dicant, absque scrupulo cre-
di posse speciale præceptum charitatis adim-
pleuisse eum, qui semel, in anno quolibet,
dignè Eucharistiam sumpsit. * Hæc inquam
sententia nequam in posterum sustineri po-
test; nam cum Eucharistia semel in anno quo-
libet, dignè sumi possit, quin procedat, com-
mitetur, vel subsequatur charitatis actus, so-

la confessione præuia ex animo attrito pro-
cedente: sequitur manifestè hominem nullo
vnquam vitæ suæ tempore teneri elicere actū
charitatis, ex vi præcepti ad hanc virtutem
pertinentis. Quæ est propositio ab Alex. Sep-
timo damnata.

§. III.

Animaduersio in Baronium.

12 **Q**VAMUIS doctissimus M. Bannez
sententiam nuper ex ipso fide-
liter excerptam tenuerit: &
nec eius verba Baronius ipse inficiari audeat,
nihilominus litædere tentat, mala fide ab A-
madæo citatum, & à præfata opinione fuisse
prorsus immunem, sic disp. 3. operis contra A-
madæum, sect. 2. §. 1. fol. 312. Quem ibi carpit,
quod ex verbis Magistri Bannez, sic intulerit.
* Videtur M. Bannez commutasse præceptum
speciale charitatis in præceptum dignè su-
mendi Eucharistiam, quod est æquiualeuter
illud negare. * Quæ consecutio legitima est:
& (ut notauit Dicastillo de Pœnit. disp. 3. num.
4. & 95.) ex Bannez sententia inferitur, præ-
ceptum speciale charitatis cessare in eo, qui
aliundè est iustificatus. Quod hodiè asserere,
æquè nefas est.

13 Et ut præfata cõsecutionis robur ma-
gis innotescat: Amadæi argumentum in Ma-
gistrum Bannez retorqueo, & simul instauro
ex alio, quo ipse M. Bannez imperit M. Sorum
asserentem in Baptismo adimpleri præceptum,
quo omnes tenentur, diligere Deum super om-
nia, cum ad vltimū rationis peruenierint. * Sic
enim in illum insurgit 2. 2. quæst. 44. artic. 11.
dub. 1. * Dicit Sotus, quod in Baptismo imple-
tur istud præceptum, quia tunc dat homo no-
men suum in malitiam Christi. Sed tamen nõ
video, quomodo tunc speciale præceptum
charitatis adimpleatur, quoniam parvuli ha-
bitualiter amant, sicut & credunt. Adulti ve-
rò (attende) cum sola attritione dignè susci-
pere possunt Sacramentum Baptismi: ergo in
susceptione Baptismi non adimpletur speciale
præceptum dilectionis Dei. * Hæc Bannez: quæ
in illum cum Amadæo, sic urgeo. Adulti cum
sola attritione, dignè suscipere possunt Eu-
charistiam: ergo in susceptione Eucharistie
non adimpletur præceptum dilectionis Dei:
ergo si ad aliter adimplendum non tenentur,
euidens est, speciale præceptum charitatis, aut
cessare in eo, qui aliundè iustificatus est, aut in
præceptum dignè sumendi Eucharistiam esse
commutatam. Ergo vel argumentum M. Ba-
ñez contra Sorum nullum est, aut Amadæi cõ-
tra Bannez apertè concludit.

14 Instat Baronius, infideliter citatum M.
Bannez, quia licet dicat, satis fieri huic præcep-

to charitatis, cum quis semel per annum dignè sumit Eucharistiam; tamen, quasi huic responsioni diffusis addit, (quod non debuerat tacere Amadeus) huius præcepti omissionem nobis ignorantibus posse ad peccatum lethale imputari. * Verum si hæc expostulatio iusta foret, potuisset & debuisset Baronius, in Magistrum Serra, qui additamentum illud primo tacuit primo invehit. Potuisset etiam contra M. Petrum de Ledesma id ipsum virgere, qui, licet ex eodem instituto, non aliter Magistram Bañez citatum adducit tom. 2. *Suum. tract. 3. cap. 5. post 6. conclus.* Vbi sic refert: * La sexta sentencia es, que el que cumple con el precepto de la comunión, recibiendo dignamente el Sacramento del Altar, cumple con el precepto de amar à Dios sobre todas las cosas. Esta sentencia tiene el P. M. Bañez en el lugar alegado. Esta manera de dezir me parece muy difícil, porque el precepto del amor de Dios es muy diferente del de la Eucharistia. Luego con comulgat no cumple vno con el precepto de amar à Dios. * Hæc Ledesma: ab his tamen mala fide citatum Bañez, nec ipse Baronius dicit, cur ergo Amadeum impetit?

15 Et quidem neuter malæ fidei redargui potest, quod vltimam circa præceptum amoris Dei conclusionem omiserit, quia licet post nuper traditam de adimplitione huius præcepti, per dignam susceptionem Eucharistiæ, M. Bañez subnectat: * Tandem dico, quod fortassis, nobis ignorantibus, aliquando est omisio huius præcepti: sicut etiam solet esse omisio orandi Deum. * Non dicit, esse peccatum mortale, nec ideo hæc addidit, quia alteri conclusioni diffusus fuerit, sed quia forsitan pluries in anno per se obligat charitatis præceptum, & nos ignoramus. Pluries enim intra annum casus occurrunt, in quibus disputant Doctores, sit necne obligatio eliciendi actum specialem amoris Dei, verb. grat. An quisque ad illum per se teneatur, quoties contritionem peccatorum habere debet, aut veram eorum detestationem extra Sacramentum? An quoties beneficium magnum à Deo acceperit? An quando grauis odij, Dei tentationes instant? Et similes, in quibus omisio huius præcepti fortassis, nobis ignorantibus, datur. Quæ proinde ignorantia ex diuersitate opinionum probabilium suborta, à peccato, etiam veniali, ne dum mortali nos excusat. Quapropter consulto M. Bañez non dixit, nobis ignorantibus posse ad peccatum lethale imputari, vt Baronius illi affinxit, sed fortassis, nobis ignorantibus, aliquando esse omissionem, sicut & orandi Deum. De hac ergo ignorantia inculpabili ex varietate opinionum, circa tempus obligationis, huius præcepti, loquitur Magister Bañez vbi supra, quia licet existimet, præceptum amo-

ris Dei per se sufficienter adimpleri digna singulis annis Eucharistiæ susceptione tenet tamen, & merito, alijs etiam temporibus fortasse per se obligare, & per ignorantiam omissionem inculpabilem contingere. Hoc autem eodem verborum tenore scribere potuisset, quamvis ad actum specialem amoris singulis annis eliciendum obligasset, vt plures alij obligant. Sicut ergo, si hanc communem conclusionem præmiserit, non esset argumentum diffidentiar, quod post illam adiungeret: *Fortassis, nobis ignorantibus, aliquando est omisio huius præcepti: ita similiter, nec quod post doctrinam de adimplitione præcepti charitatis per dignam susceptionem Eucharistiæ, adiecerit.* Nil ergo in Magistrum Bañez peccauit Amadeus, sicut nec M. Ledesma, nec M. Serra: Solus ergo Magister Bañez defecit, vel si manis, & Baronius, dum illum defendit, erasis verbis tanti Magistri, & alijs ex suo penu suppositis.

§. IV.

An obligatio eliciendi actum charitatis Dei proueniat ex præcepto affirmatiuo huius virtutis? An ex negatiuo?

16 NIL clarè determinatū habemus: ideoque controuerti adhuc potest, an ex vi censuræ Alexandri VII. damnata etiam maneat opinio asserentium, solum dari speciale præceptum actus charitatis negatiuum, nempe, non habendi odio Deum? Et consequenter, neminem teneri ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis actum charitatis elicere, nisi opus fuerit ad euitandum periculum succumbendi vrgenti tentationi odij Dei.

17 Ratio difficultandi præcipue desumitur ex obligatione eliciendi actum fidei, quæ non occurrente necessitate profitendi fidem, prouenit, secundum plus, ex præcepto negatiuo non dissentiendi reuelatis, seu non succumbendi tentationi contra fidem, vt videre licet apud Magistrum Prado tom. 1. *quest. Moral. cap. 7. de fide, quest. 4. §. 4. num. 15. & sequentibus.* Quibus facile consentient Doctores asserentes, pueros, cum ad usum rationis perueniunt, non adstringi præcepto dilectionis Dei. * Quia si tunc (inquit M. Prado num. 14.) non obligat præceptum positium actus fidei, nunquam obligaret, quia non est maior ratio temporis sequentis. * Imò nec in articulo mortis esse obligationem directam actus fidei, sed indirectam, nempe ex alia virtute prouenientem, ad cuius actum debeat fidei actus præcedere, tradunt Sanchez, Trullench, Bonacina, Lugo, Granao, & alij apud Prado supra n. 17. & sequentibus. Ergo sicut, saltem extra primum instans

instans vsus rationis, obligatio eliciendi actum fidei, cessante necessitate illam confitendi, non oritur ex præcepto positio huius virtutis, sed ex negatiuo; ita similiter de obligatione eliciendi actum amoris Dei, sentire licebit.

18 Secunda difficultandi ratio sumitur ex doctrina D. Thomæ, prout à M. Acario de Velasco exposita tom. 1. *resol. Moral. verb. Amar el proximo, resol. 55. nu. 4.* vbi cum supposuisset Angelici Præceptoris doctrinam ex 1. 2. *quest. 100. art. 10.* asserentis, actum charitatis, secundum quod est quidam actus, per se cadere sub præcepto legis: * Quod de hoc (inquit) specialiter datur: diliges dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. * Quibus, tam dilectionis proximi, quam Dei speciale charitatis præceptum dari, apertissime docet. Nihilominus M. Acarius vbi supra constanter defendit, non esse obligationem diligendi proximum actu interno, & speciali charitatis, nisi ad euitandum odium necessarium sit. Quam sententiam, vt D. Thomæ, & aliorum communem tenetur, dicens: * Santo Tomás, y comunmente los Doctores enseñan, que no debemos amar al proximo con actos internos especiales, si no es en caso q̄ fuere necesario para euitar el aborrecimiento. * Ex quibus sic intulit Amadeus *Quid ergo? Dicemus ne, in doctrina D. Thomæ neminem teneri amare Deum actu interno specialis amoris, nisi cum opus fuerit ad euitandum odium? Expende vim consequentia.* Et vt luculentius, sic instaurum argumentum: de vtroque actu charitatis Dei, & proximi datur speciale præceptum; sed speciale præceptum charitatis proximi non obligat ad actum internum amoris, nisi cum opus fuerit ad euitandum odium: ergo neque speciale præceptum charitatis Dei. Hæc est vis consequentia, quam Amadeus lectori expendendam commendauit, & quæ obligationem ad actum charitatis Dei ex solo præcepto negatiuo huius virtutis prouenire, cõcessis præmissis, apertè videtur concludere.

§. V.

Animaduersio altera in Baronium.

19 C Onsequutio præfata adeo exosa Baronio fuit, vt in Amadeum (qui ei assensam non præstitit, vt falso supponit) sic exclamet vbi supra fol. 316. * *Quis ista ferat adeo præpostere ex doctrina D. Thom. sanctissima deduci consequentias impias, & absurdas? Sit esto.* Ideo verò Amadeus vt illas vitaret, alteram ex præmissis claudicare iure censuit; non maiorem, vt aliqui temerè dixerunt, sed minorem. Nam cum speciale charitatis præceptum de actu dilectionis Dei, &

proximi datur, vt tradit D. Thomas vbi supra, & constat ex *Euang. Matthei 22.* nequit consequenter asseri, actum internum amoris Dei per se cadere sub præcepto affirmatiuo, non vero actum amoris proximi.

20 Verum, vtrique præmissa concessa, Baronius consequentiam irridet. Nec mirum, cum præceptum speciale amoris Dei, & proximi exponere non renuerit illo veteri proverbio: *Qui amat me, amat & canem meum,* quod Hilpane diximus: *Quien bien quiere à Beltrán, bien quiere à su can,* quasi præceptum amandi proximum ea ratione se habeat respectu præcepti amandi Deum, ac præceptum amandi canem, cum præcepto amandi proximum: aut quasi proximi, & canis amandi, darentur duo specialia præcepta inter se connexa, sicut & amoris Dei, & proximi dantur. Vnde concludit, ridiculam esse argumentationem a præcepto speciali amoris proximi ad amoris Dei, dicens: * *Canem amici non debeat singulari affectu prosequi, sed amicitia satisfacio, si habeam animum paratum ad canem diligendum, cum occurrat occasio amico testandi affectum, eius canem non omnino neglecto.* * Ex his præmissis infert, quod licet amoris proximi speciale præceptum non obliget per se ad actum internum amoris, nil inde concludi potest contra obligationem ad actum internum amoris Dei ex præcepto affirmatiuo prouenientem. * Aliàs (inquit) satisficiam præcepto charitatis in Deum, si illum eodem loco, quo canem, reponam. * Verba hæc, cui vertam, nescio. O Baroni! non tam imbellem telum fuit; idum vero non sensisti. Et quidem si in obligatione amandi Deum non alia amandi proximum contineretur, quam in præcepto amandi proximum, obligatio amandi eius canem, aut præceptum amandi canem darentur simile præceptum amandi proximum, quod, iuxta Euangelium, simile est præcepto amandi Deum; discursus Baronij irridendus non foret. Sed cum omnia secus se habeant, & ipse ignorare non possit, consequentia, & conscientia morsus fugere non poterit.

21 Et vt res magis innotescat, sic formo argumentum. Ex eo, quod Christus Dominus, eodem modo loquutus fuerit de speciali præcepto charitatis Dei, & proximi, inferunt Doctores, dari præceptum speciale diuinum, & supernaturale charitatis proximi, quo ex charitate, amore supernaturali tenemur proximum diligere (quod esse de fide certum dicit Trullench lib. 1. *Decalog. cap. 5. dub. 4. num. 4.*) Ergo ex eo, quod Christus Dominus de vtroque speciali præcepto charitatis Dei, & proximi eodem tenore verborum locutus fuerit: legitima hæc erit consequentia: actus intertus supernaturalis charitatis Dei per se cadit sub præcepto affirmatiuo: ergo & actus intertus

supernaturalis charitatis proximi: ergo ab oppositu consequentis validum erit argumentum: sed actus internus, & supernaturalis charitatis proximi in opinione D. Thomæ (vt testatur Acatius de Velasco) per se non cadit sub præcepto affirmativo: ergo neque actus charitatis Dei: ergo ex negata obligatione diligendi proximum actu interno charitatis supernaturalis, ex vi præcepti affirmatiui pertinentis ad virtutem charitatis, efficaciter arguitur contra obligationem amandi Deum actu interno charitatis, ex vi præcepti affirmatiui; solumque concedendam ex vi præcepti negatiui spectantis ad hanc virtutem. Neque hoc argumento, vt falso imponit Baronius vbi supra, * contendit Amadeus ex D. Thom. præceptum charitatis amandi Deum nullum dari speciale. * Sed non dari speciale affirmativum, si de amando proximo non detur. Nam cum præceptum charitatis, inquit, de utroque amoris actu, Dei scilicet, & proximi specialiter detur, iuxta illud *Matthæi 22. secundum autem simile est huic: diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Aut utrumque sub præcepto (nempe affirmativo) cadere, aut neutrum formaliter dicendum est. Consequentiam desidero. * Hæc Amadeus, quibus, vt patet, speciale præceptum affirmativum amoris Dei non inficiatur, sed & proximi etiam concedendum intendit.

22 Quapropter meliora sapiens Baronius fol. 326. bene asserit, falsum esse nullum dari speciale præceptum affirmativum dilectionis proximi, & contra expressa Christi Domini verba, Ioannis 13. *Mandatum novum do vobis, vt diligatis invicem.* Id verò traditum à D. Thomæ *Quodlib. 4. art. 24. ad 1. suadere tentat, fol. 327. ex quo loco oppositam conclusionem deduxit Acatius de Velasco. * Eo enim quodlibet, & articulo ad primum (inquit Baronius) eruditè disserit D. Thomas, & varias refert Patrum sententias de adolescente Matthæi 19. &c. * Cæterum huius testimonij explicatione, non auersam, sed instauratam Acatij assertionem censeo, quia obligationem ad actum internum amoris proximi, eo loci à D. Thomæ traditam fuisse, Baronius ipse suadere contendit ex eius necessitate ad observantiam præceptorum secundæ tabulæ, quo (inquit) amore sublato, cætera mutant, nec impleri possunt, multominus collectim omnia, nisi præeat veluti radix horum fructuum singularis ex charitate affectus in proximum. Si ea (inquit) sit necessitas, & efficacia specialis dilectionis in proximum ad seruanda secundæ tabulæ præcepta, quid futurum putas de singulari amare in Deum, vt summum bonum ad seruanda collectim omnia præcepta? Hoc autem argumento solum euincit Baronius, iuxta D. Thomam, loco supra citato, amorem Dei, &*

proximi cadere sub præcepto, vt necessarium aliorum præceptorum adimplentionem: quod est idem, ac dicere: dari obligationem ad eiusmodi actus internos ex vi præceptorum ad alias virtutes pertinentium, quando ad earum observantiam opus fuerit, quod nullus unquam negauit. Quodlibet ergo quantum D. Thom. *artic. 2. citato*, ne leue quidem supeditat argumentum pro speciali præcepto affirmatiuo amoris proximi, ad virtutem charitatis, & non ad aliam, directè redacendo.

23 Ex alijs ergo locis D. Thomæ, probari debet obligatio eliciendi actum amoris proximi ex vi præcepti affirmatiui ad hanc virtutem pertinentis; quod nullibi à D. Thomæ (quidquid Acatius dixerit) negatum inuenio.

§. VI.

Præceptum affirmativum amoris Dei, & proximi efficaciter probatur.

24 **Q**uod detur obligatio eliciendi actum amoris Dei non solum ex præcepto negatiuo, sed etiam ex affirmatiuo ad virtutem charitatis pertinente: probant efficaciter fundamenta pro speciali præcepto huius actus superius iacta. Charitatis enim præcepto, quod primum, & maximum est, id negare, quod alijs virtutum præceptis conceditur, valdè rationi dissonat, cum Dei dilectio totius vitæ Christianæ fundamentum sit: vnde à Concilijs, vniuersæ legis obseruantia dicitur: ergo sicut ex alijs virtutibus, quæ obiecta longe inferioris ordinis habent, non solum præcepta negativa, sed etiam affirmatiua dimanant, ita ex virtutibus fidei, spei, & charitatis, quæ perfectiores sunt, & præcipuè ex charitate, quæ maior omnium est. Cum igitur charitas specialis, & præstantior virtus sit, & eius actus ad salutem necessarius, nullo apparenti fundamento dici potest de tali actu speciale præceptum affirmativum non dari, & ita docent P. Vazquez locis supracitatis *num. 1.* & Gaspar Hurtado *disp. 4. de charitate diff. 1. vers. Et non solum*, & alij apud Leandrum *tom. 6. disp. 4. quest. 2.* vbi non bene illos, & Molinam pro contraria sententia adducit.

25 Urgetur, quia si ex solo præcepto negatiuo non succumbendi tentationi odij Dei teneretur quis actum charitatis elicere, sequeretur, quod si homo nullo suæ vitæ tempore, eiusmodi tentatione urgeretur, nullo ad actum charitatis ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis adstringeretur. Quæ est propositio ab Alexandro VII. damnata: ergo fatendum est necessario, obligationem eliciendi actum charitatis non solum ex præcepto negatiuo, sed etiam ex affirmatiuo huius virtutis,

tutis, aliquando directè provenire. Quod argumentum præceptum affirmativum fidei, & spei aequè comprobatur.

26 Maior est difficultas circa actum amoris proximi. Dicendum tamen est, similiter dari speciale præceptum affirmativum de actu interno supernaturali amoris proximi. Ita communiter Theologi, cum D. Thomæ 1. 2. *quest. 109. art. 3. ad 1.* quos citatos sequitur M. Prado *tom. 1. quest. Moral. cap. 12. quest. 4. §. 2. num. 15.* Probatur primo ex verbo Christi Domini, *Matthæi 22. & Marci 12. Diliges Dominum Deum tuum, est primum, & maximum mandatum. ut secundum simile est huic: diliges proximum tuum, sicut te ipsum.* Et Ioannis 13. *vers. 34. Mandatum novum do vobis, vt diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Quod præceptum secundum communem Sanctorum Patrum, & Theologorum expositionem, est affirmativum charitatis supernaturalis, nos obligans diligere proximum propter Deum. Qui quidem actus nequit non esse simul charitatis Dei. Vnde Apostolus ad Roman. 13. *Qui diligit proximum, legem implevit.* Ex cuius verbis D. Augustinus *tom. 9. tract. 9. in primam Ioannis 4. sic infert: * Necessè est ergo, vt Deum diligat, qui diligit fratrem. * Secundo probatur ex D. Thom. ad locum Pauli ad Rom. 13. lect. 2. vbi sic: * In dilectione proximi includitur dilectio Dei, sicut causa includitur in effectu. * Et 1. 2. *quest. 100. art. 10. & 2. 2. quest. 44. art. 7.* explicans præceptum Christi Domini, *Matthæi 22. Diliges proximum tuum, sicut te ipsum*, inquit: * Modus dilectionis tangitur, cum dicitur, *sicut te ipsum*, &c. Et hoc tripliciter, primo quidem ex parte finis, vt scilicet aliquis diligat proximum propter Deum, sicut se ipsum propter Deum debet diligere, vt sic sit dilectio proximi sancta. * Diligere autem proximam propter Deum, stare nequit absque actu interno charitatis supernaturalis proximi: huius ergo præceptum nobis iniunxit Christus Dominus loco supra citato. Ex hoc autem dilectionis actu præcepto, necessaria consequentia deducitur, nil contra proximum à nobis efficiendum, & illi subveniendum in necessitatibus corporalibus, sicut necessitatibus proprijs; idque tantum suadet auctoritas D. Thomæ *ex quodlib. 4. art. 24. ad 1.* non verò, vt quidam volunt, non dari præceptum affirmativum actus specialis, & formalis amoris proximi. Quod negari quidem non potest, ex mente D. Thomæ, alijs in locis expressa.*

27 Si autem inquiras, quo tempore obliget? Respondeo cum Suarez *disp. 5. de charit. sect. 4. num. 4.* * Hunc amorem interiorem solum cadere sub præcepto, vel quando necessitas est opus externum, ex beneficio proximo præstandum, vel ad vitandum odium, vel of-

fensionem proximi, &c. Et tunc tantum obligare ad huc actum, quantum ad hos fines fuerit necessarium. *

QUESTIO II.

Quo tempore obliget præceptum speciale actus interni amoris Dei super omnia.

1 **I**N hoc puncto quot capita, tot sententiarum: nonnullas referam. Prima asserit, præceptum charitatis Dei per se, & directè tantum obligare in articulo mortis: ita nonnulli Theologi innixi auctoritati D. Thomæ. Probant primo *ex 4. dist. 17. q. 3. ad questionem. 4.* vbi ad similes questiones decidendas hoc iecit fundamentum. * Præcepta affirmatiua non obligant ad statim, sed ad tempus determinatum: non quidem ex hoc, quod tunc commodo impleri possunt, &c. sed ex hoc, quod tempus necessitatem urgentem adducit. * Extra articulum autem mortis, per se loquendo, nullam necessitatem agnoscit D. Thomas ad ea, quæ sunt de necessitate salutis exhercenda, vt videtur deduci ex his, quæ tradit de Confessione, & Baptismo *in addit. ad 3. part. q. 6. art. 5. in corpore*, vbi ait: * Quia quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo in hac vita implere, ideo si periculum mortis imminet, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad confessionem faciendam, vel Baptismum suscipiendum. * Ex quibus M. Canus *in relect. de Penit. part. 4. §. Secunda propositio*, ad obligationem amandi Deum speciali actu dilectionis, nullum tempus determinat, præter articulum necessitatis, in quo tantum hoc præceptum, sicut & reliqua affirmatiua, obligare autumat. * Nec peccat (inquit) mortaliter, qui non diligit Deum, nisi necessitatis articulis intercedat. * Quapropter semel tantum per se in vita obligare, putat probabile Illust. M. Acatius de Velasco *tom. 1. res. Moral. verb. Amor, resol. 53. num. 2.* dum hanc opinionem referens, inquit: * Con que se libran los fieles de muchos escrúpulos. * Et sequitur Remigius *in Sum. tract. 2. cap. 1. de 1. præcep. Decalogi, §. 3.* Et ab alijs traditam supponit M. Victoria *in relect. de obligat. peruenientis ad usum rationis part. 3. num. 11.* vbi de tempore, quo amoris præceptum obligat loquutus, planè supponit, suo tempore sententiam fuisse communitem, ait enim: * Nec videtur sufficiens solutio communis, quod tenetur semel in vita. * Cui consentiunt, qui in articulo mortis obligare docent, P. Vazquez *tom. 4. in 3. p. q. 86. art. 2. dub. 6. num. 11. q. 90. art. 1. dub. 4. nu. 40.* Gaspar Hurtado *tr. de charitate disp. 4. diff. 1. §. & non ignobiles Mag. quibus conuenit Ioannes Sanctius in Select. disp. 1. num. 21. §. Nec frangitur*, vbi hanc dicit, esse veriorè sententiam.

sentiam: * Nam supposito, quod nullum tempus determinatum signet Deus, quo debeat diligere liberum relinquit hominem, ut tempore à se electo obligationem exequatur: & cum articulus mortis ultimum vitæ tempus sit, & aliud eligere nequeat, constringitur in illo præceptum implere.*

4 Secundo probatur, quia præceptum contritionis non obligat per se ante articulum mortis: ergo nec præceptum actus charitatis. Antecedes est D. Thomæ in add. ad 3. p. quæst. 6. art. 5. ubi confessionem dicit obligare, quando contritio obligat. Ad hanc autem teneri per se neminem putat, nisi in articulo mortis, quia ex iure diuino pro confessionis præcepto, sic ibi concludit, ut constat ex numero præcedenti. Et est commune Theologorum cum Caietano in Summ. in edit. Veneta, anno 1584. & in antiquiori Parisiensi anno 1530. verb. Contritio, §. Tempus autem, ubi sic ait: * Quantum ad vitandum novum peccatum transgressionis præcepti de contritione, tempus est determinatum ad articulum necessitatis, sicut in alijs affirmatiuis præceptis contingit. Prima necessitas est articulus mortis, quia tenetur homo in hac vita conteri. Secunda est susceptio, vel administratio Sacramenti, & vniuersim exercitatio cuiuscumque actus exigentis necessario hominem sine peccato mortali. * Sic Caietanus, quem sequuntur M. Canus ubi supra, §. 4. Propositio, & viginti DD. apud Leandrum tom. 1. tract. 5. disp. 1. quæst. 37. Diana part. 5. tract. 13. ref. 33. & part. 11. tract. 8. ref. 51. §. Dico itaque. Et nouissimè, quod mirabile est, hanc opinionem falsam vocat, & simul amplectitur Vincenrius Baronius in opere contra Amadeum disp. 3. sect. 2. §. 2. fol. 315. ubi sic ait: * Præceptum contritionis est, quid posterius lapsu in peccatum: & disp. 2. probatum est, dilationem quantumque non esse novum peccatum, nisi accedat negligentia, desiderio liberioris vitæ. * Ergo iuxta Baronium, qui non ex desiderio liberioris vitæ, contritionem vsque ad articulum mortis differat, non peccabit contra præceptum poenitentiae, vel charitatis. Ex horum Doctorum sententia efficax videtur sumi argumentum pro licita dilatione amoris Dei, vsque ad mortis articulum. Instauero sic: post peccatum commissum non minus urget præceptum contritionis, quam amoris Dei, quia contritio, secundum communem Theologorum sententiam, est formaliter actus charitatis: & è contra actus charitatis est formaliter, aut virtualiter actus contritionis, ut tradit D. Thomas in 4. dist. 17. q. 1. ad 4. quæstionem. ad 1. * Dicendum (inquit) quod feruor dilectionis de necessitate secum coniunctum habet odium contrarij. * Ideoque præceptum dilectionis per se obligare, quoties præceptum contritio-

nis obligat, defendunt Valentia 2. 2. disp. 3. q. 19. puncti. 1. casu 3. Nauarro in Sum. cap. 11. num. 8. Granado 2. 2. tract. 14. disp. num. 2. Bonacina disp. 3. q. 4. puncti. 2. Villalobos 2. part. tract. 3. diffie. 2. num. 7. Caietanus, Toletus, Sa, Philiaricus, & Rocassul, apud Leandrum à Sacramento in præcepta decalogi tract. 4. disp. 2. quæst. 18. & alij. Ergo si post commissum peccatum potest contritio differri vsque ad articulum mortis: poterit etiam actus charitatis. Hæc consequutio videtur necessaria, concessis præmissis. Quod vero ante peccatum teneatur quisque actum charitatis elicere, eo autem perpetrato, vsque ad mortem iterare non adstringatur, difficile captum est.

5 Terrio probatur ex autoritate Doctorum, qui dum extremè oppositam sententiam defendunt: nimirum, præceptum amoris Dei homines obligare, dum primum instans rationis attigerint, quæ est communis inter Thomistas: inde nonnulli ex primis huius Scholæ suam conclusionem probant: quod nisi adultus in primo instanti vsus rationis præcepto charitatis teneatur: * Vix (inquit) vltimum præter articulum mortis assignari potest. * Sic M. Bañez, & M. Soto, quos refert Baronius in opere contra Amadeum, disput. 3. sect. 2. art. 1. §. 1. fol. 312. & sequitur ipse, tum ibidem, tum 1. part. Theolog. mor. contra Caranuelum, disp. 2. sect. 1. art. 3. fol. 137. ubi sic ait: * Qui patiuntur instans primum rationis elabi, eoque nos eximunt à præcepto amoris Dei, vix aliqua ratione verisimili possunt aliud tempus illi præcepto implendo designare, nisi ad finem vitæ mortis articulum deuoluunt. * Sic Baronius, & ante illum Mag. Prado tom. 1. quæst. moral. cap. 7. quæst. 5. §. 4. num. 14. & 15. ubi ait: * Si tunc non obligat, nunquam obligaret (nempe vsque ad articulum mortis) quia non est maior ratio temporis sequentis. * Ex quibus sic arguitur: ergo homini, qui in primo instanti vsus rationis actum charitatis elicerit, nullum tempus ante articulum mortis assignari potest, in quo ad illum iterandum teneatur: ergo omnes Thomistæ, qui huic obligationi fecerunt satis (ut suppono) non tenebuntur ad actum amoris Dei vsque ad articulum mortis. Bene. Ergo reliqui Doctores extra Scholam Thomisticam, qui talem obligationem pro primo instanti vsus rationis non agnoscunt, consequenter asserunt, præceptum speciale charitatis extra articulum mortis non obligare. Quod hæc consequutio sit legitima ex præmissis, fatentur omnes Thomistæ supra citati: atqui probabilissima est sententia negans obligationem eliciendi actum charitatis in primo instanti vsus rationis: ergo nequit improbari consequutio, quæ ex illa necessario deducitur.

6 Quarto probatur argumento desumpto

ex D. Thom. in addit. ad 3. part. quæst. 6. art. 5. in corpore, ubi de præcepto Baptismi loquens sic ait: * Ad Baptismum non est aliquod tempus determinatum, ultra quod, si Baptismum differat, peccatum incurrat. * Et infra. * Quia quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo in hac vita implere, idè si periculum mortis immineat, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad confessionem faciendam, vel Baptismum suscipiendum. * Ex quibus sic: Baptismus est fundamentum Christianæ vitæ, & tamen iuxta D. Thomam ante periculum mortis nullum est tempus ei suscipiendum determinatum, ultra quod, si adultus Baptismum differat, peccatum incurrat. Ergo idem de actu amoris Dei eodem fundamento dici poterit. Urgetur, quia huic principio innixi Scotus, Durandus, Gabriel, Ricardus, Paludanus, Suarez, Valentia, Lugo, & alij apud Leandrum à Sacramento tom. 1. tract. 5. disp. 3. quæst. 13. asserunt, seclusa lege Ecclesiastica, præceptum confessionis non obligare extra articulum mortis. * Quia præceptum, inquit, affirmativum per se non obligat, nisi in articulo necessitatis, qui, per se loquendo, nullus est dabilis ante mortem. * Atqui præceptum amoris Dei est præceptum affirmativum, & aliunde nullum est ei tempus à Christo Domino, nec à iure naturali determinatum: ergo, ni ab Ecclesia determinetur, non obligabit vsque ad periculum mortis.

7 Hæc sunt fundamenta, quæ pro hac sententia militant, quam proinde grauissimi Doctores sequuti sunt, & videtur tenere doctissimus Nauarrus in Sum. cap. 11. ubi per omissionem amoris Dei, solum putat peccare. Qui dimisit amare Deum, tempore, quo sub poena peccati mortalis tenebatur ad cogitandam suam salutem spiritualem, veluti cum imminet mortis periculum, vel necessitas se obtulit sumendi, vel administrandi Sacramentum. Sic Nauarro pro se citans Mag. Tabienam, & Maiorem.

§. I.

Animaduersio in Baronium.

7 Sententiam nuper relata[m] impiam, & absurdam, vocat Vincentius Baronius in opere contra Amadeum, & disp. 3. sect. 2. art. 1. §. 1. fol. 314. & vltimum argumentum à paritate præcepti Baptismi desumptum, fallax, & vitiosissimum appellat. Quia non est (inquit) idem iudicium de utroque præcepto, nam præceptum charitatis ad finem pertinet, & Baptismi ad media. * Verum hoc effugium nullum est, quia actus charitatis non cadit sub præcepto, ut finis aliorum præceptorum est, sed ut medium ad consequutionem gloriæ, ut

benè ait M. Bañez 2. 2. quæst. 44. artic. 1. conclus. 3. ibi: * Actus charitatis est etiam medium maxime necessarium ad alleuentionem finis, & ceterus est de illo præceptum speciale, non ut habet rationem finis aliorum præceptorum, sed ut habet rationem vltimi, & perfectissimi medij ad alleuentionem finis. * Ergo ex eo, quod præceptum charitatis ad finem pertinet, & Baptismi ad media, insufficientis prorsus est disparitas à Baronio tradita, maxime, ut argumentum de fallacia redarguat, cum tam actus charitatis, quam Baptismus, ut media tantum, ad alleuentionem finis, sub præcepto cadant.

8 Vitiosissimum etiam nostrum argumentum appellat exclamans, numquam D. Thomam docuisse, quod de Baptismi dilatione in loco supra citato illi adscribitur: * Nec potest (inquit) illi adscribi, nisi per summam calumniam. * Quis hæc apud Baronium legat, & tamen neget? Sed ut nullam huic Authori deberi, palam facerem, legi, & relegi D. Thomæ locum supra adductum ex addit. ad 3. part. quæst. 6. art. 5. in editione Salmanticensi (qua vtor) anno 1553. & verba, quæ ex illo adduxi, fideliter excerpta inueni, nec in alium sensum ab Amadeo detorta. Et claritatis gratia antecedentia, & subsequencia subiungam. Disputat ibi D. Thomas: * Vtrum peccator teneatur statim confiteri? Et postquam statuit, ratione communis teneri, subnectit: * Alio modo obligantur aliqui ad confessionem per se, & sic videtur eadem esse ratio de Confessione, & de Baptismo differendo, &c. * Præceptum autem confessionis, iure diuino, per se non obligare extra articulum mortis, docent Doctores citati num. 29. & teste Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 35. sect. 3. num. 6. est sententia D. Thomæ dist. 17. quæst. 3. art. 1. Et de præcepto Baptismi exprimit D. Thom. ubi supra, dicens: * Ad Baptismum percipiendum non tenetur aliquis statim postquam habuit propositum Baptismi, neque est aliquod tempus determinatum, ultra quod, si Baptismum differat, peccatum incurrat. * Ab hac autem assertionem statim excipit articulum mortis, subiungens: * Quia ea, quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo in hac vita implere: idè si periculum mortis immineat, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad confessionem faciendam tunc, vel Baptismum suscipiendum. * En apertè à D. Thomæ traditum, nullum esse tempus extra articulum mortis, ultra quod, si Baptismum quis differat, peccatum incurrat. Quo ergo iure, id non posse illi adscribi, nisi per summam calumniam, scripsisti? Sed ut calamitatem in posterum compescas, argumentum à paritate Baptismi desumptum in te retorqueo, & ex ore tuo te iudico. * Si in primo instanti vsus rationis, homo eximeretur à præ-

præcepto amoris Dei, vix aliqua ratione verisimili possit aliud tempus illi præcepto implendo designari, nisi ad finem vitæ, & mortis articulum devoluatur. * Sic faris 1. p. *Theologia Moralit. disput. 2. artic. 3. fol. 137.* cum alijs tui instituti, quos supra dedi: At qui omnes Thomistæ cum Divo Thoma defendunt, præceptum Baptismi non obligare in primo instanti vsus rationis (quibus non dissentient ergo vix aliqua ratione verisimili poterit huic præcepto implendo aliud tempus designari, nisi ad finem vitæ, & mortis articulum devoluari. Quid ad hæc?

9 Instat Baronius, D. Thomam ibidem addidisse: * Potest contingere, quod in dilatione Baptismi mortale erit peccatum, vel non erit, & hoc pensandum ex causa dilationis. Vnde si causa dilationis Baptismi mortale peccatum annexum habeat, vtpote si propter contemptum, vel aliquid huiusmodi, Baptismum differat, dilatio erit peccatum mortale: aliàs nō. * Fateor, D. Thomæ hæc esse verba, quæ licet Baronius non referat, excerpere placuit, vt ex illis D. Thomæ sensus apertius percipiatur. Concedo, dilationem Baptismi ex contemptu, vel ex alio pravo sine posse esse peccatum mortale: contendo verò, vj consequentiæ, idem profus de dilatione actus charitatis dici debere: & ideo deficiente simili causa dilationis, sicut non peccat mortaliter omittens Baptismum vsque ad articulum mortis (solo attento iure diuino) ita neque qui actum charitatis. Stat ergo argumentum supra confectum: quod fallax, & vitiosissimum Baronius vocavit. Alijs solutionem remitto.

§. II.

Vera sententia:

10 **E**Xtremas relinquo, aliã, quæ præceptum amoris Dei super omnia in primo instanti vsus rationis obligare defendit: aliã, quæ solum in articulo mortis, Primam desero, quia hæc obligatio Authoribus tantum scholasticis est nota, qui eius meminerunt: & moraliter videtur certum non omnibus inesse obligationem, quam nullus agnovit, omnes ignorant. Secundam rejicio, quia præceptum dilectionis Dei est præceptum amicitie conciliandæ, conservandæque per totam vitam cum Deo: qui est finis, ex cuius amore, & fruendi desiderio cætera omnia diriguntur, & ministrantur. Incredible ergo profus est, quod non obliget vsque ad articulum mortis: si enim media ad consecutionem finis, in discursu vitæ, ex præcepto adhibenda sunt, qui fieri potest, quod amor finis ad finem vsque vitæ differatur? Ideo hanc sententiam, quæ communis est inter Theologos, tenetur

Sanchez *lib. 1. Summ. cap. 35.* Suarez, & Valentia, quos refert, & sequitur Castro Palao *tom. 1. tract. 6. disp. 1. punct. 4. num. 4.* Sotus, Rañez, Lorca, & alij, quos sequitur Montefinos 1. 2. *quest. 98. disp. 19. quest. 2. num. 3.* & Mag. Prado *ubi supra quest. 3. num. 3. & 6.* qui constanter asserunt: extra articulum mortis dari obligationem eliciendi actum charitatis Dei, etiam his, qui in primo instanti vsus rationis actum charitatis elicerint.

11 Iam quo tempore præceptum hoc ex virtute charitatis obliget? non conveniunt Doctores. Certum autem est, secundum omnes, ex alijs virtutibus obligationem procedere, quoties occurrat obligatio se iustificandi ad recipiendum, vel conficiendum aliquod Sacramentum, vel, vt melius dicam, certissimum est, hoc præceptum obligare, quoties obligat aliud, quod sine actu charitatis prave, aut simul elicit, adimpleri non potest. Et similiter ex præcepto negativo ipsius charitatis quemlibet teneri actum amoris Dei elicere, quoties ad vitandum odium, opus fuerit. Difficultas solum est de præcepto affirmativo. Respondeo ergo, alijs sententijs omisissis, nullam determinatè assignari posse: certum autem esse dari obligationem aliquoties Deum amandi. in hac conclusione fere omnes Doctores conveniunt. P. Suarez *de Charit. disp. 5. sect. 3. num. 4.* sic ait: * Dico, teneri hominem non profus cessare tota vita ab hoc amore. Quare, qui per multos annos non exercet huic actum amoris, delinquit contra charitatem. * P. Henriquez, quem refert, & sequitur Fillius *tract. 22. cap. 9. quest. 8. num. 290.* dicit: * Saltem quinto quoque anno hoc præceptum ligare. * Magis limitat Castro Palao *ubi supra punct. 4. num. 10.* vbi ait: * Reputarem, dilationem trium annorum esse gravem. * Cui consonat P. Coninch *disp. 24. dub. 3. num. 53.* ibi: * Videtur omnino mortaliter peccaturus, si hoc præceptum quis ad tres, vel quatuor annos spontè differat. * Strictius alij, singulis annis per se obligare, tradunt. Ita Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. *disp. 174. sect. 6. §. 26.* Lorca 2. 2. *disput. 58. sect. 3. num. 3.* M. Petrus de Ledesma *in Sum. tom. 3. tract. 3. cap. 5. pest. 6. conclus.* Trullench, Rocassul, & alij, quos citatos sequitur Leander à Murcia *tom. 2. disquis. Moral. lib. 4. disp. 3. ref. 7.* Alij verò nullum tempus determinare audent. Et forte ante annum obligare inquit Mag. Prado *tom. 1. Quest. Mor. cap. 12. quest. 3. num. 10.* Quapropter P. Granados 2. 2. *q. 44. controu. 3. de Charitat. tract. 14.* Aliquoties (inquit) in vita credendum est, obligare nos ad hunc amorem, sed desinire tempus magis in particulari non possunt. * Et ex hoc capite, ratione ignorantie temporis huius obligationis, homines excusat à peccato, dicens: * Quoniam tempore

ore obliget hoc præceptum, res est occulta, quod deserviet, vt facile admittamus inavabilem ignorantiam, quæ excuset à culpa plures, qui hoc præceptum fortasse non impleverunt. * Sic P. Granados, cui lubeas assentior.

12 Ad argumenta aduersariorum respondeo. Ad primum desumptum ex autoritate D. Thomæ *in 4. distinct. 14.* necessitatem urgentem ad præcepti amoris Dei adimplerionem, non ex periculo mortis, sed ex vitæ Christianæ fundamento, & institutione taxandam esse: ac proinde adultum teneri ad actum amoris Dei nimis non differendum, sed aliquoties in vita eliciendum, iuxta diversitatem opinionum, de quibus supra.

13 Ad secundum respondeo, post lapsum in peccatum aequè obligare præceptum contritionis, ac præceptum amoris: nego autem, contritionem differri posse vsque ad articulum mortis, si articulus ille differatur ultra tempus à Doctoribus, pro actu amoris eliciendo, designatum. Idquæ D. Thomas supponit loco advertarijs adducto *ex addit. ad 3. part. question. 6. artic. 5.* dum sic ait: * Tunc teneri aliquis ad propositum confitendi, quando ad contritionem teneri, scilicet, quando peccata memoriæ occurrunt, quod præcipuè in articulo mortis existit. * Ly enim, *præcipuè*, idem importat, quod *maximè*: vt ostendat maiorem esse rationem de articulo mortis: exprimit enim casum minus dubium, aliumquæ magis dubium includit, vt cum Bartol. Tirraquell. Burgos de Paz, & alijs tradit Barboia *in Dictionar. iuris, dict. 272.* Quapropter licet Div. Thomas ibidem concludat, confessionis præceptum per se obligare in articulo mortis, tempusquæ aliud ex iure diuino non designet, limitanda tamen est conclusio ex præcedentibus, nimirum, tunc præcipuè obligare. Aliud verò tempus ad eius adimplerionem vrgere, nō negat: ideoque aliquoties in vita eius modi præceptum, sicut & amoris, vel contritionis obligare, dicendum cenfeo.

14 Ad tertium desumptum ex autoritate Thomistarum, qui pro solo articulo mortis præceptum amoris obligaturum inferunt, si in primo instanti vsus rationis non adstringat. Respondeo, illationem esse nullam, & cui ipsi etiam tenentur responderè, admissa obligatione pro primo instanti vsus rationis, quãdoquidem eos etiam, qui hoc præceptum pro eo instanti adimpleverunt, obligant ad aliquoties in vita actum amoris Dei eliciendum, extra articulum mortis.

15 Ad quartum, quod adducitur ex autoritate Div. Thomæ pro licita dilatione Baptismi vsque ad articulum mortis, respondeo, D. Thomam eodem modo de Baptismo, ac de confessione sentire: atque ad eum eius Pat. Mar. de Moy. *Quest. p. 1.*

conclusio intelligenda est, iuxta superius dicta ad secundum argumentum, nempe susceptio nem Baptismi præcipuè obligare in articulo mortis: non verò excludit obligationem ante hunc articulum. Nec congruè excludi potest, quia non solum Baptismus in voto, sed in re susceptus vitæ Christianæ fundamentum est. Quapropter Caietanus 3. *part. quest. 68. artic. 3. §. Et quamvis*, sic scripsit. * Dilatio tamen Baptismi vsque ad mortis articulum licita non est: vt patet de consecrat. *distinct. 4. cap. Quando quis.* * Cuius sententia est verissima: textus verò, quo vitur, rem non evincit, quia solum procedit de his, qui vsque ad exitum vitæ suscipere Baptismum differant, vt liberius peccent, spe Baptismi potestà salvandi.

QUESTIO III.

Vtrum maritus, qui uxorem adulteram suscipitur, possit ei occasionem offerre, vt in adulterio deprehensam corrigat

1 **P**artem affirmatiuam tuetur Ioannes Sanctius *in Selectis, disput. 35. num. 12.* qui vniuersaliter asserit, * offerrent alicui occasionem ad peccandum, vt deprehensus in illo respiscat, vel ob alium bonum finem, non peccare: qualiter excusantur Custodes nemorum se abcondentes, vt euntes ingrediantur liberè, & deprehensi caueant in futurum illuc redire. Illud enim non est cooperari ad peccatum, sed permittere vnum committi, vt plura euentur, vt tradunt Nauarrus, Nauarra, Corduba, Valcatia, Molina, Manuel, Vega, & alij. * Et infra: * Eadem etiam ratione excusari parentes, & heros non auferentes, vel apponentes famulis, aut filijs occasionem furandi, cum eos ad furandum propensos norunt, vt sic in furto deprehensi respiscant, censent Nauarrus *in Summ. Hispana, cap. 28. addit. ad num. 3. cap. 14. §. La dezima.* Corduba *in Summ. quest. 5. corollar. 4.* Nauarra *lib. 3. de Restitut. cap. 4. dub. ultim. in noua edit. num. 104.* * Hactenus Ioannes Sanctius. Quem sequuntur Guilinus *verb. Peccatum, Layman lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 5.* Gaspar Hurtado *de Iustit. disputat. 6. difficult. 3. §. Ratio prioris est.* * Quia peccant ex malitia (inquit) potest licitè tribui materia peccati, quæ aliàs sit indifferens. * Diana 3. *part. tractat. 5. Miscellan. resolut. 18.* cuius rationem reddidit. * Quia id non est formaliter cooperari ad peccatum, sed materiam, & occasionem peccati subministrando, illud permittere. Quibus faciunt asserentes, non esse peccatum mortale, subministrare materiam indifferentem ea abusu, Petrus de Le-

desima tom. 2. tract. 27. dub. 4. & Caietanus 2. 2. qu. est. 147. artic. 4. in fine, alijque plures ex hoc capite excusantes Tabernarios, & Capones cibaria ministrantes soluturis ieiunium. Quia si omnino coenaturi sunt, (ait Caietanus) & ego invito eos ad mecum coenandum, non invito eos nisi ad locum, & societatem coenae, & ministro illis cibos. Ex nullo autem horum apparet peccatum aliquod. * Ergo si vxor adulteratura est, maritus occasionem offerens, verb. grat. solam relinquens, vel consulens, vt consanguineam visitet, non inuitat nisi ad locum, & domum consanguineae, vt adductis testibus possit de adulterio conuincere, vel in adulterio deprehensam corrigere. In his ergo, iuxta doctrinam Caietani, peccatum aliquod non apparet. Cui fauent Doctores asserentes, non peccare mortaliter, qui petit aliquid indifferens, quo alter iam paratus est abusus, quia hec videtur leuis cooperatio ad peccatum. Sic nonnulli apud Bonacinam tom. 2. disputat. 2. de Peccatis, quæstion. 4. puncto 2. num. 21.

2 Et quod caput, est sententia expressa D. Thomæ q. 13. de malo, art. 4. ad 19. ubi sic scribit: * Pro nullo incommodo corporali vitando, debet homo consentire in peccatum alterius: sed tamen pro aliquo incommodo vitando, potest homo licite vti malitia alterius, vel materiam ei non subtrahere, sed præbere. * Quid clarius?

§. I.

* Animaduersio in Baronium.

3 **H**UNC D. Thomæ locum, etsi fideliter excerptum, enormiter tamen truncatum expostulat Baronius in opere contra Amadæum, disput. 3. sect. 2. §. 3. fol. 298. sic illum impetens: * Sed hic solito enormiori fraude elegantissimum D. Thomæ locum ex quasi. 3. de malo (13. voluit dicere) artic. 4. ad 19. corrumpit, truncatis verbis, quæ aperte, sententiam Diu. Thomæ interpretabantur, & fraudem Amadæi refellebant. * Et exscriptis, quæ à nobis supra, subnectit: * Cur tacuisti, quæ sequuntur, verba? Sic enim prosequitur Sanctus Doctor: sicut si ferro aliquem iugularet, & ad vitandum periculum aliquis latroni thesaurum ostenderet. Vides ex D. Thomæ, non licere quamcumque occasionem, aut materiam peccandi præbere, sed tunc tantum, cum quis vitam invadit, atque ab homicidio semouet, permisis eius arbitrio fortunæ bonis? *

4 His de Amadæo actum putat elegans Baronius, quasi exemplum, quo vtitur D. Thomæ, demonstrat, extra casum imminentis mortis, ad quam iam iniungens est accinctus,

licitum non esse, ex quocumque alio bono fine, materiam peccati illi præbere. Carerem homo aperte fallitur: quia licet D. Thomas, claritatis gratia, in exemplum adhibuerit casum latronis iugulum minantis, cui ad vitandum mortis periculum, ostendi posse thesaurum diripiendum. In consensu est apud omnes: non tamen propterea existimavit, in hoc solo casu esse licitum materiam peccati proximo præbere. Quinimò eo exempto, maioris claritatis gratia, vtitur ad probandum, in alijs etiam casibus minoris momenti idem licitum fore.

5 Ad horum evidentiam proponam argumentum, cui D. Thomas loco citato respondet, quod est decimum octauum, & decimum nonum his verbis obiectum: * Ille, qui subministrat peccanti mortaliter, peccare videtur, sicut si quis mutaret arma furem, aut interficere volenti: si ergo usurarius mortaliter peccat mutans pecuniam ad vitandum, videtur, quod etiam illi, qui apud eos deponunt pecunias, mortaliter peccent. Sed dicendum, quod si absque necessitate apud usurarium deponat suam pecuniam, mortaliter peccat: si vero ex necessitate, à peccato excusatur. Sed contra inquit argument. 19.) necessitas non potest esse, nisi ad vitandum aliquod damnatum temporale, sed pro nullo temporali damno vitando debemus consentire, aut materiam ministrare alterius peccato: ergo pro tali necessitate non excusantur prædicti à peccato mortali. * En argumentum, quod sibi obijcit D. Thomas, apertissime procedit de subministrante materiam peccato vitæ, quem excusari non posse à peccato, etiamsi pecunia deponatur, ex necessitate offerentis, probare intendebat.

6 Huic ergo responderet D. Thomas ad decimum nonum, id negando: reddique rationem verbis à nobis supra fideliter excerptis: * Quia licet pro nullo incommodo corporali vitando debeat homo consentire in peccatum alterius: sed tamen (attende) pro aliquo incommodo vitando, potest homo licite vti malitia alterius, vel materiam ei non subtrahere, sed præbere. * En Baroni, non solum in casu imminentis mortis, sed ad vitandum longè minoris momenti damnatum, concedit expresse D. Thomæ, licitum esse subministrare, & præbere materiam peccati, vt pecuniam usurario. In cuius confirmationem adducit exemplum latronis aliquem iugulare tentantis, cui secundum omnes, ad vitandum mortis periculum thesaurus diripiendus licite ostenditur: vt apertissimo hoc exemplo falsitatis convinceret principium, quo argumentum decimum nonum nitebatur, ad negandum, licere deponere pecuniam apud usurarium, etiamsi ex necessitate offerentis.

Ex

7 Ex quibus euincitur primo, exemplum latronis, quo Baronius victoriam intempertuè, & per calumniam cecinit, non taxatiuè, sed demonstratiuè à D. Thomæ fuisse adhibitum, vt de more est apud Doctores. Leuissimo ergo, & falso prorsus fundamento ductus est Baronius ad dicendum: * Ex D. Thomæ tunc tantum licere materiam peccati præbere, cum quis vitam invadit, atque ab homicidio semouet. * Obrudo secundo, non nisi per summam calumniam scripsisse verba illa spongia digna: * Enormi fraude elegantissimum Diu. Thomæ locum truncatis verbis ab Amadæo fuisse corruptum. * Cum genuinam D. Thomæ mentem Amadæus expresserit, & nil ad rem faciens omiserit. Et quod mirabilius, ipsemet Baronius, vt à nobis exposita aperte consentit disput. 3. sect. 2. fol. 299. dum ait: * Vti licere materia indifferente, unde alter peccandi occasionem arripit suo vitio. * Poterit ergo Maritus vxorem, quam adulteram suspicatur, in domum consanguineæ deferre, vel consulere, vt eam visitet: vtitur enim materia indifferente, unde vxor peccandi occasionem arripit, suo vitio: vtiturque ex necessitate consulendi honori, & vitandi damna, quæ ex adulterio noto sibi imminet, & cauendi in posterum plura peccata, quibus, si principio obstitit, sero medicina parabitur.

8 Cum D. Thomæ ubi supra sentiunt Valentia, Molina, Rebellus, & alij, quos sequitur Thomas Sanchez in Summ. lib. 1. cap. 7. num. 36. Nec sibi contrarius est Angelicus Doctor 2. 2. q. 78. artic. 4. ad 3. ubi deponentem pecuniam apud usurarium, peccati mortalis, damnat: in hoc enim loco, sermonem instituit de illo, qui absque vrgenti causa pecunias apud usurarium deponit: in alio vero, quando ex necessitate, vt constat ex dictis.

§. II.

Vera sententia aliquibus conclusionibus exponitur.

9 **D**ico primò: numquam licet offerre occasionem vxori, eo sine, vt adulterium committat, licet ex adulterio comprobato, finis alius bonus consequendus speretur, & intendatur. Ratio est mihi euidentis, quia intrinsecè malum est, proximi peccatum intendere, licet simul alter etiam finis non malus intendatur, nempe deprehensam vxorem in adulterio conuincere, vt respiscat. Sic Diu. Thomæ in 4. dist. 19. q. 2. art. 3. q. 2. ad 3. ubi sic ait: * Non tamen debet aliqua occasio præberi, vt peccatum iteret: quia non sunt facienda mala, vt veniant bona. * Et credo esse communem Doctorum.

Pat. Mat. de Moy. Quæst. p. 1.

10 Dico secundo: numquam licet occasionem peccandi non auferre, eo sine, vt proximus in peccato comprehensus recipiat. Probatur ratione conclusiōis præcedentis, quæ eiusmodi omissionem, malitia etiam finis, intrinsecè demonstrat: quia medium ad finem intentum immediate conducent, est peccatum adulterij, vel furti, quod ipsamet intentione finis, explicitè, vel implicitè amatur. Tunc etiam, quia in æstimatione morali, non subtrahere occasionem peccandi, vel illam offerre, parum distat in malitia, cum ex virtute charitatis, aut ex aia, cui peccatum à proximo committendum contrariatur, illud cuitare teneatur, si absque graui incommodo possimus. Non autem cuitat, qui peccandi occasionem, cum facile possit, non auferat. Hæc conclusio est contra Sotum, Petrum de Ledema, & alios apud Sanchez de Matrim. lib. 10. disput. 12. num. 52. asserentes, viro suspicanti adulterium vxoris licere non auferre adulterandi occasionem, vt eam possit, adhibitis idoneis testibus, de adulterio conuincere. Sed consequenter ad superius dicta tenenda mihi videtur, quia inter vnum, & alterum casum non est aliud discrimen, quam in vno peccatum omissionis, in altero commissiōis intervenire. Quapropter Ioann. Sanctius in Select. disp. 35. num. 12. propè medium, nullam in re morali differentiam constituit inter offerentem, & non auferentem occasionem peccandi ex bono fine: idèquè Authores omnes de his loquentes ibidem confundit.

11 Dico tertio: Quoties detrimentum alicuius momenti, ex actione indifferente, vel ex omissione timeatur, vel alia adfuerit causa sufficiens ad excusandum ab obligatione vitandi peccatum proximi, licitum cuique erit, non solum non subtrahere occasionem peccandi, sed per actus indifferentes illam præbere, quamvis proximus præuideatur suo vitio peccaturus. Hæc sententia absque dubio est D. Thomæ loco supra citato ex quæst. 13. de malo, art. 4. ad 19. excusantis à peccato deponentem pecuniam apud usurarium, pro suo incommodo vitando. Quem sequuntur omnes Doctores §. præcedenti citati. Cuius rationem desumo ex P. Molina tom. 1. de iustit. disp. 115. num. 8. ubi sic: * Licet cooperari ad peccatum alterius, quando quod à cooperante fit, est intrinsecè malum, numquam liceat: cooperari tamen aliquid, quod indifferens est de se, dicendum est licere iuxta de causa, & optimo fine: esto nequitia alterius ad malum, & peccatum ordinetur. * Quibus faciunt Doctores asserentes, non peccare mortaliter, qui petit aliquid indifferens, quo alter iam paratus est abuti. Rodriguez, & alij apud Bonacinam tom. 2. disput. 2. de Peccatis, quæst. 4. puncto 2. num. 21.

AAA 2

QUI

Quibus consentit Vincentius Baronius vbi supra citatus, fol. 299.

12 Quæ autem sit iusta causa vtendi eiusmodi materia indifferenti, seu peccandi occasionem offerendi? Respondeo, iudicio prudentis relinquendam, vt cum Valentia, Lessio, & Sanchez, tradit Bonacina *supra* num. 18. Hinc Christianum se Tyranno manifestantem, & offerentem, quando scit ab illo occidendum, non peccare, licet occasione illi det homicidij, est communis Doctorum sententia, si causa iusta occurrat, vt tradit Cardinal. de Lugo *tom. 1. de iustit. disput. 10. section. 1. numer. 39.* Hinc, si marito inurbanitati vertatur, quod vxorem prohibeat in domum consanguineæ adire, posse ex bono fine vitandæ notæ, aditum non impedire, licet aliàs amassum ad adulterium eo aduocatum credat, doceat viri doctissimi. Tunc enim vxoris malitia ad bonum finem vti poterit, nempe ad eam in adulterio comprehensam corrigendam. Nec ideo eius peccatum intendere putes: sed quod præuidit futurum ex oblatione rei indifferentis: ex suppositione quod committatur, (quod ipse nollet) intendit castigare, & corrigere, & peccandi occasionem radicitus euellere.

13 Vnde fit, quod licet prorsus illicitum sit, occasionem vxori offerre eo fine, vt adulteretur, vt diximus supra, & tradit P. S. *verb. Peccatum, num. 7.* & P. Thomas Sanchez *lib. 10. de Matrim. disput. 13. num. 53.* dicens, se non videre, qua ratione id excusari valeat; ex alio tamen fine eandem occasionem præbere, si finis talis sit, qui sufficiat ad excusandum ab obligatione vitandi peccatum proximi: non est cur peccati mortalis condemnari debeat. Confirmatur exemplo, quo vitur ipse Sanchez *supra* num. 52. vbi ait: Quod quando custodes nemorum se abscondunt, quo illuc euntes ingrediantur liberè, solvantque pœnam, peccatum mortale committunt, vt bene docet Medina *cod. de Restit. quest. 12.* * At excusantur (inquit) à culpa, quando eo fine se abscondunt, vt semel deprehensi, caueant in futurum illuc redire. * Sic Sanchez pro se referens Nauarrum, Cordubam, Valentiam, Nauarram, Emanuelem Rodriguez, & Vegam. Quorum ratio alia esse non potest, nisi quia finis se abscondendi non est, vt alij delinquant, sed vt ex suppositione, quod nemus ingressi fuerint, comprehendantur, pœnamque debitam solvant. Ergo similiter si maritus domi se abscondat, nõ vt vxor adulteretur, sed vt ex suppositione, quod delinquat, de adulterio conuincatur, & sic caueat in futurum, excusabitur à culpa: habet enim rationabilem causam ad vxoris peccatum non vitandum: actuque indifferenti vitatur, vnde vxor peccandi occasionem suo vitio arripit.

14 Dico quartò: Non licet homini peccatum alterius permittere ex fine ignominie, vel pœnæ incurrendæ, quibus delinquens melior efficiatur. Hæc conclusio est contra Mag. Sotum *da secreto, memb. 2. quest. 2. paulo ante 5. conclus.* vbi inquirens. * An liceat, & expediat quandoque perditum hominem permittere, in peiora prolabi crimina, vt ignominia peccatorum confusus, facilius respiciat, & emendetur? Respondet: * Licet nobis aliquando permittere peccatorem ad tempus peius cadere, vt cautiùs resurgat. * Cui ego dissentio. Moueor, quia charitas obligat vitare peccatum proximi, dum causa rationabilis non excuset: finis autem pœnitentiæ, & emendationis, quæ soli Deo nota est, qui futura contingentia conditionata cognoscit, non est homini ad permissionem causa sufficiens: tertan enim proximus infamatus, vel in delicto comprehensus, peior euadet. Præterquamquod si intentio huius finis excusate sufficeret, quis eius prætextu à vitando peccato alieno se eximere posset, de proximo frequenter iudicans peccati ignominia confusum facilius emendandum.

15 Adde, plures Theologos illicitum omnino reputare, permittere peccatum ex intentione pœnitentiæ; ideoque eiusmodi permissionem Deo esse impossibile: nam qui vult efficaciter finem, eadem voluntate vult media, sine quibus obtineri nequit: pœnitentia autè, absque peccato esse non potest. Quod Deum velie, impossibile est: Ergo cum ignominia, vel pœna propter peccatum incurrenda illud necessario supponant, qui peccatum ex eiusmodi fine consequendo permittat, nequibit non ipsummet peccatum vellere, quod illicitum prorsus est. Præterquam quod rarissimè licet homini peccatum proximi permittere ex quocumque alio fine, vt bene notat Petrus de Nauarra *lib. 3. de Restit. cap. 4. numer. 127.* * Non enim (inquit) sicut Deus, ita & homo: ille enim obviare peccatis minimè tenetur, iste tenetur.

16 Huius quæstionis occasione rogat Sanchez vbi supra num. 54. Num liceat viro, pactum cum vxore inire, vt amassio eius castitatem violare tentanti conueniat, concedens tempus, & locum, non vt adulterium perficiat, sed vt in crimine deprehendatur? Id culpa vacare, docent plures, teste Sanchez ibidem, & ex dictis supra conclusione tertia, necessaria consequatione videtur deduci: quia finis offerentis tempus, & locum, non est peccatum adulterij. Cæterum fundamentum, quo in quarta conclusione vtimur, contrarium euincit; nam in crimine deprehendi, essentialiter inuoluit ipsum crimen: ergo qui efficaciter intendit, vt proximus in crimine deprehendatur, verè

verè intendit peccatum illius: quod prorsus illicitum est. Vt omittam, verba illa conuenientia in cõmuni estimatione esse veram inductionem ad peccatum, & in his circumstantijs non esse indifferentia, sed determinata ad significandum consentum in adulterium: quæ proinde grauius ad luxuriam amassum prouocant, & illam deperire faciunt; atque adeo à malitia denudari nequeunt.

QUESTIO IV.

An diuites Laici teneantur erogare proximo eleemosynam de superfluo?

§. PRIMVS.

Quid in communibus pauperum necessitatibus?

1 Ad huius quæstionis enodationem præmittendum est primo. Triplicem considerari posse necessitatem. Aliam extremam, nempe quando mortis periculum imminet, aut probabiliter timetur. Aliam grauem, cum aliquod incommodum notabile, vt periculum probabile incidendi in grauem morbum, aut patendi famem, aut amittendi famam, libertatem, vel statum. Aliam communem, quam communiter pauperes patiuntur.

2 Præmittendum secundò. Ex bonis temporalibus alia esse necessaria naturæ, nempe, quæ ad vitam: vt cibus, & potus, & huiusmodi alia necessaria ad statum personæ, & familiæ, & dignitatem conseruandam, quæ dicuntur superflua naturæ: alia verò sunt, quæ naturæ, & statui personæ superfluant; quoniã tam status, quam vita sine illis conseruari possunt: & hæc sunt bona, quæ absolute, & simpliciter superflua vocantur. His positis.

3 Prima sententia asserit, in communibus pauperum necessitatibus esse præceptum elargiendi eleemosynam de superfluo. Ita videtur sentire D. Thom. in 4. sentent. distinct. 5. quest. 2. art. 4. *questiunc. 1. in fine corporis*, vbi sic. * Illud autem, quod necessarium reputatur ad aliquid, quod est ultra decentiam status, debet in eleemosynam dispensari, & hoc cadit sub præcepto. * Sic ibi, quem plures pro hac parte referunt.

4 Secunda tamen, & verior sententia tenet, in necessitatibus cõmunibus pauperum, neminem teneri ad erogandam eleemosynam, adhuc de superfluo status, seu personæ. Ita D. Antoninus 3. p. tit. 1. cap. 24. M. Araujo, Episcopus Segouienis 2. 2. quest. 32. art. 10. dub. 1. conclus. 3. referens Sylvestrum, & Armillam, cui consentit Caietanus apud Sotum vbi infra. Item M. Victorellus, Fernandez, Maldonado. Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

rus, Couarrub. Gabrel, Alensis, Abbas, & alij, quos citatos sequitur Diana 2. p. tract. 15. resol. 32. & tract. 16. resol. 28. & 5. p. tract. 8. resol. 17. Probant. Nam si diues teneretur pauperibus in cõmunibus necessitatibus erogare superflua, conueniens esset, vt nõ posset ea donare cui vellet, aut ex eis pios aliquos sumptus ad diuinum cultum facere, vt Ecclesiam, vel Collegium edificare, quod absurdum est. Sic discurrunt DD. in quo non immerito, quia communis est sententia, & tenenda.

§. II.

Quid in graui necessitate?

3 EST igitur duplex difficultas in hoc puncto examinanda. Prima. An in graui necessitate sit obligatio erogandi eleemosynam etiam ex necessarijs ad statum? Secunda. An saltem in extrema? De qua infra §. Quinto. Ad primam ergo deueniendo: Quod in graui necessitate sit præceptum succurrendi proximo ex superfluis naturæ, & statui, conueniunt omnes, ex lege charitatis cordi hominum naturaliter inlitæ. Quod non sit obligatio subueniendi proximo ex necessarijs ad statum, tradunt D. Antoninus 2. part. tit. 1. cap. 24. ad finem. M. Turcremata in cap. Sicut hi, dist. 47. cons. 3. Sylvester in *hõja aurea*, quest. 57. Caietanus in *Summ. verb. Eleemosynæ largitio*. Vbi extra casum extremæ necessitatis nõ agnoscit obligationem grauem elargiendi eleemosynam, in non habete superflua ad statum. * Eleemosynam, inquit, non facere, est peccatum mortale in duobus tantum casibus. Primus est, si quis habet de superfluo naturæ, & personæ. Secundus, cum apparet pauper in extrema necessitate constitutus. * Sic ille. Ergo si quis non habeat eiusmodi superfluum, nec appareat extrema pauperis necessitas, non erit mortale eleemosynam non facere. Ergo in graui necessitate, non est obligatio elargiendi eleemosynam ex necessarijs ad statum. Hæc est sententia Caietani. Quæ propterea cum alijs sequitur Diana 4. par. tract. 4. resol. 215. & est expressa D. Thomæ 2. 2. quest. 32. art. 5. in corpore, ibi: * Sic ergo, dare eleemosynam de superfluo, est in præcepto: & dare eleemosynam ei, qui est in extrema necessitate. Alias autem eleemosynas dare, est in cõsilio, sicut de quolibet meliori bono dantur cõsilia. * Quod magis explicat ad 3. dicens. * Est aliquod tempus, in quo mortaliter peccat, si eleemosynam dare omittat. Ex parte quidem recipientis, cum apparet euident, & vrgens necessitas, nec apparet in promptu, qui ei subueniat. Ex parte verò dantis, cum habet superflua, quæ secundum statum præceptum non sunt sibi necessaria, prout proba-

biliter estimari potest. *Et art. 6. loquens de bonis necessarijs, ad statum proprie personæ, & aliarum, quarum cura ei incumbit, ait: * De huiusmodi ergo elemosynam dare est bonum, & non cadit sub præcepto, sed sub consilio: inordinatum esset autem, si quis de bonis proprijs tantum sibi subtraheret, ut alijs largiretur, quod de residuo non posset vitam transigere convenienter secundum proprium statum, & negotia occurrentia. * Sic Angelicus Præceptor, quem sequitur Caietanus ibi, & M. Sotus lib. 5. de iustit. quest. 8. art. 1. dicit: * Caietanus legitime D. Thom. interpretatus, duos confessus est casus præcepti elemosynæ sub mortali, videlicet necessitatem extremam de necessarijs; & gratiæ de superfluis (nempe naturæ, & statui) in cuius confirmationem tractatum composuit de elemosyna, &c. Hoc autem verum est, quod in graui necessitate nõ sit præceptum nisi de superfluo. * Hæc sententia est hodie communis, quam ultra citatos tuerentur M. Martinus de Ledesma 2. part. 4. quest. 8. art. 3. Nauar. in Atan. cap. 24. num. 7. Bonacin. disp. 3. q. 4. punct. 6. nu. 1. Petrus de Nauarra lib. 3. de Requit. cap. 1. n. 358. & alij apud ipsos, quos sequitur Granada 2. 2. controu. 3. tract. 11. disp. 2. sect. 5. num. 32. Et mihi placet. Fundamentum est, quia unicuique ius est decenter viuere, & ad decentiam sui status conseruandam: ergo dum proximus extrema necessitate oppressus non existit, nemo sub lethali tenetur ex necessarijs ad statum ei subuenire, sed tantum ex superfluis, ex quibus, cum absque magno sui incommodo grauem proximi necessitatem subleuare possit, lex charitatis illum grauius obligat.

6 Hanc communem sententiam amplectitur Gabriel Vazquez opusc. de Elemosyna, cap. 3. quem nescio quis minus sapiens ideò reprehendit, cuius inopiam Doctorum copia superius allegata satis ostendit. Quinimo strictius illis loquutus est P. Vazquez: quia communem sententiam ipse limitat, quando grauis necessitas versatur circa famam: in hac enim existimat, esse obligationem subueniendi proximo, nõ solum ex superfluis, sed etiam ex necessarijs ad statum. * Si alicui tamen, inquit, imminet periculum famæ amittendæ, quia illa est pretiosior auro, & statu, seu dignitate, tenetur quis cum detrimento sui status, & rei familiaris superflua naturæ, similem necessitatem propellere, & subleuare. * Verum hæc limitatio nimis stricta pluribus visa est, & contra communem Doctorum sententiam: qui, ut vidimus, absolutè, nulloquè facto discrimine inter necessitatem grauem prouenientem ex defectu bonorum fortunæ, vel famæ, obligationem sub lethali ad eam subleuandam non agnoscunt, quia cum tanto di-

uitis detrimento, quale est, à status decentia deficere, charitatis præceptum grauius non obligat, & nulla obligatio grauis absque urgentissimo fundamento authoritatis, vel eõuincens rationis, adstruenda est. Ex quibus constat, in graui necessitate proximo solum modo esse obligationem sub peccato lethali elargiendi elemosynam de superfluo statui, & personæ, non vero de necessarijs.

§. III.

Quæ sint necessaria statui?

7 SI autem scire desideras, quæ bona dicantur necessaria, quæ superflua statui, seu personæ? Respondet Caietanus in sum. verb. Elemosynæ largitio. * Hoc esse indicandum consideratis sumptibus honorabilibus, etiam filiorum familia, status magnificentia, magnificencia, communibus euentibus, hereditibus, & alijs huiusmodi; ita ut raro videatur (attende) contingere, ut homo secundum statum gloriose viuens superfluum habeat. *

8 Respondet Nauarrus in Summ. Latina, cap. 24. num. 6. * Non enim tot sunt, quot putant, eiusmodi diuites, quibus sit superfluum statui, cum nec Reges, & magni Principes, quæ habent thesauros ad bella, quæ probabiliter contra suas respublicas timent, aut quæ pro illis gerere debent, superflua habere censentur. * Et in Summ. Hispana, cap. 23. nu. 74. * Sui peccato pue de vno atesorar, para comprar hacienda, rentas, ò señorio, y mudar su estado mas baxo, y peor, en otro mas alto, y mejor, por seruir en el mas libremete, ò mas à Dios, que le diò talento para ello, segun lo prueba el mismo Caietano, ni por esto se dice (attende) tener superfluo, para ser obligado de precepto à las limosnas, à que lo son los que lo tienen, de quien abaxo diremos. *

9 Respondet Petrus de Nauarra lib. 3. de Requit. cap. 1. num. 364. * Necessaria status, ut benè D. Thomas questione illa 32. & Caietanus in Summ. non in puncto consistant. Nec necessitas alterius, qui accepturus elemosynam, &c. Et ita iudicium hoc relinquendum prudentiæ ipsius, qui res habet. Si enim augeat statum, vel mutare vult, non ex libidine auaritiæ, aut in fraudem pauperum, sed quia sincerè indicat sibi conuenire ob aliquos honestos fines, maiorem familiam habere, & opulentius viuere, aut ad altiorè statum conscendere, sola eius determinatio sufficit, ut quæ ad hoc deseruiuit, necessaria dicantur, & nõ superflua. Vnde, quia rari sunt, qui nolunt, vel statum maiorem habere, vel in infimo opulentius viuere. Ideò, ut Caietanus notat, rari sunt, qui de superfluo status teneantur. Quam obligationem, ut suspicor, Dominicus Banez cen-

§. IV.

Iudicium Auctoris.

consuit, de necessarijs ad statum esse graui necessitati succurrendam. * Hæc Nauarra.

10 Respondet Manuel Rodriguez in Sum. cap. 197. conclus. 2. * El rico no tiene que escrupular, porque todo lo que le es necesario para tratarse con mas pompa, y autoridad, no es superfluo à su estado. Y como ay pocos que no quieran acrecentar sus cosas, ò viuir con mas autoridad para honra suya, y de sus hijos; así ay pocos seculares que esten obligados à dar limosna en vna graue necesidad, de lo superfluo à su estado, como lo nota Cayetano. *

11 Respondet Diana part. 2. tract. 16. resol. 28. * Notandum est, quod bona, quæ conseruantur ad adquirendum maiorem statum pro se, & suis consanguineis, non dicuntur superflua statui. * Idem repetit part. 5. tract. 8. resol. 20. Vbi inter alios refert Malderum 2. 2. quest. 32. art. 6. sub. 4. qui docet, * vis vnaquam contingere, ut quis habeat superfluum statum, cum possit quilibet cogitare de statu augendo, ut imò status cum diuitijs crescat. *

12 Respondet Vazquez opusc. de Elemosyna cap. 1. dub. 5. num. 26. * Appello superfluum statum, vel præsentis, vel futuri, quem ego licetè possum acquirere, & ad illum ascendere. Nec enim teneor ego meum statum, & dignitatem amittere, ut alius non amittat suum. Et simili ratione, non teneor ego ob similem necessitatem, futurum perdere statum, quem dignè poteram conquirere. Quod expressè sentit Nauarra, & Caietanus 2. 2. & in summa loco citato, qui licet sentiat, de superfluo quemlibet teneri ad elemosynam, sed non existimat superfluum, quando quis habet superfluum statui præsentis, illud tamen in futurum reseruat, ut mutet in statum digniorem. Et ita (attende) vix aliquis tenetur, aut secundum opinionem Caietani, aut secundum nostram, ad elemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo status (& iterum cap. 4. dub. vltim. nu. 14.) Laici, inquit, de bonis patrimonialibus possunt seruire ad statum suum, vel consanguineorum mutandum. Vnde vix in secularibus inuenies, etiam in Regibus, superfluum statui. * Sic ex Caietano, & alijs P. Vazquez, cuius consequentiam obseruat, & laudat M. Lorea 2. 2. disput. 39. sect. 3. n. 7. §. Addit prætereà Caietanus, vbi postquam recensuit, quæ Caietanus necessaria ad statum appellat, concludit: * Sed si hæc sententia vera est, nil vnquam erit superfluum. * Eandem sententiam defendunt Thomas Sanchez, & alij, quos ipse refert lib. 1. consil. cap. 5. dub. 5. num. 19. & putat probabilem Cardin. de

Lugo tom. 1. de iust. disp. 16. sect. 7. num. 165.

13 F Ateor M. Lorea benè vbi supra ex dictis intellè. Ideoque nunquam mihi suadere potui, inter necessaria ad statum numeranda, quæ non ad præsentem conseruandam, sed ad altiorè pro necessitatibus adquirendam requiruntur. Et hæc fuisse antiquorum mentem, inde mihi efficaciter suadeo. Quia bona diuiserunt in necessaria ad statum, & in superflua statui; quæ diuisio de subiecto non imponente (ut dicunt logic) foret, si prætera expositio sustinenda esset, cum nulla sint bona, quæ ad statum maiorem, & maiorem adquirendum superflua sint. Et constat ex D. Thom. 2. 2. quest. 72. art. 5. ad 3. vbi sic rem explicat, dicens: * Cum habet superflua, quæ secundum statum præsentem, non sunt sibi necessaria. Si enim ad futurum adquirendum spectemus, inanis esset disputatio.

14 Quæstio igitur præterea agitanda est, supponendo alia esse bona necessaria ad statum, alia ei superflua: & cum ex necessarijs ad statum præsentem conseruandum, conueniant ferè omnes, non esse obligationem saltem grauem, succurrendi proximo in graui necessitate constituto; dubium solum potest esse, an ex superfluo statui præsentis teneatur? Hoc vero in dubiū verti non posse à principijs intrinsecis, olim mihi indubitatum erat. Quapropter valde miratus sum, dum primum cõperì auctores non infamæ notæ pro parte negatiua militare, existimantes in sola extrema necessitate hanc obligationem adesse. Ita sibi contrarius tenuit postea Eminentissim. Caietanus 2. 2. quest. 71. art. 1. ut notat M. Sotus lib. 5. de Iustit. quest. 8. art. 1. vbi sic scribit: * Caietanus in presentiarum solam extremam necessitatem arbitratur secundum asserere præceptum obligans ad mortale: distinguit enim tres gradus; primum extreme necessitatis, cui sub culpa mortali succurrendum est; secundum necessitatis gradum, citra extremam, cui non occurrere venialis culpa est. Leuiores autem succurrere consilium est, sed illas prætermittere nulla est culpa. Mirandum est tamen quomodo sui ipsius fuerit oblitus. * Sic contra Caietanus M. Sotus.

15 Idem sentiunt Doctores alij, quos refert M. Lorea 2. 2. disp. 29. memb. 2. num. 19. * Prima, inquit, sententia asserit, etiam ex superfluis (statui) non esse præceptum dare elemosynam, nisi extreme indigenti, vel quasi extreme, comunibus autem necessitatibus pauperum occurrere, etiam grauibus, non esse in præcepto, saltem ea ratione, ut peccatum mortale censeri debeat omisso

Prohac sententia plures allegantur, sed qui eam docent in hac latitudine, sunt Panormitanus, Gerlen, Rosella, Ioannes de Medina. Et eidem sententiæ adhaesit postea Caietanus in his, quæ postea scripsit, nempe infra q. 71. art. 1. & tom. 1. opusc. tract. 16. q. 6. in memor eorū, quæ prius docuerat. * Hæc Lorca.

16 Cum Caietano sentiunt alij viri doctissimi M. Dominicus Baltanàs in Margarita Confessorum, fol. 169. ibi: * Notandum, inquit, quod sicut non tenetur quis dare elemosynam sub præcepto, nisi existenti in articulo necessitatis extremæ, & quando non apparet alius, qui velit providere, ita similiter facere elemosynam spiritualem.*

17 D. Antoninus 2. part. titulo primo, cap. vigesimoquarto, §. ultimo, ubi non solum eandem sententiam tenetur, sed pro illa adducit D. Thomam, dicens: * Esse mortale non succurrere patienti necessitate extremam, cum vero quis (inquit) de superfluo naturæ, & personæ (id est statui) non subvenit magnas necessitates patientibus, etsi non extremas sibi notas, hoc videtur esse quasi mortale, secundum Durandum, sed non secundum D. Thom.*

18 Quibus adde Magistrum Serram 2. 2. quæst. 32. art. 4. tom. 1. fol. 582. asserentem, hanc opinionem non carere probabilitate. * Præceptum, inquit, dandi elemosynam de superfluo naturæ, & statui non obligare sub mortali, nisi necessitas sit extrema, tradit Caietanus 2. 2. quæst. 71. art. 1. §. Ad secundum. Nam non tenetur (ait Caietanus) sub mortali peccato colligere hostem, qui dormiendo subditū non morietur, nec similiter teneor sepelire mortuum, quem nullus sepelire curat, aut redimere captivum, qui propterea non moritur, &c. Et Sanctus Antoninus secundum mentem D. Thom. hoc esse dicit 2. part. tit. 1. cap. 24. §. 1. ubi ait, eum qui de superfluo vtriusque necessitatis, naturæ scilicet, & personæ, non subvenit magnas necessitates patientibus, &c. Sed hæc opinio, licet non careat probabilitate, mihi omnino non placet. * Hæcenus M. Serra. Vide etiam Antoninum Dianam part. 2. tract. 16. resol. 26. ubi cum Gabriele, & Alensi opinionem Caietani amplectitur. Et licet 5. part. tr. 8. resol. 14. sibi non constans contrariam teneat, hanc tamen probabiliori esse suadere contendit, qualem dicit putasse Malderum, Bonacinam, Comarrubias, Cordubam, & Ioannem de Medina.

19 Cæterum hæc opinio mihi omnino displicet, & prorsus reiiciendam censeo, quod & ipse Caietanus postea meliora sapiens iure præstitit tom. 2. opusc. tract. 5. cap. 6. ubi ostendit esse contra communem Sanctorum PP. & Theologorum, & cap. 1. opinionem, quam alijs locis tradiderat, non solum retractat, sed dicit esse erroneam, & procul ab humanis finibus

opinionem, & M. Lorca disp. 39. num. 23. asserit: * Manifestè aduertari, non tantum torrenti Debetur, sed etiam scriptura, Patribus, & rationi evidenti. * Et improbabile omnino esse, nec securam in conscientia, dicunt P. Suarez disp. 7. de Charitate, sect. 3. n. 6. P. Granados controuers. 3. de Charit. tract. 11. disp. 2. sect. 4. num. 18. P. Petrus Hartado de Mendoza §. 32. & alij. Ratio à priori est manifesta, ex communi illo principio naturali præcepti charitatis, quod unusquisque graue proximi damnum vitare tenetur, quando potest absque graui sui dispendio. Cum autem damnum graue non solum in vita proximi, sed in honore, & bonis fortunæ contingere possit; inde est, quod in his etiam ex præcepto charitatis, ac proinde sub lethali, vitare teneamur, si absque graui nostro incommodo possimus. Graue autem nobis non est, de superfluo status ei subuenire.

20 Secundo probatur ex D. Thoma in 4. sentent. distinct. 15. quæst. 2. art. 1. quæst. 4. ubi hanc esse communem sententiam docet. * Et idè, inquit, dicitur communiter, quod dare elemosynam de superfluo cadit in præcepto, & similiter dare elemosynam ei, qui est in extrema necessitate. Quæ iterum tradit 2. 2. q. 32. art. 5. in corpore, & ad tertium. Cuius rationem reddit 2. 2. quæst. 44. art. 8. ubi ex professo probat, ordinem charitatis cadere sub præcepto: charitatis autem ordo exigit, quod decentiam status proximi superfluo nostri status præponamus. Ergo unusquisque ex superfluis ad statum tenetur proximo, in graui necessitate constituto, subuenire, si non sit alius, qui eam subleuare velit.

§. V.

Quid in extrema necessitate?

21 Hinc ad secundam difficultatem gradum faciens, inquirō, an ex necessarijs ad statum sit obligatio elargiendi elemosynam, in casu extreme necessitatis? Prima sententia communior inter Theologos affirmat, ex fundamento infra subiiciendo. Secunda vero negat; pro qua stare D. Thomam 2. 2. quæst. 34. art. 6. dicunt non pauci, ut testatur M. Lorca supra art. 9. disp. 39. memb. 1. num. 11. ubi adductis D. Thom. verbis sic ait: * Hæc verba S. Thomæ ita intellexerunt multi, &c. Ut de necessario, non solum naturæ, sed etiam statui, nulli teneamur elemosynam dare, etiam si extremè indigeat. Ita exponunt sententiam S. Thomæ, Sanct. Antoninus, Gabriel, Ioannes de Medina, Summa Rosella, & alij locis infra dandis. * Et expressè illam tenet D. Antoninus, ut notat M. Lopez 2. part. instruct. cap. 106. §. iam circa, fol. mihi 669. & M.

M. Serra 2. 2. tom. 1. quæst. 32. art. 5. fol. 573. ubi D. Antonini verba refert, & eius sententiam probabilem putat, ibi: * Dixi habentis superflua simpliciter: nam si solum haberet superflua secundum quid, quæ licet superabundent naturæ, non tamen statui. Probabile esse existimo, non teneri pauperi extremam necessitatem patienti subuenire. Vnde Sanctus Antoninus 2. part. tit. 1. cap. 24. §. 5. ait. cum quis sciens extremam necessitatem proximi non subuenit ei de eo, quod est sine necessitate personæ, id est, ad decentiam status sui, & familiæ, & superfluum naturæ, non peccaret illud omittens saltem moraliter. Idem asserunt recentiores nonnulli, hisque exemplis explicant. * Hæc Serra subnectens: * hoc secundum mentem D. Thomæ esse, existimat D. Antoninus.*

22 D. Thomæ sententiam esse, sibi suadent hi Doctores ex eius verbis loco supra citato, ubi postquam statuit, quod inordinatum foret, de bonis necessarijs ad statum elemosynam facere; subnectit excipiendos casus aliquos. * Quando occurrerit, inquit, extrema necessitas alicuius priuata personæ, vel etiam aliqua magna necessitas reipublice: in his enim casibus (attende) laudabiliter pretermittet aliquis id, quod ad decentiam sui status pertinere videretur, ut maiori necessitati subueniret. * Hæc D. Thomas, in quibus non de præcepto, sed de consilio putare videtur, erogationem elemosynæ in casu extreme necessitatis, ex bonis ad decentiam status pertinentibus, nempe de illis, quibus subtractis (ut ipse ibidem scripsit) * De residuo non posset vitam transigere conuenienter secundum proprium statum, & negotia occurrentia. * Et ita sentit M. Texeda tom. 1. lib. 2. tract. 3. controuers. 10. num. 70. dicens: * Non tenemur cum magna nostra incommoditate temporali subuenire proximo exillenti in extrema, vel graui necessitate. *

23 Verum D. Thom. exponendus est, ut infra: nam præceptum elemosynæ obligare in extrema necessitate ad subueniendum proximo ex necessarijs ad statum, etiam si ex eo patiaris graue damnum in dignitate, & fastu externo, est communis Doctorum sententia, & verissima, ut bene docet M. Ioannes Martinez de Prado tom. 1. Theolog. Moral. cap. 13. quæst. 3. num. 33. per se referens M. Bañez dicentem: * Oppositam sententiam esse inhumanam. * Et Patrem Puente Hurtado de Mendoza asserentem, * non esse probabilem. * Et Valentiam, & Granadum, qui dicunt, oppositum * improbabile, & non solum contra communem opinionem, sed etiam contra rationem. * Quia damnum in dignitate non est proportionatum vitæ proximi: ergo ex præcepto charitatis teneris illud subire, ut proximo in extrema necessitate constituto subueniatur,

24 An verò hæc obligatio tanta sit, ut vi eius tenearis subuenire extremam necessitatem tibi notam, patienti, etiam si tuo statu omnino cadere opus sit? Negat cum D. Thomas, & alijs M. Prado supra, ibi: * Dico secundo, de necessarijs ad decentiam status, etiam in extrema necessitate, non tenetur quis sub præcepto elemosynam dare, ita ut ab illo statu absolute deiciatur, aut omnino deprimatur. Ita S. Thomas 2. 2. quæst. 32. art. 6. illis verbis: * De eiusmodi ergo elemosynam dare, est bonum, & non cadit sub præcepto, sed sub consilio, &c. * Quem sic exponit M. Bañez, Lorca, Aragon, Suarez, & Puente Hurtado apud Prado. Et M. Petrus de Ledesma in Sum. 2. part. tract. 4. cap. 3. conclus. 11. diffie. 1. pag. mihi 245. ubi sic: * En resolucion, à esta dificultad se ha de responder, que los ricos, y que tienen grande hacienda, están obligados de baxo de præcepto à dar limosna de lo necesario para su estado en estas necesidades extremas; pero ha de ser de suerte, que no se haga mal, y daño al bien comun, deshaziendo de las haciendas necesarias para el bien comun, y de suerte que quede lo necesario para su familia, y hijos. * Sic ille, & plures, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 6. in decalog. tract. 3. disp. 2. quæst. 17. apud quem Arriaga, Turrianus, Egidius, Palau, Hurtado Salmanticensis, Hurtado Complut. Molfes. & Diana 2. part. tract. 16. resol. 26. & part. 5. tr. 8. resol. 7. & Machado, qui licet contrariam communem, & receptam sententiam esse dicat tom. 1. lib. 2. part. 2. tract. 6. docum. 6. hæc suffragium ferre videtur, dicens: * Pero no obstante esto, Autores de no poca autoridad son de parecer, que el rico, con detrimento, y disminucion grande de su proprio estado, no está obligado à socorrer al proximo, aunque esté apremiado con extrema necesidad. Porque juzgan que es mas conueniente à la Republica, que los ricos conséruien su estado, que no vn hombre particular muera. * Hæc Machado. Et ex hoc fundamento eam tenetur M. Bañez 2. 2. q. 32. artic. 6. dub. 2. & ex illo, M. Ioan. Martinez de Prado ubi supra.

25 Hæc sententia tam ab extrinseco propter authoritatem Doctorum, qui eam sequuntur, quam ab intrinseco, ob rationes, & fundamenta, quibus innititur, probabilissima mihi est. Quam probo. Quia si propter aliquam rationem contraria verior esset, maxime quia ordo charitatis postulat, quod bona proximi cum proprio damno conseruemus, quando proximi maius est: damnum autem proximi in vita maius est, quam nostrum in honore, vel diuitijs, ut arguit Vazquez, & ex illo M. Aratjo Episcopus Segouienis 2. 2. quæst. 32. dub. 1. num. 5. ubi ut certam regulam statuit: * Quod quo-

quoribus vrgens necessitas proximi ad sui subleuationem exigit non maius, aut equale damnum in subleuante, sed potest fieri cum minori damno, tunc obligat præceptum ad subueniendum indigenti, quia est rectus ordo naturæ, & charitatis. * Hoc est contrariæ sententiæ fundamentum.

26 Verum solidum non est, & euidentes patitur instantias. Nam rectus ordo charitatis a se ipso incipit, & plus propriam vitam, quam alienam vnusquisque conseruare tenetur, & tamen, vt propriam cōseruet, non tenetur honorem amittere, nec omnes diuitias expendere: potest enim ab inimico inuasus non fugere, vt honoris iacturam non faciat licet fuga extremum vitæ periculum vitaret: vt docent communiter Doctores. Potest etiam suæ grauissimæ infirmitatis curationem ommittere, si omnes diuitias in ea consumere necessarium esset; sicut & eas nolle tradere comminanti mortem, vt eam cuitet. Si ergo propriam vitam cum tanto status detrimento non tenetur conseruare, cur alienam tenebitur? Consequentiā videbitur aperta. Cuius ratio a priori est, quia vt ait Arriaga 2. 2. disput. 43. sect. 3. subsect. 3. numer. 38. non semper quis debet minus suum malum postponere maiori proximi. * Alioquin si necessum esset, vt proximus saluaret suam vitam, me amittere manum, aut brachiam, deberem hoc permittere, quia minus malum est, me amittere manum, quam alterum vitam. * Vnde recte concluditur ex necessarijs ad statum neminem ita teneri, vt pro subleuanda extrema proximi necessitate debeat a suo statu, & dignitate omnino deficere.

27 Scio, nonnullos discussionem hanc metaphysicam potius, quam mortalem existimare, quia contingere, inquit, moraliter non potest, quod necessitas extrema proximi tot bonis, vt subleuentur, indigeat, vt necessarium sit tantum detrimentum pati. Do lubens id verum esse, si de necessitate ab intrinseco proueniente sermo sit; ceterum cum extrema necessitas ab extrinseco etiam prouenire possit, vt si Tyrannus mortem alicui minaretur, ni tantam pecuniarum summam ei largiatur, quam si ad proximum a morte liberandam contribuas, a suo statu deici opus sit; idem non solum ad metaphysicam, sed ad mores etiam hæc disputatio vtilissima est, ne diuites timorati in laqueos inciantur. Vide Diauam part. 5. tract. 8. resol. 7. §. Nota.

28 Rogabis, an si extreme indigens sit persona necessaria, vel maxime utilis Reipublicæ teneatur quis ei succurrere ex bonis necessarijs ad vitam, ac proinde in eodē gradu necessi-

ratis extremae constituendus? De hac questione agunt Leander à Sacramento tom. 6. tr. 5. disp. 2. q. 16. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 7. nu. 39. & Cardin. de Lugo tom. 1. de Iust. disp. 10. sect. 4. n. 113. & disp. 16. sect. 7. n. 152. in qua partem affirmatiuam teneudam cenfeo; quia bonum publicum, bono priuato præferri debet. Ergo occurren e casu tenebitur propriam vitam exponere, ne persona Reipublicæ necessaria pareat; ac proinde illi succurrere ex bonis ad propriam etiam vitam necessarijs. Sic in casu, quo Tyrannus aliquem innocetum ad occisionem pereret, alioquin ciuitatem vastaturus; possent ciues illi eum tradere, vt late probat Molina tom. 4. disp. 10. nu. 4 quem sequitur Lugo disp. 10. citata num. 113. in fine. Quod non aliunde melius probari potest, vt bene ait Lugo, quam ex eo, quod priuatus in illo casu tenetur se exponere periculo mortis, propter publicum bonum; ac proinde Respublica potest eum cogere, vt debito suo satisficiat.

29. An vero, qui est in extrema necessitate, possit clam, aut vi subripere bona alterius priuatæ personæ? Dixi late in opusculo pro iustis tr. de Iust. part. 8. vbi ex communi Doctores habetur, tempore necessitatis extreme, omnia esse communia; ideoque ait M. Conradus 2. p. q. 202. * Extreme egens potest, etiam per vim, accipere necessaria ad vitam, si secus nequeat fieri: & ratio est, quia tunc suum accipit, & non alienum. * Ex quo principio intulit Palaus tom. 1. tr. 6. disp. 6. punct. 11. n. 12. licitum esse bona aliena devastare, capere, vel tradere minanti mortem, si aliter nequeas illam vitare, quem graves alij Theologi alibi à nobis citari sequuntur. Quorum sententiam (non absque graui illorū iniuria) vt Baronius impugnaret 2. p. Manuduct. disp. 1. sect. 1. fol. 61. longe diuersam, & valde difformam illis imposuit. * Extrema, inquit, necessitas ex mente D. Thomæ omniumque sapientum, dat ius in bona externa proximi; & se mouet metas, quibus iure gēriam diuisa sunt bona, prius iuræ naturæ communia. Sed quis dicat (exclamat Baronius in Palaus, & sequaces) ius conferre in vitam in fontium, in Reipublicam, in Ecclesiam, & omnia vitæ humanae, ac Christianæ officio cōuelleret? Hoc enim vno consecrario euertunt regulam Apostoli, non sunt facienda mala, vt eueniat bona. * Hactenus Baronius. Sed quidem hoc consecrarium solius Baronij fuit, non authorum, quos refert, quia authores alij vsum bonorum exterorum proximi, in casu extremae necessitatis, cum tantum concedunt, qui iure gentium competeret, si bona prius iuræ naturæ communia non fuissent diuisa. Ex hac autem doctrina consecrarium illud de occisione in fontis, aut destructione Reipublicæ, & de soltatione Eccle-

Ecclesie ad consecrandam propriam vitam, nullatenus deduci, est euidentis; nec inficiabitur Baronius, qui antecedens concessit. Cur ergo auctoribus, quos citat, horribile hoc consecrarium, ex eo quod idem antecedens concesserint, per calumniam affinxit?

QUESTIO V.

Vtrum licitum sit desiderare alteri mortem, & de illa gaudere, non quatenus illi mala, sed quatenus desideranti utilis est?

1 Non esse peccatum mortale colligitur ex Cactano in Sum. verb. Maledictio, vbi ait: * Requiritur ad maledictione, quæ sit culpa grauis, quod sub ratione mali, & non sub ratione honesti, vel vtilis desideretur homini malum, puta mors, infamia, dānum rerum, &c. * Et sequitur M. Ioannes de la Cruz in director. 1. part. tract. de homicidio. dub. 3. ibi: * An liceat, desiderare mortem, aut aliud malum proprium, vel alienum? (Respondeo) eam desiderare, vt à laboribus liberemur, quoddam genus pusillanimitatis præferret, etsi non sit peccatum mortale. Quibus adde Bonacinam tom. 2. disp. 3. quæst. 4. punct. vltim. num. 7. vbi inquit: * A mortali excusatur mater, quæ mortem filiius exoptat, quia occasione ipsarum male secum agitur à marito, aut iniurijs afficitur. * Et Ioan Sanchez in selectis, disp. 2. num. 9. Pasqualigum decis. 474. Angelum Mariam Verricellii q. Moral. tom. 1. tract. 5. num. 64. & Leander à Murcia in Disquisit. Moral. lib. 2. disput. 3. resol. 2. num. 14. Quorum sententiæ non dissentit Mag. Serra 2. 2. quæst. 76. artic. 1. §. Quidem recentiores.

2 Addunt alij, desiderium inefficax mortis alienæ, sicut & gaudium, nullum esse peccatum, quando non ex odio, sed ex motiuo vtilitatis propriæ, vel alienæ desideratur. Sic Mag. Conradus part. 1. quæst. 392. vbi ait: * Vniuersaliter quoriscumque propter bonum malum precamur, non est peccatum. * Quem sequitur M. Michael Zanardus 2. p. vt. director. cap. 6. de maledictione. ibi: * Nullum quidem est peccatum, quando alteri malum optatur ratione publici boni, vel ratione boni priuati, vt dum puella à malo viro sollicitata cupit, vt infirmetur, ne eam amplius vexet, & sic discurrendo, quia non est velle malum alicui sub ratione mali. * Quibus facit Franciscus Galleri in Margarita cas. conscient. verb. Desiderare: * Desiderare aliquid possumus, non autem illud idem procurare: * quem fere eisdem verbis sequitur M. Paulus de Blanchis in disceptat. casuum conscient. lit. P. disp. 5. fol. 563. §. Theologus in fine.

3 Et, quod caput, hæc sententiā videtur expressa D. Thomæ 2. 2. quæst. 76. ar. 1. vbi ait: * Si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum. * Et paulo infra: * Contingit autem malum aliquod dici imperando, vel optando sub ratione duplicis boni, quandoque sub ratione iusti, quandoque sub ratione vtilis. * Et expressius in 3. sentent. dist. 30. quæst. 1. artic. 1. ad 4. vbi & conclusionem tradit, & rationem reddit: * Prosperitas vnius (inquit) inducit aduersitatem alterius. Vnde quia charitas ordinem habet, & plus debet diligere quinque te, quam alium; propinquos, quam extraneos, amicos, quā inimicos; potest aliquis saluā charitate optare malum temporale alicui & gaudere, si contingit, non in quantum est tale malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere. (& infra sed hoc non est de malo gaudere, sed de bono, quod adiunctum est malo. *

§. I.

Animaduersio in Baronium.

4 Præfata D. Thomæ loca, ab Amadeo fideliter pro ista sententiā excerpta, corrupta, & truncata fuisse, exposulat Baronius disp. 1. sect. 1. §. 3. fol. 63. & 64. dicens: * Sed vix potuit flagitiosus quidquam muliri Amadeus interpretatione, & corruptela quæstion 76. * Locum autem istum truncatum blaterat ex eo, quod emisit verba, quæ in fine D. Thomæ subsecit. Licet enim præmississet: * Si aliquis imperet, vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum. * suam vero mentem, inquit, infra explicat, adiuncto exemplo: verb. grat. * Cum quis optat peccatorem pati ægritudinem, aut aliquod impedimentum, vt melior efficiatur, aut saltem vt ab aliorum nocimento cesser. * In quibus (ait Baronius) Angelicus Doctor, * bonum vtile non refert ad imprecantem, sed ad illum, cui imprecatur. * Sed his facile occurritur, primo quia cessatio à nocimento potest etiam in vtilitate deprecantis mortem cedere. Ergo sub ratione boni sui vtilis potest malum alteri imprecari. Secundo, quia exempla non taxatiue, sed demonstratiue adduci solent. Tertio, quia ex principio, cui innititur D. Thomæ conclusio præfata rectè deducitur. * Si enim (inquit) aliquis imperet, vel optet malum, quasi ipsum malum intendens; sic maledicere erit illicitum, & hoc est maledicere per se loquendo; si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum, nec erit maledictio per se loquendo, sed per accidens, quia principalis intentio dicentis non fertur ad malum, sed ad bonum. * Sic D. Thomas, cuius

cum verba sequè comprehendunt imprecationem mali, quando in bonum imprecantis, ac quando in eius, cui imprecatur, cum utrobique intento dicentis non ad malum, sed ad bonum feratur. Quarto, quia Angelicus Doctor inde probat licitum esse malum temporale ob spirituale desiderare, & de illo gaudere: * Quia hoc non est per se de malo gaudere, sed de bono, quod adiunctum est malo. * Quinto, quia q. 36. art. 2. de tristitia boni, similiter dicitur, ut num. 9. videbimus. Cum igitur in casibus alijs idem contingat, idem profus ratio D. Thomæ de omnibus probat. Ergo conclusio inde deducenda non est limitanda, licet exemplum limitatum fuisset. Ergo ex eo, quod Amadeus verba referens prætermiserit exemplum, locus D. Thomæ corruptus, aut truncatus dici non debuit.

5 Expressius id evincitur ex loco alio in 3. sententiarum dist. 30. art. 1. ad 4. de quo similiter Baronius exposulat, dicens: *Est aperta, & non ferenda falsatio.* Sed priori fide, quia in illo Angelicus Doctor mortis alienæ desiderium ad bonum utile deprecantis apertissime refert, dum ait: *Plus debet diligere quisque se, quam alterum.* Et inferius asserit posse, quem salva charitate * optare malum temporale alicui, & gaudere si contingit, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quam plus tenetur diligere. * Ergo D. Thomas concedit, te posse malum alteri optare, salva charitate, in quantum malum alterius impediatur, tibi malum obvenire: quia plus te, quam illum teneris diligere. En, ad bonum deprecantis, desiderium mali alieni refert, & tamen licitum admittit: sicut quest. 36. tristitiam de bono alieno ob bonum proprium conceptam.

6 Ex alio etiam capite D. Thomæ locum truncatum conqueritur Baronius ubi supra, nimirum, quia Amadeus aliqua subrepsit verba, nam cum D. Thom. dixisset, posse optari alicui malum temporale, * quia est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel communitatis, vel Ecclesiæ, * ac postrema verba: * Vel communitatis, vel Ecclesiæ * (inquit Baronius) dolo subrepsit Amadeus. Sed miror hominis captum! Amadeus contendebar, quod difficilius est, nimirum, ob priuatum imprecantis bonum licitum esse inefficax mali alieni desiderium, & ad hoc probandum ea solum usurpavit verba, quibus Angelicus Doctor id expressit. Quod vero ob bonum utile communitatis, vel Ecclesiæ, id etiam liceat, sub lite non est. Si vero loca truncata vocat Baronius, in quibus verba, quæ ad rem, de qua agitur, non faciunt, omittuntur, manus illi & libentissimè dabo. Recolat quæto, quæ D. Thom. in Catena, & meliora sapiet.

7 Insuper mala etiam fide ab Amadeo pro hac parte citatos fuisse Sanctum Vincentium, Zanardum, & Serram, expositio est Baronio in syllabo locorum, quæ in fronte libri à corruptelis vindicanda proponit; ubi ad paginam 65. se remittit. Verum ex his Authoribus Amadeus Sanctum Vincentium non adducit, unde miror, quod mala fide citatum invenerit: Zanardi autem verba fideliter exscripta refert, qui ob bonum etiam priuatum imprecantis malum, desiderium inefficax illius nullum peccatum continere affirmat, et constat ex ratione, qua probat, nimirum, * quia non est velle malum alicui sub ratione mali, * & exemplo, quo confirmat, de puella, quæ à malo viro sollicitata capit, ut infirmetur: * Ne (inquit) amplius vexet, & sic discurrendo. * Cuius ultima verba, licet & ratio, cui Zanardus innititur, alios etiam casus comprehendunt, in quibus unus, vel alterius utilitas intenditur iuxta Divi Thomæ doctrinam supra explicatam. Quod attinet ad M. Serram, solum dixit Amadeus, non dissentire, quod & nos supra, quia Author iste, cum referat opinionem, non refutat.

§. II.

Vera sententia proponitur.

¶ **Q**uamvis plures, & gravissimi Doctores sentiant, desiderium inefficax mortis alienæ ob utilitatem propriam, verb. grat. ob hereditatem capiendam, vel ob alia motiva longe minoris momenti vita proximi, esse peccatum mortale (quos sequuntur Sayrus, Salon, & alij, quibus subscripsit P. Granados 2. 2. controversiarum 7. de Charit. tract. 6. disp. 2. sect. 4. a diuinctis, quæ tradit disp. 3. num. 3. & consentire videtur P. Azor, tom. 3. lib. 3. cap. 24. §. Tertia queritur. Et tenent expressè Trullech in Decalog. lib. 1. cap. 6. dub. 2. num. 11. & 13. & lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 14. & M. Ioannes Martinez de Prado tom. 1. Theolog. Moral. cap. 15. quest. 1. §. 3. num. 21. & 22.) Nihilominus contraria sententia est mihi probabilior. Primo propter auctoritatem Doctorum, quos num. 1. citavi, qui illam amplectuntur: quibus adde Franciscum de Arias de imitat. Christi, part. 1. tract. 7. cap. 8. ubi ait: * Desiderium mortis esse, quod indifferens, ac proinde non esse malum: * Patrem Salas 1. 2. tract. 3. disput. 6. sect. 28. num. 191. ubi de gaudio mali alieni loquens, inquit: * Licitum esse nobis delectari de occisione hostis, non ut fuit in vindictam, sed ut attulit hereditatem, vel intulit alia commoda, & vitavit incommoda aliqua. * Quos, innixus principijs D. Thomæ, & discipulorum eius, quæ num. 1. & 2. adduximus, sequitur Castro Pa-

Palao tom. 1. tract. 6. disp. 4. punct. 1. num. 11. ubi sic scribit: * Credo, si cum debita moderatione facias, te posse abique peccato mortali de vita alicuius tristiari, & de illius morte naturali gaudere, illamque inefficax affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum inde sequutum, &c. Quia non gaudes de illa, quatenus proximo mala est, sed quatenus est causa tui emolumenti, & secundum hanc rationem bona esse viderar, & appetibilis. * Quibus contentis doctissimus Pat. Mendo in statuta opinionum Moral. dissert. 4. ad 5. Decalogi præceptum, quæst. 4. dicens, hanc sententiam esse veram.

9 Ratio à priori desumitur ex doctrina D. Thomæ loco supra citato 2. 2. quest. 76. art. 1. ubi desiderium mali alieni sub ratione boni idè licitum esse dicit; * quia principalis intentio non tendit ad malum, sed ad bonum. * Secundò ex his, quæ docuerat quest. 36. art. 2. ubi de tristitia boni alieni. Sic discurre: * Cū aliquis dolet de bono alicuius, in quantum ex eo timetur nocumentum (attende) vel sibi ipsi, vel alijs bonis; talis tristitia non est invidia, & potest esse sine peccato. * Eadem autem prorsus est ratio de complacentia de malo alterius, ac de tristitia de illius bono ex eodem motivo, ut in simili tradit P. Vazquez 1. 2. disput. 111. cap. 3. num. 14. Ergo si ob nocumentum proprium, vel alienum vitandum licitum est de bono proximi tristiari, licitum etiã erit de eius malo ex eodem motivo gaudere, quia nec tristitiam capis de bono alterius, nisi in quantum tibi malo, nec gaudium de malo, nisi in quantum tibi bono: Ergo cum eadem ratio formalis utrobique militet, nequeunt non eiusmodi affectus à malitia gravi aequè denudari; nam ut benè expendit Pat. Vazquez ubi supra cap. 4. ex doctrina D. Thomæ; qui delectatur de morte proximi, ob hereditatem capiendam, v. g. non gaudet, quia fiat, quod proximo malum est, sed quia utilitate, vel commodo illius allicitur, & delectatur, quod non est delectari de obiecto malo. Quibus in simili consentit Basilius de Leon de Matrim. lib. 10. cap. 16. §. in fine. dicens: * Gaudere de pollutione ob sanitatem, non est gaudere de pollutione, sed de bono sanitatis sequuto. * Ergo gaudere de morte proximi ob hereditatem, non erit gaudere de morte, sed de bono hereditatis sequuto. Quapropter cum Vazquez, & alijs consentit Quiedo 1. 2. tract. 6. contraver. 6. n. 37. dicens: Conclusionem hanc probare omnes rationes, quas adducunt P. Vazq. & eius sequaces pro discrimine inter affectus efficaces, & inefficaces voluntatis constituendo. Qui omnes (inquit) asserunt, posse filium delectari de morte patris propter hereditatem captandam, &c. Sic enim delectari de morte non

est delectari de obiecto malo. * Sic ille, sed non omnes hoc exemplo rem explicant.

10 Quæ diximus de gaudio, vel complacentia mortis alienæ ob proprium commodum, aequè procedunt de inefficax desiderio: tum, quia utriusque actus idem est obiectum, tam materiale, quam formale; tum, quia desiderium inefficax non habet alium influxum in mortem proximi, quam gaudium, licet illud antecedit, & illud subsequatur: tum etiã, quia inefficax desiderium, ut ait D. Thom. 3. sent. dist. 31. art. 2. quest. 2. quest. 2. ad 3. * non est voluntas simpliciter, sed conditionata, vel velicetas quadam, ut quidam dicunt. * Quapropter P. Vazquez 1. 2. disp. 115. cap. 2. plerumque desiderium inefficax complacentiam vocat. Vnde ex eo, quod licitum sit delectari ob salutem corporalem, vel spirituatam de pollutione, quæ intomnijs accidit (provt cum D. Thom. 4. disp. 9. art. 4. quest. 1. n. 5. docent communiter Theologi) deducit Vazquez, licitum esse desiderium pollutionis euenturæ in somnijs, aut vi sola naturæ, propter utilitatem prædictam: * Dummodo (inquit) desiderium non sit causa pollutionis, sed simplex tantum complacentia illius. * Sic ubi supra cap. 2. §. 3. citans Paludanum, D. Antoninum, Angelum, Armillam, Nauarrum, & alios, quos referunt, & sequuntur Thomas Sanchez lib. 1. Sum. cap. 2. n. 18. Diana 3. p. tr. 5. res. 87. Quiedo 1. 2. tr. 6. controu. 6. punct. 6. num. 52. Et in terminis nostri casus sic rem explicat Pasqualigus, de cis. 474. ubi ait: * Quod quando quis desiderat alicuius mortem propter proprium commodum, nil aliud ibi interuenit, nisi complacentia conditionata de eius morte, ex suppositio ne, quod sit disposita à Deo. Desiderare autè, seu complacere conditionatè in eo, quod Deus disposuerit mortem alterius, eo quod mediū tibi sit ad commodū aliquod consequendum, non videtur esse malum, quia nec finis, nec media mala sunt. * Sic ille.

11 Propter hæc ex Doctoribus citatis nonnulli, ut vidimus, existimant, ne veniale quidem peccatum interuenire, in desiderio inefficax mortis alienæ propter hereditatem capiendam, & ob alia motiva proprii commodi non magni momenti. Quibus ego non subscribo. Quamvis enim motiuum utilitatis propriæ honestate possit, vel saltem à malitia eximere desiderium inefficax, vel complacentiam de morte proximi: id solum admittit, quando malum vitandum magni sit momenti, quo in casu, sibi etiam potest mortem inefficaciter quisquè desiderare, verb. grat. quando acerbus morbus, grauis infamia, & honoris iactura, ut exprimit Magist. Sotus in 4. distinet. 56. quest. unum, artic. 5. post 5. conclus. vel ut alij dicunt, quando maximus alius dolor, vel afflictio, vel magnum damnum

temporale, vt explicat P. Granados controuers. 3. de charitat. tract. 6. disp. 2. sect. 4. n. 21. & disp. 3. n. 3. Franciscus de Arias, Ildesonus Rodriguez, & alij recentiores apud illum, quos sequuntur Diana part. 5. tract. 14. resol. 92. & M. Ioannes Martinez de Prado tom. 1. resol. Mor. cap. 15. q. 1. §. 3. n. 24. & nouissimè ita sentit Doctor Garfi in qq. Moral. cent. 2. cap. 100. nu. 25. Secus verò quado malū leuis ponderis est.

12 Probatur ex tertio Regum, cap. 19. vbi de Propheta Elia dicitur: *Petuit anima eius, ut moreretur*: pertesus nimirum vitæ calamitatibus plenæ, & ex Eccles. 30. *Melior est mors, quàm vita amara*. Quam vt vitaret Ionas 3. Reg. cap. 4. semel, & iterum exoptauit, & à Domino ob nimiam afflictionem petiuit. Ideò, mortem propriam, in pluribus casibus, licitum esse desiderare, rectè docent Franciscus Galteri, & M. Paulus de Bianchis supra num. 2. citati, & Diana 3. p. tract. 6. Miscel. resol. 84. Verricelli tom. 1. tract. 5. q. 66. & Ioannes Santius in Selectis, disp. 2. num. 9. vbi sic: **Hinc inferitur, licere sibi, vel proximo optare mortem ob vitandum molestam infirmitatem, mendicitatem, vitam pœnalem à marito femine inflictam, & alia huius generis, dummodo desideretur mors, vt à Deo infligenda, non ab homine iniuste, vel à demone: non enim digna est salus tanto dolore, & mors prolengata dicitur vita miseris repleta.** Quæ potiori iure probant de mortis alienæ desiderio ex eisdem motiui; quia secundū ordinem charitatis, plus se, quā proximū quisque diligere debet. Et ita concedit Granado supra disp. 3. citata. Et M. Prado §. 3. in fine. Vbi, adductis verbis M. Soti, & P. Granado, concludit: **quod proportionabiliter loquendo, procedit de illo, qui optat mortem proximū propter suam commoditatem.** Cuius sententiæ rationem reddunt, quod eiusmodi mala vitanda ita graua sunt, vt in morali æstimatione plus, vel tātum nocent, quanti æstimatur malum mortis temporalis propriæ, vel alienæ.

13 In casu verò, quo malum vitandū longè minoris momenti sit, vt ægritudo nō grauis, interna aliqua afflictio non nimis molestā, & similia; difficilè erit, desiderium inefficax mortis alienæ ab omni malitia liberare. Fundamenta enim omnia, quibus Authores supra citati licitum esse, suadere tentant, solum euincunt, nullam ex obiecto participare malitiam, quia nec mors naturalis malum morale est, nec motiui propriæ utilitatis, vel commodi, ex quo desideratur. Non verò probant, illum affectum non esse inordinatum ex parte modi tendendi, & per consequens cōtra ordinem charitatis. Rectè enim stat, affectus inefficaces non habere malitiam deriuatam ab obiecto, & tamen per oppositionem ad virtutem, illam subire: vt contingit in delecta-

tione morosa, quæ vidua delectatur de copula constante matrimonio habita, & alijs exemplis, quibus hanc doctrinam illustrat P. Vazque vbi supra.

14 Propterea tenendum censeo, desiderium mortis alienæ propter hereditatem capiendā, aut ob alia motiua longè minoris momenti vita proximi, peccatū esse veniale; quia etiam inefficaciter plus diligere bonum nostrum temporale leuis momenti, quam vitam proximū, quæ tanti est, in ordinationem quamdam contra charitatem præfert: quam ego cum Doctoribus citatis n. 1. & 8. leuem existimo. Primò, quia excessus boni vitæ proximū, quæ nimis amatur, partim suppletur excessu, quo quisque plus se, quam proximū diligere debet, vt bene ponderat Lorca 2. 2. disp. 28. memb. 3. vbi sic ait: **Nō oportet præferre maius bonum proximū minori nostro, si illud alicuius momenti est, nam quanto præcellit bonum, tantò præcellit dilectionis propriæ meritum.** Secundò, quia vt ait P. Suarez tom. de Charitate, disp. 9. sect. 3. etiam quoad affectum efficacem, & apertiatium ordo charitatis, quando nō est magnus excessus, potest præmitti sine mortali, & ceteretur res leuis, & hoc (inquit) sibi voluit Augustinus, & D. Thomas. **Ergo licet secundum ordinē charitatis maior esse debeat inclinatio ad gaudiū, & desiderium inefficax vitæ proximū, quam proprii commodi minoris momenti, nō idē cōtra hunc ordinem facere, peccati mortalis illico damnari debet. Inordinatio enim ista leuis censetur, quia nullum habet influxum in mortem proximū, neque impedit firmiter dilectionem efficacem apertiatiam illius vitæ, quam proprii commodi. Vrgēte enim necessitate, hoc quisque negligeret, vt extremè, vel etiam grauitè indigenti subueniret.*

15 Confirmatur primo, quia secundum ordinem charitatis, plus tenetur quisque vitam suam apertiatuè diligere, quā proximū, & tamen contra hunc ordinem operari non est peccatum mortale, sed ad summū veniale, vt tradit Suarez supra, & alij Doctores cum ipso. Ergo licet secundum ordinem charitatis reneatur quisque inefficaci etiam affectu magis diligere vitam proximū, quam proprium commodum, non erit mortale contra hunc ordinem facere, sed ad summū veniale. Cui facit D. Thom. 2. 2. quest. 26. art. 5. ad 1. vbi sic ait: **Dum dicitur proximus magis diligendus, quam corpus proprium, intelligitur quantum ad animam, quæ est potior pars eius.** Ergo quoad alia bona temporalia excessus obligationis non est tanti æstimandus, ratione præstantioris obiecti, vt etiam inefficaciter bona nostra minoris momenti plus diligere, lethalis culpæ sit damnandum. Confirmatur secundò, quia etiam inter cognatos in primo gradu,

gradu, præceptum charitatis ordinem præscribit, vt tradit D. Thom. 2. 2. quest. 26. art. 3. & sequentibus: & tamen, hunc ordinem inter Patrem, & matrem, filios, & vxorem posse absque mortali præmitti, tradunt plures, quos suppresso nomine refert, & sequitur Lorca ibi, art. 11. num. 4. & Puente Hurrado 2. 2. disput. 154. sect. 5. §. 57. vbi ait: **Nescio sanè, an iste ordo inter filios, & vxores grauitè obliget? Inclinet in partem negantem.** Si ergo quoad amorem etiam apertiatiam, & efficacem, ex cuius prælatione graue proximo nocementum subsequi potest, charitatis ordo absque lethali queit aliquando præmitti, cur non & quoad affectus inefficaces desiderij, & gaudiij, ex quibus nullo in casu malum aliquod proximo imminet? Vrgetur quia, vt ait Garfi vbi supra num. 22. licet odium proximū, ob displicentiam personæ opponatur principali actui charitatis; si tamen non concipiatur voluntas inferendi grane malum, non est peccatum mortale, vt cum Syluestro, Caletano, & communi Doctorum docet Trullench lib. 1. Decalogi, cap. 6. ub. 2. num. 4. **Ergo licet desiderium inefficax mali alieni, seu gaudium de eius malo, opponatur charitati, tamen cum inefficaciter desideretur, nec exequatur, non erit plus, quam venialis culpa. Concludendū igitur est, desiderium inefficax mortis alienæ ob proprium commodum, & si longè minoris momenti vita proximū, non esse peccatum mortale, sed veniale tantum contra debitum charitatis ordinem.*

§. III.

Altera Baronij calumnia detegitur.

16 EX dictis constat, quam aperta calumnia sit, quam molitur disput. 3. sect. 2. fol. 297. dicens Amadæum fraudulentam, & sceleratam tentare defensionem propositionis, & sententiæ, quam tradidit Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. tom. 2. de Charit. disput. 153. sect. 4. §. 48. vbi dixit: *Si inimicus iniuste est me vexaturus, ego possum desiderare orare què Deum, vt eum à viuis tollat, si aliter inferenda mala vitari non possunt.* In cuius præsidium, vt constat ex dictis questione præcedenti, adduxit Amadæus tract. de Charitat. prop. 10. duplicem D. Thomæ locum: alium ex 2. 2. quest. 76. art. 1. alium ex 3. sententiarum, dist. 30. q. 1. art. 1. ad 4. vbi has duas conclusionēs Angelicus Doctor statuit. Primam: *Plus debet diligere quisque se, quàm alterum.* Secundam: *Possè quem salua charitate optare malum temporale alicui, & gaudere si contingit, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorū alterius, quem plus tenetur diligere.* Ex quibus per ne-

Pat. Mat. de Moy. Quest. p. 1.

cessariam consequentiam deducitur, te posse mortem inimico desiderare, & à Deo petere, si impedimentum tibi sit malorum: cum plus te, quam illum diligere tenearis. Hanc sententiā iure adscribi D. Thomæ, fatentur discipuli, qui illum sequuntur. M. Ioannes de la Cruz in Direct. p. 1. tr. de Ilmo. lib. 3. **Licet, inquit, desiderare alicui mortē, aut aliud malum, non vt sic ex odio, sed sub ratione boni, vt cesset à peccando, aut ab aliorum damno, & sic possumus desiderare ista inimico iniuste inuadenti pro nostra defensione, si aliter non possumus ab ea liberari.** Sic Cruz, & ante illum M. Sotus lib. 5. de Iustit. q. 12. artic. 1. vbi sic: **Christianis hostibus, qui nos iniuste persequuntur, quando alia non patuisset via, licitum est id ipsum (nempe mortem) optare.** Quem citatum, excerptis verbis, sequitur M. Serra 2. 2. quest. 76. art. 1. fol. mibi 651. & M. Ioannes Martinez de Prado tom. 2. Theolog. Mor. cap. 2. q. 4. §. 1. n. 2. Quibus faciunt Mag. Zanardus, M. Corrad. & alij, quorum verba dedit Amadæus vbi supra.

19 Ex his authoribus fraude profusus punitè citatos D. Thomam, & M. Soto, alios non curans dicit Baronius vbi supra. Quod ad D. Thomam attinet: iactat à se demonstratū alibi. Quoad Sotum sic modo traducit. *Nec minus, inquit, in Sotum peccat Amadæus, cum ad huius propositionis præsidium eo ex loco aduocat, vbi docet licere Christianis hostibus, id est, Turcis regionem vastantibus, mortem imprecari.* Sic Baronius, qui tam D. Thomam, quàm Sotū, non ex priuato commodum, sed ex ipsius aduersarij, aut ex communi bono Ecclesiæ, desiderium mali alieni honestatè, sua te conatur, & hoc secundum, inquit, concordant D. Thom. eiusque discipuli.

20 Ceterum, quod D. Thomas, & aliqui ex discipulis, ex priuato etiam commodum, id licere putent, demonstratū satis questione præcedenti. Quod verò & M. Sotus id expressè teneat, constat legenti locum ex illo citatum ex 5. de Iustit. quest. 12. art. 1. in fine, vbi desiderium mortis alienæ, tum ob commune Reipublicæ nocementum, tum ob malum priuatum ipsius desiderantis vitandum, licitū concedit. Primum tradit his verbis. **Quin etiam, & mortē alicui optare possumus, licet nobis constet, viam perditionis ingressum ire, vt nostra Reipublica mala caueantur, paxquē & tranquillitas contingat. Potest enim quisque Turcæ mortē, & clades omnes imprecari, vt ab eius tyrannide liberemur.** Secundum non minus luculenter, in verbis sequentibus. *Quin verò Christianis hostibus, qui nos iniuste persequuntur, quando alia non patuisset via, licitum est id ipsum optare.* Hæc Sotus. Cuius vltima verba, quin verò, &c. cum aliquid speciale præfessant, quod in præcedentibus nō contingatur,

in quibus desiderium mortis alienæ ad commune bonum retulerat: planè inde intelligitur, ad particulare cuiusque commodum comparandum, seu graue nocendum vitandum in his respexisse. Aliàs actum ageret. Ex quibus constat, Baronium Soti verba multifariam corrupisse: primò subtrahendo adverbium illud, *Quin verò*, quo casuum discretio exprimebatur: secundò ex proprio penu alia superaddendo, quibus Magistri Soti verba in aliam sensum detorsit. Sic enim exposuit, *Christianis hostibus*, *id est, Turcis regionem vastantibus.* Ita Baronius vertit latinitate longè excellens. In hoc tamen loco maluit cadere Grammatica, quam causa. Nec enim *Christianis hostibus*, sed *Christianorum*, si cum Baronio con-

ueniret, elegans Sotus scripsisset. Cæterum Baronius ea fide Turcas Christianos fecit, qua Amadeum in opinionibus restituendis infidelem. *Eiusmodi est veritatis natura* (ait Chrysostomus *Homil. 57. in cap. 9. Ioannis*, ex editione anni 1570. apud Guillelmum Merlin.) *Vnde magis oppugnatur, inde magis confirmatur, & quo magis obtegatur, eò clarior evadit, nisi enim ista facta fuissent, miraculum istud (nempe illum in cæcum) apud multos suspectum esse potuisset: nunc verò perinde ac si studiosè agerent, ut veritatem manifestarent, ita omnia faciunt, nec aliter facere potuissent, si in Christi patrociniū omnia fecissent.*

FINIS.

INDEX

INDEX
VERBORVM, ET RERVM
NOTABILIVM, QUÆ IN HOC OPERE
continentur.

A

Aborsus:

QUI Dubitans de animatione fetus aborsum procuravit, non manet irregularis. fol. 433. & seqq. numer. 1.

Sit nec ne licitum aborsum intendere ob vitam, vel honorem prægnantis tuendum? fol. 485. n. 1. & seq.

Abolutio. Vide Confessarius. Reservata.

Abfolvi nequit poenitens extra articulum mortis, confessione dimidiata. fol. 152. n. 19.

Abolutio Sacramentalis in casu necessitatis conferri potest, nullo expresso peccato in particulari, vt moribundo, qui confessionem perijt, etiã in absentia confessarij, si testis sit, qui deponat, etsi infidelis, vel hæreticus. fol. 266. num. 4. Et licet depositio fiat in absentia infirmi. fol. 268. num. 2. Sufficit testis ex auditu. fol. 269. num. 6. Exponitur decretum Clem. VIII. fol. 267. num. 5. & fol. 270. nu. 11. & seq. Dubia doloris signa in casu necessitatis ad abolutionem sufficiunt. fol. 273. num. 1. Vnde tempore pestis, abfolvi posset Sacerdos virtute confessionis generalis in introitu præmissæ. 274. n. 5.

Fidelis, qui Christiano modo vixerit, abfolvi potest in articulo mortis, licet nec confessionem perierit, nec vllum doloris signum eiderit. fol. 275. num. 4. & seq.

Quid si vt Catholicus non se gesserit? fol. 277. n. 17. & fol. 282. n. 38.

Quoties moribundus potest licitè abfolvi, iuxta Doctorum probatæ autoritatis opinionem, peccat mortaliter Confessarius contrariæ opinionis, si non abfolvat fol. 281. num. 35. & 283. num. 41. Vbi an sub conditione largienda abolutio? num. 42. Mortuum à peccatis abfolvere, numquam licet. fol. 271. n. 14. & seq. Nec moribundum absentem. fol. 289. num. 22. & seq. Neque sub conditione. fol. 294. n. 41. Si abolutio absentis valida

foret, esset etiam licita in casu extreme necessitatis. fol. 387. n. 14. & seq.

An laicus possit abfolvere à censuris? fol. 299. num. 8. An à venialibus. ibidem, num. 9.

Ad abfolvendum requiritur approbatio, & iurisdictio. ibidem, n. 10. In articulo mortis omnes Sacerdotes, etiam excommunicati, æquè abfolvere possunt ab omnibus peccatis, & censuris. ibi. n. 11.

Nec poenitens tenetur, si vixerit, comparere pro abolutione censuræ, ni sit hæreticus. fol. 300. n. 12.

Invalide abfolutus à Confessario habente iurisditionem circa reservata, liber manet à reservatione. fol. 143. n. 12.

A reservatis oblitis in confessione nequit simplex Sacerdos abfolvere. fol. 145. num. 18.

Sit ne abfolvendus, qui est in occasione proxima peccandi? fol. 315. n. 4. & seq.

Actus amoris Dei, & proximi. Vide Præceptum.

Actus coniugalis.

Actus coniugalis, an in loco sacro sit prohibitus? fol. 218. n. 13.

Non impedit ad Eucharistiam accedere eodem die fol. 397. n. 8.

Si voluptatis causa exerceatur, an veniale culpam importet? fol. 470. à n. 74

Adulter. Adulterium. Vide Scandalum.

In adulterio triplex malitiæ species invenitur. fol. 200. nu. 65. Licet vterque sit coniugatus vnum adulterij peccatum resultat. fol. 170. n. 11.

Est tamen vtriusque status in confessione explicandus. fol. 171. n. 15.

Adulter, qui in sui defensionem cum moderamine inculpate tutelæ maritum occidit, non manet irregularis, licet periculum, in quod se coniecit, præviderit. fol. 436. & 438. num. 9. An teneatur se defendere contra invasionem mariti? fol. 439. num. 14. An marito liceat quandoque permittere vxori peccatum adulterij? fol. 553. & seq.

Index Verborum, & rerum notabilium.

Attritio. Vide Contritio.

Quid senserit Caietanus circa attritionem, & contritionem? fol. 246. num. 18. & 19.

Baptismus. Vide Ordo.

Baptismus aquæ est Sacramentorum in-
nua fol. 400. Deficiente intentione Mini-
stri, nec validam est, nec eius defecti Deus
sup. let. fol. 371 & 400 n. 6. & 7. Si Mini-
ster hæreticus titu Catholico baptizet, po-
tèst Catholicus esse parrinus. fol. 468 n.
12. In dubio de valore Baptismi Ordo Sa-
cer susceptus iterari debet sub conditio-
ne fol. 52 n. 16 & fol. 403 n. 12 Baptismi
præceptum, quando obliget? fol. 551. nu.
6. & fol 553. n. 15.

Baronius.

Vincentij Baronij notæ in Amadaum
Guimenium in illam retorta. Prima, cir-
ca sententiam Dni Thomæ de probabili-
tate opinionum, & de ignorantia invin-
cibili. fol. 31. num. 25. Secunda, circa opi-
niones aquè probabiles fol. 22. nu. 3. & 4.
Tertia, circa authores fauentes probabi-
litate opinionu. fol. 26 n. 23. Quarta, cir-
ca sententiam Soti pro opinione fauente
libertati. fol. 23. n. 6. Quinta, circa atten-
tionem sub lethali requisitam ad Horas
Canonicas. fol. 81. nu. 10. & 11. Vbi aliæ
quatuor notæ in eundem retūduntur. De-
cima & undecima, circa numerum pec-
catorum in vaico acta. fol. 163. num. 3. &
4. Duodecima, circa dispensationem in
voto solemnii castitatis. fol. 176. n. 5. Vbi
qualiter ab errore Tabienam excuset, nu.
7. Decimatertia, circa distinctionem spe-
cificam graduum incestus. fol. 287. num.
20. Duplex alia nota circa modum confi-
tendi peccata contra naturam. fol. 194. à
num. 42. vsque ad 46. inclusiuè. Decima-
sexta, circa trinitatem iudicij. fol. 213.
num. 128. Duplex nota, circa absolutio-
nem Sacramentalem defuncti, fol. 175. n.
15. & 17. Alia circa confessionem factam
laico fol. 298. num. 7. Duplex alia, circa
electuariorum esum in die ieiunij, & cir-
ca authores allegatos. fol. 272. num. 18.
& 19. Vigesima prima, circa obligatio-
nem restituendi, qua adstringitur Con-
fessarius illam non iniungens poeniten-
ti fol. 312. num. 3. Duplex nota, circa in-
tentionem Ministri. fol. 372. numer. 6. &
fol. 374. num. 11. & fol. 377. num. 20. Vi-

gesima quarta, circa opinionem de Bap-
tismo Martyrij fol. 374. num. 12. Vigesima-
quinta, circa opinionem Cardinalis de Lu-
go de Baptismo fol. 377. n. 19. Vigesima-
sexta, circa deflorationem virginis spon-
tè contentientis. fol. 168. num. 54. Vigesi-
ma septima, circa iniusum aggressorem
honoris fol. 198. n. 55. Vigesima octava,
circa pactam amicitiae de dono confitea-
do, ibidem num. 57. Vigesima nona, circa
opinionem Caietani de excommunicati-
one. fol. 199. num. 38. Trigesima, circa
opusculum sexagesimum quartum, & se-
xagesimum quintum D. Thomæ fol. 204.
num. 85. Trigesima prima, circa quanti-
tatem in confessione explicandam. fol.
185 n. 16 & 17. Trigesima secunda, circa
falsam citationem Thomæ Sanchez im-
pactam fol. 196. n. 49.

Trigesima tertia, circa gravitatem pec-
cati sodomie. fol. 513. nu. 8. & 9. Triplex
nota circa præceptum ieiunij, & abstinē-
di à lacticijs in ieiunij. C. de sexagesi-
ma. fol. 535. n. 3 & 4. Trigesima septima, circa
collationis quantitatem. fol. 540. nu. 14.
in fine.

Trigesima octava, circa præceptū amo-
ris Dei fol. 545 n. 12.

Trigesima nona, circa verba M. Bannez.
fol. 545. num. 1.

Quadragesima nota, circa dilationem
Baptismi. fol. 551. n. 7.

Quadragesima prima, circa efferentem
alteri occasionem peccandi. fol. 554. n. 3.
& seq.

Quadragesima secunda, circa desiderium
mortis alienæ. fol. 563.

Quadragesima tertia, circa mentem M.
Soti fol. 66.

Quadragesima quarta, circa verba Caiet-
ani, quoad præceptum ieiunij. fol. 535.
num. 5.

Quadragesima quinta, quoad opinionem
Soti de prohibitione vsuræ fol. 524. n. 35.

Duplex alia circa conjugatorum con-
cubitum. fol. 219. n. 15.

Beneficium. Vide Hora.

Ut Beneficium ad Horas Canonicas re-
cirandas obliget, opus est suppediet fru-
ctus, qui ad tertiam partem congruæ sus-
tentationis Beneficiarij sufficiant. fol. 97.
n. 12. & seq. Quæ sit hoc tempore tertia
congruæ pars? fol. 96 & seq.

Beneficiarius, qui ex bonis patrimonialibus
in sui sustentationem, vel in elemo-
synas expendit, potest sibi tantamdem cō-
pensare ex fructibus Beneficij. f. 490. n. 9.

Bulla

Index verborum, & rerum notabilium.

Bulla Cœne.

Bulle Cœne casus referuntur. folio
325. num. 1. Nequeunt Regulares virtute
privilegiorum ab illis absoluerè, etiam
occultis. fol. 326. num. 4. & 5. An vero
eiusmodi casus occulti sint post Triden-
tinum Episcopales facti, ac proinde toties
quoties virtute Cruciatæ absolui possint?
ibid. num. 3.

Prelatos Regulares Generalem, & Pro-
vincialem posse suos subditos ab his cau-
ibus absoluerè, probabile est. fol. 328. n. 7.
Vbi an ab hæretic occultis? An superiores
etiam locales, idem possint? ibidem.

*Bulla Cruciatæ. Vide Irregularitas. Iura-
mentum. Oratorium. Reservata.
Votum.*

*Casus reservati. Vide Absolutio. Regula-
res. Reservata.*

Censura. Vide Irregularitas.

Qua censura dignus sit, qui proposi-
tionem, à Pontifice damnatam, vt falsam,
temerariam, & scandalosam, defendere
ausus fuerit. fol. 295. num. 44. An Ponti-
fex in his censuris ferendis, possit errare?
ibid. & 335. num. 22. & seq.

Circumstantia.

Circumstantiæ, quæ speciem peccati
non mutant, etiam si intra eandem nota-
biliter aggrauent, non sunt de necessitate
præcepti confessionis. fol. 171.

Circumstantia coniugij, vel voti, si ex
parte vtriusque delinquentis se habet, in
confessione id explicandum. fol. 170. nu.
12. Quod votum sit solenne, vel simplex
non est necesse aperire. fol. 175. num. 3.
& 6. Nequit celari circumstantia Ordinis
sacri, vel voti, quoties peccatum contra
castitatem patratum fuerit. fol. 176. num.
7. Vbi singularis Tabienæ, & Baronij opi-
nio refertur, & refellitur. Qui votum iu-
ramento confirmatum violauit, satisfacit
regulariter, si iuramenti violationem fa-
teatur. fol. 177. num. 9.

Circumstantia peccati cum filia con-
fessionis, per se loquendo, non est de ne-
cessitate confitenda fol. 170. nu. 18.

Furti quantitas, quando, & quomodo
explicanda? fol. 185. num. 13. & seq. Inces-
sus omnes esse eiusdem speciei, ideoque
opus non esse distinctionem gradus in

confessione exprimere, qui senserint? fol.
187. num. 19. & seq.

Peccata contra naturam specie istima
distinguntur, ideoque eorum diuersitas
in confessione explicari debet. fol. 194.
num. 40. An eiusmodi peccata inter con-
fanguineos malitiam incestus contineant?
fol. 191. num. 30.

Circumstantia status persone, quæ est
obiectum simplicis delectationis venerari
potest in confessione celari. fol. 201.
num. 70.

Circumstantia supra non datur, quan-
do virgo sponte contenta. fol. 19. n. 25.
& 169. num. 61. & seq. Perest vero species
alia peccati contra iustitiam ex violatione
virginis (& corruptæ etiam) quandoq;
interueniente fol. 200. num. 63.

Qualitas mali voluti inefficaciter ex
odio non est necessario explicanda, sicut
nec qualitas contumeliæ, vel iniuriæ per
detractionem, aut iudicium temerariū
illatæ. fol. 211. n. 116. & seq. Quid de qua-
litate personæ? nu. 118. Iudicij temerarij
malitia specie distinguitur à detractio-
ne. fol. 213. num. 124.

Compensatio.

Non est compensationi locus in de-
bitis ex sola gratitudine. fol. 492. nu. 12.
Iustam compensationem non impedit Mo-
nitorium, licet sub pœna excommunicati-
onis manifestationem omnium bono-
rum præcipiat. Ibid. num. 11. An filius ex
bonis Patris possit sibi compensationem
facere, & quando? Vide fol. 490. num. 6,
& 7. & 9.

Conceptio.

Conceptionem Purissimam B. Mariæ
Virginis in primo instanti animationis-
qui licitum esse colere, & credere, nega-
ret, de hæresi vehementer esset suspectus,
fol. 7. num. 5. in fine.

Confessarius. Vide Absolutio.

Confessarius potest se conformare opi-
nioni poenitentis, & inter Doctores pro-
bata authoritatis probabilis habeatur, li-
cet ipse falsam, & improbabilem existi-
met. fol. 7. num. 7. Imo & tenetur quan-
doque. fol. 337. num. 3. In articulo mortis
omnes Sacerdotes habent æqualem iu-
risdictionem ad absolvendum à quibus-
cumque peccatis. fol. 54. num. 22. & 299.
num. 11.

Nc-

Index verborum, & rerum notabilium.

Nequit Confessarius seclusa necessitate poenitentem absolueret, quin omnia sua peccata clauibus antea non subiecta, ipsi subiiciat. fol. 151. n. 18. Sui complices peccatum audire, & absolueret potest. fol. 181. num. 21. & 22.

Confessarium eligere, qui possint? fol. 300. nu. 2. & seq. An Parochi, & simplices etiam sacerdotes, ibi. n. 3. & 9. & fol. 303. n. 15. Nullus vero secularis etiam Sacerdos potest eligere non approbatum ab Ordinario, aut Beneficium Parochiale non habentem. fol. 304. nu. 18. Nec potest Parochus pro suis ovibus Sacerdotem non approbatum, aut Beneficio alio Parochiali non fruentem, ad confessiones exponere. fol. 305. num. 23. & 26.

Pro confessionibus Regularium excipientis, non est necessaria Episcopi approbatio. Quid si militares? fol. 304. num. 18. & 19. Regulares, licet Prelati, vel Magistri in Theologia, nequeunt, si approbati ab Ordinario non sint, confessiones secularium excipere. fol. 308. & 310.

Confessarius, qui ex ignorantia graviter culpabilis, non iniunxit poenitenti onus restituendi, potest probabiliter excusari ab obligatione, sed probabilius est ipsum teneri, altero non restituente. fol. 311. & 313. num. 5.

Confessarius tenetur credere poenitenti, circa dolorem, & propositum. fol. 314. n. 3. Nisi ex circumstantiis oppositum colligatur. fol. 315. num. 7.

Confessarius sollicitans in confessione denunciari debet. fol. 181. n. 24. Licet eidem sollicitanti fuerit facta confessio: & opposita sententia est damnata. ibidem. An absolui possit prius quam denuntiet? fol. 315. num. 5.

Confessio.

Confessionis precepto non fit satis per confessionem voluntarie nullam. fo. 152. n. 21. Confessio inualida iteranda, & quomodo. fol. 230. & seq. Rustici frequenter excusari possunt a confessionibus iterandis fol. 233. num. 3. Non datur confessio valida, fructu gratie habitualis carens, quae informis dici solet. fol. 241. num. 11.

Quando datur distincta confessio cum dispositione requisita, novus gradus gratiae confertur. fol. 152. nu. 20.

Confessionis integritas, alia materialis, formalis alia. Ab hac integritate nullus eximitur, a materiali vero plures causae excusant. fol. 113. & seq. Quae ab vno peccato confitendo eximit, ab aliorum con-

fessione non excusat, si comunicandi, vel celebrandi necessitas urgeat. fol. 114. n. 6. vbi n. 7. Singularis Soti opinio refellitur. Integritatis precepto satisfacit, qui vnum individuum peccati pro alio in confessione subrogat, si eiusdem sit speciei, & aequalis malitiae. fol. 116. nu. 3. & fol. 118. num. 14. Non licet in confessione peccata palliare, confitendo noua vt antiqua. fol. 120. n. 9. & seq. Qui probabiliter credit se iam confessum fuisse, non tenetur precepto confessionis; etsi probabilius in oppositum inclinaret. fol. 124. n. 1. & seq. Quid si dubitet. fol. 135. a nu. 37.

Qui dubitat, an peccauerit? an ve mortaliter? valde probabile est non teneri ad confessionem. fol. 127. & seq. Sed oppositum est probabilius. fol. 134. num. 33. Si peccatum fuerit sub dubio confessioni subiectum, debet, illo cessante, vt certum iterato explicari. fol. 138. num. 11. Quid de illo qui de peccatis decem, v.g. *plus minusve*, se accusauit? fol. 139. n. 13. & seq.

Nequit in controuersiam vocari obligatio confitendi peccata oblita, cum memoriae occurrerint. fol. 140. & seq. Et contraria sententia est damnata, vt scandalosa. ibi. num. 2.

Qui ex verecundia, aut ex graui culpa committit in confessione peccatum, inualidam efficit. fol. 147. & seq. Quid quando dolor non est integer? fol. 151. nu. 16.

Numerus personarum quibus vnica actiohe fit iniuria, debet in confessione aperiri. fol. 169. nu. 9. Et similiter in adulterio, & sacrilegio, quando coniugium, vel votum ex parte vtriusque se habet. fol. 170. nu. 12.

Peccatorum numerus, qui ad confessionis integritatem pertinet ex necessitate precepti, non physice, sed moraliter accipiendus. fol. 153. num. 1. & seq. praecipue n. 8. 9. & 10. in actibus internis, quando pluralitas peccatorum sit in confessione explicanda? fol. 156. nu. 13. & seq. An sine obredito sufficiat in confuso dicere media ad eius consequentiam applicata, in explicato numero. fol. 157. n. 18. Quando plures actus externi vnus actionis humanae partes reputantur, vnum peccatum constituunt: vbi qui, & quando. fol. 158. n. 19. Plures malitiae in eodem actu, an constituent plura peccata. fol. 168. & seq. Vbi an in confessione explicanda? fol. 166. & seq.

Confessionis Sacramentalis Minister est solus Sacerdos. fol. 197. Vbi quid de confessione laico facta D. Thomas sententia

Con

Index verborum, & rerum notabilium.

Confirmatio.

Non est de necessitate precepti. f. 403. Vndio in fronte est de necessitate Sacramenti. fol. 406. num. 12.

Coniugatus.

Delinquens cum coniugata vnum adulterij peccatum committit, est tamen vtriusque status in confessione explicandus. fol. 170. num. 11. & 12.

Consanguinitas.

Consanguinitatis, & affinitatis gradus, an specie differant? An proximior a remotior? fol. 187. a nu. 19. An diversitas in confessione explicanda? fol. 190. nu. 27. & seq.

Consilium. Consulere. Vide Scandalum.

Qui Doctores quoad casus conscientiae consulendi? fol. 111. & 12. Qui plures consulit sincera intentione inquirendi, & inueniendi, si forte detur opinio probabilis excusans ab obligatione, securus est in conscientia. fol. 111. num. 17.

Consuetudo. Vide Laetitia.

Consuetudo peccandi non est circumstantia ex necessitate in confessione explicanda. fol. 222. num. 3. Quid si Confessarius interroget? fol. 224. num. 13. & seq. Quomodo se accusare debeat, qui consuetudinem peccandi habet? fol. 226. num. 18.

Consuetudo non sufficit ad contemptum. fol. 90. num. 15.

Contemptus.

Non requiritur ad peccandum mortaliter contra legem, vel preceptum. fol. 90. num. 15.

Contritio, & Attritio.

Alia est perfecta, quae extra Sacramentum peccatorem iustificat: Alia imperfecta, quae attritio dicitur. Contritio perfecta non requiritur ad valorem, neque ad effectum Sacramenti Poenitentiae. fo. 234. & seq. Contritio perfecta semper est coniuncta cum infusione gratiae, & remissione peccatorum. fol. 235. n. 5. & 247. n. 19. Ad valorem, & effectum Sacramenti Poenitentiae

nitentiae sufficit attritio fol. 235. nu. 7. Et ad vtrumque necessario requiritur vera attritio. fol. 239. & seq. Vnde non sufficit voluntas suscipiendi Sacramentum, & eius effectum, nec displicentia de lethaliibus commissis. fol. 237. & seq. Attritio debet esse ex motiuo vniuersali ad omnia peccata mortalia. fol. 242.

Infamia, aut aliud malum temporale, prout a Deo in poenam peccati indulgendum, est sufficiens motiuum attritionis, quae est pars huius Sacramenti. fol. 241. nu. 4. Quicumque alius doloris actus virtutibus naturae elicitus absque auxilio gratiae, neque ad effectum, nec ad valorem Sacramenti sufficit. fol. 243. num. 6 & fol. 246. num. 16. An vero requiratur quoad substantiam supernaturalem, an quoad modum sufficiat? ibidem num. 17.

Ad valorem confessionis de venialibus, aut de mortalibus iam confessis, vera alicuius attritio est necessaria. fol. 251. n. 20. & 255. num. 1. Reliqua autem venialia, quorum sola displicentia datur, imo & vel ex oblivione, vel etiam scienter ommissa, simul remittuntur. fol. 250. a num. 15. Et forte omnia, quorum complacentia deficiat, ibidem. Recte tamen, & vtiliter clauibus subiiciuntur. fol. 253. nu. 24. & seq. An ad valorem, & effectum sufficiat dolor de multitudine venialium? ibidem. nu. 27.

Distinctus doloris actus ad singulas confessiones non requiritur, sed idem actus non retractus sufficit. fol. 255. & seq. Quae vnio inter confessionem, & dolorem sit necessaria? fol. 260. nu. 10. Non quolibet peccato subsequuto, dolor retractatur. ibi. n. 13. qui nil de confessione cogitans, doloris actum elicit, potest eo non iterato postea confiteri. fol. 260. n. 14. Absolutionem debet dolor precedere; non est necesse, quod confessionem. fol. 261. num. 1. & seq. Quanto tempore possit confessio absolutionem precedere. fol. 262. n. 6.

Propositum expressum, & formale vitandi omnia mortalia non est de necessitate Sacramenti, sufficit veniale, quod, in dolore ex motiuo vniuersali concepto, continetur. fol. 262. n. 4. Qui quidem dolor non solum ad effectum, sed ad valorem etiam Sacramenti est necessarius. fol. 263. num. 6. An sufficiat dolor virtualis inclusus in proposito formali, & expresso ex motiuo vniuersali ad omnia se extendente? fol. 264. n. 1. & seq. Timor relabendi componitur cum vero, & efficaci proposito non peccandi. fol. 263. n. 9.

Qui in articulo mortis attritione propria absolutus est a peccatis, non tenetur ad

Index verborum, & rerum notabilium.

ad actum contritionis eliciendum. fol. 53. n. 20. Quando obliget præceptum contritionis. fol. 550. n. 4. & 553. num. 13.

Debitum coniugale.

Concubitus coniugalis in loco sacro sit ne prohibitus? fol. 218. num. 13. & seq. Extra casum necessitatis, ni occultè exerceatur, malitiam sacrilegij cõtinet, & Ecclesia manet polluta. fol. 219. num. 16. & 221. num. 23. Quid requiratur vt casus necessitatis habeatur? Quid vt actus notorius? fol. 219. nu. 17. & 18. Concubitus propter delectationem veneream, an culpa vacet? fol. 470. num. 7.

Coniux dubitans de valore matrimonij, post adhibitam diligentiam veritate non comperta, potest debitum petere. fol. 27. nu. 17. & 19.

Debita immatura. Vide Venditio. Delectatio.

Quid sit delectatio venerea? fol. 202. nu. 74. & fol. 463. nu. 10. Si morosa sit, est peccatum mortale. fol. 204. n. 86. Etiam viduis, & sponsis de futuro. fol. 205. n. 88. Deliberate quæsitæ, vel admissa nequit ex paruitate materiæ excusari à culpa mortali. fol. 466. & seq. & præcipue fol. 467. n. 23. & 24. Obiectum simplicis delectationis venereæ, non constituit diuersum specie peccatum, nisi intra genus luxuriæ ad diuersam speciem pertineat, vt actus fornicationis, & peccatum contra naturam. fol. 202. à nu. 75. & fol. 203. à n. 81. Delectatio de copula specie desinguitur à delectatione de vindicta, & ideo in confessione explicanda. fol. 203. n. 83. Vbi quid senserit D. Thomas. Si vero non de simplici delectatione, sed de sola iactantia loquamur, diuersitas specifica obiecti non variat huius speciem, nec erit necesse in confessione obiecta distinguere. fol. 204. nu. 84. Delectatio de copula habita, cum subsequens, idem cum illa est peccatum. fol. 159. n. 25. Delectatio sensibilis, quæ ex obiecti mollitie, sensu tactus percipitur, non est venerea, nec per se mala. fol. 463. nu. 9. & 464. num. 13.

Delectationem ex cibo, & potu non immoderatam intendere, nullam est peccatum. fol. 469. num. 5.

Dispensatio. Vide Episcopus. Papa.

Dispensatione vtens, postquam causa

cessauit, mortaliter peccat. fol. 455. nu. 5. Dispensatio sine causa obtenta non excusat à veniali eius vltim. fol. 457. n. 8.

Dubium.

In dubio melior est conditio possidentis in omni materia. fol. 26. num. 15. & seq. Opiniones probabiles contrariæ dubium speculativum generant de honestate actus. fol. 27. num. 16. & fol. 30. nu. 24. Dubium de præcepto naturali, vel diuino, quod facta diligentia vinceri non potest, ignorantiam inuincibilem præcepti constituit. fol. 27. n. 6. & 19. & 20. Quanta debeat esse diligentia? fol. 29. num. 22. Licitum est agere contra dubium speculativum, non vero contra practicum. fol. 27. num. 17. & fol. 33. num. 31. In dubio de iustitia rei præceptæ, ac subditus teneatur obedire? fol. 74. num. 3.

Qui dubitat, an votum emisit, eo nõ tenetur. Qui dubitat, an recitauerit officium diuinum tenetur recitare, & qui dubitat, an confessus fuerit, tenetur confiteri. fol. 135. num. 37. & 38. An peccata de quibus dubitat, commiserit, necne? fol. 125. num. 1. & seq.

Electores.

An fere aliquid possunt pro electione vnus prælio. fol. 498. n. 22. & 23.

Elemosyna. Vide Præceptum.

Episcopus.

Episcopi consecratio quot Episcopos requirat? fol. 50. n. 8. Qua certitudine tenendum vnum sufficere ex commissione Pontificis? fol. 54. n. 24. & 25.

Episcopus potest dispensare cum habente votum castitatis, vt matrimonium contrahat, si frequentes lapsus patiatur. fol. 62. num. 23.

Potest etiam dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali occulto, & ex voluntario omnino occulto. fol. 423. n. 7.

Eucharistia. Vide Reseruata.

Hosiam non consecratam, loco consecratæ, porrigere peccatori occulto, nõquam licet. fol. 367. num. 10.

Præceptum annuæ cõmunionis adimpleri nequit, sine licentia Parochi, extra suam Parochiam. fol. 81. n. 9. & 11. Quid de Viatico non nulli senserit tibi, num. 10. Qui

Index verborum, & rerum notabilium.

Qui conscius est peccati mortalis in præcedente confessione oblitus, tenetur ante communionem illud confiteri, si abiquenota, & scandalo possit. fol. 384. n. 8. Quid si non premissa confessione ex iusta causa semel communicauerit? fo. 383. num. 5. Quid si ad linteum altaris existat? fol. 386. num. 11. Quid de Sacerdote post Missam inchoatam? ibi num. 12. & 13. Quid de illos, qui recordatur non esse ieiunium fol. 384. n. 8.

Sacerdos, qui non premissa lethalis confessione celebravit, quando excusetur, quam primum confiteri? fol. 588. n. 6. An verba Tridentini, quam primum confitendi, præceptum importent? Qualiter intelligenda? An laicos etiam comprehendant? ibidem num. 5. & 6. & fol. 386. n. 13. & seq.

Qui pluries sacrilegè communicauit, si poit a conteratur, vel attritus confiteatur, eos gratiæ gradus recipiet, quos ex opere operato receperat, si hæc numero dispositio singulas communionis præcessisset. fol. 394. num. 15.

Ad Eucharistiam accedere potest (confessione præmissa) qui eodem die contra castitatem defecerit. fol. 395. & à fortiori, qui actum coniugalem habuerit. fol. 397. num. 8.

Excommunicatio. Vide Hæreticus. Libri. Sacramentum. Filius.

Filius Mercatoris potest exigere salariam a Patre pro opera in officio impensa, & tantumdem sibi compensare, quantum deductis expensis, extraneò conferendum foret. fol. 489. & seq.

Filius spurius, siue secularis, siue Clerici non est capax hæreditatis parentum; fol. 497. num. 18.

Furtum.

Furti quantitas ad mortale sufficiens. fol. 183. n. 5. & 184. n. 12. Cui speciei iustitiæ opponatur? fol. 182. nu. 3. An quantitas sit necessario in confessione explicanda. fol. 184. nu. 13. Furtum rei sacræ, vel non sacræ, quæ in Ecclesia custoditur, malitiam sacrilegij continent. fol. 214. An diuersæ speciei? fol. 216. num. 5. Furtum quantitatis leuis, quæ graue damnum scienter completur, est peccatum mortale fol. 509. num. 8. Quando graue damnum censendum? fol. 510. num. 9. Qualiter circa obligationem restituendi discurrant, qui in furto quantitatis leuis graueni

culpam non agnoscunt. fol. 508. num. 2. & 4. Leui quantitate restituta, cessat grauis obligatio restituendi. fol. 511. nu. 12. Peccatum mortale furti ex suo genere grauius est, quam sodomia, secundum speciem vero longe leuius. à fol. 540. præcipue. fol. 516. num. 16. Furem occidere, quando liceat? fol. 478 & seq.

Hæreticus.

Cum hæreticis, qui proprijs nominibus denunciati non sunt, seculo periculo peruersionis, non est aliter prohibitum communicare, quam cum excommunicatis toleratis, seu non denunciatis. fol. 452. num. 3.

Hæreticorum libros legentes excommunicationem incurrunt, etiam ceffante periculo peruersionis. fol. 445 & seq. n. 6. Non verò qui audit alium legentem, licet ex eius consilio, vel mandato. fol. 445. nu. 1. & seq.

Do hæresi vehementer esset suspectus, qui negaret esse licitum colere, & credere Conceptionem purissimam B. Mariæ Virginis in primo instanti infusionis animæ. fol. 7. nu. 5. in fine.

Homicidium. Vide Irregularitas.

Iniustum inuaforem honoris occidere licet, quando aliter defendi nequit. f. 198. nu. 55. Vbi in Baronium animaduertitur.

Iniustum accusatorem, testem, vel indicem occidere non licet. fol. 476. & seq. Quid de occisione furis? fol. 478. num. 1. Quid de occisione Banniti extra territorium mandatis? fol. 482. nu. 1. & seq.

Horæ Canonice.

Horas Canonice recitare cum voluntaria distractione interna, non est peccatum mortale, sed veniale. fol. 81. n. 9. Neque orare, actualiter peccas mortaliter. fol. 80. & seq.

Præcepto recitandi non satisfacit Clericus secularis, qui mentaliter tantum recitat. fol. 84. & 85. An satisfaciatur si oculis per librum discurrat? Ibidem num. 11. 12. & 13. Quid de Regularibus. fol. 82. nu. 1. & seq. & fol. 84. n. 11. An qui priuilegio non gaudet, teneatur ea voce recitare, vt se ipsum audiat? fol. 85. num. 14.

Loco vnus officij nequit aliud longe breuius recitari. Nec probabile est posse quotidie de Resurrectione. fol. 87. vsque ad 93. nu. 25. Quid de Monialibus, ibi nu.

Index verborum, & rerum notabilium.

26. Quid de Equitibus Militaribus con-
iugatis retinentibus *Cavalleros* fol. 99.
n. 9. Ad obligationem recitandi ratione
Beneficij, vel pensionis, necesse est, vt ad
tertiam partem congrue sustentationis
sufficiat. fol. 97. num. 12. & seq. Quid ve-
niat nomine congrue? fol. 98. nam. 15.
Quæ quantitas, modo requiratur? fol. 97.
num. 9. & 10.

Qui Horas Canonicas recitare omittit,
tenetur restituere tertiam saltem partem
fructuum diei correspondentium, si Be-
neficium simplex, vel pensionem habeat.
fol. 98. nu. 17. & 18.

Ieiunium. Vide Lactinia.

Ad peccandum contra præceptum iei-
unij, non requiritur contemptus. fol. 89.
num. 12. & plures leues comestiones suf-
ficiunt. fol. 541. n. 22.

Qui ex causa, siue licita, siue illicita fa-
ctus est im, oreus morauerit ieiunare, præ-
cepto non ligatur. Peccabit tamen in
causa, si extra casum necessitatis, eodem
die, illam adhibuit præuidens euentum.
fol. 529. num. 2. & seq. & fol. 535. nu. 21.
& seq. Explicantur nonnulli Authores, qui
pro parte contraria afferri solent. fo. 530.
& n. 8. Referuntur, qui illi assentiuntur. fo.
530. n. 6. & 532 nu. 17.

Præceptum ieiunij, an ex iure, an ex
contraetudine ortum habuerit? fol. 534. n.
1. & fol. 535. n. 5.

Qui in die ieiunij comestionem in-
terrumpt, non peccat post quadrantem
instaurando. fol. 158. num. 20. & 21.

Qui in die ieiunij inuitat ad cœnam
cum, qui paratus est violare ieiunium, an
peccet? fol. 553. num. 1.

Electuariorum esus an ieiunium fran-
gat? fol. 273. n. 18. Qui bis inaduertenter
comedit, aut carnes semel an ieiunare te-
neatur. fol.

Quid de præcepto ab-
stinendi ab ouis in ieiunijs Quadragesimæ.
fol. 535. n. 4. & 537. n. 10. Quid in Domi-
nicis Quadrag. fol. 538. num. 12.

De excusatis à ieiunio ratione laboris,
vide fol. 542. n. 24. & seq.

Ignorantia.

Ignorantia inuincibilis est, quæ studio
superari non potest. fol. 77. num. 19. & fo.
30. n. 24. Tam iuris, quam facti excusat à
peccato. fol. 31. nu. 27. & 28. Opinionum
probabilium oppositio ignorantiam in-
uincibilem legis efficit. fol. 27. nu. 19. &
20. Quanta diligentia adhibenda pro ve-

ritate inuenienda, vt eius ignorantia in-
uincibilis constituitur? fol. 29. n. 22.

Quæ ignorantia excuset à centura, vel
à reſeruatione? fol. 319. nu. 1. & seq.

Impedimentum Matrimonij.

Impedimentum criminis vt incurra-
tur, quæ requirantur? An etiam eius noti-
tia vt talis: nempe scire crimen illud esse
impedimentum dirimens matrimonium.
fol. 414. & seq.

Incestus.

Incestus inter consanguineos, & affines,
& inter primum, & quartum gradu eiu-
dem lineæ, non distinguuntur specie te-
cundam plures, sed oppositum est verius.
fol. 186. & seq. & 190. n. 26. Similiter in-
ter consanguineos in linea recta, & in
transuersali. nu. 27. Et inter primum gra-
dum lineæ rectæ, & reliquos eiusdem li-
neæ. Secus inter alios gradus inter se, ibi-
dem num. 28. Quid senserit D. Thomas?
fol. 188. n. 20. & seq.

Incestus etiam malitia datur in pec-
catis contra naturam, in gradibus, in qui-
bus iure naturæ est prohibitum matrimo-
nium. fol. 191. num. 31. & seq. In quibus sit
prohibitum? ibi nu. 33.

Incestuosus an priuetur iure petendi de-
bitum? fol. 321. num. 8.

Intentio.

Ad valorem Sacramenti requiritur in-
tentio Ministri: quæ & qualis esse debeat?
fol. 370. Quid senserit D. Thomas. fol.
374. n. 13. & seq. An defectus intentionis
suppleatur à Deo, quoad gratiæ habitua-
lis infusionem, & peccatorum remissio-
nem? fol. 370. & 373. num. 10. & fol. 400.
num. 7. Quid quoad hoc supplementum
Baronius scripserit? fol. 372. num. 6. &
377. num. 20.

Irregularitas.

Irregularitas incurritur ex homicidio,
et si omnino occultum sit. fol. 420. num.
7. Non tamen est Pontifici reſeruata, si
homicidium voluntarium sit omnino oc-
cultum. fol. 423. n. 7. Quando sit omnino
occultum? fol. 419. n. 1. & 420. n. 6. & seq.
Potest dispensari ab Episcopo, & à Præla-
tis Regularium cum subditis. fol. 423. nu.
7. & fol. 424. n. 10. & fol. 425. n. 1. Possunt
etiam Prælati Regulares dispensare, licet
publicum; dum ad forum contentiosum de-

Index verborum, & rerum notabilium.

deductum non sit. fol. 426. n. 4. Si homici-
dium sit omnino occultum, possunt Regu-
lares dispensare, etiam cum sæcularibus
in irregularitate. fol. 427. n. 5.

Virtute Puile Cruciatæ dispensari ne-
quit in irregularitate ex delicto. fol. 452.
n. 2. Ex homicidio, sola irregularitas ex
delicto incurritur. fol. 429. n. 3. & seq.

Non est irregularis adulter, qui cū mo-
deramine tutelæ, occidit maritum. fol. 436.
Licet hoc prauiso periculo, eius domum
fuerit ingressus. fol. 438. n. 9.

Non est irregularis maritus, qui adulte-
rum in flagranti repertum occidit. fol.
439. n. 13.

Damnati ad tritemes, non incurritur ir-
regularitatem ratione pœnæ tritemium,
fol. 439. n. 2. & seq.

Index.

Index inferenda sententia, an probabi-
liorem opinionem circa ius teneatur am-
plecti? fol. 43. Quid circa factum? fol. 44.
n. 11. & seq.

Indices contra communem sententiam
iudicantes, peccant mortaliter. fol. 45. nu-
mer. 13.

An teneatur index restituere acceptum
pro iniusta sententia? fol. 492. & 495. nu-
mer. 14.

Index acquirit dominium munerum;
quæ spontè data accepit, nec tenetur ante
sententiam superioris illa restituere. fol.
505. n. 12. An mortaliter delinquat acci-
piendo? fol. 502. num. 15. & seq. & fol. 506.
num. 28.

Quid quando litigantes habent opinio-
nes probabiles? fol. 497. n. 21.

Iudicium.

Iudicium practicum moraliter certum
de operatione licita, rectè coheret cum
iudicio speculatiuo formidoso de hone-
state actus. fol. 35. num. 37. A dubio spe-
culatiuo circa illicitum; potest iudicium
practicum discordare. fol. 27. n. 17. & fol.
33. num. 31. Ad honestè operandum iudi-
cium practicum moraliter certum requi-
ritur. fol. 35. n. 36. & seq. Quomodo iudi-
cium practicum moraliter certum proce-
dere possit ex principijs probabilibus, fol.
35. n. 37. & fol. 36. n. 40.

Vt iudicium sit temerarium, quid ne-
cessarium sit? fol. 213. n. 125. Vbi an firmi-
ter credere cõpatiatur cum formidine
partis oppositæ? n. 26. & seq.

Temere de aliquo iudicare esse Iudæi,
est peccatum mortale inter Hispanos. fol.
214. num. 192. In quo distinguatur iudi-
cium temerarium à suspitione, ibi. num.
125.

Iuramentum.

Iuramenti cõmutatio si in nullius præ-
iudicium cedat, virtute Cruciatæ potest
ferri. fol. 68.

Iuramentum materiæ reſeruatæ, vt ca-
ſtratis, vel Religionis, æquè ac vorum re-
ſeruatum manet, ni forte aſſertorium tã-
tum sit. fol. 69. & 70. n. 4. & 8.

Iuramentum, de elemosyna pauperi
eroganda ab ipſo acceptatum, commuta-
ri nequit. fol. 72. n. 6.

Quando veritatem occultare oportet,
licitum est iurare cum amphibologia. fol.
74. n. 6. Vbi de vſu reſtrictionum menta-
lium, & fol. 77. n. 17. & 78. n. 24.

Lactinia.

Conſuetudo abſtinendi ab ouis, & lacti-
cinijs in ieiunijs Quadrageſimæ, vim le-
gis habet. Nec ex ſola cõſuetudine, ſed ex
præcepto in iure contento grauis obliga-
tio ſuborta eſt. fol. 537. n. 10. Quæ non ſo-
lum dies ieiunij, ſed Dominicos etiã dies
Quadrageſimæ comprehendit. fol. 538.
num. 13.

An Regulares excepti in Bulla Crucia-
ta, poſſint in Dominicis Quadrageſimæ
lactinijs, & ouis, eius virtute reſici? fol.
538. n. 14. & ſeq.

Quid de priuilegio Ordines militaris
Sancti Iacobi de Voces ad vſum ouorum,
& lactiniorum in ieiunijs Quadrageſi-
mæ? Vbi an alij Ordines participant? fol.
539. n. 15. & ſeq.

Quid de alio priuilegio ferè ſimili Mi-
noribus conceſſo à Paulo III? fol. 540. nu-
mer. 18.

An pro collatione ferotina oua, & la-
ctinia deferuire poſſiat, & in qua quan-
titate? fol. 540. n. 19. Quid de electuarijs in
die ieiunij, D. Thomas tenet? fol. 272.
num. 18. & 20.

Lex.

Lex Pontificia vt obliget, an requira-
tur, quod in ſingulis Diœceſibus ſit au-
thenricè promulgata? fol. 333. num. 20. &
ſeq.

Acceptatio legis à maiore parte popu-
li non eſt neceſſaria, vt obligare incipiat,
ccc fol.

Index Verborum, & rerum notabilium.

fol. 452. n. 12. Primi nō acceptantes peccant mortaliter, fol. 450. n. 2.

Quid de his qui dubitant de acceptatione à maiore parte populi, post congruum tempus iam elapsum? fol. 453. n. 14.

Quando super lege supplicatur, eius obligatio suscipitur fol. 453. n. 15. Causa dispensationis cessante, legis obligatio reuiviscit fol. 455. n. 5.

Legis dispensatione sine causa obtenta vitiosè venialiter peccat. fol. 457. n. 8.

Leges contra spurios qualiter explicet M. Sotus? fol. 597. n. 18. Leges contra iudices, & alios Ministros quoad receptionem munerum. Vide verbo *Iudex*.

Quot actus requirantur, ut lex usu non recepta intelligatur? fol. 502. n. 15.

Leges in præsumptione fundatæ, an cessante obligent? fol. 303. n. 17. Cessante sine legis in particulari, legem cessare, qui teneant? ibidem n. 18.

Leges purè decernales, & etiam mixtas probabile est non obligare in consciëntia, sed oppositum de mixtis probabilius, fol. 503. n. 19. & seq. fol. 506. n. 28.

Fidei sacrum est Principes sæculares posse obligare vassallos in foro consciëntiæ. fol. 507. num. 31.

Liberi

Libri Hæreticorum. Vide Hæreticus.

Si libri prohibiti non sint de hæresi suspecti, an incurrat excommunicationem, qui legerit, vel retinuerit, etiam si non absolute prohibiti, sed donec corrigantur, fol. 448. n. 13. & 449. n. 15.

Finis adequatus prohibitionis non est periculum peruersionis, ut imponitur nōnullis. fol. 446. n. 5. & 6. Vbi quidam leuitiæ vindicantur.

Locus

Locus sacer violatur sanguinis, vel seminis effusione publica, secus si occulta, fol. 216. num. 6. An malitia sacrilegij vitetur, quoties occultè res contingat? fol. 217. num. 9. & seq. Quid veniat nomine loci sacri? fol. 221. num. 24. An de tactibus impudicis in Ecclesia occultè, vel publicè habitis, sicut de effusione seminis Theologizandum sit? fol. 220. nu. 19. & seq.

Mendacium

Mendacium Deo repugnat? fol. 79. nu.

24. Nec potest cum creaturis dispensare. ibidem.

Monialis. Vide Hora.

Occasio

Occasio proxima peccandi, quæ censenda? fol. 315. num. 4. An absolvendus, qui eam non reliquerit? & quoties absolvi poterit? ibidem num. 5. An habenti occasionem differenda sit absolutio? an de præcepto? an de consilio hoc sit? fol. 317. numer. 10. & seq.

Occultum

Delicti occulti nomine, quid veniat in Tridentino? fol. 422. n. 2. & seq.

Opinio

Opinionis definitio. fol. 1. & 2. In quo differant probabilitas practica, & speculativa? fol. 3. num. 2. Vir doctus potest sibi opinionem probabilem efficere. fol. 4. Et quandoque alijs etiam doctis. fol. 8. num. 10. & fol. 11. num. 17. Quid si ab Inquisitione fuerit expuncta? fol. 6. nu. 4. Non ex eo quod opinio typis data circumferatur, debet probabilis censer. fol. 10. nu. 15. Qui Theologi ad opinionem probabilem inueniendam consulendi sunt? fol. 11. & 12. Plures consuli possunt ex intentione recta circa licitum. fol. 11. n. 17.

Non est obligatio eligendi in praxi tutiorem opinionem. fol. 13. & seq. Quod procedit licet opinio tutior, id est, pro lege militans, sit probabilior. fol. 23. n. 5. & 11. Quam certitudinem hæc assertio habeat? fol. 338. n. 8.

Opiniones plures, quia sibi probabiliores, et minus securas, amplexus est D. Thomas. fol. 16. n. 17. & seq. Quomodo explicandus in quodlib. 8. art. 13. fol. 29. num. 23. & seq.

Opinionum diuersitas non constituit conscientiam dubiam, fol. 32. num. 29. & seq. Sed ignorantiam invincibilem malitiæ. fol. 27. n. 19. & seq. & fol. 30. n. 24. Quæ ignorantia sit invincibilis? ibidem. Quæ diligentia requiratur pro veritate inveniendâ? fol. 29. n. 22.

Omnes opiniones practicè probabiles æquè tutæ sunt, quoad imputabilitatem. fol. 40. Neque pro lege est tutior, quam quæ contra illam, ibi n. 57. & fol. 42. num. 61. In quo sensu dici possit vna securior alia? fol. 40. n. 56.

Extra casum necessitatis nequit esse practica

Index Verborum, & rerum notabilium.

eticè probabilis opinio circa licitam administrationem Sacramenti valoris tantum probabiles. fol. 51. num. 14. Nisi proximus damno imminente cedere possit, fol. 52. n. 17.

Opinionis probabilis usus possit, necne prohiberi? fol. 288. num. 18. In probabilitas opinionis ex inconuenientibus ex eius praxi rectè deducitur. fol. 504. num. 12.

Quam opinionem teneantur iudices amplecti inferenda sententia. Vide verbo *Iudex*.

Quam Ministri Regis in imponendis tributis? Vide *Tributum*.

Quam Reges ad bellum indicendum? fol. 47. num. 7.

Oratorium

Oratorium in domo priuata erigere virtute Cruciatæ nemini licet. fol. 103. n. 11. Nec Commillarius Cruciatæ potest licentiam concedere. fol. 105. num. 16. Nec Episcopus, nec Nuntius. fol. 102. num. 6. An vero saltem possint Oratoria approbare? ibidem, & fol. 104. n. 13.

Mortua persona, cui a Summo Pontifice indultum oratorij fuit concessum, nequit virtute Cruciatæ in eo celebrari. fol. 109. num. 9. Potest verò ea viuente in diebus etiam in indulto exceptis. fol. 104. n. 14. & seq.

Regulares, nisi ab Episcopis prohibeatur, possunt in domibus priuatis secularium altare portatile erigere, & in eo celebrare, vel si infirmi sint, celebrari facere. fol. 111. & seq.

An verò possint aliquando Episcopo prohibente? fol. 112. num. 8. & 11. & 113. num. 14.

An celebrare extra Ecclesiam, vel Oratorium sit mortale? fol. 110. n. 18.

Ordō

Non baptizatus baptismo aquæ non est capax ordinis. fol. 399. num. 3. & fol. 401. num. 8.

Qui de valore sui baptismi dubitat, omnes ordines sub conditione tenetur iterato suscipere. Imò & si probabilis, aut probabilior etiam opinio pro valore militet. fol. 52. n. 16. & fol. 403. n. 12.

Qui sub cōditione recipit ordines propter dubium, vel solam opinionem de valore Sacerdotij, potest eodem die omnes ordines, omisis etiam solemnitatibus suscipere. fol. 401. n. 5.

Quanam ætas ad ordines requiratur? An à die conceptionis computari queat? fol. 406 & seq. Quid quoad Regulares? fol. 411. & 413. num. 12.

Oscula

Oscula habita ob delectationem veneream, quæ ex illis confurgit, non in alia teclata parua intentione, sunt peccati mortale. fol. 462. num. 8. Et iam inter spūtos de futuro fol. 465. n. 16.

Oscula antecedentia, & subsequencia copulam vnum peccatum cum illa constant, quod ea in confessione expressa, insufficienter explicatur. fol. 155. num. 18. & 159. num. 24. Si oscula præcedant absque intentione ultra progrediendi, & tamen copula subsequatur, sufficit eam coniteri. fol. 159. n. 2.

Sensibilis delectatio, quæ ex obiecti molitie percipitur, non deriuat in oscula malitiam grauem. fol. 463. n. 9. Quæ delectatio sit venerea? num. 10.

Papa. Vide Votum.

Dispensauit sæpè in voto solemnè castitatis, & in matrimonio rato. fol. 12. numer. 10. Errare non potest in his, quæ ad mores pertinent. fol. 7. num. 5. & fol. 395. num. 44. Neque in censura, quam propositionibus, quas damnat, inurit. fol. 324. num. 22. & seq. An ut caput Ecclesiæ decernat, quando in Congregatione Sanctæ, & Generalis Inquisitionis Romanæ doctrinam aliquam damnat, & prohibet. ibi. num. 23.

Papa dispensans sine causa in proprijs legibus, venialiter peccat. fol. 457. n. 8.

Peccatum

Peccatum mortale non est propositum non vitandi vllum veniale. fol. 457. & seq. Vbi de dubitante circa resistentiam. fol. 460. num. 15.

Peccata venialia, quæ & qualiter remittantur virtute Sacramentorum? fol. 250. & seq.

Peccata mortalia extra Sacramentum non remittuntur, absque actu perfectæ contritionis. fol. 371. num. 5. & 400. numer. 7.

Peccatum ingenere subiectum, est materia sufficiens absolutionis Sacramentalis. fol. 266. n. 2.

Peccata in confessione oblita non absoluantur directè. fol. 142. n. 10.

Index verborum, & rerum notabilium.

Plures actus externi vnum peccatum constituunt, quando sunt partes eiusdem actionis moralis fol. 158. num. 19. Quod aliquando contingit, etiam si per contrariam voluntatem fuerint interrupti. fol. 159. num. 23.

Plure. copulae, etsi ab eadem voluntate absque interruptione proveniant, plura sunt peccata, sicut & plures occasiones successivae. fol. 163. n. 8. & 9.

In vnica actione pluribus iniuriosa vnu est peccatum fol. 182. num. 5 & 6. Sed numerus personarum in confessione explicandus. fol. 165. n. 9.

Pœna. Vide Ignorantia.

Pœnarum nomine veniunt irregularitates provenientes ex delicto. fol. 427. n. 1. Pœna non incurritur ante sententiam declaratoriam criminis. fol. 502. n. 14. Pœnalis lex an in conscientia obliget? fol. 503. num. 19.

Pœnit. Vide Horæ Canonicae.

Pollutio. Vide Circumstantia. Eucharistia.

Pollutio est peccatum contra naturam distinctum specie à sodomia, & carnalitate. fol. 194. n. 40.

In loco sacro, quando speciem sacrilegij contineat? Vide *Locus sacer.*

An malitiam habeat incestus inter cōsanguineos, & affines? Vide *incestus.*

Præceptum. Vide Lex.

Præceptum amoris Dei maximum, & primum est, daturque speciale amandi Deum super omnia, ex virtute charitatis. fol. 543. n. 1. & seq. Et contrarium dicere est damnatum ab Alex. VII. fol. 44. n. 8.

Non adimpletur hoc præceptum per dignam susceptionem Eucharistiae, semel in anno. fol. 545. n. 11. & seq.

Obligatio elicendi actum charitatis Dei oritur ex præcepto affirmativo huius virtutis. fol. 573. n. 24.

Amoris interni proximi datur speciale præceptum. fol. 547. num. 21. & num. 22. & 549. n. 26.

Præceptum amoris Dei, nõ solum obligat in articulo mortis. fol. 549. num. 1. & seq. Sed etiam aliquoties in vita, ex vi præcepti charitatis: & quoties status iustitiæ ad aliquam operationem est necessarius, & non est aliud medium ad iustificationem obtinendam. fol. 552. n. 11.

Sit ne contra præceptum amoris proximi desiderare illi mortem propter vnum commocun. fol. 565. & seq. num. 8 & fol. 566. n. 16. & seq.

Præceptum succurrendi proximo elemosyna corporali, quando obliget? fol. 557 & seq.

Verba modi imperativi, an præceptum contineant? fol. 389. n. 9. & seq. An verbum *Debetis* fol. 405. n. 8. Quæ verba præceptum contineant. fol. 507. n. 33.

Praelatus Regularis. Vide Irregularitas. Reservata.

Privilegium. Vide Irregularitas.

Privilegiorum revocatio, quam solemnitatem requirat? fol. 332. num. 15. & 333. num. 19. An per non vnum revocentur? fol. 428. num. 6.

In confirmatione privilegiorum vniuersi ordinis, comprehendantur omnia aliorum ordinum, quorum est participatio. fol. 426. n. 6. Quæ privilegia communicentur? Vide fol. 538. & 539. n. 16.

Religiosi. Vide Lascivias.

Nequeunt ordinari ante legitimam aetatem à Tridentino præscriptam. fol. 413. num. 12. Non fruuntur in foro conscientiae privilegijs per Tridentinum revocatis & assertio opposita est damnata ab Alex. VII. fol. 414. n. 14.

Absolvi non possunt à reservatis virtute Bullæ Cruciatæ fol. 343. n. 24. & seq.

Nil possunt virtute privilegiorum circa casus Bullæ Cœnæ, licet sint occulti. fol. 325. & seq.

Quid circa dispensationem in irregularitate ex homicidio procedere? fol. 425. & seq.

Possint ne dispensare cum habente votum absolutum castitatis, vt matrimonium contrahat, si frequentes lapsus patiantur? fol. 62. n. 23. & fol. 74. n. 17.

Non possunt Regulares, virtute privilegiorum Ordinis, excipere secularium confessiones in aliqua Diocesi, quin approbationem ab illius Episcopo obtineant, secus virtute Cruciatæ. fol. 309. n. 7. & 8. Quod procedit, licet sint Praelati, vel graduati in Theologia, vel iure Canonico fol. 319. n. 9. & 308. n. 4.

Non possunt Religiosi confessarii absolvere seculares à casibus, quos Episcopi sibi reservant. fol. 328. nu. 1. & seq. Vbi ante decretum Alex. VII. poterint? num. 2.

Index verborum, & rerum notabilium.

2 possunt ab alijs casibus Pontifici etiam reservatis toties quoties absolvere. fol. 352. num. 16. & seq.

Regulari assenti se habere licentiam, vt à reservatis absolvatur, potest confessarius fidem prestare, quando oppositum sibi non constet. fol. 346. n. 1. & seq.

Quid possit confessarius circa Regularium confessiones, si opinionem Cruciatæ eis fauentem probabilem censeat? fol. 347. num. 3.

Reservata.

Casus reservati in Religione. fol. 319. n. 6. Qui in Diocesi Tolerantæ? fol. 329. n. 1. Qui in Bulla Cœnæ? fol. 225. n. 1.

Qui reservationem casus ignorat, probabile est illam non incurrere, ac proinde à quolibet confessario absolvi posse. fol. 319. & seq.

An sola censura, an etiam peccatum seorsim sit reservatum? fol. 321. n. 6. & 7.

Inadvertentia reservationis aequivaleret ignorantia. fol. 322. num. 8. Dubium iuris, vel facti, reservationem aufert. fol. 322. num. 2 & 3.

Qui de reservatione dubitans confessus est, non tenetur iterum confiteri, licet peccatum reservatum fuisset, agnoscat. fol. 323. num. 6.

Si superior concedat facultatem cum onere comparandi, & subditus ea utatur, manebit adstrictus comparere. fol. 324. num. 2. Vnde oriatur hæc obligatio? ibidem num. 5. & seq.

Qui bona fide sola reservata confitetur Sacerdoti non habenti iurisdictionem, invalidam confessionem facit. Secus si alia non reservata simul cohæreatur. fol. 336. num. 6.

Reservatorum absolutio ex iurisdictione probabili valida est, licet postea constet de falsitate opinionis. fol. 336. n. 5.

Quando superior iniuste negat facultatem pro absolutione reservatorum subditi, habetur pro concessa. Si tamen confessarius electus absolvere illum nequeat, poterit urgente necessitate communicare contritus. fol. 351. num. 15. Secus vero dicendum, quando poenitens iniuste resistit confiteri sibi. nu. 14. & 16. Ex urgente causa potest inferior Sacerdos à reservatis absolvere cum onere comparandi: licet peccatum habeat annexam excommunicationem. fol. 353. num. 8. Quid si superior in crastinum adiri possit? ibidem num. 10. Quid si poenitens non habens Bullam Cruciatæ, intendat illam assumere? fol. 354. num. 14. An simplex Sacerdos

possit, cum onere comparandi, aliquando absolvere? fol. 354. num. 12.

Nemo tenetur confiteri reservata cum onere comparandi fol. 355. num. 4. Si vero urgeat necessitas communicandi, vel celebrandi, probabile est inferiorem Sacerdotem posse absolvere à reservatis absque onere comparandi, sed contrarium est probabilius. fol. 355. num. 5. Vbi in tali casu possit sola non reservata confiteri, & ante communionem teneatur? fol. 356. num. 8 & 9. Quid si nullam lethale non reservatum habeat? fol. 357. n. 10. An privilegio Cruciatæ vti obligetur? ibidem num. 11. & 12.

Restitutio.

Acceptum pro delicto patrato contra iustitiam, vt pro iniusta sententia, homicidio, &c. nemo tenetur restituere, nec consummato delicto recipiens peccat. fol. 493. num. 5. & 6. & 494. num. 7. & seq. & 495. num. 14.

Iudices recipientes munera gratis à litigantibus oblata non tenentur restituere. fol. 501. num. 12.

Confessarius non obligans poenitentem restituere, an teneatur, illo non restituerente? fol. 315. num. 5.

Qui minoris factis ad grauem quantitatem peruenit, si eam, qua grauis completa fuit, restituat, liber manet ab onere sub lethali restituendi. fol. 511. nu. 12.

Restitutio pretij simoniace accepti, cui restituendum? fol. 527. num. 12. & 13.

Restrictio mentalis.

Quando liceat vt restrictione mentali? fol. 78. num. 17. & seq. 22. & 24.

Reuifores.

Reuifores librorum de rebus fidei, vel ad mores pertinentibus tractantium, mortaliter peccant, si muneri suo deficiant, vel minus apti obeant. fo. 10. n. 15. in fine.

Sacramentum. Vide Opinio.

Minister Sacramenti nequit validum conficere, absque intentione faciendi, quod facit Ecclesia. fol. 374. nu. 13. Nec aliud sensit D. Thomas ibidem, & 377. nu. 20.

Si Minister sit ad conficiendum consecratus, mortaliter delinquet, si in peccato mortali conficiat: vt si abtolat, vel consecret, vel baptizet. fol. 364. nu. 32. Quid si

Index Verborum, & rerum notabilium.

si vt laicus absque solemnitate? fol. 362. num. 23.

An liceat Sacramentum petere à Ministro excommunicato tolerato? fol. 443. n. 7. & seq. & fol. 444. n. 10.

Licetum est, si causa falsit, in administratione Sacramentorum vti simulatione. fol. 368. num. 13.

An Sacerdos, qui in peccato mortali plures absoluit, plura peccata mortalia committat? fol. 162. n. 5.

Sacrilegium. Vide Locus. Votum.

Salarium. Vide Filius.

Scandalum.

Scandalum activum contrahit speciem illius peccati, cuius causa est directe, vel indirecte, & aliam insuper contra charitatem. fol. 179. num. 14. & seq. Quo modo sit in confessione explicandum? ibidem num. 19.

Qui actionem parvam alteri consulit, ex ignorantia vero istius inuincibili excusandam à peccato, quam culpam contrahat? fol. 178. num. 11. & 12. Vbi an liceat iuramentum consulere ignorantem, inuincibiliter veritatem? Scandali circumstantia non datur, quando paruum exemplum nil mouet. fol. 179. num. 17. Secus quando aliquem spiritualem ruinam passurum prudenter iudicatur, ibidem.

Qui foeminam verbis inhonestis sollicitat, absque parua intentione, & absque vilo ruinae spiritualis periculo, an mortaliter deficiat. fol. 473.

Qui uxorem adulteram suspicatur, possit ne illi consulere actionem de se indifferenter, vt in adulterio deprehensam corrigat? fol. 553. & seq. Vbi quid de permissione peccati alieni. f. 555. n. 9. & seq.

Simonia.

In quo formaliter consistat? fol. 525. num. 1. Qui pecuniam pro beneficio promittit, absque animo standi promissis, non est simoniacus, nec poenas incurrit: peccat vero lethaliter peccato scandali, ibidem, & seq. Quid si ex animo promiserit, sed tamen postea promissis non steterit? fol. 527. num. 9. & seq.

Pactum amicitiae non constituit simoniam. fol. 198. num. 57.

An qui habet ius litigiosum in Beneficio, possit pecuniam alteri offerre, vt à lite abstineat? An etiam possessionem res

linquere? fol. 528. n. 14. & seq. Pretium simoniace receptum, an restituendum, & cuiam? fo. 527. num. 12. & 13.

Sodomia. Vide Circumstantia. furtum.

Stuprum. Vide Circumstantia.

Stylus curiae. Vide fol. 433. num. 15. & 336. num. 12.

Tactus. Vide Delectatio. Oscula.

Tributum. Gabella.

In imponendis tributis opinio probabilior est sequenda. fol. 44. num. 11. Quando est opinio probabilis negans obligationem soluendi tributum, vel seruandi taxam, non peccat, qui ad praxim reducit. fol. 73. num. 1. & 2. & fol. 74. num. 4. Quando detur locus huic opinioni? fol. 46. num. 6.

Subditi tenentur soluere tributa, quando euidenter non apparet esse iniusta. fol. 46. num. 4. Quod intellige, quando Regij Ministri probabiliori opinione ad ea imponenda ducti sunt, secus si probabili tantum. fol. 46. num. 6.

An iuxta gabellae ex obligatione solvenda sint, licet non exigantur? fol. 48. nu. 9.

An ex probabilitate iniustitiae tributum, recte inferatur non esse obligationem soluendi? Vide supra, & fol. 73. num. 2. & fo. 78. nu. 5.

Venditio.

Actus peccaminosi, etiam si iniustitiam contineant, sunt pretio etiam abiles, quatenus tibi vriles, & operanti molesti. fol. 492. num. 2. & seq.

Verba.

Verba inhonesta, an sint lethalia, omni alia sinistra intentione seclusa? fol. 473. & seq.

Vinae vocis oracula.

Vinae vocis oracula, quae sint reuocata? fol. 83. num. 5. & fol. 426. num. 6.

Votum.

Votum simplex castitatis, vel Religionis emittum ab illo, cui salubrius est nubere, probabile est non esse validum. Sed probabilius oppositum. fol. 61. num. 20. Potest ad contrahendum dispensari ab Epif-

Index Verborum, & rerum notabilium.

Episcopo, aut commutari virtute Bullae Cruciatæ. fol. 62. num. 23. Secus si tolemne. fol. 61. nu. 19.

Quae conditiones requirantur, vt votum castitatis sit Pontifici reseruatum? fol. 62. num. 1. & 2. Vbi quae vota sint reseruatæ? num. 3. Quid de voto virginitatis? ibi num. 4. Quid de voto absoluto castitatis nonnulli tenerint? fol. 64. num. 8. & seq.

Votum cedens in alterius vtilitatem si ab eo fuerit acceptatum, nequit ab Episcopo dispensari, nec virtute Cruciatæ commutari. fol. 72. n. 6.

Qui voto castitatis adstrictus (peccato alterius speciei) occasio fuerit alijs peccandi contra castitatem, non peccat contra votum, & ideo non tenetur in confessione illud explicare. fol. 175. num. 2. Si vero alter castitatis voto ligatus sit, contra huius votum delinquet. fol. 178. n. 10.

Votum solemne castitatis non distinguitur specie à simplici. Vnde sufficit de peccato contra votum castitatis se accusare, non explicando qualitatem voti. ibidem, & fol. 176. num. 5. & 6.

Verum castitatis votum Religiosi emittunt, & contrarium nequit dici absque errore. fol. 176. num. 7.

An qui ordinem sacrum suscipiunt, maneat ex voto ad castitatem obligati? fol. 176. num. 7. & 8. Si ex solo precepto Ecclesiastico teneantur, & voluntas in

actum externum non prodeat, nec efficaciter in illum tendat, non erit sacrilegium. Secus si ex voto, cui simplex etiam delectatio venerea opponitur ibi fol. 177. n. 8.

Sit ne validum votum nubendi in aliquo casu? fol. 58. num. 8.

Quid de voto non sumendi Eucharistiæ, die copulae habite? fol. 399. nu. 13.

In votis absolutis castitatis, & Religionis, possunt Episcopi iure Ordinario dispensare in calu vrgentis necessitatis. fol. 62. num. 73. An vero Regulares virtute privilegiorum. ibi, & alij confessarij virtute Cruciatæ commutare possint ibidem fol. 64. a num. 8.

Vsura.

Vsura est prohibita in nouo testamento. fol. 524. num. 35.

Pro obligatione non reperendi mutui intra certum terminum nequit aliquid ultra sortem exigi. fol. 520. nu. 12. & 523. num. 30. Vbi contra opinio damnata notatur.

Possit ne pro fideiussione non periculosa aliquid exigi? fol. 521. num. 22.

Pecunias apud vsurarium deponere, quando liceat? fol. 554. n. 5. & seq.

An ab eo qui pro alio mutuum petit, liceat aliquid supra sortem exigere? fol. 523. n. 31. & seq. Vbi an vt vnum praalio eligat? Vide etiam. fol. 498. nu. 22. & 23.

FINIS.

